Medici
Antiqui
Omnes

1547

N: 23 418[3]

A. IX. C

3 fiok

794

42794

MEDICI ANTIQVI OMNES, QVI LATINIS LITERIS DIVERSORVM MORBORVM

genera & remedia perſecuti ſunt, undique conquiſiti, & uno uolumine comprehenſi, ut eorum, qui ſe medicinæ ſtudio dediderunt, commodo conſulatur.

Index in omnes pleniſſimus.

VENETIIS, M. D. XLVII.

MEDICINAE STVDIOSIS.

SI EST, ut medicina corporibus proſit: non dubito, quin à uobis magnam inierim gratiam, cum omnes, qui olim de re medica latine ſcripſerunt, ſtudioſe conquiſitos, quoſdam etiam tanquam ex tenebris eductos, uno uolumine edendos curaui. omnium morborum mentionem, & uniuſcuiuſque remedia reperietis. nam ut eorum aliquis aliquid omiſerit, omnes tamen ſimul omnia præſtabunt. ita ex multis ſcriptoribus quaſi membris in unum corpus conformata medicina, male affectos curabit, bene ualentes tuebitur. recentiorum ſcripta non attigimus, quia fuiſſet & infinitum, & ſuperuacaneum, quippe cum à ueteribus, quos impreſſimus, nihil uideatur eſſe prætermiſſum. Valete.

Medicorum latinorum nomina, qui in hoc uolumine continentur.

Aurelius Cornelius Celſus,
Q. Serenus,
Trotula,
Marcellus,
Scribonius Largus,
Soranus Epheſius,
C. Plinius Secundus,
L. Apuleius Madaurenſis,
Antonius Muſa,
Aemilius Macer,
Strabus Gallus,
Cælius Aurelianus,
Theodorus Priſcianus.

HERBARVM ET REMEDIORVM, DE QVIBVS IN HISCE LIBRIS MEDICIS TRACTATVR, PLENISSIMVS INDEX.

In quo animaduertendum eſt, a primam, b alteram folij faciem denotare.

Abdominis interiore parte rupta, quo modo per manum curanda 53.b
aborſui contraria 77.a
abortiuorum conſideratio 309.b
abortiuo pellendo 223.b 231.a 234.a & b 235.a & b 237.b 240.b 241.a 242.a & b 243.a & b 309.b
abrotonium 224.b
abrotoni uires 224.a 247.a
abſinthij genera 225.a
abſinthium 115.a
abſinthij nomina 220.a
abſinthij uirtutes 220.a 224.b
abſinthium ruſticum 213.b
abſtinentia corporis uitio medetur 161.a
abſtinentia nimia mutilis 3.a
abſtinentiæ quis modus 9.a
acalephe 225.b
acetabulum 83.b 158.a 164.a
aceti uires 167.b
achamenis 217.a
achariſtum antidotum 115.b
achariſtũ theodotiũ collyrium 93.b 98.a
ἀχαρνοειδές 50.b
achilleon 218.b
acidis ructationibus 114.a
acidulæ nomina & uires 232.b
acolymbos 219.b
aconiti ſumpti remedia 153.a 23.b
acopa 31.b acopon 215.b
acorarum et cerionum differentia 292.a
acorum 115.b
acorum ſyluaticum 218.b
acori nomina & uirtutes 212.b
acora quo curentur 238.b 244.a
acria quæ 10.b
acrochordonis medela 38.b
adamantis 212.a adaminos 212.a
adeps urſinus 122.a
adianton 216.a & b 220.a
adoleſcentia acutis morbis obnoxia 5.b
adrachne 233.a
adriani antidotum 116.a
ægiloparum curatio 50.a 97.b 169.b 231.a 244.a
æger, ſi defecerit, quõ refocillandus 232..a
ægri uires medico ſemper conſiderandæ 12.b 85.b
ægris omnibus non eadem remedia prodeſſe 11.b
ægrotantiũ ſigna q̃ bona, itemq; mala 6.b
æleomalache 215.b
æmoos 218.b
æquiſeia 215.b
æſculapius medicinam diffudit 158.b
æſculapius ob medicinã excultam in deorum numerum relatus 1.9.a
æſtatis ardores quo modo releuãdi 202.b
æſtatis diæta 4.a 159.b
æſtatis morbi 5.b
ætates quæ quib. morbis obnoxiæ 5.a
ætatum habenda ratio 3.b
æthotron 212.a
agathos dæmon 2.9.b aglaophotis 217.b
agni lingua herba 227.a
agria acte 219.a agrifolium 218.a
agrimoniæ nomina 214.b
agrimoniæ uirtutes 97.a 214.b 248.b
agriophyllon 219.b
agrios ſtaphylinos 218.a
aithales 222.a
aizoum herba 131.b 222.a 232.b 233.a
alarum uitia 241.a
alis fœtentibus quid proſit 111.a
albucum 215.a
alexandrinum emplaſtrum 30.a
algæ marinæ uirtus 101.b
alga paluſtris 218.a
alimenti boni conſideratio 9.b
alipos 220.b
allium gallicum 110.b 114.b 217.a
allij uires 203.a 226.a
allij nomina 22 .a
allij ſuccus 89.b
allij tuniculæ uirtus 101.b
aloe gallica 213.b
aloes ſpecies & uirtutes 246.b
aloetis 213.b
alopeciæ, id eſt humani capitis, barbæq; morbi medicinæ 40.a 91.a 166.a 202.b 203.a 204.a 237.b
alphus uitiliginis ſpecies 39.b
altercum ſi potum 153.a
althea 215.b
altheæ uires 229.a
aluus cur ducenda 12.a
aluo laborantium nota 7.b
aluo tumenti fœminarum ſoluẽdæ 204.b
aluum firmantia, ſiſtentiáq; 4.a & b 24.b 67.b 125.a 126.a et b 127.a et b 128.a 149.a 157.a 177.b 202.a & b 203.a & b 204.a & b 205.b 206.a et b 207.a et b 211.b 216.b 217.a 227.a 230.b 232.b 233.b 234.b 236.a & b 236.a 237.b 241.b 244.a 245.b
aluum mollientia, purgantiáq; 4.a 11.a 107.b 110.a 131.a & b 150.a 201.b 202.a et b 203.a et b 204.a et b 213.b 214.b 217.b 218.b 222.b 224.b 229.b 233.a et b 235.a et b 236.b 23.a 240.b 242.a 243.a
aluta 218.a
amalocia 214.a amaluſta 214.a
amaranthos 220.b amarãtum 215.a
ambroſia 218.b 233.a 248.b
ambroſiæ uſus 248.b
ambuſtorum remedia 36.b 69.b 155.a 185.b 196.a 198.b 202.b 212.a 215.a 220.a 227.a 229.b 232.b 233.b 244.a
amerimnon 233.a ametiſton 218.b
amianthon 216.a
amphora 158.a 163.b
amygdaloides 220.b
amygdalini olei uis 89.a
amygdalorum uirtutes 207.a
amyloblepharus, oculorum uitium 50.a
anachallis 222.a anactorion 213.a
anadendromalache 215.b
analentidium 214.a
anaſpargos 218.b
ἀναστώμωσις 21.b
anazetheſis 217.a
anchomanes 213.a
andrachne 220.b 233.a
andremas 220.b androgamos 218.a
anemone 97.a 102.b 216.b
aneſe 213.a anethum 115.b
anethi medicinæ 89.a 204.a 221.a 229.b
angina laborãtium uictus ratio ſiue diæta 208.b
anginæ remedia 105.a & b 146.a 154.b 172.b 173.a 214.b 225.a 239.a
anguiũ Italorũ ictibus ſuccurrendis 36.a
anhelitus 269.b
anhydros 216.b
ani exaſperatio 132.a
ani condylomata ilid.
ad Ani fiſſa utilis paſtillus 30.b
ani exitus 77.a
ani fiſſuræ quo modo curãdæ 102.a 132.a 155.b 239.a
ani fiſtularum animaduerſio 48.b 132.b
ani porrigines 132.b
ani tumor 132.a 155.b
ani uitiorum curatio 47.a 57.b 132.a & b 155.a 229.a 297.a
ani ulcera 246.a ani uulnera 132.a
animalia noxia quo fugentur 238.b
animo labenti accommoda 203.b
anni tempora obſeruanda 3.b 4.a
anni temporum conſideratio 5.b
anni totius diæta 84.b 159.b 211.a
ἀνώδυνα catapotia 32.a

anodynon

anodynon medicamentum 121.b
anthemium 231.a
anthera medicamentum 145.b
ἀνθηρὰ compoſitiones 45.a
antheræ confectio 10.b 172.a
anthrax 227.a 230.a
anthraci utile emplaſtrum 92.b
anthracum curatio 235.b
antiamas 215.a
antidotorum conſideratio 31.b
antiphyſon lapis 89.a
antirinon 218.b
antueorimbeſor 215.b
aperiendi uim habens malagma 28.b
aperiendis ijs quæ ſecanda ſunt 215.a
aperiton 214.a
apes ne examinent, & diffugiant 212.b 241.b
apes qua herba delectentur 241.b
apum puncturæ quo curent 244.a
aphedros 216.a apхereſis 212.b
aphlopho 218.a aphrodes 216.b
aphrodiſias 212.b aphroditeloter 214.a
aphryſſan 213.a ἄφθαι ulcera 45.a
apiana 214.a apiaſtellum 217.b
apiſi 218.a
apium ruſticum 212.b
apium ſyluaticum 222.a
apij nomina 221.b 228.b
apij uires 201.b 221.b 228.b 248.a
apogoriſapo 215.a
apollinaris uirtutes 212.a 214.a
apollo medicinæ inuentor 158.b
apoplexiæ cura 19.a
apoplexiæ conſideratio 300.a
apoſtemata habẽtium ſigna letalia 162.b
apoſtemata interiora 196.b exteriora 19.a
apoſtematũ purgatio 117.a 133.b 197.b 222.a 229.a
apoſtematis utile emplaſtrum 92.b
apoteleſmatis conſideratio 265.a
apprehenſionis conſideratio 262.b
apri ſtercus 121.a
apri urinæ uirtus 98.b
aprilis diæta 162.b apruco 220.a
apuleij Celſi antidotus 152.a
aquæ frigidæ uſus 4.b
aquæ marinæ 164.a
aqualiculi aciditates 115.b
aqualiculi confirmatio 115.a
aquilonis incommoda & morbi 5.b
arabes medici ex omnibus ſcholis explodendi 81.a
aracanthillidam 218.b
aranea 105.b
aranei ictus curatio 36.a 69.a 205.a 212.a 241.b
arareza 213.b arathy 218.b
ex Arbore delapſis 113.a 148.a
arborria 220.a
archagathi emplaſtrum 30.b
arctophyllon 220.b
arearum genera, & curationes 40.a
arete epithema 116.a
argenti ſpuma ſi pota 153.a
arguminos 218.a
argyros 218.a ariſteros 212.a
ariſti emplaſtrum 154.b
ariſtolochiæ nomina & uirtutes 213.b
ariſtolochiæ ſpecies 239.b
ariſtonis malagma 28.b
arithmeticæ non ſit expers medicus 159.a
ἅρμα collyrium 144.a
armola 219.a
armoratiæ uires 204.b
arinon 211.b
arnogloſſi nomina & uirtutes 211.b
ἀρνὸς 211.b
arquati morbi curatio 18.b 113.b 148.b 149.b 150.a 224.a 272.b
arſella 214.b
arſenachanthon 219.a
arthaphaxis 235.a artemidion 217.b
ἄρτεμις 213.a 224.a
artemiſia 123.b
artemiſia à quo inuenta 223.b
artemiſia herbarũ mater cur dicta 224.a
artemiſiæ nomina 213.a
artemiſiæ uirtutes 213.a 223.b
artemonia 214.b
arteria aſpera, dura 19.b
arteriarum morbi remedia 104.a 105.a 203.a
arteriæ eruptio 110.b
arteriæ fluor 146.b
arteriæ tumor 104.a 146.b
arteriaces compoſitio 32.b
artes omnes à Græcis aut inuentæ, aut excultæ 81.a
athenippum collyrium 144.a
arthezoſtis 217.b
arthriti utilia emplaſtra 28.b 92.b
articuli luxati 137.a
articulorum condylomata 135.b
articulorum fracturæ 135.b
articulorum inciſorum curatio 195.b
articulorũ ſuppuratio q̃uo ſedanda 111.b
articulorum uitia in iuuenibus quo modo curentur 8.b
articulorum morbi remedia 25.b 34.b 111.a 113.a 121.b 122.a 133.a 135.b 137.a 139.b 148.a 157.a 188.b 195.a 204.b 205.a 214.a 218.a 219.b 225.b 227.b 241.b 243.a 307.a & b
artieccon 211.b
arundines corpori infixæ 135.a
as 158.a
aſari nomina & uirtutes 240.b
ἀσκίτης, hydropis ſpecies 17.a 192.b
aſclepias herba 213.a
aſclepion 222.a
aſclepiu diadema 220.b
aſinæ ſtercoris efficacia 101.a
aſparagi uires 204.b
aſparagi agreſtis nomina et uirt. 218.b
aſphalton 213.b aſphet 213.b
aſphodeli nomina & medicinæ 215.a
aſpideion 214.b
aſpidis morſuum remedia 36.a 131.b 201.b 213.a
aſplenon 216.a 220.a
aſter 217.a
aſteries baſiliſcus 222.b
aſterij nomina & medicinæ 217.a
aſteriſcon 217.a
aſteriope 216.a
ἄσθμα 21.a 224.b
aſthmaticorum remedia 231.b 269.b 304.b
aſtrorũ ratio nõ negligẽda medico 159.b
aſulæ nomina & medicinæ 216.b
aſuth 211.b
aſyntrophon 218.b
atræ bilis remedium 148.a
atriplicis medicinæ 202.a 235.a
atrophiæ conſideratio 268.a 273.b 304.a
attalum emplaſtrum 29.b
attonitorum curatio 18.b
aturion 217.a
auditus 161.b
auellanarum uires 136.b 207.a
auginon 212.a
auguſti diæta 162.b
aulitica 214.a
auris, ſi intrinſecus cancerauerit, medicamen 98.b
aurem animalia ingredientia quo extrahuntur 44.b 100.a 166.b
aurem ſi aqua introierit 99.b 100.a 166.b 167.a 218.b
in Aure ſi caro increuerit 100.a
aurium compreſſis foraminibus, quo modo ſuccurrendum 44.a
aurium male affectarum medelæ 30.b 43.b 66.a 98.a 143.a 144.b 166.b 167.a 201.b 202.a 203.a & b 204.a 212.b 213.b 218.b 219.a 220.a 222.b 226.a 227.a & b 229.b 230.b 236.b 238.b 239.a 240.a 241.a 242.b 243.b 244.a & b 246.a 261.b 292.b
aurium doloris conſideratio 261.b
aurium doloribus laborantium diæta 208.a
aurium exulceratio 100.a 144.b
aurium fœtoris medelæ 167.a
aurium fractarum curatio 61.a 166.b
aurium morbi, qui manu & ſcalpello curantur 51.b
aurium punctiones 167.a
aurium ſonitũ intra ſeipſas ſedantia 44.a 166.b 225.a 239.a 246.b
aurium ſurdarum medicinæ 28.a 44.a 99.b 102.a 116.b 166.b 167.b 201.b 219.b 220.a 225.a 232.b 243.a
auriũ tumores 102.a 144.b 166.b 203.a
aurium uermiculos necantia 44.a 100.a 167.a 203.b 232.b
auriũ uitia repẽtina & inueterata 167.a
aurium uulnera intrinſeca 98.a 167.a 205.b

in Auribus curta quo modo ſarcienda 51.b
aures purulentas ſanantia 99.b.102.a 105.a 144.b 167.a 203.b 225.a
auriginis conſideratio 272.b
auriginis morbi remedia 113.b 118.a 125.b 148.b 202.a 212.a 215.a 224.a. uide ictericorum remedia
auſteralis 220.b
auſtri incommoda & morbi 4.b
autogenes 216.b
autumni diæta 4.b 159.b
autumni morbi 5.b
axungia quid 227.b
azirgozol 217.b
Bacchion 215.a
bacina 214.a
βαλάγκιον 205.b
ballis 221.a
balneorum uſus 9.b
balſamum 110.a
barbam nutrientia 91.b
barba Iouis 232.b
barbara emplaſtrum 29.a 154.b
barbaricum medicamen 96.a
baryton 218.b
baſilicæ nomina & medicinæ 222.a
baſilicæ 216.b
baſilicon emplaſtrum 29.a 154.b
baſiliſcorum genera 222.a
bathypicron 220.a
batos,batoſdæa 218.b
batrachion 212.b
bechion 220.a
belion 217.a
bellicocandium 218.b
bellinuntia 212.a
beloiacos 217.b
belotocos ibid.
beneolens 214.a
bes 158.a
beſſa 219.a
betæ uires 202.b
beta plantaginis 214.b.
betæ nigræ uſus 89.a 90.a
betilole 215.a
betonicæ nomina 222.b 229.b
betonicæ uires 222.b 229.b 248.b
bibendi cupiditatem prouocantia 203.a
bibo 214.b
bilis atra quo modo à Cicerone dicatur 258.a
bilis morborum mater 85.a
bilem detrahentia 131.a & b 182.a 201.b
bilium quatuor genera 163.a
blechon 219.a
bliti uires 202.b
blutthagio herba 100.b
bolbos 216.b
bolus ſerron 220.a
boopes 220.b
boragi nomina & medicinæ 241.b
boſtrychites lapis 95.a
botrocij nomina & uires 212.b
brachiorum doloribus 62.b 173.b
branchus 165.b
braſſicæ ſuccus 87.b
braſſicæ uires 104.b 204.a 237.b
braſſica canina ruſtica 222.a
braſſica erratica 101.a
braſſicæ ſyluaticæ nomina & medicinæ 222.a
brathis 218.b
bratheos 230.a
bricumum herba 123.b
britanni,britannica 214.b
britãnicæ herbæ uſus 112.a 131.b 222.b
brucanon 218.b
brumatia 212.b
bryoniæ nomina & uirtutes 217.b
bryos agria 214.b
bubalion 221.a
bubonion 217.a
bugloſſæ nomina 215.b 237.a
bugloſſæ uirtutes 215.b 237.a
bulbi ſcillatici nomina & uires 215.b
bulbus uomitorius 216.b
bunion 217.b
buphagos antidotus 130.a
buphthalmos 222.a 233.a
bupreſtim ſi quis ſumpſerit 153.b
busbaſteoſcardia 213.a
butzrutis 222.a
Caballation 219.b
caballini dentis uſus 134.b
caballini ſtercoris uires 101.a
cacabon 218.a
cacalia 212.b
cachexias conſideratio 273.a
καχεξία, tabis ſpecies 17.b
κακόηθες 36.b
caducis quæ accommoda 239.b
caduco morbo laborãtium remedia 18.a 110.a 112.b 115.b 143.a 148.a 190.a 207.a 217.a 224.a 227.a 239.a & b 241.b 245.a
cadus 163.b
cæpariæ curatio 134.a
καλαμίνθη 203.b
calaminthe 219.a 231.a
calculum in ueſica comminuentia,& per urinã expellẽtia 67.b 77.a 115.b 122.b 123.a 124.a et b 151.a 160.b 187 a et b 203.a & b 204.b 206.a 207.a 212.a 219.a & b 220.a 223.a & b 229.b 231.a 235.a 237.a 241.a 243.b 244.b
calculo euulſo quæ curatio adhibenda 56.b
calculo cum urina expellendo utilis paſtillus 31.a
calculi fœminarum qua ratione tollendi 56.b
calculorum uel arenoſorum, uel mollium ſigna 56.a
è Calculo laborantibus quæ adhibenda 55.b 243.b
calefacientia quæ 4.a 10.b 11.a
calefaciẽtia quæ ſunt in ſtomacho grauia 110.a
calliblepharon collyrium 96.b 98.a
calliomarcus herba 109.b
callipetalos 212.a
callitrichi nomina & uirtutes 216.a
callus ſi quando in articulis increuit,utile malagma 29.a
callorum corporis remedia 135.b 199.b
calor 85.a
caloris incommoda 5.b
calorum feruorumq; remedia 235.b
calox cordiatos 214.a
caluariæ deſcriptio 58.b
caluariæ læſæ curatio 60.a
camelicos 212.a
cameli fel 95.a
camimela 231.a
camomillæ nomina & uires 231.a
cancer in mammillis 176.b
cancri conſideratio 34 a
cancri curatio 31.b 36.b 77.b 90.b 102.a 146.a 148.a 196.a & b 205.a 212.a 214 a & b 215.a 225.b 242.b 244.b 245.a
cancri in cole orti remedium 46.b
cancri oculi in medicina uſus 94.a
cancro exciſa ueſica orto quo modo ſuccurrendum 57.a
canis cerebrum herba 218.b
canini raptus conſideratio 261.b
canis rabidi morſus remedia 25.b 92.b 155.a 157.b 300.b 203.a & b 204.a 207.a 211.b 212.a 215.a 216.a 219.a 223.a 225.b 227.a 232.a 236.a 341.a & b
capillus Veneris 216.a
cannabi ſeminis ſuccus 98.b
cannabis nomina & uires 221.b
cantharides potæ ne noceãt 36.a 153.b
capillum flauum quid faciat 79.b
capilli ne caneſcant 91.b
capilli quo uario colore inficiuntur 65.b 166.a 216.a
capillorum criſpatio 79.b 91.b
in Capillorum fluoribus quæ uictus ratio obſeruanda 207.b
capillorum fluẽtium utilia remedia 39.b 65.b 91.a & b 202.b 207.a 225.b 235.b 237.b 246.b 291.b 292.a
capillorum poſt ægritudinem inſtauratio 201.b 204.a & b 291.b
capillos denigrantia 91.b 225.a 234.b 291.a
capillos nutrientia 79.b 236.b
capillos quid aureos reddat 79.b
capnos herba 97.b
caprifici arboris cortex 120.b
caprinum ſtercus 94.b
caprini caſei uirtus 94.a
caprini fellis uires 167.b
cappara 220.b
caput 19.b

caput quibus uitijs obnoxium 160.a
caput ſi à ſole doleat 164.b
capitis dolore laborantium animaduerſio 7.b 249.b
capitis male affecti indicia 84 b.85.a
capitis male affecti ſignum letale 162.a
capitis doloris remedia 4.b 20.a 65.b 112.b 116.b 143.a 147.b 148.a 154.b 160.a 164.b 167.b 201.b 202.b 203.a & b 204.a 205.a 206.a 207.a 211.b 212.a 213.b 216.b 218.b 219.a 220.a 221.b 226.a 227.b 229.b 236.b 237.b 238.b 239.a 343.b
caput ex frigore infirmum 164.b
capitis doloribus ſubitis ſanandis conducẽs remedium 87.b
capitis ardores refrigerantia 233.b
capitis de percuſſione dolentis uictus ratio 207.b
capitis ex epate infirmi quæ diæta 207.b
capitis fracturæ 29.b 216.a 222.b 229.b
cap. ex frigore male affecti medelæ 89.a
capitis humores purgãtia 84.b 89.a 92.a 143.a 165.b 169.b 204.a 235.a 338.a
capitis in febribus dolor 14.b
capitis luxati curatio 63.b
capitis maculæ 65.b
cap. perfrictiões quo pacto reſoluẽdæ 92.a
capitis ſuturæ 58.b
capitis uertiginis remedia 89.b
capiti conueniens emplaſtrum 29.b
capiti ne æſtus obſit 219.b 220.a
caput deplentia 214.a
capitis ulcera manãtia 90.a 165 b 202.b 203.a 221.b 225.a 227.b 235.b 239.a
caragogos 214.b
carbunculi in cole medicamentum 46.b
carbunculus lapis 97.b
carbunculi conſideratio, eiuſdemq; curatio 36.b 68.b 92.b 154.b 193.a 202.b 218.b 223.a
carcinethron 213.b
carcinodis leniendis malagma 28.b
carcinomatis curatio. uide ſupra cancri curatio
cardaminaca 214.a
cardamon 214.a
cardiacorum remedia 16.b 192.a 218.b 219.a 237.a 301.a
cardiacis quæ uictus ratio tenenda 209.a
carduus cur à fœminis ambitur 203.a
carduus uaria, lactea, nigra 221.a
cardui uires 203.a
cardui ſyluatici nomina et uires. 221.a
carnis ſuperfluæ conſideratio 290.a
carni ſupercreſcenti coercendæ & amouẽdæ utilia medicamenta 30.a 31.a 156.a 196.b
carni putri arcendæ, & exedendæ, ne latius ſerpat, compoſitiones 31.a
caroteten xeron 196.b
carpago 220.b
carpophyllon 217.a
carroga 215.b
cariſtelotiar 213.a
caryites 220.b
caſei ne putreſcant 241.a
caſſij medici collice 32.b
catacauſtice 212.b
catalepſeos conſideratio 262.b
catapaſtaton xeron 196.b
catapotia 32.a
catarrhi conſideratio 263.a
catarrhi reſtrictio 91.a 164.b 207.a 242.b 245.b 303.a
catarrho laborantium diæta 208.a
catarrho laborantibus q̃ accõmoda 240.b
κατάσταγμοι 20.b
Catonis antidotum 204.b
cathotis 217.a
cauliculi uires 204.a
caulis purpureus 117.b
caulis nomina & medicinæ 237.b
cauſarum tempora ſiue latitudines 161.b
cauſon 233.a
cauſtice 212.b
cecabon 214.a
cedrus 111.b
centaurea 113.b 115.a 219.b
centaureæ ſpecies 242.a
cẽtaureæ maioris nomina et uires 215.a
centaureæ minoris nomina & uirtutes 215.a
centaureæ minoris ſuccus 95.a
centaureæ unde nomen adeptæ 215.a
ceparum uires 204.a
cephalea 249.b
cephalargiæ remedia 165.b
cephalicum emplaſtrum 29.b
cepos aphrodites 215.b
κεράμιον 84.a
ceras 218.a
ceraſorum conſideratio & uires 206.b
κεράτιον 84.a
ceraſtis ictus curatio 36.a
cerebri conſtrictiones quo modo reſoluendæ 92.a
cerebri malè affecti remedium 89.a
cerebri membranæ detectæ quo modo ſuccurrendum 154.b
cerebri purgatio 65.b
cerebri percuſſi ſigna 33.a
κερατοειδὲς 50.b
cerefolij nomina 220.b
cerefolij in medicinis uſus 205.a 220.b 235.a 248.a
κήρια ulcera 202.b
cerionum et acorarum differentia 292.a
κερκίδος deſcriptio 59.a
ceroti chalaſtici confectio, & uſus 121.b
ceruix in poſteriorem partẽ reflexa 156.b
ceruicis uitiorum per manũ curatio 52.b
ceruicis remedia 20.b 111.a 173.a
ceruicis rigor 66.b 111.a
ceruicis tumor 111.a
ceruſſa ſumpta ne obſit 36.a 153.a
ceſtron 222.b 229.b
chalazia palpebrarum q̃uo curẽtur 49.b
chamæacte herba 92.a
chamædaphne 217.a
chamædaphnes nomina & uires 214.a
chamædrys 110.a
chamædryos nomina & medicinæ 214.a
camæleæ nomina & uires 214.a
chamæleon 221.a
chamæleontis fel 94.b
chamælepodium 216.a
chamæmili nomina & uires 214.a
chamæmilon 213.b
chamæpityos nomina 214.b
chamæpityos herbæ uſus 131.b 214.b
chamærops 214.a
chamæſace 219.a
characias 120.b
chartæ ne à muribus corrodãtur 225.a
χειρουργική 1.a
chelidonia 94.a
chelidonion 217.b
chelidoniæ uires 242.a
χήμη 84.4
cheme 83.b
cherſydri ictus cura 36.a
chiliophyllon 213.b 218.b
chironias 215.a
chironion 213.b
chironium ulcus 37.a
chironia uulnèra 214.a
chiragræ animaduerſio 7.b
chiragræ remedia 139.b 218.a
chirſion 211.b
chirurgi ætas, & officium 47.b
chirurgica à quibus exculta 47.b
chirurgica medicinæ pars ibid.
choacon emplaſtrum 29.a
χοινίκιον 59.b
χοῖνιξ 84.a
chœnix 83.b
cholera fulua 163.a
cholera nigra 161.b 163.a 232.a
cholera nigra autumnali tempore creſcit 159.b
cholera pleumatica 163.a
cholera rubea 161.a & b 163.a
cholera rubea æſtiuo tempore nutritur 159.b
choleræ rubeæ curatio 237.a 239.a
choleræ rubeæ dominium in dextro latere 159.b nigræ in ſiniſtro ibid.
choleræ è plenitudine ſi nimius uomitus exiſtat quæ diæta 209.a
cholera laborantibus quæ offerẽda 202.b
cholericorum malè affectorum ſigna letalia 162.b
cholericorum remedia 23.b 66.b 107.b 128.b 131.b 147.b 157.a 182.a 238.b 240.a 243.a 301.a
chora 212.b
χόρδαψος morbus 23.b
χοροειδὲς 50.b
choros 212.b
χοῦς 84.a
chryſanthemon 213.a

chryſeos baſiliſcus 222.b
chryſippi malagma 28.b
chryſiſceptron 221.a
chryſitis 218.a & b
chryſocalis 214.a
chryſocanthos 221.b
chryſocephalus baſiliſcus 222.b
chryſothales 233.a
cibi conditi cur obſint 3.a
cibi reiectioni abſtinendæ 67.a
ciborum materiæ 9.b
cicatrix quo pacto uulneri inducẽda, purgandaq́; 31.b 35.a 154.b 156.a 213.a & b 233.b
cicatrices ne appareant 112.a
cicatricibus qui color reddendus 200.a 231.b
cicer ruſticum 214.a 220.a
cicer columbinum 220.b
ciconiæ pullus elixatus 94.a
cicoratium 221.a
cicuta ne obſit hauſta 152.b 225.a
ciminalis 213.b 216.b
cinnami ſpecies & uirtutes 245.b
circinus 198.b
ciſſarion 220.a
ciſſion 220.a
ciſſonecion 220.a
ciſſos 221.b
ciſſos melas 220.a
clauus Veneris 218.a
clauorũ medelæ 38.b 135.b 199.b 235.a
clibadion 218.a
cleſypontis malagma 28.b
clorozphin 212.b
clyſter 228.a
cneoron 214.a
cnopodion 213.b
cobios 220.b
coccos gnidios 221.a
cochlearium 83.b 163.b 164.a
cœliacorum conſideratio 277.a
cœliacorum remedia 23.b 125.a & b 126.b 129.a 147.b 149.a 154.b 182.a 205.b 206.a 207.a
colicæ paſſionis conſideratio 280.a
in Coli paſſione quæ uictus ratio tenenda 210.a & b
colicorum querelis qua ratione ſuccurrendũ 4.b 67.b 116.a 129.a 184.a 204.b 207.a 216.b 222.b 225.b 234.b 245.b 300.b
coli inflationibus 129.a 133.a 148.b 149a 157.a 201.b
κωλικὸν medicamentum 24.a
κωλικὸς morbus 23.b
colis morbi quo modo curandi 46.a
colis glandi tegendæ, ſi nuda eſt 55.a
collectiones ne ſuppurent 207.b
collectionũ remedia 197.a 200.a 202.a 215.b 249.a
colletis 212.a
collice Caſſij medici 32.b
collyria diuerſa ad oculorũ dolores 92.b
collyria cõpoſita leuia 143.b acria 144.a
collyriorũ confectiones 40.a 97.b 164.a
collyris 215.b
colocynthidos uſus 131.a
colorem uultui gratum præſtantia 116.b 204.a 236.b 240.b 245.b
colubri morſui 219.a
colubrinæ nomina & uires 242.b
columbina 212.a 217.b
columbrium 213.a
combuſtis ſanandis. uide Ambuſt.remed.
comites 220.b
comitialis herba 213.b
comitiali morbo correptorum remedia 18.a 110.a 112.b 115.b 116.b 143.a 148.a 190.a 207.a 217.a 224.a 227.a 239.a & b 241.b 242.b 245.a
complexiuus introducendi modus 158.b
conceptionis conſideratio 162.a 309.a
conceptionis impedimenta & remedia 73.a 68.a
conceptioni contraria 205.b 241.a
concoctionem iuuantia. uide digeſtionem
concubitus habenda ratio 3.a
concubitum naturalibus fœminarum nõ admittentibus, qui ſubueniendum 57.a
conditi cibi cur inutiles 3.a
condituras ſuaues reddentia 202.b
condylomatum remedia 47.a 58.a 155.b 185.b 205.b 216.a 218.b 229.b
congius 158.a 163.b
conila 222.a 217.a
cõtuſionum membrorum remedia 121.b 138.b 154.b 157.b 205.a
conuulſorum medelæ 109.b 111.a 113.b 114.a 217.a 229.a
conſerua 222.a
conſolidæ maioris nomina & medicinæ 217.a
corco ſaluberrimum remedium 117.b
corcodrillion 213.a 214.a
cordis deſcriptio 19.b
cordis male affecti remedia 116.a 117.b 178.a 219.b 222.b 242.a
cordis percuſſi ſigna 33.a
cordis pulſus 117.b 178.a
coriandrum ſi datum 153.a
coriandri nomina 220.b
coriandri medicinæ 202.a 220.b 235.b
corion 220.b
corneliana catapotia 204.b
cornelij Celſi laus 81.b
cornicis cerebri uis 89.a
corpus ex quatuor conſtat humoribus 159.b
corpus habiliſſimum 5.b
corporis humani quadripartita diuiſio 84.a
corporis humani poſitus & figura 19.b 58.b
corporis integritas ex urina deprehendenda 3.a
corpus erodentia quæ 11.a
corporis noxarum quinque genera 32.b
corpus exedentia 26.b
corpus extenuantia 3.b
corpus humectantia 4.a
corpus quæ adurant 26.b
corpus quæ repleant 3.b
corporis ſalubritatem præſtantia 190.a
corporis ratio 161.a
corpus ſiccantia 4.a
corporum diuerſitas obſeruanda 3.b
corui fimus 103.b
corruda 218.b
corui marini fel 97.a
coryza 165.b
κορύζαι 20.b
coſmiana antidotus 129.a
coſtarum deſcriptio 59.a
coſtarum malè affectarũ remedia 239.a
coſtarum fracturis ſanandis 186.b 61.b
coſti ſpecies & uirtutes 246.a
cotonea mala 224.b
cotyla 83.b 163.b
cotyledi nomina & uires 215.b
κοτύλη 84.a
cotylus 83.b
coxarum ſcabies quo pacto curanda 77.b
coxendicum morbi remedia 25.b 116.a 121.b 122.a 188.b 189.a 204.a 213.a 219.b 224.b 227.b 231.a 235.b 237.a 238.a & b 240.a & b 242.a 246.a 307.b
crambe 222.a
crapulam inhibentia, tollentiaq́; 239.a
creobula 219.a
creta cimolia 101.b
cretice 215.b 217.b
crinon 220.b
crinopodionton 213.b
criſij uirtus 218.a
criſta gallinacea 212.a 217.b
crithe palpebrarum tuberculum 49.b
crocodilus terrenus 122.a
cruditatis cauſa 7.a
cruditati diſcutiendæ 114.a 115.b 116.b 117.a 205.a 214.a
cruris deſcriptio 59.b
crurum ulceribus accommoda 135.a
cruribus fractis ſanandis utilia 62.b 63.a
cruſtis 105.a
cryas uirtutes 216.b
cryſanthemion 231.a
cryſometas 220.a
κρυσταλλοειδὲς 50.b
cubiti deſcriptio 59.a
cubiti luxati curatio 64.a
cubiti uitijs & doloribus utilia 111.b 173.b
cucumis anguinus, ſyluaticus 221.a
cucumeris anguini radix 131.a
cucumeris nomina 221.a
cucumeris uirtutes 94.b 203.a 221.a
cucurbitæ uſus 202.a 247.b
cucurbitæ ſyluaticæ in medicinis uſus 131.a
culices qui fugentur 225.a

culturæ initium 246.b
cunila 234.a
curationis tempus quod opportuniſſimum 33.a
cunila Gallica 222.a
cupreſſi radix 89.b
curitis 212.a
cuſſimezara 221.a
curriculo excuſſis, & tractis, præſentanea remedia 113.a 148.a
cutis uitijs propellendis quæ conferãt 66.a
cutem purgantia, nitidamq́; præſtantia 27.a 202.b 230.a
cutem urentia 237.a
κυάθισκος 132.a
cyathus 83.b 84.a 158.a 163.b 164.a
κυκλάμινον 131.b
cyclamini nomina & uires 213.b
cyclamnij herbæ efficacia 196.a
cydon 224.b
cydonia mala 224.b
cydoniorũ conſideratio 206.a *uires ibid.*
cydonitis confectio 127.b
cyline 213.b
cymbalitis herba 105.b
cymini uires 245.b
cynanchon 222.a
cynici ſpaſmi curatio 20.a 113.a 148.a 156.b 261.b
cynocardamon 214.a
cynocephali nomina & uires 218.b
cynogale 213.b
cynogloſſa 216.b
cynogloſſæ nomina & uires 219.b
cynogloſſon 211.b
cynomazon, cynozolon 221.a
cynosbatos 218.b
cynoſorchis 213.b
cyparisſias 220.b
cypariſſos 212.a
cypreſſus nigra 214.b
cyradarum curatio 197.b
cyſſophyllon 213.b
cytrei uires 206.a
cytiſi deſcriptio, eiuſdemq́; uires 121.b
Dæmonia quo fugentur 213.b 239.b
damaſinos 214.b
danae 217.a
daphne 214.b
daphne Alexandrina 217.a
daphne minthrios ibid.
daphne Samothracia ibid.
daphnites 214.b 217.a
daphnoides 217.a
dardana 215.a
dardanon 213.b
decembris diæta 163.a
deiectionis ſubitæ nota 7.b
deiectioni utilia 147.b
definitiuus introducendi modus 158.b
denarius 27.a 83.b
dendroydes 220.b
dendrys 221.a
dentaria 217.a 218.a
denterobon 220.b
dentifricij compoſitiones 145.b
dentifricia diuerſa 103.b 171.a 239.b
dens ſi cauus ſit 103.a 171.a & b
dentes extrahentia 204.b
dentium conſideratio 162.a
dentium deſcriptio 58.b
dentium cruciatus remedia 44.b 66.a 78.a 102.a 117.a 143.a 145.b 147.b 70.b 175.b 202.a et b 204.a et b 206.b 212.b 214.b 218.b 219.a & b 222.b 227.a 233.b 235.b 236.b 237.b 238.a et b 241.b 242.a 243.a 244.a 262.a
dentiũ candor quo modo fiat 79.a 103.b 171.a & b
dentium confirmatio 78.a 102.b 145.b 171.a
dentium humor 171.a
dentium molarium dolor 171.b
dentium rheuma 171.a
dentium ſtupor 233.a
dentium tumor 103.a
dentium uſus 162.a
dentium uitijs manu aut ferro ſuccurrendis 52.a
dentibus laxatis accõmoda 170.b 171.a 214.b
dentibus, uel ſtrigis inquietatis infantibus 69.b
dentitioni infantiũ quæ conferant 171.b
dentricis tithymalis 220.b
deſtillationis remedia 4.b 20.b 113.b 203.a 207.a
deunx 158.a
deuoti reſolutio 212.b 218.b
dexij malagma 29.a
dextans 158.a
διάβρωσις 21.b
diacadmias emplaſtrum 156.a
diacalaminthes antidotus 203.b
diaciſſu acopi deſcriptio 140.b
diadaphnidon emplaſtrum 29.b
diæta uniuerſalis 211.a
diaglaucium collyrium 93.a 143.b
διαιτητική 1.a
dialibanos collyrium 97.b
dialepidos collyrium 97.b
dialibanum collyrium 98.a
dialion 216.a
dialoes collyrium 98.a
dialon emplaſtrum 155.a
diamygdalon medicamentum 207.a
diameron confectio 172.b
diamiſyos collyrium 97.b
diapeganon 201.b
diaphoreticorum cura 301.a
διάφραγμα 224.b
diapiſſelæu compoſitio 138.b
diapſoricum collyrium 98.a
diaſmyrnes collyrium 98.a 144.a
diaſteaton medicamentum 111.a
diateſſaron xeron 196.b
diaula 219.b
dicea 214.a
dicomeneon 217.b
dictamni emplaſtri confectio 92.a *eiuſdemq́; uſus* 92.b
dictamni nomina & uires 217.b
didaxagria 214.b
dielectru trociſcus 109.b
dielia 212.a
dierum conſideratio 12.b
digerendis ijs quæ coeunt, malagma 27.b
digeſtioni utile catapotium 32.a
digeſtionem iuuantia 115.a & b 130.a 177.b 202.b 203.b 204.a & b 205.a 223.a 227.b 229.b 230.a 234.b 236.a 237.b 244.b 245.b
digitus Veneris 218.a
digito fracto ſanãdo quid conferat 63.a
digitorum cohærentium diductio 58.a
digitorum rhagadia 297.b
digitorum luxatorum curatio 64.b
digitorum ſuppurationi ſedandæ 111.b
digitorum ulceribus curandis 47.a
digloſſon 217.a
dimoron 219.a
dimipula 218.a
diocydon medicamentum 203.a
diodela 218.b
dionyſi emplaſtrum 155.a
dionyſianum collyrium 96.a
dioſatis 212.a
dioſcyamos 212.a
dioxus collyrium 98.a
diphyes 216.a
dipſacos 217.b
dipſæ ictus quo modo curetur 36.a
dipſaſa 214.a
diuerſitas corporũ probè conſiderãda 3.b
diſciplinæ omnes à Græcis aut inuẽtæ, aut excultæ 81.a
diſcutiendis ijs quæ in aliqua corporis par
te coierunt 26.b
diuiſibilis introducendi ratio 158.b
dochela 214.b
dochlea 218.a
dodecatheon medicamentum 125.b
dodrans 158.a
dolori ſubitaneo curando 69.a
doloribus leuandis utile catapotium 32.a
dorcadion 213.a
dorcidion 217.b
dorigenion 214.a
dorycnio læſi 153.b
drachma 83.b 163.b 164.a
draconteæ nomina & uires 213.a
δρακόντιον 242.b
dracontium 101.a
drocida 212.a
drycolaphon 214.a
drys 214.a
dryſites 214.a
ducone 119.a
duella 158.a
durities ſi qua in corpore fuerit 202.a 203.b 211.b 215.a 216.a 226.a 230.b 235.a 236.b 243.a

δυσεντερία 24.a
dyſenteriæ conſideratio 227.a 280.a
dyſentericorum diæta 209.b
dyſentericorum remedia 67.b 77.a 115.b 116.a 126.a & b 127.a & b 182.b 184.a 202.a 204.b 205.a 206.a & b 207.a 211.b 213.b 216.b 218.a 227.a 229.a 241.b 244.b 306.b
dyſentericorum ſigna letalia 162.b
dyſentericis quæ accommoda 203.a
δύσπνοια 21.a 224.b
Eboice 219.a
ebrietas ne uinum comitetur 223.b
ebrietas quo modo non ſentiatur 238.a
ebrietatẽ diſcutientia 203.b 207.a 230.b
ebulum 219.a
ebulus herba 92.a
eccauſi 113.a
echidnos 212.b
ectropium 50.b
ἔγχαντις tuberculum 49.b
ἔγχιστρα 32.a
edumna 206.a
eiectionibus utilia 226.b
εἴλεος morbus 23.b
εἰσαγόμενοι 158.b
ἐλαιῶδες pus 33.b
elardia 213.b
elaterion 221.a
elaterij uſus 131.a
elbunion 217.b
eldia 217.b
elebatis 218.a
elementa quatuor corporis, eorundemq́; uirtutes 161.b
elelisphacos 220.a 234.b
elephantiaſis conſideratio 276.a
elephantiæ morbi curatio 18.b 66.a 131.b 190.a 204.b 215.a 219.a 231.a & b 298.a
elephanticum emplaſtrum 30.a
eleſine 218.a
elinium 240.b
elitis 218.a
elleborites 215.a
ἑλληνικὴ κοτύλη 84.a
elna 240.b
embryo quo modo ſingulis menſibus ſeſe gerat, & abſoluat 162.a
emenypſe 217.b
emericos 215.a
emeticos 216.b
eminion 213.a
emionion 219.b
emmanes 212.a
emollientia corpus quæ 4.b
ἐμπειρικοὶ medici 1.a
emplaſtra 17.a 154.a
ἔμφιον emplaſtrum 30.a
ἐμπροσθότονος 20.b
emptone 216.b
empyicis conducens emplaſtrum 92.b
empyicorum, id eſt puruleta excreãtium, remedia 109.b 304.a
encathiſmatibus quid conferat 215.b
ἔναιμα emplaſtra 29.a
ἐννεαφάρμακον emplaſtrum 29.b
entaticon 213.b
enula ruſtica 217.a
ἡπατικὸς morbus 23.a
ephelidi tollendæ quid conferat 40.a
ephemeron ſi ſumptum 153.b
epheſia 213.a
epheſtion 213.b
ephialtes 252.a
ephimeros 217.b
epilepſia in quo differat à ſcotomatica paſſione 251.b
epilepſiæ conſideratio 252.a
epilepticorum curatio 112.b 117.a 143.a 147.a 192.a 217.a 227.a 251.b 302.a
epilepticorum diæta 208.a
epiſpaſticum emplaſtrum 155.a
equi ungula herba 109.b
eradium 205.a
erigarus herba 101.a
erigeron 241.b
erinacci carnis uſus 124.a
eriphion 219.a
eriſiſceptron 112.a
erithales 233.a
erithon 213.b
erodentia corpus quæ 11.a
ἕρπης ἐσθιόμενος 37.a
eruca cur εὔζωμος dicta 202.b 236.a
erucæ uſus 134.a 202.b 236.a
eruſci nomina & uires 218.b
eryphij uirtus 222.a
erythrodanus herba 117.b
ἐρυσίπελας 34.b 35.a 227.a
eſcharis utile emplaſtrum 92.b
eſculentorum proprietates et materiæ 9.b
ethui 216.b
eugubis 214.b
euiſcum 229.a
εὐῶδες collyrium 144.a
eupatorion 216.b
eupeplios 217.a
eupetalon 217.a
eupolis 221.a
euthyclei malagma 28.b
ἐξανθήματα puſtulæ 39.a
exanthematum curatio 112.a 231.a
excreationibus cruẽtis emendandis 108.b 109.a 205.a
exedens corpus emplaſtrum 30.a
exercitia quæ proſint 3.a
extenuantia corpus quæ 3.b
extractorium emplaſtrum 29.b 30.a
extrahendæ materiæ aptũ malagma 27.b
eximendis iis quæ corpori infixa ſunt 135.a 100.b
extrahendis iis quæ ex partu aut aborſu nociua intrinſecus ſubſtiterunt 114.a
exupera 217.b
Faba Aegyptiaca 163.b
faba Græca ibid.
faba Latina ibid.
faba lupina 212.a
fabæ uirtus 96.b
facies quomodo ulceribus purgãda 166.b
faciei albicandæ remedium 78.b
faciei inflatio 79.b
faciei liuoribus abolendis quæ conueniant 112.a
faciei uitiis propellendis 66.a
faciei quo modo rubor inducendus 78.b
fagi folia 101.b
faredines ulcera 196.a
faſtidiũ ſi fiat de calore nimio quæ uictus ratio obſeruãda 208.a ſi de glutinoſis & pinguibus ibid. ſi de calida diſtemperantia 209.a
faſtidium pellentia 206.b
faſtidio laborantibus fœminis prægnantibus quid adhibendum 206.a
faſtidio cibi ægris amouẽdo 223.a 245.a
faucium aſperitatem ex uomitu contractam quid emendet 4.a
faucium ſanguine repletarum nota 7.b
faucium morbi, eorundemq́; curatio 21.a 92.b 105.b 106.b 116.b 131.a 172.a 204.a 218.a
faucium duritiam quæ auferunt 104.b
faucium ſuppuratio 146.a
faucium tumentium medelæ 104.a 138.a 171.b 172.b 146.a 203.a 206.a 236.a 238.b
faucium uſturæ 172.a
faucium uulnera 172.a
faucibus male affectis quæ obſeruanda diæta 208.b
faucibus limpidandis quæ conferant 172.a 210.b
faucibus utilia 237.a
faucibus ſi quid inhæſerit, quo modo extrahendum 107.b
febricitantium diæta 12.a
febricitantibus quando cibus, potuſq́; dandus 13.a
febriculæ inſtantis ſignum 7.b
febrientium acute ſigna letalia 162.b
febris periodica 191.a 237.b
febrium genera 12.a
febri liberatus quando tuto lauet 9.b
febrium ardorum reſtrictio 191.a 202.a 204.b 207.b
febrium peſtilentium curatio 14.a
febrium remedia 12.a 13.a 69.a 115.b 131.b 191.a & b 203.b 213.a 215.a 210.b 221.a 223.a 224.a 227.a 228.a 230.a 231.a 233.a 237.b 239.b 245.a 246.a 298.b
febribus acutis quæ accommoda 131.a 213.b
febrifugia 215.a
februarij diæta 163.a
fel terræ 215.a
fellis deſcriptio 19.b
fellis urſini utilitas 110.a
felenon agrion 212.b

felicina

felicina 218.b
femoris deſcriptio 59.b
femoris fracti curatio 62.b 63.a 64.b
feria 217.b
feruorum, calorumq; remedia 233.b
ficorum uirtutes 206.b
ficorum in locis uerecundioribus curatio 132.b
fimus columbinus 122.b
fiſtularum conſideratio 38.a 227.a
fiſtularum morbi medelæ 48.a 78.a 132. b 140.a 154.b 196.a & b 204.b 211. b 213.b 216.a 221.a 223.a 227.a 240.a 242.b 243.a 297.a
flammula Veneris 212.b
fœcunditatem præſtantia 230.b
fœniculum 123.b
fœniculi nomina 222.a 232.b
fœniculi in medicinis uſus 203.b 222.a 232.b 247.b
fœniculi radicis decoctæ aqua 95.a
fœtus ſitus in utero matris 73.b
formica militaris 227.a
formicationum remedium 77.b
fracturis alligandis 203.b
fracturis ſanandis 69.b
fragi herbæ uirtutes 215.a
fraxini folia 98.b
frictio quando recte adhibeatur 9.a
frigida aqua quibus conducat 4.b
frigidæ aquæ uſus 4.b
frigida potio quibus utilis, & contra 3.b
frigoris incommoda 5.b
frigori contraria 245.a
frigori in febribus qua ratione ſuccurrendum 14.b
frigore aduſtorum curatio 199.a 213.b 221.b 240.a
frigorum remedia 66.a 205.a 235.a 249.b
frontis laborantis curatio 7.b
fungi inutiles aſſumpti ne obſint 36.a
fungorum uenenatorum remedia 153.b 203. 204.a 225.a 230.b 233.b 237.a
furioſis quæ conferant 112.b 148.a
furfures faciei tollentia 233.b
furfures meientium curatio 160.b
furfurum capitis medelæ 165.b 202.b 214.a 239.a 244.a
furunculorum morbi remedia 37.b 68.b 140.a 198.a 200.a 202.a 212.b 214. a 235.b
furunculis conducens emplaſtrum 92.b
furunculos rumpentia 202.b 206.b
Γάγγραιναι 34.b
Gaiſdonis uires 242.b
galangæ uires 245.b
galenus artis medicæ optimus auctor 81.a
gallæ uirtus 104.b
gallicruris uirtutes 216.a
gamandreæ nomina & uires 243 b.
ganglia tubercula 49.a
gangrænæ curatio 35.a
gangrænæ præciſio 58.a
gardiadana 218.a
gargarizationes quibus fieri debeant 31.b
gariophyli uirtutes 245.b
geniculorum doloribus 189.a
genis ſcabris remedium 112.a
genitalium uitijs curandis 204.b
genitalium morbi remedia 232.b
genituræ abundantia laborantibus 202.b
gentianæ nomina & uires 213.b
genu luxato curando 65.a
genuum dolor quo modo tollendus 25.b 135.a
gerbaſte 214.a
geſomphalos 215.b
geſtatio quibus conferat 9.b & geſtationum genera ibid.
geſtatio lethargo laborãtibus prodeſt 16.b
gilarum herba 101.b
ginga 212.a
gingiuarum confirmatio 79.a
gingiuarum morbi remedia 101.b 102.a 170.a 213.b 232.a
gingiuarum fluor 101.b 145.b
gingiuarum tumor 102.a 170.b 171.b 227.a
gingiuarum ulcera 45.b
gladiolus herba 112.a
gladiolæ uirtutes 248.a
glans penis contecta quo modo aperienda 55.b 78.a
glandularum curatio 107.a 197.b
glechon 219.a
glechon agrion 219.a
gliconis chirurgi emplaſtrum 154.b
glorophis 212.b
γλῶσσα 211.b
gludis 217.b
glutinoſa excreantibus 147.b
glycea antidotus 118.b
glycyrrhiza 116.a 123.b
glycyſide 217.b
gnidius coccus 221.a
gonoreronos 213.b
gonorrhææ conſideratio 310.a
gonos Ammonos 219.b
gonos æluru 215.b
gonos Apollonos 219.a
gonos areos 220.b
gonoſchronu 216.a
gonos Herois 213.b
gonos hori 216.a
gonoſepheſtu 213.a
γράμμα 84.a
grammaticæ peritus eſto medicus 159.a
grauedinis uocis utilia 105.a
grauedines ex cruditate ſuſtinentibus 125.b
grauedinem capitis pellentia 4.b 20.b 147.b 239.a
grynon 221.a
guddubal 212.b
gulæ dolores 173.a 212.a
gypſum ſi potum 153.a
Hæma Ammonos 219.b
hæma areos 220.b 221.b
hæma Athenas 214.b
hæmacronu 213.a
hæmagales 217.a & b
hæmaheracleos 215.a
hæma hermu 212.b
hæma ibeos 218.b
hæmanthropu 213.a
hæma tauru 216.a
hæma Titanu 218.b
hæmatites baſiliſcus 222.b
hæmatites herba 216.a
hæmorrhoidis ictus quo modo curetur 36.a
hæmorrhoidum curatio 47.a 70.a 78.a 115.b 132.a & b 155.b 218.b 229.b 236.b 245.b
haſtula regia 15.a
hæmorrhoidibus laborantium ſigna letalia 162.b
hecateum emplaſtrum 30.a
hederæ nigræ nomina & uires 220.a
hedrice medicamentum 205.b
hedyoſmos 219.a 221.a
helena 219.b
helenium 118.a
heleſtitis 213.b
helioſcopos 220.b
helioſcorpion 217.b
helioſtrophon 215.b 216.a 217.b
heliotropion 112.b 217.b
heliotropij nomina & medicinæ 216.a
heliuron 216.a
hellebori albi uires 242.b
hellebori nigri uires 243.a
helxine 218.a
hæmeſtriaſis 217.a
hemicraneæ quibus ſuccurrendum 65.b 166.a 216.b
hemicranei ſubitis doloribus medendis 89.b
hemina 158.a 163.b 164.a
ἡμίεκτον 84.a
hemitritæus febris 14.a
hemitritæo depellẽdo quid conferat 69.a 191.a 222.a
heniton 219.a
hepheſia 213.b
heptaneuron 211.b
heptapleuron 211.b
heptaphylli nomina & uirtutes 221.b
heracleos 218.a
heraclea 216.a 218.a
heracleoticon 222.a
heraclion 216.b
heraſdacryon 212.a 217.b
herba capillaris 216.a
herculana 217.b
hermionion 216.b
hermu baſilion 218.a
hermubotane 212.a
hermudactylos 212.a
hernioſorum curatio 297.a

herpeta 227.b 229.b 232.b
herpyllos 220.a
herpyllon mega 220.b
herpyzos 212.b
heterocranij ſubitis & diutinis doloribus ſanandis 89.b
hiberis 214.a
hiemis diæta 4.a 159.b
hiemis morbi 5.b
hiera antidotus 121.a 147.b 151.a
hieræ maioris uirtutes 89.b
hieranthemis 214.a
hierabotane 101.a 122.b
hierabotanes nomina et facultates 212.a
hieracios 214.b
hierathiorine 222.b
hieribulbi uires 214.a
hilaritatem afferentia 243.b
hippocrates medicinam abſoluit 158.b
hippocratis Coi laus 1.a 81.a 158.b
hippocratis epiſtola ad Antiochum regem 84.a ad Mecœnatem 85.a
hippocratis iuramenti medicus ſit memor 159.a
hippomanes 216.a
hippomarathrum 232.b
hippoſelinon 220.b
hirci fœtori tollendo 111.a
hircinus ſanguis 117.b
hircinus ſplen 120.a
hirundinum pulli 95.a
hirundinis ſanguinis uirtus 97.a
hirundinum ſtercoris uſus 130.a
hœdinus lien 120.a
holochryſus baſiliſcus 222.a
holocyron 214.b
holoſatri uires 203.b
homo trina ratione continetur 161.b
hominis ueneſici morſus curatio 69.a 92.b 154.a 201.a 214.a 218.b
hopteris 216.b
horrori in febribus ſuccurrendo 14.b
hugadeſſi 218.a
humerorum deſcriptio 59.a
humero fracto ſanando utilia 62.b 63.a
humeri luxati curatio 64.a
humidum corpus quæ reddant 4.a
humerorum doloribus quæ accommoda 8.b 111.a 173.b
humori capitis auertendo 204.a
humorum corporis humani conſideratio 85.a 159.b
humorum ætates 160.a
humorum emunctoria 160.a
humorum noxiorum medicinæ 116.a. 204.b 205.b 225.b 230.a & b 237.a 241.a
humorũ in uiſceribus contractorum cura 131.a
hydos 215.a
hydragodos 218.a hydragogos 214.b
hydraſtina 221.b
hydri morſui 212.a
hydropis conſideratio 274.a
hydropicorum diæta 210.a
hydropis nota 7.b
hydropis ſpecies 17.a 192.b
hydropicorum remedia 17.a 53.a 67.a 113.a & b 116.a & b 118.a 122.b 125.b 129.b 148.b 149.b 150.a 151.a 180.b 192.b 203.a & b 204.a 206.b 210.a 214.a 215.b 219.a 221.b 223.a 226.a 227.a 228.b 229.b 230.a 238.b 240.b 241.a 243.a & b 245.b 274.a 300.a 307.a 309.a
hygræ medicaminis confectio 98.a 139.b 144.b
hyophthalmos 217.a
hyoſcyamum ſumptum ne obſit 36.a
hyoſcyami facultates 90.a 212.a 244.a
hyoſcyami nomina 212.a
hypnoticos 212.a
hypochondria 231.a
hypogeſos 233.a
hypogloſſion 217.a hypolyſſon 213.a
hypoſarca 192.b
hyſſopi uires 240.b
hyſtera quid 224.a
hyſtericæ duritiæ 224.a
hyſtericæ pnigi ſanandæ 125.b
Ianuarij diæta 163.a
ibeos onyx 212.a
ibica 214.b
ibiſci nomina & uires 215.b
ἰχὼρ 33.b
ictericorum remedia 113.b 118.a 125.b 148.b 202.a 212.a 215.a 224.a 225.a et b 226.a 230.a 231.a 235.a 238.b 240.a & b 241.a 242.a 243.a 244.b 246.b 272.b 305.a
icterus auis 225.b
iecoris male affecti conſideratio 271.b
iecoris morbi remedia 23.a 67.a 113.a 115.b 116.a 117.b 118.a 125.b 131.a 147.a 148.b 154.b 157.a 177.a 178.b 179.a 180.b 201.b 202.b 203.a & b 204.b 205.b 206.a 207.a 212.a & b 215.a 221.b 222.b 225.a 230.a 231.a & b 232.a 235.a 238.a 239.b 241.a 242.a 243.b 246.b 304.b
iecinoris deſcriptio 19.b
iecoris duritiæ 121.a 125.b 148.b 149.b 178.b 179.a
iecoris ſitus 161.a
iecoris ſtricturæ 118.b
iecoris tumor 122.b 149.b 237.a
iecoris uulnerati ſigna 33.a
iecoris ſigna letalia 161.b
iecori accommoda 202.b 203.b 214.a
iecur corroborantia 245.b
iecori dolenti præſentaneum malagma 27.b catapotium 32.a
iecore laborantium diæta 209.a
ignis ſacri morbi remedia 31.b 37.a 68.b 90.b 102.a 113.a 148.b 156.b 198.b 201.b 202.a & b 221.b 227.a & b 232.b 233.b 235.a 236.a 242.b 244.a 246.a
illecebra 220.b
ileos nitium 127.a 129.a 149.a 186.a
iliacorum moleſtijs quo pacto ſuccurrendum 77.a 139.b 300.b
imbrium incommoda 5.b
imeleta 214.a
impetiginis ſpecies & curationes 39.a
impetiginis morbi remedia 111.b 156.b 199.b 206.a 216.a 244.b 245.b
impregnationis ſigna 74.a
incubonis conſideratio 252.a
ab Incubo[n]e illuſis præſentaneæ medelæ 112.b 241.b 252.a
indiciorum in ſingulis morbis cõſideratio 7.a
inediam facilè mediæ ætates ſuſtinent 4.a
infans antequam edat dẽtes, uagit 162.a
infans cur uagiat recenter editus 162.a
infans figuram hominis induit quadrageſimo die 162.a
infanti mortuo expellendo quid conferat 32.b 213.b
infantis primum in lucem editi quæ ratio habenda 74.b
infibulandi ratio 55.b
inflammationis corporum remedia 239.a
inflationẽ inducentia et leuãtia quæ 10.b
inflationem noxiam diſcutientia 219.a 241.b
inguinalis 217.a
inguinis morbi remedia 54.a 188.a 212.b 220.a 225.a
inguinum tumor 133.a
inguinibus à paniculis tentatis conducens emplaſtrum 92.b
inſana herba 212.a
inſaniæ conſideratio 256.a
inſaniæ genera 15.b
inſania quo modo tollitur 164.b 192.a 242.b 243.a
inſomnijs compeſcendis 204.b
intellectualis introducendi ratio 158.b
interaneorum cura 125.b 128.a 129.a 181.a 201.b 202.a 214.b 234.b 211.b 221.a
interaneorũ animalium remedia 202.a
interdigitijs medendis 135.a
interiores ſedes humani corporis 19.b
interiorum tumor 240.b
intertrigo, id eſt membrorum inter ſe fricatio, quo modo tollitur 132.a 133.a 155.b 188.a 220.a 241.a
inteſtinum cæcum 19.b
inteſtinum rectum ibid.
inteſtinum quibus prominet 132.b 133.a
inteſtini deſcendentis curatio 54.b
inteſtini extremi prolapſio 156.a
inteſtini plenioris morbus 24.a
inteſtini uulnera 185.b
inteſtinorum remedia 53.a 115.b 149.b 185.a 203.b 204.a 213.a 215.a & b 229.b
inteſtinorum inflatio 125.b 128.b 185.a 219.b

inteſtinorum infantium dolor 219.b
inteſtinorum leuitas 24.a
inteſtinorum uentris contractio 129.a
inteſtini tenuioris morbus 23.b
inteſtinorum tumor 227.b
inteſtinorũ parti alicui ruptæ aut cõuulſæ quid cõferat 113.b 127.b 129.a 186.a
inteſtinis prolapſis 154.b 157.a
inteſtinis ſolutis 157.a
introducendi modi quatuor 158.b
intybus ſyluaticus 216.a
intubi uires 202.b
inula 118.a 212.b 240.b
inulæ facultates 112.a 240.b
inulæ Campanæ nomina & uires 219.b
inula ruſtica 110.b 147.a 222.a
iobonſos 214.b
ion agirion 218.a
iontitis 213.b
ippiri nomina & uires 215.b
iouis barba 232.b
irios uirtutes 131.a 240.a
iris ſylueſtris efficacia 121.a
irudo ſi ſumpta 154.a
ἰξηγμόχασμος 21.b
iſatis nomina & uirtutes 218.a
iſchias herba 242.b
iſchidiaci qui 224.b
iſchiadicorum curatio 25.b 116.a 121.b 122.a 188.b 189.a 204.a 213.a 219.b 224.b 227.b 231.a 235.b 237.a 238.a & b 240.a & b 242.a 246.a
iſoetes 233.a
itineri faciendo quid conferat 213.a
iudæi emplaſtrum 29.b
iuguli deſcriptio 59.a
iuguli fracti curatio 61.b
iulij diæta 162.b
ixia 221.a
ixia ſi pota 153.b
Labiorum fiſſuræ 79.b 101.b
labiorum uitijs 170.a
labraſion medicamentum 206.a
labrum Veneris 214.a 217.b
labrorum apoſtemata qui curẽtur 246.b
labrorum uitijs 218.b
labrorum per manus curatio 52.b
labris curta quo modo ſarcienda 51.b
lac ſi potum 153.b
lactis ubertatem puerperis præſtantia 23.a 201.b 204.b 229.b 232.b 233.a 237.b
lactis bubuli uirtus 105.a 116.a
lacerta uiridis 94.a 120.a
lacethon 212.b
lachanon baſilicon 213.a
lacithron 212.b
lactilago 214.b
lactuca marina 220.b
lactucæ uires 233.a
lactucæ leporinæ uirtutes 221.a
lactucæ ſylueſtris nomina & uires 214.b
laganon quid 231.a
lagophthalmi remedium 50.b
lagopu nomina & uirtutes 217.a
lampago 220.a
lanciolata 227.a
languoris remedia 216.a
lapathum acutum 215.a
lapathi nomina 213.a
lapathi uires 202.a 213.a
laſeris granum 89.b
laſſitudinem ne quis ſentiat 137.b 157.b 216.a 223.a
laterculus 212.a
laterum contuſio 121.a 157.a
laterum dolorem patientiũ remedia 22.b 27.b 32.a 67.a 92.b 108.a 110.a 113.a 114.a. 115.b 116.a 117.a 118.a 121.a 131.b 139.a 147.b 154.b 158.a 186.a 201.b 203.b 204.b 205.a 206.b 213.b 215.b 222.a 225.b 227.b 231.b 232.b 234.b 235.a 237.b 239.b 240.a 243.246.a
lathyridis nomina & uirtutes 221.a
lauatio calida quibus conueniat 4.a
laurus alexandrina 217.a
lax 220.b
lendibus capitis tollendis 90.a
lenia emplaſtra 30.b
lentiginibus è facie abolendis 40.a 112.a & b 202.b 214.a 228.b 236.a 245.b 246.a
leonchoſremon 212.b
leontocharon 217.a
leontopetalon 212.b
leontopodij nomina & uires 212.b
leporinus teſticulus 122.a
leporini ſtercoris uſus 129.a
leporini tali uſus 127.b 128.b 130.b
lepræ morbi cura 111.b 112.a 204.b 221.a 235.a 237.b 238.a 243.a 244.b
leptophyllon 213.a
lepus marinus, & qui eius ueneno ſuccurratur 153.a 201.a
leporis talus 181.a
lethargicorum remedia 69.b 191.b 203.a 204.a 207.a 208.a 219.a 234.a 237.b 299.b
lethargiæ curandæ quæ neceſſaria 16.b
lethe 216.b
lethuſa ibid.
λευκὰ emplaſtra 30.a
leucacanthia 242.b
leucanthemion 131.a
leuce uitiliginis ſpecies 39.b
leuceoros 212.b
leucophlegmatia 192.b
λευκοφλεγματία hydropis ſpecies 17.a
leucophylla 213.a
leucrion 219.b
leuia quæ 10.b
lexipyretos compoſitio 108.a
lia 213.a
libanotis 113.b
libra 163.b
lichenis morbi, id eſt mentagræ, curatio 111.b 190.a 202.b 233.b 235.b
licinia 212.a
licopnus 212.b
licys agrion 219.b 221.a
ligea 212.a
ligula 158.a 178.b
liguſtici uires 234.b
liliorum in medicinis uſus 220.b 233.b 248.a
liliorum nomina 220.b
lingua bouis herba 237.a
lingua bubula herba 215.b
linguæ bubulæ herbæ uires 106.a
lingua canina 219.b
lingua Macedonica 219.b
linguæ deſcriptio 19.b
linguæ apoſtemata 235.b
linguæ aſperitas quo emendetur 241.a
linguæ ſcabrities & ariditas quo modo in febribus curanda 14.b
linguæ cura 212.a
linguæ per manum curatio 52.b
linguæ reſolutæ curatio 20.a
linguæ tumoribus 225.a
linguæ uitijs per manum medendis 52.b
linguæ ulcera 101.b 170.a
ſub Lingua abſceſſus quo modo curetur per manum 52.b
linozoſtis arren 218.a
lippitudinis nota 7.b
lippitudinis remedia 4.b 93.b 168.a 203.a 213.b
lippitudini oculorũ tollendæ collyria 92.b
lirion 220.b
λίτρα 84.a
liuori faciei abolendæ quæ conferãt 112.a 156.b 200.a 225.a
liuori faciei contuſæ, tollendæ præſentaneũ malagma 28.b
lonchitis 216.b
lothonietra 218.a
lotij humani uirtus 98.b 104.b
lotios 211.b
lumbago 224.b
lumborum morbi remedia 67.a 121.a 123.b 131.b 133.a 139.a 151.a 154.b 157.a 186.b 203.b 204.a & b 222.b 224.a & b 230.b 237.238.a
lumbricos perimentia excludentiaq; 24.b 67.b 128.a 150.b 181.a 201.b 204.b 205.a 211.b 215.a 216.a 217.b 219.b 220.a & b 221.a 224.a & b 227.a 231.b 232.b 234.a 235.b 238.b 239.a 240.b 241.a 245.b 246.a 306.a
luxatis, id eſt membra à ſuo loco amota habentibus, utilia 47.b 69.b 157.b 200.a 205.a 298.a
lunæ obſeruatio 85.b
lunaticis quid conferat 213.a 217.a et b
lupi ſtercus 129.a
lupinæ pellis efficacia 121.b
lupini nomina & facultates 221.a
luridus quibus eſt color 118.b

luſtimachion 218.a
luſtrago 212.a
luteum emplaſtrum 155.a
lybiſtici uires 248.a
lychnites lapis 97.b
lycium Indicum collyrium 143.b
lymneſtis ibid.
lymnites 215.a
lymphaticorum remed. 243.a
Maculæ corporis quo modo tollantur 112.a 155.b 199.b 202.b 229.a 236.a & b 238.b 242.a & b 243.a
maculas è facie tollentia 112.a 233.b
mænomenorum cura 302.b
magnetis lapidis uirtus 89.a
maij diæta 162.b
malache 215.b
malache agria ibid.
malagmata 27.a 156.b
malandriæ quid conducat 136.a
malum terræ 213.b
mali punici conſideratio 205.b
malogranati uires 205.b
malorum natura & uires 205.b
malarum deſcriptio 58.b
maluæ facultates 202.a 229.a 244.a
maluæ nomina 229.a
malua ruſtica 215.b
maluæ erraticæ nomina & uires 215.b
mammalle 214.b
mammæ ne creſcant 176.b
mammarum dolor ſeu cancer 165.b 176.b
mammarum tumor 118.a 176.b 228.b 246.a
mammarũ muliebrium duritiæ quæ conferant 113.a 139.a 146.b 148.a 155.a 176.b
mammarum mulierum remedia 66.b 202.a 221.b 244.a
mammarum muliebrium ſuppurationib. qua ratione occurrendum 154.b
mammillarum ex abundantia lactis poſt partum dolor 176.b 307.b 213.b
mammillarum nucleoli 176.b
mania 256.a
mania herba 212.a
manifolium 215.a
mantia 218.b
manus deſcriptio 59.a
manus quacunque etiam cauſa læſæ curatio 195.b
manus qua ratione dealbandæ 79.a
manui luxatæ curandæ 64.b
manuum morbi remedia 139.a 173.b
manui uermis quo pacto arcendus 78.a
mararia 214.a
marathron 222.a
marcellus ſub Gratiano & Theodoſio imperatoribus uixit 81.b
marcellus unde ſua deſumpſerit 83.b
maronion 215.a
marrhubij nomina 216.a 240.a uires ibidem
martij diæta 161.b
martis manus 212.a
maſculi qua ratione cõcipi poſſunt 203.a 239.b
matricalis 217.b
mater Herculania 218.a
matiani mali uires 205.b
matricis apophthegmata 72.b
matricis carni exortæ quo modo ſubueniendum 76.a
matricis complexio mala 75.b
matricis deſcenſus 72.b
matricis dolorum remedia 75.b 166.a 201.b 206.b 216.a 223.b 229.b 233.b 237.b 239.b 241.b 246.a
matricis duritiem emollientia 240.a
matricis exitus 76.b
matricis calori reuocando 225.b
matricis ex ſuo loco motus 72.b
matricis fluxus 76.a 233.b 244.a
matricis hæmorrhoida 310.a
matricis inflatio uel tenſio 309.a
matricis rigori 185.b
matricis ſuffocatio 72.a 308.b
matricis tumor 206.a 227.b 229.a 239.a
matricis ulcera 73.a
matricis uulnera 310.a
matrici accommoda 203.a
matricem coartandi modus 76.b
maurellæ uires 243.b
maxillæ deſcriptio 58.b
maxillæ fractæ curatio 61.a
maxillæ luxatæ curandæ 63.b
meaſpho 213.b
mecon, meconion 220.b
mecon agria 216.b
mecon Ceratitis 216.b
meconicon medicamentum 203.a
meconis 233.b
meconitis 220.b
medi malagma 27.a
media ne doleant 109.b
medicæ artis tyro 159.a
medicamenti mali ſuſpicioni quo modo ſuccurrendum 154.a
medicamenta arida 31.a
medicamenta, deorum manus 85.b
medicamenta munus diuinum 142.a
medicamentorum uſus neceſſarius 86.a
medicina ars coniecturalis 7.a
medicina à quibus primũ exculta 1.a 7.a
medicina inutilis fortunæ repugnãte 11.b
medicinæ partes 1.a
medicinæ partes quæ uetuſtiſſimæ 14.a
medicinæ primi auctores 158.b
medicinæ ſcientia qualis 86.a
medicinæ ſcientia, ſapientiæ pars habita 1.a 22.a
medicinæ rationalis profeſſoribus, quæ ſcitu neceſſaria 1.a
medicus alienos caſus ſuos eſſe ducit 159.a
medicus diſciplinarum & uirtutum minime expers 159.a
medicus memor ſit iuramenti Hippocratis 159.a
medicus, quæ in domibus aguntur, celet 159.a
medicus unus non multos curabit 12.b
medici officium 12.a 142.a 158.a
medico quæ in primis cognoſcenda 1.a 159.a
medico quæ diſciplinæ neceſſariæ 159.a
medico nulla par gratia repẽditur 159.a
in Medico humanitas requiritur 86.a
medici fama multi, ſed opere pauci 159.a
medicos præterita cognoſcere, præſentia ſcire, & futura prædicere oportet 159.a
μέδιμνος 84.a
medullæ, quæ in ſpina eſt, percuſſæ ſigna 33.a
megetis chirurgi emplaſtrum 154.a
mel quod optimum 164.a
melancholia 161.b
melancholicus humor ſi uomicã exegerit, quæ uictus ratio tenenda 209.a
melancholici triſtes 258.a
melancholicorum diæta 208.a
melancholicorũ cura 113.a 148.a 302.b
melancholicis accommoda 243.a
melanthium 118.a
melanthium xeron 196.b
melas uitiliginis ſpecies 39.b
melecapron 213.b
melicera 38.b
melicerides tubercula 49.a
μελίκηρος 33.b
melinum oleum 206.a
meliſſophyllon 221.b 241.b
mellitena 216.a
melocarpon 213.b
melophyllon 218.b
meloſmon 217.a
melothron 217.b
membri uirilis ulcera qui ſanẽtur 229.b
membrorũ contuſionibus utile 121.b
membrorum omnibus in genere doloribus ſuccurrendis 121.b
memoriam confirmantia 237.a 245.b
menem 213.b
meneon 217.b
menſium ſingulorum diæta 162.b 163.a
menſtrua inhibentia 68.a 71.b 72.a 115.b 201.b 202.a & b 204.a 225.a 232.b 235.b 236.a
menſtrua prouocantia purgantiaq; 71.b 148.b 203.b 204.a 205.a 217.a 218.a et b 219.a 220.b 222.a 223.b 224.a 225.a & b 227.a & b 230.a 231.a 232.b 233.b 234.a & b 235.a 237.a & b 238.a & b 239.a 240.a & b 241.b 242.a 243.a & b 245.b 246.a
menſtrua mulierum mouens antidotus 113.a
menſtruorũ muliebrium uſus 133.b
menſtruorum in fœminis defectus animaduerſio 7.b
mẽſurarũ cõſideratio 158.a 163.b 164.a

menſura=

menſurarũ ac ponderũ notæ 83.a 84.a 217.b
menta agria 219.b
menta Veneria 220.b
mentæ nomina 221.a
mentæ uires 203.b 221.a 248.a
mentagræ arcendæ 111.b
mentaſtrum 111.b 112.a
mentaſtri nomina & facultates 219.a
mentis abalienatæ remedium 90.a 117.a 178.a
menthamorinon 219.b
menti deſcriptio 58.b
mercurialis herba 131.b
mercurialis nomina & uirtutes 218.b
meron rhœas 216.b
meronopus 220.a
meſpili uires 206.b
meſſicia 216.a
metete 163.b
μέτρον 163.b
militaria 212.a
militaris 218.b
millefolium à quo inuentum 218.b
millefolij nomina & uires ibid.
mina 83.b 164.a
miſer diuinum 213.b
miſtron 163.b
mna 83.b 84.a
modioli deſcriptio 59.b
modius 158.a 126.b
mœcoſa Phrodites 219.a
moier 219.a
mollicines 219.a
mollientia quæ 202.a 204.a
molliendis duris malagma 27.b
moloche agria 215.b
moly uirtus 216.a
monemerum collyrium 93.b 97.b
mora ſyluatica 218.b
morbi regij conſideratio 272.b
morborum genera 11.b
morborum latentium indagatio 127.b
morborum notitia 11.b
morborum omnium præſentiſſima remedia duo 85.b
morbis acutis adoleſcentia obnoxia 5.b
in Morbis acutis ſigna fallacia 7.a
mori radix 103.b
mortis indicia quæ 6.b
mortuo infanti è uulua eijciendo conducens peſſus 31.a
morum culpa artem corrumpit 159.a
morſibus ferarum medendis utile emplaſtrum 92.b
moſchi malagma 27.b
mothmutis 220.b
mulcetra 216.a
mulier certo tempore concipit 162.a
mulier concipit uiri ſemine, & ſuo ſanguine 162.a
mulier ne cum alio coeat 134.b
mulieri uitio locorum concidenti, qua curatione ſuccurrendum 31.a
muliere mortuum pecus in utero habente 217.b
mulierum coloratio qui fiat 79.a
mulierum in lecto mingentiũ cura 76.b
mulierum locis dolentibus 221.b
mulierum morbis 227.b
multiradix 215.a
muralis 218.a
muris aranei morſibus curandis 201.a
muris cæci ictibus curandis 69.a
mures necantia 242.b
muſcas necantia 242.b
muſculi læſi curatio 33.b
muſtellago 214.b
muſtellago terreſtris 217.a
mutationes repentinæ periculoſæ 3.b
mutilago capraria 220.b
myacantha 218.b
myriophyllon 218.b
myrmecides quo modo abſtergendæ 137.a
myrmecij medela 38.b
myrſinites 220.b
myrti baccæ 95.a
myrtites 220.b
myrtopetalon 213.b
myxorum uires 207.b
Napi uirtutes 204.b
narce 213.b
narciſſi nomina & uires 216.b
nardoſtachys 246.a
nardus Celtica 246.a
narium affectarum medelæ 44.b 100.b 102.a 205.b
narium aut faucium ulceris indiciũ 7.b
narium ex humore ſtillatio 170.a
narium fractarum curatio 61.a
narium graueolentia 100.b 145.a 169.b 220.a
narium inflammationi ſuccurrendæ utilis paſtillus 30.b
narium ſanguinis erumpentis reſtrictio 100.b 101.a 169.b
nariũ ulcera 100.b 145.a 169.b 227.b
in Naribus curta quo modo ſarcienda 51.b
naſi cancer quo pacto curandus 77.b
naſturtij nomina 241.a uires 202.b 214.a 235.b
in Naui ne nauſees 219.b
nauſeam reprimentia 117.a 203.b 229.b 232.b 234.a 236.b
nauſea marina ne offendaris 226.a
næthon 212.b
neiaſar 213.a
nemaictinos 221.a
nemoſtaſis 222.a
nemeneſpa 214.b
nemeron 212.b
nepeta 219.a
nepetæ nomina 219.b 231.a uires 203.b 219.b 231.a 248.b
nephelion 215.a
nephreticis quæ præſcribenda uictus ratio 210.a
neptunia 217.a
nerion 218.b
neruus inſtrumentum 224.b
neruorum condylomata 135.b
neruorum confirmatio 138.a
neruorũ diſtinctionis animaduerſio 7.b
neruorum doloribus quo pacto ſubueniendum 5.a 69.b 111.a 112.a 121.b 137.a 139.a 188.b 195.a 211.b 213.a 215.b 221.a 222.a 224.a 242.a
neruorum inciſionibus utile emplaſtrum 92.b
neruorum muſculorum punctus quo modo ſanandi 154.b
neruorum origo 224.b
neruorum reſolutio 19.a
neruorum tenſionibus & contractionib. utilia 69.b 113.a 137.b 138.a 148.a 157.b 204.a 229.b 233.b 239.b
neruorum tumor 137.b 213.a
neruis malagma præſentaneum 28.b
neruis utile acopum 31.b
neruis quæ conducãt 173.b 204.b 237.b
neruos præciſos conglutinantia 194.b 233.b
neſſion 215.a
niconis malagma 28.b
nigredini 112.a
nigrum collyrium 93.a
nileos 212.b
niſine 216.a
nodorum doloribus ſuccurrendis 195.b
nomarum morbi, id eſt ulcerum corpora depaſcentium remedia 19.a & b 214.b 217.b
noſpraſon 216.a
notæ quæ in quoquo morbi genere uel ſpẽ uel pericula oſtendunt 8.a
notarũ in ſingulis morbis conſideratio 7.a
notion 221.a
nouembris diæta 162.b
noxarũ corporis quinque genera 32.b
nucum uires 207.a
numenij malagma 29.a
numenij peſſus 31.a
numerus ſepties multiplicatur in confirmatione partus 162.a
nutrientia quæ 204.a
nutricis deſcriptio 75.a
nutrimẽti ceſſationis conſideratio 273.b
nux 163.b
nyctalopis abolendis 97.b
nymphææ nomina & uirtutes 218.a
nympheon 214.a
Obolus 83.b 84.a 163.b 164.a
obſcœnarũ partiũ uitia et curationes 46.a
obſcœnis partib. conducens paſtillus 30.b
ocimoides 221.a
ocheon 220.b
octobris diæta 162.b
oculi ſanguine ſuffuſi 97.a 168.a
oculorum diuerſis doloribus ſanandis collyria 40.a 92.b
oculorum diuerſa medicamina 94.a
oculorum natura & ſuffuſio 50.b

oculorum quocunque ictu læſorum remedia 97.a
oculorum uitia, quæ ſcalpello & manu curantur 49.b
oculorum albuginem tollentia 95.b 95.b 168.b 169.a
oculorum caligines diſcutientia 76.a 94.b 112.b 131.a 144.b 168.a 169.a & b 203.b 204.b 205.b 214.b 219.a 221.b 222.b 225.a 227.b 229.b 232.b 236.b 240.a 241.b 242.a & b 243.b 245.a 246.a
oculorum carbunculi 41.b 95.b 100.a
oculorum caro excreſcens 95.b
oculorum cicatrices emendantia 42.b 95.b 144.a 168.b 169.a
oculorũ claritati conferẽtia 116.b 169.a
oculorũ claritati contraria 233.a 234 b
oculorum claui 50.b
oculorum cruſtis utile 95.b
oculorum deſtillationem nimiam ſedantia 96.b 168.a 222.b 229.b 245.b
oculorum epiphoras inhibentia 93.a et b 107.b 143.b 147.b 154.b 168.a 202.b 216.b 218.b 219.a 221.b
oculorum feruoribus qui ſuccurrendum 204.a 229.b
oculorum glaucomatis 95.b
oculorum humoribus 237.a
oculorum inflammationi 239.a
oculorum morbi remedia 40.a 41.b 66.a 76.a 94.b 205.b 208.a 213.b 214.a & b 215.a 222.b 224.a 229.b 231.b 242.b
oculorum papulas curantia 144.a 240.a
oculorum pelliculæ 169.a
oculorum perunctiones 93.a
oculorum pili adulterini quo modo tollãtur 68.a 97.a 169.a 221.a
oculorum pituitæ medendæ 51.a
oculorum pupulæ 41.b 144.a
oculorum rheuma 168.b
oculorũ ſordida ulcera 95.a 102.a 144.a
oculi ſtaphylomatis curatio 50.b
oculorum ſuppurationibus utile 144.a
oculorum tela 76.a
oculorum tumores 95.b 167.b 168.a 227.a 228.b 232.b
oculorum unguis conſideratio 49.b
oculorum uſtiones 95.b 144.a 168.b
oculis accommoda 237.a
oculis aliquo caſu imminutis conducẽs remedium 41.b
oculis ſi quid inciderit 97.a
ocymi uires 203.b 221.b
odocos herba 92.a
odor 161.b
œnanthes uirtutes 216.b
ὀλκὴ 84.a
olei ueteris, ſi deſit, confectio 164.a
olma 219.a
oluſatri nomina & uires 220.b
olyſcion 83.b
omenti deſcendentis curatio 54.b
ὠμοπλάται 59.a
onicante 213.a
onite 205.a
onitis 222.a
onocardion 214.a
onyx Myos 213.b
operatio, medici peritiam aut inertiam prodit 159.a
opetis 213.b
ὀφίασις 40.a
ὀπισθότονος 20.b 156.b
opiſthotonicorum, id eſt ceruicis rigore laborantium, remedia 115.a 204.b
opium ſi potum 151.b 223.b
opone compoſitio 205.b
oppreſſionis conſideratio 262.b
ophthalmontiphonos 215.b
orbicularis 231.b
orbicularis herbæ uſus 131.b
orchis 213.b
oriclana 218.a
origanum 112.a
origani nomina 222.a
origani uires 205.a 222.a 238.b
orobethron 212.b
ororiza 215.b
orozelon 214.b
ὀρθόπνοια 21.a 224.b
orthopnoicorum remed. 235.a 241.b 245.b
orthos 212.a 217.b
os ne marceſcat 110.b
os ſaliuoſum 170.b
oris uitijs omnibus in genere ſanandis utile medicamentum 105.a
oris uitia, quæ manu & ferro curantur 52.a
oris cancer 45.b 145.b
oris graueolentiam tollentia 66.a 78.a 101.b 116.b 170.a & b 203.a 236.a
oris putredo qua re arceatur 170.b 243.a
oris morbi remedia 101.b 102.a 170.a 212.a 214.b 233.b
oris ulcera 45.a 204.a 205.b 211.b 236.b 241.a uulnera 170.a 172.b 238.b 243.a
os pectoris 59.a
oſcedinis curatio 101.b 214.b
oſſis uitiati ſigna & obſeruationes. 59.b
oſireoſtaphe 218.b
oſſi excidendo 59.b
oſſa fracta quo extrahuntur 202.b
oſſa per ſe ut remaneant 222.b
oſſium omnium obſeruatio 61.a
oſſium fractorum remedia 154.b 200 a 213.a 236.a
oſſibus luxatis curandis 63.b
oſſa reſoluens emplaſtrum 30.a
oſſibus carnem reddentia 240.a
oſſibus malagma conueniens 28.b
oſmites Bregiu 219.a
oſta anthropu 213.a
oſtanes 213.a & b
oſtocopi curatio 69.a
oſtriaginis uirtutes 214.b
oſtrutij uires 235.a
oſyriaca 215.b
otioſa uita cur inutilis 3.b
oualidia 214.a
ouiculæ lana 89.a
οὔγγια 84.a
οὐρητῆρες 19.b
ὀξύβαφον 84.a
oxylapathi nomina & uires 215.a
oxytonon 216.b
oxymel qui fiat 164.a
ozænæ curatio 44.b 52.a 100.b 145.a 227.b 228.a
Pæderos 220.b
pæoniæ nomina 217.b uires 217.b 241.b
pæonion 217.b
palalia 213.b
palati uſtura 172.a
palati curatio 170.b
palmæ luxatæ cura 64.b
palpebrarum aſperitudinem emendantia 102.a 144.a
palpebrarum chalazia quo modo curẽtur 49.b
palpebrarum compoſitio 95.b
palpebrarum diductio 233.a
palpebrarum pili oculũ irritantes 50.a
palpebrarum pediculis tollendis 41.b
palpebris glabris qua ratione pili inducendi 97.b
panaritium 215.b
panaces 222.a
panax Helenion 219.b
panax Chironia 219.b
pandion 222.b
panchromon 212.a
pancratios 215.b 221.a
panorũ morbi remedia 68.b 133.a 157.a 197.b 202.a 206.b 213.a
panion 213.b
panni ruſtici deſcriptio 115.b
pantagathos 219.a
pantheceratos 217.b
panthemi malagma 28.a
papauer album, nigrum, agreſte, ſyluaticũ 216.b
papauer paluſtre 218.a
papauerculum 212.b
papaueris conſideratio 248.a
papaueris uires 203.a 236.a
papaueris ſylueſtris nomina & uires 216.b
papularum genera 39.b
papularum curatio 39.b 65.b 113.a 148.b 156.b 198.a 199.a 205.a 232.a
papulæ in uerẽdis partib. eminẽtes 205.b
papulæ quo pacto è facie tollendæ 112.a
papulis in capite efferueſcentibus quid conferat 90.b
paracolleticum emplaſtrum 29.a
paralios 220.b
paralyſis 137.b 138.a

paralyſis quid à paralipſi differat 258.b
paralyſeos conſideratio 258.b
paralyticorum diæta 70.a 193.a 211.a
paralyticorum remedia 19.a 113.a 117.a 121.a 151.a 193. a 214.b 239.b 245.a 302.b
παρασυνάγχη 21.a
paralyticis quæ utilia 243.a
pareoron 216.a
pariſthmiæ dolori 138.a
parietaria 218.a
parocimi dolor 189.b
παροδόντιδες ulcera 45.b
paronychiæ quid conferat 111.b
paronychiarum cura 297.b
παρώτιδες uenæ 19.b
parotidum, id eſt aurium apoſtematum, remedia 28.a 46.a 106.a 133.a 139.a 140.a 145.a 154.b 157.a & b 167.b 202.a 205.a 206.b 211.b 212.a 225.b 227.a 235.a 243.b 244.a 292.b
parthenicon 213.a
parthenion 214.a 218.a
parturienti quæ uictus ratio præſcribenda 24.a
partus quibus iuuatur 68.a 74.a 218.a 220.b 240.a 241.a
partum necantia 202.b 234.a 244.a
poſt Partum accidentia 75.a
ex partu mulieribus laborantibus quæ cõferant 32.b 218.a 223.a 227.b
partus mortuos ex utero extrahentia 57.b 203.a 204.b 230.a 234.a
paſtilli 27.a
paſtinaca 201.a
paſtinaca ruſtica, erratica, ſyluatica 218.a
paſtinacæ nomina 218.a uires 204.b 218.a 238.a
patellæ deſcriptio 59.b
pecorobon 212.a
pectini curando 212.b
pectoris male affecti indicia 84.b 160.a
pectoris ægritudinis remedia 84.b 109.b 110.a 113.a 118.a 121.a 157.a 160.a 173.b 201.b 202. b 203.a 204.b 206.a 207.a 219.b 222.b 224.a 225.b 227.b 230.a et b 232.a 234.a 240.a 243.b 245.b
pectoris ardores 202.b
pectoris doloribus finiendis utile catapotiũ 32.a
pectoris humores pellentia 232.a 234.a 242.b
pectoris ſuſpirationi quid conferat 203.a
pectoris deſtillatio 107.b 147.b
pedalinon 213.b
pedunculis capitis tollendis 90.a
pediculoſorum curatio 291.b
pediculorum in pectine, ſub aſſellis, & circa oculos naſcentium remedium 77.b
peganos 219.a
peganos orinos 221.b
pellis fracturæ ſeu rupturæ 195.b
pema antidotum 186.a
pempſempte 212.a
penis glans contecta, quo modo aperienda 55.b
pentacœnon 212.a
pentadactylon 211.b
pentamonos 211.b
pentapeges 211.b
pentaphylli nomina 211.b uirtutes 211.b
pentapontes 211.b
penterobon 217.b
peponis uires 202.b. 247.b
περικάρδια 224.b
perdicalis nomina & uirtutes 218.a
perfrictioni 137.b 157.b
perichriſtarion medicamentum 93.a
periodicæ febres 117.a
peripleumoniacorum cura 209.a 299.b
peripneumoniaci ſigna letalia 162.b
περιπνευμονικός 22.b
periſterei nomina & uirtutes 217.b
periſterion 94.a 22.a 243.a
περιτόναιος 19.b
pernionum medelæ 135.a 202.b 205.a 242.b 297.b
perſephonion 212.a 216.b
perſepollens 213.a
perſicorum uires 206.a
perſites 220.b
perſonatiæ nomina & uires 215.a
pertice Coſmiana antidotus 114.a
peruinca 217.a
pes leoninus herba 212.b
pes leporis herba 217.a
pes pulli herba 233.a
pedes ex calciamenti trituris læſi 105.a 135.a 204.a
pedes ex itinere tumentes 211.b
pedum calli 189.b
pedum claui quo tollantur 189.b 202.b 233.b
pedum doloribus ſanandis utile malagma 29.a
pedum exulceratio 135.a
pedum inflatio 77.b
pedum morbi remedia 189.b 212.b 213.a 215.a 212.b
pedum rhagadia 135.a 297.b
pedum tumor 189.b
pedum uermis quo modo arcendus 78.a
pedibus frigore aduſtis conducens remedium 137.a
peſſi 31.a
peſſus Liuianus 766.a
peſtis tempore quæ obſeruanda 5.a
petalon 213.b
petroſelini nomina & uires 222.a
peucedani nomina 219.b uires 219.b 221.a
pexaſis 213.a
phacon 220.a
phæon collyrium 93.a 144.a
phagedænæ conſideratio 271.b
phagedænæ morbi remedia 242.b
phalangij ictus cura 36.a 110.a 201.a 212.a
pharicum ſi ſumptum 153.b
φαρμακευτική 1.a
phaſganon 216.a
pheotion 212.b
phepere 220.a
pherecydes tragœdus phthiriaſi interijt 65.b
pherombros 221.a
philaterion 213.a
philocratis emplaſtrum 29.b
philonianum antidotum 114.a
philoſophiæ cognitio medico neceſſaria 159.a
philophares 215.b
philotæ emplaſtrum 29.a
philtrodotis 217.a & b
phlebotomiæ conſideratio 163.a
phlebotomiæ utilitas 163.b 164.a
phlegma 161.a & b
phlegma hieme creſcit 159.b
phlegma capitis purgantia 237.a
phlegmaticorum remedia 89. b 91.a 115. b 117. a 131. b 159. b 174. b 204.a 205.a 217. a 230. a 237. a 243.a 245.a & b 246.b
phlemon 212.b
φλυκταίναι puſtulæ 39.a
phoris emendandis 204.b
phreneticorum conſideratio 15.a
phreneticorum remedia 15.b 16.a 65.b 110.a 192.a 203.a 219.b 243.a
phreneticorum uictus ratio 207.b
phreneticorum ſigna letalia 162.a
phrygia 216.b 219.b
phrygitis 216.b
phthiriaſis conſideratio 276.b
phthiriaſis morbi curatio 65.b 90.a 165.b 201.b 276.b
phthiriaſi infantium depellendæ 202.a
phthiſis tabis ſpecies 17.b
phthiſicæ paſſionis conſideratio 268.a
phthiſici effectus 175.a
phthiſicorum ſigna 158.a
phthiſicorum medelæ 66.b 108.a 109.a 111. a 113. b 116. b 118. a 147. a 204. a 222. a & b 227. a 237. a 240.a 268.a 303. b
phthiſicis diſtillationibus quæ accommoda 203.b
phthoes conſideratio 268.a
phuxaſpidion 217.a
phygethlum 37.b 133.a 157.a
phyllon 242.b
phyma 37.b
phymatis diſcutiendis malagma conueniens 28.a
phytonion 213.a
phymatis tollendis malagma 28.a
picris 214.b

pili detracti ne renaſcantur 204.b
pilorum in ambuſtis et cicatricibus inſtauratio 112.a 233.b
pinaſtellum 219.b
pineæ uires 207.a
pingue corpus reddentia 207.a
piperapium 212.b
pirorum uirtutes 205.a
piſiſtatiorum uires 207.a
pituitæ nota 7.a
pituitam purgãtia, pellentiaq́; 85.b 91.a 131.a 164.b 202.b 203.b 204.b 205.a 235.a 245.b
pituitam quæ craſſiorem, tenuioremq́; reddant 10.b
plagæ ne ſentiantur 236.a
plagarum corporis remedia 202.b 215.a 217.b 219.b 232.b 233.b
planetæ febres 161.b
plantæ luxatæ curatio 65.a
plantæ tumoribus 135.a
plantago lata 211.b maior ibid.
plantaginis nomina & uires 227.a
platonis de furore opinio 256.a
platyphyllos 220.b
plectronias 215.a
πλευριτικὸς 22.b
in Pleuretide quæ ſeruanda diæta 208.a
pleureticorum remedia 22.b 27.b 23.a 67.a 92.b 108.a 110.a 113.a 114.a 115.b 116.a 117.a 118.a 121.a 131.b 139.a 147.b 154.b 157.a 186.a 201.b 203.b 204.b 205.a 206.b 213.b 215.b 222.a 225.b 227.b 229.b 231.b 232.b 234.b 235.a 237.b 239.b 240.a 243.b 246.a
pnigalion quid 252.a
pocaſtrum 220.b
podagræ indicium 7.b
podagræ æſtuanti quid conferat 202.a
podagræ calidæ malagma 27.a
podagræ morbi remedia 28.b 68.b 113.a 133.a 137.b 138.b 139.a 148.a 151.a 157.a 193.a 200.a 202.b 204.b 211.b 214.a 215.b 218.a 221.a 222.a 223.a 225.b 232.a & b 235.a 238.a 239.a & b 243.a 307.b
podagris frigidis quæ adhibenda 205.a
podagricorum uictus ratio 210.b
podicis fiſtuloſi curatio 132.b
polentæ confectio 164.a
polion herba 113.b 220.a
polij nomina & uires 217.a
poludon 219.a
polybi paſtillus 30.b
polycarpon 213.b
polygonium 147.a
polygoni nomina 213.b
polygoni in medicinis uſus 98.b 101.a 213.b
polygonaton 213.b 242.b
polyneuron herba 143.a 211.b
polyonymos 218.a
πολυπαιδία 162.a
polypi morbi deſcriptio 44.b
polypi curatio 51.b 169.b 100.b 101.b 102.a 116.b 145.a 242.b
πολυσαρκία 290.a
polytrichon 216.a & b
poma quibus obſint 4.b
pompedulon 212.a
ponderum cõſideratio 27.a 158.a 163.b
ponderum ac menſurarum notæ 83.a
pondo 158.a
ponem 213.a
ponticum abſinthium 225.a
porcinus adeps 97.a
porcinum ſtercus 133.a
porrum ſectiuum 101.a
porri uires 203.a 230.b
porriginis depulſio 39.b 65.b 90.a 156.b 202.b 214.a
portulaca 103.a 114.b
portulacæ nomina & facultates 220.b 233.a
potiones medicamẽtorũ quãdo dãdæ 12.a
potiones quo pacto in ſingulos menſes præparari conueniat 163.a
potionum materiæ 9.b
præcordiorum duritia 121.a
præcordiorũ in febribus inflãmatio 14.b
præcordiorum inflatio 118.b
præcordiorum malè affectorum remedia 67.a 117.b 125.b 178.a 204.b 221.b 224.a 240.a & b 242.a
præcordiorum tenſio 118.b 157.a
præcordiorum tumores 114.a
præcordijs accommoda 203.b
præfocationibus ſubitis utilia 112.b 148.a
prægnantium diæta 74.a
prægnantibus quæ cauenda 232.a 234.a
prægnantibus nepeta contraria 231.b
prægnantibus à pulegio abſtinendum 219.b
præſcientia futurorum fidem tribuit 159.a
prapapilon 212.b
prapedion 212.b
praſij nomina & uires 216.a
priapiſcos 213.b
prionites 222.b
probation 211.b
prochos agrios 220.a
propedula 212.a
prophete 212.a
proſerpinaca 213.b
proſerpinalis herba 101.a
proſopites, proſope 215.a
proſopon 216.b
proteus collyrium 98.a
pruriginis remedia 65.b 90.a 165.b 199.a & b
pruritus interiorum quo arcendus 233.b
pruritum corporis tollentia 232.a 238.b 297.b
pſaron 196.a
pſeudoſelinon 212.a
pſilothrum 200.b
pſittacinum collyrium 93.a 144.a
pſoricum collyrium 144.a
ψυχικὴ 161.b
pſychotrophon 222.b 230.a
pterniones 215.b
πτερύγιον 49.b
pteron ibios 212.a
pudendorum & podicis uulnerum utile emplaſtrum 92.b
pugni quacunque etiam ex cauſa læſi remedia 195.b
pulegium prægnantibus obeſt 219.b
pulegij nomina 219.a
pulegij in medicinis uſus 89.a 219.a 232.b 248.a
pulmonis ſitus 161.a
pulmonis extenſio 216.a
pulmonis frigiditas 225.b
pulmonis humores pellentia 237.a
pulmonis corrupti reparatio 109.b
pulmonis male affecti remedia 22.b 107.b 111.a 116.a 147.b 176.a 203.a et b 205.b 206.a & b 207.a 212.b 225.b 226.a 227.b 230.b 232.a 237.a 239.a 240.b 243.b
pulmonis uitiati nota 7.b
purgandi uim habens malagma 28.b 29.b
purgatio mulierum partu laborantium 218.a 219.b 220.b
pus mouentia 26.a 33.a 155.a
purgationes quando pernicioſæ 4.a
puri mouendo utile emplaſtrum 29.b
purulenta excreantibus quæ conueniant 109.a 211.b 222.b
puſtellæ uolaticæ 199.a
puſtularum genera, curationesq́; 39.a
puſtularum corporis remedia 77.b 112.a 137.b 235.a 239.a
puſtulas habentium ſigna letalia 162.b
putagonon 216.a
putredini abſtergendæ 212.a
πύλουρος 19.b
pyrethri radix 89.b 102.b 171.a
pyrine 222.b
pyrgys 219.b
pyxionice 213.b
Quadrans 158.a
quartanæ febris remedia 15.a 191.b 211.b 215.b 219.b 222.b 227.a 243.a & b
quartana febri laborantium diæta 210.b
quicunx 158.a
quinquefolium 217.a
quotidianæ curatio 15.a 191.b 222.b
Radij deſcriptio 59.a
radioli nomina & uires 218.b
radix Macedonica 212.b
radix nautica 212.b
ramicis curatio 55.a 188.a
ranæ uiuæ uſus 127.b
ranarum paluſtrium adeps 98.b
rapa 214.b

rapæ uir tutes 205.a
raphani facultates 98.b 201.b 248.b
rapum porcinum 213.b
rapum terræ 213.b
ratio & experientia duo indicandi inſtrumenta homini à natura data 81.a
raucedini uocis præſentanea medicamina 104.a 105.a 173.a 203.a 226.a 230.b 240.a et.b
refrigerantia quæ 10.b 202.b
regia 222.a
regij morbi conſideratio 19.b
regij morbi medicamina 69.b 113.b 148.b 190.a 203.a 212.a 215.a 218.b 223.a
remedia eadem non omnibus ægris conducere 11.b
remenia 212.a
renum deſcriptio 19.b
renum doloris remedia 23.a 67.a 108.a 115.b 118.a 121.b 122.b 123.a 124.b 125.b 139.a 147.b 149.b 186.b 187.a 201.b 203.b 204.b 207.a 221.b 222.b 226.a 227.a 230.a 232.b 240.b 241.b 242.a 307.b
renum exulceratorum notæ 7.b
renum exulceratio 122.b 150.b
renum grauedo 123.b
renum inflammatione laborantium quæ diæta præſcribenda 210.a
renum morbo contraria 240.a
renum percuſſorum ſigna 33.a
renum tumor 122.b 150.b
renibus accommoda 245.b
renibus ſi lapis innatus fuerit 150.b
replentia corpus quæ 3.b
reprimentia corpus quæ 11.a
reſoluendis ijs, quæ aſtricta ſunt, malagmata 27.b 28.b
rhagadum, id eſt ſciſſurarum quæ in ſede proueniunt, remedia 46.b 132.a 137.b 155.b 185.b 239.a
rheda excuſſis quæ conferant 148.a
rhetoricæ cognitio medico neceſſaria 159.a
rheumatis fluxus 310.a 105.b 107.b 111.a
rhopalon 218.a
rhoſolinos 212.b
riboraſta 215.a
roſaceum collyrium 98.a
roſaceum oleum 233.b
roſa fatuina 217.b
roſa Iunonis 220.b
roſæ uires 233.b 248.b
roſmarinus 96.b
rubeæ curatio 198.b
rubeta 224.a
rubi folia 104.b
rubi nomina & uires 218.b
ructationibus acidis quid conferat 114.a
ruffum emplaſtrum 29.a
rugas uetularum tollentia 78.a 233.b
rumex ſyluaticus 94.a
ruptorum remedia 114.a 214.a 217.a 230.a 240.b
ruſmarina 222.b
rutæ facultates 101.a 201.b 247.a 227.a
rutæ hortenſis nomina & uirtutes 219.a
rutæ montanæ efficacia 221.b
ϱυπῶδες emplaſtrum 29.b
Sabinæ nomina 218.b 230.a uirtutes ibid.
ſagittarum protractio 92.b
ſal candidus 95.a
ſalamandra ſi ſumpta 153.a
ſaluiæ nomina 220.a 234.b in medicinis uſus 220.a 234.b 247.a
ſancromaton 213.a
ſanguinalis herbæ ſuccus 98.b
ſanguinaria 213.b
ſanguis 33.a 161.a
ſanguis uerno tempore creſcit 159.b
ſanguis è naribus qui eliciatur 225.b
ſanguinis conſideratio 85.a
ſanguinis fluoris conſideratio 264.a
ſanguinis fluoris differentiæ 264.b
ſanguinis fluor à ſputo qd differat 264.a
ſanguis narium quibus ſiſtitur 100.b 145.a 169.b 170.a 212.a 219.a 227.b 230.b 238.b
ſanguinis ſedes in corde 159.b
ſanguinis profluuij cauſa 7.a
ſanguinis cuiuſque profluuio ſiſtendo quid conferat 68.a
ſanguinis effuſio interiorum 303.b
ſanguinis eruptioni ſiue ex arteria, ſiue ex pulmone uel pectore quæ accommoda 110.b 147.a 175.b
ſanguinis ex præciſa uua nimium defluentis reſtrictio 172.a
ſanguini de gingiuis defluenti quo pacto ſuccurrendum 117.a
ſanguini euocando paſſus accommodus 31.a
ſanguini ex uulneribus erumpenti ſiſtendo efficacia remedia 37.b 92.b 205.b 234.b 239.a
ſanguinem acquirentia 202.b
ſanguinem extenuantia 110.a
ſanguinem per inteſtina iactantes 127.b
ſanguinem per urinam reddentes 107.b 108.a 122.b 123.a 147.b 151.a
ſanguinem reijcientium diæta 210.a
ſigna letalia 162.b
ſanguinem reijcientium excreantium'ue remedia 26.a 28.a 31.b 67.b 92.b 102.a 107.b 109.b 110.b 111.a 113.b 116.b 147.b 175.a & b 202.b 203.a & b 205.b 206.a & b 207.a 213.b 227.a 230.b 233.a 265.b
ſanguiſuga epota, ne noceat 39.a
ſanguiſugarum cinis 97.b
ſanies 33.a
ſanitatis tuendæ ratio 3.a
ſanitati contraria 241.a
ſantonicum abſinthium 225.a
ſapor 161.b
ſaporem gratum præſtantia 236.a
ſapho 214.a
ſaphtho 212.a
ſarcocollæ uirtus 97.a
ſaſogoræ malagma 28.b
ſatanaria 219.b
ſatietas nimia inutilis 3.a
ſatureiæ nomina 216.b 234.a
ſatureiæ uſus 95.b 203.a 216.b
ſatyriaſis curatio 300.b
ſatyrionis nomina & uires 213.b
ſaxifraga 122.b 216.a
ſaxifragæ uires 220.a
ſcabiei conſideratio 39.a
ſcabiei curatio 65.b 78.b 156.b 199.a 216.a 243.a
ſcalis deuoluti quo pacto curentur 113.a 148.a
ſcapularum curatio 173.b
ſcarabæus ſmaragdini coloris 95.a
ſcardia 213.b
ſceleratæ nomina & uires 212.b
ſceon 213.a
ſciate 214.a
ſciaticorum remedia 187.a 188.a 202.b 205.a 214.a 216.b 217.b 219.b 222.b
ſcies 68.a
ſcillæ nomina & uires 215.b
ſcilla rubra maſcula 215.b
ſclareæ uirtus 248.a
ſcliroſis 235.a
ſcolibrocus 216.a
ſcolopendrion 216.a & b 220.a
ſcolopendros 122.b
ſcolymon 219.b 220.a
ſcolyprochos 220.a
ſcordium 113.b
ſcorodon 226.a
ſcorpiones quo fugentur 203.a
ſcorpionum morſus remedia 36.a 69.a 202.b 203.a & b 204.a & b 205.a 206.b 211.b 217.b 221.b 226.a 232.b 238.a
ſcorpion herba 221.a
ſcorpioctlon 216.a
ſcorpios piſcis 96.b
ſcotomatica paſſio in quo ab epilepſia differat 251.b
ſcotomaticorum conſideratio 251.b
ſcotomaticorum curatio 89.b 112.b 143.a 148.a 251.b 302.b
ſcribonium græce ſcripſiſſe 82.b
ſcrophas tollentia 202.a 227.a 229.a 237.b
ſcroti curatio 54.a
ſcrupulus 163.b
ſecundæ mulierum, quæ ex partu, uel aborſu remanſerint, quo modo expellantur 32.b 77.a 117.a 166.a 211.b 219.b 226.a 227.a 232.a 239.b 240.a
ſedum herba 131.b
ſedum magnum 233.a
ſelibra 158.a

ſelenogonon 217.b
ſelinon 221.b
ſelinon agrion 220.b
ſelinophyllon 216.a
ſemen cur candidum 162.a
ſeminis abundantia qua ratione præparanda 134.a
ſeminis coagulatio 162.a
ſeminis concepti formatio 73.b
ſeminis nimiæ profuſioni quid conferat 25.a 310.a
ſemeth 214.a
ſemis 158.a
ſemmeor 214.a
ſemperfloridum 222.a
ſemperuiua 232.b
ſemperuiuæ nomina & facultates 222.a
ſemuncia 158.a
ſenacum febris diæta 210.b
ſenecio herba 122.a
ſenecionis in medicinis uſus 98.b 241.b
ſenecta quo exuitur 232.b
ſenectus morbis longis obnoxia 5.b
ſenſuum quinque claritas 161.b
ſenſus acuentia 11.a 204.a 237.a
ſentice 218.b
ſeptefolium 221.b
ſeptembris diæta 162.b
ſepteneruia 211.b
ſepti tranſuerſi percuſſi ſigna 33.a
ſeptunx 158.a
ſerapion 213.b
ſeriphium 220.a
ſeropodion 222.b
ſerpillum 101.b
ſerpentis ieiuni ictus ieiuno pernicioſus 36.a
ſerpentes ne infeſtent 151.b 203.a 240.b 205.a 219.b 231.b 235.b 238.a & b 242.b
ſerpentum morſus remedia 35.b 69.a 115.b 125.b 151.a 201.a 203.a 203.b 204.a 211.b 212.a 213.a 214.a & b 215.a 217.b 218.a 219.b 220.b 222.a 223.a & b 226.a & b 230.b 231.a & b 233.b 237.a 242.b
ſerpilli nomina 220.a uſus 89.a 205.a 220.a 238.b
ſerpillum maius 213.a
ſerrata 222.b
ſerratula 230.a
ſeſamon agrion 216.a
ſeſcuncia 158.a
ſeſquicyathus 158.a
ſeſtertius 158.a
ſextans 158.a
ſextarius 163.b 164.a
ſextula 158.a
ſiccantia corpus quæ 4.a
ſiccitatum incommoda 5.b
ſicilicus 158.a
ſideritis herba 212.a 214.b 218.a
ſideratione tentatis quid conferat 113.a 148.a
ſideriteſis 216.a
ſigna ualetudinis aduerſæ futuræ 6.a
ſigna male affectorum letalia 162.a
ſigna ægrotantium quæ bona 6.a mala 6.b
ſignorum in ſingulis morbis conſideratio 7.a
ſiliqua 163.b
ſiliquarum uires 206.b
à Simia morſus quo modo curandus 69.a
ſimpeax 211.b
ſinapis uires 204.a 237.a
ſingentiana 212.b
ſingultũ emẽdantia 110.b 176.a 178.a 204.a 229.b 231.b
ſmilion emplaſtrum 138.b
ſirium 213.a
ſironum remed. 77.b
ſiſymbrij nomina & uirtutes 220.b
ſitim ſedantia, extinguentiaq́; 110.b 178.a 203.b 207.a & b
ſmaragdinum emplaſtrum 29.a
ſmyrnion 220.b 222.a
ſolaginis maioris nomina & uirtutes 217.b
ſolaginis minoris nomina & uirtutes 217.b
ſol ne noceat 219.b 220.a 233.a
in Sole exuſtus balnea petet 3.b
ſolidantia corpus quæ 11.a
ſolidus 163.b
ſoluentia quæ 202.a
ſomi 220.a
ſomnia quæ tollant 233.a
ſomnum conciliantia 11.a 32.a 69.b 113.b 114.a 116.a 192.a 203.a 204.a 207.a 216.b 225.a 233.a 236.a 240.a
ſophoſph 213.b
ſordes purgantia 233.b
ſorpinaca 213.b
ſozuſa 213.a
ſparagus ruſticus 218.b
ſpaſmus 229.b
ſpaſmi morbi remedia 116.a 219.b 22.b 229.b 300.b
ſpermatis effuſio 310.a
σφαγίτιδες uenæ 19.b
ſphalangionum morſus 220.a
ſphragis collyrium 96.a
ſpicæ uires 246.a
ſpicula 214.b
ſpina ex quacunque etiam corporis parte quo modo extrahenda 137.a
ſpinæ deſcriptio 58.b
ſpinæ fractæ curatio 62.a 64.a
ſpleneticorum conſideratio 271.b 305.b
ſpleneticorum ſigna letalia 162.b
ſpleneticorum remedia 23.a 27.b 67.a 92.b 113.a 116.a & b 118.a 119.a 125.b 129.a 131.a 147.a 148.b 149.b 151.a 154.b 157.a 177.a 179.a 180.a 184.a 202.b 204.b 205.a 206.a & b 209.b 213.b 215.a & b 217.a 218.a 219.a & b 231.a 232.a 235.a 238.a 240.a 241.a 271.b 305.a
ſplenis deſcriptio 19.b
ſplenis duritia 202.a 203.b 225.b 239.b
ſplenis purgatio 231.a
ſplenis tumorem emendantia 122.b 228.a 235.a 239.a 240.a 244.b
ſplenis uulnerati ſigna 33.a
ſplenem conſumentia 241.b
ſplenion 219.b
ſplenij nomina & uſus 216.b
ſpodiacon collyrium 93.a 144.a
ſpomelidum uires 207.b
ſpongia Africana 101.a
ſputi quæ differentia à ſanguinis fluore 264.a
ſquamæ è facie qui tollendæ 231.a
ſtactum collyrium 98.a 144.b
ſtatiorus 214.a
ſtaltice 212.b
ſtaphyle quid 229.b
ſtater 83.b
ſtatunaria 213.b
ſteatomata tubercula 49.a
ſtella quæ te tueatur quæ ſit 219.a
ſtemphis 213.b
ſtephane Alexandru 217.a
ſtephanos Aphrodites 220.b
ſtergethron 215.b 222.a
ſternutamenta mouentia 31.b 203.b 235.a 237.a 242.b
ſtigmata qua ratione deleantur 112.a 156.a
ſterſozila 215.a
ſtoechis 215.b
ſtomachus, os uentris 161.a
ſtomachus ne perfrigeſcat unctio 116.a
ſtomachi acrimonia 207.a
ſtomachicorum conſideratio, curatioq́; 270.a
ſtomachi deſcriptio 19.b
ſtomachi infirmi indicia 5.a
ſtomachi ſedes 161.a
ſtomachi uaria accidentia 305.b
ſtomachi ardores 178.a 202.b 228.b 232.b 233.b
ſtomachi carbunculum reprimentia 114.b 177.b
ſtomachi collectionibus extenuandis quid conferat 113.b
ſtomachi confirmatio 108.a 114.b 117.a 177.a 202.a 203.a 207.a et b 223.b 224.b 227.b 237.a 241.a 244.a 245.b
ſtomachi deliquium & faſtidium tollentia 114.b 115.a 177.a et b 201.b 202.b 203.a & b 205.b 206.a
ſtomachi dolorum remedia 3.a 5.a 22.a 110.b 113.a 114.a & b 115.b 116.a 121.b 125.b 148.a & b 154.b 157.a 173.b 176.b 203.b 204.a & b 213.a 216.a 217.a 219.a 220.b 221.a 222.b 225.

b 225.a 229.b 232.b 241.b 245.b
ſtomachi exulceratio 114.b
ſtomachi humores noxij quo pellantur 245.b
ſtomachi inflationes diſſoluentia 108.a 114.a 115.a 133.a 147.b 148.b 149.a 157.a 177.a 203.b 207.a 231.a
ſtomachi morſus lenientia 113.b 205.a 232.a 238.b
ſtomachi nauſeas ſubmouentia 107.b 147.b 219.b 232.a 232.b
ſtomachi percuſſi ſigna 33.a
ſtomachi rigor 115.a
ſtomachi ructus quo modo curentur 115.a
ſtomachi ſcyroſis curatio 197.a
ſtomachi tenſura ſiue defectus 114.a 177.b 179.a
ſtomacho accommoda 66.b 113.b 202.b 203.a & b 204.a 205.b 227.b 230.a 237.a 246.b
ſtomacho contraria 236.b
ſtomacho poſt uomitum infirmo quomodo ſuccurrendum 4.a
ſtomachum calefacientia 177.a
ſtomachum laxantia 202.a
ſtomachum ſolutum aſtringentia 113.b 115.a 131.b 147.b 157.a 203.b 206.b
ſtomacho exiſtente frigido quæ ſeruanda uictus ratio 208.a
ſtomaticon medicamentum 205.b
ſtomatica malagmata 28.b
ſtomaticorum curatio 206.a
ſtratiotice 218.b
ſtratioticum collyrium 144.b
ſtricionon manicon 214.a
ſtropho 115.b
ſtrophos 7.b
ſtruma quid 224.a
ſtrumarum diſcuſſio & curatio 28.a 37.b 68.b 92.b 106.a 133.a 139.a 146.b 157.a 167.b 197.b 200.a 202.a 212.a & b 214.a 216.a 241.b 242.a
ſtruthij uires 235.a
ſubfragum medicamen 116.a
ſublabium 219.b
ſucci boni quæ, & contrà 10.a & b
ſudorem elicientia 9.b 225.b 238.b
ſuggillationibus quæ proſint 156.b 215.a 225.a
ſuillum lotium 133.b
ſuillum ſtercus 133.a
ſuperba 214.a
ſupercilium terræ 216.b
ſupercilium Veneris 218.b
ſupprimendo eo quod abſcedit malagma 28.a
ſuppurationum corporis diſſipatio 133.a 147.b 157.a 216.a
ſuſpiria emendantia 21.a 108.a & b 110.a & b 112.b 115.b 116.a 118.a 129.a 146.b 147.a 176.a 178.a 201.b 203.a 204.a 215.b 222.b 224.a 226.a 227.a 229.b 231.b 238.a 239.a & b 240.a & b 241.b
ſuſpirioſorum conſideratio 269.b
ſuræ deſcriptio 59.b
ſycarcadana 212.b
ſycophyllon 215.b
ſycoſis curatio 40.a 95.b
ſylitho 215.b
ſylla phthiriaſi interijt 65.b
ſymphoniaca herba 96.b
ſymphoniacæ nomina et facultates 212.a
ſymphytum 110.b 217.a
ſymphyti nomina 222.a
ſymphyti uſus 101.a 132.b 222.a
ſynanche 21.a 116.b 172.b
ſynanchæ diæta 208.b
ſynanchicorum curatio 105.b 172.b
σινωπτικὴ 159.b
ſyntexis quid 268.a 275.a
ſyntheſi curandæ 175.a
ſyringiones ſi quis in carne habuerit 132.b 211.a
Tabis conſideratio, eiuſdemq; cura 17.b
tabis futuræ ſignum 7.b
tactus 161.b
tagetes 213.a
tali leporini efficacia 127.a 128.b
tali luxati curatio 65.a
talorum remedia 18.a
talorum tumores 135.a 137.a
tardos 211.b
tauri ſanguinem ſi quis biberit 153.b
terdum 217.a
tela quomodo è corpore extrahenda 48.b
τεμνικοὶ dentes 58.b
tempora quatuor, ſiue latitudines cauſarum 161.b
temporum uariationi noſtra reſpondent corpora 5.b
temporum doloribus quomodo ſuccurrendum 7.b 92.b 166.a
tenaſmi deſcriptio 128.a
tenaſmi medicinæ 24.b 128.a 129.a 150.b 182.a 203.a 226.a
terebræ deſcriptio 59.b
terræ capillus 216.b
terræ uenenum herba 239.b
terræ uiuæ uis 89.a
terralis 220.b
terminalis 221.b
tertiana febri correptis quæ diæta ſeruanda 210.b
tertianæ febris curatio 15.a 115.b 191.b 102.a 211.b 215.b 219.b 223.a 227.a 235.b 243.b
teſticulus leporinus 213.b
teſticulorum natura, & morbi 53.b
teſticulorum curationes communes, eorundemq; inciſio 54.a
teſtium ſiue genitalium male affectorum remedia 46.b 134.a 188.a 202.a 204.b 241.a
teſticulorum inflatio 77.b
teſtium pruritus 234.b
teſtium tumores ſedantia 133.b 156.a 204.b 227.b 245.b 235.b 237.b 238.a 242.a
teſtium ulcera 246.b
teſtudinis fel 94.b
τέτανος 20.b
tetanicorum diæta 209.a
tetanicorum remedia 111.a 113.a 148.a 243.a 245.a
τετραφάρμακον emplaſtrum 29.b 155.a
tetrobolon 83.b
tetraſarius 83.b
teucrion 214.a
thaboris 214.a
thapſiæ radicum uſus 131.a
thalaſſomelis confectio 164.a
thaſarica 213.b
themoneſtron 212.a
theoni malagma 29.a
theoniſis 213.a
thephis 212.b
thereon 213.a
θηρίωμα 37.a
theriomatis curatio 37.a
theriophonon 213.a
thermos orinos 221.a
theſmu oſthanes 219.a
thiophenges 217.b
thodona 218.a
thoracis morbi remedia, quære pectoris remedia
thorybetron 212.b
θρεπτικὴ 161.b
thuris uires 246.a
thydariza 222.b
thymbra 234.b
thymi uirtutes 205.a
thymij remedium 38.b
thymiamatis deſcriptio 167.a
thymiamatitis 212.a
thyphonon 213.a
teuxinon 213.b
teuxitemon 213.b
tibiæ deſcriptio 59.b
tibiarum uulneribus quæ adhibenda 206.b
tibiarum male affectarum curatio 189.a 215.a
tinearum ab arca repulſio 225.a
tineas perimentia, expellentiaq; 76.b 91.b 128.a 150.b 166.a 181.a 203.a 205.a 215.a 221.a 226.a 235.a & b
tithymali nomina & uirtutes 220.b
titothos 213.b
titumen 213.a
tonſillarum carbunculis quid conferat 101.b
tonſillarum uitium quale 172.a
tonſillarum medelæ 4.b 45.a 106.a 205.b 214.a
topos platyphyllos 212.b
torminalis 213.b
touiſcoſelia 214.a

toxatis 213.a
toxicum ſi potum ab aliquo 152.b 153.b
toxiteſia 213.a
toxobolon 213.a
trachomaticum collyrium 98.a
traſeæ chirurgi emplaſtrum 154.a
tremulorum diæta & cura 136.b 148.a
trepondo 158.a
tripolion 163.b
trichomanes 216.a & b
trichophyes 216.a
triens 158.a
trifolij uirtus 90.a
trigonos 217.b 212.a
trigoricanum 205.a
triphera medicamentum 155.b
triſſago 214.a 122.a
τρύβλιον 84.a
triphonis emplaſtrum 154.a
tuberibus quæ difficulter concoquuntur conducens malagma 28.a
tulcis 163.b
tumeſcentia ex ſe, quo modo excidenda et curanda 47.b
tumorum cuiuſcunque partis corporis cura 212.b
tumores corporis maturātia diſſoluentiaq; 112.b 197.a 200.a 202.a 203.a & b 206.b 211.b 219.a 222. a 223.b 226. a 229.b 232.a & b 235.a & b 237.b
tuſſilago 220.a
tuſſis conſideratio 264.a
tuſſis puerorum quomodo depellenda 76. a 239.a
tuſſim emendantia 21. b 66.b 104.a 105.b 107.b 113.b 114.a 118.a 131.a 147.a 173.b 201.b 202.b 203.a 206.b 207.a 216.a & b 217.a 222.a & b 224.a 225.b.226.a 227.b 229.b 230. a & b 232.a 234.b 235.b 236.a 238. b 240.a & b 242.b 243.a & b 345.b
τυμπανίτης hydropis ſpecies 17.a
tympanites 192.b
typicus qua ratione prius frigus patitur quàm febrem 161.a
typhonos 215.b
typhonton 212.a
Valentia 213.a
ualetudinis aduerſæ futuræ ſigna 6.a
ualetudinis longæ ſigna 6.b
uaricum curatio 40.a 58.a 135.a 136. a 199.b
udonaulion 218.a
uenarū incidendarū conſideratio 163.a
uenarum ora ſanguinem fundentia 30.b
uenarum purgatio 116.b
uenas induratas habentibus quæ accommoda 212.a
ueneni ſumpti remedia 31.b 70.a 117.a 100.b 206.b 207.a 214.a 216. a & b 217.b 220.b 222.b 223.a 227.b 230. a 232.a & b 240.a 244.a 245.b
uenenis contraria 69 . a 70. a 116.a 152.a 200.b 201.b 204.b.205.a 213. b 227.b 229.a 230.a 242.b
uenenis omnibus uel in cibo, uel in potione generale remedium 36.a
uenenato telo ſi quis percuſſus 152.b
uenenis ſerpentum occurrendis 202.b
uenenatis morſibus accommoda 203.a 225.a 226.a 228.b 229.a 230.b 232. a 234.b 236.a 238. b 239.b 243.a 245.a & b
ueneria 212.b
uenter ut facilis ſit 131.a
uentris animalia excludentia 201.b 202. b 203.b 206.a 235.b 238.a
uentris infirmi notæ 85.b 160.a
uentris dolores mitigantia 67.a 85.a 114.a 125.b 126.b 128.b 139.b 154.b 160.a 181.a 204.a 211.b 212.a 214.b 219.b 221.a 227.a 229.b 230.a 239. b 280.a
uentris dolorum ſigna letalia 192.b
uentris duritiæ 157.a 218.a 221.a 230. b 280.a
uentris epiphoræ 127.a
uentris grauedo 107.b
uentris inflatio 280.a
uentris prurigo 219.b
uentris ſaltus 280.a
uentris ſcyroſis curatio 197.a
uentris tormina quibus emendentur 24.a 107. 113.b 117.a 125.a & b 126.a 127.b 128.b 129.a 147.b 149.a 154. b 181.a & b 203.b 205.a 207.a 311. b 227.b 231.a 234.a 239.a 240.a 242.a 245.a
uentris tumor 225.b 280.a
uentorum conſideratio 5.b
uentriculus eſcarum receptor 161.a
uentriculi ſitus 19.b 161.a
uentriculoſorum conſideratio 277.a
uenus quando proſit 4.b
uenerem inhibentia 133.b 202.a & b 244.b 245.b
uenerem ſtimulantia 134.a & b 201.b 202.a & b 203.a & b 204.b 205.a 207.a & b 213.b 224.a 225.b 230.b 232.a & b 234.a 235.a 236.a 238.a 242.b 244.a 245.b 246.a
uerbenæ nomina 243.a
uerbenæ in medicinis uſus 100.b 101.a 106.b 114.b 243.a
uerbenaca 122.b 212.a
uerbera ne ſentiantur 202.b 236.a
uerendorum uitia 188.a
ueretri curatio 134.a
ueretri prurigo 220.a
ueretri tumor 133.b 156.a
ueretri ulcera abalienata 102.a
ueretra quæ nigredinem duxerint 105.a
ueris diæta 4.a 159.b
ueris morbi 5.b
uermis manuum qua ratione curandus 78.a 196.a
uerna 163.b
uernetus herba 100.b
uernilago 221.a
uernum tempus ſaluberrimum 5.b
uerrucaria herba 112.b
uerrucæ corporum quo tollantur 70.a 112.b 135.b 155.b 199.b 203.b
uertigine capitis laborantium remedia 87.b 117.a 164.b 178.a 230.a 235.a 242.b
uertipedium 212.a
ueſicæ uulneratæ ſigna 33.a
ueſicæ dolorum ſigna letalia 162.b
ueſicæ contraria 240.a
ueſicæ difficultatem quid emendet 211.b
ueſicæ infirmæ indicia 84.b 85.a 160.b
ueſicæ exulceratio 122.b 150.b
ueſicæ morbi remedia 28.b 107.a 115.b 121.b 122.b 124.b 147.b 150.b 154.b 160.b 187.a & b 202.b 203.a 205.a 213.a 215.b 218.b 219.b 220.b 222.a 223.a 226.a 227.a 229.a 232.b 233. a 241.b 242.a 244.a 307.b
ueſicæ ſcabies 125.b
ueſicæ purgatio 67.b
ueſicæ tumores 122.b 150.b 230.a
ueſpæ ictui 241.b
ueſpertilionis ſanguinis uſus 129.a
ueterno laborantibus quid utile 203.b
uettonicæ efficacia 95.a 109.b 116.b 119.a 138.a
uictoriæ nomina & uires 217.a
uictoriatus 158.a
uictoriatus denarius 83.b
uictus ratio uniuerſalis 211.a
uigentia 218.b
uigiliarū morbo laborantes 203.a 204.b
uincoperuincæ herbæ officia 107.a
uinum quod cui ætati conueniat 4.a
uiolarum uirtutes 239.a
uiperalis 219.a
uiperarū morſus remedia 212.b 215.a
uiperinæ nomina & uires 212.b
uirgæ uirilis inflatio 77.b
uiride emplaſtrum 29.b
uiſcerū dolore conflictantium nota 7.b
uiſcerum ratio 161.a
uiſcerum curatio 115.b 118.a
uiſumari herbæ uirtus 90.a
uiſus 161.b
uita otioſa cur inutilis 3.b
uitalis 222.a
uitiligo 39.b
uitis alba 218.a
uitis cana 220.a
uiueria 118.a
ulceratorū quæ bona mala'ue ſigna 48.a
ulcus cyromum 195.b
ulcera quæ periculoſiſſima 45.a
ulcera cancerata 207.a
ulcera Chironia 212.b
ulcera creſcentia qui cohibenda 156.a
ulcera ſordida qui purganda 196.a et b 133.b 156.a 203.a 228.a 231.a 241. a & b
ulcerū capitis remedia 90.a & b 239.a

ulcerum corporis remedia 28.a 196.a 212.a 213.b 214.b 215.a 217.b 221.b 225.b 230.b
ulcerum exaſperatorum leuatio 27.a
ulcerum manuum & pedum ex frigore ortorum medicinæ 37.a 155.a
ulcerum ſerpentium curatio 90.b 196.b 227.b 229.b 232.b 241.a
ulcerum tabi ſiccandæ 202.a
ulcerib. cicatricẽ inducentia 154.b 156.a
ulceribus cruſtas inducentia & reſoluentia 26.b
ulceribus implendis & molliendis quæ cõferant 13.a 156.a
ulceribus in tuſſientium faucibus ſanãdis utile catapotium 32.a
ulceribus ſordidis, etiam cancro laborantibus, paſtilli accommodi 30.b
in Vlceribus carnem nutrientia 27.a
ulciolaria 218.a
ulophanos 221.a
umbilicus Veneris 215.b
umbilici prominentis remedium 46.a
umbilici uitijs per manum curandis 52.b
uncia 83.b 158.a 163.b
unguentiana 212.b
ungues excuſſi ut cito reſurgant 111.b
unguium ſuppuratio 111.b
unguiũ ſcabrorũ detractio 202.a 235.a
ungula equi herba 109.b
ungularum dolori curando 189.b
uocis defectus conſideratio 263.a
uocis amiſſæ reparatio 104.a 112.b 146.b 148.a 239.a
uocis claritati accommoda 23.b 106.a 203.b 238.a
uocis purgatio 203.a
uocem firmantia 237.b
uomicæ interaneæ 147.b
uomicarum curatio 68.b 110.b 121.a 133.a 148.a 157.a 196.b
uomitus ieiunus probatur 84.a
uomitus cur ab Aſclepiade reprobatus 4.a
uomitus conſideratio 4.a
uomitum prouocantia 4.a 66.b 84.b 110.b 235.a ſiſtentia 177.b 178.a & b 241.a
uomitum quæ ſequantur cõmoda 161.a
upupæ uſus 130.a
ura 213.b
ura ſcorpiu 216.a
urinæ animaduerſio 7.b
urinæ prognoſtica 85.a
urinæ difficultate laborantium ſigna letalia 162.b
urinæ difficultati quibus ſuccurrendum 11.a 23.b 55.b 67.b 77.a 109.b 114.a 118.a 122.b 123.a & b 124.a 125.b 160.b 201.b 202.b 203.b 204.a & b 205.a & b 206.b 207.a & b 213.a 216.b 219.a 220.b 221.a 222.a 223.b 224.a 225.b 228.b 229.b 231.a 232.a 234.b 235.a 237.a 238.b 239.a 240.b 241.a 242.b 245.b 246.a
urinæ ſanguinolentæ remedium 122.b 123.a
urinam non continentium medela 124.b 188.a
urſinus adeps 122.a
urtica unde dicta 225.b
urticæ nomina ibid.
urticæ uires 101.a 114.a 117.a 225.b
uſtilago 221.a
uſtilago ruſtica 217.b
uſube 214.b
uteri tumori 238.a
uua Taminia 217.b
uua qua ratione manu curetur 52.a
uuæ faucium medelæ 66.b 204.a & b 238.a
uuæ inflammatæ conducẽs paſtillus 30.b
uuæ penitus minuendæ quid conferat 105.a
uuæ ſtillantis remedia 105.a 117.a 171.b
uuæ tumentis curatio 104.a 146.a 202.a 225.b 238.b
uua laborantibus quæ ſigna letalia 162.b
uuulæ caſus 78.a
uulgago 240.b
uulneratorum diæta 34.a
uulneris ligatio 34.a
uulneri quomodo cicatrix inducenda 35.a 206.b
uulnera Chironia 214.a
uulnera ex ſe naſcentia 216.b
uulnera oris 238.b
uulnera quæ conglutinant 26.a 30.b 33.b 129.a 195.b 203.b 206.a 212.a 214.b 242.b
uulnera humida quæ deſiccent 227.a 240.a
uulnera inſanabilia quæ 12.b
uulnera interaneis innata 206.b
uulnera quæ tutæ curationis, & contrà 32.b
uulnerum animaduerſiones & notæ 32.b 34.a
uulnerum corporis curatio 29.a & b 34.a 68.b 70.a 154.a 162.b 169.b 195.b 202.a 204.b 211.b 214.b 215.a & b 217.b 218.b 225.a 227.a 229.b 230.a & b 234.b 237.b 242.a 243.b 244.a 246.a & b
uulnerum inflammationi quo modo ſuccurrendum 33.b
uulnerum ſordidorum purgatio 26.b 34.b 202.a 203.a 204.b 212.a 225.b 227.a 228.b 229.a & b 230.a 240.a 241.a 242.b 246.a
uulnerum, quæ morſu fiunt, curationes 35.b
uulneribus aperiẽdis quæ conferant 26.a
uulneribus carni excreſcenti arcẽdæ quæ uſurpanda 205.b 229.b
uulneribus cauatis carnẽ reddentia 34.b 155.a 196.a 202.a 206.a 229.a 233.b
uulneribus in mento naſcentibus curandis 202.a
uulneribus canceratis quæ adhibenda 204.b
uulneribus capitis ad cicatricem perducendis 165.b
uulneribus in capite natis liniendis 206.a
uulneribus non grauibus, & maxime ſenilibus accommoda emplaſtra 30.a
uulneribus tibiarũ quæ conferant 206.b
uulpeculæ iecur 120.b
uuluæ deſcriptio 19.b
uuluæ malè affectæ utile emplaſtrũ 92.b
uuluæ morbus, eiuſdemq; medelæ 25.a 125.b 149.b 204.b 224.a 233.b 240.b
uuluæ mulierum contractæ reſolutio 102.a 203.a
uuluæ inflatio 76.b
uuluæ inflammationi tollendæ utilis peſſus 31.a
uuluæ molliendæ accõmodus peſſus 31.a
uuluæ percuſſæ ſigna 33.a
uuluæ pruritus 73.a 234.b
Xelechion 212.a
ξένιον 40.a
xerocollyrium 93.b 94.b
xerocollyrij confectio 98.a
xeron polyticon 196.a
xerophthalmiæ curatio 42.b 94.b
ξέστης 84.a
xilolotos 212.a
xiphij nomina & uires 216.a
xylophyron 217.a 222.a
ὑδρόμελον 206.a
ὑδροκέφαλον 20.a
ὑαλοειδὲς 50.b
Zaclia 213.b
zænis 219.b
zedoar 245.b
zimicum 217.b
zinziberis uires 245.a
ziziphorum uires 206.a
zonæ curatio 113.a 198.b 148.b 156.b
zoophthalmos 222.a 233.a
zopyre antidotus 118.a 152.a
zoſter 198.b
ζωτικὴ 161.b
zygis 220.a
zyred 213.a

FINIS.

AVRELII CORNELII CELSI ARTIVM LIBER SEXTVS, IDEM MEDICINAE LIBER PRIMVS.

VT ALIMENTA ſanis corporibus agricultura, ſic ſanitatem ægris medicina promittit. hæc quidem nuſquam non eſt. ſiquidem etiam imperitiſſimæ gentes herbas, aliaque prompta in auxilium uulnerum, morborumque nouerunt. Verũtamen apud Græcos aliquanto magis, quàm in cæteris nationibus exculta eſt. ac ne apud hos quidem à prima origine, ſed paucis ante nos ſæculis: utpote cum uetuſtiſſimus auctor Aeſculapius celebretur. qui quoniam adhuc rudem, & uulgarem hanc ſcientiam paulo ſubtilius excoluit, in deorum numerum receptus eſt. huius deinde duo filij Podalirius, & Machaon bello troiano ducem Agamemnonem ſecuti, non mediocrem opem cõmilitonibus ſuis attulerunt. quos tamen Homerus non in peſtilentia, neque in uarijs generibus morborum aliquid attuliſſe auxilij, ſed uulneribus tantummodo ferro, & medicamentis mederi ſolitos eſſe propoſuit. ex quo apparet has partes medicinæ ſolas ab his eſſe tentatas, eaſque eſſe uetuſtiſſimas. Eodemque auctore diſci poteſt, morbos tum ad iram deorum immortalium relatos eſſe, & ab ijſdem opem poſci ſolitam. uerique ſimile eſt inter non nulla auxilia aduerſæ ualetudinis, plerunque tamen eam bonam contigiſſe ob bonos mores, quos neque deſidia, neque luxuria tentarant. ſiquidem hæc duo, corpora prius in Græcia, deinde apud nos afflixerunt. ideoque multiplex iſta medicina, neque olim apud Grę cos, neque apud alias gentes neceſſaria, uix aliquos ex bonis ad ſenectutis principia perducit. Ergo etiam poſt eos, de quibus retuli, non nulli clari uiri medicinam exercuerunt, donec maiore ſtudio literarum diſciplina agitari cœpit. quæ ut animo præcipue omnium neceſſaria, ſic corpori inimica eſt. Primoque medendi ſcientia ſapientiæ pars habebatur. ut & morborum curatio, & rerum naturę contemplatio ſub ijſdem auctoribus nata ſit, ſcilicet ijs hanc maxime requirentibus, qui corporum ſuorum robora quieta cogitatione, nocturnaque uigilia minuerant. Ideoque multos ex ſapientiæ profeſſoribus peritos eius fuiſſe accepimus, clariſſimos uero ex his Pythagorã, & Empedoclem, & Democritum. huius autem, ut quidam crediderunt, diſcipulus Hippocrates Cous, primus quidem ex omnibus memoria dignus, ab ſtudio ſapientię diſciplinam hanc ſeparauit: uir & arte, & facundia inſignis. Poſt quem Diocles Caryſtius, deinde Praxagoras, & Chryſippus, tum Herophilus, & Eraſiſtratus ſic artem hãc exercuerunt, ut etiam in diuerſas curandi uias proceſſerint. Ijſdemque temporibus in tres partes medicina diducta eſt, ut una eſſet quæ uictu, altera quæ medicamentis, tertia quæ manu mederetur. Primam διαιτητικὴν, ſecundam φαρμακευτικὴν, tertiam χειρουργικὴν Græci nominauerunt. Eius autem, quæ uictu morbos curat, longe clariſſimi auctores etiam altius quædam agitare conati, rerum quoque naturæ ſibi cognitionem uendicauerunt, tanquam ſine ea trunca, & debilis medicina eſſet. Poſt quos Serapion primus omnium nihil hanc rationalem diſciplinam pertinere ad medicinam profeſſus, in uſu tantum, & experimentis eam poſuit. quem Apollonius, & Glaucias, & aliquanto poſt Heraclides Tarentinus, & aliqui non mediocres uiri ſecuti, ex ipſa profeſſione ſe ἐμπειρικοὺς appellauerunt. Sic in duas partes ea quoque, quæ uictu curat, medicina diuiſa eſt, alijs rationalem artem, alijs uſum tantum ſibi uendicantibus, nullo uero quidquam poſt eos, qui ſupra comprehenſi ſunt, agitante, niſi quod acceperat: donec Aſclepiades medendi rationem ex magna parte mutauit. Ex cuius ſucceſſoribus Themiſon nuper ipſe quoque quædam in ſenectute deflexit. Et per hos quidem maxime uiros ſalutaris iſta nobis profeſſio increuit. Quoniam autem ex tribus medicinæ partibus ut difficillima, ſic etiam clariſſima eſt ea, quæ morbis medetur: ante omnia de hac dicendum eſt. Et quia prima in ea diſſenſio eſt, quòd alij ſibi experimentorum tantummodo notitiam neceſſariam eſſe contendunt: alij niſi corporum, rerumque ratione comperta, non ſatis potentem uſum eſſe proponunt: indicandum eſt quæ maxime ex utraque parte dicantur, quo facilius noſtra quoque opinio interponi poſſit. Igitur ij, qui rationalem medicinam profitentur, hæc neceſſaria eſſe proponunt, abditarum, & morbos continentium cauſarum notitiam, deinde euidentiam, poſt hæc etiam naturalium actionum, nouiſſime partium interiorum. Abditas cauſas uocant in quibus requiritur ex quibus principijs noſtra corpora ſint; quid ſecundam, quid aduerſam ualetudinem faciat. Neque enim credunt poſſe eum ſcire quomodo morbos curare conueniat, qui, unde hi ſint, ignoret: neque eſſe dubium, quin alia curatione opus ſit, ſi ex quatuor principijs uel ſuperans aliquid, uel deficiens aduerſam ualetudinem creat: ut quidam ex ſapientiæ profeſſoribus dixerunt. Alia ſi in humidis omne uitium eſt, ut Herophilo uiſum eſt. alia ſi in ſpiritu, ut Hippocrati. alia ſi ſanguis in eas uenas, quæ ſpiritui accommodatæ ſunt, trãſfunditur, & inflammationem, quam Græci φλεγμονὴν nominant, excitat: eaque inflammatio talem motum efficit, qualis in febre eſt: ut Eraſiſtrato placuit. alia ſi manantia corpuſcula per inuiſibilia foramina ſubſiſtendo iter claudunt: ut Aſclepiades contendit: eum uero recte curaturum, quem prima origo cauſæ non fefellerit. Neque uero inficiantur experimenta quoque eſſe neceſſaria. ſed ne ad hæc quidem aditum fieri potuiſſe, niſi ab aliqua ratione contendunt. Non enim quidlibet antiquiores uiros ægris inculcaſſe: ſed cogitaſſe quid maxime conueniret: & id uſu exploraſſe, quod ante coniectura aliqua duxiſſet. neque intereſſe an initia pleraque explorata ſint, ſi à conſilio tamen cœperunt. & id quidem in multis ita ſe

habere. Sæpe uero etiam noua incidere genera morborum,in quibus nihil adhuc uſus oſtenderit. & ideo
neceſſarium ſit animaduertere unde ea cœperint , ſine quo nemo mortaliũ reperire poſſit, cur hoc,quàm
illo potius utatur.& ob hæc quidem in obſcuro poſitas cauſas perſequuntur.Euidentes uero hàs appel-
lant,in quibus quęrunt inicium morbi calor attulerit,an frigus,fames,an ſatietas,& quæ ſimilia ſunt. Oc-
curſurum enim uitio dicunt eũ,qui originem non ignorarit.Naturales uero corporis actiones appellant,
per quas ſpiritum trahimus,& emittimus cibũ,potionemq́ue,& aſſumimus,& cõcoquimus. Itemque per
quas eadem hæc in omnes membrorum partes digerũtur,tum requirunt etiam quare uenæ noſtræ modo
ſubmittant ſeſe,modo attollant.quæ ratio ſomni,quæ uigiliæ ſit. ſine quorum notitia neminem putant
uel occurrere,uel mederi morbis,inter hæc naſcẽtibus,poſſe. Ex quibus quia quam maxime pertinere ad
rem concoctio uidetur , huic potiſſimum inſiſtunt,& duce alij Eraſiſtrato atteri cibum in uentre conten-
dunt. alij Pliſtonico Praxagoræ diſcipulo putreſcere.Alij credunt Hippocrati per calorem cibos con-
coqui.Accedunt'que Aſclepiadis æmuli,qui omnia iſta uana,& ſuperuacua eſſe proponunt . Nihil enim
concoqui,ſed crudam materiam ſicut aſſumpta eſt,in corpus omne diduci. Et hæc quidem inter eos parũ
conſtant.Illud uero conuenit,alium dandum cibum laborantibus,ſi hoc,alium ſi illud uerum eſt. Nam ſi
teritur intus,eum quærendum eſſe,qui facillime teri poſſit.Si putreſcit , eum in quo hoc expeditiſſimum
eſt.Si calor concoquit,eum qui maxime calorem moueat.At nihil ex his eſſe quærendum, ſi nihil conco-
quitur.Ea uero ſumenda,quæ maxime manent,qualia aſſumpta ſunt.Eademque ratione cũ ſpiritus gra-
uis eſt,cum ſomnus aut uigilia urget,eum mederi poſſe arbitrantur , qui prius illa ipſa , qualiter eueniant,
perceperit.Præter hæc cum in interioribus partibus & dolores, & morborum uaria genera naſcantur,ne
minem putant his adhibere poſſe remedia,quæ ipſe ignoret.Neceſſarium ergo eſſe incidere corpora mor
tuorum,eorumq́ue uiſcera,atque inteſtina ſcrutari.Lõgeq́ue optime feciſſe Herophilum, & Eraſiſtratũ,
qui nocentes homines a' regibus ex carcere acceptos,uiuos inciderint,conſiderarint'que etiam ſpiritu ma-
nente,ea quæ natura ante clauſiſſet,eorumque poſituram,colorem,figuram,magnitudinem,ordinem,du-
ritiem,mollitiem,leuorem,contactum,proceſſus deinde ſingulorum,& receſſus, & ſiue quid inſeritur alte
ri,ſiue quid partem alterius in ſe recipit.Neque enim cum dolor intus incidit, ſcire quid doleat eum , qui
qua parte quodque uiſcus inteſtinum ue ſit,non cognouerit.Neque curari id quod ægrũ eſt, poſſe ab eo,
qui,quid ſit,ignoret.Et cum per uulnus alicuius uiſcera patefacta ſunt , eum,qui ſanæ cuiuſque colorem
partis ignoret,neſcire quid integrum,quid corruptum ſit.Ita ne ſuccurrere quidem poſſe corruptis.apti-
uſq́ue extrinſecus imponi remedia,compertis interiorum & ſedibus,& figuris , cognitaq́ue eorũ magni-
tudine,ſimilesq́ue omnia,quę poſita ſunt,rationes habere.Neque eſſe crudele,ſicut plerique proponunt,
hominum nocentium,& horum quoque paucorum ſupplicijs remedia populis innocentibus ſæculorum
omnium quæri.Contra hi,qui ſe ἐμπειρικοὺς ab experientia nominant,euidentes quidem cauſas ut neceſſa-
rias amplectuntur, obſcurarum uero cauſarum, & naturalium actionum quæſtionem ideo ſuperuacuam
eſſe contendunt,quoniam incomprehenſibilis natura ſit.non poſſe uero comprehendi, patere ex eorum,
qui de his diſputarunt,diſcordia,cum de iſta re,neque inter ſapientiæ profeſſores, neque inter ipſos medi
cos conueniat.Cur enim potius aliquis Hippocrati credat,quàm Herophilo?Cur huic potius,quã Aſcle
piadi? Si rationes ſequi uelit,omnium poſſe uideri non improbabiles.Si curationes,ab omnibus his ęgros
perductos eſſe ad ſanitatẽ.Ita neque diſputationi, neque auctoritati cuiuſquã fidem derogari oportuiſſe.
Etiam ſapientiæ ſtudioſos maximos medicos eſſe , ſi ratiocinatio hoc faceret . nunc illis uerba ſupereſſe,
deeſſe medendi ſcientiam.Differre quoque pro natura locorũ genera medicinæ,& aliud opus eſſe Romę,
aliud in Aegypto,aliud in Gallia.Quod ſi morbos eædem cauſæ facerẽt ubique, remedia quoque ubique
eadem eſſe debuiſſent.ſæpe etiam cauſas apparere,ut puta lippitudinis,uulneris, neque ex his patere me-
dicinam.Quod ſi ſcientiam hanc non ſubijciat euidens cauſa,multo minus eam poſſe ſubijcere,quę in du
bio eſt.Cum igitur illa incerta incomprehenſibilisq́ue ſit,a' certis potius,& exploratis petendum eſſe præ
ſidium,ideſt his,quæ experientia in ipſis curationibus docuerit,ſicut in cæteris omnibus artibus. Nam ne
agricolam quidem,aut gubernatorem diſputatione,ſed uſu fieri.ac nihil iſtas cogitationes ad medicinam
pertinere.Eo quoque diſci,quod qui diuerſa de his ſcripſerint,ad eandem tamen ſanitatem homines per-
duxerint.id enim feciſſe,quia non ab obſcuris cauſis,neque a' naturalibus actionibus,quæ apud eos diuer
ſæ erant,ſed ab experimentis pro ut cuique reſponderant,medendi uias traxerint, ne inter initia quidem
ab iſtis quæſtionibus deductam eſſe medicinã,ſed ab experimentis.Aegrorũ enim, qui ſine medicis erant,
alios propter auiditatem primis diebus protinus cibum aſſumpſiſſe,alios propter faſtidium abſtinuiſſe,le-
uatumq́ue magis eorum morbum eſſe , qui abſtinuerant . Itemq́ue alios in ipſa febre aliquid ediſſe,alios
paulo ante eam,alios poſt remiſſionem eius . optime deinde ijs ceſſiſſe , qui poſt finem febris id fecerint.
Eademque ratione alios inter principia protinus uſos eſſe cibo pleniore,alios exiguo,grauioresq́ue eos fa
ctos,qui ſe implerent.Hæc ſimiliaq́ue cum cotidie inciderent,diligentes homines notaſſe,quæ plerunque
melius reſponderent,deinde ægrotantibus ea præcipere cœpiſſe . ſic medicinam ortam , ſubinde aliorum
ſalute,aliorum interitu,pernicioſa diſcernentem a' ſalutaribus.Repertis deinde medicinę remedijs,homi-
nes de rationibus eorum differere cœpiſſe,nec poſt rationem medicinam eſſe inuentam, ſed poſt inuentã
medicinam rationem eſſe quęſitã.Requirere etiã ſi ratio idem doceat quod experientia,an aliud.Si idem,
ſuperuacuam eſſe.ſi aliud,etiam contrariam. Primo tamen remedia exploranda ſumma cura fuiſſe . nunc
uero iam explorata eſſe,neque ulla,aut noua genera morborum reperiri,aut nouam deſiderari medicinã.
Quod ſi iam incidat mali genus aliquod ignotũ, non ideo tamen fore medico de rebus cogitandũ obſcu-

ris,ſed

ris,ſed eum protinus uiſurum,cui morbo id proximum ſit,tentaturumque remedia ſimilia illis, quæ uicino malo ſæpe ſuccurrerint,& per eius ſimilitudinem opem reperturū.Neque enim ſe dicere conſilio medicum non egere, & irrationale animal hanc artem poſſe præſtare. ſed has latentium rerum cōiecturas ad rem non pertinere,quia nō interſit,quid morbū faciat,ſed quid tollat : neque ad rē pertineat quomodo, ſed quid optime digeratur,ſiue hac de cauſa concoctio incidat,ſiue de illa,& ſiue concoctio ſit illa,ſiue tantum digeſtio.Neque quærendum eſſe quomodo ſpiremus,ſed quid grauem,tardumque ſpiritū expediat. neque quid uenas moueat,ſed quid quæque motus genera ſignificent. Hæc autem cognoſci experimentis,& in omnibus eiuſmodi cogitationibus in utrāque partem differi poſſe.Itaque ingenium & facundiā uincere,morbos autem non eloquentia,ſed remedijs curari. Quæ ſi quis elinguis uſu diſcreta bene norit, hunc aliquanto maiorem medicum futurum,quàm ſi ſine uſu linguam ſuam excoluerit.Atque ea quidē, de quibus eſt dictum,ſuperuacua eſſe tantummodo.Id uero quod reſtat etiam crudele,uiuorum hominū aluum,atque præcordia incidi,& ſalutis humanæ præſidem artem non ſolum peſtem alicui,ſed hanc etiā atrociſſimam inferre,cum præſertim ex ijs, quæ tanta uiolentia quærantur, alia non poſſint omnino cognoſci,alia poſſint etiam ſine ſcelere.nā colorem,læuorem,mollitiem,duritiem, ſimiliaque omnia nō eſſe talia inciſo corpore,qualia integro fuerint.quia cum corporibus inuiolatis,hęc tamē metu,dolore,inedia, cruditate,laſſitudine,mille alijs mediocribus affectibus ſæpe mutentur, multo magis ueriſimile eſt interiora,quibus maior mollities lux ipſa noua ſit, ſub grauiſſimis uulneribus & ipſa trucidatiōe mutari , neque quidquam eſſe ſtultius,quā quale quidque uiuo homine eſt,tale exiſtimare eſſe moriente,immo iam mortuo.Nam uterum quidem,qui minus ad rē pertineat,ſpirante homine poſſe diduci: ſimulatque uero ferrum ad præcordia acceſſit,& diſciſſum tranſuerſum ſeptum eſt,quod membrana quadā ſuperiores partes ab inferioribus diducit,(διάφραγμα gręci uocant) hominem protinus animam amittere . Ita demum mortui præcordia,& uiſcus omne in cōſpectum latrocinantis medici dari,quod neceſſe ſit tale eſſe,quale mortui ſit,non quale uiui fuit.Itaque conſequi medicum ut hominem crudeliter iugulet, non ut ſciat qualia uiui uiſcera habeamus.Si quid tamen ſit,quod adhuc ſpirante homine conſpectui ſubijciatur, id ſæpe caſum offerre curantibus.Interdum enim gladiatorem in harena,uel militem in acie,uel uiatorem à latronibus exceptum,ſic uulnerari,ut eius interior aliqua pars aperiatur,& in alio alia ſita, ſedem,poſitum,ordinem,figurā,ſimiliaque alia cognoſcere prudentem medicum non cædem,ſed ſanitatem molientem,idque per miſericordiam diſcere,quod alij dira crudelitate cognouerint.Ob hęc ne mortuorū quidē lacerationē neceſſariam eſſe,quæ etſi nō crudelis,tamen fœda ſit,cum aliter pleraque in mortuis ſe habeant. Quantū uero in uiuis cognoſci poteſt,ipſa curatio oſtendat.Cum hæc per multa uolumina,per quę magnæ cōtentionis diſputationes à medicis ſæpe tractata ſint,atque tractentur,ſubijciendum eſt,quę proxima uero uideri poſſint,ea neque addicta alterutri opinioni ſunt,neque ab utraque nimiū abhorrētia,media quodāmodo inter diuerſas ſententias.Quod in plurimis cōtentionibus deprehendere licet ſine ambitione uerū ſcrutantibus,ut in hac ipſa re.Nā quę demū cauſæ uel ſecundā ualitudinē pręſtent,uel morbos excitent, quomodo ſpiritus,aut cibus uel detrahatur,uel digeratur,ne ſapiētiæ quidē profeſſores ſcientia cōprehendunt,ſed coniectura perſequuntur.cuius autē rei nō eſt certa notitia, eius opinio certū reperire remediū non poteſt.Verumque eſt ad ipſam curandi rationē nihil plus conferre,quā experientiā.Quāquā igitur multa ſint ad ipſas artes proprie nō pertinentia,tamen eas adiuuat excitando artificis ingeniū.Itaque iſta quoque naturę rerū contemplatio quāuis nō faciat medicū aptiorē,tamen medicinæ reddit perfectū. Verique ſimile eſt & Hippocratē,& Eraſiſtratū, & quicūque alij non cōtenti febres & ulcera agitare, rerum quoque naturā ex aliqua parte ſcrutati ſint,nō ideo quidē medicos fuiſſe, uerū ideo quoque maiores medicos extitiſſe.Ratione uero opus eſt ipſi medicinæ, etſi non inter obſcuras cauſas, neque inter naturales actiones , tamen ſæpe . Eſt enim hæc ars coniecturalis , neque reſpondet ei plerunque non ſolum coniectura , ſed etiam experientia . & interdum non febris , non cibus , non ſomnus ſubſequitur ſicut aſſueuit . Rarius , ſed aliquando tamen morbus quoque ipſe nouus eſt , quem non incidere , manifeſte falſum eſt,cum ætate noſtra quædam ex naturalibus partibus carne prolapſa, & arente, intra paucas horas expirauerit,ſic ut nobiliſſimi medici neque genus mali, neque remedium inuenerint , quos ego nihil ideo tentaſſe iudico,quia nemo in ſplendida perſona periclitari coniectura ſua uoluerit,ne occidiſſe, niſi ſeruaſſet,uideretur.Veri tamen ſimile eſt,potuiſſe aliquid cogitare detracta tali uerecūdia, & fortaſſe reſponſurum fuiſſe id quod aliquis eſſet expertus . Ad quod medicinæ genus neque ſemper ſimilitudo aliquid confert,& ſi quando confert , tamen id ipſum rationale eſt inter multa ſimilia genera & morborum,& remediorum cogitare,quo potiſſimum medicamento ſit utendum.Cū igitur talis res incidit, medicus aliquid oportet inueniat,quod non utique fortaſſe,ſed ſæpius tamen etiam reſpondeat.Petet autē nouum quoque conſilium non ab rebus latentibus (iſtæ enim dubiæ,& incertę ſunt) ſed ab ijs quę explorari poſſunt,ideſt euidentibus cauſis.Intereſt enim,fatigatio morbum,an ſitis, an frigus,an calor,an uigilia,an fames fecerit,an cibi,uinique abundantia,an intemperantia libidinis, neque ignorare hunc oportet,quæ ſit ægri natura,humidum magis,an magis ſiccum corpus eius ſit,ualidi nerui,an infirmi, frequens aduerſa ualetudo,an rara,ea,quæ cum eſt,uehemens eſſe ſoleat,an leuis,breuis,an longa : quod is uitæ genus ſit ſecutus,laborioſum,an quietum,cum luxu,an cum frugalitate:ex his enim , ſimilibuſque ſæpe curandi noua ratio ducenda eſt.Quamuis ne hæc quidem ſic præteriri debent, quaſi nullam controuerſiam recipiant.Nam & Eraſiſtratus non ex ijs fieri morbos dixit,quoniam & alij,& ijdem aliâs poſt iſta non febricitarent,& quidam medici ſæculi noſtri ſub auctore (ut ipſi uideri uolunt) Themiſone , contendunt

nullius cauſæ notitiam quidquã ad curationes pertinere, ſatiſq́ue eſſe quædam communia morborum intueri. ſi quidem horum tria genera eſſe, unum adſtrictum, alterum fluens, tertium mixtum. Nam modo parum excernere ægros, modo nimium, modo alia parte parum, alia nimium. Hæc autem genera morborum modo acuta eſſe, modo longa, & modo increſcere, modo conſiſtere, modo minui conſueuerunt. Cognito igitur eo quod ex his eſt, ſi corpus adſtrictum eſt, digerẽdum eſſe, ſi profluuio laborat, continendũ. ſi mixtum uitium habet, occurrendum ſubinde uehementiori malo. & aliter acutis morbis medendũ, aliter uetuſtis, aliter increſcentibus, aliter ſubſiſtentibus, aliter iam ad ſanitatem inclinantibus. Horum obſeruationẽ medicinam eſſe, quam ita finiunt, ut quaſi uiam quandã quam μέθοδον græci nominant, eorumq́ue quæ morbis communia ſunt, contemplatricem eſſe contendunt, ac neque rationalibus ſe, neque experimenta tantum ſpectantibus annumerari u olunt, cum ab illis eo nomine diſſentiant, quod in coniectura rerum latentium nolunt eſſe medicinam, ab ijs eo quod parum artis eſſe in obſeruatione experimentorũ credunt. Quod ad Eraſiſtratum pertinet, primũ ipſa euidẽtia eius opinioni repugnat, quia raro niſi poſt horum aliquid morbus uenit. Deinde non ſequitur, ut quod alium non afficit, aut eundem aliâs, id ne alteri quidem, aut eidem tempore alio noceat. Poſſunt enim quædam ſubeſſe corpori, uel ex infirmitate eius, uel ex aliquo affectu, quæ uel in alio non ſunt, uel in hoc aliàs non fuerunt. eaq́ue per ſe non tanta ui concitant morbum, tamen obnoxium magis alijs iniurijs corpus efficiunt. Quod ſi contemplationem rerum naturæ, quam temere medici ſibi uendicant, ſatis comprehendiſſet, etiam illud ſciſſet, nihil omnino ob unam cauſam fieri, ſed id pro cauſa apprehẽdi, quod contuliſſe plurimum uidetur. Poteſt autem id dũ ſolum eſt, non mouere, quod iunctum alijs maxime mouet. Accedit ad hæc, quòd ne ipſe quidẽ Eraſiſtratus, qui trãsfuſo in arterias ſanguine febrem fieri dicit, idq́ue nimis repleto corpore incidere repperit, cur ex duobus æque repletis, alter in morbum inciderit, alter omni periculo uacarit, quod cotidie fieri apparet, non diſcreuerit. Ex quo diſci poteſt, ut uera ſit illa transfuſio, tamẽ illam non per ſe, cum plenum corpus eſt, fieri, ſed cum horum aliquid acceſſerit. Themiſonis uero æmuli, ſi perpetua quæ promittunt, habent, magis etiam quã ulli rationales ſunt. Neque enim ſi quis non omnia tenet, quæ rationalis alius probat, protinus alio nouo nomine artis indiget: ſi modo, quod primum eſt, non memoriæ ſoli, ſed rationi quoque inſiſtit. Si quod uero propius eſt, uix ulla perpetua præcepta medicinalis ars recipit, ijdem ſunt, quod ij, quos experimenta ſola ſuſtinent, eo magis, quoniam ſi compreſſerit aliquem morbus, an fuderit, quilibet etiam imperitiſſimus uidet. Quid autem compreſſum corpus reſoluat, quid ſolutum teneat, ſi à ratione tractum eſt, rationalis eſt medicus. Si ut ei, qui ſe rationalem negat, confiteri neceſſe eſt, ab experientia empiricus eſt. Ita apud eum morbi cognitio extra artem, medicina intra uſum eſt. Neque adiectũ quidquã empiricorum profeſſioni, ſed demptum eſt, quoniam illi multa circunſpiciunt, ij tantum facillima & non plus quã uulgaria. Nam & ij qui pecoribus ac iumentis medentur, cum propria cuiuſque ex multis animalibus noſſe non poſſint, communibus tantummodo inſiſtunt. Et exteræ gentes, cum ſubtilem medicinæ rationem non nouerint, communia tantum uident. Et qui ample ualitudinarios nutriunt, quia ſingulis ſumma cura conſulere non ſuſtinent, ad communia iſta confugiunt. Neque Hercules iſtud, & antiqui medici neſcierunt, ſed ijs contenti non fuerunt. Ergo etiam uetuſtiſſimus auctor Hippocrates dixit mederi oportere & communia, & propria intuentem. Ac ne iſti quidem ipſi intra ſuam profeſſionem conſiſtere ullo modo poſſunt. ſi quidem & compreſſorum, & fluentium morborum genera diuerſa ſunt, faciliuſq́ue id in ijs, quæ fluunt, inſpici poteſt. Aliud eſt enim ſanguinem, aliud bilem, aliud cibum uomere, aliud deiectionibus, aliud torminibus laborare, aliud ſudore digeri, aliud tabe conſumi. Atque in partes quoque humor erumpit, ut in oculos, aureſque. quo periculo nullum humanum membrũ uacat: nihil autem horum ſic, ut aliud curatur. Ita protinus in ijs à cõmuni fluẽtis morbi cõtemplatione ad propriam medicina deſcendit. Atque in hac quoque rurſus alia proprietatis notitia ſæpe neceſſaria eſt, quia non eadem omnibus etiam in ſimilibus caſibus opitulantur. ſi quidem certæ quædam res ſunt, quę in pluribus uentrem aut aſtringunt, aut reſoluunt, inueniuntur tamen in quibus aliter, atque in cæteris idẽ eueniat. In his ergo communium inſpectio contraria eſt, propriorum tantum ſalutaris, & cauſæ quoque ęſtimatio ſæpe morbum ſoluit. Ergo etiã ingenioſiſſimus ſæculi noſtri medicus, quẽ nuper uidimus, Caſſius febricitanti cuidã, & magna ſiti affecto, cũ poſt ebrietatẽ eũ premi cœpiſſe cognoſceret, aquã frigidã ingeſſit, qua ille epota, cum uini uim miſcendo fregiſſet, protinus febrẽ ſomno & ſudore diſcuſſit. Quod auxilium medicus opportune prouidit, non ex eo, quòd aut ſtrictum corpus erat, aut fluebat, ſed ex cauſa, quę ante pręceſſerat. Eſtq́ue etiam proprium aliquid & loci, & temporis iſtis quoque auctoribus, qui cum diſputant quemadmodum ſanis hominibus agendum ſit, præcipiunt ut grauibus aut locis, aut temporibus magis uitetur frigus, æſtus, ſacietas, labor, libido, magiſq́ue ut conquieſcat iiſdem aut locis aut temporibus, ſi quis grauitatem corporis ſentit, ac neque uomitu ſtomachum, neque purgatione aluum ſolicitet. Quæ uera quidem ſunt, à communibus tamen ad quædam propria deſcendunt. niſi perſuadere nobis uolunt, ſanis quidẽ conſiderandum eſſe, quod cœlum, quod tempus anni ſit, ęgris uero nõ eſſe, quibus tanto magis omnis obſeruatio neceſſaria eſt, quanto magis obnoxia offenſis infirmitas eſt. Quin etiam morborum in iiſdem hominibus alię, atque alię proprietates ſunt, & qui ſecundis aliquando fruſtra curatus eſt, contrarijs ſępe reſtituitur. Plurimaq́ue in dando cibo diſcrimina reperiuntur, ex quibus contentus uno ero. nam famem facilius fert adoleſcens, quàm puer, facilius in denſo cœlo, quã in tenui, facilius in hyeme, quã æſtate, facilius uno cibo, quã prandio quoque aſſuetus, facilius inexercitatus, quã exercitatus homo ſuſtinet. Sæpe autem in eo magis neceſſaria cibi feſtinatio eſt, qui minus inediam tolerat. Ob quæ com-

petit

petit eum qui propria nõ nouit,communia tantum intueri debere, eumque qui noſſe propria poteſt,illa quidem non oportere negligere,ſed ijs quoque inſiſtere. Ideoque cum par ſcientia ſit, utiliorem tamen medicum eſſe amicum,quã extraneum.Igitur ut ad propoſitum meum redeam, rationalem quidẽ puto medicinam eſſe debere,inſtrui uero ab euidentibus cauſis, obſcuris omnibus non a' cogitatione artificis, ſed ab ipſa arte reiectis.Incidere autem uiuorum corpora,& crudele,& ſuperuacuũ eſt, mortuorum corpora diſcentibus neceſſarium.Nam poſitum,& ordinem noſſe debent,quæ cadauera melius,quam uiuus & uulneratus homo repręſentant, ſed & cætera,quæ modo in uiuis cognoſci poſſunt,in ipſis curationibus uulneratorum paulo tardius, ſed aliquando mitius uſus ipſe monſtrauit. His propoſitis,primum dicam quemadmodum ſanos agere conueniat, tum ad ea tranſibo, quæ ad morbos, curationesque eorum pertinebunt.

Quemadmodum ſanos agere conueniat. Cap. I.

Sanus homo qui & bene ualet,& ſuæ ſpontis eſt,nullis obligare ſe legibus debet,ac neque medico,neque iatrolipta egere.Hunc oportet uarium habere uitæ genus,modo ruri eſſe,modo in urbe,ſępiusque in agro.nauigare,uenari,quieſcere interdum,ſed frequentius ſe exercere.Siquidem ignauia corpus hebetat, labor firmat.illa maturam ſenectutem,hic longam adoleſcentiam reddit. Prodeſt etiam interdum balneo, interdum aquis frigidis uti.modo ungi,modo id ipſum negligere.nullum cibi genus fugere,quo populus utatur.interdum in conuiuio eſſe,interdum ab eo ſe retrahere.modo plus iuſto,modo non amplius aſſumere.bis die potius,quã ſemel cibum capere,& ſemper quàmplurimum, dummodo hũc concoquat. Sed ut huius generis exercitationes,cibique neceſſarij ſunt,ſic athletici ſuperuacui, nã & intermiſſus propter ciuiles aliquas neceſſitates ordo exercitationis corpus affligit,& ea corpora,quæ more eorũ repleta ſunt, celerrime,& ſeneſcunt,& ægrotant.Concubitus uero neque nimis concupiſcendus,neque nimis pertimeſcendus eſt.Rarus,corpus excitat,frequens ſoluit.Cum autem frequens non numero ſit,ſed natura,ratione ætatis & corporis,ſcire licet eum non inutilem eſſe,quem corporis neque languor, neque dolor ſequitur.Idẽ interdiu peior eſt,noctu tutior.ita tamen ſi neque illum cibus,neque hunc cum uigilia labor ſtatim ſequitur. Hæc firmis ſeruanda ſunt, cauendumque ne in ſecunda ualetudine,aduerſæ præſidia conſumantur.

Quæ ſtomacho imbecilli ſeruanda ſint. Cap. II.

At imbecillis ſtomacho,quo in numero magna pars urbanorum,omnesque pene' cupidi literarũ ſunt, obſeruatio maior neceſſaria eſt.ut quod uel corporis,uel loci, uel ſtudij ratio detrahit,cura reſtituat. Ex ijs igitur qui bene concoxit,mane tuto ſurget.qui parum,quieſcere debet. & ſi mane ſurgendi neceſſitas fuerit,redormire.Qui non concoxit,ex toto conquieſcere,ac neque labori ſe,neque exercitationi, neque negotio credere.Qui crudum ſine præcordiorum dolore ructat, is ex interuallo aquam frigidam bibere, & ſe nihilominus continere.Habitare uero ædificio lucido perflatum æſtiuum,hibernum ſolem habente, cauere meridianum ſolem,matutinum,& ueſpertinum frigus,itemque auras fluminum,atque ſtagnorum minimeque nubilo cœlo ſoli aperienti ſe committere,ne modo frigus,modo calor moueat.quæ res maxime grauedines,diſtillationesque concitat. Magis uero grauibus locis iſta ſeruanda ſunt, in quibus etiam peſtilentiam faciunt.Scire autem licet integrum corpus eſſe, cũ quotidie mane urina alba,dein ruffa eſt. Illud concoquere,hoc concoxiſſe ſignificat. Vbi experrectus eſt aliquis,paulum intermittere, deinde niſi hyems eſt,fouere os multa aqua frigida debet,longis diebus meridiari potius ante cibum, ſin minus, poſt eum.per hyemem potiſſimum totis noctibus conquieſcere.Sin lucubrandum eſt,non poſt cibum id facere,ſed poſt concoctionem.Quem interdiu uel domeſtica,uel ciuilia officia tenuerũt,huic tempus aliquod ſeruandum curationi corporis ſui eſt.Prima autem eius curatio,exercitatio eſt, quæ ſemper antecedere cibum debet,in eo qui minus laborauit,& bene concoxit,amplior.in eo qui fatigatus eſt, & minus concoxit,remiſſior.Commode uero exercent clara lectio,arma,pila, curſus, ambulatio, atque hæc non utique plana commodior eſt.ſiquidem melius aſcenſus quoque & deſcenſus cum quadam uarietate corpus moueat,niſi tamen id perquam imbecillum eſt.melior autem eſt ſub diuo, quàm in porticu. melior ſi caput patitur,in ſole,quàm in umbra.melior in umbra, quam parietes, aut uiridaria efficiunt, quàm quæ tecto ſubeſt.melior recta,quàm flexuoſa.exercitationis autem plerunque finis eſſe debet ſudor, aut certe laſſitudo,quæ citra fatigationem ſit,idque ipſum modo minus, modo magis faciendum eſt. Ac ne ijs quidem athletarũ exemplo,uel certa eſſe lex,uel immodicus eſſe labor debet. Exercitationẽ recte ſequitur modo unctio uel in ſole,uel ad ignem,modo balneum,ſed conclaui quam maxime,& alto,& lucido,& ſpatioſo. Ex his uero neutrum ſępe fieri oportet,ſed ſępius alterutrum pro corporis natura.Poſt hæc paulum conquieſcere opus eſt.ubi ad cibum uentum eſt,nunquam utilis eſt nimia ſacietas.Sæpe etiam inutilis nimia abſtinentia.ſæpe ſi qua intemperantia ſubeſt,tutior eſt in potione quàm in eſca. Cibus a' ſalſamentis,oleribus,ſimilibusque rebus melius incipit. Tum caro aſſumenda eſt,quæ aſſa optima,aut elixa eſt. Condita omnia duabus de cauſis inutilia ſunt.quoniam & plus propter dulcedinem aſſumitur, & quod modo par eſt,tamen ægrius concoquitur.Secunda menſa bono ſtomacho nihil nocet, in imbecillo coaceſcit.ſi quis itaque hoc parum ualet,palmulas,pomaque,& ſimilia melius primo cibo aſſumit. Poſt multas potiones,

quæ aliquantum ſitim exceſſerunt,nihil edendum eſt.poſt ſacietatem , nihil agendum . Vbi expletus eſt aliquis,facilius concoquit,ſi quidquid aſſumpſit, potione aquæ frigidæ includit , tum pauliſper inuigilat, deinde bene dormit. Si quis interdiu ſe implebit,poſt cibum neque frigori , neque æſtui, neque labori ſe debet committere . neque enim tam facile hæc inani corpore,quam repleto nocent. Si quibus de cauſis futura inedia eſt,labor omnis uitandus eſt.

Obſeruationes quædam prout res nouæ accidunt , & prout corporum genera , & ſexus,& ætates,& tempora anni ſunt. Cap. III.

Atque hæc quidem pene' perpetua ſunt. Quaſdam autem obſeruationes deſiderant & nouæ res,& corporum genera,& ſexus,& ætates,& tempora anni. Nam neque ex ſalubri loco in grauem,neque ex graui in ſalubrem tranſitus ſatis tutus eſt. Ex ſalubri in grauem prima hyeme,ex graui in eum, qui ſalubris eſt, prima æſtate trãſire melius eſt. Neque uero ex multa fame nimia ſacietas, neque ex nimia ſacietate fames idonea eſt. Periclitaturque & qui ſemel , & qui bis die cibum incontinenter contra conſuetudinem aſſumit. Item neque ex nimio labore ſubitum otium,neque ex nimio otio ſubitus labor ſine graui noxa eſt. Ergo cum quis mutare aliquid uolet,paulatim debebit aſſueſcere. Omnem etiam laborẽ facilius uel puer, uel ſenex,quam inſuetus homo ſuſtinet. Atque ideo quoque nimis otioſa uita utilis non eſt , quia poteſt incidere laboris neceſſitas. Si quando tamen inſuetus aliquis laborauit, aut multo plus quâm ſolet , etiam ſi qui aſſueuit,huic ieiuno dormiendum eſt,multo magis ſi etiam os amarũ eſt,uel oculi caligant, aut uenter perturbatur. Tum enim non dormiendum tantummodo ieiuno eſt,ſed etiam in poſterum diem permanendum,niſi cito id quies ſuſtulit . Quod ſi factum eſt , ſurgere oportet,& lente paululum ambulare. At ſi ſomni neceſſitas non fuit,quia modice magis aliquis laborauit , tamen ingredi aliquid eodem modo debet. Communia deinde omnibus ſunt poſt fatigationem cibum ſumpturis,ubi paulum ambulauerunt, ſi balneum non eſt,calido loco uel in ſole,uel ad ignem ungi,atque ſudare. ſi eſt, ante omnia in tepidario reſidere. Deinde ubi paulum conquieuerunt,intrare,& deſcendere in ſolium.tum multo oleo ungi, leniterque perfricari,iterum in ſolium deſcendere. Poſt hæc,os aqua calida fouere, deinde frigida. Balneum ijs feruens idoneum non eſt. Ergo ſi nimium alicui fatigato pene' febris eſt, huic abunde eſt loco tepido demittere ſe inguinibus tenus in aquam calidam , cui paulum olei adiectum , deinde totum quidem corpus, maxime tamen eas partes,quæ in aqua fuerunt,leniter perfricare ex oleo,cui uinum, & paulum contritiſalis ſit adiectum. Poſt hæc,omnibus fatigatis,aptum eſt cibum ſumere,eoque humido uti.aqua, uel certe diluta potione eſſe contentos,maximeque ea,quæ moueat urinam. Illud quoque noſſe oportet, quòd ex labore ſudanti frigida potio pernitioſiſſima eſt.atque etiam cum ſudor ſe remiſit,itinere fatigatis inutilis. A' balneo quoque uenientibus Aſclepiades inutilem eam iudicauit. quod in ijs uerum eſt , quibus aluus facile nec tuto reſoluitur,quique facile inhorreſcunt.perpetuum in omnibus nõ eſt, cum potius naturale ſit potione æſtuantem ſtomachum refrigerari,frigentem calefieri.quod ita pręcipio,ut tamen fatear ne ex hac quidem cauſa ſudanti adhuc frigidum bibendum eſſe. Solet etiam prodeſſe poſt uarium cibum,frequentesque dilutas potiones,uomitus,& poſtero die longa quies,deinde modica exercitatio. Si aſſidua fatigatio urget,inuicem modo aqua,modo uinum bibendum eſt,raroque balneo utendum. Leuatque laſſitudinem etiam laboris mutatio,eumque,quem nouum genus eiuſdem laboris preſſit, id quod in conſuetudine eſt,reficit. Fatigato quotidianum cubile tutiſſimum eſt,inſolitum contra laſſat. quod enim contra conſuetudinem eſt,nocet,ſeu molle,ſeu durum eſt.proprie quædam ad eum pertinent,qui ambulando fatigatur. Hunc reficit in ipſo quoque itinere frequens frictio,poſt iter,primum ſedile, deinde unctio , tum calida aqua in balneo magis ſuperiores partes,quã inferiores foueat. Si quis uero exuſtus in ſole eſt , huic in balneum protinus eundum eſt,perfundendumque oleo corpus,& caput.deinde in ſolium bene calidũ deſcendendum eſt.tum multa aqua per caput infundenda prius calida? deinde frigida. At ei qui perfrixit, opus eſt in balneo primũ inuoluto ſedere,donec inſudet,tum ungi,deinde lauari. cibum modicũ , deinde potiones meracas aſſumere. Is uero qui nauigauit,& nauſea preſſus eſt,ſi multam bilem euomuit, uel abſtinere cibo debet,uel paulum aliquid aſſumere. Si pituitam acidam effudit,utique ſumere cibũ,ſed aſſueto leuiorem. Si ſine uomitu nauſea fuit,uel abſtinere,uel poſt cibũ uomere. Qui uero toto die,uel in uehiculo,uel in ſpectaculis ſedet,huic nihil currendum , ſed lente ambulandum eſt . Lenta quoque in balneo mora,dein cœna exigua prodeſſe conſueuerunt. Si quis in balneo æſtuat,reficit hunc ore exceptum,& in eo retentum acetum.ſi id non eſt,eodem modo frigida aqua aſſumpta. Ante omnia autem norit quiſque naturam ſui corporis,quoniam alij graciles , alij obeſi ſunt , alij calidi , alij frigidiores,alij humidi, alij ſicci. alios aſtricta,alios reſoluta aluus exercet.raro quiſquam non aliquam partem corporis imbecillam habet. Tenuis uero homo implere ſe debet,plenus extenuare,calidus refrigerare,frigidus celefacere,madens ſiccare,ſiccus madefacere.itemque aluum firmare is,cui fuſa:ſoluere is,cui aſtricta eſt. Succurrendumque ſemper parti maxime laboranti eſt. Implet autem corpus modica exercitatio,frequentior quies , unctio . & ſi poſt prandium eſt balneum,contracta aluus,modicum frigus hyeme,ſomnus & plenus,& non nimis longus.molle cubile,animi ſecuritas,aſſumpta per cibos,& potiones maxime dulcia & pinguia, cibus & frequentior,& quantus pleniſſimus poteſt concoqui. Extenuat corpus aqua calida,ſi quis in eam deſcendit, magisque ſi ſalſa eſt.in ieiunio balneum,inurens ſol,& omnis calor,cura,uigilia, ſomnus nimium uel breuis,uel longus.lectus per æſtatem terra,hyeme durũ cubile.curſus,multa ambulatio,omnisque uehemens

exercitatio, uomitus, deiectio, acidę res & auſterę, & ſemel die aſſumptæ epulę, & uini non perfrigidi, ieiuno potio in conſuetudinem adducta. Cum uero inter extenuantia poſuerim uomitum, & deiectionē, de his quoque proprie quędam dicenda ſunt. Eiectum eſſe ab Aſclepiade uomitū in eo uolumine, quod de tuenda ſanitate compoſuit, uideo. neque reprehendo, ſi offenſus eorum eſt conſuetudine, qui quotidie eijciendo uorandi facultatem moliuntur. paulo etiam longius proceſſit, idem purgationes quoque eodem uolumine expulit. & ſunt hę pernicioſę, ſi nimis ualentibus medicamentis fiunt. Sed hæc tamen ſubmouenda eſſe, non eſt perpetuum. quia corporum, temporumque ratio poteſt ea facere neceſſaria, dum & modo, & non niſi cum opus eſt, adhibeantur. Ergo ille quoque ipſe, ſi quid iam corruptum eſſet, expelli debere confeſſus eſt. Ita non ex toto res condemnanda eſt. ſed eſſe eius etiam plures cauſæ poſſunt. eſtque in ea quædam paulo ſubtilior obſeruatio adhibenda. Vomitus utilior eſt hyeme, quam æſtate. Nam tum, & pituitæ plus, & capitis grauitas maior ſubeſt. inutilis eſt gracilibus, & imbecillum ſtomachum habentibus. utilis eſt plenis, & bilioſis omnibus, ſi uel nimium ſe replerunt, uel parum concoxerunt. nam ſiue plus eſt, quàm quod concoqui poſſit, periclitari ne corrumpatur, non oportet. Si uero corruptum eſt, nihil commodius eſt, quàm id, qua uia primum expelli poteſt, eijcere. Itaque ubi amari ructus cum dolore, & grauitate pręcordiorum ſunt, ad hunc protinus confugiendum eſt. Item prodeſt ei, cui pectus ęſtuat, & frequens ſaliua, uel nauſea eſt, aut cui ſonant aures, aut madent oculi, aut os amarum eſt. Similiterque ei, qui uel cœlū, uel locū mutat, hiſque quibus, ſi per plures dies non uomerunt, dolor pręcordia infeſtat Neque ignoro inter hęc pręcipi quietē. quę non ſemper contingere poteſt agendi neceſſitatem haber tibus, nec in omnibus idem facit. Itaque iſtud luxurię cauſa fieri non oportere confiteor. interdum ualetudinis cauſa recte fieri experimentis credo. Commoneo tamen ne quis, qui ualere, & ſeneſcere uolet, hoc quotidianum habeat. Qui uomere poſt cibū uolet, ſi ex facili facit, aquam tantum tepidam ante debet aſſumere, ſi difficilius, aquę, uel ſalis, uel mellis paulum adijcere. At qui mane uomiturus eſt, ante bibere mulſum, uel hyſſopum, aut eſſe radiculam debet. deinde aquam tepidam, ut ſupra ſcriptum eſt, bibere. Cætera quę antiqui medici pręceperunt, ſtomachum omnia infeſtant. Poſt uomitum, ſi ſtomachus infirmus eſt, paulum cibi ſed huius idonei, guſtandum, & aquę frigidę cyathi tres bibendi ſunt. Si autem uomitus fauces exaſperauit, qui uomuit, ſi mane id fecit, ambulare debet, tum ungi, deinde cœnare. ſi poſt cœnam, poſtero die lauari, & in balneo ſudare, hinc proximus cibus, mediocris utilior eſt, iſque eſſe debet cum pane heſterno, uino auſtero meraco, & carne aſſa, cibiſque omnibus quam ſiccisſimis. Qui uomere bis in menſe uult, melius conſulet, ſi biduo continuarit, quàm ſi poſt quintum decimum diem uomuerit, niſi hæc mora grauitatem pectori faciet. deiectio autem medicamento quoque petenda eſt, ubi uenter ſuppreſſus parum reddit. ex eoque inflammationes, caligines, capitis dolores, aliaque ſuperioris partis mala increſcunt. Quid enim inter hæc adiuuare poſſunt quies, & inedia quæ per illas maxime eueniunt? Qui eijcere uolet, primum cibis, uiniſque utetur his, quæ hoc præſtant. dehinc ſi parum illa proficient, aloen ſumat. Sed purgationes quoque ut interdum neceſſariæ ſunt, ſic ubi frequentes ſunt, periculum afferunt. Aſſueſcit enim non ali corpus, & ob hoc infirmum erit, cum omnibus morbis obnoxia maxime infirmitas ſit. Calefacit autem unctio, aqua ſalſa, magiſque ſi calida eſt. omnia ſalſa, amara, carnoſa. ſi poſt cibum eſt balneum, uinum auſterum. Refrigerat in ieiunio, & balneum, & ſomnus niſi nimis longius eſt, & omnia acida, aqua quàm frigidiſſima, oleum ſi aquæ miſceatur. Humidum autem corpus efficit labor maior quàm ex conſuetudine, frequens balneum, cibus plenior, multa potio, poſt hac ambulatio, & uigilia. Per ſe quoque ambulatio multa, & uehemens, & matutina exercitatio, & non protinus cibus adiectus, ea genera eſcæ quæ ueniunt ex locis frigidis, & pluuijs, & irriguis. Contra ſiccat modica exercitatio, fames, unctio ſine aqua, calor, ſol modicus, frigida aqua, cibus exercitationi ſtatim ſubiectus, & is ipſe ex ſiccis, & æſtuoſis locis ueniens. Aluum aſtringit labor, ſedile, creta figularis corpori illita, cibus imminutus, & is ipſe ſemel die aſſumptus ab eo, qui bis ſolet. exigua potio, neque adhibita niſi cum cibi quis quantum aſſumpturus eſt, cepit. poſt cibum quies. Contra ſoluit aucta ambulatio, atque eſca poſt motus, qui poſt cibum eſt. ſubinde potiones cibo immixtæ. Illud quoque ſcire oportet, quod uentrē uomitus ſolutum comprimit, compreſſum ſoluit. Itemque comprimit is uomitus, qui ſtatim poſt cibū eſt, ſoluit is qui tarde ſuperuenit. Quod ad ætates uero pertinet, inediam facillime ſuſtinent mediæ ętates, minus iuuenes, minime pueri, & ſenectute confecti. quo minus fert facile quiſque, eo ſæpius debet cibum aſſumere, maximeque eo eget, qui increſcit. Calida lauatio, & pueris, & ſenibus apta eſt. Vinum dilutius pueris, ſenibus meracius. neutri ætati quæ inflationes mouent. Iuuenum minus quæ aſſumant, & quomodo curentur, intereſt. quibus iuuenibus fluxit aluus. plerunque in ſenectute contrahitur. Quibus in adoleſcentia fuit aſtricta, ſæpe in ſenectute ſoluitur. Melior eſt autem in iuuene fuſior, in ſene aſtrictior. Tempus quoque anni conſiderare oportet. hyeme plus eſſe conuenit. minus, ſed meracius bibere. multo pane uti. carne potius elixa. modice oleribus. ſemel die cibum capere, niſi ſi nimis uenter aſtrictus eſt. Si prandet aliquis, utilius eſt exiguum aliquid, & ipſum ſiccum ſine carne, ſine potione ſumere. Eo tempore anni calidis omnibus potius utendum eſt, uel calorem mouentibus. Venus tum non æque pernicioſa eſt. At uere paulum cibo demendum, adijciendumque potioni, ſed dilutius tamen bibendum eſt. magis carne utendum. magis oleribus. tranſeundum paulatim ad aſſa ab elixis. Venus eo tempore anni tutiſſima eſt. Aeſtate uero, & potione, & cibo corpus ſæpius eget. ideo prandere quoque commodum eſt. Eo tempore aptiſſima ſunt, & caro, & olus. potio quàm dilu-

tiſſima, ut & ſitim tollat, nec corpus incendat. Frigida lauatio, caro aſſa, frigidi cibi, uel qui refrigerent. Vt ſæpius autem cibo utendum, ſic exiguo eſt. Per autumnum propter cœli uarietatem periculum maximum eſt. Itaque neque ſine ueſte, neque ſine calciamentis prodire oportet, præcipueque diebus frigidioribus. neque ſub diuo nocte dormire, aut certe bene operiri. Cibo uero iam paulo pleniore uti licet. minus, ſed meracius bibere. Poma nocere quidam putant, quæ immodice toto die plerunque ſic aſſumuntur, ne quid ex denſiore cibo remittatur. Ita non hæc, ſed conſumatio omnium nocet. Ex quibus in nullo tamen minusquàm in his noxæ eſt. Sed his uti non ſæpius quàm alio cibo conuenit. Denique aliquid denſiori cibo, cum id accedit, neceſſarium eſt demi. Neque æſtate uero, neque autumno utilis uenus eſt, tolerabilior tamen per autumnum, ęſtate uero, & toto (ſi fieri poteſt) abſtinendū.

De his, qui aliqua parte corporis laborant, & primum de his, quibus caput infirmum eſt. Cap. IIII.

Proximum eſt ut de his dicam, qui parteis aliquas corporis imbecillas habent, cui caput infirmum eſt, is ſi bene concoxerit, leniter perfricare id mane manibus ſuis debet. nunquam id, ſi fieri poteſt, ueſte uelare, aut ad cutem tonderi. Vtileque lunam uitare, maximeque ante ipſum lunæ, ſolisque concurſum. ſed nuſquam poſt cibum progredi. Si cui capilli ſunt, eos quotidie pectere, multum ambulare ſed ſi licet, neque ſub tecto, neque in ſole. Vbique autem uitare ſolis ardorem, maximæque poſt cibū, & uinum. potius ungi, quam lauari. nunquam ad flammam ungi, interdum ad prunam. Si in balneū uenit, ſub ueſte primum paulum in tepidario inſudare, ibi ungi, tum tranſire in calidarium, ubi ſudabit, in ſolium non deſcendere, ſed multa calida aqua per caput ſe totum perfundere, tum tepida uti, dein frigida, diutiusque ea caput, quam cæteras partes perfundere, deinde id aliquandiu perfricare, nouiſſime detergere, & ungere. Capiti nihil æque prodeſt atque aqua frigida. Itaque is, cui hoc infirmum eſt, per æſtatem id bene largo canali quotidie debet aliquandiu ſubijcere. Semper autem etiam ſi ſine balneo unctus eſt, neque totum corpus refrigerare ſuſtinet, caput tamen aqua frigida perfundere. ſed cum cæteras partes attingi nolit, demittere id ne ad ceruices aqua deſcendat, eamque ne quid oculis, alijs'ue partibus noceat, defluentem ſubinde manibus ad os regerere. huic modicus cibus neceſſarius eſt, quem facile concoquat. isque ſi ieiunio caput læditur, aſſumendus etiam medio die eſt. ſi non læditur, ſemel potius. Bibere huic aſſidue uinum dilutum, leue, quàm aquam magis expedit, ut cum caput grauius eſſe cœperit, ſit quo confugiat, eique ex toto neque uinum, neque aqua ſemper utilia ſunt. medicamentū utrumque eſt, cum inuicem aſſumitur. Scribere, legere, uoce contendere, huic opus non eſt utique poſt cœnam, poſt quam ne cogitatio quidem ei ſatis tuta eſt, maxime tamen uomitus alienus eſt.

De his qui lippitudine, grauedine, deſtillatione, tonſillisq; laborant. Cap. V.

Neque uero his ſolis, quos capitis imbecillitas torquet, uſus aquæ frigidæ prodeſt, ſed his etiam, quos aſſiduæ lippitudines, grauedines, deſtillationes, tonſillæque male habent. his autem non caput tantum quotidie perfundendum eſt, ſed os quoque multa frigida aqua fouendum eſt. præcipueque omnibns, quibus hoc utile auxilium eſt, eo utendum eſt, ubi grauius cœlū Auſtri reddiderunt. cumque omnibus inutilis ſit poſt cibum, aut contentio, aut cogitatio animi, tum his præcipue, qui uel capitis, uel arteriæ dolores habere conſuerunt, uel quoſlibet alios oris affectus. Vitari etiam grauedines, deſtillationesque poſſunt, ſi quam minime eum, qui his opportunus eſt, aerem, uel loca, aquasque mutet. ſi caput in ſole protegit, ne incendatur, ne'ue ſubitum ex repentino nubilo frigus id moueat. Si poſt concoctionem ieiunus caput radit. Si poſt cibum neque legit, neque ſcribit.

Ad ſolutam aluum remedia. Cap. VI.

Quem uero frequenter citata aluus exercet, huic opus eſt pila, ſimilibusque ſuperiores partes exercere, dum ieiunus eſt, ambulare, uitare ſolis nimium ardorem, continua balnea, ungi citra ſudorem, nō uti cibis uarijs, minimeque iurulentis, aut leguminibus, oleribus'ue his, quę celeriter deſcendunt, omnia denique fugere, quæ tarde concoquuntur. Venatio, durique piſces, & ex domeſticis animalibus aſſa caro maxime iuuant. Nunqnam uinum ſalſum bibere expedit, ne tenue quidem, aut dulce, ſed auſterum, & plenius, neque id ipſum peruetus. Si mulſo uti uolet, id ex decocto melle faciendum eſt. Si frigidæ potiones uentrem eius non turbant, his utendum potiſſimum eſt. Si quid offenſæ in cœna ſenſit, uomere debet, idque poſtero quoque die facere. tertio modici ponderis panē ex uino eſſe, adiecta uua, uel olea, uel ex defruto, ſimilibusque alijs, deinde ad conſuetudinem redire. Semper autem poſt cibū conquieſcere, ac neque intendere animum, neque ambulatione quamuis leui dimoueri.

Remedia ad coli dolorem. Cap. VII.

At ſi laxius inteſtinum dolere conſueuit, quod κῶλον nominant, cum id nihil niſi genus inflationis ſit, id agendum eſt, ut concoquat aliquis, ut lectione, & alijs generibus exerceatur, utatur balneo calido, cibis

do, cibis quoque, & potionibus calidis, denique omnimodo frigus euitet. item dulcia omnia, leguminaque, & quidquid inflare conſueuit.

Quæ agenda ſint ſtomacho laborantibus. Cap. VIII.

Si quis uero ſtomacho laborat, legere clare debet, poſt lectionem ambulare, tum pila, uel armis, alio'ue quo genere, quo ſuperior pars mouetur, exerceri. Non aquam, ſed uinum calidum bibere ieiunus. Tum cibum bis die aſſumere, ſic tamen ut facile concoquat. Vti uino tenui, & auſtero, & poſt cibum frigidis potionibus potius. Stomachum autem infirmum indicant pallor, macies, præcordiorum dolor, nauſea, & nolentium uomitus. in ieiuno dolor capitis, quæ in quo non ſunt, is firmi ſtomachi eſt. Neque credendum utique noſtris eſt, qui cum in aduerſa ualetudine uinum, aut frigidam aquam concupierunt, delitiarum patrocinium in accuſationem non merentis ſtomachi habent. At qui tarde concoquunt, & quorum ideo pręcordia inflantur, qui'ue propter ardorem aliquem noctu ſitire conſuerunt, antequam conquieſcant, duos tres'ue cyathos per tenuem fiſtulam bibant. Prodeſt etiam aduerſus tardam concoctionem clare legere, deinde ambulare, tum uel ungi, uel lauari aſſidue, uinum frigidũ bibere, & poſt cibum magnam potionem, ſed, ut ſupra dixi, per ſyphonem. deinde omnes potiones aqua frigida includere. Cui uero cibus aceſcit, is ante eum bibere aquam egelidã debet, & uomere. At is, cui ex hoc frequens deiectio incidit, quoties aluus ei conſtiterit, frigida potione potiſſimum utatur.

Quid obſeruandum ſit dolore neruorum laborantibus. Cap. IX.

Si cui uero dolere nerui ſolent, quod in podagra, chiragra'ue eſſe conſueuit, huic quantum fieri poteſt, exercendum id eſt quod affectum eſt, obijciendumq́ue labori, & frigori, niſi cum dolor increuit. Sub diuo quies optima eſt. Venus ſemper inimica eſt. Concoctio, ſicuti in omnibus corporis affectibus, neceſſaria, eſt. Cruditas enim id maxime lædit, & quoties offenſum corpus eſt, uitioſa pars maxime ſentit. Vt concoctio autem omnibus uitijs occurrit, ſic rurſus alijs frigus, alijs calor. Quę ſequi quiſque pro habitu corporis ſui debet. Frigus inimicum eſt ſeni, tenui, uulneri, præcordijs, inteſtinis, ueſicæ, auribus, coxis, ſcapulis, naturalibus, oſſibus, dentibus, neruis, uuluæ, cerebro. Idem ſummam cutẽ facit pallidam, aridam, duram, nigram. ex hoc horrores, tremoresq́ue naſcuntur. At prodeſt iuuenibus, & omnibus plenis. erectiorq́ue mens eſt, & melius concoquitur, ubi frigus quidem eſt, ſed cauetur. Aqua uero frigida infuſa præter quam capiti, etiam ſtomacho prodeſt. Itẽ articulis, doloribusq́ue qui ſunt ſine ulceribus. item rubicundis nimis hominibus, ſi dolore uacant. Calor autẽ adiuuat omnia, quæ frigus infeſtat. item lippientes, ſi nec dolor, nec lachrimæ ſunt. Neruos quoque, qui contrahuntur, præcipueq́ue ea ulcera, quæ ex frigore ſunt. Idem corporis colorem bonum facit, urinam mouet. ſi nimius eſt, corpus effœminat, neruos emollit, ſtomachum ſoluit. Minime uero, aut frigus, aut calor tuta ſunt, ubi ſubita inſuetis ſunt. Nam frigus lateris dolores, aliaq́ue uitia, frigida aqua ſtrumas excitat. Calor concoctionem prohibet, ſomnum aufert, ſudorem digerit, obnoxium morbis peſtilentibus corpus efficit.

Obſeruatio in peſtilentia. Cap. X.

Eſt etiam obſeruatio neceſſaria, qua quis in peſtilentia utatur adhuc integer, cum tamen ſecurus eſſe non poſſit. Tum igitur oportet peregrinari, nauigare. Vbi id nõ licet, geſtari, ambulare ſub diuo ante æſtum leniter, eodemq́ue modo ungi, & ut ſupra comprehenſum eſt, uitare fatigationem, cruditatem, frigus, calorem, libidinem, multoq́ue magis ſe continere, ſi qua grauitas in corpore eſt. Tũ neque mane ſurgendum, neque pedibus nudis ambulandum eſt. minimeq́ue poſt cibum aut balneum. neque ieiuno, neque cœnato uomendum eſt. neque mouenda aluus, atque etiam ſi per ſe mota eſt, comprimenda eſt. Abſtinendum potius ſi plenius corpus eſt. Itemq́ue uitandum balneum, ſudor, meridianus ſomnus utique, ſi cibus quoque anteceſſit, qui tamen ſemel die tunc commodius aſſumitur, inſuper etiam modicus, ne cruditatem moueat. Alternis diebus inuicem modo aqua, modo uinum bibendum eſt. quibus ſeruatis, ex reliqua uictus conſuetudine quàm minimum mutari debet. Cum uero hæc in omni peſtilentia facienda ſint, tum in ea maxime, quam Auſtri excitarint. Atque etiam peregrinantibus eadem neceſſaria ſunt, ubi graui tempore anni diſceſſerunt ex ſuis ſedibus, uel ubi in graues regiones uenerunt. Ac ſi cætera res aliqua prohibebit, utique abſtinere debebit. Atque ita à uino ad aquam, ab hac ad uinum eo, qui ſupra poſitus eſt modo, tranſitus ei eſſe.

LIBER SECVNDVS.

INSTANTIS autem aduerſæ ualetudinis ſigna complura ſunt, in quibus explicandis non dubitabo auctoritate antiquorum uirorum uti,maximeq́ue Hippocratis,cum recentiores quoque medici, quamuis quædam in curationibus mutarint, tamen hæc illum optime præſagiſſe fateantur. Sed antequam dico quibus præcedentibus morborum timor ſubſit, non alienum uidetur exponere,quæ tempora anni, quæ tempeſtatum genera, quæ partes ætatis,qualia corpora maxime tuta,uel periculis opportuna ſint,quod genus aduerſæ ualetudinis in quoq́ue timeri maxime poſſit. Non quo non omni tempore, in omni tempeſtatum genere, omnis ætatis,omnis habitus hominum per omnia genera morborum, & ægrotent, & moriantur,ſed quod frequentius, tamen quædam eueniant. Ideoq́ue utile eſt ſcire unumquenque quid,& quando maxime caueat.

Quæ anni tempora,quæ tempeſtatum genera,quæ partes ætatis, qualia corpora, uel tuta, uel morbis opportuna ſunt,& quod ualetudinis genus in quoque timeri poſſit. Cap. I.

Igitur ſaluberrimum uer eſt,proxima deinde ab hoc hyems,periculoſior æſtas.autumnus longe periculoſiſſimus. Ex tempeſtatibus uero optimę æquales ſunt,ſiue frigidæ,ſiue calidæ,peſſimæ,quæ uariant maxime.quo fit ut autumnus plurimos opprimat. Nã fere meridianis temporibus calor,nocturnis atque matutinis,ſimulq́ue etiam ueſpertinis frigus eſt. Corpus ergo,& æſtate,& ſubinde meridianis caloribus relaxatum,ſubito frigore excipitur. Sed ut eo tempore id maxime fit, ſic quandocũque euenit,noxium eſt. Vbi æqualitas autem eſt,tamen ſaluberrimi ſunt ſereni dies, meliores pluuij, quàm tantum nebuloſi, aut nubili,optimiq́ue hyeme,qui omni uento uacant,æſtate,quibus Fauonij perflant. Si genus aliud uentorũ eſt,ſalubriores ſeptentrionales,quàm ſubſolani,uel auſtri ſunt. ſic tamen ut hæc interdum regionum ſorte mutentur. Nam fere uentus ubique a mediterraneis regionibus ueniens ſalubris, a mari grauis eſt. Neque ſolum in bono tempeſtatum habitu certior ualetudo eſt,ſed priores morbi quoque, ſi qui inciderunt,leuiores ſunt,& promptius finiuntur. Peſſimum ergo cœlum eſt,quòd ægrũ fecit,adeo ut in id quoque genus,quod natura peius eſt in hoc ſtatu, ſalubris mutatio ſit. At ętas media tutiſſima eſt,quę neque iuuentæ calore,neque ſenectutis frigore infeſtatur. Longis morbis ſenectus,acutis adoleſcentia magis patet. Corpus autem habiliſſimum quadratum eſt, neque gracile, neque obeſum. Nam longa ſtatura ut in iuuenta decora eſt,ſic matura ſenectute conficitur. gracile corpus,infirmum,obeſum,hebes eſt. Vere tamẽ maxime quæcunque humoris motu nouantur,in metu eſſe conſuerunt. ergo tum lippitudines,puſtulæ, profuſio ſanguinis,abſceſſus corporis,quæ ἀποςήματα gręci nominant,bilis atra,quam μελαγχολίαν appellant, inſania,morbus comitialis,angina,grauedines,deſtillationes oriri ſolent. hi quoque morbi, qui in articulis, neruisq́ue modo urgent,modo quieſcunt,tum maxime & inchoantur,& repetunt. At æſtas non quidem uacat plerisque ab his morbis,ſed adijcit febres,uel continuas,uel ardentes,uel tertianas,uomitus, alui deiectiones,auricularum dolores,ulcera oris, cancros,,& in cæteris quidem partibus, ſed maxime obſcenis, & quidquid ſudore hominem reſoluit. uix quidquam ex his in autumnum nõ incidit, ſed oriuntur eo quoque tempore febres incertæ,lienis dolor,aqua intercutem,tabes,quam græci φθίσιν nominant, urinæ difficultas,quam ςραγγουρίαν appellant,tenuioris inteſtini morbus,quem ἴλεον nominant. Fit item lenitas inteſtinorum,quæ λειεντερία uocatur,coxæ dolores,morbi comitiales. Idemq́ue tempus,& diutinis malis fatigatos & ab ęſtate tantum proxima preſſos interimit,& alijs nouis morbis conficit,& quoſdam longiſſimis implicat,maximeq́ue quartanis, quę per hyemem quoque exerceant. Neque aliud magis tempus peſtilentiæ patet,cuiuſcunque ea generis eſt, quamuis uarijs rationibus nocet. Hyems autem capitis dolores, tuſſim, & quidquid in faucibus,in lateribus,in uiſceribus mali cõtrahitur,irritat. Ex tempeſtatibus Aquilo tuſſim mouet,fauces exaſperat,uentrem aſtringit,urinam ſupprimit,horrores excitat,item dolores lateris,& pectoris. Sanum tamen corpus ſpiſſat,& mobilius,atque expeditius reddit. Auſter aures hebetat, ſenſus tardat,capitis dolores mouet,aluum ſoluit, totum corpus efficit hebes, humidum,languidum. Cæteri uenti quo uel huic,uel illi propiores ſunt,eo magis uicinos his,illis'ue affectus faciunt. Denique omnis calor, & iecur,& lienem inflammat,mentem hebetat,ut anima deficiat,ut ſanguis prorumpat,efficit. Frigus,modo neruorum diſtentionem,modo rigorem infert. Illud σπασμός, hoc τέτανος græce nominatur, nigritiem in ulceribus,horrorem in febribus excitat. In ſiccitatibus acutæ febres,lippitudines, tormina, urinæ difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres longæ febres,alui deiectiones,angina, cancri, morbi comitiales, reſolutio neruorum,quam παράλυσιν græci nominant. Neque ſolum intereſt quales dies ſint, ſed etiam quales ante præceſſerint. Si hyems ſicca ſeptentrionales uentos habuit, uer autem auſtros, & pluuias exhibet, fere ſubeunt lippitudines, tormina, febres, maximeq́ue in mollioribus corporibus, ideoq́ue præcipue in mulieribus. Si uero Auſtri,pluuiæq́ue hyemẽ occuparunt,uer autẽ frigidũ,& ſiccum eſt,grauidæ quidem fœminę,quibus tũ adeſt partus,abortu periclitãtur. hę uero quæ gignũt,imbecillos,uixq́ue uitales edunt. cęteros lippitudo arida,& ſi ſeniores ſunt,grauedines,atque deſtillatiões male habẽt. At ſi a prima hyeme Auſtri ad ultimũ uer continuarunt,laterũ dolores,& inſania febricitantiũ,quã φρενῖτιν appellant, quam ce-

lerrime

lerrime rapiunt. Vbi primo calor a' primo uere orſus,æſtatem quoque ſimilem exhibet,neceſſe eſt multū ſudorem in febribus ſubſequi. At ſi ſicca æſtas Aquilones habuit,autumno uero imbres. Auſtrique ſunt, tota hyeme,quæ proxima eſt,tuſſis,deſtillatio, raucitas, in quibuſdam etiam tabes oriuntur. Sin autem autumnus quoque æque ſiccus ijſdem Aquilonibus perflatur,omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quæ muliebria eſſe propoſui,ſecunda ualetudo contingit. durioribus uero inſtare poſſunt & aridæ lippitudines,& febres partim acutæ,partim longæ,& ij morbi, qui ex atra bile naſcuntur. Quod ad ætates uero pertinet,pueri,proximique ijs,uere,optime ualent,& æſtate prima tutiſſimi ſunt. Senes æſtate, & autumni prima parte,iuuenes hyeme,quique inter iuuentam, ſenectutemque ſunt. inimicior ſenibus hyems,æſtas adoleſcentibus eſt. Tum ſi qua imbecillitas oritur,proximum eſt,ut infantes,tenerosque adhuc pueros ſerpentia ulcera oris,quæ ἄφθας Græci nominant,uomitus,nocturnæ uigiliæ, aurium humor, circa umbilicum inflammationes exerceant. Propria etiam dentientium, gingiuarumque exulcerationes, diſtintiones neuorum, febriculę interdum,alui deiectiones,maxillæque caninis dentibus orientibus male habent.quæ pericula pleniſſimi cuiſque ſunt,& cui maxime uenter aſtrictus eſt. At ubi ætas paulum proceſſit,glandulæ,& uertebrarum,quæ in ſpina ſunt,aliquæ inclinationes,ſtrumæ,uerrucarum quædam genera dolentia,(ἀκροχορδόνας græci appellant) & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente uero iam pube ex ijſdem multæ,& longæ febres,ſanguinis ex naribus curſus. maximeque omnis pueritia primum circa quadrageſimum diem,deinde ſeptimo menſe, tum ſeptimo anno, poſtea circa pubertatem periclitatur. Si qua etiam genera morborum in infantem inciderūt,ac neque pubertate,neque primis coitibus, neque in fœmina primis menſtruis finita ſunt,fere' longa ſunt. Sæpius tamen morbi pueriles, qui diutius manſerunt,terminantur. Adoleſcentia morbis acutis,item comitialibus,tabique maxime obiecta eſt,fereque iuuenes ſunt,qui ſanguinem expuunt. Poſt hanc ætatem laterum,& pulmonis dolores, lethargus,cholera, inſania,ſanguinis per quædam etiam uelut ora uenarum (αἱμοῤῥοΐδας Græci appellant) profuſio. In ſenectute ſpiritus,& urinæ difficultas,grauedo articulorum,& renum dolores, neruorum reſolutiones, malus corporis habitus (καχεξίαν Græci appellant),nocturnæ uigiliæ,uitia longiora aurium,oculorum,etiam narium,præcipueque ſoluta aluus,& quæ ſequuntur hanc tormina,uel leuitas inteſtinorum,cæteraque fuſi uentris mala. Præter hæc graciles,tabes,deiectiones,deſtillationes, item uiſcerum, & laterum dolores fatigant. Obeſi plerunque acutis morbis,& difficultate ſpirandi ſtrangulantur, ſubitoque ſæpe moriuntur. quod in corpore tenuiore uix euenit.

De notis aduerſæ ualetudinis futuræ. Cap. II.

Ante aduerſam autem ualetudinem,ut ſupra dixi,quædam notæ oriuntur, quarum omnium commune eſt,aliter ſe corpus habere,atque cōſueuit,neque in peius tantum,ſed etiam in melius. Ergo ſi plenior aliquis,& ſpecioſior,& coloratior factus eſt,ſuſpecta habere bona ſua debet.quæ quia neque in eodem habitu ſubſiſtere,neque ultra progredi poſſunt, fere' retro quaſi ruina quadam reuoluuntur. Peius tamen ſignum eſt ubi aliquis contra cōſuetudinem emacruit,& colorem,decoremque amiſit. quoniā in ijs quæ ſuperant,eſt quod morbus demat,in ijs quæ deſunt,non eſt quod ipſum morbum ferat. Præter hæc protinus timeri debet,ſi grauiora membra ſunt,ſi crebra ulcera oriuntur, ſi corpus ſupra conſuetudinem incaluit,ſi grauior ſomnus preſſit,ſi tumultuoſa ſomnia fuerunt,ſi ſæpius expergiſcitur aliquis quàm aſſueuit,deinde iterum ſoporatur. ſi corpus dormientis circa partes aliquas contra conſuetudinem inſudat, maximeque circa pectus,aut ceruices,aut crura,uel genua,uel coxas. Item ſi marcet animus,ſi loqui,& moueri piget.ſi corpus torpet,ſi dolor præcordiorum eſt,aut totius pectoris, aut qui in plurimis euenit capitis,ſi ſaliuæ plenum eſt os,ſi oculi cum dolore uertūtur,ſi tempora aſtricta ſunt, ſi membra inhorreſcunt, ſi ſpiritus grauior eſt,ſi circa frontem intentæ uenæ mouentur, ſi frequentes oſcitationes, ſi genua quaſi fatigata ſunt,totum'ue corpus laſſitudinem ſentit. Ex quibus ſæpe plura, nunquàm non aliqua febrem antecedunt. In primis tamen illud conſiderandum eſt,nunquid ſæpius horum aliquid eueniat, ac ideo neque corporis ulla difficultas ſubſequatur. Sunt enim quædam proprietates hominum, ſine quarum notitia non facile quidquam in futurum præſagiri poteſt,Facile itaque ſecurus eſt in ijs aliquis,quæ ſæpe ſine periculo euaſit. Ille ſolicitari debet, cui hæc noua ſunt, aut qui iſta nunquàm ſine cuſtodia ſui,tuta habuit.

Quæ bona in ægrotantibus ſigna ſint. Cap. III.

Vbi uero febris aliquem occupat, ſcire licet non periclitari, ſi in latus, aut dextrum, aut ſiniſtrum, ut ipſi uiſum eſt, cubat, cruribus paulum reductis, qui fere' ſani quoque iacentis habitus eſt, ſi facile conuertitur, ſi noctu dormit, ſi interdiu uigilat, ſi ex facili ſpirat, ſi non conflictatur, ſi circa umbilicum, & pubem cutis plana eſt, ſi præcordia eius ſine ullo ſenſu doloris æqualiter mollia in utraque parte ſunt. quòd ſi paulo tumidiora ſint, ſed tamen digitis cedunt, & non dolent, hæc ualetudo, ut ſpatium aliquod habebit, ſic tuta erit. Corpus quoque quod æqualiter molle, & calidum eſt, quodque æqualiter totum inſudat, & cuius febricula eo ſudore finitur,ſecuritatem pollicetur,quando iā ad ſanitatem uenit corpus. Sternutamentum etiā inter bona indicia eſt. Et cupiditas cibi uel a' primo ſeruata,uel etiam poſt faſtidium orta.neque terrere debet ea febris,quæ eodē die finita eſt, ac ne ea quidem,

quæ quamuis longiore tempore euanuit, tamen ante alteram acceſſionem ex toto quieuit ſic, ut & corpus integrum, quod εἰλικρινὲς Græci uocant, fieret. Si quis autem incidit uomitus, mixtus eſſe & bile, & pituita debet, & in urina ſubſidere album, leue, ęquale ſic, ut etiã ſi quæ quaſi nubeculę innatarint, in imum deferantur. At uenter ei, qui à periculo tutus eſt, reddit modo mollia figurata eodem ferè tempore, quo ſecunda ualetudine aſſueuit, modo conuenientia ijs quæ aſſumuntur. peior cita aluus eſt. Sed ne hæc quidem terrere protinus debet, ſi matutinis temporibus coacta magis eſt, aut ſi procedente tempore paulatim contrahitur, & ruffa eſt, neque fœditate odoris ſimilem aluũ ſani hominis excedit. Ac lumbricos quoque aliquos ſub fine morbi deſcendiſſe nihil nocet. Si inflammatio in ſuperioribus partibus dolorem, tumoremq́ue fecit, bonum ſignum eſt. ſonus uentris inde ad inferiores partes euolutus, magisq́ue etiam ſi ſine difficultate cum ſtercore exceſſit.

Mala ſigna ægrotantium. Cap. IIII.

Contra, grauis morbi periculum eſt, ubi ſupinus æger iacet porrectis manibus, & cruribus. ubi reſidere uult in ipſo acuti morbi impetu, præcipueq́ue pulmonibus laborantibus. ubi nocturna uigilia premitur, etiam ſi interdiu ſomnus accedit. Ex quo tamen peior eſt, qui inter quartam horam, & noctem, quàm qui matutino tempore ad quartam. Peſſimum tamen eſt, ſi ſomnus neque noctu, neque interdiu accedit. id enim ferè ſine continuo dolore eſſe non poteſt. Aeq́ue uero ſignum malum eſt etiam, ſomno ultra debitum urgeri, peiusq́ue, quo magis ſe ſopor interdiu, noctuq́ue continuat. Mali etiam morbi teſtimonium eſt, uehementer, & crebro ſpirare, à ſexto die cœpiſſe inhorreſcere, plus expuere, uix excreare, dolorem habere continuum, difficulter ferre morbum, iactare brachia, & crura, ſine uoluntate lachrymare, habere humorem glutinoſum dentibus inhærentem, cutem circa umbilicum, & pubem macram, præcordia inflammata, dolentia, dura, tumida, intenta, magisq́ue ſi hæc dextra parte, quã ſiniſtra ſunt, periculoſiſſimum tamen eſt, ſi uenæ quoque ibi uehementer agitantur. Mali etiam morbi ſignum eſt, nimis celeriter emacreſcere: caput, & pedes, manusq́ue calidas habere, uentre, & lateribus frigentibus, aut frigidas extremas partes acuto morbo urgente, aut poſt ſudorem inhorreſcere, aut poſt uomitum ſingultũ eſſe, uel rubere oculos, aut poſt cupiditatem cibi, poſt'ue longas febres hunc faſtidire, aut multum ſudare, maximeq́ue frigido ſudore, aut habere ſudores non per totum corpus æquales, quiq́ue febrem non finiant, & eas febres, quæ quotidie tempore eodẽ reuertantur, quæ'ue ſemper pares acceſſiones habeant, neque tertio quoque die leuentur, quæ'ue continuent, ut per acceſſiones increſcãt, per diſceſſiones tantum molliantur, nec unquã integrum corpus dimittant. Peſſimum eſt ſi ne leuatur quidem febris, ſed æque concitata continuat. Periculoſum eſt etiam, poſt arquatum morbum febrem oriri, utique ſi præcordia dextra parte dura manſerunt, ac dolentibus ijs leua. Nulla acuta febris leuiter terrere nos debet. neque unquam in acuta febre, aut à ſomno non eſt terribilis neruorum diſtentio. timere etiam ex ſomno, mali morbi eſt. Itemq́ue in prima febre protinus mentem eſſe turbatam, membrum'ue aliquod eſſe reſolutum. ex quo caſu quamuis uita redditur, tamen id ferè membrum debilitatur. Vomitus etiam periculoſus eſt ſinceræ pituitæ uel bilis, peiorq́ue ſi uiridis, aut niger eſt. At mala urina eſt, in qua ſubſidunt uel rubra, aut liuida: deterior, in qua quaſi fila quædam tenuia, atque alba. peſſima ex ijs, ſi tanquàm ex furfuribus factas nubeculas reprę ſentat. diluta quoque, atque alba uitioſa eſt, ſed in phreneticis maxime. Aluus autem mala eſt ex toto ſuppreſſa. Periculoſa etiam quæ inter febres fluens, conquieſcere hominem in cubili non patitur, utique ſi quod deſcendit eſt perliquidum, aut albidum, aut pallidum, aut ſpumans. Præter hæc periculum oſtendit id quod excernitur, ſi eſt exiguum, glutinoſum, leue, album, idemq́ue ſubpallidum, uel ſi eſt aut liuidum, aut glutinoſum, aut bilioſum, aut cruentum, aut peioris odoris, quàm ex conſuetudine. Malum eſt etiam, quod poſt longas febres ſincerum eſt.

De ſignis longæ ualetudinis. Cap. V.

Poſt hæc indicia notum eſt longum morbum fieri. ſic enim neceſſe eſt, niſi occidit. Neque ulla alia ſpes in malis magnis eſt, quã ut impetum morbi trahendo, aliquis effugiat, porrigaturq́ue in id tempus, quod curationi locum præſtet. protinus tamen ſigna quædam ſunt, ex quibus colligere poſſumus morbum & ſi non interemerit, longius tamen tempus habiturum. Vbi frigidus ſudor inter febres non acutas circa caput tantum, & ceruices oritur, aut ubi febre non quieſcente corpus inſudat, aut ubi corpus modo frigidum, modo calidum eſt, & color alius ex alio fit, aut ubi quod inter febres aliqua parte abſceſſit, ad ſanitatem non peruenit, aut ubi æger pro ſpatio parum emacreſcit. Itẽ ſi urina modo liquida, & pura eſt, modo habet quædam ſubſidentia, ſi leuia, atque alba, rubra'ue ſunt, quæ in ea ſubſidunt, aut ſi quaſdam quaſi maculas reprę ſentat, aut ſi bullulas excitat.

De indicijs mortis. Cap. VI.

Sed inter hæc quidem propoſito metu, ſpes tamẽ ſupereſt. Ad ultima uero iam uentum eſſe, teſtantur nares acutæ, collapſa tempora, oculi concaui, frigidæ, languidęq́ue aures, & imis partibus leniter uerſæ, cutis circa frontem dura, & intenta, color aut niger, aut perpallidus, multoq́ue magis, ſi ita

hæc ſunt,

hæc ſunt,ut neque uigilia præceſſerit,neque uentris reſolutio,neque inedia. Ex quibus cauſis interdũ hęc ſpecies oritur,ſed uno die finitur. Itaque diutius durans,mortis index eſt. Si uero in morbo uetere iam triduo talis eſt,in propinquo mors eſt,magiſque ſi præter hæc oculi quoque lumẽ refugiũt & illachrymant, quæque in ijs alba eſſe debent,rubeſcunt,atque in ijſdẽ uenulæ pallent,pituitaque in ijs innatans nouiſſime angulis inhæreſcit,alterque ex his minor eſt,ijque aut uehementer ſubſederunt, aut facti tumidiores ſunt,perque ſomnum palpebræ non committuntur,ſed inter has ex albo oculorũ aliquid apparet,neque id fluens aluus expreſſit,eædemque palpebræ pallent,& idem pallor labra, & nares decolorat. eademque labra,& nares,oculique,& palpebræ,& ſupercilia,aliqua'ue ex his peruertuntur, isque propter imbecillitatem iam non audit,aut non uidet eadem,mors denuntiatur. Vbi ægri ſupini cubant, ijsque genua contracta ſunt,ubi deorſum ad pedes ſubinde delabitur,ubi brachia,& crura nudat, & inæquabiliter diſpergit,neque iis calor ſubeſt,ubi hiat,ubi aſſidue dormit, ubi ijs qui mentis ſuæ non eſt, neque id facere ſanus ſolet,dentibus ſtridet,ubi ulcus,quod aut ante,aut in ipſo morbo natum eſt,aridum, & aut pallidum, aut liuidum factum eſt. Illa quoque mortis indicia ſunt,ungues, digitique pallidi, frigidus ſpiritus, aut ſi manibus quis in febre,& acuto morbo uel inſania,pulmonis'ue dolore, uel capitis, in ueſte floccos legit, fimbrias'ue diducit,uel in adiuncto pariete ſi qua minuta eminent,carpit. Dolores etiam circa coxas,& inferiores partes orti,ſi ad uiſcera tranſierunt,ſubitoque deſierunt,mortem ſubeſſe teſtantur, magiſque ſi alia quoque ſigna acceſſerunt. Neque is ſeruari poteſt,qui ſine ullo tumore febricitans, ſubito ſtrangulatur,aut deuorare ſaliuam ſuam non poteſt. Cui'ue in eodem febris, corporiſque habitu ceruix conuertitur,ſic ut deuorare æque nihil poſſit,aut cui ſimul & continua febris,& ultima corporis infirmitas eſt,aut cui febre non quieſcente exterior pars friget,interior ſic calet,ut etiam ſitim faciat,aut qui febre ęquę nõ quieſcente,ſimul & delirio,& ſpirandi difficultate uexatur, aut qui epoto ueratro exceptus diſtentione neruorum eſt,aut qui ebrius obmutuit,is enim febre, adiecta neruorum diſtentione conſumitur, niſi aut febris acceſſit,aut eo tempore,quo ebrietas ſolui debet,loqui cepit. Mulier quoque grauida acuto morbo facile conſumitur,& is,cui ſomnus dolorem auget,& cui protinus in recenti morbo bilis atra,uel infra,uel ſupra ſe oſtendit,cui'ue alterutrum modo ſe prompſit, cum iam longo morbo corpus eius eſſet extenuatum,& affectum. ſputum etiam bilioſum,& purulentum,ſiue ſeparatim iſta,ſiue mixta proueniunt,interitus periculum oſtendunt. Ac ſi circa ſeptimum diem tale eſſe cœpit,proximũ eſt ut is circa quartumdecimum diem decedat,niſi alia ſigna meliora,peiora'ue acceſſerint. quæ quo leuiora, grauiora'ue ſubſecuta ſunt,eo uel ſeriorem mortem,uel maturiorem denunciant. Sudor quoque frigidus in acuta febre peſtiferus eſt.atque in omni morbo uomitus,qui uarius,& multorum colorum eſt,pręcipueque ſi malus in hoc odor eſt. Ac ſanguinem quoque in febre uomuiſſe peſtiferum eſt. Vrina uero rubra,& tenuis in magna cruditate eſſe conſueuit,& ſæpe,antequam ſpacio matureſcat,hominem rapit. Itaque ſi talis diutius permanet,periculum mortis oſtendit. Peſſima tamen eſt, præcipueque mortifera, nigra,craſſa,mali odoris, atque in uiris quidẽ,& mulieribus talis deterrima eſt. In pueris uero,quæ tenuis,& diluta eſt. Aluus quoque uaria peſtifera eſt,quæ ſtrigmentum,ſanguinem, bilem uiridem, aliquid modo diuerſis temporibus, modo ſimul,& in mixtura quadam diſcreta tamen repręſentat. Sed hęc quidem poteſt paulo diutius trahere. In præcipiti uero iam eſſe denunciat quæ liquida, eademque uel nigra, uel pallida, uel pinguis eſt, utique ſi magna fœditas odoris acceſſit. Illud interrogari me poſſe ab aliquo ſcio, ſi certa futuræ mortis indicia ſunt,quomodo interdum deſerti a' medicis conualeſcant,quoſdamque fama prodiderit in ipſis funeribus reuixiſſe. Quinetiam uir iure magni nominis Democritus,ne finitę quidem uitæ ſatis certas notas eſſe propoſuit,q̃bus medici credidiſſent,adeo illud nõ reliquit, ut certa aliqua ſigna futuræ mortis eſſent, aduerſus quos ne dicam illud quidem,quòd in uicino ſæpe quædam notæ poſitæ non bonos,ſed imperitos medicos decipiunt,quod Aſclepiades funeri obuius intellexit eum uiuere, qui efferebatur, ne protinus crimen artis eſſet,ſi quod profeſſoris ſit:illa tamen moderatius ſubijciam: Coniecturalem artem eſſe medicinam,rationemque coniecturæ talem eſſe,ut cum ſæpius aliquando reſponderit, interdum tamen fallat nos. Si quid itaque uix in milleſimo corpore aliquando decipit,id notam non habet,cum per innumerabiles homines reſpondeat. Idque non in ijs tantum,quæ peſtifera ſunt,dico, ſed in ijs quoque, quæ ſalutaria. Si quidem etiã ſpes interdum fruſtratur,& moritur aliquis, de quo medicus ſecurus primo fuit. Quæque medendi cauſa reperta ſunt,nonnunquam in peius aliquid conuertunt. Neque id euitare humana imbecillitas in tanta uarietate corporum poteſt. Sed eſt tamen medicinæ fides, quæ multo ſæpius, perque multo plures ægros prodeſt. Neque tamen ignorare oportet in acutis morbis fallaces magis notas eſſe & ſalutis,& mortis.

De notis,quas aliquis in ſingulis morborum generibus habere poſſit. Cap. VI.

Sed cum propoſuerim ſigna quæ in omni aduerſa ualetudine communia eſſe conſuerunt, ea quoque tranſibo,ut,quas aliquis in ſingulis morborum generibus habere poſſit notas, indicem. Quædam autem ſunt,quæ ante febres,quædam,quæ inter eas,quid aut intus ſit,aut uenturum ſit,oſtendunt. Ante febres, ſi caput graue eſt, aut ex ſomno oculi caligant, aut frequentia ſternutamenta ſunt, circa caput aliquis pituitæ impetus timeri poteſt. Si ſanguis, aut calor abundat, proximum eſt, ut aliqua parte profluuium ſanguinis fiat. Si ſine cauſa quis emacreſcit, ne in malum habitum corpus eius recidat, metus eſt. Si præcordia dolent,aut inflammatio grauis eſt, aut non toto die concocta fertur urina, cruditatẽ eſſe

manifeſtum eſt. Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt,hi uel capitis doloribus conflictantur, uel
terram edunt. Qui diu habent faciem pallidam,& tumidam,aut capite,aut uiſceribus, aut aluo laborant.
Si in continua febre puero uenter nihil reddit,mutaturque ei color,nec ſomnus accedit, ploratque is aſſi
due,metuenda neruorum diſtentio eſt. Frequens autem deſtillatio in corpore tenui,longoque,tabem ti-
mendam eſſe teſtatur. Vbi pluribus diebus non deſcendit aluus,docet aut ſubitam deiectionem,aut febri
culam inſtare. Vbi pedes turgent,lōgæ deiectiones ſunt. Vbi dolor in imo uentre & in coxis eſt,aqua in-
tercutis inſtat.ſed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſolet. Idem propoſitum periculum eſt ijs, quibus uo-
luntas deſidendi eſt,uenter nihil reddit,niſi & ægre,& durum,tumor in pedibus eſt.idemque modo dex-
tra,modo ſiniſtra parte uentris inuicem oritur, atque finitur.ſed à iecinore id malum proficiſci uidetur.
eiuſdem morbi nota eſt. Vbi circa umbilicum inteſtina torquentur (ϛρόφον Græci nominant) coxæque
dolores manent,eaque neque tempore,neque remedijs ſoluuntur. Dolor autem articulorū, pro ut in pe-
dibus,manibusue,aut alia qualibet parte ſic eſt,ut eo loco nerui cōtrahantur, aut ſi id membrum ex leui
cauſa fatigatum,æque frigido,calidoque offenditur,podagrā,chiragramue,uel eius articuli,in quo id ſen-
titur,morbum futurum eſſe denuntiat. Quibus in pueritia ſanguis ex naribus fluxit, dein fluere deſijt, hi
uel capitis doloribus conflictentur neceſſe eſt, uel in articulis aliquas exulcerationes graues habeant, uel
aliquo morbo etiam debilitentur. Quibus fœminis menſtrua non proueniunt,neceſſe eſt capitis acerbiſſi
mi dolores ſint,uel quælibet alia pars morbo infeſtetur. Eademque ijs pericula ſunt,quibus articulorum
uitia dolores,tumoreſque ſine podagra,ſimilibuſque morbis oriuntur,& deſinunt. Vtique ſi ſæpe tem-
pora ijſdem dolent,noctuque corpora inſudant,ſi frons prurit,lippitudinis metus eſt. Si mulier à partu
uehementes dolores habet,neque alia præterea ſigna mala ſunt,circa uigeſimum diem aut ſanguis per na
res erumpet,aut in inferioribus partibus aliquid abſcedet. Quicūque etiam dolorem ingentem circa tem-
pora,& frontem habebit,is alterutra ratione eum finiet,magiſque ſi iuuenis erit, per ſanguinis profuſio-
nem,ſi ſenior,per ſuppurationem. Febris autem quæ ſubito ſine ratione ſine bonis ſignis finita eſt,ferè re
uertitur. Cui fauces ſanguine,& interdiu,& noctu replentur ſic,ut neque capitis dolores, neque præcor-
diorū,neque tuſſis,neque uomitus,neque febricula præceſſerit,huius aut in naribus, aut in faucibus ulcus
reperietur. Si mulieri ex inguine febricula orta eſt,neque cauſa apparet,ulcus in uulua eſt. Vrina autem
craſſa,ex qua quod deſidet,album eſt,ſignificat circa articulos, aut circa uiſcera dolorem,metumque mor-
bi eſſe. Eadem uiridis aut uiſcerum dolorem,tumoremque cum aliquo periculo ſubeſſe, aut certe corpus
integrum non eſſe teſtatur. At ſi ſanguis,aut pus in urina eſt,uel ueſica, uel renes exulcerati ſunt. Si hæc
craſſa caruncuIas quaſdā exiguas quaſi capillos habet,aut ſi bullat,aut ſi male olet,& interdum quaſi ha
renam,interdum quaſi ſanguinem trahit,dolent autem coxæ, quæque inter has, ſuperque pubem ſunt,
& accedunt frequentes ructus,interdum uomitus bilioſus,extremæque partes frigeſcunt,urinæ crebra cu
piditas,ſed magna difficultas eſt,& quod inde excretum eſt,aquæ ſimile uel ruffum,uel pallidum eſt, pau
lum tamen in eo leuamenti eſt,aluus uero cum multo ſpiritu redditur,utique in renibus uitium eſt. Aut
ſi paulatim deſtillat,uel ſi ſanguis per hanc editur, & in eo quædam cruenta concreta ſunt, idque ipſum
cum difficultate redditur, & circa pubem inferiores partes dolent, in eadem ueſica uitium eſt. Calculoſi
uero his indicijs cognoſcuntur. Difficulter urina redditur, paulatimque interdum etiam ſine uoluntate
deſtillat. Eadem harenoſa eſt,nonnunquam aut ſanguis, aut cruentum, aut purulentum aliquid cum ea
excernitur. Eamque quidam promptius recti,quidam reſupinati, maximeque ij qui grandes calculos ha-
bent, quidam etiam inclinati reddunt, colemque extendendo, dolorem leuant. Grauitatis quoque cu-
iuſdam in ea parte ſenſus eſt,atque ea curſu, omnique motu augentur. Quidam etiam cum torquen-
tur,pedes inter ſe ſubinde mutatis uicibus implicant. Fœminæ uero oras naturalium ſuorum manibus
admotis ſcalpere crebro coguntur. Nonnunquam ſi digitum admouerunt,ubi ueſicæ ceruicem is urget,
calculum ſentiunt. At qui ſpumantem ſanguinem excreant, his in pulmone uicium eſt. Mulieri
grauidæ ſine modo fuſa aluus elidere partum poteſt. Eidem ſi lac ex mammis profluit, imbecillum
eſt, quod intus gerit. duræ mammæ ſanum illud eſſe teſtantur. Frequens ſingultus, & præter con-
ſuetudinem continuus iecur inflammatum eſſe ſignificat. Si tumores ſuper ulcera ſubito eſſe deſierunt,
idque à tergo incidit,uel diſtentio neruorum, uel rigor timeri poteſt. At ſi à priore parte id euenit, uel
lateris acutus dolor, uel inſania expectanda eſt. Interdum etiam huiuſmodi caſum, quæ tutiſſima inter
hæc eſt,profuſio alui ſequitur. Si ora uenarum ſanguinem ſolita fundere, ſubito ſuppreſſa ſunt, aut aqua
intercutis aut tabes ſequitur, eadem tabes ſubdit, ſi in lateris dolore orta ſuppuratio, intra quadraginta
dies purgari non potuit. At ſi longa triſtitia cum longo timore, & uigilia eſt, atrę bilis morbus ſubeſt.
Quibus ſæpe ex naribus fluit ſanguis,his aut lienis tumet,aut capitis dolores ſunt,quos ſequitur,ut quæ-
dam ante oculos tanquam imagines obuerſentur. At quibus magni lienes ſunt, his gingiuæ malæ ſunt,&
os olet,aut ſanguis aliqua parte prorumpit. quorum ſi nihil euenit, neceſſe eſt in cruribus mala ulcera, &
ex his nigræ cicatrices fiant. Quibus cauſa doloris neque ſenſus eius eſt, his mens labat. Si in uentrem
ſanguis confluxit,ibi in pus uertitur. Si à coxis, & ab inferioribus partibus dolor in pectus tranſit, neque
ullum ſignum malum acceſſit,ſuppurationis eo loco periculum eſt. Quibus ſine febre aliqua ex parte do
lor,aut prurigo cum rubore,aut calore eſt,ibi aliquid ſuppurat. Vrina quoque quæ in homine ſano pa-
rum liquida eſt,circa aures futuram aliquam ſuppurationē eſſe denunciat. Hęc uero cū ſine febre quoque
uel latentium,uel futurarum rerū notas habeant,multo certiora ſunt,ubi febris acceſſit,atque etiam alio-
rum morborū tū ſigna naſcuntur. Ergo protinus inſania timēda eſt,ubi expeditior alicuius, quā ſani fuit

ſermo

ſermo eſt : ſubitaque loquacitas orta eſt : & hæc ipſa ſolito audacior . aut ubi raro quis , & uehementer ſpirat : uenasque concitatas habet , præcordijs duris, & tumētibus. Oculorum quoque frequens motus, & in capitis dolore offuſæ oculis tenebrę:uel nullo dolore ſubſtante ſomnus ereptus, continuataque nocte,& die uigilia : uel proſtratum contra conſuetudinem corpus in uentrem ſic , ut ipſius alui dolor id non coegerit. Itē robuſto adhuc corpore inſolitus dentiū ſtridor,inſaniæ ſigna ſunt. Siquid etiā abſceſſit: & anteq̃ ſuppuraret,manēte adhuc corpore inſolita febre ſubſedit , periculū affert primū furoris, deinde interitus :auris quoque dolor acutus cū febre cōtinua,uehemētique ſæpe mentē turbat : & ex eo caſu iuniores interdū intra ſeptimū diē moriūtur,ſeniores tardius : quoniā neque æque magnas febres experiūtur : neque æque inſaniunt . ita ſuſtinent,dum his affectus intus uerſatur . Suffuſæ quoque ſanguine mulieris mammæ , furorem uenturum eſſe teſtantur. Quibus autem longæ febres ſunt : his aut abſceſſus aliqui , aut articulorum dolores erunt . Quorum faucibus in febre eliditur ſpiritus,inſtat his neruorum diſtentio . Si angina ſubito finita eſt,in pulmonem id malum tranſit · idque ſæpe intra ſeptimum diē occidit : quod niſi incidat , ſequitur , ut aliqua parte ſuppuret . Deinde poſt alui longam reſolutionem, tormina . Poſt hęc inteſtinorū leuitas oritur . Poſt nimias deſtillationes,tabes. poſt lateris dolores,uitia pulmonum . poſt hæc,inſania. Poſt magnos feruores corporis,neruorum rigor , aut diſtētio. Vbi caput uulneratum eſt,delirium . ubi uigilia torſit,neruorum diſtentio. ubi uehementer uenę ſuper ulcera mouentur : ſanguinis profluuium erit. Suppuratio uero pluribus morbis excitatur . Nā ſi longæ febres ſine dolore , ſine manifeſta cauſa remanent:in aliquam partem id malum incumbit,in iunioribus tamen:nam in ſenioribus ex eiuſmodi morbo quartana ferè naſcitur . Eadem ſuppuratio fit , ſi præcordia dura dolentia ante uigeſimum diem hominem non ſuſtulerūt : neque ſanguis ex naribus fluxit, maximeque in adoleſcentibus . utique ſi inter principia aut oculorum caligo,aut capitis dolores fuerunt : ſed cum inferioribus partibus aliquid abſceſſit . aut ſi præcordia tumorem mollem habent:neque habere intra ſexaginta dies deſinunt:hęretque per omne id tempus febris . Sed tum in ſuperioribus partibus fit abſceſſus : ac ſi inter ipſa ulcera non fuit,circa aures erumpit . Cumque omnis longus tumor ad ſuppurationē ferè ſpectet : magis ſe tendit is,qui in præcordijs,quàm is qui eſt in uētre: & is qui ſupra umbilicū,quàm is qui infra eſt. Si laſſitudinis etiam ſenſus in febre eſt : uel in maxillis,uel in articulis aliquid abſcedit . Interdum quoque urina tenuis,& cruda ſic diu fertur:ut alia ſalutaria ſigna ſint. Ex quo eo caſu plerūque infra trāſuerſum ſeptum,quod διάφραγμα Græci uocant , fit abſceſſus . Dolor autem pulmonis ſi neque per ſputa, neque per cucurbitulas,neque per ſanguinis detractionem , neque per uictus rationē finitus eſt,uomicas aliquas intus excitat aut circa uigeſimum diem,aut circa xxx,nonnunquam etiam circa ſexageſimū. numerabimus autem ab eo die,quo primum febricitauit aliquis,aut inhorruit,aut grauitatē eius partis ſenſit. ſed hæ uomicæ modo à pulmone,modo à contraria parte naſcuntur. Quod ſuppurat ab ea parte,quā afficit : dolorem,inflammationemque cōcitat,ipſum calidius eſt: & ſi in partem ſanam aliquis decubuit , onerare eam ex pondere aliquo uidetur. Omnis etiam ſuppuratio,quæ nondum oculis patet , ſic deprehendi poteſt. Si febris non dimittit:eaque interdiu leuior eſt:noctu increſcit:multus ſudor oritur: cupiditas tuſſiendi eſt: & penè nihil in tuſſi excreatur:oculi caui ſunt:malæ rubēt:uenæ ſub lingua inalbeſcūt, in manibus fiunt adunci ungues;digiti,maximeque ſummi pallent:in pedibus tumores ſunt:ſpiritus difficilius trahitur : cibi faſtidium eſt : puſtulæ toto corpore oriuntur . Quod ſi protinus initio dolor & tuſſis fuit , & ſpiritus difficultas : uomica uel ante , uel circa uigeſimum diem erumpet. ſi ſerius iſta cœperint : neceſſe eſt quidem increſcant: ſed quo minus cito affecerint , eo tardius ſoluentur . Solent etiā in graui morbo pedes cum digitis,unguibuſque nigreſcere . quod ſi non eſt mors conſecuta , & reliquū corpus inualuit : pedes tamen decidunt .

Quæ notæ in quoque morbi genere uel ſpem,uel pericula oſtendant. Cap. VII.

Sequitur ut in quoque morbi genere proprias notas explicem, quę uel ſpem,uel periculum oſtendāt. Ex ueſica dolente ſi purulenta urina proceſſit : inque ea leue, & album ſubſedit : metum detrahit . In pulmonis morbo ſi ſputo ipſe leuatur dolor : quamuis id purulentum eſt:tamen æger facile ſpirat : facile excreat : morbum ipſum non difficulter fert : poteſt ei ſecunda ualetudo contingere. Neque inter initia terreri conuenit : ſi protinus ſputum mixtum eſt ruffo quodam,& ſanguine , dummodo ſtatim edatur . Laterum dolores ſuppuratione facta,deinde intra quadrageſimum diem purgata finiuntur . Si in iecinore uomica eſt , & ex ea fertur pus purum , & album,ſalus ei facilis . id enim malum in tunica eſt . Ex ſuppurationibus uero eæ tolerabiles ſunt , quæ in exteriorem partem feruntur , & acuuntur. Et ex his quę intus procedunt , hæ leuiores : quæ contra ſe cutem non afficiunt : eamque & ſine dolore eſſe, & eiuſdem coloris , cuius reliquæ partes ſunt, ſinunt eſſe . Pus quoque quacūque parte erumpit : ſi eſt leue , album,& unius coloris , ſine ullo metu eſt : & quo effuſo febris protinus conquieuit : deſierūtque urgere cibi faſtidium , & potionis deſiderium . ſi quando etiam ſuppuratio deſcendit in crura , ſputumque eiuſdem factum pro ruffo purulentum eſt : periculi minus eſt . At in tabe eius, qui ſaluus futurus eſt , ſputum eſſe debet album,ęquale totum , eiuſdemque coloris ſine pituita , eique etiā ſimile eſſe oportet ſi quid in nares à capite deſtillat . Longe optimum eſt febrem omnino non eſſe . ſecundū eſt tātulum eſſe,ut neque cibū impediat,neque crebrā ſitim faciat . Aluus in hac ualetudine ea tuta eſt, quę cotidie coacta, eaque conuenientia ijs, quę aſſumuntur,reddit. Corpus,id quod minime tenue,maximeque

lati pectoris,atque ſetoſi eſt: cuiuſque cartilago exigua,& carnoſa eſt. Super tabẽ ſi mulieri quoque ſuppreſſa menſtrua fuerunt: & circa pectus, atque ſcapulas dolor manſit: ſubito que ſanguis erupit: leuari morbus ſolet. Nam & tuſſis minuitur: & ſitis atque febriculæ deſinunt. Sed ijſdem fere' niſi redit ſanguis,uomica erumpit: quæ quo cruentior,eo melior eſt. Aqua autem inter cutem minime terribilis eſt: quæ nullo antecedẽte morbo cœpit. deinde quę longo morbo ſuperuenit. Vtique ſi firma uiſcera ſunt: ſi ſpiritus facilis: ſi nullus dolor: ſi ſine calore corpus eſt: æqualiterque in extremis partibus macrũ eſt: ſi uenter mollis: ſi nulla tuſſis: nulla ſitis: ſi lingua ne per ſomnum quidem inareſcit: ſi cibi cupiditas eſt: ſi uenter medicamentis mouetur: ſi per ſe excernit mollia,& figurata: ſi extenuatur: ſi urina & uini mutatione,& epotis aliquibus medicamentis mutatur: ſi corpus ſine laſſitudine eſt,& morbum facile ſuſtinet. ſiquidem in quo omnia hæc ſunt: is ex toto tutus eſt: in quo plura ex his ſunt,is in bona ſpe eſt. Articulorum uero uitia ut podagræ, chiragræque ſi iuuenes tentarunt: neque callum induxerunt: ſolui poſſunt: maximeque torminibus leniuntur: & ex quocunque modo uenter fluit. Item morbus comitialis ante pubertatem ortus non ægre finitur: & in quo ab una parte corporis uenietis acceſſionis ſenſus incipit. optimum eſt a' manibus, pedibus'ue initium fieri: deinde â lateribus: peſſimũ inter hæc a' capite. Atque in his quoque ea maxime proſunt: quæ per deiectiones excernuntur. Ipſa autem deiectio ſine ulla noxa eſt: quæ ſine febre eſt: ſi celeriter deſinit: ſi contracto uentre nullus motus eius ſentitur: ſi extremam aluum ſpiritus ſequitur. Acria tormina quidem periculoſa non ſunt: ſi ſanguis, & ſtrigmenta deſcendunt: dum febris, cæteræque acceſſiones huius morbi abſint: adeo ut etiam grauida mulier non ſolum reſeruari poſſit, ſed etiam partum reſeruare. Prodeſtque in hoc morbo ſi iam ætate aliquis proceſſit. Contra inteſtinorum leuitas facilius a' teneris ætatibus depellitur: utique ſi fieri urina,et ali cibo corpus incipit. Eadem ætas prodeſt,& in coxæ dolore,& humerorum,& in omni reſolutione neruorum. ex quibus coxa ſi ſine torpore eſt: ſi leuiter friget: quamuis magnos dolores habet: tamen & facile,& mature ſanatur: reſolutumque membrum ſi nihilominus aliter fieri ſanum poteſt: oris reſolutio, etiam aluo cita finitur: omniſque deiectio lippienti prodeſt. At uarix ortus, uel per ora uenarum ſubita profuſio ſanguinis, uel tormina inſaniam tollunt. Humerorum dolores, qui ad ſcapulas uel manus tendunt: uomitu atræ bilis ſoluuntur. & quiſquis dolor deorſum tendit, ſanabilior eſt. Singultus ſternutamento finitur. Longas deiectiones ſupprimit uomitus. Mulier ſanguinem uomens, profuſis menſtruis liberatur. Quę menſtruis non purgatur,ſi ſanguinem ex naribus fudit, omni periculo uacat. Quæ locis laborat: aut difficulter partum edit: ſternutamento leuatur. Aeſtiua quartana fere' breuis eſt. cui calor,& tremor eſt: ſaluti deliriũ eſt. Lienoſis bono tormina ſunt. denique ipſa febris,quod maxime mirum uideri poteſt, ſæpe præſidio eſt. nam & præcordiorum dolores ſi ſine inflammatione ſunt,finit: & in iecinoris dolore ſuccurrit: & neruorum diſtentionem,rigoremque, ſi poſtea cœpit, ex toto tollit: & ex difficultate urinæ morbum tenuioris inteſtini ortum,ſi urinam per calorem mouet, leuat. At dolores capitis,quibus oculorum caligo, & rubor cum quadam frontis prurigine accedunt: ſanguinis profuſione, uel fortuita, uel etiam petita ſummouentur. Si capitis,ac frontis dolores ex uento, uel frigore, aut æſtu ſunt: grauedine,& ſternutamentis finiuntur. Febrem autem ardentem,quam Græci καύσωνα uocant: ſubitus horror exoluit. Si in febre aures obtuſæ ſunt: ſi ſanguis e' naribus fluxit: aut uenter reſolutus eſt: illud malum deſinit ex toto. Nihil plus aduerſus ſurditatem,quàm bilioſa aluus poteſt. Quibus in fiſtula urinæ uti minuti apices, quos τύματα Græci uocant: eſſe cœperunt: ijs,ubi pus ea parte profluxit, ſanitas redditur. ex quibus cum pleraque per ſe proueniant: ſcire licet interea quoque quæ ars adhibet, naturam plurimum poſſe. Contra ſi caput febre cõtinenti dolet: neque quidquam reddit: malum atque mortiferum eſt: maximeque id periculum eſt pueris à ſeptimo anno ad quartum decimũ. In pulmonis morbo ſi ſputum primis diebus non fuit: deinde à ſeptimo die cœpit, & ultra ſeptimum manſit: periculoſum eſt. Quantoque magis mixtos, neque inter ſe diductos colores habet: tanto deterius. & tamen nihil peius eſt,quàm ſincerum id edi: ſiue ruffum eſt, ſiue cruentum: ſiue album,ſiue glutinoſum: ſiue pallidum, ſiue ſpumans. nigrum tamen peſſimum eſt. In eodem morbo periculoſa ſunt tuſſis, deſtillatio,etiam,quod aliâs ſalutare habetur, ſternutamentum. Periculoſiſſimumque eſt ſi hæc ſecuta ſubita deiectio eſt. Fere' uero quæ in pulmonis, eadem in lateris doloribus, & mitiora ſigna, & aſperiora eſſe conſuerunt. Ex iecinore ſi pus cruentum exit: mortiferum eſt. At ex ſuppurationibus peſſimę ſunt, quæ intus tendunt ſic,ut exteriorem quoque cutem decolorent. Ex his deinde, quæ in exteriorem partem prorumpunt,quæ maximę, quæque planiſſimę ſunt. Quod ſi ne rupta quidem uomica uel pure extrinſecus emiſſo febris quieuit: aut quamuis quierit, tamen repetit: item ſi ſitis eſt: ſi cibi faſtidium, ſi uenter liquidus, ſi pus eſt liuidum, & pallidum, ſi nihil æger excreat, niſi pituitam ſpumantem: periculum certum eſt. Atque ex his quidem ſuppurationibus,quas pulmonum morbi concitarunt: fere' ſenes moriuntur: ex cæteris iuniores. At in tabe ſputum mixtum,purulentum, febris aſſidua,quæ & cibi tempora eripit: & ſiti affligit in corpore tenui: periculum ſubeſſe teſtatur. Si quis etiã in eo morbo diutius traxit: ubi capilli fluunt; ubi urina quædam araneis ſimilia ſubſidentia oſtendit: atque in his odor fœdus eſt: maximeque ubi poſt hęc orta deiectio eſt: protinus moritur. Vtique ſi tẽpus autumni eſt: quo fere' qui cætera parte anni traxerunt: reſoluũtur. Item pus expuiſſe in hoc morbo,deinde ex toto ſpuere deſiſſe,mortiferum eſt. Solent etiam in adoleſcentibus ex eo morbo uomicæ, fiſtulęque oriri: quę non facile ſaneſcunt, niſi ſi multa ſigna bonę ualetudinis ſubſecuta ſunt. Ex reliquis uero minime facile ſanantur uirgines, aut eę mulieres,quibus ſuper tabem menſtrua ſuppreſſa ſunt.

Cui uero ſano ſubitus dolor capitis ortus eſt, dein ſomnus oppreſſit, ſic ut ſtertat, neque expergiſcatur, intra ſeptimum diem pereundum eſt, magis ſi eum aluus cita non anteceſſerit. Si palpebræ dormientis non coeunt, ſi album oculorum apparet. quos tamen ita mors ſequitur, ſi id malum non eſt febre diſcuſſum. At aqua inter cutem, ſi ex acuto morbo cœpit, ad ſanitatem raro perducitur. utique ſi contraria his, quæ ſupra poſita ſunt, ſubſequuntur. æque in ea quoque tuſſis ſpem tollit. Item ſi ſanguis ſurſum, deorſumque erupit, & aqua medium corpus impleuit. Quibuſdam etiam in hoc morbo tumores oriuntur, deinde deſinunt, deinde rurſus aſſurgunt. Hi quidem tutiores ſunt, quàm qui ſupra comprehenſi ſunt, ſi attenduntur. ſed fere fiducia ſecundæ ualetudinis opprimuntur. Illud iure aliquis mirabitur, quomodo quædam ſimul, & affligunt noſtra corpora, & parte aliqua tueantur. Nam ſiue aqua inter cutem quem impleuit, ſiue in magno abſceſſu multum puris coijt, ſimul id omne effudiſſe æque mortiferum eſt, ac ſi quis ſani corporis uulnere factus exanguis eſt. Articuli uero, qui ſic dolent, ut ſuper eos ex callo quædam tubercula innata ſint, nunquam liberantur. quæque eorum uitia, uel in ſenectute cœperunt, uel in ſenectutem ab adoleſcentia peruenerunt, ut aliquando leniri poſſunt, ſic nunquam ex toto finiuntur. Morbus quoque comitialis poſt annum quintum, & uigeſimum ortus ægre curatur, multoque ægrius is, qui poſt quadrageſimum annum cœpit, adeo ut in ea ætate aliquid in natura ſpei, uix quidquam in medicina ſit. In eodem morbo ſi ſimul totum corpus afficitur, neque ante in partibus aliquis uenientis mali ſenſus eſt, ſed homo ex improuiſo concidit, cuiuſcunque is ętatis eſt, uix ſaneſcit. Si uero, aut mens læſa eſt, aut neruorum facta reſolutio, medicinæ locus non eſt. Deiectionibus quoque ſi febris acceſſit, ſi inflammatio iocinoris, aut præcordiorum, aut uentris, ſi immodica ſitis, ſi longus tempus, ſi aluus uaria, ſi cum dolore eſt, etiam mortis periculũ ſubeſt. maximeque, ſi inter hæc tormina uetera eſſe cæperunt. Iſque morbus maxime pueros abſumit uſque ad annum decimum. cæteræ ætates facilius ſuſtinent. Mulier quoque grauida eiuſmodi caſu rapi poteſt, atque etiam ſi ipſa conualuit, partum tamen perdit. Quin etiam tormina ab atra bile orſa, mortifera ſunt. aut ſi ſub his extenuato iam corpore ſubito nigra aluus profluxit, aut inteſtinorum leuitas. Perículoſior eſt ſi frequens deiectio eſt, ſi uenter omnibus horis, & cum ſomno, & ſine hoc profluit, ſi ſimiliter noctu, & interdiu, ſi quod excernitur, aut crudum eſt, aut nigrum, & præter id etiam leue, & mali odoris ſit, ſi ſitis urget, ſi poſt potionem urina non redditur, quod euenit quia tunc liquor omnis non in ueſicam, ſed in inteſtina deſcendit, ſi os exulceratur, ſi rubet facies, & quaſi maculis quibuſdam colorum omniũ diſtinguitur, ſi uenter eſt quaſi fermentatus, pinguis, atque rugoſus, ſi & cibi cupiditas non eſt. Inter quæ cum euidens mors ſit, multo euidentior eſt, ſi iam longum quoque id uitium eſt, maximeque ſi etiam in corpore ſenili eſt. Si uero in tenuiore inteſtino morbus eſt, uomitus, ſingultus, neruorum diſtentio, delirium, mala ſunt. At in morbo arquato durum fieri iecur pernitioſiſſimum eſt. Quos lienis male habet, ſi tormina prehenderunt, deinde uerſa ſunt, uel in aquam inter cutem, uel inteſtinorum leuitatem uix ulla medicina periculo ſubtrahit. Morbus inteſtini tenuioris, niſi reſolutus eſt intra ſeptimum diem, occidit. Mulier ex partu ſi cum febre uehementibus etiam, & aſſiduis capitis doloribus premitur, in periculo mortis eſt. ſi dolor, atque inflammatio eſt in his partibus, quibus uiſcera continentur, frequenter ſpirare ſignum malum eſt. Si ſine cauſa longus dolor capitis eſt, & in ceruices, ac ſcapulas tranſit, rurſusque in caput reuertitur, aut a capite ad ceruices, ſcapulaſque peruenit, pernitioſus eſt, niſi uomicam aliquam excitauit ſic, ut pus extuſſiretur. aut niſi ſanguis ex aliqua parte prorupit, aut niſi in capite multa prurigo, toto'ue corpore puſtulæ ortæ ſunt. Aeque magnum malum eſt, ubi torpor, atque prurigo peruagantur modo per totum caput, modo in parte, aut ſenſus alicuius ibi quaſi frigoris eſt, eaque ad ſummam quoque linguam perueniunt. Et cum in iiſdem abſceſſibus auxilium ſit, eo difficilior ſanitas eſt, quo minus ſæpe ſub his malis illi ſubſequuntur. In coxæ uero doloribus ſi uehemens torpor eſt, frigeſcitque crus, & coxa, aluusque niſi coacta non reddit, idque quod excernitur, mucoſum eſt, iamque ætas eius hominis quadrageſimum annum exceſſit, is morbus erit longiſſimus, minimeque annuus, neque finiri poterit niſi aut uere, aut auctumno. Difficilis æque curatio eſt in eadem ætate, ubi humerorum dolor, uel ad manus peruenit, uel ad ſcapulas tendit, torporemque, & dolorem creat, neque bilis uomitu leuatur. Quacunque uero parte corporis membrum aliquod reſolutum eſt, ſi neque mouetur, & emacreſcit, in priſtinum habitum non reuertitur, eoque minus quo uetuſtius id uitium eſt, & quo magis in corpore ſenili eſt. Omnique reſolutioni neruorum ad medicinam non idonea tempora ſunt hyems, & autumnus. aliquid ſperari poteſt uere, & æſtate. Iſque morbus mediocris uix ſanatur, uehemens ſanari non poteſt. Omnis etiam dolor minus medicinæ patet, qui ſurſum procedit. Mulieri grauidæ, ſi ſubito mammæ emacruerunt, abortus periculum eſt. Quæ neque peperit, neque grauida eſt, ſi lac habet, a menſtruis defecta eſt. Quartana æſtiua breuis, auctumnalis fere longa eſt, maximeque quæ cœpit hyeme appropinquante. ſi ſanguis profluxit, deinde ſecuta eſt dementia cum diſtentione neruorum, periculum mortis eſt. Itemque ſi medicamentis purgatum, & adhuc inanem, neruorum diſtentio oppreſſit, aut ſi in magno dolore extremæ partes frigent, neque is ad uitam redit, qui ex ſuſpendio ſpumante ore detractus eſt. Aluus nigra ſanguini atro ſimilis repentina, ſiue cum febre, ſiue etiam ſine hac, pernicioſa eſt.

*

De morborum curationibus. Cap. VIII.

Cognitis indicijs, quæ nos, uel ſpe conſolentur, uel metu terreant, ad curationes morborum tranſeundum eſt. Ex his quædam communes ſunt, quædam propriæ. communes, quæ pluribus morbis opitulantur. propriæ, quæ ſingulis. ante de communibus dicam. Ex quibus tamen quædam non ægros ſolum, ſed ſanos quoque ſuſtinent, quædam in aduerſa tantum ualetudine adhibentur. Omne uero auxilium corporis, aut demit aliquam materiam, aut adijcit, aut euocat, aut reprimit, aut refrigerat, aut calefacit, ſimulq́ue, aut durat, aut mollit. Quædam uno modo tantum, ſed etiam duobus inter ſe non contrarijs adiuuant. Demitur materia ſanguinis detractione, cucurbitula, deiectione, uomitu, frictione, geſtatione, omnique exercitatione corporis, abſtinentia, ſudore, de quibus protinus dicam.

De ſanguinis detractione per uenas. Cap. IX.

Sanguinem inciſa uena mitti nouum non eſt. ſed nullum penè morbum eſſe, in quo non mittatur, nouum eſt. Item mitti iunioribus, & fœminis uterum non gerentibus, uetus eſt. In pueris uero idem experiri, & in ſenioribus, & in grauidis quoque mulieribus uetus non eſt. ſi quidem antiqui primam, ultimamq́ue ætatem ſuſtinere non poſſe hoc auxilij genus iudicabant, perſuaſerantq́ue ſibi mulierem grauidam, quæ ita curata eſſet, abortum eſſe facturam. Poſtea uero uſus oſtendit nihil ex his eſſe perpetuum, aliasq́ue potiores obſeruationes adhibendas eſſe, ad quas dirigi curantis conſilium debeat. intereſt enim non quæ ætas ſit, neque quid in corpore intus geratur, ſed quæ uires ſint. Ergo ſi iuuenis imbecillus eſt, aut ſi mulier, quæ grauida non eſt, parum ualet, male ſanguis emittitur. Emoritur enim uis, ſi quæ his ſupererat, & hoc modo erepta eſt. At firmus puer, & robuſtus ſenex, & grauida mulier ualens, tuto curantur. Maxime tamen in his medicus imperitus falli poteſt, quia ferè minus roboris illis ætatibus ſubeſt. Mulieriq́ue prægnanti poſt curationem quoque uiribus opus eſt non tantum ad ſe, ſed etiam ad partum ſuſtinendum. Non quidquid autem intentionem animi, aut prudentiam exigit, protinus faciendum eſt, cum pręcipua in hoc ars ſit, quæ non annos numeret, neque conceptionem ſolam uideat, ſed uires æſtimet, & ex eo colligat, poſſit necne ſupereſſe, quod uel puerum, uel ſenem, uel in una muliere, quod duo corpora ſimul ſuſtineat. Intereſt enim inter ualens corpus, & obeſum, inter tenue, & infirmum. Tenuioribus magis ſanguis, plenioribus magis caro abundat. Facilius itaque illi detractionem eiuſmodi ſuſtinent, celeriusq́ue ea, ſi nimium eſt pinguis, quis affligitur. Ideoq́ue uis corporis melius ex uenis, quàm ex ipſa ſpecie æſtimatur. neque enim ſolum hæc conſideranda ſunt, ſed etiam morbi genus quod ſit. utrum ſuperans, an deficiens materia læſerit. Corruptum corpus ſit, an integrum. Nam ſi materia, uel deeſt, uel integra eſt, iſtud alienum eſt. At ſi uel copia ſui male habet, uel corrupta eſt, nullo modo melius ſuccurritur. Ergo uehemens febris ubi rubet corpus, plenęq́ue uenæ tument, ſanguinis detractionem requirit. Item uiſcerum morbi, neruorumq́ue reſolutio, & rigor, & diſtentio, quidquid denique fauces difficultate ſpiritus ſtrangulat, quidquid ſubito ſupprimit uocem, quiſquis intolerabilis dolor eſt, & quacunque de cauſa ruptum aliquid intus, atque colliſum eſt. Item malus corporis habitus, omnesq́ue acuti morbi, qui modo, ut ſupra dixi, non infirmitate, ſed onere nocent. fieri tamen poteſt, ut morbus quidem id deſideret, corpus autem uix pati poſſe uideatur. Sed ſi nullum tamen appareat aliud auxilium, periturusq́ue ſit qui laborat, niſi temeraria quoque uia fuerit adiutus, in hoc ſtatu boni medici eſt oſtendere, quàm nulla ſpes ſine ſanguinis detractione ſit, faterique quantus in hac ipſa re ſit metus. & tum demum ſi exigetur, ſanguinem mittere. de quo dubitari in eiuſmodi re non oportet. ſatius eſt enim anceps auxilium experiri, quam nullum. idq́ue maxime fieri debet, ubi nerui reſoluti ſunt, ubi ſubito aliquis obmutuit, ubi angina ſtrangulatur, ubi prioris febris acceſſio penè confecit, paremq́ue ſubſequi ueriſimile eſt, neque eandem uidentur ſubſtinere ægri uires poſſe. Cum ſit autem minime crudo ſanguis mittendus, tamen ne id quidem perpetuum eſt. neque enim ſemper concoctionem res expectat. Ergo ſi ex ſuperiore parte aliquis decidit, ſi contuſus eſt, ſi ex aliquo ſubito caſu ſanguinem uomit, quamuis paulo ante ſumpſit cibum, tamen protinus ei demenda materia eſt, ne ſi ſubſederit, corpus affligat. Idemq́ue etiam in alijs caſibus repentinis qui ſtrangulabunt, dictum erit. At ſi morbi ratio patietur, tum demū nulla cruditatis ſuſpitione remanente id fiet. Ideoq́ue ei rei uidetur aptiſſimus aduerſæ ualetudinis dies ſecundus, aut tertius. ſed ut aliquando etiam primo die ſanguinem mittere neceſſe eſt, ſic nunquam utile poſt diem quartum eſt, cum iam ſpatio ipſo materia, & exhauſta eſt, & corpus corrumpit, ut detractio imbecillum id facere poſſit, non poſſit integrum. Quod ſi uehemens febris urget, in ipſo impetu eius ſanguinem mittere, hominem iugulare eſt. Expectanda ergo remiſſio eſt, ſi non decreſcit, ſed creſcere deſijt, neque ſperatur remiſſio, tunc quoque, quamuis peior, ſola tamen occaſio non omittenda eſt. Ferè etiam iſta medicina, ubi neceſſaria eſt, in biduum diuidenda eſt. ſatius eſt enim in primum leuare ægrum, deinde perpurgare, quâm ſimul omni ui effuſa fortaſſe præcipitare.

tare. Quòd ſi in cura quoque aquæ,quæ inter cutem eſt,iſta reſpondet,quanto magis neceſſe eſt in ſanguine reſpondeat.mitti uero is debet,ſi totius corporis cauſa fit,ex brachio.ſi partis alicuius, ex ea ipſa parte, aut certe quàm proxima.quia non ubique mitti poteſt,ſed in temporibus,in brachijs,iuxta talos. Neque ignoro quoſdam dicere quam longiſſime ſanguinem inde,ubi lædit,eſſe mittendum . ſic enim auerti materiæ curſum,at illo modo in id ipſum,quod grauat,euocari.ſed id ipſum falſum eſt. Proximum enim locum primo exaruit.Ex ulterioribus autem eatenus ſanguis ſequitur,quatenus emittitur.ubi is ſuppreſſus eſt,quia non trahitur,ne uenit quidem. Videtur tamen uſus ipſe docuiſſe,ſi caput fractum eſt, ex brachio potius ſanguinem mittendum eſſe.Si quod in humero uitium eſt,ex altero brachio,credo quia ſi quid parum ceſſerit,opportuniores hæ partes iniuriæ ſunt,quàm quæ iam male habent. auertitur quoque interdum ſanguis , ubi alia parte prorumpens,alia emittitur . Definit enim fluere qua uolumus, inde obiectis quæ prohibeant,alio dato itinere. Mittere autem ſanguinem cum ſit expeditiſſimum,uſum habenti, tum ignaro difficillimum eſt.iuncta enim eſt uena arterijs,his nerui.ita ſi neruũ ſcalpellus attigit,ſequitur neruorum diſtentio,eaque hominem crudeliter conſumit.At arteria inciſa neque coit, neque ſaneſcit, interdum etiam,ut ſanguis uehementer erumpat,efficit.Ipſius quoque uenæ , ſi forte præciſa eſt, capita comprimuntur,neque ſanguinem emittunt.At ſi timide ſcalpellus demittitur,ſummam cutem lacerat, neque uenam incidit.Nõ nunquam etiam ea latet,neque facile reperitur.ita multæ res id difficile inſcio faciunt, quod perito facillimum eſt.Incidenda ad medium uena eſt,ex qua cum ſanguis erumpit, colorem eius,habitumque oportet attendere.Nam ſi is craſſus,& niger eſt,uitioſus eſt,ideoque utiliter effunditur . Si rubet,& pellucet,integer eſt.eaque miſſio ſanguinis adeo non prodeſt,ut etiam noceat protinusque is ſupprimendus eſt.Sed id euenire non poteſt ſub eo medico ,qui ſcit ex quali corpore ſanguis mittendus ſit. Illud magis fieri ſolet,ut æque niger aſſidue,ac primo die profluat.quod quamuis ita eſt, tamen ſi iam ſatis fluxit,ſupprimendus eſt,ſemperque ante finis faciendus eſt,quàm anima deficiat. deligandumque brachium ſuper impoſito expreſſo ex aqua frigida penicillo, & poſtero die auerſo medio digito,non autem ſcalpello,uena ferienda,ut recens coitus eius reſoluatur,iterumque ſanguinem fundat.Siue autem primo, ſiue ſecundo die ſanguis, qui craſſus, & niger initio fluxerat, & rubere , & pellucere cœpit , ſatis materiæ detractum eſt,atque quod ſupereſt,ſincerum eſt.Ideoque protinus brachium deligandum , habẽdumque ita eſt,donec ualens cicatricula ſit,quæ celerrime in uena confirmatur.

De ſanguinis detractione per cucurbitulas. *Cap.* X.

Cucurbitularum uero duo genera ſunt,æneum,& corneũ.Aenea altera patet,altera clauſa eſt. Cornea altera parte æque patens,altera foramen habet exiguum.In æneam linamentum ardens conijcitur,ac ſic os eius corpori aptatur,imprimiturque,donec inhæreat.Cornea per ſe corpori imponitur, deinde ubi ea parte qua exiguum foramen eſt, ore ſpiritus adductus eſt , ſuperque cera cauum id clauſum eſt , æque inhæreſcit. Vtraque non ex his tantum materiæ generibus,ſed etiam ex quolibet alio recte fit. At ſi cætera defecerunt,caliculus quoque,aut pultarius oris compreſſioris ei rei cõmode aptatur,ubi inhæſit, ſi conciſa ante ſcalpello cutis eſt,ſanguinem extrahit.ſi integra eſt,ſpiritum. Ergo ubi materia,quę intus eſt,lædit,illo modo,ubi inflatio,hoc imponi ſolet. Vſus autem cucurbitulæ præcipuus eſt, ubi non in toto corpore,ſed in parte aliqua uitium eſt,quam exhauriri ad confirmandam ualetudinem ſatis eſt. Idque ipſum teſtimonium eſt,etiam ſcalpello ſanguinem,ubi membro ſuccurritur, ab ea potiſſimũ parte , quę iam lęſa eſt,eſſe mittendum.quòd nemo cucurbitulam diuerſę parti imponit, niſi cum profuſionem ſanguinis eo auertit,ſed ei ipſi quę dolet, quęque liberanda eſt . Opus etiam eſſe cucurbitula poteſt in morbis longis, quamuis etiam ſpatium aliquod acceſſit,ſiue corrupta materia,ſiue ſpiritu male habẽte. In acutis quoque quibuſdam ſi & leuari corpus debet,& ex uena ſanguinem mitti,uires non patiuntur. Idque auxilium ut minus uehemens,ita magis tutum.Neque unquam periculoſum eſt,etiam ſi in medio febris impetu. etiã ſi in cruditate adhibetur.Ideoque ubi ſanguinem mitti opus eſt,ſi inciſa uena pręceps periculum eſt , aut ſi in parte corporis etiã uitiũ eſt,huc potius confugiendum eſt.cũ eo tamen ut ſciamus,hic ut nullum periculum,ita leuius præſidium eſſe,nec poſſe uehementi malo,niſi æque uehemens auxilium ſuccurrere.

De deiectione. *Cap.* XI.

Deiectionem autem antiqui uarijs medicamentis, crebraque alui ductione in omnibus fere morbis moliebantur,dabantque,aut nigrum ueratrum, aut filiculam, aut ſquamam æris , quam λεπιδόχαλκον græci uocant,aut lactucę marinę lac,cuius gutta pani adiecta,abunde purgat,aut lac,uel aſininum,uel bubulum, uel caprinum,eique ſalis paulum adijciebant,decoquebantque id,& ſublatis his,quę coierant, quod quaſi ſerum ſupererat,bibere cogebant.Sed medicamenta ſtomachum fere lædunt. ideoque omnibus catharticis aloe miſcenda eſt.Aluus ſi uehementius fluit,aut ſæpius ducitur,hominem infirmat.Ergo nunquam

in aduerſa ualetudine medicamentum eius rei cauſa recte datur, niſi ubi is morbus ſine febre eſt. Vt cum ueratrum nigrum, aut atra bile uexatis, aut cum triſtitia inſanientibus, aut ijs quorum nerui parte aliqua reſoluti ſunt, datur. At ubi febres ſunt, ſatius eſt eius rei cauſa cibos, potionesq́ue aſſumere, qui ſimul, & alant, & uentrem molliant. Suntq́ue ualetudinis genera, quibus ex lacte purgatio conuenit. Plerunque uero aluus potius ducenda eſt, quod ab Aſclepiade quoqne ſic uituperatum, ut tamen ſeruatum ſit, uideo plerunque ſæculo noſtro præteriri. Eſt autem ea moderatio, quam is ſecutus uidetur, aptiſſima, ut neque ſæpe ea medicina tentetur, & tamen ſemel ſumptum, uel bis, non omittatur. Si caput graue eſt, ſi oculi caligant, ſi morbus maioris inteſtini eſt, quod græci κῶλον nominant, ſi in imo uentre, aut in coxa dolores ſunt, ſi in ſtomachum quædam bilioſa concurrunt, uel etiam pituita eo ſe, humoŕue aliquis aquæ ſimilis confert, ſi ſpiritus difficilius redditur, ſi nihil per ſe uenter excernit. utique ſi iuxta quoque ſtercus eſt, & intus remanet, aut ſi ſtercoris odorem nihil deijciens, æger ex ſpiritu ſuo ſentit, aut ſi corruptum eſt quod excernitur, aut ſi prima inedia febrem non ſuſtulit, aut ſi ſanguinem mitti, cum opus ſit, uires non patiuntur, tempuśue eius rei præterijt. aut ſi multum ante morbum aliquis portauit, aut ſi is, qui ſæpe, uel ſponte, uel caſu purgatus eſt, ſubito habet aluum ſupreſſam. Seruanda uero illa ſunt, ne ante diem tertium ducatur, ne ulla cruditate ſubſtante, ne in corpore infirmo, diuq́ue aduerſa ualetudine exhauſto, néue in eo, cui ſatis aluus reddit quotidie, quíue eam liquidam habebit, ne in ipſo acceſſionis impetu, quia quod tum infuſum eſt, aluo continetur, regeſtumq́ue in caput multo grauius periculum efficit. pridie uero abſtinere debet æger, ut aptus tali curationi ſit. Eodem die ante aliquot horas aquam calidam bibere, ut ſuperiores eius partes madeſcant, tum immittenda in aluum eſt, ſi leui medicina contenti ſumus, pura aqua, ſi paulo ualentiori, mulſa, ſi leni, ex aqua in qua fœnum grçcum, uel ptiſana, uel malua decocta ſit. Si reprimendi cauſa, ex uerbenis. acris autem eſt marina aqua, uel alia, ſale adiecto, atque utraque decocta commodior eſt. Acrior fit adiecto, uel oleo elunitro, uel melle quoque. Si acrior eſt, eo plus extrahit, ſed minus facile ſuſtinetur. Id quod infunditur, neque frigidum eſſe oportet, neque calidum, ne alterutro modo lædat. Cum infuſum eſt, quantum fieri poteſt continere ſe in lectulo debet æger, nec primæ cupiditati deiectionis protinus cædere. ubi neceſſe eſt, tum demum reſidere. fereq́ue eo modo dempta materia, ſuperioribus partibus leuatis, morbum ipſum mollit. Cum uero, quoties res coegit, deſidendo aliquis ſe exhauſit, pauliſper debet conquieſcere, & ne uires deficiant, utique eo die cibum aſſumere. qui plenior an exiguus ſit dandus, ex ratione eius acceſſionis, quæ expectabitur, aut in metu non erit, æſtimari oportebit.

De uomitu. Cap. XII.

At uomitus ut in ſecunda quoque ualetudine ſæpe neceſſarius bilioſis eſt, ſic etiam in his morbis, quos bilis concitauit. Ergo omnibus, qui ante febres horrore, & tremore uexantur, omnibus, qui cholera laborant, omnibus etiam cum quadam hilaritate inſanientibus, & comitiali quoque morbo oppreſſis, neceſſarius eſt. Sed ſi acutus morbus eſt, ſicut in cholera, ſi febris eſt, ut inter horrores, aſperioribus medicamentis opus non eſt, ſicut in deiectionibus quoque ſupra dictum eſt. ſatisq́ue eſt ea uomitus cauſa ſumi, quæ ſanis quoque ſumenda eſſe propoſui. At ubi longi ualentesq́ue morbi ſine febre ſunt, ut comitialis, aut inſania, ueratro quoque albo utendum eſt, id neque hyeme. neque æſtate recte datur, optime uere, tolerabiliter autumno. quiſquis daturus erit, id agere ante debet, ut accepturi corpus humidius ſit. Illud ſcire oportet, omne eiuſmodi medicamentum, quod potui datur, non ſemper ægris prodeſſe, ſemper ſanis nocere.

De frictione. Cap. XIII.

De frictione uero, & geſtatione adeo multa Aſclepiades tanquam inuentor eius poſuit, quod in eo uolumine, quod communium auxiliorum ſcripſit, cum trium tantum facere mentionem, uinis. S. & aquæ, & geſtationis, tamen maximam partem in hoc conſumpſerit. Oportet autem neque recentiores uiros in his fraudare, quæ uel repererunt, uel recte ſecuti ſunt. & tamen ea, quæ apud antiquiores aliquos poſita ſunt, auctoribus ſuis reddere. Neque dubitari poteſt, quin latius quidem & dilucidius ubi, & quomodo frictione utendum eſſet, Aſclepiades præceperit, nihil tamen repperit, quod non à uetuſtiſſimo auctore Hippocrate paucis uerbis cõprehenſum ſit, qui dixit. frictione, ſi uehemens ſit, durari corpus, ſi lenis, molliri, ſi multa, minui, ſi modica, impleri. Sequitur ergo, ut tũ utendũ ſit, cũ aut aſtringendũ corpus ſit, quod fluens eſt, aut molliendũ, quod induruit, aut digerendũ in eo, quod copia nocet, aut alendum id quòd tenue, & infirmum eſt. Quas tamen ſpecies ſi quis curioſius æſtimet,

quod

quod iam ad medicum non pertinet,facile intelliget omnes ex una cauſa pendere,quę demit.Nã & aſtringitur aliquid eo dempto,quod interpoſitum,ut id laxaretur,effecerat.& mollitur eo detracto,quod duriciem creabat,& impletur non ipſa frictione,ſed eo cibo,qui poſtea uſque ad cutem digeſtione quadam relaxatam penetrat.Diuerſarum uero rerum in modo cauſa eſt.Inter unctionem autem, & frictionem multum intereſt. Vngi enim leuiterque pertractari corpus etiam in acutis,& recentibus morbis oportet,in remiſſione tamen,& ante cibum . Longa uero frictione uti neque in acutis morbis , neque in creſcentibus conuenit,præter quàm cum phreniticis ſomnus ea requiritur . Amat autem hoc auxilium ualetudo longa,& etiam à primo impetu inclinata.Neque ignoro quoſdam dicere omne auxilium neceſſarium eſſe in creſcentibus morbis,non cum iam per ſe finiuntur.quod non ita ſe habet.Poteſt enim morbus etiam qui per ſe finem habiturus eſt,citius tamen adhibito auxilio tolli.quod duabus de cauſis neceſſarium eſt, ut & quàm primũ bona ualetudo contingat,& ne morbus qui remanet, iterum quamuis leui de cauſa exaſperetur.Poteſt enim morbus minus grauis eſſe quàm fuerit,neque ideo tamẽ ſolui, ſed reliquijs quibuſdam inhærere,quas admotum aliquod auxilium diſcutit. Sed ut leuata quoque aduerſa ualetudine,recte frictio adhibetur,ſic nunquam adhibenda eſt febre increſcente. Verum ſi fieri poterit, cùm ex toto corpus ea uacabit,minus certe cum ea remiſerit.Eodem autem modo in tutis corporibus eſſe debet , ut cum infirmus aliquis implendus modo eſt in partibus, aut quia ipſius membri imbecillitas id requirit, aut quia alterius. Nam & capitis longos dolores ipſius frictio leuat.non in impetu tamen doloris , & membrum aliquod reſolutum ipſius frictione confirmatur.Longe tamen ſæpius aliud perfricandum eſt,cum aliud dolet, maxime que cum à ſummis,aut à medijs partibus corporis euocare materiam uolumus,ideoque extremas partes perfricamus.Neque audiendi ſunt,qui numero finiunt quoties aliquis perfricandus ſit.Id enim ex uiribus hominis colligẽdum eſt.Et ſi is qui perinfirmus eſt,poteſt ſatis eſſe,quinquagies.ſi robuſtior, poteſt ducenties eſſe faciendum.Inter utrunque deinde prout uires ſunt.Quo fit,ut etiam minus ſæpe in muliere,quàm in uiro,minus ſæpe in puero,uel ſene,quàm in iuuene manus dimouendæ ſint. Denique ſi certa membra perfricantur,multa,ualentique frictione opus eſt . Nam neque totum corpus infirmari cito per partem poteſt,& opus eſt quàm plurimum materiæ digeri,ſiue id ipſum membrum, ſiue per id,aliud leuamus.At ubi totius corporis imbecillitas hanc curationem per totũ id exigit,breuior eſſe debet, & lenior, ut tantummodo ſummam cutem emolliat,quo facilius capax ex recenti cibo nouæ materiæ fiat.In malis iam ægrum eſſe teſtatur,ubi exterior pars corporis friget,interior cum ſiti calet,ut ſupra poſui. Sed tunc quoque unicum in frictione præſidium eſt, quæ ſi calore in cutem euocauit , poteſt alicui medicinæ locum facere.

De geſtatione. Cap. XIIII.

Geſtatio quoque longis etiam,& inclinatis morbis aptiſſima eſt.utiliſque eſt,& his corporibus, quæ iam ex toto febre carent,ſed adhuc exerceri per ſe non poſſunt, & his,quibus lentæ morborum reliquiæ remanent,neque aliter eliduntur.Aſclepiades etiam in recenti,uehementique febre, præcipueque ardente,ad diſcutiendam eam, geſtatione dixit utendum eſſe . ſed id periculoſe fit , meliusque quiete eiuſmodi impetus ſuſtinetur.ſi quis tamen experiri uolet,ſic experiatur. ſi lingua non erit aſpera, ſi nullus tumor, nulla duricies,nullus dolor uiſceribus,aut capiti,aut præcordijs ſuberit . & ex toto nunquam geſtari corpus dolens debet,ſiue id in toto,ſiue in parte eſt,niſi tamen ſolis neruis dolentibus, neque unquam in recenti febre,ſed in remiſſione eius.Genera autem geſtationis plura ſunt adhibenda, quę ſunt, & pro uiribus cuiusque,& pro opibus,ne aut imbecillum hominem nimis digerant,aut humili obſint.Geſtationum leniſſima eſt naui,uel in portu,uel in flumine.uehementior in alto mari naui,uel lectica,aut ſcanno,acrior uehiculo.Atque hæc ipſa,& intendi,& leniri poſſunt.ſi nihil horum eſt,ſuſpendi lectus debet, & moueri. ſi ne id quidem eſt,at certe uni pedi lecti ſubijciendus funiculus eſt,atque ita lectus huc, & illuc manu impellendus.Et leuia quidem genera exercitationis infirmiſſimis conueniunt . Valentiora uero his qui iam pluribus diebus febre liberati ſunt,aut his qui grauium morborum initia ſic ſentiunt , ut adhuc febre uacent.Quod & in tabe,& in ſtomachi uitijs,& cum aqua cutem ſubijt,& interdum in morbo regio fit , aut ubi quidam morbi,qualis comitialis,qualis inſania eſt ſine febre,quamuis diu manẽt. In quibus affectibus, ea quoque genera exercitationum neceſſaria ſunt , quæ comprehendimus eo loco , quo quemadmodum ſani,neque firmi homines ſe gererent,præcepimus.

De abſtinentia. Cap. XV.

Abſtinentiæ uero duo genera ſunt,alterum ubi nihil aſſumit ęger,alterum ubi non niſi quod oportet.Initia morborũ primũ famem,ſitimque deſiderant, ipſi deinde morbi, moderationem,ut neque aliud quã expedit,neque eius ipſius nimiũ ſumatur. Neque enim cõuenit iuxta inediã protinus ſacietatẽ eſſe. Quod ſi ſanis quoque corporibus inutile eſt,ubi aliqua neceſſitas famem fecit, quãto inutilius eſt in cor-

pore etiam ægro? Neque ulla res magis adiuuat laborantem,quàm tempeſtiua abſtinentia. Intemperãtes homines apud nos,ipſi cibi tempora curantibus dant. Rurſus alij tempora medicis pro dono remittunt, ſibi ipſis modum uendicant. Liberaliter agere ſe credunt,qui cætera illorum arbitrio relinquunt,in genere cibi liberi ſunt,quaſi quæratur quid medico liceat,non quid ægro ſalutare ſit,cui uehemẽter nocet,quoties in eius quod aſſumitur,uel tempore,uel modo,uel genere peccatur.

De ſudore. Cap. XVI.

Sudor etiam duobus modis elicitur,aut ſicco calore,aut balneo. Siccus calor eſt , & harenæ calidæ, & laconici,& clibani,& quarundam naturalium ſudationes.ubi è terra profuſus calidus uapor ędificio includitur,ſicut ſuper baias in myrtetis habemus. Præter hæc,ſole quoque,& exercitatione is mouetur. Vtiliaq́ue hæc genera ſunt quoties humor intus nocet,isq́ue digerendus eſt . Ac neruorum quoque quædam uitia ſic optime curantur,ſed cætera infirmis poſſunt conuenire. ſolet exercitatio tantum robuſtioribus, qui tamen ſine febre,uel initio morbi,uel etiam grauibus morbis tenentur. Cauendum autem eſt,nequid horum,uel in febre,uel in cruditate tentetur. At balnei duplex uſus eſt.nam modo diſcuſſis febribus initium cibi plenioris,uiniq́ue firmioris ualetudini facit,modo febrẽ ipſam tollit,fereq́ue adhibetur, ubi ſummam cutem relaxari,euocariq́ue corruptum humorem,& habitum corporis mutari expedit. antiqui timidius eo utebantur. Aſclepiades audacius. Neque terrere autem ea res,ſi tempeſtiua eſt,debet. & ante tempus nocet. Quiſquis febre liberatus eſt,ſimulatq́ue ea uno die non acceſſit,eo,qui proximus eſt, poſt tempus acceſſionis,tuto lauari poteſt. At ſi circuitum habere ea febris ſolita eſt,ſic,ut tertio,quartóue die reuertatur,quandocunque non acceſſit, balneum tutum eſt . Manentibus uero adhuc febribus , ſi hæ ſunt lentæ,lienesq́ue iam diu male habent , recte medicina iſta tentatur , cum eo tamen ne pręcordia dura ſint, neúe ea tumeant,neúe lingua aſpera ſit,neúe aut in medio corpore,aut in capite dolor ullus ſit,neúe tũ febris increſcat. At in his quidem febribus,quæ certum circuitum habent,duo balnei tempora ſunt,alterũ ante horrorem,alterum febre finita. In his uero,qui lentis febriculis diu detinentur, cum aut ex toto receſſit acceſſio,aut ſi id non ſolet,certe lenita eſt , iamq́ue corpus tam integrum eſt , quàm maxime eſſe in eo genere ualetudinis ſolet,imbecillus homo iturus in balneum uitare debet,ne ante frigus aliquod experiatur. Vbi in balneum uenit,pauliſper reſiſtere,expeririq́ue num tempora aſtringantur,& an ſudor aliquis oriatur. Illud ſi incidit,hoc non ſecutum eſt,inutile eo die balneum eſt,perungendus eſt is leniter, & auferendus eſt,uitãdumq́ue omni modo frigus, & abſtinentia utẽdum. At ſi temporibus integris primum ibi, deinde alibi ſudor incipit,fouendum os aqua calida,tum in ſolio deſidendum eſt,atque ibi quoque uidendum,num ſub primo contactu aquæ calidę ſumma cutis inhorreſcat,quod uix tamen fieri poteſt,ſi priora recte ceſſerunt. certum id autem ſignum inutilis balnei eſt . Ante uero, an poſteaquam in aquam calidam ſe demittat,aliquis perungi debeat,ex ratione ualetudinis ſuę cognoſcat. Ferè tamen,niſi ubi nominatim, ut poſtea fiat,id præcipietur,moto ſudore leuiter corpus perungendum, deinde in aquam calidam demittendum eſt.atque hic quoque habenda uirium ratio eſt. Neque committendum,ut per æſtum anima deficiat,ſed maturius is auferendus,curioſeq́ue in ueſtimẽtis inuoluendus eſt . ut neque ad eum frigus aſpiret, & ibi quoque antequam aliquid aſſumat,inſudet. Fomenta quoque calida ſunt milium,ſal,harena,quodlibet eorum calefactum,& in linteum coniectum. Si minore ui opus eſt,etiam ſolum linteum. At ſi maiore, extincti titiones,inuolutiq́ue panniculi,& ſic circundati. Quin etiam calido oleo replentur utriculi , & in uaſa fictilia,ad ſimilitudinem,quas lenticulas uocant,aqua conijcitur,& ſal ſicco linteo excipitur. demittiturq́ue in aquam bene calidam. tum ſuper id membrum, quod fouendum eſt, collocatur , iuxtaq́ue igne ferramenta duo ſunt capitulis paulo latioribus,alterumq́ue ex his demittitur in eum ſalem,& aqua ſuper leuiter aſpergitur. ubi frigere cœpit,ad ignem refertur,& idem in altero fit,deinde inuicẽ in utroque. inter quæ deſcendit ſalſus,& calidus ſuccus,qui contractis aliquo morbo neruis opitulatur. His omnibus commune eſt digerere id quod,uel præcordia onerat,uel fauces ſtrangulat,uel in aliquo membro nocet. Quando autem quoque utendum ſit,in ipſis morborum generibus dicetur.

Qui cibi,potionesúe,aut ualentis,aut mediæ,aut imbecillæ materiæ ſint. Cap. XVII.

Cum de his dictum ſit,quæ detrahendo iuuant,ad ea ueniendum eſt,quæ nos alunt, ideſt cibum,& potionem,hæc autem non omnium tantum morborum, ſed etiam ſecundæ ualetudinis communia præſidia ſunt . Pertinetq́ue ad rem omnium proprietates noſſe. primum ut ſani ſciant quomodo his utantur. deinde ut exequentibus nobis morborum curationem,liceat ſpecies rerum,quæ aſſidue neceſſarię erunt, ſubijcere. neque neceſſe eſt ſubinde ſingulas eas nominare. Scire igitur oportet,omnia legumina,quæq́ue ex frumentis panificia ſunt,generis ualentiſſimi eſſe. Id ualentiſſimum uoco,in quo plurimũ alimenti eſt, itẽ omne animal quadrupes domeſticum,omnẽ grandẽ ferã,quales ſunt caprę,ceruus,aper,onager,omnẽ grandem auem,quales ſunt anſer,& pauo,& grus,omnes belluas marinas,ex quibus cetos eſt, quæq́ue his pares ſunt. Item mel,& caſeum,quo minus mirum eſt,opus piſtorium ualentiſſimũ eſſe,quod ex frumento,adipe,melle,caſeo conſtat. In media uero materia numerari ex oleribus debere ea,quorum radices,uel bulbos aſſumimus. Ex quadrupedibus leporẽ,aues omnes à minimis ad phœnicopterũ. itẽ piſces omnes, qui ſalem non patiuntur,ſolidíue ſaliuntur. Imbecilliſſimam uero materiam eſſe omne olus, & quidquid

in cauliculo

in cauliculo naſcitur,qualis eſt cucurbita,& cucumis,& capparis,omnia poma,oleas,cocleas,itemque conchilia. Sed quamuis hæc ita diſcreta ſunt,tamen etiam quæ ſub eadem ſpecie ſunt, magna diſcrimina recipiunt,aliaque res alia,uel ualentior eſt,uel infirmior. Si quidē plus alimenti eſt in carne,quàm in ullo alio. Firmius eſt triticum quàm milium,id ipſum,quàm hordeum, & ex tritico firmiſſima ſiligo, deinde ſimila, deinde cui nihil ademptum eſt, quod αὐτόπυρον græci uocant, infirmior eſt. ex polline infirmiſſimus cibarius panis. Ex leguminibus uero ualentior faba,uel lenticula,quàm piſum. Ex oleribus ualentior rapa,napique,& omnes bulbi,in quibus cepam quoque,& allium numero,quàm paſtinaca, uel quæ ſpecialiter radicula appellatur. Item firmior braſſica,& beta,& porrum,quàm lactuca , uel cucurbita,uel aſparagus. At ex fructibus ſurculorum ualentiores uuæ, ficus, nuces, palmulæ , quàm quæ poma proprie nominantur. Atque ex his ipſis firmiora,quæ ſuccoſa,quàm quę fragilia ſunt. Itemque ex his auibus,quæ in media ſpecie ſunt,ualentior ea quæ pedibus,quàm quæ uolatu magis nititur, & ex his quæ uolatu fidunt, firmiores ſunt quæ grandiores aues,quàm quæ minutæ ſunt,ut ficedula,& turdus, Atque eæ quoque , quæ in aqua degunt,leuiorem cibum præſtant,quàm quæ natandi ſcientiam nō habent. Inter domeſticas uero quadrupedes leuiſſima ſuilla eſt,grauiſſima bubula. Itemque ex feris quo maius quodque animal,eo robuſtior ex eo cibus eſt. Piſciumque eorum,qui ex media materia ſunt,quibus maxime utimur,tamē grauiſſimi ſunt, ex quibus ſalſamenta quoque fieri poſſunt,qualis lacertus eſt. deinde qui quàmuis teneriores, tamen duri ſunt,ut aurata,coruus,ſcarus,oculata,tum plani,poſt quos etiam leuiores lupi,mulique,& poſt hos omnes ſaxatiles. Neque uero in generibus rerum tantummodo diſcrimen eſt,ſed etiam in ipſis,quod & ætate fit, & membro,& ſolo,& cœlo,& habitu. nam quadrupes animal omne ſi lactans eſt,minus alimenti præſtat. Item quo tenerior pullus,cohortalis eſt. In piſcibus quoque media ætas , quæ nondum ſummam magnitudinem impleuit. Deinde ex eodem ſue ungulę,roſtrum,aures,cerebellum. Ex agno,hedo'ue cum pectio lis totum caput aliquanto quàm cætera membra leuiora ſunt,adeo ut in media materia poni poſſint. Ex auibus pectora,colla,alæ'ue recte infirmis annumerantur. Quod ad ſolum uero pertinet, frumentum quoque ualentius eſt collinum,quàm campeſtre. leuior piſcis inter ſaxa editus,quàm in harena, leuior in harena,quàm in limo. Quo fit,ut ex ſtagno, uel lacu,uel flumine eadem genera grauiora ſint. Leuiorque qui in alto,quàm qui in uado uixit. Omne etiam ferū animal domeſtico leuius,& quodcunque humido cœlo, quàm quod ſicco natum eſt. Deinde eadem omnia pinguia,quàm macra,recentia, quàm ſalſa,noua, quàm uetuſta plus alimenti habent. Tum res eadem magis alit iurulenta,quàm aſſa,magis aſſa,quàm elixa. Ouū durum ualentiſſimæ materiæ eſt,molle, uel ſorbile, imbecilliſſimæ . Cum quæ panificia omnia firmiſſima ſint,elota tamen quędam genera frumenti,ut alica,oriza,ptiſana,uel ex iiſdem facta ſorbitio , uel pulticula. Et aqua quoque madens panis imbecilliſſimis annumerari poteſt. Ex potionibus uero quæcunque ex frumento facta eſt,itemque lac mulſum,defrutum,paſſum, uinum, aut dulce, aut uehemens, aut muſtum, aut magnæ uetuſtatis,ualentiſſimi generis eſt. At acetum,& id uinum,quod paucorum annorum, uel auſterum,uel lene eſt,in media materia eſt. Ideoque infirmis nunquam generis alterius dari debet. Aqua omnium imbecilliſſima eſt. firmiorque ex frumento potio eſt, quo firmius fuit ipſum frumentum. firmior ex eo uino,quod bono ſolo,quàm quod tenui,quodque temperato cœlo,quàm quod aut nimis humido, aut nimis ſicco,nimiumque, aut frigido, aut calido natum eſt . Mulſum quo plus mellis habet, defrutum quo magis incoctū eſt,paſſum quo ex ſicciore uua eſt,eo ualentius eſt. Aqua leuiſſima pluuialis eſt,deinde fontana,tum ex flumine,tum ex puteo,poſt hæc ex niue,aut glacie. grauior his ex lacu,grauiſſima ex palude. Facilis etiam,& neceſſaria cognitio eſt naturam eius requirentibus. nam leuis pondere apparet, & ex his quæ pondere pares ſunt,eo melior quæque eſt,quo celerius, & calefit, & frigeſcit, quoque celerius ex ea legumina percoquuntur. fere uero ſequitur,ut quo ualentior quæque materia eſt , eo minus facile concoquatur,ſed ſi concocta eſt,plus alat. Itaque utendum eſt materiæ genere pro uiribus, modusque omnibus pro genere ſumendus. Ergo imbecillis hominibus rebus infirmiſſimis opus eſt. mediocriter firmos media materia optime ſuſtinet. & robuſtis apta,ualidiſſima eſt. Plus deinde aliquis aſſumere ex leuioribus poteſt,magis in his quæ ualentiſſima ſunt,temperare ſibi debet.

Quæ natura,ac proprietas cuiuſq; rei ſit,qua ueſcimur. *Cap.* XVIII.

Neque hæc ſolo diſcrimina ſunt,ſed etiam aliæ res boni ſucci,aliæ mali ſunt,quas εὐχύλας,uel κακοχύλας græci uocant. Aliæ lenes,aliæ acres,aliæ craſſiorem pituitam in nobis faciunt,aliæ tenuiorem, aliæ idoneæ ſunt ſtomacho,aliæ alienæ ſunt. Itemque aliæ inflant,aliæ ab hoc abſunt. aliæ calefaciunt,aliæ refrigerant, aliæ facile in ſtomacho aceſcunt,aliæ non facile intus corrumpuntur. aliæ mouent aluū, aliæ ſuppriment. aliæ citant urinam,aliæ tardant. Quædam ſomnum mouent , quædam ſenſus excitant . Quæ omnia ideo noſcenda ſunt,quoniam aliud aliter,uel corpori,uel ualetudini conuenit.

Quæ res boni ſucci ſint. *Cap.* XIX.

Boni ſucci ſunt triticum,ſiligo,alica,oriza,amilum. Item & lenes ſunt,& ſtomacho aptę, & calefaciūt tragū,ptiſana,lac,caſeus mollis,omnis uenatio,omnes aues,quę ex media materia ſunt. Ex maioribus quoque hę,quas ſupra nominauimus . Medij inter teneros,duroſque piſces,ut mulus, & lupus,uerna,lactuca, urtica,malua,cucumis,cucurbita,ouum ſorbile,portulaca,cochlæ, palmulæ. ex pomis quodcunque neque

acerbum,neque acidum eſt. Vinum dulce,uel lene,paſſum,defrutum,oleæ quę ex his duobus in alterutro ſeruatę ſunt,uuluæ,roſtra,trunculiq́ue.In ſumma,omnis pinguis caro,omnis glutinoſa,omne iecur.

Quæ res mali ſucci ſint. Cap. XX.

Mali uero ſucci ſunt milium,panicum,hordeum,legumina,caro domeſtica permacra, omniſq́ue caro ſalſa,omne falſamentum,garum,uetus caſeus,cicer,radicula,rapa,napi, bulbi, braſſica , magiſq́ue etiam cyma eius,aſparagus,beta,cucumis,porrum,eruca,naſturcium, thymum, nepeta, ſatureia, hyſopum, ruta, anethum,fœniculũ , cuminum, aneſum,lapatium,ſinapi,& allium,cepa,lienes,renes,inteſtina,pomũ quodcunque acidum,uel acerbum eſt,acetum,omnia acria,acida,acerba,oleum,piſces quoque ſaxatiles , omnesq́ue qui ex tenerrimo genere ſunt,aut hi qui rurſus nimium duri,uiroſique ſunt, ut fere quos ſtagna,lacus,limoſi'ue riui ferunt,qui'ue in nimiam magnitudinem exceſſerunt.

Quæ res lenes,quę'ue acres ſint. Cap. XXI.

Lenes autem ſunt ſorbitiones,pulticula,laganum,amilum,ptiſana,pinguis caro,& quæcunque glutinoſa eſt. Quod fere quidem in omni quæ domeſtica fit,præcipue tamen in ungulis,trunculiſq́ue ſuum, in pectiolis,capituliſq́ue hedorum,& uitulorum,& agnorum,omnibuſq́ue cerebellis. Item ſi qui proprie bulbi nominantur,lac,defrutum,paſſum,nuclei pinei. Acria ſunt omnia nimis auſtera,omnia acida,omnia ſalſa,& mel quidem quo melius eſt,eo magis.Item allium,cepa,eruca,ruta,naſturcium,cucumis,beta,braſſica,aſparagus,ſinapi,radicula,intubus,ocymum,lactuca,maximaq́ue olerum pars.

Quæ res craſſiorem,quæ'ue tenuiorem pituitam faciunt. Cap. XXII.

Craſſiorem autem pituitã faciunt oua ſorbilia,alica,oriza,amilum,ptiſana,lac,bulbi, omniaq́ue fere glutinoſa. Extenuant eandem omnia ſalſa,atque acria,& acida.

Quæ res ſtomacho idoneæ ſunt. Cap. XXIII.

Stomacho autem aptiſſima ſunt quæcunque auſtera ſunt , etiam quæ acida ſunt , quæq́ue contacta ſale modico ſunt.Item panis ſine fermento,& elota alica,uel oriza,uel ptiſana,omnis auis,omnis uenatio, atque utraque,uel aſſa,uel elixa. Ex domeſticis animalibus bubula.Si quid ex cæteris ſumitur,macrum potius,quàm pingue.Ex ſue ungulæ,roſtra,aures,uuluæ,ſteriles'que. Ex oleribus intubus,lactuca, paſtinaca, cucurbita elixa,ſiſer.Ex pomis ceraſium,morum,ſorbum,pirum fragile,quale cruſtuminum , uel neauianum eſt.Item pira,quæ reponuntur tarentina,atque ſignina . Malum orbiculatum, aut ſcaudianum , uel amerinum,uel cotoneum,uel punicum abſinthium. Vuæ ex olla,molle ouum,palmulæ, nuclei pinei,oleę albæ ex dura muria,eædẽ aceto intinctæ,uel nigrę,quæ in arbore bene permaturuerunt,uel quæ in paſſo, defruto'ue ſeruatę ſunt. Vinum auſterum,licet iam aſperum ſit, item reſinatum . Duri ex media materia piſces,oſtrea,pectines,murices,purpuræ,cochleę,cibi,potionesq́ue, uel frigidę, uel feruentes, abſinthium.

Quæ res alienæ ſtomacho ſunt. Cap. XXIIII.

Aliena uero ſtomacho ſunt omnia tepida,omnia ſalſa,omnia iurulenta, prædulcia, omnia pinguia, ſorbitio,panis,itemq́ue,uel ex milio,uel ex hordeo, oleum, radices olerum, & quodcunque olus ex oleo, garo'ue eſtur,mel,mulſum,defrutum,paſſum,lac,omnis caſeus,uua recens,ficus,& uiridis, & arida,legumina omnia,quęque inflare conſueuerunt.item thymum,nepeta,ſatureia,hyſſopum, naſturtium,lapatium, lapſanum,iuglandes.Ex his autem intelligi poteſt non quidquid boni ſucci eſt,protinus ſtomacho conuenire,neque quidquid ſtomacho conuenit,protinus boni ſucci eſſe.

Quæ inflant,aut inflationem leuant. Cap. XXV.

Inflant autẽ omnia fere legumina,omnia pinguia,omnia dulcia,omnia iurulenta,muſtũ, atque etiã id uinũ,cui nihil adhuc ętatis acceſſit.Ex oleribus aliũ,cepa, braſſica, omneſq́ue radices excepto ſiſere, & paſtinaca,bulbi,ficus etiã aridę,ſed magis uirides,uuę recẽtes,nuces omnes exceptis nucleis pineis, lac,omniſq́ue caſeus,quidquid deinde ſubcrudum aliquis aſſumpſit.Minima inflatio fit ex uenatione, aucupio , piſcibus,pomis,oleis,conchilijs,ouis,uel mollibus,uel ſorbilibus,uino uetere.Fœniculum uero,& anetum inflationes etiam leuant.

Quæ res,aut calefaciunt,aut refrigerant. Cap. XXVI.

At calefaciunt piper , ſal , caro omnis iurulenta , allium , cepa , ficus arida , ſalſamentum , uinum,& quo meracius eſt , eo magis . refrigerant olera , quorum crudi caules aſſumuntur , ut intubus, & lactuca.

& lactuca. Item coriandrum,cucumis,elixa cucurbita,beta,mora,cerafia,mala auſtera,pira fragilia,caro elixa,præcipueque acetum,ſiue cibus ex eo, ſiue potio aſſumitur.

Quæ res intus facile uitiantur,uel minime corrumpuntur. Cap. XXVII.

Facile autem intus corrumpuntur panis fermentatus, & quiſquis alius, quàm ex tritico eſt, lac,mel, ideoque lactantia,atque omne piſtorium opus,teneri piſces,oſtrea,olera,caſeus, & recens, & uetus, craſſa, uel tenera caro,uinum dulce,mulſum,defrutum,paſſum,quidquid deinde,uel iurulentũ eſt,uel nimis dulce,uel nimis tenue. At minime intus uitiantur,panis ſine fermento,aues, & eæ potius duriores, aurati piſces,neque ſolum aurata pura,aut ſcarus,ſed etiam lolligo,locuſta,polypus. Item bubula, omniſque dura caro,eademque aptior eſt ſi macra,ſi ſalſa eſt.omniaque ſalſamenta,cochleæ,murices,purpuræ, uinum auſterum,uel reſinatum.

Quæ res aluum mouent. Cap. XXVIII.

At aluum mouent panis fermentatus,magiſque ſi cibarius,uel hordeaceus eſt. braſſica, ſi ſub cruda eſt lactuca,anethum,naſturcium,ocymum,urtica,portulaca,radicula,capparis,allium, cepa,malua, lapatiũ, beta,aſparagus,cucurbita,ceraſia,mora,uua,omnia mitia, ficus etiam arida, ſed magis uiridis,uuæ recentes pingues,minutæ aues,cochleæ,garum,ſalſamenta,oſtrea,pelorides,echini,muſculi,& omnes ferè conchulæ,maximeque ius earum,ſaxatiles,& omnes teneri piſces, ſepiarum atramentũ, ſi qua caro aſſumitur pinguis,eadem uel iurulenta,uel elixa,aues quæ natant,mel crudum,lac,lactantia omnia,mulſum, uinum dulce,uel ſalſum,aqua,tenera omnia tepida,dulcia,pinguia,elixa iurulenta,ſalſa,diluta.

Quæ res aluum aſtringunt. Cap. XXIX.

Contra aſtringunt panis ex ſiligine,uel ex ſimila, magis ſi ſine fermento eſt, magis etiam ſi uſtus eſt, intẽditurque uis eius etiam ſi bis coquitur.pulticula uel ex halica,uel ex panico, uel ex milio. itemque ex iiſdem ſorbitio,& magis ſi hæc ante fricta ſunt.lenticula,cui uel beta,uel intubus,uel ambubeia,uel plantago adiecta eſt,magiſque etiam ſi illa ante fricta eſt,per ſe etiam intubus,uel ex plantagine,uel ambubeia fricta,minuta olera,braſſica bis decocta,dura oua,magiſque ſi aſſa ſunt,minutę aues,merula,palumbus,magiſque ſi in poſca decoctus eſt,graues quoque aues,quę magis currunt,quã uolant,lepus,caprea,iecur ex his, quę ſeuũ habent,maximeque bubulũ,ac ſeuũ ipſum,caſeus,qui uehementior uetuſtate fit,uel ea mutatione quã in caſeo tranſmarino uidemus,aut ſi recens eſt ex melle,mulſo'ue decoctus. Itẽ mel coctũ, pira immatura,ſorba,magiſque ea,quæ torminalia uocantur,mala cydonia,& punica,oleę,uel albę,uel permaturæ,myrta,palmulæ purpureæ,murices,uinum reſinatũ,uel aſperũ,itẽ meracum,acetũ mulſum quod inferbuit,item defrutũ,paſſum,aqua,uel tepida,uel pręfrigida dura, ideſt ea quæ tarde putreſcit, ideoque pluuia potiſſimum,omnia dura,macra,auſtera,aſpera,toſta,& in eadem carne,aſſa potius,quàm elixa.

Quæ res urinam mouent. Cap. XXX.

Vrinam autem mouent quęcunque in horto naſcentia boni odoris ſunt,ut apium,ruta , anethum, ocymum,menta,hyſſopum,aneſum,coriandrum,naſturcium,eruca,fœniculum. Præter hæc aſparagus,capparis,nepeta,thymum,ſatureia,lapſanum,paſtinaca, magiſque agreſtis,radicula,ſiſer,cepa . Ex uenatione maxime lepus,uinum tenue,piper,& rotundum,& longum,ſinapi,abſinthium,nuclei pinei.

Quæ res ſomnum mouent,aut ſenſus excitant. Cap. XXXI.

Somno uero aptũ eſt papauer,lactuca,maximeque ęſtiua,cuius cauliculus iã lacte repletus eſt,morũ, porrum. Senſus excitant nepeta,thymum,ſatureia,hyſſopum,præcipueque puleium,ruta,& cepa.

Quæ res corpus,aut erodant, aut reprimant, aut refrigerent, aut calefaciant, aut durent, aut emolliant. Cap. XXXII.

Euocare uero materiã multa admodũ poſſunt.ſed ea quę ex peregrinis medicamentis maxime conſtant,aliiſque magis,quã quibus ratione uictus ſuccurritur,opitulantur,in pręſentia differã. Ponã ea uero quę prompta,& his morbis de quibus protinus dicturus ſum,apta,corpus erodunt,& ſic eo quod mali eſt extrahunt. Habent autẽ hanc facultatẽ ſemina erucę, naſturcij, radiculę pręcipue tamen omnium ſinapi, Salis quoque,& fici eadem uis eſt leniter uero ſimul,& reprimunt, & molliunt lana ſuccida, uel aceto,uel uino , quo oleum adiectum eſt. contritæ palmulæ , furfures in ſalſa aqua , uel aceto decoctæ . At ſimul reprimunt , & refrigerant herba muralis , parthenium , uel perdicium appellant , ſerpillum , puleium, ocymum,herba ſanguinalis,quam græci πολυγόνιον uocant,portulaca , papaueris folia, capreoliique uitium, coriandri folia,hyoſcyamum,muſcus,ſiſer,apium,ſolanum,quam στρύχνον græci uocant, braſſicæ folia, intu-

bus,plantago,fœniculi ſemen,contrita pira,uel mala,pręcipueq́ue cydonia,lenticula,aqua frigida maximeq́ue pluuialis,uinum,acetum,& ex horum aliquo magis,madens,uel panis,uel farina,uel ſpongia,uel cinis, uel lana ſuccida,uel etiam linteolum,creta cimolia,gypſum,melinum,myrteum,roſa,acerbum oleum,uerbenarum contuſa cum teneris caulibus folia,cuius generis ſunt olea,cupreſſus,myrtus,lentiſcus, tamaris,liguſtrum,roſa,rubus,laurus,hedera , punicum malum . Sine frigore autem reprimunt coćta mala cydonia, malicorium,aqua calida, in qua uerbenæ coćtæ ſunt,quas ſupra propoſui, puluis , uel ex fece uini , uel ex myrti folijs,amarę nuces.Calefacit uero ex qualibet farina cataplaſma,ſiue ex tritici,ſiue ex farris,ſiue hordei,ſiue erui,uel lolij,uel milij,uel panici,uel lenticulæ,uel fabæ,uel lupini,uel lini,uel fœni græci,ubi ea deferbuit,calidaq́ue impoſita eſt. Valentior tamen ad id omnis farina eſt ex mulſo,quàm ex aqua coćta.Pręterea cyprinum,irinum,medulla,adeps ex felle iunćta oleo,magisq́ue ſi uetus eſt,ſal nigrũ,git,piper,quinquefolium, fereq́ue,quæ uehementer,& reprimunt,& refrigerant.Durant quæ calefaciunt,& digerunt,& emolliunt.Præcipueq́ue ad emolliendum poteſt cataplaſma ex lini,uel fœni græci ſemine. His autem omnibus,& ſimplicibus,& permixtis uarie medici utũtur , ut magis quid quiſque perſuaſerit ſibi appareat, quàm quid euidenter compererit.

LIBER TERTIVS.

De *morborum generibus.* Cap. I.

PROVISIS omnibus,quæ pertinent ad uniuerſa genera morborum, ad ſingulorum curationes ueniam.Hos autẽ in duas ſpecies græci diuiſerunt,aliosq́ue ex his acutos, alios longos eſſe dixerunt.Idq́ue,quoniam non ſemper eodem modo reſpondebant,eoſdẽ alij inter acutos,alij inter longos retulerunt.Ex quo plura eorum genera eſſe manifeſtum eſt. Quidã enim breues utique ſunt,qui cito,uel tollunt hominem,uel ipſi cito finiuntur. Quidam longi,ſub quibus neque ſanitas in propinquo,neque exitiũ eſt.Tertiumq́ue genus eorũ eſt, qui modo acuti, modo longi ſunt.idq́ue non in febribus tantummodo,in quibus frequentiſſimum eſt, ſed in alijs quoque fit.Atque etiam præter hos quartum eſt,quod neque acutum dici poteſt,quia non perimit, neque utique longum,quia ſi occurritur,facile ſanatur.Ego cum de ſingulis dicam,qui cuiusque generis ſit indicabo. diuidam autem omnes in eos,qui in totis corporibus conſiſtere uidentur,& eos qui oriuntur in partibus.incipiam à prioribus pauca pręfatus de omnibus . In nullo quidem morbo minus fortuna ſibi uendicare, quâm ars poteſt,utpote cum repugnante fortuna nihil medicina proficiat.magis tamen ignoſcendum medico eſt parum proficienti in acutis morbis,quàm in longis.Hic enim breue ſpatiũ eſt,intra quod,ſi quod auxilium nõ profuit,æger extinguitur.ibi & deliberationi,& mutationi remediorum tempus patet,adeo ut raro,ſi inter initia medicus acceſſit,obſequens æger ſine illius uitio pereat.Longus tamen morbus cum penitus inſedit,quod ad difficultatem pertinet,acuto par eſt. & acutus quidem quo uetuſtior eſt, longus autem quo recentior,eo facilius curatu.Alterum illud ignorari non oportet,quod non omnibus ægris eadem auxilia cõueniunt.ex quo incidit,ut alia,atque alia ſummi aućtores quaſi ſola uendicarint, prout cuique ceſſerant.Opportet itaque ubi aliquid non reſpondit,non tanti putare aućtorem, quanti ægrum, & experiri aliud,atque aliud,ſic tamen,ut in acutis morbis cito mutetur,quod nihil prodeſt,in longis , quos tempus ut facit,ſic etiam ſoluit,non ſtatim condemnetur , ſi quid non ſtatim profuit . minus uero remoueatur,ſi quid paulum ſaltem iuuat,quia profećtus tempore expletur.

Quomodo morbi cognoſcantur, & an increſcant, an conſiſtant, an minuantur, & qua ratione ab initio qui languere incipit, curari debeat. Cap. II.

Protinus autem inter initia ſcire facile eſt,quis acutus morbus,quis longus ſit,non in his ſolis,in quibus ſemper ita ſe habet,ſed in his quoque,in quibus uariat.Nam ubi ſine intermiſſionibus acceſſiones , & dolores graues urgẽt,acutus morbus eſt. Vbi lenti dolores,lentæ'ue febres ſunt,& ſpatia inter acceſſiones porriguntur,accedunt'que ea ſigna,quæ in priore uolumine expoſita ſunt, longum hunc futurũ eſſe manifeſtum eſt. Videndum etiã eſt morbus,an increſcat,an conſiſtat,an minuatur,quia quędã remedia increſcentibus morbis,plura inclinantibus conueniunt.eaq́ue quę decreſcentibus apta ſunt, ubi acutus increſcens urget,in remiſſionibus potius experienda ſunt.Increſcit autẽ morbus dũ grauiores dolores,acceſſionesq́ue ueniunt,hæque & antequã proxime reuertũtur,& poſtea deſinunt.Atque in longis quoque morbis etiam tales notas non habentibus,ſcire licet increſcere,ſi ſomnus incertus eſt,ſi deterior cõcoćtio, ſi fœdiores deiećtiones,ſi tardior ſenſus,ſi pigrior mens,ſi percurrit corpus frigus, aut calor , ſi idẽ magis pallet. ea uero quæ contraria his ſunt,decedentis eius notæ ſunt . Præter hæc in acutis morbis ſerius æger alendus eſt,nec niſi iam inclinantis,ut primo dempta materia,impetum frangat.in longis maturius,ut ſuſtinere ſpatium aduenturi mali poſſit . Ac ſi quando is non in toto corpore , ſed in parte eſt , magis tamen ad rem pertinet uim totius corporis molliri , quàm proprie partes ægre ſanentur . Multum etiam intereſt ab initio,quis rećte curatus ſit , an perperam . quia curatio minus his prodeſt , in quibus aſſidue fruſtra fuit . ſi quis temere habitus adhuc integris uiribus uiuit , admota curatione momento reſtituitur . Sed cum ab his cœperim,quæ notas quaſdam futuræ aduerſæ ualetudinis exhibent,curationum quoque prin

cipium

cipium ab animaduerſione eiuſdem temporis faciam. Igitur ſi quid ex his, quæ propoſita ſunt, incidit, omnium optima ſunt quies, & abſtinentia. Si quid bibendum, aqua. idque interdum uno die fieri ſatis eſt. Interdum ſi terrentia manent, biduo, proximeque abſtinentiã ſumendus eſt cibus exiguus, bibenda aqua, poſtera die etiam uinum. deinde inuicem alternis diebus, modo aqua, modo uinum, donec omnis cauſæ metus finiatur. Per hæc enim ſæpe inſtans grauis morbus diſcutitur, plurimique falluntur, dum ſe primo die protinus ſublaturos languorem, aut exercitatione, aut balneo, aut coacta deiectione, aut uomitu, aut ſudationibus, aut uino ſperant. non quo non interdum id incidat, aut non decipiat, ſed quo ſępius fallat, ſolaque abſtinentia ſine ullo periculo medeatur. cum præſertim etiam pro modo terroris moderari liceat, & ſi leuiora indicia fuerint, ſatis ſit a' uino tãtum abſtinere, quod ſubtractum pluſquam, ſi cibo quid dematur, adiuuat. ſi paulo grauiora, ſatis ſit non aquam tantum bibere, ſed etiam cibo carnem ſubtrahere. interdum panis quoque minus, quàm pro conſuetudine aſſumere, humidoque cibo eſſe contentũ, & olere potiſſimum. ſatisque ſit, tum ex toto a' cibo, a' uino, ab omni motu corporis abſtinere, cum uehemẽter notæ terruerunt. Neque dubium eſt, quin uix quiſquam, qui non diſſimulauit, ſed per hæc mature morbo occurrit, ægrotet.

De *febrium generibus*. Cap. III.

Atque hæc quidem ſanis facienda ſunt tantum cauſam metuentibus. ſequitur uero curatio febrium, quod & in toto corpore, & uulgare maxime morbi genus eſt. Ex his una quotidiana, altera tertiana, altera quartana eſt. Interdum etiam longiore circuitu quædam redeunt. ſed id raro euenit. In prioribus & morbi ſunt, & medicinæ. At quartanæ quidem ſimpliciores ſunt, incipiunt fere' ab horrore, deinde calor erumpit, finitaque febre biduum integrum eſt. ita quarto die reuertitur. Tertianarum uero duo genera ſunt, alterum eodem modo, quo quartana, & incipiens, & deſinens, illo tantum interpoſito diſcrimine, quod unũ diem præſtat integrum, tertio redit. Alterum longe pernicioſius, quod tertio quidem die reuertitur, ex octo autem, & quadraginta horis fere' ſex, & triginta per acceſſionem occupat, interdum etiã, uel minus, uel plus. neque ex toto in remiſſione deſiſtit, ſed tantũ leuius eſt. id genus plerique medici ἡμιτριταῖον appellant. quotidianæ uero uariæ ſunt, & multiplices. Aliæ enim protinus a' calore incipiunt. alię a' frigore, alię ab horrore. Frigus uoco ubi extremæ partes membrorum inalgeſcunt, horrorem ubi totum corpus intremit. Rurſus aliæ ſic deſinunt, ut ex toto ſequatur integritas. aliæ ſic, ut aliquantum quidem minuatur ex febre, nihilominus tamen quædam reliquiæ remaneant, donec altera acceſſio accedat, ac ſæpe alię uix quidquam, aut nihil remittant, ſed ita ut continuent. Deinde aliæ feruorem ingentem habent, aliæ tolerabilẽ, aliæ quotidie pares fiunt, aliæ impares. atque inuicem altero die leniores, altero uehementiores, alię tempore eodem poſtridie reuertuntur. aliæ uel ſerius, uel celerius, aliæ diem, noctemque acceſſionem, & deceſſionem implent, aliæ minus, aliæ plus, aliæ cum decedunt ſudorem mouent, aliæ non mouent. atque aliàs per ſudorem ad integritatem uenitur, aliàs corpus tantum imbecillius redditur. Acceſſiones etiam modo ſingulæ ſingulis diebus fiunt, modo binæ, pluresue concurrunt. ex quo ſępe euenit ut quotidie plures acceſſiones, remiſſionesque ſint, ſic tamen ut una quęque alicui priori reſpondeat. Interdum uero acceſſiones quoque confunduntur ſic, ut neque notari tempora earum, neque ſpatia poſſint. Neque uerum eſt quod dicitur a' quibuſdam, nullam febrem inordinatam eſſe, niſi aut ex uomica, aut ex inflammatione, aut ex ulcere. facilior enim ſemper curatio foret, ſi hoc uerum eſſet. Sed quod euidentes cauſæ faciunt, facere etiam abditæ poſſunt. neque de re, ſed de uerbo controuerſiam mouent. qui cum aliter, aliterque in eodem morbo febres accedant, non eaſdem inordinate redire, ſed alias, aliasque ſubinde oriri dicunt. quod tamen ad curandi rationem nihil pertineret, etiam ſi uere diceretur. Tempora quoque remiſſionum modo liberalia, modo uix ulla ſunt.

De *curationum diuerſis generibus*. Cap. IIII.

Et febrium quidem ratio maxime talis eſt. Curationum uero diuerſa genera ſunt, prout auctores aliqui habent. Aſclepiades officium eſſe medici dicit, ut tuto, ut celeriter, ut iocunde curet. id notum eſt. ſed fere' periculoſa eſſe nimium, & feſtinatio, & uoluptas ſolet. qua uero moderatione utendum ſit, ut quantũ fieri poteſt, omnia iſta contingant, prima ſemper habita ſalute in ipſis partibus curationum cõſiderandũ erit. & ante omnia quæritur, primis diebus æger qua ratione continendus ſit. Antiqui medicamentis quibuſdam datis, concoctionem moliebantur, eo quod cruditatem maxime horrebant, deinde eam materiam, quæ lędere uidebatur, ducẽdo ſępius aluum ſubtrahebant. Aſclepiades medicamẽta ſuſtulit, aluũ non toties, ſed fere' tamẽ in omni morbo ſubduxit. febre uero ipſa pręcipue ſe ad eius remediũ uti profeſſus eſt. Conuellendas enim uires ęgri putauit, luce, uigilia, ſiti ingenti, ſic, ut ne os quidẽ primis diebus elui ſineret. Quo magis falluntur qui p omnia iocundã eius diſciplinã eſſe contendunt, & is enim ulterioribus quidẽ diebus cubantis etiã luxurię ſubſcripſit, primis uero tortoris uicẽ exhibuit. Ego autẽ medicamẽtorũ dari potiones, & aluũ duci nõ niſi raro debere concedo. & id nõ ideo tamẽ agendũ, ut ęgri uires conuellantur exiſtimo, quoniã ex imbecillitate ſummũ periculũ eſt. minui ergo tantum materiam ſuperantẽ oportet, quę naturaliter digeritur, ubi nihil noui accedit. Itaque abſtinẽdus a' cibo primis diebus eſt, in luce habendus ęger, niſi infirmus interdiu eſt. quoniã corpus iſta quoque digerit, isque cubare quã maximo conclaui

debet. Quod ad ſitim uero ſomnumq́ue pertinet, moderandum eſt, ut interdiu uigilet, noctu, ſi poteſt, cõquieſcat. ac neque potet, neque nimium ſiti crucietur. Os etiam eius elui poteſt, ubi & ſiccũ eſt, & ipſi fœtet. quamuis id tempus aptum potioni non eſt. Commodeq́ue Eraſiſtratus dixit ſæpe inferiore parte humorem non requirente, os, & fauces requirere, neque ad rem male haberi ægrum pertinere. Ac primo quidem ſic tenendus eſt. Optimum uero medicamentum eſt, opportune cibus datus, qui quando primũ dari debeat, quæritur. Plerique ex antiquis tarde dabant, ſæpe quinto die, ſæpe ſexto. & id fortaſſe, uel in Aſia, uel in Aegypto cœli ratio patitur. Aſclepiades ubi ægrum triduo per omnia fatigarat, quarto die cibo deſtinabat. At Themiſon nuper non quando cœpiſſet febris, ſed quando deſiſſet, aut certe leuata eſſet, conſiderabat, & ab illo tempore expectato die tertio, ſi non acceſſerat febris, ſtatim, ſi acceſſerat, ubi ea, uel deſierat, uel ſi aſſidue inhærebat, ſi certe ſe inclinauerat, cibum dabat. Nihil autem horum utique perpetuum eſt. Nam poteſt primo die primus cibus dandus eſſe, poteſt ſecundo, poteſt tertio, poteſt non niſi quarto, aut quinto, poteſt poſt unam acceſſionem, poteſt poſt duas, poteſt poſt plures. Refert enim qualis morbus ſit, quale corpus, quale cœlum, quæ ætas, quod tempus anni. minimeq́ue in rebus multum inter ſe differentibus quod intermittendum nõ eſt. perpetuum eſſe præceptum temporis poteſt. In morbo, qui plus uirium aufert, celerius cibus dandus eſt. itemq́ue eo cœlo, quo magis digerit. Ob quam cauſam in Africa nullo die æger abſtineri recte uidetur. Maturius etiam puero, quàm iuueni. æſtate, quã hyeme dari debet. Vnum illud eſt, quod ſemper ubique ſeruandum eſt, ut ægri uires ſubinde aſſidens medicus inſpiciat, & quandiu ſupererunt, abſtinentia pugnet, ſi imbecilitatem uereri cœperit, cibo ſubueniat. Id enim eius officium eſt, ut ægrum neque ſuperuacua materia oneret, neque imbecillitatem fami prodat. Idque apud Eraſiſtratum quoque inuenio, qui quamuis parum docuit quando uenter, quando corpus ipſum exinaniretur, dicendo tamen hæc eſſe uiſenda, & tum cibum dandum, cum corpori deberetur, ſatis oſtendit dum uires ſupereſſent, dari non oportere, ne deficerent, conſulendum eſſe. Ex his autem intelligi poteſt ab uno medico multos non poſſe curari, eumq́ue, ſi artifex eſt, idoneum eſſe, qui non multum ab ægro recedit, ſed qui quæſtui ſeruiunt, quoniam is maior ex populo eſt, libenter amplectuntur ea præcepta, quæ ſedulitatẽ non exigunt, ut in hac ipſa re. Facile eſt enim dies uel acceſſiones numerare his quoque, qui ægrum raro uident. ille aſſideat neceſſe eſt, qui, quod ſolum opus eſt, uiſurus eſt, quando nimis imbecillus futurus ſit, niſi cibum acceperit. In pluribus tamen ad initium cibi dies quartus aptiſſimus eſſe conſueuit. Eſt autem alia etiam de diebus ipſis dubitatio, quoniam antiqui potiſſimum impares ſequebantur, eoſq́ue, tanquam tunc de ægris iudicaretur, κρισίμους nominabant. Hi erant dies tertius, quintus, ſeptimus, quartusdecimus, uigeſimus primus, ita ut ſumma potentia ſeptimo, deinde quartodecimo, deinde uni & uigeſimo daretur. Igitur ſic ægros nutriebant, ut dierum imparium acceſſiones expectarent. deinde poſtea cibum quaſi leuioribus acceſſionibus inſtantibus darent, adeo ut Hippocrates ſi alio die febris deſiſſet, recidiuam timere ſit ſolitus. Id Aſclepiades iure ut uanũ repudiauit. neque in ullo die quia par, imparue eſſet, his uel maius, uel minus periculum eſſe dixit. Interdum enim peiores dies pares fiunt, & opportunius poſt eorũ acceſſiones cibus datur. Nonnunquam etiam in ipſo morbo dierum ratio mutatur, fitq́ue grauior, qui remiſſior eſſe conſueuerat. atque ipſe quartusdecimus par eſt, in quo eſſe magnam uim antiqui fatebãtur. Qui cum octauum primi naturam habere contenderent, ut ab eo ſecundus ſeptenarius numerus inciperet, ipſi ſibi repugnabant non octauum, neque decimum, neque duodecimum diem ſumendum, quaſi potentiorem. Plus enim tribuebant nono, & undecimo. Quod cum feciſſent ſine ulla probabili ratione, ab undecimo non ad tertiumdecimum, ſed ad quartumdecimum tranſibant. Eſt etiam apud Hippocratem ei, quẽ ſeptimus dies liberaturus ſit, quartum eſſe grauiſſimũ. Ita illo quoque auctore in die pari, & grauior febris eſſe poteſt, & certa futuri nota. Atque idem alio loco quartum quemque diem, ut in utrunque efficaciſſimum apprehendit, ideſt quartum, ſeptimum, undecimum, quartumdecimum, decimumſeptimum, in quo & ab impari ad paris rationem tranſit. & ne hoc quidem propoſitum cõſeruauit, cum à ſeptimo die undecimus non quartus, ſed quintus ſit. adeo apparet quacũque ratione ad numerum reſpeximus, nihil rationis ſub illo quidem auctore reperiri. Verum in his quidem antiquos tunc celebres admodum pythagorici numeri fefellerunt, cum hic quoque medicus non numerare dies debeat, ſed ipſas acceſſiones intueri, & ex his coniectare quando dandus cibus ſit. Illud autem magis ad rem pertinet ſcire, num oporteat dari cum iam bene uenæ conquieuerunt, aut etiam num manentibus reliquijs febris. Antiqui enim quàm integerrimis corporibus alimentum offerebant. Aſclepiades inclinata quidem febre, ſed adhuc tamẽ inhærente in quo unam rationem ſecutus eſt, non quo non ſit interdum maturius cibus dandus, ſi mature timetur altera acceſſio, ſed quo ſcilicet quàm ſaniſſimo dari debeat. Minus enim corrumpitur quod integro corpori infertur. Neque tamen uanum eſt quod Themiſoni uidebatur, ſi duabus horis integer futurus eſſet æger, ſatius eſſe tunc dare, ut ab integro corpore potiſſimum diduceretur. Nam ſi diduci tam celeriter poſſet, id eſſet optimum. Sed cum hoc breue tempus non præſtet, ſatius eſſe principia cibi à decedente febre, quàm reliquias ab incipiente excipi. ita ſi longius tempus ſecundum eſt, quam integerrimo dandus eſt, ſi breue, etiam antequam ex toto integer fiat. Quo loco uero integritas eſt, eodem eſt remiſſio, ſi qua maxime in febre continua poteſt eſſe. Atque hic quoque quæritur utrum tot horæ expectandæ ſint, quot febrem habuerunt. an ſatis ſit primam partem earum præteriri, ut ægris iocundius inſidat, quibus interdum non uacat. Tutiſſimum eſt autem ante totius acceſſionis tempus præterire. quamuis ubi longa febris fuit, poteſt indulgeri ægro maturius, dum tamen ante minime pars dimidia prætereatur. Idq́ue non in ea ſola febre, de qua proxime dictum eſt, ſed in omnibus ita ſeruandum eſt.

De febrium ſpeciebus, & ſingularum curationibus, & primo quando cibus febricitantibus dandus ſit. Cap. V.

Hæc magis per omnia genera febrium perpetua ſunt: nunc ad ſingulas earum ſpecies deſcendam. Igitur ſi ſemel tantum acceſſit, deinde deſijt: eaque uel ex inguine, uel ex laſſitudine, uel ex æſtu, alia'ue ſimili re fuit ſic. ut interior nulla cauſa metum fecerit: poſtero die cum tempus acceſſionis ita tranſijt, ut nihil mouerit: cibus dari poteſt. At ſi ex alto calor uenit: & grauitas uel capitis, uel præcordiorum ſecuta eſt: neque apparet quid corpus confuderit, quãuis unam acceſſionem ſecuta integritas eſt: tamen quia tertiana timeri poteſt, expectandus eſt dies tertius: & ubi acceſſionis tempus præterijt, cibus dãdus eſt, ſed exiguus, quia quartana, quoque timeri poteſt. Et die quarto demum: ſi corpus integrum eſt: eo cum fiducia utendum. Si uero poſtero, tertio'ue, aut quarto die ſecuta febris eſt: ſcire licet morbum eſſe. Sed tertianarũ, quartanarumque, quarum & certus circuitus eſt: & finis integer: & quia liberaliter quieta tempora ſunt expeditior ratio eſt. De quibus ſuo loco dicam. Nunc uero eas explicabo. quę quotidie urgent. Igitur tertio quoque die cibus ægro commodiſſime datur: ut alter febrem minuat: alter uiribus ſubueniat. Sed his dari debet ſi quotidiana febris eſt, quæ ex toto deſinat: ſimul atque corpus integrum factum eſt: ſi, quãuis non acceſſiones, febres tamen iunguntur: & quotidie quidem increſcunt: ſed ſine integritate tamen remittunt: cum corpus ita ſe habet, ut maior remiſſio non expectetur. Si altero die grauior: altero leuior acceſsio eſt poſt grauiorem. fere' uero grauiorem acceſſionem leuior nox ſequitur. quo fit ut grauiorem acceſſionem nox quoque triſtior antecedat. At ſi continuatur febris: neque leuior unquam fit: & dari cibum neceſſe eſt: quando dari debeat, magna quidem diſſenſio eſt. Quidam, quia fere' remiſſius matutinum tempus ægris eſt: tunc putant dandum. quod ſi reſpondet, non quia mane eſt: ſed quia remiſſior eſt æger: dari debet. Si uero ne tunc quidem ulla requies ægris eſt: hoc ipſo peius id tempus eſt: quod cum ſua natura melius eſſe debeat: morbi uitio non eſt: ſimulque inſequitur tempus meridianum: à quo cum omnis æger fere' peior fiat: timeri poteſt ne ille magis etiam quàm ex conſuetudine urgeatur. Igitur alij ueſpere tali ægro cibum dant. Sed cum eo tempore fere' peſſimi ſint, qui ægrotant: uerendum eſt: ne ſi quid tunc mouerimus: fiat aliquid aſperius. Ob hæc ad mediam noctem decurro: ideſt finito iam grauiſſimo tempore, eodemque longiſſime diſtante: ſecuturis uero ante lucanis horis, quibus omnes fere' maxime dormiunt: deinde matutino tempore, quod natura ſua leuiſſimum eſt. Si uero febres uagæ ſunt: quia uerendum eſt, ne cibum ſtatim ſubſequantur: quandocũque quis ex acceſsione leuatus eſt: hunc debet aſſumere. At ſi plures acceſſiones eodem die ueniunt: conſiderare oportet, pares ne per omnia ſint: quod uix fieri poteſt: an impares. Si per omnia pares ſunt: poſt eam potius acceſsionem cibus dari debet: quæ non inter meridiem, & ueſperũ deſinit. Si impares ſunt: conſiderandum eſt quo diſtent. Nam ſi altera grauior, altera leuior eſt: poſt grauiorem dari debet. ſi altera longior, altera breuior: poſt longiorem. ſi altera grauior, altera longior eſt: conſiderandum eſt utra magis affligat: illa ui, an hæc tempore: & poſt eam dandus eſt. Sed plane' plurimum intereſt: quantæ: qualesque inter eas remiſſiones ſint. Nam ſi poſt alteram febrem motio manet: poſt alteram integrum corpus eſt: integro corpore cibo tempus aptius eſt. Si ſemper febricula manet: ſed alterum tamen longius tempus remiſsionis eſt: id potius eligendum eſt: adeo ut ubi acceſſiones continuatur, protinus inclinata priore dandus cibus ſit. Et enim perpetuum eſt, ad quod omne conſilium dirigi poteſt: cibum quàm maxime ſemper ab acceſſione futura reducere: & hoc ſaluo dare quàm integerrimo corpori. quod non inter duas tantum, ſed etiam inter plures acceſsiones ſeruabitur. Sed cum ſit aptiſſimum tertio quoque die cibum dare: tamen ſi corpus infirmum eſt, quotidie dãdus eſt: multoque magis ſi continentes febres ſine remiſſione ſunt: quanto magis corpus affligunt, aut ſi duæ, plures'ue acceſsiones eodem die ueniunt. Quæ res efficit, ut & a' primo die protinus cibus dari quotidie debeat. Si protinus uenæ conciderunt: & ſæpius eodem die, ſi inter plures acceſſiones ſubinde uis corpori deeſt. Illud tamen in his ſeruãdum eſt: ut poſt eas febres minus cibi detur, poſt quas, ſi per corpus liceret, omnino non daretur. Cum uero febris inſtet, incipiat, augeatur, conſiſtat, decedat, deinde in deceſſione conſiſtat, aut finiatur: ſcire licet optimum cibo tempus eſſe febre finita. deinde cum deceſſio eius conſiſtit. tertium ſi neceſſe eſt, quã docunque decedit, cætera omnia periculoſa eſſe. Si tamen propter infirmitatem neceſsitas urget, ſatius eſſe, conſiſtente iam incremento febris, aliquid offerre: quàm increſcente. Satius eſſe inſtante, quàm incipiente: cum eo tamen ut nullo tempore is qui deficit, non ſit ſuſtinendus. Neque hercule ſatis eſt ipſas tantum febres medicum intueri: ſed etiam totius corporis habitum: & ad eum dirigere curationem, ſeu ſuperſunt uires, ſeu deſunt: ſeu quidam mali affectus interueniunt. Cum uero ſemper ægros ſecuros agere conueniat, ut corpore tantum, non etiam animo laborent: tum præcipue ubi cibum ſumpſerunt. Itaque ſi qua ſunt quæ exaſperatura eorum animos ſunt: optimum eſt eadem ægrotantium notitiæ ſubtrahere. ſi id fieri non poteſt: ſuſtinere tamen poſt cibum uſque ſomni tempus, & cum experrecti ſunt, tunc exponere.

Quando potiones febricitantibus dari expediat. Cap. VI.

Sed de cibo facilior quidem cum ægris ratio eſt: quorum ſæpe ſtomachus hunc reſpuit: etiam ſi mens concupiſcit. De potione uero ingens pugna eſt: eoque magis, quo maior febris eſt. Hæc enim ſi-

tim accendit,& tum maxime aquam exigit,cum illa periculoſiſſima eſt. Sed docendus æger eſt ubi febris conquieuerit,protinus ſitim quoque quieturam,longioremq́ue acceſſionem fore,ſi quod ei datum fuerit alimentum.ita celerius eum deſinere ſitire qui non bibit. Neceſſe eſt tamen quanto facilius etiam ſani famem,quàm ſitim ſuſtinent,tanto magis ægris in potione,quàm in cibo indulgere. Sed primo quidem die nullus humor dari debet, niſi ſubito ſic uenæ conciderunt, ut cibus quoque dari debeat. Secundo uero, cæterisq́ue etiã,quibus cibus non dabitur,tamen ſi magna ſitis urgebit,potio dari poteſt. Ac ne illud quidem ab Heraclide Tarentino dictum ratione caret,ubi aut bilis ægrum,aut cruditas male habet, expedire quoque per modicas potiones miſceri nouam materiam corruptæ. Illud uidendum eſt, ut qualia tempora cibo leguntur,talia potioni quoque,ubi ſine illo datur,deligantur, aut cum ægrum dormire cupiemus. quod fere ſitis prohibet. Satis autem conuenit,cum omnibus febricitantibus nimius humor alienus ſit, tũ præcipue eſſe fœminis,quæ ex partu in febres inciderunt. Sed cum tempora cibo,potioniq́ue, febris & remiſſionis ratio det,non eſt expeditiſſimum ſcire,quando æger febricitet,quando melior ſit, quando deficiat,ſine quibus diſpenſari illa non poſſunt. Venis enim maxime credimus fallaciſſimæ rei, quia ſæpe iſtæ leniores,celeriores'ue ſunt,& ætate,& ſexu,& corporum natura. Et plerunque ſatis ſano corpore ſi ſtomachus infirmus eſt,nonnunquã etiã incipiente febre ſubeunt,& quieſcunt,ut imbecillus is uideri poſſit, cui facile laturo grauis inſtat acceſſio. Contra ſæpe eas concitat,& reſoluit ſol,balneum; & exercitatio,& metus,& ira,& quilibet alius animi affectus,adeo ut cum primum medicus uenit, ſolicitudo ægri dubitantis quomodo ille ſe habere uideatur,eas moueat.ob quam cauſam periti medici eſt, non protinus ut uenit apprehendere manu brachium.ſed primum reſidere hilari uultu, percontariq́ue quemadmodũ ſe habeat, & ſi quis eius metus eſt,eum probabili ſermone lenire.tum deinde eius corpori manum admouere. quas uenas autem conſpectus medici mouet,quã facile mille res turbant. Altera res eſt,cui credimus,calor ęque fallax.nã hic quoque excitatur ęſtu,labore,ſomno,metu, ſolicitudine. Igitur intueri quidem omnia etiã iſta oportet.ſed his non omnia credere,ac protinus quidem ſcire non febricitare eum, cuius uenæ naturaliter ordinatæ ſunt,teporq́ue talis eſt.qualis eſſe ſanis ſolet. Non protinus autem ſub calore,motuq́ue febrem ſe ſe concipere.ſed ita ſi ſumma quoque arida inęqualiter cutis eſt,ſi calor,& in fronte eſt,& ex imis pręcordijs oritur.ſi ſpiritus ex naribus cum feruore prorumpit ſi color,aut rubore, aut pallore nouo mutatus eſt,ſi oculi graues,& aut perſicci,aut ſubhumidi ſunt,ſi ſudor cum fit,inæqualis eſt,ſi uenæ nõ ęquis interuallis mouentur. Ob quam cauſam medicus, neque in tenebris, neque à capite ægri debet reſidere, ſed illuſtri loco aduerſus eum,ut omneis notas ex uultu quoque cubantis perſpiciat. Vbi uero febris fuit atque decreuit,expectari oportet num tempora,partes'ue corporis aliæ paulum madeſcant,quæ ſudorem uenturum eſſe teſtentur.ac ſiqua nota eſt,tunc demum dare potui calidam aquam, cuius ſalubris effectus eſt,ſi ſudorem per omnia membra diffundit. Huius autem rei cauſa continere æger ſub ueſte ſatis multa manus debet,eademq́ue crura,pedesq́ue contegere,qua male plerique ægros in ipſo impetu febris, peſſimeq́ue ubi ardens ea eſt,male habent. Si ſudare corpus cœpit, linteum tepefacere oportet, paulatimq́ue ſingula membra detergere. At ubi ſudor omnis finitus eſt, aut ſi is non uenit, ubi quàm maxime potuit, idoneus eſſe cibo æger uidetur,ſub ueſte leniter ungendus eſt, tum detergendus, deinde ei cibus dandus Cibus autem febricitãtibus humidus eſt aptiſſimus,aut humori certe quàm proximus, utique ex materia. quàm leuiſſima,maximeq́ue ſorbitio.eaq́ue,ſi magnæ febres fuerunt,quã tenuiſſima eſſe debet. Mel quoque deſpumatum huic recte adijcitur,quo corpus magis nutriatur,ſed id,ſi ſtomachum offendit,ſuperuacuum eſt,ſicut ipſa quoque ſorbitio. Dari uero in uicem eius poteſt,uel intrita ex aqua calida,uel alica elota. Si firmus eſt ſtomachus,& compreſſa aluus,ex aqua mulſa.ſi uel ille languet,uel hæc profluit,ex poſca. Et primo quidem cibo id ſatis eſt.ſecundo uero aliquid adijci poteſt,ex eodem tamen genere materie,uel olus,uel conchilium,uel pomum. Et dum febres quidem increſcunt,hic ſolus idoneus cibus eſt. Vbi uero aut deſinunt,aut leuantur, ſemper quidem incipiendum eſt ab aliquo ex materia leuiſſima, adijciendum uero aliquid ex media,ratione habita ſubinde,& uirium hominis,& morbi. Ponendi uero ægro uarij cibi ſicut Aſclepiades præcepit,tum demum ſunt,ubi faſtidio urgetur,neque ſatis uires ſufficiunt, ut paulum ex ſingulis deguſtando famẽ uitet. At ſi neque uis,neque cupiditas deeſt,nulla uarietate ſolicitandus ęger eſt,ne plus aſſumat,quâm concoquat. Neque uerum eſt,quod ab eo dicitur, facilius cõcoqui cibos uarios: eduntur enim facilius.ad concoctionem autem materiæ genus,& modus pertinent. Neque inter magnos dolores,ut neque increſcente morbo tutum eſt,ægrum cibo impleri, ſed ubi inclinata iam in melius ualetudo eſt. Sunt aliæ quoque obſeruationes in febribus neceſſarię.atque id quoque uidendum eſt,quod quidam ſolum præcipiunt, an aſtrictum corpus ſit,an profluat. quorum alterum ſtrangulat quod continet, alterum digerit.nam ſi aſtrictum eſt,ducenda aluus eſt,mouenda urina, eliciendus omni modo ſudor. In hoc genere morborum ſanguinem etiam miſiſſe,concuſſiſſe uehementibus geſtationibus, corpus in lumine habuiſſe,imperaſſe famem,ſitim,uigiliam prodeſt. Vtile eſt etiam ducere in balneum, prius demittere in ſolium,tum ungere,iterum ad ſolium redire,multaq́ue aqua fouere inguina, interdum etiam oleum in ſolio cum aqua calida miſcere,uti cibo rarius,& ſerius tenui,ſimplici,molli,calido,exiguo,maximeq́ue oleribus,qualia ſunt,lapatium,urtica,malua,uel iure etiam cõcharum,muſculorum'ue,aut locuſtarum, neque danda caro niſi elixa eſt. At potio eſſe debet magis liberalis,& ante cibum, & poſt hunc, & cum hoc ultra quàm ſitis coget. Poteritq́ue à balneo etiam pinguius,aut dulcius dari uinum.poterit ſemel, aut bis interponi græcum ſalſum. Contra uero ſi corpus profluet, ſudor coercendus, quies adhibenda erit tenebris, ſomnoq́ue,quandocunque uolet,utendum.nõ niſi leui geſtatione corpus agitandum,& pro genere mali ſubueniendum.

ſubueniendum. Nam ſi uenter fluit, aut ſi ſtomachus non continet, ubi febris decreuit, liberaliter oportet aquam tepidam potui dare, & uomere cogere, niſi aut fauces, aut pręcordia, aut latus dolet, aut uetus morbus eſt. Si uero ſudor exercet, duranda cutis eſt, uel nitro, uel ſale, quæ cum oleo miſcentur. At ſi leuius id uitium eſt, oleo corpus ungendum eſt. ſi uehementius, roſa, uel melino, uel myrteo, cui uinum auſterum ſit adiectum. Quiſquis autem fluore æger eſt, cum uenit in balneum, prius ungendus, deinde in ſolium demittendus eſt. Si in cute uitium eſt, frigida quoque, quâm calida aqua melius utetur. Vbi ad cibum uentum eſt, dari debet is ualens, frigidus, ſiccus ſimplex, qui quam minime corrumpi poſſit, panis toſtus, caro aſſa, uinum aſperum, uel certe ſubauſterum, ſi uenter profluit, calidum, ſi ſudores nocent, uomitusque ſunt, frigidum.

Quomodo peſtilentes febres curari debeant. Cap. VII.

Deſiderat etiam propriam animaduerſionem in febribus peſtilentiæ caſus. In hac minime utile eſt, aut, fame, aut medicamentis uti, aut ducere aluum. Si uires ſinunt, ſanguinem mittere optimum eſt, præcipueque ſi cum dolore febris eſt. Si id parum tutum eſt, ubi febris, aut tenuata eſt, aut leuata eſt, uomitu pectus purgare. Sed in hoc maturius, quàm in alijs morbis ducere in balneum opus eſt, uinum calidum, & meracius dare, & omnia glutinoſa. inter quæ quoque carnem generis eiuſdem. Nam quo celerius eiuſmodi tempeſtates corripiũt, eo maturius auxilia, etiam cum quadam temeritate rapienda ſunt. Quod ſi puer eſt, qui laborat, neque tantum robur eius eſt, ut ſanguis mitti poſſit, ſiti ei utendum eſt, ducenda aluus, uel aqua, uel ptiſanæ cremore, tum demum is leuibus cibis nutriendus. Et ex toto non ſic pueri ut uiri curari debent. Ergo, ut in alio quoque genere morborum parcius in his agendum eſt. Non facile ſanguinem mittere, non facile ducere aluum, non cruciare uigilia, fameue, aut nimia ſiti, conuenit. Vomitus poſt febrem eliciendus eſt. deinde dandus cibus ex leuiſſimis, tum is dormiat, poſtero quoque die ſi febris manet, abſtineatur. Tertio ad ſimilem cibum redeat. Dandaque opera eſt quantum fieri poteſt, ut inter opportunam abſtinẽtiam ciboſque opportunos, omiſſis cæteris, nutriatur. Si uero ardens febris extorret, nulla medicamenti danda potio eſt, ſed in ipſis acceſſionibus oleo, & aqua refrigerandus eſt, quæ miſcenda manu ſunt, donec albeſcant, & conclaui tenendus, quo multum, & purum aerem trahere poſſit, neque multis ueſtimentis ſtrangolandus, ſed admodum leuibus tantum uelandus eſt. Poſſunt etiam ſuper ſtomachum imponi folia uitis in aqua frigida tincta. Ac ne ſiti quidem nimia uexandus eſt. alendus maturius eſt, ideſt à die tertio, & ante cibum. iſdem perungendus. Si pituita in ſtomacho coijt, inclinata iam acceſſione uomere cogendus eſt, & tunc dandum frigidum olus, aut pomum ex his, quæ ſtomacho conueniunt. Si ſiccus manet ſtomachus, protinus, uel ptiſanę, uel alicæ, uel orizæ cremor dandus eſt, cum quo recens adeps cocta ſit. Cum uero in ſummo incremento morbus eſt, utique non ante diem quartum magua ſiti antecedente, frigida aqua copioſe præſtanda eſt, ut bibat etiam ultra ſacietatem, & cum iam uenter, & præcordia ultra modum repleta, ſatiſque refrigerata ſunt, uomere debet. Quidam ne uomitum quidem exigunt, ſed ipſa aqua frigida, tantum ad ſatietatem data, pro medicamento utuntur. Vbi utrumlibet factum eſt, multa ueſte operiendus eſt, & collocandus ut dormiat. Fereque poſt longam ſitim, & uigiliam, poſt multam ſatietatem, poſt infractum calorem, plenus ſomnus uenit, per quem ingens ſudor effunditur. idque præſentiſſimum auxilium eſt. Sed in his tamen, in quibus præter ardorem nulli dolores, nullus præcordiorum tumor, nihil prohibens, uel in thorace, uel in pulmone, uel in faucibus, non ulcus, nõ deiectio, non profluuiũ alui fuit. Siquis autem in eiuſmodi febre leuiter tuſſit, is neque uehementi ſiti conflictatur, neque bibere aquam frigidam debet, ſed eo modo curandus eſt quo in cæteris febribus præcipitur.

Curatio ſemitertianæ febris, quæ hemitritæos dicitur. Cap. VIII.

At ubi id genus tertianæ eſt, quod ἡμιτριταῖον medici appellant, magna cura opus eſt, ne id fallat. Habet enim plerunque frequentiores acceſſiones, deceſſioneſque, ut aliud morbi genus uideri poſſit, porrigitque febris inter horas uigintiquatuor, & triginta ſex, ut quod idem eſt, non idem eſſe uideatur. Et magnopere neceſſarium eſt, neque dari cibum, niſi in ea remiſſione, quæ uera eſt, & ubi ea uenit, protinus dari, plurimique ſub alterutro curantis errore ſubito moriũtur. ac niſi magnopere aliqua res prohibet, inter initia ſanguis mitti debet, tum dari cibus, qui neque incitet febrem, & tamen longũ eius ſpatium ſuſtineat.

Curatio lentarum febrium. Cap. IX.

Nonnunquam etiam lentæ febres ſine ulla remiſſione corpus tenent, ac neque cibo, neque ulli remedio locus eſt. In hoc caſu medici cura eſſe debet, ut morbum mutet. Fortaſſe enim curationi opportunior fiet. Sæpe igitur ex aqua frigida, cui oleum ſit adiectum, corpus eius pertractandum eſt. quoniam interdum ſic euenit, ut horror oriatur, & fiat initium quoddam noui motus, exque eo cum magis corpus incaluit, ſequatur etiam remiſſio. In his frictio quoque ex oleo, & ſale ſalubris uidetur. at ſi diu frigus eſt, & torpor, & iactatio corporis, non alienum eſt in ipſa febre dare mulſi tres, aut quatuor cyathos, uel cum cibo uinum bene dilutum. Intenditur enim ſæpe ex eo febris, & maior ortus calor, ſimul & priora mala tollit, & ſpem remiſſionis in ea curatione oſtendit. Neque hercule iſta curatio noua eſt, qua nunc quidam

traditos ſibi ægros,qui ſub cautioribus medicis trahebantur,interdum contrarijs remedijs ſanant.ſi quidē apud antiquos quoque ante Erophilum,& Eraſiſtratum,maximeque poſt Hippocratem,fuit Petro quidam,qui febricitantem hominem ubi acceperat,multis ueſtimentis operiebat,ut ſimul calorem ingentem, ſitimque excitaret.Deinde ubi paulum remitti cœperat febris,aquam frigidam potui dabat,ac ſi mouerat ſudorem,explicuiſſe ſe ægrum iudicabat.ſi non mouerat,plus etiam aquæ frigidæ ingerebat, & tum uomere cogebat.Si alterutro modo febre liberauerat,protinus ſuillam aſſam,& uinum homini dabat. Si nō liberauerat,decoquebat aquam ſale adiecto, eamque bibere cogebat, ut mouendo uentrem purgaret. & intra hæc omnis eius medicina erat.eaque non minus grata fuit his, quos Hippocratis ſucceſſores non refecerant,quàm nunc eſt his,quos Erophili,uel Eraſiſtrati æmuli diu tractos non expedierunt. Neque ideo tamen non eſt temeraria iſta medicina,quia plures,ſi protinus à principijs excepit,interemit. Sed cum eadem omnibus conuenire non poſſint,ferè quos ratio non reſtituit,temeritas adiuuat. Ideoque eiuſmodi medici melius alienos ægros, quam ſuos nutriunt. Sed eſt circunſpecti quoque hominis, & nouare interdum, & augere morbum,& febres accendere, quia curationem, ubi id quod eſt, non recipit, poteſt recipere id, quod futurum eſt.

Remedia in febribus ad capitis dolorem, & præcordiorum inflammationem, & ariditatem,& ſcabritiem linguæ. *Cap.* X.

Conſiderandum etiam eſt febres ne ſolæ ſint,an alia his quoque mala accedant.ideſt num caput doleat,num lingua aſpera,num præcordia intenta ſint. Si capitis dolores ſunt, roſam cum aceto miſcere oportet,& in id ingerere,deinde habere duo pittacia, quæ latitudinem frontis, longitudinemque æquent. Ex his inuicem alterum in aceto,& roſa habere, alterum in fronte, aut intinctam ijſdem lanam ſuccidam imponere. Si acetum offendit,pura roſa utendum eſt. Si roſa ipſa lædit,oleo acerbo. ſi iſta parum iuuant, teri poteſt,uel iris arida,uel nuces amaræ,uel quælibet herba ex refrigerantibus. Quorum quidlibet ex aceto impoſitum dolorem minuit,ſed magis aliud in alio. Iuuat etiam panis cum papauere iniectus, uel cum roſa,ceruſſa,ſpuma'ue argenti. Olfacere quoque,uel ſerpillum,uel anethum non alienum eſt. At ſi in præcordijs inflammatio,& dolor eſt, primo ſuper imponenda ſunt cataplaſmata reprimentia, ne ſi calidiora fuerint,plus eo materiæ concurrat. Deinde ubi prima inflammatio ſe remiſit,tunc demum ad calida,& humida ueniendum eſt,ut ea quæ remanſerint,diſcutiant. Notæ uero inflammationis ſunt quatuor, rubor, & tumor cum calore,& dolore. Quo magis errauit Eraſiſtratus,qui febrem nullā ſine hac eſſe dixit. Ergo ſi ſine inflammatione dolor eſt,nihil imponendum eſt. Hunc enim ſtatim ipſa febris ſoluit. At ſi neque inflammatio,neque febris,ſed tantum præcordiorum dolor eſt,protinus calidis,& ſiccis fomentis uti licet. Si uero lingua ſicca eſt,& ſcabra,detergēda primū penicillo eſt ex aqua calida. deinde ungēda mixtis inter ſe roſa,& melle. Mel purgat,roſa reprimit, ſimulque ſiceſcere non ſinit. At ſi ſcabra non eſt, ſed arida, ubi penicillo deterſa eſt,ungi roſa debet,cui ceræ ſit paulum adiectum.

Remedia contra frigus,quod febrem præcedit. *Cap.* XI.

Solet etiam ante febres eſſe frigus,idque uel moleſtiſſimū morbi genus eſt. Vbi id expectatur,omni potione prohibendus æger eſt.hæc enim paulo ante data multum mali adijcit. Item maturius ueſte multa tegendus eſt.admouenda partibus his,pro quibus metuimus,ſicca & calida fomenta,ſic,ne ſtatim uehementiſſimi calores incipiant,ſed paulatim accreſcant. Perfricandę quoque eæ partes manibus unctis ex uetere oleo ſunt, eique adijciendum aliquid ex calefacientibus. Contentique medici quidam una frictione etiam ex quolibet oleo ſunt. In harum febrium remiſſionibus nonnulli tres,aut quatuor ſorbitionis cyathos etiamnum ultra manente febre dant.deinde ea benefinita reficiunt ſtomachum cibo frigido,& leni. Ego tum hoc puto tentandum,cum parum cibus ſemel,& poſt febrem datus prodeſt.ſed curioſe perſpiciendum eſt,ne tempus remiſſionis decipiat. Sæpe enim in hoc quoque genere ualetudinis iam minui febris uidetur,& rurſus intenditur.itaque ei remiſſioni credendum eſt,quæ etiam immoratur,& iactationē, fœtoremque quendam oris,quem ὄζειν græci uocant,minuit. Illud ſatis conuenit,ſi quotidie pares acceſſiones ſunt,quotidie paruum cibum dādum.ſi impares,poſt grauiorem cibum,poſt leuiorem, aquā mulſam.

Curatio horroris in febribus. *Cap.* XII.

Horror autem eas ferè febres antecedit,quæ certum habent circuitum,& ex toto remittuntur. Ideoque tutiſſimæ ſunt,maximeque curationes admittunt. Nam ubi incerta tempora ſunt,neque alui ductio, neque balneum,neque uinum,neque medicamentum aliud recte datur. incertum eſt enim quando febris uentura ſit,ita fieri poteſt,ut ſi ſubito uenerit,ſumma in eo pernicies ſit, quod auxilij cauſa ſit inuentum. Nihilque aliud fieri poteſt,quàm uti primis diebus bene abſtineatur æger. deinde ſub deceſſu febris eius, quæ grauiſſima eſt,cibum ſumat.at ubi certus circuitus eſt,facilius omnia illa tentantur, quia facilius proponere nobis,& acceſſionum,& deceſſionum uices poſſumus. In his autem cum ueterauerunt,utilis famis non eſt. Primis tantummodo diebus ea pugnandum eſt,deinde diuidenda curatio eſt,& ante horror, tum febris diſcutiēda. Igitur cum primum aliquis inhorruit,& ex horrore incaluit, dare ei oportet potui tepidam

dam aquam ſubſalſam, & uomere eum cogere.nam fere' talis horror ab his oritur, quæ bilioſa in ſtomacho reſederunt.idem faciendum eſt,ſi proximo quoque circuitu æque ceſſit,ſæpe enim ſic diſcutitur. iam que quod genus febris ſit,ſcire licet.itaque ſub expectatione proxime acceſſionis, quæ inſtare tertia poteſt,deducendus in balneum eſt,dandaque opera eſt,ut per tempus horroris in ſolio ſit. ſi ibi quoque ſenſerit, nihilominus idem ſub expectatione acceſſionis quartæ faciat. ſi quidem eo quoque modo ſæpe id diſcutitur.ſi nec balneum quidem profuit,ante acceſſionem alium edat,aut bibat calidam aquam cum pipere,ſi quidem ea quoque aſſumpta calorem mouent,qui horrorem non admittit. Deinde eo modo quo in frigore præceptum eſt, antequàm inhorreſcere poſſit,operiatur. Fomentiſque protinus ualidioribus totum corpus circundare conuenit, maximæque inuolutis extinctis teſtis, & titionibus. Si nihilominus horror perruperit,multo oleo calefacto inter ipſa ueſtimenta,perfundatur,cui æque ex calefacientibus ali quid ſit adiectum.adhibeaturque frictio quantam is ſuſtinere poterit,maximeque in manibus.& pedibus, & ſpiritum ipſe contineat.neque deſiſtendum eſt etiam ſi horror eſt. Sæpe enim pertinacia iuuantis malum corporis uincit.Si quid euomuit,danda aqua tepida, iterumque uomere cogendus eſt, utendumque eiſdem eſt,donec horror finiatur. Sed prȩter hȩc,ducenda aluus eſt, ſi tardius horror quieſcit, ſi quidem id quoque exonerato corpori prodeſt. Vltima quoque poſt hæc auxilia ſunt geſtatio,& frictio. Cibus autē in eiuſmodi morbis maxime dandus eſt,qui mollem aluum præſtet. Caro glutinoſa, uinum cum dabitur, auſterum.

Curatio quotidianæ febris. Cap. XIII.

Hæc ad omnes circuitus febrium pertinent.diſcernendæ tamen ſingulȩ ſunt,ſicut rationem habent diſſimilem.ſi quotidiana eſt,triduo primo magnopere abſtinere oportet,tum cibis altero quoque die uti. Si res inueterauerit,poſt febrem experiri balneum,& uinum, magiſque ſi horrore ſublato hæc ſupereſt.

Curatio tertianæ febris. Cap. XIIII.

Si tertiana uero,quȩ ex toto intermittit,aut quartana eſt,medijs diebus,& ambulationibus uti oportet,alijſque exercitationibus,& unctionibus.quidam ex antiquioribus medicis Cleophantus in hoc genere morborum multo ante acceſſionem caput ægri multa calida aqua perfundebat, deinde uinum dabat. quod quamuis pleraque eius uiri præcepta ſecutus eſt Aſclepiades,recte tamen præterijt.Eſt enim anceps ipſe,ſi tertiana febris eſt,tertio die poſt acceſſionem dicit aluum duci oportere. quinto poſt horrorem uomitum elicere.deinde poſt febrem,ſicuti illi mos erat, adhuc calidis dare cibum, & uinum. ſexto die in lectulo detineri.ſic enim fore ne ſeptimo die febris accedat. Id ſæpe fieri poſſe ueriſimile eſt. Tutius tamen eſt,ut hoc ipſo ordine utamur tria remedia,uomitus,alui ductionis,uini potus per triduum,ideſt die tertio & quinto,& ſeptimo tentare. nec uinum niſi poſt acceſſionem die ſeptimo bibat. Si uero primis diebus diſcuſſus morbus non eſt,inciditque in uetuſtatem,quo die febris expectabitur,in lectulo ſe cōtineat,poſt febrem perfricetur,tum cibo aſſumpto bibat aquam.poſtero die,quo cibo uacat,& ab exercitatione, unctioneque aqua tantum contentus conquieſcat.Et id quidem optimum eſt. Si uero imbecillitas urgebit, & poſt febrem uinum,& medio die paulum cibi debebit aſſumere.

Curatio quartanæ febris. Cap. XV.

Eadem in quartana facienda ſunt.Sed cum hȩc tarde admodum finiatur, niſi primis diebus diſcuſſa eſt,diligentius ab initio præcipiendum eſt,quid in ea debeat fieri. Igitur ſi cui cum horrore febris acceſſit, eaque deſijt,eodem die,& poſtero, tertioque continere ſe debet, & aquam tantummodo calidam primo die poſt febrem ſumere,biduo proximo quantum fieri poteſt ne hanc quidem.ſi quarto die cum horrore febris reuertitur,uomere ſicut ante prȩceptum eſt,deinde poſt febrem modicum cibum ſumere,uini quadrantem. Poſtero,tertioque die abſtinere,aqua tantummodo calida,ſi ſitiet, aſſumpta, ſeptimo die balneo frigus præuenire, abſtinere, continere ſe debet, & aqua tantummodo calida ſi ſitiet, ac tum ita nono die balneo frigus prȩuenire,ſi febris redierit,ducere aluum.ubi ex eo corpus conquieuerit, inunctione uehementer perfricari,eodem modo ſumere cibum,& uinum,biduo proximo ſe abſtinere frictione ſeruata. decimo die rurſus balneum experiri,& ſi poſtea febris acceſſit,æque perfricari.uinum copioſius bibere. ac ſi proximum eſt quies tot dierum, ut abſtinentia cum cæteris quæ præcipiuntur, febrem tollant. Si uero nihilominus remanet,aliud ex toto ſequendum eſt curationis genus,idque agendū, ut quod diu ſuſtinendum eſt,corpus facile ſuſtineat. Quo minus etiam curatio probari Heraclidis Tarentini debet, qui primis diebus ducendam aluum, deinde abſtinendum uſque in ſeptimum diem dixit. Quod ut ſuſtinere aliquis poſſit,tamen etiam febre liberatus,uix refectioni ualebit.adeo ſi febris ſæpius acceſſerit,concidet.Igitur ſi tertiodecimo die morbus remanebit, balneum neque ante febrem, neque poſt eam tentandum erit, niſi interdum iam horrore diſcuſſo.Horror ipſe per eadem,quæ ſupra prȩſcripta ſunt,expugnandus.Deinde poſt febrem oportebit ungi, & uehementer perfricari, cibum, & ualidum, & fortiter aſſumere. uino uti quantum libebit.poſtero die cum ſatis quieuerit,ambulare,exerceri,ungi,perfricari fortiter,cibum accipere ſine uino,tertio die abſtinere.quo die uero febrē expectabit,ante ſurgere, & exerceri, dareque operam

non oportet,ut in ipſam exercitationem tempus febris incurrat.ſic enim ſæpe illa diſcutitur. At ſi in opere occupauit,tum demum ſe recipere.In eiuſmodi ualetudine medicamenta ſunt,oleum,frictio, exercitatio,cibus,uinum.Si uenter aſtrictus eſt,ſoluendus eſt.Sed hæc facile ualidiores faciunt.ſi imbecillitas occupauit,pro exercitatione geſtatio eſt.Si ne hanc quidem ſuſtinet, adhibenda tamen frictio eſt. ſi hæc quoque uehemens onerat, intra quietem, & unctionem, & cibum ſiſtendum eſt, dandaq́ne opera eſt, ne qua cruditas in quotidianam id malum uertat. Nam quartana neminem iugulat. ſed ſi ex ea facta quotidiana eſt,in malis æger eſt.Quod tamen niſi culpa,uel ægri,uel curantis nunquam fit.

Curatio duarum quartanarum. Cap. XVI.

At ſi duæ quartanæ ſunt,neque hæ,quas propoſui,exercitationes adhiberi poſſunt,aut ex toto quieſcere opus eſt,aut ſi id difficile eſt,leuiter ambulare,conſidere diligenter inuolutis pedibus,& capite. Quoties febris acceſſit,& deſijt,cibum modicum ſumere,& uinum.reliquo tempore niſi imbecillitas urget,abſtinere. Aut ſi duæ febres penè iunguntur,poſt utranque cibum ſumere.deinde uacuo tempore,& moueri aliquid,& poſt unctionem cibo uti.Cum uero uetus quartana raro,niſi uere ſoluatur, utique eo tempore attendendum eſt ne quid fiat,quod ualetudinem impediat. Prodeſtq́ue in uetere quartana mutare ſubinde uictus genus,à uino ad aquam,ab aqua ad uinum,à lenibus cibis ad acres,ab acribus ad lenes tranſire, eſſe radicem,deinde uomere,iurèue pulli gallinacei uentrem reſoluere, oleum ad frictiones adijcere, calefacientia ante acceſſionem ſorbere,uel aceti cyathos duos, uel unum ſinapis cum tribus græci uini ſalſi, uel mixta paribus portionibus,& in aqua diluta,piper,caſtoreum,laſer,myrram.per hæc enim ſimiliaq́ue corpus agitandum eſt,ut moueatur ex eo ſtatu quo detinetur. Si febris quieuit,diu meminiſſe eius diei conuenit,eoq́ue uitare frigus, calorem,cruditatem,laſſitudinem. Facile enim reuertitur, niſi à ſano quoque aliquandiu timetur.

Curatio quotidianæ febris,quæ ex quartana facta ſit. Cap. XVII.

At ſi ex quartana quotidiana facta eſt,cum id uitio inciderit,per biduum abſtinere oportet. frictione uti,aquam tantummodo ueſperi potui dare.tertio die ſæpe fit ne febris accedat. ſed ſiue fuit, ſiue non fuit,cibus poſt acceſſionis tempus eſt dandus.at ſi manet,per biduum abſtinentia, quanta maxime imperari corpori poteſt,fricatione quotidie utendum eſt.

De tribus inſaniæ generibus,& primo de eius curatione,quæ à græcis phrenitis dicitur. Cap. XVIII.

Et febrium quidem ratio expoſita eſt.ſuperſunt uero alij corporis affectus, qui huic ſuperueniunt. ex quibus eos,qui certis partibus aſſignari nõ poſſunt,protinus iungam.Incipiam ab inſania,primamq́ue huius ipſius partem agrediar, quæ & acuta,& in febre eſt, græci φρενῖτιν appellant. Illud ante omnia ſcire oportet,interdum in acceſſione ægros deſipere,& loqui aliena. Quod non quidem leue eſt,neque incidere poteſt,niſi in febre uehementi,non tamen æque peſtiferum eſt. Nam plerunque breue eſſe conſueuit, leuatoq́ue acceſſionis impetu protinus mens redit.Neque id genus morbi remedium aliud deſiderat,quã quod in curanda febre pręceptum eſt.Phrenitis uero tum demum eſt, cum cõtinua dementia eſſe incipit, aut cum æger quamuis adhuc ſapiat,tamen quaſdã uanas imagines accipit.perfecta eſt ubi mens illis imaginibus addicta eſt.Eius autem plura genera ſunt,ſi quidem ex phreniticis alij hilares,alij triſtes ſunt,alij facilius continentur,& intra uerba deſipiunt.alij conſurgunt,& uiolenter quædam manu faciunt.atque ex his ipſis alij nihil niſi impetu peccant, alij etiam artes adhibent, ſummamq́ue ſpem ſanitatis in captandis maiorum operum occaſionibus præbent,ſed exitu deprehenduntur. Ex his autem eos qui intra uerba deſipiunt,aut leuiter etiam manu peccant,onerare aſperioribus coercitionibus ſuperuacuum eſt. Eos uero qui uiolentius ſe gerunt,uincire conuenit,ne uel alteri,uel ſibi noceant. Neque credendum eſt ſi uinctus aliquis dum leuari uinculis cupit,ſanum iam ſe fingat,quamuis prudenter,& miſerabiliter loquatur,quoniam is dolus inſanientis eſt.Ferè uero antiqui tales ægros in tenebris habebant, eo quod eis contrarium eſſe exterreri,& ad quietem animi tenebras ipſas conferre aliquid iudicabant. At Aſclepiades tanquam tenebris ipſis terrentibus in lumine habendos eſſe dixit,neutrnm tamen perpetuum eſt: alium enim lux, alium tenebræ magis turbant.reperiunturq́ue in quibus nullum diſcrimen deprehendi, uel hoc, uel illo modo poſſit.Optimum itaque eſt utrunque experiri,& habere eum,qui tenebras horret,in luce,eum qui lucem,in tenebris.At ubi nullum tale diſcrimen eſt,æger ſi uires habet,loco lucido, ſi non habet, obſcuro continendus eſt.Remedia uero adhibere ubi maxime furor urget, ſuperuacuũ eſt. ſimul enim febris quoque increſcit.itaque tum nihil niſi continendus æger eſt. Vbi uero res patitur, feſtinanter ſubueniendũ eſt. Aſclepiades perinde eſſe dixit his ſanguinem mitti,ac ſi trucidentur,rationem hanc ſecutus,quòd neque inſania eſſet, niſi febre intenta, neque ſanguis niſi in remiſſione eius recte mitteretur. Sed ipſe in his ſomnum multa frictione quęſiuit,cum & intentio febris ſomnum impediat,& frictio non niſi in remiſſione eius utilis ſit.Itaque hoc quoque auxilium debuit præterire.Quid igitur eſt? Multa in præcipiti periculo recte fiunt aliàs omittenda.& continuata quoque febris habet tempora,quibus & ſi non remittit,nõ tamen creſcit.Eſtque hoc ut non optimum,ſic tamen ſecundum remedij tempus. Quod ſi uires ægri patiuntur,

tiuntur,ſanguis quoque mitti debet. Nec minus deliberari poteſt an aluus ducenda ſit. tum interpoſito die conuenit caput ad cutem tondere,deinde aqua fouere.in aqua uerbenæ aliquæ decoctæ ſint,uel ex reprimentibus,aut prius fouere,deinde tondere,& iterum fouere,ac nouiſſime roſa caput, nareſque implere,offerre etiam naribus rutam ex aceto contritam, mouere ſternutamenta medicamẽtis in id efficacibus. Quæ tamen facienda ſunt in his,quibus uires non deſunt. Si uero imbecillitas eſt, roſa tantum caput adiecto ſerpillo,ſimilique aliquo madefaciendum eſt. Vtiles etiam in quibuſcunque uiribus herbæ duæ ſunt, ſolanum,& muralis, ſimul ex utraque ſucco expreſſo caput impleatur. cum ſe febris remiſerit, frictione utendum eſt.parcius tamen in his,qui nimis hilares,quàm in his qui nimis triſtes ſunt. Aduerſus omnium autem ſic inſanientium animos,gerere ſe pro cuiuſque natura neceſſarium eſt. Quorundã enim uani metus leuandi ſunt,ſicut in homine prædiuite famem timente incidit, cui ſubinde falſæ hæreditates nunciabantur. Quorundam audacia coercenda eſt, ſicut in his fit, in quibus continendis plagæ quoque adhibentur. Quorundam etiam intempeſtiuus riſus,& obiurgatione,& minis prohibendus eſt. Quorundam diſcutiendæ triſtes cogitationes,ad quod ſymphoniæ,& cymbala,ſtrepituſque proficiunt. Sæpius tamen aſſentiendum,quàm repugnandum eſt. paulatimq́ue, & non euidenter ab his, quæ ſtulte dicentur, ad meliora mens eius abducenda eſt. Interdum etiam elicienda ipſius intentio.ut fit in hominibus ſtudioſis literarum quibus liber legitur,aut recte ſi delectantur,aut perperam,ſi id ipſum eos offendit. emendando enim conuertere animum incipiunt. Quin etiã recitare,ſi qua meminerunt,cogẽdi ſunt. Ad cibum quoque quoſdã non deſiderantes reduxerunt hi,qui inter epulantes eos collocauerunt. Omnibus uero ſic affectis ſomnus & difficilis,& præcipue neceſſarius eſt.ſub hoc enim plerique ſaneſcunt. Prodeſt ad id, atque etiã ad mentem ipſam componendam crocinum unguentum cum irino in caput datum. Si nihilominus uigilant hi, quidam ſomnum moliuntur potui dando aquam,in qua papauer,aut ὑοσκύαμος decocta ſit,alij mandragorę mala puluino ſubijciunt,alij uel amomum,uel ſicamini lachrymam fronti inducunt. hoc nomen apud medicos reperio. Sed cum gręci morum σικάμινον appellãt,mori nulla lacrhyma eſt.ſic uero ſignificatur lachryma arboris in Aegypto naſcentis, quam ibi μορόσικον appellant. Plurimi,decoctis papaueris corticibus, ex ea aqua ſubinde ſpongia os,& caput fouẽt. Aſclepiades ea ſuperuacua eſſe dixit, quoniam in Lethargum ſæpe compellerent. Præcipit autem ut primo die à cibo,potione, ſomno abſtineretur, ueſpere ei daretur potui aqua,tunc frictio admoueretur lenis,ita ut ne manum,quidem qui fricaret,uehementer imprimeret poſtero deinde die ijſdem omnibus factis,ueſpere ei daretur ſorbitio,& aqua, rurſuſq́ue frictio adhiberetur. Per hanc enim nos conſecuturos,ut ſomnus accedat. Id interdum fit,& quidem adeo,ut illo confitente nimia frictio etiam lethargi periculum afferat. Sed ſi ſic ſomnus non acceſſit, tum demum illis medicamentis accerſendus eſt,habita ſcilicet eadem moderatione,quæ hic quoque neceſſaria eſt, ne quem obdormire uolumus,excitare poſtea non poſſimus. Confert etiam aliquid ad ſomnum ſilanus iuxta cadens, uel geſtatio poſt cibum,& noctu,maximeque ſuſpenſi lecti motus. Neque alienum eſt, ſi neque ſanguis ante miſſus eſt,neque mens conſtat,neque ſomnus accedit,occipitio inciſo cucurbitulam admouere. quæ quia leuat morbum,poteſt etiam ſomnũ facere. Moderatio autem in cibo quoque adhibenda eſt. Nam neque implendus æger eſt,ne inſaniat.neque ieiunio utique uexandus eſt, ne imbecillitate in cardiacum incidat. Opus eſt autem cibo infirmo,maximeq́ue ſorbitione,potione aquæ mulſę, cuius ternos cyathos bis hyeme,quater æſtate dediſſe ſatis eſt. Alterum genus inſanię eſt,quod ſpatium longius recipit, quia ferè ſine febre incipit, leues deinde febriculas excitat, & conſiſtit in triſtitia, quam uidetur bilis atra contrahere. in hac utilis detractio ſanguinis eſt. Si quid hanc prohibet,prima eſt abſtinentia, ſecunda per album ueratrũ, uomitumq́ue purgatio.poſt utrumlibet adhibenda bis die frictio eſt.ſi magis ualet,frequens etiam exercitatio. In ieiuno uomitus,cibus ſine uino dandus ex media materia eſt. Quam quoties poſuero, ſcire licet etiam ex infirmiſſima dari poſſe, dum ne ea ſola quis utatur, ualentiſſima tantummodo eſſe remouenda. præter hęc ſeruanda aluus eſt quàm tenerrima.remouendi terrores,& potius bona ſpes afferenda. quęrenda delectatio ex fabulis,ludiſq́ue,quibus maxime capi ſanus aſſueuerat. Laudanda,ſi qua ſunt, ipſius opera,& ante oculos eius ponenda. Leuiter obiurganda uana triſtitia. Subinde admonẽdus in his ipſis rebus, quę ſolicitant,cur non potius lętitię,quàm ſolicitudinis cauſa ſit. Si febris quoque acceſſit,ſicut alię febres curanda eſt. Tertium inſanię genus eſt ex his longiſſimum, adeo ut uitam ipſam non impediat, quod robuſti corporis eſſe conſueuit.huius autem ipſius ſpecies duę ſunt. Nam quidam imaginibus, non mente falluntur,qualem inſanientem Aiacem,uel Oreſtem poetarum fabulę ferunt. quidam animo deſipiunt. Si imagines fallunt,ante omnia uidendum eſt,triſtes,an hilares ſint. In triſtitia nigrum ueratrum deiectionis cauſa,in hilaritate album ad uomitum excitandum dari debet.idque ſi in potione non accepit,pani adijciendum eſt,quo facilius fallat.nam ſi bene ſe purgauerit,ex magna parte morbum leuabit. Ergo etiam ſi ſemel datum ueratrum parum profecerit,interpoſito tempore iterum dari debet. Neque ignorare oportet, leuiorem eſſe morbum cum riſu,quàm ſerio inſanientium. Illud quoque perpetuum eſt in omnibus morbis,ubi ab inferiore parte purgandus aliquis eſt,uentrem eius ante ſoluendum eſſe,ubi à ſuperiore,comprimendum. Si uero conſilium inſanientem fallit,tormentis quibuſdam optime curatur. Vbi perperam aliquid dixit,aut fecit, fame, uinculis, plagis coercendus eſt. Cogendus eſt,& attendere,& ediſcere aliquid, & meminiſſe.ſic enim fiet ut paulatim metu cogatur conſiderare quid faciat. Subito etiã terreri,& expaueſcere in hoc morbo prodeſt. Et ferè quicquid animũ uehementer perturbat. Poteſt enim quædam fieri mutatio, cũ ab eo ſtatu mens in quo fuerat,abducta eſt. Intereſt etiã ſi ipſe ſine cauſa ſubinde rideat, an meſtus, demiſſuſque ſit. nam demens hilaritas terroribus his,de quibus ſupra dixi, melius curatur. ſi nimia

triſtitia eſt,prodeſt lenis,ſed multa bis die frictio. Item per caput aqua frigida infuſa,demiſſumque corpus in aquam,& oleum. Illa cõmunia ſunt,inſanientes uehementer exerceri debere,multa frictione uti,neque pinguem carnem,neque uinum aſſumere,cibis uti poſt purgationem ex leui materia quàm leuiſſimis. nõ oportere eſſe, uel ſolos,uel inter ignotos,uel inter eos quos,aut contemnant,aut negligant. mutare debere regiones,& ſi mens redit,annua peregrinatione eſſe iactandos. Raro, ſed aliquando tamen ex metu delirium naſcitur. Quod genus inſanientium ſpecie,ſimilique uictus genere curandum eſt,præterquàm quod in hoc inſaniæ genere ſolo recte uinum datur.

Cardiaci morbi curatio. Cap. XIX.

Huic morbo præcipue contrarium eſt id genus, quod καρδιακὸν à græcis nominatur, quamuis ſæpe ad eum phrenitici tranſeunt. Si quidem mens in illis labat,in hoc conſtat. Id autem nihil aliud eſt, quàm nimia imbecillitas corporis,quod ſtomacho languente immodico ſudore digeritur. Licetque protinus ſcire id eſſe,ubi uenarum exigui,imbecilliique pulſus ſunt. Sudor autem ſupra conſuetudinem, & modo,& tempore ex toto thorace,& ceruicibus,atque etiam capite prorumpit,pedibus tantummodo, & cruribus ſiccioribus,atque frigentibus. At ubi id morbi genus eſt,curatio prima eſt,ſupra precordia imponere,quę reprimãt cataplaſmata,ſecunda,ſudorem prohibere. id præſtat acerbum oleum,uel roſa, uel melinum,aut. myrteum. quorum aliquo corpus leuiter perungendum, cæratumque ex aliquo horum tum imponendũ eſt. Si ſudor uincit,delinendus homo eſt,uel gypſo,uel argenti ſpuma,uel cimolia creta,uel etiam ſubinde horum puluere reſpergendus. Idem pręſtat puluis ex contritis aridi myrti,uel rubi folijs,aut ex auſteri,& boni uini arida fece. Pluraque ſimilia ſunt,quæ ſi deſunt,ſatis utilis eſt quilibet ex uia puluis iniectus. Super hæc uero,quo minus corpus inſudet,leui ueſte debet eſſe contectus,loco non calido,feneſtris patentibus ſic,ut perflatus quoque aliquis accedat. Tertium auxilium eſt imbecillitati iacentis uino, ciboque ſuccurrere. Cibus non multus quidem,ſed ſæpe tamẽ nocte,ac die dandus eſt,ut nutriat,neque oneret. is eſſe debet ex infirmiſſima materia,& ſtomacho aptus. niſi autem neceſſe eſt, ad uinum feſtinare non oportet. ſi uerendum eſt ne deficiat,tum & in trita ex hoc,& hoc ipſum auſterum quidem,ſed tamen tenue meracum. Egelidum ſubinde, & liberaliter dandum eſt adiecta polenta, ſi modo is æger parum cibi aſſumit. idque uinum eſſe debet,neque nullarum uirium,neque ingentium,recteque tota die, ac nocte,uel treis heminas æger bibet. ſi uaſtius corpus eſt,plus etiam. Si cibum non accipit,perunctum ante perfundere aqua frigida conuenit,& tum dare. Quod ſi ſtomachus reſolutus parum continet, & ante cibum, & poſt eum, ſponte uomere oportet,rurſuſque poſt uomitum cibum ſumere. ſi ne id quidem manſerit, ſorbere uini cyathum,interpoſitaque hora ſumere alterum. ſi id quoque ſtomachus reddiderit, totum corpus bulbis contritis ſuper illinendum eſt. qui ubi inaruerunt,efficiunt,ut uinum in ſtomacho contineatur,exque eo toti corpori calor,ueniſque uis redeat. Vltimum auxilium eſt,in aluum ptiſanæ, uel alicæ cremorem ex inferioribus partibus inijcere,ſi quidem id quoque uires tuetur. Neque alienum eſt naribus quoque ęſtuantis admouere quod reficiat,ideſt roſam,& uinum. Et ſi qua in extremis partibus frigent,unctis,& calidis manibus fouere. per quæ ſi conſequi potuimus,ut & ſudoris impetus minuatur,& uita prorogetur, incipit iam tempus ipſum eſſe præſidio. Vbi in tuto eſſe uidetur,uerendum eſt tamen,ne ad eandem imbecillitatem cito recidat. Itaque uino tantum remoto,quotidie ualidiorem cibum debet aſſumere, donec ſatis uirium corpori redeat.

De lethargo,& eius curatione. Cap. XX.

Alter quoque morbus eſt aliter phrenitico contrarius. In illo difficilis ſomnus, prompta ad omnem audaciam mens eſt. At in hoc marcor,& inexpugnabilis penè dormiendi neceſſitas, λήθαργον græci nominant. atque id quoque genus acutum eſt,& niſi ſuccurritur,celeriter iugulat. Hos ægros quidam ſubinde excitare nituntur admotis his,quæ per ſternutamenta euocantur,& his,quæ odore fœdo mouent, qualis eſt pix cruda,lana ſuccida, piper,ueratrũ, caſtoreum acetum,allium,cepa,iuxta etiam galbanũ incendunt, aut pilos,aut cornu ceruinum. ſi id non eſt,quodlibet aliud. Hæc enim cum comburuntur,odorem fœdũ mouent. Tharrias uero quidam acceſſionis eſſe id malum dixit,leuarique cum ea deceſſit. Itaque eos qui ſubinde excitant,ſine uſu male habere. Intereſt autem in deceſſione expergiſcatur æger,an cum febris nõ leuetur,aut leuata quoque ea,ſomnus urgeat. Nam ſi expergiſcitur,adhibere ei,ut ſopito ſuperuacuũ eſt. neque enim uigilando melior fit,ſed per ſe,ſi melior eſt,uigilat. Si uero continens ei ſomnus eſt,utique excitandus eſt. ſed his temporibus,quibus febris leuiſſima eſt, ut & excernat aliquid,& ſumat. Excitat autẽ ualidiſſime repente aqua frigida infuſa poſt remiſſionem. Itaque perunctum oleo multo corpus tribus, aut quatuor amphoris totum per caput perfundendum eſt. Sed hoc utemur,ſi æqualis ægro ſpiritus erit, ſi mollia præcordia. Sin aliter hæc erunt,ea potiora, quæ ſupra comprehenſa ſunt. Et quod ad ſomnum quidem pertinet,commodiſſima hæc ratio eſt. Medendi autem cauſa caput radendum, deinde poſtea fouendum eſt aqua,in qua laurus,aut ruta decocta ſit. Altero die imponendum caſtoreum, aut ruta ex aceto contrita,aut lauri baccæ,aut hedera cum roſa,& aceto. Præcipueque proficit, & ad excitandum hominem naribus admotum, & ad morbum ipſum depellendum capiti, fronti'ue impoſitum ſinapi. Geſtatio etiã in hoc morbo prodeſt, maximeque opportune cibus datus, ideſt in remiſſione quãta maxima inueniri

niri poterit,aptiſſima autem ſorbitio eſt,donec morbus,decreſcere incipiat ſic ut ſi quotidie grauis acceſſio eſt,hæc quotidie detur. Si alternis,poſt grauiorem,ſorbitio,poſt leuiorem,mulſa aqua. Vinũ quoque cum tempeſtiuo cibo datum,non mediocriter adiuuat.quod ſi poſt longas febres eiuſmodi torpor corpori acceſſit,cætera eadem ſeruanda ſunt. Ante acceſſionem autẽ tribus,quattuor'ue horis caſto reum,ſi uenter aſtrictus eſt,mixtum cum ſcamonea,ſi non eſt,per ſe ipſum cum aqua dandum eſt. Si pręcordia mollia ſunt,cibis utendum eſt plenioribus. Si dura,in hiſdem ſorbitionibus ſubſiſtendum, imponendumque eſt præcordijs,quod ſimul,& reprimat, & emolliat.

De aqua inter cutem,hoc eſt hydropico morbo. *Cap.* XXI.

Sed hic quidem acutus eſt morbus. Longus uero fieri poteſt eorum, quos aqua inter cutem male habet,niſi primis diebus diſcuſſus eſt, ὕδρωπα græci uocant. Atque eius tres ſpecies ſunt. Nam modo uentre uehementer intento creber intus ex motu ſpiritus ſonus eſt.modo corpus inæquale eſt,tumoribus aliter, aliterque per totum id orientibus.modo intus in unum aqua contrahitur,& moto corpore ita mouetur, ut impetus eius conſpici poſſit. Primum τυμπανίτην, ſecundum λευκοφλεγματίαν, uel ὑπόσαρκα, tertium ἀσκίτην græci nominant. Communis tamen omnium eſt humoris nimia abundantia, ob quam ne ulcera quidem in his ægris facile ſaneſcunt. Sæpe uero hoc malum per ſe incipit. Sæpe alteri uetuſto morbo, maximeque quartanæ ſuperuenit. Facilius in ſeruis, quàm in liberis tollitur. quia cum deſideret famem, ſitim, mille alia tędia, longamque patientiam, promptius his ſuccurritur, qui facile coguntur, quàm quibus inutilis libertas eſt. Sed ne hi quidem, qui ſub alio ſunt, ſi ex toto ſibi temperare non poſſunt, ad ſalutem perducuntur. Ideoque non ignobilis medicus Chryſippi diſcipulus apud Antigonum regem amicum quendam eius notæ intemperantiæ mediocriter eo morbo implicitum, negauit poſſe ſanari. Cumque alter medicus epirotes Philippus ſe ſanaturum polliceretur, reſpondit illum ad morbum ægri reſpicere, ſe ad animum. neque eum res fefellit. Ille enim cum ſumma diligentia non medici tantummodo, ſed etiam regis cuſtodiretur, tamen malagmata ſua deuorando, bibendoque ſuam urinam, in exitium ſe præcipitauit. Inter initia tamen non difficillima curatio eſt, ſi imperata ſunt corpori quies, ſitis, inedia. At ſi malum inueterauerit,non ſine magna moleſtia diſcutitur. Metrodorum tamen Epicuri diſcipulum referunt, cum hoc morbo tentaretur, neque æquo animo ferret neceſſariam ſitim, ubi diu abſtinuerat, bibere ſolitum, deinde euomere. Quod ſi redditur quidquid receptum eſt, multum tędio demit. ſi a' ſtomacho retentum eſt, morbum auget. Ideoque in quolibet tentandum non eſt. Sed ſi febris quoque eſt, hæc in primis ſubmouenda eſt per eas rationes, per quas huic ſuccurri poſſe propoſitum eſt. Si ſine febre æger eſt, tum demum ad ea ueniendum eſt, quæ ipſi morbo mederi ſolent. atque hic quoque quæcunque ſpecies eſt, ſi nondum nimis occupauit, hiſdem auxilijs opus eſt. multum ambulandum. currendum aliquid eſt. ſuperiores maxime partes ſic perfricandæ, ut ſpiritum ipſe contineat. euocandus eſt ſudor non exercitatione tantummodo, ſed etiam in harena calida, uel laconico, uel clibano, ſimilibuſque alijs, maximeque utiles naturales, & ſiccæ ſudationes ſunt, quales ſuper baias habemus in myrtetis. balneum, atque omnis humor alienus eſt. Ieiuno recte catapotia dantur facta ex abſinthij duabus, myrræhue tertia parte. Cibus eſſe debet ex media quidem materia, ſed tamen generis durioris. Potio non ultra danda eſt, quàm ut uitam ſuſtineat. optimaque eſt, quæ urinam mouet. Sed id ipſum tamen molliri cibo, quàm medicamento melius eſt. Si tamen res coget,ut ex his aliquid detur,pręſtanter id decoquendum, eaque aqua potui danda. Videntur autem hanc facultatem habere, iris,nardũ, crocum, cinnamum, amomum, caſſia, myrra, balſamum, galbanum, ladanum, oenante, panace, cardamomum, hebenus, cupreſſi ſemen, uua timinia, quam ςαφίδα ἀγρίαν græci nominant, abrotanum, roſæ folia, acorum, amarę nuces, tragoriganum, ſtorax, coſtum, iunci quadrati, & rotundi ſemen, illud κύπερον,σχοῖνον hoc græci uocant. Quæ quotiens poſuero,non quæ hic naſcuntur,ſed quę inter aromata afferuntur,ſignificabo. Primo tamen,quæ leuiſſima ex his ſunt,ideſt roſæ folia,uel nardi ſpica tentanda ſunt. Vinum quoque utile eſt,& auſterũ,ſed quã tenuiſſimũ. Commodũ eſt etiã lino quotidie uentrẽ metiri, & qua comprehendit aluum,notam imponere.poſtero die uidere ſi plenius corpus ſit,an extenuetur. Id enim quod tenuatur,medicinam ſentit. Neque alienũ eſt metiri,& potionẽ eius, & urinã. Nã ſi plus humoris excernitur,quàm aſſumitur,ita demum ſecundæ ualetudinis ſpes eſt. Aſclepiades in eo qui ex quartana in hydropa deciderat,ſe abſtinentia bidui,& frictione uſum. tertio die iam & febre, & aqua liberato cibum,& uinum dediſſe,memorię prodit. Hactenus communiter de omni ſpecie dici poteſt. Si uehementius malum eſt,diducenda ratio curandi eſt. Ergo ſi inflamatio,& ex ea dolor creber eſt,utilis quotidianus aut alterno quoque die poſt cibũ,uomitus eſt. Fomentis ſiccis, calidiſque utendum eſt. Si per hæc dolor non finitur, neceſſariæ ſunt ſine ferro cucurbitulæ. Si ne per has quidem tormentum tollitur, incidenda cutis eſt,& tum his utendum. Vltimum auxilium eſt,ſi cucurbitulæ nihil profuerunt, per aluum infundere copioſe aquam calidam,eamque recipere. Quin etiam quotidie ter, quater'ue opus eſt uti frictione uehementi cum oleo,& quibuſdam calefacientibus. Sed in hac frictione a' uentre abſtinendum eſt. Imponendum uero in eum crebrius ſinapi, donec cutem erodat, ferramentiſque candentibus pluribus locis uenter exulcerandus eſt,& ſeruanda ulcera diutius. Vtiliter etiam ſcylla cocta delinitur cutis, ſed diu poſt has inflammationes abſtinendũ eſt ab omnibus inflantibus. At ſi id uitiũ eſt, cui λευκοφλεγματία nomen eſt, eas partes quæ tument,ſubijcere ſoli oportet,ſed non nimium,ne febricula incidat. ſi is uehemẽtior eſt,caput

uelandum eſt,utendumq́ue frictione madefactis tantum manibus aqua,cui ſal,& nitrum, & olei paulũ ſit adiectum ſic,ut aut pueriles,aut muliebres manus adhibeantur,quo mollior earum tactus ſit. Idq́ue ſi uires patiũtur,ante meridiem tota hora,poſt meridiem ſemi hora fieri oportet. Vtilia etiam ſunt cataplaſmata quæ reprimunt,maximeq́ue ſi corpora teneriora ſunt. Incidẽdum quoque eſt ſuper talũ quattuor fere' digitis ex parte interiore,qua per aliquot dies frequens humor feratur,atque ipſos tumores incidere altis plagis oportet.Cõcutiẽdumq́ue multa geſtatione corpus eſt,atque ubi inductę uulneribus cicatrices ſunt,adijciendũ & exercitationibus eſt,& cibis,donec corpus ad priſtinũ habitũ reuertatur. Cibus ualens eſſe debet,& glutinoſus,maximeq́ue caro. Vinum,ſi per ſtomachum licet,dulcius.ſed ita ut inuicẽ biduo, triduo'ue,modo aqua,modo id bibatur. Prodeſt etiam lactucæ marinæ quæ grandis iuxta mare naſcitur, ſemen cum aqua potui datum. Si ualens eſt qui id accipit,ei ſcylla cocta ſicut ſupra dixi, delinitur. Auctoresq́ue multi ſunt,inflatis ueſicis pulſandos tumores eſſe. Si uero id morbi genus eſt,quo in uterũ multa aqua contrahitur,ambulare,ſed magis modice oportet. malagma quod digerat impoſitũ habere,idq́ue ipſum ſuper impoſito triplici panno faſcia,non nimium tamen uehementer aſtringere. quod a' Tharria profectum,ſeruatum eſſe a' pluribus uideo. Si iecur aut lienem affectum eſſe manifeſtum eſt, ficum pinguem contuſam adiecto melle ſuperponere. Si per talia auxilia uenter non ſiccatur,ſed humor nihilominus abundat, celeriore uia ſuccurrere, ut is per uentrem ipſum emittatur. Neque ignoro Eraſiſtrato diſplicuiſſe hanc curandi uiam. Morbum enim hunc iocineris putauit. Ideoq́ue ita illum eſſe ſanandum, fruſtraque aquam emitti, quæ uitiato illo ſubinde naſcatur. Sed primum non huius uiſceris unius hoc uitium eſt. Nam ſplene affecto,& in totius corporis malo habitu ſit, deinde ut inde cœperit, tamen aqua niſi emittitur,quæ contra naturam ibi ſubſiſtit,& iocineri,& cæteris interioribus partibus nocet. conuenitq́ue corpus nihilominus eſſe curandum.neque enim ſanat emiſſus humor, ſed medicinæ locum facit, quam intus incluſus impedit. Ac ne illud quidem in controuerſiam uenit,quin non omnes in hoc morbo ſic curari poſſint,ſed iuuenes robuſti,qui uel ex toto carẽt febre,uel certe ſatis liberales intermiſſiones habent. Nam quorum ſtomachus corruptus eſt,qui'ue ex atra bile huc deciderunt,quiq́ue malum corporis habitum habent,idonei huic curationi non ſunt. Cibus autem quo die primum humor emiſſus eſt,ſuperuacuus eſt,niſi ſi uires deſunt. Inſequentibus diebus & his uinum meracius quidem, ſed non ita multum dari debet,paulatimq́ue euocandus æger eſt ad exercitationes,frictiones,ſolem,ſudationes, nauigationes,& idoneos cibos,donec ex toto conualeſcat.Balneum rarum res amat,frequentiorem in ieiunio uomitum. Si æſtas eſt,in mare natare commodum eſt.ubi conualuit aliquis,diu tamẽ alienus ei ueneris uſus eſt.

De tabe, & eius ſpeciebus, & curationibus. Cap. XXII.

Diutius ſæpe & periculoſius tabes eos male habet,quos inuaſit. Atque huius quoque plures ſpecies ſunt. Vna eſt qua corpus non alitur,& naturaliter ſemper aliquibus decentibus, nullis uero in eorũ locum ſubeuntibus,ſumma macies oritur,& niſi occurritur,tollit. ἀτροφίαν hanc græci uocant. Ea duabus fere' de cauſis incidere conſueuit: aut enim nimio timore aliquis minus, aut auiditate nimia pluſquam debet,aſſumit.ita uel quod deeſt,infirmat,uel quod ſuperat.corrumpitur. Altera ſpecies eſt, quam græci καχεξίαν appellant,ubi malus corporis habitus eſt. ideoq́ue omnia alimenta corrumpuntur.quod fere' fit, cũ longo morbo uitiata corpora,etiam ſi illo uacant,refectionem tamen non accipiunt, aut cum malis medicamentis corpus affectum eſt,aut cum diu neceſſaria defuerunt, aut cũ inuſitatos & inutiles cibos aliquis aſſumpſit,aliquid'ue ſimile incidit. Huic præter tabem illud quoque nonnunquam accidere ſolet, ut per aſſiduas puſtulas,aut ulcera,ſumma cutis exaſperetur,uel aliquæ corporis partes intumeſcant. Tertia eſt, lõgeq́ue periculoſiſſima ſpecies,quam græci φθίσιν nominauerunt. Oritur fere' a' capite,inde in pulmonẽ deſtillat,huic exulceratio accedit.ex hac febricula leuis fit,quæ etiam cum quieuit,tamen & repetit. Frequens tuſſis eſt. pus excreatur,interdum cruentum aliquid. Quidquid excreatum eſt,ſi in ignem impoſitum eſt,mali odoris eſt. Itaque qui de morbo dubitant, hac nota utuntur.Cum hæc genera tabis ſint,animaduertere primum oportet, quid ſit in quo laboratur. deinde ſi tantummodo non ali corpus apparet, cauſam eius attendere,& ſi cibi minus aliquis quâm debet,aſſumit.adijcere,ſed paulatim, ne ſi corpus inſuetum ſubita multitudine onerauerit,concoctionem impediat. Si uero plus iuſto quis aſſumere ſolitus eſt,abſtinere uno die,deinde ab exiguo cibo incipere, quotidie adijcere donec ad iuſtum modum perueniat. Præter hæc conuenit ambulare locis quâm minime frigidis ſole uitato,per manus quoque exerceri. Si infirmior eſt, geſtari, ungi, perfricari ſi poteſt maxime per ſe ipſum ſæpius eodem die, & ante cibum, & poſt eum ſic, ut interdum oleo quædam adijciantur calefacientia, donec inſudet. Prodeſtq́ue ieiuno prehendere per multas partes cutem, & attrahere ut relaxetur, aut impoſita reſina, & abducta ſubinde idem facere. Vtile eſt etiam interdum balneum, ſed poſt cibum exiguum. Atque in ipſo ſolio recte cibi aliquid aſſumitur, aut ſi ſine hoc frictio fuit, poſt eam protinus. Cibi uero eſſe debent ex his, qui facile concoquuntur, qui maxime alunt. Ergo uini quoque, ſed auſteri neceſſarius uſus eſt. mouenda urina. at ſi malus corporis habitus eſt, primum abſtinendum eſt, deinde aluus ducenda. tum paulatim cibi dandi adiectis exercitationibus, unctionibus, frictionibus. Vtilius his frequens balneum eſt, ſed ieiunis etiam uſque ſudorem. Cibis uero opus eſt copioſis, uarijs, boni ſucci, quiq́ue etiam minus facile corrumpantur, uino auſtero. Si nihil reliqua proficiunt, ſanguis mittendus eſt, ſed paulatim quotidieq́ue pluribus diebus cum eo, ut cætera quoque

eodem modo ſeruentur. Quòd ſi mali plus eſt,& uera φθίσις eſt,inter initia protinus occurrere neceſſariũ eſt. neque enim facile is morbus cum inueterauerit,euincitur.Opus eſt ſi uires patiuntur longa nauigatione, cœli mutatione ſic,ut denſius quã id eſt, ex quo diſcedit æger,petatur. Ideoque aptiſſime Alexandriam ex Italia itur. Fereque id poſſe inter principia corpus pati debet,cum hic morbus ætate firmiſſima maxime oriatur,id eſt ab anno duodecimo,ad annũ quintum,& trigeſimum. Si id imbecillitas non ſinit, naue tamen non longe geſtari commodiſſimum eſt. Si nauigationem aliqua res prohibet,lectica uel alio modo corpus dimouendum eſt. Tum a' negotijs abſtinendum eſt, omnibusque rebus,quæ ſollicitare animum poſſunt,ſomno indulgendum,cauendę deſtillationes,ne ſi quid cura leuarit,exaſperetur,& ob id uitanda cruditas, ſimulque ſol,& frigus. Os obtegendum,fauces uelandæ, tuſſicula ſuis remedijs finienda. & quandiu quidem febricula incurſat, huic interdum abſtinentia, interdum etiam tempeſtiuis cibis medendum. Eoque tempore bibenda aqua. Lac quoque,quod in capitis doloribus,& in acutis febribus,& per eas facta nimia ſitis, ſiue præcordia tument,ſiue bilioſa urina eſt,ſiue ſanguis fluxit,pro ueneno eſt.in phthiſi tamen ſicut in omnibus longis,difficilibusque febriculis recte dari poteſt. Quòd ſi febris aut nondum incurſat,aut iam remiſit,decurrendũ eſt ad modicas exercitationes, maximeque ambulationes,item lenes frictiones. Balneum alienum eſt. Cibus eſſe debet primo acer,ut allium, porrum, idque ipſum ex aceto. uel ex eodem intubus,ocymũ, lactuca. Dein lenis ut ſorbitio ex ptiſana,uel ex alica,uel ex amylo lacte adiecto. Idem oriza quoque,& ſi nihil aliud eſt,far præſtat. Tum inuicem modo his cibis,modo illis utendum eſt. adijciendaque quædam ex media materia,præcipueque uel ex apruna,cerebellum,uel piſciculus,& his ſimilia. Farina etiã cum ſeuo ouillo,caprinoúe mixta,deinde incocta pro medicamento eſt.uinum aſſumi debet lene,auſterum.Hactenus non magna mole pugnatur. Si uehementior noxa eſt,ac neque febricula,neque tuſſis quieſcit,tenuarique corpus apparet,ualidioribus auxilijs opus eſt. Exulcerandus eſt ferro candenti uno loco ſub mento,altero in gutture, duobus ad mammam utranque. item ſub imis oſſibus ſcapularum, quas ὠμοπλάτας græci uocant, ſic ne ſaneſcere ultra ſinamus,niſi tuſſi finita,cui per ſe quoque medendũ eſſe manifeſtum eſt. Tunc ter,quaterque die uehemẽter extremæ partes perfricandæ.thorax leui manu pertractandus. poſt cibũ intermittenda hora,& perfricanda crura, brachiaque. Interpoſitis denis diebus demittendus eſt æger in ſoliũ,in quo ſit aqua calida,& oleum.cæteris diebus bibenda aqua,tum & uinum, ſi tuſſis non eſt, potui frigidum dandum, ſi æſtas eſt,egelidum. Vtile eſt etiã cibos in remiſſionibus quotidie dari, frictiones, geſtationesque ſimiliter adhiberi. eadem acria quarto,aut quinto die ſumere. interdum herbam ſanguinalem ex aceto, uel plantaginem eſſe. Medicamentum etiam eſt uel plantaginis ſuccus per ſe,uel marrubium ex melle concoctum, ita ut illius cyathus ſorbillo ſumatur, huius cochleare plenum paulatim delingatur,uel inter ſe mixta,& incocta reſinæ terebinthinæ pars dimidia, butyri, & mellis pars altera. Præcipua tamen ex his omnibus ſunt uictus, uehiculum,& nauis, & ſorbitio. Aluus cita utique uitanda eſt. Vomitus in hoc morbo ſi frequens eſt,pernicioſus eſt, maximeque ſanguinis. Qui meliuſculus eſſe cœpit, addicere debet exercitationes, frictiones, cibos,deinde ipſe ſe ſuppreſſo ſpiritu perfricare, diu abſtinere a' uino, balneo, uenere.

De comitialis morbi curationibus. *Cap.* XXIII.

Inter notiſſimos morbos eſt etiã is,qui comitialis,uel maior nominatur. Homo ſubito concidit,ex ore ſpumæ mouentur, deinde interpoſito tempore ad ſe redit, & per ſe ipſum conſurgit. Id genus ſæpius uiros quàm fœminas occupat. ac ſolet quidem etiam longum eſſe.uſque ad mortis diem,& uitæ nõ periculoſum, Interdum tamen cum recens eſt hominem conſumit, & ſæpe eum ſi remedia non ſuſtulerunt,in pueris ueneris,in puellis menſtruorum initium tollit. modo cum diſtentione membrorum, aut neruorum prolabitur aliquis, modo ſine illa quidem. Hos quoque ijſdem quibus lethargicos excitare conantur,quod admodum ſuperuacuum eſt,& quia ne lethargicus quidem ijs ſanatur,& quia cum poſſit ille nunquam expergiſci,atque ita fame interire, hic ad ſe utique reuertitur. Vbi concidit aliquis,ſi nulla neruorum diſtentio acceſſit, utique ſanguis mitti debet, ſi acceſſit, non utique mittendus eſt, niſi alia quoque hortantur. neceſſarium autem eſt ducere aluum, uel nigro ueratro purgare, uel utrunque facere ſi uires patiuntur. tunc caput tondere,oleoque,& aceto perungere, cibum poſt diem tertiũ ſimul cũ tranſit hora,qua concidit,dare. Neque ſorbitiones autem his,alijque molles,& faciles cibi,neque caro, minimeque ſuilla conuenit,ſed mediæ materiæ. Nam & uiribus opus eſt,& cruditates cauendæ ſunt, cũ quibus fugere oportet ſolem, balneum,ignem,omniaque calefacientia. item frigus,uinum,uenerem,loci præcipitis conſpectum,omniumque terrentiũ,uomitum,laſſitudinem,ſolicitudines,negotia omnia. Vbi tertio die cibus datus eſt,intermittere quartũ,et inuicem alterum quenque,eadem hora cibi ſeruata,donec quatuordecim dies tranſeant. quos ubi morbus exceſſit,acuti uim depoſuit.at ſi manet,curandus iam ut longus eſt. Quod ſi non quo die primum id incidit,medicus acceſſit, ſed is qui cadere conſueuit,ei traditus eſt, protinus eo genere uictus dabitur,qui ſupra comprehenſus eſt,expectandus eſt dies,quo prolabatur,utendumque tum uel ſanguinis miſſione,uel ductione alui,uel nigro ueratro,ſicut præceptum eſt. In ſequentibus deinde diebus per eos cibos quos propoſui, uitatis omnibus,quæ cauenda dixi,nutriendus. Si per hæc morbus finitus non fuerit, confugiendum erit ad album ueratrum, ac ter quoque, aut quater eo utendum,non ita multis interpoſitis diebus,ſic tamen ne iterũ unquã ſumat, niſi conciderit. Medijs autem diebus uires eius erunt nutriendæ, quibuſdam præter ea quæ ſcripta ſunt,adiectis. Vbi ma-

ne experrectus eſt,corpus eius leuiter ex oleo uetere,cum capite,excepto uentre,permulceatur. tum ambulatione quâm maxime longa,& recta utatur.poſt ambulationem,loco tepido uehementer,& diu,ac nõ minus ducenties,niſi infirmus erit,perfricetur,deinde per caput multa aqua frigida perfundatur. paulum cibi aſſumat,conquieſcat,rurſus ante noctem ambulatione utatur, iterum uehementer perfricetur ſic, ut neque uenter,neque caput contingatur,poſt hæc cœnet,interpoſitiſque tribus,aut quattuor diebus,uno aut altero acria aſſumat.Si ne per hæc quidem fuerit liberatus, caput radat, ungatur oleo uetere, adiecto aceto,& nitro.perfundatur aqua ſalſa. bibat ieiunus ex aqua caſtoreum. nulla aqua niſi decocta potionis cauſa utatur.Quidam iugulati gladiatoris calido ſanguine epota, tali morbo ſe ſe liberarunt, apud quos miſerum auxilium,tolerabile miſerius malum fecit. Quod ad medicum uero pertinet, ultimum eſt iuxta talum ex utroque crure paulum ſanguinis mittere, occipitium incidere, & cucurbitulas admouere ferro candente,in occipitio quoque,& infra,qua ſumma uertebra cum capite committitur,adurere duobus locis,ut per ea pernicioſus humor euadat,quibus ſi finitum malum non fuerit, propé eſt,ut perpetuum ſit. Ad leuandum id tantummodo utendum erit exercitatione,multa frictione, cibiſque his,qui ſupra comprehenſi ſunt,præcipueque uitanda omnia,quæ ne fierent, excepimus.

De regij morbi curatione. Cap. XXIIII.

Aeque notus eſt morbus,quem interdum arquatum,interdum regium nominant, quem Hippocrates ait,ſi poſt ſeptimum diem febricitante ægro ſuperuenit,tutum eſſe mollibus tantummodo præcordijs ſubſtantibus.Diocles ex toto,ſi poſt febrem oritur,etiã prodeſſe,ſi poſt hunc febris,occidere.Color autẽ eum morbum detegit maxime oculorum,in quibus quod album eſſe debet,fit luteum.Soletque accedere & ſitis,& dolor capitis,& frequens ſingultus,& præcordiorum dextra parte durities, & ubi corporis uehemens motus eſt,ſpiritus difficultas,membrorumque reſolutio.atque ubi diutius manet morbus,totum corpus cum pallore quodam inalbeſcit.Primo die abſtinere ægrum oportet,ſecundo ducere aluum, tum ſi febris eſt,eam uictus genere diſcutere.ſi non eſt,ſcamoneam potui dare,uel cum aqua betam albam contritam,uel cum aqua mulſa nuces amaras, abſinthium, aneſum ſic, ut pars huius minima ſit. Aſclepiades aquam quoque ſalſam,& quidem per biduum purgationis cauſa bibere cogebat ijs,quæ urinam mouent, reiectis. Quidam ſuperioribus omiſſis, per hæc, & per eos cibos,qui extenuant, idem ſe conſequi dicunt. Ego ubique ſi ſatis uirium eſt,ualidiora,ſi parum,imbecillia auxilia præfero. Si purgatio fuit,poſt eam triduo,primo modice cibum oportet aſſumere ex media materia,& uinum bibere græcum ſalſum, ut reſolutio uentris maneat.tum altero triduo ualidiores cibos,& carnis quoque aliquid eſſe.intra aquam manere. deinde ad ſuperius genus uictus reuerti cum eo, ut magis ſatietur,omiſſo græco uino,bibere integrum auſterum,atque ita per hæc uariare,ut interdum acres quoque cibos interponat,interdum ad ſalſum uinum redeat. Per omne uero tempus utendum eſt exercitatione, frictione, ſi hyems eſt,balneo, ſi æſtas, frigidis natationibus,lecto etiam,& conclaui cultiore.clauſo loco uti ludis,laſciuia, per quæ mens exhilaretur. ob quæ regius morbus dictus uidetur.Malagma quoque quod digerat,ſuper præcordia datum, prodeſt, uel arida ibi ficus impoſita,ſi iecur,aut lienis affectus eſt.

De elefantiæ curatione. Cap. XXV.

Ignotus autem pené in Italia,frequentiſſimus in quibuſdam regionibus is morbus eſt,quẽ ελεφφντίαν græci uocant.iſque longis annumeretur. Totũ corpus afficitur,ita ut oſſa quoque uitiari dicãtur. Summa pars corporis crebras maculas,crebroſque tumores habet. Rubor harum paulatim in atrum colorem conuertitur.Summa cutis inæquabiliter craſſa,tenuis,dura, molliſque quaſi ſquamis quibuſdam exaſperatur, corpus emacreſcit,os,ſuræ,pedes intumeſcunt. Vbi uetus morbus eſt,digiti in manibus, pedibuſque ſub tumore conduntur,febricula oritur,quæ facile tot malis obrutum hominẽ conſumit.protinus ergo inter initia ſanguis per biduum mitti debet,aut nigro ueratro uenter ſolui, adhibẽda tum quanta ſuſtineri poteſt,inedia eſt.paulum deinde uires reficiendæ,& ducenda aluus.poſt hæc,ubi corpus leuatum eſt,utendũ eſt exercitatione,præcipueque curſu.ſudor primum labore ipſius corporis, deinde etiam ſiccis ſudationibus euocandus.frictio adhibenda,moderandumque inter hæc,ut uires conſeruentur,balneum rarum eſſe debet.Cibus ſine pinguibus,ſine glutinoſis,ſine inflantibus. Vinum,præterquam primis diebus,recte datur.Corpus contrita plantago,& illita tueri optime uidetur.

De attonitis,& eorum curatione. Cap. XXVI.

Attonitos quoque raro uidemus,quorum,& corpus,& mens ſtupet. Fit interdum ictu fulminis,interdum morbo. ἀποπληξίαν hunc græci appellant. His ſanguis mittendus eſt. ueratro quoque albo,uel alui ductione utendum. Tum adhibendæ frictiones, & ex media materia minime pingues cibi. quidam etiam acres,& á uino abſtinendum.

De reſolutione

De reſolutionem neruorũ : quæ apopleſia, uel parályſis dicitur. Cap. XXVII.

At reſolutio neruorum frequens ubique morbus eſt . Sed interdum tota corpora, interdum partes infeſtat . Veteres auctores illud ἀποπληξίαν, hoc παράλυσιν nominauerunt. Nunc utrunque paralyſin appellari uideo . Solent autem qui per omnia membra uehementer reſoluti ſunt, celeriter rapi . ac ſi correcti non ſunt, diutius quidem uiuunt, ſed raro tamen ad ſanitatem perueniunt, & plerunqne miſerum ſpiritum trahunt, memoria quoque amiſſa . In partibus uero nunquam acutus, ſæpe longus, ferè ſanabilis morbus eſt . Si omnia membra uehementer reſoluta ſunt, ſanguinis detractio, uel occidit, uel liberat. Aliud curationis genus uix unquam ſanitatem reſtituit, ſæpe mortem . tantum differt uitam . interim infeſtat . Poſt ſanguinis miſſionem ſi non redit, & motus, & mens, nihil ſpei ſupereſt . Si redijt, ſanitas quoque proſpicitur . At ubi pars reſoluta eſt, prouidet malo corporis, uel ſanguis miſſus, uel aluus ducta . Cætera eadem in utroque caſu facienda ſunt . Si quidem uitare præcipue conuenit frigus, paulatímque ad exercitationes reuertendum eſt ſic, ut ingrediatur ipſe protinus, ſi poteſt . Si id crurum imbecillitas prohibet, uel geſtetur, uel motu lecti concutiatur, tum id membrum, quod deficiet ſi poteſt, per ſe, ſi minus, per alium moueatur, & ui quadam ad conſuetudinem ſuam redeat . Prodeſt etiam torpentibus membris ſummam cutem exaſperaſſe, uel urticis cæſam, uel impoſito ſinapi ſic, ut ubi rubere cœperit corpus, hæc remoueantur . Scylla quoque contrita, bulbíque contriti cum thure recte imponuntur . Neque alienum eſt reſina cutem tertio quoque die diutius uellere, pluribus etiam locis aliquando ſine ferro cucurbitulas admouere . Vnctioni uero aptiſſimum eſt uetus oleum, uel nitrum aceto, & oleo mixtum . Quin etiam fouere aqua calida marina, uel ſi ea non eſt, tamen ſalſa, magnopere neceſſarium eſt . At ſi quo loco, uel naturales, uel etiam manu factæ tales natationes ſunt, ijs potiſſimum utendum eſt, præcipuéque in his agitanda membra, quæ maxime deficiunt. Si id non eſt, balneum tamen prodeſt . Cibus eſſe debet ex media materia, maximéque ex uenatione . potio ſine uino aquæ calidæ . Si tamen uetus morbus eſt, interponi quarto, uel quinto die, purgationis cauſa, uinum græcum ſalſum prodeſt . Poſt cœnam utilis uomitus eſt . Interdum uero etiam neruorum dolor oriri ſolet . In hoc caſu non oportet uomere, non medicamentis urinam mouere, non ſine exercitatione ſudores, ut quidam præcipiunt, expedit . Bibenda aqua eſt bis die . in lectulo leniter ſatis diu corpus perfricandum eſt . deinde retento ſpiritu ab ipſa exercitatione potius ſuperiores partes mouendæ . balneo raro utendum, mutandum ſubinde peregrinationibus cœlum . Si dolor eſt, ea ipſa pars ſine oleo nitro ex aqua perungenda eſt , deinde inuoluenda , & ſubijcienda pruna lenis, & ſulphur . atque ita id ſuffumigandum, idque aliquandiu faciendum . Sed ieiuno cum bene iam concoxerit , cucurbitulæ quoque ſæpe dolenti parti admouendæ ſunt, pulſandusque leuiter inflatis ueſicis bubulis is locus eſt . Vtile eſt etiam ſeuum miſcere cum ὑοσκυάμον, & urticæ contritis ſiminibus ſic, ut omnium par modus ſit, idque imponere, fouere aqua, in qua ſulphur decoctum ſit . Vtriculi quoque recte imponuntur aqua calida repleti, aut bitumen cum ordeacea farina mixtum, atque in ipſo potiſſimum dolore utendum geſtatione uehementi eſt . quod in alijs doloribus peſſimum eſt . Tremor autem neruorum æque uomitu, medicamentiſque urinam mouentibus impeditur . Inimica etiam habet balnea, aſſaſque ſudationes . bibenda aqua eſt . acri ambulatione utendum . item unctionibus, frictionibuſque maxime per ſeipſum . pila, ſimilibusque ſuperiores partes dimouendæ . cibo quolibet utendum, dummodo concoctioni utique ſtudeatur . Secundum cibum curis abſtinendum . rariſſima uenere utendum eſt . ſi quando quis in eam prolapſus eſt, tum oleo leuiter, diúque in lectulo perfricari manibus puerilibus, potius quàm uirilibus debet. Suppurationes autem quæ in aliqua interiori parte oriuntur, ubi notæ fuerint . primum id agere oportet per ea cataplaſmata, quæ reprimunt, ne coitus inutilis materiæ fiat . deinde ſi hęc uicta ſunt. per ea malagmata quæ digerunt, diſſipentur . Quod ſi conſecuti non ſumus, ſequitur, ut euocetur, deinde ut matureſcat, omnis tunc uomicæ finis eſt, ut rumpatur . Indiciumque eſt, pus uel aluo, uel ore redditum . ſed nihil facere oportet quo minus quidquid eſt puris, excedat . Vtendum maxime ſorbitionibus eſt, & aqua calida, Vbi pus ferri deſijt, tranſeundum ad faciles quidem, ſed tamen ualidiores, & frigidos cibos , frigidamque aquam ſic, ut ab egelidis tamen initium fiat . primoque cum melle quœdam edenda, ut nuclei pinei, uel græcæ nuces, uel auellanæ . Poſtea ſubmouendum id ipſum, quo maturius induci cicatrix poſſit . Medicamentum eo tempore ulceri eſt, ſuccus aſſumptus, uel porri, uel marrubij, & omni cibo porrum ipſum adiectum . Oportebit autem uti in his partibus, quæ non afficientur, frictionibus, item ambulationibus lenibus . Vitandumque erit, ne uel luctando, uel currendo, uel alia ratione ſaneſcentia ulcera exaſperentur . In hoc enim morbo perniciofus, ideoque omnimodo cauendus ſanguinis uomitus eſt.

LIBER QVARTVS.

De humani corporis interioribus ſedibus. Cap. I.

HACTENVS reperiuntur ea genera morborum,quæ in totis corporibus ita ſunt,ut ijs certæ ſedes aſſignari non poſſint. Nunc de his dicam, quæ ſunt in partibus. Facilius autē omnium interiorum morbi, curationeſque in notitiam uenient, ſi prius eorum ſedes breuiter oſtendero. Caput igitur,eaque,quæ in ore ſunt,non lingua tantummodo, palatoque terminantur, ſed etiam quatenus oculis noſtris expoſita ſunt. In dextra, ſiniſtraque circa guttur uenæ grandes, quæ σφαγίτιδες nominantur,itemque arteriæ, quas παρώτιδας uocant, ſurſum procedentes ultra aures feruntur. atque in ipſis ceruicibus glandulæ poſitæ ſunt,quę interdum cum dolore intumeſcunt. Deinde duo itinera incipiunt. alterum aſperam arteriam nominant,alterum ſtomachum. arteria exterior ad pulmonem, ſtomachus interior ad uentriculum fertur. illa ſpiritum, hic cibum recipit, quibus cum diuerſæ uiæ ſint,qua coeunt exigua in arteria ſub ipſis faucibus lingua eſt. quæ,cũ ſpiramus, attollitur,cum cibum,potionemque aſſumimus,arteriam claudit. Ipſa autem arteria dura, & cartilaginoſa in gutture aſſurgit,cæteris partibus reſidet. Conſtat ex circulis quibuſdam compoſitis ad imaginem earũ uertebrarum,quæ in ſpina ſunt,ita tamen,ut ex parte exteriore aſpera, ex interiore ſtomachi modo leuis ſit. eaque deſcendens ad præcordia,cum pulmone committitur. Is ſpongioſus,ideoque ſpiritus capax,& à tergo ſpinæ ipſi iunctus in duas fibras ungulæ bubulæ modo diuiditur. huic cor annexum eſt natura muſculoſum, in pectore ſub ſiniſteriore mamma ſitum, duoſque quaſi uentriculos habet. at ſub corde, atque pulmone tranſuerſum, ex ualida membrana ſeptum eſt, quod à præcordijs uterum diducit æque neruoſum. Multis etiam uenis per id diſcurrentibus à ſuperiore parte non ſolum inteſtina, ſed iecur quoque,lienemque diſcernit. Hæc uiſcera proxima, ſed infra tamen poſita dextra, ſiniſtraque ſunt. Iecur à dextra parte ſub præcordijs ab ipſo ſepto ortum intrinſecus cauum,extrinſecus gibbum, quod prominens leuiter uentriculo inſidet, & in quattuor fibras diuiditur. Ex inferiore uero parte ei fel inhæret. at lienis ſiniſtra non eidem ſepto,ſed inteſtino innexus eſt,natura mollis,& rarus longitudinis, craſſitudiniſque modicæ, iſque paulum à coſtarum regione in uterum excedens, ex maxima parte ſub his conditur. atque hæc quidem iuncta ſunt. Renes uero diuerſi,qui lumbis ſub imis coſtis inhærent à parte earũ reſimi,ab altera rotundi, qui & uenoſi ſunt,& uentriculos habent,& tunicis ſuper conteguntur,ac uiſcerum quidem hæ ſedes ſunt. Stomachus uero qui inteſtinorum principium eſt,neruoſus à ſeptimæ ſpinę uertebra incipit,ac circa præcordia cum uentriculo committitur. Ventriculus autem qui receptaculum cibi eſt,conſtat ex duobus tergoribus. iſque inter lienem,& iecur poſitus eſt, utroque ex his paulum ſuper eum ingrediente. Suntque etiam membranulæ tenues,per quas inter ſe omnia iſta connectuntur,iunguntuque ei ſepto, quod tranſuerſum eſſe ſupra poſui. Inde ima uentriculi pars paulum in dexteriorē partem conuerſa, in ſummum inteſtinum coartatur. Hanc iuncturam πύλουρον græci uocant, quoniam portæ modo in inferiores partes ea quæ excreturi ſumus, emittit. ab ea ieiunum inteſtinum incipit non ita implicitum,cui tale uocabulũ eſt,quia nunquam quod accipit,continet, ſed protinus in inferiores partes tranſmittit. Inde tenue inteſtinum eſt in ſinus uehementer implicitum. Orbes uero eius per membranulas ſinguli cum inferioribus connectuntur,qui in dexteriorem partem conuerſi,& è regione dexterioris coxæ finiti, ſuperiores tamen partes magis complent. Deinde id inteſtinum cum craſſiore altero tranſuerſo committitur,quod à dextra parte incipiens,in ſiniſteriorem peruium,& longum eſt,in dexteriorem non eſt. Ideoque cæcum nominatur. At id quod peruium eſt, late fuſum, atque ſinuatum, minuſque quàm ſuperiora inteſtina neruoſum,ab utraque parte huc,atque illuc uolutum,magis tamen ſiniſteriores,inferioreſque partes tenens,contingit iecur,atque uentriculum. Deinde cum quibuſdam membranulis à ſiniſtro rene uenientibus iungitur, atque hinc dextra recuruatum in imo dirigitur,qua excernit. ideoque id ibi rectũ inteſtinum nominatur. Contegit uero uniuerſa hæc omentum ex interiore parte læue,& ſtrictum,ex ſuperiore mollius. Cui adeps quoque innaſcitur, quæ ſenſu ſicut cerebrum quoque,& medulla caret. At à renibus ſingulæ uenæ calore albæ ad ueſicam feruntur, οὐρητῆρας græci uocant,quod per eas inde deſcendentem urinam in ueſicam deſtillare concipiũt. Veſica autem in ipſo ſinu neruoſa,& duplex ceruice plena, atque carnoſa iungitur per uenas cum inteſtino,eoque oſſe, quod pubi ſubeſt. Ipſa ſoluta, atque liberior eſt, aliter in uiris, atque in fœminis poſita. Nam in uiris iuxta rectum inteſtinum eſt,potius in ſiniſtrã partem inclinata. In fœminis ſuper genitale earum poſita eſt,ſuperque elapſa ab ipſa uulua ſuſtinetur. Tum in maſculis iter urinæ ſpacioſius, & compreſſius à ceruice huius deſcendit ad colen. In fœminis breuius,& plenius ſuper uuluæ ceruicem ſe oſtendit. Vulua autem in uirginibus quidem admodum exigua eſt.In mulieribus uero niſi ubi grauidæ ſunt,non multo maior, quàm ut manu comprehendatur. Ea recta continuataque ceruice,quem canalem uocant,contra mediam aluum orſa,inde paulum ad dexteriorem coxam conuertitur,deinde ſuper rectum inteſtinum progreſſa,ilijs fœminæ latera ſua innectit. Ipſa autem ilia inter coxas,& pubem imo uentre poſita ſunt, à quibus ac pube abdomen ſurſum uerſus ad præcordia peruenit, ab exteriore parte euidenti cute, ab interiori læui membrana incluſum,quæ omento iungitur, περιτόνεος autem à græcis nominatur.

De curationibus morborum, qui naſcuntur à capite, & primo de eius dolore, deinde de morbo, qui circa faciem naſcitur, tum de linguæ reſolutione, poſtremo de deſtillatione, ac grauedine. Cap. II.

His ueluti in conſpectum quendam quatenus ſcire curanti neceſſarium eſt adductis, remedia ſingularum laborantium partium exequar, orſus à capite. ſub quo nomine nunc ſignifico eam partem, quæ capillo tegitur. Nam oculorum, aurium, dentium dolor, & ſi quis ſimilis eſt, aliâs erit explicandus. In capite autem interdum acutus, & peſtifer morbus eſt, quem κεφαλέαν græci uocant. Cuius notæ ſunt horror calidus, neruorum reſolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, uomitus, ſic ut uox ſupprimatur, uel ſanguinis ex naribus curſus, ſic ut corpus frigeſcat, anima deficiat. Præter hæc dolor intolerabilis maxime circa tempora, uel occipitium. Interdum autem in capite longa imbecillitas, ſed neque grauis, neque periculoſa per hominis ætatem eſt. Interdum grauior dolor, ſed breuis, neque tamen mortiferus, qui uel uino, uel cruditate, uel frigore, uel igne, aut ſole contrahitur. Hiq́ue omnes dolores modo in febre, modo ſine hac ſunt, modo in toto capite, modo in parte interdum, ſic ut oris quoque proximam partem excrucient. Præter hæc etiam unum inuenitur genus, quod poteſt longum eſſe. ubi humor cutem inflat, eaque intumeſcit, & prementi digito cedit, ὑδροκέφαλον græci appellant. Ex his, id quod ſecundo loco poſitum eſt, dum leue eſt, qua ſit ratione curandum, dixi, cum perſequerer ea, quæ ſani homines in imbecillitate partis alicuius facere deberent. Quæ uero auxilia ſunt capitis, ubi cum febre dolor eſt, eo loco explicitum eſt, quo febrium curatio expoſita eſt. Nunc de cæteris dicendum, ex quibus id quod acutum eſt, & id quod ſupra conſuetudinem intenditur, idq́ue quod ex ſubita cauſa, & ſi non peſtiferum, tamen uehemens eſt, primam curationem habet, qua ſanguis mittatur. Sed id, niſi intolerabilis eſt dolor, ſuper uacuũ eſt. Satiusq́ue eſt abſtinere à cibo, ſi fieri poteſt, etiam à potione, ſi non poteſt, aquam bibere. ſi poſtero die dolor remanet, aluum ducere, ſternutamenta euocare, nihil aſſumere, niſi aquam. ſæpe enim dies unus, aut alter totum dolorem hac ratione diſcutit. utique ſi ex uino, uel cruditate origo eſt. ſi uero in his au[illegible]lij parum eſt, tonderi oportet ad cutem. deinde conſiderandum eſt, quę cauſa dolorem excitarit. ſi cal[illegible] [illegible]igida multa perfundere caput expedit, ſpongiam concauam imponere, ſubinde in aqua frigida expreſſam, ungere roſa, & aceto, uel potius his tinctam lanam ſuccidam imponere, aliaq́ue refrigerantia cataplaſmata. At ſi frigus nocuit, caput oportet perfundere aqua calida marina, uel certe ſalſa, aut in qua laurus decocta ſit, tum caput uehementer perfricare, deinde calido oleo implere, ueſte uelare. quidam etiam id deuinciunt. Alij ceruicalibus, ueſtimentisq́ue onerant, & ſic leuantur. alios calida cataplaſmata adiuuant. Ergo etiam ubi cauſa incognita eſt, uidere oportet refrigerantia magis, an calefacientia leniant, & his uti, quæ experimentum approbarit. At ſi parum cauſa diſcernitur, perfundere caput primum aqua calida, ſicut ſupra præceptum eſt, uel ſalſa, uel ex lauro decocta. tum frigida poſca. Illa in omni uetuſto capitis dolore communia ſunt, ſternutamenta excitare, inferiores partes uehementer perfricare, gargarizare his, quæ ſaliuam mouent, cucurbitulas temporibus, & occipitio admouere, ſanguinem ex naribus detrahere, reſina ſubinde tempora peruellere, & impoſito ſinapi exulcerare ea, quæ male habent, ante linteolo ſubiecto, ne uehementer arrodat, candentibus ferramentis ubi dolor eſt, ulcera excitare, cibum per modicum cum aqua ſumere. ubi leuatus eſt dolor, in balneum ire, ibi multa aqua prius calida, deinde frigida per caput perfundi. Si diſcuſſus ex toto dolor eſt, etiam ad uinum reuerti, ſed poſtea ſemper antequam quidquam aliud, aquam bibere. diſſimile eſt id genus, quod humorem in caput contrahit. In hoc tondere ad cutem neceſſarium eſt. deinde imponere ſinapi, ſic ut exulceret. ſi id parum profuit, ſcalpello utendum eſt. Illa cum hydropicis communia ſunt, ut exerceatur, inſudet, uehementer perfricetur, cibis, potionibusq́ue utatur, urinam præcipue mouentibus.

De morbo, qui circa faciem naſcitur, quem græci cynicum ſpaſmum uocant.

Circa faciem uero morbus innaſcitur, quem græci κυνικὸν σπασμὸν nominant. Is cum acuta ferè febre oritur. Os cum motu quodam peruertitur. ideoq́ue nihil aliud eſt, quàm diſtentio oris. Accedit crebra coloris in facie, totoq́ue corpore mutatio. ſomnus in promptu eſt. in hoc ſanguinem mittere optimum eſt. Si finitum eo malum non eſt, ducere aluum. ſi ne ſic quidem diſcuſſum eſt, albo ueratro uomitum mouere. præter hæc neceſſarium eſt uitare ſolem, laſſitudinem, uinum. ſed ſi diſcuſſum his non eſt, utendum eſt curſu, frictione in eo quod læſum eſt leni, & multa in reliquis partibus breuiore, ſed uehementi. prodeſt etiam mouere ſternutamenta, caput radere, idq́ue perfundere aqua calida, uel marina, uel certe ſalſa ſic, ut ei quoque ſulphur adijciatur. poſt perfuſionem iterum perfricari, ſinapi manducare, eodemq́ue tempore affectis oris partibus ceratum, integris idem ſinapi, donec arrodat, imponere. Cibus aptiſſimus ex media materia eſt.

De reſolutione linguæ.

At ſi lingua reſoluta eſt, quod interdum per ſe, interdum ex morbo aliquo fit ſic, ut ſermo hominis non explicetur, oportet gargarizare ex aqua, in qua uel thymum, uel hyſſopum, uel nepeta decocta ſit, aquam bibere, caput, & os, & ea quæ ſub mento ſunt, & ceruicem uehementer perfricare, laſere linguam ipſam, linere, manducare quæ ſunt acerrima, ideſt ſinapi, allium, cepam, magna ui luctari,

ut uerba exprimantur,exerceri retento ſpiritu, caput ſæpe aqua frigida perfundere, nonnunquam multam eſſe radiculam,deinde uomere.

De deſtillatione, ac grauedine.

Deſtillat autem humor ex capite interdum in nares,quod leue eſt. interdum in fauces, quod peius eſt.interdum etiam in pulmonem,quod peſſimum eſt.Si in nares deſtillat,tenuis per has pituita profluit, caput leuiter dolet,grauitas eius ſentitur,frequentia ſternutamenta ſunt.Si in fauces,has exaſperat, tuſſiculam mouet.ſi in pulmonem,præter ſternutamenta,& tuſſim, eſt etiam capitis grauitas, laſſitudo, ſitis, æſtus,bilioſa urina. Aliud autem quamuis non multum diſtans malum grauedo eſt. Hæc nares claudit, uocem obtundit,tuſſim ſiccam mouet,ſub eadem ſalſa eſt ſaliua,ſonant aures, uenæ mouentur in capite, turbida urina eſt. Hæc omnia κορύζας Hippocrates nominat. Nunc uideo apud græcos in grauedine hoc nomen ſeruari,deſtillationem καταστάγμους appellari. Hæc autem,& breuia,& ſi neglecta ſunt,longa eſſe conſuerunt. Nihil peſtiferum eſt,niſi quod pulmonem exulcerauit. Vbi aliquid eiuſmodi ſenſimus,protinus abſtinere a' ſole,balneo,uino,uenere debemus. Inter quæ unctione, & aſſueto cibo nihilominus uti licet. ambulatione tantum acri,ſed tecta utendum eſt,& poſt eam caput, atque os ſupra quinquagies perfricandum. Raróque fit,ut ſi biduo,uel certe triduo nobis temperauimus,id uitium non leuetur. Quo leuato,ſi in deſtillatione craſſa facta pituita eſt,uel in grauedine nares magis patent,balneo utendum eſt, multáque aqua prius calida,poſt egelida fouendum os,caputque.deinde cum cibo pleniore uinum bibendum. At ſi æque tenuis die quarto pituita eſt,uel nares æque clauſæ uidentur, aſſumendum eſt uinum amineum auſterum,deinde rurſus biduo aqua, poſt quæ ad balneum, & ad conſuetudinem reuertendum eſt. Neque tamen illis ipſis diebus,quibus aliqua omittenda ſunt,expedit tanquã ægros agere.ſed cętera omnia quaſi ſanis facienda ſunt,prçterquam ſi diutius aliquem, & uehementius iſta ſolicitare conſuerunt. Huic enim quędam curioſior obſeruatio neceſſaria eſt. Igitur huic ſi in nares,uel in fauces deſtillauit, prçterea quæ ſupra retuli,protinus primis diebus multum ambulandum eſt,perfricandæ uehementer inferiores partes, leuior frictio adhibenda thoraci erit,leuior capiti.demenda aſſueto cibo pars dimidia,ſumẽda oua, amylum, ſimiliáque,quæ pituitam faciunt craſſiorem. Siti quanta maxime ſuſtineri poteſt,pugnandũ eſt. Vbi per hæc idoneus aliquis balneo factus,eóque uſus eſt,adijciendus eſt cibo piſciculus,aut caro,ſic tamẽ ne protinus iuſtus modus cibi ſumatur.uino meraco copioſius utendum eſt. At ſi in pulmonem quoque deſtillat,multóque magis,& ambulatione,& frictione opus eſt.eademque adhibita ratione in cibis, ſi non ſatis illi proficiunt,acrioribus utendum eſt.magis ſomno indulgendum,abſtinendúmque a' negotijs omnibus. aliquando ſed ſerius,& balneum tentandum. In grauedine autem primo die quieſcere, neque eſſe, neque bibere,caput uelare,fauces lana circundare.poſtero die ſurgere.diu abſtinere a' potione, aut ſi res coegerit,non ultra heminam aquę aſſumere. Tertio die panis non tam multum ex parte interiore cum piſciculo,uel leni carne ſumere,aqua bibere. Si quis ſibi temperare non potuerit, quo minus pleniore uictu utatur,uomere. Vbi in balneum uentũ eſt multa aqua calida caput,& os fouere uſque ad ſudorem. tum ad uinum redire.poſt quę uix fieri poteſt,ut idem incommodum maneat. Sed ſi manſerit,utendum erit cibis frigidis,aridis,leuibus,humore quàm minimo,ſeruatis frictionibus, exercitationibuſque, quæ in omni tali genere ualetudinis neceſſariæ ſunt.

De ceruicis morbis,curationibuſq;. Cap. III.

A capite tranſitus ad ceruicem eſt,quæ grauibus admodum morbis obnoxia eſt. neque tamen alius importunior,acutiórque morbus eſt,quàm is qui quodam rigore neruorum,modo caput ſcapulis, modo mentum pectori annectit,modo rectam,& immobilem ceruicem intendit. Priorem græci ὀπισθότονον, inſequentem ἐμπροσθότονον, ultimum τέτανον appellant.quamuis minus ſubtiliter quidam indiſcretis his nominibus utuntur. Ea ſæpe intra quartum diem tollunt. Si hunc euaſerunt,ſine periculo ſunt. Omnia eadem ratione curantur,idque conuenit. Sed Aſclepiades utique mittendum ſanguinem credidit. Quod quidam uitandum eſſe dixerunt,eo quod maxime tum corpus calore egeret, iſque eſſet in ſanguine. Verum hoc quidem falſum eſt. Neque enim natura ſanguinis eſt, ut utique caleat, ſed ex his,quæ in homine ſunt, hic celerrime,uel caleſcit,uel refrigeſcit. Mitti uero nec ne debeat,ex his intelligi poteſt,quę de ſanguinis miſſione præcepta ſunt. Vtique autem recte datur caſtoreum,& cum hoc piper,uel laſer. Deinde opus eſt fomento humido,& calido. Itaque plerique aqua calida multa ceruices ſubinde perfundunt.id in præſentia leuat.ſed opportuniores neruos frigori reddit.quod utique uitãdum eſt. Vtilius igitur eſt cerato liquido primum ceruicem perungere,deinde admouere ueſicas,bubulas,uel utriculos oleo calido repletos, uel ex farina calidum cataplaſma,uel piper rotundum cum fico contuſum. Vtiliſſimum tamen eſt humido ſale fouere.quod quomodo fieret,iam oſtendi. Vbi eorum aliquid factum eſt,admouere ad ignem,uel ſi æſtas eſt,in ſole ægrum oportet,maximéque oleo uetere, ſi id non eſt, ſyriaco, ſi ne id quidem eſt, adipe quàm uetuſtiſſima ceruicem,& ſcapulas,& ſpinam perfricare. Frictio cum omnibus in homine uertebris utilis ſit,cum ijs præcipue quę in collo ſunt. Ergo die,noctéque:interpoſitis tamen quibuſdam temporibus,hoc remedio utendum eſt. Dum id intermittitur,imponendũ malagma aliquod ex calefacientibus. cauendum uero prçcipue frigus. Ideoque in eo conclaui,quo cubabit æger,ignis continuus eſſe debebit,maximéque

tempore antelucano, quo præcipue frigus intenditur. Neque inutile erit caput attonſum habere, idque irino, uel cyprino calido madefacere, & ſuper impoſito pilleo uelare. nonnunquam etiam in calidum oleū totum deſcendere, uel in aquam calidam, in qua fœnum græcum decoctum ſit, & adiecta olei pars tertia. Aluus quoque ducta ſæpe ſuperiores partes reſoluit. Si uero etiam uehementius dolor creuit, admouendæ ceruicibus cucurbitulæ ſunt ſic, ut cutis incidatur, eædem aut ferramentis, aut ſinapi adurendæ. Vbi leuatus eſt dolor, mouerique ceruix cœpit, ſcire licet, cedere remedijs morbum. Sed diu uitandus cibus, quiſquis madendus eſt. Sorbitionibus utēdum, itemque ouis ſorbilibus, aut a' pullis mollibus ius aliquod aſſumendum. id ſi bene proceſſerit, iamque ex toto recte ſe habere ceruices uidebuntur, incipiendum erit a' pulticula, uel intrita bene madida. Celerius tamen etiam panis mandendus, quàm uinum guſtandum. ſi quidem huius uſus præcipue periculoſus, ideoque in longum tempus differendus eſt.

De faucium morbis, ac curationibus, & primum de angina, deinde de difficultate ſpirandi, ultimo de tuſſi. Cap. IIII.

Vt hoc autem morbi genus circa totam ceruicem, ſic alterum æque peſtiferum, acutumque in faucibus eſſe conſueuit, noſtri anginam uocant. apud græcos nomen prout ſpecies eſt. Interdum enim neque rubor, neque tumor ullus apparet, ſed corpus aridū eſt, uix ſpiritus trahitur, membra ſoluuntur. id συνάγχην uocant. Interdum lingua, fauceſque cum rubore intumeſcunt, uox nihil ſignificat. oculi uertuntur. facies pallet. ſingultuſque eſt, id κυνάγχη uocatur. Illa communia ſunt, æger non cibum deuorare, non potionem poteſt, ſpiritus eius includitur. Leuius eſt ubi tumor tantummodo, & rubor eſt, cætera non ſequuntur, id παρασυνάγχην appellant. Quidquid eſt, ſi uires patiuntur, ſanguis mittendus eſt. ſi non abundat, ſecundum eſt ducere aluum. Cucurbitula quoque recte ſub mento, & circa fauces admouetur, ut id quod ſtrangulat, euocet. Opus eſt deinde fomentis humidis. nam ſicca ſpiritum elidunt. Ergo admouere ſpongias oportet, quæ melius in calidū oleum, quàm in calidam aquam ſubinde demittuntur. Efficaciſſimuſque eſt hic quoque ſalis calidi ſuccus. Tum commodum eſt hyſſopum, uel nepeta, uel thymum, uel abſinthium, uel etiam furfures, aut ficus aridas, aut mulſam aquam decoquere, eaque gargarizare. poſt hæc palatum ungere, uel felle taurino, uel eo medicamento, quod ex moris eſt. polline etiam piperis id recte reſpergitur. Si per hęc parum proficitur, ultimum eſt incidere ſatis altis plagis ſub ipſis maxillis ſupra collum, & in pallato citra uuam, uel eas uenas, quæ ſub lingua ſunt, ut per ea uulnera morbus erumpat. quibus ſi non fuerit æger adiutus, ſcire licet malo uictum eſſe. Si uero his morbus leuatus eſt, iamque fauces, & cibum, & ſpiritum capiunt, facilis ad bonam ualetudinem recurſus eſt. Atque interdū natura quoque adiuuat, ſi ex anguſtiore ſede uitium tranſit in latiorem. Itaque rubore, & tumore in præcordijs orto, ſcire licet fauces liberari. Quidquid autem eas leuabit, incipiendum eſt ab humidis, maximeque aqua mulſa decocta, deinde aſſumendi molles, & non acres cibi ſunt, donec fauces ad priſtinum habitum reuertantur. Vulgo audio ſi quis pullum hirundinis ederit, angina toto anno non periclitari. ſeruatumque eum ex ſale cum is morbus urget, comburi, carbonemque eius contritum in aquam mulſam, quæ potui datur, infricari, & prodeſſe. Id cum idoneos auctores ex populo habeat, neque habere quidquam periculi poſſit, quamuis in monumentis medicorum non legerim, tamen inferendum huic operi meo credidi.

De difficultate ſpirandi.

Eſt etiam circa fauces malum, quod apud græcos aliud, atque aliud nomen habet, prout ſe intendit. Omne in difficultate ſpirandi conſiſtit. Sed hæc dum modica eſt, neque ex toto ſtrangulat, δύσπνοια appellatur. Cum uehementior eſt, ut ſpirare æger ſine ſono, & anelatione non poſſit, ἆσθμα. Cū acceſſit id quoque ne niſi recta ceruice ſpiritus trahatur, ὀρθόπνοια. Ex quibus id, quod primum eſt, poteſt diutius trahi. Duo inſequentia acuta eſſe conſuerunt. His communia ſunt, quod propter anguſtias, per quas ſpiritus euadit, ſibilum elidit, dolor in pectore, præcordijſque eſt, interdū etiam ſcapulis, iſque modo decidit, modo reuertitur. ad hæc tuſſicula accedit. Auxilium eſt, niſi aliquid prohibet, in ſanguinis detractione. Neque id ſatis eſt, ſed lacte quoque uenter ſoluendus eſt. Liquanda aluus, interdum etiam ducenda. quibus extenuatum corpus incipit ſpiritum trahere commodius. Caput autem etiam in lecto ſublime habendum eſt. thorax fomentis, cataplaſmatiſque calidis, aut ſiccis, aut etiam humidis adiuuandus eſt, & poſtea, uel malagma ſuper imponendum, uel certe ceratū ex cyprino, uel irino unguento. Sumenda deinde ieiuno potui mulſa aqua, cum qua, uel hyſſopus cocta, uel contrita capparis radix ſit. Datur etiam utiliter, aut nitrum, aut naſturcium, frictum allium, deinde contritum, & cum melle mixtum, ſimulque coquatur mel, galbanum, reſina terebinthina, & ubi coierunt ex his quod fabæ magnitudinem habet, quottidie ſub lingua liquatur aut ſulphuris ignem nō experti, pondo & quadrans abrotani pondo in uini cyatho teruntur, idque tepefactum ſorbetur. Eſt etiam non uana opinio uulpinum iecur, ubi ſiccum, & aridum factum eſt, contundi oportere, polentamque ex eo potioni aſpergi, uel eiuſdem pulmonem quàm recentiſſimū aſſum, ſed ſine ferro coctum, edendum eſſe. Præter hæc ſorbitionibus, & lenibus cibis utendum eſt. interdum uino tenui auſtero, nonnunquam uomitu. Proſunt etiam quæcunque urinam augent. ſed nihil magis quàm ambulatio lenta pene' uſque ad laſſitudinem, frictio multa præcipue inferiorum partiū, uel in ſole, uel ad ignem, & per ſe ipſum, & per alios uſque ad ſudorem. In interiore uero faucium parte interdum exulceratio eſſe

conſueuit. In hac plerique extrinſecus cataplaſmatis calidis, fomentiſque humidis utuntur. Volunt etiam uaporem calidum ore recipi, per quæ molliores alij partes eas fieri dicũt, opportunioreſque uitio iam hærenti. Sed ſi bene ſic uitari morbus poteſt, tuta illa præſidia. ſi metus eius eſt, ſuperuacua ſunt. Vtique autem perfricare fauces periculoſum eſt. exulcerat enim. neque utilia ſunt quæ urinæ mouendæ ſunt apta, quia poſſunt, dum tranſeunt, ibi quoque pituitam extenuare, quam ſupprimi melius eſt. Aſclepiades multarum rerum, quas ipſi quoque ſecuti ſumus, auctor bonus, acetum ait quàm acerrimum eſſe ſorbendum. Hoc enim ſine ulla noxa comprimit ulcera. ſed id ſupprimere ſanguinem poteſt, ulcera ipſa ſanare non poteſt. Melius huic rei licium eſt, quod idem quoque æque probat, uel porri, uel marrubij ſuccus, uel nuces græcę cum trachanto contritæ, & cum paſſo mixtæ, uel lini ſemen contritum, & cum dulci uino mixtũ exercitatio quoque ambulandi, currendiq́ue neceſſaria eſt. Frictio a' pectore uehemens toti inferiori parti adhibenda. Cibi uero eſſe debent neque nimium acres, neque aſperi, mel, lenticula, tragum, lac, ptiſana, pinguis quoque caro, præcipueq́ue porrum, & quidquid cum hoc mixtum eſt. Potionis quàm minimum eſſe conuenit. Aqua dari poteſt, uel pura, uel in qua malum cydoneum, palmulæ'ue decoctæ ſunt. Gargarizationes quoque lenes. ſin hæ parum proficiunt, reprimentes utiles ſunt. Hoc genus neque acutum eſt, & poteſt eſſe non longum. curationem tamen maturam, ne uehementer, & diu lædat, deſiderat.

De *tuſſi*.

Tuſſis uero fere' propter faucium exulcerationem moleſta eſt, quæ multis modis cõtrahitur. Itaque illis reſtitutis ipſa finitur. Solet tamen interdum per ſe quoque male habere, & uix cum uetus facta eſt, eliditur. ac modo arida eſt, modo pituitam citat. Oportet hyſſopum altero quoque die bibere. ſpiritu retento currere, ſed minime in puluere: ac lectione uti uehementi. quæ primo impeditur a' tuſſi, poſt eam uincit. tum ambulare, deinde per manus quoque exerceri, & pectus diu perfricare. Poſt hæc quàm pinguiſſimæ ficus uncias tres ſupra prunas incoctas eſſe. Præter hæc ſi humida eſt, proſunt frictiones ualidæ cum quibuſdam calefacientibus ſic, ut caput quoque ſiccum uehementer perfricetur. Item cucurbitulæ pectori admotæ. ſinapi ex parte exteriore faucibus impoſitum, donec leuiter exulceret. potio ex menta, nucibuſq́ue græcis, & amylo, primoq́ue aſſumptus panis aridus, deinde aliquis cibus lenis. At ſi ſicca tuſſis eſt, cum ea uehementiſſime urget, adiuuat uini auſteri cyathus aſſumptus, dum ne amplius id interpoſito tempore aliquo, quàm ter, aut quater fiat. Item laſeris quàm optimi paulum deuorare opus eſt, porri, uel marrubij ſuccum aſſumere, ſcyllam delingere, acetum ex ea, uel certe acre ſorbere, aut cum ſpica allij contriti duos uini cyathos. Vtilis etiam in omni tuſſi eſt peregrinatio, nauigatio longa, loca maritima, natationes. Cibus interdum mollis, ut malua, ut urtica. interdum acer, ut lac cum allio coctum. ſorbitiones quibus laſer ſit adiectum, aut in quibus porrum incoctum tabuerit, ouum ſorbile ſulphure adiecto, potui primum aqua calida, deinde inuicem alijs diebus hæc, alijs uinum. Magis terreri poteſt aliquis cum ſanguinem expuit. ſed id modo minus, modo plus periculi habet. Exit enim modo ex gingiuis. modo ex ore. & quidem ex hoc interdum etiam copioſe, ſed ſine tuſſi, ſine ulcere, ſine gingiuarũ ullo uitio, ita ut nihil excreetur. Verum ut ex naribus, ſic ex ore aliquando prorumpit. Atque interdum ſanguis profluit, interdum ſimile aquæ quiddam, in qua caro recens lota eſt. Nonnunquam autem is a' ſummis faucibus fertur, modo exulcerata ea parte, modo non exulcerata, ſed aut ore uenæ alicuius adaperto, aut tuberculis quibuſdam natis ex his ſanguine erumpente. quod ubi incidit, neque lædit potio, aut cibus, neque quidquam, aut ex ulcere excreatur. aliquando gutture, & arterijs exulceratis, frequens tuſſis ſanguinem quoque extundit. Interdum etiam fieri ſolet, ut aut ex pulmone, aut ex pectore, aut ex latere, aut ex iocinere feratur. Sæpe fœminæ quibus ſanguis per menſtrua non reſpondet, hunc expuunt, auctoreſq́ue medici fuerunt, uel exeſa parte aliqua ſanguinem exire, uel rupta, uel ore alicuius uenę patefacto. Primam διάβρωσιν, ſecundam ῥηγμόχασμον, tertiam ἀναστώμοσιν appellant. ultima minime nocet, prima grauiſſime. Ac ſæpe quidẽ euenit, uti ſanguinem pus ſequatur. interdum autem qui ſanguinem ipſum ſuppreſſit, ſatis ad ualetudinem profuit. Sed ſi ſecuta ulcera ſunt, ſi pus, ſi tuſſis eſt, pro ut ſedes ipſa eſt, ita uaria, & periculoſa genera morborum ſunt. Si uero ſanguis tantum fluit, expeditius, & remedium, & finis eſt. Neque ignorari oportet eis, quibus fluere ſanguis ſolet, aut quibus ſpina dolet, coxæ'ue, aut poſt curſum uehementem, uel ambulationem, dum febris abſit, non eſſe inutile ſanguinis mediocre profluuium. idq́ue per urinam redditum ipſam quoque laſſitudinem ſoluere. Ac ne in eo quidem terribile eſſe, qui ex ſuperiore loco decidit. ſi tamen in eius urina nihil nouabit. Neque uomitum huius afferre periculum etiam cum repetit, ſi ante confirmare, & implere corpus licuit, & ex toto nullũ nocere, qui in corpore robuſto, neque nimius eſt, neque tuſſim, aut calorem mouet. Hæc pertinent ad uniuerſum. Nunc ad ea loca, quæ propoſui, ueniam. Si ex gingiuis exit, portulacam manducaſſe ſatis eſt. ſi ex ore, continuiſſe eo merum uinum. ſi parum id proficit, acetum. ſi inter hæc quoque grauiter erumpit, quia conſumere hominem poteſt, commodiſſimum eſt, impetum eius admota occipitio cucurbitula ſic, ut cutis quoque incidatur, auertere. Si id mulieri cui menſtrua non feruntur, euenit, eandem curcubitulam inciſis inguinibus eius admouere. At ſi ex faucibus, interioribuſ'ue partibus proceſſit, & metus maior eſt & cura maior adhibenda. ſanguis mittendus eſt, & ſi nihilominus ex ore proceſſit, iterum, tertioq́ue, & quotidie paulum aliquid, protinus autem debet ſorbere, uel acetum, uel etiam cum thure plantaginis, aut porri ſuccum. imponendaq́ue extrinſecus ſupra id quod dolet, lana ſuccida ex aceto eſt, & id ſpongia ſubinde refrigerandum. Eraſiſtratus horum crura quoque, & femora,

brachiaque

brachiaque pluribus locis deligabat. Id Aſclepiades adeo non prodeſſe, ut etiam inimicum eſſet, propoſuit. Sed id ſæpe commode reſpondere experimenta teſtantur. Neque tamen pluribus locis deligari neceſſe eſt. ſed ſat eſt infra inguina,& ſuper talos,ſummoſque humeros,etiam brachia. Tum ſi febris urget, danda eſt ſorbitio,& potui aqua,in qua aliquid ex his,quæ aluum aſtringunt,decoctum ſit. at ſi abeſt febris,uel elota alica,uel panis ex aqua frigida,& mole quoque ouum dari poteſt potui, uel idem quod ſupra ſcriptum eſt,uel uinum dulce,uel aqua frigida,ſed ſic bibendum erit,ut ſciamus huic morbo ſitim prodeſſe.præter hæc neceſſaria ſunt quies,ſecuritas,ſilentium. Caput huius quoque cubantis ſublime eſſe debet,recteque tondetur. Facies ſæpe aqua frigida fouenda eſt. At inimica ſunt uinum, balneum,uenus. in cibo oleum,acria omnia. item calida fomenta. conclaue calidum,& incluſum. multa ueſtimenta corpori iniecta.etiam fricationes,ubi bene etiam ſanguis conquieuit. Tum uero incipiendum eſt a' brachijs, cruribusque. a' thorace abſtinendum. In hoc caſu per hyemem locis maritimis, per æſtatem mediterraneis opus eſt.

De ſtomachi morbis, & curationibus. Cap. V.

Faucibus ſubeſt ſtomachus,in quo plura longa uitia incidere conſuerunt. Nam modo ingens calor, modo inflatio hunc,modo inflammatio,modo exulceratio afficit. Interdum pituita,interdum bilis oritur. frequentiſſimumque eſt eius malum,quo reſoluitur, neque ulla re magis, aut afficitur, aut corpus afficit. Vt diuerſa autem uitia eius,ſic etiam remedia ſunt. Vbi exæſtuat,aceto cum roſa extrinſecus ſubinde fouendus eſt. imponendusque puluis cum oleo,& ea cataplaſmata,quæ ſimul, & reprimunt, & molliunt, Potui,niſi quid obſtat,gelida aqua præſtanda. Si inflatio eſt,proſunt admotæ cucurbitulæ, neque incidere cutem neceſſe eſt.proſunt ſicca,& calida fomenta,ſed non uehementiſſima. Interponenda abſtinentia eſt. Vtilis in ieiuno potio eſt abſinthij,aut hyſſopi,aut rutæ. Exercitatio primo lenis, deinde maior adhibenda eſt,maximeque quę ſuperiores partes moueat.quod genus in omnibus ſtomachi uitijs aptiſſimum eſt. Poſt exercitationem opus eſt unctione,frictione, balneo quoque nonnunquam, ſed rarius, interdum alui ductione. Cibis deinde calidis,neque inflantibus. eodemque modo calidis potionibus, primo aquæ, poſt ubi reſedit inflatio,uini auſteri. Illud quoque in omnibus ſtomachi uitijs præcipiendum eſt, ut quo modo ſe quiſque æger refecerit,eo ut ſanus utatur. Nam redit huic imbecillitas ſua, niſi ijſdem defendatur bona ualetudo,quibus reddita eſt. At ſi inflammatio aliqua eſt,quam fere' tumor, & dolor ſequitur, prima ſunt quies,& abſtinentia. lana ſulphurata circundata, in ieiuno abſinthium. Si ardor ſtomachum urget,aceto cum roſa ſubinde fouendus eſt, deinde cibis quidem utendum eſt modicis. Imponenda uero extrinſecus quæ ſimul,& reprimunt, & molliunt. deinde his detractis,utendũ calidis ex farina cataplaſmatis,quæ reliquas digerant. Interdum aluus ducenda. Adhibenda exercitatio, & cibus plenior. At ſi exulceratio ſtomachum infeſtat,eadem fere' facienda ſunt,quæ in faucibus exulceratis præcepta ſunt. Exercitatio,frictio inferiorum partiũ adhibenda. Adhibendi leues,& glutinoſi cibi, ſed citra ſacietatẽ. Omnia acria,atque acida remouenda. Vino,ſi febris non eſt,dulci, aut ſi id inflat, certe leni utendum, ſed neque præfrigido,neque nimis calido. Si uero pituita ſtomachus impletur, neceſſarius modo in ieiunio, modo poſt cibum uomitus eſt. Vtilis exercitatio,geſtatio,nauigatio,frictio. Nihil edendũ, bibendumque niſi calidum,uitatis tantum his,quæ pituitam contrahere couſuerunt. Moleſtius eſt, ſi ſtomachus bile uitioſus eſt. Solent autem hi qui ſic tentantur,interpoſitis quibuſdam diebus,hanc, & quidem quod peſſimũ eſt,atram mouere. His recte aluus ducitur. potiones abſinthio dantur,neceſſaria geſtatio,nauigatio eſt, ſi fieri poteſt ex nauſea uomitus. uitanda cruditas. ſumendi cibi faciles,& ſtomacho non alieni. uinum auſterum. Vulgatiſſimum uero,peſſimumque ſtomachi uitium eſt reſolutio, ideſt cum cibi non tenax eſt, ſoletque deſinere ali corpus,ac ſic tabe conſumi. Huic generi inutiliſſimum balneum eſt. Lectiones exercitationeſque ſuperioris partis neceſſariæ. Item unctiones, frictioneſque. his perfundi frigida, atque in eadem natare,canalibus eiuſdem ſubijcere etiam ſtomachum ipſum,& magis etiam a' ſcapulis,id quod contra ſtomachum eſt. Conſiſtere in frigidis,medij capitiſque fontibus,quales cutiliarum,ſymbruinarumque ſunt,ſalutare eſt. Cibi quoque aſſumendi ſunt frigidi, qui potius difficulter coquuntur, quàm facile uitiantur. Ergo plerique,qui nihil aliud concoquere poſſunt, bubulam coquunt. Ex quo colligi poteſt, neque auem,neque uenationem,neque piſcem dari debere,niſi generis durioris. Potui quidem aptiſſimũ eſt uinum frigidum,uel certe bene calidum meracum, potiſſimum rheticum, uel allobrogicum, aliud'ue, quod & auſterum,& reſina conditum eſt. ſi id non eſt,quàm aſperrimum,maximeque ſigninum. Si cibus non continetur,danda aqua,& eliciendus plenior uomitus eſt,iterumque dandus cibus, & tum admouendæ duobus intra ſtomachum digitis cucurbitulæ, ibique duabus,aut tribus horis continendæ ſunt. Si ſimul,& uomitus,& dolor eſt,imponenda ſupra ſtomachum eſt lana ſuccida,uel ſpongia ex aceto, uel cataplaſma, quod refrigeret. Perfricanda uero non diu, ſed uehementer brachia,& crura,& calefacienda. Si plus doloris eſt,infra præcordia quatuor digitis cucurbitula utendum eſt, protinus dandus panis ex poſca frigida. Si non continuit,poſt uomitum lene aliquid ex his, quæ non aliena ſtomacho ſint. Si ne id quidem tenuit,ſinguli cyathi uini,ſingulis interpoſitis horis, donec ſtomachus conſiſtat. Valens etiam medicamentum eſt radiculæ ſuccus,ualentius acidi punici mali cum pari modo ſucci, qui ex dulci punico malo eſt,adiecto etiam intubi ſucco,& menta,ſed huius minima parte,quibus tantundem quantum in his omnibus eſt aquæ frigidæ,quàm optime miſcetur. Id enim plus quàm uinum ad comprimendum ſtomachum

poteſt. ſupprimendus autem uomitus eſt,qui per ſe uenit ſic,ſi nauſea eſt. Sed ſi coacuit intus cibus, aut computruit, quorum utrumlibet ructus oſtendit, eijciendus eſt,protinuſque cibis aſſumptis iiſdē, quos proxime poſui, ſtomachus reſtituendus. Vbi ſublatus eſt præſens metus,ad ea redeundum eſt, quæ ſupra præcepta ſunt.

De laterum doloribus. Cap. VI.

Stomachus lateribus cingitur,atque in his quoque uehementes dolores eſſe conſuerunt. & initium uel ex frigore,uel ex ictu,uel ex nimio curſu,uel ex morbo eſt. Sed interdum ne malum intra dolorē eſt. iſque modo tarde, modo celeriter ſoluitur. interdum ad perniciem quoque procedit. oriturque acutus morbus,qui πλευριτικὸς à græcis nominatur. Huic doloris lateris febris,& tuſſis accedit, & per hanc excreatur. ſi tolerabilis morbus eſt, pituita ſi grauis ſanguis. Interdum etiam ſicca tuſſis eſt, quæ nihil emollitur. idque primo uitio grauius, ſecundo tolerabilius eſt. Remedium uero eſt magni,& recentis doloris ſanguis miſſus. At ſiue lenior,ſiue uetuſtior caſus eſt,uel ſuperuacuum,uel ſerum id auxilium eſt, confugiendumque ad cucurbitulas eſt,ante ſumma cute inciſa. Recte etiam ſinapi ex aceto ſuper pectus imponitur, donec ulcera, puſtulaſque excitet,& tum medicamentum, quod humorem illuc citet. Præter hæc circundare primum oportet latus abſolanæ ſulphuratæ. deinde cum paulum iuflāmatio ſe remiſit, ſiccis, & calidis fomentis uti. Ab his tranſitus ad malagmata eſt. Si uetuſtior dolor remanet,nouiſſime reſina impoſita diſcutitur. Vtendum cibis,potionibusque calidis. uitandum frigus. Inter hæc tamen nō alienum & extremas partes oleo,& ſulphure perfricare. Si leuata tuſſis eſt, leni lectione uti.iamque & acres cibos,& uinum meracius aſſumere. quæ à medicis præcipiuntur, ut tamen ſine his ruſticos noſtros epota ex aqua herba trixago ſatis adiuuet. Hæc in omni lateris dolore communia ſunt plus negotij eſt,ſi acutus quoque morbus is factus eſt. In hoc præter ea,quæ ſupra poſita ſunt,hæc animaduertenda ſunt,ut cibus ſit quàm maxime tenuis,& lenis,præcipueque ſorbitio, eaque ex ptiſana potiſſimum, aut ius in quo porrus cum pullo gallinaceo coctus ſit. Idque non niſi tertio quoque die detur,ſi tamen per uires licebit. potui uero aqua mulſa,in qua hyſſopum,aut ruta decocta ſit. quæ quibus temporibus danda ſint, ex ratione uel adiectæ,uel leuatæ febris apparebit ſic,ut in remiſſione quàm maxima dent, cum eo tamen, ut ſciamus non eſſe eius generis tuſſi aridas fauces committendas. ſæpe enim ubi nihil eſt quod excreatur, continuatur,& ſtrangulat. Ob quam cauſam dixi etiam peius id genus eſſe tuſſis,quod nihil,quàm quod pituitam moueret. Sed hic uinum ſorbere,ut ſupra præcepimus,morbus ipſe non patitur. inuicem eius cremor ptiſanæ ſumendus eſt. Vt his autem in ipſo morbi feruore ſuſtinendus æger eſt, ſic ubi paulum is ſe remiſit,alimenta pleniora,& uini quoque aliquid dari poteſt.dū nihil detur, quod aut refrigeret corpus,aut fauces aſperet. Si in refectione quoque māſerit tuſſis,intermittere oportebit uno die,poſteroque cum cibo uini paulo plus aſſumere.atque incipiente quoque tuſſi,tum non erit alienū, ut ſupra quoque poſitum eſt,uini cyathos ſorbere. Sed in hoc genere ualetudinis dulce,uel certe lene cōmodius eſt. Si malum inueterauit,athletico uictu corpus firmandum eſt.

De uiſcerum morbis, & primo de pulmone, deinde de iocinere,tum de liene, poſtremo de renibus. Cap. VII.

A' compagine uero corporis ad uiſcera tranſeundum eſt,& in primis ad pulmonem ueniendum,ex quo uehemens & acutus morbus oritur, quem περιπνευμονικὸν græci uocant. eius hæc conditio eſt. Pulmo totus afficitur. hunc eius caſum ſubſequitur tuſſis,bilem,uel pus trahens, præcordiorum, totiuſque pectoris grauitas,ſpiritus difficultas,magnæ febres,continua uigilia,cibi faſtidiū, tabes. Id genus morbi plus periculi,quàm doloris habet. Oportet ſi ſatis ualidæ uires ſunt,ſanguinem mittere,ſi minores,cucurbitulas ſine ferro præcordijs admouere. Tum ſi ſatis ualet,geſtando ægrum digerere,ſi parum, intra domum tamen dimouere. Potionem autem hyſſopi dare,cui ficus arida ſit incocta,aut aquam mulſam, in qua uel hyſſopum,uel ruta decocta ſit. Frictione uti diutiſſime in ſcapulis,proxime ab his in brachijs,& pedibus, & cruribus,leuiter contra pulmonem.idque bis quotidie facere. Quod ad cibum uero pertinet, huic nec ſalſis opus eſt,neque acribus,neque amaris,neque aluum aſtringentibus,ſed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda eſt ſorbitio ptiſanæ,uel alicæ,uel orizæ, cum qua recens adeps cocta ſit. Cum hac ſorbile ouum,nuclei pinei ex melle. panis,uel elota alica ex aqua mulſa potui,deinde non ſolum pura aqua, ſed etiam mulſa egelida,aut ſi æſtas eſt,etiam frigida,niſi quid obſtat.hæc autem altero quoque die increſcente morbo dare ſatis eſt. Vbi incremento conſtitit quantum res patitur,ab omnibus abſtinendū eſt, pręterquā aqua egelida. Si uires deſunt,adiuuandę ſunt aqua mulſa.proſuntque aduerſus dolores impoſita calida fomēta, uel ea quæ ſimul & reprimūt, & emolliunt. Prodeſt impoſitus ſuper pectus ſal bene contritus, cum cerato mixtus, quia leuiter cutem erodit, eoque impetum materiæ,quo pulmo uexatur, euocat. Vtile etiam aliquod malagma eſt ex his, quæ materiam trahunt. Neque alienum eſt dum premit morbus,clauſis feneſtris ægrum continere. Vbi paulū leuatus eſt,ter,aut quater die feneſtris aliquanto apertis paruum aerem recipere. Deinde in refectione pluribus diebus a' uino abſtinere.geſtatione,frictione uti.ſorbitionibus,& prioribus cibis adijcere ex oleribus porrum.ex carne ungulas,& ſumma trunculorum,atque piſciculos ſic,ut diu nihil molle.& lene ſumatur.

De iocineris morbo, & curatione. *Cap.* VIII.

Alterius quoque uiſceris morbus, ideſt iocineris, æque modo longus, modo acutus eſſe conſueuit, ἡπατικὸν græci uocant. Dextra parte ſub præcordijs uehemens dolor eſt. idemq́ue ad latus dextrum, & ad iugulum, humerumq́ue partis eiuſdem peruenit. nonnunquam manus quoque dextra torquetur. horror calidus eſt. Vbi male eſt, bilis euomitur. interdum ſingultus propè ſtrangulat. & hæc quidem acuti morbi ſunt. Longioris uero ubi ſuppuratio in iocinere eſt, dolorque modo finitur, modo intenditur, dextra parte præcordia dura ſunt, & tument. poſt cibum maior difficultas eſt. accedit maxillarum quædam reſolutio. ubi inueterauit malum, uenter, & crura, pedesq́ue intumeſcunt, pectus, atque humeri, circaque iugulum utrunque extenuatur. Initio ſanguinem mittere optimum eſt. tum uenter ſoluendus eſt, ſi non poteſt aliter, per nigrum ueratrum imponenda extrinſecus cataplaſmata, primum quæ reprimant, deinde calida, quæ deducant. quibus rectè iris, uel abſinthium adijcitur, poſt hæc malagma. Dandæ uero ſorbitiones ſunt, omnesq́ue cibi, & calidi, & qui non multum alant, & ferè qui pulmonis quoque dolori conueniunt, præterq́ue eos, qui urinam mouent, potionesq́ue ad id efficaces. Vtilia in hoc morbo ſunt thymum, ſatureia, hyſſopum, nepeta, amylum, ſiſamum, lauri baccæ, pini flos, herba ſanguinalis, menta, ex malo cotoneo medium, columbæ iecur recens, & crudum. Ex quibus quædam per ſe eſſe, quædam adijcere, uel ſorbitioni, uel potioni licet, ſic tamen ut parce aſſumantur. Neque alienum eſt abſinthium contritum ex melle, & pipere, eiusq́ue catapotium quotidie deuorare. abſtinendum utique eſt ab omnibus frigidis, neque enim res ulla magis iecur lædit. Frictionibus utendum in extremis partibus. uitandus omnis labor, omnis uehementior motus. ne ſpiritus quidem diutius continendus eſt. Ira, trepidatio, pondus, ictus, curſus inimica ſunt. Perfuſio corporis multa prodeſt ex aqua, ſi hyems eſt, calida, ſi æſtas, tepida. Item liberalis unctio, & in balneo ſudor. Si uero iecur uomica laborat, eadem facienda ſunt, quæ in cæteris interioribus ſuppurationibus. Quidam etiam contra id ſcalpello aperiunt, ipſam uomicam adurunt.

De lienis morbo, & curatione. *Cap.* IX.

At lienis ubi affectus eſt, intumeſcit, ſimulq́ue cum eo pars ſiniſtra, eaq́ue dura eſt, & prementi renititur, uenter intentus eſt, aliquis etiam cruribus tumor eſt. Vlcera aut omnino non ſaneſcunt, aut certe cicatricem uix recipiunt. In intenta ambulatione, curſuq́ue dolor, & quædam difficultas eſt. hoc uitium quies auget. Itaque exercitatione, & labore opus eſt, habita tamen ratione ne febre mixta ſi nimium proceſſerit, excitetur. Vnctiones, frictionesq́ue, & ſudores neceſſarij ſunt. Dulcia omnia inimica ſunt. item lac & caſeus. Acida autem maxime conueniunt. Ergo acetum acre per ſe ſorbere, & magis etiam quod ſcylla conditũ eſt, expedit. Edenda ſunt ſalſamenta, uel oleæ ex muria dura, tinctæ in aceto lactucæ, intubiq́ue, & betę ex eodem. ex ſinapi aſparagus, armoracia, paſtinaca, ungulæ, roſtra, aues macræ, eiuſdem generis uenatio. Potui uero ieiuno dari debet abſinthium incoctum. at poſt cibum aqua à ferrario fabro, in qua candens ferrum ſubinde tinctum ſit. Hæc enim, uel præcipue lienem coercet, quod animaduerſum eſt in his animalibus, quę apud hos fabros educata, exiguos lienes habent. poteſt etiam dari uinum tenue, auſterum, omniaq́ue in cibis, & potionibus, quæ urinæ mouendę ſunt, præcipueq́ue ad id ualet, uel trifolij ſemen, uel cuminum, uel apium, uel ſerpillum, uel cithiſus, uel portulaca, uel nepeta, uel thymum, uel hyſſopum, uel ſatureia. hæc enim inde commodiſſime uidentur humorem deducere. Lienis quoque bubulus utiliter eſui datur, pręcipueq́ue eruca, & naſturcium lienem extenuant. Imponẽda quoque extrinſecus ſunt quæ leuent. Fit ex unguento, & palmulis, quod μυροβάλανον gręci uocant. Fit ex lini, & naſturcij ſemine, quo uinum, & oleum adijcitur. fit ex cupreſſo uiride, & arida ficu. fit ex ſinapi, cui ſeui hirquini à renibus quarta pars ponderis adijcitur, teriturq́ue in ſale, & protinus imponitur. Multisq́ue modis huic rei cappari aptũ eſt. Nam & ipſum cum cibo aſſumere, & muriam eius cum aceto ſorbere, cõmodum eſt. Quin etiam extrinſecus radicem contritam, uel corticem eius cum furfuribus, aut ipſum cappari cum melle contritum imponere expedit. Malagmata quoque huic rei aptantur.

De renum morbis, & curationibus. *Cap.* X.

At renes ubi affecti ſunt, diu male habent. Peius eſt ſi frequens bilioſus uomitus accedit. Oportet conquieſcere, cubare molliter, ſoluere aluum. ſi aliter non reſpondet, etiam ducere. Sæpe deſidere in aqua calida, neque cibum, neque potionem frigidam aſſumere. abſtinere ab omnibus ſalſis, acribus, acidis pomis, bibere liberaliter, adijcere modo cibo, modo potioni piper, porrum, ferulam, album papauer, quæ maxime inde urinam mouere conſuerunt. Auxilio quoque his exulceratis ſunt, ſi adhuc ulcera purgãda ſunt, cucumeris ſemina detractis corticibus ſexaginta, nuclei ex pinu ſilueſtri duodecim, aneſi quod tribus digitis ſummi poſſit, croci paululũ, contrita, & in duas mulſi potiones diuiſa. Si uero dolor tantum leuandus eſt, eiuſdem cucumeris ſemina triginta, ijdem nuclei uiginti, nuces græce quinque, croci paululum, contrita, & cum lacte potui data. At ſuper quoque rectè quædam malagmata injciuntur, maximeq́ue ea, quæ humori extrahendo ſunt.

De inteſtinorum morbis, & primo de cholera. Cap. XI.

A' uiſceribus ad inteſtina ueniendum eſt, quæ ſunt et acutis, & longis morbis obnoxia. Primo æque facienda mentio eſt choleræ, quia commune id ſtomachi, atque inteſtinorũ uitium uideri poteſt. Nam ſimul & deiectio, & uomitus eſt, præterque hæc inflatio eſt, inteſtina torquẽtur, bilis ſupra, infraque erũpit, primum aquæ ſimilis, deinde ut in ea recens caro lota eſſe uideatur, interdum alba, nonnunquã nigra, uel uaria. Ergo eo nomine morbi hunc χόλεραν græci nominarunt. præter ea uero, quæ ſupra comprehenſa ſunt, ſæpe etiam crura, manuſque contrahuntur, urget ſitis, anima deficit. quibus concurrentibus non mirum eſt, ſi ſubito quis moritur. neque tamen ulli morbo minori momento ſuccurritur. Protinus ergo ubi iſta cœperunt, aquæ tepidæ quã plurimum bibere oportet, & uomere. Vix unquam ſine uomitu ſequitur. ſed etiam ſi non incidit, miſcuiſſe tamen nouam materiam corruptæ prodeſt, parſque ſanitatis eſt, uomitum eſſe ſuppreſſum. ſi id incidit, protinus ab omni potione abſtinendum eſt. Si uero tormina ſunt, oportet frigidis, & humidis fomentis ſtomachum fouere, uel ſi uenter dolet, iiſdem egelidis ſic, ut uenter ipſe mediocriter calentibus iuuetur. Quòd ſi uehementer & uomitus, & deiectio, et ſitis uexant, et adhuc ſubcruda ſunt, quæ uomuntur, nondum uino maturum tempus eſt. Aqua, neque ea ipſa frigida, ſed potius egelida danda eſt. admouendumque naribus eſt puleium ex aceto, uel polenta uino aſperſa, uel menta ſecundum naturam eſt. At cum diſcuſſa cruditas eſt, tum magis uerendum eſt, ne anima deficiat. Ergo tum confugiendum eſt ad uinum. id eſſe oportet tenue, odoratum, cum aqua frigida mixtum, uel polenta adiecta, uel melle quoque aſſumere expedit, quotienſque aliquid aut ſtomachus, aut uenter effudit, totiens per hæc uires reſtituere. Eraſiſtratus primo tribus uini guttis, aut quinis aſpergendam potionem eſſe dixit, deinde paulatim merum adijciendum. Is ſi & ab initio uinum dedit, & metũ cruditatis ſecutus eſt, nõ ſine cauſa fecit. Si uehementem infirmitatem adiuuari poſſe tribus guttis putauit, errauit. At ſi inanis eſt homo, & crura eius contrahuntur, interponenda potio abſintij eſt. Si extremæ partes corporis frigent, ungendæ ſunt calido oleo, cui ceræ paulum ſit adiectum, calidiſque fomentis nutriendæ. Si ne ſub his quidem quies facta eſt, extrinſecus contra uentriculum ipſum cucurbitula admouenda eſt, aut ſinapi ſuper imponendum. Vbi is conſtitit, dormire oportet: poſtero die utique à potione abſtinere. die tertio in balneum ire. paulatim ſe cibo reficere, ſomno, quiſquis facile acquieſcit. itemque laſſitudine, & frigore. Si poſt ſuppreſſam choleram, febricula manet, aluum duci neceſſariũ eſt. tum cibis, uinoque utendum eſt. Sed hic quidem morbus & acutus eſt, & inter inteſtina, ſtomachumque uerſatur ſic, ut cuius potiſſimum partis ſit, non facile dici poſſit.

De cœliaco uentriculi morbo. Cap. XII.

In ipſius uero uentriculi porta conſiſtit is, qui & longus eſſe conſueuit, κοιλιακὸς a' græcis nominatur. Sub hoc uenter indureſcit, dolorque eius eſt. Alius nihil reddit, ac ne ſpiritum quidem tranſmittit. extremæ partes frigeſcunt. difficulter ſpiritus redditur. Commodiſſimum eſt inter initia calida cataplaſmata toto uentri imponere, ut dolorem leniant. poſt cibum uomere, atque ita uentrem exinanire. Proximis deinde diebus cucurbitulas ſine ferro uentri, & coxis admouere. Ventrem ipſum liquare dato lacte, & uino ſalſo, frigido. Si tempus anni patitur, etiam uiridibus ficis, ſic tamen ne quis aut cibus, aut humor uniuerſus detur, ſed paulatim. Ergo per interualla temporis ſat eſt cyathos binos, ternoſue ſumere, & cibum pro portione huius. cõmodeque facit cyathos lactis, cyathus aquæ mixtus, & ſic datus. Cibique inflantes, & acres utiliores ſunt, adeo ut lacti quoque recte contritum alliũ adijciatur. Procedente uero tempore opus eſt geſtari, maximeque nauigare, perfricari ter, aut quater die ſic, ut nitrum oleo miſceatur, perfundi aqua calida poſt cibum, deinde ſinapi imponere per omnia membra excepto capite, donec arrodatur, & rubeat, maximeque ſi corpus durum, & uirile eſt. paulatim deinde faciendus eſt tranſitus ad ea, quæ uentrem comprimunt. Aſſa caro danda, ualens, & quæ non facile corrumpatur. potui uero pluuialis aqua decocta, ſed quæ per binos, ternoſue cyathos bibatur. Si uetus uitium eſt, oportet laſer quàm optimum ad piperis magnitudinem deuorare. altero quoque die uinum, uel aquam bibere, interdum interpoſito cibo ſingulos uini cyathos ſorbere, ex inferiori parte infundere pluuialẽ egelidam aquã, maximeque ſi dolor in imis partibus remanet.

De tenuioris inteſtini morbo. Cap. XIII.

Inter ipſa uero inteſtina conſiſtunt duo morbi, quorum alter in tenuiore, alter in pleniore inteſtino eſt. Prior acutus eſt. inſequens eſſe longus poteſt. Diocles Caryſtius tenuioris inteſtini morbũ χόρδαψον, plenioris εἰλεὸν nominauit. A' pleriſque uideo nuncillum priorem εἰλεὸν, hunc κωλικὸν nominari. Sed prior modo ſupra umbilicum, modo ſub umbilico dolorem mouet. Fit ex alterutro loco inflammatio, nec aluus, nec ſpiritus infra tranſmittitur. ſi ſuperior pars affecta eſt, cibus, ſi inferior ſtercus per os redditur. ſi utrumlibet uetus eſt, adijcitur periculo uomitus bilioſus mali odoris, aut uarius, aut niger. Remedium eſt ſanguinem mittere, uel cucurbitulas pluribus locis admouere, non ubique cute inciſa. Id enim duobus, aut tribus locis ſatis eſt. Ex cæteris ſpiritum euocare abunde eſt. Tum animaduertere oportet, quo loco malum ſit. ſolet enim contra id tumere. Et ſi ſupra umbilicum eſt, alui ductio utilis non eſt. Si infra eſt,

aluum ducere,ut Eraſiſtrato placuit, optimum eſt. & ſæpe id auxilij ſatis eſt. Ducitur autem percolato ptiſanæ cremore cum oleo,& melle ſic,ut præter ea nihil adijciatur. Si nihil tumet, duas manus imponere oportet ſupra ſummum uentrem,paulatimque deducere. Inuenietur enim mali locus,qui neceſſe eſt,reni tatur, & ex eodem deliberari poterit,ducenda nec ne aluus ſit. Illa communia ſunt, calida cataplaſmata admouere,eaque imponere a' mammis uſque ad inguina,& ſpinam,ac ſæpe mutare,brachia, cruraque per fricare,demittere totum hominem in calido oleo. Si dolor non quieſcit,etiam in aluum ex parte inferiore tres,aut quattuor cyathos calidi olei dare. Vbi per hæc conſecuti ſumus,ut iam ex inferiore parte ſpiritus tranſmittatur,offerre potui mulſum tepidum non multum. nam ante magna cura uitandum eſt, ne quid bibat. ſi id commode ceſſit,adijcere ſorbitionem. Vbi dolor,& febricula quierunt, tum demum uti cibo pleniore,ſed neque inflante,neque duro,neque ualido,ne inteſtina adhuc imbecilla lædantur. potui uero nihil præterquam puram aquam. nam ſiue quid uinolentum, ſiue acidum eſt, id huic morbo alienum eſt. Ac poſtea quoque uitare oportet balneum, ambulationem, geſtationem, cæteroſque corporis motus. Nam facile id malum redire conſueuit,& ſiue cum frigus ſubit,ſiue aliqua iactatio,niſi bene iam confirma tis inteſtinis,reuertitur.

De morbo inteſtini plenioris. Cap. XIIII.

Is autem morbus,qui in inteſtino pleniore eſt,in ea maxime parte eſt, quam certam eſſe propoſui. Vehemens inflatio,uehementes dolores dextra magis parte,inteſtinum,quod uerti uidetur, prope' ſpiritum elidit. In pleriſque poſt frigora,cruditateſque oritur,deinde quieſcit,& per ætatem ſæpe repetens ſic cruciat,ut uitæ ſpatio nihil demat. Vbi is dolor cœpit,admouere ſicca, & calida fomenta oportet, ſed primo lenta,deinde ualidiora,ſimulque frictiones. ad extremas partes id eſt crura, brachiaque materiam reuo care. Si diſcuſſum non eſt, qua dolet cucurbitulas ſine ferro defigere. Eſt etiam medicamentum eius rei cauſa comparatum, quod κωλικὸν nominatur. id ſe repperiſſe Caſſius gloriabatur. Magis prodeſt potui da tum. ſed impoſitum quoque extrinſecus digerendo ſpiritum, dolorem leuat. niſi finito uero tormento, recte neque cibus,neque potio aſſumitur. Quo uictu ſit utendum qui hoc genere tentantur, iam mihi dictum eſt. Confectio medicamenti,quod κωλικὸν nominatur, ex his conſtat. Coſti,aneſi,caſtorei ſingulorum Pondo denariorum trium. petroſelini. P. denariorum. III. piperis longi, & rotundi ſingulorum. P. ⚹. II. papaueris lachrymæ,iunci rotundi,myrræ,nardi ſingularum. P. VI. quæ melle excipiuntur. id autem & deuorari poteſt,& ex aqua calida ſumi.

De torminibus,ideſt dyſenteria. Cap. XV.

Proxima his inter inteſtinorum mala,tormina eſſe conſueuerunt, δυσεντερία græce uocatur. intus inteſtina exulcerantur. ex his cruor manat. Iſque modo cum ſtercore aliquo ſemper liquido, modo cũ quibuſdam quaſi muccoſis excernitur. interdum ſimul quædam carnoſa deſcendunt. Frequens deijciendi cu piditas,dolorque in ano eſt. Cum eodem dolore exiguum aliquid emittitur. atque eo quoque tormentũ intenditur. idque poſt tempus aliquod leuatur. exiguaque requies eſt. ſomnus interpellatur. febricula ori tur. longoque tempore id malum cum inueterauerit, aut tollit hominem, aut etiam ſi finitur, excruciat. Oportet in primis conquieſcere. ſi quidem omnis agitatio exulcerat. deinde ieiunum ſorbere uini cyathum,cui contrita radix quinque folij ſit adiecta. imponere cataplaſmata ſuper uentrem,quæ reprimunt. quod in ſuperioribus uentris morbis non expedit. quotienſque deſidit, ſubluere aqua calida, in qua decoctæ uerbenæ ſint. portulacam,uel coctam,uel ex dura muria ediſſe. cibos, potioneſque eas, quæ aſtringunt aluum. Si uetuſtior morbus eſt,ex inferioribus partibus tepidum infundere,uel ptiſanæ cremorem, uel lac,uel adipem liquatam, uel medullam ceruinam, uel oleum, uel cum roſa butyrum, uel cum eadem album crudum ex ouis,uel aquam,in qua lini ſemen decoctum ſit,uel ſi ſomnus non accedit,uitellos cum aqua,in qua roſæ floris folia cocta ſint. Leuant enim dolorem hæc,& mitiora ulcera efficiunt, maximeque utilia ſunt,ſi cibi quoque ſecutum faſtidium eſt. Themiſon muria dura quam aſperrima ſic utendum memorię prodidit. Cibi uero eſſe debent, qui leniter uentrem deſtringant, & ea quæ urinam mouent. Si ea conſecuta ſunt, in aliam partem humorem auertendo proſunt. ſi non ſunt conſecuta, noxam augent. Itaque niſi in quibus prompte id facere conſuerunt,non ſunt adhibenda. Potui,ſi febricula eſt,aqua pura calida,uel ea.quę ipſa quoque aſtringat,dari debet. ſi non eſt,uinum lene auſterũ. Si pluribus diebus nihil remedia alia iuuerunt,uetuſque iam uitiũ eſt,aquæ bene frigidæ potio aſſumpta ulcera aſtringit, & initiũ ſecundæ ualetudinis facit. Sed ubi uenter ſuppreſſus eſt, protinus ad calidam potionem reuertendum eſt. Solet autem interdum etiam putris ſanies,peſſimique odoris deſcendere. ſolet purus ſanguis profluere. ſi ſuperius uitium eſt,aluus aqua mulſa duci debet,tunc deinde eadẽ infundi,quæ ſupra comprehenſa ſunt. Valenſque eſt etiam aduerſus ulcera inteſtinorum minij gleba,cum ſalis hemina contrita. ſi minus, mixta his aqua in aluum datur. Ac ſi ſanguis profluit,cibi,potioneſque eſſe debent,quæ aſtringant.

De leuitate inteſtinorum. Cap. XVI.

Ex torminibus interdum inteſtinorum leuitas oritur, quæ continere nihil poſſunt, & quidquid

aſſumptum eſt,imperfectum protinus reddunt.id interdum ægros trahit,interdum præcipitat.In hoc utique adhibere oportet comprimentia,quo facilius tenendi aliquid inteſtinis uis ſit . Ergo & ſuper pectus ponetur ſinapi,exulcerataque cute malagma,quod humorẽ euocet , & ex uerbenis decoctis aqua deſidat, & cibos,potionesque aſſumat,quæ aluum aſtringunt,& frigidis utetur perfuſionibus. Oportet tamẽ proſpicere,ne ſimul his omnibus admotis,uitium contrariũ per immodicas inflationes oriatur.Paulatim ergo firmari inteſtina debebunt,aliquibus quotidie adiectis.Et cum in omni fluore uentris , tum in hoc præcipue neceſſarium eſt,non quotiens libet deſidere, ſed quotiens neceſſe eſt, ut hæc ipſa mora in conſuetudinem ferendi oneris inteſtina deducat. Alterum quoque,quod æque ad omnes ſimiles affectus pertinet, in hoc maxime ſeruandum eſt,ut cum pleraque utilia inſuauia ſint,qualis eſt plantago, & rubi, & quidquid mali corio mixtum eſt,ea potiſſimum ex his dentur, quæ maxime æger uolet . Deinde ſi omnia iſta faſtidiet ad excitandam cibi cupiditatem,interponatur aliquid minus utile,ſed magis gratum.Exercitationes, frictiones huic quoque morbo neceſſariæ ſunt,& cum his ſol,ignis,balneũ, uomitus,ut Hippocrati uiſum eſt,etiam albo ueratro,ſi cætera parum proficient, euocatus.

De lumbricis aluum occupantibus. Cap. XVII.

Nonnunquam autem lumbrici quoque occupant aluũ,hique modo ex inferioribus partibus,modo fœdius ore redduntur.Atque interdum latos eos,qui peiores ſunt, interdum teretes uidemus. ſi lati ſunt, aqua potui dari debet,in qua lupinum, aut cortex mori decoctus ſit, aut cui adiectum ſit contritum , uel hyſſopum,uel piperis acetabulum,uel ſcamoneæ paulum . uel etiam pridie cum multum allium ediderit, uomat.Poſteroque die mali punici tenues radiculas colligat,quantum manu comprehendet, easque contuſas,in aquæ tribus ſextarijs decoquat,donec tertia pars ſuperſit.Huc adijciat nitri paulum, & ieiunus bibat.Interpoſitis deinde tribus horis,duas potiones ſumat,aut aquæ,uel muriæ duræ ſic adiectæ.tum deſidat ſubiecta calida aqua in pelue.ſi uero teretes ſunt,qui pueros maxime exercent,& eadem dari poſſunt, & quædam leuiora,ut contritum ſemen urticæ,aut braſſicæ,aut cumini cum aqua,uel menta cum eadem, uel abſinthium decoctum,uel hyſſopum ex aqua mulſa,uel naſturcij ſemen cum aceto contritum . Ediſſe etiam,& lupinum,& allium prodeſt,uel in aluum oleum ſubter dediſſe.

De tenaſmo inteſtinorum morbo. Cap. XVIII.

Eſt autem aliud leuius omnibus proximis,de quibus ſupradictum eſt,quod τένεσμον græci uocant. id neque acutis,neque longis morbis annumerari debet, cum & facile tollatur, neque unquam per ſe iugulet.in hoc ęque,atque in torminibus frequens,deſidendi cupiditas eſt,æque dolor ubi aliquid excernitur. deſcendunt autem pituitæ,muccisque ſimilia ; interdum etiam leniter ſubcruenta . ſed his interponuntur nonnunquam ex cibo quoque recte coacta.deſidere oportet in aqua calida. ſæpiusque ipſum manu nutrire,cui plura medicamenta idonea ſunt, butyrum cum roſa,agacia ex aceto liquata , emplaſtrum id , quod τετραφάρμακον gręci uocãt,roſa liquatum,alumen lana circundatum,& ita appoſitum,eademque ex inferiore parte indita,quæ torminum auxilia ſunt,eadem uerbenæ decoctæ,ut inferiore spartes foueantur,alternis uero diebus aqua,alternis leue,& auſterum uinum bibendum eſt . Potio eſſe debet egelida , & frigida. proprior ratio uictus talis,qualem in tormina ſupra præcepimus.

De uentris fluxu, & curatione. Cap. XIX.

Leuior etiam dum recens deiectio eſt,ubi & liquida aluus,& ſæpius , quàm ex conſuetudine fertur. atque interdum tolerabilis dolor eſt,interdum grauiſſimus,idque peius eſt.ſed uno die fluere aluum ſępe pro ualetudine eſt,atque etiam pluribus,dum febris abſit,& intra ſeptimum diem id conquieſcat. purgatur enim corpus,& quod intus læſurum erat,utiliter effunditur.uerum ſpatium periculoſum eſt. Interdũ enim tormina,ac febriculas excitat,uiresque conſumit.primo die quieſcere ſatis eſt , neque impetum uentris prohibere,ſi per ſe deſijt,balneo uti,paulum cibi capere.ſi manſit,abſtinere non ſolum à cibo,ſed etiã à potione.Poſtero die,ſi nihilominus liquida aluus eſt,æque conquieſcere, paulum aſtringentis cibi ſumere,tertio die in balneum ire,uehementer omnia præter uentrem perfricare,ad ignem lumbos,ſcapulasque admouere,cibis uti,ſed uentrem contrahentibus,uino non multum meraco. Si poſtero quoque die fluet, plus ediſſe,ſed uomere etiam ex toto,donec conquieſcat . Contra ſitim, fame,uomitu niti. uix enim fieri poteſt,ut poſt hanc animaduerſionem aluus non contrahatur . Alia uia eſt,ubi uelis ſupprimere, cœnare, deinde uomere,poſtero die in lecto conquieſcere.ueſpere ungi ſed leniter. deinde panis circa ſelibram ex uino amineo mero ſumere.tum aſſum aliquid,maximeque auem,& poſtea uinum idem bibere aqua pluuiali mixtum,idque uſque quintum diem facere,iterumque uomere . Frigidam autem aſſidue potionem eſſe debere contra priores auctores Aſclepiades affirmauit,& quidem quàm frigidiſſimã . Ego experimentis quenque in ſe credere debere exiſtimo calida potius, an frigida utatur . Interdum autem euenit, ut id pluribus diebus neglectũ,curari difficilius poſſit.à uomitu oportet incipere , deinde poſtero die ueſpere, tepido oleo ungi.cibum modicum aſſumere,uinum meracum quàm aſperrimum , impoſitam ſuper uentrem habere cum cærato rutam.In hoc autem affectu corporis neque ambulatione, neque frictione opus

eſt. uehiculo

eſt. uehiculo ſediſſe,uel magis etiam equo prodeſt. neque enim ulla res magis inteſtina confirmat. Si uero etiam medicamentis utendum eſt: aptiſſimum eſt id,quod ex pomis fit. Vindemiæ tempore in grāde uas conijcienda ſunt pira,atque mala ſilueſtria. ſi ea non ſunt,pira tarentina uiridia,uel ſignina, mala ſcandiana uel amerina,myrapia: hiſque adijcienda ſunt cotonea,& cum ipſis corticibus ſuis punica, ſorba: & quibus magis utimur etiam torminalia ſic,ut hæc tertiam ollæ partem teneāt. tum deinde ea muſto implenda eſt: coquendumque id,donec omnia quæ indita ſunt,liquata in unitatem quādam coeāt. Id guſtui non inſuaue eſt: & quandocunque opus eſt,aſſumptum leuiter ſine ulla ſtomachi noxa uentrem tenet. duo,aut tria cochlearia uno die ſumpſiſſe ſatis eſt. Alterum ualētius genus eſt, myrti baccas legere, ex his uinum exprimere, id decoquere ut decima pars remaneat,eiuſque cyathum ſorbere.tertiū, quod quandoque fieri poteſt,malum punicum excauare: exemptiſque omnibus ſeminibus,membranas, quæ inter ea fuerunt,iterum conijcere. tum infundere cruda oua,rudiculaque miſcere: deinde malum ipſum ſuper prunam imponere. quod dum humor intus eſt,non aduritur. Vbi ſiccū eſſe cœpit,remouere oportet, extractumque cochleari,quod intus eſt,ediſſe. aliquibus adiectis,maius momentum habet. Itaque etiam in piperatum conijcitur: miſceturque cum ſale,& pipere. eſt quid ex his edendū. eſt pulticula etiam,cum qua paulum ex fauo uetere coctum ſit,& lenticula cum malicorio cocta,rubique cacumina in aqua decocta,& ex oleo,atque aceto aſſumpta,efficacia ſunt. atque ea aqua,in qua uel palmulæ, uel malum cotoneum,uel arida ſorba,uel rubi decocti ſunt,potata. quod genus ſignifico, quotiens potionem dandam eſſe dico: quæ aſtringat. Tritici quoque hemina in uino amineo auſtero decoquitur: idque triticum ieiuno, ac ſitienti datur. ſuperque id,uinum id ſorbetur. quod iure ualentiſſimis medicamentis annumerari poteſt.atque etiam potui datur uinum ſigninum,uel reſinatum auſterū,uel quodlibet auſterū.Cōtunditurque cū corticibus,ſeminibuſque ſuis punicū malū,uinoque tali miſcetur.idque uel merū ſorbet aliquis,uel bibit mixtū.ſed medicamentis uti niſi in uehemētibus malis ſuperuacuū eſt.

De uuluæ morbo, & curationibus. Caput XX.

Ex uulua quoque fœminis uehemens malum naſcitur: proximeque ab ſtomacho uel afficitur hæc: uel corpus afficit. Interdum etiam ſic exanimat, ut tanquam comitiali morbo proſternat. Diſtat tamen hic caſus,eo quod neque oculi uertuntur, nec ſpumæ profluunt, nec nerui diſtenduntur: ſopor tantū eſt. idque quibuſdam fœminis crebro reuertens perpetuum eſt. ubi incidit,ſi ſatis uiriū eſt,ſanguis miſſus adiuuat.ſi parum eſt,cucurbitulæ tamen defigendæ ſunt in inguinibus. Si diutius aut iacet,aut alioqui iacere conſueuit: admouere oportet naribus extinctum ex lucerna linamētum,uel aliud ex his, quæ fœdioris eſſe odoris retuli, quod mulierem excitet. Idemque aquę frigidæ perfuſio efficit. adiuuatque ruta contrita cum melle,uel ex cyprino ceratum,uel quodlibet callidum,& humidum cataplaſma naturalibus pubetenus impoſitum. inter hæc etiam perfricare coxas, & poplites oportet. deinde ubi ad ſe redit,circuncidendum uinum eſt in totum annum, etiam ſi caſus idem non reuertitur. Frictione quotidie utendum totius quidem corporis: præcipue uero uentris, & poplitum. cibus ex media materia dandus. ſinapi ſuper imum uentrem tertio quoque,aut quarto die imponēdum,donec corpus rubeat. Si durities manet,mollire commode uidetur ſolanum in lac demiſſum: deinde contritum,& cera alba,atque medulla ceruina cum irino,aut ſeuum taurinum,uel caprinum cum roſa mixtum. dandum potui etiam uel caſtoreum eſt,uel git,uel anetum. Si parum pura eſt,purgatur iunco quadrato. ſi uero uulua exulcerata eſt,ceratum ex roſa fiet: & recens ſuilla adeps,& ex ouis album miſceatur, idque apponatur: uel albū ex ouo cum roſa mixtum,adiecto, quo facilius conſiſtat,cōtritæ roſæ puluere. dolens uero ea ſulphure ſuffumigari debet. At ſi purgatio nimia mulieri nocet,remedio ſunt cucurbitulę cute inciſa inguinibus uel etiam ſub mammis admotæ. ſi maligna purgatio eſt, ſubijcienda ſunt, * coeuntia. Id faciunt etiam albæ oliuæ, & nigrum papauer cum melle aſſumptum, & gummi cum trito ſemine apij liquatum, & cum cyatho paſſi datum. Præter hæc in omnibus ueſicæ doloribus idoneæ potiones ſunt, quæ ex odoribus fiunt: id eſt ſpica nardi,croco,cinnamomo,caſia, ſimilibuſque. Idemque etiam decocta lentiſcus præſtat. ſi tamen intolerabilis dolor eſt,& ſanguis profluit, etiam ſanguinis detractio apta eſt: aut certe coxis admotæ cucurbitulæ cute inciſa. At cum urina ſuper potionum modū etiam ſine dolore profluens, maciem, & periculum facit, ſi tenuis eſt, opus eſt exercitatione,& frictione, maximeque in ſole, uel ad ignem. Balneum rarum eſſe debet: neque longa in eo mora cibus comprimens. Vinum auſterum meracum, per ęſtatem frigidum, per hyemem egelidum, ſed tantum quātum minimum ſit. Infima aluus quoque uel ducenda, uel lacte purganda eſt. Si craſſa urina eſt, uehementior eſſe debet & exercitatio, & frictio, longior in balneo mora, cibis opus eſt teneris, uinum idē. In utroque morbo uitanda omnia ſunt, quę urinam mouere conſueuerunt.

De nimia profuſione ſeminis ex naturalibus. Caput XXI.

EST etiam circa naturalia uitium, nimia profuſio ſeminis. quod ſine uenere, ſine nocturnis imaginibus ſic fertur, ut interpoſito ſpatiǫ tabe hominem conſumat. In hoc affectu ſalutares ſunt uehementer frictiones,perfuſiones,natationeſque quàm frigidiſſimę. neque cibi, nec potio niſi frigida

aſſumpta. Vitare autem oportet cruditates: omnia inflantia. nihil ex his aſſumere, quæ contrahere ſemen uidentur: qualia ſunt, ſiligo, ſimilia, oua, alica, amylum, omnis caro glutinoſa, piper, eruca, bulbi, nuclei pinei. Neque alienum eſt fouere inferiores partes, aqua decocta ex uerbenis comprimentibus. ex hiſdem aliqua cataplaſmata imo uentri, inguinibuſque circundare: præcipueque ex aceto rutam uitare: & ne ſupinus obdormiat.

De coxarum morbis, & curationibus. *Caput* XXII.

Supereſt ut ad extremas partes corporis ueniam: quę articulis inter ſe conſeruntur. initium à coxis faciam. Harum ingens dolor eſſe conſueuit. iſque hominem ſępe debilitat: & quoſdam non dimittit. Eoque id genus difficillime curatur: quod fere poſt lõgos morbos uis peſtifera huc ſe inclinat. quę ut illas partes liberat: ſic hancipſam quoque affectam prehendit. Fouendum primum aqua calida eſt: deinde utendum calidis cataplaſmatis. Maxime prodeſſe uidetur aut cum hordeacea farina, aut cum ficu ex aqua decocta, mixtus capparis cortex conciſus, uel lolij farina ex uino diluto cocta, & mixta cũ acida fece: quęque refrigeſcunt, imponere noctu malagmata commodius eſt. Inulę quoque radix contuſa, & ex uino auſtero poſtea cocta, & late ſuper coxam impoſita, inter ualentiſſima auxilia eſt: ſi iſta nõ ſoluerunt, ſale calido, & humido utendum eſt. Si ne ſic quidem finitus dolor eſt, aut tumor ei accedit, inciſa cute admouendę ſunt cucurbitulæ: mouenda urina. Aluus ſi compreſſa eſt, ducenda. Vltimum eſt, & in ueteribus quoque morbis efficaciſſimum, tribus, aut quatuor locis ſuper coxam cutem candentibus ferramentis exulcerare. Sed frictione quoque utendum eſt, maxime in ſole, & eodem die ſæpius: quo facilius ea quæ coeundo nocuerunt, dirigantur. Eaque, ſi nulla exulceratio eſt, etiam ipſis coxis, ſicut & cæteris partibus adhibenda eſt. Cum uero ſæpe aliquid exulcerandum candenti ferramento ſit, ut materia inutilis euocetur: illud perpetuum eſt, non ut primum fieri poteſt, huius generis ulcera ſanare: ſed ea trahere, donec id uitium, cui per hæc opitulantur, conquieſcat.

De genuum doloribus, & cura. *Caput* XXIII.

Coxis proxima genua ſunt: in quibus ipſi nonnunquam dolor eſſe conſueuit. In hiſdem autem cataplaſmatis, cucurbitulisque præſidium eſt: ſicut etiam cum in humeris, alijs'ue commiſſuris dolor aliquis exortus eſt. Equitare ei, cui genua dolent: inimiciſſimum omnium eſt. Omnes autem eiuſmodi dolores ubi inueterauerunt: uix citra uſtionem finiuntur.

De articulorum doloribus in manibus, pedibusq;. *Cap.* XXIIII.

IN manibus, pedibusque articulorum uitia frequentiora, longioraque ſunt. quæ in podagris, chiragris'ue eſſe conſuerũt. Ea raro uel caſtratos, uel pueros ante fœminæ coitum, uel mulieres, niſi quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt: tentant. ubi ſentiri cœperunt, ſanguis mittendus eſt. Id enim inter initia ſtatim factum ſæpe annuam: nonnunquam perpetuam ualetudinem totam præſtat. Quidam etiam, cũ aſinino lotio epoto ſe eluiſſent: in perpetuum hoc malum euaſerunt. Quidam, cũ toto anno à uino, mulſo, uenere, ſibi temperaſſent: ſecuritatem totius uitæ conſecuti ſunt. idque utique poſt primum dolorem ſeruandum eſt: etiam ſi quieuit. Quod ſi iam conſuetudo eius facta eſt: poteſt quidem aliquis eſſe ſecurior his temporibus: quibus dolor ſe remiſit. Maiorem uero curam adhibere debent hi, quibus id reuertitur. quod fere uere, autumno'ue fieri ſolet. Cũ uero dolor urget, manu geſtari debet: deinde ferri. inambulatione leui ſe dimouere. & ſi podagra eſt, interpoſitis temporibus exiguis, inuicem modo ſedere: modo ingredi. tum antequam cibum capiat, ſine balneo, loco calido leuiter perfricari: ſudare: perfundi aqua egelida: deinde cibum ſumere ex media materia, interpoſitis rebus urinam mouentibus: quotieſque plenior eſt, euomere. Vbi dolor uehemens urget: intereſt ſine tumore is ſit: an tumor cum calore, an tumor iam etiam obcaluerit. Nam ſi tumor nullus eſt: calidis fomentis opus eſt. Aquã marinam, uel muriam duram ferueſacere oportet: deinde in peluẽ conijcere: & cum iam homo pati poteſt, pedes demittere: ſuperque palàm dare, & ueſtimento tegere, paulatim deinde iuxta labrum ipſum ex eadem aqua leuiter infundere, ne calor intus deſtituat: ac deinde noctu cataplaſmata calefacientia imponere, maximeque ibiſci radicem ex uino coctam. Sin uero tumor, calorque eſt, utiliora ſunt refrigerãtia: recteque in aqua quàm frigidiſſima articuli continentur. ſed neque quotidie, neque diu ſit: ne nerui lædantur. imponendum, uero eſt cataplaſma, quod refrigeret. Neque tamen in hoc quotidie permanendum: ſed ad ea tranſeundum, quæ ſic reprimunt, ut emolliant. Si maior eſt dolor, papaueris cortices in uino coquendi: miſcendique cum cerato ſunt, quod ex roſa factum ſit. Vel ceræ, & adipis ſuillæ tantundem unà liquandũ, deinde his uinũ miſcendum: atque ubi quod ex eo impoſitũ eſt, incaluit, detrahẽdum, & ſubinde imponendũ aliud eſt. Si uero tumores ẽt obcaluerũt, & dolent, leuat ſpõgia, q̃ impoſita ſubinde ex oleo, uel aceto, uel aqua frigida exprimitur, aut pari portione ĩter ſe mixta, pix, cera, alumen. ſunt ẽt plura idonea manibus, pedibusque malagmata. Quòd ſi nihil ſupimponi patitur, id quod ſine tumore eſt, fouere oportet ſpõgia, quæ in aquam calidam demittatur: in qua, uel papaueris corticis, uel cucumeris ſilueſtris radix decocta ſit. tum inducere articulis crocum cum ſucco papaueris, & ouillo lacte. at

ſi tumor

ſi tumor eſt, foueri quidem debet aqua egelida: in qua lentiſcus, aliáue uerbena ex reprimentibus decocta ſit. induci uero medicamentum ex nucibus amaris, cum aceto tritis: aut ex ceruſſa, cui contritæ herbæ muralis ſuccus ſit adiectus. Lapis etiam, qui carnem exedit. quem σαρκόφαγον græci uocant: excifus ſic ut pedes capiat: demiſſos eos, cum dolent, retentosque ibi leuare conſueuit. ex quo in Aſia lapidi aſio gratia eſt. Vbi dolor, & inflammatio ſe remiſerunt, quod intra dies quadraginta fit: niſi uitium hominis acceſſit: modicis exercitationibus, abſtinentia, unctionibus lenibus utendum eſt ſic, ut etiam acopo, uel liquido cerato cyprino articuli perfricentur. Equitare podagricis quoque alienum eſt. Quibus uero articulorum dolor certis temporibus reuertitur: hos ante, & curioſo uictu cauere oportet, ne inutilis materia corpori ſuperſit: & crebriore uomitu, & ſi quis ex corpore metus eſt, uel alui ductione uti: uel lacte purgari. quod Eraſiſtratus in podagricis expulit: ne in inferiores partes factus curſus, pedes repleret: cum euidens ſit omni purgatione, non ſuperiora tantummodo, ſed etiam inferiora exinaniri. Ex quocunque autem morbo quis inualeſcit, ſi tarde confirmatur: uigilare prima luce debet. nihilominus in lecto conquieſcere. circa tertiam horam leuiter unctis manibus corpus permulcere. deinde delectationis cauſa quantum iuuat, ambulare circuncisa omni negotioſa cogitatione, uel actione. tum geſtari diu. multa fricatione uti. loca, cœlum, cibos ſæpe mutare. Vbi triduo, quatriduóue uinum bibit: uno, aut etiam altero die interponere aquam: per hęc enim fiet, ne in uitia tabem inferentia incidat: & ut mature uires ſuas recipiat. Cum ex toto uero conualuerit, periculoſe uitæ genus ſubito mutabit: & inordinate aget. Paulatim ergo debebit, omiſſis his legibus, eò tranſire. ut arbitrio ſuo uiuat.

LIBER QVINTVS.

DIXI de his malis corporis, quibus uictus ratio maxime ſubuenit. Nunc tranſeūdum eſt ad eam medicinę partem: quæ magis medicamentis pugnat. His multum antiqui auctores tribuerunt: & Eraſiſtratus, & hi, qui ſe ἐμπειρικοὺς nominauerunt: præcipue tamē Erophilus, deductíque ab illo uiri adeo, ut nullum morbi genus ſine his curarent. Multaque etiam de facultatibus medicamentorum memorię prodiderunt. qualia ſunt, uel Zenonis, uel Andrię, uel Apollonij. qui Mys cognominatus eſt. Horum autem uſum ex magna parte Aſclepiades non ſine cauſa ſuſtulit: & cum omni fere medicamenta ſtomachum lædant, malíque ſucci ſint: ad ipſius uictus rationem potius omnem curam ſuam tranſtulit. Verū ut illud in pleriſque morbis utilius eſt, ſic multa admodum corporibus noſtris incidere conſuerunt: quæ ſine medicamentis ad ſanitatem peruenire non poſſunt. Illud ante omnia ſcire conuenit, quod omnes medicinæ partes ita innexæ ſunt, ut ex toto ſeparari non poſſint: ſed ab eo nomen trahant, à quo plurimum petunt. Ergo ut illa, quæ uictu curat, aliquando medicamentū adhibet: & illa, quæ præcipue medicamentis pugnat, adhibere etiā rationem uictus debet: quæ multum admodum in omnibus malis corporis proficit. Sed cū omnia medicamenta proprias facultates habeant: ac ſæpe ſimplicia opitulentur, ſępe mixta: nō alienum uidetur ante proponere & nomina, & uires, & mixturas eorum: quo minor ipſius curationis ex ſequentibus mora ſit.

De ſimplicibus facultatibus quarumcunque rerum, ex quibus medicamenta fiunt: & primo de his, quæ ſanguinem ſupprimunt. Caput I.

Sanguinem ſupprimunt atramentum ſutorium, quod græci χαλκοιάνθον appellant: chalcitis, acacia, & ex aqua litium, thus, aloe, gummi, plumbum combuſtum, porrum, herba ſanguinalis, creta uel cimolia, uel ſingularis, miſy, frigida aqua, uinum, acetum, alumen, melinum, ſquama & ferri, & æris. atque huius quoque duę ſpecies ſunt, alia tantum ęris, alia rubri ęris.

Quæ uulnus glutinant. Caput II.

Glutinant uulnus, myrrha, thus, gummi, pręcipuéque acanthinum, pſylleum, tragacantha, cardamomon, bulbi, lini ſemen, naſturcium, oui album, glutē, icthyocolla, uitis alba, contuſę teſtis ſuis cochleę, mel coctum, ſpongia, uel ex aqua frigida, uel ex uino, uel ex aceto expreſſa. ex hiſdem lana ſuccida, ſi leuis plaga eſt: etiam araneum reprimunt, alumen & ſciſſile, quod σχιςὸν uocatur: & liquidum, melinum, auripigmentum, ęrugo, chalcitis, atramentum ſutorium.

Quæ concoquunt, & mouent pus. Caput III.

Concoquunt, & mouent pus, nardum, myrrha, coſtus, balſamum, galbanum, propolis, ſtyrax, thuris, & fuligo, & cortex, bitumen, pix, ſulphur, reſina, ſeuum, adeps, oleum.

Quæ aperiunt uulnera. Caput IIII.

Vulnera aperiunt tanquam ora in corporibus, quod ςόμα gręce dicitur: cynnamomum, balſamū, panacis, iuncus quadratus, puleium, flos albę uiolę, bdella, galbanum, reſina terebinthina, & pinea pro-

polis,oleum uetus,piper,pyretrum,chamepytis,uua aminia,ſulphur,alumen,rutæ ſemen.

Quæ purgant. Caput V.

Purgant,erugo,auripigmentum,quod ἀρσενικὸν à Græcis nominatur. Huic autem & ſandaracæ in omnia eadem uis: ſed ualidior eſt ſquama æris,pumex,iris,balſamum,ſtyrax,thus,thuris cortex, reſina, & pinea,& terebinthina liquida,œnanthe,lacerti ſtercus, ſanguis columbæ,& palumbi, & hirundinis, ammoniacum,bdellium,quod in omnia idem quod ammoniacum poteſt: ſed ualentius eſt abrotanum, ficus arida,coccum gnidium,ſcobis eboris,omphacium,radicula,coagulum,ſed maxime leporinum: cui eadem quæ cæteris coagulis facultas,ſed ubique ualidior eſt: fel,uitellus crudus, cornu ceruinum, gluten taurinum,mel crudum,miſyos,chalcitis,crocum,uua aminia,abrotanũ,ſpuma argenti,galla, ſquama æris, lapis hæmatites,minium,coſtum,ſulphur,pix cruda,ſeuum,adeps,oleum,ruta,porrum,lenticula, eruum.

Quæ rodunt. Caput VI.

Rodunt,alumen liquidum, ſed magis rotundum: ærugo,chalcitis,myſi, ſquama æris, ſed magis rubri,æs combuſtum,ſandaraca,minium ſynopicum,galla,balſamum,myrra,thuris cortex,galbanum,reſina terebinthina humida,piper utrunque,ſed rotundum magis,cardamomum,auripigmentum,calx,nitrum, & ſpuma eius,apij ſemẽ,narciſſi radix,omphacium,alcyonium,oleum ex amaris nucibus,allium,mel crudum,uinum,lentiſcus,ſquama ferri,fel taurinum,ſcamonea,uua aminia,cynnamomum,ſtyrax, cicutæ ſemen,reſina,narciſſi ſemen,fel,nuces amaræ, oleumque earum, atramentum ſutorium, chryſocolla, ueratrum, cinis.

Quæ exedunt corpus. Caput VII.

Exedunt corpus,acacię ſuccus,hebenus,ęrugo,ſquama æris,chryſocolla,cinis cyprius, nitrum, cadmia,ſpuma argenti,hypociſtis,diphryges,ſal,auripigmentum,ſulphur,cicuta,ſandaraca,ſalamandra,alcyonium,æris flos,chalcitis,atramentum ſutorium,ochra,calx,acetum,galla,alumen, lac caprici, uel lactucę marinę,quæ τιθύμαλλος à gręcis nominatur; alcyonium,fel,turturis fuligo,ſpodium,lenticula,mel,oleæ folia,marrubium,lapis hæmatites & phrygius,& aſius,& ſcisſilis,myſi,uinum, acetum.

Quæ adurunt. Caput VIII.

Adurunt,auripigmentum,atramentum ſutorium,chalcitis,myſi,ærugo,calx,carta cõbuſta,ſal, ſquama æris,fex combuſta,myrra,ſtercus & lacerti,& columbę,& palumbi,& hirundinis,piper, coccum gnidium,allium,diphyges,lac utrunque,quod proximo capite ſupra comprehenſum eſt: ueratrum & albũ, & nigrum,cantharides,corallium,piretrum,thus,ſalamandra,eruca,ſandaraca,uua aminia,chryſocolla, ochra,alumen ſciſſile,ouillum ſtercus,œnanthe.

Quæ cruſtas ulceribus inducunt. Caput IX.

Eadem fere cruſtas ulceribus tanquam igne aduſtis inducunt: ſed præcipue chalcitis utique ſi coĉta eſt: flos æris,ærugo,auripigmentum,myſi,& id quo magis coĉtum.

Quæ cruſtas ulceribus reſoluunt. Caput. X.

Cruſtas uero has reſoluit,farina triticea,cum ruta, uel porro, aut lenticula, cui mellis aliquid adiectum eſt.

Quæ diſcutiant ea,quæ in aliqua parte corporis coierunt. Caput. XI.

Ad diſcutienda uero ea,quę in corporis parte aliqua coierunt: maxime poſſunt abrotanum, helenium,amaracus,alba uiola,mel,lilium,ſampſucus,cyprius,lac, ſertula campana,ſerpillũ, cupreſſus, cedrus, iris,uiola purpurea,narciſſus,roſa,crocum,paſſum,iuncus quadratus,nardum, cinamomum, caſia,ammoniacum,cera,reſina,uua aminia,ſpuma argenti,ſtyrax,ficus arida,tragoriganus, lini,& narciſſi ſemen,bitumen,ſordes ex gymnaſio,pyrites lapis aut molaris: crudus uitellus,amaræ nuces,ſulphur.

Quæ euocant, & educunt. Caput XII.

Euocat & educit,ladanum,alumen rotundum,hebenus,lini ſemen,omphacium, fel, chalcitis, bdellium,reſina terebinthina,& pinea,propolis,ficus arida decocta,ſtercus columbæ,pumex,farina lolij,groſſi

in aqua cocti,elaterium,lauri baccæ,nitrum,ſal.

Quæ exaſperata leuent. Cap. XIII.

Leuat id quod exaſperatum eſt,ſpodium,hebenus,gummi,oui album,lac,tragacanthum.

Quæ carnem nutriunt,& ulcus implent. Cap. XIIII.

Carnem alit,& ulcus implet reſina pinea,ochra actica,uel aſterica,cera,butyrum.

Quæ molliunt. Cap. XV.

Molliunt æs combuſtum, terra erethria, nitrum, papaueris lacryma, ammoniacum, bdellium,cera, ſeuum,adeps,oleum,ficus arida,ſeſamum,ſertula campana,narciſſi & radix,& ſemen, roſæ folia, coagulũ, uitellus crudus,amaræ nuces,medulla omnis,ſtibi,pix,choclea cocta,cicutæ ſemen,plumbi recrementum, σκορίαν μολύβδου Græci uocant, panacis,cardamomum, galbanum,reſina,uua aminia, ſtyrax,iris,balſamum, ſordes ex gimaſio,ſulphur,butyrum,ruta.

Quæ cutem purgant. Cap. XVI.

Item cutem purgat mel,ſed magis ſi eſt cum galla,uel eruo,uel lenticula,uel marrubio, uel iride, uel ruta,uel nitro,uel ærugiue.

De mixturis ſimplicium rerum,& de ratione ponderum,& quid malagma,& emplaſtrum,& paſtillus inter ſe differant. Cap. XVII.

Expoſitis ſimplicibus facultatibus,dicendum eſt,quemadmodum miſceantur,quæ ex his fiant. Miſcentur autem uarie, neque huius ullus modus eſt, cum ex ſimplicibus alia demantur, alia adijciantur,ijſdemque ſeruatis,ponderum ratio mutetur. Ita cum facultatum materia non ita multiplex ſit, innumerabilia mixturarum genera ſunt,quæ comprehendi ſi poſſent, tamen eſſet ſuperuacuum. Nam & ijdem affectus intra paucas compoſitiones ſunt,& mutare eas cuilibet cognitis facultatibus facile eſt.itaque con tentus his ero,quas accepi uelut nobilisſimas.In hoc autem uolumine eas explicabo,quæ uel deſiderari in prioribus potuerunt,uel ad eas curationes pertinent,quas protinus hic comprehendam ſic,ut tamen quę magis commuuia ſunt,ſimul iungam. Si qua ſingulis, uel etiam paruis accommodata ſunt, in ipſorum locum differam. Sed & antea ſciri uolo, in uncia pondus denariorum ſeptem eſſe. Vnus deinde denarij pondus diuidi a me in ſex partes,ideſt ſex uncias,ut idem in uncia denarij habeam, quod græci habent in eo,quem ὀβολὸν appellant.id ad noſtra pondera relatum, paulo plus dimidio ſcrupulo facit. Malagmata uero,atque emplaſtra,paſtilique, quos τροχίσκους Græci uocant,cum plurima eadem habeant,differunt eo, quòd malagmata maxime ex floribus,eorumque etiam ſurculis,Emplaſtra, paſtilique magis ex quibuſdam metallicis fiunt. deinde malagmata cõtuſa abunde molleſcunt.nam ſuper integram cutem inijciuntur. Laborioſe uero conteruntur ea,ex quibus emplaſtra paſtillique fiunt,ne lædant uulnera cum impoſita ſunt. Inter emplaſtrum autem & paſtillum hoc intereſt,quòd emplaſtrum utique liquati aliquid accipit.in paſtillo tantum arida medicamenta aliquo humore iunguntur. Tum emplaſtrum hoc modo fit. arida medicamenta per ſe teruntur.deinde mixtis his inſtillatur aut acetum, aut ſi quis alius non pinguis humor acceſſurus eſt.& ea rurſus ex eo teruntur. Ea uero,quæ liquari poſſunt ad ignem ſimul liquantur, & ſi quid olei miſceri debet,tum infunditur. Interdum etiam aridum aliquod ex oleo prius coquitur. Vbi facta ſunt quæ ſeperatim fieri debuerunt,in unum omnia miſcentur. At paſtilli hæc ratio eſt. Arida medicamenta contrita humore non pingui,aut uino,uel aceto coquuntur,& rurſus cocta inareſcunt. Atque ubi utendum eſt eiuſdem generis humore,diluuntur.tum emplaſtrum imponitur.paſtillis illinitur,aut alicui molliori,aut cerato miſcetur.

De malagmatis. Cap. XVIII.

Malagma aduerſum calidas podagras.

His cognitis,primum malagmata ſubijciam,quæ fere non ſunt refrigerandi,ſed calefaciendi cauſa reperta. Eſt tamen quod refrigerare poſſit ad calidas podagras aptum. Habet gallæ & immaturæ,& alterius coriandri ſeminis,cicutę,lacrymę aridę,gummi,ſingulorum plenum acetabulũ,cerati eloti,quod πεπλυμένον Græci uocant,ſelibram. Reliqua fere calefaciunt. Sed quædam digerunt materiam,quędam extrahunt, quę ἐπισπαστικὰ uocantur. pleraque certis magis partibus membrorum accomodata ſunt.

Malagma ad materiam extrahendam.

Si materia extrahenda eſt,ut in hydropico,in lateris dolore, in incipiente abſceſſu, in ſuppuratione quoque mediocri,aptum eſt id quod habet reſinæ aridæ,nitri,ammoniaci,galbani ſingulorum pondo, ceræ pondo. Aut in quo hæc ſunt,æruginis raſæ,thuris,ſingulorum.P. ⚹ ammoniaci ſalis.P. V I.ſquamæ æris,ceræ,ſingulorum.P. VIII.reſinæ aridæ.P. VII.aceti cyathus.Idem præſtat cumini farina cum ſtruthio,& melle.P.II.

Malagma ad iecur dolens.

Si iecur dolet,id in quo eſt balſami lachrymæ.P.XII.coſti, cinnamomi, caſiæ, corticis myrræ, croci, iunci rotundi,balſami,ſeminis iridis illiricæ,cardamomi,amomi,nardi,ſingulorum.P.X V I. quibus adijcitur nardinum unguentum,donec cærati craſſitudo ſit. & huius quidem recentis uſus eſt. Si uero ſeruandum eſt,reſinæ terebinthinæ.P.X V I.ceræ.P.X.ex uino leni contunduntur,tum eo miſcentur.

Malagma ad lienem.

At ſi lienis torquet,glandis,quam βάλανον græci uocant, cortex, & nitrum paribus portionibus contunduntur,reſperguntur que aceto quàm acerrimo. V bi cærati craſſitudinem habet, linteo antea in aqua frigida madefacto illinitur,& ſic imponitur,ſupraque farina hordacea inijcitur, ſed manere ibi nõ amplius ſex horis debet,ne lienem conſumat.ſatiusque eſt id bis, aut ter fieri . Communem autem, & iocineri, & lieni,& abſceſſibus,& ſtrumæ,parotidibus,articulis,calcibus quoque ſuppurantibus, aut aliter dolentibus, etiam concoctioni uentris Lyſias compoſuit ex hyſſopi,panacis,ſtyracis,galbani,reſinę,ſingulorum.P.II. ammoniaci,bdellij,ceræ,ſeui taurini,iridis aridę.P.IIII.caclirios acetabulo,piperis granis quadraginta.quę contrita irino unguento temperantur.

Malagma ad laterum dolores.

Ad laterum autem dolores compoſitio eſt Apollophanis,in qua ſunt reſinæ terebinthinæ,turis,fuliginis,ſingulorum.P.IIII.bdellij,ammoniaci,iridis, ſeui uitulini , aut caprini à renibus ſicci ſingulorum. P.IIII.Hæc aut eadem omnem dolorem leuant,dura emolliunt, mediocriter calefaciunt . Ad idem latus Andreæ quoque malagma eſt,quod etiam reſoluit,educit humorem,pus maturat,ubi id maturum eſt,cutem rumpit,ad cicatricem perducit.prodeſt impoſitum minutis,maioribusque abſceſſibus , item articulis, ideoque & coxis,& pedibus dolentibus.itẽ ſi quid in corpore colliſum eſt,reficit,præcordia quoque dura & inflata emollit,oſſa extrahit.ad omnia denique ualet, quæ adiuuare calor poteſt. id habet ceræ.P.I.uiſci,ſycamini,quam aliàs ſycomorum uocant,lacrhymæ ſingulorum.P.XI.piperis,& rotundi,& longi,ammoniaci,thimiamatis,bdellij,iridis illyricæ,cardamomi,amomi,xylobalſami , thuris maſculi, myrræ, reſinæ aridæ,ſingulorum.P.X.pyretri,cocci gnidij,ſpumæ nitri, ſalis ammoniaci, ariſtolochiæ creticæ, radicis ex cucumere agreſti,reſinæ terebinthinæ liquidæ ſingulorum.P.XX. quibus adijcitur unguenti irini quantum ſatis eſt ad ea mollienda, atque cogenda.

Malagmata ad reſoluenda quæ aſtricta ſunt,& mollienda quæ dura ſunt,& digerenda quæ coeunt.

Præcipuum uero eſt ad reſoluẽda quæ aſtricta ſunt,mollienda quæ dura ſunt,digereda quæ coeunt, id quod ad Polyarchum auctorem refertur.habet iunci quadrati,cardamomi,thuris fuliginis,amomi,ceræ, reſinæ liquidæ pares portiones .

Aliud malagma ad eadem.

Aliud ad eadem Nilei crocomagmatis , quod quaſi recrementum eius eſt. P. ⚹ IIII.ammoniaci , thymiamatis.ceræ,ſingulorũ,P. ⚹ XX.ex quibus duo priora ex aceto teruntur,cera cum roſa liquatur, & tum omnia iunguntur .

Malagma moſchi ad molliendum.

Proprie etiam dura mollit id,quod Moſchi eſſe dicitur.habet galbani unciam, thuris fuliginis.P.Z. cerę,ammoniaci,thymmiamatis trientes, picis aridæ. P. ⚹ II.aceti heminas tres.

Malagna Medi ad digerenda quæ coeunt.

Fertur etiam ad digerenda quę coeunt ſub auctore Medo, quod habet ceræ.P.Z.panacis.P.ſemis, ſquamæ æris,aluminis rotundi,item ſciſſilis,ſingulorum.P.Z.plumbi combuſti P.I.& ſemis .

Malagma Panthemi ad eadem.

Ad eadem Panthemus utebatur calcis. P. ſemis, ſinapis contriti, item fœni græci, aluminis, ſingulorũ. P. I. Seui bubuli. P. II. & ſemis.

Malagma ad ſtrumas.

Ad ſtrumam multa malagmata inuenio. Credo autem quo peius id malum eſt, minuſque facile diſcutitur, eo plura eſſe tentata, quæ in perſonis uarie reſponderunt. Andreas auctor eſt, ut hæc miſceantur urticæ ſeminis. P. ✳ I. piperis rotundi, bdellij, galbani, ammoniaci, thymiamatis, reſinæ aridæ, ſingulorũ. P. ✳ IIII. reſinę liquidæ, ceræ, pyretri, piperis longi, lactucæ marinæ ſeminis, ſulphuris ignem non experti, quod ἄπυρον uocatur, fecis aridæ, aceti, ſpumæ nitri, ſalis ammoniaci, ſinapis, cardamomi, radicis ex cucumeri ſilueſtri, reſinæ, ſingulorum. P. ✳ V. Quæ ex leni uino contunduntur.

Aliud malagma ad id ualens.

Expeditius ad idem fit, quod habet uiſci, ſemeni, ſtercoris, reſinæ, ſulphuris ignem non experti pares portiones. Et in quo eſt ſulphuris. P. ✳ I. lapidis quem πυρίτην uocant. P. ✳ IIII. cumini acetabulum. Item in quo eſt lapidis eiuſdem pars una, ſulphuris duę partes, reſinę terebinthinę partes tres.

Malagma ad ſtrumam, & phymata.

Arabis autem cuiuſdam eſt ad ſtrumam, & orientia tubercula, quę φύματα uocantur, quod hęc digerit. Habet myrrhę, ſalis ammoniaci, thuris, reſinę, & liquidę, & aridę, crocomagmatis, cerę, ſingulorum. P. ✳ I. lapidis eius, quem πυρίτην uocant. P. ✳ IIII. quibus quidem adijciunt ſulphuris. P. II.

Malagma ad ſtrumam, & tubera, & carcinodas.

Eſt etiã proficiens in ſtruma, & in his tuberibus, quę difficiliter concoquuntur, & in his, quę καρκινώδη uocantur, quod ex his conſtat. ſulphuris. P. ✳ II. nitri. P. ✳ IIII. myrrę. P. ✳ VI. fuliginis thuris. P. ſemis, ſalis ammoniaci. P. Z. cerę. P. I.

Malagma protarchi ad parotidas, & fauum, & mala ulcera.

Protarchus autem ad parotidas eaque tubercula, quę μελικηρία ideſt faui, uel φύματα nominantur, item mala ulcera, pumicis, reſinę pineę liquidæ, thuris fuliginis, ſpumæ nitri, iridis, ſingulorum. P. ✳ VIII. cum ceræ. P. ✳ VIIII. miſcebat, hiſque olei cyathum, & dimidium adijciebat.

Malagma aduerſus panum, & phymata.

At aduerſus panum tum primum orientem, quod φύγεθλον gręci uocant, & omne tuberculum, quod φῦμα nominatur, miſcetur ochra, quę attice nominatur cum duabus partibus ſimilę, hiſque contunditur, ſubinde mel inſtillatur, donec malagmatis craſſitudo fit.

Malagma aduerſus phymata.

Diſcutit etiam omne tuberculum, quod φῦμα uocatur, id quod habet calcis, nitri ſpumę, piperis rotundi, ſingulorum. P. ✳ I. galbani. P. ✳ II. ſalis. P. ✳ IIII. quę excipiuntur cerato ex roſa facto.

Malagma ad ſupprimendum omne quod abſcedit.

Supprimitque omne quod abſcedit id, in quo eſt galbani, fabę freſę, ſingulorum. P. ✳ I. myrræ, thuris, ex radice capparis corticis, ſingulorum. P. ✳ IIII. Satiſque omnia abſcedentia digerit murex combuſtus, & bene contritus, aceto ſubinde adiecto.

Malagma ad ſanguinem ſupprimendum, & phymata.

At ſi ſatis ſanguis ſubit, recte imponitur, quod aduerſus φύματα quoque poteſt. Conſtat ex his bdellij, ſtyracis, ammoniaci, galbani, reſinę, & aridę, & liquidę pineę. Item ex lentiſci, thuris, iridis ſingulorum. P. ✳ II.

Malagma ad carcinodas, & phymata lenienda.

καρκινώδεα uero,& φύματα commode his leniuntur,galbani,uiſci,ammoniaci,reſinę terebinthinæ in ſingulis.P. 𐆖 I.ſeui taurini.P.ſemis,fecis cōbuſtæ quàm maxima portione,dum id ſiccius non faciat,quàm eſſe malagma oportet.

Malagma ad liuorem faciei contuſæ.

Quòd ſi facie contuſa liuor ſubcruentus eſt,hæc compoſitio nocte, & die impoſita tollit . Ariſtolochiæ,thapſiæ,ſingulorū. P. 𐆖 II.bdellij,ſtyracis,ammoniaci,thymiamatis,galbani,reſinæ aridæ,& ex lentiſco liquidæ,thuris maſculi,iridis illyricæ,ceræ ſingulorū.P. 𐆖 IIII. Idē faba quoque impoſita proficit.

Malagmata ſtomachica ad aperiendum.

Sunt etiam quædam malagmata,quæ ϛομάτικα græci uocant,quoniam aperiendi uim habent . Quale eſt quod ex his cōſtat.piperis longi,ſpumæ nitri,ſingulorum.P. 𐆖 II.eriſimi.P. 𐆖 IIII. Quæ cū melle miſcentur.Idoneaque etiam ſtrumæ aperiendæ ſunt eius generis. Vehementiusque ex his eſt id quod habet calcis.P. 𐆖 IIII. piperis grana ſex,nitri,ceræ,ſingulorum.P. 𐆖 X.mellis.P.Z.olei heminam.

Niconis malagma ad reſoluendum,aperiendumq́;,ac purgandum.

Niconis quoque eſt quod reſoluit,aperit,purgat.Habet alcyonium,ſulphur,nitrum, pumicem paribus portionibus,quibus tantum picis,& ceræ adijcitur,ut fiat cerati craſſitudo.

Malagma ad oſſa , & neruos.

Ad oſſa autem Ariſtogenis fit ex his.Sulphuris.P. 𐆖 I.reſinæ terebinthinæ,nitri ſpumæ,& ex ſcylla partis interioris,plumbi eloti ſingulorum.P. 𐆖 II. thuris fuliginis.P. 𐆖 VIII. ficus aridæ quàm pinguiſſimæ,ſeui taurini,ſingulorum.P. 𐆖 VIII.ceræ.P. 𐆖 XI. iridis macedonicæ.P. 𐆖 VI. ſeſami fricti acetabulum. maximeque neruis,& articulis malagma conuenit.

Malagma Euthyclei ad articulos,& ad omnem dolorem.

Igitur Euthyclei eſt,& ad articulos,& ad omnem dolorem,& ad ueſicæ, & ad recenti cicatrice contractos articulos,quas ἀγκύλας græci nominant . quod habet fuliginis thuris acetabulum, reſinæ tantundē, galbani ſine ſurculis ſeſcunciam,ammoniaci,bdellij,ſingulorū.P. 𐆖 III.ceræ.P.ſemis.Aliud itē fit,quod habet iridis,ammoniaci,galbani,nitri ſingulorū.P. 𐆖 XIIII.reſinę liquidę.P. 𐆖 VI.ceræ.P. 𐆖 XVI.

Malagma Saſogoræ ad dolores articulorum.

Ad dolores articulorum Saſogoræ,plumbi combuſti,papaueris lachrymæ,corticis hyoſcyami,ſtyracis,peucedani,ſeui,reſinæ,ceræ pares portiones.

Chryſippi malagma,ad idem ualens.

Chryſippi,reſinæ liquidæ,ſandaracæ,piperis ſingulorum.P. 𐆖 XII. quibus cerę paulum adijcitur.

Cleſipontis malagma,ad idem ualens,& ad parotidas,& phymata,& ſtrumam .

Cleſypontis ceræ creticæ,reſinæ terebinthinæ, nitri quàm ruberrimi,ſingulorum. P.ſemis, olei cyathi tres.ſed id nitrum ante per triduum inſtillata aqua teritur,& cū ſextario eius incoquitur,donec omnis humor conſumatur.Poteſt uero ea compoſitio etiam ad parotidas,phymata,ſtrumam , omnemq́ue coitū humoris emolliendum.

Malagma ad articulos.

Ad articulos fici quoque aridi partem nepetæ mixtam,uel uuam taminiam ſine ſeminibus, cum puleio recte aliquis imponit.

Malagma Ariſtonis aduerſus podagras,& recentia phymata,& omnis dolores.

Eadem podagræ præſidia ſunt. Sed ad eam fit Ariſtonis quoque,quod habet nardi, cinnamomi, caſiæ , chameleontis,

ſiæ,chameleontis, iunci rotundi, ſingulorum.P.⚹ VIII.ſeui caprini ex irino liquati.P.⚹ XX.iridis. P.⚹ I.quæ in aceto quàm acerrimo iacere per Viginti dies debet.Idem autem etiam recentia phymata, doloresque omnes diſcutit.

Theoni malagma ad pedum dolores.

At Theonus ad pedum dolores ſeui a' renibus partem tertiã,ſalis partes duas miſcebat, hiſque mem branulam illitam imponebat,tum ſuper inijciebat ammoniacum,thymiama in aceto liquatum.

Numenij malagma ad podagram, cæteroſque articulos induratos.

At Numenius podagram,cæteroſque articulos induratos hoc molliebat.abrotani,roſæ aridæ,papa-ueris lachrymæ,ſingulorum.P.⚹ III.reſinæ terebinthinę.P.⚹ IIII.thuris,ſpumæ nitri, ſingulorum. P.⚹ VIII.iridis,ariſtolochię, ſingulorũ.P.⚹ XII.ceræ.P.⚹ III.quibus adijcitur cedri cyathus unus, olei lauri cyathi tres,olei acerbi ſextarius.

Dexij malagma ſi quando callus in articulis increuit.

Si quando autem in articulis callus increuit, Dexius docuit imponere calcis.P.⚹ IIII.ceruſſæ.P. ⚹ VIII.reſinæ pineæ.P.⚹ XX. piperis grana.XXX.cerę.P.Z.Quibus dum contunduntur,hemina uini lenis inſtillatur.

De emplaſtris. Cap. XIX.

Ex emplaſtris autem nulla maiorem uſum pręſtant,quàm quę cruentis protinus uulneribus inijci-untur, ἔναιμα gręci uocant. Hęc enim reprimunt inflammationem, niſi magna uis eam cogit, atque illius quoque impetum minuunt,tum glutinant uulnera,quę id patiuntur,cicatricem hiſdem inducunt. Con-ſtant autem ex medicamentis non pinguibus,ideoque ἀλιπῆ nominantur.

Barbarum emplaſtrum nigrum,quod cruentis protinus uulneribus inijcitur.

Optimum ex his eſt quod barbarũ uocatur.Habet ęruginis raſę.P.⚹ XII.ſpumę argenti.P.⚹ XX. aluminis,picis aridę,reſinę pineę aridę,ſingulorũ.P.⚹ I.quibus adijciuntur olei,& aceti ſingulę heminę.

Choacon emplaſtrum nigrum ad idem ualens.

Alterum ad idem,quod χόακον uocant,habet ſpumę argenti.P.⚹ C.reſinę aridę tantundẽ.Sed ſpu-ma prius ex tribus olei heminis coquitur.His duobus emplaſtris color niger eſt, qui fere' talis fit. ex pice, atque reſina. At ex bitumine nigerrimus.ex ęrugine, aut ęris ſquama uiridis. ex minio rubet. ex ceruſ-ſa albus.

Baſilicon emplaſtrum nigrum ad idem.

Paucę admodum compoſitiones ſunt,in quibus aliquid mixturę uarietas nouat.Ergo id quoque ni grum eſt.quod βασιλικὸν nominatur.Habet panacis.P.⚹ I.galbani.P.⚹ II.picis, & reſinę,ſingulorum. P.⚹ X.olei dimidium cyathum.

Smaragdinum emplaſtrum ad idem.

At quod peruiride eſt, ſmaragdinum appellatur. in quo ſunt reſinę pineę. P. ⚹ III. cerę. P.⚹ I. ęruginis. P. Semis. turis fuliginis. P. Z. olei tantundem, aceti, quo fuligo, & ęrugo in unum cogantur.

Emplaſtrum ruffum ad idem.

Eſt etiam coloris fere' ruffi, quod celeriter ad cicatricem uulnera perducere uidetur. Habet thuris P.⚹ I.reſinę.P.⚹ II.ſquamę ęris.P.⚹ IIII.ſpumę argenti.P.⚹ XX.cerę.P.⚹ C.olei heminam.

Paracolleticum emplaſtrum ad idem.

Pręterea eſt,quàm παρακολλητικὸν a' glutinando uocant.Conſtat ex his.bituminis, aluminis ſciſſilis.P. ⚹ IIII.ſpumę argenti.P.⚹ XL.& olei ueteris hemina.

Cephalicum emplaſtrum Philotæ capiti conueniens.

Præterea ſunt quædam generis eiuſdem, quæ, quia capitibus fractis maxime conueniunt, κεφαλικὰ à græcis nominantur. philotæ compoſitio habet terrę erythreę, chalcitidis, ſingulorum. P. ✱ IIII. myrrhę, æris combuſti. P. ✱ X. icthyocollę, ſingulorum. P. ✱ VI. æruginis raſæ, aluminis rotundi, myſi crudi, ariſtolochiæ, ſingulorum. P. ✱ VIII. ſquamæ æris. P. ✱ X. thuris maſculi. P. ✱ II. cerę. P. I. roſæ, & olei acerbi ternos cyathos, aceti quantum ſatis eſt, dum arida ex eo conteruntur.

Emplaſtrum uiride ad idem ualens.

Aliud ad idem uiride, æris combuſti, ſquamæ æris, myrrhæ icthyocollæ, ſingulorum. P. ✱ VI. myſi crudi, ęruginis raſę, ariſtolochię, aluminis rotundi, ſingulorum. P. ✱ VIII. cerę. P. ✱ I. olei hemina, aceti quod ſatis ſit,

τετραφάρμακον emplaſtrum ad pus mouendum.

Puri autem mouendo non aliud melius, quam quod expeditiſſimum eſt. τετραφάρμακον à gręcis nominatur. habet pares portiones cerę, picis, reſinæ, ſeui taurini, ſi id non eſt, uitulini.

Enneapharmachum emplaſtrum ad pus mouendum, & ad purgandum ualens.

Alterum ad idem ἐννεαφάρμακον nominatur, quod magis purgat. conſtat ex nouem rebus, cera, melle, ſeuo, reſina, myrrha, roſa, medulla, uel ceruina, uel uitulina, uel bubula, hyſopo, butyro. Quorum ipſorum quoque pondera paria miſcentur. Sunt autem quędam emplaſtra, quibus utriusque rei facultas eſt. quę ſi ſingula habenda ſunt, meliora ſunt. Sed in copia reijcienda ſunt, his potius adhibitis, quę proprie id, quod eo tempore opus eſt, conſequuntur. Exempli cauſa duo proponam.

Attalum emplaſtrum ad uulnera.

Eſt igitur ad uulnera attalum, quod habet ſquamę ęris. P. ✱ VI. fuliginis. P. ✱ XV. ammoniaci tantundem. reſinę terebinthinę liquidę. P. ✱ XXV. ſeui taurini tantundem, aceti heminas tres, olei ſextarium.

Iudæi emplaſtrum fracto capiti accomodatum.

At inter ea quę fracto capiti accomodantur, habet quidam id quod ad auctorem iudęum refertur. Conſtat ex his. ſalis. P. ✱ IIII. ſquamę ęris rubri, ęris combuſti. ſingulorum. P. ✱ XII. ammoniaci, thymiamatis, thuris fuliginis, reſinę aridę, ſingulorum. P. ✱ VI. reſinę colophoniacę, cerę, ſeui uitulini curati, ſingulorum. P. ✱ XX. aceti ſeſquicyathum, olei minus cyathum. τεθεραπευμένα græci appellant, quę curata uocant, cum ex ſeuo puta omnes membranulę diligenter exemptę ſunt, aut ex alio medicamento.

Diadaphnidon emplaſtrum ad extrahendum.

Sunt etiam quędam emplaſtra nobilia ad extrahendum. Quę ipſa quoque ἐπισπαστικὰ nominatur. Quale eſt, quod, quia lauri baccas habet διαδαφνιδῶν appellatur. in eo eſt, reſinę terebinthinę. P. ✱ X. nitri, cerę, picis aridę, baccarum lauri, ſingulorum. P. ✱ XX. olei paulum. Quotiens aut baccam, aut nucem, aut ſimile aliquid poſuero, ſcire oportebit, antequam expendatur, ei ſummam pelliculam eſſe demendam.

Aliud διαδαφνιδῶν ad extrahendum, & pus mouendum.

Aliud eo nomine, quod puri quoque mouendo eſt, ſeui uitulini, ammoniaci, thymiamatis, picis, cerę, nitri, baccarum lauri, reſinę aridę, ariſtolochię, pyretri pares portiones.

Philocratis emplaſtrum ad extrahendum, & pus mouendum.

Pręter has, eſt philocratis, quod habet ſalis ammoniaci. P. ✱ VII. ariſtolochię. P. ✱ VIII. cerę, reſinę terebinthinę. fuliginis thuris, ſingulorum. P. ✱ XV. ſpumę argenti. P. ✱ XXXII. Quibus ut pus quoque moueant, iridis. P. ✱ IIII. & galbani. P. ✱ VI. adijciuntur.

ῥυπώδες emplaſtrum ad extrahendum.

Optimum tamen ad extrahendum eſt id, quod à ſimilitudine ſordium ῥυπώδες græci appellant. Habet

Habet myrrhæ,croci.iridis,propolis,bdellij, capitulorum punici mali,aluminis & ſciſſilis,& rotundi.myſi, chalcitis,atr amenti ſutorij cocti , panacis, ſalis ammoniaci,uiſci,ſingulorum.P. ✱ IIII.ariſtolochiæ.P. ✱ VIII.ſquamę æris.P. ✱ XVI.reſinę terebinthinę.P. ✱ LXXV,cerę,& ſeui,uel taurini, uel hircini.P. ✱ C.

Emplaſtrum Hecatei ad extrahendum.

Hecateo quoque auctore emplaſtrum generis eiuſdem fit ex his. galbani.P. ✱ II.fuliginis thuris. P. ✱ IIII.picis. P.XVI.cerę , & reſinę terebinthinę , ſingulorum. ✱ VIII.quibus pauum irini unguenti miſcetur.

Alexandrinum emplaſtrum uiride ad extrahendum ,

Valensque ad idem emplaſtrum uiride alexandrinum eſt. Habet aluminis ſciſſilis.P. ✱ VIII.ſalis ammoniaci. P. ✱ VIII.Z.ſquamę ęris. P. ✱ XVI.myrrhę , thuris ſingulorum.P. ✱ XVIII.cerę. P. ✱ . CL.reſinę colophaniacę.aut pinęę.P. ✱ CC.olei heminam,aceti ſextarium .

De emplaſtris exedentibus.

Quędam autem ſunt emplaſtra exedentia, quę ſηπτὰ gręci uocant,quale eſt id quod habet reſinę tereb nthin ę,fuliginis,thuris,ſingulorum.P.Z.ſquamę ęris.P. ✱ I.ladani.P. ✱ II.aluminis tantundem ſpumę argenti.P. ✱ IIII.

Emplaſtrum quod exeſt corpus,& oſſa reſoluit, & ſupercreſcentem carnem coercet .

Exeſt etiam uehementer corpus,atque oſſa quoque reſoluit, & ſupercreſcentem carnem coercet id quod habet ſpumę argenti,ſquamę ęris,uncias ſingulas,nitri ignem non experti,lapidis aſij , ariſtolochię. P.ſextantes,cerę reſinę terebinthinę,thuris olei ueteris,atramenti ſutorij, ſalis ammoniaci.P.ſemis,ęruginis,raſę.P.beſſem,aceti ſcyllitici heminam,uini aminei tantundem.

Emplaſtra aduerſus morſus,& alia recentiora uulnera.

Sunt etiã aduerſus morſus quędã accomodata, quale eſt Diogeni s,nigrum ,quod habet bituminis, ceræ,reſinæ pineæ aridæ,ſingulorũ.P. ✱ XX.ſpumæ argenti.P. ✱ C .olei ſextarium.Aut in quo ſunt ſquamæ æris.P. ✱ XIIII.ceruſſæ,& æruginis paſſæ ſingulorum.P. ✱ VIII.ammoniaci.P. ✱ XII.ceræ,reſinæ pineæ.ſingulorum.P. ✱ XXV.ſpumæ argenti.P. ✱ XC.olei ſextarium. Aut in quo ſunt ſquamæ æris.P. ✱ XIIII.galbani,P. ✱ VI.ceruſſæ,& eruginis raſæ,ſingulorum.P. ✱ XLV.ſpuma argenti concoquitur .

ἔμφιον emplaſtrum rubrum ad idem ualens.

Rubrum quoque emplaſtrum, quod ἔμφιον uocatur,huc aptum eſt . Habet reſinæ terebinthinæ. P. ✱ II.galbani. P. ✱ IIII.munij ſinopici. P. ✱ VI.thuris fuliginis.P. ✱ XI.cera P. ✱ VIII.ſpumæ argenti.P. ✱ LVI.olei ueteris heminam.

Aliud emplaſtrum ad idem ualens.

Item id quod ex his conſtat. ſquamæ æris , thuris fuliginis,ſingulorum.P. ✱ IIII.galbani.P. ✱ VI.ſalis ammoniaci.P. ✱ XII.Z.ceræ.P. ✱ XXV.olei tribus heminis . Hęc autem alijs quoque recentioribus uulneribus recte imponuntur .

λιπαρὰ emplaſtra non grauibus uulneribus accommodata,& maxime ſenilibu .

Sunt enim alba lenia,λιπαρὰ gręci uocant.fere non grauibus uulneribus accommodata , pręcipueque ſenilibus . Quale eſt quod habet ceruſſæ. P. ✱ XXXII.ſeui uitulini curati, & ceræ, ſingulorum.P. ✱ LVIII.olei heminas tres,ex quibus ea ceruſſa coquitur .

Elephantinum emplaſtrum.

Aliud quod habent ceruſſæ.P. ✱ XX.ceræ.P. ✱ XXXV.olei heminam,aquæ ſextarium . Quę quotiens adijciuntur ceruſſæ uel ſpumæ argenti,ſcire licet,illa ex his coquenda eſſe.Eſt autem ea percandida compoſitio,quæ ſupra poſita eſt,ideoque elephantina nominatur .

Lenia emplaſtra.

Lenia quoque quędam emplaſtra ſunt, quas λιπαρὰς fere Gręci nominant, ut id quod habet minij. P. ✱ IIII. ſpumę argenti. P. ✱ XXV. cerę & adipis ſuillę. ſingulorum. P. ✱ XXVII, uitellos quatuor.

Emplaſtrum lene.

Alia compoſitio generis eiuſdem, cerę, reſinæ terebinthinę, ſingulorum. P. ✱ VI. ceruſſę. P. ✱ VIII. ſpumę argenti, plumbi recrementi, σκωρίαν μολύβδου Gręci uocant, ſingulorum. P. ✱ XX. cicini olei & myrti, ſingulorum heminę.

Archagathi emplaſtrum lene.

Tertia quę ad auctorem Archagathum refertur, myſi cocti, ęris combuſti, ſingulorum. P. ✱ IIII. ceruſſę coctę. P. ✱ VIII. reſinę terebinthinę. P. ✱ X. ſpumę argenti. P. ✱ VI.

Emplaſtra eiuſdem generis ad leniendum apta.

Etiam num ſpumę, argenti, cerę, adipis ſuillę ſingulorum P. ✱ XXVII. uitelli cocti quatuor, roſę hemina, Aut cerati ex oleo myrteo facti partes tres, adipis ſuillę pars quarta, paulum ex plumbi recremento. Aut ſpumę argenti ſelibra ex olei hemina, & aquę marinę altera cocta, donec bullire deſierit, cui paulum cerę ſit adiectum, aut pares portiones cerę, ſeui, ſtibi ſpumę argenti, ceruſſę.

De paſtillis, & primo de his, qui ad recentia uulnera glutinanda, ſanandaq; apti ſunt. Cap. XX.

Paſtilli quoque facultates diuerſas habent. Sunt enim ad recentia uulnera glutinanda, ſanandaque apti. Qualis eſt qui habet chalcitis, myſi, ſpumę nitri, floris ęris, gallę, aluminis ſciſſilis modice cocti, ſingulorum. P. ✱ I. ęris combuſti, capitulorum mali punici, ſingulorum. P. ✱ III. Hunc oportet diluere aceto ſic, ubi uulnus glutinandum eſt, illinere. At ſi neruoſus aut muſculoſus is locus eſt, commodius eſt, cerato miſcere ſic, ut illius octo partes, nona huius ſit.

Alius paſtillus ad glutinanda uulnera.

Alius ad idem conſtat ex his, bituminis, aluminis ſciſſilis, ſingulorum. P. ✱ I. ęris combuſti. P. ✱ IIII. ſpumę argenti. P. ✱ XI. olei ſextarium.

De ſphragide paſtillo: quem Polybus confecit, ad glutinandum uulnus.

Sed longe polybi celeberrimus eſt. σφραγὶς autem nominatur. qui habet aluminis ſciſſilis. P. ✱ I. Z. atramenti ſutorij. P. ✱ II. myrrhę. P. ✱ V. aloes tantundem, capitulorum punici mali, fellis taurini, ſingulorum P. ✱ VI. Quę contrita uino auſtero excipiuntur.

Paſtillus ad ulcera ſordida, & nigritiem in auribus, naribus, obſcenis partibus, inflammationesq; eorum.

Ad ulcera ſordida & nigritiem in auribus, naribus, ubſcenis partibus, inflammationesque eorum, chryſocollę. P. ✱ I. atramenti ſutorij, aluminis ſciſſilis, ſingulorum. P. ✱ II. halicaccabi corticis. P. ✱ IIII. minij P. ✱ VI. ſpumę argenti. P. ✱ XII. ceruſſę. P. ✱ XVI. Quę ex aceto & coguntur, & ubi utendum eſt, diluuntur.

Paſtillus Andronis ad uuam inflammatam, ad naturalia ſordida etiam cancro laborantia.

Andronis uero eſt ad uuam inflammatam, ad naturalia ſordida etiam cancro laborantia, gallę, atramenti ſutorij, myrrhę ſingulorum P. ✱ II. ariſtolochię aluminis ſciſſilis, ſingulorum P. ✱ II. capitula punici mali. P. ✱ XXV. ex paſſo coacta, & cum uſus exigit aceto, uel uino diluta, prout ualentius, aut lenius uitium eſt, cui medendum eſt.

Paſtillus ad fiſſa ani, uel ora uenarum fundentia ſanguinem, uel cancrum.

Proprie autem ad ani fiſſa, uel ora uenarum fundentia ſanguinem, uel cancrum, ęruginis. P. ✱ II.

myrrhę.

myrrhæ.P. ⚹ XII ſtibis lachrymę papaueris,acaciæ,ſingulorum. P. ⚹ X VI. Quæ ex uino,& teruntur,& in ipſo uſu deliquantur.

Paſtillus ad expellendum calculum cum urina.

Expellere autem ex ueſica cũ urina calculũ uidetur hæc compoſitio caſiæ.croci,myrrhæ,coſti.nardi,cinnamomi,dulcis radicis,balſami,hyperici,pares portiones conteruntur. deinde uinum lene inſtillatur,& paſtilli fiunt,qui ſinguli habeant.P. ⚹ Z:hique ſinguli quottidie mane ieiuno dantur.

De peſſis. *Caput* XXI.

Hæc tria compoſitionum genera,id eſt quæ in malagmatis, paſtillis,emplaſtriſque ſunt. maximũ, præcipueque uarium uſum præſtant.Sed alia quoque utilia ſunt.ut ea quæ fœminis ſubijciuntur (πεσσοὺς græci uocant) Eorum hæc proprietas eſt,Medicamenta compoſita molli lana excipiuntur,eaque lana naturalibus conditur.

Ad ſanguinem euocandum.

Ad ſanguinem autem euocandum canneis duabus adijcitur nitri.P. ⚹ II.aut allij ſemen conteritur.adijcitur myrrhæ paulului,& unguento ſuſino miſcetur, aut cucumeris ſilueſtris pars interior ex lacte muliebri diluitur.

Ad uuluam molliendam.

Ad uuluam molliendam oui uitellus, & fœnum græcum,& roſa,& crocum temperantur. Aut elaterij.P. ⚹ Z ſalis tantundem,uuæ taminiæ.P. ⚹ VI.melle excipiuntur.

Alia peſſi compoſitio ad idem ualens.

Aut Boetho auctore, croci reſinæ terebinthinæ, ſingulorum P. ⚹ IIII.myrrhæ. P.XZZ.roſæ. P. ⚹ I. ſeui uitulini.P. ⚹.Z. ceræ.P. ⚹ II.miſcentur.

AD inflammationes uuluæ Numenij Peſſus.

Optima autem aduerſus inflãmationes uuluæ Numenij cõpoſitio eſt : quæ habet croci.P. ⚹.Z. ceræ.P. ⚹ I.butyri.P. ⚹ VIII.adipis anſerinæ.P. ⚹ XII.uitellos coctos duos, roſæ minus cyatho.

Ad eijciendum è uulua infantem mortuum.

Si uero infans intus deceſſit : quo facilius eijciatur,malicoriũ,ex aqua terendum:eõque utendũ eſt.

Si mulier uitio locorum concidit,qua curatione utendum ſit.

Si concidere uitio locorum mulier ſolet, cochleæ cum teſtis ſuis comburendæ,conterendæque : deinde his mel adijciendum eſt.Si non comprehendit, adeps leonina ex roſa mollienda eſt.

De medicamentis quibus aridis utimur, ad carnem ſupercreſcentem exedendam. *Caput* XXII.

Quædam autem mixturæ medicamentorũ ſunt : quibus aridis neque coactis utimur ſic, ut inſpergamus : aut cum aliquo liquido mixta illinamus : quale eſt ad carnem ſupercreſcentem exedendã. quod habet ſquamæ,fuliginis thuris ſingulorum.P. ⚹ I.æruginis.P. ⚹ II.Hæc autem eadem cum melle purgant ulcera : cum cera implent.Myſi quoque, & galla ſi paribus portionibus miſceantur,corpus conſumunt : eaque uel arida inſpergere licet : uel excepta cadmia illinere.

Ad putrem carnem continendam ne ultra ſerpat,eamq́; leniter exedendam plures compoſitiones.

Putrem uero carnem continet,neque ultra ſerpere patitur,& leniter exeſt, mel, uel cum lenticula, uel cum marrubio,uel cum oleæ folijs ante ex uino decoctis. Item ſertula campana in mulſo cocta, deinde contrita,aut calx cum cerato,aut amaræ nuces cũ allio ſic, ut huius pars tertia ſit : paulumque his croci adijciatur. aut quod habet ſpumæ argenti.P. ⚹ VI.cornu bubuli combuſti.P. ⚹ XII.aluminis ſciſſilis, thuris,ſingulorũ.P. ⚹ IIII.gallæ.P. ⚹ VIII.ariſtolochiæ.P. ⚹ X.uehementius idem facit etiam adurendo,auripigmentũ cũ chalcitide,aut nitro,aut calce,aut charta cõbuſta.Itẽ ſal cũ aceto. Vel ea cõpoſitio quæ babet chalcitidis,capitulorum punici mali,aloes,ſingulorum.P. ⚹ II.aluminis ſciſſilis, thuris,ſingulorum.P. ⚹ IIII.gallæ.P. ⚹ VIII.ariſtolochiæ.P. ⚹ X.mellis quantum ſatis ſit ad ea cogenda. Vel cantharides.P. ⚹ I.ſulphuris.P. ⚹ I.lolij.P. ⚹ III. Quibus adijciatur picis liquidæ quantum ſatis eſt. adiungendum uel chalcitis quoque cum reſina,& ruta mixta.aut cum eadem reſina : diphryges, aut uua aminia cum pice liquida.Idem uero poſſunt feces uini combuſtæ,& calcis, & nitri pares portiones,uel aluminis ſciſſilis.P. ⚹ ZZ.thuris ſandaracæ,nitri ſingulorum.P. ⚹ I.gallæ.P. ⚹ VIII.ariſtolochiæ.P. ⚹ X.mellis quantum ſatis eſt.

Hieræ compoſitio.

Eſt etiam hieræ compoſitio.quæ habet myrrhæ,chalcitidis,ſingulorum.P. ⚹ II.aloes,thuris,aluminis ſciſſilis, ſingulorum.P. ⚹ IIII. Ariſtolochiæ, gallæ immaturæ, ſingulorum.P. ⚹ VIII.malicorij. contriti.P. ⚹ X.

Iudæi compoſitio.

Eſt iudæi : in qua ſunt calcis partes duæ,nitri quam ruberrimi pars tertia.quę urina impuberis pueri coguntur, donec ſtrigmenti craſſitudo ſit.Sed ſubinde is locus : cui id illinitur : madefaciendus eſt.

Iolæ compoſitio.

At iolas,chartę combuſtę,ſandaracę, ſingulorum.P.⚹ I.calcis.P.⚹ II.auripigmenti tantundem miſcebat.

Ad ſanguinis profluuia,uel ex membrana cerebri,uel alijs locis & ad cancrum,& ad inducendam cicatricem, & ad coercendam carnem creſcentem.

Si uero ex mēbrana:quę ſuper cerebrum eſt,profluit ſanguis, uitellus combuſtus & cōtritus inſpergi debet.Si alio loco ſanguinis profluuium eſt,auripigmenti,ſquamę ęris,ſingulorum.P.⚹ I.ſandaracę. P.II.marmoris cocti.P.⚹ IIII inſpergi debet.Eadem cancro quoque obſiſtunt. Ad inducendam cicatricem, ſquamę ęris, thuris fuliginis,ſingulorum.P.⚹ II.calcis.P.p.IIII. Eadem increſcentem quoque carnem coercent.

Timei compoſitio ad ignem ſacrum, uel cancrum.

Timeus autem ad ignem ſacrum, uel ad cancrum, his utebatur.Myrræ.P.⚹ II.thuris,atramenti ſutorij ſingulorum.P.⚹ III. ſandaracæ,auripigmenti, ſquamæ æris, ſingulorum.P.⚹ IIII. gallæ.P.⚹ VI.cæruſſæ combuſtæ.P.⚹ VIII.Eadem uel arida inſperſa,uel melle excepta idem præſtant.

Ad ſternutamenta excitanda.

Sternutamenta uero,uel albo ueratro,uel ſtruthio coniecto in nares excitantur, uel his mixtis: piperis,ueratri albi,ſingulorum.P.⚹ Z.caſtorei.P.⚹ ſpumæ nitri.P.⚹ I.ſtruthi.P.⚹ III.

Gargarizationes quibus fieri debeant.

Gargarizationes autē aut leuandi cauſa fiunt,aut reprimendi,aut euocandi. Leuant lac,cremor uel ptiſanæ,uel furfurum. Reprimit aqua,in qua uel lenticula. uel roſa,uel rubus,uel cotoneum malum,uel palmulæ decoctæ ſunt.Euocant, ſinapi,piper.

De antidotis,& quibus malis opitulentur. Caput XXIII.

Antidota raro,ſed præcipue interdum neceſſaria ſunt, quia grauiſſimis caſibus opitulantur,Ea recte quidem dātur colliſis corporibus uel per ictus,uel ubi ex alto deciderunt, uel uiſcerum,laterum,faucium,interiorumque partium doloribus. Maxime autem deſiderāda ſunt aduerſus uenena uel per morſus,uel per cibos,aut potiones noſtris corporibus inferta.

Compoſitio antidoti.

Vnum eſt: quod habet lacryme papaueris.P.⚹ Z.acori, malobathri.P.⚹ V.iridis illyricæ, gūmi,ſingulorum.P.⚹ II.aneſi:P.⚹ III.nardi gallici,foliorum roſæ aridorum,cardamomi, ſingulorum. P.p.IIII. petroſelini. P.p.IIII Z folij.P.p. V.caſiæ nigræ,ſilis,bdellij,balſami,ſeminis piperis albi, ſingulorū.P.X Z.ſtyracis.P. V Z.myrrhæ, oppoponacis,nardi ſyrij,thuris maſculi,hypociſtidis ſucci,ſingulorum.P.⚹ VI.caſtorei.P.XVI.coſti,piperis albi,galbani,reſinæ terebinthinæ,croci floris,iunci rotundi,ſingulorum.P. VIZ.dulcis radicis.P.p. VIII.Z.Quæ uel melle,uel paſſo excipiuntur.

Aliud antidotum Ambroſia nominatum,quod zopyrus Ptolemæo regi compoſuit.

Alterum,quod zopyrus regi Ptolemæo dicitur compoſuiſſe, atque Ambroſiam nominaſſe: ex his conſtat. Coſti,thuris maſculi,ſingulorum. P.p.V. piperis albi. P.p.Z. floris iunci rotundi. P. II.cynnamomi. P.p. II I.caſiæ nigræ.P.p.IIII.croci cilicij.P.p.IIII.Z.myrrhę, quam ſtacten nominat. P.p.V.nardi indici.P.p.V.Z.quæ ſingula contrita melle cocto excipiuntur, Deinde ubi utendum eſt id: quod ægyptiæ fabæ magnitudinem impleat,in potione uini diluitur.

Antidotum Mithridatis.

Nobiliſſimum autem eſt Mithridatis, quod quotidie ſumendo Rex ille dicitur aduerſus uenenorū pericula tutum corpus ſuum reddidiſſe. in quo hæc ſunt,coſti. P.p.S.Z.acori. P p.V. hyperici, cumini,ſagapeni,agaciæ ſucci,iridis illyricæ, cardamomi, ſingulorum. P.p.II.aneſi. P. p.III. nardi gallici, gentiam æradicis aridorum roſæ foliorum,ſingulorum.P.p.IIII.papaueris lacrhymę, petroſelini,ſingulorum. P.p.IIII.Z.caſiæ,ſilis lolij,piperis longi, ſingulorum. P. ⚹ V I.ſtiracis.p. V.Z caſtorei,thuris hypociſtidis ſucci,myrrhæ,opoponacis,ſingulorum.p. V I. Z.malobathri folij.⚹ VI.floris iunci rotundi, reſinæ teribinthinæ,galbani,dauci cretici ſeminis,ſingulorum.P.p. V I.Z.nardi. opobalſami,ſingulorum.P.p. V I.Z. thlaſpis.P.⚹ V.ZZ.radicis ponticæ.P. VII.croci,zinziberis,cynnamomi, ſingulorum.P.⚹ VIII.r.Hæc contrita melle excipiuntur: & aduerſus uenenum, quod magnitudinē nucis græcæ impleat,ex uino datur.In cæteris autem affectibus corporis pro modo eorum, uel quod ægyptiæ fabæ,uel quod Erui magnitudinem impleat,ſatis eſt.

De acopis. Caput XXIIII.

Acopa quoque utilia neruis ſunt: quale eſt quod habet floris iunci rotundi.P.II.ZZ.coſti.iunci quadrati,lauri baccarum,ammoniaci,cardamomi,ſingulorum.P.p.IIII.Z.myrrhæ, æris combuſti,ſingulorum.P.p. VII.iridis illiricę,ceræ ſingulorum. P.p.XIIII. alexandrini calami,iunci rotundi, aſpalathi, xylobalſami, ſingulorum.P.⚹ VIII.ſeui.P.I.unguenti irini cyathum.

Acopum ἰῶδες neruis utile.

Alterum,quod ἰῶδες uocant,hoc modo fit: cerę.P.Z.olei tantundem, reſinę terebinthinę ad nucis

cis

cis iuglandis magnitudinem ſimul incoquuntur: deinde infuſa in mortario teruntur,inſtillaturque ſubinde quàm optimi mellis acetabulum : tum irini unguenti,& roſæ terni cyathi .

Ἔγχριστα ad ulcera purganda, & implenda .

Ἔγχριστα autem græci uocant , liquida que illinuntur . Quale eſt quod fit ad ulcera purganda, & implenda,maxime inter neruos paribus portionibus inter ſe mixtis,butyri,medullæ uitulinæ,ſeui uitulini , adipis anſerinæ,ceræ,mellis reſinę terebinthinæ,roſæ,olei cicini. Quæ ſeparatim omnia liquantur : deinde liquida miſcentur,& tum ſimul teruntur. Et hoc quidem magis purgat. Magis uero emollit: ſi pro roſa cypirus infunditur .

Ad ſacrum ignem .

Ad ſacrum ignem ſpumæ argenti. P. ✱ VI. corni bubuli combuſti. P. ✱ II. conteruntur, adijciturque inuicem uinum,& id quod ſpecialiter ſil uocatur,& mirteum: donec utriuſque terni cyathi conijciantur.

De catapotijs. Caput XXV.

Catapotium ad ſomnum accerſendum, & leuationem doloris, & ſimul ad concoquendum .

Catapotia quoque multa ſunt . uarijsque de cauſis fiunt . ἀνώδυνα uocant,quæ ſomno dolorem leuant . Quibus uti : niſi nimia neceſſitas urget, alienum eſt . Sunt enim ex uehementibus medicamentis , & ſtomacho alienis . Poteſt tamen etiam ad concoquendum: quod habet papaueris lacrymę,galbani,ſingulorũ. P. ✱ I. myrrhæ,caſtorei. piperis, ſingulorum. P. ✱ II. Ex quibus quod erui magnitudinem habet,ſatis eſt deuoraſſe.

Catapotium ualentius ad ſomnum.

Alterum ſtomacho peius,ad ſomnũ ualentius ex his fit , mandragoræ. P. Z. apij ſeminis,item hyoſcyami ſeminis ſingulorum. P. ✱ IIII. Quæ ex uino teruntur . Vinum autem eiuſdem magnitudinis : quæ ſupra poſita eſt : abunde eſt ſumpſiſſe .

Catapotium ad plurimos dolores per ſomnum leniendos.

Siue autem capitis dolores,ſiue ulcera,ſiue lippitudo,ſiue dentes,ſiue ſpiritus difficultas,ſiue inteſtinorum tormenta,ſiue inflammatio uuluæ eſt,ſiue coxa ſiue iecur,aut lienis,aut latus torquet , ſiue uitio locorum aliqua prolabitur,& obmuteſcit, occurrit dolori per quietem eiuſmodi catapotium. Silis. acori, rutæ ſilueſtris ſeminis,ſingulorum. P. p. I. caſtorei, cinnamomi, ſingulorum. P. ✱ II. papaueris lacrymæ, panaces, radicis mandragoræ,malorum aridorum iunci rotundi floris,ſingulorum. P. p. II. piperis grana. LVI. Hæc per ſe cõtrita,rurſus inſtillato ſubinde paſſo,ſimul omnia teruntur, donec craſſitudo ſordium fiat. Ex eo paulum aut deuoratur,aut aqua diluitur & potui datur .

Catapotium aliud , ad multa ualens .

Quin etiam ſilueſtris papaueris,cum iam ad excipiendam lachrymam maturum eſt , manipulus qui manu comprehendi poteſt,in uas demittitur,& ſuperinfunditur aqua : quæ id contegat,atque ita coquitur. Vbi iam bene manipulus is coctus eſt,ibidem expreſſus proijcitur,& cum eo humore paſſi pari mẽſura miſcetur,inferuetque,donec craſſitudinem ſordium habeat . Cum infrixit, catapotia ex eo fiunt ad noſtræ fabæ magnitudinem,habẽtque uſum multiplicem . Nam & ſomnum faciunt uel per ſe aſſumpta, uel ex aqua data,& aurium dolores leuant,adiectis exiguo modo rutæ ſucci,ac paſſi . Et tormina ſupprimunt ex uino liquata , & inflammationem uuluę coercent mixta cerato ex roſa facto : cum paulum his croci quoque acceſſit, & ex aqua frõti inducta,pituitam in oculos decurrentem tenent.

Catapotium ad inducendum ſomnum : quod uulua dolens prohibuit.

Item ſi uulua dolens ſomnum prohibuit,croci. P. ✱ II. aneſi,myrrhę,ſingulorum P. p. I. papaueris lacrymę. P. p. ✱ IIII. cicutę ſeminis. P. ✱ VIII. miſcentur,excipiunturque uino uetere,& quod lupini magnitudinem habet in tribus cyathis aquę diluitur. Id tamen in febre periculoſe datur.

Ad iecur ſanandum .

Ad ſanandum iecur nitri. P. ✱ . Z. croci,mirrhę,nardi gallici,ſingulorum. P. ✱ I. melle excipiuntur , daturque quod ęgyptię fabę magnitudinem habeat .

Ad finiendos dolores lateris .

Ad lateris dolores,finiendos,piperis,ariſtolochię,nardi,myrrhę pares portiones.

Ad thoracis dolores finiendos.

Ad thoracis,nardi. P. ✱ I. thuris,caſię,ſingulorum. P. ✱ III. myrrhę,cinnamomi , ſingulorum. P. ✱ VI. croci. P. ✱ VIII. reſinę terebinthinę quadrans,mellis heminę tres.

Catapotium Athenionis ad tuſſim .

Ad tuſſim Athenionis,myrrhę,piperis,ſingulorũ. P. p. ✱ I. caſtorei, papaueris lacrymę,ſingulorũ . P. ✱ I. Quæ ſeparatim contuſa poſtea iunguntur , & ad magnitudinem fabę noſtrę bina catapotia mane,bina noctu dormituro dantur.

Catapotium Heraclidis tarentini ad tuſſim, & ſomnum.

Si ſomnum prohibet,ad utranque Heraclidis tarentini croci. P. ✱ I. cinnamomi caſtorei,papaueris lacrymę,ſingulorum. P. ✱ I. myrrhę,piperis longi . coſti,galbani,ſingulorum. P. Z.

Catapotium ad purganda ulcera in faucibus tuſſientibus ,

Quòd ſi purganda ſunt ulcera in faucibus tuſſientibus,panaces,myrrhę,reſinę terebinthinę,ſingulo

rum. P. ⚹. galbani. P. Z. hyſſopi. P. Z. conterenda ſunt. hiſque hemina mellis adijcienda, & quod digito excipi poteſt, deuorandum eſt.

Collice Caſsij medici.

Collice uero Caſsij ex his conſtat, croci, aneſi, caſtorei, ſingulorũ. P. ⚹ III. petroſelini. P. ⚹ IIII. piperis & longi, & rotundi, ſingulorum. P. ⚹ V. papaueris lacrymæ, iunci rotundi. myrrhæ, nardi, ſingulorum. P. ⚹ VI. Quæ melle excipiuntur. Id autem & deuorari poteſt, & ex aqua calida ſumi.

Ad infantem mortuum, aut ſecundas expellendas.

Infantem uero mortuum, aut ſecundas expellit aquæ potio, cui ſalis ammoniaci. P. ⚹ I. aut cui dictami cretici. P. ⚹ I. adiectum eſt.

Laborantibus ex partu quid dari debeat.

Ex partu laborantibus eriſimum ex uino tepido ieiunæ dari debet.

Ad adiuuandum uocem.

Vocem adiuuat thuris. P. ⚹ I. in duobus cyathis uini datum.

Aduerſus difficultatem urinæ.

Aduerſus urinæ difficultatem, piperis longi, caſtorei, myrrhæ, galbani, papaueris lacrymæ, croci, coſti unciæ ſingulæ, ſtyracis, reſinæ terebinthinæ. P. ſextantes, mel, abſinthij cyathus. Ex quibus ad magnitudinem fabæ ægyptiæ & mane, & cœnato dari debet.

Arteriaces compoſitio quomodo fiat.

Arteriace uero hoc modo fit: caſiæ, iridis, cinnamomi, nardi, myrrhæ, thuris, ſingulorum. P. ⚹. I. croci. P. ⚹. I. piperis grana. ⚹ XX. ex paſſi tribus ſextarij decoquũtur: donec mellis craſſitudo his fiat. Aut croci, myrrhæ, thuris, ſingulorum. P. ⚹ I. conijciuntur in paſſi eundem modum decoquuntur. Aut eiuſdem paſſi heminæ tres uſque eo coquuntur: donec extracta inde gutta indureſcat, & adijcitur tritæ caſiæ. P. ⚹ I.

De quinque generibus noxarum corporis, & primo de uulneribus, quæ maxime per tela inferuntur. Caput XXVI.

Cum facultates medicamentorum propoſuerim, genera, in quibus noxa corpori eſt: proponam. Ea quinque ſunt. Cum quid extrinſecus læſit: ut in uulneribus. Cum quid intra ſe ipſum corruptũ eſt, ut in cancro. Cum quid innatum eſt, ut in ueſica calculus. Cum quid increuit, ut uena quæ intumeſcens in uaricem conuertitur. Cum quid deeſt, ut cum curata pars aliqua eſt. Ex his alia ſunt, in quibus plus medicamenta: alia, in quibus plus manus proficit. Ergo dilatis his: quæ præcipue ſcalpellum, & manũ poſtulant: nunc de his dicam, quæ maxime medicamentis egent. Diuidam autem hanc quoque curandi partem ſicut priorem, Et ante dicam, de his, quæ in quanlibet partem corporis incidũt. Tum de his, quæ certas partes infeſtant. Incipiam à uulneribus. In his autem ante omnia ſcire medicus debet: quæ inſanabilia ſunt: quæ difficilem curationem habeant: quæ promptiorem. Eſt enim prudentis hominis: primum eum, qui ſeruari non poteſt, non attingere, nec ſubire ſpeciem eius ut occiſi, quem ſors ipſius peremit. Deinde, ubi grauis metus ſine certa tamen deſperatione eſt, indicare neceſſarijs periclitantis in difficili rem eſſe: ne ſi uicta ars malo fuerit, uel ignoraſſe, uel fefelliſſe uideatur. Sed ut hæc prudenti uiro conueniunt, ſic rurſus hiſtrionis eſt, paruam rem attollere, quo plus præſtitiſſe uideatur. Obligarique æquũ eſt confeſſione promptæ rei: quo curioſius etiam circunſpiciat, ne, quod per ſe exiguum eſt malum, maius curantis negligentia fiat.

Quæ uulnera inſanabilia ſint.

Seruari non poteſt, cui baſis cerebri, cui cor, cui ſtomachus, cui iocineris portæ, cui in ſpina medulla percuſſa eſt, cuique aut pulmo medius, aut ieiunum, aut tenuius inteſtinum, aut uentriculus, aut renes uulnerati ſunt: cui'ue circa fauces grandes uenæ, uel arteriæ præciſæ ſunt.

Quæ uulnera difficilem curationem habeant.

Vix autem ad ſanitatem perueniunt: quibus ulla parte pulmo, aut iocineris craſſum, aut membrana, quæ continet cerebrum, aut lienis, aut uulua, aut ueſica, aut ullum inteſtinum, aut ſeptum trarſuerſum uulneratũ eſt. Hi quoque in præcipiti ſunt: in quibus uſque ad grandes intuſque conditas uenas in alis, uel poplitibus mucro deſcendit. Periculoſa etiam uulnera ſunt, ubicunque uenæ maiores ſunt. quoniam exhaurire hominem profuſione ſanguinis poſſunt. Idque euenit non in alis tantum, atque poplitibus, ſed etiam in his uenis, quæ ad anum, teſticuloſque perueniunt. Præter hæc malum uulnus eſt, quodcunque in alis, uel fœminibus, uel inanibus locis, uel in articulis, uel inter digitos eſt. Item quodcunque, muſculum, aut neruum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut carthilaginem læſit.

Quæ uulnera tutiorem curationem habeant.

Tutiſſimum omnium quod in carne eſt. & hæc quidem loco uel peiora, uel meliora ſunt: modo uero periculum facit quodcunque magnum eſt.

Obſeruationes quædam & ætatis, & corporis, & uitæ, & temporis in uulneribus.

Aliquid etiam in uulneris genere, figuraque eſt. Nam peius eſt quod etiam colliſum, quàm quod tantum diſciſſum eſt. adeo ut acuto quoque, quàm retunſo telo uulnerari commodius ſit. Peius etiam uulnus eſt, ex quo aliquid exciſum eſt: ex quo'ue caro alia parte abſciſſa, alia dependet: peſſima quæque plaga in orbem eſt: tutiſſima, quæ lineæ modo recta eſt. Quo deinde propius huic, illi'ue figuræ uulnus

eſt: eo

eſt, eo uel deterius,uel tolerabilius eſt. Quin etiam confert aliquid & ætas,& corpus,& uitæ propoſitũ, & anni tẽpus,quia facilius ſaneſcit puer uel adoleſcens,q̃ ſenior,ualẽs q̃ infirmus, neque nimis tenuis, neque nimis plenus,q̃ ſi alterũ ex his eſt. integri habitus,q̃ corrupti: exercitatus,quàm iners: ſobrius & tẽperans,quàm uino,uenerique deditus. Opportuniſſimumque curationi tempus uernũ eſt,aut certe, neque feruens neque frigidum,ſiquidem uulnera & nimius calor,& nimium frigus infeſtant,maxime tamẽ horum uarietas,ideoque pernicioſiſſimus autũnus eſt. Sed pleraque ex uulneribus oculis ſubiecta ſunt, quorundam ipſæ ſedes indices ſunt,quas alio loco demonſtrauimus,cum poſitus interiorum partiũ oſtẽdimus. Veruntamen,quia quædam uicina ſunt,intereſt quoque uulnus in ſumma parte ſit, an penitus penetrauerit, neceſſarium eſt notas ſubijcere, per quas quid intus actum ſit,ſcire poſſimus, & ex quibus uel ſpes,uel deſperatio oritur.

Signa percuſſi cordis.

Igitur corde percuſſo,ſanguis multus effertur, uenæ langueſcunt, color pallidiſſimus, ſudores frigidi, maliquе odoris tanquam irrorato corpore oriuntur, extremiſque partibus frigidis matura mors ſequitur.

Signa pulmonis icti.

Pulmone uero icto,ſpirandi difficultas eſt: ſanguis ex ore ſpumans,ex plaga rubens, ſimulque etiã ſpiritus cum ſono fertur in uulnus inclinari iuuat: quidam ſine ratione conſurgunt. Multi, ſi in ipſum uulnus inclinati ſunt, loquuntur: ſi in aliam partem, obmuteſcunt.

Signa iocineris uulnerati.

Iocineris autem uulnerati notę ſunt, multus ſub dextra parte præcordiorum profuſus ſanguis, ad ſpinam reducta præcordia: in uentrem cubandi dulcedo: punctiones, doloreſque uſque ad iugulũ iunctumque ei latus ſcapularum: os intentum. Quibus nonnunquam etiam bilioſus uomitus accedit.

Signa percuſſorum renium.

Renibus uero percuſſis,dolor ad inguina,teſticuloſque deſcendit,difficulter urina redditur: eaque aut eſt cruenta,aut cruor fertur.

Signa uulnerati lienis.

AT liene icto,ſanguis niger à ſiniſtra parte prorumpit: præcordia cum uentriculo ab eadem parte indureſcunt: ſitis ingens oritur, dolor ad iugulum, ſicut iocinere uulnerato uenit.

Signa percuſſæ uuluæ.

AT cum uulua percuſſa eſt,dolor inguinibus,& coxis,& femoribus eſt. Sanguinis pars per uulnus, pars per naturale deſcendit: uomitus bilis inſequitur. Quædam obmuteſcunt: quædam mente labuntur, quædam ſui compotes: neruorum, oculorumque dolore urgeri ſe confitentur, morienteſque tandem eadem, quæ corde uulnerato,patiuntur.

Signa percuſſi cerebri, uel membranæ eius.

SIN cerebrum membrana'ue eius uulnus accepit: ſanguis per nares, quibuſdam etiam per aures exit: fereque bilis uomitus inſequitur. Quorundam ſenſus obtunduntur: appellatique ignorant. Quorundam trux uultus eſt: quorundam oculi quaſi reſoluti huc,atque illuc mouentur. fereque tertio, uel quinto die delirium accedit. multorum etiam nerui diſtendũtur. Ante mortem autem plerique faſcias, quibus caput deligatum eſt, lacerant, ac nudum uulnus frigori obijciunt.

Signa percuſſi ſtomachi.

Vbi ſtomachus autem percuſſus eſt: ſingultus, & bilis uomitus inſequitur. Si quid cibi,uel potionis aſſumptum eſt,ea redditur cito. Venarum motus elangueſcunt: ſudores tenues oriuntur: per quos extremæ partes frigeſcunt.

Signa ieiuni inteſtini, & uentriculi uulnerati, & aliorum inteſtinorum.

Communes uero ieiuni inteſtini,& uentriculi uulnerati notæ ſunt. Nam cibus,& potio per uulnus exeunt, præcordia indureſcunt. nonnunquam bilis per os redditur. inteſtino tantum ſedes inferior eſt. Cætera inteſtina icta uel ſtercus,uel odorem eius exhibent.

Signa percuſſæ medullæ,quæ in ſpina eſt.

Medulla uero quæ in ſpina eſt diſcuſſa,nerui reſoluuntur, aut diſtenduntur, ſenſus intercidit, interpoſito tempore aliquo ſine uoluntate inferiores partes uel ſemen,uel urinam,uel etiam ſtercus excernunt.

Signa ſepti tranſuerſi percuſſi.

AT ſi ſeptum tranſuerſum percuſſum eſt, præcordia ſurſum contrahuntur, ſpina dolet, ſpiritus rarus eſt,ſanguis ſpumans fertur.

Signa ueſicæ uulneratæ.

Veſica uero uulnerata,dolent inguina.quod ſuper pubem eſt, intenditur. pro urina ſanguis, aut ex ipſo uulnere urina deſcendit, ſtomachus afficitur. itaque aut bilem uomunt,aut ſingultiunt, frigus, & ex eo mors ſequitur.

De ſanguine, & ſanie, & pure, & eorum ſpeciebus, quando'ue meliora, deteriora'ue ſint.

HIS cognitis,etiam nunc quædam alia noſcenda ſunt ad omnia uulnera,ulceraque, de quibus dicturi ſumus, pertinentia. Ex his autem exit ſanguis,ſanies,pus. Sanguis omnibus notus eſt. Sanies eſt tenuior hoc uarie craſſa,& glutinoſa,& colorata. Pus craſſiſſimũ,albidiſſimũque,glutinoſius & ſanguine,&

ſanie. Exit autem ſanguis ex uulnere recenti,aut iam ſaneſcente. ſanies eſt inter utrunque tempus.pus ex ulcere iam ad ſanitatem ſpectante. Rurſus & ſanies,& pus quaſdam ſpecies Græcis nominibus diſtinctas habent. Eſt enim quędam ſanies quę uel ἰχὼρ,uel μελίκηρος nominatur. Eſt pus quod ἐλαιῶδες appellatur. ἰχὼρ tenuis,ſubalbidus ex malo ulcere exit,maxime'que ubi neruo lęſo inflammatio ſecuta eſt. μελίκηρος craſſior,& glutinoſior ſubalbida,melli'que albo ſubſimilis fertur. Hæc quoque ex malis ulceribus ubi nerui circa articulos lęſi ſunt,& inter hęc loca maxime ex genibus. ἐλαιῶδες tenue ſubalbidum quaſi unctum colore,atque pinguitudine,oleo albo non diſſimile apparet in magnis ulceribus ſaneſcentibus. Malus autem eſt ſanguis nimium aut tenuis,aut craſſus,colore uel liuidus uel niger, aut pituita mixtus, aut uarius. Optimus calidus,rubens,modice craſſus,non glutinoſus. Itaque protinus eius uulneris expedita magis curatio eſt,ex quo ſanguis bonus fluxit. Item'que poſtea ſpes in his maior eſt, ex quibus melioris generis quæque proueniũt. Sanies igitur mala eſt multa.nimis tenuis,liuida,aut pallida,aut nigra,aut glutinoſa,aut mali odoris,aut quæ & ipſum ulcus & iunctã ei cutem erodit. Melior nõ multa,modice craſſa, ſubrubicũda,aut ſubalbida. ἰχὼρ aũt peior eſt multus,craſſus,ſubliuidus,aut ſubpallidus,glutinoſus ater,calidus,mali odoris. Tolerabilior eſt ſubalbidus,qui cætera oĩa contraria prioribus habet. μελίκηρος autẽ mala eſt multa,& percraſſa: melior quæ & tenuior,& minus copioſa eſt. Pus inter hęc optimũ eſt. Sed id quoque peius eſt multum,tenue,dilutum,magis'que ſi ab initio tale eſt. Item'que ſi colore ſero ſimile,ſi pallidum,ſi liuidum,ſi feculentum eſt. Pręter hæc ſi male olet,niſi tamen locus hunc odorem excitat. Melius eſt,quo minus eſt,quo craſſius,quo albidius. Item'que ſi leue eſt,ſi nihil olet,ſi ęquale eſt. modo tamẽ cõuenire & magnitudini uulneris,& tempori debet. Nam plus ex maiore,plus nõdum ſolutis inflammationibus naturaliter fertur. ἐλαιῶδες quoque peius eſt multum,& parum pingue, quo minus etiam quoque id ipſum pinguius, eo melius eſt.

Curatio aduerſus profuſionem ſanguinis in uulneribus.

Quibus exploratis ubi aliquis ictus eſt,qui ſeruari poteſt: protinus proſpicienda duo ſunt: ne ſanguinis ſit profuſio: ne'ue inflammatio interimat. Si profuſionem timemus,quod ex ſede uulneris,& magnitudine eius,& ex impetu ruentis ſanguinis intelligi poteſt,ſiccis linamentis uulnus implendum eſt: ſupra'que imponenda ſpongia ex aqua frigida expreſſa: ac manu ſuper comprimenda. Si parũ ſic ſanguis conquieſcit,ſæpius linamenta mutanda ſunt. Et ſi ſicca parum ualent,aceto madefacienda ſunt.id uehemens ad ſanguinem ſupprimendum eſt. Ideo'que quidam id uulneri infundunt. Sed alius rurſus metus ſubeſt: ne nimis ualenter ibi retenta materia,magnam inflãmationem poſtea moueat. quæ res efficit neque rodentibus medicamẽtis,neque adurentibus: & ob id ipſum inducentibus cruſtam,ſit utendũ: quãuis pleraque ex his ſanguinem ſuppriment. Sed ſi ſemel ad ea decurritur,potius quæ mitius idem efficiunt. Quod ſi illa quoque profluuio uincuntur. uenæ,quę ſanguinem fundũt,apprehendendæ,circaque id quod ictum eſt,duobus locis deligendæ,intercidẽdæque ſunt, ut in ſe ipſæ coeant: & nihilominus ora præcluſa habeant. ubi ne id quidem res patitur: poſſunt ferro cãdenti aduri. Sed etiam ſatis multo ſanguine effuſo ex eo loco,quo neque neruus,neque muſculus eſt,ut puta in fronte, uel ſuperiore capitis parte. commodiſſimum tamen eſt cucurbitulam admouere à diuerſa parte, ut illuc ſanguinis curſus reuocetur.

Curationes aduerſus uulnerum inflammationem.

ET aduerſus profuſionem quidem in his auxilium eſt. Aduerſus inflammationem autem in ipſo ſanguinis curſu ea timeri poſſunt,ubi læſum eſt uel os,uel neruus,uel cartilago,uel muſculus: aut ubi parum ſanguinis pro modo uulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit,ſanguinem mature ſupprimere nõ oportebit: ſed pati fluere dum tutum erit: adeo ut ſi parum fluxiſſe uidebitur: mitti quoque ex brachio debeat, utique ſi corpus iuuenile, & robuſtum, & exercitatum eſt: multo'que magis ſi id uulnus ebrietas præceſſit. Quod ſi muſculus læſus uidebitur, pręcidendus erit. Nam percuſſus mortiferus eſt, præciſus ſanitatem recipit.

De glutinatione uulnerum.

Sanguine autem uel ſuppreſſo,ſi nimius erumpit: uel exhauſto,ſi per ſe parum fluxit: longe optimum eſt,uulnus glutinari. Poteſt autem id uel quod in cute uel etiam in carne eſt: ſi nihil ei præterea mali accedit. Poteſt caro alia parte dependens,alia inhęrens: ſi tamen etiam num integra eſt,& coniunctione corporis fouetur. In his uero quæ glutinãtur duplex curatio eſt. Nam ſi plaga in molli parte,ſui debet: maximeque ſi diſciſſa auris ima eſt: uel imus naſus,uel frons,uel bucca,uel palpebra,uel labrũ,uel circa guttur cutis,uel uenter. Si uero in carne uulnus eſt,hiat'que,neque in unum orę facile attrahuntur: ſutura quidem aliena eſt. Imponendæ uero fibulæ ſunt, ἀγκτῆρας Gręci nominant: quæ oras,paulum tamen contrahunt: quo minus lata poſtea cicatrix ſit. Ex his autẽ colligi poteſt,id quoque quod alia parte dependens,alia inhærebit: ſi alienatum adhuc non eſt: ſuturam,an fibulam poſtulet. Ex quibus neutra ante debet imponi, quàm intus uulnus purgatum eſt, ne quid ibi concreti ſanguinis relinquatur. Id enim & in pus uertitur, & inflammationem mouet, & glutinari uulnus prohibet. ne linamentum quidem, quod ſupprimendi ſanguinis cauſa inditum eſt: inibi relinquendum eſt. nam id quoque inflammat. Comprehendi uero ſutura, uel fibula non cutem tantum, ſed aliquid etiam ex carne, ubi ſuberit hæc, oportebit, quo ualentius hæreat, neque cutem abrumpat. Vtraque optima eſt ex acia molli non nimis torta, quo mitius corpori inſidat. Vtraque neque nimis rara, neque nimis crebra iniicienda eſt. Si nimis rara eſt, non continet: ſi nimis crebra eſt, uehementer afficit, quia quo ſæpius acus

corpus

corpus tranſit,quoq́ue plura loca iniectum uinculū mordet, eo maiores inflammationes oriuntur: magisque æſtate. neutra etiam uim ullā deſiderat. ſed eatenus utilis eſt, qua cutis ducentem quaſi ſua ſpōte ſubſequitur. Fere` tamen fibulæ latius uulnus eſſe patiūtur. Sutura oras iungit: quę ne ipſæ quidem iñter ſe contingere ex toto debent, ut ſi quid intus humoris concreuerit, ſit qua emanet. Si quod uulnus neutrum horum recipit, id tamen purgari debet: deinde omni uulneri primo imponenda eſt ſpongia ex aceto expreſſa. ſi ſuſtinere aliquis aceti uim non poteſt: uino utendum eſt. Leuis plaga iuuatur etiam ſi ex aqua frigida expreſſa ſpongia imponitur. ſed ea quocunque modo impoſita eſt: dum madet, prodeſt. itaque ut inareſcat,non eſt committendum. Licet́que ſine peregrinis,& conquiſitis,& compoſitis medicamentis uulnus curare. Sed ſi quis huic parum confidit,imponere medicamētum debet, quod ſine ſeuo compoſitū ſit ex his,quæ cruentis uulneribus apta eſſe propoſui. Maxime´que ſi caro eſt: barbarū: ſi nerui,uel cartilago,uel aliquid ex eminentibus,quales aures, uel labra ſunt, Polybi ſphragidem. Alexandrinum quoque uiride neruis idoneum eſt: eminentibus´que partibus ea, quam Gręci ῥάπτουσαν uocant. Solet etiam colliſo corpore exigua parte findi cutis. quod ubi incidit,non alienum eſt, ſcalpello latius aperire: niſi muſculi,nerui´que iuxta ſint: quos incidi non expedit. ubi ſatis deductum eſt,medicamentum imponendum eſt. At ſi id quod colliſum eſt, quamuis parum diductum eſt: latius tamen aperiri propter neruos,aut muſculos non licet: adhibenda ſunt ea,quæ humorem leniter extrahant,prę cipue´que ex his id,quod ῥυπώδες uocari propoſui. Non alienum eſt etiam ubicunque uulnus graue eſt, impoſitum,quo id iuuetur,inſuper circundare lanam ſuccidam ex aceto,& oleo: uel cataplaſma,ſi mollis is locus eſt, quod leniter reprimat. Si neruoſus, aut muſculoſus, quod emolliat.

Quomodo uulnus ligari conueniat.

Faſcia uero ad uulnus deligandum lintea aptiſſima eſt: eaq́ue lata eſſe debet, ut ſemel iniecta non uulnus tantum,ſed paulum utrinque etiam oras eius comprehendat. Si ab altera parte caro magis receſſit,ab ea melius attrahitur. Si æque ab utraque tranſuerſa comprehendere oras debet: aut ſi id uulneris ratio non patitur: media primum inijcienda eſt,ut tum in utranque partem ducatur. ſic autem deliganda eſt: ut & contineat,neque aſtringat. quod non continetur,elabitur. quod nimis aſtrictum eſt, cancro periclitatur. Hyeme ſæpius faſcia circuire debet: æſtate quoties neceſſe eſt: tum extrema pars eius inferioribus acu aſſuenda eſt. nam nodus uulnus lædit: niſi tamen lōge eſt. illo neminem decipi decet, ut propriam uiſcerum curationem requirat: de quibus ſupra poſui. Nam plaga ipſa curanda extrinſecus uel ſutura,uel alio medicinæ genere eſt. In uiſceribus nihil mouendum eſt,niſi aut ſi quid ex iocinere, aut liene, aut pulmone duntaxat extremo dependeat: præcidatur. alioquin uulnus interius ea uictus ratio, eaq́ue medicamenta ſanabunt: quæ cuique uiſceri conuenire ſuperiore libro propoſui.

De ratione uictus,& notis uulnerum, curationibusq́; eorum.

HIS ita primo die ordinatis, homo in lecto collocandus eſt: iſq́ue ſi graue uulnus eſt, abſtinere quantum uires patiuntur ante inflammationem à cibo debet. bibere donec ſitim finiat aquam calidam. uel ſi æſtas eſt,neque febris,neque dolor eſt,etiam frigidam. adeo tamen nihil perpetuū eſt. ſed ſemper pro uiribus corporis æſtimandum,ut imbecillitas etiam cibum protinus facere neceſſarium poſſit, tenuē ſcilicet & exiguum,qui tantum ſuſtineat. Multiq́ue etiam ex profluuio ſanguinis inter morientes ante ullam curationem uino reficiendi ſunt, quod alioquin inimiciſſimum uulneri eſt. nimis uero intumeſcere uulnus,periculoſum: nihil intumeſcere,periculoſiſſimum eſt. illud indicium eſt magnæ inflammationis, hoc emortui corporis. Protinusq́ue ſi mens homini conſiſtit: ſi nulla febris acceſſit: ſcire licet mature uulnus ſanum fore. Ac ne febris quidem terrere debet, ſi in magno uulnere,dum inflammatio eſt, permanet. Illa pernicioſa eſt,quæ uel leui uulneri ſuperuenit, uel ultra tempus inflammationis durat, uel delirium mouet,uel ſi neruorum rigor,aut diſtentio,quæ ex uulnere orta eſt,eam non finit. Vomitus quoque birioſus non uoluntarius,uel protinus ut percuſſus eſt aliquis, uel dum inflammatio manet, malum ſignum eſt,in his duntaxat,quorum uel nerui uel etiam neruoſi loci uulnerati ſunt. Sponte tamē uomere non alienum eſt,præcipue his,quibus in conſuetudine fuit,ſed neque protinus poſt cibū,neque iam inflammatione orta, neque cum in ſuperioribus partibus plaga eſt. Biduo ſic uulnere habito,tertio die id aperiendum,detergendaq́ue ſanies ex aqua frigida eſt,eademq́ue rurſus inijcienda ſunt. Quinto iā die quanta inflammatio futura eſt,ſe oſtendit. Quo die rurſus detecto uulnere conſiderandus color eſt. Quòd ſi liuidus,aut pallidus,aut uarius,aut niger eſt, ſcire licet malum uulnus eſſe. idq́ue quandocūque animaduerſum eſt terrere nos poteſt. album,aut rubicundum eſſe ulcus,commodiſſimum eſt. Item cutis dura,craſſa,dolens,periculum oſtendit. bona ſigna ſunt ubi hęc ſine dolore tenuis & mollis eſt. Sed ſi glutinatur uulnus,aut leniter intumuit, eadem ſunt imponenda, quæ primo fuerunt. Si grauis inflammatio eſt,neque glutinandi ſpes eſt,ea quæ pus moueant: aquę quoque calidę neceſſarius uſus eſt, ut & materiam digerat: & duritiam emolliat: & pus citet. Ea ſic temperanda eſt,ut & manu contingenti iocunda ſit: uſque eo adhibenda, donec aliquid ex tumore minuiſſe, coloremq́ue ulceri magis naturalem reddidiſſe uideatur: maxime´que ſi grande uulnus eſt,τετραφάρμακον: ſi in articulis,digitis,locis cartilaginoſis ῥυπώδες. Poſt id fomentum ſi lata plaga non patet: imponi protinus emplaſtrum debet: & ſi latius hiat, illud emplaſtrum liquari ex irino unguenti oportet: eo´que illita linamenta diſponi per plagam: deinde emplaſtrum ſupra dari,& ſuper id ſuccidam lanam: minus´que etiā, quàm primo faſciæ altringendę ſunt.

Curationes propriæ articulorum.

Proprie quędam in articulis uiſenda ſunt : in quibus ſi præciſi nerui ſunt,qui continebant : debilitas eius partis ſequitur. Si id dubium eſt : & ex acuto telo plaga eſt : ea tranſuerſa commodior eſt. Si retuſo & graui eſt,nullum in figura diſcrimen eſt. At uiſendum eſt pus ſupra articulum,an infra naſcatur. Si ſub eo naſcitur, albumque, & craſſum diu fertur, neruum pręciſum eſſe credibile eſt. Magis quoque maiores dolores, inflammationesque quo maturius excitatæ ſunt. Quamuis autem non abſciſſus neruus eſt : tamen ſi circa tumor durus diu permanet : neceſſe eſt & diuturnum ulcus eſſe : & ſano quoque eo tumorem permanere : futurumque eſt, ut tarde membrum id extendatur uel contrahatur. Maior tamen in extendendo mora eſt,ubi recuruato articulo curatio adhibita eſt, quam in recuruando eo, quod rectum continuerimus. Collocari quoque membrum : quod ictum eſt ratione certa debet. Si glutinandum eſt, ut ſuperius ſit : ſi in inflammatione eſt : ut in neutram partem inclinatum ſit. Si iam pus profluit,ut deuexum ſit. Optimum etiam medicamentum quies eſt : moueri & ambulare niſi ſanis alienum eſt. Minus tamen his eſt periculoſum,qui in capite uel brachijs,quâm qui inferioribus partibus uulnerati ſunt. Minimeque ambulatio conuenit : fœmine,aut crure.aut pede laborante. Locus in quo cubabit,tepidus eſſe debebit. Balneum quoque,dum parum uulnus purum eſt : inter res infeſtiſſimas eſt. Nam id & humidum & ſordidum reddit : ex quibus ad cancrum tranſitus eſſe conſueuit. Leuis frictio recte adhibetur , ſed his partibus,quæ longius abſunt à uulnere.

Vulnus quomodo purgandum eſt.

Inflammatione finita,uulnus purgandũ eſt. Id optime faciunt tincta in melle linamenta, ſupraque id, emplaſtrum,uel ἐννεαφάρμακον dandum eſt. Tum demum uero purum ulcus eſt, cum rubet, ac nimium neque ſiccum neque humidũ eſt, ac quodcunque ſenſu caret, quod non naturaliter ſentit,quod nimium aut aridum,aut humidum eſt. Quod aut pallidum, aut albidum, aut liuidum, aut nigrum eſt : id purum non eſt.

Quomodo uulnus implendum eſt.

Purgato, ſequitur ut impleatur, iamque calida aqua eatenus neceſſaria eſt,ut ſanies remoueatur. Lanæ ſuccidæ ſuperuacuus uſus eſt. Lota melius circundatur. Ad implendum autem uulnus proficiũt quidem etiam medicamenta aliqua. Itaque ea adhiberi non alienum eſt, ut butyrum cum roſa exigua mellis parte,aut cũ eadem parte,aut cum eadem roſa τετραφάρμακον, aut ex roſa linamenta. Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni ſucci,uitatis omnibus acribus,ſed iam plenioribus. Nam & auis,& uenatio,& ſuilla elixa dari poteſt. Vinum omnibus dum febris,dum inflammatio eſt,alienũ eſt. Itemque uſque ad cicatricem,ſi nerui,muſculi'ue uulnerati ſunt,etiam ſi alte caro,aut ſi plaga in ſumma cute generis tutioris eſt : poteſt non peruetus,modice tamen datum ad implendum quoque proficere. Si quid molliendum eſt : quod in neruoſis locis muſculoſiſque neceſſarium eſt, cerato quoque ſuper uulnus utendũ eſt. At ſi caro ſupercreuit,modice reprimit ſiccum linamentum, uehementius ſquama æris. Si plus eſt quod tolli opus eſt, adhibenda ſunt etiamnum uehementiora, quæ corpus exedunt. Cicatricem poſt omnia hæc commode inducit lycũ ex paſſo,aut lacte dilutum,uel etiam per ſe impoſitum ſiccum linamentũ.

De uulneribus : quæ extrinſecus per uulnera incidunt, curationibusq; eorum.

HIC ordo felicis curationis eſt. Sed quædam tamen periculoſa incidere conſuerunt. Interdum enim uetuſtas ulcus occupat,induciturque ei callus,& circum oræ craſſæ liuent. poſt quæ quidquid medicamentorum ingeritur,parum proficit. quod fere' negligenter curato ulceri ſuperuenit. Interdum uel ex nimia inflammatione,uel ob æſtus immodicos,uel ob nimia frigora,uel quia nimis uulnus aſtrictũ eſt, uel quia corpus aut ſenile,aut mali habitus eſt cancer occupat. Id genus à græcis diductum in ſpecies eſt, noſtris uocabulis non eſt. Omnis autem cancer non ſolum id corrumpit : quod occupauit,ſed etiam ſerpit,deinde alijs,alijsque ſignis decernitur. Nam modo ſuper inflammationem rubor ulcus ambit. isque cum dolore procedit. ἐρισιπέλας Græci nominant. Modo ulcus nigrum eſt : quia caro eius corrupta eſt. Idque uehementius etiam putreſcendo intẽditur. Vbi uulnus humidũ eſt,& ex nigro ulcere humor pallidus fertur,malique odoris eſt,carũculę corruptę,interdum etiam nerui ac membranę reſoluũtur, ſpecillumque demiſſum deſcendit,aut in latus,aut deorſum,eoque uitio nonnũquam os quoque afficitur. modo oritur ea : quam Gręci γάγγραιναν appellant. Priores in qualibet parte corporis fiũt. Hoc in prominentibus membris,id eſt inter ungues & alas,uel inguina,fereque in ſenibus,uel his,quorum corpus mali habitus eſt. Caro in ulcere uel nigra,uel liuida eſt : ſed ſicca & arida, proximaque cutis plerũque ſubnigris puſulis impletur,deinde ei proxima uel pallida, uel liuida, fereque rugoſa ſine ſenſu eſt. Vlterior in inflammatione eſt,omniaque ea ſimul ſerpunt, Vlcus : in locum puſuloſum. Puſulę : in eum,qui pallet aut liuet. Pallor aut liuor : in id quod inflammatum eſt. Inflammatio : in id quod integrum eſt, tranſit. Inter hæc deinde febris acuta oritur, ingensque ſitis. quibuſdam etiam deliriũ accedit. alij quamuis mentis ſuę compotes ſunt,balbutiendo tamen uix ſenſus ſuos explicant. Incipit affici ſtomachus. Fit fœdi ſpiritus ipſe odoris. Atque initium eius quidem mali recipit curationem. Vbi uero penitus inſedit,inſanabile eſt. plurimique ſub frigido ſudore moriuntur.

Curatio

Curatio ulceris.

AC pericula quidem uulnerum hæc ſunt. Vetus autem ulcus ſcalpello conijciendum eſt, excidẽdæque eius oræ, & quidquid ſuper eas liuet, æque incidendum. Si uaricula intus eſt: quæ his ſanari prohibet, ea quoque excidenda. Deinde ubi ſanguis emiſſus, nouatumq́ue uulnus eſt, eadem curatio adhibẽda: quæ in recentibus uulneribus expoſita eſt. Si ſcalpello aliquis uti non uult: poteſt ſanare id emplaſtrum, quod ex ladano fit, & cum ulcus ſub eo exeſum eſt, id, quo cicatrix inducitur.

Curatio eryſipelarum.

ID autem quod ἐρυσιπέλας uocari dixi: non ſolum uulneri ſuperuenire, ſed ſine hoc quoque oriri conſueuit: atque interdum periculum maius affert: utique ſi circa ceruices aut caput conſtitit. Oportet, ſi uires patiuntur, ſanguinẽ mittere: deinde imponere ſimul reprimentia & refrigerantia, maximeq́ue ceruſſam ſolani ſucco: aut cimoliam cretam aqua pluuiali exceptam, aut ex eadem aqua ſubactam farinã cupreſſo adiecta, aut ſi tenerius corpus eſt, lenticulam. Quidquid impoſitum eſt, betæ folio contegendũ eſt, & ſuper linteolum frigida aqua madens imponendum. Si per ſe refrigerantia parum proderunt, miſcenda erunt hoc modo. ſulphuris. P. ⚹ I. ceruſſæ & croci, ſingulorum. P. ⚹ XII. eaq́ue cum uino cõterenda ſunt, & id his illinendũ: aut ſi durior locus eſt, ſolani folia contrita ſuillæ adipi miſcenda ſunt, & illita linteolo ſuper inijcienda. At ſi nigrities eſt: neque dũ ſerpit: imponenda ſunt, quæ carnem putrẽ leuius exedũt: repurgatumq́ue ulcus ſic, ut cætera, nutriendũ eſt. Si magis putre eſt: iamq́ue procedit ac ſerpit, opus eſt uehementius erodentibus. Si ne hæc quidem euincũt, aduri locus debet, donec ex eo nullus humor feratur: nam quod ſanũ eſt, ſiccũ eſt cum aduritur, poſt uſtionem putris ulceris ſuperponenda ſunt, quæ cruſtas à uiuo reſoluant, eas ἐσχάρας Græci uocant. ubi exciderunt, purgandũ ulcus maxime melle & reſina uſta. ſed alijs quoque purgari poteſt, quibus purulenta curantur, eodemq́ue modo ad ſanitatem perducendum eſt.

Curatio Gangrenæ.

Gangrenam uero, ſi nondum plane tenet, ſed adhuc incipit: curare nõ difficillimum eſt, utique in corpore iuuenili, & magis etiam ſi muſculi integri ſunt: ſi nerui uel læſi non ſunt, uel leniter affecti ſunt, neque ullus magnus articulus nudatus eſt: aut carnis in eo loco paulum eſt, ideoq́ue nõ multum, quod putreſceret, fuit, conſiſtit'que eo loco uitium, quod maxime fieri in digito poteſt. In eiuſmodi caſu primum eſt, ſi uires patiũtur, ſanguinem mittere. Deinde quidquid aridum eſt & intentione quadam proximum quoque locum male habet: uſque eo ſanum corpus concidere. Medicamenta uero, dum malum ſerpit, adhibenda nulla ſunt: quæ pus mouere conſuerũt. ideo'que ne aqua quidem calida. Grauia quoque: quamuis reprimentia, aliena ſunt. Sed his quàm leuiſſimis opus eſt. ſuper'que ea, quæ inflammata ſunt: utendum eſt refrigerantibus. Si nihilo magis malum conſtitit, uri id quod eſt inter integrũ ac uitiatum locũ debet. Præcipue'que in hoc caſu petendum non à medicamentis ſolũ, ſed etiam à uictus ratione præſidium eſt. Neque enim id malũ niſi corrupti uitioſi'que corporis eſt. Ergo primo, niſi imbecillitas prohibet, abſtinentia utendum. Deinde danda quæ per cibum potionem'que aluũ: ideo'que etiam corpus aſtringant, ſed ea leuia. Poſtea ſi uitiũ cõſtitit: imponi ſuper uulnus eadem debent, quæ in putri ulcere præſcripta ſunt. Ac tũ quoque plenioribus cibis uti licebit ex media materia, ſic tamen non niſi aluum corpus'que ſiccantibus. aqua uero pluuiali frigida. balneum niſi iam certa fiducia redditæ ſanitatis eſt, alienum eſt, ſi quidem emollitum in eo uulnus cito rurſus eodem malo afficitur. Solent uero nonnunquam nihil omnia auxilia proficere, ac nihilo minus ſerpere his cancer. Inter quę miſerũ ſed unicũ auxilium eſt, ut cętera pars corporis tuta ſit, membrũ quod paulatim emoritur, abſcidere. Hę grauiſſimorum uulnerũ curationes ſunt. Sed ne illa quidem negligẽda, ubi integra cute interior pars colliſa eſt, aut ubi deraſum, ac tritum'ue aliquid eſt, aut ubi ſurculus corpori infixus eſt, aut ubi tenue, ſed altum uulnus inſedit. In primo caſu cõmodiſſimum eſt malicoriũ ex uino coquere, interioremq́ue eius partem conterere, & cerato miſcere ex roſa facto, idq́ue ſupponere: deinde ubi cutis ipſa exaſperata eſt, inducere lene medicamentum. quale λιπαρὰ eſt. Deraſo uero detritoq́ue imponendum eſt emplaſtrum τετραφάρμακον, minuendusq́ue cibus, & uinum ſubtrahendum. Neque id: quia non habebit altiores ictus, contemnendum erit. Si quidem ex eiuſmodi caſibus ſæpe cancri fiunt. Quòd ſi leuius id erit, & in parte exigua, cõtenti eſſe poterimus eodem leni medicamento. Surculũ uero, ſi fieri poteſt, oportet uel manu, uel etiam ferramento eijcere. Si uel præfractus eſt, uel altius deſcendit: quàm ut ita fieri poſſit medicamento euocandus eſt. Optime autem educit ſuper impoſita arundinis radix, ſi tenera eſt, protinus contrita, ſi iã durior, ante in mulſo decocta. Cui ſemper mel adijciendum eſt, aut ariſtolochia cum eodem melle. Peſſima ex ſurculis arundo eſt, quia aſpera eſt. Eademq́ue offenſa etiam in filicis haſtula eſt. Sed uſu cognitũ eſt utranque aduerſus alteram medicamentum eſſe. ſi contrita ſuper impoſita eſt. Facit autem idem in omnibus ſurculis quodcũque medicamentum extrahendi uim habet. Idem altis tenuibusq́ue uulneribus aptiſſimum eſt. Priori rei Philocratis: huic Hecatei emplaſtrum maxime conuenit.

Quo modo cicatrix uulneri inducenda, purgandaq; ſit.

VBI uero in quolibet uulnere uentum ad inducendum cicatricem eſt: quod perpurgatis iam, repletisq́ue ulceribus neceſſarium eſt, primum ex aqua frigida linamentum, dum caro alitur, deinde cum iam continenda eſt, ſiccum imponendum eſt, donec cicatrix inducatur. Tum deligari ſuper album plumbum oportet, quo & reprimitur cicatrix, & colorem maxime ſano corpori ſimilem accipit.

Idem radix ſilueſtris cucumeris pręſtat. Idem compoſitio, quæ habet elaterij. P. ✱ I. ſpumæ argenti. P. ✱ II. unguenti pondo. ✱ IIII. Quę excipiũtur reſina terebinthina: donec emplaſtri craſſitudo ex omnibus fiat. Ac nigras quoque cicatrices leniter purgant paribus portionibus mixta, ærugo, plũbum elotum, eademq́ue roſa cocta, ſiue ungitur cicatrix: quod in facie fieri poteſt, ſiue id ut emplaſtrum imponitur, quod in alijs partibus commodius eſt. At ſi uel excreuit cicatrix, uel concaua eſt, ſtultum eſt decoris cauſa rurſus & dolorem, & medicinam ſuſtinere. Alioqui res utrique ſuccurri patitur: Si quidẽ utraque cicatrix exulcerari ſcalpello poteſt. ſi medicamentum aliquis mauult: idem efficiunt compoſitiones hę: quæ corpus exedunt. Cute exulcerata, ſuper eminentem carnem exedentia medicamenta conijcienda ſunt. Super concauam, implentia, donec utrunque ulcus ſanæ cuti æquetur, & tum cicatrix inducatur.

De uulneribus, quæ per morſus inferuntur, eorumq́; curationibus. Cap. XXVII.

DIXI de his uulneribus, quæ maxime per tela inferuntur. Sequitur ut de his dicam, quæ morſu fiunt, interdum hominis, interdum ſimiæ, ſępe canis, nonnunquam ferorum animalium, aut ſerpentium. Omnis autem ferè morſus habet quoddam uirus. Itaque ſi uehemens uulnus eſt, cucurbitula admouenda eſt. Si leuius, protinus emplaſtrum inijciendum, præcipuéque Diogenis. ſi id non eſt, quodlibet ex his, quę aduerſus morſus propoſui. ſi ea non ſunt, uiride alexandrinum. ſi ne id quidem eſt, quodlibet non pingue ex his, quæ recentibus uulneribus accommodantur. Sal quoque his, præcipuéque ei, quod canis fecit, medicamentum eſt: ſi manus uulneri imponitur, ſuperq́ue id duobus digitis uerberatur (Exſaniat enim) ac ſalſamentum quoque recte ſuper id uulnus deligatur.

Curatio aduerſus rabioſi canis morſum.

Vtique autem ſi rabioſus canis fuit, cucurbitula uirus eius extrahendum eſt. deinde ſi locus neque neruoſus, neque muſculoſus eſt, uulnus id adurendum eſt. ſi uri non poteſt, ſanguinem homini mitti nõ alienum eſt. tum uſto quidem uulneri ſuper imponenda, quæ cęteris uſtis ſunt. ei uero quod expertum ignem non eſt, ea medicamenta, quæ uehementer exedunt. poſt quę nullo nouo magiſterio, ſed iam ſupra poſito, ulcus erit implendum: & ad ſanitatem perducendũ. Quidam poſt rabioſi canis morſum protinus in balneum mittunt: ibiq́ue patiuntur deſudare, dum uires corporis ſinunt ulcere adaperto: quo magis ex eo quoque uirus deſtillet. deinde multo meracoq́ue uino excipiunt. quod omnibus uenenis contrarium eſt. idq́ue cum ita per triduum factum eſt, tutus eſſe homo à periculo uidetur. Solet autem ex eo uulnere, ubi parum occurſum eſt, aquæ timor naſci. ὑδροφόβον Græci appellant. Miſerrimum genus morbi. in quo ſimul æger & ſiti, & aquę metu cruciatur. quo oppreſſis in anguſto ſpes eſt. Sed unicum tamen remediũ eſt, nec opinantem in piſcinam non ante ei prouiſam proijcere. Et ſi natandi ſciẽtiam non habet modo merſum bibere pati, modo attollere. Si habet, interdũ deprimere, ut inuitus quoque aqua ſatietur. ſic enim ſimul & ſitis, & aquæ metus tollitur. Sed aliud periculum excipit, ne infirmum corpus in aqua frigida uexatum, neruorum diſtentio abſumat. Id ne incidat, à piſcina protinus in oleum calidum demittendus eſt. Antidotum autem præcipue id, quod primo loco poſui. ubi id nõ eſt, aliud ſi nondum ęger aquam horret, potui ex aqua dandum eſt, & ſi amaritudine offenditur, mel adijciendum eſt. Et ſi iam is morbus occupauit: per catapotia ſumi poteſt.

Curationes communes aduerſus omnes morſus ſerpentium.

Serpentium quoque morſus non nimium diſtantem curationem deſiderant: quamuis in ea multũ antiqui uariarunt, ut in ſingula genera anguium ſingula medendi genera præciperent: atque alijs alia. ſed in omnibus eadem maxime proficiunt. Igitur in primis ſuper uulnus id mẽbrum deligandũ eſt: nõ tamen nimium uehementer, ne torpeat. Dein uenenum extrahendum eſt. id cucurbitula optime facit. Neque alienum eſt ante ſcalpello circa uulnus incidere, quo plus uitiati iam ſanguinis extrahatur. Si cucurbitula non eſt, quod tamen uix incidere poteſt, tum quodlibet ſimile uas quod idem poſſit. Si ne id quidem eſt, homo adhibendus eſt, qui uulnus exſugat. Neque hercules ſcientiam pręcipuam habent hi qui pſilli nominantur: ſed audaciam uſu ipſo confirmatam. Nam uenenum ſerpentis, ut quædam etiam uenatoria uenena, quibus galli pręcipue utũtur: nõ guſtu, ſed in uulnere nocent. Ideoq́ue colubra ipſa tuto eſtur: ictus eius occidit, & ſi ſtupente ea, quod per quędam medicamenta circulatores faciũt: in os digitum quis indidit, neque percuſſus eſt, nulla in ea ſaliua noxa eſt. Ergo quiſquis exemplum pſylli ſecutus id uulnus exſuxerit, & ipſe tutus erit, & tutũ hominem pręſtabit. Illud ne intereat, ante debebit attendere: ne quod in gingiuis, palato'ue, alia'ue parte oris ulcus habeat. Poſt hæc is homo loco callido collocandus eſt ſic, ut id, quod percuſſum erit, in inferiorẽ partem inclinetur. Si neque qui exſugat, neque cucurbitula eſt: ſorbere oportet ius anſerinum, uel ouillũ, uel uitullinũ, & uomere. Viuũ autem gallinaceũ pullũ per mediũ diuidere, & protinus calidũ ſuper uulnus imponere ſic, ut pars interior corpori iũgatur. Facit id etiam hædus agnus'ue diſciſſus, & calida eius caro ſtatim ſuper uulnus ĩpoſita. emplaſtra quoque q̃ ſupra cõprehenſa ſunt. Aptiſſimumq́ue eſt uel epheſiũ, uel id quod ei ſubiectũ eſt. p̃ſens'que in aliquo antidoto præſidiũ eſt. Sin id non eſt: neceſſariũ eſt exſorbere potionem meri uini cũ pipere, uel quidlibet aliud, quo calor mouendus eſt: ne humorem intus coire patiatur. Nam maxima, pars uenenorũ frigore interimit. Omnia etiam urinam mouentia, quia materiam extenuant, utilia ſunt.

Speciales curationes aduerſus ictus ſerpentium, & primo aduerſus ictum Aſpidis.

HAEC aduerſus omnes ictus communia ſunt. Vſus tamen ipſe docuit, eum, quem aſpis percuſſit: acetum potius bibere debere. Quod demonſtraſſe dicitur caſus cuiuſdam pueri, qui cū ab hac ictus eſſet: & partim ob ipſum uulnus, partim ob immodicos ęſtus ſiti premeretur: ac locis ſiccis aliū humorem non reperiret: acetum, quod forte ſecum habebat, ebibit, & liberatus eſt. Credo quoniam id, quāuis refrigerandi uim habet, tamen habet etiam diſſipandi. Quo fit, ut terra reſperſa eo, ſpumet. Eadem ergo ui ueriſimile eſt, ſpiſſeſcentem quoque intus humorem hominis ab eo diſcuti, & ſic dari ſanitatē.

Aduerſus ictum ſcorpionis.

IN quibuſdam etiam alijs ſerpētibus certa quædam auxilia ſatis nota ſunt. Nam ſcorpio ſibi ipſe pulcherrimum medicamentum eſt. Quidam contritum cum uino bibunt, quidam eodem modo contritum ſuper uulnus imponunt: quidam ſuper prunam eo impoſito uulnus ſuffumigāt, undique ueſte circundata, ne is fumus dilabatur: tum carbonem eius, ſuper uulnus deligant. Bibere autem oportet herbę ſolaris, quam ἡλιοτρόπιον græci uocāt: ſemen, uel certe folia ex uino. Super uulnus uero etiam furfures ex aceto, uel ruta ſiluatica recte imponitur, uel cum melle ſal toſtus. Cognoui tamen medicos, qui ab ſcorpione ictis nihil aliud, quàm ex brachio ſanguinem miſerunt.

Aduerſus aranei & ſcorpionis ictum.

ET ad ſcorpionis autem & ad aranei ictum, allium cum ruta recte miſcetur, ex oleoque contritū ſuper imponitur.

Aduerſus Ceraſtis, & Dipſæ, & Hæmorrhoidis ictum.

AT ſi Ceraſtes, aut Dipſas, aut Hæmorrhois percuſſit: catapotium, quod ægyptiæ fabæ magnitudinem æquet, arefactum in duas potiones diuidendum eſt ſic, ut ei rutę paulū adijciatur. Trifolium quoque & mentaſtrum, & cum aceto panaces æque proficiunt. Coſtumque & caſia, & cinnamomum recte per potionem aſſumuntur.

Aduerſus Cherſydri ictum & Ceraſtis.

Aduerſus Cherſydri uero ictum, panacis, aut laſer, quod ſit ſcrupulorum. IIIS. ⚹ I. uel porri ſuccus cum hemina uini ſumendus eſt, & edenda multa ſatureia. Imponendum autem ſuper uulnus ſtercus caprinum ex aceto coctum, aut ex eodem hordeacea farina, aut ruta, uel nepeta cum ſale contrita melle adiecto. Quod in eo quoque uulnere, quod ceraſtes fecit, ęque ualet.

Aduerſus Phalangij ictum.

VBI uero phalangium nocuit, pręter eam curationem, quæ manu redditur, ſæpe homo demittēdus in ſolium eſt, danduſque ei myrrhæ & uuæ taminiæ par modus ex paſſi hemina: uel radiculę ſemen, aut lolij radix ex uino, & ſuper uulnus furfures ex aceto coctæ, imperandumque, ut is conquieſcat.

Aduerſus ictus italorum anguium, qui minus terribiles peregrinis ſunt.

Verum hæc genera ſerpentium & peregrina, & aliquanto magis peſtifera ſunt, maximeque ęſtuoſis locis gignuntur. Italia, frigidioreſque regiones hac quoque parte ſalubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt. Aduerſus quos ſatis proficit herba betonica, uel cantabrica, uel centaurion, uel agrimonia, uel trixago, uel perſonina, uel marinę paſtinacæ ſingulę binæ'ue tritę & cū uino potui datę, & ſuper uulnus impoſitę. Illud ignorari non oportet, omnis ſerpentis ictum & ieiuni, & ieiuno magis nocere. Ideoque pernicioſiſſimę ſunt, cum incubant. Vtiliſſimumque eſt, ubi ex anguibus metus eſt, non ante progredi, quàm quid aliquis aſſumpſit.

Remedium generale aduerſus omnia uenena, uel cibo, uel in potione aſſumpta.

NON tam facile his opitulari eſt, qui uenenum, uel in cibo, uel in potione ſumpſerunt. Primum, quia non protinus ſentiunt, ut ab angue icti, ita ne ſuccurrere quidem ſtatim ſibi poſſunt. Deinde, quia noxa non à cute, ſed ab interioribus partibus incipit. Commodiſſimum eſt tamen, ubi primū ſenſit aliquis, protinus oleo multo epoto uomere. Deinde, ubi pręcordia exhauſit, bibere antidotum. ſi id non eſt, uel merum uinum.

Specialia remedia aduerſus quædam uenena, & primo aduerſus cantharidas.

SVNT tamen quædam remedia propria aduerſus quędam uenena, maximeque leuiora. Nam ſi cantharidas aliquis ebibit, panace cum lacte contuſa, uel galbano, uino adiecto dari, uel lac per ſe debet.

Aduerſus cicutam.

SI cicutam, uinum merum calidum cum ruta quamplurimum ingerendum eſt, deinde is uomere cogendus. poſteaque laſer ex uino dandum. Iſque, ſi febre uacat: in calidum balneum mittendus. Si non uacat: ungendus ex calefacientibus eſt. poſt quę quies ei neceſſaria eſt.

Aduerſus hyoſcyamum.

SI hyoſcyamum, feruens mulſum bibendum eſt, aut quodlibet lac, maxime tamen aſininum.

Aduerſus ceruſſam.

SI ceruſſam: ius maluæ, uel ius glandis ex uino contritę maxime proſunt.

Aduerſus ſanguiſugam ſi epota eſt, & lac quod intus coijt.

SI ſanguiſuga epota eſt, acetum cum ſale bibendum eſt. Si lac intus coijt, aut paſſum, aut coagulum, aut cum aceto laſer.

Aduerſus fungos inutiles.

SI fungos inutiles quis aſſumpſerit, radicula aut epota, aut cum ſale & aceto edenda eſt. Ipſi uero hi & ſpecie quidem diſcerni poſſunt ab utilibus, & cocturę genere idonei fieri. Nam ſiue ex oleo inferuuerunt, ſiue piri ſurculus cum his inferuuit, omni noxa uacant.

De aduſtis corporis locis, & quomodo curari debeant.

Aduſtis quoque locis extrinſecus uis infertur. Itaque ſequi uidetur, ut de his dicam. Hęc autem optime curantur folijs, aut lilij, aut linguę caninæ, aut betę in uetere uino, oleóque decoctis. Quorū quidlibet protinus impoſitum ad ſanitatem perducit. Sed diuidi quoque curatio poteſt in ea, quę mediocriter exedentia reprimentiaque: primo & puſtulas prohibeant, & ſummam pelliculam exaſperent. Deinde ea quę lenia ad ſanitatem perducant. Ex prioribus eſt lenticulę cū melle farina, uel myrrha, uel uino: creta cimolia cum thuris cortice contrita & aqua coacta, atque ubi uſus neceſſitas incidit: aceto diluta. Ex inſequentibus quælibet λιπαρὰ. Sed idonea maxime eſt, quæ uel plumbi recremētum, uel uitellos habet. Eſt etiam illa aduſtorum curatio, dum inflammatio eſt: impoſitam habere cum melle lenticulam. Vbi ea declinauit, farina cum ruta, uel porro, uel marrubio, donec cruſtæ cadant. Tum eruum cū melle, aut irim, aut reſinam terebinthinam, donec ulcus purum ſit. Nouiſſime ſiccum linamentum.

De interioribus ulceribus, quæ aliqua corporum parte corrupta naſcuntur. Cap. XXVIII.

De carbunculo, & eius curatione.

Ab his quę extrinſecus incidūt ad ea ueniendum eſt, quæ interius corrupta aliqua corporum parte naſcuntur. Ex quibus non aliud carbunculo peius. eius hæ notę ſunt. Rubor eſt, ſuperque eum non nimium puſtulæ eminet, maxime nigræ, interdum ſubliuidæ, aut pallidæ. In his ſanies eſſe uidetur, infra color niger eſt. Ipſum corpus aridum & durius quàm naturaliter oportet. Circa quem quaſi cruſta eſt, eaque iuflammatione cingitur, neque in eo loco leuari cutis poteſt, ſed inferiori carni quaſi affixa eſt. Somnus urget, nonnunquam horror, aut febris oritur, aut utrunque. Idque uitium ſubter actis quaſi quibuſdam radicibus ſerpit, interdum celerius, interdum tardius, ſupra quoque procedens inalbeſcit, dein liuidum fit, circumque exiguæ puſtulæ oriuntur. Et ſi circa ſtomachū, fauces'ue incidit, ſubito ſpiritum ſępe elidit. Nihil melius eſt, quàm protinus adurere. Neque id graue eſt (nam non ſentit, quoniam ea caro mortua eſt) finiſque adurendi eſt, dum ex omni parte ſenſus doloris eſt. Tum deinde uulnus, ſicut cætera aduſta, curandum eſt. Sequitur enim ſub medicamentis erodentibus cruſta undique à uiua carne diducta, quę trahit ſecum quidquid corruptum erat, purusque iam ſinus curari poteſt implētibus. At ſi in ſumma cute uitium eſt, poſſunt ſuccurrere quędam uel exedentia tantum, uel etiam adurentia. Vis pro magnitudine adhibenda eſt. Quodcunque uero medicamentū poſitum eſt, ſi ſatis proficiet, protinus à uiua corruptam partem reſoluit. Certaque eſſe fiducia poteſt fere, ut undique uitioſa caro excedat, qua huiuſce rei medicamē exeſt. Si id non fit, medicamentū malo uincitur, utique ad uſtionem properandum eſt, ſed in eiuſmodi caſu abſtinendum à cibo, à uino eſt. Aquam liberaliter bibere expedit, magisque ea ſeruanda ſunt, ſi febricula quoque acceſſit.

De carcinomate, & eius curatione.

Non idem periculum carcinoma affert, niſi imprudentia curantis agitatum eſt. Id uitium fit maxime in ſuperioribus partibus, circa faciem, nares, aures, labra, mammas fœminarum. Et iecore autem, aut ſplene hoc naſcitur. Circa locum aliqua quaſi puncta ſentiuntur, iſque immobilis, inęqualis tumet, interdum etiam torpet. Circa eum inflatę uenę quaſi recuruantur, hęque pallent, aut liuent, nonnunquam etiam in quibuſdam deliteſcunt. Tactusque is locus alijs dolorem affert, in alijs eum non habet. Et nonnunquam ſine ulcere durior aut mollior eſt, quàm eſſe naturaliter debet, nonnunquam hiſdem omnibus ulcus accedit. Interdumque nullam habet proprietatem, interdum ſimile his eſt, quę uocant gręci κονδυλώματα, aſpredine quadam & magnitudine ſua. Colorque eius ruber eſt, aut lenticulæ ſimilis neque tuto fertur. Nam protinus aut reſolutio neruorum, aut diſtētio inſequitur. Sæpe homo ictus obmuteſcit, atque eius anima deficit. Quibuſdam etiam ſi id ipſum preſſum eſt, quę circa ſunt, intendūtur & ītumeſcūt. Ob quę peſſimū id genus eſt, fereque primum id fit quod κακόηθες à Gręcis nominatur. Deinde ex eo id carcinoma quod ſine ulcere eſt. Deinde ulcus ex eo thymum. Tolli nihil niſi κακόηθες poteſt, reliqua curationibus irritantur. Et quo maior uis adhibita eſt, eo magis quidam uſi ſunt medicamentis adurentibus. Quidam ferro aduſſerūt, quidam ſcalpello exciderunt. Neque ulli unquam medicina proficit, ſed aduſta protinus concitata ſunt & increuerūt, donec occiderent. Exciſa etiam poſt inductam cicatricem tamen reuerterūt, & cauſam mortis attulerunt. Cū interim plerique nullam uim adhibendo, qua tollere id malū tentent, ſed imponendo tantū lenia medicamenta, quę quaſi blandiantur, quo minus ad ultimam ſenectutem perueniant, non prohibentur. diſcernere autem κακόηθες quod curationem recipit à carcinomate, quod non recipit, nemo ſcire poteſt. ſed tempore, & experimento. Ergo ubi primū id uitium notatū eſt, imponi debent medicamēta adurentia. Si leuatur malū, minuūturque eius indicia, procedere curatio poteſt & ad ſcalpellū, & ad uſtionem. Si protinus irritatum eſt, ſcire licet iam carcinoma eſſe, remouendaque ſunt omnia acria, omnia uehementia. Sed ſi ſine ulcere is locus durus eſt, imponi ficum quâm pinguiſ-

ſimam,aut ῥυπῶδες emplaſtrũ ſatis eſt. Si ulcus æquale eſt, ceratum ex roſa inijciendũ eſt,adijciendusque ei puluis ex cõtrita teſta: ex qua faber ferrarius tingere candens ferrum ſolitus eſt. ſi id nimium ſupercreuit: tentanda ſquama æris eſt: quæ leniſſima ex adurentibus eſt: eatenus ne quid eminere patiatur, ſed ita,ſi nihil exacerbauit. ſin minus,eodem cerato contenti eſſe debebimus.

De Theriomate,& eius curatione.

Eſt etiam ulcus,quod θηρίωμα Græci uocant.Id & per ſe naſcitur: & interdum ulceri ex alia cauſa facto ſuperuenit: color eſt uel liuidus,uel niger: odor fœdus,multus, & mucci ſimilis humor. Ipſum ulcus neque tactum,neque,medicamentum ſentit: prurigine tantum mouetur. at circa,dolor eſt,& inflãmatio. Interdum etiam febris oritur. Nonnunquam ex ulcere ſanguis erumpit. ad id quoque malum ſerpit. quæ omnia ſæpe intenduntur. Fitque ex his ulcus,quod ἕρπητα ἐσθιόμενον Græci uocant: quia celeriter ſerpendo,penetrandoque uſque oſſa,corpus uorat. Id ulcus inæquale eſt,cœno ſimile: ineſtque multus humor glutinoſus: odor intolerabilis, maiorque quàm pro modo ulceris inflammatio. Vtrunque, ſicut omnis cancer,fit maxime in ſenibus: uel his,quorum corpora mali habitus ſunt. Curatio utriusque eadem eſt: ſed in maiore malo magis neceſſaria. Ac primum à uictus ratione ordinandus eſt: ut quieſcat in lectulo: ut primis diebus à cibo abſtineat: aquam quàm plurimam aſſumat. aluus quoque ei ducatur. dein poſt inflammationem cibum boni ſucci capiat: uitatis omnibus acribus, potionis quantum uolet ſic,ut interdiu quidem aqua contentus ſit. in cœna etiam uini auſteri aliquid bibat. non æque tamen fame in his,quos ἕρπης urgebit: atque his,qui θηρίωμα adhuc habebunt,utendnm erit. & uictus quidẽ talis neceſſarius eſt. Super ulcus uero inſpergenda arida aloe œnanthe eſt: & ſi parum proficiet, chalcitis. Ac ſi quis neruus exeſa carne nudatus eſt: contegendus ante linteolo eſt: ne ſub eo medicamento aduratur. Si ualidioribus etiam num remedijs opus eſt: ad eas compoſitiones ueniendum eſt, quæ uehementius adurunt. Quidquid autem inſpergitur, auerſo ſpecillo infundi debet. Super danda cum melle ſunt uel linamenta,uel oleæ folia ex uino decocta,uel marrubiũ: eaque linteolo contegenda in aqua frigida madefacto, dein bene expreſſo. Circaque qua tumor ex inflammatione eſt,imponenda quæ reprimant cataplaſmata. Si ſub his nihil proficitur: ferro locus aduri debet: diligenter neruis,ſi qui apparẽt: ante contectis. Aduſtum uel medicamentis,uel ferro corpus primum purgandum,deinde implendum eſſe: apparere cuilibet ex prioribus poteſt.

De ſacro igne, & eius curatione.

Sacer quoque ignis malis ulceribus annumerari debet. eius duæ ſpecies ſunt. Alterum eſt ſubrubicundum,aut mixtum rubore,atque pallore: exaſperatumque per puſtulas continuas,quarum nulla,altera maior eſt, ſed plurimæ perexiguæ. In his ſemper ferè pus,& ſæpe rubor cum calore eſt: ſerpitque id nonnunquam ſaneſcente eo,quod primum uitiatum eſt: nonnunquam etiam exulcerato, ubi ruptis puſtulis ulcus continuatur,humorque exit,qui eſſe inter ſaniem,& pus uideri poteſt. Fit maxime in pectore, aut lateribus, aut eminentibus partibus,præcipueque in plantis. Alterum autem eſt in ſummæ cutis exulceratione,ſed ſine altitudine,latum,ſubliuidũ,inęqualiter tamen, mediumque ſaneſcit extremis procedentibus,ac ſępe id quod iam ſanum uidebitur,iterum exulceratur. At circa proxima cutis, quę uitiũ receptura eſt,tumidior, & durior eſt,coloremque habet ex rubro ſubnigrum. Atque hoc quoque malo fere corpora ſeniora tentantur, aut quę mali habitus ſunt, ſed in cruribus maxime. Omnis autem ſacer ignis ut minimum periculum habet ex his quę ſerpunt,ſic propè difficillime tollitur. Medicamentũ eius fortuitum eſt,uno die febris,quę humorem noxium abſumat. Cuius quo craſſius,& albidius eſt,eo periculi minus eſt. Prodeſt etiam infra os ulcerum lędi,quo plus puris exeat,& id, quod ibi corruptum corpus eſt,extrahat. ſed tamen ſi febricula acceſſit,abſtinentia,lectulo,alui ductione opus eſt. In omni uero ſacro igni neque lenibus,& glutinoſis cibis,neque ſalſis,& acribus utendum eſt,ſed his,quę inter utrũque ſunt,qualis eſt panis ſine fermento,piſcis,hedus,aues,exceptoque apro omnis ferè uenatio. Si non eſt febricula,& geſtatio utilis eſt.& ambulatio,& uinum auſterum & balneum. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis eſſe,quàm cibus debet. Ipſa autem ulcera ſi mediocriter ſerpunt,aqua calida. Si uehementius.uino calido fouenda ſunt. Deinde acu puſtulę quęcunque ſunt aperiendę. Tum imponenda ea,quę putrem carnem exedunt. Vbi inflammatio ſublata,ulcusque purgatum eſt,imponi leue medicamentum debet. In altero autem genere poſſunt proficere mala cotonea in uino cocta atque contrita. Poteſt emplaſtrum uel Hierę,uel τετραφάρμακον,cui quinta pars thuris adiecta ſit. Poteſt nigra hedera ex uino auſtero cocta. Ac ſi celeriter malum ſerpit,non aliud magis proficit. Purgato ulcere, quod in ſumma cute eſſe propoſui, ſatis ad ſanitatem eadem lenia medicamenta proficient.

De Chironeo ulcere,& eius curatione.

Chironeum autem ulcus appellatur,quod & magnũ eſt,& habet oras duas,calloſas,tumentes. Exit ſanies non multa, ſed tenuis. Odor malus neque in ulcere, neque in eius humore eſt. Nulla inflammatio,dolor modicus eſt. nihil ſerpit,ideoque nullum periculum affert,ſed non facile ſaneſcit. Interdum tenuis cicatrix inducitur, deinde iterum rumpitur, ulcusque renouatur. Fit maxime in pedibus & cruribus. Super id imponi debet,quod & lene aliquid,& uehemens, & reprimens habeat. Quale eius rei cauſa fit ex his Squamę ęris.plumbi eloti combuſti,ſingulorum. P. ⚹ IIII. Cadmię,cerę,ſingulorum. P. ⚹ VIII. roſę quantum ſatis eſt ad ceram ſimul cum eis molliendam.

De ulceribus,quæ ex frigore in pedibus & manibus oriuntur,& eorum curationibus.

Fiunt etiam ex frigore hiberno ulcera,maxime in pueris,& pręcipue pedibus,digitisque eorum,nõ

nunquam etiam in manibus. Rubor cum inflammatione mediocri eſt. Interdum puſtulę oriuntur, deinde exulceratio. Dolor autem modicus. Prurigo maior eſt, nonnūquam humor exit, ſed non multus, qui referre uel pus, uel ſaniem uidetur. In primis multa calida aqua fouendum eſt: in qua rapa decocta, aut ſi ea non ſunt: aliquæ uerbenæ ex reprimentibus. Si nondum adapertum ulcus: æs, quàm maxime calidum quis pati poteſt, admouendum eſt. Si iam exulceratio eſt: imponi debet alumen æqua portione cum thure contritum, cum uino adiecto: aut malicorium in aqua coctum, deinde contritum. Si ſumma detracta pellicula eſt: hic quoque melius lenia medicamenta proficiunt.

De ſtruma, & eius curatione.

Struma quoque eſt tumor, in quo ſubter concreta quædā ex pure & ſanguine quaſi glandulæ oriūtur. Quæ uel præcipua fatigare medicos ſolent, quoniam & febres mouent, nec unquam facile matureſcunt, & ſiue ferro, ſiue medicamentis curantur. Plerunque iterum iuxta cicatrices ipſas reſurgunt, multoq́ue poſt medicamento eſt opus. Quibus id quoque accedit, quod longo ſpatio detinent. Naſcuntur maxime in ceruice, ſed etiam in alis, & inguinibus, & in lateribus. In mammis quoque fœminarum ſe repperiſſe chirurgicus Meges auctor eſt. Propter hæc & album ueratrum recte datur, atque etiā ſæpius, donec ea digerantur. Et medicamenta imponuntur, quæ humorem, uel educant, uel diſſipent, quorum ſupra mentio facta eſt. Adurentibus quoque quidam utuntur, quæ exedunt, cruſtaq́ue eum locū aſtringunt, tunc uero ut ulcus curant. Quæcunque autem ratio curandi eſt, corpus puro ulcere exercendum atque alendum eſt, donec ad cicatricem perueniat. Quæ cum medici doceant, quorundam ruſticorum experimento cognitum, quem ſtruma male habet, eum, ſi angnem edit, liberari.

De furunculo, & eius curatione.

Furunculus uero eſt tuberculum acutum cum inflatione & dolore, maximeq́ue ubi iam in pus uertit. Qui ubi adapertus eſt, & exit, ſuper apparet pars carnis in pus uerſa. pars corrupta ſubalbida, ſubrubra, quem uentriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum eſt, etiam ſi nulla curatio adhibeatur. Matureſcit enim per ſe atque erumpit. Sed dolor efficit, ut potior medicina ſit, quæ maturius liberet. Proprium eius medicamentum galbanum eſt, ſed alia quoque ſupra comprehenſa ſunt. Si cętera deſunt, imponi debent, primum non pingue emplaſtrū, ut id reprimat, deinde ſi nō repreſſit, quodlibet puri mouendo accomodatū. Si ne id quidem eſt, uel reſina, uel fermentum. Expreſſo pure nulla ultra curatio neceſſaria eſt.

De phymate, & eius curatione.

Phyma uero nominatur tuberculum furunculo ſimile, ſed rotundius & planius, ſæpe etiam maius. Nam furunculus oui dimidij magnitndinem raro explet, nunquam excedit. Phyma etiam latius patere conſueuit, ſed inflammatio, dolorq́ue ſub eo minores ſunt. Vbi euulſum eſt pus, eodem modo apparet uentriculus, quod in furunculo non inuenitur. Verum omnis corrupta caro in pus uertitur. Id autem in pueris & ſæpius naſcitur, & facilius tollitur, in iuuenibus rarius oritur, & difficilius curatur. Vbi ætas indurauit, ne naſcitur quidem. Quibus uero medicamentis diſcuteretur, ſupra propoſitum eſt.

De phygetlo, & eius curatione.

φύγετλον autem eſt tumor non altus, latus, in quo quiddam puſtulæ ſimile eſt. Dolor, diſtentioq́ue uehemens eſt, & maior quàm pro magnitudine tumoris, interdum etiam febricula, idq́ue tarde matureſcit. neque magnopere in pus conuertitur. Fit maxime aut in uertice, aut in alis, aut inguinibus. Panem ad ſimilitudinē figuræ noſtri uocant. atque id ipſum quo medicamento tolleretur, ſupra demonſtraui. Sed cū oēs hi nihil niſi minuti abſceſſus ſint, gñale nomē trahit latius uitiū ad ſuppurationem ſpectans. idq́ue fere fit aut poſt febres, aut poſt dolores partis alicuius, maximeque eos, qui uentrē infectarunt. ſæpiusque oculis expoſitum eſt. Siquidem latius aliquid intumeſcit ad ſimilitudinem eius, quod phyma uocari propoſui, rubetq́ue cum calore, & paulopoſt etiam cum duritia, magiſq́ue innocenter indoleſcit, & ſitim, uigiliamq́ue exprimit. Interdū tamē nihil horū in cute deprehēdi pōt: maximeq́ue ubi altius pus mouetur. Sed cū ſiti, uigiliaque ſentiūtur intus aliquæ pūctiones, & quod deſubito durius nō eſt, melius eſt: & quāuis nō rubet: coloris tamē aliter mutati eſt. quæ ſigna iā pure oriēte naſcūtur: Tumor, ruborq́ue multo ante incipiūt. Sed ſi locus mollis eſt, auertendus is materiæ aditus eſt per cataplaſmata, quæ ſimul & reprimūt, & refrigerant: qualia & aliàs & pauloante in eryſipela propoſui, Si iam durior eſt, ad ea ueniendū eſt, quæ digerant, & reſoluant: qualis eſt ficus arida contuſa, aut fex mixta cū cerato, quod ex adipe ſuilla coactum ſit: aut cucumeris radix, cui ex farina duæ partes adiectæ ſint ante ex mulſo decoctæ. Licet etiā miſcere æquis portionibus ammoniacum galbanum, propolim, uiſcum: pondusq́ue adijcere myrrhæ dimidio minus, quàm in prioribus ſingulis erit. Atque emplaſtra quoque & malagmata idem efficiūt. quę ſupra explicui. Quod per hæc diſcuſſum non eſt, neceſſe eſt matureſcat: idq́ue quo celerius fiat, imponenda eſt farina hordeacea, ex aqua cocta recte miſcetur. Eadem autem hæc in minoribus quoque abſceſ-

ſibus

ſibus, quorum nomina, proprietateſque ſupra reddidi, recte fiunt. eademque omnium curatio.tantum modo diſtat. Crudum eſt autem, in quo magis quaſi uenarum motus eſt, & grauitas, & ardor, & diſtentio, & dolor, & rubor, & durities. Et ſi maior abſceſſus eſt, horror, aut etiam febricula permanet, Penituſque condita ſuppuratio. Si pro his, quæ alibi cutis oſtendit, punctiones ſunt, ubi iſta ſe remiſerunt, iamque is locus prurit, & aut ſubliuidus, aut ſubalbidus eſt, matura ſuppuratio eſt, eaque ubi uel per ipſa medicamẽta, uel etiam ferro aperta eſt, pus debet emitti. Tum ſi qua in alis uel inguinibus ſunt, ſine linamento nutrienda ſunt. In cæteris quoque partibus, ſi una plaga exigua eſt, ſi mediocris ſuppuratio fuit, ſi non alte penetrauit, ſi febris non eſt, ſi ualet corpus, æque linamenta ſuperuacua ſunt. In reliquis parce tamẽ, nec, niſi plaga eſt, imponi debent. Commode uero uel ſuper linamenta, uel ſine his imponitur lenticula ex melle, aut malicorium ex uino coctum. Quæ & per ſe, & mixta idonea ſunt. Si qua circa duriora ſunt, ad ea mollienda, uel malua contrita: uel fœni græci, lini'ue ſemen ex paſſo coctum ſuper dandum eſt. Quidquid deinde impoſitum eſt, non aſtringi ſed modice deligari debet. Illo neminem decipi decet, ut in hoc genere cerato utatur. Cætera quæ pertinent ad purgandum ulcus, ad implendum, ad cicatricẽ inducendam: conueniunt, quæ in uulneribus expoſita ſunt.

De fiſtulis & earum generibus, & curationibus.

Nonnunquam autem ex eiuſmodi abſceſſibus, & ex alijs ulcerum generibus fiſtulæ oriuntur. Id nomen eſt ulceri alto, anguſto, calloſo. Fit in omni fere parte corporis: habetque quædam in ſingulis locis propria: prius de cõibus dicam. Genera igitur fiſtularũ plura ſunt. ſiquidem aliæ breues ſunt, aliæ altius penetrãt, aliæ rectæ intus ferũtur, aliæ multoque plures trãſuerſæ, aliæ ſimplices ſunt, aliæ duplices, triplices'ue ab uno ore intus orſæ: quæ tres fiunt, aut etiam in plures ſinus diuiduntur: aliæ rectę: aliæ flexæ & tortuoſæ ſunt. Aliæ intra carnem deſinunt. Aliæ ad oſſa: aut cartilaginem penetrant, aut ubi neutrum horum ſubeſt: ad interiora perueniunt. Aliæ deinde facile, aliæ cum difficultate curantur. Atque etiam quædam inſanabiles reperiuntur. Expedita curatio eſt in fiſtula ſimplici, recenti, intra carnem, adiuuatque ipſum corpus ſi iuuenile: ſi firmum eſt. Inimica, cõtraria his ſunt. Itemque ſi fiſtula os, uel cartilaginem, uel neruum, uel muſculos læſit: ſi articulum occupauit: ſi uel ad ueſicam, uel ad pulmonẽ, uel ad uuluam, uel ad grandes uenas, arterias'ue, uel ad inania, ut guttur, ſtomachum, thoracem penetrauit. Ad inteſtina quoque eam tendere ſemper periculoſum, ſæpe peſtiferum eſt. Quibus multum mali accedit: ſi corpus uel ægrum, uel ſenile, uel mali habitus eſt. Ante omnia autem demitti ſpecillum in fiſtulam conuenit: ut quo tendat & quam alte perueniat, ſcire poſſimus. Simul etiam protinus humida, an ſiccior ſit. quod extracto ſpecillo patet. Si uero os in uicino eſt, id quod diſci poteſt: ſi iam nec ne eo fiſtula penetrauit, quatenus nocuerit. Nã ſi molle eſt, quod ultimo ſpecillo cõtingitur: intra carnem adhuc uitiũ eſt. Si magis id renititur, ad os uentũ eſt. ibi deinde ſi labitur ſpecillũ, nondũ caries eſt. ſi nõ labitur, ſed æquali innititur: caries qdẽ, uerũ adhuc leuis eſt. Si inæquale quoque & aſperũ ſubeſt: uehemẽtius os exeſum eſt. At cartilago ubi ſubhæſit, ipſa ſedes docet: puẽtumque eſſe ad eã ex renixu patet. Sed ex his qdem colligũtur fiſtularũ ſedes, ſpatia, noxæ. Simplices uero hæ ſint, an in plures partes diducantur: cognoſci poteſt ex modo puris: cuius ſi plus fertur, q̃ quod ſimplici ſpatio conuenit: plures ſinus eſſe manifeſtum eſt. Cumque fere iuxta ſint, caro, & neruus, & aliqua neruoſa, quales fere tunicæ, membranæque ſunt, genus quoque puris docebit, num plures ſinus intus diuerſa corporis genera perroſerint. ſi quidem ex carne pus leue, album, copioſius fertur. At ex neruoſo loco: coloris quidem eiuſdem, ſed tenuius, & minus. Ex neruo, pingue & oleo non diſſimile. Denique etiam corporis inclinatio docet, nũ in plures partes fiſtulæ penetrarint, quia ſæpe cum quis aliter decubuit, aliterque membrum collocauit, pus ferri, quod iam deſierat, iterum incipit, teſtaturque non ſolum alium ſinum eſſe ex quo deſcendat, ſed etiam in aliam corporis partem eum tendere. Sed ſi & in carne & recens, & ſimplex eſt, ac neque rugoſa, neque caua ſede, neque in articulo, ſed in eo membro, quod per ſe immobile, non niſi cum toto corpore mouetur, ſatis proficiet emplaſtrum, quod recentibus uulneribus imponitur, dum habeat uel ſalem, uel alumen, uel ſquamę æris, uel æruginem, uel ex metallicis aliquid. exque eo collirium fieri debet altera parte tenuius, altera paulo plenius. Idque ea parte qua tenuius eſt, altera antecedente demitti oportet in fiſtulam, donec ſanguis purus ſe oſtendat. quæ in omnibus fiſtularum collirijs perpetua ſunt. Idẽ deinde emplaſtrum in linteolo ſuperimponendum, ſupraque inijcienda ſpongia eſt in acetum ante demiſſa. ſoluique quinto die ſatis eſt. genuſque uictus adhibendum eſt, quo carnem ali docui. Ac ſi longius à præcordijs fiſtula eſt, ex interuallo ieiunum radiculas ediſſe, deinde uomere neceſſarium eſt uetuſta te calloſa ſit fiſtula. Callus autem neminem fallit, quia durus eſt, & ut albus, aut pallidus. ſed tum ualidioribus medicamentis opus eſt. Quale eſt, quod habet papaueris lacrymę. P. ✱ I. gummi. P. ✱ III. cadmiæ P. ✱ IIII. atramenti ſutorij. P. ✱ VIII. Ex quibus aqua coctis collirium fit. aut in quo ſunt gallæ. P. ✱ I. æruginis, ſandaracæ, aluminis ægyptij, ſingulorum. P. ✱ I. atramenti ſutorij combuſti. P. ✱ II. aut quod conſtat ex chalcitide, & ſaxo calcis, quibus auripigmenti dimidio minus, quàm in ſingulis prioribus eſt, adijcitur. eaque melle cocto excipiuntur. Expetidiſſimum autem eſt ex præcepto Megetis, æruginis raſæ. P. ✱ II. conterere. deinde ammoniaci, thymiamatis. P. ✱ II. aceto liquare, eoque infuſo ex ærugine colligere. idque ex primis medicamentis eſt. Sed ut hæc maximi effectus ſunt, ſic cui iſta non adſunt, facile tamen eſt callum quibuslibet adurentibus medicamentis prodere, aut quibus hæc ma

xime in effectu ſunt, erodere. Satiusque eſt uel papyrum intortum, uel aliquid ex penicillo in modũ collirij aſtrictum eò illinere. ſcylla quoque cocta, & mixta cum calce callum exeſt. Siquando uero longior & tranſuerſa fiſtula eſt, demiſſo ſpecillo contra principium huius incidi commodiſſimum eſt, & collirium utrunque demitti. At ſi duplicem eſſe fiſtulam, aut multiplicẽ exiſtimamus, ſic tamen ut breuis, intraque carnem ſit, collirio uti non debemus, quod unam partem curet, reliquas omittat. ſed eadem medicamenta arida in calamum ſcriptorium conijcienda ſunt, isque ori fiſtulæ aptandus, inſpirandumque ut ea medicamenta intus compellantur. aut eadem ex uino liquãda. Vel ſi ſordidior fiſtula eſt, ex mulſo, ſi calloſior, ex aceto ſunt, atque intus infundendum quidquid inditum eſt. ſuperponenda ſunt quæ refrigerent, & reprimant. nam ferè quæ circa fiſtulam ſunt, habent aliquid inflammationis. Neque alienum eſt ubi quis reſoluerit, antequam rurſus alia medicamenta conijciat, per oricularium clyſterem fiſtulam eluere. ſi plus puris fertur, uino. Si callus durior eſt, aceto. Si iam purgatur, mulſo, uel aqua, in qua eruum coctum ſit ſic, ut huic quoque mellis paulum adijciatur. Ferè uero fit, ut ea tunica, quæ inter ferrumentum, & integram carnem eſt, uicta medicamentis tota exeat, infraque ulcus purum ſit. quod ubi contigit, imponẽda glutinantia ſunt præcipueque ſpongia melle cocto illita. Neque ignoro multis placuiſſe linamentum in modum collirij compoſitum, tinctum melle demitti. ſed celerius id glutinatur, quàm impletur. Neque uerendum eſt, ne purum corpus puro corpori iunctum, non coeat, adiectis quoque medicamentis ad id efficacibus, cum ſæpe exulceratio digitorum, niſi magna cura proſpeximus ſaneſcendo in unũ eos iungat.

De melicera.

Eſt etiam ulceris genus, quod à faui ſimilitudine μελίκηρον à Græcis nominatur: idque duas ſpecies habet. Alterum ſubalbidum furunculo ſimile, ſed maius, & cum dolore maiore. quod ubi matureſcit, habet foramina, per quæ fertur humor glutinoſus, & purulentus. Nec tamẽ ad iuſtã maturitatem peruenit. Si diuiſum eſt, multo plus intus corrupti, quàm in furunculo apparet, altiusque deſcendit. Raro fit niſi in ſcapulis. Alterum eſt minus ſuper corpus eminens, durum, latum ſubuiride. ſubpallidum, magis exulceratum. Siquidem ad ſingulorum pilorum radices foramina ſunt: per quæ fertur humor glutinoſus ſubpallidus: craſſitudinem mellis aut uiſci referens: interdum olei. Si inciditur, uiridis intra caro apparet. Dolor autem & inflammatio ingens eſt, adeo ut acutam quoque febrem mouere conſuerit. Super id quod minus crebris foraminibus exaſperatum eſt: recte imponitur & ficus arida, & lini ſemen, quod in uino coctum: & emplaſtra, ac malagmata materiam educentia: aut quæ proprie huc pertinentia ſupra poſui. Super alterum, & ea medicamenta & farina ex mulſo cocta ſic, ut ei dimidium reſinæ terebinthinæ miſceatur, & ficus in mulſo decocta, cui paulum hyſſopi contriti ſit adiectum, & uuæ taminiæ pars quarta fico adiecta. Quod ſi parum in utrolibet genere medicamenta proficiunt: totum ulcus uſque ad ſanam carnem excidi oportet, & ulcere ablato ſuper plagam medicamenta danda ſunt: primum quæ pus citent: deinde quæ purgent: tum quæ impleant.

De acrochordone & Thymio, & Myrmecio, & Clauo, curationibusq; eorum.

SVNT quædam uero uerrucis ſimilia: quorum diuerſa nomina ut uitia ſunt: ἀκροχορδόνα Gręci uocant, ubi ſub cute coit aliquid durius, & interdum paulo aſperius coloris eiuſdem: infra tenue: ad cutem latius: idque modicum eſt: quia raro fabæ magnitudinem excedit. Vix unum tantum eodem tempore naſcitur: ſed ferè plura, maximeque in pueris, eaque nonnunquam ſubito deſinunt, nonnunquam mediocrem inflammationem excitant. Sunt quæ etiam in pus conuertuntur. At thymion nominatur, quod ſuper corpus quaſi uerrucula eminet, ad cutem tenue: ſupra latius, ſubdurum, & in ſummo peraſperum. Idque ſummum colorem floris thymi repręſentat. Vnde ei nomen eſt. Ibique facile finditur & cruentatur, nonnunquam aliquantum ſanguinis fundit: fereque circa magnitudinem fabæ ægyptiæ eſt: raro maius: interdum perexiguum: modo unum, modo autem plura naſcuntur, uel in talis, uel palmis, uel inferioribus pedum partibus. Peſſima tamen in obſcœnis ſunt: maximeque ibi ſanguinem fundunt. Myrmecia autem uocantur, humiliora thymio durioraque, quæ radices altius exigunt, maioremque dolorem mouent: infra lata: ſuper autem tenuia: minus ſanguinis mittunt: magnitudine uix unquam lupini modum excedunt. Naſcuntur ea quoque, aut in palmis, aut in inferioribus partibus pedum. Clauus autem nonnunquam quidem etiam alibi, ſed in pedibus tamen maxime naſcitur, præcipue tamen ex contuſo: quamuis interdum aliter, doloremque etiam, ſi non aliàs, tamen ingredienti mouet. ex his acrochordon, ſiue thymium ſæpe etiam per ſe finiuntur, & quo minora ſunt, eò magis Myrmecia & claui ſine curatione uix unquam deſinunt. Acrochordon, ſi exciſa eſt nullam radiculam relinquit, ideoque ne renaſcitur quidem. Thymio, clauoque exciſis ſubter rotunda radicula naſcitur, quæ penitus deſcendit ad carnem, eaque relicta idem rurſus exigit. Myrmecia latiſſimis radicibus inhærent, ideoque ne excidi quidem ſine exulceratione magna poſſunt. Clauum ſubinde deradere commodiſſimum eſt. Nam ſine ulla ui ſic emolleſcit, ac ſi ſanguinis quoque aliquid emiſſum eſt, ſæpe emoritur. Tollitur etiam, ſi quis eum circum purgat, deinde imponit reſinam, cui miſcuit pulueris paulum, quem ex lapide molari contrito fecit. Cætera uero genera medicamentis adurenda ſunt. Alijsque id quod ex fece uini, myrmecijs id quod ex alumine, & ſandaraca fit, aptiſſimum. Sed ea, quæ circa ſunt, folijs contegi

debent,

debent, ne ipſa quoque exulcerentur. Deinde poſtea lenticula imponi ſolet. Tollit thymium etiam ficus in aq ua cocta.

De puſtularum generibus, & earum curationibus.

AT puſtulę maxime uernis temporibus oriuntur, earum plura genera ſunt. Nam modo circa totum corpus, partem'ue aſpredo quędam fit ſimilis his puſtulis, quę ex urtica, uel ex ſudore naſcuntur. ἐξανθήματα Gręci uocant, eaque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt. Nonnunquam plures ſimiles uaris oriuntur, nonnunquam maiores puſtulę liuidę, aut pallidę, aut nigrę, aut aliter naturali colore mutato, Subeſtque his humor. Vbi hę ruptę ſunt, infra quaſi exulcerata caro apparet φλυκταῖναι Gręce nominatur. fiunt uel ex frigore, uel ex igni, uel ex medicamentis. Pſidiacion autem paulo durior, puſtula eſt ſubalbida: acuta ex qua ipſa quod exprimitur, humidum eſt. Ex puſtulis uero nonnunquam etiam ulcuſcula ſunt, aut aridiora, aut humidiora, & modo tantum cum prurigine, modo etiam cum inflammatione aut dolore, exitque aut pus, aut ſanies. aut utrunque. Maximeque id euenit in ætate puerili, raro in medio corpore: ſæpe in eminentibus partibus. Peſſima puſtula eſt: quæ ἐπινυκτὶς uocatur. Ea colore uel ſubliuida, uel ſubnigra, uel alba eſſe conſueuit. Circa hanc autem uehemens inflammatio eſt, & cum adaperta eſt: reperitur intus exulceratio muccoſa. Color eſt humori ſuo ſimilis. Dolor ex ea ſupra magnitudinem eius eſt. Neque enim ea, faba maior eſt. Atque hæc quoque oritur in eminentibus partibus: & ferè noctu. Vnde nomen quoque à Græcis ei ἐπινυκτὶς impoſitum eſt. In omni uero puſtularũ curatione primum eſt, multum ambulare atque exerceri. Si quid iſta prohibet, geſtari. Secundum eſt, cibum minuere: abſtinere ab omnibus acribus & extenuantibus: eademque nutrices facere oportet: ſi lactens puer ita affectus eſt. Præter hæc: is, qui iam robuſtus eſt: ſi puſtulæ minutæ ſunt: deſudare in balneo debet, ſimulque ſuper eas nitrum inſpergere: oleoque uinum miſcere: & ſic ungi. Tum deſcendere in ſolium. Si nihil ſic proficitur, aut ſi maius puſtularum genus occupauit, imponenda lenticula eſt, detractaque ſumma pellicula, ad medicamenta lenia tranſeundum ἐπινυκτὶς poſt lenticulam recte herba quoque ſanguinali, uel uiridi coriandro curatur. Vlcera ex puſtulis facta tollit ſpuma argenti cum ſemine fœni græci mixta ſic, ut his inuicem roſa atque intubi ſuccus adijciatur, donec mellis craſſitudo fiat. Proprie ad eas puſtulas, quæ infantes male habent, lapidis, quem πυρίτην uocant P. 𐆖 VIII. cum quinquaginta amaris nucibus miſcetur, adijciunturque olei cyathi tres. Sed prius ungi ex ceruſſa puſtulæ debent, tum hoc illini.

De ſcabie, & eius curatione.

Scabies uero eſt humor cutis rubicundus, ex qua puſtulæ oriuntur: quædam humidiores, quædam ſicciores. Exit ex quibuſdam ſanies, fitque ex his continuatis exulceratio pruriens, ſerpitque in quibuſdam cito. Atque in alijs quidem ex toto deſinit, in alijs uero certo tempore anni reuertitur. Quo aſperior eſt, quoque prurit magis, eo difficilius tollitur. Itaque eam, quæ talis eſt, ἀγρίαν, id eſt feram Græci appellant. In hac quoque uictus ratio eadem, quæ ſupra neceſſaria eſt. Medicamentum autem ad incipientem hanc idoneum eſt: quod fit ex ſpodij, croci, æruginis, ſingulorum. P. 𐆖 I. piperis albi, omphacij, ſingulorum. P. 𐆖 I. cadmiæ. P. 𐆖 VIII. Aut ubi iam exulceratio eſt, id quod fit ex ſulphuris. P. 𐆖 I. ceræ. P. 𐆖 IIII. picis liquidæ hemina, olei ſextarijs duobus. Quæ ſimul incoquuntur, dum craſſitudo mellis fiat. Eſt etiam quod ad Protarchum auctorem refertur. Habet hoc farinæ lupinorum ſextarium, nitri cyathos quattuor, picis liquidæ heminam, reſinæ humidæ ſelibram, aceti cyathos tres. Crocum quoque licitum, ærugo, myrrha, cinis æquis portionibus recte miſcentur, & ex paſſo coquuntur. Idque omnẽ pituitam ubique ſuſtinet. At ſi nihil aliud eſt, amurca ad tertiam partem decocta, uel ſulphur pice liquida mixtum ſicut in pecoribus propoſui, hominibus quoque ſcabie laborantibus opitulantur.

De impetiginis ſpeciebus & curationibus.

Impetiginis uero ſpecies ſunt quattuor. Minime mala eſt, quæ ſimilitudine ſcabiem repręſentat. Nam & rubet & durior eſt, & exulcerata eſt & roditur. Diſtat autem ab ea, quia magis exulcerata eſt, & uaris ſimiles puſtulas habet, uidenturque eſſe in ea quaſi bullulæ quędam ex quibus interpoſito tempore ſquamulę reſoluuntur, certioribusque hoc temporibus reuertitur. Alterum genus peius eſt ſimile papulę ferè, ſed aſperius, rubicundiusque, figuras uarias habens. Squamulę ex ſumma cute diſcedunt, roſeo maior eſt, celerius & latius procedit, certioribusque etiam nonnunquam prior temporibus, et fit, et deſinit: rubrica cognominatur. Tertia etiam num deterior eſt. Nam & craſſior eſt, & durior, & magis tumet, in ſumma cute finditur, & uehementius rodit. Ipſa quoque ſquamoſa, ſed nigra procedit, & late & tarde eminus ſerpit. In temporibus, aut oritur, aut deſinit, neque ex toto tollitur, nigrę cognomen eſt. Quartum genus eſt, quod curationem omnino non recipit, diſtans colore. Nam ſubalbidum eſt & recenti cicatrici ſimile, ſquamulasque habet pallidas, quaſdam ſubalbidas, quaſdam lenticulę ſimiles. quibus demptis nonnunquam profluit ſanguis. Alioquin uero humor eius albidus eſt, cutis dura atque fiſſa eſt, proceditque latius. Hæc uero omnia maxime genera oriũtur in pedibus & manibus, atque ungues quoque infeſtant. Medicamentum non aliud ualentius eſt, quàm quod ad ſcabiem quoque pertinere ſub auctore Protarcho retuli. Serapion autem nitri. P. 𐆖 II. ſulphuris. P. 𐆖 IIII. excipiebat reſina copioſa, eoque utebatur.

De papulis, & earum curatione.

Papularum uero duo genera ſunt. Altera eſt, in qua per minimas puſtulas cutis exaſperatur & rubet, leuiterque roditur, medium habet pauxillo leuius, tarde ſerpit, idque uitium maxime rotundum incipit, eademque ratione in orbem procedit. Altera autem eſt, quam ἀγρίαν, Græci appellant. In qua ſimiliter quidem, ſed magis cutis exaſperatur, exulceraturque, ac uehementius & roditur & rubet: interdũ etiã pilos remittit. Quæ minus rotunda eſt: difficilius ſaneſcit: niſi ſublata eſt, in impetiginem uertitur: ſed leuis papula, etiam ſi ieiuna ſaliua quotidie defricatur ſaneſcit. Maior commodiſſime murali herba tollitur, ſi ſub ea detrita eſt. Vt uero ad compoſita medicamenta ueniamus, idem illud Protarchi tanto ualentius in his eſt, quanto minus in his uitij eſt: alterum ad idem Myronis: nitri rubri, thuris, ſingulorum. P. * I. cantharidum purgatarum. P. * II. ſulphuris ignem non experti tantundem, reſinæ terebinthinæ liquidæ. P. * XX. farinæ lolij ſext. iij. gith cyathos tres: picis crudæ ſext.

De uitiliginis ſpeciebus, id eſt de Alpho & Mela, & leuce, & earum curatione.

Vitiligo quoque, quamuis per ſe nullum periculum affert: tamen fœda eſt, & ex malo corporis habitu fit. Eius tres ſpecies ſunt. ἄλφος uocatur, ubi color albus eſt fere ſubaſper & nõ continuus, ut quædã quaſi guttæ diſperſæ eſſe uideantur. Interdum etiam latius, & cum quibuſdam intermiſſionibus ſerpit. μέλας colore ab hoc differt: quia niger eſt, & umbræ ſimilis. Cætera eadem ſunt. λεύκη habet quiddam ſimile alpho, ſed magis albida eſt, & altius deſcendit, in eaque albi pili ſunt, & lanugini ſimiles. Omnia hæc ſerpunt. Sed in alijs celerius, in alijs tardius. Alphos & Melas in quibuſdam uarijs temporibus & oriuntur, & deſinunt. Leuce quem occupauit: non facile dimittit. Priora curationem non difficillimam recipiunt: ultimum uix unquam ſaneſcit: ac ſi quid ei uitio demptum eſt: tamen non ex toto ſanus color redditur. Vtrum autem aliquod horũ ſanabile ſit, an non ſit, experimento facili colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi. Si ſanguis exit: quod fere fit in duobus prioribus, remedio locus eſt. Si humor albidus, ſanari non poteſt. Itaque ab hoc quidem abſtinendum eſt. Super id uero: quod curationem recipit, imponenda lenticula mixta cum ſulphure & thure ſic, ut ea contrita ex aceto ſit. Aliud ad idem: quod ad Hireneum auctorem refertur. Alcyonium, nitrum, cuminum, fici folia arida paribus portionibus contunduntur adiecto aceto. His in ſole uitiligo perungitur: deinde non ita multo poſt, ne nimis erodatur: eluitur. Proprie quidem Myrone auctore eos: quos alphos uocari dixi, hoc medicamento perungunt. ſulphuris. P. p. Z. aluminis ſciſſilis. P. p. Z. nitri. P. * IIII. myrti radice contrita acetabulum miſcent: deinde in balneo ſuper uitiliginem inſpergunt farinam ex faba, tum hæc inducunt. Hi uero, quos melanas uocari dixi, curantur, cum ſimul contrita ſunt alcyonium, thus, hordeum, faba ſine oleo, in balneo ante ſudorem inſperguntur, tum genus id uitiliginis defricatur.

LIBER SEXTVS.

De uitijs ſingularum corporis partium. Cap I.

De capillis fluentibus.

DIXI de his uitijs, quæ per totum corpus orientia, medicamentorum auxilia deſiderant. nunc ad ea ueniam, quæ non niſi in ſingulis partibus incidere conſuerunt orſus à capite. In hoc igitur capillis fluẽtibus maxime quidem ſæpe radendo ſuccuritur. adijcit enim uim quandam ad continendam ladanum, cum oleo mixtum. nunc de his capillis loquor, qui poſt morbum fere fluunt. nam quo minus caput quibuſdam ætate nudetur, ſuccurri nullo modo poteſt.

De porrigine & eius curatione. Cap II.

Porrigo autem eſt ubi inter pilos quædam quaſi ſquamulæ ſurgunt, eæque à cute reſoluuntur, & interdum madent, multo ſæpius ſiccæ ſunt. Idque euenit modo ſine ulcere, modo exulcerato loco, huic quoque modo malo odore, modo nullo accidente, fereque id in capillo fit, rarius in barba, aliquando etiã in ſupercilio. ac neque ſine aliquo corporis uitio naſcitur, neque ex toto inutile eſt. nam bene integro capite non exit. Vbi aliquid in eo uitium eſt, non incommodum eſt, ſummam cutem potius ſubinde corrumpi, quàm id quod nocet in aliam partem magis neceſſariam uerti. Commodius eſt ergo ſubinde pectendo repurgare, quàm id ex toto prohibere. Si tamen ea res nimium offendit, quod humore ſequente fieri poteſt, magisque ſi id etiam mali odoris eſt, caput ſæpe radendum eſt, dein id ſuper adiuuandum aliquibus ex leuiter reprimentibus: quale eſt nitrum cum aceto, uel ladanum cum myrteo uino, uel myrobalanum cum uino. Si parum per hæc proficiatur, uehementioribus uti licet, cũ eo, ut ſciamus utique in recenti uitio id inutile eſſe.

De ſycoſi & eius curatione. Cap III.

ES T etiam ulcus,quod à fici ſimilitudine σύκωσις à Græcis nominatur. caro excreſcit: & id quidem generale eſt. ſub eo uero duæ ſpecies ſunt. alterum ulcus durum & rotundum eſt, alterum humidum & inæquale. ex duro exiguum quiddam & glutinoſum exit, ex humido plus, & mali odoris. Fit uero utrunque in his partibus, quæ pilis conteguntur: ſed id quidem, quod calloſum & rotundum eſt, maxime in barba. Id uero quod humidum, præcipue eſt in capillo. Super utrunque oportet imponere elaterium, aut lini ſemen contritum & aqua coactum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplaſtrum tetrapharmacum ex aceto ſubactum, terra quoque erithrea ex aceto liquata recte illinitur.

De Areis & earum curationibus. Cap IIII.

Arearum quoque duo genera ſunt. commune utrique eſt, quod emortua ſumma pellicula, pili primū extenuantur. deinde excidunt,ac ſi ictus is locus eſt,ſanguis exit liquidus & mali odoris,increſcitque utrunque in alijs celeriter, in alijs tarde, Peius eſt quod denſam cutem & ſubpinguem, & ex toto glabrā fecit, ſed ea,quę ἀλωπεκία nominatur, ſub qualibet figura dilatatur: fit & in capillo & in barba. Id uero quod à ſerpentis ſimilitudine ὀφίασις appellatur,incipit ab occipitio,duorum digitorum latitudinem non excedit, ad aures duobus capitibus ſerpit,quibuſdam etiam ad frontem, donec ſe duo capita in priorem partem committant. Illud uitium in qualibet ætate eſt, hoc fere in infantibus. Illud uix unquam ſine curatione, hoc per ſe ſæpe finitur. quidam hæc genera arearum ſcalpello exaſperant. quidam illinunt adurentia ex oleo, maximeque chartam combuſtam. quidam reſinam terebinthinam cum tapſia inducunt. ſed nihil melius eſt, quàm nouacula quotidie radere,qua, cum paulatim ſumma pellicula exciſa eſt, adaperiuntur pilorum radiculæ.neque ante oportet deſiſtere,quàm frequentem pilum naſci apparuerit. Id autem,quod ſubinde raditur,illini atramento ſcriptorio ſatis eſt.

De Varis, & Lenticulis, & Ephelide, & eorum curationibus. Cap V.

PE N E ineptiæ ſunt,curare Varos, & Lenticulas & Ephelidas. ſed eripi tamen fœminis cura cultus ſui non poteſt. Ex his autem,quas ſupra propoſui, uari, lenticulæque uulgo notæ ſunt, quamuis rarior ea ſpecies eſt, quàm ξένιον Græci uocant, cum ſit ea lenticula rubicundior & inæqualior. ἐφηλὶς uero à plerisque ignoratur, quæ nihil eſt,niſi aſperitas quædam & durities mali coloris. cætera non niſi in facie, Lenticulæ etiam in alia parte nonnunquam naſci ſolent. de qua per ſe ſcribere alio loco uiſum operæ pretium non eſt. ſed Vari commodiſſime tolluntur impoſita reſina,cui non minus quâm ipſa eſt,aluminis, ſciſſilis,& paulum mellis adiectum eſt. Lenticulam tollunt galbanum & nitrum, cum pares portiones habent, contritaque ex aceto ſunt, donec ad mellis craſſitudinem uenerint. His corpus illinendum, & interpoſitis pluribus horis mane eluendum eſt, oleoque leuiter ungendum. Epheliden tollit reſina, cui tertia pars ſalis foſſilis, & paulum mellis adiectum eſt. Ad omnia uero iſta,atque etiam ad colorandas cicatrices poteſt ea compoſitio, quæ ad Tryphonem patrem auctorem refertur. In ea pares portiones ſunt myrobalani, crocomagmatis,cretæ cimoliæ ſubcerulæ,nucum amararum, farinæ hordei atque erui, ſtruthij albi,ſertulæ cāpanæ ſeminis.quæ omnia contrita,melle quàm amariſſimo coquuntur,illitumque à ueſpere uſque mane eluitur.

De oculorum morbis, curationibusq; eorum: & primo de his morbis, qui lenibus medicamentis curantur. Cap VI.

SED hæc quidem mediocria ſunt. Ingentibus uero & uarijs caſibus, oculi noſtri patent. qui cū magnam partem ad uitæ ſimul & uſum & dulcedinem conferant, ſumma cura tuendi ſunt. protinus autem orta lippitudine, quædam notæ ſunt, ex quibus quid euenturum ſit,colligere poſſimus. nam ſimul & lacryma,& tumor,& craſſa pituita cœperint, ſi ea pituita lacrymę mixta eſt,& ea lacryma calida eſt,pituita uero alba & mollis,tumor non durus: longæ ualetudinis metus non eſt. at ſi lacryma multa & calida. pituitæ paulum,tumor modicus, Idque in uno oculo eſt: longum id,ſed ſine periculo futurum eſt. Idque lippitudinis genus minime cum dolore eſt, ſed uix ante uigeſimum diem tollitur: nonnunquam per duos menſes durat: ſed quandoque finitur. Si pituita alba & mollis eſſe incipit, lacrymæque miſcentur,aut ſi ſimul hæ utrunque oculum inuaſerunt: poteſt eſſe breuior, ſed periculum ulcerum eſt. Pituita autem ſicca & arida dolorem quidem mouet,ſed maturius deſinit,niſi quid exulcerauit. tumor magnus ſi ſine dolore eſt & ſiccus, ſine ullo periculo eſt. ſi ſiccus quidem: ſed cum dolore eſt, fere exulcerat, & nonnunquam ex eo caſu ſit, ut palpebra cum oculo glutinetur. Eiuſdem exulcerationis timor in palpebris, pupillis'ue eſt: ubi ſuper magnum dolorem lacrymæ ſalſæ,calidæque eunt,aut etiam ſi tumore inſinito diu lacryma cum pituita profluit. peius etiam num eſt, ubi pituita calida,aut liuida eſt, lacryma calida aut multa profluit,caput calet,à temporibus ad oculos dolor peruenit: nocturna uigilia urget. ſiquidem ſub his oculus plerunque rumpitur: uotumque eſt,ut tantum exulceretur. Intus ruptum oculum febricula iuuat. Si foras iam ruptus procedit: ſine auxilio eſt, ſi de nigro aliquid albidum factum eſt, diu

manet. at ſi aſperum, craſſum eſt: etiam poſt curationem ueſtigium aliquod relinquit. Curari uero oculos ſanguinis detractione, medicamento, balneo, uino uetuſtiſſimus auctor Hippocrates memoriæ prodidit. ſed eorum tempora & cauſas parum explicuit. In quibus medicinæ ſumma eſt. neque minus in abſtinentia & alui ductione ſæpe auxilij eſt. Hos igitur interdum inflammatio occupat: ubi cum tumore in his dolor eſt, ſequiturque pituitæ curſus nonnunquam copioſior uel acrior: nonnunquam utraque parte moderatior. In eiuſmodi caſu prima omnium ſunt, quies & abſtinentia. Ergo primo die loco obſcuro cubare debet, ſic ut à ſermone quoque abſtineat, nullum cibum aſſumere: ſi fieri poteſt, ne aquã quidem: ſin minus, certe quàm minimum eius. Quod ſi graues dolores ſunt: commodius ſecundo die: ſi tamen res urget: etiam primo ſanguis mittendus eſt: utique ſi in fronte uenæ tument, ſi firmo corpori materia ſupereſt. ſi uero minor impetus, minus acrem curationem requirit, aluum, ſed non niſi ſecundo, tertio'ue die duci oportet. At modica inflammatio neutrum ex his auxilium deſiderat. ſatiſque eſt uti quiete & abſtinentia, Neque tamen in lippientibus longum ieiunium neceſſarium eſt: ne pituita tenuior atque acrior fiat. ſed ſecundo die dari debet, id quod leuiſſimum uideri poteſt ex his, quæ pituitam faciunt craſſiorem: qualia ſunt oua ſorbilia. Si minor uis urget: pulticula quoque, aut panis ex lacte. Inſequentibuſque diebus quantum inflammationi detrahetur: tantum adijci cibis poterit. ſed generis eiuſdem: utique ut nihil ſalſum, nihil acre, nihil ex his: quę extenuant, ſumatur: nihil potui præter aquam. Et uictus quidem ratio talis maxime neceſſaria eſt. Protinus autem primo die croci. P. ✱ I. & farinæ candidæ quàm tenuiſſimæ. P. ✱ II. excipere oportet oui albo: donec mellis craſſitudinẽ habeat: idque in linteolum illinere & fronti agglutinare, ut compreſſis uenis pituitæ impetum cohibeat. ſi crocum non eſt, thus idem facit, Linteolo an lana excipiatur, nihil intereſt. Super inungi uero oculi debent: ſic ut croci quantum tribus digitis comprehendi poteſt, ſumatur, myrrhæ, ad fabæ, papaueris lacrymæ ad lenticulæ magnitudinem. eaque cum paſſo conterantur, & ſpecillo ſuper oculum inducatur. Aliud ad idem, Myrrhæ. P. ✱ I. Mandragoræ ſucci. P. ✱ II. papaueris lacrymæ. P. ✱ II. foliorum roſæ, cicutæ ſeminis, ſingulorum. P. ✱ IIII. acaciæ. P. ✱ IIII. gummi. P. ✱ VIII. Et hæc quidem interdiu. noctu uero, quo commodior quies ueniat, non alienum eſt ſuperimponere candidi panis interiorẽ partem ex uino ſubactam. Nam & pituitam reprimit, & ſiquid lacrymæ proceſſit, abſorbet, & oculum glutinari non patitur. Si graue id & durum propter magnum oculorum dolorem uidetur, oui & album & uitellus in uas defundendũ eſt, adijciendumque eo' mulſi paulum, idque digito permiſcendum. Vbi facta unitas eſt, demitti debet lana mollis bene carpta. quæ id excipiat, ſuperque oculos imponi. Ea res & leuis eſt, & refrigerando pituitam coercet, & non exareſcit, & glutinari oculum non patitur. Farina quoque hordeacea cocta, & cum malo cotoneo cocto mixta commode imponitur. neque ab ratione abhorret etiam penicillo potiſſimum uti expreſſo, ſi leuior impetus eſt, ex aqua, ſi maior, ex poſca. Priora faſcia deliganda ſunt, ne per ſomnum cadant, & hoc ſuperimponi ſatis eſt, quia & reponi ab ipſo commode poteſt, & cum inaruit, iterum madefaciendum eſt. Si tantum mali eſt, ut ſomnum diu prohibeat: eorum aliquid dandum eſt, quæ ἀνώδυνα Græci uocant. ſatiſque eſt puero, quod erui, uiro, quod fabę magnitudinẽ impleat. In ipſum uero oculum primo die, niſi modica inflammatio eſt, nihil recte conijcitur. ſępe enim potius concitatur eo' pituita, quàm minuitur. A' ſecundo die graui quoque lippitudini per indita medicamenta recte ſuccurritur, ubi uel iam ſanguis miſſus, uel aluus ducta eſt aut ubi neutrum neceſſarium eſſe manifeſtum eſt.

De diuerſis oculorum collirijs.

MVLTA autem, multorumque auctorum collíria ad id apta ſunt, nouiſque etiam nunc mixturis temperari poſſunt, cum lenia medicamenta & modice reprimentia facile & uarie miſceantur. Ergo nobiliſſima exequar.

Philonis collirium.

EST igitur Philonis, quod habet ceruſſę elotę, ſpodij, gummi, ſingulorum. P. ✱ I. papaueris lacrymę combuſtę. P. ✱ I. Illud ſcire oportet, hic quoque omnia medicamenta, ſingula primum per ſe teri, deinde mixta iterum adiecta paulatim, uel aqua, uel alio humore, gummi cum quaſdam alias facultates habeat, hoc maxime pręſtare, ut ubi colliria facta inaruerunt, glutinata ſint, neque fricentur.

Dionyſij collirium.

Dionyſij uero collirium eſt, papaueris lacrymę combuſtę donec tenereſcat. P. ✱ I. thuris cõbuſti, gummi, ſingulorum. P. ✱ II. ſpodij P. ✱ IIII.

Cleonis collirium.

Cleonis nobile admodum, papaueris lacrymę frictę. P. ✱ I. croci. P. ✱ I. gummi. P. ✱ I. quibus cum teruntur, adijcitur roſæ ſuccus. aliud eiuſdem ualentius, ſquamę ęris quod στόμωμα appellant. P. ✱ I. croci. P. ✱ II. ſpodij. P. ✱ IIII. plumbi & eloti & combuſti. P. ✱ VI. gummi tantundem. eius aliud

quoque

quoque id idem eſt: maxime ubi multa pituita profluit. caſtorei. P. ⚹ Z. aloes. P. ⚹ L. croci, P. ⚹ X I. myrrhę, P. ⚹ II. lycij, P. ⚹ III. cadmię curatę, P. ⚹ VIII. ſtibis tantundem, acaciæ ſucci. P. ⚹ X I I. quod cum gummi miſcuit id quod habet liquidum in pixidecula ſeruatur. Theodotus uero huic compoſitioni adiecit papaueris lacrymę combuſtę, P. ⚹ æris combuſti & eloti, P. ⚹ II. nucleos palmarũ combuſtos numero. ⚹ X. gummi. P. ⚹ XII.

Theodoti collirium, Achariſtum appellatum.

AT ipſius Theodoti, quod à quibuſdam ἀχάριστον nominatur, eiuſmodi eſt. caſtorei, nardi indici, ſingulorum, P. ⚹ I. lycij, P. ⚹ II. papaueris lacrymę tantundem: myrrhę. P. ⚹ II. croci, ceruſſę elotę, aloes, ſingulorum. P. ⚹ III. cadmię, botryodis elotæ ęris combuſti ſingulorum, P. ⚹ VIII. gummi, P. ⚹ VIII. acacię ſucci. P. ⚹ XX. ſtibis tantundem: quibus aqua pluuialis adijcitur.

Cythion, uel tephrion collirium.

Præter hæc, ex frequentiſſimis collirijs eſt, id quod quidam κύθιον, quidam à cinereo colore τέφριον appellant, amyli, tragacanthe, acaciæ ſucci, gummi, ſingulorum, P. ⚹ I. papaueris lacrymæ, P. ⚹ II. ceruſſæ elotæ, P. ⚹ VIII. ſpumæ elotæ, P. ⚹ XIIII. quæ æque ex aqua pluuiatili conteruntur.

Euelpidis collirium, trygodes nominatum.

Euelpides autem, qui ætate noſtra maximus fuit ocularius medicus, utebatur eo, quod ipſe compoſuerat, τρυγῶδες nominabat. caſtorei, P. ⚹ II. lycij, nardi, papaueris lacrymæ, ſingulorum, P. ⚹ I. croci, myrrhæ, aloes, ſingulorum, P. ⚹ IIII. æris combuſti, P. ⚹ IX. cadmiæ & ſtibis, ſingulorum, P. ⚹ XII. acaciæ ſucci, P. ⚹ XXVI. gummi tantundem. quo grauior uero quæque inflammatio eſt, eò magis leniri medicamentum debet, adiecto uel albo oui, uel muliebri lacte. at ſi neque medicus, neque medicamẽtum præſto eſt, ſæpius utrumlibet horum in oculis penicillo ad id ipſum facto infuſum, id malum lenit. Vbi uero aliquis releuatus eſt, iamque curſus pituitæ conſtitit, reliquias fortaſſe leniores futuras diſcutiunt balneum, & uinum. Igitur lauari debet leuiter ante ex oleo perfricatus, diutiusque in cruribus & feminibus, multaque calida aqua fouere oculos, deinde per caput prius calida, tum egelida perfundi, à balneo cauere, ne quo frigore afflatu'ue lędatur. poſt hęc cibo paulo pleniore, quàm ex eorum dierum conſuetudine uti, uitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus. uinum bibere lene: ſubauſterũ, modice uetus, neque effuſe, neque timide, ut neque cruditas ex eo, & tamen ſomnus fiat, lenianturque intus latẽtia acria. Sed ſi quis in balneo ſenſit maiorem oculorum perturbationem, quàm attulerat, quod incidere his ſolet, qui manente adhuc pituitæ curſu, feſtinarunt, quàm primum diſcedere debet: nihil eo die uini aſſumere: cibi minus etiam quàm pridie. deinde cum primum ſatis pituita ſubſtitit, iterum ad uſum balnei redire. Solet tamen euenire nonnũquam ſiue tempeſtatum uitio, ſiue corporis, ut pluribus diebus neque dolor, neque inflammatio, & minime pituitę curſus finiatur. quod ubi incidit, iamque ipſa uetuſtate res matura eſt, ab his hiſdem auxilium petendum eſt: id eſt balneo ac uino. hæc enim ut in recentibus malis aliena ſunt, quia concitare ea poſſunt & accendere, ſic in ueteribus, quę nullis alijs auxilijs ceſſerunt: admodum efficacia eſſe conſuerunt. uidelicet hic quoque ut alibi, cum ſecunda uana fuerint contrarijs adiuuantibus. Sed ante tonderi ad cutem conuenit. deinde in balneo aqua calida quamplurima caput atque oculos fouere: tum utrunque penicillo detergere, & ungere caput irino unguento, continereque in lectulo ſe, donec omnis calor qui conceptus eſt finiatur, deſinatque ſudor, qui neceſſario in capite collectus eſt. tum ad idem cibi uinique genus ueniendũ ſic, uti potiones meracę ſint, obtegendumque caput & quieſcendum. ſępe enim poſt hęc grauis ſomnus, ſæpe ſudor, ſæpe alui deiectio pituitę curſum finit. Si leuatum malum eſt, quod aliquanto ſæpius fit: per plures dies idem fieri oportet, donec ex toto ſanitas reſtituatur. ſi diebus hiſdem aluus nihil reddit: ducenda eſt: quo magis ſuperiores partes leuentur. Nonnunquam autem ingens inflammatio tanto impetu erumpit, ut oculos ſua ſede propellat: proprie enim πρόπτωσιν id, quoniam oculi procidunt: Græci appellant. His utique ſi uires patiuntur, ſanguinem mitti: ſi id fieri non poteſt, aluum duci, longioremque inediam indici neceſſarium eſt. Opus autem leniſſimis medicamentis eſt. Ideoque Cleonis collirio quidam, quod ex duobus ante poſitum eſt, utuntur. Sed optimum eſt Nilei. neque de ullo magis inter omnes auctores conuenit.

Nilei collirium omnium optimum.

ID habet nardi indici, papaueris lacrymæ, ſingulorum. P. ⚹ I. gummi. P. ⚹ I. croci. P. ⚹ II. foliorum roſæ recentium. P. ⚹ IIII. quæ uel aqua pluuiatili, uel uino leni ſubauſtero coguntur. Neque alienum eſt malicorium, uel ſertulam campanam ex uino coquere, deinde conterere: aut myrrham nigram cum roſæ folijs miſcere, aut hyoſcyami folia cum oui cocti uitello, aut farinam cum acaciæ ſucco, uel paſſo, aut mulſo. quibus ſi folia quoque papaueris adijciuntur, aliquanto ualentiora ſunt. Horum aliquo pręparato penicillo fouere oculos oportet ex aqua calida expreſſo, in qua ante mel myrti, uel ro-

ſę folia decocta ſint. deinde ex illis aliquid imponi. pręter hęc, ab occipitio inciſa cute cucurbitula admouenda eſt. Quòd ſi per hęc reſtitutus oculus in ſedem ſuã non eſt: eodemq́ue modo prolapſus permanet, ſcire oportet lumen eſſe amiſſum. deinde futurum ut inareſcat is, aut in pus uertatur. Si ſuppuratio ſe oſtendit, ab eo angulo, qui propior tempori eſt: incidi oculus debet. ut effuſo pure & inflammatio ac dolor finiatur, & intus tunicę reſidant, quo minus fœda poſtea facies ſit. Vtendum deinde uel hiſdem collirijs eſt ex lacte, aut ouo uel croco, cui album oui miſceatur. Ac ſi induruit & ſic emortuus eſt, ne in pus uerteretur: quatenus fœde prominebit, excidendum erit: ſic ut hamo ſumma tunica apprehendatur, infra id deinde ſcalpellus incidat: tum eadem medicamenta erunt conijcienda: donec omnis dolor finiatur. Hiſdem medicamentis in eo quoque oculo utendum eſt: qui primum procidit, deinde per plura loca fiſſus eſt.

De carbunculis oculorum, & eorum curatione.

Solent etiam carbunculi ex inflammatione naſci: nonnunquam in ipſis oculis, nonnunquam in palpebris: & in his ipſis oculis modo ab interiore, modo ab exteriore. In hoc caſu aluus ducenda eſt, cibus minuendus: lac potui dandum, ut acria, quę lęſerunt, leniantur. Quòd ad cataplaſmata & medicamenta pertinet: his utendum, quę aduerſus inflammationes propoſita ſunt. Atque hic quoque Nilei collirium optimum eſt. ſi tamen carbunculus in exteriore palpebrę parte eſt, ad cataplaſmata aptiſſimum eſt lini ſemen ex mulſo coctum, aut ſi id non eſt, tritici farina eodem modo cocta.

De puſtulis oculorum, & curatione earum.

Puſtulæ quoque ex inflammationibus interdum oriuntur. quòd ſi inter initia protinus incidit: magis etiam ſeruanda ſunt quę de ſanguine & quiete ſupra poſui, ſin ſerius quàm ut ſanguis mitti poſſit: aluus tamen ducenda eſt. Si id quoque aliqua res inhibet, utique uictus ratio ſeruanda eſt. Medicamentis autem hic quoque lenibus opus eſt, quale Nilei: quale Cleonis eſt.

φιλαληθοῦς collirium ad puſtulas oculorum.

I D quoque: quod Philalethos uocatur, huic aptum eſt. Myrrhæ, papaueris lacrymę, ſingulorũ. P. ✱ I. plumbi eloti, terrę ſamię, quę ἀστὴρ uocatur: tragacanthę, ſingulorum. P. ✱ IIII. ſtibis cocti, amyli, ſingulorum. P. ✱ VI. ſpodij eloti, ceruſſæ elotę, ſingulorum. P. ✱ VIII. Quæ aqua pluuiatili excipiuntur. Vſus collirij, uel ex ouo, uel ex lacte eſt.

De ulceribus oculorum, & eorum curatione, & de διὰ βαλάνου collirio.

E X puſtulis ulcera interdum fiunt, ea quæ recentia æque lenibus medicamentis nutrienda ſunt, & hiſdem fere, quæ ſupra in puſtulis poſui. Fit quoque proprie ad hęc quod διὰ βαλάνου uocatur. Habet ęris combuſti, & eloti, papaueris lacrymæ frictæ: ſingulorum. P. ✱ I. ſpodij eloti, thuris, ſtibis cõbuſti & eloti, myrrhæ gummi, ſingulorum. P. ✱ II.

Curatio oculorum aliquo caſu imminutorum.

Euenit etiam ut oculi, uel ambo, uel ſinguli minores fiant quàm eſſe naturaliter debeant: idq́ue & acer pituitæ curſus in lippitudine efficit, & continuati fletus, & ictus parum bene curati. In his quoque hiſdem lenibus medicamentis: ex muliebri lacte utendum eſt. Cibis uero his, qui maxime corpus alere & implere conſuerunt. Vitandaq́ue omni modo cauſa: quæ lacrymas excitet: curaq́ue domeſticorum. quorum etiam ſi quid tale incidit, eius notitię ſubtrahendum: atque acria quoque medicamẽta, & acres cibi non alio magis nomine his nocent: quàm quod lacrymas mouent.

De pediculis palpebrarum.

Genus quoque uitij eſt: qui inter pilos palpebrarum pediculi naſcuntur. Id φθειρίασιν Græci nominant. Quod cum ex malo corporis habitu fiat raro non ultra procedit. Sed fere tempore interpoſito pituitę curſus acerrimus ſequitur: exulceratiſq́ue uehementer oculis, aciem quoque ipſam corrumpit. His aluus ducenda, caput ad cutem tondendum, diuq́ue quotidie ieiunis perfricandum. His, ambulationibus, alijſque exercitationibus diligenter utendum, gargarizandumq́ue ex mulſo, in quo nepeta, & pinguis ficus decocta ſit: ſępe in balneo multa calida aqua fouendũ caput. Vitandi acres cibi, lacte uinoq́ue pingui utendum, bibendumq́ue liberalius, quâm edendum eſt. Medicamẽta uero intus quidem lenia dãda ſunt, ne acriorem pituitam concitent. Super ipſos uero pediculos alia, quæ necare eos & prohibere, ne ſimiles naſcãtur, poſſint. Ad id ipſum ſpumę nitri, P. ✱ I. ſandaracæ. P. ✱ I. uuę taminię. P. ✱ I. ſimul teruntur, adijciturq́ue uetus oleum pari portione atque acetum, donec ei mellis craſſitudo ſit.

De oculorum grauioribus morbis, qui ex inflammationibus oriuntur, & ualidioribus medicamentis curantur: & de Andreæ collirio, & de διὰ κέρατος.

Hactenus oculorum morbi lenibus medicamentis nutriuntur. Genera deinde alia ſunt: quæ diuer

ſam

ſam curationem deſiderant,fereque in inflammationibus nata ſunt,ſed finitis quoque his manentia. Atque in primis in quibuſdam perſeuerat tenuis pituitæ curſus: quibus aluus ab inferiore parte euocanda eſt: demendum aliquid ex cibo, neque alienum eſt illini frontem compoſitione Andreæ,Quæ habet gummi.P. ✱ I.ceruſſę,ſtibis,ſingulorum.P. ✱ II.ſpumæ argenti & coctæ & elotę. P. ✱ IIII. Sed & ea ſpuma ex aqua pluuiatili coquitur,& arida hęc medicamenta ex ſucco myrti conteruntur. His illita fronte,cataplaſma quoque ſuper inijciendum eſt ex farina,quæ frigida aqua coacta ſit: cuique aut acacię ſuccus,aut cupreſſus adiecta ſit. Cucurbitula quoque inciſo uertice recte accommodatur, aut ex temporibus ſanguis emittitur. Inungi uero eo debet,quod habet ſquamæ æris: papaueris lacrymę, ſingulorũ. P. ✱ I.ceruini cornus combuſti,& eloti plumbi,eloti gũmi,ſingulorum. P. ✱ IIII.thuris. P. ✱ X I I. Hoc collirium, quia cornum habet, διὰ κέρατος nominatur. Quotieſcunque non adijcio quod genus humoris adijciendum ſit, aquam intelligi uolo.

Memigmenon Euelpidis collirium.

AD idem Euelpidis, quod μεμιγμένον nominabat. In eo papaueris lacrymæ,& albi piperis ſingulæ unciæ ſunt, gummi libra,æris combuſti. P. ✱ I.Inter has autem curationes,poſt intermiſſionem aliquã, proſunt balneum & uinum. Cumque omnibus lippientibus uitandi cibi ſunt,qui extenuant, tum præcipue quibus tenuis humor diu fertur. Quod ſi iam faſtidium eſt eorum, quæ pituitam craſſiorem reddunt: ſicut in hoc genere materiæ maxime promptum eſt,confugiendum eſt ad ea, quę quia,uentrẽ, corpus quoque aſtringunt.

De oculorum ulceribus ſupercreſcentibus, ſordidis, cauis, ueteribus, & de curationibus ſingulorum.

AT ulcera,ſi cum inflammatione finita non ſunt,aut ſupercreſcentia,aut ſordida,aut caua, aut certe uetera eſſe conſuerunt. Ex his ſupercreſcentia collirio: quod μεμιγμένον uocatur: optime reprimũtur. Sordida purgantur & eodem,ex eo,quod σμίλιον nominatur.

σμίλιον collirium.

HABET æruginis. P. ✱ IIII.gummi tantundem, ammoniaci,minij ſinopici, ſingulorum. P. ✱ XVI.Quæ quidam ex aqua,quidam quo uehementiora ſint, ex aceto terunt.

Phynon collirium Euelpidis.

ID quoque Euelpidis,quod phynona appellabat,huic utile eſt croci, P. ✱ I. papaueris lacrymę, gummi,ſingulorum, P. ✱ II.æris combuſti & eloti,myrrhæ,ſingulorum, P. ✱ IIII.piperis albi, P. ✱. VI.Sed ante linitum hoc,ungendum eſt.

Sphærion collirium Euelpidis.

ID quoque eiuſdem,quod ſphęrion nominabat: eodem ualet. Lapidis hęmatitis eloti. P. ✱ II. piperis grana ſex: cadmiæ elotæ,myrrhæ,papaueris lacrymæ,ſingulorum. P. ✱ III.croci, P. ✱ IIII. gummi, P. ✱ VIII. Quæ cum uino amineo conteruntur.

Liquidum Euelpidis collirium.

Liquidum quoque medicamentum ad idem componebat: in quo erant hæc. æruginis. P. ✱ minij combuſti,atramenti ſutorij cinnamomi,ſingulorum. P. ✱ III.croci,nardi,papaueris lacrymæ,ſingulorum. P. ✱ I.myrrhæ. P. ✱ II.æris combuſti, P. ✱ III.cineris ex odoribus. P. ✱ IIII.piperis grana, ✱ V.Hæc ex uino auſtero teruntur. Deinde cum paſſi tribus heminis decoquuntur. donec corpus unum ſit. Idque medicamentum uetuſtate efficacius fit.

De cauis oculorum ulceribus, & curationibus.

CAVA uero ulcera cõmodiſſime implent ex his quæ ſupra poſita ſunt,Sphærion,& id quod φιλαλήθους uocatur. Idem Sphærion uetuſtis ulceribus,& uix ad cicatricem uenientibus optime ſuccurrit.

Hermonis collirium.

EST etiam collirium,quod cum ad plura ualeat: plurimum tamen proficere in his ulceribus uidetur. Refertur ad Hermonem auctorem: habet piperis lõgi. P. ✱ IZ.albi. P. ✱ V.cinamomi,coſti,ſingulorum, P. ✱ I.atramenti ſutorij: nardi,caſiæ,caſtorei: ſingulorum, P. ✱ II.gallæ. P. ✱ V.myrrhæ, croci,thuris,lycij,ceruſſæ: ſingulorum. P. ✱ VIII.papaueris,lacrymæ. P. ✱ XII.aloes, æris combuſti, cadmiæ ſingulorum. P. ✱ XVI.acaciæ,ſtibis,gummi: ſingulorum, P. ✱ XXV.

De cicatricibus oculorum: quæ ex ulceribus factæ ſunt: & quomodo curari debeant: & de Aſclepia, & Canopite, & Pyxino collirijs.

Factæ uero ex ulceribus cicatrices duobus uitijs periclitantur: ne aut cauæ, aut craſſæ ſint. Si cauæ

ſunt, poteſt eas implere id, quod ſphærion uocari dixi, uel id, quod aſclepias nominatur: habet papaueris lacrymæ. P. ✱ II. ſagapeni, opopanacis, ſingulorum. P. ✱ III. ęruginis. P. ✱ IIII. cumini. P. ✱ VIII. piperis. P. ✱ XII. cadmiæ elotæ, ceruſſę, ſingulorum. P. ✱ XVI. At ſi craſſę cicatrices ſunt: extenuant uel Smilion, uel Canopite collirium: quod habet cinnamomi, acaciæ, ſingulorum. P. ✱ I. Cadmiæ elotæ, croci, myrrhę, papaueris lacrymę, gummi, ſingulorum. P. ✱ II. piperis albi, thuris, ſingulorũ. P. ✱ III. æris combuſti. P. ✱ IX. cum aqua pluuiatili. uel Euelpidis Pyxinum: quod ex his conſtat. Salis foſſilis. P. ✱ IIII. ammoniaci, thymiamatis. P. ✱ VIII. papaueris lacrymæ. P. ✱ XII. ceruſſæ. P. ✱ XV. piperis albi, croci ſiculi, ſingulorum. ✱ XXXI. gummi. P. ✱ XIII. cadmiæ elotæ. P. ✱ IX. Maxime tollere cicatricem uidetur id, quod habet gummi. P. ✱ III. ęruginis. P. ✱ I. crocomagmatis. P. ✱ IIII.

De alio genere inflammationis oculorum.

EST etiam genus inflammationis, in qua, ſi cui tument ac diſtenduntur cum dolore oculi, ſanguinem ex fronte emitti neceſſarium eſt: multaque aqua calida caput, atque oculos fouere: gargarizari ex lenticula, uel ex fici cremore, inungi acribus medicamentis, quę ſupra comprehenſa ſunt: maximeque eo quod ſphærion nominatur, quod lapidem hæmatitem habet. Atque alia quoque utilia ſunt, quæ ad extenuandam aſpritudinem fiunt: de qua protinus dicam. Hanc autem inflammatio oculorum ferè ſequitur: interdum maior, interdum leuior, nonnunquam etiam ex aſpritudine lippitudo fit: deinde aſpritudinem ipſam auget, fitque ea in alijs breuis, in alijs longa, & quæ uix unquam finiatur. In hoc genere ualetudinis quidam craſſas, duraſque palpebras & ficulneo folio, & aſperato ſpecillo, & interdum ſcalpello eradunt: uerſaſque quotidie medicamentis ſuffricant. Quę neque niſi in magna: uetuſtaque aſpritudine, neque ſæpe facienda ſunt. Nam melius eodem, ratione uictus & idoneis medicamentis peruenitur. Ergo exercitationibus utemur, & balneo frequentiore, multaque oculorum palpebras aqua calida fouebimus. Cibos autem ſumemus acres, & extenuantes.

Cæſarianum collirium.

AT medicamentum id quod Cęſarianum uocatur, habet atramenti ſutorij. P. ✱ I. myſi. P. ✱ piperis albi. P. ✱ V. papaueris lacrymæ, gummi: ſingulorum P. ✱ II. cadmię lotę P. ✱ III. ſtibis. P. ✱ VI. Satiſque conſtat hoc collirium aduerſus omne genus oculorum ualetudinis idoneũ eſſe, exceptis his, quæ lenibus nutriuntur.

Hieracis collirium.

ID quoque, quod Hieracis nominatur ad aſpritudinem poteſt. habet myrrhæ. P. ✱ I. ammoniaci thymiamatis. P. ✱ II. æruginis raſæ. P. ✱ IIII. cum aqua pluuiatili. Ad idem idoneum eſt etiam id quod Canopite eſt: & id quod Smiliõ uocatur, & id quod Pyxinum, & id quod Sphęrion. Si compoſita medicamenta non adſunt, felle caprino, uel quàm optimo melle ſatis commode aſpritudo curatur.

De Xerophthalmia.

EST etiam genus aridæ lippitudinis, ξηροφθαλμίαν Græci appellant, neque tument, neque fluunt oculi, ſed rubent tantum, & cum dolore quodam graueſcunt, & noctu prægraui pituita inhæreſcũt, quantoque minor generis huius impetus, tanto finis minus expeditus eſt. In hoc uitio multum ambulare, multum exerceri, lauari ſæpe, ibique deſudare, multaque frictione uti neceſſarium eſt. cibi qui neque implent, neque nimium acres, apti ſunt, ſed inter hos medij. mane ubi concoxiſſe manifeſtum eſt, nõ alienum eſt ex ſinapi gargarizare: tum deinde caput, atque os diutius defricare.

Rhinion collirium.

Collirium uero aptiſſimum eſt, quod Rhiniõ uocatur. habet myrrhæ. P. ✱ I. papaueris lacrymę, acaciæ ſucci, piperis, gummi: ſingulorum. P. ✱ I. lapidis hæmatitis, lapidis phrygij, lycij, lapidis ſciſſilis ſingulorum. P. ✱ II. æris combuſti. P. ✱ IIII. ac pyxinum quoque eodem accommodatum eſt.

Ad oculos ſcabros colliria.

SI uero ſcabri oculi ſunt, quod maxime in angulis eſſe cõſueuit, poteſt prodeſſe Rhinion id, quod ſupra poſitum eſt, poteſt ſimiliter prodeſſe id, quod habet æruginis raſę, piperis lõgi, papaueris lacrymæ, ſingulorum. P. ✱ II. piperis albi, gummi, ſingulorum. P. ✱ IIII. cadmię elotę, ceruſſę, ſingulorum. P. ✱ VI. nullum tamen melius eſt quàm Euelpidis quod βασιλικὸν nominabat. habet papaueris lacrymæ, ceruſſæ, lapidis aſij, ſingulorum. P. ✱ II. gummi. P. ✱ XIII. piperis albi, P. ✱ IIII. croci. P. ✱ VI. pſorici, P. ✱ XIII. Nulla autem per ſe materia eſt, quę pſoricum nominetur, ſed chalcitidis aliquid, & cadmiæ dimidio plus ex aceto ſimul conteruntur, idque in uas fictile additum, & contectũ ficulneis folijs ſub terra reponitur, ſublatumque poſt dies uiginti rurſus teritur, & ſic appellatur. Verũ in baſilico quoque collirio conuenit ad omnes affectus oculorum id eſſe idoneum, qui non leuibus medicamentis curantur. Vbi non ſunt autem medicamenta compoſita, ſcabros angulos leuant, & mel, & uinum. ſuccurritque, & his, & aridæ lippitudini, ſi quis panem ex uino ſubactum ſuper oculum imponit. nam cum ferè ſit humor aliquis, qui modo ipſum oculum, modo angulos aut palpebras exaſperat, ſic & ſi quid prodit humoris, extrahitur, & ſi quid iuxta eſt, repellitur.

Ad caligationem

Ad caligationem oculorum, quæ propter lippitudinem oritur remedia & collyria.

Caligare uero oculi nonnunquam ex lippitudine, nonnũquam etiam ſine hac propter ſenectutem, imbecillitatem'ue aliam conſuerunt: ſi ex reliquijs lippitudinis id uitiũ eſt, adiuuat collirium, quod aſclepias nominatur, adiuuat id, quod ex crocomagmate fit.

διὰ κρόκου collirium.

Proprie etiam ad id componitur, quòd διὰ κρόκου uocant. habet piperis. P. ✳ I. croci cilicis, papaueris lacrymę, ceruſſæ, ſingulorum. P. ✳ II. pſorici, gummi ſingulorum. P. ✳ IIII.

Ad caligationem oculorum, quæ propter ſenectutem, aut aliam imbecillitatem fit.

At ſi ex ſenectute, alia'ue imbecillitate id eſt, recte inungi poteſt, & melle quàm optimo, & cyprino, & oleo uetere. Commodiſſimum tamen eſt balſami partem unã, & olei ueteris, aut cyprini partes duas, mellis quàm acerrimi partes tres miſcere. Vtilia quoque huic medicamenta ſunt, quę ad caliginem proxime, quæque ad extenuandas cicatrices ſupra comprehenſa ſunt. Cuicunque uero oculi caligabũt, huic opus erit multa ambulatione atque exercitatione, frequenti balneo, ubi totum quidem corpus perfricandum eſt: pręcipue tamen caput, & quidem irino donec inſudet: uelandumque poſtea: nec detegendũ antequam ſudor, & calor domi conquierint. tum cibis utendũ acribus & extenuantibus, interpoſitiſque aliquibus diebus ex ſinapi gargarizandum.

De ſuffuſione oculorum.

Suffuſio quoque, quam Gręci ὑπόχυσιν nominant: interdum oculi potentiæ, qua cernit, ſe opponit. Quod ſi inueterauerit, manu curandum eſt. Inter initia nonnunquam etiam certis obſeruationibus diſcutitur. ſanguinem ex fronte uel naribus mittere, in temporibus uenas adurere: gargarizando pituitã euocare: ſuffumigare oculos acribus medicamentis, inungere expedit. uictus optimus eſt, qui pituitam extenuat.

De reſolutione oculorum, quæ paralyſis dicitur.

AC ne reſolutio quidem oculorum: quam παράλυσιν Græci nominant, alio uictus modo, uel alijs medicamentis curanda eſt. Expoſuiſſe tantum genus uitij ſatis eſt. Igitur interdum euenit, modo in altero oculo, modo in utroque, aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitiali, aut ex diſtentione neruorum, qua uehementer oculus ipſe concuſſus eſt, ut his neque quoquam intendi poſſit, nec omnino conſiſtat, ſed huc illuc'ue ſine ratione moueatur, ideòque ne conſpectum quidem rerum pręſtet.

De mydriaſi oculorum.

NON multum ab hoc malo diſtat id, quod μυδρίασιν Græci uocant. Pupilla effunditur, & dilatatur, acieſque eius hebeſcit, ac pene difficillime genus id imbecillitatis eliditur. in utraque uero, id eſt, & paralyſi, & mydriaſi pugnandum eſt per eadem omnia, quæ in caligine oculorum præcepta ſunt, paucis tantum mutatis, ſiquidem ad caput irino interdum acetum, interdum nitrum adijciendum eſt: melle inungi ſatis eſt. quidam in poſteriore uitio calidis aquis uſi, releuatique. quidam ſine ulla manifeſta cauſa ſubito obcæcati ſunt. ex quibus nonnulli cum aliquandiu nihil uidiſſent, repentina profuſione alui, lumen receperunt: quo minus alienum uidetur, ex recenti re & interpoſito tempore medicamẽtis quoque moliri deiectiones, quæ omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

De imbecillitate oculorum.

Præter hæc, imbecillitas oculorum eſt: ex qua quidam interdiu ſatis, noctu nihil cernũt, quod in fœminam bene reſpondentibus menſtruis non cadit, ſed ſic laborantes inungi oportet humore iocineris maxime hircini, ſi minus caprini, ubi ad aſſum coquitur, excepto, atque edi quoque ipſum iecur debet. Licet tamen etiam iiſdem medicamentis non inutiliter uti, quæ uel cicatrices, uel aſpritudinem extenuant, quidam contrito ſemine portulacæ mel adijciunt eatenus, ne id ex ſpecillo deſtillet, eoque inungunt. Exercitationibus, balneo, frictionibus, gargarizationibus iiſdem his quoque utendum eſt.

Ad oculos qui extrinſecus offenduntur: cum ſanguine ſuffuſi ſunt.

ET hæc quidem in ipſis corporibus oriuntur. Extrinſecus uero interdum ſi ictus oculum lædit, ut ſanguis in eo ſuffundatur, nihil commodius eſt, quàm ſanguine uel columbę, uel palumbi, uel hirundinis inungere, neque id ſine cauſa fit: cum horum acies extrinſecus læſa interpoſito tempore in antiquum ſtatum redeat, celeberrimeque hirundinis. Vnde etiam locus fabulę factus eſt, aut per parentes, aut id herba chelidonio reſtitui: quod per ſe ſaneſcit. eorum ergo ſanguis noſtros quoque oculos ab externo caſu commodiſſime tuetur, hoc ordine, ut ſit hirundinis optimus, deinde palumbi, minime efficax columbæ & illi ipſi & nobis. Supra percuſſum uero oculum ad inflammationem leniendam nõ eſt alienum imponere etiam cataplaſmata: ſed ammoniacus, uel quilibet alius quàm optimus teri debet ſic, ut ei paulatim oleum adijciatur, donec craſſitudo ſtrigmenti fiat. Id deinde miſcendum

eſt cum hordeacea farina: quæ ex mulſo decocta ſit. Facile autem recognitis omnibus, quę medici quoque prodiderunt: apparere cuilibet poteſt, uix ullum ex his, quæ ſupra comprehenſa ſunt: oculi uitium eſſe, quod non ſimplicibus quoque, & promptis remedijs ſubmoueri poſſit:

De aurium morbis, & curationibus. Cap. VII.

Hactenus in oculis ea reperiuntur, in quibus medicamenta plurimum poſſint: ideoq́ue ad aures tranſeundum eſt, quarum uſum proximum à luminibus natura nobis dedit: ſed in his aliquanto maius periculum eſt: nam uitia oculorum intra ipſos nocet. Aurium inflammationes doloresq́ue, interdum etiam ad dementiam, mortemq́ue pręcipitant: quo magis inter initia protinus ſuccurrendū eſt, ne maiori periculo locus ſit. Ergo, ubi primum dolorem aliquis ſenſit: abſtinere, & continere ſe debet. Poſtero die, ſi uehementius malum eſt, caput tondere, idq́ue irino unguento calido perūgere, & operire, at magnus cum febre, uigiliaq́ue dolor exigit, ut ſanguis quoque mittatur. ſi id aliquæ cauſæ prohibent, aluus ſoluenda eſt. Cataplaſmata quoque calida ſubinde mutata proficiunt, ſiue fœni gręci, ſiue lini, ſiue alia farina ex mulſo decocta eſt. recte etiam ſubinde admouentur ſpongię ex aqua calida expreſſæ. tum leuato dolore, ceratum circundari debet ex irino, aut cyprino factum. In quibuſdam tamen melius, quod ex roſa factum eſt, proficit. ſi uehemens inflammatio ſomnum ex toto prohibet, adijci cataplaſmata debēt papaueris corticis fricti atque contriti ſic, ut ex his pars dimidia ſit, eaq́ue tum ſimul ex paſſo mixto decoquatur. In aurem uero infundere aliquod medicamentum oportet, quod ſemper ante tepefieri cōuenit: commodiſſimeq́ue per ſtrigilem inſtillatur. ubi auris repleta eſt: ſuper lana mollis addenda eſt, quæ humorem intus contineat. & hæc quidem communia ſunt. Medicamentum uero eſt & roſę, & radicum harundinum ſuccus, & oleum, in quo lūbrici cocti ſunt, & humor ex amaris nucibus, aut ex nucleo mali perſici expreſſus. compoſita uero ad inflammationem, doloremq́ue leniendum hæc ferè ſunt: caſtorei, papaueris lacrymæ pares portiones conteruntur: deinde adijcitur his paſſum, uel papaueris lacrymæ, croci, myrrhę par modus ſic teritur, ut inuicem modo roſa, modo paſſum inſtilletur, uel id, quod amarum in ægyptia faba eſt, conteritur, roſa adiecta, quibus myrrhæ quoque paulum à quibuſdam miſcetur, uel papaueris lacrymę, aut thus cum muliebri lacte, uel amararum nucum cum roſæ ſucco, uel caſtorei, myrrhę, papaueris lacrymæ pares portiones cum paſſo, uel croci. P. ✱ I. myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum. P. ✱ Z. quibus cum teruntur, paulatim miſcentur paſſi cyathi tres, mellis minus cyatho: idq́ue ex primis medicamentis eſt, uel papaueris lacryma ex aceto. Licet etiam compoſitione uti Themiſonis, quæ habet caſtorei opopanacis; papaueris lacrymę ex aceto, ſingulorum. P. ✱ II. ſpumæ lycij. P. ✱ IIII. quę contrita paſſo excipiuntur, donec cerati craſſitudinē habeāt, atque ita reponūtur. ubi uſus requiritur, rurſus idē medicamētum adiecto paſſo, ſpecillo teritur. Illud perpetuū eſt, quotieſcūque craſſius medicamentum eſt, q̄ ut in aurem inſtillari poſſit, adijciendum eū eſſe humorem, ex quo id componi debet: donec ſatis liquidum ſit. ſi uero pus quoque aures habent, recte lyciū per ſe infunditur, aut irinū unguentum, aut porri ſuccus cum melle, aut centaureæ ſuccus cū paſſo, aut dulcis punici mali ſuccus in ipſius cortice tepefactus, adiecta myrrhæ exigua parte. Recte etiam miſcentur myrrhæ, quam ſtacten cognomināt. P. ✱ I. croci tantundem, nuces amaræ. ✱ XV. mellis ſeſquicyathus, quæ contrita, cum utendum eſt, in cortice punici mali tepefiant. ea quoque medicamēta. quæ oris exulcerati cauſa cōponuntur, æque ulcera aurium ſanant, quę ſi uetuſtiora ſunt, & multa ſanies fluit, apta compoſitio eſt, quę ad auctorem Eraſiſtratū refertur: piperis. P. ✱ I. croci. P. ✱ I. myrrhæ, myſi cocti, ſingulorū. P. ✱ II. æris cōbuſti. P. ✱ II. hęc ex uino teruntur, deinde ubi inaruerunt, adijciuntur paſſi heminæ tres, & ſimul coquuntur, cum utendum eſt, adijcitur his mel, & uinū. Eſt etiam Ptolemæi chirurgi medicamentū, quod habet lētiſci. P. ✱ I. gallæ. P. ✱ I. omphacij. P. ✱ I. ſuccū punici mali. Eſt Menophili ualidum admodum, quod ex his conſtat: piperis longi. P. ✱ I. caſtorei. P. ✱ II. myrrhæ, croci, papaueris lacrymæ, nardi ſyriaci, thuris, malicorij, ex ægyptia faba partis interioris, nucum amararum, mellis quàm optimi, ſingulorū. P. ✱ IIII. quibus cum teruntur, adijcitur acetum quàm acerrimum, donec craſſitudo in his paſſi fiat. Eſt Cratonis, cinnamomi, caſiæ, ſingulorum. P. ✱ I. lycij, nardi, myrrhę, ſingulorum. P. ✱ I. aloes. P. ✱ II. mellis cyathi tres, uini ſextarius, ex quibus uinum cū lycio decoquitur: deinde his alia miſcentur: at ſi multum puris, malusq́ue odor eſt, æruginis raſæ, thuris, ſingulorū. P. ✱ II. mellis cyathi duo, aceti quattuor ſimul incoquuntur: ubi utendum eſt, dulce uinum miſcetur, aut aluminis ſciſſilis, papaueris lacrymæ, acaciæ ſucci par pondus miſcetur: hisq́ue adijcitur hyoſcyami ſucci dimidio minor quàm unius ex ſuperioribus portio: eaq́ue trita ex uino diluuntur. per ſe quoque hyoſcyami ſuccus ſatis proficit. Commune uero auxilium aduerſus omnes aurium caſus: iamq́ue uſu comprobatum Aſclepiades compoſuit. In eo ſunt cinnamomi, caſiæ, ſingulorum. P. ✱ I. flores iunci rotundi, caſtorei, albi piperis longi, amomi, myrobalani, ſingulorū ſcrupuli duo, thuris maſculi, nardi ſyriaci, myrrhæ pinguis, croci, ſpumæ nitri, ſingulorum. P. ✱ II. quæ ſeparatim contrita, rurſus mixta ex aceto conteruntur: atque ita condita, ubi utendū eſt, aceto diluūtur. eodem modo cōmune auxilium auribus laborātibus eſt. Polybi ſphragis ex dulci uino liquata: quę compoſitio priore libello continetur. quod ſi & ſanies profluit, & tumor eſt, non alienū eſt, mixto uino per oricularium clyſterem eluere, & tum infundere uinum auſterum cum roſa mixtum: cui ſpodij paulum ſit adiectum, aut lycium cum lacte, aut herbæ ſanguinalis ſuccum cum roſa, aut mali punici ſuccum cum exigua parte myrrhæ: ſi ſordida quoque ulcera ſunt, melius mulſo eluuntur.

& tum

& tum aliquod ex his quæ ſupra ſcripta ſunt,quod mel habeat,infunditur : ſi magis pus profluit , & caput utique tondendum eſt,& multa calida aqua perfundendum,& gargarizandum,& uſque ad laſſitudinem ambulandum,& cibo modico utendum eſt. ſi cruor quoque ex ulceribus apparuit,lycium cum lacte debet infundi,uel aqua,in qua roſa decocta ſit, ſucco aut herbæ ſanguinalis, aut acaciæ adiecto . quòd ſi ſuper ulcera caro increuit,ea'que mali odoris ſanguinem fundit , aqua tepida elui debet , tum infundi id,quod ex thure,& ærugine,& aceto,& melle fit : aut mel cum ęrugine incoctum : ſquama quoque æris cum ſandaraca contrita per fiſtulam recte inſtillatur .

Aduerſus aurium uermes .

VBI uero uermes orti ſunt,ſi iuxta ſunt,protrahendi oriculario ſpecillo ſunt : ſi longius,medicamentis enecandi , cauendum'que,ne poſtea naſcantur . ad utrũque proficit album ueratrum cum aceto contritum : flui quoque aurem oportet uino, in quo marrubium decoctum ſit . ſic emortui uermes in primam auris partem prouocabuntur : unde facillime educi poſſunt.

Ad compreſſa aurium foramina .

SIN foramen auris compreſſum eſt,& intus craſſa ſanies ſubeſt,mel quàm optimum addendũ eſt : ſi id parum proficit,mellis cyatho & dimidio,ęruginis raſę.P. ✳ II.adijciendum eſt: incoquendum'que, & eo utendum . Iris quoque cum melle idem proficit . Item mellis,& roſę ſcrupuli duo . Item galbani. P. ✳ II.myrrhę cum melle , & fellis taurini , ſingulorum.P. ✳ II. uini quantum ſatis eſt ad myrrham diluendam .

Ad grauem auditum.

VBI uero grauius aliquis audire cœpit , quod maxime poſt longos capitis dolores euenire conſueuit : in primis aurem ipſam conſiderare oportet . Apparebit enim aut cruſta qualis ſuper ulcera innaſcitur,aut ſordium coitus : ſi cruſta eſt , infundendum eſt aut oleum calidum, aut cum melle ærugo , uel porri ſuccus,aut cum mulſo nitri paulum , atque ubi cruſta à corpore iam recedit, eluenda auris aqua tepida eſt : quo facilius ea per ſe diducta,oriculario ſpecillo protrahatur . ſi ſordes ęque molles ſunt,eodem ſpecillo eximendæ ſunt . at ſi duræ ſunt : acetum,& cum eo nitri paululum conijciendum eſt. Cum'que emollitę ſunt,eodem modo elui aurem,purgari'que oportet . quòd ſi capitis grauitas manet : attondendum idem, & leniter,ſed diu perfricandum eſt,adiecto uel irino,uel laureo oleo ſic, ut utrilibet paululum aceti miſceatur , tũ diu ambulandum , leniter'que poſt unctionem aqua calida caput fouendũ : Cibis'que utendum ex imbecilliſſima & media materia,magis'que aſſumendæ dilutę potiones : nonnunquam gargarizandum eſt . Infundendum autem in aurem caſtoreum cum aceto, & laureo oleo, & ſucco radiculæ corticis, aut cucumeris agreſtis ſuccus adiectis contritis roſæ folijs,immaturæ quoque uuæ ſuccus cum roſa inſtillatus aduerſus ſorditatem ſatis proficit .

Ad ſonitum aurium intra ſe ipſas.

ALIVD uitij genus eſt : ubi aures intra ſeipſas ſonant , atque hoc quoque fit , ne externum ſonum accipiant : leuiſſimum eſt,ubi id ex grauedine eſt . peius : ubi ex morbis, capitis'ue lõgis doloribus incidit . Peſſimum : ubi magnis morbis uenientibus,maximeque comitiali : prouenit . Si ex grauedine eſt : purgare aurem oportet,& ſpiritum cõtinere, donec inde humor aliquis expumet : ſi ex morbo uel capitis dolore,quod ad exercitationem,frictionem,perfuſionem,gargarizationemq́ue pertinet,eadem facienda ſunt : cibis non utendum niſi extenuantibus : in aurem dandus radiculæ ſuccus cum roſa , uel cũ ſucco radicis ex cucumere agreſti,uel caſtoreum ex aceto & laureo oleo . ueratrum quoque cum aceto conteritur,deinde melle cocto excipitur,& inde collirium factum in aurem demittitur : ſi ſine his cœpit, ideoque nouo metu terret,in aurem dari debet caſtoreum cum aceto uel irino,uel laureo oleo , aut huic mixtum caſtoreum cum ſucco nucum amararum,aut myrrha & nitrum,cum roſa & aceto . Plus tamen in hoc quoque proficit uictus ratio : eademq́ue facienda ſunt : quæ ſupra comprehendi : cum maiore quoque diligentia , & præterea,donec his ſonus finiatur,à uino abſtinendum . quòd ſi ſimul & ſonus & inflãmatio,laureum oleũ conieciſſe abunde eſt,aut id quod ex amaris nucibus exprimitur : quibus quidã uel caſtoreũ,uel myrrham miſcent .

Ad ea , quæ in aurem inciderunt extrahenda .

SOLET etiam interdũ in aurẽ aliquid incidere,ut calculus,aliquod'ue animal. Si pulex intus eſt, compellendum eò lanæ paulum eſt,quo ipſe is ſubit,& ſimul extrahitur,ſi non eſt ſecutus,aliud'ue animal eſt,ſpecillũ lana inuolutum in reſinã quàm glutinoſiſſimam,maximeque terebinthinã demittendũ, idque in aurem conijciendum,ibi'que uertendũ eſt . Vtique.n.comprehendet & eximet: ſin aliquid exanime eſt:ſpecillo oriculario protrahendũ eſt,aut hamulo retuſo,paulũ recuruato, ſi iſta nihil ꝓficiunt,poteſt eodẽ modo reſina protrahi,ſternutamẽta quoque admota id cõmode elidunt,aut oriculario clyſtere aqua uehemẽter intus cõpulſa,tabula quoque collocatur media inhærẽs capitibus utrinque pẽdentibus, ſuper'que eã homo deligatur in id latus uerſus,cuius auris eo modo laborat ſic , ut extra tabulã emineat. Tum malleo caput tabulę,quod à pedibus eſt,feritur : atque ita cõcuſſa aure,id quod ineſt, excidit.

De narium morbis, & curationibus. Cap. VIII.

NARES uero intus exulceratas fouere oportet uapore aquæ calidę,id eſt ſpõgia expreſſa atque
admota : fit & ſubiecto uaſe oris anguſti, calida aqua repleto . Poſt id fomentum illinenda ulcera ſunt,
aut plumbi recremento,aut ceruſſa,aut argenti ſpumam cum quolibet horum aliquis conterit: eiq́ue,dũ
teritur inuicem uinum & oleum myrteum adijcit,donec mellis craſſitudinem fecerit . ſi autem ea ulcera
circa nares ſunt,pluresq́ue cruſtas,& odorem fœdum habent, quod genus Græci ὀζαίναν appellant : ſciri
quidem debet,uix ei malo poſſe ſuccurri . Nihilo minus tamen hæc tentari poſſunt,ut caput ad cutẽ ton
deatur,aſſidueq́ue uehementer perfricetur, multa calida aqua perfundatur,multa ei deambulatio ſit,ci-
bus modicus, neque acer,neque ualentiſſimus,tum in narem ipſam mel cum exiguo modo reſinę tere-
binthinę conijciatur ,quod ſpecillo quoque inuoluto lana fit,attrahaturq́ue ſpiritu is ſuccus , donec in
ore guſtus eius ſentiatur,ſub his enim cruſtę reſoluuntur,quę tum per ſternutamenta elidi debent, puris
ulceribus uapor aquæ calidæ ſubijciendus eſt , deinde adhibendum,aut lycium ex uino dilutũ,aut amur-
ca,aut omphacium,aut mentę,aut marrubij ſuccus,aut atramentum ſutorium,quod candens factum,dein
de contritum ſit,aut interior ſcyllæ pars contrita ſic,ut horum cuilibet mel adijciatur, cuius cæteris admo
dum exigua pars eſſe debet: in atramento ſutorio tanta,ut ea mixtura liquida fiat,cum ſcylla utique pars
maior,inuoluendumq́ue lana ſpecillum eſt , & in eo medicamento intinguendum,eoq́ue ulcera implẽda
ſunt:rurſusq́ue linamẽtum inuolutum,& oblongum eodem medicamento illinendũ , demittendumq́ue
in narem eſt,& ab inferiore parte leniter deligandum : idq́ue per hyemem & uer bis die, per æſtatem &
autumnum,ter die fieri debet,interdum uero etiam in naribus carũculæ quędam ſimiles muliebribus mã-
mis naſcuntur,hæq́ue imis partibus,quæ carnoſiſſimæ ſunt,inhærent . Has curare oportet medicamentis
adurentibus , ſub quibus ex toto conſumuntur . Polypus uero eſt carũcula modo alba, modo ſubrubra ,
quę narium oſſi inhęret,& modo ad labra pendens narem implet,modo retro per id foramen , quo ſpiri-
tus à naribus ad fauces deſcendit,adeo increſcit,uti poſt uuam conſpici poſſit, ſtrangulatq́ue hominẽ ma
xime auſtro aut euro flante ,fere'que mollis eſt,raro dura,ea'que magis ſpiritum impedit,& nares dilatat,
quę fere' καρκινώδες eſt : itaque attingi non debet . illud aliud genus fere' quidem ferro curatur , interdum
tamen inareſcit , ſi addita in narem per linamentum,aut penicillum ea compoſitio eſt,quæ habet minij
ſinopici,chalcitis,calcis,ſandaracę,ſingulorum.P. ✳ I.atramenti ſutorij·P. ✳ II.

De dentium dolore, & curationibus. Cap. IX.

IN dentium autem dolore,qui ipſe quoque maximis tormentis annumerari poteſt , uinum ex to
to circuncidendum eſt . cibo quoque primo abſtinendum,deinde eo modico,molliq́ue utendum,ne mã-
dentis dentes irritet , tum extrinſecus admouendus per ſpongiam uapor aquæ calidæ, imponendumq́ue
ceratum ex cyprino,aut irino factum,lanaq́ue id comprehendendũ,caputq́ue uelandum eſt . quod ſi gra
uior is dolor eſt : utiliter & aluus ducitur,& calida cataplaſmata ſuper maxillas inijciuntur,& ore humor
calidus cum medicamentis aliquibus continetur,ſæpiuſq́ue mutatur : cuius rei cauſa & quinque folij ra
dix in uino mixto coquitur,& hyoſcyami radix,uel in poſca,uel in uino mixto coquitur ſic , ut paulum
his ſalis adijciatur , & papaueris non nimium aridi cortices,& mãdragoræ radix eodem modo. ſed in his
tribus utique uitãdum eſt,ne quod hauſtum erit,deuoretur : ex populo quoque alba cortex radicis in
hunc uſum in uino mixto recte coquitur,& in aceto cornu ceruinum raſum,& nepeta cum teda pingui:
ac ficus item pinguis,uel in mulſo,uel in aceto,& melle : ex quibus cum ficus decocta eſt,is humor percol
latur . Specillum quoque lana inuolutum in calidum oleum demittitur,eoq́ue ipſo dens fouetur. quin-
etiam quędam quaſi cataplaſmata in dentem ipſum illinuntur : in quem uſum ex malo punico acido,at-
que arido malicorij pars interior cum pari portione,& gallæ & pinei corticis conteritur, miſceturq́ue his
minium, eaq́ue contrita aqua pluuiatili coguntur,aut panacis,papaueris lacrymæ,peucedani, uuæ tami-
niæ ſine ſeminibus pares portiones conteruntur , aut galbani partes tres , papaueris lacrymę pars quar-
ta . Quidquid dentibus admotum eſt,nihilo minus ſupra maxillam ceratum , quale ſupra poſui , eſſe de-
bet : lana obtectum , quidam etiam myrrhę , cardamomi , ſingulorum. P. ✳ I. croci , pyretri , ficorum
partes , ſingulorum . P. ✳ IIII. Sinapis. P. ✳ VIII. contrita linteolo illinunt , imponuntq́ue in hu-
mero partis eius , qua dens dolet : ſi is ſuperior eſt , à ſcapulis : ſi inferior , à pectore : idq́ue dolorem le-
uat : & cum leuauit , protinus ſubmouendum eſt : ſi uero exeſus eſt dens, feſtinare ad eximendum eum,
niſi res coegit , non eſt neceſſe : ſed cum omnibus fomentis , quæ ſupra poſita ſunt , adijciendæ quæ-
dam ualentiores compoſitiones ſunt , quæ dolorem leuant : quales hæ ſunt . habet autem papaueris la-
crymæ . P. ✳ I. piperis. P. ✳ II. pſoreos. P. ✳ X. quæ contrita galbano excipiuntur, idq́ue circunda-
tur : aut Menemachi maxime ad maxillares dentes : in qua ſunt croci . P. ✳ I. cardamomi , thuris , fu-
liginis : ficorum partes , pyretri , ſingulorum . P. ✳ IIII . ſinapis . P. ✳ VIII . Quidam autem
immiſcent pyretri , piperis , elaterij , ſingulorum . P. ✳ I . aluminis ſciſſilis : papaueris lacrymę , uuę
taminiæ , ſulphuris ignem non experti , bituminis , lauri baccarum , ſinapis , ſingulorum . P. ✳ II.
Quòd ſi dolor eximi eum cogit , & piperis ſemen cortice liberatum , & eodem modo bacca he-
deræ coniecta in id foramen , dentem ſindit , is'que forte ſtans excidet : & plani piſcis , quam paſti-

nacam noſtri, τρυγῶνα Græci uocant, aculeus torretur: deinde conteritur, reſinaque excipitur, quæ dentis circundata hunc ſoluit: & alumen ſciſſile in id foramen coniectum dentem citat: ſed id tamen inuolutum in lanula demitti commodius eſt, quia ſic dente ſeruato dolorem leuat. Hæc à medicis accepta ſunt: ſed agreſtium experimento cognitum eſt, cum dens dolet, herbam mentaſtrum cum ſuis radicibus uelli debere, & in peluem conijci, ſupraque aquam infundi, collocarique iuxta ſedentē hominem undique ueſte contectum: tum in peluem candentes ſilices demitti ſic, ut aqua tegantur, hominemque eum hiante ore uaporem excipere, ut ſupra dictum eſt undique incluſum. nam & ſudor plurimus ſequitur, & per os continens pituita defluit, idque ſæpe longiorem, ſæpe annuam ualetudinem bonam præſtat.

De tonſillis, & earum cura. Cap. X.

SI uero tonſillæ ſine exulceratione per inflammationē intumuerūt, caput uelandum eſt extrinſecus: is locus uapore calido fouendus. multa ambulatione utendum, caput in lecto ſublime habendum, gargarizadumque eſt ex reprimentibus. radix quoque ea, quā dulcem appellant, contuſa, & in paſſo, mulſo'ue decocta idem præſtat. leniterque quibuſdam medicamentis eas illini non alienum eſt: quæ hoc modo fiunt. ex malo punico dulci ſuccus exprimitur, & eius ſextarius in leni igne coquitur, donec ei mellis craſſitudo ſit: tum croci, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum. P. ⚹ II. per ſe conteruntur, paulatimque his adijciuntur uini lenis cyathi duo, mellis unus: deinde priori ſucco iſta miſcentur, & rurſus leniter incoquuntur: aut eiuſdem ſucci ſextarius eodem modo coquitur, atque eadem ratione trita ei adijciuntur: hæc nardi. P. ⚹ V. omphacij. P. ⚹ I. cinnamomi, myrrhæ, caſiæ, ſingulorum. P. ⚹ I. eadem autem hæc & auribus & naribus purulentis accommodata ſunt. Cibus quoque in hac ualetudine lenis eſſe debet ne exaſperet, quòd ſi tanta inflammatio eſt, ut ſpiritum impediat, in lecto conquieſcendum, à cibo abſtinendum, neque aſſumendum quidquam præter aquam calidam eſt: aluus quoque ducenda eſt, gargarizandum ex fico & mulſo: illinendum mel cum omphacio, intrinſecus admouendus, ſed aliquāto diutius uapor aquæ calidæ, donec ea ſuppurent, & per ſe aperiantur, ſi pure ſubſtante non rumpuntur hi tumores, incidendi ſunt, deinde ex mulſo calido gargarizandum ex fico, at ſi modicus quidē tumor & exulceratio eſt, furſurum cremori ad gargarizandum paulū mellis adijciendum eſt, illinendaque ulcera hoc medicamento. paſſi quàm dulciſſimi tres heminæ ad unam coquuntur, tum adijcitur thuris. P. ⚹ I. croci, myrrhæ, ſingulorum. P. ⚹ I. leniterque omnia rurſus ferueſcunt. ubi pura ulcera ſunt, eodem furſurum cremore, uel lacte gargarizādū eſt. atque hic quoque cibis lenibus opus eſt, quibus adijci dulce uinū poteſt.

De oris ulceribus, & curationibus, & quæ antheræ ſint. Cap. XI.

Vlcera autem oris, ſi cum inflammatione ſunt, & parum pura ac rubicunda ſunt, optime his medicamentis curantur, quæ ſupra poſita ex malis punicis fiunt, continenduſque ſæpe ore reprimens cremor, cui paulum mellis ſit adiectum, utendum ambulationibus, & non acri cibo. ſimulatque uero pura ulcera eſſe cœperunt, lenis humor, interdum etiam quàm optima aqua ore continenda eſt. prodeſtque aſſumptum pyrum mitium, pleniorque cibus, dum acribus uacet. inſpergique ulcera debent alumine ſciſſili, cui dimidio plus gallæ immaturæ ſit adiectum. ſi iam cruſtas habent, quales in aduſtis eſſe conſuerunt, adhibendæ ſunt hæ compoſitiones, quas Græci ἀνθηρὰς nominant. Iunci quadrati, myrrhæ ſandaracæ, ſingulorum. P. ⚹ IIII. aluminis pares portiones, aut croci, myrrhę, ſingulorum. P. ⚹ II. iridis, aluminis, ſciſſilis, ſandaracę, ſingulorum. P. ⚹ IIII. iunci quadrati. P. ⚹ VIII. aut gallę, myrrhę, ſingulorum. P. ⚹ II. aluminis, ſciſſilis. P. ⚹ II. roſę foliorum. P. ⚹ IIII. quidam autem croci. P. ⚹. aluminis, ſciſſilis, myrrhę, ſingulorum. P. ⚹ I. ſandaracę. P. ⚹ II. iunci quadrati. P. ⚹ IIII. miſcent. Priora arida inſperguntur, hoc cum melle illinitur, neque ulceribus tantum, ſed etiam tonſillis. Verum ea longe periculoſiſſima ulcera ſunt, quas ἄφθας Gręci appellant, ſed in pueris. hos enim ſępe conſumunt, in uiris & mulieribus idem periculum non eſt. Hęc ulcera à gingiuis incipiunt, deinde palatum, totumque os occupant, tum ad uuam, fauceſque deſcendunt. quibus obſeſſis non facile fit, ut puer conualeſcat. ac miſerius etiam eſt, ſi lactans adhuc infans eſt, quo minus imperari remedium aliquod poteſt, ſed in primis nutrix cogenda eſt exerceri ambulationibus, hisque operibus, quę ſuperiores partes mouent, mittenda in balneum, iubendaque ibi calida aqua mammas perfundere, tum alenda cibis lenibus, & his qui facile non corrumpuntur. Potiones, ſi febricitat puer, aquę, ſi ſine febre eſt, uini diluti. Ac ſi aluus nutrici ſubſtitit, ducenda eſt. Si pituita eius in os coit, uomere debet. Tum ipſa ulcera perungenda ſunt melle, cui rhus, quem ſyriacum uocāt, aut amarę nuces adiectę ſunt, uel mixtis inter ſe roſę folijs aridis, pineis nucleis, mētę colliculo, melle, uel eo medicamento, quod ex moris fit, quorum ſuccus eodem modo quo punici mali ad mellis craſſitudinem coquitur, eademque ratione ei crocum, myrrha, alumen, uinum, mel miſcetur, Neque quidquam dandum, ad quod humor euocari poſſit. Si uero iam firmior puer eſt, gargarizare debet his ferè, quæ ſupra comprehenſa ſunt. at ſi lenia medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda ſunt ea, quæ adurendo cruſtas ulceribus inducant, quale eſt ſciſſile, alumen, uel chalcitis, uel atramentum ſutorium: prodeſt etiam fames & abſtinentia, quanta maxime imperari poteſt. Cibus debet eſſe lenis. Ad purganda tamen ulcera interdum caſeus ex melle recte datur.

De gingiuarum ulceribus. Cap. XII.

Gingiuæ quoque ulcera non alijs medicamentis egent, quàm quæ prima parte ſuperioris capitis ex
poſita ſunt : ſed quæ in latere eius naſcuntur, diutiſſime durant . Videndumq́ue eſt, num contra dens ali
quis acutior ſit, qui ſaneſcere ſæpe ulcus eo loco non ſinit : ideóque limandus eſt . ſolent etiam interdum
iuxta dentes gingiuis tubercula quædam oriri dolentia, παροδοντίδας Græci appellant . hæc initio leniter
ſale contrito perfricare oportet , aut inter ſe mixtis ſale foſſili, combuſto cupreſſo, nepeta , deinde eluere
os cremore lenticulæ, & inter hæc hiare : donec pituitæ ſatis profluat . In maiore uero inflammatione ijſ
dem medicamentis utendum eſt : quæ ad ulcera oris ſupra poſita ſunt, & mollis linamenti paulum inuol
uendum aliqua compoſitione ex his, quas ἀνθηρὰς uocari dixi, demittendumq́ue id inter dentem , & gingi-
uam : quod ſi durior erit, & id prohibebit, extrinſecus admouendus erit ſpongiæ uapor calidus, imponen
dumq́ue ceratum. Si ſuppuratio ſe oſtendet : diutius eo uapore utendum erit, & continendum ore cali-
dum mulſum, in quo ficus decocta ſit. Itemq́ue ſubcrudum incidendum, ne ſi diutius ibi pus permanſerit:
os lædat . quôd ſi maior is tumor eſt, commodius totus exciditur , ſic, ut ex utraque parte dens liberetur.
Pure exempto, ſi leuis plaga eſt, ſatis eſt ore calidam aquam continere , & extrinſecus fouere eodem uapo
re : ſi maior eſt, lẽticulæ cremore : uti hiſdem medicamentis, quibus cætera ulcera oris curantur: alia quo-
que ulcera in gingiuis plerunque oriuntur : quibus eadem quæ in reliquo ore ſuccurrunt. maxime tamẽ
mandere liguſtrum oportet, ſuccumq́ue eum ore continere. Fit etiam interdum, ut ex gingiuæ ulcere, ſi-
ue παροδόντις fuit, ſiue non fuit, diutius pus feratur : quod aut dente corrupto, aut fracto uel aliter uitiato
oſſe, maximeq́ue id per fiſtulam uenire conſueuit . ubi incidit, locus aperiendus, dens eximendus, teſta oſ-
ſis, ſi qua exceſſit recidenda eſt : ſi quid uitioſi eſt , radendum . poſt quæ quid fieri debeat , ſupra in alio-
rum ulcerum curatione comprehenſum eſt : ſi uero à dentibus gingiuæ recedunt. eædem ἀνθηραὶ ſuccur-
runt . Vtile eſt etiam pira, aut mala non permatura mandere, & ore eum humorem continere. Idemq́ue
præſtare non acre acetum in ore retentum poteſt .

De uuæ morbo & curatione . Cap. XIIII.

V V AE uehemens inflammatio terrere quoque debet: itaque in hac & abſtinentia neceſſaria eſt,
& ſanguis recte mittitur : & ſi id aliqua res prohibet, aluus utiliter ducitur, caputq́ue ſuper hæc uelandũ ,
& ſublimius habendum eſt : tum aqua gargarizandum, in qua ſimul rubus, & lenticula decocta ſit . Illi-
nenda autem ipſa uua uel omphacio, uel galla, uel alumine ſciſſili ſic, ut cuilibet eorum mel adijciatur. Eſt
etiam medicamentum huic aptum, quod Andronium appellatur , cõſtat ex his : alumine ſciſſili : ſquama
æris rubri : atramento ſutorio, galla, myrrha, myſi : quę per ſe contrita, mixtaq́ue rurſus paulatim adiecto
uino auſtero teruntur, donec is mellis craſſitudo ſit . ubi horum aliquo illita uua eſt , chelidonię quoque
ſucco per cochlear illita uua maxime prodeſt . Ferè multa pituita decurrit , cumq́ue ea quieuit , ex uino
calido gargarizandum , quod ſi minor in ea inflammatio, laſer terere , eiq́ue adijcere frigidam aquam ſatis
eſt, eamq́ue aquam cochleario exceptam ipſi uuę ſubijcere, ac mediocriter eam tumentem aqua quoque
frigida eodem modo ſubiecta reprimit . Ex eadem autem aqua gargarizandum quoque eſt, quę uel cum
laſere, uel ſine eo hac curatione uuę ſubiecta eſt .

De cancro oris . Cap. XV.

S I quando autem ulcera oris cancer inuaſit, primum conſiderandum eſt, num malus corporis habi
tus ſit , eiq́ue occurrendum . deinde ipſa ulcera curanda. quòd ſi in ſumma parte id uitium eſt, ſatis profi-
cit ἀνθηρὰ humido ulceri arida inſperſa, ſicciore , cum exigua parte mellis illita , ſi paulo altius, chartę com
buſtę partes duę, auripigmenti pars unà, ſi penitus malum deſcendit : chartæ combuſtę partes tres , auri-
pigmenti, pars quarta , aut pares portiones ſalis fricti & iridis frictæ : aut item pares portiones chalcitidis,
calcis, auripigmenti . Neceſſarium autem eſt linamentum in roſa tingere : & ſuper adurentia medicamen
ta imponere, ne uicinum, & ſanum locum lædant, quidam etiam in acris aceti heminam frictum ſalem cõ-
ijciunt , donec tabeſcere deſinat : deinde id acetum coquunt , donec exſiccetur : eumq́ue ſalem contritũ
inſpergunt . quoties autem medicamentum inijcitur, & ante, & poſt : os diluendum eſt uel cremore len-
ticulæ, uel aqua : in qua aut eruum, aut oleæ, aut uerbenæ decoctę ſint ſic, ut cuilibet eorum paulum mel
lis miſceatur. acetum quoque ex ſcylla retentum ore, ſatis aduerſus hęc ulcera proficit : ex aceto cocto ſa-
li , ſicut ſupra demonſtratum eſt , rurſus mixtum acetum : ſed & diu continere utrunlibet , & id bis, aut
ter die facere, prout uehemens malum eſt, neceſſarium eſt . quòd ſi puer eſt , cui id incidit , ſpecillum lana
inuolutum in medicamentum demittendum eſt, & ſuper ulcus tenendum, ne per imprudentiam adurẽ-
tia deuoret . Et ſi dolor in gingiuis eſt, mouenturq́ue aliqui dentes, refici eos oportet: nam curationes ue
hementer impediunt. ſi nihil medicamenta proficient, ulcera erunt adurenda : quod tamen in labris ideo
non eſt neceſſarium , quoniam excidere commodius eſt. & id quidem ęque aduſtum, atque exciſum ſine
ea curatione, quę corpori manu adhibetur, impleri non poteſt . Gingiuarum uero oſſa, quę hebetia ſunt ,
in perpetuum uſtione nudantur . neque enim poſtea caro increſcit . Imponenda tamen aduſtis lenticula

eſt ,

eſt,donec ſanitatem,qualis eſſe poteſt,recipiant.

De parotibus,quæ ſub auribus oriuntur. Cap. XVI.

HAEC in capite ferè medicamentis egent. Sub ipſis uero auribus oriri παρωτίδες ſolent, modo in ſecunda ualetudine ibi inflammatione orta,modo poſt longas febres,illuc impetu morbi conuerſo. Id abſceſſus genus eſt: itaque nullam nouam curationem deſiderat: animaduerſionem tantummodo hanc habet neceſſariam: quia ſi ſine morbo id intumuit,primum reprimentium experimentum eſt, ſi ex aduerſa ualetudine,illud inimicum eſt, maturarique & quàm primum aperiri commodius eſt.

De umbilici prominentis curatione. Cap. XVII.

AD umbilicos uero prominentes, ne manu, ferroque utendum ſit: ante tentandum eſt,ut abſtineat: aluus his ducatur, imponatur ſuper umbilicum id,quod ex his conſtat. Cicutæ,& fuliginis, ſingulorum. P. ✱ I. ceruſſæ elotæ. P. ✱ IIII. plumbi eloti. P. ✱ VIII. ouis duobus, quibus etiam ſolani ſuccus adijcitur. Hoc dilutius impoſitum eſſe oportet, & interim conquieſcere hominem, cibo modico uti ſic, ut uitentur omnia inflantia.

De obſcenarum partium uitijs,& curationibus. Cap. XVIII.

Proxima ſunt ea, quæ ad partes obſcenas pertinent, quarum apud græcos uocabula & tolerabilius ſe habent, & accepta iam uſu ſunt cum omni ferè medicorum uolumine atque ſermone iactentur, apud nos fœdiora uerba ne conſuetudine quidem aliqua uerecundius loquentium accommodata ſunt. ut difficilis hæc explanatio ſit,ſimul & pudorem & artis præcepta ſeruantibus. neque tamen ea res à ſcribendo deterrere me debuit. Primum ut omnia, quæ ſalutaria accepi,comprehenderem, dein quia in uulgus eorum curatio etiam præcipue cognoſcenda eſt,quæ inuitiſſimus quiſque alteri oſtendit.

De colis morbis, & curationibus.

Igitur ſi ex inflammatione coles intumuit, reducique ſumma cutis,aut rurſus induci non poteſt, multa calida aqua fouendus locus eſt. Vbi uero glans contecta eſt, oriculario quoque clyſtere inter eam cutemque aqua calida inſerenda eſt. Si mollita ſic & extenuata cutis ducenti paruit, expeditior reliqua curatio eſt, ſi tumor uicit, imponenda eſt uel lenticula, uel marrubium, uel oleæ folia ex uino cocta ſic, ut cuilibet eorum,dum teritur,mellis paulum adijciatur,ſurſumque coles ad uentrem deligādus eſt. quod in omni curatione eius neceſſarium eſt, iſque homo continere ſe debet, & abſtinere à cibo, & potione aquæ tantum. ſiti uindicari. à poſtero die rurſus adhibendum hiſdem rationibus aquæ fomentum eſt, & cum ui quoque experiundum,an cutis ſequatur,eaque ſi non parebit, leniter ſumma ſcalpello concidenda erit,nam cum ſanies profluxerit,extenuabitur his locus,& facilius cutis ducetur. Siue autem hoc modo uicta erit, ſiue nunquam repugnauerit, ulcera uel in cutis ulteriore parte, uel in glande,ultra'ue eam in cole reperientur,quæ neceſſe eſt, aut pura ſicca'ue ſint,aut humida & purulenta. ſi ſicca ſunt, primum aqua calida fouenda ſunt,deinde imponendum lycium ex uino eſt,aut amurca cocta cum eodem,aut cum roſa butyrum, ſi leuis is humor eſt, uino eluenda ſunt, tum butyri & roſæ mollis paulum, & reſinæ terebinthinæ pars quarta adijcienda eſt,eoque utendum,aut ſi pus ex his profluit,ante omnia elui mulſo calido debet. tum imponi piperis. P. ✱ I. myrrhæ. P. ✱ II. croci,myſi cocti ſingulorum. P. ✱ II. quæ ex uino auſtero coquuntur, donec mellis craſſitudinem habeant. Eadem autem compoſitio tonſillis, uuæ madentiori,nariumque ulceribus accommodata eſt. Aliud ad eam,piperis. P. ✱ I. myrrhæ. P. ✱ I. croci. P. ✱ II. myſi cocti. P. ✱ I. æris combuſti. P. ✱ II. quæ primū ex uino auſtero conteruntur,deinde ubi inaruerunt: iterum teruntur ex paſſi tribus cyathis,& incoquuntur, donec uiſci craſſitudinem habeant. Aerugo quoque cum cocto melle,& ea quæ ad oris ulcera ſupra comprehenſa ſunt, curant: aut Eraſiſtrati compoſitio,aut Cratonis recte ſuper purulenta naturalia imponitur. folia quoque oleæ ex nouem cyathis uini coquuntur. his adijcitur aluminis ſciſſilis. P. ✱ IIII. lycij. P. ✱ VIII. mellis ſeſquicyathus, ac ſi plus puris eſt, id medicamentum ex melle, ſi minus,ex uino diluitur. Illud perpetuum eſt, poſt curationem,dum inflammatio manet,quale ſupra poſitum eſt, cataplaſma ſupra dare, & quotidie ulcera eadē ratione curare, quod ſi pus & multum & cum malo odore cœpit profluere,elui cremore lenticulæ debet ſic,ut ei mellis paulum adijciatur,aut oleæ,aut lentiſci folia, uel marrubium decoquendum eſt. eoque humore eodem modo cum melle utendum,imponendaque eadem,aut etiam omphacium cum melle, aut id quod ex ærugine & melle ad aures fit,aut compoſitio Andronis,aut ἀνθηρὰ ſic, ut ei paulum mellis adijciatur. quidam ulcera omnia, de quibus adhuc dictum eſt, lycio ex uino curant. Si uero ulcus latius atque altius ſerpit,eodem modo elui debet, imponi uero,aut ærugo,aut omphaciū cum melle,aut Andronis cōpoſitio,aut marrubij,myrrhæ,aut croci aluminis ſciſſilis cocti, roſæ foliorū aridorū,gallæ ſingulorum. P. ✱ I. minij ſinopici. P. ✱ II. quæ per ſe ſingula primū teruntur,deinde iūcta iterum melle adiecto,donec liquidi cerati craſſitudinem habeant: tum in æneo uaſe leniter coquuntur,ne ſuperfluant, cū iam guttæ

indureſcunt,uas ab igne remouetur, idque medicamentum, pro ut opus eſt,aut ex melle, aut ex uino liquatur. Idem autem per ſe etiam ad fiſtulas utile eſt. Solet etiam interdum ad neruos ulcus deſcendere: profluitque pituita multa, ſanies tenuis malique odoris,non cocta,aut aquæ ſimilis,in qua caro recẽs lota eſt. doloresque is locus,& punctiones habet: id genus quamuis inter purulenta eſt, tamen lenibus medicamentis,curandum eſt: quale eſt emplaſtrum tetrapharmacum ex roſa liquatum ſic, ut thuris quoque paulum ei miſceatur: aut id quod ex butyro,roſa,reſina,melle fit. ſupra uero à me poſitum eſt. pręcipueque id ulcus multa calida aqua fouendum eſt, uelandumque,neque frigori committendum. Interdum autem per ipſa ulcera coles ſub cute exeſus ſic, ut glans excidat. ſub quo caſu cutis ipſa circuncidenda eſt. perpetuumque eſt, quoties glans, aut ex cole aliquid, uel excidit, uel abſcinditur: hanc non eſſe ſeruandam,ne conſidat,ulcerique agglutinetur, ac neque reduci poſſit poſtea, & fortaſſe fiſtulam quoque urinæ cludat. Tubercula etiam,quæ φύματα Græci uocant circa glandem oriuntur, quæ uel medicamentis,uel ferro aduruntur,& cũ cruſtæ exciderunt,ſquama æris inſpergitur,ne quid ibi rurſus increſcat.

De cancri, qui in cole naſcitur,curatione.

HAEC citra cancrum ſunt, qui cum in reliquis partibus, tum in his quoque uel præcipue ulcera infeſtat. incipit à nigritie, quæ ſi cutem occupauit: protinus ſpecillum ſubijciendum, eaque incidenda eſt: deinde oræ uulſella prehendendæ: tum quidquid corruptum eſt: excidendũ ſic, ut ex integro quoque paulum demat,idque adurendum. quoties quid uſtum eſt, id quoque ſequitur, ut imponenda lenticula ſit: deinde ubi cruſtæ exciderũt,ulcera ſic,ut alia curentur. at ſi cancer ipſum colem occupauit: inſpargenda aliqua ſunt ex adurentibus,maximeque id quod ex calce, chalcitide, auripigmento componitur. ſi medicamenta uincuntur, hic quoque ſcalpello quidquid corruptum eſt ſic, ut aliquid etiam integri trahat,præcidi debet.illud quoque æque perpetuũ eſt,exciſo cancro uulnus eſſe adurendũ,ſed ſiue ex medicamentis,ſiue ex ferro cruſtæ occaluerũt,magnum periculũ eſt, ne his decidentibus ex cole profuſio ſanguinis inſequatur: ergo longa quiete & immobili pene corpore opus eſt,donec ex ipſo cruſtæ purę leniter reſoluantur. at ſi uel uolens aliquis,uel imprudens,dum ingreditur immature,cruſtas diduxit, & fluit ſanguis,frigida aqua adhibenda eſt. ſi hæc parum ualet,decurrendum eſt ad medicamenta, quæ ſanguinem ſupprimunt. ſi ne hæc quidem ſuccurũt,aduri diligenter & timide debet,neque ullo poſtea motu dandus idem periculo locus eſt.

De phagedænæ in cole naſcentis curatione.

Nonnunquam etiam id genus ibi cancri,quod φαγέδαινα à Græcis nominantur, oriri ſolet,in quo minime differendum: ſed protinus ijſdem medicamentis occurrendum eſt, & ſi parum ualent: ferro adurendum. quædam etiam nigrities eſt, quæ non ſentitur & ſerpit, ac,ſi ſuſtinuimus uſque ad ueſicam tendit: neque ſuccurri poſtea poteſt. ſi id in ſumma glande circa fiſtulam urinæ eſt,prius in ea tenue ſpecillum demittendum eſt,ne claudatur: deinde id ferro adurendum: ſi uero alte penetrauit, quidquid occupatum eſt,præcidendum eſt. cæterum eadem,quæ in alijs cancris,facienda ſunt.

De carbunculo,qui in cole naſcitur.

Occaleſcit etiam in cole interdum aliquid: idque omne pene ſenſu caret: quod ipſum quoque excidi debet. Carbunculus autẽ ibi natus, ut primum apparet,oriculario clyſtere eluendus eſt: deinde ipſe quoque medicamentis urendus,maximeque chalcitide cum melle,aut ærugine cum cocto melle, aut ouillo ſtercore & contrito cum eodem melle: ubi is excidit, liquidis medicamentis utendum eſt, quæ ad ora ulceribus componuntur.

De teſticulorum morbis,& eorum curatione.

IN teſticulis uero ſi qua inflammatio ſine ictu orta eſt: ſanguis ex talo mittendus eſt: à cibo abſtinendum: imponendum ex faba farina ex mulſo cocta cum cumino contrito ex melle cocto,aut contritũ cuminum cum cerato ex roſa facto: aut lini ſemen frictum,contritum, & in mulſo coctum, aut tritici farina ex mulſo cocta cum cupreſſo,aut lilij radix contrita,aut ſi ijdem induruerunt,imponi debet lini uel fœni græci ſemen ex mulſo coctum,aut ex cyprino ceratum, aut ſimilia ex uino contrita, cui paulum croci ſit adiectum. ſi uetuſtior iam durities eſt, maxime proficit cucumeris agreſtis radix ex mulſo cocta, dein contrita. ſi ex ictu tument,ſanguinem mitti neceſſarium eſt,magiſque,ſi etiam liuent.Imponendum uero utrunlibet ex his,quæ cum cumino componuntur,ſupraque propoſita ſunt: aut ea compoſitio, quæ habet nitri cocti.P. ✳ I.reſinæ pineæ, gummi, ſingulorum.P. ✳ II.uuæ taminiæ ſine ſeminibus.P. ✳ IIII.mellis quantum ſatis ſit ad ea cogenda. quòd ſi ex ictu teſticulis aliquid deſit, fere pus quoque increſcit,neque aliter ſuccurri poteſt,quàm ſi inciſo ſcroto & pus emiſſum,& ipſe teſticulus exciſus eſt.

De rhagadijs,& Condylomate, & hæmorrhoidibus, alijſq; ani morbis.
& curationibus eorum,& primo de rhagadijs.

ANVS quoque multa,tædijſque plena mala recipit, nec in ſe multum abhorrentes curationes habet,at primum in eo ſæpe & quidem pluribus locis cutis exciditur. ῥαγάδια Græci uocant,id ſi recens eſt, quieſcere homo debet & in aqua calida deſidere. Columbina quoque oua coquenda ſunt, & ubi indu-

ruerunt, purganda : deinde alterum iacere in aqua bene calida debet, altero calido foueri locus ſic, ut inucem utroque aliquis utatur. Tum tetrapharmacum, aut ῥυπῶδες roſa diluendum eſt, aut hyſſopum recens miſcendum cum cerato liquido ex roſa facto : aut eidem cerato liquido plumbum elotum adijciendum : aut reſinæ terebinthinæ myrrha, aut ſpumæ argenti uetus oleum, & quolibet ex his id perungendum. ſi quidquid læſum eſt, extra eſt, neque intus reconditum, eodem medicamento tinctum linamentum ſuper dandum eſt, & quidquid ante adhibuimus cerato contegendum. In hoc autem caſu neque acribus cibis utendum, neque aſperis, nec aluum comprimentibus, ne aridum quidem quidquam ſatis utile eſt, niſi admodum paulum, liquida, lenia, pinguia, glutinoſa meliora ſunt, uino leui uti nihil prohibet.

De condylomate.

Condyloma autem eſt tuberculum, quod ex quadam inflammatione naſci ſolet, id ubi ortum eſt, quod ad quietem, cibos, potioneſque pertinet, eadem ſeruari debent, quæ proxime ſcripta ſunt ijſdem etiã ouis recte tuberculũ id fouetur. ſed deſidere ante homo in aqua debet, in qua uerbenæ decoctæ ſunt : ex reprimentibus, tum recte imponitur, & lenticula cum exigua mellis parte, & ſertula campana ex uino cocta, & rubi folia contrita cum cerato ex roſa facto, & cum eodem cerato contritum, uel cotoneum malum, uel malicorij ex uino cocti pars interior, & chalcitis cocta, atque contrita, deinde hyſſopo, ac roſa excepta: & ex ea compoſitione, q̃ habet, thuris. P. ✱ I. aluminis ſciſſilis. P. ✱ II. ceruſſæ. P. ✱ III. ſpumę argenti. P. ✱ V. quibus dum teruntur : inuicem roſa & uinum inſtillatur. uinculum autem ei loco linteolum, aut panniculus quadratus eſt : qui ad duo capita duas anſas, ab altera uero parte totidem faſcias habet, cumque ſubiectus eſt anſis ad uentrem datis à poſteriore parte in eas adductæ faſciæ conijciantur, atque ubi artatæ ſunt : dexteriori ſiniſtra, ſiniſteriori dextra procedit, circundatæque circa aluum inter ſe nouiſſime nodo deligantur. ſed ſi uetus condyloma iam induruit, neque ſub his curationibus deſidit, aduri medicamento poteſt, quod ex his conſtat : æruginis. P. ✱ II. myrrhæ. P. ✱ IIII. gummi. P. ✱ VIII. thuris. P. ✱ XII. ſtibis : papaueris lacrymę, acaciæ, ſingulorũ. P. ✱ XVI. quo medicamento quidam etiam ulcera, de quibus proxime dixi : renouant. ſi hoc parum in condylomate proficit : adhiberi poſſunt etiã uehementius adurentia. ubi conſumptus eſt tumor : ad medicamenta lenia tranſeundũ eſt.

De hæmorrhoidibus.

Tertium autem uitium eſt, ora uenarum tanquam ex capitulis quibuſdam ſurgentia: quæ ſæpe ſanguinem fundunt, αἱμοῤῥοΐδας Græci uocant. Idque etiam in ore uuluæ fœminarum incidere conſueuit. atque in quibuſdam parum tuto ſupprimitur, qui ſanguinis profluuio imbecilliores nõ fiunt. habet enim purgationem hanc non morbum : ideoque curati quidam cum ſanguinis exitum non haberent : inclinata in præcordia ac uiſcera materia ſubitis, & grauiſſimis morbis correpti ſunt. ſi cui uero id nocet, is deſidere in aqua ex uerbenis debet : imponere maxime malicorium cum aridis roſæ folijs contritum : aut ex his aliqua, quę ſanguinem ſuppriment. Solet autem oriri inflammatio, maxime ubi dura aluus eum locũ læſit. tum in aqua dulci deſidendum eſt, & id fouendum ouis : imponendi uitelli cum roſę folijs ex paſſo ſubacto : idque ſi intus eſt, digito illinendum, ſi extra ſuper illitum panniculum imponendum eſt. ea quoque medicamenta, quę recentibus ſciſſuris poſita ſunt, hic idonea ſunt. Cibis uero in hoc caſu hiſdẽ, quibus in prioribus utendum eſt : ſi iſta parum iuuant, ſolent impoſita medicamenta adurentia, ea capitula abſumere. ac ſi iam uetuſtiora ſunt, ſub auctore Dionyſio inſpargenda ſandaraca eſt, deinde imponendũ, quod ex his conſtat: ſquamę ęris, auripigmenti : ſingulorũ. P. ✱ V. ſaxi calcis. P. ✱ VIII. poſtero die acu compungendum. aduſtis capitulis fit cicatrix : quę ſanguinem fundi prohibet. ſed quoties is ſuppreſſus eſt, ne quid periculi afferat, multa exercitatione digerenda materia eſt. pretereaque & uiris & fœminis, quibus menſtrua non proueniunt, interdum ex brachio ſanguis mittendus eſt.

Si anus, uel os uuluæ procedit, qua curatione utendnm ſit.

AT ſi anus ipſe uel os uuluę procedit, (nam id quoque interdum fit) conſiderari debet purum ne id ſit, quod prouolutũ eſt, an humore muccoſo circundatum. ſi purum eſt, in aqua deſidere homo debet, aut ſalſa, aut cum uerbenis uel malicorio incocta, ſi humidũ, uino auſtero ſubluendum eſt, illinendumque fece uini combuſta. ubi utrolibet modo curatum eſt, intus reponendum eſt, imponendaque plãtago contrita, uel folia ſalicis in aceto cocta, tum linteolũ & ſuper lana æque deliganda cruribus inter ſe deuinctis.

De ulcere fungo ſimili in ano.

FVNGO quoque ſimile ulcus in eadem ſede naſci ſolet. id ſi hyems eſt, egelida, ſi aliud tempus, frigida aqua fouendum eſt. deinde ſquama ęris inſpergenda, ſupraque ceratum ex myrteo factum. cui paulum ſquamę, fuliginis, calcis, ſit adiectum : ſi hac ratione non tollitur, uel medicamentis uehementioribus, uel ferro adurendum eſt.

De digitorum ulceribus. Cap. XIX.

Digitorum autem uetera ulcera commodiſſime curantur, aut lycio, aut myrrha cocta, cum utrilibet uinum adiectum eſt. in hiſdem recedere ab unge caruncula cũ magno dolore conſueuit. πτερύγιον Gręc

ci appellant. oportet alumen melinum rotundum in aqua liquare, donec mellis craſſitudinem habeat: tum quantum eius aridi fuit, tantundem mellis infundere,& radiculam miſcere, donec ſimilis croco colore fiat, eoq́ue illinere. quidam ad eundem uſum decoquere ſimul maluam ſolent, cum paria pondera aluminis aridi & mellis miſcuerint. ſi hac ratione ea non exciderunt: excidenda ſunt: deinde digiti fouendi aqua ex uerbenis,imponendumq́ue ſuper medicamentum ita factum. chalcitis,malicorum, ſquama æris excipiuntur fico pigui leniter cocto ex melle.aut chartæ combuſtæ, auripigmenti,ſulphuris ignē non experti par modus cerato miſcetur ex myrteo facto. aut æruginis roſæ.P.⚹I.ſquamæ.P.⚹II. mellis cyatho cogũtur. aut pares portiones miſcentur. ſaxi calcis,chalcitidis,auripigmenti. quidquid horum impoſitum eſt,tegendum linteolo aqua madefacto eſt: tertio die digitus reſoluendus eſt. ſiquid aridi eſt,iterum excidendum, ſimilisq́ue adhibenda curatio. etſi non uincitur, purgandus ſcalpello, tenuibusq́ue ferramentis adurendus eſt: & ſicut reliqua uſta curandus eſt. at ubi ſcabri ungues ſunt, circum aperiri debent: qua corpus contingunt. tunc ſuper eos ex hac compoſitione æque imponi ſandaracæ, ſulphuris, ſingulorum.P.⚹II.nitri.auripigmenti, ſingulorum.P.⚹IIII.reſinæ liquidæ.P.⚹VIII. tertioq́ue id die reſoluendum eſt. ſub quo medicamento uitioſi ungues cadunt,& in eorum locum meliores renaſcuntur.

LIBER SEPTIMVS.

De chirurgica, & qui in ea claruerint, & qualis eſſe chirurgicus debeat, & quid in hoc libro deſcribatur.

TERTIAM eſſe medicinæ partem: quæ manu curet & uulgo notum,& à me propoſitum eſt. ea non quidem medicamenta atque uictus rationem omittit, ſed manu tamen plurimum præſtat. eſtq́ue eius effectus inter omnes medicinæ partes euidentiſſimus. ſiquidem in morbis cum multum fortuna cõferat,eademq́ue ſæpe ſalutaria, ſæpe uana ſint, poteſt dubitari ſecunda ualetudo medicinæ, an corporis beneficio contigerit: in his quoque,in quibus medicamentis maxime utimur, quamuis profectus euidentior eſt, tamen ſanitatem & per hæc fruſtra quæri, & ſine his reddi ſæpe manifeſtum eſt. ſicut in oculis quoque deprehendi poteſt: qui â medicis diu uexati ſine his interdum ſaneſcunt. at in ea parte, quæ manu curat,euidens eſt omnem profectum,ut aliquid ab alijs adiuuetur,hinc tamen plurimum trahere. Hęc autem pars,cum ſit uetuſtiſſima, magis tamē ab illo parente omnis medicinæ Hippocrate,quàm à prioribus exculta eſt, deinde poſteaquā diducta ab alijs habere profeſſores ſuos cœpit. in ęgypto quoque increuit Philoxeno maxime auctore, qui pluribus uoluminibus hanc partem diligentiſſime comprehendit. Gorgias quoque, & Soſtratus,& Hieron,& Apollonij duo, & Hammonius alexandrinus: multiq́ue alij celebres uiri, ſinguli quędam reperierunt. ac Romę quoque non mediocres profeſſores, maximeq́ue nuper Tryphon pater,& Euelpiſtus, & ut ex ſcriptis eius intelligi poteſt, horum eruditiſſimus Meges quibuſdam in melius mutatis aliquantum ei diſciplinę adiecerunt. Eſſe autem chirurgus debet adoleſcens, aut certe adoleſcentię propior, manu ſtrenua,ſtabili,nec unquam intremeſcente,eaq́ue non minus ſiniſtra,quàm dextra promptus, acie oculorũ acri,claraq́ue,animo intrepidus,immiſericors ſic,ut ſanari uelit eũ quem accipit, non ut clamore eius motus,uel magis quâm res deſiderat: properet, uel minus quàm neceſſe eſt,ſecet, ſed perinde faciat omnia,ac ſi nullus ex uagitibus alterius affectus oriatur. Poteſt autem requiri: quid huic parti proprie uendicandũ ſit: quia uulnerũ quoque,ulcerumq́ue multorũ curationes,quas alibi executus ſum, chirurgi ſibi uendicant. ego eũdem quidem hominem poſſe omnia iſta pręſtare cõcipio. atque ubi ſe diuiſerunt,eum laudo, qui quàm plurimum percipit. Ipſe autem huic parti,ea reliqui: in quibus uulnus facit medicus: non accipit,& in quibus uulneribus,ulceribus'ue plus perfici manu,quàm medicamento credo. tum quidquid ad oſſa pertinet, quæ deinceps exequi aggrediar, dilatisq́ue in aliud uolumen oſſibus, in hoc cætera explicabo,præpoſitisq́ue his,quæ in qualibet parte corporis fiũt,ad ea quæ proprias ſedes habent, tranſibo.

De luxatis. Cap. I.

Luxata igitur in quacunque parte corporis ſunt, quàm primum ſic curari debent, ut qua dolor eſt, ea' ſcalpello cutis crebro incidatur, detergaturq́ue eodem aduerſo profluens ſanguis. quod ſi paulo tardius ſubuenitur, iamq́ue etiam rubor eſt, qua rubet corpus, ſi tumor quoque acceſſit, quacuuque is eſt,id optimum auxilium eſt. tũ ſuper danda reprimentia ſunt,maximeq́ue lana ſuccida ex aceto,& oleo. quòd ſi leuior is caſus eſt. poſſunt etiam ſine ſcalpello impoſita eadem mederi. Et ſi nihil aliud eſt, cinis quoque maxime ex ſarmentis. ſi is non eſt: qualibet alius ex aceto uel etiam ex aqua coactus.

De his,quæ per ſe intumeſcunt,quomodo excidenda, & curanda ſunt. Cap. II.

VERVM hoc quidem promptum eſt. in his autem negotium maius eſt,quæ per ſe uitio intus

orto

orto intumeſcunt, & ad ſuppurationem ſpectant. ea omnia genera abſceſſum eſſe aliàs propoſui, medicamentaque eis idonea executus ſum. nunc ſupereſt ut dicam in hiſdem, quæ manu fieri debeant. ergo priuſquam indureſcant: cutem incidere,& cucurbitulam accommodare oportet: quæ quidquid illuc malæ,corruptæque materiæ coijt, extrahat, idque iterum,tertioque recte fit, donec omne indicium inflammationis excidat. neque tamen fas non eſt nihil cucurbitula agere. interdum enim ſed raro quidquid abſcedit,uelamento ſuo includitur. id antiqui tunicam nominabant. Meges,quia tunica omnis neruoſa eſt, dicit non naſci ſub eo uitio neruum, quo caro conſumeretur, ſed ſubiecto iam uetuſtiore pure callum circundari. quod ad curationis rationem nullo loco pertinet,quia quidquid dixi,ſi tunica eſt,idem,ſi callus eſt, fieri debet. neque ulla res prohibet,etiam ſi callus eſt, tamen quia cingit,tunicam nominari. tum pure quoque maturior hæc interdum eſſe conſueuit. ideoque quod ſub ea eſt, extrahi per cucurbitulam non poteſt. ſed facile id intelligitur, ubi nihil admota illa mutauit. ergo ſiue id incidit, ſiue iam durities eſt, in hac auxilij. nihil eſt. & ut aliàs ſcripſi uel auertenda concurrens eo' materia,uel digerenda, uel ad maturitutem perducenda eſt. ſi priora contigerunt,nihil præter ea neceſſarium eſt ſi pus maturuit,in alis quidem, & in inguinibus raro ſecandum eſt. item ubicunque mediocris abſceſſus eſt. item quoties in ſumma cute,uel etiam carne uitium eſt, niſi feſtinare curantis imbecillitas cogit. ſatisque eſt cataplaſmata efficere, ut per ſe pus aperiatur: nam fere' ſine cicatrice poteſt eſſe is locus, qui expertus ferrum non eſt,ſi autem altius malum eſt,conſiderari debet, neruoſus ne is locus ſit, an non ſit. nam ſi ſine neruis eſt, candenti ferramento aperiri debet. cuius hæc gratia eſt, quod exigua plaga diutius ad pus euocandũ patet, paruaque poſtea cicatrix fit. at ſi nerui iuxta ſunt, ignis alienum eſt,ne uel diſtendantur hi,uel membrum debilitent. neceſſaria uero opera ſcalpelli eſt. ſed cætera etiam ſubcruda aperiri poſſunt. inter neruos uero ultima expectanda maturitas eſt, quæ cutem extenuet, eique pus iungat, quo propius reperiatur. itemque alia rectam plagam deſiderant in carne, quia fere' uehementer cutem extenuat. tota ea ſuper pus excidenda eſt. Semper autẽ,ubi ſcalpellus admouetur,id agendũ eſt,ut quàm minimæ,& quâm pauciſſimæ plagæ ſint. cum eo tamen,ut neceſſitati ſuccurramus,& in modo & in numero. nam maiores ſinus latius,interdum etiam duabus aut pluribus lineis incidendi ſunt. dandaque opera,ut imus ſinus exitum habeat,ne quis humor intus ſubſidat,qui proxima & adhuc ſana rodendo ſinuet. eſt etiam in rerum natura,ut cutis latius excidenda ſit: nam ubi poſt longos morbos totus corporis habitus uitiatus eſt, lateque ſe ſinus diffudit,& in eo pars cutis pallet, ſcire licet eam iam emortuam eſſe, & inutilem futuram. ideoque excidere commodius eſt. maxime ſi circa articulos maiores id euenit,cubantemque ægrũ fluens aluus exhaurit, neque per alimenta quidquam corpori accedit. ſed excidi ita debet, ut plaga ad ſimilitudinem myrtei folij fiat,quo facilius ſaneſcat. idque perpetuũ eſt. ubicũque medicus ex quacunque cauſa cutem excidit,pure effuſo in alis,uel inguinibus, linamento opus non eſt. ſpongia ex uino imponẽda eſt. in cæteris partibus ſi æque ea linamenta ſuperuacua ſunt, purgationis cauſa paulũ mellis infundendũ,dein glutinantia ſuper danda. ſi illa neceſſaria ſunt,ſuper ea quoque ſimiliter dari ſpongia eodem modo ex uino expreſſa debet quando autem linamentis opus ſit,quando non ſit,aliàs dictũ eſt. cætera eadẽ inciſa ſuppuratione facienda ſunt. quæ ubi per medicamenta rupta eſt,facienda eſſe propoſui.

De bonis, malis'ue ſignis exulceratorum. Cap. III.

Protinus autem quantum curatio efficiat, quantumque aut ſperari, aut timeri debeat: ex quibuſdam ſignis intelligi poteſt: fereque hiſdem,quæ in uulneribus expoſita ſunt: nam bona ſigna ſunt,ſomnum capere: facile ſpirare: ſiti non confici: cibum non faſtidire, ſi febricula fuit, ea uacare: itemque habere pus album,leue,non fœdi odoris. Mala ſunt,uigilia,ſpiritus grauitas: ſitis: cibi faſtidium: febris: pus nigrum, aut feculentum & fœdi odoris. Item procedente curatione eruptio ſanguinis, aut ſi antequam ſinus carne impleatur, oræ carnoſæ fiunt. illa quoque ipſa carne hebete nec firma: deficere tamen animam uel ipſa curatione uel poſtea, peſſimum omnium eſt. quin etiam morbus ipſe ſiue ſubito ſolutus eſt, dein ſuppuratio exorta eſt, ſiue effuſo pure permanet,non iniuſte terret. Eſtque inter cauſas timoris, ſi ſenſus in uulnere rodentium non eſt. ſed ut hæc ipſa fortuna huc illuc'ue diſcernit,ſic medici partiũ eſt,eniti ad reperiendam ſanitatem. ergo quoties ulcus reſiluerit, eluere id, ſi reprimendus humor uidebitur, uino ex aqua pluuiatili mixto, uel aqua in qua lenticula cocta ſit,debebit. ſi purgandum erit, mulſo, rurſusque imponere eadem. ubi iam repreſſus uidebitur humor ulcusque purum erit, produci carnem conueniet,& foueri uulnus pari portione uini ac mellis,ſuperque imponi ſpongia ex uino & roſa tincta. per quæ cum caro producatur, plus tamen, ut aliàs quoque dixi, uictus ratio eo' confert. id eſt ſolutis iam febribus,& cibi cupiditate reddita,balneũ rarũ. quotidiana, ſed lenis geſtatio, cibi, potioneſque corpori reficiendo. apte'que omnia,quæ per medicamenta ſuppuratione quoque rupta ſequuntur,ſed quia magno malo uix ſine ferro mederi licet,in hunc locum reſeruata ſunt.

De fiſtulis. Cap. IIII.

Aduerſus fiſtulas quoque, ſi altius penetrant,ut ad ultimas demitti collirium non poſſit,ſi tortuoſæ ſunt, ſi multiplices, maius in manu,quàm in medicamentis præſidium eſt, minus'que operæ eſt, ſi ſub cute tranſuerſæ feruntur, quàm ſi rectæ intus tendunt. igitur,ſi ſub cute tranſuerſa fiſtula eſt,demitti ſpe

cillum debet, ſupraque id ea incidi, ſi flexus reperiuntur, hi quoque ſimul ſpecillo & ferro perſequendi ſunt. idemque faciendum, ſi plures ſe quaſi ramuli oſtendunt. ubi ad fines fiſtulæ uentum eſt, excidendus ex toto callus eſt, ſuperque fibulæ dandæ: & medicamentum, quo glutinetur, at ſi recta ſubter tẽdit, ubi quo maxime ferat, ſpecillo exploratum eſt, excidi is ſinus debet, dein fibula oris cutis inijcienda eſt, & æque glutinantia medicamenta ſuper danda ſunt. aut ſi corruptius ulcus, quod interdum oſſe uitiato fit, ubi id quoque curatum eſt: pus mouentia. ſolent autem inter coſtas fiſtulæ ſubter exire. quod ubi incidit, eo loco coſta ab utraque parte decidenda, & eximenda eſt, ne quid intus corruptum relinquatur. ſolent, ubi coſtas tranſierunt, ſeptum id, quod tranſuerſum à ſuperioribus uiſceribus inteſtina diſcernit, uiolare. quod intelligi & ex loco, & ex magnitudine doloris poteſt, & quia nonnunquam ſpiritus eo, cum humore quaſi bullante prorumpit, maximeque ſi hunc ore ille continuit, in eo medicamini locus nullus eſt. in cæteris uero quæ circa coſtas ſanabilia ſunt: pinguia medicamenta inimica ſunt. cæteris, quæ ad uulnera accommodantur, uti licet. optime tamen ſicca linamenta, uel ſi purgandum aliquid uidetur, in melle tincta imponuntur. uentri nullum os ſubeſt, ſed ibi pernicioſæ admodum fiſtulæ fiũt, adeo ut Soſtratus inſanabiles eſſe crediderit. id non ex toto ita ſe habere uſus oſtendit. & quidem quod maxime mirum uideri poteſt: tutior fiſtula eſt contra iecur, & lienem, & uentriculum, quàm contra inteſtina, non quo pernicioſior res ibi ſit, ſed quo alteri periculo locum faciat. cuius experimento moti quidam auctores parum modũ rei cognouerunt. nam uentre ſæpe etiam telo perforatur, prolapſaque inteſtina condũtur, & oras uulneris futuræ comprehendunt. quod quemadmodum fiat mox indicabo. itaque etiam ubi tenuis fiſtula abdomen perrumpit, excidere eam licet, futuraque oras coniungere. ſi uero ea fiſtula intus patuit, exciſa neceſſe eſt latius foramen relinquat, quod niſi magna ui, utique ab interiore parte ſui non poteſt, qua quaſi membrana quædam finit abdomen: quàm περιτόναιον Græci uocant. ergo ubi aliquis ingredi ac moueri cœpit: rũpitur illa futura atque inteſtina ſoluũtur. quo fit ut pereundum homini ſit. ſed nõ omni modo res ea deſpationẽ habet, ideoque tenuioribus fiſtulis adhibẽda curatio eſt.

De ani fiſtulis.

Propriam etiam num animaduerſionem deſiderant ea, quæ in ano ſunt. in has demiſſo ſpecillo ad ultimum eius caput incidi cutis debet, dein nouo foramine ſpecillum educi lino ſequente, quod in aliam eius partem ob id ipſum perforatum coniectum ſit. ibi linum prehendendũ uinciendumque cũ altero capite eſt, ut laxe cutem, quæ ſuper fiſtulam eſt, teneat. Idque linũ eſſe debet crudũ & duplex, triplex'ue, ſic tortum ut unitas facta ſit. Interim autem licet negotia agere, ambulare, lauari, cibũ capere perinde atque ſaniſſimo. tantummodo id linum bis die ſaluo nodo ducendũ eſt, ſic, ut ſubeat fiſtulam pars, quæ ſuperior, fuerit. neque committendum eſt, ut id linũ putreſcat. ſed tertio quoque die nodus reſoluendus eſt, & ad caput alterum, recens linum alligandum eſt, eductoque uetere, id in fiſtula cum ſimili nodo relinquendũ. ſic enim id paulatim cutem, quæ ſupra fiſtulam eſt, incidit, ſimulque & id ſaneſcit, quod à lino relictũ eſt, & id quod ab eo mordetur, inciditur. hæc ratio curationis longa, ſed ſine dolore eſt. qui feſtinat, aſtringere cutem lino debet, quo celerius ſecet, noctuque penicillo tenuia quædam intus demittere, ut cutis hoc ipſo extenuetur: quod extenditur: ſed hæc dolorem mouent. adijcitur celeritati ſicut tormento quoque: ſi & linum, & id quod ex penicillo eſt, aliquo medicamento illinitur ex ijs, quibus callũ exedi poſui. poterit tamen fieri, ut ad ſcalpelli curationem etiam illo loci ueniendum ſit, ſi intus fiſtula fert, ſi multiplex eſt. igitur in hæc genera demiſſo ſpecillo duabus lineis incidenda cutis eſt, ut media inter eas habenula tenuis admodum eijciatur, ne protinus ora coeant: ſitque locus aliquis linamentis, quę quàm pauciſſima ſuper inijcienda ſunt, omniaque eodem modo facienda, qui in abſceſſibus poſitus eſt. ſi uero ab uno ore plures ſinus erunt: recta fiſtula ſcalpello erit incidenda, ab eo cæteræ, quæ iam patebunt, lino excipiendæ. ſi intus aliqua procedet: quo ferrum tuto peruenire non poterit, collirium demittendum erit. cibus autem in omnibus eiuſmodi caſibus, ſiue manu, ſiue medicamentis agetur: dari debet humidus, potio liberalis, diuque aqua, ubi iam caro increſcit. tum demum & balneis raris utendum erit, & cibis corpus implentibus.

De telis è corpore extrahendis. Cap. V.

TELA quoque, quæ illata corporibus intus hæſerunt: magno negotio ſæpe eijciuntur. ſuntque quædam difficultates ex generibus eorum, quædam ex his ſedibus, in quas illa penetrarunt omne autẽ telum extrahitur, aut ab ea parte, qua uenit, aut ab ea, in qua tetendit. illic uiam, qua redeat: ipſum ſibi fecit. hic à ſcalpello accipit. nam contra mucronem caro inciditur: ſed ſi non alte telum inſedit, & in ſumma carne eſt, aut certe magnas uenas, & loca neruoſa nõ tranſijt, nihil melius eſt: quàm qua uenit id euellere. ſi uero plus eſt per quod telo reuertendum, quàm quod perrumpendum eſt. iamque uenas, neruoſque id tranſit, commodius eſt aperire quod ſupereſt, eaque extrahere. nam & propius petitur, & tutius euellitur, & in maiore membro, ſi medium mucro tranſijt, facilius ſaneſcit, quod peruium eſt. quia utrinque medicamento fouetur: ſed ſi retro telum recipiendum eſt: amplianda ſcalpello plaga eſt: quo facilius id ſequatur: quoque minor oriatur inflammatio, quæ maior fit: ſi ab illo ipſo telo dum redit, corpus laniatur. Item, ſi ex alia parte uulnus aperitur, laxius eſſe debet, quàm ut telo poſtea tranſeunte amplietur.

amplietur. Summa autem utraque parte ita habenda cura eſt,ne neruus, ne uena maior, ne arteria incidatur. quorum ubi aliquid detectum eſt, excipiendũ hamo retuſo eſt,abducendum'que ſcalpello. Vbi autem ſatis inciſum eſt, telum eximẽdum eſt: tum quoque eodem modo, & eadem cura habita,ne ſub eo,quod eximetur,aliquid eorum lædatur, quæ tuenda eſſe propoſui. Hęc cõmunia ſunt: propria quædam in ſingulis telorum generibus ſubijcienda ſunt: quæ protinus ſubijciam. nihil tam facile in corpore quàm ſagitta conditur, eadem'que altiſſime inſedit. hæc autem eueniunt, & quia magna ui fertur illa,& quia ipſa in anguſto eſt. ſępius itaque ab altera parte,q̃ ex qua uenit,recipienda eſt: præcipue'que, quia fere' ſpiculis cingitur,quę magis laniant,ſi retro, quàm ſi contra trahuntur: ſed inde aperta uia caro diduci debet ferramento ad ſimilitudinem facto græce litteræ ⅄. Deinde ubi apparuit: ſi mucro,ſi harundo inhæret propellenda eſt,donec ab altera parte apprehendi & extrahi poſſit: ſi iam illa decidit,ſolum'que intus ferrum eſt, mucro uel digitis apprehendi,uel forfice, atque ita educi debet: neque alia ratio extrahendi eſt,ubi ab ea parte qua uenit,euelli magis placuit: nam ampliato uulnere aut harundo,ſi ineſt, euellenda eſt,aut ſi ea non eſt,ferrum ipſum: quod ſi ſpicula apparuerũt, ea'que breuia & tenuia ſunt: forfice ibi comminui debent,uacuum'que ab his telum educi,ſi ea maiora, ualentiora'que ſunt,fiſſis ſcriptorijs calamis contegenda: ac ne quid lacerent,ſic euellenda ſunt. & in ſagittis quidem hęc obſeruatio eſt. Latum uero telum ſi conditum eſt,ab altera parte educi non expedit, ne ingenti uulneri, ipſi quoque ingens uulnus adijciamus. euellendum eſt ergo genere quodã ferramenti,quod diocleum Græci graphiſcum uocant: quoniam auctorem Dioclen habet: quem inter priſcos, maximos'que medicos fuiſſe iam poſui. Lamina uel ferrea,uel ænea etiam ab altero capite duos utrinque deorſum conuerſos uncos habet: ab altero duplicata lateribus,leuiter'que extrema in eam partem inclinata,quæ ſinuata eſt: inſuper ibi etiam parte inclinata,quæ perforata eſt: hæc iuxta telum tranſuerſa demittitur. deinde ubi ad imum mucronem uentum eſt: paulum torquetur,ut telum foramine ſuo excipiat. cum in cauo mucro eſt,illico duo digiti ſubiecti partis alterius uncis ſimul & ferramentum id extrahunt,& telum. Tertiũ genus telorum eſt, quod interdum euelli debet, plumbea glans,aut lapis,aut ſimile aliquid,quod perrupta cute integrum intus inſedit. in omnibus his latius uulnus aperiendum, id'que quod ineſt,eâ qua uenit,forfice extrahendum eſt. Accedit uero aliquid difficultatis ſub omni ictu,ſi telum uel oſſi inhęſit, uel in articulo ſe inter duo oſſa demerſit: in oſſe uſque eo mouendum eſt, donec is locus laxetur, qui mucronem momordit: & tum uel manu, uel forfice telum extrahendum eſt: quæ ratio in dentibus quoque eijciendis eſt. & uix unquam ita telum non ſequitur. ſed ſi morabitur, excuti quoque ictum aliquo ferramento poterit. Vltimum eſt, ubi non euellitur, terebra iuxta forare, ab eo quoque foramine ad ſpeciem litterę ⅄ contra telum os excidere ſic, ut lineæ quæ diducuntur, ad telum ſpectent. eo facto id neceſſe eſt labet, & facile auferatur. Inter duo uero oſſa,ſi per ipſum articulum perruperit,circa uulnus duo membra faſcijs habenis'ue deliganda, & per has in diuerſas partes diducenda ſunt, ut neruos diſtendant. quibus extentis laxius inter oſſa ſpatium eſt, ut ſine difficultate telum recipiatur. illud uidendum eſt ,ſicut in alijs locis poſui, ne quis neruus,aut uena,aut arteria à telo lædatur: dum id extrahitur: eadem ſcilicet ratione,quæ ſupra poſita eſt. at ſi uenenato quoque telo quis ictus eſt: hiſdem omnibus ſi fieri poteſt etiam feſtinantius actis adijcienda curatio eſt,quæ uel epoto ueneno, uel à ſerpente ictis adhibetur, Vulneris autem ipſius extracto telo medicina non alia eſt, quàm quæ eſſet ſi corpore icto nihil inhæſiſſet. de qua ſatis alio loco dictum eſt.

De ganglijs, & meliceride, & atheromate, & ſteatomate capitis tuberculis. Caput VI.

HAEC uenire in qualibet parte corporis poſſunt. reliqua certas ſedes habent: de quibus dicam orſus à capite. in hoc multa, uariaque tubercula oriuntur ganglia, meliceridas, & atheromata nominant: alijſque etiam num uocabulis quædam alij diſcernunt,quibus ego ſteatomata quoque adijciã.quæ quamuis & in ceruice,& in alis,& in lateribus oriri ſolent: per ſe tamen non poſui, cum omnia iſta mediocres differentias habeant: ac nec periculo terreant, neque diuerſo genere curentur. Omnia autem iſta & ex paruulo incipiunt, & diu,paulatimque increſcunt: & tunica ſua includuntur: quædam ex his dura, ac renitentia: quædam mollia,cedentiaque ſunt, quædam ſpatio nudantur: quædam tecta capillo ſuo permanent: fereque ſine dolore ſunt. quid intus habeant, ut coniectura præſagiri poteſt, ſic ex toto cognoſci, niſi cum eiecta ſunt,non poteſt. maxime tamen in his quæ renituntur, aut lapillis quædam ſimilia, aut concreti, confertique pili reperiuntur. In his uero quæ cedunt, aut melli ſimile aliquid, aut tenui pulticulæ, aut quaſi raſæ cartilagini, aut carni hebeti, & cruentæ: quibus aliqui colores eſſe conſuerunt fereque ganglia renituntur.atheromati ſub eſt quaſi tenuis pulticula.meliceridi liquidior humor: ideoque p̃ſſum circunfluit. ſteatomati pingue quiddã,idque latiſſime patere cõſueuit,reſoluitque totam cutem ſuperpoſitam ſic,ut ea labet, cum in cæteris ſit aſtrictior. omnia deraſa ante ſi capillis cõteguntur,per mediũ oportet incidere: ſed ſteatomatis tunica quoque ſecanda eſt,ut effundatur quidqd intus coit: quia nõ facile à cute ſubiecta carne ea ſeparetur: in cæteris ipſa tunica inuiolata ſeruanda eſt. Protinus autem alba,& intenta ſe oſtendit.tum ſcalpelli manubriolo diducenda à cute,& carne eſt,eijciẽdaque cum eo quod intus tenet. ſiquando tamen ab inferiore parte tunicæ muſculus inhæſit, ne is lædatur, ſuperior pars illius decidenda,alia ibidem relinquenda eſt. ubi tota exempta eſt, committẽdæ oræ, fibulaque his inijcienda, & ſuper medicamentum glutinans dandum eſt. ubi uel tota tunica, uel aliquid

ex ea relictum eſt: pus mouentia adhibenda ſunt.

De oculorum uitijs, quæ ſcalpello, & manu curantur. Cap. VII.

SED ut hęc neque genere uitij, neque ratione curationis inter ſe multũ diſtant, ſic in oculis quæ manum poſtulant, & ipſa diuerſa ſunt, & aliter, aliterque curantur. igitur in ſuperioribus palpebris ueſicæ naſci ſolent pingues, grauesque, quæ uix attollere oculos ſinunt: leuesque pituitę curſus, ſed aſſiduos in oculis mouent. Fere uero in pueris naſcuntur. Oportet compreſſo digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, ſcalpello tranſuerſam lineam incidere, ſuſpenſa leuiter manu, ne ueſica ipſa uulneretur: & ut locus ei patefactus eſt, ipſa prorumpat: tum digitis eam apprehendere oportet, & euellere: facile autem ſequitur. dein ſuper ungi collirio debet ex his aliquo, quo lippientes oculi ſuper inunguntur. pauciſſimisque diebus cicatricula inducitur. moleſtius eſt ubi inciſa ueſica eſt. Effundit enim humorẽ: neque poſtea, quia tenuis admodum eſt, poteſt colligi: ſi forte id incidit, eorum aliquid imponendum eſt, quæ puri mouendo ſunt.

De crithe tuberculo palpebrarum.

IN eadem palpebra ſuper pilorum locum tuberculum paruulum naſcitur, quod à ſimilitudine ordei à Græcis κριθὴ nominatur tunica quiddam quod difficulter matureſcit comprehenſum eſt. id uel calido pane, uel cera ſubinde calefacta foueri oportet ſic ne nimis is calor ſit: ſed facile ea parte ſuſtineatur. hac enim ratione ſæpe diſcutitur: interdum concoquitur: ſi pus ſe oſtendit, ſcalpello diuidi debet, & quidquid intus humoris eſt, exprimi. Eodem deinde uapore poſtea quoque foueri, & ſuperinungi, donec ad ſanitatem perueniat.

De chalazia palpebrarum.

ALIA quoque quædam in palpebris huic non diſſimilia naſcuntur: ſed neque utique figuræ eiuſdem, & mobilia ſimul, atque digito huc uel illuc impelluntur: ideoque ea χαλάζια uocant. hęc incidi debent: ſi ſub cute ſunt ab exteriore parte: ſi ſub cartilagine, ab interiore. dein ſcalpelli manubriolo diducenda ab integris partibus ſunt: ac ſi intus plaga eſt: inungendum primo lenibus: deinde acrioribus. ſi extra, ſuper dandum emplaſtrum, quo id glutinetur.

De ungue oculorum, quod πτερύγιον à Græcis uocatur.

Vnguis uero, quod πτερύγιον Gręci uocant: eſt membranula neruoſa oriens ab angulo, quæ nonnunquam ad pupillam quoque peruenit, eique officit. ſępius à narium, interdum etiam à temporum parte naſcitur. hunc recentem non difficile eſt diſcutere medicamentis, quibus cicatrices in oculis extenuantur: ſi inueterauit, iamque ei craſſitudo quoque acceſſit: excidi debet. Poſt abſtinentiam uero unius diei, uel aduerſus in ſedili contra medicum is homo collocandus eſt, uel ſic aduerſus, ut in gremiũ eius caput reſupinus effundat. quidam ſi in ſiniſtro oculo uitium eſt, aduerſum. ſi in dextro: reſupinũ collocari uolunt. alteram autem palpebram à miniſtro diduci oportet, alteram à medico: ſed ab hoc: ſi ille aduerſus eſt. inferiorem, ſi ſupinus: ſuperiorem. tum idem medicus hamulum acutum paulum mucrone intus recuruato ſubijcere extremo ungui debet, eumque infigere, atque eam quoque palpebrã tradere alteri, ipſe hamulo apprehenſo leuare unguem, eumque acu traijcere linum trahente: deinde acum ponere: lini duo capita apprehẽdere, & per ea erecto ungue, ſi qua parte oculo inhęret, manubriolo ſcalpelli diducere, donec ad angulum ueniat: deinde inuicem modo remittere, modo attrahere, ut ſic & initium eius, & finis anguli reperiatur. duplex enim periculum eſt: ne uel ex ungue aliquid relinquatur, quod exulceratum uix ullam recipiat curationem, uel ex angulo quoque caruncula abſcidatur, quæ ſi uehementius unguis ducitur, ſequitur, Ideoque decipit: ac ſi abſciſſa eſt, pateſcit foramen: per quod poſtea ſemper humor deſcendit ῥυπάδα Græci uocant. Verus ergo anguli finis utique noſcendus eſt, qui ubi ſatis conſtitit, non nimium adducto ungue ſcalpellus adhibendus eſt: deinde excidenda ea membranula, ne quid ex angulo lædatur. Eo deinde ex melle linamentum ſuper dandum eſt: ſupraque linteolum, & aut ſpongia, aut lana ſuccida, proximisque diebus diducendus quotidie oculus eſt, ne cicatrice inter ſe palpebræ glutinentur. ſiquidem id quoque tertium periculum accedit: eodemque modo linamẽtum imponendum, ac nouiſſime inungendum collirio, quo ulcera ad cicatricem perducuntur. ſed ea curatio uerna eſſe debet, aut certe ante hyemem: de qua re ad plura loca pertinente ſemel dixiſſe ſatis erit. nam duo genera curationum ſunt. alia in quibus eligere tempus non licet, ſed utendum eſt eo, quod incidit, ſicut in uulneribus, & in fiſtulis alia, in quibus nullus dies urget, & expectare tutiſſimum & facile eſt, ſicut euenit in ijs, quæ & tarde increſcunt, & dolore non cruciant: in his uer expectandum eſt. aut ſi quid magis preſſit, melior tamen autumnus uel æſtas, quàm hyems eſt. atque is ipſe medius, iam fractis æſtatibus, nondum ortis frigoribus. quo magis autem neceſſaria pars erit quæ tractabitur, hoc quoque maiori periculo ſubiecta eſt. & ſæpe quo maior plaga facienda, eò magis hæc temporis ratio ſeruabitur.

De enchanti tuberculo.

EX curatione uero unguis ut dixi, uitia naſcũtur: quæ ipſa alijs quoque de cauſis oriri ſolẽt. inter-

dum

dum enim fit in angulo,parum ungue exciſo,uel aliter tuberculum,quod palpebras parum diduci patitur, ἐγκαντις græce nominatur. excidi hamulo,& circuncidi debet, hic quoque diligenter temperata manu, nequid ex ipſo abſcidat. tum exiguum linamentum reſpergendum eſt uel cadmia,uel atramento ſutorio: inque eum angulum diductis palpebris inſerendum: ſupraque eodem modo deligandum. proximiſque diebus ſimiliter nutriendum tantum,ut primis aqua egelida,uel etiam frigida foueatur.

De ancyloblepharo oculorum uitio.

Interdum inter ſe palpebræ coaleſcunt: aperirique non poteſt oculus. cui malo ſolet etiam illud accedere,ut palpebræ cum albo oculi cohęreſcant: ſcilicet cum in utroque fuit ulcus negligenter curatum. ſaneſcendo enim quod diduci potuit,& debuit,glutinabit: ἀγκυλοβλέφαρον ſub utroque uitio Græci uocant. Palpebræ tantum inter ſe cohęrentes non difficulter diducuntur,ſed interdum fruſtra: nã rurſus glutinantur. Experiri tamen oportet: quia bene res ſæpius cedit. igitur aduerſum ſpecillum inſerendum,diducendęque eò palpebrę ſunt,deinde exigua penicilla interponenda,donec exulceratio eius loci finiatur. at ubi albo ipſius oculi palpebra inhęſit: Heraclides tarentinus auctor eſt, aduerſo ſcalpello ſubſecare magna cum moderatione,ut neque ex oculo,neque ex palpebra quidquam abſcidatur.ac ſi neceſſe eſt, ex palpebra potius. poſt hæc inungatur oculus medicamẽtis,quibus aſpritudo curatur:quotidieque palpebra uertatur,non ſolum ut ulceri medicamentum inducatur,ſed etiam ne rurſus inhæreat, ipſique etiam pręcipiatur, ut ſępe eam duobus digitis attollat.ego ſic reſtitutum eſſe neminem memini. Meges ſe quoque multa tentaſſe, neque unquam profuiſſe,quia ſemper iterum oculo palpebra inhęſerit, memorię prodit.

De ægylopa fiſtula oculorum.

ETIAM num in angulo,qui naribus propior eſt, ex aliquo uitio quaſi parua fiſtula aperitur, per quam pituita aſſidue deſtillat. αἰγίλωπα Gręci uocant: idque aſſidue male habet oculum: nonnũquã etiam exeſo oſſe uſque ad nares penetrat, idque interdum naturam carcinomatis habet. ubi intentæ uenæ & recuruatæ ſunt: color pallet: cutis dura eſt,& leni tactu irritatur: inflammationemque in eas partes,quę coniunctæ ſunt euocat. ex his eos,qui quaſi carcinoma habẽt,curare periculoſum eſt. nam mortem quoque ea res maturat. eos uero quibus ad nares tendit, ſuperuacuum. neque enim ſaneſcunt. at quibus id in angulo eſt: poteſt adhiberi curatio,cum eo ne ignotum ſit,eſſe difficilem: quantoque angulo propius id foramen eſt,tanto difficilior eſt. quoniam peranguſtum eſt in quo uerſari manus poſſit. recenti tamen re mederi facilius eſt. ſed hamulo ſummum eius foraminis excipiendum: deinde totum id cauum, ſicut in fiſtulis dixi,uſque ad os excidendum,oculoque & cæteris iunctis partibus bene obtectis, os ferramento adurendum eſt uehementius. quòd ſi iam carie uexatum eſt,quo craſſior his ſquama accedat, quidam adurentia imponunt, ut atramentum ſutorium,uel chalcitidem,uel ęruginem raſam: quod & tardius & non idem facit. oſſe aduſto,curatio ſequitur eadem,quę in cæteris uſtis.

De pilis palpebrarum oculum irritantibus.

PILI uero,qui in palpebris ſunt duabus de cauſis oculum irritare conſuerunt. nam modo palpebrę ſuperioris ſumma cutis relaxatur & procidit. quo fit,ut eius pili ad ipſum oculum conuertantur: quia non ſimul cartilago quoque ſe remiſit modo ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit, qui protinus intus ad oculum tendit. curationes,hę ſunt. ſi pili nati ſunt qui non debuerunt: tenuis acus ferrea ad ſimilitudinem haſtę lata in ignem conijcienda eſt. deinde candens ſublata palpebra ſic, ut eius pernicioſi pili in conſpectum curantis ueniant,ſub ipſis pilorum radicibus ab angulo immittenda eſt, ut ea tertiam partem palpebræ tranſueat. deinde iterum,tertioque uſque ad alterum angulum: quo fit ut omnes pilorum radices aduſtæ emoriantur. tum ſuperimponendum medicamentum eſt, quod inflammationem prohibeat. atque ubi cruſtę exciderunt, ad cicatricem perducendum. facillime autem id genus ſaneſcit: quidã aiunt acu tranſui iuxta pilos in exteriorem partem palpebrę oportere,eamque trãſmitti duplicem capillum muliebrem ducentem, atque ubi acus tranſijt, in ipſius capilli ſinum,qua duplicatur, pilum eſſe conijciendum, & per eum in ſuperiorem palpebræ partem attrahendum, ibique corpori agglutinandum,& imponendum medicamentum, quo foramen quoque glutinetur. ſic enim fore ut his pilus in exteriorem partem poſtea ſpectet. id primum fieri non poteſt niſi in pilo longiore, cum ferè breues eo loco naſcantur. deinde ſi plures pili ſunt, neceſſe eſt longum tormentum: cum toties acus tranſuet, magnam inflammationem moueat. Nouiſſime cum humor aliquis ibi ſubſit, oculo & ante per pilos,& tum per palpebrę foramina affecto,uix fieri poteſt ut gluten,quo uinctus eſt pilus, non reſoluatur. eoque fit ut is,eò unde abductus eſt: redeat: ea uero curatio, quæ palpebræ laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubij. ſiquidem oportet contecto oculo mediam palpebræ cutem, ſiue ea ſuperior, ſiue inferior eſt: apprehendere digitis, ac leuare. tum conſiderare quantulo detracto futurum ſit, ut naturaliter ſe habeat. ſi quidem hic quoque duo pericula circunſtant. ſi nimium fuerit exciſum, ne contegi oculus non poſſit. ſi parum, ne nihil actum ſit, & fruſtra ſectus aliquis ſit. qua deinde incidendum uidebitur, per duas lineas atramento notandum eſt ſic, ut de interiore,quæ pilos continet & propriore ei linea aliquid relinquatur,quod apprehendere acus poſtea poſſit. his conſtitutis ſcalpellus adhibendus eſt. & ſi ſuperior palpebra eſt, ante: ſi inferior, poſtea propius

ipſis pilis incidendum . initiumq́ue faciendum in ſiniſtro oculo,ab eo angulo,qui tempori in dextro , ab eo, qui naribus propior eſt,idq́ue,quod inter duas lineas eſt excidendũ . deinde orę uulneris inter ſe ſimplici ſutura committendæ,operiendusq́ue oculus eſt,& ſi parum palpebra deſcendet, laxanda utique . ſi nimium,aut aſtringenda,aut etiam rurſus tenuis habenula ab ulteriore ora excidenda . ubi ſecta eſt , aliæ ſuturę adijciendę,quæ ſupra tres eſſe non debent . Præter hæc in ſuperiore palpebra ſub pilis ipſis incidenda linea eſt,ut ab inferiore parte diducti pili ſurſum ſpectent. idq́ue ſi leuis inclinatio eſt,etiam ſolum ſatis tuetur . inferior palpebra eo non eget . his factis, ſpongia ex aqua frigida expreſſa ſuper deliganda eſt . poſtero die glutinans emplaſtrum inijciendum . quarto ſutura tollenda eſt : & collirio,quod inflammationes reprimit , ſuperinungendum .

De lagophthalmo oculorum.

Nonnunquã autem nimium ſub hac curatione exciſa cute euenit ut oculus nõ contegatur . idq́ue interdum etiam alia de cauſa fit : λαγόφθαλμος Gręci appellant . in quo ſi nimium palpebræ deeſt,nulla id reſtituere curatio poteſt . ſi exiguũm, mederi licet : paulum infra ſupercilium cutis incidenda eſt, lunata figura cornibus eius deorſum ſpectantibus . altitudo eſſe plagę uſque ad cartilaginem debet,ipſa illa nihil læſa . nam ſi ea inciſa eſt,palpebra concidit : neque attolli poſtea poteſt . cute igitur tantum diducta fit, ut paulum in ima oculi ora deſcendat : hiante ſcilicet ſuper plaga,in quam linamentum conijciendũ eſt: quod & coniungi diductam cutem prohibeat : & in medio carunculam citet : quæ ubi eum locum impleuit, poſtea recte oculus operitur.

De ectropio .

V T ſuperioris autem palpebræ uitium eſt , quod parum deſcendit,ideoq́ue oculum non contegit : ſic inferioris,quod parum ſurſum attollitur,ſed pendet,& hiat,neque poteſt cum ſuperiore committi . atque id quoque euenit interdum ex ſimili uitio curationis,interdum etiam ſenectute : ἐκτρόπιον Græci uocant . ſi ex mala curatione eſt,eadem ratio medicinæ eſt,quę ſupra poſita eſt : plagæ tãtum cornua ad maxillas non ad oculum conuertenda ſunt . ſi ex ſenectute eſt,tenui ferramento id totũ extrinſecus adurendum eſt,deinde melle inungendum . at quarto die uapore aquæ calidæ fouendum , inungendumq́ue medicamentis ad cicatricẽ perducentibus.

De ſtaphylomate oculi.

H AE C ferè circa oculum in angulis,palpebrisq́ue incidere conſuerunt . in ipſo autem oculo nõnunquam ſumma attollitur tunica ſiue ruptis intus membranis aliquibus,ſiue laxatis,& ſimilis figura acino fit . unde id ϛαφύλωμα Gręci uocant . curatio duplex eſt . altera ad ipſas radices per medium tranſuere, acu duo lina ducente . deinde alterius lini duo capita ex ſuperiore parte , alterius ex interiore aſtringere inter ſe : quæ paulatim ſecando id excidunt . altera in ſumma parte eius ad lenticulę magnitudinem excidere : deinde ſpodium,aut cadmiam infricare . utrolibet autem facto album oui lana excipiendum & imponendum , poſteaq́ue uapore aquæ calidæ fouendus oculus, & lenibus medicamentis unguẽdus eſt.

De clauis oculorum .

C L A V I autem uocantur , calloſa in albo oculi tubercula,quibus nomen à figuræ ſimilitudine eſt . hos ad imam radicem perforare acu commoddiſſimum eſt,infraq́ue eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere .

De natura oculorum , & eorum ſuffuſione .

Suffuſionis iam aliàs feci mentionem , quia cum recens incidit,medicamentis quoque ſæpe diſcutitur : ſed ubi uetuſtior facta eſt,manus curationem deſiderat , quę inter ſubtiliſſimas haberi poteſt.de qua antequam dico, paucis ipſius oculi natura indicanda eſt . cuius cognitio cum ad plura loca pertineat,tum uel præcipue ad hunc pertinet . is igitur ſummas habet duas tunicas : ex quibus ſuperior à Græcis κερατοειδὴς uocatur . ea , qua parte alba eſt ſatis craſſa : pupillæ loco extenuatur . huic interior adiuncta eſt media parte : qua pupilla eſt : modico foramine concaua , circa tenuis ulterioribus partibus ipſa quoque plenior. quæ χοροειδὴς à Græcis nominatur . hæ duę tunicæ cum interiora oculi cingant : rurſus ſub his coeunt : extenuatæq́ue & in unum coactę per foramen quod inter oſſa eſt : ad membranam cerebri perueniunt , eoq́ue inhęreſcunt . ſub his autem , qua parte pupilla eſt , locus uacuus eſt. deinde infra rurſus tenuiſſima tunica, quam Herophilus ἀραχνοειδῆ nominauit . Ea media ſubſidit , eoq́ue cauò continet quiddam , quod à uitri ſimilitudine ὑαλοειδὴς Græci uocant . id neque liquidum , neque aridum eſt : ſed quaſi concretus humor , ex cuius colore pupillæ color uel niger eſt,uel cæſius , cum ſumma tunica tota alba ſit . Id autem ſuperueniens ab interiore parte membranula includit . ſub his gutta humoris eſt oui albo ſimilis , à qua uidendi facultas proficiſcitur , κρυϛαλλοειδὴς à Græcis nominatur . igitur uel ex morbo , uel ex ictu concreſcit humor ſub duabus tunicis , qua locum uacuum eſſe propoſui : isq́ue paulatim indureſcens interiori potentiæ ſe opponit . uitijq́ue eius plures ſpecies ſunt : quædam ſanabiles : quædam quę curationem non admittunt . nam ſi exigua ſuffuſio eſt,ſi immo-

bilis:

bilis : colorem uero habet marinæ aquæ,uel ferri nitentis , & à latere ſenſum aliquem fulgoris relinquit ſpes ſupereſt . ſi magna eſt, ſi nigra pars oculi amiſſa naturali figura in aliam uertit,ſi ſuffuſioni color ceruleus eſt,aut auro ſimilis,ſi labat,& hac,atque illac mouetur , uix unquam ſuccurritur . fere' uero peior eſt : quo ex grauiore morbo,maioribus'ue capitis doloribus, uel ictu uehementiore orta eſt . neque idonea curatio,ſi ſenilis ætas eſt,quæ ſine nouo uitio tamen aciem hebetem habet. at ne puerilis quidem,ſed inter hæc media ætas . oculus quoque curationi neque exiguus, neque cõcauus,ſatis opportunus eſt,atque ipſius ſuffuſionis quędam maturitas eſt . expectandum igitur eſt donec iam non fluere , ſed durities quędam concreuiſſe uideatur . ante curationem autem modico cibo uti,bibere aquam triduo debet : pridie ab omnibus abſtinere . poſt hęc in aduerſo ſedili collocandus eſt loco lucido , lumine aduerſo ſic : ut contra medicus paulo altius ſedeat . à poſteriore autem parte caput eius , qui curabitur, miniſter contineat,& immobile id præſtet . nam leui motu eripi acies in perpetuum poteſt . quin etiã ipſe oculus qui curabitur : immobilior faciendus eſt , ſuper alterum lana impoſita & deligata. curari uero ſiniſter oculus dextra manu , dexter ſiniſtra debet . tum acus admouenda eſt , aut acuta , aut forte non nimium tenuis, eaque demittenda: ſed recta eſt per ſummas duas tunicas medio loco inter nigrum oculi,& angulum tempori propiorem e' regione medię ſuffuſionis , ſic ne qua uena lędatur . neque tamen timide demittenda eſt , quia inani loco excipitur, ad quem cum uentum eſt,ne mediocriter quidem peritus falli poteſt, quia prementi nihil renititur . ubi eò uentum eſt,inclinanda acus ad ipſam ſuffuſionem eſt,leuiterque ibi uerti,& paulatim eam deducere infra regionem pupillę debet:ubi deinde eam tranſit,uehementius imprimi, ut inferiori parti inſidat . ſi hæſit,curatio expleta eſt . ſi ſubinde redit , eadem acu magis cõcidenda , & in plures partes diſſipanda eſt : quę ſingulæ & facilius conduntur,& minus late officiunt . poſt hæc educenda acus recta eſt,imponendumque eſt lana molli exceptum oui album,& ſupra : quod inflammationem coerceat : atque ita deuinciendum . poſt hæc opus eſt quiete,abſtinentia,lenium medicamentorum inũctionibus,cibo,qui poſtero die ſatis mature datur,primum liquido , ne maxillæ laborent, deinde inflammatione finita tali,qualis in uulneribus propoſitus eſt . quibus , ut aqua quoque diutius bibatur, neceſſario accedit .

De pituita oculorum .

DE pituitæ quoque tenuis curſu,qui oculos infeſtat,quatenus medicamentis agendum eſt,iam explicui . nunc ad ea ueniam : quę curationẽ ex manu poſtulant . animaduertimus autem quibuſdam nunquam ſicceſcere oculos, ſed ſemper humore tenui madere , quæ res aſpritudinem continuat , ex leuibus momentis inflammationes & lippitudines excitat,totam denique uitam hominis infeſtat . idque in quibuſdam nulla ope adiuuari poteſt,in quibuſdam ſanabile eſt. quod primum diſcrimen eſt noſſe oportet, ut alteri ſuccurratur,alteri manus non inijciatur . ac primum ſuperuacua curatio eſt in his,qui ab infantibus id uitium habent,quia neceſſario manſurum eſt uſque ad mortis diem : deinde non neceſſario etiam in his,quibus non multa,ſed acris pituita eſt . ſiquidem manu nihil adiuuantur . medicamentis & uictus ratione,quæ craſſiorem pituitam reddit,ad ſanitatem perueniunt . lata etiam capita uix medicinæ patẽt. tum intereſt uenæ pituitam emittant : quæ inter caluariam & cutem ſunt,an quę inter membranam cerebri & caluariam , ſuperiores fere' per tempora oculos rigant : inferiores per eas mẽbranas,quæ ab oculis ad cerebrum tendunt . poteſt autem adhiberi remedium his : quæ ſupra os fluunt,non poteſt his,quę ſub oſſe . ac ne his quidem ſuccurritur,quibus pituita utrinque deſcendit . quia leuata altera parte nihilominus altera infeſtat . quid ſit autem hoc ratione cognoſcitur . raſo capite ea medicamenta , quibus in lippitudine pituita ſuſpenditur,à ſupercilijs uſque ad uerticem illini debent. ſi ſicci oculi eſſe cœperunt, apparet per eas uenas,quę ſub cute ſunt,irrigari . ſi nihilominus madent,manifeſtum eſt ſub oſſe deſcendere . ſi eſt humor,ſed leuior,duplex uitium eſt . plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur : quos ſuperiores uenæ exerceant,ideoque pluribus etiam opitulari licet. idque non in Græcia tantummodo,ſed in alijs quoque gẽtibus celebre eſt,adeo ut nulla medicinæ pars magis per nationes quoque expoſita ſit, reperti in Græcia ſunt qui nouem lineis cutem capitis inciderent , duabus in occipitio rectis : una ſuper eas tranſuerſa,dein duabus ſuper aures,una inter eas item tranſuerſa,tribus inter uerticem & frontem rectis:reperti ſunt qui à capite recte eas lineas ad tempora diducerent : cognitiſque ex motu maxillarũ muſculorum initijs,leuiter ſuper eos cutem inciderent . inductiſque per retuſos hamos oris inſererent linamenta,ut neque inter ſe cutis antiqui fines committerentur , & in medio caro increſceret, quæ uenas ex quibus humor ad oculos tranſiret,aſtringeret . Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt à media aure ad mediã alteram aurẽ : deinde à naribus ad uerticẽ . tum ubi lineæ cõmittebantur,ſcalpello inciderunt,& poſt ſanguine fuſo os ibidẽ aduſſerunt. nihilominus autẽ: & in tẽporibus & inter frõtẽ atque caluariã eminentibus uenis idẽ cãdẽs ferrum admouerunt . frequẽs curatio eſt uenas in tẽporibus adurere, quæ fere' quidem in eiuſmodi malo tument,ſed tamen ut inflentur,magiſque ſe oſtendant . ceruix ante modice deliganda eſt , tenuibuſque ferramentis & retuſis uenæ adurendę , donec in oculis pituitę curſus conquieſcat . id enim ſignũ eſt quaſi excæcatorũ itinerũ per quæ humor ferebatur. ualentior tamen medicina eſt : ubi tenues conditæque uenæ,ideoque legi non pñt. eodẽ modo ceruice deligata:retentoque ab ipſo ſpiritu,quo magis uenę prodeant : atramento notare eas contra tẽpora & inter uerticem ac frontem : deinde ceruice reſoluta qua notæ ſunt uenas incidere & ſanguinem mittere.ubi ſatis fluxit,tenui-

bus ferramentis adurere . contra tempora quidem timide,ne ſubiecti muſculi,qui maxillas tenẽt, ſentiãt: inter frontem uero & uerticem,uehementer,ut ſic ſquama ab oſſe recedat . efficacior tamen etiam num eſt afrorum curatio,qui uerticem uſque ad os adurunt ſic,ut ſquamam remittat. ſed nihil melius eſt,quàm quod in gallia quoque comata ſit . ubi uenas in temporibus & in ſuperiore capitis parte legunt . aduſta quomodo curanda ſint iam explicui . nunc illud adijcio . neque ut cruſtæ decidant : neque ut ulcus impleatur aduſtis uenis eſſe properandum . ne uel ſanguis erumpat,uel cito pus ſupprimatur,cum per hoc ſiceſcere eas partes opus ſit : per illud exhauriri opus non ſit . ſiquando tamen ſanguis eruperit,infricã da medicamenta eſſe,quæ ſic ſanguinem ſupprimant,ne adurant . quemadmodum autem uenę deligendæ ſint : quidque lectis his faciendum ſit , cum uenero ad crurum uarices,dicam.

De aurium morbis , qui manu & ſcalpello curantur. Cap. VIII.

VERVM ut oculi multiplicem curationem etiam manus exigunt : ſic in auribus admodũ pauca ſunt : quæ in hac medicinæ parte tractentur . ſolet tamen euenire uel à primo natali die protinus , uel poſtea facta exulceratione , deinde per cicatricem aure repleta,ut foramen in ea nullum ſit , ideoque audiendi uſu careat . quod ubi incidit : ſpecillo tentandum eſt , alte ne id repletum , an in ſummo tantum glutinatum ſit . nam ſi alte eſt : prementi non cedit . ſi in ſummo , ſpecillum protinus recipit . Illud attingi non oportet,ne ſine effectus ſpe diſtentio oriatur neruorum,& ex ea mortis periculum ſit . hoc facile curatur . nam qua cauum eſſe debet , uel medicamentum aliquod imponendum eſt ex adurentibus, uel candente ferro aperiendum,uel etiam ſcalpello incidendum . cumque id patefactum , & iam ulcus purum eſt : conijcienda eò pinna eſt illita medicamento cicatricem inducente,circaque idem medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam ſaneſcat : quo fit ut ea remota poſtea facultas audiendi ſit : at ubi aures : in uiro puta,perforatæ ſunt,& offendunt,traijcere id cauum celeriter candente acu ſatis eſt,ut leniter eius ora exulcerentur,aut etiam adurente medicamento idem exulcerare : poſtea deinde imponere id quod purget,tum quod eum locum repleat,& ſic cicatricem inducat . quod ſi magnũ id foramen eſt, ſicut ſolet eſſe in his , qui maiora pondera auribus geſſerũt : incidere quod ſupereſt ad extremum oportet , ſupra deinde oras ſcalpello exulcerare,& poſtea ſuere , ac medicamentum,quo id glutinetur, imponere . tertium eſt : ſi quid ibi curti eſt, ſarcire . quę res cum in labris quoque & naribus fieri poſſit : eandem autem rationem habeat , ſimul explicanda eſt .

Curta in auribus , labriſq; , ac naribus , quomodo ſarciri & curari poſſint . Cap. IX.

CVRTA igitur in his tribus,ac ſi qua parua paria ſunt : curari poſſunt : ſiqua maiora ſunt, aut non recipiunt curationem,aut ita per hanc ipſam deformantur , ut minus indecora ante fuerint . atque in aure quidem & naribus deformitas ſola timeri poteſt . in labris uero , ſi nimium contracta ſunt , uſus quoque neceſſarij iactura fit . quia minus facile & cibus aſſumitur, & ſermo explicatur . neque enim creatur ibi corpus : ſed ex uicino adducitur : quod in leui mutatione & nihil eripere,& fallere oculũ poteſt: in magna non poteſt : neque ſenile autem corpus , neque quod mali habitus eſt , neque in quo difficulter ulcera ſaneſcunt,huic medicinę idoneum eſt : quia nuſquam celerius cancer occupat,aut difficilius tollitur . ratio curationis eiuſmodi eſt . id quod curatum eſt in quadratum redigere. ab interioribus eius angulis lineas tranſuerſas incidere,quę citeriorem partem ab ulteriore ex toto diducant : deinde ea quę ſic reſoluimus , in unum adducere : ſi non ſatis iunguntur,ultra lineas,quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam conuerſas immittere , quibus ſumma tantum cutis diducatur . ſic enim fit ut facilius quod adducitur, ſequi poſſit : quod non ui cogendum eſt , ſed ita adducendum,ut ex facili ſubſequatur,& demiſſum non multum recedat . interdum autem ab altera parte cutis haud omnino adducta, deformem quem reliquit locum : reddit . Huiuſmodi loci altera pars incidenda,altera intacta habenda eſt . ergo neque ex imis auribus, neque ex medio naſo imis uenarum partibus,neque ex angulis labrorum quidquã attrahere tentabimus . utrinque autem petemus : ſi quid ſummis auribus,ſi quid imis , ſi quid aut medio naſo , aut medijs naribus, aut medijs labris deerit . quæ tamen interdum etiam duobus locis curata eſſe conſuerunt . ſed eadem ratio curandi eſt . ſi cartilago in eo quod inciſum eſt,eminet : excidenda eſt. neque enim aut glutinatur,aut acu tuto traijcitur . neque longe tamen excidi debet : ne inter duas oras liberæ cutis,utrinque coitus puris fieri poſſit . tum iunctę orę inter ſe ſuendę ſunt utrinque cute apprehenſa,& qua priores lineę ſunt : ea quoque ſuturę inijciendæ ſunt . ſiccis locis, ut in naribus,illita ſpuma argenti ſatis proficit . in ulteriores uero lunataſque plagas linamentum dandum eſt , ut caro increſcens uulnus impleat , ſummaque cura quod ita ſutum eſt , tuendum eſſe apparere ex eo poteſt , quod de cancro ſupra poſui . ergo etiam tertio quoque die fouendum erit uapore aquæ calidę : rurſuſque idem medicamentum inijciendum , fereque ſeptimo die glutinatum eſt . tum ſuturę eximi , & ulcus ad ſanitatem perduci debent .

De polypi curatione per ferrum. Cap. X.

Polypum uero , qui in naribus naſcitur, præcipue ferro curari iam aliàs poſui . ergo etiam hunc ferramento

hunc ferramento acuto in modum ſpathæ facto reſoluere ab oſſe oportet adhibita diligentia, ne infra cartilago lædatur, in qua difficilis curatio eſt. ubi abſciſſus eſt, unco ferramento extrahendus eſt. tum implicitum linamentum, uel aliquid ex penicillo reſpergendum eſt medicamento, quo ſanguis ſupprimitur: eoque nares leniter implendæ. ſanguine ſuppreſſo, linamento ulculum purgandum eſt. ubi purum eſt, eo pinna eodem modo quo in aure ſupra poſitum eſt, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id ſaneſcat.

De ozæna. Cap. XI.

I D autem uitium, quod ὀζαίνα à Græcis uocatur, ſi medicamētis non cederet, quemadmodum manu curandum eſſet, apud magnos chirurgos non reperi. Credo quia res raro ad ſanitatem ſatis proficit: cum aliquod in ipſa curatione tormentum habeat. apud quoſdam tamen poſitum eſt uel ſutilem fiſtulam, uel enodem ſcriptorium calamum in narem eſſe conijciendum, donec ſurſum ad os perueniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum eſſe ad ipſum os: deinde aduſtum locum purgandum eſſe ærugine & melle. ubi purus eſt: lycio ad ſanitatem perducendum. uel narem incidendam eſſe ab ima parte ad os, ut & conſpici locus poſſit, & facilius candens ferramentum admoueri. tum ſui narem debere, & aduſtum quidem ulcus eadem ratione curari. ſuturam uero illini uel ſpuma argenti uel alio glutinante.

De ore uitijs, quæ manu & ferro curantur. Cap. XII.

De dentibus.

I N ore quoque quædam manu curantur. ubi in primis dentes nonnunquā mouentur, modo propter radicum imbecillitatem, modo propter gingiuarum areſcentium uitium. oportet in utrolibet candens ferramentum gingiuis admouere, ut leuiter attingat, non ut inſidat. aduſtæ gingiuæ melle illinendę, & mulſo eluendæ ſunt. ut pura ulcera eſſe cœperunt, arida medicamenta infricanda ſunt ex his, quę reprimunt. ſi uero dens dolores mouet, eximique eum, quia medicamenta nihil adiuuant, placuit, circum radi debet, ut gingiua ab eo reſoluatur. tum is concutiendus eſt. eaque facienda, donec bene moueatur. nam dens herens cum ſummo periculo euellitur, ac nonnunquam maxilla loco mouetur. idque etiā maiore periculo in ſuperioribus dentibus fit, quia poteſt tempora oculoſ'ue concutere. tum ſi fieri poteſt manu, ſi minus, forfice dens excipiendus. ac ſi exeſus eſt, ante id foramen, uel linamento, uel bene accommodato plumbo replendum eſt, ne ſub forfice confringatur: recta uero forfex ducenda eſt, ne inflexis radicibus: os earum, cui dens inhæret, parte aliqua frangatur. neque ideo nullum eius rei periculum eſt, utique in dentibus breuibus, qui fere longiores radices habent. ſæpe enim forfex, cum dentem comprehendere non poſſit, aut fruſtra comprehendat, os gingiuę prehendit & frangit. protinus autē ubi plus ſanguinis profluit, ſcire licet aliquid ex oſſe fractum eſſe. ergo ſpecillo conquirenda eſt teſta, quę receſſit & uolſella protrahenda eſt. ſi non ſequitur, incidi gingiua debet, donec labans oſſis teſta recipiatur. quod ſi fractum ſtatim non eſt, indureſcit extrinſecus maxilla, ut is hiare non poſſit. ſed imponēdum calidum ex farina & fico cataplaſma eſt, donec ibi pus moueatur. tum incidi gingiua debet. pus quoque multum profluens oſſis fracti nota eſt. itaque etiam tum id extrahi conuenit. nonnunquam etiam eo leſo, fiſtula fit quæ eradi debet. Dens autem ſcaber, qua parte niger eſt, radendus eſt, illinendusque roſæ flore contrito, cui gallæ quarta pars & altera myrrhæ ſit adiecta. continendumque ore crebro uinum meracū. atque in eo caſu uelandum caput, ambulatione multa, frictione capitis: cibo non acri utendum eſt. at ſi ex ictu uel alio caſu aliqui labant dentes, auro cum his, qui bene hærent, uinciendi ſunt. continendaque ore reprimentia, ut uinum, in quo malicorium decoctum, aut in quo galla candens coniecta ſit. Siquando etiam in pueris alter dens naſcitur, quàm prior excidat, is qui cadere debuit circum purgandus, & euellendus eſt. is qui natus eſt in locum prioris quotidie digito adurgendus, donec ad iuſtam magnitudinem perueniat. quotieſcunque dente exempto radix relicta eſt, protinus ea quoque ad id facta forfice, quam ῥίζαν Gręci uocant: eximenda eſt. Tonſillas, autem quæ poſt inflammationes indurauerunt: ἀντιάδες autem Gręcis appellantur: cum ſub leui tunica ſint, oportet digito circum radere & euellere: ſi ne ſic quidem reſoluuntur, hamulo excipere, & ſcalpello excidere: tum ulcus aceto eluere, & illinere uulnus medicamento, quo ſanguis ſupprimatur.

De uua.

V V A, ſi cum inflammatione deſcendit, dolorique eſt, & ſubrubicundi coloris: præcidi ſine periculo non poteſt. ſolet enim multum ſanguinem effundere. itaque melius eſt his uti, quæ aliàs propoſita ſunt. ſi uero inflammatio quidem nulla eſt, nihilominus autem ea ultra iuſtum modum à pituita deducta eſt, & eſt tenuis, acuta, alba, pręcidi debet. itemque ſi ima, liuida & craſſa, ſumma, tenuis eſt. neque quidquam commodius eſt quàm uolſella prehendere, ſub eaque quod uolumus, excidere. neque enim ullum periculum eſt, ne plus minus'ue præcidatur: cum liceat tantum infra uolſellam relinquere: quantum inutile eſſe manifeſtum eſt: idque præcidere quo longior uua eſt, quâm eſſe naturaliter debet. poſt curationem eadem facienda ſunt, quæ in tonſillis proxime poſui.

De lingua.

LINGVA uero quibuſdam cum ſubiecta parte à primo natali die iuncta eſt,qui ob id ne loqui quidem poſſunt, horum extrema lingua uolſella prehendenda eſt, ſub eaq́ue membrana incidenda magna cura habita, ne uenæ,quæ iuxta ſunt, uiolentur, & profuſione ſanguinis noceant. reliqua curatio uulneris in prioribus poſita eſt: & plerique quidem, ubi conſanuerunt, loquuntur. ego autem cognoui qui ſuccisa lingua, cum abunde ſuper dentes eam promeret, non tamen loquendi facultatem conſecutus eſt. adeo in medicina etiam ubi perpetuum eſt, quod fieri debet, non tamen perpetuum eſt id, quod ſequi conuenit.

De abſceſſu ſub lingua.

SVB lingua quoque interdum aliquid abſcedit, quod fere' conſiſtit in tunica: doloreſque magnos mouet. quod ſi exiguum eſt, incidi ſemel ſatis eſt. ſi maius,ſumma cutis uſque ad tunicam excidenda eſt: deinde utrinque oræ hamulis excipiendæ,& tunica undique circundata liberanda eſt, magna diligentia per omnem curationem habita,ne qua maior uena incidatur.

De labris.

LABRA autem ſæpe finduntur. eaq́ue res habet cum dolore etiam hanc moleſtiam, quod ſermo prohibetur: qui ſubinde eas rimas cum dolore diducēdo ſanguinem citat: ſed has,ſi in ſummo ſunt, medicamentis curare commodius eſt,quæ ad ulcera oris fiunt. ſi uero altius deſcēderunt,neceſſarium eſt tenui ferramento adurere: quod ſpathę ſimile quaſi tranſcurrere, non imprimi debet. poſtea facienda eadem ſunt,quę in auribus aduſtis expoſita ſunt.

De ceruicis uitijs, & curatione. Cap. XIII.

AT in ceruice intercutem, & aſperam arteriam tumor increſcit βρογχοκήλην Græci uocant. quo modo caro hebes,modo humor aliquis melli,aquę'ue ſimilis includitur: interdum etiam minutis oſſibus pili immixti,ex quibus quidquid eſt,quod tunica continetur, poteſt adurentibus medicamentis curari, quibus ſumma cutis cum ſuperiecta tunica exæditur. quo facto, ſiue humor eſt,profluit: ſiue quid denſius,deinde digitis educitur: tum ulcus ſub linamentis ſaneſcit: ſed ſcalpelli curatio breuior eſt. Medio tumore una linea inciditur uſque ad tunicam:deinde uitioſus ſinus ab integro corpore digito ſeparatur: totusq́ue cum uelamento ſuo eximitur. tum aceto,cui uel ſalem,uel nitrū aliquis adiecit,eluitur.oræq́ue una ſutura iunguntur: cæteraq́ue eadem quę in alijs ſuturis ſuper inijciuntur. Leniter deinde,ne fauces urgeat,deligatur. ſi quando autem tunica eximi non potuerit, intus inſpergenda adurentia: linamentiſque id curandum eſt cęteris pus mouentibus.

De umbilici uitijs. Cap. XIIII.

SVNT etiam circa umbilicum plura uitia,de quibus propter raritatem inter auctores parum cōſtat. Veriſimile eſt autem id à quoque prætermiſſum,quod ipſe non cognouerat: à nullo,id quod non uiderat, fictum. commune omnibus eſt,umbilicum indecore prominere.cauſæ requiruntur: Meges tres has poſuit. modo inteſtinum eò irrumpere. modo omentum. modo humorem. Soſtratus nihil de omento dixit. duobus hiſdem adiecit,carnem ibi interdum increſcere,eamq́ue modo integram eſſe, modo carcinomati ſimilem. Gorgias ipſe quoque omenti mentionem omiſit. ſed eadem tria cauſatus ſpiritum quoque interdū eò dixit irrumpere. Heron omnibus his quatuor poſitis,& omenti mentionē habuit,& eius quod ſimul & omētum & inteſtinum habuerit. quid autem horum ſit,his indicijs cognoſcitur. ubi inteſtinum prolapſum eſt,tumor neque durus neque mollis eſt omni frigore comminuitur,non ſolum ſub omni calore, ſed etiam retento ſpiritu creſcit. ſonat interdum, atque ubi reſupinatus eſt aliquis delapſo inteſtino ipſe deſidit. ubi uero omentum eſt,cætera ſimilia ſunt,tumor mollior & ab una parte latus extenuatum in uentrem eſt: ſi quis apprehendit,elabitur. ubi utrunque eſt: indicia quoque mixta ſunt,& inter utrunque mollities. at caro durior eſt, ſemperq́ue etiā reſupinato corpore tumet, prementiq́ue non cedit,prioribus facile cedentibus. ſi uitioſa eſt eaſdem notas habet,quas in carcinomate expoſui. humor aut em ſi premitur,circunfluit. at ſpiritus preſſus cedit, ſed protinus redit reſupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet. ex his id quod ex ſpiritu uitium eſt, medicinam non admittit. caro quoque carcinomati ſimilis cum periculo tractatur. itaque omittenda eſt. ſana excidi debet, idq́ue uulnus linamentis curari. humorem quidam uel inciſo ſummo tumore effundunt, & uulnus hiſdem linamentis curant. in reliquis uariæ ſententiæ ſunt. ac reſupinandum quidem corpus eſſe res ipſa teſtatur,ut in uterum,ſiue inteſtinum,ſiue omentum eſt,delabatur. ſinus uero umbilici, tum uacuus à quibuſdam duabus regulis exceptus eſt, uehementerq́ue earum capitibus deligatis ibi emoritur. à quibuſdam id uitium acu traiectatur duo lina ducente. deinde utriuſque lini duobus capitibus diuerſæ partes aſtringuntur. quod in uua quoque oculi fit. nam ſic id quod ſupra uinculum eſt, moritur.

adiecerunt quidam,ut antequam uincirent, ſummum una linea inciderent, exciderent'que, quo facilius digito demiſſo, quod illuc irrupiſſet, depellerent. tum deinde uinxerunt. ſed abunde eſt,iubere ſpiritum continere, ut tumor quantus maximus eſſe poteſt, ſe oſtendat. tum imam baſim eius atramento notare,reſupinato'que homine,digitis tumorem eum premere, ut ſi quid delapſum non eſt,manu cogatur. poſt hæc umbilicum attrahere,& qua nota atramenti eſt lino, uehementer aſtringere. deinde partem ſuperiorem aut medicamentis,aut ferro adurere,donec emoriatur. atque ut cætera uſta ulcus nutrire,id'que non ſolum ubi inteſtinum uel omentum,uel utrunque eſt, ſed etiam ubi humor eſt, optime proficit,ſed ante quædam uiſenda ſunt, ne quod ex uinculo periculum ſit. nam curationi neque infans, neque aut robuſtus annis, aut ſenex aptus eſt, ſed à ſeptimo fere' anno ad quartumdecimũ. deinde ei corpus idoneum eſt id,quod integrum eſt. at quod mali habitus eſt,quod'que papulas, impetigines, ſimilia'que habet idoneum non eſt. leuibus quoque tumoribus facile ſubuenitur. at in eorum,qui nimis magni ſunt, curatione periculum eſt. Tempus autem anni & autumnale & hibernũ uitandum eſt. uer idoneum maxime eſt. ac prima æſtas non aliena eſt. præter hæc abſtinere pridie debet, neque id ſatis eſt. ſed aluus quoque ei ducenda eſt,quo facilius omnia quæ exceſſerunt,intra aluum conſidant.

Quomodo aqua hydropicis emittatur. Caput XV.

AQVAM his qui hydropici ſunt emitti oportere aliàs dixi. nunc quemadmodum id fiat dicendum eſt. quidam autem ſub umbilico fere' quattuor interpoſitis digitis à ſiniſtra parte. Quidam ipſo umbilico perforato facere conſuerunt. quidam cute primum aduſta,deinde interiore abdomine inciſo. quia quod per ignem diuiſum eſt, minus celeriter coit. ferramentum autem demittitur. magna cura habita, ne qua uena incidatur. id tale eſſe debet,ut fere' tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat. demittendumq́ue ita eſt,ut membranam quoque tranſeat: qua caro ab interiore parte finitur: eo'tum plũbea aut ænea fiſtula conijcienda eſt, uel recuruatis in exteriorem partem labris,uel in media circum ſurgẽte,quadam mora,ne tota intus delabi poſſit. huius ea pars,quæ intra paulo longior eſſe debet, quàm quę extra, ut ultra ulteriorem membranam procedat, per hanc effundendus humor eſt. atque ubi maior pars eius euocata eſt,cludenda demiſſo linteolo fiſtula eſt, & in uulnere,ſi id uſtum non eſt: relinquenda. deinde per inſequentes dies circa ſingulas heminas emittendum, donec nullum aquæ ueſtigium appareat. quidam tamen etiam non uſta cute protinus fiſtulam recipiunt, & ſuper uulnus ſpongiam expreſſam deligant. deinde poſtero die rurſus fiſtulam demittunt: quod recens uulnus paulum diductum patitur, ut ſiquid humoris ſupereſt, emittatur: idq́ue bis ita feciſſe contenti ſunt.

De inteſtinorum uulneratorum curationibus. Cap. XVI.

Nonnunquam autem uenter ictu aliquo perforatur: ſequiturq́ue, ut inteſtina euoluantur. quod ubi incidit, protinus conſiderandum eſt,an integra ea ſint, deinde an his color ſuus maneat. ſi tenuius inteſtinum perforatum eſt, nihil profici poſſe iam retuli. latius inteſtinum ſui poteſt,non quòd certa fiducia ſit,ſed quòd dubia ſpes, certa deſperatione ſit potior. interdum enim glutinatur. tum ſi utrumlibet inteſtinum liuidum, aut pallidum,aut nigrum eſt, quibus illud quoque neceſſario accedit, ut ſenſu careat: medicina omnis inanis eſt:ſi uero adhuc ea ſui coloris ſunt, cum magna feſtinatione ſuccurrendũ eſt. Momento enim alienantur externo,& inſueto ſpiritu circundata. Reſupinandus autem homo eſt coxis erectioribus. & ſi anguſtius uulnus eſt, quàm ut inteſtina commode refundantur, incidendum eſt, donec ſatis pateat. Ac ſi iam ſicciora inteſtina ſunt, perluenda aqua ſunt: cui paulum admodum olei ſit adiectum. tum miniſter oras uulneris leuiter diducere manibus ſuis, uel etiam duobus hamis membranę interiori iniectis debet. medicus priora ſemper inteſtina,quæ poſteriora prolapſa ſunt,condere ſic, ut orbium ſingulorum locum ſeruet repoſitis omnibus, leniter homo concutiendus eſt. quo ſit,ut per ſe ſingula inteſtina in ſuas ſedes diducantur: & inibi conſidant. his conditis,omentum quoque conſiderandum eſt: ex quo ſi quid iam nigri,& emortui eſt, forfice excidi debet. ſi quid integrum eſt,leuiter ſuper inteſtina diduci. ſutura autem neque ſummæ cutis, neque interioris membranæ per ſe ſatis proficit, ſed utriuſque. & quidem duobus linis uincienda eſt ſpiſſior quàm alibi, quia & rumpi facilius motu uentris poteſt, & non æque magnis inflammationibus pars ea expoſita eſt. igitur in duas acus fila conijcienda, eaq́ue duabus manibus tenenda: & prius interiori membranæ ſutura inijcienda eſt ſic,ut ſiniſtra manus in dexteriore ora,dextra in ſiniſteriore à principio uulneris orſa,ab interiori parte in exteriorem acũ immittat. quo ſit,ut ab inteſtinis ea pars ſemper acuum longe ſit, quæ retuſa eſt: ſemel utraque parte traiecta permutandæ acus inter manus ſunt,ut ea ſit in dextra,quæ fuit in ſiniſtra: ea ueniat in ſiniſtrã,quam dextra continuit. iterumq́ue eodem modo per oras immittendæ ſunt. Atque ita tertio,& quarto,deinceps'que permutatis inter manus acubus includenda plaga. poſt hæc eadem fila, eædemq́ue acus ad cutẽ transferendæ. ſimiliq́ue ratione ei quoque parti utraque ſutura inijcienda ſemper ab interiore parte acubus uenientibus ſemper inter manus traiectis. dein glutinantia inijcienda,quibus aut ſpongiam,aut ſuccidam lanam ex aceto impreſſam accedere debere manifeſtius eſt, quàm ut ſemper dicendum ſit. impoſitis his,leuiter deligari uenter debet.

De interiore parte abdominis rupta, & qua ratione curanda ſit. Cap. XVII.

Interdum tamen uel ex ictu aliquo, uel retento diutius ſpiritu, uel ſub graui faſce interior abdominis membrana ſuperiore cute integra rumpitur. quod fœminis quoque ex utero ſæpe euenire conſueuit, fitque præcipue circa ilia. ſequitur autem, cum ſuperior caro mollis ſit, ut non ſatis inteſtina contineat, hisque intenta cutis indecore intumeſcat. atque id quoque aliter ab alijs curatur. quidam enim per acum duobus linis ad imam baſim immiſſis, ſic utrinque deuinciunt, quemadmodum & in umbilico, & in uua poſitum eſt, ut quidquid ſuper uinculũ eſt, emoriatur. quidam medium tumorem excidunt ad ſimilitudinem myrtacei folij. quod ſemper eodem modo ſeruandum eſſe iam poſui, & tum oras ſutura iungunt. commodiſſimum eſt autem reſupinato corpore, experiri manu, qua parte is tumor maxime cedat: quia neceſſe eſt ea parte rupta membrana ſit, quaque integra eſt, ea magis obnitatur. tum qua rupta uidebitur, immittendæ ſcalpello duæ lineæ ſunt: ut exciſo medio interior membrana utrinque recẽtem plagam habeat: quia quod uetus eſt, ſutura non coit loco patefacto. ſi qua parte membrana non nouam plagam, ſed ueterem habet: tenuis excidenda habena eſt, quæ tantum ora eius exulceret. cætera, quæ ad ſuturæ reliquam curationem pertinent, ſupra comprehenſa ſunt.

De uaricibus uentris.

Præter hæc euenit, ut in quorũdam uentribus uarices ſint. quarum, quia nulla alia curatio eſt, quàm quæ in cruribus eſſe conſueuit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo differo.

De teſticulorum natura, & morbis eorum. Cap. XVIII.

VENIO autem ad ea, quæ in naturalibus partibus circa teſticulos oriri ſolent: quæ quo facilius explicem, prius ipſius loci natura paucis proponenda eſt. igitur teſticuli ſimile quiddam medullis habẽt. nam ſanguinem non emittunt, & omni ſenſu carent. dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicæ, quibus hi continentur. dependent uero ab inguinibus per ſingulos neruos, quos κρεμαστῆρας Græci nominant: cum quorum utroque binæ deſcendunt & uenæ, & arteriæ. hæ autem tunica conteguntur tenui, neruoſa, ſine ſanguine, alba, quæ ἐλαφροειδὴς à Græcis nominatur. ſuper eam ualentior tunica eſt, quæ interiori uehementer ima parte inhæret, δάρτον Græci uocant. Multæ deinde membranulæ uenas & arterias, eoſque neruos comprehendunt, atque inter duas quoque tunicas ſuperioribus partibus leues, paruulæque ſunt. hactenus propria utrique teſticulo & uelamenta, & auxilia ſunt. communis deinde utrique, omnibusque interioribus ſinus eſt, qui iam conſpicitur à nobis, ὀσχέον Græci. ſcrotũ noſtri uocant, isque ab ima parte medijs tunicis leuiter innexus eſt, à ſuperiore tantum circundatus eſt. Sub hoc igitur plura uitia eſſe conſuerunt. quæ modo ruptis tunicis, quas ab inguinibus incipere propoſui, modo his integris fiunt. ſiquidem interdum uel ex morbo primum inflammatur, deinde poſtea pondere ab rumpitur. uel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica, quæ diducere ab inferioribus partibus inteſtina debuit. tum pondere eo deuoluitur, aut omẽtum, aut etiam inteſtinum. atque ibi reperta uia, paulatim, aut ab inguinibus inferiores quoque partes niſum ſubinde neruoſas tunicas, & ob id eius rei patientes diducit ἐντεροκοίλην, & ἐπιπλοκοίλην Gręci uocant, apud nos indecorum, ſed commune his herniæ nomen eſt. deinde ſi deſcendit omentum, nunquam in ſcroto tumor tollitur, ſiue inedia fuit, ſiue corpus huc illucue conuerſum, aut aliquo modo collocatum. itemque ſi retentus eſt ſpiritus, non magnopere increſcit. tactu uero inæqualis eſt, & mollis, & lubricus. at ſi inteſtinum quoque deſcendit, humor his ſine inflammatione modo minuitur, modo increſcit. eſtque fere ſine dolore, & cum conquieſcit aliquis, aut iacet, interdum ex toto deſidit, interdum ſic diuiditur, ut in ſcroto exiguæ reliquiæ maneant. at ſi clamore & ſatietate, & ſi ſub aliquo pondere is homo nixus eſt, creſcit: frigore omni contrahitur: calore diffunditur. eſtque tum ſcrotum, & rotundum, & tactu leue: idque quod ſubeſt: lubricum eſt, ſi preſſum eſt, ad inguẽ reuertitur, demiſſumque iterum cum quodam quaſi murmure deuoluitur. & id quidem in leuioribus malis euenit. nõnunquã autem ſtercore accepto uaſtius tumet, retroque compelli non poteſt: affertque tum dolorem, & ſcroto, & inguinibus, & abdomini: nonnunquam ſtomachus quoque affectus, primum ruffam bilem per os reddit, deinde uiridem, quibuſdam etiam nigram. integris uero membranis interdũ eam partem humor diſtringit. atque eius quoque ſpecies duæ ſunt: nam uel inter tunicas is increſcit, uel in membranis, quæ ibi circa uenas & arterias ſunt, ubi hæ grauatę occulauerunt, ac ne ei quidem humori, qui inter tunicas eſt una ſedes eſt. nam modo inter ſummam & mediam, modo inter mediam & imam conſiſtit. Græci communi nomine quidquid eſt ὑδροκοίλην appellant. noſtri ut ſcilicet nullis diſcriminibus ſatis cognitis, hæc quoque ſub eodem nomine, quo priora habent. ſigna autem quædam communia ſunt, quædam propria. communia, quibus humor deprehenditur. propria: quibus locis humorem ſubeſſe dicimus. ſi tumor eſt nunq̃ ex toto ſe remittens, ſed interdũ leuior, aut ꝑ famẽ, aut ꝑ febriculam, maximeque in pueris, hisque mollis eſt, ſi non nimius humor ſubeſt. at ſi his uehemẽter increuit, renititur ſic, ut uter repletus, & arte aſtrictus. uenæ quoque in ſcroto inflantur, & ſi digito preſſimus, cedit humor, circunfluensque id quod non premitur: attollit, & tanquã in uitro cornu ue per ſcro

tum

tum apparet : iſque quantum in ipſo eſt,ſine dolore eſt. ſedes autem eius ſic deprehenditur : ſi inter ſummam, mediamq́ue tunicam eſt,cum digitis duobus preſſimus, paulatim humor inter eos reuertẽs ſubit. ſcrotum ipſius & albidius eſt. ſi ducitur, aut nihil,aut paruulum intenditur. teſticulus ea parte neque uiſu, neque tactu ſentitur. at ſi ſub media tunica eſt,intentũ ſcrotum magis ſe attollit.adeo ut ſuperior coles ſub tumore eo deliteſcat. præter hæc æque integris tunicis ramex innaſcitur, κιρσοκοίλην Græci appellant. uenæ intumeſcunt, hæ quoque intortæ,conglomeratęque ad ſuperiorem partem, uel ipſum ſcrotũ implent,uel mediam tunicam, uel imam: interdũ etiam ſub ima tunica circa ipſum teſticulũ, neruumq́ue eius increſcunt. ex his ea quæ in ipſo ſcroto ſunt,oculis patent, hæ uero quæ mediæ, imæ'ue tunicæ inſident, ut magis conditæ, non æque quidem cernuntur, ſed tamen etiam uiſui ſubiectę ſunt, pręterquam quod & tumoris aliquid eſt pro uenarum magnitudine & modo,& id prementi magis renititur, ac per ipſos uenarum toros inęquale eſt,& qua parte id eſt,teſticulus magis iuſto dependet, cum uero etiam ſuper ipſum teſticulum, neruumq́ue eius id malum increuit, aliquanto longius teſticulus ipſe deſcendit, minorq́ue altero fit, ut pote alimento amiſſo. Raro ſed aliquando caro quóque inter tunicas increſcit, σαρκοκοίλην Gręci uocant. interdum ętiam ex inflammmatione tumet ipſe teſticulus, ac febres quoque affert, & niſi celeriter ea inflammatio conquieuit, dolor ad inguina atque ilia peruenit, parteſq́ue hæ intumeſcunt. neruus,ex quo teſticulus dependet,plenior fit,ſimulq́ue indureſcit ſuper hęc,inguẽ quoque nonnunquam uarices implent : βουβονοκοίλην appellant.

De teſticulorum curationibus communibus, & primo de inciſione, & curatione inguinis,uel ſcroti. Caput XIX.

HIS cognitis,de curatione dicendum eſt, in qua quędam communia omnium ſunt, quędam propria ſingulorum. prius de communibus dicam. loquar autem nunc de his, quę ſcalpellum deſiderant,nã quę uel ſanari non poſſint, uel aliter nutriri debeant, dicendum erit ſimul cum ad ſpecies ſingulas uenero. inciditur autem interdum inguen,interdum ſcrotum. in utraq́ue curatione homo ante triduum bibere aquam pridie : abſtinere etiam à cibo debet, ipſo autem die collocari ſupinus, deinde ſi inguen incidendum eſt,idq́ue iam pube contegitur, ante radendum eſt,& tum extento ſcroto,ut cutis inguinis intẽta ſit : id incidendum ſub imo uentre, qua cum abdomine tunicæ inferiores committuntur. aperiendũ autem audacter eſt donec ſumma tunica,quæ ipſius ſcroti eſt, incidatur : perueniaturq́ue ad eam,qua media eſt plaga facta. foramen deorſum uerſus ſubeſt. in id demittendus eſt ſiniſtræ manus digitus index, ut diductis interuenientibus membranulis ſimul laxet. miniſter autem ſiniſtra manu comprehenſo ſcroto ſurſum uerſus eum debet extendere : & quàm maxime ab inguinibus abducere,primum cum ipſo teſticulo, dum medicus omnes membranulas,quæ ſuper mediam tunicam ſunt : ſi digito diducere non poteſt, ſcalpello abſcidat : deinde ſine eo,ut is delapſus ipſi plagæ iungatur,digitoq́ue inde promatur,& ſuper uentrem cũ duabus ſuis tunicis collocetur. inde ſi qua uitioſa ſunt,circuncidenda ſunt. in quibus cũ multæ uenæ diſcurrant, tenuiores quidem præcidi protinus poſſunt : maiores uero ante longiore lino deligandæ ſunt, ne periculoſe ſanguinem fundant. ſin media tunica uexata erit, aut ſub ea malum increuerit, excidenda erit ſic, ut alte ad ipſum inguen præcidatur. infra tamen non tota demenda eſt. nam quod ad baſim teſticuli uehementer cum ima tunica connexum eſt, excidi ſine ſummo periculo non poteſt. itaque ibi reliquendum eſt. idem in ima quoque tunica, ſi læſa eſt, faciendum eſt. ſed non à ſumma inguinis plaga, uerum infra paulum ea abſcidenda,ne læſa abdominis membrana inflammationes moueat. neque tamen nimium ex ea ſurſum relinquendum eſt, ne poſtea ſinuetur, & ſedem eidem malo præſtet. purgatus ita teſticulus per ipſam plagam cum uenis,& arterijs,& neruo ſuo leuiter demittendus eſt,uidendumq́ue ne ſanguis in ſcrotum deſcendat, ne'ue concretus aliquo loco maneat. quæ ita fient, ſi uenis uinciendo medicus proſpexerit. lina quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debebunt. quæ pure orto ſine ullo dolore excident. ipſi autem plagæ inijciendæ duæ fibulæ ſunt, & inſuper medicamentum, quo glutinentur. ſolet interdum ab altera ora neceſſarium eſſe aliquid excidi, ut cicatrix maior & latior fiat. quod ubi incidit, linamenta ſuper non fulcienda, ſed leuiter tantum ponenda ſunt, ſupraq́ue ea,quæ inflammationem repellant,id eſt ex aceto,uel lana ſuccida,uel ſpongia. cætera eadem : quæ,ubi pus moueri debet,adhibenda ſunt. at cum infra incidi oportet, reſupinato homine ſubijcienda ſub ſcroto ſiniſtra manus eſt,deinde id uehementer apprehendendum & incidendum.ſi paruulum eſt quod nocet,modice : ut tertia pars integra ad ſuſtinendum teſticulũ infra relinquatur.ſi maius eſt,etiam amplius,ut paulum tantummodo ad imum, cui teſticulus inſidere poſſit : integrũ maneat. ſed primo rectus ſcalpellus quàm leuiſſima manu teneri debet, donec ſcrotum ipſum diducat. tum inclinandus mucro eſt,ut tranſuerſa membrana ſecet, quæ inter ſummam, mediamq́ue tunicam ſunt. at ſi uitiũ in proximo eſt,mediam tunicam attingi non oportet. ſi ſub illa quoque conditur,etiam illa incidenda eſt ſic,ut tertia quoque, ſi illa uitium tegit. ubicunque repertum malum eſt, miniſtrũ ab inferiore parte exprimere moderate ſcrotum oportet, medicum digito,manubriolo,uel ſcalpello diductam inferiorem partem tunica extra collocare, deinde eam ferramento quo ad ſimilitudinem curuum uocant, incidere ſic, ut in eandem intrare duo digiti index & medius poſſint. his deinde coniectis excipienda reliqua pars tunicæ,& inter digitos ſcalpellus immittendus eſt : eximendumq́ue, aut effundendum quidquid eſt noxiũ, quãcunque autem tunicam quis uiolauit, illam quoque debet excidere, ac mediam quidem,ut ſupra di-

xi,quàm altiſſime ab inguine,imam autem paulo infra . cæterum antequam excidantur , hæ quoque uin
ciri lino ſumme debent,& eius lini capita extra plagam relinquenda ſunt, ſicut in alijs quoque uenis,quę
id requiſierint . eo facto teſticulus intus reponendus eſt,oræque ſcroti ſuturis inter ſe committendæ, ne-
que paucis, ne parum glutinentur,& longior fiat curatio,neque multis,ne inflammationem augeant . at-
que hic quoque uidendum eſt , ne quid in ſcroto ſanguinis maneat . tum imponenda glutinantia ſunt .
ſiquando autem in ſcrotum ſanguis defluxit , aliquid'ue concretum ex eo decidit, incidi ſubter id debet ,
purgatoque eo,ſpongia acri aceto madens circũdari. deligatur autem uulnus omne,quod ex his cauſis fa-
ctum eſt . ſi dolor nullus eſt,quinque primis diebus non eſt reſoluendum , ſed bis die tantum aceto irro-
randa lana uel ſpongia. ſi dolor eſt : tertia die reſoluendum,& ubi fibulæ ſunt,hæ incidendæ,ubi linamẽ-
tum id mutandum eſt,roſaque & uino madefaciendum id,quod imponitur . ſi inflammatio increſcit,adij
ciendum prioribus cataplaſma ex lenticula & melle , uel ex malicorio , quod in auſtero uino coctum ſit ,
uel ex his mixtis. ſi ſub his inflammatio non conquierit poſt diem quintum multa calida aqua uulnus fo
uendum, donec ſcrotum ipſum & extenuetur & rugoſius fiat . tum imponendum cataplaſma ex triticea
farina,cui reſina pinea adiecta ſit . quæ ipſa ſi robuſtus curatur,ex aceto : ſi tener,ex melle coquẽda ſunt .
neque dubium eſt quodcunque initium fuit,ſi magna inflammatio eſt, quin ea, quæ pus mouent , impo-
nenda ſint . quòd ſi pus in ipſo ſcroto ortũ eſt,paulum id incidi debet, ut exitus detur . linamentumque
eatenus imponendum eſt,ut foramen tegat . inflammatione finita propter neruos priore cataplaſmate,
dein cerato utendum eſt . Hęc proprie ad eiuſmodi uulnera pertinent . cętera & in curatione,& in uictu
ſimilia his eſſe debent , quę in alio quoque uulnerum genere pręcepimus .

De inteſtini curatione . Cap. XX.

HIS propoſitis,ad ſingulas ſpecies ueniendum eſt : ac ſi cui paruulo puero inteſtinum deſcendit ,
ante ſcalpellum experienda iunctura eſt. faſcia eius rei cauſa fit : cui imo loco pila aſſuta eſt ex panniculis
facta, quę ad repellendum inteſtinum ipſi illi ſubijcitur : deinde reliqua faſcię pars arcte circundatur . ſub
quo ſępe & intus compellitur inteſtinũ : & inter ſe tunicę glutinãtur.rurſus ſi ętas proceſſit,multumque
inteſtini deſcendiſſe ex tumore magno patet,adijciũturque dolor, & uomitus,quę ex ſtercore,& ex crudi
tate eo delapſo fere accidunt , ſcalpellum adhiberi ſine pernicie non poſſe manifeſtum eſt . leuandum tã
tummodo malum , & per alias curationes extrahendum eſt. ſanguis mitti ex brachio debet : deinde ſi ui-
res patiuntur , imperanda tridui abſtinentia eſt : ſi minus certe pro ui corporis quâm longiſſime . eodem
uero tempore ſuper habendum cataplaſma ex lini ſemine,quod ante aliquis ex mulſo decoxerit. Poſt hęc
& farina hordeacea cum reſina inijcienda , & his demittendus in ſolium aquæ calidæ , cui oleum quoque
adiectum ſit : dandumque aliquid cibi lenis calidi . quidam etiam aluum ducunt. id ducere aliquid in ſcro
tum poteſt : educere ex eo non poteſt . per ea uero quæ ſupra ſcripta ſunt , leuato malo ſiquando aliâs
dolor reuerterit, eadem erunt facienda . ſine dolore quoque ſi multa inteſtina prolapſa ſunt,ſecari ſuper-
uacuum eſt : non quo excludi à ſcroto non poſſint , niſi tamen id inflammatio prohibuit : ſed quo repul
ſa inguinibus immorentur : ibique tumorem excitent : atque ita fiat mali non finis , ſed mutatio . at in
eo,quem ſcalpello curari oportebit , ſimul atque ad mediam tunicam uulnus in inguine factum peruene-
rit , duobus hamulis ea iuxta ipſas oras apprehendi debebit, dum eductis omnibus membranulis medicus
eam liberat . neque enim cum periculo læditur,quæ excidenda eſt,cum inteſtinum eſſe niſi ſub ea nõ poſ
ſit . ubi deducta autem erit ab inguine , uſque ad teſticulum incidi debebit ſic , ne his ipſe lædatur : tum
excidi . fere tamen hanc curationem puerilis ætas & modicum malum recipit . ſic uir robuſtus eſt,ma-
iuſque id uitium eſt , extrahi teſticulum non debet : ſed in ſua ſede permanere . id hoc modo fit . inguẽ
eadem ratione uſque ad mediam tunicam ſcalpello aperitur : eaque tunica eodem modo duobus hamis
excipitur ſic,ut à miniſtro teſticulus eatenus contineatur , ne per uulnus exeat : tum ea tunica deorſum
uerſus ſcalpello inciditur . ſub eaque index digitus ſiniſtræ manus ad imum teſticulũ demittitur, eumque
ad plagam compellit : deinde dextrę manus duo digiti pollex,atque index uenam,& arteriam,& neruum
tunicamque eorum â ſuperiore tunica diducunt . quòd ſi aliquæ membranulæ prohibent, ſcalpello reſol
uũtur,donec ante oculos tota iã tunica ſit.exciſis quæ excidenda ſunt,repoſitoque teſticulo ab ora quo-
que eius uulneris , quod in inguine eſt:demenda habenula paulo latior eſt , quo maior plaga ſit , &
plus creare carnis poſſit .

De omenti curatione . Cap . XXI.

A T ſi omentum deſcendit , eodem quidem modo , quo ſupra ſcriptum eſt , aperiendum inguen ,
diducendæque tunicæ ſunt . conſiderandum autem eſt,maior ne is modus,an exiguus ſit . nam quod par
uulum eſt,ſuper inguen in aluum uel digito , uel auerſo ſpecillo repellendum eſt . ſi plus eſt,ſinere opor
tet dependere quantum ex utero prolapſum eſt : idque adurentibus medicamentis illinere , donec emo-
riatur,& excidat.quidam hic quoque duo lina acu traijciunt, biniſque ſingulorum capitibus diuerſas par
tes aſtringunt . ſub quo æque , ſed tardius emoriatur . adijcitur tamen hic quoque celeritati , ſi omentũ
ſuper uinculum illinitur medicamẽtis,quæ ſic exedunt ne erodant, σηπτὰ Græci uocant. Fuerunt etiã qui
omentum forfice præciderent : quod in paruulo non eſt neceſſarium . ſi maius eſt , poteſt profuſionem

ſanguinis facere : ſiquidem omentum quoque uenis quibuſdam etiam maioribus illigatum eſt . neque ue ro ſi diſcuſſo uentre id prolapſum forfice præciditur, cum & emortuum ſit,& aliter tutius auelli non poſ ſit : inde huc exemplum transferendum eſt . uulnus autem curari. ſi relictum omentum eſt,ſutura debet. ſi id amplius fuit,& extra emortuum eſt,excißis oris,ſicut ſupra propoſitum eſt . ſi uero humor intus eſt, incidendum eſt : in pueris quidem inguen,niſi in his quoque liquoris eius maior modus prohibet : in uiris uero, & ubicunque multus humor ſubeſt ſcrotum . deinde ſi inguen inciſum eſt, eo protractis tunicis humor effundi debet . ſi ſcrotum , & ſub hoc protinus uitium eſt, nihil aliud quàm humor eſt effundendus : abſcidendæque membranæ ſunt , ſi quæ eum continuerunt , deinde eluendum id ex aqua,quæ uel ſalem adiectum,uel nitrum habeat . ſi ſub media, ima'ue tunica : totę hę extra ſcrotum collocandę, excidendęque ſunt .

De ramicis curatione . Cap. XXII.

RAMEX autem , ſi ſuper ipſum ſcrotum eſt, adurendus eſt tenuibus & acutis ferramentis : quę ipſis uenis inſigantur : cum eo,ne amplius quàm has urant, maximeque ubi inter ſe implicatę glomerantur,eo ferrum id admouendum eſt : tum ſuper farina ex aqua frigida ſubacta inijcienda eſt: utendumque eo uinculo , quod idoneum eſſe ani curationibus poſui . tertio die lenticula cum melle imponenda eſt . poſt eiectis cruſtis ulcera melle purganda : roſa implēda,ad cicatricē aridis linamētis pducenda ſunt . quibus uero ſuper mediam tunicam uenæ tument incidendum inguen eſt , atque tunica promouenda , ab eaque uenæ digito uel manubriolo ſcalpelli ſeparandæ . qua parte uero inhærebunt : & ab ſuperiore, & ab inferiore parte lino uinciendæ : tum ſub ipſis uinculis præcidendæ , reponendusque teſticulus eſt . at ubi ſupra tertiam tunicam ramex inſedit , mediam excidi neceſſe eſt : deinde ſi duæ tres'ue uenæ tument, & ita pars aliqua obſidetur , ut maiore uitio uacet , idem faciendum , quod ſupra ſcriptum eſt , ut ab inguine & à teſticulo deligatæ uenæ præcidantur : isque condatur. ſin totum id ramex obſederit : per plagam demittendus digitus index erit : ſubijciendusque uenis ſic,ut paulatim protrahat æque adducendo , donec is teſticulus par alteri fiat . tum fibulæ oris ſic uinciendæ , ut ſimul eas quoque uenas comprehendant . id hoc modo fit . acus ab exteriore parte oram uulneris perforat . tum non per ipſam uenam , ſed per membranam eius immittitur: per eamque in alteram oram compellitur uenæ uulnerari non debent, ne ſanguinem fundant . membrana ſemper inter has uenas eſt,ac neque periculum effert, & filo comprehenſas illas abunde tenet . itaque etiam ſatis eſt duas fibulas eſſe . tum uenæ, quæcunque protractæ ſunt in ipſum inguen aduerſo ſpecillo comprehendi debent . ſoluendi fibulas tempus inflammatione finita , & purgato uulnere eſt,& una ſimul , & oras , & uenas cicatrix deuinciat . ubi uero inter imam tunicam & ipſum teſticulum,neruumque eius ramex ortus eſt,una curatio eſt,quæ totum teſticulum abſcidit . nā neque ad generationem quidquam is confert & omnibus indecore , quibuſdam etiam cum dolore dependet. ſed totū quoque inguen incidendum media tunica promenda,atque excidēda eſt,idem in ima faciendum,neruusque ex quo teſticulus dependet præcidendus. poſt id uenæ & arteriæ ad inguen lino deligādæ & infra uinculum abſcidendæ ſunt .

De carne,quæ inter tunicas teſticulorum concreuit, & de neruo indurato . Cap. XXIII.

CARO quoque ſiquando inter tunicas concreuit : nihil dubij eſt , quin eximenda ſit : ſed id ipſo ſcroto inciſo fieri commodius eſt . at ſi neruus induruit,curari res neque manu , neque medicamento poteſt. Vrgent enim febres ardentes,& aut uirides,aut nigri uomitus,præter hæc ingens ſitis & linguę aſpritudo , fereque à die tertio ſpumans bilis aluo cum roſione redditur . atque neque aſſumi facile cibus , neque contineri poteſt , neque multo poſt extremæ partes frigeſcunt : tremor oritur : manus ſine ratione extenduntur . deinde in fronte frigidus ſudor,eumque mors ſequitur .

De ramice inguinis . Cap. XXIIII.

VBI uero in ipſo inguine ramex eſt,ſi tumor modicus eſt,ſemel incidi,ſi maior , duabus lineis debet, ut medium excidatur : deinde non extracto teſticulo : ſicut inteſtinis quoque prolapſis interdum fieri docui : colligendæ uenæ uinciendæque ubi tunicis inhærebunt,& ſub his modis præcidendæ ſunt. neque quidquam noui curatio uulneris eius requirit .

Ad tegendam glandem colis ſi nuda eſt . Cap. XXV.

AB his ad ea tranſeundum eſt,quæ in cole ipſo fiunt : in quo ſi glans nuda eſt , uultque aliquis eam decoris cauſa tegere,fieri poteſt,ſed expeditius in puero quàm in uiro : in eo,cui id naturale eſt , quàm in eo,cui quarundam gentium more circunciſus eſt , in eo cui glans parua iuxtaque eam cutis, ſpatioſior uero ipſe coles eſt,quàm in quo contraria his ſunt . Curatio autem eorum , quibus id naturale eſt, eiuſmodi eſt . cutis circa glandem apprehenditur, & extenditur,donec illam ipſam condat,ibique deligatur . deinde iuxta pubem in orbē tergus inciditur : donec coles nudetur,magnaque cura cauetur,ne uel urinę iter , uel uenæ,quæ ibi ſunt,incidantur . eo facto cutis ad uinculum inclinatur, nudaturque circa pubem uelut

circulus: eoq́ue linamenta dantur,ut caro increſcat & id impleat,ſatisq́ue uelamenti. ſupra latitudo pla-
gæ præſtat . ſed donec cicatrix ſit , uinctum eſſe id debet , in medio tantum relicto exiguo urinæ itinere .
at in eo qui circunciſus eſt ſub circulo glandis ſcalpello diducenda cutis ab interiore cole eſt . non ita do-
let , quia ſummo ſoluto,deduci deorſum uſque ad pubem manu poteſt: neque ideo ſanguis profluit. Re
ſoluta autem cutis rurſus extenditur ultra glandem . tum multa frigida aqua fouetur : emplaſtrumq́ue
circa datur , quod ualentem inflammationem reprimat . proximisq́ue diebus ut propè à fame uictus eſt,
ne forte eam partem ſatietas excitet . ubi iam ſine inflammatione eſt , deligari debet à pube uſque circu-
lum . ſuper glandem autem aduerſo emplaſtro impoſito induci . ſic enim ſit , ut inferior pars glutinetur :
ſuperior ita ſaneſcat , ne inhæreat .

Quomodo glans penis contecta aperiri poſſit .

Contra ſi glans ita contecta eſt,ut nudari non poſſit: quod uitium Græci φίμωσιν appellant, aperien
da eſt . quod hoc modo ſit . Subter à ſumma ora cutis inciditur,recta linea uſque ad frenum , atque ita ſu
perius tergus relaxatum cedere retro poteſt . quod ſi parum ſic profectum eſt , aut propter anguſtias,aut
propter duritiem tergoris , protinus triangula forma cutis ab inferiore parte excidenda eſt ſic , ut uertex
eius ad frenum baſis in tergo extremo ſit . tum ſuper danda linamenta ſunt,aliaq́ue medicamenta,quę ad
ſanitatē producant.neceſſariū autē eſt,donec cicatrix,ſit cõquieſcere,nã ambulatio atterendo , ulcus ſor-
didum reddit .

Inſibulandi ratio .

Inſibulare quoque adoleſcentulos,interdum uocis , interdum ualetudinis cauſa quidam conſuerũt ,
eiuſque hæc ratio eſt . cutis quę ſuper glandem eſt,extenditur,notaturq́ue utrinque lateribus atramento
qua perforatur,deinde remittitur . ſi ſuper glandem notę reuertuntur,nimis apprehenſum eſt,& ultra no
tari debet . ſi glans ab his libera eſt,is locus idoneus ſibulę eſt : tum qua notę ſunt , cutis acu filũ ducente
tranſuitur , eiuſq́ue fili capita inter ſe deligantur,quotidieq́ue id mouetur,donec circa foramina cicatricu
lę fiant . ubi hę confirmatę ſunt,exempto filo ſibula additur , quę quo melior,eò leuior eſt,ſed hoc quidē
ſæpius inter ſuperuacua , quàm inter neceſſaria eſt .

De urinæ reddendæ difficultate, & de calculo,curationibusq; eorum . Cap. XXVI.

RES uero interdum cogit emoliri manu urinam , cum illa non redditur , aut quia ſenectute iter
eius collapſum eſt : aut quia calculus, uel concretum aliquid ex ſanguine intus ſe oppoſuit . ac mediocris
quoque inflammatio ſæpe eam reddi naturaliter prohibet . idq́ue non in uiris tantummodo , ſed in fœ-
minis quoque interdum neceſſarium eſt . ergo æneæ fiſtulæ fiunt , quæ ut omni corpori ampliori , mino
riq́ue ſufficiant . ad mares tres , ad fœminas duæ medico habendæ ſunt . ex uirilibus maxima decem &
quinque eſt digitorum , media duodecim , minima nouem . ex mulieribus , maior nouem , minor ſex .
incuruas uero eſſe eas paulum , ſed magis uiriles oportet , leueſq́ue admodum ac neque nimis plenas,ne-
que nimis tenues . homo tum reſupinus eo modo,quo incuratione ani figuratur, ſuper ſubſellum,aut le-
ctum collocandus eſt . Medicus autem à dextro latere ſiniſtra quidem manu colem maſculi continere ,
dextra uero fiſtulam demittere in iter urinæ debet . atque ubi ad ceruicem ueſicæ uentum eſt,ſimul cum
cole fiſtulam inclinatam in ipſam ueſicam compellere , eamq́ue urina reddita recipere . Fœmina breuius
urinæ ſimiliter,& rectius iter habet . quod mammulæ ſimile inter imas oras ſuper naturale poſitum non
minus ſæpe auxilio eget . aliquanto minus difficultatis exigit . nonnunquam etiam prolapſus in ipſam
fiſtulam calculus , qui ſubinde ea extenuatur,non longe ab exitu inhæreſcit . eum ſi fieri poteſt, oportet
uellere,uel oriculario ſpecillo,uel eo ferramento, quo in ſectione calculus protrahitur . ſi id fieri non po-
tuit,cutis extrema quam plurimum attrahenda,& condita glande lino uincienda eſt , deinde à latere recta
plaga coles incidendus,& calculus eximendus eſt . tum cutis remittenda. ſic enim ſit,ut inciſum colē inte
gra pars cutis contegat : & urina naturaliter profluat.

Quæ curatio calculoſis adhibeatur .

CVM ueſicæ uero,calculiq́ue facta mentio ſit,locus ipſe exigere uidetur ut ſubijciam , quæ cura-
tio calculoſis . cum aliter ſuccurri non poteſt , adhibeatur . ad quam feſtinare cum præceps ſit, nullo mo
do conuenit . ac neque omni tempore,neque in omni ætate,neque in omni uitio id experiendum eſt,ſed
ſolo uere,in eo corpore quod iam nouem annos, nondum quatuordecim exceſſit , & ſi tantum mali ſub
eſt , ut neque medicamentis uinci poſſit , neque etiam trahi poſſe uideatur , quo minus interpoſitio ali-
quo ſpatio interimat . non quo non interdum etiam temeraria medicina proficiat : ſed quo ſæpius uti-
que in hoc fallat , in quo plura & genera , & tempora periculi ſunt , quæ ſimul cum ipſa curatione pro-
ponam. Igitur ubi ultima experiri ſtatutum eſt,ante aliquot diebus uictu corpus pręparandum eſt,ut mo
dicos , ut ſalubres cibos , ut minime glutinoſos aſſumat,ut aquam bibat . ambulandi uero inter hæc exer
citatione utatur , quo magis calculus ad ueſicæ ceruicem deſcendat . quod an inciderit , digitis quoque, ſi

cut

cut in curatione docebo, demiſſis cognoſcitur. ubi eius rei fides eſt, pridie is puer in ieiuno continendus eſt, & tum loco calido curatio adhibenda, quæ hoc modo ordinatur. homo præualens & peritus in ſedili alto conſidit, ſupinumq́ue eum & aduerſum ſuper genua ſua coxis eius collocatis comprehendit, reductiſq́ue eius cruribus ipſum quoque iubet manibus ad ſuas poplites datis, eos quàm maxime poſſit attrahere, ſimulq́ue ipſe ſic eos continet. quòd ſi robuſtius corpus eius eſt qui curatur, duobus ſedilibus iunctis duo ualentes inſidunt: quo & ſedilia & interiora crura inter ſe deligantur, ne diduci poſſint. tum is ſuper duorum genua eodem modo collocatur, atque alter pro ut conſedit ſiniſtrũ crus eius, alter dextrum, ſimulq́ue ipſe poplites ſuos attrahit. ſiue autem unus, ſiue duo continẽt: ſuper humeros eius ſuis pectoribus incumbunt. ex quibus euenit, ut inter ilia ſinus ſuper pubem ſine ullis rugis ſit extentus, & in anguſtũ compulſa ueſica facilius calculus capi poſſit. Præter hæc etiam num à lateribus duo ualentes obijciuntur, qui circunſtantes leuare uel unum, uel duos, qui puerum continent, non ſinunt. Medicus deinde diligenter unguibus circunciſis atque ſiniſtra manu duos eius digitos indicem & mediũ, leniter prius unum, deinde alterum in anum eius demittit, dextræq́ue digitos ſuper imum abdomen leniter imponit: ne ſi utrinque digiti circa calculum uehementer concurrerint, ueſicam lædant. neque uero feſtinanter in hac re, ut in pleriſque agendũ eſt. ſed ita ut quàm maxime id tuto fiat. nam læſa ueſica neruorum diſtẽtiones cum periculo mortis excitat. ac primum circa ceruicem quæritur calculus. ibi repertus minore negotio expellitur. & ideo dixi ne curandum quidem: niſi cum in hoc indicijs ſuis cognitum eſt. ſi uero aut ibi non fuit, aut receſſit retro, digiti ad ultimam ueſicam dantur, paulatimq́ue dextra quoque manus eius ultra tranſlata ſubſequitur. atque ubi repertus eſt calculus, q̨ neceſſe eſt in manus incidat, eo curioſius deducitur. quo minor, leuiorq́ue eſt, ne effugiat, id eſt ne ſæpius agitanda ueſica ſit. ergo ultra calculum dextra ſemper manus eius opponitur, ſiniſtræ digiti deorſum eum compellit, donec ad ceruicem peruenitur. in quam ſi oblongus eſt, ſic compellendus eſt, ut pronus exeat. ſi planus ſic, ut tranſuerſus ſit. ſi quadratus, ut duobus angulis ſedeat. ſi altera parte plenior ſit, ut prius ea, qua tenuior ſit, euadat. in rotundo nihil intereſſe ex ipſa figura patet, niſi ſi leuior altera parte eſt, ut ea antecedat. cum iam eò uenit, ut incidi ſuper ueſicæ ceruicem iuxta anum cutis, plaga lunata uſque ad ceruicem ueſicæ debeat cornibus ad coxas ſpectantibus paulum: deinde ea parte, qua ſtrictior ima plaga eſt etiam num ſub cute altera tranſuerſa plaga facienda eſt, qua ceruix aperiatur: donec urinæ iter pateat ſic, ut plaga paulo maior quàm calculus ſit. nam qui metu fiſtulæ, quam illo loco χοριάδα Græci uocant, parum patefaciunt: cum maiore eodem periculo reuoluũtur: quia calculus iter, cũ ui promitur, facit: niſi accipit, idq́ue etiam pernicioſius eſt, ſi figura quoque calculi, uel aſpritudo aliquid eò contulit. ex quo & ſanguinis profuſio, & diſtentio neruorũ fieri poteſt. quæ ſi quis euaſit, multo tamen patentiorem fiſtulam habiturus eſt rupta ceruice, quàm habuiſſet inciſa. cũ uero patefacta eſt, in conſpectũ calculus uenit, in cuius corpore nullum diſcrimen eſt. ipſe ſi exiguus eſt, digitis ab altera parte propelli, ab altera protrahi poteſt. ſi maior: inijciendus à ſuperiore ei parte uncus eſt, eius rei cauſa factus. is eſt ad extremum tenuis, in ſemicirculi ſpecie retuſæ latitudinis, ab exteriori parte læuis, qua corpori iungitur, ab interiori aſper, qua calculum attingit. iſq́ue longior potius eſſe debet. nam breuis extrahendi uim habet. ubi iniectus eſt, in utrunque latus inclinandus eſt, ut appareat calculus, & teneatur, quia ſi apprehenſus eſt, ille ſimul inclinatur: ideoq́ue eo minimo opus eſt. ne cum adduci uncus cœperit, calculus intus effugiat, hic in oram uulneris incidat, eamq́ue conuulneret. in qua re quod periculum eſſet, iam ſupra propoſui. ubi ſatis teneri calculum patet, eodem pene momento triplex motus adhibendus eſt in utrunque latus, deinde extra, ſic tamen ut leniter id fiat, paulumq́ue primo calculus attrahatur. quo facto attollendus uncus extremus eſt, uti intus magis maneat. faciliuſque illum producat. quod ſi aliquãdo à ſuperiore parte calculus parum commode comprehendetur, à latere erit apprehendendus. hæc eſt ſimpliciſſima curatio. ſed uarietas rerum quaſdam etiam num animaduerſiones deſiderat. ſunt enim quidam non aſperi tantummodo, ſed ſpinoſi quoque calculi, qui per ſe quidem delapſi in ceruicem ſine ullo periculo eximuntur. in ueſica uero non tuto uel hi conquiruntur, uel attrahuntur: quoniam ubi illã conuulnerarunt, ex diſtentione neruorum mortem maturant, multoq́ue magis ſi ſpina aliqua ueſicæ inhæret: eamq́ue, cum duceretur: duplicauit. colligitur autem eo quod difficilius urina redditur, in ceruice calculum eſſe: eo quod cruenta deſtillat, illum eſſe ſpinoſum: maximeq́ue id ſub digitis quoque experiundum eſt, neque adhibenda manus, niſi id conſtitit. ac tum quoque leniter intus digiti obijciendi, ne uiolenter promouendo conuulnerent. tum incidendũ. multi hic quoque ſcalpello uſi ſunt. Meges, quoniam is infirmior eſt: poteſtq́ue in aliqua prominentia incidere, inciſoq́ue ſuper illam corpore: qua cauum ſubeſt non ſecare, ſed relinquere, quod iterum incidi neceſſe ſit, ferramentum fecit rectum in ſumma parte labroſum, in ima ſemicirculatum, acutumq́ue. id receptum inter duos digitos indicem ac medium ſuper pollice impoſito ſic deprimebat: ut ſimul cum carne, ſiquid ex calculo prominebat, incideret. quo conſequebatur, ut ſemel quantum ſatis eſſet, aperiret. quocunque autem modo ceruix ea parte facta eſt, leniter, extrahi quod aſperum eſt, debet: nulla propter feſtinationem ui admota.

Signa calculorum, uel harenoſorum, uel mollium.

AT calculus harenoſus, & ante manifeſtus eſt: quoniam & urina quæ redditur, harenoſa eſt, & in ipſa curatione, quoniam inter ſubiectos digitos neque æque leniter renititur, & inſuper dilatatur.

item mollis calculus, & ex pluribus minutiſque, ſed inter ſe parum aſtrictis compoſitus indicatur, in ſe attrahens quaſdam quaſi ſquamulas, hos omnis leniter permutatis ſubinde digitorum uicibus ſic oportet abducere, ne ueſicam lædant, ne'ue intus aliquæ diſſipatæ reliquiæ maneant, quæ poſt modum curationi difficultatem faciant. quidquid autem ex his in conſpectum uenit uel digitis, uel unco eximendũ eſt. at ſi plures calculi ſunt, ſinguli protrahi debent, ſic tamen, ut ſi quis exiguus ſupererit, potius relinquatur. ſi quidem in ueſica difficulter inuenitur. inuentusque celeriter effugit. ita longa inquiſitione ueſica læditur: excitatque inflammationes mortiferas, adeo ut quidam ſecti cum diu fruſtraque per digitos ueſica eſſet agitata, deceſſerint. quibus accedit etiam, quod exiguus calculus ad plagam urina poſtea promouente excidit. ſiquando autem is maior non uidetur niſi rupta ceruice extrahi poſſe, findendus eſt. cuius repertor Ammonius ob id λιθοτόμος cognominatus eſt: id hoc modo fit. uncus inijcitur calculo ſic, ut facile eum concuſſum quoque teneat, ne is retro reuoluatur. tum ferramentum adhibetur craſſitudinis modicæ prima parte tenui, ſed retuſa, quod admodum calculum ex altera parte ictum findit: magna cura habita, ne aut ad ipſam ueſicam per ferramentum perueniat, aut calculi fractura ne quid incidat.

De calculis fœminarum.

HAE uero curationes in fœminis quoque ſimiles ſunt, de quibus tamen parum proprie quædam dicenda ſunt. ſiquidem in his, ubi paruulus calculus eſt, ſcalpellus ſuperuacuus eſt, quia is urinam in ceruicem non compellit, quæ & breuior quàm in maribus, & laxior eſt. ergo & per ſe ſæpe excidit, & ſi in primo quod eſt anguſtius inhæret, eodem tamen unco ſine ulla noxa educitur. at in maioribus calculis neceſſaria eadem curatio eſt. ſed uirgini ſubijci digiti tanquam maſculo mulieri per naturalia eius debet. tũ uirgini quidem ſub ima ſiniſteriore ora: mulieri uero inter urinæ iter, & os pubis incidendũ eſt ſic, ut utroque loco plaga tranſuerſa ſit, neque terreri conuenit, ſi plus ex muliebri corpore ſanguinis profluit.

Quæ curatio calculo euulſo habenda ſit.

Calculo euulſo, ſi ualens corpus eſt, neque magnopere uexatum, ſinere oportet ſanguinem fluere, quo minor inflammatio oriatur: atque ingredi quoque eum paulum non alienum eſt, ut excidat, ſi quid intus concreti ſanguinis manſit. quod ſi per ſe non deſtitit, rurſus ne uis omnis intereat, ſupprimi debet. idque protinus in imbecillioribus ab ipſa curatione faciendum eſt. ſiquidem ui diſtentione neruorum periclitatur aliquis dum ueſica eius agitatur, ſic alter metus excipitur remotis medicaminibus, ne tantum ſanguinis profluat, ut occidat. quod ne incidat, deſidere is debet in acre acetum, cui aliquantum ſalis ſit adiectum. ſub quo & ſanguis fere conquieſcit, & aſtringitur ueſica, ideoque minus inflammatur. quod ſi parum proficit, agglutinanda cucurbitula eſt, & inguinibus, & coxis, & ſuper pubem. ubi iam ſatis uel euocatus eſt ſanguis, uel prohibitus, reſupinus collocandus eſt ſic, ut caput humile ſit, coxæ paulum excitentur: ac ſuper ulcus imponendum eſt duplex. aut triplex linteolum aceto madens. deinde interpoſitis duabus horis in ſolium is aquæ calidæ reſupinus demittendus eſt ſic, ut à genibus ad umbilicum aqua teneat, cætera ueſtimentis circundata ſint, manibus tantummodo, pedibuſque nudatis, ut & minus digeratur, & ibi diutius maneat. ex quo ſudor multus oriri ſolet, quo ſpongia ſubinde faciendum eſt: finiſque eius fomenti eſt donec infirmando offendat: tum multo is oleo perungendus, inducenduſque hapſus lanæ mollis tepido oleo repletus: qui pubem & coxas & inguina & plagam ipſam contectam eodem ante ſe linteolo protegat, iſque ſubinde oleo tepido madefaciendus eſt, ut neque frigus ad ueſicam admittat, & neruos leniter molliat. quidam cataplaſmatis calefacientibus utũtur: ea plus pondere nocent, quæ ueſicam urgendo uulnus irritant, quàm calore proficiunt. ergo ne uinculum quidem ullum neceſſarium eſt: proximo die, ſi ſpiritus difficilius redditur, ſi urina non excedit, ſi locus circa pubem mature intumuit, ſcire licet, in ueſica ſanguinem concretum remanſiſſe. igitur demiſſis eodem modo digitis leuiter pertractanda ueſica eſt, & diſcutienda, ſi qua coierunt. quo fit ut per uulnus poſtea procedant. non alienum etiam eſt oriculario clyſtere acetum nitro mixtum per plagam in ueſicã compellere. nam ſic quoque diſcutiuntur, ſi qua cruenta coierunt. eaque facere etiam primo die conuenit. ſi timemus ne quid intus ſit: maximeque ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit, cætera eadem facienda ſunt, ut demittatur in ſolium: ut eodem modo panniculus eadem lana ſuper inijciatur: ſed neque ſæpe, neque tandiu in aqua calida puer habendus, quàm adoleſcens eſt, infirmus, quàm ualẽs: leui quàm grauiore inflammatione affectus, is cuius corpus digeritur, quàm is cuius aſtrictum eſt. inter hæc uero ſi ſomnus eſt, & æqualis ſpiritus, & madens lingua, & ſitis modica, & uenter imus, ſed & medio cris eſt cum febre modica dolor, ſcire licet, recte procedere curationem. atque in his inflãmatio fere quinto uel ſeptimo die finitur. qua leuata, ſolium ſuperuacuum eſt. ſupini tantummodo uulnus aqua calida fouendum eſt, ut ſi quid urinæ rodet, abluatur. imponenda autem medicamenta ſunt pus mouentia, & ſi purgandum ulcus uidebitur, melle linendum. id ſi rodet, roſa temperabitur. huic curationi aptiſſimũ uidetur ἐννεαφάρμακον emplaſtrum. nam & ſeuum habet ad pus mouendum, & mel ad ulcus repurgandũ: medulla etiam maximeque uitulina: quod in id ne fiſtula relinquatur, præcipue proficit. linamenta uero tum ſuper ulcus non ſunt neceſſaria, ſuper medicamentum ad id continendum recte imponuntur. at ubi ulcus purgatum eſt: puro linamento ad cicatricem perducendum eſt. quibus temporibus tamen, ſi

felix

felix curatio non fuit,uaria circa pericula oriuntur . quę præſagire protinus licet : ſi continua uigilia eſt, ſi ſpiritus difficultas,ſi lingua arida eſt,ſi ſitis uehemens,ſi uenter imus tumet,ſi uulnus hiat,ſi trans fluens urina id non rodit,ſi ſimiliter ante tertium diem quædam liuida excidunt,ſi is aut nihil, aut tarde reſpondet,ſi uehementes dolores ſunt,ſi poſt diem quintum magnæ febres urgent,& faſtidium cibi permanet,ſi cubare in uentrē iucundius eſt . nihil tamen peius eſt diſtentione neruorum & ante nonum diem uomitus bilis . ſed cum inflammationis ſit metus,ſuccurri abſtinentia modicis & tempeſtiuis cibis,inter hæc fo mentis,de quibus ſupra ſcripſimus . oportet .

De cancro qui exciſa ueſica naſcitur, & qua curatione uti deceat. Cap. XXVII.

Proximus cācri metus eſt . is cognoſcitur,ſi & per uulnus,& per ipſum colem fluit ſanies mali odo ris , cumque eo quædam à concreto ſanguine non abhorrentia,tenueſque carunculæ lanulis ſimiles:pręter hæc ſi orę uulneris aridæ ſunt : ſi dolent inguina : ſi febris nō deſuit,eaque in noctem augetur : ſi inordinati horrores accedunt . Conſiderandum autem eſt,in quam partem cancer is tendat . ſi ad colem in dureſcit is locus & rubet , & tactu dolorem excitat,teſticulique intumeſcunt . ſi in ipſam ueſicam ani do lor ſequitur,coxæ dureſcunt,non facile crura extendi poſſunt . at ſi in alterutrum latus oculis id expoſitum eſt,pareſque utrinque eaſdem notas ſed minores habet . primum autem ad rem pertinet corpus recte iacere,ut ſuperior pars ſemper eadem ſit in quam uitium fertur . ita ſi ad colem it, ſupinus is collocari debet . ſi ad ueſicam,in uentrem , ſi in latus,in id quod integrius eſt . Deinde ubi uentum fuerit ad curationem,homo in aquam demittetur : in qua marrubium decoctū ſit,aut cupreſſus,aut myrtus,idemque humor clyſtere intus adijcietur.tum ſuper ponetur lenticula cum malicorio mixta, quæ utraque ex uino decocta ſint,uel rubus,aut oleæ folia eodem modo decocta,aliaque medicamenta,quæ ad cohibendos,pur gandoſque cancros propoſuimus. ex quibus ſi qua erunt arida,per ſcriptorium calamum inſpirabūtur . ubi ſtare cœperit cancer,mulſo uulnus eluetur. uitabiturque eo tempore ceratum,quod ad recipiendum id malum corpus emollit , potius plumbum elotum cum uino inungetur . ſuper quæ idem linteolo illitum imponetur : ſub quibus perueniri ad ſanitatem poteſt . cum eo tamen quod non ignoremus orto cancro ſæpe affici ſtomachum,cui cum ueſica quoddam conſortium eſt : exque eo fieri,ut neque retinea tur cibus,neque ſi quis retentus eſt,concoquatur : neque corpus alatur : ideoque ne uulnus quidem aut purgari,aut ali poſſit : quæ neceſſario mortem maturant . ſed ut his ſuccurri nullo modo poteſt, ſic à pri mo tamen diu tenenda ratio curationis eſt . in qua quædam obſeruatio ad cibum quoque,potionemque pertinens neceſſaria eſt : nam cibus inter principia non niſi humidus dari debet. ubi ulcus purgatum eſt, ex media materia olera,& ſalſamenta ſemper aliena ſunt . potione opus eſt non modica : nam ſi parum bibitur , accenditur uulnus, & uigilia urget,& uis corporis minuitur . ſi plus æquo aſſumitur,ſubinde ue ſica impletur,eoque irritatur . non niſi aquam autem bibendam eſſe manifeſtius eſt, quàm ut ſubinde di cendum ſit . ſolet uero ſub eiuſmodi uictu uenire ut aluus non reddatur . Hæc aqua ducenda eſt , in qua uel fœnum græcum,uel malua decocta ſit: idem humor roſa mixtus in ipſum uulnus oriculario clyſtere agendus eſt : ubi id rodit urina neque purgari patitur . Fere uero primo per uulnus exit hęc, deinde eo ſaneſcente diuiditur,& pars per colem deſcendere incipit,donec ex toto plaga claudatur : quod interdū tertio menſe,interdum non ante ſextum,nonnunquam exacto quoque anno fit . neque deſperari debet ſolida glutinatio uulneris,niſi ubi aut uehementer rupta ceruix eſt,aut ex cancro multę, magnę que carū culæ,ſimul que neruoſa aliqua exciderunt . ſed ut uel nulla ibi fiſtula, uel exigua admodum relinquatur, ſumma cura prouidendum eſt . Ergo cum iam ad cicatricem uulnus intendit,extentis iacere fœminibus, & cruribus oportet : niſi tamen molles ,harenoſi ue calculi fuerunt . ſub his enim tardius ueſica purgatur. Ideo que diutius plagam patere neceſſarium eſt : & tum demum ubi iam nihil tale extra fertur , ad cicatricem perduci . quod ſi antequam ueſica purgata eſt : oræ ſe glutinarunt : dolor que, & inflammatio re dierunt,uulnus digitis uel aduerſo ſpecillo diducendum eſt,ut torquentibus exitus detur : his que effuſis tum diutius pura urina deſcendat . tum demum quæ cicatricē inducant,imponēda ſunt : extendi que ut ſupra docui pedes quâm maxime uincti . quòd ſi fiſtulę metus ex his cauſis,quas propoſui, ſubeſſe uidebitur,quo facilius claudatur ea,uel certe coāguſtetur,in anum quoque danda plumbea fiſtula eſt:extētis que cruribus fœmina,tali que inter ſe deligandi ſunt,donec qualis futura eſt,cicatrix ſit .

Si naturalia fœminarum concubitum non admittunt , quomodo curari conueniat. Caput XXVIII.

ET hoc quidem commune eſſe maribus , & fœminis poteſt . proprie uero quædam ad fœminas pertinent , ut in primis : quod earum naturalia nonnunquam inter ſe glutinatis oris concubitum non admittunt . id que interdum euenit protinus in utero matris : interdum exulceratione in his partibus facta , & per malam curationem his oris ſaneſcendo iunctis . ſi ex utero eſt,membrana ori uuluæ oppoſita eſt . ſi ex ulcere , caro id repleuit . oportet autem membranam duabus lineis inter ſe tranſuerſis inci dere ad ſimilitudinem litteræ . X . magna cura habita ne urinę iter uioletur . deinde undique eam membranam excidere : ac ſi caro increuit , neceſſarium eſt recta linea patefacere . tum ab ora , uel uulſella , uel hamo apprehenſam tanquam habenulam excidere : & intus implicitum in longitudinem lina-

mentum, λήμνισκον Gręci uocant, in aceto tinctum demittere: ſupraq́ue ſuccidam lanam aceto madentem deligare: tertio die ſoluere ulcus, & ſicut alia ulcera curare. cumq́ue iam ad ſanitatem tendet, plumbeam fiſtulam medicamento cicatricem inducente illinere, eamq́ue intus dare. ſupraq́ue idem medicamentum inijcere, donec ad cicatricem plaga perueniat.

Qua curatione partus emortuus ex utero excutiatur. Cap. XXIX.

VBI concipit autem aliqua, ſi iam propè maturus partus intus emortuus eſt, neque excidere per ſe poteſt, adhibenda curatio eſt, quæ numerari inter difficillimas poteſt. nam & ſummam prudentiam, moderationemq́ue deſiderat: & maximum periculum affert. ſed ante omnia uuluæ natura mirabilis, cum in multis alijs, tum in hac re quoque facile cognoſcitur. oportet autem ante omnia reſupinam mulierem tranſuerſo lecto ſic collocare, ut fœminibus eius ipſius ilia comprimantur. quo fit ut & imus uenter in conſpectu medici ſit: & infans ad os uuluæ compellatur: quæ emortuo partu id comprimit: ex interuallo uero paulum dehiſcere. hac occaſione uſus medicus unctę manus indicē digitum primum debet inſerere, atque ibi continere, donec iterum ad os aperiatur: rurſusq́ue alterum digitum demittere debebit, & per eaſdem occaſiones alios, donec tota eſſe intus manus poſſit. ad cuius rei facultatem multum confert & magnitudo uuluę, & uis neruorum eius, & corporis totius habitus, & mentis etiam robur: cum præſertim intus nonnunquam etiam duæ manus dari debeant. pertinet etiam ad rem quàm calidiſſimum eſſe imum uentrem, & extrema corporis, neque dum inflammationem cœpiſſe, ſed recenti re protinus adhiberi medicinam. nam ſi corpus iam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans niſi ægerrime poteſt, ſequiturq́ue ſæpe cum uomitu & cum tremore mortifera neruorum diſtentio. uerum intus emortuo corpori manus iniecta protinus habitum eius ſentit. nam aut in caput, aut in pedes conuerſum eſt, aut in tranſuerſum iacet: ferè tamen ſic, ut uel manus eius, uel pes in propinquo ſit. Medici uero propoſitum eſt, ut eum manu dirigat uel in manus, uel etiam in pedes. ſi forte aliter compoſitus eſt, ac ſi nihil aliud eſt, manus uel pes apprehenſus, corpus rectius reddit: nam manus in caput, pes in pedes eum conuertet. tum ſi caput proximum eſt, demitti debet uncus undique leuis acuminis breuis, qui uel oculo, uel auri, uel ori, interdum ēt fronti recte inijcitur, deinde attractus infantem educit: neque tamen quolibet is tempore extrahi debet. nam ſi compreſſo uuluæ ore id tentatum eſt, non emittente eo infans abrumpitur: & unci acumen in ipſum os uuluæ delabitur: ſequiturq́ue neruorum diſtentio, & ingens periculum mortis. igitur compreſſa uulua, conquieſcere. hiante, leniter trahere oportet: & per has occaſiones paulatim eum educere. trahere autem dextra manus uncum, ſiniſtra intus poſita infantem ipſum: ſimulq́ue dirigere eum debet. Solet etiam euenire, ut is infans humore diſtendatur: exq́ue eo profluat fœdi odoris ſanies. quod ſi tale eſt, indice digito corpus illud forandum eſt, ut effuſo humore extenuetur. tum id leniter per ipſas manus recipiendum eſt. nam uncus iniectus facile hebeti corpuſculo eleuabitur. in quo quid periculi ſit, ſupra poſitum. ſed in pedes quoque conuerſus infans nō difficulter extrahitur: quibus apprehenſis per ipſas manus commode educitur. ſi uero tranſuerſus eſt, neque dirigi potuit, uncus alę inijciēdus, paulatimq́ue attrahēdus eſt. ſub quo ferè ceruix replicatur, retroq́ue caput, ac reliquum corpus ſpectat. remedio eſt ceruix pręciſa, ut ſeparatim utraque pars auferatur, id unco fit, qui priori ſimilis in interiorem tantum partem per totam aciem exacuitur: tum id agendum eſt, ut ante caput, deinde reliqua pars auferatur: quia ferè maiore parte extracta, caput in uacuam uuluam prolabitur, extrahiq́ue ſine ſummo periculo non poteſt: ſi tamen id incidit, ſuper uentrem mulieris duplici panniculo iniecto, ualens homo nō imperitus à ſiniſtro latere eius debet aſſiſtere, & ſuper imū uentrem eius duas manus imponere, alteraq́ue alteram premere. quo fit ut illud caput ad os uuluę compellatur. idq́ue eadem ratione quæ ſupra poſita eſt, unco extrahitur. at ſi pes alter iuxta repertus eſt, alter retro cum corpore eſt, quidquid protractum eſt, paulatim abſcidendum eſt: & ſi clunes os uuluæ urgere cœperunt, iterum retro repellendæ ſunt. conquiſitiusq́ue pes eius adducēdus. aliæq́ue etiā num difficultates faciunt, ut qui ſolidus non exit, cōciſus eximi debeat. quoties autem infans protractus eſt, tradendus miniſtro eſt. is eum ſupinis manibus ſuſtinere, medicus deinde ſiniſtra manu leniter trahere umbilicum debet, ita ne abrumpat, dextraq́ue eum ſequi uſque ad eas, quas ſecundas uocant. quod uelamentum infantis intus fuit. hisq́ue ultimis apprehenſis uenulas, membranulasq́ue omnes eadem ratione manu diducere à uulua, totumq́ue illud extrahere. & ſi quid intus præterea concreti ſanguinis remanet, tum compreſſis in unum fœminibus, illa conclaui collocanda eſt, modicum calorem ſine ullo pręflatu habente. ſuper imum uentrem eius imponenda lana ſuccida in aceto, & roſa tincta. reliqua curatio talis eſſe debet, qualis in inflammationibus, & in his uulneribus, quæ in neruoſis locis ſunt, adhibeatur.

De ani uitijs, & eorum curatione. Cap. XXX.

ANI quoque uitia ubi medicamentis non uincuntur, manus auxilium deſiderant. ergo ſi qua ſciſſa in eo uetuſtate indurauerunt, iamq́ue callum habent, cōmodiſſimum eſt ducere aluum: tum ſpongiam calidam admouere, ut relaxentur illa, & foras prodeant. ubi in conſpectu ſunt, ſcalpello ſingula excidere, & ulcera remouere. deinde imponere linamentum molle, & ſuper linteolum illitum melle

locumq́ue

locumque eum molli lana implere & ita uincire altero die, deincepsque cæteris lenibus medicamẽtis uti: quæ ad recentia eadem uitia neceſſaria eſſe aliâs propoſui: & utique per primos dies ſorbitionibus eum ſuſtinere paulatim: deinde cibis adijcere aliquid generis tamen eius, quod eodem loco præceptum eſt. ſiquando autem ex inflammatione pus in his oritur, ubi primum id apparuit incidendum eſt, ne anus ipſe ſuppuret. neque tamen ante properandum eſt. nam ſi crudum inciſum eſt, inflammationis multum accedit: & puris aliquanto amplius concitatur. his quoque uulneribus lenibus cibis, hiſdemque medicamentis opus eſt.

De condylomatum curatione.

AT tubercula, quæ κονδυλώματα appellantur, ubi induruerunt, hac ratione curantur. aluus ante omnia ducitur. tum uolſella tuberculum apprehenſum iuxta radices exciditur. quod ubi factum eſt, eadem ſequuntur, quæ ſupra poſt curationem adhibenda eſſe propoſui. tantummodo ſi quid increſcit ſquama æris coercendum eſt. ora etiam uenarum fundentia ſanguinem ſic tolluntur. ubi ſanguini, qui effluit, ſanies adijcitur: aluus acrius ducitur quo magis oræ promoueantur. eoque fit, ut omnes uenę, quaſi capitula conſpicua ſint. tum ſi capitulum exiguum eſt, baſimque tenuem habet, aſtringendum lino paulum ſupra eſt, quã ubi cum ano cõmittitur. imponenda ſpongia aqua calida eſt, donec id libeat. deinde aut ungue, aut ſcalpello ſupra nodum id exulcerandũ eſt. quod niſi factum eſt, magni dolores ſubſequuntur. interdum etiam urinæ difficultas. ſi id maius eſt, & baſis latior, hamulo uno aut altero excipiendum eſt: paulumque ſupra baſim incidendum: neque relinquẽdum quidquam ex eo capitulo: neque quidquam ex ano demendum eſt. quod conſequitur his, qui neque nimium, neque parum hamos ducit. qua inciſum eſt, acus debet immitti: infraque eam lino id capitulum alligari: ſi duo, tria'ue ſunt, imum quodque primum curandum eſt. ſi plura, non omnia ſimul, ne tempore eodem undique tenerę cicatrices ſint. ſi ſanguis profluit, excipiendus eſt ſpongia: deinde linamentum imponendum. ungenda fœmina, & inguina, & quidquid iuxta ulcus eſt. ceratumque ſuper dandum eſt. farina ordeacea calida implendusque is locus eſt. ſic deligandus eſt. poſtero die is deſidere in aqua calida debet: eodemque cataplaſmate foueri. ac bis die, & ante curationem, & poſt eam ceruices, ac fœmina liquido cerato perungenda ſunt: tepidoque is loco continendus. interpoſitis quinque, aut ſex diebus, oriculario ſpecillo linamenta educenda. ſi capitula ſimul non exciderunt, digito promouenda. tum lenibus medicamentis hiſdem'que, quæ alibi poſui, ulcera ad ſanitatem perducenda. finito uitio quemadmodum agendum eſſet, iam aliâs ſuperius expoſui.

De uaricum curatione. Cap. XXXI.

AB his ad crura proximus tranſitus eſt. in quibus orti uarices non difficili ratione tolluntur. huc autem & earum uenularum, quæ in capite nocent, & eorum uaricum, qui in uentre ſunt, curationem diſtuli: quoniam ubique eadem eſt. igitur uena omnis, quæ noxia eſt, aut aduſta tabeſcit, aut manu exciditur. ſi recta eſt, ſi quamuis tranſuerſa, tamen ſimplex: ſi modica eſt, melius aduritur: ſi curua eſt & uelut in orbes quoſdam implicatur, plures'que inter ſe inuoluuntur, utilius eximere eſt: adurendi ratio hæc eſt. cutis ſuper inciditur. tum patefacta uena tenui, & retuſo ferramento candente modice premitur: uitatur'que, ne plagæ ipſius oræ adurantur: quas reducere hamulis facile eſt. id interpoſitis fere quaternis digitis per totum uaricem fit: & tum ſuperimponitur medicamentum, quo aduſta ſanantur: at exciditur hoc modo. cute eadem ratione ſuper uenam inciſa hamulo oræ excipiũtur: ſcalpello'que undique à corpore uena diducitur: cauetur'que ne inter hæc ipſa lędatur: ei'que retuſus hamulus ſubijcitur, interpoſito'que eodem fere ſpatio. quod ſupra poſitum eſt, in eadem uena idem fit, quę quo tendat, facile hamulo extento cognoſcitur. ubi iam idem, quacunque uarices ſunt, factum eſt, uno loco adducta per hamulum uena præciditur: deinde qua proximus hamus eſt, attrahitur, & euellitur: ibi rurſus abſciditur. ac ſi undique uaricibus crure liberato, tum plagarum orę committuntur: & ſuper emplaſtrũ glutinans inijcitur.

Curatio digitorum cohærentium. Cap. XXXII.

AT ſi digiti uel in utero protinus, uel propter communem exulcerationem poſtea cohæſerunt, ſcalpello diducuntur. dein ſeparatim uterque non pingui emplaſtro circundatur. atque ita per ſe uterque ſaneſcit. ſi uero fit ulcus in digito, poſtea'que male inducta cicatrix curuum eum reddit, primum malagma tentandum eſt. dein ſi id nihil prodeſt, quod & in ueteri cicatrice, & ubi nerui læſi ſunt, euenire conſueuit: uidere oportet, nerui ne id uitium, an cutis ſit. ſi nerui eſt, attingi non debet, neque enim ſanabile eſt. ſi cutis, tota cicatrix excidenda eſt: quæ fere callosa efficit, ut extendi digitum non patiatur: tum rectus ſic ad nouam cicatricem perducendus eſt.

De cangrenæ curatione. Cap. XXXIII.

CANGRENA inter ungues, alas'que, aut inguina naſci: & ſiquando medicamenta uincuntur, membrum præcidi oportere, alio loco mihi dictum eſt. ſed id quoque cum periculo ſummo fit. nam ſæpe in ipſo opere, uel profuſione ſanguinis, uel animæ defectione moriuntur.

uerum hic quoque nihil intereſt an ſatis tutum præſidium ſit: quod unicum eſt. igitur inter ſanam, uitiatamq́ue partem incidenda ſcalpello caro uſque ad os eſt ſic, ut neque contra ipſum articulum id fiat: & potius ex ſana parte aliquid excidatur, quàm ex ægra relinquatur. ubi ad os uentum eſt, reducenda ab eo ſana caro, & circa os ſubſecanda eſt, ut ea quoque parte aliquid os nudetur: dein id ſerrula præcidendum eſt, quàm proxime ſanæ carni etiam inhærenti. ac tum frons oſſis, quam ſerrula exaſperauit, leuanda eſt, ſupraq́ue inducenda cutis, quæ ſub eiuſmodi curatione laxa eſſe debet, ut quàm maxime undique os contegat. quo cutis inducta non fuerit id linamentis erit contegẽdum, & ſuper id ſpongia ex aceto deliganda. cætera poſtea ſic facienda, ut in uulneribus, in quibus pus moueri debet, præceptum eſt.

LIBER OCTAVVS.

De poſitu, & figura totius humani corporis. Caput I.

SVpereſt ea pars, quæ ad oſſa pertinet. quæ quo facilius accipi poſſit, prius poſitus, figuraſq́ue eorum indicabo. Igitur caluaria incipit ex interiore parte concaua, extrinſecus gibba, utrinque leuis, & qua cerebri membranam contegit. & qua cute capillum gignente contegitur. eaq́ue ſimplex ab occipitio & temporibus, duplex uſque in uerticem à fronte eſt. oſſaque eius ab exterioribus partibus dura, ab interioribus, quibus inter ſe connectuntur, molliora ſunt. interq́ue ea uenę diſcurrunt, quas his alimentum ſubminiſtrare credibile eſt. raro autem caluaria ſolida ſine ſuturis eſt. locis tamen æſtuoſis facilius inuenitur. & id caput firmiſſimum, atque à dolore tutiſſimum eſt: ex cæteris, quo ſuturæ pauciores ſunt, eo capitis ualetudo commodior eſt. neque enim certus earum numerus eſt, ſicut ne locus quidem: fere tamen duæ ſuper aures, tempora à ſuperiore capitis parte diſcernunt. tertia ad aures per uerticem tendens, occipitium à ſummo capite diducit. quarta ab eodem uertice per medium caput ad frontem procedit, eaq́ue modo ſub imo capillo deſinit: modo frontem ipſam ſecans inter ſupercilia finitur. ex his cæterę quidem ſuturæ in unguem committuntur. hæ uero, quæ ſuper aures tranſuerſæ ſunt, totis oris paulatim extenuantur: atque ita inferiora oſſa ſuperioribus leniter inſidunt. craſſiſſimum uero in capite os poſt aurem eſt, quia capillus ut ueriſimile eſt, ob id ipſum non gignitur. ſub his quoque muſculis, qui tempora cõnectunt, os medium in exteriorem partem inclinatam poſitum eſt. at facies ſuturam habet maximam, quæ à tempore incipiens per medios oculos, naresq́ue tranſuerſa peruenit ad alterum tempus: à qua breues duæ ſub interioribus angulis deorſum ſpectant. & malæ quoque in ſumma parte ſingulas tranſuerſas ſuturas habent. à medijsq́ue naribus, aut ſuperiorum dentium gingiuis per medium palatum unà procedit: aliaq́ue tranſuerſa idem palatum ſecat. & ſuturæ quidem in plurimis hę ſunt. foramina autem intra caput maxima oculorum ſunt: deinde narium, tum quæ in auribus habemus: ex his quæ oculorum ſunt, recta, ſimpliciaq́ue ad cerebrum tendunt. narium duo foramina oſſe medio diſcernuntur. ſiquidem hęc primum à ſupercilijs, angulisq́ue oculorum oſſe inchoantur ad tertiam fere partem: deinde in cartilagine uerſæ quo propius ori deſcendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur. ſed ea foramina, quæ à ſummis ad imas nares ſimplicia ſunt, ibi rurſus in bina itinera diuiduntur. aliaq́ue ex his ad fauces peruia ſpiritum & reddunt, & accipiunt: alia ad cerebrum tendunt. In ultima parte in multa, & tenuia foramina diſſipantur, per quæ ſenſus odoris nobis datur: in aure quoque primo rectum, & ſimplex iter procedendo flexuoſum fit. quod ipſum iuxta cerebrum in multa & tenuia foramina diducitur, per quæ facultas audiendi eſt: iuxtaq́ue ea duo paruuli quaſi ſinus ſunt. ſuperq́ue eos finitur os: quod tranſuerſum à genis tendens ab inferioribus oſſibus ſuſtinetur: iugale appellari poteſt ab eadem ſimilitudine à qua id Græci ζυγῶδες appellant. Maxilla uero eſt molle os, eaq́ue una eſt, cuius eadem & media, & etiam ima pars mentum eſt: à quo utrinque procedit ad tempora: ſolaq́ue ea mouetur. nam malę cum toto oſſe, quod ſuperiores dentes exigit, immobiles ſunt. uerũ ipſius maxillę partes extremæ quaſi bicornes ſunt. alter proceſſus intra latior uertice ipſo tenuatur: longiusq́ue procedens ſub oſſe iugali ſubit: & ſuper id temporum muſculis illigatur. alter breuior, & rotundior, & in eo ſinu qui iuxta foramina auris eſt, cardinis modo fit: ibiq́ue huc, & illuc ſe inclinans, maxillę facultatem motus pręſtat. duriores oſſe dẽtes ſunt. quorum pars maxillæ, pars ſuperiori oſſi malarum hęret. ex his quaterni primi quia ſecant, τεμνικοὶ à Gręcis nominantur. hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. ultra quos utrinque fere maxillares quaterni ſunt, pręterq́ue in his, in quibus tres ultimi, qui ſero gigni ſolent: non increuerunt. ex his priores ſingulis radicibus, maxillares utique binis, quidam etiam ternis, quaternisue nituntur. Fereq́ue longior radix breuiorem dentem edit: rectiq́ue dentis recta etiam radix, curui flexa eſt: exq́ue eadem radice in pueris nouus dens ſubit: qui multo ſæpius priorem expellit: interdum tamen ſupra, infraue eum ſe oſtendit. caput autem ſpina excipit. ea conſtat ex uertebris quatuor & uiginti. ſeptem in ceruice ſunt: duodecim ad coſtas. reliquæ quinque ſunt proximę coſtis. hæ teretes, breuesq́ue ab utroque latere proceſſus duos exigunt. medię perforatę, qua ſpinę medulla cerebro commiſſa deſcendit: circa quoque per duos proceſſus tenuibus cauis peruię, per quę à membrana cerebri ſimiles membranulæ deducuntur. omnesq́ue uertebrę exceptis tribus ſummis à ſuperiore parte in ipſis

proceſſibus

proceſſibus parum deſidenti ſinus habent : ab inferiore alios deorſum uerſus proceſſus tenuibus , cuius
peruiæ per quę à membrana cerebri ſimiles membranulæ deducuntur . omneſque uertebrę exceptis tri
bus ſummis à ſuperiore parte in ipſis proceſſibus parum deſidentis ſinus habent : ab inferiore alios deor-
ſum uerſus proceſſus exigunt . ſumma igitur protinus caput ſuſtinet , per duos ſinus receptis exiguis
eius proceſſibus . quo fit, ut caput ſurſum deorſum uerſum tuberibus exaſperetur : ſecunda ſuperiori
parti inferiore . quod ad circuitum pertinet, pars ſumma anguſtiore orbe finitur . Itaque ſuperior ſum-
mę circundata, in latera quoque caput moueri ſinit . tertia eodem modo ſecundam excipit : ex quo faci
lis ceruici mobilitas eſt . ac ne ſuſtinere quidē caput poſſet, niſi utrinque recti, ualenteſque nerui collum
continerēt : quos ζένοντας Græci appellāt . ſiquidem horum inter omnes flexus alter ſemper intentus ul
tra prolabi ſuperiora nō patitur . iamque uertebra tertia tubercula, quę inferiori inſerantur, exigit. cæte-
rę proceſſibus deorſum ſpectantibus in inferiores inſinuātur, ac per ſinus, quos utrinque habent, ſuperio
res accipiunt : multiſque neruis, & multa cartilagine continentur . ac ſic uno flexu modico in prōptum
dato , cæteris negotijs homo , & rectus inſiſtit : & aliquid ad neceſſaria opera curuatur . infra ceruicem
uero ſumma coſta contra humeros ſita eſt : inde undecim inferiores uſque ad imum pectus perueniunt :
hæque primis partibus rotundę, & leniter quaſi capitulatæ uertebrarum tranſuerſis proceſſibus ibi quo-
que paulum inſinuatis inhęrent . inde pateſcunt : & in exteriorem partem recuruatę, paulatim in cartila
ginem degenerant . eaque parte rurſus in interiora leniter flexę committuntur cum oſſe pectoris. quod
ualens, & durum à faucibus incipit, ab utroque latere lunatum, & à pręcordijs iam ipſum quoque cartila
gine mollitū terminatur . ſub coſtis uero prioribus, quinque quas νόθας Græci nominant, breues, tenuio-
reſque. atque ipſæ quoque paulatī in cartilaginē uerſæ, extremis abdominis partibus inhæreſcūt. imaque
ex his maiore iā parte nihil niſi cartilago eſt. rurſus à ceruice duo lata oſſa utrinque ad ſcapulas tēdūt. no-
ſtri ſcoptula operta, ὠμοπλάτας Græci nominant. ea in ſummis uerticibus ſinuata, ab his triangula, paula-
timque lateſcētia ad ſpinā tendūt : & quo latiora quaque parte ſunt hoc hebetiora , acque ipſa quoque
in imo cartilaginoſa poſteriore parte uelut innatant, quoniā niſi in ſummo nulli oſſi inhæreſcūt . ibi ue-
ro ualidis muſculis, neruiſque cōſtricta ſunt . at à ſumma coſta paulo interius q̄ ubi ea media eſt, os excre
ſcit : ibi quidē tenue, procedens uero quo propius lato ſcapularum oſſi fit, eo plenius, latiuſque & pau-
latim in exteriora curuatū . quod propius , altera uerticis parte modice intumeſcēs, ſuſtinet iugulum. id
autē ipſum recuruum, ac neque inter duriſſima oſſa numerādum : altero capite in eo quod poſui, altero
in exiguo ſinu pectoralis oſſis inſidit, paulumque motu brachij mouetur : & cū lato oſſe ſcapularū infra
caput, eius neruis, & cartilagini cōnectitur . hinc humerus incipit extremis utrinque capitibus tumidus,
mollis, ſine medulla cartilaginoſus. medius teres, durus, medulloſus, leniter gibbus, & in priorem & poſte
riorem, interiorē & exteriorē partem. prior aūt pars eſt q̄ à pectore eſt, poſterior quę ab ſcapulis, interior
quæ ad latus tēdit : exterior q̄ ab eo recedit . quod ad oēs articulos pertinere in ulterioribus patebit. ſu-
perius aūt humeri caput rotundius q̄ cætera oſſa, de quibus adhuc dixi , uerticillatis ſcapularum oſſibus
paruo exceſſu inſeritur : ac maiore parte ex tranſitu neruis deligatur . at inferius duos proceſſus habet :
inter quos quod medium eſt , magis etiam extremis partibus ſinuatur . quę res ſedem brachio præſtat :
quod conſtat ex oſſibus duobus . radius, quem κερκίδα Græci appellant, ſuperior, breuiorque, & primo te
nuior rotundo, & leniter cauo, capite exiguum humeri tuberculum recipit : atque ibi neruis, & cartilagi
ne continetur . cubitus inferior, longiorque, & primo plenior in ſummo capite, duobus quaſi uerticibus
extantibus in ſinu humeri , quē inter duos proceſſus eius eſſe propoſui, ſe inſerit . primo uero duobus ra
dijs brachij oſſa iuncta paulatim dirimuntur : rurſuſque ad manū coeunt modo craſſitudinis mutato : ſi
quidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis eſt . dein radius in caput cartilaginoſum conſurgēs ,
in uerticem eius ſinuatur . cubitus rotūdus in extremo , parte altera paulū procedit . ac ne ſæpius dicen-
dum ſit, illud ignorari non oportet . plurima oſſa in cartilaginem deſinere : nullum articulum non ſic fini
ri . neque enim aut moueri poſſet, niſi leui inniteretur : aut cum carne, neruiſque coniungi, niſi ea media
quædam materia committeret . in manu uero prima palmę pars ex multis , minutiſque oſſibus conſtat,
quorum numerus incertus eſt . ſed oblōga omnia, & triāgula ſtructura quadā inter ſe cōnectuntur : cum
inuicem ſuperior alterius angulus, alterius planities ſit : eoque fit ex his unius oſſis paulum in interiora
concaui ſpecies . uerum ex manu duo exigui proceſſus in ſinus radij conijciuntur . tum ex altera parte
recta quinque oſſa ad digitos tendentia palmam explent, à quibus ipſi digiti oriuntur : qui ex oſſibus ter
nis conſtant : omniumque eadem ratio eſt . interius os in uerticem ſinuatur : recipitque exterioris exi-
guum tuberculum, nerui'que ea continent, à quibus orti ungues indureſcunt . ideo'que non oſſi, ſed car-
ni magis radicibus ſuis inhęrent . ac ſuperiores quidem partes ſic ordinatæ ſunt . ima uero ſpina in coxa-
rum oſſe diſcedit, quod tranſuerſum, longe'que ualentiſſimum uuluam, ueſicam, rectum inteſtinū tuetur,
idque ab exteriore parte gibbum ad ſpinam , reſupinatum à lateribus, ideſt in ipſis coxis ſinus rotundos
habet, à quibus oritur os quod pectinē uocāt. id'que ſuper inteſtina ſub pube tranſuerſum uentrē firmat
rectius in uiris, recuruatū magis in exteriora in fœminis, ne partum prohibeat. inde fœmina oriūtur, quo-
rum capita rotundiora etiam quam humerorum ſunt, cū illa ex cæteris rotūdiſſima ſint . infra uero duos
proceſſus à priore, & à poſteriore parte habent . dein dura, & medulloſa, & ab exteriore parte gibba ha-
bent : rurſus ab inferioribus quoque capitibus intumeſcunt : ſuperiora in ſinus coxæ ſicut humeri in ea
oſſa, quæ ſcapularum ſunt, conijciuntur . tum infra introrſus leniter intendunt , quo æqualius ſuperiora
membra ſuſtineant . atque in eo inferiora quoque capita media ſinuantur , quo facilius excipi à cruri-

bus poſſint : quæ commiſſura oſſe paruo molli cartilaginoſo tegitur : patellam uocant . hæc ſuper innatans,nec ulli oſſi inhærens,ſed carne,& neruis deligata,pauloq́ue magis ad femoris os tendẽs,inter omnes crurum flexus iuncturam tuetur.ipſum autem crus eſt ex oſſibus duobus . & enim per omnia femur humero,crus uero brachio ſimile eſt. adeo ut habitus quoque,& decor alterius ex altero cognoſcatur. quod ab oſſibus incipiens,etiam in carne reſpondet . uerum alterum os ab exteriore parte ſupra poſitum eſt, quod ipſum quoque ſura recte nominatur . id breuius,ſupraq́ue tenuius ad ipſos talos intumeſcit . alterum à priore parte poſitum,cui tibiæ nomen eſt,longius,& in ſuperiore parte plenius,ſolum cum femoris inferiore capite committitur : ſicut cum humero cubitus . atque ea quoque oſſa infra,ſupraq́ue coniuncta media ut in brachio dehiſcunt.excipitur autem crus infra oſſa ex tranſuerſo talorum,idq́ue ipſum ſuper os calcis ſitum eſt,quod quadam parte ſinuatur : quadam exceſſus habet: & procedentia ex talo recipit:& in ſinum eius inſeritur . idq́ue ſine medulla durum,magiſq́ue in poſteriorem partem proiectum teretem ibi figuram repręſentat . cætera oſſa pedis ad eorum quæ in manu ſunt ſimilitudinem inſtructa ſunt . plantæ palmæ,digiti digitis , ungues unguibus reſpondent .

Oſſa uitiata,& corrupta,quibus ſignis cognoſcantur : & qua ratione curentur. Cap. II.

OMNE autem os,ubi iniuria acceſſit,aut uitiatur,aut ſinditur,aut frangitur,aut foratur,aut colliditur,aut loco mouetur . id quod uitiatum eſt , primo fere' pingue fit : deinde uel nigrum , uel carioſum : quæ ſuper natis grauibus ulceribus , aut fiſtulis : hiſq́ue uel longa uetuſtate,uel etiam cancro occupatis eueniunt . Oportet autem ante omnia os nudare ulcere exciſo : & ſi latius eius uitium eſt , quàm ulcus fuit , carnem ſubſecare,donec integrum os undique pateat : tum id quod pingue eſt ſemel , iterum'ue ſatis eſt admoto ferramento adurere,ut ex eo ſtatu ſecedat : aut eradere,donec iam aliquid cruoris oſtendatur : quæ integrioris nota eſt . nam neceſſe eſt aridum ſit id,quod uitiatum eſt . idem in cartilagine quoque læſa faciendum eſt . ſiquidem ea quoque ſcalpello radenda eſt , donec integrum id ſit,quod relinquatur . deinde ſiue os,ſiue cartilago raſa eſt, nitro bene trito reſpergendum eſt . neque alia facienda ſunt ubi caries , nigrities'ue in ſummo oſſe eſt . ſiquidem id uel paulo diutius eodem ferramento adurendum, uel radendum eſt . qui radit hæc , audacter imprimere ferramentum debet , ut & agat aliquid : & maturius deſinat . finis eſt , cum uel ad album os,uel ad ſolidum uentum eſt . albo finiri ex nigritie uitium,ſoliditate quadam ex carie manifeſtum eſt : accedere etiam cruoris aliquid integro ſupra dictum eſt.ſiquando autem altius deſcenderit . utrumlibet dubium eſt : in carie quidem expedita cognitio eſt . ſpecillum tenue in foramen demittitur . quod magis , minus'ue intrando,uel in ſummo cariem eſſe,uel altius deſcẽdiſſe teſtatur . nigrities colligi quidem poteſt etiam ex dolore , & ex febre . quæ ubi mediocria ſunt , illa alte deſcendiſſe non poteſt : manifeſtior tamen ad acta terebra fit . nam finis uitij eſt , ubi ſcobis nigra eſſe deſijt . igitur ſi caries alte deſcendit , per terebram urgenda crebris foraminibus eſt : quę altitudine uitium æquent . tum in ea foramina demittenda candentia ferramenta ſunt : donec inde ſiccum os ex toto fiat . ſimul enim poſt hæc & reſoluetur ab inferiore oſſe quodcunque uitiatum eſt : & his ſinus carne replebitur : & humor aut nullus poſtea feretur , aut mediocris . ſin autem nigrities eſt , aut ſi caries ad alteram quoque partem oſſis tranſit , oportet excidi . atque idem in carie quoque ad alteram partem oſſis penetrante fieri poteſt . ſed quod totum uitiatum , totum eximendum eſt . ſi inferior pars integra eſt , eatenus quod corruptum eſt,excidi debet . item ſiue capitis,ſiue pectoris os , ſiue coſta carioſa eſt,inutilis uitio eſt : & excidendi neceſſitas eſt . neque audiendi ſunt qui oſſe nudato diem tertium expectant,ut tunc excidant . ante inflammationem enim tutius omnia tractantur . itaque quantum fieri poteſt eodem momento & cutis incidenda eſt , & os detegendum : & omni uitio liberãdum eſt . longeque pernicioſiſſimum eſt,quod in oſſe pectoris eſt : quia uix etiam ſi recte ceſſit,curatio uerã ſanitatẽ reddit .

Quomodo os excidatur , & de modiolo , & terebra ferramentis ad id paratis. Cap. III.

Exciditur uero os duobus modis : ſi paruulum eſt,quod læſum eſt , modiolo , quem χοινίκιον Græci uocant . ſi ſpatioſus , terebris . utriuſque rationem proponam . Modiolus ferramentum concauum , teres eſt imis oris ferratum , per quod medium clauus ipſe quoque interiore orbe cinctus demittitur. Terebrarum autem duo genera ſunt : alterum ſimile ei quo fabri utuntur . alterum capituli longioris,quod ab acuto mucrone incipit , deinde ſubito latius fit : atque iterum ab alio principio paulo minus quàm æqualiter ſurſum procedit . ſi uitium in anguſto eſt , quod comprehendere modiolus poſſit , ille potius aptatur . & ſi caries ſubeſt , medius clauus in foramen demittitur . ſi nigrities, angulo ſcalpri ſinus exiguus fit,qui clauum recipiat,ut eo inſiſtente circumactus modiolus delabi nõ poſſit . deinde is habena quaſi terebra conuertitur . eſtque quidam premendi modus , ut & foretur , & circum agatur . quia ſi leuiter imprimitur , parum proficit . ſi grauiter, non mouetur . neque alienum eſt inſtillare paulum roſæ uel lactis,quo magis lubrico circumagatur . quod ipſum tamen ſi copioſius eſt , aciem ferramenti hebetat . at ubi iam iter modiolo preſſum eſt , medius clauus educitur : & ille per ſe agitur . deinde cum ſanitas inferioris partis ſcobe cognita eſt , modiolus remouetur . at ſi latius uitium eſt, quàm ut illo comprehendatur , terebra res agenda eſt . ea foramen fit in ipſo fine uitioſi oſſis atque integri:deinde alterum non ita lõge . tertiumq́ue,donec totus is locus,qui excidẽdus eſt,his cauis cinctus fit.atque ibi quoque,quatenus

terebra agenda ſit,ſcobis ſignificat. tunc exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterum malleolo adactus: id quod inter utrunque medium eſt,excidit: ac ſic ambitus ſimilis ei ſit,qui in anguſtiorem orbem modiolo imprimitur. utro modo uero id circunductum eſt,idem exciſorius ſcalper in oſſe corrupto planus ſummam quanque teſtam læſit, donec integrum os relinquatur. Vix unquam nigrities integrum, caries per totum os perrumpit: maximeque ubi uitiata caluaria eſt. Id quoque ſigni ſpecillo ſignificatur, qui depreſſus in id foramen,quod infra ſolidam ſedẽ habet: & ob id renitens aliquid inuenit, & madens exit. ſi peruium inuenit, altius deſcendens inter os, & membranam nihil oppoſitum inuenit: educiturq́ue ſiccus,non quo non ſubſit aliqua uitioſa ſanies, ſed quoniam ibi,ut in latiore ſede diffuſa ſit. Siue autem nigrities,quam terebra detexit: ſiue caries,quam ſpecillum oſtendit, os tranſit: modioli quidem uſus fere ſuperuacuus eſt: quia latius pateat neceſſe eſt,quod iam alte proceſſit. terebra uero ea,quam ſecundo loco poſui utendum, eaq́ue ne nimis incaleſcat,ſubinde in aquã frigidam demittenda eſt,ſed tum maiore cura agendum eſt: cum iam aut ſimplex os dimidium perforatum eſt: aut in duplici,ſuperius. illud, ſpatium ipſum, hoc ſanguis ſignificat. ergo tum lẽtius ducenda habena: ſuſpendẽdaq́ue magis ſiniſtra manus eſt,& ſæpius attollenda: & foraminis altitudo conſideranda: ut quandocunque os perrumpitur ſentiamus: neque periclitemur, ne mucrone cerebri membrana lædatur: ex quo graues inflãmationes cum periculo mortis oriuntur. factis foraminibus eodem modo media ſæpe,ſed multo circũſpectius excidenda ſunt: ne forte angulus ſcalpri eandem membranam uiolet: donec fiat aditus,per quam membranæ cuſtos immittatur: μηνιγγοφύλακας Græci uocant. lamina ænea eſt firma,paulum reſina,ab exteriore parte læuis, quę demiſſa eſt, ut exterior pars eius cerebro propior ſit. ſubinde ei ſubijcitur quod ſcalpro diſcutiendum eſt. ac ſi excipit eius angulum,ultra tranſire non patitur: eoq́ue & audacius,& tutius ſcalprum malleolo ſubinde medicus ferit, donec exciſum undique os eadem lamina leuetur: tolliq́ue ſine ulla noxa cerebri poteſt. Vbi totum os eiectum eſt,circûm radendæ,leuãdæq́ue ſunt oræ: & ſi quid ſcobis membranæ inſedit, colligendum. ubi ſuperiori parte ſublata,inferior relicta eſt, non ora tantum, ſed os quoque totum lauandum eſt: ut ſine noxa poſtea cutis increſcat. quæ aſpero oſſe innaſcens protinus non ſanitatem,ſed nouos dolores mouet. patefacto cerebro qua ratione agẽdum ſit,dicam,cum ad fracta oſſa peruenero. ſi baſis aliqua ſeruata eſt,ſuperimponenda ſunt medicamenta non pinguia,quæ rẽcentibus uulneribus accommodantur: ſupraq́ue imponenda lana ſuccida oleo,atque aceto madens. ubi tempus proceſſit,ab ipſo ore caro increſcit,eaq́ue factum manu ſinum complet. ſi quod etiam os aduſtũ eſt, à parte ſana recedit: ſubitq́ue inter integram atque emortuam partem caruncula: quæ quod abſceſſit,expellat. eaq́ue fere quia teſta tenuis,& anguſta eſt: ſquama,id eſt λεπὶς à Græcis nominatur. Poteſt etiam euenire, ut ex ictu neque findatur os, neque perfringatur: ſed ſummum tamen collidatur,exaſperetur q́ue. quod ubi incidit, radi, & lauari ſatis eſt. hæc quamuis maxime fiunt in capite, tamen cæteris quoque oſſibus communia ſunt: ut ubicunque idem incidet,eodem remedio ſit utendum atque cum ea fracta,fiſſa,forata,colliſa ſint: quaſdam proprias in ſingulis generibus,quaſdam communes in pluribus curationes requirunt. de quibus protinus dicam,initio ab eadem caluaria accepto.

De caluariæ curatione. Caput IIII.

Igitur ubi ea pertuſa, protinus requirendum eſt,num bilem is homo uomuerit: nũ oculi eius obcæcati ſint: num obmutuerit: num per nares,aures'ue ſanguis ei effluxerit: num conciderit: num ſine ſenſu quaſi dormiens iacuerit. hæc enim non niſi oſſe fracto eueniunt. atque ubi inciderunt, ſcire licet neceſſariam, ſed difficilẽm curationem eſſe. ſi uero etiam torpor acceſſit, ſi mens non conſtat, ſi neruorum uel reſolutio,uel diſtentio ſecuta eſt: ueriſimile eſt etiam cerebri membranam eſſe uiolatam: eoq́ue in anguſto magis ſpes eſt. at ſi nihil horum ſecutum eſt, poteſt etiam dubitari an os fractum ſit. & protinus conſiderandum eſt, lapide, an ligno, an ferro, an alio telo percuſſum ſit. & hoc ipſo leni, an aſpero, mediocri, an uaſtiore: uehementer, an leniter. quia quo mitior ictus fuit, eo facilius os ei reſtitiſſe credibile eſt. ſed nihil tamen melius eſt, quàm certiore id nota explorare. ergo qua plaga eſt, demitti ſpecillum oportet, neque nimis tenue, neque acutum: ne cum in quoſdam ſinus naturales inciderit, opinionem fracti oſſis fruſtra faciat: neque nimis plenum, ne paruulæ rimulę fallant. ubi ſpecillum ad os uenit, nihil niſi lene, & lubricum occurrit, integrum id uideri poteſt. ſi quid aſperi eſt, utique qua ſuturæ non ſint,fractum os eſſe teſtatur. à ſuturis ſe deceptum eſſe Hippocrates memoriæ prodidit more ſcilicet magnorum uirorum,& fiduciam magnarum rerum habentium. nã leuia ingenia,quia nihil habent: nihil ſibi detrahunt.magno ingenio,multa'que nihilominus habituro conuenit etiam ſimplex ueri erroris cõfeſſio,pręcipue'que in eo miniſterio,quod utilitatis cauſa poſteris traditur. ne qui decipiãtur eadẽ rõne,qua quis ante deceptus eſt.ſed hęc quidẽ alioquin memoria magni profeſſoris uti interponeremus effecit. poteſt aũt ſutura eo nomine fallere.quæ æque aſpera eſt, ut aliquis hanc eſſe, etiã ſi rima eſt,exiſtimet eo loco,quo ſubeſſe hãc ueriſimile eſt.ergo eo nomine decipi nõ oportet. ſed os aperire tutiſſimum eſt. nã neque utique certa ſedes ut ſupra poſui,ſuturarum eſt,& poteſt idem, & naturaliter commiſſum,& ictu fiſſum eſſe,iuxta'ue aliquid fiſſum habere. Quin aliquid etiam,ubi ictus fuerit uehementior, quamuis ſpecillo nihil inuenitur, tamen aperire commodius eſt. at ſi ne tum quidem rima manifeſta eſt,inducendum ſuper os atramentum ſcriptorium eſt, deinde ſcalpro id detrahendum. nigritiem enim continet ſi quid fiſſum eſt, ſolet etiam euenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera

ſiderit . itaque ſi grauiter aliquis percuſſus eſt,ſi mala indicia ſubſecuta ſunt , neque ea parte qua cutis diſcuſſa eſt, rima reperitur : non incommodum eſt parte altera conſiderare,nunquis locus mollior ſit,& tumeat : eumq́ue aperire . ſiquidem ibi fiſſum os reperietur . nec tamen magno negotio cutis ſaneſcit,etiã ſi fruſtra detecta eſt . os fractum,niſi ſuccurſum eſt,grauibus inflammationibus afficit : difficiliusq́ue poſtea tractatur . raro,ſed aliquando tamen euenit,ut os quidẽ totum integrum maneat : intus uero ex ictu uena aliqua in cerebri membrana rupta,aliquid ſanguinis mittat . isq́ue ibi cõcretus magnos dolores moueat : oculos quibus obcęcet. ſed ferè contra id dolor eſt , & eo loco cute inciſa pallidum os reperitur . ideoq́ue id quoque os excidendum eſt . quacunque autem de cauſa curatio hęc neceſſaria eſt, ſi nondum ſatis cutis patefacta eſt,latius aperienda eſt,donec quidquid læſum eſt,in conſpectu ſit.in quo ipſo uidendum eſt,nequid ex ipſa membranula,quæ ſub cute caluariam cingit,ſuper os relinquatur : ſiquidem hæc ſcalpro,terebris'ue lacerata uehementes febres cum inflammationibus excitat . itaque eam cõmodius eſt ex toto ab oſſe diduci . plagam,ſi ex uulnere eſt,talem neceſſe eſt habeamus,qualem acceperimus. ſi manu facienda eſt,ea ferè commodiſſima eſt,quę duabus trãſuerſis lineis litteræ.X.figuram accipit:ut deinde à ſingulis procedentibus lingulis cutis ſubſequatur . inter quę ſi ſanguis fertur, ſpõgia ſubinde in aceto tincta cohibendus eſt : occupandusq́ue obiectis linamentis . & caput altius excitandum . neque id uitium ullum metum,niſi inter muſculos,qui tempora continẽt,affert : ſed ibi quoque nihil tutius ſit . In omni uero fiſſo, fracto'ue oſſe protinus antiquiores medici ad ferramẽta ueniebant : quibus id exciderẽt. ſed multo melius eſt,ante emplaſtra experiri,quæ caluarię cauſa componuntur : eorumq́ue aliquid oportet ex aceto mollitũ per ſe ſuper fiſſum , fractum'ue os imponere . deinde ſuper id aliquanto latius quàm uulnus eſt , eodem medicamento illitum linteolum,& pręterea ſuccidam lanam aceto tinctam . tunc uulnus deligare,& quotidie reſoluere,ſimiliterq́ue curare uſque ad diem quintum. à ſexto die etiam uapore aquę calidę per ſpongiam fouere . cętera ex eadem facere . quòd ſi caruncula increſcere cœperit, & febricula,aut ſoluta erit,aut leuior & cupiditas cibi reuerterit, ſatisq́ue ſomni accedet : in eodem medicamẽto erit perſeuerãdum. Procedente deinde tẽpore emolliendum id emplaſtrum adiecto cerato ex roſa facto, quo facilius carnẽ producat . nam per ſe reprimendi uim habet . hac ratione ſæpe rimę callo quodam implentur , eſtq́ue ea,oſſis uelut cicatrix . & latius fracta oſſa,ſi qua inter ſe non cohærebant,eodẽ callo glutinantur : eſtq́ue aliquanto melius uelamẽtum cerebro,quàm caro,quæ exciſo oſſe increſcit . ſi uero ſub prima curatione febris intenditur,breuesq́ue ſomni,& idem per ſomnia tumultuoſi ſunt , ulcus madet : neque alitur : & in ceruicibus glandulæ oriuntur : magni dolores ſunt : cibiq́ue ſuper hęc faſtidium increſcit : tum demum ad manum,ſcalprumq́ue ueniendum eſt . duo uero ſub ictu caluariæ pericula ſunt, ne uel findatur,uel medium deſidat : ſi fiſſum eſt,poſſunt orę eſſe compreſſę : uel quia altera ſuper alterã exceſſit : uel etiam quia uehementer rurſus ſe commiſerunt . ex quo euenit, ut humor ad membranam quidem deſcendat , exitum uero non habeat : ac ſic eam irritet , & graues inflammationes moueat . ubi medium deſedit,eandem cerebri membranam os urget . interdum etiam ex fractura quibuſdã uelut aculeis pungentibus : his ita ſuccurrendum eſt , ut tamen quàm minimum ex oſſe dematur . ergo ſi ora alteri inſedit , ſatis eſt id , quod eminet plano ſcalpro excidere . quo ſublato iam rima hiat quantum curationi ſatis eſt . at ſi oræ inter ſe comprimuntur , â latere eius interpoſito digiti ſpatio,terebra foramen faciendum eſt : ab eoq́ue ſcalper duabus lineis ad rimam agendus ad ſimilitudinem.C.litteræ , ſicut uertex eius à foramine baſis ad rimas it : quòd ſi rima longius patet , ab altero foramine rurſus ſimilis ſinus fieri debebit : & ita nihil latens in eo eſſe concauum eſt : abundeq́ue exitus datur intus lædentibus , ne ſi fractum quidem os deſedit , totum excidi neceſſe eſt . ſed ſiue totum perfractum eſt , & ab alio ex toto receſſit, ſiue circumpoſitæ caluarię inhæret , exigua parte ab eo quod naturaliter ſe habet , ſcalpro diuidendum eſt . deinde in eo quod deſedit , iuxta rimam quam fecimus, foramina addenda ſunt . ſi in anguſto noxa eſt , duo . ſi latius patet , tria , ſeptaq́ue eorum excidenda : & tum ſcalper utrinque ad rimam agendus ſic , ut lunatum ſinum faciat : imaq́ue pars eius intus ad fracturam, cornua ad os integrum ſpectent . deinde ſiqua labent , & ex facili remoueri poſſunt , forſice ad id facta colligenda ſunt , maximeq́ue ea quę acuta membranam infeſtant : ſi id ex facili fieri non poteſt : ſubijcienda lamina eſt, quam cuſtodem eius membranæ eſſe propoſui : & ſuper eam quidquid ſpinoſum eſt , & intus eminet, excidendum eſt,eadem lamina quidquid deorſum inſedit , attollendum . hoc genus curationis efficit , ut qua parte fracto oſſa tamen inhærent, ſolidentur . qua parte abrupta ſunt,ſine ullo tormento ſub medicamenti tempore excidãt, ſpatiumq́ue inter hęc ſatis illi magnum ad extrahendam ſaniem relinquatur : plus'que in oſſe propugnaculi cerebrum habeat , quàm habiturum fuit eo exciſo . his factis ea membrana acri aceto reſpergenda eſt , ut ſiue aliquid ſanguinis ex ea profluit , cohibeatur : ſiue intus concretus cruor remanet , diſcutiatur . tum idem medicamentum eodem modo , qui ſupra poſitus eſt , mollitum ipſi membranę imponendum eſt . cętera'que eodem modo facienda ſunt,quæ ad linteolum illitum, & lanam ſuccidam pertinent collocandus'que is loco intepido : & curandum quotidie uulnus,bis etiã ęſtate.quòd ſi mẽbrana per inflãmationem intumuerit,infundenda erit roſa tepida ſi uſque eò tumebit,ut ſuper oſſa quoque emineat: coercebit eam bene trita lenticula,uel folia uitis contrita,& cum recenti uel butyro, uel adipe anſerino mixta,ceruix'que molliri debebit liquido cerato ex irino facto.at ſi parum pura membrana uidebitur, par modus eius emplaſtri,& mellis miſcendus erit, id'que ſuperinfundẽdum,eius'que cõtinendi cauſa unum,aut alterum linamentum inijciendum,& ſuper linteolo , cui emplaſtrum illitum ſit, contegendum . ubi plus pura membrana eſt,eadem ratione adijciendum emplaſtro ceratum , ut carnem

producat

producat,quod ad abſtinentiam uero & primos,ulterioreſque cibos,potioneſque pertinet:eadem quę in uulneribus præcepi,ſeruanda ſunt: eo magis,quo periculoſius hæc pars afficitur. quin etiam cum iã non ſolum ſubſtineri, ſed ali his quoque apparebunt: tamen erunt uitanda quæcunque mandenda ſunt. itẽ fumus,& quidquid excitat ſternutamentum:ſpem uero certam faciunt membrana mobilis ac ſui coloris, caro increſcens rubicunda, facilis motus maxillæ, atque ceruicis. mala ſigna ſunt membrana immobilis, nigra,uel liuida, uel aliter coloris corrupti,dementia,acris uomitus, neruorum uel reſolutio, uel diſtentio: caro liuida, maxillarum rigor, atque ceruicis, cæteraque, quæ ad ſomnum,cibi deſiderium,febrem, puris colorem attinent: eadem quæ in cæteris uulneribus, uel ſalutaria,uel mortifera ſunt: ubi bene res cedit,incipit ab ipſa membrana,uel ſi os eo loco duplex eſt. inde quoque caro increſcere: eaque id,quod inter oſſa uacuum eſt, replet. nonnunquam etiam ſuper caluariam excreſcit. quod ſi incidit, inſpergenda ſquama æris eſt, ut id reprimat, cohibeatque, ea carni ſuperdando,quæ ad cicatricem perducãt.omnibusque ea locis commode inducitur,excepta frõtis ea parte,quæ paulum ſuper id eſt, quod inter ſupercilia eſt. Ibi enim uix fieri poteſt, ut non per omnem ætatem ſit exulceratio,quæ linteolo medicamẽtum habente contegenda ſit: illa utique capite fracto ſeruanda ſunt: ut donec iam ualida cicatrix erit ſoluenda, uitentur frequens balneum, maior uini modus.

De narium fractarum curatione. *Cap.* V.

IN naribus uero & os,& cartilago frangi ſolet, & quidem modo aduerſa, modo à latere: ſi aduerſa fracta ſunt, alterum'ue ex his,nares deſidunt, difficulter ſpiritus trahitur. ſi à latere os fractum eſt, is locus cauus eſt. ſi cartilago,in alteram partem nares declinantur. quidquid in cartilaginẽ incidit, excitadũ leniter eſt, aut ſubiecto ſpecillo,aut duobus digitis utrinque compreſſis. deinde in longitudinem implicata linamenta & molli pellicula cincta,circumſutaque, intus adijcienda ſunt. aut eodẽ modo compoſitũ aliquid ex arido penicillo. aut grandis pinna gummi, uel fabrili glutine illita,& molli pellicula circũdata, quæ deſidere cartilaginem non ſinat. ſed ſi aduerſa ea fracta eſt,æqualiter utraque naris implenda eſt. ſi à latere,craſſius eſſe debet ab ea parte,in qua naſus iacet,ab altera tenuius in id quod inſeritur. extrinſecus autem circundanda habena eſt mollis media illita mixtis inter ſe ſimila, & turis fuligine. eaque ultra aures ducenda,& fronti duobus capitibus. agglutinanda eſt:id enim corpori quaſi gluten inhæreſcit: & cũ induruit,nares commode continet:ſin quod intus inditum eſt, lædit: ſicut maxime fit, ubi interior cartilago perfracta eſt,excitatæ nares eadem tantummodo habena continendæ ſunt. deinde poſt quatuordecim dies id ipſum demendum eſt. reſoluitur autem aqua calida: eaque tum is locus quotidie fouendus eſt. ſin os fractum eſt,id quoque digitis in ſuam ſedem reponendum eſt. atque ubi aduerſum, ut dictum eſt, utraque naris implenda eſt. ubi à latere,ea inquam os impulſum eſt. imponendumque ceratum, & paulo uehementius deligandum eſt: quia callus eo loco non ad ſanitatem tantummodo, ſed etiam ad tumorem increſcit. à tertio die fouendum id aqua calida eſt: tantoque magis, quanto propius eſſe ſanitati debet. quòd ſi plura erunt fragmenta, nihilominus extrinſecus ſingula in ſuas ſedes digitis erunt compellenda: imponendaque extrinſecus eadem habena, & ſuper eam ceratum, neque ultra faſcia adhibenda eſt. at ſi quod fragmentum undique reſolutum cum cæteris non glutinabitur,intelligitur quidẽ ex humore, qui multus ex uulnere feretur: uolſella uero extrahetur. finitiſque inflammationibus imponetur aliquod medicamentum ex ijs, quæ leniter reprimunt. peius eſt ubi aut oſſi, aut cartilagini fractæ cutis quoque uulnus acceſſit. id admodum raro fit: ſi incidit,illa quidem nihilominus eadem ratione in ſuas ſedes excitanda ſunt. cuti uero ſuper imponendum emplaſtrum aliquod ex his, quæ recentibus uulneribus accommodata ſunt: ſed inſuper nullo uinculo deligandum eſt.

De aurium fractarum curatione. *Cap.* VI.

IN aure quoque interdum rumpitur cartilago. quod ſi incidit, antequam pus oriatur, imponendum glutinans medicamentum eſt. Sæpe enim ſuppurationem prohibet, & aurem confirmat. illud & in hac, & in naribus ignorari non oportet: non quidem cartilaginem ipſam glutinari, circa tamen carnẽ increſcere,ſolidarique eum locum. itaque ſi cum cute cartilago rupta eſt,cutis utrinque ſuitur. nunc autem de ea dico,quæ cute ita frangitur. in ea uero ſi iam pus natum eſt,aperienda altera parte cutis: & ipſa cartilago contra lunata plaga excidenda eſt. deinde utendum eſt medicamento leniter ſupprimente, quale lycium eſt aqua dilutum, donec ſanguis fluere deſinat. tum imponendum linteolum cum emplaſtro ſic,ut pingue omne uitetur: & à parte poſteriore lana mollis auri ſubijcienda eſt: quæ, quod eſt inter hanc & caput,compleat. tum ea leniter deliganda eſt: & à tertio die uapore, ut in naribus poſui, fouenda.atque in his quoque generibus abſtinentia primi tẽporis neceſſaria eſt,donec inflãmatio finiatur.

De maxillæ fractæ curatione,deq; quibuſdam ad omnia oſſa pertinentibus. *Cap.* VII.

AB his ad maxillam uenturus indicanda quædam puto communiter ad omnia oſſa pertinentia, ne ſæpius eadem dicenda ſint. Omne igitur os modo rectum ut lignum in longitudinem finditur: modo frangitur tranſuerſum: interdum obliquum,atque id ipſum nonnunquam retuſa habet capita: nonnun

quam acuta. quod genus peſſimum eſt: quia neque facile committuntur, quæ nulli retuſo innituntur, & carnem uulnerant, interdum neruum quoque, aut muſculum: quin etiam aliquando plura fragmenta à fragmento fiunt. ſed in alijs quidem oſſibus ex toto ſæpe fragmentum à fragmento recedit. Maxillæ uero ſemper aliqua parte, etiam uexata oſſa inter ſe cohærent. igitur in primis digitis duobus utrinque prementibus, & ab ore, & ab cute omnino oſſa in ſuam ſedem compellenda ſunt, deinde ſi tranſuerſa maxilla fracta eſt, ſub qua caſu fere dens ſuper proximum dentem excedit, ubi ea in ſuam ſedem collocata eſt: duo proximi dentes, aut ſi hi labant, ulteriores inter ſe ſeta deligandi ſunt: id in alio genere fracturæ ſuperuacuum eſt. cætera eadem facienda ſunt. nam linteolum duplex madens uino, & oleo ſuper inijciendum cum eadem ſimila, & eadem turis fuligine eſt. deinde aut faſcia, aut mollis habena media in longitudinem inciſa, ut utrinque mentum complectatur, & inde capita eius ſupra caput adducta ibi deligantur. illud quoque ad omnia oſſa pertinens dictum erit, famem primum eſſe neceſſariam: deinde à die tertio humidum cibum, ſublata inflammatione paulo pleniorem: eumque qui carnem alat, per omne tempus uinum eſſe alienum. deinde tertio die reſolui debere: fouerique per ſpongiam uapore aquæ calidæ: eademque quæ primo fuerunt ſuper dari. item die quinto fieri, & donec inflammatio finiatur: quæ uel octauo die, uel ſeptimo fere reſoluitur. ea ſublata, rurſus oſſa eſſe tractanda, ut ſi quod fragmentum loco ſuo non eſt, reponatur. neque id eſſe ſouendum, niſi duæ partes eius temporis, intra quod quæque oſſa conſeruntur, tranſierint. fere uero intra quartumdecimum & unum & uigeſimum diem ſaneſcunt maxilla, malæ, iugulum, pectus, latus, os ſcapularum, coſtæ, ſpina coxarum, os tali, calx, manus, planta. inter uigeſimum & trigeſimum diem crura, brachiaque: inter ſeptimum & uigeſimum & quadrageſimum humeri, & fœmina. ſed in maxilla illud quoque adijciendum eſt, quod humidus cibus diu aſſumendus eſt. atque etiam cũ tempus proceſſit, in lagano, ſimilibusque alijs perſeuerandum, donec ex toto maxillam callus firmarit. item utique primis diebus habendum ſilentium.

De *iuguli fracti curatione*. Cap. VIII.

Iugulum uero ſi tranſuerſum fractum eſt, nonnunquam per ſe rurſus recte coit: & niſi mouetur, ſanari ſine iunctura poteſt. nonnunquam uero, maximeque ubi motum eſt, elabitur. fereque id quod à pectore, ſub id quod ab humero eſt, in poſteriorem partem inclinatur. cuius ea ratio eſt, quod per ſe non mouetur: ſed cum humeri motu conſentit. itaque eo ſubſiſtente ſub id humerus agitatur. raro uero admodum in priorem partem iugulum inclinatur. adeo ut magni profeſſores nunquam ſe uidiſſe memoriæ mandarint. ſed locuples tamen eius rei auctor Hippocrates eſt. uerum ut diſſimilis uterque caſus eſt, ſic quædam diſſimilia requirit. ubi ad ſcapulas iugulum tendit, ſimul dextra manu plane propellendus in poſteriorem partem humerus eſt, & illud in priorem attrahendum. ubi ad pectus conuerſum eſt: ipſum quidem retro dandum: humerus autem in priorem partem adducendus eſt. ac ſi is inferior eſt, nõ id quod à pectore eſt, deprimendum eſt, quia immobile eſt: ſed humerus ipſe attollendus. ſi caſu ſuperior eſt, id quod à pectore eſt: implendum lana: & humerus ad pectus deligandus eſt. ſi acuta fragmenta ſunt, incidi contra cutis debet: ex oſſibus ea, quæ carnem uulnerant, præcidenda ſunt. tunc retuſa oſſa committenda ſunt. ſi quod ab aliqua parte eminet, opponendum ei triplex linteolum eſt in uino, & oleo tinctum: ſi plura fragmẽta ſunt, excipienda ſunt ex ferula facto canaliculo, eodemque intus incerato, ne faſcia diducatur. quæ iugulo compoſito circundanda eſt ſæpius, potius quâm ualentius. quod ipſum quoque in omnibus oſſibus fractis perpetuum eſt. à dextro uero iugulo, ſi id fractum eſt, ad alam ſiniſtram, à ſiniſtro ad dextram: rurſusque ſub ala ſua faſciari debet. poſt hæc, ſi iugulum ad ſcapulas inclinatum eſt, brachium ad latus, ſi in partem priorem, ad ceruicem deligandum eſt, ſupinusque homo collocandus: cæteraque eadem facienda, quæ ſupra comprehenſa ſunt. ſunt uero plura oſſa fere immobilia uel dura, uel cartilaginoſa, quæ uel franguntur: uel forantur: uel colliduntur: uel finduntur. ut malæ, pectus, latus, os ſcapularum, coſtæ, ſpina coſtarum, os tali, calx, manus, planta. horum omnium eadẽ curatio eſt, ſi ſupra uulnus eſt, id ſuis medicamentis nutriendum eſt. quo ſaneſcente rimas quoque oſſis, aut ſi quod ferrumẽ eſt, callus implet. ſi cutis integra eſt, & os læſum eſſe ex dolore colligimus, nihil aliud, quâm quieſcendum, imponendumque ceratũ eſt, & leniter deligandũ, donec ſanitate oſſis dolor finiatur.

De *coſtarum fractarum curatione*. Cap. IX.

Proprie tamen quædam de coſta dicenda ſunt: quia iuxta uiſcera eſt, grauioribusque periculis is locus expoſitus eſt. hæc quoque igitur interdum ſic finditur, ut ne ſummum quidem os, ſed interior pars eius, quæ rara eſt, lædatur, interdum fit, ut eam totam is caſus perruperit. ſi tota fracta non eſt, nec ſanguis expuitur, nec febricula ſequitur, nec quidquam ſuppurat, niſi admodum rare, nec dolor magnus eſt, tactu tamen is locus leniter indoleſcit, abunde eſt eadem, quæ ſupra ſcripta ſunt, facere: & à media faſcia incipere deligare, ne in alterutram partẽ hæc cutem inclinet. ab uno uero & uigeſimo die, quo utique os eſſe debet glutinatum, id agendum cibis uberioribus eſt utendum, ut corpus quampleniſſimum fiat, quo melius os ueſtiat. quod illo loco tenerum, adhuc iniuriæ ſub tenui cute expoſitum eſt. per omne autem tempus curationis uitandus clamor, ſermo quoque, tumultus, ira, motus uehementior corporis, fumus, puluis, & quidquid uel tuſſim, uel ſternutamentum mouet. ne ſpiritum quidem magnopere

continere

continere expedit. at ſi tota coſta perfracta eſt,caſus aſperior eſt.nam & graues inflammationes,& febris, & ſuppuratio , & ſæpe uitæ periculum ſequitur , & ſanguis ſpuitur . ergo ſi uires patiuntur ab eo brachio, quod ſuper eam coſtam eſt,ſanguis mittendus eſt . ſi non patiuntur , aluus tamen ſine ullo acri ducenda eſt,diutiusque inedia pugnandum . panis uero ante ſeptimum diem non aſſumendus : ſed una ſorbitione uiuendum : imponendumque ei loco ceratum ex lino factum : cui cocta quoque reſina adiecta ſit : aut Polyarchi malagma,aut panacis ex uino,& roſa,& oleo : ſuperque imponenda lana ſuccida,mollis,& duæ faſciæ à medijs orſæ,minimeque aſtrictæ . Multo uero magis omnia uitanda,quæ ſupra poſui , adeo ut ne ſpiritus quidem ſæpius mouendus ſit . quod ſi tuſſis infeſtabit , ad id potio ſumenda erit , uel ex tryxagine , uel ex ruta,uel ex herba ſtychade, uel ex cumino, & pipere . Grauioribus uero doloribus urgentibus cataplaſma imponi quoque conueniet , uel ex lolio , uel ex hordeo,cui pinguis fici tertia pars ſit adiecta.& id quidem interdiu ſuperiacebit . noctu uero idem aut ceratum,aut malagma,aut pãni,quia poteſt cataplaſma decidere . ergo quotidie quæque reſoluetur , donec iam, cerato,aut malagmate poſſimus eſſe contenti . & decem quidem diebus extenuabitur fame corpus . ab undecimo uero ali incipit ideoque etiam laxior quam primo faſcia circumligabitur : fereque ea curatio ad quadrageſimum diẽ perueniet : quæ ſi modus erit ſuppurationis, plus malagma quàm ceratum ad digerendum proficiet . ſi ſuppuratio uicerit neque per quæ ſupraſcripta ſunt diſcuti potuerit , omnis mora uitanda erit,ne os infra uitietur . ſed qua parte maxime tumebit , demittendum erit candens ferramentum, donec ad pus perueniat : idque effundendum . ſi nuſquam caput ſe oſtendit : ubi maxime pus ſubit , ſic intelligimus : creta cimolia totum locum illinimus , & ſiccari patiemur . quo loco maxime humor in ea perſeuerauit, ibi pus proximum erit : eaque uti debebit . ſi latius aliquid abſcedet,duobus aut tribus locis erit perforandum : demittendum erit linamentum,aut aliquid ex penicillo.quod ſummum lino ſit deuinctum, ut facile educatur . reliqua eadem,quæ in cæteris aduſtis facienda ſunt. ubi purum erit ulcus,ali corpus debebit,ne tabes pernicioſa futura id malum ſubſequatur . nonnunquam etiam leuius ipſo oſſe affecto & inter initia neglecto,nõ pus,ſed humor quidã muccis ſimilis intus coit:molleſcitque cõtra cutis,in qua ſimili uſtione utendum eſt.

De ſpinæ curatione .

IN ſpina quoque eſt quod proprie notemus . nam ſi id quod ex uertebra excedit , aliquo modo fractum eſt : locus quidem concauus fit : punctiones autem in eo ſentiuntur,quia neceſſe eſt ea fragmenta ſpinoſa eſſe . quo fit ut homo in interiorem partem ſubinde nitatur . hæc noſcendæ rei cauſa ſunt.medicamentis uero hiſdem opus eſt : quæ plurima parte huius capitis expoſita ſunt .

De humerorum,brachiorum,femorum,crurum,digitorum fractorum,uel euulſorum, communibus curationibus . Cap. X .

Similes rurſus ex magna parte caſus curationes,quæ ſunt humeris, & femoribus : communia etiam quædam humeris,brachijs,femoribus,cruribus,digitis. ſiquidem ea minime periculoſe media franguntur. quò propior fractura capiti uel ſuperiori uel inferiori eſt : eo prior eſt . nam & maiores dolores affert, & difficilius curatur , ea maxime tolerabilis eſt ſimplex , tranſuerſa . peior ubi fragmenta ,atque ubi obliqua . peſſimum ubi eadem acuta . nonnunquam autem fracta in his oſſa in ſuis ſedibus remanent : multo ſæpius excidunt : aliudque ſuper aliud effertur . idque ante omnia conſiderari debet . & ſunt notæ certæ . ſi ſuis ſedibus mota,reſima,punctioniſque ſenſum repręſentant,tactu inæqualia ſunt . ſi uero nõ aduerſa , ſed obliqua iunguntur, quod fit,ubi loco ſuo non ſunt : membrum id altero latere breuius eſt : & muſculi eius tument . ergo ſi hoc depreſſum eſt,protinus id membrum oportet extendere . nam nerui , muſculique intenti per oſſa contrahuntur : neque in ſuum locum ueniunt : niſi illos per uim aliquis intendit . rurſus ſi primis diebus id obmiſſum eſt , inflammatio oritur , ſub qua & difficile , & periculoſe uis neruis adhibetur . nam diſtentio neruorum uel cancer ſequitur , uel certum,ut mitiſſime alatur , pus . itaque ſi ante repoſita oſſa non ſunt,poſtea reponenda ſunt. intendere autem digitum,uel aliud quoque membrum , ſi adhuc tenerum eſt, etiam unus homo poteſt , cum alteram partem dextra,alteram ſiniſtra prendit . ualentius membrum duobus eget , qui in diuerſa contendant . ſi firmiores nerui ſunt,ut in uiris robuſtis,maximeque eorum feminibus,& cruribus euenit , habenis quoque uel linteis faſcijs utrinque capita articulorum deliganda , & per plures in diuerſa ducenda ſunt . ubi paulo longius quàm naturaliter eſſe debet membrum uis fecit . tum demum oſſa manibus in ſuam ſedem compellenda ſunt,indiciumque oſſis repoſiti eſt dolor ſublatus . & membrum alteri parti æquatum inuoluẽdum duplicibus triplicis panni,& in uino,& oleo tinctis , quos linteos eſſe commodius eſt . fere uero his ſex opus eſt. prima breuiſſima adhibenda, quæ circa fracturam ter uoluta ſurſum uerſum feratur , & quaſi in coclea ſerpat , ſatiſque eſt eam ter hoc quoque modo circuire.altera dimidio longiore,eaque qua parte os eminet,ab ea ſi totum æquale eſt , undelibet ſuper fracturam debet incipere priori aduerſa , deorſumque tendere,atque iterum de fractura reuerſa in ſuperiore parte ultra priorem faſciam deſinere . ſuper has inijciendum latiore linteo ceratum eſt, quod eas contineat . ac ſi qua parte os eminet , triplex ea pannus obijciendus eodem uino & oleo madens . hæc tertia faſcia comprehendenda ſunt , quartaque ſic,ut ſemper inſequens priori aduerſa ſit , & tertia tantum inferiore parte tres in ſuperiore faciant, quia ſatius eſt ſæpius circuire,quàm

adſtringi . ſiquidem id quod adſtrictum eſt,alienatur , & cancro opportunum eſt, articulum autem quàm minime uincire opus eſt . ſed ſi iuxta hunc, os fractum eſt,neceſſe eſt. deligatum uero membrum in diem tertium continendum eſt : eaq́ue iunctura talis eſſe debet , ut primo die nihil offenderit , non tamen laxa uiſa ſit, ſecundo laxior , tertio iam pene reſoluta . ergo tum rurſum id membrum deligandum , adijciendaq́ue prioribus quinta faſcia eſt , iterumq́ue quinto reſoluendum eſt , & ſexta faſcijs inuoluendum ſic,ut tertia & quinta infra cæteræ ſupra finiantur . quotieſcunque autem ſoluitur membrũ , calida aqua fouendum eſt . ſed ſi iuxta articulum fractura eſt , diu inſtillandum uinum eſt , exigua parte olei adiecta , eademq́ue omnia facienda,donec adeo inflammatio ſoluatur , uel leuius quoque quàm ex conſuetudine id membram fiat . quòd ſi ſeptimus dies non dedit , certe nonus exhibet . tum facillime oſſa tractantur . rurſus ergo ſi parum commiſſa ſunt , committi debent . ſiqua fragmenta eminent,in ſuas ſedes reponenda ſunt . deinde eodem modo membrum deligandum,ferulæq́ue ſuper accommodandæ ſunt , quæ fiſſæ , circumpoſitæq́ue oſſa in ſua ſede contineant : & in quam partem fractura inclinat , ab ea latior , ualentiorq́ue ferula imponenda eſt . eaſq́ue omnes citra articulum eſſe oportet reſimas , ne hunc lædant : nec ultra aſtringi , quàm ut oſſa contineant, & cum ſpatio laxentur : tertio quoque die paulum habenis ſuis coartari,ac ſi nulla prurigo,nullus dolor eſt,ſic manere,donec duæ partes eius tẽporis quod quoque os cõſeruet, compleantur : poſtea leuius aqua calida fouere : quia primo digeri materiam opus eſt : tum euocari . ergo cerato quoque liquido id pleniter eſt ungendum : perfricandaq́ue ſumma cutis eſt : laxiuſq́ue id deligandum eſt . tertio quoque die ſoluendum ſic,ut remota calida aqua cætera eadem fiant . tantummodo ſingulæ faſciæ quoties reſolutæ fuerint ſubtrahantur .

De fracti humeri curatione .

HAEC communia ſunt : illa propria . ſiquidem humerus fractus non ſic, ut membrum aliud intẽditur . ſed homo collocatur alto ſedili : medicus autem humiliore aduerſus : una faſcia brachium amplexa ex ceruice ipſius,qui læſus eſt, id ſuſtineat . altera ab altera parte ſuper caput data , ibi accipit nodum . Tertia iuncto imo humero deorſum demittitur , ibi quoque capitibus eius inter ſe iunctis : deinde ab occipitio ipſius miniſter ſub ea faſcia, quam ſecundo loco poſui : correpto ſi dexter humerus ducendus eſt dextro : ſi ſiniſter,ſiniſtro brachio demiſſum inter femina eius,qui curatur,baculum tenet . medicus ſuper eam faſciam,de qua tertio loco dixi , planam inijcit dextram : ſi ſiniſter,ſiniſtram,ſi dexter humerus ſumatur . ſimulq́ue alteram faſciam miniſter attollit : alteram premit , medicus . quo fit ut leniter humerus extendatur . faſcijs uero, ſi medium aut imum os fractum eſt , breuioribus opus eſt : ſi ſummum , longioribus . ut ab eo ſub altera quoque ala per pectus,& ſcapulas porrigantur . protinus uero brachium cũ deligatur , ſic inclinandum eſt , id quod afficit, ut ante faſcias quoque ſic figurandum ſit ne poſtea ſuſpẽſum aliter,aliter cum deligabatur, humerum inclinet . brachioq́ue ſuſpenſo ipſe quoque humerus ad latus leniter deligandus eſt. per quę fit , ut minime moueatur : ideoq́ue oſſa ſic ſe habent,ut aliquis compoſuit . cum ad ferulas uentum eſt,extrinſecus eſſe earum longiſſimæ debent, à lacerto breuiores : ſed ſub ala breuiſſimæ . ſæpiuſq́ue eæ reſoluendæ ſunt,ubi in uicinia cubiti humerus fractus eſt: ne ibi nerui rigeſcant : & inutile brachium efficiant . quoties ſolutæ ſunt, fractura manu continenda : cubitus aqua calida fouẽdus , & molli cerato perfricandus , ferulæq́ue uel omnino non imponendæ contra eminentia cubiti : uel aliquanto breuiores ſunt .

De brachij fracti curatione.

AT ſi brachium fractum eſt,in primis conſiderandum eſt alterum os,an utrunque comminutũ ſit : non quo alia in eiuſmodi caſu curatio admouenda : ſed primum ut ualentius extendatur , ſi utrunque os fractum eſt : quia neceſſe eſt minus neruos contrahi altero oſſe integro,eoſq́ue intendente . deinde ut curioſius omnia in continendis oſſibus fiant : ſi neutrum alteri auxilio eſt . nam ubi alterum integrum eſt , plus opis in eo,quàm in faſcijs,feruliſq́ue eſt . deligari autem brachium debet paulum pollici ad pectus inclinato : ſiquidem is maxime brachij naturalis habitus ſit , idq́ue inuolutum mitella commodiſſime excipitur , quæ latitudine ipſi brachio peranguſtis capitibus collo inijcitur, atque ita commode brachium ex ceruice ſuſpenſum eſt . idq́ue paulum ſupra cubiti alterius regionem pendere oportet . quòd ſi ex ſummo cubito id factum ſit,glutinare id uinciendo alienum eſt . fit enim brachium immobile. ac ſi nihil aliud quàm dolori occurſum eſt,idem qui fuit eius uſus eſt .

De crurum femorumq; fractorum curatione .

IN crure æque ad rem pertinet alterum ſaltem os integrum manere: commune uero ei femoriq́ue eſt . quod ubi deligatum eſt,in canalem conijciendum eſt . is canalis & inferiori parte foramina habet, per quæ ſiquis humor exceſſerit,deſcendat, & à planta moram,quæ ſimul & ſuſtineat eam,& delabi non patiatur & à lateribus caua, perq́ue loris datis mora quidem,crus,femurq́ue ut collocatum eſt,detineat . eſſe etiam is debet â planta ſi crus fractum eſt,circa poplitem . ſi femur , uſque ad coxam . ſi iuxta,ſuperius caput femoris ſic,ut ipſa quoque ei coxa ſit . neque tamen ignorari oportet,ſi femur fractum eſt,fieri breuius, quia nunquam in antiquum ſtatum reuertitur,ſummiſq́ue digitis poſtea cruris eius inſiſti . ſed multa tamen femori debilitas eſt , ubi fortunæ negligentia quoque acceſſit .

De fracti

De fracti digiti curatione.

Digitum ſatis eſt ad unum furculum poſt inflammationem deligari.

Communes curationes ad humeros, brachia, crura, fœmina, digitoſq; confractos pertinentia.

HIS proprie ad ſingula membra pertinentibus, rurſus illa communia ſunt, primis diebus fames, deinde tum cum iam increſcere callum oportet, liberalius alimentum. longa à uino abſtinentia, fomentum aquæ calidæ, dum inflammatio eſt, liberale. cum ea deſit, modicum. tum etiam longior ulterioribus & liquido cerato membris, & mollis tamen unctio. neque protinus exercendum id membrum, ſed ad antiquos uſus reducendum eſt. grauius aliquanto eſt, cum oſſis fracturæ carnis quoque uulnus acceſſit, maximeque ſi id muſculi femoris, aut humeri ſenſerunt. nam & inflãmationes multo grauiores, & prõptiores cancros habent. ac femur quidem, ſi oſſa inter ſe ceſſerunt, fere` præcidi neceſſe eſt. humerus uero quoque in periculum uenit, ſed facilius conſeruatur. quibus periculis etiam magis id expoſitum, quod iuxta ipſos articulos ictum eſt: curioſius igitur agẽdum eſt, & muſculus quidem per mediam plagam trãſuerſus præcidendus: ſanguis uero, ſi parum fluxit, mittendus, corpus inedia extenuandum, ac reliqua quidem membra lentius intendenda, & lenius in his oſſa in ſuam ſedem reponenda ſunt. his uero neque intẽdi neruos, neque oſſa tractari ſatis expedit. ipſique homini permittendum eſt, ut ſic ea collocata habeat, quemadmodum minime lædunt. Omnibus autem his uulneribus imponendum primo linamẽtum eſt uino madens, cui roſę paulum admodum adiectum ſit. cætera eadem deliganda faſcijs ſunt, aliquanto quàm uulnus latioribus, laxius ſcilicet, quàm ſi ea plaga non eſſet quanto facilius & alienari, & occupari cancro uulnus poteſt, numero potius faſciarum id agendum eſt, ut laxe quoque æque contineant. quod in femore, humeroque ſic fiet, ſi oſſa forte recte cõcurrerint. ſin aliter ſe habebunt, eatenus circundari faſcia debebit, ut impoſitum medicamentum contineat. cætera eadem quæ ſupra ſcripſi, facienda ſunt, præterquam quod neque ferulis, neque canalibus, inter quę uulnus ſaneſcere non poteſt. ſed pluribus tantummodo, & latioribus faſcijs opus eſt, ingerendumque ſubinde in eas eſt calidum oleum, & uinum, magisque in primo, fame utendo uulnus calida aqua fouendũ, frigus'que omni ratione uitandum, & tranſeundũ ad medicamenta, quæ puri mouendo ſunt, maiorque uulneri quàm oſſi cura agenda. ergo quotidie ſoluendum, nutriendumque eſt. inter quæ ſi quod paruulum fragmentum oſſis eminet, id ſi retuſum eſt, in ſuam ſedem dandum: ſi acutum, ante acumen eius longius eſt præcidendum: ſi breuius limandum: & utrinque ſcalpro limandum. tum ipſum recondendum eſt. ac ſi id manus facere non poteſt, uolſella, quali fabri utũtur, inijcienda eſt. recte ſe habenti capiti ab ea parte. qua ſima eſt: ut ea parte qua cibra eſt, eminens os in ſuã ſedem compellat. ſi id maius eſt, membranuliſque cinguntur, ſinere oportet ea ſub medicamentis reſolui, idque os, ubi iam nudatum eſt, abſcidere: quod maturius ſcilicet faciendum eſt: poteſtque ea ratione & os coire: & uulnus ſaneſcere. illud ſuo tempore: hoc pro ut ſe habet. nonnunquã etiam in magno uulnere euenit, ut fragmenta quædam uelut emoriantur: neque cum cæteris coeant. quod hic quoque ex modo fluentis humoris colligitur. quò magis neceſſarium eſt, ſæpius ulcus reſoluere, atque nutrire. ſequitur uero, ut id os per ſe poſt aliquot dies excidat: cum tam miſera antea conditio uulneris ſit. tamen id interdũ maius, diutiusque facies. ſæpe enim integra cutis oſſe abrumpitur: protinusque prurigo, & dolor oritur. quæ ſoluere, ſi accidit, maturius oportet: & fouere aqua per æſtatem frigida: per hyemem egelida: deinde ceratum myrteum imponere. interdum fractura quibuſdam uelut aculeis carnem uexat, quo à prurigine, & punctionibus cognito, aperire id melius, eoſque aculeos præcidere neceſſe habet. Reliqua uero curatio in utroque hoc caſu eadem eſt: quæ ubi ictus protinus intulit puro iã ulcere. cibis hic quoque utendum eſt carnem producentibus: ſi breuius adhuc membrum eſt, & oſſa loco ſuo nõ ſunt, paxillus tenuis quàm leuiſſimi generis inter ea demitti debet ſic ut capite paulũ ſupra ulcus emineat, isque quotidie plenior adigendus eſt, donec par id membrum alteri fiat. tum paxillus remouendus, uulnus ſanandum eſt: cicatrix inducta fouenda frigida aqua eſt, in qua myrtus, hedera, aliæ'ue ſimiles uerbenæ ſint, illinendumque medicamentum, quod ſiccet: & magis etiam hic quieſcendum, donec id membrum confirmetur. ſiquando uero oſſa non conferbuerunt, quæ ſæpe ſoluta, ſæpe mota ſunt: in aperto deinde curatio eſt: poſſunt enim coire. ſi uetuſtas occupauit, membrum extendendum eſt, ut aliquid lædatur. oſſa inter ſe manu diuidenda, ut cõcurrendo exaſperentur, ut ſiquid pingue eſt, eradatur: totumque id quaſi recens fiat. magna tamen cura habita, ne nerui, muſculi'ue lædantur. tum uino fouendum eſt, in quo malicorium decoctũ ſit: imponendumque id ipſum oui albo mixtũ. tertio die reſoluendum, fouendumque aqua, in qua uerbenæ, de quibus ſupra dixi, decoctæ ſint. quinto die idem faciendum, ferulæque circundãdæ. cætera & ante, & poſt eadem facienda, quæ ſupraſcripſi. Solent tamen interdum diuerſa inter ſe oſſa conferuere: eoque & breuius membrum, & indecorum fit: & ſi capita acutiora ſunt, aſſiduæ punctiones ſentiuntur. ob quã cauſam frangi rurſus oſſa, & dirigi debent. id hoc modo fit. calida aqua multa membrum id fouetur: & ex cerato liquido perfricatur: intenditur'que & inter hæc medicus pertractans oſſa, ut adhuc tenero callo manibus ea diducit, compellit'que id quod eminet in ſuam ſedem & ſi parum ualuit, ab ea parte, in qua os ſe inclinat, inuolutam lanam regulam obijcit. atque ita deligando aſſueſcere iterum uetuſtæ ſedi cogit. nonnunquam autem recte quidem oſſa cœperunt. ſuperincreuit uero

nimius callus, ideo'que locus intumuit. quod ubi incidit, diu, leuiter'que id membrum perfricandum eſt ex oleo, & ſale, & nitro, multum'que aqua calida ſalſa fouendum, & imponendum malagma quod digerat, aſtrictius'que alligandum: oleribus'que, & præterea uomitu utendum. per quæ cum carne callus quoque extenuatur. confert que aliquid de ſinapi quod cum ficu in alterũ par membrum impoſitum, donec id paulum erodat, eo'que euocet materiam. ubi his tumor extenuatus eſt, rurſus ad ordinem uitæ reuertendum eſt.

De luxatis oſſibus. Cap. XI.

AC de fractis quidem oſſibus hactenus dictum ſit. mouentur autem ea ſedibus ſuis duobus modis: nam modo quæ iuncta ſunt inter ſe dehiſcunt, ut cum latum ſcapularum os ab humero recedit, & in brachio radius à cubito. & in crure tibia à ſura, interdum à ſaltu, calcis os à talo, quod raro tamen fit. modo articuli, ſuis ſedibus excidunt. ante de prioribus dicam. quorum ubi aliquid incidit, protinus is locus cauus eſt, depreſſus'que digitus ſinum inuenit. deinde grauis inflammatio oritur, atque in talis præcipua. ſiquidem febres quoque, & cancros, & neruorum uel diſtentiones uel rigores, qui caput ſcapulis annectunt, mouere conſueuit. quorum uitandorum cauſa facienda eadem ſunt, quæ in oſſibus mollibus læſis aliquid ubi incidit protinus his locis propoſita ſunt, ut dolor, tumor'que per ea tollantur. nã diducta oſſa nunquam rurſus inter ſe iunguntur. & ut aliquid decoris eo loco ſit, nihil uſus admittitur. maxilla uero & uertebra, omnes'que articuli cum ualidis neruis comprehendantur, excidunt aut ui expulſi, aut aliquo caſu neruis, uel ruptis uel infirmatis, faciliusque in pueris & adoleſcentulis, quàm in robuſtioribus. hi'que elabuntur in priorem, & in exteriorem partem, quidam omnibus modis, quidam certis, ſunt'que quædam communia omnium ſigna, quædam propria ſunt cuius'que, ſiquidem ſemper ea parte tumor eſt, in qua os prorumpit. ea ſinus, à qua receſſit. & hæc quidem in omnibus deprehenduntur, alia uero ſi in ſingulis. quæ ſimulatque de quoque dicam, proponenda erunt. ſed ut excidere omnes articuli non poſſunt, ſic non omnes reponuntur. caput enim nonnunquam compellitur: neque in ſpina uertebra, neque ea maxilla, quæ utraque parte prolapſa antequam reponeretur, inflammationem mouit. rurſum qui neruorum uitio prolapſi ſunt, compulſi quoque in ſuas ſedes iterum excidunt. at quibus in pueritia exciderunt, neque repoſita ſunt, minuſquam cæteri creſcunt. omniumque, quæ loco ſuo nõ ſunt, caro ea increſcit. magisque in proximo membro, quàm in ulteriore. ut puta ſi humerus loco ſuo non eſt, maior in eo ipſo ſit, quàm in brachio: maior in hoc quàm in manus acie. tum pro ſedibus & pro caſibus qui inciderunt, aut maior, aut minor uſus eius membri relinquitur: quoque in eo plus uſus ſupereſt, eo minus id extenuatur. quidquid autem loco ſuo motum eſt, ante inflammationem reponendum eſt. ſi illa occupauit, dum conquieſcat. tunc laceſſendum eſt. ubi finita eſt, tentandum eſt in his membris quæ id patiuntur. multum autem eo confert & corporis, & neruorum habitus. nam ſi corpus tenue, ſi humidum eſt, ſi nerui infirmi, expeditius os reponitur. ſed & primo facilius excidit: & poſtea minus fideliter continetur. quæ contraria his ſunt, melius continent. ſed id quod expulſum eſt, difficulter admittunt. oportet autem ipſam inflammationem leuare, ſuper ſuccida lana ex aceto impoſita. à cibo ſi ualentioris articuli caſus eſt, triduo: interdum etiam quinque diebus abſtinere debet. bibere aquam calidam dum ſitim finiat. curioſiusque hæc facere his oſſibus motis, quæ ualidis, pleniſque muſculis continentur. ſi uero etiam febris acceſſit, multo magis deinde ex die quinto fouere aqua calida: remotaque lana ceratũ imponere ex cyprino factum, nitro quoque adiecto, donec omnis inflammatio finiatur. tũc infrictionem ei membro adhibere: cibis uti bonis: uti uino modice: iamque ad uſus quoque ſuos id membrum promouere: quia motus ut in dolore peſtifer, ſic aliàs ſaluberrimus corpori eſt. hæc communia ſunt. nũc de ſingulis dicam.

De maxillæ luxatæ curatione. Cap. XII.

Maxilla in priorem partem propellitur: ſed modo altera parte, modo utraque. ſi alteram in cõtrariam partem, modo utraque ipſa mentumque inclinatur: dentes paribus non reſpondent: ſed ſub his qui ſecant canini ſunt. At ſi utraque totum mentum in exteriorem partem promouetur: inferioreſque dentes longius quâm ſuperiores excedunt, intentique ſuper muſculi apparent: primo quoque tempore homo in ſedili collocandus eſt ſic, ut miniſter à poſteriore parte caput eius contineat uel ſic, ut iuxta parietem is ſedeat, ſubiecto inter parietem, & caput eius ſcorteo puluino duro, eoque caput per miniſtrum urgeatur, quo ſit immobilius. tum medici digiti pollices linteolis, uel faſcijs ne dilabantur inuoluti in os eius conijciendi: cæteri extrinſecus admouendi ſunt. ubi uehementer maxilla apprehenſa eſt, ſi una parte procidit: concutiendum mentum, & ad guttur adducendum eſt. tunc ſimul & caput apprehendendũ, & excitato mento maxilla in ſuam ſedem compellenda, & os eius comprimendum eſt ſic, ut omnia pene uno momento fiant. ſi in utraque parte prolapſa eſt, eodem omnia facienda, ſed æqualiter retro maxilla agenda eſt. repoſito oſſe ſi cum dolore oculorum, & ceruicis iſte caſus incidit, ex brachio ſanguis mittendus eſt. cum omnibus uero, quorum oſſa mota ſunt, primo liquidior cibus conueniat, tum his præcipue, adeo ut ſermo quoque frequenti motu oris per neruos lædat.

De capite luxato. Cap. XIII.

Caput duobus proceſſibus in duos ſinus ſummæ uertebræ demiſſis ſuper ceruicem contineri in prima

ma parte propoſui. hi proceſſus interdum in poſteriorem partem excidunt. quo fit ut neruus ſub occipitio extendatur: mentum pectori agglutinetur, neque bibere is, neque loqui poſſit, interdum ſine uoluntate ſemen emittat, quibus celerrime mors ſuperuenit. ponendum autem hoc eſſe credidi, non quo curatio eius rei ulla ſit, ſed ut res indicijs cognoſceretur: & non putarent ſibi medicum defuiſſe ſiqui ſic aliquem perdidiſſent.

De ſpina luxata. Cap. XIIII.

IDEM caſus manet eos, quorum in ſpina uertebræ exciderunt. id enim non poteſt fieri, niſi ex medulla quæ per medium, & duabus membranulis, quæ per duos â lateribus proceſſus feruntur: & neruis, qui continent, ruptis. Excidunt autem & in poſteriorem partem, & in priorem, & ſupra ſeptum trāſuerſum, & infra. ſi in utranque partem exciderit, â poſteriore parte uel tumor, uel ſinus oritur: ſi ſuper ſeptum id incidit, manus reſoluuntur: uomitus, aut diſtentio neruorum inſequitur, ſpiritus difficulter mouetur, dolor urget, & aures obtuſæ ſunt. ſi ſub ſepto, fœmina reſoluuntur, urina ſupprimitur, interdum etiam ſine uoluntate prorumpit. ex eiuſmodi caſibus ut tardius quam ex capitis, ſic tamen intra triduum homo moritur. nam quod Hippocrates dixit uertebra in exteriorem partem prolapſa, pronū hominem collocandum eſſe, & extendendum: tum calce aliquem ſuper ipſum debere conſiſtere, id intus impellere: in his accipiendum eſt, quæ paulum exceſſerunt: non in his, quæ toto loco motæ ſunt. nonnunquam enim neruorum imbecillitas efficit, ut quamuis nō exciderit uertebra, paulum tamen in priorē partem promineat: id non iugulat. ſed ab interiore parte non contingit quidem poſſe: ab exteriore, ſi propulſum eſt, plerunque iterum redit: niſi quod admodum rarum eſt: uis neruis reſtituta eſt.

De humero luxato. Cap. XV.

Humerus autem modo in alam excidit. modo in partem priorem. ſi in alam delapſus eſt, & uictus cubitus recedit ab latere, rurſum iuxta eiuſdem partis aurem cū humero porrigi non poteſt: lōgiuſque altero id brachium eſt. ſi in priorem partem ſummum quidem brachium extenditur, minus tamen quam naturaliter, difficiliuſque in priorem partem quàm in poſteriorem cubitus porrigitur. Igitur ſi in alam humerus excidit, & uel puerile adhuc eſt corpus, uel molle certe, & imbecillibus neruis intentum eſt, ſatis eſt collocare id in ſedili: & ex duobus miniſtris alteri imperare, ut caput late ſcapularum oſſibus leniter reducat alteri ut brachium extendat, ipſum poſteriore parte reſidentem renū ſub ala eius coire, ſimulque & ille os & altera manu brachium eius ad latus impellere. At ſi uaſtius corpus, neruí ue robuſtiores ſunt, neceſſaria eſt ſpatula lignea: & quæ craſſitudinem duorum digitorum habet, longitudine ab ala ad digitos peruenit. in qua ſumma capitulum eſt rotundum & leniter cauum, ut recipere particulam aliquam ex capite humeri poſſit. in ea bina foramina tribus locis ſunt inter ſe ſpatio diſtantibus, in que ea lora mollia conijciuntur. eaque ſpatha faſcia inuoluta, quo minus tactu lædat, ad alam â brachio dirigitur ſic, ut caput eius ſummæ alæ ſubijciatur. deinde loris ſuis ad brachium deligatur: uno loco paulum infra humeri caput, altero paulum ſupra cubitum, tertio ſupra manum. cui rei protinus interualla tunc quoque foraminum aptata ſunt. ſic brachium deligatum ſuper ſcalæ gallinariæ gradum traijcitur, ita alte ut conſiſtere homo ipſe non poſſit. ſimulque in alteram partem corpus demittitur: in alteram brachium intenditur. eoque fit ut capite ligni caput humeri impulſum in ſuam ſedem modo cum ſono, modo ſine, hoc compellatur. multas alias eſſe rationes ſcire facile eſt uno Hippocrate lecto, ſed non alia magis uſu cō probata eſt. at ſi in priorem partem humerus excidit, ſupinus homo collocandus eſt: faſciaque, aut habena media ala circundanda eſt: capitaque eius poſt caput hominis miniſtro tradenda, brachium alteri: prę cipiendumque ut ille habenam, hic brachium extendat. deinde medicus caput quidem hominis ſiniſtra debet repellere: dextra uero cubitum cum humero attollere: & os in ſuam ſedem cōpellere. faciliuſque id in hoc caſu, quàm in priore reuertitur. repoſito humero lana alæ ſubijcienda eſt. ſi interiore parte os fuit, ut ei opponatur. ſi in priore parte, ut tamen commodius deligetur: tum faſcia primum ſub ala obuoluta, caput eius debet comprehendere: deinde profectus ad alteram alam: ab eaque ad ſcapulas: rurſuſque ad eiuſdem humeri caput tendere. ſæpiuſque ad eandem rationē circumagi, donec bene id teneat. uinctus hac ratione humerus cōmodius continetur: ſi adductus ad latus ſit. ad id quoque faſcia deligatur.

De cubiti luxati curatione. Cap. XVI.

IN cubito autem tria coire: oſſa, humeri, & radij, & cubiti ipſius ex his, quæ prima parte huius uoluminis poſita ſunt, intelligi potuit, ſed cubitus qui innexus humero eſt, ab hoc excidit. radius qui adiūctus eſt, interdum trahitur: interdum ſubſiſtit. in omnes uero quatuor partes excidere cubitus poteſt. ſed ſi in priorem prolapſus eſt, extentum brachium eſt: neque recuruatur. ſi in poſteriorem, brachium curuum eſt, neque extenditur, breuiuſque altero eſt. interdum febrem, uomitumque bilis mouet. ſi in exteriorē, interiorem ue brachium porrectum eſt, ſed paulum in eam partem â qua os receſſit recuruatū, quidquid incidit, reponendi ratio una eſt. neque in cubito tantum eſt: ſed in omnibus quoque mēbris longis, quæ per articulum longa teſta iunguntur. utrunque membrum in diuerſas partes extendere, donec ſpatium inter oſſa liberum ſit. Tum id os quod excidit ab ea parte in quam prolapſum eſt, in contra

riam impellere. Extendendi tamen alia atque alia genera ſunt, prout nerui ualent: aut oſſa huc, illucúe ſederunt. ac modo manibus ſolis utendum eſt: modo quædam alia adhibenda. ergo ſi in priorem partem cubitus prolapſus eſt, extendi per duas manus, interdum etiam habenis iniectis ſatis eſt. deinde rotundum aliquid à lacerti parte ponendum eſt. & ſuper id repente cubitus ad humerum impellendus eſt. at in alijs caſibus commodiſſimum eſt eadem ratione brachium extendere, quæ fracto cubito ſuprapoſita eſt, & tum oſſa reponere. reliqua curatio eadem eſt, quæ in omnibus. celerius tantum & ſæpius id reſoluendum eſt, multoq́ue magis aqua calida fouendum, diutius ex oleo, & nitro ac ſale perfricandum. in cubito enim celerius quâm in ullo alio articulo, ſiue extra remanſit, ſiue intus reuertit, callus circundatur, isq́ue ſi per quietem increuit, flexus illius poſtea prohibet.

De *manu luxata*. *Cap.* XVII.

MANVS quoque in omnis quatuor partes prolabitur, ſi in poſteriorem partem excidit, porrigi digiti non poſſunt, ſi in priorem, non inclinantur, ſi in alterutrum latus, manus in contrarium, id eſt aut ad pollicem, aut ad minimum digitum conuertitur. reponi non difficillime poteſt ſuper durum locum & renitentem ex altera parte intendi manus, ex altera brachium debet ſic, ut prona ſit. ſi in poſteriorē partem os excidit, ſupina, ſi in priorem, ſi in interiorem, exteriorem'ue, in latus. ubi ſatis nerui diducti ſunt, ſi in alterutrum latus procidit manus, brachium in contrarium repellendum eſt. at his, quæ in priorem, poſteriorem'ue partem prolapſa ſunt, ſuper imponendū durum aliquid, idq́ue ſupra prominens os manu urgendum eſt, per quod uis adiecta facilius in ſuam ſedem compellit.

De *palma*. *Cap.* XVIII.

IN palma quoque oſſa interdum ſuis ſedibus promouentur, modo in priorem partem, modo in poſteriorem. in latus enim moueri paribus oſſibus oppoſitis non poſſunt, ſignum id ſolum eſt, quod omniū commune eſt. tumor ab ea parte, in quam os uenit: ſinus ab ea à qua receſſit. ſed ſine intento digito, tantummodo bene preſſum os in ſuam ſedem reuertitur.

De *digitis*. *Cap.* XIX.

AT in digitis totidem fere' caſus, eademq́ue ſigna ſunt, quæ in manibus. ſed in his extendendis nō æque ui opus eſt, cum & articuli breuiores, & nerui minus ualidi ſint. ſuper menſam tantummodo intendi debent, qui uel in priorem uel in poſteriorem partem exciderunt. tum iam palma compelli, atque id quod in latus elapſum eſt, digitis reſtitui.

De *femore*. *Cap.* XX.

CVM de his dixerim, de his quoque quæ in cruribus ſunt, uideri poſſum dixiſſe. ſiquidem etiam in hoc caſu quædam ſimilitudo eſt femori, & humero, & tibiæ, & cubito, pedi & manui, quædam tamē ſeparatim quoque de his dicenda ſunt femur in omnes quatuor partes promouetur, ſæpiſſime in interiorē, deinde in exteriorem, raro admodum in priorem, aut poſteriorem. ſi in interiorem partem prolapſum eſt crus, longius altero, & uaſtius eſt. extra enim pes ultimus ſpectat. ſi in exteriorē, breuius, rarumq́ue fit, & intus inclinatur. Calx ingreſſu terram non contingit, ſed planta ima. meliusq́ue id crus ſuperius corpus quàm in priore caſu fert, minusq́ue baculo eget. ſi in priorem crus extenſum eſt implicariq́ue nō poteſt, alteri cruri ad calcem par eſt, ſed ima planta minus in priorem partem inclinatur: dolorq́ue in hoc caſu præcipuus eſt: & maxime urina ſupprimitur. ubi cum dolore inflammatio quieuit, commode ingrediuntur: totusq́ue eorum pes eſt. ſed & ſi in poſteriorem extendi non poteſt crus, breuiusq́ue eſt, ubi conſtitit: calx quoque terram non cōtingit. Magnum autem femori periculum eſt, ne uel difficulter reponatur: uel repoſitum rurſus excidat. quidam iterum ſemper excidere contendunt. ſed Hippocrates, & Diocles, & Philotimus, & Nileus, & Heraclides Tarentinus, clari admodum auctores, ex toto ſe reſtituiſſe memoriæ prodiderunt. neque tot genera machinamentorum quoque ad extendendum in hoc caſu femur Hippocrates, Andreas, Nileus, Nymphodorus, Protarchus, Heraclides, Faber quoque quidam repperiſſent, ſi id fruſtra eſſet. ſed ut hæc falſa opinio eſt: ſic illud uerum eſt. cum ibi ualentiſſimi nerui, muſculiq́ue ſint. ſi ſuum robur habent, uix admittere: ſi non habent, poſtea non contineri. Tentandum igitur eſt, & ſi tenerius membrum eſt, ſatis eſt, habenam alteram ab inguine, alteram à genu intendi. ſi ualidius, melius adducent, qui eaſdem habenas ad ualida bacula deligarint: tumq́ue eorum fuſtium imas partes oppoſitæ mire obiecerint: ſuperioresq́ue ad ſe utraque manu traxerint: etiam nū ualentius intenditur membrum ſuper ſcannum, cui ab utraque parte axes ſunt: ad quos habenæ illæ deligantur. qui ut in torcularibus conuerſi, rumpere quoque ſi quis perſeuerauerit: non ſolum extendere neruos, & muſculos poſſunt. collocandus autem homo ſuper id ſcannum eſt, aut pronus, aut ſupinus, aut in latus ſic, ut ſemper ea pars ſuperior ſit, in quam os prolapſum eſt, ea etiam inferior, à qua receſſit. neruis extentis ſi in priorem os uenit, rotundum aliquid ſuper inguen ponendum: ſubitoq́ue ſuper id

genu

genu adducendum eſt eodem modo, eademque de cauſa, qua idem in brachio fit: protinusque ſi complicari femur poteſt, intus eſt. In cæteris uero caſibus, ubi oſſa per uim paulum inter ſe receſſerũt, medicus debet id quod eminet retro cogere: miniſter contra inde coxam propellere. poſito oſſe nihil aliud noui curatio requirit, quàm ut diutius is in lecto detineatur: ne ſi motum adhuc neruis laxioribus femur fuerit, rurſus erumpat.

De genu. *Cap.* XXI.

GENV uero & in exteriorem, & in interiorem, & in poſteriorem partem excidere notiſſimum eſt: in priorem non prolabi plerique ſcripſerunt. poteſtque id uero proximum eſſe, cum inde oppoſita patella, ipſa quoque caput tibiæ contineat. Meges tamen eum cui in priorem partem excidiſſet, à ſe curatum eſſe memoriæ prodidit. in his caſibus intendi nerui rationibus hiſdem, quas in femore retuli, poſſunt. & id quidem quod in poſteriorem partem excidit, eodem modo rotundo aliquo ſuper poplitem impoſito, adductoque eo crure, reconditur. cætera uero manibus ſimul tum oſſa in diuerſas partes compelluntur.

De talo. *Cap.* XXII.

TALVS in omnes partes prolabitur. ubi in interiorem partem excidit, ima pars pedis in exteriorem partem conuertitur. ubi huic contrarius talus contrarium etiam ſignum extat. ſi in priorem partem erumpit à poſteriore, latus neruus durus, & inſanus eſt: minusque is opus eſt. ſi in poſteriorem laxe pene conditur, plaga maior fit. Reponitur autem is quoque per manus, prius in diuerſa pede & crure diductis. & in hoc quoque caſu diutius in lectulo perſeuerandum eſt: ne is talus qui totum corpus ſuſtinet, parum confirmatis neruis ferendo oneri cedat: rurſusque prorumpat. calciamentis quoque humilioribus primo tempore utendum, ne iunctura talum ipſum lædat.

De planta. *Cap.* XXIII.

Plantæ oſſa hiſdem modis quibus in manu prodeunt, his, hiſdemque conduntur. faſcia tantummodo calcem quoque debet comprehendere: ne cùm mediam plantam, imumque eius uinciri neceſſe eſt, liber talus in medio relictus, materiam pleniorem recipiat: ideoque ſuppuret.

De digitis. *Cap.* XXIIII.

IN digitis nihil ultra fieri debet: quâm quod in his, qui ſunt in manu, poſitum eſt. Poteſt tamen conditus articulus medius, aut ſummus canaliculo aliquo contineri, hæc facienda ſunt in his caſibus, ubi ſine uulnere oſſa exciderunt. hic quoque & ingens periculum eſt: & eo grauius, quo maius membrũ eſt, quo'ue ualidioribus neruis, aut muſculis continetur. ideoque humeris: femoribusque metus mortis eſt, ac ſi repoſita oſſa ſunt, ſpes nulla eſt. Non repoſitis tamen, nonnullum periculum eſt. eoque maior in utroque timor eſt, quo propius uulnus articulo eſt. Hippocrates nihil tuto reponi poſſe: præter digitos, & plantas, & manus dixit. atque in his quoque deligenter eſſe agendum, ne præcipitarent. Quidam brachia quoque & crura repoſuerunt: & ne cancri, diſtentionesque neruorum orirentur, ſub quibus in eiuſmodi caſu fieret mors matura: ſanguinem ex brachio miſerunt. uerum ne digitus quidem, in quo minimum ut malum, ſic etiam periculum eſt, reponi debet ante inflammationem: aut poſtea cum iam uetus res eſt. ſi quoque repoſito oſſe nerui diſtenduntur, rurſus id protinus expellendum eſt. Omne autem membrum, quod cum uulnere loco motum, neque repoſitum eſt: ſic iacere conuenit, ut maxime cubantem iuuat, tantum ne moueatur: ne'ue dependeat. in omnique tali morbo magnum ex longa fame præſidium eſt. deinde ex curatione eadem, quæ propoſita eſt ubi oſſibus fractis uulnus acceſſit: ſi nudum os eminet, impedimento ſemper futurum eſt. id quod excedit, abſcidendum eſt: imponendaque ſuper arida linamenta ſunt, & medicamenta non pinguia, donec quæ ſola eſſe in eiuſmodi re ſanitas poteſt, ueniat. nam & debilitas ſequitur: & tenuis cicatrix inducitur: quæ neceſſe eſt, facile noxę poſtea pateat.

FINIS.

QVINTI SERENI MEDICINA.

PHœbe ſalutiferum quod pangimus aſſere carmen:
Inuentumq́ue tuum prompto comitare fauore.
Tuque potens artis, reduces qui tradere uitæ
Noſti: atque in cœlum manes reuocare ſepultos.
Qui colis ægeum, qui pergama, quiq́ue epidaurũ:
Qui quondam placida tectus ſub pelle draconis
Tarpeias arces, atque inclyta templa petiſti
Depellens tetros præſenti numine morbos
Huc ades: & quidquid cupido mihi ſępe rogatus
Firmaſti, cunctum teneris expone papyris.
Membrorum ſeries certo deducta tenore
Vt ſtet, & aſſimilis medicinæ defluat ordo:
Principio celſa de corporis arce loquamur.

Capiti medendo.

BALSAMA ſi geminis inſtillãs auribus addas,
Tum poteris alacrem capitis reparare uigorem.
Vel quæ ſeptenis cenſentur gramina nodis
Vtiliter nectes: uel corno ex arbore ſertum,
Puleium'ue potens una ſuper aure locabis.
Aut illud mixto coctum clementer aceto
Cauta nare trahes: ſeu uiſco lintea nexo
Induces fronti: ſeu tritæ gramina mentæ.
Spongia cum tepidis annexa liquoribus imbris
Profuit: aut hedera ex oleo decocta uetuſto.
Profuit: aut cochleis frontem tractare minutis.
Si nocuit cerebro uiolentia ſolis aperto
Sæpe chelidonia ex acido perducta liquore
Sanauit: proſunt & amica papauera ſomno.
Si prius in lento madefacta terantur oliuo.

Hemicraneo medendo.

PORTIO ſi capitis morbo tentetur acuto
Allia diuerſam lana contecta per aurem
Inducta proſunt: & eodem balſama pacto.
Allia uel ternis piperis terna addita granis
Trita lines: certam dabit hæc tibi cura ſalutem.

Porrigini depellendæ.

EST inſenſibilis morbus, ſed noxius formæ,
Cum caput immenſa pexum porrigine ningit,
Copia farris uti frendentibus edita ſaxis:
Hanc poterit maluæ radix decocta leuare.
Aut tu fœniculum, nitrumq́ue, & ſulphura uiua
Contere. deinde caput permixtis ablue cunctis:
Furfuribus'ue nouis durum miſcebis acetum,
Vt uarios crines tali des unguine puros.
Prodeſt & tarda demptus teſtudine ſanguis:
Et prodeſt cedro demiſſus ab arbore ſuccus.
Deſinet interea glomerari farrea nubes:
Ceſſabit'que grauis crebrę porriginis imber.

Capillo tingendo.

QVOS pudet ætatis lõgę, quos ſancta ſenectus
Offendit: cupiunt properos abſcondere canos:
Et nigrum crinem fuco ſimulare doloſo.
His prodeſt acri contrita cupreſſus aceto,
Vel frons lentiſci, uel triſtia poma ſabuci:
Lumbrici quoque terreſtres miſcentur oliuo:
Et iuuenem præſtant rediuiuo flore capillum.
Præterea niueum poterit depellere crinem
Rheſina ex facili cera, uiſcoq́ue coacta:
Ad rutilam ſpeciem nigros flaueſcere crines
Vngento cineris prędixit Tullius auctor.
Si pręgnans artus captiui ſoricis edit,
Dicuntur fœtus nigrantia lumina fingi.

Phthiriaſi arcendæ.

NOXIA corporibus quędã de corpe noſtro
Progenuit natura uolens abrumpere ſomnos
Senſibus: & monitis uigiles intendere curas.
Sed quis non paueat pherecidis fata tragœdi,
Qui nimio ſudore fluens animalia tetra
Eduxit: turpi miſerum quę morte tulerũt.
Sylla quoque infelix tali languore pereſus
Corruit: & fœdo ſe uidit ab agmine uinci.
Sæpius ergo decet mordax haurire ſinapi:
Vel nitro, ac ſale permixtis, acidoq́ue liquore
Laxatis, ut ſint ſimul allia tangere corpus:
Aut lachrymis hederæ, aut ſucco perducere cedri.
Quin etiam furfur mixto medicatur aceto.
Vnda maris lendes capiti deducit iniquas:
Et quidquid crebri defendit ſylua capilli.

Prurigini, papulis, & ſcabiei arcendis.

ILLOTVS ſudor, uel copia nobilis ęſcæ
Sæpe graui ſcabie correptos aſperat artus.
Ergo lutum prodeſt membris adhibere fricatis:
Quod facit ex aſino ſiccatus corporis humor.
Nec pudeat tractare fimum quem bucula fudit.
Stercoris ex porco cinerem confundito lymphis:
Sic pauidum corpus dextra parcente foueto.
Proderit ex oleo puluis, quem congerit alte
Dulcibus ex latebris patiens formica laborum.
Conuenit hinc tepido lita tradere corpora ſoli.
Feruentes papulas oleo curato liquenti:
Aut acido baccho miſcebis farra lupini:
Atque hinc in calido percurres membra lauacro.
Pruritus autem ſalſos leuat humor aceti:
Siue mari lauidus ſudor, cochleęq́ue minutæ:
Quarum contactu perimetur acerba libido.

Freneſi, ac capiti purgando.

EX uitio cerebri freneſis furioſa mouetur,
Amiſſasq́ue refert frendens amentia uires:
Siue calens febris iactatos exedit artus:
Siue meri guſtus, ſeu frigoris efficit aura.
Conuenit hic calidis pecudum pulmonibus apte
Tempora languentis medica redimire corona.
Illotis etiam lanis ſuffire memento:
Ceritum ſępe horrendi medicantur odores:
Atque ideo inſanos etiam curarier eſt par.
Purgatur cerebrum manſa radice pyretri.
Vngitur & ſuccis, dederit quos parua ſabucus,
Expreſſusq́ue hederę mandatur naribus humor.
Aut mixtum rutæ crebro inſtillatur acetum.
Nõn ſemper præſens dolor eſt ſanabilis: ergo
Cura magis prodeſt uenturis obuia morbis.

Fluori capillorum, & maculis capitis tollendis.

DEFLVIT expulſus morbo latitante capillus
Si raro lauitur: ſeu uis epota ueneni eſt:
Seu ſalamandra potens, nulliſq́ue obnoxia flãmis
Eximium capitis tactu deiecit honorem.
Nõnunquam uariant maculæ: paruiſq́ue parũper
Orbibus aſperſum ducit noua uulnera tempus.
Vipereæ pellis cineres his addito rebus,
Roboreas'ue pilas, urſino'ue ungito ſeuo:
Vel teſtudineo mage permulceto cruore.

Frigori ſedando.

SAEPE ita peruadit uis frigoris,ac tenet artus,
Vt uix quæſito medicamine pulſa recedat.
Si ranam ex oleo decoxeris, abijce carnem:
Vnguine membra foue: parili ratione ualebit
Vrticæ ſemen, perceptaque frigora uincet:
Et ceruina poteſt mulcere medulla rigorem.
Decoctum rhaphani ſemen cum melle uorabis:
Siue fel urſinum tepefacta dilue lympha:
Proderit hoc potu: ſeu caſſis oſtrea teſtis
Vſta dabit cinerem: qui pro ſale ſumptus in eſcis,
Decutiet gelidum tepefacto uertice uirus.
Nõnullus liquidũ ſummit,mulſumque,ſinapique,
Atque palato agitat piter,retinẽſque, mouẽſque.
Allia nonnulli mandunt: oleiue liquore
Perfundunt calido cerebrum,naſique latebras.
Quidam lactucæ credunt prodeſſe ſapores.
Curandi modus hic & ſuauis, & utilis idem eſt.

Elephantiaſi propellendæ.

EST Elephas morbus triſti quoque noĩe dirus,
Non ſolum turpans infandis ora papillis,
Sed cita præcipitans funeſto fata ueneno.
Huic erit aduerſus cedri de cortice ſuccus,
Muſtellæque cinis, uel fuſus ſanguis ab illa.
Nonnulli dixere ſerum,prodeſſe bibendo.
Mentaſtri folium potu,appoſituque ſalubre eſt.
Nec fruſtra bulbos,& ſulphura iungis aceto,
Qui cupis horribiles ad priſtina reddere uultus.
Pręterea nitrum debes cum melle iugatum
Spargere lacte bouis: uarias ſic ungere frontes.
Ceruſam,& chartam,quam gens ægyptia mittit
Thure ſimul miſce atque oleo,quod flore roſarum
Conditum eſt: line ſic faciem, ſic redde ſalutem.

Cutis, & faciei uitijs propellendis.

INVIDA ſi maculet faciem lentigo decorã,
Nec prodeſſe ualent naturæ dona benignæ,
Erucam,atque acidum laticem ſimul illine malis.
Proderit & bulbus mellis dulcedine uictus,
Crudaue dulcacido miſcetur cepa liquori:
Sanguine uel leporis morbus delebitur oris.
Frons ſalicis cum flore ſuo contrita medetur.
Sepiolę cineres ex oſſibus omnia tollunt.
Cygneos adipes hilari miſceto lyæo:
Omne malum propere maculoſo ex ore fugabis.
Horrebit ſi liuor atrox,aut nigra cicatrix,
Attrito ſapone genas purgare memento.
Rugarum ſulcos lentiſci maſtice tendes.
Si uero uitium eſt,quod ducit ab impete nomen
Hoc matutina poteris cohibere ſaliua:
Seu folio platani, quod manſum mane domabis.
Fœda fluunt curui quæ purgamenta cameli
Vrentur, ceneremque dabunt: iungentur aceto
Maſcula thura ſimul, diuinaque cura ualebit.

Aurium uitijs ſuccurrendis.

CVM ſęuus teneras dolor alte ſauciat aures,
Fraxinea in flammis fundit, quem talea ſuccum
Inſtilles: ſiue obſcœnos ex uirgine rores:
Aut ſuccum ex folio dederit, quem populus alba.
Sæpe chelidonię rabidum ſociatur acetum,
Adiunctoque nitro procedit cura ſalubris.
Mentaſtri liquor expreſſus conducere fertur.
Infectum uiolis oleum bene conſulit auri.
Annoſa rubros ſi legeris arbore uermes
Ex oleo tere: ſic tepidos infunde dolenti.
Si uero obſtruſa ſenſus morietur in aure,
Lumbricos terræ, ſeuumque ex anſere rauco
Excoque: ſic ueterem poteris depellere morbum.
Fel que bouis ſurdis etiam prodeſſe loquuntur:
Si iungas olidę graue quod minxere capellæ.
Si uero incautas animal penetrauerit aures
Proderit admixto pauidi fel muris aceto.
At ſi lympha nocens peruaſerit: anſeris aptus
Immittetur adeps ceparum non ſine ſucco.
Qui grauis eſt oculis,ſenſum tamen auribus auget.
Vis & phœbigenæ diuinam diſcere curam:
Sitque uel annoſis confecta doloribus auris:
Allia tum ſeptem numero,ſeptemque lupinos
Cretaceam dabis in teſtam: tum delphica frondis
Addatur mixto totum ferueſcat aceto:
Doctus eris tepidos illinc immittere rores.

Oculorum dolori mitigando.

Summa boni eſt,alacres homini cõtingere uiſus.
Quos quaſi cuſtodes, defenſoreſque pericli
Proſpiciens ſumma natura locauit in arce:
Sic tamen ut nullos paterentur deſuper ictus:
Atque ſupercilio pauidi tegerentur opaco.
Sed dolor immeritum lumen ſi forte laceſſit,
Lana madens oleo noctu connectitur apte,
Viuentiſue nepæ lumen geſtatur amicum:
Ex folio caulis cineres,confractaque thura,
Et laticem bacchi fœtæ cum lacte capellæ
Deſuper induces: atque una nocte probabis.
Hyblæi mellis ſucci cum felle caprino
Subueniunt oculis dira caligine preſſis.
Vettonicæ manſus ſiccabit lumina ſuccus.
Si tenebras oculis obducit pigra ſenectus
Expreſſæ marathro guttæ cum melle liquenti
Detergere malum poterunt: uel uulturis atri
Fella, chelidoniæ fuerint quis gramina mixta:
Hæc etiam annoſis poterunt ſuccurrere morbis.
Fel quoque de gallo mollitum ſimplice lympha
Exacuet puros dempta calligine uiſus.
Siue columbarum fimus admiſcetur aceto:
Seu fel perdicis parili cum pondere mellis:
Vina chelidoniæ ſimili ratione iugantur,
Efficiuntque ſuo præclaros unguine uiſus.
Aſpera quinetiam mulcent,& rupta reducunt.
Si genus eſt morbi miſerum quod lumen adurit,
Hic calor infuſo miteſcit lacte canino:
Anguibus ereptos adipes ærugine miſce:
Hi poterunt ruptas oculorum iungere partes.
Si uero horrendum ducent glaucomata peplum:
Spiritus alterius prodeſt: qui grana cumini
Pallentis madens uiſus exhalat in ipſos.
Si tumor infeſtat, ruſos & gliſcit in orbes,
Turgentes oculos uili circumline cœno.

Dentium uitio, & oris fœtori medendo.

HAVD facile eſt acrẽ dentis tolerare dolorẽ:
Quo magis eſt æquum medicam pernoſcere curã:
Cum baccho uiolas decoxeris,ore teneto.
Manſus item prodeſt ſuccis oleaſter acerbis.
Hic obſcœdo fugit: linguę quoque uulnera cedũt.
Cum uino piper, & nitrum tepido inde dolenti.
Sæpe chelidoniæ ſucco, uel lacte capellæ

Saneſcunt dentes : aut tauri felle iuuantur.
Aut acidi latices clauſo uoluuntur in ore
Manditur apta rubus gingiuis, & bona labris
Lentiſcus, myrtusque emendant oris odorem.
Quod uero aſſumpſit nomen de dente fricando
Ceruino ex cornu cinis eſt : aut ungula porcæ
Torrida : uel cinis ex ouis, ſed non ſine uitro :
Muricis aut toſti : uel bulbi extincta fauilla :
Ambitioſa putas : ſunt iſta ſalubria cunctis.
Exeſos autem dentes ſi forte quereris,
Vre fimum muris, patulisque, & hiantibus adde.
Vel cinerem dentis ceruini extinguere aceto
Conuenit : atque cauis immittere partibus apte.
Prodeſt & puluis lumbrici corpore toſto.
Ora ambuſta cibo ſanabis lacte canino.
Sæpe etiam gelida gingiuas collue lympha :
Dentibus ut firmum poſſis ſeruare uigorem.
Si uero infandum proſerpit ad intima uulnus,
Permiſceto ſalem parili cum pondere thuris :
Hinc tractato locum : miram experiere medellam.
Aut tu ſume pilam, quæ caudis hæret ouinis :
Hęc ſiccata dabit molles, & fracta farinas.
Huius & attritu tetrum mulcebitur ulcus.

Vuæ faucibus, & quæ mollienda ſunt medendis.

AEGREſcunt teneræ fauces, cum frigoris atri
Vis ſubijt : uel cum uentis agitabilis aer
Vertitur : atque ipſas flatus grauis inficit undas :
Vel rabidus clamor fracto cum forte ſonore
Planum radit iter : ſic eſt Hortenſius olim
Abſumptus : cauſis etenim confectus agendis
Obticuit : cum uox domino uiuente periret :
Et nondum extincti moreretur lingua diſerti.
Ergo omni ſtudio quęres inhibere dolorem :
Simplicibus lymphis confunditur aerium mel :
Additur excuſſus niuea ſimilagine furfur :
Decocta hæc clauſo ſimul exercentur in ore.
Præterea fauces extrinſecus ungere prodeſt
Vrſino & tauri ſeuo, cærisque remiſſis :
Omnia quæ geminis æqua bis lancibus ante.
Diſce etiam miram ex humili medicamine curam :
Actiaco melli iungas agreſte papauer,
Decoctumque ſimul mãdes, manſumque uorabis.
Crinitæ porri radices quinque coquantur :
Hinc aqua non feruens uoluatur fauce ſonora :
Nec tamen in ſtomachum deſcẽdat gutta patentẽ.
Si uero afflictam langor deiecerit uuam,
Tunc horas aliquot pronus recubare memento :
Aut illam puluis toſti releuabit aneti,
Aut cinis ex cochlea : uel torrida braſſica flammis.
Verum angina ſibi miſtum ſale poſcit acetum.
Quod prodeſt clauſo uerſatum agitare palato

De rigore ceruicis.

AT ſi ceruices, durataque colla rigebunt,
Mira loquar : geminus mulcebitur unguie poples :
Hinc longos pariter neruos medicina ſequetur :
Anſeris aut pingui torpentia colla fouebis :
Illitur & ualido multum lens cocta in aceto
Aut caprę fimus & bubuli, aut ceruina medula
Hoc etiam immotos flectes medicamine neruos.
Quos autem uocitant colles attingere dextra
Debebis, qua Gallus erit preſſante peremptus.

Tuſſi, & coleribus medendis.

NOXIA ſi penitus colerum ſęuire uenena
Perſpicies, cocta lactucæ fronde leuabis.
Proderit & caules aſſumere ſæpe madentes.
Interdum fauces tuſſi quatiuntur atroci :
Allia tum ſumes & cocta, & melle peruncta :
Semina uel rhaphani permixto dulcia melle :
Aut ſi fraxinea ſemen de fronde reuellis :
Interiora uora, uetitus contingere dente.
Ouum melle teres, domitum feruentibus undis,
Marrubiũue potens : hæc faucibus optima ſumes,
Frenabisque grauem facili medicamine tuſſim.

Digeſtioni, & ſtomacho.

QVI ſtomachum regem totius corporis eſſe
Contendunt, uera niti ratione uidentur.
Huius enim ualidus firmat tenor omnia membra :
At contra eiuſdem franguntur cuncta dolore.
Quin etiam niſi cura iuuat, uitiare cerebrum
Fertur, & integros illinc auertere ſenſus.
Lactucæ ſemen nigrę, quod lignea pila
Triuerit : admixto ieiunus ſumito melle.
Sed cochlear trinum guſtu tibi ſufficit uno :
Aut tritum ſemen rhaphani, mulſumque iuuabit :
Siue duæ partes abſcinthi, ac tertia rutæ
Decoctis potantur aquis, ſiliquęque madentes :
Semina uel marathri fœtę cum lacte capellæ :
Puleium quoque decoctum curabit amice :
Et potu, & fotu ſtomacho conducit anetum :
Seu cochleas undis calefactas, ac prope iunctas
Suppoſitis torrens prunis : uinoque, garoque
Perfuſas cape : ſed prodeſt magis eſſe marinas.
At male digeſtis ſi crapula ſęuiet eſcis,
Ex pipere, & calida florem de rore marino
Ebibe : ſeu ſalibus piper adde, & tenue cuminum :
Quæ coctis tanges epulis, ac rapta uorabis :
Aut cubitum pergens ſuccum cape triſtis aneti.
Ventriculum Mergi ſale iacto contere ualde
Toſto pane ſuper piperis quæ puluere multo
Miſcentur : capies diuinum munus in iſtis.
Grana peregrini piperis diffindito quinque
Niliaco melli : quę mane inſerta capeſſes.
Proderit hoc ſtomacho, uictas & cõquoquet eſcas :

Felli uomitu, uel phthiſi arcendis.

LVTEA ſi creſcunt, præcunctis noxia fella :
Allia parua nouem, piperis tot permole grana :
Quę cyatho diluta gari mandesque, bibesque :
Hæc iterum ſeptena capis poſt denique quina.
Præterea caulem, frondet ſi parua ſabucus,
Decocto ſale permiſces : ac iungis oliuo :
Tunc capis, ac tali auxilio fella horrida purgas.
Profunt & pelagi latices, quos pondere iuſto
Dulcibus aſſocias lymphis, mellique liquenti :
Et niueus prodeſt ex ubere ſuccus aſellæ :
Si tepido uino infundas, ac mella, piperque.
At uomitum radix narciſſi pota mouebit.
Si uero phthiſis annoſo ſedet improba morbo,
Intritas uino cochleas hauſiſſe iuuabit.
Proderit & ueteris ſeui pila ſumpta ſuilli :
Quæ capulas quoque producit medicina ſalubris.

Mammis ſanandis, uel ſtringendis.

VBERA fœcundo multum lactantia ſucco
Sæpe ſibi noxæ nimium manando fuerunt.

Fece

Fece igitur ualida duri reprimentur aceti.
Poſt partum tumidas iniuſte aſſurgere mammas
Interdum aſpicies: harum mala commemoratur
Murinus fimus ex pluuio ſedare liquore.
Sin autem clauſas penitus dolor angit acerbus,
Lumbricis terrę turgentes unge corymbos.
Si caſtigatas ſtudium eſt præſtare papillas,
Ex hederæ ſertis ambas redimire memento:
Protinus,& raptas flammis mandare coronas:
Anſeris aut ſeuum pariter cum lacte tepente:
Aut ouum illinito tulerit quod garrula perdix.
Præterea pluuio decocta papauera rore
Hæreſcant multis poſt abſoluenda diebus.
Vis & phœbigenę cœleſtia ſumere dona,
Vbera cum tetris laniata doloribus horrent:
Nauis ramentũ,& quæ nomine praſſion herba eſt:
Et quæ uulgari ſermone inſana uocatur:
Græcus ὑοσκύαμον propria ſcit dicere lingua:
Necnon & calami radix,lapathique legumen
Mixta dabunt miras experto crede medelas.

Reiectioni cibi, aut ſanguinis abſtinendæ.

SI ſtomachus nondum concoctas expuit eſcas,
Sed magis atque magis uitiũ reuomendo ualeſcit:
Allia cedemus,crebrumque trahemus odorem.
Sin etiam rutilus fertur de pectore ſanguis,
Sorbitium mentæ, rhaphanus uel cocta iuuabit.
Sæpe lapis teritur: ſpecularem nomine dicunt:
Et mixtis hauritur aquis: ſiſtitque cruorem.
Vritur interdum raptus de ſubere cortex:
Et cinis ex calido prodeſt epota lyæo.
Ouorum cinis,aut cochlearum,aut denique pellis.
Aut cinis e' ſalicum ramis prodeſſe putatur:
Aut platani pilulas acri infundemus aceto:
Nullus erit ſanguis,quem non cibus iſte moretur.

Iecoris, & lateris uitijs medendis.

SI mollis iecoris fibras dolor hauriet acer,
Protinus ex mulſa potanda elelisſphacos herba eſt:
Sumitur & ſemen: quod fraxinus alta profudit:
Vulturis atque iecur: uel ius perdicis apricæ.
Præterea ſimili dragma pix dura, piperque
Franguntur: ſic in mollito puluere iuncta
Egelidis miſcentur aquis: recreantque bibentem.
Abſcinthi quoque decocti potabitur humor.
Si latus immeritum morbo tentatur acuto,
Accenſum extingues lapidem ſtridentibus undis:
Hinc bibis: aut aceris radicem tundis,& unâ
Cum uino capis: hoc pręſens medicamẽ habetur.
Quid referam multis compoſta philonia rebus:
Quid loquar antidotum? uanus quis iſta requirat?
At nos pauperibus præcepta feramus amica.
Necnon & iecoris quęretur fibra lupini:
Iungenturque ſimul coſtũ,poliumque,piperque:
Quę diluta mero dantur potanda lyæo.
Eſt & uis morbi,quod telum commemoratur:
Cum ſubito dolor inſanus furit incitus ictu:
Perſicus huic potum e' nucleo dabit interiore:
Quæ mihi cura ſatis caſu monſtrante probata eſt.

Spleni curando.

QVANDO lyen tumido circũligat ilia uinclo,
Et plenum ſplenis demonſtrant membra rigorem,
Mollibus ex hedera tornantur pocula lignis:
Hinc trahet aſſuetos ęger quoſcunque liquores:
Aut uiridis coctorum olerum potabitur unda.
Proderit exucto fluuialis hirudo cruore:
Siue mirica potens: ſeu ros cum pane marinus:
Aut hederæ ſuccus potu,appoſituque iuuabit.
Necnon intactam ferro,quam uideris alnum,
Huic liber eripitur, ferro ſine decoquiturque:
Donec uictarum pars tertia ſubſit aquarum.
Hinc medico potu pulſus dolor omnis abibit.
Nonnulli memorant conſumi poſſe lienem,
Eruum ſi ſemper ieiuno ſumpſerit ore.
Arida ficus item feruente domatur aceto:
Et trita illinitur: uel ſplen apponitur hędi.
Marrubium in uino potu prodeſſe loquuntur.
Præterea piper,ac nepete cum flore,& anetum,
Capparis,atque Apium,bugloſſaque iũgitur unà:
Horum decoctos latices potare ſalubre eſt.
Puleium, abrotanum nitida cum maſtice coctum,
Ac thymbræ ſpeciem,quã cõmemorãt cephalotẽ:
Prædixit ſpleni deus idem poſſe mederi.
Dulcia Plautus ait grandi minus apta lieni:
Splen tumidus nocet:& riſum tamẽ addit ineptũ:
Vt mihi ſardois uideatur proximus herbis:
Irrita quę miſeris permiſcent gaudia fatis.
Dicitur exectus faciles auferre cachinos,
Perpetuoque ęuo frontem pręſtare ſeueram.

Præcordijs ſanandis.

LANGVIDA ſi duro turgẽt pręcordia morbo,
Miſcetur mulſæ farris ſextarius unus:
Necnon & lini tunſum, ſiliquęque legumen:
Hæc decocta ſimul,nondumque tepentia nectis:
Aut quæ poma cydon creteis miſit ab oris
Cocta lines: durum ut poſſis mollire tumorem.
Ocima præterea,bulbiue linuntur amari.
Proderit & lymphis corpus merſare marinis.
Quin etiam catulum lactantem apponere mẽbris
Conuenit: atque malũ tranſcurrere fertur in illũ:
Cui tamen extincto munus debetur humandi.
Ne iunctus uitium ducit de coniuge coniux.
Quod ſupereſt ſtyraci iunges ramenta carinæ.
Quodque decẽ ex rebus decatartyma rite uocatur.
Maſticis addentur cum puluere mollia farra:
Talibus auxilijs præcordia tuta reſident.

Lumbis, & renibus ſanandis.

CVM ſæuit penitus hęrens iniuria lumbis,
Igne lapis candens datur exultantibus undis:
Hoc poteris potu triſtem ſuperare dolorem.
Aut pice cum molli nitrũ,ſulphurque,& acetum
Hinc medico potu pulſus dolor omnis abibit.
Proderit hanc ęgris crebro perducere membris.
Aut caput aſparagi cum uino ſume uetuſto:
Seu mauis appone: modus conducit uterque.
Aut adipi mixtum lumbis inducito ſulphur.
Sępe chelidoniam cum ſucco palladis addes,
Farraque: quæ tremulis profunt ſudantia flãmis.
Fertur amigdalinę ſuccus nucis eſſe bibendus:
Pinſitur,& tepidis ſorbebitur addita lymphis.
Aut tres ex uino cochleas ferueſcere coges:
Cumque ſuis domibus frãges, pipis quoque grana
Ter quinque adijcies: potuque iuuaberis illo.
Furfur item parca fuerit cum feruidus unda,
Poſt oleo madidus ſuccis immittitur aptis:
Quę uix paſſuris urentia iungito membris.

Prodeſt ceruinæ medicans natura medullæ.
Nec nocuit ciceris cocti potaſſe liquorem:
Aut miſtam teneris mandiſſe lilisfaca maluis:
Contritumq́ue ſimul cum maſtice confer anetum.
Quodq́ue decem rebus componi ex noīe clarū eſt:
His contingẽ locum. deus hæc mihi certa ꝓbauit.

Ventris dolori mitigando.

SI DOLOR inſanus tota deſæuit in aluo,
Heminis tribus in lympha ualidam quoque rutā,
Aut apium: donec pars duplex deſit aquarum.
Potus erit medicus non detrectante palato.
Præterea niuei ſterilis teſta uritur oui,
Quæ poſtquam in tetram fuerit conuerſa farinam,
Ex calidis potatur aquis: & pota medetur.
Necnon iungenda eſt utero noua uirga miricæ
Illæſa hæc ferro, terraq́ue intacta geratur:
Aut medio uentris prodeſt aſpergere terram:
Quam ſignauerunt ueſtigia preſſa rotarum.
Proderit & puluis facili ſub cardine raptus.
Quin etiam & lymphis coctum potare cuminum
Conueniet, quod iam nobis documenta probarūt.
Menta quoque hoc pacto medicos dabit hauſta ſa(pores.
Cœliacos autē recreabis pane ſalubri,
Quem madido farre efficies, ac mollibus ouis:
Quorum teſta fero prius euaneſcet aceto.
Refert & teretes bulbos mollire terendo:
Cumq́ue his lenei clarum potare fluentum.

Hydropiſi depellendæ.

CORRVPTI iecoris uitio, uel ſplenis aceruo
Creſcit hydrops: aut cū ſiccatæ febre medullæ,
Atque auidę fauces gelidum traxere liquorem.
Tum lympha intercus uitio gliſcente tumeſcit,
Secernens miſeram proprio de uiſcere pellem.
Conueniet tenerę radix decocta ſabuci
In geminis calidi cyathis potanda lyæi.
Fraxineum ſemen cum bacchi rore bibendum eſt.
Aut calido filicis radicem mollit iaccho,
Qui ſubito raptos uentos, ſuccos'que reuellit.
Nec non appoſito curantur dropace membra:
Vnguine quo frangit uirus langoris aquoſi.
Necnon in tepidis conuolues corpus arenis.
Appoſitu'que leues Nepetę, guſtuq́ue iuuabunt.
Sæpe & ſcyllino pelluntur noxia baccho.
Helleboro bene purgatur lymphaticus error.
Aut huius uice quod fert ſemen lenta geniſta
Miſcetur: mulſis coctusq́ue educitur undis.
Eſt qui præualidum nitro ſale miſcet acetum:
Atque olei ſucco refricat turgentia membra.

Ventri molliendo.

SAEPE cibi ſpecie, uitio uel corporis ipſo
Potibus, aut duris reſtricta morabitur aluus.
Vincetur talis mora gramine mercuriali,
Cuius aquam cocti minimo cum melle bibemus.
Prunaq́ue cōueniunt quæ mittit clara Damaſcus.
Multos prӕterea medici componere ſuccos
Aſſuerunt: pretioſa tamen cum ueneris emptum
Falleris: fruſtra'que immenſa nomiſmata fundes.
Quin age, & in tenui certam cognoſce ſalutem.
Aut igitur tectum lana ſupponis alumen:
Aut edis in patinis teneræ decocta ſabuci:
Vel ſalſum mulſum capræ cum lacte capeſſis.
Crede tamen potum meliorem lactis equini:
Dicitur & ualidos aſinæ lac uincere ſuccos.
Syluestris fici lachrymam prodeſſe loquuntur:
Quodq́ue ſatis melius uerbis dicemus Horati.
„ Mitulus & uiles pellent obſtantia conchæ:
„ Sed cochleas prius urtica, aut furfure paſci
„ Purior hinc guſtus noxa ſine mouerit aluum.
Sępe thalaſſomeli iunctum cumulauimus hymbri.
Hæc purgant parili fuerint ſi pondere mixta.

Solutioni uentris, & dyſenteriæ compeſcendæ.

TAM uarij caſus mortalia ſęcla fatigant
Vt ſint diuerſis obnoxia corpora morbis.
Sępe etenim nimio curſu fluit impetus alui:
Frenat commixto cum feruet braſſica uino:
Aut ceraſi uictum longo iam tempore pomum.
Succus amineæ uitis cum pane medetur:
Mel bene permixtum calido potatur aceto.
Vile quidem facili facto, tamen utile opinor,
Si lentent medica data purgatoria dextra,
Adiecto piperis medicatur puluere calda.
Sin autem longo decurrent intima fluxu,
Atque immane malum multo iam tempore gliſcit,
Torridus ex uino cortex potabitur oui.
Ramentum niuei credunt prodeſſe Elephanti.
Arbore pyramęa cortex direpta medetur.
Axe ſub atrito pix nigro mixta lyæo
Immenſum poterit potu retinere fluorem:
Numinis aut iuſſu cedrum cum maſtice miſces:
Mollitamq́ue picem, & raſum de nauibus unguē,
Languida quo fidens medicamine mēbra fouebis.
Proderit & pueris quos dentis origo fatigat
Caſtaneas coxiſſe nuces, & ſorba uetuſta,
Atque apium, caules'que rubus quos fundit acuta:
Potio quę fluidam conſumpta morabitur aluum.

Lumbricis, & tineis purgandis.

QVID non aduerſū miſeris mortalibus addit
Natura? interno cum uiſcere tinea ſerpens,
Et lumbricus edax uiuant inimica creent'que.
Quod genus aſſiduo laniat præcordia morſu.
Sæpe etiam ſcandens oppletis faucibus hæret:
Obſeſſas'que uias uitę concludit hanelę.
Ergo cinis cornu ceruini proderit hauſtus:
Vel nepetæ tritum ex uino, uel lacte capellæ:
Necnon & ſuccus medici potatus aceti.
Prodeſt præterea cum baccho perſica frondis:
Democritus memorat mentæ conducere potum.
Sumitur abrotanum, necnon & uile melanthum:
Allia per ſeſe ſanant: aut ius coriandri.
Quin & marrubiū decoctum, hauſtumq́ue iuuabit,
Puleium'ue potens, & agreſte iugatur anetum.
Syntheſis hęc prodeſt unda mollita calenti.

Colo ſedando.

CVM colus inuiſū morbi genus intima carpit
Mande galeritam uolucrem, quam nomine dicūt:
Aut pauidi leporis madefacta coagula pota:
Siue apio tritas nepetas cum maſtice iunges.
Necnon & ſpecies ambas redolentis aneti,
Quarum decoctos patiens haurito liquores.

Veſicæ, & calculo purgando: & urinæ prouocandæ.

SI cui ueſicæ tardus cunctabitur humor
Hæc mora rumpetur uino peruicta uetuſto.
Prodeſt & paruos acidos potare ſabuci.
Aut hederę ſuccum: aut lachrymoſi trita ſynapi.

Nec non reſinas ex oricia terebintho
In ſpeciem eruiliæ paruos glomerabis in orbes:
Quos ternos tepida mixtos hauſiſſe medella eſt.
Quondam etiam nimio præceps urina fluento
Irrigat exuuias, obſcœnoque inficit hymbri.
Ergo cinis nepetæ ſuccus uel proderit hauſtus:
Et uino tritus datur, aut cum lacte capellæ,
Tum leporis cerebrum ex uino potare decebit.
Si dolor internam ueſicæ concoquit aluum
Subueniet radix & frons epota cupreſſi:
Puleium'ue potens domitum feruentibus undis.
Si uero in lapides denſus conuertitur humor
Qui retinet curſus, gemitumque dolore frequentat,
Saxifragam, ſeu ſarxeiphagon ſuccurrere credunt,
Præterea ſemen myrti ſylueſtris iaccho.
Atque oleo mixtum bibitur: nec deſit acetum:
Vinaque ſumantur fricto condita cumino.
Siue palumborum capitur fimus aeriorum.
Dulcacidis ſparſus ſuccis, trituque ſolutus.
Necnon obſcœnus capræ potabitur humor:
Obruit hic morbum, labefactans ſaxa remittit.

De conceptione, & partu.

IRRITA coniugij ſterilis ſi munera languēt,
Nec ſobolis ſpes, multos iam uana per annos
Fœmineo fiat uitio res: nec ne ſilebo.
Hoc poterit magni quartus monſtrare Lucreti.
Sed natura tamen medicamine uicta potenti
Sæpe dedit fœtus ſtudio curante paratos.
Aut igitur leporis conſumit fœmina uuluam:
Aut ouis in ſtabulis fractas cum ruminat herbas
Pendentem ſpumam molli deducit ab ore,
Atque illam meminit mixto potare falerno:
Mercurialis item capitur communiter herba:
Sic cubitum noctu coniux feſtinat uterque.
Aſt ubi iam certum ſpondet prægnatio fœtum,
Vt facili uigeat ſeruata puerpera partu,
Dictamnum bibit: & cochleæ manduntur edules.
At ſi per menſes minus octo moratus in aluo
Irrumpit thalamos: & nexus ſoluit inertes.
Pulei bene purgati tunc conuenit hymber,
Cuius opem ueram caſus mihi ſæpe probarunt.
Quin etiam ſtercus ſupponunt uulturis atri:
Sentiat ut minime partus qui proximus urget.
Oua etiam rutæ, & fragili miſcentur anetho:
Quæ diluta ſimul uino, atque exhauſta medentur.

Profluuio cuiuſque ſanguinis & matrici.

SI modicus pleno manat de corpore ſanguis
Subuenit: at nimius cum uita funditur ipſa.
Quapropter multo naris completa cruore
Cum fluit, attritus cimex conducit odore:
Lana oleo madefit, ſed nondum lota roſato:
Hæc datur in nares, uel claudit denſius aures.
Contritis prodeſt cochleis obducere frontem:
Aut galli cerebro, uel ſanguine mitte columbæ.
Quod niſi ſupprimitur, ſanguis potādus & ipſe eſt.
Præterea pharijs caput emetire papyris:
Detrahe quod ſupereſt, aliò genitalia necte.
Fœmineas prodeſt illinc uincire mamillas.
Menſtruus immenſo ſi profluit impete ſanguis,
Succida lana malos remoratur ſubdita curſus.
Mortua quin etiam producit corpora partu.
Sed quæcunque fluit uis immoderata cruoris,
Subernus cortex calidis potatur in undis,
Ante minutatim ſtudio uincente terendus.
Sed ſi forte cruor clauſa cunctabitur aluo,
Puleij calido purgatur fœmina potu.
Aut molles nepetæ, aut rutæ quæcunque bibētur.
At ſi puniceos fundit ueſica liquores,
Marrubium ex paſſo tritum perfunditur undis:
Hi poterunt hauſtus rutilum purgare liquorem.
Reliquias partus dictami detrahit herba.
Quod ſi fœminei properabit ſanguinis hymber.
Eſt qui fruſta molæ percuſſu decutit uno.
Quorum aliquod lanis tectum ad præcordia nectit
Hæc ſimul incantans ſiſti debere cruorem,
Vt lapis ille uiæ ſolitos iam deſtitit orbes.

Pilis quibuſcunque internecandis, quæ oculos impediunt.

NOBILIS hirſutas horret laſciuia ſetas.
Et gaudet rapto nudari flore pilorum.
Sed bona nonnunquam uellendi cauſa uidetur.
Corpora cum releuat ratio manifeſta ſalutis.
Nanque oculos infeſta pilorum tela laceſſunt.
Quodque illis dederat uallum natura tuendis
Inde inimica ſeges proprios deſæuit in orbes.
Ergo locum crinis uulſi continge cruore,
Quem dat auis tremulis ſimulat quæ pellibus alas:
Sanguine uel Ricini, quem nigro de cane uelles.
Præterea quaſcunque uoles auertere ſetas,
Atque in perpetuum rediuiua obcludere tela,
Corporibus uulſis ſaniem perducito ranæ.
Sed quæ parua ſitu eſt, & rauco garrula queſtu,
Necnon quæ ſtagnis ceſſantibus hæſit Hirudo
Sumitur, & uiuens ſamia torretur in olla:
Hæc acidis ungit permixta liquoribus artus,
Auulſamque uetat rurſus percreſcere ſyluam.

Omnibus obſcœnis medendis.

Dicendum & quæ ſit mēbris medicina pudēdis.
Languidus antiquo purgatur penis iaccho:
Ac ſuper illinitur fœcundæ felle capellæ:
Mane nouo myrti frondes commandere prodeſt.
Qui dolet, atque illas in uulnus deſpuat ipſum.
Fece etiam uini genitalia lauta leuantur:
Et tumidos teſtes nereia lympha cohercet.
Vel bulbi ex mulſo, uel cera immiſta cupreſſo:
Aut faba cum tepidis baccho decocta fluentis
Ramicis immenſum fertur cohibere tumorem.
Far madidum lymphis: medica cū fronde cupreſſi:
Vnde etiam potu frons hæc memoratur amica.
Sin autem exiſtit durum tibi glandibus inguen,
Proderit induci cochleas cum melle minutas.
Obſcœnos ſi pone locos noua uulnera carpent,
Horrentum manſa curantur fronde ruborum.
Aut ſi iam ueteri ſuccedit fiſtula morbo,
Muſtellæ cinere immiſſo purgabitur ulcus.
Sanguine tum Ricini, quem bos geſtauerit ante
Herba chelidoniæ fertur cum melle mederi:
Herbaque cum ſeuo folijs de mille uocata.

Scies, & articulari morbo.

SAEPIVS occultus uicta coxendice morbus
Perfurit, & greſſus diro languore moratur:
Populus alba dabit medicos de cortice potus:
Necnon & teneræ gracili de fronde geniſtæ.
Arreptos caules, acidoque liquore madentes
Sumere conueniet, rubiæ quoque ducere potum:

Aut ex irino cochleas haurire lyæo.
Si uero articulos tabes inimica per omnes
Hæſerit: ex ficu betas ac melle ligabis.
Vel pelagi latices, ſimul & baccheia dona
Sumere curabis: nimio ſed parcito uino.
Ennius ipſe pater dum pocula ſiccat iniqua,
Hoc uitio tales fertur meruiſſe dolores.

Furunculo medendo.

CVM ſanguis nimius puri commiſtus atroci
Aeſtuat: & papulas alte ſuſtollit acutas,
Reſinam miſces, & ſaxis ordea fracta
Conſperſa hæc tepidis apponere conuenit undis;
Vis & hyoſcyami ceræ, ſæuoque iugatum
Nectere: non minus hæc poterit medicina iuuare,
Prætereaque fimum ex gallo, quem legeris albo,
Imbribus ex acidis fidens appone dolenti.
Auribus aut pecudum molles expromito ſordes:
Vnguine quo fotis dabitur medicina papillis.

Carboni medendo.

Horrendus magis eſt, perimit qui corpora carbo
Vrit hic incluſus, uitalia rumpit acerbus.
Hunc ueteres quondam uarijs pepulere medelis
Tertia nanque Titi, ſimul & centeſima Liui
Charta docet ferro talem candente dolorem
Exectum aut poto raparum ſemine pulſum.
Ni fieret dicens uix ſeptem poſſe diebus
Vitam produci, tanta eſt uiolentia morbi.
Dulcacidum, laticemque cumini ſemine iunges:
Atque fimum pariter paphiæ compone columbæ:
Hinc line duratas partes: & clauſa uenena.
Præterea triti reſerant adoperta lupini.
Nonnullus calcem uiuam diſſoluit aceto:
Fumantemque niuem papulis apponit acerbis:
Eſt qui gallinæ perducat ſtercore corpus:
Allia uel piperi parce commixta linuntur
Pythagoræ cognata leui condita cumino
Proderit, & madida fermentum polline turgens.

Pani, uomicæ, & ſtrumæ depellendis.

SVNT alij, quos dura mouet natura tumores
Non minus horrendi, ſed non ita pernicioſi.
Vomica qualis erit, uel eidem proxima quædam.
Simplice reſina miſcentur hordea tunſa:
Et mulſos amnes: & purgamenta columbæ:
His bene decoctis languentia membra fouentur.
Mollis odorato faba iungatur coriandro
Proderit appoſitũ: mollitque, aperitque tumorẽ.
Aut de phaſganio radix decocta paluſtri:
Quæ ſalis admixto tundetur condimento.
Proderit & manſum, quod traxeris arbore uiſcum.
Gramen Hyoſcyami ceræ, ſeuoque uetuſto
Concilia: mixtiſque locos perduce dolentes.
Exercere etiam corpus medicina potens eſt.
Ouum defundis in fictile, deinde putamen
Marrubij ſucco implebis, poſt melle liquenti:
Omnia conſociata tepenti proſpera potu
Sumũtur, reſerantque malũ, purgantque, leuãtque,

Igni ſacro medendo.

EST etiam morbi ſpecies, quæ dicitur ignis:
Languida quo multo torrentur membra calore.
Vel tu uicino ſeuum bouis igne remittis,
Mollitumque lines: dederis uel fotibus oua:
Sed non cocta dabis: ſic torrida membra fouebis.
Lumbricus terræ mixto inducetur aceto:
Aut parili noua Ruta modo: ſed iungis oliuum:
Ouaque cum betis proſunt ſuper illita tritis.
Allia dant cinerem ſociandum oleoque, garoque:
Vnguine quo gliſcens deponet flamma furorem.
Sæpe chelidoniæ pars candida iungitur oui,
Quæ medico potu, ſed uili trita capeſſes:
Admiſcere memor lymphas, amnemque falerni.

Podagræ depellendæ.

Quædã ſunt rabidæ medicamina ſũma podagræ
Cui ter tricenas ſpecies Epidaurius ipſe
Dixit ineſſe deus: requiem tamẽ huic dare morbo
Fas erit: & triſtem ſaltem mulcere dolorem.
Ergo age, et arreptã ſalicis frondemque, librumque
Cum uino tere: ſic contractos perline neruos:
At cum prima mali ſeſe oſtentabit origo,
Feruida non timidis tolera cauteria plantis.
Seminecis'ue hirci reſerato pectore calces
Inſere: ſic diræ reprimes primordia peſtis:
Aut ſi corruptus perſederit altius humor:
Trita cupreſſus ibi baccho iungetur acerbo,
Panibus & teneris cohibebunt addita queſtus.
Parua ſabucus item eſt hircino collita ſeuo:
Triticeæque acido manantes amne farinæ:
Aut nitidum ranæ decoctum uiſcus oliuo:
Siue chelidoniæ ſuccus ſale mixtus aceto.
Sunt quibus appoſita ſiccatur hirudine ſanguis:
Non audita mihi ſit fas, ſed lecta referre.
Hoc quidem rabidus morbo per tempora meſſis
Vicino plantas frumenti preſſit aceruo:
Euaſitque grauem caſu medicante dolorem.

Vulneribus ferro, aut uerberibus factis.

NATVRAE uitijs medicas obiecimus artes,
Nunc & fortunæ iaculis obſiſtere par eſt.
Si cui forte lapis teneros uiolauerit artus,
Necte adipes uituli, ſimul & tritam chameciſſon.
Nec pudeat luteæ ſtercus producere porcę.
Sin autem ſeuo eſt laceratum uerbere corpus,
Tum lexiua cinis ceras diſſoluit, & oua:
Admixtoque oleo uibices comprimit atras.
Si uero infrenus manat de uulnere ſanguis,
Purpura torretur conchili perlita ſucco.
Huius & atra cinis currentem detinet undam
Verrucæ quoque deſectæ frenare cruorem
Dicitur ambuſtus tyrio de uellere puluis.
Præterea nimios reſerati uulneris amnes
Fœniculi cinis aſtringit, uel fimbria porri:
Siue fimus manni cum teſtis uritur oui,
Et reprimit fluuidos miro medicamine curſus,

Vulneribus quibuſcunque caſibus actis.

CVM magna humanæ ſint põdera cõditionis,
Tã multæ innumeri ſpecies mihi uulneris adſunt.
Vt nequeam proprijs cunctis adſcribere curas.
Iiſdem igitur monitis caſus ſanabimus omnes
Sic tamen, ut nullus medicinam eluſerit error.
Ergo modus quicunque obtingit uulneris atri,
Contritus cum melle dabit medicamina bulbus:
Herbaque, quæ folijs nomen de mille recœpit:
Appoſitu prodeſt adipi permixta uetuſto
Succida cum tepido nectetur lana lyæo:
Ambuſtus'ue cinis complebit uulneris ora.
Concludit uero, uel frons, uel ramus ab ulmo.

Vt ſuccis hederæ pulchreſcit fœda cicatrix.

Ab homine, uel Simia morſis.

Siue homo, ſeu ſimilis turpiſſima beſtia nobis
Vulnera dente dedit: uirus ſimul intulit atrum
Betonicam ex puro prodeſt aſſumere baccho.
Necnon & rhaphani cortex decocta medetur:
Si trita admorſis fuerit circunlita membris.

Serpentum morſibus, & uenenis pellendis.

Cuſpide non quiſquam, longe neque cæde lariſſa
Fulmine non gladij, uolucris nec felle ſagittæ,
Quam cita uipereo potis eſt affligier ictu.
Quare aptam dicamus opem, ſuccoſque medentes.
Cui nocuit ſerpens, fertur caput illius apte
Vulneribus iungi: ſanat quæ ſauciat ipſa
Vt lariſſæa curatus Telephus haſta.
Proderit & caulem cum uino haurire ſabuci:
Aut coctum rhaphani librum, tritumque ligare:
Siue etiam excelſa folium de mole cupreſſi
Mandabit lactens caprifici ſuccus opellam:
Aut tithymalus atrox uulnus contrita perungit.
Carduus eſt nondum doctis fullonibus aptus,
Ex illo radix tepido potatur in amni.
Ceruino ex fœtu commixta coagula uino
Sumuntur: quæ res membris agit atra uenena.
Aut ferulæ radix potatur in hymbre lyæi
Betonicę ue leues, gallinę aut iura uetuſtę.
Si uero horrendum uulnus fera iecerit aſpis,
Vrinam credunt propriam conducere potu.
Varronis fuit iſta ſenis ſetentia: necnon
(Plinius ut memorat) ſumpti iuuat hymber aceti,
Dicendum & quę ſit pręcox medicina timenti:
Cautio nanque poteſt diros peruertere morſus.
Si iecur exectum tardo de uulture portes
Erucis, uel ſi totos perduxeris artus;
Quas prius attritas uehementi ſpargis aceto:
Aut tu ceruina per noctem in pelle quieſcis:
Aut genere ex ipſo dentem portabis amicum.
Toxica pręterea qua ſint pellenda medela
Expediam. ſanguis poterit prodeſſe caninus:
Qui facili potu antidotos imitatur honeſtos.
Vis & mirificos cautus prędiſcere odores:
Accenſis quibus arcetur teterrima ſerpens,
Aut ſtyracem torres: aut duri uulturis alam:
Vel nepetā: aut frondē rigidę, ſtirpemque miricę.

Ictibus Scorpij, & morſibus Muris cæci, uel Aranei.

Sunt minimę ſpecies: ſed dirę uulnere peſtes
Quę magis in tenui latitantes corpore fallant.
Scorpius ut grauis eſt, & araneus hęc mala ſemper
Captant ſecuros multa iam nocte ſopores,
Et documenta dedit nobis proſtratus orion,
Magna quod exiguis perimātur membra uenenis.
At qui uulnus atrox incuſſit. Scorpius ardens
Continuo capitur: tunc digna cęde retunſus,
Vulneribusque actus fertur reuocare uenenum:
Aut calidis pelagi lymphis loca lęſa fouentur:
Siue meri potu diſſoluitur improba peſtis.
Ad cunctos autem morſus, ictusque minorum:
Caſeus aptus erit pauidę de lacte capellę:
Cunque hoc aſſumi debebit origanus herba.
Hęc duo mirificis curabunt icta medelis.
Necnon fœniculo calidum annectatur anethum
Aut uiuum ſulphur ſicca cum fece lyęi.
Exiguo piperis cerebrum conſpergito galli:
Quo lita ſaneſcunt depulſo membra dolore:
Sin autem muris nocuit uiolentia cęci,
Quę ſola ſignauit uoluendis orbita plauſtris,
Illine: mira datur uili de puluere cura.

Subitaneo dolori, febri, atque oſtocopo.

Nonnunquam exiſtit ſubiti noua cauſa doloris:
Cuius origo latet, ueris reprimenda medellis.
Nanque chelidoniam mixto ſale nectere prodeſt.
Velleraque infuſo recalentia ſulphure ſanant.
Oſtocopon lento conducit melle perungi.
Sin autem calidæ depaſcent corpora febres,
Tunc apij ſuccus leni ſociatur oliuo:
Membra lines: fotuque ferus mulcebitur ignis.
Nec ſpernēdus adeps, dederit quem beſtia Melus.
Seminecis cerui lachrymam miſcere liquori
Conuenit: atque artus illinc mulcere calentes:
Febribus at longis galli des iura uetuſti.

Ad Typum quartanæ.

NEC tu crede leuem dilato tempore febrem:
Quæ ſpatium ſibi dat magis, ut ceſſando caleſcat
Lentato quæ craſſatur quartana calore:
Ni medicas adhibere manus diſcamus & herbas,
Allia non pudeat terno cum cimice trita,
Et diluta mero medijs haurire diebus.
Aut facilem iecoris murini ducere fibram.
Quatuor & duri iungantur ſcrupula bacchi.
Mira eſt abſinthi cum ſimplice potio lympha.
Sume tribus digitis apprehenſum ſemen anethi,
Tantundem marathri, mulſum nec deſit aceto,
In cuius cyatho prædicta ſalubriter hauris,
Ilia quinetiam ſpartum ſuppone tumenti,
Aut leporis trepidi diluta coagula trade.
Prodeſt & potus ſed mulſus doridis humor.
Quidam etiam miranda ferunt ueniente calore
Iurantes ludum ueneris, munusque petendum.
Sed prius eſt oleo partus ferueſcere ranæ
In triuijs, illoque artus perducere ſucco.

Ad Typum tertianæ.

EST etiam alternis febris rediuiua diebus:
Tempora diſcernens quaſi iuſtæ pondera libræ:
Vt poſſis igitur talem prohibere furorem,
Tu uolues cera ſine caudis grana cumini,
Puniceæque indes pelli, colloque ligabis.
Pulei ramus lanæ uelatus amictu
Tempore ſuſpecto medicos præbebit odores.
Præterea cimex potatur tritus in ouo,
Horridus attractu, ſed guſtu commodus apte.

Ad Typum quotidianæ.

AT qui continuis non ceſſat adire diebus,
Sed tantum certas morbus diſcriminat horas,
Triticeum metuit granum (ſi credere dignum eſt)
Quod latitans fracto fuerit ſub pane repertum.
Necnon oſſa iuuant ſeptis inuenta domorum.
Conuenit hæc tereti pendentia ſubdere collo.
Multaque præterea uerborum monſtra ſilebo.
Nam febrem uario depelli carmine poſſe
Vana ſuperſtitio credit, tremulæque parentes.

Hemitritæo depellendo.

Mortiferū magis eſt, quod græcis hemitritæum
Vulgatur uerbis: hoc noſtra dicere lingua
Non potuere ulli: puto nec uoluere parentes.

Inſcribis chartæ quód dicitur ábraca cabra
Sępius, & ſubter repetis, ſed detrahe ſumam.
Et magis atque magis deſint elementa figuris:
Singula quæ ſemper rapies, & cętera figes,
Donec in anguſtum redigatur littera conum.
His lino nexis collum redimire memento.
Nonnulli memorant adipem prodeſſe leonis.
Corallum uero, ſi collo nectere uelles.
Ne dubites illo ueros miſcere ſmaragdos.
Talia languentis conducent uincula collo:
Letalesq́ue abiget miranda potentia morbos.

Fracturis, & luxis ſanandis.

Infandum dictu cunctis procul abſit amicis:
Sed fortuna potens omen conuertat in hoſtes
Vis indigna nouo ſi ſparſerit oſſa fragore,
Conueniet cerebrum blandi canis addere fractis:
Lintea deinde, ſuperq́ue inductas nectere lanas:
Sępius & ſuccos conſpargere pinguis oliui:
Bis ſeptem credunt coaleſcere cuncta diebus:
Aut ueteri baccho caprę fimus inde petulcę:
Hoc aperit clauſum, trahit hęrens, ſanat apertum.
Sin uero caput infeſtus colliſerit ictus,
Ex oleo necti ueſtis debebit arachnes.
Neſciet hęc illinc, niſi cum ſanarit, abire.
Quod ſi luxa ſuo decedent membra tenore.
Vrere fœmineos crines, ac iungere ſeuum
Congruet, ac tali medicamine mota ligare.
Aut maluam ex pingui tritam appoſuiſſe iuuabit.
Aut ſi concluſum ſeruauit tibia uulnus.
Stercus ouis placidę iunges, adipesq́ue uetuſtos:
Pandere quę poterunt ulcus, patuloq́ue mederi.

Neruis inciſis, & dolentibus, atque contractis.

Haud quiſquam credet diſiectos uulnere neruos
Ad ſolitum rurſus reuocari poſſe uigorem.
Sed prodeſt tetrę lumbricos indere tritos:
Quis uetus, & rancens ſociari axungia debet.
Si uero occultus neruos dolor urit inertes,
Vulturis exciſos adipes, rutamq́ue remitte:
Aut ceram, & tali recreabis languida fotu.
Conuenit & pelagi calidis perfundier undis:
Carica cum betis lento uel melle iugatur.
Aut baccho madefacta ceres cum fronde cupreſſi:
Quo poteris potu recreare rigentia membra.
Sin autem ſubito replicantur corpora morbo,
Contractos reuocat neruos caro ſumpta columbę.

Aegris ſomno aſciſcendo.

NON ſolum miſeros teterrima febris adurit:
Sed ſuper optato pergit uiduare ſopore:
Ne proſit placidi cœleſtia munera ſomni.
Charta igitur, uarijs quam pinxit littera uerbis
Vritur, inde cinis calido potatur in amni.
Prodeſt puleium capiti ſubſternere ſępe.
Proderit & mixtam lymphis potare cupreſſum
Palladijs itidem ſuccis, quos flore roſarum
Iungis, & immiſces madidum, tritumq́ue papauer:
Quo lita frons facilem prębebit nocte quietem.
Necnon mandragorę guſtu ſopor additur altus.
Dilue pręterea glomeratam quam gerit intus
Lanam aries inter geminę coxendicis umbras:
Inde ſoporati ducentur gutture potus.

Lethargiæ expellendæ.

DIXImus hāc ſortem miſeris mortalibus eſſe,
Vt ſint ſępe mala inter ſe contraria morbi,
Denique nōnunquā ſomno ſic membra grauantur,
Vt coniungantur letho ſopor altus acerbo.
Ergo leui flamma torrentur cornua caprę,
Quo nidore grauem depellent lumina ſomnum.
Aut ueneris labrum, quę dicitur herba bibetur.
Quę teritur prius: & uino confuſa liqueſcit,
Conueniunt acidis euphorbia mixta fluentis:
Gramina uel rutæ, gemina ſi nare trahuntur.
Quidam dira iubent ſepteno cimice trito
Vt uitientur aquæ, cyathusq́ue bibatur earum:
Hæc potiora putant, quam dulci morte perire,

Comitiali morbo medendo.

EST ſubiti ſpecies morbi, cui nomen ab illo eſt,
Quod fieri nobis ſuffragia iuſta recuſant.
Sæpe etenim membris atro languore caducis:
Conſilium populi labes horrenda diremit.
Ipſe deus memorat dubiæ per tempora lunæ
Conceptum, talis quem ſæpe ruina profudit.
Prodeſt cum ueteri baccho fel uulturis atri,
Sed cochlear plenum guſtu tibi ſufficit uno:
Aut cruor ex prognę mixtus cum polline thuris:
Aut apium elixum: aut conditum melle fel agni:
Marrubium'ue pari confuſum pondere mellis:
Cui tu terna dabis guſtu cochlearia in uno.
Aptus muſtelæ cinis eſt, & hirundinis uná.
Præterea pluuias hominis, quas calua ſupina
Excepit proiecta ſinu, conſumere prodeſt:
Aut lapis ex nido uaga quem congeſſit hirundo
Vellitur: ex nexu fouet, attollitque iacentem
Pellitur (ut fama eſt) guſtu quoque langor anethi.

Regio morbo pellendo.

REGIVS eſt uero ſignatus nomine morbus.
Molliter hic quoniam celſa curatur in aula:
Huic rubia ex mulſa fertur conducere lympha.
Allia trita dabis uino madefacta calenti.
Vellera cum uino ſuffiri ſulphure prodeſt.

Dentibus, uel ſtrigis inquietatis infantibus.

NVDVM hominē primū mūdi natura profudit.
Inſuper excruciat, niueis cum dentibus armat.
Collo igitur molli dentes nectentur equini,
Qui primi fuerint pullo creſcente caduci.
Aut teneris cerebrum gingiuis illine porci.
Aut leporis niueo bibitur cum lacte caprino.
Præterea ſi forte premit ſtryx atra puellos,
Viroſa immulgens exertis ubera labris,
Allia præcepit Titini ſententia necti:
Qui ueteri claras expreſſit more togatas.

Combuſturis igne, uel frigore factis.

Sunt diuerſa quidem mala frigoris, atque caloris.
Sed tamen amborum ſimili nocet ulcere uirus.
Illa quoque uſta putas, quæ ſunt niue læſa rigente.
Conuerſa in cinerem platani pila curat utrunque.
At uero ambuſtum flammis qui candidus oui
Succus ineſt: penna inductus ſanare ualebit.
Aut tu ſuccoſæ cinerem perducito lanæ:
Aut uiuam ex oleo ueteri componito calcem:
Ordea uel franges, atque oui candida iunges.
Adſit adeps porcæ: mira eſt hæc forma medelæ.
Iunge chelidonijs, ac ſic line uulnera ſuccis:
Quodq́ue recens uſſit glacies, axungia ſimplex
Mulcet: & ex facili grata eſt medicamine cura.

Venenis prohibendis.

VT tutus fias infeſtæ fraude nouercæ,
Vel quicunque tuo carpetur liuidus auctu,
Non expectatis eat obuia cura uenenis.
Ante cibos igitur iuglandis fœtus edatur.
Proſunt electri uariantia pocula uirus.
Præterea coctæ querno cum cortice lymphæ
Conueniunt potu: demerſa'ue ficus oliuo.
Sæpe etiam rhaphanum prædixit numen edendũ
Antidotus uero multis mithridatia fertur
Conſociata modis: ſed Magnus ſcrinia regis
Cum raperet uictor, uilem deprehendit in illis
Syntheſin, & uulgata ſatis medicamina riſit.
Bis denum rutæ folium ſalis & breue granum,
Iuglandesque duas, terno cum corpore ficus
Hæc oriente die parco conſperſa lyæo
Sumebat, metuens, dederat quod pocula matri.

Venenis datis.

SI nequit infandum præuertere cautio uirus,
Proximus ille gradus data pocula pellere cura.
Lac aſinæ, placidæque bouis prodeſſe loquuntur.
Betonicam ex paruo ſumunt plerique lyæo
Quod ſi hederæ ſuccos, quæ truncos implicat altos
Inſtilles paruis, poterunt haud ulla nocere
Pocula, quæ quiſquam ſæuis uitiauerit herbis.
Si quis Hyoſcyamum guſtarit lacte capellæ
Exhauſto rabidos poterit mulcere furores.

Vulneribus, & rei dubiæ curandis.

VVLNERA tabeſcũt ſpatio uitiata dierũ:
Curaque nil prodeſt, nec ducitur ulla cicatrix:
Sed tamen herbarum tam mira potentia pollet,
Vlceris annoſi ſinus ut coaleſcere poſſit:
Marrubium ſi tu recoquas, illoque liquore
Vulnus atrox foueas, cineres uel hirundinis alte
Inducas: leporis'ue aſperſa coagula uino:
Aut hederam baccho decoctam, & ſemen anethi:
Aut cineres alni tardo cum melle ligentur.
Lumbrici terræ poterunt conducere uulnus:
Aut facilis lapathi. coma latior ulcera purgat:
Et comixtus adeps, ſed nonnullo ſale tactus.
Pinea præterea uiuo cum ſulphure cortex.
Et pice cum ſpiſſa iam perdita membra reponit.

Verrucis tollendis.

INTERDVM exiſtit turpi uerruca papilla
Hinc quondam fabio uerum cognomen adhæſit:
Qui ſolus patriæ cunctando reſtituit rem.
Id poterit uitium ſanguis curare lacertæ:
Aut urina canis cum terra inducta madenti.
Aut herbæ ſuccus, quę fertur nomine lichen.
Eſt tithymalus item tali ſatis apta medellę,
Si rupta immenſos fundit uerruca cruores,
Purpereo triti cineres de uellere proſunt,
Quod fuerit uero conchyli ſanguine tinctum.

Hæmorrhoidis medendis.

EXCRVciant turpes anum ſi forte papillę,
Agreſtis prodeſt radix ſuper addita porri:
Ne uiolet, ſana in iuglandis fragmine clauſum.
Sal niueum ſumes, bethicum quem nomine dicũt,
Dulcia cumque nigra iunges fuligine mella,
Apponesque ſuper: pellit medicina dolorem.

Sequuntur XXVI uerſus, qui in alijs impreſſis codicibus deſiderantur.

Paralyſi depellendæ. primo die ita agendum.

Hunc quicunque cupis citius depellere morbũ,
Protinus antidotum ſtudio tu perfice mirum.
Scilicet ut ualeas languenti ferre medelam.
Caſtoreas ſiliquas bis ſex perquirere cura:
Triſtis item digitis lympham metire duobus.
Denique tunc capies phyalam, quæ iuſtior extat:
Aut equidem flammas. ſed prunas ſubijce ſollers.
Proderit interea tepidum potantibus illud:
Ieiunis ſed enim potius præbere memento.

Secunda ita medendum eſt.

CVNQVE ſecunda dies orbi peruenerit omni
Haud alijs rebus prudens adiungere cures.
Caſtoris, atque nouem ſiliquas appendito ſtatim:
Atque duos ſemis digitos metire memento.
In calice atque probo lympham miſcere duobus
Qui patitur tepidum languens hinc ſorbeat ipſe.

Tertia die ita curandum eſt.

Gratior atque dies ternus cum uenerit imo,
Rurſus in ægroto conſtanter fer medicamen,
Caſtoreas ſiliquas iterum quæ pondere ſint ſex.
Hinc etenim binos digitos metire memento
De lympha liquida ſed enim ſubiungere cura
Et ſimili debes tepidum præbere modo tunc.

Ita peragendum eſt à quarta die uſque ad ſextam, & à ſeptima uſque ad nonam, à decima uſque ad duodecimam, & mirifice prodeſt.

Quid quarta die, & reliquis peragendum ſit.

QVARTVS & ille dies cõſentit. nec ne priori
Quintus & eſt ſimilis percellens nanque ſecundo.
Sextus itemque ſimul concordat denique terno:
Septimus uſque nonum percurritur ordine primo:
Sic decimas currens conſcenditur ad duodenum.

FINIS.

TROTVLAE CVRANDARVM AEGRITVDINVM MVLIEBRIVM, ANTE, IN, ET POST PARTVM LIBER VNICVS, NVSQVAM ANTEA

editus, quo fœminei ſexus accidentes morbi & paſſiones, infantum & puerorum à partu cura, nutricis delectus, ac reliqua iiſce adnata, diſpoſitiones utrique ſexui contingentes, experimenta denique uariarum ægritudinum, cum quibuſdam medicamẽtis decorationi corporis inſeruientia, edocentur.

PROLOGVS.

CVM auctor uniuerſitatis DEVS, in prima mundi conſtitutione, rerum naturas ſingulas, iuxta genus ſuum diſtingueret, naturam humanam ſupra cæteras creaturas ſingulari dignitate concidit. Huic enim, ſupra aliorum animalium conditionem, rationis & intellectus libertatem dedit. Propterea uolens eius generationem perpetuo ſubſiſtere, in ſexu diſpari, maſculum & fœminam creauit, ut eorum fœcunda propagatione nunquam deſineret emergere futura ſoboles. Quorum quidem cõplexiones grata quadam commixtione contemperans, naturam maſculi calidam & ſiccã, fœmellæ uero frigidam & humidam conſtituit: qua cuiuſque alterius complexionis exceſſus, mutua qualitatum cõtrariarum repugnantia coerceretur: adeo, ut uiri conſtitutio calida & ſicca, mulieris frigiditatem & humiditatem: & econtra huius natura frigida & humida, illius complexionem calidam & ſiccam remulceret. Similiter ut maſculus qualitate fortiori dignus, in mulierem tanquam in agrum ſemen effunderet, & mulier qualitate debiliore prædita, tanquam uiri officio ſubdita, ſemen effuſum in gremium natura ſuſciperet. Quoniam ergo mulieres natura ſunt uiris debiliores, hinc eſt quòd in eis ſæpius abundant ægritudines, maxime circa membra operi naturæ debita. Quæ cum in loco ſecretiori accidant, ipſæ propter uerecundiam, & conditionis fragilitatem, non audent anguſtias ſuarum ægritudinum medico reuelare. Quapropter ego, miſeranda illarum calamitate, præſertim cuiuſdam matronæ inſtigatione, cõpulſa, incepi diligentius contemplari de ægritudinibus, quibus fœmininus ſexus ſępiſſime moleſtatur. Cum itaque in mulieribus non tantus abundet calor, qui prauos & ſuperfluos, qui in eis quotidie congregantur, ſufficiat cõſumere humores, nec tantum laborem ualeat earum debilitas tolerare, ut ſudorem poſſit ad exteriora illos natura expellere, ſicut in uiris: ideo ipſa natura, propter defectum caloris, eis præcipuam quandam purgationem deſtinauit, ſcilicet menſtrua, quæ uulgus flores appellat. Nam ſicut arbores non producunt ſine floribus fructus, ſic mulieres ſine proprijs floribus, conceptionis officio defraudantur. Hæc autẽ purgatio contingit mulieribus, ſicut de nocte uiris pollutio. Semper enim natura grauata quibuſdam humoribus, ſiue in uiris, ſiue in mulieribus, iugum ſuum nititur deponere, & laborem minuere. Solet præterea huiuſmodi purgatio mulieribus contingere circa decimumtertium, uel quartumdecimum annũ, uel paulo citius, uel paulo tardius, ſecundum quòd in eis magis, uel minus abundat caliditas uel frigiditas. Durat autem uſque ad quinquageſimum annum, ſi eſt macra: quandoque uſque ad ſexageſimum, aut ſexageſimumquintum, ſi eſt humida: in mediocriter pinguibus, uſque ad quadrageſimumquintum. Si autem debito tempore & ordine contigerit talis purgatio, exonerat ſe cõpetenter natura à ſuperfluis humoribus. Si uero menſtrua plus uel minus exierint, quàm debent, plures ægritudines inde emergunt. Quoniam inde minoratur appetitus tam cibi, quàm potus. Quandoque fit uomitus: & quandoque appetunt terram, carbones, cretam, & ſimilia. Quandoque ex eadem cauſa dolor ſentitur circa collum, dorſum, & in capite. Quandoque adeſt febris acuta, cordis morſus, hydropiſis, uel dyſenteria. Hæc autem contingunt, uel quia tempore longo deficiunt menſtrua uel quia prorſus non habent: unde non ſolum hydropiſis, uel dyſenteria, uel morſus cordis accidunt, ſed & alię peiores ægritudines. Aliquando enim accidit diarrhœa, propter nimiam frigiditatem matricis: uel quia uenæ eius ſunt multum graciles, ut in extenuatis mulieribus: quia tunc humores ſpiſſi & ſuperflui non habent liberos meatus, per quos poſſint erumpere: uel quia humores ſunt ſpiſſi & uiſcoſi, ideo propter conglutinationem, eorum exitus impeditur: uel quia delicioſe comedunt: uel quia ex aliquo labore multum ſudant. Sicut teſtatur Galenus. Mulier quæ ſe nõ exercet multum, neceſſe eſt, quòd abundet in multis menſtruis, ad hoc ut ſana exiſtat. Aliquando mulieribus deficiunt menſtrua, quia in corpore earum coagulatus eſt ſanguis: uel quia ſanguis per alia loca emittitur, ut per os, aut per nares, per ſputum, aut hæmorrhoides. Aliquando deficiunt menſtrua ex nimio dolore, uel ira, uel motu, uel timore. Si autem diu ceſſauerint, ſuſpicationẽ grauis ægritudinis futuræ arguũt. Nam urina eorum uertitur in ruborem, uel in colorem loturæ carnis recentis: quandoque in uiriditatẽ, uel liuiditatem, aut in colorem, qualis eſt color graminis, facies earum mutatur.

TROTVLAE DE MVLIERVM PASSIONIBVS, ANTE, IN, ET POST PARTVM, CVM RELIQVIS *partim item inſeruientibus liber experimentalis mirificus.*

De retentione Menſtruorum. *Cap.* I.

SI igitur deficiant Menſtrua,& mulier ſit corpore extenuata, tunc phlebotometur ei uena
quę eſt ſub cauilla pedis interius,quę dicitur Saphena,primo die de uno pede,ſequenti die
de altero:& extrahatur ſanguis ſecundum quod uirtus expoſtulauerit. Quia in omni ęgri
tudine generaliter cauendum & reſpiciendum eſt,ut non nimis debilitetur ęgrotās. Refert
enim Galenus de quadam muliere,cui defecerant menſtrua per nouem menſes, & in toto
corpore conſtricta fuerat & extenuata,cui ēt penitus defecerat comedendi appetitus : unde ipſe extrahe
bat ei ſanguinē de predicta uena per tres dies,de uno pede primo die lib.I.ſecundo die lib.I.de altero pe-
de,tertio die de primo pede iterū unc. VIII.& ita in breui ſpatio redijt color & calor uiuificus, cū debita
totius corporis habitudine. Cum aūt uenter fuerit conſtipatus,ſicuti frequētiſſime reſtrictis mēſtruis
accidit,tunc accipe pilulas de quadam medicina competenti,& acue eas prout ipſum acumen poterit ſu-
ſtinere : & ei tribue. Poſtea phlebotometur de Saphena. Deinde balneetur:& poſt balneum bibat de ca-
lamento,uel de nepita,uel mentha coctis cum melle:ita tamen,ut ſeptem partes ſint aquæ,& nouem mel
lis. Et ſępe balneum eſt intrandū. Et poſt balneum bibat de Diateſſaron, cum decoctione mellis & aquę.
Conferunt etiam omnia diuretica,ut fœniculus,ſpica,apium,ciminum,ameos,carui,petroſelinum, & ſimi
lia. Hæ omnes herbæ,uel ſingulæ,in uino coctæ,uel cum melle,& potatæ conferunt. Galenus ſic docet. Ar
temiſia trita cum uino,uel in eo cocta,& potata multum confert. In balneo non modicum iuuat, ſi biba-
tur nepita,uel in ipſo balneo coquatur: uel uiridis trita ligetur ſuper uētrem,uel ſub umbilico,uel ſuper
umbilicum. Vel decoquatur in olla,& mulier ſupponat ſellam perforatā,& deſuper ſedeat cooperta un-
dique,& per calamum,uel embotum fumus exeat:ut is introceptus,penetret ad matricem. Valet etiā ar-
temiſia cum his herbis, admixta thapſia,ſiſeleos,ſaluia,origanū,ciminum,ameos,ſauina,meliſſa,pulegium,
anethum,betonica,aniſum,ſatureia,leuiſticum:quæ omnes,uel quædam ex eis decoquātur in aqua:& im-
pleatur ſacculus unus lana minutiſſime carpinata,ut ſit in modum puluinaris : & intingatur in illa aqua,
& calidus uentri apponatur: & hoc fiat frequenter. Item Puluis optimus ad prouocanda Menſtrua.
Recipe flammulæ,cicutæ,caſtorei,artemiſiæ,centonicæ,myrrhæ,centaureæ,ſaluiæ ana,fiat puluis,& detur
drac.I.cum aqua decoctionis ſauinæ & myrrhæ : & in balneo bibat, & detur una uice ſcrup.I. Si autem
Matrix indurauerit,adeo ut iſtis adiutorijs non poſſint educi menſtrua , Recipe fel tauri,aut aliud fel , &
puluerem nitri,& cum ſucco apij,uel hyſopi miſceantur: & intingatur ibi lana carpinata: & poſt prema
tur ut ſit dura,rigida,& longa,ut in uuluam poſſit immitti:& intromittatur . Aut fiat aliud peſſarium in
modum uirgæ uirilis : & ſit concauum : ibique imponatur medicina,& inijciatur.

De paucitate Menſtruorum. *Cap.* II.

MVLIERES autem quædam ſunt,quæ cum ueniunt ad tempus Menſtruorum,nulla,uel modica
habent . Quibus ſic ſubuenias,Accipe radices ſalicis rubeas,de quibus ligantur dolia, & bene ab exteriori
cortice munda,& piſta:& eas piſtatas cum uino,uel aqua,decoquendo diſtempera,& mane de iſta coctio-
ne da ad potandum hauſtum tepidum. Si uero grauius laborat,tunc dabis ei cibum iſtiuſmodi factum.
Rubeam maiorem, & maluam teras ; & cum farina hordei,& albumine ouorum miſce: & inde fac criſpel
las. Valent etiam huiuſmodi herbæ ſuffumigatę ad prouocanda menſtrua. Vel ad idem accipe uerbenā ,
rutam, & piſta fortiter, & coque cum larido:& da patienti ad comedendum . Poſtea radicem ſalicis ſub-
tilis,& radicem rubeę maioris tere,& da ſuccum patienti cum uino. Mulieres item ſi pauca habent Men-
ſtrua,& cum dolore ea emittunt,Recipe betonicæ,pulegij,centonicæ,artemiſiæ ana M.I.decoquantur in
aqua,uel uino uſque ad cōſumptionem duarum partium. Poſtea fiat colatura per pannum,& bibatur cū
ſucco fumi terræ. Si uero diu defecerint Mēſtrua, Recipe rheupontici drac.II.artemiſię ſiccę,piperis, ana
drac.I.& fiat inde puluis : de quo bibat mane & ſero per tres dies : & cooperiat ſe,ita ut ſudet. Item Re-
cipe menthæ,pulegij,rutæ ana M.I.ſalis gemmæ,drac.IIII.plantæ caulis rubeæ M.V.& tria capita por-
ri . Hęc omnia coquantur ſimul in olla rudi : & bibat in balneo. Aliud,Recipe radicem ireos,leuiſticum,
herbam nepitam, coloquintidam,fœniculum,rutam:coquantur in uino,& illud uinum potui detur. Vel
decoquantur in uino,ſauina,apium,fœniculus,petroſelinum,leuiſticum,nepita:& bibatur . Item Recipe
tanacetum,trifolium,artemiſiam : frixa cum butyro,& pone ſuper umbilicum. Medicus quidam in
regione Franciæ ſic fecit. Recipe zinziber , folia lauri,& ſauinam : trita ſimul in olla rudi,ponantur ſuper
carbones uiuos in ſede perforata,& deſuper ſedeat mulier,& fumum recipiat per inferiora: & ſic mēſtrua
redibunt,fiat ter,uel quater,uel pluries. Mulier autem quæ huiuſmodi fomenta frequentat,uuluam ſuam
abintra inungat unguentis frigidis, ne nimis calefiat. Valet etiam ad prædicta fumigatio de cimino,
fœniculo,anetho,calamēto,mentha,urtica,omnibus ſimul commixtis,uel ſimplicibus. Valet ad idem ſca-
rificatio , & ſimiliter coitus. Nocet autem minutio facta in manu. Comedat,ſi ſit ſine febre,porros, cepas ,
piper,allia,ciminum,piſces ſquamoſos:& uinum forte bibat,ſi ſit ſine dolore capitis,& ſine defectione ner
uorum,& ſine febre . quia in omni febre nocet uinum.

De nimio fluxu menſtruorum. Cap. III.

SVNT & aliæ Mulieres prædictis contrariæ : quæ habent menſtrua inordinate fluentia : quibus hoc modo ſuccurras. Accipe ſoleas ueteres,& puluериza: & folia lauri fac decoqui:& his decoctis,fiat ſuffumigium. Vel accipe cineres calidos,& miſce cum uino rubeo calido,& cõfice in modũ paſtę: & malaxa, & inde accipe ad modum cunei mediocris,& inuolutum panno lineo nouo impone adhuc tepidum. Vel accipe ſaluiam, & camphoram : piſta fortiter,& fac criſpellas cum uino,& coque ſuper tegula : & da patienti ad conſtringenda menſtrua . Poſtea accipe ſemen urticæ,& cornu cerui,& da patiẽti puluerem inde factum,ad bibẽdum cum uino. Reſtringit etiam hoc aliud remedium,quod ſic fit . Accipe cornu cerui pulueriżatum cum cinere urticæ mortuę,& diſtempera cũ aqua pluuiali:& da bibere,non omittendo prędictum ſuffumigium : quod confortat matrices frigidas. Confortantur etiam iſto fumigio. Recipe ſpicæ nardi, carioph.nuces muſcatæ ana,pulueriżata proijciantur ſuper prunas. Valent & cętere purgationes quas diximus. Abundant quoque menſtrua prętter naturã. Quod contingit,quia uenę matricis ſunt amplę,& apertæ. Vel quia quandoque crepantur,& fluit inde ſanguis in multa quantitate : & apparet ſanguis fluens rubeus,& clarus. Quia ex multitudine cibi & potus generatus eſt ſanguis multus,qui cũ non poſſit intra uaſa contineri,prorumpit extra . Vel contingit quandoque propter nimiam ſanguinis calefactionem,ex cholera redundante ex felle,quæ facit ſanguinem ebullire : adeo,ut non poſſit in uenis contineri. Vel quia phlegma ſalſum admiſcetur ſanguini , & ipſum attenuat,& à uenis facit prorumpere extra. Si ſanguis,qui egreditur,ſit citrinus,aut uergat ad citrinitatem,ex cholera contingit. Si ad albedinem,ex phlegmate. Si ad ruborem,ex ſanguine . Huiuſmodi ægritudines emergunt,propter humores interius corruptos: quam corruptionem natura dedignatur ſuſtinere. Quandoque contingit propter dia broſim : ex qua ſæpiſſime ſequitur mors. His de cauſis mulier diſcoloratur, & macreſcit : & ſi diu durauerit,in hydropiſim de facili conuertitur. Epatis enim ſubſtantia infrigidatur propter ſubtractionem ſanguinis,per quem deberent mẽbra in ſuo calore naturali conſeruari. Vel quandoque accidit propter defectum caliditatis ſuccoſitatem digerere nequeuntis,& debito modo humores commutare non ualentis. Si ergo ſanguis eſt in cauſa,minuendus eſt de manu,uel brachio ,ut ſanguis ſurſum prouocetur. Sumendum eſt etiam aliquod leue catarticum. Si cholera ſit in cauſa,quæ à felle redũdat,detur trifera Sar racenica,& roſata nouella cum ſucco uiolarum,& ſcariolę. Si contingat ex abundantia phlegmatis & cho leræ nigræ,detur aliqua hierarum cum aqua calida,uel uino ſecundum alios,& bibat. Poſt purgationem uero apponenda ſunt quædam conſtrictiua exterius & interius,quæ conſtringant. Potet ergo aquam in qua coctæ ſint cortices mali granati,pſidiæ,flores roſarum rubearum,gallæ , nux muſcata , folia quercus , bedegar , rubus,agrimonia,plantago. Hæc omnia immixta,uel ſimplicia iuuant. Poſt cibum, uel inter cibaria detur eis puluis lapidis hęmatitis cum aqua pluuiali diſtemperatus ad potandum: uel puluis co ralli,& gummi balauſtiæ,ſeminis myrti,portulacę,boli armeni : & puluis de cornu cerui,plantaginis,centinodij,ſanguinis draconis,ſpodij,ſeminis citoniorum. Comedat gallinas coctas in pane, piſces recentes in aceto coctos,panem hordeaceum . Bibat ptiſanam de hordeo factam, in qua primitus coquatur radix plantaginis,& bulliat cum ptiſana,& melius erit. Poſtea bulliat in aqua marina donec crepat, & corrugetur:& apponatur acetum,& coletur per pannum,& detur ad potandum. Bibat etiam uinum rubeum cum aqua marina lymphatum. Ponantur quoque uentoſæ ignitæ inter mammillas, quæ ſanguinem ſupe rius trahant. Inijciatur ſuccus plantaginis per peſſarium. Valet etiam ſuccus ſemperuiuæ,ſi cum uino bibatur albo. Similiter ſuccus perſicariæ ualet ſuper uentrem linitus. Item accipe duo fruſta laridi lata cum ſale,& deſuper aſpergatur ſuccus coriandri cum ſemine eius,& puluis abſinthij , & unum fruſtum ligetur ſuper umbilicum,& alterum ſuper renes. Fiant etiam duo emplaſtra de abſinthio cum axungia, & ligẽtur ſuper renes,& uentrem : quibus ſi addantur folia myrti trita,melius erit. Aliud. Accipe teſtas nucis maioris,& fac puluerem,& da in potu cum aqua marina. Poſtea fac emplaſtrum de ſtercoribus ouium,uel ca ti cum axungia,& ſuperponatur uentri & renibus. Vel fac puluerem de teſtis ouorum,& da in potu per tres dies cum aqua tepida,quantum poteris leuare cum duobus digitis.

De ſuffocatione matricis. Cap. IIII.

QVANDOQVE ſuffocatur Matrix:quandoque uidelicet ſurſum tollitur. unde prouenit ſubuerſio ſtomachi,& appetitus debilitatio ex debilitate cordis. Quandoque patiũtur ſyncopen,& ita euaneſcit pulſus,quòd penitus non ſentitur : ex eadem cauſa. Quãdoque Mulier contrahitur, ita quòd caput iungitur genubus,& uiſu caret,& uocis officium amittit,naſus diſtorquetur,labia contrahuntur,& dẽtes ſtrin git,& pectus ſurſum præter ſolitum eleuatur . Galenus refert de quadam Muliere , quæ ita patiebatur , & amiſerat pulſum & uocem , & erat quaſi defuncta : quia exterius nullum ſignum uitæ apparebat : ſed tamen circa cor natura adhuc parum caloris retinuerat. Vnde quidam iudicabant eam mortuam. Galenus uero lanam bene carpinatam naribus & ori eius appoſuit, cuius motu eam uiuam recognouit. Contingit autem hoc Mulieribus, quia ſperma nimium corruptum abundat in eis,& in uenenoſam naturam conuertitur. Et pręcipue accidit illis,quę uiris non utũtur,maxime uiduis,quę antea cõſueuerũt uti

carnali cõmercio. Virginibus etiam ſolet euenire,quę ad annos nubiles peruenerunt,& uiris uti non poſſunt:cum in eis maxime abũdet ſperma,quod per Maſculum natura uellet educere. Ex hoc autem ſemine ſuperabundante,& corrupto,quædã fumoſitas frigida diſſoluitur,& aſcendit ad partes quaſdam,quę à uulgo Collaterales dicuntur: quia cordi & pulmoni ſunt uicinæ,& cæteris inſtrumentis uocalibus,unde ſolet fieri impedimentum uocis. Huiuſmodi morbus ſolet etiam principaliter oriri ex defectu menſtruorum. Ideo cum deficiant menſtrua,& ſemen ſuperabundet,tanto moleſtior & prolixior eſt ægritudo,maxime quando partes occupat altiores. Summum igitur remedium eſt,ut manus & pedes mulieris moderate fricentur cum oleo laurino,& naribus applicentur ea,quæ ſunt grauis odoris. ut galbanum,opopanacum,caſtoreum,pix,lana combuſta,pannus lineus combuſtus,& pellis combuſta,& aſa fœtida. Sed tamen oleis & unguentis,quę ſunt odoris aromatici,debent uuluę earum inungi intus & extra: qualia ſunt oleũ muſcellinum,& oleum nardinum,ſed ſuper omnia melior eſt inunctio facta cum zibeto. Hæc enim menſtrua attrahunt,& prouocant. Præterea apponantur uentoſæ in inguine,& pectine. Item in ſero accipiat diaciminum cum ſucco apij,uel nepitę,uel cum ſyrupo de calamento. Vel Recipe caſtorei,piperis albi,coſti,menthę,apij,ana drac.I. terantur,& diſtemperẽtur cum uino albo uel dulci,& da ſero drach.III. Iuſtianus Medicus,contra hunc morbum pręcipit ciminũ deſiccari,& in potu dari drach.I. uel cochlearia duo. Pręcepit etiam uulpis priapum,uel caprioli accipi,& inde fieri puluerem,& per peſſarium inijci. Ad idem multum ualet radix leuiſtici cocta & trita cum axungia,& ligata ſuper umbilicum.

De deſcenſu Matricis. Cap. V.

SI contingat poſt partum Matricem nimis de loco ſuo deſcendere inferius,calefiat auena prius humectata,& ſaccellata apponatur. Mouetur autem quandoque Matrix de loco ſuo,& quandoque deſcendit,& quandoque per uuluam egreditur foras. Et hoc contingit propter neruorum remollitionem,& frigidorum humorum abundantiam. Huiuſmodi uero remollitio & infrigidatio contingit ex aere frigido per orificia matricis ſubintrante, ut quando mulier detecta ſe directe oppoſuerit aeri frigido. Vel ſi ſuper lapidem frigidum diu ſedeat. Quãdoque contingit ex balneo aquæ frigidæ. quia per hoc debilitatur matrix,ideo exit de loco ſuo. Interdum etiam contingit conatum pariendi. Si deſcendit,& non exit foras,apponenda ſunt naribus aromatica. ut balſamus,muſcus,ambra,ſpica,ſtorax,& ſimilia. Sed inferius fumigetur rebus fœtentibus. ut eſt pannus lineus combuſtus,& ſimilia. Fomentetur umbilicus,lana,uino & oleo infuſa. Si uero Matrix exierit,diſtemperentur aromatica cum ſucco abſinthij: & ex eis inungatur uenter cum penna. Poſtea Recipe Rutæ,caſtorei,artemiſiæ ana partes ęquales,& decoquantur in uino uſque ad conſumptionem duarum partium: deinde da in potu. Saccelletur uenter & umbilicus de frumẽto cocto. Poſtea Matrix egreſſa,manu appoſita reſtituatur uſque ad locum ſuum concuſſa. Poſtea Mulier intret aquam,in qua cocta ſint balauſtiæ,roſæ,cortices mali granati,gallæ,ſumach,myrtilli,glandes,folia & cortices quercus,& nuces cupreſſi,& lenticula. Deinde fiat ſtupha,quæ multum ualet. quia Galenus præcepit eis facere ſtupham de buxo poſito in olla ſuper carbones uiuos: & Mulier ſedeat deſuper cooperta,& fumum intra ſe recipiat. Dięta ſit frigida & ſtiptica ſine cimino,pipere,& ſine omni acumine. De fructibus comedat coctana,meſpila,ſorba,mala acria,& ſimilia. Bibat uinum temperatum ſtipticitate participans. Experimẽtum probatiſſimum ad Matricem egreſſam. Recipe pulueris de corde cerui,foliorum lauri, ana drach.I. myrrhæ,ſcrup.I. diſtemperentur trita cum uino,& dentur potanda: & ſic Matrix reuertetur in ſuum locum.

De motu Matricis ex ſuo loco, quæ tamen non eleuatur, neque deprimitur. Cap. VI.

ALIQVANDO mouetur Matrix de loco ſuo,non tamen ſurſum eleuatur uerſus ſpiritualia, nec per orificiũ egreditur foras,neque deſcendit. Cuius ſignum eſt: quòd Mulier ſentit dolorem in ſiniſtro latere,menſtruorum retentionem,diſtorſionem membrorum,difficultatem mingendi,torſiones, & rugitus uentris. Accipe ergo econtra apium,& fœnum græcum & trita cum uino da potui. Aliud. Recipe agaricum,ſemen plantaginis,atque ſatureiæ: pulueriza,& da in potu cum uino, uel melle cocto. Ad hoc ut uulua non moueatur de loco ſuo,& ut nulla duritia moleſtetur. Recipe medullæ cerui,adipis anſerini,ceræ rubeæ,butyri,ana unc.II. quibus addendo fœnum græcum,ſemen lini: coquantur in aqua ad lentum ignem uſque ad plenam decoctionem, & inijciatur per peſſarium. Iſtud enim eſt utile contra plures morbos oris Matricis.

De nimia caliditate Matricis. Cap. VII.

CONTINGIT quandoque matricem diſtemperari in caliditate,ita quòd maximus ardor & calor ibi ſentiatur. Cura hoc modo. Recipe opij ſcr.I. adipis anſeris ſcr.I. ceræ,mellis,ana ſcr.IIII. olei unc.I. albumina duorum ouorum,& lac Mulieris: commiſceantur,& inijciantur per peſſarium.

De Apoſtemate Matricis. Cap. VIII.

QVANDOQVE naſcũtur in Matrice inflationes,& apoſtemata diuerſi coloris. Si à felle exiẽs chollera

lera

lera cauſa eſt apoſtematis,tũc febrẽ habet & cancrũ. Si à frigidis humoribus cauſa fuerit, tumidũ & durũ eſt apoſtema, & ſentit Mulier in coxis, anchis, & tibijs grauedinem cum multo dolore. Aliquando naſcuntur ibi apoſtemata ex uentoſitate,uel ictu,uel alijs læſionibus. Vel ex eo,quòd nunquã menſtrua deficiunt. Si naſcuntur in eminentiori,uel anteriori parte Matricis, dolor ſentitur circa uuluam,& inde naſcitur ſtranguria. Si apoſtema fuerit interius in orificio matricis, dolor ſentitur circa umbilicum, & renes. Si in parte poſteriori, dolor ſentitur in dorſo ſub coſtis,& uenter conſtipatur. Si de ſanguine,uel cholera rubea ſit natum apoſtema: febris adeſt continua, uel acuta,ſitis,& dolor nimius. Si ergo ſit de calida cauſa,expedit,ut ungantur Muliebria, & trahatur ſanguis à uena quæ cadit ſub pede (ſicut aſſerit Galenus) non de manu. Quia nociuum eſſet in paſſionibus matricis ſurſum trahere ſanguinem, auferrentur enim menſtrua. propterea ab inferiori parte trahatur ſanguis iuxta uirtutem patientis. Et ſi fortis fuerit Mulier,ut poſſit ſuſtinere, bis in die minuatur. Poſtea accipiat in potu aquam eorum, quæ mitigant caliditatem. ut eſt ſuccus morellæ,plantaginis,ſemperuiuæ,caſſilaginis, mandragoræ,& ſimilium. Fiat etiam emplaſtrum quod mitiget dolorem,& confortet uirtutem. ut de ſucco portulacæ, ſemperuiuæ, pſiliæ, plantaginis,ſcariolæ,& oleo roſato. Poſtea apponantur maturatiua. ut ſemen lini cum butyro,malua,& fœnugræcum,cocta cum adipe anſeris,uel gallinæ,albumen oui,melilotum. De his ſimplicibus, uel compoſitis fiat peſſarium. Item dicit Galenus,quòd multum prodeſt ſedere in aqua,ubi cocta ſit ſpica. Paulus docet fieri peſſarium ad duriciem Matricis,& in uerſionem eiuſdem,& inflationem, & uentoſitatem à corpore eijciendam. Recipe medullæ uituli,adipis caponis,meliloti,taxonis ana ad pondus XII. denariorum. medullæ cornu cerui,ſcr.III.adipis anſeris, gallinæ, ana drac.II.mellis drac.II. hyſopi,ceroti ad pondus VII. denariorum. Omnia terantur,& commiſceantur,& diſtemperentur cum lacte mulieris,& oleo roſaceo,& inijciatur per peſſarium,& fiat inde emplaſtrum. Si frigidum ſit,& generatum ex groſſis humoribus, Recipe fœnum græcum, melilotum, ſemen lini, & rutam: coquantur in aqua,& de ſubſtantia fiat emplaſtrum,& ſuccus peſſarizetur. Sæpe utatur balneis & emplaſtris. Diẹta ſit ſubtilis,ut groſſicies humorum attenuetur. Et ſi ad ſaniem uolueris apoſtema ducere,apponantur maturatiua,& cutẽ rumpentia,ut ſanies effluat. ſicut ſemen lini, fœnum græcum,farina hordei, cocta ſimul cum farina tritici, uel fabæ cum fimo columbarum ſylueſtrium coctæ. Si autem apoſtema crepuerit, & ſanies inde effluxerit in ueſicam,bibat lac caprinum, uel aſininum: & fiat peſſarium de ptiſana, & melle, & inijciatur in matricem.

De Vlceribus Matricis. Cap. IX.

VLCERATVR quandoque Matrix de acumine medicinæ, uel materiæ. Quandoque ab exorſu. quod cognoſcitur per ſaniem egredientem,& dolorem,& punctionem matricis. Si uulnera ſint ex ſanie,uel corroſione uenæ,ſanies uergit aliquantulum in nigredinem cum fœtore horribili. Primo ergo debent apponi mundificatiua ſaniei,& dolorem mitigantia. ut eſt ſuccus morellæ,& plantaginis,cum oleo roſaceo,& albumine oui,cum lacte mulieris,& cum ſucco portulacæ,uel lactucæ, quę ſint frigidæ naturę. Dięta ſit frigida. Balneetur in aqua ubi cocta ſint roſæ,myrtus,fœnum græcum,pſidia,lenticula,galla,bauſtiæ,& ſimilia. Si uero uenæ putrefactæ ſint,detur ſanguis draconis,uel myrrha,uel bolus, uel thus, uel ariſtolochia longa. & de his ſimplicibus,aut compoſitis fiat clyſtere,uel peſſarium. Nec minus ualet acacia, cum lino per peſſarium iniecta.

De Pruritu Vuluæ. Cap. X.

PRVRITVS Vuluæ ſi fuerit, accipe camphoram,lithargyrium,baccas lauri,& albumẽ oui,& fiat peſſarium,uel clyſtere. Galenus dicit, quòd puluis fœnugræci cum ſanguine anſeris, ualet ad duriciem matricis. ſicut teſtatur Hippocrates.

De impedimento Conceptionis, & de his quæ faciunt ad imprægnationem. Cap. XI.

QVAEDAM Mulieres ſunt inutiles ad concipiendum: uel quia nimis tenues ſunt & macræ: uel quia ſunt nimis pingues, in quibus caro circunuoluta orificio matricis, conſtringit eam, nec permittit ſemen uiri in ipſam intrare. Quædam habent matricem ita lenem & lubricam, quod ſemen receptum nequeat in ea retineri. Quod contingit quandoque uitio uiri,qui habet ſemen nimis tenue, quod infuſum matrici,liquiditate ſua foras labitur. Quidam etiam uiri teſticulos habent ualde frigidos, ſiccos: illi raro,aut nunquam generant: quia ſemen eorum eſt inutile generationi. Manifeſtum eſt igitur,quòd Conceptio impeditur tam uitio uiri, quàm mulieris. Si uitio mulieris, hoc dupliciter contingit. Vel ex nimia matricis caliditate,uel humiditate. Matrix enim quandoque ſua lenitate præter naturam ſperma iniectum retinere non poteſt. Et quandoque præ nimia ſui humiditate ſperma ſuffocat. Et quãdoque ex nimia caliditate matricis ſemen comburente,nequit concipere. Si ergo præ nimia caliditate & ſiccitate matricis mulier non poſſet concipere,hæc erunt ſigna. Labia uuluę apparent ulcerata,& tanquã Boreali uento excoriata cum maculis rubeis: adeſt & ſitis aſſidua, & caſus capillorum. Hæc ergo cum uideris,& mulier 30.annos habuerit,incurabilem iudicauimus. Si autem fuerit iuuencula, neque paſſio-

diurna,ſic ei ſubuenias. Accipe maluam,artemiſiam,& in aqua decoque, & cũ tali decoctione ter uel quater fumiges patientem : inter quas fumigationes,ſuppoſitoria,& etiam peſſaria uuluæ cum oleo muſcellino,& modico muſco facies,ut matrix confortetur. Sed in die ſeptimo poſt purgationem , uel fumigationem factam,accipe de trifera magna ad modum glandis , & inuolue in bombace , & inde ſuppoſitorium facies uuluæ,ut beneficio talis ſuppoſitorij & tot fumigationibus recipiat aliquam confortationem, lenitatem,& lanuginem. In ſequenti uero die eam facies cum uiro coire. Eadem quoque cura ſequenti ſeptimana,ſi expediat,utaris , faciendo ſuffumigationes prædictas,& alia,ut diximus,beneficia adhibendo. Hoc facies quouſque prædicta ſymptomata remittantur:& eã bis,uel ter facies coire in hebdomada.quia ſic citius poterit impregnare. Si uero præ nimia humiditate matricis concipere non poſſit,hæc erunt ſigna. Oculos habebit lacrymoſos aſſidue. Cum enim matrix crebro per neruos alligata ſit,neceſſe eſt, ut cerebrum matrici compatiatur:unde ſi matrix nimiam in ſe habet humiditatem,ex ea cerebrum impletur,quæ ad oculos redundans,eos inuoluntarie cogit emittere lacrymas . Et quòd cerebrum matrici compatiatur,ſignum eſt alienatio matricis ex menſtruorum retentione . Purgetur ergo in primis cum Theodoricon eruptio. Tumque tres uel quinque pilulas de eodem Theodoric, uel Paulino præcipimus fieri,etiam in bombace,ne diſſoluantur,inuolui,& quantum prudenter poſſibile per pudenda intromitti. Si uero matrix non bene purgata fuerit,in alio die eodem modo peſſarium de trifera , cum modico muſco ei facies . Et hoc tam diu continuabis,donec à ſuperfluitate,humiditatem euacuatam cognoueris. Et poſtea accipe parum de muſco cum oleo muſcatellino,uel alio odorifero: quod iterum per uuluam intromittatur. Et ſi bene purgata fuerit,ſentiet odorem in ore : unde ſi quis eam oſcularetur,crederet eam muſcum in ore tenere . Item ſi ſitim propter hanc purgationem habuerit,ſcias eam bene purgatam eſſe : quare ita purgata frequenter coeat,& concipiet . Quòd ſi uitio uiri impediatur conceptio , ſit hoc aut defectu ſpiritus ſperma impellentis ,aut defectu ſpermaticæ humiditatis ,aut defectu caloris. Si ex defectu caloris,ſignum eſt quòd non appetit coitum. Vnde oportet talibus renes inungere cum arrogon. Vel accipe ſemen erucæ,& euforbium,& in puluerem ſubtilem redige,& cum oleo muſcatellino & pulegino miſceas,& inde renes inungas. Si autem fiat defectu ſpirituum , ſignum eſt,quia appetit, ſed non erigitur uirga. Cui ſuccurrimus cum unguento multorum ſpirituum generatiuo. Si uero defectu ſpermatis, ſignum quia cum coit, nihil,aut parum ſeminis emittit. Huic ſubuenimus cum augmentantibus & generantibus ſperma,ut ſunt cepæ,paſtinacæ domeſticæ, & ſimilia. Si mulier fuerit ſterilis , aut uir,hoc modo percipies. Accipe duas ollas , & in utranque pone cantabrum,& in unam earum cum cantabro infundas de urina uiri,& in alteram de urina,mulieris : & ſic ollæ permittantur per nouem, uel decem dies. Et ſi ſterilitas ſit uitio Mulieris,inuenies uermes multos,& cantabrum fœtidum in eius olla. & econtra habebis indicia ſimilia ex altera urina ſi ſterilitas ſi uitio uiri. Si uero in neutra urina talia ſigna uideris,neuter erit in cauſa ſterilitatis : ideo tunc poterunt medicinę beneficio adiuuari ut concipiant. Vnde ſi uolunt concipere maſculum,uir accipiat matricem & uuluam leporis,& faciat exiccari, & puluerizatum diſtemperet cum uino,& bibat. Similiter mulier faciat de teſticulis leporis, & in fine menſtruorum iaceat cum uiro ſuo,& tunc maſculum concipiet. Aliud remedium eſt. Accipiantur epar,& teſticuli parui porci,quem ſolum ſcropha edidit,& ſiccentur : fiat inde puluis,& detur in potu maſculo uel mulieri non potentibus generare,& concipient. Item ſi Mulier uult imprægnari,accipiat teſticulos uerris , uel apri,& faciat deſiccari,& in puluerem redigi,de quo Mulier cum uino bibat poſt purgationem menſtruorum : deinde coeat cum uiro,& concipiet . Nota,dicit Galenus,quòd mulieres, quæ habent uuluas anguſtas,& matrices ſtrictas,non debent uiris uti , ne concipientes moriantur. Sed cum non omnes illæ poſſint abſtinere,indigent noſtro auxilio. Ideo ſi illarum quædam ob periculum mortis non auderet cõcipere,illa ſecum carne nuda ferat matricem capræ,quæ nunquam habuit fœtum. Inuenitur lapis quidã dictus Gagates,qui geſtatus in collo,uel etiam guſtatus, prohibet conceptionem . Item accipe muſtelam maſculum,& auferantur ei teſticuli, & relinquatur uiuus : hos teſticulos ferat ſecum Mulier in ſinu ſuo, & liget eos in pelle anſerina,uel in alia pelle,& non concipiet . Si autem læſa fuerit in partu , & præ timore mortis non uult amplius concipere,ponat in ſecundina tot grana cataputiæ,uel hordei , quot annis uult ſterilis permanere. Et ſi in perpetuum uult ſterilis permanere, plenam manum imponat.

De formatione Seminis concepti. Cap. XII.

PRIMO menſe fit purgatio ſanguinis. Secundò fit expreſſio ſanguinis & corporis : tertio,ungulas & capillos producit. Quarto,motum:& ideo nauſeant mulieres. Quinto accipit fœtus ſimilitudinem patris,uel matrix. Sexto,neruorum conſtrictionem. Septimo,oſſa & neruos confirmat. Octauo, mouet natura,& infans rerum beneficio repletur. Nono,à tenebris procedit in lucem.

De ſitu Fœtus in utero matris. Cap. XIII.

REFERT Galenus , quòd ita ligatur fœtus in matrice , ſicut fructus in arbore : qui cum procedit à flore,tenerrimus eſt,& ex qualibet occaſione corruit:ſed cum adultus fuerit,& aliquantulum maturior, & firmatus adhæſerit arbori , non de leui occaſione corruet . Cum autem totaliter maturior fuerit , per ſe, & non alia occaſione decidet. Sic cum primo educitur infans ex ſemine concepto,tenera & non firma ſunt eius ligamenta quibus alligatur matrici,& ideo de leui emittitur per aborſum. Vnde Mulier

propter

propter tuſſim, diarrhœam,uel dyſenteriã,uel motum nimium,uel iram,uel minutionẽ ſanguinis poteſt fœtum amittere.Cum uero infuſa eſt anima in puero,paulo firmius adhæret,neque cito labitur. Sed cum puer maturauerit,naturę officio cito educitur. Vnde Hippoc.dicit, quòd ſi mulier indigeat purgatione, uel minutione,hęc non facias ante quartũ mẽſem:ſed in quinto,uel ſexto poteſt purgari,uel minui,ſi neceſſe fuerit:ſed tamen moderate cũ cholagogo,uel apozimate,cum cautela, prout uirtus patientis poterit pati:ultra uero,& ante hoc tempus,periculoſa erit euacuatio. Maturato tandem tẽpore partus puer mouet ſe uehementius,& nititur ad egreſſum:cum ipſius temporis natura uuluam aperiri facit: ut fœtus inueniat ſui exitus libertatem : & ita fœtus,de cubili ſuo,ſcilicet de ſecundina,naturæ uigore expellitur.

De ſignis Impregnationis. Cap. XIIII.

AD cognoſcendum,utrum mulier geſtet maſculum,uel fœminam,accipe aquam de fonte,& mulier extrahat duas uel tres guttas ſanguinis,uel lactis de dextro latere,& infundantur in aquam : & ſi fundum petant,maſculum gerit: ſi ſupernatant,fœminam. Vnde dixit Hippoc. mulier quæ maſculum gerit,bene colorata eſt,& dextram mammillam habet groſſiorem : ſi pallida eſt,gerit fœminam, & ſiniſtram mammillam habet groſſiorem.

De Regimine prægnantium. Cap. XV.

MVLIER quando incipit impregnari,cauendum eſt,ne nominetur,coram ipſa quod non poſſit haberi . quia ſi poſtulauerit , & non detur ei, dat occaſionem abortiendi. Quod ſi appeteret argillam uel cretam,uel carbones,dentur ei fabæ coctæ cum zuccaro. Inſtante autem tempore partus ſæpe balneanda eſt mulier : & inungatur uenter eius cum oleo oliuarum,uel cum oleo uiolarum : & comedat cibos leues,& digeſtibiles. Si uero pedes eius tumuerint,inungantur cum oleo roſaceo,& aceto. Et poſt cætera cibaria comedat uolatilia,citonia,mala granata. Et ſi uenter eius uentoſitatem diſtendatur, accipe ſeminis apij,ameos,mẽthę,ana drac.III. maſticis,garyophylorum,cardamomi,radices rubeę maioris,ana drac.III. caſtorei,zerloarię,ireos,ana drac.II. zucc.drach. V. fiat puluis ſubtiliſſimus, & conficiatur cum melle : & dentur ei ſcrup.III. cum uino,hoc enim materię aufert uentoſitatem,& aborſum prohibet,ſi prout decet recipiatur.

De Regimine parturientis. Cap. XVI.

TEMPORE partus imminente,paret ſe mulier,ut mos eſt,Obſtetrix ſimiliter. Fiat quoque cum magna cautela ſternutatio, conſtrictis naribus & ore : ut maxima pars uirtutis & ſpirituum tendat ad matricem. Deinde detur ei decoctio fœnigræci,muſcilago lini,& pſilij, uel parum theriacæ , uel diateſſaron cum decoctione artemiſię in uino . Itẽ de galbano cum aſa fœtida & myrrha,uel ruta fiãt trociſci,& inde fiat fumigium ad nares. Super omnia caueat ſibi à frigore. Et non fiat ſuffumigatio aromatica ad nares,ſed ad orificium matricis tutius poteſt apponi. quia matrix ſequitur odorifera,& fugit fœtida. Ad hoc ualent ſpecies odoriferæ,ut muſcus,ambra,lignum aloes,& ſimilia pro diuitibus:item & herbę odoriferę, ut mẽtha,pulegium,calamentum,origanum,& ſimilia pro pauperibus. Notandum,quòd ſunt quædam phyſicalia remedia,quorum uirtus eſt nobis obſcura,quæ ab Obſtetricibus facta proferuntur. Teneat ergo patiẽs magnetem in manu dextra,& confert. Item raſuram eboris bibat. Item corallus in collo ſuſpenſus prodeſt. Similiter album illud quod inuenitur in ſtercore accipitris, datum in potu confert. Item in uentre hirundinis, ſiue in nido inuenitur lapis primogeniti, cuius lotura ad idem ualet,& ad alia multa.

De difficultate Partus. Cap. XVII.

SVNT autem quædam mulieres ita anguſtioſæ in officio partus , ut uix , uel nunquam ſe expediant : quod ex diuerſis cauſis ſolet prouenire . Quandoque enim calor extraneus ſuperuenit circa interiora : unde ipſæ nimis anguſtiantur in partu . Quandoque nimis paruus eſt exitus matricis : uel quia nimis pinguis eſt mulier : uel quia fœtus eſt mortuus non iuuans naturam in ſuo motu. Et hoc multum contingit mulieri iuueni parienti in hieme : cum naturaliter habeat orificium matricis ſtrictum, quod propter frigiditatem temporis & aeris plus conſtringitur. Quandoque ab ipſa muliere,calor totus exhalat. unde ſine uiribus relinquitur,ideo deficit in expediendo ſe à partu. Primo ergo ſi acciderit difficultas partus,ante omnia recurrendum eſt ad Deum. deinde ad inferiora deſcendendo,expedit mulieri difficile parienti , balneari in aqua , ubi coctæ ſint maluę,fœnum græcum,ſemen lini, & hordeum. Inungantur latera , uenter, coxæ , & ilia cum oleo uiolarum , uel roſarum. Fricetur fortiter , & detur ei in potu oxyzaccara, & puluere menthæ , & abſinthij , drach.I. Prouocetur ſternutatio cum puluere thuris naribus impoſito,uel cum puluere candiſi , piperis,uel euforbij. Ducatur mulier lento paſſu per domum. Et qui aſſiſtunt,non reſpiciant eam in uultum: quia mulieres ſolent inde uerecundari in partu,& poſt partum . Si autem puer non egrediatur eo ordine,quo debet,ut ſi prius tibiæ , uel brachia exeant:aſſit obſtetrix cũ parua & ſuaui manu,humectata in decoctione ſeminis lini,& fœnugræci,reponẽdo puerũ in locum ſuũ,ordine recto. Si uero puer ſit mortuus,accipe rutã,artemiſiam,abſinthium, piper nigrum:& hęc trita da in uino,uel aqua ubi cocti ſunt lupini. Vel teratur ſatureia,& ligetur ſuper uentrem:

& exibit fœtus ſiue uiuus,ſiue mortuus. Idẽ facit uerbena potata cum uino,uel aqua,uel aceto. Vel accipiatur aqua ſalſa,uel roſata,& lac aſinæ ana,& detur ad potandum. Vel accipiatur butyrum cũ melle & uino,& detur ab bibendũ. Quòd ſi adhuc tardetur partus,uel ſi fœtus mortuus ſit in ea,& non liberetur: accipe rutã,artemiſiam,opoponacũ,abſinthiũ cum modico oleo,& pauco zucc. terãtur, & ponantur ſuper inguina,uel ſuper umbilicũ: & melius ualet. Itẽ cingatur mulier de ſpolio ſerpentis,de quo ſerpẽs exiuit. Idem operatur lapis Aëtites,ligatus ad femur. Vel alligetur radix cucurbitę renibus eius,& auferatur quã cito fœtus exierit,ne Matrix exeat poſt egreſſum pueri. Pręterea difficulter parturiẽtibus ſubuenien dum eſt hoc modo. Paretur balneũ,& intromittatur mulier: & poſt exitum fiat fumigium de ſpica,& ſimilibus aromatibus,ad confortandũ & aperiendum. Fiãt etiam ſternutatoria de helleboro albo in puluerem bene redacto. Dixit enim Copho: cõquaſſentur membra,& rumpãtur cotyledones,& ſic fœtus egredietur. Itẽ his qui multum laborant,pariẽdo fœtum mortuum ſic ſuccurrendũ eſt. Ponatur patiens in linteamine,& tendatur à quatuor fortibus hominibus per quatuor angulos,capite patientis aliquantulũ eleuato,huc & illuc,ab oppoſitis angulis fortiter trahatur linteamen,& ſtatim pariet,Deo fauente. Si autem ſecundina intus remanſerit, properandum eſt ut exeat. Prouocetur ergo ſternutatio ore clauſo, & naribus. Aut fiat lixiuium de cinere facto de fraxino,cui admiſcendo pulueris ſeminis maluæ,drac. I. detur ei ad bibendum: & ſtatim uomet. Vel detur ipſe puluis de ſemine maluæ cum aqua calida: & ſi uomat,bonum eſt. Et ſuffumigetur ſubtus oculis de oſſibus piſcium ſalſorũ, uel de ungula caballina, uel de ſtercore cati, uel agni: iſta enim ſecundinam educunt. Valet etiam decoquere ſemen lini in aqua calida, & dare ad bibendum. Idem facit bdellium cum uino. Si uero ſanguis non exierit poſt ſecundinam, fiant ea quæ dicta ſunt ad menſtrua prouocanda. Quod ſi contingat difficultas partus, ex conſtrictione orificij matricis,cuius cura grauior eſt inter omnes,ideo tale ſubiungimus conſilium. Prouideat ſibi mulier in tribus ultimis menſibus in dięta,ita ut utatur leuibus cibis & digeſtibilibus, ut per ea membra dilatentur: qualia ſunt uitella ouorum,carnes,& iuſcula pullorum,& minorum auium,ſcilicet,perdicum,phaſianorum,& piſcium ſquamoſorum cum bono condimento. Fiatque ei balneum ſæpius de aqua dulci,in qua ſi apponantur herbæ mollificatiuæ,ſicut maturæ,& huiuſmodi: & melius erit. Sed fugiat balneum aereum & ſtupham. Et cum de balneo exierit,inungatur unguentis calidis,ut oleo laurino, & oleo de ſemine lini,& axungia anſeris, uel anatis,uel gallinæ: & hæc inunctio fiat ab umbilico inferius cum prædictis unguentis calidis.

De regimine Infantis. Cap. XVIII.

INFANTIS aures premendę ſunt ſtatim: & hoc multotiens eſt faciendum. Poſtea obſeruandum,ne lac ſubintret aures,aut nares,cum ablactatur. Et ligetur umbilicus tribus digitis à uentre menſuratis. Quia ſecundum retentionem umbilici erit uirga uirilis maior,uel minor. Et ut rectius loquatur, unge palatum cum melle,& nares cum aqua calida. Et factis unctionibus,ſemper mundificetur, & muſcilagines ſemper emungantur & emundentur. Puer præterea ſæpe eſt fricandus, & quælibet eius membra in unaquaque parte faſcia ſunt retinenda,& iungenda: & rectificanda ſunt eius membra, caput uidelicet,frons, nares,uenter,& renes temperentur,ne multa ex eis exeat unctuoſitas,uel humiditas. Quòd ſi aliquid iſtorum appareat, diutius à ſolita faſciatione cogatur abſtinere, & diutius dormiat. Poſtea uero in aqua calida balneetur,& ad ſuam conſuetudinem reducatur: & ſi opus, de medicinis ſaporiferis parum detur,ut dormiat. Cutis eius æqualiter eſt mouenda: quod etiam conſueuit fieri poſt mammillarum ſuſceptionem. In principio natiuitatis oculi cooperiendi ſunt: & ſummopere cauendum eſt,ne ſit in loco lucido. Ante ipſum ſint diuerſæ picturæ,panni diuerſi coloris, margaritæ. Coram eo cantilenis, & facilibus utendum uocibus,nec aſperis uocibus cantandum,neque raucis,ſicut bombardis. Poſtquam hora loquendi appropinquarit,nutrix eius linguam frequenter cum melle & butyro ungat. Et hoc maxime faciendum eſt,cum loquela tardatur. Ante eum frequenter eſt loquendum,et facilia uerba proferẽda. Cum uero tempus natiuitatis dentium uenerit, gingiuæ ſingulis diebus cum butyro & axungia gallinæ ſæpe fricandæ ſunt,& aqua hordei liniendæ,gula & ſphondylia inungenda. Quod ſi uenter eius laxabitur, ſuperponatur emplaſtrum quod fit ex cimino,& aceto: & admiſceatur zuccarum,gummi arabicum, bolus armenus,& ſimilia. Si uero uenter conſtringitur, fiat ei ſuppoſitorium de melle,& bombace, & ſtercore muris,& ſupponatur. Cum tempus aduenerit,in quo comedere incipiet, dandæ ſunt infanti magdaleones ad modum glandis,facti de zuccaro,& ſimilia,ac lacte,quos poſſit in manu tenere,& cum eis ludere,& de eis ſugere,& aliquid tranſglutire. Caro, quæ eſt in pectore gallinarum, & phaſianorum, & perdicum eſt ei tribuenda. Et poſtquam bene capere cœperit,mammillarum ſubſtantiam mutare incipiens,eas in nocte ſugere non permmitas. Ita & in die ordinate ducendus eſt,bene obſeruando,ne tẽpore calido à lacte remoueatur. Si unum membrum pueri ſit maius alio,ad bonam habitudinem ſic poteſt reduci,ſi talis diſpoſitio fuerit recens,quia inueterata nullo modo reducitur. Fomentetur ergo primo cum decoctione brãcę urſinę,radicis altheę,foliorũ apij,petroſelini,& marathri,diutius bulliẽdo in aqua: & mẽbrum patientis ponatur ſuper uas,& cooperiatur panno lineo,ut ſudet. Poſtea camomilla,& althea incoquantur,& in illa uiſcoſitate malaxetur cera,& totũ membrũ inde cooperiatur. Poſtea ligetur faſcia linea ſtricte,& ita mẽbrum patientis ſudet per noctem unam: mane uero fricetur,ut ſpiritus excitẽtur, & fluãt ad locum doloroſum. Quo facto,fricetur ſtatim cum dialthea,ita compoſita,ut ſint duæ partes dialtheæ &

tertia

tertia de oleo laurino: commiſceantur, & ungatur membrum prędicto modo ter uel quater in die. Tunc quoque accipe diaceraſeos,ceroneũ, oxycroceum,& adinuicẽ pulueriʒentur. Deinde decoquatur althea, & puluis ille malaxetur cum illa uiſcoſitate, quouſque bene adhæreat: & membrum totum patientis cooperiatur,& faſcia ligetur. Et ſic fomentando,& emplaſtra ponendo poterit alleuiari. Quibus factis,inungatur requies & otium,& utatur calida & humida dięta,optimo uino,& mediocriter rubeo, quod bibat quouſque curetur. Inſuper & balneo aquæ dulcis utatur.

De electione Nutricis. Cap. XIX.

IVVENEM oportet eſſe nutricem,clarum colorem cum albedine & rubore permixtũ habentem, quę nõ ſit partui uicina,neque multum à partu remota. Nõ ſit maculoſa. Nec infirmos,neque nimis groſſas habeat mammillas: pectus groſſum & amplum: pinguis ſit mediocriter. non comedat ſalſa, nec acuta, nec acetoſa,nec ſtyptica,nec porros,aut cepas: neque cęteras ſpecies quę admiſcentur cibarijs pro ſapore, ut piper,allium,erucam: & pręcipue uitet allium,ſollicitudinem: ac ſibi à menſtruorum prouocatione caueat. Et ſi lac minuatur,pultes de farina fabarum,& ſimiliter riſi,& de pane ſimilę cum lacte & zuccaro factæ,dentur ei ad ſorbendum: quibus augmentetur lac,in quarum decoctione parũ de ſemine fœniculi admiſceatur. Si autem lac eius fuerit groſſum,nutrimentum ipſius ſubtiliandũ erit, & ita etiam cogatur laborare. Cui inſuper dãdus eſt ſyrupus acetoſus,& uinũ ſubtile. Si uero lac eius fuerit ſubtile,nutrimẽta ſint groſſa & fortia,et ſomnis utatur lõgioribus. Quòd ſi uenter pueri ſolutus ſit, dẽtur nutrici quę cõſtipant.

De his, quæ Mulieribus ſæpe poſt partum accidunt. Cap. XX.

ACCIDIT mulieribus ſępe dolor poſt partum Matrix. tũc tanquã fera ſylueſtris,propter ſubitã euacuationẽ quaſi uagando huc & illuc declinat. Vnde uehemens efficitur dolor. Accipe ergo cimas ſambuci,& tere: ac ſucco extracto,cum farina hordei,& albumine oui diſtempera,& inde fac criſpellas cũ ſanguine ad comedendum: & uinum calidũ in quo ciminum bullierit da ad bibendum. Vel ſi poſt partũ matrix doleat, Accipe ſtoracis,calaminthę,thuris,ſemẽ apij,ana drac. I. ſemen racemorum nigrorum,drac. II. ponantur ſuper carbones uiuos,& ſuffumigetur. quia multum confert. Sunt quędã quę ex grauitate partus incidunt in rupturam pudendorum. Vnde Recipe radicem conſolidę maioris exiccatam,ciminum,& cinnamomum: fiat puluis,& inijciatur in uuluam,& conſolidabitur. Item quibuſdam mulieribus in pariẽdo male accidit,propter defectum aſſiſtentium. Sunt enim quædã,quibus uulua & anus fiunt unum foramen,& idem curſus. unde iſtis exit matrix, & indureſcit. Quibus in reponendo ſic ſubuenimus. Matrici uinum calidum apponimus,in quo bullierit butyrum: & diligenter fomentamus,quouſque matrix efficiatur mollis,et tunc ſuauiter eam reponimus. Poſtmodũ rupturam intra anũ et uuluam tribus locis,uel quatuor ſuimus cum filo de ſerico: poſtea pannum lineũ uuluę imponimus ad quantitatem uuluæ. Deinde pice liquida linimus. hoc enim facit matricem retrahit,propter ſui fœtorẽ. Demum ſanamus rupturam cum puluere facto de cõſolida maiori,& minori,& cimino. Huiuſmodi autẽ puluis ſuperaſpergẽdus eſt: & collocetur mulier in lecto,ita ut pedes altiores ſint,& ibi omnes operationes ſuas per octo uel nouem dies faciat: & quantũ neceſſe fuerit,mãducet: ibi egerat,& omnia aſſueta faciat. Hanc præterea oportet abſtinere à balneo,uſque quo uiderit,quòd balneũ ſuſtinere poſſit. Debet quoque abſtinere ab omnibus,quæ tuſſim faciunt,& ab indigeſtibilibus. Ad prædictum igitur periculum euitandum,eis in partu diligẽtiſſime ſic prouidendum eſt. Præparetur pannus in modum pilæ oblongæ,& ponatur in ano ad hoc, ut in quolibet conatu eijciendi puerũ: illud firmiter ano imprimatur,ne fiat huiuſmodi cõtinuitatis ſolutio.

Sunt quędã,quibus poſt partũ retinetur ſecundina. Ad illius expulſionẽ accipimus ſuccũ porri, & diſtemperamus cum oleo pulegino,uel muſcatellino. Vel damus ſuccũ boraginis ad potandum. & ſtatim educitur. quia fortaſſe uomet,& ex conatu uomendi educitur. quia ſuccus ille uim habet talẽ, qua ſufficit ad eius expulſionem. Sunt quædam, quibus muliebria uentum ſuſcipiunt, qui incluſus dolorem & tumorem facit. Iſtas fomentamus cum decoctione ſinapis,uel rapæ. Quibus quandoque partes illæ pruriunt: quas ſcalpendo excoriant: unde quandoque oriuntur puſtulæ,quæ maximam inferunt lęſionem. Ideo partes illas ungamus cum unguento,quod ualet contra uſturas ex igne,uel aqua calida factas. Vnde ad huiuſmodi excoriationes, Recipe pomum unum, bolum armenum, maſticem, olibanum, oleum,uinum calidum, ceram & ſepum. Et conficiamus ſic. Pomum mundatum ab interioribus & exterioribus corticibus,tritum ponimus ad ignem in olla cum oleo,cera,& ſepo: & cum bullierit,maſticem, & olibanum pulueriʒata imponimus. Poſtea facimus colari per pannum. Notandum, quòd ſi aliquis propter uſturam hoc unguento unctus fuerit,loco inuncto folium hederę coctum in uino,uel aceto,uel gladioli folium debet ſuperponere. hoc enim remedium eſt honeſtum. Idem uentus per uuluam ingreſſus, ut ſupra diximus, & receptus in dextram partem,uel ſiniſtram matricis, tantam generat uentoſitatem,quòd quaſi ruptæ uel iliacę appareãt. Vnde communiter Trotula uocata fuit, quaſi magiſtra operis. Cũ enim quędam puella debẽs incidi propter huiuſmodi uentoſitatẽ,quaſi ex ruptura laboraſſet: cum eam uidiſſet Trotula,admirata fuit quamplurimum. Fecit ergo eam uenire in domum ſuam, ut in ſecreto cognoſceret cauſam ægritudinis. Qua cognita,quòd non eſſet dolor ex ruptura,uel inflatione matricis, ſed ex uentoſitate: fecit hoc modo ei fieri balneum, in quo coquebantur malua & paritaria:

& eam intromiſit : ac eas partes frequenter & ſatis planè tractauit mollificando : & diu fecit eam in balneo commorari : & poſt exitum à balneo faciebat ei emplaſtrum de ſucco tapſi barbati,& rapiſtri, & farina hordei:& totum illud,ad ipſam uentoſitatem conſumendam calidum appoſuit: & iterum balneo prędicto inſiſtere fecit, & ſic curata remanſit. Quibuſdam poſt partum accidit immoderatus fluxus ſanguinis. Quibus ſubueniendo extrahimus ſuccū artemiſiæ,ſaluiæ,pulegij,perſicariæ, & aliarum herbarum huiuſmodi:& facimus criſpellas, damus ad comedendum:et collocamus eas frequenter ad balnea : & hoc modo reſtringendo ſanguinē eis ſubuenimus. Vel aliter. Accipe argillam,& diſtempera cum aceto: & fiat emplaſtrum ad epar in dextro latere. Et ſi fluxerit ſanguis per nares, de hoc emplaſtro ponimus ſupra frōtem,& tempora,ex tranſuerſo tempora & frōtem attingendo. Et nota, quòd fluxus per nares non fit,niſi quando peperit filium. Sunt & aliæ quæ laborant exitu Matricis poſt partum. Quibus bene ſuccurrendo, Recipe artemiſiam,pulicariam,iuniperum,camphoram,abſinthium : decoquantur in aqua : & fiat balneum,in quo ſedeat uſque ad mammillas. Poſtea ſuauiter ponatur ad lectum : & iaceat ſuſpenſa pedibus,ut matrix conuertatur in locum ſuum. Intromiſſaque matrice, Recipe puluerem pulegij,galangæ, ſpicænardi,nucis muſcatæ,garyophyllatę:miſce, & diſtempera cum oleo muſcellino,uel pulegino. Et accipe pannum lineum ueterem,rarum,& ſubtilem,& intus liga hos pulueres,formando ad modum pilæ. Et matrice intromiſſa,os uuluæ cum dicta pila obſtrue,ut matrix iterum non exeat : & pilam ibi cum faſcia ſuperliga, ut non poſſit exire : & facias tranſire retro uſque ad renes & intra ilia,& ibi ligetur. Sed antequam ibi ligetur,fiat tale emplaſtrum ſuper renes. Recipe naſturtij,baccarum lauri,thuris,cinnamomi,ana q.s. omnibus puluerizatis,& ad ignem calefactis,diſtemperatiſque cum melle fiat emplaſtrū, quod adhuc calidum ſuper renes ponatur,ligādo faſcia,cum qua ligata eſt pila uuluę,firmando emplaſtrū & pilam fortiter,ut moueant. Et ipſa iaceat ſupina per nouem dies,& amplius ſi fuerit neceſſe. Neque ſe moueat,niſi cauſa magnæ neceſſitatis. Et da ei talem diętam, ut per decem dies non eat ad ſellam, uel ad urinam faciendam ſæpe. Item in exitu uuluæ poſt partum imponimus plumaceolum, comprimendo ut non exeat,niſi cum mingit. Tertio uero die facimus balneum:& in poſterioribus facimus inſufflari ſequētes pulueres ne tumeſcāt. Recipe zinziber,pyrethri,cinnamomi,ana fiat puluis. Ad hæmorrhoides īnatas uitio partus. Recipe abſinthium,abrotonum,caſſiam ligneam,corticem caſſiæ fiſtulæ. coquentur fortiter in uino: & inde fiat balneum. Et cum exierit de balneo,accipe puluerem aloes : confice cum oleo muſcellino,uel pulegino,& intinge bombacem,et ſuppone. Quibuſdam accidit dolor mammillarum ex lacte. Accipe argillam,diſtemperetur in aceto,& fiat emplaſtrum : dolorem ſedat,& lac cōſtringit. ſed prius locum aqua calida fomentabis. Item nota,quòd dolor,qui accidit in mammillis puellarum, de facili trāſit. Quoniam hæc paſſio menſtruis erumpentibus ſanatur, quòd in quibuſdam puellis morbo caduco laborantibus,fit ex ſuffocatione matricis compreſſis ſpiritualibus. Contra apoſtema autem mammillarum fac emplaſtrum de malua, uiſco,abſinthio,artemiſia,& cum axungia diſtemperetur. Et cum caput apparuerit,contere nucleos,& appone. & ſi non rumpitur, cum phlebotomo aperiatur : & exprime parum in principio,ne ex ſubita euacuatione fiat peius. Et tunc impone licinium ſingulis diebus bis,uel ter illinitū uitello oui,aut & melius,unguēto facto ex butyro Maij,uitello oui,& terebinthina : quod eſt mirabile,& benignum. Quòd ſi locus iſte fuerit fiſtulatus,cum cura hac poterimus ſubuenire. Recipe radicem mundatam hellebori nigri,& intinctam oleo,uel melle impone, & puluerem de lappa combuſta ſuperaſperge : id enim omnem fiſtulam mundat,& mortificat,dum modo inter oſſa non fuerit. Ideoque ibi debet poni, quo uſque mortificetur & deſiccetur. Poſtea uulnus curetur.

De *mala complexione calida & frigida* Matricis. Cap. XXI.

VT igitur à nobis de curatione Mulierum compendioſa fiat traditio,notandum eſt, quòd quædā mulieres ſunt calidæ, quædam frigidæ. Ad quod tale fiat experimentum. Licinium cum oleo pulegino, uel laurino,uel alio oleo calido inungamus : & illud in quantitate parui digiti uuluæ intromittamus de nocte quando uadit dormitum: & ligetur cum filo forti circa crura. Quòd ſi intus attractum fuerit,datum eſt nobis indiciū,quòd laborat frigiditate. Si uero expulſum fuerit, ſcimus eam laborare caliditate. Sed in utraque cauſa ſubueniendum eſt hoc modo. Si de cauſa laborat calida,ſupponatur ſuffumigium de herbis frigidis in hunc modum. Quoniam contraria contrarijs curantur. Ponamus igitur maluas,uiolas,& roſas in aqua,& iſtarum decoctione fumigamus. Si uero frigidate laborat,quod melius eſt,pulegio,folijs lauri,& perſicaria mulieri faciamus fumigium,ſimiliter peſſarium : & ſic abundantia humorum mundificata, habilis erit ad concipiendum. Poſtea faciamus fumigium fœminis,quod miro modo confortat. Recipe garyophil. ſpicæ nardi,ſtoracis,calaminthæ,nucis muſcatæ:& ponātur in teſta oui ſuper carbones uiuos paucos, & paretur ſella perforata, ut totus fumus ad interiora redundet.

De *dolore* Matricis. Cap. XXII.

AD dolorem Matricis prouenientem ex duritie ipſius,Accipe ſaxifragiam,cretam marinam,caules ueteres,artemiſiam,maluam,radicem ſpargi : omnes herbas coque in aqua fortiter, & fac in his ſedere patientem,uſque ad mammillas. Et cum exierit,piſta maluam,artemiſiam,camphoram,& eas piſtoratas in olla calefacias : & informa mágdaleones cum pauco oleo laurino,uel pulegino : & ſuppone. Contingit &

dolor

dolor Matricis ex aborſu, uel ante tempus ex retentione menſtruorum. Quod fit ſæpius ex frigiditate, raro autem ex caliditate. Si ex frigiditate, ſignum eſt dolor, & punctura ſiniſtri lateris. Tunc accipe pulegium, origanum, nepitam, lauri frondes, uel grana, & maluas in aqua bene fac bullire: & inde patientem fomenta. Poſtea accipe garyophyllos, ſpicam nardi, nucem muſcatam, galangam: & fiat ſuffumigatio, & per embotum fumum recipiat. Deinde triferã magnam, uel potionem S. Pauli in modum auellanę, ſuppone cum bombace. Si autem ex calore fit, tunc uſu Veneris matrix deſiccatur, & calefit. Signum huius eſt, quòd ardor nimius circa partes illas eſt. Ideo accipe maluam, herbam uiolarum, flores roſarum, radices iunci: coquantur fortiter in aqua, & in eis fomentetur patiens: & eidem trifera Sarracenica omni die ſupponatur.

De fluxu Matricis. Cap. XXIII.

SVNT quædam Mulieres, quæ fluxum patiuntur Matricis inſtar ſpermatis, ut ſunt quędam uetulæ fluxum ſanioſum emittentes. Quibus prouocando menſtrua ſubueniendum eſt, cum ſunt ſteriles. Sũt & aliæ ſteriles, ſimili modo ſaniem educentes. Hoc itaque eſt in conſueto tempore eis adueniente. Cum enim eis menſtrua negantur, loco mẽſtruorum, propter earum frigiditatem ſaniem emittunt, ac ſi ab epate fluxus deſcenderet. Quibus ſic ſubueniendum eſt. Faciamus eis fumigium ex uino: uel aqua, in qua coctæ ſint herbę calidę, quales ponemus infra de ſtranguria & lapide. Poſtea diſtemperemus triferam magnã in oleo pulegino, uel muſcellino, & in pãno lineo, uel lana ſuccida, uel bombace inuoluamus, & uuluę imponamus. Sunt & aliæ iuuenes, quæ eodem modo laborant, propter defectum menſtruorum, ſed iſtæ liberantur menſtruis prouocatis. Et notandum, quòd quædam mulieres calidæ, ſteriles factę ſunt, nec laborant huiuſmodi fluxu, ſed ſiccæ tanquam uiri permanent. Sunt item quędam quę fluxum ſanioſum habent ſimul cum menſtruis. Quas facimus ſedere ſuper maſſam erucæ agreſtis coctę in uino, panno lineo interpoſito: dummodo ſit calida. Ad idem Recipe pulegium pulueriz atum, & in ſacculo ponatur, qui in tantum longus & latus fiat, ut utraque pudibunda ligari poſſint: quem patiens ferre debet ſuper uuluam ad fluxuum prohibitionem. Et priuſquam ligetur, debet ad ignem calefieri, ut confortentur tam anus, quàm uulua.

De carne in Matrice exorta. Cap. XXIIII.

SVNT quædam mulieres quibus fruſta carnis pendent in matrice. Et nota, quòd hoc eis contingit ex ſpermate intus retento, & inuiſcato: quia poſt coitum ſe mundificant. Has igitur ſemper cum decoctione calida herbarum fomentamus.

De tuſſi acerrima Puerorum. Cap. XXV.

PASSIONI puerórum, quæ eſt quaſi tuſſis acerrima, ſic ſubuenimus. Accipe hyſopum, ſerpillum & in uino decoque, & da ad bibendum. Vel grana iuniperi diſtemperamus cum uino, & damus ad bibendum.

De Sudore fœtido. Cap. XXVI.

SVNT quidam, qui habent ſudorem fœtidum ultra modum. Iſtis facimus pannum in uino intinctum, in quo bullierint folia myrtilli, uel ipſa herba, uel ipſi myrtilli.

De dolore Oculorum. Cap. XXVII.

CONTRA dolorem oculorum accipe maluam, herbam uiolariam, ſummitates rubi, roſas ſiccas, uerbenam, ſilerem montanum: & oculos inde fomenta in ſero, & fac emplaſtrum de eiſdem herbis cum albumine oui, & ſuperpone.

De tela Oculorum. Cap. XXVIII.

SI tela ſit in oculo, accipe concham marinam, & olibanum, ana æqualibus partibus: combure, & os ſepiæ non combuſtum pulueriza: & oculis impone bis uel ter in hebdomada. Si de phlegmate fuerit, accipe polium montanum, pulegium, folia lauri, origanum, carui: & inde oculos fomenta. Vnguentum ad idem. Accipe aloe epatici duas partes, olibani, gypſi, ana: de his duobus quantum de aloe epatico, pulueriza ſubtiliter, & confice cum axungia recenti, & locum inunge.

De maculis Oculorum. Cap. XXIX.

AD maculas oculorum, quæ remanent poſt ruborem. Recipe carnis marinæ unc. II. olibani, oſſis ſepiæ, ana unc. ſ. carnem marinam, & olibanum in puluerem redige, & os ſepiæ ſubtiliter rade. fiat puluis, et oculis imponatur. Si patiens eſſet puer, diſtemperetur cum aqua roſacea, & oculis immittatur. Vnde quæ oculis præcipue ualent, his uerſibus habes: Fœniculus, Verbena, Roſa, Chelidonia, Ruta: Ex his fiet aqua, quæ lumina reddit acuta.

De exitu Matricis propter diſproportionem uirgæ uirilis. Cap. XXX.

SVNT & aliæ Mulieres quibus Matricem contingit exire alia de cauſa. ut ſunt illæ, quæ non poſſunt pati uirgam uirilem, propter ſui longitudinem, uel magnitudinem, coactæ tamen patiuntur: ſed matrix poſtea exit de loco, & indureſcit. Quibus ſubuenimus, ut dictum eſt ſupra cap. 20. Vel accipe pannũ, & intingatur oleo calido, pulegino, uel muſcellino, & imprimatur, uel illiniatur, uel imponatur uuluę: & ligetur quouſque matrix calefacta receſſerit per ſe. Sed caueat ab omnibus quæ tuſſim inducere poſſunt.

De inflatione Vuluæ. Cap. XXXI.

VVLVA mulieris quandoque inflatur ex coitu. Tunc ſedeat in aqua decoctionis maluæ, altheæ, & pulegij, & liberabitur. Vel accipe pulegium, pulicariam, folia lauri: bulliant in aqua, in qua ſedeat mulier: deinde fiat ex prædictis ſuffumigatio.

De ruptura Vuluæ. Cap. XXXII.

AD rupturam inferiorum partium poſt partum, accipe radicem conſolidæ maioris: deſicca eam bene, & pulueriza: & puluerem cimini ſubtilem, & cinnamomi etiam in uuluam inijce: & conſolidabitur:

De dolore Vuluæ. Cap. XXXIII.

AD dolorem Vuluæ poſt partum, accipe rutam, artemiſiam, camphoram: piſta bene, & cum oleo muſcellino, uel pulegino conficiantur: & calefacta in olla inuoluantur panno, & ſuperponantur.

De Mulieribus mingentibus in lecto. Cap. XXXIIII.

MVLIERES quædam ſunt, quæ nocte in lecto, uelint nolint, mingunt: quoniam meatus naturales paralyſim patiuntur. Has igitur cum herbis calidis fomentamus.

De modo coartandi Matricem, ut etiam corrupta appareat uirgo. Cap. XXXV.

NISI de reſtrictione amplitudinis uuluæ, propter honeſtam cauſam liceret tractare, nullã de ea mẽtionem faceremus: ſed cum per hanc impediatur aliquando conceptio, neceſſe eſt tali impedimento ſic ſubuenire. Recipe ſanguinis draconis, boli armeni, corticis mali granati, albuminis, maſticis, gallarum, ana unc. I. uel unc. II. uel quantum uis ſingulorum, & in puluerem redige: & omnia ſimul in aqua calefacta conficiantur. & de hac confectione pone in foramen tranſiens in matricem. Vel Recipe gallarum, ſumach, plantaginis, conſolidæ maioris, aluminis, chamęleæ, ana unc. I. Decoquantur in aqua pluuiali: & cum iſta decoctione fomententur pudibunda.

De craſſis Mulieribus, & gracilibus. Cap. XXXVI.

SVNT quædam mulieres, quibus non committitur carnale commercium: tum, quia uoto, tũ quia religione tenentur, tum quia uiduæ ſunt. Nam quibuſdam mulieribus non licet ad ſecũda uota tranſire: quę cum uoluntatem habeant coeundi, & non coeunt, ideo incurrũt grauem ægritudinem. Illis igitur fiat tale remedium. Accipe bombacem, & oleum muſcellinum, uel puleginum, & inunge, & uuluę impone. Quòd ſi tale oleum non haberes, accipe triferam magnam, & cum modico uino calido reſolue, & cum bõbace, uel lana ſuccida uuluæ impone. Hoc enim bene caſtigat, & refrænat luxuriam, dolorem eius & pruriginem ſedans. Nota, quòd in hoc caſu nullum peſſarum eſt adminiſtrandum, ne matrix longa abſtinẽtia reſtricta lędatur: quoniam os matricis uuluæ coiungitur ut ori labia: niſi fiat conceptio. tunc enim retrahitur matrix. Alia enim eſt cura, qua reddimus matricem aptam ad concipiendum. Sed quoniam quędam ſunt craſſæ quaſi hydropicæ, & quædam graciles: tam illę quàm alię ineptę ſunt ad concipiendum. Vtriſque ergo diuerſo modo ſubueniendum eſt. Vnde ſi fuerit phlegmatica, & craſſa, faciamus ei balneum de aqua marina, & ſalſa. Ad moderationem tamen aquæ imponimus iuniperum, nepitam, pulegium, laureolam, abſinthiũ, artemiſiam, hyſopum, huiuſmodique herbas calidas. In hoc balneo faciat morã, quouſque ſatis ſudet. Poſtea recipiatur caute in lectum, & bene cooperiatur. Et ſi aliquando cibum petierit, detur ei in principio roſata nouella. Detur etiam cibus bonus, calidus, ſani nutrimenti, & uinum optimum modice ſumptum. Sic ter, uel quater in die fac ei balneum, & in craſtino die ſimiliter. Tertio uero die fiat fumigiũ optimũ, & odoriferũ, quod ſupra diximus. Hãc etiam curam uiris frigidis facimus. Sed loco fumigij damus eis confortatiua calida. Si uero ſit craſſa, & quaſi hydropica, diſtẽperamus ſtercus uaccinum cũ uino optimo, et inde illinimus eam: quę ſic linita intret ſtupham uſque ad collũ: quę ſtupha multũ caliditatis habeat ab igne facto ex ſambuco, & ebulo: & in ea cooperta multũ ſudorem emittat, & in ſtupha moretur donec

quaſi aliquantulum per inferiora ſe purget. Et erit quaſi uiride illud quod exibit. Quæ poſtquam ſatis ſudauerit, abluat ſe cum aqua prioris balnei, & ſic caute intret in lectum. Et hoc fiat bis, uel ter, uel quater in hebdomada, & ſatis gracilis inuenietur. Iſtam bene cibabis, & bonum quoque & odoriferum uinũ potet. Viros etiam craſſos hac cura reddimus graciles. Curamus etiam aliter uiros craſſos multum ieiunãdo, & balneãdo. Similiter & faciendo eis ſepulchrum iuxta litus maris in arena, modo dicto illinimus eos: & cum calor eſt fortiſſimus, tanquam poſitos in ſepulchro, ſuffundimus arena calida, & inibi facimus multũ & copioſe ſudare: & poſtea cum aqua prioris balnei optime lauamus.

De retentione Secundinæ. Cap. XXXVII.

AD difficilem partum, & educendam Secũdinam, accipe radicem petroſelini, folia porrorum, & extrahe ſuccum, & admiſce pauco oleo: & da bibere patienti: & miſce acetum in uuluam, & liberabitur.

De Aborſu. Cap. XXXVIII.

CONTRA Aborſum aſſuetum fieri quibuſdam mulieribus in ſeptimo menſe, uel nono. Accipe oleum, ceram, puluerem thuris & maſticis: miſce, & inde ungatur mulier ante & retro in hebdomada bis uel ter: quia multum confortat Matricem, & cotyledones.

De exitu ani. Cap. XXXIX.

ANI exitus eſt morbus cõmunis, tam uiris quàm mulieribus: & facit ſanguinem fluere. In reſtringendo igitur ſanguinem, & anum reponendo, ſubuenimus hoc modo. Primo fomentamus patientem cũ decoctione uini, in quo bullierit abſinthium: & cum hac decoctione bene fomentetur anus, & liniatur per totum cum encauſto ad reſtringendum. Poſtea cineres de ſalice, & eius radice, & ariſta alicuius piſcis ſalſi facti, ſuperaſpergantur, & reponatur anus cum panno lineo. Et hoc fiat tribus diebus bis in die, & ſaluabitur. Sunt & alij, quibus non exit anus, tamen maximum dolorem patiuntur: & illis taliter ſubueniendum eſt. Pulverizetur aloe epaticum, & cum uino calido diſtemperetur: & cum adhuc eſt tepidum, intingatur in eo linum, uel lana, uel cotum, & ano imponatur: id enim dolorem mitigat, & inflationem ani aufert.

De dolore Iliorum. Cap. XL.

DOLOR Iliorum quibuſdam accidit: quibus ſic ſubuenire ſolemus. Solatrum decoquimus in aqua cum cinere, & loco dolenti apponimus. Ad idem ualet ſiſaminum crudum decoctum cum ſemine, & loco dolenti applicatum.

De Stranguria. Cap. XLI.

STRANGVRIAM patiuntur tam uiri, quàm mulieres. Viris autem ſuccurrimus decoquendo naſturtium aquaticum: facimus cataplaſma, & pectini ſuperponimus: & in eius decoctione iubemus ſedere patientem. Mulieribus uero eadem paſſione laborantibus, facimus ſuffumigium ex mentaſtro, nepita, & pulegio. Item tam uiris, quàm mulieribus facimus ſtupham, in qua bullierint iuniperus, nepita, pulicaria, mentaſtrum, folia lauri, pulegium, abſinthium, & artemiſia: & in balneo damus benedictam ſimplicem: & ſic liberabitur patiens. Niſi fiat impedimentum per lapidem confirmatum eijciendo arenulas, & ſe purgando per urinam.

De Lapide. Cap. XLII.

SI autem lapis adeſſet, decoquimus ſaxifragiam cũ radice graminis in aqua ad conſumptionem medietatis: de qua decoctione damus lapidoſis id potandum. Et ſi uinũ appetũt, concedimus eis ipſum lymphare cum huiuſmodi aqua. Et hoc facimus bis uel ter in die, continuãdo per quatuor uel quinque dies. Quod ſi tunc non minxerit, erit ſignum lapidis confirmati. Tunc ergo, ſi fuerit in collo ueſicæ, accipe maluam, cretanum, cauliculum agreſtem, ſaxifragiam, paritariam, naſturtium aquaticum, ameos, & ſemen urticę: & decoque iſta in liquore, cuius tertia pars ſit uinum, & tertia oleum, & quarta aqua marina, uel ſalſa. Cum hac ergo decoctione fomentetur patiens bene, maxime circa partes illas apponẽdo herbas. Hac cura fuit quidam liberatus habens lapidem in ueſica, quem poſt longam fomentationem fecit ſugendo extrahi per foramen factum circa peritoneon, & fecit inungi uirgam, & maxime caput uirgæ cum oleo laurino, uel unguento aureo.

De Dyſenteria. Cap. XLIII.

FIT dyſenteria quandoque ex cholera, quandoque ex phlegmate. Cura igitur dyſenterię phlegmaticę eſt, ut primo ſuffumigemus cũ thymo, epithimo, uel colophonia: poſtea fomentemus cum eruca agreſti. Contra dyſenteriam uero ex cholera, Recipe fluores roſarum rubearum, decoquantur in aqua pluuiali: in qua decoctione intingatur cotum, ſeu bombax, & ano imponatur.

De Pediculis naſcentibus in pectine, & ſub aſellis, & circa oculos. Cap. XLIIII.

AD pediculos, qui in pectine, & ſub aſellis naſcuntur. Diſtemperamus cineres cum oleo inungẽtes illa loca. Contra pediculos uero generales circa oculos, facimus unguentum ſatis ualens ad expulſionem eorum, & ruborem oculorum, et ad mitigationem doloris eorum, Recipe aloes, unc. I. ceruſę, olibani, ana unc. ʒ. laridi quod ſufficiat, larido minutim contrito: cętera puluerizata imponantur, & fiat unguentum.

De Scabie coxarum, uel & aliarum partium. Cap. XLV.

AD hanc infectionem cutis ualet tale unguentum. Recipe radicem enulæ, aceti, argenti uiui, olei ana ad placitum, cum axungia ſic conficiendo. Radix enulę mundetur, & incidatur minutim: & poſtquam ſatis decocta fuerit in aceto, teratur in mortario cum axungia: poſtea argentum uiuum ponatur cum oleo & cum aceto in quo cocta ſit enula: diſtemperetur. Valet hoc unguentum illis, qui per pruritum ſe ſcalpendo excoriant. Notãdum tamen, quòd ſi quis hoc unguento ſe unxerit, aquam frigidam in ore teneat, ne dentes lædantur ab argento uiuo, quòd circum quaque fluit.

De Cancro. Cap. XLVI.

CANCRVM, ubicunque ſit in corpore, mundamus, & puluerem factum de cimino, & uiridi ære ſuperaſpergimus, ut decet. Poſtea locum infirmum deſiccatum inungimus hoc unguẽto. Recipe olibanũ, maſticem, ceram, oleum, picem græcam, galbanum, aloen, abſinthium, artemiſiam, paritariam, rutam, ſaluiam. Conficiantur ſic. Terantur herbæ, & infundatur oleum, & miſceatur ſuper ignem: & cum fuerit in ſupremo calidum, oleum coletur, & iterum igni apponatur: & cum incipiet bullire, apponatur cera: & poſtea cętera puluerizata, & decocta colentur, & ſuperponatur hoc unguentum. Signum autem decoctionis eſt, cum gutta ſuper marmor poſita reſederit, & indurauerit. Et nota, quòd loco cancroſo folia hederæ ſyluestris ſatis ualent in uino decocta, & ſuperpoſita.

De Cancro naſi. Cap. XLVII.

AD Cancrum naſi. Recipe pallam marinam, ſaluiam, colophoniam, hermodactylos, atramentum, id eſt, terram Campaniæ, omnia æqualiter: & pulueriza. Sed ante, quàm puluerem iſtum ponas, ablue locum cum uino calido, in quo coctum ſit abſinthium: poſtea pone deſuper puluerem predictum.

De formicationibus & ſironibus. Cap. XLVIII.

AD formicationes & ſirones ubicunque ſint in corpore, maxime in facie, & in fronte, frumentũ diſtemperamus cum uino, puluere Olibani appoſito: & ad modum emplaſtri loco apponimus.

De inflatione pedum. Cap. XLIX.

CONTINGIT aliquando pedes inflari ex dolore matricis. Tũc accipe tribulos marinos, & coque in aqua marina uel ſalſa, & fumiga ſępe pedes: & poſt fumigium cum fomentũ erit tepidũ, lauabis pedes.

De inflatione uirgæ uirilis, & teſticulorum. Cap. L.

SVNT quidam qui in uirga uirili patiuntur inflationem, ſub præputio foramina multa cum excoriatione: quibus ſic ſubuenimus. Maluam in aqua bullimus: & bullitam exprimimus, ut nihil aquæ remaneat. poſtea piſtamus cum ſanguine calido, uel butyro ſine ſale, uel oleo, & igni apponimus, ac calidum ſuper folijs caulium, & ſuper pannum lineum poſitum, membrum uirile circundamus. Et hoc tale ſit remediũ ad inflationem tollendam. Deinde prępụtio euerſo, cum aqua calida lauamus collum prępụtij ulceroſum, & puluerem de pice gręca, & carie lignorum, uel uermium, & roſarum, & de radice tapſi barbati, & myrtilli ſuperaſpergimus. Quod ſi deeſſet myrtillus, alia quatuor ſufficiunt. Et hoc ſic fiat bis, uel ter ſingulis diebus, donec ſanetur. Ad teſticulos uero inflatos fiat talis fomentatio. Accipe maluam, abſinthiũ, uerbenam, biſmaluam, caſſilaginem, artemiſiam, & caules: hęc omnia coquantur in uino forti, uel ueteri, & inde fomentabis bis uel ter in die: & eas herbas piſta, & miſce cum melle, & bullias: & hoc totum cum uino ſuperpone.

De puſtulis paruis puerorum. Cap. LI.

QVANDO puſtulæ naſcuntur pueris paruæ, tunc illæ cum ſale trito ſolui debent, & cum faſcia ligari, ut reſoluantur: quibus pueris nec unctuoſa, neque dulcia dari debent. Si uero in corpore pueri anthrax apparuerit, detur nutrici aqua hordei, & quandoque ſcarificetur. Similiter & ipſa neque dulcia, neque

que ſalſa comedat. Quo caſu lac nutricis hoc modo debet cognoſci. Si gutta una diſtillata ſuper unguem nec nimis ſubtile, nec nimis liquidum, nec nimis groſſum, nec nimis coagulatum apparuerit, habens bonũ odorem, & puram dulcedinẽ. Salſum autem lac, aut male redolens, infantis nutrimento nõ eſt conueniẽs.

De fœtore oris. Cap. LII.

AD fœtorem oris uitio ſtomachi, ſummitates myrtæ terantur, & coquantur in uino, uſque ad medietatem: & ſtomacho mundato tale uinum propinetur.

De caſu Vuulæ. Cap. LIII.

HIS qui caſum uuulę patiũtur, ſic ſubuenimus. Puluerem zinziberis, pyrethri, & cinnamomi decoquimus in uino, & facimus gargarizare, & puluerem horum calidum uuulæ apponimus.

De uerme Manuum & pedum. Cap. LIIII.

AD eijciendum uermem de manibus & pedibus, ſcilicet ſyronem. Accipe laterem calefactum, & aliquod uas plenum aqua: & poſtea ſuper laterem candentem ponatur ſemen iuſquiami: & patiens teneat pedes ſuper fumum, & uidebis uermes quaſi pilos in aquam cadentes. Item ad idem, accipe paleam auenæ & combure in cineres: poſtea apponatur aqua calida quantum patiens poterit ſuſtinere, & in ea teneat pedes quouſque infrigidentur. Poſtea coletur, ita quòd nihil aquæ remaneat, & ſtringantur bene cineres, ut aqua exeat: & ſeparentur paulatim, & inuenies uermes inſtar fili per fumum iuſquiami expulſos. Sic ſimiliter cadunt ſyrones manuum. Nota quòd ſi locus corrodatus à uermibus: accipe paleam, & incinera, & poſtea ponatur in aquam calidam: & in illam aquam, quantum calidam ſuſtinere poterit, collocet patiens membrum, & exibunt uermes: poſtea curetur locus, ut aliud uulnus.

De Surditate aurium. Cap. LV.

AD Surditatem aurium, accipe pinguedinem anguillarum recentium, quæ apparet poſt decoctionẽ illarum, & ſuccum caprifolij, & barbæ Iouis, & ouorum formicarum, plenam palmam: tere, & cola: & hęc omnia ſimul cum oleo miſceantur, & decoquantur. Poſt decoctionem admiſceatur ei acetum: ut magis ſit penetratiuum, uel uinũ quod ſufficit, & auri ſanæ ĩfunde: & obturetur auris infirma, & ſuper ſanam iaceat partem: & mane caueat, ne uento appropinquet. Et fac illum per aliquantulum tempus ſuper aurem ſanam iacere: & iterum ſuper infirmam.

De Glandulis. Cap. LVI.

AD Glandulas artemiſia calefacta ſimul trita, & ſuperpoſita, glandulas diſſoluit. Quæ etiam in uino trita, & in melle cocta, glandulas faciei ſuperpoſita mollificat, maturat, & attenuat.

De Hæmorrhoidibus. Cap. LVII.

AD hęmorrhoides innatas uitio partus, accipe abſinthium, abrotonum, caſſiam ligneam, caſſiam fiſtulam, coquãtur fortiter in uino, & facias mulierem ibi balneari: & cum exierit de balneo, accipe puluerẽ aloes confectum cum oleo muſcellino, uel pulegino: & intinge bombacem, & ſuperpone. Aliter, accipe ſotulares ueteres, & pineam herbam, & coquantur ea in uino, & inibi fac ſedere eam quàm diu pati poterit: & cum exierit de fomento, accipe alumen album pulueriꝫatum, & ſuppone. hoc enim ita conſolidat, ut reddat uiolatam pluſquam uirginem.

De dolore Dentium. Cap. LVIII.

AD dolorem dentium, & eos confortandos ſi moti fuerint, Recipe ſalis armoniaci drach. XI. coſti drac. XIIII. melon, piperis, drac. IIII. folij, drac. II. confice ſic. Sal & furfur in ollã dimitte, donec carbones cant: & cum infrigidatum fuerit, cum cæteris ſpeciebus tere, & in puluerem ſubtiliſſimum redige, & inde dentes, & loca ulceroſa frica. Item aliud, & eſt pimpinella, uel ſuccus eius: dentes enim optime dealbat. Similiter herba eius trita, & appoſita, tumorem gingiuarum emendat.

De Fiſtula. Cap. LIX.

EXPERIMENTVM probatum ad Fiſtulam. Accipe foliorum caulis rubei, & ſeminis eiuſdẽ radicis rubeę maioris, ana partes ęquales: terãtur, & in uino optimo decoquantur uſque ad tres partes, fiat colatura, & addito melle coquatur ad ſpiſſitudinem, dentur quotidie duo cochlearia, mane & ſero patienti.

Nota,quòd ſi fiſtula fuerit in aliquo loco,cuius cannale penetret ad oculos,ut iuxta naſum,icurabilis eſt:
quia nec inciſionem , nec aliquam medicinam ibi adminiſtrare poſſumus , propter teneram ſubſtantiam
oculorum. Quidam tamen teſtantur,quòd talis fiſtula poſſit curari per ſolam agrimoniam, ex multo uſu
habitam,ſiue in potu,ſiue in puluere. Ad idem ualet Filipendula,& grana in fine radicis eius inuenta.

De Scabie manuum. Cap. LX.

AD Scabiem manuum ſanandam accipe lapatium acutum, & fumum terræ,confice in modum un-
guenti cum axungia porcina,& butyro facto in Maio,quo inunge manus.

De ornatu , & partium eius : adq; faciem dealbandam. Cap. LXI.

RADICEM accipe draconteæ,& munda,& radicem iari,ana,tere in mortario cum axungia,& di-
ſtempera cum aqua calida,& cola per pannum,& poſtea bene moueas,& ſic ſtet per noctem : & in mane
aquam ſuauiter remoue,aliam infundendo aquam : ad cuius linimenti confectionem optima eſſet aqua
diſtillationis florum caprifolij . & hoc reiterando continua per quinque dies , ad reprimendam maliciam
eorum,quæ poſſent inferre faciei læſionem. Sexta uero die,abiecta aqua,expone,ut deſiccetur. Poſtea
accipe prædictæ confectionis,unc. II. ceruſæ,unc. I. camphoræ,unc. V. boracis,gummi arabici,ana drac. I.
Diſſoluatur borax in aqua roſacea,fricando inter manus:& poſtea diſtemperentur hæc omnia cum aqua
roſacea. De quo faciem dealbando accipe ad quantitatem fabæ,& diſtempera cum pauca aqua frigida in=
ter manus fricando,& cum ambabus manibus faciem illinias,prius facie lota cum aqua & ſapone . deinde
cum aqua frigida aſpergatur , & pannus ſubtilis ſuperponatur,ſiue in mane,ſiue in ſero hoc fiat : & talis
decoratio faciei per tres uel quatuor dies durat. Vnguentum ad faciem dealbandam. Recipe ceruſ-
ſæ optimæ,unc. II. teratur,poſtea cribelletur per pannū,& quod in panno remanebit,abijciatur : & aqua
pluuialis admiſceatur,& coquatur uſque ad conſumptionem aquæ . quod poteſt cognoſci, quando uide=
bimus id coctum ferè eſſe deſiccatum . tunc infrigidetur,& huic infrigidato & deſiccato addatur aqua ro-
ſarum : & iterum bulliat quouſque fiat durum,& ſpiſſum,ita quòd inde poſſint formari pilulæ minutæ .
& cum uolueris inungi,accipe pilulam unam,& liquefiat in manu cum aqua, & inde fricetur facies bene ,
ut deſiccetur ; deinde cum aqua pura abluatur,& hoc durabit per octo dies. Secundo ad faciem ru-
bificandā,accipe radicem uiticellæ,& munda,& inde minutim,& deſicca. Poſtea pulueriza & diſtempera
cum aqua roſacea,& cum bombace,uel panno lineo ſubtiliſſimo illiniendo : inducit ruborem faciei. Mu=
lieri autem ſatis albæ,ſi rubore careat,facimus colorem rubeum,ut ſubmentita,uel palliata ſpecie albedi=
nis color rubeus,quaſi naturalis appareat. Item ad rugas faciei uetularum,accipe ſpatulam,id eſt gla=
diolum,& ſuccum extrahe,& cum illo ſucco in ſero faciem inunge,& in mane erit cutis eleuata,& rumpe
tur. Quam rupturam curamus cum prædicto unguento,in quo radix lilij recipitur , & puluere cutim ex-
trahendo,quæ poſt rupturam lota ſatis apparet ſubtilis. Item ad lentigines faciei , quæ ſunt ex acci-
denti,accipe radicem draconteæ, & in puluerem redige,& oſſa ſepię,& olibanum , & de omnibus iſtis fac
puluerem,& cum pauca aqua miſce : & inde manus illinias fricando in mane cum aqua roſata , uel aqua
furfuris,uel cum mica panis fricando,donec remoueas. Aliud . Pone in accerrimo aceto oua ſeptem inte=
gra,& tam diu dimitte ibi,donec exterior teſta in modum interioris pelliculæ molleſcat, & cum eis admi-
ſce pulueris ſinapis,unc. IIII. & ſimul tere,& inde faciem inunge frequenter. Item ad tollēdos rubores fa=
ciei . Sanguiſugas,quæ uariæ ſunt,apponimus in calamo,loco prius loto cum uino , cui debent adhęrere
ſcilicet circa nares,& aures ex utraque parte:aut uentoſas ponimus ſuper ſcapulas. Item ad uenas, quę ap
parent in facie,uel in naſo. Accipe de ſapone partes quatuor,& quartam partem de pipere,& pulueriƶata
apponimus loco,& prædicto modo curamus. Item ad aſperitatem faciei ex ſole,uel uento, & ad eam deal
bandam & clarificādam. Accipe ſepum ceruinum,bulliat in aqua,deinde in aliam aquam coletur, & cola-
tum diu manibus malaxetur,& tunc adde puluerem cryſtalli & uermis. Nota ſingulare unguentum ualēs
ad ſolis aduſtionem,& quamlibet fiſſuram,maxime ex uento,& contra puſtulas faciei ex aere,ſimiliter cō
tra maculas,& excoriationes faciei,quo utuntur mulieres Salernitanæ. Recipe radicem lilij,unc. I. ceruſæ ,
unc. II. maſticis,olibani,ana unc. V. camphoræ,drac. I. axungiæ,unc. I. aquæ roſatæ.q.ſ. Conficiantur ſic.
Radix lilij mundata decoquatur in aqua, & hæc extracta bene teratur,axungia uero liquefiat ad ignem,&
bene colata,& à ſale mundata:ſimul hęc duo diſtemperentur prius,addendo ceruſam in aqua roſacea diſ-
ſolutam : deinde reliqua,ſecundum artem pulueriƶata,& fiat unguentū. Hoc igitur unguento ſolent præ
dictæ mulieres ſe ad ignem inungere in ſero,ut in mane à prædictis,ſcilicet à ſolis aduſtione, & fiſſuris , &
puſtulis & huiuſmodi,tam per aerem,quàm per ſolis ardorem illęſę,de die permaneant. Id enim eleuat cu
tem,& pulchre colorat. Neque mane lotionibus,uel aliquibus alijs eſt opus ad remouēdum à facie : quo=
niam non derogat colori quoquo modo. Valet etiam ad repreſſionem puſtularum in leproſis,& ſatis mū
dificatiuum eſt . Quoniam huiuſmodi ornatus mulieribus in frequenti uſu eſt . quia,ſi fuerint deformes ,
paleat eas. Ideo notandum,quando uoluerint ſe ornare,primo abluant faciem cum ſapone gallico,& cū
aqua calida,& cum colatura furfuris,& hoc fiat in balneo : poſtea inungant faciem prius deſiccatam cum
oleo de tartaro,continuando per ſeptem noctes,& totidem dies,uel etiam per quindecim,ſi uultus multū
fuerit pannoſus,& lentiginoſus. Et quando uerecundantur inungere faciem de die, tunc ſolent ſe inunge

re de nocte,& mane laua re cum aqua tepida,in qua reſoluta fuerit pinguedo amidi,ad mitigationem. Volens ergo Mulier faciem ſuam decorare,uadat ad balneum,& intret ſtupham, ibique faciem inungat cum oleo tartarino,& ſic inuncta ſudet optime : poſtea lauet faciem,ut patet ex ſupradictis.Et ſi uoluerit tollere pilos in facie,tunc poſt balneum faciem ſuam bene deſiccatam cum pãno,illiniat hoc pſilothro.Recipe colophoniam & ceram,& in uaſe fictili reſolue : & his reſolutis addatur parua gutta galbani,& diu coquantur,mouendo cum ſpatula.Deinde accipe maſticem,olibanum,gummi Arabicum,& cæteris commi ſceantur . hoc facto,ab igne deponatur:& cum fuerit tepidum,faciem ſuam liniat : ſed non tangat ſuper cilia.Dimittat per horam,donec ſit infrigidatum,poſtea remoueat illud.ſubtiliat enim cutem,& pulchrã reddit faciem,& pilos remouet,& omnem ſpurcitiam reddit coloratam & lucidam. Item ad pannum remouendum poſt partum, illinias faciem cepa uel ſquilla, & inde cutis eleuabitur.eleuata autem cute ſepũ hircinum recens faciei ſuperpone,& poſtea eleuatam cutem remoueas.Aliud ad pannum faciei remouendum.Accipe tartarum de uino albo fortiſſimo,& cum urina pueri madefactum ſtuppis inuolue,& cũ pãno lineo per noctem ſub cinere calido dimitte : mane uero proijcias pannum,& tartarum tere,& diſtempera cum melle,& unge faciem,ut ſupra diximus . Item ad cutem in facie ſubtiliandam. Accipe draconteam,uel maluam tere,uel bryoniam, piſta fortiter,& poſtea miſce cum melle albo, & fac bullire per duas horas,& in fine decoctionis adiunge puluerem camphorę,boracis,ſalis gemmę,cum ſpatula diu mouendo & uſui reſerua,& utere facie lota in aqua tepida,uel furfure,ter in hebdomada,& in die Dominica de hoc unguento inunge.Recipe camphoram,radicem lilij in aqua elixam,& axungiam porcinam recentem,hęc omnia confice cum aqua roſacea, & utere.Item ad uermes faciei delendos,qui depilant.Accipe lapatij acuti,olibani,draconteæ,oſſis ſepiæ,ana partes æquales: fac puluerem,& ter in hebdomada frica,prius tamen facie bene lota in aqua furfuris,& in die ſabbati faciem bene laua cum albumine oui,& amido, & per unã horam in facie remaneat:prius laua cum aqua recenti,& illini eam.Item ad ſerpiginem faciei accipe lapatium paruum,id eſt,acutum,piſta fortiter,& frica locum patientem diu : poſtea accipe furfur , & infunde in aqua bullienti,& inde laua locum patientem,& poſtea deſiccetur,& fiat tale unguentum.Recipe enulam campanam bene inciſam,& in aceto diu decoque: poſtea piſta fortiter,& immiſce puluerem olibani, maſticis,lithargyrij,aloes,auripigmtię,cimini,argenti uiui extincti cũ ſaliua,ana unc.III.oſſis ſepiæ,unc.I. ſaponis & axungiæ,ana.q.ſ.Confice cum aceto,in quo cocta ſit radix enulę.Mulieres Salernitanæ ponũt radicem uiticellæ,id eſt,bryonię,in melle,& cum tali melle inungunt faciem ſuam,& miro modo rubeſcit.

Aliter.Mulieres ornant facies & labia ſua,accipientes mel deſpumatum,cui addunt parum bryonię, uiticellæ,cucumeris agreſtis,& parum aquæ roſaceæ.Hæc omnia uſque ad medietatem bulliant : quo unguento inungantur labia in nocte,& mane lauentur cum aqua calida . conſolidat enim cutem labiorum , & eam ſubtiliat,& reddit tenerrimam,& ab omni ulcerarione præſeruat,& ſi ulcerationes in eis fiãt,ſanat.

Si uero mulier uoluerit ſe colorare,tunc optime fricet labia cum cortice radicis arboris nucum, & ſuper dentes,& gingiuas : habeat bombacem,& intingat in colore compoſito , & cum tali bombace ungat labia,& gingiuas interius.Color autem compoſitus ſic fiat.Accipe herbam marinam,de qua Sarracẽti tingunt pelles in colore uiridi,hæc bulliat in uaſe fictili nouo cum albumine uſque ad tertiam partem: colaturæ addatur breſilium fruſtatim inciſum,& iterum bulliat,& iterum dimittatur infrigidari.Et cum tempus fuerit,apponatur puluis aluminis,& tũc in ampulla aurea,uel uitrea ponatur,& uſui reſeruetur. Hoc igitur modo tingunt mulieres Sarracenæ facies ſuas,quibus unctis deſiccatis, ponunt ad dealbandam faciẽ aliquid prędictorũ,ut cerotũ,uel aliquid aliud,& apparet color pulcherrimus admixtus rubori,et albedini.

Item ad guttam oris lauamus os cum uino tepido,dentes bene fricando : & hoc in mane,& idem facimus in ſero,poſtea oleum roſatum circundamus per noctem,& liberabitur in breui. Item ad dentes nigros & male coloratos,Accipe cortices nucum maiorum bene mundatos ab interiori cortice,qui eſt uiridis,& fricamus ter in die dentes:& cum bene fuerint fricati,abluimus os cum cum uino calido & cum ſale admixto,ſi placet.Similiter dentes ſic dealbantur.Accipe marmor album combuſtum,& oſſa dactylorum combuſta,& uitrum album,& tegulam rubeam,ſal,pumicem : & de his omnibus fac puluerẽ,in quo lana ſuccida inuoluta,in panno lineo ſubtili dentes interius & exterius frica.Aliud ad idem , quod dentes emũdat & albiſſimos reddit.Patiens poſt prandium os lauet uino optimo : deinde bene exiccare debet , & abſtergere cum panno albo nouo:poſtea maſticet quotidie fœniculum,uel leuiſticum,uel petroſelinũ , quod melius eſt maſticare,quia bonum reddit odorẽ,& bene gingiuas emundat , & dẽtes facit albiſſimos.

Puluis item ad dẽtes nigros dealbandos,& confirmandas gingiuas corroſas,uel comeſtas,& ad os male olens,optime facit.Recipe cinnamomi,gariophil.ſpicænardi,maſticis,thuris,frumenti,abſinthij, pedum cancrorum,oſſium dactylorum & oliuarum,ana partes æquales,terantur omnia,& in puluerem ſubtilem redigantur,& inde loca fricẽtur.Ad idem.Recipe pumicis uſti,ſalis,ana drac.X.cinnamomi, antifolij,ana drac.II.micellis.q.ſ.pumicem,& ſal cum ſufficienti melle commiſce,& in patella rudi ſuper carbones pone donec incendantur,& aliæ ſpecies in puluerem redigantur,& cum opus fuerit,dentes inde fricentur.

Linimentum ad manus dealbandas,& leuigandas.Aphodilli decoquantur in aqua uſque ad cõſumptionem aquæ,& bene mouendo tartarum admiſce,& poſtea duo oua:& fiat linimentum, quo manus fricabis. Item ad fœtorem oris,nota,ſi mulier habeat os fœtidum,cauſa putredinis gingiuarum , illi ſic ſubueniendum eſt.Accipe calcem uiuam,ſulphur uiuum,& auripigmentum de calce & ſulphure, & puluerem cucurbitę combuſtæ,& piperis.Et habeas peciam unam ſcarletæ,uel alicuius panni rubei , eamque minutim incidas,quanto plus poteris,& adde prędictis.Tunc habeas acetum fortiſſimum,& ponas in alio

uaſe fictili,& aliquantulum dimitte bullire : & poſtea pone auripigmentum,deinde ſulphur , poſtea puluerem cucurbitæ,& piperis per interualla,ad ultimum ponas peciam panni,& remoueas ab igne: & tunc extrahas ab olla,& ponas ſuper tabulas diuiſim per paſtilla,ad ſolem,& dimittas ſiccari : & de his autem ſiccatis fiat puluis,& ponatur ſuper gingiuas cancroſas & putridas,eis tamen prius ablutis cum aceto tepido,in quo bullierit radix tapſi barbati. Putredine conſumpta,deſuper ſpargatur puluis cinnamomi,& roſarum rubearum. Ego autem uidi quãdam Sarracenam cũ hac medicina multas liberare,quę accipiebat parum de folijs lauri, parũ de muſco,& iubebat mulieres tenere ſub lingua,ne perciperetur ab eis grauis anhelitus. Id ego quoque laudo,ut mulier teneat hoc medicamen ſub lingua die & nocte, et maxime quãdo debet coire cum alio. Si autẽ fœtor oris fuerit cauſa ſtomachi,uel inteſtinorum, ſic curetur. Fiat puluis de meliori aloe quod inueniri poterit,& diſtemperetur in modum ſyrupi,cum ſucco abſinthij , de quo accipiat quotidie, ſole oriente 4. cochlearia : quibus acceptis,accipiat totidem de melle, & ſanabitur.

Item ad remouendas labiorum fiſſuras,debent ipſa perungi cum oleo roſato,uel ſemine lini decocto in ciclamine concauato,& etiam ex ſemine ſaxifragiæ cum ſucco centaureæ,uel ariſtolochiæ rotundę trito liniantur. Ad idem ualet ſuccus abſinthij. Contra fiſſuras autem labiorum,propter nimios amplexus , & oſculationes amantium,ualet inunctio facta de muſcilagine,ſeminis pſilij : uel unguento de lilio. Si uero tales fiſſurę fierent ex uento,uel aere,& ſimilibus cauſis,tunc liniantur labia cum melle,& poſtea ſuper aſpergatur puluis colophoniæ. Vel accipe nucem magnam,& decoquatur ſub cinere calido , & nucleus teratur,& fiſſuris apponatur,admixto oleo tartarino, & ſanabitur. Itẽ ad labiorum groſſitiem fiat eorum attenuatio cũ unctione mellis:aut aqua,in qua bullierit radix draconteæ,ireos uel ſcrophularia,uel etiam amidum,in mulſa diſſolutum,& puluis marmoris,& puluis pumicis aſſi,& oſſis ſepiæ,miſceantur,& ungatur locus mixto puluere algithiræ (id eſt,draganti) cum maſtice ſiccatæ . De his ergo bene ſiccatis fiat puluis,& ponatur ſuper gingiuas cancroſas & putridas,prius bene ablutas cum aceto tepido, in quo bullierit radix tapſi barbati. Putredine autem conſumpta,habeat puluerem cinnamomi , & roſarum , & deſuper aſpergat. Item ad ſubitam inflationem faciei,ſufficit ſola aquæ calidæ ſuffumigatio. Similiter ad inflationem eiuſdem,& oculorum,accipiatur axungia recens,& cum ſenatione teratur, & ſuperponatur. Et hæc de ornatu faciei & eius partium ſufficiant. Vnguentum ad capillos aureos faciendos : recipe medianum corticẽ ſambuci,flores geneſtę,crocum,uitella ouorum,hęc coquantur in aqua,& quod ſupernatauerit,colligatur,& inde capilli inungantur. Item ad capillos cãdidos faciẽdos. Apes quamplures in olla noua include,& ita incẽde,& cum oleo tere,& inde caput unge. Ad idem ualet agrimonia trita cũ lacte caprino. Item ut capilli creſcant ubi uis,accipe panem hordeaceum cum cruſta,& ſale, & adipe urſino: tere,ſed prius combure panem hordeaceum,& ex tali mixtura unge locum,& creſcent capilli.

Item ut capilli fiant flaui,Recipe corticem nucis exteriorem,& corticem interiorem ipſius arboris: & coque in aqua,& cum ipſa aqua alumen diſtẽpera,& gallas:& cũ iſtis diſtemperatis caput prius lotum linias,folia ſuperponendo,& cum faſcia ligando per duos dies poteris ſic colorare. Et pectina caput : ut quod capillis adhæret,tanquam ſuperfluum recedat. Poſtea appone tincturam quæ fit de croco orientali, ſandalis,alcanna,cuius maior erit pars diſtẽperata cum decoctione breſilij,& ſic remaneat per tres dies ,& quarta die abluatur cum aqua calida,& nunquam de facili remouebitur. Vel accipe radicem chelidonię & agrimoniæ,& raſuram buxi,& ſuperliga ſtramen auenæ : deinde cineres auenæ,uel uitis , & fac lixiuium & caput laua. Vel recipe radicem chelidonię,& rubeę maioris,ana partes ęquales,tere,& cum oleo in quo diligenter ciminum,raſura buxi,chelidonia,& parum croci ſunt cocta,diſtempera:& caput unge,& unctũ maneat die ac nocte,& laua cum lixiuio,facto de cinere caulis,& paleæ hordei. Item fecem uini albi coque ad ſpiſſitudinem ceroti cum melle,& unge capillos. Si uis eos habere flauos,prius prædicto modo parentur,ut inueniantur habiles ad tincturam. Poſtea gallę cum oleo ponantur in teſtam,& comburantur,deinde pulcerizentur : & imponantur aceto,in quo poſitum ſit atramentum,quod fit in Gallia,& ſimul diſtẽperentur. Item ad idem. Puluerem galangæ cum ſucco nucis miſce,& fac bullire , & inde fiat inunctio ad tincturam capillorum. Item flores myrtæ,& gallitrici coquantur in aceto, & ungatur caput . ſed caueat à uino forti,& à forti lixiuio,quia capillos corrumpit & corrodit. Item ad capillos criſpãdos teratur radix ebuli cum oleo,& inde caput ungatur,& cum folijs eiuſdem ſuperligetur caput. Item,ut capilli fiant ſpiſſi,accipe agrimoniam,& corticem ulmi,radicem uerbenę,radicem ſalicis,abrotonum,ſemen lini combuſtũ & pulucrizatum,radicem cannę. hęc omnia decoque cum lacte caprino,uel aqua,& ablue inde locũ prius raſum. Item ſtipites & radices caulium puluerizentur,& cum eis admiſceatur raſura buxi uel eboris pulucrizata,& ex iſtis pulueribus fiat lixiuiũ,quod facit capillos aureos. Item ad capillos longos faciendos, teratur radix altheæ cum axungia porcina,& diu bulliat in uino : poſtea apponatur ciminum bene tritum, & maſtrix,& uitella ouorum bene cocta parum ſimul miſcendo : & poſtquam cocta fuerint,fiat colatura per pannum lineum,& dimittatur donec infrigidetur. deinde pinguedo ſupernatãs accipiatur, & inde caput bene ablutum ungatur. Item ad ſyrones capillos rodentes,Recipe flores myrtæ,geneſtę, gallitrici,coquantur in aceto uſque ad aceti conſumptionem,& inde extrema capillorum aſſidue fricentur. Hoc idem remouet fiſſuram capitis ex eo bene abluti. Item lupini amari puluerizentur,& in aceto bulliant,& inde capilli fricentur intra manus,hoc enim ſyrones expellit & occidit. Cum autẽ ſingulare ſtudiũ ſit Mulieribus ornare capillos,& poſt ornatum capillorum ornare faciem (cuius ornatus ſi fuerit pulcher,deformes paleat mulieres) pro illarum explenda uoluntate recurre ad proxime narrata. Quòd ſi mulier uelit habere longos capillos,& nigros, accipiat lacertam uiridem , & remotis capite & cauda decoque in

oleo

oleo communi : & tali oleo inungat . caput reddit enim capillos longos & nigros. Experimētum Sarracenicum ad denigrādos capillos. Accipe corticem mali granati, maxime dulcis : teratur,& bulliat in aceto uel aqua , coletur:& huic colaturæ addatur puluis gallarum & aluminis,in multa quantitate ,ut fiat ſpiſſum in modum pultis,& hoc tali,quaſi quadam paſta capillos inuoluat . poſtea furfur diſtemperetur cum oleo,& ponatur ſuper ignem in aliquo uaſe,quouſque furfur totum fiat ignitum.hoc tale aſpergat radicitus ſuper caput,poſtea madefiat,& iterum caput in eadem colatura prædicta inuoluat,& dimittat per noctem,ut melius inungatur,poſtea abluatur,& erit totum nigrum. Ad idem. Si mulier multos & nigros capillos habere uelit,accipe pomum coloquintidæ,abiectis carnibus,oleo lauri impleatur,addito ſemine iuſquiami,& modico auripigmenti,& adiūgantur ſæpe cineres. Si uero molles,& lenes,& ſubtiles habere uoluerit,abluat eos ſæpe cum aqua calida,in qua ſit puluis nitri & orobi. Sed ut mulier ſuauiſſima & planiſſima fiat , & ſine pilis à capite uſque inferius , in primis eat ad balnea :& ſi non conſueuerit , fiat ei ſtupha hoc modo. Accipe tegulas,& lapides candentes,& eis in ſtupha poſitis ſedeat mulier in ea. Vel aliter. Accipe tegulas calidas,uel lapides nigros calidos,& ponas in ſtupham,uel foueam factam in terra: tunc ſuperinfundatur aqua calida , ut fumus reſoluatur,& ſuperſedeat Mulier bene circundata pannis,ut ſudet. Cūque bene ſudauerit,intret aquam calidam,& abluat ſe optime,& ſic exeat à balneo,& abſtergat ſe bene cū pāno lineo. Poſtea inungat ſe totam hoc pſilothro, Recipe calcem uiuam bene cribellatam, & de ea pone in uaſe figuli,uncias IIII.& decoque in modum pultis: poſtea accipe auripigmenti unc. unam, & iterum coque,& proba cum penna an ſit ſatis coctū caue autem ne nimis coquatur,& ne nimis ſuper cutem moretur,quia maximum faceret ardorem. Sed ſi ex pſilothro accidat cutem uri,accipe populeō cum oleo roſaceo,uel uiolarum,uel cum ſucco ſemperuiuæ .diſtempera applicando,donec ſedetur calor, poſtea inungatur unguento albo,donec ceſſauerit ardor. Aliud depilatorium. Calx uiua,& auripigmentum in ſacculo lineo poſita bulliant,donec decocta ſint : hanc decoctionem probabis ut ſuperiorem. Si autem depilatorium ſit nimis ſpiſſum,appone aquam recentem ut rarefiat,& attenuetur. Nota,quòd puluis eius deſiccatus ualet ad carnes malas corrodendas,& etiā ad capillos reparandos in capitibus tineoſorum . Sed prius cum oleo uel melle capita eorum inungantur,deinde puluis ſuperaſpergatur. Item ut fiat perpetua ablatio capillorum, Recipe oua formicarum,auripigmentum rubeum,& gummi hederæ, cum aceto: miſce,& inde locum depilandum fricabis. Vnguentum pro nobilibus quod pilos remouet,cutim ſubtiliat, & maculas aufert. Recipe ſuccum foliorum cucumeris agreſtis,& lac amygdalarum: his in uaſe poſitis admiſce calcem uiuam,& auripigmentum,ſubtiliter puluerizata: poſtea galbanum contuſum diſtemperatum cum modico uino,per diem & noctem,& cum ipſo decoque.quo bene decocto remoueas ſubſtātiam galbani,& addas parum olei,uel uini,& argenti uiui.facta decoctione,remoueas ab igne,& puluerem iſtarum ſpecierum appone. Recipe maſticis,olibani,cinnamomi,nucis muſcatæ,garyophyllatę, omnium iſtorum ana partes æquales. Iſtud unguentum ſuauiter redolet,& lene eſt ad mitigandum. Hoc pſilothro nobiles Salernitanæ uti conſueuerunt. Cum igitur mulier ſe totam hoc pſilothro inunxerit,ſedeat in ſtupha multum calida : nec fricet ſe,quoniam excoriarentur membra eius:ſed cum parum ſteterit,tentabit pilos euellere à pectine : ſi uero leuiter non cadant,aquam calidam faciat ſuper ſe infundi,& abluat ſe totam trahendo palmam ſuauiter. ſi enim cum impetu fricaret,cū cutis ſit tenera,ex pſilothro cito excoriatur. Hoc facto intret aquam tepidam,& bene abluatur,deinde exeat : & tunc accipiat furfur diſtemperatum cū aqua calida,& poſtea colet,& ſuper ſe fundat. Iſtud carnem mundificat,& lenit. Deinde lauet ſe aqua tepida , & ſtet parum ut cutis aliquantulum deſiccetur. Poſtea accipiat alcannam cum albuminibus ouorum , & inūgat oīa membra .hoc enim carnē lenit:& ſi qua fuerit uſtura ex pſilothro,hāc remouet,& lucidam reddit & ſuauem .& ſic uncta ſtet parum,& tandem cum aqua calida abluat ſe , & poſtremo panno lineo albiſſimo inuoluta uadat ad lectū. Poſt exitum quoque balnei ornet capillos ſuos,& imprimis abluat eos cum tali lixiuio. Recipe cineres uitis combuſtæ,nodos paleæ hordei,& lignum liquiriciæ,ut melius liniant, & panem porcinum : paleam,& panem porcinum bulliant in aqua,de pane,palea & cinere repleatur olla,habēs ī fundo duo foramina,uel tria parua.aqua,in qua panis porcinus & palea prius decocta ſint ſuperducta fundatur in olla,ut per foramina coletur. Tali lixiuio mulier abluat caput ſuum : poſt ablutionem dimittat ſiccari per ſe,unde capilli flaui,& lucidi fiunt. Cum autē pectinauerit ſe,habeat hunc puluerem. Recipe roſas ſiccas,garyophyl.nucem muſcatam,cardamomum,galangam,hæc omnia puluerizata diſtemperentur cum aqua roſarum,& tali aqua aſpergat capillos,& pectinet illos pectine,eadem aqua intincto,ut melius redoleant : & faſciculos faciat,& prædictū puluerem ſuperaſpergat,& miro modo redolebunt. Nobiles,tam uiri quàm mulieres ferant muſcum in capillis ſuis,aut garyophyl.aut utrunque: caute,tamē,ne ab aliquo uideatur peplum : etiam cum quo caput ligatur,ponatur cum garyophillata,& muſco,& nuce muſcata,& alijs redolentibus.

Pro conſeruatione corporis humani ab aliquot infirmitatibus , aqua mirabilis effectus. Cap. LXII.

RECIPE aquę uitæ de uino meliore diſtillatæ,lib. IIII. ſalis uſti,lib. II. ſulphuris mortui,lib. II. tartari albi,unc. IIII. de carbonibus ligni auellanæ,unc. IIII. ſalis petrę,unc. III. Hęc oīa terātur, & cribellentur,& miſceantur inuicem:& ſuperinfunde aquam uitę ſupradictę:& ponatur totum ad diſtillandum.

Operatio eiuſmodi Diſtillationum.

Diſtillatio prima attrahit uirtutes omnium ſpirituum , ut nullum animal uenenoſum poterit appro-

pinquare ei.In ea cõſeruantur carnes,piſces ſicut in balſamo. Facit etiam recedere omnes lentigines, nec-
non & omnes maculas faciei : ipſamque clarificat. Expellit etiam omnem ſcabiem corporis : mundificat
quoque omnes lacrymas oculorum.

Secunda Diſtillatio expellit apoſtemata,& ſuperfluitates corporis.Dentes inualidos expellit, & ſa-
nat. Expellit etiam inflaturam epatis.

Tertia Diſtillatio expellit omnes maculas,& omnem leprã. Anhelitum fœtidum,& omne phlegma
ſtomachi purgat, ut puta cibum indigeſtum.

Quarta Diſtillatio expellit ſanguinẽ coagulatum in corpore, ſimiliter & ſanguinem refrigeratum.

Quinta Diſtillatio expellit morbum caducum à corpore humano.

Sexta Diſtillatio expellit omnes languores & infirmitates ex parte guttæ accidentes.

Septima Dſtillatio expellit podagram.

Octaua Diſtillatio præualet balſamo. Quod bene reſerues.

Nona Diſtillatio ualet & reſeruat epar : ſi aurum in ea ſoluatur.

Decima Diſtillatio.Si una gutta iſtius aquæ ponatur in ſcyphum in quo ſit uinum,& quòd ſcyphus
ſit deauratus : inuenitur ibi ſpuma natans ſupra uinum,quod eſt purum aurum.Et omne illud quod tin
gitur cum eo,eſt aurum pulchrum.

Notandum tamen,quòd poſt quamlibet diſtillationẽ,fęces debẽt teri & cribellari,ſicut in principio.

Aqua alia, ſeu Balſamus ad idem ferme.

Recipe Terpentinæ tribus uicibus diſtillatæ : ultimo coniunctim,lib.I.ligni aloes ſimiliter tribus uici-
bus diſtillati,lib.I.ambræ crudæ,lib.I.muſcatæ tritæ ſuper lapidem ad modum liquidi unguenti, cum eiſ-
dem ſuperaddito oleo,ut fiat unum corpus.Et diſtilla nouem uicibus. Balſamum hunc conſerua. quo-
niam ipſum eſt perfectum, & ſuſtinet

Primo, omne iudicium ignis & aquæ.

Secundo, manum penetrat.

Tertio, ungendo faciem, iuuentutem conſeruat.

Quarto, omnem inciſionem conſolidat.

Quinto, oculos mire purificat.

Sexto, ungendo cum ea totum corpus, nunquam putreſcere ferunt:nec uermes ipſum aſcendere.

Hermes philoſophus poſuit. Et ego feci,& probaui : & eſt uerißimum.

Aqua alia per quam medicus mirabilia facit, & quaſi propheta reputabitur.

Recipe limaturam argenti,æris,ferri,plumbi,chalybis,auri,ſpumæ argenteæ & aureæ,ſtoracis, ſecundũ
diuitias & paupertates patientis.Ponantur primo in urina pueri uirginis primo die. Secundo die in uino
albo calido.Tertio die in ſucco fœniculi.Quarto die in albumina oui. Quinto die in lac mulieris lactan-
tis puerum. Sexto die in uino rubeo.Septimo in ſeptem albugina ouorum. Et hoc totum ponatur in
Capellam ad lentum ignem : & quod diſtillauerit,ſerua in uaſe aureo, uel argenteo.

De laude aquæ huius eſt ſilendum.quia emi non poteſt. Virtus enim eius palliat leproſos. Lepram
enim puram ſanat,& deſtruit,omnem maculam delet,conſeruat iuuentutem,oculum pulchrum facit. ſu-
per omnia taceo de ſecreto huius aquæ, quia timeo,ne habentes ſuperbia extollantur.

Puluis ad conſeruationem uiſus. Cap. LXIII.

RECIPE betonicæ,rutæ,chelidoniæ,ſaxifragiæ,leuiſtici,pulegij,aniſi, cinnamomi, euphraſiæ, ana
M.I.cardamomi,zinziberis,fœniculi,petroſelini,hyſopi,origani, ſileris mõtani,ana drac.I.galangæ,unc.
I.Zuccari,unc.I.Ex iſtis fiat puluis,& cum cibo continue ſumatur : & uiſus recuperatur,& ſeruatur.

Puluis prædictus ordinatus eſt per Magiſtrum Geraldum : cuius probã ſenex expertus eſt : qui an
nis duodecim uſus fuit ſpecillis uitreis,ita quòd groſſas literas ſine ipſis uidere non poterat: ſed poſtquam
uſus eſt hoc ipſo puluere,ſola una quadrageſima liberatus eſt : intãtum,quòd toto tempore uitæ ſuæ ui-
dit & legit literas minntißimas.

Ad uiſum item.

Recipe tutiæ præparatæ,drach.I.Maſticis,drac.V.charabe,ſcrup.I.camphoræ,ſcrup.V.uitrioli albi,
ſcrup.II.fiat puluis omnino ſubtilis,ut athobol.ponatur in quartam partem aquæ roſatæ optime diſtilla
tæ ad ſolem tribus,aut quatuor diebus, ſerua in uitro bene obturato : & mane I.uel.II.guttas in hir-
quos oculorum impone.

F I N I S.

VIRIS ET PIETATIS ET LITERARVM PROVEHENDARVM STVDIO CELEBERRIMIS, IOANNI REINEKE, ET GVLIELMO RINCO, REI METALLICAE IN ILLVSTRI COMITATV MANSFELDIANO PRAEFECTIS, IANVS CORNARIVS MEDICVS PHYSICVS NORTHVSEN. S. D.

OMNES quidem bonæ artes ac diſciplinę, Viri celeberrimi, à Gręcis utpote acutiſſi. hominibus, aut inuentę ſunt, aut certe ab alijs quibuſcunque gentibus initio dato, per græcam nationem ſic excultæ ſunt, ut apud nullas alias prius fuiſſe uideri poſſint. Verum uix ulla eſt alia quæ & totam ſe græciæ debeat, & tota in ipſius lingua adhuc reſtet, quàm Medicina. Tametſi enim non conſtet quando & ubi primum cœperit, & mihi ſane uideatur mox cum ipſis hominibus initium ſumpſiſſe, ex naturæ inſtinctu ad experienda auxilia, contra tot mala ingruentia progreſſis, non minus utique quàm alia quædam animantia ad ſalutaria remedia ex ſeſe agnoſcenda ac uſurpanda aptis, tamen antiquiſſimi auctores Medicinæ Græci celebrantur, atque præteritis in præſens Apolline, Aeſculapio, Machaone ac Podalyrio, ob medicandi gloriam partim ἀποθεώσει dignis iudicatis, partim non minus in diuina Homeri Iliade celebribus, unum ſummum artis auctorem ac ſcriptorem Hippocratē proferemus, cum quo nemo priorum aut poſteriorum conferri meretur, utpote qui non, uelut illi quos recenſui, uni ſeculo, ſed omni poſteritati ſcriptis ſuis commodauit, & ad ęternitatem medicinam propagauit. Hunc pręceſſerunt tamen alij aliquot non ignobiles medici ac phyſici, & in primis Democritus. Inſecuti ſunt etiam multi, ſed maxime clari Diocles, Anaxagoras, Herophilus atque Eraſiſtratus fuerunt, quorum tamen omnium ſcripta interciderunt. Hippocratis autem opera haud dubie diuini numinis beneficentia in hunc uſque diem ſeruata ſuperſunt, habentur, leguntur, & in ipſis adeo conſeruata reſtat nobis uera medicina. Velimus enim nolimus fatendum eſt hunc ſolum eſſe & parentem artis & propagatorē, ut caliginoſiſſimo errore inuoluti hallucinentur, quicunque aliunde quàm ex iſtius doctiſſimis uiri ſcriptis, quærendam medicam artem ducant, aut diſcendam tradant, aut edocti, ut ſibi uidentur, feliciter ſe exercere poſſe ſperant. Negas ergo tu, inquit aliquis ex illis, quidquam eſſe apud latinos homines auctorum, unde medicinam condiſcere poſſimus? & unde accepta medicamina male affectis corporibus proſpere accommodare queamus? An tu Auicennam, Raſim, Auerroim, Albucaſim, & quid opus eſt recenſere ſingulos? tam multos Arabes ſcriptores inſignes medicos, qui hodie in pleriſque omnibus gymnaſijs regnant, & latine leguntur, nullo loco ponis? & num tot Itali ac Galli medici, tot practicarum (ut appellant) ſcriptis editis clari, tibi non uidentur medici? & quidem tales, ut ex ijs etiam citra Hippocratis cognitionem ac lectionem, liceat eſſe medicis, & non uulgo tantum, ſed & publicis etiam ſcholis doctoris titulo inſigniri? Ego uero ut non negauerim ſic hodie publice medicos fieri, ſic conſtanter aſſeuero, tales non aliter medicos eſſe, quàm olim Muſicos Timotheus eſſe iudicabat ab ineptis artificibus inſtitutos. nimirum quos omnes artem dediſcere cogebat prius, quo apti fierent ad ueram muſicam ab ipſo diſcendam, atque id duplicato pretio exacto, cum geminus labor eſſet, & dediſcendi prauam inſtitutionem, & addiſcendi ueram artem. Et ſane cōſultum eſſet ut omnes publicæ ſcholæ ſemel agnito errore, omnia tum Arabum, tum Italorum ac Gallorum barbarorum Medicorum opera, aut potius onera, quorum iugo non aliter quàm uiliſſima ſeruitute grauiſſime premuntur, excuterent ac exterminarent, & ſe Hippocrati uero artis medicæ Timotheo formandos concrederent, uiſuræ utique eſſent uel ſero tandem, in quantis tenebris uerſatæ fuiſſent, ubi ueritatis lumen ex Hippocrate ipſis illuceſceret, ut tum ratione, tum experientia, quæ duo iudicandi de rebus omnibus uelut inſtrumenta homini à natura cōtributa ſunt, conſtantiſſimā & euidentiſſimā Hippocratis ſcriptorum certitudinem cognoſcere poſſint. Sed difficilimū eſt eos qui ſe ſemel alicuius ſectæ opinionibus addixerunt ad ueritatem reducere. At uero non penitus deſperandum, quando nuper adeo una Florentina academia reſipiſcendi aliquando etiam alijs ſpem nobis exhibuit, quæ excuſſo Arabicæ & barbaræ ſeruitutis medicæ iugo, ex profeſſo ſe Galenicam appellauit, & profligato barbarorum exercitu, unum totum & ſolum Galenum, ut optimum artis medicę auctorem, in omnibus ſe ſecuturam pollicita eſt, quod cum fecit, non excluſit utique Hippocratem, ſuper cuius ſcripta uelut firmiſſimā baſim & ſolidum fundamentum, omnia Galeni opera ſunt extructa, utpote qui omnia quæ tradit, ubique omni arrepta occaſione, ad reuerendum illum ſenem, ſic enim fere appellare ſolet, referat, eius auctoritate defendat, ut qui primus omnium recta uſus ſit uia, ad quam proxime quidē aſpirarint Ariſtoteles & Theophraſtus, multi uero alij poſtea deſciuerint, aut tandem etiam corruperint, in quibus omnibus refutandis accerrimum Hippocratis uindicem pręſtat Galenus, ut niſi Galenus ſcripſiſſet, longe uilior Hippocratis gloria apud omnes eſſet, cum fuerint qui palam hominis doctiſſimi ſcripta inceſſere nō erubuerint. Manetque hoc modo, quaſi unum coniunctum corpus, Hippocratis & Galeni ſcriptorum aceruus, in quo uidelicet uera medendi ars & ratio, eaque tota comprehenſa eſt, ut pręter hos nullis alijs medicis ſcriptis ſit opus. Ingenij ſaltem uigore opus eſt, & linguarum cognitione, atque induſtria diligentia, quibus adhibitis ſummorum uirorum

ſcripta aſſequamur. Apud hos enim uelut dixi,græcos auctores medicina nobis reſtat ,ſic exculta ac propa
gata eſt,ut ad nullos alios potius & maiore merito,etiam ipſam inuentionis gloriam referamus,atque hos
non aliter quàm diuinos homines ueneremur,ueluti per quos nobis & ſana tutandi,& morbida corpora
ſanandi ratio,diuinitus eſt oſtenſa. Et ſane` hoc ſenſiſſe uidentur omnes medici,qui poſt uerum illũ Hip-
pocratis diſcipulum Galenum ſcripſerunt . Nam & Hippocratem & Galenum ex æquo ſibi imitandos
propoſuerunt,relictisque omnibus empiricis ac falſo ſe appellantibus methodicis,qui ab Hippocratis pla
citis deſciuerunt,rationali uia ac methodo ab Hippocrate inuenta & indicata, & a` Galeno exculta ac dila
tata progreſſi ſunt, Tales ſunt Oribaſius,Aetius,Paulus , qui palàm profeſſi Galeni nomen pleraque o-
mnia ex illius ſcriptis accepta prodiderunt . Porrò latinos libenter ad huius cum græcis gloriæ participa-
tionem admitterem,ſed neſcio quomodo ij a` Medicina ſic abhorruerint, ut nihil extet,quod hunc hono
rem mereatur,præter unicum Cornelium Celſum,qui tamen & ipſe octo libris de re medica editis,in ple
riſque omnibus Hippocratem ipſum expreſſit,ut integras ſententiarum periodos ex ipſo deſcriptas ſub
inde in eo uideas, Imò tota capita nihil aliud quâm Hippocratis ſententias ad uerbum reddunt . Plinius
contra Romanam grauitatem uiſum eſſe ait,ſi inſtar leuium hominum græcorum artem medicam exerce
rent,& hoc quæſtu ex immani uitæ pretio facto. Sed & illud addit. Non fuiſſe futuram aliter quàm Græ
ce tractantibus fidem ac auctoritatem,cum etiam imperiti linguæ minus crediderint ſe iuuari ijs quæ ipſi
aliquo modo intelligerent. Et ipſe ſane` Plinius medicinam ex profeſſo non tractauit,ſed ut arbiter quæ-
dam a´ ſe producta æſtimauit ac expendit. Quare quo etiam latina res medica auctior redderetur,annisi ſu
mus nuper ipſos græcos medicos latinos facere,aggreſſi in primis optimum auctorem Hippocratem , ſed
partim rei difficultate deterriti,partim quæſiti ad rem opportune cõficiendam Mœcenatis fauore ac be-
nignitate deſtituti,& eodem non longe poſt fato ſublato,ab hac opera deſtitimus,non tamen ut penitus
hoc ſęculum deſperare iubeam ab Hippocrate noſtro latino legendo . Eſt enim bona pars eius operum
apud me conuerſa,ſed cui expoliendæ,atque ei quæ ſupereſt addendæ,tum anni iſti, tum temporum infe
licitas,in quibus talia nullius pretij exiſtunt,non ſufficiunt. Neque enim expetendum a´ me puto,ut meo
priuato ſumptu hoc otium mihi comparem,quo publica ſtudia iuuentur,quanquam non ignorem,quan
tam gloriam res iſta mihi parere poſſit,hæc eſt enim ſcilicet quæ ut ingens præmium nobis ab amicis pro
ponitur,quam tamen ut non ambio,ſic non adeo cornea fibra præditus ſum, ut nõ hinc iucunde afficiar.
Reges ac magnos principes hęc gloria decebat, ἀλλὰ,πάλαι ποτ᾽ ἦσαν ἄλκιμοι μιλήσιοι. Mihi ut priuato oneroſior
quàm honoratior exiſtat. Hippoctate itaque relicto,Aetium nuper paucis ante cognitum medicum,lati-
num exhibui ferme` dimidiatum,additurus & reliquum ſi fuiſſet exemplaris græci copia,& niſi Italus qui
dam interpres hoc onere me leuaſſet,qui partem quam ego nõ habui de ſuo conuerſam adiecit,quanquã
hoc ipſum opus uiſum quidem nondum poſſideam,& ex integro moliar nouam cõuerſionem, cum etiã
interim dum is hanc operam præſtitit,mihi exemplaris græci reliqui copia contigerit. Sed & poſt Aetiũ,
ſupra tractationem de reſpiratione,libroſque de ſemine,& uteri diſſectione,ac fœtus formatione , omnia
a` me primum conuerſa,non ita dudum inſigne opus Galeni de compoſitione pharmacorum ſecundum
locos Frobenio Typographo obtuli,latinum primum a` me factum,& medicis commentarijs noſtris addi
tis illuſtratum. ex quibus Galeni quidem opus omnibus Galeni ſcriptis , imò uniuerſæ rei medicæ , uelut
Colophonem addit. Noſtri autem commentarij,niſi penitus fallor,aliquot milibus difficilium ac obſcuro
rum locorum,tum apud græcos,tum apud latinos medicos intelligendis ſufficient , ſupra inſtitutum,hoc
eſt Galeni librorum κατὰ τόπους expoſitionem, & in integrum reſtitutionem. Sed tamen hæc omnia adhuc
non ſunt alia quàm a` græcis accepta , hinc enim ceu fonte perenni , Medicorum apollineis ora rigantur
aquis. Quo igitur & latina parte ſtudioſos medicinę iuuaremus, en uobis ornatiſſimi uiri,etiam latinum
αὐτογράφον medicum hunc Marcellum,qui quidem ex ſuo inſtituto hoc opus latine prodidit,ſed tamen ut
in præfatione fatetur,hinc inde collectum,& præſertim ex latinis auctoribus , utroque ut inquit Plinio,
Apuleio,Celſo,Apollinari,ac Deſignatiano. ſed & Siburio,Eutropioque ac Auſonio,quos proximo an-
te ſe tempore uixiſſe teſtatur,illuſtreſque honoribus & ciues ac maiores ſuos appellat. Quare ex ijs adeo
uerbis clareſcit,ſub Gratiani & Theodoſij magni Imperatorum ætatem hunc Marcellum floruiſſe , Gal-
lumque atque adeo Burdegalenſem ciuem fuiſſe. Nam Auſonius medicus Auſonij Poetæ pater ſub Va
lentiniano uixit,& ipſe Poeta Gratiani præceptor fuit,cui cõtemporaneum fuiſſe Marcellum uериſimile
eſt , imò etiam ὁμόπατριν, quando Siburium Eutropiumque ac Auſonium medicum ciues ac maiores ſuos
dicit. Sed & Eutropium ſub Valentiniano uixiſſe conſtat,quanquam presbyterum & diui Auguſtini di
ſcipulum fuiſſe Volaterranus ex Ptolemæo Lucenſi tradat,& ſcripſiſſe Epitomen Romanæ Hiſtoriæ ab
urbe condita uſque ad Iouinianum & Valentinianum Imperatorem,quæ res tamen nihil obſtat,quo mi
nus & medicus fuiſſe credatur. De Auſonio certe medico , ex Poetæ Auſonij filij Epicedio in patrem ſa-
tis conſtat. Siburius uero,ſi tamen recte legitur,penitus obſcurus exiſtit. Eſt autem plane` Empiricus to-
tus hic Marcelli liber,ex obſeruationibus cum aliorum,tum ipſius congeſtus,adeo ut nec plebeia & agre
ſtium hominum remedia fortuita inquirere ac prodere neglexerit , atque ea magna ex parte ſuperſtitio-
ſa. & quanquam Chriſtianum fuiſſe appareat,cum ex aliquot locis,tum ex eius ſęculi ratione, tamen mi-
rum quàm uana pleraque tradat a` gentibus etiam faſtidienda,præſertim ubi carmina attexit , & incanta-
tiones penitus ridiculas,aliquando græcas , aliquando lingua ignota , quod nimirum hoc ipſum eſt,quod
Plinius dixit,homines minorem fidem habere ijs quæ intelligunt . Eiuſdem uanitatis ſunt & characteres
quidam peregrini proditi ab ipſo amuleti gratia ad alligandi , & quædam anulorum ſcalpturæ geſtandæ,

omnino

omnino talium præſtigiorum ac deliramẽtorum, qualium magna mole referſiſſe ſcripta ſua Xenocratem
Aphrodiſienſem,& Pamphilum quẽdam ſexto ſimplicium pharmacorum Galenus refert. Sed & Plinius
eiuſmodi ſubinde prodere non dubitauit. Nos ut talia non probamus, ſic reijcere ex opere publico no-
bis non permiſimus, Imô quædam ex ijs græca miſerrime mutilata ſuo nitori reſtituimus, ut aliquem ſen
ſum exhiberent, quãquam quædam ſuperſint eiuſmodi ut dedita opera obſcurata uideantur, ne uidelicet
intelligantur, atque ſic maioris ęſtimationis ſint, uelut clandeſtina aliqua ui auxiliarem opem conferentia.
Inſunt præterea multa Empirica remedia quæ itidem apud Galenum κατὰ τόπους leguntur, ex Archigene,
Apollonio, Heraclidaque Tarentino & alijs quibuſdam citata, ut quædam nobis eo facilius fuerit redinte
grare detruncata ac uitiata. Certe nihil temere in toto opere mutauimus, niſi palàm corruptũ, qualia mul
ta librarij & ignorantia,& incuria fuerunt admiſſa. Et tantum ſane` me præſtaturum promiſi Hierony-
mo Frobenio Typographo Baſilienſi, diligentiſſimo, qui hoc opus meæ fidei ac curæ concredidit. Eſt
autem hic uir ſupra diligentiam qua optimos quoſque auctores accuratiſſime excudit, etiam non uulgari-
ter ſtudioſus, ut ueteribus auctoribus productis ac quaſi nouis factis, rem literariam omnem adaugeat. Sic
nuper auctores publicauit nemini antea notos,& hac parte laudem omnibus Europæ typographis præ-
ripuit, Veluti ſunt Arriani & Hannonis periplus, Strabonis Epitome, Parthenius de fluminibus & mon
tibus, uelut ego ſentio, quanquam inſcriptio Plutarchum præferat,& idem Parthenius de amatorijs affe-
ctionibus a` nobis latine redditus, Ptolemæi geographia, Diogenes Laertius, Aetius medicus, & hic Mar-
cellus medicus,& quem aliquando noſtra ope inuulgabit Conſtantinus Cęſar de agricultura, ut taceam
de tot ſcriptoribus alijs,& pręſertim ueteribus Theologis, Eraſmi Roterodami auxilio publicatis. Illud
pręterea admonendum duxi, Scribonium Largum nuper in Gallia primum inuulgatum,& publice omni
bus latinum medicum ſcriptorem creditum, totum in hoc Marcelli opere contineri, diuerſis locis inſertũ,
ab ouo (ut aiunt) fere` uſque ad mala, adeo ut perorationem etiam Scribonij Marcellus cap.35. habeat.
Quę res facit ut ego dubitem Scribonium ipſum latine ſcripſiſſe. Cum enim in lib. Galeni κατὰ τόπους, tum
ab Andromacho, tum ab Aſclepiade medicamenta Scribonij nomine præfixo producantur, eademque
etiam magna ex parte in uulgato latino Scribonio legantur, uideri poteſt Andromachum & Aſclepiadẽ
ex latino ſcriptore Scribonio medico tranſtuliſſe ea medicamenta, utpote qui ijs paulo annoſior, ſub Ti-
berij & Claudij Cæſaris ætate uixit,& ſic ſane` uulgo omnibus perſuaſum eſſe uideo. At uero cum plera-
que ex ijs pharmacis quæ in Galeno græce leguntur, itemque in Scribonio latine habentur, diſſideant tũ
in rerum diuerſitate, tum in ponderum ratione,& hoc tamen ſic ut ea diuerſitas ex ſimilitudine quadam
appellationum ipſarum rerum uideatur oborta, ueluti uerbi gratia, quod καρδάμωμον in græco Galeni,
Naſturtium id eſt κάρδαμον legitur in latino Scribonij exemplari, & χαλκάνθη in græco, æris flos id eſt
χαλκοῦ ἄνθος habetur in Scribonio, minime exiſtimandum puto gręcos homines Andromachũ & Aſcle-
piadem talia ex latino Scribonij opere male tranſtuliſſe, Sed plane uice uerſa, aliquem interpretem poſte
riorum ſeculorum Scribonium græcum transferendo, gręca uel non intellecta, uel ex ſimilitudine uocum
corrupta bona fide reddidiſſe, hoc eſt errorem ex errore propagaſſe, uelut etiam in commentarijs noſtris
medicis abunde declaraui. Indicat autem & ipſa dictio ſe translatitiam eſſe, ut quæ illud latiniſſimum ſecu
lum non reſipit. Sed & ſi Scribonius latine hoc opus prodidiſſet, nõ uidetur Plinius eius mentionẽ fuiſſe
neglecturus. Ignotum enim ipſi eſſe non potuit, qui poſtea ſub Veſpaſianis illud ſuum naturalis hiſtorię
uolumen edidit. Quare Scribonium omnino græce ſcripſiſſe iudico,& quanquam Romani generis nobi-
liſſimæque Scriboniorum familię nomen habeat, ut & hinc latine ſcripſiſſe uideri poſſit, Tamen tale tum
ſeculum erat, ut quicunque ex Romanis medicinam tentaret ac exerceret, ſe ad gręcos transferret, atque
hoc eſt quod Plinius dixit, In tanto fructu pauciſſimi Quiritium attigere,& ipſi ſtatim ad gręcos transfu-
gę. Atque hoc ſane` iudicium meum de Scribonij libro, hoc loco ideo prętermittendum non duxi, quod
totum eum librum Marcellus tranſcripſit, & huic operi ſuo inſeruit. Et tamen cum in pręfatione multo
rum latinorum medicorum ex quibus ſua collegerit, mentionem faciat, ſimiliterque aliquoties in operis
progreſſu, Scribonij adeo aut eius interpretis nuſquam cõmeminit, ſed ſimpliciter illius libri uerba, eodẽ
etiam ordine tranſcripta habet, ut ego aliquandiu dubius hęſerim uter ex altero ſua excerpſiſſet. Ve-
rum ubi uiderẽ in Galeno eadẽ legi Scribonij nomine pręfixo, quę in eo libro continentur, plane` tranſla
titium Scribonij libellum uelut dixi iudicaui,& hoc factum ſuſpicor circa Valentiniani Imperatoris ęta-
tem, inclinata iam tum re latina. Ex ea itaque tranſlatione Marcellus bonam partem excerpſit, auctoris
nomine ſuppreſſo, quod fortaſſis etiam ipſe eius libri interpres ſuppreſſit. Et quando in re obſcura nõ
aliter quàm ſuſpitionibus & coniecturis agere poſſumus, addam & illud. Siburius, cuius in pręfatione me
minit Marcellus, omnino Scribonius mihi legẽdus uideretur, niſi proximo tempore uixiſſe, ac ciuem ſuũ
uelut Auſonium & Eutropium diceret, quod de Scribonio intelligi non poteſt qui ſub Claudio Cęſare
uixit, niſi tã inconſiderantem circa temporum & hominum rationem fuiſſe credamus Marcellum, ut Scri
bonij ętatem & patriam ignorarit, aut niſi Siburius omnino is eſt qui Scribonium latinum fecit,& Scribo
nij nomine reiecto ſuum pręfixit, quem proinde Marcellus ut auctorem libri,& ciuem ſuum, & proximi
ante ſe temporis agnouit dum eius mentionem facit. Quidquid eius rei eſt, Liber ſane` Scribonij ubique
corruptiſſimus, uel ex toto ex Marcello ipſo corrigi ac reſtitui poteſt, Cuius opus ut uetus,& medici Em
pirici,& qui ipſe latine ſcripſit, digniſſimum uiſum eſt, quod ab interitu uindicaretur, tum honeſtiſſimis
uiris Hieronymo Frobenio & Nicolao Epiſcopio Baſilienſibus typographis pręſtantiſſimis, tum etiam
mihi.& ſane` me nihil pœnitet eius operę quam in eo euoluendo ac emendando collocaui, maxime cum

ipſe Galenus magis empiricos,atque remedia uſu cognita probet,quàm methodicos ex ratione inconſtan
ti ad morborum curationem progredientes,ut ſperem, imò certò ſciam , etiam rei medicæ ſtudioſos non
exiguo fructu hoc opus ſibi comparaturos ac lecturos,maxime ueſtris,uiri celeberrimi,nominibus præful
gentibus,ac quaſi illicentibus,de quibus iam cõſtans in ijs regionibus fama eſt , uos nihil niſi egregium ac
publica commodans probare,& de te quidem Ornatiſſime Ioannes,frequenter in confabulationibus me
minit optimus & prudentiſſimus uir gener tuus Michael MeienburgK, huius urbis ſyndicus , ac amicus
noſter ſummus,quâm uidelicet integro animo ſis erga bona ſtudia & ueram pietatem affectus,ut uel exi-
miæ uirtutis tuæ gratia ſæpe cupiuerim tibi notior eſſe. In te uero optime Guilielme , eundem affectum
cominus & coram etiam cognoui,ut non iniucunda mentio mihi de præclaris uirtutibus tuis apud hone
ſtiſſimum iuuenem Caſparum Erneſtum generum tuum quotidie ferè contingat . Magis enim mirum
uidetur in uobis adhuc uigere animum ad bona ſtudia amplexanda ac iuuanda propenſum , quem olim
adoleſcentibus uobis in publicis Gymnaſijs excitatum,declarare indies amplius non deſinitis,& hoc ferè
toti à literis ad rei metallicæ curam digreſſi ac quaſi ſequeſtrati,cum plerique qui omnem ætatem in pu-
blicis ſcholis detriuerunt,iam ea ætate qua uos eſtis,non ſolum non fructum aliquem ſtudiorum ex ſe o-
ſtentent,uerum etiam adoleſcentium ſtudijs in uidentes incommodent , timentes uidelicet ne indies am-
plius ipſorum ignauia,imò ignorantia mundo inclareſcat, aut etiam ſolis ſtudioſorum ac doctorum titu-
lis ſuperbientes,alias uel in aulis magnatum colaces agant,uel caupones ſint & pincernæ, ſordidum quæ-
ſtum ex omni occaſione captantes. Quare ubi à curis & officijs,quibus præclare incumbitis,fueritis otio-
ſiores,aliquando ad hunc Marcellum medicum uobis inſcriptum & à me dicatum diuertentes, aut ſaluta
ria medicamenta legere ne pigreſcite, aut ſuperſtitioſa ſuauiter ridere ſatagite,Meque ueſtri nominis ſtu
dioſum uel de fidicina hac amate. Opt. Valete. Northuſæ Calendis ſeptemb.

ANNO. M. D. XXXV.

Ad capitis omnes ſubitos & diutinos & multiplices dolores. Cap.I.
Ad omnes dolores hemicranij & heterocranij ſubitos & diutinos. Cap.II.
Ad uertiginem capitis. Cap.III.
Pityriaſi & porrigini,ac prurigini,atque ulceribus,& lendibus,& pedunculis. Cap.IIII.
Ad capitis reumata & purgationẽ,& ad pituitę & flegmatis deductionem,& reſtrictionẽ catarri. Cap.V.
Alopecijs & tineis,& capillo fluenti,atque infirmo. Cap.VI.
Capillo nigrãdo & criſpando,ijs adiecta ſunt quæ phlegmata & perfrictiones capitis deducũt.Cap.VII.
Ad omnes & multiplices oculorum dolores,medicamina & collyria,& remedia diuerſa, phyſica & rationabilia de experimentis. Cap.VIII.
Ad aurium dolores uniuerſos & uitia omnia,& ſurdiginem. Cap.IX.
Ad omnia uitia narium,& ad pituitam. Cap.X.
Vitijs labiorum & gingiuis,& oſcedini,& oris ulceribus,& fœtori, & linguæ puſtulis & palati exulcerationi. Cap.XI.
Dentium doloribus & uitijs eorum uniuerſis. Cap.XII.
Dentifricia diuerſa de experimentis. Cap.XIII.
Vuæ & faucibus & arterijs & raucedini. Cap.XIIII.
Ad anginam uel ſynanchen,& ſtrumas,& parotidas,& reumata,& glandulas,& ea quæ faucibus hæſerint euocanda. Cap.XV.
Ad omnes moleſtias tuſſis,& ſubitæ & diutinæ, ac uetuſtæ & ſiccæ atque humidę,& ad phthiſicos atque eos qui ſanguinolentum excreant,& ad empyicos & hęmoptoicos,atque eos qui ſanguiſugas hauſerint,nec non & ſtomachi ſtridorem. Cap.XVI.
Ad ſuſpirioſos uel ad dyſpnoicos,& ad oẽs cauſas arteriarũ, & ad uomitus reſtringendos & prouocãdos, & ad ſitim arcendã & ſingultus inhibẽdos,& ad reumaticos & uulſos remedia diuerſa.Cap.XVII.
Humerorum & ceruicũ doloribus,& opiſthotonis,& hircoſis,& unguibus,& paronichijs.Cap.XVIII.
Ad lichenem ſiue mentagram,uel impetiginem,& elephantiaſin, & lepram & ad exanthemata, & maculas,& liuores tumoreſque de facie abolendos,& ad genas ſcabras, & cicatrices malarum purgandas, & ad lentigines & ſtigmata delenda,remedia diuerſa. Cap.XIX.
Ad omnia ſtomachi uitia,& ad omnes eius cauſas & dolores, & ad omnem cruditatem atque indigeriem depellendam,& ad omnem uiſcerum atque aqualiculi confirmationem,antidota,epithematia,potiones oxyporia,unctiones aliaque remedia nonnulla. Cap.XX.
Cordis dolori & corco & præcordijs omnibus. Cap.XXI.
Ad hepatis uitia omnia,& moleſtias uniuerſas. Cap.XXII.
Ad lienis uitia omnia,& moleſtias cunctas. Cap.XXIII.
Pleuriticis & omnium laterum doloribus. Cap.XXIIII.
Lumborum & coxarum doloribus ac torporibus,& iſchiadicis remedia. Cap.XXV.
Reniũ & ueſicæ doloribus & cauſis uniuerſis,& calculo,& urinæ difficultatibus,nec non & urinæ incontinentiæ. Cap.XXVI.
Cœliacis & dyſentericis,& torminoſis,& ad inteſtina rupta,internoſque morbos, atque incontinentiam ſtercoris,remedia diuerſa. Cap.XXVII.
Lumbricis & tineis & interaneis cauſis,id eſt,teneſmo,& ad roſus uentris,& ſtrophum. Cap.XXVIII.
Ad colum & ileon remedia diuerſa. Cap.XXIX.
Ad uentrem reſoluendum,nec non & choleram proijciendam atque inhibendam,ſales & potiones & catapotia diuerſa. Cap.XXX.
Ad ani uitia,& fiſtulas podicis,& hęmorrhoidas. Cap.XXXI.
Paniculis & inguinibus & intertriginibus. Cap.XXXII.
Cæpariæ & uerendis uirilibus uniuerſis,& hernioſis ſiue uiris ſiue infantibus, & rebus uenerijs,& eunuchis ſine ferro faciendis. Cap.XXXIII.
Genuum doloribus,& crurum ac tibiarum ulceribus & uaricibus & callis pedum, atque clauis, & uerrucis,& plantis,& pollicibus,& talis,& articulis,& pernionibus,& ruptis pedibus,& condylomatis neruorum atque articulorum & ad extrahenda quæ caſu calcata fuerint, uel quæ corpori inhæſerint, diuerſa remedia. Cap.XXXIIII.
Neruorum uitijs ac doloribus omnibus, & arthritidi, ac paralyſi doloribuſque medullarum, remedia diuerſa. Cap.XXXV.
Ad podagram calidam & frigidam,& chiragram remedia phyſica & rationabilia diuerſa de experimentis ut in alijs omnibus infirmitatum cauſis ſupraſcriptum eſt. Cap.XXXVI.

Notis ponderum ac menſurarum Marcellus ijs utitur.

℈	ſcrupulum	✳	denarium
Λ	uictoriatum	—	unciam
P	pondo	Є	ſemunciam
8	ſextarium	S	ſemiſſem

MARCELLVS VIR INLVSTER EX MAGNO OFFICIO THEODOSII SEN. FILIIS SVIS SALVTEM DICIT.

SECVTVS opera ſtudioſorum uirorum, qui licet alieni fuerint ab inſtitutione medicinæ, tamen huiuſmodi cauſis curas nobiles intulerunt, libellum hunc de Empiricis quanta potui ſolertia diligentiaque conſcripſi, remediorum Phyſicorum ſiue rationabilium cōfectionibus & adnotationibus fartum unde unde collectis. Nā ſi quid unquam congruum ſanitati, curationiqne hominum uel ab alijs comperi, uel ipſe uſu approbaui, uel legendo cognoui, id ſparſum inconditumque collegi, & in unum corpus, quaſi diſiecta & lacera Aeſculapius Virbij membra, compoſui. Nec ſolum ueteres medicinæ artis auctores Latino duntaxat ſermone perſcriptos, cui rei operam uterque Plinius, & Apuleius, & Celſus & Apollinaris ac Deſignatianus, alijque nonnulli etiam proximo tempore inluſtres honoribus uiri ciues ac maiores noſtri, Siburius, Eutropius atque Auſonius commodarunt, lectione ſcrutatus ſum, ſed etiam ab agreſtibus & plebeis remedia fortuita atque ſimplicia, quę experimentis probauerant didici. Quorum uobis copiam labore noſtro uigiliaque faciendam, filij dulciſſimi, pro neceſſitate infirmitatis humanæ pijſſimum duxi, orans primum diuinam miſericordiam ne uobis ueſtriſque experiendi huius libelli neceſſitas ulla naſcatur. Tum ſi qua fuerit proſpiciendæ ſalutis & tuendæ ualetudinis cauſa, gratulemini ſuper hac re labori ſtudioque noſtro, quod uobis abſque medici interceſſione, opem neceſſariam curationemque præſtabit. Cuius ſcientiæ beneficia, uice mutua caritatis humanæ, cum omnibus infirmis amicis, notis, ignotiſque, immo uero cum aduenis magis & pauperculis communicare debetis, quia & deo acceptior, & homini laudabilior miſericordia quę ęgro hoſpiti ac peregrino egenoque defertur. Moneo ſane, ſi qua fuerint paranda medicamina ne abſque medico aut incurioſius componantur, aut indiligenter habeantur. Nam licet attentiſſime ſpecies & mēſuras ſpecierum remedijs quibuſque adſcripſero, & ipſarum menſurarum notas, uel ponderum qualitates ſecundum Græcam traditionem & medicorum ueterum conſuetudinem ſeorſum libello huic inſeruero, & non ſolum Romana ſed etiam Graia expoſitione digeſſero, tamen e re eſt, ut hæc eadem cum peritioribus conferantur, ac ſæpius retractentur, & quæ confecta fuerint, uel parata medicamina ſub ſignaculis ſemper habeantur, ne aut caſus incidat, aut malignitas alicuius obrepat, quæ beneuole & ſincere parata corrumpat, ſitque de remedio uenenum, & de ſalubritate pernicies, culpeturque medicina, cū peccarit incuria. in ſumma me hæc benigne paraſſe, & tamen ſuper ijs monuiſſe ſufficiet, uos perinde ſanitati ueſtræ, atque opinioni meæ cōſuluiſſe conueniet. Epiſtolas quoque eorum quorum ſtudium æmulatum me eſſe ſcripſi, huic operi ne quid deeſſet, adieci, quarum lectio & incitare uos ad neceſſariam cognitionē, & inſtruere poterit ad ſalutem. Verſiculis quoque luſimus migmatum & ſpecierum digeſtione compoſitis. Non quod ſit dignum aliquid in carmine, ſed ut lectorem, ſcrutatoremque huius operis & poema pelliciat, & exoptatio blanda conciliet, quod opuſculum in infima parte huius codicis collocaui, & ut ſermone noſtro opera hæc ſolertia noſtra compoſita claudantur, & nugas noſtras multiplex foliorum celet obiectus.

De menſuris & ponderibus medicinalibus ex græco tranſlatis iuxta Hippocratem.

VNCIA habet drachmas numero VIII, ſcrupula XXIIII. Mina habet libr. I. uncias II. Cheme habet ſicut drachma, ∋ III. Obolos habet denarius VI. Cotyla hemina facit acetabula ſiue oxybapha IIII. Olyſcion facit heminę partem ſeptimam quod facit — I & drachmas II. Cotylos habet — IIII. quod facit cyathos II. & coclearia VI. Item Cotylus triunciarius habet heminę tertiam partem. Tetrobolon eſt quarta pars heminæ. Chœnix ſextarij duo ſunt. Stater eſt quod metitur drachmas IIII. Eſt autem quanta ſemuncia. Denarius eſt argenteus drachma I. quod facit ∋ III. Victoriatus denarius dimidia pars drachmæ eſt. Obolus minor drachmæ ſexta pars eſt. Cyathus pars octaua ſextarij, ſed ad pondus drachmarum pars decima eſt. Coclearium dimidia pars drachmæ eſt. Tetraſarius ſemuncia eſt.

Item de ponderibus & menſuris medicamentorum ex libro XXI Plinij hiſtoriarum naturalium.

Drachma attica denarij eſt argentei pondus. Drachma eadē habet in pondere obolos VI. Obolus habet chalcos X. Cyathus pendit drachmas X. Acetabulum quod dicitur habet heminæ quartam partem. Hemina habet drachmas numero LX. Mna quam noſtri minam uocant, pendit drachmas atticas centum.

Menſuras quoque ipſas Græcorum de medicinalibus ponderibus addidimus. quæ ſequenti pagina continentur, ut in huiuſcemodi rebus, ſi uiſum fuerit, de fonte quod aiunt, ipſo petatur auctoritas.

Περὶ μέτρων καὶ ςαθμῶν.

ἡ μνᾶ ἔχει ὁλκὰς	ς ξ
ἡ λίτρα ἔχει οὐγγίας	ι β
ἡ οὐγγία ἔχει ὀλκὰς	η
ἡ ὁλκὴ ἔχει γράμματα	γ
τὸ γράμμα ἔχει ὀβολοὺς	β
ὁ ὀβολὸς ἔχει κεράτια	δ
τὸ κεράτιον ἔχει χαλκοὺς	β
ὁ μέδιμνος ἔχει ἡμίεκτα	ιβ
τὸ ἡμίεκτον ἔχει χοῦς	β
ἡ χοῦς ἔχει χοίνικας	β
ἡ χοίνιξ ἔχει κοτύλας	δ
ἡ κοτύλη ἔχει ἡμίξεσον	α

τὸ τρύβλιον δὲ κοτύλη ἐςὶν ἀττικὴ

τὸ ὀξύβαφον δὲ τέταρτόν ἐςι κοτύλης

ὁ κύαθος ἕκτόν ἐςι κοτύλης

ἡ χήμη ἄγει ὁλκὼ μίαν

ἡ ἑλλωινικὴ κοτύλη τοῦ ἐλαίου ἔχει λι α

ὁ δὲ ξέςης λι β ὁ δὲ ἰταλικὸς ξέςης λι α ς

δῆλον οὖν ὅτι καὶ ἡ ἰτακικὴ κοτύλη ἔχει γο θη

ἡ δὲ ἀλεξανδρίνη κοτύλη ἐλαίου μὲν ἔχει γο η

οἴνου δὲ, γο θ

Τὸ κεράμιον ἔχει.

ἐλαίου	οἴνου	μέλιτος
λι ο β	λι π	λι ρκ

τὸ κόγγιον ἔχει.

λι θ	λι ι	λι ιε

ὁ ξέςης ἔχει.

γο ιη	λι α γο η	λι β ς

ἡ κοτύλη ἔχει.

γο θ	γο ι	λι α γ ο γ

ὁ κύαθος ἔχει,

γο α ς	γο α ς γρ δ	γο β ς.

EPISTOLAE DIVERSORVM, DE QVALITATE ET OBSERVATIONE MEDICINAE. LARGIVS DESIGNATIANVS FILIIS SVIS SALVTEM DICIT.

LEGI ante hac Hippocratis Coi Epiſtolam medicinę auctoris uel peritiſſimi,quā de tuenda ualetudine ad Antiochum regem ſcripſiſſe fertur, cuius quia præcepta & monita uobis ad ſalutis cuſtodiam nota cuperem,collegi ut potui,quidquid ſeriem eius continere memineram,eamque ore Romano interpretans ſcripſi. caui fateor ne ad uerbum uerba transferrem,quo minus pleraque linguarum diuerſitate congruerent, ſi parum ponderis in ſignificationibus ueris fieret,itaque explicandæ rei aduerſus obſcuritatem conſului.Igitur Epiſtola talis eſt.

ANTIOCHO REGI HIPPOCRATES COVS SALVTEM D.

Eam te in hoc regnandi munere & culmine reputans ſuſtinere perſonam,ut rex magnus uitā multis utilem in longum prouehere debeas,ingentem ſimul prouidentiæ tuæ metiens curam, qua experientiſſimus rerum,matheſim quoque apprime adeptus es,conuenire talibus regalis peritiæ ſtudijs arbitratus ſum,domeſticam quoque tuendi corporis & procurandæ ualetudinis ſcientiam.ſuper cuius obſeruationibus ad te ſcribendum putaui,ut & quibus cauſis morbi exiſterent, & quibus prænoſcerentur indicijs, & qualibus inter exordia perimerentur medelis oſtenderem. Nam fere ut cæli turbulenta tempeſtas nunquam niſi pręcedentibus ſolet ſignis ingruere,ita corporum imminentia pleraque incommoda,ortus pro prijs ſignificatione monſtrantur. Spondeo autem pro ingenita docilitate, qua noſtram quoque ſuper ijs rebus ſolertiam probas, monitis meis auſcultantem poſſe te reliquum uitæ tempus firma ualetudine & plena incolumitate producere.Corporis igitur humani fit à nobis quadripartita diuiſio,cuius in partibus ſingulis ualetudinum moderatio continetur.Sunt autem partes hæ, cum capite oris ſublimitas, pectoris

latebra,uentris receptaculum,ſentina ueſicæ. Si capiti igitur eueniet incommodum, aut tenebrę offunduntur,aut cietur dolor,aut onuſta quaſi pondere ſupercilia ſentiuntur. Aut fit temporum pulſus aſſiduus,aut tumeſcentibus mane oculis caligat aſpectus,aut aures tinniunt, & accepto quodam interius tumultuantur ſono. His ergo ſignis exiſtentibus,caput eſt purgatione curandum. Sed ſuper huiuſmodi tamen leniore medela,hyſſopi uel origani indici coma iniecta defruto ſiue mulſę quæ ſeptem uel pluſculis diebus maceratur. De quo liquore poſtmodum coagitato atque colato tepido heminæ dimidium,aut ampliorem modum gargarizari oportet die calido uel ſereno,ita ut reſupinato ore faucibus liquor ille contineatur aliquantulum,& agitetur alterna uice,idque ſæpius fiat,donec heminę dimidium conſumatur uel cum phlegmate proijciatur,ſed hæc ieiuno adhibenda curatio eſt,qua nulla capiti leuior aut commodior reperietur. Hoc remedium qui neglexerit,& indicijs ſupra ſcriptis non occurrerit, neceſſe eſt ſentiat aut oculorum uitia,aut ulcera intimis auribus erumpentia, aut ſtrumas in confinio colli, aut pulſus cerebri, aut ſuffocationem,aut circa guttur anginam,aut uuę deſtillationem,glãdulas quoque patietur, & tabem fluentium capillorum,& ulcera per caput efferueſcentia,doloremque dentium creberrime. Quod ſi à pectore morbus minatur,qui eſſe ſimplex & non uiolentiſſimus ſolet,ijs præſentitur indicijs. Primum pectoris ſudor intimus teſtatur æſtum ſtomachi laborantis. Splen erit quaſi diſtenſus & eminens, ſputamenta fellita,ſcapulæ cum lateribus grauabuntur,& improuiſo dolore marceſcent,aſſiduę oſcitationes ora diducent,importunę uigiliæ ſomnos fugabunt,arctatus ſpiritus ſiti nocturna maxime inardeſcet,expergefactis mens erit triſtis & nubila,poſt ſoporem totius penè corporis pulſus, tremor in brachijs uel in manibus,ſicca etiam tuſſis quatiet infirmum. His igitur ſapienter occurritur,ſi conſuetudo fiat ſine ullo medicamine poſt cœnam uomendi. Vtile autem eſt etiam ieiunum uomere, magis enim humor noxius qui ſtomacho inſiderit egeritur. Itaque qui mane uomiturus eſt, debet minutatim rafani radices manducare, easque uel ſuccum earum tranſmittere,cardamum quoque,id eſt,naſturtium,ſed & ſinapi, & erucam deuorare,& aquam inde tepidam ſuper bibere,ac digito uomitum prouocare. Qui iſta contempſerit erit ijs obnoxius uitijs,pulmonis labore uexabitur,freneſim ſuſtinebit,atræ bilis infeſta commotio, ad uſque ueſani eum furoris periculum trahet,iactabitur febribus acutis, inops ſomni agitabitur pernicioſis uigilijs. Si quando autem morbus à uentre molitur,qui & ipſe multiformi graſſatur incommodo,hæc ſigna præmittit. Torquetur aluus & correptos cibos immoderatis fluoribus fundit. Potus in amaritudinem uertitur,membrorum omnium exiſtunt dolores cauſa latente graſſantes, nimijs feruet ruboribus corpus, & acutis atque ocultis febribus inardeſcit. Aduerſum hæc uenter eſt molliendus ſine grandi cura aut graui medicamento. Nam qui lapatho uel mercuriali herba uſus fuerit, commode aluum temperabit. ſi parum proficiet hæc medela,& ſupra dicta indicia perſeuerabunt,decoctus urticæ ſuccus potui dabitur. Vtiliter accipiuntur & cymæ caulium multa aqua uehementer excoctæ. Etiã braſſicæ humor melle admixto, & aſperſo ſale temperatus bibi debet ad heminarum quattuor modum. Qui hæc adhibere ceſſauerit, ijs patebit iniurijs,ut aut cœliacus fiat,aut meatibus ruptis immoderato uentris fluore uexetur. Hinc dyſenteria oritur & iliacus morbus, & ad ſuperiora fimus redundans uomitibus & empneumatis inficiet. Hinc iſchij paſſio erit dolorque coxarum,apoplexis etiam ijs originibus exiſtet. hinc & ſanguinis per interiores meatus,id eſt,per hęmorrhoidas fluor multus emanat. articulorum quoque morbus,quem Græci arthritim uocant iſtinc creatur. Cum uero ex ueſica imminet origo uitiorum, & ipſa non minus cauſis pluribus nocens,ijs ſignificationibus intelligitur, inflatio ueſicæ adeſt, ſolet enim in eam multus ex alui meatu uentus immitti,inde adſidua ructatio,inde incontinentes crepitus egeruntur, inde grauis ſomnus, inde urina ſordida & diri odoris egeritur, & circa genitalia tumor ſurgit. His ergo animaduerſis, tali ſubueniendum medela,feniculi & apij radices uino condito ueteri & odorato inijcies, & cum ſe hæc confuſa macerauerint,cum uini cyathis duobus tantundem miſcebis aquæ calidæ,& ieiuno potui dabis. Præterea radicis aſparagi ſuccus cum uino mixtus,optime ſumitur. ſed & ciceris albi non arietini decocti ſuccus accipitur. ex hac ualetudine niſi in exordio curatio adhibita fuerit,per urinę difficultatem & hydrops naſcitur,& dolor iecoris,& uitia renum, & ſtranguria ueſicæ, uentrem moleſtiſſimi dolores uexabunt. Hæc ſunt de prænoſcendis præueniendisque morborum cauſis. Addidi etiam quibus & quatenus per anni circulum pro temporum uiciſſitudine obſeruatis, incolumitas cuſtodiatur, ab hyeme igitur ſalubrius fiet exordium. Ex die VIII calen. Ianuarias corporibus humor adcreſcit uſque ueris æquinoctium,quod incipit VIII calen. Aprilis. Hoc ergo tempore utendum calidiſſimis cibis, & optimis,uino aliquatenus indulgendum,uſus etiam ueneris minime reſpuendus. Ex æquinoctio incipit phlegma creſcere,id eſt,concretus humor & frigidus uſque in ortum pleiadum,qui incipit pridie Idus Maias. ergo tum adhiberi cõuenit bene odoratos,ſed & acres cibos. exhinc ſanguis ardentior febribus augmenta ſuppeditat,nec minus humor obbibitur,uſque ad æſtiui temporis commutationem, quæ ad VIII calen. Iulias inchoatur, à quo die uenere abſtinendum ieiunandumque. Ab octauo enim calen. Iulias æſtiua progreſſio incrementa fellis exſuſcitat uſque in autumni equinoctium, quod eſt VI calen. Octobris. erit igitur utendum frigidis & ſapidis & bene olentibus cibis,parcius ieiunandum,& à uenereo uſu, ab VIII calen. Iulias certe per dies duodecim penitus abſtinendum. poſt autumni æquinoctium, id eſt poſt diem VI calen. Octob. acres biles uires & augmentum ſortiuntur, in occaſum pleiadum, qui eſt IIII Idus Nouemb. humores etiam graues ſerpunt. Erit igitur utendum acidis & acribus cibis,uenere quoque abſtinendum,parcius etiam ieiunandum. Ab hoc rurſus tempore, id eſt, à IIII Idus Nouembris ſanguis deficit,congruit igitur leuioribus cibis uti,uino indulgere, nec uſu ueneris abſtinere, in

VIII calen. Ianuarias ex quo incipit tempus hybernum. Hæc,ut dixi,obſeruans in columi ſoſpitate uitæ ſpatia tranſcurres,nec ulla indigebis uiſitatione aut curatione medicorum.

EPISTOLA ALIA EIVSDEM HIPPOCRATIS EX GRAECO TRANSLATA AD MOECENATEM.

QVEM roganti tibi libellum promiſi,omni cura adhibita deſcriptũ miſi, ordinatiſſimum tuæ ſalutis cuſtodem,quem debebis tam diligenter intueri, quàm ſcriptus eſt.ad curationẽ enim corporis tui omnia explorata ſunt,quæ cum rerum effectu comperi,celeriterq́ue complexus ſum.intueri ergo omnem medicinæ rationem debebis. Namque ego diligenti cura, licet ſumma breuitate,comprehendi ſingula curationum genera,ſicut proxime in eo libello feci,quem Cæſari noſtro coram te tradidi, quas curationes per temetipſum ęſtimare poteris,ſapientibus enim ratio uenire in conſilium adſueuit. Omne itaque corpus hominum, pecudum,alitumq́ue ex quattuor generibus conſtat,ſed præcipue hominum,calido,frigido,ſicco & humido. Frigido enim continentur uiſcera,unde ſpiramus.Calore continetur anima qua uiuimus,id eſt,qua uita ſentimus.Sicca ſunt oſſa quæ uires faciunt ad ſuſtinendum laborem.Humidus eſt ſanguis quo alitur uita. Per omnia enim uiſcera uenæ currunt quæ ſanguinem regunt.Sanguis animam, anima uitam ſuſtinet,ſpiritus autem aeris eſt.Oſſa neruis munita uirtutem corpori præſtant.Sanguis cum abundat, ualetudinem uitiat.Ex eo naſcitur ſanies quam in uulneribus ſectis uidemus.Naſcitur & pituita quæ nauſeã facit.Naſcitur etiam bilis acida & amara,quæ dicitur mater morborum. Bilis enim cum eſt,concitat calores.De pituita perfrictio naſcitur quę facit dolorem inteſtinorum,torſiones etiam inflationemq́ue,quę corpus extenuat.ſanguis autem à nimio cibo,nimiaq́ue potatione incipit abundare,& cruditate corrumpitur. Qui cum euacuatur extra curſum naturæ infert aliqua corpori uitia,& in quacunque parte corruptus incubuit,fatigat & lædit.Nam ſanguis animam quoque uitiat,& inde os hominis incipit fœtere. Cum eſt ergo integer ſanguis animam ſine dubio confirmat,ut poſſit frigus caloremq́ue fortius ſuſtinere.At cum abundat cumq́ue calore animæ corrumpitur,fit ſanies,tum & bilem atram concitabit,& calorem interdum ac frigus faciet,corporiq́ue uniuerſo languorem animæq́ue malum odorem uel anhelitum faciet.quo facilius igitur commodis ualetudinis fruamur,& incommoda uitemus,prognoſtica, id eſt,præcurrentia uitia,ſignis naturalibus cognoſcamus,cognitaq́ue emẽdemus ne mortifera fiant. Quattuor igitur diſponuntur corporis partes,cuius origo in capite eſt, & thorace, deinde uenter ſequitur & ueſica. ita ergo locorum iſtorum ſinceras notas cognoſcemus.Hominis ſani urina mane alba erit, & ante prandium rufa.Pranſi rurſus candida,item ante cœnam rufa. Nec ego tamen neceſſitatem prandendi impoſui,ſed magis urinam & tempora naturalia oſtendi. Candida enim urina debet eſſe,ubi cruditas non eſt, mane quieto corpore,deinde motus ipſe & deambulatio urinam turbat,excitatq́ue ueſicam, ideoq́ue coloratior fit. Quod ſi mane urina mutauerit colorem,oſtendit ſubeſſe uitium infirmitatis, quod tamen proprijs indicijs intelligimus.cum enim à capite morbus oritur,ſolet capitis dolor comparere,tunc & ſupercilia grauantur,tempora ſaliunt,aures ſonant,oculi lacrymant, nares repletæ odorem non ſentiunt. cum ex ijs ergo aliquid accidit,caput purgari oportet hac ratione.Hyſſopi aut cunilæ bubulæ faſciculum cum aqua deferuefacias,inde aquam ore continebis,ſed caput calidé tractabis ut fluat pituita.Quod ſi quis negligit,capiet epiphoras oculorum,aut dentium uel aurium dolorem.Interdum etiã ſtrumæ parotidesq́ue naſcuntur & alia uitia,quæ circa fauces ceruicesq́ue oriri ſolent.Item diſtillatio aut grauedo narium erit. Et interdum ulcera in capite naſcuntur,aut etiam capilli defluunt.Cum autem à thorace morbus naſcitur,incipit caput ſudare,linguaq́ue fit craſſior,aut os amarum,aut tonſillę dolent. Oſcitatio erit frequens ſine ſomno & quiete.Torpor membrorum,animi dolor,prurigo corporis,brachia manusq́ue adſidue intremiſcunt,ſubitaq́ue tuſſis arida & inquieta naſcetur. Ex ijs ergo cum aliquid acciderit,uitabis uitium graue,ſi uomueris ſiue ieiunus,ſiue poſt cœnam,uel in balneo. Plus autem prodeſt ſi ieiunus bilem eieceris.Eam enim dicimus matrem morborum. Sed qui uomere nolunt,uel non poſſunt, quia ſtomacho laborant,decimo quoque die ieiunando,omni cibo ſe abſtineant,quo facto uitium grande uitabunt.Nam frequenter uomendo,ſolet ſtomachus corrumpi.Quod ſi à uentre morbus orietur,hęc erunt ſigna, uẽter uertetur atque turbabitur & ſentiet crebros dolores,cibus & potio uidebuntur amara.Genua ſuccident, lumbi grauabuntur,interſcaplium contrahetur totumq́ue corpus particulatim grauabitur.Tardabuntur pedes,pigra fient crura,renes indoleſcent.Et poſt hæc febriculæ incurrent.His itaque cognitis, prima eſt ãbſtinentiæ utilitas.Tum etiam medicamentis aluum purgari oportebit,ut graue corpus leuamentis adiuuetur.Quod ſi morbus maior premere uidebitur,adijcies alterum diem abſtinentiæ,ſi tamen uires patientur,ſin minus,quàm leuiſſimum ſumes cibum, ut ouum ſorbile tantum, aut aliquid ouo ſimile accipias. Hoc qui negligunt,fiunt cœliaci,torminoſi,dyſenterici,etiam ex eo naſcuntur tertianæ & quartanę,fiunt podagrici chiragriciq́ue,morbus etiam articularis hinc accidere ſolet. Quidam etiam fiunt amentes, quibuſdam ſanguis etiam erumpere è naribus ſolet. Oportet ergo occurri tam grauibus malis curatione prædicta.A ueſica qui naſcuntur morbi,hæc dabunt ſigna,pleni uidebuntur, & cito ſaturari quos grauabit. Sequentur inflationes uentris,& crepitus crebri, uidebuntur oſcitare nec oſcitabunt, ſed tantum os diducent, ſequetur totius corporis ſtupor ſomnusq́ue grauis quaſi marcor, fiet urina liuida & uix erumpens. tumeſcunt etiam ueretra, inde & calculoſi fient.Hæc uitia ſic emendantur.Feniculũ &

apium uino auſtero madefacito,uel etiam earum herbarum radices contere, & ex uini cyathis duobus , & tantundem aquæ calidæ accipe adſidue,uel dauci ſemen, & myrtum ex aqua calida ſume , uel cicer album ſume non arietinum,madefactum uino,ut ſupra ſcripſi,ebibe,uel radicem aſparagi, uel eruum erraticum, uel ſerpillum decoque,eiusque aquam uino mixtam bibe. Quæ qui negligunt, fiunt hydropici. Sequetur ijs iocineris & renium & ueſicæ dolor. Fient quoque calculoſi,ſtranguriam quoque ſuſtinebunt , & uentris tumorem . Intueri autem oportet ægri uires,quomodo poſſit ſuſtinere medicinam , ut ita febri & cruditati eius adhibeatur. fiunt ergo cataplaſmata adhibenturque,quæ apta ſint capiti,uentri,ueſicæ,cruditati,frigori,calori,pro ut tempus exegerit. uti autē ad hæc oportet roſa,aceto,uino,oleo irino, linguam quoque ægri aſperam melle perfricari,uel mentæ folio. reliqua diligenti medico permittenda ſunt , quia iuxta morbos debet adhibere medicinam . Quoniam oſtendi corporis ſani & imbecilli notas per urinam denunciari,& adieci curationum conſilia,nunc & compoſitiones medicamentorum adijciam,unum ne naſcantur corpori uitia,alterum,ut emendatio ſanitatem reducat . Aduerſus autem omnes impetus morborum duo ſunt remedia certiſſima, Primū eſt,decimo quoque die ut te abſtineas à cibo & potione. Deinde poſtero die laueris ciboque firmo uteris,qua re & obſeruatione efficies, nequid omnino uitij corpori tuo accidat,& perpetua ſanitate ſis tutus. Eſt & potio ſalubris,quæ omne corporis uitium elimat,& ualetudine confirmat. Eius potionis iam tecum habes compoſitionem , per annos enim complures amiciſſime Mœcenas,cum Cæſare noſtro pariter nos morari meminiſti,quo tempore hæc obſeruando nunquam in ullum corporis languorem incidiſti. Quo tempore nec noſtrum Auguſtum quidquā moleſtioris incommodi paſſum eſſe noſti. Ita enim me tecum habebis,ſi libellum meum legendo ſæpius tractaris,qui plenius tibi me abſente præſtare conſilium in omnibus poterit . Terentij Velpiſti in ultimo libello leges dynames herbarum,quas ut creſcentibus numeris Lunæ obſerues dum tollis & componis curato. Si ita non feceris , & ad deminutionem Lunæ ſuſtuleris minus ualebunt . Ipſum etiam mare per Lunam augeri & minui ſcimus,cerebra etiam hominum augentur creſcente Luna. Cum autę minuitur Luna,una quęque res deminutionem ſentit,quod licet recognoſcas ex ijs quibus cotidie uteris . Tamen & per me admonitus ſcies omnibus & minui augmentum & augeri per lunam. quod ſi ita eſt,in herbis quoque legendis, componendisque medicamentis,uim eius & poteſtatem nos obſeruare debere, ne dubites.

EPISTOLA PLINII SECVNDI AD AMICOS DE MEDICINA.

FREQVENTER mihi in peregrinationibus accidit,ut propter meam aut meorum infirmitatem,uarias fraudes medicorum experirer , quibuſdam uiliſſima remedia ingentibus pretijs uendentibus , alijs ea quæ curare neſciebant cupiditatis cauſa ſuſcipientibus, quoſdam uero comperi hoc genere graſſari, ut languentes qui pauciſſimis diebus uel etiam horis poſſint ſanari,in longum tempus traherent , ut & ægros ſuos diu in reditu haberent, & ſęuiores ipſis morbis exiſterent. Quapropter neceſſarium mihi uiſum eſt,undique ualetudinis auxilia contrahere,& ueluti in breuiarium colligere,ut quocunque ueniſſem,eiuſmodi inſidias uitare,& hac fiducia ſecurior iter ingredi queam,ut & ſciam ſi quis mihi languor acciderit,non facturos medicos ex me uel ex meis reditum , nec taxaturos incommodorum occaſionibus ſanitates . Ante omnia autem puto in prompto habenda quæ ſubito deſiderata,difficillima uidentur inuentu, ſicut oleum uetus,quod ſi ad manum non erit,celerrime fieri poterit. Deferuefactum enim , uel recentiſſimum , & odorem & uires uetuſtiſſimi præſtat. Et,ſi forte curatio exegerit, aquam marinam in mediterraneo quæri , ſollicitudini locus non erit,ſi ita proſpiciatur,duo enim ſalis ſextarij in quatuor aquæ ſextarios miſſi, temperatiſſimam marini liquoris copiam facient. Oxymeli uero facile erit fieri,ſi in duobus cyathis mellis ſextarius aceti addito pulegio & ſalis modico contemperetur. Polenta autem hoc modo fiet . Hordeum aqua perfuſum una nocte ſiccatur,deinde ad X X libras hordei adijciuntur tres libræ lini ſeminis,coriandri ſelibra , ſalis acetabulum. Tunc deinde hæc mixta torrentur,& mola franguntur. Omnibus autem curationibus mel optimum eſt,in quo apes moriūtur,& lana ſuccida ea bona eſt,quę de ouis collo fuerit adtonſa. Cinerem auiū uel aliorum animalium deſideratum ſic fieri oportet , in ollam nouam mittitur auis , aut quodlibet aliud animal quod putaueris exurendum,quod addito operculo,circumlitoque argilla,in furno feruenti torrebitur,ſpiramento permodico facto. Gargarizationes uero omnes calidæ utendæ ſunt,ſicut & fomenta, ut medendi ratio & uſus oſtendit.

Alia Epiſtola.

CORNELIVS CELSVS CAIO IVLIO CALISTO SALVTEM D.

INTER maximos quondam habitus medicos Herophilus,Cai Iuli Caliſte , fertur dixiſſe medicamenta deorum immortalium manus eſſe,non ſine ratione,ut mea fert opinio,prorſus enim quod tactus diuinus efficere poteſt,id pręſtant medicamenta uſus experientia cōprobata. Animaduertimus itaque ſæpe inter deliberationes contentionesque medicorum auctoritate præcedentium, dum quæritur quid nam faciendum , aut qua ratione ſuccurrendum

rendum ſit ægro,quoſdam humiles quidem & alioqui ignotos, reuera peritiores,uel quod fateri pudet, longe ſummotos à diſciplina medicinæ,& ne affines quidem eius profeſſioni,medicamento efficaci dato, protinus uelut præſenti numine,omni dolore periculoque liberaſſe ægros. Quamobrem ſpernendi ſunt quidem,qui medicinam ſpoliare tentant uſu medicamentorum, forſan non à medendo ſed à potentia effectuque medicamentorum ita appellatam. Probandi autem ſunt,qui omnimodo ſuccurrere periclitantibus ſtudent.Ego certe aliquoties magnum ſcientiæ conſecutus ſum titulum ex uſu proſpere datorum medicamentorum,multoſque ex eadem cauſa nō mediocrem gloriam tuliſſe memini. Eſt enim hęc pars medicinæ uel maxime neceſſaria, certe antiquiſſima, & ob hoc primum celebrata atque inluſtrata. Siquidem uerum eſt antiquos herbis ac radicibus earum,corporis uitia curaſſe, quia timidum genus mortalium inter initia non facile ſe ferro igniq́ue committebat. Quod etiam nunc plerique faciunt, ne dicam omnes. Et niſi magna compulſi neceſſitate ipſius ſalutis, non patiuntur ſibi fieri,quæ ſanis uix toleranda ſunt. Cur ergo aliqui excludant medicinam de uſu medicamentorum non inuenio, niſi ut detegant imprudentiam ſuam. ſiue enim nullum experimentum eius generis remediorum habent, merito accuſandi ſunt,quôd tam negligentes in tam neceſſaria parte artis fuerint, ſiue experti quidem ſunt eorum utilitatem,denegant autem uſum,magis culpandi ſunt, quia crimine inuidentiæ flagrant, quod malum cum omnibus animantibus inuiſum debeat eſſe,tum præcipue medicis, in quibus niſi plenus miſericordiæ & humanitatis animus eſt, ſecundum ipſius profeſſionis uoluntatem, hominibus dijsq́ue omnibus inuiſi debent eſſe. Idcirco ne hoſtibus quidem malum medicamentum dabit,qui ſacramento medicinæ legitimè eſt obligatus. Sed perſequetur eos,cum res poſtulauerit,ut militans & ciuis bonus omni modo, quia medicina non fortuna,neque perſonis æſtimat homines,uerum æqualiter omnibus implorantibus auxilia ſua,porrecturam & ſuccurſuram ſe pollicetur, nulliq́ue unquam nocituram profitetur.

Hippocrates conditor noſtræ profeſſionis,initia diſciplinæ à iureiurando tradidit, in quo ſanctum eſt, ut ne prægnanti quidem medicamentum,quo conceptum excutitur,aut detur aut demonſtretur à quoquam medico,uidelicet longe præformans animos diſcentium ad humanitatem. Qui enim nefas exiſtima uerint ſpe dubia homines lædere,quanto ſceleſtius perfecto iam nocere iudicabunt? Magni ergo ęſtimauit nomen decusq́ue medicinę conſeruare,pio ſanctoque animo quemque ſecundum ipſius propoſitum ſe gerentem. ſcientia enim ſanandi non nocendi eſt medicina. quæ niſi omni parte ſua plene excubat in auxilia laborantium, non præſtat quam pollicetur hominibus miſericordiam. Deſinant ergo qui prodeſſe adflictis aut nolunt,aut non poſſunt, alios quoque deterrere, negando ægris auxilia, quæ per uim medicamentorum frequenter exhibentur. Etenim quaſi per gradus quoſdam medicina laborantibus ſuccurrit. Nam primum cibis,ratione aptoque tempore datis,tentat prodeſſe languentibus. Deinde ſi ad hos non reſponderit curatio,ad medicamentorum decurrit uim. Potentiora enim hęc & efficaciora quàm cibi. Poſt ubi ne ad hæc quidem cedunt difficultates aduerſæ ualetudinis, tunc coacta ad ſectionem uel ultimo ad uſtionem uenit. At Aſclepiades maximus auctor medicinę negauit ægris danda medicamenta. Quidam enim hoc mendacio etiam pro argumento utuntur. Poteram tamē ſi uerum id eſſet dicere, quid Aſclepiades ſenſerit,forſitan non omnino in hanc partem animum intendit. Homo ſane fuit qui parum feliciter ſe in hoc negotio geſſit. Itaque non deterreor perſona, cum re manifeſta prodeſſe uideor. Nunc uero cum tam impudenter quidam de eo mala comminiſcantur, quid poſſum ultra dicere, niſi quodammodo parricidium ac ſacrilegium eos committere qui hæc dicunt. Ille enim febricitantibus uitijsq́ue præcipitibus correptis,quæ oxypathe Græci dicunt,negauit medicamenta danda,quia cibo uinoque apte interdum dato,remediari tutius eos exiſtimauit. Cæterum in libro,qui Paraſceuôn,id eſt,pręparationum inſcribitur,contendit ultimæ ſortis eſſe medicum,qui non ad ſingula quęque uitia binas ternasq́ue compoſitiones & expertas & protinus paratas habeat. Vides ergo quâm non placeat Aſclepiadi uſus medicamentorum? cui niſi plura ad unum quodque genus uitij medicamenta compoſita habeat, non uidetur dignus profeſſione medicinæ. Sed iſta licentia nomine tantummodo medicorum propter quorundam negligentiam latius proceſſit. Raro enim aliquis priuſquam ſe ſuoſq́ue tradat medico, diligenter de eo iudicat,cum nemo ne imaginem quidem ſuam committat pingendam,niſi probato prius artifici per quædam experimenta,atque electo,habeat'ne omnia pondera ac menſuras exactas,ne quid errorum in rebus neceſſarijs accidat, Videlicet quia ſunt quidam,qui pluris alia quâm ſeipſos æſtiment. Ob quod ſublata eſt unicuique ſtudendi neceſſitas, & non ſolum antiquos auctores per quos conſumatur profeſſio quidam ignorant,ſed etiam comminiſci falſa de ijs audent. Vbi enim delectus non eſt perſonarum, ſed eodem modo malus bonusq́ue habetur, diſciplinæ ac ſectæ obſeruatio perit,quodq́ue ſine labore poteſt contingere,& in quo dignitatis atque utilitatis præſtare uidetur æqualitas, id unuſquiſque magis ſequitur. Atque ut quiſque uult, facit & medicinam. Quoſdam enim à peruerſo propoſito nemo poteſt mouere, & ſanè omnibus permiſit liberum arbitrium magnitudo profeſſionis eius. Multos itaque animaduertimus unius infirmitatis ſanandæ ſcientia, medici plenum nomen conſecutos. Nos uero ab initio rectam uiam ſecuti, nihil prius in totius artis perceptione, quàm homini permittitur, iudicauimus. Quia ex hac omnia commoda conſecuturos nos exiſtimabamus, non medius fidius tam pecuniæ aut gloriæ cupiditate, quàm ipſius artis ſcientiæ. Magnum enim & ſupra hominis naturam duximus, poſſe aliquem tueri, uel recuperare ſuam & unius cuiuſque bonam ualetudinem, itaque ut cæteris partibus diſciplinæ, ita huic quoque, quæ per medicamenta uirtutem ſuam exhibet,curioſe inſtitimus, eo magis quod percipiebamus indies ex uſu profectus eius,

quos interdum ſupra fidem atque opinionem plurimorum exhibebamus. Sed quid ultra opus eſt proba
re,neceſſarium uſum eſſe medicamentorum? præcipue tibi,qui,quia percepiſti utilitatem eorum, idcirco
a' me compoſitiones quaſdam petiſti. Ego autem memor humanitatis tuæ,candoriſque animi tui,quem
omnibus quidem hominibus pleniſſime,mihi etiam peculiariter præſtas, non ſolum quæ deſyderas reme
dia,uerumetiam ſi qua alia de expertis in præſenti habui,in hunc librum contuli quem ad te miſi.Cupio
enim mediusfidius qua poſſum tuæ in me tam perſeueranti beneuolentię reſpondere,adiutus omni tem-
pore a' te,præcipue uero iſtis diebus,ut primum enim potuiſti, non es paſſus ceſſare tuæ erga me pietatis
officium,tradendo ſcripta mea latina de medicinalibus noſtro Cæſari. Quorum poteſtatem tibi feceram
ut ipſe prior legeres, ſimpliciterque indicares mihi quid ſentires de ijs. Plurimum enim iudicio tuo tri-
buo. Tu porrò candidiſſimo animo & erga me beneuolentiſſimo, dignos nomine editionis, non uerbis
ſed re probaſti,periculumque non minus tui iudicij quàm ego ſtili propter me adiſti, quo tempore diui-
nis manibus ea tradendo cõſecraſti. Fateor itaque me gratias tibi agere,quod & prius quàm rogareris con
ſummaſti amiciſſimo affectu uota mea,& quod contigit mihi fauore tuo maturiorem percipere ſtudij hu
ius mei fructum ac uoluptatem. Ignoſces autem ſi paucæ tibi uiſæ fuerint compoſitiones & non ad o-
mnia uitia ſcriptæ,ſumus enim ut ſcis peregre,nec ſequitur nos niſi neceſſarius admodum numerus libel
lorum. Poſtea autem ſi & tibi uidebitur ad ſingula quæque plures compoſitiones colligemus. Oportet
enim copiam quoque earum ſelectam habere,quoniam reuera quædam magis quibuſdam, & non omnes
omnibus conueniunt,propter differentiam ſcilicet corporum & affectionum,quarum initium a' capite
faciemus,ſummum enim & quaſi primum locum hoc obtinet,dantes operam,ut ſimplicia remedia prima
quęque ponamus. Interdum enim hæc efficaciora ſunt quàm ex pluribus compoſita medicamenta. erit
autem nota denarij pro Græca drachma,æque enim in libra denarij L X X X I I I I apud nos ſunt,ſicut
drachmæ apud Græcos incurrunt.

Alia Epiſtola eiuſdem Cornelij Celſi.

CORNELIVS CELSVS PVLLIO NATALI SALVTEM D.

LECTIS duobus libris compoſitionum græcis Pulli Natalis, quos miſiſti mihi ut in la-
tinum ſermonem conuerterem,libenter parui tuæ uoluntati,dignos eos exiſtimans quibus
operam impenderem,quos plenos utilitatis comperi, alioquin excuſaſſem,ni me propoſi-
tum haberet nihil non dignum ſublimi Romanorum maieſtate, de bono medicinæ artis
ſplendidiſſime ſcribere,idque perennitati & litteris mandare. Habebit ergo & præſens tem
pus & futura poſteritas,in hoc perpetuæ uoluntatis meæ curæque gratiſſimum munus, ſi quidem bona
ualetudine nihil eſt pulchrius. dedi autem operam quantum potui,ut ad uerbum transferrem, quæ in
græcis medicinalibus repperi, nec neceſſariam curam cultus orationis putaui, quia rectius duxi proprieta
tes nominum edere,& rem ueram ſub herbarum peregrinarum uocabulis explicare. unum genus fateor
me tranſlationis de induſtria declinaſſe,quo fere' Græci utuntur in medicamentorum ſcripturis, omnia
ad ſecundam perſonam dirigentes. Ego uero in uſum medicamentorum quæ edidi, ominis boni gratia
nullam malui quàm infinitam inſerere perſonam. Admoneremque, niſi certum haberem te non ignora-
re,me huiuſmodi bona utilitatis magis quàm delectationis cauſa ſcripſiſſe. Græci medici pondera medica
mentorum ad drachmas redigunt, quæ quia ad denarium noſtrum conueniunt, octoginta enim & qua-
tuor in libram incurrunt,pro nota Græcæ drachmæ quæ eſt figura talis Z,notam denarij Latinam,quam
noſti poſui,id eſt hanc ⚹, & ad eius pondus Græcas drachmas rediges. & quando quæ uolui præfatus
ſum,nunc quæ deſideras explicabo.

Epiſtola Vindiciani Comitis Archiatrorum,ad Valentinianum Imperatorem.

CVm ſæpe ſacratiſſime Imperator, humani generis fragilitas falſò de natura ſua queratur,
aliquando tamen potuimus redditis cauſis,oſtenſiſque remedijs,uanas & innumeras queri-
monias refrenare. Nam ſicut rudis' gubernator turbatum mare ſulcans, incertus periculo-
rum, dubius ſalutis cuncta rimatur, Ita & mortalium natura,quæ perpetua ſanitate optat
frui, placida quæque deſiderat. Sed quia nec mare ſemper poteſt eſſe tranquillum, nec
unus in diem uenti ſpiritus durat, nec ſecurus nauta ratem poteſt ſcandere, cum ęquor mole fluctuum
tollitur,ſic neque mortales poſſunt ſemper eſſe ualidi aut uiuentes,ſed pro ætatis & temporis uarietate
diuerſis morborum aguntur incommodis. Quæ cum ita ſint,clementiſſime Imperator, magna laus eſt
ueterum inſtituta ſcrutari,maior uero gloria inuenta ſeruare. Siquidem illi uiam laboribus ſuis uirtuti-
bus aperuerunt, nobiſque iter intelligentiæ ſua ſapientia reliquerunt. Vnde cum quidam febribus
teneretur, & diu uentris duritia ſtrangulatus, die duodecimo iam morti proximus uideretur, adhi-
bitis ad curam multis, & magnis medicis ut remedium conſequeretur, hoc illis ſummum pericli-
tanti præſidium uiſum eſt, ut per inteſtinum clyſterio ei curatio pararetur. cum ille imminenti

periculo

periculo æſtuaret, & ueluti morti proximus curationis etiam extrema depoſceret, ego pudoris & reuerentię modum ſeruans quem cũctis ſemper exhibui, proſpexi ad tempus ne ueluti turpis cura forti uiro adplicaretur. Cum ergo uidiſſem phyſin eius, quam de colore collegi, & ſiccitate uiſcerum fatigari eum penitus aduertiſſem, ilico infuſo ſale aquam frigidiſſimam obtuli eius ardori, qui cum deſyderio recentis quo cruciabatur, totum quod ei oblatum fuerat, ebibiſſet, auctores medicinæ magni, qui id ſpectabant exclamauerunt, occidiſti hominem. nec dum uox eorum ab ore manauerat, eueſtigio eum ſomnus occupauit ſudorque perfudit. Quibus ego præſentibus, clementiſſime Imperator, tantis ſudoris eius abſterſionibus laboraui, ut ſi dici fas ſit, Nilus ex eius corpore uideretur effluere, uerum cum æger expergefactus, recreatum ſe extinctis febribus, & ab infirmitate leuiorem eſſe ſenſiſſet, uentris etiam cœpit deſyderio uehementer urgeri. adlato itaque uaſculo omne alui onus quo grauabatur expoſuit, ad tam dirum fœtorem, ut omnes qui illic aderant fugarentur, dicentibus egregijs medicis quod omnia eius interna putruiſſent. Poſt hæc a' me æger ad balneas mittitur, ut lauacro eius ſiccitas humigetur. qui perunctus unguentis remediabilibus, cum poſt balneum ueſtimenta accepiſſet, ſitire ſe dixit, ſtatim eum abſinthio, in quo libiſticum fuerat decoctum, progreſſum a' balneo potaui, nequid cauſationis in corpuſculo eius maneret, quo ueſica ſcybalis uel lapidibus per uicina loca meantibus premeretur. Præcepi etiam ei eſcam fieri de minutalibus porcinis, id eſt, podocylijs & uentriculo, in quem uentriculum acetum cyminatum modico adiecto laſere mitti mandaui, ut omnino excocta caro etiam oſſium duritiam emolliret, ut ſoluta eorum medulla cum iure ipſo abſorberetur. non dubium eſt autem optime Imperator, quod ex indigeſtione externarum crudiſſimarumque crapularum, uel ſuperfuſa diuerſi nimietate uini, repletis & plene tumentibus uenis, potus in uiſceribus amareſcunt, aufertur ſomnus, ſubſequitur calor, atque occultarum febrium peſtis, & quædam phreneſis pulſu cerebrum inquietat, uenter dureſcit, qui iam dudum crudus repletus fuerat exuberantibus cibis, qui dum excoquuntur conſumptis quæ humida ſunt, inflammationes importuniſſimas faciunt, quæ adiecta calida aqua amplius neceſſe eſt excitentur. Inde ergo uenter dureſcit, inflatur pulmo, ſplen diſtenditur. pinnæ etiam iecoris porriguntur. Quibus coanguſtatum & coartatum fel exprimitur, quo infuſo tingitur corpus & fit luteum. Cum ergo peruenerit ad ea loca uenarum, in quæ pocula hauſta deſcendunt, duo mala iuncta, id eſt, res acris ac dulcis, cito auferunt animam, ſicuti petrarum humidarum ſudor igni ſubiectus cito abſorbetur ab igni. petra autem ipſa exuſta & concremata, ſpongia efficitur, unde calx uel gypſum conficitur. ita calore febrium excoquitur uitium cruditatis, ciborumque congeſtio. Quibus conſumptis & exhauſtis, frigida ſine dubio ſuperfundenda eſt ne penitus areſcant. Nam nimirum ęſtimas o bone Imperator, calidam & frigidam mortalibus incluſam eſſe corporibus cum ſingulæ res propriam habeant naturam. Ignis ignem, aqua aquam deſiderat. ſed ad horum iungendam ſocietatem ſiue temperantiam procurandam, ſiluarum materies, lignumque depoſcitur, quod & nutrit ac ſuſcitat & rapit ignem, & frigidam uertit in calidam. ſed non ita in nobis eſt coæquandum. Accipe igitur ſereniſſime Imperator, quod conueniens nobis putetur exemplum, thermarum ſcilicet ab ſe calidarum mixtio temperata, ubi nec ignis uidetur, nec lignum ſuggeritur, niſi uapor ſolus ſponte conficitur, & aer calidus ſine labore ſentitur. nonne duo unum ſunt? & diuerſa atque contraria inuicem proſunt? diuina prouidentia ſalubri permixtione ac temperie procurata, nonnullam corporibus abluendis ſanitatem præſtant, competentemque medicinam præbentes, uarios languores a' corporibus mortalium pellunt? Hæc cum ita ſint, nihil aliud reor mortalibus præbendum, niſi id quod cum infirmi eſſent deſiderauerunt, & oblatum ſibi profuiſſe ſenſerunt. His ergo utamur quibus ſumus bene experti, & quorum beneficio conſecuti ſumus optabilem ſanitatem. Nam ſimiliter quidam cum oculorum lachrymantium reumate carere non poſſet, productus eſt in medium conuentum multorum ſpectantium medicorum. Qui cum inſpectus ab ijs fuiſſet, dixerunt ei palpebras incidi debere. comburi etiam hemicranium & raſo capite uenas ſecari, quod Græci arteriotomon dicunt, imponi etiam eſcharas, & cum iam omnibus locis debilitatum & cauterizatum caput haberet, nihilque ei tormenta, quæ deſiderio ſanitatis patienter tulerat profuiſſent, deflebat omnibus infelicitatem ſuam. In ultimum hæc ab egregijs medicis inuenta curatio eſt, ut cum dexter oculus lacrymam funderet, uena ei dextri brachij laxaretur, cum ſiniſter ſimiliter in ſiniſtro brachio fieret. Quod cum pati cœpiſſet infirmus, flens & gemens illud Catonis ſæpe dicebat, corporis exigua medico committe fideli. Ego autem dico & perito. Reſtiti igitur ijs nec laxari uenam permiſi, magnoque ſilentio facto auctores noſtros in medium protuli ac recitaui, dixique ad eos: Si ex multifario tormentorum genere miſerandus iſte uel unam medelam fuiſſet adeptus, merito uos pateretur, ſed cum, neque inunctione, neque inciſione, neque combuſtione, inundationem lachrymarum reprimere potueritis, cur indocte uenas ei laxari præcepiſtis? cum hic iam ſemianimis, uiſionem ipſam ferri perhorreſcit. Vnde reddite mihi ſapientiſſimi uiri hodiernæ cauſas curationis, cur fuerit deſuper oculus inciſus, cur raſum caput, cur meacula exuſta uenarum, meatus enim irrigatio ſi uenerit ad ea loca in quibus habebat receptaculum collectionis ſuæ, quo impetu exinde deſcendebat deorſum, recurrens rurſum ad fontem cerebri, ibique coanguſtatus cum feruere cœperit, uerendum eſt ne perforans cutem, ac pertundens cratē capitis, generet in eo uitia diuerſa. aut ne iterũ per aliquā uenarũ erumpat ad aures, faciatque hominem ſurdũ, totũ oppilans auditum, aut uermes in auribus generet, uel naribus polypos nutriat. aut oculis ægilopia excitet, aut dentibus ſit moleſtus, & faciat hominē oris fœtidi, atque corrupti, uel quod maxime cauendũ eſt, ne per uuę deſtillantis, aut exulceratæ uitiũ ipſa muſice hominis corrupta langueſcat, pulmonique & ſtomacho plagā inferat, lumbos quoque reneſque diſſoluat, & incipiat humor noxius ꝑ inguina

& coxas,& crura decurrens,facere contractiones talorum atque neruorum , paulatimque auferat greſſus, totoque organo tabeſcente , uideamini potius conſumpſiſſe hominem quàm curaſſe , cum uere uiolenta morte uideatur de hac luce migrare. Nam ſi ceparum acritudo aliquotiens nobis non manducantibus,noſtris tamen oculis moleſta eſt,aut ſinapi,ubi & mel miſcetur,leniri penitus non poteſt, ſed calore eius commotum cerebrum ita deſudat,ut oculos & nares acer humor infeſtet , quid putamus illi patiuntur,quibus circa oculos cura rurſus aut igni adhibetur aut ferro ? quare imperator fidem noſtris auctoribus adhibentes,non credamus,quibuſcunque medicinis,nec uulneri uulnus ſuperponendū putemus , ſed ita ęgris remediū porrigendum eſſe credamus,ut neque grauibus tormentis,neque intolerabili medicinæ curatione crucientur . Plura ergo de obſeruatione medicinæ pietati tuæ ac poſteris tuis,digna memoria tradidi,quæ homines docti de expertis remedijs prodiderunt,quæ tua diuina ſerenitas oro ſuſcipiat,& ad memoriam cæteris relinquat.

Incipit ad capitis omnes ſubitos & diutinos,& multiplices dolores. *Cap.* I.

Ad capitis dolorem etiam in febri,primis diebus incommodi.ſerpylli — I . roſæ aridæ — II . incoquuntur cum duobus ſextarijs aceti acerrimi, donec ad dimidias perducantur . inde ſumitur cyathus , & duobus roſę cyathis bene commiſcetur,frequenterque curatur ex eo caput,ubi enim incaluit quod infuſum eſt,niſi recens adijciatur,nocet.Item prodeſt eodem modo ruta per ſe uel cum hederę baccis decocta, & capiti tepide infuſa.Polygonos quoque herba,quæ latine ſanguinaria dicitur,& menta multis profuit eadem ratione decocta,& capiti tepide infuſa.Dolorem capitis leuat ſpondylion,& agni ſemen, & platani pilulæ,ſimiliter aceto incoctæ,roſa quoque duplici menſura,ſimplæ aceti commixta, ſicuti & polygonos ſuperius dicta debet excoqui,id eſt,ea quæ ſanguinaria dicitur . cum autem plurimis diebus manſerit dolor capitis,tum omnium ſupradictorum oportet uncias ſingulas ſumi, ijſque admiſceri lauri baccarum, caſtorei,nucum amararum,pulegij,ſambuci foliorū,uncias ſingulas,& in aceti ſextarijs quatuor decoquere ad dimidias,& eodem modo roſa admixta dupliciter,ſed non tam frequenter caput curare. Ad omnē capitis dolorem efficaciter prodeſt medicamen tale.crocomagmatis — I . aluminis ſciſſi,uel gallæ — I . hæc teri ex acri aceto,& roſa duplicis ponderis uiciſſim adiecta oportet,uſque dum mellis habeant ſpiſſitudinem,atque inde frontem, & utrinque tempora oblinere. Ad capitis dolorem , cum inueterauerit, bene facit hæc compoſitio . myrræ ✱ I . croci ✱ II. amygdalarum amararum ✱ II. rutæ uiridis. ✱ III . ſpondilij & panacis ✱ ſingulos,lauri baccarum ✱ III . ſerpylli ✱ II . caſtorei ✱ I . teruntur hæc omnia cum aceto,& fiunt paſtilli,cum opus eſt diluuntur aceto & roſa in mellis ſpiſſitudinē, atque ita frons & tempora oblinuntur . Permanente uero capitis dolore , materiam quoque humoris oportet detrahere ex eo per nares,uel per os,quæ res etiam auriculam uel dentem dolentibus prodeſt, nec minus ijs quibus ſubitę uertigines obuerſantur,quos ſcotomaticos gręci dicunt. item comitiali morbo correptis prodeſt,ſed & caligine impeditos ex magna parte leuat.debent autem ij homines pridie abſtinere,& ſuperioribus diebus aquam potare.per nares ergo purgatur caput , ijs rebus infuſis per cornu, quod græce rhinenchytes uocatur.hederæ ſucco per ſe uel betæ ſucco cum exiguo flore æris,uel cyclaminis ſucco mixto lacte aut aqua,pari menſura.bene detrahit e naribus liquorem & hęc compoſitio.ſalis, nitri,aceti,olei ueteris,mellis,ſingularum rerum denarios binos,cyclamini,ſucci ſtaphidos agrias,quam herbam peduncularium,quòd eos necat,quidam appellant,ſingulorum denarios binos . hæc in unum mixta, naribus per cornu infunduntur,uel pinna longiore nares interius perfricantur.cum ſatis uiſum fuerit fluxiſſe humoris aut ſanguinis,ut reprimatur aqua frigida pura nares diutius oblui oportet,uel croco macerato in eadem pridie.

Sed ſi per os magis detrahere humoris materiam uiſum fuerit,quia non ſine tormento quodam per nares ea deducitur,ſuadebimus pyretri radiculam commanducare,atque ſubinde hiantem pati fluorem ſaliuæ. uel uuam paſſam cum piperis albi totidem granis dabimus commanducandam,& expuendam, æque enim & hæc deducunt pituitam.bene facit & ſinapi , ex aceto tritum , ſed non excaſtratum gargarizare, trium cyathorum menſura admixta mellis libra una.detrahit enim & hæc compoſitio largiter pituitam.

Cum uero diu caput dolet & adtonderi preſſius & adradi prodeſt,ut poſſit diutius fricari,& aqua calida foueri pura uel lauro incocta,quo tempore etiam ſternutamentum concitare nō alienum erit hoc medicamento quod ex ijs rebus componitur.ueratri albi,caſtorei,ſtruthij,quod eſt radix lanaria,piperis albi, ſingulorum denarios ſingulos. hæc contuſa tenuiter forato cribro tranſmittantur , cum opus fuerit per pinnam, aut calamum ſcriptoriū naribus inſufflentur,uel ſpicillo tincto in aqua & excuſſo, naribus inijciuntur,proderit autem ad ſternutamentum etiam per ſe contuſum , & eadem ratione iniectum ueratrum album,linguam enim ſiccam & aridam ſternutatio ſtatim inundat.

Capitis dolorem quamuis ueterem & intolerabilem protinus tollit,& in perpetuum remediat torpedo nigra uiua impoſita ei loco qui in dolore eſt,donec deſinat dolere,& obtorpeſcat pars, quod cum primum ſenſerit qui dolet,remoueatur remedium,ne ſenſus auferatur eius partis. plures autem parādę ſunt torpedines eiuſdem generis,quia nonnunquam uix ad duas treſue reſpondet curatio,id eſt,torpor, quod ſignum eſt remediationis.

Ad capitis dolorem factum ex peruſtione prodeſt roſæ bonæ ſuccus infuſus capiti , ſed cum ſucco de moris facto pari menſura admixto.

Ad capitis

Ad capitis dolorem factum ex perfrictione ſatis prodeſt oleum irinum cum ſerpyllo & exiguo aceto infuſum,magis autem ſi aut iridis radix aut peucedani ſuccus prioribus admixtus fuerit . prodeſt & ruta cum oleo irino & exiguo aceto cocta,& tepide infuſa capiti,nec minus proſunt folia lauri cum irino oleo & exiguo aceto trita & infuſa capiti.

Ad capitis dolorem factum ex uino nimio proſunt quidem & ea quæ diximus proficere ad capitis dolorem ex peruſtione factum.proſunt & rutæ folia trita cum aceto admixta eis roſa,& nuces amaræ eodē modo.faciunt & agni folia quæ naſcuntur in uirgultis,quibus Græci pro uiminibus utuntur , eademq́ue lygus appellant,cum iridis aridæ radice trita,mixta eis roſa atque aceto.

Ad capitis dolorem factum ex ictu aut caſu è ſublimi , prodeſt roſa & irinum oleum aceto decoctum, item roſæ aridæ folia macerata prius paſſo,deinde cocta atque trita,& ita impoſita,ſimili modo proſunt,& ſertula campana ſimiliter facta prodeſt,uel myrti folia tenera ex uino trita cū myrra,& pulegium ex uino tritum,& mala cydonea uino cocta & trita atque impoſita capiti plurimum proſunt.

Medicamentum quod repellere poſſit ea quæ ad caput redundauerunt,caſtorei uictoriati tertiam partem,ſphondilij ⚹ I. nucis amaræ ⚹ X. rutę folia ⚹ I I. ſili maſſaliotici ⚹ I I. cum aceto prius hæc teruntur diligenter,deinde roſæ admiſcentur.

Ad diutinos capitis dolores,ſalis integri menſura quantum manus plena cōprehendere poterit,coquitur ex oleo ſuperfuſo,ita ut ſuperet ſalem,deinde cum omnino nihil incurrerit de ſale aſperum, perungitur dolens capitis pars hoc oleo,ſuperq́ue lana ſuccida eodem oleo tincta imponitur . Sertulæ campanæ coronæ quinque ex paſſo & aqua frigida pari menſura coquuntur donec permadeſcāt, tunc teruntur,admiſceturq́ue opij quod ſatis ſit,uel papaueris lacryma quæ ſopora à quibuſdam appellatur , ad uictoriati pondus adijcitur.ex ijs pannus quantum ſatis eſt linitur,& utrinque tempora tinguntur. Ad capitis dolorem omnem efficaciter prodeſt,baccarum lauri denarij ſemiſſis. ſcamoniæ I. croci uictoriati pondus.teruntur hæc optime ex aceto & roſa,cum opus eſt dolens pars capitis perungitur.hoc medicamentum ſucceſſus mirificos habet. Ad dolores capitis puerorum,maxime eius partis quam bregma Græci appellant.lini ſemen tritum ex aqua imponere oportet,uel oliuæ folia tenera trita cum uino,adiecto uiridi oleo,ſimili modo ſuperponere:uel opij quantum fabæ ægyptiæ magnitudo eſt,& ſalis duas partes,& pulegij partem unam terere oportet cum aceto , deinde adijcere ungentum ſupra ſcriptum , & ſic perungi dolentem partem capitis. Ad ulcuſcula in capite ſimilia mammarū capitulis , ex quibus ſanies manat,radi caput oportet,& ex nitro lauari.furfures quoque ex melle coctos imponere utile eſt, uel bulbos ſcillæ ex aqua coctos,ita ut aluminis liquidi tantundem ponderis ammiſceatur,& ſic caput inlinatur. Ad ea quæ ferueſcunt in capite cum rubore,lini ſemen contuſum, & melle conſparſum imponendum eſt. Ad capitis dolores in febri.rutæ ſiluaticæ ſeminis,uel rutæ noditis radicis , ex qua rhus naſcitur,myrræ,pyrethri,aphronitri,ſalis ammoniaci,piperis longi , hederæ albæ foliorum uel baccarum, bdellij,galbani,balſami,iris illyricæ,ſingularum ſpecierum denarios denos. caſtorei denarios quatuor.balani unguentariæ ⚹ I I. rhamni ⚹ X. trita omnia in unum conijciuntur cum aceti ſcillitici quantum ſit libra una.ſed ita temperabitur medicamen donec ſpiſſitudinem mellis recipiat , atque ita reponetur in uaſo fictili.& cum opus fuerit inde ſumetur quantum ſatis ſit,quod in linteolo bene tenero ſpiſſo inlinatur,perunctumq́ue roſaceo modico,imponetur.

Si uaſtior fuerit dolor capitis,medicamentum tam ſpiſſum fiat infraſcriptum,quâm eſt emplaſtrum, & linteolo denſo imponatur : agni ſeminis & peucedani radicis . ⚹ IIII. iridis ⚹ I I. aceto prius maceratas has ſpecies excoques uel contundes , & roſa dilues , atque ita raſo capiti impones . Ad uehementes fœminarum capitis dolores , & ſuffocationes quæ de uulua ueniunt , quod genus ualetudinis Græci hyſtericen pniga uocant , & ad eos qui caduci appellantur , & ad freneticos , & qui uertigines habent . ſphondylij denarios ſex . caſtorei ⚹ V I . peucedani ⚹ I I . nucum amararum ⚹ V I . hæc cum aceto & roſa bene trita & permixta capiti infunduntur . Ad diutinos capitis dolores , etiam ueternoſos quos græci lethargicos uocant , & phreneticos , & ad omnia uitia quæ circa caput generantur , etiam ad podagram . ceræ ⚹ L X X X I I I I . olei ueteris ⚹ LXXXIII . aluminis fiſſi ⚹ VI . glutinis taurini ⚹ X. peucedani ⚹ XX. caſſiæ ⚹ X . reſinæ terebinthinæ ⚹ X X . picis liquidæ ⚹ X· galbani ⚹ XIIII. aloes ⚹ XVI. taurinum gluten cum aceto ad ignem ſoluitur,peucedanum & caſſia uino macerata conteruntur & taurino glutini commiſcentur : cætera ad ignem liquidata dum calent ſupraſcriptis admiſcentur . Quæ bene ſubacta manu reponuntur : cum opus fuerit pōdus inde denarij ſumitur,& dilutū aceto atque roſa capiti infunditur , ſed melius facit hoc medicamētum linteolo inductū raſo capiti impoſitū. Ad capitis dolorē ſine febri bene facit de experimēto capitis deraſio,aquę potatio,cibi abſtinētia,uētris ſolutio. ſed tū etiā roſa atque aceto curādū caput . ꝓdeſt etiā detrahere pituitā,ſinapi aut hyſſopo ex paſſo decocta. itē herbę peduncularię ſemine,quā gręci ſtaphida agriā uocāt,trito cū pipere et melle,oleo admixto,aut ipſius herbę pedūcularis ſemine ꝑ ſe melle admixto.

Permanente autem diutino capitis dolore,proſunt ei huiuſmodi perunctiones . ruta cū aceto & oleo calefacto . iridis radix cum aceto . ſalicis folia trita ex aqua. ſerpyllum aceto tritum & inferuefactum cū oleo & aceto . Millefolium quod gręci polygonon appellant cum ruta tritum , admixto aceto & oleo . nuces amarę purgatę tritę cum aceto & oleo , ita ut hęc interdum uelut cerotum cum linteo fronti superponantur . ſimiliter prodeſt & ruta ſyluatica trita cum aceto & oleo quaſi cerotum fronti ſuperpoſita . aut agni albi ſemen ex poſca tritum . aut ocimum uiride uel ſemen eius ex aqua tritum

& impoſitum,aut hederę albę folia quatuor cum aqua mulſa,aut git,quod græci melanthion uocant,eodem modo fronti impoſitum aut naribus iniectum prodeſt. Ad torridam aut conſtrictam cutem capitis bene facit caſtoreum,& balſamum, & peucedanum,incoctum ſimul & ſeorſum in uaſo cum aceto & cum oleo capiti infuſum. Faciunt etiam huiuſmodi medicamenta capiti ſuperpoſita quæ Græci cataplaſmata dicunt.iridis radices contuſæ ✱ V I.& puſillum roſæ ſiluaticę ſeminis cum farina hordeacea cocta,aut feniculi radices ſimiliter coctæ cum farina hordeacea. Prodeſt etiam ad nimios dolores capitis conſtrictio eius per faſciolam non nimium latam, ita ut ea per mediam frontem & utraque tempora circundetur.bene facit & fomentum per ſpongias molles aquæ calidæ, decoctis in ea prius lauri folijs & capitibus papaueris adhibitum.& unctio capiti facta ex folijs lauri & agni & populi,tritis cum aceto & oleo. Ad ulcera quæ in capite efferueſcunt cum humoris manatione prodeſt aqua calida bis ter ue die per ſpongiam ſæpius ſuper ulcera expreſſa, quod Græci catantleſin appellant. Perunctiones autem quas Græci ſynchriſmata uocant & ea quæ ſuperpoſita dolentibus partibus ijdem cataplaſmata appellant,eiuſmodi proſunt.folia ſalicis ex aqua trita,aut uitis albæ radix aqua pura cocta,aut lenticula ex aqua cocta aut aſparagi radices ex melle coctæ. Ad capitis dolorem, folia lauri uel baccas uel florē terere oportet cum aceto & irinum oleum illis admiſcere,atque ita caput nareſque perungere. Facit & iridis radix cum malo cydoneo cocto ex aqua pariter impoſita. Ad omnem capitis dolorem inter initia proſunt aquæ refrigerantes,& repellunt eum,interdū admixto pane,uel polentę polline conſperſo aceto. Plantaginis quoque ſuccus,& rubi,aut lentiſci,aut millefolij,aut herbę urceolaris, aut rhus ſyriaci, aut maciæ,quam Græci anagallida appellant.item mentæ ſuccus,uel intiborum, uel myrti, uel ſtaphidos agriæ infuſus capiti plurimum prodeſt. Ad diutinos capitis dolores prodeſt infuſum capiti oleum uetus cyprinum uel irinum cum peucedano,ſphondilio,& caſtoreo. imponi autem ſtatim oportet lini ſeminis farinam & hordeaceam in unum coctam ex poſca,ſed poſtea prodeſt impoſitum cerotum ex cyprino oleo factum cum ruta. Item benefacit cerotum ex irino aut ſyriacino oleo cum butyro dummodo calefacto medicamine caput perungatur. Opobalſamo autem cū ſerpyllo & roſa uel peucedano prodeſt etiam lethargicos perungi. Ad omnem capitis dolorem benefacit centaureæ tenuis ſuccus cū aceto calido infuſus capiti. Ad capitis moleſtum & diutinum dolorem medicamina infra ſcripta facies, hederæ nigræ folia trita admixto aceto,oleo,uino, æquis portionibus quod ſufficiat in uaſculo quolibet feruere facies,ac poſtea frontem & tempora lines. Cicutę folia aut ſi folia non fuerint radicē eius teres & fronti inlines,aut in ſaccello lineo ad frontem ſuſpendes. Aloes ℈ V I. croci ℈ V I.gummis ℈ V I. albū oui & cocleas minutas numero V. hæc uniuerſa conteres in mortario marmoreo,& aceto admixto fronti inlines. Raſamē paſtæ quod in magide adhæret ℈ V I. & cretæ ℈ V I. & bulborum incoctorum ℈ I I I. tritos & medullam ſiue uitellum oui gallinacei,conteres pariter ex aceto,& fronti inlines. Muris cerebrum tolles & in uinum mittes,ac maceratum & tritum fronti inlines. Euforbij ℈ I. croci ℈ V I. permiſce cum aceto, & pariter bene tritum fronti inlines. Hederæ ſuccus denſus fronti & temporibus inlinitur,& cum ſiccatus fuerit iterum inlinitur, quo facto dolori capitis potenter ſubuenitur. Ad compeſcendum capitis dolorem,pollinem thuris cū uiſci ſcrupulo pariter fronti inline. quod ſi dolore medium caput findi uidebitur,hederam contunde,ac ſuccum eius oleo roſaceo miſce,& cum linteolo mundo fronti inducito,tempora quoque ex eo & nares perunge,quod ſi grauior dolor fuerit, etiā cerebro ſuperfunde. Limaci calculum quem in capite habet tolle,quod nō facile facies,niſi ei dū in uia repit caput ſubito abſcideris,quem lapidem quamdiu tecum habueris nunquā ullum dolorem capitis,nec ſenties nec patieris. Lauri baccas numero quinque ex aceto contere,aut ſeptem pilulas ſtercoris caprini ex aceto tere & fronti inline. Herba in capite ſtatuæ cuiuſlibet naſci ſolet.ea decreſcente luna ſublata,capitique circumligata,dolorem tollit.hemicraniæ etiam efficaciter medetur,ſi in panno rufo lino rufo ligata capiti uel temporibus alligetur. Radicem atractylidos herbæ quam noſtri carduum uocant, uel eius ramum,uel florem acia ligatum & capiti circundatum, dolori eius mederi conſtat. Nec minus herbam polygonon quam rubiam uocamus, circundatam capiti dolorem tollere experti ſumus. Ramus ſpinæ albæ alligatus capiti efficaciter medetur. Sinapi quoque cū ruta & aqua tritum & ad mellis craſſitudinem redactum. Corona ex herba hierabotane,quam nos uerbenam dicimus, facta, capitique impoſita dolores tollit. Cucurbitæ uiridis ramenta cerebro impoſita,infantibus quoque,qui ex dolore capitis nauſeam patiuntur,ualidiſſime proſunt. Herba ſtrumus contrita & cum oleo permixta impoſitaque temporibus,& toto corpori cum ipſo oleo perducta,incredibiliter & capitis dolorem tollit, & languorem ſi quis fuerit corpore diſcutit. Radix cupreſſi tenuis capiti circundata dolorem eius leuat. Baccæ lauri impari numero contritæ,& oleo adiecto calido fronti impoſitæ proſunt. Oleum ex nuce iuglande quæ manducatur expreſſum ſubitum capitis dolorem,ſi eo perfricetur,mire compeſcit. Malum cydoneum,palmulæ quinque,papaueris caput unum,dempto ſemine,uſque ad quatuor cyathos cum aqua ad tertias decoctum & cū mulſa aqua potui datum,ualde prodeſt. Folia mali punici diligenter contrita,& deinde ſuccus eorum uel ipſa oleo permixta,potenter etiā inueteratos dolores perſanant, ſi inde adſidue frons & tempora perfricentur. Cum intrabis urbem quamlibet, ante portā lapillos qui in uia iacebunt quot uolueris collige,dicens tecum ipſe,ad capitis dolorem te remedium tollere, & ex ijs unum capiti alligato,cæteros poſt tergum iacta, nec retro reſpice. Creta quæ cimolia appellatur cocta ex aceto,fronti impoſita potenter medetur. Sal cum ruta tritum adiecto melle fronti inlitum, certiſſimum remedium eſt. Fæcula qua infectorȩs utuntur ſi ſpondam lecti priorem qua uir cubat perunxeris,

& ſpondæ

& ſpondæ medio inligaueris,dolores capitis remediabis. Ex eadem aqua de qua bos aut aſinus bibe rit paululum ſumptum & potatum tollit efficaciter capitis dolorem. Porri ſectiui ſuccum coclearia duo,& unum mellis,permixta ituro dormitum uel in nares uel in auriculam tepidum infunde,ſtatim pro derit. Pollinem ſiliginis admixto oui albo,& quidpiam ſalis confricato,& fronti inlinito,& faſcia ſuper ligato,mirabile eſt. Anethum ita ut de horto collectum fuerit decoquitur ex oleo, & ſuccus eius ca- piti infunditur.

Si de capitis dolore difficilis ſomnus fit,amygdalino oleo caput perungi oportet. Si de ſole caput doleat,cupreſſi folia contrita cum polenta de hordeo,uel amygdalis, & ſucco portulacæ fronti inlinun- tur. Magnetes lapis qui antiphyſon dicitur,qui ferrum trahit & abijcit, & magnetes lapis qui ſan- guinem emittit,& ferrum ad ſe trahit,collo alligati aut circa caput,dolori capitis medentur. Exper tum eſt mihi pulegium in oleo coquere,eoque frontem & tempora & cerebrum perungere. Glebu- las de limine uel ipſo cardine eraſas cum aceto ſimul permiſce eoque luto frontem inlines,quo caput con feſtim grauiſſimo dolore releuabis. Terra uiua in ouum mane coniecta,& ſub lectum ad caput con- locata unice prodeſt. Duo folia lauri circũciſa rotundabis, reſinaque terebintina glutinabis & utriſque temporibus adfiges,niſi reddita ſanitate non decident. Hirundinum pulli lapillos in uentriculis habe- re conſuerunt,ex quibus qui albi maxime fuerint,ſi in manu etiam ſinguli teneantur aut circa caput lino nectantur,ueterrimos & diutinos capitis mulcent dolores,niſi contactu terrę lapillorum potentia minua tur. Cornicis cerebrum coctum & cibo ſumptum graues & inueteratos dolores capitis effectu mira bili pellit. Vulturis cerebro paululum cedri,ſi immiſcueris,& nares inde intrinſecus caputque perfri cueris,omnes dolores ſtatim minues.

Ex quacunque cauſa grauedinem capitis exortam quæ intempeſtiuum concitet ſomnum, ſine dolore diſcutit,ſi quis impetigines in aſini cruribus naturaliter natas detrahat,eaſque in ſcobẽ delimatas,immixto aceto naribus penitus obſtipet. Si dolor ex cerebro gignetur,hederæ folia ſeptem & nucleos purga tos ex perſicis ſeptem,ex oleo & aceto decoques,pariterque conteres,atque inde tempora & frontem do lentis obduces. Ruta trita aceto & oleo roſaceo mixta,mirifice dolorem capitis auertit, cerebro uel temporibus infuſa. Caput ocimi tritum cum roſaceo oleo aut myrteo & aceto,fronti rectiſſime im- ponitur. Serpyllum decoctum ex aceto & tritum recte imponitur temporibus & fronti. Corona de puleio prodeſt capiti impoſita,ſi terram non tangat. Si difficilis ſomnus eſt ex dolore capitis,oleo amygdalino caput ungere oportet & tempora, nucleorum uero perſici farina cum melle & aceto fronte inlita prodeſt, nuclei quoque amygdalini triti utiliter imponuntur. Etiam in febribus baccæ lauri impari numero in oleo contritæ & capiti inlitæ,ſanant dolorem. Hederæ folia molliſſima trita ex aceto & roſaceo aduerſus omnem dolorem fronti inlinuntur. Panaceæ radix in oleo conteritur, & deinde capiti inſtillatur. Oſſa de capite uulturis alligari prodeſt capiti dolenti. Gallinaceus pullus incluſus abſtinetur nocte & die,deinde eius gallinacei pluma uel criſta alligatur ad collum aut do- lentis caput, ac ſtatim medetur. Surculus ex nido milui puluino dolentis caput ſuperpoſitus pro- deſt. Murenarum pellium exuſtarum cinis ex aceto fronti inlitus prodeſt. Cocleæ matutinũ rorem paſcentis caput arundine pręciditur,& in linteolo licio alligatur,colloque ſuſpenditur,cõtinuo medetur.

Fracto capiti tela aranei ex oleo & aceto impoſita non recedit niſi ſanauerit. Corni ceruini exu- ſti cinis inlitus fronti ex aceto & roſaceo prodeſt.

Lanam ouiculæ de inter femora uelles & combures,& in aceto intingues & ſuper tempora dolentis li- gabis. Lanam arietis de fronte uelles,& combures in operculo ollæ nouo, & in mortario confrica- bis,atque ex aceto fronti inlines. Sertulæ campanæ faſciculum ex aceto decoques, & fronti inlines. Caput ſi dolere cœperit,ouo cum melle mixto in balneo laua,ſtatim ceſſabit dolor. Intybi contuſi ſuccum oleo roſaceo,& aceto acri,æquali menſura mixtum, capiti laborantis infunde. Betæ nigræ ſuccus temporibus dolentis impoſitus,mirum remedium eſt. Serpyllum in aceto decoctum fronti laborantis infunde, uel temporibus imponito. & ſi ſomnus difficilis eſt, oleo amygdalino caput perun- ge. Rutam uiridem tritam cum aceto acerrimo & oleo roſaceo,æquali menſura,toto capiti laboran tis infunde. Lauri baccas X X X V. piperis grana X X X V. tere,& tritas cum ouo albo tem perabis,& fronti impones. Oſſa de perſicis etiam duracinis franges,& nucleos eorum colliges & ſicca- bis in umbra & cum neceſſe fuerit cum oui albo temperabis & fronti ſuperimpones. Caput ſi quis ſic doluerit ut medium findi uideatur,hederæ contuſæ ſuccum per linteolum delicatum mundum expri mat & oleo etiam roſaceo admiſceat, & ſic frontem & tempora perungat, & cerebro & naribus inde & auriculis infundat. Caput ſi ex frigore doluerit,ungentum irinum cum oleo laurino miſce, & calefa- ctum cerebro ſuperfunde & inſuper lanam unctam circa caput pone. Sicui nulla de cauſa ſubito ca- put & tẽpora doluerint,myrra ex uino craſſius trita tempora oblinat, uel fabã freſam in aqua prius mace ratã,poſtea in uino decoctã tritamque inlinat fronti,uel baccas lauri impari numero cõterat prius,deinde admixto oleo diligentius terat,adinſtar collyrij,& poſtea in futili calefaciat,eoque caput perfricet. Purga- tio aũt capitis,ne ſupra ſcripta naſcãtur,utiliſſima fertur hęc,ſi hyſſopi aut origani ſummitatibus cõtritis, & ex mulſę aquę cotyla dimidia coctis,os adſidue cõlueris. Capitis ulcerationes ſanãtur,ſi ſucco de beta e radice expreſſo caput in balneo pfricetur. Si cui in capite tubera naſcuntur,cupreſſi baccas uirides in uino decoctas tritas tuberibus adponat,ita ut per dies quinque in capite alligatum & ſignatum medicamen ma neat,poſt diem quintum ſoluat ac renouet,& hoc ſi neceſſe fuerit ter aut quater faciat, intra diem uiceſi-

mum perſanabit. Braſſicæ ſuccus naribus infuſus capite purgato, doloremq́ quoque eius efficaciter adimit. Radix pyretri in ſole diu commanducata, etiam pituitam expellit. Hiera maior faciens ad capitis nimium & ueterem dolorem, & ad phlegmata ſpiſſa & conſtricta laxanda & prouocanda, ex calida aqua ieiunis data, ad ſpleniticos ex poſca, ad hepaticos ex uino græco, ad acceſſiones quotidianas ante ſuſpitionem datur ex muria, quia & uentrem temperat, maxime prodeſt etiam melancholicis & ſcotomaticis, danda autem omnibus ieiunis & bene digeſtis ad modum nucis auellanæ, quæ conſtat ex ſpeciebus ijs, ſtichados — I. ℈. VI. agarici — I. ℈. VI. colocyntidos, id eſt, cucurbitæ quod habet interius molle inter ſemina ſiccatum — I. ℈. VI. opopanacis ℈ XV. ſagapeni ℈ XV. petroſelini ℈ XV. ariſtolochiæ rotundæ ℈ XV. piperis albi ℈ XV. cynamomi, ſpicæ nardi, myrræ troglodytis, folij, croci, uncias ſingulas, mellis uero optimi deſpumati tantum mittes quantum ſufficiat pulueri ſpecierum ſupra ſcriptarum colligendo ad ſpiſſitudinem congruentem, deinde confectum medicamen in uaſculo uitreo aut fictili ſub ſignaculo reponatur. Cupreſſi tenuiſſimi radice caput coronatũ dolorem breui ponit. Pulegij florem deſtringes & teres ex aceti cyathis duobus, adijcies rutæ tantundem quantum pulegij, & unã cepam, & ſalis bolum. cum omnia trita erunt, adijcies olei boni cyathum, & tenuiter ſubcoques, ac bene permiſcebis, atque aduerſus pilos caput ex eo diligenter perunges.

Ad omnes dolores hemicranij & heterocranij ſubitos & diutinos. Cap. II.

Hircinum fimum tritum cum aceto ſcillitico miſce, & fronti & temporibus inline. hoc ad dolorem hemicranij ſedandum etiam in perpetuum prodeſt. Tus, & myrram, & ouum teres ſimul, & fronti induces uel temporibus, ſubitus cum hemicranij dolor fuerit. Laſer cyrenaicum cũ aceto tere & inline frontem cum temporibus. Hemicranium ſtatim curant uermes terreni pari numero ſiniſtra manu lecti, & in limine cum terra de limine eadem manu triti, & cum aceto optimo eadem manu fronti uel temporibus inliti cum dolor urgebit. Fimum uel cinerem coclearum & granum ſinapis cum aceto ad ternos ſcripulos miſcere, & temporibus inlinire prodeſt. Herba ſtrumus & ſtercus murinum contrita, & ex aceto fronti inlita, celeriter dolores etiam heterocranij abolent. Oſſicula in capite porci duo naturaliter forata inueniuntur, id eſt unum in dextera parte, & aliud in ſiniſtra, quæ reperta & repoſita, & cum opus fuerit licio ſuſpenſa, medelam capiti prout inuenta ſunt præſtant, id eſt dextrum dexteræ parti, & ſiniſtrum ſiniſtræ, ſed præter te & ægrum oſſicula tertius non contingat, quæ ad hanc neceſſitatem colligi diligenter & ſeruari debent. Piperis grana XXI. murini fimi pilulas XXI. ſinapis quantum tribus digitis poſſis tollere, teres & aceto acri ad ceroti modum permiſcebis, & ita fronti impones, & aluta deſuper teges. Laſeris granum medicinalibus digitis auri inijce ex ea parte qua caput dolebit, ſtatim proderit. Herbę meliloti interiora, & oui cocti uitellum cum uino modico tere diligenter, & inde hemicraniũ uel tempora quæ dolebunt inline, confeſtim ſanabis. Pampinum continuò de uite lectum cũ oleo coques atque ſimul tritis diligenter tempora inlines. De muris fimo pilulas ſeptem teres, & cũ aceto fronti uel temporibus dolẽtibus inlines. Si uir aut adoleſcens aut infans hemicraniam patietur, obſeruet ut ſemper luna ſeptima, & ſeptima decima, & uiceſima ſeptima ſe tondeat. mirum remedium habebit, neque curet ſi dies martis aut ſaturni in has lunas inciderit. Heterocraniam ſiue hemicraniam diſcutit hæc cõpoſitio, gallæ ſyriacæ — III. crocomagmatis — III. aloes — III. ſed gallas prius tundes & cribrabis, tum cætera ſimiliter tunſa & cribrata miſcebis, idq́ue medicamẽ in pyxide conditũ ſeruabis, cumq́ue uſus exegerit ex aceto temperatum parte frontis quæ dolebit impones. Terrę ægyptiacæ partes duas, crocomagmatis partem unam cum aceto diligentiſſime ac minutiſſime contere, & partem quæ dolebit inlinito. Opij — I. colophonij — I. myrræ — I. hyoſcyami — I. peucedani — I. anethi — III. crocomagmatis — I. ſeorſum hæc tundes, & cribrata in mortario diutiſſime cõteres, & ex aceto optimo de hoc puluere collyria formabis, cumq́ue opus fuerit, in cote ex aceto teres, & ſpiſſum parti frõtis & temporum quæ dolebit ante diligenter deterſæ frequenter induces. Grana hederæ & ſerpyllum pari pondere teres ex aceto, & inde totum uerticem perfricabis. Baccas lauri ex aceto tritas adiecto oleo fronti impones aduerſum heterocranij moleſtias. Peucedanus herba trita & ex aceto & oleo fronti inlita heterocraniam ſtatim ſedat. Herba uel hedera in capite ſtatuæ cuiuſlibet naſci ſolet, ea ſi in panno rufo acia rufa, uel lino rufo ligata, capiti uel temporibus alligetur, mirum remedium hemicraniæ, uel heterocraniæ præſtabit. Nouem grana piperis in uino optimo teres, atque ex eo frontem & tempora inlines in ea parte capitis quæ de hemicrania dolebit. Succum de allio in eam aurem ex cuius parte dolor hemicranij fuerit infundes.

Ad uertiginem capitis. Cap. III.

Ad uertiginem capitis quã Græci ſcotoma uocant, peucedani ⚹ II. caſtorei ⚹ I. ſpondilij ⚹ I. baccarum lauri purgatarum ⚹ I. terentur hæc omnia diligenter, & ex ijs componetur medicamentum, quod cum opus erit admiſcebitur ei roſæ & aceti quod ſatis ſit, eſt enim hoc mirabile medicamentũ. Cerebri dolores ex quibus etiã ſubitæ uertigines oriuntur diſcuties ſi planta ulmea caput circũligaueris, atque coronatus ita triduo dormieris, expertũ eſt. Veteres dolores capitis & uertigines cito emendabis, ſi betæ

nigræ ſucco tempora perlinas,idem præſtat intibi ſuccus ſi cum roſaceo oleo & aceto mixtus caput inlinatur. Ad uertiginem abolendam efficaciſſimum eſt, ſi abrotonum tritum in uini potione tepidum bibatur,uel cum oximelle non acri accipiatur. Quibus uertigines fiunt, aut quibus mens perturbatione capitis alienatur, cochleæ ſingulæ contritæ maiores cum ſuis teſtis ex calida paſſi uel defruti potione datæ diebus plurimis,proſunt ſi poſt triduum continuum interpoſitum,iterum plurimis diebus accipiantur. Qui unam cocleam maiorem ſemicoctã comederit die primo,ſequenti duas,tertio tres,quarto duas,quinto unam,remedium experietur non ſolum ad uertiginem,ſed etiam ad ſuſpiria & uomitus prodeſt. Vertiginem capitis abolet uettonicæ faſciculus cum aqua nitida ad tertias excoctus, aut apij uiridis faſciculus cum ture ſimiliter decoctus & ex mulſa aqua tepida potatus. Hyoſcyami ramuſculum in aquæ ſextarijs tribus uſque ad tertias decoques,& dabis per triduum potui quartarios ſingulos,aut etiam minus pro habitudine,uel ætate,uel ſexu. Trifolium herbam,quę gallice dicitur uiſumarus,aqua frigida macerato, & eam aquam diebus decem bibito,ſed ut herbam quotidie mutes. Miſy libra una cum aceto acri contrita & fronti inlita,mirabiliter uertiginem ſedat.

Pityriaſi,& porrigini,ac prurigini,atque ulceribus,& lendibus,& pedunculis capitis. Cap. IIII.

Pityriaſin & porrigines capitis quæ plerunque in perniciem ſe conuertunt niſi occurratur, perungi oportet aſſidue bulbis tritis,ſulfure uiuo,& uino bono in unum permixtis. Item prodeſt cedria tantũ ungere caput,uel allio trito & aceto & nitro. Farina fœniculi ex uino capiti inducta porrigines expurgat,furfures quoque idem præſtant,ſi caput inde aſſidue in balneo luatur. Oeſypum ex oleo tritum & inſtillatum capiti,pityriaſi medetur. Ex uino & oleo & cedria pruritum ſcabiemque capitis tolli manifeſtum eſt,ſi ungatur aſſidue. Prurigines capitis diſcutit fel ouillum inlitum cum creta cimolia, donec areſcat,mirum eſt. Nitrum alumini admixtum prurigines capitis tollit,ſi inde frequenter fricetur & lauetur. Vlcera in capite tanquam proprius morbus præcipue infantibus naſcuntur, ſed & uiros & mulieres grauiter moleſtant.hæc ergo felle taurino cum aceto tepefacto inlita, efficaci remedio ſanantur. Seuum uituli cum ſale ſubactum utiliſſime adhibetur pityriaſi. Teſtarum muricum uel purpurarũ exuſtarum cinerem ex melle ulceribus capitis imponi oportet. Allium cum ſua ueſte cõburitur cinisque eius ex oleo capiti ulceroſo imponitur. Oleum amygdalinum cum uino optimo permixtum expurgat capitis uitia. Folia rubi in quo mora naſcuntur,arida contrita capiti inſperguntur,& deſuper lana ſuccida & charta ſuperponitur. Malua erratica cum urina humana,id eſt puerili,trita & impoſita, ualde ſiccat capitis humores. Omnia autem capitis ulcera cum purgata ſunt iucundiſſime ad cicatricẽ perducuntur ſic.ſpumę argenti tunſę ſelibra,& cærę libra,ceruſſæ libra, olei roſacei libra, cum liquefacta & mixta & trita fuerint,hæc refrigerantur & adijciuntur ijs ouorum incoctorum quatuor lutea,id eſt uitella,& ſimul piſtillo in mortario permiſcentur,atque inde inducitur caput,mirum remedium experieris. Naſturcij ſemen mixtum adipi anſerinæ tritumque furfures capitis aſſidua lauatione depellit. Betæ uiridis contuſæ expreſſæque ſucco porriginoſum caput frequenter in balneo lotum omni tabe purgatur. Semine ſalicis contrito caput lautum furfures cito deijcit. Ouo gallinaceo caput inlinito, poſtea aqua uel ſucco herbæ cyclaminis,quæ orbicularis dicitur,caput lauato,hoc pacto lendes necati ultra non renaſcuntur. Puerile lotium nitro admixtum ulcera quæ erumpunt lauto capite mire deliniunt, expertum remedium. Cornu ceruinum in ſcobem limatum,& cum uino potum lendes enecat,renaſcique non patitur. Stercus ſcrofinum uino immixtum cum roſa liquida id eſt roſæ ſucco,lendes pedunculosque diſcruciat. Felle uituli caput perunctum lendes exterminat. Axungiæ ueteris ſemuncia,ſeui caprini ſemuncia,reſinæ perlucidæ ſemuncia,aluminis infectorij ſemuncia.alumen teres in mortario, cætera igni reſolues & confundes,ac ſic leni uapore deficere uel excoqui facies,ut ex omni confectione uncia medicaminis reſtet.tum caput lautum diligenter,atque ſiccatum hoc medicamine perunges, porriginemque diſcuties. Scobem citream ex aqua deferuere facies nitrumque aſperges, atque inde caput porriginoſum oportet lauare. Fimo bubulo uſto ſuccũ betæ admiſceri,atque inde caput porriginoſum lauari oportet. Porriginem potentiſſime hac potione purgabis,roſmarinum teres,ſuccumque eius uino uel aqua ſcripulis tribus dabis potui,ſed qui ſumit ſupra limen adſiſtat idque triduo faciat. Fraxineo cinere lixiuiam maturam nimis facies,eaque caput lauabis in balneo, quod cum ſiccaueris, ſaponem & argenti ſpumam conteres,eoque caput perfricabis porriginemque exterminabis, ſi capiti lauto atque ſiccato hoc medicamen addideris. Cretæ cimoliæ P. I. nitri alexandrini P. I. ſulphuris uiui P. I. hæc omnia tunduntur atque cribrantur,& capiti porriginoſo imponuntur. Mali punici corium ex aceto coquitur, & ſuccus eius capiti porriginoſo imponitur,& frequẽter abluitur, ita ut & ipſum pomum excoctum teratur & ſic exprimatur. Anethi ſurculi uruntur,eiusque pulueris cribrati — I. cicharbæ — III. remittes in olei ʒ. I. & adijcies gallæ tunſæ ſemunciam, inlinesque eo porriginoſum & ulceroſum capite, contra pilum,& poſtea lauabis in balneo. Compoſitio optima & experta ad uitia capitis omnia ſupraſcripta, pumicis unciã,caſtorei — V. ſpumæ argenti uncias VI. cyperi — III. myrræ — III. myrobalani — IIII. ſulphuris uiui — I. oĩa tũdes & cribrabis & pmixtis pro aphronitro in balneo uteris. Adipis ueteris ſuillę P.I.& picis cedrię P.I. igne diſſolues.tũ ſtaphidos agrię tunſę unciã miſcebis,& ante horã quã ad balneũ uadas ita caput uitijs ſupra ſcriptis laborantem,contra pilum fricabis, ut inſideat medicamen. quod non ante dilues quàm ad ſolium uenias.ſi autem medicamini huic adieceris ladani ſcripulum,capil-

lum nutries pulchriorem. Furfures capitis extenuabuntur ſi ſtercore murino liquefacto in aceto caput in balneo perfricueris. Lotio taurino caput ſi laueris,porriginem uetuſtiſſimam tollit. Vetuſtam porriginem mire adimes,ſi herbæ cyclaminis,id eſt orbicularis ſucco ſulphuris aliquantum miſcueris,& fel ſcrofinum,atque inde caput in balneo bene perfricabis. Vlcera capitis ſubito nata ſanãtur ſi aſini ſtercoris ſucco,& ſcillæ contritæ quantum ſatis uidebitur,& bubulæ adipis tantundem miſcueris, atque ad capitis ulcera ueluti ceroto uſus fueris. Fel taurinum mixtum cũ nitro & uino & oleo quod ſatis ſit,ulcera capitis uel feruefcentem ſcabiẽ ſanat. Vlcera recentia & uniuerſa uitia ulcerum in capite ſanant uermes,qui in arbore caua uel putrida naſcuntur triti & in panno impoſiti.ijdem uermes cõbuſti,& cum anetho ſicco pari pondere triti & impoſiti ſanant etiam carcinomata. Inula in oleo diſcocta & contrita & cum butyro ouillo & melle impoſita,Cacoethe maligna emendat,eadem ratione curantur & tubera,ſed hoc uitij emplaſtri panno inlini debet. Vermes ulceribus capitis uel quibuſcunque innati,ranarum felle tolluntur.ea uero quæ intrinſecus ſerpunt,ſalſamento uetere tunſo in uicẽ emplaſtri impoſito ſanantur. Radix peponis contrita & adpoſita ſanat ulcera quæ capiti in modũ faui concreſcunt. Semen rafani tritum & ex aqua adpoſitum,ſiſtit omnia ulcera. Porrum capitatũ contritum & ex melle impoſitum uniuerſa ulcera optime purgat. Allium contritum cum ſulphure & reſina, ulcerum & fiſtularum quælibet uitia extrahit. Vetera ulcera etiam carcinoſa foueri debent aqua calida,in qua excocta ſint holera diuerſa.deinde ipſa holera trita ſi imponãtur ualde proſunt. Farina lini ſeminis,uel farina erui,uel lenticulæ,decocta & ex melle adpoſita,ſuppurationes & puſtulas ulcerum ſanat.etiam genitalibus laborantibus bene adijciatur. Cinis uitium cũ axungia uetere impoſitus puſtulas omnes in qualibet parte corporis curat & ſanat. Folia oliuæ commanducata & impoſita ulceribus manantibus medentur. Oleaſtri cauliculi teneri decocti,& cũ melle impoſiti, carnes ſupra oſcula in uulneribus quælibet prohibent excreſcere. Herba chelidonia contrita & cum axungia uetere ſubacta & impoſita ulcera uetuſta & putria purgat & ſanat. Nuces iuglandes perueteres contritæ,uel quod melius eſt cõmanducatæ & impoſitæ,ſingulare remediũ ulceribus prętant. Glandes de robore tritę cum axungia & impoſitę duritias,quas Cacoethes medici uocant,emendãt & reprimunt. Pix brutia cum melle trita & impoſita ulcera omnia purgat & ſanat.eadẽ pix ex uua paſſa purgata & cũ axungia uetere impoſita,ulceribus medetur. Aqua in qua lentiſcum decoxeris, ulcera quæ ſerpunt utiliter fouebis. Hedera ex uino decocta ulceribus quibuſcunque imponitur prodeſt. Cinis ex oſſibus agnorum recte adhibetur ulceribus quæ non trahunt cicatricẽ. Pulmo arietinus calidus adpoſitus,carnes excreſcentes in uulneribus exæquat & reprimit. Vim ſerpentium ulcerum coercet calx uiua ex aceto & oleo roſaceo temperata atque inlita,roſaceo autem & ceræ permixta mox perducit ad cicatricẽ. Carcinomata curantur coagulo leporis cũ pari pondere capparis; quod utrunque uino aſperſum unà teritur & ſic adponitur. Carcinomatis,quæ ſerpunt circa ulcera,fel urſinũ uel cinis de aſini ungula exuſta per pinnulam bene adponitur. Vlcera quæ ſordidata ſunt,fimi uitulini cinere & muliebri lacte purgantur. Vetuſtis ulceribus uettonica cũ ſale contrita & adpoſita medetur. Idẽ pręſtat farina lupini incocti,& ſine cortice inſperſa cũ uino. Ad porrigines detergendas,rutæ faſciculũ & ſulphur uiuum cũ uino uetere ſimul decoque,& caput ex eo in balneo laua,ante tamen aqua tepida ſicut eſt conſuetudinis,elue. Ad papulas in capite efferueſcentes,uel qualibet parte corporis,etiã ad ignẽ ſacrum benefacit hoc medicamentum,rutę uiridis P. I I. ſpumę argenti P. I. S. aceti. 8 I. olei uiridis 8 I. cũ aceti parte ſpuma & ruta teruntur,donec leuia fiant,poſtea quod ſupereſt aceti, uiciſſim cũ oleo adijcitur,uel ſuperfunditur medicamini dum teritur,& cum bene tritum & permixtum fuerit,tum imponitur locis neceſſarijs. Ad pedunculos necandos hoc medicamine uteris. oleum cũ puluere cineris cuiuſlibet de foco,ſed bene creti,pariter miſcebis,& ita teres,ut ſit ad ſpiſſitudinem mellis, atque inde cum opus fuerit,caput unge. Ad pedunculos in omni parte corporis necandos efficax hoc remedium eſt, ellebori radicis uncia,ſtaphidos agrię uncia, ſimul trita adiectoque oleo totum corpus perunctum, etiam in tunicis necabuntur. Nitri alexandrini,& ſtaphidos agrię æquale pondus,aphronitri quoque aliquã portionem,& ſulphuris uiui particulam ſimul terito, ac decimo die in balneo corpus fricato, omnes pedunculos necabis. Serum,id eſt aquam lactis quæ remanet facto caſeo, ſi quis adiecto aceto in potione aliquotiens ſumpſerit,ita liberatur à pedunculis,ut penitus extirpentur,nec poſtea in eo renaſcantur. Ceruini cornus ſcobes limatæ,& ex uino potui datæ,pedunculos in capite lendesque naſci non ſinunt.

Ad capitis reumata,& purgationem,& ad pituitæ,& phlegmatis deductionẽ,& reſtrictionẽ Catarri. Cap. V.

Ad reuma,quod de capite deſcẽdit,medicamentũ facies tale.nitri — VI.pyretri — I.S.capparis — II. ſtruthij — I I. hęc omnia tunſa & in puluerẽ tenuiſſimũ redacta permiſce, atque in balneo feruenti ita utere,ut tertiã partẽ pulueris de ſuperſcripta menſura ſpecierũ mittas in caput,& pfrices diu ac diligẽter,ut p ſudorẽ digeras,poſtea aqua tepida laues caput,& in frigidã mergas,& craſſo ſabano diligẽter ſiccabis. Ad reumata capitis,talpã in uaſo fictili clauſo ita in furno torreto, ut tenuiſſimũ puluerẽ ex ea facias, cui addes puluerẽ piperis albi ex granis decẽ & octo, & cocleare unũ de ſucco ocimi, de quo medicamine dabis cui medẽdũ erit,in potione uini ueteris calida cocleare unũ,ita ut in balneo in quo nũquã lauit nec lauturus ſit,in ſolio remediũ accipiat,& interpoſito biduo,alternis iterum accipiat, ſed cui remedio opus eſt,XIX.ferme diebus porcina,liquamine,& holeribus abſtineat. Ad idẽ trochiſcus,croci drachmas duas.

myrræ

myrræ — II. calchāti — II. cymini — II. opij drachmas II. turis — I. Crocomagmatis drachmas II. aluminis ſciſſi — I. hæc omnia contrita auſteriſſimo uino permiſcebis,ut ſint ad craſſitudinem mellis,& inde frontem denſiſſime ſuperlines uſque ad capillos,intermiſſa ſemita ſuper naſum,præcluſo enim itinere quod ad oculos humori patere cõſueuerat,uiam facies,qua de cerebro per nares fluxus omnis emanat,& hinc perpetuus decurſus fiet,quo humores oculorum ab omni inundatione ſiccentur. hac curatione in perpetuum lippitudo remouebitur,ſed ijs quos nimium reuma humoris urgebit, ex aceto acri trochiſcus ſupra ſcriptus imponatur. Ad diſtillationes perfrictionesq́ue & grauedines, cyclaminis herbæ,quæ latine orbicularis dicitur radicem ſupra carbones cultello radito, fumumq́ue eius ramenti naribus trahito. Hyoſcyami drachmas duas, apij ſeminis bene purgati drachmas quatuor, anethi bene purgati drachmam unam,opij pondus uictoriati argentei unius, hæc omnia trita & cribrata permiſceto, & ex aqua paſtillos temperato, atque ex ijs ſingulos in aquæ calidæ cyathis duobus, cum dormitum ibit cui medendum erit,potui dato.eiuſdem herbæ radices ſi decoquantur,ſuccusq́ue earum ad craſſitudinem mellis miſſus in aquam naribus trahatur,omnem à capite pituitam detrahit mire.

Creta cimolia ex aceto trita, & quàmdenſiſſime fronti impoſita pituitam ſiſtit. Maſtichen cum pipere qui diu commanducauerit,calefacto cerebro humorem pituitæ naribus effundit. Ad catarrũ ſiue diſtillationem humoris ex capite,turis ℈. unum,piperis ℈.unum,conteres diligenter & uini nouelli, quod ſufficiat admiſcebis,& naribus tepidum infundes,uel gargarizabis,ſed utilius eſt naribus infundi. Ad caput leuiter purgandum, ſinapi tritum ante diem in aceto infunde ad heminæ menſuram, & ex eo intra os tene,& gargariza in ſole calido ieiunus,& aperto ore poſtmodum ſede,ut humor decurrat. Staphidem agriam ſumito,& pro modo ſinapis granum,& uuam paſſam commiſce cum betæ ſemine, & ex eo facito paſtillos,quibus ſi opus fuerit adijcies acetum, & eos ieiunus in ſole aut in balineo commanduca,& apertum os tene,ut humor defluat. Ad caput purgandum quod fuerit humoroſum,ſtaphidos agriæ ℈. III. pyretri ℈. II. hyſſopi ℈. IIII. pariter,hæc pro modo aſſidue in ore miſſa comminues & maſticabis,incuruato capite,ut humor ex maſticatione defluat,quod facito aut ad ſolẽ, aut in loco tepido. Ad pituitam ex ore euocandam.æris floris ſcripulus unus, & de ſucco hederæ idem pondus in unum mixtum,& naribus infuſum,euocant pituitam, & defluere compellunt. Radix pyretri in ſole commanducata pituitam & humorem capitis patefacto ore depromit. Betæ radicibus tunſis,recte ſuccus eius naribus ducitur ad humorem capitis extrahendum. Mellis & ſinapis triti æqualiter mixtæ partes tepefiunt,& humor multus è capite poſt longam gargarizationem deducitur. Ad catarrum reſtringendum mittes in ollam rudem pro modo ollæ heminam roſæ ſiccæ, & tres heminas aquæ mulſæ,& heminam ſapæ,inhibe nucem pineam,hæc coques ad tertias & tepidum gargarizas. Rumicis acumina tenera colliges,ſiue rubi,& herbam quam alij burdunculum uocant,alij linguam bouis,addes etiam roſæ heminã,hæc omnia in ollam mittes,præterea addes furfuriculas in linteo ligatas, adhoc ut amaritudinem herbæ deliniant,& ſic furfuriculæ ipſæ in ſaccello combulliant, hæc omnia ad tertias decoques & tepidum gargarizabis. Experimentatum remedium aduerſum ingruentem catarrum,ut cœna te abſtineas,& ab holere,& à rebus ſalſis & liquaminoſis. Nam indigeſtione cibi, & uitio cruditatis naſcitur catarrus,abſtinendum ſanè ante omnia pinguibus cibis. Sed ſi de perfrictione fuerit catarrus, caldamentis adhibitis ilico ſopietur,quod ſi de cruditate,placabitur illa re ſola ut non cœnetur, donec penitus fluxus eius areſcat.cum ſubſtrictus fuerit, ad conſuetudinem cœnandi reuerteris. Ad catarrum reſtringendum ſapæ heminas tres,& ſatureiæ faſciculum,& hyſopi aliquantum feruere ſimul facies, quouſque inde ſextarius fiat,& ſic gargarizabitur ter in die in loco tepido,aut ad ſolem,atque hoc tãdiu facies,donec inhibeatur omnis catarrus,atque illis diebus quibus gargarizas abſtinebis liquamine,& holere,& ſalſis ac pinguibus cibis. Ad catarrum reſtringendum quinque partes uini, & ſextam mellis miſcebis,ac tepefacies & ſic gargarizabis.

Alopecijs, & tineis, & capillo fluenti atque infirmo. Cap. VI.

Herba quæ dicitur trichomanes,uel adianton,eadem & callitrichos appellatur.contuſa & cum oleo inlita uel incocta alopecias facile curat. Cępe longum quod cęputius nominatur ſuper alopecias terito frequenter,quo facto capillos maturius excitabis. Nucis eſcariæ,id eſt iuglandis teſta contuſa,uel combuſta,& minutatim trita atque adiecto oleo impoſita infantum alopecijs capilli naſcuntur. Infantum alopeciarum uitia anſerinæ adipis perfrictione ſupplentur.

Gallinaceorum ſtercus cum oleo utroque permixtum alopecijs utile eſt. Adeps urſina cũ fungis qui in lichno lucernæ concreſcunt ſubacta,& alopecijs perunctione impoſita,priſtino decori caput reuocato crine reſtituit. Stercus murinum cum aceto tritum ad alopecias unctas forma priore mirabiliter crines commodat. Lac caprinum incoctum,ſed non adulteratum,aut uitiatum,recte alopecijs infricatur,mirũ eſt. Vitium capitis in quo ſunt alopecię,prius raditur. poſt illic cępa acerrima perfricatur, deinde hordeum cõbuſtum & in puluerem redactũ cum urſina adipe permixtũ ſuper imponitur. Herbã cardui agreſtis ĩ mortario uſque ad leuitatẽ terito,ſuccoq́ue eius expreſſo locũ alopecię.ix.dieb.oblinito, ſed bis per dies ſingulos perunctione renouata. Cũ ſinape naſturtiũ tritũ alopecijs inlinitum efficaciter prodeſt. Cydonia mala diſcocta cum uino,dehinc trita ceræq́ue liquefactæ addita, & capiti impoſita,capillum nutriunt. Opobalſamo operępretium eſt alopecias ungere,ut cito capilli naſcantur. Nitri ru

bri ʒ VIII. pumicis ʒ II. ſalis ammoniaci ʒ VIII. teres diligenter & poſtea miſcebis, priusque
caput alcyonio & nitro commixto perfricabis,mox medicamen impones, quo facto capilli naſcentur.
Magnam fœditatem capiti adferunt alopecię quę ſic emendantur.ex pelle uiperarum cinerē facies atque
aſſidue illic aſperges,emendabis ſine mora uitium. Fermentum ſulphuris combuſti quod a` fullone fa-
ctum fuerit,cum oleo roſaceo miſcebis,& de pinnula capiti inlines. Roboris pilulæ quæ gallas ſimilant,
cum adipe urſina tritę emendant alopecias. Glandis quoque faginę exuſtæ cinis cū melle alopecijs inli
tus prodeſt. Cupreſſi pilularum exuſtarum puluis tritus ungularum muli,uel mulę exuſtarum cinis,&
oleum myrtinum,cinis quoque uel fimus murium tritus,& cinis exuſti erinacei recentis uel fimus erinacei
recens,& ſandaracha,hæc omnia cum aceto,& cum pice liquida mixta & impoſita,etiam fluentes capillos
continent. Leporinæ lanæ exuſtæ cinis cū oleo myrtino & felle taurino,& alumine trito miſcetur, te-
peſactumque medicamen inlitum admodum prodeſt. Muſcarum capita conbuſta & cum melle trita,
capitique inlita,mire alopecias tollunt. Fimum columbinum ſi quis cum aceto tritum capiti imponat,
alopecias & cicatrices omnes ſanabit. Capilli & barbæ naſcentur etiam glabro,ſi lichenē aſini,id eſt col
lectionem duram quæ eſt circa crura eius,comburas & teras, & puluerem illum ex oleo uetere imponas.
hoc ita ualidum eſt,ut ſi mulieri inde maxillam unxeris,barbas ei naſci ſcias. Erinacei caput & pellicula
combuſta,cinisque ei adiecto melle inlitus alopecijs cito prodeſt.caput autem eius per ſe combuſtum, &
adiecta ipſius adipe cinis ille alopecijs inlitus,etiam cicatricoſis facit pilos renaſci.quod ſi totū ipſum quis
exurat,& puluerem eius bene tritum cum adipe urſina caluo ad integrum capiti imponat,decorem priſti
num reſtituet capillorum. Ad tineam curandam,ſulphuris uiui — II. ſalis foſſicij — I. tunſa & cri-
brata hæc,raſo capiti & loto in balneo confricabis,ita ut prius de oleo locus capitis tineoſus perungatur,
& ſic puluis iſte aſpergatur,& diu fricetur,quouſque liquefiat ſudore capitis.hoc modo intra ſex dies cu-
rabitur tinea.facit hoc medicamē & ad ſcabioſos,prodeſt & ijs quibus puſtulæ naſcuntur in facie tanquā
elephantiacæ rubentes.Ad capillos qui poſt infirmitatem decidunt confirmandos cedria & oleo pari pon
dere mixto aſſidue eos unge & leuiter pectina,laudabis effectum. Ad capillos decidentes confirmandos
adipem urſinam cum ladano miſcebis,& caput perunges,uel loca defluentium capillorum,aut ladani un-
cia una & œnelæi uncijs duabus,tritis & permixtis caput perunges. Ad fluentes capillos,ſcobē de cor-
nu ceruino permiſce cum ſemine myrti nigræ, adiecto butyro oleoque, & capiti raſo denſiſſime obline,
etiam ex infirmitate fluentes capillos efficaciter continebis. Sandaracha cum aceto incocta & emplaſtri
more impoſita, fluentem capillum ualidiſſime ſolidat. Si quis maleficijs capillos perdiderit, hac eos ad
priſtinam formam ratione reparabit,ſi lacertum ſalſum martenſem cū ſuo capite, & lanæ purpureæ opti
me in conchylio tinctę duas ligulas,& chartam cubitalis menſuræ ſeparatim conburat,cineremque permi
ſceat conteratque cum oleo cedrino paulatim adiecto,ut craſſitudinem uelut glutinis faciat,eoque medi-
camine glabrum locum perfricet,ita ut prius diu linteo aſperiore detergat. Aphronitri floris pilulas
XXX. nucē pineam,de qua propter uetuſtatem nuclei deciderint,tunſam, ſaponis gallici ſelibram, uini
aminei cyathos tres,ſimul permiſcebis & conteres,& caput glabrum inlines, hoc medicamine etiam criſpi
capilli naſcentur. Malua cū ſua radice uehementer coquitur,ex cuius aqua capillus cui curatione opus
eſt,in balneo aſſidue lauatur. Olei cicini — III. ladani — III. ladano trito paulatim admiſcebis
oleum,& cum mellis craſſitudinem feceris,radices capillorum aſſidue inlines.

Capillo nigrando, & incriſpando, ijs adiecta ſunt quæ phlegma,& perfrictiones capitis deducunt. Cap. VII.

Criſpando capillo compoſitionem huiuſmodi facies, aphronitri floris tortulas numero XXX.
nucem pineam,de qua propter uetuſtatem nuclei delapſi ſint, tunſam & in puluerem redactam, ſaponis
gallici — III. & aminei uini cyathos III. atque inde caput inlines & in balneo lauabis, ſphondilio
quoque caput perungatur,ſed prius radatur. Cornum arietis uratur, cinisque eius cum oleo contera-
tur,atque inde deraſum caput frequenter ungatur. Capillis nigrandis infectio optima,hirundinum ſter
cus quantum ſufficiat cum aceti ſextario,mitte in uas fictile,atque in fimo caballino per dies XXXV.
ſuffoſſum habeto,ac ſic macerato,atque hoc medicamento raſum caput inlinito in umbra per peniculum
pictoris,ſed ſeuo ceruino faciē prius perunge,nequid inde deſtillet,& maculet,& dū ſiccatur infectio,oleū
intra os teneto,ne & dentes inficiantur,ac poſtquam impoſueris medicamen quarto die caput lauato.
Medium lapidem conterito eique admiſceto nardi puri quantum ſatis uidebitur, quo medicamine ſi fre-
quenter caput ungas prohibebis canos naſci,& in locum canorum nigri emicabunt capilli. Experieris
uerum remedium ſi agnū candidiſſimi capitis decoxeris,atque inde caput eius quē canum eſſe nolis ungi
præceperis. Hoc facito ne capilli caneſcant,radicem unam caulis quanto ampliorem & uetuſtiorem in
furno ſiccabis,eamque minutiſſime concides,& in ollam rudem mittes, & aqua fontana recenti implebis,
& ad medium decoques operta olla,tū in balneo caput ſapone optime lauabis.Cūque ſatis mundū effece
ris,etiā ea aqua quā paraueris de radice caulis,caput ita confricabis tanquā ſolū ex ea laues,mox capillum
linteo inuolues,nec ulla ſupra aqua uteris & ita ſiccabis,hoc purus ages puris etiā miniſtris uſus.Ad nigrā
dū capillū egregie facit,ſi oui coruini quę ſunt interiora impari numero in uas ęreū mittas, atque illic diu
coagites,& raſo capite in umbra p peniculū pictoris imponas,ſed donec ſiccetur infectio,& oleū in ore te-
neri oportet,& ſeuo ceruino faciē perungi,ne diſtillātibus guttis maculetur.tāta.n.ſolet eſſe uis eius,ut ēt
dentes

dentes dum ſiccatur inficiat.quarto autem die caput lauari oportet poſt medicamen impoſitum. Vermium terrenorum cinis, oleo adiectus,quo uti fœminæ in pectendo ſolent, capillos prohibet ſenectute mutari. Folia cupreſſi trita & ex aceto capiti inlita & inficiunt canos & in eorum locum nigros educunt capillos. Nuces iuglandes adhuc uirides & teneras,& totidem glandes uelles ex arbore adhuc uirides,& necdum maturitate ſolidatas,atque in pila contuſas exprimes, earumque ſucco, ad inficiendos canos dum caput pectis,pectinem tinges. Sanguiſugarum ſextarius duobus ſextarijs nigri uini miſcetur &.xl.diebus in uaſculo plumbeo diligenter clauſo maceratur, poſtmodum cum ipſo uino conteruntur hirudines,& in ſole calido,capiti deraſo,ad permutandos capillos,earum ſuccus imponitur, oleo ne dentes inficiantur,donec ſiccetur medicamen, in ore detento. Erui ſiliquæ priuſquam areſcant cum folijs & caule ſuo conteruntur,& raſo capiti ut capilli nigreſcant protinus inlinuntur. Herba quę gręce chamæacte,latine ebulus,gallice odocos dicitur,exprimitur etiam cum ſuis granis,eiusque ſucco cotidie inlito pectine,crines qui inficiendi ſunt perducuntur. Pomorum de moro maturrimorum — III. acaciæ P.I. caricas,numero VII. quanto nigriores,pariter macerabis cęleſti aqua in uaſculo ęreo clauſo,atque inde capillos ſemper inlines & fricabis,ſed quæ ſuperfuerint in eodem uaſculo permaneant, diuturnitate enim efficaciora ſunt. Compoſitio efficax ad capillos inficiendos & confirmandos & ſpecie augendos, fœnogręci ſextarium,lini ſeminis tantundem,calami aromatici P.I. ſchœni P.I. caſſiæ P.I. gallæ trichidos P.I. ladani — III. Rhois coriarij P.I. aquæ fluuialis 8. XIX. omnia hæc in unū uas mittes & diebus XL. ſub diuo poſitum iubebis cotidie per puerum uirginem commoueri.Ita ut ſi quando puer ipſe defuerit ſignetur,neque à quoquam niſi à puero alio uirgine contingatur, poſtea recondes diligenter & ſub ſignaculo habeto, & cotidie aqua eadem caput inrora, & pectine inde madefacto caput pecte. Ad phlegmata de capite & aqualiculo deducenda,ſcillæ libram unam in aquæ 8. III. infuſam coques ad tertias.poſtea aceti optimi ſextarium adijcies,& tamdiu iterū ſimul omnia excoques quamdiu ad ſextarium perducas,tum colabis & adijcies mellis optimi P.II. Iterumque omnia ſimul tam diu coques quamdiu ad mellis craſſitudinem ueniant. Compoſitio pulueris ad reuma totius corporis, ſed maxime ad capitis,nec non & ad perfrictiones & conſtrictiones cerebri reſoluendas, euforbij — II. piperis — IIII. bacarum lauri ſiccarum — IIII. ſanſuci — II. centaureæ — III. ariſtolochiæ longę — IIII. iris illyricæ — IIII. myrræ — IIII. bdellæ — IIII. cicidos — IIII. ſtypterię ſchiſtes — IIII. nitri alexandrini combuſti & uino uetere extincti — IIII. ſalis ammoniaci — IIII. hęc omnia contundenda,deinde cribranda & permixta in uaſculo uitreo habenda, cum neceſſe erit conſpergendus in balineo capiti hic puluis uel membris dum adhuc ſicca ſunt,id eſt antequàm ſudent,& perfricanda diutiſſime poſtea quàm puluerem conſperſeris.de hinc lauandum caput in calore frigida aqua, & obſeruandum ne in calidam caput mergas.in frigidam ſanè quoties uolueris merge, & poſtea ſabano diligenter exſicca.

Confectio ſiue diſpoſitio emplaſtri cui uocabulum eſt Dictamnos.

Dictamni part. XXV. chamæmeli part. XIIII. ſphagni part. IX. cyperi part. VII. polij part. XII. lapidis gagatæ part. VII. ceræ rufæ part. XII. reſinæ terebinthinæ part. XIIII. ammoniacæ guttæ part. XXXV. propoleos part. XII. pſimmythij part. XII. chalcanthi part. XXIIII. galbani part. XXV. chamępityos part. VIII. trifolij part. IIII. pentafolij part. IIII. ariſtolochiæ groſſæ part. XXXV. centaureæ aut gentianæ part. XII. lithargyrij part. CL. reſinæ colophoniæ part. L. terræ ampelitidos part. XXII. picis brutiæ uel ſiccæ ſi terra ampelitis non fuerit part. XII. lepidos chalci,id eſt,ſquamæ ferri part. XVIII. di phrygis part. VIII. aloes part. XVI. libani cādidiſſimi part. XII. opopanacis part. VII. chamædryos part. XII. marrubij part. XII. artemiſiæ part. IIII. iris illyricæ part. VII. libanitidos part. VI. olei ueteris part. XLVIII. reſinæ pityinæ part. XXII. chalcucecaumenu part. XVIII. milti part. XII. chalcitidos part. X. myrræ part. VII. æruginis part. I.

Oleum uetus quantum mittendum fuerit pro modo ſpecierum ſupra ſcriptarum mittes in ollam nouam,& calefacies leni flamma uel potius igne,tunc mittes ſed paulatim de manu inſpergens lithargyrum bene tritum & adſidue ſpathomela agitabis,quouſque oleum ita inficiatur, ut colorem lithargyri trahat, & aliquantulum ſpiſſeſcat,poſtea aut picem brutiam tritam mittes,aut quod melius eſt, terram ampelitidem ſimiliter tritam,pro qua diximus picem brutiam mitti debere,quia terra ampelitis uera difficile inuenitur,ijs additis cum cœperit medicamen bene permixtum eſſe, ceram rufam pro modo ut ſupra ſcriptū eſt,poſtea reſinam pityinam remiſſam adijcies,nec non & reſinam colophoniam, poſt hæc mittes ammonia cum thymiama,id eſt,guttam bene tritam & cribellatam,poſt addes lepidos chalcu,nec non & chalcu cecaumenu,deinde addes milton,deinde diphryges,deinde chalcitim,poſtea chalcanthū & pſimmythium, poſt hæc addes libanon leucon,id eſt thus album & myrram & aloen.ſuper ijs omnibus addes reſinam terebintinā & galbanū,& lac uel humorē panacis,id eſt,opopanacē.Sed oēs has ſpecies prędictas optime tritas & cribellatas mittere debebis ad mēſurā uel partes ſupra ſcriptas,prout uolueris cōficere medicaminis copiā.quę cū oīa bene mixta fuerint & bene agitata,ollā tolle de foco,& deinde calido adhuc medicamini herbas ſupra ſcriptas bene tritas & cribellatas infundes.īmo manu uel digitis moderantibus paulatim inſperges,& adſidue ſpathomela cōmouebis & permiſcebis.poſt hęc oīa mittes chamęmelū,& iterū igni nō

nimio adpoſita olla lente & paulatim decoques medicamen,ita ut illud manu non contingas,ſed ſpathomela agites,cōfecto autem medicamine uteris ſic. ad dolorem temporum uel hemicranij linteo ſpiſſo induces medicamentum,& ſic fronti uel temporibus adpones. Si uero humore capitis reumatizantis oculi grauabuntur,per totam frontem emplaſtrum inductum linteo ſimiliter impones. Si in naribus uel in auribus dolor aut uulnus fuerit,ſiue carnulentæ erunt,aut humor inde manabit, oleo roſaceo ſolutum medicamen immittes. Si fauces angina uel glandulæ & parotides occupauerint, aut inguina paniculæ tentauerint,in initio doloris medicamen linteo inductum,ſed ſiccum adpones.facit & ad ſplenis dolorem aluta inductum & adpoſitum,nec nō & laterum dolori prodeſt ſimiliter impoſitum. Empyicis uel hæmoptoicis,id eſt,qui ſanguinem de uiſceribus per os eiectant proderit,ſi thoraci inductum aluta imponatur. facit & ad thraumata,& ad arthritim pro malagmate adpoſitum,protrahit & ſagittas & ſudes,& ſi qua corpori inhæſerint ſimiliter adpoſitum.ad loca uero pudenda,id eſt,ad penem ſiue ad podicem, cū aliquod illic uulnus fuerit,ſolutum medicamentum cera & oleo myrtino adponitur. Si uero muliebribus cauſis fuerit neceſſarium,id eſt,ſi uulua dolorem uel carcinomata contraxerit,ponetur cū oleo ſuſinato , ita ut emplaſtrum contra illum locū,qui in cauſa eſt adponatur.ad carbunculos ſane & anthracas & eſcharas aliaque reumatizantia,uel ad ſtrumas & apoſtemata,medicamen ſolutum aliquantulum melle debebis adponere.cum autem purgatę fuerint puſtulę uel collectiones & uulnera, tum ſine melle emplaſtrum cum puro medicamine adpones.facit & ad furunculos ſimiliter ſiccum adpoſitum, & ad omnem puſtulam & maculam curandam. Rumpit enim quæ concreta ſunt,& purgat,& cicatricat. Cum autem uulnus eſt de quo immodicus ſanguis erumpit,adpoſitum hoc medicamentum ilico & ſanguinem ſiſtit,& uulnus curat , & cutem conſtringit,& cicatricem tenuem facit. Reſolutio autem uel cōpoſitio adponendi uulneribus medicaminis talis eſt.mittes huius medicaminis — III. & adijcies ceræ — I. olei ueteris — VI. ijs uero qui habent,aut in capite,aut in auribus,aut in naribus cauſas & uulnera, adponendum ſic reſolues medicamen ſine cera.oleum ſane pro tempore id eſt,ſi æſtas fuerit minus adijcies, ſi hyems amplius infundes. facit & ad morſus ſerpentium & ferarum omnium,& ad morſus hominis,& canis rabidi.neruorū quoque inciſiones uel colliſiones ſalubriter curat.quibus cum medendum fuerit addes oleum roſaceum cum modico aceto lanę ſuccidæ infuſo. Cum autem adpoſueris ijs cauſis hoc medicamentum,poſt triduū aut poſt dies quinque ligaturam quam feceris ſolues.ſi uero ictu aliquo caput fractum fuerit & teſta conliſa,medicamen roſaceo oleo liquefacies , & ſic ipſi fracturæ uel uulneribus infundes.infuſo uero interius medicamine nihilominus deſuper ſolum medicamen linteo inductum adpones,& ſupra ligabis lanam ſuccidam oleo & aceto modico infectam.de ipſo autem medicamine ſi ſuccenderis in cubiculo,uel in domo,fugabis ſerpentes,& ſi qua illic mala ſunt foras eijcies.hoc ipſo medicamine incenſo ſuffita mulier facile purgabitur,etiam ſi pecus intra uterum habuerit immortuum , ſaluberrimum autem eſſe omnibus & uirilibus & fœmineis cauſis ne dubites,ſi primum diligenter ac ſollicite conficias,deinde ut ſupra ſcriptum eſt, ſcienter utaris.

Ad omnes & multiplices oculorum dolores collyria & remedia diuerſa etiam phyſica de probabilibus experimentis. Cap. VIII.

AD conturbationes & lippitudines ſubitas epiphoraſque oculorum ſcio multa collyria , tametſi tarde,magnos tamen effectus habere.ſed nulli collyriorum tantum tribuo, quantum lycio indico uel per ſe,hoc enim inter initia,ſi quis ut collyrio inungatur,protinus & dolore præſenti,& futuro tumore liberabitur,ſuperuacuum eſt autem nunc laudes eius referre,in alijs enim expertus,intelliges ſimplicis rei uix credendos effectus.oportet ergo ut minime quater quinquieſue ex interuallo lippientem inungi.deinde cum conbiberint oculi,ad ſingulas inunctiones,ex aqua quām poterint ſuſtinere calidiſſima ſpongijs expreſſis uaporari diutius,eodemque die in balineum duci eum qui inunctus fuerit, ita ut cum cætero corpore caput quoque & faciem calidæ immergat,& foueat,uinumque poſt balineum ita ut adſuetus eſt ſumat.poſtero die ſi qua ueſtigia epiphorę remanſerint , inungi collyrio aliquo acriore aquato ſub ueſpere debet,& rurſus in balneum duci,& uinum bibere.hoc modo uno ferme die tolletur epiphora , præcipue incipiens,neque adhuc alio medicamento tacta.ſed ſi ea uis fuerit epiphoræ,ut non concedat uno die,expectari oportebit donec impetus eius ſedetur, & ita æger in balneum ducatur, cæteraque fiant quæ præcepimus fieri . idem hoc medicamentum etiam ſupra oculos inlitum tardius quidem,ſed eoſdem effectus prꝑſtat,maxime in teneris corporibus,ut mulierum & puerorum, quorum oculi nullius medicamēti uim ſuſtinere poſſunt.triduo autem aut quatriduo plerunque tollit dolorem adiutum oui infuſione, & aquę calidę uapore. Compoſitio collyriorum,quam maxime probo ad recentes epiphoras uel conturbationes oculorum tumoreſque & dolores.plantaginis tritæ ſucci cyathos II. teri oportebit cū croco quod ſufficiat,id eſt ⚹ II. deinde cætera quæ infra ſcripta ſunt admiſceri pridie macerata cum ſucco herbæ ſupra ſcriptæ,id eſt,aloes indicæ ⚹ IIII. gummis ⚹ IIII. poſtea eiuſdem plantaginis ſucci cyathos duos addi,ut cum ſpiſſata fuerit commixtio,collyria fingantur. Vtrunque autem genus medicamenti eximie prodeſſe iudico,proprietate quadam,ſed præcipue quod nullam in ſe aſperitudinem habet , ut pleraque quibus fere inunguntur homines.nā quæ ex cadmia,aut ære uſto,eiuſdemque generis pigmentis componuntur,quamuis curioſe terantur,naturam tamen ſuam amittere non poſſunt.nunquam enim ut ſuccus diluuntur,ſed cum ad ſummam ſubtilitatem perducta ſunt , tamen quaſi puluerulenta neceſſe

eſt maneant,

eſt maneant,quæ oculorum partes uelut configunt.certe exterius pungunt foramina prima, & tuniculæ
oculi ab initijs adhibita interdum moleſtiorem futuram concitant epiphoram. Quo nomine etiã quod
dia glauciũ dicitur probo in initijs,nanque prodeſt hoc genere quod ex eadem materia conſtat,quę nullã
aſperitudinem habet,quandoquidem componitur ex croci ⚹ V . ſarcocollæ ⚹ X . glaucij ſucci ⚹
XX . tragacanthi ⚹ V . & opij ⚹ V . hoc enim ego adijcio,& ita melius reſpondet,ſed opium & in
hoc,& in omni collyrio medicamentoque,uerum adijci oportet,quod ex lacte ipſo papaueris ſiluatici ca-
pitum fit,nõ ex ſucco foliorum eius,ut inſtitores huiuſce rei compendij & lucri cauſa faciunt. illud enim
cum magno labore & exiguum conficitur, hoc ſine moleſtia & abundanter teritur . ante omnia crocum
aqua pluuiali infuſum macerari debet.deinde adijciatur illi ſarcocolla,glaucium,opium,tragacãthũ, prius
enim omnia ſeorſum macerari oportet,non multa eius generis aqua,id eſt pluuiali,ut quàm primũ,id eſt,
ſi fieri poterit,eodem die fingantur collyria,ſolet enim hoc diu neglectũ mortario inaceſcere:ijs ferè utor
primis diebus,collyrijs,non ſine cæteris auxilijs prout res poſtulat,abſtinentia dico, & ſanguinis detractio
ne,meliusque ea cæteris proficere adfirmo. Cum uero pluribus quis diebus uexatus fuerit epiphora,&
perſeuerantia humoris,atque pituita ipſo calore oculorum glutinoſior uiſa fuerit , quod ferè ſexto ſepti
mòue die accidere ſolet:tunc proderunt & ea collyria,quorum genus ſuperius improbauimus,compoſi-
ta ex rebus metallicis:facilius enim tum patientur oculi,ſi modo exulcerati non fuerint, iniuriam : quorũ
præcipue hoc mihi placet,quod à colore phæon dicitur . accipit autem hæc , æris uſti ⚹ X I I . cadmiæ
uſtæ ⚹ X I I . ſtibij cocti ⚹ V I . acaciæ chyliſmatis ⚹ V I . croci ⚹ I I I I . aloes ⚹ I I I . opij
⚹ I I . caſtorei uictoriati pondus,myrræ,lycij,idem ponderis.gummis ⚹ X V I I I .aqua pluuiali quę
ſunt dura macerantur,& diu teruntur donec leuiſſima fiant,poſtea cætera alio mortario ſingula trita ad-
miſcentur.cum tollendum eſt,id eſt,cum ſunt fingenda collyria , gummi adijcitur . hoc quidam etiam in
initijs utuntur cum oui aquato liquore per ſe. Nec non & hoc collyrio quidam in initijs utuntur,quod
à cinereo colore ſpodiacon appellatur.Componitur autem ex ijs , cadmiæ botryitidos uſtæ ſuper teſta
donec candeſcat,& uino falerno extinctæ ⚹ X L. cretæ ſamiæ quam aſtera uocant ⚹ L X X X.ſtibij
cocti ⚹ X X . opij ⚹ V . gummis alexandrinæ ⚹ X X . teruntur hæc omnia pluuiali aqua macera
ta,ultimum gummi adijcitur.ante ſanè cætera ad leuitatem ſummam terantur,& ne prima tunicula oculi
exeſa aliasue exulcerata ſit,ut purum ulcus ſit,diluitur oui albo,quod eſt ferè tenuiſſimum. Collyrium
pſittacinum à colore ita dictum,facit ad epiphoras quæ cum tenui & acri lacryma exiſtunt.item aduſtio-
nes & ſolutas cicatrices & uaſtum tumorem,quod quia loco interdum uidetur propellere oculũ, propto
ſin uocant,cum oui albo,quod eſt tenue imponitur . ſed præcipue facit,cum quaſi ſanguine ſuffuſi ſunt
oculi,& ob id nullum niſi leniſſimum collyrium patiuntur:recipit autem hæc , croci ⚹ I I I I . cadmiæ
lotæ, ⚹ I I I I . ſtibij ⚹ I I I I . opij ⚹ I I . gummis ⚹ I I . amyli recentis & dulciſſimi ⚹ I I I I.
eodem ordine quo ſcripta ſunt,in mortario debent teri ex aqua pluuiali,amylum autem cum iam fingen
dum erit collyrium adijcietur.interdũ autem & hoc ſuper inungantur qui prius Athenippio curati ſunt.
ijs ferè collyrijs lenibus,omnia quæ cum tumore & dolore fiunt circa oculos remediamus . Perunctio-
nes oculorum lippientium ſiue inunctiones quæ appellantur galacticæ huiuſmodi ſunt . crocomagmatis
⚹ I . myrræ & croci ⚹ V I I . aluminis ſiſſi ⚹ V I . turis ⚹ V I . gummis ⚹ V I . roſæ floris
⚹ V I . uino chio non ſalſo conſperſa teruntur hæc omnia diligenter . deinde confecta in collyrijs aut
pilulis reponuntur. Perunctio oculorum ad omnem epiphoram ſatis utilis. croci — I . myrræ — I .
crocomagmatis — I . æris floris — I . aluminis ſiſſi — I . turis Є. ex uino teruntur hæc optime , ijs
Coſmus medicus adijcere ſolitus erat etiam mãdragoræ ſucci — I. & lentiſci ſucci — I . ac deinde per-
mixtis omnibus formare collyria uel paſtillos , aut in uas ſtanneum recondere , & cum opus eſſet uti , ad
inungendum uel ſuperliniendum. Eſt huiuſmodi medicamentum quod perichriſtarion uocant græci,
quod medicamentum ſatis efficax eſt,quo ita uti oportet, ut palpebræ ſubtiliter inde ſuperlinantur , ne
quid intra oculum fluat.recipit autem hæc,croci ſiculi ⚹ I I I.magmatis croci ⚹ X I I.turis ⚹ I I I.
aluminis rotundi ⚹ V I . opij ⚹ I I . myrræ ⚹ I I . gummis ⚹ I I I.ex uino falerno teruntur hęc
uel aſpergũtur.& cum bene leuia facta ſunt ad craſſitudinem boni mellis ſpiſſantur, adijcitur poſtea paſſi
cretici ⚹ I. & reponitur in pyxide ſtannea.cum enim paſſum adiectum fuerit collyrium erit,nã ex ipſo
ſuperlini debet. Benefacit hoc medicamentum ad ſuperliniendos oculos,quo Auguſtus uſus eſt. alumi
nis ſiſſi ⚹ X L. turis ⚹ X. aloes ⚹ X V . croci ⚹ X V . opij ⚹ I I . gallæ ⚹ X . roſæ foliorum
aridorum ⚹ X. plantaginis ſucci uel ſeminis ⚹ X. ex uino falerno teruntur hæc uel aſperguntur , &
cum leuia facta ſunt,ac mellis ſpiſſitudinem habent,adijciuntur ijs paſſi ſextarius,uel quod ſufficiat,& re-
ponitur in uaſo ſtanneo uel argenteo. Collyrium nigrum ab Antigono repertum , ad omnia intacta fa
ciens , accipit cadmiæ ⚹ X X X V .S. ſtibis ⚹ X X I I I I . piperis ⚹ V I I I. æruginis raſæ ⚹
V I I I . gummis ⚹ X X I I I I . teritur ex aqua pluuiatica atque conficitur. Coſmus adiecit huic col-
lyrio centaureę tenuis ſucci ⚹ X. quod recte factum reor . Collyrium , quod ad omnem epiphoram
& inquietationem & tumorem facit ſedandum ſiue dolorem.accipit hæc,pompholygis ⚹ V I I I . cicu
tæ ſucci aridi id eſt ſiccati ⚹ V I . opij ⚹ I I I I . mãdragorę ſucci aridi ⚹ V . acacię ⚹ V I . gum-
mis ⚹ V . teritur ex coriandri teneri ſucco.hoc collyrium prodeſt etiam extra oculos perunctum,id eſt
circunlitum. Collyrium ab Aſclepiade ad epiphoras ſpeciatim repertum.cretæ ſamiæ denarios unde
cim,opij denarios decem,ſtibij denarios X L . gummis denarios uiginti , aloes denarios decem : teruntur
hæc & conficiuntur ex aqua pluuiali. Collyrium quod habuit Coſmus medicus inter arcana,mirifi-

cum ad omnia oculorum uitia.acaciæ ⚹ X L. ſpumæ argenti tritæ bene & lotæ,donec candiſſima & leuiſſima fiat ⚹ X I I. plumbi uſti & loti ⚹ X V I. ſtibij ⚹ X I. cretæ ſamiæ denarios duodecim,ceruſſæ ⚹ X V I I I. cornuum ceruinorum uſtorum & lotorum quod erit candidiſſimum ⚹ V I I I. ſquamæ æris denarios quatuor,opij ⚹ I I I I. æruginis raſæ denarios ſeptem, cardamomi interiora ⚹ duos,lapidis hæmatitæ ⚹ quatuor,lapidis ſiſſi ⚹ quatuor,tamaricæ ſeminis ⚹ I I I I. croci ⚹ IIII. turis denarios quatuor,myrrę ⚹ quatuor,opobalſami ⚹ quatuor,lycij ⚹ quatuor,aloes ⚹ quatuor coſti ⚹ quatuor,piperis albi ⚹ duos,cicutæ ſucci aridi ⚹ V I I I. ammoniaci guttarum ⚹ V I I I. bdellæ ⚹ octo,ſaluncæ purgatæ ⚹ ſex,gummis ⚹ X X V. teruntur hæc omnia diligenter ex uino chio non ſalſo auſtero,uel ex uino falerno,ac deinde confeſtim collyria finguntur & in umbra ſiccantur, quod & de alijs omnibus collyrijs obſeruari oportet. Collyrium achariſtum theodotium ab Antigono inuentum ad omnem epiphoram & omne uitium oculorum .accipit hæc,acaciæ ⚹ X X. ſtibij ⚹ X.croci ⚹ I. S. aloes ⚹ duos,myrrę ⚹ duos,cadmię ⚹ octo , caſtorei uictoriati duas tertias partes,opij ⚹ unum,lycij ⚹ duos,ęris uſti ⚹ octo,ceruſſæ ⚹ quatuor,nar diſpicæ ⚹ unum,& tertias eius,gummis denarios uiginti,palmarum oſſa,ſiue nucleos uſtos,denarios triginta.trita hęc ex aqua pluuiatica conficiuntur. Monemerum collyrium dicitur,quod dolores in impetu ſtatim tollit,conficitur ſic.lepidos unciam unam,æris uſti ſemunciam,hæmatitæ — unam,myrræ unciā unam, opij ſemunciam.unum hoc collyrium mirabiliter prodeſt,ijs qui cicatrices nō habebunt ex ouo infuſum, & leui admodum agitatione contritum. Ad ſuffuſiones oculorum quas Gręci hypochymata dicunt,fœniculi ſucci liquidi ⚹ tres,opobalſami ⚹ tres,mellis attici ⚹ tres, olei uiridis ⚹ tres , hyenæ fellis ⚹ unū, euphorbij ⚹ unum.hoc oleo diluitur,& ita admiſcetur cæteris.aquato uti oportebit hoc medicamento, eſt enim acerrimum & undique humores trahit,quamobrem nō ſunt inungendi qui capitis dolorem aut grauedinem habent,& ante biduum aut triduum aquam bibant quos deſtinaueris eo inungere,quanquā melius facient,ſi etiam perſeueranter aquam potauerint, uitio enim moleſtiſſimo facilius inter initia carebunt.non autem præterit me habere te prudentes ocularios , quibus ſi nomina dixeris collyriorum hoc in libro ſcriptorum,contendent forſan ſe quoque habere eadem compoſita , ſed ſi pondera aut effectus comparare uoles , longe diuerſos inuenies. ego enim ipſe eodem nomine multa compoſita , non ijſdem ponderibus & rebus interdum habeo, ſed maxime probatis utor . nec utique adfirmo non poſſe & alios eadem habere,nam & ipſe ab alijs accepi,ſed raro ſcio oculariorum quoſdam ſimpliciter tradere compoſitiones,meque multum elaboraſſe,ut ueras & incorruptas acciperem cōſcius ſum mihi.neque illud rurſus dico,nouas omnis & non aliquibus notas me in hoc libro congeſturum compoſitiones , uerumetiam quaſdam uulgatas &,ut ita dicam,publicatas.eiuſmodi enim quia efficaces ſunt etiā plurimis in notitiam ueniunt. Collyrium efficaciſſimum ad tumorem oculorum & lacrymarum nimium fluorem , etiam ſupra perunctum uel inlitum efficax eſt,accipit,acaciæ ⚹ X V I.cadmiæ ⚹ duodecim,aloes ⚹ duos, croci,myrrę,opij lecti,ſingulorum denarios binos,caſtorei ⚹ unum , gummis ⚹ octo.teruntur hæc omnia diligenter & ex aqua permiſcentur,atque inde ſtatim collyria formantur ex aqua,quæ ſunt omnino mirifica. Xerocollyrium optimū,ad epiphoras acres,& initia lippitudinis,croci ʒ duo, ſarcocollæ ʒ duo,aloes hepatitidos ʒ unum,glaucij ʒ unum,hæc omnia diligenter trita ſimul recondes in pyxide cuprea,& pro xerocollyrio uteris.

Ad epiphoras & lippitudines oculorum remedia de experimento & phyſica diuerſa.

AD lacrymas & tumores oculorum lippientium reſtringendos,atramentum ſutorium,id eſt chalcantum uiride,cyprinum,tundes & cribrabis,& factum molliſſimum puluerem ex oui incocti albo , id eſt lacryma conſperges , & facies collyria , quæ in umbra ſiccabis atque inde palpebras inunges & tempora inlines.Si ex reumate lacryma abundans eſt,oui albo collyrium temperabis . Si lippitudo & ſanguinis infuſio eſt,ex aceto temperabis,& deſuper oculos circumlines,ita ut nihil interius de medicamine ingrediatur.tempora quoque dolentis eodem ſuperlines.

Braſſica cruda trita cum pane candido madefacto ſubacta,ac fronti inlita, dolorem oculorum plurimū releuat. Medicamen ad oculum diutina lippitudine uel epiphora laborantem intrinſecus curandū. lapidis gagatis ſcripula ſex,tundes,cribrabis & aqua pluuiali, uel fontana conſperſum puluerem liquidū facies.deinde in ampulla uitrea repones.cum neceſſe fuerit pinna aquilina uel columbina laborantē oculum inunges,quo facto & caliginem & infuſum ſanguinem abſterges,clariorem que uiſum reſtitues. Dolores oculorum tempore hyemis frigore contractos qualiter curare debeas. Concham æream de melle albo abintus perunge totam,eandemque ſupra gaſtrum lotij uirilis ex ea parte qua melle inlita eſt,ſuperpone ad lotium uerſus,& per dies triginta bis in die lotiū agitari facito,ut omnis odor uel acritudo lotij, & uirtus eius ad mel in concha hæreat.poſtea rades concham ipſam, id eſt , quod melle inlitum fuerat , & raſuram tundes in mortario & cribrabis diu,& repones in ampulla,uel uitrea uel cuprea,cum neceſſe fuerit,ex melle temperabis,& intrinſecus oculum perunges, mirabile remedium experieris in omnibus ferme oculorum etiam grauioribus cauſis . Gramen quod in ſummo triſulcum habebit decreſcente luna radicitus ſublatum quamplurimum repone. deinde ex multis unum auſpicante lippitudine ad collum ſubliga,celeriter incumbentem epiphoram diſcuties . Si impetus oculorum eruperit huiuſmodi remedium confeſtim adhibebis,atramenti ſutoricij — I. in aquam mundam defundes,idque acriter ferue-

re facies,

re facies,tum operies ut ſeruor paululũ conquieſcat,atque ubi modicum intepuerit in concham transfundes,ibique faciem demerges & oculos patefacies intra ipſam aquam , paululum quidem admordebit , ſed certiſſimo experimento dolorem incumbentem auertet. Colophoniȩ modicum phœnicio inliga & collo lippientis ſuſpende,ſtatim proderit. Dolorem oculorum ut anno integro non patiaris, cum primum ceraſia erunt idonea eſui,id eſt,quaſi matura,de tribus ceraſijs lapillos pertundes & gaitano lino inſerto pro phylacterio uteris,uoto prius facto contra ſolem orientem,quod eo anno ceraſia non ſis manducaturus. Herbã quȩ appellatur periſterion,diſcoques ut madeſcat ex aqua fontana ad tertias,& inde oculos fouebis impetu laborantes,intra triduum perſanabis . Vitandæ perpetuo lippitudinis gratia obſerua,ut Kalend.Ianua.eo tempore quo Kalend.ſolis die fuerint , & etiam hora prima uel octaua , & deinceps alio die ſolis,& tertio ſolis die ſimiliter,collyrio tenui inungaris,dum conuerſus ad orientem rogabis deum ut eo anno dolere oculos tuos non ſinat. Cum primum hirundinem audieris aut uideris , tacitus ilico ad fontem decurres uel ad puteum & inde aqua oculos fouebis , & rogabis deum , ut eo anno non lippias,doloremque omnem oculorum tuorum hirundines auferant. Expertum remedium ad lippitudinem ne unquam tentetur,ſi quis obſeruet ſine intermiſſione aut obliuione, ut quotiens lauerit deducta utriſque manibus ad pedes infimos aqua,ſtatim manus ambas ad oculos referat,atque ad angulos eorum utraque manu perfricet,& hoc ter facere debebis. Aduerſus humores & ſubitos impetus oculorum & epiphoras,radices betæ maxime nigrȩ ex aqua tepida lauabis & expreſſas ſabano ſiccabis.deinde tundes in piſone marmoreo & ſuccum inde linteo intorto exprimes.tum leuiter ad carbones deſpumatum tepefacies,& naribus infundes.ita ut is cui medeberis,aquam tepidam in ore contineat, & ſi unus oculus laborabit diuerſæ partis nares infundes,& melle attico continges. Si tamen uideris oculos ſucci illius infuſione turbatos,herbȩ quam quidam cerebellum canis appellant,radix ex aqua decoquitur,eoque humore oculi aduerſus epiphoras utiliter fouentur. Farina ordeacea & galla contuſa cum aqua permixta & collecta,oculis cum tepore impoſita,tumores doloresque ſedabis . Coriandrum uiride tritum lactique mulieris immixtum , & tumentibus uel dolentibus oculis adpoſitum ſtatim prodeſt . idem & apium præſtat ſimiliter impoſitum. Ros cœleſte manu munda collectum & rutæ ſiluaticæ contuſæ ſucco admixtum in plumbea pyxide reconditum,cum opus fuerit aduerſum epiphoras oculorum fronti & ſupercilijs impones. Vino in quo laurus fuerit decoctus oculi foti dolore potentiſſime leuabuntur. Spina alba combuſta & bene trita cum ouo ſuperinlita,uel inuncta,ſedat mirifice dolores oculorum. Gallæ contritæ turiſque pari modo puluis uino permixtus & fronti inlitus , tumorem oculorum doloremque ſedat. Crebro lacrymantes oculos ut exſicces, lucernam oleo cedrino repletã accenſamque ſuperpoſito uel iuxta ſuſpenſo æneo uaſculo permitte conſumi , inde fuliginem collectam in pyxide cyprina reconde,& cum opus fuerit inunge,miraberis efficaciam medicamenti. Caprinus caſeus recens coagulatus ſupra oculos poſitus dolores cito lenit. Rumicis ſyluatici radicem luna decreſcente collige,& tecum habeto nitidiſſime,quandiu eam tecum habueris non lippies. Democritus adfirmat felle hyenæ ſi frons perfricetur,epiphoras incipientes & omnem oculorum dolorem poſſe ſedari. Si mulieris ſaliua,quæ pueros non puellas ediderit,& abſtinuerit ſe pridie uino & cibis acrioribus , & in primis ſi pura & nitida erit,angulos oculorum tetigeris , omnem acritudinem lippitudinis lenies humoremque ſiccabis. Chelidonia herba in hirundinum ſtercore naſcitur,quæ oculis plurimum ſuffragatur, maxime autem caliginem deterget,ſi paulatim inde oculi ſuffundantur, quos cito in priſtinam formam reuocato uigore reparabit. Hirundinis uentriculo ſciſſo albi ac nigri lapiſculi inueniuntur, qui ſi lupino aureo includantur,& collo ſuſpendantur , omnem dolorem oculorum perpetuo auertent . ſed & contra quartanas proſunt,croceo linteo uel panno inuoluti linoque ad collum ualidiore ſuſpenſi . Mel in quo apes fuerint mortuȩ,utiliſſimum eſt oculis ſi nitidum ac purum opportune & paulatim infundatur. Qui ciconiæ pullum elixatum comederit,negatur multis annis continuis poſſe lippire . Hirundinũ pulli plena luna excæcantur,reſtitutaque eorum acie capita comburuntur, horum cinere cũ melle mixto recte uſus fueris ad reparandam oculorum claritudinem. Lacertam uiridem excæcatam acu cuprea in uas uitreũ mittes, cum annulis aureis,argenteis,ferreis,& electrinis,ſi fuerint,aut etiam cupreis , deinde uas gypſabis,aut claudes diligenter atque ſignabis.& poſt quintum uel ſeptimum diem aperies,lacertamque ſanis luminibus inuenies,quam uiuam dimittes,anulis uero ad lippitudinem ita uteris , ut non ſolum digito geſtentur,ſed etiam oculis crebrius adplicentur,ita ut per foramẽ annuli uiſus tranſmittatur.obſeruandum ſanè in primis ut in loco nitido atque herbido deponatur ampulla,& cum lacerta diſceſſerit , tũ annuli colligãtur.obſeruandum etiam ut luna uetere id eſt à luna nonadecima in uiceſimam quintam,die iouis,Septembri menſe,capiatur lacerta,atque ita remedium fiat , ſed ab homine maxime puro atque caſto. Lacerti uiridis quem ceperis die iouis,luna uetere,menſe Septembri, aut etiam quocunque alio, oculos erues acu cuprea,& intra bullam uel lupinum aureum claudes,colloque ſuſpendes, quod remediũ quãdiu tecum habueris oculos non dolebis.lacertum ſanè eodem loco in quo ceperis dimittes. uel etiam ſi ſanguinem de oculis eius lana munda excipias,eamque phœnicio conuoluas,colloque ſuſpendas,uteris efficaciſſimo aduerſum oculorum dolorem remedio. Cancri oculus ſubtiliter ſublatus & in phœnicio conligatus colloque ſuſpenſus,lippitudini incipienti medetur,ſi tamen remediũ à caſto homine fiat. De manu ſiniſtra muſcam capies , & dum capies dicere debebis nomen eius cui remedium facturus es , te ad curandos oculos eius muſcam prendere.tum uiuam eam ligabis in linteo , & ſuſpendes collo dolentis, nec retro reſpicies. Ad epiphoras oculorum ſedandas,limaces complures tere in mortario nouo uel

nitido,& adijce ibi ouum gallinaceum incoctum,& tinge illic lanam ſuccidam,& fronti impone. Ad epiphoras oculorum pultem fabaceam ſine ſale,ſine ullo uncto , tepidam linteolo inline , & oculis de nocte impone,ita ut non alliges,continuo feruor recedit. Vt omnino non lippias,cũ ſtellam cadere uel tranſcurrere uideris numera,& celeriter numera,donec ſe condat,tot enim annis quot numeraueris non lippies. Ad lippitudinem inter principia ſedandam,in chartam uirginem ſcribe ουβαικ , & licio quod in tela fuerit collo lippientis innecte. Incipiens lippitudo mirifice & ſine dubitatione depelletur, ſi in charta uirgine ſcribas, & collo dolentis licio ſuſpendas , φυρφαραν, & hoc præligamẽ purus caſtus facias.Hoc etiam remedium indubitate impetus oculorum ſi prę uenias prohibebit , ſcriptum in charta uirgine . ρουβρς. ρυονειραις ρηελιος ως . κατεφορα . και παντες κακοτει , quod ad collum dolentis licio ſuſpendi debet. ſed & cœptã atque inueteratam lippitudinem ſedat, ſi in faciendo ac ſuſcipiendo præligamine caſtimonia ab utroque ſeruetur . In lamella aurea acu cuprea ſcribes, ορυω ουρωδ'η , & dabis uel ſuſpendes ex licio collo geſtandum præligamen ei qui lippiet , quod potenter & diu ualebit,ſi obſeruata caſtitate die lunæ illud facias & ponas. Ne anno perpetuo lippias,de acinis nouem uuę albę antequam uuam guſtes , nouies te inunges,ita ut intra oculos tuos grana ſingula ſingulis uicibus infundas. Stercus caprinũ uino conſperſum tritumq́ue & impoſitum oculis atque obligatum,omnem dolorem tumoremq́ue detergit. Oculos cum dolere quis cœperit,ilico ei ſubuenies,ſi quot literas nomen eius habuerit,nominans eaſdem , totidẽ nodos in rudi lino ſtringas,& circa collum dolentis innectas. Si impetus dolorem præuenerit,abſinthium uetus & fuliginem conteres diligenter,tum mellis quantum ſatis uidebitur adijcies,& denuo teres , atque ex eo oculos inlines,ualidiſſime proderit. Ne anno perpetuo lippias, cum primum cucumerem nactus fueris,in fontana aqua eum per triduum eſſe in uaſculo mundo permittes. deinde oculis adapertis faciem tuam ea aqua fouere curabis . Qui crebro lippitudinis uitio laborabit , millefolium herbam radicitus uellat,& ex ea circulum faciat,ut per illum aſpiciat,& dicat ter,excicum acrioſos, & totiens ad os ſibi circulum illum admoueat,& per medium expuat,& herbam rurſus plantet. Quæ ſi reuixerit,nunquam is qui remedium fecerit uexabitur oculorum dolore.ad utrunque oculum hoc facito.quæ ſi minus reuixerit,ex alia iterum faciat.oportet autem dari operam,ut non nimis herba conſtringatur,quo facilius plantata conſurgat. Cæpę longæ ſuccus opobalſamo mixtus,& ſucco fœniculi,adiecta adipe anſerina, incipientes hypochyſes diſcutit, caligineſque extenuat. Accipitrem ſi decoquas in oleo ſuſino,donec caro eius reſoluatur,& ex eo oculos frequenter inungas,& hypochyſim & caliginem diſcuties . Chamęleontis fel tantam uim habere creditur , ut hypochyſes intra triduum inunctionibus ſanet. Lupi fimus diu perfrictus ad ſummam leuitatem,cum melle mixtus & inunctione adhibitus oculorum hypochyſis diſcutit,& ad ſummam claritudinem eos perducit ſuffuſione ſiccata.

Xerocollyria,& remedia phyſica diuerſa ad xerophthalmiam,& caliginem,& aſperitudinem detergendam.

Ad caliginem & aſperitudinem oculorum ſiccamq́ue perturbationem,ſine tumore quam xerophthalmiam gręci appellant,facit hoc collyrium quod pſoricon dicitur,accipit autem hæc.croci ✱ XII.pſorici ✱ XIIII. pſimythij ✱ IIII. opij idem,piperis albi idem,gummis ✱ II. cum aqua pluuiali teruntur hæc,collyria ſtatim inde finguntur,ne confectio dilata uaneſcat. Collyrium ad caliginem & aſperitudinem quod ſtratioticon dicitur,recipit hæc,pſimythij ✱ VI . piperis albi ✱ I. omphacij ✱ II. cadmiæ ✱ III. opobalſami ✱ II. opij ✱ I. gummis ✱ II. ex aqua pluuiali hoc teritur atque cõficitur,quod melius ſuperiore ad caligines facit. Collyrium quod ſtacton uocant græci , ad eadem fere quæ ſupra ſcripta ſunt utile,ſed magis mulieribus prodeſt,accipit hæc.Cadmiæ ✱ II. ſtibij ✱ VI. piperis albi ✱ II. æruginis raſæ,& miſyos donec puniceum fiat uſti ✱ ſingulos S. æris floris ✱ I. S. gummis ✱ V. quidam ijs addunt, opobalſami ✱ II . trita hæc diligenter pluuiali aqua aſperguntur, & in collyria colliguntur. Collyrium acre ad extenuandas cicatrices quamuis ueteres, caligineſque angulorum,quod ſemel inunctum plurimis diebus effectum præſtat.oportet autem eo aquato uti,diu enim tenet morſum,accipit hæc.ammoniaci guttæ,quæ ſit ſine ſorde P. I. æruginis P. S. gummis P. I. primũ cum aqua pluuiali teritur ærugo,poſtea cætera adijciuntur macerata aqua pluuiali, & tum collyria finguntur. Fel teſtudinis cum melle optimo mixtum & diu coagitatum mire caliginẽ tollit,ſi oculi inde adſidue circumlinantur,aut ſubtiliter ſuffundantur. Calliblepharium xerocollyrium primum,accipit hæc. æs uſtum,ſtibium,cadmiam,æquis ponderibus miſcebis, tereſq́ue diligenter , & donec ſpumam non faciant,neque creſcant ad ignem lentum agitabis in uaſo æreo, ibiq́ue tãdiu eſſe patieris donec refrigerentur atque ſiccentur,quæ poſtea ad mortarium nitidiſſimum transferes,atque illic iterum ex uino uetere optimo teres,tãdiu quouſque ſiccentur,de quibus puluerem tenuiſſimum factum,intra pyxidem ęream condes,eoq́ue uelut ſtibio cum uolueris uteris.Xerocollyrium optimũ conficitur ſic,lapidis phrygij — II. croci — I. ſalis ammoniaci ℈ II. folij ℈ II. æris uſti ℈ IIII. piperis albi ℈ I. omnia ſeorſum diutiſſime & diligẽtiſſime teres,ut puluerem tenuiſſimum facias,quem permixtum recondes in doliolo uitreo, & cum uolueris puluere ipſo pro ut uolueris uteris. Xerocollyrium optimũ & ad initia lippitudinis probatum conſtat ex ijs,croci ℈ II. ſarcollæ ℈ II. aloes hepatitidos ℈ I. glaucij ℈ I. teres hæc omnia diligenter,& puluerem tenuiſſimum in pyxide cuprea recondes,& cum opus fuerit & intra oculos & ad ſuperliniendos uteris.Capilli muliebres ſuper teſtam cõbuſti & cum ſpuma argenti contriti atque ad ſummam leuitatem redacti,xerophthalmias & prurigines oculorũ efficaciter ſanant ſi inde inungãtur. Ad

caliginem

caliginem abolendam de experimento uteris hoc remedio,ſalem ammoniacum exuſtum tere & permiſce cum lotio pueri inueſtis, atque inde adſidue oculos inunge uel ſuperline. Naturalem ſuccum argemoniæ,ſuccum millefolij,& ſuccum arnogloſſæ,id eſt plantaginis, colliges diligenter ac nitide ęquali menſura,& de ſucco marrubij,rutæ,ſerpylli, euforbij , exprimes per linteum delicatum & admiſcebis ʒ binos ijsque adijcies mellis optimi deſpumati libram unam,atque omnia ſimul diu conteres. deinde iterum colabis tenui linteo,& recondes in uaſculo uitreo , atque uteris cum opus fuerit ad ſuffundendos & ſuperliniendos oculos caligine laborantes,quibus hoc remedio cito aciem acutiſſimam reddes. Maluæ ſuccus expreſſus cum farina tenui miſcetur ac diutiſſime teritur,poſtea adijcitur mellis deſpumati aliquid,ac uini uti liquidius fiat,potenter inde inunguntur oculi caligine laborantes . Ros nocturnum colliges nitidiſſime in prato,& in ampullam mittes,atque adijcies illi mellis attici ʒ XII. & opobalſami ʒ VI. ac pariter utrunque miſcebis,& ſic uteris ad inungendum uel ſuperliniendum, mirum remedium experieris. Succum uettonicæ tenuiſſimum oculis infunde,clariores eos facies,& importunam lacrymarum deſtillationem cito ſiccabis. Fel cameli ſolum per ſe fronti inlitum prodeſt aduerſum caliginem, ſed ne omnino lippiatur decoctum cum mellis optimi cyathis tribus,& croci uncia in unum miſcebis,& ſic ſuffuſionē ad oculos facies,uel etiam ſuperlines inde caligantes & lippientes oculos.hoc medicamine etiā excreſcentes carnes in oculis & cicatrices curantur . Ad caligines oculorum detergendas medicamē ualde efficax, roſæ ſiccæ pugnos duos plenos,cum radice fœniculi diligenter purgati,& fœni græci pugnum unum plenum in ollam nouam mittes,& decocta prima aqua effuſa,ſic poſtea decoques ut ſpiſſeſcat , deinde mellis attici unciam ſupermittes,& piperis ſcripulum bene triti,addes etiam paſſi cretici aliquantulum ut liquidius facias,deinde per linteolum delicatum colabis,& ad ſuffuſionem uel ſuperlinitionem oculorum uteris. Perdicis fel mixtum melli attico caliginem tollit,ſi oculis adſidue infundatur,ſed cū modo & æquali menſura. Aquilæ fel cum melle attico,myrra uera,& nitro albo, ſingulis uncijs mixtum oculis uiſionem acutiſſimam præſtat,ſi cum modo infundatur. Vt acie certiore intueri omnia poſſis , ficus africanæ etiam ueteris,dummodo pinguiſſimæ ad ignem calefactæ ſucco expreſſo,uinoque diluto,oculos inunge,gratulaberis remedio. Vipera uiua mittitur in uas nouum fictile , & adijcitur ei ſucci fœniculi cyathus unus,& turis granum unum.deinde uas obturatur argilla,& circumlinitur, & in furnum feruentem mittitur , atque illic excoquitur donec cinis fiat.hoc de experimento hypochyſes caligineſque potenter atque mirifice purgat. Anagallidos herbæ flos purpureus ad menſuram obolorum trium diligenter tritus,& cum pauxillo uini ueteris mixtus inunctioni caligantium oculorum mirabiliter prodeſt . Lacertas piſſinnas quæ in ſegetibus morantur,quas Græci aruras uocant,comburito & ad tenuiſſimum puluerem redigito,atque ex eo cum uino aut melle optimo caligantes oculos inunge, ualde proderit. Centaureæ minoris ſucco oculi ex melle inuncti,caligine cito depoſita,tenuiſſimam aciem reſumunt . Fœniculi radicis contuſæ ſucco,tantundem mellis optimi deſpumati,utinam attici,miſceto, eaque lento igne ad mellis craſſitudinem diſcoquito,repoſitaque in pyxide etiam ærea habeto,cum erit opus,cum aqua ciſternina aut muliebri lacte inungito, quamuis craſſas caligines cito diſcuties . Fœniculi radicis decoctæ aqua oculos adſidue foueto,cito omnem caliginem tolles. Caliginantibus oculis,uiſus acutior reſtituetur,neque facile in hoc uitium incidet,qui uſus fuerit remedio tali , ut centaureæ manipulum nitidum in uini optimi,ſed nouellaſtri congium mittat , aut etiam excoquat , ac triduo in uaſculo clauſo uel operto macerari faciat. Deinde poſt triduum heminam eius uini mixtam cum calida aqua , adiecto melle ieiunus manente illic centaurea cotidie bibat. Lauri folia X X. leuiter contrita paſſo diluito,& linteo colato & in caccabulo decoquito ad craſſitudinem mellis, atque ex eo inungito , efficaciter caliginem diſcuties. Baccæ myrti ſupra carbones uiuos ad ſuffumigandum poſitæ,caliginem extenuant, ſi oculis apertis fumum earum patienter exceperis. Pulli hirundinum uel aſſi,uel elixi,in cibo ſæpius ſumpti, oculis caliginantibus efficaciter proſunt. Lapidem boſtrychiten tecum ſemper habeto , quia ad aciem oculorum excitandam efficaciter prodeſt. Muris agreſtis,id eſt,qui in campis inuenitur,combuſti cinis contritus,& cum melle aſſidue inlitus,aciem oculorum caligine extenuata confirmat . Scarabæus coloris ſmaragdini tantū beneficij oculis pręſtare dicitur,ut uiſionē ei acutiſſimā reddat,qui eū contēplatus fuerit aſſidue. Cocleas africanas ueras ſuper ſpiſſam craticulā diſpoſitas ponito, & carbones acres adſidue ſuggerito,ut æqualiter comburantur,deinde mortario terito,ut tenuiſſimum ex ijs puluerem facias, adiectaque mellis attici cotyla una,iterum ualidiſſime terito,& poſtmodum in uaſculo fictili repone,& ſigna, & cum alicui mederi uoles,ſpicillo inde eum inunge,intra paucos dies integram aciem eius claramque reſtitues. Fit ex uipera collyrium ad caligines oculorum adaperiendas diſcutiendaſque mirificum . comprehenſam igitur occiſamque uiperam in uaſo fictili repones,eamque illic putreſcere permittes,donec ex ea uermiculi naſcantur,hos eliges & conteres & adijcies ijs croci paululum & iterum teres,atque inde collyria facies, & ſic cum melle attico,aut lacte muliebri oculis inunges.idem præſtat & cinis uiperæ combuſtæ ſicut ſupra ſcriptum eſt,ſed cum ijs quæ hic adiecta ſunt temperatus. Salem quàm candidiſſimū ieiunus ſi quotidie guſtaueris,omnem oculorum caliginem cito extenuabis. Fel urſinum atque hyenæ cum melle optimo mixtum & diu coagitatum caligines eximit , ſi adſidue inde oculi ſuffundantur , aut ſuperlinantur. Adipes omnium fluuialium piſcium in ſole liquefactæ adiunctoque melle inunctioni adhibitę, mirifice oculis caligantibus proſunt. Herbæ chelidoniæ ſuccum,fœniculi ſuccum, ad quartarios ſingulos miſce cum mellis optimi quartarijs quatuor,& oculos grauedine & aſperitudinem laborātes inunge,mire proderit,ſed ſimul omnia decoque in uaſo æreo,& ſic inunctioni reſerua. Lapis medius in lu-

pina pellicula ſubligatus collo,atque ita diu portatus,ſed prius muliebri lacte pertractatus,non tantũ caligines tenuare,uerum etiam hypochyſim diſcutere,& obductam aciem aperire conſueuit. Hygra quæ prodeſt ualde ad caliginem detergendam,conficitur ſic.croci — I I. piperis albi unciam, aphronitri unciam,myrræ unciam,mellis attici unciam.crocum & piper ex uino teres.nouiſſime aphronitrum & myrram ſeorſum conteres,& ſic uniuerſa coniunges,atque ad ſuffundendum uteris ex melle. Hygra mirifica quæ & caligines abigit,& oculis ſuffuſis lumen inſtaurat., accipit hæc.opobalſami ℈. I I I. myrræ ℈. I I I. opopanacis ℈. I. S. mellis attici ſelibram.opopanacem primum ex uino teres diligenter , tum myrram adijcies & teres,poſtremum opobalſamum addes, atque omnia communiter terendo admiſcebis & poſtea ad inungendum uteris. Fellis gallinacei uel uulturini, quod longe magis prodeſt , ſcripulũ & mellis optimi unciam,bene trita cõiunges,atque in pyxide cuprea habebis,& opportune ad inungendum uteris,hoc nihil potentius caliginem releuat. Ros matutinum quod inhæſerit rutæ , & ſuccum chelidoniæ,& mel optimum deſpumatum pari menſura permiſce,atque ad tertias decoque, & in pyxide cuprea reconde,& caligantes oculos infunde. Fellis terræ,& chelidoniæ,utriuſque herbæ ſuccum,cũ mellis optimi deſpumati pari menſura permiſce,atque ex eo caligantes oculos inunge,efficaciſſimo medicamine uteris. Satureiæ uiridis ſucco tenuiſſimo ſi adſidue angulos oculorum contingas , caliginem cito diſcuties.Idem præſtat & rutæ ſuccus per linteum tenue expreſſus , in pyxide ærea conditus , atque angulis oculorum caligantium adpoſitus.hoc cuiuſlibet ætatis hominem infirmiſſimi uiſus mirabiliter curat,certe ſi aliquid mellis attici fuerit admixtum.

Remedium ad tumorem oculorum uel nimiam deſtillationem.

Pulegij flores deſtringe,eoſque madefacito ex aqua frigida, & contere bene , atque ex eo panni tenuiſſimi partem dimidiam line,ut ex altera parte panni integas oculos,& cum ibit dormitum cui medendum erit,ſupra oculos pones,ipſa nocte tumorem humoremque oculorum eius ſedabis. Ad oculorum ſubitum impetum uel dolorem remedium efficax ſic.ſuccum cardonis , ſuccum urticæ alexandrinæ, ſuccum bugillonis,crocum,atramentum ſutorium, æquis menſuris iſta coniunges, & addes ijs ſapæ modicum,& aceti quantum ſufficiat,& decoques ad ſpiſſitudinem mellis liquidi,atque ita oculos inde ſuperlines,ut modicum ingrediatur eos,& delacryment,continuo ſanabuntur.

Ad uulnera,ulceraq́;,& cicatrices,atque carbunculos,cruſtasq́; oculorum, & glaucomata atque albugines detergendas, & palpebras componendas,collyria & remedia de experimentis phyſica & rationabilia diuerſa.

Ad ſordida ulcera oculorum cruſtasque habentia quas medici eſcharas uocant,& ad carbunculos oculorum,quos anthracas dicunt,facit bene & per ſe mel atticum purum pyxide cuprea conditum , & repoſitum ſub ſignaculo mẽſibus ferme duobus , quanto enim diutius in pyxide ea manſerit efficacius fiet. ſed præcipue hoc quod quidam diaſmyrnon,nonnulli euodes quia boni odoris eſt nominant,quod etiam ad puſtulas papulasque & ſuppurationes oculorum, & ad cicatrices non ueteres , & ad palpebrarum recentem etiam in corporibus tenerioribus aſperitudinem facit , oportet autem eo ad ſordida ulcera diluto oui albo id eſt aquatiſſimo uti,deinde cum lacrymę fluere deſierint,cineraceo collyrio ſuper inungi , item ad puſtulas ex ouo tritum facit ad papulas uero & ad dolores cum rubore & diſtenſione oculi ſicca, bene imponitur cum lacte mulieris . ex aqua autem ad cicatrices recentes extenuandas & palpebrarum aſperitudinem tollendam teri debet,& ſubiecto ſpicillo, aut inuerſa palpebra oculis inſeri . componitur autem ex ijs rebus,pompholygis lotæ ✳ V I I I. æris uſti ✳ V I I I. croci ✳ I I I I. myrræ ✳ I I I I. nardi ſpicæ ✳ I. & pondus uictoriati,lapidis hematitæ ✳ I I. S. piperis albi grana X. opij ✳ I. & pondus unius uictoriati.gummis ✳ X. teruntur hæc cum chio uino , & confeſtim collyria finguntur atque in umbra ſiccantur. Acriore autem collyrio ad cicatrices extenuandas & ad palpebras aſperas utimur,quod quia ex quatuor rebus,ut quadriga equis conſtat,& celeres effectus habet, harma dicitur. recipit hæc,æris uſti ✳ I I I I. tureæ arboris corticis ✳ I I I I. ammoniaci guttæ ✳ I I I I. gummis ✳ I I I I. teruntur hæc ex aqua pluuiali.hoc etiam ſuperunctum ad puerorum epiphoras & qui non ſufferunt unctionem optime facit. Collyrium quod proprie facit ad aſperitudinem palpebrarum & calloſitatem.oportet autem aut ſubijcere ſpicillum palpebræ,aut inuertere ipſam palpebram,& ſic inungere.recipit æris uſti ✳ X I I I I. eruginis ✳ V I. croci ✳ X. myrræ ✳ I. caſſiæ rufæ fiſtularum uictoriati pondus,piperis albi grana X L V. gummis denarios nouem, cum uino chio hæc teruntur , & ſic colliguntur. Ad palpebrarum ueterrimam aſperitudinem , & excreſcentem carnem , quam ſycoſim Græci uocant,in qua eſt callum duriſſimum.eſt autem liquidum medicamentum, quod ideo hygra appellatur,quod etiam carnem ex palpebris tollit ſine magno dolore. Recipit hæc,myrrę,turis,croci,miſyos ſingularum ſpecierum denarios ternos,chalcitidis ✳ V I. hæc teruntur diligenter ex aceto acri,ubi leuia facta erunt,& habebũt ſpiſſitudinem paſſi,miſcetur ijs mellis attici P. I. deinde in patella æris cyprij ſuper carbones poſita inferueſcit , donec mellis habeat non nimium liquidi ſpiſſitudinem , atque ita reponitur in pyxide æris cyprij.Cum opus eſt,inuertitur palpebra & per ſpicillum adponitur , quod medicamentũ ſuffricatur curioſe in oculo ad delacrymationem,& ubi deſierit mordere, rurſus inuerti oportebit palpebram,atque ita pollice impreſſo membranas innantes adducere,quę facile ſubſequentur, poſt hoc cinereo

collyrio

collyrio ex aqua inungendi erunt oculi craſſius,hoc medicamentum multorum annorum callos & aſperitudines palpebrarum deſperatas à quibuſdam medicis ocularijs,paucis diebus tollit. Collyrium ad ulcera papulas & epiphoras.cadmiæ ⚹ VIII. ceruſſæ ⚹ IIII. amyli ⚹ III. opij ⚹ II. acaciæ ⚹ I. gummis denarios duos.tragacanthi denarium unum.ouorum ſemicoctorũ uitellos duos, fabæ ſine cortice,id eſt,purgatæ modicum,quæ ante diem ex aqua macerari debet cum tragacantho , atque ita teri, tum formari collyria,quæ lachrymarum impetum & iugitatem potentiſſime ſedant ac reprimunt.
Collyrium dionyſianum,quod appellatur theodotion ad lacrymam tenuem reſtringendam , & ad ulcera & aſperitudines palpebrarum & ad cicatrices recentes efficaciſſimum conficitur ſic.cadmiæ ⚹ III. æris uſti & loti ⚹ VIII.crocomagmatis ⚹ VIII.ſtibij ⚹ IIII.opij ⚹ IIII. caſtorei ⚹ IIII. nardi ſyriaci ⚹ IIII. lycij ⚹ IIII. acaciæ ⚹ XVI. croci ⚹ VIII. myrræ ⚹ VIII. palmularum oſſa uel nucleos uſtos,numero XII. gummis ⚹ VI. uini auſteri ueteris bene odorati ſextarium unum.teruntur hæc diligenter & confeſtim ex ijs collyria finguntur,atque in umbra ſiccantur.
Collyrium ſtratioticum facit ad tumores oculorum.& lacrymam acrem compeſcendam atque ad palpebras aſperas & ad caligines & cicatrices ex itinere & puluere & fumo collectas.cadmiæ denarios octo. ceruſſæ ⚹ VIII. crocodili ſtercorum ⚹ IIII. æruginis raſæ ⚹ II. caſtorei ⚹ S. omphacij aridi aluminis ſciſſi atque uſti denarium unum.piperis albi ⚹ V. opij ⚹ I. S.gummis ⚹ VI.teruntur hęc diligenter & ex uino falerno colliguntur,atque inde collyria formantur. Collyrium quod appellatur ſphragis ab Antigono medico inuentum,facit ad omne ulcus & ad omnem uſtionem & plagã & ruptionem tunicularum oculi,& ad omnia oculorum uitia,præter epiphoram incipientem,accipit hæc, cadmiæ ⚹ IIII.pompholygis ⚹ X.opij ⚹ IIII.amyli ⚹ IIII.acacię ⚹ IIII.tragacãthi ⚹ IIII. gummis ⚹ II. teruntur diligenter hæ ſpecies,& ex aqua pluuiatica collyria componũtur . Collyrium ſtratioticum pſoricum cõpoſitum ex cadmiæ ⚹ XIII. S. croci ⚹ XII. piperis albi ⚹ XV. ceruſſæ ⚹ II. opij ⚹ II. gummis ⚹ IIII. chalcitidis ⚹ I.componitur autem pſoricum ſic,teruntur hæc ſeorſum ſingula bene ſiccata.deinde in unum collecta aceto conſperguntur ,ac poſtea in ollam fictilem nouam conijciũtur cum ipſo aceto,quam bene opertam in equino ſtercore obrui oportet, atque illic haberi per dies XL. poſtea hæc permixtio in ſole areſieri debet,ac deinde teri , & tum aqua pluuiali collyria formari conuenit,de quibus & inungi oculos,ut ſupra ſcriptum eſt cauſis grauibus laborantes,& ſuperlini optimum eſt. Ad oculorum omnem dolorem & præſentem & ueterem , & ad caliginem atque albuginem,& pruritum atque antiquam, ut ita dixerim , cæcitatem. Nam ut auctori huius remedij de experimento credamus , duodecim annorum cæco intra dies uiginti uiſum reſtituiſſe ſe dicit , quanto autem recentior ualitudo fuerit oculorum,tanto uelocius curabitur medicamine tali . collyria multi generis,id eſt,uel decem confectionum æquali uel numero uel pondere , infundes in lotium pueri uirginis , & ad uncias ſingulas collyriorum quæ infuderis, ſeptena grana piperis in mortario nitido diligentiſſime teres,ut puluerem ſubtiliſſimum facias,& cum mellis optimi deſpumati coclearibus tribus miſcebis,& iterũ diligenter teres,poſtea ſimul confundes omnia,id eſt,collyria,lotium, & piper illud cum melle , & iterum diutiſſime ac diligentiſſime teres,collectumque nitide in pyxide cuprea recondes, atque ex eo quemlibet oculorum cauſarium intus,id eſt,intra oculos inunges . quod ſi per tempus medicamen ſpiſſatum fuerit, lotium puerile infantis quantum opus fuerit , ut more collyrij liquidum fiat , infundes,& ſic ſub cilio & palpebris,id eſt,intra oculos ſicut diximus,ſollicite inunges.hoc medicamine multis experimentis probato,conſtat nihil eſſe præſtantius,ſi quis eo caſtus & purus utatur. Medicamen barbaricum ad omnis oculorum cauſas uel impetus, ſiue ſint ſcabri & lacrymoſi , ſiue etiam uermiculos habeant aut brigantes qui cilia arare & exulcerare ſolent.in ollam rudem mittes tres ſextarios aceti acerrimi & ferrum,id eſt, clauos ueteres minutos,uel alia minutalia ferri uetuſta,& claudes ollam diligenter , operculum tenuiter pertundes,& in illo foramine pones aut cannam,aut ſambucum perforatam,unde habeat ſpiramentum,mittes tamen in eandem ollam cum aceto & ferro,roſæ ſiccæ unciam unã ſemis.ac poſtea ollã ipſam cooperies fimo caballino recenti,ita ut ſpiramen illud ollæ per calamum liberum ſit,hoc eſt ut ſupra molem illã fimi caballini quo fuerit olla conſtricta uel operta,ſolum ſpiramen emineat,ut ſemper habeat anhelitum, quindecim diebus,quibus neceſſe eſt ut in fimo illo perſeueret.nam omnino obſeruabis ne unquam illis. XV.diebus deoperiatur.ſextadecima die tolles ollam de ſtercore illo,& diligenter mundabis ne quid illic ſordidum hæreat,& cum patefeceris ollam,mittes in eam fœniculi uiridis ſuccum quanta eſt menſura bonæ potionis in uino.deinde agitabis diu & colabis linteo tenui & mittes in bucculare rude uel diligenter nitidatum,deinde lento igne decoques & ſemper agitabis,cum aliquantulum coxerit, addes in ſextarium medicaminis tria coclearia mellis optimi deſpumati, & iterum diligenter coagitatum repones in ampulla uitrea,aut pyxide cuprea,ac ſub ſignaculo habebis,& cum opus fuerit ad caliginem & albuginẽ detergendam interius oculos inunges. Ad præſentem autem impetum uel dolorem quamuis uehemens ſit deſuper oculos inlines.quòd ſi grandis feruor oculorum & acres uel frequentes lacrymæ erunt, etiam tempora & frontem medicamine inlines,ita ut in die uel quater ſuperlinas , & cum ſiccata fuerit ſuperlitio ipſa , non elues eam,ſed ſemper addes nouam inductionem . quòd ſi ſcabri oculi fuerint , aut uermes qui palpebras exarent,& inde ſit tumor inuectus,cilia ſuperiora & inferiora,id eſt, palpebras ipſas , ubi cauſa ualitudinis eſt,inunges,experieris ad omnia ferè oculorum uitia mirificum medicamentum, ſi caſtus & purus eo utaris,de quo tamen dum in fimo eſt,uix tertia,aut certe media pars remanere debet.ita enim melius fiet , nã quanto plus conſumitur uapore fimi illius,tanto magis confortatur,& ideo maior olla eſſe debet, ut pro-

penſius medicamen fiat,quod & diu ſeruari oportet,& multis neceſſarium eſt. Ad oculos ſcabros &
palpebras perforatas humore uetuſto,uel pedunculis exeſas,remedium præſens barbaricum quidem , ſed
multis probatum. Scarabæum piloſum,qui ſimilis eſt ſcarabęo uero,in ſepibus uetuſtis lapidoſis,aut
in foſſatis ſepium requires,qui cutiones ſunt,colore pſeudoflauo quaſi leonino,piloſi lucentes.ante ergo
quam illum cutionem tollas,folium caulis primo mane cum ſuo ſibi rore uel gutta concluſa in eodem fo
lio teneatur,ut ubi cutionem illum inueneris digitiſque pollice & medicinali adprehenderis,confeſtim ſu
pra folium illud caulis teneas,ut ſupra guttam illam lotium eius excipias,quia ubi manu adprehenſus fue
rit,ſtatim ſe ſubmeijt . prouidendum ergo ut uelocius ſupra folium illud caulis ponatur , ne lotium eius
quod cito effundit,alibi excidat,quod commixtum cum illo rore caulis per ſpicillum palpebris impones,
& loca ſcabra,uel exeſa inter pilos perunges , effectum rei cito miraberis . quod ſi caſu uno in loco, uel
in diuerſis,plures iſtos cutiones inueneris,omnium lotium uel humorem quemadmodum diximus,in fo
lio caulis humidi ſtatim de horto ſuſcipere debebis. & adiectis guttis aliorum de caule foliorum in uaſcu-
lo uitreo recondere,ut cum opus fuerit præſto habeas, quia difficulter huiuſmodi beſtiolæ inueniuntur.
Ad albuginem oculorum detergendam efficax hoc remedium.uulpem uiuam capies,eique linguam præ-
cides,ipſamque uiuam dimittes,linguam autem eius arefactam,phœnicio ligabis,& collo eius qui albugi-
nem patietur ſuſpendes. Herbæ ſymphoniacæ ſurculum collo eius qui albuginem patitur lino ſu-
ſpendes,ita ut per dies triginta illic ſit,quanto recentior albugo fuerit,tanto citius ſanabitur. Roſma-
rinum combure & puluerem eius cum melle attico diligenter tere ac permiſce, atque inde inunge,confe-
ſtim ſubuenies ei qui albuginem patitur. Fabam fractam purgatam atque uſtam ad ſummam leuita
tem teres,& oculos inde albugine occupatos adſidue ex aqua circumlines,miro remedio ſubuenies .
Piſcis marini felle,qui ſcorpios dicitur,oculi inuncti caligine atque albugine quamuis craſſa cito liberabun
tur. Sanguis columbarum de loco pinnarum eo momento quo pinna auellitur, oculis dum adhuc te-
pet debet infundi, qui ictu aliquo uulnerati aut ſanguine ſuffuſi fuerint ,album quoque oui incocti cum
croco trito oculis ſuperpoſitum,& lana alba ſuccida inuolutum medetur . Ranam de lacu prendes,
& ſpino oculos ei ſubtiliter erues,atque in panno coccineo de licio ligatos oculis interius cruentis ſuper
pones,cito medeberis. Mel atticum & ſtercus infantis quod primum dimittit,ſtatim ex lacte mulie-
ris quæ puerum allactat permiſcebis,& ſic inunges,ſed prius eum qui curandus eſt erectum ad ſcalam alli-
gabis,quia tanta uis medicaminis eſt,ut eam niſi alligatus patienter ferre non poſſit, cuius beneficium tam
præſens eſt,ut tertio die abſterſa omni macula,mirifice uiſum reddat incolumem. Ad cicatricem uel
plumbum extenuandum,& aſperitudinem pruriginemque oculorum purgandam , & humorem ſiccan-
dum,& ad ſcabras ac ſcabidas palpebras,atque alia oculorum uitia , unum hoc remedium uel præcipuum
eſt.folia oleagina commanducato diligenter,eorumque ſucco quem in ore collegeris,quotidie ieiunus o-
culos ablingito,uel inlinito per linguam,celeriter uitia ſupra ſcripta diſcuties. Ex hirundinum pullis
fit calliblepharion bonum quod aſperitudinem pruriginemque oculorum potenter expurgat . nec pati-
tur quidquam in ijs moleſtiæ concreſcere, humidos quoque naturaliter oculos exſiccat , quod hoc modo
componitur,capita pullorum quam plurima igne lentiſſimo comburuntur,& trita in puluerem tenuiſſi-
mum rediguntur,quæ admixta recenti adipe gallinæ inunctioni maxime proſunt . Intibi ruſtici , de
quo naſcuntur cauliculi complures, contriti ſuccus in oculum inſtillatus celeriter cicatrices & plumbum
oculorum eximit. Caput ſtellionis combuſtum,& tritum,& melli attico admixtum,oculos lacrymo
ſos inunctione adſidua ſiccat & ſanat. Pulmonis hedini combuſti cinis prurigines oculorum diſcutit,
& ſcabras palpebras emendat,ſi quaſi ſtibium imponatur. Felle catelli dierum ſeptem,oculi ex melle
inuncti cito à leucomate liberabuntur.quidam etiam adfirmant efficaciſſimum remediũ eſſe ad detergen-
da glaucomata,ſi catello dierum ſeptẽ caput uiuenti diffindatur,& de dextra parte cerebri oculus dexter,
de ſiniſtra ſiniſter,intincto illic ſpicillo inungatur.

Vt leucomata & albuginem quamuis denſam ex oculo detergeas , turam & anturam herbas uirentes
nitidiſſime collectas contundes,& per linteum tenue ſuccum earum exprime,eoque oculos inunge.
Leucomata ut extenues & diſcutias , utere medicamine quod conficitur ſic , pumicis combuſti triti ℈.
X I I I I. chalcitidis ℈. V I I I.gummis ℈.quatuor,& ſinapis puſillum ut toleretur adijcies,hæc omnia
in tenuiſſimum puluerem redacta in unum permiſce, & ex aqua fontana facito collyria craſſiora , quibus
ſic uteris ut circundetur tribus partibus cera collyrium , ſed extremum collyrij ſit leue ac tenue , quod in
ipſum leucoma imponas,& iube oculum adoperiri pauliſper ne excidat collyrium,quod ſi exciderit, iterũ
reponatur,poſt hęc inunge oculum leni collyrio,ſtatim emittet quaſi ſquamam.ſi ergo magnum leucoma
fuerit & craſſum ita curabis,ſin autem tenue,cum impoſueris medicamen maturius tolles,poſtea uero ute
re ad inunctionem collyrio quod græco uocabulo diacopon appellatur,etenim apud medicos hoc collyrij
genus magnam habet effectus ſui dignitatem. Turturis fimus ad ſummam leuitatem tritus & cum
melle attico,aut etiam alterius generis, dummodo optimo & deſpumato inunctus , leucomata oculorum
potenter extenuat. Galli gallinacei maxime albi fel ex aqua dilutum,& inunctione adhibitum, leu-
comata oculorum & hypochyſes ſanat, & aciem luminum confirmat. Stercus quoque gallinaceum
album cum oleo uetere tenuiſſime tritum & ad poſitum,idem oculis remedij præſtat. Fel uituli dili
genter collectum ad cotylæ menſuram in uas æreum mittitur , tenuique igne admoto ita excoquitur ut
ſpiſſetur,deinde mellis boni tantum mittitur, quantum fellis illius decocti remanſerit , adijciuntur poſtea
myrræ tritæ drachmæ duę,& croci una,& æris flos pauxillum,ac poſtea ſimul omnia diu coagitata ad ter-
tias decoquuntur,

tias decoquuntur,quod medicamen in pyxide ærea debet reponi,ſatis utile,& leucomatis, & cicatricibus & omnibus uitijs oculorum,ſi adſidue inde,& opportune inungantur. Vt leucomata oculorum efficaciter diſcutias,ungulas aſini uiuentis lima, & ſcobe earum quàm tenuiſſimo,qui leuitate ſua oculos nõ offendat,cum lacte muliebri mixto, frequenter inungito. Araneus albus cruribus longiſſimis ac tenuiſſimis cum oleo uetere cõtritus,per inunctionem adſiduam leucomata eximit,& ideo plures cum oleo ſufficienti teri oportet,ne ante confirmatam ſanitatem medicamen neceſſarium deſit. Cæpa longa contuſa exprimitur eiusque ſuccus opobalſamo,uel quod efficacius eſt,lacti mulieris admixtus,leucomata,& cicatrices, & quæ græci argemata appellant miro effectu inunctione adhibita extenuat atque perſanat. Anemone dicitur à Græcis herba,quę tantam uim remedij habere creditur,ut portata ab eo uel ſubligata collo eius,qui glaucoma patitur, intra dies quadragintaquinque eum ſaniſſimum reddat. Vt glaucoma incipiens celeriter diſcutiatur,herbam ſerpyllũ decoque, & eius aqua oculos adſidue foue, poſtea pice liquida pura ac nitida uelut collyrio inunge, cito recipies ſanitatem. Perdicis unius fel, opobalſami cyathum unum, cyperi ſidonij cyathi partem dimidiam, trita hæc & ad ſummam leuitatem perducta,permixtaque in pyxide plumbea repones,& inunctione aduerſum glaucomata,& hypochyſes, & caliginem mire uteris. Corui marini fel inunctione adhibitum,caligines tollit,albugines & cicatrices extenuat,carnes excreſcentes compeſcit,fluoresque oculorum reprimit. Piſciculi,qui equum marinum ſimilat fel,ouorum albumini mixtum & cum lana ſuccida oculis adpoſitum, melius remedium ſupraſcriptis oculorum cauſis, quàm ullum aliud medicamen præſtare manifeſtum eſt. Scrofina adipe recenti ſi quis contritos angulos oculorum, quos græci canthus uocant, interius exteriusque inunxerit, uermiculos qui noxij ſunt oculis potenter educit. Sepiæ teſta interior quæ mollis eſt, diligentiſſime trita,& muliebri lacte permixta,atque inunctioni adhibita, ſupradictis oculorum cauſis plurimũ prodeſt. Nardi indici uel ſyriaci ex uino uetere triti ſiccatique puluis, pro xerocollyrio oculis impoſitus mirabiliter prodeſt ad ualetudines ſupraſcriptas. Mel optimum deſpumabis,ut bene purum ſit, & admiſcebis pari menſura ſuccum rutæ & herbæ chelidoniæ,atque ad tertias decoques,& cum omnia bene permiſcueris,in ampulla uitrea ſub ſignaculo ſeruabis, & uteris miro medicamine ad ſcabros, & lippos oculos inungendos.

Item ad oculorum cauſas remedia phyſica,& rationabilia diuerſa,id eſt,oculis ictu læſis,& ſi quid ſubito eos fuerit ingreſſum, & aduerſum moleſtias pilorum,& ad ægilopas,& ad nyctalopas,& ad uarulos, id eſt,ordeolos oculis infeſtos,ijs additæ infra collyriorum diuerſorum confectiones.

Quocunque ictu læſus oculus,ſi ſanguinolentus uidebitur,palumbinus ei uel perdicis, uel turturis ſanguis,aut ſi hæc animalia non erunt,columbinus de pinna ſublatus ſtatim, id eſt adhuc calens infundatur. Bitumine,ſulphure,& ture permixtis,oculos ictu læſos ſuffumigato,ſtatim ſanabis ſi frequenter id feceris. Herba quam græci ſarcocollam,nos argemoniam appellamus,ſi uiridis erit trita,ſin arida calida aqua macerata,quo facilius teri poſſit,inlita oculis ſugillationes liuoresque eorum mature diſcutit. Sanguine hirundinis recenti ac tepido inunctus oculus ictu læſus,& cruore ſuffuſus ſtatim ſanabitur. Radix rutæ trita,& inlita oculis cruore ſuffuſis,etiam commanſa,& adſidue poſita plurimum prodeſt,uinum quoque in quo ruta diu fuerit macerata rationabiliter infunditur. Mulieris primiparæ puræ ac nitidæ ſaliua ieiunis inſtillata oculis liuorem ſuffuſionemque quamlibet cruentam,efficaciter adimit. Herbæ uettonicę folia teres,& ſalis triti modicum adijcies,& ſuper ictu perculſum uel cruoribus ſuffuſum oculum conligabis,mire proderit.nam quando ei id ſolueris,uidebis ex eo ſanguinem diſtillare, ita omnẽ cauſam extrahet. Lana ſuccida madefacta oleo uinoque permixto ac tepens oculis ſuperpoſita,optime uitia ſupra ſcripta perſanat. Ad eijciendum quæ caſu oculum intrauerint, herbam artemiſiam uelles radicitus,& inde coronam factam capiti impones.ſed is cui medendum erit, dum coronam illam in capite habet,quantum fieri poteſt oculos apertos habeat. Digitis quinque manus eiuſdem, cuius partis oculum ſordicula aliqua fuerit ingreſſa,percurrens & pertractans oculum,ter dices,tetunc reſonco,bregan,greſſo.ter deinde ſpues,terque facies. Item ipſo oculo clauſo qui carminatus erit,patientem per fricabis,& ter carmen hoc dices,& totiens ſpues,in mon dercomarcos axatiſon.ſcito remedium hoc in huiuſmodi caſibus eſſe mirificum. Si ariſta uel quælibet ſordicula oculum fuerit ingreſſa, obcluſo alio oculo,ipſoque qui dolet patefacto, & digitis medicinali ac pollice leuiter pertractato, ter per ſingula deſpuens dices,os gorgonis baſio.hoc item carmen ſi ter nouies dicatur, etiã de faucibus hominis uel iumenti os,aut ſi quid aliud hæſerit,potenter eximit. Leporem marinum,uel eius ſanguinem cum oleo tere,atque ex eo uulſorum de oculis pilorũ loca frequenter perunge,poſt quod & ſi renaſcentur pili,molliores erunt,quibus iterum euulſis,ſupradictum medicamen inducitur,tum uero non renaſcentur. Si autem etiam lacrymas oculi deſtillantes adſidue,uitare uis, hederam & uitem exuſtas, & in puluerem tenuiſſimum redactas,pari menſura cum ſupra ſcriptis permiſce ad ſpiſſitudinem mellis,atque inde inducito,uel ſuperline frequenter oculos & confeſtim defluet humor noxius, & aduerſum uulſos palpebrarum pilos proderit. Si felle hyenę loca quibus moleſti ſunt pili in palpebris nati adſidue tangantur, confeſtim tabeſcent, certe ſi prius uulſis ſuperducatur,non renaſcentur. Pilos oculis moleſtos ſi exſtirpare penitus uolueris,loca eorum cum prius eos euulſeris,ranæ marinæ felle continge,quod ſi fel eius repoſitum aruerit,aquam marinam ei modice admiſce.

Sicui uolueris pilos uulſos non ſolum in oculis,ſed etiam in locis uerecundioribus non renaſci, lacte mulieris eo die expreſſo quo peperit continge crebrius loca de quibus pilos tuleris. Pili ſi oculis moleſti erunt,potenter uteris hoc medicamine. lacertæ uiridis fel miſce cum uino albo quantum ſufficere exiſtimaueris, & mitte in uas æreum, poſitumque ad ſolem tam diu agita,donec craſſitudinem mellis habeat, atque ex eo loca pilorum uulſorum ungue. Lucernam fictilem de papyro & medulla uaccina concinnato,atque eius fumo,ſiue fuligine uel ligny,pro calliblephario utere, quo palpebras exeſas & glabras ſępius inungendo,decentiſſimas facies. Glabris palpebris pilos induces,ſi œſypo quod ſub armis ouium naſcitur,adiecta myrra,pariterque in mortario trita,ſpicillo calido loca pilis nuda perduxeris. Pilos oculis moleſtos diligentiſſime uelles,atque eorum loca hircino ſanguine recenti,aut leporis, aut ueſpertilionis inlines,uel canino lacte continges,aut acu cuprea calido aceto ſæpius delibuta perduces. Capnos nomine eſt herba cuius ſuccus uino mixtus atque inlitus locis de quibus pili ab oculis fuerint exſtirpati, renaſci eos non permittit. Ranunculum uiridem comprehenſum acu cuprea pungito, & ſanguine eius excepto palpebras de quibus pilos tuleris ſubinde continge,nunquam renaſcentur. Sanguiſugarum in olla combuſtarum tritus delicatiſſime cinis,& uulſis pilis palpebrarum impoſitus uel inſperſus, renaſci eos non ſinit. Adipe uituli ſi palpebras craſſiores perunxeris, extenuabis eas & ad ſanitatem perduces.eiuſdem medulla cum cera & oleo roſaceo ęquis ponderibus liquefacta & permixta,& ad emplaſtri modum impoſita, duritias palpebrarum,& ſi qua illic in modum pilularum naſcuntur,commollit ac diſcutit. Aegilopia emendat ſimus columbinus ex aceto coctus & inlitus. cicatrices quoque oculorũ & albugines mire detergit. Inulæ ruſticæ radix ualide commanducata & cum ſucco ſuo impoſita, ægilopas potenter emendat.quæ quia ubi aruerit cadit,recentior donec perſanet aſſidue debet imponi. Ad nyctalopas abolendas lychniten lapidem,quem nos carbunculum dicimus,tecum habeto,magno remedio uteris,quem ut uerum eſſe ſcias,ſic experire,ſi feſtucas leues admotas ad ſe rapit,ſicut lapis magnes ferrum rapere conſueuit. Iecur ouillum, id eſt,ouis candidæ diſcoctum, cum aqua madefactum contritumque & oculis ſuperpoſitum,nyctalopas purgat. Varulis id eſt, hordeolis oculorum remedium tale facies. annulos digitis eximes,& ſiniſtræ manus digitis tribus,oculũ circum tenebis,& ter deſpues,terque dices,rica,rica,ſoro. Si in dextro oculo uarulus erit natus, manu ſiniſtra digitis tribus,ſub diuo orientem ſpectans,uarulum tenebis & dices.nec mula parit,nec lapis lanam fert,nec huic morbo caput creſcat,aut ſi creuerit,tabeſcat.cum hæc dixeris,iiſdem tribus digitis terram tãges,& deſpues,idque ter facies. Efficax hoc remedium hordeolis,nouem grana hordei ſumes & de ſingulis uarum punges,perque ſingula puncta carmen dices,& proiectis nouem granis,ſeptem alia corripies,& ſimiliter de ſingulis punges, & carmen ſepties dices.abiectis etiam ijs, quinque ſumes, & idem quinquies facies.idem de tribus granis ſimiliter.idem de uno ſimiliter. carmen autem hoc dices. κυρια,κυρια,κασσαρια,σουρωφβι. Item hoc remedium efficax,grana nouem hordei ſumes,& de eorum acumine uarolum punges, & per punctorum ſingulas uices,carmen hoc dices. φεῦγε φεῦγε,κριθή σε διώκη. Item digito medicinali uarum contingens,dices ter.uigaria,gaſaria,uarumque grano hordei ardenti,aut ſtipula fœni,aut palea ures.

Confectiones collyriorum diuerſorum de experimentis ſic.

Collyrium factum ad recentes caligines,& cœptas ſuffuſiones oculorum, conficitur ſic. cadmiæ ✱ VIIS. nardi celticæ ✱ IIII. acaciæ ✱ I S. æris uſti ✱ I S. ſtibij cocti ✱ I S. myrræ ✱ I. lycij ✱ I. croci ✱ I. ceruſſæ ✱ I. aloes ✱ I. æruginis ✱ I. lepidos cypriæ ✱ I. opij ✱ I. S. piperis grana uiginti.caſtorei ✱ I. S. gummis ✱ VII. hæc omnia in puluerem tenuiſſimũ redacta,aqua pluuiali colliges & collyria inde formabis, quæ in umbra ſiccentur. Collyrium nomine monemeron,facit ad impetus lippitudinis ex ouo inunctum,ita ut cum oui liquidiſſimo inunxeris lippientem, puſillum ſuſtineat,& iterum eum inunges,quem cum bis aut ter inunxeris eadem die iube bis lauari.hoc collyrium facit ad ſcabritudines,& diatheſes tollendas ex aqua inunctum,recipit autem hæc. Lapidis hæmatitis ✱ XII. pompholygis ✱ XII. croci ✱ XII. myrræ ✱ XII.æris uſti ✱ VI.Nardi ſyriaci ✱ XII. piperis albi grana XX. opij ✱ VI. Gummis ✱ IX. hæc uniuerſa in puluerem tenuiſſimum redacta,poſtea cum falerno uino cõteres,atque inde collyria facies,quæ diu in umbra ſiccentur. Collyrium dialibanos,ad ſuppurationes oculorum,conficitur ſic.cadmiæ ✱ S. ceruſſæ ✱ XII.opij ✱ I. gummis ✱ S. roſæ ſiccæ ✱ I. gentianæ ✱ S. puluerem tenuiſſimum ex ijs factum cum aqua pluuiali teres,& ita collyria qualia uolueris effinges. Collyrium dialepidos accipit hęc. croci ✱ III. ſpicænardi ✱ V. cadmiæ ✱ I. S. hæmatitidos ✱ I. piperis grana V. myrræ ✱ I. ęris uſti ✱ S. lepidos ✱ I. gummis ✱ I. roſæ uiridis foliorum purgatorum ✱ II. hæc ut ſupra de alijs collyrijs ſcriptum eſt,trita aqua pluuiali ſubiges,& ita collyria formabis. Collyrium ad lippitudines & primos impetus oculorum,conficitur ſic. Acaciæ ✱ X. cadmiæ combuſtæ & de lacte caprino aut muliebri, quod melius eſt extinctæ & tunſæ & cribratæ & lotæ bene, donec aqua eius limpida ſit ✱ X. hoc quoque pluuiali aqua colliges, & ita collyria formabis. Collyrium diamiſyos,quod facit ad aſperitudines oculorum tollendas & ad lacrymas ſubſtringendas,componitur ſic.miſy combures hoc more,conijcies illud in pultarium & purgabis & in furnũ mittes,ut tam diu coquatur,donec ſit ſanguineum. huius ergo ✱ V. ſpicę nardi ✱ V. croci ✱ II. cadmię ✱ S. ęris uſti ✱ S. opij ✱ S. myrræ ✱ S. lepidos cypriæ ✱ S. gummis ✱ I. S. hęc tunſa & cribrata cum uino optimo teres atque inde collyria formabis.

Quidam

Quidam adijciunt huic collyrio uiperam ſiccam & arefactam bene in ſole,tanquam ſi ſit ſalita . hanc ergo ſi uolueris adijcere, exoſſabis prius & linteolo inuolues , atque ita ſuper eam uinum unde collyrium hoc temperandum eſt,defundes,ſed prius eam ſic præcantabis,ne lacrymus exeat,ne extillet, ne noceat . dices autem,quomodo tu non uides,ſic & tuus ſuccus guſtatus nulli noceat , ſed ob rem propter quam adiecta es proficias bene curatione precor. Collyrium liquidum de lacrymatorium accipit hæc . chelidoniæ herbæ ſucci ✱ S. mellis attici ✱ I. opobalſami ✱ S. ſucci porri ✱ S. hæc mixta de ipſo ſucco colliges,uel de aqua fontana,atque ita collyria formabis. Collyrium ſiccum oculis ſiccandis utile, conficitur ſic,cadmiæ ✱ I. æris uſti ✱ I. ſtibij ✱ I. adijcies huic collyrio ſi acrius illud facere uolueris,ſtactes ✱ S. & tundes atque cribrabis per tenuiſſimum cribrum,& ſicco puluere uteris . Aliud ſiccum collyrium ad idem efficax,ſic.cadmiæ ✱ V I I I. ſalis ammoniaci ✱ V I I. piperis ✱ V. caſſiæ ✱ V. tundes hæc atque in puluerem tenuiſſimum rediges, & ſic uteris . Collyrium ſiccum calliblepharon conficitur ſic.ſtibij combuſti ✱ I. piperis albi ✱ S. folij capitulum I. ſtibium combures & lotio pueri impubis extingues, & ſiccabis, & tundes, & cribrabis, & ſic uteris. Collyrium dioxus ad aſperitudines oculorum tollendas conficitur,cadmiæ ✱ X I I. æris uſti ✱ X. hæmatitis ✱ V.myrræ ✱ IIII. gummis ✱ V I I. hæc in puluerem redacta aceto optimo colliges,& deinde collyria formabis. Collyrium ſtactum accipit hæc,piperis albi ✱ I I. cadmiæ ✱ V I I. S. ceruſſæ ✱ V. S. indici ✱ V. S. opobalſami ✱ S. gummis ✱ V I I I. hæc in puluerem redacta falerno uino temperabis & colliges. Collyrium diapſoricum accipit hæc.piperis albi ✱ I. croci ſiculi ✱ I. myrræ ✱ I I. amyli ✱ I.opij ✱ S. opobalſami ✱ S. gummis ✱ I I . aqua pluuiali hæc colliges tunſa atque cribrata,atque inde collyria facies. Collyrium dialibanum,cadmiæ ✱ I S. ceruſſæ ✱ I. turis maſculi ✱ I. opij ✱ I. gummis ✱ I. aqua pluuiali colliges hæc ſimiliter tunſa atque cribrata,atque ita collyria formabis .

Hygra ad ſuppurationes oculorum conficitur ſic . croci ſiculi denarium unum , turis maſculi ✱ I. ex melle optimo deſpumato hæc bene trita colliges,& cum eo prius bene permiſcebis, & ſic collyria facies. Collyriū idem id eſt,hygra recipit hæc,croci ✱ I I I. æris uſti ✱ V. cadmiæ ✱ I I.hæmatitis ✱ V. S. folij ✱ I. amomi ✱ I. ſtibij ✱ I. ceruſſæ ✱ I. myrræ ✱ I. opij ✱ I. piperis albi ✱ I. gummis ✱ I I. S. uino amineo tunſa & cribrata hæc colliges, atque ita collyria formabis. Collyrium dialoes conficitur ſic , cadmiæ ✱ I. S. hęmatitis ✱ V. ammoniaci ✱ I. S. opij ✱ S. æris uſti ✱ S. aloes ✱ I I. ęruginis ✱ S. opopanacis ✱ S. ſalis ammoniaci ✱ I. galbani ✱ S. myrræ ✱ S. fellis taurini ✱ S. lepidos ✱ S. gummis ✱ I. S. cum aqua pluuiali hæc in puluerem redacta teres,& formabis. Collyrium diaſmyrnes recipit hæc. croci denarium unum , cadmiæ ✱ S. hæmatitis denarium unum,myrræ ✱ S. miſui ✱ S. piperis ✱ S. opij ✱ S. gummis ✱ S . puluerem tenuiſſimum harū ſpecierum cum uino uetere teres,ſed collyria inde formabis. Hygra ad ſuppurationes oculorum recipit hæc,cadmiæ ✱ V I I I. ſpodi ✱ I I I I. ſtibij ✱ V I I. croci ſiculi ✱ V I I. amyli ✱ V I I. opij ✱ I I I I. gummis ✱ I I I I. hæc in puluerem ſubtiliſſimum redacta cum aqua pluuiali teres & formabis. Deſcriptio xerocollyrij quod calliblepharon dicitur , piperis — I. ſtibij — I. folij — I. lapidis phrygij P. I.quem lapidem diuides in partes ſeptem & combures,cōbuſtum extingues hoc modo unam partem in balſamo,alteram in omphacio,tertiam in lacte muliebri,quartam in uino,quintā in urina infantis,ſextam in butyro,ſeptimam in melle attico , quæ omnia in minutiſſimum puluerem redacta cribrataque miſcebis,quod ſi acrius eſſe uolueris,adijcies balſami unciam,piperis ſemunciam. Deſcriptioachariſti collyrij,æris uſti & loti unc. I I. cadmię lotę — I I. & ℈ V I. croci — I.opij — I. & ℈ VI. myrrę troglodytidis ℈ I I I. turis V I. gummis ℈ X V I I I. uini optimi quod ſufficiat quo omnia colligantur & collyria fingantur. Deſcriptio trachomatici collyrij,æris uſti & loti ℈ X V I I I. cadmię lotę ℈ X V I I I. lapidis hęmatitis uncia una,chalcitis uſtę ℈ X V I. ęruginis ℈ I X. opij ℈ V I.gummis ℈ V I. aquę pluuialis quantum ſatis ſit ad colligendum puluerem,& collyria formanda miſcebis.

Deſcriptio muſę collyrij,aluminis ſchiſti ℈ X V I I I. aloes ℈ X V I I I . myrrę ℈ X V I I I . croci ℈ I X. crocomagmatis ℈ I X. chalcanthi ℈ X V I I I. mali granati caliculorum ſemunciam , quę trita diligenter œnomelite confundes,& colliges,& formabis. Deſcriptio roſacei collyrij, roſę unc.nouē, cadmię lotę uncię tres,ęris uſti ſcripula ſeptem,croci ſcripula X I I. ſtibij ℈ nouem ,ęruginis ℈ ſeptem, ſpicęnardi ℈ ſeptem,myrrę ℈ ſeptem,opij ℈ duodecim,gummis uncię tres,aquę pluuialis adijcies quantum ſufficiat ad colligenda & formanda collyria. Deſcriptio ſtacti collyrij,cadmiæ P. unum,ſtibij P. S. ęris floris unc.tres,miſyos unc.I I I I. piperis unc.tres,ęruginis — I. opij — I I.balſami — I I.gummis ſelibram,hęc omnia diligenter trita & cribrata aqua pluuiali colliges & formabis.

Collyrium quod proteus dicitur , facit ad oculorum ſuffuſiones & ad omnem caliginem & albugines detergendas,conficitur ſic.cadmię uſtę & lotę — V. pſimythij loti — V. chalcitis non uſtę — V. auripigmenti loti — I I. piperis albi — tres,& ℈ X V I I I. croci uino infuſi & triti — I I. myrrę troglodytidis — I. S. guttę ammoniaci — I I. S. roſę ſiccę — V. omnia hęc diligentiſſime teres ad ſummam leuitatē,tum addes ſagapeni — I I I.laſeris — I I. S. opopanacis — I I. S. opij — I. S. gummis — II.S.balſami — I I.quę pmixta atque cōfuſa cœleſti aqua colligētur,atque ita collyria formabūtur.

Ad aurium dolores uniuerſos, & uitia omnia, & ſurdiginem . Cap. IX.

Fellis caprini ℈ unum,mellis ℈ unum,conteres & in ſtrigili calefacies & infundes, & lana obcludes

aurem. Nihil hoc medicamine potentius neque certius,etiam ſi intrinſecus cancerauerint aures. Porros uirgines,id eſt non plantatos,impari numero,& lumbricos terrenos impari numero capies, & ſimul ex oleo optimo ad tertias decoques,& tepidum inde quod ſufficiat infundes auriculæ.

Laſer cum lacte caprino incocto recenti miſcebis,& inde aures prius dilues, ac poſtea fel taurinum, & oleum cedrinum æquis portionibus mixtum tepens infundes,hoc dolores mire mulcet, & dubium auditum confirmat,& pus collectum expurgat. Coriandrum uiride teres & in uini cyatho miſcebis & colabis,& lana molli in aurem inſtillabis,& eadem lana obſtrues aurem.

Ad aures quæ grauiter dolent,& uetera uulnera intrinſecus habent, mellis optimi unam partem aceti acerrimi duas partes confuſas decoques feruoribus tribus,& longius ea ab igne remouebis,donec commotus feruor conquieſcat. tum nitrum addes eo uſque,donec ex uapore agnoſcas nitrum reſediſſe, & iterum leni igne recoques,ne efferueat,tunc addes fel hircinum,uel aprugnum,uel uerrinum aut porcinum, dummodo non de ſcrofa,& commouebis & iterum concoques,ac tepefacies,& inde quantum ſatis eſt,auribus infunde. Adeps ranarum paluſtrium liquefacta ſi tepens in aures infundatur, dolores nimios mitigabit. Dolor aurium ſedatur etiam canino lacte & urſino, ſi recens inſtilletur. Terreni uermes cũ anſeris adipe uel cum oleo decocti ſine dubio medentur auribus purulentis. Vrina apri ſeruatur in uitro,ſed melius cum ueſica ipſius,quomodo ei ſublata fuerit,hæc tepens infuſa auribus unice prodeſt. Beſtiolæ multipedes quæ contractæ in globulos complicantur in oleo excoctæ infuſæque auribus ſtatim proſunt. Tres araneæ uiuentes in oleo ſi ferueant ad focum poſitæ, atque inde tepidũ auribus quod ſufficiat inſtilletur,cito medebuntur. Seuum uitulinum adipe anſeris mixtum adiecto ocimi ſucco, tepidum auribus infuſum optime ſanat. Raphani quoque,id eſt, radicis quæ manducatur ſuccus infuſus auriculæ dolenti,infinitum prodeſt. Gari excellentis cyathum,& aceti optimi cyathum,& mellis dimidium cyathum,ſuper aquam feruentem in alio uaſe coques,& frequenter deſpumabis de pinnula, tepidoque medicamine aures inrorabis & conchyliata lanula claudes, ualde hoc remedium inter experimenta laudatur. Fraxini tenerrima folia tundes & exprimes ſuccum eorum, atque auribus dolentibus tepidum infundes. Fraxini recentem ſurculum,id eſt,humore proprio adhuc madentem,ex una parte in foco pones,& cum per aliam partem ſuccus ebulliet ſuſcipies eum diligenter,& oleo addito tepefactum auribus inſtillabis. Cardui ſiluatici ſemen ex oleo coques ita leniter ne uratur, quod poſtea colabis per linteolum, & tepidum infundes dolenti auriculæ, ac deinde lana purpurea obturabis. Croci,myrræ,turis,uncias quaternas conteres & adijcies mel atticum,quantum ſufficere putaueris, ac decoctum medicamen auriculæ infundes. Galbanum cum oleo roſaceo remiſſum & ter aut quater infuſum auribus mire dolores tollit. Aluminis liquidi — I I I I. mellis — I I I.aceti quartarios tres, alumen cum aceto teres & ſimul omnia concoques ad tertias,hoc medicamẽ tepidum auriculæ infuſum, pus optime purgat,uermes necat,aquam etiam ſi intrauerit educit. Herbæ polygoni,quam nos ſanguinalem dicimus,ſuccus expreſſus & infuſus,mira efficacia dolorem ulceráque aurium ſanat. Adeps anſeris miſcetur croci ſucco, & allij contuſi ſucco, quæ infuſa auribus incommodos ſonitus tinnitusque earum proprie & unice tollunt.

Pueri inueſtis urina recens auriculę dolenti & ulceroſæ inſtillata, omni humore ſiccato, & dolorem tollit,& ulcera mira celeritate perſanat.

Lotio humano uetere ſi quis iam deſperatũ auriũ uitium eluerit,ſaluti integre lenito dolore reſtituet.

Fel ouillum mulſo mixtum ſi clyſterio addideris,& inde auriculas inrigaueris,expurgatis ulceribus certiſſimam ſanitatem conſequeris. idem fel cum lacte mulieris inſtillatum,etiam ruptas interius auriculas certiſſime ſanat. Coriandri uiridis ſuccus cum lacte muliebri mixtus infuſus auriculæ, dolorem omnem potenter aufert. Cannabi ſeminis uiridis ſuccus tepens inſtillatus auribus dolorem apprime tollit.

Senecionis herbæ ſuccus itidem auribus inſertus,eandem efficaciam præſtat, quod ab experto ſcriptũ & proditum eſt. Si auricula aliquo pacto uitiata fuerit,anſerina adipe infuſa diligenter expurgabitur,ſanitatique reddetur. Compoſitio medicaminis ad omnia ferè aurium uitia,ſic,mellis ſextarium,aceti bene acris heminam,radices quæ manducantur tres,mittes in ollam rudẽ bene lotam, ſed mundatas & integras radices mittes & pariter decoques. ſed ut ne refrigeretur medicamen, citato igne uſque ad modum luti aquatioris decoquatur, deinde cum refrigeratum fuerit, condes illud in uaſculo uitreo, ac tepefactum quamdiu dolorem & tinnitum, uel ſonitum auriculæ perleniat, in aurem de ſpicillo infundes.

Infirmatis auribus prodeſt præcipue picis flos,quem piſſelæon Græci uocant, cũ oleo cõmuni mixtus, ita ut tertia pars ſit olei,nam & dolorem ſedat,& non patietur ſuppurationem fieri, & ſi facta fuerit, eodem medicamine perſanatur. ad ſummam,ego ipſe diu uexatus auris tædio,cum multis fruſtra uſus eſſem medicamentis,ab hoc ſum perſanatus & alios complures ſanaui. florem autem picis appello,qui excipitur dum ea coquitur,lana ſuperpoſita eius uapori. hoc etiam grauem odorem de aure protinus tollit.

Ad auriculæ tumorem & dolorem ſine ulcere,prodeſt herbæ urceolaris aut cucurbitæ ramentorũ ſuccus recens ac tepens per ſtrigilem in foramen auris dolentis infuſus.

Cutiones beſtiolæ ſunt multipedes,cute dura & ſolida,quæ tactæ complicant ſe in orbẽ pilulæ rotundiſſimæ,polypódas Græci appellant. hæ complures coctæ cum oleo molli in uaſe ferreo, remedio ſunt auribus laborantibus,ſi inde curentur.

Gliris pingue, & gallinę adeps, & medulla bubulina uel taurina liquefacta tepensque infuſa auribus plurimum prodeſt. Benefacit hoc medicamentum,& ad tumorem,& ad exulcerationem aurium,aceti acris ſextarijs duobus incoquuntur mala granata duo,quibus coriarij utūtur,& quia ſemper acida ſunt nec unquam matureſcunt rhoas oxias hæc græci dicunt. Tum deinde adijciuntur ijs & admiſcentur aluminis ſciſſi — I I. acaciæ ſucci — I I.& cum bene permixta hæc & coagitata fuerint,reponitur medicamentum in ampulla uitrea,cum opus eſt,ad tumorē,calidum per ſtrigilem infunditur,& foramen ſummum auriculæ lana ſuccida tegitur,ad ulcus autem frigidius medicamen per eiuſdem generis lanam & auriſcalpium inijcitur. Aliud medicamentum ad tumorē aurium & exulceratione,mellis cyathi I I I. aceti acris cyathus I. S. miſcentur,poſtea adijcitur gari optimi cyathus unus, deinde carbonibus inferueſcit,cuius ſpuma ſurgens pinnula abijcitur,& tam diu coquitur uel agitatur, donec habeat ſpiſſitudinem; hoc calido ad tumorem,frigido ad ulcus,cùm oportebit uteris. Item benefaciet hæc compoſitio etiā ad ueterem aurium dolorem,aluminis P.I. mellis P. I I. hæc in mortario prius bene permiſceri oportet, deinde olla noua excoqui, donec habeant mellis ſpiſſitudinem, cum opus eſt infunditur in auriculam ex lana conchyliata,eaque clauditur.hoc & combuſtum locum ſanum reddit,ſine dolore, & ſine cicatrice,ſi ei protinus imponatur. Si caro excreuerit in foramine auris,comprimetur ſine dolore aut ferro, hoc paſtillo qui conficitur ſic,aluminis ſciſſi P. I I. æruginis P. I I. miſyos uſti P. I I.rubricæ ſinopidis P.I I. gummis P. I. teruntur ſpecies priores ex aceto acri,donec quaſi collyrij confectio leues fiant, ultimum gummi adijcitur,& finguntur paſtilli,qui ad omnia ulcera faciunt aqua diluti,emplaſtri more impoſiti,cū aut tumores compeſcendi ſunt,aut cicatrices ſedandæ, ſed aquatioribus ijs uti oportet cum cicatrix ducenda eſt,ut facilius auriculæ inſerantur.benefaciunt ijdem & ad nares, qualibet cauſa exulceratas & grauiter olentes. Araneas uiuentes in aceto macerabis,& ſic conteres atque inde aurē elues, ſtatim proderit. Mel,butyrum,& oleum roſaceum,pari menſura permiſce,ac tepidum auriculæ dolentis infunde. Fel aprugnum,& oleum amygdalinum pari menſura permiſce, tepidumque laboranti auriculæ inſtilla. Putorem ſordesque auriculę optime curat cucurbitæ uiridis ſuccus,& porrus capitatus cum oleo decoctus atque infuſus. Ad auriculæ dolorem haſtulæ regiæ radicis ſuccus cum melle uel uino infunditur,interdum admiſceri oportet turis & myrræ partem,uel capparis foliorum ſuccum infundere, uel rutę ſuccum,aut eius ſemen tritum cum roſa,& lentiſci ſuccū cum roſa aut amygdalino,uino admixto infundi oportet. Si pus aut ſanies manabit ex aure, maluæ ſuccum uino & amygdalino immixtum, uel ſucco roſæ uel roſaceo,tepefactum inſtillari oportet, protinus effectum exhibebit. Draconteæ ſuccus aut ſemen tritum cum roſa aut amygdalino,& uino infuſum, purulentæ auriculæ ſanitatem maturimam præſtat. Crocum tritum cum lacte muliebri,ſi inſtilletur tumori auris plurimum prodeſt. Hyſſopum contuſum & cribratum cum aceto & nitro & melle infuſum, bene facit ad tinnitus aurium atque inflationes,ſed melius ſi cyprinum oleum admixtum fuerit. Ad tumores & ad dolores auris prodeſt,croci & opij par pondus ex aqua tritum,aut ex uino tenui infuſum. Opopanax cum roſa & amygdalino, & uino trita recte laborantibus auribus inſtillatur. Alium rotundum tritum cum aceto,repoſitum in pyxide plumbea,& cum opus fuerit cum aceto & roſa infuſum auribus prodeſt. Opobalſami,roſæ,croci unguentarij,opij, ſingulorum æqua pondera,trita,tepefacta, infuſa auribus proſunt. Virentis papaueris ſuccus cum roſa uel amygdalino, & uino, uel porri ſeminis ſuccus cum lacte muliebri,uel ueratrum album tritum cum amygdalino oleo aut roſaceo, uel ſuccus granorum punici mali cum roſa aut oleo amygdalino infuſus dolentibus auribus prodeſt. Croci — V I I. nucis amaræ ⚹ V I I. mellis boni cyathos I I I. aceti boni quod ſatis erit,mittes ut ſpiſſitudinem habeat medicamentum mellis liquidi,& ſimul permixtum atque excoctum dolentibus auribus inſtillabis. Myrræ,croci,opij,nardi ſpicæ,turis corticis,mali punici aridi,fabæ ægyptiacæ pulpam, nucum amararum interiora,mellis boni,ſingulorum ⚹ I I I I. caſtorei ⚹ I I. aluminis ſciſſi ⚹ I I. piperis longi ⚹ I. tritis ijs omnibus diligenter & cum aceto acerrimo mixtis atque excoctis,fieri oportet medicamentū tam temperatum ut ſimile ſit paſſo. hoc tepefactum inſtilletur, etiam exulceratis auribus mire prodeſt. Ad incipientes dolores auriū & exulceratas aures hoc medicamen facies,turis — I I I I. mellis — I I I. uini auſteri cyathos I I. aceti acerrimi cyathū I. nardi ſyriaci ⚹ I I. myrrę ⚹ I. S. croci ⚹ I. S.nuces amaras numero I I I. aphronitrū uictoriati pondus.piperis longi. ⚹ I.fabę ęgyptiacę grana purgata I I I I. hęc omnia primū per ſe,deinde in unū mixta teruntur,& tepida dolentibus auribus inſtillantur. Caſtorei obolos I I. id eſt,duas partes uictoriati,radicis lanarię,ſalis ammoniaci,ueratri albi idē ponderis,quibus ſuperadijcies croci uictoriati pondus,olei irini & mellis pari menſura,id eſt,ſingulorū ⚹ X V I.ea ſeorſum prius ſingula trita miſcentur in unū,faciunt bene ad dolorē & ulcera auriū tepide inſerta. Dolenti auriculę oportet farinā ordeaceā per ſe coctā ex aqua mulſa cataplaſmatis more a foris imponere, uel farinam lini ſeminis & fœno gręci in unum coctam, uel alteram earum cum farina ordeacea, ſimiliter ex aqua mulſa coctam, oportet etiam extra adhiberi ſpongias molles & aqua calida bene expreſſas, deinde tepidum inſtillare amygdalinum oleum uel laurinum ſępius in die. Prodeſt bene auribus infirmis huiuſmodi medicamentum, myrrę denarium unum. croci denarium unum. ſtyracis globulos non ampliores quâm cicer eſt, numero X X X. piperis longi grana X X X. nuces amaras numero X X X. cum aceto hęc teruntur,tādiu donec habeant ſpiſſitudinē paſſi,atque ita reponuntur in pyxide cuprea,aut in doliolo uitreo,cū opus fuerit medicamētū roſa admixta liquefactū tepidū fiet,quod in lana ſuccida auribus inſtillabitur. Nardi ſyriaci ⚹ V I. aphronitri ⚹ VI.myrrę ⚹ IIII.piperis lōgi &

turis ⚹ IIII. mellis attici denarios quatuor, balani,qua unguentarij utuntur in pilulis ⚹ VII. fa-
bæ ægyptiacæ interiora quæ ſunt amara ⚹ VII.diligẽter & ſeorſum trita prius hæc,poſtea permixta
cum aceto leuigantur,& cum res poſtulauerit roſacei olei quod ſatis ſit admiſcebitur,atque ita tepens in-
ſtillabitur hoc medicamentum,quod protinus omnes aurium ſedabit dolores. Hæc quoque compo
ſitio ſtatim dolores aurium ſedat.centauricæ ſucco,ſi non ſordidum ulcus fuerit ex aqua uti oportebit,cũ
autem multum puris erit,uinum admiſcebitur. Supra opinionem efficax auribus hoc medicamentũ
reperitur,myrræ,croci,opij,nardi ſyriaci,turis corticis,mali punici aridi,fabæ ægyptiacæ quæ ſunt interio
ra,nucum amararum itidem,mellis boni,ſingulorũ ⚹ quaternos,caſtorei ⚹ II. aluminis ſiſſi ⚹ III.
piperis longi ⚹ I. omnia prius ſeorſum diligenter teruntur,poſtea cum aceto acerrimo mixta teruntur
tandiu,donec habeant ſpiſſitudinem paſſi.cum opus fuerit medicamẽtum inſtillatur tepidum, idem facit
egregie & ad ulcera aurium ſananda atque purganda. His qui ſurdi ſunt & quorum aures ſonant
ſuccus uuæ immaturæ & roſæ pondere pari admixtus tepideque infuſus plurimũ prodeſt. Faciunt
bene ad aurium uitia,& emplaſtra quæ ſcripta ſunt in libro ſecundo,plurima roſa,uel amygdalino, & ui-
no diluta,præcipue quæ inſcribuntur, Cyzicena. Terreni uermes cum adipe anſeris decocti infun-
duntur auribus etiam ad iam deplorata uitia. Spumæ argenti ℈ VI. olei laurini librã teres in mor-
tario,& coques ad ſpiſſitudinem mellis,& auriculæ dolenti infundes. ſi autem & cætera quæ infra ſcripta
ſunt habueris,eadem medicamine admiſcebis,croci ℈ I. myrræ ℈ II. roſæ ſiccæ ℈ II. hæc uniuerſa pa-
riter miſcebis,& auriculæ dolenti infundes,qua re curabis & concretionem ſiue hyperſarcoſim aurium, ſi
addes & aluminis ſchiſti ℈ II. olei cedrini cyathos IIII. Aduerſus grauitatem audiendi,fel bubu-
lum cum urina hirci,auriculæ quæ moleſtiam ſurdiginis patitur inſtillabis,ſtatimque ſubuenies. Au-
ribus purulentis nitrum uino liquefactum recte infunditur,quia ſtatim prodeſt. Ad aurium dolorem
quæ pus emittent,laridum uetuſtiſſimum teres in mortario,& ſuccum illum lana delicata collectum in au
riculam immittes,& ſubinde aqua calida fouebis,& iterum ſuccum illum infundes, mira uelocitate ſana-
bis. Pullinum ſanguinem tepidum in eam aurẽ,quæ obtuſior erit uel dolebit,infundes. Lotium
caprinum ſub eo momento quo egeritur,tepidum auri obtuſæ infundes. Apri etiam lotium in fu
mo ſiccatum & melle liquefactum auri infunditur,& remediat ſurdiginem uel dolorem. Ad auris do
lorem mel ſtillatitium opus eſt, quod ita facies. fauum contundes & ſuſpendes in linteo nitido & denſo,
& quod decurrerit ſuſcipies in calice, quem calicem poſtea pones in ollula fabri cum calida feruentiſſima,
quantum calix ſufferre poſſit,atque inde medicinali ſpicillo in aurẽ infundes quæ dolebit,quam lana clau
des.iacere autem debet in alio latere is cui medendum eſt,tandiu donec combibat mel quod infuſum fue-
rit. Sambuci uuam maturam exprimes & pones ut conſidant ſordes,& poſt hæc colabis,ut ſit liqui-
diſſimus ſuccus,de hoc liquore duas partes mittes & unam mellis ſtillaticij aut certe attici optimi,& ſic de
coques in uaſe duplici ad tertias,tum decoctum recondes,& cum opus fuerit, calidum per ſpicillum medi
cinale in aurem infundes,ita ut poſtmodum ipſam de lana marino conchylio infecta claudas. Cunilę
uiridis ſuccus expreſſus atque auriculæ infuſus,unice dolorem tollit. Vettonicæ herbæ uiridis & re
centis folia,uel per ſe,uel in aqua madefacta terito,ſuccumque eorum excipito,deinde adiecto roſę ſucco
aut roſaceo oleo tepido,in aurem inſtillato,lanaque claudito, mirum eſt. Si auricula interius ulcero-
ſa erit,porri ſectiui ſuccum 8. I. cum mellis hemina ad tertias decoquito, & per lanam tepidum in aurem
inſtillato. Cannabis foliorum ſuccus auriculæ inſtillatus uermes innatos necabit, & ſi quod aliud ani
mal inrepſerit interficiet. Eiuſdem ſeminis uiridis ſuccus inſtillatus dolorem omnem auriculæ poten
ter auertit. Cæpæ ſuccus cum melle permixtus,& auriculæ inſtillatus, grauiter audientes emendat,
dolorem ſedat,purulenta expurgat,uermes enecat.aquam etiam quæ ingreſſa fuerit & omnem humorem
educit. Cyminum ſilueſtre contritum & ſucco rutæ immixtum,inſtillatumque auriculæ dolorem le
nit,uentos quoque interius ſonantes remouet atque omne uitium potenter emendat. Herbam quã
græci polygonon,nos aliquot uocabulis ſed præcipue ſanguinalem dicimus,mira efficacia dolores aurium
diſcutere,etiam nos experti ſumus,ſi expreſſus ſuccus eius tepefactus auribus inſtilletur. Senecionis
herbæ ſuccus cum liquido nardo inſtillatus,& dolores & ulcera aurium ſanat. Oleum laurinum ſtri-
gili ferreæ inditum,atque ita calefactum infuſumque auriculæ dolorem ſedat. Vermes ex qualibet
arbore rubri coloris contriti cum oleo & infuſi,dolores aurium ſedant. Aqua ingreſſa auriculam ſi
dolorem faciet,rubi teneri ſuccus expreſſus & infuſus ſine dubitatione ſanabit. Salicis ſuccus foliorũ
cum roſæ ſucco aut roſaceo oleo,in cortice mali punici calefactus,& auriculæ inditus, mire ſuccurrit.
Gallæ ex uino decoctæ humor inſtillatus auriculæ ex qua ſanies fluit,etiam quę fuerint purulenta purga
bit. Reſina terebintina remiſſa adiecto muliebri lacte inſtillata,ruptas auriculas potenter ſanat.
Nucis iuglandis foliorum ſuccus tepidus inſtillatus,dolenti auriculę mire proderit. Myrrę tritę ui-
ctoriati argentei pondus,& lanę ſuccidę non carptę combuſtę pulueris tantundem, infuſo ſpaſſo cretico
ſimul terito,donec ad craſſitudinem mellis redigas,tum calefactum per triduum auriculę infundito,quarta
die ſanam efficies,& mirabere magnum remedium. Turis maſculi,myrrę troglodyticę, croci corycij,
tantundẽ ponderis,nucũ quoque amararũ tantundẽ miſcebis,ſed omnia ad ſummã leuitatẽ contrita adie-
cto aceto tẽperabis,ita ut medicamẽ ad craſſitudinẽ liquidi mellis adducas,tũ in pyxidẽ plũbeã transfun-
dito,atque illic ſub ſignaculo conditũ habeto,cũ opus erit purgata prius auricula utere,ita ut ex eo lanulã
madefactã inſeras,hoc auxilio uſque ad pfectã ſanitatẽ uti poteris,nãque nõ ſolũ dolores auriũ,ſed & ue-
tera & purulenta uitia potentiſſime expurgat & ſanat. Galbanũ roſa liquida aut unguẽto nardino di-

lutum

lutum inſtillatumq́ue,dolorem aurium lenit. Alumen mulſo optimo dilutum & lana inſtillatum,dolorem aurium ſanat. Gallinæ adeps liquefacta & tepide inſtillata,quodlibet uitium aurium ſanat. Galli gallinacei ex uentriculo interiore mēbrana,quæ proijci ſolet,arefacta tritaq́ue ex uino, adiecto paululo opij,medicamen auribus utiliſſimum facit, quod calefactum infuſum ſuppurationem eius expurgat & ſanat. Adeps anſerina cum croci ſucco mixta & tepefacta ac ſic infuſa,aquam & omnem humorē de auriculis euocat & perſanat.quòd ſi ex ictu alio'ue caſu auricula uitiata fuerit, tū per ſe anſerina adeps ſola diligenter expurgata,leuiq́ue igne liquefacta,infuſa auriculæ,& dolorem tollit,& uitium perſanat.eadem adeps adiecto ocini ſucco tepefacta inſtillataq́ue, dolores auricularum infantilium leuat. Aranei triti humor expreſſus,& roſæ liquidæ quantum uidebitur immixtus,lanaq́ue molli madefacta auriculę inſertus,continuo dolorem releuat. Spuma equi recens detracta & cum oleo roſeo infuſa, auricularū quamuis uehementes dolores reſoluit. Verrinum fel in mali punici cute ſicca tepefactum infuſumq́ue purulentas auriculas expurgat. Verris cum ſcrofam ſaliet priuſquam in terram deſtillet de uerendis eius uirus,exceptum tepefactumq́ue & cum aquæ modico auriculæ inditum,quamuis moleſtos dolores releuat,quod etiam circa auriculam inlitum plurimum prodeſt. Apri lotium infuſum auriculę ualde medetur,quod quia uetuſtum magis prodeſt,collectum ſeruari debet in uaſo uitreo, ut ſit ad remedia præparatum. Cum felle uitulino & aceto pari menſura ſerpentis ſenectus id eſt exuuię decoctę, & lanula madefacta medicamentum auriculæ inſertum,maximę utilitatis eſſe creditur,ſi prius feruenti aqua de ſpongia aurem foueris. Vituli adipem reſolutam ſucco ocimi adiecto, ſi pariter tepefactam auriculæ infuderis,amariſſimo incommodo laborantem continuo liberabis. Medulla eiuſdem uituli recens cum cymino contrita infuſaq́ue,quamuis magnos dolores auriculę ſtatim releuat,& intra triduum tollit. Lotium caprinum inſtillatum dolorē ſedat, quod magis prodeſſe ſuppuratis auribus adfirmatur,ob quam cauſam præſentis auxilij plures exceptum & cornu caprino inditum,in fumo ſuſpenſum,diligenter ad neceſſarias medelas reſeruant. Pueri impubis mingentis lotium exceptum & recens ac tepidum auriculæ ſuppuratæ inſtillatum,humore exſiccato dolorem tollit, & mira celeritate ulcera ad ſanitatem perducit. Saliua hominis ieiuni auriculæ indita, uermes ſi qui erunt erumpere ex ea conſtat. Butyrum recens inſtillatum,humores doloreſq́ue aurium ſedat.

Terreſtres lumbrici combuſti ac triti,& cum roſa liquida mixti,infuſiq́ue, aurium dolores citiſſime ſedant. Lac muliebre mixtum cum ſulphure auriculæ infuſum dolorem lenit. epiphoras quoque earum reſoluit,hoc potentius ſi etiam extrinſecus eodem lacte aures perunxeris. Si dextram aurem aquam ingreſſa fuerit ſiniſtro pede inſiſtes,& caput in dextram partem inclinabis, ſimiliter facies ediuerſo ſi ſiniſtra auricula aquam acceperit. Gari optimi cyathum unum, mellis optimi dimidium cyathum, aceti optimi cyathum.hæc mixta in calice nouo denſo ſuper aquam feruentem quam leni pruna feruere facies.ita deſpumabis ut pinnula omnis ſpumas eijcias,deinde cum bene fuerit deſpumatum medicamen recondes,& cum uti uolueris tepefacies,& tenuiter infundes,& madefacta lanula aurem claudes.hoc medicamento ad omne uitium aurium mirifice uteris.ſed ſi tumor auriculæ erit ſuccum coriandri uiridis tepidum prius infundes.deinde ſupra ſcriptum medicamen cum tumor deſiderit inſtillabis. Purulentæ & obtunſæ auriculæ & dolorem tolles & auditum confirmatiſſimum reddes,ſi prius eluas eam laſere cum recenti caprino aut mulieris lacte permixto,deinde inſtilles tepidum fel taurinum cū oleo cedrino æquis portionibus mixto. Fellis aut lactis canini ℈ unum,mellis optimi ℈ unum,miſcebis,conteres, & in ſtrigili calefacies,& auriculę infundes,& lana obcludes,nihil potentius neque certius hoc medicamine etiā ſi intrinſecus cancerauerint aures. Cardui ſiluatici ſemen ex oleo coques,ita lente ne uratur,id colabis per linteum & tepidum infundes,& purpura aurem obturabis. Herba leucadion cum uinaceis in unum trita,adiectoq́ue aceto & aqua commixta,expreſſo per linteum ſucco eius, & cum lana alba auribus inſerto,poſt tertium diem exempta,auditum reſtituere adfirmatur. Cardamum, id eſt,naſturciū tritum cum fico,atque auriculæ inditum,ijs qui grauius audiunt prodeſſe fertur. Oleum ex nuce iuglande inſtillatum auriculæ,grauius audienti ualde prodeſt. Cedri reſina hyſſopi decocti aqua diluta,& auriculæ indita,ſonitus tinnituſq́ue omnis diſcutiet,& auertet dolorem. Oua formicarum contrita & auribus inſtillata,quamuis obtuſos auditus adaperire creduntur. Canis adeps cum oleo uetere & ſucco abſinthij auribus inſtillata quacunque ex cauſa exſurdatas aures,miro modo reparare creditur. Aphronitrum delicatiſſimum,& mel optimum,& acetum acerrimum,conteres pariter uſque ad ſummam leuitatem & auriculæ infundes,non ſolum auditum reſtitues, ſed & dolorem emendabit. Parum audientes acetum utiliter gargarizant. Si aliquod animal aurem intrauerit,præcipuum remedium eſt,murinum fel aceto dilutum inſtillare. Gliri ſeu blattæ pellis detrahitur,& inteſtina eius decoquuntur in uaſe æreo nouo cum mellis heminis tribus uſque ad tertias,atque ita ſeruatur,ut cum opus eſt ſtrigili medicamentum tepefactum auribus infundatur. Si caro creuerit in auriculę foramine cōprimetur ſine ferro & dolore,medicamine tali,aluminis unciam ſemiſſem,miſyos uſti — S. ſinopidis rubricæ — S. gummis — S. tritis cæteris ex aceto acri & ad inſtar collyrij leuigatis, gummi admiſcetur ut paſtilli corpus efficiat,& ſicut collyrium tritum ſuperponitur,aut infunditur,hoc & dolori, & putori, & uulneri medetur auriculæ.

Corticē de fraxino uiridi contunde,ac ſuccum eius tepidū auriculę adſidue infunde donec perſanetur. Mel,myrrā,acetū,in ſe coques,& in aurē tepidū mittes. Aphronitrū delicatiſſimū,& mel optimū, & acetum acerrimū cōteres pariter uſque ad leuitatē,& tepefactū auriculæ infundes.propter effectū medicamē

iterum ſcripſimus. Porri ſectiui ſuccum & lotium apri,& oleum cyprinum pari pondere coniunges, & tepefactum auribus inſtillabis. Herbam,quæ gallice uernetus dicitur,conteres & exprimes,& ſuccum eius auriculæ non audientis infundes,hoc remedium etiam dolorem emendat. Herbam quæ gallice dicitur blutthagio,naſcitur locis humidis,eam teres,ſuccumque eius etiam ſi modicus fuerit, cum modico aceti confundes,& pariter teres,colatumque ac tepefactum auribus inſtillabis. Radicis ſyriacæ ſuccum in aurem,quæ auditu difficili erit infunde, gratulaberis remedium.

Ad omnia uitia narium & ad pituitam remedia phyſica & rationabilia diuerſa,de experimentis multorum. Cap. X.

Plerunque erumpit nimium è naribus ſanguis,qui cum abundanter fluxit,niſi celerius ſupprimatur, periculum adfert,proderit ergo aqua frigida uel poſca ſubinde totam faciem per ſpongiam refrigerare. Acetum acre infundere in aurem prodeſt,cuius è regione ſanguis fluit,aut in utranque mittere, ſi ex utraque nare manabit. Gypſo totam faciem cum fronte,& maxime nares , craſſius oblinere prodeſt , & caput frigida aqua multa perfundere. Cucurbitam quoque medicinalem occipitio adfigere plurimū prodeſt. Inijcere autem intus in narem oportebit cocleæ uiuæ carnem per ſe,aut cum turis polline tritam. Verbenam herbam,quæ quia multa eſt & ubique naſcitur polygonos appellatur,inſeri naribus prodeſt. Similiter facit & lyſimachios herba trita impoſita. Eodem genere proderit & ſpongiæ particulam præſectam apte forfice,& ad amplitudinem narium figuratam inijcere paulò preſſius,aceto infectam,& interdum eodem inſperſam. Gallæ & chalcitidis puluis curioſe tritus, atque in unum æquis ponderibus mixtus,inſertusque naribus optime ſanguinem ſiſtit . Bene ſupprimit & hoc medicamentum ſanguinem de naribus profluentem,mali corticis quo coriarij utuntur P. I. aluminis ægyptij P. I. chalcitidis P. I. diligenter trita hæc & in unum permixta per ſuccidā lanā inijci naribus oportebit,facit autem etiam ad omnem ex qualibet parte corporis,uel ex quolibet uulnere ſanguinis eruptionem. Quoniam interdum,ita ut diximus,minus curati,naris uitio præfocari uidentur , maxime cum obturato utroque foramine narium,ſpirandi facultas eripitur,non alienum eſt ſcire,qua ratione utrūque prȩſtari poſſit,ut neque ſpiratio impediatur,nec remedium efficaciſſimum , per quod opitulatio naribus efficitur,excludatur.oportebit ergo ſumere pinnam anſeris quam maximam,uel calami ſcriptorij fiſtulam modice pleniorem.deinde aptare ad longitudinem naſi,atque ita præcidere,ut ex utraque parte perforata ſit,atque inuoluere eam faſciola tenui lintea quaſi inſtita,& explere circuitum eius , donec uideatur in narem cum cūctatione quadam recipi poſſe,atque ita ut eſt circumuoluta immergere eam naſo, aceto acri infectam,& per eam inijcere interdum acetum acre,uel ſuccum ſupra dictorum medicamentorū.hoc autē remedio magis uti oportebit,cum per utraſque nares fluxerit ſanguinis abundantia . Si quando ulcuſcula in naribus fuerint,ſanabuntur fomento aquæ puræ calidæ per molles ſpongias , & medicamentorum infra ſcriptorum perunctione,id eſt,ſucco de moris cum uino tepefacto permixto compoſito ad ſpiſſitudinem mellis. Roſæ aridæ uel recentis folijs tritis ex uino melle adiecto,infici nares utile eſt. Vuæ immaturæ ſucco eodem modo compoſito,quo ſuccum de moris componi debere ſupra diximus,nares fluentes repleri percommodum eſt. Malorum punicorum dulcium atque acidorum ſucco eodē modo compoſito,nares ſtipandæ ſunt. Myrti baccis atque folijs tritis ex uino in mellis ſpiſſitudinē, uti,ut ſupra ſcriptum eſt,conuenit. De terebinthi,lentiſci,rubi,fruticibus & folijs ſucco ſimiliter cō poſito uti debebis. Sertula campana ex paſſo decocta & infuſa naribus prodeſt. Mel per ſe coctum & cum galla ſyriaca contuſa,ac tenui cribro tranſmiſſa permixtum,atque infuſum naribus prodeſt. Grauedines narium ſedabuntur quæ ex ſole aut perfrictione generantur , abſtinentia ciborum ſalſorum & inter initia uino remoto,aqua largiore potata,capite & naribus , nec minus ore diligenter operto . nec non fomentum ex aquæ calidæ uapore,per ſpongias molles adhibere extra oportebit. ſubinde etiam gargarizare lac tepidum,aut humorem ptiſanæ,aut aquam in qua furfures ſiliginis deferbuerint , uel aquam ex fœno græco decoctam. Sorbitiunculæ quoque proſunt quæ fiunt ex amylo,uel ptiſana,uel oryza. Ad ulcera in naribus ſedanda plumbi ſtercus,quod ſcoriam dicunt,ex uino, myrteo oleo uicibus adiecto teri oportet,donec ſpiſſum fiat,& ita naribus infundatur . Facit & hoc medicamentum bene grauedini narium . pompholygis ✳ III. uino falerno & roſa uicibus adiecta teruntur, donec medicamentum mellis habeat temperationem,& ita naribus paulatim infunditur. Ad grauem odorem narium (ozenam Græci hoc uitium uocant)prodeſt egregie hoc medicamentum,æruginis P. I. aut ſquamæ æris P. I. in mellis P. I. coqui oportebit,& eo uti adſidua infuſione. Ad polypos ſanandos,miſy uſtum,chalcitidem uſtam,æs uſtum,ȩris ſquamam,paribus ponderibus ſiccata hȩc bene teres, & eo puluere uteris adſidue. Quia uero plerunque uexantur nares grauedine , quæ ex humore earum efficitur, non alienum eſt ſcire eius quoque rei remedia.prodeſt igitur quies unius diei , & ab omni re abſtinentia, perungendæ nihilominus nares erunt,bitumine liquido,aut myrra ſtacta,uel pice liquida,poſtero autē die, paſtillus infra ſcriptus in noctem ſuper cibum dandus erit, & ſi opus fuerit per triduum continuum eodē tempore dabitur,qui recipit hæc,apij ſeminis ✳ IIII. aniſi ✳ III. alterci ſeminis,quod hyoſcyamos dicitur ✳ II. opij denarium dimidium.fiunt autem paſtilli ponderis uictoriati,& alij tertia parte detracta,dantur cum aquæ cyathis III. faciunt autem & ad oculorum epiphoras,& ſtomachi nauſeam,& eiectiunculas,& ad omnem fluorem. Siſtet ſanguinem ſeuum ex omento pecoris naribus inlitum , co-

cleæ contritæ

cleæ contritæ & fronti inlitæ ſimiliter proſunt. Aranei tela ſicca adpoſita ſubuenit narium cruentis fluoribus,ex feruenti aqua uapor naribus tractus medetur earum grauedini. Gallinacei cerebrum uel ſanguis colũbinus ob id ſeruatus remedioq̂ue adhibitus,naribus prodeſt.ſed ſi ex uulnere immodice fluat ſanguis,fimus caballinus quomodo egeritur adpoſitus ſtatim ſubuenit. De porro ſectiuo trito nares fluentes recte obturantur. Lana ſuccida conijcitur in nares cum oleo roſaceo,& auriculæ de lana ſuccida obturantur,& ita ſanguis profluens continetur. Coagulum agninum ex aqua ſubactum & infuſum naribus fluentibus mire prodeſt. Adeps de anſeribus cum butyro pari pondere infuſus profluuium narium ſiſtit. Terra uel argilla,de camino,uel de furno antiquo teritur,& ex aceto tempori bus & cerebro naribus quoque inlinitur uel infunditur,quæ res profluentem nimie ſanguinem ſiſtit. Tus & reſina in farinam redacta naribus induntur,quod remedium etiam ex ore manantem ſanguinem cohibet. De ſanguine ipſo qui fluit nomen eius in fronte ſcribe cui medendum eſt aduerſum profluuium narium,ſtatim ſubuenies. Scribes carmen hoc in charta uirgine,& linteo ligabis, & medium cinges eum uel eam,quæ patietur de qualibet parte corporis ſanguinis fluxum.ſicycuma,cucuma,ucuma, cuma,uma,maa. Item carmen hoc utile profluuio muliebri.ſtupidus in monte ibat,ſtupidus ſtupuit. adiuro te matris ne hoc iracunda ſuſcipias.pari ratione ſcriptum ligabis. Myrram cum nardo puro contere,& inde nares tange,mane & ueſpera,ſubuenies ſanguini nimium profluenti. Veru ferreum candens in aceto aſſidue extingue,& fumum eius naribus ducito. Ruta ſæpius olefacta,uel trita inlita,ſanguinem ex naribus nimis fluentem retundit. Radix urticæ capiti impoſita,ſi manibus utriſque ſupra caput contineatur,mire prodeſt aduerſum profluuium narium. Herbæ polygoni corona capiti impoſita naribus profluentibus mirabiliter medetur. Coſtum contuſum & cribratum naribus infricato,& profluuium ſiſtet,& ulcera ſanabit. Ranæ rubetæ occiſæ in fumo arefactæ particula quanta uidebitur,in linteolo inuoluta,& ex licio collo ſuſpenſa eius cui nares fluunt mire prodeſt. Linũ uel papyrus ligata ſummitati ueretri uirilis,ſanguinem profluentem naribus mire reprimit. Pili caprini combuſti,adiecta pice & aceto inſerti naribus cito ſanguinem ſiſtunt. Lana ſuccida ex oue fœmina decerpta,atque intorta,madefactaque roſa liquida , & naribus indita ſanguinis abundantiam reprimit. Cocleę tritæ cum aceto naribus inditæ,quamuis magnos fluores ſanguinis compeſcunt. Si fœminæ ſanguis ex naribus nimie defluat,mammillæ eius uinciantur corrigio caprino. Pilos ſub uentre uiuo lepori candidos uelles,& ſeruabis,& cum uſus exegerit intortos naribus fluentibus fulcies. Specularia combuſta ex aceto temperantur & fronti eius inlinuntur,cui nares fluunt. Spongiæ africanæ combuſtæ cinis ſi naribus hauriatur plurimum prodeſt. Si & per nares & per os ſanguis fluat, herba uerbena,quam gręci hierobotanen dicunt,cum ſuis radicibus ex aqua decocta & percolata potatur. Porrum ſectiuum tere,& ſuccum cerebro eius infunde,qui profluuio narium laborat,ſtatim medebere. Millefolium ex aceto teritur,& naribus hauritur,continuo quamuis nimium ſanguinem ſiſtit. Si ex una nare ſanguis defluit,diuerſam auriculã cera obturabis. Carmẽ ad profluuium ſanguinis ex quocunque membro manantis.locum ex quo defluit, digito medicinali tanges & uicies ſepties dices , & quotiens uolueris repetes,donec fluorem peruincas,ſocnon ſocnon,mire prodeſt. Pollicem & medicinalem digitum à fronte uſque ad cerebrũ,& inde uſque ad ceruicem duces,& nonagies nouies dices,firmio, firmio.quod ad aurem eius partis dici oportet de qua nare ſanguis propenſius fluit. Herbam uettonicam teres,cui paululum ſalis quantum duobus digitis pollice & medicinali capere potueris , adijcies , & formatam pilulam rotundã naribus inferes,& omnibus uitijs purgatas nares cito ad ſanitatem perduces. Polypum emendat herba proſerpinalis,quæ græce dracõtium,gallice gigarus appellatur, uel ſi ſuccus eius naribus infundatur,uel ſi papyrus inde infecta,& ſpicillo inuoluta naribus inſeratur,& poſtera die educatur.omnis enim morbi radices extrahi eius iniectione manifeſtum eſt. Nares grauiter olentes emendat ſuccus hederæ frequenter infuſus. Cuius nares fœtebunt remediabitur,ſi nares muli oſculetur. ſimiliter proderit mulieri,ſi nares mulæ baſiauerit. Qui polypum patitur , braſſicæ erraticæ radicem conterat,& eius ſuccum adſidue naribus quantum potuerit ducat,intra triduum remediabitur. Succum hederæ & ariſtolochiam,& cyperum,& draconteæ ſemen , & melilotum, æquis menſuris contere ac naribus infunde,quo facto nõ ſolum fœtorem , ſed etiam carcinoma narium curabis. Naſo grauiter olente ſuccus hederæ frequenter infunditur,dracontei quoque ſuccus cum melle inditur , quæ res etiam carcinomata extirpat. Ficus etiam ueteres contritæ & in olla cum poſca coctæ naribus inſtipantur. hoc omnia narium uitia emendat. Ruta ex aceto acri conteritur,atque inde pinnula intingitur.ea in nares coniecta ſanguinem fluentem efficaciter cohibet. Stercus aſinæ aridum naribus infrictum,ſanguinem ſine intermiſſione fluentem cito compeſcit. Stercus caballinum exprimitur dum recens eſt, eiuſq̂ue ſuccus naribus trahitur ab eo cui importunius fluunt . Radicem ſymphyti,quod halum gallice dicunt,commanducet & glutiat qui profluuio narium laborat. Ad aurem eiuſdem partis de qua per narem ſanguis fluit dici oportet ter nouies. σοκσοκαμ συκυμα. etiam poſtea ſimiliter dices. Scribes in charta uirgine & collo ſuſpendes lino rudi ligatum tribus nodis ei qui profluuio ſanguinis laborat. ΨαΨεΨηΨεΨηΨαΨε. Si in manu dextra duo digiti medij lino ſimul copulentur , ſtatim proderit aduerſum pituitam , & grauedinem & diſtillationem narium. Cinis teſtarum ex oſtreis,ſi in morem ſalis,pane colligatur,& uoretur,ſtatim ad remouendam grauedinem narium proficit.porri quoque capitati folia incocta,ſi ſine pane manducentur plurimum prodeſt. Corrigio canino rudi,nec unquam uincto,quilibet digitus in quauis manu ligatus,remedinm deſtillantibus naribus præſtat. Oleum calidũ

eunti dormitum ei qui grauedinem narium patitur, in cerebrum infunditur & in aures immittitur, ilico
prodeſt. Oſtrea ita ut lecta ſunt adhuc teſtis ſuis clauſa, in carbonibus coquuntur, atque ita cibo dan
tur ei qui narium grauedinem patitur. creta quoque cimolia ex aceto tuſa quàm denſiſſima fronti eius
imponitur, cui ſanguis uel pituita deſcendit. Maſtichē cum pipere mixtam qui diu commanducaue
rit, calefacto cerebro omnem humorem narium cohibet. Git calidum toſtum in linteolo conligatū
& ſępe odoratum, grauedinem narium & pituitam depellit. tunicæ quoque ueteris combuſtæ fumus fre
quenter naribus admotus idem præſtat. Proderit ei plurimum qui grauedinem narium patitur, ſi in
charta ſe emungat, eamq́ue alligatam epiſtolæ modo in publicum abijciat, & ſi in cinerem ſe emungat,
æque proficiet ad ſanitatem. Salem torreat & in noctem ſibi ad cerebrum in ſacco liget, qui pituitā
patitur. Cœpam afram conditoriam contuſam cum aceto acerrimo commiſcebis, & adpones nari-
bus eius cui ſanguis fluit, ut ad ſe naribus trahat & quaſi ſorbeat, ſtatim ceſſabit ſanies, & fluxus inhibe-
tur. Radicem cannabis brachio dextro ligato, ſi totum brachium cinxeris de ipſa radice, melius erit,
ſin uero partem habueris, collo ſuſpende ligatam licio quod in tela fuerit. & ut ſcias quanta uis ſit huius
remedij, ubi alligaueris hanc radicem ſtatim ſanguis perſtringetur, cum ſolueris & remoueris, fluet.
Caprificum quæ in lapide naſcitur colliges ſiue ſiccam, ſeu uiridem, id eſt ipſum pomum, & in pelle capri
na inuolutum ligabis de licio quod in tela fuerit, & ei loco adpones unde erit ſanguinis fluxio, ſtatim cohi
bebitur, ſiue uiro de naribus, ſiue mulieri de locis uerecundioribus fluat.

Vitijs labiorum, & gingiuis, & oſcedini, & oris ulceribus, & fœtori, & linguæ puſtulis, & palati exulcerationi, remedia phyſica & rationabilia diuerſa de experimentis. Cap. XI.

Vitia oris, & faucium, & ulcera quæ in ore fiunt, & celeriter nigreſcūt inter initia oportet rebus ſim
plicibus, id eſt aqua calida per ſe uel mulſa, poſtea uero decocta aqua cū lenticula, uel palmulis, uel capreo-
lis id eſt ſummitatibus uitium, uel malis cydoneis, aut piris ſyriaticis, aut roſæ folijs, adiecto melle curari.
Adeps anſerinus aut gallinaceus rimas labiorum egregie curat impoſitus. Nigreſcentibus ulceribus
proderit colluere os aqua in qua coctum ſit lentiſcum, uel rubus, uel myrtus, uel rhus ſyriacus, uel olea-
ſtrum, uel iunci radix, quam græci cyperon uocant, aut ſimiliter adiecta per ſe, & decocta galla ſyriaca con
tuſa. oportebit autem perungere adſidue ulcera ſucco rubi, lentiſci, oleaſtri, roſæ uiridis foliorum. facit be
ne & ſal tritum cum melle inculcatum copioſe ad nigredinem talium ulcerum eruendā. Labia rupta
uel exulcerata mira celeritate ſanabis, ſi ceram in oleo roſaceo ad ceroti modum liquefeceris, cumq́ue in
caccabo uel acetabulo conferbuerit, anchuſæ radices adieceris, & refrigerato unguine in noctem labia inle
ueris. In oui teſta membrana quæ hęret, ruptis labijs recte adponitur. Alga marina ſicca candi-
daq́ue adpoſita, labijs ruptis efficaciter prodeſt. Allij tunicula uel operimētum pari modo labijs pro
futurum ut hæreſcat imprimitur. Seuum bouis uel uituli cum adipe anſerino impoſitum, rimas ſciſ-
ſurasq́ue oris optime iungit. Fagi folia commanducata proſunt exulceratis labijs & gingiuis, ſi cum
humore ſaliuæ imponantur. Serpillum herbam, quam galli gilarum dicunt ieiunus diu commandu-
cet cui os fœtebit & glutiat. Murinus cinis, id eſt puluis exuſti muris, cum melle dentibus infrictus
halitum fœtidi oris emendat. Folia myrti & lentiſci pari pondere & gallæ ſyriacę dimidium pondus
una teri oportet, & ſparſa uino mane à ieiuno commanducari, uel ori fœtido imponi. Capitis lepo
rini exuſti cinis cum nardo uel cum melle impoſitus, lenit graue olentia oris ulcera. Acorum ponti-
cum ieiunus uice maſtiches mandat, qui emendari uoluerit oris fœtorem. Contra oris fœtorem ori-
ganum & ſalem pari menſura conteres, & inde mane ac ueſpera gingiuas fricabis, ut uero os tuum ſemper
bene oleat cyperum commanduca, uel intra os tene. Oſcedinem herba britannica uiridis, ſumpta in
cibo lactucæ modo ſanat, tritæ etiam atque expreſſæ ſuccus ſi ore contineatur, mire prodeſt. quod ſi uiri-
dem nō habueris, aridam infunde uino & deinde ſume eam & exprime, illumq́ue ſuccum intra os adſidue
tene, aut etiam gargariza, mire prodeſt. Cicer columbinum maceratum tritumq́ue & gingiuis inlitū
prodeſt. Vlcera gingiuarum, tonſillarumq́ue carbunculos, hac ratione curabis, polentæ partes duas,
& ſalis partem unam, bene contuſam conſpargito ex mulſo, deinde ex ijs panes tenues facito, eoſq́ue fur-
no aut clibano piſtoris coquito, & cum opus fuerit, bene contritos ex aqua gingiuis inlinito, continuo ſa
nabuntur. Arboris pruni folia cum uino decoquuntur, eorū ſuccus expreſſus intra os retentus plu-
rimum prodeſt. Galbanum melle dilutum ulcera in ore, quæ græci aphthas uocant, inlitum ſanat.
Puluis tenuiſſimus coſti, ulceribus quæ in ore erunt adpoſitus, mire prodeſt. Linguæ ulcera uel pu-
ſtulæ bene accipiuntur, ſi oleæ uel oleaſtri ſucco foliorum & ſulphure tritis, adſidue perfricentur. Roſę
flos luteus, alumen ſciſſum, galla, iris, pari pondere omnia diligenter teruntur, & oris ac linguæ uitia fre-
quenter eo puluere perfricantur. Cyclaminis ſuccus melli lycio æqualiter mixtus, linguam & totius
oris ulcera potentiſſime ſanat, humorem quoque & pituitam largiter infuſam deducit. Puſtulæ cū
ſubito in lingua naſcuntur, priuſquam idem loquaris, extremæ tunicæ qua ueſtiris ora puſtulam tanges, &
ter dices, tam extremus ſit qui me male nominat, & totiens ſpues ad terram, ſtatim ſanabere. Solent
gingiuæ quorundam fluore infeſtari, quas prægnantes quidam uocant. proſunt ijs lentiſci folia arida con-
tuſa & cribrata tenuiter perforato cribro, facit & cinis eiuſdem lentiſci foliorum exuſtorum impoſitus, &
aqua eiuſdem decocti os elutum iuuatur. Compoſitum hoc medicamentum prodeſt gingiuis, & ad
omnia ulcera quæ in ore fiunt utile eſt, quod anthera à Græcis appellatur. recipit hæc, aluminis fiſſi ✱

III. myrræ

III. myrræ ⚹ II. croci ⚹ II. cyperi id eſt, iunci radicis ⚹ tres, gallæ ⚹ II. roſę lutei floris ⚹ II. ſandarachæ ponticæ ⚹ III. turis maſculi ⚹ II. hoc medicamine arido uti oportebit, uel etiam cum melle mixto, ad parulidas aut epulidas, id eſt, ubi ex tranſuerſo gingiua ſuppuratur, uel ubi ſuper extremum molarem increſcit. Moleſte interdum gingiuis & cancer per os ſerpit, qui inter initia neglectus, breui temporis ſpatio mortis cauſa eſt. oportet ergo cum primum uiſus fuerit, antequam latius ſerpat, fauceſque occupet, miſyi uſto quamplurimo cum melle uti ſæpius, ſed ante dentes & os collui debent oleaſtri aqua decocti, aut corticis mali granati. Prodeſt & hoc medicamentum etiam in omni parte corporis poſitum contra cancerem, quod uocatur andronios. recipit autem hæc, mali granati corticis ⚹ X. terræ mali ⚹ IX. aloes ⚹ quatuor, myrrhæ ⚹ II. gallæ ⚹ VII. aluminis fiſſi ⚹ quatuor, æris floris ⚹ II. teruntur hæc ſiccata curioſe, deinde admiſcetur paſſum creticum, ut habeat ſpiſſitudinem mellis, cum opus eſt, uino auſtero diluitur & ſoluitur. facit hoc medicamentum & ad carbunculos, & ad ignem ſacrum, & ad zonam, quam Græci herpetem dicunt. Coclearum inanium exuſtarum cinis cum melle gingiuis impoſitus, mire prodeſt, ſi ſit hæc adſidue curatio. Gingiuas humidas & fetentes hoc medicamine mire ſanabis, alumen ſciſſum, tus maſculum, aloen epatitidem pari pondere, hæc in puluerem tenuiſſimum rediges, & ſimul permixtis uteris, ita ut prius os uino uetere conluas, & ſic gingiuis digito medicamen adponas. utile eſt interdum admixto huic pulueri melle deſpumato, gingiuas contingere. Ad gingiuarum nimium tumorem, & fetorem, & carcinomata, medicamen hoc facies decreſcente luna, die iouis, ſic, piperis grana nouem teres cum modico laſere, & cucurbitam ſiccam combures, & caput ſardę combures, ac ſeparatim omnia diligētiſſime teres, ita ut in puluerem tenuiſſimum redigantur, eoque ſicco gingiuas aſperges uel continges, & cum iterum adhibere uolueris medicamentum, uino uetere bono os elues. ſed illis diebus quibus adhibes curationem, oleum & porcinam non manducabis, quo facto facile te abſolues ſupra ſcripta omni moleſtia gingiuarum. Ad ulcera quæ naſcuntur pueris uel infantibus utriuſque ſexus in ore, aut in gutture, aut in ſtomacho, quæ pluribus uno tempore ſolēt accidere, & ideo peſtilentioſa appellantur, ualde utile eſt adhibere medicamē huiuſmodi. myrrę, nardi ſyriaci, aluminis fiſſi, coſti, gallæ ſyriacæ immaturæ, carnis agninæ aridæ, corticis malorum punicorum, omnium paria pondera ſeorſum contunduntur, & poſtea in unum miſcentur, atque inde dantur ad diem duæ drachmæ cum uini auſteri cyatho uno. Malipunici floris ⚹ II. myrræ ⚹ II. aluminis fiſſi ⚹ II. croci ⚹ II. pulu is ex ijs tenuiſſimus factus inſufflatur per arundinem quod ſatis ſit faucibus uel gingiuis, quod factum & intrinſecus & forinſecus omnibus uitijs oris infantum ſtatim medebitur. Medicamentum quod facit ad omnia, præcipue autem ad ea uitia quæ in ore ſubſiſtunt & abalienationes auditus, & ad tumores aurium, & puris inde manationem, & dolorē, & ad palpebras aſperas, & ad ulcera ſordida in oculis, atque in ano & ueretro, nec non & ad carbunculos. uti autem eo oportet cum reſoluendum & eliquādum eſt aliquid ulceris cum melle, cum autem conſtringendum, cum uino auſtero, ſed ubi ulcera cicatricem ducere oportebit, aut ſordida & tetri odoris expurgari, cum ceroto ex roſa facto. proficit autem & ad tumentes atque compreſſas fœminæ uuluas, prope os ipſius uuluæ adhibitum, eſt enim ad omnia muliebria utile, cum roſaceo oleo adpoſitum. facit etiam ad narium uitia & polypos & cætera ulcera, daturque ijs qui ſanguinem eijciunt quantum faba eſt, cum aquæ duobus cyathis tepidæ, recipit autem hæc, crocomagmatis optimi ⚹ VI. miſyos uſti ⚹ V. aluminis rotundi ⚹ VIII. roſæ aridæ ⚹ III. æris floris ⚹ IIII. gallæ ſyriacæ ⚹ XV. omphacij aridi ⚹ VIII. ſquamæ æris ⚹ VI. chalcitidis uſtæ ⚹ VII. mellis deſpumati 8. I. hęc omnia ſeorſum prius & in unum poſtea cum uino trita, admixto paſſo atque melle, coquuntur molli pruna in uaſe rubri ęris id eſt cupreo, ita ut ſubinde agitetur & coquatur lentiſſime, donec mellis ſpiſſitudinem habeat, quod medicamentum recondi debet in pyxide cuprea, & ſignari. Ad ea quę in ore ſubſiſtunt, & ad puerulorum uel infantū ulcera peſtilentioſa, croci ⚹ IIII, myrræ ⚹ VI. gallæ ſyriacæ ⚹ IIII. aluminis fiſſi ⚹ II. turis ⚹ II. roſę floris ⚹ VI. glycyrizę ſucci ⚹ VIII. iris ⚹ VI. crocomagmatis ⚹ VI. nardi ſyriaci ⚹ V. piperis ⚹ IS. & eius tertias, coſti ⚹ III. cinnami ⚹ VI. caſſię ⚹ VI. polij ⚹ II. mellis quod ſatis ſit. hęc trita diligenter concorporantur, & in uaſculo ęreo aut uitreo cuſtodiuntur, & cum opus eſt, uitijs oris & faucium remedio adhibentur. Anthera ad ulcera & ſanguinis eruptiones, & ad eminentias quaſi calloſas circa angulos geuſiarum, & radices dentium, facit & ad uetera, & ad longioris temporis fiſſuras in ano, quas gręci rhagadas appellant. chartę uſtę, plumbi uſti, ſquamę rubri ęris, auri pigmenti ⚹ binos. ſulphuris uiui ⚹ I. ſiccis ijs & bene tritis uti oportet, eſt enim efficaciſſimum omnibus ſupraſcriptis medicamentum. Anthera ad gingiuas tumentes & ad ulcera abalienata in ueretris, & ad ea in quibus nimium caro uitioſa excreuerit, cyperi denarios duos, croci denarios duos, myrrę ⚹ I. aluminis fiſſi denarios duos, ſandaracę denarium unum, hęc trita ſeorſum, & in unum mixta reponuntur, & ſicca ſupra dictis uitijs adhibentur.

Dentium doloribus, & uitijs eorum uniuerſis, remedia phyſica, & rationabilia diuerſa, de experimentis. Cap. XII.

Ad dentium dolorem quamuis plurimi dicant forficem remedium eſſe optimum, multa tamen citra hanc neceſſitatem ſcio profuiſſe. itaque cum exeſus eſt aliqua ex parte dens, non ſuadeo protinus tollendum, ſed excidendū ſcalpro medicinali qua cauatus eſt, quod ſine ullo fit dolore, reliqua enim ſolida pars eius, & ſpeciem, & uſum dentis prę ſtabit. ſed cum dolor urgebit uarie ſedādus eſt partim collutione quo-

rundam,partim commanducatione,nonnunquam ſuffitione , aut impoſitione aliquorum remediorum.
prodeſt ergo colluere os frequenter radice herbæ quinque foliæ incoctæ uino. item herba urceolari & cũ
preſſi baccis aqua incoctis.alterci quoque radix bene accipit , aut eiuſdem ſemen linteolo ſpiſſo inligatũ,
& aqua ſæpius inferuefactum,etiam ſuccus eius tepens dentibus adhibitus plurimũ prodeſt. Suffiri
autem dentes oportet ore adaperto alterci ſemine carbonibus adpoſito , atque ſubinde os colluere aqua
calida,in qua radix eius fuerit incocta,interdum enim è dentibus quaſi uermiculi quidam eijciũtur. leuat
dolorem dentium & bitumen ſuffitum.item commanducare proderit mentaſtrum uel radicem cotyledo
nis,quæ herba ſimilia folia cymbalis habet,naſciturq́ue ferè in parietibus humidis . pyretri quoque radix
commanducata multorum leuauit dolorem.nec minus alumen fiſſum linteolo ſpiſſo circundatum , & ita
diutius dolentibus impreſſum dentibus medetur.imponere uero ipſi dolenti oportet denti totũ hoc me-
dicamentum,quaſi emplaſtrum,quod conficitur ſic.peucedani ſucci ✱ I I I. opopanacis ✱ unum,tu-
ris denarios duos,uuæ paſſæ ſine granis ✱ I. hæc omnia per ſe contundi iubebis,deinde ceram cõmiſce-
ri,& ceroti modo emplaſtrum fieri.ubi fuerit grauior dolor dentis,auriſcalpiũ lana molli inuoluitur , de-
inde tinguitur feruentiſſimo oleo,atque ita denti proximiſq́ue gingiuis ſuperponitur , poſt hoc medica-
mento dens operitur.ſi repetierit aut permanſerit dolor nihilominus,iterum auriſcalpium cũ lana inuo-
lutum ex oleo candenti eodem modo imponi ſæpius oportebit,donec dolor omnis adimatur.

Si quando mouebuntur dentes,confirmandi erunt alumine quo iufectores utuntur & melle attico , ita
ut duæ partes ſint mellis,tertia aluminis.hęc miſceri & teri oportet in mortario,deinde in patella fictili fer
uefieri ut ſpiſſentur,atque ita recondi in quolibet uaſe, dum ne æneo.hoc medicamentum primum auſte
rum eſt,& nimis conſtringit dentes,poſtea remiſſius uidetur. Proderit motis dentibus & hoc medi-
camentum,aceti acerrimi. ȣ. I. cedriæ ȣ. I. aluminis fiſſi P.I I.teritur alumen cum aceto,miſcetur deinde
cedria,& unà omnia uaſe æneo coquuntur,tęda pingui mota,donec in mellis ſpiſſitudinem temperatam
redigantur.hoc medicamento ſi quis ter in menſe dentes perfricuerit,dolorem eorum non experietur.
Ad dentium dolorem bene facit muria ex piſcibus lacertis ueteribus,ſi quis ea ſubinde os colluat,uel her-
bam peduncularıam ſi quis commanducet,& ſubinde pituitam,id eſt humorem noxium expuat,uel mar
rubio ſicco contuſo & cribrato,ſi quis dentem cum gingiuis tegat. Facit bene & aqua in qua marru
bium coctum eſt,cum os aliquis inde colluerit. Item millefolium commanducatum , uel anemones
herbæ radix cum pari pondere fici commanducata , pituitam dentium detrahit . Cornu ceruinum
combuſtum tritum cum aceto,dentibus adpoſitum prodeſt. Radix lapathi cum uino cocta,uel tęda
pinguis incocta aceto,uel papaueris capita,& cortex malipunici pari pondere uino incocta , uel tithymali
radix ſimiliter cum uino cocta,uel colocynthidos interiora cũ lacte & aceto pari menſura trita atque per-
mixta,uel alterci radix cum aceto cocta, uel capparis radix cocta cum aceto uetere , uel iunci radix,quam
græci cyperum appellant,uel cucurbitæ radix,quam ijdem ſonchon appellant, uel pyretrum commandu
catum,aduerſum dolorem dentium plurimum proſunt,ſi & aqua ipſa qua incoquuntur ore teneatur.
Roſæ floris quod eſt luteum ✱ V I I. crocomagmatis ✱ octo,myrræ ✱ octo,gallæ ſyriacæ ✱ IIII.
ijs in unum mixtis & tritis uti oportet ſiccis,ut hoc ex puluere gingiuæ aſſidue denteſq́ue tangantur.
Roſæ lapillos uel grana quæ in folliculis eius poſtea quam eſſe deſierit inueniuntur , aſſabis & in puluerẽ
rediges ad ✱ I I I. floris quoque eius ſicci ✱ I I.myrræ ✱ I. teri facies & ſicco puluere aduerſum do
lorem dentis uteris,ita ut prius os colluas aceto ſalſo tepido. Roſæ caninæ ſucci,quam Græci cyno-
cytidam uocant,uel ipſius herbæ radicis ✱ I I. lycij ✱ I. cum uino auſtero coqui facies,& adijcies alu-
minis ✱ I I I I. myrræ ✱ I. & de ſepiarum teſtis quæ ſunt interiora ✱ I I . ijs tritis & in unum con-
corporatis,dentes & gingiuas continges,poſt hoc uino auſtero os collues. Cyperi ✱ V I I I. ſan-
darachæ ✱ V I I. gallæ duas partes,piperis albi ✱ I. aluminis fiſſi ✱ I I. myrræ ✱ I I. & huius me
dicamenti ſimilis eſt uſus ſicut ſuperioris,ut ſicco puluere gingiuæ & dentes tangantur adſidue,& poſt ui
no uetere os eluatur. Sinapis grani ✱ I I I. piperis ✱ I. herbæ peduncularię ſiccę ✱ V I. cype
ri idem,nitri ✱ I I. pyretri ✱ I I I I. origani ✱ I I I. lauri foliorum tenerorum ✱ I. bituminis ari
di ✱ V I. in ſole hęc omnia teruntur,& ex aqua deinde paſtilli fiunt, quorum unus ad diem datur com
manducandus dentium cauſa. Piperis ✱ I I. ſinapis in grano ✱ X I I . aneſi ✱ V I. uuę paſſę
pinguis exgranatę ✱ X X I I I I. pyretri ✱ I I I I. herbę peduncularię ✱ I I I I. hyſſopi de dena-
rio duas partes,lauri folia numero X. ęris floris ✱ I I. hęc cum melle decoquuntur,atque inde paſtilli fa
cti ob ſalubritatem dentium commanduntur. Emplaſtra autem dentibus dolentibus poni oportet
eiuſmodi,aphronitri ✱ I I. piperis ✱ I I I. herbę peduncularię ✱ V. reſinę terebinthinę tantundẽ,
hęc colliguntur,& inlita linteolo,uel aluta,dolenti maxillę imponuntur,ſed ſi excauatus fuerit dens inijci
tur in cauernam eius quantum ſit ſatis medicamenti,ad explendum locum,tum cera tegitur exterior pars
foraminis. Item emplaſtrum alio modo conficiendum aduerſum dentium uitia, pyretri ✱ I I I I.
cedrię ✱ I I I I. amurcę coctę ✱ X V I. ſulfuris uiui ✱ X V I. picis liquidę ✱ X I I.bituminis ari
di ✱ V I I. ęſtiuis temporibus confici oportet hoc medicamentum , ita ut ſub ortu ſideris canis hęc te-
rantur in ſole calidiſſimo,donec habeant ceroti teneri ſpiſſitudinem. Item aliud emplaſtrum aduer-
ſum dentium dolores,piperis,pyretri,ſulphuris uiui, ſoreos, ſingulorum ✱ I I I I. amurcę ✱ V I. ar-
boris mori lacrymę ✱ V. picis liquidę ✱ I I. aluminis fiſſi ✱ I I I I. cedrię ✱ X. bituminis aridi
✱ V I. herbę peduncularię ✱ I I. ſimiliter ſub ortu canis componitur hoc emplaſtrum , & ut ſupra
ſcriptum eſt,adhibetur maxillę in qua dens dolet,linteolo denſo uel alutę inlitum. Item aliud em-
plaſtrum,

plaſtrum,piperis,opij,oliuæ æthiopicæ,lacrymæ mori,myrræ,ſingulorũ ✱ binos,hederæ nigræ baccarũ ✱ IIII. betæ nigræ radicis ſuccum, uel eiuſdem foliorum ſuccum ✱ IIII. omnia trita in unum conſparguntur & concorporantur,& melle colliguntur,atque ita ut ſupra ſcriptum eſt, affectæ maxillæ ad ſedandum dolorem dentium,& gingiuarum,& geuſiarum adhibentur. Dentium dolorem ſedabit ſi quis gramen maſticet patienter & in doloris locum conlocet. Cauos dentes cinis murini fimi impoſitus ſanat & ſupplet. dicuntur dentes ei non putreſcere nec uacillare, qui mane ieiunus ſub lingua ſalem aſſidue continuerit. Dentem cum dolebis,ſi circa eum gingiua ſuppurabit ſcalpellabis & herbæ millefoliæ radices teneras commaſticabis,tum ſuccum eius in ea parte in qua dens dolet tenebis. Papaueris ſuccum tritum cum lacte muliebri,denti cauſario infundes,ſtatim prodeſt. Carmẽ ad dentium dolorem mirificum de experimento. luna decreſcente die martis, ſiue die iouis, hæc uerba dices ſepties,argidam, margidam, ſturgidam. dolorem rumpes etiam,ſi calciatus ſub diuo, ſupra terram uiuam ſtans caput ranæ adprehendes,& os aperies,& ſpues intra os eius,& rogabis eam ut dentium dolores ſecũ ferat,& tum uiuam dimittes,& hoc die bono & hora bona facies. Vermiculus in cardone herba inuentus, phœnicio inligatus colloque ſuſpenſus,dolori dentium medetur. Cucurbitæ ſatiuæ coctæ ſuccus in linteo expreſſus,& in ore tentus, & dolorem inhibet dentium, & coercet mobilitatem. Acetum tepidum ſcilliticum in ore tentum,& gingiuas tumentes conſtringet,& continet dentes uacillantes. Caprifici radix uino decocta tritaque maxillæ imponitur,ac deſuper ligatur, & illud uinum in ore diu tenetur,ualde remedio eſt dentibus. Ruborum cymæ teneræ ex uino uetere coquuntur, & id uinum ſæpius ore continetur, interdum & gargarizatur: quod ſtatim gingiuis, uuæ, & dentibus prodeſt. Quinquefolium in quo fraga naſcũtur,colluitur ex aqua marina, deinde ad tertias decoquitur ex uino aut aceto,idque in ore diutius continetur: etiam exuſtæ eius herbæ cinis prodeſt,ſi eo dentes infricentur. Vermes terreni id eſt lumbrici decocti in oleo & triti, infunduntur auriculæ ab ea parte qua dentes dolent: eorundem exuſtorum uermium cinis dentibus cauis uel dolentibus inſertus, & cera opertus,facile cadere eos cogit,comburi autem debent teſta candenti. Oſſium ex ungulis porcinis cõbuſtorum cinis, pro dentifricio habitus. plurimum confirmandis dentibus prodeſt. Ad dentes cauos & exeſos ne penitus exedantur aut excidant, facies hoc: gummi quod in hedera naſcitur cauo denti inſerito. Harenula quæ in cocleis inuenitur denti cauo & dolenti inſerta ſtatim prodeſt. Gũmi cupreſſi optime facit,ſi inſertum die ac nocte in cauo dente permanſerit. Vt labantes dentes cõfirmes,cedrum quo libri perunguntur in ore quam diutiſſime tene,& ſubinde recentius ſumito,non ſolũ dentes confirmabis,uerumetiam dolorem eorum auertes. Sepiæ os,uel ipſius combuſtæ & ex melle contritæ puluis, adiecta gutta ammoniaci, gingiuis & dentibus prodeſt,ſi ita perfricentur ut ex eo nihil in fauces deſcendat. Caprino lacte recenti ſicut mulſum fuerit os aſſidue collutũ laborantes ex ictu dentes confirmat. Lentiſci decocti aqua intra os frequenter detenta,dentes confirmat. idem præſtat aſparagi ſiluatici ſuccus. idem & omphacinum oleum,id eſt bonum uiride,ſi calidũ in ore teneatur: idem & inula à ieiuno commanducata prꝫſtabit. Vt labantes & dolentes dentes facile excutias, ſuccum hederæ nigræ adiecto pauxillo olei uiridis habeto repoſitum ac præparatum,ut cum opus fuerit nares ex eo contingas digito uel perfrices: quo facto ſpiritum aliquandiu introrſum trahes, deinde calculo dentibus comprehenſo,hianti ore humorem omnem qui ex pituita contractus erit,defluere permittes. infinitus enim decurret uſque ad trium heminarum menſuram. poſt quod,oleo puro naribus perfricto,& uino ore eluto,dentes ſine dolore erunt, & facile extrahentur. Ad epiphoras dentium & pituitam, ſi in dentes inciderit,quam epiphoram Græci appellant. Liguſtri folia commanducato,finitoque egeri pituitam ſaliua inritatam,quæ dum hianti ore decurrit,dolor deſinet. ſine dolore autem qui caui & inutiles ſunt decident medicamine tali: piperis grana numero V. gallæ & galbani, & aphronitri, æquale pondus ad fabæ magnitudinem, unà contundes & contuſis mel admiſcebis, & ſubiges donec redigas ad ceræ lentitudinem,eoque medicamento dentem cauum & dolentem implebis, ita ut prius eum calida foueas,ſine dolore excidet. Ad dentes mobiles & dolentes,& gingiuarum tumorem,remedium ſic. cornus ceruini combuſti — II. folij ℈ I. ſalis ammoniaci ℈ I. piperis grana IX. iris illyricæ ℈ IX. ex his puluerem tenuiſſimũ facies,& eo dentes quotidie perfricabis: ſi mobiles erunt & dolebunt,facile cadent: & ſi ſine dolore ualidi ſunt,confirmabuntur,& candidiores & odoratiores erunt: melius autem proficiẽt, ſi in iuncturis,aut radicibus, aut cauaturis eorum de hoc ipſo dentifricio aliquid reſederit. Ramenta cornus ceruini uel ſcoben eius lima factam cum uino uetere ad tertias coque, & inde adſiduos elue: mire proderit roborandis. Portulaca adſidue commanducata ſtridorem dentium tollit. Africanam ſpongiam ſiccabis,& lana inuolues,atque inde radicem dentis perfricabis, ſed caue ne alium pro alio tangas. nam contactus poſt triduum cadet,ſi enim putidus fuerit & dolebit, facile excidet. Cum primum hirundinem uideris tacebis,& ad aquam nitidam accedes, atque inde in os tuum mittes. deinde digito obſceno, id eſt medio, tam manus dextræ quàm ſiniſtræ dentes fricabis,& dices. hirundo tibi dico quomodo hoc in roſtro iterum non erit, ſic mihi dentes non doleant toto anno. Iterum alium annum & deinceps ſequentibus ſimiliter facies,ſi uolueris remedij huius quotannis manere beneficium. Cocleas noſtrates minutas etiam inanes collige,& in mortario marmoreo diligenter tere,deinde puluere ipſo molliſſimo dentes tibi perfrica, quo facto dolorem ſedabis. Si tibi partis ſiniſtrę dens dolebit, cubito dextro calidam fabam coctam tritam impone & diligenter liga. Si uero partis dextrę ſiue ſuperior ſiue inferior dens dolebit, cubito ſiniſtro ligato ſimiliter fabam, & hoc per triduum facito.

Dolorem dentium & gingiuarum hac maxime curatione cōpeſces,ſi mellis — I. aluminis infectorij — III. ſubferueſacias in pultario & agites ac miſceas, tepefactumque medicamen ore contineas. Acorū ponticum cum aceto & cum tæda uſque ad quartas decoctum rectisſime aduerſum dolores dentium gargarizatur. Succus cyclaminis & mel lycium æquis portionibus miſcentur,atque inde dolor dentiū confricatur. Lapathi radix in aceto acerrimo coquitur,atque eo aceto dentes conluuntur, uel fouentur. Millefolij radix ſub primo dolore dentium commanducabitur,& ijſdem dentibus qui dolebunt diu commanducata retinebitur,intolerandam moleſtiam præſentisſimo remedio coercebit. Oleū cum aceto ex tertio decoctum,dum adhuc calet recte ad ſedandos dentiū dolores ore retinebitur, ita ut plus aceti quàm olei mittatur. Radix terræ mali ſurculo eruta & commanducata,ſi ore contineatur inter initia quidem excandeſcere facit dolorem dentium, ſed mox eum potenter extinguet. Porcelli lactentis uentriculo, id eſt aqualiculo exempto,quod in interiore cute luteum adhæret lanæ coniunges,madefactaque ea, illū humorem auriculæ inferes,cuius e diuerſa parte dens dolebit,certisſimo remedio ſtatim ſubuenies. Mori radix tempore meſsis inciditur,ea ſuccum aptisſimum inhibendo dolori dentium emittit,quē ideo colligi & ſeruari oportet,ut cum opus fuerit dentibus imponatur. Nucleus gallæ commanducatus medetur dolori humorique dentium. Hyoſcyami radix mixta uel madefacta aceto & commanducata, mire dentibus medetur. Plantaginis radix recte manditur,eiuſdemque ſucco in aceto decocto ſalubriter dentes conluuntur. Fimus corui lanula obuolutus denti cauo inſulcitur minutatim, ac ſine dolore eū diſcutiet. Veretrū id eſt bulbus quod eſt genus cepæ in aceto decoquitur, idque acetū ore continetur, ut mobilitas dentium ſiſtatur. Rumicum in quibus mora naſcuntur,pampini decoquuntur in uino auſtero, quod uinum adſidue ore detentum,uel ipſa folia commanducata dentes labantes confirmant. Beſtiola quæ braſsicæ innaſcitur,dens uitioſus ſæpius confricatus, intra dies paucos eijcitur. Aeris florem floreſque hederæ pari pondere in unum terito,uinoque miſceto ac naribus moderate cum dentium dolor fuerit infunde, ſtatim omnis moleſtia dentium compeſcitur & ſanatur.

Dentifricia diuerſa de experimentis. Cap. XIII.

Dentifricium,quod ſplendidos facit dentes conficitur ſic. farinæ ordeaceæ ℥. I. conſpargi oportet aceto cū melle mixto,& ſubigi diutius,atque ita in globulos diuidi ſex,quibus dilatatis admiſceri ſalis foſſicij ſemunciam,deinde furno coqui,donec in carbonem redigantur. tunc teri oportebit eadem, & admiſceri ſpicænardi, uel folij quod ſatis uidebitur ad odorem faciendum, hoc Octauia Auguſti ſoror uſa eſt. Dentibus curandis benefacit radicis edulis,id eſt quæ manducatur,cortex areſacta & contuſa cribrataque pro dentifricio adhibita. Vitrum candidum quod ſimile eſt cryſtallo diligenter tritum admixta ſpica nardi,pro dentifricio adhibitum plurimum prodeſt. Vtuntur plerique etiam huiuſmodi dentifricio, herbam urceolarem,quam plurimam cum radice colligunt,deinde lotam uno die ſiccant,poſt diem recenti muria macerant,tertio die expreſſam in olla noua componunt, ſubinde ſalis foſſicij quaſi tabulata interponentes,atque ita percoquunt fornace balneari,donec in carbonem redigatur,poſtea tritæ admiſcēt ſpicænardi quod ſatis ſit,quia & candidos facit dentes & confirmat, Auguſtam conſtat hoc uſam Meſſalinam. deinde aliorum Cæſarum matrimonia hoc dentifricio uſa ſunt. Cornuum ceruinorum uſtorū in olla,& ad cinerem redactorum. ℥. I. maſtiches chiæ ⚹ VIII. ſalis ammoniaci ſemunciam, diligenter hæc trita in unum concorporantur,& perfricandis dentibus adhibentur. Folij — I. coſti — . I. piperis ℈ VIII. maſtiches grani — II. hordei farinæ nitidæ. ℥. VIII. ſingulatim ſingulas ſpecies tundi uel teri facies,& cerni tenuisſimo cribro. farinam uero hordei in ollam grandem nouam mittes & adijcies mellis optimi quantum ſufficiat,ut neque ſicca ſit,neque ſupernatet farina. poſtea ſimul ſpeciebus omnibus in ollam miſsis,adijcies faſciculos ſeptem herbæ parietalis,ita ut folia huius herbæ ſint in faſciculis,non uirgulę,deinde operculo ſuperpoſito & clauſo,uel gypſato diligenter de argilla,mittes in furnum calidum,ita ut uſque in alteram diem furni feruor duret,donec exurantur omnia quæ ſunt in olla. quæ cū exuſta fuerint,ſimul uniuerſa diligenter tundes uel teres & cribrabis,& puluere eo quotidie uteris,ad candorem dentium faciendum,& gingiuas firmandas,& catarrum reſtringendum. Dentifricium ad dentes nigros emendandos,hordei farinam delicatam,& ſal tritum cum melle confricato donec ſibi cohereant,& poſtea paſtam ipſam linteo inuolutam comburito,ac puluerem tenuisſimum facito, atque eo dentes mane ac ueſpere confricato,cito candidisſimos facies. Lapis parius tritus ad ſummam leuitatem & pro dentifricio adhibitus,intra diem decimum quamlibet nigros uel pallidos dentes purgabit. Nitro cocto atque contrito uelut dentifricio,utere ad dentes purgandos. Porci ungularum oſſa combuſta tritaque & cribrata,adiecto nardo,& folio,frictione frequenti dentes candidisſimos præſtant. Lana ſucci da melle inlita dentes perfricti miro modo candorē maximū conſequuntur. Dentifriciū optimum ac ſaluberrimum ſic. cyperi — II. ſalis ammoniaci — II. pumicis uncias tres, marmoris candidi uncias tres, ſchœni anthos, uncias quatuor, caſsiæ uncias II. folij unciam I. piperis albi unc. I. ſpecularis uſti — I. corni ceruini uſti — I. oſtrei teſtarum uſtarum — I. aluminis ſciſsi — I. maſtiches — I. turis optimi — I. myrræ unc. I. tunſis cribratiſque his omnibus & in puluerem tenuisſimum redactis,atque permixtis ad incolumitatem & nitorem dentium uteris. Pernæ ſcroſinæ os quod eſt amplisſimum cōbuſtum tritumque optimum & ſalubre dentifriciū præſtat,gingiuas enim ſiccat & adſtringit, denteſque ab humoris iniuria & tumore defendit. Cybium optimum ac uetuſtisſimum ollæ inditur,atque argilla circumlinitur,

circumlinitur,& furno ardenti obijcitur,ut ad cinerem cybiũ excoquatur. tunc adiecto pario lapide contuſo,ſalſamenti ſupra dicti fauilla conteritur,hoc dentifricium ita bonum eſt, ut ad inanitatem dentes nõ ſinat peruenire. Maſtiches — I. turis optimi uncia una,myrræ unc.I. folij unc.I. iris illyricæ unc. I. caſſiæ unc.I. tere hæc diligenter atque permiſce,& dentifricium facito,quod mirabere. Nardi ſpicæ — I. amomi — I. piperis — I. ijs tunſis cribratiſque ad incolumitatem dentium utendum eſſe de experimentis ſuademus.

Compoſitio dentifricij,quam Artemius Dianio oſtendit,contra dentium ſtridorem. panem candidum ſiccum uetuſtum qui teri poſſit,ſalem,piper,folium,coſtum,cornu ceruinum,hæc æquis ponderibus teres ad maximam leuitatem,& quotidie inde dẽtes curabis, quo facto ſtridorem eorum omnem humoremque depelles. Ad colorem nitidum reducit dentes,nitrum cũ porro rudi coctum,& pro dentifricio ſumptum. Ad dentes nigros purgandos, panem candidum & pumicem pari pondere combure & tere, atque adſidue hoc dentifricio utere. De ſepiarum oſſibus,quod eſt molle, unc.quatuor,ſalis ammoniaci uncias I I. marmoris candidi — I I. ſchœni anthus unc.I I I I. caſſiæ unc.I I. folij unc.I. piperis albi ſemunciam,herbæ cyclaminis ſuccum & mel lycium quantum ſufficiat,æquali menſura permiſce,quibus rebus dentifricium egregium facies,quod dolorem dentium ſedat, eoſque confirmat & candidiſſimos reddit,ſed quæ terenda ſunt diligentiſſime terantur,atque cribrentur,& ſic omnia miſceantur,quod dentifricium nec non & alia omnia ſupradicta,in pyxidibus ligneis aut corneis debent recondi.

Vuæ & faucibus,& arterijs,& raucedini,remedia phyſica, & rationabilia diuerſa de experimentis. Cap. XIIII.

Ad faucium uuæque tumorem,hac fere omnes compoſitione uti debent, quæ nullam aſperitudinẽ habet,& ſatis efficax eſt. uuæ amineæ acerbæ cum primum granum eius incipit perlucere ſucci.8.I I I I. mellis attici.8.I.miſceto in unum,atque in æneo uaſe coquito,ſubinde mouens,donec mellis habeat ſpiſſitudinem,atque inde fauces continges. Altera ad eiuſmodi moleſtias compoſitio,cum diutius uexatæ ſunt partes ſupradictæ,ut facile placentur: aluminis ſiſſi denarios I I. gallæ tunſæ ⚹ I I. omphacij aridi ⚹ I. croci ⚹ I. paſſi cretici 8.I.hoc decoquitur uaſe fictili ad medias, ita ut quæ terenda ſunt diligenter trita admiſceantur,utrunque autem medicamentum ſignatum ſtanneo reponendum eſt uaſculo,& uua uel fauces adſidue inde tangendæ. Vbi ſuppuratio faucium ſuſpecta eſt,diutius permanẽte earum tumore, & interdum febriculis non ſine horrore incurrentibus, oportebit quidem gargarizare aquam mulſam,uel cum ficis aridis decoctam,ſed perungi fauces utile eſt hoc medicamento, quantum tactus ſuſtinere poterit paulo preſſius,quod conficitur ſic. mellis boni deſpumati heminam.reſinæ terebintinæ P. I. roſæ ſucci cyathos V. reſinam cum roſa duplici uaſe,ut ſolent unguentarij uti,liquefieri oportet,deinde admiſceri mel,& coqui donec ſpiſſum fiat medicamentum. hoc etiam cum eruperit ſuppuratio uti oportebit,expurgat enim & explet omnia. Vuam ſupprimit diu iacentem, ſal & galla contuſa æquis ponderibus,admixta,& ita per cocleare adpoſita. Item gallæ ⚹ I I. æris floris ⚹ I I. menarum ſine ouis,id eſt piſcium ſalſorum capita X. hæc comburuntur, & ita cæteris bene tritis trita admiſcentur,ſed poſtea nihilominus in unum diutius teruntur. oportet autem tangi digito humido medicamentum,& ſic uuam ab imo rectam diu ſupprimi ſurſum uerſus. Ad arteriam exaſperatam ſimplicia quidem hæc faciunt, gummi alexandrinum,uel tragacanthum per ſe ſub lingua retentum, ſed compoſita hæc ad tumorem arteriæ maxime proſunt: papaueris ſiluatici iam maturi,uiridis tamen adhuc,capita quam plurima uaſe fictili conijciuntur, atque aqua ſuperfunditur tanta ut ſuperſint de uaſculo duo uel tres digiti. hæc ubi triduo macerata fuerint,eodem uaſe incoquuntur, donec madeſcant,poſtea exprimuntur,omniſque aquæ percolatæ prius diligenter menſura capitur,ad cuius ſoliditatẽ mellis attici quarta pars miſcetur. deinde in duplici uaſe tam diu coquitur,donec mellis habeat ſpiſſitudinem. hoc medicamentum & ad auriculæ tumorem & ad tuſſim facit. Altera arteriace ad fluorem arteriæ, & ad raucitatem,& ad tuſſim,& ad ſpiſſum ſonum uocis. accipit hæc,tragacanthi ⚹ V I. gũmis acanthini quod ex uermiculis qui illic ſunt uerum docetur,denarios ſex,myrrę denarium I. turis denarios I I. croci ⚹ I. piperis albi grana X X. cariotarum recentium trium pulpas medias,detracta exteriore cute,uuę paſſę incorruptę purgatis interioribus granis,denarios V I I I. gummi & tragacanthum paſſo cretico uno die & una nocte macerari oportet,poſtero die pilo mundo contundi & cętera trita mortario curioſe admiſceri. inde dari debet fabę magnitudinis globulus,& ſub lingua teneri, & deuorari ſtatim quod liquefactum fuerit. hoc medicamentum pipere detracto & ad tumorem arterię facit,ſeruandum autem eſt pyxide buxea. Arteriace,qua melior non eſt,refertur autem in Aſclepiadem medicum optimum,facit ad omnia ſuperius dicta,& quidquid in arteria uitij eſt efficaciter curat. cõſtat ex his, myrrę optimę pinguis denarios X X I I I I. tragacanthi candidi denarios X X X V I I I. glycyrizę radicis denarios X V I I I. reſinę terebinthinę uerę denarios X X X V I. tragacanthum ſicut eſt contundi & percribrari tenui foramine oportet. deinde myrram tritam ſeorſum admiſceri,& rurſus utraque in unum diu teri, atque ita in pilam conijci,& ibi cum concaluerint omnia ictu pilę aſſiduo,terebintinam paulatim miſceri,donec omnium unitas fiat.poſtea glycyrizam contuſam & cribratam, mortarioque nihilominus diligenter tritã, ſenſim adſpergi conuenit. ſed ubi hęc bene mixta fuerint, dum calet medicamentum plures accedant & pilulas faciant uitię magnitudine, fit enim cito duriſſima hęc arteriace, & hoc ipſo pręcedit cęteras,quia

linguæ ſubiecta nõ facile ſoluitur,& ita diutius exhibet ſalubritatis effectum. Braſſicæ crudæ folium leuiſſime terito, ex eo ſuccum exprimito,quo uua contacta potenter ſubleuatur. Pruni folia ſiue ſatiui,ſeu ſilueſtris ex uino decocta,& ſæpius gargarizata,uuam reſilire compellunt. Gallæ tritæ puluere uua contacta,eodem die reſilit,ſi ter ei interiectis horis medicamen fuerit adpoſitum. Capitis ſummi uerticem ſi quis uua laboranti mordeat inopino,omni eum moleſtia liberabit. In principio doloris uua bene ſubleuatur,ſi aqua frigida uel poſca adſidue gargarizetur. Lotium uetus humanum adiecto croco ab inſcio ne faſtidiat epotum,uel gargarizatum, mirum in modum uuam reprimit, & conſumit. Cinis teſtarum uſtarum ex oſtreis cum melle tenuiſſime contritus uuæ inlitus prodeſt. Rubi coliculi teneri diſcoquuntur ex uino,idq́ue uinum gargarizatur,quod confeſtim uuam prominentem coercet. Folia rubi arefacta in umbra in cinerem cõcremantur, is cinis in cocleari uuæ ſubiectus, præſentaneo remedio eam contrahit. Hirundinum exuſtarum cinis uſque ad periculum laboranti uuæ,cum melle mixtus potenter inlinitur. Alumen ſciſſum leuiter tritum uel tunſum, uuæ ſubditũ prodeſt. Chalcitidis ſcripulum unum,turis ſcripulos tres,calcis uiuę denarium,miſyos,nardi,folij ſcripulos binos,croci ſicci,ſcripulos duos,omnia tunſa & cribrata in unum miſcebis, deq́ue eo puluere in cocleari poſito uuam tanges,ter mane,ter ante balneum, certum experieris remedium. Salis granum, panis micam,carbonem mortuum in phœnicio alligabis, & lino circa collum uuam dolenti ſuſpendes. Succo uel lacte caprifici in cocleari poſito uua optime ſubleuatur. Vrtica teritur eiuſque ſuccus expreſſus & tepefactus ab eo qui uuam dolet ſalubriter gargarizatur. Lapillus qui in ſpongia africana inuenitur phœnicio obuolutus, linoq́ue ligatus collo ſuſpenditur eius qui uuæ uitio laborat. Carmen ad uuæ dolorem quod ipſe ſibi qui dolet præcantet,& manus ſupinas à gutture uſque ad cerebrum coniunctis digitis ducens,dicat. criſſi,craſi,cancraſi. quibus dictis rurſum manus à gutture ducat,& ter hoc faciat. Laboranti uuæ diuturno labore hæc cura ſuccurrit. hirundinem uiuam teſta africanæ cochleę includes,eamque phœnicio inuolutam, lino circa collum ſubligabis, intraq́ue diem nonũ omni moleſtia liberaberis. De uua paſſa eliges granum,quod unum intrinſecus nucleum habeat, eumque in phœnicio alligabis,& faucibus,id eſt,in regione uuæ inferes,& tenebis,& dices, uua uuam emendat, mox ipſum phœnicium ſupra uerticem eius tenebis,& idem dices,cumq́ue ter ipſum feceris, & carmen dixeris, collo dolentis ſubligabis. Roſæ ſiccæ partes duas,myrti partem unam,cum aqua mulſa decoques, & laboranti de uua dabis gargarizandum. Lenticulam,ficus ſiccas,& furfures,cum aqua mulſa decoques, & pro gargariſmatio uteris ad uuam reparandam. Allium cum ſale tritum, in cocleari adpoſitum uuæ, uehementer eam releuat. Allij umbilicum quo grana continentur, atque ubi radices inhærent, cum ipſis radicibus in phœnicio conliga,& laboranti de uua, luna ſeptima phylacterij more ſuſpendes.

Ouum exinanitum completum uiua terra, loco clauſo ſi abſcondatur ab eo qui de faucibus & arteria laborabit,remedio præſenti ſibi ſubuenit. Olei ueteris quod ſatis erit infuſum naribus, tumorem arteriarum,repreſſo periculo ſuffocationis,euincit. Fimum columbinum,ficus aridas, & nitrum tundes, eaq́ue mixta extrinſecus adpones. hoc medicamentum aſperitatem faucium mollit, deſtillationemq́ue caſtigat. Cocleæ terra tantum excuſſa,inlotæ coquuntur, dehinc tritæ cum paſſo cretico aduerſum faucium moleſtias hauriuntur. Vt faucium duritiam lenias,medicamen facies tale. myrræ uncias III. croci unc. I. tragacanthi uncias tres,ammoniaci uncias tres,mellis quod ſatis ſit. omnia hæc trita atque permixta recondes,& parato certoq́ue ſubſidio,ad arterias craſſiores, & ad difficultatem uocis uteris.

Ad tumores uuæ & faucium reprimendos,gargarizari oportet tepidam aquã mulſam cum humore ptiſanæ & cum melle decoctam. paſſum quoque cum glycyriza,uel hyſſopo,uel fœno græco, uel lini ſemine decoctum iuuat, nec non & aqua maluarum illic incoctarum gargarizationi plurimum prodeſt.

Bene opitulatur & fomentum per ſpongiam adhibitũ ex aqua calida arteriæ & faucibus, quas partes poſtea tegi oportebit lana ſuccida pura. Sedant tumores faucium & uuæ perunctiones quędam, ut ſuccus de moris coctus in mellis ſpisſitudinem. Item mali punici granorum ſuccus. Item uuæ acerbæ ſuccus eodem modo decoctus. prodeſt & lentiſci & terebinthi, & rhus ſyriaci, & myrti & rubi, & roſæ ſuccus,ſi cum melle hæc omnia decoquãtur: pruna quoque proſunt matura,ſi aqua in qua cocta fuerint, gargarizetur,aut os ex ea colluatur. hæc omnia proſunt etiam anginam habentibus,& cętera uitia in ore nata efficaciter curant. Non deſinente faucium tumore proſunt non ſolum fomenta molliter adhibita faucibus atque arterijs per ſpongias aquæ calidæ,ſed etiam cataplaſmata uel fomenta de farinis. itaque imponi oportebit ijſdem partibus,farinam ordeaceam ex aqua pura, uel mulſa coctam, uel lini ſeminis farinam,uel fœnogræci farinam ſimiliter coctam. ſed mirifice proſunt pulli hirundinini pingues ſaliti, uel recentes aſſi,in cibo ſumpti,protinus enim omnem præfocationem,& tumorem faucium tollunt,uerum ſi purare fauces uidebuntur,oportebit ſæpius gargarizare aquam cum ficis aridis coctam, uel aquam mulſam cum ſupra ſcriptorum admixtione: quod ſi tantus fuerit tumor,ut etiam præfocari aut ſtrangulari fauces uideantur, aluum ſubtrahere clyſterio oportebit, aut ſanguinem emittere de brachio, uel ſub lingua uenam præcidere. Thymbræ ex aqua coctæ,uel aceti uapor,per arundinem ore receptus prodeſt ad tumores oris,& gutturis,& faucium. Origanum tritum cum melle impoſitũ,ulcera oris purgat,nec patitur ea longius ſerpere,coctum uero cum aqua & arida ficu, atque adſidue gargarizatum, facit & ad alia uitia,id eſt & ad anginam,& linguam ſideratam,quod genus morbi Græci paralyſin uocant.

Sorbitionibus uti oportebit,eos qui de uua & faucibus laborant,factis examylo, ptiſana,oryza,alica,farina triticea,faba alba,urtica tenera cum lacte decocta, deinde cum ex aliqua parte releuati fuerint, tum uti

ouis

ouis ſorbilibus debent. Ad uuas calloſas,& nimium tumentes,mirifica hæc compoſitio eſt,facit & ad cætera faucium,& oris uitia,eſt autem hæc, æris floris ✱ I I. chalcitidis ✱ I I. picis liquidæ cyathum. coquitur pix donec amittat odorem,deinde adijciũtur ei mellis cyathi ſex.atque iterum utraque mixta in ferueſcunt.poſt hoc adijcitur uini aminei ſextarius,& rurſum coquitur,ubi autem bene decoctum fuerit, cætera ſupra ſcripta quæ ſicca ſunt trita adijciuntur, iterumque decoquitur medicamentũ donec ſit ſpiſſum uelut mel. Rhus quo coriarij utuntur foliorum tenerorum collectorum æſtate , priuſquam ſemen arbuſculæ eorum habeant ✱ X X I I I I. macerantur in aquæ nitidæ congijs tribus totidem diebus,totidemque noctibus , deinde expreſſa folia abijciuntur , aqua in qua macerata fuerant transfunditur in uas æreum,& coquitur donec in mellis ſpiſſitudinem redigatur , oportet autem moueri aquam ipſam rudicula, uel ſpathomela æris rubri. poſtea adijci debent trita hæc.myrræ , turis, nardi ſyriacæ , cinnami, caſſiæ , ſingulorum denarij bini . deinde bis ter'ue ferueſieri medicamentum , & reponi in pyxide cuprea. facit ad omnia uitia quæ in ore naſcuntur,& ad uuam,& arterias,& anginam,& ad auriculas ex quibus pu ris multum fluit,& ad ueretra,& ad nigredinem carbunculorum,cruſtas quoque,& papulas omnes,& ma xime ea humoris uitia,quæ in nocte concitantur,expurgat. ſed ſi uetuſtate medicamentum inaruerit , remittitur,& temperatur uino auſtero bene calido. Remedium Coſmi medici ad anginã, & ad omnia uitia quæ in ore naſcuntur,& ad aures pure manantes,& ad carbunculos,atque ad ueretra quæ nigredinẽ duxerint,& ad cruſtas,& ad ulcera in pedibus ſubtrita calciamentis,rhus ſyriaci ✱ I I.myrræ ✱ I I I I. caſſiæ ✱ I I. croci ✱ I I. mellis attici cyathos I I. coquitur medicamentum lente in cinere calido, donec ſpiſſum fiat,reponitur in uaſe æreo. Arteriace ad grauedines oris,& capitis, & ad pleuriticos,& per tuſſim ſanguinem eijcientes.conficitur ſic,paſſi cretici ſextarij duo decoquuntur ad tertias. deinde ad miſcetur turis uictoriati duæ tertiæ partes, myrræ dimidia, croci una, tragacanthi denarius unus, gummis ✱ I. piperis grana numero uiginti,glycyrizæ ſucci ✱ I I I . cariotarum pinguium ſucci exemptis inte raneis ✱ I I I. gummi, & tragacanthum in aqua mulſa maceratur. deinde utraque trita cæteris bene tritis,& leuigatis admiſcentur,poſt hoc globuli finguntur ad fabæ magnitudinẽ,quos ſub lingua teneri opor tet,& quod de ijs liquefactum fuerit ſtatim deuorari.hæc compoſitio facit ad omnia arteriæ uitia,& thora cis,& ad uocis interceptionem. Compoſitio quæ dicitur ſtomatice,facit ad tonſillas, & uuas tumentes,& ad uulnera,& ulcera in auriculis uetera, excepta ex libris Ptolemæi regis, qui Euergetes appellatus eſt,accipit hęc,ſucci ex moris facti,& in ſole cocti 8. unum ſemis, glycyrizæ ſucci ✱ I I. corticis lycij ✱ S. myrræ troglodyticæ ✱ I. aluminis ſiſſi ✱ I. nardi indici ✱ S. mellis attici cyathos I I I I. uini ma lei cyathum I. quæ arida ſunt ſeorſum teruntur,& in unum cum uino temperantur.deinde paſſum ijs ad miſcetur,& coquuntur omnia in cinere calido, donec mellis ſpiſſitudinem habeant . non oportet autem ignorare,utiles eſſe arteriam imbecillam habentibus geſtationes,deambulationes,corporis uociſque exercitationes,contraria autem balnea,& omnia quæ uidentur caput implere,uel humores excitare. Vuæ & faucium dolori,fimus agnorum priuſquam herbam guſtent in umbra arefactus,& confrictus,atque emplaſtri more adpoſitus medetur. Succo cocleæ acu transfoſſæ inlita uua ſanatur , ita ut ipſa coclea in fumo poſtea ſuſpendatur. Vuæ deſtillationi quæ omnibus fere' periculoſa eſt (nam & phthiſin , & ſyntexin,& alias moleſtas ualetudines creat)proſunt porri ſectiui folia non cocta ſine pane adſidue manducata. Oleum calidum ei qui de uua,& arterijs laborat,eunti dormitum in cerebrum,& in aures infundi utile eſt. Vuam toto anno non dolebit qui cum primum uuam uiderit procedentem, ſiniſtra manu digito medicinali,& pollice granum uulſum ſic tranſglutierit, ut dentibus non contingat.

Stercus caballinum recens colliges,& in furno calefacies, tunc oleum medio capiti infundes contra uuam, & ſic ſtercus prædictum in panno , uel in linteo ſpiſſo capiti ſuperligabis in noctem.

Frumenti grana ſuper candentem tegulam pones , & diſperges ea , & cum uideris ex ijs humorem nigrum exire de cocleario colliges,& ſubinde uuæ adpones,ſtatim remediabis. Ad fauces,& arteriam impeditam,remedium utile ſic.croci drachmas octo, nardi drachmas duas, ſchœni anthus drachmam unã, amyli drachmam I. S. roſæ ſeminis drachmam unam,mellis attici cyathum unum, cum tenuiſſimo puluere ſpecierum ſupra dictarum miſcebis, & decoques tenuiter , & ad perunctionem faucium uteris.

Lac bubulum recens mulſum, & lento igne calefactum gargarizatumque,arteriam conſtrictam infuſo catarro,& fauces exaſperatas,priſtinæ ſanitati reſtituta perſanat.

Vuæ dolenti,& deſtillanti medicamentum præſentaneum,ſic,gallæ ruſæ ſemunciam,aluminis ſciſſi ſcripulos I X. myrræ pinguiſſimæ ſcripulos I X. cunicularis herbę aridę ſuper mundam tegulam combuſtę cineris ſemunciam.hęc omnia in tenuiſſimum puluerem redacta,& in unum permixta ſeruantur uaſe uitreo,& per triduum cocleare ſemiplenum ieiuno,& bene digeſto intra os inſeritur,ut uuam contingat,& inlinat. Cauſticum ad uuam penitus minuendam, uel conſumendam ſic , fœniculi drachmam unam. calcis uiuæ drachmam unam. aphronitri drach. I I. chalcanthi drachmas I I. ioni drachmas I I. contuſa hęc,& in puluerem redacta permiſce,& ſubige cum cinere lixiuij ficulnei, & impone ſiccum, ita ut hęreat uuę,uel faucibus. Raucis,& grauedini uocis plurimum prodeſt, tragacanthum ſi ſub lingua diu teneatur,aut piper,& paulatim ſaliua quę collecta fuerit ſorbeatur. Raucus ſi oua incocta recentia ſingula per triduum ieiunus hauſerit ſtatim remediabitur. Raucis ſi in balineo clament , & aerem calidum intra fauces recipiant,ſatis utile eſt.oleum quoque uiride in ore tepidum teneant,& adſidue gargarizent,etiam in balneo plurimum prodeſt. Ad uocem clarificandam radicem edulem quę incocta manducatur,cum mulſo coque,& deinceps ipſum mulſum bibe,& radicem ipſam manduca.

Ad uuam deſtillantem platani pilulam,quam ſingularem inueneris lino traiectam ſuſpende collo laborantis. Vuam caniculatam,& cocleam germanam combure,& contere,atque ex eo puluere mixto, pollice ſummo,uel certe coclear io, uuam ieiuno tange per triduum. Herbæ cymbalitis radicem ante ſolis ortum colliges ſiniſtræ manus digitis pollice, & medicinali in nomine eius qui uuam dolebit, & licio conligatam collo eius ſuſpende. Picem mollem cerebro eius impone qui uuam dolebit,& præcipue ut ſuper limen ſtans ſuperiori limiti ipſam picē capite ſuo adfigat. Ad dolorem uuæ ſcribes in charta, & collo laborantis in linteolo ſuſpendes,formica ſanguinem non habet,nec fel, fuge uua ne cancer te comedat. Araneam quæ ſurſum uerſus ſubit,& texit prendes,& nomen eius dices cui medendum erit, & adijcies,ſic cito ſubeat uua eius quem nomino quomodo aranea hæc ſurſum repit,& texit , tum ipſam araneam in chartam uirginem lino ligabis,& collo laborantis ſuſpendes die iouis,ſed dum prendes araneā uel phylacterium alligas,ter in terram ſpues. Medicamen cauſticum ad uuam ſine ferro tollendam, de quo etiam iſchiadici curantur,calcis uiuæ — I. ſaponis albi pilulas tres, ſinopidis hoc eſt minij, modicum,lixiuium unde operantur coactiliarij aliquantum,in unum miſcebis hæc,& coagitabis diu, & repoſitum habebis,ut cum opus fuerit utaris. Deſcriptio trochiſci plurimis rebus ſatis utilis,id eſt, ad uetuſtas tuſſes,& reumata,quæ in arterijs conſurgant,ad paralyticos,ad eos qui ex incommodo tremunt,ad ueſicam,ad hydropicos,ad opiſthotonicos,ad pedum ſubitos dolores,uel grauedines,ad longas uiſcerum cauſas,uel dolores,ad phthiſicos,ad inediam,ad lienis,ad hepatis, & ad inteſtinorum dolores, ad duritiam quoque hepatis reſoluendam,ad partus extrahendos qui ante maturitatem fuerint enecati,& ſi quid poſt partum reſederit euocandum,quod medicamentum ab Eutychiano archiatro primum traditum fertur,cuius deſcriptio talis.ſtyracis ✱ IIII. iris illyricæ denarios IIII. hyoſcyami ✱ I. opopanacis ✱ IIII myrræ troglodytidis ✱ IIII. reſinæ terebinthinæ ✱ II. piperis albi ✱ XII. aphronitri ✱ XI. opij ✱ XI. galbani ✱ IIII. hæc omnia diligentiſſime tunſa cribrata , & trita, ut permiſceri inter ſe poſſint,aqua nitida in unum colliges, ita ut ſtyracem, & galbanum ſeparatim ante contundas, quæ ſimul confuſa aqua colliges,& trochiſcos ad menſuram oboli facies,& cum neceſſarium fuerit ex aqua calida bibendos dabis,cum cyathis tribus ternos,prout ætas,aut uirtus fuerit.

Ad anginam,uel ſynanchen,& ſtrumas,& parotidas,& reumata, & glandulas, uel tonſillas, & ad ea quæ faucibus hæſerint euocanda,remedia rationabilia.& phyſica diuerſa de experimentis. Cap. XV.

Anginæ prodeſt ſanguinis detractio,cucurbitarum adhibitio,cæteraque auxilia,quibus medici efficacius utuntur,medicamenta autem ſimplicia hæc recte faciunt. laſer cyrenaicum aqua dilutum craſſius per pinnam faucibus adhibetur, uel euphorbium aqua dilutum ſimiliter impoſitum. compoſitionum autem hæc ſunt apta,fellis taurini, ſalis,aceti, mellis, olei ueteris, æquas partes in unum miſceri oportet , & cum opus fuerit pinna perfricare fauces diutius laborantes. Item bene facit,& hoc medicamentum compoſitum ſic.git fricti ✱ II. pyretri ✱ I. ſagapeni uictoriati pondus,trita hæc cum melle miſcentur , & ita faucibus adhibentur. Facit bene,& medicamentum hoc compoſitum ſic.fellis taurini ✱ II. ſucci cucumeris ſiluatici ✱ I. cachryos,& miſyos animati ✱ ſingulos,trita hæc melle admixto reponūtur, cum opus eſt,aqua tepida diluuntur, & fauces exinde perunguntur , coguntur que inde quam plurimum deuorare qui faucium dolore uexantur,ſoluit enim uentrem, & ita uehementiſſime prodeſt. Item benefacit,& hoc medicamentum.hirundininorum pullorum exuſtorum cineris ✱ I. hyſſopi ✱ I.nitri ✱ I. piperis denarij ſemiſſem,laſeris ✱ II. hoc medicamento,& ſæpius fauces,& preſſius fricari oportet. Multis,& hoc profuit medicamentum.coſti,opij,aneſi,ſchœni,caſſiæ rufæ, ſingulorum denarios binos,git denarium unum,amomi uictoriati pondus,aſari quod eſt ſemen, ✱ II. aluminis ſiſſi ✱ I. gallæ quod eſt medium magnitudine ciceris pilulas numero quinque, croci denarios II. crocomagmatis uictoriati pondus,myrræ uictoriati pōdus,ariſtolochiæ Græcæ denarios IIII. cinnami denarios tres,hirundinum ſilueſtrium exuſtorum pullorum cineris denarios V. nardiſpicæ uictoriati pondus, melle attico deſpumato comprehenduntur hæc omnia diligenter trita, cum autē opus fuerit reparari hoc medicamentum,adijcietur quod ſatis erit eiuſdem mellis,& ſic faucibus inſeretur.hoc Liuia Auguſta ſemper compoſitum habuit,& reconditum in uaſculo uitreo,facit enim mirifice aduerſum anginam,& ſynanchen.

Medicamentum ad anginam quod deuoratur quātum digito uno tolli,uel colligi poteſt, componitur ex ijs,rhus ſyriaci denarij ſemiſſem,hyſſopi tantundem,cæparum cypriarum capita tria,laſeris cyrenaici quantum erui granum eſt,uini bene odorati cyathos tres.cū uino cepæ,ita teruntur,ut ſoluantur, deinde mittuntur in uas æris rubri,atque adijciuntur cætera, & coquuntur ad mellis craſſitudinem. hinc dabitur bis, uel ter digito lingere ei cui medendum eſt. Ad ſynanches moleſtiam,& faucium dolorem periculoſum,efficax medicamen,conficitur diligenter, & reconditum in præſidio habetur. ius in quo hirundinum pulli cocti fuerint accipitur tepens,& intra fauces continetur, atque aliquid inde tranſmittitur. Sed præcipue contra ſynanchen prodeſt, ſi hirundininos pullos uiuos in nido prendas , & uiuos incendas, ut puluis ex ijs fiat,die iouis,luna uetere.ſed obſerua, ut impares in nido inuenias , & quanti fuerint exuras. horum in calida aqua puluerem bibendum dabis, & de ipſo puluere digito locum ſynanches ab intro continges,miraberis remedium,ſed inlotis manibus remedium facies.

Rutam,allium,laſer,æquali menſura trita,ſi ex uino gargarizet,qui ſynanchen patitur,certum, & præſens remedium ſentiet.

Præcantabis ieiunus ieiunum,tenens locum qui erit in cauſa,digitis tribus,id eſt medio,pollice, & medicinali,reſiduis duobus eleuatis dices , exi hodie nata, ſi ante nata, ſi hodie creata, ſi ante creata,hanc peſtem,hanc peſtilentiam,hunc dolorem, hunc tumorem, hunc ruborem, has tolles , has tonſillas,hunc panum,has paniculas,hanc ſtrumam,hanc ſtrumellam,hanc relegionem,euoco,educo,excanto,de iſtis membris,medullis. Ad tonſillas herbæ quæ lingua bubula dicitur radix,circa collum inligata plurimum prodeſt. Gladioli folium medium diuiſum,& in ſimilitudinem coronæ in ſe connexum,ac pro torque circa collum habitum,tonſillas ſedat. Pruni arboris folia ex uino decocta , & gargarizata tonſillas molliunt. Turis manna,& myrra,& cinnamomum, & galbanum æquis ponderibus ſeparatim ad leuitatem contuſa,cribrataque , & cum reſina terebinthina ceraque decocta plurimum , atque emplaſtri modo adpoſita,ſanant tonſillas. Si adipe leonina tonſillæ interius perungantur,eodem die ſanabuntur. Lac caprinum,uel bubulum,uel ouillum recens mulſum dum calet,uel etiam calefactum gargari zatum,tonſillarum dolores, & tumores cito ſedat. Plantago, uel eius radix diligentiſſime contrita, cum axungia uetere impoſita in panno,uel linteo,prodeſt anginæ,uel tonſillis. Cyclaminis ſuccum, & mel lycium æquis portionibus miſcebis,& eo gargariſmatio ad omnia faucium uitia potenter uteris. Pulticulam ex alica facies,in quam capita porrorum contuſa mittes, & ſimul decoques, & deinde colabis, & ſorbitione ea contra faucium moleſtias cum uolueris uteris. Si quis grillum manu contriuerit, & ad tonſillas,uel ſuas,uel alterius tenens ter adplicuerit,tactu illo tumorem ſanabit. Tonſillis renes uulturini aridi in melle triti, uel decocti,mirum remedium præſtant,ſi pro emplaſtro adponantur. Cæpæ longæ conditoriæ ſucco,adiecto melle permixto,interiora faucium pertractantur, quo facto angina laborantem a periculo liberabis,reſina quoque,uel liquore cedri arboris angina adſidue peruncta ſana tur. Myrti foliorum ſuccus gargarizatus,uel etiam tranſmiſſus, anginæ plurimum prodeſt. Myrram contritam ex aqua tepida conſtanter abſorbendam dato ei qui anginæ periculo laborat,ſtatim eum liberabis. Hirundinum combuſtarum cinis cum melle attico mixtus, faucibusque inditus,& anginam reprimet,& ulcera ſi qua arterijs inerunt contacta purgabit ſanabitque.

Taurinum fel melle permixtum,& extrinſecus faucibus adpoſitum,uel pro unguine inductum , anginas efficaciter ſanat. Idem præſtat,& caprinum fel ſimiliter adpoſitum. Si ſubita angina ita fau ces præfocabuntur , ut nullum auxilium celeriter inueniri poſſit , ferro quàm acutiſſimo ex uenula quæ ſub lingua eſt,in parte ſiniſtra,quæ ſtatim de hoc morbo palleſcit,ſanguis emittatur, continuo ſubuenietur. Herbæ proſerpinalis,quæ dracontion dicitur,contritæ ſucco admiſceto ſalſam aquam, & olei parum,atque inde linguam , & quæ ſunt circa linguam, & fauces perfricato , donec uomat cui medebere, cito ſanabitur. Alumen tritum ex poſca gargarizatum,anginæ moleſtijs prodeſt. Lini ſemen,& anethum cum ſale,& oleo,& aceto decoctum,bene contra faucium dolores gargarizabitur. Nucis iuglandis nuclei triti cum ruta,& oleo impoſiti,faucibus proſunt. Ruborum caules teneri teruntur ſuccusque eorum expreſſus,& in ſole coagitatus donec ſpiſſetur ad craſſitudinem mellis,ab inte riore parte faucibus,& gingiuis inlitus,plurimum prodeſt. Pullus hirundinis ſilueſtris , uel melius ſi ripariolæ,certe etiam domeſticæ,aſſus,uel elixus comeſtus,anginam uelociſſime certiſſimeque ſanat.adeo ut hominem ab hoc morbo per totum annum tutiſſimum præſtet. Ad parotidas ſedandas, aſphode li herbæ radix inuoluta lana fuſca,& circa collum ſuſpenſa,remedio plurimum erit. Braſſicæ ſtirpes ſiue ſtipites arefactæ,uel combuſtæ,& in puluerem redactæ,& cum axungia uetere ſubactæ,atque emplaſtro alutario parotidibus impoſitæ,ſatis proſunt. Lupino crudo deme folliculos, atque ex eo farinã tenuiſſimam facito,quam melle ſubactam,uice malagmatis parotidibus adponas, continuo dolores tumo resque ſedabis,idem pręſtat,& cum aceto decoctus ſimiliterque adpoſitus. Herba uerbena cum plan tagine in ore contrita,adiecto modico ſalis pro emplaſtro adpoſita,parotidas mire diſcutit,quas cum aperuerit,detracto ſale ſola contrita,& impoſita,celeriter ſanabit,nec cicatricem magnam faciet. Noctuę iecur diligenter ſeruatum,atque ex unguento nardino trito auriculis ſubinde infuſum, celeriter parotidũ uitium omne perſanat. Oſtrei teſtarum combuſtarum cinis cũ melle impoſitus parotidas cito ſoluit. Aqua marina tepida,uel ex marino ſale infecta,parotidas ſpongia prius elue, tum calcẽ cũ axungia uetere ſubactã imponito,confeſtim ſanabis. Spumæ argenti P. I. olei ueteris P. I I. ſalis ammoniaci P. II. gal bani P. I I. ſimul hęc omnia permiſcebis , ita ut ſpumã argenti in oleo decoquas uſque ad craſſitudinem mellis,tum adijcies ſalem,& pones,ut ferueat.item galbanum addes,& rurſum pones,ut ferueat.poſtea ſimul omnia colabis,& recondes,& cũ opus fuerit more emplaſtri miro remedio ſedandis parotidibus uteris. Vitium exuſtarum cinis cum cera,& reſina paribus ponderibus adpoſitus parotidis prodeſt, ſed una decoctus. Stercus columbinum tritum cum farina hordeacia ex melle ſubactum, & calide adpoſitum,naſcentes parotidas cõprimit. Adeps urſina pari pondere cũ ſeuo taurino,& cera permixta atque adpoſita,parotidibus mirum remedium eſt. Pingue laridi quod inter cutẽ,& carnẽ macrã eſt,ſi parotidibus adponatur,& illic ligetur,cito ſanabuntur. Mus araneus ſi in orbitã inciderit, naturali fato illic detentus emoritur.hunc illic inuentũ,argilla,aut linteo,aut phœnicio inuolue, & ex eo ter circũſcribe pa rotidas,quę in corpore ſubito turgebunt,mira celeritate ſanabis. Maluę radice lino,uel licio traiecta,aut arnogloſſę,id eſt plantaginis radice ſimiliter collo circũdata ſtrumas ſanari manifeſtũ eſt. Mentaſtri ſuccus cũ uino gargarizatus frequẽter,ſtrumas tumoreſque diſcutiet. Farina hordeacea,pix liquida,cũ cera

& oleo mixta percoctaque,adiecto puerili lotio ſubacta,more emplaſtri impoſita,ſtrumas utiliter ſanabit. Galbanum impoſitum ſuper ſtrumas,facile eas diſcutit.idem prȩſtat,& ſal ammoniacus adpoſitus,uel den ſiore liquore inditus,aut inlitus. Contra omnes ſtrumas,& fœminis,& maribus utiliſſimum eſt,ſi cor lacertæ uiridis lupino argenteo clauſum in collo ſuſpenſum ſemper habeant. Fel bubulum, uel caprinum ad incipientes ſtrumas optime facere experimenta docuerunt , nam penitus creſcere non ſinentur,ſi eo adſidue tangantur. Cancri fluuiales combuſti triti,& cum melle adpoſiti ſtrumas diſcutiunt. idem præſtant,& teſtȩ echinorum ex aceto tritæ,& adpoſitæ. Si uolueris explorare utrum ſtruma ſit loci illius qui tumebit,antequam medicinam adhibeas lumbricum terreſtrem ad tumorem adplica, & poſtea ſuper folium pone,ſi ſtruma erit,lumbricus terra fiet,ſi non erit ſtruma,integer atque inlæſus permanebit. Sepiæ teſta minutiſſime contuſa cum axungia uetere ſubacta,& impoſita,ſtrumis medetur. Naſturcium cum alumine contritum inlitum,uel impoſitum,ſtrumis opitulabitur. Talparum capita reciſa cum terra ſua contunduntur,& pro emplaſtro adponuntur ſtrumis,utiliter proſunt,ob quod paſtilli inde facti in pyxide ſtagnea reponi debent,ut præſto ſint cum opus eſt. Calx uiua cum reſina liquida,& adipe ſuilla ſubacta,& addito melle impoſita,ſtrumis mire medetur. Vngularum equinarum exuſtarum cinis cum oleo impoſitus,uel inlitus ſtrumis medetur. Acu oſſea id eſt ſpiculo trygōnis quæ paſtinaca dicitur,ſtrumam ſȩpius punge,ſtatim areſcit. Ad ſtrumam ſedandam buxi tenera, & cicutam teres,uel contundes,& cum axungia ſubiges , & in panno tenui inductum medicamen adpones. Virgulas teneras buxi,manipulum tenerum urticæ unipeciæ in ollam rudem biſextialem cum aqua mittes,& ad medias decoques.poſtea de aqua ipſa dormitum eunti ſtrumoſo calidum quantum pati poſſit ſorbendum dabis , non tranſmittendum , ſed ad eum locum qui dolet intra os tenendum. quanto autem diutius,aut calidius tenuerit,tanto citius ſanabitur·ſufficit autem ut ternas ſorbitiones ſingulis noctibus intra os teneat. Medicamen ad fauces curandas ſic.rutæ ℈ V I I. mentæ ſemunciam,folij ſemunciam anethi tantundem,apij idem,coliculi ſeminis idem,cucurbitæ,& marrubij idem,teres diligenter hæc omnia,& permiſcebis,& cum opus fuerit fauces inde tanges. Item puluerem ad idem,uel quæ intra os dolent,conficies ſic.piperis — I. folij — I. ſpicænardi ℈ X I I. myrræ ℈ X I I· coſti ℈ X I I. caſſiæ ſiſtulæ ℈ X I I. aloes ℈ I I I I. guttæ ammoniaci — I. dactylorum oſſa exuſtorum ℈ X I I. ſalſarum ſardarum capita trita ℈ X I I . rutæ ſeminis ℈ X I I. mentæ ℈ X I I . pulegij ℈ X I I. anethi, apij,coliculi,cucurbitæ,marrubij ſcripula duodena.omnia tundes,& cernes, & quæ urenda ſunt ſuper teſtam combures,& teres,atque in uaſe uitreo repones,& cum opus fuerit ſicco eo uteris. Ad ſynanchen remedium ſic.cuniculum uiuum in olla rudi combures, & puluerē de ipſo cum coſto, & folio ȩquis ponderibus miſcebis, & ſic in potione plenum cocleare de hoc puluere cum uino dabis, atque etiam fauces inde perfricabis. Caput uiperæ linteolo conligatum,colloque ſuſpenſum,tolles optime ſanat, aut prohibet innaſci. Lac caprinum cum malua,& exiguo ſale decoctum gargarizatumque tonſillis prime medetur. Menarum ſalſarum uſtarum de capitibus cinis ex melle inlitus faucibus anginam cohibet. Aqua in qua mus coctus fuerit,aduerſum anginas ſalubriter inſcio propinatur. Caninæ cutis corrigium ter collo circundatum,mire anginam releuat. Multipedes cutiones qui in ſtercore naſcuntur,quique contacti in globulis complicantur,adiecta tertia parte reſinæ,ualidiſſime triti,& malagmatis uice impoſiti,incipientes parotidas aperiunt,& expurgant,maturatas uero perſanant. Axungia uetus cum teſta uaſis ſalſamentarij contuſa ſubactaque,& adpoſita,collectionem parotidum laudabiliter diſcutit. Vulpinis teſticulis recentibus parotides perunctæ, cito diſcutiuntur. Muricum teſtæ uruntur, earumque cinis cum melle parotidibus ſalubriter imponitur. Fimo capræ axungia uetus permixta,& ſubacta,atque ut emplaſtrum adpoſita,parotidas perſanat . Calcis floris ſcripula I I I. allij ſpicas duas cum axungia tundes,& impones parotidibus malagmatis more. Naſturcium cum lomento contritum ſanat ſtrumas,etiam marrubium cum adipe mixtum adpoſitumque prodeſt. Exulceratis ſtrumis muſtelæ ſanguis recte inlinitur, uel ipſa in uino decocta ſalubriter imponitur. Cocleæ quæ ſalinis inhærent,cum teſtis ſuis tunſæ, atque impoſitæ ſtrumis efficaciter proſunt . Talpæ cinis ex melle inlitus ſtrumis,uel iecur eius inter manus tritum adpoſitum, plurimum prodeſt. Strumæ optime medetur radix uerbenæ,ſi eam tranſuerſam reſeces , extremamque eius partem laborantis collo ſubnectas,priorem autem partem in fumo ſuſpendas,areſcente enim ea,ſtrumȩ quoque ſiccabuntur,& omnis earum humor areſcet.cum ſanus fuerit quem curaris,ſi tibi ingratus extiterit,utranque partem in aquam conijcito,ſtrumæ renaſcentur.

Vrticæ radices cum aceto coctæ contuſæque,ac ſubactȩ manibus tepidæ imponuntur,incipientes ſtrumas continuo comprimunt.hȩc autem cura non ſolum diſcutiet prorumpentes ſtrumas , ſed & maturas, ita aperiet,ut omnibus radicibus penitus extractis,ad certiſſimam ſanitatem , ſine ulla cunctatione perducat. Adeps caprina cum calce ſubacta,& appoſita,ſtrumas ſtatim diſſoluit,& ſanat.

Lupus marinus,id eſt piſcis,tantȩ efficaciȩ eſt aduerſum ſtrumas, ut ad quamlibet partem corporis admotus,ſtrumarum uitium omne perſanet.

Aduerſus languorem faucium expertum medicamen hoc facies . piperis albi — I. naporum ſeminis — I I I I. rutȩ uiridis ℈ V I. abſynthij gallici ℈ V I. laſeris optimi ℈ V I . mellis optimi ſextarium. de ijs tritis commixtis in unum , coclearium plenum dabis ieiuno uorandum , uel fauces inde continges. Apij ſeminis quantum tribus digitis comprehendas , tantundem , & ſalis , & ſinapis alexandrini,adijcies rutȩ quoque uiridis puſillū,addes,& allij ſpicas V .hȩc teres diligenter, & adiunges aceti

boni quartarium,& dabis bibere ex aqua calida,ſi iam per dolorem faucium manducare non poterit. Adipis ueteris — I. turis grana I I I. laſeris grana I I I. ſatureiæ puſillum,allij ſpicas X I. teres,& calefacies flammula tenui,atque inde collum eius,& fauces diligentiſſime perfricabis qui de talibus laborabit. Remedium ualde certum,& utile faucium doloribus ſic.ſcribas in charta hæc.

Εἶδον τριμερῆ χρύσεον Τοάναδον,
Καὶ ταρταρούχου Τουσάναδον.
Σῶσόν με σέμνε νερτέρων ὑπέρτατε.

quam chartam in phœnicio obuolutam lino conligabis, colloque ſuſpendes, memineriſque, ut mundus hæc facias,& ne tertia manu ſcriptura tangatur.

Gallam tunſam,& cribratam,atque alumen utrumque æquis portionibus ſumes,& prius in ollam nouam mittes,& mel bonum,atque alumen utrunque adijcies,& in unum decoques, atque inde orificia geuſiarum,& fauces intrinſecus perfricabis. Vettonicam,argemoniam,uerbenam,rubum,ſenecionem, mentam,cucurbitam ſiccam,hinc amplius mittes ſardæ caput aſſatum, piperis modicum, teres hæc omnia diligenter,& miſcebis.& ſic etiam per pinnulam delicatam faucibus inſeres, mire hoc remedio carbunculum, & quidquid mali intra fauces erit curabis. Olei boni cyathum unum,& ſuccinum uerum,in ollam nouam mittes,atque ad medias decoques.deinde ſuccinum tolles, & combures, & teres, & puluerẽ eius in oleum ſupra ſcriptum mittes,& unà iterũ diligenter teres, atque inde tollibus quotiens opus fuerit adpones,experieris magnum remedium. Ad parotidas conuenit noctuę cerebellũ butyro mixtũ adponi,diſcutit enim fere eas ſine dolore,& moleſtia,oportet autem per aquam marinam feruentem,nouis ſpongijs illic demerſis,& linteo,uel ſabano intorto,utrinque expreſſis,uaporare eas, atque ita oblinire hoc medicamentum, ſuperque tegere lana ſulphurata totam maxillam. Bene diſcutit parotidas iris illyrica contuſa cocta ex paſſo,& more cataplaſmatis farinę hordeaceæ,calida bis, uel ter in die impoſita. Diſcutit,& hoc medicamentum parotidas antequam ſuppurent,quod conficitur ſic.ſpumæ argẽti P.I I. ceruſſę P. I. ſalis ammoniaci P. I. æris floris P. I. aceti 8. I. olei ueteris 8. I I. ſpumam, ceruſſam, ſalem, per ſe,& cum aceto terere te oportet mortario marmoreo,deinde oleo admixto traijcere in caccabũ amplum,ne extra effundatur,& ad ignem ponere,efferueſcet enim ualde. cum hęc ſuper ignẽ poſita habuerint emplaſtri mollis temperaturam,deponi oportebit caccabum,cũ uero deſierit feruere, paulatim aſpergere æris florem,& mouere ſpathula medicamentum,ne extra fundatur, & rurſus coquere donec habeat emplaſtri ſpiſſitudinem debebis. Ad ſtrumas benefacit radix cucumeris ſiluatici cocta ex aqua mulſa,& trita,atque ita impoſita.hibiſcum quoque eodem modo coctum,& impoſitum melius facit. Marini lepores oleo ueteri iniecti benefaciunt diſcutiendis ſtrumis,ſed cum ipſo oleo in plumbea pyxide cluſi,quam diebus quadraginta diligenter alligatam oportet haberi.poſtea ex eo pinnula oblinẽdæ ſunt ſtrumæ,ſuperque eas pellis lanata non nimium tonſa, tegendi gratia imponenda eſt. præcipi autem oportet, ne quis hoc medicamento manus inquinet,aut inquinatas priuſquam bene eluerit, ad os referat. Ad ſtrumas,& ad duritias mammarum,mirifice facit hoc medicamentum, antequam ſuppurent, & poſt ſuppurationem nihilominus utile eſt,accipit hæc.olei ueteris P. I. ſpumæ argenti P. unum,gallæ ſyriacæ P. I I. mannæ P. I. & unciam,galbani P. I. cum oleo coquitur ſpuma,donec ceroti ſpiſſi habeat temperaturam,deinde admiſcetur ei galla,& ſecundum hanc manna. cum emplaſtri habuerit ſpiſſitudinem, tollitur ab igni medicamentum, & cum deſierit feruere paulatim galbanum miſcetur, deinde linitur in alutã cum opus eſt adponi,tertio uel quarto die ſoluitur,ſi nõ ſuppurauerint ſtrumæ,ſed ſi apertæ fuerint, hyeme alternis ſoluetur,æſtate quotidie. Malagma ad ſtrumas, & ad omnem duritiam relaxandam mirificum,ſic,reſinæ terebinthinæ P. I I. ceræ ſelibram,propolis,quam quidam ceram ſacram uocant P. I.galbani P. I. olei ueteris ſelibram, hæc omnia cum oleo ad ignem liquefieri oportet, & poſtea miſceri uiſci de quercu P.I. xiphij radicis,quod nos gladiolum appellamus. P. I. feculæ putris. P. I. aphronitri libræ quadrantem, opopanacis P. I. hæc omnia ordine quo ſcripta ſunt trita cribrataque in cacabum conijciuntur,opopanax oleo diluitur,& ſoluitur,ubi temperatum eſt medicamẽtum,manibus ſubigitur, linitur cum opus eſt aluta,& ſic adponitur. Glandulis facies remedium ſic,farinam,mel,crocum,& caricas,ſimul miſce,& cõtere atque unum corpus facito,& ita linteo inline,& ſuper glandulas pone. Carmen mirum ad glandulas ſic,albula glandula,nec doleas,nec noceas,nec paniculas facias, ſed liqueſcas tanquam ſalis in aqua,hoc ter nouies dicens,ſpues ad terram,& glãdulas ipſas pollice,& digito medicinali perduces, dum carmen dicis,ſed ante ſolis ortum,& poſt occaſum,facies id,pro ut dies,aut nox minuetur. Glandulas mane carminabis,ſi dies minuetur,ſi nox ad ueſperam,& digito medicinali,ac pollice continens eas, dices,nouẽ glandulę ſorores,octo glandulæ ſorores,ſeptẽ glandulæ ſorores,ſex glandulę ſorores,quinque glãdulæ ſorores,quattuor glãdulę ſorores,tres glãdulę ſorores,duę glandulæ ſorores,una glandula ſoror, nouẽ fiunt glãdulę,octo fiũt glãdulę,ſeptẽ fiunt glãdulę.ſex fiunt glãdulę,qnque fiunt glãdulę,quattuor fiunt glandulę,tres fiunt glandulę,duę fiunt glandulę,una fit glandula, nulla fit glandula. Ad ea quæ faucibus inhęrebunt remedium,ſi os aut ariſta hęſerit gulę,uel ipſe cui acciderit,uel alius,confeſtim ad focum adcurrat,& titionem uerſet,ita ut pars eius quę ardebat forinſecus emineat,illa uero quę igni carebat flammę inſeratur,conuertens uero titionem ter dices remedij gratia te facere,uti illud quod hęſerit in faucibus tuis,uel illius quẽ peperit illa,ſine mora,& moleſtia eximatur. hoc inter certiſſima remedia ſubnotatum eſt. Herba appellatur uincaperuinca,ex qua ſi fauces obligaueris dormitũ eunti eius cui aliquid ex ijs inhæſerit, mane ſanus conſurget. Omnia quæ hæſerint faucibus hoc carmen expellet, Heilen

proſaggeri uome ſipolla nabuliet onodieni iden eliton.hoc ter dices,& ad ſingula expues. Item fauces quibus aliquid inhæſerit confricans,dices,xi exucricone,xu,crigrionaiſus ſcriſumiouelor, exugri cone xu,grilau. Si de piſce os faucibus hæſerit,ſpinam mediam eiuſdem piſcis infringes,& aliquam partẽ ex ea pollice,& medicinali digito ſuper uerticem eius cui os, uel ſpina hærebit adpones, ſed utilius erit ſi neſcienti id facias. Ad os,ſiue quid aliud hęſerit faucibus,hi uerſus,uel dicendi in aurem eius qui offocabitur,uel ſcribendi in charta,quæ ad collum eius lino alligetur, quo remedio nihil eſt præſtantius.

Μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου
Ἐξ ἀΐδος πέμψειεν ἐπαινὴ περσεφόνεια

Ad reumaticos efficax remedium ſic,muſtela die iouis,luna uetere capta, uiua in olla rudi ita excoquitur,ut teri poſſit,& in puluerẽ redigi,qui puluis collectus ex melle,& bene contemperatus, ieiuno reumatico ad diem per cocleare dabitur,ſed unius ligulæ menſura mire proderit. Ad ſynanchen remedium efficax ſic.rapæ ſeminis heminam,caulium ſeminis heminam,opopanacis ſemunciam,laſeris ℈ IIII.allij modicum,ſalis montani modicũ,omnia hæc diligentiſſime trita,& melle collecta,laboranti dabuntur menſura,ac ratione,ita ut terna coclearia ieiunus accipiat.

Ad omnes moleſtias tuſſis,& ſubitæ,& diutinæ,ac uetuſtæ,& ſiccæ atque humidæ,& ad phthiſicos,atque eos qui ſanguinolentum,& purulentum excreant,& ad empyicos,uel pleumoniacos, atque eos quibus caſu ſanguiſugæ intra ſtomachum inrepſerint,nec non & ad ſtomachi ſtridorem, & ne media doleant,remedia phyſica,& rationabilia diuerſa de experimentis. Cap. XVI.

Paſtillus ad tuſſim,& deſtillationem pectoris,& pulmonis,& ad epiphoras oculorum, & ueſicæ dolorem,& quibus tubus ſtrangulatur ſæpius,& non ſine cruciatu urinam faciunt. Item ad eos qui ſanguinem ore eijciunt,aut per urinam reddunt,ad deiectionem quoque alui, & ad tormina, & grauedinem uentris,& choleram,& ſtomachi crebram nauſeam,quæ cum uomitu ſine febri excitatur,utilis eſt,& quidquid reprimi,& ſiccari oportet optime compeſcit,præterea facit, & ad omnium partium corporis dolorem,præter capitis,quin etiam ſi quando alicuius rei cauſa datum fuerit,aliæ rei uitio non erit hoc medicamentum. Cum autem ad omnia quæ ſupra dixi manifeſte proſit,tum pręcipue ad initia phthiſeos benefacit.multos enim eripuit ex magno periculo, interdum bis ter'ue datus hic paſtillus. recipit autem hæc,myrræ troglodytidos ⚹ VI. croci ⚹ V. thuris ⚹ V. opij denarios IIII. alterci albi ſeminis denarios quatuor. apollinaris herbæ radicis corticis denarios IIII. contunditur hic cortex per ſe, & cribratur tenui cribro.deinde crocum,poſtea altercum,deinde myrra,& thus,quibus miſcetur opium pridie in aqua maceratum,& ſubinde aquæ exiguum adijcitur,donec fingi paſtilli poſſint ad pondus denarij ſemiſſis,licet alij tertia huius ponderis detracta faciant paſtillos. dantur in noctem ex aqua, cyathis tribus. ſomnum faciunt,dolorem omnem ſedant,ut ſuperius dixi.oportet autem ex eo etiam catapotia fieri. quidam'enim facilius ea,quâm potionem ſumunt,& non multum ad medendum intereſt. Catapotium, id eſt,medicamentum quod non diluitur,ſed ita ut eſt uoratur,ad tuſſim cum ſine modo defluit, conficitur ſic.croci ⚹ III. myrræ ⚹ II. opij ⚹ I. contunditur crocum ſiccum,& cribratur.contuſæ,& cribratæ myrræ opium admiſcetur aqua exigua dilutum, poſtea adijcitur crocum, & cum in unum omnia bene mixta ſunt,finguntur erui magnitudinis pilulæ.dantur in noctem ternæ,uel quaternæ,& ſi ſiccæ nõ potuerint tranſmitti ex aqua calida modica dabuntur,& formabuntur ex aqua. Catapotium alterũ ad tuſſim aridam ſic.myrrę,piperis,caſtorei,galbani,ſtyracis,opij,ſingulorum idem ponderis. Caſtoreum,& piper contunduntur,& cribrantur.deinde myrra ante contrita,cæteris contuſis, & cribratis admiſcetur,ubi omnium unitas facta eſt,formantur pilulæ ex aqua uitiæ magnitudinis. dantur cum caldę aquę modico ternæ,uel quaternæ in noctem,ſed digeſtis. Aliud catapotium ad tuſſim ueterem, quod & ſuſpirio,& phthiſi tentatos,& lienoſos,& iecur durum habentes ſanat, idem inflationem tollit, & purgat mulierum ſi qua ex partu ſordida reſederint, conficitur ſic.ſtyracis ⚹ VI. myrræ ⚹ II. S. opopanacis ⚹ V. reſinæ terebinthinæ ⚹ IIII. alterci ſeminis ⚹ I. iris illyricæ ⚹ I. nitri ⚹ I.piperis albi ⚹ II. galbani ⚹ II. opij ⚹ I. irim,altercum,piper,contundere oportet, & cribrare.nitrum mortario terere, cætera pilo comminuere, & poſtea omnia permiſcere, ac facere catapotia magnitudinis fabæ. inde terna,uel quaterna in noctem,uel ſicca,uel ex calida aqua dare, quę & ad inflationes, diſtenſioneſque cum aquæ calidę cyathis tribus utiliter dantur. Ad eam rem remiſſior quidem paſtillus, ſed non contemnendus,accipit hęc.croci,myrrę,alterci,opij,pondera paria contuſa miſcentur,deſpumato attico melli, fiunt paſtilli eiuſdem ponderis,ut ſupra ſcriptum eſt,dantur iuxta ętatem,& uires in noctem,licet & hinc catapotia facere propter eandem cauſam utile ſit,ſed tunc aquę mel adijcitur. Paſtillus ad tuſſim, & ad ſanguinem reijcientes, & ad ſtomachum ſolutum habentes, facit & ad deiectionem uentris, & ueſicæ dolorem.accipit hęc,apij ſeminis ⚹ VI. roſę foliorum arefactorũ in umbra ⚹ XII.myrrę ⚹ XII. croci ⚹ XI. opij ⚹ IIII. apij ſemen, & crocum, & folia roſę contunduntur cribranturque, myrra teritur,opium aqua maceratur,omnia deinde in unum miſcentur, aqua adiecta fiunt paſtilli ad pondus denarij ſemiſſis, aut tertia parte detracta, dantur ſtomachum imbecillum habentibus, & ſanguinem reijcientibus ex aquę frigidę cyathis duobus, cęteris ex calidę totidem cyathis dari debet.

Paſtillus ex odoribus qui benefacit ad omnem internum dolorem, proprie autem ad tuſſim, & pectoris

deſtillationem,

deſtillationem, & oculorum epiphoras, facit & ad ſuſpirium,& ad lateris dolorem,& ad phthiſicos,ueſica quoque uel renibus laborantibus,uel ſanguinem de urina reddentibus cum dolore, utiliter datur,accipit hæc.cinnami,caſſiæ,croci,ſingulorum ✱ ternos,alterci ſeminis,& apollinaris herbæ radicis ſingulorũ denarios quaternos, piperis denarios II. opij denarios II. turis denarios III. nardiſpicæ ✱ II. uino falerno contuſa,& trita hæc,ut debet,conſparguntur, fiunt paſtilli ad pondus denarij ſemiſſis, aut tertia parte detracta,dantur in noctem prout ægri uires ſunt,cum aquæ calidæ cyathis duobus, aut tribus.

Medicamentum,quod per coclearium deuoratur,benefacit ad tuſſim aridam, & eos qui difficulter glutinoſa excreant,& præfocari uidentur interdum. ſed præcipue prodeſt ijs,qui dolorem lateris cum febre ſentiunt,quos Græci pleuriticos dicunt.liberat enim omni periculo eos. hoc medicamentum Apulei Celſi fuit,& præceptoris noſtri Valentis,nec unquam ulli uiuus compoſitionem eius dedit, quia magnitudinem opinionis ex ea traxerat,eſt autem hæc.mellis attici libram,piperis nigri denarios duos,myrrę troglodytidis,& caſſiæ denarios ſingulos,ſtachyos nardi denarium I. cinnamomi hemiobolum, quod ſi non habueris cinnamomum,duplicem caſſiam conijcies.piper contunditur diligenter,& cribratur,myrra teritur mortario marmoreo.poſtea utraque in unum miſcentur,deinde mellis optimi deſpumati adijcitur quantum ſufficiat,ut ſit pſeudoliquidum.dantur inde phthiſicis coclearia quina uel ſena, pleuriticis etiam plura,& ſæpius,ſed interuallo,hoc eſt non ſimul omnia dari oportet.& tum maxime cum tuſſiunt,& præfocari uidentur,difficulterque ſpirant,ſiue etiam non tuſſiunt, & phlegma illis interius coquitur dari debet, protinus enim excreant quæ optant,& tranſitum ſpiritus habent,& tuſſire deſinunt. Alterum medicamentum ad tuſſim aridam conficitur ſic. Naſturcij animati ſeminis unciam, alterci ſeminis unciam, opij denarium unum. myrræ ſemunciam, ſulphuris uiui ſemunciam, piperis albi — I. melle colligitur hoc medicamentum, datur fabæ ægyptiacæ magnitudine ex cyathis aquæ calidæ III. in noctem,facit autem hoc medicamentum,& ad lateris dolorem,& ad ſtomachi inflationem grauedinemque, cœliacis quoque qui ſubito uniuerſa deijciunt,prodeſt,& dolenti ſuperpoſitum, uel circundatum denti, & ſi exeſus eſt in cauernam eius inſertum,utile eſt.præterea ad horrores febrem præcedentes,quæ circuitum habent,datum ante horam acceſſionis,utiliſſimum eſt,ſed prius corpore perfricato oleo calido. prodeſt, & ijs qui ſine horrore circuitu febrium uexantur,quamobrem lexipyretos hæc compoſitio dicitur.

Alia compoſitio ad tuſſim aridam,& glutinoſam,& difficulter excreantibus,purgat etiam interanea, uomicas & ſuppurationes,accipit hæc,lini ſeminis,urticæ ſeminis,naſturcij ſeminis, iris illyricæ radicis æquis ponderibus hęc in puluerem redigi,& miſceri oportet cum melle,& frequenter ieiuno per coclearium dari. Stercus porcinum ſiccum inligatum phœnicio,& collo ſuſpenſum,tuſſim moleſtiſſimam ſedat. Hyſſopi — I. mentę ſiccę — I. pulegij ſicci — I. mellis decocti — II. marrubij — I. papaueris — I. ſunt qui addunt,& ſulphuris uiui ſemunciam,hęc trita permiſcentur,ut pſeudo liquida ſint, & per coclea re dantur,ita ut per triduum coclearia ſingula qui tuſſit ieiunus accipiat. Hederæ folia tria cum tribus granis piperis ex uini cyatho,& aquæ calidæ quãtum ſufficiat,prima die dabis,ſequenti die folia quinque cum granis quinque,ſimiliter ut ſupra,tertia die folia VII. cum granis VII. ſimiliter ut ſupra,ſed infirmo ex calda aqua dabis,mirabiliter tuſſim quamuis moleſtam,& uetuſtam ſedabis. Ad diutinam tuſſim,quæ nunquã deſinit,& ſatis moleſta eſt,medicamen facies ſic.laricis — I. piperis — I. croci — I. myrræ — I. marrubij tunſi ſucci quartarium, ficus ſiccas tres, mellis optimi quod ſatis eſſe ęſtimaueris. coques,hęc pariter miſcebis,& cõteres,ac ſic ieiuno triduo continuo coclearia ſingula dabis,miraberis remedium,ſed ſi neceſſe fuerit,intermiſſis diebus iterum,ac ſępius dabis,hoc etiam phthiſicos ſanat. Ad tuſſim ex perfrictione collectam,medicamen hoc utile eſt.aceti optimi heminam, aquę heminam, hyſſopi ℈ VI. tandiu coques,donec ad medietatem decoquantur. tum heminam mellis boni deſpumati adijcies, & lento igne decoques ut ſpiſſeſcat,ante tamen quàm mel adijcias, ſupra ſcripta colare debes, inde terna coclearia ieiunus,& poſt cœnam accipies. Ad tuſſim remedium utile.reſinam terebinthinam, & mel + deſpumatum pari pondere permixta cum ouo leuiter decocto,debebis ieiunus haurire.

Pulegium ſiccum ad menſuram cyathi, & naſturcij tantundem in puluerem tenuiſſimum redige, & mellis optimi adijce quod ſufficiat,ac decoque,& mane,ac ueſpere coclearia inde ſingula accipe, miro aduerſus tuſſim quamuis moleſtam remedio uteris. Ad tuſſim nocturnam, & ſtomachi confirmationem remedium probatiſſimum ſic. caricas tres pinguiſſimas Africanas prima nocte accipies aſſatas ſuper carbones,ita ut ſingulis caricis inſeras piperis grana nouena lecta, & pulegij quod non fuerit in fumo aliquantulum,ſed caricas ſic aſſare debes,ne comburantur penitus,ſed ut reſoluantur, & ea hora qua te in lecto poſueris,tum eas accipe,& obſerua ne quidquam poſtea loquaris,aut quemquam appelles, antequam obdormias,hoc obſeruans per tres noctes facies. Ad tuſſim pręſentaneum remedium ſic.radices rumicis minutę eius quę per campum ſe ſternit, & mora fert paruula, colliges ſine ferro, & earum P. III. in aquę 8. XX. lento igne uſque ad tertias decoques.deinde radicibus ſeparatis,ponderabis aquam,& quantum ſeparata aqua penſauerit, tantum mellis optimi deſpumati admiſcere debebis, & rurſus utrunque mixtum tamdiu decoques donec mellis ſpiſſitudinem habeat. deinde admiſcebis piperis optimi triti quantum ęſtimes poſſe ſufficere,ut ſine moleſtia accipiatur, atque ex eo medicamine mane, & ſero terna + coclearia ſumes. Marrubij faſciculum bonum in aquę congio ad medias decoque, & ex ea aqua adiecto mellis aliquantulo, ieiunus quotidie ſingulos cyathos donec tuſſire deſinas, bibe. omne genus tuſſis efficaciter curabis. Fœniculi radicem uiridem nitidam in pila lignea contunde, atque eius ſuccum ieiunus cum uino uetere per dies cõtinuos nouem in limine ſtans bibe, ualidiſſime aduerſum

tuſſim quamlibet moleſtam tibi proderit. itidem proderit & puluis ex eadem radice ſicca factus,ſimiliter
potus. Porri contuſi ſuccus expreſſus cum oleo decoctus & epotus,plurimum tusſientibus præſtat.

Verbenæ herbæ arefactæ tunſæ atque cribratæ tenuisſimi pulueris coclearia quinque maiora maiori-
bus,minoribus pro ætate minora,ſed ſinceri ex uini aminei ueteris cyathis totidem,per dies quinque po-
tanda dabis, febricitantibus ex aqua dari oportebit,mire tusſientibus proderit . Scillæ interioris me-
dullæ teneræ contritæ ſuccum cum mellis pari menſura decoque,& inde etiam ſi minimum, quantũ ſum
mus digitus recipere posſit,ieiunus quotidie mane guſtaueris,tusſis moleſtia mire carebis. Tusſis mo
leſtia cito liberabere,ſi obſeruaueris remedium tale . piperis albi grana I I I. baccarum lauri grana I I I.
in unum contunde,& adiectis aquæ calidæ cyathis duobus ieiunus bibe. deinde piperis grana V. & lau-
ri baccas V. ex aquæ ut ſupra cyathis duobus bibe,deinde V I I. & V I I. ex aquæ duobus,deinde I X.
& I X. ex aquæ duobus . & ſi tam moleſta tusſis fuerit,ut non ſtatim deſinat, iterum deminuendo ſimili
ter facies,ut I X. & I X. & deinde V I I. & V I I. V. & V. I I I. & I I I. cum aquæ calidæ binis cya-
this bibas. Cupresſi baccæ numero impares quàm minutisſime tritæ & ex uino uetere ieiuno potui
datæ , tuſſim potentisſime leniunt . eiuſdem tenera cauliculorum à ieiuno commanducata , ita ut ſuccus
tranſglutiatur,mire ſanant tusſientem,ſi id adiectis ſemper impari numero cauliculis per triduum fiat.

Myrræ, ſtyracis, opij, croci, pares menſuras conterito, & de contritis ac permixtis ſpeciebus globulos
ex aqua cicerculi magnitudine facito, ac prius quàm dormitum eat,tusſienti tria catapotia deuoranda , id
eſt tranſglutienda dato , ſuper quæ tres aquæ calidæ cyathos potandos adijcito . hoc remedio nocturna
tusſi laborantem cito liberabis. Ventriculi gallinacei membranulam,qua ſordes aqualiculi continen
tur,arefactam terito diligenter, & cum uino potui dato, humidam tusſim ſedabis . Tuſſim quamuis
grauem maiorum natu intra quinque dies,paruulorum etiam intra triduum ſanat,qui ſulphuris triti quã
tum tribus digitis capere poteſt, in ouo ſemicocto ſorbili per triduum ieiuno, aut per quinque dies dede-
rit . Hyoſcyami — I. ſulphuris ſemunciam, fellis terræ — I. piperis — I. gentianæ — I. opij ℈
I I. marrubij — I. mellis deſpumati quantum ſufficiat ſupra dictis ſpeciebus , tritis cribratiſque miſce-
bis,ac leuiter decoques,inde ſi quis tusſi grauiter conflictabitur, paſtillum ad magnitudinem fabæ ieiunus
mane hauriat,& in noctem cum calda aqua alium paſtillum bibat, bonum ualde & utile remedium expe-
rietur . Scillæ bulbum unum purgatum tribus feruoribus in aqua decoques,& ex eo quod fue-
rit tenerrimum ſumes — I I I I.panacis & iris illyricæ,drachmas quaternas,ammoniaci — I I. hęc om-
nia diligenter teres. ſed ſcillam ſeorſum confricabis,tum omnia confundes,& mellis optimi deſpumati ad
colligendum in unum medicamen quod ſufficiat mittes,atque inde laboranti per cocleare bis uel ter die-
bus ſingulis dabis,intra dies V I I. etiam ſanguinem excreantem & uetuſtæ tusſis moleſtia liberabis,dum
aut deorſum purgatur,aut per uomitũ pituitæ interius collectæ humor effunditur . Folia ulmi quæ
orientem ſpectant,cum piperis granis totidem,ſed impari numero trita,& cũ falerno uino à ieiuno ſum-
pta etiam purulentas tuſſes potenter emendant . Salis quantum intra palmam tenere poteſt,qui tuſ
ſiet in potionem ceruiſæ aut curmi mittat & calidum bibat cum dormitum uadit,neque poſtea loquatur,
ſed tacitus ſomnum capiat,cito ſanabitur ſi hoc uel triduo fecerit . Millefolium tritum ex aceto po
tum tusſientibus atque etiam ſtomacho ruptis & ſanguinem excreantibus prodeſt.ſimiliter prodeſt quin
que folium tritum,atque ex aqua potui datum . Quinque ouorum incoctorum uitelli cum uini ue-
teris aut mulſi cyathis tribus permixti,& calide per triduum poti,excreationes cruentas emendant .
Nuces pineæ inanes contuſæ in ollã mittũtur,& quot fuerint nuces, tot hyoſcyami unciæ & aquæ ſexta
rij adijciuntur,hæc ad medias decoquuntur, atque inde ad tuſſis remedium etiam phthiſico bibenda ieiu-
no quotidie potio,etiam ex uino,ſi non erunt febres,ſalubriter dabitur. Si de tuſſi ſtomachum quis
aut latera dolebit,herbæ uettonicę faſciculum cum ſuis radicibus in olla noua decoquat,cũ aquæ lixiuę ℥.
duobus,donec ad tertias conſummantur, atque inde dimidium cyathum frigidum cum dolore urgebitur,
bibat. Vettonicam,nepetam,pulegium,ęquali menſura cum uini ℥. duobus & ſalis puſillo, ad hemi-
nam decoques,atque inde laboranti tuſſi , & doloribus ſtomachi cyathos ſingulos ieiuno,ut per cocleare
paulatim infundas,per triduũ dabis. Si quem tuſſis intolerabilis uexat,de lupi iecore arido uel exuſto
quantum uoluerit conterat,adijciatque uinum,mel,& aquam tepidam,atque inde ad diem cyathum ieiu-
nus bibat,intra paucos dies mire ſanabitur. Inuenta caſu in uia portio de cribro impari numero fo-
raminum collo inligata,tuſſi & ſuſpirio remedio eſt. Ad tuſſim nimiam,& ueterem,remedium ſic.
marrubij ſicci P. I I I. in ollam nouam fictilem mittes,& aquę fontanę ℥. X V I I I. & decoques ad ter-
tias.deinde ipſam aquam colabis,& in rudem ollam alteram mittes,atque addes illic mellis optimi ℥. I. pi-
peris triti ſemunciam,& iterum ad tertias decoques,ut ſpiſſum fiat.deinde diligenter in uaſe uitreo repo-
nes,atque ex eo ieiunus terna coclearia quotidie ſumes . ęque prodeſt marrubij uiridis ſuccus cum mellis
deſpumati pari menſura decoctus , & cocleare pleno mane ſumptus & ueſpere. Herba argemonia
contrita,& ex uino uetere diluta potui data,unice tuſſientibus prodeſt,tamẽ,ut dixi,qui remediandus eſt
ieiunus accipiat. Betæ radix pipere adiecto conteritur, & ex eo ad piperis magnitudinem catapotia
fiunt.inde bina ieiuno data deuorantur,donec tuſſis uitium conſeneſcat. Fabæ ſolidę granum infu-
ſum in aqua,adeoque inflatum ut plus humoris nequeat haurire,ſubito deuoratum,tuſſim mire tollit.
Lotium humanum uetus adiecto croco,ut odor eius occulatur exhauſtum,ueteres tuſſes, & eos qui craſſa
pituita uexantur emendat. Si cui ſaliua reſiliens tuſſim mouerit,aliquis ei in frontem ſufflet , ſtatim
deſinit. Ex ouo duro interius quod eſt,paſſo intritum adiectis aquę calidę cyathis duobus ſi antequã

cubitum eas biberis,quietiorem a' tuſſi maiorem partem noctis habebis, & eius potionis adſiduitate ſanabere. Faba freſa tuſſientibus in qua allium coctum fuerit,maxime prodeſt,uel ex melle in cibo ſumpta,efficaciter remedium præſtat. ſed & purulentas excreationes cohibet & ſanat. Ficus ſiccæ tres cum hyſſopi modico,& paruo rutæ faſciculo,& quartario fœnogræci purgati, cum aquæ nitidæ ſextario propenſæ in olla rudi ad medias decoquuntur,& colantur, inde tres potiones per triduum tuſſi nimia laborantibus dantur,mirum remedium eſt. Seuum ouium decoctum,& cum uino auſtero depotum, tuſſi medetur. Sandaracha quoque cum reſina terebinthina ex ouo ſorbili ſumpta,tuſſim remediat. Vettonicæ pollinis drach.I I. in paſſi cretici cyathis duobus permixtæ aqua calida,utiliter aduerſum tuſſim bibuntur. Palmare remedium ad tuſſim ſic. fœniculi ſicci triti ℈ I X. anethi ſimiliter ℈ I X. opij hiſpani ℈ I I. hæc iuncta ex melle optimo temperabis,& ex eo nucis auellanæ magnitudine cū aqua calida mane ieiuno, uel etiam digeſto ad ueſperam dabis. Valde bonum & utile ad tusſim,qualem libet hoc remedium eſt,apij ſeminis ℈ I I I I. hyoſciami ℈ I I. anethi ℈ I I I I. opij ℈ I I. mellis quod ad colligendas,& glutinandas ſpecies ſupra dictas ſufficiat, cum in puluerem fuerint redactæ. Tuſſi & cruditati medetur hoc medicamen.coſti — I I I. cinnami — I I. piperis ℈ V. item piperis longi ℈ V. opij ℈ I I. croci — I. mellis quod ſatis ad hæc trita temperanda,& catapotia facienda,quę cum calda aqua & mane,& ſero,ſed interiectis uicibus dari oportet, quod ſimiliter, & de ſupra ſcripto medicamine fieri debet. Aquam in qua rutam,& hyſſopum,& roſam ſiccam,decoxeris uino immiſce,& ita bibendam ieiuno offer tuſſienti,cito ſubuenies. In ouum ſorbile maſtichę puluerem mittes, ſed opus eſt, ut mox coagitatum ſtatim ſorbeas,ne dilatione fiat cruſta,quo exhauſto facile tusſim ſedabis, ſi id ſæpius feceris. Fabæ grana quinquaginta toſta in furno,piperis totidem,tundes & cribrabis, & pulegij tantundem menſuræ quantum fabæ eſt in puluerem rediges,ac ſimul melle conſparges,& coques in olla rudi atque agitabis ne comburatur.poſtea de tepefacto medicamine per ſeptem dies ſingula coclearia, ſiue mane,ſiue ſero,tuſſi laborantibus dabis,cito ſubuenies. Herba centauria trita ex uino dulci bibitur,mire prodeſt etiam ijs qui ſanguinolentum,aut purulentum extuſſiunt,quos phthiſicos dicunt. Vuam paſſam enucleabis ad ponderis libræ ſextantem,& diligenter teres, adijcies ſinapis optime ſeparatim triti libræ ſextantem,ac deinde adiecto aceto ſcillite cum mellis modico teres,& miſcebis, ita ut eam ſpiſſitudinem habeat,ut paſtilluli fieri poſſint,nō tamen grandes,inde qui phthiſi & diutina tuſſi laborat, ſingulos cum calda aqua ieiunus mane,& ſimiliter dormitum uadens ad ueſperam ſumat. Cerui pulmones cū ſuis gurgulionibus uirgulis tenſos,in fumo donec areſcant ſuſpende, & ex ijs aliquid cōtuſum tritumque diligenter adiecto melle,ecligmatis modo phthiſico dato, quem ſanari citiſſime uoles. Lacerta uiridis uiua immiſſa in uas fictile nouum,& cum uini 8. I I I. decocta ad cyathum unum, incredibiliter phthiſico prodeſt,ſi ex uino eo mane ieiunus bibat cocleare unum. Qui phthiſi laborabit,laſer tritum in aqua tepida ieiunus quotidie bibat,potenter remediabitur. Cancros marinos impari numero exuſtos uel aridos tritos,& baccas laureas impari numero tritas,adiecto melle atque adipe anſerina remiſſa, æquis ponderibus,uniuerſa permixta unum corpus facies,atque ęqualiter in duodecim partes diuides,& in cibo,aut in potione laboranti phthiſico dabis,mire proderit. Oua incocta duo in calice diffundes,& deijce olei optimi ℈ I I. & axungiæ uetuſtiſſimæ in trulla ad calidam remiſſæ ℈ I I. & coagitato, ac permixtum phthiſico tepidum quotidie da bibendum,donec ſanetur, ualde proderit. Qui phthiſi adficiuntur, maritima loca uitare debent,atque illic maxime ubi pix conficitur commorari,ibique coclearum carne cū uino excoctarum adſidue ueſci. Picem præcoquam,ſiue quam uiſcoſam uocant, & rubricam ſcythicam,quam alij piſſaſphaltum uocant cum ſeui ceruini remiſſi cyatho uno, & lactis bubuli,uel ouilli pari menſura,ſi quis iam periclitanti phthiſico in potu,uel in cibo quotidie dederit,mire ei ſubueniet. Mus gliris degluptus,& cum oleo,ac ſale aſſatus pleumoniticis,uel empyicis cibo datus,mire ſuccurrit,eos quoque qui purulenta excreant celerrime ſanat. Marrubij uiridis faſciculum, & ambroſiæ faſciculum, & abrotani faſciculum,mitte in ollam ſemodialem nouam,& uini 8. I I I I.& decoque ad ſextarium,tum exprime herbas,& cola,& adijce in ollam mellis optimi ſextarium,& poſtea decoque ad craſſitudinem mellis,ex eo uteris ieiunus quotidie plena ligula ad ſanguinis reiectionem ſedandam,& ad ſtomachum confirmandum. Butyrum nitidum,& tantundem mellis optimi deſpumati coquito,donec color ruffus ſit, & in pyxide cornea reconde, atque inde mane ieiuno ſingula coclearia dato, qui pulmonis exulcerati uitio fœtidum olet,uel purulentum,& fœtidum excreat. Axungiæ ſuillæ uetuſtæ unciæ tres, ex uini uetuſtiſſimi cotyla una decoctæ,potui phthiſicis datæ potenter remediantur. Anethi ſicci ueteris puluerem,& reſinæ pityinæ puluerem,cum adipe uetere anſerino,aut gallinaceo, edendum mane ieiuno empyico coclearia tria,& ueſpere tantundem dabis,mire ſubuenies. Ad eos,qui ſanguinem excreant remedium efficax ſic.turis maſculi diligenter triti,drach.II.ammoniaci unam,cum aceti hemina ſimul cōtemperabis,ita ut bibi poſſit,& laboranti ieiuno hæmoptoico dabis. Si quis purulentum tuſſit, ouū crudum cum pari menſura ſucci de porro ſectiuo expreſſi,tantundemque optimi mellis permixtum, cale factum ieiunus ſorbeat. Ad excreationem cruentam remedium ſic.cocleæ elixatæ teruntur, & ex aqua calida a' ieiuno bibuntur,nec non ad idem cocleæ inlotæ ex aqua marina coquuntur, & deuorantur. Phthiſicis & empyicis prodeſt aqua in qua cydonea mala cocta fuerint,adſidue propinata. ipſa etiam ſi in cocta mādu centur iuuent. Spongiæ africanæ exuſtæ cinis cum ſucco porri ſectiui,hauſtus empyicos ſanat. Rafani cocti cibo ſumpti ſanguinolentas excreationes celeriter emendant. Gummi optimum in ore ſolutum,& deglutitum,ſummo empyicis remedio eſt. Ruborū in quibus mora naſcun-

tur cauliculi teneri tunduntur,ex ijs ſuccus exprimitur,qui in ſole ad craſſitudinem mellis ſpiſſatur agitatus,hic hauſtus ſanguinolentam excreationem efficaciſſime cludit. eorũdem ruborum cauliculi teneri ex uino auſtero diſcocti eduntur.idq́ue uinum etiam merum potatum ſanguinolenta excreãtibus prodeſt. Coagulum ceruinum,ſiue leporinum,ſiue hedinum,in potione ſolutum bibitur utiliter ab empyicis, uel hæmoptoicis.ceruini quoque cornus exuſti cinis in potione datus ſimiliter medetur. Bubulus ſanguis,uel hædinus ſanguis recens cum pari menſura aceti diſcoctus,ſanguinem excreantibus prodeſt, ſi per cocleare adſidue deguſtetur. Glutinum quo charta glutinatur calidum,in modum ſorbitionis hauritur,uel ex aqua calida ſanguinem excreantibus datur. Nuclei amygdalarũ,triticum,amylon, & menta,trita in qualibet potione utiliter ab hæmoptoicis,uel empyicis hauriuntur. Semen ſalicis tritum, & ex uino auſtero ſumptum,ſanguinem tuſſientes ſiſtit,& uitium potenter emendat. Hederæ baccæ,quæ ſunt luteæ,impari numero tritæ,& ex aqua tepida potæ,phthiſicos ſanant. Herbæ uettonicæ folia in umbra arefacta , & tunſa cribrataq́ue reponito , atque inde laboranti uulſo uictoriati argentei pondus ex paſſo bibendum ſæpe præbeto.quidam quo potentius herbæ huius auxilium facerent,adiecto melle cribratum puluerẽ comprehenderunt,atque inde fabæ magnitudine dederunt laborantibus.phthiſicis,uulſis,& reumaticis,eosq́ue qui etiã purulenta excreabant incolumitati ſolidæ reddiderunt. Ad phthiſicos remedium,& præſens,& maximum,nam etiã uitæ dubios ſanat , & quibus ſpes ſupereſſe nulla uideatur.equi ſaliuam,uel ſpumam cum aqua calida bibendam per triduum dabis, etiam quem tuſſi intoleranda,& diutina laborare uideris,hoc remedio liberabis,ægrũ quidem ſine cunctatione ſanabis,ſed equũ mors ſubita conſequitur. Oua cruda duo in calicem uerguntur,eò adijciuntur olei optimi — V.gari floris — V. paſſi cretici — V. cumq́ue hæc in calicem conieceris,axungiæ uetuſtiſſimæ — V. in uaſe igne diſſolues, eundemq́ue liquorem calidum cæteris rebus adijcies , omniaq́ue pariter ſuper aquam feruentem remittes,& calida phthiſicis bibenda præbebis. Herbæ ſenecionis uiridis contuſæ,& expreſſę ſuccus ad menſuram cyathi unius per dies ſingulos potui datus,phthiſicis miro remedio eſt, ſi inter iectis diebus,uel ſepties propinetur. Rutæ teneræ contritæ cum ramuſculis ſuis, & expreſſæ ſuccus, cum aliquantulo bitumine,ex uino uetere calido,phthiſicis celeriter,ſimiliter, & empyicis in potu medetur. Antidotum phthiſicis incomparabile ſic.piperis albi ℈ III. myrræ ℈ I. opopanacis ℈ I.turis maſculi ℈ I. opij ℈ I. croci ſiculi ℈ I. zingiberis ℈ II. laſeris ℈ I. rutæ ſiccę ℈ II. abrotani ℈ II.narciſſi ℈ II. uettonicæ ℈ II. marrubij ℈ II. pulegij ℈ III. mellis deſpumati optimi ℥. I. uini aminei quartarium,papaueris triti ℈ I. ex quocunque liquore hoc phthiſicis propinatum ualde prodeſſe memoratur,ita ut de contritis diligẽter mixtiſq́ue ſpeciebus,catapotia fiant magnitudine fabæ, quæ aut integra haurienda,aut liquefacta dentur,& mane & ueſpera. Trochiſcus dielectru pręſtantiſſimus ad hæmoptoicos,id eſt ſanguinem,uel excreantes,uel uomentes , uel eos qui maxime cum tuſſi ſanguinem iactant, huius confectio ſic.croci ℈ XV. ſuccini ℈ XV. maſtiches chiæ ℈ XV.iris illyricæ ℈ XV. opij ⚹ II. S. pſyllij quod eſt ſemen nigrum minutum pulicibus ſimile — II. S. hoc ſemen coques in hemina aquæ,donec denſa fiat,quemadmodum de lini ſemine,quam colabis poſtea , & reliqua omnia trita ex hac aqua colliges , & formabis trochiſcos habentes maximos ℈ IIII. S. alios ℈ III. S. minimos uſque ad ℈ I. S. Ita ergo facies,ut pro ætate unuſquiſque, & pro corporis firmitate accipere poſſit. Ad eos qui ſanguiſugas inſcij deuorant,cimicum in carbonibus poſitorum fumus remedio eſt,ſi ore hianti, & faucibus apertis excipiatur,eijci enim , & expelli deuoratas ſanguiſugas hac ratione certiſſimum eſt. In eo aceto,in quo prius ferrum feruens ſit extinctum,butyrum miſſum,& calefactum paulatim, ſi abſorbeatur eijciet de ſtomacho ſanguiſugas. Ad ſtridorem pectoris deponendum ſinapis optimi triti cyathos duos,& mellis optimi deſpumati cyathum miſcebis,& ieiunus die calido, aut in loco tepido gargarizabis, & ſines patenti ore humorem decurrere. Ne media doleant,luna ſeptima decima ſemper allij incocti terna grana purgata tranſgluti,mire proderit. Corallium tritum ex aqua potui datum , reiectionem ſanguinis reprimit.cui rei,& caſtaneæ medentur,ſi coctæ quam plurimæ manducentur. Ad tuſſim, Vindiciani medici remedium,ſingulare . ſulphur uiuum teres, & inuolues de axungia porci uetuſtiſſima, & dabis ut tranſglutiat tres pilulas prima die , ſecunda duas,tertia unã. tales autem pilulæ erunt,ut facile tranſuorari poſſint,hoc remedium etiam equis tuſſientibus prodeſt. Ad tuſſim remedium efficax, herba quæ gallice calliomarcus,latine equi ungula uocatur,collecta luna uetere liduna die iouis, ſiccata prius in ollam nouam mittitur cum prunis ardentibus,quæ intra ollam mitti debent,ſuperficies ſane eius argilla diligenter claudi debet,& calamus inſeri,per quem humor,uel fumus caloris hauriatur intra os,donec arteriam omnem,& ſtomachum penetret. Compoſitio ad tuſſim . mellis deſpumati P. I. anethi ſeminis — III. piperis — I. hæc diligentiſſime trita miſcentur melli, ut cum uſus exegerit,bis in die terna coclearia qui tuſſi laborabit accipiat. Compoſitio ecligmatij ad pulmonem corruptum reparandum.marrubij faſciculum unum,hyſſopi faſciculum I. glycyrizę — III. iris illyricę — III. inulæ — III. nuces pineas reſinoſas V. aquę ℥. VI. mellis P. V. omnia hęc in aquam nitidam infundes , ita ut ad tertias coquantur,hoc eſt,ut ſimul uniuerſa ad triſextium ueniant, poſteaquam addideris ſupra ſcriptũ mellis pondus,ut ad mellis ueniant denſitatem,de quibus colatis,& in uitro cõditis, terna mane coclearia, terna ueſpere,qui ſupra dicta ualetudine laborabit, accipiet. Deſcriptio ecligmatij ad pulmonem curandum.herbę gladiatoricię ſuccus,lilij ſiluatici ſuccus,marrubij ſuccus, ęquis menſuris parabitur . deinde quantum de tribus ſpeciebus fuerit ſucci, tantum mellis mittetur , ita ut poſtea in ſextarium huius permixtionis tria coclearia olei uiridis mittantur,quod tandiu poſtea coquetur,quãdiu medicamen ad menſuram

ſuram

ſuram mellis ueniat.ex hoc ieiunus accipiat terna coclearia,& poſt cœnam terna,qui pulmonis uitio laborabit. Confectio unctionis ad ipſam pulmonis cauſam,olei mollis ȣ. I.cymini quartarium,lento igni tam diu coques,quamdiu cyminum percoquatur,quod poſtea colabis,& addes olei chamęmelini heminā, olei anethini quartarium,olei roſei quartarium,olei ranacei heminam,medullæ ceruinæ recentis — III. adipis anſerinæ atque porcinæ recentis — VI. butyri recentis ſine ſale — VI. ceræ punicæ — III. hæc omnia ad uaporem ſoluta miſcentur,& quando æger ungi debet,tolles ex eo — VI. ad triduanā unctionem,& addes illic ſucci de fœnogræco — II. febri fugiæ — II. lactis humani quartarium, quod lac ſub hora qua æger ungendus eſt mittatur,nec calefaciat cum cæteris ſpeciebus, & iacens in lecto ungatur lenta ſatis manu,ſed ante lucem poſtquam unctus fuerit ſtatim lac uaccinum bibat eadem hora mulſum,non coctum,dum calet.

Ad ſuſpirioſos,uel ad dyſpnoicos,& omnes cauſas arteriarum,de quibus ruptis ſanguis emanat, & ad uomitus reſtringendos, & prouocandos, & ad ſitim arcendam, & ad ſingultus inhibendos,& ad reumaticos, & uulſos, remedia rationabilia,& phyſica diuerſa de experimentis. Cap. XVII.

Ad ſuſpirium facit bene acetum,quod ſcilliticum uocant,cocleario ter quater'ue ſumptum ad diem. prodeſt & ſcilla argilla circundata,& furno cocta purgatis exterioribus putaminibus,& quod eius tenerrimum eſt tritum,adiectis mellis attici duabus partibus,& aceti boni una parte,atque ita decocta,& per ligulam unam ſemel in die ſumpta. Profuit multis ad ſuſpirium,uel diſpnœam depellendam, pulmo uulpis,uel iecur in olla fictili exuſtum,atque ad cinerem redactum,& datum ad diem ieiuno , menſura cocleariorum trium,cum aquæ cyathis tribus ſi febricitabit,ſi ſincerus erit ex uino uetere.profuit, & pulmo ceruі eodem modo arefactus,& datus. Prodeſt ſuſpirioſis hoc medicamentum euidenter,aluminis ſiſſi ✱ VI. opij ✱ I. aqua exigua opium diluitur,miſcetur alumini ante trito.fiunt globuli ciceris magnitudine,dantur ieiuno ante cibum quaterni,aut quini.hoc medicamentum,& ad ſanguinis eruptionem ex interioribus partibus facit,& ad ueterem tuſſim,& ad phthiſicos,uel purulenta excreantes. Hoc quoque medicamentum ad ſuſpirium ſatis commode facit , ſulphuris ✱ I. nitri ✱ I. abrotani,quod tribus digitis comprehendi poſſit·hæc contunduntur,& teruntur curioſe,cum opus eſt dantur ex ijs ieiuno coclearia duo cum duobus cyathis aceti calidi. Aliud medicamentum ſtrumis , & ſuſpirio efficax,facit autem,& ad lumborum diutinum dolorem,& ad paralyſin,& ad hydropicos,& ad lienoſos, cōficitur ſic. brioniæ,id eſt albæ uitis radicis, ✱ XII. iris illyricæ ✱ XII. ammoniaci guttæ ✱ XII. aſparagi radicis ✱ VI. ſcillæ bulbi crudi tenerum ex interiore parte ✱ XII. tragacanthi ✱ VI. ijs mellis miſcetur quod ſufficiat,ſed prius contuſis diligenter,& tritis donec ceroti habeant temperaturam. inde cum opus eſt datur ieiuno ✱ I. cum aquæ mulſæ cyathis tribus.

Balſami ſemen tritum potum ex uino prodeſt ſuſpirioſis,caducis, phreneticis ,pleuriticis , & ad omnia uitia,quę in thorace ſubſiſtunt , pulmonis , & ſuſpirij cauſis medetur. Thymum tritum potum ex uino extenuat , & calefacit quæ ſunt in ſtomacho grauia , unde ſuſpirium naſcitur , uentrem quoque releuat,ſanguinem extenuat,& quæ ſunt glutinoſa,& hęrentia in thorace,& faucibus detrahit. Origanum cum croco tritum,potatumq́ue cum uino ſuſpirioſis prodeſt. Hyſſopum quoque aridum cōtuſum,& cretum ex aqua,aut uino,aut aceto,aut melle datum , aut decoctum cum aliquo ſupra dictorum liquorum,ſuſpirioſis medetur. Marrubium aridum tritum cum mellis cocleario ſumptum,uel ſuccus eius potus,æque ſuſpirioſis remedio erit. Chamędrys extenuata tritaq́ue,& pota prodeſt ſuſpirioſis, quæ propter craſſitudinem ſuam liquore aliquo etiam aqua extenuari debet,& ſic accipi. Herba tiniatica contuſa,& ex melle cocleario ſumpta,ſuſpirioſos curat . rutæ quoque atque herbæ blattariæ ſuccus per ſe datus,aut radices earum incoctæ aqua,& potui datæ ſimiliter proſunt.nec non, & capparis radices idem præſtant,ſi ut ſupra ſcriptum eſt accipiantur. Reſina terebinthina deuoratur ad magnitudinem fabæ ægyptiacæ ab eo qui ſuſpirio laborat,uini cyatho ſuperſumpto,quæ res magno remedio eſt. Centaureæ tenuis ſuccus quantum nux auellana recipit cum aqua mulſa datus , uel ianthidis herbæ quæ humidis locis naſcitur unius fruticis,folia trita cum cyatho aquæ data,ſuſpirioſis plurimum proſunt·uino uti oportet ſuſpirioſos in quo centaureæ,abſinthij,origani,& tragorigani,& hyſopi, & thymi, & pulegij, & rutæ faſciculi retracti fuerint decocti. Cupreſſi pilulę tritę potę ex uino faciunt bene, non ſolum ad ſuſpirium,ſed & ad iocineris,& pectoris,& uuluę dolorem,ſi fœminis dentur,folia autem eiuſdem cum ruta trita,& pota pectoris tollunt dolorem. ſimiliter cortex , & radix cupreſſi decocta ad eadem proſunt, ſed faciunt,& ad phalangiorum morſum , ſi extrinſecus imponantur emplaſtri more compoſita.

Acetum ex ſcillæ bulbo factum,mirifice prodeſt ſuſpirioſis,ſimiliter acetum ex thymo, origano , pulegioq́ue confectum prodeſt,ſi adſidue deguſtetur.utiles ſunt inter initia quamuis moleſta,ſuſpirioſis ſorbitiones de porro capitato factę,& ex urtica atque naſturcij ſemine. perungi autem eos oportet rebus calefacientibus certe pyretro cum oleo decocto . geſtationes quoque per uiam myrteam proſunt , & ſi ſuper lectum ſuſpendatur illis myrtus,remedio erit. Ad ſuſpirioſos remedium ſalutare,ſpumā de ore mulę collige,& in calicem mitte,atque ex aqua calida,ſiue uiro,ſeu fœminę quę hanc moleſtiam patitur continuo da bibendam,homo ſtatim ſanabitur,ſed mula morietur. Ad ſuſpirioſos ſanandos fel urſinum aqua dilutum bibendum optime datur,intra paucos enim dies potenter medetur. Ad ſuſpirioſos re-

medium potens.herbæ ſalutaris faſciculum,& ficorum africanorum aridorum ſelibram, ex aquæ fluuialis heminis tribus decoquito ad heminam,eamque potui dato per triduum. Ad ſanguinis eruptionem ſiue ex arteria,ſiue ex pulmone,uel pectore,benefacit ſymphyti radix,quam quidam inulam ruſticã,quidam alium gallicum uocãt, lota hac aqua frigida,& raſa cultello eburneo,uel oſſeo.datur ſextans libræ ex ea,aut eo amplius,uel quantũ potuerit debet manducare,& deuorare cui opus eſt, neque enim amara eſt. oportet autem eo die acetum non guſtet quod interdum per ſe ſolum magnifice ſolet prodeſſe. ſed huius radicis effectum reſoluit ſi cum ea detur. Benefacit ad arteriæ eruptionem polygoni ſuccus cyathorum duum,aut trium per triduum datus.& plantaginis tritæ eodem modo datus ſuccus,plurimũ prodeſt.cretæ quoque ſamiæ denarius unus,ſumptus ex aquę frigidæ rigore detracto,cyathis tribus ualidiſſime iuuat.herbæ etiam polygoni,quæ,ut opinor,tiniaria uocatur , faſciculus,quantus manu comprehendi poſſit,in tribus heminis aquę decoctus ad tertias,recte medetur eruptioni ſanguinis ex arterijs,ſi quis inde laboranti cyathos tres ieiuno per triduum dederit.oportet autem ſentienti uulnus interius,loco ipſo ſed a' foris ſpongiam cum aqua frigida recenti imponere,uel ex aceto acri,ſed frequenter mutare,ne concalefacta noceat,& uetare artus conſtringi quod plerique medicorum faciunt , ignorantes quia incitatur ſanguinis eruptio muſculorum compreſſione. quandoquidem omnis conſtrictio in utranque partem exprimit uenam. Faciunt,& compoſita medicamenta ad ſanguinis eruptionem, quorũ hoc eſt præcipuũ, acaciæ ſucci uncia,hypocyſtidos,qui eſt ſuccus roſæ ſiluaticæ,quam caninam quidam uocant,uncia Balauſtij qui eſt flos mali granati,quo coriarij utuntur,uncia,opij ſemuncia.Balauſtiũ contunditur,& cribratur, uel ſiccũ in mortario teritur,cętera pridie macerata in aqua cõmiſcentur diligẽter,& paſtilli inde fingũtur quidã maiores,qdã ad denarij ſemiſſem,dantur reſoluti iuxta ætatem,uel uirtutem infirmi ex aquæ frigidę cyathis tribus,aut duobus.hic paſtillus benefacit,& ad dyſentericos,& ad torminoſos. Alter paſtillus ad ſanguinis eruptionem mirifice faciens.accipit hæc,tragacanthi ⚹ I X . ſamiæ cretæ ⚹ V I I . rutæ ponticæ ⚹ I X. glycyrizæ ſucci ⚹ V. ſymphyti ſucci ⚹ V I I . gummis ⚹ I I I I. hypocyſtidos ſucci ⚹ V I I. turis ⚹ V. aluminis liquidi ⚹ V. opij ⚹ V. amyli ⚹ V I. myrræ ⚹ V. croci ⚹ V I I. plantaginis ſucci ⚹ I I I. & paſſi myconij quod ſatis erit, tritis diligenter ſupra ſcriptis ſpeciebus miſcebitur.fient paſtilli ad denarios ſingulos,& ad ſemiſſes, qui pro ætate, aut uiribus infirmi ex aquæ tepidæ cyathis tribus ieiuno dabuntur. Ad reiectionem ſanguinis ex ore manantis ſymphyti radix in uino decocta ſalubriter bibitur.liguſtri quoque ſuccum ieiuno per triduum dato,ſtatim ſubuenięs quæ res,& torminoſis,& dyſentericis eſt ſalubris. Si ex quocunque corporis loco ſanguis per abundantiam nimiam exuberet,& fluat,herbæ ſabinæ ſuccus quantus uidebitur,ſiue uiridis, ſiue ſiccæ contritæ,ex uino picato uetere optimo,ieiuno per triduum dabitur,ſanabit hæc potio etiam in uitæ diſcrimine conſtitutum.facit autem,& ad colicos,& ad dyſentericos, quibus tamen decocta datur. Qui ſubito ſanguinis uomitu laborat,corallium contuſum, & in puluerem redactum ex potione mixta calida bibat. Ad uomitum nimium reprimendum ſulphuris uiui puſillum,& ramenti de cornu cerui tantundẽ,in ouo ſorbili tritum,& permixtum bibi utile eſt. His qui cibum non continent,aloes minimum cum frigida aqua potui datum,plurimum prodeſt. Perſonaceæ herbæ radix contuſa,adiecto modico ſale,& uino ſparſa, & quotidie recens impoſita ſuper tumorem ſtomachi,uomicas omnis per ſudorem emanationeſque occultas potenter expurgat. Mandragoræ drach. hyoſcyami tantundem , opopanacis idem, croci ſiculi tantundem,myrræ atque turis ſimiliter,gummis itidem,omnium ſpecierũ pares menſuras tere diligenter,& in puluerem tenuiſſimum redige,atque ex uino uetere collige,paulo craſſius quàm ſpiſſitudo ſit mellis,ex eo medicamento ad menſuram uictoriati,id eſt dimidium drach.dabis ruptum , & infirmũ ſtomachum habenti in tribus cyathis aquæ calidæ eunti dormitum, beneficium remedij prima ſtatim potione ſentitur,ſecunda incredibilis profectus eſt,tertia curatio omnis potentiſſime explicatur. Ouum incoctum in calicem defunditur,& teſta eius ſucco marrubij impletur,& in ipſum calicem defunditur , & mellis optimi deſpumati tantundem,omnia hęc in ſe permiſcentur, ac tepefacta hauriuntur , miro modo uomicas rumpunt,& ad ſanitatem laborantem ſtomachum perducunt. In ouo ſorbili cimicem unũ contritum ieiunus ignorans qui ſorbeat,deſinet uomere, hoc ſæpe expertum eſt. Compoſitio medicaminis ad arteriam ſanandam ſic.coſti ℈ I I I. ſpicænardi ℈ I I I. piperis ℈ I I I. radicis lappæ maioris, id eſt herbæ perſonaceæ ℈ I I I.hęc omnia ſimul teres,& ieiuno in balneo ex uino candido bibenda protinus dabis. Herbæ uettonicæ folia arefacta contuſa cribrataque proſunt ſuſpirioſis,ſi ex eo puluere coclearia ſingula ex aquę calidę cyathis duobus ieiuni interiectis diebus,donec ſanentur biberint. Aqua quę in arborum lacunis cauiſque corticibus conſiſtere conſueuit,ſuſpirioſo potui data celeriter eum ſanabit,atque omni periculo liberabit,ſi adſidue,uel ipſa pura calida,uel mixta potetur. Sitim quamlibet moleſtam reprimes,ſi aquam tepidam cum oleo permixtam biberis, & continuo uomueris , denuoque,ſi neceſſe fuerit,id facies,quo ſitis maxima conſeneſcit. Gallinacei oui uitellum ſemicoctum, oleoque permixtum ſi quis ſorbeat,ſitire deſinet. Lapidem de aqua fontana ſublatum ſtatim ſub lingua pone,& illic aliquandiu tene,ſitire deſines. Glycyrizę ſurculum paruum ſub lingua habeto , & ſaliuam quę creuerit tranſglutito,quo facto,neque ſities,neque os tibi inareſcet. Ad ſingultus inhibendos,feſtucam quam bibens in calice acceperis protinus ſupercilio ſiniſtro imponito,continuo remedium experieris. In aquam calidam manus miſſæ,diuque illic retentę ſingultus crebriores inhibere dicuntur. Annulus in ſiniſtra manu in medio digito poſitus,uel ibidem tranſlatus,ſingultus ſtatim compeſcit. Si quis ſingultiens aceti ſcillitici cocleare plenum acceperit,ſtatim ſingultire deſinet, idem pręſtat,& aquę

ſatis

ſatis frigidę adſiduus guſtatus,& ſi quis ſpiritum introrſum reuocet,& aliquandiu contineat, ſimiliter remediabitur,nec minus huic rei prodeſt ſternutamentum in tempore excitatum. Herbæ trixaginis contuſæ in lignea pila ſuccus expreſſus cum uino calido potui datus,ruptos,ſiue uulſos,& reumaticos efficaciter ſanat. Aſparagorum radix ad pondus denariorum duorum,& braſſicæ folia tantundem menſuræ contrita atque ex uino nigro,uel auſtero potui data, uulſis & reumaticis mirifice proſunt. In pila in qua frumentum tunditur quantulumcunque ſordium, aut pulueris inueneris collige. itemque in eo loco,uel foramine in quo ianuæ peſſuli deſcendunt quidquid reppereris collige, & in unum permiſce, & tacite,uel occulto loco in potionem, aut cibum uulſi laborantis inſperge, continuo malum dolorque ſedabitur. Serpentis ſenectus id eſt exuuiæ licio alligatæ,& uulſo circundatæ mire proſunt. Stercus uerris primo uere collectum areſactumque & tritum in potione datum efficaciſſime uulſos, & reumaticos ſanat. Ad eos qui ſanguinem per os proijciunt remedium tale.teſtæ nucis maioris combuſtæ diligenter terantur,& cum aceto dentur,ſed ſi febricitat cui medendum eſt,cum poſca accipiat pro modo ut cauſæ ſunt,aut ætas uniuſcuiuſque patitur,id eſt ut unius nucis teſtæ,aut duarum, uel etiam trium dentur. Compoſitio ecligmatij quod facit ad phthiſicos, & ad eos quibus pulmo per diſtillationem uuæ uulneratus eſt, iris illyricæ — I. ſpicæ celticæ — I. hyſopi cretici — I. ameos — II. reſinæ terebinthinæ — II. piperis — II. erui ruſſei — II. butyri — VI. mellis deſpumati. P. III. & — IX. ea quæ in puluerem redigenda ſunt tundes,& diligentiſſime cernes,reſinam uero, & butyrum liquefacies lento igne.poſtea melle permixtum totum ſupra ſcriptarum ſpecierum puluerem colliges, & ſimul commaceratum in doliolo uitreo repones, utendum cum uſus exegerit, ita ut mature ieiunis terna coclearia dentur.

Humerorum,& ceruicum doloribus,& opiſthotonicis, & hircoſis,& unguibus,& paronychijs,remedia rationabilia,& phyſica diuerſa de experimentis. Cap. XVIII.

Humeri dolorem muſtelæ exuſtæ cinis tritus,& cum cera permixtus ac ſubactus,& ceroti more impoſitus,mire ſanat. Ad ceruices,& neruorum ſubitos,aut ueteres dolores,& cõtuſiones,medicamentum ualde neceſſarium,quod diaſteaton dicitur ſic,maſtiches — III. olei roſei libram, olei gremialis ſelibram,uel quod ſufficiat.ceræ ponticæ libram,ſeui ceruini libram,medullæ ceruinæ libram, adipis pullinæ libram,adipis anſerinæ libram, adipis ſcroſinæ P. II. fœnograci ſucci heminam , lini ſeminis ſucci heminam, ibiſci ſucci heminam , chamæmeli faſciculum, anethi ſurculos VII. maſtiche cum oleo roſaceo in mortario conteratur.ſpecies uero ſupra ſcriptæ lento igne decoquantur, & ſucci cum cera ſeorſum miſceantur,& omnia mixta colentur.ſic poſtea maſtiche cum oleo ſupermittatur,& miſceantur omnia diligenter,mixtaque coagitentur ad focum,& refrigerata in dolio uitreo reponantur, quibus cum opus fuerit ceroti more uteris. Ceruicis dolor inflexibilis, quem opiſthotonon græci uocant,leuatur urina capræ auribus infuſa,aut bulbo trito cũ fimo eiuſdem capræ ceruici inlito, ſed nihil utilius eſt medicamento diaſteaton de adipe diuerſa facto,quod ſupra ſcriptũ eſt. Ad ceruicum dolores remedium phyſicum ſic.ieiunus dextram manum ſaliua tange,& dextrum poplitem perfrica,deinde ſiniſtra manu ſiniſtrũ & hoc ter per ſingulos poplites facito,ſtatim remediabis. Butyro, & adipe urſina perunctę ceruices ſtatim ſanabuntur. Cerę ſelibram,olei cyprini ſelibram abſinthij uiridis contuſi — II.ſimul ad ignem permiſce,& pro ceroto utere ad omnes ceruicum dolores. Rigor ceruicis adipe anſerina,uel potius gruina perunctus,uelociſſime mollietur. Fici folia,& poma eiuſdem immatura contrita, & impoſita ceruici ſubueniunt. Neruorum omnium rigori,& perfrictionibus cito ſubuenitur malagmate tali, olei laurini P. I. reſinę terebinthinę P. I. picis liquidę P. I. axungię ueteris P. I. decoctis, & permixtis una ijs ſpeciebus nerui rigentes,& offenſi ſalubriter perfricantur. Opiſthotonicis, & tetanicis lotiũ caprinum cum aqua mixtum efficaciter prodeſt,ſi ieiunis potui detur. Summum opiſthotonicis, & arthriticis remedium,& multis experimentis probatum cõficitur ſic.caſtorei,piperis albi,petroſelini,ęquales portiones ſimul tundes,& cribrabis,atque inde cocleare unum cum uno cocleari mellis, & aquę calidę cyathis duobus ieiuno ad diem dabis. Farina lini ſeminis,addito nitro,ex uino calido in modum malagmatis temperatur,& imponitur ceruicum dolori, ſtatim medetur. Farina quoque hordei cum ficu arida tunſa permixta,& impoſita idem pręſtat. Lenticula in aceto diſcocta,ceruicibus malagmatis more adpoſita,dolores earum mitigat. Ad ceruicum tumores ſedandos,ouorum uitelli cocti cum adipe anſerina inliniuntur,felle caprino ęquis ponderibus permixto, atque inde ceruices fricantur. Rigores ceruicum ſeuo bubulo optime perfricantur,nam continuo molleſcunt,& dolor omnis abſcedit. Herbę uettonicę contritę ſuccus ad ſcripulos duos adiecto mulſo potui datus, dolorem ceruicum leniet, ſed febricitanti ex aqua calida dari oportet. Sal in ſacco calefactus impoſituſque humeris,omnem dolorem optime diſcutit,ſi adſidue commutetur,ut calidior ponatur, lana quoque ſuccida ex oleo calido humeris adpoſita medetur. Spongia leuiter mucrone quo homo occiſus eſt adtacta, & calida humeris adpoſita medetur,cętera uero quę ſunt in lacertis brachiorum,& cubitis,& digitis,ac neruis, & articulis cauſaria,acopis,& calefactorijs,& remedijs diuerſis curantur quę uarijs locis ſunt adſcripta. Ad hircos,& alas fœtentes remedium ſic.hirci maturioris cornu raſum, uel exuſtum cum felle hirci miſcetur, & pondere ęquo myrra adijcitur,atque inde aſcellę demptis prius pilis adſidue perfricantur. Alumen ſciſſum ſtyraci mixtum,ſi in unum conteras,atque alas fœtidas adſidue perfrices, bonum illis halitum ex-

cluſo tetro odore præſtabis. Caro uitulina recens cum aceto cocta, madidaque alis impoſita, fœtorẽ hirci teterrimum tollit. Myrra ſicca tunſa adſidue alas confrica, uitium fœtoris mire emendabis. Laſerpitium uetuſtiſſimum tunde, cribra, atque inde alas perfrica, ſimiliter proderit. Nitro ex aqua diluto, uel alumine uino remiſſo utere quam ſæpiſſime ad alarum fœtentium emendationem. Ad paronychiam, & ſuppurationes unguiculorum glandem tritam cum ſapone adpone, ibiſcum quoque cũ axungia, & pane trito impone. Vt excuſſi ungues cito reſurgant, quinquefolium cum adipe qualibet tritum imponitur, oleaſtri quoque folia commanducata recentibus unguium uulneribus recte imponuntur. Paronychiæ ſtercus ex auriculis impone, & linteolum ſuper alliga, mirabere remedium. Ad idem uuam paſſam enucleatam cum ture trito ſubactam ſicut cerotum linteolo inductam imponi oportet. De paronychia parietem continges, & rurſum digitum ducens dices ter, pu pu pu, nunquam ego te uideam per parietem repere. Ad digitorum, & articulorum ſubluuium, uel ſuppurationem ſedandam, atramentum ſcriptorum ex aceto tempera, & de pinnula inline digitum, uel articulum dolentem, lucernæ quoque fungum contere, & impone paronychiæ, uel digito contuſo. Ad cubiti uitiũ, uel dolorem ſpuma argenti trita cum oleo roſaceo, emplaſtri modo utiliter admouetur.

Ad lichenem, ſiue mentagram, uel impetiginem, & ad elephantiaſim, & lepram, & exanthemata, & maculas, & liuores, tumoreſq; de facie abolendos, & ad genas ſcabras, & cicatrices malarum purgandas, & ad lentigines, & ſtigmata delenda, uerrucaſq; tollendas, remedia rationabilia, & phyſica diuerſa de experimentis. Cap. XIX.

Ad lichenem ſiue mentagram, quod uitium neglectum ſolet per totam faciem, & per totum corpus ſerpere, & plures homines inquinare. nam Soranus medicus quondam ducentis hominibus hoc morbo laborantibus curandis in Aquitania ſe locauit· huic ergo ualitudini maxime medentur cantharides tritæ, & inlitæ cum ſucco uuæ amineæ, & cum ſeuo ouis, uel capræ, ſed prius facie lota, & nitro diligenter curata medicamen imponitur.

Adeps uituli marini impoſita mentagræ plurimum prodeſt. Ficulni caules teneri in aceto excocti triti, & inliti mentagræ medentur. Idem præſtat ibiſci radix cum lupino, & aceto ad tertias cocta, & adpoſita. Flos uiſci cum calce ſubactus, & adpoſitus mentagræ ualde eſt utilis. Ad impetigines detergendas farinam æri mixtam, cum aceto frequenter inducito. Olei myrtini uncias VI. olei ſchinini, aut maſtichini uncias quatuor. lithargyri uncias III. pſinmythij uncias duas. cum uino uetere ſimul teres, & oleum ſtatim poſtea mittes, & diligenter permiſcebis, & ſic uteris ad impetigines abolendas. Ad impetigines detergendas lapathi radices cum aceto coques ad tertias, & in eo iure iterum oryzam diſcoques, & ſic ad perducendum corpus uteris. Cucumeris ſiluatici radices ad tertias diſcoques, eaſque decoctas teres diligenter, & addes lithargyrum, ac ſulphur æquali menſura, & ceræ parum, atque inde loca quæ impetigo ceperit perfricabis. Ad ſcabidam impetiginem ſcillam albam ſumito, & bene contundito, eaque impetiginem inlinito, & adſiccatam aceto acri mixto ſale eluito, deinde ſpuma argenti contuſa, & roſa liquida perungito. & cum adſiccatum fuerit medicamentum, rurſum ut ſupra diximus aceto ſalſo abluito, atque iterum eadem ratione ſcillam tritam inlinito, idque remedium frequenter iterato, donec ad ſanitatem perducas. Picis liquidæ optimæ acetabulo uni, adijce farinam ordeaceam, & nitrum, & apium tritum, & ſulphur æquis ponderibus, ac ſuperfunde aceti albi acerrimi acetabula duo, & in patina decoque ſimul, ac poſtea calidum medicamen linteo inducito, & ſic corpori adponito, non ſolum impetiginem hoc remedio, ſed & lepram ſedabis, & ſcabiem. Impetiginem quamuis inueteratam cito abolebis, ſi fecula uini qua tinctores utuntur cum aqua permixta locum perunxeris, ita ut dum quinquaginta numeras illic eſſe permittas, & cõtinuo deſtringas. nam ſi diutius fuerit, altius uis eius inſidet, & ulcus grande faciet. Glutinum taurinum aceto remiſſum, adiecto ſulfure uiuo leni igne decoctum, ita ut ad mellis craſſitudinem perducatur, ſurculoque ficulno dum coquitur agitatum, ac bis per diem impoſitum impetigines quas græci agrias uocant potentiſſime ſanat. Formiculas quæ herculaneæ nominantur, contritas modico ſale adiecto, impetigini adpone, miraberis remediũ, nam celeriter expurgant. Impetigines, & lepras hæc compoſitio potentiſſime extirpat, turis maſculi, nitri, argenti ſpumæ, ſulphuris, ęqua pondera, cum aceto acri teruntur, & pinnula imponuntur, ſiccatumque medicamẽ eluitur, & rurſum inlinitur, adſidue elutum, atque ſiccatum. Si locum quem impetigo adludit auro circumſcribas, poſtea eum omnino non adpetet. Loco quem mentagra obſederit, fimum murinum tritum ex aceto oportet imponi, uel eiuſdem muris exuſti cinerem cum oleo adponi ſalubre eſt. Aduerſum elephantiaſim quod malum plerunque à facie auſpicatur, primumque oritur quaſi lenticulis uarijs, & inæqualibus, cute alba alibi craſſa, alibi tenui, pleriſque locis dura, & quaſi ſcabida, & ad poſtremum ſic increſcit, ut oſſibus caro adſtricta, tumeſcentibus primum digitis, atque articulis indureſcat. hic morbus peculiariter ægyptiorum populis notus eſt, nec ſolum in uulgus extremum, ſed etiam in reges ipſos frequenter inrepſit. unde aduerſus hoc malum ſolia ipſis in balneo repleta humano ſanguine parabantur. muſtelæ igitur exuſtæ cinis, & eiuſdem belluę, id eſt elephantis ſanguis immixtus, & inlitus huiuſmodi corporibus medetur. Nitrum cõtritum, & ex melle, & lacte bubulo impoſitum elephantioſis prodeſt. Radix aſparagi decocta in aceto, & trita elephantioſis rationabiliter imponitur. Mentaſtri folia commanducata, uel contrita adpoſita elephantioſis medentur, cedro quoque tabes illa adſidue peruncta ſanatur. Fel urſinum

ſinum leproſos admodum ſanat,ſi eo adſidue perlinantur,adeps quoque eius liuores,& maculas eximit.
Apij ſemen,& anethi conteres, & cum melle miſcebis, atque inde malandrioſis quantum ſufficiat adpo-
nes. Inula contrita impoſitaque primo quidē exulcerabit,deinde expurgata omni lepra,deterſaque
putri,& tabida cute,nouam ſimilemque cætero corpori reddet nec cicatrices fœdas eſſe permittit.
Allij decocti aqua crura ulceroſa adſidue fota celeriter ſanabuntur. Herba quæ britannice dicitur,
cibo uel potui ſumpta,intra diem ſextum lepræ moleſtiam tollit. Lapati agreſtis radices ſurculo erue,
easque ſine ferro contunde,adiectoque acri aceto ſubige,& parum ſalis miſce, atque ex eo omnem corpo
ris aſperitatem in balneo cum ſudore confrica, cito ſanat. Gluten uitulinum aceto remiſſum admixta
modica calce uiua,ut craſſitudinem mellis habeat, inlines locis leproſis ,atque illic ſiccari medicamen per-
mittes,efficaciter proderit. Vulpis ſtercus cum aceto tere,& perungue lepram,cito ſubuenies.omnē
autem lepram inlitus hircinus ſanguis emendat. Ad exanthemata curanda oui cocti uitellus cum
melle,& pſimmythio tritus rectiſſime adhibetur. Pelliculæ caprinæ ramenta cum punice trita,aceto
que permixta exanthematis proſunt. Lotio humano ſi nitrum admiſcueris,eoque exanthemata fre
quenter elueris , reprimentur. Oeſypum cum melle corſicano tritum , & adpoſitum abolet de facie
omnes maculas,quidam & butyrum addunt.ſi uero,& uituli fimus , & fel caninum miſceatur medicamen
utilius erit,ita ut pariter temperata omnia decoquantur. Coclearum minutarum quæ paſſim inueni
untur exuſtarū cinis cū melle permixtus,tollit ex facie uitia omnia,lentigines quoque,& liuores abolet.
Stigmata delentur columbino fimo trito,& ex aceto impoſito,ita ut adſidue medicamen ſuper ducatur.
De tincturis,uel maculis corporis abolendis remedium ſic.oculos,uel oua ſepiæ in aqua ſolue,& cū melle
permiſce,atque inde maculas perfrica,cito abolebuntur. Lac mulieris puellam nutrientis cum melle,
& oleo permixtum omnes etiam uſtionum maculas tollit. Si nitrum cum oleo miſceas ad ſpiſſitudi
nem mellis,atque inde maculas inducas,mire detergentur.ſanguine quoque caprino maculæ contactæ ab
luuntur. Si autem neſcias unde ſit macula,ex cepæ ſucco locum perfricabis,& dulci aqua elues, ſeſa-
mumque commanducatum ſuper impones, uel bulbum africanum tritum cum aceto impones. Ne
cicatrices appareant etiam de uſturis,& ut pili renaſcantur,facies tale medicamen.calcis uiuæ — III.adi-
pis porcinæ coctæ,& colatæ libram permiſce,& quanto diligentius tere,uel confrica,atque in modum ca-
taplaſmatis adpone. Maſtichen,perſonatam,ſaponem gallicum,ceram ponticam, oleum uetus, ſpu-
mam argenti,æquis ponderibus miſcebis,& coques ad ſpiſſitudinem liparæ,atque inde emplaſtrum macu
lis in facie,uel puſtulis,& ulceribus adpones. Ad nigredinem, & maculas colli,& uultus purgandas,
farinam de faba cum humore peponis id eſt ſucco eius interiore miſcebis,& facies trochiſcos octo, & ſicca
bis in umbra.ex octo illis quantum ſufficiat teres cū aqua, & inlines maculas,atque ita uteris ante balneū,
ut ſiccetur inlitio,& ſic ingredieris,& cum humorem acceperis in calore,tum perfricabis, & elues. Ad
tumorem ſiue liuorem de facie tollēdum,herbam rhodiam ex aceto tritā inline, & ſiccare permitte, atque
ita elue. Vrticæ folia contere & ipſa tantummodo cum ſucco ſuo cohibendis tumoribus uel abolē
dis liuoribus frequenter adpone. Ad genas ſcabras & cicatrices maxillarum remedium ſic. chalciti-
dis drachmas XX. miſyos drac. X. croci drach. VI. turis drachmas X. myrræ drachmas V. opopana-
cis drachmas V. aceti ℥. V.mellis optimi ℥. II. S.quæ ſicca ſunt tundes & in puluerem rediges,& ex eo
coques cum aceto,& poſtea melle admixto ſimul omnia teres, donec ſufficienter medicamen ſit ſpiſſum
uel liquidum , & in pyxide ærea pones, & cum opus fuerit uteris ad perungenda uel ſuperlinienda quæ
ſunt. Ad genas ſcabras & ſcabidas & ueteres cicatrices remedium ſic. æris uſti & loti, myrræ, opij,
drachmas ternas,cadmiæ uſtæ,& extinctæ uino drachmas VIII. hæc in puluerem redacta ex aqua fon-
tana uel cæleſti teres donec leuia ſint,& cum glutinoſa fuerint,ſuperaddes mellis optimi deſpumati coty-
lam unam,deinde perfricando uel terendo concorporabis omnia,& in pyxide ærea condes, & cum uolue
ris uteris ad ſuperlinienda quæ ſunt. Spongia noua cum aqua ſalſa calida ſæpius impoſita ſuggilla-
tiones liuoresque detergit. Fimus ſuillus in teſta arefactus & tritus & cum oleo impoſitus, mire ſa-
nat liuores. Appium uiride ſubtiliter tritum cum oui albo inlitum,liuoribus prodeſt. Malua
erratica trita & calida panno inducta, & oleo peruncta, & ſic adpoſita recentibus ſuggillationibus ac tu-
moribus & uexationibus neruorum ualde medetur. Ad puſtulas papulasue de facie tollendas medi
camen compones ſic. ſagapeni — II. ſcobis eburnæ delicatisſimæ IX. myrræ II. S. aphronitri II. S.
tragacanthi — VI. tunſa hæc & cribrata cum melle liquidisſimo & candidisſimo teruntur,ita ut crasſi-
tudinem habeant mellis denſioris. ex eo in balneo uel ante horam lauandi facies diligenter inlinitur, &
poſt balneum eluitur. Vt liuorem de facie tollas,gladiolum herbam paluſtrem harundine aut oſſe
acuto radicitus auelles, obſeruans prorſus ne ferro eam contingas, huius radices tunſæ & ſubactæ atque
emplaſtri more adpoſitæ,liuores potenter emendant. Radicis,quæ manducatur, id eſt rafani cortex
tritus diligenter & cum melle permixtus inlitusque,ſuggillationes atque liuores qui ex ictibus eueniunt
celeriter abſterget. Origanum ad ſummam leuitatem tritum in linteolo udo adpoſitum, liuores de
quo uolueris loco ſtatim tollit,mentaſtri quoque folia trita & adpoſita idem præſtant. Nitrum ex
melle & lacte bubulo tritum atque permixtum adpoſitumque, ulceribus in facie natis aut factis citisſime
medetur. ipſum etiam nitrum cum puluere opij & ſucco tapſiæ tritum adpoſitumque,liuores ſtatim exi
mit. Caſeus caprinus mollis ideſt recens cum melle ſubactus impoſitusque & panno deſuper tectus
aut linteo,ſuggillationes liuoresque celeriter abſterget. Mali id eſt pomi quod manducatur,uel
etiam punici corium contuſum admixta polenta impoſitum,& liuores abolet,& dolores ſedat. Lau-

tinenda ea,uel conglutinanda. reponitur medicamentum uaſe uitreo ſub ſignaculo , datur,ut ſupra diximus,& quemadmodum diximus,cum ſumma obſeruatione pro cuiuſque rei cauſis, uel menſuris, uel neceſſitatibus.eſt prorſus ſacrum,ut auctor nominis huius appellauit. Si quando autem efficaciore uoluerimus uti,propter difficultatem naturalem uitiorum,aut cauſarum diuturnitatem,ut ſi dandum ſit furioſis,aut comitiali morbo correptis, uel lumborum perpetuum dolorem habentibus,podagra'ue cruciatis,cucurbitæ ſilueſtris adijciemus ad ſupra dicta pondera denarios decem , & opopanacis, atque ſagapeni denarios quinos,quamobrem utraque parata debent eſſe medicamēta,ut,cum opus fuerit,uſus utriuſque in promptu ſit.illud ſane' præ cæteris mihi credas uelim,dum in alijs rebus ipſe uim eius experiris,hoc medicamento non ſolum non noceri ſtomachum,uerum etiam refici,& confirmari ſupra omnium opinionē.

Medicamentum,quod proprie aduerſus ſolutionem ſtomachi facit,& fluorem eiuſdem, maxime uero cū infirmi nihil cibi retinere poſſunt,& quidquid datum eſt reijciunt.recipit hæc,maſtiches candidæ unciam, tragachanti albi unciam , apolinaris herbæ radicis unciam unam. contunditur tragacanthum cum radice, poſtea maſtiche trita adijcitur,& reponitur medicamentum in uitreo uaſe.dantur,cum opus eſt, coclearia bina,aut prout oportuerit plus minus'ue,ſecundum uomitum factum ex aquæ frigidæ cyathis tribus.

Ad ſtomachi dolorem , & inflationem remedium,ſic.palmarum denarios X X X. aneſi ⚹ I I I I. croci ⚹ I I. git ⚹ I I. aſari ⚹ I I. myrti nigræ baccarum ⚹ I I I I. iuniperi baccas enucleatas numero uiginti.contunduntur ſeorſum omnia,& in unum commiſcentur. deinde fiunt paſtilli,alij ad menſuram denarij,alij ad pondus uictoriati.dātur ieiunis ex aquæ cyathis tribus,aut ex protropo muſto,quod eſt paſſi genus. Medicamentum ſiccum ad ſtomachi inflationem,& dolorem, & inediam,mouet,& urinam. Ideo facit,& ad hydropicos,& iecur durum habentes, & ad auriginem.quam quidam regium,quidam arquatum morbum uocant.refertur in Muſam Antonium.recipit autem hæc,aloes denarios V. croci, cinnami,nardi ſyriacæ ſpicæ,aſari,xybobalſami, maſtiches chie, ſingulorum denarios ſenos , dantur coclearia bina,uel terna,ex aquæ cyathis tribus. Potio Coſmiana ad omnem internum dolorem,ſed facit mirifice ad ſtomachi dolores,& ad tuſſicos,& phthiſicos,ſanguinē, & pus reijcientes,& ad iocineris uitia,atque pulmonis,& ad lateris dolorem,nec minus ad torminoſos,& conuulſam,aut ruptam aliquam partem inteſtinorum,& ad deſtillationes,& ad eos qui ſomnum nullo modo capere poſſunt.facit , & ad hydropicos, ſiccat enim mirifice eos. componitur ſic. dauci ſeminis denarium unum , alterci ſeminis denarium I. turis denarium I. A. S. myrræ denarium unum,croci denarium I. A. S.fiunt paſtilli ad denarij ſemiſſem.dantur etiam febricitantibus,& ſine febre potiſſimum pleuriticis,& peripleumoniacis ex aquæ mulſæ dilutæ cyathis duobus,phthiſicis ex poſca. Ad conuulſa autem,& rupta ex melle,& aceto.cæteris ex aqua calida, uel frigida.facit hoc medicamentum etiam ad eos quibus ſtomachus inaceſcit. Antidotus,qua utitur Coſmus ad omnia interna uitia,quæ ſupra ſcripta ſunt,nec non , & ad omnes ſerpentum noxios morſus. Recipit hæc,glycyrizæ denarios V I I I. S. & tertias uictoriati, uel duas partes, opij denarios ſeptem , & tertias partes uictoriati,uel duas,caſtorei denarios V I. & uictoriati duas tertias'ue partes,piperis longi denarios quinque,& uictoriati partem tertiam,piperis albi denarios quinque,& uictoriati duas tertias'ue partes, nardi ſyriacæ denarios V I. S. dauci ſeminis denarios V I. malobathri denarios V. S. caſſiæ nigræ denarios quinque,& uictoriati ſemiſſem,turis denarios V. ſil denarios V. & uictoriati duas tertias'ue partes,roſæ caninæ ſucci denarios ſex, acori denarios duos , ſagapeni ⚹ I I. balſami ſeminis ⚹ I I. ſcordij ⚹ V. & uictoriati duas tertias'ue partes,myrrę ⚹ V I. croci ⚹ V I. & duas uictoriati tertias'ue partes,ſtyracis ⚹ I I. S. cinnami ⚹ V I I. & uictoriati duas tertias'ue partes , zingiberis ⚹ V I I. & uictoriati duas tertias'ue partes.phu ⚹ V I I. petroſelini ⚹ X I I I I. & duas tertias'ue uictoriati ponderis partes,fœniculi ſeminis ⚹ I I I I. ſaliuncæ ⚹ I I I I. rutæ ſiluaticæ ⚹ I I. agarici ſucci ⚹ I I. gentianę ⚹ I I I I. iris illyricæ ⚹ V. aneſi ⚹ I I I. thlaſpi ſeminis ⚹ V I. & uictoriati tertiam partem . roſæ foliorum ⚹ I I I I. miſyos ⚹ V. gummis acāthini ⚹ I I. cardamomi ⚹ I I I I. ſchœni floris ⚹ I I I I. & uictoriati duas tertias'ue partes,opopanacis ⚹ V I. & uictoriati duas partes, & ſextantē,reſinę terebinthinę ⚹ V I. & duas tertias'ue uictoriati partes,in uino chio,uel falerno bono odorato,omnia contuſa cribrataque conſperguntur,& paſtilli inde fiunt diuerſi ponderis, uel menſurę quanta auellana,& quanta faba ægyptia eſt,qui dari debent,non febricitantibus ex mulſo,infirmis ex aquæ calidę cyathis tribus.

Pulegium tritum,uel in aqua maceratum,adiecto aceti paululo, & potum, nauſeam ſtomachi ſedat. Thymbra trita cum melle ſumpta pituitam concretam in pectore,& ſtomachi collectiones extenuat.marrubium quoque tritum,uel ſuccus eius cum melle epotus, ſtomachi dolorem protinus tollit.

Scordij ſuccus ad menſuram denarij potus,morſus ſtomachi tollit, datur enim ſine febre languentibus ex mulſo,febricitantibus uero ex aqua mulſa. Polion herba,quæ a' quibuſdam libanotis appellatur, trita,uel ſuccus eius cum melle tenui,id eſt modico potus,morſui uentris,& ſtomachicis prodeſt. Centaureæ tenuis ſuccus quantum cicer ex aqua datus,ſtomachicis prodeſt. Origanum quoque tritum morſus ſtomachi ſedat,potum ex aqua tepida,extrahit enim concretos liquores.

Proſunt etiam quædam in aqua macerata ſtomacho,ut pira,mala cydonia,palmę cariotæ thebaicę,meſpila,capreoli de uite,roſæ folia,granorum punici mali ſuccus.benefacit etiam ſuccus malorum cydoneorum per ſe cocleario ſumptus,uel cum alphita,aut alica,aut trago,aut oriza.

Solutum autem ſtomachum,& omnia reijcientem,initio quidem curari oportet extra,id eſt forinſecus, impoſita ei ſertula campana cocta ex uino uetere,aut ex aqua mulſa, uel myrteo oleo trita, cum aceto,&

myrra. nec minus lanam ſuccidam, uel ſpongiam aceto intinctam, & expreſſam adponi oportet. faciunt bene, & folia uitis trita, & mala cydonia trita, & palmulæ tritæ, & emplaſtri more cum ceroto ex myrteo oleo facto impoſita. & folia tenera rubi, uel lentiſci, uel portulacæ, aut aizoi, cum polenta, ex aqua frigida conſparſa, impoſita proſunt. fricandæ autem erunt hæ difficultates ſtomachi, nec minus ſcapulæ oleo uetere, uel aliquolibet calefactorio unguento. Cibos uero dari oportet huiuſmodi. polentam cum paſſo protropo, uel cum uino falerno dulci, uel fauſtiano, atque alio eiuſdem generis. Item lenticulam cum beta, uel oriza, incoctis illic malis cydoneis, aut palmulis thebaicis, aut baccis myrti, uel folijs, aut granis mali punici, aut lentiſci folijs teneris, aut rubi, admixto illic aliquo ſupra dicti generis uino. panis autem huiuſmodi difficultatibus prodeſt ſummatim fermẽtatus, edulia quoque proſunt hæc, intubi, lactucæ ex aceto, braſſicæ, ſiſer, cocleæ bullientis fruſtella. ungellæ, turdi, perdices, turtures. attagenæ, palumbi, cancri, locuſtæ, lolligines, ſepiæ, muli, murices, purpuræ, pectunculi.

Ad reſolutum ſtomachum dari oportet protinus cum reiecerit panem ex aqua frigida, uel ex poſca, & ſi ne hoc quidem continuerit, ſtatim dare debes lentem, & betam coctam, uel alicam, uel oua hapala, uel ungellam diſcoctam, uel cocleas elixas, aut murices, & aquam frigidam. ſed ſi nihil ſupra dictorũ continuerit, dandus erit uini auſteri meri cyathus, & ex interuallo bis ter'ue rurſus idem faciendum erit.

Vinis quoque utendum eſt ſatis ſtomacho utilibus, aut ex baccis myrti factis, aut ex malis cydoneis preſſis, aut ex iuniperis, uel hyſſopo condito, uel origano, uel ex marrubio, uel ex ruta ſiluatica, uel ex herba lucernaria, quam græci phlomon uocant, uel ex ſcordio, uel ex centaurea, uel ex lycio, uel abſinthio, uel ex terebintho, uel ex lentiſco, uel ex piris ſyriacis, uel ex malo granato.

Ad inflationem ſtomachi, & uentris dolores, dandum eſt huiuſmodi medicamentum, piperis denarios quatuor, caſtorei ✳ I. opij ✳ II. myrræ V. petroſelini ✳ IIII. aneſi ✳ III. nardi ſyriacæ ✳ I. contunduntur, & cribrantur omnia, & permiſcentur, inde datur, & ante noctem, & in noctem coclearium, uel plus, pro cuiuſque uiribus, cum cyatho aquæ calidæ, & mellis quantum ſatis uidebitur. hæc potio ſomnum conciliat, concoctiones doloresque omnes ſedat, præcipue autem prodeſt mulieri quæ colo uexatur, & uiris eodem modo laborantibus conuenit.

Item ad tumores pręcordiorum etiam in febribus, & ad tuſſim, & ad lateris dolorem, & ad conuulſa, uel rupta interiora, & ad urinæ difficultatem data plurimum iuuat. Cataplaſma hoc ſtomacho imponere non alienum erit. mali cydonei ex farina cocti id eſt illic inuoluti denarios V I. careotarum pulpæ ſubactæ ✳ III. ceræ ✳ VII. croci ✳ II. abſinthij ✳ II. olei malini, aut myrtei ✳ III. uino conſpergitur crocum. arida tunduntur, cera liquatur. & ſimul omnia commiſcentur, atque ita adponuntur mane in lecto ſtomacho laboranti. Hoc quoque cataplaſma ſtomacho utiliſſimum eſt. palmarum interiores partes ✳ III. croci ✳ III. hypocyſtidos ✳ I. S mali cydonei cocti, ut ſuperius dixi ✳ VI. abſinthi ſucci ✳ III. floris mali granati ✳ I. S. feces uini chij ✳ VI. ceræ ✳ XII. olei myrtini ✳ XII. chameleæ eius quę ſimilia folia habet oliuę, ex aquę coctę ✳ VI. mirifice enim prodeſt ſtomacho, pręcipue ſuccus eiuſdem ſimiliter impoſitus ad conuulſa, & rupta cõuenientiſſimum eſt. Hiera ad ſtomachum confirmandum, mouet interdum uentrem, interdum urinam, conficitur ſic. aloes ✳ V. xylobalſami, acori, croci, nardi ſyriacę, maſtiches chię, ſingulorum denarios ſenos, malobathri ✳ I. teruntur quàm diligentiſſime ſeorſum omnia. ac deinde mixta in unum reponuntur. Cum opus eſt dantur inde coclearia quibuſdam duo, quibuſdam tria, ex aquę cyathis ſex, uel mixtis cum uini cyathis tribus, uel ex quolibet alio liquore, prout conueniet ſtomacho eiuſdem menſurę dabitur.

Pertice coſmiana. hoc medicamentum ad ſtomachi uitia, & ad coctionem ualde utile eſt. accipit hęc, petroſilini denarios VII. phu denarios IIII. piperis albi ✳ XIX. inulę ✳ VI. nucum iuglandium animatarum ✳ VI. nucum pinearum animatarum ✳ XII. amij ✳ VIII. liguſtici ✳ XII. zingiberis ✳ VIII. carei ✳ XII. apij ſeminis ✳ XII. aneſi ✳ VIII. cardamomi ✳ VIII. acori ✳ VI. dauci ſeminis ✳ VIII. coriandri ſeminis ✳ XII. fœniculi ſeminis ✳ VI. facit bene hęc compoſitio cum habeat in ſe nihil tetri medicamenti, ad inflationem ſtomachi, & cruditates, & acidas ructationes, & ad uentris dolorem, & urinæ difficultatem, & ad conuulſa intrinſecus, & rupta omnia, & ad horrores, mouet etiam menſtrua mulierum cum difficulter purgantur.

Item detrahit ſi qua ex partu, aut aborſu intrinſecus nociua ſubſtiterunt. datur omnino ſine metu, & ieiunis, & ante cœnę tempus, & poſt cœnam, ad menſuram denarij unius, uel duorum, ex aquæ cyathis tribus. & ſi plus ponderis quislibet ſumpſerit, non lædetur. prægnanti non eſt dandum hoc medicamentum nec febricitanti. Antidotum philonianũ ad omnes internos dolores, quod ad tenſiones ſtomachi, & empneumatoſim præcipue facit, colicis quoque prodeſt, quibus in dolore ex aqua frigida datur, cęteris ex calida cum oxymelite dari debet, tuſſim ſedat, tertianas mirifice tollit, ante momẽtum ſuſpitionis datum. omnibus autem ad modum fabæ dandum erit, conſtat ex ijs, croci ℈ XV. pyretri ſemunciam, euforbij ſemunciam, ſpicænardi ſemunciam, piperis albi uncias duas ſemis, hyoſcyami — IIS. opij ℈ III. melior erit ſi addas petroſelini ℈ III. dauci cretici ℈ III. colligitur melle attico, & in uaſe uitreo ſub ſignaculo reponitur. Stomacho laboranti cocleæ proſunt, ſi in aqua ferueant, & ſic carbonibus torreantur, atque ita ex œnogaro ſumantur impari numero. Stomachum reumatizantem, & dolentem, & languentẽ, & diſſolutũ, primũ manſio lucida, & non nimiũ frigida, nec ſatis calida bene accipit. tũ cataplaſma fieri debet de folijs uitiũ, uel ſi uineæ folia non fuerint, de rumicis, ſiue rubi folijs, uel de ea ſummitate rubi quę ſatis tenera eſt. hoc diligenter teritur cum dactylis quinque minutatim carptis, in aceto diu maceratis.

Epithematio autem hoc poſt cataplaſma uti oportet,quod fieri debet de plantagine ea,quę arnogloſſos dicitur,cum aceto trita.cibis autem uti debet cui medendum eſt auſteris,& ſtypticis.

Cataplaſma fit ſtomacho laboranti ex pomis cydoneis optime percoctis,quæ poma manibus ſubiguntur.deinde roſa ſicca teritur,& cribello medicinali cribratur, tum aceti optimi quãtum ſufficiat adijcitur, & ſimul omnia permiſcentur,factumque cataplaſma ſtomacho calidum adponitur.

Portulaca,hoc eſt allium gallicum,coquitur diligentiſſime , & coctum bene , edetur ex aceto ab eo qui ſtomachum dolebit,uel uitioſum habebit,cito ei proderit.

Cuminum teres,& uino mixtum dabis bibendum ieiuno ſi non febricitabit,ſi febricitabit ex aqua tritum dabis,continuo emendabis ſtomachi dolorem. Nardum,& maſtiche,& ſemen apij cum bacca lauri,& abſinthij ſemine,æquis portionibus conteruntur,puluis hic ſuper ſtomachum aſperſus mire eum reficit. Abſinthij uiridis manipulum,in caccabo nouo fictili cum aquæ hemina decoques ad tertias, & in ipſam potionem mittes maſtiches modicum,& piperis triti grana ſeptem,uel nouem,& ſic mane ieiuno bibendum dabis,continuo ſentiet ſtomachi laborantis medelam.

Ad ſtomachi carbunculum reprimendum dactyli in uino auſtero macerantur, & admixto pomo cydoneo cocto,& roſa,& maſtiche,& aloe,& oleo roſaceo, ſtomacho adponuntur, ita ut cataplaſma inde exactiſſimum fiat.præterea ſemper ante cibum infirmus ſtomacho debet accipere mellis attici coclearia duo, uel tria pariter in uino auſtero decocti, quod duplum ſit quâm mel, uel pro uino auſtero ſuccus roſarum permixtus detur.ſiccat enim ſtomachum,& recreat diſſolutum, & tarde cibum conficientem confirmat. Mellis libra una,ſinapis toſti,ac poſt diligenter triti unciæ duæ,pariter coquuntur,ex eo plenum cocleare ieiuno,qui ſtomachi dolore laborauerit datur. Ad ſtomachum nauſeantem, & aceſcentem,coriandri ſeminis triti ℈ I I I. & lactucæ albæ ſeminis triti cocleare unum , ſi hæc aqua permixta ieiunus accipiat, prodeſt. Stomachum conroborat herba abſinthij decocta cum uino auſtero,atque ita ſubinde pota, ſi febres non erunt,quod ſi inquietudo fuerit,cum aqua coqui,& dari debet,mirum eſt.

Ad ſolitaneos ſtomachi dolores malagma ſic compones,fœnigręci cyathum,lini ſeminis cyathum,ibiſci purgati libram unam,aquæ 8. I X. olei 8. I I I I. ſpumæ argenti libram unam,ceræ ruſſę P.I.S.hæc omnia in unum concorporabis,& decoques,& cum malagma feceris in pannum induces, & ſtomacho appones,& circa uiſcera,tam diu habebis,& tam adſidue adpones,donec dolor abſcedat.

Ad ſtomachum faſtidientem eſcam,& reuomentem,roſæ medium quod ſemen portat,id eſt ipſum florem croceum,contundes,& aluminis ſciſſi,cyperi,bdellæ,abſinthij ſuccum, meliloti, roſæ ſiccæ,acaciæ,iris illyricæ,olei nardini, ceræ, opobalſami, pares menſuras harum omnium ſpecierum conteres in mortario marmoreo,& ſtomacho epithematium mirificum ſuperpones, ad ignem,ut eſt conſuetudo,compoſitum. Epithematium optimum ad ſtomachum reparandum, maſtiches uncias V I. aloes — I I I. ſtyracis — I I. ceræ P. I. nardi — V I. hæc pariter miſcebis,& epithematium ſubtile facies, quo multis horis, certe hyeme per totum diem,uti poteris.

Ad dolorem ſtomachi uettonicæ radicis faſciculum in olla decoques ex aqua , eandemq́ue ollam ſub diuo habeto opertam,cum ſtomachus dolore uexabitur,uſque ad tertias eandem aquam excoque,& inde cyathum unum bibendum ieiunus ad diem ſume.

Vrticam ſemen habentem in ſummo deme,ac diligenter laua,& ex ea ſorbitionem facito bene conditam ſine pipere, ſuauiſſime accipieris ad ſtomachum reficiendum. Lactucæ nigræ ſemen quod ipſum ualde nigrum eſt in pila lignea tunſum,cum melle ſubige,atque permiſce,& inde quotidie ieiunus ſume cocleare plenum, bene ſtomacho laborantem accipies. Ad dolores ſtomachi ueteres, & ad ſtomachum fatigatum facies oxyporium ſic.piperis ſeorſum teres ſemunciam,& bulbos X I.incoctos ſeparatim nimium diligenter teres,& utrumque miſcebis,tum adijcies mellis optimi deſpumati 8. I I. & ita in olla noua coques ad tertias,& ſumes ieiunus diurna coclearia ſingula bina,uel terna tandiu,donec corrigas ſtomachum laborantem. Butyri libram decoque, quouſque inde pars ſexta decedat. tum cum eo ſerpyllum coque,& ſi patietur ſtomachus tuus,ieiunus illud fortiter manducabis,ſin autem faſtidium erit,pultem facies,& tum in ea mixtum manducabis. Sal tritum ex mulſo ieiunus contra dolorem ſtomachi qui biberit remediabitur.uenter quoque oſſifragi arefactus, & potioni aſperſus, plurimum prodeſt. Stomacho exulcerato,cicatricem hoc medicamentum inducet,aloes ℈ V I I I. miſyos ſcripula V I I I. turis ſcripula V I I I. tunſa cribrataque , hæc melle optimo comprehendes. ſi plenius, uel ualidius facere uolueris hoc medicamentum,myrrham,& anethum ex tertio adijcies, & dimidium cocleare cum potione mulſi ieiunus accipies.

Stomachi dolorem concitatiſſime ſedant,abſinthij unciæ tres,rutæ unciæ I I I. ex aqua ad dimidias coctæ,& ieiuno ad menſuram potionis bonæ potui datæ. Marrubij uiridis faſciculum decoques ex aceti ſextarijs tribus,uſque ad heminam. tum exprimes marrubium , & adijcies deſpumati mellis quartarium,& iterum decoques, quouſque ad craſſitudinem coeat, inde cocleare unum contra dolorem ſtomachi ieiunus accipies. Herbæ uerbenæ tunſæ,& cribratæ pulueris coclearia quinque, laboranti ſtomachi dolore dabis ieiuno per triduum,in tribus optimi uini cyathis.cæteris,prout uires erunt,dato,febricitantibus ſanè ex aqua calida dare debes. ſed ſi quis exulceratum ſtomachum habuerit , caprinum lac coctum frequenter bibat. Rutæ ſemen cum ſulphure uiuo minore menſura adiecto aceto conterito, atque ieiunus mane guſtato,optime aduerſum dolorem ſtomachi accipieris.

Repentinum ſtomachi dolorem,tres ceputij longi purgati,& ſinguli cum melle ſumpti ſtatim ſanant.

necnon,& terræ malum comeſtum dolores ſtomachi celeriter caſtigat.

Solutionẽ ſtomachi infirmitatemque confirmat oui ſemicocti uitellus,& gallę pars dimidia trita, ſi ante duas horas quâm cibus ſumatur,mixta hæc cum uino hauriantur,ſed uetere, & tepefacto. Rancorem ſtomachi temperat caro uaccina ex uini,& aceti æqua portione diſcocta,& cibo ſumpta.

Inflationem ſtomachi ſedant,marathri,id eſt fœniculi,& apij radices,in uino albo odorato uetere infuſæ,de quo ſi ieiunus quis cyathos duos potet, cum calidæ aquæ cyatho mixtos, optime accipietur. rutæ quoque hortenſis paululum cibo ſumptum, uel in potione dilutum, atque epotum, inflationes ſtomachi compeſcit.

Inflationẽ ſtomachi potentiſſime diſcutit, fimus uituli recens ex uino potui datus, hoc & dolores eius ex frigore,aut cruditate obortos mirabiliter mulcet. Remedium phyſicum magnum aduerſum dolorem ſtomachi.in lamina argentea ſcribes,& dices, aritmatho aufer dolores ſtomachi illi quẽ peperit illa. eandem laminam lana ouis uiuæ inuolutam collo de licio ſuſpendes, & id agens dices, aufer mihi, uel illi ſtomachi dolorem aritmatho.

Dolorem,& inflationem ſtomachi ſanat iecur lupi,prius aqua coctum,mox arefactum,& tritum potionique inſperſum. Faſtidium ſtomachi releuat papauer ſilueſtre, quod gallice calocatanos dicitur, tritum,& ex lacte caprino potui datum. Epithema optimum ad ſtomachum reficiendum,mihique expertiſſimnm,conficitur ſic.maſtiches,turis,nardiſpicæ,aloes,abſinthij,ſingulas uncias,ſtyracis — II. S. croci — II . S. ceræ,& medullæ ceruinæ,ſingulas libras. ſtyracem , & crocum pridie macera uino ueteri infuſum,& ſic diligenter tere,medullam,& ceram remitte igni,cætera tunſa cribrataque ſimul miſce, & cero to ſuperinfunde , & in panniculo utere ad ſtomachum duabus , uel tribus horis, & ſi durius uidebitur quàm eſſe debet,oleum nardinum,aut gleucinum adijce,ut molleſcat. Hyſſopum coctum cum oxymellite ieiunus,uel poſt cœnam,qui per cocleare quotidie accipiet,facilius conficiet cibum.

Radicem fœniculi in uini cyathum radito, & priuſquam cœnes, uel cum dormitum ibis,potui ſumito, quo facto melius digeres. Laſeris ueri modicum,ex aquæ frigidæ cyatho dilutum, dormitum iturus bibe,digeſtorium mirum experieris. Mellis attici libram unam, uettonicæ tritæ — IIII. in unum permiſce,& pone,ut conferueat, quod cum refrigerauerit, facies paſtillos nucis auellanæ magnitudine,& poſt cœnam ſingulos hauries,quo facto apprime quoſlibet concoques cibos.

Item aliud embamma digeſtorium optimum,& utiliſſimũ,ſic.liguſtici drach. IIII. gingiberis drach. I. petroſelini drach.I. piperis drach.I.epithymi drach.I.& laſeris ſcripulum dimidium,tunſa hæc,ac diligenter cribrata miſceto cum paſſo,hoc facit, & ad eos qui cibum tenere non poſſunt, eumque uomitibus reiectant,mox ergo ubi cibum ſumpſerint , dato paſtillum ad modum nucis auellanæ de medicamine ſupra ſcripto,& ad præſens eos abſtine potu,cito remediabis.

Epithematium uehementiſſimum ad cibum conficiendum , ſic. zingiberis ex aceto macerati P.I. auri pigmenti P.I. feculæ P.I. calcis uiuæ drach. II. ſinopidis ponticæ P. I. lixiuæ 8.,I. trita hæc in ollam nouam mittes,& feruere facies ſimul,donec mellis craſſitudinem habeant,& cum opus fuerit inducta panno calida uiſceribus adpones. Cum ibis dormitum,zingiberis modicum ſub lingua teneto,& ex poſca calida manus laua,optime digeres. Vrticæ — III. iris calydoniæ — III. ſchœni — IIII. cyperi — III. magmatis — III. petroſelini — IIII. inulæ — II. piperis albi — II.melle colliges hæc omnia trita,& uteris oxyporio optimo ad digerendum,unde etiam cœnatus parum accipies. Cum te in lecto poſueris,uentrem tuum perfricans dices ter,lupus ibat per uiam,per ſemitam, cruda uorabat,liquida bibebat.phyſicum hoc ad digerendum de experimento ſatis utile. Pulegium,& naſturcium ex aqua ſimul decoctum,mane bibe,emendabis,uel diſcuties cruditatem. Quercus uiridis folia, cum ſalis ſpuma contrita,& potui data,remediant cruditatem. Acorum ponticum tritum ex aqua calida,potum menſura cyathi unius,ieiuni ſtomachum reficit cruditate depulſa.

Iis,qui nec potu iuuantur , nec cibo , & ſtomachi ructus amaros patiuntur centauream id eſt fel terræ contritam ad menſuram denarij argentei ex aquæ calidæ cyathis tribus bibendam ieiunis per triduum dabis,ſtatim diſcutietur infirmitas. Succum abſinthij, quem Græci chylon abſinthiu uocant , auellanæ magnitudine,in aquæ calidæ quartario bibendum da ieiuno,componetur ſtomachus,& adpetentiam ciborum habebit,quiſquis patietur ex infirmitate faſtidium. Oxyporium mirum neronianum æſtiuum, & hyemale, ſi ei cum uolueris piperis aliquid adieceris, quod faſtidium ſtomachi marcoremque deterget, conficitur ſic. In muſti recentis,& dulcis congium ex uuis albis facti,atque in ollam grandem miſſi, adduntur cydonea V. non purgata,totidem mala punica, additur, & ſorborum maturorum ſextarius, & rhus ſyriaci ſextarius,croci ſcripulus.hæc coquuntur,uſque ad craſſitudinem mellis. poſtea diligenter colantur,repoſitum medicamen ſeruatur in uitro ſignatum,ſed omnino diligenter colatum, ut excrementa omnia ſeparentur,inde datur ieiuno ligula plena grandis.hoc eſt oxyporium,quo Nero utebatur ad digeſtionem,quod Marcellus medicus egregius oſtendit, quod & nos uſu probauimus. Nam & ſtomachum mire componit,& humores ſiccat.excrementa quoque illa data dyſentericis, mirabili efficacia proſunt. Oſſifragi uenter madefactus adpoſituſque ijs ad ſtomachum qui cibos non conficiunt,utiliſſimus eſt,uel etiam ſi tantum manu teneatur,plurimũ iuuat. Oxyporiũ dionyſianum ad digeſtionẽ,& ad rigorẽ ſtomachi,& ad confirmationẽ aqualiculi,conficitur ſic.cydoneorum incoctorum tunſorumque ſucci 8.I. mellis deſpumati 8.I. aceti optimi 8.I. hęc in unũ permixta uaſe duplici decoquũtur,donec ſoliditas ad unũ ſextariũ redigatur,additur pulueris petroſelini — I. cymini ſemuncia, & bene cõtempera-

tum medicamen uaſculo uitreo conditur ſub ſignaculo , atque inde cocleare plenum a`ieiuno accipitur .
Oxyporium olympianum polyetes ad digeſtionem parandam , accipit hæc . piperis — I. S. zingiberis
— I. S. in puluerem redacta & creta hæc,dum ad digeſtionem temperanda erunt, ex melle dabis.
Oxyporium pancharianum ad digeſtionem, quod & aqualiculi corruptelas uel aciditates cõſumit & ſto
machum marcentem recreat , tertianam etiam cum uino & calida ſub hora datum, mire tollit, conficitur
ſic. piperis uncias quatuor, ʒ I I I. ſeſeleos — I. zingiberis — I. S. ameos — I. ʒ V I. aneſi uncias
duas,libyſtici — I. S. iuniperi hiſpani — I. ʒ V I I I. ita ut iuniperum ablutum purgetur ſublato ſe
mine,& ſic teratur . hæc omnia in puluerem redacta reponuntur in doliolo uitreo ſignato , ligula plena
ex mulſa aqua datur ieiuno . Ad cruditatem,quæ nauſeam facit, remedium ſic . uettonicæ drachma
una,in oxymelitis cyathis tribus mixta potui datur . ius quoque pulli uel ubi coctus fuerit,cruditati opi-
tulatur,ſi in primo prandio ſorbeatur . Ad digeſtionem parandam,iuniperi baccarum enucleatarũ,
& zingiberis,& petroſelini macedonici,& piperis uncias ſingulas,mellis libram unam.quæ ſunt ſicca tun
des uel teres & cribrabis diligenter . poſtea mel coctum,id eſt deſpumatum admiſcebis, & uteris medica-
mine & ieiunus,& poſt cœnam,per cocleare accepto quanta ſit magnitudo auellanæ maioris . Ad
ſtomachi dolorem in impetu cohibendum,pomorum cydoneorum cutem tolles, atque inde uncias qua-
tuor,& pulegij unciam unam,piperis unciam unam,zingiberis uncias tres,allij gallici uncias tres,mellis ſe
libram , aceti quod ſufficiat adijcies,& diligenter trita omnia permiſcebis,atque inde cocleare plenum da
bis,etiam cibato. Antidotum achariſtum multiplex,mirum . facit ad eos qui eſcam non digerunt,&
qui male ructant,& ad ſtomachi dolorem,& ad lateris,& ueſicę,& renum moleſtias,& ad omnia quæ in-
terius cauſas malę ualetudinis habent,id eſt ad ſcotum,ad febrem quotidianam,& tertianam,& quartanã,
ad ſanguinem tuſsientes,ad ſuſpiroſos,ad dyſentericos & ad colicos,& ad hepaticos,& ad nimiam uigiliã,
& ad ſtrophum,& ad inteſtinorum dolorem.morſum etiam ſerpentis curat,ter ad diem uulneri impoſi-
tum,uel potui datum . confectio hæc eſt,cinnamomi — I. myrræ — I I I. piperis — I. caſtorei ſemun
ciam, galbani — I. ſtyracis — I. caſsiæ fiſtulæ ſemunciam, piperis longi — I. coſti — I. opij ſemun-
ciam,ſpicænardi Є. croci Є. mellis attici 8. I. omnia iſta tundes diligenter, & cernes bene, & in puluerẽ
molliſsimum redacta menſurabis , præter opium & galbanum . galbanum in olla noua excoques , ita ut
ter bulliat ſuper prunas : opium autem cum uino uetere teres,& permiſcebis diligenter,& tum cętera o-
mnia ſimul permiſcebis diu, & diligenter agitata recondes ſub ſignaculo, in pyxide buxea, aut in doliolo
uitreo,& dabis cui uolueris ad modum auellanæ,cum mellis coclearibus tribus,uel quatuor . & poſtea da
bis potionem calidę aquæ,& cum dederis accipies mercedis quodcũque : multi enim qui cito curati ſunt,
ingrati extiterunt,propter quod ipſum antidotum achariſtum appellatur,id eſt ſine gratia. Oxypo
rium quod dicitur chymation,facit ad calculos,& ad renium dolorem,& ad inflationem ſtomachi,phleg-
maticis quoque prodeſt,& halycis,ſed & tortiones & hæmorroidas curat,& quæ in ano naſcũtur.reſtrin-
git & mẽſtrua nimia,& hepaticos & ſpleniticos,& tuſsicos ſolitaneos curat,& cadiuis prodeſt,accipit hęc.
Inulæ — I. fœniculi ſeminis uncias tres,piperis nigri uncias I I. tundes hæc ſeparatim & cribrabis be-
ne,& conficies uel permiſcebis melle ſemicocto,& dabis nucis põticæ magnitudine cum aqua calida.qui-
dam hoc in oxymelite ſoluunt,quidam in uino mixto accipiunt, alij conſuerunt cocleario accipere purũ
ad lapides eijciendos. Deſcriptio panni ruſtici facientis ad uiſcerum curationem ſic. olei P.I. axun-
giæ ueteris P. I. butyri P. I. herbæ ſabinę P. I. barbæ iouis P. I. tandiu hęc decoques quandiu herbæ
areſcant,poſtea colantur,& additur ceræ libra,reſinæ P. I. farinę de pulegio P. I. pulueris de bacca lauri
P. I. de fimo ouillo unde ouibus in lana hæſerit P. I.hęc omnia in unum corpus rediguntur & permiſcẽ
tur,& inde pannus inducitur,& quotiens uolueris reparatus ſtomacho adponitur . Dia teſſaron quod
febrem ſedat,& uiſcera componit . accipit hęc,olei coclearia tria,aceti coclearia tria, mellis boni deſpuma
ti coclearia tria,uini ueteris boni coclearia tria,hæc tandiu decoquuntur, quandiu omnia ad tria coclearia
redigantur, & ita linteo inducta ſtomacho ſuperponuntur,uel ieiuno tepida per cocleare dãtur. facit hoc
medicamen ad omnes ſtomachi moleſtias. Ad dolorem ſtomachi,uel tumorem,uel uiſcerum infirmi
tatem,remedium ſic. ſucci ex abſinthio 8. I. aceti optimi 8. I. olei mollis 8. I. ceræ pontice libram unã,
medullæ ceruinæ — I I I I. hęc lento igne decoques uſque ad menſuram ſextarij . exinde linteum den-
ſum tingues,& mature in lecto uiſceribus adpones,utendum in horam I I . Confectio oxymelis dia
ſcilliu, ad ſtomachi cauſas ſic. ſcillæ libram comminues de haſtula lignea acuta minutisſimis partibus,& ſu
perfundes illic aquę nitidæ fontanæ 8. I I I. ac die tota & nocte coopertum uas in quod hęc miſeris , eſſe
permittes . alia die in olla rudi cum ipſa ſcilla deferuere facies lento igni uſque ad ſextariũ aquę, tum lin-
teo nitido exprimes ſcillam ipſam,ut ſextarius ille defluat, adijcies huic ſextario aceti optimi ſextarium,
& mellis optimi deſpumati P. I I. rurſum in eadem olla feruere uſque ad ſextariũ. tum recondes in am-
pulla nitida,& ſignatum habebis,& cum imparationem ſtomachi ſenſeris , coclearia ſingula plane`tepe-
facta ieiunus accipies. Ad ſtomachi dolorem remedium phyſicum ſic . in lapide iaſpide exculpe dra
conem radiatum,ut habeat ſeptem radios, & claude auro & utere in collo . Epithematium ad
ſtomachum confirmandnm ſic , aloes — I I I. turis maſculi — I I. maſtiches albæ ſemunciam , ſtyracis
— I I. croci I.S.meliloti ſemunciam , cerę pontice uel etiã rufæ — I I I I. nardi — V I. ius abſinthij
pontici — I. hęc omnia ſeparatim tunſa & cribrata miſcentur & coquuntur , & inducuntur in panno
atque mature ſtomacho adponuntur . Ad digeſtionem parandam , quiſquis ſollicitus erit
acorum ieiunus commanducet , & iactet , radicem quoque amaram & inlotam ieiunus commanducet .

Nec non

Nec non anethi ſemen etiam uiridis manducatum iuuat. nam & ſomnum conciliat,& digeſtionem parat. Cõpoſitio medicaminis ſubfragi,quod facit ad digeſtionem,& uitia ſtomachi,ſiue aqualiculi. accipit hęc, petroſelini macedonici — I I. apij ſeminis — I. ſeſeleos — V. piperis — V. nepetæ montanæ — I I I I. pulegij ſicci quod in fumo non fuerit — I I I I. thymi ſicci ℈. libyſtici etiam ſeminis — I I. inulæ radicis tunſæ,atque cribratæ ℈. zingiberis ℈. ex ijs omnibus tunſis, atque cribratis puluerem mol liſſimum facies. adijcies deinde mellis optimi deſpumati quantũ putaueris mitti oportere, id eſt ut prope liquidæ,ac temperatæ colligi poſſint ſpecies ſupra ſcriptæ, & ſic recondes in uaſe uitreo, & cum uolueris ieiunus,cum tamen te digeſtum ſenſeris, ſingula coclearia non pleniſſima matutinis horis accipies. Confectio epithematij quod ſtomachi uetuſtas cauſas emendat,& ad digeſtionem confirmat, accipit hęc. ſeuum taurinum, ceram,medullam ceruinam,axungiam ueterem,reſinam terebinthinam,horum pondera ſingula æqualia,& mellis uncias tres,maſtiches uncias tres,ſimul miſcebis,quæ liquanda fuerint,liquabis igni. Et quę tundenda,in puluerem tenuiſſimnm rediges.& confectum medicamen linteo tenſo induces,& ſtomacho,uel uiſceribus adpones,quod tamen ante momentum prandij detrahi conuenit. Aliud Epithematium quod ad eaſdem ſtomachi cauſas efficaciter prodeſt ſic.ſtyracis uncias duas,aloes uncias duas,petroſelini — I. cerę libram I. nardi libram I. maſtiches uncias I I. reſinæ frictę pondo S. reſinæ terebinthinę uncias duas,quę liquida erunt,& quę tundenda,ſimiliter ut ſupra ſcriptis ſpeciebus facies.& ſimiliter medicamen uſque ad horam prandij uteris. Item aliud epithematium,quod arete dicitur,quod facit ad uetuſtas cauſas ſtomachi, accipit hęc.cardamomi unciam unam, libani unciam unã, cerę unciam. V I. reſinę uncias quatuor,ſtyracis uncias duas,olei cyprini unciam unam,uini ueteris hemi nam.cardamomum,& libanum ſemõte tundendum,& cribrandum, ſtyrax uino infundendus, & reliqua quę remittenda ſunt,lento igne ſoluenda,& tum ſimul omnia permiſcenda, quod epithema ſimiliter linteo,aut phœnicio inducendum, & ſic ad uiſcera adponendum. & in horam prandij ſi non fatigauerit habendum,ita tamen,ut aduerſo pectore cuiuſlibet pueri tepefactum ponatur. Intyba decocta in cibo ſumpta,aut eorum aqua pota,ſtomachum purgant. Herbam uettonicam menſe Auguſto lectam cum ſemine, & radicibus ſuis, ſed ſine ferro erutam, arefactam diligenter, & excuſſam ne terram habeat, contundes,& cribrabis, ac pulueris eius tenuiſſimi cyathos duos, cum aquæ ſextarijs ſex in olla noua ad tertias decoques,ollamque ipſam opertam ſub diuo repoſitam habebis,ex qua ſi quando ſtomachi ardores concitabuntur,coclearia duo, aut tria laboranti glutienda dabis,mire ſubuenies.

Herbę uettonicę faſciculum,herbę nepetę,ac pulegij uirgulas ſingulas,& ſalis paululum, cum uini ueteris heminis tribus in olla rudi uſque ad heminam decoques, & ieiuno ſtomachico mane coclearia ſingula,aut eo amplius dabis. Quotiens ſtomachi morſus ſentire cœperis,glycyrizæ ſuccum de ſurculo eius trahito,aut ipſam ſub linguam ad magnitudinem cicerculi habeto, nec dolorem ſtomachi, nec ſitim ſenties. Lac bubulum tepidum incoctum,ſubinde ſumptum, exulceratum quoque ſtomachum ſanabit. Coclea cruda deuorata, ita ut dentibus non tangatur, ſtomachum curat, certe languentem ſi per triduum ſic ſumatur,emendat. Cocleas ſed ueras africanas conditas ex ſale,& paulo olei coctas, ſed non purgatas,qui ieiunus ternas,aut quinas quotidie,& frequenter ſumpſerit, rariſſimo ſtomachi dolore uexabitur.certe ſi carbonibus toſtę ſumantur,melius proſunt. Si quis cymini triti ex melle terna coclearia quotidie ieiunus accipiat,ſtomachi dolore mire carebit.

Stomacho remedium optimum de experimento tale eſt.petroſelini uncias tres,ſalis uncias duas, nardi ſpicę unciam,amomi uncias duas,hyſſopi — I I. uettonicę uncias duas. hęc omnia in cucumam fictilem nouam mittes,quæ ſit ſextariorum nouem,eamque aqua ſupplebis,& obturabis, ut modicum ſpiramenti relinquas,& decoques ad tertias,ac denuo aqua ſupplebis,& rurſum ad tertias decoques. tunc adijcies mellis optimi deſpumati quartarium,& tertia uice ad medias decoques, ac poſtea in uaſculo uitreo, aut fictili recondes ſub ſignaculo, atque ex eo aduerſum ſtomachi laborem terna coclearia ex aqua calida, ſi febres erunt,aut ex condito ieiunus,ſi non erunt,ſumes. Ne ſtomachus perfrigeſcat unctio ſaluberrima hæc eſt.foliorum lauri,& baccarum,fœno græci,ſamſuci,cupreſſi,roris marini, uncias ſingulas contundes, & in uini ueteris ſextarijs V. per triduum macerabis,quarto die olei boni ſextarios tres adijcies, & in olla rudi ad prunas non acres,ita decoques,donec uinum conſumatur, tunc colabis, & excrementa, uel ſordes abijcies,& rurſus ollam cum medicamine ad tenues prunas repones,eique addes ceræ nitidę libram,reſinę terebinthinæ purgatæ ſelibram.hæc omnia permixta,& coagitata,ad modum ceroti recondes. & cũ opus fuerit non ſolum ad ſtomachi,ſed etiam ad neruorum, & muſculorum perfrictionem uteris ſaluberrimo unguento. Antidotum Hadriani,quo utebatur Cæſar Auguſtus, quæ potio dat omni corpori fortitudinem,quiſquis enim ea uſus fuerit,nec ſtomachi,nec iocineris,nec ſplenis,nec cordis,nec lateris,aut pulmonis, aut coxarum dolores patietur, ſed nec tuſſim, nec perfrictiones, nec ſpaſmos, nec coli dolores ſentiet, nec dyſentericus, nec hydropicus, nec ſuſpirioſus, aut cholericus erit. facit etiam hoc remedium contra omnes humores noxios, & omnia uenena, uel maleficia in cibo, aut in potionibus data. compoſitio ergo eius eſt talis. fœniculi ſeminis, cymini, gummis thebaici, phu, pulegij, origani, piperis albi, herbæ ſabinæ, petroſelini, cedri ſeminis, chamedropis, caſſiæ bonæ, iouis barbæ, rapæ ſeminis, nardoſtachyos, iunci ſeminis, euforbij, echyos radicis, hoc eſt capſellæ, cyperi, pyrethri, trifolij ſeminis, quo mulieres utuntur in capite, amomi, ſerpylli ſicci, gentianæ, ariſtolochiæ longæ, rutę agreſtis ſeminis, omnium ſupra ſcriptarum ſpecierum uncias ſingulas. Item rutę radiculam, quę facit ad porcorum incommoda, agni radicem, hociamſani ſiue agrimonię radicem, draconteę

radicem,quæ radix eſt quaſi coſtum,& beneolet, acori radicem. harum ſpecierum ſingulas ſemuncias adpendes,& omnia,uel infra,uel ſupra ſcripta diligenter tunſa, & cribrata, in puluerem tenuiſſimū rediges, ac poſtea cum melle attico,quantum ad ſpiſſitudinem ſufficiat,permiſcebis, atque ex eo cum opus fuerit, quanta auellanæ eſt magnitudo, ieiuno dare debebis.

Confectio aceti diaſcilliu,ad digeſtionem, & ſtomachi uitia ſic. ſcillam ſumes, & inde tolles duriſſima quæque,& proijcies,deinde omnia tenerrima concides minute, ut habeant libram ſemis, eamq́ue crudam conijcies in aceti congium unum acerrimi,& cum diu macerata fuerit,& combiberit, tolles ſcillam, & exprimes,idq́ue acetum percolabis,& in uas bene picatum repones,eiusq́ue aceti ieiunus mane ſi ſorbeas ſingula,uel bina coclearia,ſtomachum curabis.& quod ad oris olidi ualetudinem attinet , hoc medicamento odor malus emendabitur,& ſi in naſo polypus fuerit hoc aceto gargarizato eijcitur. quod quidem acetū, & ad claritatem oculorum,& ad auditum aurium optimum eſt, ſi adſidue gargarizetur, ad uocē quoque, & ad ſuſpirium,& ad ſplenem,optimum remedium eſt.ſi quis autem inde ad diem ſorbeat, uel dimidium cyathum,colorem optimum habebit,& facilius ſuſpirabit, & cibum melius conficiet. Nam ſi quis multum comederit,& non coxerit,& cibus ei in ſtomacho inacuerit,ſorbeat de hoc medicamento, continuo deſinet crudus eſſe.ut ſcias uero quantam uim habeat,etiam caducis datum prodeſt. Nam ſi uel duos cyathos cadiuus inde ſorbeat,& currat paſſus milleducentos quinquaginta ieiunus, mire remediabitur,ſi uel tertio,aut quarto die id acceperit.quod ſi quis erit in accipiendo quotidie patiens, penitus carebit hoc morbo.hoc medicamen,& uentos eijciet,& uenas purgat. Nam is morbus ex uentorum multitudine mouetur.frigeſcit enim corpus de imparatione,& nauſeam facit,& uomitus mouet. Si quis ergo hoc ſumat,omnem eſcam,& potionem bene concoquet,& nulla res ei nocebit.ac ſi uoles hoc medicamine phthiſim ſedare,adde uini dulcis paululū,& ſic dato mixtum ſorbere ieiuno.ſi quis ſanguinem excreabit,hoc medicamine accepto,facile eijciet omnē moleſtiam,& uenæ ei purgabuntur,quodq́ue ad pulmones,& arterias corruptas attinet,per uomitum ſanabitur,ſi hoc medicamento utatur adſidue.& ſi quē aqua intercutis tenebit,id eſt ſi hydropicus erit , ſanabitur , faciliusq́ue curabitur ſi recens morbus fuerit. nam per urinam illum cito digeret, & quod ad ſplenem attinet extenuabitur. oportet ergo prius uidere unde quis morbus ueniat.ſi à ſplene erit,uenter ſoluetur,aut crura turgebunt. dari itaque oportebit mane ieiuno duos cyathos,certe,uel unum cyathum ſi ſatis infirmus erit dato.quod ſi ab iecore erit morbus, mellis cyathum,aut paſſi commiſces cum cyatho eius aceti,idque per dies aliquot dabis , primum nanque ſudoribus uehementiſſimis,poſtea etiam urina multa purgabitur,deinde cibum,& potionem libentiſſime ſumet,omniaq́ue cito concoquet. Ad ſtomachi dolorem arcendum,cymas ſinapis uiridis ex aqua diligenter coques in olla noua,easq́ue conditas oleo, & liquamine manducabis, ſanè obſerua, ut paululum ſalis mittas dum coquuntur,propter Bromum. Mel,rutam,cyminum,piper, ſimul tere, & utere pro oxygaro ad inhibendum ſtomachi dolorem. Papauer noſtrate cū lacte ſuo ſimul decoques in aqua, & ipſam aquam diligenter colatam,ſtomachico cum melle attico potui dabis. Iris tunſæ heminam, cyperi tunſi heminam,in uini aminæi ſextarium infundes , ut una nocte macerentur , deinde addes reſinæ terebinthinæ — I X. ceræ — I I I. quas cum olei cyprini ſelibra liquefacies.deinde ſimul omnia miſcebis,& manibus ſubiges,atque malagmatis more ſtomacho laboranti adpones. Ceram,adipem anſerinam,& butyrum in ſe decoque , & in panno tenui ſtomacho calidum adpone confeſtim dolori ſtomachi ſubuenias. Peucedani radicem contritam ex uino qui frequenter biberit,nec ſtomachi dolorem,nec pulmonis inflationem patietur.

Item ad ſtomachi dolorem perſici folia uiridia teres , & cum axungia uetere purgata ſubiges , atque in panno ad ſtomachum pones.idem præſtat mentaſtrum quod ſupra ripas naſcitur ſimiliter impoſitum.

Oxiporium cydonite,quod facit ad ſtomachum,& tuſſim,empneumatoſim quoque ſoluit , & digeſtionē citiſſimam præſtat,conficitur ſic.cydonea matura purgabis de foris,& deintus, & penſabis ad pondo tria, coqueſque ex mulſo in olla rudi,& cum fuerint cocta,eijcies de olla in catinum, uel mortarium, ſeparabis deinde ſuccum illum quem excocta dimiſerint.poſtea remittes cydonea ipſa in ollā,& tunc addes ibi aceti pondo duo,mellis optimi pondo tria, mali granati expreſſi ſextarium unum, coques poſtea lento igni donec unum corpus fiat,& habeat mellis ſpiſſitudinem,poſtea autem refundes illud in mortarium,& teres diutiſſime,donec omnis duritia diſſoluatur.& dum teris ſummatim adijcies ſemunciam zingiberis, & piperis triti — I I. petroſelini — I. & ſimul iterū diſcoques, ac poſtea miſcebis mulſam,ubi cocta fuerint cydonea,atque ita in uaſculo uitreo recondes, & cum opus fuerit per cocleare ieiunus accipies. Stomachi,& capitis dolores tuſſim quoque,lōgasq́ue ægritudines curat , & dyſentericis medetur, leptopyrexias ſanat,dolori etiam faucium, & ſynanchæ ſuccurrit, tale medicamen. piperis albi — I. S. mellis attici — I. S. aſari — I. uettonicæ,ſaxifragæ,caſſiæ fiſtulæ, pondus ut ſupra.hęc omnia trita cum deſpumato melle miſcebis,& dabis cocleariū grāde plenū ex cōdito mixtū,febricitanti uero ex aqua calida.Antidotū multiplex ad multa remedia,recipit hæc.croci ſcripulos X V. piperis albi — II. S.amomi ſemunciā, pyretri ſemunciā,dauci cretici ſemunciam,folij malabathri,nardo ſtachyos,caſſiæ, apij ſeminis,euforbij, rutæ ſeminis,petroſelini,roſæ ſiccę,opij,ſingulas ſemuncias,opobalſami ℈ V I.mellis boni P. I I.cinnami Ɛ. ſi non fuerit cinnamum,mittes caſſiæ fiſtulæ duplum pro eo, & hæc omnia tunſa cribrabis cribello tenui. & ſic miſces opium cum melle,& mitte in mortarium, & diligentiſſime teres,donec unum corpus fiat, ac ſic omnia permixta mittes in doliolum uitreum.cum opus fuerit,ex hoc colicis fabæ ægyptiacæ magnitudine cum aquæ frigidæ cyathis tribus potui dabis,Iocineroſis,qui iecur grauiter dolebunt, cū uino mulſo

dabis,ut ſupra ſcriptum eſt. epilepticis quos caducos dicunt, dabis ut ſupra. pleuriticis cum aquæ mulſæ dabis cyathis tribus. Stomachum dolentibus cum poſcæ cyathis tribus dyſentericis qui perſoluto uentre ſunt,cum aqua frigida dabis,periodicis febribus qui laborãt, id eſt acceſſionibus diurnis, & noctur nis,cum aqua calida dabis.quibus dentes dolent, & quibus ſanguis de gingiuis defluit, cum poſca frigida, aut cum uino dabis,ita ut reſolutum in ore teneant.ſpleniticis ex poſca dabis.Paralyticis ex aqua calida. præcordia dolentibus,itidẽ ex aqua calida.tortiones uentris qui patiuntur,ex aqua calida dabis. morſiunculas leues qui patiuntur,ex aqua calida dabis. Secundas etiam mulieribus,quę ex partu,uel ex abortu remanſerint,diſcutiet ſi ex ſucco fœnogræci cocti,uel ex mulſa,bibendum detur. Apoſtemata etiam & omnia intrinſecus collecta expurgat,ex mulſa datum,uel ex fœni græci ſucco. Sicca uero tuſſi laborantibus ex melle ſolo dabis. Ad uuam ſtillantem ex mulſa gargarizandum dabis.ijs uero qui fungos uenenatos comederint cum oxymellis cyathis tribus dabis. Venenum ſi quis biberit ex ſucco ptiſanæ reſolutum accipiat. In omnibus ſane' paſſionibus triduo continuo dabis. ſi neceſſe fuerit, iterum alio triduo dabis.omnibus ſane' quantum fabæ ægyptiacæ granum eſt dabis. Confectio potionis ad omnem ſanitatem utilis,& ad ſtomachi confirmationem , accipit hæc.lauri baccarum purgatarũ unciam unam,myrræ — I. gentianæ — I. ariſtolochiæ rotundæ — I. puluerem tenuiſſimũ ex ijs ſpeciebus ſeparãtim tunſis facies,& poſtea permiſcebis,& repones. & cum uti uolueris, cocleare unum cum potione calidæ aquæ ieiunus accipies, & interpoſitis diebus cum uolueris iterum accipies. Primo uere tamen incipies hac potione uti,& deinde quomodo uolueris, per tempora triduo continuo uteris. Antidotum quod facit ad omnes dolores internos,& ad ſtomachum confirmandum,recipit hæc.apij ſeminis ℈ XXI. anethi ſeminis ℈ IX. caſtorei ℈ VI. piperis ℈ III. opij ℈ III. myrræ ℈ III. hæc omnia ſeparatim tundes,& ex melle optimo temperabis,& cum uolueris dare potionem,in modum fabę globulos facies,& dabis ex condito,ſiue uino uetere,ſed ſi febricitauerint,ex calida aqua. hæc confectio di citur athanaſia,facit ad lateris,& ad coli,præcipue ad ſtomachi dolorem. Lini ſeminis,& fœnogræci, & fœniculi farinæ,ſinguli ſextarij cum aqua mulſa decocti, & in panno ſtomacho laboranti, & uiſceribus duris adpoſiti,plurimum proſunt. Ad eos quos ſubito linquit animus,& quibus mens alienatur,aut uertigo eſt,coclee cum ſuis teſtis tritæ incoctæ,ita dantur per dies quinque, ut prima die coclea una, cum paſſi cyatho potanda detur.alia die duæ,cum duobus cyathis,tertia die tres,cum tribus cyathis, quarta die duæ,cum duobus cyathis,quinta die una cum cyatho uno. Potio efficaciſſima ſtomachi remedio,ſic. apij ſeminis drach. VI. petroſelini drach. IIII. ſpicænardi drach. IIII. myrræ drach. IIII. piperis longi drach. V. contrita uniuerſa hæc diligenter in unũ miſcentur,deinde adijcitur mellis optimi deſpumati quod ſatis ſit,atque in uaſe uitreo mixta ſeruantur.inde cum opus fuerit poſt balneum drach. IIII. aut etiam minus,ſi infirmior erit qui accepturus eſt,ex aqua calida,uel ex mulſo,in potione dabuntur. Porri capitati excocti in cibo ſumpti cum aceto plurimum proſunt ſtomacho laboranti. Vrticæ ſemen coctum iuuat ſtomachum,ſi cum pane manducetur,& cũ iure ſuo.cydonea quoque incocta, in melle ſeruata,ieiuno data plurimum proſunt. Thalaſſomeli quod iucundiſſime , & inflationes deponit,& uentrẽ purgat ſine ſtomachi uexatione.eſt enim,& odore, & ſapore gratiſſimo, quod hoc modo fieri debet.aqua marina ex alto id eſt de profundo,uel aqua cæleſtis cum ſale mixta, pari menſuræ mellis optimi deſpumati permiſcetur,& ſeruatur in uaſe fictili.& cum opus fuerit tepefacta potui datur. Purgatorium efficax,quod nec ſtomachum uexat,nec caput grauat,& bilem deducit.lactis caprini ſextarium. ſalis ammoniaci — II. mellis optimi — I. in unum omnia diu cõtrita,& permixta ieiuno potui dantur. ſed poſt potionem diu inambulare debet,ut ipſa potio melius motu corporis proſit. Sambuci liber inter corticem,& ſurculum raſus,& tritus,adque nucis iuglandis magnitudinem ex aqua,uel mulſo potus,miro modo detrahit bilem,ac ſtomachum releuat. Vettonicæ herbæ folia in umbra arefacta contunde, & cribra,atque ex eo puluere paululum,& mellis decocti cyathum unum permiſce. atque inde poſt cœnam ad magnitudinem ciceris tranſglutiendum dabis ei qui cibum euomit ſtatim,& non poteſt continere. Radicem ficulneam uini ueteris cyatho uni in rade,& priuſquàm cœnes,uel cubitũ eas bibito,ſi uitio ſtomachi laborabis. Laſeris ueri modicum ex aquæ frigidæ cyathis quatuor dilue,& dormitum iturus bibe,ut cibum bene concoquas,aut eius radicem guſtato dormitum uadens,idem tibi præſtabit. Rorem marinum ieiunus commanducet,aut in aqua calida excoctum bibat qui cruditatem patietur,ſtatim re mediabitur. Compoſitio potionis ad dolorem ſtomachi,ſiue ad nauſeam reprimendam ſic.herbæ mandragoræ quæ naſcitur in locis montanis ſuccus expreſſus ad ponderis ſcripulum dimidium , potatusque ex aqua calida,uel ex mulſa,nauſeam expellit.abundantiam phlegmatis purgat, ſedatque dolorẽ ſtomachi,& faſtidium diſcutit.ultra hoc autem pondus ne dederis , quia nullius ſtomachus uim eius poterit ſuſtinere. Pulegium cum oxymelite decoctum, ad menſuram heminæ tepefactum,ieiuno, & digeſto dabis bibendum,non ſolum ſtomachum reficies,ſed etiam ſi circa cor aliquid erit uitij, eadem potione ſanabitur. Ad ſtomachum componendum uteris remedio tali ſatis commodo.rutam, apium, anethũ, cyminum , æquis portionibus coques cum uini ueteris ſextarijs duobus , poſtea addes olei amari ℥. I. & iterum coques,uel aliquandiu combullire permittes,atque inde cum utcunque reſederit feruor , per globum lanæ ſuccidæ ſtomacho quod ſufficiat infundes, ita ut poſtea denſus lanæ floccus ſupra ſtomachum iacentis ponatur. Poſt horam quàm hoc feceris de nardo tepido ſtomachum perfricabis , & de ſabano molli leuiter detergebis deinde infirmum deambulare facies. Confectio epithematij, quod ſtomachi uetuſtas cauſas emendat, & ad digeſtionem confirmat. ceram, ſeuum taurinum , medullam ceruinam,

axungiam ueterem,reſinam terebinthinam, horum pondera ſingula æqualia mittes, deinde adijcies mellis — I I I. maſtiches uncias tres,quæ liquanda fuerint liquabis, & quæ tundenda tundes. & ſic confectum medicamen in linteo adponetur ſtomacho,quod ante momentum prandij ſubtrahi conuenit. Item aliud epithema quod efficaciter prodeſt ſtomacho,& uiſceribus.ſtoracis — I I. aloes — I I. petroſelini — I. ceræ libram unam,nardi P. I. maſtiches — I I. reſinæ frictæ P. S. reſinæ terebinthinę — II.quę liquanda ſunt liquabis,& quæ tundenda tundes,& permiſcebis,& ſic confectum medicamen ſimiliter linteo inductum ſtomacho adpones. Ad confirmandum ſtomachum,uel conſeruandum,ſi quis infirmũ habet de quartanæ labore,epithematium tenue,axungiæ porcinæ,butyri,reſinæ frictæ,herbæ ſabinę,cerę rufę libras ſingulas,ceruſſę — I I I. cerę ponticę — I I I. hæc omnia ſeorſum parata miſcebis, & ſimul decoques,& ſic uteris. Deſcriptio polyarchij ad ſtomachum poſt diutinas febrium moleſtias componendum.caſſiæ — I. roſę ſiccę — I. cyperi — I. cardamomi — I. nardoſtachyos — I. nardi celtici — I. malabathri — I. iris illyricę — I. œnanthes — I. maſtiches chiæ — I. croci — I.amomi — I. meliloti — I. abſinthij — I. coſti — I. guttę ammoniaci — I. aloes — I. turis — I. myrræ — I. bdellij drach. V I I I. ſtyracis drach. X. in uino infuſæ,xylobalſami drach. I I I I.ſchœnianthus drach. I I I I. reſinæ terebinthinæ drach. X L V I I I. nardomyri drach. L X I I I I. ex quo cerotum facies adiectis olei roſei drach. L X V I. ceræ ponticę drach. C X X V I I I. opobalſami drach. X V I. hęc omnia tunſa cribrata,& cętera uino optimo madefacta,ſimul in mortario colliges,ex quibus trochiſci,uel madgalia fient.ceroto uero facto,uel puluis ſupra ſcriptus,uel ramenta miſcentur.

Cordis dolori,& corco,& præcordijs,remedia rationabilia diuerſa de experimentis. Cap. X X I.

Præcordiorum dolorẽ catuli lactentes admoti uiſceribus humanis,transferre in ſe adferuntur,idque exenteratis perfuſisque uino deprehenditur uitiatis eorũ uiſceribus. Ad corcum,carmen in lamella ſtagnea ſcribes,& ad collum ſuſpendes hęc, ante uero etiam cane. corcu nec megito cantorem. utos utos utos,præparabo tibi uinum leue,libidinem diſcede anonnita. In nomine dei Iacob, in nomine dei ſabaoth. Item ad id aliud carmen,corce corcedo,ſtagne, paſtores te inuenerunt, ſine manibus collegerunt,ſine foco coxerunt,ſine dentibus comederunt. Tres uirgines in medio mari menſam marmoream poſitã habebant.duæ torquebant,& una retorquebat,quomodo hoc nunquàm factum eſt, ſic nunquàm ſciat illa gaioſeia corci dolorem. Ad cordis dolorem, uel ad eos qui lumbricis in corde uexantur.aquam maluæ cum melle pari menſura permixtam tepidam ieiuni bibant. Ad cordis dolorem herbæ erythrodani,id eſt caulis purpurei,hoc eſt marini,uel ſiſimbriæ ſuccum, ad plenitudinem conchulę oblongæ,quam Græci telynen, alij chemam macram uocant, cum aqua calida prope noctem dormitum uadens bibat. Pinus uiridis aciculę contritę ex uino optimo potui datę,cordis dolorem ſedant, ita ut qui potionem acceperit pinguibus eſcis abſtineat. Dolorem cordis leuat cymini æthiopici commanducati ſuccus frequenter tranſmiſſus. Aduerſum cordis pulſum,uel dolorem mirum remedium quod in lamella ſtagnea ſcribes, . & phylacterium de ſtyrace ſubfumigabis, & in collo ex licio ſuſpendes,ita proderit,ut ſtupeas. Ad dolorem præcordiorum cataplaſma egregium. lini ſeminis ſextarium unum,fœniculi ſeminis ſextarium unum ex aqua mulſa decoques, & in panno calido pręcordijs ſępius adplicabis, mire proderit. Cerotum ualde efficax ad cordis dolorem, cerę ſelibram,olei cyprini ſelibram,abſinthij pontici ſelibram.abſinthium tundes,ceram remittes, & permiſcebis, ac pro ceroto uteris. Qui pręcordiorum ardore uexantur,ſi etiam febres, & lumbricos habeant, hoc remedio ſanabũtur.ouum crudum ſummiter apertum exinanies,idque implebis oleo uiridi,& defundes, & lotio uirginis pueri implebis,& defundes,tum adijcies parum mellis,& in unum cum oui ipſius interioribus permiſcebis,& potandum ieiuno dabis.hoc & ſtercus uetuſtiſſimum, & lumbricos noxios pellit, & febrem acutiſſimam releuat. Bulbi excocti triti inliti tumorem pręcordiorum, & uentris emolliunt. Item proficies ſi ocimum triueris,& eo pręcordia ſpiſſius inleueris. Fœniculi farina cum pari menſura mellis decocta,ceroti modo panno inlinitur,& calens tumori pręcordiorum imponitur. Malagma ad pręcordiorum tenſionem,& uentris,ac ſtomachi duritiem diutinam cum dolore,quod & iecori, & lieni prodeſt,conficitur ſic.cerę P. I. guttę ammoniaci P. I. iris illyricæ denarios X X I I. opopanacis denarios X X. aneſi denarios X X V. fęnogręci ſeminis ⚹ X X V.reſinę terebinthinę P. I.adipis ſuillę ueteris P. I. aceti acris 8. I. mellis P. I I. mel cum aceto permiſcendum eſt, atque illic arida omnia die, & nocte maceranda ſunt. Terebinthinam uero,& ceram,& adipem liquefactam in unum cæteris admiſcere oportet,& deinde manibus diutiſſime ſubige,donec ſine offenſione malagma temperatiſſimũ fiat. Ad cordis pulſum,ſiue ſaliſſationem,ſuccinũ uerum mittes in aquã feruentem, & illic eſſe patieris, atque inde per triduum laboranti ſingulos cyathos tepefactos,ſi nimium erit frigus dabis bibendos,hoc remediũ & hominibus,& animalibus prodeſt.

Ad hepatis ſiue iecoris uitia omnia,& moleſtias uniuerſas, remedia rationabilia, & phyſica diuerſa, de experimentis. Cap. X X I I.

Rutæ ſilueſtris manipulo,in ollam nouam coniecto decoctoque ex tribus heminis aquę ad heminã, adijcies mellis librã, rurſusque ferueſacies, ex eo per triduum ieiuno potum dabis iocineris dolore nimio laboranti.

laboranti. Hircinus ſanguis adhuc calens ſupra prunas excoctus, & cibatui datus ieiuno, iocineroſo mederi traditur. Viuerra toſta porcelli lactentis modo inaſſata,& cibo data ieiuno,mire iocineroſo ſuccurrit. Hepatice experta ſic. piper album & maſtichen ęquis portionibus tundes & cribrabis,rurſusque in mortario teres,atque ita oleo hiſpano optimo temperabis, ut ſit ſpiſſum. inde catapotia facies magnitudine ciceris,atque in ſole ſiccabis,ut dureſcant. tunc in pyxide recondes,& ex his unam pilulam ieiuno in ouo ſorbili dabis,adijciesque parum ſalis, ſed per triduum dabis. Tumori iocineris adprime medetur hoc remedium. inulæ radicis uncias tres,quæ Græce dicitur helenium,decoques ad medias in aquæ ſextarijs tribus,atque heminam ex ea ieiuno in dolore bibendam dabis idque per triduum facies.

Ad ueteres iocineris dolores potio optima ſic. nardiſpicæ ℈ V I I I. croci ℈ I I.myrræ ℈ I I I.caſſiæ ℈ V I I I. ſchœni ℈ V I I I. omnia trita & cribrata melle optimo comprehendes & dabis ieiuno in potione ℈ I I I. ex aquæ mulſæ cyathis I I I I. quouſque uitium exſtirpes. Ad tumorem iocineris & ad dyſpnœam remedium ſic. petroſelini,coſti,chamæpitys,ęqua pondera tundes cribrabis & dabis ieiuno epatico duo coclearia cum aqua mulſa. Melanthium id eſt git,quantum cocleare recipitur,cōtere,& da cum uino tepido dulci bibendum ieiuno epatico. Nimium laudatum iocineroſis remediū ſic. picem duram contere,& ex ea da potandum ieiuno epatico cocleare unum cum uino auſtero. In lamina ſtagnea ſcribe. Ite ερων, & deſuper nomen eius iocineroſi,cui mederi uoles, ſcribe. laminam uero licio ligatam collo eius ſuſpendes,mundusque id facito. Abſinthij florem,casſiam,crocum, nardiſpicam,aſſarum,ſchœni florem,folium,maſtichen,xylobalſamum,amomum,cinnamomū,ad drachmas ſeptenas,aloes indicæ drachmas V I. tundes & cribrabis ſingula ſeparatim eademque miſcebis, atque inde coclearia bina ieiuno epatico cum mulſa aqua tepida aut uino uetere auſtero per triduum dabis,quod remedium & ad digeſtionem,& ad crapulam deponendam facit. Antidotum ad epaticos ſic. pelecini ſeminis,eupatorij,iocineris lupini, picis brutiæ,coſti,fœnogræci, piperis: paria hęc tundes,cribrabis,& melle comprehendes, atque inde catapotia ad ciceris magnitudinem ex aqua calida dabis. Antidotum philonium ad iocineris & ad omnium uiſcerum intrinſecus dolorem ſic. croci drach. V. pyretri drach. I. piperis albi drach. X X. hyoſcyami drach. X X. euforbij drach. I. nardi indici drach. I. opij drach. X. quæ ſunt ſicca tunduntur,cętera in mortario conteruntur,& permixta melle comprehendūtur. Hęc potio his modis ieiunis danda eſt: cœliacis & colicis,qui ſine febre erunt,ex aqua frigida, febriculentis ex aqua in qua anethum ad tertias decoctum fuerit. in declinatione uero febris, ad magnitudinem auellanæ. ſpleniticis ex aqua cum appare decocta cyathis tribus,magnitudine qua ſupra. epaticis dimidium auellanæ modum,febriculentis ex hydromellis cyatho,uel ex aqua mulſa,in qua anethum cum ſurculis ſuis fuerit decoctum. orthopnoicis,magnitudine auellanæ remiſſa in aceti ſcillitici coclearibus quatuor, ex aquæ calidæ cyathis quatuor. ad ſpaſmum & cordis dolorem uel tremorem, ex aquę mulſæ cyatho magnitudine auellanæ. Ad lateris dolorem ex aqua mulſa magnitudine auellanæ, contra noctem dabitur. ad ſingultus & quibus frigus etiam ęſtate inſederit,ex aqua mulſa,modo auellanæ. phthiſicis ex ſucco ptiſanę, uel ex mulſi cyathis tribus modo auellanæ. dyſentericis ex poſca cyathis duobus, modo ciceris arietini. Auriginoſis ex aquę mulſæ cyathis duobus,auellanæ duplum. dyſuriæ & calculo ex aquę cyathis tribus in qua tres manipuli apij fuerint decocti,magnitudine auellanę. Potio ad epar utilisſima,pręterea hęc ipſa compertum & præſentaneum remedium eſt,etiam ad lateris dolorem. accipit hæc. piperis — I. coſti — I. lupini ſicci amari — I. hęc omnia ſicca tunſa cribrata mixta ſimul repones, cū opus fuerit unū cocleare plenum,uel ſi uires infirmiores ſunt,raſum id eſt ruclatum, cum uino auſtero ieiuno epatico per dies tres uel quinque continuos dabis. ita ut in eo latere complicatus aliquandiu iaceat,& cooperiat ſe ſagis. & cum cœperit ſudare,leuet ſe & deambulet diu. Item expertum atque utile ad epar remediū, de folijs fici aridis,id eſt ſiccatis ſub umbra & arefactis,tritis cribratisque, de quo puluere cum condito ad menſuram tria coclearia accipiet epaticus ieiunus,& in eo latere diutule iacebit, deinde ambulabit, & per triduum continuum hoc medicamen accipiet ſimiliter obſeruans. Prodeſt mirifice hæc compoſitio ad tumorem & dolorem cum duritia iocineris & lienis. item ad renium dolorem benefacit. nam & colorem corporis reſtituit,qui propter uitia ſupradictarum partium corrumpitur,pallidusque conſpicitur. prodeſt hoc idem medicamentum,etiam ad aquę mutationes,id eſt ad hydropem. cōficitur ſic. croci ✱ X. nardi ✱ I I. casſiæ ✱ I I. coſti ✱ I. S. ſchœni ✱ I. cinnami ✱ I. myrræ ſtactę ✱ I. mellis optimi ✱ X X V. datur ieiuno quanta faba eſt ęgyptia ex mulſi cyathis I I I I. Remedium efficax ad iocineris duritiam ueterem,quod & hydropicos,& lienoſos,& arquatos,& quibus opus eſt moueri urinam,potentisſime ſanat.muliebribus quoque cauſis prodeſt,nam & ex partu reſidua purgat,& mā mis tumentibus prodeſt. perduci illud,id eſt potari,ex mulſo uino oportet,conficitur ſic.aneſi ✱ I X. dauci ✱ I I I. petroſelini idem,iuniperi idem,ſilis idem,tragacanthi ✱ I. S. panacis radicis ✱ VIII. iris,myrræ,coſti,amomi,ſingulorum denarios ſenos, cinnami ✱ I I I. casſiæ ✱ V I. ſmyrnij quod eſt ſemen holeris atri ✱ V I I I. nardi ſyriacæ ✱ I I I I. acori ✱ V I I I.balſami ſeminis ✱ V I.opij ✱ V. erui moliti 8. I. ſcillæ coctæ ✱ I I. uini chij aut lesbij quod ſatis erit. paſtilli ex his in puluerem redactis,fiunt denariorum duum uel trium,& dantur cum opus eſt ex mulſo,ieiuno & digeſto. Antidotos,quę zopyre dicitur,facit non ſolū ad iocineris,ſed & ad lateris,& ad pectoris,& ad uesſicæ dolores & ad tusſim ueterem, & ad hydropicos, & arquatos,& lienoſos,& ad eos qui mala medicamenta ſumpſerint,quæ ſiue poſtea data,ſiue ante pota fuerint, per hoc remedium non nocebunt, conficitur ſic.myrræ ✱ V I I. S.nardi ſyriacæ ✱ V. S. croci ✱ I. S. ſchœni ✱ I I. casſiæ ✱ I I I I. cinnami ✱ V I.

piperis albi ✱ I. piperis longi ✱ I. turis ✱ I. ſcordij ✱ I I I. polij ✱ I I I. roſæ aridæ ✱ I I I.
rapæ ſeminis ✱ I I I. anatis ſanguinis recentis ✱ I I I I. eiuſdem aridi ſanguinis ✱ I I I. melle miſcē
tur contuſa & cribrata omnia, donec habeāt ipſius mellis temperaturam, inde plenum cocleare datur, ſed
a' ſerpente percusſis, aut morſis, ex uino, cęteris ex mulſo uel aqua dari oportet. Malagma ad omnē
uiſcerum dolorem, præcipue ad iocineris ſtricturas, conficitur ſic. nardi celticę id eſt ſaliuncę ✱ X I. iris
✱ V I I I. meliloti quod a' nobis ſertula campana dicitur ✱ X X V. cyperi ✱ V I I I. ammonia-
ci thymiamatis, & ſtyracis ✱ V I I I. cardamomi ✱ V I I. croci idem. omnia ſupra dicta contunſa &
cribrata uno die & nocte in uino uetere macerantur, pręter ammoniacum, hoc enim aceto dilui oportet.
poſt hæc ceræ P. I I. reſinæ frictæ P. I. olei roſei P. I I. uel tria, ut ſufficiens uiſum fuerit addentur, lique
fiunt quę liquefieri debent, & refrigerata atque raſa cęteris miſcentur, atque unum corpus ita fit, ut dili-
gentisſime ſubigantur. hoc & ad pręcordiorum tenſionem benefacit, & ad ueſicæ dolorem. Attali
regis medicamentum, quod facit pręcipue ad iocineris uitia, & ad auriginem, & ad aquam intercutem, &
ad lienoſos, & ad præcordiorum inflationem, & ad pectoris dolorem, & ad eos qui colorem luridum ha-
bent, conficitur ſic. croci ✱ X. nardi indici ✱ I I. casſiæ ✱ I I. myrræ ✱ I. cinnami ✱ I. ſchœni
floris ✱ I. coſti — I. hęc ſeorſum contunduntur & cribrantur, deinde ex ſingulis eorum ſupradictis
pondera ſumuntur, & in unum melle mixta colliguntur, atque in pyxide argentea reponuntur. inde da
tur cum opus eſt fabę ægyptię magnitudo cū mulſi cyathis tribus, ſi ſine febre fuerint, qui ſumpturi ſunt,
ſi febricitabunt, ex aqua mulſa dabitur. prodeſt etiam calculoſis hæc compoſitio, ſed ad omnes cauſas ie-
iunis & maxime digeſtis opportune dari debet. Ad dolorem iocineris phyſicum remedium ſic. calcu
lus ſiue lapillus, qui a' calculoſo fuerit eiectus, ſuper iecur dolentis alligatus, ſtatim proderit. Glycia
pota & uentrem laxabit, & iocineri proderit, & digeſtionem ſtomachi opitulabitur, quam glyceam ſic fa
cies. aceti 8. I. mellis P. I I. aloes — I I I. fœniculi radices P. I I. quas ſublata cortice diligenter ſicca-
bis, & tundes, atque una nocte in aceto macerabis. poſtera uero die excoques ad medias & colabis, tunc
admiſcebis mel & coques ſufficienter, atque ab igne ſublatum refrigerabis ut tepeſcat, poſtea aloen teres,
& miſcebis, pręterea apij uiridis pugnum plenum, & tantundem rutæ uiridis addes. hæc omnia ad ſpisſi
tudinem mellis cocta colabis & refrigerabis, atque inde coclearia terna cum aqua calida ieiuno & digeſto
per triduum dabis. Item ad iocineris dolorem remedium ſic. lupinum, abſinthium, coſtum, fœnum
gręcum ſed quod toſtum ſit, pari pondere hęc ſicca tundes, & cribro medicinali cribrabis. unde ieiuno co
cleare propenſum ex aqua calida per triduum dabis, quod intermisſis aliquot diebus, rurſus per triduum
ſimiliter bibendum dabis. memento tamen ut fœnumgręcum diligenter torreatur, ut bene tundi posſit,
& omnia obſeruet quæ infraſcripta ſunt qui remedium accepturus erit. Iecur lupi ſublatum luna
decreſcente, in fumo ponitur, & cum ſiccatum eſt, teritur, inde particula trita miſcetur pulueri ęquis por-
tionibus facto de fœnogręco, lupino, & abſinthio & coſto, ita ut ex eo quod in ſe totum permixtum fue
rit, menſura coclearis cumulati detur ad diem non febricitāti ex uino mixto, ſi febricitabit ex aqua. ita ut
per triduum, hoc medicamen ieiunus accipiat, & porrecto brachio in dextro latere uel ſemihora iaceat.
inde diutisſime deambulet, & tardisſimę cibum ſumat, & obſeruet ut illo triduo purisſimus & digeſtisſi-
mus ſit, & frigidam non bibat, neque ſalſum aliquid aut dulce manducet. Violas agreſtes ſiue ſilue-
ſtres conteres, & ſuccum earum cum pari pondere mellis decoques, & ex eo coclearia terna ieiuno ad diē
iecoritico dabis. ad lateris autem dolorem, ſi ex iecoris cauſa fuerit, thymi ſcripulos duos, & aquæ quarta-
rium dimidium ieiunus bibet. Compoſitio medicaminis ad iecur, quod diateſſaron dicitur coſti —
I. fœnogræci — I. inulæ radicis — I. fœniculi radicis — I. hęc omnia ſeparatim diligenter tundes &
cribrabis, & delicatisſimum puluerem menſurabis, & poſtea permiſcebis, ſed in ſole omnia bene ſiccato
antequam contundas, & in una potione cocleare plenum mitte. ſano ex uino, febricitanti ex aqua cali-
da, uel ex mulſa aqua, ut uētrem ſoluat, potui ieiuno per triduum dabis, ita ut accepta potione in dextro
latere aliquandiu iaceat, & poſtea diu deambulet, & digeſtisſimus cibos ſumat. hoc remedio ſcitote nihil
eſſe pręſtantius, etiam ſi fœminis, ſed non prægnantibus detur. De medio oſſe ſepię, quod eſt molle,
puluerem facies, & in mixtione conditi optimi iecoritico ieiuno per triduum dabis, ita ut in dextro late-
re aliquādiu iaceat cum acceperit, & poſtea diutisſime deambulet. Ad iocineris dolorem remedium
ſic. intyborum ſucci heminæ, aquæ cyathos tres miſcebis ſimul, & calidum dabis, donec totum triduo
perbibatur. quod ſi ex ipſo dolore cui medendum eſt turgidus & indigeſtus fuerit, porrum capitatum
incoctum manducet. Gentianam ex paſſo decoques & ieiuno iecoritico per triduum bibendam da
bis. Piperis albi grana X L. ſalicis folia ad hanc menſuram, ut faſciculus inter digitos duos & pollicē
teneatur, cucumeris quoque quantum tribus digitis tollere potueris, contere in unum, & per triduum ie-
coritico ieiuno da ex aqua calida bibendum. Coſti ſemunciam, aloes epatitidis — I. maſtiches gra
norum — I I. eupatorij — I. piperis — I I. amomi ſemunciam, rhapontici ſemunciam. aloen & ma
ſtichen ſimul teres & cribrabis bene. reliquas ſpecies in pila tundes, & cribrabis bene, & omnes poſtea in
unum confundes, & repones diligenter in pyxide qualicunque. cum uolueris potionem dare iecoris ui-
tio laboranti, in olla uel caccabo rudi ſed excocto, quartarium fœnogræci decoques. primam aquā fun-
des cum feruere cœperit, & aliam fundes cum feruebit. tertiam coques ad tertias, & repones uas in quo
ad tertias decoxeris fœnumgręcum, cum ſucco & humore ſuo, & inde potionem in calicem mittes, & ad-
des de puluere ſupraſcripto cocleare plenum. & quādo accipit is cui medendum erit, digeſtus & ieiunus
accipiat, & acceptam potionem bene digerat, ita ut cū biberit, tenſo brachio dextro iaceat in ipſo latere,

& hoc

& hoc per triduum ſimiliter faciat . hęc potio iecoriticos etiam ueteres mire ſanat . Epaticis herba centaurea ex uino decocta , ac potui ieiunis data , mirifice auxiliatur . Herbæ uettonicæ in umbra areſactæ puluis,ex aquæ calidæ cyathis duobus,ieiuno iecoritico potui datus,magnifice prodeſt . Potio ſaluberrima ad epaticos , à Prociano medico oſtenſa Ficatum lupi integrum folijs lauri inuolues , & ita ad ſolem uel ad ignem ſiccabis,& ſiccatum diligenter ſublatis folijs in puluerem rediges . quem pul uerem in uaſculo nitido ſeruabis, atque ex eo coclearia duo , cum piperis granis decem tritis,adiecto melle optimo deſpumato quantum ſufficiat , cum carœni cyatho , in potione ieiuno dabis,quam prius ferro candenti calefacies,& diligenter in mortario permiſcebis,ſedentique in lecto dabis, ita ut accepta potione contractis genibus hora integra in dextro latere iaceat , & poſtea uel una hora deambulet .

Herbæ uerbenæ ſolſtitio lectæ puluis , in coclearibus quinque cum uini aminei cyathis tribus , ieiuno potui datus mirifice prodeſt , ſed pro ætate aut uiribus uniuſcuiuſque, potionem dabis .

Aſini iecur tritum , cum petroſelino & nucibus iuglandibus purgatis ac melle inlitis , in cibo datum epatico ieiuno , mirabile eſt . Prociani medici remedium de experimento, ad epatis ſuppurationes , & ulcera & apoſtemata , ſic . ſagapeni uncias I I . myrræ troglodytidis uncias I I I . cardamomi uncias V I . caſtorei uncias I I I . piperis albi uncias duas , aut ſi album non fuerit , duplum de nigro mittes , opij optimi uncias I I . hæc omnia tunſa & cribrata per impubes pueros , aqua pluuiali miſcebis,& facies trochiſcos de binis drachmis . qui trochiſci in umbra,non in ſole ſiccentur . uiris uel ſenioribus integros , pueris uel minoribus dimidios trochiſcos,infuſos in aqua calida dabis , id eſt non febricitanti,cum uini auſteri meri cyatho uno , infirmo autem ex aqua calida dabitur . ſed quibus medendum erit nihil pingue manducent , non oleum , non carnem , ſed de lenticulæ farina pultem , cum oxymelle coctam,admixto anetho & pulegio manducent,& poſcam,poſtea quam excreare uel ſitire cœperint,tepidã accipiant , & ſenſim bibant . Qui palmulas dactylos ex aceto frequenter manducauerit , iocineris dolore carebit . De lupi præda,id eſt,de reliquijs ueruecis,aut capræ,aut cuiuslibet animantis , quam comederit carnem, uel pellem , uel os, collige & ſerua . & quando aliquis iecur doluerit, inde eum tange, continuo ſanabitur .

Origanum in aqua decoque ad tertias,& poſtea mitte mellis quod ſufficiat atque iterum decoque diligenter ut bulliat,& inde da epatico ieiuno quod ſatis ſit adſidue bibendum,ualde ſubuenies.

Lacertam uiridem prende,& de acuta parte cannæ iecur ei tolle,& in phœnicio uel panno naturaliter nigro alliga,atque ad dextram partem lateris,aut brachij laboranti epatico ſuſpende. ſed uiuam lacertam dimitte , & dicito ei . ecce dimitto te uiuam : uide ut ego quemcunque hinc tetigero epar non doleat . Ad duritiam iocineris molliendam , & quamlibet ueterem dolorem ſedandum benefacit cunilæ aridæ,quam ſatureiam quidam uocant,in puluerem redactæ denarius unus, ex mulſi cyathis duobus ſi non febricitabit,uel totidem calidæ aquæ,ſi febriculentus erit,aſſidue datus .

Ad iecoris dolorem potio ſalubris conficitur ſic . piperis — I . eupatorij — I . coſti — I I I . bacani — I I . fœnigræci — I S .omnia hæc trita & creta ſeruabis,& cum uſus exegerit,dabis in uini potione cocleare plenum ieiuno,ita ut in dextro latere tenſo brachio iaceat cum acceperit. Epithematium ad iecur ſanandum ſic. guttæ ammoniaci P. I I. ceræ tantundem,olei roſei tantundem,croci — I. gutta ammoniaca cum bono aceto teritur,donec bene trita ſit,& glutinoſa fiat,crocum ſi ſiccum eſt tunſum & cribratum, guttæ ammoniaci admiſcetur,& diu teritur, ſi humidum eſt in aceto madefactum,primum ſeparatim,deinde cum gutta ammoniaca teritur. quibus tritis cerotum de roſeo oleo & cera punica factum refrigeratum admiſcetur,& tam diu teritur uel ſubigitur, donec unum corpus fiat, ut magdalia inde formentur, quæ ſtomacho phœnicio inducta imponantur .

Ad lienis ſiue ſplenis uitia omnia, & moleſtias uniuerſas, remedia rationabilia & phyſica diuerſa de experimentis. Cap. XXIII.

Ad lienoſos benefacit tamarici longe à mari collecti areſacti & contuſi pulueris denarius unus , aut pondus uictoriati datum ex aqua ieiunis uel ex poſca . Prodeſt lienoſis inula arida campana contuſa & cribrata menſura denarij unius ex uini ueteris mixti cyathis quatuor ieiunis data .

Potio ad lienoſos ſic . balani quo unguentarij utuntur,denarios duos,capparis radicis ⚹ I . hederæ nigræ baccarum denarios duos, periclymeni, quam ſyluæ matrem uocamus ⚹ S. galbani denarij S. cardami nigri,id eſt naſturcij ſeminis ⚹ I I S. piperis nigri ⚹ I. ſcillæ coctæ ⚹ I I. hæc omnia colliguntur ex melle, fiunt globuli parui, dantur denarij duo uel unus,pro ætate,aut infirmitate,ex oxymelle uel ex aceto mixto,in cyathis quatuor aut tribus . eadem potio benefacit ad hydropicos ex aqua mulſa data, nam urinam mouet plurimum per quam purgantur . Lienoſos ſanat,extra cutem impoſitum,ſinapi aceto pridie maceratum & tritum,adiecta lenticula ex aceto cocta. oportet autem a parte lienis impoſitum medicamentum tam diu illic eſſe,donec dolorem pati non poſſint qui utuntur. poſtea ſolio calido demittantur, ubi plures eos contineant,dum deſinit feruor , alioqui exilient ad primum feruorem, maior enim in cute fit dolor calda tactis . poſtea ceroto roſaceo eos perungi oportebit .

Aliud lienoſis remedium eadem ratione impoſitum . ſinapis cyathos duos, git cyathos duos, naſturcij cyathos I I I I . myrobalani corticis cyathos I I I I . piperis cyathos I I . ſinapi pridie aceto acri maceratum,deinde tritum,cõtuſis cæteris permiſcetur,pannoque inlitum medicamentũ imponitur, faſcia que

longiſſima alligatur,uel pluribus in unum commiſſis,quo tardius ſoluatur. hoc efficaciſſimum remedium eſt,& multorum annorum lienoſis omnes cauſas tollit,atque duritiam, ſed poſt hoc,ſi quæ reliquiæ manſerint,ammoniaco tollendæ erunt frequenter illic inlito. Infantibus lienoſis dari oportebit aquam calidam,in qua candens ferrum dimittatur , uel lac caprinum ſemicoctum , ſi capræ tantummodo hedera paſcantur.proderit ijs,& ſinapi ſiccum contuſum ceroto tenui mixtum,extra cutem impoſitum,ut faſcia diligenter ligetur. Malagma ad lienoſos,& ad iocineris tumorem,ſic·ammoniaci guttæ pondo I. ceræ P.I. roſæ pondo I. ammoniacū ex aceto teritur, mixto crocomagmate quantum colorare poſſit. ammoniacum itaque teritur, quouſque leue fiat, & mellis craſſi habeat ſpiſſitudinem. poſtea cera liquefacta, & roſa adijcitur,ac prius mortario bene,& piſtillo cōmixta,manu utraque ſubigūtur. facit hoc malagma, & ad luxum,& ad capitis dolorem,fronti ſuperpoſitum. Malagma ad lienoſos ſic. myrobalani P.I. aphronitri ⚹ X X X. capparis radicis ⚹ X X V. cardamomi ⚹ X X V. ammoniaci guttæ denar. X X X. ceræ P.I. irini olei P.S. cera irino ſoluitur,quibus ammoniacum aceto dilutum miſcetur, poſtea arida quæ ſunt cribrata admiſcentur,& ſic diu in mortario teruntur.deinde manibus bene ſubiguntur. Medicamentum Iunij Criſpi,quod appellatur ambroſia.hoc ex mulſo datum lienoſis pręcipuum pręſtat auxilium,phthiſicis quoque,& ijs qui difficulter ex imbecillitate longa reficiuntur, & qui mali ſunt coloris,nec non ad alia multa uitia ſatis utile eſt,recipit hæc.croci optimi ⚹ I I. cinnami, nardi, coſti , caſſiæ, myrræ,ſchœni floris,ſingulorum ⚹ ſingulos.ijs contuſis , & cribratis mellis attici admiſcetur quod ſatis ſit.inde datur ex calida aqua ad ſupra dicta omnia uitia quantum fabæ noſtratis modus eſt. Lienoſis prodeſt hyacinthi ſeminis denarius dimidius potus ex aceto,& melle,polion herba, uel tamarici folia, aut eiuſdem ſemen,aut cortex,uel herba,quam nos utrum,Græci iſatida uocant,qua infectores utuntur,ſimiliter pota plurimū prodeſt. Ammoniaci denarius dimidius,piperis grana quinque, rubi teneri cauliculi tres,hæc in unū trita miſcentur,& dantur omnia ieiuno lienoſo una potione,ex aceti ſemimixti cyatho uno,mire aduerſum dolorem,& duritiam lienis prodeſt. Capparis radicis,uel corticis,ſcillæ bulbi aridi ex interiore parte,radicis quoque panacis,ſingulorū denarij deni,contuſi,& cribrati,aceto & melle conſparguntur.fiunt paſtilli denariorum ſingulorum,dantur lienoſis ex aceto,& melle.quidam addiderunt ijs,piperis,& uitis albæ radicis denarios decem,tritos.facit hoc medicamentum ijs additis,& ad hydropicos,& ad ſuſpirioſos,eſt hoc utile de experimento. Imponenda ſunt lienoſis, & maxime ijs quorū nimium duri,& tumidi ſunt lienes,medicamenta huiuſmodi,ſinapis,& pyretri,paria pondera ex aceto trita chartæque inlita,quā horis tribus habeant.deinde cum dolorem intolerabilem ferre non potuerint,deducendi ſunt in balneum,& ibi in ſolium calidum dimittendi,& fouendi,præcipue ijs locis in quibus medicamentum habuerunt impoſitum,ſed à fortioribus retinendi ſunt in ſolio,exiliunt enim ſubinde, & fugere conantur non ſuſtinentes feruorem. à ſolio uero unguendi ſunt oleo, & tergendi , tum cerotum ex roſa imponendum locis peruſtis,quæ in ſequentibus diebus,ſi ſatis exuſta fuerint, curari debent.

Pinguis fici aridæ contuſæ denarios X X V. capparis , radicis ſiue corticis denarios quinque aphronitri denarios quatuor,hyſopi faſciculum.contuſa hæc,melle temperantur, donec ceroti habeant temperaturam,deinde inlita linteolo ſuper lienem ponuntur,& duabus,uel amplius horis illic habentur.deinde is qui curatur ad balineum ducitur,& in ſolio calido aliquandiu fouetur. Malagma lienoſis utile ſic. ceræ libram unam,ammoniaci guttæ denarios decem, lapidis aſſij floris, id eſt cineris denarios uigintiquinque,balani quo unguentarij utuntur denarios X V I. bdellę denarios X V I. croci denarios I I I I. reſinæ pityinæ ⚹ X X I I. olei laurini ſextarium dimidium.aceti P. I I I I. hoc genere componitur hoc quod niliacum malagma dicitur.arida ex aceto tam diu teruntur, donec leuia facta habeant mellis ſpiſſitudinem,quæ ad ignem ſoluenda ſunt cum oleo,& adipe liquefacta in mortarium ſuper trita infunduntur. deinde uniuerſa permixta cum refrigerata fuerint,manibus ſubiguntur. Ad lienes qui non ab infantia,ſed poſtea indurruerunt,malagma ſic.myrobalani, panacis, pyretri pondo ſingula, balſami ſeminis ⚹ X. ſinapis P.I. ijs tritis acetum acre miſcetur, & diu permixtio iſta ſubigitur. cumque ex ea malagma factum fuerit,rubrica coloratur,& imponitur,atque tribus horis habetur. poſt hoc in balineum homo ducitur,& ſolio diu fouetur. æris florem tritum bene cum ſinapi,aut etiam ſolum, mittes in acetum,ſimulque in bucculari decoques.ita ut aliquādiu illic bulliant,& ad ſimilitudinem pulticulæ ſpiſſentur. poſtea in uaccinam ueſſicam calida ea transferes,ita ut duobus digitis liquori huic ueſſica maior ſit,tum ſpleni ſatis calidum medicamen adpones,ligabis faſcia,tertia die ſolues. mirabili gratulaberis remedio.

Guttā ammoniaci in acetum ſcilliticum infundes.poſt biduum ita teres,ut in panno poſſit induci,quo facto ſpleni adpones,& faſcia diligenter ligabis,& uteris tamdiu, donec per ſe conſumatur, & ſine balneo abſtergeatur. Ad ſplenis dolorem expertiſſimum remedium ſic.cardamomi,pyretri,ſinapis, turis maſculi,aphronitri,ęqualia pondera de ſingulis ſpeciebus contundes,& coques in aceto ſcillitico, & in unum miſcebis,locumque cui medicamen adpones,frequentius detergebis, & adpoſitum mane medicamentum in horam ſeptimam eſſe patieris.poſtea eum cui medebere,ad balineas ire præcipies, atque in calida diu foueri facies. Ad ſplenem remedium mirum ſic.picis durę optime tritę — I.& coſti triti — I I. permiſcebis,& ex eo ſingulas potiones ex uino uetere mane ieiuno per triduum dabis,ita ut in ſiniſtro latere qui accipit diu iaceat. Ad ſplenis dolorem remedium efficax ſic.gallas de quibus encauſtum ſit, quātas uolueris pone ſuper carbones uiuos,& exures non nimie,ita ut puluerem de ijs in quo ſit aliquis ſapor gallarum facere poſſis.de quo puluere optime trito cocleare plenum mittes in potionem uini uetuſtiſſimi,& potetur. Ebuli contuſi ſuccum coclearia tria ex uini ueteris cyathis tribus per triduum

da lienoſo

da lienoſo bibendum,ita ut ebulum ſemper ſecum habeat qui remedium accipit,nec terra ipſum ebulum ferrum'ue tangat. Cornum bouis combures ex ea parte qua capiti adhæret, & in puluerem tenuiſſimum redige,atque ex eo puluere coclearia duo, cum aquæ calidæ cyathis tribus, & paululo aceti, ieiuno ſplenitico per triduum da bibendum. Cataplaſma ad ſplenem,quod Ianuarius medicus oſtendit,ſic. pyretri — III.myrobalani — III.grani ſinapis — III.cardamomi — III.urticę ſeminis — III. piperis — III. hæc omnia teres,& cribrabis diligenter,& cum aceto ſcillitico permiſcebis,ut unum corpus facias,atque inde cataplaſma in panno denſo ſupra ſplenem impones,ſed prius locum ipſum cui medicamen impoſiturus es,ex nitro aqua remiſſo lauabis,ita ut ſpuma,uel pinguedo nitri illic adhęreat. Cataplaſma ad ſplenem de experimento ſic.allium purgabis,& ante diem in acetum acerrimum infundes mature,cum poſiturus eris,teres cum ipſo aceto,uel de aceto ſublatum,ita ut ſpiſſum ſit ſicut cataplaſma, & tepidum ſupra ſplenem adpones,& faſcia conligabis,& uteris,uſque ad horas prandij. hoc ſi triduo cõtinuo uſus fueris,mirum remediũ experieris,ſed patientia opus eſt aduerſum uim medicaminis,quod plus proderit,ſi poſtea balineis utaris,& in ſolio calido diu fouearis. Herbæ cyclaminis quæ orbicularis appellatur radix ſuſpenſa collo,ita ut contra lienem dolentem ſit alligata,efficaciter medetur. Porri primitiui ſectiui ſuccus expreſſus, & aceto pari menſura immixtus, abſorptuſque a' lienoſo ſæpius prodeſt. Chamepitys cum oxymelle,& abſinthio paribus menſuris decocta,& potui data,utiliter lienoſis occurrit. Herba ſalutaris,id eſt ſpina alba,qua Chriſtus coronatus eſt,quæ uelut uuam habet,lienẽ leniter in eodem loco perfricata ſanabit. Equi lingua areſacta,& ad leuitatem trita,atque ex uino potui data,protinus utilitatem ſuã ſedato lienis dolore manifeſtat. Stercus mulinum cum oxymelle lienoſis potui datum dolores efficaciter tollit. Hircinus ſplen calidus,id eſt ſtatim ubi de pecude ſublatus fuerit,ſuper lienem hominis impoſitus, & alligatus mire dolorem intra paucos dies auferet,ſi poſtea ad fumum ſuſpendatur,ut illic areſcat. Hædinus uero lien ſimiliter,ut hircinus ſuper ſplenem infantis adpoſitus,& tumores,& dolorem eius emendabit. A' lanio lienem uituli quanti uoluerit emes, eumque medium exſecabis,ſeruatis integris eius lateribus, ut undique contineatur, atque eum qui dolet ſplenem in balineum duces,& per mediam ſciſſuram illius lienis a' capite corpus eius omne ſummittes,ita ut uſque ad pedes lien decidat.poſtmodum ipſum lienem in fumo ſuſpendes,atque areſieri facies.quo facto cum tumoribus etiam dolores lienis,is cui medeberis ſedari ſentiet,omnique moleſtia cito liberabitur. Ebuli radicem,quam ſine ferro euellas aridam contuſam,& pollinis modo cribratam repones, inde coclearia tria ex uini cyathis tribus in limine ſtans contra orientem per triduum bibito ieiunus,ſed omnino obſerua,ne ebulus ferro contingatur,aut ne ipſe dum remedium accipis ferrum tecum habeas. Ebuli baccas permaturas exprime, atque ex eo ſucco uiro tria coclearia ad diem da bibenda, mulieri duo, quo ſumpto deijciet per uentrem inſtar ſanguinis. tum interiecto triduo rurſum dabis, & per hæc interualla repetes,dando potionem donec perſanes.ſi propter amaritudinem ſolum ſuccum haurire non potuerit, tantundem uini,aut oxymellis augebis. Aceti ſcillitici cyathum unum,mellis attici ℈ III.uettonicæ tunſæ cribratæ ℈ tres,in unum miſcebis,& adijcies aquam calidam,& dabis ieiuno per triduum ſplenitico potionem. Lotium eius qui ſplenem dolet,quotiens urinam fecerit collige,& cinerem de foco cribratum in unum ſubige,& panno inductum ſuper ſplenem imponito,& una hora calidum habere permitte,maximo eum periculo liberabis,ſi ſæpius id feceris. Allij purgati capita tria,adipis porcinæ nimium uetuſtæ P.I. ſimul conteres,& panno induces,& ſupra dolorem lienis impones, & faſcia conligabis. Conij id eſt cicutæ radicis P.unum,adipis uetuſtæ hircinę P.I. allij purgati P.I. olei cedrini P.I. ſimul teres,& genus malagmatis facies,& ſupra ſplenem alligabis, nec ante quartum diem ſolues, certiſſimam ſcies hanc eſſe medicinam. Optimum ſpleni remedium tale eſt.gentianæ tunſæ,coclearium dimidium,fellis terrę tunſæ coclearia tria,fœniculi tunſi cocleare unum,& dimidium bibes ex picato mero, uel nigro auſtero tepefacto,ita ut diligenter ſupra ſcriptæ ſpecies cribratæ in pollinem redigantur, & ſic miſceantur. Rubiam herbam,qua infectores utuntur,tunſam ex picato,uel auſtero,uel nigro uino, aut ex poſca dabis bibendam ieiuno ſplenitico amplitudine nucis auellanæ,confeſtim proderit.

Laudabile ſpleniticis remedium ſic.hieram botanen, quæ uerbena appellatur, contunde cum axungia uetere,& inductã in panno albo mundo impone ſplenitico, dolore ſedato uidebis ſanguineum locum in quo dolor fuerit. Solea piſcis ſpleni imponitur,uel torpedo,uel rhombus, ſed impoſitus rurſum uiuus in mare mittatur,mire prodeſt. Qui quotidie ieiunus ſerum caprinum, ſed earũ capellarum quæ hedera paſcuntur biberit,ſplene conſumpto erit. Sarmentorum cinis aceti cyathis duobus aſperſus, rectiſſime lienoſo ieiuno ex aqua tepida datur bibendus. Caninus ſplen recens ſupra ſplenem hominis imponitur,dicente eo qui adponit, remedium ſe ſpleni facere, poſtea ſplen intra parietem dormitorij cubiculi tectorio id eſt capſella incluſus,reponitur,& deſuper ter nouies ſignatur. Splen uiuenti catulo exemptus,ciboque ſed coctus ſplenitico datus ignoranti,liberat eum quamuis grauiter laborantem. Sedant lienis dolorem radices uiolæ luteæ,ſi ex aceto ſpleni uice emplaſtri adponantur. Tamaricis radicem,uel folia trita ex aceto bibat,qui de ſplene laborat, cuius uſum ſi experiri uolueris da porco edendam per dies nouem,cum eum occides ſine ſplene inuenies. Lacerta uiridis uiua in oſtio ſplenitici ante cubiculum eius ſuſpenditur,ita ut procedens,& rediens eam ſemper manu ſiniſtra, & capite contingat,quo facto mire ad ſanitatem proficiet. Herbã urceolarem in aqua decoctam da lienoſo cum oleo & liquamine manducandam,mire ſubuenies. Siſymbrium, abſinthium,nepetam,marrubium,æquali menſura aceto macerata tertio, & melle mixta, ſed cum polenta hordei modica impone lieni emplaſtri

modo,potenter medebere. Hederę folia tenera tundes ſuccumq́ue eius cum uino auſtero lienoſo ieiuno per triduum potui dabis. Filicis radicem tunſam impones lieni,cum axungia uetere , eamq́ue radicem mundatã ex aqua ad tertias decoques, ita ut quod de ſextario decoctum fuerit per triduum cum oxymelle,aut mero auſtero ieiuno lienoſo potui detur,ſummum remedium cito experietur. Ad ſplenis dolorem,remedium egregium ſic.quinque capita allij,diligenter in grana purgati, per dies ſeptem lienoſo manducanda dabis,ita ut primo die grana X X X I. comedat ieiunus,ſecundo die grana X X V. tertio X I X. quarto X V. quinto X I. ſexto I X. ſeptimo V I I. bibat autem conditum ſatis piperatum.quo facto,omne malum per uentrem digeret. ſed & porros comedat ante diem quàm allium manducet infuſos in aqua,quos incoctos,uel tres,aut eo amplius, quod tamen non ſit nimium, ſemel manducare debet. Nitri albi matronalis pilulas V. uel V I I. in aceto acerrimo ſolues,ex quo ſingulos cyathos per triduum lienoſo ieiuno bibendos dabis. Herba uettonica ex uino decocta,& potui lienoſis data, plurimum prodeſt. Si quis de ſplene aſini areſacto quotidie ieiunus pauxillum manducet,ita potenter ſanabitur,ut intra triduum utilitas remedij huius appareat. Herba hippuris contrita,& cum uino auſtero,aut cum oxymelle potui data,potentiſſime lienoſis ſuccurrit. Hederæ ſiluaticæ nigræ folia contrita,& ex uino potui data,lienoſis maximo auxilio erunt,ita ut prima die tria,deinde quinque,tertio ſeptem,quarto nouẽ,quinto undecim,ſexto tredecim,ſeptimo quindecim,octauo X V I I. nono XIX. decimo uigintiunum dentur. Vtiliſſimum lienoſis hoc remedium eſt.capræ lactares abſtinentur à cibo per triduum,tertio die hedera tantummodo ſaturantur, & mulgentur antequam bibant, ſi ex eo lacte ſextarios tres per triduũ calidos ſtatim quomodo mulſi fuerint ieiunus lienoſus acceperit,ita ut nullos alios cibos illo triduo manducet,potenter ſanabitur. Herinacei lien aſſus in cibo ſumptus,lienoſum efficaciter curare fertur. Vulpeculæ etiam iecur aridum tritum cum oxymelle datum lienoſis,mire medetur. Coclearum combuſtarum cinis cum lini ſemine atque urticæ ſemine tritus, adiecto melle quod ſatis uidebitur,adſidue à ieiuno lienoſo acceptus,intra paucos dies eum ſanabit. Lienoſus oxyfera adſidue bibere debet,& dum curatur in uentrem debet iacere. Ruta cum adipe anſerino,uel gallinaceo contrita,panno inducta,& lieni impoſita ſedat dolorem. Stercus aprugnum ſiccum contritum,ex uino potui datum,pulchre non ſolum ſplenis, ſed & renium dolori medetur. Corticem caprificus arboris detrahes,& dum recens eſt ad ſplenem,uel etiam ſi opus fuerit ad iecur pones. & ubi tumor ſiue duricies ſplenis,uel iecoris erit , ibi corticem diutius continebis. deinde in fumo eam ſuſpendes. quod cum facies rogabis,ut ſicut cortex ille paulatim fumo ſiccatus areſcit, ſic ſplen , uel iecur laborantis areſcat.hæc autem res tantum ualet,ut ſi catulis recens natis fiat , dicantur omnino non creſcere.

Cyperi drach. V I. radicis quæ manducatur ſeminis cyathum unum, propenſum, cum aquæ ſextarijs tribus ante diem infuſis in olla noua , ad tertias decoques . poſtea ipſam aquam potandam lienoſo ieiuno per triduum dabis,mire ſubuenies. Si quis agnum recens natũ cõfeſtim manibus diuellat,lienemq́ue eius,ubi extraxerit calidum ſuper lienem dolentis imponat , ac faſcia liget, & dicat adſidue remedio lienis facio,poſtero die ſublatum de corpore eius parieti cubiculi,in quo lienoſus dormire ſolitus eſt,luto prius inlito,ut hærere poſſit imponat,atque ipſum lutũ XXVII. ſignaculis ſignet ad ſingula dicẽs lieni remediũ facio,hoc tale remediũ,ſi ter fecerit,in omne tẽpus lienoſum quãuis infirmũ , & periclitantẽ ſanabit. Ad ſplenẽ remediũ probatum ſic.capparis eſt herba,uel leguminis genus,nã lupino ſimiles ſiliquas adfert naſcitur in locis ſaxoſis,huius radicem colliges,& ſindes in partes duas, quarum unam ſiccabis, ác minutatim concides,& mittes in pilam ligneam,atque illic diligenter tundes. deinde in ollam rudem conijcies, & cũ aceti heminis tribus ad tertias decoques,& colabis atque inde ieiuno lienoſo ſingulas potiones mixtas bibendas per ſeptem dies dabis,obſeruaturo ne per illos dies unquam frigidam, aut calidam aquam bibat, ſed tantummodo uinum uetus immixtum meracum.partem uero dimidiã radicis illius lino ligabis, & ad fumum ſuſpendes,atque illic donec perſiccetur manere patieris. Catellum lactentem de canna occide,& de ipſa canna ſplenem eius tolle,ac neſcienti ſplenitico, in carbonibus coctum, uel aſſatum, manducandum dato. Ammoniaci drach. V I. ex aceto dilutas per ſex dies lienoſo ieiuno dabis bibendas, ita ut ſingulis diebus ſingulas drachmas accipiat. Aceti ſcillitici africani cyathos tres , & roris marini — I I I. conteres diligenter,ac ieiuno lienoſo per triduum dabis bibendos, qua potione ſi quid experto creditur,ſpleniticum de ultimo periculo liberabis. Malagma,quod & ſplenis, & iocineris dolorem, & tumorem potentiſſime curat.crocomagmátis ſextarium unum , guttæ ammoniaci libram unam , ceræ librã unã,olei roſacei uncias tres . ammoniacum cum crocomagmate ex aceto teres, ita ut colorari poſſit, atque illic triduo eſſe permittes,donec mellis ſpiſſitudinẽ habeat.poſtea cera liquefacta,& roſaceum oleũ, ſed cum ſua roſa tritum, adijcietur. & ſimul uniuerſa diligentius conteruntur , atque inductum in panno medicamen ſpleni,uel iecori adponetur. Picis duræ ſextarium,ſulphuris uiui — I. ſimul ad ignem remitte,& permiſce,atque in charta uirgine inductum ſpleni adpone,nõ prius emplaſtrum ab eo recedet, quã penitus perſanetur. Ad ſplenem remedium ſingulare,quod de experimentis probatis Gamalielus patriarcha proxime oſtendit,ſic.lapidis aſſij unciam unam ſemis,uiſci quercini uncias ſex , calcis uiuæ uncias tres,olei cedrini unciam unam.hæc à luna ſextadecima confici,& coqui debent, omnifariam tamen poſt quintam decimam lunam debet hoc medicamen parari,& tam diu coqui, donec habeat ſpeciem malagmatis.deinde manibus ſubigi,& induci in pellem alutaciam,atque inde tepens loco ſplenis adponi, faſciaq́ue ligari,ut illic iugiter maneat diebus,ac noctibus quatuordecim, per quos dies abſtinẽdum balneis, & frigidis,& uenere,& pomis omnibus,& holeribus,& dulcibus uniuerſis, tamen tẽpore hyemis hoc medicamen

dicamen adhibetur,propter moleſtiam ſudoris, ne humectatum infirmius fiat. ipſo tamen die,quo confe-ctum fuerit,ſtatim debet adponi,quo efficacius proſit. Ad ſplenem remedium efficax,die iouis lidu-na ſiniſtrum pedem nudum in caprifico ponet,qui dolores ſplenis patietur, & corticem quātum pes eius preſſerit incidet,eamq́ue tribus horis de faſcia ad ſplenem poſitam conſtringet, ſublatam inde fumario ſu ſpendet,neque unquam,aut ipſe remouebit, aut permittet ab aliquo tolli. Ad ſplenem remedium ſubitum,atque ſubtile.tres caricas in aceto optimo ueſpere infunde,& mane ieiunus eas accipe,& hoc tri-duum facito.poſt hoc ferri ex cauſa ad hoc facti maſſulam,ter ardentem extingue ex potione abſinthiati, & bibe,atque hoc per triduum facito. Ad ſplenis dolorem, cuminum quantum tribus digitis poſſis comprehendere,cum uino tritum,ieiuno laboranti dabis bibendum.

Pleuriticis,& laterum doloribus, remedia phyſica,& rationabilia diuerſa, de expe-rimentis. Cap. XXIIII.

Malagma ad lateris,& pectoris dolorem,& quidquid moleſtum ex perfrictione colligitur,bene enim calfacit,& ideo ad omnē dolorē prodeſt,cōficitur ſic.ſamſuci contuſi ſemunciā,iris contuſæ idē,cyperi cō tuſi idē,reſinæ terebinthinæ P.S. ceræ P.I. olei cyprini P.S. uini amminei 8.I. in hoc q̄ arida ſunt cōtuſa macerātur uno die, & nocte,tū in oleo, cera, & reſina liquefiunt ad ignem. deinde ſuperfunduntur uino, & pigmentis maceratis,& miſcentur,ac manibus diu ſubiguntur.hoc poſt dies triginta efficacius prodeſt, initio enim humidum ualde eſt,& uix inlitum manet. Malagma ad contuſionem lateris.idem facit, & ad ſuſpectas uomicas,aut iam factas,aperit præterea iocineris,& præcordiorum duritiam, & ad dolorem eorum uere conuenit.proderit etiā omni loco dolenti impoſitum,cōficitur ſic.cyperi ammoniacæ guttę, cardamomi,bdellæ,turis,reſinæ terebinthinæ,ſingulorum — binas,tus, & bdella macerantur pridie infu-ſa uini ueteris ſextario,cætera contunduntur.deinde ceræ P.I. & olei cyprini 8.I. cum terebinthina lique fiunt cæteriſque miſcentur,& diu manibus ſubiguntur.quidam adijciunt myrræ — I. croci — I. cinna mi — I. Compoſitio hæc mirifica,non ſolum lateris, uerum interaneorum dolores minuit. herbæ gentianæ drach. X X. iris illyricæ drach. X L V. myrræ drach. X. piperis drach. X I I. ſeparatim om-nia in puluerem redacta miſceto,atque adijce his mellis optimi deſpumati,quod ſatis uidebitur, & ad ma-gnitudinem nucis auellanæ cum aquæ calidæ cyathis tribus potui dato. Herba quę iris appellatur, maxime ſi ſilueſtris erit,inligata lateri dolorem eius protinus tollit. Herbę uerbenę ſolſtitio collectę arefactæ,& contuſę puluis in coclearibus quinque, robuſto, & ualido ex uini amminei, & ueteris cyathis tribus,febricitanti ex aqua calida potui datus,mire dolori lateris medetur. Herbę gentianę,& ſagape ni drach.ſingulæ contritę,& cum aquę calidę cyathis tribus potui datæ, dolorem lateris ſedant, ſi in latus, quod dolet poſt curationem infirmus diu iacuerit. In lapide Iaſpide phrygia aerizuſa ſi nota infra ſcripta inſculpta fuerit,id eſt ꝛꝛꝛ. & collo dolentis latus fuerit ſuſpenſus,mire proderit. Herbę uetto nicæ foliorum in umbra arefactæ tunſæ cribratęque ∋ I I. ex uini, aut mulſi cyathis duobus potui ſano, febriculento ex aqua mulſa dantur,confeſtim dolorem lateris emendant. Apri ſtercus aridum con-tritum,& potioni inſperſum,dolores lateris ſanat mira potentia. Cocleę exemptę teſta ſua,& cum ptiſana coctæ,lateris doloribus medentur,melius ſi humorem ptiſanę ipſius ſorbendum dederis, ipſas quo que cocleas contuſas uelut malagma, ſupra dolentem locum lateris imponi ſatis utile eſt. Verbaſci radicem,& rutę coliculum, & albi piperis grana I X. in unum contrita ex aquæ calidę cyathis duobus po tui dabis ei qui lateris dolore uexabitur. Marrubium ex aqua tritum, ſalubriter bibitur aduerſum la teris dolorem.coriandri quoque ſemen tundes,uel teres,& cribrabis,& cum melle coques, donec ſpiſſum ſit.inde mane,& ſero coclearia terna dabis pleuritico bibenda. Sulphur uiuum, & picem cedriā pari pondere ſimul permiſces,& pro malagmate dolori lateris adpones.

Lumborum & coxarum doloribus & torpori, ſiue iſchiadicis,remedia phyſica & rationabilia diuerſa de experimentis. Cap. XXV.

Ad lumborum dolorem curatio optima hęc,cucurbitę ſilueſtris floccorum,aut ſeminis ⚹ I I I I. pyretri ⚹ I I I. myrrę ⚹ I I. in puluerem rediges, ex quo fiunt paſtilli ad menſuram denariorum bi-norum, uel ſingulorum, dantur ex paſſi cyathis tribus, mixtis aquæ pluuialis cyathis ſex, ſed his quibus hoc remedium dandum eſt,aluus acri clyſmo mane detrahenda eſt. Ad lumborū dolorem,& paraly-ticos antidotos hiera medici Paccij Antiochi,quę melius omni medicamento facit.ſed & ad paralyſim mi-rifice hoc acopum facit,quo oportet infirmum in ſole diu fricari,aut foco flamma pręcalefacto,recipit hęc olei ſabini denarios ſex,cucumeris ſiluatici radicis recentis ⚹ X V. hæc radix in magnitudine iuglandis nucis cōciſa,uaſe fictili nouo ex oleo coquitur,donec ſuccum omnem remittat,& quaſi arida ſit. poſt hoc radix abijcitur,& per linteum,aut colum tranſmiſſo oleo,adijcitur,dum calet,cerę pontice in fruſta reda-ctę P. I. olei cyprini P. I. olei irini P. I. olei laurini P. I. olei ueteris P. I I. piperis albi contuſi, & per tenuiſſimū cribrū tranſmisſi ⚹ II. pyretri cōtuſi,& per idē cribrū traiecti ⚹ I. hęc in unū miſcentur, reponitur medicamentum uaſe fictili.facit pręter remedium lumborum,& ad omnē dolorem corporis,&

neruorum,muliebria quoque loca duriſſima mollit, cum diu alijs medicamentis nihil profectum eſt, hoc prodeſt. Malagma,quod proprie facit ad lumborum dolorem.picis liquidæ 8.I I. olei ueteris 8. I. reſinæ terebinthinæ P.I. ceræ P.II. mannæ P. beſſis,aphronitri P. triens. coquitur pix cum oleo, donec ſpiſſa fiat.poſt hoc,adijcitur reſina.deinde cera,& ſecundum hanc ex interuallo manna, ubi emplaſtri habebit figuram medicamētum,tolletur ab igne,& cum tepeſcere cœperit,aphronitrum aſpergetur ſenſim, ne ſuperfundatur,quod in caccabo eſt. Malagma ad omnem dolorem ueterem ex qualibet cauſa factum,præcipue ad lumborum dolorem ſic.bdellæ ⚹ I I. ſtyracis ⚹ V. œſypi ⚹ I I. ammoniaci ⚹ V. piperis albi ⚹ I I. turis ⚹ V. baccarum lauri P.I. terebinthinæ ⚹ V I. opopanacis ⚹ I I. adipis taurini ⚹ V I. medullæ ceruinæ ⚹ V. propolis P.S. olei ueteris P.I. ceræ P.I I. turis pol linis P. I. oleum,cera,reſina,propolis,liquefiunt.deinde turis pollinis pondus ſuperius dictum adijcitur,& cętera minutatim,uel in unum contuſa, poſtea decoquuntur ſimul omnia, opopanacem ſane oleo dilui prius oportet. Medicamentum,quod facit ad omnes membrorum dolores,quod anodynon appellatur. facit autem præcipue,ad lumborum dolores,conficitur ſic.myrræ denarios octo,croci denarios ſeptem,opopanacis itidem,ſtyracis denarios duos,alterci ſeminis ⚹ V. opij ⚹ V I. mandragoræ radicis, uel etiam corticis ⚹ I. piperis albi ⚹ I. conſparguntur trita,& cribrata hęc omnia ex aqua pluuiali,fiunt paſtilli uictoriati tertiæ partis,dantur ieiuno ex aquæ cyatho uno,& ex paſſi cyatho uno. Malagma ad coxæ dolorem,maſtiches chiæ P.S. abrotani ſucci 8.S. turis P.S. ſalis ammoniaci P.S. ariſtolochiæ rotundę P.I I. ariſtolochiæ digitalis P.I I. ſpumæ argenti P.I. propoleos P.I. cotis creticæ P. I.S. reſinæ pityinæ P.I.S. olei ueteris P. I I I. olei laurini P. I I I. galbani P.I. lepidos cyprij P. S. ceræ P. I. S. ſinapis alexandrini 8. I I I. aceti 8. I I I. omnia hęc tunſa,quæ tundenda ſunt,& remiſſa,quę liquefacienda ſunt, ſimul excoquuntur,& poſtea tam diu manibus ſubiguntur,donec denſum malagma fiat. Iſchiadicis cocleæ crudæ tritæ in uino ammineo,ex pipere potæ mire proſunt. Pellem lupi aluminatam,per dies ſex lumbis dolentibus impone,ſtatim ſubuenies.

Lumborum,& ueſſicæ cruciatibus laboranti prodeſt in balineis,& loco calido, dum illic eſt,urinā egerere. Lana ſuccida,nitro,ſulphure,oleo,aceto,pice liquida,feruentibus his,tincta, & quàm calidiſſime ſuſtinere poſſit bis in die appoſita, prodeſt lumborum dolori. Remedium mirum aduerſum iſchiadem,uel arthritim,herba eſt,uel frutectum,quod maxime circa ſepes uinearum naſcitur,latine cytiſus dicitur,uirgultis eſt ſubtortis,uel curuis,folijs oblongis bene uirentibus floribus concluſis oblongis albis, uel etiam galbineis,bene olentibus,id eſt mellito odore,frutectum ipſum ſemper uirens ęſtate, atque hyeme, colligitur die iouis luna uetere liduna ante prandium,& datur ei cui remedio futura eſt, ieiuno ante prandium trita,ita ut non ſuccus tantum eius, ſed & folia quomodo trita fuerint, uel flores eius ſi fuerint, ſic dentur ex meri uini ueteris,ſiue etiam nouelli quartario grandi.ſed qui accipiet, ſtans accipiat, & contra orientem bibat,& cum à dextra parte potionem acceperit,ad ſiniſtrā,retro'ue non reſpiciat,& reddat calicem ei qui dederit potionē.hoc per triduū faciet,ſed qui daturus erit potionē,una hora, uel uno die,lectā herbā ſimul contēperare debet,unde ſint tres potiones,ita ut à nullo alio,quàm ab eo qui daturus eſt,herba illa,uel potio,& ab eo qui accepturus eſt,tangatur.hæc qui bene obſeruauerit,mirū remediū inueniet.

Ad coxæ ſubitum ſtuporem,uel dolorem,aphronitri — I. ſinapis — I. piperis ſemunciam, teres, & trita miſcebis,ut puluerem facias,& in balneo locum de quo quereris perfricabis. Remedium ad iſchiadem ſic.colliges herbam,quæ dicitur brittannice die iouis uetere luna, & liduna,ſiccabis,& repones, quia hyeme non apparet.nam,& uiridis prodeſt.teres hanc cum tribus granis ſalis, & cum piperis granis quinque,aut ſeptem,addes,& plenum grāde cocleare mellis,& uini potionem bonam, & ſi uolueris modicum calidæ aquæ adijcies,& ſic bibendum dabis.ſed hanc herbam ter,dum teres,& antequam colligas,præcantare debes ſic.terram teneo,herbam lego,in nomine Chriſti, proſit ad quod te colligo. medicinalibus digitis eam ſine ferro præcides,uel auelles. Ad iſchiadem de experimento remedium ſic. radix bugillonis,ſine ferro colligitur,uel eruitur palo acuto. hæc tunditur in pila, uel teritur in mortario, & ſuccus eius exprimitur,ita ut in ſucco eo ſit uel quartarius. deinde grana piperis X X V. teruntur, & mellis libra adijcitur,ac uini ueteris ſextarius.hæc omnia cum ſucco ſupra ſcripto ad modum conditi permiſcentur,& laboranti in balneo cum iam propè laſſus fuerit, per triduum potanda in caldaria tribus potionibus dantur,mire proderit.

Deſcriptio ceroti chalaſtici,quod facit ad omnes totius corporis dolores,pręcipue ad contuſiones membrorum,& neruorum infirmitates,& ad ſtomachi dolorem.inſigne eſt certe in primis ad lumborum,& renium dolores.conficitur uetere luna,& liduna à menſe Martio in quodlibet tempus ęſtiuum.recipit hęc. phlomi librā,herbę ſabinę P.I. barbę iouis P.I. baccę lauri P.I. has ſpecies tunſas coques in olei ſecundarij boni libris I I I I. poſtea colatis omnibus mittes in oleū ipſum,rutę ſiccę — V I.pulegij ſicci — III. ſymphoniacę ſuccū — V I. haſtulę regię ſuccū — V I. uerbenę ſuccū — V I.ibiſci ſuccū — VIII. fœnogręci ſuccū — VIII. lini ſeminis triti — VIII. maluę erraticę ſuccū — VIII. hęc omnia miſcebis cū ſuperioribus ſuccis,& decoques ad tertias ita ut mittas caricas ficus I I I I. quę tādiu coquātur,donec nigreſcāt.poſtea addes axūgię ueteris P.II.ſeui ceruini P.I.butyri loti P.I. medullę ceruinę P.I.ſeui bubuli P.I.cerę — VI.reſinę frictę — VI.hęc cū cęteris herbis remittes, & cū his q̄ ſupra ſcripta ſunt, omnibus pmiſcebis,& repones in uaſis fictilibus,aut in ligneis, aut corneis, & cū uolueris tepefacto uteris cōtra omnes dolores,ut ſupra ſcriptū eſt. Iſchiadicis,& lumborū doloribus, porri ſectiui triti ſuccus expreſſus cū uini hemina ieiuno potui datus efficaciter medetur.ęque prodeſt,& apij ſuccus ſimiliter datus.

Herba

Herba chamędrys contuſa,& cum melle potui per triduum data,confeſtim medetur lumborum,& coxarum dolori.herba quoque ſenecio in cibo ſumpta,coxarum, & lumborum dolores certiſſime ſanat. Adipe urſina dolentes coxas perfrica,continuo ſanabis. Qui teſticulum leporinum coctum ieiunus comederit,cito coxarum dolore releuabitur. Radices ex integro tritæ cum pane remollito miſcentur,atque inde cataplaſma factum, coxarum, uel lumborum etiam renium dolori imponitur, ſtatim prodeſt. Incredibile,& unicum remedium iſchiadicis,& arthriticis.hoc eſt,quo & ipſe Auſonius medicus ſanatus eſt,& multos,ita iacentes,ut mouere ſe ſine cruciatu nequirent,intra quinque dies ſtare,ambulare autem intra ſeptem dies fecit,conficitur ſic.fimum ibicum luna ſeptimadecima colliges,quanquam,& alia luna uetere collectum ſimili efficacia proſit,dummodo medicamen ſeptimadecima luna componatur. ex eo ergo fimo,quantum unius manus pugno pleno potueris comprehendere ,dummodo impar ſit numerus pilularum,in mortarium mittes,atque adijcies piperis grana X X V. diligentiſſime trita. tunc addes mellis optimi heminam,& uini ueterrimi optimi 8. I I. & contritis prius pilulis uniuerſa miſcebis, & repones in uaſculo uitreo , ut cum fuerit opus,paratum habeas medicamentum ad ſubueniendum. ſed ut maior ſit medicaminis efficacia,luna ſeptimadecima illud facere debebis,& cum daturus fueris remedium,â die iouis incipe,& per dies ſeptem continuos dato,ita ut qui remediandus eſt,ſtans in ſcabello contra orientem bibat.quæ potio,ſi ita ut ſcriptum eſt,data & obſeruata fuerit , etiam ſi omnibus articulis, & coxa infirmus contractusque fuerit,& immobilis,ac deſperatus iacuerit,neceſſe eſt,ut ſeptima die ambulet. Iſchiadico remedium efficaciſſimum ſic.caſtorei ſemunciam,pyretri,nitri, euforbij, adarces, uncias ſingulas olei cyprini libram.quæ tundenda erunt ſiccata tundes,& cribrabis,& ſic oleo cyprino miſcebis, & decoques.atque eo medicamine ſic uteris,ut iſchiadicum iacentem in ſole diutiſſime perfrices in coxa quam dolet,deinde ad balneum ducas,& cum ſudauerit, diutiſſime compellas in toſta caldaria commorari.

Ad coxarum,& ad lumborum dolores,herba chamæpitys contrita ex uino potui data plurimum prodeſt. Cucurbitæ ſemine contrito in ficulneo uaſculo,adiecto oleo,& aceto,coxæ,& lumbi perfricati, potenter ſanantur,ſicut experimenta docuerunt. Serpylli aridi contuſi, & in puluerem redacti ſcripulos tres,adiecto modico melle permiſce,& ex eo tres globulos æquali pondere facito, atque ex ijs ſingulos cum mulſi cyathis tepefactis binis,ieiuno per triduum dato, incredibiliter lumborum dolori medebere.quòd ſi illo triduo non penitus,qui laborat fuerit abſolutus,iterum per aliud triduum dabis.

Radix aſparagi trita,& ex uino potui data,lumborum,& coxarum dolori mire medetur. Nuclei amygdalarum triti,& ex aceto poti lumbis medentur. Naſturcium cum farina permixtum,& ex aceto calido,lumbis medetur ſi impoſitum fuerit. Gladioli radix contuſa cum ſulphure uiuo , & adipe urſina,lumbis impoſita plurimum prodeſt. Remedium coxendicis mirum de experimento ſic. muſcerdæ nouem tritæ ex uini quartario,ſuper ſcabellum,uel ſellam laboranti potui dantur , ita ut pede uno quem dolet ſtans ad orientem uerſus potionem bibat,& cum biberit ſaltu deſiliat, & ter uno pede ſaliat,atque hoc per triduum faciat,confeſtim remedio gratulabitur. Malagma iſchiadicis mirum ſic. ſtyracis uncias I I. picis P.II. ceræ P.I. guttæ ammoniacæ — VI. reſinæ terebinthinæ — V I. galbani — II. marinę turis — II. omnia quæ tundenda ſunt in puluerem rediges, & admiſcebis ijs, quę igni remittenda ſunt,& deſuper aceti quantum ſufficiat medicamento dum excoquitur mittes , & cũ opus fuerit calido uteris. Ad iſchiadem remedium dictatum a' Iuſto medico,ſic.herbam argemoniam,& herbam uerbenam,& lapathium,& bugillonis radicem æquis portionibus,uel ponderibus mittes in pilam,& tundes,& cum tunſæ bene fuerint,addes uini candidi 8 III. & manibus agitabis cum ipſo uino diutiſſime, poſtea omnia mittes in linteũ ſpiſſum,& expreſſa colabis, atque ijs quæ colata fuerint deſuper addes uini aliquantulum,& piperis grana triginta trita. poſtmodũ ex hoc medicamine quartarium calefactum ieiuno laboranti in balneo dum in ſolio,eſt per triduum dabis bibendum. Ad iſchiadem phyſicum remedium.teſtudinis aquaticæ crus præcide,& phœnicio inuolutum , ex ea parte qua quis iſchiadem patitur adpone,potenter remediabitur. Git quantum tribus digitis tolli poteſt ſumptum tritumque,& paſſi cyathis duobus aſperſum,adiectis aquæ calidæ cyathis totidem epotum,maxime prodeſt lumborum dolori. Fel terræ tritum ex uetuſtiſſimo uino bibere dabis ieiuno,ſupra limen ſtanti uno pede, qui coxam dolebit,ſed non in uitro hanc potionem bibat. Præſens remedium ad coxæ dolorem ſic. artemiſiam aridam tundes,cribrabis,& ex uino dabis bibere ieiuno, continuo emendabitur uitium.

Herbæ pteridis,id eſt filiculæ,quæ ratis gallice dicitur , quæque in fago ſæpe naſcitur , radices tunſæ in potione ieiuno dantur cum uino,coxarum doloribus laboranti. Hederam,& herbam ſabinam ęquis portionibus tritam ex uino auſtero ad modum auellanæ dari iſchiadico ieiuno oportet per triduum.eadem potio etiam aliud malum coxendicis purgat. Trixago herba feruefacta cum aqua, ac triduo potui data,iſchiadicum mirifice ſanat. Crocodilus terrenus pręciſis ſummis partibus,egeſtisque interaneis,ex iure coctus,cibatui datus,magnũ iſchiadicis pręſtat auxilium. Fimus aprugnus uino remiſſus tepefactus colatusque,& duorum cyathorum menſura potui datus,iſchiadicis ſaluberrime medetur. Rubiam,qua pelles inficiuntur,quotidie bibere iſchiadicis utile eſt,& in balneo feruenti lauari. Geniſtæ rami plurimis diebus in aceto macerãtur.deinde tunduntur,& exprimũtur,ex eo ſucco cyathus unus ad diem iſchiadico,quouſque ſanetur offertur. Fimum bubulum feruentem, quem in cinere ardenti calefeceris,coxarũ dolori imponito,plurimũ prodeſt. Vermis terrenus exfoditur,& in ligneo cauco ponitur,ſi fieri poteſt fiſſo,& ferro alligato.tunc aqua perfunditur,rurſusque eodẽ loco,unde prolatus eſt defoditur,aqua uero in qua dilutus eſt,in eodem poculo bibitur ab iſchiadico ob inſigne remedium.

Ad iſchiadem remedium ſic.herba pentaphyllos folijs fragorum ſimillima,iouis die collecta,& cum uino trita,in balineo in ſolio data potui,hac ualetudine laborantes cito remediabit. Ad iſchiadem remedium ſic.cera rubea,& ſtercus canis,quod eſt album,hoc ſiccatum in ſole,& in modum farinæ cribratũ, cum fuerit contuſum,lento igni ceræ remiſſæ admiſcetur per partes,& olei parum,tantum ut mollius idẽ efficiatur medicamen,ſed antea tamen colocynthide,& centaurio curetur cui medendum eſt,ut ſi nõ profecerit, curationem iterum adhibeas.

Renium,& ueſſicæ doloribus,& cauſis uniuerſis,& calculo,& dyſuriæ,id eſt urinæ difficultatibus, & ſtranguriæ,nec non,& ſubmeiulis,remedia phyſica,& rationabilia diuerſa,de experimentis. Cap. XXVI.

Ad renum tumorem,aut exulcerationem,etiam ſi ſanguinolentam urinam quis faciat, hoc remedio ſanabitur.roſæ aridæ foliorum,papaueris nigri ſeminis,nucleorum pineorum , paria pondera contunduntur ſeorſum,& in unum miſcentur.inde datur quantum nux iuglandis, ex paſſi cyathis duobus , & aquæ cyathis tribus. Alia ad renium dolorem potio,quæ etiam quaſi harenam ſabuloſam interdum detrahit,accipit hæc.apij ſeminis,petroſelini,aniſi,ſingulorum ✱ ſenosdenos, dauci ſeminis ✱ IIII. ſchœni denarios VI. croci ✱ XXII. mellis quantum ſatis uidebitur.hinc datur quantum lupinus ex mellis ligulis duabus,& aquæ cyathis quatuor. Ad renium tumorem, & dolorem remedium efficax, quod facit,& ad iocineris,& lienis tumorem,& ad hydropicos,& ad eos,qui mali coloris propter hęc uitia ſunt.accipit hæc.croci ✱ X. nardi indici ✱ II. coſti ✱ II. ſchœni ✱ I. cinnami ✱ I. myrræ ſtactæ ✱ I. mellis optimi ✱ XXV. datur quantum fabæ magnitudo eſt ægyptiacæ , ex mulſi cyatho mixti cum aquæ cyathis duobus,ſed febricitantibus ex aquæ mulſæ cyathis tribus dari debet.

Ad tumorem,& dolorem,& exulcerationem ueſſicæ bene facit aqua pota,in qua ferrum candens dimiſſum eſt.hoc tractum eſt ab aquis calidis,quæ ſunt in Tuſcia ferratæ,quæ mirifice remediant ueſſicæ uitia, unde appellantur ueſſicariæ,qui locus quondam fuit Milonis Brochi prętoris, hominis optimi , ad quinquageſimum ab urbe lapidem. Ad tumorem,& dolorem ueſſicæ,& ad eos,qui difficulter urinam reddunt ſic.alterci ſeminis,maluæ ſeminis, cucumeris edulis ſeminis purgati , ſingulorum denarios ſenos, amygdalorum dulcium purgatorum,nucleorum pineorum purgatorum,ſingulorum ✱ ternos,opij ✱ I. croci ✱ V. paſſo contuſa hęc omnia conſparguntur,datur hoc medicamentum ad menſuram denarij unius,ex paſſi cyathis duobus,& aquæ tepidę totidem. Ad ueſſicam exulceratam remedium ſic.nucleorum pineorum purgatorum ✱ I. cucumeris edulis ſeminis purgati cyathum, aneſi cyathum, papaueris nigri ✱ II. croci ✱ II. palmas cariotas XXX. has macerari oportet paſſi 8. duobus,atque cõteri,deinde ijs adijci cætera,ex eo dari nucis iuglandis magnitudinem ex paſſi cyathis tribus.

Ad ſanguinem per urinam cum dolore reddentes.aluminis ſiſſi ✱ I. tragacanthi ✱ I. tragacanthũ pridie aqua maceratum,alumini trito admiſceri oportet,deinde fieri paſtillos,ad denarij ſemiſſem, uel tertia detracta,datur ex paſſi cyathis tribus. Ad calculoſos optimum remedium eſt ſcolopendros,quã nos ſaxifragam appellamus , huius contuſæ ✱ I. ex aquę cyathis tribus , per dies XXX. datur. eodem modo data hierobotane prodeſt,quam nos uerbenacam dicimus. Multos cum admiratione effectus, audiuimus narrantes,Caſilini naſci in lapidicinis beſtiolas adhærentes ſaxis quaſi uerruculas , has datas tritas ex aquæ cyathis tribus,ſindere, & per urinam extrahere lapides de ueſſica. Ad calculoſos remedium utile ſic.cucumeris ſeminis,dauci,aneſi,apij,petroſelini, myrræ, ſingulorum denarios ternos , caſſiæ daphnitidis,cinnami,nardi,ſingulorum ✱ ſingulos.trita hęc omnia aqua colliguntur,fiunt paſtilli lupini magnitudine,dantur ieiuno ex aquæ cyathis ternis per dies quadraginta.hoc medicamẽtum tunditur, uel componitur in pila lignea,& pilo ligneo.qui contundit annulum ferreum non habeat, hanc enim ſuperſtitionem adiecit Ambroſius medicus Puteolanus,qui adfirmauit multos ſe hoc medicamento ſanaſſe.detrahere autem dixit poſt diem ſeptimum fragmina quædam lapidum quaſi harenam. Ad calculoſos, lienoſos,hydropicos,medicamentum efficax,quod & urinam detrahit,& lapides in ueſſica extenuat,conficitur ſic.eryngij,pyretri,ſaliuncię,ſaxifragę,ſingulorum denarios denos,polij, folij, ariſtolochię, ſingulorũ ✱ quinos,oxymyrſines,quę ſcopa regia uocatur,ſucci heminam.hęc omnia contuſa,& cribrata colliguntur ex aqua,fiunt paſtilli ſingulorũ denariorũ,dãtur lienoſis ex aceto,& mellis cyathis tribus, calculoſis ex paſſo mixto,quantum manus capit,aut teſta auriculæ marinę.quod medicamentũ datur per dies XLV: cuius beneficio in harenam ſoluuntur lapides in ueſſica reperti , hydropicis autem ex mulſi mixti cyathis tribus dandum eſt. Contra calculum, & alias difficultates ueſſicæ, lapillum qui in gallinacei ueſſica, aut in palumbi uentriculo inuenitur,conteri,& aſpergi,potioni prodeſt. Itẽ membrana uentriculi eius trita.fimus quoque columbinus in faba ſumptus . item glebula de nido hirundinum diluta ex aqua, pota prodeſt. Ad renium dolorem confectio medicaminis ſic.reſinę colophonicę — I. galbani — I. opopanacis — I. cerę — VI. ſeui — VI. axungię ueteris P.I. rutę — III. baccę lauri — III. herbę ſabinę — III. olei quantũ opus fuerit,ſeminis urticę — III. iſta omnia ſimul coquũtur,& colantur,& circa renes in pellicula alutacia adponũtur. Ad urinę difficultatẽ,murino fimo ſummitatẽ ueretri,uel imũ uentrẽ inlini prodeſt. Ad calculũ expertiſſimũ remediũ ſic.aſparagi radices,& ſaxifragã, lappę radicẽ,apij radices,ebuli radices,allij capita tria,folia ſalicis,petroſelini macedonici modicũ. hęc omnia conteres,& miſcebis,& ex paſſo bibenda per triduum dabis.ſi paſſum non fuerit, ex mulſo,uel condito bibat,

to bibat,ſed ſi non febricitabit cui medendum eſt. Ad calculum,& urinæ difficultatē. paſtinacæ hoc eſt holeris,quod manducatur ſummitatem,id eſt corticem eius teres,uino picato permiſcebis, & bibendū ieiuno dabis. Modicum de ſuccino lapide,& cyperum,& piper cōtundes,& coques, & cocleare unū plenum ieiuno dabis,qui urinæ difficultate,uel calculi dolore torquebitur. Renibus medetur alum gallicum cuius radix trita diligenter,& in uino decocta bibitur.interdum etiam,ita decoquitur,ut ſpiſſum emplaſtri more renibus ſuperponatur. Renes leporis crudos, ſi quis poterit glutiat.ſin minus,coctos tranſmittat,ita ut dentibus eos non contingat,cito remediabitur. radix quoque aſparagi ex uino trita,& pota,prodeſt renium dolori. Ibiſci libram unam, ſtercoris ouilli recentis P. I I. axungiæ ueteris P. I I. hæc omnia contrita pariter miſcebis,& in lana ſuccida renibus adpones emplaſtri modo, ſtatim proderit. Ad ueſſicæ dolorem,& ad eos, qui urinam uix faciunt remedium ſic.ſeminis petroſelini cyath. I I I. fœnogręci cyath. I I I. toſta hæc cōtundes,addito myrræ modico,& piperis granis. I X.uini cyath. I I. omnia in unum conteres,& miſcebis,& in balineo calido bibendam potionem dabis,mirū eſt. Ad urinæ difficultatem,& calculum lotium caprinum, ſed montanum tepidum potari oportet, admixto uino cum aqua,ob faſtidium.cyminū quoque africanum, quod ſummitate trium digitorū potueris prendere ex uino mixto calidum bibatur. Ad urinæ difficultatem urticæ quantum duabus manibus amplecti potueris faſciculum,cum uini congio decoctum,ad duos ſextarios rediges, & mane bibēdum ieiuno per triduum dabis. Herbæ mercurialis ex aqua decoctæ ius,adiecta myrra tritum,ueſſicæ,lumborum que doloribus ſubuenit,ſi a ieiuno potetur adſidue. Ad dyſuriam id eſt urinæ difficultatem,& calculum,echinos tere cum aculeis ſuis,& ex mulſa aqua frequenter accipito. ad calculum autem, rubi radices ſine ferro colliges,lotaſque diligenter in olla noua coques,& ex eo quod decoxerit cum uino,ſi non febricitabit,ex aqua ſi incommodabitur,bibendum dabis. Cancri teſtam diligenter teres,& uino ſubdulci miſcebis,& colatam potionem dabis bibendam ei qui calculi moleſtia laborabit. Herbæ millefolię — I I. & eius quæ herba ſacra dicitur tantundem teres,& coques ex aqua,& ex melle, atque ita bibendā dabis,urinæ difficultate,& calculo laboranti. Menſe nouembri ante idus eaſdem ſemen fraxini colliges,& in tepido furno ſiccabis,die poſtera ſiccatum tundes,& cribrabis,& repones,& ex eo dabis calculoſo,ad diem cum uino uetere bibendam ligulam unam. Ad renium dolorem remedium ſic,apij ſeminis — I. fœniculi ſeminis — I. piperis ſemunciam.ex ijs bene tritum, & cribratum puluerem facies, & habebis paratum.& cum opus fuerit,cocleare plenum in calida aqua bibat ieiunus, qui dolore renium laborabit. Ad lapides,de ueſſica eijciendos remedium ſingulare.hircum ſegregatum,uel clauſum ſeptē diebus lauro paſces,& poſtmodum a puero impubi occidi facies,& ſanguinem eius excipies munditer,ex eo dabis laboranti in uini cyatho ſcripulos tres.at uero,ut eius rei experimentum capias, lapillos fluuiales in ueſſicam mittes,in qua ſanguis exceptus fuerit, nam in ueſſica excipi debet, & ſignatam repone.intra dies ſeptem ſolutos penitus inuenies. Antidotum ad renium dolorem ſic.fœniculi ſemen recens, petroſelini,dauci,zingiberis integri,piperis nigri,porri capitati ſemen,folia malabathri,grana piperis albi.omnia hæc æquis ponderibus tundes,& cribrabis,& miſcebis cum melle attico,& ex eo pilulam,ad modum auellanæ,ex aqua calida ieiuno dabis. Ad renium dolorem unguētum ſatis efficax ſic. caſtorei — I. euforbij ſemunciam, pulegij — I. S. ceræ — I I I. ſatyrij — I I I. olei amari — V I. cyperi ſemunciam,myrræ — I. reſinæ terebinthinæ ſemunciam,piperis — I. S. olei laurini — V I. opobalſami — I. hæc omnia ſicca tundes,& cribrabis,& miſcebis,& decoques,& liquido medicamine uteris in balneo, & perunges renes,coxas,& ſuper pectinē,omnis dolor cito deſinet. Trochiſcus ad reniū dolorē, & ueſſicæ dolorem,ac uulnera,& ad eos qui urinam ſanguineam faciunt,uel purulentā,accipit hæc.opij drach. I I I. de nucleis pineis excaldatis & purgatis drach. I I I. croci drach. I I I. amygdalæ dulcis excaldatæ, & purgatæ drach. I I I. auellanæ purgatæ,& excaldatæ drach.I I I.cucumeris ſeminis purgati drac.XII. hyoſcyami albi ſeminis cyath.I I I. apij ſeminis cyath.I I I. fœniculi ſeminis cyath. I I I. lapatij ſeminis drach.I.hęc omnia primū ſeparatim teres,& permiſcebis cū paſſo cretico.tū ex eo facies trochiſcos habentes drach.ſingulas,& dabis bibendos ſingulos,cū aquæ mulſę calidę cyathis binis. utile eſt hoc medicamen etiam ſi per ueretrum infundatur. Confectio conditi nephritici,quod facit ad dolorē reniū,ſi aliquo caſu uexati fuerint,& ad ueſſicæ purgationē,& ex ea calculos,uel ſabulones eijciendos,ſic.herbæ uettonicæ — I. herbę ſaxifragæ — I. herbæ quę appellatur gręce ἄσαρον, ſemunciam, ſeminis dauci ſemunciā, ſeminis petroſelini macedonici unciam,croci — I. ſpicæ nardi — I. piperis — I I.uini candidi optimi ueteris ſextarios ſex,mellis deſpumati optimi 8.I. quod hoc modo deſpumabitur,ut mittatur in ollam,& accipiat uini parum de ſupra ſcripta menſura,& cum cœperit bullire,ſpuma omnis cocleari paulatim tollatur.herbæ autem omnes in pila tunduntur,ſimiliter,& crocum.ſed ſeparatim omnia,& cribello tenuiſſimo cernuntur,nec nō,& piper teritur.quæ omnia creta ſimul in mortarium mittuntur,& paulatim uino adiecto diligenter teruntur.quæ cum trita fuerint,adijcietur,& mel,& uinum totum ſupra ſcriptum,& diligenter permiſcebitur.poſtea condetur in uaſculo cannarum, cum autem fuerit neceſſarium remedium, potionem in piſinno calice calda mixtam ieiuno dabis bibendam, ita ut accepta potione uectetur.

Ad calculum remedium efficax ſic.nuclei pinei grana purgata X X X. palmulas purgatas infuſas X V. tragacanthi ℈ X V I. mali granati dulcis ſuccum ℈ V I I I. croci ℈ I I. myrrę ℈ I I. hęc uniuerſa contuſa,& ſoluta in ſe miſcentur,& ex ijs qui calculo laborat mane ieiunus accipiet coclear unum, ita ut non manducet,uſque ad horas prandij tardioris. Ad renium dolorem remedium utiliſſimum ſic.cucumeris ueri ſemē in teſta pones, ſuper carbones uiuos,ita ut temperate exuratur, neque nimis,neque parum,

& ex eo ʒ XII. & maluæ ſeminis ſcripul. XVI. & amygdalæ amaræ purgatæ ʒ XXXVI. hæc ſeparatim tunſa cum in tenuiſſimum puluerem redacta fuerint,ſimul miſceto, & ex eo cum hepſematis, id eſt ſapæ cyatho,cocleare I. de mane ieiuno dabis bibendum. Ad renium dolorem herbæ uettonicæ tritæ pondus denariorum duorum,ſano ex mulſo,febricitanti ex aqua calida,bibendum dato. Chamæpitys ex uino trita,atque ita pota,plurimum prodeſt renium dolori. Baccarum cupreſſi uiridium contritarum ſuccus colatus,cum uino potui datus,mire renium dolori medetur,ita ut ſi neceſſe fuerit,per alios nouem dies adaucto numero baccarum,& iterum,ſi ita opus fuerit,per alios nouem dies diminuto numero detur, quouſque ad unam baccam potio numeruſque deſcendat, ſed interpoſito uno die debet eſſe commutatio potionis de maiore ad minorem modum. Lanam ſuccidam pice liquida inline,& umbilico impone,ſtatim renum dolor ſedabitur. Artemiſia herba eſt,quam gallice bricumum appellant,hanc ubi naſcatur require,& inuentam,mane,ante ſolis ortum,ſiniſtra manu extrahes, & ex ea nudos renes præcinges.quo facto ſingulari,& præſentaneo remedio uteris. Pice liquida pollices,tam pedum,quam manuum ab unguibus, uſque ad prima articulorum initia inlines, & chartam ſuperpones, intra triduum, ita ſanabere lumborum dolore, ut per ſingulas noctes detrimenta doloris intelligas. Qui renium dolore uexabitur,in charta rudi ſcribat characteres infra ſcriptos,& auro, uel cupro includat, & circa renes alliget,miro remedio utetur, καραβρακως. Paſſi cretici cyathos tres, lactis caprini itidem, ſeminis cucumeris triginta tria,optime trita ſimul una potione qui biberit, abſoluetur renium dolore. Molliginem ex uino optimo bibat,qui renium dolore uexabitur, confeſtim ſanus erit. ſuccum quoque radicis amaræ cum melle mixtum bibat ieiunus,uel ex uino auſtero,ſtatim remediabitur.

Artemiſiam tundes,& cum adipe ſuilla,aut qualibet uetere ſubiges,& panno inductam pro malagmate renibus impones. Mulier quæ geminos peperit,renes dolentes ſupercalcet, continuo ſanabit. Remedium unicum,& quod citiſſime renium dolores cum admiratione perſanat,ſic. bitumen ſuper carbones uiuos pones, & ſago grandi ad modum caueæ eos operies, atque illic interius nudum qui renium dolore uexabitur,ſupra ipſos carbones ſedere præcipies, ut fumus ille corpus eius omne circumeat.hoc ſi neceſſe fuerit,& ter facies,ut penitus ſanetur. Radix aſparagi trita,& cum uino pota,renium dolorem optime tollit. Ocymi ſuccus in mali granati corticem fuſus,& potus, plurimum renibus prodeſt. Fel herinacei cum ueſpertilionis cerebro,& canino lacte renibus impoſitum,mirum prodeſt. Adeps anſerinus cum eiuſdem cerebro,& butyro,& alumine,& œſypo impoſitus,ad ceroti modum,efficaciter renibus prodeſt. Stercus columbinum tritum cum ordei farina,& adipe ſuilla, & ouorũ albo ſimul permixtum,& coctum,emplaſtri more rectiſſime renibus imponitur. In capitibus piſcium, id eſt mugilum,aut mullorum ſpina inuenitur cani ſimilis. hæc renibus adpoſita, uel alligata, miro remedio eſt. Plantago ex melle trita,& impoſita,renibus ſtatim prodeſt. Oua ſepiarum in cibo ſumpta urinam mouent,& renium grauedinem tollunt. Inula trita, & cum uini cyathis tribus per triduum pota,plurimum prodeſt renibus ſeparandis.

Axungiæ ueteris ſelibram,olei ueteris ſelibram,ſamſuci ſelibram,rutæ faſciculum una decoques, & lanam ibi ſuccidam tingues,ac renibus ſuperimpones,mire ſubuenies. Ad ueſſicæ dolores,& ſtranguriam,cardui ſemen ex uini ſextarijs duobus, uſque ad heminam decoctum, & expreſſum, atque colatum potuique ieiuno datum,plurimum prodeſt. Plantæ rutaceæ, & nepetæ radices, baccæque lauri, in uaſe fictili cooperto diligenter coctæ,ne uis medicamenti emanet,potui dantur,ita ut prius expreſſæ colentur,mirabiliter ueſſicæ doloribus proſunt. Herbæ quæ græce ſiſymbrion dicitur tritæ ſuccus expreſſus,& ſano ex uino,febricitanti ex aqua potui datus,mirum ad ueſſicæ dolores remedium eſt. Fœniculum cum radicibus ſuis decoctum,& potui ſumptum,efficaciter ueſſicæ doloribus prodeſt. Glycyrizę commanducatæ ſuccus deuoratus,uel tranſmiſſus,urinam efficaciter prouocat. Trifolium minutum cum pipere,& pulegio quãtum ſatis uidebitur tritum,& cum uino potui datum, ueſſicam reneſque purgabit. Herbæ uerbenæ contritæ ſuccus expreſſus,adiectis uini cyathis tribus,potui datus,admirabiliter continuo urinæ difficultatibus proderit. Herba quæ gramen dicitur nodorum XXVII. ex uino ad medias decocta, & expreſſa, atque colata, potuique ſtrangurioſo ex uini cyatho uno mixta data,adeo potenter ſuccurrit,ut ubi ſine tormento urinam facere cœperit,dari non oporteat, ſed febricitanti ex aqua ſola dabitur. Si quis uitio ueſſicæ,aut ſtranguriæ laborans, lignum tamaricum ardens lotio ſuo extinxerit,deſinet ultra cruciari. Cupreſſi folia tenera ex aquæ ſextarijs quatuor ad ſextarium decocta,& expreſſa,atque colata cum uino potui data,ſtranguriam celeriter emendant.

Hederæ nigræ baccas V. aut VII. aut undecim,prout ætas ægri uireſque patientur,cõtritas ex aqua mulſa ſumptas,mire prodeſſe manifeſtum eſt, etiam ſi ſanguinolentam urinam ſtrangurioſus faciet, ex aqua tantummodo calida eas potare debebit. Auis oſſifragæ uentriculus ſalitus, ut ſeruari poſſit, aut exuſtus,& in puluerem redactus,cum uini potione datus,urinam efficaciter prouocat.

Muli impetigines in utroque crure ſuper genua naſcuntur, & ueluti cutis aridæ modo inhærent, has incende,& ſtranguirioſum diuaricatum deſuper pone, ita ut ſuffumigationem illam expanſis ueſtibus tegat,ne qua odor,aut fumus emanet,efficaciſſime incommodi eius uitio carebit.

Aſini renes arefacti,atque exuſti tritique,id eſt in puluerem tenuiſſimum redacti,& ex mẽſura conchulę unius,cum uini meri cyathis duobus ſtranguirioſo potui dati efficaciter medentur. Verris ſiluatici lotium cũ ſua ueſſica in fumo ſuſpenſum,& adſeruatũ,ſtranguirioſis cũ potione mixtũ potui datũ, efficaciſſime prodeſt. Pili caprini combuſti tritique,& in potione dati,ſtranguirioſos potenter emendant.

Pedum

Pedum agninorum decoctorum ius potui ſumptum,ſtranguriofis plurimum prodeſt. Herinacei caro optime decocta,atque in cibo ſumpta, ſtranguriofis mire ſubuenit, & cito naturalem urinæ curſum relaxat. Cocleæ crudæ contritę cum teſtis ſuis,& ex paſſo per dies ſeptem,aut ut plurimum nouem potui datæ,efficaciter dyſuriæ proſunt. Amyli ſemunciam terito,atque addito ouum recens, & eius oui teſtam ter paſſo impleto,idque poculum diu agitatum,& feruefactum,ſtrangurioſo reuerſo a' balneis dato,omni eum dolore,ac difficultate celeriter abſolues. Cicer arietinum in aqua decoquito cum ſale,eamque ſtrangurioſo ad binos cyathos bibendam dato, efficaciter iuueris. Fimus palumbinus in ſorbitione ſumptus ex faba facta,admirabile ſtrangurioſis præſentat auxilium. Turturum fimus ex mulſo coctus,& ceroti modo uentri,ac renibus laborantis impoſitus,efficaciter prodeſt. Mentę bene tritæ coclearia duo ex aqua calida ieiuno per triduum dabis,continuo ueſſicam releuabis, urinamque laxabis. Pulegij faſciculum in olla noua ex uino uetere,ad tertias decoques,& exprimes atque colabis,& ex uino ieiuno ſtrangurioſo potiones ſingulas per triduum dabis. Lapillus qui inuenitur in ſcorpionis marini cauda,tritus utiliter bibitur cum uino,a' ſtrangurioſo. Vngularum aprugnarum exuſtarum cinis potioni inſperſus, plurimum urinæ difficultates iuuat. Leporis cerebrum in uino utiliter bibitur, eiuſque teſticuli toſti ſalubriter manducantur, ab eo qui ueſſicæ moleſtijs laborat. Anſerum ſilueſtrium linguæ aſſatæ efficaciter ſumuntur in cibo a' calculoſis. Cymini — I. rutæ — I. piperis ſemunciam teres diligenter, & cocleare plenum in meri ueteris potionem mittes, & aquæ, quod ſufficiat adijcies.poſtea ferro candenti ſæpius immerſo calefacies, & ieiuno bibendum dabis, efficaciſſime ſubuenies ſtranguria laboranti. Spongia ex rubo roſario agreſti ſumpta, & aqua frigida donec madeſcat macerata,ac deinde trita,& ex aqua per triduum potui data, efficaciter calculoſos emendat. Piſcis ſcorpio aſſatus in cibo ſumptus,optime calculoſo proderit. Cocleæ inanes id eſt ſine carne ſua, caſu inuentæ contuſæ,& in puluerem tenuiſſimum redactæ,in potione calculoſis datæ medentur. Vngulæ equinæ ſcobem,uel exuſtæ cinerem,ſi calculoſus in potionem acceperit, cito ſanabitur. Herba ſaxifraga ſi ex oleo,& liquamine manducetur,intra triduum calculos ſoluet. Calculoſis expertus adfirmat incredibiliter ſuccurri remedio tali,ſi hircum melius ſi agreſtem,melius ſi anniculum,& ſi menſe Auguſto claudas loco ſicco per triduum, ut ei ſolas laurus edendas ſumminiſtres, & aquæ nihil accipiat, ad poſtremum tertio die,id eſt aut iouis, aut ſolis occidas. melius autem erit ſi caſtus purusque fuerit, & qui occidit,& qui accipiet remedium. exſecto igitur gutture eius ſanguis excipitur, utilius ſi ab inueſtibus pueris excipiatur,comburitur in uaſe fictili,uſque ad cinerem,uas autem in quo torrebitur coopertũ & inlitum gypſo in furnum mittetur.quod cum uapori exemeris in puluerem conteres, nec non,& polypum marinum identidem,ut dixi exuſtum,in puluerem rediges.confectio autem uniuerſi medicaminis hæc eſt.ſanguinis huius hirci — III. piperis albi — I. polypi exuſti cineris — III. thymi — I. pulegij — I. apij,ſeminis oluſatri — I. hęc omnia ſeparatim tunſa,& ad leuiſſimum puluerem redacta cõmiſces,& dabis infirmo, melius ſi die ſolis, aut iouis coclearis menſurã in meri potione, aut cuiuſcunque dulcis poculi.prouidere autem debes,ut digeſto,ac ieiuno potio detur,& rurſum,ut eadem potione bene digeſta,cibos accipiat,& eo melius erit,ſi hanc potionem cum condito,poſt balineum in ſabanis,adhuc cõſtitutus acceperit. Supra omnia efficax aliud ex eo facies medicamentum ſic.ſanguis hircinus ea obſeruatione,qua ſupra excipitur,in patella ferrea cãdente,ut aduri poſſit,& ſtringi continuo ipſe ſanguis, ita ut poſtea in puluerem redigatur,uel certe cõtinuis aliquot diebus, ad ſolem ipſum ſanguinem pones, ita ut rore iam decuſſo,poſt horã ſecundã ponas,& ante nonã colligas.poſteaquã, ita fuerit ſiccatus ſanguis,ut nullum humorem habeat,colliges eiuſdem cruſtulas,& teres, atque ex eo leuiſſimum puluerẽ rediges.deinde accipies herbam tribolum, cuius herbæ ipſum tribolum, hoc eſt ſemen ſpinoſum proijcies, ipſam autem herbam lectã de locis maritimis ſiccabis,tundes,& in puluerem rediges. confectio autem medicaminis totius hęc eſt.herbæ triboli — II. piperis — II. petroſelini macedonici — II. folij ſertulam,id eſt coronam,ſiue ſphæram unam.hæc omnia ſeparatim tunſa,& ad leuiſſimum puluerem redacta, cum ſanguine hircino miſcebis,& dabis infirmo die ſolis, aut iouis coclearis menſuram, in meri potione, aut cuiuſcunque dulcis liquoris.prouidere autem debes,ut digeſto ieiunoque potio detur.quam cum acceperit qui calculum patitur, mox lapides ſolutos omnes per urinam emittet. ut uero ammireris ſanguinis hircini uirtutẽ,adamas lapis inuictus,qui neque igni,neque ferro uincitur,ſi ſanguine hircino perfuſus fuerit,mox ſoluetur. Ad ueſſicæ dolorem,& urinæ difficultatem, herbam gladiolum diligenter fodito,ut omnem radicem eius palo ligneo eruas,cuius radicis corticem diligenter nitidatam ſiccabis optime, & teres,atque cribrabis,ut in puluerem tenuiſſimum redigas, atque ex eo coclearia tria mittes in mortarium,& piperis albi grana nouem trita,& myrrę optime tritæ puſillum, & uini optimi ʒ. II. atque hæc omnia in unum permiſcebis,& conteres,ac laboranti in balneo, id eſt cum in piſcinam deſcenderit dabis bibendam potionem,& monebis,ut ſe poſt balneum calidiſſime tractet.hoc medicamine,ſeu uir,ſeu mulier,ſeu puer,ſeu puella,potentiſſime ſanabitur.

Cocleam grãdem unam uiuam prendes,& eius carnem eximes,ac ſolam teres in mortario,& cum aceti acris coclearibus tribus dabis bibendam,atque hoc per triduum facies.deinde intermiſſo triduo,niſi ſtatim expulerit calculum,ſimiliter remedium,& ſi neceſſe fuerit ſæpius dabis. Filicis radicem,aſparagi ſpongiam,apij radicem,& petroſelinum ſimul diligenter teres,& ieiuno calculoſo, cum uino dabis bibendum. Violæ erraticæ ruſticæ radices,& apij,& uiolæ coronariæ ſemen,una contrita,& ex aqua calida a' balineo continuo potui oblata,dolores ueſſicę cito abigunt.

Lapis ex ueſſica hominis qualibet curatione ſublatus,ſi teratur, & ex uini cyathis tribus calculoſo po-
tui detur,lapides ueſſicæ humanæ innatos, efficaciter diſſoluere creditur. Cimex foraminibus uere-
trorum confricatus,dolorem ueſſicæ protinus tollit. Veſſica apri recte aduerſum ueſſicæ dolores in
cibo ſumitur,ita ut mulier fœminæ, uir maſculi ſumat. Naſturcium tritum cum uino dulci cibario
dabis,ueſſicæ tædio laboranti per triduum potui,ſed ſatis ſpiſſum poculum detur. Veſſicam releuat
coliculi cocti aqua triduo à ieiuno iugiter pota. Ad ueſſicæ uitia curanda,myrræ ſemunciam bene
tritam cum mulſi ueteris cyathis tribus,dabis per triduum ieiuno exeunti ſtatim à balineo,ita ut dum ſa-
banis operitur,ſingulos in diem cyathos bibat. Si in ueſſica aliquid moleſtiæ fuerit,nitri florem,uel
ſi flos non fuerit,ipſum nitrum conteres,& cum aqua in qua coliculi cocti fuerint,uinoque picato, uel au
ſtero rubello duriſſimo dabis bibendum per triduum,uel diutius,ſi ita opus fuerit, magnificentiſſime pro
derit. Prima luce puer uirgo,rorem de folijs cauliū excuſſum,in noua olla excipiat,non minus ſexta
rios quatuor,eò adijcies mellis quartarium, & fœnigræci bene mundati, & loti quartarium , & zingiberis
uncias tres,atque ita decoques horis tribus, & inde bibendum dabis mane ieiuno calculoſo quartarium te
pentem.hæc potio per triduum,ſumpta menſura quartarij,& ueſſicam,& renunculos,& inteſtina uniuer
ſis ſordibus purgat. Piperis grana I X. eiuſdem ponderis ſulphur,trita ſimul in uino uetere dabis bi
benda ieiuno calculoſo,ſolet ſtatim perniciem demouere,ſi tamen ultra dolor manſerit, iterum dabis ſimi
lem potionem. Pellem leporis recentem in olla munda,uel tegula,ita cum lana ſua combures,ut in
tenuiſſimum puluerem redigere poſſis,quem cribratum in uaſe nitido ſeruabis.inde cum opus fuerit,tria
coclearia in potione dabis bibenda,quæ res,ſiue calculos,ſiue ueſſicæ dolores continuò cōpeſcit.ſed mul-
to potentius erit remedium,ſi leporem uiuum in olla noua claudas,& gypſo omnia ſpiramenta uaſis ob-
ſtruas,& in furno,uſque ad fauillam tenuiſſimam cremes,tritamque,& cribratam recondas,atque inde cer
tas menſuras in potione uini offeras calculoſis,& qui ſanguinem mingunt,mire eos ſanabis. Cimoliç
cretæ tunſæ 8. I I. & farinæ ordeaceæ 8. I I I. ex aqua coques,& in ſaccos tres lineos mittes, eoque fo-
mento uiciſſim mutato,ut bene caleat,calculoſos, ſeu ueſſicæ dolore laborantes ter in die uaporabis , po-
tenter ſubuenies. Item aliud ad eos certiſſimum remedium.pruna quæ in ſepibus naſcuntur colli-
ges,& eorum nucleos tolles,& ſeruabis ad præſidium,& cum opus erit,in pila tundes quàm optime,& cri
brabis quàm minutiſſime,atque inde ex picato,ſiue auſtero,ac duro uino dabis ieiuno bibenda in potione
diurna coclearia tria. Hoc uero medicamen non ſolum ueſſicam curat,ſed etiam uulnera intrinſecus
latentia,& uomicas perſanat,conficitur ſic.cucuma ſextariorum nouem rudis aqua impletur, & ad dimi-
dias coquitur,tum adijciuntur in eam ſpongiarum aſparagorum unciæ quatuor,apij radicum tantundem,
ſaliuncæ lotæ diligenter unciæ duæ,caſſiæ fiſtulæ ſemuncia,amomi ∋ V I I I. petroſelini dimidium quar
tarium,iris illyricæ uncia una,maſtichæ chiæ unciæ duę.deinde aqua cucumam ſupplebis,& de gypſo prę
claudes,ut tamen modicum ſpiramenti relinquas,atque ita coquens claudes cucumam, ne medicamen exi
liat,& ad medias decoques,ac recondes in ea.cum opus fuerit dabis ex eo cum potione uini quantum ſuf
ficiat ad bonam mixturam,ſed & ieiuno,& dormitum eunti dabis. Petroſelini heminam,apij ſeminis
tantundem, in cucuma fictili noua prius imbuta ex aqua decoques ad tertias , ita ut oclufa ſit cucuma,ne
medicamen ebulliat.poſtea aquam colabis,& addito melle iterum ad tertias decoques, inde ieiuno calculo
ſo potionem per triduū dabis. Calculos potio hæc adſidue ſumpta cum paſſo,uel condito non ſinit
gigni,eoſque concreſcentes confringit, & per urinam harenæ modo promit, conficitur ſic.calaminthę, id
eſt nepetæ — I I. ſilis pictorij,piperis,ſuccini,ſaxifragæ,petroſelini,cyperi , zingiberis, — ſingulas, tun-
des,& cribrabis,& coclearium plenum cum uini mixta,& calida potione ieiuno bibendum dabis.

Ad calculum remedium mirum ſic.hederam quæ in quercu nata fuerit,uulnerabis cupro,& permittes hu-
morem qui inde manauerit, indurari in modum gummis.poſtea ſublatum condito reſolues,& admiſcebis,
& bibes quotiens uſus exegerit. Herbæ phyſſalidis baccas ternas per triduum glutiat qui ueſſicæ cal
culo dolebit. Herbæ britannicæ radices contundes,& terna ſcripula ex aqua calida calculoſo ieiuno
potui per triduum dabis.eiuſdem herbæ ſuccum expreſſum in duplici uaſe decoques,ita ut ſucci eius na-
turalis ſextarius fiat,quem cum mellis deſpumati hemina miſcebis, & poſtea in ſe decoques. & cum colo-
rem mutauerit,refrigerabis,atque inde cocleare unum ex aqua calida , ſi uehementer febricitabit,calculo-
ſo potui dabis,ſtatim etiam febris extinguetur,ſi uero ſine febri erit, ex uino eam potionem debebit acci-
pere. Ad renium dolorem emplaſtrum utile ſic.axungię ueteris P. I I. farinæ 8.I. olei P.I. ceræ ſe
libram. ijs liquefactis adijcies ſulfuris cōtriti ſelibram,nitri contriti,& cribrati ſelibram.omnia permiſcebis
& concoques,atque inde renes confricabis, uel more emplaſtri adpones. Herbam ſabinam in morta-
rio teres,& cum axungia uetere ſubiges,& ſic renibus adpones. Ad urinæ incontinentiam, remediū
ſic.fœniculi radicem,& ramuſculum erui contunde, & ex uino uetere da bibendum, cōtinuo remediabis.
Vrinam continet,lac caninum,& adeps eius cum alumine datus,ita ut ſit fabæ magnitudine globulus qui
datur. Cinis coclearum africanarum exuſtarum ſi potetur, urinæ incontinentiam ſedat. Anſe-
rum trium linguas inaſſatas,ſi quis ederit,urinæ profluuium non patietur. Veſſica uerrina cocta,uel
uſta,comedenda,aut bibenda efficaciter datur ei qui urinam ſuam non poteſt continere. Leporis ce
rebellum ex uino potum,urinæ incontinentiam refrenat.eiuſdem teſticuli torrefacti, & ex uino poti, par
remedium ſubmeiulis præſtant. Vngues aprugni exuſti tritique in potione ſumpti efficaciter ſub-
meiulis proſunt. Qui urinam tenere non poterit,capræ ueſſicam comburat, & cinerem eius ex aqua
cum uini potione bibat. Verrini genitalis uſti cinerem bibere debent ex uino qui urinam contine-

re non poſſunt. In cubili canis urinam faciat,qui urinam non poteſt continere, dicatque dum facit, ne incubili ſuo urinam, ut canis faciat. Vrinæ propriæ quantumcunque ignoranti ſubmeiulo efficaciter offertur,uel res quas comminxerit in potione exprimuntur,aut ibidem diluuntur, & ita ei inſcio ipſa potio propinatur. Vitrum teres diligenter,& cum pice cedria miſcebis,atque ita chartam uirginem inlines,& renibus adpones,quo medicamine diebus ſeptem iugiter uſus ſanus firmiter eris. Ad reniculorum dolorem obſeruabis,ut poſt balneum poſcam calidam bibas per plures dies,& quotiens dolore interpellatus fueris,idem facies. Conditum ad reniculorum dolorem,uel ad calculum,ſic. ſaxifragæ — I. uettonicæ — I. petroſelini — I. apij ſeminis — I.rutæ ſeminis ∋ X V I I I.piperis — II. uini optimi 8. X I I. mellis optimi P. V. tundes omnia, atque cribrabis, & conditum cum exegerit neceſſitas facies,eoque ubi reniculorum dolor, aut moleſtia calculi fuerit,uteris. Saxifragam herbam, petroſelinum macedonicum,piper,mel,uinum,ex ijs omnibus conditum facies,& laboranti calculoſo per ſingulas ſeptimanas potionem iouis die dabis,conficienda autem potio die iouis luna uetere erit.

Ad calculum potio ſalubris,conficitur ſic.ſemen apij,libyſtici,fœniculi,anethi,æquis menſuris tritum miſcetur,& herbæ ſaxifragæ grana V. cumini grana tria,piperis grana V .uerbenæ folia tria,& ſalis permodicum adijcitur.ex omnibus autem ſeminibus ſupra ſcriptis æqualiter quantum tribus digitis, id eſt pollice,& ab eodem tertio,& quarto leuari poteſt,mittitur,dein teruntur omnia diligenter. poſtea adijcitur carœni optimi potio grandis.ad hanc ſane potionem miſcendam,radices aſparagorum,& apij,& anethi , & fœniculi lotæ diligentiſſime in ſextarios aquæ nitidæ mittuntur,ita ut radices ipſæ tegantur aqua , atque in olla rudi coquuntur ad tertias.ex ipſa aqua ſed calida miſcēda potio carœni , & accipienda per triduū. ſufficiunt autem duo huius aquæ ſextarij ad tres carœni maiuſculas potiones . ſed ſi neceſſitas præſentis doloris exegerit,per triduum continuum dabuntur. ſi uero quis timeat tantummodo dolores ſupra ſcriptos,aut aliquando pertulerit,accipiet etiam ſanus hoc modo uetere luna tres tantū tribus menſibus ſingulas potiones,& iugiter contra hunc morbum erit tutus, & ſanus.

Cœliacis,& dyſentericis,& torminoſis,& ad inteſtina rupta,& internos morbos,atque incontinentiam ſtercoris, remedia phyſica, & rationabilia diuerſa, de experimentis. Cap. XXVII.

Paſtillus ad cœliacos,& torminoſos optime faciens.acaciæ,balauſtij ideſt mali granati, quod cytinum uocatur germen antequam floreſcat,hypocyſtidos,opij,ſingulorum denarios quinos,alterci, cretæ ſamiæ, ſingulorum denarios ſenos.ijs bene tunſis, & cretis, ex uino myrteo fiunt paſtilli denariorum ſingulorū, aut ſemiſſium,ut iuxta ætatem,aut ualitudinem dentur. dantur autem ieiunis , ſine febre ex uini myrtei, aut ſignini cyatho uno,cum duobus aquæ mixto,febricitantibus uero ex aquæ cyathis tribus . hoc etiam per clyſteriū immittitur,quotiens deſurrexerint torminoſi,quibus, & ſi grauiter adflicti ſunt, ſtatim prodeſt. Ad cœliacos id eſt qui ſubite,& multa deſundunt,& ad aluum citatam,& ad leuia interdum tormina,medicamentum potens ſic.ſorborum aridorum contuſorum 8.I I. rhus ſyriacæ quo coci utuntur. 8.I I. mala granata recentia X. mala cydonea matura X. hæc utraque coquūtur in ſapa,facta ex muſti adhuc in dolio feruentis ſextarijs X X X V I. quouſque ad ſextarios duodecim decoquantur, & donec malorum coria percoquantur,& ſint madida.deinde ita teruntur hæc fictili mortario, ut grana omnia comminuantur,poſtea rhus,& ſorba arida admiſcentur tunſa,& cribrata curioſe, & cum ſapa,quæ eſt reſidua temperantur. omnibus ergo in unum bene coactis reponitur medicamentum in uitreo uaſe , dantur inde ieiunis ligulæ duæ,uel tres,ſine ullius rei admixtione. Paſtillus ad torminoſos efficacior,conficitur ſic.acaciæ ⚹ I I I I. croci ⚹ I I.gallæ ⚹ V I I I.hypocyſtidos ⚹ I I I I. lycij ⚹ I I I I . myrræ ⚹ I I I I. rhus quo coci utuntur,nardi ſyriaci ſpicæ,aloes,ſingulorum denarios binos,aneſi, gummis, ſingulorum ⚹ ternos,piperis nigri ⚹ I I. teruntur hæc diligenter , & ex ſucco rubi cauliculorum, uel ex uino Signino collyria formantur,ritu eorum quæ ad oculos fiunt, cum tamē ita fuerit leuis confectio, ut in ungue nulla appareat aſperitudo.ſinguntur autem alia denariorum ſingulorum, alia ſemiſſium quę inijciantur,ſed rectius ad hanc menſuram paſtilli dabuntur,ita ut unus ieiuno ante meridiem, alter in noctem ex aqua,ſi febres erunt,ex uino ſignino,ſi ſincere corpus fuerit, detur. hoc efficax medicamentū eſt, ſi cætera quę in huiuſmodi cauſis curationi,uel cibatui ſunt neceſſaria,obſeruatione,& opportunitate cōgrua fiant. Paſtillus qui clyſterio immittitur,torminoſis per annum,cū olida, & ſanguinolenta deijciunt,id eſt cum inteſtina eorum cancer occupauit,quo quaſi cauterio tunc tantummodo uti oportet,alioqui nocet. Ideoque a quibuſdam ignorantibus uſurpatus accuſatur quaſi nociuus, recipit autē hęc. chartæ combuſtæ cineris ⚹ X X X. calcis uiuæ ⚹ X X I I I I. arſenici quod eſt auri pigmentum ⚹ X I I. ſandaracæ ⚹ V I. hæc trita uino conſparguntur, in quo roſa , & lenticula prius coquuntur , ut poſſint fieri paſtilli ⚹ duum,aut unius.cum opus eſt,teritur unus paſtillus,& immittitur per aquam, ut ſupra ſcriptum eſt,decoctam cum roſa,& lenticula ſi febres erunt,ſin minus, ex uino eadem decocta utilia erunt.facit bene,& myrti faſciculus cum oleaſtri,uel oliuæ ramulis utroque modo, prout res exegerit incoctus.potio autem cum immiſſum fuerit ſupradictum medicamentum, hæc conuenit.in noctem in aqua catapotia dātur,quæ fiunt ſic.myrræ ⚹ I I. lycij ⚹ I I. turis ⚹ I. opij ⚹ I. aloes ⚹ I I. acaciæ ⚹ I I I I. myrti baccarum nigrarum ⚹ V I. ouorum ex aceto coctorum uitellos I I. hæc trita uino Surrentino conſparguntur.& fiunt paſtilli ⚹ ſingulorum,dantur febricitātibus ex aquæ cyathis tribus,ſine

febre,ex muſti ſurrentini cyathis duobus. Ad uentris dolorem,& inflationem inteſtinorum,& præ-
cordiorum dolores,& ad conuulſa,& rupta interanea,& ad urinę difficultatem remedium ſic.panacis 𐆖
IIII. piperis 𐆖 IIII. dauci cretici radicis,uel ſeminis 𐆖 VI. ſulphuris uiui 𐆖 S. opij duas tertias
ue partes uictoriati ponderis. caſtorei 𐆖 S. myrræ 𐆖 III. hæc trita,& cribrata uino conſparguntur,
& ex ijs fiunt paſtilli magnitudinis lupini,dantur cum res poſtulat ex aceto,& melle in unum mixto cya
this tribus.ad uitium autem mulierum quo correptæ ſuffocantur,quod gręci hyſtericen pniga appellant,
ex aqua mulſa dari oportet,& quantum nux auellana eſt,detrahit enim urinam copioſam. Medica-
mentum,quod dodecatheon appellatur,mouet urinam,facit & ad eos qui reficiendi ſunt poſt grauem im
becillitatem,facit & ad auriginem habentes,& ad iocineris,& renium dolorem,& ad lienoſos,& ad hydro-
picos,& difficulter urinam reddentes.crapulam quoque non patitur, uino nigro potum, ſubſiſtere. pro-
deſt ſtomachicis,& mulieribus à uulua laborãtibus, & ad omnia uenena,& ad ſerpentium morſus,atque
ictus,& ad interius conuulſa ſatis utile eſt,conficitur ſic. myrræ denarios duos, caſſiæ corticis 𐆖 II. iris
𐆖 I S. apij ſeminis 𐆖 II. & tertiam uictoriati,acori 𐆖 I. uuæ paſſæ ſine granis denarios ſex. hæc om
nia uino aruiſio contuſa cribrataque conſparguntur.dein ex ijs fiunt paſtilli 𐆖 ſingulorum,quamuis au
ctor dicat ſe paſtillis uſum,etiam ad denarij ſemiſſem cum uini ſupra dicti cyatho.

Medicamentum mirum ad cœliacos,& ex cruditate grauedines doloresque cuiuſlibet partis in corpo-
re ſuſtinentes.nec minus ad oculorum facit,& renium dolorem arcendum,& ad ſcabiem ueſicæ,& ad ioci
neris duritiam,exſiccat enim corpus.prodeſt,& ad arteriam,denique in omnibus laborantibus adiuuat, &
concoctiones,& urinã mouet,conficitur ſic,Nardi ſyriacæ,croci,myrræ,caſſiæ,coſti,cinnami,caſtorei,ſchœ
ni floris,piperis albi,piperis longi,galbani,reſinæ terebinthinæ,ſtyracis,opij, ſingulorum denarios quater-
nos,alterci ſeminis,aneſi,apij ſeminis,ſingulorum denarios quinos,tragacanthi denarios ſex,mellis,uini fa-
lerni,uel ſimilis huius ſextarios ſingulos.hæc omnia contunduntur,& cribrantur,donec molliſſimam te-
nuitatem accipiant,tum in patellam fictilem nouam mel infunditur tepefactum molli pruna. dein uinum
inſtillatur,macerato prius in eo tragacantho,uiciſſimque cæteræ ſpecies inſpargũtur.tum ſimul mouetur
medicamentum,& omnia omnibus permiſcentur.cum autem crocinum colorem habuerit medicamentũ,
transfunditur in mortarium marmoreum,& ibi piſtillo bene ſubactum reponitur in pyxide cornea, cum
opus eſt,datur ad ſupra dicta,cum uini cyathis tribus admixto aceto,atque melle, prout uiſum fuerit.
Ad eadem remedium efficax,quod conficitur ſic.myrræ 𐆖 quatuor,croci & panacis denarios ternos, al-
terci 𐆖 V.aneſi 𐆖 II.apij ſeminis 𐆖 V.opij 𐆖 II.papaueris capitati,& fariæ 𐆖 V.gallę ſyriacę
immaturæ denarios VI.mori ex rubo immaturi aridi 𐆖 IIII.roſę aridę 𐆖 VI.Balauſtij 𐆖 III.ro
ſæ caninæ ſucci 𐆖 III. rhus ſyriacæ 𐆖 V. palmarum purgatarum 𐆖 XX.quæ coquuntur ex aquę
ciſterninæ ſextarijs tribus,donec relinquatur ſextarius unus. deinde ipſæ palmæ exprimuntur pręlo, aut
coclea, ex ſucco eodem, atque aqua modica fiunt de ſupra ſcriptis ſpeciebus in puluerem redactis paſtilli
ad 𐆖 ſemiſſem,dantur ſimiliter,ut prius medicamentum dari oportere præcepimus. Prodeſt tormi
noſis plãtaginis ſuccus,uel rubi,uel lentiſci,uel rhus ſyriaci,uel herbę millefolij,uel terebinthi, omnium ad
𐆖 ſemiſſem potus cum uino,uel aqua. Benefacit torminoſis rumicis ſemen quantum ligula capit
tritum ex uini auſteri cyathis quatuor,uel aquæ totidem,in tempore potum. Glandes quercinę tres,
aut quatuor,uel eiuſdem folia,uel liber eius coctus ex aqua, quæ uel ſola, uel cum uino torminoſis potui
data plurimum prodeſt. Ceratitidos quam herbam uiolam marinam appellamus radices trium digi-
torum magnitudine incoctæ uino auſtero torminoſos iuuant, ſi illud uinum admixta leuiter aquæ calidæ
potione potetur. Herbæ brittanicę radix,uel folia incocta,uel aqua in qua tamarici folia,& ſemen in
coctum fuerit,torminoſo potanda detur, etiam cum admixtione uini auſteri. Plantago cocta ante
alium cibum data ex aceto plurimo,& exiguo ſale,atque oleo, torminoſis plurimum prodeſt. Plan-
taginis aridæ ſemen tritum ex partibus duabus,& papaueris capita arida trita ex parte tertia, oportet per
cribrum tenuiter foratum traijci,ex eoque puluere dari torminoſo ligulæ magnę menſurã,interdum plus
aut minus,cum uini ueteris mixti non nimium,id eſt cyathis tribus. hoc medicamentum ante ſomnũ uti-
liter etiam ad ueſperam datur. Prodeſt torminoſis huiuſmodi ſorbitio,halicę hemina percoquitur
cum cerę,& rutę 𐆖 I. admiſcetur ſanè ijs,& malum granatum,atque ita ſimul coquuntur in aqua. poſt
hoc exprimuntur omnia,& coagitantur diu,ac ſi opus fuerit, adijcitur alica cocta, ut in modum pultis ſit.
lactis quoque bubuli,aut cuiuſlibet denarius I. admiſcetur,& ſic ſorbetur. ſi autem mãducare panis more
illud uolueris,addes illic oua incocta tria,& polentę nitidę delicatę quantum ſatis erit, ut panis fieri ex eo
poſſit,qui etiam frigidus comeſtus plurimum prodeſt. Medicamentum ad torminoſos huiuſmodi
ſatis utile eſt.croci 𐆖 I. & duę partes uictoriati,nardi 𐆖 II.acacię 𐆖 III.gallę 𐆖 III.aloes uicto
riati pars tertia,lycij 𐆖 I. opij 𐆖 S. tragacanthi 𐆖 S.& tertia eius,turis 𐆖 I.& uictoriati partes duę,
myrrę 𐆖 duo,piperis 𐆖 S. teruntur,& cribrantur hęc diligenter,atque ex uino fiunt paſtilli lupini ma
gnitudinis,dantur cum tribus cyathis liquoris cuiuſlibet,tam diu quouſque conueniat,ut tormina uniuer
ſa ſedentur. Immitti torminoſis per clyſterem oportet uinum ex piris ſyriacis factum cum ſucco
plantaginis,mirifice enim facit hoc remedium, & multis experimentum dedit. Palmarum numero
uiginti pulpę,iunci radicis 𐆖 X. gallę immaturę 𐆖 X. myrrę 𐆖 V. tunduntur, & miſcentur uniuer
ſa,atque ex omnibus fiunt ex uino paſtilli numero triginta, dantur ſimiliter, ut prędicta medicamenta ex
quolibet liquore. Balauſtij 𐆖 V. opij denarios duos.gallę immaturę pilularum denarios II. tama-
rici ſeminis 𐆖 II. turis 𐆖 IIII. rhus ſyriaci 𐆖 quatuor,uinaceorum toſtorum 𐆖 V.hinc pilulam

ad duum

ad duum denariorum pondus, cum potione ex uini nigri cyathis tribus totidemq́ue aquæ calidæ mixta,
torminoſo dari oportet. Si torminoſi,uel cœliaci propter frequentes deſurrectiones uiribus deficien
tur,dandæ erunt eis ſorbitiones ex cremore farris,uel ex ptiſana factæ, modo per ſe ſolæ, modo cum roſa
unguentaria mixtæ,uel ius gallinæ pinguis excoctæ cum butyro, uel lac caprinum, aut ouillum tepidum
per ſe,uel etiam decoctum cum butyro,& lenticula ſimiliter facta,prodeſt.imponenda uero ſunt tormino
ſis fatigatis à ſtomacho,uſque ad inguina unguenta,quæ ſpiſſant cutem, ea quibus unguentarij utuntur.

Medicamentum,quod per anum inijcitur torminoſis ſic.calcis uiuæ,ſandaracæ,auri pigmenti, ſingu-
lorum paria pondera,teruntur una omnia ex aqua,uel ſucco plantaginis,donec poſſint coire,tunc paſtilli
fiunt,cum opus ſunt teruntur, & inicijuntur, ad cuiuſque uires, ut plurimum ✱ IIII. aut minimum
✱ II. cum hemina,uel ut plurimum cum cyathis IX. aquæ cum myrtis decoctæ,uel cum roſę folijs,uel
lentiſco.medicamento ſanè hoc uti oportet,non inter initia torminoſis,ſed cum malignitas uitij apparue
rit,& ſi non eodem die quo primum adhibetur profuerit,etiam ſequenti fieri oportebit. ſi quis autẽ mor
ſus inteſtinorum cum immiſſum erit medicamentum,aut cum redit inſequitur, infundatur ſtatim per cly
ſterium lenticulæ decoctæ aqua,uel furfures,ſedabitur confeſtim dolor,cum eas deiecerit torminoſus,poſt
iniectionẽ ſanè detur cibus. Aliud medicamẽtũ,quod mirifice prodeſt torminoſis,ſiue febrẽ habuerint,
ſeu ſine febre fuerint. plantaginis ſucci hemina frigida,uel tepida immittitur p clyſterẽ in anũ,uel p ſe ſola,
uel cũ uino ex piris ſyriacis facto. hoc medicamentũ etiam ſi æger cibum horreſcit reſtituit ei cupiditatẽ
manducandi,facit uero ſitim intolerabilem,ſed moderate bibendum. Paſtillus ad torminoſos efficax
conficitur ſic.acaciæ ✱ I. mali granati corticis ✱ VIII. gallæ ſyriacæ immaturę ✱ V.opij ✱ V.
myrti baccarum nigrarum ✱ VII. rhus quo coriarij utuntur ✱ VIII. uel eiuſdem ſucci ✱ VI.
alterci ſeminis ✱ VIII. turis ✱ VIII. rhus ſyriaci ✱ VIII. hæc omnia animantur,præter aca
ciam,tus,opium,& contunduntur ſeorſum,& in unum miſcentur,uinoq́ue omnia myrtino conſpargun-
tur,atque in pyxide fictili reponuntur.ſi quis uolet paſtillos facere, adijciet gummis ✱ VI. dabitur ex
hoc medicamento ieiuno torminoſo ✱ I.ex aqua,uel ex uino mixto myrteo.idem medicamentum im-
mittitur per clyſterem ad menſuram iuxta uires cuiuſque. Vinis uti oportet torminoſos ex myrto,
& piris ſyriacis,ex malis cydoneis,& terebintho,ex rhus coriario,ex glande quercina,ex lapathio,ex popu
li fructu,ex rubo,ex hypocyſtide. quæ omnia decoquuntur ſeorſum cum uino Surrentino, aut Signino,
potioni uero admiſcetur aqua ciſternina decocta,& ſub diuo poſita. Prodeſt torminoſis lac potum
in quod lapides ferventes ſæpius,uel ferrum candens dimiſſum fuerit,ſi tamen non febricitabunt.
Cibi profunt torminoſis huiuſmodi,panis fermentatus durus,pultes diuerſæ,lenticula aceto condita,braſ
ſica,plantago,intyba,mala cydonea,uuæ ex ollis,palmæ ex litore, capreæ,palumbi,anates, merulæ,turdi,
grues,mulli,loligines,polypi aſſati. Torminoſis ſunt extra cutem imponenda hæc.lana ſuccida ex
aceto,uel roſaceo,uel malino oleo admixto.item plantago,apium,millefolium,intybum,lentiſcum per ſe
trita hæc,uel admixto uino auſtero,quo magis adſtringant, adponuntur, poſtea cerotum ex oleo myrti-
no,uel malino,id eſt habente corticem mali punici,adponitur,cui & galla ſyriaca, & acacia admiſcentur.
Torminoſis primis temporibus conſtringendis ſucci utiles ſunt,ut plantaginis,acacię,mali granati corticis,
hypocyſtidos,millefolij,intybi,lentiſci,rubi,per ſe tantum,uel cum uino ex piris ſyriacis facto, mixti. me-
dium autem curſum habentibus torminoſis, quod tempus græci ἀκμὴν uocant, oportebit infundere per
clyſterem roſam,uel oleum myrteum cum ceruſſa.cedente porrò impetu moleſtiæ, uel difficultatis, quod
tempus græci παρακμὴν uocant, conuenit lenticula, ptiſana, cum adipe caprino cocta. inueteratis uero tor
minibus proſunt,quæ uehemẽtius ſpiſſant,& à putore,atque abalienatione corporis uindicant,ut ea quę
ex calce,charta uſta,& auri pigmento componuntur,& poſſunt inhęrere purgatis ulceribus, quo tempo-
re rediri oportet,ad priora omnia edenda præterquam ad lentem,& ptiſanam.ducũt enim cicatricem, ſed
præcipue ceruſſa,admixto uino.emplaſtra uero, quæ extra cutem cicatricem ducunt ſoluta ad ignem cũ
oleo myrtino adponenda ſunt. Dyſentericos recreat pulmo pecudis,id eſt ouis, decoctus cum lini ſe
mine,ita ut,& caro manducetur,& aqua illa potetur. Trochiſcus aſclepiadeus pręſtantiſſimus ad uen
tris fluxum,& dyſenteriam,quam nullus alius,tã facile ſtringit,quàm hic,conficitur ſic.apij ſeminis ſemun
ciam,hyoſcyami ſemunciam,aneſi ʒ VI. opij ʒ III. hypocyſtidos ʒ III. croci ʒ III. myrræ tro-
glodytidis ʒ III. colliges hæc cum aqua,aut cum uino myrteo, id eſt in quo myrti baccæ coctæ fuerint.
hoc ipſum medicamentũ uentri adpoſitum,ita ut ceroto myrtino colligatur, epithema dyſentericis aptiſ
ſimum eſt. Tormina patientibus multi uentrem uiuentis anatis adponunt,adfirmantes tranſire mor
bum ad anatem,eamq́ue mori.quod ſi ueſpertilionis ſanguine uentrem oblinas torminoſi, in omne tem-
pus dolore releuabis. Si in aqua frigida dyſentericus pedes,uſque ad genicula ponat, ſed ſi non febri
citabit,& de uino auſtero potionem calidiſſimam bibat,cito ſanabitur. Confectio medicaminis miri
aduerſum dyſenteriam.teſtam locuſtæ,id eſt illam ſpinoſam,uel aculeatam,quæ eſt iuxta caput, combures
nitide,& poſtea teres,ut in tenuiſſimum puluerem redigas.& ſic ei qui uentris fluxu,uel raſura laborabit,
ex uino uetere,ſi non febricitabit,aut ſi inæqualis erit,ex calida aqua dabis,ita ut de ſingulis locuſtis teſtas
ſingulas integras exuſtas per triduum bibat,mire ſanabitur. Mellis heminam,uini ueteris ſextarium,
piperis grana ducenta,teres diligenter,& conditum ex ijs tribus ſpeciebus facies.& ieiuno dyſenterico ma
ne meralem calicem calidum plenum dabis,ſtatim proderit,ſed ſi neceſſe fuerit, ex eo condito ipſum ple-
num meralem per triduum dabis. Lactis caprini ſtatim mulſi grandi potioni,additur de coagulo hę-
dino fruſtum quantum auellana grandis eſt,quod digitis,medicinali,& pollice ſublatũ, uel miſſum, ijſdem

digitis contemperatur,& datur laboranti dyſenterico,dum adhuc calet lac , antequam coagulo ſtringatur per triduum.hæc potio ieiuno dabitur contra orientem bibenda. Succinum de ceraſo ſiluatica exures,& de teſta oſtrei æque facies,paribuſque menſuris puluerē tritum,cum melite,aut cū uino auſtero candenti ferro calefacto,bibendum dyſenterico dabis,mire proderit. Ouum recentiſſimum aperies,& in calicem uacuabis,ac teſtam eius implebis melle optimo deſpumato,nec non oleo uiridi bono, & in ipſum calicem defundes,ac ſimul omnia permiſcebis,& diu agitabis, ac poſtea in calida aqua ipſum calicem tepefacies.& ſic dabis dyſenterico,cui medendum erit,mire proderit. Rhun marinum,ſiue rhun orientalem,quod eſt minutum robium ſimile lenticulæ,quantum tribus digitis prendere potueris,mittes in mortarium,& teres cum uino.& poſtea in aliud uaſculum mittes calidam,atque ibi tepefacies, & ſic dabis dyſenterico bibendum,ſtatim remediabitur,ſed per triduum continuum hoc remedium, & poſtea quotiens fuerit neceſſarium,dabis. Vitrum teres diligenter,& cribrabis,& maſtiches grana teres,atque æquis menſuris permiſcebis,& ex ijs ſingula coclearia dyſenterico in uino cocto,per triduum,uel quotiens opus fuerit dabis,miraberis remedium experimentis probatum. Ad dyſenteriam remedium efficaciſſimū ſic.roſę ſiluaticæ baccas oblongas,rubicundas,maturas,impari numero,uel ſeptem,uel I X. uel X I.tritas diligenter dabis laboranti dyſenterico,ad potionis modum cum melite ſtyptico,uel uino uetere,ſi non febricitabit,uel cum aqua ſi febricitabit,& ſi neceſſe fuerit,per triduum dabis,mirum experieris remedium.

Ad dyſentericos mirum remedium,quod uentrē,& purgat,& ſtringit ſic.gypſi peregrini triti — I. ſpecularis combuſti triti — I. de teſtis oſtrearum combuſtarum — I. hæc omnia poſteaquam trita fuerint & mixta,tollet inde, qui dabit remedium tribus digitis prioribus cum pollice quantum ſemel capere potuerit,& in potione uini ueteris puri,ſi non febricitabit dyſenterico dabit,quod ſi inæqualis fuerit,in calida aquæ potione accipiet. Fimum caballinum combures, & cinerem fimi ipſum cum uino uetere miſcebis,& conteres,& ſic dabis dyſenterico bibendum ſine aqua,ſi non febricitabit. Aluminis ſciſſi ℈ I I I I. cum aceti coclearibus tribus miſcebis,& teres,& colabis,& tepidum, cum aquæ duplo,dyſenterico dabis bibendum. Pumicem mollem,ſpongiam de qualibet roſa unam,gallam unam ſemis,corticis ſicci de malo granato ſcripulos I I I I. piperis grana X L I X. diligentiſſime teres,& cum uino uetere permiſcebis,& paſtillos æquales inde facies,ut cum opus fuerit ſinguli in uini ueteris hemina ſoluti dyſenterico per triduum dentur,ita ut ipſa potio ferro duro calefiat,inſigne remedium cito experietur.

Leporis uentriculum,cum fimo ſuo,uino uetere lauabis,ita ut ſordes ipſæ ibi ſint,& miſceantur, aut ſi in uentriculo non inueneris , pilulas de fimo ipſius impares numero tritas,cum uino uetere,dyſenterico dabis bibendas. Ad uentris fluxum,maſtichen albam teres, & in potionem mixtam mittes, & calefacies bene ipſam potionem in aqua calida,& bibendam per triduum dabis. Herbam plantaginem colliges ac teres,& ſuccum eius cum uini ueteris potione,ſi non febricitabit, dyſenterico per triduum dabis.

Ad uentris fluxum,uel ad dyſentericos iam deſperatos remedium ſic. uermem unde coccum tinguitur teres,& cum uino uetere optimo potionem mixtam,& calidam per triduum dabis. Ad dyſenteriam, ſiue torminoſos,& qui deiectionem nimiam patiuntur ſic.ouorum uitellos coctos,ſiue incoctos,uuā agreſtem acidam,& gallas,pari menſura tere,ac miſce,& bibendum medicamen tepens trade. Frumenti toſti grana impari numero,ſimiliter hordei,& piſæ,cum mellis deſpumati hemina miſce,& tere,& dyſenterico per uncias ſingulas diebus ſingulis dato. Coliculos ex aceto coctos, allij ſpicas quatuor purgatas,oua incocta duo,ſimul contere,& adijce uini ueteris heminam,& ferueſactum medicamen dyſenterico da bibendum. Ficum duplicem,& palmam pinguiſſimam, cum uini ueteris hemina, ad tertias decoque,& piperis albi triti uiginti grana admiſce,& tepidum dyſenterico potui dato. Veſtem oui delicatam interiorem ſiccatam contere,uino miſce,& cola,& ex aqua calida dyſenterico da bibendam.

Lac caprinum feruens,adiecto polentæ quātum ſatis ſit,cum fuerit quaſi tenuis pulticula dabis, cui ſupra bibendum. Coagulum leporinum ex uino dilutum tepidum dyſenterico dabis bibendum, de quo coagulo ſi ſingulos ſcripulos in ſingulis ouis ſorbilibus ieiuno per triduum dederis,mire ſubuenies.

Vini ueteris feces,& iocineris caprini fruſtum ſufficiens in ollam rudem mitte, & facito, ut bulliat, atque inde ieiuno cœliaco ſufficienter da bibere. Bulbus africanus rubicundus cōtritus, adiecto uino,quod ferro duro candenti calefiat,potui datus cœliacis medetur. Palumbum ferū ex paſſo concoque,atque inde potiones ſingulas cœliaco per triduum da bibendas. Ad cœliacos herba plantago , & lentiſcus ſeparatim ex aqua coquuntur.poſtea in unum permiſcentur, & tunc adiecto aceto cū pane in cibo ſumme proſunt. Herbæ uettonicę in umbra arefactæ tunſę cribratęque puluis cum uino potus, cœliacis plurimum prodeſt. Mali granati cortex ſiccata tunditur,& cribratur,& puluis ex eo miſcetur cum ouorum uitellis tribus,diuque in morem panis ſubigitur,ac fricatur,atque inde panis formatus in foco coquitur,& ſic commanducatur.qui ſi propter nimiam auſteritatem offenderit,cum lenticula, ſine oleo cocta,adiecto acerrimo aceto à ieiuno manducari debet, quod eo plus proderit,quo propenſius fuerit manducatum. Herbæ quinque foliæ radix in umbra arefacta,contuſaque, & ex uino polentę uice pota, mire cœliaco ſuccurrit.ſed febricitanti ex aqua calida da bibendum. Caprę ſiluaticę iecur carbonibus inaſſatum,& per ſe ſumptum,cœliacos remediat.idemque arefactum,& tritum,& cum uino potui datum, certiſſime auxiliabitur. Caſeus ſiccus trāſmarinus uetuſtus,adiecto ſili gallico,& ſorbis aridis, diligenter omnibus tritis,& cum uini ueteris cyathis duobus potui datus,cœliacos mire ſanat. Vituli adeps ex fœmina ſublata,cum aquę cotylis tribus decocta, & ſorbitionis more ſumpta, cœliaco plurimum prodeſt. Cœliaco,& ei qui eiectionibus, uel doloribus acutis alui uarijs uexabitur , potenter ſuccurres,ſi

muliebre

muliebre lac quam plurimum ieiuno potui dederis,donec perſanetur. Hædinum coagulum magnitudine fabæ in uino myrteo remiſſum,& ieiuno cœliaco potui datum,efficaciter prodeſt. Membrana,quæ eſt in uentriculo gallinæ ſiccata,& trita,& cum uino auſtero cœliaco ieiuno potui data medetur, ita ut ipſa gallina prius,uel biduo abſtineatur a' cibo , & qui potionem accepturus eſt ante diem frugi ſit, & non cœnet. Oua in aceto cum teſtis ſuis macerata,& alio die in patella infuſa ibique toſta , cœliacis in cibo data plurimum proſunt. Pulticula fit ex alica prius toſta quàm accipiat aquã,infuſa uero aqua cera remiſſa illic mittitur,& dum excoquet coagitatur, & a' cœliaco calida ſorbetur. Galla commagena comburitur,& cinis eius extinguitur uino,cõtritusque uentri cœliaci inlinitur , ſtatim ſubuenit. Flos hederæ tribus digitis ſumptus diligenter tritus,& ex uino auſtero cœliaco potui datus medetur. Seuum ouillum decoctum in uino auſtero,& calidum potui cœliaco datum,manifeſto remedio erit. Laridi ueteris pinguis — III. mellis boni deſpumati tantundem, uini ueteris auſteri cyathos III. ouorum coctorum uitellos tres,in unum permiſces ſimulque,tam diu teres donec ad craſſitudinem mellis adducas.deinde in pyxidem condes,atque ex ea cum opus fuerit cœliaco nucis auellanæ magnitudine ex uino,ſi ſine febre erit,ſi febricitabit,ex aqua calida dabis,mire celeriterque ſubuenies. Oua decoquuntur ex aceto,donec indureſcant,& uitelli eorum toſti cum pipere eſui cœliaco dantur, cito medentur. Caſeus ouillus uetuſtus in cibo ſumptus,uel raſus,& cum uino potus,cœliaco medetur. Cocleę cum teſtis ſuis contritæ duæ,& oua cruda II. & paſſi cyat. II. aquæ cyat. III. ſimul permixta omnia,ac diu coagitata,& in uaſe fictili calefacta,ad modum potionis cœliaco data medentur. Serpentis exuuiæ cum roſaceo decoquuntur in uaſe ſtagneo,& poſtea tritæ uentri cœliaci utiliter inlinũtur. Ad omnes epiphoras uentris,caſeum uaccinum mollem calidum imponi oportet,quo tempore dyſentericis potiones ferro candenti calefactas dari conuenit. Glus taurina aqua calida reſoluta cœliaci uentris inflatione utiliter imponitur. Grauiſſimum uẽtris uitium eſt ileos,cui maximum remedium eſt,diſcerpti ueſpertilionis ſanguis inlitus uentri. Frequentiſſime euenit,ut ex qualibet cauſa ſubitus dolor uentris exſtat . ſed qui talum leporis ſecum habuerit, huiuſmodi caſum id eſt ſubitum dolorem uentris nunquam incurret. Dyſentericis medetur aqua in qua pilulæ cupreſſi decoctę fuerint,cum uino auſtero epota. Aqua in qua lauri folia fuerint decocta,potui ſumpta,inteſtinorum doloribus medetur. Ad profluuium,& incontinentiam uentris remedium ſic.malua circumfoſſa ferro, quod ex utraque parte acutam aciem habeat,& præciſa a' ſuperiore ad inferiorem partem, id eſt,uſque ad radicem , deinde radix eius inuoluta panno rubro,portata ab eo cui remedio opus eſt,profluuium uentris eius inhibebit. Betæ combuſtæ,& in puluerem redactæ,atque ſubactę cum aceto,& a' pectore laborantis inguinum tenus inlitæ ualidiſſime adſtringunt profluuium deiectionemque uentris. Ros marinum cum creta molli tritum,& cum aceto modico uentri impoſitum alui profluuium ſiſtit. Rubi ſpinæ radices,& coliculi teneri cum uino amineo auſtero ad tertias decoquuntur , atque ex eo uino cyathus ad diem ieiuno uentris profluuio laboranti potui datus optime medebitur. Herba oxylapathos cum ſemine ſuo arida contrita,& ex uino calido pota magnum incontinentiæ uentris præſtat remedium. Pruni ſiluatici baccas corticemque,ac radicem eius arboris in unũ ex uino ad tertias decoques,atque ex eo ſingulos cyathos ad diem deiectionis tædio laboranti ieiuno potui dabis. Iris illyrica,id eſt macedonica, quæ fuerit grauiſſimi ponderis contundatur , & in puluerem cribratum tenuiſſimumque redigatur , atque ex eo menſura acetabuli unius dimidiati cum paſſi cotyla una permiſceatur , & coagitetur, atque inde cocleare unum cœliaco mane ieiuno detur,ita ut,& a' cœna abſtineatur,mirifice proderit. Si quis tortiones ſubito pati cœperit de uentris nimietate,pedes ſuos in aqua calidiſſima quàm diutiſſime teneat,ſtatim ſanabitur. Sanguinem caprinum ſi polentæ furfuribus,adiecta reſina miſcueris, atque emplaſtri modo ano uentrique adpoſueris,pondus omne,& libidinem deiectionis efficaciter reprimes. Iecur uerrinũ recens combuſtum contritumque ad ſummam leuitatem,cum uino,ſed ſine ſale potui datum , efficaciter ſupprimit nimiam deiectionem. Leporis ſanguis recens defuſus,& cum polenta coctus, & datus dyſenterico,illico uentris profluuium ſiſtet. Hircinus ſanguis exceptus,& coagulatus,ac ſuper carbones aſſatus,in cibo datus,mirabiliter profluuium uentris emendat. Ceruini cornus de ipſis radicibus, quæ capiti hærent,ſcobes lima tenuiſſimus factus , & ad drachmæ menſuram cum uini auſteri cyatho datus,ſiſtet nimios uentris fluores,ſi uel triduo iugiter bibatur. Panis antiquus ex lacte caprino decoctus, & more ſorbitionis uentris fluxu laboranti bis ad diem datus,cito ſuccurret. Aqua in qua cortices fabæ ad tertias decoctæ fuerint,ſi bibatur plurimum cœliaco proderit. Folia fici arefacta ſole, deinde combuſta,& in cinerem redacta,atque ex uino auſtero potui data, uentris fluxum efficaciter ſedant.

Medulla uaccina cum farina tenui ſubacta,& uelut excoctus panis cibatui dãta , mire dyſentericum ſanat,maxime,ſi & caſeus bubulus recens manducetur. Adipem caprinum de renibus ſublatum,miſce cum polentæ furfuribus,atque adijce illic cyminum, & anethum, & acetum , æquis portionibus,atque ex aqua decoque,& colatum ſorbitionis more dyſenterico dato ſumendum, mire celeriterque ſubuenies.

Lac ouillum,quod candentibus glareæ lapidibus in ipſum lac demerſis excoquatur dyſenterico potui cum ipſis lapidibus datum mire prodeſt,ita tamen,ut prius de ipſo lacte ſerum omne tollatur.

Iecur hircinum miſſum in ollam nouam cum uini auſteri cotylis ſex ad tertias decoctum , ſed dum excoquitur compunctum, ut humor eius cum uino permiſceatur , poſtea dyſenterico potui datum efficaciter prodeſt. Dyſenterico,& torminoſo,& ei qui iam corruptum ſanguinem egerit,ſaluberrimum medicamentum eſt tale.allij ſpicæ quatuor,& oua duo incocta,in unum teruntur,ijſque additur uini ue-

tuſti

teris ſextarius,& coquitur ad tertias,inde ieiunus quâm plurimum poteſt ſi biberit,efficaciſſime intra triduum ſanatur. Spondogos eſt lanugo quædam,quæ in roſa ſiluatica ſolet naſci, eam tritam cum uino auſtero,deſperatis iam dyſentericis potui dedi,mirantibusque compluribus ſæpiſſime de abrupto periculo liberaui. Torminoſis maluæ gręcæ albæ radix trita,potuique ex mero,uel per ſe ſola data, remedio eſt. Farinæ hemina,ouorum uitelli tres,piperis grana uiginti,contrita in unum miſcentur, & ſubiguntur,panis ex ijs formatur,& in foco coquitur,torminoſis eſui datus plurimum prodeſt.

Millefolium contritum,ſi quis torminoſus ex aqua frigida,prout uirtus,aut ætas eius ſe habebit, biberit,celeriter ſanabitur. Lotos unde tibiæ fiunt in ſcobem ſecta,uel raſa,atque ex eo puluere coclearia tria cum aceto ſcillitico torminoſo ieiuno in potione data, mirifice proſunt. Torminibus maximo remedio eſt lactuca,ſi decocta cum cymino trito,& oleo manducetur. Sal tritum,ſinapi tritum,ouum crudum,in unum uas mittuntur,& teſta oui ipſius oleo uiridi repletur, & in ipſum uas defunditur, ſimiliter,& mellis deſpumati,& uini auſteri ſingulæ teſtæ ouorum plenæ funduntur, & ſimul uniuerſa coclea ri diutiſſime permiſcentur,& tepefacta torminoſo bibenda dantur, celerrime proſunt. Ruta cum hyſſopo in aqua ad tertias decoquitur , atque eadem aqua in potione uini à torminoſo ſalubriter mixta potatur. Malum punicum in olla gypſata clauſum,in furno combures,& poſtea diligenter teres, atque in puluerem tenuiſſimum rediges,quem repones, & paratum habebis, & cum opus fuerit,ad ſubitas tortiones cum uini potione detur,prodeſt continuo. Si quacunque cauſa tortiones quis pati cœperit,mellis optimi libram decoquat ad tertias, eique addat uini cyathos tres , & aquæ anethinæ cyathos tres,& coagitatam,ac tepefactam hanc potionem ieiunus bibat,continuo ſanabitur. Fabam integrã frictam calidam in acetum acerrimum mittat,& madefactam torminoſus manducet, cito ſanus erit.

Ad profluuium,& incontinentiam uentris remedium ſic. ſpongiam quæ in pruno ſilueſtri, uel in ſpina,aut in roſa ſilueſtri naſcitur colliges,& ſupra batilum torrebis,& diligenter teres,atque in calicem mittes,ac deſuper ouum incoctum defundes,& bene permiſcebis.deinde ſuper batilum candentem defundes, & coques,ac laboranti cœliaco quaſi ouum tortum manducandnm dabis. Baccæ oliuarum in uino tritæ cœliacis recte propinantur.portulaca quoque ex aqua ferueſacta è polenta aſperſa conditur , inde offæ complures ſi edantur à dyſenterico,plurimum iuuabitur. Vngula porcina combuſta ad cinerem,& trita,poſtera die ex uino hauſta,mirabiliter dyſenterico prodeſt. Cinis cribratus aceto commixtus,uentri,& renibus calidiſſime inlitus,certiſſime uentris abundantiam ſtringit. Rana uiua,ſi uentri torminoſi adponatur,in eam uitium confeſtim tranſire dicitur. Torminoſis ſaluberrime aqua marina per clyſterem infundetur,ſi moleſtia diutina fuerit. Fimus columbinus tritus ex melle uentri inlitus,alui incontinentiam ſtringit. Iuniperi baccæ tritæ ex uino nigro potui datæ comprimunt alui nimietatem. Caput caprinum cum pilis ſuis contuſum, atque diſcoctum ciboque ſumptum,rupta interius inteſtina dicitur glutinare. Pilos leporinos adiecto melle comprehendes , atque inde globulos paruulos facies.hi ſinguli ſæpius glutiti , inteſtina quamuis pernicioſe rupta , certa coniunctione connectunt. Verbaſci radicis corticem detrahito eiusque contritæ ſuccum per linteolum expreſſum,ex aqua,aut uino bibẽdum dato,omnia interiora uitia,quæ ex frigore,aut labore,aut pectoris lumborumue dolore naſcuntur mira efficacia ſanabis. Serpyllum ad pondus uictoriati argentei tritum bene ualenti ex uino,febriculento ex aqua potui datum,omnes uentris dolores ſedat. Humanum lotium uetus adiecto croci modico,ut odore eius occultetur,ignoranti potui datum, quamlibet ueteres in uiſceribus latentes morbos ſanabit,uomitu enim inritato,& eiectionibus concitatis, omne uitium ualenter expurgat. Vt explorari poſſit ex latentibus morbis,qui ſit ille,qui uexat infirmum,comprehendique qualitas uitij, & pars uiſcerum poſſit,catulus fœtæ canis lactens die,ac nocte cum eo qui laborat accumbat. is poſtea ſectus inſpicitur,tranſlatusque in eo morbus,haud difficile notatur, ita tamen, ut æger ei lac de ſuo ore frequenter infundat.eum tamen catulum cum fuerit exſectus,obrui oportet.nec ab re eſt ſi triduo idem catulus uiuens cum ægro maneat.uitium enim ægri tranſire in eum,uſqueadeo certum eſt, ut moriatur catulus,hominemque morbis latentibus releuet. Ad dyſentericos ſolitaneos, cocleam plenam cũ teſta ſua uiuam teres.ad cuius pondus infra ſcripta trita miſcebis, id eſt caſei ueteris quantum eſt cocleæ dimidium,oui medullam in aceto coctam,panem candidum uetuſtum, uel toſtum, uel quod eſt melius,nauticum,rutam,piper ex uino , quod cum prius ferro candenti calefeceris potui ſine aqua miniſtrabis , ſed & baccas myrteas adijcies.hæc omnia conteres, & in potione uini ueteris ieiuno dabis. Ad eos qui ſanguinem per inteſtinum iactant ,uel per corruptum corpus inferius effundunt,remedium ſic.herbæ urticę maſculæ ſummitates teneras colliges,& contundes ſuccumque eius expreſſum per triduum miniſtrabis bibendum.ſi autem cum aqua frigida,aut aceto acerrimo,aut poſca frigida,id ius mixtum dederis , quamuis deſperatos de ſupra ſcripta infirmitate protinus liberabis. Lac caprinum ex coagulo temperabis , & dum tepet antequam penitus conſtringatur,dyſenterico bibendum dabis, cito remediabitur. Remedium ad tortiones,phaſianum uiuum in uino necabis,dabisque ex eo uino bibere ei qui patitur tortiones confeſtim remediabitur. Confectio cydonitis,ad dyſentericos,& cœliacos ſic.oleum in uaſe duplici coques,quod dum in igni eſt,& feruet operitur alio uaſe,in quo cydonea diuiſa ponũtur. oleum tam diu calebit igne ſubiecto,quam diu poma ſuperpoſita excoquantur,tum oleum ſolum ſeruabitur,quod ſupra dictis infirmis ad perunctionem,& eſcam utile erit.cydonea quoque ipſa eſui dentur cœliacis, ac dyſentericis. Iniectio ad dyſenteriam.amyli uncias tres,& lactis caprini cocti pro modo quantum uiſum fuerit adijcies,& ita iniectionem facies. Seui hircini uncias duas, olei uiridis ſextarium dimidium.hæc

ſimul

ſimul in duplici uaſe remiſſa,& calefacta inijcies. Epithematium ad uentrem ſtringendum ſic.floris uuarum uncias duas,roſæ ſiccæ unciam unam, maſticis unc. I. aloes unc. I. gallæ unciam unam, aluminis ſciſſi unciam unam,acaciæ unciam unam,ceræ P. I. myrtini olei P.I.picis uncias tres.de his omnibus tunſis cribratis, atque permixtis magdalia facies,quæ in panno denſo , aut phœnicio induces , & ſic uteris ad uentrem. Item aliud epithematium ad uentrem reſtringendum ſic.florem uuæ omphacum,roſæ florem,aloen,gallas,alumen ſciſſum,acaciam,mali granati florem,balauſtium,maſtichen,æquis ponderibus teres,& uini myrtini,quantum ad coniungendum puluerem ſufficiat,admiſcebis. dactylorum quoque carnes purgatas,& uino infuſas ſubiges,& cerotum myrtinum facies,ac ſic omnia permiſcebis, & magdalia facias,quibus ita uteris, ut ſupra ſcriptum eſt.

Lumbricis, & tineis, & intraneis cauſis,id eſt teneſmo, & ad roſus uentris, & ſtrophum,uel inteſtinis ruptis,eorumq́;,doloribus, remedia phyſica, & rationabilia diuerſa,de experimentis. *Cap.* XXVIII.

Verum remedium ad tineas necandas,& eijciendas. per triduum allium quam plurimum edat , qui hac moleſtia laborabit,& betaceos,& caſeum mollem manducet. poſt hoc autem filicis macedonicæ aridæ contuſæ cribratæ denarios VIII. cum melle quantum ipſe uoluerit,ſumat.& poſt horas quatuor dentur ei aloes,& ſcammoniæ ſingulorum denariorum ſemiſſes , ex aquæ mulſæ cyathis quatuor , cum uero cœperit deſurgere,aqua calida ei ſupponatur,quá poſtea elui,& foueri debet. Ad lumbricos depellendos ſatis commode facit ſantonica herba,quæ abſinthium dicitur, ſi uel uiridis cum aqua ad tertias cocta potetur,uel ſicca trita ex melle manducetur . cornus quoque ceruini limati lima lignaria ſcobis quantum quatuor uel quinque coclearia ſint,ex aqua in qua decoctus fuerit ipſe ſcobes potus ad cyathos III. mirifice facit . rapi etiam ſeminis cyathus , ex paſſi cyathis tribus pridie maceratus , deinde tritus & datus, aqua exigua adiecta,infinitum medetur. Teneſmos eſt irritatio ultimæ partis directi inteſtini,in quo uitio ſæpius libet deſurgere ſine cauſa . proderit ergo ad hoc uitium depellendum,quotiens deſurrexerit quis,ut uino auſtero mixto cum aqua calida ſe foueat. Verbenæ & myrti & oliuæ ramulis iunctis, ita ut duæ partes myrti ſint, ſimulque decoctis, uti conuenit aqua frequentius ad ſubluendum . quinetiã penicillum tinctum eo liquore,& non nimis expreſſum,atque ano adpoſitum proderit. uel eodem modo globolus ſtaminis adpoſitus iuuat,diutius enim uaporem continet. perungendus autem anus erit ſpicillo, lycio patarico,uel indico,ex calido uino. Collyrium hoc inijciendum , quod & ad omnem deiectionem,& tormina bene facit,conficitur ſic . acaciæ,& mali granati corticis uſti ſingulorum denarios quaternos,hypocyſtidos & rhus,quo coriarij utuntur, & opij ſingulorum denarios ſenos , omphacij ⚹ IIII. S.croci denarios quatuor,teruntur hæc omnia & cribrantur diligenter . poſtea uino auſtero colliguntur. uel temperantur,& fiunt collyria magnitudine nucleorum pineorum.& cum opus fuerit ano inijciũtur.

Ad lumbricos proſunt huiuſmodi compoſitiones . ſerpylli denarij quatuor,triti in cremore lenticulæ quantum ſint cyathi duo dati,uel ipſa ſola per ſe lenticula,ſi quis eam aceto infuſam coctam comederit.

Serpylli triti,denarij nouem, abſinthij denarij duo, clematitidos denarius unus , & duæ tertiæue partes uictoriati,nitri denarij ſeptem,lupini farinæ denarij ſeptem,ſalis denarij quatuor , terræ mali denarij quatuor,fici aridæ denarij quatuor . hæc omnia colliguntur uino auſtero,atque ex ijs finguntur globuli fabę magnitudine,ex quibus dantur ieiuno,aut poſt cœnam octo uel nouem, cum aquæ mulſæ cyathis tribus.

Compoſitio,quæ facit ad tineas & lumbricos eruendos ſic. ſerpylli ⚹ II.coriandri denarij ſemis,ſam ſuci denarij ſemis,nitri denarij ſemis. cucurbitæ ſiluaticæ interioris,ſed quod eſt ſine ſemine,in puluerem redactæ denarij ſemis,mali punici immaturi,& adhuc obſtricti,ſiue corticis eius triti denarij ſemis, rutę tertiam partem & ſextam uictoriati ponderis . melle colliguntur hæc omnia, dantur ex his globuli ſeptem, quantum fabæ Aegyptiacę magnitudo eſt , uel cum aqua calida uel ex uino ſi ſinceritas erit , & ieiuno & poſt cœnam. Ad lumbricos necãdos remedium mirum ſic . ſeriphij ⚹ IIII. cucurbitæ ſilueſtris interiora trita denarios duos,lupinorũ farinę ⚹ VIII. ex aqua fiunt globuli fabæ magnitudinis,dantur robuſtæ ętatis ſeptem,pueris,terni uel quini,cũ mulſa aqua. Ad tineas necandas remedium com petens ſic . filicis radicis aridę, naſturcij ſeminis ⚹ ſeptenos , coriandri ſeminis ⚹ V. nitri ⚹ II. hæc omnia trita dantur ieiuno cum aquæ mulſę hemina. Mali punici ſuccus radicis, uel foliorum eiuſdẽ aqua decoctus,potuiq́ue cum ſale datus,tineas necat. Marrubij & abſinthij & lupinorum paria pondera in aqua mulſa cocta,ieiuno bis aut ter potui data,aduerſum tineas & lumbricos plurimum proſunt.

Farina lupinorum decocta ex aqua & more cataplaſmatis uentri impoſita,lumbricos uel tineas necat .

Ad lumbricos & tineas eijciendas remedium potens ſic . erui,filiculæ radices purgatas ad uncias ſingulas ſeorſum tundes bene in pila lignea . deinde adijcies inulæ radicis ℈ VIII. ammoniaci unciam,& coriandri ſeminis manum plenam,& euforbij ⚹ III. has omnes ſpecies ſeorſum conteres bene uſque ad ſummam leuitatem,& ſi uiridis fuerit radix filiculæ,quando illam tundes ſuccum eius exprimes, & ipſum admiſcebis . facies pilulas magnitudine ea,qua ano inijci poſſint,ipſaſque factas infundes in ceruiſiæ nouę ſextarijs duobus & mellis cyatho . quòd ſi in ea prouincia faciendum fuerit hoc medicamentum , in qua ceruiſia non eſt,ex aqua dabis in qua myrtus cocta ſit ad ſextarios duos,aut cum ſapę mixtę ſextarijs duobus,atque ex eo temperabis potionem & dabis bibendam : intra horas quatuor deijciat oportet uermiculos uel tineas . ante triduum ſane iubebis eum cibari allio & pane per ſe,& tantummodo poſcam bibere.

Inflationibus inteſtinorum prodeſt,uel ſerpyllum potum ex uino nigro,uel cuminum ſiluaticum tritum ex uino nigro,uel aqua pota apiaſtri,quod græci erotion uocant per ſe data, uel ſuccus eius uino mixtus,uel origani radices cõtuſæ ad 𐆖 I. ex uino datæ,uel ruta trita ex aquę cyat. I I I I. pota,uel eiuſdẽ decocta radix cum aceto,& melle data,uel pulegium ſimiliter potum,uel ſiliquę ſyriacæ folia,uel roris marini aqua decocta, uel petroſelinum ex uino tritum datum , uel origani decocti aqua , uel aneſum tritum quantum tribus digitis comprehendi poteſt,prodeſt etiam uitrum cum uino,aut aceto datum,tollit enim protinus inflationem,& dolorem inteſtinorum,uel lauri folia trita,uel eiuſdem baccæ,aut flos ex uino potus,aut panacis radix ex uino pota.ſed panaces non ſolum inteſtinorum dolores, uerum etiam choleram ſanat.prodeſt ex uino,uel aceto feruenti,apij ſemen tritum datum ieiuno,uel terræ mali 𐆖 I.tritus potus ex uino uetere,uel hyſopi,aut origani uirgulæ V. cum uini hemina ferueſactæ , & ieiuno potui datæ. Fomentum,quod prodeſt inteſtinorum doloribus ſic.acetum , aut aquam in qua ruta incocta fuerit calidam uentri,& umbilico impones.diſcutit enim confeſtim,& ſedat dolores. Carmen ad roſus,ſiue hominum,ſiue animalium diuerſorum ſic. palmam tuam pones contra dolentis uentrem , & hæc ter nouies dices.ſtolpus a' cælo cecidit,hunc morbum paſtores inuenerunt,ſine manibus collegerunt, ſine igni coxerunt,ſine dentibus comederunt. Ad lumbricos egerendos,felle caprino madefactam lanam umbilico adpone.idem facit,& fel taurinum,ſic adpoſitum,nec non braſſicæ ſemen tritũ ex uino,uel aqua,ita oportebit adponi. Ad lumbricos,& tineas coliculis ex aqua coctis origanum admiſcebis,ac ieiuno bibendos in die tres cyathos dabis. Ad uentris roſus remedium ſic.piperis albi unciam unã, cymini ſaccati — I. rutæ folia uiridia — I.nitri ℈ I I I. euforbij permodicum.hæc omnia melle, & aceto pariter permixta in pilulas,ad modum fabæ rediges, & bibendas paulatim cum opus fuerit ieiuno ex uino mixto dabis. Si uentriculus peruerſatus fuerit alicui,aquam bibat unde pedes lauerit ſuos,& de lana ouis,quæ a' lupo occiſa fuerit ad uentrem ſuum alliget . de herba quoque , quæ muris auricula dicitur nouem folia tollat,& cum piperis granis nouem terat,& ex aqua bibat per triduum. Talus quoque leporis uentriculo ſubligatus,dolorem eius excludit. Lenticulæ hemina in aceto madefacta,& cibo potuíque data ieiuno,extinctos lumbricos eximit. Malua cum ſinapi cocta,& in calice poſita,ac ſorbitionis modo ſæpius guſtata,ſuccurrit moleſtijs lumbricorum. Granorum de malis punicis dulcium acidorumq́ue ſuccus expreſſus,paſſo eiuſdẽ menſuræ immiſcetur potionesq́ue duæ de permixto fiunt, & una ante cœnam datur,alia poſt cœnam,poſtera die tertia'ue lumbricos,uel tineas potenter expellit.

Stercus caprinum aridum tritum adiecto melle potui datum ex aqua calida, mire producit tineas. Ceruini cornus combuſti cinis tritus ex aqua potus tineas potenter expellit. Raphanus ex aqua ad tertias decoquitur,eaq́ue uino mixta , ad extirpandas tineas utiliter bibitur. Radix inulæ in uino decoquitur.deinde ſuccus eius exprimitur potuíque datur ad tineas enecandas. ſed ea radix poſteaquam eruta eſt,terram non debet adtingere. Allium in œnomelite coctum,& uoratum proderit lumbricis uel tineis necandis.aqua quoque,in qua lupini decocti fuerint,addita ruta,& pipere trito, potui data medetur. Acini ſiue corymbi hederæ,tres contriti in oxymelite utiliter aduerſum tineas bibuntur, aut uentri inlinuntur. Abſinthij ſicci ſantonici combuſti cyathum unum,corni ceruini combuſti cyathum unum,apij ſeminis triti cyathum unũ miſcebis, & ieiuno,qui tineas lumbricosq́ue patietur ex aqua calida potui dabis moderatam menſuram iuxta ætatem ſumentis. Ad lumbricos eijciendos remediũ mirum ſic.ſatureiæ faſcem bonum cum aquæ 8. I I I. mittes in uas amplum,& diligenter claudes.poſtera die colabis,& adde pteridis tunſæ,& aloes tunſæ diligenter drachmas binas,& mellis deſpumati,quod ſufficiat.inde iunioribus iuxta ætatem dabis,ſenioribus pluſculum,& adijcies colophoniæ drach.I.ita ut qui remedium ſumunt,carne abſtineant,per illos dies,& allium manducent. Coriandrum uiride, uel eius ſemẽ decoques,in aqua,in qua lupinos prius coxeris, & cum inde aduerſum tineas, uel lumbricos ieiunus ſumpſeris potionem,uectaberis,aut deambulabis. Naſturcij ſeminis coclearia quatuor,& filicis , quæ in arbore naſcitur P.I. agarici — I I I. iuniperi — I I I. coriandri ſeminis 8.I.ex radice ſyriaca P.I. corni ceruini uſti — I I I I. nitri alexandrini — I I I. ſcammoniæ — I I I. tithymalli P.I.hæc omnia tundes,& cribrabis,miſcebis,& repoſita habebis.& cum opus fuerit dabis tinearum, uel lumbricorum moleſtia laborantibus in potione poſcę gelidę,iuxta ętatem, ſed digeſtiſſimi ab omni eſca hoc remedium accipere debebunt. Acori tunſi,erucę ſeminis, coriandri ſicci ſeminis, cardamomi coclearia quaterna, iuniperi uncias tres,abſinthij ſantonici P.I. hyſopi uncias ſex,corni ceruini uſti uncias I I. dictamni P.I. filicis quæ in arbore naſcitur ſiccę P.I. omnia hęc tunſa cribrataq́ue miſcebis , & recondes , & cum opus fuerit,paſtillos facies fabę magnitudine,& dabis ei qui laborat moleſtia lumbricorum,ut edat in ficu,etiam ſicca,abſtentus tamen pridie,ita ut ſit digeſtiſſimus cum hoc remedium ſumit. Ad lumbricos eijciendos,remedium ſic. ariſtolochię longę contuſę ℈ I I. cum aquę cyathis duobus ieiuno bibendos per triduum dabis.nucleos quoque de perſico amaros,ieiunus edere debebit,qui lumbricis uexabitur. Ad uentris dolorem remedium efficax ſic.ſordes de cardine oſtij tolle digitis duobus pollice, & medicinali,& ſuper umbilicum laborantis adpone. Baccas lauri tres cum herbę uincę coclearibus tribus pariter contundes,& adijcies uini calidi cyathis tribus, & colatum bibendum dabis ei qui uentris dolore uexabitur. Corrigia canina medius cingatur,qui dolebit uentrem,ſtatim remediabitur. Contra uentris dolorem,argemonię herbę radicem palo ligneo effodito, eamq́ue tritam ex aqua bibendam dato. Lichnum ardentem umbilico ſuperpone, & deſuper cucurbitam medicinalem, aut calicem oblongum,ſi cucurbita non fuerit,admoueto, & pauliſper contineto, confeſtim dolorem uentris auertes. Pulegium

gium commanducatum,& ad umbilicum poſitum, atque illic alligatum, ne cadat, dolorem omnem uentris continuo diſcutit. Anethi ſeminis paululum contritum ex aqua potum, internos uentris ſedat dolores. Nitrum aceti cyathis duobus liquefactum,& potum,dolorem inteſtinorum potenter auertit. Quotiens dolor,& contractio inteſtinorum uentris orietur,ueſpertilionis ſanguinem uentre manu perfricato,& ad præſens ſubuenies,& in totum annum medebere. Piperis grana L X X X. contrita,& ex aqua pota,mire tollunt uentris dolorem. Si cui in uia,aut in loco aliquo difficili ſubitus dolor uentris,aut inteſtinorum fuerit,lotio ſuo deguſtato continuo ſanabitur. Si quis talum leporis ſecum habuerit,immunis a dolore uentris,& periculo huiuſmodi perpetuo permanebit. Ad inteſtina rupta,leporinum ſtercus,atque etiam pili,uel lana eius de ſubuentrili cum melle decocta,ad magnitudinem fabæ glutienda frequenter data , quamuis pernitioſe ruptis inteſtinis celeriter medetur , ita ut etiam tenuiora , quæ fuerint diſrupta glutinet , ſed adſidue hoc medicamine utendum eſt , donec periculum omne tollatur.

Ad colum,& ileon remedia diuerſa. *Cap.* XXIX.

Colo,& omnibus inteſtinorum doloribus,& tam hominibus, quam iumentis ex hac re laborãtibus efficaciſſime ſubuenit,auis galerita,quæ gallice Alauda dicitur,ſiue ipſa aſſata in cibo ſumatur,ſiue cũ plumis ſuis combuſta redigatur in cinerem,atque ex eo diligentiſſime trito terna coclearia ex aqua calida potui per triduum dentur. Vnicum eſt inteſtinum oſſifragi mire naturæ,quod omnia deuorata citiſſime conficit,huius pars extrema colligitur,& reponitur,& cum opus fuerit, uentri laborantis alligatur,remedio miro omnes inteſtinorũ dolores citiſſime ſedat. Lupi ſtercus dummodo non in terra inuentum,ſed ſupra fuſtem,aut ſupra aſtulas,aut ſupra iuncum,colliges,& ſeruabis, & cum opus fuerit laborãti colico alligabis ad brachium,uel ad collũ in oſſe,aut in cupro,aut in auro clauſum,licioque ſuſpenſum, ſed prius ex ipſo ſtercore puſillum ignoranti ex aqua calida bibendum dabis,mire celeriterque ſubuenies. Ouum recens crudũ ſummiter apertum defundes,& eius teſtã oleo uiridi implebis,& defundes,mellisque tantundẽ defundes.ſimiliter lotio pueri implebis,& defundes,tũ diligenter omnia permiſcebis, & in aqua calida tepefacies,ac ieiuno bibenda dabis.hæc potio non ſolum ſtercus uetuſtum, quod dolores inteſtinis facit,uerum etiam lumbricos eijciet,& ardores præcordiorum febresque ſedabit. Erucæ ſemunciam conteres,& ei qui lumbricos patietur ex uino uetere candido ieiuno,& digeſtiſſimo bibendam dabis,ſatis proderit. Ad interaneos morbos.ſerpylli pondus uictoriati argentei contritum, & ex uino potui datum,febricitanti autem ex mulſa aqua tepida, internos dolores uentris potenter emendat. Verbaſci radicis corticem detrahito,& contundito,ac ſuccum eius per linteum exprimito, eumque ex aqua mulſa, aut uino bibendum dato.omnia interaneorum uitia quæ ex frigore,aut labore,aut indigerie erunt,mirifice ſanabis. Lotium humanum uetus adiecto paululo croco,quod odorem eius emendet , ignoranti potui datũ,quamuis ueteres,& latentes interaneos morbos,& uomitu,& deiectionibus concitatis,potentiſſime ſanabit. Laborantibus teneſmo,id eſt qui de perfrictione adſidue ſedere cupiũt,& nihil deijciunt,lac bubulum decoctum frequenter potum,maxime prodeſt. Holus diſcoctum,cum ſale plurimũ ſumptũ,aduerſum teneſmũ iuuat.oſtrea quoque ex mulſo,& pipere cocta utiliter accipiuntur. Potio aſperſo plurimo pipere,ſub noctẽ calidiſſime ſumpta,ſummo remedio aduerſum teneſmũ eſſe conſueuit. Senectus anguis cum oleo roſaceo decocta in uaſe ſtagneo,atque inlita uentri, ſi tamen illic non ſit exulceratio,teneſmo remedio eſt. Ius piſcium marinorum in patina cum lactucis coctorũ,utiliter aduerſum teneſmum ſorbetur. Aqua marina ex alto hauritur,& ſeruatur in uetuſtatem, ac poſtea cũ uino auſtero bibitur.deinde raphani manducantur,ut ſit uomitus facilior,qui teneſmi cauſas effundat. Herbę uettonicę folia in umbra areſacta,& tunſa cribrataque, ad ſcripulũ I. ex aquæ calidę cyathis duobus pota, optime proſunt,abſque his quibus ex cruditate inteſtina torquentur. Herba,quæ pycnon dicitur trita ex paſſo,uel mulſo,uel carœno epota,inteſtinorum tortiones ſedat. Ad coli inflationem bene facit cumini ſiluatici ſemen per ſe,ut eſt,datum, quantum coclearia tria in aquæ caldæ cyathis quatuor. Colice mirifica Iulij Baſſi,cito leuat,dein tollit inflationes coli,& omnis partis corporis.facit & ad ſtomachi imbecillitates,& ad inteſtinorum alioqui dolorem,quem græci ſtrophum appellant, ex aqua hyſſopũ, aut rutam incoctam habente. Item benefacit ad ſanguinem,& ex interiore parte, non enim patitur lateſieri,nec intus uulnus conuerti, ſed & cito ſupprimit ſanguinem, & uulnus cogit coire. dandum autẽ his medicamentum ex aqua polium coctum habente,aut rutam. Prodeſt,& torminoſis,& cœliacis, datum ex aqua centunculum herbam incoctam habente,quàm Græci gnaphalida dicunt, aut etiam ſorbis incoctis,aut ſyriaca ſiliqua. Lienoſis datur ex mulſo,uel paſſo,aqua ammixta.eodem modo dandum eſt,& eis qui ſanguinem per urinam,uel aluum reddunt, nec minus etiam mulieribus, quæ fluore ſanguinolento infeſtantur,quem Rhun erythron Græci dicunt,uel quæ ex partu abortuue reſiduos uuluæ dolores habent , & in totum quibus ſupprimendus eſt fluor , aut ex aliqua parte corporis inflatio tollenda. recipit autem hæc,ſpicæ nardi,coſti,piperis albi,piperis nigri,piperis longi,myrræ,opij, apollinaris radicis, cinnami,aſari,acori,thuris,braſſicæ ſeminis,caſtorei,ſingulorum denarios duodecim, opopanacis denarios decem , ſtœchadis , dauci , ameos , ſingulorum denarios X V I I I . ſilis cretici denarios uiginti quatuor. melle attico hæc excipiuntur,ac miſcentur. Datur non plus quàm denarij pondus,aut uictoriati.cęteris prout cuiuſque uires poſtulabunt dummodo infra hoc pondus,ex aquæ calidę cyathis tribus in no-

ctem ſecundum cœnam. Hæc potio etiam febricitantibus tutò datur, uerum cœliacis in ipſo dolore prodeſt. uitreo uaſe ſub ſignaculo, ut moris eſt, ſeruatur. Ad coli dolorem faciunt quidem mirifice quæ ſuperius poſita ſunt, ſed cætera medicamenta in alijs uitijs dolorē leuant in præſentia, hoc uero quod dicturus ſum, ſupra hominis ſpem conditionemq́ue eſt. ideo primo tempore ne fidem quidem habet, poſtea à nullo ſatis dignè laudari poteſt. nam & in præſentia dolorem tollit, & in futurum remediat, ne eū unquam repetat. Raro enim quis iterum, uel ad ſummum tertio, hoc acepto medicamento, uexatus eſt. quamobrem, ſi quando repetierit iterum dolor, dandæ erunt per triduum, & tunc potiones, eodem modo, quo prima data fuit. Interdum uero, & tertio in dolore, eodem genere potiones dabuntur, quod raro quidem accidet, ut poſt primam potionem dolor redeat. ſed ſi admonente cauſa, iterum atque iterum data fuerit, in futurum quoque, ita remediabit, ut ne ſuſpicio quidem ulla huic uitio relinquatur. ſi quando tamen repetierit hoc malum frigus ex multitudine cibi præcedit, grauitatemq́ue quandā, & torporem eius loci, id eſt coli, ſed ſine ullo dolore ſentiendum infert, planè ut tum intelligant, quanto malo caruerint, qui illa moleſtia liberantur. hoc medicamento primum muliercula quædam ex Aphrica ueniens multos Romæ remediauit. poſtea nos per magnam curam compoſitione eius accepta, id eſt pretio dato ei quod deſiderauerat, qui uenditabat, aliquot non humiles, neque ignotos ſanauimus, quorum nomina ſuperuacuum eſt referre. conſtat autem medicamentum ex his rebus. cerui cornua ſumuntur dum tenera ſunt, & quaſi in tabulas, uel partes breues, & tenues diuiſa in olla fictili componuntur, operculoq́ue ſuperpoſito, & argilla undique circundata fornace, aut furno uruntur, donec in cinerem candidiſſimum redigantur, atque ita trita in uaſe uitreo mundo reponuntur. cum dolorem coli habebit aliquis, ante diem abſtinebitur quâm poturus eſt medicamentum ab omni cibo, atque ita poſtera die digeſtus, atque ieiunus accipiet ex hoc puluere cornuum exuſtorum coclearia tria cumulata, ſatis ampla, quibus miſceri debent piperis albi grana I X. trita, & myrræ exiguum, quod odorem tantummodo prꝑſtare poſſit. hæc in unum commixta in mortario diligenter agitantur, ac teruntur. deinde cochlea uera Aphricana, id eſt inde allata ſumitur, quàm maculoſiſſima, & uiua ſi fieri poteſt, in alio mortario cum ſua teſta contunditur, atque ita teritur donec nullum ueſtigium, aut aſperitudo appareat teſtularum. poſtea uini falerni non ſaccati cyathus adijcitur. & nihilominus rurſus teritur, magis enim tunc apparebunt aſperitudines, ſi quę reſederint, quibus leuatis, iterum adijciuntur duo cyathi eiuſdem uini, atque ita cum priore compoſitione bene admiſcentur, poſtea transfunduntur, quæ ſunt in mortario in calicem nouum, qui calix ſuper aliud uas ponitur, ad carbones, & adſidue mouetur cocleario liquor, ne quid ſubſidat, aut peruratur. ubi bene incaluerit adijciuntur in eundem calicem, de his quæ ſupra ſcripta ſunt, coclearia tria, & rurſus permouetur uniuerſa permixtio. cum autem calore ſufficienti temperata erit potio, dabitur epotanda uerſus orientem, ſtatim dolor, ſine dubitatione ceſſabit. ſed ut penitus aboleatur, dari potionem ſimiliter oportebit per inſequens biduum, ſed quibus hoc remedium dabitur, cibum in prandio tantummodo, aut de tempore in cœna exiguum capient, quo facile conficiant, ne crudi eam ſumant. poſtea uero in conſuetudinem uictus ſui remittentur, oportebit autem remediatos nō intemperanter in futurum uinum bibere. Tametſi enim à coli dolore tuti fuerint, metuere nihilominus debent, ne alia parte corporis æque adficiantur ob intemperantiam, ob quam utique colo fuerant ante uexati.

Antidotus Coſmiana, quæ facit mire ad colum, eadem mouet urinam, & prodeſt omni aduerſæ ualetudini, ſanat & inflationes periculoſas omnium, uel plurimorum inteſtinorum, quem morbum Græci ileon appellant, facit & ad hydropicos, conficitur ſic. ſorborum ſemimaturorum denarios decem, marrubij ſucci denarios X I I I I. centaureæ tenuis ſucci ✱ X I I I I. ſcillæ ſucci denarios X I I I I. mandragorę ſucci denarios V I. haſtulæ regiæ ſucci denarios ſex, opij denarios quatuor, laſeris cyrenaici denarium I. polij ſucci ✱ V I. opopanacis ✱ I I I I. roſę caninæ ſucci ✱ I I I I. galbani ✱ I I I I. caſtorei ✱ IIII. agarici ✱ IIII. ſagapeni ✱ X. gummis ✱ IIII. artemiſiæ ſucci ✱ IIII. cicutę ſucci ✱ IIII. reſinę terebinthinę ✱ IIII. millefolij ſucci ✱ IIII. trifolij ſucci ✱ octo, uitis albę ſucci ✱ VII. plantaginis ſucci ✱ II. bdellæ ✱ IIII. draconteę radicis ✱ IIII. terrę mali ✱ X. rhus ſyriacę ✱ VI. acori & aſari ✱ quinos, uel ſenos, meliloti ✱ VI. inulæ radicis ✱ VI. glycyrizę ✱ VII. erucę radicis ✱ VII. panacis ✱ VI. cyperi ✱ IIII. ſtœchados ✱ VI. iuniperi ✱ octo, abrotani ✱ I I I I. chamæ cypri ✱ IIII. hyſopi ✱ IIII. pulegij ✱ IIII. petroſelini ✱ IIII. holus atri ✱ IIII. dauci ✱ VI. apij ſeminis ✱ VI. paſtinacę ſeminis ✱ VI. fœniculi ſeminis ✱ VI. arotelli ſeminis ✱ V I. alterci ſeminis ✱ VI. urticę ſeminis ✱ VI. radicis in cœna, quę manducatur ſeminis ✱ X. balſami ſeminis ✱ IIII. cáchryos ſeminis ✱ IIII. erui albi farinę ✱ IIII. piperis albi ✱ VI. piperis longi ✱ V I. caroi ✱ VI. rutę ſiluaticę ſeminis ✱ IIII. baccarū lauri ✱ VI. amomi ✱ III. malobathri VI. myrrę ✱ VI. turis ✱ VI. caſſię ✱ VI. nardi ſyriacę ✱ X. croci ✱ XII. ſchœni floris ✱ VIII. ſaliuncæ ✱ VIII. coſti ✱ V I. iris illyricę ✱ V I I. cinnami ✱ V I. olei magdalini ✱ X. opobalſami ✱ I I I I. tunduntur, & cribrantur, quę in puluerem redigenda ſunt, remittuntur diligenter, quę mollienda ſunt omnia. datur potio nucis auellanę magnitudine ex mulſo, febricitantibus uero ex aqua calida. ad auriginem quoque, & ad ſerpentium morſus hoc antidotum ſatis utile eſt.

Colice Baſſi mirifica, quę prodeſt, ſine ſopitione, eadem uentris ſanat uitia omnia, facit & ad difficilē ſpirationem, & ad internos dolores, conficitur ſic. mandragorę radicis, ſiue corticis ✱ V I. rhus ſyriaci ✱ V I. cinnami denarios ſex, acori denarios ſex, braſſicæ ſeminis ✱ V I. coſti ✱ V I. iridis ✱ V I. piperis longi denarios V I. piperis albi denarios V I. cicutæ ſucci denarios X I I. opopanacis ✱ VII.

S. ſtœchadis denarios I X. dauci cretici denarios I X. mei ✱ I X. Phœbus adijciebat,ut auctor remedij huius refert,myrræ ✱ V I. opij denarios V I. aſari denarios nouem,caſtorei denarios I X.contuſa hęc & cribrata miſcentur,& ex melle colliguntur diligentiſſime uniuerſa, atque ex eo medicamento quantũ nux auellana eſt,datur cum cyathis tribus aquæ calidæ,ſed poſt cibum,ieiuno enim non oportet dari. Coli dolorem auertes,ſi de lacertarum caudis ſummitates tuleris,& auro incluſeris, & ligaueris circa umbilicum,aut de reſte uentrem circumcinxeris,de qua quis laqueo uitam finierit. Colum ſanat,cũ pinnis upupa exuſta,& ex uino cinis eius potui datus.hirundinum etiam ſtercus,in cibo, uel in potu ſumptum, tribuit colo ſanitatem. Hoc antidotum,ſiue oxyporium,quod buphagos dicitur,facit ad coli inflationes,& ad digeſtionem,unde mane ieiunus accipies catapotia tria magnitudine grani piperis. cõficitur ſic. Nepetæ uncias tres,pulegij ueteris uncias tres, libyſtici ſeminis uncias quatuor, petroſelini unc.I.apij ſeminis — I.S. thymi unciam unam.piperis unc.ſex,mellis optimi non deſpumati, quod ſufficiat ad concorporandas,& temperandas ſpecies adijcietur,& in dolio uitreo condetur ſub ſignaculo habendum,ſicut uſquequaque haberi debent uniuerſa medicamina. Ad ileon,uel colum,baccas lauri octo concides, & coques in uini ſubdulcis cyathis tribus,& calefactum ex eo poculum ieiuno bibendum dabis. Croci ℈ I I. myrræ ℈ I I. opij ℈ I. ſingula quæque teres ſeparatim, & poſtea ſimul parata in aqua miſcebis, atque in modum fabæ paſtillos factos in anum inijcies,mire colo remediando proderit.

Satureiæ ſurculos decem tolles tribus digitis,conteres,& uino ammineo ſincero mixtos colo laboranti dabis bibendos,ſincerum qui biberit experietur remedium. Publij paſtillus colicus, apij ſeminis heminam,fœniculi ſeminis quartarium,piperis grana X X V I I.ſatureiæ floris,uel ſeminis quartarium, omnia hæc diligenter teres,& cribrabis, & cum pipere bene trito permiſcebis. deinde in mortario omnia pariter cum uino uetere quantum diligentius teres,& facies paſtillos quindecim quos ſiccabis, cum ſiccati fuerint, ſingulos paſtillos coli dolore laboranti dabis ſolutos in ternis cyath.uini ueteris calidi. ſed bene eos ſolues,ut totum ebibi poſſit,paſtilli autem paris ponderis eſſe debent. Salicis foliorum drachmã cum piperis granis uigintiuno,ex uino diligenter teres, & triduo tres potiones ex eo bibendas dabis coli dolore confecto. Herbæ uettonicæ pollinis ℈ V I. ex aquæ calidæ cyathis tribus colico ieiuno bibendos per triduum dabis. Plantaginem,quæ ſine lanugine fuerit,contuſam cum ſale adponito ad umbilicum colici,mire proderit. Annulus de auro texta tunica fit exuſta,cui inſculpitur uice gemmæ piſcis,aut delphinus,ſic ut holochryſus ſit,& habeat in ambitu rotũditatis utriuſque,id eſt,& interius, & exterius græcis literis ſcriptum. θεὸς κελδύει μὴ κύειν κόλον πόνους. obſeruandum autem erit,ut ſi in latere ſiniſtro dolor fuerit,in manu ſiniſtra habeatur annulus,aut in dextra,ſi dextrum latus dolebit.luna autem de creſcente,die iouis,primum in uſum habendus erit annulus. Ad coli dolorem requires fimum lupi, & oſſa quæ ibidem inueneris contundes,& puluerem ex his facies, & in aqua frigida ieiuno bibendum dabis. Ad coli dolorem X I I. Kalend.April.uiolas mane colligi facies,& teri in mortario diligenter, poſtea in mortarium ipſum mittes uini ueteris potiones V I I.& cum temperaueris cum uiolis,a die ſuper,ſcripto potiones per ſeptem dies continuos dabis,ſed cautus eſſe debes in uiolis colligendis, quia pleræque ſunt noxiæ. Ad coli dolorem, ſcribere debes in lamina aurea de graphio aureo infra ſcriptos characteres luna prima uigeſima, & laminã ipſam mittere intra tubulum aureum, & deſuper operire, uel inuoluere tubulum ipſum pelle caprina,& caprina corrigia ligare in pede dextro, ſi dextra pars corporis colo laborabit,aut in ſiniſtra,ſi ibi cauſa fuerit,habere debebit. ſed dum utitur quis hoc præligamine abſtineat uenere,& ne mulierem,aut prægnantem contingat,aut ſepulchrum ingrediatur,omnino ſeruare debebit.ad ipſum autem coli dolorem penitus euitandum, ut ſiniſtrum pedem ſemper prius calciet obſeruabis.hi ſunt characteres ſcribendi in aurea lamina.

L ✱ M ⊙ R I A
L ✱ M ⊙ R I A
L ✱ M ⊙ R I A

Leporini ſtercoris pilulas ſeptẽ tere,& cum dulci uino colico per triduum da bibendum. Ad coli dolores mentaſtri folia,quantũ tribus digitis adprehendere potueris,tolles,& his adijcies fœniculi ſeminis coclearia duo,hęc in unũ quàm minutiſſime teres,poſtmodũ addes uini ueteris optimi cyat. I I I I. & tũ calefactam potionẽ quantũ digitus pati poſſit,ieiuno bibendã dabis,continuò uentos emittet, & deiectionem faciet.hac ergo potione,ſi quis triduo uſus fuerit,quamuis graues coli dolores euadet. Gallinam per totũ diem a cibo abſtineto.dein poſtero die cum eã occideris,crura eius cum ſale, & oleo inaſſato, & ieiuno colico,qui ſe pridie cibo abſtinuerit manducãda dato,mirifice profueris. Corydalus auis,id eſt quæ alauda uocatur,quę animos hominũ dulcedine uocis oblectat, cũ ſua pluma in uaſe fictili gypſato in furno poſito,ita conburitur,ut teri poſſit.contritę autem tenuiſſimus puluis reponitur,& cũ opus fuerit ex eo coclearia I I. uel tria cum aqua calida per triduũ,aut quatriduũ dantur, incredibile hoc colicis remedium,quod adeo prodeſt,ut omnia medicamina meritò ſuperare uideatur. Stercus caprinum recens in aqua remiſſum colatumque cũ mulſi cotylis tribus,& piperis contriti granis L X. in tres potiones diuiſum per triduũ datur.ita ut prius corpus eius colici cui potio danda eſt acopo perũgatur, ut perfrictiones omnes coacto ſudore diſcedant,miro remedio ſanabitur. Succinum tundes,& ex eius farina duo coclearia cũ aqua nõ nimiũ feruenti bibenda colico ieiuno p triduũ dabis,efficaciter proderunt. Sanguinẽ anguillę cũ rubello uino duplici menſura coniunges,& ex aqua tepida mixtũ colico ieiuno dabis bibẽdũ, ſed ſub dolore dari oportet.nam & pręſens remedium feret, & in futurum morbo huiuſmodi liberabit.

Si aduerſus colum uiro remedio opus erit, de ariete,quē lupus occiderit,faſciolam puer impubis faciat, & inde uirum,ad corpus adcingat.ſi uero mulieri medendum erit,ſimiliter de oue,quã lupus occiderit,puella uirgo cingulum faciat,& mulierem circa corpus accingat, efficaciter prodeſt.

Lepori uiuo talum abſtrahes pilosque eius de ſub uentre tolles,atque ipſum uiuũ dimittes,de illis pilis uel lana filum ualidum facies,& ex eo talum leporis conligabis,corpusque laborantis præcinges, miro remedio ſubuenies.efficacius tamen erit remedium,ita ut incredibile ſit,ſi caſu os ipſum,id eſt talum leporis in ſtercore lupi inueneris,quod ita cuſtodire debes, ne aut terram tangat, aut à muliere contingatur, ſed nec filum illud de lana leporis factum debet mulier ulla contingere . hoc autem remedium cum uni profuerit ad alios tranſlatum cum uolueris,& quotiens uolueris proderit.filum quoque,quod ex lana, uel pilis quos de uentre leporis tuleris,ſolus purus,& nitidus facies.quod ſi ita uentri laborãtis ſubligaueris plurimum proderit,ut ſublata lana leporem uiuum dimittas,& dicas ei dum dimittis eum,fuge fuge lepuſcule,& tecum aufer coli dolorem. Euphorbij drachmam rediges in tenuiſſimũ puluerem, & ex eo partes duas facies.unam cũ ouo ſemicocto ieiuno colico dabis. alteram tertio die ſimiliter facies , mire ac ſine repetitione emendabis coli dolorem.

Compoſitio colice primaria,nardi folia,ſpicænardi indici,amomi,piperis albi,coſti,papaueris, lentis ſyriacæ,uncias ſingulas,myrræ,zingiberis,aſari pontici, ſemuncias ſingulas in puluerem rediges , & cũ melle optimo deſpumato,quantum ſufficiat,permiſcebis,& ieiuno colico,quod ſatis ſit dabis. Compoſitio colices,ex libro Philonidis,quæ etiam Tiberio Cæſari componebatur,graues, & inueteratos dolores mitigans. mihi quoque experimentis notiſſima , accipit hæc . apij ſeminis heminam , anethi tenuiter arefacti ſemunciam,caſtorei ſemunciam,nardi ſpicæ ſemunciam, opij ſemunciam, croci ſemunciam, piperis longi ſemunciam,piperis nigri ſemunciam,petroſelini ſemunciam.apium pridie macerabis,& teres,cætera tundes,& cribrabis,& mixta cum apio in mortario diligentiſſime conteres, & melle deſpumato optimo comprehendes,atque in uaſe uitreo condes. cum opus fuerit dabis denarios ſingulos , ex aquæ calidæ cyathis tribus. Ad coli dolorem,ſtercus bubulum recens exprime per linteum mundum,& ſuccum eius in qualibet potione colico da bibendum,ſtatim ſubuenies,quod remedium efficaciſſimum eſſe multa experimenta docuerunt. Papauer ex aqua mulſa decoctum dabis colico ieiuno bibendum, confeſtim ſubuenies. Inter experta ſubnotatum eſt hoc,colicis mirum remedium,ſic. fici ſiccæ unciam unam,iris illyricæ unciam unam,uettonicæ unciam unam,in ollam nouam mittes,cum biſextio aquæ, & cum ſupra ſcriptis,ad dimidias coques,& inde heminam dabis ieiuno colico potandam. Herba,quæ millefoliũ appellatur,trita ex uino auſtero nigro utiliter colicis bibenda datur. Herbam nepetam dextra manu colliges,in quantum ſufficere poſſe credideris,eamque ad leuitatem conteres,& cum uino dulci,ac uetere, uel lybicenſi,colico ieiuno per triduum dabis.ſed uini modus ſit quartarius, facillime proderit. Fuliginis bene tritæ,& cribratæ ternos denarios per triduum ex aqua calida ieiuno colico potui dabis. Lacertum uiridem quem Græci σαῦρον uocant, capies,perque eius oculos acum cupream cum lycio quam longo uolueris traijcies,perforatisque oculis eum ibidem loci ubi ceperas dimittes, ac tum filum præcantabis dicens.trebio,potnia,telapaho, hoc ter dicens, filum munditer recondes, cumque dolor colici alicuius urgebit præcinges eum totum ſupra umbilicum,& ter dices carmen ſupra ſcriptum. Præſentaneum colicis remedium ſic.oua putidiſſima in ſole ponito,ut perſiccentur, cum aruerint,conteres, & minutiſſime percribrabis,& ad præſidium in doliolo uitreo condes . cumque in aliquo auſpicabitur coli dolor,in hemina aquæ calidæ dabis bibenda coclearia tria. Coſtum,& piper pari pondere tundito,& cribrato,inde ſcripulum unum ex aqua colico da bibendum. Stercus murinum ex quocunque liquore ignoranti colico ne horreſcat bibendum dabis,mirum eſt. Subpoſitoria colica inuicta. myrræ uncias tres,croci ſiculi uncias duas,piperis albi — I I. opij hiſpani — I I. hæc omnia tundes , uel conteres, & pilulas facies magnitudine fabæ ſolidæ,& tres ſubpones.habebis ſanè curam ut æger dormiat, & ne uomat,uomitus enim concitare conſueuit. Ad coli dolorem remedium phyſicum ſic. ſtercus ouis montanæ menſe Septembri,deficiente luna,pridie incluſę mane excipies,& ſole durabis,atque in puluerem rediges,& habebis in uaſe uitreo,ſiue ſtagneo.cum uſus exegerit,cocleare plenum colico ex aqua calida ſi febricitauerit,ſi ſincerus erit,cum uino per triduum dabis. Ouis agnũ,quē primũ pariet,manu excipies, ita ut terrã non tangat,& de fronte eiuſdem agni lanam tolles, ſed & de ipſa oue , & uerris qui coitum cũ ſcrofa faciet,ſemen eadem lana excipies,ita ut terram non tangat, & includes lanam cum ſemine uerris in lupino aureo,uel tubulo,& alligatũ in brachio,uel medijs partibus corporis,colico ſuſpendes. De nouem coloribus,ita ut ibi album,uel nigrum non ſit , facies ex ſingulis ſingula fila, & omnia in ſe adunata, acu argentea per oculos catuli nouelli qui nondum uidet,traijcies, ita ut per anum eius exeant . tum ipſa fila in ſe counata torquebis,& pro cingulo ad corpus medijs partibus uteris. catulum ſanè uiuum confeſtim in flumen proijcies. Ad colum remedium phyſicum ſic.canem de ſterquilinio, aut de aliquo ſordido loco iacentem expellat,& fuget,qui patietur coli dolores,& ſtatim illic mingat,ilico remediabitur. Iniectio ad coli empneumatoſim ſic. olei anethini uncias ſex, butyri exſalati — I I I. nardi — I I. hæc permixta,& calida per clyſterem infunduntur. Ad colum ſanandũ remedia infra ſcripta de Proſdochi medici remedijs electis.lotium ichneumonis cum lacte uaccæ nigræ dabis in impetu coli potandum, continuo ſubuenies. Iniectio ad colum ſic . colocynthidas duas , & rutæ , & fœnogræci , & baccarum lauri quantum ſatis exiſtimaueris , in aqua coques diu , & addes mellis parum , & ita inijcies colo laborantem . Olei rutacei heminam , aſphalti iudaici uncias quatuor , caſtorei uncias quatuor,

quatuor,terens permiſcebis,& ſic iniicies colicum. Allij caput purgatum tritum infundes picis liquidæ,atque ita iniicies,ſtatim ſedabitur coli dolor. De experimento ad colum. rubi foliorum ſuccum, & capparis ſuccum,aut rhammi,& mellis tantundem miſcebis,& dabis plenum ex eo cocleare, aut nocte, aut ſatis mane,colico potandum. Iniectio ad colum ſic.butyri coclear unum,cedriæ coclear unum, opij quanta Erui ſit magnitudo,olei P.unum,in quo baccæ lauri X V.tunſæ, & cymini quantum manu capias,cum ſpeciebus ſupra ſcriptis infuſis,& diligentiſſime tritis coquantur , ex eo qui laborat coli uitio inijcietur,ita ut prius caldam aquam bibat. Confectio iniectionis ad colum ſic.opij drach. VI. caſtorei drach. I I I I . myrræ troglodytidis drach.I.croci drach.I. nitri drach.I I. euforbij drach. I I. rutæ ſiluestris drach.I I. mellis quantum denſeri omnia poſſint. quibus permixtis trochiſcos diligentiſſimos factos ſeruabis, & cum neceſſitas fuerit inijciendi adijcies olei anethini uncias ſex, butyri exſalati — I I I. nardi — I I. his omnibus de trochiſcis quorum deſcriptio ſuperius continetur adijcies quantum fabæ granum eſt,in aqua modica ſolutum,& ita hac deiectione diligenter uteris.

Ad uentrem reſoluendum,& omnes difficultates,nec non, & ad choleram proijciendam, uel inhibendam,ſales,& potiones,& cacapotia cathartica,diuerſa de experimentis. Cap. XXX.

Quoniam interdum res poſtulat, & per aluum detrahere materiam omnis humoris , ſiue hydropis, ſiue diutinæ lippitudinis,ſecundum ſanguinis quidem detractionem,qua,& ſcabiem, & ignem ſacrum,& papulas habentibus ſubuenitur,nam maxime phlebotomo huiuſmodi circa cutem ſummam uitia innata ſedantur,itaque non tam alienum iudicauimus horum quoque genera exponere, ſed prius dicemus, quæ aluum mediocriter molliant,& quæ ſint ad hoc ſimplicia remedia.mollit ergo aluum herba mercurialis leuibus holeribus quàm plurima mixta. Item mollit aluum,nitri ⚹ ſemiſſis, mixtus cum reſina terebinthina,& auellanæ nucis magnitudine deuoratus. Caules quoque quinque,uel ſex,cum ſalis granis totidem,& apij ſemine paribus menſuris decocti, in uino non auſtero, molliendo uentre plurimũ proſunt,ſi & ipſi manducentur,& ius illud bibatur, ante cibum. ut inter prandium , & cœnam aluum leniter molliat. Ouilli lactis ſextario,ſi quis adijciat cnici purgati denarios quatuor,& diſcoctum, ita ebibat, molliet uentrem. Quidam tribus heminis uini adijciunt aloes denarij ſemiſſem, & ita totum per partes aqua mixtum bibunt,ut molliant uentrem.ſoluit autem utiliter aluum ipſa aloe per ſe uictoriati denarij pondere ex aquæ cyathis tribus,uel frigidæ,uel calidæ epotata.

Purgat optime uentrem chameleça herba , quæ folia ſimilia oliuæ habet, quorum quinque, uel ſex dari oportet trita ex aquæ mulſæ cyathis quatuor frigidæ,ſi adſuetus erit cui remedio opus eſt,ſin minus calidæ,adiecto ſalis cocleario,detrahit enim largiter bilem.

Purgat bene aluum filicis radix lota, & raſa , atque in minimas particulas conciſa , ad ſemunciam aceto aſperſa,deinde cocta,ut ſolet holus coqui,& ita cum panis uncia conſumpta.

Purgat bene hęc compoſitio uentrem.aloes denarij ſemiſſis,colophoniæ denarij ſemiſſis, unà teruntur hęc,adijcitur mellis quod ſatis ſit ad colligenda ea.datur ex aquæ calidæ , uel frigidæ cyathis quatuor. hoc medicamentum ſtomachum non corrumpit.

Globuli mirifice purgantes uentrem,qui ut ſumuntur,ita integri deijciuntur , nec lædunt ſtomachum, conficiuntur ſic.colophoniæ denarij quatuor,bdellæ denarij duo , gummis denarij duo . hæc trita lactucæ ſucco colliguntur,& finguntur pilulæ magnitudine fabę,dantur a tribus pilulis , uſque ad ſeptem , prout cuiuſque uires patientur.

Globuli qui etiam cœnatis dantur,& efficiunt mane uentris deiectionem quantum ſatis ſit,ſic.colophonię denarios tres,aloes,& tragacãthi binos,hoc pridie aqua maceratur,poſtero die cęteris admiſcetur.fiunt inde globuli fabę magnitudine , dantur a tribus, uſque ad ſeptem. proſunt plurimum uentri , & ſtomachum nullo modo uexant.

Cucurbita ſiluatica trita,quam Gręci colocynthida uocant,detrahit per uentrem,& pituitam,& bilem luridam,nonnunquam,& atram deorſum uerſus uocat,ſi cum mulſa aqua detur.

Item cucumeris anguini radix, & eius quem edimus detrahit bilem. ſed anguini radicis cortex eandem uim quam ueratrum habet , niſi quia paulo remiſſior eſt , & multo magis uiribus caret quàm cucumeris quem edimus. Anguini ergo cucumeris dari oportet denarios V I. S. ex aqua mulſa.detrahit enim pituitoſa,& bilioſa.cucumeris quem edimus radicis dari oportet denarios quatuor,ſimiliter , uel ſparti ſeminis tantundem.ſimiliter,& iridis radices datæ proſunt.

Itẽ thapſię radices pituitã,& bilem detrahunt,nec minus epithymon,pręſtant hoc melius,quod atriora & acriora deducũt,& herba urceolaris quę appellatur detrahit bilioſa,& aquatiora.nam cunila,quã græci onitim uocant,detrahit aquatiora per uomitũ.aquam uero ſolam deducit mori lacryma,uel radix incocta potui data. Iris calefacit,ſoluit,purgat,concoquit,ulceris quoque interni duritias mollit,& uẽtris ſtricturas mouet. Irinum oleũ per clyſterẽ immiſſum pituitoſa,& aquata, & purulenta, & atra deducit. polion uero bilioſa,& atra,oleo chamęmelino mixto per ſellas deducit . ſcammonię ſuccus ſolã detrahit bilẽ,datur ex aqua ad denarij ſemiſſem,& tertias eius cũ ſalis ⚹ V. ſed ſtomacho infirmo non conuenit. Elaterion purgat ſurſum per uomitum,aquam uero deorſum, & pituitam, & bilem omnis generis deducit. plus autem eius quam uictoriati tertiam partem non oportet dari . cyclaminos uero detrahit per ſellas pituitam,& aquã.hippophaes detrahit pituitam,& liquores aquatos, datur eius drachma cum aqua

mulſa,eiuſdem quoque lachryma uictoriati ponderis data ex aqua mulſa,bilem purgat. nam radix tãtum aquam deducit. Centaurei tenuis ſuccus quantum nux auellana recipit,potus ex aqua mulſa uentrẽ ſoluit. Item herbæ ipſius tritæ denarij I I I. ex ſale,& exiguo aceto dati cum aquæ cyathis V I. biles deducunt.meconidos quoque herbæ ſuccus cyathis duobus datus,detrahit bilem. cucurbitæ domeſticæ ſuccus cyathorum tritum cum uini albi calefacti hemina datus, & olei ſemuncia, detrahit pituitam, & bilem,ſed oportet quibus hoc purgatorium datur,ut poſtea quàm plurimum deambulent. Damaſonij radix detrahit ſurſum deorſumque pituitã,atque bilem,& ex uino,& aqua mulſa data. ſed ſi per ſellas aliquis magis uoluerit purgari,ſuccum ſumat,ſi ſurſum uerſus,radices eius accipiat. Veratri nigri radicis ⚹ ſemiſſis,& eius tertia portio pota ex uino paſſo, per ſellas detrahit bilẽ.ueratri uero ſuccus albi ad menſuram denarij unius potus ex paſſo,detrahit pituitam,& per uomitũ,& per ſellas. Chamelęa, quæ dicitur reſtis oliuæ,aquam detrahit.calfacit enim plurimum,eadem prodeſt hydropicis, & elephantiã habentibus,ſi quis eius ſeminis grana numero uiginti dederit ex aqua mulſa.eiuſdem folia tenera trita, & in globulos redacta,aquã mouent,ſi quis ea per anum iniecerit,proſunt enim, & ad duritias uentris laxandas,& ad morbos interaneos depellendos. Purgatio uentris, quæ facit ad lumborum dolores,& ad omnium febrium moleſtias depellendas,accipit hæc.ſcammoniæ ⚹ V I I I. ueratri nigri, aneſi,aphronitri,nardi ſyriacæ,caſſiæ,cinnami,ſingulorum denarios binos. dantur hæc trita, & mixta cum aquæ mulſæ hemina,datur interdum,uel ex aceto,uel ex melle,uel ex aqua ſola. abigit etiam conceptum fœminis prægnantibus datum. Purgatio uentris altera ſic.ſcammoniæ ⚹ X I I. ueratri nigri ⚹ X V I. croci ⚹ V. myrræ ⚹ V I I. cinnami ⚹ V I I. panacis ⚹ V I I I. piperis ⚹ V. aphronitri ⚹ V I. trita hæc,& in puluerẽ redacta melle conſparguntur,datur ex his ⚹ I.S. ex aquæ frigidæ,uel calidę cyathis tribus. Ad uentrem laxandum cucurbitæ ſiluaticæ interaneorum, ſcammoniæ, aphronitri,paria pondera in unum teri oportet, atque inde dari globulos tres fabæ magnitudine ex calda aqua. conuenit autem aqua colligi,uel conſpergi hoc medicamentum. Aliud remedium ad uentris purgationem ſic. uuæ paſſæ exemptis granis contuſæ ⚹ I I I I. aneſi ⚹ V I I I.elaterij,id eſt cucumeris in partes diuiſi loti,& ſiccati ⚹ V I I. ueratri nigri ⚹ X V I. cunilæ ſeminis purgati interiora ⚹ X I I. hęc in puluerem redacta colliguntur,& ex aqua dantur quantum fabæ trita grana ſunt,ſuperque acetum cum melle mixtum bibitur. Item alia uentris purgatio eiuſdem effectus,accipit hęc.ſcammoniæ ⚹ V III. ueratri nigri ⚹ VIII. cucurbitę ſilueſtris interiora ⚹ VIII. aphronitri ⚹ VIII.iridis ⚹ VIII. nardi ſyriacę ⚹ V.S.& uictoriati partem tertiam,myrræ idem põderis. puluis ex his factus melle colligitur, dantur ex medicamento hoc globuli quantum fabæ magnitudo eſt ad denarios quatuor,uel quinque,quibus deuoratis acetum melle mixtum ſuper dandum eſt. Ad omnem moleſtiam febrium,& ad lateris dolorem cum febri.item ad lumborum dolorem moleſtum,& aduerſus liquores glutinoſos, & ſpiſſos per uentrem digerendos,recte dabitur hoc medicamentum ſic.cucurbitæ ſiluaticę interiores partes aridas,quę quaſi pluma ſunt ⚹ VI. croci,ac panacis denarios ſenos,marrubij ſucci ⚹ VIII. glycyrizæ ⚹ IIII. piperis albi VI. piperis longi ⚹ VI. ſtœchados ⚹ VI.ſchœni floris ⚹ I I I I.malobathri ⚹ I I I. paſſo colliguntur trita hęc omnia,dantur ex his denarij ſinguli cum aquę calidę cyathis binis,uel ternis. Soluunt uentrẽ ſuperpoſita hęc.cucumeres ſiluaticos maturos arefieri oportet.deinde contuſos felle taurino conſpergi,atque emplaſtri modo inlini alutę,aut linteolo ſpiſſo ad magnitudinem digitorũ quatuor ut umbilico tantum ſuperponas. quod ſtatim tollendum erit ubi uentrem mouerit. Et hoc medicamentum eiuſdem rei gratia umbilico ſuperponi oportet, aut lateri, quod recipit hęc. cucurbitæ ſiluaticæ interiora,quæ quaſi flocci ſunt,aluminis liquidi,characię tithymali,lathyridis herbę,laſeris cyrenaici,paria pondera trita felle taurino collecta,lateri uel umbilico cum cucumeris ſiluatici maturi ſucco,eodem modo quo ſupra ſcriptum remedium,ſuperponuntur. Hiera ad reſolutum ſtomachum,& reijciẽtem quodcunque ſumpſerit,cõficitur ſic.aloes nigrę ⚹ V. maſtiches ⚹ IIII.cinnami,ſchœni floris,malobathri, nardi ſyriacę,croci,aſari,xylobalſami,ſingulorum denarios ſenos.hęc trita,uel contuſa melle conſparguntur,& ita reponuntur,& cum opus eſt ad modum fabę cũ oxymelle dantur. Purgatio,qua Coſmus medicus frequenter uſus eſt,quę hiera minor dicitur, facit ad omnia quæ ſupra ſcripta ſunt, conficitur ſic. ſcamonię denarij uictoriati ponderis partem unam,ueratri nigri ⚹ I. panacis ⚹ S. ex melle conſparguntur hęc trita,datur ex his quantum nux auellana eſt ex aquæ mulſę cyathis quatuor. globuli quoque ſupradicta magnitudine ſicci,de hoc medicamento duo tres'ue dantur ieiuno,uel poſt cœnam uorandi. Turundis ad ſoluendum uentrem uti oportet eiuſmodi.fici aridę,pulegij,abſinthij,aloes,nitri, fellis taurini arefacti ex interiore parte,horum paria pondera melle bene percocto colligi oportet,& fingi turundos, qui per anum immittantur. Item turundi ad uentrem laxandum ſic.cucurbitę ſiluaticę floccorum interiorum ⚹ V. nitri nigri uſti ⚹ V. fici pinguis pulpę ⚹ IIII. mulſę P.I. coquuntur hęc omnia ex mulſo diligẽter,& poſtea fiunt turundi,quibus,& abſinthij aliquid admiſcetur,atque ita ut ſupra dictũ eſt ano inijciuntur. Herbę peduncularię ⚹ I I I I. farinę ex lolio ⚹ I I I I. cum felle taurino liquido,& melle percocto miſcentur paria pondera,& fiunt turundi qui ſimiliter ad laxandum uentrẽ ano inijciuntur. Succus haſtulę regię admixtus farinę ex tritico, deinde ſubactus in panis modum,& coctus in furno,atque eſui datus purgat bene uentrem. Epithymi ⚹ V I I. ſalis ⚹ V. in aqua mulſa,ſi potu dederis,pituitam,& bilem omnem per uentrem detrahes. Agaricum detrahit per uentrem ſpiſſum,& corruptum humorem.cuius ut plurimũ dantur denarij duo,cum ſalis ⚹ I I. potandi ex mulſæ cyathis V. minime hoc remedium ſtomachum lædit,omnemque purgat humorem, neque ſangui

nem

nem corrumpit,nec ſi quæ partes interius tument,exulcerat,uerumetiam adiuuat.prodeſt, & iocineris tumoribus,& quos græci περιπλευμονικοὺς appellant. Cucumeris quo ueſcimur ſeminis cyathus tritus, & nucum pinearum purgatarum cyathus contritus, & ſal cum melle tritus, in unum mixta hæc ſoluunt uentrem,febres quoque aduenientes imminuunt, morſus ſtomachi ſedant, acres liquores bileſque reprimunt. Aqua mulſa ex melle crudo,pota uentrem mouet,extenuat glutinoſa, lieni prodeſt.eadem inteſtinis præſtat remedium,& uenis,quæ ſunt in proximo circa inteſtina,medetur,liquores etiã qui pulmoni inſidunt,& difficile excreantur depellit.ſed ſtomacho aptius eſt,mel aceto mixtum,minus enim inflat,efficacior eſt tamen humoribus aqua mulſa,magis enim extenuat liquores,& iucundius ſumitur. Abſinthium potum mouet bilem maxime iocineri inſidentem,coctum quidem cum aqua ſumi debet.nã & per urinam,& per uentrem cruditatem omnem deducit,& ſtomacho opitulatur,& ſanguinem ſpargit, cuius ſumma potio eſt ⚹ V I. cum ſalis ⚹ I I I. mellis cyatho uno, & aquæ ſextario. ſed ſi magis aliquis aluum citare uoluerit,ſalis ⚹ V I I. admiſcere debet. Dantur bene ad ſoluendum uentrem potiones,uel polenta cum aqua,in qua ſatureia,aut pulegium,aut thymum, aut herba mercurialis incocta fuerit,ſed & hæc, ita in tribus ſextarijs aquæ decoquuntur, donec ad ſextarium perducatur.ad inflationẽ uero ſtomachi ſaliuncam in aqua decoqui oportet,& exiguum acetum adijci,atque ita potui dari. Hyſopum uentri mouendo uehementius eſt quam abſinthium,datur autem ſimiliter decoctum, atque eadem menſura,prodeſt etiam his quibus in pectore liquores glutinoſi ſubſiſtunt,qui & ſpirandi difficultatem,& ſtridorem ſtomachi faciunt.item his prodeſt qui in toto corpore uidentur liquores concretos habere. Allium cum herbæ mercurialis folijs,aut ſemine coctum, uel cum ruta,& abſinthio coctum, magis mouet uentrem,liquores autem omnes adiectis duabus radiculis ueratri nigri,etiam in febri datum deducit per uentrem,uel ſurſum uerſus per uomitum purgat. Embamma,quo uenter ſoluitur,ſic.ſcamoniæ denarium unum,zingiberis denarium unum,piperis denarium unum, nitri denarium unum, hæc contuſa,& cribrata reponuntur.inde cum opus eſt ſumitur cocleare plenum,& adijcitur embamma factũ ex garo,& aceto menſura cyathi dimidij.ex hoc lactucam,aut uuluam comedere ieiunum oportet,ſed ſenſim non uniuerſim.cum quis per uentrem purgatus fuerit,etiam uomat in balineo medicamentum. quo reiecto,domum reuerſus cibum ſufficienter,& uinum ſumat.

Vinis uti oportet ad inteſtinorum dolores factis ex ruta, & pulegio,apio,origano,aneſo, dauco,thymo, hyſopo,panace,dictamno,anetho. Sambuci ſemen tritum cum uino datum,& uentrem mouet,& prodeſt inteſtinorum doloribus.chamædropis quoque ſemen ex uino datum, ſimiliter prodeſt. necnon, & chamæpitys trita ex uino pota,idem præſtat.etiam ſemen balſami potum ex uino iuuat uentrem,calefacit enim uiſcera,& extenuat,ac diſcutit inflationes.prodeſt,& ad hoc naſturcium potum ex uino. nam, & calefacit,& mollit uiſcera,& urinam mouet.prodeſt,& inteſtinorum doloribus, & inflationibus, & ſuſpirium reprimit,& rupta componit. Ad uentrem ſoluendum herbam polypodium teres,& in ptiſana ieiuno ſorbendam dabis,ſtatim ſoluetur qui acceperit.

Ad ſuppreſſionem uentris,nitri, & cumini certum quid æquo pondere ex oleo concorporabis, atque inde ad magnitudinem fabæ grani maioris in anum inijcies. Ad uentrem eliciendum alumen ad magnitudinem fabæ reſolues,& ano inijcies,ſtatim omnem duritiem laxabit. Ad uentris ſtricturas ſoluendas,betaceum concides minutatim cum terræ modico, quod ei dum auellitur adhæſerit, & in ollam conijcies,& adijcies liquaminis optimi,& olei optimi,& uini quantum æſtimaueris neceſſarium, & coopertam ollam ſuper carbones pones. quod cum lento igni fuerit percoctum, nitri unciam unam, uel duas minutatim ſuper ſparges,& tum ſuccum illum de olla,uel ius cum uino miſcebis,& bibes.

Vt uenter facilis ſit,nitri perlucidi,ſtaphiſagriæ,betæ,mellis cocti modicum, hæc permiſcebis, atque in modum collyrij rotundi interius in anum inijcies. Confectio ſalis cathartici ſic.ſcamoniæ uncias tres, zingiberis uncias tres,petroſelini uncias tres,ſalis ammoniaci uncias quatuor,maſtiches uncias duas, piperis albi — I. ita ut ſcammoniam coquas,ut minus lędat.coques enim ſic.mittes in paſtam, & deinde mittes in furnum,ut cum ea coquatur,& aliquantulum plus mittes,ut cum cocta fuerit ad pondus ſupra ſcriptum ueniat,& cum refrixerit,tolles,& ſic omnia teres,& miſcebis,& ad quod uolueris,manducandum in conuiuio pro quibuſcunque ſalibus uteris.

Confectio catapotij,ſcamoniæ — I. aloes epaticæ — I I. bdellæ ∋ V I. euphorbij ∋ III. hæc omnia in puluerem rediges,& poſtea de caulibus non plantatis ſuccum facies,& ſic commiſces, & facies paſtillos puſillos,& ſiccabis deuorandoſque poſt cœnam,uel mane ieiuno dabis. Confectio ſalis cathartici.quã Marcellus oſtendit ſic.ſalis duri,& aſſati P.I. — I I. ſalis ammoniaci P. I. — I I I I. piperis albi — I I I. zingiberis — I I I I. inulæ ſeminis — I I. ameos — I I I. hyſopi cretici — I I I. laſeris radicis — I I I. thymi — I I I. folij — I I I. apij ſeminis — I I I. aneſi — I I I. petroſelini macedonici — I I I. origani — quatuor,naſturcij ſeminis — tres. hæc omnia tunſa cribrata, atque in puluerem tenuiſſimum redacta,& in unum commixta,repones in uaſe uitreo,& inde quotiens aliquid ſumes ſeu bibes,quaſi pro alijs ſalibus uteris,emendantur his uitia hęc,indigeries, phlegma frigidum,quod de cerebro deſcendit in ſtomachum,ad omnes humores ſuper natantes ſtomacho qui de felle rufo concitantur.
Ad dolorem quoque faucium facit,& caliginem detergit,& omnes humores in uiſceribus contractos. ſanat,& iecur,& ſplenem,& tuſſim curat.& eos qui uix anhelant reficit.curat,& colum, & morbum articularem compeſcit.digeſtorium mirificum eſt. febres quotidianas temperat, febres acutas compeſcit, id eſt hemitritaicas.quartanas comprimit.mira in omnibus eſt eius commoditas.

Liquamen catharticum quomodo confici debeat.zingiberis ℈ I I I. petroſelini ℈ tres,piperis ℈ tres, laſeris ℈ tres.ſcamoniæ ℈ unum,liquaminis 8.I. hæc omnia permiſcebis,& ſic uteris. Ad uentris facilitatem betas recentes de horto cum ſale coque , & earum aquam cum uino calidam bibe , & ipſas ex oleo manduca.carnis etiam porcinæ recentis P.tria,cum aquæ 8.V. & cum ſale coque ad tertias , & bibe tepidum ius cum uino. Ad choleram proijciendam herbæ , quæ gręce dicitur χαμαιπίτυς ſyriace uero pityſoriſis,folia nouem mitte in aquam calidam,& bibe, omnem choleram per os proijcies. radicem herbæ ipſius percuties ferro, & non amplius quam duas guttas excipies in aqua calida , & bibes.omnem choleram per uentrem proijcies.ſed caue ne plus ſucci huius accipias,ne lædaris,nã & os ſi nimius ſit,male accipit. Confectio abſinthiati,ad choleram, & phlegmata proijcienda,& ad uentrem laxandum ſic. nardoſtachios ℈ V I. ſchœnoanthus ℈ I I. coſti ℈ octo,maſtiches perſonatæ ℈ quatuor, abſinthij herbæ ℈ unum,croci ℈ I I. folij ℈ V I. uini ueteris Italicos 8. quinque,mellis optimi 8. unum, & ſemis.

Item alia confectio abſinthiati cathartici,uini ueteris 8. quatuor,roſæ ſiccæ ℈ I I.caſſiæ ℈ I I I I.ſchœnoanthus ℈ I I. folij ℈ I I. amomi ℈ I I. coſti ℈ I I. maſtiches ℈ I I. herbæ abſinthij ſiliquam unam, croci ſiliquas quatuor,aloes epatitidos ſiliquas quatuor,mellis optimi 8.I. hæc omnia ſeparatim tunſa, & in puluerem delicatum redacta ſimul miſcebis,& ſic excoques lento igne ne ferueat, & uteris cum uolueris. Ad bilem reprimendam raphanum ex pipere,& lini ſemine,ſi quis ieiunus manducauerit,fortiſſime bilem expreſſam inhibebit. Fimum uituli recentem,ſi quis ex uino potui dederit his quos græci χολερικοὺς uocant, manifeſto periculo liberabit. Lenticulam lauato diligenter ex aqua munda, deinde cum aqua nitida feruere ſinito paulatim, & poſtea ipſam aquam colato, & dato cholerico bibendam,mire proderit. Abſinthij uiridis — I I I I. ſalis marini — I. ſimul teres , & ſextario feruentis aquę perfundes,& tenui linteo colabis,atque ipſam aquam laboranti da bibendam. Herba mercurialis pro certo bilem potentiſſime protrahit,ſi ea cocta uice holeris ueſcaris , eiuſque aquam in qua cocta fuerit adiecto melle potaueris.hoc etiam ægris ſine difficultate ſuccurrit. ſanis eadem aqua cum condito,ſi ita malint,optime datur. Ad choleram reprimendam pulegium commanducatum ſuper umbilicum impoſitum obligatumque,ſupprimere choleram,& intempeſtiuos, & continuos uomitus mire conſtat. Si de cholera autẽ tanta concitatio uomitus eſt,ut contineri non poſſit,hedioſmi,aut erucæ ramulos tres, aut quatuor cum mali granati ſucco contritos abſorbendos dato,continuo ſedabitur. Vinum myrteum ſorbendum dato,protinus uomitum comprimes. lauri baccas aliquot contritas ex uino potui datas ſuccurrere cholera laborantibus conſtat. Mororum de rubis ſuccus epotus efficaciter prodeſt choleris reprimendis.caules quantum maiores diſcocti,& ex aceto ſumpti ſimiliter medentur. Cydonea bene matura non cocta in cibo accepta ſimiliter proſunt.baccæ itidem aquifolij tritæ,cum uino potui datæ cito ſubueniunt. Ad aluum concitandum,Aizoon herba, quæ Latine ſedum appellatur, ex uino contrita potaque plurimum prodeſt. Herbæ uettonicæ in umbra arefactæ folia contuſa,& in puluerem redacta,ad pondus denariorum trium ex hydromelitis cyathis nouem bibenda per triduum data,uentrem ſine moleſtia continuo mouent. Braſſicæ tenerrimæ contritæ ſuccum expreſſum,ſi quis ad ſex cotylarum menſuram adiectis uini cyathis tribus ieiunus biberit,ita ut pridie non cœnet,& bene digeſtus ſit,mirifice,ac ſine ullo tædio aluo concitata purgabitur. Orbicularis herbæ quam gręce κυκλάμινον uocant,ſi quis expreſſo ſucco anum perunxerit,mira celeritate experietur alui ſolutionem.

Vt purgatione uentris releuato corpore ſalubriter ætatem agas,aluum hoc genere concitabis. gladioli radicem longitudine,ac plenitudine digiti pollicis,ſi fœminæ remedium dandum erit, ſi uiro ad craſſitudinem duorum digitorum,& longitudinem unius,dabis deraſam,& lotam contritamque ualentiſſime, adiectis aquæ cyathis quatuor,aut quinque,quam potionem colatam admixto paululo mellis calefactam potui dabis. Herbæ britannicæ ſuccus perſe ſolus pro uniuſcuiuſque uiribus potui ſumptus,ſine periculo purgat.quo ualidius autem purgari uolueris,hoc amplius ſumes, ita ut menſuram ſextarij non excedas. Lauriculi teneri,id eſt cymæ lauri,cum nepeta adiecto ſale contriti,& cum aquæ tepidæ hemina in potione ſumpti,concitant aluum pituitamque,& lumbricos celeriter eijciunt. Sambuci coliculi teneri decocti cum oleo,& garo manducati,uentrem continuo ſoluunt. Aluminis liquidi paululum lana inuolutum,& podici ſubiectum euocat ſtercus,& ſine fatigatione deducit. Frequenter experti ſolutionem uentris adfirmant tali remedio ſe eſſe purgatos,mellis acetabulum,& ſalis triti tantundem , cũ aceti ſextario uno feruefaciunt, atque ita nocte ſub diuo cœlo ſereno uas leuiter opertum relinquunt,& mane cum pridie cœna abſtinuerint,cum aqua quantum ſufficiat minutatim bibunt, quo facto,nõ ſolum uentris,ſed etiam atræ bilis,ac rufæ tædio abſoluuntur. Serum de lacte bubulo, adiecto melle, & ſale quantum ſatis ſit,potui ſumptum,morantem aluum impellit. Serum de lacte equino potui datum, facile,& ſine periculo uentrem molliter purgat. Aſininum lac cum melle potui datum,uentrem facile,& ſine periculo ſoluit. Salis marini triti,& mellis optimi deſpumati, & aceti ſcillitici,ſemuncias ſingulas in unum miſcebis,& teres,& aquæ mundæ frigidę quartarium adijcies,& coagitabis, & ieiunus calefactum leniter bibes.tum deambulabis,atque inter deambulandum,calidam aquam paulatim quotiens uiſum fuerit ſumes,potenter hoc remedio uentrem morantem bileſque purgabis. Malagma purgatorium ad paruulos,ſi ob infirmitatem potionem purgatoriam bibere,aut ſuſtinere non poſſunt.

Lupinos crudos ſiccos in ollam nouam miſſos in furno torrebis,ſiccatoſque ac tunſos,uel molitos cum felle taurino,uel uitulino miſcebis, & ſubiges, & pro malagmate ad imum uentrem ab umbilico deorſum uerſus impones. Nam ſi ſuper umbilicũ impoſueris,ſtercus omne ſurſum uocabit,impoſitum autem

deorſum

deorſum uerſus,& bilem detrahet,& pituitam deducet. Sales cathartici ſine ſtomachi iniuria, ut nec inteſtina doleant,accipiuntur,ſeu in prandio cum eſca,ſeu in cœna. Si autem ieiunus uolueris cum mulſo accipies cocleare plenum,componuntur ſic. Salis ammoniaci unciam unam,zingiberis ſicci unciam unam,laſeris radicis unciam unam,ſcamoniæ unciam unam,piperis unciam unam, fœniculi ſeminis unciam unam,teres omnia,& cribrabis,ſane cum uolueris,ut uehementius moueat coclearia duo accipiat,qui alui difficultate torquebitur.

Ad ani uitia, & fiſtulas podicis, & hæmorhoidas, remedia phyſica rationabilia diuerſa,de experimentis. Cap. XXXI.

Lipara ad intertrigines,& exaſperationem,& tumorem ani,mirifica ſic. Spumæ argenteæ P. II. ceruſſæ P. II. turis pollinis P. II. aluminis ſiſſi P. I. adipis ſuillæ eneruatæ curatæ P. II. uini auſteri ueteris 8. I.S. roſæ 8.I.S. olei uiridis pondo ſemis.teritur ſpuma,& ceruſſa,alumen ex uino diluitur. deinde adijcitur tus in puluerem redactum.& cum primum hęc leuia bene fuerint,oleum, & uinũ,& adipem liquefactam cum roſa ſupra ſcripta miſceri oportet. Lipara rufa facit,ad fiſſuras ani,quas ῥαγάδας Græci dicunt,eadem ad omnes eiuſdem partis exulcerationes,& uitia diutina bene facit, accipit hæc. Spumæ argenteæ denarios X V I. miſyos uſti denarios V I. reſinæ terebinthinæ ⚹ X I I. ceræ ⚹ V I. ceruſſæ denarios X V I. chalcitidis uſtæ ⚹ V I. olei myrtei P. I. omnia diligenter teruntur cum olei pondere dimidio.tum reliquum oleum,& cera,& terebinthina liquefacta mortario ſuperfunduntur, & concorporantur,atque ita in doliolo uitreo reponuntur. Ad condylomata ani facit bene elateriũ ſincerum,quod eſt ſuccus cucumeris ſiluatici compoſitus in rationem paſtilli,aceto dilutus, & ita appoſitus,item propolis per ſe ſubacta,& more emplaſtri impoſita plurimum prodeſt. Facit bene hoc medicamentum ani uitijs ſic.reſinæ terebinthinæ denarios V I. ceræ idem,in unum hæc coquuntur quantũ oportet,& adijciuntur his gagatis lapidis triti denarij quatuor.multi, & iridis contuſæ, ac uino mixtæ,& ſubactæ manibus uelut farina,aliquid addiderunt.

Hoc quoque medicamentum mirifice prodeſt ani uitijs,conſtat ex his. aluminis melini denarios duos, chalcitidis denarium unum,feculæ denarium unum,teruntur hæc omnia diligenter,permixtaque cũ opus eſt uino,aut aceto diluta adponuntur. Hæmorhoidas ſic curari oportet.primum, ut prodeant totę, quod ut fiat,anus hoc medicamento perungetur.centaurei ſucci denarios duos, hæc herba latinæ fel terræ dicitur,& ubique in agris naſcitur.eſt autem tenuis multorum ramorum in rectum ſurgentium, habet florem exiguum purpureum,abſinthij ſucci denarios duos,aluminis liquidi ⚹ duos, miſyos denarium unũ, herbæ peduncularіæ ⚹ I. mellis quantum ad comprehendenda ea ſatis erit. his perunicto ano , aut lana tincta interius truſa,cum deſederit quis ad ſellam,& apparuerint totæ hæmorhoides, ſupra ſcripto medicamento rurſus bene tangendæ ſunt undique,præcipue radices earum,quas baſeis dicunt, de ſpicilli latitudine inlinendæ ſunt,ſubinde imponente medico cumulatę medicamentum,& adcruſtatę imprimente, donec bene combibant . totum enim in eo eſt, ut ab omni parte ſaturentur. eſt autem hoc medicamentum ſic.chalcitidis uſtæ denarios quatuor,ęris floris uſti denarios quatuor, miſyos uſti denarios tres , ęris ſquamę denarios duos,diphrygis denarios duos,ſoreos uſti denarios duos, auri pigmenti ⚹ I I. hęc teruntur diligenter,atque in tenuiſſimum puluerem rediguntur,& ſicca,ut dixi hęmorhoidibus imprimuntur undique.poſt hoc tenue ſimplex raſum linteolum imponi oportet, & ſuper hoc panem autopyrum ex aqua maceratum,& tritum,roſa illic pro oleo adiecta. hoc medicamento ſine magno labore circa ſeptimum diẽ cadere coguntur hęmorhoides.oportet autem bis die panem imponi,nonnunquam,& in noctem, ſi circa eas tenſionem ſenſeris,quarto die auriſcalpio auerſo , quam partem κυάθισκον Græci uocant , ſenſim tentare,ac mouere eas,quo celerius excidant.hoc medicamentum omnem carnem ex omni parte corporis exulceratam,& excreſcentem,ſine magno morſu tollit. Pulueris pancratiani confectio ad rhagadia, uel exochadia ſic.aluminis rotundi uſtulati, & ſiccati uncias tres, aluminis ſciſſi uncias tres , nitri uſti ℈ V I. æris floris ℈ V I. omnia hęc permixta , & trita ſeruabis , cum utendum fuerit,cum aceto acri inlines exochadia,uel rhagadia,ſed adſidue,ut intra quartum diem ſanentur. Ad ani uitia,& tumores,& uulnera compoſitio ſic.reſinæ terebinthinę ℈ X X V I I. uiſci ſcripula X I I. cadmiæ ℈ X I I . ſpumę argenti ℈ IX.ceruſſę ℈ IX. miſyos ℈ I X. herbę arnogloſſę ℈ I I I.olei ueteris librã.hęc uniuerſa cõteres,& miſcebis,& per dies quantos oportuerit ad locũ doloris adpones. Ani uitia omnia optime,& citiſſime curat oleũ bombicinũ uerũ, ſi adſidue inde tangantur , ita ut intra triduum,uel quatriduum rhagadia, & exochadia ſtirpitus tollat,ſi adſidue ponatur. Nucleos de dactylo combures, & conteres quam minutiſſime,& de puluere eorum loco ani exulcerato,ſiue uulneribus eius, & fiſtulis frequenter impones. Herbam polypodium teres,& ſic in ptiſanam mittes,& ſorbebis ieiunus,hoc & ſoluet uentrem, & anum mollit tumentem. Ad rhagadia in ano naſcentia.ſpumę argenti — I. olei roſei — I. permiſces, & adſidue adpones. Plantaginis folia,& radices,& herbam centenodiã,& rubi ſummitatem,& meſpila, & cydonea,& nuces gallas, & de ſalice frondes quę tenerrimę fuerint , cum atramento ſutoricio , ex aqua coques ſimul uniuerſa,adiecta quarta parte aceti, & colabis diligenter, atque inde fouebis eas partes unde hęmorhoides fluunt. Rubi ſummitatem colliges,& mala ſilueſtria,rubum autem in mortario teres, & ſilueſtrium pomorum ſuccum exprimes,& pariter miſcebis,ac fomentum inde factum calidum hęmorhoidibus adpones. Chartam diligenter exures , & cinerem eius,ſiue fuliginem ſiccam ad fluentem

hæmorhoidis uenam,tam diua dpones donec ſtringatur. Ad ficos qui in locis uerecundioribus naſcuntur,de orbita rotæ collige caluos lapides non prægrandes neque paruos,& pone in foco,ut bene candeſcant,& lotio infantis eos extingue,poſtea de ipſo lotio locum adſidue laua,ita ut frequenter mutes, & lapides,& lotium infantis,tantum proderit ut ſectione,& ferro opus non ſit. Extalem prominentē uino lauari prius,deinde cedro ungi,& pollice propelli introrſum oportet. Ani uitijs omnibus plantaginis radix decreſcente luna die ſaturni occidente ſole collecta,uel ſumpta,& pellicula, uel panno phœnicio obuoluta,ac licio ligata,& lumbis circundatã,continuo ſanitatem præſtabit. Sertulam campanam ex uino,aut paſſo coctam terito,& adponito ad anum,eoq́ue uino in quo ſertulam coxeris, & prius, & poſtea anum foueto,celeriter ſanabis. Caro ani ſuperuacua,ſine dolore conſumetur,ſi araneorum fila adpones,quæ in uineis inueniuntur. Cedria qua librarij utuntur,ſi anum ficoſum, & ad ſectionē ſpectantem frequenter uino calido prius elutum,ſpicillo perunxeris,atque ita quieueris, mirabiliter carnē ſuperuacuam conſumes,ſed ad ſanitatem lenioribus medicamentis poſtea perduces. Extalem nimis prominentem reprimit gallinaceus uitellus,ſi coctus integer ab ipſo ægro illic calidus adſidue contineatur. Ad fiſtulas uulnerum in ano, uel quæ naſcuntur in locis uerecundioribus terræ,mali radix contuſa,& fiſtulæ inſerta,aut in puluerem redacta,& cum uino uetere inſperſa, ita prodeſt, ut celeriter expurget,ſolidet,& ad omnem ſanitatem perducat,ſine qua,nec medici huiuſmodi cauſas curare poſſunt.

Tithymali contuſi ſuccum ex uino ſuper fiſtulam uulneris exprimito, deinde fomentum huiuſmodi alligato,id eſt marrubium in cinere calido ſubcoquito,& adiecta uetuſtiſſima axungia diu ſubigito, & linteo inlitum calidiſſimum fiſtulæ adponito,& ter,aut quater in die feruens medicamen renouato,mirifice proderit. Os humanum contuſum,& in puluerem tenuiſſimum redactum cum melle inlitum etiam duratas ani,& antiquas fiſtulas ſanat,ſi per triduum continuum adponatur. Ad nates,uel podicem fiſtuloſum olei optimi ſextarium,lithargyrij ſelibram,æruginis libram, turis maſculi nigri ſelibram , reſinæ libram,mellis ſextarij unius quadrantem,aceti 8.I I. hæc omnia in olla rudi ſimul decoques, & more emplaſtri induces. Ad hæmorhoidas eoſq́ue qui ſanguinem deijciunt.porri ſuccus expreſſus ieiuno potui datus,hæmorhoidas continuo deſinere facit. Adeps cygni hæmorhoidas comprimit , ſi aut potui detur,aut loca inde tangantur. Symphyti radix quæ herba gallice halus dicitur, aut commanducatur,aut uſta,& trita in potione datur aduerſum hæmorhoidas nimium profluentes. Spongiam marinam exures, & in cinerem rediges, & cribrabis, & inde cocleare plenum in quacunque potione dabis ei qui hæmorhoidum nimietate uexatur. Ruborum cauliculi teneri tunduntur expreſſuſq́ue ex his ſuccus in calidiſſimo ſole ponitur,ut uſque ad craſſitudinem mellis ſpiſſeſcat,hic hauſtus efficaciſſime hæmorhoidum ſanguinem ſiſtit. Coagulum ceruinum deglutitum,ſanguinem ex intimis profluentem facile ſtringit.idem facit,& coagulum leporis. Luna X I I I. hora nona antequam exeant, uel erumpant mori arboris folia,oculos tres tolles,digitis medicinali, & pollice manus ſiniſtræ , & in oculis ſingulis dices.abſi,apſa,phereos,mitteſq́ue in cocum galaticum,& in phœnicio lino conchyliatæ purpuræ conligabis,& dices.tollo te hinc tota hæmorhoida,abſis paphar. & nudum eum cui remedio opus eſt, pręligamine illo cinges. Ani uitia,& condylomata felle caprino peruncta ſanari certiſſime conſtat. Malicorium cum uino optimo,uſque ad duos cyathos decoctum, pariterq́ue contritum , & malagmatis modo impoſitum,potenter ani condylomata perſanat. Butyrum,& adeps anſerina,& oleum roſaceum permixta pulcherrime proſunt ani uitijs. Sanguis caprinus cum polenta impoſitus ani uitium omne perſanat. Rhagadas canini capitis uſti cinis aſperſus adiungit,& ſtercoris albi canini betæq́ue cinis inſertus,ſimiliter opitulatur. Iris illyricæ cinis cum melle ſubactus utiliter imponitur ani uitijs,ſi ipſa iris in furno diligenter uratur. Adeps anſerinus cum eiuſdem cerebro,& œſypo,& alumine ſubigitur,& imponitur ani omnibus cauſis. Carnes ex capitibus mugilum , ſiue mullorum decoctæ, & cum melle ſubactæ,atque impoſitæ,uitijs ani plurimum proſunt. Oleum uetus,& picem,& pollinem triticeam decoque,& ano exulcerato calens medicamen impone. Radix rubi in uino, uſque ad tertias coquitur,eoq́ue uino ani uitia,& difficultates fouentur. Ad ulcera in ano facta chartæ combuſtæ,ſed enarum eius drach.I.auripigmenti drach.I.lepidos drach.I.ſimul cõteres, & melle comprehenſis uteris emplaſtri modo. Ad eos quibus inteſtinum improbe prominet remedium ſic.ebuli ſucco turpitudinem circumline,cito remediabis. Porrigines ani extirpat tale medicamen.picis,reſinæ,cerę, butyri,ſeui caprini,argenti ſpumæ,ſingulorum paria pondera remitte,& ſimul contempera, atque ita inline. Ad ſyringium,uel ani uitia,lauabis locum uino uetere,& teres teſtam oſtrei,& ſordes intra pullinum uentrem repertas contundes,& cochleam uacuam,& cucurbitam uſtulatam teres diligenter, mixtaq́ue omnia cum in puluerem tenuiſſimum redegeris,uulneri adpones, mox uitium omne ſanabis.

Item ad ani uitia prominentia,quæ reuocari non poſſunt. Rubi ubi mora naſcuntur caules teneri,& buxi folia,& cortex mali granati,uel ipſa poma eius,& cortex roboris arboris unde coria conficiuntur,in teſta ſupra prunas ponuntur , & intra uas ubi offertur fumantia conſtituuntur , ut ſupra ſedeat infirmus concluſus diligẽter,ne fumus foras exeat.quo facto,cum conatu anum eidem fumo offerat.in recenti tędio hoc remedium ter factum ſubueniet,in uetere uero tędio ſępius fieri oportet. Ad idem, quod & libidines offerendi,& conatus reprimet.ceparum rotundarum, uel etiam aliarum folia , aut cortices ſiccas, & picem duram,ſimul carbonibus incendes,& uaſe,ut ſuperius dictum eſt,concluſo ſedebis,& conatus dabis,ut fumus,& uapor ano ſuſcipiatur,præſens experieris remedium. Compoſitio ceroti ad uitia ani ſic.ſpumę argenti — I I. cretę cimolię ʒ I I. cerę punicę ʒ I I. ceruſſę — I I. quę omnia ad ſummam

leuitatem

leuitatem teruntur,tum in uaſe argenteo cera cum oleo roſeo remittitur,ſic reliqua confunduntur. Compoſitio ad ani uitia ſic.cicidos,lepidos,chalcanthi,ſchiſtes,hęc trita menſuris paribus, melli deſpumato mixta ad uſum huiuſmodi ſeruabuntur. Ad ſyringium remedium efficax. oliuæ medullam cum ſemine auenæ æquis portionibus teres,& puluerem ipſum aqua cælesti conſperges, facieſque ex eo collyria quæ fiſtulæ ani inijci poſſint,quæ per triduum iniecta fiſtulas in profundo poſitas foras producent, ut poſtea poſſint medicamine leniore ſanari. Inteſtinum extremum quibus prominet, & excedet,quotiens proceſſerit,totiens uino calido in quo herba uerbena cocta fuerit, admixto tenui lixiuo lauari oportebit.prodeſt,& illud pice liquida perunguere,& ſic introrſum repelli,benefacit adhoc,& cinis ex farmento factus,atque cribratus ſiccuſque inſperſus. alumen quoque fiſſum tritum eidem loco impoſitum, plurimum prodeſt.

Paniculis, & inguinibus, & intertriginibus, remedia phyſica, & rationabilia diuerſa, de experimentis. Cap. XXXII.

Malagma quod diſcutit ſtrumas,parotidas,paniculas,quas Græci phygethlon uocãt,omnes quoque futuras ſuppurationes diſpergit,factas uero aperit.facit,& ad dolorem articulamentorum omnium,& iunctꝰrarum,præcipue ad lumborum dolorem,atque inflationem ſtomachi,uel coli,conficitur ſic.picis hiſpanæ,apronitri,reſinæ pityinæ,ceræ,lauri baccarum,ſingulorũ denarios X X X V.adipis taurini ✳ X V. ammoniacæ guttæ ✳ X V. iris ✳ X V. galbani ✳ X V. piperis albi ✳ V.quæ debent liquefieri, diſſoluuntur igne,& oleo exiguo diluuntur.cætera tunſa, & cribrata bene aſperguntur tepenti medicamento,quod diu agitando miſcetur,deinde manibus ſubigitur,ut malagma exactiſſimum fiat.

Malagma ad omnem dolorem corporis,ſed præcipue panicularum,& omnium articulamentorum,facit & ad podagram,eadem diſcutit uomicas, aut aperit. pectoris quoque concoctioni, & cauſis interaneis prodeſt,& lumborum doloribus,accipit hęc. cerę ✳ V I I I. ammoniacæ guttæ ✳ X. bdellæ ✳ X. iris ✳ V I. galbani ✳ I I I. terebinthinæ ✳ V. contunduntur pilo ordine quo ſcripta ſunt omnia. deinde cyprino oleo,quod in imo ſubſidere ſolet colliguntur,uel permiſcentur.cera in aquam feruentem in minimas partes conciſa prius dimittitur,ut illic molleſcat, deinde ſubacta manibus in pilum conijcitur cum cæteris ſpeciebus,atque illic diu malaxatur. Paniculas aperit ſeuum pecudis cum ſale toſto poſitum.item lacertæ cinis,uel ipſa diuiſa adpoſita.item coclez contuſæ,uel cinis earum cera admixtus adpoſitus,& fimus columbinus cum farina inlitus prodeſt. Inguinum tumorem cocleæ minutæ tritæ cũ melle inlitæ ſedant. Ad inguen.fruſtum ueteris ſpongiæ ad pedem alligabis, & radicem alterci ſiniſtra manu digitis medicinalibus ſumes,& alligabis in alio pede.& de cucurbita ſicca longa circulum facies, & immiſſo licio circa pedem ligabis. Panicula ne ad ſectionem ueniat remedium ſic. gypſum aqua calida bene conſperge,donec in ſe coeat,& ſpiſſetur, & ſic impone ſupra paniculam. deinde chartam ſuper alliga.quæ res,& aperit eam,& ſanat.poſtea utere malagmate molli,ut cito,& bene cicatricet.

Ad intertrigines excalfactas,& dolentes remedium de experimẽto ſic.in mortario plumbeo de piſtillo plumbeo,miſſum oleum roſaceum,& uitellum oui,tam diu teres,ut ſpiſſetur,ita ut de eodem plumbo,dũ teritur,pars aliqua miſceatur,& cum fuerit ſpiſſum,ut emplaſtrum in linteolo tenero induces, & loco trito intertrigini adpones.hoc remedio per triduum donec locus exulceratus ſanetur uteris.

Aduerſum inguinum paniculas remedium ſic.naſturcium cum pice impoſitum paniculas diſcutit.maturis uero,aut matureſcentibus paniculis tale medicamen adhibebis,id eſt lenticulam,& lauri baccas ex tertio iuxta menſuram lenticulæ decoques in aqua, & diligentiſſime manibus ſubiges, & cum lana calidum fomentum adpones,quod cito,ac uehementer,& dolorem diſcutiet, & humores noxios purgabit. Eruum uetus in farinam molliſſimam redactum,& cum melle impoſitum,paniculis medetur. Mirabile hoc medicamentum paniculis ſanandis ſic.hyoſcyami foliorum uiridium,P.I I. reſinæ pityinę.P.II. cerę P.II. adipis porcinæ ſine ſale P.I I. galbani P.II. omnia hęc tunſa, uel remiſſa in unum corpus redi ges,& emplaſtri modo adpones. Calcem uiuam,allij capita duo,uitellos coctos, uel incoctos ouorum trium,ſimul omnia permixta,& emplaſtri more adpoſita,omnem tumorem, & dolorem panicularum diſpergunt,& ſedant. Galbanum ſolum inter principia doloris paniculæ adpoſitum plurimum prodeſt. Fœniculi farina ex mulſa aqua decocta,addita axungia adpoſita,dolorem inguinum ſedat.fimus hircinus cum melle decoctus adpoſitus,paniculis ſanitatem congruam præſtat. Creta cimolia trita, & cum aceto ſuperinducta,cohibet panicularum tumorem. Siue incipientem paniculam comprimi opus ſit,ſiue concoctam diſſolui,pręſtabit utiliſſimum remedium cinis muricum, uel purpurarum exuſtarum cum oleo uetere impoſitus,uel ſuperductus. Lupini ex aceto cocti,& ſubacti, & pro emplaſtro adpoſiti,cauſam panicularum maturant,& minuunt dolorem. Ficus aphricana uetuſta ex uino decocta,tunſa,uel trita,utiliter paniculis adponitur. Ne inguen ex ulcere aliquo,aut uulnere intumeſcat,ſurculum anethi in cingulo,aut in faſcia habeto ligatum in ſparto,uel quocunque uinculo,quo holus aut obſonium fuerit innexum, ſeptem nodos facies, & per ſingulos nectens nominabis ſingulas anus uiduas,& ſingulas feras,& in crure, uel brachio,cuius pars uulnerata fuerit,alligabis. quæ ſi prius facias antequam naſcantur inguina,omnem inguinum,uel glandularum moleſtiã prohibebis,ſi poſtea, dolorem tumoremque ſedabis. Surculum quoque ex myrto terra tactum, ſi quis gerat ab inguinibus tutus erit. Inguinibus potenter medebere,ſi de licio ſeptem nodos facias,& ad ſingulos uiduas nomines,& ſupra ta-

lum eius pedis alliges,in cuius parte erunt inguina. Si ab equitando uexata fuerint inguina,aut intertrigines dolebunt,ſpuma equi fricentur,ſtatim remediabuntur. Stercus ſuillum cum oleo perfrictū, & in teſta calefactum,& inguinibus impoſitum,plurimum prodeſt. Pollex eius pedis in quo inguina erunt,cum proximo digito ligatus mire medetur. Si quis ab equitando , aut ambulando inguen habuerit,ſcribat in charta κυσ-τος, & ad femur ſibi alliget,cito ſanabitur. Ad condylomata inguinum, uel quarumlibet partium,malicorium cum uini optimi ſextario,ad cyathos duos decoctum, & cum codē uino tritum,atque ut malagma impoſitum condylomata facta perſanat. Medullam canis ex uino uetere ſubige,& emplaſtri modo impone condylomatis, potenter ea ſanabis. Argimonia trita, & adipi anſerinæ admixta impoſitaque condylomatis medetur. Oleum uetus cum polenta decoques, & calidiſſimum condylomatis impones. Folia rubi contrita,& cum ceroto roſaceo impoſita, ſanant omnia condylomata. Adeps anſeris cum ceruſſa,& oleo roſaceo , & cera pontica in unum ceroti modo compoſita,& impoſita,utiliter condylomatis medetur. Mus araneus,qui cum in orbitam inciderit moritur,uſtus in cinerem redactus,& cum adipe anſerina permixtus condylomatis infrictus , mirū remedium adfert. Ad intertrigines ſanandas, libyſtici folijs commanducatis ſuccum exceptum,ſi ei loco adpoſueris,cum morſu quidem,ſed continuo ſanabis. Gallæ contuſæ in uino coctæ, atque impoſitæ,intertrigini plurimum proſunt. Calciamento quo uti ſoles locum inguinum laborantem,ſi perfricueris,confeſtim intertrigines tolles. Axungiam peruete rem liquefactam,& ceruſſam bene tritam permiſce,donec acopi craſſitudinem habeat,atque inde intertrigines perfrica,efficaciam remedij celeritatemque mirabere,nam hoc medicamen etiam rhagadas efficaciter ſanat. Cretam argentariam, cum uino uetere tritam impones tritis intertriginibus,optime accipieris. Oleo uetere,& aqua calida permixta adſidue inguina foue,continuo ſubuenies intertriginibus attritis. Si exulceratio intertriginum erit,ſpumam argenti ex uino conteres , eique puluerem pinei corticis tunſi miſcebis , & locum inlines. Ad inguina, & apoſtemata remedium ſic. equinus ſanguis maxime admiſſarij equi frequenter inlitus huiuſmodi moleſtias ſanat.ungulæ quoque eius combuſtæ cinis cum oleo adpoſitus,idem præſtat. Cocleæ uiuæ contritæ cum myrra,& impoſitæ inguinibus,efficaci auxilio ſubueniunt,ſed relinquendæ ſunt loco cui adpoſitæ fuerint,tam diu donec ſponte decidant,quod fiet cum perſanauerint. Arietis quâm pinguiſſimi lana,plena ſuis ſordibus combuſta, & in puluerem redacta, prodeſt plurimum, ſi eo cinere ex aqua locum inguinum perfricaueris. Beſtiolæ multipedes,quæ in locis humidis,& ſordidis naſcuntur,quæque contactæ pilulam de ſe faciunt,contritæ, adiecta tertia parte reſinæ terebinthinæ emplaſtri modo adpoſitæ,collectiones incipientes quas Gręci apoſtemata uocant,adeo ſanant,ut tenaciſſime emplaſtrum hæreat donec perſanent. Lotio ſuillo locum inguinum dolentem adſidue perungue,aut cum eo lanam ſuccidam adpone,ſtatim medebere. Muliebres capilli combuſti, & contriti, atque inliti cum uino,aut cum aceto,inguinibus medentur. Menſtruis muliebribus inguina dolentia,uel tumentia,ſi contingantur,ſtatim ſanari creduntur. Talus bubulus combuſtus tritusque adiecto melle,inlitus inguinibus dolentibus,uel tumentibus prodeſt. Inguina tumida,& dolentia ſanabis,ſi ipſo ueretro denudato,id eſt reducta pellicula,adſidue ea contigeris,uel perfricaueris. Apoſtemata,ut remolliantur,aut ſi mollia fuerint,ut diſpargātur,facies medicamentum tale, quo nihil potentius eſt.herbæ marrubij folia uiridia contundes,aut ſi uiridia non fuerint,inuoluta folijs maluę, uel perſonacęſub cinere calido coques.deinde panem candidum infuſum uino ueteri addes,& axungiā miſcebis,& tundes de ligno in lignea pila,ſed obſeruabis,ut panis infuſi,& axungiæ partes ſingulæ ſint, herbæ uero partes duæ,quod emplaſtri more mane,& ſero locis neceſſarijs impones. Inguinibus mirabile exhibet remedium,ex gallinacea ala oſſiculum extremum, coclea rio terebratum, nodisque ſeptem licio ligatum, atque ita brachio,uel cruri eius partis,quæ inguina habet ſuſpenſum. Lipara ad intertrigines ſic.ceruſſæ,ſpumæ argenti,medullæ ceruinæ,ſeui ceruini,libras ſingulas,ouorū octo album, uini boni q̄ IIII. turis pollinis unc.quatuor,roſæ campanæ P.unum,aluminis ſemunciam.ceruſſam,& ſpumam tundes, cætera remittes,& in mortario terendo uniuerſa miſcebis. Porriginem intertriginum interficies hoc medicamine , picis , reſinæ, ceræ, butyri, ſeui caprini, ſpumæ argenti,uncijs ſingulis in unum permixtis,ſi utaris adſidue.

Capariæ,& ueretro ſiue uerendis uirilibus,& teſticulis dolentibus uel pendentibus,& hernioſis ſiue uiris,ſiue infantibus,& rebus uenerijs, & eunuchis ſine ferro faciendis,remedia phyſica , & rationabilia diuerſa de experimentis. Cap. XXXIII.

Ad teſticuli tumores cupreſſi baccæ ex uino coctę conueniunt , & faba quaſi concicula,cum multo cumino cocta,& adpoſita more cataplaſmatis.nec non,& uua paſſa cum cumino contuſa,& tepens adpoſita plurimum prodeſt.ad ueretri uero tumorem,lentem ex aqua coctam,& tritam imponi utiliſſimū eſt. Si ulcus in pene ſordidum fuerit,aut cancer illud tentauerit,uel iam occupauerit,andronei paſtilli triti ex uino impoſiti benefaciunt. Omne ulcus in omni parte corporis ſordidum,quod tū intelligi poteſt cum candicat,& quaſi cruſtam perductam albam habet,purgat mel per ſe adpoſitum,uel iris arida contuſa,& cum melle eadem ratione.& terrę mali,& panacis radix adpoſita purgat ſordida ulcera, uel in uerendis,uel quoquo loci fuerint. Mirifice hoc medicamentum purgat ulcera quælibet, etiam ſi cancer

tentauerit,eſt autem lene,conficitur ſic.auri pigmenti denarios V I. æris ſquamæ * I I I. elaterij * I. chartæ combuſtæ cineris * I I I, ex his tritis cum opus eſt coclearia tria, roſæ cyatho permiſcentur, & linteola carpta in eo tinguntur,atque ita ulceri ſuperponuntur.hoc medicamentum cito,& ſine ullo morſu expurgat ſordidiſſima ulcera,ac ſanat. Teſtibus qui deſcenderint ſpumam coclearum inlitam mederi certum eſt,ſi inde tangantur. Venerem conciliant paſſeres in cibo ſumpti, uel oua eorum. item gallinaceus teſtis dexter in arietina pelle collo ſubligatus mire prodeſt.item ſtellionis cinis in linteo obuolutus,ſiniſtra manu portatus uenerem ſtimulat,tranſlatus inhibet. Qui in uenerem infirmior erit,teſticulos millonis ex aqua fontana,quæ perennis eſt, cum melle decoctos edat ieiunus per triduum, ſtatim remediabitur. Vt in uenerem cum uolueris ſis paratus, remedium tale facies.lacerti appellantur,ſiue ſtelliones,qui per parietem repunt,curti ſunt,quique græce aſcalabotæ uocantur. hi quatuor infunduntur in acetum acre triduo,uel quatriduo,quouſque putreſcant,hoc teres in mortario,& adiunges galbani ℈ I X. abrotani ℈ X I I. caſtorei ℈ X I I. ſulphuris uiui ℈ X I I. reſinæ terebinthinæ ℈ X I I. croci ℈ X I I. euzomi,quæ appellatur herba mentioſa,ſucci ℈ V I. mentæ ſucci uiridis ℈ V I. ſtaphiſagriæ ℈ V I. iris illyricæ ℈ V I. aluminis ſciſſi ℈ V I. myrræ ℈ I I I. ſeminis herbæ ſymphoniacæ ſiccæ ℈ I I I.hæc omnia ſeparatim trita,ſimul miſcebis,& iterum ſimul teres.inde emplaſtrum facies,uel pittaciū, & pones in dextri pedis pollice cum uti uolueris uenere,& cum ceſſare uolueris ad ſiniſtri pedis pollicem transferes. Ad cæpariam ſatureiæ ſiccæ florem collige,& puluerem inde facito,& melilotum comburе,& puluerem inde facito.ſimiliter de cydoneo ſicco combuſto, etiam de eo qui in arbore ſolet ſiccus remanere,puluerem facito,& cribello medicinali omnem puluerem cerne, & permiſce, & cum uino uetere calefacto locum inline,etiam linteo illic adpoſito tege,ita tamen,ut duæ partes ſint de ſatureia, & ſingulæ de meliloto,& cydoneo.ſed quotiens medicamen pones,uino uetere calido prius locum elue.

Myrram in puluerem delicatiſſimum redige,& ad locum cæpariæ adſidue cum uino uetere pone,mire remediabis. Ad infantum teſticulos uitioſos,uel tumentes remedium efficax ſic.Araneam quæ per filum ſuum ſe ſummittit,quando ſurſum uerſus currit rape,& cum aqua calida tritam continuo da infanti bibendam. Ad abundantiam ſeminis præparandam erucam decoctam bibat, quotiens quiſque inopia ſeminis ſe laborare perſpexerit,uel potius adſidue incoctam manducet. Ad ueretri curam auri pigmentum,& aloen æquis ponderibus,tritum, & in puluerem redactum miſcebis, & uteris cum uino uetere,ita ut prius ueretrum uino uetere eluas,& ſic medicamine conſpergas. Ad ueretri dolorem caſeum caprinum,& mel pari pondere in pultario fictili coque,& bis ad diem impone. ſed ante uino uetere locum,qui curandus eſt,eluas. Folia myrti ieiunus commanduca,& in ulcera ueretri expue,ſtatim proderit. Ad tumores,& dolores teſticulorum braſſica incocta cum ſale trita impoſitaque prodeſſe adfirmatur.paſtinacę ſiluaticæ radix ſimiliter impoſita ęque prodeſſe dicitur.portulaca quoque trita cum polenta adpoſita teſticulis medetur. ex fimo bubulo panis factus, & exuſtus in furno, aut in foco, & poſtea in cinerem redactus,& cū aceto ſcyllitico ſubactus, dumque feruet teſticulis adpoſitus ſępiusque mutatus,admirabiliter,& ſtatim prodeſt. Spongia ex poſca acida,& tepida adpoſita, ſtatim ſedabit teſticulorum dolores. Adeps uituli,& nitri modicum una permixta,& ceroti modo impoſita teſticulis, tumores omnes, & dolores perſanare dicuntur. Bulbi ex mulſo triti, atque inliti dolentibus teſticulis medentur. Rutæ ramuli tenerrimi triti,& inliti tumorem teſticulorum quamuis maximū ſedant. Farina lini ſeminis cū reſina,& myrra pari pondere permixta,& impoſita teſticulis, dolori, ac tumori eorum ſubuenit. Teſticuli tumentes aqua marina rationabiliter fouentur. Hernioſis,ramicoſis, hydrocelicisque aſparagi duri radices ſiccatæ,& contuſæ,& cribratæ cum aquę hemina potui ſępius datę, celeriter ſubueniunt. Pilulas cupreſſi uirides ex uino uetere ad tertias decoque, & cyathos binos quotidie ieiuno hernioſo potui dato,tum folia eiuſdem trita teſticulis imponito,mire proderis.nam hoc remedium multis experimentis probatum eſt. Lapidem ignarium contuſum reſinæ mixtum pro emplaſtro impone ramicoſo,ſtatim proderit. Si puero tenero ramex deſcenderit, ceraſum nouellam radicibus ſuis ſtantem mediam findito, ita ut per plagam puer traijci poſſit, ac rurſus arbuſculam coniunge, & fimo bubulo,alijsque fomentis obline,quo facilius in ſe quæ ſciſſa ſunt coeant. quanto autem celerius arbuſcula coaluerit,& cicatricem duxerit,tanto citius ramex pueri ſanabitur. Teſtibus nimie creſcentibus cicutæ radix trita,& cum oui albo impoſita medetur. Ceruſſæ P.I. turis maſculi ſelibram,tunſa hæc,atque cribrata miſcentur, & cum aquæ pluuialis 8. I I I I. ad medias decoquuntur, ex eo quotidie teſtes tumentes inliti citiſſime reprimuntur. Contuſis,& compreſſis teſtibus cito ſubuenies, ſi cicutæ folia trita cum pauculo aceti inducas,ita ut medicamen glutinoſum facias,& per triduum ponas, & mane,ac ueſpera renoues. Baccæ cupreſſi contuſæ cum axungia uetere ſubactæ, & tanquam malagma impoſitæ,hernioſos etiam ad ultos,& antiquos potenter iuuant. Ad ueretri dolorem tumoremque remedium ſic.betam de qua ſemen,decoque ex aqua,atque ea adſidue ueretrum per triduum foue, & tumor ſedabitur,& uitiū omne reducta pellicula ſanabitur. Succo herbę uettonicę tepido uino mixto ueretrum adſidue foue,uel ipſam tritam adpone. Portulacæ ſuccus tubo laboranti per clyſterium immiſſus mire prodeſt.ipſa etiam trita ſuperimpoſita iuuabit,& quia cito areſcit,pluſculum ſucci eius expreſſum debet ad neceſſitudinem huiuſmodi reſeruari. Puluis tenuiſſimus de myrti folijs arefactis ulceri ueretri inſperſus celerrime prodeſt. Nucleos pineos minutos purgatos numero X X X. adiecto pauxillo croci ſimul tritos, ſi quis ex paſſi cyatho quotidie per dies I X. continuos bibat, mire penis uitio celeriterque ſanabitur. Eruum purgatum,molitum,& in farinam tenuiſſimam redactū,adiecto

turis polline cum uino uetere coctum,tepidum ueretro impoſitum,& adopertum, citiſſime prodeſt. Verris cerebrum coctum, & cum melle adpoſitum carbunculos in ueretro efficaciter ſanat. Dens caballinus contuſus,& in puluerem tenuiſſimum redactus , ueretro inſperſus efficaciter prodeſt.

Arietini pulmonis,dum in craticula aſſatur,ſuccus exceptus,myrmecias quæ in ueretro naſci ſolent,unctione ſua purgat,& diſcutit. Canini capitis recentis exuſti cinis ueretri,uel teſticulorum tabidis,& humidis ulceribus inſperſus,aut cum aceto adpoſitus,adeo prodeſt,ut ſpodium, & utilitates eius, in hiſce curationibus uincat. Fel caprinum cum melle ueretri doloribus ulceribusque inlitum prodeſt. Caro uaccina recens ueretro impoſita ulcera eius,& epiphoras mire perſanat. Salſamenta exuſta cōtritaque,& cum melle ueretro impoſita,aduerſum omnes dolores , & fumigationes ſingularem efficaciam præſtant. Anethum ſiccum uritur,cinisque eius tritus,aut cum uino uetere ueretro inſpergitur, aut cum melle ſubactus adhibetur. Lac aſininum cum lana ſuccida,ad umbilicum habeat,quotiens quis in uenerem uoluerit incitari. Erucæ ſeminis ℈ I I I. bulbi rufi ℈ I I I. nuclei pinei purgati ℈ VI. ſpicæ nardi ℈ I I I. teres ſingula diligenter , & permiſcebis , atque inde globulos facies ad formam nucis auellanę.& cum opus fuerit ſingulos liquefactos in caprino lacte potabis,ſi in uenerem uolueris accendi. Satureiæ creticæ ℈ I. myrræ ℈ I. nuclei pinei purgati quartarium.erucæ ſeminis — I. ſcillæ purgatæ — I. omnia hæc contrita miſcebis,& globulos,ad magnitudinem fabæ facies, & ſingulos ad diem ieiunus cum caprino lacte pótabis,ſi uolueris eſſe ſalacior. Pyretri triti pulueris coclearium plenum cum paſſo potum,excitat in uenerem inutiles mares. Qui potuit,& non poteſt,ut reparetur in uenerem, radices cucumeris agreſtis conciſas minutatim in oleo decoquat , & in uaſculo uitreo reſeruet. & cū opus fuerit unguat ſibi in balineo interius,& exterius omne ueretrum,ſed ſapone nō abluat,ſtatim incitabitur. poterit autem ſequentibus diebus, ſi neceſſe fuerit etiam ſine lauacro ueretrum ſibi ſimiliter eodem medicamine perunguere. natura genitalis maior,& ſolidior uidebitur , ſi de lilij radicibus tunſis cataplaſma ei imponas,quæ nihilominus,& ueneri incendendæ ſatis utilis eſt. Herbæ rebus uenerijs aptæ, raphanus,eruca,aſparagus,porri ſectiles,uel capitati,ocymum,fœniculum,ſatureia,peſtinaca, cardui. hæ eſui datæ etiam mares naſci faciunt.at uero cōtrariæ ſunt pulegium,apium,ruta,coriandrum, menta,lactuca, naſturcium,anethum. Ad ramicoſos,& quibus ueretra,& teſticuli dolebunt. medullam panis ſiccam in mortario conteres,deinde oleum in ſartaginem mittes . & ſic medullam panis tritam ſuper oleum mittes, & paululum friges,calidumque ſuper pectinem dolentis adpones,mire ſubuenies. Fabam freſam in mulſam aquam infunde,& cum bene permaduerit cōtere, ac dum teres uino aſperge, & tanquā malagma calidum uerendis adpones,ſtatim dolentibus , ac tumentibus teſticulis medebere. Verendi uirilis clauulis,& ulceribus aloe trita utiliter imponitur,cum prius uino eluta fuerint uitia ueretri. Emplaſtrum uiride,quod medici chloran appellant,ex roſaceo remiſſum in linteolo tenui inlitum, ueretris exulceratis utiliter imponitur. Seuum pecudis a' renibus uulſum admixto pumicis cinere,& ſale,rectiſſime dolentibus,& tumentibus ueretris imponitur. Arietinorum uellerum cinis cum aqua mixtus, & adpoſitus,incommodis ueretri repugnat. Vngulæ mulinæ exuſtæ cinis ſalubriter inſpergitur uitijs ueretrorum. Carbunculos de ueretris exterminat muricum,uel purpurarum in carbonibus uſtarum cinis cum melle permixtus. idem præſtant ſingulari efficacia ſalſamenta diſcocta , & cum melle permixta tritaque adpoſita. Permixto alumine, & myrra fel bubulum ad craſſitudinem mellis ſubactum,& inlitum,ea quæ ueretris ſerpunt mira celeritate perſanat.ſupra etiam beta uino cocta recte imponitur. Cocleis,quæ nudæ inueniuntur,adijcitur aliquid triti turis, & albi ouorum, atque inde ulcera teſticulorū tumentia,& hydrocelæ puerorum,ſiue ramices ſuperliniuntur , ut modo glutinis adhæreſcat , pueri uero continentur in lectulo,donec omnis turpitudo reprimatur. Cyclaminis ſuccum melle lycio æqualiter miſcebis,& inde pendentes teſticulos inlines, optimum fertur eſſe medicamen. Vt eunuchum, ſine ferro facias,radices cicutæ ex aceto teres,& inde teſticulos ſpiſſiſſime inlines. tum linteolum ſupra ligabis ne excidat medicamen.hoc quantum tenerioribus infantibus feceris, euentu efficaciore proueniet. Herba eſt,quæ græce nymphæa,latine claua herculis,gallice baditis appellatur, eius radix contunditur, & ex aceto edenda datur puero per continuos X. dies,mirandum in modum fiet eunuchus. Mulierem quam tu habueris,ut nunquam alius inire poſſit facies hoc.lacertæ uiridis uiuæ ſiniſtra manu caudam curtabis,eamque uiuam dimittes.caudam donec immoriatur eadem palma clauſam tenebis, & mulierem uerendaque eius,dum cum ea cois,tange. Si quem ad uſum uenerium infirmum uolueris eſſe,ubicūque minxerit,ſupra lotium eius obicem,id eſt axedonem ex uſu figes. Vt rebus uenerijs aptus ſis,piper tritum cum oleo,& melle miſce,& cum coire uoles,uerenda tibi inline. Nocere poſſe fœminis dicūt, ſi quis membranam oui balano ſuo ingerat,& cum fœmina coeat. Si quem coire noles fierique cupies in uſu uenerio tardiorem,de lucerna,quæ ſponte extinguetur,fungos adhuc uiuētes, in potione eius extingue,bibendamque inſcio trade,confeſtim eneruabitur. Si quem uoles per noctem cum fœmina coire non poſſe,piſtillum coronatum ſub lecto illius pone. Semen lactucæ tritum ex aqua potū, uigorem coitus eneruat. Naturæ,ſiue ueretro uirili remedium efficax ſic. ſi in ueretro ſummo clauus natus fuerit,habens callum purulentum,hoc modo curabitur.butyrum,farinam fabæ, & modicum mellis miſcebis,atque in modum cataplaſmatis coques,& in linteolo inlines,& ſic ad locum adplicabis, mirum remedium experieris. Veretra,ut auctiora uideantur, panacis radix in uino bono triduo maceratur. cumque coeundum eſt,fœmori inligatur,re peracta in uino repoſita,ijſdem uſibus reſeruatur.

Vt ſemper ſis paratus in uenerem,porri ſemen tritum,& rutæ ſemen tritum æquis portionibus miſce

cum

cum lacte caprino recenti,& ieiunus adſidue bibe.

Genuum doloribus,& crurum, ac tibiarum ulceribus,& uaricibus, & callis pedum,atque clauis,& uerrucis,& plantis, & pollicibus, & talis, & articulis, & pernionibus, & ruptis pedibus, & condylomatis neruorum,atque articulorum, & ad extrahenda, quæ caſu calcata fuerint, uel quæ corpori inhæſerint,remedia phyſica,& rationabilia diuerſa,de experimentis. Cap. XXXIIII.

Genuum dolori muſcus ex piſcina,uel lacuna,uel ſtagno collectus, adiecto paululo ſalis ſubactus, & impoſitus prodeſt. Hederæ nigræ baccarum hemina,ficus aphricanæ P.I. axungiæ — X. contuſa hæc,& cum uino uetere ſubacta genibus inlita,potenter dolores eorũ abolent. Genua ſi tumebunt, uel inſtabilia erũt,aphronitra copioſa in paſſo cretico confringes,& madefacta comminues. hiſque addes lanam ſuccidam,& genibus impoſitam panno cõteges,& alligabis, & ne ſuccus emanet,pelliculam lanatã ſuperpones. Vlceribus crurum,& tibiarum,medetur adeps urſi cum herba rubricata tunſa.cum hæc ergo in unum corpus ſubacta coierint,impoſita uelut emplaſtrum, conligantur ut diu maneant. Vlcera tibiarum,quæ intrinſecus ſerpunt felle aprugno,cum reſina, & ceruſſa mixto, ſine difficultate ſanantur. Oſſa ex maxillis apri,uel ſuis domeſtici uruntur, ulceraque pernicioſa crurum illo cinere aſperguntur. Fimus caprinus in aceto feruefactus, & ſubactus imponitur,quo omnia talium ulcera locorum purgantur,& perſanantur,butyro bubulo cum oleo cyprino,aut laurino poſtmodum addito. Varices ne naſcantur,lacertæ ſanguine crura puero ieiunus inline,in totum carebit hac fœditate. Ad uarices ſiccandas,ſeui hircini P.I. ſaponis P.I. in unũ miſcebis, & linteolo inlitum medicamen adpones. Tali,aut plantæ,ſi tumebunt,ut ſine ferro ſanentur frondem uineę uiridem,ac teneram aqua feruenti per fundito,maceratamque conterito, & ſuper poſitam conligato. Muſcus aquaticus uirens ex oleo tritus impoſituſque cum linteo,tumorem doloremque plantarum compeſcit. Limus aquaticus cũ oleo ſubactus,& adpoſitus,principaliter huiuſmodi tumori,ac doloribus prodeſt. Fimus aprugnus in aceto decoctus,& cum melle ſubactus impoſituſque plantis,uel talis,mitigat eorum dolores. Pernionibus,& ruptis pedibus pulmo arietinus impoſitus omni aſperitate leuigata moleſtiam tollit. Cancri marini ex oleo impoſiti,pernionibus utiliter proſunt.ita ut foueantur aqua in qua eruum diſcoctum eſt. Glirium, uel ſoricum, uel uermium terrenorum cinis ex oleo impoſitus,pernionibus medetur. Coclearum,quæ nudæ inueniuntur exuſtarum cinis omnem exulcerationem pedum ſanat. Agninus pulmo,uel arietinus uritur,& cinis eius cum oleo imponitur,uel ipſe crudus admotus pernionũ ulceribus utiliter alligatur. Fimi gallinarum,uel columbini cinis ex oleo impoſitus, ulcera pedum curat. Dentes caballini tunſi ulcera pernionum, ſi ſint tumidi,utiliter curant. Caprini corij cinis ex oleo inlitus perniones prime abolet. teſtudinis tegumen concrematur, eiuſque fauilla ex uino, & oleo temperata ulceribus pedum utiliter inducitur. Scillæ bulbi quod interius eſt cum oleo deferuet,eoque oleo dolores pernionum peruncti miteſcunt. Mora agreſtia, dum adhuc rubent antequã ullius generis morum comederis inter manus confrica,eorumque ſucco crura, quæ dolere conſueuerunt, per triduum continge, non modo præſentem moleſtiam mitigabis, uerum etiam in reliquum tempus eo uitio carebis. Alumine ex aceto peruncti perniones ſanantur. braſſica quoque trita adpoſitaque pernionibus medetur. Folium,coſtum,alumen liquidum,alumen ſciſſum,pari pondere in unum cõtere,& uino ueteri mixta,ulceribus,ſiue rupturis hiantibus interdigitijs adſidue impone, potenter medebere. Interdigitia ſanat cera in oleo cyprino remiſſa,& impoſita. Pulmo ceruinus impoſitus,& ſæpe renouatus ex calciamento læſos pedes,ſine dolore perſanat. Leporinus quoque pulmo multo efficacius,ut ſupra impoſitus curat. Ad ea,quæ calcata erunt,& ea quæ corpori inhęſerint extrahenda,leporis coagulum cum malua tritum impoſitumque potenter opitulabitur. Spongia, uel lana lotio madefacta adpoſitaque,ſine dolore,quæ corpori inhæſerint eximit.ſi ſtirpis aliqua inhæſerit,lacertã per medium ſciſſam,ei loco apponito celerrime educetur, uel capita lacertarum contuſa impoſitaque ſimiliter proſunt. Si echini aculei pedibus inhæſerint, aut alicui corporis parti,in lotio humano calenti pedem diu tene,facile excutientur. Obſeruabis,ut quodcunque de corpore fuerit eiectum,licio alligatum candelabro ſuſpendas, aut uncta oleo lanula inuolutum in uentrali geſtes, dolorem non patieris eius loci de quo fuerit aliquid eductum. Mus degluptus,& per medium exſectus appoſituſque,omnia quæ inhæſerint corpori facile producit. Cruſtę,uel oſſa ſepiarum comburuntur,ciniſque earum impoſitus educit quæcunque corpori inhæſerint. Allium elixum cum pice impoſitum arundines extrahit corpori adfixas. Filicis radix trita arundinem extrahit,rurſum arundinis radix tunſa impoſitaque filicem,quæ corpori inhæſerit celeriter extrudit. Aquifolij radix contrita impoſitaque,his quæ corpori adhæſerint,potenter medetur. Blattæ,id eſt beſtiolæ adſtrictis tumentibuſque de iniuria pedibus,& talis,tritæ atque impoſitæ,omnia quæ inhæſerint corpori potenter expellunt. Radix ſilueſtris cucumeris cum farina lini ſeminis impoſita ualde prodeſt eijciendis his,quæ corpori inhæſerint. Vrticæ radix cum ſale trita,atque adpoſita producit quæcunque hæſerint,aut calcata fuerint.

Cuiuſcunque animalis coagulum maxime leporis cum pari pondere turis,uel uiſci impoſitum,permanere in corpore,quæ calcata ſunt non ſinit. Argimoniam herbam teres, & loco cui aliquid hæſerit ſuperpoſitam conligabis,confeſtim proderit.hoc expertum eſſe,legi. Terræ malum cum melle teres,

& impones ad omnia quæcunque calcata extrahi uolueris,hoc ſatis utile experieris. Nepeta contrita,uel rubi folia,nam idem præſtant,impoſita loco cui aliquid inhæſerit,potenter medentur,ſi deſuper ex hordeacia farina maſſula nimis ſalſa,& calens adponatur. Lardum coctum cum pingui ſuo,adpoſitumq́ue,potenter omnia expellit,quæ corpori inhæſerint, ſi illic alligetur. Clauis pedum callisq́ue, & uerrucis hæc remedia utilia ſunt. Nam pleriſque nomine clauellorum pernicies articulis increſcit, quæ obdurata callo quodam rigeſcit,incredibilesq́ue exhibet ambulandi difficultates. hæc moleſtia præcipue hac medela extirpatur.auro feruenti circuitus eorum urendo deſignatur. quod potius eſt,cum dolore maximo,ad momentum ferre,quàm inueterato etiam carcinomatis morbo noxam perpetuæ debilitatis incurrere. Vrina muli,uel mulæ,uel aſini cum ſuo luto inlita,& clauos abolet,& callis medetur. Fimus ouium impoſitus,uel lacertæ iecur, aut ſanguis in lanula adplicitus, uel ipſa lacerta exſecta adpoſita,clauorum intra triduum perſeuerantiam tollit. Fimum columbinum ex aceto coctum, & in modum malagmatis ſubactum,atque adpoſitum,ad omnia ſupra ſcripta utiliſſimum eſſe conſtat. Fimus apri,uel ſuis domeſtici recens impoſitus,& poſt tertium diem ſolutus,efficaciter clauos uerrucas , & callos aufert. Si ſupra callum alica ex poſca cocta per triduum utaris,ſine difficultate ſanabere, etiam ſi urina canis uirginis cum ſuo luto impoſita callos uerrucasq́ue conſumit, tamdiu tamen inalligata , quamdiu eas excutiat. Tribus fabæ granis clauum tangito,eaq́ue in ſterculinio defodito,ne renaſci poſſint. quanto maturius computruerint,tanto celerius clauos ſponte decidere miraberis. Clauos qui in articulis ſupercreſcentes dolores exhibere conſueuerunt,incidi, uel radi ad uiuum oportet , prout quis pati potuerit.atque de lupinis crudis prius decoriatis farinam factam ſubigere cum melle,& emplaſtri more ſuperponere. Subraſo clauo calcem uiuam uiſco ſubactam impone,& linteolum ſuperalliga, cito medebere. Auri pigmentum tritum,& reſinam terebinthinam liquefacta,ad ſimilitudinem ceroti impone,clauellis prius deraſis,mire proderit. Vrticæ radix,medulla caprifici,& flos chalcitidis, pari pondere conteruntur.hæc ſimul mixta loco clauelli ſuperpones,& alligabis, die tertia ſolues.ſtatim decidet, uel ſi adhuc remanſerit,iterato impones,& triduo illic medicamentum eſſe patieris. Cum porcus iugulabitur,is qui uerrucas habebit,ſanguinem eius ſubiecta ea corporis parte ſuſcipiat, dum adhuc calidus exilit,& mox ubi ſiccatus fuerit,ſtatim abluat.citum remedium experietur. Mulier ſane` remedium de ſcrofæ ſanguine faciat. Stercus columbinum,uel ſolum,uel cum ouo tritum,dolentibus articulis inlitum prodeſt. Felle urſino perfricti articuli dolore releuabuntur. Vt frigora,& pruinas facile ſubſtineant,nec adurantur articuli,terræ malo contuſo cum axungia uetere perungantur. Pampini uitium triti admixta hordeacia farina articulorum morbis medentur. Aquifolium cum ture, & ſale, & oleo ſubactum impoſitumq́ue medetur articulis. Incuſſos articulos aranearum telæ cum oleo impoſitæ ſaluberrime ſanant. Fracturis articulorum cinis ex femoribus pecudum factus,& cum cera mixtus,mire medetur. Inuictam potionem ad iſchiadicos,& arthriticos facientem, in titulo ſuperiore de iſchiadicis pleniſſime ſcripſimus,ſed quoniam,tam diuinus eius effectus eſt,iterādam putaui, ne quis arthriticis remedia requirens huius ignoratione fallatur. Fimus ergo ibicis in ſilua,uel in monte colligitur.ſi fieri poteſt luna X V I I.ſin res urgebit quocunque die colligitur.ſane` ſeptimadecima luna medicamentū fieri oportet,quod ſic facies. Fimum eius quantū pugno pleno tolli poterit,dummodo pilulæ impari numero ſint,conteres ualidiſſime ad ſummam leuitatem,tum piperis grana X X V. addes & mellis heminam,& diu teres. dehinc uini ueteris adijcies 8.I I I I. & conditi more miſcebis potionem. ſane` qui accepturus eſt ex die iouis diebus ſeptem continuis accipiat.etiam ſi omnibus oſſium compaginibus adfectus,& contractus iacebit,intra dies ſeptem,ita ſanabitur, ut nunquam paribus doloribus implicetur. Condylomatis articulorum,& neruorū ſertula campana ex paſſo, & cretico decocta, cumq́ue oui duro uitello,& cum uuæ paſſę nucleis tritis mixta,medetur,ita ut malagmatis modo impoſita ſuperligetur. Acopum ualde utile,& certum remedijs articulorum , atque neruorum ſic.medullæ ceruinæ, adipis ueteris,butyri,ſeui ceruini,reſinæ frictæ,picis cedriæ,picis laguncularis,ceræ, ſingulorum — ternas in æreo uaſe remittes lento igni diuq́ue agitabis,ut coquantur. Tum percolato medicamine, ut res poſcit,uteris. Spumæ argenti uncias I I. tundes,& butyri, & adipis ueteris, & roſæ campanæ uncias ternas remittes,& permiſcebis,& poſtea in mortario ſimul conteres,& ſic uteris ad articulorum, & neruorum confirmationem. Argemoniam ex uino auſtero coques,& teres,adrorans interdum eodem uino herbam,tum fomenti modo calidam condylomatibus articulorum, uel quibuſcunque alijs ſuperpones,& ne decidat alligabis. Serpyllum æque cum uino auſtero coctum pari diligentia articulis impones, potentius remedium experieris. Si condyloma intolerabilem dolorem faciet,medullam panis ex uino auſtero ſubigito,& imponito,cum ſumma efficacia proderit. Argemonia trita cum adipe permixta ſummam medelā condylomatibus exhibet articulorum. Spumam argenti,& ceruſſam ſimul ex uino conteres æquis portionibus,& impones condylomatis,ſi uulnus fecerit,ſulphuris uiui unciam adijcies.

Si quando nō exulceratas eminentias tollere ſine ferro uoluerimus,ut uerrucas,neuos,clauos, alias'ue eius generis moleſtias, hoc medicamento utemur ,calcis uiuæ denarios V I. feculæ coctæ denarios I I I. nitri uſti denarios I I I. hæc teri oportet, & lixiuo colligi de cinere caprifici facto, uel de ſarmentis , donec leue ſit,& paſſi fiat temperamentum . deinde adijci debet rubricæ aliquid , aut atramenti quo poſſit colorari, quæ ſimul mixta in patella fictili coqui oportet,ad mellis ſpiſſitudinem, atque ita pyxide cornea reponi. melius ſane` eſt recens hoc medicamentum, cuius uſus talis eſt.id ipſum, quod deſtinatum erit ſine ferro tolli,id ipſo ſpicillo de hoc medicamine oblinetur,& cū ſatis niger locus cui imponitur, & quaſi peruſtus

uiſus

uiſus fuerit,tum oportebit non poni medicamentum,immo etiam abſtergeri ,'& panem ex aqua , & roſa
confectum,& tritum imponi.hoc & ſtrumas ſanat antequam ſuppurentur.oportet autem cum hoc medi
camentum cruſtam fecerit in ſtrumis,nullum aliud adhiberi. Cum uero aliqua pars taliuni locorũ ſuppu-
rauerit,& timidus fuerit qui id patitur ſectionis,tum uiſco quàm plurimo medicamen colligi,& congloba
ri,atque ita adponi oportebit in aluta in tantum ſpatium circumſecta quantum modus ulceris fuerit . ea
ſane' parte ponetur qua aptum erit ulcus aperiri . hoc ego medicamento ſæpe diutinos dolores etiam pe-
ctoris,& lateris,& lumborum ſuſtuli,cum ad nullum aliud malagma dolor cederet. exulcerata enim parte
cuiuſque dolentis loci,cum humoribus poſtea uitium omne ſublatum eſt. Varices curat adeps galli
naceus cum cæpa trita impoſitus,uel perductus adſidue. Articulis luxatis ſeuum pecudis cuiuſcunque
cum cinere de capillo muliebri facto medetur. Frumenti grana I X in tegula candenti combures,&
in cinerem rediges,& cymini quod duobus digitis pollice, & medicinali tenere potueris , ſimiliter urendũ
in candenti tegula pones,& de terra quod tribus digitis tenere potueris,addes. nec non & laſeris modicũ
quod inter duos digitos teneas,adijcies,idque pariter conteres,& uino conglutinabis, & ad clauum adpo-
nes.id etiam furunculis utile eſt. De fimo pulli gallinacei,quod rubrũ fuerit,colliges, & adpones cla-
uellis,atque inde eos ſæpius lines,uehementer medebitur. Ad uarices fugandas remediũ ſic.hederę ra
dicem tolles cũ fuerit luna in aquario,& circunda eas,cito medebere . hederę baccas tres quę per parietem
repit,pedi in quo ſunt uarices alligato,uel radicem eius circundato. Rapa ex aqua ſalſa decoques , &
ſuperpones pernionibus iam erumpentibus,medellam utilem experieris. Spinam ex pede, uel qua-
cunque corporis parte,ſi altius adacta fuerit,ſine dolore extrahes,cum arundinis radicẽ adpoſueris,in mor
tario lapideo cõtuſam,& adiecto melle ſubactam,donec ad craſſitudinem ceroti redigatur , & linteo ſpiſſo
inlita adponatur,in quo frequenter ſpina ipſa eiecta inuenitur. Marrubium contritum admixto ſale
modico impoſitum,æque proficere conſtat ad extrahenda ea quæ corpori inhæſerint. Herbam urti
cam,ſiue uiridem , ſiue ſiccam contritam adiecto quolibet coagulo adpones, cuilibet inhæſerit , confeſtim
miraberis celeritatem medellæ. Stercus aprugnum ex uino ſubactum,& emplaſtri more impoſitum,
quidquid inhæſerit corpori celeriter extrahit,& ſanat. Butyro,& medulla ceruina,& felle taurino cũ
oleo cyprino,aut laurino perfricta genua ſanantur. Talorum tumoribus,& doloribus,muſculus ma-
rinus tritus ex oleo uetere,impoſitus medetur. Malandriæ,& frigore aduſtis pedibus prodeſt cuiuſli
bet pecudis ſeuum cum alumine tritum,uel excoctum,& ceroti modo impoſitum. Attritu calciamen
torum factos clauos,emendat ueteris ſoleæ exuſtæ cinis cum oleo impoſitus. Vlceribus omnibus
pedum in qualibet parte,adeps urſina addito alumine medetur. Ei qui patitur uarices, ſeui hircini
ſelibram,& adipis de capone libram,ſimul permiſce , & in linteo die iouis ceroti more adpone, potenter
ſubuenies. Stercus aprunum tunſum cribratumque,& cum melle deteriore coctum,& ſubactum, ar-
ticulis impoſitum medetur. Ranas contritas,aut uentres earum ſciſſos pro malagmate articulis impo
nito,efficaciter quoſcunque dolores eorum ſedabis. Vitulinum fimum recentem articulis laboranti
bus inlines,ſtatim ſubuenies. Ad uerrucas,& clauellos pedum remedium efficax ſic. raporum ſemen
quantum tribus digitis adprehendi poteſt adiecto laſere contritum,& impoſitum,atque inligatum clauel
lum etiam morticinum excutit,& perſanat. Sardas,uel ſalſamentum ſine oſſe exuſtum,& confrictum
adpone uaricibus,ſtatim prodeſt. Verrucas minores congeſtas,quas græci myrmecidas uocant,ut ab
ſtergeas hoc facito, nocte cum uideris ſtellam quaſi præcipitem ſe ad aliam partem transferentem , eodem
momento locum,in quo uerrucę erunt,quacunque re uolueris deterge,protinus omnes excident.quod ſi
manu tua nuda id feceris,continuo ad eam tranſibunt. Ad uarices qui ſuffunduntur,& claudi non
poſſunt,lanuginem de papyro adpone,continuo claudentur,id eſt illam lanuginem quę uiridi papyro in
ſummitate eſt quaſi paniculæ eminentis. Lapillum quemlibet inuolutum hederæ folio ad uerrucam
admoueto,ita ut eam tangat lapillus,atque ita celebri loco abijcito,ut ab aliqno inuentus colligatur, miro
modo ad illum qui collegerit uerrucæ transferuntur , & ideo quot fuerint uerrucæ , tot lapillis tangi de-
bent. Vrticam nouellam cum aceto acri tere,aut exuſtam lomenti more adpone uaricibus. Ad
pollicem contuſum nucem iuglandem cute interiore mundabis,& cribrabis, & cum modico mellis adpo-
nes,continuo ſanabis. Clauellis,& callis qui in pedibus moleſti ſunt,ſanguis lacertæ uiridis cum flocco
impoſitus mire medetur. Lumbrici terreni triti cum oleo impoſiti,proſunt clauellis penitus eruen-
dis. Faba in aceto,& laſer miſſa,& tumefacta,ſi clauellis alligetur,mire proderit. Salicis ramorũ
primorum,uel ſummorum cortices exuruntur,earum cinis cum aqua impoſitus clauellis confeſtim mede
tur. Beta cum melle,& cum ficu arida contuſa,atque impoſita,medetur articulis. Ad ſpinã quę
corpori etiam,ſi in profundo hęſerit,auellendam,remedium efficax ſic. florem cineris id eſt ſummitatem
fauillæ colliges nitidiſſime,& cum axungia contuſa miſcebis, atque ad locum in quo ſpina hęſerit, leuiter
alligabis.ſtatim aut ſpinam ipſam extrahit,aut ita ad ſummitatem cutis educet,ut facile poſſit auelli.

*Neruorum uitijs,ac doloribus omnibus, & arthritidi, ac paralyſi, & doloribus medullarum,
remedia phyſica, & rotionabilia diuerſa ,de experi-
mentis.* Cap. XXXV.

Neruis,& arthritidi adeps uulturina cũ felle eiuſdẽ,& cũ axungia uetere, ac melle malagmatis more
adpoſita medetur. Neruorũ nodis capitis uiperini exuſti cinis cũ oleo cyprino adpoſitus,plurimũ ꝓdeſt.

Tremulis,& quibus nerui infirmi ſunt, utile eſt holera cum aqua tantummodo decocta cum pane man ducare,& oleo caſtorino in balneo adſidue perungi. Ranam rubetam & adipis urſinæ — III. cum olei ueteris ſextarijs tribus in olla rudi ad medias decoquito,deinde colato. hæc unctio frequenter adhibita,non ſolum neruos confirmat,ſed & paralyſin repellit,& reprimit. Malagma etiã ad podagrã,& arthritim,& ad omnem dolorẽ,& tenſionem neruorũ ſic.ammoniacæ guttæ P.I.ceræ P.I. axungiæ ueteris P.S.olei ueteris P.II.olei cedrini P.I.roſacei,aut irini olei P.I.croci — I.aſſij lapidis — I.myrrę — I. aphronitri ſemunciam.in patella noua liquefiat axungia , & cera cum oleo uetere ſoluatur,poſtea oleũ myrtinum,& roſaceum,& cedrinum, & ammoniacum tritum admiſcetur, & tunc ſubducitur flamma ne efferueſcat medicamentum,ſecundum quæ adijcitur crocum tritum ex aceto, deinde myrra trita aſpergitur,ultimum nitrum,& aſſius lapis additur,& ſic compoſitum medicamentum reponitur in pyxide.

Acopum ad perfrictionem laſſitudinem,& dolorem tenſionemque neruorum,quod hyeme adhibitũ non patitur perfrigeſcere quamlibet partem membrorum , hoc Auguſta Liuia utebatur, accipit hæc.Samſuci floris 8.I.roris marini foliorum 8.I.fœnogræci P.I.uini falerni congium,olei uenafrani P. V.præter oleũ omnia triduo in uino macerari oportebit,quarto die oleum admiſceri, & coqui in pruna non acri medicamentum,donec uinum conſumatur.poſtea percolari per linteũ duplex,oleoque adhuc calenti,ceræ ponticæ P.S.adijci conuenit.reponitur medicamentum fictili, uel ſtagneo uaſe. uſui eſt lenta manu perductũ omnibus membris. Acopum ad neruorum cauſas,quod per uindemiam componitur, antequã muſtũ deferueſcat ſic.muſti recentis congios V.& olei uenafrani P.I.in his macerantur ſpecies,quæ infraſcriptę ſunt,contuſæ,& percribratæ grandioribus foraminibus cribri,id eſt iris illyricæ * XL.cyperi * X L. fœnigræci * XL.piperis nigri * XL.xylobalſami * X L. calami odorati quo unguentarij utuntur * LXXX.ſchœni * LXXX.ſaliuncæ * LXXX.fertulæ campanæ * X I I I I.caſſię nigræ * XXIIII.cardamomi * X X I. ſtyracis * XXVIII.coſti * X X I I I I.myrræ minnę * X X I. caſſiæ daphnitidis XIIII.ſpicæ nardi * XL.hæc cum muſto,& oleo macerantur in uaſe ſtagneo, aut fictili poſita per dies XXX.oportet autem uas bene clauſum,& alligatum bis in die ſolui, & permiſceri omnia.deinde rurſus operiri,& ſignari,ne uires euaneſcant. poſt XXX dies colantur macerata. de quibus quaſi oleũ purum excipitur,quod reponitur fictili uaſe.facit ad omne uitiũ, & dolorem corporis, & neruorum uniuerſas moleſtias. Acopum ad perfrictionem,& laſſitudinem,& neruorum dolorem,quod odoris grauioris eſt.nã illud ſuperius boni odoris eſt.accipit hæc.ammoniaci guttę * XV.galbani * IIII.reſinæ terebinthinæ * VI.ceræ * XXV.mellis P.II.olei ueteris 8.I.œſypi — I.medullæ ceruinæ — I.opopanacis * VI.quidam hoc non adijciunt.cerã,oleum ,& terebinthinã liquefieri oportet.deinde cætera adijci,nouiſſimum ammoniacum addi tritum curioſe.hoc qui perunctus fuerit, etiam a' ſerpente tutus erit. Acopũ quo fere' ſemper Liuia Auguſta,& Antonia uſæ ſunt.facit ad perfrictiones,& arthritim,& neruorum omnium dolores,cuius perunctio non patitur perfrigeſcere artus,& refrigeratos calefacit.componitur hyeme hoc modo.adipis de porca ſterili P.I I I. uel etiam anſerinæ adipis idẽ ponderis,quã aqua frigida bene lauari,atque in nouũ uaſculũ conijci oportet,cui adijci debent,uini ueteris odorati 8.III.& ſpecies infra ſcriptæ non nimis contuſæ ponderis huius:xylocinnami — I.cardamomi — I.cyperi — I.ſchœni — III.roſæ aridæ foliorũ — I.fertulę cãpanę corollas X.hęc omnia inferueſiunt ſuper carbones,deinde refrigerata eodem caccabo reponuntur. poſteroque die iterũ inferueſiunt reconduntur que eodem modo.tertio die rurſus caleſiunt,& colantur per linteũ,uel ex iunco facto de induſtria colo.uinũ rurſus,atque adipis,quod ſupereſt in aliud nouũ uas conijcitur.deinde ubi congelauerit ſe adeps,oportebit fundũ caccabi perforari,& uinũ omne emitti,atque in priorem caccabũ adipem eandẽ conijci,& uini eiuſdẽ recentis eandẽ menſuram adijci, ſpecieſque non nimis contuſas neque percribratas has infundi,nardi ſyriaci — I.ſaliuncę — I.amomi — I.caſſię — I.myrrę — II. cinnami — II.roſæ aridę foliorũ — II.deinde mane ſemel,& in nocte ſemel mixtum hoc inferueſieri debet, idem & poſtero die fieri oportebit.tertia die cum ferueſacta fuerint omnia percolanda erunt,& transferenda in caccabum priorem pertuſum.ſed ante diligenter,& ſpiſſe foramen eius obturandum erit, atque ubi congelauerit ſe adeps, extrahendum obturaculum erit , & ſpiſſamentum remouendum , ut uinum omne effluere poſſit. quod cum defluxerit,adeps, uel medicamentum quod reſederit uaſe ſtagneo uno , uel pluribus diligenter opertis,& adplumbatis reponetur.harum compoſitionum ſi qua fides eſt, & ipſe ego utilia remedia ſemper expertus ſum,& alios idem ſenſiſſe confirmo.nam & illud adijcio, nequaquam huic acopo comparari poſſe alia medicamina,quæ in ſimilibus cauſis plerique amicorum meorum ,quibus æque , ac mihi credo, egregia ſe expertos cum iureiurando adfirmauerunt.Illud autem meminiſſe oportet medicaminum peritos,uel ſtudioſos, nonnunquam eadem medicamina in ijſdem uitijs corporis , uel ſimilibus infirmitatibus interdum melius deteriuſue reſpondere,propter corporum inæqualitatem, aut differentiam ætatum, aut opportunitatem temporum,uel locorum,ſed adfirmo proſperos euentus,ſi quando opus fuerit adhiberi, has compoſitiones ſemper habituras.

Chalaſticum olympianum cerotarium inſigne,ad neruorum dolores,& tumores , quod idem ad rhagadia,& ad puſtulas utile eſt,cõficitur ſic.turis — II.maſtiches — II.ſpumę argenti — II.ceruſſæ — II. molybdenę — II.olei roſei P.I.cerę albę — IIII.adipis anſerinę — II.medullę ceruinę — II.ſuccũ lactucarũ quantũ ſufficiat.ita ut ex ſupra ſcriptis quę teri neceſſe eſt, cũ ſucco ipſo bene terantur, & poſtea ſupermittantur unguenta,id eſt oleum cera,& adeps anſeris,& medulla ceruina. & ſic confectũ medicamẽ in pyxide ſtagnea , aut in uaſculo plumbeo reponatur . ſimiliter in contractione neruorum caro pa-

lumbina

lumbina ſumpta in cibo prodeſt. Ad morbum articularem ſic. piperis grana IX. iuniperi grana IX. fœniculi ſemunciam, mellis cyathum I. ex uini potione hæc cum omnia bene triueris, & permiſcueris, in ſolio balnei calido bibenda dabis. Confectio medicaminis, quod facit ad omnes dolores, & ad omnes tumores neruorum, & membrorum omnium, uel conliſiones, ſiue feruore, ſiue frigore fuerint excitatæ. præcipue autem facit ad faucium tumorem, & dolorem qui græce dicitur pariſthmia, conficitur ſic. ſeui taurini, ſed ueri P. unum ſeui ueruecini recentis — III. ſeui hircini recentis — VI. porcinæ axungiæ recentis P.I. cerę nitidę P.I. reſinę nitidę P.I. ſeuũ uel adipem uniuſcuiuſque generis purgatã, & tunſam ad ſupra ſcriptũ pondus adpendes, & ſic in caccabum mittes, tũ adijcies cerã, & reſinã, quę cũ fuerint ſimul lento igne liquefacta, colabis ea, & in uas, quod uolueris defundes, atque uteris cũ opus fuerit. Ad dolorem medullarum remedium ſic. olei cyprini P.II. medullæ ceruinę — VI. butyri uaccini — III. ſeui taurini — III. adipis anſerini — III. cerę ponticę — VI. bdellę — III. œſypi — III. de his omnibus ſpeciebus tunſis excoctis purgatis unũ corpus facies, & pro ceroto uteris. Ad paralyſin, & neruorum dolores, herbam urceolarem madidam in pultariũ nouũ mittes, & ad prunas, donec ſe remittat, excoques. tunc in mortarium conijcies, & adiecto lomento, & aceto quantum ſatis ſit, diutiſſime conteres, & pro malagmate locis dolentibus adpones. Herba britannice uiridis cũ radicibus ſuis cõtuſa, & expreſſa, atque ex uini cyathis duobus uel tribus potui ſumpta, neruorũ quibuslibet doloribus potẽter medetur, quantũ experimenta docuerunt. Herba uettonica trita, & impoſita, neruos etiã pręciſos cõiungit, & glutinat. Myrti folia uiridia admixto modico ſale, & aceto contuſa, neruorũ poplitumque doloribus proſunt, ſi his adſidue perfricentur. De tribus cumulis terrę quos talpę faciunt ter ſiniſtra manu, quod adprehenderis, tolles, hoc eſt nouẽ pugnos plenos, & aceto addito temperabis, & ſubiges, atque eo malagmate cum opus fuerit efficaciter uteris. Medulla de ſpina hyenæ admixto felle eius, & oleo uetere ad temperiẽ, & lenitudinem acopi decocta, neruorũ uitia omnia doloresque, auctore Democrito, perſanat. Stercus caprinum cũ aceto coctũ, & ſubactũ, atque ad craſſitudinem mellis impoſitũ, articulorũ contractiones relaxat, & tremulis prodeſt. In locis humidis, & ſordidis ſub lapidibus inueniuntur beſtiolę multipedes, quę contactæ contrahuntur, & rotundantur, ex his XXI. contritæ cũ optimo melle, & ex aqua potui per fiſtulam datę paralyticis medentur. ideo autem per fiſtulã potandæ ſunt ne dentibus noceant, quos ſi contigerint nigrificant. Vermes terrenos, aut exuſtos, aut ſiccatos, contere cum axungia uetere, & adijce herbã ſenecionẽ, & cacumina buxi tenera, & tus maſculum, contritaque hæc ſimul permiſce, & emplaſtri more adpone neruis pręciſis, uel uexatis, confeſtim eos reparabis, quod remediũ bubus etiam, & iumentis ſimiliter prodeſt. Remedium ad arthritin, & omnium membrorum, & neruorum dolores ſic. ibiſci P.II. herbæ ſabinæ P.I.S. notiæ P.III. hæc omnia mittes in uini ſtyptici 8.I.S. poſtea adijcies cymini — VI. axungiæ ueteris P.III. olei mollis 8.III. tum ſimul omnia in olla rudi excoques, tãdiu ut herbæ illæ, ita molles fiant, ut digito ſolui poſſint. quas exprimes per linteũ diligenter, ut ſuccus earũ cũ reliquis ſpeciebus ſupra ſcriptis ſimiliter expreſſis omnis coletur, & emanet. poſtea adijcies ibi ſpecies infra ſcriptas tunſas, & diligenter cribratas, id eſt adarces — III. euforbij — III. caſtorei — III. piperis — III. maſtiches — III. ſeui taurini P.I. ſeui caprini P.I. reſinę frictę — VII. balſami — IIII. opobalſami — III. uini 8. VIII. œſypi ollaris — III. medullę ceruinæ — III. reſinę terebinthinę P.I. permixta hęc omnia tãdiu decoques, donec ita omne uinum excoquatur, ut uix ſextarius remaneat. poſtea adijcies ceræ rufæ — VI. & dum feruet coagitabis, & ſublatum de foco medicamẽ diutiſſime dum refrigeretur agitabis, & cum unum corpus eius feceris, in doliolũ uitreũ, aut pyxidem ſtagneã recondes, & cũ opus fuerit parum medicaminis loco, qui curandus erit, impones, ſed diu perfricabis, ac poſtea linteo inuolues, ne indumenta inquinentur, quod remediũ poſt balneũ neruis relaxatis conuenientius fiet. ſed cui medendũ erit liquamine, & porcina abſtinere debebit. Decamyri calefactorij confectio, ad neruos confirmandos, & recreandos, poſt iniuriã frigoris, aut aliquã uexationẽ ſic. euforbij — I. pyrethri — I. myrrę — I. amomi — I. folij — I. piperis — I. ſtyrachis ʒ VIII. ceræ ʒ VIII. nardi ſcrupulos octo, opobalſami ʒ VIII. de his omnibus tunſis cribratis remiſſisque facies unam confectionem, quam in pyxidem ligneam, aut corneam recondes. & cum opus fuerit uteris. Item ad eadem acopum de ſpeciebus nouem facies ſic. maſtiches ʒ VI. ſtyracis ʒ VI. nardi & dictamni tantundem, olei uiridis ʒ XX. olei phyllini ʒ XX. olei myrtini ʒ X. ceræ — IX. opobalſami ʒ VI. hæc ſimiliter ut ſupra ſcripta conficies, & recondes, & ſimiliter lenta, & calida manu perfricans ad placandos, ac reparandos neruos uteris. Stirpes braſſicæ cum radicibus ſuis comburito, earumque cinerem aceto conſpargito, & adiecta uetere axungia ſubigito, id malagma impoſitum neruos ualentiſſime ſolidat. Quercini ligni combuſti cinerem qui uino, & oleo diluerit, doloresque neruorum ea unctione perfricuerit, ſumma celeritate ſanabitur. Stercus caprinum melle mixtum impoſitumque ſuppuratos neruos expurgabit, & ad ſanitatem, uſque perducit.

Si in cubitis, aut articulis, aut quacumque corporis parte neruorum contractio dolores exhibebit, lumbricos tres terrenos cum melle tritos malagmatis modo impone, omnem dolorem mollito rigore ſedabis. Pannum muliebrem id eſt, menſtrualem oleo madefactum excoque. deinde exprime, & ceram illi oleo ſufficientem addes, ut cerotum facias quo arthriticum, uel paralyticum utiliter perunges.

Confectio acopi ad reficiendos confirmandosque neruos ſic. thapſiæ — I. adarces — I. S. canchryos unciam I. S. euforbij — I. S. uuæ ſyluaticæ ſucci — IIII. pyrethri — quatuor, reſinæ terebinthinæ — VI. ceræ rufæ — VIII. olei cyprini — IIII. piperis uncias quatuor, ſinapis — II. hæc omnia ſeparatim tunſa, & cribrata in unum miſcebis, & lento igne diutiſſime decoques, & ſemper agitabis.

deinde refrigerata in pyxidem ligneam,aut corneam recondes. Compoſitio emplaſtri, quod appellatur ſmilion,facit ad omnes neruorum contractiones relaxandas,& ad quaſlibet contuſiones placandas,doloresque ſedandos,conficitur ſic.reſinæ frictæ — V I. butyri exſalati uncias V I. ceræ uncias ſex, nitri in puluerem ſubtiliſſimum redacti uncias ſex,quæ ſupra notata ſunt lento igni in caccabo fictili ſoluũtur, quæ cum fuerint ſoluta,ſuperpoſito carbonibus caccabo, paulatim nitrum quod in puluerem redactum fuerit,ſupermittitur,& agitabitur. obſeruandum ſane ne feruorem grandem ducat, aut bulliat, ac totum ſuperfundatur,& pereat, quod ſi ualidius hoc medicamentum facere uolueris,ſupradictis ſpeciebus admiſcebis reſinæ terebinthinæ uncias quatuor, galbani uncias I I I. ſoluendum galbanum manibus calidis, ſicut ſolet cera molliri,& in ſupra dictis ſpeciebus mittendum cum fuerint ſolutæ, atque permixtæ. tum demum omnia diu agitabis,ut medicamentum ſicut cerotum ſubtiliſſimum fiat,quo poſtea uelut emplaſtro ad ſupra dictas cauſas potenter uteris. Compoſitio dia piſſelæu ad neruos rigentes, & offenſos placandos,& ad uiſcera mollienda,conficitur ſic.picis liquidæ pondo I I. ceræ pondo I. pulueris fœnigręci uncias tres.pulueris cymini uncias tres,baccæ lauri pulueris uncias tres,ſalis ſicci triti uncias tres. pix liquida remittetur,& colabitur,addita deinde cera lento igne ſoluetur. ſic omnia, quæ pulueris ſunt mixta mittentur,& coagitabuntur,& coquentur.quo medicamine refrigerato uti cõueniet pro malagmate, uel emplaſtro,ad ea quæ ſupra ſcripta ſunt.

Ad podagram calidam,& frigidam,& chiragram,remedia phyſica,& rationabilia diuerſa, de experimentis. Cap. XXXVI.

Podagram lenit œſypum cum lacte mulieris, & cum ceruſſa adpoſitum. fimus quoque bubulus recens calidus, & pulmones pecudis calidi recentes, & fel arietis cum ſeuo ſuo, & fimus gallinarum recens adpoſitus plurimum iuuat,necnon,& coclеę aphricanæ cum ſua carne combuſtæ ciniſque earum ex uino inlitus medetur. Cerotum aduerſum pedum dolores hoc modo facies. olei pondo I I. medullæ ceruinæ uncias ſex,reſinæ frixæ uncias ſex,butyri unciam unam,hæc pariter in caccabo ſoluuntur, & colantur.poſtea adijcies lini ſeminis heminam,fœnigręci heminam,quæ ita pariter concoques,ut ſpiſſum ſit.deinde colabis,& de ipſo colato,ita denſum temperabis, donec emplaſtrum facias.

Remedium paregoricum, ad podagram ſic. cupreſſi baccas uirides, quot uolueris decoque ex aqua marina donec molles fiant.deinde contunde in pila,& ſubinde aquam adſparge, & manibus ſubige,ut tãquam malagma ſit,inde inter initia doloris impone,ſtatim mitigabitur dolor.

Malagma efficaciſſimum ad podagram ſic.carnis agninæ P. V I. caprinæ P. V I. bubulæ maſculinæ pondo ſex,picis liquidę P. V. uel etiam V I. nitri P. V I I I. baccarum iuniperi pondo ſex, cerę P. decem,hæc omnia concerpe,contunde,coque,& cum liquidum fuerit medicamen,adijce cæpam, & ſubinde permiſce,& deinde galbanum mitte quantum æſtimaueris ſufficere poſſe,& ſubinde agita. quæ cum bene liquefacta,& commixta fuerint adijcies ſulphur,& nitrum,& baccas lauri contuſas,deinde cum bene permixtum,& concorporatum uideris medicamen,ab igne remouebis,& mittes in pilam ligneam, atque illic tamdiu battues,donec ſit ſubactiſſimum,& cum ex eo malagma facere uolueris, oleo manus perunges, & ita inductum linteo denſo,uel phœnicio pedibus adpones.

Malagma ſiue acopum ad podagram efficaciſſimum,quod menſe Auguſto fieri debet,reſinæ frictę pondo tria,ceræ P. V I. olei ueteris P. octo galbani uncias quatuor,opij uncias quatuor, opopanacis uncias quatuor,æruginis uncias ſex,guttæ ammoniacæ uncias quatuor,adipis leoninæ uncias quatuor,adipis leopardinæ uncias quatuor,adipis taxoninę uncias I I I. adipis anſerinæ uncias tres, ſeui taurini P. I. radicis maluę erraticę uncias I I I I. radicis cicutæ uncias quatuor,radicis ibiſci uncias quatuor, radicis cucumeris agreſtis,quem ſicyon agrion dicunt,uncias quatuor,radicis cucurbitæ domeſticæ uncias quatuor.infundes radices omnes ſupra ſcriptas in aquam luna duodecima,excoques luna quindecima, ita ut ad tertias excoquas,& de excoctis ſucci expreſſi pondo duo, uel duos ſextarios facies. opopanacem, & opium infundes in uinum,guttam uero amoniacam, & galbanum tundes, & deinde ſimul omnia permixta lento igne decoques,ac facies quaſi cerotum,& uteris hoc modo,ut inlinas linteum delicatiſſimum,quod ſine ruga ampłectatur pedem.deinde faſciola leuiter inuolues, ad hoc tantum ne cum pedes in lecto moueris linteolũ replicetur,& medicamen inlitum decidat.nam ſi arctius ſtrinxeris nerui offendentur.hoc ergo medicamẽ, & in accentu placat dolores, & in declinatione confirmat ſanitatem.

Herbæ uerbaſci, quę minoribus folijs eſt ſummitates tenerę, ac folia trita impoſita intra paucas horas adeo ſedabunt podagræ moleſtiam,ut qui uſus fuerit etiam ambulare poſſit. Incipientem podagram diſcutiet betarum exuſtarum cinis leuiſſimus admixto ſanguine bubulo ſubactus,& impoſitus.

Vettonica cum aqua ad tertias decocta,ac potui data,ipſaque cum decoxerit trita, atque adpoſita podagræ plurimum medetur. Herba ſenecio,quæ in tegulis naſcitur, cum ſale trita uice malagmatis impoſita,podagricis prodeſt. Malagma potentiſſimum ad podagram,ad fracturas, ad tumores,ad condilomata,etiam ad renium dolorem, ſi illic imponatur, quod fieri oportet ſpeciebus infra ſcriptis ſic. aſphalti pondo unum, ceræ pondo unum, reſinæ colofoniæ pondo unum, picis brutiæ pondo unum, chalcitidis pondo unum,ſpumę argenti ſeſcunciam,ceruſſę ſeſcunciam,aluminis rotundi ſeſcunciam, aluminis ſciſſi ſeſcunciam,miſyos ſeſcunciam,gallę ſeſcunciam, opij ſeminis ſeſcunciam, opopanacis ſeſcunciam,aloes ſeſcunciam, myrrę ſeſcunciam, turis maſculini ſeſcunciam, herbę mandragoræ — I. S. aceti

quod

quod ſufficiat.quæ tundenda fuerint tundes,& cernes, quæ liquefacienda ad ignem reſolues, & colata in unum permiſcebis,& leui uapore ignis tenuiter decoques,& aceto paulatim conſperges.deinde facies tro chiſcos qui habeant ſinguli — binas quos cum uſus exegerit leui igne reſolues, & ſic pedibus malagmatis more impones. Remedium præſentaneum ad podagram, & neruorum,& lateris,& renium,& lumborum dolores,& ad ſtrumas,& ad parotidas,& paniculas ſic. pumicem marinum, baccas lauri,æruginem,æquo pondere contundes,& teres cum pipere,& ſale,quantum æſtimaris poſſe ſufficere, adijcies,& picis durę,& olei,& mellis aliquantum,& ſimul omnia uſque ad ſpiſſitudinem decoques,& colata cũ oleo ſyriaco ſubiges,& pro malagmate cum opus fuerit uteris. Compoſitio mithridatica ad podagram,& neruorum dolores,& contractiones ſic.ceræ unciam unam, medullæ ceruinæ drachmam I. adipis urſinæ drachmam I. cinnami drachmam I.piperis nigri drachmam I.myrrę drachmam I.roſę aridę drachmam I. iris,piſtæ drachmam I.adipis anſerinæ drachmam I.adipis gallinaceę drachmam I. ammoniaci drachmam I.caſſiæ rufæ drachmam I.turis maſculi drachmam I.guttæ ammoniaci drachmam I. herbæ monœci drachmam I.rutæ ſiluaticæ drachmam I.peucedani drachmam I.aphronitri drach.I.croci drachmam I. turis pollinis drachmam I.ſtaphis agriæ drach.I.caſtorei drach.I.nucis amaræ drach.I. cuateri drach. I. reſinæ terebinthinæ drachmam I.œſypi drachmam unam. quæ tundenda erunt tundes, & cribrabis. quę remittenda erunt lento igne liquefacies,& colata miſcebis,& emplaſtri more cum opus erit uteris.

Fomentum ad podagram ſic. fabę nigrę integrę ſextarium moles, & in farinam rediges cum corticibus ſuis,de lapide ſarcophago unciam.I. tundes,& cribrabis,& ex aqua tepida permiſcebis,atque in pannum inductum impones pedibus,& alligabis.

Remediũ ad podagrã quo pro acopo utendũ eſt ſic.ſeui hircini ſelibrã,cerę ſelibrã,picis ſelibrã,turis ma ſculi uncias III. adipis urſinę — III. olei ueteris uncias tres,olei irini unc.III.ſalis ammoniaci — III. axungię ueteris ſelibram,medullę ceruinę — III.medullę taurinę — III. adipis anſerinę — III. lenticulę ſupra aquam natę — III.aceti 8.II.hęc omnia diligenter lento igne liquefacta,& colata recondes,& cum opus fuerit uteris. Ad podagram,& neruorum dolores,& parotidas,& mammarum duritiem, quam & mulieres,& uiri pati ſolent,remedium ſic.picis hibericę P.I. ſalis heminam, fœnigręci farinę heminam,iris — III.cerę ſelibram.picem prius coques,ut remittatur.deinde ſingulas res adijcies,& coques, ac poſtmodum colabis,& tanquam malagmate cum opus fuerit uteris. Potio ad podagram,& neruorum dolores quam pridie non cœnanti per duos continuos menſes ieiuno ad nucis auellanę magnitudinem ex duobus cyathis aquę calidę dabis,componitur ſic.petroſelini drach.II.centaurei drach.II.marrubij drach.I.ſcordij drach.I.tundes hęc,& cribrabis,& in puluerem tenuiſſimũ redacta deſpumato melle colliges,ut ſpiſſum ſit medicamentum,& recondes. Ad podagram ſubitum, & facile remedium ſic. alumen,acetum,lotium humanum uetus,ęquis menſuris permiſce, atque adde cerę P. I. opij — I. lactis canini unc.I.roſę ſiccę unciam I. opium,& lac,& roſam teres in mortario,ceram uero liquefacies,& ſimul omnia permiſcebis,atque inde pedes inlines,& folia betę,aut lactucę deſuper alligabis.

Ad podagrę ſubitum dolorem remedium ſic.calcem denuo coques,& teres,adijciesque œſypum,& ro ſam tritam,& de permixtis pedes perungues. Phlomi uncias tres, rumicis uncias tres,ibiſci uncias tres,cyclaminis uncias tres,myrrę tunſę unc.I.phlomum moles,& dices quamdiu moles, ſummũ cœlum, ima terra,medium medicamentum.deinde ſimul omnia cocta colabis, & ex his pedes cum opus fuerit per fricabis. Ad podagram remedium de experimento ſic. ſpermaticę drachmas quatuor, lini ſeminis drach.quatuor,erucę ſeminis drach.quatuor,ſchœni drach.II. caſtorei drach. II. myrrę drach. II. nardi ſpicę drachmas II. gummis ęthiopici,drachmam.II. ſalis drachmam.II. piperis longi drachmam unam, nucleorum pineorum drach. VIII. ſatureię drach.nouem,hęc omnia tunſa cribrata,& in puluerem te nuiſſimum redacta, tritaque in unum permiſcebis, & ex eo drachmam unam, ad diem ieiuno in potione ex uini cyatho temperata dabis. Sambuci folia cum primum procedunt ad libram colliges, & teres, plantaginis quoque radicem ad libram colliges,& contundes, & axungię ueteris libram purgabis, & contundes,& poſtea ſimul omnia ſubiges,atque inde pedes inlines,& caulis folium ſuperpones,cõfeſtim pręſens remedium,ad ſedandam podagram experiere. Fimum ciconiarum,ſed de nido ipſo dum ciconię pullos habent ſumes,& cum axungia uetuſtiſſima permiſcebis,& conteres,atque emplaſtri modo pedibus adpones,efficaciter podagram ſanabis.

Ad podagram,& ad omnes pedum,uel manuum, & aliorum membrorum dolores ex perfrictione rele uandos,bene facit hoc remedium ſic. fœnogræci 8.I. lini ſeminis 8.I. ibiſci contuſas radices quinque, hęc ante diem infundes in aquę 8 IX.deinde poſt diem decoques, uſque ad tertias, poſtea colabis, & ſuccum omnem colliges,atque adijcies ei olei P.IX. & ſucci laurini id eſt, de folijs, uel de baccis teneris lauri expreſſi 8.I.deinde iterato decoques pariter,quouſque omnis ſuccus ſupra ſcriptus conſumatur,& olei tantummodo ſumma reſidat,quod iterato colatur,& adduntur in eo oleo quod ſuperfuerit laricis — IX.te rebinthinę uncię IIII. balſami — II. ita ut prius hęc in uaſe duplici ad ignem lentiſſimum reſoluantur, & ſic permiſceantur,& diutiſſime coagitentur, atque in uſus ſupra ſcriptos neceſſarios ad perfricandũ reſeruentur. Ad primos podagrę impetus molliendos. Atiariæ herbę partes duas contundes, & butyri unam partem permiſcebis,& conteres,atque ita pro unguento, uel emplaſtro uteris. Vlmi cortex contuſus diutiſſime,& cum aqua marina uſque adeo ſubactus, ut malagmati ſimilis ſit, pro emplaſtro adpoſitus,ſedat podagrę dolores. Viuo lepori pes amputatus,& alligatus ad podagram, uel eius pedis partibus quę dolebunt,plurimum prodeſt.

Vituli marini,aut quod melius eſt hyænæ pelle facta calciamenta , ſi quis in quotidiano uſu habuerit, efficaciter podagræ morbo carebit. Pueri impubis detonſi ſuper pedes dolentis capilli,atque illic aliquandiu compoſiti,compeſcunt dolorem.probatum remedium eſt felle caprino non manu,ſed pinna pedes perunctos confeſtim dolore releuari. Fœniculi farina ex hydromelite decocta,& impoſita chiragræ medetur. Podagram ut ſanare difficile eſt,ſic incipienti inter initia occurrere promptum eſt. nam inter initia eius cum dolores aſperrimi ſunt,ſi quis uena aduerſa in brachio pungatur non modo præſenti dolore releuabitur,ſed etiam in poſterum perpetuo liberabitur.

Vtiliter in dolore perunguntur pedes oleo,in quo diu decocta ſint inteſtina ranarum. ranæ quoque rubetæ exuſtæ cinis,cum ſambuci coliculis teneris tritis,& ſeuo hircino uetere permixto , & decocto pari terque impoſito prodeſt. Folia cupreſſi contrita,cum panis mollis partibus duabus,& axungia uetere ſubacta,medentur doloribus podagræ. Semen geneſtæ tunſum,& cum axungia ſubactum doloribus geniculorum potenter adhibetur. Muſtelæ uiuæ combuſtæ cinis, cum oleo roſaceo,& aceto pinna inlitus,podagricis prodeſt. Hedera contrita,& cum oriza,ac melle decocta,atque in unum permixta,& denuo trita podagræ,& chiragræ,& neruorum offenſionibus medetur impoſita.

Vrtica trita cum ſanguine miluino,aut palumborum permixta, atque ex eo pedes inliti efficaciter ſanantur. Mirificum podagræ remedium,nec impendio ſumptuoſum ſic. cupreſſi pilulæ duodecim, paſtinacæ,quam minimæ totidem decoquuntur cum turis tunſi uncijs tribus, cum olei ſextario , & aquæ hemina,& axungiæ ueteris uncijs V I. & ceræ tantundem , quæ inſpiſſata , & conglutinata panno inlita pedibus adponuntur.

Ad podagram cum feruore,& tumore rubicundo,quam calidam uocant,hæc faciunt primis diebus adhibita.herba urceolaris per ſe,& caſeus mollis recens per ſe impoſitus , poſtea herba cui ſalis puſillum admiſcere oportebit. Item bene facit apium uiride per ſe, uel cum polenta adpoſitum. Nec minus utilis eſt portulaca,atque plantago. ſpongia quoque rhodia, uel aphricana mollis ex aqua frigida adpoſita iuuat.lanam etiam ſuccidam roſa,& uino infectam poni conuenit.ſubinde autem hæc omnia mutari oportet priuſquam calefiant. Prodeſt, & lomentum fabæ molitæ cum ſuis ualgulis factum, aceto ac melle dilutum,atque ita impoſitum,educit enim ſanguinem,& dolorem leuat. Belle faciunt, & mala citrea quàm maxima quinque cocta ex aceti ſextarijs tribus, donec madida fiant, quibus tritis adijcitur aluminis ſiſſi uncia una,myrræ uncia una,atque ita malagmatis more feruenti podagræ imponuntur. Benefacit,& aloe aceto diluta,& per pinnulam pedibus inducta.opium quoque lacte muliebri dilutum,& ſimiliter inlitum iuuat.

Mirifice hoc cataplaſma podagræ cuilibet ſuperpoſitum medetur,tollit enim triduo dolorem,lomenti more compoſitũ ſic . fœniculi ſeminis cyathi duo,muſci de ſtagno cyathi duo,polentę tenuis cyathi duo, commiſcentur hæc in unum contuſa trita,atque molita. deinde conſparguntur aqua pluuiali,& ita temperantur ne durum ſit medicamentum, ne'ue ſit aquatum nimis. quod impoſitum protinus leuat, id eſt intra triduum tollit dolorem.conſtat autem eum qui hoc medicamine ter in menſe inter denos dies uſus fuerit,in nocte non laboraturum podagræ dolore. Ad frigidam podagram,quæ ſine tumore eſt, conficitur cataplaſma ſic.ciceris nigri moliti ſextarius coquitur ex aqua,& diligẽter teritur,cui adijcitur axungiæ pauxillum,& dum calet medicamentum pedibus imponitur.

Fœnogræci ſeminis,& hordei farinæ binos ſextarios cribratos in unum miſcebis, & decoques ex aqua, atque addes olei,quod ſufficiat,ac ſubinde calidum cataplaſma pedibus adpones.bene facit, & ibiſci radix ex aqua mulſa cocta,& impoſita.ſambucum quoque cum axungia,& braſſicæ cinis cum axungia impoſitus plurimum iuuat.ubi autem impetus ceſſauerit,& in hoc,& in priore genere podagræ,calida aqua marina diu fouendi ſunt pedes , uel ſi hęc non erit, aqua pura feruenti, ſale adiecto foueantur. poſt hoc malagmate uti oportet,quod ad parotidas ſcriptum eſt,tollit enim cito reliquias podagræ per ſudores, & in futurum confirmat neruos,nec patitur facile uitiari.

Ad utramlibet podagram remedium ſic. Torpedinem uiuam nigram cum admonuerit dolor,ſubijci pedibus oportet in litore non ſicco , ſed quod adluit mare , & tamdiu premi,donec ſentiatur torpor per totum pedem, & tibiam uſque ad genua . hoc & in præſenti tollit dolorem,& in futurum remediat. hoc modo Anteros Cæſaris libertus ſupra fidem remediatus eſt. Malagma Narciſſianum ad utramque podagram egregium.ceræ pondo I I. reſinæ pondo V . olei ueteris pondo V .S. olei ſyriaci pondo I. S. aphronitri in paſtillis pondo I. cardamomi puri pondo unum, iris illyricæ pondo unum , piculæ pondo unum,agarici pondo unum,fœnogręci pondo I.centaurei pondo I.apollinaris pondo I. alterci P.I. coques liquanda,quę ſunt tundenda in puluerem redacta miſcebis,atque ex his paſtillos facies,& in capſa noua repones,quibus diebus uiginti iugiter uteris.

Malagma quod & ad podagram,& ad omnẽ collectionem bene facit accipit hęc.ammoniaci uncias V. galbaui unc.II.picis duræ P. V . reſinæ terebinthinę P.II.olei ueteris P.I.S.axungię uetuſtę P.III.ceræ P. V .ſulphuris uiui pondo V . hęc omnia decoques in patella fictili,uel cacabo ampliore.ſulphur tamen, & ammoniacum extra teres,& ſic immiſcebis cum decoquere cœperis,ſed agitabis inſtanter , ne ſubſidant in fundo,quę in puluerem redacta mittuntur. Confectio medicaminis, quod appellatur hygia. facit ad chiragricos , ad arthritim , ad ilij dolorem , ad uentris moleſtias , ad neruorum contractionem,& ad omnes dolores qui ſunt in corpore,conficitur X I I . Kalend.Iul. non intereſt quo die , uel luna , uel malina,dummodo ſupra ſcriptus dies obſeruetur, quo medicamen fiat ſic.olei P. X X V . ſed optimi,ui-

ni optimi

ni optimi pondo X X V. quantum bonum fuerit uinum,tantū melius erit medicamentum.ſerpylli cam peſtris faſciculos X. tam grandes quàm manus uiri recipere poteſt,ſed ſupra ſcripta die colligi debet ſerpyllum,ut ſtatim recens cum ſupradictis liquoribus coquatur,quod oportet tamdiu coqui,quo uſque ad olei menſuram liquor omnis ueniat.cum rafriguerit colatur diligenter,& ubi nitidum fuerit,addes reſinę pityinæ pondo tria,opopanacis libram ſemis,galbani libram ſemis,ceræ rufæ libram ſemis,ſtyracis libram, opobalſami — V I. hæc omnia confundes in iſto oleo.ſtyracē ſane pones in balneo,& ibi ſolues,atque in mortario teres,& remittes omnia in uas æreum,ibique pones ad focum ſpecies ſupra ſcriptas, quę tam diu coquantur,quam diu ſoluantur bene. deinde de reſina puluerem facias, & aſperges medicamini dum adhuc coquitur,quo malagmatis loco cum opus fuerit uteris. Cerotum ad chiragram,& parotidas, & tumores diuerſos,& fiſtulas,& furunculos.accipit hæc,ceruſſæ P.I. ammoniaci P.I. olei pondo unum, ceruſſa terenda in mortario diligentiſſime.deinde oleum paulatim ſupermittendum, & cū ſimul trita fuerint omnia,mittenda in caccabum,uel trullam,ut ferueant, & dum coquuntur ſine intermiſſione agitanda. ſed cum denſum eſſe cœperit medicamen ad ſpeciem ceroti, tum ammoniacum tritum diligenter ſupermittendum,coquendaque ſimul omnia horis ſex, lento igne ne adurantur, & ſine ceſſatione dum coquuntur agitanda,cum uideris omnia bene mixta,defunde in aquam frigidam,& manibus ſubige, uel per frica,& ſic repone,& cum uſus exegerit alutæ inline, & ſic adpone locis neceſſarijs. Remedium ad podagram,uel maxime ad arthritim ſic.aceti optimi quantum uolueris,quod melius erit ſi ex uino ſtyptico fuerit,telas aranearum,quæ in cupreſſo inueniuntur,buxi ſummitates tenerrimas.hęc in olla noua coquenda ſunt diutiſſime, ex quo aceto poſca temperanda paulo acrior quàm ad bibendum, ex qua poſca, uel calefacta,uel frigida prout cauſa poſtulauerit lauāda membra hoc eſt arthra, uel iuncturæ,quæ dolent, & deorſum id eſt cum humeros,uel cubita laueris ad manus ſummas, uel ad pedes ſummos deſtringendū deducendumque medicamen.poſtea uero quàm hac poſca laueris membra,quæ lauari neceſſe eſt,adpones herbam quæ in aquæ iugis decurſu naſcitur,quam Latine berulam,Gręce cardaminen uocant.hæc diligenter purgatur,& teneritudo eius tunditur,& ita uel tepida,uel frigida,prout ſalubrius eſt, dolenti in modū cataplaſmatis adponitur,& die bis,aut ter,uel quotiens ſiccari cœperit mutanda erit. quæ ſi ruborem fecerit,tunc magis profuiſſe intelligetur. adhibendum dehinc parygrum cerotum infra ſcriptum ſic. ceruſſæ, ſpumæ argenti,ceræ punicæ,olei roſei,olei mollis,lachrymas ouorum.horum omnium pondera,quæ placuerit miſcebis,modus enim non eſt definitus.cera primum in oleo molli ferueat tam diu, donec ſtringatur,poſtea puluerem ſupra ſcriptarum ſpecierum ſuper addes.deinde oleum roſeum,uel lachrymas ouorum admiſcebis,atque ita bene agitata, & mixta omnia ſubcoquantur igni, quod medicamen repoſitum cum neceſſe erit in linteo inlitum membris dolentibus adponetur.

Farinæ triticæ ℥. unum,amyli uncias ſeptem,ceræ uncias ſeptem,olei roſacei æſtate, hyeme autem olei communis ℥.I. Italicum.ſane ut paſſio ipſa,uel calidius,uel frigidius medicamentum poſcit fieri,ita facias. farinam ante diem infuſam in aquæ ℥. Italicum concoques admodum glutis. poſtea amylum ſeparatim tritum in mortario, & ceram remiſſam in oleo ſupermittes, & ſimul omnia diligenter teres, & cum opus fuerit adpones in linteo podagræ cuilibet. Galbani ſemunciam,opopanacis uncias duas, caſtorei uncias I I. ceræ P.I I. olei laurini uncias I I. olei communis P.I. olei ueteris rancidi P.I. aphronitri candidi pilulas duodecim,medullę ceruinæ pondo unum,butyri P.I.clauos caligares de ſterculinio collectos de dextra caliga V I I I. de ſiniſtra ſeptem,in ſingulis linteolis alligato,ſic in æneum mitte.deinde ita cum ſupra ſcriptis decoque,ut emplaſtrum denſum facias,pedibus cum uolueris adponendum. opopanacē ſane cum liquaueris,galbanum poſtea liquabis. dehinc omnia reliqua cum coxeris colabis, & ſic de permixtis omnibus emplaſtrum facies,miraberis remedium podagræ quia palmare eſt.

Ad impetum podagræ remedium,quod Artemiſius Dianio oſtendit ſic. croci denarios duos, pulueris aſiani id eſt,de lapide magneſio,qui in uenalibus difficile inuenitur,unciam unā,ſed ſi hic non ſit pro puluere aphronitri — I. mittes,& ouorum quatuor lachrymam,non medullam.hæc trita,& mixta componuntur in modum ceroti quo ſuperlinuntur pedes de pinnola. Farinam de meliloto in lotio humano,& axungia uetere concoque,eamque panno inline, & mox ubi dolor auſpicabitur,pedibus impone, pro certo ſtatim eum mulcebit hoc remedium. Axungiæ P. tria reſinæ terebinthinæ P.I. picis liquidæ P.I. ceræ communis P.I. ſulphuris uiui.P. I. rutæ uiridis ℈ I I I. ſchœni — I I. bdellæ recentis — I I. cum omnia remittenda remiſeris,& cætera miſcueris, nouiſſime ſulfur tunſum adijcies, & omnia iuxta ignē exagitata miſcebis.hæc compoſitio præſidio ſeruata quamuis acrem impetum podagræ orientis extinguit. Olei cyprini modium in æneum conijcies, cumque primum feruebit mittes in illud uulpem maſculum uiuum,& tamdiu coques,donec corpus eius ſurculo facillime transforetur, tunc oleū percolabis,& adijcies in id ſamſuci,ſaliuncæ,cyperi,cardamomi,ſingularū rerū ſelibras,euforbij — I I I I. adarces P.I. reſinæ P.III. ceræ ponticæ P.II. hoc cerotū mire podagrā lenit. Vermiculos terreſtres in aceto per noctē manere curabis,ut ſe omni ſorde purgent,mane eos ſiccabis,& ex his — IX. in libram axungiæ mittes,& diutiſſime conteres,ut unū corpus efficias,& pro ceroto uteris ad ſedandos pedū quālibet moleſtos dolores. Medius lapis lacte muliebri dilutus, & pellicula lupina cōligatus portatusque, & in pręſenti,& deinceps in futurū tempus podagrā certiſſime ſubmouebit. Columbinæ pinnæ maxime primū naſcentes uſtæ cū urtica,atque impoſitæ podagræ dolores leuant. Terreſtres lumbrici ad menſuram acetabuli in mellis cotyla contriti,& impoſiti pedibus qui prius oleo roſaceo uncti fuerint,ac tertio die ſoluti,& ſtatim rurſum impoſiti,& confeſtim dolorem leniunt,& in poſterum tollunt.

Vulpem ex aqua coquito donec molleſcat,& ex aqua percolata pedes adſidue foueto, quo facto doloribus facile careri hoc remedio quidam frequenter experti ſunt. Lenticula, quæ in aqua naſcitur quàm tenerrima contuſa,& antequam cubitum eat ei qui dolet pedes impoſita, deinde interpoſito tempore ſublata,& herba cuculus trita in reliquam partem noctis impoſita,mire dolores podagræ ſedat. Farina frumenti ex aceto cocta, dolorem podagræ ſtatim ſedat impoſita, ſed lenius medicamen erit adiecto melle non multo. Pampini uitium triti,& impoſiti tumorem pedum mirabiliter exſiccant. cinis quoque uitium cum axungia uetere ſubactus,& impoſitus idem præſtat.nec non, & ad hoc ſal ammoniacus cum pari menſura picis,& ceræ coctus imponitur. Plantago cum axungia ſubacta,& impoſita lenit pedum dolores.limus quoque aquaticus cum oleo ſubactus plurimum prodeſt. Adeps urſina cum ſeuo taurino,& cera pari pondere decoquuntur,eoque ceroto podagra contacta lenitur.nec non,& radix cucumeris erratici ex aceto cocta,& podagræ impoſita ſuccurrit. Potio, quæ ſi anno integro fuerit potata,podagra liberat laborantes,componitur ſic.chamædryos P.I.centaurei uncias tres,ariſtolochiæ rotundæ uncias tres,ſtœchados uncias tres.agarici — I. cyperi ſeminis — III. S. aloes — III S. hæc pondera ſingularum rerum tunſa,& cribrata adpendi oportet,& mellis attici libras V I. comprehendi. Sumitur autem hæc potio a' ieiuno,& maxime digeſto,menſura eius eſt argentei ſcripuli pondus bibitur,ex tribus cyathis aquæ calidæ,& ſi non continuati dies fuerint in accipienda potione, anni tamen ſpatium in dierum numero ſuppleatur. Fel apri cum ſeuo quolibet poſitum, optime placat podagram in præſens.Carmen idioticum,quod lenire podagram dicitur ſic. In manus tuas exſpues antequam a' lecto terram mane contingas,& a' ſummis talis,& plantis,uſque ad ſummos digitos,manus duces, & dices.fuge fuge podagra,& omnis neruorũ dolor de pedibus meis,& omnibus membris meis, aut ſi alij precantas,dices illius quem peperit illa,uenenũ ueneno uincitur,ſaliua ieiuna uinci non poteſt. ter dices hec, & ad ſingulas plantas tuas,uel illius cui medebere ſpues. Remedium ad podagrã ſic. lanæ ſuccide nõ lote P.I. uini ueteris,uel amminei 8.II.olei omphacini 8.I.aphronitri cõmunis P.I.lanã infundes in uinũ per triduũ,dehinc exprimes lanã uehementer,& admiſcebis uino,quod expreſſeris aphronitrũ tritum,addes,& oleum,& ſic miſcebis omnia,& in uas uitreum mittes,& ſeruabis. Cum autem opus fuerit medicamen,panem infundes in uinum uetus,uel ammineũ, qui cum bene mollitus fuerit exprimendus erit, & terendus in mortario,ac dum teritur ſupermittendum medicamentũ, quod in ampulla eſt,ita ut ad denſitatem cataplaſmatis redigatur,addenda,& olei roſei coclearia duo.ſic inducendum medicamentum in linteo,& ad ponendum locis dolentibus.ſuperpoſito uero linteo,ſalubre eſſe auctor remedij huius adfirmat, ſi uel ipſa lana,quæ expreſſa eſt,uel alia ſuccida ſupra cataplaſma hoc ponatur, & leuiter obligetur.

Confectio emplaſtri,quod rex Ptolemeus inueniſſe dicitur, accipit hæc, ſeui taurini remiſſi colatique, atque in paſtillos coacti P. V. reſinæ frixæ P. V. medullæ ceruinæ — V I. ſucci mentæ — I I. ſucci mentaſtri — I I. ſucci fœniculi — I I. ſucci marrubij — I I. ſucci hyoſcyami — I I.ſucci plantaginis maioris — I I. ſucci lapathi — I I. ſpecularis cocti,& quàm minutiſſime triti P. I. quibus in ordine preparatis,ſeuum,& medulla lento igni in uaſculo æneo remittentur.tum reſina comminuta,atque trita ſenſim in ſeuum ſupermittetur,ut ſimul liquefacta permiſcere ſe poſſint. deinde in mortarium marmoreum diligenter colata mutabuntur, quæ adhuc tepentia diligentiſſime conterentur. quæ cum denſari cœperint,dum adhuc calida erunt, ita ut calor ſuſtineri manibus poſſit, ſuccos ſupra ſcriptarum herbarum ſuperfundes,& iterum diligentiſſime teres,& priuſquã penitus deſinat calor, præparatum de ſpeculari puluerem mittes. Itaque omnia ſimul mixta,& diutiſſime trita, atque ad ſummam leuitatem redacta, in uitreo uaſculo reponentur.hoc emplaſtrum utile his rebus ad podagram,& neruorũ dolores, contractionesque,ad luxa,uel fracta,ad puſtulas omnes,ad duricies omnes præcipue ad mammarum uitia, ad carcinomata,ad glandulas,ad uulnera omnia quolibet modo impreſſa, uel uetuſta, uel recentia,ad lumborum, & ilij dolorem,ad ſcapularum dolorem,ad phthiſicos,ita ut emplaſtrum hoc inducant, & caldam aquam mulſam bibant.ad dentium dolorem,ad gingiuarum carcinomata,ad capitis, & oculorum dolores, ita ut emplaſtrum dolentibus oculis ſuperponatur.ad membrorũ dolores contuſioneſque,ad omnia omnino,precipue ad podagram,& ad neruorũ offenſiones placandas res ſaluberrima eſt. Deſcriptio acopi, quod diaciſſu dicitur accipit hæc.baccas lauri uirides C.cupreſſi C I X. herbæ ſabinæ P. I. roris marini P.I.fœnigræci 8.I. hæc omnia diligentiſſime tunſa,atque trita infundes in aquæ pluuialis 8. I I I. & olei P. I X. atque illic triduo commaceranda eſſe patieris.tum lento ne adurantur igni,tam diu coquentur,quouſque menſura aquæ,quæ miſſa fuerit excoquatur,tum omnia colabuntur,atque his adijcientur hedere communis ſiccæ — I I I I. diligenter tunſæ cribratæque,nec non,& reſinæ aſtloſæ P.IIII. ceræ pondo II.permixtis omnibus,atque igne liquefactis medicamẽtum paratum in uitreo doliolo reponetur,ex quo,ſi que doluerint corporis partes perunctę,& confricatę ſanitati cito reſtituentur, mulieribus etiam cum ceſſauerint tempora,ſi aut ad lumbos,aut ad imum uentrem ponatur,menſtrua ſtatim prouocabuntur, necnon, & calculos mouet,ſi ex eo ilium,aut uenter imus fricetur,podagrę quoque prodeſt, ſi uel mane, uel nocte pedes ex hoc medicamine perfricentur. Deſcriptio ceroti,ſiue emplaſtri podagrę,& articulis,& neruis,& multis rebus infra ſcriptis ſatis utilis ſic.ſeui taurini P. I I I. reſinæ frixæ P.I I. ſpecularis exuſti P. I I. ceræ ponticę P. I I. olei mollis P.I.S.ſucci marrubij — I I. ſucci plantaginis — I I. ſucci uerbenæ — I I. ſucci mentæ — I I. ſucci ſymphoniacę uncias duas,ſucci phlomi — I I. quę herba longa,& lata & mollia,& lanoſa folia habet,& thyrſum longum lanoſum facit,quę grece dicitur hermu rabdos.ſeuum, uel cera,uel reſina ſeparatim lentiſſimo igne ſoluuntur colanturque,& in caccabo poſtea cum ſupra ſcri-

ptis ſpeciebus miſcentur,deinde ſimul decoquuntur,poſtea additur oleum,& iterum modicum feruorem ducit.deinde remoto ab igni caccabo,mittitur puluis ſpecularis exuſti, & diutiſſime agitatur. Tum medicamen adhuc pſeudo calidum diffunditur in mortarium,& illic diutiſſime manibus ſubigitur. atque inde in pyxide,aut in doliolo uitreo reponitur,quod medicamentum ad omnes collectiones,& glandulas & parotidas,& ſtrumas,& ad omnes tumores,& ad omnes puſtulas, & ad omnia uulnera ſananda potentiſſimum eſt,nec non,& ad ſtomachi,& uiſcerum uitia,& ad lateris,& renium, & lumborum, & coxarum dolores efficaciſſimum eſt. Neruis quoque placandis,& luxaturis,& fracturis ſolidandis utiliſſimum eſt.

QVod natum Phœbus docuit,quod Chiron Achillem,
Quod didicere olim Podalirius,atque Machaon
A genitore ſuo,qui quondam uerſus in anguem,
Templa Palatinæ ſubijt ſublimia Romæ.
Quod Cous docuit ſenior,quodque Abdera ſuaſit.
Quod logos,aut methodos ſimplexque empirica pangit,
Hoc liber iſte tenet,diuerſo e dogmate ſumptum.
Namque ſalutiferas diſponit pagina curas.
Iſtic repperies per nomina,perque medelas,
Deſcriptas ſpecies,& pondera menſurarum
Congrua,quæ ſapiens ſumes moderamine certo.
Ne fallare uide,neu quæ ſunt parta ſaluti,
Vertat in exitium non ſolers cura medentis.
Sume igitur medicos pro tempore,proque labore.
Aetatisque habitu,ſumma ratione paratos.
Gramine ſeu malis ægro præſtare medelam,
Carmine ſeu potius,namque eſt res certa ſaluti
Carmen,ab occultis tribuens miracula uerbis.
Quæ curis hominum phyſicorum inuenta pararint,
Quæque ſuis natura bonis terraque marique
Edidit illa ſuis altrix ſimul atque creatrix
Fœtibus omnigenis,quos parturit,ergo ſalubres
Suggerit impenſas ponto,& tellure creatas,
Angue,fera,pecude,& fruge,alite,murice,piſce,
Lacte,mero,pomis,lymphis,ſale,melle,& oliuo,
Succis,unguinibus,tædis,pice,ſulfure,cera,
Polline,farre,fabis,lino,ſcobe,uellere,cornu,
Baccis,& balanis,lignis,carbone,fauilla.
Floribus,& uarijs herbis,holere atque metallis,
Sandice,& creta,pſimmyto,pumice,gypſo,
Cadmia,chalciti,chalcantho,chalco,& aduſto,
Caſſitero molli,lepide cypria,atque atramento.
Prome etiam ſeu tunde prius ſeu contere gyro,
Quod uiride hortus habet,uel quod carnaria ſiccum,
Allia,ſerpyllumque herbas,thymbramque ſalubrem,
Braſſicaque,& raphanos,ac longis intyba fibris,
Et mentam,& ſinapi,coriandrum,prototomumque
Erucam,atque apium,maluam,betamque ſalubrem,
Rutamque,& naſturcum,& amara abſinthia miſce,
Pulegiumque potens,necnon,& lene cyminum.
Palmula nec deſint Idumes,nec pruna Damaſci.
Quæ cum multiplici contriueris orbe terendo
In patinis excocta dabis,aut grandibus ollis
Verum adoperta coques,ne fumida iura ſaporem
Corruptum reddant,quæ mox faſtidiat æger.
Adde,& aromaticas ſpecies quas mittit Eous,
Vel quæ iudaicis fragrant bene condita capſis,
Tus,coſtum,folium,myrram,ſtyracem,crocomagma,
Aſpalathum,gallam,elleborum,nigrumque bitumen.
Et nardum,& caſias,& amoma,& cinnama rara,
Balſama,peucedanum,ſpicam,crocum,atque bedellam
Irim,caſtoreum,ſcillamque,opium,panaceam,
Reſinam,lepidum,euforbium,git,atque pyretrum.
Zingiber,& calidum,mordax piper,& laſer algens,

Agaricumq́ue,aſarumq́ue potens,aloen,aconitum,
Galbana,ſandaracam,ſamſucum,pſoricum,alumen,
Acaciam,propolimq́ue,& adarchen,cnicon,acanthum.
Andrachnen,acoronq́ue,opopanaca,pompholygemq́ue,
Cyperum,ladanum,ſagapenonq́ue,& tragacanthum,
Scammoniam,cypen,malabathron,ammoniacon.
Denique repperies iſtic,quod lucis in ortu,
Indus,Arabs,Seres,Perſis diuesq́ue Sabæus,
Vicino ſub ſole legunt,quod præbet Orontes,
Eximium ignoto mittit,quod Nilus ab ortu,
Decerptum folijs,ramo,cute,cortice,uirga.
Quodq́ue ab Idumæis uectum ſeplaſia uendunt,
Et quidquid confert medicis lalagea cataplus.
Hęc quicunque leges poteris diſcernere tecum,
Agnoſcenda magis,ſiue exercenda rearis.
Quiſque tamen noſtrum hoc ſtudium dignabere,quæſo
Pręſtes iudicium purum,mentemq́ue benignam.
Sic tua perpetuo uegetentur membra uigore,
Et peragas placidam per multa decennia uitam.
Sic non incuſes ualidam placitamq́ue ſenectam.
Nec tibi ſit medicis opus unquam,nec tibi caſus,
Aut morbus pariant ullum quandoque dolorem:
Sed procul a' curis,& ſano corpore uiuas,
Quotq́ue hic ſunt uerſus tot agant tua tempora Ianos.

Marcelli de medicamentis libri finis.

SCRIBONII LARGI, MEDICI VETVSTISSIMI, DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM LIBER.

SCRIBONIVS LARGVS CAIO IVLIO CALISTO SVO S.

NTER maximos quondam habitus medicos Herophilus, Cai Iuli Calliſte fertur dixiſſe medicamenta diuinum munus eſſe. Et id quidem non ſine ratione ut mea fert opinio. Prorſus enim quod tactus diuinus efficere poteſt, id pręſtant medicamenta, uſu, experientiaque probata. Animaduertimus itaque ſæpe inter deliberationes, contentioneſque medicorum auctoritate præcellentium, dum quæreretur quidnam faciendũ, aut qua ratione ſuccurrendum eſſet ęgro, quoſdã humiles, quidem, & alioquin ignotos, uſu uerò peritiores, &(quod fateri pudet) longè ſummotos à diſciplina medicinæ, ac ne ad fines quidem eius profeſſionis, medicamento efficaci dato, protinus uelut præſenti numine, omni dolore, periculoque liberaſſe ægrum. Quamobrem ſpernendi ſunt, qui medicinam ſpoliare tentant uſu medicamentorum, non à medendo, ſed à potentia, effectuque medicamentorum ita adpellatam. Probandi autem qui omni modo ſuccurrere periclitantibus ſtudent. Ego certè aliquoties magnum ſcientiæ conſecutus ſum titulum ex uſu proſperè datorum medicamentorum, multoſque ex eadem cauſa non mediocrem gloriã tuliſſe memini. Eſt enim hæc pars medicinæ ut maxime neceſſaria, ita certè antiquiſſima, & ob hoc primũ celebrata, atque illuſtrata. Siquidem uerum eſt, antiquos herbis, ac radicibus earum, corporis uitia curaſſe: quia etiam tunc genus mortalium inter initia non facilè ſe ferro committebat. Quod etiam nunc plerique faciunt, ne dicam omnes: & niſi magna compulſi neceſſitate, ſpeque ipſius ſalutis, non patiuntur ſibi fieri, quæ ſanè uix ſunt toleranda. Cur ergo aliqui excludant medicinam, & uſum medicamentorum, non inuenio, niſi ut detegant imprudentiam ſuam. Siue enim nullum experimentum eius generis remediorũ habent, meritò accuſandi ſunt, quòd tam negligentes in tam neceſſaria parte fuerint: ſiue experti quidem ſunt eorum utilitatem, denegant autem uſum, magis culpandi ſunt. Qui crimine inuidentiæ flagrãt, quod malum cum omnibus animantibus inuiſum eſſe debet, tum præcipuè medicis, in quibus niſi plenus miſericordiæ, & humanitatis animus eſt, ſecundum ipſius profeſſionis uoluntatem, omnibus dijs, & hominibus inuiſi eſſe debent. Idcirco ne hoſtibus quidem malum medicamentum dabit, qui ſacramento medicinæ legitimè eſt obligatus, ſed perſequetur eos, cum res poſtulauerit, ut miles, & ciuis bonus omnimodo: Quia medicina non fortuna, neque perſonis homines æſtimat, uerum æqualiter omnibus implorantibus auxilia ſua ſuccurſuram ſe pollicetur, nullique unquam nocituram profitetur. Hippocrates conditor noſtræ profeſſionis, initia diſciplinæ ab iureiurando tradidit: in quo ſanctum eſt, ne prægnanti quidem medicamentum, quo conceptum excutitur, aut detur, aut demonſtretur à quoquam medico, longè præformans animos diſcentium ad humanitatem. Qui enim nephas exiſtimauerit ſpem dubiam hominis lædere, quanto ſceleſtius perfectè iam nato nocere iudicabit? Magni ergo æſtimauit nomen decuſque medicinæ conſeruare, pio ſanctoque animo quenque ſecundum ipſius propoſitum ſe gerentem. Scientia enim ſanandi, non nocendi eſt medicina. Quæ niſi omni parte ſua plenè incumbat in auxilia laborantium, non præſtat quam pollicetur hominibus miſericordiam. Deſinant ergo qui prodeſſe adflictis, aut nolunt, aut nõ poſſunt, alioſque deterrent, negando ægris auxilia, quæ per uim medicamentorum frequenter exhibentur. Etenim quaſi per gradus quoſdam medicina laborantibus ſuccurrit. Nam primum cibis ratione, aptoque tempore datis, tentat prodeſſe languentibus. Deinde, ſi ad hos non reſponderit curatio, ad medicamentorum decurrit uim. Potentiora enim hęc & efficaciora, quàm cibi. Poſt ubi ne ad hæc quidem cedunt difficultates aduerſæ ualetudinis, tunc coacta ad ſectionem, uel ultimo ad uſtionem deuenit. At Aſclepiades maximus auctor medicinæ, negauit ægris danda medicamenta. Quidam enim hoc mendacio etiam pro argumento utuntur. Poteram tamen (ſi uerum id eſſet) dicere: Viderit Aſclepiades quid ſenſerit, forſan non omnino in hanc partem animum intendit. Homo fuit, parum feliciter ſe in hoc negotio geſſit. Non deterreor perſona, cum rem tam manifeſtè prodeſſe uideam. Nunc uero cum tam impudenter comminiſcantur de eo, quid poſſum ultra dicere, niſi genere quodam parricidium, ac ſacrilegium eos cõmittere qui hęc dicunt? Ille enim febricitantibus, uitijſque præcipitibus correptis, quæ ὀξυπάθη Græci dicunt, negauit medicamenta danda, quia cibo uinoque aptè interdum dato remediari tutius eos exiſtimauit. Cæterum in libro qui παρασκευαστικῶν, id eſt, præparationum inſcribitur, contendit ultimæ ſortis eſſe medicum, qui nõ ad ſingula quæque uitia binas ternaſue compoſitiones, & expertas protinus paratas habeat. Vides ergo quàm non placeat Aſclepiadi uſus medicamentorum? cui niſi plura quis ad quodque genus uitij medicamenta compoſita habeat, non uidetur dignus profeſſione medicinæ. Sed iſta licentia nomine tantummodo medicorum, propter quorundã negligentiã latius proceſſit. Raro enim aliquis prius quàm ſe ſuoſque tradat medico, diligenter de eo iudicat: cum interim nemo ne imaginem quidem ſuam cõmittat pingen-

dam,niſi probato prius artifice per quædam experimenta,atque ita electo. Habent itaque omnes pondera atque menſuras exactas,ne quid erroris in rebus non neceſſarijs accidat:uidelicet,quia ſunt quidam qui pluris omnia quàm ſeipſos æſtimant. Itaque ſublata eſt ſtudendi cuique neceſſitas, & nō ſolum antiquos auctores,per quos conſummatur profeſſio,quidam ignorant,ſed etiam cōminiſci falſa de his audent. Vbi enim delectus non eſt perſonarum,ſed eodem numero malus bonusque habetur,quod ſine labore poteſt contingere,idemque dignitatis utilitatisque præſtare uidetur poſſe,unuſquiſque id magis ſequitur. Sic,ut quiſque uolet,faciet medicinam. Quoſdā enim à peruerſo propoſito nemo poteſt mouere,& ſanè omnibus permiſit liberum arbitrium magnitudo profeſſionis. Multos itaque animaduertimus, unius partis ſanandi ſcientia,medici plenum nomen cōſecutos. Hos uero ab initio rectam uiam ſecuti, nihil prius totius artis perceptione,quæ homini permittitur,iudicauimus: Quia ex hac omnia commoda nos conſecuturos exiſtimabamus:non mediusfidius,tam ducti pecuniæ,aut gloriæ cupiditate,quàm ipſius artis ſcientia. Magnum enim,& ſupra hominis naturam duximus,poſſe aliquem tueri,& recuperare ſuā, & uniuſcuiuſque bonam ualetudinem. Itaque ut cæteris partibus diſciplinæ,ita huic quoque,quæ per medicamenta uirtutem ſuam exhibet,curioſe inſtitimus: eò magis quòd percipiebamus indies ex uſu profectus eius. quos interdum ſupra fidem,atque opinionem plurimorū exhibebamus. Sed quid ultrà opus eſt probare,neceſſarium uſum eſſe medicamentorum? pręcipue tibi,qui,quia percepiſti utilitatem eorum, idcirco à me compoſitiones quaſdam petijſti. Ego autem memor humanitatis tuę candoriſque animi tui , quem omnibus quidem hominibus plenè,mihi autem etiam peculiariter pręſtas,non ſolum quas deſideraſti,uerumetiam ſi quas aliàs expertas in pręſenti habui,in hunc librum contuli. Cupio enim mediusfidius qua poſſum,tuę in me tam perſeueranti beneuolentię reſpondere,adiutus omni tempore à te, pręcipuè uerò his diebus. Vt primum enim potuiſti,non es paſſus ceſſare tuę erga me pietatis officium,tradendo ſcripta mea latina medicinalia,Deo noſto Cęſari:quorum poteſtatem tibi feceram,ut ipſe prior legeres, ſimpliciterque indicares mihi quid ſentires:plurimū enim iudicio tuo tribuo. Tu porrò candidiſſimo animo, & erga me beneuolentiſſimo,diligentiam meam ſub tanti nominis editione,non uerbis,ſed re probaſti: periculumque non minus tui iudicij,quàm ego ſtyli,propter me adiſti,quo tempore diuinis manibus laudando conſecraſti. Fateor itaque libenter,unicas me tibi gratias agere,quod & prius quâm rogareris, cōſummaſti amiciſſimo adfectu uota mea, quod contigit mihi fauore pleniſſimo tuo , maturiorem percipere ſtudij huius mei fructum,ac uoluptatem. Ignoſces autem ſi paucæ uiſæ tibi fuerint compoſitiones, & non ad omnia uitia ſcriptæ. Sumus enim (ut ſcis) peregre , nec ſequitur nos niſi neceſſarius admodum numerus libellorum. Poſtea tamē,ſi & tibi uidebitur,ad ſingula quæque uitia plures compoſitiones colligemus. Oportet enim copiam quoque earum ſelectam habere : Quoniam reuera quædam quibuſdam magis,& non omnes omnibus conueniunt,propter differētiam ſcilicet corporum. Quarū initium à capite faciemus:ſummū enim & primum locum hoc obtinet,dantes operam,ut ſimplicia primò ponamus . Interdum enim hæc efficaciora ſunt,quâm ex pluribus compoſita medicamenta. Erit autem nota denarij unius pro gręca drachma, ęque enim in libra ⚹ denarij octogintaquatuor apud nos quot drachmę apud Gręcos incurrunt. Primū ergo ad quæ uitia compoſitiones exquiſitæ,& aptę ſint , ſubiecimus , & numeris notauimus,quò facilius quod quæretur inueniatur. Deinde medicamentorum, quibus compoſitiones conſtant, nomina,& pondera uitijs ſubiunximus.

SCRIBONII LARGI COMPOSITIONES MEDICAE.

AD CAPITIS DOLOREM. COMPOSITIO I.

AD capitis dolorem,etiam in febre, primis diebus benefacit ſerpylli pon.quadrans, roſæ aridæ pon.quadrans. Hæc incoquuntur duobus ſextarijs aceti acerrimi,donec ad dimidias perducantur. Inde ſumitur cyathus,& in duobus roſæ commiſcetur, frequenterque ex eo curatur caput,ubi enim concaluit,quod infuſum eſt,niſi aliud recens adijciatur,nocet. II.

Item prodeſt eodem modo ruta per ſe, uel cum hederæ baccis decocta. Polygonium quoque,& menta multis profuit,ea ratione decocta,& infuſa capiti dolenti. ſphondylion, & agni ſemen, & platani pilulæ ſimiliter aceto incoctæ,roſæque folia reſiduo aceto commixta. III.

Cum autem pluribus diebus permanſerit dolor,tum omnium ſupradictorum oportet uncias ſingulas ſumere,ijsque admiſcere lauri baccarum,caſtorei,nucum amararum,pulegij, ſampſuci foliorum, ſingulorum uncias,& aceti ſextarios tres decoquere ad dimidias. Eodẽ modo roſa admixta,non tamen frequenter,caput curare. IIII.

Ad omnem capitis dolorem efficaciter prodeſt,crocomagmatis pondo ſextans,aluminis ſiſſi, uel gallæ P.uncia. Hæc terere ex aceto, & roſa uicibus adiecta oportet, uſquedum mellis habeat ſpiſſitudinem, inde frontem,& utraque tempora oblinere. V.

Ad capitis dolorem,cum inueterauerit,benefacit hæc compoſitio: Myrrhæ ✱ P.I. croci ✱ P.II. amygdalorum amarorum ✱ P.II. rutæ uiridis ✱ P.III. ſphondylij ✱ P.I. panacis ✱ P.I. laurus baccarum ✱ P.III. ſerpylli ✱ P.II. caſtorei ✱ P.I. Teruntur hæc omnia aceto,& fiunt paſtilli,cum opus eſt,diluuntur aceto,& roſa,in mellis ſpiſſitudinem,atque ita frons,& tempora illinuntur. VI.

Oportet uero permanente capitis dolore,materiam quoque detrahere ex eo per nares,uel os. Quæ res etiã auriculæ,uel dentibus dolentibus prodeſt. Nec minus quibus ſubitæ uertigines obuerſantur,quos σκοτοματικοὺς Græci dicunt. Item comitiali morbo correptos, & caligine impeditos ex magna parte leuat. Debent autem ij omnes pridie abſtinere,& ſuperioribus diebus aquam potare. VII.

Per nares ergo purgatur caput ijs rebus infuſis per cornu,quod rhinenchites uocatur: Hederæ ſucco per ſe,uel betæ ſucco,cũ exiguo flore æris,uel cyclamini ſucco mixto lacte,aut aqua pari menſura. VIII.

Bene detrahit è naribus liquorem,& hæc compoſitio. Salis,nitri,mellis,aceti,olei ueteris,ſingulorum ✱ P.binum, cyclamini ſucci, ςαφίδος ἀγρίας, quam herbam pedicularìam, quod pediculos necat, quidam appellant,ſingulorum ✱ P.I. Hæc in unum mixta, naribus per cornu infunduntur, uel pinna longiore nares interius perfricantur. Cum ſatis uiſum fuerit fluxiſſe, ut reprimatur, aqua frigida nares diutius abluere pura oportet,uel ea,in qua pridie crocum adiectum maceratum fuerit. IX.

Sed ſi per os magis detrahere materiam uiſum fuerit, quia non ſine tormento per nares ea deducere tur,ſuadebimus pyrethi radiculam commanducare,atque ſubinde hiantem pati fluere ſaliuam: uel uuam paſſam cum piperis albi granis totidem dabimus commanducandam,& expuendam: æque enim,& hęc deducunt pituitam. Benefacit & ſinapi ex aceto tritum,& non excaſtratum,gargarizatum trium cyathorũ menſura,admixto mellis P.quadrante: detrahit enim largiter pituitam. X.

Prodeſt cum diu caput dolet,adtondere ad cutem,& radere,& diutius ſiccum ad relaxationem cutis fricare, & aqua calida fouere pura, uel laurum incoctam habente. Quo tempore etiam ſternutamentum concitare non alienum erit medicamento,quod ex his rebus componitur: Veratri albi, caſtorei, ſtruthij quod eſt radix lanaria,piperis albi, ſingulorum ✱ P.I. hæc contuſa tenuiter forato cribro tranſmittuntur: cum opus fuerit,per pinnam,uel calamum ſcriptorium naribus ſufflentur,uel ſpecillo tincto in aquã, & excuſſo, tacta naribus inijciantur. Proritat ſternutamentum etiam per ſe contuſum, & eadem ratione iniectum ueratrum album. Nigrum,ſiccum,& aridum ſternutationem ſtatim inuitat. XI.

Capitis dolorem quemuis ueterem,& intolerabilem protinus tollit,& imperpetuum remediat torpedo uiua nigra,impoſita eo loco qui in dolore eſt,donec deſinat dolor, & obſtupeſcat ea pars: quod cũ primum ſenſerit,remoueatur remedium,ne ſenſus auferatur eius partis. Plures autem parandæ ſunt eius generis torpedines: quia nonnunquam uix ad duas,tres'ue reſpondet curatio,id eſt,torpor,quod ſignum eſt remediationis.

Ad comitialem morbum. XII.

AD comitialem morbum,quem Græci ἐπιληψίαν uocant,herbam quam ijdem πολυνεύρον,nos nerualem appellamus,oportet ieiunum quamplurimum uiridem comeſſe,à prima luna ad triceſimam. Hæc eadem herba ebrio data copioſa in crapula uinum diſcutit,mentemque reſtituit. XIII.

Item hinnulei cerui coagulum intra nouem dies exceptum,benefacit ad morbum comitialem. Intelligitur autem dierum numerus ex eo, quod iacent aures ſimul eorum primis temporibus, à nono enim die ſubriguntur. Oportet ergo ſumere tunc coagulum,& arefacere,quo neque Sol, neque Luna accedit, atque inde dare pueris uiciæ magnitudinis globulum,ex aquæ caldę cyathis duobus: maioribus uero natu fabæ ſolidæ magnitudine,ex aquæ caldæ cyathis tribus per dies triginta. Donentur autem aquæ puræ ſupra medicamentum cyathi duo,aut tres. Hoc remedium qui monſtrauit,dixit ad rem pertinere, occidi

hinnulum cultro,quo gladiator iugulatus ſit. XIIII.

Conſtat inter plures,& crocodili teſticulum ✱ P.I.aut uictoriati,per dies triginta ex aquæ cyathis tribus ſumptum multos remediaſſe. XV.

Ad recentem comitialem morbum cito proficit, ad ueterem tardius, tymi albi ✱ P. III. ex aceti cyathis tribus,& mellis boni pondo uncia,ut dilutum ieiunus bibat per dies quadragintaquinque. Sed cũ biberit,citatus ambulet milia paſſum minime duum. XVI.

Scio Romæ quandam honeſtam matronam aliquot comitiali morbo liberaſſe hoc medicamento: eboreæ ſcobis hemina,mellis Attici pondo libra,hæc in unum miſcentur. Poſtea adijcitur, ſi puer fuerit qui laborat, teſtudinis maſculæ, palumbi maſculi, utrorunque ferorum, id eſt, nuper captorum ſanguis, quantum fluxerit dum uiua utraque animalia dimittantur. Sin autem puella fuerit, fœminei generis animalia ſint & eodem modo capta,ſanguine effuſo emittantur. Oportet autem clauum Cyprij æris acutum demittere in iugulum teſtudinis,& palumbi uenas,quæ ſub alis ſunt,ære acuto incidere. Hoc medicamentum ligneo uaſe ſeruatum reponitur. Cum opus fuerit, datur ex eo luna decreſcente per continuos dies triginta,primum cochlearia tria,deinde quinque,deinde ſeptem,deinde nouem,ſummum undecim,& rurſus nouem,deinde ſeptem,deinde quinque,poſtea tria,& iterum augetur,minuiturque numerus cochleariorum, donec dies triginta antedicti conſumantur. Poſtea oportebit ſcobis eboreæ heminam per duos menſes conſumere uitio correptum, accipientem ex ea terna cochlearia in die, ex aquæ cyathis tribus. Hoc medicamento qui utitur,neque uinum,neque ſuillam guſtet. Præterea habeat in brachio uerua eborea. Nam ſunt,& qui ſanguinem ex uena ſua miſſum bibant, aut de caluaria defuncti terna cochlearia ſumant per dies triginta. XVII.

Item ex iecinore gladiatoris iugulati particulam aliquam nouies datam conſumant. Quæque eiuſdẽ generis ſunt,extra medicinæ profeſſionem cadunt,quamuis profuiſſe quibuſdam uiſa ſunt. XVIII.

Illud tamen non oportet ignorare,ſanari hoc uitium cum cognitum eſt,aliquibus, uiros facilius mulieribus remediari,pueros,uel uirgines liberari poſt complexum,& deuirginationem.

Collyria compoſita leuia. XIX.

AD conturbationes,& epiphoras oculorum ſcio multa collyria, tametſi tarde, magnos tamen effectus habere. Sed nulli collyriorum tantum tribuo,quantũ lycio Indico uero per ſe. Hoc enim inter initia, ſi quis hoc collyrio inungatur protinus, id eſt,eodem die, & dolore præſenti, & futuro tumore liberabitur. Superuacuum eſt autem nunc laudes eius referre, in alijs enim expertus intelliges ſimplicis rei uix credendos effectus. XX.

Oportet uero minime quater, quinquieſue ex interuallo inungere, deinde cum combiberint oculi ad ſingulas inunctiones,eaque quã poterint ſuſtinere calidiſſima, ſpongijs expreſſis uaporare eos diutius, eodemque die in balnea ducere,ita ut cum cætero corpore caput quoque, & facies calida immergatur,& foueatur,uinoque uti ut quiſque aſſuetus eſt. Poſtero die ſi qua ueſtigia epiphoræ remanſerint,inungere collyrio aliquo acriore aquato ſub ueſpere, & rurſus in balneum deducere, & uinum dare eodem modo. Ferè enim uno die tollit epiphoram, & præcipue incipientem, neque adhuc alio medicamento tactam. Sed ſi ea uis fuerit epiphoræ,ut non cedat uno die,ſpectare oportebit donec impetus ſedetur, & ita in balneum deducere,cæteraque facere quæ præcepimus. Idem hoc medicamentum etiam ſupra perunctum tardius quidem,ſed eoſdem effectus præſtat,maxime in teneris corporibus,ut mulierum, & puerorum,quorum oculi nullius medicamenti uim ſuſtinent,triduo enim,aut plerunque quatriduo tollit dolorem, adiutum oui infuſione,& aquę calidæ uapore. XXI.

Item compoſitorum collyriorum hoc maxime probo ad recentes epiphoras,& conturbationes oculorũ,tumoreſque,& dolores: Aloes Indicæ ✱ P.IIII.croci ✱ P.II. opij ✱ P.I. gummis ✱ P.IIII. plantaginis ſucci cyathos tres. Terere oportet per ſe crocũ diligenter,deinde cætera admiſcere pridie macerata ſucci plantaginis cyatho,atque ita reliquis duobus cyathis admixtis,cum ſpiſſata fuerint,fingere collyria. Vtrunque autem genus medicamenti eximie prodeſſe iudico,proprietate quidem quadam, ſed pręcipue quòd nullam in ſe aſperitudinem habet, ut pleraque quibus ferè inunguntur homines. Nam quæ ex cadmia,aut ære uſto,eiuſdemque generis pigmentis componuntur,quamuis curioſe terantur,naturam ſuam tamen amittere non poſſunt. Nunquam enim,ut ſuccus diluuntur, ſed cum in ſummam ſubtilitatẽ deduci non poſſint,perſeuerantia tamen terentiũ,corpora quaſi puluerulenta neceſſe eſt maneant. Quorum uerò partes uelut configunt,certe exterius pungunt foramina prima,& tuniculam oculi,atque initijs interdum non tam moleſtam futuram concitant epiphoram. XXII.

Quod nomine etiam quidem Diaglaucium dicitur,probo in initijs. Nam & hoc genere quodam ex eadem materia conſtat,nec ullam aſperitudinem habet,quando ſic componitur: croci ✱ P. V. ſarcocollę ✱ P.X.glaucei ſucci ✱ P.XX. tragacanthi ✱ P. V. opij ✱ P. V. Et hoc enim ego adijcio,& ita melius reſpondet,ſcilicet opium,& in hoc,& in omni collyrio,medicamentoque. Verum adijcere oportet,quod ex lacte ipſo ſyluatici papaueris capitum fit,non ex ſucco foliorum eius, ut pigmentarij inſtitores eius rei compendij cauſa faciunt. Illud enim cum magno labore exiguum conficitur,hoc ſine moleſtia & abundanter teritur. Ante omnia crocum aqua pluuiatili,deinde adijcitur ſarcocolla, glaucium,opium, tragacanthum,prius omnia ſeorſum macerata non multa eius generis aqua,ut quã primum, id eſt (ſi po-

teſt

teſt fieri) eadem die fingantur collyria, ſolet enim diu neglectum mortario inareſcere. His uti primis diebus collyrijs, non cęteris auxilijs prout res poſtulat, abſtinendo dico ſanguinis detractione, meliusque eam. cæteris proficere adfirmo. X XIII

Cum uero pluribus quis diebus uexatus fuerit epiphora cum perſeuerantia tumoris, & pituita ipſo calore oculorum glutinoſior uiſa fuerit (quod fere ſexto ſeptimoque die accidere ſolet) tum proderunt & ea quorum genus ſuperius improbauimus, compoſita ex rebus metallicis. Facilius enim iam patiuntur oculi (ſi modo exulcerati non fuerint) iniuriam. Quorum præcipue hoc mihi placet, quod a colore φαιὸν dicitur. Accipit autem hæc, æris uſti ✱ P. XII. cadmiæ uſtæ ✱ P. XII. ſtibij cocti ✱ P. XII. acaciæ chyliſmatis ✱ P. VI. aloes ✱ P. III. opij ✱ P. II. croci ✱ P. III. caſtorei uictoriati P. myrrhę, licij, idem ſcilicet ponderis, commis ✱ P. XVIII. aqua pluuiatili quæ ſunt durata diu, teruntur donec leuiſſima fiant, poſtea cętera alio mortario ſingula trita admiſcentur, dum tollendum eſt, commi adijcitur. Hoc quidem etiam in initijs utuntur, cum oui aquato liquore per ſe, uel cum collyrio, quod a cinereo colore σποδιακὸν appellatur. XXIIII.

Collyrium ſpodiacum a quibuſdam cinereum dicitur, componitur autem ex his, cadmiæ, botrytidos uſtæ ſuper teſtam donec incandeſcat, & uino falerno extinctæ ✱ P. XL. cretæ ſamiæ, quam uocant aſtera ✱ P. LXXX. ſtibij cocti ✱ P. XX. opij ✱ P. X. commis Alexandrini ✱ P. XX. Teruntur hæc omnia aqua pluuiatili, commi ultimum adijcitur, ante hoc, cum cætera leuia ſunt facta, opium miſcetur maceratum pridie aqua. Facit hoc per ſe etiam initio cum tenuis abundansque fluit lachryma, & puſtulæ moleſtæ ſunt, aut cum prima tunica oculi exeſa eſt, alia'ue exulcerata. Cum purum ulcus eſt, dilui tur fere oui albore, quod eſt tenuiſſimum. XXV.

Ad ſordida hulcera oculorũ, cruſtasque habentia, quas ἰσχάρας uocant, item carbunculos, quos ἄνθρακας dicunt, facit bene, & per ſe mel Atticum pyxide Cyprij æris conditum, & repoſitum menſibus duobus, nec minus, quanto enim diutius remanet, efficacius fit. XXVI.

Sed præcipue hoc collyrium, quod quidam Athenippum, quidam Diaſmyrnes, quidam εὐώδες uocant, quia boni odoris eſt. Sed præcipue hoc, quod etiam ad puſtulas, papulasque, & ſuppurationes oculorum facit, & ad cicatrices non ueteres, & ad palpebrarum recentem, aut in corporibus tenuioribus aſperitudinem. Oportet autem eo ad ſordida hulcera diluto cum oui albo, id eſt, aquatiſſimo uti, deinde cum lachrymæ fluere deſierint, cinereo ſuper inungere. Item ad puſtulas ex ouo tritum facit. Ad papulas uero, & ad dolores cum rubore, & diſtentione oculi ſicca, cum lacte muliebri, & ex aqua. Aut ad cicatrices recentes extenuandas, & palpebrarum aſperitudinem tollendam, ſubiecto ſcilicet ſpecillo, aut inuerſa palpebra, ſi quis eo utatur. Componitur autem ex his, Pompholygis lotæ ✱ P. VIII. æris uſti ✱ P. VIII. croci ✱ P. IIII. myrrhę ✱ P. III. nardi ✱ P. ſex ſemis, & uictoriati, lapidis hæmatitis ✱ P. II. & uictoriati, piperis albi grana decem, opij ✱ P. I. aut uictoriati, commis ✱ P. X. teritur uino Chio. XXVII.

Collyrium Pſittacinum a colore ita dictum, facit ad epiphoras quæ cum tenui, & acri lachryma conſiſtunt. Item ad uſtiones, & ſolutas cicatrices, & uaſtum tumorem, quę quia a loco interdum uidetur propellere oculum, πρόπτωσιν uocant, cũ oui albo quod eſt teuue. Sed præcipue facit, cum quaſi ſanguine ſuffuſi ſunt oculi, & ob id nullum niſi leuiſſimum collyrium patiuntur, recipit autem hęc, Croci ✱ P. IIII. cadmiæ ✱ P. IIII. ſtibis ✱ P. IIII. opij ✱ P. II. commis ✱ P. II. amyli, & recentis, & dulciſſimi ✱ P. IIII. Eodem modo quæ ſcripta ſunt, in mortario debent teri ex aqua pluuiali. Amylum autem cũ iam fingendum erit collyrium, adijcietur. Interdum & hoc ſuperinungãtur, qui prius Athenippo curati ſunt. His fere collyrijs leuibus omnia quæ circa oculos cum tumore, & dolore fiunt, remediamus.

Collyria acria. XXVIII.

Acrioribus autem ijs ad cicatrices extenuandas, & palpebras aſperas, quod quia ex quatuor rebus ut quadriga equis conſtat, & celeres effectus habet, ἅρμα dicitur. Recipit autem hæc, æris uſti ✱ P. IIII. thuris arboris corticis ✱ P. IIII. ammoniaci guttæ ✱ P. IIII. commis ✱ Pond. IIII. Teruntur ex aqua pluuiali. XXIX.

Hoc etiam ſuperunctum, ad puerorum epiphoras, & qui non ſufferunt inunctionẽ facit, ut huiuſmodi medicamenta, quæ περίχριστα uocant. Croci ſiculi pondo uncia, commis pondo uncia, hæc aqua teruntur, fiunt collyria. XXX.

Eſt & hoc medicamentum ſatis efficax, quo ita oportet palpebras perungere, ne quid intra oculum fluat. Recipit autem hæc, Croci ſiculi ✱ P. III. crocomagmatis ✱ P. XII. thuris ✱ P. III. aluminis rotundi ✱ P. VI. opij ✱ P. I. myrrhæ ✱ P. II. commis ✱ P. III. Vino falerno teruntur, cum leuia facta ſunt, & craſſitudinem habent mellis ſpiſſi, adijcitur paſſi cretici P. ſextans, reponitur pyxide ſtagnea, ſi paſſum adiectum non erit, collyrium erit. XXXI.

Benefacit & hoc medicamentum, quo Auguſtus uſus eſt, & recipit hæc, Aluminis ſiſſi ✱ P. XL. thuris candidi ✱ P. X. aloes ✱ P. XV. croci ✱ P. XV. opij ✱ P. II. gallæ ✱ P. X. roſæ foliorum aridorum ✱ P. X. plantaginis ſucci, uel ſeminis ✱ P. X. Vino falerno teruntur, cum leuia facta ſunt, & ſpiſſitudinem mellis habent. Adijcitur paſſi ſextarius, aut hemina, aut rurſus commiſcetur. Reponitur uaſe ſtagneo, uel argenteo. XXXII.

Collyrium pſoricum ad caliginem, & ad aſperitudinem oculorum, ſiccamque perturbationem ſine

tumore,quam ξηροφθαλμίαν appellant. Facit hoc collyrium bene quod pſoricon dicitur. Habet autem hæc: Croci ⚹ pond.XII.pſorici ⚹ P.XXIIII.pſimmithij ⚹ P.IIII. opij idem, piperis albi idem, cõmis ⚹ pond. VI.aqua pluuiali commiſcentur,teruntur. XXXIII.

Stratioticum collyrium ad aſperitudinem,& caliginem. Recipit autem hæc,pſimmithij ⚹ P. VI. piperis albi ⚹ P.I.omphacij ⚹ P.II.cadmiæ ⚹ P.III. opobalſami ⚹ P.II. opij ⚹ P.I.commis ⚹ P.II.teruntur aqua pluuiali.Collyrium hoc melius ſuperiori ad caliginem facit. XXXIIII.

Stacton,quod uocant,ad eadem. Fere` autem mulieribus prodeſt.Habet hæc,cadmiæ ⚹ P.XII. ſtibis ⚹ P. VI.piperis albi P.II.myſis uſti donec puniceum fiat ⚹ P.II.æruginis raſæ ⚹ P.I.& uictoriati,æris floris idem,commis ⚹ P. V.aqua pluuiali teritur. XXXV.

Collyrium acre ad extenuandas cicatrices,& quamuis ueteres,caliginemq́ue, & aſperitudinem oculorum,quod ſemel inunctum plurium dierum effectum præſtat. Oportet autem eo aquato uti, diu enim tenet,ammoniaci guttæ P.libram,æruginis pon.libram,commis P.quadrantem, pluuiali aqua teritur ęrugo,poſtea cætera adiunguntur macerata aqua. XXXVI.

Collyrium quod proprie facit ad aſperitudinem palpebrarum, & calloſitatem. Oportet ſubijcere ſpecillum,aut inuertere palpebram,æris uſti ⚹ P.XXIIII.æruginis ⚹ pond. VI.croci ⚹ P.X. myrrhæ ⚹ P.I.nardi ſpicæ ⚹ pond.I.caſſiæ rufæ fiſtularum uictoriati pond. piperis albi grana. XLV. commis ⚹ pond.nouem,uino Chio teruntur. XXXVII.

Medicamentum liquidum ad palpebrarum ueterrimam aſperitudinem, & excreſcentem carnem, σύκωσιν quam uocant. Item callum duriſſimum,Hygram appellant,quia eſt liquidum medicamentum,carnem ex palpebris tollit ſine magno dolore. Recipit hæc,Myrrhæ,thuris,croci,ſingulorum ⚹ pond.III. myſios ⚹ pond.III.chalcitis ⚹ P. VI.Hæc teruntur diligenter aceto acri, ubi leuia facta ſunt, & habent ſpiſſitudinem paſſi,miſcetur eis mellis attici P.libra.Deinde in patella æris cyprij ſuper carbones poſita inferueſcit,donec mellis habeat non nimium liquidam ſpiſſitudinem, atque ita reponitur pyxide æris Cyprij.Cum opus fuerit,inuertitur palpebra,deinde hoc medicamento ſuffricatur curioſe ad delachrymationem,id eſt ubi deſierit mordere medicamẽ. Rurſus inuertere oportet palpebram, atque ita pollice impreſſo mẽbranas innatantes abducere,quæ facile ſubſecuntur. Poſt hæc cinereo ex aqua inungendi erunt craſſiore. Hoc inunctum multorum annorum callos,& aſperitudines palpebrarum deſperatas à quibuſdã oculariorum paucis diebus tollit. XXXVIII.

Hygra ad ſuffuſiones oculorum,quas Græci ὑποχύματα dicunt,medicamentum liquidum. Fœniculi ſucci ⚹ P.III.opobalſami ⚹ pond.III.mellis attici ⚹ pond.III.olei ueteris ⚹ P.III.hyænæ fellis ⚹ pond.I.euforbij ⚹ P.I.Hoc,oleo diluitur,& ita cõmiſcetur cæteris. Aquato uti oportebit hoc medicamento,eſt enim acerrimum,& undique humores trahit. Quamobrem non ſunt inungendi qui capitis dolorem,aut grauitatem habent. Item ante biduum, aut triduum, ut aquam bibant quos deſtinauerimus eo ungere. Quanquam melius facient etiam ſi perſeueranter aquam potauerint, uitio enim moleſtiſſimo facilius inter initia carebunt. Non præterit me, habere te prudentes ocularios, quibus ſi nomina dixeris collyriorum in hoc libro ſcriptorum,contendant forſan ſe quoque habere eadem compoſita,ſed ſi pondera,aut effectus comparare uoles,longe diuerſos inuenies. Ego enim ipſe eodem nomine multa compoſita,non ijſdem ponderibus,& rebus, interdum habeo, ſed his maxime probatis utor. Nec utique adfirmo non poſſe,& alios eadem habere,nam & ipſe ab alijs accepi, ſed raro. Scio quoſdam ocularios ſimpliciter tradentes compoſitiones,meq́ue multum elaboraſſe,ut ueras,& incorruptas acciperem,cõſcius ſum mihi. Neque illud rurſus dico,nouas & non aliquibus notas in hoc libro congeſturum compoſitiones, uerumetiam quaſdam diuulgatas,& (ut ita dicam) publicatas. Eiuſmodi enim,quia efficaces ſunt,etiam pluribus in notitiam ueniunt.

Ad aurium dolorem. XXXIX.

AD auriculæ,& tumorem,& dolorem ſine ulcere prodeſt herbæ urceolaris,aut cucurbitę ramentorum ſuccus tepens per ſtrigilem in foramen auris dolentis infuſus. Item beſtiolę multorum pedum (quę tactæ conduplicant ſe in orbem pilulæ rotundiſſimæ ſimilem, κατοικιδίους ὄνους aut πολύποδας Græci hoc genus animalium uocant (oleo domeſtico complures inferuefactæ uaſe ferreo,benefaciuut. Prodeſt & gliris pinguis,& gallinæ adeps,& medulla bubula,liquefacta,tepensq́ue infuſa. XL.

Sed præcipue picis flos,quod πισσέλαιον appellant, cum oleo communi mixtum, ita ut tertia pars ſit olei. Nam & dolores ſedat,& fere` non patitur ſuppurationem fieri. Et ſi facta fuerit, eadem res perſanat. Ad ſummam,ego ipſe diu uexatus ab aure,cum multis fruſtra uſus eſſem medicamentis, ab hoc ſum perſanatus,& alios complures ſanaui. Florem picis autem appello,quod excipitur dum ea coquitur,lana ſuperpoſita eius uapori. Hoc etiam grauitatem odoris protinus tollit. XLI.

Item benefacit hoc medicamentum ad tumorem,& exulcerationem aurium,aceti acris ſextarij duo, incoquuntur mala granata,quibus coriarij utuntur, quia ſemper ualida ſunt, nec unquam matureſcunt, ῥοὰς ὀξείας Græci dicunt,donec madida fiant. Tunc hæc adijciuntur, & admiſcentur. Aluminis ſiſſi uncia, acaciæ ſucci pond.quadrans. Reponitur medicamentum ampulla uitrea. Cum opus eſt, ad tumorem quidem calidum per ſtrigilem infunditur,deinde foramen ſummum lana ſuccida tegitur. Ad ulcus autem frigidum per eiuſdem generis lanam,& auriſcalpium inijcitur. XLII.

Si caro

SI caro excreuerit in foramine auris, compeſcitur ſine dolore aut ferro hoc paſtillo: Aluminis fiſſi pon.triens, æruginis pon.triens, miſyos uſti pon.triens, rubricæ ſinopidis pon.triens, cõmis pon.ſextãs. Teruntur priora ex aceto acri, donec quaſi cum collyrium componitur, leuia fiant. Vltimum cõmi adijcitur: & fiunt paſtilli, qui ad omnia hulcera faciunt, aqua diluti, cum aut compeſcenda ſint, aut cicatricem debeant ducere. Sed aquatioribus oportet uti, cum cicatrix eſt cludenda. Benefaciunt & ad exhulceratas nares qualibet ex cauſa, & grauiter olentes.

Ad parotidas. XLIII.

AD parotidas conuenit noctuę cerebellum butyro mixtum: diſcutit enim fere eas ſine dolore & moleſtia. Oportet autem aqua marina feruenti, nouis ſpongijs demiſſis, & per linteum intortum utriſque expreſſis uaporare parotidem, atque ita oblinere hoc medicamento, ſuperque tegere lana ſulphurata totam maxillam. XLIIII.

ITEM bene diſcutit parotidas iris Illyrica contuſa, cocta ex paſſo more farinæ hordeaceæ, calda bis ter'ue impoſita. XLV.

Diſcutit & hoc medicamentum parotidas, antequam ſuppurauerunt: Spumæ argenteę pon.II. ceroſſæ P.libra, ſalis ammoniaci pon.libra, ęris floris pon.dodrans, aceti ſextarius, olei ueteris ſextarij duo & dimidium. Spumam & ceruſſam ſalem per ſe & cum aceto terere oportet mortario, deinde oleo admixto traijcere in cacabum amplum, ne extra fundatur, & efferueſcat: efferueſcit enim ualde. Cũ hęc ſuper ignem poſita habuerint emplaſtri temperaturam mollis, deponere oportebit cacabum: cum feruere deſierit, paulatim aſpergere ęris florem, & mouere ſpatha medicamentum, ne extra fundatur: & rurſus coquere, donec habeat emplaſtri ſpiſſitudinem ſtricti.

Ad ſanguinis eruptionem de naribus. XLVI.

Erumpit e' naribus ſanguis, qui cum abundanter fluxit, niſi celerius ſupprimatur, periculũ adfert. Proderit ergo aqua frigida uel poſca ſubinde aſpergere totam faciem, uel ſpõgia refrigerare, acetum acre infundere in aurem, cuius e' regione ſanguis fluit: aut in utranque, ſi ex utraque ſanguis emanauerit: gypſo totam faciem cum fronte, & maxime nares craſſe oblinire prodeſt: & caput frigida aqua copioſe, ſuperpoſito aliquo tegumento, perfundere, uel cucurbitam occipitio adfigere. Inijcere autem intus narem aut nares oportebit cochleæ uiuæ carnem per ſe, aut cum thuris polline tritam: uel herbam quæ, quia multa eſt, & ubique naſcitur, πολύγονον appellatur. Idem trita facit & λυσιμάχιον herba eodem genere. Proderit & ſpongię particulam præſectam, apte forcipe ad amplitudinem & patorem narium figuratam inijcere paulo preſſius ex aceto per ſe. Interdum aſpergenda ei galla erit, uel chalcitis curioſe trita, uel utraque in unum æquis ponderibus mixta: melius enim facit. XLVII.

ITEM bene ſupprimit & hoc medicamentum: Mali corticis quo coriarij utuntur, P.quadrans, aluminis ęgyptij P.ſextans, chalcitis P.uncia. Hoc tritum per ſuccidam lanam aſperſum medicamẽtum inijcere oportebit. Facit autem etiam ad omnem ex qualibet corporis parte, ſeu uulneris ſanguinisque eruptionem: quoniam interdum ita (ut diximus) minus curati, præfocati uidentur. Et maxime cum utraque obturata ſpiſſe neceſſario ſunt foramina narium, qua ſpirandi facultas eripitur, non alienum eſt ſcire qua ratione utrunque præſtari poſſit, ut neque ſpiratio interpelletur, neque remedium efficaciſſimũ (quod per oppilationẽ narium efficitur) excludatur. Oportet ergo ſumere pinnam anſeris quammaximam, uel calami ſcriptorij fiſtulam modice plenam: deinde aptare ad longitudinem naſi, atque ita præcidere utraque parte ut perforata ſit, inuoluereque ex faſciola tenui lintea quaſi inſita explere circuitum eius, donec cum uideatur pator narium cuneatione quadam recipere poſſe fiſtulam, atque ita ut eſt circũuolutam mergere aceto acri & inijcere, interdum per ſe, uel aſperſo ſuper acetum utro libuerit ante dictorum medicamentorum. Hoc autem remedio magis uti, cum per utraſque nares ſanguis abũdauit.

Ad hulcera in naribus. XLVIII.

AD hulcera in naribus, plumbi ſtercus, quod ſcoriam dicunt, ex uino & murteo oleo uicibus adiecto terere oportet, donec ſpiſſum fiat, & ita per pinnam nares obteguntur. XLIX.

FACIT & hoc medicamentum bene: Pompholygis ⚹ P.IIII. ceruſſæ ⚹ P.XII. hyſſopi ⚹ P.III. Vino falerno & roſa uicibus adiecta teritur, donec mellis habeat temperaturam.

Ad polypos. L.

AD grauem odorem narium, ὀζαίναν Græci hoc uitium uocant: æruginis pond. quadrantem, aut ſquamæ æris P.quadrantem, aut utranque rerum ponderis ſeſcunciæ in mellis deſpumati P.libra decoquere oportebit, & eo uti liquido per pinnam. LI.

AD polypos, miſy uſtum, chalcitis uſta, æris flos, uſtum ſori, æris ſquama tuſa, cribrata, ſi eo medicamento per pinnam ſępius nares tactę, eiuſmodi uitia attenuata, quotidie emendantur: cum ſint à cerebro paribus ponderibus, ſicca benefaciunt. LII.

SED quia plerunque uexantur nares grauedine, quæ tumore earum efficitur, non alienum eſt te eius quoque remedia ſcire. Prodeſt igitur quies unius diei, & ab omni re abſtinentia. Perungendæ nares erunt bitumine liquido, aut myrrha ſtacte, uel pice liquida. Poſtero die paſtillus iſte nocte ſuper cibum dandus eſt: & ſi opus fuerit, per triduum continuum eodem tempore. recipit autem hæc: Apij ſeminis P.trientem, aneſi P.quadrantem, alterci ſeminis, quod ὑοσκύαμον dicitur P.trientem, opij P.unciã. Fiunt paſtilli ponderis uictoriati: alijs parte tertia detracta dantur cum aquę cyathis tribus. Faciunt autem & ad oculorum epiphoras, & ſtomachi nauſeam, & deiectiunculas, & ad omnem fluorem.

Ad dentium dolorem. LIII.

AD dentium dolorem quamuis plurimi dicant forcipes remedium eſſe,multa tamen citra hanc neceſſitatem ſcio profuiſſe. Itaque cum etiam exeſus eſt aliqua ex parte, tum non ſuadeo protinus tollēdum,ſed excidendum ſcalpro medicinali qua cauatus eſt.quod ſine ullo fit dolore : reliqua enim ſolida pars eius,& ſpeciem,& uſum dentis præſtabit. Sed cum dolor urgebit, uarie ſedandus eſt, partim collutione quorundam, partim commanducatione, nonnunquam ſuffitione,aut impoſitione aliquorum. Prodeſt colluere os frequenter radice herbæ quinquefoliæ incoctæ in uino. Item herba urceolari,& cupreſſi baccis aqua incoctis. Alterci quoque radix, aut eiuſdem ſemen linteolo ſpiſſo illigatum, & aqua ſæpius inferuefactum, denti ſubinde adpoſitum. Item leuat æque dolorem dentium portulaca, commanducata ab ea parte qua non dolebunt. ut ſuccus traiectus contineatur puſillo diutius, & ſolani ſuccus tepens benefacit gargarizatus. LIIII.

SVFFIRE autem oportet ore aperto alterci ſemine carbonibus aſperſo, ſubinde os colluere aqua calida: interdum enim quaſi uermiculi quidam eijciuntur. Leuat dolorē & bitumen ſuffitū. LV.

ITEM commanducare proderit herbam rhododaphnen,& ſaliuam dolentibus traijcere,ac puſillo diutius continere, & ita hiantem pati ſaliuam decurrere. Item mentaſtrum, uel radicem κοτυληδόνος, quæ herba ſimilia folia cymbalis habet,naſciturq́ue fere in parietibus humidis. Pyrethri quoque radix commanducata multorum leuauit dolorem. Nec minus,alumen fiſſum linteolo ſpiſſo circundatum, & ita dolenti preſſum diutius continere prodeſt. LVI.

Imponere ipſi uero denti toti oportet hoc medicamentum quaſi emplaſtrum : Peucedani ſucci ✱ pon.III.opopanacis ✱ pon.I.thuris ✱ pon.duum,uuæ paſſæ ſine granis ✱ I.Hæc per ſe contundi iubebis,deinde cętera ſeorſum trita commiſceri in unum. Vbi fuerit dolor, auriſcalpium lana molli inuoluitur, deinde tingitur feruentiſſimo oleo, atque ita denti primum,deinde proximis gingiuis ſuperponitur bis ter'ue, donec hebeteſcat ex aliqua parte dolor : poſt hoc,medicamento dens cooperitur. Si repetierit,aut permanſerit nihilominus aliquis dolor,ſuper medicamentum auriſcalpium cum lana ex oleo candenti eodem modo imponere ſæpius oportebit,id eſt,donec dolor tollatur. LVII.

SED ſi quando mouentur dentes ex perfrictione, confirmandi erunt plurima gargarizatione lactis aſinini, aut uini Marſici ad tertias decocti, in quo lapathi radices conijci debebunt, ut unà decoquantur. Stringit etiam dentes alumen,quo infectores utuntur ex melle Attico, ita ut duæ partes ſint mellis,tertia aluminis. Hęc miſceri oportet mortario, deinde patella fictili feruefacere ut ſpiſſentur : atque ita recondere quolibet uaſe æreo, donec hoc medicamentum primo auſtere, & nimis perſtringere dentes, poſtea remiſſius uidebitur. LVIII.

ITEM proderit motis dentibus hoc medicamentum. Aceti acerrimi ſextarius unus ſemis, cedriæ ueræ ne habeat picis aliquam mixturam hemina, aluminis fiſſi pond.triens. Teritur alumen cum aceto,miſcetur deinde cedriæ, & unà omnia uaſe æreo coquuntur,teda pingui mota,donec in mellis ſpiſſitudinem temperati medicamentum redigatur. Hoc medicamento ſi quis ter in menſe dentes fricuerit, dolorem eorum non experietur.

Dentifricij compoſitiones. LIX.

Dentifriciū quod ſplendidos facit dentes,& confirmat : Farinæ hordeaceæ ſextarium conſpergere oportet aceto cum melle mixto,& ſubigere diutius : atque ita in globulos diuidere ſex. Quibus dilatatis,admiſceri ſalis foſſitij ſemunciam,deinde furno coquere,donec in carbonem redigantur, tunc terere oportebit eos globulos,& admiſcere ſpicæ nardi quod ſatis uidebitur. LX.

AD dolorem faciundum hoc Octauia Auguſti ſoror uſa eſt : ad dentium dolorem,& confirmationem benefacit radicis edulis cortex ſole arefacta,& contuſa,cribrata. Item uitrum candidum,quod ſimile cryſtallo eſt,diligenter tritum,admixta ſpica. Vtuntur plerique etiam huiuſmodi dentifricio : herbā urceolarem legunt cum iam in ſemine eſt quamplurimam cum radice : deinde lotam uno die ſiccant: poſtridie recenti muria dura macerant : tertio die expreſſam olla noua cōponunt,ſubinde ſalis foſſitij quaſi tabulata interponunt : atque ita percoquunt fornace balneariorum,donec in carbonem redigantur. Poſtea trita ad tertias,admiſcent ſpicæ nardi quod ſatis eſt. Hoc cum eo quod candidos facit dentes, tum etiam confirmat, Auguſtam conſtat uſam. Nam Meſſalina dei noſtri Cæſaris hoc utitur, cornorum ceruí uſtorum in ollam nouam ad cinerem redactorum ſextario uno,maſtiches chiæ pondo uncia, ſalis ammoniaci pondo ſeſcuncia.

Ad fluorem gingiuarum. LXI.

SOLENT gingiuæ quorundam, fluore infeſtari, quas pręgnantes uocant. Proſunt eis lentiſci folia arida contuſa, & cribrata perforato cribro : facit & cinis eiuſdem lentiſci foliorum ex aqua eiuſdem decocti. Compoſitum autem hoc medicamentum prodeſt, quod & ad omnia hulcera quæ in ore fiunt, utile eſt, ἀνθηρὰ à Græcis appellatur. recipit hęc : Aluminis fiſſi ✱ P.IIII.myrrhæ ✱ P.I.croci ✱ P.II.cypiri,id eſt,iunci radicis ✱ P.II.gallæ ✱ P.I.roſæ lutei floris ✱ P.I.ſandaracæ ✱ P.III.His omnibus rebus tunſis cretis,arido medicamento uti oportet per pinnam etiam ad παρουλίδας & ἐπουλίδας,id eſt, ubi ex tranſuerſo gingiua ſuppurauit : aut tonſillarum tumorem magnum, ut digito preſſius fricentur, uel ubi ſuper extremum molarem increuerit gingiua.

Ad cancrum in ore.

EST & moleſtum interdum cum cancer os corripit, quod initijs neglectum,breui ſpatio tēporis

mortis

mortis cauſa eſt. Oportet ergo,cum primum uiſum fuerit, antequam latius ſerpat, fauceſque occupet, miſy uſto quamplurimo cum melle uti ſępius: deinde colluere aqua oleaſtri decocti ſubinde, aut corticis mali granati. LXIII.

Medicamentum Andronis prodeſt in omni parte corporis facto cancro. recipit autem hæc: Mali granati corticis ✱ pon.X. terræ mali ✱ pon.IX. aloes ✱ pon.IIII. myrrhę ✱ pon.II. gallę ✱ P.VIII. aluminis fiſſi ✱ pon.III. ęris floris ✱ pon. duum. Teruntur & cribrantur ſicca curioſe: deinde admiſcetur paſſum creticum dum habeat ſpiſſitudinem mellis: cum opus eſt,uino auſtero ſumēdum medicamentum eſt: uitro reponitur,diluitur. Facit hoc medicamētum ad carbunculos,& ad ignem ſacrum, & ad zonam,quam Gręci ἕρπητα dicunt.

Ad faucium uuæq; tumorem. LXIIII.

AD faucium uuęque tumorem ſtomatice hac fere utuntur,quia nullam aſpritudinem habet,& ſatis efficax eſt. Vuæ amineę acerbę cum primum granum incipiet perlucere, ſucci ſextarios quatuor, mellis attici ſextarium commiſceto in unum, atque in ęreo uaſe coquito, ſubinde mouens, donec mellis ſpiſſitudinem habeat. LXV.

ALTERA eiuſdem utor ſtomatice,cum diutius uexatæ partes antedictę ſunt. Aluminis fiſſi ✱ pon.duum,gallæ contuſæ ✱ pond.duum,omphacij aridi ✱ pondo I. croci ✱ pon.I. paſſi cretici ſextarius unus. Hoc decoquitur uaſo fictili ad dimidias,& ita cætera diligenter trita admiſcentur. Vtrūque autem medicamentum ſtanneo reponendum eſt uaſe.

Ad ſuppurationem faucium. LXVI.

VBI uero ſuppuratio faucium ſuſpecta eſt,diutius permanente earum tumore,& interdum febriculis non ſine horrore intercurrentibus,oportebit gargarizare quidem aqua mulſa crebrius, furfuribus ſiligineis decocta,uel paſſo ad dimidias decocto bene caldo,uti ore & faucibus diutius contineatur, uel ea aqua,in qua ficus arida pinguis erit decocta: perungere autem fauces hoc medicamento, quàm tactus ſuſtinere poterit puſillo preſſius: Mellis optimi heminam,reſinæ terebinthinæ ✱ pon.duum, roſæ cyathos duos,reſinam cum roſa in duplici uaſe,uti ſolent unguentarij,liquefacere oportet: deinde admiſcere ei mel, & coquere donec ſpiſſum fiat medicamentum. Hoc etiam, cum eruperit ſuppuratio,uti oportet: expurgat enim & explet idem.

Ad anginam. LXVII.

AD anginam prodeſt & ſanguinis detractio,cucurbitarum admiſſio,cæteraque auxilia quibus medici efficacius utuntur. Medicamenta autem ſimplicia quidem hæc faciunt: laſer cyrenaicum, ſi poterit inueniri: ſin minus,ſyriacum aqua dilutum, craſſius per pinnam faucibus adhibitum. Item euforbium aqua dilutum. LXVIII.

Compoſitorum autem medicamētorum hæc ſunt apta: Fellis taurini,ſalis,aceti,mellis,olei ueteris, æquas partes in unum miſcere oportet: & cum opus fuerit,pinna perfricare fauces diutius. LXIX.

ITEM benefacit git frictum. ✱ pond.duum, pyrethri ✱ pond.I. ſagapeni uictoriati pondus, melle miſcentur hæc in unum trita. LXX.

FACIT bene & hoc medicamentū: Fellis taurini ✱ P.II. elaterij,q eſt ſuccus cucumeris ſyluatici ✱ P.I. cachryos animati ✱ P.I. tritum melle admixto reponitur. Cum opus eſt,dilutū aqua tepida ſumetur,& fauces perungentur,coguntur que inde q̄plurimum deuorare. Soluit enim uentrem, & ita uehementiſſime prodeſt. Item hoc medicamentū uehementiſſime prodeſt,multos enim à ſummo diſcrimine mortis liberauit. Benefacit hirundinum pullorū cineris pōdo quadrās,hyſſopi P.VI. nitri P. uncia piperis P. ſemūcia,laſeris P. ſemuncia: his tritis cretis,mellis attici quod ſatis erit admiſcetur. Et hoc aūt cæteris medicamentis ſæpius fauces,& preſſius fricare oportet. Multis & hoc profuit medicamentum, quod eſt ſine dubio efficacius & uehementius: coſti,apij,aneſi,ſchœni,caſiæ rufæ, ſingulorū ✱ P. binū, git ✱ P.I. amomi uictoriati P. unius, Zeę,quod eſt ſemen ✱ P.II. aluminis fiſſi ſemuncia, gallæ mediæ magnitudinis,numero V. croci ✱ P.II. crocomagmatis uictoriati pond. myrrhę uictoriati P. Ariſtolochiæ creticæ ✱ P.IIII. cinnami ✱ P.III. hirundinum ſylueſtrium pullorum cineris P. uncia,nardi ſpicæ uictoriati pondo. Hæc omnia ſiue contuſa, ſiue creta diligenter melle attico deſpumato comprehendantur. Cum autem opus fuerit, adijcietur quod ſatis erit eiuſdem mellis. Hoc Auguſta ſemper compoſitum habuit.

Ad uuæ tumorem & dolorem. LXXI.

VVAM ſupprimit diu iacentem ſal ammoniacum,galla contuſa,æquis ponderibus. Eadem ratione aluminis fiſſi ✱ P.IIII. piperis albi ✱ P.I. quibus in unum mixtis cochleario ter tacta reſilit. Itē herbæ cyclamini ſucco per cochlearium ter die tacta,ac per triduum,non ſolum reſilit ac fit minima, ſed etiam raro ualde moleſtat. Item ad uuæ tumorem & tonſillarum ſiccum & efficax medicamentum: gallæ tuſæ P. uncia,æris flos pond. ſemuncia,menarum ſine ouis quæ ſunt,ſalſarum capita decem. Hæc comburuntur,& ita cæteris admiſcentur cineribus,& poſtea nihilominus in unum diutius teruntur. Oportet autem digito humido tangere medicamentum, & ſic uuam ab imo rectam diutius ſupprimere ſurſum uerſum. Item aliud efficacius ad uuam diu iacentem, cyperi ſiccatæ bene P. quadrans,myrrhę ℈ S. croci ſiccati ante ℈ Γ. ſandaracæ ✱ pond.I. aluminis fiſſi ℈ S. æris uſti ℈ S. Hæc omnia intunduntur, cribrantur, ac digito melle mixto medicamentum ſumitur,& ita uua leuatur,ac tonſillæ preſſius fricantur per triduum: aut ſi uoles,digito mundo ſine melle curabis.

Ad tumorem & raucitatem arteriæ, & uocis abſciſionem. LXXII.

AD arteriam exaſperatam ſimplicia quidem hęc faciunt: commis alexandrina, uel tragacanthum per ſe ſub lingua retentum. compoſitio autem hæc eſt.

Deeſt compoſitio. LXXIII.

AD tumorem arteriæ, papaueris ſyluatici iam maturi, uiridis tamen adhuc, capita quamplurima uaſe fictili conijciuntur, aquaque ſuperfunduntur, ut ſupernatet duobus tribuſue digitis. Hæc ubi triduo macerata fuerint, eodem uaſe coquuntur donec demadeſcant, poſtea exprimuntur capita, omniſque aquę percolatę prius diligenter menſura capitur, ad cuius modum mellis attici quarta pars miſcetur: deinde per duplex uas coquitur, donec mellis habeat ſpiſſitudinem. Hoc medicamentum ad arterię tumorem, & ad tuſſim facit. LXXIIII.

ALTERA arteriace ad fluorem & raucitatem arteriæ. Item ex ea ad tuſſim, & abſciſſum ſonum uocis. Tragacanthi ⚹ P. VI. commis alexādrinę ⚹ P. V. myrrhæ ⚹ P. I. thuris ⚹ P. II. croci ⚹ P. I, piperis albi grana XX. cariotarum recentium trium pulpas medias, detracta exteriore cute, interioribuſque uenis, uel uuæ paſſæ nouæ & incorruptę, purgatis interioribus granis. P. VIII. commis & tragacanthum paſſo cretico uno die & una nocte macerari oportet, & poſtero die pila & pilo mundo contundere, & cętera trita mortario curioſe admiſcere. Inde dare fabæ magnitudinem, globulum ſub lingua tenere deuorantem quoad liquefactum fuerit. Hoc medicamentum, pipere detracto, & ad tumorem arterię facit. Seruandum autem puxide buxea. LXXV.

Arteriace, qua melior non eſt, refertur autem ab Aſclepiade noſtro, facit ad omnia ſuperius dicta efficacius, & quidquid in arteria uitij eſt. conſtat ex his: myrrhæ optimę pinguis ⚹ P. XXIIII. tragacanthi cādidi ⚹ P. XXVIII. glycyrrhizæ radicis ⚹ P. XVIII. reſinæ terebinthinæ ueræ ⚹ P. XVIII. tragacanthum ſicut eſt contundere, & per cribrū tenuibus foraminibus eijcere oportet. Deinde myrrham tritam ſeorſum admiſcere, & rurſus utraque in unum diu terere, atque ita in pilam conijcere, & ibi cum cōcaluerint ictu pili terebinthinam paulatim miſcere, donec omnium unitas fiat. Poſtea glycyrrhizā contuſam & cribratam, mortarioque nihilominus tritam, ſenſim aſpergere oportet. Vbi hæc bene mixta fuerint, dum calet medicamentum, plures accedant, & pilulas faciant magnitudinis fabæ. Fit enim duriſſima hæc arteriace, & hoc ipſo præcedit cæteras: quia linguæ ſubiecta non facile ſoluitur, & ita diutius exhibet ſuum effectum.

Ad ſuſpirium. LXXVI.

AD ſuſpirium faciunt bene inter ſimplicia quidem acetum ſcillites, quod uocant, cochleario ter quaterue ſumptum in die. Prodeſt & ipſa ſcilla argilla circundata, & furno cocta, purgatis exterioribus putaminibus, & quod tenerrimum eſt eius, mellis duabus partibus attici admixtum & tritū bene cochleario, ſemel in die biſue ſumptum profuit multis. Pulmo uulpis in olla fictili ad cinerem redactus, & datus menſura cochleariorum trium, cum aquæ calidę cyathis tribus. Item pulmo cerui eodem modo factus & datus. LXXVII.

Prodeſt & hoc medicamentum euidenter: Aluminis ſiſſi P. ⚹ VI. opij P. ⚹ I. aqua exigua opium diluitur: miſcetur alumini ante trito: fiūt globuli ciceris amplitudinis: dantur ieiuno ante cibum quaterni aut quini. Hoc medicamentum & ad ſanguinis eruptionem ex interioribus partibus facit, & ad ueterem tuſſim, & ad phthiſicos, uel alios qui purulenta excreant. LXXVIII.

HOC quoque medicamentum ad ſuſpirium ſatis commode proficit. Sulphuris uiui P. ⚹ I. nitri pon. ⚹. ſelibra, abrotani quod tribus digitis comprehendi poſſit. Hæc cōtunduntur, & teruntur curioſe. Cum opus eſt, dantur ex his cochlearia duo cum duobus cyathis aceti calidi ieiuno. LXXIX.

ALIVD medicamentum ad ſuſpirium efficax ualde. Facit autem & ad lumborum diutinū dolorem, & ad paralyſin, & hydropicos, lienoſos. Bryonię, id eſt, albę uitis radicis pon. ⚹ XII. iris Illyricæ pon. ⚹ XII. ammoniaci guttæ pon. ⚹ XII. aſparagi radicis P. ⚹ VI. ſcyllę bulbi crudi ex interiore parte, pon. ⚹ XII. tragacanthi pon. ⚹ VI. mel miſcetur contuſis & tritis donec ceræ mollis habeat tēperaturam. Inde cum opus eſt, datur pond. ⚹ I. cum aqua mulſa cyathis tribus uel quatuor.

Ad ſtrumas & omnem duritiem in corporis quolibet loco. LXXX.

AD ſtrumas bene facit radix cucumeris ſyluatici cocta ex aqua mulſa & trita, atque ita impoſita. Item ebiſcum eodem modo factum. Sed melius marini lepores oleo uetere necati faciunt, in plumbea puxide cluſi, quam diebus quadraginta diligenter alligatā oportet habere. Poſtea ex ea, pinna oblinendæ ſunt ſtrumæ, ſuperque eas pellis lanata non nimium tonſa, tegendi gratia, imponenda eſt. Præcipere autem oportet, ne quis hoc medicamento manus inquinet: aut inquinatas, prius quàm lauerit, ad os referat. LXXXI.

AD ſtrumas & ad duritias mammarum mirifice facit antequam ſuppurent, & poſt ſuppurationem nihilominus hoc medicamentum. Olei ueteris pon. duo, ſpumæ argenteę pon. libra, gallæ ſyriacę pond. triens, mannę thuris pon. uncia, galbani pon. uncia. Cum oleo coquitur ſpuma donec cerati ſpiſſi habeat temperamentum, deinde admiſcetur ei galla, & ſecundum hanc manna: cum emplaſtri habet ſpiſſitudinem, tollitur ab igne medicamentum: & cum deſinet feruere, paulatim galbanum miſcetur: per minutas parteis linitur aluta, cum opus eſt. Hoc medicamentum ſoluitur tertio quartoue die, ſi non ſuppurauerint ſtrumæ: ſed ſi apertę fuerint, hyeme alternis, ęſtate quotidie. LXXXII.

Malagma ad ſtrumam & omnem duritiem mirificum. Idem ad mammarum muliebrium duritiā,

& ad

& ad paniculas, & ad tubera, & cætera quę ſubito adnaſcuntur. Recipit hęc: Reſinæ terebinthinæ P. dua, cerę pond. ſemiſſem, propolis, quam quidam ceram ſacram uocant, pond. ſeſcunciam, galbani pond. ſextantem, olei ueteris pond. ſelibram. Hæc omnia oleo ad ignem liquefacere oportet, & poſtea miſcere uiſci de quercu pondo quadrantem, ammoniaci guttæ pond. quadrantem, ebiſci radicis aridæ pond. quadrãtem, cypiri radicis, quem nos gladiolum appellamus, pond. ſextantem, ferulæ pond. trientẽ, aphronitri pond. quadrantem, aſij lapidis florum pond. quadrantem, opopanacis pond. ſextãtem. Hæc omnia ordine quo ſcripta ſunt cribrata, in cacabum conijciuntur. opopanax oleo diluitur. Vbi temperatum eſt medicamentum, manibus ſubigitur: linitur, cum opus eſt, aluta.

Ad ſanguinis eruptionem. LXXXIII.

AD ſanguinis eruptionem, ſiue ex arterijs, ſiue à pulmone, uel pectore ea fuerit, benefacit ſymphyti radix, quam quidam Inulam ruſticam uocant, quidam autem Alum gallicum dicunt, lota aqua frigida, & raſa cultello eburneo uel oſſeo. pond. ſextantis, aut plus, id eſt, quantum poterit manducare & deuorare: neque enim amara eſt. Oportet autem eodem die acetum non guſtare, quod interdum per ſe magnifice ſolet prodeſſe: ſed huius radicis effectum reſoluit. Item benefacit polygonij ſuccus cyathorum duorum aut trium per triduum repetitus. Et plantaginis & ſolani eodem modo ſuccus prodeſt: & cretæ ſamię P. ⚹ I. ſumptum ex aquę frigidę rigore detracto cyathis tribus. Prodeſt & herbę quam πολιὸν uocãt, nos ut opinor, tiniariam, faſciculus, quãtum manu comprehendi poteſt, in tribus heminis aquæ decoctus, & ad tertias redactus, ſi quis inde cyathos tres dederit per triduum. LXXXIIII.

Oportet autem extra ſentienti uulnus, eo loco ſpongiam ex aqua recenti imponere, uel ex aceto acri, ac frequenter mutare ne concalefacta noceat. Et uetare artus conſtringere, quod plerique medicorum faciunt, ignorantes quod incitatur ſanguinis eruptio muſculorum compreſſione. Quandoquidem omnis conſtrictio in utranque partem exiget æque ſubiectam materiam: ſicut utrem ſi quis medium laqueo conſtrinxerit, animaduertet in utranque partem excludere ſubiectum liquorem. Et ſi ſuper foratus caſu fuerit, incitatione eiaculabitur quod in eo erit. Eadem ergo ratione cum ſanguis eruptus eſt, qui conſtringunt ui magna artus exprimentes, ſanguinem uenis ſubiectum cogunt magis erumpi per uulnus. Huius rei argumentum eſt, ſi quis ſuper laqueum percuſſerit uenam in brachio, quæ eſt animalis, animaduertet æque incitari ſanguinem ex ea parte, quàm ex inferiore loco cum percuſſa eſt uena. Et hoc per ſe quidem ſi non uiderant medici, merito eſſent culpandi, quòd negligentes in ancipiti caſu hominum eſſent. Cum præſertim Aſclepiades etiam pluribus uſus ſit argumentis in hac re: neque ei quiſquam contradixit. quis enim aduerſus ueritatem hiſcere poteſt? Proinde magis ſunt cuſtodiendi qui pollicentur ſalutis cuſtodiam uniuſcuiuſque ſe facturos. Tam inertes autem & negligentes neceſſaria quidem ad conſeruandam uitam humanam, quæ per aliorum laborem reperta ſunt, ſtudeant ſcire. Merito itaque manifeſte quidam iugulantur genere quodam incitata eruptione ſanguinis ab eiuſmodi hominum imprudentia. Et, ò bone deus, hi ſunt ipſi qui imputant ſuam culpam medicamentis quaſi nihil proficientibus. Sed ad propoſitum reuertemur. LXXXV.

Faciunt enim compoſita medicamenta ad ſanguinis eruptionem, quorum & hoc eſt: Acaciæ ſucci P. unciæ: ὑποκυστίδος qui eſt ſuccus roſæ ſyluaticæ, quam caninam quidam uocant, pond. uncię: balauſtiũ, quod eſt flos mali granati, quo coriarij utuntur, pond. unciæ: opij pond. ſemuncię. Balauſtium contunditur, ſiccatur, ſicco mortario teritur. Cætera pridie macerata in aqua commiſcentur, & diligenter paſtilli finguntur. Quidam P. ⚹ I. quidam uictoriati denarij dantur ad ætatem cuiuſque, ex aquæ frigidæ remiſſę cyathis trib. aut duob. Atque ille q̃dẽ paſtillus bñfacit ad dyſentericos, i. torminoſos. LXXXVI.

ALTER paſtillus ad ſanguinis eruptionem mirifice faciens. Tragacanthi P. ⚹ IX. ſamiæ cretæ P. ⚹ VII. ceræ põticæ P. ⚹ IX. glycyrrhizæ ſucci (eſt autem radix dulcis) P. ⚹ V. Symphyti ſucci P. ⚹ XII. Cõmis P. ⚹ IIII. ὑποκυστίδος ſucci P. ⚹ VII. thuris P. ⚹ V. aluminis liq̃di P. ⚹ II. opij. P. ⚹ V. amyli P. ⚹ VI. myrrhę P. ⚹ V. croci P. ⚹ VII. plantaginis ſucci P. ⚹ III. paſſi meconij q̃d ſatis erit miſcebitur, fiũt paſtilli. Alij P. ⚹ I. alij uictoriati dabũtur ex aq̃ tepẽtis cyathis duob. & dimidio.

Ad tuſſim ueterem, & deſtillationes, & ſuſpiria & inflationes, cum dura habent præcordia, & lienoſos, & phthiſicos. LXXXVII.

Catapotiũ, id eſt, medicamentum quod nõ diluitur, ſed ita ut eſt deuoratur, ad tuſſim q̃ cum fluore eſt. Croci P. unciæ, myrrhę P. ſextãtis, opij P. quadrantis. Contunditur crocum, percribratur, contuſæ myrrhę opium admiſcetur aqua exigua dilutum. Poſtea adijcitur crocum: & cum in unum bene mixta ſunt, finguntur pilulæ erui magnitudinis. Dantur in nocte ternæ uel quaternæ. LXXXVIII.

Catapotiũ alterum ad tuſſim aridã. Myrrhę, piperis, caſtorei, galbani, ſtoracis, opij, ſingulorũ idem ponderis. Caſtoreum & piper contunduntur & cribrantur. Deinde myrrhæ ante tritę cęteris contuſis æque admiſcẽtur. Vbi oĩum unitas mortario facta eſt, melle deſpumato medicamentum cõprehenditur: deinde formantur pilulæ uiciæ magnitudinis. Dantur ternæ uel quaternæ in noctem. LXXXIX.

Aliud catapotium ad tuſſim ueterẽ, ſuſpirium, & phthiſi tentatos, lienẽ, & iecur durũ habẽtes. Idem inflationẽ tollit, & purgat mulierẽ, ſi quã ex partu ſubſtiterunt. Styracis P. ⚹ VI. myrrhę P. ⚹ II. & uictoriati, opopanacis P. ⚹ II. iris Illyricæ P. ⚹ II. galbani P. ⚹ II. reſinæ terebinthinę P. ⚹ V. altercι ſeminis P. ⚹ I. nitri P. ⚹ I. piperis albi P. ⚹ I. opij P. ⚹ I. Irim, altercum, piper cõtundere oportet & cribrare, nitrum mortario terere, & cætera pilo commiſcere, & poſtea hæc eis adijcere, atque facere catapotia magnitudinis fabę. Inde terna uel quaterna in noctem dare ad inflationes in ipſa diſtentione

cum aquæ calidæ cyathis tribus. XC.

Paſtillus ad tuſſim,deſtillationem pectoris,pulmones,ad epiphoras oculorum, ueſicæ dolorem qui cum fluore conſiſtit, ubi ſepius & non ſine cruciatu urinam faciunt. Item ad eos qui ſanguinem reijciunt, aut per urinam reddunt. Ad deiectionem,tormina,grauedinem,choleram,ſtomachi crebram nauſeam cum uomitu,ſine febre. Et quidquid reprimere & ſiccare oportet,optime compeſcit. Præterea facit ad omnis partis corporis dolorem,præterea capitis: Quinetiam ſi quando aliquis hoc fuerit inunctus. Alij uitio non erit dandum hoc medicamētum. Cum autem ad omnia quæ ſupra dixi, manifeſte profit, tum præcipue ad initia phthiſim habentes benefacit. Multos enim eripuit ex magno periculo interdum bis ter'ue datus hic paſtillus: recipit hæc: Myrrhę troglodytis P. ⚹ VI. croci. P. ⚹ V. opij. P. ⚹ IIII. thuris. P. ⚹ V. alterci albi ſeminis. P. ⚹ IIII. apollinaris herbæ radicis corticis. P. ⚹ IIII. Contunditur hic cortex per ſe,& cribratur tenui cribro: deinde crocum,poſtea altercum, myrrha,thus, quibus miſcetur opium pridie aqua maceratum: ſubinde aquæ exiguum adijcitur, donec fingi paſtilli poſſint Pond. ⚹ uictoriati. Alij tertia huius ponderis detracta,dantur in noctem ex aquæ cyathis tribus. Somnum faciunt, dolorem ſedant, ut ſuperius dixi. Oportet autem ex eo etiam catapotia facere: quidam enim facilius ea, quàm potionem ſumunt, uerum non multum intereſt. XCI.

AD eadem remiſſior quidem paſtillus,ſed non contemnendus,croci,myrrhę, alterci,opij, pondera paria contuſa miſcentur,deſpumato attico melle fiunt paſtilli eiuſdem ponderis. Dantur ad ætatem eius tres in noctē: licet & hinc catapotia facere propter eandē cauſam,ſed tūc aqua,nō mel adijcitur. XCII.

Paſtillus ad tuſſim & ſanguinem reijcientes, & ſtomachum ſolutum habentes facit, & ad deiectionem, & ueſicæ dolorem. Apij ſemen P. ⚹ VI. alterci ſeminis P. ⚹. XII. anethi. P. ⚹ XII. opij P. ⚹. VI. croci P. ⚹ III. roſæ foliorum arefactorum in umbra P. ⚹ XII. myrrhę P. ⚹ XII. Semina,& crocum,& folia roſæ contunduntur,cribrantur,myrrha teritur: opium aqua maceratur: omnia in unū miſcentur aqua adiecta: fiunt paſtilli uictoriati pon. alijs tertia parte detracta. Dantur ad ſtomachum imbecillem habentes, & ſanguinem reijcientes, ex aqua frigida cyathis duobus,cęteris ex calida totidem cyathis. XCIII.

Paſtillus ex odoribus benefacit ad omnem dolorem. Proprie autem ad tuſſim. Item pectoris deſtillationem,& oculorum epiphoras. Facit & ad ſuſpirium,& ad lateris dolorem & ad phthiſicos: & ueſica, renibusque laborantes,uel ſanguinem ad urinam reddentes cum dolore. Caſiæ, cinnami, croci, ſingulorum P. ⚹ III. alterci ſeminis, apollinaris herbæ radicis, ſingulorum P. ⚹ IIII. piperis P. ⚹ II. opij P. ⚹ IIII. thuris pon. ⚹ III. nardi ſpicæ P. ⚹ II. Vino falerno contuſa & trita utraque ut debent,conſperguntur: fiunt paſtilli uictoriati pond. Et alijs parte tertia detracta. Dantur in noctem,prout uires ſunt,cum aquæ calidæ cyathis duobus aut tribus. XCIIII.

Medicamentum,quod per cochlearium deuoratur,benefacit ad tuſſim aridam,& eos qui difficulter glutinoſa excreant, & præfocari uidentur interdum. Sed pręcipue ijs qui lateris dolorem cum febre ſentiunt, quos Græci πλευριτικοὺς uocant. Liberat enim eos ab omni periculo. Hoc medicamentum Apulei Celſi fuit, præceptoris Valentis & noſtri, & nunquam ulli ſe uiuo compoſitionem eius dedit, quòd magnam opinionem ex ea traxerat. Eſt autem hæc quæ componitur tribus rebus his: Piperis nigri electi & ponderoſi granis duobus, myrrhæ troglodytidos P. ⚹ II. mellis attici deſpumati libra. Piper contunditur diligenter & cribratur, myrrha teritur mortario curioſe: & poſtea utraque in unum miſcentur: deinde mel adijcitur. Dantur cochlearia quina uel ſena. Pleuriticis etiam plura ſæpius,& cum interuallo dare oportet: & maxime cum tuſſiunt,aut præfocari uidentur, & difficulter ſpirant, ſiue noctu ſiue interdiu. Protinus enim excreant ea quæ obſtant tranſitui ſpiritus,& tuſſire deſinunt. XCV.

ALTERVM medicamentum ad tuſſim aridam. Naſturcij animati ſeminis pond. uncia, alterci ſeminis pond. uncia,opij pond. uncia,myrrhæ pond. uncia, croci pond. ſemuncia, ſulphuris uiui P. ſemuncia,piperis albi pond. quadrans. Melle colligitur medicamentum. Datur fabæ ægyptiæ magnitudine ex cyathis aquæ tribus in noctem. Facit autem hoc medicamentum ad lateris dolorem, & ad ſtomachi inflationem, grauedinem, cœliacos qui ſubito uniuerſa deijciunt. Prodeſt & dolentibus ſuperpoſitum & circundatum denti: & ſi exeſus eſt, in cauernam eius infertur. Tollit præterea horrores febrē præcedentes: tum, cum hæc circuitum certum habet, datum ante horam, diutius corpore perfricato ex oleo calido. Prodeſt & illis qui ſine horrore circuitibus febrium uexantur. Quamobrem ἀλεξιπύρετος hæc compoſitio dicitur. XCVI.

ALIVD ad tuſſim aridam,& glutinoſa excreantes. Purgat etiam interaneas uomicas, ſuppurationes,lini ſeminis,urticæ ſeminis,naſturcij ſeminis,iris Illyricæ radicis, æqua pondera miſceri oportet, & cum melle deſpumato,quantum ſatis ſit: & frequenter oportet cochleario dare.

Antidotos hyera Pacchij Antiochi ad uniuerſa corporis uitia, maxime lateris, & ad podagram. XCVII.

AD lateris dolorem, ſiue cum febre, ſiue ſine febre fuerit, compoſitio mirifica, non ignorata quidem ab antiquioribus propter effectus, ſed præcipue à Pacchio Antiocho auditore Philenidis Catinenſis uſu illuſtrata. Fecit enim magnos quęſtus ex ea propter crebros ſucceſſus in uitijs difficillimis. Sed ne hic quidem ulli,ſe uiuo,compoſitionem dedit. Poſt mortem autem eius Tiberio Cæſari per libellum ſcriptum ad eum, & bibliothecis publicis poſita uenit in manus noſtras, quam antea nullo modo extrahere

trahere potuimus. Quamuis omnia fecerimus,ut ſciremus quæ eſſet. Ipſe enim cluſus componebat,nec ulli ſuorum cõmittebat: plura enim quàm recipit ipſemet contundi iubebat pigmenta,fallendi ſuos cauſa. Hanc poſtea nos ſciuimus,quæ ut ſane & libello ipſe fatetur,non â ſe inuenta,ſed uſu exactiore comprobata ad quæ uitia,& cum quibus,& quemadmodum data proficeret. Etenim non ignota, põderibus tamen antiquis aut adiecit, aut detraxit. Et res quæ in hac compoſitione ſunt, non utique conueniunt ad antiquas. Interdum enim earum quædam plures etiam numero accipiunt,atque ideo non idem præſtant, cum interim hęc mirifica temperatura compoſita mirificos effectus habeat. XCVIII.

FACIT hoc uero medicamentum non ſolum ad lateris dolorem,ſed etiam ad plura uitia efficaciter. Quamobrem ſemper habeo id compoſitum. Percurram autem quambreuiſſime, ad quę uitia, & qualiter datum proſit,ut etiã in libello eius ſcriptũ eſt,& ego magna ex parte iã expertus ſum. XCIX.

SANAT ergo morbo comitiali correptos,quos ἐπιληπτικοὺς Gręci uocant,furioſos,quos μαινομένους dicunt. Item ſanat quibus ſubitis tenebris obſcurantur oculi cum uertigine, σκοτοματικοὺς hos Gręci appellant. Nec minus diutino correptos capitis dolore, quem κεφαλαργίαν appellant. Prodeſt data P. ⚹. II. ex aquæ mulſę cyathis quatuor,cum remiſſi fuerint. Et ſi frequenter quidem corripiuntur,poſt binas ternas'ue acceſſiones danda erit antidotos Hyera: hoc nomen enim tribuit ei duas propter cauſas, ut exiſtimo. Vnam,ne eius nomen uerum dicendo,oſtenderet quę eſſet. Dicitur enim â quibuſdam πικρὰ, quia amara eſt: â quibuſdam διακολοκυνθίδος. Alteram quò magis ſub tanta ſpecie nominis cõmendaret medicamentum. Sed ſi ex longo interuallo acceſſionibus uexabuntur, in remiſſione dolorum ſæpius dandum erit medicamentum. Ita enim aut ex toto remedio eſt,aut certe minuitur quotidie impetus uitiorum & ſedatur, interuallaque maiora accipit, & hoc ipſo opportuniores fiunt ad ueratri potionem, qua maxime hęc uitia tolluntur. Dare autem his oportet ſecundum purgationem (bis enim aut ter ſpumoſa & glutinoſa deijciunt) ptiſanę cremorem, olera lenia ex urtica & lapatho malua facta, torpedine interdum admixta & cum exiguo pane,aquamque potui. C.

FACIT bene hæc compoſitio ad ſuſpirium, & ad uocis abſciſionem, & ſubitas pręfocationes ex qualibet cauſa ortas,& ad eos qui ſępius exiſtimantur ab incubone deludi. Vſque eò tamen uexantur, ut interdum uitę periculum adeant (eſt enim uitium non contemnendum) utique in proceſſa ætate. Quibus dandum erit medicamentum, proximo die eius noctis qua correpti ſunt, cum interuallum â ſomno fecerint,& quod ſatis eſt ambulauerint, ex aquæ hyſſopum aut marrubium incoctum habentis cyathis quatuor uel quinque. ⚹ P.I.uel unius & uictoriati, prout res poſtulauerit. Deinde poſt horas treis quatuor'ue cremor ptiſanæ detur. CI.

FACIT & hoc medicamẽtum ad eos,quorum muſculi maxillares cũ maximo dolore tenſi ſunt, adeo ut aperire os nullo modo poſſint, τετανὸν hoc uitium Gręci dicunt. Item facit ad deprauatam faciem in utramlibet partem, κυνικὸν σπασμὸν hoc idem appellant,genus morbi. Præcipue uero ad pectoris, & lateris dolores prodeſt ex qualibet cauſa factos,ſiue latente & occulta, ſiue manifeſta: ut ex ictu, caſu, conatu aliquo ſupra uires, uel ponderis ſupra modum portatione,uel contuſione, quæ frequenter gladiatoribus accidere ſolet in luctationibus, & eorum maxime ſauciatis. Nec minus arbore alta delapſis, uel ſcalis deuolutis,excuſſis â rheda uel curriculo, atque ita tractis. Sed his id eſt manifeſta cauſa uexatis,cum aceti cyathis tribus quatuor'ue danda erit antidotos. Illis uero qui ex occulta cauſa laborant, ex aqua mulſa proderit. Præterea neruorum tenſionibus mirifice cõuenit. Quamobrem facit & ad tremulos,& ſyderatione tentatos utralibet: una enim ex contractione,altera cum remiſſione neruorum conſpicitur, παράλυσιν hoc utrunque uitium Græci appellant. Ad quod etiam cum correpti ſunt, prodeſt ex aquæ mulſę cyathis tribus quatuor'ue datum medicamentum. ⚹ P.I.uel unius & uictoriati, admixto pondere uictoriati caſtorei. Prodeſt & ad articularem morbum, quem ἀρθρίτιν uocant,ad ſpinam, & totius lumborumque dolorem: ex aqua mulſa datur ad uires cuiuſque. Item ad podagram benefacit: nã & in præſentia detractione ipſa leuat, & in futurum omni moleſtia liberat. Dimidio enim celerius ſanãtur qui acceperunt medicamentum,quàm prius ſolebant. CII.

QVID dicam? duritias in mammis mulierum cum dolore conſiſtenteis,quas nullum medicamẽtum leuat,quemadmodum ex toto in perpetuum interdum ſanat, quas plerique medicorum inſanabiles adfirmãt, καρκινώματα, & κακοήθεις appellantes. Poteram nominare honeſtas fœminas, quas aut ille, aut ego hoc medicamento ſanauimus: niſi crederem fidem te habere nobis alioquin, ipſe tibi iam dixiſſem. CIII.

ILLVD uero ſupra omnium opinionem eſt, quod ad ſtomachicos euidenter conuenit,cum ſit uiroſiſſimum medicamentum aduerſus ſtomachum, ne ad lenia quidem, & ſimplicia medicamenta apte diſpoſitum. Sed uidelicet in eiuſmodi rebus potentior uſus ratione eſt: expertus enim unuſquiſque intelligit ſtomacho quoque hoc medicamentum eximie prodeſſe. CIIII.

Remediat enim eos quibus frequenter inaceſcit cibus, & eos qui aſſidue inflationibus urgentur, uel dolore eius uexãtur,aut aſſidue nauſeãt,aut ſaliua abundãt,uel inedia conſumuntur,ſtomachumque ita ſolutum habent, ut ex eo uarios liquores ſubinde reſpuant conſentiente capite, ut nullum genus cibi continere poſſint. Item ad bilem atram generantes, quos μελαγχολικοὺς appellant,benefacit. Oportet autem non continentibus cibos ſecundum uomitum protinus oleo perunctis, & diutius preſſe fricatis dare medicamentum. ⚹ pondo I. ex aquæ cyathis tribus: deinde artus conſtringere, & interdum olfactarijs reficere, & commanducatione oliuarum contuſarum,earumque rerum,quæ ſtomachum

conſtringere ſolent, interim ſubrectos recubantes, deinde cum deiecerint, ſolutis uinculis rurſus perungere, & fricare totum corpus. Atque ita uarietate apta ciborum ſtomachum proritare, ut halica ex mulſo, malorum cydoniorum ſucco facto, uel ex granatorum per ſe malorum, uel ſi quos magis delectat ex frigida poſca: ſecundum quæ, apala oua proderunt, & intubi cocti uel crudi ex aceto. Item lactucæ caules cum folijs ex poſca decocti, conchula marina, purpuræ murices, pelorides, uolua pomorum, ſorba mala orbiculata, ſcandina, pira, cruſtumina ſegnina olla repoſita, item uuæ ex olla. Hæc enim & huiuſmodi quæ ſunt, confirmant ſtomachum, quibus & in ſequentibus diebus uti oportebit paulatim ad conſuetudinem progredientem, donec propè omni moleſtia ægri liberentur. C V.

EST ſtomachi uitium, quod cum ſiccitate & ardore eius, & irrequiebili (ut ita dicam) & inextinguibili ſiti conſiſtit. ἄτονον Græci uocant, ab eo quòd exiccat omnem ſtomachi humorem. Scimus quoſdam urnas aquæ bibiſſe, neque ideo ſitim aliqua ex parte in præſentia compeſcuiſſe. Ad hoc 𐆖 P. I. uel uictoriati datum ex aquæ cyathis duobus frigidæ, ita prodeſt, ut facile abſtinere ab aqua proximis diebus poſſint. Lienoſis uero ex poſca, & iocineroſis duritiam habentibus diutinam ex aqua mulſa ſatis conuenit. Nec minus hydropicis, quibus datur eadem ratione. Sed his per complures dies oportebit ptiſanæ cremorem ſine ullo liquore dari. C V I.

Prodeſt compoſitio hæc & colo inflato, & cæteris inteſtinis. Futuras quoque uel iam factas uomicas ijſdem partibus aut diſcutit, aut celerius aperit. Item menſtrua mouet mulieribus, quę difficulter purgantur. Dandum autem erit his ex aqua medicamentum. In aqua decoquitur herba, quæ artemiſia dicitur, aut quam δίκταμνον appellant. Etiam ad papulas & ſacrum ignem, uel quam zonam uocant, benefacit ex aqua mulſa, detracto prius ſanguine, ſi res poſtulauerit: ut & in alijs omnibus ſuperius dictis faciendum eſt. Omnia enim auxilia adhibenda ſunt, quæ ex uſu prodeſſe eis comperta habemus: quia facilius adiuta antidotos adiuuabit, & effectus exhibebit. Recipit autem hæc: Stœcados, marrubij, χαμαίδρυος, quæ herba ſimilia quercus folia habet, agarici, cucurbitulæ ſylueſtris, quam κολοκυνθίδα appellant, ſingulorum. P. X. opopanacis, ſagapeni, petroſelini, terræ mali, piperis albi, ſingulorum. 𐆖. P. V. cinnami, nardi ſpicæ, myrrhæ folij, croci, ſingulorum. 𐆖 P. IIII. in unum omnia ponderata contunduntur & cribrantur. Præterea opopanaces & ſagapenum: hæc enim mortario teruntur, adiecto melle tenui, id eſt, quamliquidiſſimo: deinde cæteris miſcentur, quę & ipſa recipere debent tantum mellis, quantum ſatis erit ad comprehendenda, & continenda ea. Reponitur medicamentum uaſe uitreo. Datur ut ſupra diximus, ad cuiuſque uires, & eſt prorſus ſacrum, ut auctor huius nominis appellat. C V I I.

SI quando autem efficaciore eo uoluerimus uti propter difficultatem naturalē uitiorum, aut diuturnitatem, ut in furioſis aut comitiali morbo correptis, uel lumborum perpetuum dolorem habētibus, podragra correptis uaſtius, cucurbitæ ſylueſtris adijcimus ad ſuperius dicta pondera. 𐆖 P. XX. opopanacis atque ſagapeni, ſingulorum. 𐆖 P. trium. Quamobrem utraque parata debent eſſe medicamenta: ut cum opus fuerit, uſus alterutrius in promptu ſit. Illud utique credas interim uelim mihi, dum in alijs expertus perſuadeam, hoc medicamentum non ſolum non nocere ſtomacho, uerumetiam reficere & cōfirmare eum ſupra omnem opinionem.

Ad ſtomachi dolorem & inflationem, & cætera uitia interius. C V I I I.

Medicamentum quod proprie aduerſus ſolutionem ſtomachi facit & fluorem eiuſdem: maxime uero cum nihil cibi retinere poſſunt, ſed quidquid datum eſt reijciunt. Maſtiches chiæ candidæ pondo libra, tragacanthi albi pondo libra, apollinaris herbæ radicis uncia. Contunditur tragacanthum cum radice: poſtea maſtiche adijcitur. Reponitur in uitreo uaſe. Dantur cum opus eſt cochlearia tria ſecundum uomitum per ſe factum ex aquę frigidę cyathis tribus.

Ad ſtomachi dolorem & inflationem. C I X.

Palmarum. 𐆖 P. XL. anethi. 𐆖 P. IIII. croci. 𐆖 P. duum, git. 𐆖 P. duum, & aſari. 𐆖 P. duum, murti nigrę baccarum. 𐆖 P. IIII. iuniperi grana numero uiginti. Contunduntur ſeorſum omnia, & in unum miſcentur: deinde fiunt paſtilli. 𐆖 P. I. alijs uictoriati. Dantur ieiuno ex aquæ cyathis quatuor, aut ex cretico muſto, quod eſt paſſi genus. C X.

Medicamentum ſiccum ad ſtomachi inflationem, & dolorem, & inediam. Mouet urinā: ideóque facit & ad hydropicos, & iecur durum habenteis, æruginem, quam quidam regium, quidam arquatum morbum uocant. Refertur in Muſam Antonium. Recipit autem hæc: Aloes P. aſſis trientem, croci, cinnami, nardi ſyriacæ ſpicæ, aſari, xylobalſami, maſtiches chiæ, ſingulorum. 𐆖 P. VI. Tunditur, & uitro reponitur. Dantur cochlearia duo uel tria ex aquę cyathis tribus.

Compoſitio. LXXII. quæ ſuperius defuerat, hic ex Galeno. VII. de compoſitione medicamentorum κατὰ τόπους citante Scribonium Largum ſic reſtituta eſt à Io. Ruellio.

ALTERA Scribonij Largi, quæ quod ſub lingua teneatur, ὑπογλώσσις appellata, facit ad abſciſionem uocis: Radicis dulcis. 𐆖 P. VIII. myrrhę. 𐆖 P. XXIIII. terebinthinę. 𐆖 P. XXXII. tragacanthæ. 𐆖 P. XXXVIII. ſingula ſicca ſeorſum tundito & cernito, reſinaque in pilam coniecta excipito. Vbi in unitatem coierunt, in formulas digerito, quæ ægyptię fabę magnitudinem æquent, & in umbra ſiccato: cumque uſus poſcet, unam aut alteram ſub linguam tenendam dato, ut illiqueſcens deuoretur. Medicamentum oportet cum res exiget, celeriter effingere, ſiquidem confeſtim exiccari ſolet: quapropter in promptu terere conuenit medicamenta cum in paſtillos coges.

Hæc Galenus ex Scribonij Largi ſententia.

Ad cœliacos, & torminoſos, & uentris diutinum dolorem. CXI.

A D cœliacos, id eſt, qui ſubito & multa deijciunt. Item & ad aluum citatam, & interdum lenia tormina: Sorborum aridorum contuſorum ſextarius unus, rhus ſyriaci coquuntur ſextarij duo, malagranata recentia decem, item mala cydonia decem. Hæc utraque conijciuntur in ſapam factam ex muſti adhuc in dolio feruentis ſextarijs triginta ſex, ad duodecim ſextarios decoctam, donec malorum coria percoquantur, ut ſint madida. Deinde teruntur hæc fictili mortario, ut grana comminuantur, quibus deinde cydonia admiſcentur, & æque teruntur, Poſtea rurſus & ſorba arida admiſcentur cribrata curioſe ſapæ quæ reſidua eſt, & omnibus in unum bene coactis. Reponitur medicamentum in uitreo uaſe. Dantur autem inde ieiunis in diem ligulæ binæ uel ternæ per ſe. Sin autem grauior morbus inſedit, hic datur. CXII.

Paſtillus ad cœliacos & torminoſos optime faciens: Balauſtij hypocyſtidos pridie aqua macerati. P. ſextans, alterci ſeminis, cretæ ſamiæ, ſingulorum. P. uncia, uino myrtite adiecto, fiunt paſtilli ✱. P. unius, aut uictoriati. Dantur ieiuno ſine febre ex uino myrtite, aut ſigno, cyatho uno cum duobus aquæ mixto: febricitantibus, ex aquæ cyathis tribus. Hoc etiam, incitata libidine ipſius morbi, paſtillus, ſiue plures diluti aqua calida, uino, oleo, per clyſterem immittitur, ſtatim ſomnus conſequitur quoties deſurrexerint torminoſi, qui grauiter adflicti ſunt, & utique prodeſt.

Alius paſtillus ad torminoſos efficacior. CXIII.

Agaciæ. ✱. P. quatuor, croci. ✱. P. duum, gallæ, ✱. P. VIII. hypocyſtidis. ✱. P. IIII lycij. ✱ P. IIII. myrrhæ. ✱. P. IIII. rus, quo coqui utuntur, nardi ſpicæ ſyriacæ, aloes, ſingulorum. ✱. P. duum, aneſi, commis, ſingulorum. ✱. P. quatuor, piperis nigri. ✱. P. duum. Tunduntur, teruntur, cribrantur ex ſucco cauliculorum rubi, uel ex uino ſignino collirij tritura. Cum fuerint hæc lenia, aut ungui nulla pateat aſpritudo, finguntur paſtilli. ✱. P. I. alijs P. uictoriati. Datur unus ieiuno ante meridiem, alter in noctem ex aqua, ſi febres erunt: ex uino ſignino, ſi ſincere corpus erit. Hoc efficax eſt medicamentũ, & ſi cætera quæ debent, ſentiente eius ualetudine, recte adhibita fuerint, utique ſanant. CXIIII.

Paſtillus item qui clyſterio immittitur torminoſis per anum, cum ſordida, & ſanguinolenta eijciũt, id eſt, cum inteſtina eorum cancer occupauit, quo quaſi cauterio tunc tantummodo uti oportet, alioqui nocet. Ideoq́ue â quibuſdam ignorantibus eius uſus accuſatur, quaſi nocuus. Recipit autem hæc: Chartæ combuſtæ cineris. ✱. P. XXX calcis uiuæ. ✱. P. XXIIII. ἀρσενικοῦ, quod eſt auripigmentum, ✱. P. XII. ſandaracæ. ✱. P. ſex. Hæc trita uino conſperguntur, in quo roſa & lentes prius incoquũtur, ut poſſint fieri paſtilli. ✱. P. duum aut unius. Cũ opus eſt, teritur unus paſtillus, & immittitur per aquam dècoctam, roſam & lentem habentem, ſi febricitabunt: ſin minus, ex uino eadem incocta habente. facit & murti faſciculus cum oleaſtri uel oliuæ ramulis. utrorunque modo prout res exegerit, incoctus. CXV.

P O T I O autem, id eſt paſtillus cum immiſſus fuerit, medicamentum ſic conuenit in noctem, Myrrhæ.. ✱. P. duum, lycij. ✱. P III. thuris. ✱. P. I. opij. ✱. P. duum, aloes. ✱. P. duum, acaciæ. ✱. P. IIII. murti, baccarum nigrarum. ✱. P. XVI. ouorum ex aceto coctorum uitelli duo. Hæc trita uino Surrentino conſperguntur, & fiunt paſtilli ✱. P. I. Dantur febricitãtibus ex aquæ cyathis quatuor, per mixti Surrentini uini cyathis duobus. CXVI.

A D εἰλεόν, quod uitium eſt inflatio tenuium inteſtinorum, facit bene galbani P. uictoriati. deuoratur in pilulas diuiſum duas uel tres. Mouet & ructum, & interdum deijcit uentum deorſum, atque ita prodeſt. CXVII.

A D idem uitium mirifice prodeſt hoc medicamentum, Facit autem ad lateris dolorem, & ad omnem partem corporis, dauci ſeminis, panacis radicis, caſtorei, paria pondera, rutæ ſyluaticæ dimidium, tritis uel contuſis mel decoctũ adijcere oportet. Inde dare ✱ P. I. aut uictoriati ex aquæ caldæ cyathis tribus. CXVIII

F A C I T & ad huiuſmodi per anum immiſſum fœnum gręcum: id aqua bene coquere oportet, atque inde ſumere heminam. Item in oleo domeſtico incoquere rutam quamplurimam, & hinc caldã heminam adijcere priori aquę, quibus utriſque admiſcere aphronitri triti ſeſcunciam, et ita per clyſteria caldam immittere. Hoc ego iam ſtercus per os deijcientem (quod ſi non mortiferum eſt) ſanaui unguentarij cuiuſdam ſeruum. Eſt autem uitium εἰλεῶς periculoſiſſimum, & ideo inter pręcipua refertur. Quamobrem non utique cum magna fiducia ad hoc genus uitij aggredi debemus.

Ad coli dolorem etiam uetuſtum compoſitionum genera experta, quæ in totum perſanant. CXIX.

A D coli inflationem benefacit cumini ſyluatici ſemen per ſe, ut eſt datum, quantum cochlearia tria in aquę caldę cyathis quatuor. CXX.

N A M Caſſij medici colice bona multis nota propter effectus, uera hęc eſt, ut ab eius ſeruo Atimeto accepi, legato Tiberij Cęſaris: quia is eam ſolitus erat ei componere. Apij ſeminis P. ſelibram. aneſi P. quadrantem. caſtorei P. ſextantem. myrrhę P. quadrantem, ſpicę nardi Indicę P. ſextantem, opij P. quadradantem, croci P. ſeſcunciam, piperis longi P. ſextantem, piperis nigri P. ſextantem ſemunciam, petroſelini P. ſextantem, ſchœni P. ſeſcunciam. Hęc omnia contuſa cribrata, melle Attico decocta miſcentur. Datur ex hoc medicamento quantum nux abellana media patet, ex aquę cyathis tribus calidę, In ipſis doloribus ſtatim prodeſt. Item medicamentum cerati ex malabathro facit ex duabus partibus & ceræ unius mixtum, & extra impoſitum in uentrem totum. Præterea benefacit & ad ſtomachi inflatio-

nem, & ad ſuſpirium, & ad iocineris dolorem, tuſſim, deſtillationem. CXXI.

Colice mirifica Iulij Baſſi, cito leuat: deinde tollit inflationes coli & omnis partis corporis. Facit & ad ſtomachi imbecillitates, & ad inteſtinorum alioqui dolorem, quem Græci ϛροφὸν appellant, ex aqua hyſſopum, aut rutam decoctam habente. Item benefacit ad ſanguinem, & ex interiore parte. Nõ enim patitur late fieri nec intus uulnus conuerti: ſed cito ſupprimit ſanguinem, & uulnus cogit coire. Dandum autem his medicamentum ex aqua, πολιὸν coctum habente, aut rutam. Prodeſt & torminoſis, & cœliacis, datum ex aqua centunculum herbam incoctam habente, quam Græci γναφαλίδα dicunt, uel ſorba, uel ſiliquam ſyriacam. Lienoſis datur ex mulſo uel paſſo aquæ mixtis. Eodem modo dandum eſt & eis qui ſanguinem per urinam uel aluum reddunt. Nec minus etiam mulieribus quæ fluore ſanguinolento infeſtantur, quod ῥοῦν ἐρυθρὸν Græci dicunt, uel ex partu abortu'ue, quæ reſiduos uuluæ dolores habent: & in totum quibus ſupprimendus eſt fluor, aut ex aliqua parte corporis inflatio tollenda. Recipit autem hæc: Spicæ nardi, coſti, piperis albi, piperis nigri, piperis longi, myrrhæ, opij, apollinaris radicis, & cinnami, aſari, acori, thuris, braſſicæ ſeminis, caſtorei, ſingulorum ⚹ P. XII. opopanacis ⚹ P. X. ſtœchadis, dauci, amij, ſingulorum ⚹ P. XVIII. ſeſelis cretici ⚹ P. XXIIII. mel atticum miſcetur datur non plus quàm ⚹ P. aut uictoriati. Cæterum prout cuiuſque uires poſtulabunt, dummodo infra hoc pondus ex aquæ caldæ cyathis tribus in noctem ſecundum cœnam. Hæc potio etiam febricitantibus tuto datur: ſed cœliacis in ipſo dolore prodeſt. Vitreo uaſe ſeruatur. CXXII.

AD coli dolorem faciunt quidẽ mirifice quę ſuperius poſita ſunt: ſed cętera medicamenta in alijs uitijs dolorem leuant in pręſentia, hoc uero quod dicturus ſum, ſupra hominis ſpem conditionemq́ue eſt. Ideo primo tempore ne fidem quidem habet, poſtea à nullo ſatis digne laudari poteſt. Nam & in pręſentia dolorem tollit, & in futurum remediat, ne eum unquam repetat. Raro enim quis iterum, uel ad ſummum tertio, hoc accepto medicamento, uexatus eſt. Quamobrem, ſi quando repetierit iterum dolor, dandę erunt per triduum & tunc potiones, eodem modo quo primę datę fuerint. Interdum & tertio in dolore eodem genere potiones dabuntur: quod accidit poſt hanc, utique in futurum quoque remediatur, ita ut ne ſuſpicio quidem ulla relinquatur uitijs, Si quando tamen frigus, aut multitudo cibi pręceſſerint, grauitatem quandam, & priorem eius loci ſine ullo dolore ſentiunt plane', ut intelligant quaſi quanto malo caruerint. Hoc medicamento muliercula quędam Romę ex Africa multos remediauit. Poſtea nos per magnam curam compoſitionem accepimus, id eſt, pretio dato quod deſiderauerat, & aliquot non ignotos ſanauimus, quorum nomina ſuperuacuum eſt referre. Conſtat autem medicamentum ex his rebus: Cerui cornua ſumuntur, dum tenera ſunt, quaſi in taleas breueis diuiſa, olla fictili componuntur, operculoq́ue ſuperpoſito, ex argilla undique circundata, fornace uruntur, donec in cinerem candidiſſimam redigantur: atque ita in uaſe uitreo mundo reponuntur. Cum dolorem habet aliquis, pridie quàm poturus eſt medicamentum, debet abſtinere ab omni re: atque ita poſtero die ſumuntur ex cornibus cochlearia tria cumulata, ſatis ampla: quibus miſcentur piperis albi grana nouem trita, & myrrhę exiguum, quod odorem tantummodo pręſtare poſſit. Hęc cum in unum commixta ſunt mortario diligenter, cochlea uero africana, id eſt, inde adlata ſumitur quàm poteſt ampliſſima, & uiua mortario cum ſua teſta contunditur, atque ut eſt teritur, donec nullum ueſtigium appareat teſtularũ. Poſtea uini falerni non ſaccati cyathus adijcitur, & nihilominus rurſus teritur. Magis enim tunc apparent reſidendo amplitudines, ſi quę reliquę ſunt: quibus leuatis, iterum adijciuntur cyathi duo eiuſdem uini, atque ita prioribus bene admiſcentur: transfunditurq́ue cum his quę ſunt in mortario, calice nouo, & ſupra carbones imponitur, mouente aliquo cochleario liquorem, ne quid ſubſidat, & peruratur. At ubi bene incaluerit, inijciuntur in eundem calicem quę ſupra dixi cochlearia tria, & permouetur. Cum autem calore temperata & potio datur abducenda, ſtatim dolorem leuat. Hoc facere oportebit per inſequens biduum, capientem cibi in prandio, aut alio tempore exiguum, quod facile conficiatur, ne crudus ſumat medicamentum. Poſt ea in conſuetudine uictus ſui, qui colo infeſtabatur, dimittatur. Oportet tamen non indifferenter remediatos in futurum uiuere: tametſi enim à coli dolore tuti ſint, metuere nihilominus debent, ne alia parte corporis ęque adficiantur ad intemperantiam coli antequam remediati erunt,

Ad tumorem, dolorem iocineris & duritiem. CXXIII.

AD tumorem & dolorem iocineris, item ad duritiem facit bene lupi iecur primum in aqua feruenti dimiſſum, atque ita arefactum. Quantum uictoriatorum P. trium ex aquę caldę cyathis tribus per aliquot dies dabis. CXXIIII.

Item benefacit ad duritiam iocineris ueterem cunillę aridę, quam ſatureiam quidam uocant, cõtuſę. ⚹ P. unius, uel uictoriati, cum mulſi cyathis duobus & totidem aquę. CXXV.

Proficit mirifice hęc compoſitio ad tumorem, & ad dolorem cum duritia iocineris & lienis. Itẽ ad renium dolorẽ benefacit. Nam colorem corporis reſtituit, qui propter uitia dictarum partium corrumpitur, pallidusq́ue conſpicitur. Prodeſt hoc item medicamentum etiam ad aquæ mutationes: croci ⚹ P. X. nardi ⚹ P. duum, caſiæ ⚹ P. duum, coſti ⚹ P. I. ſchœni ⚹ P. I. cinnami ⚹ P. I. myrrhæ ſtactæ ⚹ P. I. mellis optimi ⚹ P. XXV. Datur quantum faba ægyptia, in muſti mulſi cyathis quatuor. Vitreo uaſe ſeruatur. CXXVI.

AD iocinoris duritiam ueterem, hydro picos, lienoſos, arquatos, & quibus opus eſt urina. Itẽ ex partu reſidua mulieri purgat, & uuluæ dolorem tollit ſic, Aneſi ⚹ P. VIII. dauci ⚹ P. III. petroſelini, item

ni,item iuniperi,item ſilis,tragacanthi, pon.ſelibra, panacis ✱ P. VIII.iris, myrrhæ,coſti,amomi,ſingulorum ✱ P. VI.cumami ✱ P.III.caſiæ ✱ P.III.ſmyrnij , quod eſt ſemen oluſatri ✱ P. VIII.nardi ſyriaci ✱ P.IIII.acori ✱ P.X.balſami ſeminis ✱ P. VI.opij ✱ P. V.erui moliti ſextarij bes , ſcyllæ coctæ pondo triens,uini chij aut lesbij quod ſatis erit . Paſtilli fiunt ✱ P.duum .

Ad auruginem . CXXVII.

AD auruginem , quod uitium arquatum quidam uocant , capreæ montanæ ſtercus areſactum & tritum adiecta mica myrrhæ, ex uini meri cyathis tribus : ſi febricitabunt , ex aquæ totidem . Item rumicis radices tres aquæ tribus heminis incoctæ , donec ſextarius relinquatur, inde cyathi quatuor per triduum dantur .

Ad lienoſos ueteres & nouos impubium puerorum . CXXVIII.

Lienoſis benefacit tamaricum longe à mari collectum , & areſactum , & contuſum ✱ P.unius aut uictoriati , datum ex aqua , uel ex poſca . Prodeſt & inula arida campana eodem modo contuſa & cribrata , ex uini mixti cyathis quatuor ✱ P.I.data . Mirifice facit & ammoniacæ guttæ ✱ P.uictoriati , cũ cauliculis tribus rubi ex aceto datũ per dies quinque . Tollit enim ex toto duritiam . CXXIX.

POTIO ad lienoſos , balani,qua unguentarij utuntur ✱ P.duum, coſti ✱ P.I.capparis radicis ✱ P.I.hederæ nigræ baccarum ✱ P.duum , περικλυμένου,quam ſyluæ matrem uocamus ✱ P.uictoriati , galbani ✱ P. VIII.cardami nigri,id eſt,naſturcij ſeminis ✱ P.duum,& uictoriati, piperis nigri ✱ P.I. ſcyllæ coctæ ✱ P.XII.Hæc omnia colliguntur ſcylla , fiunt globuli . Dantur ✱ P.duum uel unius, ex melle & aceto mixtis cyathis quatuor aut tribus . Eadem facit ad hydropicos bene, ex aqua mulſa urinã mouet . CXXX.

Lienoſos ſanat extra impoſitus ſinapis ſextarius unus detritus,adiecto ſextario uno lentis aceto coctæ . Oportet autem impoſitum eſſe medicamentum,donec dolorem pati non poſſint : poſtea ſolio calido dimittantur, ut plures eos contineant dum deſinat dolor,alioquin exilient: maior enim fit dolor calda tactis , poſtea ceratum ex roſa imponere oportebit . CXXXI.

ALIVD eadem ratione impoſitum melius facit . Sinapis ſextarius,git cyathi duo,naſturcij cyathi quatuor,myrobalani corticis cyathi quatuor,piperis cyathi duo , ſinapi aceto acri pridie maceratum . deinde tritum , contuſum cæteris miſcetur : in panno inlitum medicamentum imponitur , faſcia quàm longiſſima alligatur plurimum in unum commiſſa,quò tardius ſoluatur. Hoc eſt efficaciſſimum, & multorum annorum tollit duritiam . Sed poſt hoc,ſi quæ reliquiæ remanſerint, ammoniaco tollendæ erunt & rubo . CXXXII.

Inflatibus lienoſis dare oportebit aquam,in qua candens ferrum demiſſum, uel lac caprinum , capta tantummodo hedera paſta . Proderit & his ſinapis ſicca , contuſa,cerato mixta, extra impoſitum & gypſum aqua conſperſum , & acetum,in quo tamaricum decoctum fuerit , ueſica abditum , & ita extra impoſitum .

Ad hydropicos . CXXXIII.

AD hydropicos,cum iam diſtenti ſunt propter aquæ multitudinem (initio enim alia uia prodeſt) benefaciunt chamæleæ , quę herba eſt ſimillima oliuæ , folia quinque uel ſex,etiam ſi arida fuerint , data ex aquę mulſę cyathis tribus , ſalis cocleario adiecto . largiter enim aquam ducit . Item ſquamę ęris,quã λεπίδα Gręci uocant , pondo uictoriati,data cum apij ſeminis pari pondere ex aquę mulſo cyathis quatuor : plurimum autem aquę deijcit . Datur & radicis ſuccus ex uini cyathis tribus mixtis . Oportet uero ſecundum purgationem ſpongijs nouis totum uentrem ex aceto & ſale eiuſdem menſuræ diluto et in ferueſacto imponere : & conſtringere extra inſtita longa,ciboſque aſſę carnis dare,cum pane azymo, fricantem totum corpus ſale,oleo paribus menſuris, uini meraci quod ſatis erit dantem CXXXIIII.

Benefacit ad hydropicos hęc cõpoſitio,& maxime in initijs , quorũ ſufflatũ corpus eſt , ὑποσάρκα qđ Gręci uocant , uitis albę radicis P.XX.cocci cnidij ✱ P.IIII.ſcyllę bulbi cocti detracta exteriore parte ✱ P.X.myrrhæ ✱ P. VIII.cymini cyathis tribus,aneſi cyathis tribus, uini falerni ſextarijs duobus paſſi ſextario uno . Præter myrrham,omnia contuſa,non cribrata, macerantur paſſo & uino,nocte & die : poſtridie colatur liquor,cui myrrha trita admiſcetur, à quo cyathus datus à balneo alternis diebus,ſingulis adiectis cyathis,donec profectus intelligatur . Oportet autem his diebus dare eis cibos aſſæ carnis agreſtis,aut uolucrum,aut uinum auſterum meraculum .

Aluum mollientia . CXXXV.

Quoniam interdum res poſtulat & per aluum detrahi materiam , ut diutius lippientibus , ſecundũ ſanguinis detractionem, ſcabiem,ignem ſacrum,papulas habentibus,& alia eiuſmodi circa cutem ſummã, non alienum iudicauimus horum quoque genus exponere Sed prius exponemus quæ aluum mediocriter molliunt, ſimplicia quæ ſunt . Mollit ergo aluum herba mercurialis lenibus oleribus quamplurima mixta: item nitri uictoriati pondus,cum reſinæ terebinthinæ auellanæ nucis magnitudine deuoratur,calices quoque eis incruſtentur , additis quinque uel ſex ſalis farriſque granis , apij ſeminis paribus menſuris : & is qui uinum non auſterum præbiberit, quantum poſſit ante cibum,& inter prandium,uel cœnã, belle aluum mollit . Item ouili lactis ſextario ſiquis adijciat cnici purgati ✱ P.IIII. Mollit & uentrẽ quidem tribus heminis uini ut aloes uictoriati pondo , uel idem pondus duobus tribus'ue ſextarijs uini , & ita totum per partes aqua mixtum bibunt . Videtur autem uinum uetuſtius uentremque cũ eo ſatis mollit . Facit autem aloe per ſe uictoriati uel ✱ P. ex aquæ cyathis tribus frigidæ uel calidæ per-

ductæ. CXXXVI.

PVRGAT ergo belle chamælea, quæ herba oliuę folia ſimilia habet: quorum quinque uel ſex dare oportet, trita ex aquæ mulſę cyathis IIII. frigidę, ſi adſuetus erit: ſi minus, calidę, adiecto cochleario. Detrahit enim aquam largiter. Biles purgat, & filicis radix lota & raſa. atque in minimas particulas cõciſa, quantũ placet aceto aſperſas condito, ut ſolet, ita cũ P. quadrãte conſumpta. CXXXVII.

BENE purgat & hęc compoſitio: Aloes uictoriati pondus, colofonię uictoriati pondus: unà teruntur, adijcitur mellis, quod ſatis eſt ad colligenda ea. Datur ex aquę calidę uel frigidę cyathis quatuor. Hoc medicamentum ſtomachum non corrumpit.

Globuli mirifice purgantes: qui ut ſumuntur, ita integri deijciuntur, nec lædunt ſtomachum. CXXXVIII.

Colofonię ✱ P. VIII. bdellij ✱ P. duum, commis ✱ P. unius. Hęc trita ſucco lactucę colliguntur, & finguntur pilulę fabę magnitudinis. Dantur paribus pilulis uſque ad ſeptem, prout uniuſcuiuſque uires patiuntur.

Globuli qui etiam cœnatis dantur, & efficiunt mane deijci quod ſatis ſit. CXXXIX.

Colofonię ✱ P. III. aloes ✱ P. IIII. tragacanthi ✱ P. duum. Hoc pridie aqua maceratur, poſtero die cęteris admiſcetur: fiunt inde globuli fabę magnitudinis. Dãtur à tribus uſque ad ſeptẽ, prout cuiuſque uires patiuntur. Stomachum nullo modo uexant.

Ad tineas & lumbricos necandos. CXL.

AD tineas necandas, eijciendas, per triduum allium plurimum edat, & ueteratum caſeum mollẽ, ſecundum hoc filicis Macedonicę contuſę, aridę & cribratę ✱ P. VIII. cum melle quantum ipſe uoluerit conſumat. Poſt horas quatuor detur ei aloes & ſcamonię, ſingulorũ uictoriati P. ex aquę mulſę cyathis quatuor: cum cœperit deſurgere, aqua calda ſupponatur. Licet & ſine oleo pridie incœnato dare utraque medicamenta. CXLI.

AD lumbricos ſatis commode facit & ſandonica herba quę nunc uiget, & cornum ceruinum limatum lima lignaria, quantum quatuor uel quinque cochlearia ex aquę mixtorum decoctorum cyathis tribus, pridie maceratum, deinde tritum, & datum, aqua exigua adiecta.

Ad prolapſionem & libidinem nimiam deſurgendi extremi inteſtini. CXLII.

Teneſmos eſt irritatio ultimę partis directi ĩteſtini, in quo ultimo ſępius libet deſurgere ſine cauſa. Proderit ad hoc quoties deſurrexerit, uino auſteriſſimo & aqua calida fouere, uel uerbenis & murti & oliuæ ramulis, factis ita, ut duæ partes murti ſint. Quin etiam penicillum intinctum, & non nimis expreſſum, ex alterutro eorum ano expoſitum proderit habere, uel eodem modo glomus ſtaminis albi: diutius enim uaporem continet. Perungendus erit anus ſpecillo lycio, patarico, uel indico. Vel hoc collyrium inijciendum, quod ad omnem deiectionem, & tormina benefacit: Acaciæ, mali granati corticis uſti, ſingulorum ✱ P. IIII. hypocyſtidis, rhois quo coriarij utuntur, opij, ſingulorum pondo ſena, omphacij pondo quatuor & uictoriati, croci ✱ P. IIII. uino auſtero colliguntur: fiunt collyria magnitudinis nucleorum pineorum.

Ad renium tumorem & exhulcerationem, etiam ſi ſanguilentam urinam faciant. CXLIIII.

AD renium tumorem, & exhulcerationem, etiam ſi ſanguilentam urinam faciant, roſæ aridæ foliorum, papaueris nigri ſeminis, nucleorum pineorum paria pondera, contundũtur ſeorſum, & in unum miſcentur, inde datur quantũ nucis iuglandis, ex paſſi cyathis duobus, & aquæ cyathis tribus. CXLIIII.

ALIA ad renium dolorem potio, quæ etiam quaſi arenam ſabuloſam detrahit. Apij ſeminis, petroſelini, aneſi, ſingulorum ✱ P. XVI. dauci ſeminis ✱ P. IIII. ſchœni ✱ P. VI. croci ✱ P. trigintaduum, mellis quod ſatis uidebitur. Dantur quantum lupinus ex mellis ligula, & aquæ cyathis IIII. Ad renium tumorem & dolorem facit eadẽ, & ad iecinoris, & ad lienis, tumorem, ad eos qui mali coloris propter hæc ſunt uitia: item aquæ mutationes. Croci ✱ P. X. nardi indici ✱ P. duum, caſiæ ✱ P. II. coſti ✱ P. I. cumami ✱ P unius, myrrhæ ſtactes ✱ P. unius, mellis optimi ✱ P. uigintiquinque. Dantur quantũ fabæ ægyptiæ, ex mulſi cyatho, mixto aquæ duobus, uel mulſæ aquæ cyathis tribus. CXLV.

SI cui autem lapis in renibus innatus fuerit, & urinam non faciet, medicamentum his rebus fieri debet: Petroſelini P. — aneſi P. — dauci ſeminis P. Z. git P. — cinnami P. Z. ſchœni P. Z. croci ∋ V. apij ſeminis P. ∋ VI. Hæc omnia tuſa, creta, melle attico deſpumato P. II. Z. colliguntur, & medicamẽtum uitro condunt. CXLVI.

AD tumorem & dolorem ueſicæ, & exhulcerationem benefacit aqua, in qua ferrum candens demiſſum eſt. Hoc ego traxi ab aquis caldis quæ ſunt in Tuſcia ferratæ, & mirifice remediant ueſicæ uitia. Appellantur itaque ueſicariæ, quondam Milonis Gracchi prætorij hominis optimi ad quinquageſimum lapidem reddentis. CXLVII.

AD tumorem & dolorem ueſicæ, & ad eos qui difficulter urinam reddunt: Alterci ſeminis, apij ſeminis, maluæ ſeminis, cucumeris edulis ſeminis purgati ſingulorum ✱ P. VI. amygdalorum dulciũ purgatorum, nucleorum pineorum purgatorum, ſingulorũ ✱ P. III. opij ✱ P. I. croci ✱ P. unius & uictoriati, paſſo contuſa conſperguntur. Datur hoc medicamentum ✱ P. I. ex paſſi cyathis duobus, & aquæ totidem. CXLVIII.

AD ueſicam exhulceratam, nucleorum amygdalorum uictoriati pondus, cucumeris edulis ſeminis purgati cyathus unus, aneſi cyathus, papaueris nigri ✱ P. IIII. croci ✱ P. unius, palmas cariotas p̃. triginta. Has

ta. Has macerari oportet in paſſi ſextarium unum, atque conterere: his adijcere cætera: ex eodem dare nu cis iuglandis magnitudinem ex paſſi cyathis tribus. CXLIX.

AD ſanguinem cum dolore per urinam reddentes: Aluminis ſiſſi pondo uncia, tragacanthi pon do ſextans. Tragacanthum ex alumine trito cogitur in paſtillos uictoriati pondo: hinc uiciæ magnitudine detractum datur ex paſſi cyathis tribus.

Ad calculoſos experta. CL.

AD initia uetuſta'ue comprimenda, & emendanda benefacit ad calculoſos herba σκολοπένδριον, quam nos calcifragam appellamus, belle facit contuſa ⚹ P.I. ex aquæ cyathis tribus per dies triginta, eo dem modo ἱερὰ βοτάνη, quam nos uettonicam dicimus. Item eodem genere datur tantū, licet autē aqua earum decocta uti quotidie ieiunum ⚹ P. unius, cum aquæ cyathis tribus. CLI.

MVLTOS cum admiratione effectus audiui narrantes, Cai Iuli: naſci in lapidicinis beſtiolas ad hærentes ſaxis quaſi uerrucas: has quinque ex aquæ cyathis tribus ſuffundere, & per urinam extrahere la pides, certum eſt. CLII.

Ad calculoſos, cucumeris ſeminis, dauci, aneſi, apij, petroſelini, myrrhæ, ſingulorum ⚹ P. trium & uictoriati, caſiæ, daphnidis, cinnami, nardi, ſingulorum ⚹ P. unius, aqua colliguntur, fiunt paſtilli lupini magnitudinis. Ex aqua dantur cyathis tribus per dies quadraginta. Hoc medicamentum cum compo nitur, pilum ligneum ſit, qui contunditur, anulum ferreum non habeat. Hanc enim ſuperſtitionem adie cit Ambroſius, medicus Puteolanus, qui adfirmauit multos ſe hoc medicamento ſanaſſe. Detrahere au tem dixit poſt diem ſeptimum fragmina quędam lapidum quaſi arenam. CLIII.

AD calculoſos, lienoſos, hydropicos, urinam detrahit, lapidem extenuat: Eryngij, pyrethri, ſaliū cę, calcifragę, ſingulorum ⚹ P. XXV. ebuli, ariſtolochię ſingulorum ⚹ P. oxymyrſinę, quę ſcopa regia uocatur, ſucco. hęc omnia contuſa ligno, colliguntur, fiunt paſtilli ⚹ P. I. Dantur autem ex aceti & mel lis cyathis tribus. Calculoſis illecebrę quantum manus capit, aut auriculę murinę idem, aut betonicę tā tundem: earum quęlibet herba ex aquę tribus heminis ad tertias decoquitur, inde ſumūtur cyathi tres, & eodem adijciuntur uini cyathi duo, & nitri uictoriati pondo, atque his dilutum medicamētum datur P. I. per dies XLV. In arenam ſoluit lapidem, & hydropicis ex mulſi mixti cyathis tribus dandum eſt.

Ad lumborum dolorem diutinum, & paralyſin. CLIIII.

AD lumborum dolorē, cucurbitæ ſylueſtris floccorum, aut ſeminis ⚹ P. duum, brathys ⚹ P. I. ſalis ⚹ P. I. Fiunt catapotia melle decocto adiecto. Valentibus tota datur compoſitio, imbecillioribus autem dimidia. Sed mane per clyſterem aluus ducenda, ouorum albis temperatum. CLV.

AD lumborum dolorem & paralyticos, cucurbitæ ſylueſtris ⚹ P. IIII. pyrethri ⚹ P. IIII. myr rhæ ⚹ P. duum uel unius. Dantur ex paſſi cyathis tribus: licet hinc catapotia fieri, dum idem ponde ris deuoretur. Sed & his aluus acri clyſmo mane trahenda eſt. CLVI.

AD lumborum dolorem & paralyticos antidotos Hiera Pacchij Antiochi melius omni medicamē to facit. Sed ad paralyſin mirifice hoc acopum facit, quod oportet in ſole diu fricare, aut loco flamma præ calfacto, olei ſabini ⚹ P. XXV. cucumeris ſyluatici recentis radicis ⚹ P. XV. Hæc radix magnitudi ne nucis iuglandis conciſa, uaſe fictili nouo ex oleo coquitur, donec ſuccum omnem remittat, & quaſi ari da ſit: poſt hoc adijcitur per linteum uel colum tranſmiſſo oleo, in quo adijcitur dum calet, ceræ ponticæ in fruſta redactæ pondo libra, olei laurini pondo libra, olei cyprini pondo libra, olei lilij P. libra, olei uete ris P. duo, piperis albi cōtuſi, & per cribrum tenuiſſimum tranſmiſſi ⚹ P. as. pyrethri contuſi, & per idē cribrum tranſmiſſi ⚹ P. unius. Hæc in unum miſcentur, reponuntur uaſe fictili. Facit præterea ad lumborum, & ad omnem dolorem corporis, & præcipue neruorum. Muliebres locos duriſſimos mol lit, cum diu alijs medicamentis nihil profectum eſt. CLVII.

AD lumborum dolorem malagma quod proprie facit: Picis liquidę ſextarios duos, olei ueteris ſex tarium unum, reſinæ terebinthinæ ſextarium unum, ceræ P. librā & trientem, magmatis P. beſſem, aphro nitri P. trientem. Coquitur pix cum oleo, donec ſpiſſa fiat. & poſtea adijcitur ei reſina, deinde cera, & ſecundum hanc ex interuallo magma. Vbi habet emplaſtri figuram medicamentum, tollitur ab igne cum tepere cœperit, & aphronitrum aſpergitur ſenſim, ne ſuperfundatur quod in cacabo eſt.

Ad podagram. CLXIII.

AD podagram caldam cum feruore, & tumore rubicundo, quam caldam uocant, benefacit primis diebus herba urceolaris, item caſeus mollis recens per ſe, poſtea herbæ ſalis puſillum admiſcere oportet. Item facit apium uiride per ſe & cum polenta. Nec minus ſolanum, portulaca, plantago, ſpongia uel rhodia, uel africana mollis ex aqua frigida, lana ſuccida ex roſa & uino. Subinde autem hęc omnia mu tare oportet prius, quàm excalefiant. Prodeſt & omentum caprinum. Item faba molita cum ſuis ual uulis ex aceto cum melle diluto conſperſa & impoſita, ducit enim ſanguinem, & dolorem leuat. Benefa ciunt & mala citria quàm maxime cocta, ex aceti ſextarijs tribus, donec madida fiant: quibus tritis adijci tur aluminis ſiſſi P. uncia, myrrhæ P. ſextans. Benefacit & aloe aceto diluta, & per pinnam pedibus in ducta. Item opium lacte muliebri dilutum. Mirifice uero hoc facit cataplaſma, id eſt, ſuperpoſitum medi camentum. CLIX.

TOLLIT enim triduo dolorem lomenti hemina, feniculi ſeminis cyathi duo, polētæ tenuis cya thi duo. Commiſcentur hæc in unum contuſa, molita, trita, deinde conſperguntur aqua pluuia: & ita temperantur, ne durum ſit medicamentum, aut aquatum nimis. Impoſitum protinus leuat, triduo tol-

calcifraga

lit dolorem. Hoc conſtat, ſi quis ter in menſe inter denos dies uſus fuerit, in nocte non laboraturum. CLX.

AD frigidam podagram, quę ſine tumore & rubore conſiſtit, cataplaſma: Piperis nigri moliti hemina, fœniculi ſeminis contuſi hemina. Coquuntur ex aqua: utraque ubi temperata ſunt, adijcitur axũgia ſuilla: & dum calet, panno ſpiſſo inducto medicamentum imponitur. Benefacit ad idem genus & lini ſeminis, & fœni gręci ſeminis, farinę ordeacęę, ſingulorum bini ſextarij, cribrati in unum commiſcentur: inde coquere oportet quod ſatis erit ex aqua & oleo: ſubinde calidum cataplaſma etiam imponere. Ad hos benefacit & hybiſci radix ex aqua mulſa cocta & impoſita. Item ſabucum cum axungia uetere tritum & impoſitum. Adiectus & braſſicę cinis cum axungia, uel ſemen caulium. Vbi autem impetus ceſſauerit & in hoc, & in priore genere podagræ, calda aqua marina diu fouẽdi ſunt: uel, ſi hęc non erit, aquę purę feruenti ſalem adijcito. poſt epiphemate uti oportet, quod ad parotidas ſcriptum eſt. Tollit enim cito reliquias per ſudores, & in futurum confirmat neruos, nec patitur facile uitiari. CLXI.

SCIO quendam hoc quaſi acopo medicum uſum in noctem, nec poſtea tentatum podagra, cũ ante diu eſſet uexatus. Lanam ſuccidam pondo libra, uini ueteris ſextario diu lauabat: deinde expreſſam reijciebat: uino autem reſiduo adijciebat aphronitri uſti pondo ſextantem, olei ueteris P. libram: reponebat in oleario fictili: utebatur, ut ſuperius dixi, in nocte. Multis profuit ad corpus in duplici calceo pellem caninam habere. CLXII.

AD utramlibet podagram torpedinem nigram uiuam cum acceſſerit dolor, ſubijcere pedibus oportet, ſtantibus in littore non ſicco, ſed quod alluit mare, donec ſentiat torpere pedem totum & tibiam uſque ad genua. Hoc & in præſenti tollit dolorem, & in futurum remediat. Hoc Anthero Tiberij libertus ſupra hæreditates remediatus eſt.

Genera medicamentorum, & demonſtrationes ſerpentum ictus, morſuſq;. CLXIII.

VT ſis tutus, etiam ſi quando rus ſeceſſeris, ponam theriacarum compoſitiones, id eſt ad ſerpentum morſus, atque ictus medicamenta. Sed prius quæ cognita habui remedia, ne cui ſerpentes noceant, dicam. Habere ergo incinctum oportet peucedanum, uel cerui cum captus eſt, in oculi angulo, qui eſt ad nares uerſus, quæ inueniuntur ſordes uiroſi odoris, has Siciliæ uenatores diligenter colligunt, & habẽt in cincto propter antedictam cauſam. Item præſtat & hiera botane, & trifolium acutum, quod ὀξυτρίφυλλον Græci appellant: naſcitur & hoc Sicilię plurimum. nam in Italiæ regionibus nuſquam eam uidi herbã, niſi in Lunæ portu cum Britanniam peteremus cum deo noſtro Cæſare, plurimum ſuper circundatos montes. Eſt autem folijs, & ſpecie, & numero ſimilis communi trifolio: niſi quod huius pleniora ſunt, & quaſi lanuginem quandam ſuper ſe habent, & in extrema parte uelut aculeum eminentem. Sed huius frutex duorum pedum interdum, aut etiam amplior conſpicitur, & odorem grauem emittit, quorum nihil circa patrenſe trifolium inuenitur. Sed utraſque ſuperius dictas herbas, quas cum inueneris, pridie notare oportet, & circunſcribere ſiniſtra aure fruges aliquas ponentem, atque poſtero die ante ſolis ortum ſiniſtra manu uellere, ita illigatas habere. CLXIIII.

Contra serpentium morsum

IN Africa, aut ſicubi ſcorpiones ſunt noxij, ſtellionem aridũ incinctũ oportet habere.

Theriace prima. CLXV.

Theriace facit ad omnium ſerpentum morſus, & ictus, & adflatus. Mirifice eadem prodeſt & ad contuſiones, & ad conuulſiones interiorum partium laterisque ex qualibet cauſa, & pectoris dolores. Vitis albæ radicis pondo octo, trifolij acuti ſeminis, quod & ipſum in extremo aculeum habet, uel eiuſdem radicis trepõdo, panacis P.IIII. terrę mali ⚹ P.V. roris marini radicis ⚹ P.IIII. laſeris ⚹ P.IIII. gingiberis ⚹ P.IIII. rutæ ſyluaticæ ⚹ P. ſex, cumini thebaici ⚹ P.III. myrrhæ ⚹ P.III. cumini æthiopici ⚹ P.V. caſtorei ⚹ P.III. eryngij radicis ⚹ P.III. ſerpylli ⚹ P.III. erui albi ſeminis moliti ⚹ P.XII. Chio uino conſperguntur contuſa ac trita: fiunt paſtilli ⚹ P. unius, aut uictoriati. Dãtur ex uino mero uetere, uel ex mixto, uel aqua: quæ ſi non fuerint, per ſe commanducandus erit paſtillus & deuorandus.

Theriace ſecunda. CLXVI.

ALTER paſtillus ad eadem facit: Cinnami ⚹ P.IIII. ſerpylli ⚹ P.IIII. ſtaphiſagria, quã herbam pedicularium quidam uocant, quòd pediculos necat, à quibus hoc nomen trahit, ſeminis ⚹ P.III. & uictoriati, piperis albi ⚹ P.VI. peucedani lactis ⚹ P.VIII. & uictoriati, glycyſidæ nigræ ſeminis, quam pæoniam Græcorum quidam appellant ⚹ P. unius & uictoriati, terræ mali ⚹ P. trium, naſturcij ſeminis ⚹ P.IIII. cachryos ⚹ P. duum & uictoriati, caſtorei ⚹ P. duum, ſaliuncæ ⚹ P. quinque.

Hic nonnullæ deſunt compoſitiones: Theriace tertia ad aſpidem, Theriace ad uiperæ morſum proprie. Antidotos Zopyri, & media pars antidoti mithridatij, quorum aliquæ hic ex Galeno ſecundo antidotorum reſtituuntur à Ioan. Ruellio.

Altera Theriace etiam ad aſpidem. CLXVII.

Antidotus altera ad aſpidis morſum ſiue præſumpta ſiue poſt data: gentianæ ⚹ P.IIII. trifolij ⚹ P.IIII. ſeminis eiuſdem ⚹ P. duum, polij ⚹ P.IIII. mali terræ ⚹ P. duum, peucedani radicis, galbani, ſingulorum ⚹ P. duum, petroſeliui ⚹ P.IIII. rutæ ſyluaticæ ⚹ P. trium, pyrethri ⚹ P. unius, herbæ pediculariæ, quam uocant σταφίδα ἀγρίαν, tantundem, maceris ⚹ P.III. uitis albæ radicis ⚹ P. duũ,

piperis

piperis candidi tantundē,ammoniacæ guttæ ⚹ P.unius & uictoriati,acori ⚹ P.III.uarbaſci,aiugæ ideſ chamæleæ,marrhubij tenuis,conyzę minoris,cumini ęthiopici,lacrymę papaueris, caſtorei , feniculi ſeminis,agarici,caſię rufę,ſchœni,id eſt iunci odorati floris, radicis ponticæ , ſingulorum ⚹ P.II.dauci cretici ⚹ P.I.& uictoriati,opopanacis tantundem,ſagapeni ⚹ P.II.et uictoriati,abrotoni ⚹ pond.I.& uictoriati,ſtyracis dictamni,ſingulorum ⚹ pond.unius & uictoriati , cinnamomi,nardi,ſingulorum ⚹ pond. III.myrrhę ⚹ pond.IIII.thuris ⚹ pond.unius,croci ⚹ pond. VIII.aneſi ⚹ pond.unius,cyrenaicæ lachrymę ⚹ pond.I.hinnuli coaguli ⚹ pond.III.mellis attici , quod ad ea excipienda ſatis ſit : inde ſumitur nucis abellanę tuberculo . Sic prę ſumpta à morſu tuetur . Hęc compoſitio ad Antipatrum auctorem refertur . CLXVIII.

A D uiperę morſum proprie .

Non reſtituta . CLXIX.

Antidotos Zopyri ad lethalia uenena & omnem ſerpentis ictum efficax, ratio componendi hęc eſt, Opobalſami ⚹ pond.triū,nardi indicę,myrrhę,troglotiditis,iunci rotundi floris , cinnamomi , characię , coſti recentis,piperis longi,hypocyſtidis,piperis nigri,ſcordij, meu cretici , cardamomi,ſingulorum ⚹ P. IIII.thuris maſculi,opobalſami,dictamni , ſingulorum ⚹ pond. VI.petroſelini,caſię rufæ , ſingulorum ⚹ pond. VII.croci coricij ⚹ pond. VIII.mellis attici quod ad ea colligenda ſatis ſit . Datur abellanę nucis magnitudine , ſi febris abſit , ex uino,febricitantibus ex aqua mulſa . Prodeſt etiam ſanguinem excreantibus,cœliacis, iocineroſis, lienoſis, & renum dolore uexatis , emortuos fœtus & ſecundas hęrentes trahit . CLXX.

Antidotos mithridatis recipit hęc : Meu ⚹ pond.duum, lacrymę papaueris pondo uictoriati, ſtyracis ⚹ pond. VIII.polij,caſię nigrę,ſeſelis,bdellij,piperis albi,ſingulorum ⚹ pond. V.& uictoriati,hypocyſtidis ſucci,myrrhę,thuris maſculi,caſtorei,piperis longi,cyphis,malobathri foliorum , ſingulorū ⚹ pond. VI.ſcordij,coſti,ſingulorum ⚹ pond. VI.& uictoriati, nardi ſyriacę ⚹ pond. VI.dauci cretici . ⚹ pond. VI.& uictoriati,croci,cinnami,gingiberis,ſingulorum ⚹ pond. VI.ſucci radicis dulcis,agarici, ſingulorum ⚹ pond. VII.& uictoriati .

Hæc defuerant in compoſitione ; ſequentia in ponderibus & menſuris & effectus mithridatij compoſitioni , quæ eſt apud Galenum citato loco , conſentiunt .

A C O R I ⚹ pond.duū,phu ⚹ pond.I.ſagapeni ⚹ pond.II.iris Illyricę ⚹ pond.II.balſami ſeminis ⚹ pond.duum,rutę ſyluaticæ ⚹ pond.II.gentianę ⚹ pond.II.aneſi ⚹ P.trium,thlaſpis ⚹ P. VI.& uictoriati , roſæ aridæ ⚹ P.IIII.myſi ⚹ P.IIII.acaciæ ⚹ P.trium,commis ⚹ P.duum,cardamomi ⚹ P.II.ſchœni floris ⚹ P. VI.& uictoriati, opopanacis ⚹ P.ſex,opobalſami ⚹ P.ſex & uictoriati, galbani ⚹ P.ſex,& uictoriati,reſinæ terebinthinæ ⚹ P.ſex,& uictoriati,rubricæ lemniæ ⚹ P. VII.melle attico & uino chio conſpergito,donec habeat ſpiſſitudinem mellis . Reponitur uitreo uaſe . Dandum autem eſt his qui malum medicamentum ſumpſerunt,fabæ ægyptiæ magnitudine, ex uini meri,ſi poterit,cyathis ſex : ſin minus , mixti meracius cyathis quatuor quotidie . Et à ſerpēte læſis dāda erit . Ex mulſo autem,quorum iecur durum eſt,aut arquati ſunt,& quibus alioquin urinam mouere ſtudemus . Sed fabæ noſtratis magnitudinis tuſſientibus , oculis laborantibus , latus dolentibus : cæterum magnitudine ciceris cæliacis . Prodeſt enim & his uiciæ magnitudo ante acceſſionem febrium,tetanicis, opiſthotonicis , ſpaſmo correptis . Addiuuat enim eos lupini magnitudine , ſed cum aquæ cyathis tribus .

Antidotus Apuleij Celſi. CLXXI.

Antidotus Apuleij Celſi præceptoris , quam quotannis componebat , & genere quodam publice mittebat Centuripas, unde ortus erat,quia in Sicilia plurimi fiunt rabioſi canes. Facit enim ad horū morſum protinus quidem data per dies triginta , ita ut aquæ,id eſt , liquoris timore nunquam tentetur : qui cum accidit , ſummo cruciatu ad mortem eos compellit, quos ob ante dictam cauſam ὑδροφόβους Græci appellant . In ipſa autem correptione uti oportet ea data cum roſæ cyathis tribus & exigua aqua ⚹ P.I. Hoc proficit,ut aquam poſtea ſine timore ſumant , & minus quidem liberati hac difficultate cruciantur. Cæterum nemo adhuc correptus hoc malo , quantum ego ſcio , expeditus eſt . Quanquam peruenit ad me opinio , eſſe in inſula Creta barbarum quendam naufragio appulſum , maiorem natu publice mercedem accipientem. Quin etiam cum liquore timent, & latratus edunt , ſpaſmoque uexantur,remediū, brachio ſiniſtro alligato efficere,ut & potionem accipiant,& liberentur uitio : quod adhuc ante antidotū Celſi inter omnes quaſi inſanabile conſtitit . CLXXII.

H O C ego cum quærerem ab hoſpite meo legato inde miſſo,nomine Zopyro , Gordienſe medico , quid eſſet,pro magno munere accepi . Dixit autem hyænæ corij particulam eſſe panno inligatam : quod ego adhuc non ſum expertus, quamuis protinus magna cura hyænam inuenerim , & pellem paratam habeam : quia non incidit ex eo quiſquam, & opto quidem ne incidat : ſed quia id non eſt in noſtra poteſtate,ſi caſu inciderit , remedium habere oportet ad tantæ rei experimentum . Antidotus autē Celſi hæc recipit . CLXXIII.

hyenæ pellis [illegible] ad hydrophobia

N A R D I ſyriacę,croci,myrrhæ,coſti,caſiæ,cinnami,ſchœni,piperis albi,piperis longi,caſtorei, galbani,reſinæ terebinthinę,opij, ſingulorum ⚹ P.III.alterci albi ⚹ P.II.aneſi ⚹ P.I.apij ſeminis , tragacanthi,ſingulorum ⚹ P.ſex,mellis attici ſextarium unum,uini falerni unciam . In hoc maceratur tra

gacanthum & opium pridie : poſtero die contuſi cęteris , miſcentur in melle galbanum & reſina , fictili patella ſuper carbones impoſita, reſoluuntur: deinde arida aſperguntur: & ſi opus eſt, adijcitur mel : & ut cerati teneri ſpiſſitudinem habeant & rurſus patella ſuper ignem imponitur . mouenturque quę ſunt in ea , ſpatha fraxinea . Coquitur medicamentum , donec crocinum habeat colorem : ultima quę ſunt uino macerata adijciuntur : uaſe uitreo antidotus reponitur . Datur fabę ęgyptię magnitudine ex aqua . Facit autem etiam ad ſtomachi omne uitium, & pręcipue quod cum fluore conſiſtit. Facit & ad oculorũ epiphoras, & ad tormina, & ad coli inflationem , iecinoris, pectoris dolorem, tuſſienteis, aduerſus mala medicamenta omnia, ſerpentium morſus uel ictus . Oportet autem locum morſum à rabioſo cane, uel à ſerpēte, diu tenere in exhulceratione͂: neque pati cicatrice͂ ducere, ut uirtus illa pertahatur. C L X X I I I I.

Extra itaque ea ſunt imponenda , quę etiam ſana corpora exhulcerant, ut allium, lepidium, chelidonium, batracium, ſinapis, ſcylla, cepa cum aceto . Optime facit & per ſe caprifici liber per ſe contritus & impoſitus hulceri . Item laſer per ſe .

Compoſitio emplaſtri . C L X X V .

Emplaſtrum antidotum , ſed multo magis emplaſtri huius uis facit, quo Auguſta propter huiuſmodi caſus habuit compoſitum , & multis profuit . Accepimus à Triphone pręceptore noſtro : Iris Illyricę ✱ P. V. caſtorei Pontici ✱ P. V. caprificus lactis aridi ✱ P. V. canis nigri adipis ✱ P. VIII. eiuſdem ſanguinis ✱ P. X. reſinę terebinthinę ✱ P. VIII. leporis coaguli ✱ P. IIII. ſalis ammoniaci ✱ P. duum , laſeris ſyrenaici ✱ P. duum , aut ſyriaci ✱ P. IIII. cerę ponticę ✱ P. XXXVI. olei ueteris cyathi duo, aceti ſcillitis cyathi tres . Arida ex aceto teruntur : quę liquefieri poſſunt , oleo ad ignem liquefacto miſcentur , mortario tritis & temperatis in mellis ſpiſſitudinem . Vitreo reponitur .

Antidotus Caſſij . C L X X V I.

Antidotus Caſſij medici facit aduerſus toxicum potum. Eadem ſi quis uenenato telo percuſſus eſt. Pręterea ad omnis ſerpētis morſus aut ictus. Pręcipue ad canis rabioſi morſus, bis die ſumpta ✱ P. unius ex aqua mulſa . Facit ad pectoris & lateris dolorem, & tuſſim, & omnia interanea inflatione, alioque dolore , aut quouis correpta . Nardi ſpicæ ſyriacæ ✱ P. III. coſti ✱ P. III. cinnami, gentianæ , caſiæ, myrrhæ, ſingulorum ✱ P. trium, croci ✱ P. trium , uuæ paſſæ purgatæ ✱ P. duum , ſchœni ✱ P. duum , opobalſami ✱ P. duum, myſis, dauci , ſingulorum ✱ P. duum, cumini æthiopici ✱ P. duum, acori ✱ P. IIII. & uictoriati , aſari ✱ P. unius & uictoriati, petroſelini ✱ P. unius & uictoriati, piperis longi ✱ P. I. & uictoriati, piperis albi ✱ P. unius & uictoriati, phu pontici ſeminis ✱ P. trium, rapæ ſeminis ✱ P. IIII. nardi folia ✱ P. III. ſcyllę uictoriati ✱ P. pōdus, fœniculi ſeminis ✱ P. IIII. mellis attici quod ſatis erit , ad uenenum & ad ſerpentes , ex uino : ad cæteros dolores interaneorum , ex aqua .

Antidotus Marciani medici . C L X X V I I .

Antidotus Marciani medici , cui quia nihil deeſt , τελεία dicitur græce, id eſt perfecta . Facit ad omnia hæc uitia, ad quæ ſuperiores antidoti omnes . Hoc Auguſto Cæſari componebatur . Cinnami ✱ . P. VIII. amomi ✱ P. VI. caſiæ nigræ ✱ P. XXV. croci ✱ P. XVI. ſchœni ✱ P. V. thuris ✱ P. V. piperis albi ✱ P. duo, myrrhæ ✱ P. X. piperis longi ✱ P. X. nardi indicæ ✱ P. X. S. nardi celticæ ✱ P. XVI. roſæ aridæ ✱ P. VI. coſti albi ✱ P. duum , opobalſami ✱ P. IIII. laſeris cirenaici uictoriati pondus , uel ſyriaci ✱ P. I. ſtœcados ✱ P. ſex, gentianæ ⁎ P. V. trifolij acuti radicis ⁎ P. IIII. uel eiuſde͂ ſeminis ⁎ P. trium, ſcordij ⁎ pond. X. polij ⁎ pond. V. aſari ⁎ pond. duum, acori ⁎ pond. III. phu ⁎ P. III. miſy ⁎ pond. duum, dictamni ⁎ P. XII. ammoniaci guttę ⁎ P. trium, agarici ⁎ pond. duum ſemis , balſami ſeminis grana p̄. XX. petroſelini ⁎ P. VI. & uictoriati, rutæ ſyluaticę ⁎ P. trium ſemis, fœniculi ſeminis ⁎ pond. trium ſemis, dauci cretici ⁎ pond. IIII. aneſi ⁎ pond. duum, cumini ęthiopici ⁎ pond. duum, rapę ſeminis ⁎ pond. V. & uictoriati, napi ſyluatici ſeminis ⁎ pond. trium, anatis fœminę recentis ⁎ pond. II. anatis maſculi ſanguinis aridi ⁎ pond. III. hœdi maſculi ſanguinis aridi ⁎ pond. III. teſtudinis marinę ſanguinis aridi ⁎ pond. VI. S. anſeris maſculi ſanguinis aridi ⁎ pond. III. mellis attici quod ſatis erit . Facit ad omnia : hæc ego compoſita habeo . C L X X V I I I.

Quoniam antidotos, quas optimas ſciuimus, poſui in facientibus ad omne malum uitium : aliud medicamentum etiam ex multis rebus , ſimplicia quoque medicamenta , & propria remedia monſtraui . Interdum enim hęc melius aduerſus quędam , quàm antidotos faciunt . Trademus autem ſingulorum malorum medicamentorum epotorum ſigna , quò facilius intelligatur , quid quiſque ſumpſerit , & qua ratione adiuuari debeat .

Ad cicutam . C L X X I X.

Cicutam ergo potam caligo , mentiſque alienatio , & artuum gelatio inſequitur, ultimoque pręfocantur qui eam ſumpſerunt , nihilque ſentiunt . Adiuuari autem debent in initijs uino mero ſubinde quamplurimo caldo , & per ſe, & cum pipere , & cum ſtyrace poto . Atqui maxime prodeſt lac aſininum datum : ſi minus , uaccinum , aut quodlibet . Oportet autem & aluum acri cluſtere ducere , eorum , & extra ſuper uentrem imponere farinam hordeaceam, uel triticeam coctam ex uino caldam .

Ad opium . C L X X X .

OPIVM potum , quod quidam meconium uocant , ab odoris grauitate intelligitur : papaueris enim uiridis , cuius ſuccus eſt , qualitatem repręſentat. Facit autem capitis grauitatem , gelationem & liuorem artuum, ſudoreſque frigidos manare . Pręterea ſpirationem impedit, mentem ſoporat, ſenſuſque abalienat . Adiuuari porrò debent qui biberunt , aqua cum oleo in uinum admixtis , ſępius datis, & fre-

quenter reiectis per pinnam aut lorum uomitorium. Prodeſt & uini cyathus,& paſſi & olei cyathus eadem ratione datus. Item uinum & acetum pari menſura datum ex aqua mulſa cum roſa eius menſuræ, ita ut iſta ſubinde cogantur reijcere. Præterea caput roſa & aceto ſine intermiſſione curetur,eorumque pedes adſidue fricentur manibus ſiccis,aut linteo aſpro inuolutis. Prodeſt & ſinapi ex aceto tritum, circundatum pedibus cruribusque,& à ſomni tempore prohibere ne obſopiantur.

Ad altercum. CLXXXI.

Altercum, quod Græci ὑοσκύαμον uocant,qui biberunt, caput graue ueniſque diſtentum habent, mente abalienantur cum quadam uerborum altercatione, inde enim hoc nomen herba trahit altercum: poſtea ſopiuntur, & omni ſenſu carent,liuiſcentibus membris eorum. Adiuuantur autem lacte poto aſinino quamplurimo,uel quolibet alio recenti per ſe,uel decocto. Sed ij prius aqua mulſa ſępius pota cogantur per pinnam reijcere. Opio læſi ſimiliter curentur.

Ad gypſum. CLXXXII.

GYPSO poto ſtomachus,uenterque dolore uaſto urgetur,frigidus ſudor ſubſequitur,oculi ſanguilenti conſpiciuntur, urina alba redditur, concreſcit in aliqua parte uentris quod potum eſt, & tactu quaſi ſaxum percipitur. Adiuuari autem debent qui his malis uexantur,lixiuio è ſarmentorum cinere facto quamplurimo poto. Item aqua thymum,aut origanum decoctum habente.

Ad ſpumam argenti. CLXXXIII.

SPVMA argentea pota,quam Græci λιθάργυρον dicunt,uentris infert grauitatem, inflãmationẽ, poſtea dolorem cum urinæ difficili exitu procedente tempore: coloris quidem quaſi plumbei ſunt: præcipue hæc deformitas circa faciem deprehenditur. Suppurant autem plurimæ partes eorum. Adiuuantur ſecundum reiectionẽ aqua mulſa,acrique curatione,pipere,myrrha,apij ſemine, pondere pari in unũ mixtis,ex eoque medicamẽto ⚹ P. unius dare cum uini cyathis tribus quatuor'ue quotidie potis.

Ad cerußam. CLXXXIIII.

CERVSSA, quam Græci ψιμμύθιον uocant,qui biberunt,facile deprehenduntur. linguam enim albam habent, commiſſuraſque dentium albicantes. Præterea nauſeant, reijciunt poto medicamento, caligant, magis magiſque uertigine quadam urgentur. Poſtea ſpiritus uia intercluditur,& pręfocantur. Adiuuãtur autem poſt uomitum ab oleo,uel ab aqua mulſa,cremore ptiſanæ caldo largiore accepto, ſed bene uncto. Item lacte cum melle poto. Facit & malua diſcocta, conciſa,ſale & oleo pipereque condita, & pro ſorbitione data per ſe, uel cum urtica, herbaque mercuriali. Proſunt & nucleorum perſicorum interiora ex uino trita atque pota quãplurima. Item lixiuia calda ex cinere ſarmentorum facta.

Ad coriandrum. CLXXXV.

Coriandrum datum apparet quidem ab odore ſpirationis totiuſque corporis. Redolet enim & hoc herbam ut infectum. Intelligitur autem ex guſtu. Facit porrò raucitatem,& mentem mouet. Adiuuari autem debent qui biberunt, ex uino mero atque plurimo,uel aqua marina,uel muria dura pota. Item ouis anſerinis ſorbilibus plurimum ſalis habentibus, uel iure gallinaceo, agnino'ue quampinguiſſimo, & ſalſiſſimo per ſe poto.

Ad leporem marinum. CLXXXVI.

LEPORIS marini guſtus non abſimilis illotis piſcibus,aut etiam putentibus: qui ſumpſerunt autem,ſtomacho ueſicaque adficiuntur, ita ut urinam quidem difficulter,& cum dolore,purpureique coloris reddant. Stomacho item tento & dolenti ſunt,auerſoque ab omni eſca,præcipue piſce. Nauſeant pręterea & ſubinde reijciunt ſpumoſa, interdum bilioſa aut ſanguilenta, & maxime cum ſimulauit, aut nominauit aliquis piſcem. In ſomnis littoris pulſi fluctus uidentur ſubinde audire. Oculi eorum exhulcerantur,genæ inflantur. Coloris mali,& ueluti plumbei fiunt, minutatimque per tabem quaſi phthiſici conſumuntur. Adiuuari autem debent hoc malo circunuenti,lacte muliebri,uel equino, uel uaccino, aut aſinino quamplurimo quotidie per ſe,aut cum melle ſumpto. Prodeſt & maluæ ſorbitio bene uncta & ſalſa. Item proſunt malorum punicorum grana adſidue data. Benefacit & pix cedria, ſi quis inde bina,terna'ue cochlearia eius ſumpſerit per ſe,uel ex paſſi cyathis duobus tribus'ue. Item benefaciũt iuniperi tritæ quamplurimo cum paſſo,aut per ſe datæ.

Ad ſalamandram. CLXXXVII.

Salamandra quibus data eſt,lingua exaſperatur, corpus inualidum fit: præter hoc torpet rigoribus quibuſdam,& liuoribus quaſi maculis uariatur. Adiuuari autem debent quibus impacta eſt, melle quamplurimo per ſe,uel cum reſina ex pinu, cuius etiam tenera folia cum herba quam Græci χαμαιπίτυν appellant, decocta ex aqua mulſa proſunt. Item lini ſeminis farina ex aqua mulſa ſumpta quamplurimum bene adiuuat.

Ad aconitum. CLXXXVIII.

ACONITI guſtus eſt auſter atque ſubamarus. Potum autem, protinus facit corpus graue & diſplicens. Mordet autem ſtomachum,& cor adficit: itaque ſudor eueſtigio inſequitur multus & frigidus, maxime circa oculos & frontem apparet. Inflantur inteſtina, & uenti plurimum emittunt, qui biberunt,capitiſque dolorem habent cum uertigine quadam adſidue quidem,ſed præcipue cum ſe è lectulo leuare conantur. Proprium eſt autem huius mali medicamenti,protinus liuidos articulos & artus facere. Sed adiuuantur facile qui id ſumpſerunt, ruta quamplurima pota cum uino: item iure gallinæ

pinguis uel bubulę. Prodeſt & his uinum chamępythyn decoctam in ſe habens, item acetum melle mixtum, in quo ferri ſtercus, quod σκωρίαν Gręci uocant, uſtum, prius inferueſcat ſæpius, & ita detur. Item proficit abrotani pondo ſextans ex uino datum, & origani pondo ſextans eodem modo datum. Pręcipue autem adiuuabit, ſi quis coagulum leporis, hinuli, & porci in unum miſcuerit, & dederit ex uini hemina aut cyathis tribus ✱ P.I. uel uictoriati pondus.

Ad cantharidas. CLXXXIX.

Cantharides guſtum & odorem ſimilem pici è cedro factę habent. Potę ſtomachi dolorem, morſusque excitant, pręcipue ueſicę. Quamobrem qui biberunt eas, difficulter urinam & cum ſanguine reddunt, exhulcerata ſcilicet ueſica: pręterea animo ſubinde linquuntur deficiuntque. Adiuuātur autem cum ſępius reiecerunt, paſſo cum oleo poto uel omni lacte: ſed debent plurimum eius ſumere. Item proſunt eis nuclei pini per ſe ſumpti, uel ex aqua mulſa, aut ex paſſo triti & dati. Item cucumeris ſemē purgatum, & lini ſemen ex paſſo datum. Adiuuat bene & ius pingue agninum, uel ex bubula factum, & farina triticea pultis more cocta, plurimum anſerini adipis habente. Prodeſt & ſamię cretę ✱ P.IIII. cum paſſi cyathis quatuor mixtisque aqua datum. Item oleum irinum ex ruta tritum & potum.

Ad bupreſtim. CXC.

Bupreſtis guſtus eſt nitri ſimilis. Facit autem tumorem ſtomachique infinitum dolorem, & inflat totum corpus in ſpeciem hydropici. Adiuuantur aqua ficus aridę decoctę, & ipſa ficu plurimum ſumpta. Item paſſo plurimum & lacte muliebri, & iure ſuillo pingui accepto, & nitri ✱ pon. IIII. cū aquę hemina dato, & cęteris quę ſupra ad cantharidas ſcripta ſunt.

Ad dorycnion. CXCI.

Dorycnion guſtum quidem habet lactis: potum uero, ſingultus crebros facit, & uomitus frequenter concitat. Reijciunt autem ab ſtomacho ramenta, quę etiam ſimillima torminoſis, ſubindeque animo deficiuntur. Adiuuari autem debet lęſi eo, lacte aſinino, equino, bubulo, conchilijs omnibus crudis atque decoctis.

Ad Ixiam. CXCII.

IXIA, quam quidam chamæleonta uocant, odorem habet, cum ſumitur, ocymi: pota autem, linguę tumorem facit. Mentem abalienat, uentremque & omnes naturales exitus ſupprimit. Adiuuantur autem lęſi ab ea, abſinthio poto cum uino. Item caſtorei ✱ pon. II. dato ex uino cyathis quatuor, & rutæ fruticibus quinque uel ſex. Facit bene & chamælea ✱ pon. trium, ex uini cyathis tribus aqua mixtis, nec minus radix laſeris ex uino data. Tragoriganum eodem modo datum.

Ad ephemeron. CXCIII.

Ephemeron potum, protinus quidem totum os prurire facit uelut ſcylla tactum, poſtea etiam adurit quaſi pipere manducato, ſecundum hęc quoque ſtomachum mordendo exhulcerat: atque qui id biberint, primum ab ore ſanguinem expuunt, deinde ex ſtomacho cruorem reijciunt, poſtea per ſellas, & iam abundantius eundem deijciunt. Adiuuabuntur autem læſi ab eo, polygonij ſucco quamplurimo per ſe poto, uel arido trito pondo librę, dato cum aqua. Præmacerantur autem mala cydonia, aut uitis capreoli, aut myrti baccę, aut eiuſdem folia.

Ad toxicum. CXCIIII.

Toxicum cuius ſit guſtus, haud facile quiuis dixerit. Verum cum potum eſt, eueſtigio ciet dolorem omnium interaneorum infinitum, & uelut telo traiectorum, concitatque mentis furorem, cogitque exululare, & palpitare lingua ſimiliter decollatorum capitibus: nihil enim poteſt intelligi ex uoce eorum. Adiuuantur autem qui id biberunt, roſa pota, aut oleo irino, coactique frequentius reijcere. Item aluo acri clyſmo ſępius ducta, poſtea paſſo, lacte, & antidoto mithridatio.

Ad pharicum. CXCV.

Pharicum & ipſum dicitur ex cōpluribus componi, guſtumque habere nardi. Potum autem, facit ſpaſmon, cito exanimat. Adiuuantur uero læſi ab eo ſaliunca, id eſt, nardo ſylueſtri quamplurima ex uino ſępius data. Item oluſatri radice aut ſemine ex uino dato. Benefacit & hoc medicamentum: galbani puri ✱ pon. duum, myrrhę ✱ pon. unius cum paſſi cyathis quatuor datum ✱ pon. I. & hoc etiam ad omne medicamentum facit.

Ad tauri ſanguinem. CXCVI.

TAVRI ſanguinis potum quamuis quis difficile cęlauerit, hunc tamen ueſtigia cruoris relicta inter dentium commiſſuras produnt. Nauſeant autem & pręfocantur qui biberunt, cum gelatur. Sed adiuuantur aceto calido ſępius poto & iniecto per ſe, uel cum nitro laſeris ue radice.

Ad lac potum. CXCVII.

LAC potum & gelatum, odore ſpirationis (ſi non confitebitur qui laborat) cognoſcetur: pręfocantur autem & hoc homines. Adiuuari autem debent qui ab ea laborant, menta quamplurima ſępius ſumpta. Item coagulo agnino, leporino, porcino, uictoriati pondere ex aqua bis ter ue dato. Prodeſt & laſeris radix cum poſca, & aluus acri clyſmo ducta.

Ad fungos. CXCVIII.

FVNGIS uenenatis cum quis laborat, primum nauſeat, nec quidquam magnopere reijcit: poſtea ſtomachum uentrisque & pręcordiorum infinitos habet dolores, manant ſudores frigidi per artus, qui & ipſi gelātur celerrime, niſi cito ſuccurratur. Adiuuantur autem radice ea quā nos edimus, acri quāplurima

plurima per ſe,uel cum ſale manducata: eius'que ſemine,ſi ipſa non fuerit ,poto ex uino . Item ruta ex aceto trita & pota proficit . Nec minus lixiuia cineris ex ſarmentis pota . Adiuuat & nitrum aceto dilutum & datum : eodemque modo æris flos datus,& mel cum aceto dilutum quamplurimum deuoratum. Oportet autem & oleo ante multo poto cogere eos reijcere quantumcunque potuerint , & eodem caldo ſubinde artus perunctos expreſſius fricare .

Ad Irudinem. CXCIX.

Irudinem , quam quidam ſanguiſugam uocant , deuoratam,& adhærentẽ faucibus,eoque ipſo moleſtiam , titillationemque quandam præſtantem , excutere oportebit aceto quamplurimo epoto per ſe, uel cum ſale , aut nitro , aut laſere . Idem faciunt & niuis glebulę quamplurimum deuoratę .

Medicamentorum malorum non nocet nominum , aut figurarum notitia , ſed ponderis ſcientia : hanc porrò medicus nec quęrere , nec noſſe debet , niſi dijs , hominibusque inuiſus merito eſſe uult , & contra ius , faſque profeſſionis egredi . Illas autem figuras , dico , & nomina neceſſe eſt ei ſcire,ut & ipſe deuitet , ne per ignorantiam aliquam ſumat , & alijs idem pręcipere poſſit : hoc enim proprium eſt Medicinæ , & illud execratiſſimi pharmacopolæ contrario oppoſiti uirtuti eius , ut & in cæteris artibus animaduertitur : nulla enim eſt, q̃ non habeat aduerſantẽ ſibi ſua ſpecie ſimilitudinis malignã profeſſionẽ .

Ad ſuſpicionem mali medicamenti. CC.

Quoties autem ſuſpicio mali medicamenti accepta fuerit , primum aſſumere oportet quæ nauſeam faciunt , uel oleum per ſe,uel cum aqua , & reijcere : deinde ea quæ uentrem molliunt,tanquam lac,albũ ius pingue & ſalſum , chamęleam non ceſſantem inijcere clyſtere . Poſtea remedia propria ad ſingula quoque & antidotos ſumere .

Implicitas Medicinæ partes inter ſe & ita connexas eſſe conſtat, ut nullo modo diduci ſine totius profeſſionis detrimento poſſint . Ex eo intelligitur , quod neque chirurgia ſine diętetica , neque hæc ſine chirurgia , id eſt, ſine ea parte quæ medicamentorum utilium uſum habet , perfici poſſunt : ſed alię ab alijs adiuuantur , & quaſi conſummantur . Itaque quãuis ex magna parte ad dięteticos ptinentes cõpoſitiones iam exhibuerimus, tamen quaſi claudicat & uacillat hic liber,niſi eas quoque compoſitiones, quę ad chirurgos pertinent , poſuerimus.quarum initium ex emplaſtris faciemus.

Emplaſtrum Triphonis . CCI.

Emplaſtrum chirurgi Triphonis ſubuiride:quod facit cum uulnus ita actum eſt , ut os lędatur , uel frangatur , pręcipue caluarię. κεφαλικὴ ideo à Gręcis dicitur . Idem ſi os ſcabrum,aut putre uetuſtate uitij factum eſt,expurgat & educit,quantum eius alienum eſt . Facit pręterea ad canis morſum , & ad hulcus recens molle . Squama ęris cyprij ⚹ pon. XII.thuris ⚹ pond. VI. ammoniacæ guttæ ⚹ P. VI. reſinę pituinæ , id eſt, ex picea arbore ⚹ P. X. S. reſinæ terebinthinæ ⚹ P. VI.adipis uituli pon.quadrans,ceræ pond.triens,olei pond.ſemuncia,aceti cyathus unus & dimidius : acetum intritum conſumatur ad omnia quæ teri debeant , dum leuia habuerint mellis ſpiſſitudinem : cera , & utraque reſina cum adipe purgato & oleo liqueſcant , & incoquantur , donec habeant ſpiſſi cerati temperaturam . feruentia ſuperfundentur rebus quæ ſunt in mortario minutatim , & piſtillo ſubinde dum calet, & permiſcebuntur . Atque ita dum deſinit feruere,emplaſtrum manibus ſubigetur: & redactum in rotundas ampliores, quas magdalidas dicunt , reponetur .

Emplaſtrum Megetis chirurgi . CCII.

Emplaſtrum Megetis chirurgi ſubuiride ad eadem facit,componitur ſimiliter.accipit hæc : Squamę æris cyprij ⚹ P. XXV.ammoniaci guttæ ⚹ P. XXV.terræ mali,quod ἀριστολοχίαν Græci dicunt ⚹ P. XX.iris ⚹ P. XX.aluminis ſiſſi ⚹ P. XX.myrrhæ ⚹ P. XXII.reſinę terebinthinę ⚹ P. IIII. pituinæ reſinæ ⚹ P. IIII.adipis taurini ⚹ P. IIII.ceræ ⚹ P. IIII.olei ueteris ſextarium unũ, aceti acris ſextarios IIII.Componitur hoc medicamentum cum Caniculæ ſydus oritur,teritur in ſole donec acetum omne cõſumatur . In quibuſdam hoc emplaſtrum efficacius,in quibuſdam ſuperius poſitum inuenitur .

Emplaſtrum uiride Triphonis chirurgi . CCIII.

Emplaſtrum uiride Triphonis facit ad uulnera recentia , quo utebatur etiam in gladiatoribus, coloris boni: εὔχροον ideo etiam appellabat . Recipit hæc : æris uſti P. ſextantem,aluminis rotundi P. ſextantẽ, ſalis ammoniaci pon. ſextantem,thuris pollinis P. ſextantem , æruginis raſæ P. trientem . Hæc teruntur ex aceto aliquot diebus,poſtea ceræ P. duo,reſinæ frictæ P. duo, cum olei ueteris P. dextante . liqueſacta ab igne,mortario ſuperfunduntur , & mixta manibus ſubiguntur .

Emplaſtrum uiride Traſeæ chirurgi . CCIIII.

Emplaſtrum uiride Traſeæ chirurgi ad recentia hulcera minus acre: æris uſti ⚹ P. XII. ſalis ammoniaci ⚹ pon. IX. Hęc terere aceto per aliquot dies oportet,donec uiridis color appareat, poſtea adijcere aluminis ſiſſi ⚹ pon. VII. Vbi iam omnia leuia facta fuerint , & mellis liquidi temperaturã habuerint, ceræ pon. libra,reſinæ frictæ pondo libra,cum olei cyathis quinque liqueſacta ſuper ea adijciuntur,& rurſus mortario ſubiguntur . Refrigeratumque manibus ſubigitur ac reponitur.

Emplaſtrum Triphonis chirurgi uiride. CCV.

Emplaſtrum uiride Triphonis facit ad recentia uulnera,morſus hominum,ſed præcipue ad uetera hulcera , quæ nullo modo cicatricem ducunt,& callos eminentes circa ſe habent . Oportet autem tunc nõ linteolo,ut cætera,illinere,ſed dilatatũ magis manibus in magnitudinẽ uulneris ſatis craſſum ĩponere

ſuperque linteola carpta plurima, deinde ſpongiam nouam, ex uerbenis murto oleaque factis. Conſtat ex his: æruginis ⚹ PIIII. ſquamæ æris ⚹ P. ſex, thuris pollinis ⚹ P. VI. galbani ⚹ P. IIII. aluminis rotundi ⚹ P. IIII. reſinæ pituinæ ⚹ P. XXV. ceræ ⚹ P. XXV. olei P. ſextante, terebinthinę P. ſelibra, aceti quod ſatis eſt. Componitur eodem modo quo & ſuperius ſcripta uiridia emplaſtra ſunt.

Emplaſtrum uiride Gliconis chirurgi. CCVI.

Emplaſtrum uiride quod ſui generis, meo iudicio, ſuperat omnia, uocatur Iſis. Accipit hæc: æris uſti, æris cyprij, æruginis raſæ, ſalis foſſitij, guttæ ammoniaci, thuris maſculi, mali terræ rotundi, quæ ἀριστολοχία στρογγύλη Græce dicitur, mali terrę ſarmentorum, quibus unguentarij utuntur, dicitur autem ariſtolochia clematitis, aluminis rotundi, ſingulorum pond. unciam, myrrhę, galbani, aloes, ſingulorum pond. ſextantem, cerę pond. trientem, reſinę colophonię P. IIII. uel duo & beſſem, olei ſextarium unum. Hęc enim galbano, reſina, cera, & oleo ſuper ignem liquefacta, miſcentur mortario, pręterea cæteris ex aceti ſextario uno. Facit hoc emplaſtrum ad detectam membranam tegentem cerebrum: de induſtria à medicis cum terebratu exciditur, quod lædit eam os, uel alioquin detectam, roſa dilutum & impoſitum. Item facit ad capitis diutinum dolorem, quem κεφαλαλγίαν Græci appellant, dolenti loco raſo ſuperpoſitum, nec minus dies uiginti. Item facit ad oculorum imminentes epiphoras, ſuperpoſitum frontibus. Cęteras eodem modo ſanguinis eruptiones e' naribus adiuuat. Et hulceribus factis eiuſdem partis roſa dilutum prodeſt. Nec minus angina correptis faucibus, extra ſuperpoſitum, & toto collo. Parotidas initia habentes diſcutit, ſuppuratas iungit, ſi quis emiſſarium collectionis apto loco, id eſt, infra ſinum ubi collectio eſt, fecerit, quod ὑπόχυσιν Græci dicunt. Eadem ratione ſuppurationibus in mammis mulierum futuris, aut factis prodeſt, iungit omnem partem diuiſam, & fibulis arctatam. Præcipue cum inteſtina prolapſa & repoſita ſunt, atque ſartum uulnus, quod à Græcis dicitur γαστροραφία. Lateris, ſtomachi, uentris, iecinoris, lienis dolorem ſedat. Adiuuat cœliacos, torminoſos uentri toto circundatum. Item ueſicæ tumenti prodeſt. Eodem modo lumborum dolorem leuat. Ad luxatum omne & eiectum, & repoſitum articulamentum benefacit. Et ad podagram pręter quoduis aliud medicamentum ſatis conuenit, & huic mirifice prodeſt. Fiſtulas roſa dilutum ſanat. Ad carbunculos & cancer imponendum eſt: purgat enim, nec patitur latius ſerpere: uetera hulcera cicatricem ducere cogit. Punctus neruorum muſculorum, qui periculoſiſſimi ſunt, quos νύγματα Gręci dicunt, ſine inciſione aut diuiſione ſanat cyprio oleo dilutum. Ad neruorum uitia omnia acopo melius facit.

Eiuſdem nigrum. CCVII.

Emplaſtrum nigrum eius Barbara dicitur, facit ad omne recens uulnus & contuſum. hoc plerique in gladiatoribus utuntur. Picis brutię ⚹ P. centum, reſinæ frictæ ⚹ P. centum, bituminis iudaici ⚹ pond. centum, cerę ⚹ P. centum. Hæc conciſa in minima fruſta, coquuntur cum olei ſextario uno donec ſpiſſentur: quibus depoſitis ab igne, & deſinentibus nimis feruere, adijcitur ſpumæ argenteæ ⚹ pond. X. ceruſſæ ⚹ pond. X. æruginis ⚹ P. V. Et hæc autem cum aceti hemina terere oportet, & minutatim aſpergere, ne efferueſcat medicamentum. Vbi his adiectis & intermixtis intepuerit medicamentum, opopanax oleo dilutus exiguo ⚹ P. duum adijcietur: deinde refrigeratum manibus, & ſubactum medicamentum, & in partes diuiſum, reponitur. Huic ergo emplaſtro, cum ita compoſitũ eſt, dum adhuc modice calet, adijcito thuris pollinis pond. trientem: & mirum, quanto efficacius eſt, ſine dolore atque tumore conſeruat uulnera, & celerius ſanat.

Emplaſtrum nigrum Traſeæ chirurgi. CCVIII.

Emplaſtrum Traſeæ chirurgi facit ad omnia recentia uulnera. Proprie autem ad neruorum muſculorum punctus, contuſiones, luxa: & in totum, tumorem non patitur fieri, articulos inciſos iungit. Idem & gladiatorum, & omnium hominum ad periculoſa uulnera mirifice facit: ſinus ueteres, & fiſtulas iungit: interius iniectum primum, & poſtea extra poſitum. Ceræ P. IIII. picis brutiæ pond. IIII. reſinæ frictæ pond. IIII. bituminis ſaguntini, quod eſt natura liquidum P. IIII. ceruſſæ, æruginis, chalcitidis, miſyis, aluminis fiſſi, aluminis rotundi, melanterias, quæ creta ſutoria dicitur, qua ligulæ calceolorum denigrantur, gallæ ſyriacæ, ſingulorum pondo libra. Hæc aceto teruntur donec leuia fiant: quibus mellis habentibus ſpiſſitudinem, cera, atque alia quæ igne liquefiunt, bitumenque ſuper ignem ſolutum, ſuperfunduntur his quę ſunt in mortario: poſtea medicamentum manibus ſubigitur, & reponitur uaſe fictili acetum habente.

Emplaſtrum nigrum Ariſti. CCIX.

Emplaſtrum nigrum Ariſti chirurgi facit ad omne recens uulnus mirifice, ad punctus neruorum & ad muſculorum. Item ad contuſum, luxum, præcipue ad oſſa fracta. Sine alligatura enim interdum dimidio celerius ſanat ea, & ſine dolore ſeruat: iungit ſinum. Habet autem hæc: Spumæ argenteæ ⚹ P. ducentorum, aluminis fiſſi ⚹ pond. XXX. picis hiſpanæ ⚹ P. centum, bituminis iudaici ⚹ pond. centum, propolis ⚹ pond. XXX. æruginis ⚹ P. X. ceræ ⚹ P. centum, ammoniaci guttę ⚹ pon. XXV. terebinthinæ ⚹ pon. L. olei ueteris ſextarios quatuor. Olei inferueſcit ſpuma argentea trita curioſe: deinde adijcitur bitumen, & ipſum cõtuſum & tritum. Vbi hæc cerati mollis habent temperamentum, pix adijcienda eſt: deinde cera & propolis: poſtea ammoniacum, à quo ærugo: ultimum alumen aſpergitur. Oportet autem ubi tumor ſuſpectus eſt, lanam ſuccidam ex uino ſine oleo ſuperponere.

Emplaſtrum Triphonis. CCX.

Emplaſtrum nigrum Triphonis, Baſilicon appellatur, facit ad contuſa, & canis morſum, & furunculos.

culos. Idem roſa dilutum explet concaua uulnera. Picis brutię ⚹ pon.XL.reſinæ ⚹ P.XL.galbani ⚹ P.II.olei cyprei ⚹ P.ſeſcuncia,cum oleo cōmuni ⚹ P.IX.liquefiet,& coquitur donec coeat: poſt hoc reſina adijcitur: deinde emplaſtri habens temperamentum, deponitur cacabus, & tepente medicamento galbanum dilatatum, ne uno loco ſubſidat, adijcitur.

Emplaſtrum Ariſti chirurgi. CCXI.

Emplaſtrum nigrum,quod τετραφάρμακον dicitur, facit ad eadem. Recipit hæc: Cerę,picis, reſinę frictæ paria pondera,adipis tauri dimidium: unà omnia coquuntur, donec emplaſtrum fiat.

Emplaſtrum nigrum Dionyſi chirurgi. CCXII.

EMplaſtrum Dionyſi chirurgi facit ad mediocria uulnera,& in teneris corporibus puerorū. Idem iungit belle uulnera,& ſine tumore ſeruat. Spumę argenteę ⚹ pon.CXX.olei ſextarios duos.Hęc ſuper ignem mouentur, donec cerati habeant temperaturam: poſt hoc adijcitur aluminis ⚹ P.XLV.& decoquitur uſque dum rufum medicamentum fiat: poſt hæc adijcitur reſinæ colophoniæ ⚹ P.XLV. ceræ ⚹ P.XLV.ubi emplaſtri omnia habuerint ſpiſſitudinem,deponitur cacabus, & tepente medicamento,& cum deſierit feruere,adijcitur galbanum minutatim dilatatū, quò facilius ſoluatur ⚹ P.IIII.

Rurſum eiuſdem. CCXIII.

ALterum rubrum medicamentum, quo uenatores utuntur,facit ad canis morſum & omnium quadrupedum. Item & ad offenſionem in ſtirpe,& cætera uulnera mediocria. Spumæ argenteæ pond. V. ſemis,olei ueteris pon.II.Hæc coquantur donec coeāt: deinde adijcitur ęris ſquamæ pond.uncia, & coquitur donec colorem rufum ſumat: poſtea adijcitur ceræ pon.triens, reſinæ frictę pon.II.ammoniaci guttæ,depoſito pauliſper cacabo,pon.quadrans,galbani item diuiſi in minimas partes,& rurſus repoſito ad breue tempus, atque iterum repoſito & non feruenti, galbani pondo ſextans.

Coloris incerti. CCXIIII.

Emplaſtrū coloris incerti facit ad oīa mediocria uulnera, quadrupedum morſus, contuſa uel inciſa articulamenta (ut fit) cum ad dentem peruenit pugnus. Idem ad furunculos mire facit, & ſtrumas omnemque duritiem diſcutit, ſi id quis perſeueranter imponat. Item cicatricem ducit diutini hulceris, & in totum ad omnia leuia in quotidianos uſus mirificum eſt: tumorem non patitur fieri neque pus. Hæret, ut faſcia non ſit opus. In balineo non excidet. Hoc ipſum eſt quod tu deſideraſti. Olei ueteris P. quinque,ſpumæ argenteæ pon.quinque. Hæc coquuntur donec coeant: poſtea adijcitur his reſinæ pituinæ pond. V. Vbi emplaſtri habet temperamentum, adijcitur propolis inalienatæ ſyncerę & bonæ, qualis eſt attica,pond.ſelibra,deinde in cacabo depoſito uiſci de quercu lecti pon.quadrans: hoc ſemper habeo compoſitum.

Emplaſtrum Euelpiſti chirurgi. CCXV.

Emplaſtrum luteum Euelpiſti chirurgi facit ad tenera corpora mediocriter lęſa & abraſa, quę ἀποσύρματα Græci dicunt. Spumæ argēteę pon.ſelibra,olei hemina,coquuntur dum coeant: deinde adijciuntur ceræ pon.duo,reſinæ pituinę pond.duo.

Emplaſtrum Epiſpaſticum. CCXVI.

Emplaſtrum quod aperit & educit pus,uel ſi quid aliud ſubeſt, ἐπισπαστικὸν dicitur,ceræ P.libra, reſinę terebinthinę P.libra,nitri rubri pondo libra: hoc teritur ex cinere lixiua, donec leue factum habeat mellis ſpiſſitudinem, poſtea ſupradicta cum olei cyathis ſex liquefiunt ad ignem,quibus adijcitur thuris pollinis ſelibra,& ita quæ in cacabo ſunt, mortario ſuperfunduntur & cōmiſcentur. CCXVII.

Emplaſtrum album ex ſale, ἁλικῶν Gręci dicunt,facit ad omnem duritiem & diutinum dolorem, & ducit ſudores,idem hulcera & calloſa renouat, & facilius alijs medicamentis quæ hoc pollicentur, cogit cicatricem ducere. Salis marini, ceruſſæ,olei ueteris paria pondera. Coquitur cum oleo ceruſſa donec coeant, & poſtea ſal admiſcetur. CCXVIII.

Emplaſtrum aliud ex ſale nigrum efficacius,idem ad omnia facit, ſed recipit ſingulorū pon.libram ſimiliter, olei autem ueteris triplex adijcitur. CCXIX.

Emplaſtrum album ad combuſta & perniones: ceruſſæ P.libram,olei myrtei P.libram,ſpumæ argenteæ ⚹ P.XXIIII.ceræ ponticę P.libram. Ceruſſa & ſpuma argentea coquuntur cum oleo donec coeant: poſtea adijcitur cera.

Emplaſtrum album Pacchij Antiochi. CCXX.

Emplaſtrum album Pacchij Antiochi,quo uti oportet cum in mammis mulierum, alio'ue quouis loco duritia fuerit, quæ ad omne medicamentum exaſperatur,quam Græci καρκίνωμα aut κακοήθες uocāt. Facit autem ad combuſta & uetera omnia, quę non facile cicatricem ducunt. Item ad hulcera ex frigore, uel per ſe facta. Pręcipue uero ad ani uitia difficilia & uetera, roſa dilutum. Cadmię botryitis ⚹ pond. VIII.pompholygos cyprię ⚹ pon. VII.molybdenę lotę ⚹ pon. V.thuris maſculi ⚹ pond. IIII. ceruſſę ⚹ pond.LXX.ſpumæ argenteæ L.ceræ ponticæ ⚹ pond. VIII. reſinæ terebinthinæ ⚹ pon. VII.olei murtei ⚹ pon.centum. Quæ ſunt dura,teruntur ex uini ueteris ſextario uno,in quo die & nocte macerentur. Alterci albi, iridis,ſertulæ campanæ,terræ mali, papaueris ſyluatici capitū corticis,ſingulorum ⚹ P. VI.Cum leuia facta fuerint, & mellis ſpiſſitudiuem habuerint,tunc murteū oleū minutatim in mortario adijciatur: & cum fuerint temperaturæ liparæ, medicamentum conijciatur in nouo fictili cacabo, & coquatur pruna non nimis acri,moueaturque ſine requie ne aduratur: cum emplaſtri temperaturam habuerit,reſinę cera adijciatur. CCXXI.

Emplaſtrum ad combuſtum mirifice facit: cum multis uſus ſim,nullũ magis probo, protinus enim impoſitum mitigat: poſtea tollit dolorem,ſtatimq́ue infinita celeritate perſanat. Spumæ argẽteæ pon. ſelibram,adipis ſuilli purgati pon.ſelibram,cerę ponticæ pon.ſelibrã,ouorum aſſorum uitellos ſex, quos terere oportet, & miſcere ſpumæ argenteæ & tritæ: ceram cum adipe liquefacere,deinde pati coire,poſtea in unum miſcere.

Lipara ad intertrigines & exaſperationem. CCXXII.

LIPARA ad intertrigines & exaſperationem, tumorem ani mirifica. Spumę argenteæ pond. triens,ceruſſæ pon.triens,thuris pollinis pon.triens,aluminis ſciſſi pon.quadrans, adipis ſuilli curati pon. quadrans,uini auſteri ueteris heminæ tres,roſæ ſeſquilibra,olei acerbi ſelibra. Teruntur ſpuma, ceruſſa: alumen ex uino,deinde adijcitur thus minutum & cretum: & cum primum hæc lęuia paruerint, cum oleamentis ex uino adipem liquefactum cum roſæ pon.quadrante miſcere in unum oportet.

Lipara rufa. CCXXIII.

LIPARA rufa facit ad fiſſuras ani diutinas, quas ῥάγαδας dicunt: eadem & eiuſdẽ partis exhulcerationes, & uitia diutina benefacit. Spumę argenteę ⚹ P.XXXVI.ceruſſę ⚹ pon. VI. chalcitidis uſtæ ⚹ pond. VI. myſios ⚹ pond. VI. reſinæ terebinthinæ ⚹ pond. XII. ceræ ⚹ pond. VI. olei murtei ſextarios S. II.aquę pond.ſextans. Cum aqua teruntur quæ prima poſita ſunt,& olei pondo dimidio,cum reliquo oleo cera & terebinthina liquefacto mortario ſuperfunduntur.

Ad condylomata. CCXXIIII.

AD condylomata facit bene elaterium ſiue cera: quod eſt ſuccus cucumeris ſyluatici,compoſitus, rationeq́ue in paſtillos redactus,ex aceto dilutum & perunctum. Item propolis per ſe ſubacta & more emplaſtri impoſita. CCXXV.

FACIT bene & reſinæ terebinthinæ ⚹ pond. VI. ceræ idem in uinum cocta igni, quantum poſſunt gagatis lapidis triti recipere. Multis & iris contuſa & ex uino mixta, cocta & poſita uelut farina hordeacea,profuit. Facit & andronium medicamentum, quod initio poſuimus, ad condylomata uino dilutum bene. CCXXVI.

HOC medicamentum mirifice prodeſt. Aluminis melini ⚹ P.centum, chalcitidis ⚹ pond.L. fęculę ⚹ pond.L. Teritur aceto: cum opus eſt,uino aut aceto diluitur.

Ad hæmorrhoidas. CCXXVII.

Hęmorrhoidas ſic curare oportet medicamento. Perungantur centaurij ſucco P.duum. Hæc herba latine fel terræ dicitur,& ubique in agris naſcitur. Eſt autem tenuis multorum ramorum in rectum ſurgentium, florem habet exiguum purpureum. Abſinthij ſucci ⚹ pond.duum, aluminis liquidi ⚹ pondo II.herbæ pedicularis ⚹ pondo duum, miſyis ⚹ pondo unius,mellis quantum ad comprehendenda ea ſatis erit. Hoc peruncto interius ano,aut lana tincta & interius truſa, cum deſederint ad ſellã, & apparuerint totæ, medicamento rurſus bene tangendę ſunt undique: & præcipue radices earum carbaſis ducunt,ſpecilli latitudine,ſubinde hauriente,medico cumulante medicamentum,& adſtruente, imprimenteq́ue donec combibant: totum enim in ea eſt, ut ab omni parte ſaturentur. Eſt autem hoc medicamentum: Chalcitidis uſtæ ⚹ pond.IIII.æris floris uſti ⚹ pond.IIII.miſyis uſti ⚹ pond.trium, æris ſquamæ ⚹ pond.duum,diſphrygis ⚹ pon.duum,ſoreos uſti ⚹ pon.duum, auripigmenti ⚹ P. duum. Hæc omnia teruntur,& ſicca (ut dixi) hęmorrhoidibus imprimuntur undique: poſt hoc tenue, ſimplex, rarum linteolum imponere oportet, & ſuper hoc panem aut opyron ex aqua maceratum & tritum,roſaceo oleo adiecto. Hoc medicamentum ſine magno labore circa ſeptimum diem cadere cogit hęmorrhoidas. Oportet autem bis die panem imponere, nonnunquam in nocte ſi circum tenſionem ſenſerint aquario, die auriſcalpio auerſo, quam partem κυαθίσκον Græci uocant, ſenſim tentare, mouere abalienatam oportet, quo celerius excidant hæmorrhoides. Hoc medicamentum oẽm carnem,& omni parte corporis exhulceratam,& excreſcentem, & eminentem,ſine magno morſu tollit. CCXXVIII.

SI quando non exhulceratas eminentias tollere ſine ferro uoluerimus,ut uerrucas, neuos, alia'ue eius generis,hoc medicamento utimur. Calcis uiuæ pon.ſex,fæculæ ⚹ P.III. uitri uſti ⚹ P.III. Hæc terere oportet ex cinere lixiua,ex caprifico uel ſarmentis,donec leuia paſſi habeant temperamentum, deinde adijcere rubricæ aut atramenti quod poſſit colorare ea: deinde patella fictili coquere ad mellis ſpiſſitudinem, atque puxide nigri plumbi reponere. Melius autem recens facit. cuius uſus eſt talis: quod deſtinatum erit tollere,id ipſum ſpecillo oblinetúr craſſius, ex interuallo penicillo abſtergetur: & cũ ſatis nigrum quaſi perunctum uiſum fuerit, deſinere oportebit imponere res,& abſtergere, & panem ex aqua imponere & roſa. Hoc & ſtrumas ſanat anteq̃ ſuppurent. Oportet autem, cũ hoc medicamentum cauſam fecerit in ſtrumis,nullum aliud medicamentum adhibere,ſanæ enim ita fiunt. CCXXIX.

CVM uero aliqua pars ſuppurauerit, & timidus fuerit ad ſectionem cui id acciderit,uiſcum quãplurimum colligere oportebit: eumq́ue cum cinere lixiui diutius terere,& aluta inductum imponere,ita formata,& in tantum ſpatium circunſecta,quantum & quale uolumus hulcus,id eſt, emiſſarium uomicæ fieri,& ea parte ſcilicet imponemus,quantum neceſſe erit aperire. Hoc eodem medicamento ſępe dolores diutinos pectoris,lateris,lumborum ſuſtuli,cum ad nullum malagma aut auxilium cedebant: exhulcerata enim minima parte cuiuſque dolentis loci,humoribus poſtea uitium ueluti eijciebatur.

Ad eadem uitia. CCXXX.

Melior triphera,hoc enim nomen ſuperius poſitum,medicamẽtum appellatur: facit ad omnia quæ

ferro

ferro debent tolli ſine magno dolore. Idem hæmorrhoidas productas medicamento, quod ſupra poſitũ eſt, tollit. Vuam nimis iacentem ſine periculo per auriſcalpium lana inuolutum perunctam, ex parte qua tollenda eſt, amputat. Oportebit autem poſtea aqua mulſea gargarizare, & lentis atque roſæ aridæ aqua decoctæ. Eadem res & palpebram piloſam remediat, ſi quis radices aduerſus naturam pilorum natas oblinierit, donec locus earum niger fiat. Recipit hęc: æris floris ⚹ P. trium, calcis uiuæ ⚹ P. VI. tapſiæ radicis ⚹ P. VI. fęculæ ⚹ P. III. nitri ⚹ P. II. auripigmenti ⚹ pon. duum, fellis taurini ⚹ põ. ſex. Teruntur ex cinere lixiua qua culinarij utuntur, donec habeat mellis liquidi temperamentum. Reponitur puxide nigri plumbi. Hæc puxis in ampliorem ſtagneam mittitur, habentem cinerem lixiuam uſque ad operculum minoris. Oportet autem & hoc medicamentum colorare rubrica uel atramento. Huic medicamento ſi anatis ſanguinis quaſi duæ ligulæ adiunctæ fuerint, minus mordebit. CCXXXI.

Quatenus acrium & exhulcerantium medicamentorum habita eſt mentio, ponemus qua ſtygmata tolluntur in dignis, & in multis. Hæc calamitas ex tranſuerſo accidit, ut diſpenſatori Sabini Calui naufragio in ergaſtulo deprehenſo, quem Triphon multis deluſum, & ne caſu quidem literas confuſas ullo medicamento habentem, liberauit. Allij candidi ſpicę capitis tritæ, cum cantharidibus uiginti alexandrinis (ſunt autem uariæ & oblongæ) ſulphuris uiui ⚹ P. I. & uictoriati, chalcitis ⚹ pon. as ſemis, ceræ pondo triens, olei pondo triens, ceram cum tritis cæteris admiſcuit & impoſuit.

Inteſtini extremi prolapſio. CCXXXII.

Inteſtinum extremum quibus prolabitur & excidit, quoties prodierit, toties uino calido, uel uerbenis, uel cinere lixiua lauari oportet & reponere. Prodeſt & pice liquida perungere & cedria. Interdũ uel Andronio perungere, & ſicca reponere. Facit & cinis ex ſarmentis cribrata aſperſa, alumen fiſſum tritum bene, & eodem modo aſperſum, atque inteſtino repoſito. CCXXXIII.

AD teſticuli tumorem cupreſſus baccæ ex uino coctæ cõueniunt, ex faba quaſi concha multo cum cumino cocta. Item uua paſſa cum cumino contuſa in modum malagmatis, melle quantum ſatis eſt admixto. Idem uua paſſa, nucleata, contuſa ac mixta eiuſdem menſuræ uel ponderis.

Ad ueretri tumorem & dolorem. CCXXXIIII.

AD ueretri tumorem lens ex aqua cocta, & trita, roſaceo oleo mixta prodeſt. Si maior tumor erit, mali granati corium ex aqua coctum & tritum, lenticulæ pari pondere admiſcere oportet. CCXXXV.

SI ulcus ſordidum erit, aut cancer tentauit, aut iam occupauit, Andronios ex uino benefacit. CCXXXVI.

SI cicatrix ducenda.

Deſideratur. CCXXXVII.

OMNE hulcus in omni parte corporis ſordidum (id autem eſt cum candicat, & quaſi cruſtam perductam albam habet) purgat mel per ſe, iris arida contuſa, uel cum melle. Eadem ratione & terræ mali, & panacis radix purgat ſordida hulcera. Mirifice & hoc medicamentũ purgat, etiam ſi cancer tentat, eſt autem leue: auripigmenti quod Græci ἀρσενικὸν dicunt ⚹ pon. VI. æris ſquamæ ⚹ pon. III. elaterij ⚹ P. I. chartæ combuſtę cinis ⚹ pond. III. cum opus eſt, cochlearia tria roſæ cyatho permiſcentur, inde linteola carpta continguntur, atque ita hulceri ſuperponuntur. Hoc medicamentum cito, & ſine ullo morſu expurgat ſordidiſſima hulcera. CCXXXVIII.

OMNE purum hulcus & concauum replet Baſilice roſa diluta, ut ſuperius dixi, prope autẽ hoc medicamentum: Medullæ uitulinæ ⚹ P. IIII. adipis anſerini ⚹ P. duum, butyri ⚹ P. duum, medullæ ceruinæ ⚹ P. II. ceræ ⚹ P. IIII. terebinthinæ ⚹ P. II. mellis ⚹ P. ſeſcũcia, roſæ ⚹ P. ſeſcũcia, reſina cum roſa liqueſcit, cui miſcentur calenti mel & cera, cum cera pręcalfacta in feruenti aqua cõtunduntur, atque ita ſuperioribus miſcentur. CCXXXIX.

OMNE hulcus luxurians & creſcens carne compeſcit chalcitis per ſe trita, uel æris flos uſtus. Bene autem & proprie hoc medicamentum facit, quo Meges utebatur: Calcis uiuæ ⚹ P. II. thuris ⚹ P. unius, æris ſquamæ ⚹ P. unius.

Triphonis medicamentum. CCXL.

Triphon chirurgus carnem eminentem hoc medicamento compeſcebat: æris floris uſti ⚹ pond. VI. chalcitis uſtę ⚹ P. IIII. myſis uſti ⚹ pon. IIII. æris uſti ⚹ pon. IIII. Hoc acre eſt, & quaſi cauterium cruſtam altam facit: quamobrem cancer non patitur impoſitum ſerpere, omnem eruptionem ſanguinis ueluti cauterium ſiſtit. Et hoc autem, & quæ diximus imminuit. Cicatricem quoque ducit, ſi quis tincto, extractoque ſpecillo, quod ei quaſi puluis adhæſerit, exiguo oras hulceris tetigerit. Sed proprie cicatricem medicamenta hæc ducunt.

Triphonis ad cicatricem. CCXLI.

Emplaſtrum efficax ad cicatricem ducendam: Spumæ argẽteæ ⚹ P. quinquaginta, myſis uſti: chalcitis uſtę, aluminis fiſſi, ceruſſę, ſingulorum ⚹ pon. IIII. reſinæ terebinthinæ ⚹ pon. XII. ceræ ⚹ põ. V. Cera & reſina liquefiunt: deinde cũ refrixerunt, radũtur: ſicca & bñ trita adijciũtur & cõmiſcentur.

Emplaſtrum diacadmias. CCXLII.

Emplaſtrum διὰ καδμίας Græci dicunt, quod cicatricem ducit, cadmię P. libra, chalcitidis uſtæ pondo libra. Hæc teruntur ex uini falerni heminis tribus, donec liquefacta mellis habeant ſpiſſitudinem: poſtea fit ceratum ex ceræ pon. IIII. reſinæ frictæ pond. IIII. olei murtei pond. IIII. Cum refrigeratum eſt,

raditur & miſcetur his quæ in mortario ſunt. Sunt qui liquefacta hæc ipſa dum calent, mortario ſuperfundunt, & ita ſubigunt.

Ad papulas & porriginem. CCXLIII.

AD papulas in capite efferueſcentes, uel qualibet parte corporis totius porriginem, ſtaphiſagria trita, & nitrum decoctum tritum pari menſura, in mixto oleo & uino auſtero, ante deſudationem corporis, ac poſtea. Item alumen liquidum ex aceto ſtaphide agria adiecta. Ad epiphoram uero toto corpore efferueſcentem medicamentum prodeſt.

Ad ignem ſacrum. CCXLIIII.

AD ignem ſacrum benefacit medicamentum: rutæ uiridis P. triens, ſpumæ argenti P. bes, aceti ſextarius unus, olei uiridis ſextarius. Cum aceti parte in ſpuma & ruta teruntur donec leuia fiant, poſtea quod ſupereſt aceti, uicibus cum oleo adijcitur. CCXLV.

AD ignem ſacrum coriandrum per ſe tritum benefacit, eſt enim res uiroſa: uel cum pane eodẽ modo & menta prodeſt, & cinis de filice facta, aqua conſperſa, oblinita. Item cimolia creta ſucco ſolani diluta. Et per ſe ſolanum, uel cum pane prodeſt. CCXLVI.

FACIT & ad hoc medicamentum bene: ſulphuris uiui, opij, ſingulorum P. ſemuncia, ſpumæ argenteæ pond. uncia, paſſo miſcentur. Item hoc ſatis prodeſt, ceruſſæ ⚹ P. VIII. aluminis ſiſſi ⚹ pond. trium, thuris ⚹ P. trium, croci ⚹ pon. duum, ſulphuris uiui ⚹ P. II. Teruntur hæc ſolani ſucco: cum opus, eſt uino diluuntur.

Ad zonam. CCXLVII.

AD zonam, quam Gręci ἕρπητα dicunt, faciunt quidem ut ſupradicta omnia, pręcipue cicuta uiridis bene trita & impoſita. Item hoc medicamentum: ceruſſę ⚹ P. XXXVIII. aluminis ſiſſi ⚹ pon. XII. croci ⚹ pon. I. thuris ⚹ pon. duum, acaciæ ⚹ P. VIII. dyphrygis ⚹ P. II. opij ⚹ P. II. Ex aqua teritur, & cum opus eſt, ex eadem dilutum perungetur. CCXLVIII.

AD idem melius facit, gallæ, aluminis rotundi, chalcitidis, cretæ ſutoriæ, ſingulorum ⚹ P. II. myſus, corticis malorum, acaciæ, ſingulorum ⚹ P. IIII. calcis uiuæ ⚹ pon. XVI. Mali cortex in aceti ſextario uno decoquitur donec madida fiat: deinde teritur acacia aceto eodem, macerata nocte & die admiſcetur & una teritur. Poſtea cætera adijciuntur, & fiunt paſtilli: cum opus eſt, diluuntur aqua.

AD utrunque autem genus uitij, mirifice medicamentum Andronicum facit.

Ad impetigines. CCXLIX.

AD impetigines uua aminea, quæ ſic dicitur, bene facit. Eſt autem ruberrima, & in uepribus naſcitur. qua fricari oportet impetiginem, quoad curetur, & non appareat: hoc autem diebus fit paucis.

Ad ſuggillationes. CCL.

Benefacit huius radicis recentis ſuccus, ad ſuggillationes & liuores perunctus. Scabiem tollit ſulphur nigrum oleo mixtum communi, atque in cerati ſpiſſitudinem redactum. Hoc etiam lepram, & quam Elephantiam dicunt, ſanat: & omnia quæ efferueſcunt per ſe, cum inueterauerint.

Ad ſcabiem. CCLI.

AD ſcabiem halica ex aceto macerata, & trita benefacit, exiguo thure adiecto. Item picis liquidæ libra, ceræ ⚹ P. ſemis, ſulphuris uiui P. ſextans, aluminis ſiſſi ⚹ P. unius. CCLII.

Benefacit oliuæ æthiopicæ commi, quod Græce ἐλαίας αἰθιοπικῆς δάκρυον uocant, aceto dilutum. Item ſalicis libri ex aceto cocti, atque ita triti, & impoſiti, tollunt ſcabiem. Facit & eiuſdem cinis ex aceto ad ſcabiem. Prodeſt & farina hordeacea cocta ex poſca, ſi tenerum corpus erit: uel ex aceto, ſi durum, per dies quatuor aut quinque: deinde ceratum ex roſa adiecta ceruſſa, imponere oportet, donec cicatrix ducatur. CCLIII.

FACIT bene & hæc compoſitio: Thuris maſculi pon. triens, ſulphuris P. uncia, cæparum pon. ſextans, rumicis erraticæ radices aceto quoque tritæ P. —. Omnia teruntur: miſcetur aceto quod ſatis erit, id eſt, dum mellis craſſi habeat ſpiſſitudinem. Cum opus eſt, ſcabiei nitro ex aceto locus fricatur diutius & preſſius, deinde hoc medicamentum ſuperlinitur. CCLIIII.

ALIA compoſitio ad idem: Scammoniæ ⚹ P. trium, myrrhæ ⚹ P. unius, æris floris ⚹ P. unius, aſtulę regię, quam ἀσφόδηλον Græci dicunt, radicis ⚹ P. duum, glutinis taurini ⚹ P. II. nitri ⚹ P. I. & uictoriati. Teruntur omnia aceto præter gluten, hoc enim pridie maceratum cęteris iam tritis miſcetur. Cum opus autem eſt, ante nitro & aceto locus exaſperatur, deinde hoc oblinitur.

VT conſummetur liber, malagmata, & acopa adijciemus.

Genera malagmatorum ad omnem corporis ualetudinem. CCLV.

MALAGMA ad ὀπισθότονον, id eſt cum ceruix reflexa eſt in poſteriorem partem, aut rigida cũ intenſione oculorum & maxillarum. Facit & ad κυνικὸν σπασμὸν, cum in utramlibet partem deprauata eſt facies. Idem ad omnem tenſionem, & contractionem neruorum, & ligationem, ἀγκύλην quod Græci uocant. Item ad dolorem omnis partis, quamuis ueterem. Bdellij ⚹ P. XVI. opopanacis ⚹ P. VIII. galbani ⚹ P. VIII. adipis uitulini ⚹ P. XVI. piperis grana numero CLX. ammoniaci guttę ⚹ P. octo, cachryos ⚹ P. octo, iris ⚹ P. XVI. cerę ⚹ P. LV. terebinthinę ⚹ P. L. Arida q̃ ſunt, cõtundũtur, cribrãtur: ſuccũ habentia, cũ reſina ſubinde admixta cõtundũtur, cera in fruſta

conciſa

conciſa aqua feruenti demittitur, & ſubacta manibus miſcetur cęteris in pilam. Oportet autem pilum ligneum frequenter cypreo oleo perungere. Hoc malagma cypreo oleo liquefactum acopi uſum pręſtat. CCLVI.

Malagma alterum, ſtomachum, aluum, inteſtina ſoluta habentibus & cholericis prodeſt. Confirmat omnem partem & adſtringit, quę hæc deſiderat. Aluminis ſiſſi ⁎ pond. ſex, rus ſyriaci ⁎ pond. ſex, gallę ⁎ pond. ſex, acacię ⁎ pond. ſex, cerę ⁎ pond. XL. picis ſpanæ ⁎ pond. XL. olei melini aut roſę ⁎ pond. trientem. Acacia uino exiguo macerata teritur: cera & pix oleo alterutro mixta inferueſcunt, quibus temperatis adijciūtur cribrata ſicca: ijs acacia miſcetur, atque in unū omnia ſubigūtur. CCLVII.

Malagma pectoris & lateris dolorem, & quidquid ex perfrictione eſt, bene calfacit. Idem ad omnem dolorem prodeſt. Sanſuci contuſi ſextarius unus, iris contuſę ſextarij. XV. cyperi contuſi ſextarius unus, reſinę terebinthinę pondo bes, cerę pondo quadrans, olei cyperi pondo ſelibra, uini aminięi ſextarius unus. In uino arida contuſa macerantur una nocte & die: oleo, cera, & reſina liqueſiunt: deinde ſuperfunduntur uino, miſcentur manibus. Hoc medicamentum efficacius eſt ſecundo, poſt dies triginta efficacius prodeſt: initio enim humidum ualde eſt, & uix inlitum remanet. CCLVIII.

Malagma ad omnem dolorem, pręcipue iecinoris. Spicę nardi ⁎ pond. V. celticę, id eſt, ſaliuncę ⁎ pond. X. iris ⁎ pond. VIII. mellilotí, quod à nobis ſertula campana dicitur ⁎ pond. XXV. cyperi ⁎ pond. VIII. ammoniaci thymiamatis ⁎ pond. VIII. cardamomi ⁎ pond. VII. croci ⁎ pond. duum, uini falerni ſextarius unus. In hoc omnia ſupra ſcripta contuſa uno die & nocte macerantur, pręter ammoniacum: hoc enim aceto diluere oportet, & quaſi ceratum facere: poſtea ceræ pond. duas bes & reſinę frictę pond. IIII. roſę P. libra, leuia ſunt & refrigerata, quę roſę & cęteris miſcentur. Hoc & ad pręcordiorum tenſionem benefacit, & ueſicę dolorem. CCLIX.

Malagma ad lienoſos & ad iocineris dolorem. Ammoniaci guttę P. I. cerę pond. I. & ſextans. Ammoniacum ex aceto teritur, admixto crocomagmate quantum colorare poſſit, ammoniacum quod teritur uſque dum leuefactum mellis craſſi habeat ſpiſſitudinem: poſtea cera liquefacta, roſa adijcitur mortario, & bene paſtillo mixta, manibus utraque ſubiguntur. Facit hoc malagma ad luxum, & ad capitis dolorem fronti ſuperpoſitum. CCLX.

Malagma ad præcordiorum tenſionem, uentris, ſtomachi duritiem cum dolore. Item ad iecur & lienem prodeſt. Ceræ ⚹ P. quinquaginta, ammoniaci guttæ ⚹ P. L. iris ⚹ P. XXV. panacis ⚹ P. XX. aneſi ⚹ P. XXV. nitri ⚹ P. XXV. adipis taurini ⚹ P. XXV. fœni græci ſeminis ⚹ P. XXV. reſinæ terebinthinæ ⚹ P. L. aceti acris ſextarius unus, mellis P. triens. Mel aceto diluendum eſt, atque arida omnia his maceranda die ac nocte, ceram, terebinthinam, adipem liquefactam in unum cæteris miſcere oportet, & manibus ſubigere.

Malagma ad lienoſos. CCLXI.

Myrobalani ⚹ P. L. aphronitri ⚹ P. XXX. capparis radicis ⚹ P. XX. cardamomi ⚹ P. XXV. ammoniaci guttæ ⚹ P. XXX. ceræ P. ſelibra, irini olei P. ſelibra. Cera irino ſoluitur, quibus ammoniacū aceto dilutum miſcetur, & poſtea arida quæ ſunt commiſcentur. CCLXII.

Malagma ad omnem dolorem ueterem, & qualibet cauſa factum, præcipue ad lumborum dolorē, qui ante leniter ſcariſiant. Recipit hæc: bdellij P. trientem, ſtyracis P. trientem, hyſſopi P. trientem, ammoniaci P. trientem, piperis albi P. trientem, thuris P. trientem, baccæ lauri aridæ P. duo, terebinthinæ P. trientem, opopanacis P. trientem, adipis taurini P. trientem, medullæ ceruinæ P. trientem, propolis P. ſelibram, olei ueteris P. libram, ceræ P. duo thuris pollinis P. libram. Oleum, cera, reſina, propolis liquefiunt: deinde thuris pollinis P. ſuperius dictū adijcitur, & cætera minutatim, uel in unū contuſa, opopanacem oleo diluere oportet. CCLXIII.

Malagma quod diſcutit ſtrumas, parotidas, panum, quod Græci φύγεθλον uocant. Idem omnē futuram ſuppurationem diſſipat, factam aperit. Facit & ad dolorem articulamentorum, uel cuiuslibet partis: præcipue ad lumborum dolorem, atque inflationem ſtomachi uel coli. Picis hiſpanæ, aphronitri, reſinæ pituinæ, ceræ, laurus baccarum, ſingulorum ⚹ P. XXXV. adipis taurini ⚹ P. XV. ammoniaci guttæ ⚹ pond. iris Illyricæ ⚹ pond. XV. galbani ⚹ pond. XII. piperis albi ⚹ pond. XV. Quæ debent liquefieri, ſoluuntur igne & oleo, cætera contuſa temperatis aſperguntur: ultimo loco tepente medicamento laurus baccæ miſcentur. CCLXIIII.

Malagma ad omnem dolorem corporis articulorum. Facit & ad podagram. Idem diſcutit uomicas, aut aperit, præcipue in pectore & interaneis. Prodeſt & lumborum doloribus. Ceræ ⚹ P. VIII. ammoniaci ⚹ pond. X. bdellij ⚹ pond. X. iris ⚹ pond. VI. galbani ⚹ pond. III. terebinthinę ⚹ pond. V. Contunduntur ordine quo ſcripta ſunt, pilo ligneo, cyprino oleo quod in uino ſubſidit, peruncto: cera in aquam feruentem in minimas partes conciſa dimittitur, & ſubacta manibus in pilam conijcitur. CCLXV.

Malagma item ad contuſionem lateris. Idem facit ad ſuſpectas uomicas aut iam factas. Pręterea ad iecinoris, pręcordiorum duritiam uel dolorem benefacit. Proderit & in omni loco dolenti impoſitum Cyperi, ammoniaci guttę, cardamomi, bdellij, thuris, reſinę terebinthinę, ſingulorum pond. bes: thus & bdellium macerantur pridie uini hemina una: cætera contunduntur, ceræ pond. libra & triens, & olei cyprini ſextarius unus cum terebinthina liquefiunt, cęteriſque commiſcentur. Quidam adijciunt myrrhę partem, croci partem ſextantem, cinnamomi partem ſextantem. CCLXVI.

Malagma ad luxum, contuſum, canis morſum, parotidas, ſtrumas, podagram: Cerę pond. duo, reſinę frictę pond. duo, picis hiſpanę pond. tria, ammoniaci pon. librã, thuris pollinis pond. ſemis, galbani pond. ſemis, aceti ſextarios duos. Ammoniacum tritum cum aceto ſoluitur igne: deinde reſina, cera, pond. IX. adijcitur, & coquitur uſque dum ſpiſſetur: poſtea thus admiſcetur. Vbi emplaſtri habuerit temperamentum, medicamentum tepenti galbano adijcitur. CCLXVII.

Malagma ad podagram, & omnem dolorem & tenſionem neruorum, recipit hęc: ammoniaci guttę pond. I. ceræ pond. I. axungię ueteris ſelibram, olei ueteris pond. trientem, olei cedrini pond. unciam, roſę pond. ſextantem, cyprini pond. ſextantem, croci pond. ſextantem, aſij lapidis pondo unciam, myrrhæ pond. unciam, aphronitri pond. ſemunciam. Patella noua liquefit axungia, cera cum oleo uetere: quibus adijcitur ammoniacum tritum, & mouetur uſque dum ſoluatur: poſtea oleum cyprinum, roſa, & cedria in unum miſcentur: & tunc ſubducitur flamma, ne ferueſcat medicamentum: ſecundum quæ adijcitur crocum tritum ex aceto, deinde myrrha trita per ſe aſpergitur, ultimum nitrum, & aſius lapis fœnicio inducitur.

Acopi genera & compoſitiones. CCLXVIII.

Acopum ad perfrictionem, laſſitudinem, tenſionem neruorum. Idem hyeme non patitur perfrigeſcere artus: hoc Auguſta utebatur. Sanſuci floris ſextarium unum, fœnigræci ſextarium unum, roſmarini foliorum ſextarium unum, uini falerni congium, olei ueriafri ſextarios quinque. Præter oleum omnia in unum triduo macerare oportebit, quarto die oleum adijcere, & coquere in pruna non acri medicamentum, donec uinum conſumatur: poſtea recolare per linteum duplex oleum, cui adhuc calenti ceræ ponticæ beſſem miſcere. Reponitur medicamentum fictili uel ſtagneo uaſe. CCLXIX.

Acopum quod per uindemiam componitur, antequam muſtum deferueſcit: muſti recentis congij quinque, in hoc & olei ueriafri P.L. macerantur: res quæ infra ſcriptæ ſunt contuſæ, & percribratæ grandioribus foraminibus cribri. Iris illyricæ 𐆖 P.XL. cyperi 𐆖 P.XL. fœnigræci 𐆖 P.XL. piperis nigri P.XL. xylobalſami 𐆖 P.XL. calami odorati quo unguentarij utuntur 𐆖 P.LXXX. ſpathæ qua unguentarij utuntur 𐆖 P.LXXX. ſchœni 𐆖 P.LXXX. ſaliuncæ 𐆖 P.LXXX. caſiæ nigræ 𐆖 P.XXIIII. cardamomi 𐆖 P.XXVIII. ſtyracis 𐆖 P.XXIII. coſti 𐆖 P.XXVIII. myrrhæ amineę 𐆖 P.XXII. caſiæ daphnidis 𐆖 P.XXIIII. ſertulæ campanæ 𐆖 P.XIII. aſpalathi 𐆖 P.XL. Hæc cũ muſto & oleo macerantur uaſe ſtagneo aut fictili per dies triginta. Oportet autem uas bene clauſum & alligatum diebus his ſoluere, inuiſere omnia: deinde rurſus operire & ſignare ne uires euaneſcant: poſt dies triginta conijciuntur macerata: deinde oleum purum excipietur, quod reponitur fictili uaſe: cuius oleaminis uires ad omnem contractionem neruorum tantæ ſunt, ut ſit uix credibile. CCLXX.

Acopum ad perfrictionem, laſſitudinem, neruorum dolorem, grauioris odoris (ſuperiores enim boni ſunt odoris) Ammoniaci guttæ 𐆖 P.XV. galbani 𐆖 P.IIII. reſinæ terebinthinæ 𐆖 P.LVI. ceræ 𐆖 P.XXVIII. mellis 𐆖 P. triẽs, olei ueteris ſextarius unus, hyſſopi P. uncia, medullæ ceruinæ põd. uncia, opopanacis 𐆖 pond. VI. Sunt qui hunc non adijciunt. Ceram, oleum, terebinthinam liquefacere oportet, deinde cætera adijcere, nouiſſimum ammoniacum tritum curioſe. Hoc qui perunctus erit, etiã à ſerpente tutus erit. CCLXXI.

Acopum, quo fere Auguſta & Antonia uſæ ſunt, facit ad perfrictiones & neruorum dolorẽ. Idem perunctum non patitur perfrigeſcere artus, & refrigeratos calfacit. Componitur hyeme hoc modo: Sumere oportet adipis porcinæ ſterilis trepondo, uel anſeris adipis idem pondus: deinde aqua frigida bene lauare, atque in nouo uaſe adijcere uini ueteris congium unum, aut ſextarios tres non nimis contuſa põderis huius. Xylocinnami pond. quadrantem, cardamomi pond. quadrantem, cyperi pond. quadrantẽ, ſchœni pon. quadrantem, roſæ aridæ foliorum pond. unciam, ſertulæ campanæ coronas decem. Hæc omnia inferueſcunt ſuper carbones, deinde perfrigerata eodem cacabo reponuntur: poſteroque & tertio die cum inferuefiunt, reconduntur, quæ eodem modo die rurſus recalfiunt, & colantur per linteum, uel ex iunco factum de induſtria colum: uinum atque adeps quæ ſupereſt in nouo uaſe conijcitur: deinde cum gelauerit ſe adeps, oportebit fundum cacabi perforare, & uinum omne emittere, atque in priorem cacabum adipem eandem conijcere, & uini eiuſdem recentis eandem menſuram adijcere, reſque non nimis contuſas nec cribratas. Nardi ſyriacę ſpicæ pond. ſextantem, ſaliuncæ pond. ſextantem, amomi pond. quadrantem, caſiæ pond. quadrantem, myrrhæ pond. trientem, cumami pond. trientem, roſæ aridę foliorum pond. ſextantem. Deinde ſemel máne, & in nocte ſemel inferuefacere oportet: idem in poſtero die cum inferuefacta fuerint, percolanda erunt, in cacabum priorem perfuſum: ſed ante diligenter & ſpiſſę obturatum: atque ubi ſe congelauerit adeps, extrahendum erit ſpiſſamentum, quod cum uinũ omne fluxerit, quod ſupereſt adijce. Vaſe ſtagneo uno, uel pluribus, diligenter operto & adplumbato reponitur.

PERORATIO OPERIS.

HARVM compoſitionum (ſi qua fides eſt) ipſe compoſui plurimas, & ad ea quę ſcripta ſunt facienti ſcio paucas: ſed ualde paucas ab amicis, quibus ęque ac mihi credo, acceptas adieci: quas cum iureiurando adfirmauerunt ſeſe ipſos expertos eſſe, ut benefacientes ſcire ad uitia quæ ſcripta ſunt. Illud autem te meminiſſe oportet, mi Calliſte, quod initio dixi, eadem

medicamenta in iiſdem uitijs interim melius,deterius'ue reſpondere : propter corporum uarietatem, differentiamque ætatum,temporum,aut locorum. Eadem enim res non diſſimiliter diſpoſitis corporibus, non poſſunt eoſdem effectus exhibere. Sed adfirmo ex magna parte proſperos euentus (ſi quando opus fuerit) has compoſitiones habituras.

Scribonij Largi de Compoſitione medicamentorum libri finis.

QVONIAM HOC IN SCRIBONII LIbro frequens eſt ponderum mentio, non ab re fuerit pauca hęc ſubijcere.

PONDERA.

Duodecima pars aſſis	Vncia.
Sextans	Vncię duę.
Quadrans	Vncię tres.
Triens	Vncię quatuor.
Quicunx	Vncię quinque.
Semis, quę & ſelibra dicitur,	Vncię ſex.
Septunx	Vncię ſeptem.
Bes	Vncię octo.
Dodrans	Vncię nouem.
Dextans	Vncię decem.
Deunx	Vncię undecim.
As	Libra, uncię duodecim
Pondo duo	Librę duę,
Trepondo	Librę tres.
Sicilicum faciunt drachmæ duę.	
Sextulas ſenas habet uncia.	
Duella ſextulę duę uocantur.	
Seſcuncia	Vncia una & ſemis.
Semuncia	Vncia ſemis.

HORVM PONDERVM QVAEDAM APVD VETERES INVENIVNTVR NOTAE.

S	ſignificatur	Semis uel ſelibra.
—		octaua pars ſemiſſis.
∋		ſicilicus.
Z		pars uncię octaua.
✱		Denarius.

Victoriatus,argenteus erat nummus,uictorię nota ſignatus: pro quo in compoſitionibus à Scribonio relatis, Galenus duos obolos ponit, hoc eſt,ſcrupulum. Seſtertius & ipſe argenteus nummus erat, duos aſſes & ſemiſſem ualens.

MENSVRAE.

Ligula cochlearis eſt menſura. Cyathus,Plinio auctore,pendet per ſe drachmas decem. Seſquicyathus acetabulum implet. Acetabulum eidem Plinio heminę quarta pars eſt. Hemina ſex impletur cyathis. Dimidium ſextarij hemina eſt. Congius ſenos capit ſextarios,ut Amphora octo Congios. Duplex Amphora Modius eſt.

SORANI EPHESII VETVSTISSIMI ARCHIATRI ET PERIPATETICI,

IN ARTIS MEDENDI ISAGOGEN

PRAEFATIO.

Qui primi medicinæ auctores.

MEDICINAM quidem inuenit Apollo, amplificauit Aeſculapius, perfecit Hippocrates: quem mihi hominis ducem, & iudicem omnium cauſarum & quæſtionum oportet accipere, tanquam parentem & inuentorem omnium bonorum operum, per quem Logica nobis, iuxta rationem, eſt facta traditio, & tanquam uiſibilis facta doctrina, ut per eam meliores fiant & acutiores, qui introducuntur ad Medicinam, quos Græci εἰσαγομένους appellant. Et propterea incipientibus diſcere medicam artem, exordiar dicere qui ſit optimus modus doctrinę, atque de apta ętate introducendi, deque ſtudio, & eius moribus: deinde artem, poſtea ſpeciatim de ipſa Medicina. Modos in aphoriſmis reperies quatuor, Intellectualem, complexiuum, diuiſibilem, & definitiuum. Intellectualis dicitur, eo quod intellectu, id eſt contemplatione tam uirorum quàm mulierum ægritudines exequitur & conſiderat. Complexiuus, quod omnia complectatur, id eſt comprehendat, nihilque intactum relinquat. Diuiſibilis, eo quod corpus humanum per partes diuidat, earumque ęgritudines particulatim declarat. Diffinitiuus, quod cuncta definiat, recteque determinet.

Nos uero in hoc opere magis definitiuo utimur (licet ab alijs non ſimus extorres) quippe quia optimus is eſt modus introducendi. Cęteraque breuiter cuncta definit, recteque determinat, nihil relinquit, unde quaſi renumerare poſſit. Ne tamē animus lectoris incaute ingrediatur, & ſequentia operis iudicet, non te lateat quod modum tractatus quidam pręcedit proœmialis, qui uere introductorius breuis habendus eſt. Eſt autem duplex: partim de eo qui ſumit artem, partim de arte. Nos Platonem imitantes, quæ ſequuntur iungamus. Ait enim Plato, de omnibus quę in tractatu innuuntur, eum poſſe diſcere, qui peritiam habet earum rerum de quibus quęritur.

SORANI EPHESII INSIGNIS PERIPATETICI, ET VETVSTISSIMI ARCHIATRI IN ARTEM MEDENDI ISAGOGE SALVBERRIMA.

Tyro medicæ artis qualis eſſe oporteat. Caput I.

ASTVTIA ueterum in opuſculis librorum diuerſa poſuit principia: Nos tamen principium ſumimus ab eo qui imbui arti medicinę inchoat. Sit autem ętate quidem illa, ex qua maxime è paruis homines tranſeunt ad magnitudinem, quod eſt in annos undecim. Hęc enim ętas eſt apta ad ſumendam ſanctam artem medicinę: corporis autem magnitudinem talem habeat, ut neque pinguis ſit neque breuis admodum: & ut iuuentutem liberaliter agat, & ſenectutem utilem atque facilem ducat: natura & animo ſit ſtudioſus, & ingenioſus quidem & acutus, ut citius intelligat, & docibilis ſit: fortis autem, ut poſſit per diem labores ſuſtinere: quoniam undique horrenda & tãquam inſuauia, & alienos caſus ſuas facit eſſe triſtitias. Diſciplinarum autem,& uirtutum cęterarum, minime ſit expers. ſed & circa mores habeat diligentiam: iuxta enim Eraſiſtratum, feliciſſimum quidem eſt, ubi utręque res conueniunt, ubi & in arte ſit perfectus,& moribus ſit optimus. Si autem unum de duobus defuerit, melius etiam uidetur, eſſe bonum, quàm artificem perfectum, mores habentem malos, & improbum eſſe: modeſti ſiquidem mores quod in arte deeſt,honeſtate repenſare uidentur. Culpa autem morum, artem perfectam corrumpere atque improbare poteſt. Necnon & naturę rerum ſcientiam habeat, ut omnino huius rei non expers eſſe uideatur. His igitur omnibus ornatus eſſe debet, qui medicinę tam arduam artem auſpicaturus eſt.

De iuramento medici. Cap. II.

CVRARE etiam debet, qui artem medicam, & naturę ſcientiam uult inchoare, ne ab errore quenquam alicuius lædat effectus. Ea itaque ratione per ſacramentum iuramenti ſumat doctrinam, Grãmaticam, Rhet oricam, Arithmeticam. Aſtrorum quoque ratio ſumenda eſt,ut cognoſcat eorum ortus, & occaſus & motus, & tempora anni: quia cum ipſis & noſtra corpora permutantur, & eorum mobilitate & perturbatione ægritudines in hominibus commouentur.

Qualis eſſe debeat medicus. Cap. III.

PERSPICIAMVS autem qualem oporteat eſſe medicum. Sit ergo moribus ornatus & modeſtus, cum decenti ac debita honeſtate. nec deſit ei ſanctitas, nec ſit ſuperbus, ſed pauperes & diuites, ſeruos & liberos pariter curet. Vna enim apud omnes eſt medicina. Mercedes autem ſiquidem dẽtur,accipiantur & non recuſentur: ſi autem non dentur, non exigantur.quia quantum quiſque dederit, non poteſt ulla exæquare mercede beneficia medicinæ. Domos autem quas ingreditur, ita ingrediatur, ut ante oculos habeat curam tantummodo laborantis. Memor etiam ſit iuramenti Hippocratis, ut ab omni culpa ſe abſtineat,maxime à uenereo & corruptibili actu. Ea quæ in domibus aguntur & dicuntur, tanquam myſteria celanda exiſtimet. Sic enim ſibi & arti ampliorem laudem acquiret. Habeat etiam digitorum elegantiam & ſubtilitatem, ut ſuauis omnibus uideatur, & in tangendo ſubtilior appareat: hæc enim & ipſe Hippocrates dixit. Nihilominus autem ſit & in fabulis iucundus,& non ſit expers philoſophiæ. Sit etiam modeſtus moribus, ut utręque res conueniant ſimul ſibi, cum artis perfectione, quantum poſſibile eſt, & bonitas morum.

Quod operatio,medici peritiam aut imperitiam prodit. Cap. IIII.

FACIAMVS autem initium à quodam exemplo. Communiter contendunt & luctantur homines, cum aliqua neceſſitas impulerit, & qui didicerunt, & qui non ſtuduerunt: ſed ſtatim ipſis motibus comprobantur hi qui didicerunt, maxime ſi facere non recuſant. Simili modo medicinam quamplurimi tractant. Denique aut ſuccum ptiſanę,aut melicraton,& qui non ſunt medici,dare poſſunt(quoniam ipſa natura interdum indoctis etiam peritorum tribuit efficaciam) Sed ipſa operatio, & ipſius rei honeſta tractatio longe in eo apparet qui peritus eſt, & facile improbat imperitum. Hippocrates quoque ait: Medici quidem fama multi, ſed opere ualde pauci. Honeſte autem opus ipſum tractabitur tribus modis, ut pręſcientes ſcilicet eorum cauſas qui omnino à uitijs oppreſſi ſunt, & nullo modo curari poſſunt,minime ſuſcipiamus. Aut eos ſuſcipiamus in quibus ualida natura non nimis eſt pręcipitata humoribus: aut ea quæ facimus, eo ordine faciamus, ut ad ſolam utilitatem, totam operis efficaciam diri-

gamus. Quapropter & libri eius tripartitam habent doctrinam, & in primis σωνοπτικὴν poſitam. Aptiſſima quippe omnium ſynoptica eſt inſpectio uel uitiorum probatio, qua dignoſcitur quid in arte exiſtat bonum. Nam quod omnes ſanos facere non poſſumus, minime & hoc uitium arti aſcribitur; omnibus quidem auxiliari non datur. Præſcientia tamen prędicendi futura, puram fidem tribuit, ut merito credantur nobis ægrotantium corpora. Vult enim Hippocrates, & præterita medicos cognoſcere, & præſentia ſcire, & futura prædicere. Nec minus etiam cautiſſime agendum eſt. Ne pręſumamus eum qui deficit uiribus, quique ad deſperationem uenit, ſecare: uel poteris eis dare potionem aut ſomnum, aut uentris purgationem. Nec aliqua res agenda eſt, quæ ad mortis cauſam ex potionis occaſione tranſferri uideatur. Similiter nec oſſa ſecemus, nec ἀπόστατιν faciamus, nec aliud quidquam quod non naturaliter permittitur, pro utilitate fieri poſſe. Multos enim initiantes, medicamini uidemus fidem credere, & in mala opinione apud omnium ora uerſari, quod dederint quidem potionem ſomnij cauſa, uel alterius cuiuſque rei: ſed ob imperitiam inſpectionis maximum intulerunt periculum, & fidei ſuæ circa certas partes medicinæ plurimum derogatum eſt. quoniam mortis euentus non iuxta rationem potionis, ſed propter uires defectas contingit. Rectiſſimum ergo eſt, huiuſmodi homines qui defecti ſunt uiribus, non quidem deſerendo exiſtimare, ſed alijs medicinalibus rebus curare, quæ in culpam uenire non poſſunt, ut & artis humanitas & perſeuerans medici peritia poſſit ſtare. Qui autem uult noſtram artem diſcere optime, is debet uniuſcuiuſque rei doctrinam & corporum naturam, & ſingularium partium operationem cognoſcere. Qui autem non ita doctus eſt, ſed experientiam tantum ſine aliqua ratione exercuerit, & inhoneſte artis profeſſionem riſui dederit, & ſine doctrina rationabili egerit, alienum medicinæ opus adhibere uidetur, quantum ad ipſam artem ſpectat. Vbi enim ratione dijudicat, neceſſe eſt eum ad incommoda pergere, qui ſola experientia ſui aliqua ratione utitur. Ratio enim breuiter ad utilitatem perducit, & tanquam cæcam imperitiam, id eſt experientiam ducit. Quemadmodum etiam doctrinam percipimus, dicendum exiſtimo.

De *quatuor anni temporibus*. Cap. V.

QVATVOR tempora hæc ſunt quatuor elementa. Sicut corpus hominis in quatuor partes diuidimus, ita & anni circuli erit nobis quadripartita diuiſio. Phlegma in capite, ſanguis in pectore, cholera rubea in uentre, cholera nigra in ueſica: hæc omnia creſcunt ſuis temporibus. Sanguis creſcit uerno tempore, hoc eſt primo uere, cholera rubea in æſtate, nigra autem & phlegma in hyeme. Si omnia infra dicta tempore ſuo adhibueris, incolumis perſeuerabis, nec medicis indigebis.

De *uictus ratione quolibet anni tempore utili, hyemiſq; inceptione & fine*.

Scimus autem & quando & qui humores in hominibus creſcunt. hyemis tempore ex die VIII. Idus Nouembris uſque in VIII. Idus Februarij phlegma creſcit, ex qua naſcitur catarrhus, deſtillatio uuæ, tuſſis plurima, punctio laterum. Oportet ergo uti calidis & plenioribus cibis, ſinapi, apio, eruca, pipere, agrimonia plurima. Confert corporis exercitatio, meracum bibere, raroque lauare, caput ſine intermiſſione purgare, ueneri denique non parcas.

Veris.

Ver incipit ab VIII. Idus Februarij uſque in VIII. Idus Maij. hoc tempore creſcit ſanguis, & febres, & humores dulces. Oportet uti rebus frigidis, amaris, & ſiccis, & quæ uentrem ſoluant, minimum ieiunare, aſſidue laborare, tepidum bibere oportet.

Aeſtatis.

Aeſtas incipit ab VIII. Idus Maij uſque in VIII. Auguſti. hoc tempore nutriũtur cholera rubea, quæ facit febres acutas, cauſon, ſynochus tertiarius. Vtendum ergo rebus frigidis, nimis dulcibus & ſuauibus, & bene olentibus, quæ facile digeſtionem admittant, frigidum bibere & aquoſum oportet, cum uenere coitum non facere ex toto, quia & uirtus uiri minuitur, & ſtomachi dolor, ac debilitas & tremor totius accidit corporis, ieiunia minime exequaris.

Autumni.

Autumnus incipit ab VIII. Idus Auguſti uſque in VIII. Idus Nouembris. hoc tempore nutritur cholera melina, ex qua naſcitur pituita ſtomachi, typicas facit febres & acutas, nigrum fel augetur, uenis craſſitudo conſequitur. Oportet uentrem purgare, & detrahere humores, & uti rebus relaxatorijs, ſæpe uomitum prouocare, minime ieiunare, à uenere quoque & frigida abſtinere. His omnibus ſuis temporibus utere, & per totum annum integram ſalutem tranſibis ſine auxilio medicorum.

De *humoribus*.

Nunc uideamus de unoquoque humore, ut in humano corpore fieri uel generari habeant, uel qui hominem reddant. Corpus enim rationabiliter ex quatuor conſtat humoribus, ſcilicet, ſanguine, phlegmate, & utraque cholera, quæ dominantur in ſuis locis. Sanguinis uirtus eſt circa cor, cholera rubea dominatur in dextro latere, in epate, quod iecur uocamus. Cholera uero nigra in ſiniſtro latere eſt, ſcilicet in liene, quod Gręce σπλὴν appellatur. Phlegmatis autem alia pars in capite, alia in ſtomacho eſt. Sanguis calidus & humidus eſt & dulcis. Cholera rubea amara & uiridis & ſicca eſt. Cholera nigra acida & ſicca & frigida. Phlegma frigidum & humidum, colore millinum. Hæc omnia in ſuis temporibus, ut denotatur ſuperius, creſcunt, & dominantur ſiue per diem uel noctem. Sanguis dominatur ab hora noctis nona uſque

na uſque in horam diei tertiam. Cholera rubea ab hora diei tertia uſque in horam nonam diei. Cholera nigra ab hora die nona uſque in horam tertiam noctis. Phlegma ab hora noctis tertia uſque ad horam noctis nonam.

Emunctoria humorum & ætates.

Hi etiam hñt reſpirationes p ſingulas corporis partes. Sanguis p nares, Cholera rubea p aures, Cholera nigra p oculos, Phlegma p os & nares. Hi quatuor humores p quatuor dominantur ætates. Phlegma cũ parte ſanguinis in pueris dominatur uſque in annũ 14. Exinde cholera rubea dominatur cũ parte ſanguinis uſque in 35. uel 4. dein à quadrageſimoquarto uel trigeſimoquinto anno maxima pars ſanguinis dominatur cum cholera nigra uſque ad ſuam ætatem. Tabes etiam faciunt in unoquoque homine, & mores. Sanguis facit pueros moderatos, blandos & formoſos. Cholera rubea facit iracundos, acutos, ingenioſos, & leues, macilentos, & multum comedentes, cito digerentes & uentres ſolubiles. Phlegma facit corpora compoſita, uigilantes, & intra ſe cogitantes, canos cito producentes. Cholera nigra facit ſubdolos, auaros, & perfidos, triſtes, ſomniculoſos, inuidioſos, & timidos: qui habent uirtutem calidã, dominantur in ſuperiori parte: qui uero frigidam, in inferiori. Hi uero quatuor humores pulſus habẽt ſuos. Sanguis facit pulſum plenum & æqualem, & humidum. Cholera rubea citatum & tenuem, tardum, & ſegnem. Cholera nigra tenuiorem, aſperum, percutientem. Phlegma facit pulſum minus plenum, humidũ & æqualem. Iſti humores ſine ſe eſſe non poſſunt, ſed in omnibus habentur ætatibus. Si unus ex his minuitur aut decreſcit, longam facit ægritudinem. Simili modo ſi quis augmentare & excedere cœperit, ad longam ægritudinem perducit, ſi imperitum medicum habuerit, qui non intelligat ex quo humore fiat ægritudo. Scias autem Mecœnas, quod ſi fuerit per culpam ſanguinis ægritudo, ſuccurrere debes frigidis cibis & acidis & ſiccis, quia ſanguis calidus & humidus eſt & dulcis. Si ex cholera rubea eſt, da ei frigidum & humidum & dulce, quia cholera rubea, amara & ignea eſt. Si ex cholera nigra, da ei calidum & humidum & dulce, quia cholera nigra eſt acris & frigida. Si ex phlegmate nata eſt ægritudo, da ei aſſidue dulce & ſiccum & calidum, quia phlegma frigidum & humidum & ſalſum eſt. Et cum hoc factum fuerit, perduces ad propriam ſanitatem ægrotum. Si uero facilius commodis fruamur, & incommoda uitemus, percurrentia uitia in ſignis naturalibus cognoſcamus, cogita quod mortifera emendemus.

Quibus uitijs caput obnoxium. Cap. VI.

NAM quaſi uertigo & tenebræ caput adtentant. Solent etiam illud uarij dolores attingere. Supercilia prægrauantur, aut tempora pulſibus micant, aut oculi mane lachrymis fluunt, aut caligo impedit uiſum, aut ſonant aures. Quando ergo aliquid tale ſentitur, caput purgare debet, ſed leuiter, aliquo grauiore medicamine, origano uidelicet Indico, id eſt de India: & hyſopo coma in mulſa cum melle lentiſſimo debet infundi. Cumque illa fecerit ſuccum, ex eo ad dimidium heminæ in uino oportet ſereno & calido die ieiunum gargarizare & expuere. Qui hæc facere neglexerit, huiuſmodi incommodis ſubiacebit. Grauatur auditus, & interiore aurium parte humor erumpit. Fit creber motus & ſonitus, inde lippitudines, & diuerſa oculorum uitia: inde ulcera & alopecia capitis, & fluenta capillorum. Inde ſcrophulæ, quas Græci χοιράδας uocant. Inde ſuffocationes, inde uua ſtillat, qui morbus plurimos excitat: inde dentium dolor & cruciatus.

De pectoris dolore & curatione. Cap. VII.

SI uero à pectore incommodum ſurgit, ſolet his agnoſci indicijs. Primum capitis & pectoris ſudor exiſtit. Fit quaſi craſſior & plenior lingua: ſaliua amara & ſalſa ſentitur. Scapulæ & latera grauantur, oſcitatur aſſidue, trement interdum brachia & manus. Interpellat etiam ſicca tuſſis. Nocte ſentitur, & experti à ſomno, mens triſtis & nubila eſt poſt ſoporem. Algor pectus infeſtat. Contra hoc ergo tale remedium ſuccurrit. Si quis poſt cœnam plenus, cibum & potum maxime dulcem uomat, ut materiam ſimul phlegmatis & fellis amittat: ſed ſic, ut ante raphani radices minutas edat. Idem naſturtium & ſinapi folia terna atque herbæ rutæ pariter trita ſumenda accipiat. Deinde aquam tepidam ſuperbibat, & ſic prouocet uomitum. Tunc ille humor noxius, qui uel amarus uel ſalſus ſentitur, reiectus plurimum ſubleuat. Certe ſi non poteſt uomere. Ne ſtomachus lædatur ieiunet die tota, & ſi neceſſe fuerit & alia, uſque dum humores malos conficiat: quia aſſidue uomendo, ſolet ſtomachus corrumpi. Qui autem iſta contempſerit, his morbis obnoxius erit, aut melancholicus erit, aut lateris dextri doloribus uexabitur, aut grauedine ſomni opprimetur.

De uentre. Cap. VIII.

HAEC ſigna præmittit. Venter ipſius torquetur & corruptione ciborum cum potu eijcit eſcam. Genua deficiunt. Corpus omne adgrauatur & dolet. Crura torpeſcunt, & occulta febris graſſatur. His ergo ſignificationibus ſic oportet occurri, ut uenter ipſe molliatur. Salubre eſt autem, ſi lappatij foliorum in aqua decoctorum ſuccus bibatur, uel ipſa ut holus in cibo ſæpe ſumatur. Nam & mercurialis herba ad eum modum decocta ſi bibatur, plurimum iuuat. Similiter & cauliculas braſſicæ in aqua coctas, ad

dito melle & ſale : & decoctionem eius uſque ad heminam unam,utiliſſimū eſt bibere ieiuno , temperato cum uino . Qui hoc adhibere ceſſauerit,aut ciliacus fit , aut uentris reſolutione lædetur . Inde dyſenterici , inde ſciatici,inde podagrici,inde coxæ dolor,inde morbus articulorum,inde hæmorrhoides circa anū , quæ ex uentris uitio erumpunt .

De uitijs ueſicæ . Cap. IX.

C V M uero ex ueſica imminet morbus, nec minus ipſa ſolet ijſdem nunciari indicijs . nam multa ſentitur inflammatio,& frequenter uentris uentus emittitur ructatu,color pallet atque grauatur,urina fit ſordida & liuida, & uix exit . His cognitis talis erit medela : Fœniculi & apij radices in uino albo atque odorato madefacies,& ex eodē uino cyathos duos,tantundem aquæ calidæ miſces,& ieiuno potui dabis . Quod ſi hoc non fecerit , obnoxius erit hydropiſi .

Notæ lapidis in ueſica .

Signa eorum qui lapidem in ueſica habent . Natura eorum ſubtumida eſt,pruriginem patiuntur in ano , & mingere non poſſunt : naſcitur hac cauſa infantibus magis quàm iuuenibus , qui minores lapides mingunt .

Cura .

Sumito petroſelini ſemen,apij ſemen,betonicæ radicem, ſaxifragiæ,zinziberis, ellenij radicem, ſiſeleij,baccas lauri,urticę maioris,ſemen aſani,radicem ſpicæ,roris marini,coſti hortulani radicem,cardonis radicem,agarum,marrhubium album,ſingulorum drachmam unam : mellis modici . tere omnia , dabisque quando febricitat mane & ſero in uino .

Meientes furfures .

Sunt præterea qui furfures mingunt , qui per urinam in calice natant.ſigna hæc ſi uideris, ſcias lapides maiores eſſe in ueſica.Natura eorū ſi fuerit manibus fricata,intus redeunt lapilli,& confricatione in labijs ueſicæ fit ſcabies,& emittunt illos per urinam,uel furfures .

Cura .

Dulcia comedant,& lac caprinum mox mulctū bibant:ſi non febriunt,cancros fluuiatiles comedāt .

Antidotum ad hæc : ſemen apij , cuminum melantij , ſiſelij æquo pondere cum lacte , mane, & mellis cochlearia ſingula cōmiſces omnia calida,dabis mane ieiuno cochlearium unum,olera māducent, maluas,paſtinacas, aſparagos,& porros : cibi uero loco oua ſorbilia,& ſuccum hordei cum dulcore & pipere quotidie accipiant , balneisque utantur .

Antidotū ad ueſicæ procluſionē exploratiſſimū . Sume ſaxifragiæ,ſpicæ,betonicæ,ſquinanti, cinnami,carpobalſami,coſti,abſynthij,ciceris,ſucci liquiritiæ,acori,hyperici,reupōtici,chamęleōtis,petroſelini , dauci, ireos,opopanacis , ana unciam unam, confice & utere . Item petroſelini , ſaxifragiæ , apij ſimul bulliat,& ſanabitur. Item ſaxifragiæ,azari,gummi,betonicæ,piperis,ana unciam unam,mellis libram unā, uini quantum res poſtulat,quæ quidem in balneo bibant .

Curatio doloris ueſicæ .

Ad ueſicę dolorem cura talis eſt: inunge oleum rutaceum per clyſteres frequenter ęgroto in mare . Fœminę uero matrix infundenda erit,& extrinſecus pectinem & inguinem ex oleo cyprino calido,& cū lana ſuccida faſciabis . Aliquando admiſcebis caſtoreum,ſi forte plus calidum fieri oportet . Item clyſtere ex decoctione fœnugręci aut radicem malueę cum oleo mixto & calefacto:& ſi ueſica ſtricta fuerit,ſubtili uomento relaxare & iterum adducere oportet .

Ad frangendum lapidem ſuccus radicis ualet .

Veſicę uero patienti calculū,adrianum ſi dederis cum apozimate, radicem alexādri & ſeminis ozimi,aut brucinę, aut plenipugilli cicerum rubeorum,curabitur . Similiter potio iuſtini , cum uino calido ſi dederis,facit. Filoanthos potio calculos frangit . Mus quoque in ueſica lapidem rumpit .

Ad petrā ueſicę,ſaxifragia, grana ſolis, petroſelini,quinquefolij,aſparagi,brucinę, agrimonia,in uino coquantur,ad tertiam redeant,& poſtea cola,& adhibe paululum mellis,& garioffilorum unciā unam: da bibere mane tepidum quaſi phialā unam. Sumito item ſtafiſagrię uel ſaxifragię tapſię radicem, ſparaginis radicem,petroſelini,apij,piperis,ſingulorum unciam unam,grana ſolis,ſolidum unum, Alexandri ſolidum unum,leuiſtici ſolidum , mane quantum ſufficit .

De his qui meiere nequeunt .

Iis qui mingere non poſſunt,oleaſtri radicem,ciminumque & cepulas terito, & in oleo coquito , ac ſuper pectinem ponito .

Item paritariam tere,& calefacta ſuper pectinem faſcia applicata mirifice confert. Paſce item hircū triennalem,uel uetuſtiorem etiā,per nouem dies,aut per menſem ad ſummum,de aniſo,& leuiſtico & de folijs hederę ac lauri,uel apio & petroſelino,& poſtea occide in die iouis luna decurrente,& collige ſanguinem eius, & ſicca diligenter,miniſtraque drachmā unā in balneo per triduum, puluerizatum ſubtiliſſime,uel ſi potes cum apozimate nardi & cinnamomi,& cicadarum ſiccarū puluere dato, mirabiliter prodeſt,& cum omni celeritate lapides frāgit & expellit . Hircus uero de quo mihi iā dictum , paſcatur circa cal. Auguſti , uel poſt calendas,uel etiam ante . Item apprehende leporem in die iouis ſimiliter luna decurrente,& occide ipſum,& eius ſanguinem collige , & inuolue pellem eius in ipſo ſanguine,& in furnū

mitte,

mitte,uel in alium quempiam locum ut comburatur,& puluerem delicatiſſimum confice,& de eo commiſce cum petroſelini puluere, & aniſi & leuiſtici, & utere in balneo cum uino per triduum. & fiat uaporarium ſiccum cum uino,& de molaribus lapidibus.

De abſtinentia. Cap. X.

CVM ſenſeris aliquod uitium corporis,ſtatim abſtineas à cibo & potu, quouſque ſenſeris febrē poſſe ſuperari: & ſi neceſſitas fuerit, uſque ad decimum diem ſemper exiguum & paruum cibum ſume. & ſumas ouum ſorbile,& ſuccum de ſimplicibus & digeſtibilibus,uinumque album ac lene parce non dilutum: & poſtquam ſenſeris beneficium,poſtero die balneum ingredieris,& cibo firmo uel potu utaris, ut corrobores ſtomachum.quarum & obſeruationum & refectionum rationem habendam præcipimus, ne quid omnino uitij corpori tuo accedat, ſed perpetua ſanitate ſtabilis ſis totus.

De uomitu. Cap. XI.

QVI frequenter uomunt,ſemper ſani eſſe ſolent. Non enim modicum adiutorium ſibi natura inuenit. Scimus enim,uomentes non ſolum choleram, ſed & phlegma dolorificum mouendo euomere: unde capitis fit magna releuatio. deinde molem cibi & potus conuenit uomere, ut non plenitudo naſcatur,uel corruptela. poſtea eſcas dulces ſumendas & calidas propter uenas & conſtrictionem uentris cenſeo.

De ratione corporis uel uiſcerum. Cap. XII.

NE ignorans quiſpiam medicus rationem organi uentris uel uiſcerum, contraria adhibens homini, mortis terminum ponat, rationem oſtendo. Neque enim facile poteſt quibuſlibet cauſis interaneorum occurrere,niſi loca & ſigna cognouerit. cuius organi ratio talis eſt. Pulmo utraſque partes pectoris ſuperiores continet, cooperiens cortes capitibus fimbriarum ſuarum. Stomachus autem, qui os uentris appellatur, poſitus eſt inter utraſque partes hypochondriorum,id eſt in medio coſtarum mollium,utrarumque partium. Ventriculus eſt poſitus ſub ſtomacho inter lienem & iecur. Epar uero latus dextrum tenet, & ex obliquo extenditur ad partem uentris, & cooperit uentriculum.ſub ſe quidem habet inhærentem ueſicam fellis rufi,quod uentriculum cooperit, & cum hoc hepate calefacit. Splen uero poſitus eſt ſub coſtis, mollis in parte ſiniſtra. Et ideo nunc dicendæ ſunt quatuor elementorū rationes, quemadmodum ex ſupradictis gignantur,uel ubi ſedes habeant,& quid cum exuberauerint,faciant, & quemadmodum inter ſe mutentur. Non ſolum in uirtute animantium,uerumetiam & in homine,un de quadrifide corporis elementa,hoc eſt fel,ſanguis,humor & phlegma uires acquirant,ex quibus principia omnium cauſarum gignuntur,quibus etiam loci ſedes habeant,uel quomodo immutantur. Cuius rei ratio talis eſt: Ventriculus eſt eſcarum omnium receptor, & totius corporis prærogator,in cuius capacitate cibus & potus mixtus conuenit: & uentriculus eſcas,quibus paſcitur ipſe,intercurrentibus uenis, hepatique donat. Partem pinguiorem in phlegma & myſterio artis naturæ cerebello largitur, ex quo uentriculo pars quædam humoris ſupra ſcriptis neruis ac nodis aſpergitur, ut poſſint ſua quęque membra implere officia. Partem tanquam hepati condonat, ut dixi,ſecundo calore cum cocta in ſanguinem uertitur. Neceſſe eſt quod hepar aliter, ac ualet ex quo cor & uenæ ſanguine implentur,cum ſuperna tamen quendam humorem,cuius humoris renibus paruus mācus conceditur,ne abundans ſupradictus humor conſtrictus, renum nodos diſſoluat. Pars tamen quæ reſidua fuerit & ſuperflua,hepatis,ueſicæ,adaucto colore, quod fel appellatur, tranſit ex parte uerſus in choleram rufam, ex quibus coloribus operāte calore & nigra cholera naſci permittit, feciſque ſorditia ex ſanguine & hepate uenientis partem,melancholicum faciunt humorem,partem dimittit ſpleni. Sed quia ſunt homines imperita mente & curioſi qui forſitan dicent: quamuis quotidianarius,ſeu tertianarius,ſiue quartanarius faciat liquores,faciat uim ipſam morborū ut quotidianarius,quotidiano frigore arcetur,uel tertianarius cur ītermiſſo die,ſiue quartanarius biduo interpoſito maxime frigore maceratur. Hæc itaque ſupra dicta electionis adieci,ſtilo conſcripſi,auctoritate cōſtructus prudentiæ medicinæ doctorū.Nā non ambigo,quenquā poſſe ſcire ex exuberatione phlegmatis quotidianarium:ſiue melancholia,hoc eſt atra bile quartanarium confici.Cuius certa ratio eſt,& non pene flexæ uolubilitatis habens rationem,& non difficilem ſapientiam. Tunc ei intellectus ſic apparet,ut ſuperior textus exprimit. quotidianus cibus concoctus, primo ex ipſo phlegmate naſcitur,& quia in decoquendo cibus non longi temporis ſpatium eſt. Ipſa quia cauſa quotidiani phlegmatis frigore quotidie uexantur. Ergo,ut dixi,ex cibis phlegma naſcitur,& phlegmate operāte ſecundo calore ſanguis creatur. Ex quo ſanguine,tertio calore inſtante cholera rufa gignitur: & inde tertianarij,die interpoſito,frigore macerentur. Simili ratione ex cibis plegma,& ex phlegmate ſanguis, & ex ſanguine fel rufum,ex quo quarto calore decoctum cholera melina naſcitur.unde fit,ut biduo interpoſito,quartanarij uexentur: ſed ſimili ratione. Si curioſius quiſpiam requiſierit, qua ratione omnis typicus prius frigus patitur,quàm febrem: quia febres calidæ ſunt, & res calidæ frigora facere non debent. Cuius rei talis reddenda eſt ratio:quia omnia ſupraſcripta elemēta nō ex ſuis locis per corpora effunduntur, niſi cuius exabūdauerit ultra naturā una quā res abundare,ut ipſa exuberationis cā acrior calor efficitur.

Cum de loco ſuo per corpus fuerit effuſus,& acrius corpus eius obripilans alget,& tam diu pau endo, timendo patitur,quandiu increuerit calor ex commotione corporis,& omne quod fuerat effuſu m in caloribus conſumitur,quod frigus recidere poſſit,& ſic fit , ut poſt frigus calor dominetur, ſicut ſu perius dixi de eo cui quod perdit dies,per diem iterum acquiritur ut ſit aliud quod effundatur . Similiter diem intermiſſum , uel biduo interpoſitum tertianarius uel quartanarius alimentum ſuum acquirit tarditate acquirendi , ſicut ſuperius demonſtratum eſt : hæc ergo ratio diligenter eſt edicta, quantum arbitror , quæ res frigus facit ante calorem .

De quatuor elementis corporis,& eorundem uirtutibus. Cap. XIII.

NVNC me conuenit dicere quos morbos inferant ſuperius memorata elem enta corporis,id eſt phlegma, ſanguis, humor, & fel. quod non profuſione ſermonis, ſed magiſtra comprehenſione demonſtro . Phlegma quod primo gignitur,frigidam & humidam habens uirtutem , cotidianarios ut dixi facit : & interrupto quodam humore, facit pedum tumorem : perpetuitatem corporis ſeruans ſine ulla collectione , non ut apoſtematibus euenire ſolet.huius uero phlegmatis humor uicinumque ſibi epar & ſtomachum & pulmones facilius lædit,& lateris exiccat dolorem.rheumatiſmo nato , & capitis ſcotoſin infert,& podagram,& ſchiam & dolores capitis commouet,& parotidas naſci permittit . Sanguis uero periculoſior in finem calidiorem & humidiorem habens uirtutem . Hic facit ſinochos phlegmati mixtos , ſolas uero amicas ingerit mortes,& uitę otioſæ opiſtothonicos & tetanicos,& emproſtothonicos , & apoplexias : paralyſim item & plethoricos facit . Cholera rufa calidam & ſiccam habet uirtutem,& tertianarios,ut dixi,facit,& cauſon , & ſinochos , & acriores dolores lateris commouet : uel cum torquet acrius q̃ quod phlegma facere nouit . Nam & acredine ſua,exulcerando inteſtina,uel exurendo dyſentericos efficit,& eryſipelas incendit,necnon & apoſtemata naſci permittit . Cholera nigra, quam μελαγχολίαν uocant, id eſt fecem ſanguinis excocti , frigidam & ſiccam habet uirtutem. hæc facit ictericos, & quartanarios , & uentris periculoſam duritiem,& ulcera paſcentia,& cancros,& ulcera iuncta cancris . Quæ quidem cholera nigra ſi per uomitum,aut per uentrem fuerit effuſa ex ipſa exulcerationis cauſa tota,cum facilitate infert mortem . Melancholia autem,id eſt ſanguis excoctus,morbum conciliat regium, uentriſque periculoſam duritiem . Phlegma uero choleribus rufis mixtum,hemitritanos facit , quos tacito Galenus quotidianam & tertianam coniunctam dicit . Nam uſque adeo manifeſtum eſt,ut tertiana ex choleribus rufis oriatur,& quotidiana ex phlegmate . Planetas autem appellant febres,quas non unus ſed plurimi humores infeſtant,& ex ipſa ęgritudine ſimili uarietate uexantur : ſed omneis quas ſuperius memorauerim febres , non niſi die cretico medicis conuenit noſſe,idque etiam clinicis, ne per ignorantiam non intelligendo contraria adhibeant,& periculum faciant mortis,ſeu homini uicto μακρονόσημα, id eſt longam ægritudinem conciliant .

De quatuor temporibus ſiue latitudinibus omnium cauſarum. Caput XIII.

SCIRE quoque debet medicus,quatuor eſſe tēpora omnium cauſarum,maxime febrium : nempe initium , augmentum , ſtatus,& declinatio . Quę ſi non intellexerit medicus,grauiter homines lædit . Scire debet item medicus , quid in initio,quid in augmento,quid in ſtatu, quid in declinatione debeat ægrotanti adhibere,id eſt in quo tempore curet , in quo cibum uel potum miniſtret , & in quo ab hiſdem abſtineat,& quando dormire æger debeat,uel in quo tempore uigilare ſciat,& in quali cubiculo iaceat.

De trino uirtutum numero . Cap. XIIII.

TRINA itaque ratione continetur homo,atque diuiditur . Virtus nanque animæ quæ regit totum corpus,dicitur Ζωτικὴ ,τρεπτικὴ , & ψυχικὴ . Zotice eſt uirtus uitalis,quæ facit uitam membris uel corpori toto , in corde conſiſtens . Treptice eſt uirtus quæ paſtum tribuit membris corporis . Pſychice ſedem in capite,id eſt in cerebro habet quæ ſenſum facit,motumque prębet,& intellectum nutrit .

De quinque ſenſuum claritate. Cap. XV.

NAM quatuor ſenſus in capite ſunt,cum tamen & ipſe quintus inde ſit,puta uiſus, auditus, odoratus,& ſapor & tactus . Qui ſenſus quinque hoc modo probantur : Viſus ſimilitudinem , uel colorem omnium,uel cuiuſlibet materiæ proprietatem demonſtrat . Auditus ſonos uel uoces cuiuſlibet rei intellectui tradit . Odore intelliguntur ea quæ de odoratu ſunt,puta bene olentia,graueolentia,ſtiptica,auſtera,pontica,putida . Sapore intelliguntur amara,dulcia,acria,ſalſa,ambuſta,ſtiptica,lenia. Tactum intelligimus cuiuſque rei mollitiem uel duritiem,uel ponderis uel leuitatis,uel aſpritudinis æſtimationem docet: quia nequidquam tangimus,niſi ſcire potuerimus. & quid ſcimus niſi quod ante uideamus , uel audierimus , uel guſtaremus ? Sed nunc de iſta tractaſſe ſatis eſt . Vnde magis ut cœpimus breuiter percurramus , quia multi medicorum hęc ignorant de ſymptomatibus : rurſus redeamus per omnia ut inueniamus uniuſcuiuſque cauſæ originem . Hæc enim ſola ratio poterit tribuere tibi,ut ſcias congruam uniuſcuiuſque cauſę diligentiam uel curationem.

De

De conceptu, & ſeminis coagulatione. Cap. XVI.

NAM concipit mulier natura uolenter uiri ſemine,& mulieris ſanguine, quamuis ipſum uirile ſemen ſanguis ſit, unde & maiores noſtri hos uere cognatos conſanguineos uocant. Vnde ſummus quoque auctor Homerus ſic ait: Hic nanque tuo ſemine,id eſt ſanguine glorioſior eſſe: & ſcimus quoſdam qui dicunt quod ſemen ſanguineum ſit,cum ſanguis rufus eſt,& ſemen candidum. Certam rationem oſtendo, quemadmodum mare colore cyaneo ſit, dum eſt in eo tranquillitas. Si quod illi natura tribuit tempeſtatis in ſaxis uel in ſcopulis colliſum ſpumam candidam facit, & quemadmodum uinum coloratum,ſi in calicem coagitatum fuerit,ſpumam efficit albam: Simili modo & ſanguis ad hos ſuorum membrorum repercuſſus,ſpumam facit albam. Neceſſe eſt cum uiri ſemen,& mulieris ſanguen ſuperuenient aut declinant, unaque confluant,formantur in utero, ſed temporibus corroborentur. Nam ſi quoties cum mulieribus coitum facimus,mulieres ipſæ conciperent, greges nos infantum ſequerentur, id quod Græci πολυπαιδίαν appellitant. Certo autem tempore mulier concipit,aut incipiente ſanguine aut deficiente. Sed quidam ait: Ego cum muliere menſtrua habente coitum feci,& non cōcepit in utero: quia maior pars fuit ſanguinis, & minor ſeminis. Deleta eſt illa minor pars ſeminis à maiore parte ſanguinis. Infantem temporibus componi atque collocari manifeſtum eſt,ſeptimo numero,ſeptem ſpatijs contineri, ſeptimo menſe naſci. Septimo anno infanti dentes cadere,& bis ſeptimo pubeſcere, & nucleantibus mammis,ſemen generare,ter ſeptimo barbam habere,ſeptima die in ægritudine periclitari. Quid aliud niſi ſeptem ſtellas, ſidera, aſtra omnia miniſtrare,ſic & infantem in utero materno formari atque cōponi. Eſt autem numerus ſepties multiplicatus, in confirmatione partus.

Qui embryo ſingulis menſibus ſeſe gerat & abſoluat. Cap. XVII.

RATIONEM & perfectam hominis formam ſiue figuram hominis, infans in utero accipit, & quadrageſimo die,hos ante numeros ut partus edatur,ſepties multiplicari oportet. Ita ergo quicunque in utero materno figuram hominis accipit,in triceſimo die ſeptimo in ſe naſcitur.ergo ſepties duplices fiunt dies CCX. qui faciunt menſes ſeptem. Si quis autem die quadrageſimo figuram hominis acceperit, nono menſe intrante decimo naſcitur.hoc eſt,ſepties quadrageni faciunt dies CCLXXXI. qui faciunt menſes nouem,& dies decem. Ita ergo,ut diximus,ſeptimo aut decimo menſe qui nati fuerint,uitales erunt: qui autem non impleuerunt numerum,legitimus partus non eſt. Manifeſtum eſt infantem in utero temporibus formari. Intēdite prius iactus ſeminis noſtri in utero materno,generat umbilicum,& facit riſin,hoc eſt congregationem ſanguinis. Secundus menſis expreſſionem corporis facit. Tertius menſis corpori tribuit animam. Quarto menſe ungues accipit,& capillos inducit,& mutum facit infantem: ideoque fœminæ nauſeant. Quinto menſe induit fœtus ſimilitudinem ſeu patris ſiue matris,aut adulterum demonſtrat. Sexto menſe adducit confirmationem neruorum. Septimo menſe medullas conſolidat. Octauo menſe oſſa & neruos confirmat. Nonus menſis maturum mouet infantem omnium rerum beneficijs factum ad unguem,deque tenebris ad lucem producit. Infans autem ſic continetur in utero, ſumma pars capitis clunibus continuatur: genua autem oculis ſunt appoſita, unde & concaui exeunt,unde & genæ dicuntur. Denique aliqui aut dolore aut pro iniuria ad genua ſe proſternunt,& ſtatim lacrymæ ex oculis mouentur. Quare infans dum tangit terram,uocem dat? eo quod inſuetam tangit terram, & tenuis ſpiritus à luce concutitur. Ergo mulieres quæ in nauibus pariunt, mutum pariunt. Cur ergo infans non loquitur, ſed uagit aut balbeſcit? Certa ratio eſt, quia dentes non habet. dentes enim noſtri adiutores ſunt linguæ:organi genus ſunt, quorum modulatrix eſt lingua. Infans enim quandiu dentes non habet, uagit: aut ubi duos uel quatuor dentes habuerit, balbeſcit, uel muſſitat: at ubi impleuerit os, loquitur. Dentes autem noſtri dati ſunt ad præcidendum uel frangendum omne quod edimus, quorum priorum ſunt gemini. Sequentes dicuntur canini: tertio militares, quos nos molares dicimus. Dentes uero noſtros quid eſſe putamus? omnia oſſa medullam habent, dentes autem medullam non habent. Omnia oſſa confirmantur & curantur,& ad locum ſuum reuocantur: dentes autem ſublati,ad locum ſuum reuocari non poſſunt. Sed dentes noſtros qui uitiat humor nequiſſimus eſt, quia caput deſcendit uiſcus. Humor ergo capitis cum ſemel in cutem diffuderit,in ea facit phlegmones, & eryſipelas, alopecias, parotidas,chiradas,uulnera, dolores,ulcera, uertigines oculorum, & aurium feruorem & lippitudinem, naribus polypum, gingiuarum inflammationem, dolorem dentium & denudationem,ita ut aliquid calidum & frigidum in ore continere non poſſit: ita ſi quis aliquid guſtauerit, ſtatim morſus cum ſanguine ſequitur: quorum paſſionum curas & diligentiam ſingulorum in ſequenti ſigillatim exponam.

Quæ ſigna in laborantibus letalia. Cap. XVIII.

AD has ualetudines nullum adhibeant medici remedium, nullum quærant auctorem medicinæ, cum hęc ſigna uiderint. Capitis dolor ſi fuerit,& tumor in facie ſubito naſcitur ſine ullo dolore,& ſi ſiniſtra manu & in pectore ſupraſcriptus fuerit tumor, & ſi nares ſibi aſſidue ſcalpet, uiceſimotertio die morietur. Phrenetico ſi ambo genua roſea facta fuerint ſolida cum inflammatione, ipſa die morietur.

Oris uitia ſi fuerint nata, & buccæ in labore fuerint, & in collo uenæ ſint extenſæ, & papulæ fuerint ſuper ipſas uenas perrubeas, uel albæ natæ fuerint, uel ſomnus tardus fuerit, & lauacrum deſiderauerit, uel uaporem calidum, quinquageſimo ſecundo die moritur. Affectio hæc infeſtat illos qui ſatis calide amãt lauare. Vuæ cui uitia fuerint, ſi ſub lingua papula apparuerit inſtar pediculi porcini, & lauacrum ſiue uaporem deſiderauerit, in ipſa paſſione morietur. Febriẽtibus acute ſi inter duos digitos in manu tumor niger in modum horbiliæ uiſus fuerit, & ſi dolor erit ab initio ægritudinis & lauacrum affectauerit, tertio die diſcedet. Stomachus cui doluerit, & acute februerit, ſi in dextero pede puſtula ei naſcatur acerrima, & nullum deſiderium habuerit, uiceſimoſecundo die morietur. Peripneumoniaco ſi ungues de pollice manus nigreſcunt, & in fronte papula ſanguinea nata fuerit, & ſternutatur frequenter, ſeptimo die morietur. Epar cui doluerit, ſi in collo eius natæ papulæ fuerint quatuor iunctæ unius coloris, & pollice pedis pruritus fuerit, & urina ueluti ſanguinea exierit, intra ſeptem dies morietur. Choleri cus quis laborans, ſi iuxta umbilicum ei natæ fuerint tres papulæ in modum ciceris, una alba, alia rubea, tertia ſubliuida, eadem die morietur. Ventris dolore ſi quis fuerit tortus, & in ſupercilium eius papula in modũ auellanæ colore atro infra cilio, intra quatuor dies morietur. Splenetico ſi furunculi multi in ſiniſtra manu nati fuerint, & per nares ſanguis quaſi ſpumoſus fluxerit, duodecimo die morietur. Schiæ coxendicis ue dolor ſi fuerit alicui, ſi in ſiniſtra parte rubor ſpiſſus ſit, & ſine labore, & olera cocta deſiderauerit, uiceſimoquinto die morietur. Dyſentericus, ſi poſt aurem ſiniſtram papula in modum orobi nata fuerit, cum ſiti admodum frequente, uiceſimo die morietur. Sauia ex quacunque cauſa excreantibus, ſi maculæ ei natæ fuerint, ſicut ſolet per omne corpus inſtar Aegyptiæ fabæ, eadem die morietur. Interaneis cauſis qui laborant, ſi papula dura in aurem ei nata fuerit albo colore, & uenter abundans fuerit, uiceſimo die morietur. Inteſtinum cadens ſi cui doluerit, quod medici radicem dicunt, & dexter cubitus ei liuidus fuerit, & uinum ſatis deſiderauerit, quinto die morietur. Veſicæ dolor cui fuerit, ſi ſub axilla ſiniſtra papula ſeu puſtula naſcitur, & quaſi uideatur grauiter dormire, decimoquinto die morietur. Dyſuria, hoc eſt urinæ difficultas cum infeſtarit, ſi in ſiniſtram aurem furunculi in modum lenticulæ quamplures nati fuerint, & in ipſa ægritudine oculos ſibi fortiter fricauerit, undecimo die morietur. Sanguinem reijcientibus ſi in gutture eorum ordio laniati fuerint, uel de ore eius ſaliua per mentum deſcendit, uiceſima die moriẽtur. Hæmorrhoidas habentes, ſi in plantis eius puſtulæ multæ nigro colore ſuffuſæ ſuboriantur, uiceſimo octauo die morientur. Puſtulas habentes & uulnera, aut fiſtulas, aut antheromata, uel quælibet apoſtemata, ſi ſupra ceruicem, aut ſupra umbilicum, aut iuxta cor, uel iuxta mamillam papulæ in modum lenticulę multę eis natę fuerint, & dulcem cibum deſiderauerint, quadrageſimo die morientur.

Quam nam ſinguli menſes diætam utiliter exigant. Cap. XIX.

Martius.

Menſe Martio dulcibus utendum eſt. dulcia oportet tum bibere, acriores cibos comedere, aſſum balneum uiſitare, ſanguinẽ non minuere, ſolutionem uentris nullã admittere: nam ipſa frigore attenuat.

Aprilis.

Menſe Aprili ſanguinem expedit minuere, potionem ſolutionis accipere, carnes recentes comedere, à radicibus abſtinere, calidum uſurpare, balnea calida uiſitare, dolorem ſtomachi purgare, unguento cataſtico uſitare.

Maius.

Menſe Maio calido conuenit uſitare, caput purgare, uenam hepaticam incidere, potionem ſolutionis accipere, balneis calidis uſitare, cataplaſma in capite ponere, turbulentos oculos ſanare, holeribus frigidis non uti, acrumen comedere, & lactucas non tangere.

Iunius.

Menſe Iunio ſingulis diebus mane aquam frigidam bibat, uinum quantum uoluerit, neque ceruiſiam neque medum bibat, lactucis quis uſitetur.

Iulius.

Menſe Iulio uenere abſtinere oportet, neque ſanguinem minuere, ſaluia & ruta uſitare, potionem ad ſoluendum non accipere.

Auguſtus.

Menſe Auguſto maluis & caulis abſtine, acria comedito, ceruiſiam & medum recens noli bibere.

September.

Menſe Septembri omnia quæcunque accident edito: quia tunc omnis eſca cum tempore ſuo confecta eſt. buccellas item in lacte infuſas ieiunus comedito.

October.

Menſe Octobri racemis uti confert, muſtum bibere: quia & corpori prodeſt & ſolutionem efficit. porris item plurimis utendum eſt.

Nouember.

Menſe Nouembri cinamomum bibere eſt utile, & balneis nullis lauare, caputque nullum comedere: quia tunc ſanguis coagulatus eſt, & de calore humorem mouens: uenam denique hepaticam incidere, & genibus uentoſas imponere.

December.

December.

Menſe Decembri bonum eſt ſtudium impendere, uenam capitalem incidere, uentoſas imponere, quia in eo tempore omnes humores præparantur: caules noli manducare.

Ianuarius.

Menſe Ianuario tres gluppos de uino ieiunus quotidie bibe, alijs uero potionibus quæ uentrem laxant non utere.

Februarius.

Menſe Februario de pollice manus ſanguinem minue, purgatorijs utere, ſic tamen ut ante accipias ad deponendum diagridium confectum,& ſtatim calidum intres balneum: & quando omnia membra deſudata fuerint,cum aqua calida & uino bibito.

Quonam pacto in ſingulos menſes potiones præparari conueniat. Cap. XX.

EXPONIMVS atque ordinamus qualis per unũquenque menſem,& tempus, potio de herbis ſit optima homini & ſalutifera ad bibendum,quęque totũ corpus ſaluum reddit. Caput denique & pectus & omnia interiora illęſa cuſtodit,per omne etiã tempus ſuperfluum opprimit & detergit humorem. Cuius compoſitio hoc modo conficitur. Menſe Martio mittis ſaluię unciam unam,piperis drachmas treis,cinnami unciam unam,gariofilorum drachmas duas & ſemiſſem,pyrethri drachmas treis,zinziberis drachmas duas, ſpicæ unciam unam, mellis deſpumati phialas treis, uini fortiſſimi phialas triginta: confice ut mos eſt,ut præclara & ſuauis potio ſit ad bibẽdum, & ſingulis diebus ieiunus bibe uel ante cibum uel poſt cibum. & multa ſalus operatur in corpore huius,ſi in toto menſe Martio hęc ſedulo peragere non negligis. Cæterum in menſe Aprili in hanc potionem abſinthium quoque & omnia quæ ſupra memorauimus,immiſce. In menſe Maio leuiſticum & omnia ut ſupra. In menſe Iunio betonicam & cætera ut ſupra. In menſe Iulio gamandream cum omnibus quæ mox memorata habentur. In menſe Auguſto plantaginis radicem & cætera prædicta. In menſe Septembri agrimoniam miſce,& reliqua quæ diximus cuncta. In menſe Octobri quinquefolium &c. In menſe Nouembri milleſolium &c. In menſe Decembri poma de ſpino albo &c.In menſe Ianuario ſaluiam & pulegium & omnia præfata. In menſe Februario lauri baccas & coſtum,omniaque cætera ut ſupra.

Qui quæq; & quando uenæ incidendæ. Cap. XXI.

IN occipitio propter querelas capitis incidimus uſque ad os,menſura quatuor digitorum ab aure. De analogia in ambobus temporibus, propter effuſionem nullam. De ſublingua duas,propter rheuma gingiuarum, uel uitia oris, uel dentium. De media fronte unam incidimus, propter capitis dolorẽ & alienationem, phreneſimque. De naribus item propter grauitatem capitis. De collo duas, propter abundantiam humorum in capite uel in oculis, aut gingiuis. De manibus unam ſecus digitum minimũ, propter inflãmationem ſplenis. Super pollicem uenam incidimus propter inflammationem pulmonis & tuſſim rheumatizantes. De ſubtalo pedis duas, propter podagram, & propter affectionem nephreticam,uel propter ſciaticam, uel mulieri cuius menſtrua non ueniunt,aut non concipiunt.De ſubdigito pollicis pedum duas propter indignationem teſticulorum. De brachio tres,cephalicam nempe,meſon & hepaticam.

De quatuor bilium generibus. Cap. XXII.

CHOLERAE ſunt quatuor in homine: fulua,rubea,nigra,pleumatica. Fulua aſcendit tempore ueris per ſtomachum. Rubea aſcendit tempore æſtatis, & iacet in ſiniſtro latere. Nigra aſcendit hyemis tempore per ſiniſtrum latus. Pleumatica aſcendit tempore autumni,& in plemonem in homine. Cholera fulua dulcis curatur apio & fœniculo. Cholera rubea betonica,agrimonia,centaurea minore emendatur. Cholera nigra coſtum, gingiber, & alia cum melle & calido uino, cum herbis hortulanis, aromaticis, & cataplaſma in latere ſiniſtro ad ſtomachum efflagitat.

De alia menſium obſeruatione,phlebotomiaq; utili & neceſſaria. Cap. XXIII.

OPTIMVM eſt per ſingulos menſes ſtudioſe obſeruare quę multi auctores ſcripſerunt. Mẽſe Aprili uena quæ mediana dicitur, de brachio incidenda eſt, propter thoracem atque pulmonem. Menſe Septembri uena lateris ob pleureſim & hepatis infirmitatem. Menſe Nouembri bonũ eſt gerſas & cucurbitulas,quas uulgo uentoſas appellitãt,imponere: quoniã tum omnes humores parati ſunt. Menſe Decembri uenam cephalicam incide propter uitia capitis,& oculorum infuſionem. Menſe Februario uenam de pollice: quia tum febricitat terra, & omnia quæ in ea ſunt. Reliquis uero menſibus non eſt tempus & opportunitas phlebotomiæ,niſi forte uehemens urgeat neceſſitas.Nã ſi neceſſitas fuerit,neque diẽ,neque tempus,neque horã inciſionis expedit expectare, niſi à XV. cal. Auguſti uſque in III.Nonas Septẽbris. Iſtis nanque diebus ſanguinem diminuere officit. Oportet autẽ phlebotomorum

inciſio ſemper cum cautela fieri, perinde atque Hippocrates quoque docuit. Ait enim: Si medicus eſſe uolueris, ſemper time, & non inculpabere. Porrò in phlebotomia conſiderare oportet, ut aliquibus in pondus I I. & ſemis, aut multum I I I. aliquibus ſecundum ætatem, ſecundum uires, ſecundum mutationem coloris ſanguinis fiat. Quod ſi à principio exierit niger, uſque ad rufum ſanguis effluat. Quod ſi ſpiſſum fuerit & craſſum, uſque ad tenuitatem aquoſam, neque tamen uſque ad λειποθυμίαν. Quod ſi in emiſſione ſanguinis quis infrigidatur, uel choleram in cerebrum aſcendere ſignificat, uel phlegma nimiũ concluſum eſſe in ſtomacho, non habens exitum. Quod ſi ſanguis proprius tollatur, nocet: ſi alienus tollatur, adiuuat: & ſi λειποθυμία contingat, talem diligentiam adhibe: Hyeme plantas ac facies in calida fouebis, æſtate in frigida. Naribus etiam apponendi ſunt odores, pulegium aut menta, uel balſamita, perfuſoque latere aceto. φλεβοτομία mentem ſincerat, memoriam præbet, ueſicam purgat, cerebrũ exiccat, medullam calefacit, auditum aperit, lacrymas ſtringit, faſtidium diſcutit, ſtomacho proficit, digeſtionem inuitat, leuiorem uocem producit, ſenſum coercet uenire, ſomnum fugat, anxietatem tollit, proprium ſanguinem nutrit, & extraneum eijcit: longiorem quoque uitam miniſtrat: omnes mali ſucci collectiones, peſtiferas ualetudines, & ῥεύματα profligat, deponit: dolores, febris ſagittas, & uarios morbos prohibet: uenerem excitat, caligines tollit, &c. φλεβοτομάζειν oportet his qui in acutis morbis mamigandum laborant, propter capitis læſionem, & oculorum infuſionem. Quia quemadmodum nec cœlũ ſemper poteſt eſſe ſerenum, nec mare tranquillum: ſic & corpora noſtra integra ſemper proſperitate frui non poſſunt.

De ratione potionis. Cap. XXIII.

QVI uult potionem ſolutionis accipere, hoc modo id faciat: una die anteaquam eam aſſumat hora tertia cibos quàm ſolubiliores poterit, ſumat, non ad ſaturitatem tamen, atque ea die amplius non comedat: bibere autem ſi uoluerit, amplius non prohibemus. Sequenti uero die potionem in aurora accipiat cum aqua calida tritam, uel cum calido uino tritam, ſicut piperatam ſpiſſam: aut da ei pilulas cum laganis. Ipſa uero die nec manducet, nec bibat uſque dum ſolutio terminetur. Poſtquam uero terminata fuerit, manducet, bibat, dormiat, & à frigore caueat. & tertia die poſt acceptam purgationem accipiat reconcilationem eundo dormitum abſque cœna, ad riam maiore antheriace. Quarta autem die balneetur. Sexto uero die ſanguine minuatur, & uſque ad decimum diem digeſtibilibus cibis utatur, & potionem cuſtodiat, nec in equum aſcendat: poſtea quocunque uoluerit, pergat.

De menſuris & ponderibus. Cap. XXIIII.

Μέτρον, id eſt menſura. Cadus, ſiue ut Romani uocant, urna, amphoram habet unam, ſemiamphoras duas. Amphora uero quam metreten plerique dicunt, continet modios treis. Modius habet congios duos. Congius habet ſenos ſextarios xeſtas'ue. Sextarius capit cotulas binas. Cotula heminam unam habet, & acetabula duo. Hemina habet tripolion I I. Tripoliõ unam heminam mediam, hoc eſt tulcis I I. Tulcis capit libram unam. Libra habet uncias duodecim. Vncia drachmas octo. Drachma ſcrupulos tres. Scrupulus diuiditur in obolos duos. Obolus in ſiliquas tres. Siliqua habet grana hordei quatuor. Miſtron hoc eſt cochleare. Cochlearium habet auellanam unam. Auellana drachmas duas. Drachma ſiliquas ſeptem. Solidus habet ſcrupulos quatuor. Cyathus cuathus'ue lyſtra habet quatuor. Nux maior habet drachmas quatuor. Faba Aegyptiaca cõtinet ſcrupulos duos. Faba Latina habet ſcrupulum dimidiatum. Faba Greca, ſcrupulus unus. Scrupulus medius, grana ciceris duo.

SORANI EPHESII ISAGOGES IN ARTEM MEDENDI FINIS.

C. PLINII SECVNDI IN LIBROS DE RE MEDICA,

PRAEFATIO.

FREQVENTER mihi in peregrinationibus accidit, ut aut propter meam, aut propter meorum infirmitatem, uarias fraudes medicorum experirer, quibuſdam uiliſſima remedia ingentibus pretijs uendentibus, alijs curare neſcientibus, cupiditatis cauſa ſuſcipientibus. Quoſdam uero comperi hoc genere graſſari languores, qui poſſent paucis diebus, uel etiam horis repelli, ut in longum tempus protraherent, & ægros ſuos diu in reditu haberent, ſæuioresque ipſis morbis exiſterent. Quapropter neceſſarium mihi uiſum eſt, undique ualetudinis auxilia conſtruere, & uelut breuiarium colligere, uti quocunque ueniſſem, poſſem huiuſmodi inſidias uitare, & hac fiducia ex hoc tempore iter ingredi, ut ſciam ſi quis mihi languor inciderit, non facturos illos ad me aditum, nec capturos occaſionem. Ante omnia autem puto in promptu habēda, quæ ſubito deſiderata difficillima uidentur, ſicut oleum uetus: quod ſi ad manum non fuerit, celerrime fieri poteſt. deferuefactum enim uel recentiſſimum, & odorem & uires uetuſtiſſimi præſtat. Et ſi forte curatio exegerit aquam marinam, quæ in mediterraneo ſolo aut loco non erit, ſolicitudini cauſa tolletur. Sextario ſalis & ſemis in quatuor ſextarios aquæ coniecto, temperatum mare repręſentat. Sextario uero ſalis & ſemi ſi plus adijciatur, exuperat ſal aquam, nec liquari poteſt. Oxymel faciemus, duobus cyathis mellis in aceti ſextario reſolutis. Thalaſſomel quemadmodum conficiatur dicemus, cum ad uſum eius uenerimus. Polenta aliquando opus erit, quam ſic parari oportet. Hordeum aqua perfuſum una nocte ſiccatur, deinde in uiginti libras hordei adijciuntur tres librę lini ſeminis, & coriandri ſeminis libra una, ſalis acetabulum unum, tunc mane torretur, & in mola frangitur. In omnibus deinde curationibus meminerimus utiliſſimum eſſe mel, in quo apes mortuæ ſunt: quo uti ſi cōtingit, effectuoſiſſimum erit ad lanam ſuccidandam. Aeque meminerimus optimum eſſe uti collyrio, iubebimus quoque in quibuſdam remedijs uti cinere uel auium uel animalium aliarumque rerum. Ergo omnia huiuſmodi generis debebunt cremari in olla noua addito operculo, circunlinitaque argilla. In omnibus gargarizationibus calidis utimur. Oportet & pondera medicinalia, atque menſuras noſci. Drachma tres ſcrupulos habet. In alio codice de arte medica legi ita: Drachma eſt pondus denarij argentei, Obolus quoque denarij pars eſt ſexta, Cyathus drachmæ decem, Acetabulum drachmæ quindecim, Cochlear dimidia drachma, Mina drachmæ centum, Sextarius uero medicinalis habet uncias decem, Hemina drachmas quinque. Hæc ſunt fere quæ in uniuerſitate obſeruanda ſunt. Nunc ſingulis membris ſua remedia applicabimus, procedente opuſculo. Tertianis & quartanis & huiuſmodi malis quemadmodum occurratur, ſicut in notitiam noſtram uenit, tractabimus, orſi à capite eiuſque malis.

C. PLINII SECVNDI DE RE MEDICA LIBER PRIMVS.

Capitis ægritudines & medela. *Caput I.*

CAPITIS dolor leuatur, ſi de porri ſectiui ſucco cochlearia duo, & unum mellis permixtum infundatur, uel in nares uel in auriculas. Veteres dolores & uertigines, betæ nigræ ſucco, temporibus illinito, emendantur. In dolore utiliſſimum eſt, caput ungi ſucco intubi cum roſaceo, aut myrtino: aut acetum fronti imponitur, aut ruta ex uino bibitur, & tritæ ſuccus inſtillatur capiti cum aceto: aut roſacea corona de pulegio, prodeſt impoſita. Pollinem ſiliginis admixto oui albo, ſimul & quiddam ſalis albi conſpargi oportet, frontique illini, & ſuper faſcia pedali alligetur. Anethū uti de horto ſublatum eſt, decoquitur ex oleo, & ſucco eius dolor unguitur. Serpillum quoque decoctum in aceto, illinitur frōti & temporibus: & ſi difficilis ſomnus ſit, amygdalino oleo caput perungi oportet. Tempora in dolore allio elixo illiniuntur. Nucleorum Perſici farina, cum melle & aceto capiti illinitur. Nuclei item amygdalini triti, fronti utiliter imponūtur, & etiā in febre Baccę quoque lauri impari numero in oleo cōtritę, capiti inſtillātur. Si à ſole doleat, cupreſſi folia cōtrita, cum polenta imponuntur. Hederę folia molliſſima quęque, trita cū aceto & roſaceo, aduerſum omnem dolorem fronti illiniuntur. Herba quę in capite ſtatuæ naſcitur collecta, in alicuius ueſtis panno & lino rufo illigato, confeſtim dolorem ſedat. Panacis radix in oleo cōteritur, & caput perungitur. Veretrum in roſaceo decoctum & contritum, capiti inſtillatur. Rucedano ex oleo & aceto trito hemicraniæ inungantur. Oſſa de capite uulturis ſub collo alligare prodeſt. Gallinaceus pullus incluſus abſtinet nocte & die, ſed & is qui languet. Deinde eiuſdem gallinacei uel plumæ uel criſtæ alligātur collo dolentis. Surculus etiā ex nido milui puluino ſubditur, neſcienti ægro. Murenarum pelliū cinis ex aceto fronti illinitur. Cochleæ matutino ſe paſcēti caput, arundine præciditur, & in linteo licio alligatur, colloque ſuſpenditur. Fracto capiti tela aranea impoſita ex oleo & aceto, non recedit niſi ſanet dolorem. Aqua pota quæ ſuperfuit de bouis aut aſini potione, remedeatur ſi ter potetur. Ceruini cornu cinis, illinitus ex aceto & roſaceo, prodeſt. Ad capitis dolorem. Mentam uiridem & laudanū cum aceto tritum frōti inducito, curat mirifice. Cui caput à dolore findi uidetur, facies ſuccum ex folijs hederæ, & admiſces oleū & acetum, unge nares, & ſtatim dolor ſedabitur. Hederæ nigræ ſuccū cum oleo roſaceo & uino mixto tempera, & fronti illini, ſanat cito. Aduerſus omnes dolores capitis, uel ne à ſole doleat. Hederæ folia molliſſima terra ex aceto oleo roſaceo fronti illinitur. Hirundinis nidi aqua diluti lutum frōti & tempori illinitum, dolorem capitis ſedat. Si ex frigore caput doluerit, herinum oleum aut laurinū cum myrrha calidum capiti illitum, & lana intincta ſuppoſita, mire ſanat. Mali terræ radicem cōteris, & cōmiſces cum oleo roſaceo, & ex eo caput & tempora perunges, continuo dolor releuabitur. Mentaſtri folia in cibo ſumpta, & in aqua decocta, & ea potui data, dolorem capitis ſedare manifeſtum eſt. Os de capite uulturis erutum, & ex uino potui datum, ſtatim dolorem ſedat. Ad dolorem capitis & inſaniam. Quāquam plurimæ cauſæ ſunt, dolores capitis quæ faciunt. Nam ſi ſol acerrimus caput percuſſerit, ſubito mens aufertur, & uelut infans efficitur homo, aliena loquens, & nullum agnoſcēs: quod cum uideris, ſtatim eum in obſcuro loco collocari & comprimi facies. Vinum is uel poſcam, nec ipſe odoretur, nec qui ei miniſtrat, bibat. Poſt hæc facies excoqui anethum in aqua, & ex ipſa calida caput ei fouebis ſepties in die, & ter in nocte: lumen uero, nec diē uideat, nec ignē. At ubi cœpit reſipiſcere, offeres ei lumen lucernæ. Poſtea oleum roſaceum calidum impones ei in cerebrum cū lana, & ligas ei die ac nocte, ſæpiuſque mutabis. Cum iam cœperit conualeſcere, tunc eum produces ad lumen, & dilutū uinum bibat, ſed ante oxymel in aqua calida accipiat, poſtea roſatū, & ſic uiuum hoc modo quaſi de morte ſuſcitabis hominem. Res enim eſt ſaluberrima & experta. Confectio unguenti ad capitis dolorem, ſiue ad hemicraneam. Euforbij unciam unam teris in mortario, addis ceræ tres, olei optimi libram unam, facis cerotum lini igne ſolutum, & inde permiſces euforbium.

Ad Catarrhum uel abundantiam humorum capitis remedia, & quid ſit catarrhus. Cap. II.

OPORTET, diu permanēte capitis dolore, præcipue ſine febri, materiam detrahere per nares, uel per os, quæ res etiā auribus uel dentibus diutius dolentibus prodeſt. Braſſicæ ſuccus naribus infuſus, caput purgat, doloremque mitigat. Betę nigrę radicis ſuccum minus q̃ dimidiū cochlear, & mellis cochlear mixtum in nares infundis, ita ut palatum tranſeat, & pituita omnis decurrit: & cum uis ceſſare, oleum in os accipiat. Trifolium in aqua decoctum, & ea aqua potui data, pituitas extrahet. Sinapis unciam unā, rapæ ſeminis unciam unam, piperis grana XX. naſturtij ſeminis, erucæ, origani, & apij ſeminis tātundem ex aceto & melle colliges, & ex aqua calida per dies ſeptem gargarizabis. Origani item uel hyſopi, & herbam conilam in mellitiſſimo mulſo triduo macerabis, deinde coqui facies, & ſereno cœlo tepidum ieiunus per triduum gargarizabis. Sinapis cochlearia duo excoque, & mulſi cyathum unum admiſce, & calefacies, & in ore diutius continebis, tunc aperto ore pituita defluit. Maluæ ſemen & uino nigro contritum, gargarizas tepidum, & pituitam capitis extrahet. Mellis heminam unam ſapę hemi-

nam unam,aceti acerrimi ſextarium unum,ſinapis unciam unam , hyſopi tunſi & cribrati unciam unam , origani tũſi & cribrati unciam unam,ſimul omnia coques,ita ut pinguedinem aquatioris mellis accipiat, & colatum diligenter gargarizabis ad ſolem quandiu potes. Hyſopi unciam unam,origani unam, thymi unam,ſtafiſagriæ unam,pulcij unam,ſapæ optimæ ſextarium unũ,aceti heminam unam:omnia infuſa,tertia die coques carbonibus lentis,donec unam partem decoquas, & duæ remaneant. Hinc quartã partem contra ſolem hora tertia gargarizas,poſtea recentem teneas, ſic humoris abundantia reſtringitur,& ieiunes uſque ad horam nonam. Cretici hyſopi faſciculum unum , & ſatureiæ ſiccæ faſciculum unum,mittes in ollam nouam,adde aquæ fontanę ſextarium unum,& paſſi cretici unum,decoquesque ad tertias,& calidum gargarizabis,ita ut purgato capite,os mellicrate tepido tertio colluas,ac poſtea ita facies de aqua fontana. Hyſopi faſciculum & origani faſciculum in ſapa optima per triduum macerabis, hoc colatum ut potionem bonam calidam contra ſolem triduo gargarizabis. Hoc ſi per ſingulos menſes ſeruaueris,ſanus eris non ſolum capite, ſed etiam pectore & ſtomacho. Si caput phlegmate uel frigoribus plenum fuerit,aut catarrhus obtinuerit,mittis in ollam rudem ſapæ ſextarios duos,aceti ſextarium unum,hyſopi, origani,pulcij, faſciculos ſingulos,& coques ad tertias,& exinde per triduum cœlo ſereno tepidum gargarizabis, ſed pridie radicem pyrethri contra ſolem maſtices ieiunus uſque ad horã diei ſextam. Item ſtafiſagrię grana trigintaquinque cum paucis granis maſticis cõmaſticabis,& aperto ore omne phlegma capitis proijcies. Betę rubeę radix contunſa,linteolo tenere exprimitur,& ſuccus naribus trahitur: mirifice purgat. Hederę ſuccus ęris teritur flore, hic naribus infuſus acerrime purgat. Sed quia uſtulat,oleo roſaceo infundis,& ſtatim lenit. Item ſtafiſagrię unciam unam,pyrethri unam,pulegij unam,origani duas,hyſopi duas,aceti acris ſextarios duos,ſapę ſextarium unum ,hęc omnia pridie infuſa aceto & ſapa , die alia decoquuntur, donec uirtus herbarum excoquatur. poſtea colatur,& tantum mel adijcitur ut acetum temperetur. Alia pinguior, origani unciam unam , hyſopi unam,ſtafiſagrię unam. Thymi ſemiunciam, iris ſemiunciam, pyrethri ſemiũciam,pulegij unciam unam,fœnigræci uncias duas, caricas numero quinque,ſapæ ſextarium unum,aceti ſextarios duos,ſinapis unciam unam. Cum pice uirginea pauca grana maſticis tota die maſtica,ut phlegma prouoces,altera die cœlo ſereno gargarizabis. Item gargariſmus qui conficitur ſic. Grana ſinapis uncias duas maceras toto die in aceto dulcorato, ſtafiſagriæ acimos triginta, comarum hyſopi uncias duas tolles, & omnia ſimul teres ,addes mellis deſpumati uncias ſex,& conteres cum aceto dulcorato ſufficienter, exinde per triduum cœlo ſereno gargarizabis, uterisque uino modico aquato & dulcibus cibis. Res eſt ſaluberrima abſtinere & à uino,& à clamore, balneis & uento & frigidis, ita tamen ut poſt paucos dies uentriget. Purgatorium capitis ad omnes humores deponendos de toto corpore. Hyſopi unciam unam,origani unam,ſinapis uncias duas,ſtafiſagriæ unam,maſticæ unam,careni ſextarios tres, caricas pingues numero triginta. Aliud ad purgandum caput. Radices betæ rubeæ de granulis eius ſuccus cochlear unum, olei roſacei miſcebis cochlear dimidium, & ſubſtinens implebit os ſuum oleo aut lacte,deinde reſupinabitur in ſcamno contra ſolem,ita ut caput ei dependeat, atque ad ſe ſpiritum retrahat, donec iniecta res in nares cerebrum contingat,qui poſt paululum releuatus inclinato capite ſedeat, ut illi humor decurrere ualeat. Aliud purgatorium capitis: Manum plenam hyſopi in aqua ſextarijs tribus coques ad medietatem. Deinde mittes heminam mellis & aceti cyathum dimidium,hyſopumque auferes,& gargarizabis contra ſolem cœlo ſereno. Si plus purgare uolueris. Sinapis puluerem cum oxymelle commiſces, & contra ſolem gargarizabis. Purgatorium capitis tempore æſtiuo. Defruti heminam, aceti cyathum,hyſopi comam. Hæc omnia pridie infundes,alio die in cacabo rudi feruere facies, & tepidum gargarizabis:& poſtea de uino ueteri auſtero tepidum ſemel gargarizes, & os laues. Hyeme. Sinapis puluerem cochlear unum, mellis cochlear dimidium mitte in calicem,& eundem miſce calidum, poſt hæc cola & gargariza tepidum,poſtea aqua mulſa os laua, & gargariza ſemel, & ne raucefcas oleo frequenter, poſt cura & gargariza. Nitrum rubicundum cum aceto acerrimo teres diligenter,& imple totam cutem capitis pridie ſero,& ieiunus laua: ſi autem ueſpere,mane inducito, deinde infuſas uel die tertia ptyſanas decoques,ut ſuccus ſpiſſus fiat: quibus additis oua recentia numero ſex uel nouem,& commixta ſimul tepefacies in calore balnei, & exinde caput laua. Ferutij unciam tunſam & cribratam,& in linteo ſubtili ligatam contra ſolem naribus admouebis. In ſole fricari cutem balſamo uel pice liquida ſtatim prodeſt. Itemque pyrethro & coſto. Item duabus æquis partibus piperis albi partem dimidiam,ſtafiſagriæ drachmam unam,origani drachmas duas,nitri drachmam unam,tundes & cribrabis,commiſces & dabis in nares ei qui patitur,ut ad ſe ipſum ducat,& ſtatim liberabitur: ſed & in ore cõpreſſo mirabiliter humor detrahitur. Puluis ad rheuma capitis. Sãſuci uncias ſex, ſinonij ſeminis ſex,balauſtij duas,gallæ alexãdrinæ quatuor,ſpicæ celticæ unã,gallæ curiauiæ duas, aphronitri matronalis combuſti libram unam. Hæc omnia tunde & cribra,& ſic utere. Caput uero de aquæ rore decocto laua.

Alius puluis ad catarrhum:gallæ alexãdrinę unciam unã,ſini unam, roſę ſiccę unam:hęc omnia tundas & cribres,& ſic mittas in caput. Cytini uncias duas,ſycione duas,gallę duas,croci unam,aloes unam, ſpagni duas,roſę ſiccę ſex, balauſtri duas: hęc tunſa & cribrata uteris. Sapa Conſtãtini,nitri rubei aſſi unciam unã,gallę duas,coſti tres,celticę laudani,ſpicę ĩdicę,myrrhę,iris poliaris,myrti ſiccę folij,croci,acacię,aphronitri,unicinarum corticum,malogranati ſicci,uncias tres,caſſiæ unam,ſapę gallicę libras quinque & uncias duas. Omnium ſpecierum puluis ex aqua lupinorum coctorum colligitur, de quo facies pillulas:quas cũ uti uolueris, in uino reſolues. Balauſtię uncias duas,myrrhę duas,ſandaracę unã,aloes tres,cytini tres,laudani tres,folij tres,coſti tres,roſę ſiccę tres,ſpicę nardi duas,ſarcocollę duas,ſapę gallicę librã unam,in uino

ſtiptico ſapa ſolues: deinde collige quę ſunt ſicca. facit ad catarrhum & humores exiccandos. Confectio trociſci ad humorem capitis exiccandum. Styratæ uncias tres,laudani tres,bdellij tres, myrti tres, folij tres,enulæ tres,acaciæ quatuor,cannæ aromaticæ duas,amomi duas, coſti duas,gallæ de cerro duas,laudanum uero & myrrham & ſtyratæ infundes in uino ueteri, & teres & admiſces alijs ſpeciebus, & factos trociſcos ſiccabis in umbra & uteris. Et ita ut trociſcum in puluerem redigas,& ſic inter capillos ſpargas. Sapa Cōſtantini: Simonij uncias duas,roſæ unam, cypri unam & ſemis, balauſti unam,coſti unam, caſſiæ unam,libani duas,oppij unam,amomi unam,folij unam,ſpicæ unam & ſemis,myrrhæ unam, aloes unam, ſandaracæ ſemiunciam,agantę Aegyptiæ duas,ſapæ galliæ libram unam,aqua de lupino. Ad catarrhum das beneficium,myrrhæ drachmam unam,ſtiracis drachmas quatuor,teris cum ſapa, & facis catapocias ad magnitudinem erui,& dabis in lecto ſecundo ſiue tertio: & cum acceperit, ſorbeat de ipſo careno temperato cochlearia quatuor. Eſt quidem Catarrhus humor fluens ad nares,ad fauces,ad pulmones,unde catarrhus dictus eſt à fluore. Græci enim hunc fluorem dicunt,à quibuſdam alijs ſpeciebus & nominibus catarrhus appellatur. Ad nares factus Coriza,ad fauces Branchus, ad pulmones Phtiſis. Ex quibus deprehēdimus ad nares factum catarrhum,& grauedinem ad os. Conſtrictione narium & frontis coniungi fluori humores tenues,aut craſſos,aut uirides cum ſternutationibus cōtinuis & odoratis difficili ſenſu. Ad fauces ex pruritu quodam fauciū cum titillatione uoce obſcura,aut irata cum ſenſu præfocationis, & tranſuorandi difficultate cum tuſſicula. Ad pulmones cum grauedine thoracis cum tuſſicula uehementi, cum ſputis ſpumoſis aut pinguibus aut purulentis.

Cephalargiæ remedia. Cap. III.

AD cephalargiam, cerebellum uulturis cochlear dimidium ex uino bibat. quod ſi bibere non patietur,ipſum tritum cum oleo uetuſtiſſimo & modico cedriæ commixtum: exinde frontem unges,& in nares mittes. Si quis autem cedriæ odorem non ſuſtinet,balſamum pro ea mittet. Eſt enim res ſaluberrima & experimentata. Item ad dolorem mamillarum quæ de cancro dolent,cuius ſigna hæc ſunt: Si dolor de humero exit, facies linteolum latum digitis quatuor, ut ab humero uſque ad mamillam ubi dolet pertingat,& induces medicamentum quod conficitur ſic: Ammoniaci uncias tres,adipis anſeris unam,therebinthinę quatuor,butyri decem,libani duas, olei ueteris decem,ſucci uelini ſeminis decem, addis & uitellos ouorum numero octo,ut cum neceſſe fuerit utaris. Quod ſi neceſſe fuerit,ſecure conficies medicamentum hoc quod ſecamentum non ſentiatur,ſtrigni unciam unam,ſucci camiæ unam, ſucci mandragoræ unam,croci unam,policis unam,torpedinis ſanguinis unam,turturis marinæ ſanguinis unam, ſigatum perdicis cum felle aut certe de uulture totum inſimul cum alijs ſpeciebus facies inductoriū,& uteris quouſque uelis ut non ſentiat, & ita accedis ad curam.

De phthiriaſis & porriginis curatione. Cap. IIII.

PHTHIRIASI & porrigini, quæ plerunque in perniciem ſolent conuertere, ſic ſuccurrendum eſt. Perungūtur bulbis tritis ex uino,item ſulphure ex uino,item per ſe ex cedro illiniuntur,allium cum aceto & nitro tritum infricatur,farina fœniculi cum uino & nitro porriginem purgant, & furfures. Ex aceto idem præſtat radix ueratri in oleo decocta,trita,ſuffuſaque. Hyſopum ex oleo tritū,& inſtillatum,capitis phthiriaſi medetur & pruritibus. Oua ex uino & oleo cyprino & cedro elixa, pruritus,ſcabiemque tollunt. Prurigines diſcutiuntur felle ouillo illito cum creta cymolia, donec inareſcat. lendes & alia capitis tetra animalia quæ nocent,lotione aquæ marinæ necantur. Item ſi illinatur ſamia terra cum nitro & oleo,nitrum alumini mixtum, capiti infrictum porrigines tollit. Ad furfures capitis. Aqua ubi betæ fuerint decoctæ cum aphronitro caput lauabis. Et ſero cum dormitum uadis,ex earū ſucco mixto roſaceo caput perunges. Ad porrigines & furfures. Semen naſturtij cum adipe anſeris tritum, & mixtum,abluit,& furfures capitis eijcit. Betæ uiridis ſucco caput quod porriginoſum lotum frequenter in balneo celeriter emendatur. Maluæ agreſtis,hoc eſt euiſci manipulum in aquæ marinæ ſextarijs ſex ad tertias decoques & uteris. Calchantum,ſulphur uiuum, aphronitrum, æquis ponderibus,cum uino ueteri teris & uteris. Hellebori item albi uncias tres,ſulphuris uiui duas,calchanti tres,compone & uteris.

Ad ulcera in capite manantia. Cap. V.

VLCERA in capite manantia tanquam proprius morbus præcipue infantibus naſcuntur, ſed & uiros & mulieres ſi cœperint,grauiter infeſtant. quæ felle taurino efficaciſſime ſanantur. Vitulino felle cum aceto tepefacto illiniuntur. Seuum uituli cum ſale utiliſſimum eſt. Teſtarum muricum'ue purpurarum cinere ex melle illiniuntur. Alliū cum ſua ueſte comburitur, cinisque eius ex oleo imponitur. Menta contrita & apposita ſiccat. Oleum amygdalinum cum uino mixtum expurgat. Galbanum cum melle illinitur, & folia rubi in quo mora naſcuntur contrita imponuntur. Myſum tritum cum uino in lana ſuperponitur. Malua erratica in urina humana trita, ualde deſiccat. Omnia capitis uulnera cum purgata ſint,iucundiſſime ad cicatrices perducuntur hoc ceroto. Spumę argenti tunſæ & cribratę libra una,ceruſſę optimę libra una teruntur,& ceræ albę tantundem ex olei roſati libra una remittuntur,& refrigerantur.

frigerantur. Deinde raditur & miſcetur cum ſpuma & ceruſſa,adijciuntur ouorum quatuor lutea & cruda. Reſinæ pictumæ libræ ſex,ceræ albæ unciæ ſex in oleo decoquuntur, ita ut piſtillo miſceantur & ocopi modo perungantur. Ad tineas. Stercus porcinum combures ſuper teſtam mundiſſimam,cui trito admiſces acerrimum acetum,& facto medicamento lauas prius caput ſubſtinentis ex uino, poſt hæc ſuperlinies.quo ſi uſus fueris frequenter, capilli ei ut ſano naſcuntur. Ad tineas capitis uel uulnera:nuces raucidas uſtulatas cũ corticibus diſtemperas cũ aceto,& imponis, ſimiliterque ſtercus anſeris. Ad eos qui caput humidũ habent, picis drach.XL.reſinæ ſiccæ drach.XL.cerę drach.XL. ſtriptirię humidæ drachmas XX.aceti cocile drach. unam. Item cõfectio catarchici piperis denarios decem & octo, ſcamoneæ optimæ cãdidæ coctæ unciam unam & ſemis,amei denarios decem & octo,fœniculi ſeminis denarios quindecim, apij ſeminis denarios octo, carei denarios nouem, epithymi denarios octo, agarici denarios nouem, dabis uero in potione denarios ſex,teris ſpecies ſingulas & cribras & colligis in hemina mellis de ſpumatis. ſoluis autem potionem iſtam in calidæ aquæ cochlearibus duobus,& addis cochlear unum liquaminis & aliud aceti,& ita dabis. Reficiat qui accipit buccellam panis infuſam in uino puro. Peſſus Liuianus qua utebatur Liuia regina,faciens ad ſecundas & tumores & duritias & inflationes,& quibus de loco mouetur matrix, & ad omnes paſſiones matricis. Adipis anſerini uncias quatuor,anethi ſeminis uncias quatuor, hyſopi & cerodiæ quatuor, gallaciæ quatuor, adipis leonini quatuor,urſini quatuor, ſtrutionis quatuor, medullæ ceruinæ quatuor,butyri recentis quatuor, ſagapeni quatuor, myrrhæ & ſtactis quatuor,folij quatuor, ſilini quatuor,coconidij quatuor,terebinthinæ quatuor, dymini quatuor,maſticę quatuor, olei amaracini quatuor. Adipem autem ſoluens igni lento, ceram admiſces & uteris.

De alopecia & eius curatione. Cap. VI.

ALOPECIAE magnam fœditatem afferunt, & propter hanc ſeruorum pretia diminuuntur: neceſſarium eſt eas quoque emendare. Itaque cinere pellium uiperarum ſparſo celerrime emendantur. Naſturtio cum ſinapi trito & impoſito,emendat. Cydonia cocta ex uino, & cum cera trita & illita,capillos reſtituunt: roboris quoque pillulę cum adipe urſino tritę emendãt. Glandes item faginę cinis cum melle & oleo cedrino illinitur. Cinis ungularum mulę uel muli ex oleo myrtino. Cinis item muricum ſparſus. Cinis hermatij recens cum pice liquida. Gallinacei fimus illitus replet. Sandaraca ex aceto fluentes capillos contegit. Leporinus cinis cum oleo myrtino. Fel taurinum cum alumine Aegyptio tepefactum illinitur. Adipem anſerinum ex melle conteris,& ut ſupra monſtraui uteris. Epithyma diapſicõ: ſeminis fœniculi uncias quatuor,olei ueteris libras quatuor,ceruſſę duas, aquę ſextarium unum. ea omnia cum bene trita fuerint, pręcipue litargitum ſic mittis in aquam. & omnia ſimul permiſces ut unum corpus perficiatur, & ita mittes in cacabum ubi oleum miſeris & coques,admoto lento igni,& ita addes in cacabo cerę albę libras duas,colophonię libras duas,terebinthinę duas, coquaſque modice & bene permiſces. Poſt hæc ſupermittis pinicellos debuccellatos,quos conficis ita: buccellati optimi bene cõditi tunſi & cribrati farinę libras quatuor,commiſces cum ſucco quem conficis ſic: euiſci uncias ſex,camomillę ſiccę uncias tres,melliloti uncias duas, fœnogręci uncias ſex,dactilorum purgatorum pond.II. hęc omnia infundis in uino Siculo ſiue Adriano ſiue Sabinienſe ſextarios ſex per dies tres,& ita coques quouſque remaneant ſextarij duo. hoc ergo apozima cõſpergi facies buccellari farina, & ſic facies ut dixi pinicellos latos & ſubtiles, ac ſi nouiſſime cęrodarium reſoluis diligentiſſime.cumque ſolutum fuerit,refundes in mortario, & diligentiſſime teres,& ſic facies mandalia,& repones. facit hoc epaticis,ſpleneticis,& ad duritiam ſtomachi, & ad febres & ad pectus contritum, & ad podagram quę non nimis calida fuerit.

De capillis denigrandis. Cap. VII.

POTEST uideri ſuperuacuum inter remedia corporis ponere ea quę ad decorẽ pertinent: Sed quoſdam pudet aut ipſos rubeos eſſe, aut in tantum luxurię indulgent, ut deliciæ eorum inter ſe diſſentiant uolentium in pueris rufos capillos, in uiris recuſantium: quemadmodum ergo denigrentur,demonſtrabimus: ouum coruinum in æneo uaſe oleo permiſcetur, deinde raſo capite in umbra illinitur. Habere autem debet in ore oleum is qui curabitur,donec ſicceſcat ouum,ne ei dentes nigreſcant, & quarto die abluatur. Sextarius ſanguiſugarum in duobus ſextarijs aceti diebus XL.maceratur ex oleo tritus, deraſoque capiti in umbra illinitur dum ſicceſcat,& ſicut ſuperius prædiximus,in ore oleum tenendũ eſt. Siliquę erucæ cum ſuis folijs & caulibus conterentur, & capiti raſo illinientur. Folia cypreſſi trita ex aceto,efficiunt ut capilli nigri renaſcantur, ſed ſpodilio peruncti criſpi fiunt. Operæpretium eſt his qui erubeſcunt ſenes eſſe,ſuccurrere. & ſi canos ſuos inficere uolunt tanquam annos detracturi ſint hoc nomine ætati, uermium terrenorum cinerem adijciunt.

Ad Hemicraneam, & temporum dolorem. Cap. VIII.

AD dolorem hemicranei ſiue temporum. Laſer cum lacte mulieris reſolutum,& in altera parte auris qua dolet infuſum tepefactum, ut in ipſa parte incumbat,& in ea quæ dolet agitet mandibulam,hemicranei dolore carebit. Minutæ cochleæ tritæ,& fronti illitæ emendant. Cornus quoque ceruini cinis

cum aceto roſaceo mixtus,ac frōti impoſitus, magnifice uitia corrigit. Viridis rutæ folia,ſcyphum ple-
num cū granis ſinapis cochlear plenum teris,addis alborum ouorum tantundem, ut ſpiſſum ſit non ſatis,
& exinde linis penna, uel mellis,ſed non ea parte quæ dolet.hoc cum feceris,remediabitur. Sinapis ſemē
cochlear plenum,baccas lauri unum, in puluerem redigis & teris cum lumbricis terrenis adiecto acri, tan
tum ſpiſſitudinem habeat mellis, & inducis fronti in hemicraneo. Succum de radicibus betæ purpu-
reæ admiſces cum modico laſere,& in modum trium guttarum mittes in eam partem quæ dolet,& ſtatim
ſanabitur. Allium elixum tritum,temporibus in dolore impoſitum illinis: ſiue in oleo frixum,ſi ex eo
oleo perungis,emendat. Opij denarium dimidium,acroci denarium dimidium,colophoniæ denarium di
midium, iuſquiami & hyſopi ſeminis denarium unum, anethi ſeminis denarium dimidium,crocum uero
ſeorſum tundis,et in mortario ſimul cōteris diutiſſime. ex aceto optimo conſpergis et formabis collyria.
Cum uero opus fuerit in cute, cum aceto conteris,& ſpiſſum fronti uel tempori inducis. Lauri quoque
baccas tritas ex aceto adiecto oleo illinis fronti uel temporibus. Confectio anacolima. Adipis caſtorij un
ciam unam, myrrhæ unam,thuris maſculi ſemiunciam,opij ſemiunciam,lauri baccas undecim,hederæ bac
cas quindecim: hæc omnia diligenter teres,& de aceto temperabis acerrimo. Ad hemicraneum. Vrti
cam unipetiam teres ex aceto acri,& ouum frangis,& permixta fronti illinies. Clinicam in mortario mi-
nutiſſime conteres,& ouo crudo ouicabis,& frontem illinies. Item tria grana allij, & nouem grana pi
peris in frontem linis, uel in ea parte quæ dolet. Item balſamo infundes lanam,de qua in utranque au
rem inculcas. Item tria grana allij tundes, & ipſo ſucco infundes lanam, & in utraque aure claudes.
Item ad dolorem hemicranei uel cerebri mūda allium,& tere diligenter,& fac ex eo paſtillos,& in cerebro
ſeu hemicraneo ſuper ligabis, donec uſtulet in ueſicam faciem:quam acu aperies, ut humor decurrat.
Rutæ ſumes denarios ſex,facies exinde ſuccum,& in parte naris mittis quæ non dolet. Cæterū ſi nō poſ
ſet ſufferre,linteolum tingis in ſucco, & imponis ſuper hemicraneum ſæpius. Item puluerem baccæ lau
ri temperabis cum uino, & illinies. Itemque acaciæ puluerem,cum oui albo permiſces & uteris. Caſto
rium item & oleum roſaceum & acetum & nitrum teres & illinies. Laſeris gemmam in aqua ſolues,&
in aurem eius partis quę dolet tres guttas de digito exprimis,ipſa tamen hora grauabitur caput,ſed in per
petuo ſanus erit. Item ad faciem ulceribus purgandā. Nitrum cū bubulo lacte & aceto uſque ad mellis
craſſitudinem coques & illinies. Item pera confracta & contuſa, idem præſtat. Itemque fel capræ,& ni
trum ſiccum,ſulphur uiuum,ſpongiæ combuſtæ cinis,æquis portionibus illiniuntur.

Ad dolorem auriculæ uel aquæ ingreſſum. Cap. IX.

PROXIMA mihi uidetur cura auriū quæ acutiſſimum dolorem inferunt, ſimul ut paſſæ ſunt
uel minimam offenſam. Scio certe medicos quoſdam huius curationis ſibi ſummam ſcientiam uendicaſ-
ſe, & magnas mercedes popoſciſſe,cum aduerſus morbos aurium unum aut alterum noſſent remedium.
Nos uero multa proferimus,ut cum res exegerit poſſimus uti,cum ex his aliqua occurrerit. Gari excellen
tis cyathus I.aceti cyathus I.mellis cyathus & dimidius in calice nouo ſenſim decoquitur, ſpuma ſubinde
penna tollitur,& cum ſpuma receſſerit remouetur,& ex eo tepidum infunditur ad omnes infuſiones au-
riculæ,ſed mox conquiliata lana obturandæ ſunt. Ranarum adeps remiſſus & inſtillatus dolorem ſtatim
tollit. Si tument aures,ſucco coriandri mitigādæ ſunt,ſed prius ſuccus hederæ tepidus cum uino inſtilla-
tur. Mel cum roſaceo inditur, melque cum roſaceo & manna thuris ad inſtar cochlearij adijciuntur,hoc
& uulnera ſanat,& humores exiccat. Parum audientes utiliter acetum gargarizant. Auricularum fractu
ris medentur bulbi triti & appoſiti & quinto die ſoluti, foliorumque rubi in quo mora naſcuntur ſuc-
cus tepidus inſtillatur. Fel pecudis cum melle aures purgat. Canini quoque lactis inſtillatio ſedat dolo-
rem. Grauitatem aurium adeps remiſſus cum abſinthio trito cum oleo, & infuſus emendat. Murium
uero cinis cum melle inſtillatus inhibet dolorem. Si aliquod animal intrauit, præcipuum eſt remediū mu
rium fel aceto dilutum inſtillare. Si aqua intrauerit, anſerinus adeps cum cepæ ſucco illinitur. Deplora
ta autem uitia aurium ſic ſanantur. Gliri detrahitur pellis,& inteſtina eiuſdem decoquuntur in uaſe no-
uo cum mellis heminis tribus,uſque ad tertias, atque ita ſeruatur:tum opus eſt ſtrigili:medicamentum te
pefactum infunditur. Valde laudantur & terreni uermes cum anſeris adipe cocti & inſtillati. Verberatis
auribus cochleæ quæ in uſu ſunt cibi, apponuntur tritæ cum myrrha & thure. Cochleæ item minutę
& lare tritæ,fracturis aurium illiniuntur. Senectus ſerpentis feruenti teſta uſta & contrita inſtillatur ex
oleo roſaceo contra aurium uitia omnia, ſed pręcipue graueolentiam: & ſi purulentæ ſint aures, melius
ex aceto & felle caprino & bubulo. hæc ſenectus poſt annum uires non habet. Membranę ex uentre gal
linaceo quę proijciuntur,ex uino tritę,& adipe gallinarum tepefactę infunduntur. Blattę etiam ſine capi
te & pedibus & alis tritę & illitę linteolo cōtuſis auribus imponūtur.Nitrum ex uino liquatum purulen
tis auribus medetur. Sonitus quoque & tinnitus diſcutit nitrum tritum & ſiccum ſparſum ex roſaceo te
pido,& auribus īmiſſum purulentis auribus infunditur. Fel tauri cū porri ſectiui ſucco,ſi grauitas ſit auriū
eodem felle cum lacte muliebri perluendę ſunt. Equini ſimi cinis cum roſaceo inſtillatur. Seuum uitu
li cum adipe anſeris & ocimi ſucco, fel taurinum uel caprinum cum roſaceo tepido auribus inditur. O-
mnibusque quę immittuntur tepidis utendum eſt. Vrina etiam apri tepida infunditur, & ad hos uſus ſer
uatur in uitreo uaſe.Si aqua intrauerit in auriculā dextram, ſiniſtro pede deſultare oportet, capite in de-
xtrum humerum inclinato: ſi ſiniſtram, ex diuerſo. Si quod animal intrauerit, & inſpuatur in aurem,
exire creditur.

Ad dolorem aurium. Cap. X.

CORIANDRI ſuccus cum lacte mulieris immixtus,& auriculę infuſus,dolorem mirifice tollit: lazariſque granum modicum auri inijcies,& ceſſat. Cardamomi quoque ſuccus auribus inſtillatus,dolorē aurium & molarium dentium ſedat. Ad acutiſſimos dolores aurium. Spuma argenti & myrrha pari pondere trita ex aqua,& bene leuigata,facies collyria: & cum uti uolueris,remittes ea in roſa liquida,& tepefacta auribus infundes. Frigido quoque ſi quis utatur, eodem medicamento idem facit. Porcinum fel porri ſucco commixtum,tepefactum auribus inſtillabis. Adeps quoque gallinaceus ſolutus ad horam,& pedus auri infuſus, plurimum prodeſt. Rutæ etiam ſuccum ſi immittis, curabitur. Ad dolorem aurium & punctiones, oleum roſaceum cum adipe anſeris infunde,& tranſit. Aqua ſi in aurem intrauerit,& dolorem exhibet. ſolus ſuccus coriandri in aurem expreſſus ſine dubitatione liberat & ſanat. Rutæ tęneræ ſuccus auriculæ inſtillatus,ſine dubitatione dolorem liberat: & ſi maligranati cortice fuerit coctus,melius facit. Foliorum quoque ſalicis ſuccus cum roſa liquida in putamine mali punici calefactus,& inditus auriculæ,mire ſuccurrit. Ad aurium uitia & repentina antiquos'ue dolores. Aqua ſi ingreſſa fuerit,& ſtatim ſublata,facit impoſterum graues cauſas. Exinde enim uentoſitas, & abundantia rheumatis in capite, tinnitus quoque aurium:quæ dum non curantur, exinde fiunt ſurdi. Alijs uulnera in aure naſcuntur,alijs fœteſcunt. Quibus rebus ita ſuccurrendum eſt.Gummi hederæ cum betæ nigro ſucco tritum & tepefactum auribus infundis,ita tamen ut & rubi teneri ſuccum miſceas,ſimulque antiquam aquam exiccat,uentoſitatem & dolorem tollit. Trociſcus maxime neceſſarius ad dolorem auriculæ. Calco uncias tres & ſemis, ſtafiſagriæ unam,coconidij unam,ſinapis unam,carei unam,fimi columbini unam, ariſtolochię lōgę unam,cymini duas,hyo unā,cyprij ozymi ſemine unam,nitri duas,ſalis ammoniaci duas, baccæ lauri octo,mannæ thuris ſex & ſemis, iris ſeptem & ſemis, aceti ſextarios ſex. Hæc omnia tundis ſingillatim & cribras,& prius mittas in mortarium puluerem calchum et irim,& teris cum aceti calice pleno. quæ cum trita fuerint, poſt dies tres mittas reliquas ſpecies cum aceti acerrimi ſextarijs duobus, & teris:& cum reſiccauerint, addis paulatim ſextarium, donec compleat ſextarios ſex, terendo per dies quadraginta in ſole: at ubi bene tritum fuerit, facis trociſcos:: facit autem & ad uulnera. Ita de ipſo trociſco unciam unam teris in aceto diligentiſſime,& facis ſeorſim cerotum ſic: Olei roſati uncias ſex,ceræ tātundem, reſinæ frixæ uncias quatuor,factumque cerotum mittis in mortarium,ac permiſces & uteris ſic. Ad auris dolorem temperabis aquatius. Si uulnera alicubi fuerint paululum ſpiſſius, ut quaſi pro emplaſtro utaris. Fellis caprini uncias tres, & mellis duas, conteris & in ſtrigili calefacias & infundas & lana obcludas: prodeſt etiam ſi intrinſecus cancerauerit auris. Oleum laurinum in ſtrigili ferrea miſſum & tepefactum, infuſumque auribus, omnem dolorem tollit. Canabi ſuccus,& de folijs eius auribus inſtillatus, uermes natos necat: etiam ſi animali impreſſeris, uermes interficit. Liquaminis cochlearia quatuor, & mellis deſpumati duo, tolles & mittes in calicem mundum, & cinerem cineri calido ſuppones, atque ſpumam tolles:& cum tepidum fuerit, auriculæ ad omnes dolores infundes. Si putruerit, aut uermiculos fecerit,fel taurinum ex melle deſpumatum æquis menſuris mittes in teſtam rudem, quā ſuppones carbonibus, ut lento igne ferueat, donec in unum admiſceatur. Hocque medicamen in uaſe uitreo colliges:& cum neceſſe fuerit,ad curam tepefacies in calice,& mundata aure, ex lana medicamentū infundis. Mentæ quoque ſuccum & mel æquis menſuris commiſces,& tepefacies,ex quo biduo aut triduo infundis auriculæ,ſi ſenſerit curam,bene & optime:ſin aliàs,addito acetum & modicum aphronitrū, & ſimili modo tepefactum infunde auriculæ. Item ad auris dolorem ſiue quæ uermes habet,calamenti permiſces cum cedria, & infundis.

Ad dolorem aurium antiquum, fœtorem & dolorem. Cap. XI.

PVRGANTVR ea omnia natura nucleorum. De maioribus ergo nucibus nouellis tempore ſuo plurimas colliges, & in optimo oleo uaſe uitreo conditas contra ſolem macerabis, & de ipſo oleo mittes in teſtam maligranati ſiccam & excauatam, & deinde coques ad cinerem calidum,ſed tepidum auribus infundis,omnia uulnera antiqua & fœtorem & dolorem tollit. In excauatum malum granatum mittes mel,& auri pigmentum tritum ex gutta aceti. Cepæ ſuccum cum melle quod in carbonibus calefacies,& auriculæ infundis, mire ſanat. Foliorum porri uirginis ſuccum in aurem mittes, & cum crepuerit uulnus ipſum cum adipe gallinaceo infundes & ſanabitur. Cepæ aphræ ſuccus cum melle bene ſubacto inſtillatus, auriculas grauiter audientes emendat, dolores ſedat,purulentas expurgat, uermes necat, aquam euocat & eijcit. Item roriſmarini ſuccus cum oleo roſato & ſapone gallico ſimul reſolutus & coctus,tepiduſque infuſus,uetuſtiſſimum ſurdis & pus extrahit,& auditum facile reſtituit. Bubulum etiam lac cum felle caprino mixtum infunditur auribus fœtentibus atque dolentibus. Ad uulnera aurium quæ intrinſecus naſcuntur. In calicem mali granati mittes mellis cochlearia duo,& ſuper cinerē calentem ponis,ut leui calore ſubbulliat, donec ſenſim decoctum redigatur in unum:& cum tepefactū fuerit,auriculæ infundis. Confectio thymiamatis. Styracæ iſauricæ libram unam,ſtyracæ calami libram unam, maſticæ unam, ungellæ Indicæ maioris uncias tres,roſæ uiridis libram unam & ſemis, amomi unciam unam, ſquinanti unam,gariofili tres,carpobalſami ſemiunciam unam,caſſiæ ſemiunciam, croci unciam unam, laudani tres, bdellij ſemiunciam, myrrhę unam,balſami quatuor, & de quatuor uncijs balſa

mi duas mittes cum puluere, & duas ſerues ad ungendum paſtillos, mellis uncias ſex,uini quantum ſuf-
ficit, ſextarium unum cum roſa & ſtyrace tundis,xyromirę folia uncias ſex,amomi ſex,balſami duas,ſty-
racis iſauricę ſex,ada ſemiunciam,gariofili uncias duas, ſpicę nardi tres,roſæ uiridis ſex libras. omnia faci
te in paſtillos: dũ facti fuerint,ſuffumigabis de ſtyrace & maſtice bis in die,uel quinquies,quãdiu ſiccẽtur.

Ad aurium imbecillitatem,uel ſurdos, & eos qui minus audiunt. Cap. X I I.

HEDERAE ſuccus mundiſſimus cum uino inſtillatus,plurimum facit. Ad ſurdos allium &
cepulas cum adipe anſeris colas & infundis. Ad ſurdos,& qui grauiter audiunt,oua formicarum contri
ta ſurditatem aurium quâm uetuſtiſſima ſic ſanabunt. Caprinum quoque fel inſtillatur grauiter audien-
tibus,& prodeſt: ac bubulum lac cum felle caprino mixtum,& infuſum auriculis grauiter audientibus,re-
ſtituit auditum. Item parum audientibus utile eſt acetum gargarizare. Braſſicę item puluis in paſſo ma
ceratus, & linteolo infuſus auribus inijcitur,mireque reddit auditum. Rutę ſuccus tepidus inſtillatus.
Lactantis fel addito grano ſalis & mellis uno cochleari calefactum anethi ſurculo,ĩſtillabis in aurem, ita ut
mox apertus erit porcellus,antequam tangat ipſum fel,auferatur. Cardamomum idem, naſturtium cũ
ficu tritum,& auriculę inditum,eis qui grauiter audiunt, prodeſt. Bouis fel admixtum urinę caprę & te
pefactum, auribus inſtillatum, auditum reddit. Surdis & qui grauiter audiunt, ueruecis fel cum buty
ro & urina ipſius ieiuni pari portione mixtum, in aurem infundis,& ſurdos non naturales,quamuis mul
tos annos non audierint, curat,& alia eorum uulnera ſanat. Ad ſurdos multi temporis expertum. Ma
ioris cannæ uiridis folia contundes, & per linteum exprimis ſuccum,tepidumque auribus infundis per
ſeptem uel nouem: eſt enim res ſaluberrima. Succum corticis ligni nucei tepidum per triduum infundes.
Serpentis tunicam in uaſe nouo exoluis, & ſuper cinerem calidum fricas, ex eo oleo tepidum in aurem
mittis. Hoc enim ad grauitatem auriũ & dolorem prodeſt. Braſſicæ ſuccus cum uino æquis partibus mi-
xtus,& tepidus inſtillatus auribus,parum audientibus auditum præſtat, & dolorem mitigat. Item ſuc-
cum raphani eis quibus ſubito auditus aufertur,& nitri puluerem in aurem & acetum ſuperinfundes.
De uino etiam & de oleo roſato poſterius à parte capitis ungis,quæ unctio etiã & ad dolorẽ capitis facit.

De parotidum curatione. Cap. X I I I.

RARO medici parotidum curationem non deuocant à ſcalpello cum reprimi poſſint: & ſi res
exigat,adaperiri collyrij ratione. Reprimit eas radicum braſſicę cinis cum melle illitus. Lupini ex aceto
decocti & triti,diſcutiunt uitium. Cinis cum creta cymolia & reſina pari pondere exiccat. Apponitur
muricum teſtarum cinis cum melle,uel conchyliorum ex mulſa. Sepiæ oſſa cum axungia uetere contu
ſa. Lini ſemen tuſum cum melle mixtum mitigat. Ficus ſicca & uino cocta & trita adiuuat. Compri-
mit eas fimus columbinus cum farina hordeacea ex melle. Noctuæ cerebrum uel iecur cum oleo tepidum
infunditur auriculæ parotidæ. Multipeda item cum reſina parte tertia illinitur. Creta quoque cymo
lia exiccat,& fimus capræ cum axungia illitus. Plantago cum uetere axungia perſanat. Vrſinus adeps
conteritur cum ſeui taurini pari pondere, & fimus capræ cum axungia illinitur. Caput uiperæ in lin-
teolo inuolutum,& faucibus alligatum, ſanat. Menta uiridis cum polenta trita & impoſita collectio-
nes parotidum ſoluit,& mammarum uſturas placat. Ad omne genus collectiones parotidum,lini ſemi
nis farina cum melle & oleo cocta, adijcies nitri puluerem,& ligni caprifici cinerem æqualibus portioni-
bus: quod cum agitatum eſt,in cataplaſma imponis,& ſanat. Item ceræ uncias ſex,butyri quatuor, axũ
giæ quatuor,cyprini quatuor, bullorum quatuor,axungiam uero & bulbos ſimul tundes in pila,& cum
cera ſimul liquefacies,& axungia permiſces cepis. quod colatum ſeruabis in uaſe fictili,& uteris. Paroti
dibus & ſtrumis floris caltis deñ. tres,allij grana. II. cum axungia uetere imponis. Itemque ſtrumas, coriã
drum,& faba cocta & impoſita diſcutit. Radix gladiolæ cocta & trita cum ſale, & impoſita. Et item
cucumeris ſyluatici radix decocta,& cum aqua mulſa trita & impoſita,prodeſt. Menſe autem Martio &
Aprili colligenda eſt. Item ut ſtrumam omnibus radicibus extractis ad ſanitatem certiſſimam perduces,
galbanum ſuper impoſitum ſtrumæ humorem facile diſcutit. Felle bubulo ſuper ſtrumas impoſito,tã
ta potentia diſcutitur ut nihil ſupra ſit. Caput uiperæ in linteolo inuolutum,& faucibus alligatũ,ſanat.

Ad oculorum dolorem, uel ſi qua capitis ſit. Cap. X I I I I.

ANTE omnia ſi bene fuerit purgatum caput & uenter,oculi nullam poſſunt inualetudinem ſu-
ſtinere: tamen ſi indoluerint,uteris cataplaſmate hoc quod ſine folio paſſo cretico infundis. Meliloti ſemi
unciam, dactilos pingues anapaticos numero quinque,& ſeorſim infundis in paſſo, opij drachmas duas,
croci duas,ſimul teris & bene commiſces, melilotum & dactilos cocta ſimul ad carbones & trita, mittis
etiam olei roſati cochlearia duo,& uitellos ouorum duos. Poſtea uero quàm in unum omnia commiſcue
ris,impones ut ſupra dixi. Sanè ſi ſic ſe cauerit,pro tempore ſoluis cum uitello oui & modico paſſo,& ſic
uteris. Facit autem non ſolum ad dolorem,ſed & ad tumorem,& hemicraneum. Ad dolorem & tumo
rem. Adipem oui aſſi cum apio & croco & melle tritum ſuperimponitur. Laurus ex uino cocta,do
lorem & tumorem releuat. Chelidonia in aqua decoquitur,& ex ea oculi dolentes fomentantur. Da-

ctilus

ctilus tritus in modum cataplaſmi oculis nocte imponitur. Hordeacea item farina cum galla contūſa, abiecta aqua, oculis imponitur, tumores doloresque ſedat. Coriandrum uiride tritum, & mixtum lacte mulieris, ſuper tumorem oculorum inunges, & ſtatim ſanat. Item cucurbitæ uiridis ramenta trita, & ſuper tumentem oculum impoſita, tumorem & dolorem emendat. Caprinus fimus cum fimo ſparſus, aut cum aqua tritus ad modum collyrij, oculis circunlinitur. Ad epiphoras oculorum & tumores. Paſtinacis agreſtis radices nō lotas ex aqua decoques, & ex ea aqua oculos fouebis. Cochleæ ſine putamine tritæ, fronti illitæ cum thuris polline, ualidiſſime proſunt. Tumores oculorum ſedat mulſum tepidum penicello ſuper oculos impoſitum. Corticis ſepiæ farina in epiphoris ex lacte mulieris, oculis circunlinitur. Beta alba trita, fronti imponitur. & eundem effectum habent bulbi triti, & oculis impoſiti. Apio uiridi trito cum pane, oculi teguntur. Ocimum item ex uino optimo tritum, oculis circunlinitur. Ruta in polenta contrita, & impoſita, lenit dolorem. Anethi radix ex uino trita illinitur. Papaueris item cauliculi ſicci uel uiridis cum ſuo fructu triti imponuntur. Lini ſemen cum thure ex aqua tunſum circunlinitur. Siliginis item grana in ferro toſta, & ex uino trita, circunliniuntur. Lenticula cum cothonijs cocta, & unà trita, adiuuat. Lentiſci tenera folia contrita, & fronti impoſita, epiphoras ſuſpendunt. Panem itē ex uino tumori oculorum imponito. Mandragoræ radices tunſæ cum roſaceo, & ex uino tritæ, epiphoras ſanant, ac circunligatæ dolorem illico ſedant. Folia cicutæ trita, & impoſita fronti, epiphoras & dolorem & tumorem tollunt. Lana carminata cū albo oui & thuris polline fronti applicatur. Oui album in fuſum oculis, epiphoras curat, & uredines mitigat, & refrigerationes præſtat. Vt autem cicatrices de oculis tollas, adipe anſerino ſæpius inunges, cicatrices tollit & fiſtulas. Lutea ouorum cum roſaceo & mulſo in lana ſuper oculos imponuntur. Caſeo molli caprino, & feruenti aqua ſuppoſito, epiphoræ ſedantur. Fimus caprinus cum melle oculis illinitur. Hæmatites lapis in lacte mulieris tritus, intrinſecus primū inūgitur, deinde ſuper epiphoras, ſedat quidem, ſed cum maximo cruciatu. & ſi cui ſanguis ſuperfundit, ſingulariter purgat. Cataplaſma ad oculos intumeſcentes optimum. Caſtorij drachmas duas, miconij ſex, croci unam, iuſquiami cyſaici quatuor, ouorum aſſorum uitellos quinque, mellis quod ſufficit: tundis omnia, & teris oua, & uteris, & in tempora imponis ſi dolent. Ad recentes maculas oculorum ſiue caligines. Mel Atticum, & album oui hirundinis, æqualia: quod ſi uetus cauſa fuerit, uitellum oui ſupradictum cum melle Attico & ſucco fœniculi, omnia æqualia teris.

Ad oculos ſuffuſos ſanguine. Cap. XV.

SANGVIS columbæ inſtillatur. Perdicis uero & turturis ſuperimponi debet. Lana ſuccida ex oleo & uino. Hirundiniſque pulli ſanguinis ſuffuſioni oculorum exectum ungi prodeſt, & in perpetuo oculi non dolebunt. Roſa in uino macerata, & ex eo uino potui dato, ſuffuſos ex aliqua cauſa oculos ſanguine creditur emendare. Bitumen, ſulphur, & thus in uino miſcetur: & oculi ſi percuſſi ſanguinē fuderint, ex eo fumigantur. Lacte caprino tepefacto, ſero aſſidue oculi fouentur. Verbenæ folia trita, adiecto ſalis puſillo impoſita, ac poſtero die ſublato, expreſſum ſanguinem de oculo expurgant. Sagapenum item cum rutæ ſucco, & amygdala amara pari pondere trita, & admixto melle inunges. Hyppociceſque, id eſt ſuffuſiones & caliginem tollit. Aquilæ quæ in ſyluis moratur, & eſt formæ ampliſſimæ, fel cum melle Attico mixtum, & inunctū, oculis ſuffuſis & caligini utiliſſimum eſt. Ad ſuffuſiones & albugines de oculis tollendas. Fœnugræci uiridis ſucci cochlearia duo, mellis candidi ſine fumo tria, commiſces & colas & decoques, diligenter ſuffundis, ita ut guttæ ſuper albugines cadant.

Ad lacrymas oculorum ſtringendas. Cap. XVI.

LACRYMANTIBVS oculis ſine fine rheuma ſuſpendunt & exiccant cochleæ ſine putamine rite diligentiſſime cū farina thuris ac myrrhæ & albore oui mixtum fronti ſuperlinies. Anacolima ad idem. Myrrhæ maſticæ cyathum, album oui lumbrices terræ cochleas, aloe cum aceto teres & illinies. Ricinos boui puto inter coxas tollas & fronti illinies, & ſine mora lacrymæ ſtringuntur. Enulæ item radices tuſæ in puluerem, & in aceto acri infuſæ, coctæ & tritæ, capiti raſo nocte imponuntur, & ubicunque dolor fuerit & podagræ rheuma tollit: facit enim ueſicas aqua plenas, ſed is cui fit, dolorem ſubſtinet. Ad lacrymoſos oculos. Ruta ſicca, & melle Attico æquis ponderibus mixta, oculos inunges, certum eſt. Ad rheuma oculorum. Leuiſtici folia de ligno in ligno tundis, & eius ſuccum cum uino ueteri & penna inunges.

Ad lippitudines oculorum, uel ad eos qui cantos ab humore contritos habent. Cap. XVII.

FOENICVLI radices ex aqua fontana & oleo coques pari pondere, donec aqua conſumatur, & ex eo oleo inunges, certum eſt. Acaciæ deñ. VI. encauſti ſicci XV. ſucci porri uncias XXIX. hæc coques, donec fiat ſpiſſitudo mellis, & in pyxidem mittes & uteris.

Ad caligines oculorum. Cap. XVIII.

FVMVS cholerum ἀναθυμίασιν facit, cuius acritudo caliginem oculis præſtat. Succi ergo cheli-

doniæ,& fœniculi,& abrotani,cochlearia ſingula tolles,& cũ mellis ſine fumo ſtillatiui cochlearibus duobus commiſces,& exinde penna ſuffundes mane,& poſt meridiem,& ſero : ſed poſt digeſtionem lac mulieris,quæ puerum nutrit,ſuperinfundes,propter acerbitatem medicamenti ut refrigeret. Hoc etiam maculas tollet ; & impetum rheumatis reſtringit,& omnia uitia abſtergit. Balſamum cum melle ſtillatiuo æquis ponderibus miſces, & exinde oculis infundis. Fel uulturis cum marrhubij ſucco, aut puluere & melle Attico ſimul mixtum,cum penna oculis infundes, omnem caliginem oculorum aufert : ſed & incipientis ſuffuſionis non patietur. Fel perdicis cum melle Attico inunges,oculos item uulturis in linteo ſubtili ligabis,& tota die oculos abſterges, nunquam inualitudinem patientur, & ſi dolentes oculos ſæpe abſterſeris. Itemque myrrham cum fœnugræco pari pondere in uino teres,ut leue ſit quaſi collyriũ, & inunges. Quidam enim filiam ſuam ſic curauit. Chelidoniæ ſuccum, quæ oculis plurimum ſuffragatur cum collyrio ſiue aqua marina inungi oportet.in una unctione ſanat,& in aqua decocta dolentes oculi fouentur. Melius ſi ſuccus eius artemiſiæ & rutæ ſucco pari pondere & melle & balſamo, mira enim facit. Centauriæ minoris ſuccum,adiecto melle æquo pondere,permiſces & inunges, aciem extenuat,& ipſa herba in aqua cocta oculi fouentur. Vt caligantibus oculis claritas reſtituatur,& ne facile hoc periculum incidat. Centauriæ herbæ manipulus in uini ſextarijs ſex coquitur,ac tritum maceratumque eximitur,inde quotidie hemina mixto melle ieiuno propinat. Sal frixum tritum admixto melle Attico inunges,& caliginem tollit. Roris marini cinis cũ eius ſucco expreſſo,& melle Attico pari pondere mixto inunges,caliginem tollit. Ros item caulium & rutę collectus & inunctus caliginem tollit. Teſtudinis agreſtis ſanguine inuncto caligo tollitur. Leporis fel cum mellis Attici parte una mixtum & ſæpius inunctum,caligines abſtergit. Mel & ſuccum fœniculi partes ſingulas,fel perdicis ſemiunciam,balſamũ ad mẽſuram fellis,mellis & ſucci. Alij oleum uetuſtiſſimum ad menſuram mellis,alij euforbium modicum mittunt. Poſtquam mixta fuerint omnia, mittes in mortarium, & teres diligenter,tranſpones in ampullam, & ſuſpendes ad ſolem quadraginta diebus,& tunc inunges frequenter. Ceparum Cypriarum acerrimarum ſuccum,uel ſi Cyprię non fuerint, Germanarum cum melle Attico ęquis ponderibus ſimul teres & mittes in ampullam, ſignabis & in fumo ſuſpendes,& uteris. Item fœnugræcum ut bibi ſolet,& aquã mulſam medietate paratam ſimul miſces,addis roſæ quantum ſufficit,& fœniculi radices mundas. coques omnia in olla rudi:& cum fuerit ſpiſſum,colabis,& repones in uitreo uaſe,& uteris, ita ut nec fumum nec auram contingat. Herbam item uerbenam tuſam cum axungia,ſuper oculos noctu ligas,& poſtero die tollis,& oculus erit mundus. Item ad caligines & omnia oculorum uitia. Hirundinis pulli plena Luna in nido ſuo excæcantur de acu cyprina, notanturque ut cognoſcantur reſtituta acię: capita eorum uel ipſi integri in olla noua uini comburantur in cinerem, teruntur que in puluerem ex ligno ficulneæ uel terebinthino,cinisque eorum cum felle canis latrantis diebus ſeptem, partibus duabus balſami & caſtorij, partibus ſingulis tritis,bene inunctus plurimum facit,miraberisque iam deſperatas ſanare. Hydra ad caliginem uel albuginem uel uulnera. Gallas Alexandrinas nouas non pertuſas octo tũdes,& cribrabis ſubtiliſſime, & poſtea mittes in mortarium Thebaicum. Addes croci denarium cum dimidio, teres per triduum diligenter, & mittes Attici mellis mundi quantum ſufficiat, & repones in dolio & uteris. Ad caligines oculorum & ad uitia uetuſtiſſima, & ad ſcabritudines & obſcuritatem,& ad eos qui iam propè nihil uident, & quibus medicamentorum præſidia nulla inueniri poſſunt. Hoc remedium expertum uiſitabis,& efficies ut uideant clariſſime,ſine omni uetuſto uitio. Piperis albi denarios duos,croci duos, balſami duos,fellis uituli ſeu uulturis ſiue pulli pugnacis duos,mellis Attici uncias duas, uini ueteris boni cyathos tres,ſucci fœniculi unum,& ita compones. Piper & crocũ teres diligentiſſime, & bene leue ſit,deinde uinum admiſces & ſuccum fœniculi per partes dimidias : & quidquid ſuperauerit,iterum fundes. cum ita feceris, iterum teris bene.deinde ſi quid uini aut ſucci ſuperauerit,adijcies & teres diutiſſime. cumque totum medicamentum tritum & leuigatum fuerit ut collyrium,oportet tranſponi illud in pyxide Cypri na, & repoſitum ſeruabis. Cumque uolueris uti,ex eo unges,& inuenies eſſe potentiſſimum remedium, quo multi luminibus de obſcuritate reſtituti ſunt.Hæc compoſitio ex commentarijs Cæſaris Auguſti de ſcripta eſt,qua & libentiſſime utebatur,& omnibus illam laudabat. Sicut autem acrior eſſe uideatur, collyrium lene admiſceat, & non nocebit. Ad caligines & ſuffuſiones ſtari piſtis,quod eſt filij à fronte & felle diligenter collecto inunges. Aliud ad caligines. Succum fœniculi, fel perdicum,mel Atticum aut thyminum æquis ponderibus admiſces, & poſtea teris & ponis in ſole diebus quadraginta, & inungis ſi non ſenſerint curam. ut fortius facias,fel perdicis mittes ad duas partes & balſami & olei uetuſtiſſimi parum mittes : quidam & euforbium mittunt ut fortiſſimum ſit. Quæ omnia ſupradicta diligenter teres & mittes in ampullam,& in ſolem ſuſpendis & uteris cum uolueris, curat mirabiliter. Caulium rorem cum melle deſpumato mittes pari pondere & inunges,prodeſt. Aliud. Fœniculi radicem decoques, ex aqua eius,oculos eius fouebis,celeriter omnes caligines diſcutit. Coriandrum item uiride tritum cum lacte mulieris,& mixtum,& ſuper oculum impoſitum,prodeſt. Pro certo etiam apium & ocimum cum uino tritum,auxilium præſtat. Item ad oculorum tumorem uel epiphoras concitatas. Roſa uiridi trita cum aceto in careno infuſa dactilo & oleo roſato & lacryma de ouo,totũ ſimul teres,& in linteolo inducis,& tepidum ſuper oculos imponis. Salem candidum ieiunus ſi quotidie guſtauerit, omnes oculorum caligines cito tollit. Item qui ſanguinem habent, tuſam fabam & ciminum & uuam paſſam, ſimul trita impones ſuper oculum,& ligabis per triduum,ſanitatem adducent. Itemque cochleas de cãpo tritas in ſimul illinies fronti,ſtatim deſinit. Ad maculas uel cicatrices oculorum baccas lauri cum lacte mulieris inũ

ges ſeptem diebus, & ſeptem intermittis, & iterum inunges, & ſanat. Ad leucomata. Fœniculi uiridis denarios quatuor, & betonicæ tantundem, teres & facies collyria, & ex his inunges. Ad percuſſos oculos ſi ſanguinem fuderint, herbam nepetam commanducatam pones ſuper oculos, & noli alligare, & ſupinus iaceat. Ad oculorum item dolorem. Laurus ex uino decocta, oculis humorem tollit & dolorem omnem emendat. Item ad caligines oculorum. Fœniculi & roſę & rutæ ſuccum, & mel Atticum, & fel hircinum, mixta inunges. Ad albugines de oculis tollendas. Guttas ammoniaci cum lacte mulieris inunges. Ad lippitudines betę ſuccum cum alumine modico fronti illinies. Cataplaſma ad hęc. Dactilos teres cum uino & pane molli, & calidum impones. Ad pilos eijciendos qui in oculis naſcuntur. Lotium uituli maſculi ſępe inducat. Ad hordiolum iuxta oculum natum. Tollas hordeaceam farinam ex mulſa conſperſam, calidam ueluti cataplaſma impones circa oculos. Vt liuores tollas: Ciminum in ore maſticatum cum ſaliua impones. Item ad hæc oſtream cōbuſtam & tritam ex uino ueteri impones. Ad maculas oculorum tollendas. Sepiæ teſtam diligenter in mortario Thebaico teres, & puluerem ipſius ſæpius in oculos mittes. Ad caliginem. Balſamum acre ſępius inunges. hoc & maculas tollit. Ad caliginem iterum oculorum. Cochleæ uiuæ cremantur, & cinis earum melle mixtus inungitur oculis. Item ad claritatem oculorum. Leporino felle ſubinde inunges, & caliginem tollit.

Ad aciem oculorum. Cap. XIX.

AQVILAE fel cum myrrha & nitro uncia una, inunges, uiſum clarum reddit, etiam ut acutiſſime uidere ſe intelligat. Item paſſerini oui alborē cum melle Attico mixtum inunges, clareque uidebis.

Ad leucomata, uel ad cicatricem, uel ad maculas. Cap. XX.

CARDVI agreſtis radicem ante ſolis ortum palo ligneo effodies, tundes ex ligno in ligno roboreo: exceptumque ſuccum & colatum, atque in uaſe uitreo conditum, inunges. Eſt enim ſuccus gemini effectus. Primum pelliculas membranæ tollit de oculis: deinde curat ut mireris effectum. Cedria & porri ſuccus inunctus leucomata & caligines tollit oculorum. Succum cyperi longioris, & oleaſtri foliorum, & uerbenæ ęquis partibus cum melle ſine fumo ſtillatico miſces, & inde oculis infundes. Res eſt phyſica, quæ etiam cicatricem oculorum curat. quod ſi hæc quæ dixi non fuerint inuenta, requires betam purpuream nigram uel rubeam: quas ſi tardius inueneris, plantaginis, betæ'ue ex folijs cochlear unum, uer benę fœniculi & abrotani ſucci tantundem, & mel ſtillaticum ſimiliter in unum commiſces, & exinde cō fundis tepidum, maculas oculorum mirifice curat. Ideo autem parum ſcripſimus, ut quæ iuxta phyſici hominum comprobaueris plus conficias & reponas. Ad cicatrices & leucomata. Adipem anſerinum reſolues, inunctam cicatricem, & leucomata extenuat, & ſanat. Caprinum fel cum uino pari menſura mixtum, & in modum mellis peractum, cicatrices & albugines emendat. Item ad albugines oculorum tollendas. Sepiæ teſta melle illita comburitur, & cinis eius collyrij modo tritus proſtybio inungitur, celeriter albugines de oculis tollit. Bulbis Aphris tritis buccellaginem ex eis ſpiſſa cum melle & nitro contritam, in modum collyrij inunges, in triduum albugines tollit. Mittes oleum & mel modicum ſuper ſecurim euerſam, & teres de cote, aut aquaria, aut olearia diutiſſime: cumque fuerint in modum collyrij ſpiſſa, inunges. Caue autem ne ſecuris habeat eruginem. Ad maculas de oculis tollendas. Nūmos nouos nouem numero mittes in uas cyprinum cum uino albo & ueteri, & mundiſſime cooperies per dies triginta, addes ſalis ammoniaci ſicci albi puluerati denarios quatuor, oſſa ſepiæ raſa quatuor, æris floris quatuor, fumum pulli albi quatuor, ſuccum rutæ colatę cochlear unum, mellis deſpumati uncias tres: omniaque in unum commiſces, & in ampulla repones, & inde inunges per dies ſingulos uſque ad ſanitatem. Ad maculas eruendas facit betonica, & ſenecion, & chelidonia, quæ in mortario teris, & collyrij modo uteris. Sicui autem ſubito leucomata ſe in oculis ſuffuderint, ſeminis ocymi duo aut tria grana mittes, & clauſa palpebra tenes, donec coaguletur humor, & ī grana ſe colligat: & poſt hęc leuiter ſordes quę remāſerint, frequenter in die colliges. quod ſi ſenſerint curam, iterabis donec ad ſanitatem perducas.

Ad pilos oculorum adulteros, ut ſublati non renaſcantur. Cap. XXI.

MENSE Iunio ſanguiſugas numero quinquaginta mittes in ollam fictilem nouā, & cooperies, ex argilla circunlinies, & mittes in fornacem per ſpatium ſex horarum. deinde cinerem ſanguiſugarum teres in mortario, & quātum exinde duobus digitis apprehendi poteſt, mittes in mortarium paruum cum duobus uel tribus guttis aceti acerrimi, & teres donec ſiccum collyrium fit, tolleſque à borſella pilū cum radice, & in ipſo tantum punctum cum melle impones de medicamine ſupradicto ter, aut quater in ipſa hora. Hirundinum pullorū cinis cum lacte tithymalli permixtus, & euulſis pilis impoſitus, renaſci eos non ſinit. Caulium ſtirpium aridorum cinis cum aceto laſerato mixtus, & euulſis pilis impoſitus, emēdat. Ex ligno caprifici, & cerri, & ilicis cinerem, & lixiuium factum attertiatum acerrimum, ut ſolent ſaponatij facere, coquatur ſine axungia, & oleo cōfectum line loca quæ uoles, & defluunt capilli, ut amplius nō renaſcantur. Ad pilos oculorum ſuffodiens gutta ammoniaci albore oui mixta, pilos illitos ſtatuit. Ad pilos eradicandos, fellis uitulini deñ. unum, caſtorij unum, gummi unum, cum aqua teris, & colligis:

& reuerſata prius palpebra in loco euulſorum radicitus pilorum,& in die inducis,& cõtinebis donec ſiccetur:& hoc tandiu facies donec loca curentur. Ad pilos oculorum ligandos. Reſinæ frixæ unciam unam,aſpalati unam,maſticæ unam, ceræ unam, pumicis unam & ſemis:omnia igni reſoluta,& cõmixta, uteris ſecundum conſuetudinem. Ad pilos oculorum. Y o unciam unam, ſarcocollæ unam,ſtyptiriæ unam:teres cum aceto,& facies collyria:& euulſis pilis Luna decreſcente,cilio reuerſato uteris.

Ad caligines, cæcitates, uel ut craſſitudo abſtergatur. Cap. XXII.

VERETRVM ceruinum decoques,& ex ea aqua oculos fouebis per dies quindecim, & ſanabitur. Sero ac lacte caprino calido per dies quindecim fouebis,& ſtatim ſanabitur. Hederæ ſuccum cum melle ſtillatiuo ſine fumo,& uinum theriacum in modum collyrij temperabis,& inũges cetum,& in loco tenebroſo recludes,& poſt dies ſeptem paulatim aperies feneſtras, & poſt alios dies ſeptem produces in lucem,& per hos dies mollibus cibis & dulcibus utatur: in quibus etiam conſumendis diebus non laboret. Item pro ſexu duritia,Ammoniacum thymmatum in uino theriaco teres,& oculos inunges.

Ad maturandas ægilopas. Cap. XXIII.

AD maturandas ægilopas. Frumentum candidum maſticatum imponitur. Ad aperiendas eas,& emendandas,ſtercus columbinum cum ſapone gallico impones. Maluæ item bortunale,ſiue agreſtis folia purgata, admixta ſalis parte una,& trita,& impoſita,curat. Nucis combuſtæ cinis iniectus ſanat. Arnogloſſa herba cum modico ſale trita,& appoſita,ægilopas deſtruit. Plantaginis item ſuccus cum lana munda molliſſima imponitur,& per dies nouem ſanat. Vuæ paſſæ purgatæ ſine grano accitos decem,piperis grana decem in linteolo illita impones uſque dum ſanet. Vrinæ item limus ſpiſſus de caſtris collectus & impoſitus,mire purgat & claudit. Item uermiculus qui uocatur Aratra frangis contuſus, & cum ſapone gallico permixtus apponitur, & ſuper medullam cannæ appones. Nepetam cõtuſam impones, mirifice ſanat. facit & ad ſyringiam. Ad ægilopas, ſaponem gallicum & cymas oliuæ uirides, amygdalasque amaras æquali pondere teres, & uteris.

Ad ulcera narium,& omnia uulnera uetuſtiſſima. Cap. XXIIII.

ARISTOLOCHIAE pulueris drachmas triginta,galbani uigintiduo,ceræ uiginti, mannæ thuris decem,terebinthinę quinquaginta,yo ſeptem,olei ueteris drachmas ſexaginta: ſicca humectes & miſceas, utarisque in omnibus ulceribus.

Ad graueolentiam narium, polypum'ue. Cap. XXV.

GRAVEOLENTIBVS naribus ſic ſubuenitur. Succus hederæ colatus naribus infunditur. Ariſtolochiæ ſuccus cum cypero uel draconteæ ſemine cum melle pari pondere naribus inditur. Hoc etiam ſi καρκινώματα ſint,emendat. Dicitur etiam prodeſſe ei qui hoc malo uexabitur,ut oſculetur nares mularum. Coſtum in puluerem redactum mittes,& cum melle mixtum,pennaque induces.Caricæ contritæ,& in olla noua cum poſca decoctæ,emendant fœtorem,ſi ipſe ſuccus cum melle immittatur. Ad polypum. Examinis rubei limaturæ unciam unam,ammoniaci duas,aluminis rotundi,aceti acris cotylas ſex: ſiccabis teresque cum aceto diligenter,& mittes in pyxidem æream,& agitabis de uirga ęrea in ſole uſque dum ſiccetur. Deinde teres diligenter in mortario: poſt hæc repones in uaſe fictili. Quando autem curabis, mittes de puluere in pennam uel in cannam ſubtilem,& inflabis in aures, ita tamen ut os eius prius aqua frigida impleatur. Menſe uero Decembri curare incipias ita. Per dies tres,& uino & carnibus & frigidis abſtineat,& quarta die non cœnet. Quinta uero accipiat geramantigonis. Poſt dies autem tres purgabis caput eius ſic. Ieiunus per triduum maſticæ commaſticet:& cum iam expuere cœperit,addes ei ſtafiſagriæ grañ. unum,& poſt modicum alterum,deinde tertium, ad ultimum quartum. In die autem ſecunda incipies ab uno per ordinem uſque ad quintum: hoc quoque tertia die & quarta facies.iſtis quoque diebus à carnibus & uino abſtineat. Quinta uero die rades ei caput & unges à media frõte totum caput medicamento hoc: Acaciæ unc.I.aluminis ſciſſi ſemiunciam,nitri Alexandrini ſemiunc. ceræ ſemiunciã,mãnę thuris deñ.IX.Hęc teres cum aceto uſque ad ſpiſſitudinem mellis,& unges caput: & poſt dies uero tres hoc ipſum facies,& ſic curare nares incipies. Ad narium grauem olentiam. Draconteę ſuccus cum melle infunditur: quę res etiam ceromata ſanat. Betonica in olla noua cocta, naribus inſtipatur,& ipſa herba trita,parum ſalis adijcitur: inde quantum duobus digitis tollitur collyrium formatum naribus infunditur. Si quis agrimoniam manducauerit ut non oleat,aut aliqua alia olera, coriandri radices uirides ſiue ſuccas maſticet pulegij. Item & apij ſemen ęqualia commaſticet.

Ad profluuium narium. Cap. XXVI.

PLERVNQVE euenit ut ex naribus is modus ſanguinis ꝓfluat, qui niſi reprimatur, adfert mortem.

mortẽ. Neque aliter exiliat q̃ ſolet e uena percuſſa erumpere. Occurrendũ eſt itaque uelociſſimo periculo, & magno impetu, & ſubito ſæuienti in hoc itaque caſu porro ſectiuo trito nares obturantur. ruta trita æque reprimit, in manibus indita. Eodem modo & radice urticæ utendum eſt. Semen urticæ cum lana ſuccida conijcitur in nares, cum oleo roſaceo, & auriculę lana ſuccida ſpiſſę obturãtur: & ita ſanguis continetur. Coagulum agninum mirifice facit, ex aqua ſubactum, & infuſum. Adeps anſerinus cũ butyri pari pondere ingeritur paſtellis. Profunt cochleæ contritæ, & fronti illitę. Anguinæ pellis cinis intritus naribus, uel hæmorrhoidibus impoſitus ſiſtit, uel idem cinis in aqua calida potatus. Prodeſtque ſanguiſugis tribus ſuffumigare. Teſtę ouorum unde pulli exeunt leuiter toſtę, & in puluerem redactæ per triduum naribus inſufflantur, ac ſtatim ſanguinem ſiſtunt. Si auris cera concluditur ea parte qua ſanguis fluit, reſtringitur. Spongię combuſtę cinerem in ipſam narem mittes, & ſtringit. Stercoris item aſinini pulli cinis naribus inſufflatus, & idem porri ſectiui triti, naribus opponuntur. Ventoſam in uertice uel in hepate apponi, utile eſt. Medulla nucis, quæ nucleũ diuidit cõburitur, eiusque cinis naribus inſufflatur. Fimum equinum dum recens eſt cum fimo conteres, adiunges picem uirginem, & teres ut unum corpus fiat: poſtea fronti illinies, & in collum ac ceruicem pones, mox clauduntur uenæ fluentes. Fimi porcini unciam unam, thuris maſculi ſemiunciam: trita ex aceto, frontem illinies, & iam impetum oculorum prope ſanat. Narium gallulam teres, & puluerem eius per fiſtulam in narem inſufflat. Linteo item exuſto narem claudis. Et item raphani radicis ſuccum in aurem mittes ex ea parte qua defluit, & lana claudis. De porro uirgine facies collyria, & in narem mittes. Itemque glutẽ taurinum liquabis cum aceto, & fronti illinies. Dicitur prodeſſe qui hoc malo uexabitur, ut oſculetur nares mularum.

Ad ſanguinem de naribus eijciendum. Cap. XXVII.

NEPETAE ſuccus naribus ſupino infunditur.

Ad ſtillationem narium ex humore. Cap. XXVIII.

CINIS teſtarum oſtrearum, in cibo pane colligitur in modum ſalis. Porri capitati folia cruda ſine pane eduntur. Canina corrigi nunquam uncta, cuilibet digito in manu circunligatur. Oſtreæ cũ ſua teſta, ita ut electæ ſunt, in carbonibus coquuntur, & in cibo dantur. Oleum calidum eunti dormitũ in cerebrum infunditur, & in nares conijcitur. In manu dextra duo digiti medij, lino alligati, inter ſe deſtillationem cõpeſcunt. Ocimi ſemẽ tritum, naribus immiſſum deſtillationẽ minuit, & ſternutationẽ facit.

De oris, labiorum, gingiuarumq; uitijs. Cap. XXIX.

SEPIAE oſſa in cinerem redacta, & ori inſperſa, uitia emendat. Cochleæ uacuæ cineres cũ myrrha teres & ſparges, uitia oris emendat. Sinapis item ſemen uel raphani ex uino decoctum, & oboli unius pondere datum, emendat. Herba ciclaminis trita, trociſcos facies: & ex his cum opus eſt, ex aceto ad craſſitudinem mellis illitum, reprimit & ſanat. Seuum bouis uel uituli cum adipe anſerino uel fiſſuras iũgit. Oris ſaporem emendari quidam affirmãt murino cinere cum melle ſi fricentur dentes, alioqui uero admiſcent marathri radices. Nero quoque ante ſomnos colluere ora propter halitũ fœtidum, utile dicit. Folia fagina commãducantur aduerſus gingiuarum & labiorum uitia. Aeque & folia rubi in quo mora naſcuntur. Eiuſdem generis rubi teneri & pampini decoquuntur ex uino ad tertias, idque uinum in ore continetur.

Ad uulnera oris. Cap. XXX.

CAPRINVS fimus cum melle tritus & illitus, certe ſanat. Cucurbitæ exuſtæ puluerem, piper & ſal candidum rude parum, ſatureiam, coriandrum, mentam exuſtam, ſimiliter caput ſardiæ combuſtum: hęc omnia in puluerem redacta commiſces, deinde lauabis os cum uino ueteri, & ſic impones. Vlcera oris plantaginis ſuccus emendat, & folia eius cocta, radicesque eius commaſticatę. Hederę item baccę cum caſſia & myrrha pari pondere ex uino commanducatæ, ulcera oris emendant. Murenarum ex capite cinis cum melle illinitur. Membrana ex iuſquiamo cocto, uel crudo detracta, labiorum fiſſuris medetur. Oris halitum emendat murinus cinis cum melle dentibus infricatus. Linguæ ulcera & labiorum, hirundines in mulſo coctæ ſanant. Adeps item anſerinus & gallinus ulcera emendat. Si feruentia os intus exuſſerint, continuo ſanantur gargarizatione lactis canini. Aduerſus fœtorem oris. Folia myrti & lentiſci pari pondere, & gallæ Syriacæ dimidium pondus unà teri oportet, & aſperſa uino uetuſto matutino mandere, uel hederæ baccę cum caſſia & myrrha pari pondere uino aſperſa. Eadem ratione ulcera oris emendãtur: hoc & ſtomacho optime facit: ſed melius ſi cum mororum domeſticorum uel certe eorum quæ in rubis naſcuntur ſextarios tres, leni uapore decoquantur, ut ad ſpiſſitudinem mellis ueniat, tum additur de myrrha pondus denarij, & tantundem croci, & in unum totum teritur, & inde prout uiſum fuerit, æger accipiat. Item ſucci mororum ſextarij duo, cum uino Attici mellis decoquũtur, deinde ſtomachicus prout uiſum fuerit accipiet. Capitis leporini cinis addito nardo, mulcet graueolẽtiam, ulcera & rimas. Seuum quoque bouis uel uituli cum adipe anſeris emendat. Item amurca ex oliua nigra, oris uitijs ſubuenit.

Ad uulnera oris, ſiue tumorem gingiuarum. Cap. XXXI.

ABROTANVM uiride teres,& cū melle miſcebis,tangesq́ue loca de intus quę dolent:& deforis ubi tumor eſt,appones: mirabiliter curat. Ad oris uel gingiuarum uulnera. Muſtum dulce recens,malum granatum ſiccum plenum mittes,& alterum uiride cum cortice coques in ſtagnato ad carbones,donec ſpiſſitudinem mellis accipiat. Deinde leuabis de foco,& addes myrrhæ & ſtyptiriæ & ſciſtos puluerem tenuiſſimum,& commiſces,& ex eo uulnera illinies. Anthera ad os, balauſtę drachmæ ſex,ſciſti octodecim,croci tres,cicinoriæ decem,roſę floris decem,cyperi triginta duo,myrrhę octo. Ad eos quibus ſubiti tumores fœtorem faciunt,ſiue putredinem gingiuarum,ita ut dentes cadant. Yo unciam unā cum mellis uncijs ſex,coques & ita curabis.

Putredinis oris,ſiue palatus & gingiuarum curatio. Cap. XXXII.

ALVMINIS ſciſſi unciam unam,gallæ aſianæ ſemiunciam,myrrhæ uncias duas, piperis grana quindecim, in mellis deſpumati uncias nouem, colliges & uteris. Ad uſturam oris. Ex humore crocus cum nucleo & aqua frigida tritus in ore teneatur: quod ſi uulnera fecerit,parum mellis addes. Item cui os ex tumore exarſerit,uel palatum,cantabrum coques,& ex eius aqua gargarizabis: quod ſi ardor fuerit,cum ipſa aqua crocum tritum. Si aūt humor abundauerit,roſam ſiccam cum cantabro coques: & ita gargarizabis. Gera quæ facit ad os cui rheuma moleſtum eſt,& ad gingiuas rheumatizantes ſiue ad uuam,uel quibus exit de auribus & ad tempora dolentia cum hydromelle & ad ſyringam cum uino ueteri & melle,& ad uulnera quæ intra nares generantur. Croci unc. I. myrrhæ I. aluminis ſciſſi ſex: hæc in puluerem redacta ſeruabis,& uteris cum uino & melle permixta. Ad ulcera linguæ folia oleæ cum ſulphure teruntur,& inde ulcera perfricantur. Ad uſturam oris,aut angiuarum,uel gingiuarum ſuccum,cū melle caulis gargarizabis,ſtatim ulcera ſanat,& cepæ manducantur quæ ſanant. Item ſucci myrrhæ unc. unam,croci I. aluminis ſciſſi unc. I. mellis ſextarium unum. Hęc omnia permiſces, donec craſſitudinem mellis accipiant,& ſic crocum & alumen mittes,& bene permixta repones, ac de hoc medicamento os & gingiuas tanges ſi ſanguinem fundunt: & hoc gingiuas ſanat,& dentibus prodeſt & uuæ. Menſe Auguſti conficitur propter ſucci morem. Ad putredinem oris. Aloes drachmas duas,myrrhæ ſex,calchāti ſex, croci quatuor,uini & mellis quantum ſufficiat.

Ad fœtorem oris. Cap. XXXIII.

PVLEGIVM, & ſerpillum ſiccum,uel origanum,cum melle manducatum,bene facit. Dormitum uadens,aceto bono lauet,maſticeq́ue & uino ſuaui os colluat. Arboris pruni folia cum uino coques,ſuccum ex eo intra os tenebis. Si halitus fœtet, cum dormitum uadit,cyathum aceti boni per partes ſorbeat. hoc & in coctionem facit: & ſi mane inde ſorbeat,prodeſt. Radicem quinquefolij ex aqua decoques,& ſubinde os collues: ita ut in ore aqua diu teneatur. Serpillum item herbam,quæ Gallice dicitur laurio, ieiunus diu commanduces.

Ad os ſaliuoſum & perlippidum. Cap. XXXIIII.

LENTISCI faſciculum in umbra ſiccatum tundes & cribrabis, & de cortice pini tantundem tritum & cribratum miſcebis, & dentes inde fricabis. Origanum teres & cribrabis,& exinde dentes ac gingiuas fricabis,hoc & tumorem gingiuarum tollit. Camomillæ herbę puluerem uino admixto coques donec ad dimidium ueniat,ex eo os collue, ſtatim medebitur.

Ad os & labia. Cap. XXXV.

OS album & tenerum ne rugoſum fiat. Farinam cādidam lacte & oleo aſpergito, & inde cum dormitum ibis, labra ſubiungito. Labia ſi fuerint rupta,pulegium & acetum miſcebis: & maxime cum dormitum uadis, exinde tanges.

Ad dentium dolorem. Cap. XXXVI.

ASPARAGI ſyluatici radicem in uino decoques,ex hoc in ore contineat,dolorem ſedat,ſuccusq́ue eius ſimiliter facit. Braſſica item cruda commanducata dolorem facile diſcutit. Radicem hederæ coques ex uino,quam in ore teneat, & tranſit dolor. Succum hederæ cum aceto & paruo ſale in diuerſa in nares mittes. Thymum & pyrethrum pari pondere tuſum dentibus adijcies. Pyrethri item radix ex poſca & melle gargarizatur, & teneat in ea parte quæ dolet. Trociſcus ad dolorem dentium, & ad laxationem eorum. Aluminis ſciſſi unciam unam, aluminis rotundi duas,caſtorij,croci,myrrhæ, gallæ,aloes,yo, ana unc. duas,ſynopidis libram unam,uini ſtyptici quantum ſufficit ad colligendū,hinc facis trociſcos: poſtea cum opus fuerit,reſolues in uino ſtyptico,& in ore tenebis: facit & ad dyſentericos iniectus. Ad priorem dētium dolorē cypreſſi pillulas in uino decoques, & idē uinum tepidū in ore tenebis,

bene

benefacit. Cucurbitę ſatiuę decoctę ſuccus dolorem minuit,& mobiles ſtabiliet in ore compreſſus. Item trociſcus ad dolorem dentium. Cadmiæ unc.duas,calcetis coctæ in carbonibus ſemiunciam utrunque ſeparatim cum uino acri in modum collyrij teres,& commiſces,& facies trociſcum,& in aceto ſolues, & tepefactum in ore teneatur. Iuſquiami radix cum aceto commaſticetur. Cyperi puluere dentes & gingiuas reple. Pentaphili item radix cum aceto aut uino decocta, in ore contineatur. Quinquefolium cum ſua radice in aceto decoctum,aut in uino,dentibus contineatur: qui enim continue ieiunus in ore continuerit donec liqueſcat,non dolet unquam. Adijcies item ad ollam acetum, ſatureiam & ſalem, ut in unum ferueat,& in maxilla contineatur. Fœniculum uiride maſticet,& ſuccum contineat in ore: ipſumque fœniculum in ore contineat. Ad dentes qui rheuma patiuntur. Lucernam aritinam nouam im plebis ſale,& claudes eius foramina,& tandiu in carbonibus uiuis obruta ſit, quandiu ipſa lucerna ſimilis ſit carboni uiuo. Ac poſt modum cum refriguerit, mittes in mortario folij drachmas duas, & cum ipſo ſale teres,& fricabis dentes qua hora faciem laueris,& facit dentes candidos,& dolorem tollit. Thus & baccę lauri in uino deferueant,& in ore ſuſtineat quandiu potuerit. Styptiriæ drachmę duę, ſtrutij una, teres & uteris. Oleum cum aceto tepidum in ore contineatur. Vrticę item minoris radix commaſticetur. Et item ad hæc maluæ radix decocta in ore contineatur. Betonicæ ſuccum cum uino ueteri, & aceto ad tertias decoques,& poſtea in ore contineat. Ad dentem cauum lumbricos exuſtos ipſumque cinerem impone. Et ad hęc item gummi hederę denti impones. Ad hęc plantaginis radix commaſticetur. Et item ad hæc maluę radix decocta in ore contineatur. Ad hæc item betonica herba commaſticetur. Corticem roboris coques cum aqua,& ſuper quatriduum gargarizet: mire facit. Dentifragium puluerem de lana ſuccida in linteo ligabis, & pones in teſtam,& in carbonibus uſtulabis, & duas de ipſo puluere partes,& ſalis communis tertiam partem teres,& de ipſo puluere fricabis, & dentes,& gingiuas donec ſanus ſit,& non doleat dens. Enula ab ieiunis commãducata,dentes confirmat. Allium cauis den tibus imponitur, & aqua in qua coctum eſt gargarizatur. Acetum item ſi in ore contineatur, gingiuas ſtringit,& dentes continet. Et item caprifici radicem ex uino decoques,& ipſum uinum in ore contine bis, ipſamque tritam maxillę impones aduerſus dolorem. ipſa autem radix per meſſes inciditur, & hæc mittit ſuccum aptiſſimum dolori. Item nucleus gallæ commanducatus,dolori medetur. Tedas pingues in aſtulas concides,& in aceto decoques,idque acetum in ore continebis. Aqua in qua lentiſcus decoctus eſt,mobiles dentes confirmat. Ruborum in quibus mora naſcuntur pampini decoquuntur in auſtero ui no, & commanducantur aduerſus mobilitatem. Idemque uinum in ore tenebis. Hyſopo item utiliter collues. Item cauis dentibus cinis murini fimi inditur. Vermes terreni decocti in oleo,& triti, infundun tur auriculæ, ab ea parte qua dentes doleãt. Eorumque uermium cinis exeſis dentibus iniectis, & cęteris cera obturatis,perfacile eos cadere cogit: idemque cinis inditus dolentibus, iuuat. Item comburi debent harenulæ,quæ in cornibus cochlearum inueniuntur: in teſta & cauis dentibus inditæ, continuo finiunt dolorem. Idemque præſtat fimus cortri in lana alligatus. Inuiolati autem præſtantur dentes, ſi quotidie mane ieiunus ſub lingua habebis granum ſalis,donec liqueſcat. Item in dolore ceruini cornu fa rina colluuntur,uel fricantur. Itemque albi bulbi cinis dentibus fricium eſt: oſſaque ex ungulis ſuis cõbuſta,eundem uſum præſtant. Caprino item lacte utiliter colluuntur. Item ebuli radicem ex aceto decoque, & diu in ore tene. Itemque folia de buxo & anethi ramuſculos teres,in ollam mitte cum aceto, ad tertias decoque, & tepefactum in ore tene.

Ad dentes laxatos. Cap. XXXVII.

SI ex humore capitis ſe laxauerint dentes,ſi dolor fuerit infectus,pyrethri radicem commaſticet,& in ore teneat: omne decurrit rheuma. Eſt quidem radix uehemens, ſed poſtea dolorem ſedat & refrigerat. Puluis ad rheuma dentium. Salis uncias duas,teres cum melle optimo diutius, & colliges in ollam rudem,quam gypſatam mittes in ignem: ubi uero in modum ignis canduerit, tolles eam:& cum refrigerauerit,iterum teres,& facies puluerem,& uteris. Ad confirmandos dentes. Marrhubij faſciculos tres cum aquę ſextarijs tribus decoques in olla noua ad tertias,deinde gargarizabis tepidum mane & meridie per dies ſeptem. Poſt hæc ſemen herbæ galliculans,quam alij dentalem, alij ſymphoniacam dicunt,mittes ſuper carbones,& per traiectorium totum fumum ore trahes: omnes gingiuas exiccat,& humores ma los producit, & dentes firmat. Myrti faſciculum unum,cunorum rubi faſciculum unum, & corticis maligranati in aceto decoques,& inde os ſæpius collues. Ariſtolochiam tuſam in puluerem dentibus laxatis inijcies: confirmat. Gallę ſyriacæ unciam unam,corticis maligranati croci denarios tres, in puluerem ſub tilem rediges,& gingiuis impones. Pulegij ſine fumo libram unam, iris uncias ſex, ſalis ammoniaci tres: omnia tuſa & cribrata pro dentifricio habebis. Dentifricium ad hæc folij unc.unam, yo unam, maſticis aphræ unam,oſtreæ teſtas numero quatuor,punicis unciam unam, panis combuſti unam, cyperi unam. Omnia in puluerem redacta cõmiſces,& ex aceto dentes fricabis. Puluis ad humorem dentium. Farina de ſigala duas manus plenas tolles,ac ſalis tantundẽ: facies paſtam,& coques ita,ut in puluerem poſſis redigere. Coſti ſemiunc.folij ſemiunciam,capitisſardenæ maioris combuſti ſemiunciam, auripigmenti ſemiunciam. Hæc omnia in puluerem redacta,& cõmixta,uteris: ſic tamen,ut prius de uino ueteri os laues. Dentifricium ad os quo omni tempore uteris. Lucernas Sabinenſes tres implebis ſale, quarum foramina claudes de cõpaſſo hordeaceo,& mittes ſub carbones in arula: ita ut triduo iugiter carbonibus ſint optæ:

quas deinde tollens in pulverem molliſſimum rediges,addes folij ſemiunciam, coſti unã, maſticis unam : omnia trita & cribrata in uino miſcebis,& quotidie uteris . Ad dentium dolorem . Violam ſiccam in uino coques,idq́ue calidum in ore continebis. Vinum & piper miſcebis,& tepidum in ore tenebis. In dentium autem dolore,qui ipſe quoque in maximis tormentis dinumerari poteſt. Vinũ ex toto arcendum, aceto quoque abſtinendum,deinde in modico melle utendum, ac nemo dentes irritet .

Ad dentium molarium dolorem. Cap. XXXVIII.

PROSERPINAE herbæ, quam alij camomillam dicunt, ſuccus in aurem inſtillatus,ſedat dolorem. Item agreſtis lapatij,quod alij rumicem dicunt,radix commanducatur : & ſuccus in ore continetur,ſtatimq́ue dolor tollitur : ac cum aceti cyathis quinque cocta in ore aceto tento idem facit. Item acopiũ calefactorium,& ualde ſummum . facit enim ad eas ualetudines quæ diuturnæ ſint,ad paralyticos, ſtraticos & opiſthotonicos,ſed & neruorum cõtractiones & artericos & ad omnem dolorem totius corporis & turpitudinem ualde prodeſt . Recipit herbæ brateæ drachmas quadragintaocto , ſamſuci drachmas CCLXXXVIII. rutæ ſeminis uigintiquatuor . Cardamomi drachmas uigintitres . Squinantij drachmas duodecim,cacrij uigintiquatuor, baccarũ lauri uigintiquatuor,pyrethri uigintiquatuor, cyperi uigintiquatuor,meliloti unc. tres. Hæc omnia tundes,& cribrabis groſſo cribrello,& ĩfundes in uino ſummo per dies tres,quarta die uero mittes oleum ſauinum uel ſpanum : & omnia ſupraſcripta coques cum oleo diligenter molli igne . Poſtea exprimes omnia : & in oleum mittes ceram , & omnia reliqua in oleũ mitti debent . Poſtea tolles myrrhę & ſtactis drachmas ſedecim,ceræ rubeæ libras tres,terebinthinæ unc. ſex,calami aromatici tres,coſti tres,ſtyriacis tres,yo tres,piperis albi tres,piperis cõmunis tres, ſinapis drachmas quadragintaocto,ſpicę nardi unc. tres,folij unam,aphronitri tres,opobalſami ſex,adipis uituli marini ſex,medullæ ceruinæ ſex , guttę ammoniacæ tres , olei nardini libram unam, olei ſauini ueteris duas, olei cyprini pondo tres,olei herini tres,olei laurini quatuor,olei ſtyracini libram unã. Iſta ſequentia aromatica tundes,& cribrabis,& commiſcebis cum omnibus ſupraſcriptis:& cum opus fuerit uteris.& ſuper maxillam impoſita ſanat dentes molares . Acopum ad ſcyaticos & dentes molares impoſitum . Galbani unciam unam,opopanacis duas,euforbij duas,ſmyrnæ duas,adarcis duas,ſagapeni duas, caſtorij duas, ceræ quatuor,axungiæ ueteris duas,piperis unã :omnia contundes & cribrabis . Poſtea uero miſcebis cum galbano,& opopanace,& axungia:& uteris omnia ſupraſcripta. ſed & dentes molares ſanat .

Ad dentes uitioſos aut cauos. Cap. XXXIX.

GALLAS Alexandrinas uiginti,folij quantum ſufficit,aduerſus gallas maſticis grana quinquaginta , croci parum,piperis grana ſexaginta, balauſtij cauliculos quinque, floris roſæ quantum ſufficit . Hæc omnia in puluerem redacta habebis,& uteris . Item ad dentes cauos . Titimalli & caprifici lac cum galbano reſolutum, & cauis dentibus inditum,tollit dolorẽ:ita,ut ceram ſuperponas,ne lingua aduratur.

Dentifricium ad dentes candidos faciendos . Cap. XL.

PVMICE combuſto & trito,ad dentifricium uteris . Itemq́ue conchylij marini teſtam ſale plenam combures & uteris,dentesq́ue inde fricabis . Sepiæ item teſtam tuſam cribrabis, & candidi erunt,& cum uino candido piperato dentes lauabis .

Ad dentes molares uel omnes , ut ſint incorrupti. Cap. XLI.

VITIS albæ,buttionis,ſucci cotylas duas,& mori radicum radices coques ad tertias, & in ore tenebis,& dilues per dies ſeptem,& nunquam dolebunt dentes : incorrupti præſtantur.

Ad dentionem quando infantes dentiunt . Cap. XLII.

LACTE caprino & leporis cerebro gingiuæ perfricantur . Delphini dentium cinis cum melle gingiuis illinitur,& eius dente gingiuæ tanguntur. Cerebrum pecudis in cibo datur. Folijs hederæ prunæ ad ſuffiendum ſupponuntur . Et item butyrum cum melle temperabis,& gingiuas inunges . Dentes equi qui primo cadunt alligati,facilem dentionẽ præſtant , ac melius ſi terrã non attingant. Eundemq́ue effectum habent dentes caniculæ .

Ad uuam diſtillantem & ad fauces tumentes. Cap. XLIII.

CORIVM de nuce uiridi tundes,& exprimes ſucci uncias ſex,mellis unã,& coques donec ſpiſſetur,& ex eo cochlear unum,patiens ieiunus gargarizet . Cumularum oliuæ faſciculum unum,coque in aqua fontana ad medietatem,& gargariza. Item ad reprimendam uuam & gingiuas tumentes. Betonicã in aceto decoques,& in ore diu continebis,calidumq́ue gargarizabis. uuã iacentem uel deſtillantem ſucco herbę abſinthij ſubleuabis. Teſtarũ oſtreæ cinere addito melle illinies. Et item garũ optimũ cochleari ſubijcito.

ſubijcito. Radicis item braſſicæ cinere tecta reprimitur. Itemque ſinapi gargarizato cum aceto & melle. Item rubi in quibus mora naſcuntur cauliculi decoquantur ex uino,& ex ipſo uino gargarizentur. Succus urticę gargarizetur. Heronis item cinis cum melle illinitur. Puluere gallæ,& aluminis ſciſſi,et iris flore æqualiter mixtis,ieiuno uuam ſubleuabis. Confectio anthera,quæ ad uuam ſubleuandam & ad omne rheuma facit. Recipit cyperi uncias quatuor,croci den.tres:omnia teres & cribrabis,& in puluerẽ rediges. Item aliter anthera. Recipit den.unum,ireos unc.unam,florum roſæ quatuor,coſti den.unum, Gallæ tantundem. Item aliter. Florum roſæ unc.duas,croci magnati duas,aluminis ſciſſi den.unum, gallas numero quinque,balauſtij unc.unam,iris unam,ſandaracę den.unum,& ſemis. Item iricon antheron. Recipit cyperi drachmas octo,myrrhę duas,croci unam,balauſti unam,ſciſſi duas,florum roſæ unam,ſandaracæ quinque,iris quatuor. Item aliter. Cyperi unc.duas,florum roſæ den.unum, croci unum, gallæ unum,myrrhę duos,ſandaracę duos,aluminis ſciſſi duos,iris duos. Confectio antheræ ad uuam leuandã. Recipit iris ſemiunciam, ſandaracæ ſemiunciam,iunci radicis ſemiunciam,myrrhę den.quatuor, florũ roſę ſex,gallę ſex,ſtypticæ ſex,croci magnati ſex: omnia teres & cribrabis. Aliud,uua ne moleſta ſit. Braſſicę folium crudum leuiſſime tritum exprime:ex eo ſucco uuam tangito:continuo ſubſidet. Item ad uuã reprimendam. Pruni ſyluatici folia decoques ex uino auſtero,& ſubinde gargarizabis.

Ad ſanguinem ex præciſa uua nimium defluentem. Cap. XLIIII.

SVCCVM e Cymulis Coriandri gargarizet.

De tonſillarum uitio. Cap. XLV.

VITIVM quod tonſillas appellant,ex utraque gutturis parte,& faucium fit. His lactis ouilli calidi gargarizatio prodeſt. Fimus columbinus tritus ex uino paſſo gargarizatur. Ficus arida & nitrum unà teruntur,deinde faucibus illiniũtur. Aſperitatem fauciũ emẽdat & deſtillationẽ,allium tritum ex poſca gargarizatum. Cochleę demptę,tantum coqui debent illotę,deinde conteri,& in paſſo dare potui. Si quis fimum ouillum contriuerit manu ſua,uel alienas tonſillas leuabit. Lac caprinum cum myrrha decoctum,& ſale exiguo gargarizabitur. Tonſillis priuatim medentur renes,uulpis aridi cum melle triti & illiti. Hirundininus cinis ex melle ab interiore parte tõſillis illinitur, lini ſemen & anethũ in oleo & aqua decoctum imponitur,& acetum gargarizatur. Rubi in quo mora naſcuntur,caules teneri tunduntur, exprimitur ſuccus ex his,qui in ſole ad craſſitudines mellis coquitur: hic illinitus ab inferiore parte mire prodeſt. Herba quæ naſcitur ſuper ſpineta ruſtica,efficaciſſime bibitur in aqua,ubi mus decoxerit,& uerminacia impoſita prodeſt. Caninum corium ter collo circundatur, fimus columbinus,uinum, oleum in unum trita,illinitur.

Ad faucium dolorem. Cap. XLVI.

AMOMVM teres ſubtiliſſime,& cum melle attico uteris. Itemque folium,coſtum, alumen ſciſſum,ſpicam nardi,crocum,florem roſæ,gallam:omnia æquis ponderibus in puluerem molliſſimũ rediges, & cum melle deſpumato uteris. Si autem uulnera intra os quaſi alba nata fuerint, Primum de uino ueteri os collues,& ſic puluerem impones. Lac ouillum gargarizatum prodeſt. Fimus columbinus tritus,ex paſſo gargarizatus prodeſt. Cortex maligranati trita & cribrata ad uncias tres, ſimiliter roris marini unam,ſimiliter ſenoticæ granorum, quod de Africa uenit unam, gallarum Aſianarum cribratarum puluerem numero ſex, piperis grana XXIIII. trita omnia ſimul miſcebis cũ melle deſpumato,& primo digito deduces,dehinc penna linies:ſed & de ipſo puluere inflabis per cannulam in fauces, ei hoc facies uel ter uel quater in die,quia optime curat. Emplaſtrum ad ſynanchen. Taurinum adipem & ſeuum urſinum pari pondere conficies,& uteris. Furfures item ſiliginaceas in aqua mulſa decoques, & gargarizabis: & ſi inflans eſt ſanguis,de ceruice extrahitur.

Ad fauces limpidandas. Cap. XLVII.

DRAGANTI unc. tres,uuæ paſſæ innucleatæ quatuor,nuclei duas,croci unam, mellis deſpumati quantum ſufficit accipies,& ex eo mane & ſero cochlearia ſingula ſumes. Lini ſeminis frixi, nuclei cardamomi, iris glycyrrhizæ ſuccum ana unciam unã,cũ melle deſpumato miſcebis,& accipies ut ſupra. Glycyrrhizæ ſuccum unciam unam,myrrhæ deñ.duos, draganti deñ. unum, croci tres, mellis thymini quantum ſufficit. Dragantum autem in paſſo infundes,& ſic teres, miſcebiſque omnia cum melle, & accipies ut ſupra.

Ad uſturam palati ſiue faucium. Cap. XLVIII.

TERES crocum & florem roſæ cum nucleolo & pineæ granis duodecim diligenter, & miſcebis cum melle deſpumato, & uteris.

Ad uulnera faucium aperta. Cap. XLIX.

RESINA terebinthina inducta optime facit.

Ad Synanchen, & ad oris uulnera, & anginas. Cap. L.

APII ſemen, ſtafiſagriæ grana duodecim, laſerpitium, piperis uncias nouem, in cacabo rudi cōbures: omniaque trita miſcebis melle,& penna uel digito induces. Aluminis ſpani tintorij optimi unciam unam, & mellis deſpumati duas, aut amplius, coques in cacabo nouo lentis carbonibus, agitās diutiſſime. Cumque ſe unum corpus effecerit, colabis linteo, & penna uel digito illinies faucibus. Nuces maiores tandiu in patella aſſabis,donec in carbones uertantur. poſtea teres in mortario laſaris optimi partem bonam diutiſſime,& ſupermittes nucleorum combuſtorum duas manus plenas: & tandiu ſimul teres,donec in modum croci molliſſimi redigatur: & ex hoc, digito uel penna curas. Cui fauces ualde tument. Gallæ libram unam contundes in mortario: mittes in uas lapideum uel murreum mundum cū aquæ fontanæ ſextarijs duodecim,ubi per triduum infundatur,quarta die coques agitans cum ferula,duę partes donec decoquantur, poſtea colabis, & addes mellis deſpumati partem mediam, & rurſum coques ad carbones agitandū donec ſpiſſetur in modum mellis,deīde leuabis & agitabis quouſque refrigeſcat, & repones in doliolo,& uteris ut ſupra. Puluis ad hæc. Gallas,folium,coſtum,alumen ſciſſum,aloes,maſticis, ſingulas ſemiuncias conteres & tanges. Cinis pullorum hirundinum tritus in olla noua,combuſtæ ſpicarum nardi denarios quatuor, coſti duos,croci quinque,caſſiæ fiſtulæ quinque,cucurbitæ ſiccæ quinque, mentæ ſiccæ pulueris ſex,maluæ ruſticæ pulueris ſex, omnia trita ſimul miſcebis & uteris. Lupini crudam farinam,ſimiliter & coſti,admixto ſucco herbæ naſturtij,teres in modum mellis,& dum opus fuerit uteris. Item ad ſynanchen,uel ad fauces cancro occupatas puluis. Recipe thuris maſculi unciam,myrrhę trogloditicæ unciam,floris roſæ unciam,folij aromatici unciam,coſti unciam,gallæ aphræ unciam,maſticæ unciam,gallæ alexādrinæ decorticatæ unciam,iris unciam. Hæc omnia tundes,& cribrabis,& in doliolo uitreo repones & uteris: aut puluerem,aut ſi placuerit cum melle. Aliud ad uulnera quæ in faucibus naſcuntur. Gallæ unciam unam,hyſopi unam,floris roſę unam,coſti unam,myrrhę unam,folij ſemiunciam,coſtum uero in cacabo fictili igni ſubiectum in carbonem uertes: & dum adhuc ardet,in mortario marmoreo tundes & teres. Similiter & de folio & de hyſopo puluerem facies,myrrham uero & gallas & florem roſæ teres & cribrabis,& ſic miſcebis & uteris,puro puluere, uel ſi habes cum terebinthina. Cataplaſma ad ſynanchen. Vnges bene ſartaginem de axungia porcina,& mittes fimum anſerinum tepefactum ac reſolutum linteo impones aliquoties in die. quanto enim ſæpius immutaueris,tanto magis prodeſt. Emplaſtrum ad ſynāchen. Tetauius uiuus cum axungia mixtus,& appoſitus,utiliter medetur. Pulli hirundinis uiui combuſti cinis cum myrrha pari pondere, & melle permixtus,mirabiliter curat. Cera item cum oleo roſato reſoluta,& emplaſtri modo appoſita,prodeſt. Itemque pullorum hirūdinis cinerem & caſſiæ puluerem cum terebinthina & melle commiſcebis, & cum penna illinies fauces. Emplaſtrum ad ſynanchen. Recipit pullorum hirundinis cineris & caſſiæ ſemiunc. myrrhæ trogloditæ ſemiūc. aluminis ſciſſi ſemiunc. nitri Alexandrini ſemiunc. olei uero roſati & ceræ quantum ſufficit mittes, ut tenerius imponatur. Si uero lactens eſt qui patitur, abſtineat nutrix eius ab omni carne, & uino, acrioribusque cibis. mulſam ſane bibat. Accipiat etiam ipſa nutrix potionem manè,& ſero myrrhę trogloditę ſcrupulos duos cum aquę mulſę uncijs tribus. Omnis quoque qui patitur,dū adhuc in tumore ſint fauces,uinum non bibat: & à carnibus abſtineat. Ad ſynanchen. Sulphur uiuum cum menta uiridi & melle teres,& fricabis tumores faucium. quod ſi aggeſſeris alumen hūmidum,conſtringes dentes. Sal frixum cum aceto & oleo & melle uteris. Quod ſi ceruix dolet,de diachriſmate calido oportet ungere. Fel quoque taurinum & elaterium reſolutū cum aqua gargarizet,& diameron cum elaterio. Item mori ſyluatici cymas,myrti dactilos,cidonia folia cum ſapa decocta,& dragantum gargarizet. Quando aūt curatur,appones ſpongias in aqua ſalſa calida calefactas,manducādo buccellas mundas latas,cum melle ſorbilia oua. Ad hunc morbum ſub lingua ſanguinem detrahi,uel de brachio,ita ut alio die apopheriſim faciat,his abſtinendo,uino,carnibus: ac liquamen gargarizari pręcipio. permitto uinum cum melle cum uulnerauerit, ante uulnera ſapa pura frigida. Furfures,roſa,dactilos in aqua decocta,ſimul autem & uentrem ſubducūt clyſtere acto. loca ſalmatica eligi diffiniunt,propter aerem. Item phlebotomum uel apopheriſin ſecundum uires. Gargariſmata acra aſſidue ex thymo,hyſopo,origano,caricis cum mellicrate decocta. Itemque abrotano & abſinthio cum mellicrate uti. Oleo calido cum lanis cataplaſmari frequenter, non ſatis calidis uentoſas poni in ceruicem,abſtinendum balneo, & ab eſcis frigidis oportet. Abſinthium cum nitro & melle inunges. Ammoniacum item reſolutum cum melle.

Confectio diameron, quæ facit ad tumorem faucium, & oris uulnera, & anginas. Cap. LI.

MORORVM ſucci ſextarium unum & ſemis,ſucci uuæ acræ denarios ſex,croci ſex,aluminis ſciſſi duodecim,myrrhæ duodecim,mellis cotylam unam,gliceos cotylam unā, coques ſuccum donec ferueat: & addes mel,ac ſimul coques ad carbones,lentos leuabis & agitabis,uſque dum frigidum fiat, & ſic miſcebis ſpecies tritas. Confectio diameron. Recipe ſucci mororum ſextarios quatuor, mellis pondo quatuor,myrrhę uncias tres,aluminis ſciſſi denarios duos,croci tres,myrrhæ duos,coques primo ſuccum ſine fumo in uaſe ſtagnato,uel fictili mundo diutiſſime,poſtea addes mel,ut ſimul ferueat leniter, donec ad mellis ſpiſſitudinem redigatur. poſtquam de foco tuleris,trita pigmenta adijcies,& diutius ferula agitabis,

bis,donec ſe uniuerſa commiſceant. Aliud diameron. Recipit mororum ſucci ſextarios quatuor, mellis pondo quatuor,myrrhæ uncias tres,aluminis ſciſſi tres, gallæ aſianæ tres, croci tres.coques ſuccum uſque ad medietatem, & mittes in refrigerata tuſa pigmenta. Diameron ad os. Recipit mororum ſatiuorum ſucci, ſed melius eorum qui in rubo naſcuntur,ſextarios tres:leui uapore ad mellis craſſitudinem rediges, tunc addes myrrhæ denarios tres,& tantundem croci:& in unum totum teritur. Item ad hæc ſucci mororum ſextarium unum,cum aceto & melle heminis ſingulis decoquunt. Confectio diameron. Recipit myrrhæ denarios ſex,aluminis ſciſſi ſex,croci tres,mororum ſucci ſextarios tres,mellis unum, ſapæ heminam unam, omphacij quantum ſufficit.

Anginæ medendo. Cap. L I I.

MENARVM ſalſarum de capite cinis, id eſt,ſalſorum piſcium ex melle illinitur. Lini ſemẽ & anethum in oleo aqua decoctum,ad tertias imponitur. Acetum item & ſal gargarizetur. Pix quoque brictia cum melle illinitur. Rubi in quibus mora naſcuntur caules teneros tundes,& ex eo ſuccum exprimes,& in ſole ad craſſitudinẽ mellis coques:dehinc illinies ab inferiori parte: mire prodeſt. Felle caprino & anſerino cum elaterio,& melle addito,anginæ celerrime ſuccurritur. Hyſopum quoque cum uino decoctum gargarizatur. Succum item herbæ quinque folij cyathos tres gargarizes. Allium tritum ex poſca gargarizatur. Puluis hirundinis ſi fieri poteſt riparæ: ſi minus,ſylueſtris: ſi neutrum, eius quæ in domibus nidificat, deuoratus,totum annum ſecurum ab angina facit. Eoſdemque pullos quidam ſtrãgulant & comburunt,cineremque eorum in cibo dant aut potione. Item mellepedæ numero uiginti in unum tritæ in aquæ mulſæ hemina aut aceti,melle addito,decoquuntur, donec leteſcat totum quod coquitur,& ſic imponitur. Peucedanum cum coagulo uituli marini æquis ponderibus illinitur. Fel quoque caprinum aut urſinum cũ melle utiliter illinitur. Ipſius etiam hominis quacunque ex parte ſanguis emiſſus fuerit illinitus, efficaciſſime prodeſt.

Confectio arteriaces ad raucedinem uocis. Cap. L I I I.

DRAGANTI denarios nouem infundes in paſſo cretico ſeorſum, & teres. Similiter & croci tres ſeorſum, & dactilos pingues purgatos ſeparatim, dragantumque & dactilos minutatim infundes, & ſic teres. Item cymini denarios octodecim,teres & cribrabis:& quod aſperũ fuerit, ſeorſum infundes, myrrhæ troglodite denarios quatuor & ſemis,piperis albi grana uigiti,ſucci glycerizę uel glycyrrhizę nouæ denarios ſex. Hæc ſingillatim tundes,& cribrabis cum melle:quæ trita ſunt miſcebis,addito paſſo quãtum ad formandum ſufficiat,& ſic facies collyria arteriaca in modum lupini minoris: quæ cum in umbra ſiccaueris,tenebis cum lingua, & reſoluta cum ſaliua paulatim gluties. Item aliter. Aluili denarios tres, glycyrrhizę ſucci ſex,croci tres,dragãti unciam unã,in careno cretico infundes,ſeorſum uero ſingulas ſpecies teres diligenter. Poſtea dragantum infuſum & tritum commiſcebis cum omnibus his ſupraſcriptis,& facies arteriacam in modum lupini, & uteris. Arteriaca ad raucedinem uocis. Recipe croci unciam unam, iris quatuor,draganti ſex,glycyrrhizæ ſucci ſemiunciam,uel ſurculos glycyrrhizæ ad unc. tres. Omnia tundes & cribrabis molliter. Dragantum autem infuſum in aqua,diligenter teres, & reliqua ſimul rurſum teres bene, & facies quaſi lupinos,& in umbra ſiccabis, & de aqua draganti eoſdem temperabis. Ad raucedinem ſubitaneam uocis. Apij ſemen,cyminum Syriacum,fœniculum,anethum,pulegium:cochlearia ſingula plena ſimul terendo in puluerem rediges,ex eo unum cochlear mittes in calicem plenum de ſucco fœnigræci cocto, ſiue in calice commiſcebis,& ter in die gargarizabis, hoc quoque per triduum facies: res enim eſt ſaluberrima & experta. Ad raucedinem uocis ſubitaneam, olei florem tepidũ gargarizet. Alia arteriaca. Recipe croci drachmas quatuor, myrrhæ quatuor, libani duas, ſpicænardi duas,caſſiæ quatuor, terebinthinæ duas, mellis uero quantũ ſufficit. Alia. Recipe draganti & myrrhæ drachmas quatuor, thuris maſculi duas,croci cilicij quatuor,ſpicænardi duas,cinamomi unam, caſſiæ duas,reſinæ terebinthinæ duas,mellis cotylas quatuor,coques ea in uaſe argenteo in uapore. Alia arteriaca. Recipe mellis optimi cotylam unam, terebinthinæ drachmam unam,croci unam,myrrhæ trogloditicæ drachmas quinque,piperis grana decẽ & ſeptem. Item alia quæ facit ad peripleumonicos & ad phthiſicos. Recipe gummi drachmas octo, quas ita infundes,ut aqua ſupernatet, & addis mellis cotylam unã, ſapæ creticæ cotylam, myrrhæ drachmam unam: quæ omnia coques ad ſpiſſitudinem, & accipies mane & poſt prandium.

Ad gulæ & ceruicis dolorem. Cap. L I I I I.

ADIPIS anſerini perunctio remollit, eodem modo adeps gruis, farinæ lini ſeminis, nitro adhibito, ex uino calido in modum malagmatis temperatur. Farina hordeacea cum fico tuſo,lenticula in aceto diſcocta, fici folia,& ipſa poma immatura, contrita, ammoniacum cum melle impoſitum,iuniperi ſemen ex oleo illinitur,folia alni uel allei ex aqua feruenti remedio ſunt. Tumor ouorũ lutea cum adipe anſerino & roſaceo, fel taurinum uel caprinum illinitur,butyro aut adipe urſino perfricantur,opiſtothomia leuatur, lacte capræ auribus infuſo,fimus caprinus cum bulbis illinitur, opiſtothonicis ex miliuio cinere arido, tres oboli in tribus cratis aquę mulſę bibendi dantur. Ad hęc lupinus utiliter illinitur, in ceruicum dolore poplites utiliter fricantur: & ẽ diuerſo, in poplitum dolore ceruicem fricari, remedium

eſt. De calaſtico uenditiam gulã confricabis,hoc & ceruicis dolorem & neruorum contractiones curat.

Ad humeros, cubitos, brachia & manus. Cap. L V.

DOLORIBVS humerorum, muſtelę cinis cum ouo illinitur. Sal in ſacco ex aqua feruenti calefactus adijcitur. Hęc pręſcripta,eodem modo & ad dolorem laterum faciũt perutiliter. Cochleę in teſta ſi coctę fuerint,cum reſina terebinthina in cibo proficiunt. Proſunt & cochleę lateri impoſitę. Vpupę caro in cibo laudatur. Lanę ſuccidę ex oleo calido,melius axungia uetere,uel uellera ſulphure uiuo ſuffuſa,efficaciter excalefaciunt. Pugionis mucro quo homo percuſſus eſt, leuiter pungi prodeſt. Neruus uulturis de alis apponitur, & ſtatim dolor ſedatur. Hos autem neruos uulturis, ſed & de pedibus eius diligenter ſeruare debes: quia omnem hominem curant: non inquinantur uſu,nec pereunt, ſemper ſeruari poſſunt:& cum neceſſe fuerit,ſemper apponi. Item ad eadem membra ſi nimia perfricatione indoluerint. De calaſtico uenditiam in balneo,ſiue cum dormitũ uadis,loca dolentia fortiter cõfricabis, & ſtatim ſenties curam. Item ad humeros. Lana ſuccida ex oleo calido imponitur, melius uero ex axungia ueteri. Itemque uellere ſuffumigato uiuo ſulphure, efficaciter calefaciunt. Atque item muſtelæ cinis cum ouo linteo groſſo illitus, & ex aqua feruente calefactus, imponitur. Item cymini Aethiopici deñ. quatuor, anethi IIII. rutę turgiones ad deñ. duos, myrrhę unũ, piperis unum. hęc omnia trita ex aqua, & collecta ad denarios duos, & potui data, dolorem ſtatim tollunt. Itemque ſal in ſacco ex aqua feruenti calefactus & adhibitus.

Ad neruos, & ſcapulas, & omnia. Cap. L V I.

AD ſcapulas & ad omnia. Hyſopi ceroti uncias duas,terebinthinę unam, reſinę frixę ſex, galbani ſemiunciam,adipis anſerini ſiue faſiani duas,nardi libram unam,butyri uncias duas,cerę libram unam:hæc omnia ſimul mittes,& ſolues:& dum fuerit neceſſe,linteo uel alude molliſſime ſuper induces & impones. Item ſi ex humore uel frigore,aut ſanguine ſcapulę à dolore graui fuerint oppreſſę, uitrũ teres,& in puluerem rediges. Pulegij,maſticis,& thuris maſculi puluerem ęquis ponderibus ſimul miſcebis,deinde oleo ſcapulas confricabis,& de prædicto puluere aſperges, & chartam puram deſuper pones, & ſtricte faſciabis,donec omnem humorem uel ſanguinem ſiccent per dies tres aut quinque. in balneo chartam tollat & ungat oleo,& ſic lauet: atque ita potes curari,ut nec ſanguiſugas ponas, nec carnificem medicum patiaris. Leues enim curæ ſi fideliter fiant,poſſunt dare perpetuam ſanitatem. Item ad dolorem ſcapulæ,uel cuiuſcunque membrorũ. Locũ melle perũges,& farinã fabæ ſuperſparges,& folia hederæ ſuperimpones.

Pectori medendo. Cap. L V I I.

PLVRIMIS morbis obnoxium eſt pectus,& impatientiſſimum frigoris: quod cum uexatum eſt, non uno genere ſæuit, ſed infert tuſſim, & purulentas excreationes ſanguinis, uomitus, phthiſim, ſynanchen,quibus ſingulis quemadmodum placeat ſuccurri,explicare conabimur. Naſturtium itaque ex lacte caprino decoctum,& in ſorbitione datum,patenter pectoris dolorem emendat. Idem quoque præſtat, ſi in aqua coquatur,& ipſa aqua bibatur. Ruta ex uino coquitur, & ſi ipſum bibitur uinum, tollit dolorem. Canapi item ſemen commanducatum ſimiliter facit. Si quis circa cor uel pectus dolet,pulegium ieiunus manducet. Ad pectoris ſiue thoracis dolorem,ſi plenum fuerit phlegmate,uel perfrigerit, aut tuſſis fuerit cum craſſo phlegmate. Coques in olla noua fœnugræci heminam in aquæ ſextarijs tribus, hyſopi faſciculum unum,pulegij,fœniculi,origani & roriſmarini tantundem, donec ſuccus ad unum ſextarium redigatur: exinde potionem ieiunus & ſero alteram bibes, hocque per triduum facies: ſed & in balneo dum ſudas,accipies potionem. pectus quoque tunde, uenditiam calaſtico confricabis. Res enim eſt optima, & ſtomachum curat.

Tuſſi medendo. Cap. L V I I I.

SEDATV tuſſis faba fricta deſecta, eaque faba in cibo uel ex melle ſumpta, & tuſſi & purulentis excreationibus medetur. Aduerſus diuturnam tuſſim, uinum phalernum utiliter ſorbetur. Itemque ficus aridæ coquuntur cum hyſopo & aqua, & ex ea aqua tuſſientibus propinatur. Sunt item membranæ in uentribus gallinaceorum quæ proijciuntur, quarum cinis potioni inſperſus deſtillationes & pectoris humidas tuſſes ſiccat. Teſtæ cochleæ crudæ tritæ cum aquæ tepidæ cyathis tribus ſorbentur. Seuum ouinum decoctum cum uino auſtero,tuſſi medetur. Oua cocta & in melle trita in cibo dantur. Oua item cruda permixta cum pari modo paſſi bibuntur. Sandaraca nihilominus cum reſina terebinthina ouo ſorbili indita editur. Pulmo item ceruinus cum gula ſua arefactus in fumo, dein tuſus ex melle quotidie ſumendus. Teſtæ cochleæ crudæ tritæ,cum aquæ cyathis tribus tepidæ ſorbentur. Cochleæ cum teſtis ſuis tritæ,adiecto croco,eduntur. Vrſinum quoque fel permixtum cum melle. Saliuæ item equi triduo potatæ ternis potionibus ex aqua calida ſanant: equum morti tradunt, hominem ſanant. Sorbitiunculam ex alica ſeuo caprino perunctam dabis. Pix liquida in ouo,iecurque lupi coctum eſui datur. Lactucæ ſeminis denarios uiginti,panacis radicum XXXVI. caſtorij ſedecim, myrrhæ duo

decim,

decim, croci octo, opij duos, cum melle cocta colliges, dabiſque in modum nucis auellanæ. Panacis den. trigintaſex, lactucæ ſeminis XXX. rutæ XIIII. myrrhæ XIIII. lini ſeminis XVI. opij X. croci ſex, caſtorij ſex. Hæc omnia cum melle cocta colliges, & dabis in modum nucis auellanæ, & ſanus erit. Item fœnugræci farina cum aqua decocta, donec amaritudinem amittat, adiecto melle iterum coques: & deuorata tantum, tuſſim ſedat, & pectoris ulcera expurgat. Sepæ Aphræ cum ſinapi per triduum datæ tuſſim ſedant. Sauina herba tuſa in puluerem, & cribrata cum uiola ruſtica, & baccæ lauri ſiccę pari portione tritę, admixto pipere ęquali parte, addito melle ſiue mulſa, & ſic potui data, mox ſanat. Vitellum oui durum ex paſſo tritum, adiectis calidę aquę cyathis duobus antequam dormitum uadis, bibas non ſolum eadem, qua nocte tuſſim ſentiebas, ſed & perſanatus uitio moleſtiſſimo carebis. Enulę puluere lingula plena melle mixto & cocto unam mane, & alteram ſero accipies. hoc tuſſim bulſis medetur, & arterias lenit. Fœnugręcum infundes in aqua fontana, & alia die cum ipſa aqua coques in uaſe nouo: & quantum ſucci cocti exierit, tantum mellis adiungis Siculi non deſpumati, ac rurſum leniter coques ad carbones agitando ſemper, faſciculo pulegij annotini ſine fumo in uirga ligato. & ut ſcias quando ſit coctum, guttam in marmore pones: quę ſi cito ſe ſtrinxerit, leuabis exinde, & mittes aliquantum piperis triti, uel pro uoluntate accipientium, uel temporis qualitate. Cum uero accipere uolueris, calefacies leniter ad cineres, & accipias mane cochlear unum: & cum dormitum uadas, alterum. & noli cum impetu uorare, ut paulatim deſcendat, & inferiora leniat. Item fœnugręci frixi in patella noua leniter, lentis Alexandrinę ſimiliter frixę ęquas portiones, fabę quoque ſolidę ſimiliter frixæ grana decem teres diligenter. Pulegium etiam ſine fumo maſtici grana & coſtum, piperis albi grana XXII. in melle miſcebis, & dabis ſero & mane cochlearia ſingula. Ad tuſſim, & ſi ſanguinem emittit. Enulę pulueris unc. duas, fœniculi ſeminis duas, pulegij ſine fumo duas, piperis unam. Hęc omnia tundes & cribrabis, mitteſque in mel deſpumatū, & accipies mane cochlear unum, & ſero unum. Item ad tuſſim. Thuris maſculi unc. unam, maſticæ unā, reſinæ frixæ melioriſque cyathum. Hæc omnia in puluerē redacta miſcebis melle deſpumato, poneſque in focum & agitabis: & hinc dabis tuſſienti mane cochlearia tria, & ſero tria, & nō cœnet. Elecmadium ad tuſſim expertum. Lini ſeminis purgati ac frixi unc. tres, cymini purgati & frixi duas, nuclei frixi quatuor, uuæ paſſæ innucleatæ IIII. piperis ſemiunc. mellis optimi quantum ſufficiat, dabiſque mane & ſero cochlearia ſingula. Elegmadium. Recipe lini ſeminis purgati & frixi unc. X. fu un. unam, iris dēn. ſex. nucleos numero XX. mellis optimi deſpumati quantum ſufficiat, dabiſque in modum auellanæ ſub lingua tenendum, & paulatim cum reſolutum fuerit glutiat. Item elegmadium ad tuſſim, ad hepar, ad ſplen, & ad tenſuram uenarum. Recipe cardamomi fricti heminam unam, piperis albi unc. ſex, liſelij Gallici ſex, mellis Attici lib. I. rutæ uiridis faſciculū, coqueſque mel agitandum quādiu ferueat bis aut ter, & cōmiſcebis ſicca, interpoſitoque die poſtea accipias mane unc. unam, & ſero unā. Aliud. Recipe hyſopi un. unam, pulegij unam, terebinthinæ duas, iris unam, piperis tres, lini ſeminis frixi quatuor, baccas lauri numero quinque, amaras amygdalas uiginti, mel quod ſufficiat. Elecmadium ad tuſſim. Recipe petroſelini, hyſopi, ireos, peganij, piperis, nuclei leniter frixi, erui rubei, pulegij, maſtici ana unc. unam, mellis deſpumati quod ſufficit. Catapotia ad tuſſim ſedandam. Recipe galbani dēn. tres, ſtyracis tres, opij unū, tundes omnia ſimul, & cribrabis diligenter, & facies catapotia, & in nocte accipiat unum ſiccum, ſed nō cœnet, & poſtea non bibet. Catapotia ad tuſſim. Recipe opij unc. unam, myrrhæ troglodítæ unam, ſtyracis calamitæ unam, galbani unam. Omnia hæc in pila tundes donec ſiant ut cera, & facies pillulas in modum piſi: ex quibus ternas cum aqua calida dormitum eunti dabis. Catapotia ad tuſſim. Recipe ſtyracis & galbani & opij ana dēn. tres, miſcebiſque eas, & facies catapotia. Item grana piperis maioris dabis ad noctem tria uoranda. Catapotia quę proſunt ad tuſſim humidam. Galbani, ſtyracis, iris, pini & ilicis un. unam: omniaque ea trita in puluerem melle bene cocto colliges, & facies pillulas ad dimidias, dabiſque ad noctem ternas uel quaternas. Catapotia ad tuſſim. Recipe piperis albi grana centum, papaueris agreſtis ſucci ſemiūciam, croci denarios duos, ſtyracis duos, caſtorij tres, iuſquiami ſeminis tres: quæ omnia teres & cribrabis, miſcebiſque, & addito melle iterum teres, & facies pillulas in magnitudinem ciceris maioris, dabiſque ieiuno tres, & ſero ſimiliter. hoc experimentatum eſt. Catapotia item ad tuſſim ſiccam. Myrrhæ unciam unam, piper, caſtorium, galbanum, opium æquali pondere, caſtorium & piper tūdes & cribrabis, myrrham leniter tundes, & cedris tuſis admiſcebis: ubi omnium unitas fuerit, formabis pillulas ſcrupuli magnitudine, dabiſque ternas uel quaternas ad noctem aqua calida glutiendas. Catapotia ad tuſſim, & antidotum faucium ſummum. Apij ſeminis drach. octo, anethi ſeminis octo, iuſquiami dēn. V. opij ſpani drach. IIII. omnia colliges cum melle. Ad tuſſim ei qui iam deſperatus eſt. Lomentū fabæ, pulegium ſine fumo, hyſopum & petroſelinum æqualiter un. unam tundes, ſpicæ Indicę tantundē, miſcebis melle deſpumato cum piperis triti granis XXV. ex hoc dabis cochlearia tria. Hederę gummi reſolutum uino, & in ſorbitione ſumptum, uetuſtiſſimę tuſſi medetur. Sapę ſex cum adipe porcino pari pondere, & modico ſalis cocta, & potui data, ueteres tuſſes ſanat, & ceruicis dolori prodeſt. Enulę item puluis in uino potatus, bulſis & inflationibus & arterijs medetur. Piperis nihilominus dēn. ſex, nuclei frixi unc. I. dactili tres, hyſopi cretici ſex, mellis deſpumati heminam unam, marrhubij I. gingiberis dēn. XII. mellis quod ſufficit. Antidotum ad tuſſim, quod magnam habet uirtutem. Recipe croci dēn. XV. ſpicę nardi unc. I. euforbij I. pyrethri dēn. II. piperis albi un. II. opij Thebaici unū, iuſquiami albi tres, mellis Attici deſpumati quantum ſufficit. Opium autem cum melle teres, cętera quoque teres, & tundes, & cribrabis, & cum melle miſcebis: indeque in modum auellanę in aqua reſolutū dabis ita, ut qui

accipit non cęnet. Ad tuſſim & ad eos de quibus deſperatur. Recipe erui ſextar. I. iris unc. I. mellis diſcocti pond. I. hiſque omnibus in ſe permixtis, dabis ieiuno pillulas tres ex melle inuolutas, & ueſpere ſimiliter. Myrrham ſub lingua teneat, & in ipſo momento deſinit tuſſis. Ad tuſſim herbam marrhubiũ, & piperis grana uigintiquinque, fabam frixam tuſam in uino teres, & cribrabis, adiecto melle commiſcebis & uteris. Medicamentum ad tuſſim, quod recipit ſandaracam, lybanum, medullã ceruinam. tundes autem ſandaracam & lybanum, & temperabis cum medulla ceruina, & facies trociſcos in modum oliuę, & mittes in teſtam cum carbonibus, & pones traiectorium ſuper teſtam, & cooperies de mappa, & os tenebis in traiectorium, & ſic fumum trahes. Baccarum lauri cum ſinapi drach. unam, piperis unam, nuclei unam, amygdalę amarę unam, mellis libram unam cum dimidia, dabis cum ſucco fœnugręci. Catapotia ad tuſſim ueterem quę faciunt ſtomacho, cœliacis, dyſentericis, phreneticis, hepaticis, ſpleneticis. Recipiũt myrrham, opium, ſtyracem, & hęc ęqualia. Catapotia ad tuſſim. Recipe diaſtyricis & opij drach. ſex, iuſquiami ſex, myrrhæ quatuor, coſti quatuor, croci tres, ſtyracis item duas: & hęc de aqua fingis ad magnitudinem oropi maioris, dabiſque ſeptem aut nouem. Beticon, pulegij drach. quatuor, hyſopi quatuor, piperis quatuor: colligis cum melle, & dabis cochlearia duo uel tria. facit & ad phthiſicos. Beticos dẽ. unũ, amei unc. I. opij dẽ. tres, nuclei tres, mellis cocti quod ſufficit. Nuclei frixi unc. ſex, cymini frixi unam, piperis unam & ſemis, uuæ paſſę frixę quinque: quę omnia colliges cum melle, & uteris.

Ad tuſſientium antiquas & diuturnas ualetudines. Cap. LIX.

TEREBINTHINAE unciam unam, butyri unam, mellis unam, olei unam: omnia ſimul commiſcebis, & in unum corpus rediges: primoque accipies cochlearia duo, dehinc tria, donec ſaneris. Ad phthiſicos. Amygdalas purgatas numero XXI. piperis grana XXXI. ſinapis cochlearia duo, tundes & cribrabis, addeſque portionem mellis Attici, & dabis mane & ſero cochlearia ſingula. Ad tuſſim cum multo defectu. Pinias reſinatas confractas numero tres, lini ſeminis libram unam, graminis uiridis faſciculum unum, pulegij tantundem: coques in uini ſextarijs tribus, & aquæ cœleſtis ſextario uno, ad dimidias colabis, & adijcies mellis libram, & dabis cochlearia terna.

Oxymel ad phlegmata incidenda. Cap. LX.

SQVILLAE in carduo unciam unam, pulegij unam, hyſopi unam, origani unam, mittes in acetum, & decoques & colabis, addeſque mellis duplum, & ad carbones lentos iterum coques agitando diligenter, donec ſpiſſitudinem aquatioris mellis ſumat. Hincque dabis ieiuno cochlearia duo, uel quãtum uolueris, & poſt cœnam ſimiliter. Aliud ad phlegmata incidenda. Salis communis libram unã, ſalis ammoniaci duas, piperis communis unc. tres, piperis albi tres, gingiberis tres, folij duas, ſpicæ uero nardi ſemiunciam, radicis laſaris ſemiunc. amei ſemiunciam, thymi ſemiunc. opij ſeminis ſemiunc. petroſelini ſemiunc. aniſi ſemiunc. hyſopi ſemiunciam, origani ſemiunc. erucæ ſeminis ſemiunc. miconis ſeminis frixi ſemiunc. tundes & cribrabis, & uteris. Apizima ad incidenda phlegmata. Coques anethum ſiccum & radices apij in aqua, cui aquæ ad modum potionis calidę addes, oxymellis ſimplicis cochlear I. bibeſque ieiunus per triduum, & cum uolueris. Codiorobum ad purganda phlegmata. Piperis unc. unam, petroſelini unã, maſtici denarium unum, erui rubei unc. tres, iris duas, hyſopi duas, nuclei quatuor, foliorum rutæ uiridis duas, mellis pondera quatuor: dabiſque ieiuno cochlearia ſingula uel bina, pro cauſa ſeu uiribus. Hyſis ſemiunciam, hyſopi denarios ſex, mellis cytarchum dimidium: ſimul coques in aquæ ſextario uno & ſemis, ita ut ſextarius remaneat: poſtea colabis, & accipies mane & ſero cochlearia ſingula. Eligma ad hæc & ad phthiſicos. Erui infuſi & in umbra ſiccati tundes & cribrabis uncias duas, ſeſamæ unam, iris ſemiunciam, mellis deſpumati quod ſufficit. Oxyporium ad hæc. Mellis heminam unam, aceti quartarium, rutæ uiridis faſciculum unum, cymini cochlear unum, piperis grana XX. nitri denarios ſex. Epithema ad pectoris phlegmata reſoluenda. Butyrum, laricem, irinum, medullam ceruinam, lini ſemen, fœnugræcum, ceram, adipem anſerinum: omnia æquis ponderibus mittes, adipem tantum duplum mittes. Epithema ad hæc. Butyri uncias duas, adipis anſerini duas, hyſopi ceroti duas, olei anethini tres, medullæ ceruinæ duas, ceræ quatuor. Ad phlegmata. Paſtinacæ ſeminis unciam unam, melonum ſeminis duas, teres & cribrabis, & cũ melle deſpumato permiſcebis, & dabis cochlear unum uel duo. Eligma ad hæc & ad phthiſicos. Seſamæ unc. duæ, erui duæ, iris duæ, mellis deſpumati quod ſufficit. Ad eos qui purulenta expuunt, uel qui apoſtema habent. Laricem, butyrum, eruum, & mel ad carbones unũ corpus efficies, & dabis cochlearia ſingula uel terna pro ætatibus. Quidam uero ſuccum marrhubij addunt, qui phlegma & pus in pulmonibus habent, & tuſſiunt.

Phthiſi medendo. Cap. LXI.

INVENI iam deſperatum phthiſicum ſanatum hoc modo. Radicis decoctio in Punici mali cortice, mixtæque ex aquæ cyatho uno, & lactis pari menſura quotidie ſumptui data profuit: utilius eſt phthiſicis & longis languoribus qui tenentur, in ſaltibus morari, ubi pix naſcitur, quàm in mari nauigare, & marina loca uiſitare. Cancri fluuiatiles ex iure in cibo ſumpti ieiunis dantur. Lacerta uiridis decocta

in uini ſextarijs tribus,ad cyathum unum redeat, ſingulis cochlearibus phthiſicos datis diebus ſingulis,donec conualeſcat. Propinatur item cochlearium cinis ex uino auſtero. Suis fœminæ lardum manducatur. Herba paſtæ in cibo datur. Carnes aſini ex iure ſumptæ phthiſicis proſunt. Suis fœminæ cinis ex paſſo propinatur. Adipis recentis pondo quadrans decoquitur in uini cyathis tribus, additur eo mel optimũ, & pillulis glutitur. Pulmo uulturis combuſtus ſuper ſarmenta,& in puluerem redactus,& cum floribus roſæ,& croco æquis partibus tritus commiſcetur:& in modum dimidij cochlearis cum uini potione bibitur ſero,& media nocte & ante lucem. Si autem febriunt,in aqua calida, hocque & ad ſanguinis reiectionem facit. Thus maſculum teres bene,& addes Sandaracę tantundem,& teres poſtea medullam ceruinã. Similiter ex his trociſos factos longos ſeruabis in charta: & cum opus fuerit, facies carbones de uite ualida & extingues,& unum carbonem excauabis quantum poſſit recipere medicamẽti. Pillulamque in modum ciceris maioris formabis, & hunc rurſum accendes, & pillulam ſuppones, traiectoriumque operies circundato linteo,ut totus fumus introducatur. Cum uero reſpirare uoluerit,ac tuſſire cœperit, digito claudat, hocque ter faciat, ſingulas pilulas ſingulis imponendo carbonibus: hoc & ad tuſſim,& ad reiectionem ſanguinis facit. Dragantum album tenerum eliges,& infundes in careno optimo biduo uel triduo: poſtea teres diligenter,& addes mellis Attici quantum ſufficit poſt meridiem. Ad phthiſicos uel ad eos qui purulenta expuunt, ad eruptionem ſanguinis & tuſſim ueterem hoc medicamentum bene facit. Opij denarius unus,aqua exigua diluitur, & cum aluminis ſciſſi triti puluere ſex miſcetur, & fiunt globuli ciceris amplitudine, danturque ieiuno quaterni uel quini. Ad ſecandum rheuma phthiſicorũ temporalium. Aniſi unciam unam,apij ſeminis unam,petroſelini unam, myrrhæ trogloditis denarios duodecim,piperis albi ſex,ſpicænardi unum,mellis deſpumati quantum ſufficit:dabiſque in modum auellanæ cum aqua calida. Antidotum phthiſicis incõparabile. Piperis denarij tres,myrrhæ unus,opopanacis unus,thuris maſculi unus,opij unus,gingiberis unus, laſaris dimidius, rutæ ſiccæ uncia una, abrotani una, naſciſci una,pulegij ſemiuncia,mellis optimi deſpumati ſextarius unus,uini aminei quartarius,papaueris quoque triti & excocti:hinc phthiſicis propinare,prodeſſe memoratur. Aliud antidotum. Recipe piperis albi unciam unam,cardamomi unam,opij unam,iuſquiami unciam unam, myrrhæ denarium unum, dauci cretici denarios ſex,croci tres,ſulphuris uiui ſemiunciam,gentianæ denarios ſex: ex quibus quæ debent tundi tundantur,& quæ teri terantur: & cribrata uniuerſa cum melle Attico quantum ſufficit commiſcebis, ita ut ſpiſſitudinem in modum emplaſtri efficias, hoc denuo in mortario teres, & in uitro repones. Dabis autem magnitudinem baccæ lauri non plures ex aqua calida, cum dormitum uadit, ne aliquem ſuperſumat humorem.

Syntheſi curando. Cap. LXII.

SYNTHESIS quoque nec periculo nec facie phthiſi diſſimilis morbus eſt, cui ſic medetur. Alicæ cyathi tres,in paſſi ſextario uno,& aquæ ſextarijs ſex conijciuntur,& ſenſim coquũtur,donec aqua cõſumatur,tunc ſuffundunt lactis ouilis ac caprini ſextarium,quo ſubferuefacto fit genus ſorbitionis, qua per ſe primis diebus curationis loco utuntur, procedentibus diebus & mel adijciunt. Ad hæc utiliſſimum putant,eos in aqua marina lauari. Oxyporium ad ſyntheſim uel ad tuſſim,quod conficitur ſic. Pipere albo uncia,gingibere duabus, petroſelini duabus, libiſtico drachmis ſex,factũ puluerem cũ melle deſpumato per dies octo in ſole teres, & hinc ieiunus cochlear unum accipies.

Ad ſanguinem excreantes & phthiſicos effectus. Cap. LXIII.

PORRI ſectiui ſuccum cum lacte mulieris,ſiparum cyathos duos ieiuno dabis tepefactum. Ad hæmoptoicos. Seminis caulium denarios tres,myrrhæ duos,picis optimæ duos,teres diligenter, & cribrabis, dabis febricitanti cum aqua, ſanis uero cum ſtyptico uino cochlear plenum. Sed diebus ipſis cerebellum porcorum comedat & dactilos: panem autem modicum micatum cũ ipſis cerebellis accipiat. Quinque crudorum ouorum lutea in uini hemina propinantur. Prodeſt item aquam bibere,in qua cytonia decocta ſunt. Spongiæ aphræ cinis cum porri ſectiui ſucco ſorbetur. Sanguinem nihilominus excreantibus, herbæ ſenecionis ſuccus ad cyathum unum potui datus, ſanguinem ſiſtit. Sanguinem item excreantes marrhubij contriti in uini cyathis quatuor, calicem unum ieiuni bibant. Sanguinem per os qui iactat, uel pus. Betonicæ deñ.nouem, & lactis caprini recentis cyathos tres bibat per triduum, & continuo ſanus erit. Ad Hæmoptoicos. Porri ſectiui ſucci cochlearia duo, plantaginis maioris ſucci duo,ſucci rumicæ duo,aceti acris cochlearia tria,omnia permixta per triduũ dabis. Ad eos qui pus expuunt. Lini ſeminis denarios duos, gummi ueteris cyathos ſex,picis tritæ & cribratæ denarios quatuor, abrotani triti & cribrati duos,amygdalas amaras numero quindecim,thuris maſculi deñ.decem, reſinæ terebinthinæ unum,galbani duos,mellis Attici pro modo:omniaque ſimul commiſcebis donec ad craſſitudinem ueniant,& dabis ad manducandum. Ad hæmoptoicos. Fœnugræcum purgabis diligenter,& in cacabo nouo feruere facies,& primo feruore effundes,ſed non totum: poſtea addes aquam, & ferueat uſque dum excoquatur, poſtea colabis & mittes marrubium album,nuces pineas, pulegium, eruum, & camephitim, ut totum in ſe ferueat, diebuſque ſex bibendum dabis. Trociſci ad hæmoptoicos. Recipe hypociſti balauſti citini ana unciam unam,omphacij drachmas tres,gummi unam,aquę

cœleſtis quod ſufficit ad faciendum trociſcos, habeatque trociſcus denarios tres,febricitantibus cum aqua calida, ſanis uero cum uino. Trociſcus diacantes ad hæmoptoicos. Recipe acantis drachmas ſex, hypociſti ſex,lycij Indici quatuor, opij quatuor, balauſtij quatuor, myrrhæ duas, reupontici quatuor: accipit hicroſam, aut myrtum. coques cum ſapa omnia, & facies trociſcos habentes drachmam unam, & dabis cum ſapa cyathos duos. Trociſcus cum hæmoptoicis optimus. Recipe libani,roris Syriaci, hypociſti, corallij ana unciam unam, tundes, teres, & cribrabis, omniaque ſimul miſcebis, & facies trociſcos habentes drachmam unam: dabiſque cum oxycrate.

Sanguinem reijcientium curatio. Cap. LXIIII.

SI ex alto præcipitati ſunt,mille folium bibendum datur ex aceto,cruenta excreantibus. Quinque ouorum mediola cruda, in uini hemina propinantur, ſi & purulenta ſint quæ expuuntur. eodem tempore ouum crudum cum pari menſura ſucci porri ſectiui ſorbetur. Itemque Græci mellis calefactum hauritur. Ad excreationem cruentam. Cochleæ elixæ teruntur, & ex aqua bibuntur. prodeſt aqua pota ubi cydonia decocta ſunt. cochleæ illotæ ex aqua marina coquuntur, & ita deuorantur. Cochleæ rurſus cum teſtis ſuis tritæ,addito croco, eduntur. Spongiæ Africæ cinis cũ porri ſectiui ſucco ſorbetur,porri capitati ſuccus cum farina thuris ſorbetur,farina qua chartæ glutinantur calida in modum ſorbitionis ſumitur. Aquæ in qua roſa & ruta & hyſopum decocta ſunt, uino miſcetur, & ita potui propinatur. marrhubij quoque ſcopæ cum pane decoquuntur, æque ex aqua bibuntur. Vuæ in uinaceis ſeruatæ,aptæ ſunt excreantibus ſanguinem. Oleaſtri folia decoquuntur ex melle, & dantur cochlearia tria, palmæ quoque thebaicæ eduntur. Cytonia matura deuorantur cruda. Nuclei amygdalarum cum amilo & mentaſtro deuorantur. Semen urticæ aut myrti contritum,in uino bibitur. Gummi optimum cum uino reſoluitur & datur: & ſi fieri poteſt,gummi ex amygdalis ſit. Rubi in quibus mora naſcuntur cauliculi teneri tunduntur: ex his ſuccus exprimitur,qui in ſole ad craſſitudinem mellis ſiccatur. hic hauſtus,ſanguinem efficaciſſime ſiſtit. Eorundem ruborum caules ex uino auſtero decocti eduntur,idque uinum bibitur in potione. Cornuceruini cinis in uino uetere potatur. Ebulinus ſanguis cum aceto modice ſumptus iuuat. Hœdini ſanguinis recentis tres cyathi cum pari menſura aceti feruentis potui dantur,coagulum ceruinum ex aceto datur. Item coagulum leporinum,eodem modo.

Ad ſanguinem reijcientium curatio. Cap. LXV.

IVSQVIAMI ſeminis drachmas ſex,lini ſeminis,anethi ſeminis, ſtyracis, dauci cretici, croci ana drachmas quatuor,opij purgati & caſtorij ana tres,myrrhæ duas,mandragoræ quatuor, piperis octo: omnia teres diligenter, addiſque mellis optimi quod ſufficit,ſimul miſcebis & dabis. Item ſymphyti radicis nocte ſub cinere raſæ & tritæ uncias duas,maſticis aphræ unam, nuclei pinei unam, piperis grana unũ & uiginti trita,melle deſpumato miſcebis, & ſuperadijcies betonicæ herbæ tuſæ pulueris uncias duas, & ex eo mane & ſero dabis cochlearia duo. Fimum caprinum tritum in puluerem,uel ipſum fimum recentem in lacte caprino dabis bibere. Herbæ ſerpilli montanæ ſiccæ & tuſæ puluis denarios duodecim, & cum uino potui datus,ſanguinem ſiſtit. Item caprifici folia ſiue radices in cinerem redacta,& ad denarios duodecim in uini cyathis tribus, potui data,etiam & dyſentericis faciunt. Sulphuris uiui denarios tres in ouo crudo ſorbeat. Fœniculi folia trita, & cum aceto mixta,pectori apponas, ac potui des: mirifice iuuant. Pulmo item uulturis in ſarmentis uitis combuſtus, & in puluerem redactus, & cum floribus roſæ & croco ęquis ponderibus tritus, in modum dimidij cochlearis cum uini potione bibitur,ſero & media nocte & ante lucem, febricitantibuſque cum aqua calida accipiant: hoc etiam phthiſicos mire ſanat. Sanguinem reijcientibus qui de alto ceciderunt. Verbaſci radicis cortices in ligno tuſos admixto uino dabis bibere. facitque iumẽto rupto ea potio: per cornu datur. facitque ad eos qui aliquid interius ruperint.

Ad eos qui ſanguinem de ſtomacho uel uena ſatis emittunt. Cap. LXVI.

GVMMI Alexandrinum teres diligenter,& facies puluerem molliſſimum, & ex hoc cochlear plenum mittes in poſcam megelitam,& bibes: ſed de ipſo puluere mittes in orizam, ſiue in ſimilam ex lacte coctam, & ſic manducabis. Gummi optimum in ore ſoluatur, ſic paulatim glutiatur, multoque melius ſi in amygdalinum fuerit.

De cruciatus dentium curatione. Cap. LXVII.

CVCVRBITAE ſatiuæ decoctæ ſuccus inhibet dolorem, & mobilitatem ſtabiliet in ore cõpreſſus. Enula ab ieiunis commanducata dentes confirmat. Aqua in qua allium decoctum eſt gargarizatur,& idem allium cauis dentibus inditur. Aſparagi erratici ſuccum in ore cõtineri oportet, aduerſum dentis mobilitatem. Acetum ſi in ore contineatur, gingiuas ſtringit, & dentes continet. Oliuæ nigræ, amurcæ muria eodem modo ſtabilit. caprifici radix ex uino decoquitur, uinum in ore continetur, radix trita maxillæ imponitur aduerſus dolorem: caprifici autem radix per meſſes inciditur, & hęc mittit ſuccus,

tit ſuccus, aptiſſimum dolori. Nucleus gallę commanducatus dolori medetur. Tedę pingues in aſtulas conciduntur, & in aceto coquuntur, idque acetum in ore continebis. Aqua in qua lentiſcus decoctus eſt, mobiles dentes confirmat. Ruborum in quibus mora naſcuntur, pampini decoquuntur in uino aſteri, & commanducantur aduerſum mobilitatem, idque uinum in ore continetur. Millefolium in dolore manditur, tritumque maxillę imponitur. Radix yoſcyami ex aceto commanducatur. Plantaginis radix manditur, & eiuſdem ſucco in aceto decocto, & tepefacto dẽtes colluuntur. Quinquefolium in quo fraga naſcuntur eluitur aqua marina, deinde coquitur ad tertias ex uino & aceto, idque in ore diu continetur: quidam uero malunt cinere eius dentes fricare. Hyſopo utiliter colluuntur. Cauis dentibus cinis murini fimi inditur. Vermes item terreni decocti in oleo, & triti, infunduntur auriculę, ab ea parte qua dentes dolent, eorundemque uermium cinis exeſis dentibus coniectus, & cæteris cera obturatis, perfacile eos cadere cogit. Idemque uermium cinis inditus dolentibus, iuuat. Comburi debent in teſta arenulę quę in cornibus cochlearum inueniuntur: cauis dentibus inditę, continuo finiunt dolorem. Idem prę-ſtat fimus corui in lana alligatus. Inuiolati uero pręſtantur dentes, ſi quis quotidie mane ieiunus ſub lingua habeat granum ſalis, donec liqueſcat. Ceruini cornu farina in dolore uel colluuntur, uel fricantur. Albi bulbi cinis dentifricium eſt. Oſſa ex ungulis ſuis combuſta, eundem uſum pręſtant. Caprino lacte utiliter dentes colluuntur. Ebuli radicem ex aceto decoque, & diu in ore teneatur. Folia de buxo & ramuſculos anethi teres, in olla mittes, & cum aceto ad tertias decoques, tepefactum in ore tenebis.

C. PLINII SECVNDI DE RE MEDICA LIBER SECVNDVS.

Priora quatuordecim huius libri capita in uetuſto codice non erant, notha tamen inſcriptione (ut alia non pauca) exhibere quàm prætermittere maluimus: ad rem enim non nihil facere ducimus.

Pulmoni medendo. Caput I.

PHOENICVLI ſucci cyathus unus potui datus, mirifice pulmoni facit: nullumque in eſt periculum, etiam ſi febricitanti datur. Pentaphylli herbę ſuccus ad cyathos tres potui datus, uitia pulmonis emendat. Aceris item arboris ſuccus ad uncias tres ſępius ſumptus, pulmonum ulcera ſanat. Cedrum integrã decoques, & ex ea aqua in potum cyathos duos aſſidue dabis: ea enim pulmonibus uitiatis, teterrimum ſpiritum emendat. Lac cum herbę cẽtaurię tuſę puluere quaſi cataplaſma factum, calidumque pectori ſiniſtro ſuperpoſitum per dies quatuor, uitia pulmonum ſanat: lac uero quotidie bibet cum herbę ſupraſcriptę puluere ad denarios duos. Butyrum ex mellepari menſura decoques, donec rufum colorem trahat, reponeſque in pyxide, & ieiuno ligulam plenam dabis ei qui pulmones ulceratos habet. Raphani ſucci cyathos duos, paſſi cretici tres bene permixtos tepidos dabis bibere, pulmones uitiatos ſanat. Ad pulmonum dolorem. Anethum ſiccum uetus teres atque cribrabis, reſinam quoque miſcebis cum adipe ueteri. Butyrum etiam & mel, ęquali modo: coqueſque uſque dum rubeus color ſit, repones in pyxide, & inde mane & ſero ligulam edat cui ulceratus pulmo fuerit, idque reddet eum ſanum. Ad eos qui pulmonum cauſa tuſſiunt, uel phlegmata ſpiſſa cum ſanguine mixta proijciunt, infundes pridie dragantum in aqua, & coques cum melle deſpumato, ac ſuper mittes croci triti quantum neceſſe fuerit, & ex hoc dabis mane & ſero cochlear unum. Ad eos qui pulmonis uitio tuſſiunt. Squillæ pond. quinque, aceti optimi ſextarios decem, pineas tres, pulegij faſciculos tres, coques ad tertias & colabis, addeſque mellis deſpumati ſextarios nouem, & iterum coques uſquedum bene ſe commiſceat, & accipies ad cochlear pro uiribus. Cerui maſculi unciam unam, encinij ſpermatis unam, opopanacis unam, citaperi unam, hyſopi unam, ariſtolochiæ rotundæ unam, mellis quod ſufficit: commiſcebis, dabiſque in modum auellanæ maioris cum aquæ cyathis tribus. Ad uitia pulmonis. Corij cedri exterioris libram unam, mellis tres, uini Aminei unam, piperis unciam unam, zinziberis duas, petroſelini unam: coques uero cedriam in uino uſque dum uirtutẽ amittat, & uinum ad dimidias redigatur: & ita mittes mel ad ſpiſſitudinem mellis, ita ut agitando refrigeſcat, & ſuperinfundes in ſiccum, & terendo unum corpus efficies. hoc facit & ſtomaticis.

Ad ſuſpirium. Cap. II.

HERBAE Sauinæ deñ. duos, butyri, mellis uncias duas, conficies electuarium, & ieiuno dabis. Itemque raphani ſemen & ſulphur uiuum pari portione trita, & mellis admixta ieiuno ad cochlear dabis, aut radicis ſuccum cum aqua mulſa bibat. Marrhubium cum ſuis radicibus tundes, & ſuccum ex eo melle admixto æqualiter coques, & ex eo ſingulis diebus cochlearia duo ſumes, ſuſpirium aufert, & concreta

phlegmata ex intimo pectore educit. Præſtat eadem herba ſicca in aqua decocta, & ſimiliter data. Betonicæ herbæ pulueris denarij duo, in nitro mellis uel oxymellis cyathis tribus, dati ſuſpirationes auferũt, & omnia interiora phlegmata ſurſum euocant, & ſtomachum purgant, & dolorem eius auferunt, ſi quotidie bibuntur. Facit eadem herba in aqua decocta, & eadem aqua in nitro mellis data. Mel & butyrũ ſimul decoques, donec ſoluantur: deinde adijcies aphronitrum matronale ad dimidium, & uteris. Ariſtolochiæ rotundę radicis ſuccum ſiue puluerẽ ad duos denarios in aquæ calidæ cyathis duobus potui dabis, ſuſpiria, & ſingultus emendant. Super carbones fimum ſiccum carbonibus incenſum pones, & per traiectorium fumus eius ore ductus, ſuſpirium tollit. Roris item marini uiridis faſciculum bonum decoques in aqua, cum tribus carycis Germanicis, donec fiat quaſi carenum, indeque dabis matutino calicem bonum: & ſi uolueris, ſimiliter poſt cœnam. Betonicæ ſiccæ pulueris unciam unam, ex aquæ calidæ cyathis duobus bibat. Ad hoc, & anhelitum. Cotomorum ſucci cyathos tres, ex melle æquali ſiue uino decoques. Sumpti enim ſuſpirio laborantes releuant, & hydropicos ac ſpleneticos factos. Cocta ſimiliter cotonea, & tuſa, & illita, uel in modum cataplaſmi impoſita, emendant. Sulphuris uiui denarios treis in nouo ſorbili accipiat: ita ut frigidis abſtineat. Aphronitri matronalis paſtillum unum, aut duos, uel tres cum mulſa bibat: herba enim quæ in arborum lacunis, cauiſque corticibus conſiſtit, potata, cito liberat. Fel quoque urſinum in aqua calida dilutum ieiunus bibat donec ſanetur, quod celerrime conquieſcit. Item betonicæ denarios octo in cyathis tribus mulſæ, ieiuno dabis, cum dormitum uadit. Trociſcus ad στόνον, hoc eſt ſuſpirium. Recipe ammoniaci triti drachmas octo, abrotani octo, caſtorij quatuor: omnibuſque tritis, facies trociſcos, & dabis cum oxymelle.

Ad mamillæ nucleos, & cancrum. Cap. III.

DACTILVM purgatum ablata interiori albugine, teres cum cibulla Germana, & coriandro uiridi, apponesque & ſanabitur, ſi tamen initio eſt. Ad cancrum mamillæ. Herbæ quæ dicitur cucubus folia, & de tyrſo eius quidquid uiride fuerit partem unam, & herbæ quæ dicitur paſtellus partes duas, tundes diligenter, deinde infuſas micas panis recenter expreſſas cum herbis teres, & facies quaſi cerotum, & pones in mamillam mane & ſero frigidum, & curabis cancrum qualiter uis. Herba autem paſtillum ab una radice aſcendit, & ſuper XIIII. uel amplius diſpergitur ſuper terram. Ad dolorem mamillæ. Medullam quæ ſub cortice pini uiridis eſt, ſiccabis & teres, & cribrabis, & ex eo puluere cochlear plenum dabis cum uino calido ieiuno: ita ut in ipſa parte iaceat. Ad dolorem mamillarum, qui fit ex plenitudine lactis poſt partum. Ceruſa cum oleo roſeo bene trita, & illita, ſtatim dolorem ſedat. Ad mamillarum dolorem, quem pręgnantes, aut poſt partum patiuntur. Ouorum putamina bene trita, & ouorum coctorum uitellos tres, tritos admiſcebis, crocum etiam aliquantulum, & roſacei, ceræ ponticæ quod ſufficit: factoque ex his ceroto, linteo impones. hoc & infantibus bene facit ad punctionem. Ceræ libram unam, adipis leonini unciam unam, adipis caprini duas, medullæ ceruinæ duas: ſingulariter teres & ſimul miſcebis, & exinde linteolo molli induces, & ſuper mamillas pones, uel infantes, & ex eo perunges, ſicut ſupra præcepimus. Ad mamillæ duritiam, uel dolorem, compoſitio. Recipe adipis leonini librã unam, adipis ſtrutionis unam, adipis lupini unam, ſtyracis uncias tres, olei ſauiniẽſis pond. ſex, fontanæ ſextarios duos. herbæ autem in oleo coquuntur, donec aqua exiccetur: deinde colantur, cui oleo calẽti admiſcentur adipes ſupraſcipti, nouiſſime cera punica una, aphra quantum ſufficit ad cerotum. Oportet autem in uitreo uaſe reponi. Herbæ ſymphoniacæ foliorum libram unam, colophoniæ duas, axungiæ ueteris ſine ſale unam, fermenti uncias ſex accipies. Fermentum uero in muria ſolues & miſcebis. Reſinam item & oleum ſolues cera addita, & in doliolo uitreo repones. Ad mulierum mamillas marmoratas herba paretaria cum axungia ſine ſale tuſa, & impoſita, tertia die aperit: ſicut à balneo utatur, tertia die claudit. Sic enim Aurelia Ruſtica curata eſt. Ad tumorem & dolorem mamillarum. Stypteria herba uiridis trita, admixto pane in aceto infuſo, aut axungia, impoſitaque ſanabit. Marrhubium bene cõteres, & cũ axungia ueteri contuſum ac impoſitum ad tumorẽ mamillarum. & ſi fuerit uulnus, purgat & curat. Ad tumorem mamillarum, & ad febres præſens remedium. Mellis uncias nouem, olei roſati ſex, ceræ quatuor, reſolues, colabis, & teres quouſque album efficitur, & uteris. Ne uero mammæ creſcant, creta cymolia cum aceto cataplas.

Ad dolorem ſtomachi cum accidia & nauſea, & ad inflationem, & defectionem. Cap. IIII.

MASTICAE Aphræ, abſinthij pontici ſuccum, pulegium ſiccum, pares portiones tritas in uaſe uitreo ſeruabis: & dum opus fuerit, ſtomachum nardo inũges, & ſic puluerem ſparges, & chartam pones, & ſuper chartam lanam, & faſcias. In dolore & uitio ſtomachi, calaſtico uentidiani ſæpius ſtomachũ confricabis. Herbæ betonicæ radicum faſciculum unum, uerbenæ unum, agrimoniæ unum, coques in olla noua cum aquæ ſextarijs nouem ad tertias, & exinde ieiunus potionem mane unam, & ſero alterã bibat per dies ſeptem: uexatum ſtomachum releuat. Confectio. Rutæ ſeminis cochlear plenum, ſalis montani tantundem, ſulphuris uiui ſimiliter: hæc omnia teres diligenter, & cum uino miſcebis, ut ſingulas potiones per triduum ieiunus bibas. Terræ malum coctum, & tritum melle modico admixto cochlear plenum ieiunus manduces, accidiam tollit. Carnem item uaccinam cum aceto coctam, & condi-

tam

tam oleo,ſale,anetho,porro,mãduces per dies ſeptem,laſſum ſtomachum ſubleuat. Ad dolorem & faſtidium ſtomachi,qui nec cibo nec potu iuuatur, ructus quoque amaros patitur. Centauriæ unum,fellis terræ conteres libram unam ex aquæ calidę cyathis quatuor,dabisque ieiuno bibendum per triduum,diſcutitur infirmitas. Fomentum ad dolorem ſtomachi. Abſinthij faſciculum unum,anethi unum,maſticæ ſemiunciam,nardi celtici ſemiunc.ſtyracis tantundem,olei pond.IIII.melum uel citonium uiride, uini ueteris hemina:omnia hęc infuſa prius feruefacies,& poſtea fouebis. Ad dolorem ſtomachi quo in modum epithymi uti debeas. Citonij purgati crudi triti unc.IIII.aloes triti duas, maſticæ Aphræ pulueris unam, dactilos pingues purgatos & tritos numero quinque: his omnibus cõmixtis facies cerotum de olei camomillini unc.ſex,& ceræ tres,& in hunc cerotum mittes ſupraſcriptas ſpecies,& uteris. Ad inflationem ſtomachi ex qua defectus & anguſtia naſcitur. Bulbum crudum in pila tundes,hunc in mortario in modum ceroti teres,addesque pulueris aluminis ſciſſi quãtum ad ſubſtringendum ſufficiat, deinde pannum ex eo illitum & tepefactum ſtomacho ſuperpones. Ad inflationem ſtomachi,rutam manducabis. Potio ad uentoſitatem ſtomachi tollendam. Cecudam,allium,& lauri folia ſimul coques cum aqua,& bibes ieiunus & poſt cœnam. Enulæ pulueris cochlear unum ieiunus bibas in uino. Epithyma ad uentoſitatem ſtomachi,meliori unc.quatuor,fœnugræci quatuor,coſti cymini unam,apij ſeminis duas,ceræ tres,olei quatuor,nardi quatuor,dactilorum uino infuſorum quantum ſufficit. Item ad inflationem ſtomachi. Piperis den.XI.pulegij ſex,liqua,& dabis cochlearia tria mane & ſero.

Potio ad dolorem, ſtomachi ſplenis, & hepatis. Cap. V.

PIPERIS uncias tres,pyrethri ſemiunc.cyperi den.XVIII.ſpicę celticæ unc.unam: omnia ſeparatim macerantur,cribrantur,atque penſantur: & facti ex his pulueris datur in potione uini abſinthiaci cochlear plenum poſt curationem corporis & unctionem,ita ut accipiat in primo tridue, & biduo intermiſſo,rurſum accipiat biduo,iterum intermiſſa una die accipiat duas partes,cochlear unum poſt unũ. Catapotia ad dolorem ſtomachi quę uentrem leniter laxant. Recipe aloes drach.duas,gentianę unam,maſticæ unam,facies ex his catapotia erui magnitudine,& dabis incipiens à tertia uſque ad ſeptimam. Ad ſtomachi dolorem. Vrticam ſummam ſemen habentem deme,& diligenter laua,& ex ea ſorbitionem facito bene cõditam ſine pipere: utiliſſime enim ſumitur ad omne genus ualetudinis quod in ſtomacho prouenit,ac ſine dubio curabis. & ut breuiter explicemus(quantum enim conſtet de laude experimenti, omnem librum poſſemus replere)hoc facias quod infraſcriptum eſt. Fœniculi radicis illa quę de foris eſt tenera ſublata pon.I.& ſemis,per triduum in aceto macerabis,tertia die decoques ipſas radices modicum,colabisque & adiunges in ipſo aceto mellis ſextarium unum,ita ut ſimul ferueat ipſum mel cum aceto,& adijcito aloes ſemiunc.amei unc.unam,maſticæ ſemiunc.aſari unam: omnia hęc mixta ieiuno dabis cochlearia tria: quod ſi inflatio ſtomachi, uel inteſtinorum erit, pulegium bibito uel manducato. Ad inflationes. Rutæ hortenſis modicum in potione ſarcillum mittes. Ad ſtomachi dolorem. Folia roſæ quinque uel ſeptem, aut certe nouem, cum piperis granis totidem, trita ex aqua calida bibas. Ex nuce pinea grana numero uiginti purgata, & cyminum quod tribus digitis capere potueris, conteres bene in mortario, additis aquæ frigidæ cyathis duobus, atque earum rerum uncia dimidia danda, uelociter ſanat.

Ad calefaciendum ſtomachum & anguſtias eius. Cap. VI.

RVTAE, anethi, mentæ, apij,faſciculos ſingulos decoques in aquæ calicibus tribus, ita ut ad unum calicem redeat, & eam aquam bibes. Ad defectionem & calefactionem ſtomachi uel nauſeam. Abſinthium & anethum in aqua decoctum ad tertias,accipias:detergit,calefacit,& conſolidat. Ad anguſtias ſtomachi,de melle,oleo,& uino,farina hordei,fœnugræci, meliloti, apij ſeminis, ſamſuci, camomillæ, abſinthij ana unc.duas,accipies & facies cataplaſma,& uteris diebus quinque, & habebis horis ternis impoſitum: bibas autem ipſis diebus ieiunus apozyma radicum apij cum oxymelle. Poſt cataplaſma autẽ uteris epithymo hoc. Recipe aloes unc.tres,ireos duas,apij ſeminis ſemiunc.nitri unam, baccarum lauri tres,fœnugræci tres,ſamſuci tres,ceræ ſemiunc.mellis pro oleo quantum ſufficit. Poſt epithyma autẽ bibat hieram artegem,& poſt aliquot dies bibat coſti cochlearia ſingula,interiecto biduo.

Ad confortandum ſtomachum. Cap. VII.

MITTES in frixorium ſapæ ſextarium ex parte tertia & olei roſacei guttas duas.ubi cœperit feruere,florem fœnugręci & lentis æquali menſura addes.quod cum fuerit ſpiſſatum,pones ſuper ſtomachum per triduum. Cataplaſma ad ſtomachum confortandum,& ſtringendum uentrem poſt fluxum,ſiue poſt catarticum. Panem fermentatum mundum coques in uino ueteri ſiculo, ſi æſtas eſt. Abſinthij herbæ puluis ſimul coquitur, & inducto panno oleo roſaceo modico, & manu ſuperlito impones: hyeme uero abſinthium non mittes, & oleo communi uteris. Confectio epithymi, quod confirmat ſtomachum. Abſinthij ſucci unciam unam,olei nardini ſex,maſticæ quatuor,ceræ ſex. Item confectio ruſticon ad confortandum ſtomachum,ad nauſeam & ad uentrem ſtringendum,quæ in modum epithymi

conficitur. Recipe dactilos minores numero uiginti,infuſos in uino ueteri & tritos,polentæ uncias tres, maſticæ duas, abſinthij unam, laudani duas, ſtyracis tres: ſi autem cholicus eſt, addes meliloti uncias duas, roſæ ſiccæ unam, omphacij unam, olei lentiſcini quod ſufficit.

Ad digeſtionem ſtomachi. Cap. VIII.

ANETHI ſemen cum origano & pipere æquali portione in puluerem rediges, accipiesque inde denarios duos in uini cyathis tribus: eſt enim magnificum. Ad hoc oxyporium diaciminos. Piper,cyminum,& rutam ſiccam in puluerem redacta cõmiſcebis,& cum oxymelle deſpumato temperabis,& in dolio recondes,& ieiunus mane cochlearia ſingula accipies. Oxyporium quod facit ad digeſtionem,malaxat uentrem,inflationem tollit,facit & ad collum. Recipe cymini Aethiopici unc. duas, rutæ uiridis ſemiunc. piperis albi deñ. I X. petroſelini autonici ſex, zinziberis non permiſi ſemiunc. nitri rubicundi ſex,mellis quantum ſufficit. Hæc omnia uero,excepta ruta,tunduntur in aceto tantum quantum poſſit à puluere bibi die una: alia uero die teritur ruta uiridis diligenter, & in mortario cum melle miſcetur,& ſic ſpecies quæ infuſæ ſunt cõmiſcentur: accipiat autem cochlear plenum ante prandium & poſt prãdium. Ad hæc leuiſtici ſemiunc.zinziberis ſemiunc.piperis albi unc.unam, ſylini deñ. tres,laſaris radicis tres. Digeſtorium membrorum optimum. Recipe leuiſtici deñ. I I I I. zinziberis unum,petroſelini tres,piperis albi unum,cymini unum,careni ſextarium unum: hæc omnia tuſa & trita miſcebis cum paſſo ſupraſcripto. Catapotia ad digeſtionem. Abſinthij & iris æqualia cum melle colliges,& dabis in lecto ſecundum uirtutem. Ad ſtomachum purgandum,& ad uentrem molliendum. Cymas de ſambuco elixabis, & manducabis cum impenſa ſecundum uires.

Ad faſtidium ſtomachi, & ad carbunculum. Cap. IX.

CYMINVM Syriacum bonũ in aceto infuſum ſiccicabis,& teres in mortario,nucleos quoque infuſos, tydartum,fœniculi ſemen & anethi cochlearia terna ſimul teres diligenter,addesque piperis cochlearia quinque,& rutę foliorum ſeptem, & mellis deſpumati optimi lib.I.omnia ſimul conteres & ſuperaddes acetum, æſtimabisque ut ſit in modum ſinapis mediocriter temperati, & repones in doliolo uitreo, & exinde cum pane uel quibus uolueris cibis uteris,etiam ſi cum cochleari ſorbeas,multum prodeſt. Si autem ſuper ipſum in acetabulo liquaminis cochlear unum melius ſapit, & hoc non ſolum in prandio uteris,ſed & in cœna. Res enim eſt optima,quæ non ſolum ad faſtidium facit, uerumetiam corpori prodeſt. Ad hoc oxyporium. Recipe piperis albi ſemiunc.phu ſemiunc.aſari denarios tres, zinziberis unc.unam,mellis lib.duas & ſemis,uini phalerni ſextarios duos,ſucci cedri acerbi deintus lib.I. mel uero & ſuccum & uinum coques ſimul donec mellis ſpiſſitudinem ſumat, & tunc ſpecies tuſas & cribratas admiſcebis,& uteris cochlear plenum ieiunus. Itẽ ad faſtidium intubum ſyluaticum crudum,ſiue ex aqua decoctum cum aceto edatur, faſtidium tollit. Ad faſtidium & marcorem ſtomachi, in muſti ex uuis albis ſextarijs ſex mittũtur, cydonia quinque non purgata,& totidem mala punica, additurque ſucci ſorborum, rorisque Syriaci ſextarius unus, croci ſemiunc.fici ſex, quę omnia ad craſſitudinem mellis coquuntur,ſeruanturque in uaſe uitreo,atque de ligula ſumitur. Porri capitati excocti,& in cibo ſumpti cyathus,prodeſt ſtomacho laboranti. Antidotum ad faſtidium ſtomachi, & marcorem & dolorẽ coli. Recipe apij ſeminis drach.ſex, petroſelini deñ.III. ſpicæ nardi drach.IIII.myrrhę IIII.ſcini IIII. piperis longi ſex,piperis albi quinque:quæ omnia ſimul teruntur, deinde ſuffunditur mellis gręci deſpumati quod ſufficit,in uaſe ſeruatur uitreo,datur à balneo in potione mulſi mixti ex aqua calida ad drach. duas. Ad eos qui ex ęgrimonijs faſtidium patiuntur. Betonicę pulueris deñ.ſex, ex aquæ mulſæ cyathis tribus bibant aut ſeptem aut nouem diebus ieiuni, ut facile coquantur. Betonicę pulueris unciam unam in melle ruſo decoquito donec obdureſcat,facitoque exinde paſtillos quatuor,& cum aquæ calidę cyathis duobus bibant poſt cœnam. Ad carbunculum ſtomachi lenticulas centum crudas comedas. Aceti acri cochlearia tria cum dormitum uadis accipias. Aquæ item calidæ ſalſę uel quinque hauſtus bibas. Oui rurſum duri medium arſum cum dormitum uadis manducabis. Itemque betonicæ poli deñ. unum, cum aquæ cyathis duobus bibes.

Puluis ad tenſuram ſtomachi, uel ad defectionem, ſiue uomitum. Cap. X.

BACCARVM lauri denarios quatuor,cymini tres,roris marini tres,pulegij tres,abſinthij tres, maſticæ duos,panis uſtulati XVI. hęc omnia in puluerem rediges,& perunges ſtomachum melle calido. Ad eos qui cibum non continent. Semperuiuam herbam tritam in uini auſteri cyatho uno ieiuno, & poſt cœnam potui dabis. Ad ſtomachi ſolutionẽ,qui cibum non continet. Gluten taurinum ex aqua reſolutum,& in ceroti modum chartæ inductum,pręcordijs imponitur. Item ad ſtomachũ qui cibum non continet. Fœniculi ſucci partes duæ,& mellis partem unam,decoques donec ſuccus in mellis ſpiſſitudinem redeat, & inde dabis ieiuno cochlear unum,nauſeam etiam ſtringit,& pulmonum ac iecoris uitia ſanat. Abſinthium modicum in aqua decoctum,& ad cyathos duos potui datum, nauſeam reſtringit: ſi uero tam concita ſit ut contineri non poſſit, erucæ ramuſculos tres uel quatuor cum mali granati ſucco contritos ad ſorbendum dabis, ſtatimque ſedatur.

Ad

Ad ſingultum & uomitum. Cap. X I.

MENTAE cacumina cum ſucco mali granati trita & potui data,reſtringunt. Contra ſingultus unges ſtomachum melle aut oleo nardino,& ſuperſparges ſcopas cypreſſi in teſta oui calefactas,deinde pones lanam ſuper fumum tenta calidam,& faſcias. Epithyma ad nauſeam conſtringendam. Recipe maſticæ unciam unam,nardi duas,adipis anſerini uel pullini duas, ceræ punicæ liquatæ duas, croci I. hæc in ſtagnato uaſe coques,& in mortarium ubi crocus tritus fuerit mittes,& commixta in ſtomachum mittes. Ad ſtringendos uomitus,uel ad eos qui eſcas non digerunt,etiam febre digeſta cataplaſma ſic facies. Siliginem pridie in aqua recenti infundes,& alia die herbam abſinthij in mortario teres, & ſuper pulpam ſiligine expreſſa de aqua mittes, quam ſimul cum herba abſinthij teres,adijciesq́ue aquę cyathū unum,& mittes in ſartaginem, ita ut bene decoquatur, atque induces panno,& calentem ſtomacho impones, ita ut utatur horis tribus uel quatuor, poſtmodum tolles,& floccum lanæ tepidum ſiccum impones ſtomacho, & ſic facies. Ad eos qui cibum continere non poſſunt,& eijciunt. Betonicæ den̄.duos, mellis decocti quod ſufficiat,paſtillos facito,& ex his paſtillum unum glutiat ex aquæ calidæ cyathis duobus. Ad uomitum reſtringendum. Maſticæ unc.unam,cymini denarium unum: hęc omnia ſeparatim trita,poſtea uua paſſa innucleata permiſces,& linteo inductum ſtomacho ſuppones. Camephitis herbam menſe Iunio collectam & tritā ſiue coctā,ſi febricitet,ex aqua calida:ſi non febricitet,ex uino dabis.

Ad ardorem ſtomachi & ſitim. Cap. X I I.

AQVA tepida cum oleo optimo mixta, & data bibere,ſitim compeſcit. Aqua ubi capitella papaueris fuerunt decocta potui datur. Corticem de tremulo,& abſinthium uiride uel ſiccum, coques in aqua uſque ad medietatem,& dabis cata mane.

Ad cordis dolorem. Cap. X I I I.

BETONICAE herbæ,& pulegij, & nepetę faſciculos ſingulos æquali pondere cum ſalis modico in uino ueteri decoques ad medias, & ex eo cyathos duos potui dabis. Supraſcriptarū herbarum pulueris denarium unū in uini cyathis duobus ſimiliter bibat. In lacte item caprino naſturtium coques, & ex eo dabis bibere. Rubi folia trita pectori imponuntur,& ſuccus eorum bibitur. Itemq́ue leporinus adeps cum uino reſolutus bibitur,& cor eius ſiccum in puluerem tritum cum uino datur. Acuculas item pini uiridis diligenter tectas cum uino optimo bibas, & poſtea pinguibus abſtineas,& liberaberis. Item ad cordis dolorem potio mirabiliſſima. Recipe piperis albi grana XXXVII. lauri baccas nouem,nucleos nouem,rutæ ſiccæ faſciculos nouem,teſtam cucurbitæ ſiccam tritam penſantem libr.II. hæc omnia ſimul tundes & cribrabis,& exinde dabis cochlear unum in aqua calida, ſtatim enim liberat: calculumq́ue hæc potio mirifice curat. Itemq́ue ad cordis dolorem ſiue pulſum. Cyminum Aethiopicum commanducabis, & ſuccum eius gluties.

Ad cordis pulſum. Cap. X I I I I.

COSTVM panace,& fœnugręcū ęquis ponderibus in puluerem rediges,& cum melle Attico repones cōmixtum,& cum opus fuerit,cochlear plenum ieiunus cum aqua calida bibas per triduum. Ariſtolochiam item rotundam in puluerem rediges,& ex eo denarios treis ex uino per triduum bibes. Cataplaſma ad cordis pulſum,ac ſtomachi dolorem,ſiue iecoris & ſplenis. Recipe maſticæ tritū,palmulas tritas,hordei & frumenti farinam,uinum uetus quod ſufficit:quæ omnia miſcebis, & tepefactis illinies pannum,& loco qui dolet,appones. Reupōticum item ex uino ueteri tritum ieiuno potui dabis.

Præcordiorum dolori curando. Cap. X V.

VNIVERSVM præcordia appellamus,quæ aliqui in plura diuidunt uocabula, uocātes modo ſtomachum,ubi in cauſa ſit,interdum iecur,interdum præcordia. Hæc cum ſe grauauerunt præter duriſſimum dolorem,uelociſſimam mortem ingerunt. His itaque caninus catulus lactens ſubinde apponitur, in quem idem uitium tranſire conſtat, quo defuncto obrui moris eſt. Bulbi triti illiti uentri bene molliunt, & præcordiorum tumorem curant. Porri ſectiui ſuccum cum lacte mulieris pari portione ieiunus bibas. Ocimum item tritum & impoſitum præcordijs prodeſt. Lini ſeminis ſextarius unus, & fœnugræci unus,in aquæ mulſę ſextario decocta calida ſæpius imponuntur: Sed aliqui malunt fœniculi farinam cum pari menſura mellis decoquere,ut ita imponatur. Cydonia cruda uel cocta ceroti modo,panno illiniuntur,& calefacta præcordijs ſuperimponuntur. Radix item aceris tuſa cum uino efficaciſſime prodeſt. His quos linquit animus aut mens & alienatur,quibusq́ue uertigines fiunt, Cochleę ſingulæ cum ſua teſta tritæ ex paſſi cyathis tribus calefacta potione per dies nouem dabis. Aliqui in eadē curatione dant per dies quinque in eadem paſſi mēſura,prima die cochleā unam,ſequēti duas, tertio tres, quarto duas,quinto unam. Eademq́ue curatione ſuſpiria tolluntur. In his lāguoribus ſi febris non ſit,

marina aqua lauari utile eſt. Iocinori prodeſt in cibo uiuaria porcelli modo aſſata, ſtomachoque medetur. Et item ſi fieri poteſt cochleæ Aphricanæ in cibo ſumptæ coquuntur intactæ ex aqua, deinde in prunis torrentur, tunc ex uino & garo eduntur impari numero, ſicque etiam ſtomachi dolori medentur. Proſunt item uiuæ cochleæ ex aceto deuoratæ. In hoc languore aqua marina lauari prodeſt. æſtimo præcordiorum eſſe uitium cum cibi non continentur: certe cum hoc accidit ſtomacho, laborare ipſum oportet, horum potione infricatur uenter. Oſſa fragi arefacta proſunt, etiam ſi teneantur in manu dum cibus ſumitur. Non eſt ab re compoſitionem operi conuenientem ponere, quæ ſtomachi faſtidium & marcorem detergit celerrime. in muſta ex uuis albis congio conijciuntur cydonia quinque non purgata, totidem mala picier eo, additur ſorborũ ſextarius, roris Syriaci ſextarius, croci Siculi ſemiuncia, fici optimi ſemiuncia, ſic coquatur uſque ad craſſitudinem mellis, inde in die ſingula eſui ſumitur: ſeruatur in uaſe uitreo, fit efficaciſſima potio compoſitione ita ſcripta. Apij ſeminis aridi uncias ſex, petroſelini Macedonici unc. IIII. ſpicæ nardi uncias quatuor, opij quatuor, myrrhæ quatuor, ſcyni uncias quatuor, piperis longi uncias quinque, piperis albi uncias quinque, hęc unà teruntur cum melle græco deſpumato quod ſatis eſt, ſeruãtur in uaſe uitreo, à balneo dãtur ieiuno in potione mulſa mixta ex aqua calida unciæ duæ. Ad præcordiorum & iecoris dolorem. Leporis hepar tritum ex uino, ſiue ſicci puluis in aqua datus, hepatis ſimul dolorem & faſtidium aufert. Antidotum ad hoc. Recipe coſtum, zinziber, fœnugræcum, cyperum & piper pari portione, adiecto epatorio cum melle deſpumato, quod in uitreo uaſe repones, & exinde denarios duos dabis bibere in paſſo Cretico cum careno. Lini item ſemen den̄. pondere, fœnicu li quoque tantundem ex aqua mulſa decoctum in panno dum adhuc calidum eſt præcordijs impones. Ad concoctionem. Hyſopum cum oxymelle ieiunus, uel poſt cœnam bibat. Laſaris uini modicum & aquæ frigidæ ſextarios tres dilues, & dormitum eunti dabis bibere. Digeſtorium quod recipit mellis Attici pon. unum, betonicę uncias quatuor, in uino hæc permiſcebis & feruefacies, & cum refriguerit, facies paſtillos nucis auellanæ magnitudine, & in cœna manducabis. Si uero uenter torquetur, betæ radices cũ oleo coques, & bibes.

Ad ligulam & uomitum. Cap. XVI.

THVRIS maſculi & maſticæ æqualia pondera trita cum oui albore miſcebis, & impones, & triduo directum ſic eſſe permittes. Hoc enim & uomitum ſiſtit.

Hepati curando. Cap. XVII.

MYRRHAE unciam unam, aloes hepaticis unam, coſti unam, fœnugræci unam: omnia in puluerem redacta, & in uino permixta ſeruabis, & dabis in careno cochlear plenum calefactum, ita ut in ipſo latere diutiſſime iaceat. Aſphalti unciam unam, coſti denarios tres, folij ſcrupuli tres, meliloti denarios tres, uini Aphri ſextarius unus tollitur, primumque alias ſpecies teres diligẽter, poſtea adiecto aſphalto ſimul teres, & bene commiſceãtur, ſuperaddes uinum, & ſimul miſcebis, & in ampullam mittes, & ex eo teres, potiones facies, & cum uolueris accipere ieiunus in ſolario calefactum accipies, & cum exieris, in ipſo latere iaceas, & hoc per triduum facias. Sal ammoniacum, aloes & piperis grana undecim, trita cum uino bibuntur. Piper tritum ad cochlear unum, & picem uirginem ad cochlear unum, commiſcebis, & in uino ueteri per triduum dabis. Sagacem item lapidem accẽdes, & in aqua calida extingues, & ante quã dormitum uadat, dabis ei bibere per triduum, & ſanabitur. Trifolij itidem albi ſuccum cum lacte uaccino, ſiue cũ uino per dies quatuor potui dabis, hocque à dolore liberat. Violę ruſticæ ſucci cyathos duos cum melle modico, & uini hemina, calidos propinabis per triduum: ſi quod intus in hepate malum eſt, remediabitur, ac ſanatur in quatriduo ubi miſeris, qui etiam à medicis fuerit deſperatus. Maluæ agreſtis ſucci cyathos tres cum aquæ calidæ cyathis duobus potui dabis per dies quatuor, liberat & febrem auertit. Meliloti ſuccus cum melle partis unius decoctus & ſumptus, dolores inhibet. Cyminum item mel & uinum crudum teres diligenter, dabiſque bibere. Item lupinos, coſtum, zinziber, & herba quæ dicitur laccar, unde uermiculatæ pelles tinguntur: horum omnium puluerem ad cochlearia ſingula miſcebis, & exinde cochlear plenum hyeme incondita potione dabis, in æſtate uero mane & ſero: febricitantes autem in aqua calida accipiant. Si uero per tempus locus hepatis fuerit induratus ante potionem, ita duritiam conuenit emolliri ut profit. Guttæ ammoniaci uncias duas uel tres teres, & cum aceto acerrimo miſcebis, & mittes in ollam nouam, & ſuperaddes parum aceti, & tandiu coques donec ad ſpiſſitudinem mellis perueniat, & exinde perlinies loca dura, & ſi ſtomachus fuerit durus, plurimum ei quoque prodeſt, ſuppones etiam chartam puram, atque faſcias, ſtatimque tollet omnem duritiam, & uinum ſatis non bibat, nec carnem manducet donec ſanus fiat: quod ſi habuerit pullum, uiſcellatum edat: ſin uero buccellas anetatas cum ſale & oleo, porro & apio coctas, oryzam atque bene conditam ac piperatam: Legumina uero non manducet, nec holera, exceptis porris & apio coctis, unde & uinum bibat. Pentaphyli radix ex aqua decoquitur, & ea aqua cum uino mixta bibitur, ſi febricitat qui accipit, mulſa ex aqua facta propinabitur. Ad hepar confectio. Recipe ſucci coſti unciam unam, amomi unam, folij unam, ſtellas abſinthij paucas, ſtercoris hœdi lactentis pillulas quadragintaduas, tundes omnia ueteri ſabateno calefacto. Potio ad hepar mirabilis. Ammoniaci ſemiũc. in uini ſpani hemina decoques in olla noua, donec ſoluatur pigmentũ, & remaneat potio in calice bono, deinde colabis, & in ampullam mittes,

mittes, quam ſuſpendes ad noctem in aere,& prima luce accipiat: ita tamen ut nihil accipiat,ſed purum bibat, & iaceat in dextro latere diutiſſime, atque ita facies uerni & autumni tempore. Item hederæ baccas collectas menſe Ianuario, numero uigintiquinque,& piperis tantundem teres,& cum myrrha calida ieiuno dabis. Coſti ſemiunciam,aloes hepaticis unc. unam, maſticæ duas, eupatorij unam,piperis duas,amomi ſemiunciam,reupontici tantundem,aloes uero & maſticæ ſimul tundes,cętera teres & cribrabis omnia,& commiſcebis, & dabis cochlearia ſingula cum ſucco fœnugræci decocta. Quartum uero ante diem ſuccum fœnugręci infundes, & adiecta aqua coques, ita ut prima aqua & ſecunda abſumatur. tertia uero aqua cum cœperit feruere, addes faſciculum pulegij & coques, ipſumque ſuccum ſeruabis: & accipias ieiunus cochlear unum, pulueris ſupraſcripti quotidie in ſucco tepefacto. & ſi amarizauerit, adijcies mellis cochlear unum. ſed poſtquam biberis,tenſo brachio iaceas. Fœnugręcum purgatum uino ueteri infundes donec intumeſcat,& iterum ſiccabis,hocque facies quoties in die potueris à menſe Iunio uſque ad menſem Auguſtum, poſtea in puluerem molliſſimum rediges, & addes pulueris coſti tantundem, dabiſque, ac ſimul miſcebis cochlear plenum in careno optimo ieiuno, & ſic iaceat. Myrrhę, aloes,coſti,fœnugræci ana unciam unam tolles, omniumque puluerem in unum mittes, & dabis cochlear plenum in careni calice pleno & calefacto,ac ſuperiaceat. Potio ad hæc. Recipe bacchani unciam unam, ſemiunciam piperis, ſemiunciam aloes, tundes hæc, & molliſſime cribrabis, accipieſque cochlear plenum in mellis cyathis tribus. Alia potio. Caules uirides in carbonibus combures,& in puluerem rediges in cuius unam unciam,piperis ſemiunciam mittes,& dabis cochlear unum in mellis cyathis tribus. Caulium tyrſos ſiccos,cinerem repones,& cum opus fuerit, mittes cochlear plenum cum piperis triti granis undecim in uini ueteris calicem, ac calefactum dabis bibere. Secunda uero die mittes piperis grana nouē,tertia die octo. Acori unc. I. amei unam, in puluerem molliſſimum rediges, dabiſque cochlear unum,ſanis in condito,febricitantibus cum mellicrate. Piperis albi folij,coſti,rutæ ſeminis,ſpicæ nardi,ſuccinianæ denarios tres,commiſcebis,& cochlear unum cum uini calice potione calefacta dabis bibere. Fœnugręcum cum uino ſtyptico infundes, poſtea ad ſolem ſiccabis: hoc facies, uel ſepties, uel octies: & huius pulueris uncias quatuor, piperis unam,eupatorij,folij, coſti,petroſelini,gentianæ, aniſi, amygdalæ amaræ,amei ana unciam unam: hæc omnia ſingillatim teres & cribrabis,miſcebiſque ſimul, & iterum teres,ac dabis cochlear unum ieiuno in condito: febricitanti uero in calida aqua. Baccas lauri quinque,piperis grana uiginti uel triginta,teres molliſſime,& mittes in calicem,& poſtea uino ueteri perfundes ferrum candens ſuper calicem,commiſcebiſque, ac ſic bibes & iacebis. Aliud ad hæc. Intyborum agreſtium ſucci, quem Græci dicunt cytroxinum, potionem unam colatam, miſcebis cum potione cōditi,& addes pulueris coſti cochlear unum, & piperis grana decem, dabiſque ieiuno bibere, & iaceat in latere horas tres uel quatuor. Laccar reuponticum ad denarios duos uel tres, & ex eo puluere cochlear plenum in uino Hadriano dabis, febricitantibus uero in aqua calida,& ſuperiaceant. Aloes hepaticis den. tres, folij duos,in puluerem rediges,& in aqua dabis ieiuno, modice tepefactum, & deambulet quantum potuerit. Lauetur ieiunus, accipiat ſane mel, & intermiſſo triduo iterum accipiat: hoc enim plene eſt utile. Sylueſtris rutæ faſciculos tres in ollam nouam conijcies, & cum tribus heminis aquæ feruefacies, & poſtea adijcies mellis uncias tres, & rurſum ſubferuefacies,& per triduum potui dabis: hoc & iecoris dolorem ſanat. Puluis ad hepatis dolorem. Recipe aloes unciam unam,piperis grana undecim,lupinos quindecim,corticibus ſuis expoliatos torrebis: & mittes per ſingulos cochlearia ſingula per triduum in potione conditi, & calefacies, & dabis potui. Pinus acritulæ uiridis in uino optimo tritę, ac potui datæ, cito proſunt. Saliuam item equi, quem tuſſis intolerabilis uexat, ex aqua calida per triduum bibat: hac enim potione quamuis æger ſit, ſanabitur. Folij unciam unam, coſti ſemiunciam,piperis grana quinquaginta, baccas lauri triginta, tundes, & cum ſucco intybi ſyluatici potionem maiorem per triduum bibat, & in ipſo latere iaceat: Itemque per ſingulas potiones pulueris tertiam partem accipiat. Aliud ad hepar, & ad ſplenem. Coſtum,gentianam,ariſtolochias ambas, baccas lauri, & piper pari pondere in puluerem redactas ſeruabis: & cum opus fuerit,dabis in uini ueteris potione. Potio item ad hepar. Recipe eupatorij uncias duas,coſti duas,piperis unam,mellis quod ſufficit. Ad hepar & ad renum dolorem,& ad ſtomachi imbecillitatem. Cyperi unc. I. caſtorij I. acori I. hæc omnia tuſa & cribrata cum uino & melle dabis,febricitantibus uero cum mulſa cochlearia ſingula, uel ſecundum uires. Ad hepar item palmæ & caricę in aceto coctę comeduntur, optimeque hepar curant. Braſſicę folia trita & in modum ceroti impoſita per triduum,inueteratum hepaticum ſanant. Betonicę item herbæ ſiccæ puluis cum oleo ſparſus, & in modum cataplaſmi calidi in panno pectori & dextro lateri impoſitus, quarto die ſanat, & ſi per os ſanguinem mittet. Item ceruinos pulmones cum ſuis gurgulionibus uirgulis extendes in fumo donec areſcant, deinde conteres ac ex melle colliges, & dabis edendum hepaticis. Eſt enim res ſaluberrima, & præſentaneum remedium quod deſperatos ſine dubio ſanat. Ad hepar & ſplen. Centauriæ maioris drachmam unam, in uino decoques & potui dabis, optime ſanat. Confectio olei hepaticis. Recipe mirabolani unciam unam, ſtafiſagriæ duas, pyrethri unciæ quartam partem, nardi ſextarij ſextam partem, poliaris maliginatæ uncias duas, cypharij unam, abſinthij unam, maſticæ unam, croci unam, ſtyracis unam, laudani unam & ſemis, folij unam, nardi celticæ unam, ſquinanti ſemiunciam, amomi unam, caſſiæ faſciculæ unam, meliloti unam, ireos unciæ partem ſextam, enantis unciam unam, aniſi comas unam & ſextam partem: omnia uero hæc ſicca infundes uino, & cum uino coques in olei ſextarijs quinque, & poſt hęc

admiſcebis nardum , & ſic uteris. Vnges locum cum ipſo oleo , & cum perunxeris, impones deſuper flocci lanæ , & iterum frigis in oleo , & cera addita perunges . Emplaſtrum ad hepar. Recipe picis uncias duas,ſulphuris duas,nitri duas . & hęc omnia in puluerem redacta,commiſcebis, & in chartam uel in pannum pones,& triduo uteris,ita ut in balneo & ponas, & tollas . Epithyma ad hepar. Recipe ceræ libram unam,reſinę terebinthinæ unam,fœnugræci tuſi uncias octo,ſamſucci florum octo,baccarum lauri octo,nitri rubei duas,olei cyprini libram unam,& unc.tres,uini ueteris heminam : omnia ſicca tundes, & cribrabis,& cum uino ueteri teres horis tribus , deinde reliqua ſolues & colabis,& ſicca his quæ cõſperſa ſunt miſcebis, & colliges in uaſe uitreo uel fictili & uteris : ita ut foueas hepar cum oleo ſamſucino . Si autem uoluere medicamentum & unctionem facies,mittes nardi uncias tres , medicamenti quatuor . Epithyma ad dolorem hepatis & tenſuram ſtomachi . Recipe croci unc.unam & ſemis, aloes hepatici unam,maſticæ unam,guttæ ammoniaci unam,bdellij unam,ſtyracis pinguis & ceræ lib.unam,adipis anſerini unc.duas,hyſopi ceroti tres,olei roſati ad æſtimationem,ut non ſit nimis durum uel molle,uini ueteris quantum ad ſpecies terendas ſufficit. Elecmadium ad hepaticos. Recipe coſti unc.unam,euforbij denarium unum,eupatorij nouem, croci tres, piperis ſex : omnia ſimul tundes & cribrabis , addes mellis deſpumati pond.duo,feruefacti tantum,& ex eo dabis cochlear unum & ſemis . Elecmadium ad hepar. Fœniculi radicis groſſioris corticem tundes de ligno in lignum minutiſſime,& eius libram unam, & uncias quatuor,& infundes in ueteri aceto acerrimo in uaſe mũdo diebus ſeptem,deinde teres in mortario,& addes paulatim acetum,donec molliciem ceroti ſuſcipiat,& in ipſo mortario aperto maneat,alio die colabis acetum & exprimes radices per linteum mundum in uas ſtagnatum, & addes mellis optimi ſextarios quatuor,& coques ad carbones,ſemper agitando, & tandiu donec ad ſpiſſitudinem mellis redeat, & dum adhuc in foco eſt,addes infra ſcriptum puluerem pigmentorum , aloes uncias tres,folij duas,ſpicę nardi duas,gingiberis ij.ſane' ſingula membratim mittes & ſemper agitabis , & poſtquam laueris similiter donec refrigeſcant,repones in doliolo uitreo uel plumbeo,claudes & ſignabis . Electuarium hepaticis. Recipe piperis unciam unam,gingiberis tres,epithymi tres,rutæ uiridis foliorum ſemiunciã,aloes hepatici ſemiunc.coſti unc.unam,fœnugręci ſemiunc.aceti albi unc.ſex, mellis optimi deſpumati pond. quatuor,dabis ieiuno cochlearia duo . Trociſcus ad hæc. Amomi deñ.ſex,ſpicęnardi tres, croci tres, coſti tres , eupatorij duodecim , lupini pollinis tres , myrrhę tres , glyaricæ duodecim : & omnia tundes & cribrabis diligenter : ex uino uero phalerno colliges, & facies trociſcos in auellanæ modũ,quorum ſingulos febricitantibus dabis cum aqua calida,ſanis uero cum uino. Antidotum hepaticon. Recipe praſſium,gentianam,petroſelinum,acitonicum, ſinapis ſemen & cucumeris hortulanæ,radices enulæ omnium ana unc.dauci cretici ſeminis unc.I.abrotani I.ſeminis caulium I.ariſtolochię I. piperis albi ſimiliter,erucæ ſeminis ſimiliter, eringij ſimiliter,caſtorij pontici ſimiliter,folij ſimiliter ,opij radicum ſimiliter, eupatorij ſimiliter,iuniperi ſimiliter:omnia hæc tundes & cribrabis ſubtiliſſime,& cum melle Attico deſpumato commiſcebis,& dabis in modum auellanæ maioris in oxymellis cyathis duobus, adduntque aliqui figatum lupi ad denarium unum. Trociſcus hepaticus. Recipe piperis drac.ſex,gingiberis tres, dauci Cretici tres,petroſelini unã,anili duas,aſari põtici II.petani II.uernigarij II.coſti octo,aceti & mellis quãtum ſufficit. Antidotum Athanaſij hepaticis. Recipe ſtyracis drach.IIII.caſſiæ ſimiliter, glycyrrhizæ tres,croci ſimiliter,opij II.ſpicęnardi quatuor,mellis cotylam dimidiã. Antidotum hepaticis.

Recipe fœnugræci unc.I.eupatorij ſimiliter,coſti ſimiliter,abſinthij pontici comarum ſimiliter,mellis optimi deſpumati pondera duo.dabis autem ſic . Pulegij ſine fumo & apij uiridis faſciculos ſingulos in aqua fontana ad tertias decoques,& in hãc aquã ex ſupraſcripto antidoto mittes in modum auellanæ, dabisque ieiuno bibere,ita ut in ipſo latere iaceat ſemihora, hocque facies per triduum. Cõfectio potionis ad hepar de cotonijs. Intus & foris cotonia purgabis,& confringes in pila,ac pilo ligneo , poſt biduum tundes diligenter,& exprimes in preſſorio,& mittes in ſucci ſextarios duos,mellis duos , & aceti acerrimi dimidium ſextarium,& in olla noua ad carbones diutiſſime decoques ; donec in mellis aquatici modum redigatur,agitãdo ſemper dum coquitur,& repones in uaſe uitreo:quod & ſi thermãticum facere uolueris,mittes in hunc modum . Piperis triti unc.I.gingiberis ſimiliter,& diligẽter permiſcebis . Si autem maius thermanticum facere uolueris maxime ad hepar . Mittes in hunc modum . Gingiberis non pertuſi uncias tres , & piperis albi duas , tundesque cotonia,& exprimes ſuccum, & adiecto melle & aceto in uaſe duplici coques , donec ad mellis ſpiſſitudinem redigatur , dabisque cochlear plenum mane : & ſi fuerit opus , etiam ſero . Ad hepar oxymel ſquilleticum ſic facies . Squillæ purgatæ in cardo tenero unc.uiginti , petroſelini acetonici tres , origani , thymi , pulegij ſimiliter, hyſopi tres, polypodij epithymi tantundem : omnia hæc infundes in acetum acerrimum duodecim ſextariorum mane, & alia die coques ita , ut tertia pars decoquatur , deinde colabis acetum, & addes mellis thymini deſpumati ſextarios quatuor , & decoques lentos ad carbones in uaſe.duplici,& poſtquã leniter coxeris , in uaſe ſpicato ſeruabis, accipiesque ex eo cochlearia duo uel tria : hoc autem & uentrem temperat . Epithyma ad hepar. Recipe ſpicęnardi unciam unam,coſti unam,aloes duas,guttę ammoniaci duas, bdellij duas & ſemis,nardi libram unam & ſemis , ſtyracis duas , ireos unam & ſemis , ceræ libram unam . Antidotum diagentianæ ad hepar. Recipe gentianæ unciam unam , helenij , abſinthij , herbæ ſpicæ , ana ſemiunc.dabisque cum condito cochlear unum : ſi febricitat , cum aqua calida. Antidotum hepaticon ſiue ad ſcyroſin eius. Recipe croci uncias duas,ſpicę ſimiliter , caſſię quatuor, myrrhę unam, coſti ac ſquinantij ſimiliter,ſtactis ſimiliter,mellis unc. XXXV .dabis ſcrupulos quatuor cũ oxymelle.

Diateſſaron

Diateſſaron hepaticis. Recipe eupatorij drachmas quatuor,fœnugræci ſicci & ireos ſimiliter, dabisque cum oxymelle cochlearia duo. Ad hepar de lactucis agreſtibus. Squillæ unc.duas, & cochlear unum mellis miſcebis,& addita aqua calida temperabis,& ſic bibes. Pulueris coſti unciam unam,piperis ſemiunciam,fœnugręci unciam unam.ſi non ſit febris,dabis in uino:febricitanti uero, in aqua calida. Item baccharis unc.unam,piperis ſemiunciam,coſti denarios ſex, fœnugræci uncias tres, cum oxymelle dabis cochlear unum. Item picis ſpanæ tritæ cochlear unum,piperis unum,& modicum rutæ dabis cũ uino Hadriano. Rubeæ item ſiccæ radicem collectam menſe Auguſto in puluerem rediges & miſcebis, & infundes cochlear unum ieiuno,& ita facies per triduum:abſtinebit enim à pomis & omnibus frigidis. Ad hepatis dolorem cataplaſma. Recipe aphronitri cypharij unc.quindecim,lini ſeminis manum plenam, farinæ hordeaceę duas manus,ex quibus in oleo cataplaſma facies & impones. Cetria locum unges,& ſulphur tritum ſupermittes,ita ut totum locum teneat. Lanam ſuccidam ſuperpones & faſcias,cui caſtoriũ in potione dabis,ſi ſit febris,in aqua: ſi uero nõ ſit,in uino,& ſuperiaceat. Epithyma tolcopini ad hepaticos, quia nõ eſt ei ſimile aliud. Recipe fœnugræci,ſamſuci,baccarum lauri,ana drachmas quinque,enulæ,piperis,ana ſex,nitri octo,ceræ ſeptuagintaquinque, olei cyprini libram unam, uini optimi cotylam unam. Caules uirides teres diligenter,& cum melle calido miſcebis, atque ad latus quod dolet pones.

Potio ad hepaticos experta. Recipe coſti ſemiunciam,fœnugræci unciam unam,comarum abſinthij drachmas duas,baccarum lauri ſimiliter,cymini frixi ſimiliter,eupatorij unam,dabis cum uino aut aceto. Aliud ad hepar expertum. Recipe fœnugræci uncias duas,coſti,piperis,eupatorij,picis ſiccæ,ana unc.unam,dabisque ex eo ſecundum uirtutem accipientis cum mellicrate. Facies autem electuariũ cum melle deſpumato,& ſi uolueris ſic dabis. Ad hepar expertum. Recipe lacchari unc.unam, aſphalti Iudaici denarios quinque,piperis grana quinquaginta, cariophili uiginti,reupontici unc.unam,folij deñ. tres,aloes hepaticis ſex. quæ in uino ueteri dabis ad denarios quatuor. Epithyma hepaticon. Recipe adipis anſerini unc.ſex,taurini ac porcini & medullæ ceruinæ ſimiliter,hyſopi unc.tres, terebinthinæ duas,cerę ſex. Epithyma hepaticon. Recipe medullæ ceruinæ unc.duas,adipis gallinacei anſerini ac porcini ſimiliter, apozimati ſimiliter, ceræ libram unam. Cataplaſma hepaticis. Recipe maſticæ unc.unam,cymini duas,apij ſeminis duas,meliloti unam, abſinthij unam, fœnugræci ſextarium unum, hordei unum,lini ſeminis unum,dactilos undecim, facies cum mulſa.

Spleni quomodo ſuccurrendum. Cap. XVIII.

SPLENIS dolori ſolea piſcis contra ligatur. Torpedorum & buſcum, ſi uiuidum ſuperligatur,bona medicina eſt: ſed prius quàm ſoluitur,in mare remittitur. Aqua bibitur in qua holera decocta ſint,addito ſale,eius qui quotidie ieiunus ſerum ederit lyenem conſumi certum eſt. Sarmentorum cinis aceto conſperſus binis cyathis ex aqua ei dabitur: is qui curabitur in lyenem iacere debet. Acetum bibitur,& in ſpongia apponitur. Gummi hederæ poti uel illiti proſunt. Hederaceis uaſis in potione ſemper utendum eſt. Pecudis lyen recens ſuper dolorem extenditur. Caninus lyen uiuenti eximitur, & laboranti in cibo datur, & liberatur de uitio lyenis. Catulus duum dierum datus ignoranti ægro in cibo & aceto iuuat. Idem & lyen erinacei præſtat. Cochlearum cinis cum lini ſemine & urticæ addito melle imponitur,donec ſanetur. Lacerta uiridis uiua in olla ante cubiculum dormitorij ſuſpenditur, & egrediens & regrediens manu tangat hoc, ſedat lyenem. Fel apri uel ſuis potum, cerui cornu cinis potus ex aceto,equi lingua inueterata ex uino bibita ualet. Præſentaneo remedio lyeni bubulus aſſus recens uel elixus in cibo. Allij capita uiginti tuſa cum aceti ſextario imponantur. Hœdi lyen impoſitus idem prǽſtat. Radices uiolæ lotæ ex aceto illiniuntur. Agarici oboli duo in aceto mulſo poti per dies uiginti, conſumunt lyenem. Defunctos obrui oportet ueſpertiliones, quorum ſanguine ſi uenter fuerit contactus, in totum annum cauentur uitia interaneorum. Cornu ceruini teneri cinis cum cochleis Africanis,cum teſtis ſuis tuſis mixtus, datur in potione uini. facit optime ad colum potio cuius compoſitionem tradidimus in præcordiorum curatione,ſubiecta orificio. Hederæ & gladioli ſuccus pari menſura cum paſſo calefactus potui datur ad idem. Sulphuris uiui,cardamomi,ammoniaci,thymiamatis,bdellij,mirabolani,ceræ,nitri rubei mundi,ana uncias ſingulas ſimul miſcebis,& facto emplaſtro uteris,ſollicitusque eris ex die qua cœperis ſanguinem per urinam mittere,nec amplius quàm triduo habeas impoſitum. Ammoniaci chymiati libras tres,ceræ tres,reſinæ terebinthinę uncias octo,bdellij octo,thuris quatuor,myrrhę quatuor, galbani octo,olei cyprini libram unam & ſemis, ammoniacum autem & thus cum aceto acerrimo teres:cum uino uero optimo ueteri, bdellium & myrrham terebinthinam & galbanũ cũ oleo ſolues:& omnia ſimul miſcebis,& linteo inductum ſpleni ſuperpones. Cataplaſma ad ſplenem.

Recipe caricas Germanas pingues numero uigintiquinque, quas mittes in ollam nouam aceti ueteris acerrimi plenam:& tandiu feruere permittes,donec caricæ excoquantur,& acetum fiat,ſicut mel aquaticum,& inde leuabis caricas & teres diligentiſſime,& ex eo per triduum ſplenem cataplaſmabis. Aliud cataplaſma. Recipe rutæ tritæ partem unam, herbæ uetraginis tritæ partes duas, bulborum ruborum in aqua coctorum & tritorum tantum, quantum ambę herbæ habuerunt: poſtea omnia ſimul terendo cum aceto & melle unum corpus efficies, & inductum panno tepidum ſpleni ſuperpones: cum uero ſudare cœperit,tolles,& alia die nouum appones. Ammoniaci uncias tres,aceti tres,ceræ unam,olei unam, coques & cum aluta ſuperpones. Ad ſplenem & ad hepar. Gypſi florem cum aceto acerrimo in uaſe ſi-

ctili cõſperſum,& in modum cataplaſmatis ſubſolutum,tepidumq́ue panno illitum impones , ita ut etiã
ſanas partes tegat.poſt triduum ſolues,& iterum ſecundo impones , & tertio ſimiliter omnem duritiam
ſplenis & hepatis extenuat.& nulla holera neque legumina edat,ſed carnes aſſas,& uinum ſtypticum bi-
bat.miraberis huius rei effectum . Semen caulium cum aceto acri teres,& linteo illitum impones quãtum
ſplenem tenet,ſed ſubter ad carnem pones alia flagella ne comburat,ad horas quinque,aut ſeptem prout
ferre potuerit : lauet etiam ſanè poſt unam aut duas hebdomadas . Inijciatur de adipibus & butyrum cũ
oleo,teneat iniectione quandiu potuerit:quam cum ingeſſerit,inuenies aliquando ſimul carere ſplenem.
Radicis cicutæ libram unam in uino ueteri in modum malagmatis ſpleni ſuperligabis , & ante quatuor
dies non ſoluas . Certiſſima enim eſt iſta medicina , & remedium laudabile . Cui ſupra herbam uerbenã
quam Græci probaticam uocant,contundes cum axungia ueteri,& inductam panno albo mundo ſpleni
ſuperpones,& dolorem ſedat,& uidebis locum ſanguineum qui doluerat . Cui ſupra cardamomi drach-
mam unã, pyrethri octo,thuris denarios duos,ſinapis unum,fœnugræci quatuor:omnia tuſa in aceto col
liges,& ex eo fricabis locum ipſum nitro . & ſic appones emplaſtrum ſupra ſcriptum,& ligabis hora pri
ma,& ſecunda,& amplius ſi ferre potuerit.poſt hęc uadat ad balneum tepidum,& ſublato foris cataplaſ-
mate lauet , poſt balneum uero uteris ceroto . Cui ſupra probatiſſimum . Sinapis,cardamomi, fœnu-
gręci,lini ſęminis,mirabolani ana drachmas octo colliges,cetria cocta admixto aceto ſcyllitico, & uteris an
te balneum:& poſtquam uſus fueris,per urinã ſanguinem egerit. Item cornu cerui cinis potui ex ace-
to datur . Cataplaſma ad ſplenem,quod in modum malagmatis imponitur uel ſuperinducitur . Reci-
pe aceti acris calicem unum,mellis tantundem,farinam hordei & fœnugræci æquali pondere, lini ſeminis
mediam partem,ammoniaci unc.tres,bdellij tres,iris duas,abſinthij unam,ſquinantij unam,hocq́ue tribus
uicibus uteris . Malagma ad ſplenem. Recipe pulegium , abrotanum,maſticam , nepetam pari por-
tione trita in puluerem,ceræ & mellis libras ſingulas,nitri uero uncias ſex,guttæ ammoniaci libram unã,
adipis taurini unciam,iris ſex,reſinæ terebinthinę libram unam,aceti quod ſufficiat , confectumq́ue lateri
impones. Ad idem. Reſinæ frixæ libram unam , terebinthinæ uncias ſex , pituinæ libram unam,
aluminis ſciſſi unc.unam,auripigmenti unc.unam. Malagma ad ſplenem optimum. Aliud.
Recipe ſinapis ſemiunciam , maunę thuris denarios ſex,rutę ſemiunciam,aphronitri ſimiliter, radicis cap
parum denarios octodecim , guttæ ammoniaci ſemiunciam , mirabolani unciam unam & denarios tres ,
ac de minoribus mirabolanis denarios unum & uiginti , ſquinantij ſemiunciam, fœnugræci & cardamo-
mi ſimiliter , cerę uncias nouem & denarios nouem , reſinæ frixæ libram unam , mellis quartarium , olei
irini fæcis heminam, aceti acris ad terenda pigmenta ſextarium unum . Ad ſplenem ſiue ad duritiam
eius . Ex lolij mundi farina cum ſapa facies cataplaſma,& impones , & dabis bibere herbam artemiſiã.
Item malagma ſpleneticon. Recipe calcis uiuæ unciam , ſtyptiriæ unam , cerę libram unam,reſi-
næ frixæ unam,pituinę unam , olei unciam unam. Malagma ad ſpleneticos , hydropicos , & hepati-
cos. Recipe apij ſeminis , aniſi , ireos , cardamomi , cyperi , meliloti , panacis radicis , nitri , ſquinantij,
uncias ſingulas & ſemis,ceræ uncias ſex & ſemis,ammoniaci ſex , terebinthinæ ſimiliter,ſeui taurini ſimi-
liter , aceti ſextarios duos , mellis uncias quatuor : omnia uero ſicca in puluerem redacta cum reliquis
permiſcebis & uteris. Potio ad ſplenem. Ilicis ramuſculus cum folijs ſimiliter,& ſalicis in uino
decoquitur ad tertias , & idem uinum in potione datur , curat enim interiora omnia. Rutę item agre-
ſtis manum plenam decoques ex uini conditi ſextario uno & ſemis , ut redeat hemina, dabisq́ue ante lu-
cem bibere per triduum , & in eodem latere dormiat , & uſque ad horam ſeptimam deambulet. Cor-
ticis ex radice capparum cochlear plenum teres , & dabis bibere cum aqua calida, addens ſi uolueris per-
modicum acetum , hocq́ue per triduum facies , & ſanus eris . Saccellum ad ſplenis dolorem .
Hederę folia in aceto decoques , & ipſo aceto furfures,& feruefacies , & ita ſaccellabis . Vlmi radices
uirginis ſine ferro leuabis,& ita torrebis in furno ut tundi poſſint & cribrari, & cum aceto acri commiſce
bis Luna decimaſeptima , & per triduum potui dabis . Trociſcus ad ſplenem . Recipe croci
uncias duas , origani florum duas , pyrethri duas , rutæ duas, tundes omnia & cribrabis , & colliges ex
aceto,& facies trociſcos penſantes denarios tres , & dabis cum poſca : alij addunt & erucę ſemen .
Ad duritiam uel dolorem ſplenis . Veſicam porcinam recentem aceti acerrimi plenam pones ſu-
per duritiam ſplenis , & ita faſciabis , & non lauetur per triduum , nec ſoluetur , poſtea ſolues & inue-
nies ueſicam uacuam & duritiam emollitam , & dolores ſedatos, eſt enim res phyſica & probatiſſima:po
ſtea dabis potionem talem , herbam contrariam , qualem uolueris:in puluerem rediges , & eius pulueris
cochlearia tria , herbæ ſauinę pulueris tria,picis uirginis pulueris tria: omnia cribrabis, & inde dabis ieiu-
no in uini potione cochlear plenum , febricitanti uero in aqua tepida , nec pix remaneat cũ reliquo pul-
uere. Item ammoniaci uncias quinque,myricæ ſeminis unam,capparis foliorum unam,nitri Alexandri-
ni unciam ſemis,teres ac permiſcebis,dabisq́ue in oxymelle. Lupini amari farinam, ſauinæ quoque fari
nam pari portione miſcebis,dabisq́ue cochlear unum in oxymellis cyathis tribus. Item ad ſplenem ace-
tum ſquilliticum facies ſic. Squillæ corticis cõminutæ pond. tria mittes in dolium uitreũ cum aceti acer-
rimi ſextarijs quinque,ac pones in ſole calido diebus canicularibus, ut macerentur per dies quadraginta ,
& ex hoc aceto dabis ſplenetico cochlear plenum,& poſt horam celerius manducet, quia res eſt ualde ue
hemens qui nunq̃ illo uſus fuit , addesq́ue illi modicum mellis : & hoc non ſolũ ſpleneticis ſaluberrimũ
eſt,ſed & ſtomaticis & phthiſicis plurimũ prodeſt,necnõ & ſanguinem excreãtibus,ſed & cõtra oẽs mor
bos interaneos facies,& perunges. Fiet autem ſic. Mittes ex ipſo aceto in ollã nouã cochlearia quinque

cum

cum olei hemina, atque ſimul coques & ſuperaddes ſulphuris uiui cochlearia quinque,& ceræ modicum, iterumque ſimul ferueat dum excoquatur acetum,poſtea tolles & agitabis & ex eo infundes, ſcabiem & pruriginem perunges. Epithyma ad ſplenem. Recipe ceræ libr. unã & ſemis, guttæ ammoniaci ſimiliter,ſeui taurini lib.unam,panacis radices uncias ſex,cyperi ſex,caſſiæ tres,croci unam,cardamomi tres, dauci cretici ſimiliter,olei cyprini lib.tres,ceram uero & terebinthinam ac ſeuum taurinum ſolues in unũ, & admiſcebis ſpecies tuſas, & cribrabis. Crocum uero,& ſuccum abſinthij infundes in uino ueteri, & teres in mortario,& admiſcebis. Item ammoniaci uncias tres,& thuris maſculi duas:teres cum aceto in modum ceroti, & cum aluta ſuperpones. Folia caulium trita & calefacta panno illinies ac ſuperſparges thuris maſculi puluerem, & impones. Florem item ſalicis tundes cum modico lacte caprino,& in dolore impones. Allium itidem expedit edere. Malagma ad ſplenem. Recipe propolei uncias tres,guttæ ammoniaci ſimiliter, terebinthinæ ſimiliter,roris marini ſimiliter,uiſci ſimiliter:hęc omnia in pila tundes, & de aceto modicum admiſcebis. Corticem alni coques in aqua donec tertia pars aquæ remaneat, & ex ea bibes calicem plenum tribus uicibus,interpoſitis diebus ſingulis. Item expertum. Cetrium coques in aceto pro magnitudine appoſito in modum cataplaſmi inducatur,& apponatur loco. Farinã lupini cũ aceto conſperges,& facies cataplaſma,& uteris. Alia uero die aphronitri albi in aceto infuſi duas pillulas bibes. Epithyma ad ſplenem phyſicum. Recipe cerę lib.unam,fricti unam,ſulphuris unam,nitri unc. tres,daffinadum drachmas tres,ſtyptirizę unc.tres,nitrum uero & ſtyptiriam & ſulphur cum aceto infundes,& poſtea ſuper infundes. Epithyma ſpleneticis. Recipe ariſtolochię uncias ſex,cerę libram unã, picis liquidę unam,uiſci unam,intybi unc.tres,olei cyprini librã unam,opopanacis unc.tres,galbani duas, cypharij quantum ſufficit, caſtorij unc.duas,uini optimi & aceti quantum ſufficit. Cataplaſma ſpleneticis. Recipe aceti ſextarios quinque,quos coques ad ſext.unum, & ſic mittes picis ſiccę lib.unam, farinę hordei tetarton,& ita uteris. Epithyma ſpleneticon. Recipe caricarum pinguium uncias ſex, ammoniaci unã & ſemis,uiſci de quercu unam,propolei unam,foliorum capparis unam & ſemis,ſtercoris caprini unam. Coques autem caricas cum aceto acri,& ita tundes aut teres diligenter,& poſtea uiſcum,& propoleium, & ammoniacum, & ſtercus caprinum: hęc omnia permiſces in unum,& uteris: ſed quando uolueris ſuperinducere,aceto malaxabis. Epithyma ſpleneticon. Recipe ammoniaci uncias quatuor,cerę duas,uiſci de quercu duas,olei cyprini quod ſufficit. Epithyma ſpleneticon mirabile. Recipe cardamomi,ireos,cyprini,miri,libani,ana ſingulas unc. bdellij unc.quatuor,ammoniaci, terebinthinę libras ſingulas,cerę,propolis, ana uncias quatuor,nardi miri ſex,balſami duas. Epithyma ſpleneticon. Recipe ſtyptirię,aluminis ſciſſi uncias tres,tyu ſimiliter,nitri ſimiliter,cerę uncias ſex,picis libram unam,reſinę uncias ſex, fricti ſimiliter,aceti ſimiliter.

Ad os uentris ſtringendum. Cap. XIX.

CORTICVM granatorum un.duas,gallę duas,myrti tres,mannę thuris quatuor, hordei farinę ſextar.duos,abſinthij pulueris un.duas,maſticę duas,aloes quatuor,ſex.unum,ſapę, aceti ſimiliter: omnia hæc coques, & appones ſtomacho uel uentri.

Ad uentris dolorem ſeu uitia. Cap. XX.

MALVM terræ ſiccum in puluerem rediges,& ex eo denarium unum ex uini cyathis quatuor potui dabis,dolorem efficaciſſime releuat. Lini ſeminis cotylam unam in aceti acris cotylis duabus contuſam & feruefactam ieiuno dabis,mire iuuat. Panis item combuſti cinis tritus cum uini cyathis tribus, & potui datus dolorem tollit. Pulegium itidem commanducatum,& ad umbilicum appoſitum,cõtinuo dolorem ſedat. Anethi ſemẽ paululum tritum ex aqua potui datur,& continuo dolorem uentris emendat. Talum leporis ſi quis potauerit, in totum hoc dolore carebit. Item ad uentris uitia uel omnes dolores interaneorum. Siquidem de nimio frigore uenter difficilis fuerit,facies ut ſuperius ſcripſimus. Si uero torſiones fuerint,tres baccas lauri teres,& cymini ac petroſelini cochlearia ſingula plena, & piperis grana uiginti ſimul conteres,& tres pelliculas de uẽtribus pullorum ſiccabis,& exinde aquam anethatã percalidam bibat per potiones quandiu dolor ſedatur.

Tineis ac lumbricis purgandis. Cap. XXI.

TINEAE quoddam uitium uentris eſt, quæ pelluntur potu ceruini cornu, combuſti cineris raphani decoquuntur ex aqua ad tertias, & ea aqua uino miſcetur,radix enulæ decoquitur, deinde ſuccus eius exprimitur,& potui datur cum eruta & enula,terram non debent tãgere. Allium in oxymelle decoctum deuoratur. Betæ candidæ decoctæ deuorantur cum allio crudo. Aqua in qua lupini coxerint addita ruta,& pipere bibitur. Malum punicum tuſum decoctum ex tribus heminis ad heminam,tineas eijcit potu. Acini hederæ albæ contriti tres ex oxymelle proſunt. In hac curatione conuenit & uentri, eos eadem ratione illiniri. Pennarum combuſtarum cineris denarios ſex, hyſopi albi octo,nitri ſimiliter,ſalis duos,lupinorum de medio ſex,cotylaſque duas apij,dabis bibere ante diem, & reijciet. Ficum cũ lupino amaro tundes,& panno inductum uentri impones. Herba camomilla cum aceto comeſta lumbricos necat. Cornu ceruini combuſti puluerem cum melle permiſcebis,& anum umbilicumque illinies,

omnes deſcendunt. Centauriam item herbam ſiccam tritam in puluerem, & lupinorum farinam cum
melle mixtam ſuper umbilicum impones, tineas necat. Betonicæ itidem herbæ pulueris denarios tres in
aquæ calidæ cyathis tribus dati potui emendant. Item coſti tuſi puluis ad denarios duos in aqua calida
potui datus, lumbricos & tineas eijcit. Lupinorum itidem farina cum felle hircino mixta, & umbilico il
lita idem præſtat. Ad tineas & lumbricos. Lentis hemina in aceto madefacta, & in cibo uel potu da-
ta, extinctos lumbricos eximit. Lupini itidem crudi contuſi, & umbilico impoſiti, lumbricos penitus ex-
tirpant. Itemque ſtercus caprinum ſiccum & ualde aridum tritum adiecto melle potui datur, omnesque
tineas radicitus eximit. Raphanos ad tertias decoques, & eam aquã uino admixto, ad extirpandas tineas
dabis bibere. Fel caprinum lanæ admixtum & umbilico appoſitum, & cornu ceruinum potui datum, ad-
uerſus lumbricos & tineas magnum auxilium præſtant. Coriandri ſeminis uiridis unciam unam ex
aquæ ſextario uno, in qua lupini fuerint decocti bibat. Itemque ad lumbricos. Ex menta cum melle be
ne trita factas pillulas glutiat. Herbam itidem nepetam uiridem conteres, & ſuccum eius in uini cyathis
tribus ieiuno dabis bibere: ſi autem febricitat, ex aqua calida dabis. Ad lumbricos. Coriandrum &
cardamomum æqualia teres cum melle quantum ſufficit, dabisque bibere cum oxymelle. Oleium item ci
barium cum aceto permixtum æquali menſura, ac per triduum potui datum, contra lumbricos & tineas
bene facit. Emplaſtrum ad lumbricos. Folia perſici uiridis & abſinthium uiride conteres diligenter:
cumque trita fuerint, addes fellis taurini aliquantum, radesque puluerem cornu ceruini uſti, necnõ & pol
linis lupini atque aloes, & facto cerotario tenerrimo, ſupermittes quouſque permiſceatur, & uteris.

Torminibus medendis. Cap. XXII.

LACTVCA diſcocta editur ex oleo cymino, ſale, ſinapi, ouum crudum defunditur in uaſe, pu
tamen eius impletur oleo quod in uaſe defunditur. Eadem ratione uinum & mel. Vinũ autem ſit auſte
re, hæc permiſcentur in unum, cochlearij unius ad quãtitatẽ bibitur. Holera diſcocta ex ſale eduntur. Ru
ta cum hyſopo diſcoquitur, eaque aqua ex uini potione miſcetur. Panis cum lacte caprino decoctus bis
in die ſumitur more ſorbitionis. In olei cyathis ſex ruta decoquitur, idque oleum bibitur. Malum
punicum tuſum ex tribus heminis uini coctum ad heminam, emendat. Malum punicum in olla addito
operculo, exuſtum in furno & tritum, datumque in uini potione tormina diſcutit. Ruborum qui fe-
runt mora cauliculi teneri tunduntur, & ex ijs exprimitur ſuccus, qui in ſole ad craſſitudinẽ mellis coqui-
tur. hic potus efficaciſſime prodeſt. Lyen pecudis totus tritus ex uino bibitur. Palumbus ferus in
cibo datur decoctus in poſca. Anas uiua apponitur uentri, in eandem morbus tranſit, itaque mori-
tur. Aqua calida marina clyſterio infunditur. Vinum tepidum addito coagulo leporis, ſi potui datur,
creditur efficaciſſimum. Ariſtolochiæ radicis puluerẽ in aqua calida dabis bibere. Ad ϛροφὸν, hoc eſt ad tor
tionem uẽtris. Folia lauri maſticet, & ſuccũ eius glutiat, ipſaque folia in umbilicũ ponat, & ſtatim pauſat.

Ventri molliendo. Cap. XXIII.

MENAE ſalſæ, id eſt piſces ſalſi, uentri molliendo cum felle tauri umbilico illiniũtur. Lac capri
num potatum cum ſale & melle ualet. Ventriculus ſuillus in quo ſarda decocta ſit. Porri capitati
diſcocti per ſe in cibo ſumuntur. Vrticæ quoque ſemen toſtum pane colligitur. Lens non percocta ſor
betur. Mirabolanus genus caryotę naſcens in Aegypto, q̃ os non habet, uino auſtero trita & pota aluum
citat. Fel lupi, cũ elaterio umbilico illinitur. Cydonia in melle ſeruata cruda mãducatur à ieiunis. Pru
na itidẽ à ieiuno edũtur. Mororũ maturorũ ſuccus potui datur. Ammoniacũ potioni additur. Vl
mi cortex tuſus, denarij põdus in hemina aquæ frigidæ etiã purgat. Aqua bibitur in qua gallinacei de-
coxerint. Hirũdinus fimus adiecto melle ſupponitur. Salicis ſuccus ex uino mulſo potatus ualet. Tha
laſſomel iucundiſſime purgat, ſine ſtomachi uexatione & odore grato & ſapore: quod ſic fieri debet.
Aqua marina & aqua cœleſtis eadem menſura, & mel eiuſdem portionis, permiſcentur & ſeruãtur in ua-
ſe fictili picato, uſui laxatiuo. Betam gramine cum radicibus ſuis terges, ſicque non lauabis, & tandiu in
cacabo bulliat donec diſcoquatur, ſicut cerotum, & addes ibidem modicum ſalis & mellis cochlearia quin-
que, olei unum, & ex eo dabis calicem bonum, etiam ſi febricitat. Ad laxandum uentrem, bulbos Aphros
numero quadraginta, purgatos cum diligentia teres in mortario, & cum mellis deſpumati pond. ſex in ol-
lam nouam mittes: & cum cœperit feruere lento foco, tunc addes bulbos tritos: & poſtea cum cœperit ue
lut paſtilli fieri, tolles: & cum cœperit eſſe tepidum, addes piperis unciam unam, pulegij unam, hyſopi triti
unam & ſemiunciam, diagridij aut polypodij denarios quatuor. Oxygaron quod uentrem malaxat.
Recipe zinziberis ſucci unciam unam, piperis albi ſimiliter, ſalis ammoniaci ſimiliter, diagridij unam & ſe
mis, mellis optimi libram unam, opij Cyrenaici denarios tres, florum libras duas, aceti acris unam, zinziber
autem & piper tundes & cribrabis molliter, ſalem teres, diagridion in fermento ſub cinere calido coques,
& ſublatum cum reſiccatum fuerit teres & cribrabis, opium Cyrenaicũ teres in mortario, & illinc omnia
mittes, diligenterque ac diutiſſime teres, ut bene commiſceantur, uteris autem ſic, ſero cum ungella aut cũ
pede de anſere, ita ut ſorbeas exinde congium plenum, uel ſi quid amplius delectauerit, quia nõ lædit: ac
cipitur autem etiam cum naſcentijs, ut de fœnugræco: aliud ſane non tenet, præter id quod cum oxygaro
acceperit. Item lapatij herbæ & polypodij radices cum aqua decoctas edat, ſimulque ſuccum bibat, aut

herbæ

herbæ ſuccum quæ in arbore naſcitur,ipſumque holus inter cibos manduces, hæc enim uentrem ſine ullo dolore purgat, & patremfamilias non corrumpit. Eſt præterea herba quam Græci ϑύον appellant,cuius decocti ſucci hauriuntur utiliter,ita tamen ut à catarticis recedas. Item diagridij ſeu ſcamoneæ ſemiũciam, pulegij ſicci denarios tres,piperis ſemiunciam, nuclei ſicci denarios ſex. Hæc omnia trita permixta cum mellis deſpumati pond.unum,dabis ieiuno ad cochlearia tria. Plantaginem in aqua decoques, & eam aquam cum melle mixtam dabis bibere. Herbam quoque Mercurialem dabis in potione.

Ad teneſmum. Cap. XXIIII.

TENESMO laborantes ſubinde concupiſcunt egerere,& nihil eijciunt. Ad hoc uitium ſenectus anguium cum roſaceo in uaſe ſtagneo decoquitur, & uentri illinitur. Et ſi exulceratio ſit, oſtreæ ex mulſa decoctæ eduntur. Lac item bubulum potatum prodeſt. Ius itidem piſcium maritimorũ in patina decoctorum cum lactucis ſorbetur,aut pane colligitur. Holus diſcoctum cum ſale editur. Aqua marina ex alto hauritur,ſeruaturque ut uetuſtate uires accipiat: poſtea bibitur cum uino & aceto, uomitu præcedente. Aliqui uero aquam marinam per ſe dant,ſed raphanos ſupermãdi iubent ex mulſa & aceto, ut uomatur. Pulticulam ſiliginis cum ſale tantum ſine oleo condies, & adijcies ceræ punicæ denarios ſex,& agitabis bene, & ſic dabis edendam.

Choleræ quomodo ſuccurritur. Cap. XXV.

CHOLERA uentris uitium eſt malum,& præceps mirifice,cuius curæ prodeſt compoſitio quę infra eſt ſcripta. Oliuę quę ueterrimę ſint,aqua calida luuntur,ita ut ſaporem ſalis amittant, & enucleatæ cum pipere teruntur,quibus admiſcẽtur coria mali in aceto decocta,oleum & acetum acerrimum adijcitur. Oportebit autẽ qui curabitur,potione quàm diutiſſime abſtinere, utpote quod & uomitũ per ſitim exhauriat dięta. In aqua lactucę caules quanto maiores & amariores in patina coquuntur,& ſic edũtur. Cydonia ſi matura cruda in cibo ſumitur. Optime facit & potio,cuius compoſitionem cum de ſtomacho diceremus,expoſuimus. Baccæ acrifolij tritæ,& uino datæ,proſunt. Mororum de rubo ſuccus efficaciter bibitur. Aqua marina calida clyſtero infunditur. Petroſelinum,piper, coſtum, & baccas lauri pariter trita cum uino dabis bibere. Ex uua itidem paſſa & contuſa cymino malagma facies,& adijcies uinum,& ſic impones ſuper umbilicum,& dabis ei ut bibat ex aqua calida. Pulegium ſyluaticum cõteres cum oleo græco,& dabis ut ſorbeat. Hoc enim & uentrem ſoluit. Semen item anethi tritum admixta aqua potui datur. Polium herba cum aqua trita choleram ſiſtit. Herbam centauriam in aqua decoques,& ex ea aqua per triduum cyathos tres dabis bibere. Itemque uitulinum fimum recentem ex uino potui dabis,etiam melancholicos liberat. Tamariſci ſiue fellis terræ radices cõtuſæ, & ex aqua mulſa potui datæ, & deorſum & deſurſum purgabunt omnes biles,& poſtea toto anno bene ualebit. Pulegij pulueris cochlearia trita commanducata,& ſuper umbilicum poſita oblitaque,intempeſtiuos & continuos uomitus mire continẽt.quod ſi tanta concitatio ſtomachi in uomitu erit, ut contineri non poſſit, erucæ ramulos tres uel quatuor cum maligranati ſucco teres,atque ad ſorbendũ dabis, continuo ſedatur. Item mundatorium cholerum & prouocatorium uentris. Epithymum decoques in aqua ad tertias, adde ſque mel,& facies ſimul feruere, & dabis bibere ſiue calidum ſiue frigidum. Itemque raphanum,lini ſemen ac piper ſi quis ieiunus manducet,fortiſſime bilem inhibet. Pulegium item commanducatum & in umbilico poſitum,mire choleram ſiſtit. Semen itidem maluæ ex aqua calida ieiuno potui dabis,choleram naſci prohibet,& caput infundit. Ad reſtringendam choleram cataplaſma. Recipe apij ſeminis uncias duas,ſamſuci, myrrhæ,camomillæ,farinæ hordei,fœnugræci, lini ſeminis ana uncias duas,aqua in qua radices euiſci decoctæ fuerint,mellis uncias ſex,olei tres,ſapæ tetartum:per ſingulas autem uices,addesque mel,aquam,oleum,& ſapam reſolues & recoques. Cataplaſmati uero ſabanum calidũ impones,faciesque hoc triduo,& intermiſſo uno die,iterum triduo facies. Ad purgationem uentris & cholerum deductiones. Maſticæ teres unc.I.& puluerem mittes in aquam frigidam, & dabis ſero eunti dormitum. Ad biles reprimendas. Herba mercurialis coquitur,& in cibo cum ſale & oleo datur, & cum aqua mulſa bibitur, hoc & ægrotantem iuuat, ſi & aqua eius cum condito bibatur.

Cœliacis ſanandis. Cap. XXVI.

EX quibus cœliacum deprehendas breuiter ſit dictum,ſcilicet ex officio uentris per omnia turbatum. Nam nunc aſpera uel alba uel indigeſta, nunc ſanguinolenta aut purulenta, atque inæqualia egeruntur ægrotantis ſtercora eodem die frequenter & parua,aut ſemel & coaceruata, atteſtante inteſtinorũ rugini,cum inflatione & ſonitu deſcendentis cibi,quando ægrotantes pallore cutis albida ſuperficie,uiriũ debilitate,macie corporis totius cum fœtore,pulſu crebro,parum imbecilli,unde & cœliaci dicti ſunt aperte paſſionis, qua tenentur. Venter enim patitur quem Græci κοιλίαν appellant,quos ita curabis. Bulbos Aphricanos rubicundos contritos ex uino candenti ferro calefacto potui dabis,& ſanabuntur. Columbus ex paſſo decoctus donec madeſcat,& in cibo datus utiliſſime ſuccurrit omnibus uitijs. Oua itẽ in aceto macerantur, & cœliacis in cibo dantur. Vngula itidem porcina combuſta,& in cinerem re-

dacta, dehinc pridie in uino auſtero infuſa bibitur. Cinis calidus cribratus reſtringit. Leporis coagulum ex uino uetuſtiſſimo dilutum & tepefactum ieiuno dabis bibere, quod remedium ualde manifeſtum experimentum eſt. Iecur item caprinum peruſtum & leuiter tritum uentri appoſitum. Sanguinis quoque fluxum torminoſis continebit. Itemque luteo ouorum trium, lardi ueteris quadrans, mellis pondo quadrans in uini ueteris cyathis tribus ſimul cōterentur, in nucis auellanæ magnitudinem ex aqua cœliacis dantur. Baccæ oliuarum in uino cœliacis propinantur. Item membranæ gallinarum toſtæ ſi cum oleo & ſale ſubferueſiunt, ſic datæ in cibo cœliacorum dolorem mulcent. Abſtinere autem à frugibus oportet & gallinam & hominem. Fimus autem columbinus toſtus & tritus, cœliacis & dyſentericis in cibo detur. Palumbi in aceto diſcocti, & dyſentericis & cœliacis in cibo medentur. Itemque oua in aceto macerabis & infricabis ex aqua, panes quidem cœliacis eadem hora reſoluunt, & in pane cocta dantur in cibo. Seuum itidem ouilli in uino auſtero decoctum bibitur: hoc & dyſentericis medetur. Itē trociſcus ad cœliacos & dyſentericos. Recipe herbæ ſymphoniacæ albæ ſeminis unciam unam, aniſi unā, apij ſeminis unam, amei unam, balauſti unam, hypociſti doſcilo unam, opij ſemiunciam: omnia tuſa & cribrata colliges cum aqua pluuiali, & facies trociſcos habentes denarios tres, dabiſque in aquæ cyathis tribus pluuialis trociſcum unum. Item epithyma ad cœliacos. Recipe ceræ uncias quatuor, maſticæ unam, myrrhæ & aloes unam, mannæ thuris unam & ſemis, amerinæ quatuor, cyados unam & ſemis, ſydon unam, olei lentiſcini tres, maginati Aegyptij quantum ſufficit: ut ſic ea ipſa commiſceantur in mortario cum maginate ad mellis ſpiſſitudinem, & ſic poſtea cerotarium permiſcebis, & uteris ante & retro. Cataplaſma ad cœliacos. Recipe ſciſti uncias duas, mannæ thuris, acaciæ, maſticæ, cyados ſimiliter, myrti cotylam unam, alfetæ quod eſt polenta hordei ſextarium unum & ſemis, ſapæ creticę & aceti quod ſufficit: ſpaltice hoc eſt conſtringere. Item ad cœliacos. Rorem ſyriacum cum oryza coques & colatum ſuccum inijcies.

Ventri ſiſtendo. Cap. XXVII.

AD uentrem ſiſtendum, cancri fluuiatiles triti ex aqua bibuntur. Mori ſuccum in caprino lacte potatur. Ozymum idem tritum uentri illinitur. Panicium itidem in lacte caprino decoctum more ſorbitionis in die ſumitur. Vetus panis nauticus tuſus & iterum coctus in aqua bibitur. Cortices fabæ ad tertias decoctæ proſunt. Lens aqua cœleſti decocta ſorbetur. Acetum merum ſumitur. Mala etiam ſylueſtria eduntur. Aqua in qua pruna agreſtia cocta fuerint bibitur. Syluestrium prunorum baccæ uel ex radice corticis in uino auſtero decoquuntur, ut tertia pars decidat, idque uinum bibitur merum cyathus unus in die. Mororum ſatiuorum immaturorum ſuccus bibitur. Sorbetur ſuccus ſeminis myrti. Palumbus ferus ex poſca coctus in cibo datur. Fimus quoque columbinus cum melle uentri illinitur. Bibitur etiam anatum maſculorum ſanguis. Flores uel cincinnos de auellana colliges & mittes in furnum ut ſiccentur, & cum ſiccati fuerint terentur, & ex uino propinentur. Iuniperi baccæ tritæ ex uino nigro, id eſt ex uuis nigris, expreſſo potantur. Flos item hederæ tribus digitis ſumptus in uino auſtero bibitur in die. Ruborum in quibus mora naſcuntur, cauliculi in uino auſtero decoquūtur & in cibo dantur. Cochlearum uero quæ uiuæ crematæ ſint cinis, potioni ex uino auſtero inſpergitur. Plantago quoque editur ex aceto cocta. Samſuci etiam radix ex uino bibitur. Gallinacei iecur aſſum in cibo ſumitur. Panniculos nucis ſiccabis, & ex eis puluerem factum in uino dabis. Corium melonis in puluerem rediges, & ex poſca ieiuno dabis bibere, & ſanabitur. Gluten item taurinum mundum rubeum ſolues in aqua, & chartæ induces, & ſuper ligulam impones. Cataplaſma ad ſtringendum uentrem infantum. Recipe thuris unc. II. ſapæ & aceti quod ſufficit, ac farinæ hordei. Ouum in aceto acri coques, & cum crepuerit purgabis, & iterum coques, & quandiu colorem mutauerit dabis ei qui patitur. Si uero conationes cum raſura permanſerint & uenter ſtrictus fuerit, ſuccus oryzæ cum anulo inijcies. Ad conationes. In uini Aphri ſext. II. mittes faſciculum cymarum rubi & foliorum lauri manum plenam, coqueſque tandiu donec excoquatur. Deinde calicem mittes alium & coques & addes ut ſupra, & exinde ſpongia fouebis, facit hoc lenem uentrem.

Dyſenteriæ compeſcendæ. Cap. XXVIII.

DYSENTERIAM deprehendes à ſtercorum qualitate, aut macilenta, uel pinguibus humoribus oblita, aut cum raſura inteſtinorum, nunc purulenta, nunc ſanguinolenta: ita uero curatur. Holera cum ſale eduntur. Per ſe bulbi triti dantur, & in uino auſtero potio miſcetur. Cœleſti aqua coctum ozimum in cibo datur. Ruta cum caſeo teritur in uino in modum mereti, & ita editur. Cera remiſſa in potione datur. Puluis fit ex alica toſta prius quam detur in quem ſubigitur cera remiſſa. Infundūtur ſarmenta in quibus acini uuarum hærent: & acinorum lapilli comburuntur, eorumque cinere aſpergitur. Succus pampinorum & uitium clyſterio immittatur. Cydonia matura cruda eduntur. Myrti ſeminis pondus deñ. in uino propina. Vinum in quo folia myrti diſcocta ſint potui datur. Galla cum commagina comburitur, cinis eius extinguitur, uino illinitur uentri. hoc & ad cœliacos facit. Flos hederæ tritus, & tribus digitis ſumptus in uino auſtero bis in die bibitur. Ruborum in quibus mora naſcuntur cauliculi decoquuntur in uino auſtero, & per ſe eduntur. Lutea ouorum tria, lardi ueteris drachmas tres, mellis totidem, uini cyathi tres unà conteruntur, & in nucis auellanæ magnitudine ex aqua dantur.

dantur. Rubi radices bene lotas mittes in ollam nouam fictilem & aquę ſext.unum, & decoques ad tertias, deinde ſupermittes aceti acri heminam unam,& iterum feruere facies ad tertias,ut nigrum fiat,& dabis ieiuno puſillum. Nã ſi plus dederis uentri non facit. Muſcum qui in tegulis naſcitur,conteres in puluerem,& in uini picati,id eſt nigri ieiuno dabis,eadem hora claudit uẽtrem. Nam ſi febricitat ex aqua calida bibat. Pini arboris corticem in aqua decoques,& ex ea aqua dyſentericis dabis, hoc & cœliacis prodeſt, qui ſimiliter uexantur. Styracem,guttam ammoniacam,ſpecularia combuſta pari portione,ac piperis grana in uini potione dabis bibere. Si uero uenter ei torquetur, betæ radices ex oleo coques,& dabis ei ipſum oleum bibere. Semperuiuę maioris ſucci cyathos quatuor in uini cyatho uno potui dabis: hoc enim dyſentericos & cœliacos & lumbricos habentes curat. Corticem agrifolij interiorem & exteriorem rades & mittes in cacabum nouum,& pones ſuper carbones,non ut comburatur, ſed ut toſtetur, dein teratur,& dabis cochlear plenum febricitanti cum aqua calida,ſanis uero in uino ſtyptico, & ſtringit mirifice. Cochleam maiorem quę comeditur aſſabis, ita ut teſtam ſemiuſtam primum mittas in mortarium, deinde carnem uſtam ſimul in puluerem rediges,& ex eo dabis cochlear plenum in uino calido: uel ſi minus edax fuerit,dimidium dabis. Pruna agreſtia,gallam,maſticam,thus maſculum,myrrham,piper & flores roſæ ex uino ſtyptico propinabis. Coſtum,ſtyracem,oryzam,panem Aphrum,maſticam,maligranati folia,ficus,teſtam oui, omnia tundes & dabis puluerem in ouo ſorbili, aut in uino mane & ueſpere. Corticem arboris mori interiorem teneram rades, & cum uino nigro coques in pultario nouo donec excoquatur, & ex eo dabis cochlearia trita mane & ſero. Glandis item rubeę grana tredecim,piperis quinque, ſimul teres cum uino ueteri,& dabis tribus matutinis. Si quis in ſolio poſtquam ſudauerit olei ſpani ſi poteſt heminam,ſi non uel potionem unam bibat,curatur: tanto autem melius ſentiet,quanto plus biberit, lauet uero ſecundum conſuetudinem. Item balauſtium,gallam,pumicem,geras, tyrias & locuſtæ aſperas teſtas:omnia æquis ponderibus teres & cribrabis. Dabis uero ex eo mane & ſero cochlearia ſingula ſi non febricitat cum uino mixtum, febricitantibus uero in aqua calida. Naxum fullonum teres diligenter, & dabis in uino uel ouo uel aqua calida mane & ſero. Cauliculus maligranati,quos Græci ſydia uocant, prima die teres numero quinque, & piperis grana undecim in mortario fictili, & mittes uini potionem in calicem minorem,ex quo perfundes ferrum candens, & ſic miſcebis puluerem & dabis bibere. Secunda uero die cauliculos ſex,& piperis grana XV. Vuã quæ ex ſe in uite fuerit areſacta teres cũ diligentia,tritamque in uino ueteri dabis bibere,ita ut in uino panem intingat,& ſic ſumat,& poſt ipſam potionem bibat. Fabas ſolidas franges, & macerabis in aceto acri, & dabis manducare ieiuno quantum poteſt. Oua cruda frãges,& mittes in patellam rudem & maligranati puluerem, gallarumque pari portione admiſcebis & coques,& cum aceto acri dabis bibere. Iniectio ad dyſentericos. Recipe pumicis combuſti unc.unam,gallæ aſianæ unam, balani barbarici unde coria conficiuntur unam, geræ,tyriæ unam. Hæc omnia tundes & cribrabis,& hinc plenũ cochlear mittes in mortario, atque addes maginati un.tres, hoc eſt uini auſteri in quo cocta ſunt hæc myrti & rubi faſciculi ſinguli, corium maligranati & lentis manus plena,ſed & ſeorſum decoques ſuccum oryzæ cũ ſeuo urſino & colabis, hinc mittes unc.unam & ſemis,& ſimul miſcebis: prius autem reficiat,& ſic inijciatur tepidum, & teneat uero quantum poteſt. Alia iniectio. Coques ex aqua lentem,myrtum,& corticem maligranati,cymas,rubi corticem, roboris & lentiſci modicum,pro oleo uero ſeuum caprinum in aqua coques & ſic inijcies: quod ſi in uaſe fuerit, ex uino mittes quo accipiat. Alia. Cymarum rubi faſciculum unum,lentis manum plenam,oryzæ tantundem, & corticis maligranati duos:coques in olla noua in aquæ ſextarijs duobus,donec ſuccus fiat,quẽ colabis per linteum diligenter, ut ſit uel tertia pars ſextarij,deinde teres molliſſime gallam Alexandrinã unam,mittesque ouum unum,& olei unciam unam,ſalisque cochlearia duo, miſcebis ſuccum & inijcies: prima uero die tantum ſalem mittes. Collyrium ad dyſentericos qui ſanguinem faciunt. Recipe thuris maſculi unciam unam,myrrhæ unam,opij unam,quæ teres in mortario diligẽter,addita paulatim aqua donec ſe in modum collyrij colligat,& facies collyria diuerſa pro ætatibus quæ in neceſſitate cum oleo roſato ſuppones. Collyrium dyſentericum,quod recipit drachmas quatuor,opij quatuor, myrrhæ & libani quatuor, ſuccum arnogloſſæ ac uinum amineum. Collyrium hypoticon. Recipe opij unciam unam,acaciæ unam,myrrhæ unam,croci ſemiunc.colligas cum amphacij melle. Collyrium hypoticon laudatum,ad quod crocum,libanum,opium ęquali pondere teres,& cum ſucco arnogloſſę colliges. Hypoticum gorgon,hoc eſt agile,facit ad eos qui conationes patiuntur & antiquas paſſiones. Recipe cycidon drach.quatuor,libani quatuor,acacię quatuor,opij quatuor,cum ſucco lactucę colliges. Trociſcus dyſentericis. Recipe albeſci drach.XXIIII.aſphalti XVI.ſandaracę XVI.arſenicę XII.gallę pulueris nouem,ſucci arnogloſſę quantum ſufficit. Picem liquidam & reſinam,oleumque uetus & ceram: omnia mittes modicum in acetabulum,& reſolues ad carbones,ut fiat quaſi cerotum molle, & ex eo unges & renes, appoſitis hinc inde floccis lanę & faſcijs,ſed intinges modicũ lanę in ipſo acetabulo, & inijcies in inteſtina, ita ut quoties uentrem fecerit, aliud mittes. Trociſci confectio probatiſſimi. Recipe leppidi Cyprij denarios octodecim,hypociſci octodecim,ſtyptirię unc.unam,ſandaracę unam,croci magnati unã, opij unam,ſalis ammoniaci deñ.ſex,epſemaci Cretici quantum ſufficit ad coagulanda pigmenta. Quę omnia diligenter teres & cribrabis,ut puluerem facias,& poſtea tantum paſſum mittes,ut conſtringat, non ut liquefaciat, & facias trociſcos habentes deñ.tres,& ſingulos inijcies,& ſi raſuras aut ſaniem facit,primũ de aqua oliuarum inijcies, & poſtea de trociſco: coques quoque cymas de rubo cum cortice maligranati,& oryzę pugillo,& myrti: quę ſi non fuerit,buxum mittes:& coques omnia hęc in uino ſtyptico, do-

nec de tribus partibus duę remaneant,& mittes in mortario quantum potio eſſe poteſt, & ſic ſolues tro-
ciſcum . Si autem puram aquam facit uenter,non inijcies de aqua oliuarum, ſed tantum de trociſco . Ad
dolorem & conationem cum pondere facies fomentum ſic . Fœnugręcum bullies in aqua & inde foue
bis . Inijcies butyrum, & mel,& oleum,& modicum ſalem,& exinde curabis . Item trociſcus dyſen-
tericis, & ad eos quibus uenter ſanguinem facit . Recipe iuſquiami ſeminis unc.unam,apij ſeminis unā ,
balauſti unam,acacię unam,amei unam,agantis Aegyptię unam,uulgacę ſeminis unam, roris Syriaci unā,
opij Thebaici ſemiun.mandragoræ radicis drach.II.geræ Tyriæ ſemiunc.quæ omnia colliges cum aqua,
& facies trociſcos habentes drachmam dimidiam , & dabis bibere ei qui non febricitat cum uino : febrici
tantibus uero in aqua calida mane . Trociſcus ad eos qui ſanguinem faciunt cum conatione uel roſura
uel corruptela . Recipe ſandaracæ ponticæ uncias octo , arſenici maſculi quatuor, acaciæ rubeæ libram
unam,calcis uiuæ unam,quæ omnia ſingillatim tundes & cribrabis,miſcebisque in mortario cū uino uete
ri auſtero in quo cocta ſint hæc . Myrtus uiridis , roſa ſicca,cortices maligranati,cymæ rubi & buxus,tan-
tumque mittes uini ut ad ſpiſſitudinem redigatur : & cum cœperit ſiccari,facies trociſcos pro ætatibus ha
bentes denarios octo, uel ſenos ſeu quaternos,quos ſiccabis in umbra & repones,& uteris ſic: Priuſquam
inijcias,aqua de oliuis uel Aphra muria ſpiſſa in modum heminæ dimidiæ tepefacta ablues inteſtinum ma
ne & ſero de trociſco,curabis . Sufficit autem ſemel abluere inteſtinum,trociſcum uero quotidie inijcies
cum ſcimmate , id eſt in uino in quo herbæ ſupraſcriptæ ſunt coctæ . Potionem hanc dabis quibus ſan-
guis multum fluit.quod ſi dolor aut conatio multa fuerit,cum ſucco oryzæ uel lenticulæ inijciatur . Ac-
cipiat uero potionem de trociſco qui diaſparmaton uocatur quotidie ſero . Iniectio ad dyſentericos .
Recipe rubi cymulas,teſtas maligranati,uinū ſtypticum,addes acaciā,& ſeuum hircinum colatum ad mo-
dum potionis , tenendum diutiſſime . Trociſcus ad dyſentericos . Recipe licij Indici unciam unam ,
quam ſolues in uino ſtyptico,gallæ Alexandrinæ unam,& ſulphur uiuum,ſandaracæ unam & ſemis,quæ
tundes & cribrabis,calcis uiuæ quatuor , & auripigmenti, quæ ſimiliter tundes & cribrabis,opij Thebaici
ſemiunciam infundes in uino Aphro ſtyptico , & tunc in mortario omnia permiſcebis,& facies trociſcos
quos ſic inijcies : teres trociſcum in mortario mundo,& mittes uini Aphri quaſi calicem bonum,& ſic cu
rabis . Trociſcus ad hæc . Balauſtij ſemiunciam,gallæ ſimiliter,croci ſimiliter, ſtyracis ſimiliter , myr-
rhæ ſiliquas nouem,caſtorij tres, capſilaginis ſeminis , quod eſt iuſquiami ſiliquas octodecim, apij ſeminis
ſemiunciam , opij ſiliquas octo,aniſi ſemiunciam,dauci ſimiliter,aquæ quantum ſufficit,facies trociſcos ha
bentes ſiliquas tres . Cataplaſma ad dyſentericos. Recipe corticem maligranati,roſam myrtum,polen
tam,maſticam,gallas,aloen,quæ omnia in ſapa coques & impones . Panem pulueris Aphri & fœnugrę
ci in melle & aceto coques,& in uentrem ac renes pones . Ad idem cataplaſma & ad inteſtini dolorem.
Dactilos in uino ueteri infuſos cum pane Aphro & modico croco teres , & in capite inteſtini pones .
Dactilos infundes in melle,& mittes uinum uetus uel acetum acerrimum cum paſſo in cacabum. quod cū
ferbuerit,mittes dactilos tritos & puluerem panis Aphri,parum etiam farinæ hordei , ſed & puluerem ma
ligranati,gallæ Alexandrinæ,myrrhæ maſculæ,mannæ quę uenditur à pigmentarijs,& cum factum fuerit
cataplaſma , unges oleo lentiſcino, & pones ex utraque parte . Sanè antequam ad carnem ponas cata-
plaſma , aſperges ſuper illam maſticam tritā, ex oleo lentiſcino unges . Balauſtium, item roſam ſiccam ,
rorem Syriacum , maligranata ſicca in uino auſtero,uaſe nouo feruefacies,& ibi ſolues trociſcum uel pul-
uerem ad inijciendum . Cataplaſma ad idem in modum epithymi . Gallas Alexandrinas, corticem ma
ligranati,acacias,myrtum,myrrham & maſticam teres & cribrabis . Cydonia cruda intrinſecus tantum
purgata quàm molliſſime teres , & commiſcens puluerem uſtum rurſum teres,addens paulatim acetum ,
donec ſimile ſit epithymo , mittes etiam parum olei roſacei uel myrtini cum aceto modico , & quaſi epi-
thyma ſit,& pones ad umbilicum,& ita deorſum ad renes . Cataplaſma ad eadem . Malorum grana-
torum coria & gallę decoquuntur ex uino,deinde ſi mollia fuerint ſimul teruntur,quibus adijciuntur om
phacium,hypociſtis,& acacia rufa,ſed ex aqua infunditur pridie,eis ros coriarius & alumen ſciſſum utra-
que tuſa & cribrata , miſcenturque ceroto ex myrtino oleo facto . Epithyma tochlydion , quod facit
ad dyſentericos & cœliacos . Recipe acacię unciam unam,cyados unam,omphacij unam, ſybani unam ,
balauſtij unam,ſcyſti unam,aloes unam,roris ſyriaci unam,myrrhę unam,cenante unam,roſę ſiccę unam ,
cerę uncias nouem,picis duas,olei myrtini unam . Fomentatio ad dyſentericos . Oleaſtrum, lybiſcū ,
myrrham,laurum, roſmarinum,cypreſſum ęquali pondere decoques . Epithyma ad dyſentericos . Re
cipe cenantis unciam unam , ſidios ſimiliter,aloes quatuor,omphacij unam,omphaticon unam,roſę unā ,
acacię lib.unam,olei myrtini unam,picis unciam unam . Epithyma ad dyſentericos bonum . Reci-
pe myrrhę unc.unam,ſeminis myrti & thuris unam,gallę unam,roris ſyriaci unā,acacię unā,balauſtij unā,
ſydie ſemiunciam,aloes unam,bdellij unam,œnantis unam,croci ſemiunciam,cymarum rubi duas , maſti-
cę aphrę ſemiunc.cymini ſimiliter,apij ſeminis ſimiliter,olei lentiſci lib.unam & ſemis, cerę octo , dactilos
undecim,uini quantum ſufficiat . Si uero lentiſcinum oleum non habuerit , myrtinum mittes aut meli-
num . Epithyma item ad dyſentericos . Recipe thuris unciam unam,myrrhę unam & ſemis, maſticę
unam ,abſynthij unam,balauſtię unam,gallę quatuor,cymini unam,apij ſeminis unam,rubi unam , croci
duas,ſpicęnardi duas,olei lentiſci lib.unam,cerę unam,terebinthinę unam . Fomentum . Gallas alexan
drinas, ſydias, myrtum,buxum,roſam ſiccam,& lentem alexandrinam ſimul in aqua coques, & ſuper ip-
ſam aquam ſedebis . Vinum itidem Cilicenſe coques cum abſinthij herba, & fouebis ſpongia . Cau
lium radices uſtulatas dabis cum ouo,& gallas ſyriacas teres . Catapotia ad dyſentericos explorata . Re-

cipe gallę unciam unam,opij drachmas quatuor,tundes gallas ac teres,& permiſcebis cum lachryma oui, & ex eo facies catapotia in modum laſioli, & dabis ſecundum uires accipientis. Item ad dyſentericos, & ad omnes dolores & roſuras uentris. Aniſi drachmas duas,iuſquiami quatuor,apij ſeminis quatuor, florum roſæ quatuor, hypociſti doſcilo duas,croci unam, opij ſimiliter,myrrhæ ſimiliter,opium uero & hypociſtium infundes in aqua, & omnia ſicca tuſa & cribrata permiſcebis ſufficienti melle, & colliges ad ſpiſſitudinem epithymi. Epithyma ad dyſentericos & ad cœliacos. Recipe acaciæ unciam unam,cicido & omphacidis unam,balauſti unam,cidon iocis ſimiliter,ceræ drachmas ſex, rodion libram unam,dactilorum pinguium lib.unam,dactilos uero uino infundes,& ſimul teres. Epithyma caldion ad dyſenteriã. Recipe ciadon unc.quatuor.ſtyptiriæ ſimiliter, ſydion roſas quatuor,roris ſyriaci quatuor, hypociſti doſcilo unam,ammoniaci unam,picis lib.unam & ſemis,olei myrtini un.quatuor, uini parum. Epithyma ad dyſentericos quod dicitur didion. Recipe acaciæ unc.IIII.cicidon roſas quatuor, roris ſyriaci.IIII. hypociſti doſcilo unam,ammoniaci unam,picis lib.unam & drach.IIII. ceræ quatuor, olei myrtini unc. IIII.uini ſtimmatici duas, induces autem linteo & impones uentri uſque ad umbilicum & retro. Epithyma ad dyſentericos. Recipe myrrhæ drac.IIII. cochlearum uiginti, carnes,oleum cyprinum purum, album ouorum ſeptem,aceti acris quantum ſufficiat. Herbam portaglam ex aqua feruefacies, & iterum adiecta aqua condies,& aſperſam polenta offas complures dabis edere,quia mire curat. Picem item uirginem tuſam in cacabo impones renibus.

Dyſenteriæ & lienteriæ ſubueniendæ. Cap. XXIX.

VTREM uetuſtiſſimum ſiccum non putrem combures,& in puluerem rediges,& ſeruabis diligenter, & ex ipſo pleno cochlearia ſex, radicis ebuli pul.cochlear. V.ſpeculatis cocti & triti cochlearia tria,folia quinque,piperis albi tria. Hæc omnia trita & cribrata in unum miſcebis, & exinde cochlear plenum in uino ſtyptico dabis: ſi non inhæres uino ſtyptico,cortices de piro tolles pondo decem, & mittes in ſtagneum uas grande, & cum ipſis uini ſextarios uiginti,& coques ad dimidias. Cum uero refriguerit, mittes in uas mundum ex ipſo uino & uteris,& cum potionibus accipies.quod ſi antiquus eſt languor, & ſanguinem abundantem egerat infirmus, duo cochlearia mittes in potionem uini calidi, ſæpiuſque utatur,& in ſolio ipſam potionẽ bibat,& unctione prædicti calaſtici utatur. Manducet autem oryzam cum manu plena plãtaginis benæ coctæ,& cum ſeuo caprino ibidem miſſo & exiguo ſalis anethum & porrũ. Oleum ante omnia nõ manducet, aſſaturas caprinas peraſſas manducet, & ficatum ipſius aſſum pedes diſcoctos cum paruo ſale comedat non cum aceto:& omnia interanea caprina calida cum prædicto uino mixta bibat. Curat enim & ſi eſcam quam manducauerit emittat, quod ipſum dicitur lienteria.

Coli dolor quibus remedijs iuuetur. Cap. XXX.

FIMVM leonis diligenter colliges,& ſiccabis ad ſolem & ſeruabis,quia difficile inuenitur, mitteſque ex ipſius fimi puluere cochlearia quinque, petroſelini puluere cochlearia quinque,zinziberis,coſti, & piperis albi cochlearia tria, & oĩa cribrata cõmiſcebis, & exinde cochlear plenum ieiuno in potione conditi tepidi dabis in hyeme,in æſtate uero in ueteri uino. Si autem antiqua paſſio eſt,duo cochlearia in ſolio dabis. & hoc per triduum facies,unges uero uentrem & ſub umbilico de ſupraſcripto calaſtico, & ſi grauis dolor imminet amplius,pone ungenti & ſuper lanam & faſcias.obſeruet quoque ne algeat,& recentia non bibat, nec carnes uel holera ſeu legumina manducet,quia paſſio peſſima eſt. Si autem repẽtinus dolor aduenerit,& prædicta potio parata non fuerit,purgabis allij accerrimi capita quinque,& concides minutatim,& mittes in ampullam cum olei gremialis hemina,& macerabis die ac nocte, & ex ipſo bibat oleo cochlearia tria,in cibo etiam pro oleo utatur. Si uero in ſolio balnei prædictum oleum biberit, plurimum prodeſt. Potio ad coli dolorem,ſeu ad calculum, quæ in una potione coli dolorem in perpetuo liberet. Recipe folij,ſpicænardi,piperis albi,apij ſeminis,opij Cretici, ſiſeleos, zinziberis,pulegij, thymi,caſſiæ fiſtulæ,ſatureiæ,reupontici ana uncias ſingulas,piperis lõgi quatuor, pyrethri duas, ireos ſemiunciam, petroſelini unciam unam,& denarium,leuiſtici denarios octo,croci quatuor,erucæ ſemiunciã, coſti denarios ſex, fœnugræci ſemiunciam. Hæc omnia tundes & ſubtiliter cribrabis,& in uaſe uitreo recondes,& ex ipſo puluere cochlearia tria in condito ſiue careno, in ſolio mox ut deſcenderit dabis, & diu in ſolio foueatur, & in perpetuum liberabitur. Potio ad colum. Recipe rutæ agreſtis ſeminis ſemiunciam,gentianæ uncias nouem,cametriæ lib.unam & ſemis,ariſtolochiæ rotundæ uncias nouem,quibus alij medici addebant ſquinãtij tres,petroſelini tres,camepetij tres. Hæc omnia tuſa in molliſſimum puluerem repones,ut dum opus fuerit,dabis cochlear plenum in aqua calida. Piperis uncias tres,ſalis mõtani unam,petroſelini acitonici duas:omnia in puluerem rediges, & in uino cochlear plenum. Hyſopi Cretici ſemiunciam,ſeminis fœniculi ſimiliter,piperis albi ſimiliter,petroſelini ſimiliter,cymini ſimiliter, ſalis montani ſimiliter,aniſi ſimiliter,apij ſeminis ſimiliter:omnia teres,dabis in dolore cochlear plenũ ſanis in uino uel condito,febricitantibus uero in aqua calida. Pridie Idus Martias uiolæ purpureæ folia undecim, piperis grana decem,uini ueteris calicem plenum teres in mortario marmoreo,& mittes in calicem ipſo die, & pones ſub diuo coopertum teſta diligenter, ut ibi maneat,& alia die mane ibi agitabis & mittes in calicem herinum,ſtans contra orientem, & uno hauſtu bibat. Item expertum. Cochleas

tres quas Græci uocant corcotellas,in olla noua clauſas & circundatas,in furno combures,quarum puluerem in uino,aut ubi uolueris dabis. Tria grana allij infundes aliquantiſper in aqua, deinde ex condito glutienda dabis. Enema ad colum quod appellatur diacaſtoreum. Recipe reupontici ſicci unciam unam,croci aphri unam,nitri albi ſemiunciam,rutæ uiridis folia trita, ſimiliter mellis quantum ſufficit. Conficitur autem ſic. Myrrha & caſtoreum ſeorſum teruntur,ſeorſum & nitrum, ſimiliter & ruta. Crocũ uero infundes in uino ueteri tanto ut infundatur,non ut ſupernatet,tereſque in mortario. Opiũ uero cũ melle teres donec ſoluatur,& ſic commiſcebis ſingula quouſque omnia adimentur,& ſuperaddes mel ita ut ad ſpiſſitudinem redigatur,reponeſque in uaſe uitreo,uteris autem ſic. Primum cũ dolor cœpit,porrigitur inteſtino ſecundo de medicamento calaſtici ad uncias ſex: quod cum iectum eſt, ſi ceſſauerit dolor,intermittendum eſt. Si uero manſerit contra noctem, inijcitur ſic. Olei rutacei ſex in acetabulo tepefacies,medicamẽti uero in modũ fabæ Cappadociæ, uel paulo amplius ſeorſum in calice ſolues cum uini ueteris cochleari,& oleum tepefactum ſecundum modum æſtimationis miſcebis & inijcies: hoc autem & dolores tollit,& ſomnum facit. Obſeruare uero debes ne modum quantitatis excedas. Solet autem plus iniectũ grauedinem nimiam capiti afferre,qua quidem celeriter ceſſat. Enema ad idem,quod appellatur dyargo piſſum. Recipe aloes hepatici uncias duas,opij ſpani unam, butyri recentis unam, peculæ uiuæ ſynceræ ſex: Conficies autem ſic: Aloen in puluerem rediges,opiũ cum pecula teres donec ſoluatur,addes aloen,& cum illa terẽdo miſcueris mittes butyrum,& rurſus illud ſimul teres,& hęc omnia permixta colliges in uaſe æreo, & uteris ſic. Si refrigerari paſſionem contigerit, primum clyſtere inteſtinum purgabis,quod accipit oleum rutaceum & mel & butyrum, & hæc calida,dehinc de medicamento ſupraſcripto ita curabis,ut prius cyminum & rutam uiridem in oleo & aloe ſine ſale tandiu coquas, donec ruta ſe frigere incipiat,quod colatum ac tepefactum mittes in acetabulum in modum potionis bonæ, uel certe uncias ſex,& medicamenti quantum pars tertia cochlearis eſt, in ipſo à digito ſolues & ſuper calida pones,ut tepefiat, & ſic uteris. Facit præterea ad eos qui propter colum confluxum uentrem patiũtur: tollit & libidinem inteſtini. Si autem & choleribus color fuerit medicamentum oleo roſeo locum inijcito. Enema ad colum probatiſſimum,ſed in nimio non inijcies dolore. Recipe cymini heminã unam,cẽtauriæ faſciculos tres,amei ſemiunciam,folia lauri numero quindecim,colocinthidos unam. Hęc in aquæ ſextarijs tribus decoques ad tertias, colabiſque,& cum oleo ac modico melle inijcies. Nam herbas ſupraſcriptas pridie infundes. Enema ad dolorẽ coli. Recipe opij denarios octodecim,caſtorei quindecim,myrrhæ duodecim,croci tredecim,nitri ſex,rutæ agreſtis ſeminis ſimiliter,euforbij ſimiliter: omnia tundes & cribrabis, & colliges cum melle:& cum opus fuerit,in modum auellanæ ſolues cum aqua frigida,adiungẽs anethini olei uncias ſex,& butyri cochlear unum,admiſcebis & curabis. Enema ad hæc. Recipe baccarum lauri pulueris uncias duodecim,ceræ punicæ ſex,butyri ſex,medullæ ceruinę ſex,adipis anſerini ſex,terebinthinę ſex,hyſopi,ceroti ſex: hæc omnia commiſcebis, & factas pillulas ſiccabis in umbra, & cum neceſſe fuerit teres,in oleo ſauinenſi ſufficiente una pillula,& curabis. Ad coli dolorem, & qualiter ad inteſtini dolorem eiuſque uitium medicamentum conficere debeas. Recipe adipis anſerini, adipis phaſianorum,hyſopi,ceroti,butyri,terebinthinę ac cerę ana uncias ſex,reſolues,& ex eo mittes uncias ſex,addes galbani quatuor,cymini bene tuſi & cribrati ſex,baccę lauri tuſę ac cribratę duodecim,foliorum rutę bene tritorum decem. Hęc omnia cum ſupraſcriptis ſex uncijs bene commiſcebis & facies mãdalia,hoc eſt collyria bona:& cum opus fuerit,in oleo rutato,& oleo ſauinenſi ſine ſale,addito parum maſticę: de collyrio in modum nucis auellanę ſolues,& heminam facies, curabiſque. Confectio medicaminis ad dolorem coli. Recipe adipis anſerini unciam unam,baſilicon ſemiunciam, butyri unam,olei ſauinenſis quatuor. Conficies autem ſic. Infundes cymini cochlear unum in uino ueteri, dehinc mittes oleum cum rutæ uiridis ſemiuncia, & uini ueteris cotyla, & feruefacies donec ruta exfrigi incipiat, colabiſque,& repones in uaſe uitreo:& cum neceſſe fuerit, penſabis ex ipſo oleo uncias quatuor,& miſcebis cum medicamentis ſupraſcriptis,& curabis. Enema ad dolorẽ coli. Recipe myrrhæ drachmas quatuor, croci duas, opij ſex,caſtorij ſex,commiſcebis melle in doliolo,& curabis. Enema ad dolorem coli. Recipe myrrhę drachmas quatuor,croci duas,opij ſex,caſtorij ſex,nitri duas,rutę uiridis foliorum duas, commiſcebis melle in doliolo,& curabis cum oleo rutaceo. Olei confectio ad dolorem coli. Recipe olei ſauinenſis libras decem, butyri recentis uncias quatuor, medullæ ceruinę duas, cerę punicę optimę duas, fœnugręci noui ſextarium unum, cymini unum, baccas lauri purgatas numero quinquaginta, aquę fontanę ſextarios duos,rutę uiridis faſciculos tres,adipis phaſiani recentis uncias duas, fœnugręci uero infundes in aqua tãtum ut intumeſcat,quod legatum legabis in linteolis tribus,& cyminum ſimiliter. Poſtea oĩa mittes in cacabũ nouum,uel in ſtagnatũ optimũ,& tandiu ferueat in uaſe duplici donec decoquatur aqua,dein colabis oleum,& ceram rades cultello minutiſſime,ſimiliter & medullam, mittes & butyrum cum ſupraſcriptis in cacabum, & ſupermittes oleum calidum quod colaſti, & agitabis diligenter donec omnia miſceantur,& dum refriguerit repones in uaſe uitreo,& in neceſſitate duas uel tres uncias calefactas inijcies. Enema probatiſſimum ad colum. Recipe opopanacis radicis unc. duas,ariſtolochię rotũdę unam & ſemis,ſeminis ſymphoniacę duas,caſtorij unam,& ſemis,opij unam,folij duas,piperis albi unã & ſemis, croci duas: quę omnia in puluerem rediges molliſſimum,& ſic inijcies in olei ſauinenſis hemina, cymini manum plenam & rutę faſciculum coques in uaſe duplici,& ex hoc oleo mittes cygnos tres, & de puluere unum,& diligenter temperabis & inijcies. Iniectio probatiſſima. Recipe opij drachmas ſex, caſtorij quatuor,myrrhę quatuor, croci unam,nitri duas,ſeminis rutę agreſtis duas,euforbij duas,quę col-

liges

liges cum melle ſpiſſo,& diligenter in doliolo uitreo repones:& cum opus fuerit,ſolues ex eo in modum auellanæ paruæ cum aquæ modico,& miſcebis olei anethini uncias ſex,& butyri cochlear plenum, ac cymini ſimiliter,mixtisque omnibus diligenter inijcies. Iniectio dolorem tollat. Recipe caſtorij uncias quatuor,croci unam,nitri duas,ſeminis rutæ agreſtis duas,euforbij duas,quibus cum mellectis mittes olei anethini denarios ſex. Ad colum & inteſtini dolorem. Recipe opij denarios quinque,croci duos,caſtorij duos,myrrhæ duos,rutæ duos,uitri tres, mellis deſpumati quod ſufficit, poſtea cochlear unum in potione olei cyprini uel rutacei ſolues & inijcies. Si autem uſtura fuerit,cum oleo roſato temperabis. Iniectio ad colum probatiſſima. Recipe allij capita tria, rutæ uiridis faſciculos plena manu duos, olei cõmunis unc.quatuor,confringes allium & cum ruta uiridi confricabis,& colato oleo addes butyri mundi libram unam, picis liquidæ uncias quatuor & ſemis & cetriæ mundæ tres: quæ omnia commiſcebis, & uaſe uitreo repones, ſubducesque prius uentrem ſimplici iniectione,dehinc in oleum commune unc. nouem mittes medicaminis: & ſi dolor maior fuerit,commiſcebis, & tepefactum inijcies. Sane' nullus ieiunus iniectione utatur, quinetiam ad horam iniectionis calix plenus uino mixtus uel aqua calida hauriendus eſt. Iniectionem uero quàm diutiſſime teneat. Medetur autem renum dolori,calculo qui harenam proijcit,colicis,ſtomaticis,& perfricationibus,cauſis etiam matricis efficaciſſime ſubuenit in catarctico utenda. Qualiter ex medicamento hoc quod colum curat ſit adhibenda, ut & uentrem temperet. Ex hoc medicamine facies pillulas in modum nucis auellanæ duas uel tres, & poſtquam laueris ac deterſeris in capite inteſtini intromittes,& ibis dormitum,& continuo ſenties beneficium. Quemadmodum alio genere curandum ſit colum,de hoc medicamine mittes in acetabulum uncias duas uel tres. Deinde commiſcebis olei rutacei unciam unam & ſemis,& ſic inijcies ſi fieri poteſt bis in die,diluculo,ſero & nocte,continuis diebus quatuor uel quinque,& accipies perpetuam ſanitatem. Confectio Diaſcordi ad colum probatiſſima. Recipe ueretra porcorum cum pinguedine ſua in oleo ſoluta ad libram unam,folia rutæ ſeptem deñ.purgati allij mundi ſpicas maiores quinque,olei cyprini libram unam, olei irini unam,nardi unam,adipis paſtæ ſiue phaſiani unam,ceræ punicæ unam. Cõficies uero ſic. Concides pinguedinem porcorum minutatim,& ſic coques cum citius ſoluatur, & ſic colabis & mittes in patellam,ſupermittens rutam & allium donec ruta exareſcat,rurſum colabis & ſic miſcebis reliqua omnia: iterumque impones ſuper carbones molles,& mittes ceram minutatam ut ſoluatur.quod cum gelauerit, colliges in doliolo uel pyxide. Sic autem temperabis. Olei ſauinenſis pondo unum uel duo, mittes in capetam cum rutæ faſciculo bono,& cymini in linteo ligati deñ.tres,& ſimul ferueat donec ruta ſiccetur,hinc mittes cignos quinque,nardi boni duos,adipis paſtarum unum,plenum medicaminis ſupraſcripti,cignumque dimidium cõmiſcebis,calefacies & curabis. Iniectio diaſcordi ad colum. Recipe adipis ceruini unc.ſeptem,adipis taurini ſeptem,picis liquidæ ſeptem,olei irini ſeptem,laurini olei quatuor, nardini libram unam,olei ueteris duas,ceræ nouem,rutæ uiridis faſciculum quantum manus capit,anethi ſimiliter, allij purgati ſextarium unum,cymini unum. Cyminum uero, rutam & anethum in oleo coques uſque dum uirtutem ibidem amittat,& poſtea colabis. Confectio iniectionis. Recipe rutæ uiridis uncias duas,baccarum lauri decem,cymini denarios uiginti,butyri inſulſi unciam unam,medullę ceruinæ baſilicon unciam unam,dyacilon unam, olei cyparei libras duas, aquæ manum plenam. cyminum uero,rutam & lauri baccas pridie in oleo infundes,alio die coques,colabis, & ita butyrum,medullam & medicamina mittes, reſoluesque ita ne comburas,& uteris. Emplaſtrum colicæ & nephreticæ. Recipe lybani uncias ſex,tinaperi ſex, maſticæ tres,tyleos tres,picis liquidæ libram unam & ſemis, picis ſiccę unam,ceræ unam,nitri uncias ſex. Iniectio ad inflationem coli,matricis & omnium interaneorũ.

Rutam ex oleo & butyro decoques,quod iniectum ſtatim inungat. His aliqui addunt oleum anethinum & adipem phaſianinum & anſerinum, & ſi habuerint, ſtrutioninum. Iniectio ad colum & renes. In oleo anethino adipem anſerinum & medullam ceruinam ſimul ſolues à digito, & commiſcebis caſtorij bene triti denarium unum,& ſic inijcies. Confectio pulueris probatiſſimi ad coli dolorem. Recipe folij uncias duas,croci duas,dauci cretici duas,panacis radicis tres,ariſtolochiæ rotundæ duas, iuſquiami duas,piperis albi unam,caſtorij duas, opij duas, myrrhę duas. Hæc omnia tundes & cribrabis ſubtiliſſime: curabis uero primo de cucurbitella agreſti & centauria ſic. Mittes unam cucurbitellam & parum centauriæ in cacabum æreum cum aquæ ſextario uno, & decoques ad medias, & incolata calida cum oleo rutaceo & melle deſpumato, & modico nitro uel aphronitro commiſcebis,& ſic curabis, circa horam nonam ut uentrem faciat,ueſpere uero mittes in mortarium cochlear unum de puluere cum oleo rutaceo quantum eſt,& commixtum inijcies quod teneat uſque ad lucem uel amplius. Confectio pulueris ad coli dolorem. Recipe folij uncias duas,panacis radicis tres, iuſquiami duas,dauci cretici duas, caſtorij duas,croci duas,opij unam & ſemis,piperis albi ſimiliter,ariſtolochiæ rotundę uncias duas, coques uero rutam in oleo & colabis: mittesque unum cochlear cymini triti, & unum cochlear ipſius pulueris, & ſic inijcies,ut habeat olei cignos tres aut quatuor,ſed tunc curabis quando in dolore eſt. Item expertum. Spicam allij mundatam unge ex omni parte,ſubſcindes & balſamo intinctam inijcies. Epithyma calefactorium ad colum. Recipe axungiæ porcinę libram unam, baccarum lauri quartarum, ſeui ceruini unciam, medullæ ceruinę quatuor,reſinæ terebinthinæ ſex, nardi libram unam, ſolues & uteris.

Epithyma ad dolorem coli. Butyrum, reſinam, ceram, reſinam punicam, & nitrum alexandrinum: omnia æquali pondere coques, & in panno pones ad locum doloris. Antidotum ad colum. Recipe iuſquiami drachmas uiginti, piperis albi uiginti, opij decem, balſami duas, caſſiæ

quatuor,croci quinque,euforbij quatuor,ſpicęnardi quatuor,pyrethri quatuor,hireos quatuor,petroſelini decem,mellis Attici quantum ſufficit,cum aquæ fontanæ calidæ cyathis tribus, dabis ad magnitudinem fabæ Aegyptiæ. Antidotum ad colum. Recipe caſtorij unc.unã,aſari foliorum unã,iuſquiami albi denarios uigintiunum,croci unc.unam & ſemis,mellis deſpumati ſex dabis ut fabam Aegyptiam in careno. Colicæ cui nihil deeſt. Recipe aniſi drach.duas,fœniculi ſeminis duas,ſtyracis duas,opij II. hæc omnia tuſa & cribrata colliges melle non cocto,dabis magnitudine nucis ponticæ. Emplaſtrum ad phlegmata coagulata de inteſtinis reſoluenda. Recipe ceræ lib.unam, ammoniaci unc.unam & ſemis,thuris ſimiliter,terebinthinæ ſimiliter,medullæ uitulinæ uncias tres,picis unam, adipis anſerini ſemiunciam,galbani denarios ſex,opopanacis ſex,olei ueteris lib.unam uel quantum ſufficit, factumque emplaſtrum linteo induces ſpiſſo,& impones circa umbilicum atque ſubter,ut non tangat ſtomachum. Antidotum ad coli dolorem,& ad calculum,& ad ſtoſimi. Lauri baccarum unciam unam, petroſelini unam,piperis unam,teres & cribrabis, & mellis deſpumati uncias ſex admiſcebis, & in dolio colliges, & facies apozima ſic. Apij & fœniculi radices,rutam,pulegium ſine fumo, briſci radices, æqualia omnia coques in aqua ad tertias,& mittes potionem de antidoto cochlear plenum, & dabis ieiuno. Antidotum colicæ. Recipe aniſi drachmas nouem,apij ſeminis ſedecim,ſpicænardi ſex,caſtorij quatuor, piperis albi ſex,longi ſex,myrrhæ octo,ſquinantij quatuor,petroſelini quinque,opij octo,croci quatuor,mellis quantum ſufficit,dabiſque menſura auellanę maioris ueſpere,ut reijciat ſi potuerit. Antidotum colicæ expertum. Recipe myrrhæ drac.IIII.caſtorij quatuor,mormicariæ duas,rutæ foliorum unã, opij ſex,croci quatuor,mellis deſpumati quod ſufficit,& dabis ad magnitudinem auellanæ maioris. Catarticum colicis. Recipe euforbij unc.unam,iris duas,maſticæ tres,dabis cochlear cum aqua calida. Enema ad colum expertum,quo deponis & phlegmata. Recipe olei dulcis ſextarios tres, quod mittes in ſtagnatum,rutæ uiridis faſciculos tres,fœniculi ſicci faſciculum unũm,allij purgati & contuſi capita duo,fœnugręci manum plenam,ita ut pridie infundatur in aqua,& cum intumuerit effuſa aqua,granum cũ oleo coquatur quandiu exiccetur: poſt hæc colabis linteo,& iterum impones in foco, addeſque ibidem adipẽ pullinum,anſerinum,phaſianinũ,medullę ceruinæ,& ſeui hircini parum, & laricis unc.unã & ſemis.poſt hæc colabis,& in dolio repones:& cum uti uolueris,mittes per ſingulas uices olei nardini cochlearia duo, & de enema ſextarij partem quintam, ſed prius ſane uentrem curabis,cum enema acceperit: accipiat & per os. Oxyporium amaurenticon & oleum rutaceum ſic facies. Rutæ uiridis libras duas, olei dulcis decem,coques in uaſe duplici tandiu dum ruta palleſcat,& agitabis ſemper de ramo rutæ, poſtea colabis & repones in uaſe uitreo. Enema ſic facies. Tolles olei nardini pondo duo,medullæ ceruinæ uncias quatuor,hyſopi ceroti tres,adipis anſerini ſex,adipis uitulini ſex,butyri quatuor,caſtorij optimi duas,laricis duas: caſtorium uero tundes in pila fortiter, & ſic permiſcebis omnia, coqueſque donec caſtorium quod tardius coquitur ſoluatur. coques autem in uaſe duplici, & repones in uaſe ſtagneo. Inijcies uero de medicamento hoc cochlearia tria, & olei rutacei cochlearia ſex, permixtum & calefactum in ueſicam mane & ſero.quod ſi adhuc dolor permaneat,inijcies meridie,mane & ſero.

Inteſtini uulneribus,condylomatis,uſturis, & rhagadijs ſuccurrendis. Cap. XXXI.

OLEVM uetus,picem,pollinem decoquere oportet,ac quàm calidiſſimum imponere. Folia rubi in quo mora naſcuntur cum cera & roſaceo ſanant. Radices eiuſdem rubi decoquuntur ex uino ad tertias,eoque uino fouentur condylomata, & omnia ſedis uitia. Araneas dempto capite pedibuſque,& ita infricatas,optime ſanat condylomata. Adeps quoque anſerinus cum ceroſa & roſaceo & cera pontica imponitur. Adeps cygni ad idem facit,& hæmorrhoidas ſanat. Folij unc.unam, butyri egydos unam,ſtypeos unam,ceroſæ unam,ſpumæ argẽti unam,thuris unam,ceræ punicæ ſex,adipis anſerini ſex. conficies ſic: omnia pigmenta ſimul teres cum uino ueteri auſtero ſicut collyrium,poſtea ſolues cerã,adipem & oleum addes,miſcebiſque & uteris. Item ad inteſtini dolorem uel tumorem. Butyri uncias quatuor,& ceræ unam ſolues ſimul in carbonibus,deinde teres aphronitri candidi unc.quinque,mitteſque ſimul & agitabis donec miſceatur,& cum gelauerit facies quaſi collyrium,ut cum opus fuerit paratum ſit.

Item iniectio ad rigorem inteſtini. Aqua euiſci,fœnugræci, meliloti ſimul coctorum, bene ſpiſſa. Item in oleum dulce mittes cyminum,anethum,& rutam, coqueſque & mittes ibidem dyacilon & adipem anſeris,ſimiliterque phaſiani,butyri etiam quantum ęſtimas ſufficere, miſcebiſque cum aqua ſupra ſcripta & uteris. Iniectio calidior in olei dulcis ſextarios duos,mittes rutę faſces duos, cymini pugnos duos,meliloti faſcem unum,anethi tres,ſtyracis lib.unam, admiſcebis uini ueteris quantum poſſit decoquere,& ſimul decoques,deinde admiſcebis butyri quartarium,dyacilon quantum ſufficit & adipem anſeris,recondeſque diligenter,& uteris. Alia iniectio leuior. Oleum anethinum,adipem anſeris,adipem phaſiani dyacilon,tetrapharmacon quantum exiſtimaueris, ſi tamen neceſſe fuerit ſimul miſcebis & uteris. Iniectio alia. In oleo dulci coques abrotanũ & abſinthium,& uteris. Ad inteſtini rigorem ac matricis,& ad omnia interiora corporis tolles iunci radicis unc.tres,maluę radicis tres,fœnugręci quartarium unum, lini ſeminis unum, meliloti ſemiunciam, ſquinantij ſimiliter, & hæc infuſa habebis in aquæ cœleſtis ſextarijs tribus per triduum, die tertia eadem hora qua infudiſti coques in zema ſimul.& hoc ſucco penſabis uncias quatuor, & mittes in ſtagnatum, & adijcies olei anniculi libram unam, rutæ uiridis ſex, ſamſuci ſemiunciam, & decoques in primis lento igne. cumque hoc coctum fuerit, in aliud

uas

uas mittes,hyſo pi,ceroti unciam unam,terebinthinæ ſemiunc.butyri caprini unciam unam,adipis anſerini tres,adipis porcini ſimiliter,adipis pullini unciam unam,ceræ rubeæ diacilō,emplaſtri libram unā cum ſupraſcriptis miſcebis,& reſolues & ſic coques hæc omnia:mittesque in uas in quod poſteriora pigmenta miſiſti,& ſimul coques donec unum corpus fiant,& in mortario teres ut ſe commiſceant, & in olla rudi ſeruabis:& cum inijcere uolueris,penſabis olei anniculi lib.unam,& medicaminis unam,& ſic curabis. Item ad anum. Lithargyrij unc.duas,ceruſæ tres,olei myrtini libras duas,clinicæ creticæ uncias duas,teres,ſicca in mortario & immittes.

Ad inteſtina rupta. Cap. XXXII.

MENTASTRI purgati quantum tribus digitis comprehendere potueris tolles,adijcies fœniculi ſeminis & apij ſeminis cochlearia II. & in unum quàm minutiſſime trita, & in uini optimi cyathis quatuor calefacta quod digiti pati poſſent,ieiuno bibendum dabis per triduum,& quemuis ſedabit dolorem. De pilis leporinis in mellis manu plena decoctis facies pillulas, & quàm frequentiſſime ieiuno in melle dabis glutiendas,& ſic inteſtina quamuis periculoſe rupta ſint celeriter & efficaciter mederis. Stercus leporinum cum melle coctum & ad magnitudinem fabæ factum,datumque frequenter,interrupta interiora inteſtina conglutinat,aſſidueque hac curatione utendum donec omni periculo liberetur: facit & ad dolentia inteſtina. Sed ad lumbricos & tineas. Herbæ betonicæ ſiccæ puluis ad denarium unum, & uini cyathis duobus ex aqua mulſa datur,quod ſanat illos qui aliquo ictu omenta læſere, uel de uehiculo lapſi ſunt. Ad inteſtinorum dolorem. Semen coriandri & parum ſalis bene contrita ex uino auſtero ac ferro candente calefactum bibat,continuo curat & defectionem tollit. Braſſicam conteres & ſuccum exprimes,atque aquę calidę cyathum unum admiſcebis,& ieiuno dabis bibere per dies quinque. Ad torſionem uentris. Rutæ unc.tres ex aquæ calidæ cyathis quatuor & herba braſiica dabis. Braſſicæ radices contuſas in pila cum axungia ueteri appones,alligatæ enim omnem humorem & dolorem tollunt.

Ad ileon. Cap. XXXIII.

Εἰλεὸς eſt grauiſſimum uentris uitium,cui reſiſtit diſcerpti ueſpertilionis ſanguis illitus uentri, & facit dyſentericis. Oua pridie in aceto macerantur, ex his & farina & aqua panis iliacis fit. Quidam uero eadem oua reſoluunt,& in patinis toſta dant in cibo. Caſeus uetus ouillus in cibo prodeſt. Seuum item ouillum decoctum in uino auſtero bibitur hoc,quod & ciliacis medetur. Cochleæ duæ teruntur cum ſuis teſtis,& oua cruda ex paſſi cyathis duobus,& aquæ cyathis tribus, atque totum in nouo uaſe decoctum ad temperamentum potionis bibitur. Cochlearum cum ſuo putamine combuſtarum cinis addita puſilla reſina ex uino bibitur. Senectus ſerpentium decocta cum roſaceo in uaſe ſtagneo uentri illinitur. Dyſentericis potiones ferro candenti calefieri debent. Caſeus uaccinus recens immittitur. Ad omnes uero epiphoras uētris caſeum mollem in cibo poni iubent. Veterem autem tritum in modum farinæ,menſura cyathi addi in cyathos tres uini cibarij,& ita deuorari. Lac caprinū ad dimidias partes decoctum infunditur. Gluten taurinum aqua calida reſolutum additur. Imponitur item inflationi fimus uitulinus in uino decoctus. Frequenter autem euenit ex cauſa aliqua latente,ut uentri dolor ſubitus exiſtat,quo nunquā tentatur qui habet ſecum talum leporis,ut aiunt mulierculæ. Antidotum pema,quod facit ad ileon,colum,& inteſtina omnia: ita ut ad unam potionem dolores ceſſent, facit & ad phthiſicos qui etiam ſanguinem excreant,ſex potionibus datis ad lateris dolorem,ad ſciam, ad quartanas, acceptum ante paſſionem: ſuſpirioſis etiā multum prodeſt. Recipe autem hæc. Spicæ nardi drachmas quinque,amomi unam,croci duodecim,coſti octo,euforbij ſex,folij duodecim,ſtyracis ſeptem, zinziberis octo,iuſquiami duas,opij duas,pyrethri ſex,piperis quinque,piperis albi ſex,piperis longi octo, reupontici duodecim: quæ omnia trita melle quod ſufficit commiſcebis,& dabis auellanæ magnitudine.

Ad lateris dolorem, id eſt pleureſim. Cap. XXXIIII.

RVTAE & iunci radicum faſciculi ſinguli & piperis albi grana nouem trita in uini cyathis tribus,ieiuno dabuntur. Succum erucę uiridis ad modum potionis,uel ſex grana piperis cum ſalis grano tepefacta bibes, & tranſibit dolor. Ad lateris & iecinoris dolorem: tolles coſti denarios duodecim, eupatorij duodecim,aloes ſex,petroſelini decem,baccarum lauri decem,fœnugręci quatuor,piperis duodecim: & hæc omnia in puluerem rediges,& dabis ex eo cochlear plenū cum aqua calida ieiuno, & iaceat in ipſo latere. Ad pleureticos qui in periculo ſunt melius facit. Piperis unc.unam, myrrhæ trochliſcis denarios tres, mellis Attici libram unam,mel uero & piper coques ſuper lentos carbones donec paululum ſpiſſetur,poſtea uero depones,& ſic mittes tritam myrrham cum modico melle diligenter, & dabis ut glutiat cochlearia duo. Antidotum ad pleureticos quod mox dolorem minuit,ad tortiones etiam quæ remanent ex dolore coli ſpecialiter & ad omnes dolores frequenter eo utimur. Recipe caſtorij ſicci denarios octodecim, dauci cretici ſeminis octodecim, panacis radicis octodecim, iuſquiami albi nouem, opij thebaici nouem. Hæc omnia tundes & cribrabis diligenter ac miſcebis melle optimo deſpumato: & repones in uaſe ſtagnato, & ex eo dabis quantum eſt faba Cappadocia cum aqua calida potiones tres. Epithema pleureticon diapecanum. Recipe ceræ uncias nouem, olei cyprini

libram unam, opopanacis uncias duas,rutæ uiridis ſex,ſulphuris uiui duas,guttæ ammoniaci quatuor.Panacem uero & guttam cum uino ueteri teres,& ruta trita commiſcebis,& addes ſulphur tritum, deinde facto ceroto permiſcebis. Confectio pleuretica. Recipe hyſopi ceroti unc.ſex,terebinthinæ ſex, ceræ ſex,ſolues autem ceram & terebinthinam,hyſopum,cerotum,& ſic admiſcebis hireos tuſum. Epithema pleureticon diapecanum. Recipe ceræ lib.unam, terebinthinæ unam, olei cyprini unam, opopanacis uncias duas, rutæ uiridis unam, ſulphuris uiui duas. Ad lateris dolorem. Stercus caprinum in ſylua inuentum,reſolutum in aqua & percolatum ac potui datum,celeriter & efficaciter quamuis uehementiſſimum dolorem mitigat. Tritum apri ſtercus & admotum lateris dolorem ſanare certiſſimum eſt. Ad lateris dolorem qui reſpirare non poteſt. Fœnugræci unc.unam,piperis denarios quatuor, croci duos in puluerem rediges & commiſcebis, dabiſque cochlear plenum in potione: ſi febricitat,dabis ex mulſa cyathum unum ex aqua calida. Coriandri ſemen teres & cribrabis & cum melle coques donec ſpiſſum fiat, & exinde mane ac ſero cochlearia tria dabis. Rapæ denarios quindecim,ex mulſæ cyathis quatuor dabis per diem. Ad eos qui lateris dolorem patiuntur & ſanguinem expuunt. Rapas tritas ex aqua, & lac caprinum dabis in die ieiuno,& cum dormitum uadit. Herbæ ebuli radicem dummodo ſine medulla ſit ex aqua calida bibat,& lumbricos eijcit. Emplaſtrum ad lateris dolorem. Marrhubium & ceram & oleum in unum conteres,& panno illinies atque impones.

Coſtarum fracturis ſanandis. Cap. XXXV.

FIMVM caprinum ex uino ueteri tritum,coſtiſque fractis impoſitum, aperit, extrahit & ſanat mirifice.

Lumbis dolentibus durandis. Cap. XXXVI.

ACINORVM nigrorum ſucci cyathus unus cum mulſæ cyathis tribus potui datus lumbos dolentes ſanat. Enulæ foliorum ſiue radicis pulueris denarij duo ex uini cyatho uno bibiti emendant. Paſtinacæ item radices ſiue ſemen den.quatuor in aqua mulſa decocta & potui data lumborum & renum uitia emendant. Porri ſectiui ſuccus ad cyathos duos,in uini cyathis duobus bibitus ſine mora ſanat. Aſparagi ſemen & cymini pari pondere tritum,& ex uino uel aqua calida potui datum emendat. Apij itidem radicis ſuccus ad cyathos duos,& uini cyathis tribus potui datus prodeſt. Oleaſtri item radix in uino coquitur,& ad cyathos duos potui datur. Radix ſimiliter aſparagi trita & in uino potui data lumborum dolori medetur. Cataplaſma ad idem. Naſturtium cum poleta teritur, calidumque imponitur. Ferulæ uiridis folia trita & in uino mixta & impoſita mirifice ſanant. Lana ſuccida in oleo,pice liquida,ſulphure uiuo,nitro Attico feruefactis, intincta quàm fieri poteſt calidiſſima bis in die ponitur. Pilorum cypreſſi uiridis ſextarios tres in aquæ ſextarijs tribus in olla noua decoques,ut ſicut cera molleſcat,& ſublatis granis quæ intus ſunt atque proiectis ipſos teres diligẽter,& ut cataplaſma pannis induces,lumbiſque impones,ac deſuper faſcias ligabis,& hoc per triduum facies,ita ut quotidie mutetur,& de prædicto calaſtico ſæpius lumbos confricabis,& in balneo cum ipſo ſudet: ſed & cum ſe collocat fortius,de ipſo calaſtico loca perungat quæcunque doluerint. Sulphur uiuum imponitur cum adipe. Conditum nephreticum hoc recipit. Petroſelini unciam unam,caſſię unam,aſari unam,ſpicęnardi unam,zinziberis unam ac ſemis,leuiſtici ſimiliter,betonicæ unã, coſti uero ſemiunciam,pyrethri unã, marathri unam,coconidij unam,ſaxifragiæ unam,olemi unam,artioticis ſemiunciam,piperis quatuor,apij ſeminis unam,baccarum lauri ſemiunciam,rutæ ſeminis unam,praſſij unam,cymini unam, ſeminis aſparagi ſemiunciam,de puluere autem mittes ſemiunciam,piperis unam,mellis optimi quod ſufficit,uini Aſcalonij ſextarios ſex, & uteris.

Renibus ſanandis. Cap. XXXVII.

RADIX fœniculi cum tyſana decocta & in cibo data renum denſitates relaxat, & eiuſdem radicis ſuccus ad cyathos duos in uino potui datus, mirabiliter uitia ſanat. Vrticæ ſemen tritum ex uini cyathis tribus bibitur. Betonicæ pulueris denarij duo,ex mulſæ cyathis tribus febricitantibus cũ aqua calida propinantur. Aſparagi item radix teritur,& ex ea denarij tres ex uini cyathis tribus potui dantur proficue. Ozymi itidem ſuccus ſæpius bibitus renum uitia emendat. Ius ciceris cum condito bibitur. Lauri lacę uirides quamplurimæ tritę ſuper renes imponuntur, & ex uini cyathis tribus puluis earum bibitur. Ad renum dolorem, uel ad lapides eijciendos, & ad urinam prouocandam. Recipe petroſelini unc.unam, piperis duas,fœniculi ſeminis tres,helenij quatuor, dabis uero denarios tres cum aqua calida. Antidotum ad renum dolorem qui lapillos colligunt, & uix cum dolore proijciunt,& interdum proijcere non poſſunt. Recipe men ſemiunciam,petroſelini ſimiliter,ſpicęnardi ſimiliter, iris ſimiliter,baccarum lauri purgatarum ſemiunc.piperis denarios ſex, teſtarum oui ex quibus pulli naſcuntur uncias tres,ſeminis caulium ſemiunciã,mellis optimi quod ſufficit ad totum puluerem colligendum, omnia enim tuſa cribrabuntur diligenter ut ſint minutiſſima:dabis autem cum condito in modum auellanæ paruę,febricitantibus uero cum aqua calida. Ad renum dolorẽ ſiue ex frigore fuerit,ſiue ex caſu, ſiue de ictu:hoc phyſicum eſt & probatum. Pollices pedum perunges pice liquida ſpiſſa & lana caprina ſuper

ſuper obuolues & ambulabis. Hocque m edicamentum in die bis uel ter mutabis per dies nouem, renes autem nullo medicamento tanges. Emplaſtrum malaginaticum ad renum dolorem. Recipe ſtyracis uncias quatuor, thuris quatuor, galbani quatuor, ammoniaci quatuor, picis uirginis libras duas, ceræ duas. Styracem uero & galbanum & ceræ partem mediam in pila tundes & facies collyria, deinde picem & ceram ſimul ſolues, thus in puluerem rediges, ammoniaci puluerem cum aceto teres. In cacabo uero ubi pix & cera ſoluuntur, malaxabis collyria ſupraſcripta ut ſe miſceant, poſtea guttam tritam cum aceto & puluerem thuris ſupermittes & agitabis bene ut ſe commiſceat, deinde leuatis partibus omnibus in recentem ollam mittes & facies collyria: hoc idem etiam ſciaticos ſanat. Recipe terebinthinæ uncias tres, galbani duas, euforbij ſemiunciam, panacis ſimiliter, olei cyprini libram unam, ceræ uncias ſex. Cataplaſma ad idem. Euiſci radix ex uino decocta & trita atque impoſita dolores renum ſanat. Serpillum & radices caulium contundes & teres admixta axungia & renibus appones. Recipe ſtyracis uncias duas, mannæ thuris duas, galbani duas, ammoniaci ſex, terebinthinę ſex, ceræ librã unam, picis unam. Conficitur autem ſic. Ammoniacum & thus cum aceto uel biduo teruntur, deinde ſtyrax & galbanum & ceræ pars in pila tunduntur, ut unum corpus fiant: pix, reſina, & reſiduum cerę reſoluuntur & colantur, ac ſic commiſcentur ſpecies ſupraſcriptę: hinc fiunt mãdalia, & ſeruantur. hocque & ſciaticos curat. Emplaſtrum ad idem. Recipe euforbij unciã unam, pyrethri duas, caſtorij unam, ſtafiſagriæ unam, ſamſuci unam, ammoniaci quatuor, ceræ libram unam, nardi unam. Epithema ad renum dolorem quod in modum collyrij colligitur. Recipe cerę libram unam, gypſi ſpecularis cocti denarios ſex, colophoniæ frixæ unc. decem, mellis boni uiginti, ſpumæ argenti auroſæ trigintaſeptem & ſemis, aceti acris ſextarios octo & ſemis, & denarios ſex, olei Sauinenſis unc. unam, iu, ſciſti unam. Diateſſaron nephreticon, fu, meu, aſarum, nardum, celticum æqualia teres & dabis in mellicrate. Elegma nephreticon. Recipe piperis albi denarios tredecim & ſemis, petroſelini ſimiliter, caſſiæ fiſtulæ tres & ſemis, betonicæ quatuor & ſemis, zinziberis nouem, nardi põtici nouem & ſemis, ſaxifrici nouem, mellis deſpumati lib. unam & ſemis, dabis autem cũ condito cochlear unum. Emplaſtrum nephreticon. Recipe nardi uncias nouem, ceræ ſex, colophoniæ duas, myrrhæ unam. quod facit & ad eos qui pulmonum inflationem patiuntur, uel cui uiſcera tument, quod eſt plancia. Emplaſtrum ad quod ſupra. Recipe ammoniaci unc. duas, lybani duas, bdellij duas, myrrhæ duas, caſtorij unam, maſticæ duas, nardi octo. Epithema pleureticon. Recipe ceræ drach. octo, iris quatuor, piperis albi duas, codion quatuor, cyprinum rutatum: quæ cum cyprino rutato coques, & ita cerotum facies, & omnia permiſcebis. Antidotum ad renum dolorem quod harenas detrahet. Recipe apij ſeminis uncias duas, petroſelini duas, aniſi tres, dauci denarios duodecim, ſcaonitis octodecim, croci unum, mellis quantum ſufficit, daturque in modum lupini cum cochleari mellis & aquæ cyathis tribus. Antidotum ad renum dolorem & tumorem, & ad iecinoris ac lienis tumorem, & ad eos qui propter hæc uitia mali coloris ſint: facit & ad aquas matricis. Recipe croci deñ. ſex, nardi ruſtici ſex, coſti ſex, ſcenitis tres, cynamomi tres, myrrhę & ſtactis tres, mellis unc. tres & deñ. tres: datur uero in modũ auellanæ ex mulſæ cyathis duobus, ita & febriẽtibus dabis. Antidotum ad renum dolorem, & ad ueſicam, & calculum comminuendum & expellẽdum, ad tumorem & exulcerationem renum & ad omnia uitia, eorum etiam ſi ſanguinolentam urinam faciunt. Sicca roſa, papaueris ſemen, & nuclei pari põdere coquuntur & trita miſcentur, & hinc datur in modum auellanæ amplioris ex aquę cyathis duobus uel tribus. Ad renum & lumborum dolorem in picem liquidam lanulam intinges, & ſuper umbilicum pones. Emplaſtrum ad dolorem renum, à quo multi curati ſunt. Citonia optima intus & foris purgata numero decem coques in omphacio melle ſiue uino Aſcalonio aut Siculo, dactilos etiam optimos purgatos numero decem coques ſimiliter, addes aloes hepaticis triti unc. tres, croci triti cum uino ſemiunciam, poſtea facies cerotum de oleo melini libram unam, cerę unam: quod cum refriguerit, omnia ſimul miſcebis & impones. Herba agrimonia trita & potui data dolorem ſedat. Si uero ex pondere ſentiat, pollinis fabę ſextarium, & betę uiridis ſuccum ſimul coques & calidum impones per triduum. Betonicæ denarios duodecim ex aquæ calidæ cyathis tribus, ſi febricitet: ſi autem non febriet, in uini cyathis tribus. Ad renum dolorem. Caſtorij denarios tres, reſinæ tres, ſeui taurini ſimiliter, picis duræ ſimiliter, ſtyracis ſimiliter, olei nardini quantum ſufficit. Hęc omnia in unum coques & impones, examinatum eſt. Catapotia ad renum dolorem. Recipe apij ſeminis uncias duas, ſiſeleos duas, petroſelini unam, tordeli quatuor, piperis albi unam, erucæ ſeminis duas, nuclei ſextarios duos, partem dictami farinę rubi heminas tres, mellis ſextarium unum. Conditum nephrericum. Recipe eupatorij unam unciam, petroſelini unam, ſquinantij unam, ſpicęnardi unam, aſari drach. unam, marathri ſeminis ſex, folij unam, cyperi unam, piperis decem, reupontici IIII. dauci Cretici ſex, uini optimi quadraginta, mellis libras uigintiquatuor, teres autem diu ſicca cum melle. Poſtea mittes uinum, & cum digeſtum fuerit dabis in balneo in ſolio, & poſt balneum agitabis & uteris. Conditum nephreticon, hoc eſt ad renes. Recipe petroſelini, ſpicænardi, ſaxifricæ, piperis, betonicæ ana unciam unam, aſari, dauci, fu, ana ſemiunc. ſingulas croci drach. duas, uini ſextarios duodecim, mellis duos. Epithyma nephreticon expertum. Recipe euforbij unciam unam, nitri ſex, adipis porcini unam, opopanacis unam, galbani duas, bituminis unam, cum aceto autem ſicca teres, permixtisque uteris, pones ſuper lũbos & umbilicum. Cõfectio ad renum dolorem, uel ad ueſicę & ſtomachi. Recipe maſticæ unc. tres, caſſiæ denarios nouem & dimidium, folij ſimiliter, coſti ſimiliter, ammoniaci octodecim, abſinthij nouem, roſæ ſiccæ nouem, alicæ nouem.

Ad ueſicæ dolorem. Cap. XXXVIII.

PETROSELINI ſemiunc.ficorum ſeminis ſimiliter,apij ſimiliter, tundes ſimul & cribrabis,adiecto paruo myrrhę optimæ cum piperis granis nouem. Hæc omnia cum uini optimi cyathis duobus miſcebis,& dabis potui in ſolio poſt ſudorem:& cum redierit,in calido mēbra contineat. Hæc enim potio ſexum & ætatem celerrime ſanat. Naſturtium tritum cū uino dulci cibario ac ualde ſpiſſum per triduum potui datum. Apij radices & fœniculi & aſparagi bene lotas & exiccatas æquis pōderibus ſubcondes,& hoc ſeptem diebus in uino calidiſſimo macerabis,ita uti operiantur uino, & hinc merum cum opus fuerit accipiat ieiunus. Aluminis ſciſſi unc.unam,& draganti duas conficies ſic. Dragātum pridie in aqua maceratum alumini trito miſcetur,hinc facti paſtilli in modum ſcrupuli dimidij cum paſſę cyathis duobus dantur. Braſſicę ſeminis triti den.unum,piperis duos admiſcebis, & ex eo cochlear plenum in careni potione dabis per triduum. Fœniculi,aſparagi, petroſelini & apij & herbæ ſaxifricæ uel uerbenæ,manipulos ſingulos cum aqua ad tertias decoques, & ex hac aqua in uino ieiuno in uino optimo propinabis per dies nouem. Eſt enim res ſalubris. Ad ueſicam uulneratam. Radices apij,fœniculi & aſparagi infundes in uino ueteri albo, & ieiuno quantum unus eſt calix dabis. Ad ueſicæ dolorem, uel urinę difficultatem. Pulegium,ſpicam nardi,& folium trita mittes in ſaccellum paruum & plenum appones ad ueſicæ dolorem,uel qui ſanguinem mingit. Marrhubium conteres & addes paſſum, ac tantundem aquæ decoctæ & bibes. Ad ueſicæ dolorem uel ſi guttatim aquam digerit. Cardi ſemen ex uini ſextarijs duobus decoctum ut ad heminam redeat, totum uitium tollere conſtat,ſi frequenter fiat. Fœniculum itidem decoctum & potui datum unc.decem, nimis proficit ad omnes difficultates.Itemq́ue millefolium & acetum bibitur contra omnes ueſicæ difficultates. Trifolium item minutiſſimum cum pipere & pulegio potui datur. Petroſelini cyathos duos,olei roſati duos, apij ſeminis tres,ſimul tūdes & cribrabis tenuiſſime,& ex eo cochlearia tria in mortario trita tenuiſſime edes. Fomentum ueſicæ ut meatus anterior laxetur. Recipe meliloti unc.unam, fœnugræci heminam unam, euiſci faſcem unum, maluarum agreſtium & ſatiuarum radices, camomillæ ſiccæ uel uiridis unciam unam, lauri quoque folia & herbam ueſicalem ſimul decoques,& per triduum fouebis. Euiſcus ſane' & laurus fœminis moleſtior, ut ſi mulier fuerit,ſaluatur matrix : ſi uirgo,rheumatizet. Ad hoc fomentum renum poſtea faciendum. Laurum,pulegium,myrtum,gramen,anethum & rutam decoques,& per triduum fouebis. Ad ueſicæ dolorem,quæ iam grauiter afflicta eſt, ſed & ſi puteat & ad ſtranguriam,ad calculum quoque, necnon ad loca mulierum,quæ res & homines à morte reuocat. Tolles aſparagi radices,graminis radices,apij quoque cum ſuis folijs, maluas & ius maluarum quod exprimitur. Subinde adijcies roſmarinum, ramulum cypreſſi,ramulum herbæ ſauinę,ramulum pulegij ueteris,faſcem allij, cerros reſtis unius ſiccos, coronam roſeam ſiccam,lauri ramulum,nepetæ montanæ faſciculum,fœnugręci ſemen contuſum,hederę rutęq́ue ramos,uerbenæ ramos cum ſuis radicibus,herbæ quę naſcitur ſecus aquam,& habet folia ſimilia, fabæ faſciculum,apium erraticum.& hæc omnia mittes in uas amplum,ut aquam plurimam capiat, & decoques uſque ad tertias,ita ut ter uas impleas,& ex hac aqua decocta dabis ieiuno bibere, & in ipſa aqua calidiſſima,prout pati potuerit ſedeat in balneo,ita ut teſticulos & uerenda in aqua habeat : ſedeat uero quādiu potuerit,& ſubinde ex eadem calida adijcies donec ſentiat ſe proficere, ac ſabulum per urinam digerere, hocq́ue facies per triduum,& licet uitium ſit uetuſtiſſimum ſanabitur,in utroque ſexu quęlibet ſit ætas. Mulier autem quæ his locis aut ueſica laborauerit, ex ea intus utatur ut ſedeat ſimiliter,ut ſupra de'uiro diximus.explicabit enim & ſtranguriam,& tortiones omnes ueſicæ ſtatim ſoluet. Ad podiſin uero potionem ſic demonſtrabis. Mittes in ueſicam calculos,& cum ipſo medicamēto ſuſpendes in calore balnei ut tota nocte pendeat,& inuenies mane calculos ui medicaminis reſolutos. Rutę agreſtis grana nouem trita ex aceti hemina ſubferuefacies,& dabis bibere continuis diebus nouem,ſanusq́ue fiet. Ouorum putamina unde pulli nati fuerint,quod ſufficiat contundes,& myrrhæ tuſæ & cribratæ ſemiunciam commiſcebis,& in paſſo ieiuno dabis. Aſparagi item montani ſiue ſyluatici faſciculum bonum, aut certe radices eius decoques ex aqua bene,& ex ea aqua bibat cum uino:mirifice ſanat. Porri itidem ſectiui, uirginis ſucci cyathum unum ex paſſi cretici cyathis tribus bibat. Item amygdalas numero triginta diligentiſſime teres. Draganti etiam ſemiunciam in ſapa infuſam & bene tritam ſimul miſcebis ac colliges, hinc dabis in modum auellanæ cum dormitum uadat.

Veſicæ & calculo purgando. Cap. XXXIX.

AMILI ſemiuncia conteritur,& ouum eiusq́ue putamen ter impletur paſſo,idq́ue balneo ſubferuefactum datur aduerſum calculi dolorem. Cicer arietum in aqua diſcoquitur cum ſale, & ex ea aqua bibuntur bini cyathi per triduū in difficultate urinæ,ſic & calculi pelluntur. Cariotæ tritæ dolori imponuntur aduerſus urinæ difficultatem. Murino itidem fimo dolorem illinire prodeſt. Vermes item contriti bibuntur ex uino aut paſſo. Ad calculos comminuendos pellendosq́ue. Cochleę inanes combuſtę conteruntur,& cinis earum in potione datus,calculos pellit. Lapilli autem qui in gallinaceorum, aut palumborum ueſica inueniuntur contriti potioni inſperguntur. Fimus palumborum in ſorbitione ex faba fracta bibitur. Turturum itidem fimus in mulſa decoctus imponitur. Cicadas coctas das in

patella in ueſicæ dolore,utile enim eſt contra omnes ueſicæ dolores ſeu difficultates. Cinis plumarum palumborum ferorum ex aceto mulſo bibitur. De nido itidem hirundinis glebula uti diluta ex aqua calida bibitur. Turdorum fimus ex mulſo decoctus imponitur. Conuenit quoque turdos eſſe cum baccis myrteis in aqua,in qua decocti ſint pedes agnorum. Scorpio marinus in uino necatus,ueſicæ uitia ſanat, & calculos pellit: ipſe autem ſane editur,& uinum bibitur. Lapillus qui inuenitur in ſcorpionis marini cauda,utiliter potatur. Inueniuntur in brancis capitis piſcis quaſi lapilli,qui poti ex aqua,calculoſis præclare medentur. Echini cum ſpinis ſuis tunduntur,& ſinguli ex hemina uini bibuntur. Difficultatibus urinæ ſuccinum potatum alligatumque prodeſt. Plantaginis itidem uel folia,uel radices potare ex paſſo prodeſt. Veſica apri in cibo elixi ſumitur. Leporis renes inueterati in uino poti calculos pellunt. Vngulæ equi cinis ex uino uel aqua bibitur.

Incontinentiæ urinæ compeſcendæ. Cap. XL.

VERRINI genitalis cinerē potare ex uino dulci oportet. In canis ualet cubili urinam facere. Item remedium ne ipſe urinam faciat,ut canis in ſuo cubili. Vngulæ apri uel ſuis cinis potioni inſpergitur. Leporis quoque cerebrum in uino bibitur,& eiuſdem teſticuli toſti eduntur. Anſerum etiā trium ligulæ aſſæ in cibo ſumuntur. Cochleæ Africanę cum carne ſua comburuntur, cinisque earum ex uino bibitur.

Ad uerendorum uitia, ſi formicatio ſit uel uerrucæ. Cap. XLI.

ARIETINI pulmonis ſanies illinitur. Cæteris uero uitijs arietinorū uellerum cinis ex aqua, & ſeuum omento pecudis præcipue ab renibus admixto,& pumicis cinere & ſale imponitur. Lana item ſuccida ex aqua frigida. Caro pecudis combuſta trita ex aqua frigida. Mularum itidem ungulæ cinis. Dentium caballinorum tuſorum farina inſpergitur,ulceribusque imponitur cum melle hyſopum & plū bi ſtoria. Muricum uel purpurarum cum ſuis teſtis & carne combuſtarum cinis cum melle,carbunculosque eorum ſalſamenta cum melle cocta confringunt. Singulariter uero cerebrum apri cum ſuis ſanat ea quę ſerpunt. Fel item bubulum cum alumine Aegyptio ac myrrha ad craſſitudinem mellis ſubactum illinitur. Inſuper beta cocta ex uino & trita imponitur.

Teſtibus & ramicibus medendis. Cap. XLII.

HOLVS cum faba cocta æquis partibus dolori apponitur.Bulbi triti ex uino mulſo & illiti medentur. Rutam item cum teneris lauri ramis contritam tumori imponunt. Cyminum quoque toſtum, contritumque cum cera & melle ac roſaceo. Farina lini ſeminis cum reſina & myrrha contra dolorem facit in uino cocta & cōtrita. Inflationi uero beta ex aqua imponitur aut melle. Ad idem. Fex uini aut faba ex uino illinitur. Folia cypreſſi cum polenta trita ramini proſunt. Pillulæ item de cypreſſo teneræ tritæ cum axungia & lomento imponuntur. Succus de pillulis cypreſſi, ſi cum ficu arida prius demptis granis imponitur,iuuat. Farina quoque fœniculi in hydromelle decocta,addita axungia, facit ad omnia. Si uero decidit alter ex teſtibus ſpuma cochlearum illinitur,tetrisque uulneribus ibi manantibus auxiliatur capitis canini recentis cinis. Senectus anguium trita ex aceto atque hydromelle. Stelliones quoque demptis pedibus,& interaneis, & capite,& aſſati in cibo dantur. Tumores teſtium marina aqua utiliter fouentur: quod ſi & dolor & tumor ſit,poſca calida imponitur in ſpongia.

Inguinum uitijs iuuandis. Cap. XLIII.

NEGANTVR inguina ītumeſcere eius qui habeat ſecum ſurculum ex myrto, nec ferro,nec terra tactum. Cochleæ minutæ tritæ ex melle illiniuntur,inguina priuſquam exulcerantur uel intumeſcant,in licio autem facere nouem nodos oportet,atque ad ſingulos nominare ſingulas mulieres uiduas,ac tum licium alligare ad talum, uel cruri, uel infra genu. Si autem ex equitatu fœmina uexata ſunt,ſpuma equi ex ore fœminibus illinitur,& inguibus imponitur. Fimus ſuillus ſub teſta calefactus, & tritus cum oleo. Oleo item de lucerna inteſtini caput perfricabis ter,miraberisque effectum,ſed poſteaquam meatū unxeris,aliquantulum reijcias. Lini itidem ſemen ex aceto & oleo decoquitur, & tritum inguini imponitur. Myrtea uirga quæ ferro tacta non fuit,in dolore inguini circunligatur, abſinthiumque habere in uentrali prodeſt. Lupini ex aceto cocti fomentum optimum eſt,& tollis & parothetis utile eſt.

Ad intertrigines. Cap. XLIIII.

PVTREDO ligni in puluerem redacta inſpergitur. Lentiſci foliorum puluis ad idem facit. Myrti item foliorum puluis mirabiliter facit. Corticis quoque granatorum puluis mire facit.

Sciæ ſanandæ. Cap. XLV.

VERMIS terrenus effoditur,& imponitur in catillum ligneū,fiſſum,ferro alligatū,aqua pſun-

ditur,rurſusque in eo loco in quo erutus eſt uiuus ſuffoditur,& ea aqua in eodẽ catillo bibitur. Cochleę
crudę ex uino mero cum pipere bibuntur. Lacerta uiridis dempto capite & pedibus cum interaneis
condita,ut faſtidium abigat,in cibo datur. Rubeam qua pelles conficiuntur quotidie bibere utile eſt.
Lauri & geneſcæ rami pluribus diebus in aceto macerantur,deinde tunduntur & coquuntur,& ex eo ſuc
co quotidie cyathus potui datur. Fimus quoque bubuli calefactus in cinere feruenti locis dolentibus in
folijs cuiuſcunque holeris imponitur. Picis puræ pond. IIII. ſolues in cacabo donec penitus liqueſcat,
addesque ſulphuris uiui triti unc. unam & ſemis, hordei pollinis heminam, & aceti acerrimi heminam,
quodque tandiu miſceri & confricari facies donec unum corpus efficiatur, & ſic induces in aludam. &
poſtquam balneum exieris,in locum qui dolet impones,& uteris biduo,& poſt rurſum lauaberis,ac poſt
balneũ renouata cataplaſmata impones,hocque tertia uice facias,& recipies integram ſanitatem. Cappa
ris radices,in aqua decoctas & bene tritas, pannoque inductas ad noctem impones,& alio die ſanus laua-
bis. Nepeta ante ſolis ortum ſublata & impoſita, remedium præſtat: hac etiam trita ſeu uiridi in bal-
neo fricetur. Fruſtum enulæ uiridis cum uino albo bene teres, & colabis per linteum, & dabis cui coxa
uel ſcia dolet. Sed prius aliud fruſtum teres,& illinies uertebro uel coxæ dolenti,& cum fricauerit,bibet
potionem ſupraſcriptam, & in ipſo latere iacebit. Silphij cochlear plenum cum aceto & aqua dabis bi-
bere. Potio ad ſciam. Herbam agrimoniam cum fuſte roboreo euelles, teresque radices eius, terges
diligenter,& teres in potione unà cum uino quantum ſufficit, & ſic dabis bibere per triduum. Bulbi
albi ſuccus potui datus medetur. Itemque ſenecionis ſucci drachma una cum oxymelle potui data, ſi
mox deambulet, prodeſt. Porri item capitati ſuccus potui datus, ad ſanitatem efficaciter perducit.
Salis item ammoniaci cochlear unum in uini cyathis duobus bibitur. Malagina galieni ſciaticis. Reci
pe pyrethri unciam unam,caſtorij unam,helenij adarcis unam,euforbij unam,zinziberis unam,cerę unã,
uini quãtum ſufficit. Alia potio ad ſciam. Plantaginem,porrum uirginem, & heliotropij iuris folia,
teres diligenter,& expreſſum ſuccum dabis in uino ueteri tepefacto, luna decurrente per ter dabis bibe-
re,& quando heliotropium folia non habet,radices eius tolles uel cętera. Potio ad ſciam, ad coxam,ad
arthriſin,ad pedes. Hibicini fimi pugnum,piperis grana XXVI. teres diutiſſime, addesque mellis he-
minam unam,& uini ſextarios duos,dabisque ſtanti per dies ſeptem. Geneſcæ item frondes & caules cũ
aceto madefactas ſumere triduo conuenit. Vnctio item leonis,& leopardi adipes,& pyrethrum pari põ
dere admiſcebis aphronitro & euforbio tantundem admixto & balſamo, & quotidie coxam in ſole per-
fricabis,& cum melius ſenſeris,adijcies paſſam & oleum roſatum quod ſufficit. Curat etiam neruorum
& articulorum ualetudines. Acopum ad coxæ uitia calidiſſimum. Recipe olei terebinthini libram
unam,axungię ueteris duas,cerę IIII. galbani unam & ſemis,euforbij duas & ſemis,panacis ſimiliter,adar
cis duas,ſagapeni tres,caſtorij pontici ſex. conficies uero ſic: Sagapenum & panace infundes in modico
aceto,& teres oleum terebinthinum, & axungiam ceramque ſimul ſolues,cętera tundes & cribrabis:& ſi
mul omnia miſcebis,& colliges in uaſe uitreo,& uteris, confricando per unam horam cõtra ſolem, uel ad
carbones. Confectio lyſopomi ad ſciam. Recipe pyrethri uncias duas,medullæ ceruinæ unam,galba
ni unam,hyſopi unam,adarcis duas,terebinthinæ unam,piperis unam, balſami libram unam, olei cyprini
uncias ſex, olei hircini librã unam,olei ſtyracini unam,olei amaricini uncias tres,olei laurini quatuor,cerę
punicæ tres. Confectio malagini ſciaticis experti. Recipe ceræ libram unam,picis duræ duas,terebinthi-
nę de cauliculis unc. ſex,ammoniaci ſex,ſtyracis optimi duas,mannæ thuris duas,galbani unam & ſemis,
aceti acerrimi quod ſufficit, conficies ſic: Ceram,picem,& reſinam igne lento ſolues,ſtyracem & galba-
num admixta modica cera tandiu tundes in pila,donec malaxari poſſint: ammoniacum uero leni manu
teres ut puluis fiat,addesque acetum ut pinguius fiat. Depoſito uero cacabo,galbanum cum ſtyrace ſu-
permittes, & de ſpatula mouendo, commiſcebis poſtea omnia: deinde in mortario ſuper omnia condi-
menta fundes,uel manibus permiſcebis acetum,hocque facies aſſidue, ſpargendo ſuper quantum ſpecies
poſſint combibere,& uteris. Confectio medicamenti ſciaticis. Recipe ſalis communis uncias tres, & deñ.
tres,leppidi unc. unam & ſemis,ammoniaci ſex,ſinapis ſex,pyrethri unam,ſtrutij unam & ſemis,ariſtolo-
chiæ longæ ſex,camepitheos unam,colophoniæ tres & deñ. X. olei ueteris unc. nouem,propolis ſex,reſi-
næ pituinæ ſiccæ ſex,ſtercoris columbini ſemiunc. melibdenæ tres,& deñ. tres. Cõfectio nitri ſciaticis.
Recipe adarcam,pyrethrum,ſinapis ſemen,ſtafiſagriam & nitrum rubeum æquis ponderibus: quæ om-
nia contundes & cribrabris diligenter,in balneo uteris ſine unguento. Ad coxarum dolorem, & ad ſciã.
Bruſci radicem contundes, & in uino ueteri decoques ad tertias, & tres cyathos exinde ieiuno dabis bi-
bere. Herbæ camipides, quam piſcariolam uocant, teres ſi uiridis eſt,deñ. III. & ex aqua mulſa potionẽ
dabis per dies XX. Ipſam item herbam uiridem contundes, panem aũt nauticum pridie infundes in ace-
to acri,poſtea ipſam herbam contuſam exprimes,& adijcies ſalis tenera pro modo, & ſaponis gallici pillu
las,& in modum cataplaſmatis ſciatico ĩduces à uertebra coxę uſque ad geniculum,ita ne ſubfragmen tã-
gas,& faſcia cinges: & cum ſudare cœperit,in calida depones,& ibi diutius faciat: cum uero exierit & de-
ſudauerit,tolles,& locum ipſum oleo perfricabis,mirũ effectu eſt. Cochleas crudas cum teſtis XIX. bul-
bos crudos XXI. piperis grana XXIIII. in unum cõmiſcebis,& teres ut fiat in modũ ceroti,& inductum
panno,exeunti de balneo induces in coxam,& ligabis,& poſt triduum ſolues eunti ad balneum. Apij
uiridis, ſiue apiaſtri radices,ipſosque uerticulos rotundos ad modum ceroti facies,& eunti de balneo im-
pones in panno,& poſt triduum ſolues in balneo,poſt pangra perfricabis,quod conficies ſic. Ceruſæ un
ciam I. argenti ſpumæ unciam unam,cerę quantum ſufficit,& poſt balneum impones. Hoc cerotũ aliqui

totion appellant. Malagina ſciaticon. Recipe peculæ unciam unam,euforbij tres,pyrethri duas,ſulphuris uiui tres,calefacies uero peculam uſque dum regelet : & tuſa omnia & cribrata permiſcebis,& in aludã inductũ impones, ligabiſque,ac die tertia ſolues,& duces in balneum, & poſt balneum utetur ceroto cyprino & oleo cyprino. Acopum ſciaticis. Recipe nitri unciã unam,tinaperis duas, ſtaſiſagriæ unam, alcionei unam,ceræ ſex,terebinthinæ ſex,cyprini tres,tapſiaſcylon duas: tapſiaſcylon uero cum aqua marina, & ſic alia ſoluta permiſcebis. Herbæ camitriæ uiridis collectæ menſe Maio,manum plenam teres diligenter cum pipere,ita ut acrum ſit,admiſcebiſque uini acri ſextarium unum, & alterum ſeorſum pones:& cum diſtemperatũ fuerit,in potione dabis calicẽ dimidium,& refundes de uino puro tantundẽ: & ita facies per dies octo,ſicque facies,ut ambos ſextarios adijciendo conſumas unum, ſingulis diebus dimidiam heminam bene calefactam,& iaceat in ipſo latere obuolutus pãnis ut ſudet,donec digerat potionẽ. abſtineat uero à balneis & recentibus carnibus,& ſanus erit : alij parum mellis adijciunt propter aſperitatem. Ad ſciam quæ quodãmodo ſemper ex phlegmate fit,dabis in primo geræ ſemiunciam,aut certe ſecundum uires & menſuram tenebis,& poſt dies quatuor iniectionibus curabis : ſed prima iniectio recipit hæc. Centauriæ deñ.ſex,colocynthidos unum contuſum,radicis cucumæ ſyluaticæ ſex,radicis betæ unciam unam,ſulphuris unã, anethi deñ.ſex,aquæ ſextarium unum,coqueſque ad tertias & colabis,& in ipſam aquam addes mellis potionem,& inijcies hora prima,expectabiſque opus iniectionis uſque ad horam quartã,ut bene purgetur. poſt hæc facies iniectionem alterã,quæ habet olei & anethi potionem & adipis ſemiunciam,caſtorij triti deñ.tres : commiſcebis autem hæc,ac tepida inijcies, & teneat quandiu poteſt : cum uero hæc omnia feceris,exerceatur ambulatio per dies ſeptem. Poſtea ut percuretur, utatur iniectione iſta per dies plurimos,ut cauſa diſſoluatur. Recipe euforbij uncias duas,tapſiæ unam,& ſemis,adarcę unam,pyrethri duas,ſinapis unam & ſemis,erucę ſeminis duas,piperis albi duas,piperis nigri unam & ſemis,bulbi ruſtici albi duas,ceræ albæ duas, olei cyprini duas: hæc omnia commiſcebis cum oleo ſuprascripto diligenter, & ungendo fricabis diu lenta,in alijs locis durioribus unguento puro uteris in ſtomacho uel medijs contra frigus cum nardo unges & uteris.

Ad coxæ dolorem. Cap. XLVI.

STYRACIS optimæ unciam unam,caſtorij unam,euforbij unam,quod non ſit pertuſum,piperis duas,cymini barbari duas,uini ueteris aſcolanij fortis ſext.ſemis : hæc omnia mittes in ollam nouam capiẽtem ſextarios duos,addes quoque ſtercus columbinum,coqueſque in carbonibus modice,& inde unges coxam ſiue renes ubi dolor fuerit. Vnctio ad dolorem coxæ ſiue uertebri probatiſſima. Recipe panacis ſemiunciam,laſaris optimi deñ.ſex,ſeminis caulium tuſi & cribrati ſemiunciam, cymini tuſi & cribrati unciam unam,baccarum lauri tuſarum & cribratarum unam : panace uero & laſar infundes in uino ueteri,& poſt biduum nouum cum uino ueteri calidiſſimo ſufficienti, & modice calefacies ad prunas, & commiſcebis ſimul panace & laſar,& calefacies agitando,in calido ſole uero contra pilum diutiſſime confricabis. Artemiſia herba admixto aceto impoſita in triduo,tollit dolorem. Acopum ſciaticum. Recipe euforbij,myrrhæ,tinaperi,lybani,cyprini ana unciam unam,quæ commiſcebis, & uteris.

Ad geniculorum dolorem. Cap. XLVII.

QVINQVEFOLIVM adiecto modico ſale contritum, aſperſumque aceto, & genibus circumligatum,efficaciter medetur. Baccarum hemina ficus Aphricanæ libram unam, axungiæ uncias ſex,cum uino ueteri ſimul contuſa & illita,efficaciter perſanant. Ad genua & ad pedes. Neruus de cruribus uulturis contundes, ac talis impones,& alligabis, ſtatimque dolor decidet. Eſt enim res phyſica & comprobata.quod ſi genicula forte contracta fuerint,lomentum ex faba in paſſo maceratum impones,ac deſuper caulium folia alligabis. Aphronitrum maceratum cum lana ſuccida imponitur.

Tibiarum uitijs ſuccurrendis. Cap. XLVIII.

CARDAMOMI herbæ folia cum aqua tuſa & impoſita ſanant. Ad tibiarum tumorem folia herbę anagallidis per triduum alligata,tumorem tollunt. Ad ulcera in tibijs & cruribus. Lomentum fabatium ex aceto acerrimo cõſperſum teres diligenter,& panno inductum impones,& cum cœperit exiccari,ex ipſo aceto ſuffundes uſque in diem tertium. Adeps urſinus admixta rubrica & impoſita,magnifice ſanat,ſoluſque adeps facit idem. Caprinum item fel,uel aprinum,cum reſina & ceroto reſolutum, uulnera quæ ſerpunt mirifice ſanat. Sordes caſei ſicci,& fimus ouis mollis pari põdere trita,adiecto melle puſillo,intra dies uiginti curant. Caprinus fimus ex aceto ſubactus & ſubferuefactus imponitur. Lenticula item ex aqua decocta addito exiguo mellis, trita & impoſita ſanat Ad maculas autem tibiarum ex ictu recentes coriandrum ex aceto tritum & impoſitum,eas inhęrere non patitur. Ad tibiarum ulcera reſina cum ceruſa imponitur. Cinere autem maxillarum apri uel ſuis inſperguntur:omniaque in his locis ulcera purgantur,complentur,perſanantur,butyro ac medulla ceruina,felle item taurino cum cyprino oleo & hircino.

Talorum uitijs tollendis. Cap. XLIX.

MVSCVLVS ex oleo tritus ſedat uitium,& tumorem tollit. Limus aquaticus cum oleo

ſubactus & impoſitus,prodeſt. Caprinus fimus ſiue bubulus ex aceto decoctus, & cum melle ſubactus utiliter medetur. Ad laxatos uero talos fimum caprinum ſiccum ſiue bubulum in puluerem redactum, ac cum melle mixtum & impoſitum,laxatis tumorem & dolorem ſedare certum eſt. Vitulinus item fimus recens laxui & tortis talis aliquo caſu continuo impoſitus, non ſolum dolorem, uerum etiam collectiones ac tumores mire arcet. Mulieris capillus quamplurimus in cinerem redactus, admixto ouium adipe,ueteris ceroti modo illinies: celeriter enim dolorem releuant,& priſtinā reſtituunt ſanitatem. Talis tumentibus fimus caprinus decoctus & ſubactus melle imponitur. Pulmo marinus imponitur. Cancri marini cinis ex oleo,utiliterque aqua fouentur in aqua eorum decoctus eſt. Bubulas quoque impoſitas, ac de ſuballigatas luxaturam experti ſanare promiſere.

Ad tumorem pedum. Cap. L.

SQVILLAE purgatæ libras quatuor,pulegij uncias ſex,aceti ſextarios duos,mellis librā unā, conficies & impones,miraberisque eius rei effectum. Lana cum cinere calido,omnia ulcera pedū ſanantur. Fimi gallinacei uel columbini cinis ex oleo ulcerationibus medetur. Tegmenti item teſtudinis cinis ex uino & oleo temperatus,ulceribus pedum medetur. Seuo pecudum cum alumine ſi plura ſint ulcera,ſanantur. Articulis uero fimus columbinus tritus imponitur.

Pernionibus & uitijs pedum. Cap. L I.

FICVS aridę diſcoctę,cum cera liquida ſubactę,ambuſtis & pernionibus imponuntur. Seuo pecudum cum alumine,ſi plura ſint ulcera,ſanantur. Terrenorum uermium cinis cum oleo imponitur. Similiterque cornu caprini combuſti cinis cum oleo imponitur. Cochlearum quę nudę inueniuntur,uiuarum combuſtarum cinere,omnia pedum uulnera ſanantur. Fimi murini cinis ex oleo ueteri imponitur. Agninus pulmo uel arietinus imponitur. Dentis caballini contuſi farina ſubluuiem emendat. Lacertæ uiridis ſanguis ſubtritus,pedes illinitus ſanat. Adeps autem anſerinus addito alumine,omnes rimas pedum ſarcit. Teſtudinis cinis ex uino & oleo temperatus huic malo medetur. Maluæ folia in cinerem redacta,uulnera pernionum ſanant ſparſa. Fomentum lanarū feruefactum in paſſo Cretico aut Aphro,calidum appones,hocque ter facies uel quater,& ſcias te curaſſe. Muſtus cochlearum frequenter imponitur. Dragātum infundes in mellicrate pridie,glycyrrhizā quoque contundes & infundes in mellicrate & coques. Lauabis & teres dragantum æque tritum,diligenter admiſcebis. quod cum in modum ceroti medie temperati feceris,linies in pedibus uel manibus: quod ſi ſpiſſum fuerit, addes de ipſo mellicrate & uteris. Styptiriam coques in uino,& ex hoc fouebis manus & pedes,& ſic de ceroto ſupraſcripto illinies. Aqua in in qua eruum decoctum eſt, utiliter fouebis.

Clauis & callis curandis. Cap. L I I.

PLERVNQVE pedibus innaſcuntur claui aut calli,præcipue tamē in digitis,& in manibus, quibuſdam uero & in alijs corporis partibus,aduerſus quos monſtrantur remedia talia: Vrina muli, mulæ'ue cum ſuo luto illinita tollit. Fimus ouium imponitur. Iecur lacertæ uiridis uel ſanguis impoſitus in ſole comedetur. Vermes terreni ex oleo,fimus columbinus decoctus ex aceto in modum malagmatis ſubactus, imponitur. Fimus apri uel ſuis recens impoſitus, & poſt diem tertium ſolutus prodeſt. Faba in qua laſer ſeruatur in aceto miſſa & tumefacta, & ita alligata. Si in facie naſcantur etiam iuniperi, aſſidua fricatione tolluntur. Pollinem ex oleo temperant & adijciunt,extrahit enim. Idē facit & Ammoniacum. Salicis ramorum prunorum cortices exuruntur, eorumque cinis ex aqua impoſitus tollit. Vtuntur & ſeuo bubulo cum thuris polline. Vrina canis cum ſolo luto imponitur. Ad interdigitia. Salem tritum cum oleo de lucerna ardenti bene mixtum inunges & miraberis. Vermiū item terrenorum cinis in oleo ueteri impoſitus, optime ſanat.

Ad parocimi dolorem. Cap. L I I I.

FERMENTVM cum ſapone & ficu pingui tuſum & ſubactum imponitur. Si autem caro excreuerit, & ungues ſeparauerit, flos lentis inſulcitur, & cataplaſma de chartæ cinere ex aceto mixto ſuperponitur.

Ad ungularum dolorem. Cap. L I I I I.

FOENVGRAECVM crudum tritum admixta aqua pro cataplaſmate imponitur,& ſanat. Ad unguem læſum eijciendum. Stafiſagriam tundes primo,deinde teres,& admiſcebis acetū,poſtea impones uſque dum ſanat. Cum autem ceciderit fabam impone,mire facit. Ad ungues ſi quid mali habuerint,alumen ſciſton in teſtulam mundam immittes,& in foco coques, deinde tolles & aceto ſuperſparſo extingues,iterumque repones in focum: & cum opus fuerit,ſupraſcriptum puluerem ſparges, aut ſolutū cum uino puluerem illinies: & poſt linteū ſuppones,& linteolo uino infuſo digitū obuolues ligabisque, & ſanabitur.

& ſanabitur. Vt unges læſos emundes uiſcum cum ſulphure uiuo tere & infundes unges. Quinque folium tritum cum adipe impones. Emplaſtrum proſcadramnata, hoc eſt cum de frigoribus in manibus uel in pedibus uulnus naſcitur, quæ ſunt comede. Recipe ceruſæ libram unam, ceræ albæ unam, folij communis ſiue amygdalini unam, ſpumæ argenti, ceruſam uero & ſpumam argenti teres cum oleo diu tius, donec colorem mutent.

Ad corporis ſalubritatem. Cap. LV.

BETA ſyluatica ſine ſemine cum aceto & uino cocta & ſupertenſa mire ſalubritatem corporis præſtat. Myrrha cum uino trita, ſanitatem corporis uiri mire ſeruat. Vt totum corpus hilare ſit, uini ueteris feces cum oleo teres, & perunges totũ corpus in ſole. Ne corpus male oleat uel puteat. La terem antiquum, & roſam ſiccam tundes primum, & uteris in balneo. Ad ſeruandam item corporis ſanita tem. Marrhubij unciam unam ex lacte ouillo calefacto bibat ſemel in menſe.

Lichenis arcendis. Cap. LVI.

GRAECO nomine lichena appellatur, quod uulgo mentagrã appellant, & eſt uitium quod per totam faciem ſolet ſerpere, oculis tantum immunibus, deſcendit uero in collum & pectus, ac manus, fœdat cutem: eosque qui ſic uexantur, oſculari non conuenit, quoniam contactus eorum perniciofus fore perhibetur. Manlius Cornutus Prætor prouinciæ Aquitanæ legatus, C C. in hoc morbo locauit ſe cu randum. Huic ergo uitio ſic conantur mederi. Cantharides illiniunt cum ſucco uuæ Amineæ, & ſeuo ouis uel capræ. Murium fimum illiniunt ex aceto. Cinerem item herinacij ex oleo imponunt. ſed in hac curatione prius faciem ex nitro & aceto foueri præcipiunt, & tunc illiniunt adipem uituli marini. Itemque delphini iecinoris cinerem ex aqua. Ficulneæ caules in aceto cocti & triti illiniuntur. Euiſci radix cum glutino lupino in aceto decocta, ad quartas ſimiliter adhibetur. Flos uiſci cum calce ſubactus laudatur. Thitymalli quoque flos cum reſina decoctus adhibetur. Lomentum cum thuris polline æquis ponderibus ex aqua adhibetur & illinitur. Tapſiæ radix trita cum melle imponitur. Glutinum factum genitalibus uitulorum, liquatur ex aceto cum ſulphure uiuo, ramo ficulneæ permixto, ita ut recẽs bis in die reponatur. Item trociſcus lichenicon. Recipe gummi ſciſti unciam unam, tinaperi unam, lybani unam, tytaneos librã unam, ammoniaci unc. unam, lithargyrij unam, gumeos duas, aceti quantũ ſufficit. Lybani drachmas decem, tinaperi decem, bdellij decem teres cum aceto. Catapotia ad lichenas ex perta. Recipe lithargyrij unciam unam, alcionei unam, arſenici unam, aſphalti unã, lybani unam, tinape ri unam, ammoniaci unam: quæ omnia teres cum aceto, & facies trociſcos. Trociſcus quo utimur ad li chenas & ad exancaumata, hoc eſt ambuſta, & ad herpiſtigoden, hoc eſt, ſcabiem. Recipe pſymitij drac. octo, lithargyrij VIII. calcis uiuæ duas, aceti & olei quod ſufficit. Trociſcus lichenicon. Recipe came leontis nigræ drachmas IIII. pyrethri duas, tinaperi quatuor, chryſocollæ quatuor, aceti acris cotylas nouem. Trociſcus. Recipe alcionei uſtulati drachmas duas, cameleõtis nigræ quatuor, aſphodeli radicis quatuor, tinaperi, lybani, pyrethri, aphronitri ana duas, tauro collis quatuor, aceti ueteris quãtum ſufficit. Trociſcus ad lichenas. Recipe Iu ſyderon unc. tres, ſcordion purgati unam & ſemis, tinaperi ſimiliter, gumeos quatuor, quæ in aceto acri teres in ſole, & facies trociſcos.

Elephantiaſi depellendæ. Cap. LVII.

A' Facie hoc malum plerunque incipit, & nare primo ſurgit, uelut lenticula quę celerrime per totũ corpus ſerpit maculis uarijs, colore, & inęquali cute, alibi craſſa, alibi tenuis, alijs dura locis quaſi ſcabie aſpe ra & poſtremo nigreſcente, & ad oſſa carnes apprimente, tumeſcentibus digitis in manibus & pedibus. Hic morbus peculiaris eſt Aegyptiorum populis, totus exitioſus eſt, cum in reges excedit. His qui hoc malo afficiuntur, cinis muſtelæ & eiuſdem ſanguis mixtus illinitur. Radix aſparagi in aceto cocta & trita imponitur. Mentaſtri folia, cõmaſticata adhibentur, cedro illiniuntur. Bulbi quoque triti in aceto & ſul phure medentur. Nitrum etiam ex melle & lacte bubulo tritum faciem purgat & erugat. Smegma ad elephantiacos. Recipe pumicis drach. X. teſtarum ſepiæ decem, nitri decem, cimolię decem, gumes albi quinque, cycidon omphacion quinque, poſt hunc puluerem uteris & thure cum uino. Trociſcus herõ optimus tollens humores acerrimos, id eſt lichenas. Recipe lybani drach. octo, calchanti octo, tinaperi octo, calcideos ſimiliter, acacię quatuor, myſei cyrij octo, gumeos quatuor, quę cũ aceto colliges & uteris.

Ad morbum comitialem. Cap. LVIII.

ALLIVM elixum ſubinde in cibum & in potione ſumatur. Fel agninum cum melle uel co chleari uel ligula ſumatur. Lini ſemen & urticę ex melle illitum ſanat. Coagulum quoque uituli ma rini bibitur cum lacte equino aut malo punico ſicco, aut mulſa aut aceto. His qui ſępius cadũt clyſter infunditur ille. Caſtorij drachmas duas, mellis heminam unam, aloes unam, aquæ ſextarium, ſi ſuppuratio erit unguentum facies. Recipe crocum & thus maſculum, & myrrham, gallas albas, acacia nigra, helio tropia quę appellantur, corium mali punici, centauriam, oloſatri ſemen, ęquis ponderibus teres omnia ex

uino,& uteris, dabisque potionem bibere ei qui patitur.& abſtineat à balneo,& ſi uſus exegerit lauet. Teſticuli urſini in cibo proſunt. Teſtes aprini crudi,triti,ex aqua bibuntur,cum primum quis cecidit, in eo loco quo caput eius fuit,clauus ferreus figatur,non repetit. Dantur item carnes edendę beſtiæ occiſæ eo ferramento,quo homo ante occiſus eſt. Hirundinis ſanguis cum thure,uel eiuſdem cor recens deuoratur. Lapillus idem hirundinis è nido alligatur ad collum iacentem,recreat,& ab hoc periculo tutũ præſtat. Tenentes in manu anethum,comitiali morbo nõ appetuntur. Teſticuli itidem arietini inueterantur, & ex his dimidij denarij pondus datur in hemina aquæ tritum. Abſtinentia uero utendũ eſt uini diebus quinque, & ante & totidem poſtea. Sanguis pecudis uel uituli ter bibitur,ſed & humanus ſanguis hoc uitio liberat. Catulus item lactens abſciſo capite & pedibus, exectis interaneis ex uino & aceto coctus editur. Vinaria quoque ſumpta in cibo prodeſt. Cochlearum cinis addito lini ſemine & urticæ ex melle illinitur cum ſale. Iecur itidem uulturis tritum cum ſuo ſanguine propinatur ter ſeptem diebus,meliusque prodeſt ſi ea auis cũ occiditur ſatura ſit humano cadauere. Fel teſtudinis naribus illitum iacentem erigit. Caſtoriũ item in aceti mulſi cyathis tribus ieiunis datur. Muſtelæ quoque iecur marinæ in cibo bene ſumitur. Carnes etiam caprinæ in rogo hominis toſtæ hunc depellunt morbum. Caprini ſimiliter uel ceruini cornu uſti nidor adhibetur.

Regio morbo pellendo. Cap. LIX.

SALSAMENTVM in cibo ex pipere ſumitur ſeruata carnis abſtinentia. Allium tritum in potione uini ſumitur. Cicer item arietinũ diſcoquatur in aqua,duo cyathi potui dentur uel ex melle in cibo. Nuces Græcę cum abſinthij ſemine teruntur,deinde pillulæ ex aceto eduntur. Herba ſauina quæ habet folia quaſi cypreſſu,trita ex uino potui datur. Folia quoque oleaſtri ex uino trita imponuntur,atque ipſum uinum bibitur. Sordes de auriculis aut mamma pecudis denarij pondere cũ myrrhæ puſillo ex duobus cyathis uini hauriuntur. Vermes item terreni cum myrrha in aceto mulſo propinantur. Cerebrum perdicis in tribus cyathis uini bibitur. Cineres interaneorum palumborum cochlearia duo bibuntur ex mulſo. Erucæ ſylueſtris tria folia ſiniſtra manu decerpta ex aqua mulſa bibũtur. Rubea qua pelles efficiũtur in aqua mulſa bibitur. Fimus pulli aſini,quem primum edidit à partu,datur ex uino ad magnitudinem fabæ,triduo medetur. Canini capitis cinis in mulſo propinatur. Gallina ſi ſit luteis pedibus,aqua ei pedes purificãtur,deinde uino colluuntur, idque uinum potui datur. Ad idem equini pulli fimus ex uino propinatur. Eademque ratione cyminum ex uino albo in balneo datur. Optima & certa ratio eſt qua ego iam deſperatæ ſalutis plurimos curaui. Si raphani ſuccum in balneo bibat,& in quocũque potu mane ieiunus parum urinæ ſuæ bibat. Lapatij radices cõterat ex uino auſtero,colabisque & potui dabis,mire auruginẽ tollit. Radices porri cum aqua quãta uolueris ex uini hemina potui dabis. Radices betæ tũdes & exprimes ſucci cyathos quatuor, teres & dabis cũ uino bono bibere,ſine mora ſanabitur. Raphani item ſuccũ in ſolio uſque ad collum uerſus bibat. Chryſolaginis quoque ſeminis denarios undecim cũ aqua ſatis calida bibat,& ſanabitur. Item ad auruginem. Herbæ fellis terræ quam centauriam uocãt,faſciculum unum,anethi unum,allij capita ſeptem, atriplicis ſemiunciam. Hæc omnia in olla noua ex careno coques ad tertias,& dabis ieiuno in balneo, ita ut in calida non deſcendat,ſed ſudorem detergat. & poſt balneum radiculas ex oleo ſale edat,& uinum accipiat modicum. Item in pila radicem tundes,ac ſuccum exprimes, & in balneo ex eo ſucco fricato te uſquequo deſcendas in ſolio ſine oleo lauare,& ſtatim aurugo ſuper aquam apparebit. Amygdalæ amaræ unciam unam, aniſi ſemiunciam,abſinthij florum denarios ſex: inſimul tere & fac trociſcos duos,& da cum uino & melle ad cochlear unum. Praſſium ſuccum tundes & cribrabis, & dabis ſimiliter cum uino & melle. Raphanos item aut ſeptem,aut nouem, contũdes,& ex eo ſucco per linteum colato dabis in ſolio ſtatim cum uino bibere.

C. PLINII SECVNDI DE RE MEDICA LIBER TERTIVS.

Ad febres calidas intercidendas. Cap. I.

MEDVLLA ceruina,adipe anſeris,adipe porcino recenti, & exiguo ceræ perunges ſero, ac ſtatim de ſucco lini ſeminis. Idemq́ue aſinæ lac tepidum facit. Cotonia item matura, & roſam ſiccam,& papaueris capita ſicca in olla rudi cum aqua decoques, & ex hoc dabis bibere. Item portiagla & apium tuſum cum axungia colata,& oleo roſato, & lactucæ folijs,& raſura cucurbitarum,& ouis crudis permixtum,& in modum ceroti pectori impoſitum,ardores ac ſubitos dolores hemitritęi, & febres emendat. Ad ardorem ſtomachi febrientis. Roſaceum in aquam calidam mittes, & agitabis in carbonibus, quo platulam lineam infundes & ſtomacho ſuperpones. Mellis libram unam,adipis porcini recentis colati unam, olei roſati unam,ceræ unam,argenti ſpumæ uncias duas,teres autem ſpumam & ſimul decoques,deinde croci triti mittes uncias duas & teres in linteolo, inductum ſuper ſtomachum impones. Ad hæc ambroſia. Recipe olei roſati libram unam & ſemis,ceræ unam & ſemis,croci unc.duas,ſucci raſuræ cucurbitæ quantum ſufficit, medullæ ceruinæ uncias quatuor.ferueſacies autem ceram & medullam cũ oleo tepefacto cerotario,addes ſuccum per partes & teres diligenter,poſtea addes crocum & diutiſſime teres,permiſcebis & facies paſtillos, ſeruabisq́ue,& cum opus fuerit teres cum ouorum uitello. Cumq́ue unum corpus fuerit, linteum illitũ impones ſuper ſtomachum. Ad ardorem ſtomachi in febribus quæ non declinant ex lini ſeminis farina cum albo oui facies cataplaſma,& frigida ſuper ſtomachum pones. Lactucas autem in calida coques, & teres cũ albo oui,& ſtomacho ſuperpones. Itemq́ue raſuræ cucurbitæ & uuæ acerbæ cum albo oui imponuntur. Raſura itidem cucurbitæ & crocum æquale cum albo oui imponitur. Confectio ambroſiæ. Ceræ lib.unam,olei roſati unc.ſex,olei camomillæ ſex, axungiæ recentis lib.unam, croci unc. unam,lithargyrij unam,meliloti unam & ſemis. Iniectio ad febres calida. Succus lini ſeminis cũ oleo roſato ſeu camomillæ bene faciet. Si uero nimium febris æſtuauerit. Plantaginis folia uiridis & caules ſimul tundes,ſuccoq́ue eorum corpus perunges. Ad ardentiſſimam febrem,herbam quæ dicitur Iouis barba,cõteres,ac ſuccum eius exprimes,& miſcebis cũ cinere aquaticæ lanæ, & addito oleo roſato perunges,tunc ægrum cooperies,inde ſomnus irruet,& ardor compeſcetur. Item ad febres. Axungiam leoninam manu ſubiges,& totum corpus perunges. Ruta item cum oleo ſubacta totum corpus perũges. Lilij radices tres aut quinque,croci deñ. V.macerabis in aquæ quartario uno, & ouorum tribus, uitellos teres bene,& adijcies olei roſati quantum ſufficiat,& inde totũ corpus perunges,præter manus & pedes. Vt febrem tollas. Nucleos tritos ex aquæ calida dabis bibere. Itemq́ue ut febres foras eijcias. Siliginẽ in aqua recentem macerabis,& teres in mortario cum tribus ouis duris, & panno inducto ad ſtomachum ligabis. Si quis uero febres patitur & fatigatur aut anguſtias patitur,dactilos quàm plurimos & adipem aut recentem aut uetuſtum in recenti aqua macerabis,donec exalſeſcat,deinde in mortario teres ut unum corpus fiat,& pãno induces quaſi cataplaſma,& ſtomacho impones nocte,ſed prius dactilos tritos in careno aut ſapa macerabis. Vt febrem tollas,& ut ex infirmitate pallidum ad bonum colorem perducas ciuaria & lupinos dulces ieiuno in cibum dabis. Succum item calamenti & oleum roſatum æquis ponderibus cõmiſcebis,& ſic perunges. Itemq́ue herbam quæ uocatur canis lingua, mẽſe Iunio tundes & nuã exprimes,ſuccoq́ue eius ægrum perſundes.

Hemitritæo depellendo. Cap. II.

RANVLAS paruas uirides capies, & aperto uentre uiuarum harundine inteſtina auferes ac proijcies,illas uero mittes in ſtagnatum nouum & frigis: quibus ſublatis, mittes in oleũ ceram & facies cerotum molle,& ab auribus uſque ad pedis ungulas triduo perunges,& non lauet,ſanus erit: quia uulnera exeunt per corpus à quibus cito liberabitur. Potio ad hemitritæũ, ſiue ad leuiſcos. Croci denarios duos, nardi duos,abſinthij pontici duos, enulę tres: quę omnia cribrabis,& cũ opus fuerit dabis cochlear dimidium in aqua calida. Potio. Recipe coſti denarium dimidium,folij denarium unũ & ſemis, ſpicęnardi duos,croci tres,ſemperuiuę cauliculum unum,aut certe prout uideris magnitudinem cauliculi dabis cum aqua calida. Herbam camomillam cum roſa ſicca coques,& ipſam aquam cum colaueris mittes camomillinum oleum,& farinam lini ſeminis coques & uteris tepido,ſed alij tantũ de farina hordei & lini ſeminis & oleo camomillino faciũt,alij dactilo,camomillã & melilotũ aqua infundunt & coquunt,in quã mittes farinã lini ſeminis & hordei,coquesq́ue,& ita cataplaſmabis,ſed eum qui magnis laborat febribus. Trociſcus ad hęc & ad febricitantes,ut non ſentiant: ad ardorem ſtomachi,ad febres, & ad ſolis ardorem nimium. Recipe ſucci glycyrrhizę drach. ſex,ſeminis cucumeris hortenſis quatuor,draganti duas, quę teres ſingillatim & permiſcebis cum albo ouorum,& facies catapotia.

Febribus periodicis medendis. Cap. III.

IECVR delphini ante acceſſionem guſtandum datur. In aſelli piſcis capite lapilli qui plena lu

na inuenti ſunt,alligantur in linteolo. Vtile eſt inungi oleo & ſale. Cancris fluuiatilibus tritis in oleo & aqua,ante acceſſionem perungi oportet. Oculus item lupi dexter ſalſus alligatur, ante meridiē quoque dantur heminæ tres potui,in quibus additæ ſunt guttæ tres ſanguinis ex uena aſini quam in auricula habet. Recidiuas autem febres prohibet lacerta uiridis uiua alligata in uaſcello quod eam capiat. Lyxoperita ambroſia ualde optima. Recipe lithargyrij li.I.rodini I. mellis I. ſed prius facies cerotum, poſtea mittes lithargyrium,& feruefacies ut ſupra fortius, leuabiſque de foco & cum ſpatha agitabis donec refrigeſcat.

Quotidianæ curandæ. Cap. IIII.

DABIS bibere mentam tritam ex aquæ cyathis duobus,ſtatimque ſanguis e naribus exit. Coſtum tritum & admixtum oleo ante acceſſionem perunctos à febribus liberat. Beta agreſtis cum oleo roſato totum corpus perunges. Itemque rutæ ſuccum cum uino bibat qui poteſt, quia uehementiſſimus eſt. Ad horrores. Betonicæ denarios ſex, aquæ calidæ cyathos duos ex uino auſtero ſub acceſſione dabis bibere, & ſudabit.

Tertianæ curandæ. Cap. V.

SVB acceſſione, pauca grana apij ſeminis cum aqua calida bibat. Itemque ſuccum trifolij hora prima dabis bibendum ei qui patitur. Folia item de perſico & modicum laſari teres, & dabis potionem. Rurſumque ante acceſſionem tria grana coriandri deuoret. Mellicratum item frigidum bibat. Ante ſolis ortum ſpongiæ aphricanæ cinis ex oleo uel aceto frōti illinitur. Cancri fluuiatilis oculi eruti alligantur,& ipſe cancer in aqua remittitur. Pulegij ſimiliter ramus in lana inuolutus ante acceſſionem olfaciendus datur,aut ſtratis ſubditur. Vrticæ autumnalis radix alligatur. Is uero qui eam effodiet,debet nominare eū cui medetur,& quibus parentibus natus ſit. Herba quæ in fluminibus aut riuis naſcitur alligata in lęuo brachio,quid ſit neſciēti,tertianas diſcutit. Legi autē debet ante ſolis ortū,ſic ut eū qui colligit nemo uideat. Aranei tres cuilibet emplaſtro infricantur, idemque emplaſtrum ut libet in aluta tanquam anacolina imponitur. Ante acceſſionem quoque aquæ frigidæ decem unc. bibuntur.

Quartanæ curandæ. Cap. VI.

VINI optimi Spateni uel pecinium,uel puto Hadriani Aphri'ue, ſeu burdi gallici pond. nouem penſabis, hinc quotidie in maiori calice potionem dabis uini calefacti ieiuno donec totum bibat, & ſanus erit. Parum croci quantum tribus digitis leuatur teres, & ex aqua calida dabis ſub hora acceſſionis iam ſuſpecta. Communiter autem ad omnes typos facies pannum talem. Recipe axungiæ lib. unam, picis unam,abſinthij tenelli unam,primumque teres abſinthium & dehinc picem: poſtea ſimul omnia in pila tundes in modum ceroti,& panno illita per totum pectus & ſtomachum ac uentrem pones, habendū iugiter quinque diebus ac noctibus. Cataplaſma ad quartanas. Recipe farinæ baccarum lauri ſextarium unum,fœnugræci unum,farinæ lupi unum,ſapæ heminam unam,caryças numero triginta,oleū laurinum ad unguēdum ſtomachum habebis,prius uero ſaccello de furfure per quatriduum fouebis, & ſic cataplaſmabis. Apocus thermanticus ad quartanas. Recipe terebinthinæ drach. ſex,ceræ ſimiliter,medullę ceruinę ſimiliter,guttę ammoniaci ſimiliter,galbani ſimiliter,aphronitri ſimiliter,hyſopi unciā unā, piperis unam,myrrhę unam,uini cyathos duos,mellis Attici duos,olei ueteris drachm. ſeptuaginta,irini ſextarium unū,ſoluta uero reſolues in olla,& ſic mittes ſicca,trita & cribrata,& ſic omnibus permixtis uteris. Ad quartanas expertum. Recipe caſtorij ſex,panacis regij ſex,opij ſex,iuſquiami duas,mellis quantum ſufficit,dabis ante horam dimidiam acceſſionis ad magnitudinem fabę Aegyptiacę cum uino mixtū. Caput claui quo aliquis in crucem fixus eſt alligatur panno. Fimi bubuli cinis ſpargitur. Vrina pueri illiniuntur primi digiti in manibus & pedibus. Leporis cor alligatur, coagulum quoque eius bibitur ante acceſſionem. Leonis quoque in cibo datur. Viperę etiam caput abſciſum in linteolo alligatur. Muri uiuo roſtellum primum & auriculę ſummę pręciduntur, & in roſeo panno alligantur, & ipſe mus uiuus dimittitur. Ranę in triuio decoquuntur cum oleo carnibuſque earum proiectis & oleo utuntur ad unctionem. Allij elixi caput unum cum laſare tritum obulo in uino auſtero bibitur. Hirundinis itē fimi drachma una trita ex lactis caprini aut ouilli aut paſſi cyathis tribus ante acceſſionem propinatur. Rubetę ranę cor uel iecur alligatur in panno leucopeo. Semen anethi tribus digitis comprehēſum & fœniculi tantundem, & aceti mulſi cyathus unus potui datur. Panem & ſalem in linteo de lyco liget, & circa arborem licio alliget, & iuret per ter panem & ſalem: Craſtino mihi hoſpites uenturi ſunt,ſuſcipite illos, hoc ter dicat.

Lethargicis. Cap. VII.

EX quibus lethargicum depręhendis? ex febre acuta cum ſenſus oppreſſione, aut ut difficulter, aut nihil ſentiat pulſu magno,raro & inani. Vnde lethargia dicta eſt ab obliuione mentis atque corporis uagatione. Gręci enim λήθην obliuionem, ἀργίαν uagationem uocauerunt. Hos itaque tali ordine curabis: ferulam accenſam naribus admoueto,fumigatione facta ſi repente ęger hunc morbum inciderit,ſicut alijs uiſum eſt,celeriter emendabit. Nepetę ſuccus ex aceti parte una mixtus & capiti frontique

illitus lethargicos dormientes excitat. Euforbium cum caſtoreo ſuffumigatum excitat. Calchantum item cum aceto tritum,& naribus illitum,dormire non ſinit. Euforbium quoque ex aceto tritum,& naribus confricatum,excitat. Capilli itidem mulieris incenſi ſuffumigatione ſua liberant dormientes. Satureia & cum aceto capiti frequenter infuſa excitat. Caprina ſimiliter pellis,uel cornu eius combuſtũ, idem facit. Sanguis teſtudinis fronti illinitur. Peucedanum cum oleo roſato & aceto tritum & incoctum naribus inditur, & iam uidebis dolores capitis emendare. Ruta item ex aceto odoratur. Viſ im brium quoque capiti ex aceto infunditur. Vrtica etiam fronti & pedibus illinitur. Cimices ſeptem triti in aquæ cyatho uno dantur,ſi uir ſit: ſi puer,eodem modo aquę cimices quatuor. Spondilium capiti inſtillatur. Muſtelæ quoque iecur exuritur ad olfaciendum. Pulmo pecudis calidus circa cuput alligatur. Palumbi item tres putrefacti lethargum excitant odore. Tolles itidem uulturis nervos, & eos circa manus laborantis ligabis. Apoſtolicum rotundum cum adipe uulturino teres, & ex eo manus fricabis.

Somno aſciſcendo. Cap. VIII.

OPIVM in modum fabæ cum oleo roſato mixtum naribus illinitur. Coriandri quoque ſemen tritum,colatumque,& ex aqua calida potui datum,prodeſt. Item ad eos qui non dormiunt. Styracis unc.tres,glycyrrhizæ tres,croci unam,opij tres,caſtorij unam,lycij Indici duas,ſpicænardi duas,mellis põdera duo. Hæc omnia trita cõmiſcebis,& naribus frõtique illinies. Glycyrrhizæ unc.tres,ſtyracis duas, croci unam,opij duas,caſtorij duas,lycij duas,zinziberis unam,piperis longi unam,ſpicęnardi unam,mellis pondera duo,conficies & uteris ut ſupra. Confectio diacodion ad hæc & ad febres. Codias unam,capita papaueris numero triginta infundes in aquę ſextarijs tribus per triduum,poſtea ad tertias decoques, addesque in aquam ipſorum mellis partem dimidiam, hoc eſt ſextarium unum & ſemis:dehinc coques ad carbones uel ignem ſine fumo,donec in mellis pinguitudinem redigatur: & hoc dabis ad noctem glutien dum ſingula uel bina cochlearia. Papauer ex aqua elixatum ad tertias bibas,ſtatim ſomnum adducit. Ad ſomnum ſaluabis ægrum ſic. Opij denarijs tribus,myrrhę,croci,thuris ana denario uno cum cera mixtis paſtillos ſcipulares facies,& prę calefactos umbilico impones, quę res tã ſomnum quàm uentrem mollit. Antidotum anethinum ad ſomnum colicis expertũ. Recipe aniſi uncias duas,apij ſeminis unã, iuſquiami duas,opij ſemiunciam,mellis quantum ſufficit, dabisque aduerſus uirtutem patientis integram potionem ad magnitudinem fabæ Aegyptiacę cum aqua calida. Hypnoticum ad ſomnum. Recipe bdellij drac.quatuor,lybani quatuor,galbani quatuor,roſę ſiccę quatuor,myrrhę uero duas,croci duas, caſtorij unam:quę cum oleo roſato teres ad ſpiſſitudinem mellis,& induces in nares,in frontem & in aures.

Phreneticis ſanandis. Cap. IX.

EX quibus ſignis phreneticum deprehendis? ex febre acuta cum alienatione,& manuum uano errore,ut aliquid ſuis digitis apprehendat. quem ita curabis: Succus rutę ex aceto tritus, & temporibus inſtillatus,mire prodeſt. Caſtorio & peucedano ex roſaceo peruncto capite ſomnus accedit. Allium elixum in cibo datur. Suffumigatio lanę ſuccidę prodeſt. Hyeme etiam oleo anethino caput infunditur. Ad phreneticos,ſiue ad eos qui uertiginem patiuntur. Hederę ramum cum ſuis folijs teres adijciens oleum, eumque cerebro ſuperfundes,& tempora unges. Ad uertiginem capitis. Roſam in aceto fricabis, ſpiſſamque capiti impones. Ad inſanos & mente motos,& ſi qua alia uitia in capite habuerint,herbã tythimallum capræ lactariæ ſolum manducare dabis: poſtero die mulge,& lac eius ieiuno da bibere qui uexatur. nam cordialum ſine mora emendat. Grillis adipe frontem lini,& dormit. Pellem de lepore albo neſcientis ſub capite pones. Lauri folia trita neſcientis capiti ſupponas,& dormit. Semen lactucæ ac papaueris cũ dactilis tribus in aqua coques ad tertias,dabisque bibere & ante expectatum, dormit. Spondilium capiti infunditur. Pulmo pecudis calidus circa caput alligatur.

Ad epilepticos. Cap. X.

EX quibus epilepticum deprehendis? ex acceſſione quæ eum tenet,quemque ita curabis. Vulturis cerebellum teres cum oleo uetuſtiſſimo,& poſt illud cetriæ uel balſamo,ac repones,& ex hoc in modum grani fabæ cum potione uini ueteris potui dabis per dies ſeptem aut nouem: balſamum autem tunc mutes pro cetria,ſi odorem non fert. Herbam ſauinam dabis triduo in uncijs aquæ tribus. Muſtelæ hepar ſine felle aſſum dabis bibere cum aquæ uncijs quatuor. hocque cum biberit,ſi intra ſeptem dies non fuerit uexatus,ſcias illum ſanum eſſe. Cerebellum quoque agni aſſum dabis ad manducandum. Medulla cameli cum oleo roſato teres,& frontem ſtomachumque perunges. Apophlegmatiſmus. Recipe ſtafiſagriæ drach.quatuor,ſalis ammoniaci unam,pyrethri duas,ſinapis quatuor,exinde factum puluerem diuides in partes tres, & cum maſtica per triduum maſticet unam partem in die.

Cardiacis ſanandis. Cap. XI.

RVTA ex aceto & melle cum farina hordeacea mixta,& pectori impoſita, emendat. Vinum

calefactum,ſpongiæ infuſum,& mammæ ſiniſtræ impoſitum, ſudorem ſiſtit. Cornu caprini & ceruini cinerem oleo myrtino permiſcebis,& ex hoc aduerſus ſudorem nimium corpus omne perungitur. Lactucæ albæ nomen eſt ſyris quæ trita & impoſita mammæ ſiniſtræ magnifice ſudorem minuit. Aqua potui datur in qua holera diſcocta ſunt,ſale addito. Rutæ faſciculus in roſaceo & aceto decoquitur, & adiecta aloes uncia una in olei perunctione ſudorem ſiſtit. Radix item ſcrule ex oleo & aceto perunctione ſudorem minuit. Myrti ſemen cum polenta ex uino mammæ ſiniſtræ imponitur. Folia rubi in quo mora naſcuntur trita per ſe imponuntur. Succus mororum rubi potui datur. Puluis autem ex myrti folijs toſtis inſperſus ſudorem ſiſtit. Lapillus qui in uentriculo hirundinis inuenitur. Ad eos qui in infirmitate non ſudant. Cucumeres ſyluaticos incides in oleum, & in ſolem pones in uaſe uitreo forti ne crepet, & exinde unges ut ſudet.

Hydropiſis ſpecies, eoq; morbo arcendo. Cap. XII.

QVID eſt hydrops? Extenſio uentris ultra modum naturalem,aquoſo atque corrupto humore effecta. Vnde hydrops nomen accepit? Ab accidenti, hoc eſt humoris infuſi materia. Quot uel quę ſunt ſpecies hydropidis? Duæ: totius corporis, & uentris. Prima leucophlegmatia uel hypoſarca appellatur. Secunda rurſus in duas diuiditur ſpecies: eſt autem humoris uel ſpeciei commixta materies, ſed humore ſuperante, Aſcites: ſpiritu, Tympanites uocatur. Ex quibus deprehendis leucophlegmatiam? Ex totius corporis molli inflatione cum colore ſubalbido & grauedine,atque impreſſis tumore digitis cedente,carnium reſiſtente duritia cum mali odoris inſpiratione. Hos ita curabis. Lapidem Gagathem hydropicus ſi ſecum portauerit liberabitur. Vomitus canini uentri illinuntur. In ſabulo calido marino obruuntur. Spongiæ Aphræ ſiccæ opponuntur. Adeps delphini liquatus ex uino bibitur propter graueolentiam naribus obturatis, aut unguento optimo tactis. Cancri marini uel fluuiatilis in cibo ex iure allium uiride cum fico duplici malum euocat. Scylla ſubiecta linguæ ſitim compeſcit. Scyllæ bulbus torretur,deinde purgatur,& medium eius in aqua coquitur, cum madidum eſt ex eo tres oboli dantur potui ex melle & aceto,euacuatur per urinam. Synape & ficus & cyminum ęquis partibus tuſa uentri imponuntur. Ficus ſiccę coquuntur, & ex uino & abſinthio ſubfunduntur. Farina hordeacea addito nitro omnia in unum conteruntur,& ita imponuntur. Folia myrti in uino decocta conteruntur,& ex eo uino duo cyathi potui dantur. Radices ſambuci in uino decoquuntur, & ex eodē uino duo cyathi poti exinaniunt. Eſt hedera quę Chryſocarpos appellatur,propterea quod fert grana aurei coloris, cuius grana uiginti in uini ſextario conteruntur,& ex eo uino terni cyathi bibuntur,qui per urinam exinaniunt. Teſtudo deciſis pedibus & capite & cauda inteſtinis abiectis in cibo datur, ita condita ut citra faſtidium ſumi poſſit. Fimus erituli maſculi uentri illinitur. Bibere debent antequam epithema accipiant fœniculi ſeminis uncias duas,apij ſeminis duas,aſari duas,petroſelini Macedonici unā, aniſi unam. Hęc omnia in olla noua aut ſtagnato aquę fontanę pleno decoques ad tertias,quod refrigeratum repones in ampulla,& inde potionem calefacies, & cum uino hadriano uel piceno percalidam bibat. Puluis ante epithema corpori ſpargendus. Recipe apij ſeminis un.unam, pulegij unam,aniſi unā, cymini duas,ſamſuci unā,baccas lauri numero quinquaginta:hæc omnia tundes & cribrabis,& prius oleo cyprino malaxabis leniter ſtomachum,uentrem & renes,& iterum unges,pulueremq́ue ſuperſperges, ita ut uentrem & ſtomachum impleas,ſed & renes,& linteis ſuperpoſitis duplicabis faſcias,hocq́ue facies per dies quindecim, & intermittes triduo,& iterum repetes uſque dum cures. Si uero pedes tumuerint,facies puluerem de cymini uncijs duabus,nitri duabus,& unctos pedes oleo cyprino, & inde fricabis. Epithema ad initium hypropidis. Recipe apij ſeminis uncias duas,amei unam & ſemis,aniſi ſimiliter, hireos ſimiliter,cardamomi ſimiliter,cyperi ſimiliter,meliloti,panacis radicis ſimiliter, nitri alexandrini ſimiliter, ſquinātij ſimiliter,croci ſimiliter,ceræ uncias ſex,ammoniaci ſex,reſinæ terebinthinæ ſex,ſeui taurini ſex, olei irini ſex, mellis VI. Pigmenta uero tundes & cribrabis,& poſtea in mortario bene teres, addito uino ueteri ſtyptico quod ſufficiat,ut ſit uelut cerotum. In cacabum uero mittes oleum,mel,ceram minutatam,ſeuum ac reſinam ſolues,& colata diligenter mittes in mortarium ſuperſpargendo pigmēta, & diu omnia terēdo permiſcebis,& inde facta collyria repones.& cum opus fuerit, induces panno, & uentri uel ſtomacho ſuperpones. Malua ruſtica tuſa diligenter cū fermento & æquali ex axungia facies cataplaſma, & tepefacta uteris,à pullorum cantu uſque in horam tertiam per triduum,intermiſſo triduo rurſum impones. Hoc facies uicibus tribus. Quod ſi & renes tumuerint ex utraque parte uteris. In balneo item ſalicibus operiuntur in alueo,ita ut etiam ſubſtratos folijs habeant. Herbæ betonicæ denarij duo ſano ex mulſa, febrienti ex aqua calida potui dati ſuccurrunt. Potio ad hydropica experta. Cornu bubuli ea parte quæ ad cardines eſt cōbures in patella ad carbones,& teres in puluerem molliſſimum, ex hoc cochlear unum cum aceti acri cyathis duobus,& floris liquaminis cyatho uno, & aquæ calidæ cyatho uno ieiuno dabis diebus nouem. Allium item uiride cum uino duplici aluum euacuat. Cataplaſma. Recipe farinam hordei,farinam fœnugræci,farinam fabæ,nitrum,fimum bubuli ſiccum duplum,ſulphur, acetum,mel & oleum. Item epithema. Recipe ceræ libras duas,fimi caprini uncias tres, ſeminis apij tres, ſamſuci quatuor,nitri Alexandrini duas,guttæ ammoniaci duas,fœnugræci frixi tres,baccarum lauri tres, piperis duas, laricis ſiue terebinthinæ quatuor, olei cyprini ſiue ſicyonum quod ſufficiat. Apozima ad hydropida. Recipe radices apij,aſparagi,aſari & pulegij,quas coques ſimul in aqua & bibes,uel

uinum exinde temperabis. Cataplaſma ad idem. Recipe fimi bubuli ſicci pulueris partem maiorem, & farinę hordei minorem,quę miſcebis & coques ex mulſa,& induces panno qui cingat totum uentrem, & ſuperaſperges ſulphuris triti minutiſſime cochlearia tria. Cumque inuerſo panno uenter caluerit, de ſubtus manu confricabis: & cum uideris ſubſtinere poſſe,repones faſcias, & uſque in diem alterum non tollas. Cumque mane tuleris,ſic alterum impones uſque dum tumor ceſſet. Sane bibat ieiunus apozyma de ſpica nardi,& radicibus apij in aqua decoctis: recentia penitus non bibat, ſed de pullo modice, & uinum mixtum cum apozymate. Ad hydropidis duritiam. Salis & milij æquas partes feruefacies, & in ſaccello impones cum iam humor eruperit. Lana cum ſale & oleo tepido uulneribus imponitur. Item ad nimiam ſitim,quæ ex hydropiſi naſcitur. Corticem ulmi interiorem in aqua decoques ad tertias,& ipſam calidam uel puram,uel cum uino,quoties ſitierit,bibat. Stercus bubuli recens cum aceto cataplaſmabis. Ad hydropicos. Aniſi unc.ſeptem,amei ſex,cymini ſex,diſſinadō ſex,abſinthij ſex, ſandonicę ſex,cardamomi ſex,brathei ſex,lybani ſex,reſinę frixæ libras ſex,ceræ tres, olei glaucini quantum ſufficit. Epithema hydropicis. Recipe carycarum pinguium pōdo quinque,nitri lib.unam, hyſopi, gummi unā & ſemis,agarici unc.ſex,camileę V.abſinthij ſex,celuci ſex,coconidij purgati tres. Carycas autem tundes donec cerotum efficiatur:poſtea coconidium purgatum teres,& miſcebis cum carycis diligenter: poſt hæc ſicca trita omnia molliſſime permiſcebis,& addes oxymel terendo quandiu ad modum malagini efficiatur,& uteris. Vrinam item in potione ſæpius dabis,mirum præſtat auxilium. Hebuli radicem ſine medulla ex mulſæ ſextario dabis bibere, & in ſole deambulet. Itemque uomitus canini uentri illiniuntur.

Paralyticis curandis. Cap. XIII.

NVLLVS tam idoneus eſt paralyticis cibus quàm bolea rubea. Salubriter ex his bibitur,ſed ut uſus ſequatur balnei. Aliqui ſolent folia temperare addito euforbio,pingue glyrium, & ſoricum decoctorum ex aqua dant edendum. Calaſticum ad paralyſim. Recipe euiſci unc.quatuor,ptiſanæ quatuor,lini ſeminis quatuor,fœnugræci quatuor,meliloti quatuor,quæ coques in aqua fontana donec fiant ſpiſſa,exprimes,& mittes ſucci lib.unam,olei communis unam,ceræ unam,ſeui taurini unc.ſex,reſinę frixæ ſeptem,reſinæ terebinthinæ quinque,hyſopi medicaminis duas, galbani unam & ſemis,coques primū oleum cum ſucco lento igni donec excoquatur pars dimidia ſucci,& colabis, dehinc mittes reliqua infraſcripta atque ſimul miſcebis,ut ſoluatur. Vnctio ad paralyticos. Recipe baccarum lauri tritarum & cribratarum unc.unam, cymini tuſi & cribrati unam, ſatureiæ non tuſæ ſex cum ſurculis rutæ ſiccæ tribus,quę infundes uini ueteris ſext.quinque per triduum,poſtea miſcebis olei anethini nō flores ſextarios octo & ſemis,coques lento igne,agitans indeſinenter. Cum autem uinum conſumptum fuerit, colabis illud,& expreſſis herbis ex eo oleo unges mane & ſero eum qui patitur. Lino autem non utatur nec in lecto.hoc etiam oleo in balneo uti debet,quando ſine febre eſt. Abſtinere uero oportet à bubula & porcina carne,piſce,& caulibus,& maluis,& utatur pipione molli ac reliquis holeribus: ſi aquam calidam bibere non poſſit,uinum accipiat aquaticū: quod ſi hyems fuerit, aut infirmitas grauior uel ſenectus,addes hinc oleo balſami primi unc.tres,piperis unam. Acopum ad paralyſim & neruorum tenſionem & dolorem,& ad omnem perfractionem. Recipe nardi lib.unam, olei hirini unam,laurini unam, cyprini unam,ſtyracini ſex,panacis unam,caſtorij unam,euforbij ſemiunc.adarcis ſimiliter, piperis ſimiliter, ammoniaci ſimiliter,medullæ ceruinæ uncias quatuor,galbani duas,propolei unam, butyri tres, hyſopi ceroti duas,ceræ lib.unam,olei ſamſucini unc.ſex,cucumeratij ſex,reſinæ terebinthinæ nouem. Conficies uero ſic. Euforbium,adarcam,ammoniacum,piper,caſtorium,inſimul tundes,& cribrabis galbanum & propoleium,malaxabis contra focum ceram, & medullam cum omni oleo reſolues, & admiſcebis puluerem, dehinc panace tritum cum modico aceto,poſtea galbanum & propoleium. Ad paralyticos & ad omnem neruorum cauſam ſeu contractionem ſiue ſtuporem. Recipe farinæ fabæ lib.quatuor, picis frixę quatuor,pulueris uitri duas,piperis duas,aceti quod ſufficit. Hæc pariter coques, & in modum cataplaſmi linteo groſſo induces,& locis dolentibus ſeu contractis impones,& calabricis ligabis bis in die per triduum:& intermiſſo uno die,iterum repetes per triduum.poſt hæc uteris unguento infraſcripto. Vnguentum ad paralyſim & ad omnes neruorum cauſas. Recipe ceræ unc.ſex, terebinthinæ IIII.hyſopi ceroti unam,ammoniaci IIII. piperis unā & ſemis,nitri ſeptem, pyrethri ſemis,galbani unā & ſemis, mellis ſimiliter,olei ueteris lib.unam, euforbij unc.tres, cyperi quatuor,olei irini unam & deñ.XVIII.uini ueteris cyathos duos,ammoniacum autem in uino teres:& cum tritum fuerit,addes piper & nitrum in puluere redacta.pyrethrum,euforbium & cyperum ſimiliter in puluerem redacta permiſcebis,& reſolutis cæteris ſpeciebus ſuperfundes in mortario,& pariter teres,& cum opus fuerit uteris, fricabiſque uehementer bis in die,& lanis inuolues & calabricabis.

Podagræ depellendæ. Cap. XIIII.

MVSCVS qui in aqua naſcitur tritus & impoſitus prodeſt. Farina frumenti cocta ex aceto imponitur.utiliter dolor perungetur, in quo decocta ſunt ranarum inteſtina. Ranæ rubetæ cinis cum adipe ueteri. In paluſtribus lens naſcitur in aqua non profluente refrigeratoria ſine comparatione,hæc imponitur uel per ſe contrita uel cū polenta. Adipe,piperino ſanguine quoque milui pedes perungūtur. Euiſci radices coctas cum axungia miſcebis, & cataplaſma pedibus impones. Maluæ erraticæ coctæ,

piſas cum ſale,pedibus impones. Vrtica trita cum columbarum ſanguine apponitur. Lenticulam coquis,teris,adiectis mellis cochlearibus tribus,& pedibus impones. Adipe uitulini marini pedes perunguntur: cuius & pellibus calciari conuenit. Ranæ aquaticæ diſcerptæ ſubinde recentes imponuntur. Lenit & plantago cum axungia. Limus aquaticus cum oleo ſubactus mire prodeſt. Vrſino adipe,ſeuo taurino cum cerę pari pondere decoctis utuntur. Bubulum fimũ cum aceti fece magnificant. fimi ſimiliter caprini cinis cum axungia ueteri prodeſt. Cum uero pluribus malagmatis utantur hi qui hoc malo laborant,prout illa apud unumquenque commendat monſtrantis auctoritas, ponam compoſitionem de qua nemo qui uſus eſt,queſtus eſt. Picis brutię uncias ſex,& ſcrupulos ſeptem,ceræ ponticæ tantundem, reſinæ frictæ tantundem,galbani ſcrupulos undecim,ammoniaci ſemiunciam: omnia hæc in cacabo nouo componuntur,& coquuntur ad unum feruorem bonum: in mortario autem teruntur hæc. Euforbij unciam unam,ſtyptiriæ ſcyſtos tãtundem,thuris pollinis ſcrupulos nouem,opopanacis nouem,fellis taurini octo,ſalis ammoniaci ſex. his ſuffunduntur aceti acerrimi cyathi tres: tum quod in cacabo coctum eſt, mortario imponitur,& piſtillo permiſcetur. Cum eo utendum eſt,alutæ illinitur. quod ſi induruit, modice ad ignem calefactum manibus perfricabis,& ſic molleſcet. Hoc medicamentum non inquinat uires in uſu,non perdit,appoſitum reſeruari poteſt. Sunt & qui potione podagra ſint liberati. Cuius compoſitionem ſubijciam,& quemadmodum ea ſit utendum pandam. Cametriæ lib. unam, centauriæ unc. tres, ariſtolochiæ rotundæ tres,ſtichades tres,agarici quatuor,cyperi ſeminis quadrantem, aloes unc. quatuor, & hæc pondera ſingularum ſpecierum expendi oportet,& trita cribrataque permiſceri ex mellis Attici lib. ſex,& in uitreo uaſe recondi. Vſus autem huius potionis talis eſſe debet,ut ſumatur à ieiunis qui bene concoxerint,& per numerum dierum anni adiecto uno die,ſi dies continuari non potuerint propter cruditatem aut languorem aliquamque cauſam,quotquot intermiſſi fuerint,totidem reſtituantur. Potionis uero menſura erit, ut denarij argentei bibatur pondus ex tribus cyathis aquæ ſemel in die. Radix cucumeris erratici ex aceto coquitur,& imponitur: mitigatur,ſi ſecum habeat is qui uexabitur pedem leporis uiuo abſciſſum. Peractis ſingulorum membrorum malis & eorum remedijs, quæ improuiſo ſolent accedere, percurrimus eo ordine quo una quæque res ſuccurreret. Incipiemus itaque à re podagræ proxime. Vrtica trita cum columbarum ſanguine apponitur. Porcellum dierum undecim nec minus nec amplius occides,& coques diligenter, ita ut ſi fieri poteſt,oſſa decoquantur: quibus ſublatis, teres carnes in mortario in modum cataplaſmi,& impones. Expertum. Stercus duorum uel trium porcellorum quod inuenitur in uentre occiſorum,ferueat in ſartagine cũ aceti ſextario uno,& in ipſo dolore pedibus imponatur. Incipientem podagram mirifice diſcutit. Betæ combuſtæ cinis ſi leuiſſime admixto ſanguine bubulo imponatur. Ad impetum doloris. Salis ſextarium unum ſolues cum aqua tepida, ita ut totum liquefiat: deinde mittes aceti ſextarium unum,& agitabis diligẽter: poſtea mittes aquam fontanam frigidam & temperabis prout delectat, & ſpongia fouebis diutiſſime loca dolentia, & terges ac linies medicamento ſubſcripto: defruti partes quatuor quaſi teſſellas, & aphronitri ciuarij paſtillos numero quinque teres diligenter,& addes ouum unum. & rurſum tandiu teres donec in modum ceroti mollis fiat,& linies penna: quod cum ſiccauerit linteum ſuperpoſitum, caleretur. Ad podagræ dolorem & tumorem. Fimum columbinum,ammoniacum,carycas ægre natas, & nitrum pari portione tundes & cribrabis admixtis olei cyprini & melini ſingulis ſemiunc. & omnibus in unum mixtis in modum malagmatis impones,dolorem & tumorem tollet,& podagram annorum decem ſanabit. Fœnugræci cochlearia duo cum aceti cochlearibus duobus teres diligenter,& inductum linteo impones. Folia item lactucarum purgabis, ita ut medium thyrſum & uenas tollas ac proijcias: folia uero elixabis in aqua, infundes panem,tereſque ſemote. Poſtea ſimul folia cocta molliſſime teres,& tepefactum cataplaſma cum linteo pones. Ceratorium podagricum expertum quod facit ad arthriticos. Recipe ſeui hircini lib. unam, butyri unc. quinque,lini ſeminis,fœnugræci,altheæ,anethi,roſæ,melliloti ana libram unam,ſoluenda ſolues,& permiſcebis omnia,malaxabis & uteris. Emplaſtrum faciẽs ad podagricos,quod exiccat optime.

Recipe molybdenæ libras quatuor,ſalis ammoniaci duas,lyppidos ſideron: quod & facit ad ſciaticos.

Defrictum & oua cruda & aphronitrum teres diligenter, & tepefactum illum linteo illitum impones. Herba item euiſci tuſa cum axungia ueteri,& impoſita,tertia die ſanabit. Huius herbæ experimentatam uim plures auctores annũciant. Cucumeris ſyluatici radices in aceto coctas teres,& impones podagrę, atque articulorum morbo. Præſens enim remedium eſt,& melius ſi oleum ſimul pari portione miſcueris. Torpedo nigra marina uiua in oleo putrefiat,ſiue in eo uiua coquatur, ex qua cerotum facies, de quo manus & pedes confricabis,dolorem ſine mora tollit,& neruos liberat: quod ſi fel eius infricatur pedibus,dolore ſimiliter carebunt,ita ut corium eius ſuperponas: quod qui ei detrahet, ozimo uiridi manus confricet. Item pullos ciconiarum teres in olei dulcis ſextarijs ſeptem, decoques ad tertias, colabiſque,& in ipſum oleum adijcies adipis urſini libras tres, ſeui taurini uncias ſex,medullæ ceruinæ ſeptem, olei laurini ſextarium unum, myrtini unum,ſtercoris ciconię unciam unam & ſemis,conficieſque, repones & uteris. Ad aliud melius quod in annos ſeptuaginta curat. Fimum ciconię & axungiæ ueteris partem unam commiſcebis, & uteris, & miraberis. Podagræ pituita ſiue ſanguis ubicunque ſe fixerit & dolorem nimium fecerit. Fœnugræcum in olla noua ex aceto acri ſiue urina humana diſcoques, & teres in modum ceroti, quod linteo inductum quotidie impones ſæpius renouatum,quia cito ſiccatur, & dum recens eſt uim habet, & ſanum ocyus facit. Alij uinum & oleum adijci debere tradunt,& ſic decoqui. Recipe ceræ libram unam, olei ueteris cinarij unam, reſinæ frixæ, ſiue te-

rebinthinæ

rebinthinæ ſiue pituinæ qualem inueneris libram unam,nitri Alexandrini unam & unc.tres, aphronitri albi uncias ſex,lexiuæ qua utuntur ſaponarij libram unam,uncias quatuor. Nitrum uero & aphronitrū teres diligenter in mortario,addes lexiuam: ſed paulatim augendo atque terendo donec totum expēdas, & fiat tanquam cerotum. poſtea oleum,reſinam,ſimul ſolues in trulla,ac mittes ſuper ſpecies prius tritas, & rurſum ſimul omnia teres donec diligenter miſceantur. ex eo induces panno & ſuppones pedi dolenti donec aperiantur ex ſemetipſo,& humor digeratur,ita ut aliud nihil ponas niſi mane uel ſero,foueas prius emplaſtro mutato. & cum humor ceſſauerit,tantum ſiccum ſuperponas linteum uſque dum ſanetur.

Cerotum ad hæc. Recipe fœnugræci bene purgati ſextarios quatuor,quos infundes aqua,lini ſeminis duos,infundesque ſeorſum,euiſci pond. quinque ſeorſum,maluæ radicem plurimam: quæ omnia in aqua pariter coques,ita ut ad maximam molliciem perducas. poſtea colabis & menſurabis ex eo ſextarios octo,admiſcebis olei quatuor,baccarum lauri tuſarum unum in uaſe duplici diutiſſime coques, donec ad menſuram olei reuertatur,colabisque,& mittes reſinæ frixę unc. quatuor,laricis quatuor, hyſopi ollaris quatuor: diu agitabis donec frigidum fiat,de quo dolenti bis uel ter in die pedes confricabis,hocque facies etiam cum dolet bis in die. Cerotum ad hęc. Recipe herbæ perſonatæ ſucci & uini ueteris ſextarios duos,medullæ ceruinæ uncias quatuor,ſeui ceruini quatuor,olei roſati quinque,cerę duas,ſuccum autem ac uinum & oleum ſimul miſcebis in cacabo nouo fictili,& ad carbones ad tertias decoques agitans cum canna. Seuum uero & ceram rades de canna minutatim & ſupermittes. Cumque liquefactum fuerit,leuabis,& in aquam frigidam pones: & dum ſeſe colauerit quod ſupernatat, manu colliges, uinum colabis & proijcies: quod uero in fundo de ſucco inueneris,exprimes, & cum eo quod ſummo tuleris, ſimul in mortario conteres,& inductum linteo appones dolenti loco. Emplaſtrum expertum. Recipe ceruſæ uncias tres,ſpumæ argenti tres,ceræ punicæ ſex,axungiæ porcinæ ueteris colatæ lib. unam: ceruſam uero & ſpumam in Thebaico mortario tandiu teras,donec in puluerem redigas: ceram autem & axungiā ſolues,& puluerem totum paulatim admiſcebis,& leuato cacabo mittes manum,& agitabis tepidum donec omnia ſoluantur,& ſic in patellam fundes ut regelet,ſeruetur que munde: & cum opus fuerit,malaxatum oleo roſato imponatur. Confectio medicamenti ad dolorem pedum. Nitrum Alexandrinum ſine lapidibus teres fortiter,& admiſcebis oleo Sauinenſi,& coques leniter donec ſe colligat & denſet, inducesque linteo & ſuperpones. Hoc enim medicamētum dolores qui ſunt intrinſecus citius foras producat. Si autem fellicitus eſt qui patitur,pro oleo ſauinenſi roſaceum mittes. Ad hęc compoſitio. Recipe anethi uiridis uncias ſeptemdecim,ſcyllæ uiridis ſeptemdecim,olei gremialis ſextarios ſeptem & ſemis,aquæ ſeptem. In oleo uero & aqua macerabis acetum & ſcyllam per dies tres,poſtea ſimul coques donec aqua deficiet,& colabis oleū,& mittes cerę nouellæ libras duas & ſemis,ſeui porcini recentis duas, medullæ ceruinæ unam,ſeu ſeui ceruini duas,liquefacies & ſuperpones pedibus. Aliud ad hæc. Recipe croci uncias duas,ceræ ſeptem,ſpumæ argenti tres, olei roſati libram unam, ſeui porcini recentis unam,mellis uncias quatuor,lini ſeminis integri piſati & infuſi ſucci treis: ſpumam autē teres,& ſuccum mittes lini ſeminis in quo crocum ſimul triueris,dehinc omnes ſpecies reliquas in cacabo reſolues & agitabis: quæ cum ſe miſcuerint & refrigerauerint,ſupermittes hæc in mortario quæ trita ſunt & commiſcebis,factumque medicamentum panno impones. Aliter ad dolorem pedum ſeu manuum. Recipe ceræ punicæ ſex uncias,aphronitri candidi duas,ſtactis & olei roſati libram unam & ſemis, gummi ſauinenſis uncias ſex,ſtyptiriæ tres. Styptiriam uero cum aphronitro teres molliſſime,ceram ſolues cum oleo, & puluerem admiſcebis addito ſucco lini ſeminis,& agitabis donec ſe miſceat uel refrigeret, hinc malaxatum ad uaporem dolenti loco corporis impones,& linteum ſuperpoſitum faſcia ligabis. Ad podagrā medicamentum. Recipe ſeui taurini libras duas & ſemis,reſinæ marmoreę ſimiliter, medullæ ceruinæ uncias nouem, lapatij duas,mentæ duas,marrhubij unam,gypſi tres,herbarum uero puluerē & gypſum in unum rediges & commiſcebis: medulla uero,ſeuum,& reſina miſcentur: & omnia mixta faciunt medicamentum. Confectio medicaminis ad pedum dolorem. Recipe ſucci ſymphoniacæ herbæ ſextarios ſex, & cetriæ tres,quos miſcebis & decoques ad tertias, poſt hæc mittes oleum Sauinenſe uel Aphrū ad ſextarios tres, adijcies & reſinæ frixæ libras duas, reſinæ marmoreæ duas, axungię porcinæ ſine ſale duas. Cum omnia hæc ſoluta fuerint,colabis ea, & poſtea addes ceræ libras duas, & ſoluta iterum ſimul bulliant, reponesque in cacabo fictili. & cum non dolet, quotidie inde leniter unges: quando dolor paulo amplior fuerit, amplius confricabis. Emplaſtrum armozos bene faciens ad tumorem. Recipe lithargyrij drachmas ſeptuaginta, porcini adipis ſeptuagintanouem coques lento igni. Emplaſtrum diaſtotion ad podagram. Recipe lexiuæ uncias quatuor, nitri Alexandrini libram unam & uncias quatuor, ceræ libram unam,terebinthinæ unam, olei ueteris unam. Emplaſtrum podagricum. Recipe lithargyrij libram unam, ceræ unam, cianij uncias duas, chalcanthi cyprij duas,nitri tres, ſalis fuſci tres, olei ueteris libras tres, yu uncias tres, aceti quod ſufficiat ad ſicca terenda coques amolentum. Item ad hæc. Recipe herbæ perſonatę tuſę, & manibus expreſſi ſucci ſextarios duos, medullæ ceruinę uncias quatuor & ſemis, cerę rubeę ſpanę duas, olei roſati quinque, uini ueteris ſauinenſis ſextarios duos: omnia autem in oleo ſeparatim calefacta in ſtagnato coques,ita ut omnia ſoluantur. poſt hæc depones ſtagnatum ſuper aquam fontanam: & cum regelauerit, ſpecies tolles cruſtocalatas, & in mortario marmoreo diligenter teres, & roſaceo perunctis manibus miſcebis. Medicamentum ad hæc quod appellatur dramas. Recipe olei ueteris libras duas & ſemis,ſpumæ argenti duas,ceruſæ unc. ſex, ceræ ſex, guttę ammoniaci tres, galbani quatuor & ſemis,reſinę laricis libram unam,meconij uncias

duas. Eſt autem quàm optimum & probatiſſimum. Ad podagricos. Micas infundes in aqua & teres,addeſque coriandrum,aphronitrum,& lacrymam oui,& modicum olei,& tepidum impones ſuper pedem. Iterum lenies,& ſuperpones maluarum folia,& ſic ligabis. Si autem linteum poſueris,areſcit. Emplaſtrum ad dolorem pedum. Micas panis in aqua infuſas teres,& adiecto oleo coques,& ſic pones in linteo tenui. Item aliter. Fœnugręci farinam in aqua coques, & poſt infuſum panem teres, & miſcebis, quo illitum linteum impones adiecto modico ſeuo porcino. Itemque aliter, ut lomentum fabę ſubtile coquas, & adiecto ſeuo porcino linteo illitum imponas. Radices maluarum coctæ contuſæ, & ſuperpoſitæ, idem pręſtant. Herba quidem quę polycarus dicitur, in aqua cocta & ſuperpoſita bene medetur,humorem uaporare facit. Ad nodos ſoluendos. Recipe lib.unam, terebinthinę lib.unam,aphronitri unã,galbani unc.quatuor,propolei quatuor,guttę ammoniaci octo,lexiuæ quantum ſufficit. Vnctio Fauij Clementis ad homines reſolutos, & ad omnem membrorum reſolutionem ſiue podagram. Recipe olei ſauinenſis lib.duodecim,terebinthinę unam,radicis cucumeris agreſtis duodecim,cerę unam, medullæ ceruinę unã, galbani I.ranas maiores de flumine ſex, in oleo uero radices cucumeris fricabis,poſtea colabis,& ſic mittes ranas in ſportellam palmiceam,& coques in oleo donec diſcoquantur,oſſaque pura remaneant. Iſtud medicamentum Valerius Paulinus ſic conficiebat. Recipe ſamſuci libram unam & ſemis,mirocrocini unam,folij unam,balſami unc.tres, ſanguinem decem teſtudinum. Si uero crocinum non eſt,ſyriacum mittes, ſanguitudinum in ſamſucum colligens. Vnguentum diacedrium ad dolorem pedum uel manuum. Recipe cetria duo,peucedanum, ariſtolochiam rotundam & roſmarinum, ita ut hæ tres ſpecies contra cetriam penſent,olei Sauinenſis libras octo, quod coques uaſe duplici,donec oleum ad tertias decoquatur,colabiſque oleum diligenter,& cera addita facies cerotum. ex quo ſi laueris per diem,ſecundo unges: ſi minus,ſemel. Trociſcus phyſicus ad dolorem ſuſpendendum podagræ uel chiragræ. Recipe terræ Alexandrinę lentæ unc.duas, thuris maſculi unam & ſemis,herbæ lentiglę quę in aqua naſcitur,ſucci cochlear unum,aceti acri duo. Hęc omnia ſimul teres & penna illinies,dolorem uehementer leuat. Malagma. Recipe coſti unciam unam,folij unam,zinziberis unam,piperis albi unam,iuſquiami ſemis unam,ſulphuris uiui unam,picis quinque,peculę portionem unam,nitri aſſi unc.unam,ammoniaci unam,alcyonei unam. Ex his quæ ſicca ſunt tundes & cribrabis,& cum primum pix & pecula reſoluta fuerint,mittes ammoniacum ut ſimul ſoluatur, agitabis diligenter & commiſcebis. deinde cum tepefieri cœperint,mittes quæ tuſa ſunt paulatim, & agitabis diligenter,& ſupra marmorem aqua lotum fundes medicamen,quod tepefactum colliges: uteris autem ſic. Primum cataplaſma facies de nitro albo,& bulbis tritis diligenter mixtum, temperatum cum uino leui, ita ut ſpiſſum ſit,quod tepefactum ad carbones,& panno illitum ſuperpones,& poſt triduum ſolues,poſt quod ſtanti malagmata ſupraſcripta alutæ inducta impones, medicamentumque methe quod facit poſt impetum podagræ. Ad confirmandos pedes. Recipe picis ſpanæ pond.unum & ſemis, ſpumæ argenti unciam unam & ſemis,terebinthinæ octo,ſeui taurini octo,thuris octo,ceræ quatuor,galbani unam & ſemis & denarios ſex,yu unciam unam & denarios ſex,opopanacis unciam unam & denarios ſex, olei roſati uncias quatuor, olei ueteris decem, uini ueteris quantum ſufficit. factum autem medicamentum triduo in uino ſit,& poſtea malaxabis cum oleo roſato,& inductum linteo pedibus appones, donec tumor qui ex dolore reſtitit auferatur. Antidotum podagricum. Recipe gentianæ creticæ unc.duas, ariſtolochiæ longæ duas,& rotundæ tres,myrrhę trochlitis quatuor,baccarum lauri purgatarum octo,reu pôtici primi unam,ſpicænardi denarios ſex: quæ omnia ſimul tundes & cribrabis. Accipiũtur autem menſibus continuis denarij duo,in aqua calida. Alijs uero menſibus die intermiſſo denarij ſinguli & ſemis, alijs autem duobus biduo intermiſſo,ſicque facies donec compleantur petitiones CCCCLXV. cætero tempore per ſingulos menſes ſemel accipiatur,æſtimabiſque aquam calidam quantum eſt uini in calice minore. His autem abſtinendum eſt rebus,propter antidoti huius uirtutem: à porcina, bubula, ueruecina,caprina,pedibus omnium animalium,pipere,liquamine ſalſo,oleo,menta,faſciolis Alexandrinis,cicere Alexandrino,cedro,raphano,faba,rapis,porro,caulibus, cepis,condito præter pullino ſine pipere & liquamine,ſine adipe porcino: uinum modicum bibat, nigrum uero acinaticum carenum ne bibat: mulierem ante omnia ne contingat: ſed & ſi ſomniauerit tale aliquid,lauetur,& accipiat potionem: habeatur autem cum omni munditia,uel ab eunucho in ueſtibulo horti,uel à puella ſeruatum. Sane' ſi fortis fuerit accipiens,ut citius curetur,debet unius anni laborem. Hæc autem maxime in cibo accipiẽda ſunt, pultes,fungi,arbutus,ſeu eporeos,liquamine quoque fungorum utatur. Conditum podagricum. Recipe coſti uncias tres,folij unam & denarios ſex,ſpicęnardi uncias tres, zinziberis unam & ſemis, gentianæ duas & denarios ſex,ariſtolochię longę denarios ſex, & rotundæ tres, ſeminis aſparagi unc.duas & denarios ſex,pione unc.tres,baccarum lauri unc.ſex & denarios ſex, mellis Attici lib.quinque & ſemis,uini ueteris ſext.octo. Emplaſtrum podagricon quod dicitur angelus. Recipe galbani unciam unam,ceræ tres,picis tres,butyri pondera duo,colophoniæ duo, ſaponis duo. Ad podagram. Recipe tapſiæ Siculæ lib.unam,guttæ ammoniaci unc.octo,reſinæ pituinæ libram unam,ceræ unam,olei ueteris unam,euforbij ſcrupulum. Tapſiam uero & guttam ante trita in uino ueteri infundes, tertia die teres diutiſſime. reſinam autem & ceram & oleum in ollam nouam mittes,uti ſoluantur: & cum ſoluta fuerint, mittes in mortarium ubi tapſia & gutta: & ſic omnia commiſcebis, & quoniam papula facit hoc ceroto uteris. Teſtudinis decollatæ ſanguine pedes fricantur. Ranas ad tertias in oleo in olla rudi quandiu in modum ceroti fiant, & exinde pedes unges. Aſinum autem duabus hebdomadis furfure cibabis

abundanter,

abundanter,& occides,& mox uentrem eius aperies,& pedes qui dolent in uentrem eius mittes: quod ſi in principio doloris hoc feceris, ſani erunt. Hunc autem uentrem ſago molli inuolutum in ſportam pones,ne refrigeſcat. Ad podagram frigidam quæ fuerit ac uetuſtiſſima. Recipe coſti unc.unam,folij unam,zinziberis unam,ſulphuris unam piperis albi unam,iuſquiami denarios quatuor, picis duræ ſemiunc.picis liquidæ portionem:quæ uero ſicca ſunt,tundes,& cribrabis. Cumque pix utraque bullierit, addes quæ tuſa ſunt,& miſcebis diligenter. Poſtquam uero coxeris, ſuper marmor aſperges aquam, & ſic effundes medicamentum.quod cum ſe refrigerauerit,repones in alio uaſe:& cum opus fuerit, induces alutæ, & ſic impones. Antidotum podagricum. Recipe cametriæ unc.nouem,centauriæ & epicarpi octo,ariſtolochiæ longæ ſeptem,gentianæ ponticæ ſex,hyperici quinque,petroſelini quatuor, ſu pon tici tres,albi aſari duas,meu adamantici unam,mellis Attici ſext.unum. Vnctio podagricis. Recipe anſerini adipis unc.IIII.ceræ ſex,terebinthinæ IIII.ſucci lini ſeminis decem, colophoniæ quatuor, lactis bubuli ſex,ammoniaci duas,lybani duas,butyri ſex,uitellos ouorũ octo: factaque unctione,leniter unges.

Emplaſtrum podagricum. Recipe pulueris roſæ unc.VI.corticis granati VI. miſei III.calchãti V. lithargyrij duas,cyperi IIII.piperis IIII.ceræ tres,cochlearum uſtarum tres,gallæ quatuor,porri lib.I.& unc.tres,panis autopyri lib.I.diacilõ tres,ſucci lapatij ſext.unum,olei ueteris unum & ſemis,uini ueteris ſimiliter,aceti heminam unam. Conficiatur autem ſic. Prius mittes ſuccum lapatij oleum, porrum, lithargyrium,cortices granati,& mouebis in foco quandiu bene diſcoquantur, & poſtea mittes diacilon cum cera,& miſcebis quandiu unum corpus efficiatur, & ſic mittes per partes dum coquitur, & leuabis de foco. Emplaſtrum podagricum. Recipe peculę lib.I.ceræ I.oloſanti unc.tres, galbani II.olei ueteris quatuor,colophoniæ quatuor. Epixis manethonos. Recipe ceræ unc.ſex,colophoniæ IIII. & ſemis,adipis anſerini IIII.butyri X.olei ueteris XIIII.ſucci lini ſeminis tres, lactis bubuli XII. & ſemis,thuris duas, ammoniaci IIII.ouorũ uitellos octo. Item pyxis. Recipe ammoniaci unc.II.lybani duas, terij duas, ſucci lini ſeminis quinque,colophoniæ duas,lactis bubuli V.adipis anſerini tres, olei ueteris quinque,butyri quinque, ceræ tres,galbani duas,oua quinque. Antidotum podagricum. Recipe reupontici unc.duas & deñ.quatuordecim, ariſtolochiæ longæ unc.unam & deñ.uiginti, ſpicænardi deñ.duodecim,gentianæ uncias duas & denarios quatuordecim,myrrhę trochlitis uncias duas & denarios XVIII.betonicæ unc.duas & denarios XVIII.camitriæ unc.duas,coſti denarios decem,baccarum lauri ſiccarum unc.duas,folij denarios decem. quæ omnia tundes & cribrabis,& in uaſe uitreo recondes, & accipiat qui patitur per totum annum,diebus exceptis,quando ſunt cynocaumata. Potiones uero quas non accepit primo anno,ſequenti anno accipiat. Menſura potionis eſt deñ.tres. Oportet uero accipientem abſtinere à Venere. Lauacro uero utatur in V. dies,ſumat uinum nigrum ſtypticum & dulce,& holera. A cepis uero, cucurbitis,apioque abſtineat,& piſcibus de ſtagno,ac fluuialibus. Abſtineat quoque ab anſeribus & anate, & ab omnibus carnibus pinguibus, à carnibus etiam bubulis & uerrecinis, & ab omni genere leguminis. Antidotum podagricum expertum. Recipe reupontici unc.duas & deñ.XX.ariſtolochiæ longæ unam & deñ.XX.gentianę duas & dena.XIIII. myrrhę trochlitis II. & denarios XVIII.betonicæ Creticæ unc.unam & deñ.octo, cametriæ unc.duas & denarios XVIII. folij ſemiunc.baccarum lauri ſiccarum & purgatarum un.duas,pulegij Cretici unam,peucedani montani ſemiunciam:quæ omnia ſimul teres & cribrabis, & dabis per ſingulos dies denarios duos cum aqua calida à Caleñ. Septembris uſque ad Caleñ. Maias.

Ad neruos, articulos, & arthriticos. Caput. XV.

ARTICVLI & frigora & pruinas ſuſtineant ne adurantur, malo terræ contuſo, adiecta axungia ueteri perunguntur. Fimus caprinus in puluerem redactus,& ex melle,acetoque coctus,& pro malagmate impoſitus,articulorum dolores ſanat. Vrſinum fel articulis infricatum dolorem ſedat. Vitulinus quoque ſiue bubuli fimus recens cum creta argentaria ex aceto coctus, & articulis dolentibus illitus,dolorem ſedat. Adeps itẽ uulturis cum felle eius inungitur. Iecur ẽt eiuſdem calefactum & tritum cum axungia imponitur. Beta & ficus pari menſura trita,& impoſita,morbis articulorum medentur. Agrifolium tuſum addito ſale & oleo prodeſt. Idem ſeuum pecudis cum cinere capillorum mulieris facit. Neruorum uero nodis capitis uiperini cinis cum oleo cyprino imponitur. Terreni uermes triti cum melle imponuntur. Styrax quoque illinitur. Fimus quoque caprinus decoctus in aceto,tritus cum melle,apponitur. Tremulis inutile eſt manducare holera,& panem ex aqua: ad balneum quoque ungi oportet oleo quod in caſtoreo additum eſt. Articulorum fracturis cinis ex femoribus pecudis cum cera medetur. Articulorũ dolori fimus caprinus ex melle ſeu paſſo potui datus prodeſt, & ſuppuratis neruis medetur,expurgatque,& ad ſanitatẽ perducit. Potio ad morbum articulorum. Recipe lugibonis radices numero quindecim,plãtaginem rotundã cum radicibus ac folijs parte dimidia, rodonabis radicis quantum plantaginis eſt, herbæ balſamariæ folia propenſius, ardiſſæ minoris quàm plantaginis, uerbenæ ſimiliter: quas omnes herbas ſimul teres, addens mellis pondera tria, piperis ſemiunciam, & temperabis in uini ſextarijs ſex,prius tamen quàm piper minas,linteo colabis,& addes piper,ſingulasque potiones in balneo dabis. Potio ad arthriticos. Recipe thymi denarios ſex,quos in aquæ uncijs tribus teres, & grana piperis octo, & dabis hoc prima die bibere: ſecunda thymi denarios quatuor, piperis grana quinque in aqua ſupraſcripta.liquamine uero abſtineat,& porcina,quando bibit. Ad arthriſin &

ad ſciam. Herbam agrimoniam teres & cribrabis,accipieſque cochlear plenum,& mittes in uinum uetus,potionem,& tepefactum in ſolio bibes,ita ut ibi moram facias. Vnctio ad arthriticos. Recipe euiſci pond. II, caſtorij unc. tres, panacis pondera duo,herbæ dontezæ duo, quæ infundes in uini ueteris ſextarios duodecim, & coques donec herbæ bene coctæ intumeſcant, & teres quouſque uinum miſceatur. poſtea iterum ſicca adijcies herbæ ſauinæ pondera tria,roſæ ſiccæ lib. unam,adarcæ uncias duas, euforbij duas,cymini ſex,piperis duas,trita prius & cribrata. Item alia. Recipe hyſopi ollaris uncias ſex, terij ſex, ſeui taurini ſex,medullæ ceruinæ ſex,olei rutacei pondera tria: quæ ſic conficies. Mittes rutam, adipem & pulueres ſupraſcriptos, & omnia diligenter admiſcebis. qui uero ungendus eſt,poſt balneum calente corpore utatur,& cum diligentia ſibi attendat per triduum, & ſic habeat illam unctionem: poſt hæc lauetur,& eadem faciat ſimiliter. Ad articulorum uel nodorum dolorem. Marrhubium uiride cum ſale teres,ſuccoque ex eo facto loca dolentia fricabis. Ad hæc,& ad eos quibus nerui expaueſcũt.

Euforbij uncias tres & ſemis,galbani ſimiliter,caſtorij ſimiliter,panacis ſimiliter,medullæ ceruinę quinque,terebinthinæ ſex,reſinæ frixæ unam & ſemis, reſinæ pituinæ ſimiliter, ſulphuris uiui ſex, betonicæ quatuor, cetriæ quatuor,ceræ libram unã & ſemis,nardi II. olei cypharij libras quinque. Amphisbena mortua neruorum doloribus alligatur. Senectus quoque ſerpentium in corio taurino appenditur.

Folia item uitium trita,& admixta hordeaceæ farinæ,articularibus morbis imponuntur. Inciſos uero articulos aranei tela commodiſſime curat.

Ad ſideratos. Cap. XVI.

ASININI pulli urinam & aſinæ matricis,ungulaſque poſteriores in cinerem redactas, & axungiam eius admixto nardo coques ut ſit quaſi cerotum, ex quo corpore peruncto liberabitur ut mireris. quod & ad podagram facit. Sideratis uero remedium quibus manus,pedes,& faciem euertit, facies continuo. Recipe herbę artemiſiæ folia, mentã,bdellium,opopanace,oleum Cyprinum: quæ omnia miſcebis,& coques,& unges per dies quatuor: qui ad ſe nõ fuerit reuerſus,dimittas,ſciens eũ ita ira Dei eſſe percuſſum. Ad ſideratos fel taurinum & ſulphur uiuum coques, & ex eo perunges, mirificum remedium eſt.

Ad uulnera. Cap. XVII.

SI QVIS ceciderit, aut undecunque uulnus habuerit,ſiue ulcus cyromũ,tolles agrimoniæ partem unam,millefolij duas,axungiæ unam,cymarum rubi qui mora fert unam: tundeſque omnia quaſi cerotum,quo illito linteo,poſitoque ad uulnus,ſanat. Vt autem uulnus purges,modicum mellis biduo pones,ſicque curabis uulnus undecunque fuerit. Ad uulnera ſiue ulcus cyromum. Porcini fimi ſicci & uſti cinerem rediges intus in ulcus cyromum, & ſuperimpones medicamentum ſupraſcriptum. Si uero quis aliunde cadens caput uel aliquod membrorum ruperit,aut ferro præciderit, folia cardi nõ de pomis mundabis à ſpinis,& omnem duritiem auferes. ipſam uero pinguedinem cum axungia teres diligenter, & ut cerotum impones: ſed antea uel biduo aut triduo mel pones,& de medicamento ſupraſcripto.

Si quis ictu pugnum uel manum læſerit. Cap. XVIII.

QVICVNQVE ita ictu pugni manum lęſerit, uel humano dente aut de digito,ut aut ſanguis fluat,uel per tunſuram fecerit aut tumorem,lumbricos terrenos teres addito modico aceto acro,donec ſit in modum ceroti,ex quo linteum illitum pones ad locum. quod ſi minor dolor fuerit,alutæ impones,& ligabis manum.

Ad fracturam ſeu rupturam pellis. Cap. XIX.

SAPONEM impones,& faſcia ſtringes, tertiaque die ſolues,& ſanus erit.

Vulneribus recentibus & neruis conciſis conglutinandis. Cap. XX.

VVLNERA recentia conglutinant uermes terreni triti,adeo ut etiam neruos inciſos ſolidẽt in die ſeptimo. Idem arefacti in ſole,& ex aceto triti,uulneribus imponuntur,& interpoſito biduo ſoluuntur. Cochleæ exemptæ de ſuis teſtis crudæ tritæ,mirifice ſolidant. Cochleæ item cum ſuis teſtis uſtæ cum myrrhæ & thuris pari pondere ex aqua pręciſos neruos ſanant. Efficaces ſunt & bulbi triti per ſe ad uulnera glutinanda. Adijciebat tamen illis Damon medicus muſcum qui aqua gignitur,& die quinto ſoluebat. Myrobolanum,ut iam diximus,genus eſt cariotæ quod os non habet,hæc ex uino trita auſtero,uulnera curat & ſolidat. Cupreſſi folia trita ad eundem effectum proſunt. Rubi item ſiue platani uel flos uel mora ſine collectionis periculo ſanant. Millefolium quoque tritum uulneribus imponitur. Centauriæ radix tam efficax eſt ad plagas conglutinãdas,ut etiam carnes cohæreſcant quę cum ea coquuntur. Lana etiam ſuccida infunditur melle & aceto frigido,& oleo deinde expreſſa imponitur. Spongia ex aqua cœleſti impoſita,recentia ſepta non patitur intumeſcere. Caro uituli recentibus uulneribus arcet tumorem. Idem fimus bubulus cum melle præſtat. Recentes plagas à ferro factas

gluten taurinum liquefactum,calidumque impoſitum,nec ante diẽ tertium ſolutum,efficaciſſime iuuat. Marrhubium cum ſale exiguo tritum, purgat omnem ſaniem. Ad uulnus,ſiue etiam cancer ſit. Vrticæ tritæ pond.unum,ac ſalis unc.duas impones,& frequenter mundabis : ſanatur & uulnus recens, ne tumorem habeat,neque cicatricem faciat. Trifolium ieiunus commanducet,& uulneri ſupernectat. Folia rubi trita cum melle permixta. Artemiſia quoque impoſita,uulnera eadem die claudit. Bulbus recens tenuiter inciſus,& ad uulnus appoſitus,concite claudit,& ueſtigia cicatricis extirpat. Miſiã item contuſam impones,quæ non ſoluta triduo ſolidat cicatricem : & cum ſolueris,ſanum uulnus inuenies. Xeron polyticon ad complenda uulnera,aut ſi eſt uſtum. Recipe pſimithij drach.octo,lyppidi octo,mãnæ quatuor. Pſaron ad complenda uulnera. Recipe cycidon drac.X.calchanti X.lyppidos octo,ſcyſtos ſex. Radices caulium combuſtę,& in puluerem redactæ & inſperſæ,omni uulneri proſunt,etiã ferro facto. Ad omnia uulnera facta uel nata. Cinerem cribrabis,ſubradis ſubtiliter, & cõſperges oleo, atque impones : ſed ſi fiſtula fuerit facta,collyria intramittes, mundat & ſanat. Ad uulnera confectio medicamenti,& cicatrices non pereãt. Recipe olei unc.I.elciſmados unam,aquę marinæ ſex,colophonię unam,picis unam,ceræ quatuor : quæ omnia coques,& ſic uteris. Si paruum uulnus eſt,linteum illitum impones & colligit : quod ſi ſciſſura eſt,prius conſue,& ſic impones. Si autem adhuc ſuppuratum eſt,prius fomento calefacto locum uulneris, & ita emplaſtrum impones : facit hoc ad ſyringium, purgat enim & colligit. Si autem euenerit ut non colligat,tunc modicum uiridis medicamenti ſolues cum oleo roſato,ut facias aquatum,& carpta lintea ibi infundes, & ſecundum menſuram uulneris impones, & intrinſecus emplaſtrum molle.quod ſi difficile poteſt colligi emplaſtrũ,collige de medicamento uiridi ſpiſſius,ac ſuperpone,quod medicamentum uiride ſic conficitur. Recipe ceræ unc.ſex,colophoniæ nouẽ,yunam & ſenis,olei ſemiunc.mannæ thuris unc.tres, aceti quantum ſufficit : quæ omnia commiſcebis & uteris.

Sanguini ex uulneribus ſiſtendo. Cap. XXI.

HYSOPVM cum hordei farina ſiue cinere eius ſparſum,prodeſt. Fimus caballinus cum ouorum putaminibus crematur, isque cinis admixto melle ſpatonulæ plagæ impoſitus,mire ſiſtit. Cortex uitis & folia eius arida,tuſa in farinam,ſanguinem ſiſtunt,& uulnus glutinant.Bubulus quoque fimus in cinerem redactus,ac ſparſus,ſanguinem profluentem ſiſtit. De fundo cacabi fuligo trita imponitur. Leporis pili deſubtus mento molliſſimi imponuntur. Polypus tuſus,in pila inſtar emplaſtri adhibetur. Pillulę platani tuſæ ex aceto impoſitæ ſanguinem ſiſtunt. Calcitis in puluerem redactus, ſanguinem ſiſtit. Perſici folia trita & impoſita hæmorrhoida ſiſtunt. Vtris etiam uinarij cinis cum pari pondere reſinæ ex aceto impoſitus,ſanguinem ſiſtit,& uulnera conglutinat. Ad eum cui ſanguis ex præciſo non poteſt retinere. Spongiã albã nouã de mari mittes in cacabum ſupra picis ſpanę optimæ reſolutæ & colatæ pond.II.ita ut operatur pice.Cumque ſimul bene coxeris,leuabis ſpongiam & ſuſpendes. quę cum ſiccata fuerit,redigis eã in puluerem,de quo tãges locum ex quo ſanguis fluit,qui facit & ad profluuiũ. Ad uenas uel neruos præciſos.Lumbricos de terra contundes & pones,ſtatim ſanant. Ad omnia loca dolentia herbam cyclamnion contuſam pones,& ſtatim ſanat. Ad ſanguinem ſiſtendum, reſinam frixam tritam locis ſuperſparges. Faciunt & lintea uſta,& in poſca extincta.

Vlceribus,cancris,& nomis uermibusq; arcendis. Cap. XXII.

SCIO gratius futurum fuiſſe,ſi ſingulis generibus ulcerum nominatim dediſſem titulos & remedia:ſed cum aliquoties pluribus uitijs proſint,breuitatem ſecutus genus ſcripturæ elegi quod ſubiectum eſt. Vermes qui in ligno naſcuntur,uocantur toſſes, hi triti in panno illiniuntur,& ulceri apponuntur. Iidem combuſti,cum anethi pari pondere impoſiti,nomas,quos uocant cancros,ſiſtunt. Fimo ouium ſub teſta calefacto & ſubacto tumores ſedantur, fiſtulæ ſanantur. Nomas ſiſtunt cochleæ crudæ de ſua teſta eiectæ & in linteolo illitę,& appoſitæ æque emendant. Viola diſcocta in oleo & contrita, cui miſceatur butyrum ouillum & mel. Eadem ratione curantur & cibio uetere,quod ut emplaſtrum panno illini debet. Vermes ulceribus innati ranarum felle tolluntur. Quæ ſerpunt,ſalſamento ueteri tuſo in modum emplaſtri curantur. Radix peponis contrita ulcera ſanat,in modum fui concreta,que κήρια uocant. Semen raphani ex aqua tritum & impoſitum ſiſtit ulcera,quæ faredines appellant. Porrus capitatus contritus ex melle ulcera purgat. Allium cum ſulphure & reſina fiſtularum uitia extrahit. Vetera ulcera etiam carcinomata foueri debent aqua calida,in qua cocta ſint holera, deinde ipſa holera trita imponuntur bis in die : ſic curãtur fiſtulæ & tumores quos euocari quos'ue tolli opus eſt. Cruda holera trita'ue ueteribus ulceribus imponuntur. Lini ſeminis farina in uino decocta prohibet ſerpere. Eadem farina cum melle eruptiones & pituitas emendat. Fiſtulas ulcerum lenticula cocta rumpit: eadem collectiones ſedat,eadem intra ſuppurantia cum polẽta decocta imponitur.lenticulæ ſuccus ulceribus & eroſis & genitalibus adhibetur,ſed cum roſaceo trito & cydoneo. Farina erui ſerpere uulnera non patitur ſpato melle impoſita. Lini farina eodem modo impoſita ſiccat. Cinis uitium cum axungia uetere fiſtulas curat & ſanat. Folia oliuæ commanducata,& impoſita,ulceribus manantibus medentur. Cauliculi oleaſtri decocti cũ melle,& impoſiti,carnes quæ ab oſſibus recedũt cõprimũt.Cõtra collectiones. Folia oleaſtri ex uino trita imponuntur.His quæ purgãda ſunt,oleaſtri folia ex melle adhibẽtur. Vlcera manãtia,oleum

amygdalinum cum uino expurgat. Fici ramorum teneri cauliculi tuſi imponuntur cum melle ulceribus quæ κήρια uocant. Carcinoma ſi ſine uulnere fit, quàm pinguiſſimam ficum impone, ſingulare remedium eſt. Nuces iuglandes perueteres commanducatæ uulneribus medentur impoſitæ. Glans roborea trita cum axungia duritias quas κακοήθεας uocant, & euocat & emendat. Vlceribus quæ ſerpunt, & quę in his excreſcunt, ſpondelium cum ruta illinitur. Pix brittia cum melle ulcera purgat, explet, ſanat: eadem pix cum uua paſſa & axungia ulceribus putreſcentibus medetur. Aqua in qua lentiſcus decoctus eſt, ulcera quæ ſerpunt, utiliter fouentur. Pilulæ de platanis tuſæ emendant. Vermes tollunt mala tuſa ex melle. Hedera ex uino decocta imponitur. Idem præſtat & lana ſuccida ex melle. Cinis fimi pecudum, addito cinere ex oſſibus firmorum agnorum, & nitrum tuſum adhibetur ulceribus quæ cicatricem non trahunt. Pulmo arietinus carnes excreſcentes in ulceribus exęquat. Vlcera quæ ſerpunt, & quæ in his excreſcunt, cinis capitum menarum coercet. Fiſtulæ aperientur ſiccanturque ſalſamento cum linteolo immiſſo, intraque alterum diem omnem callum aufert. Serpentium ulcerum coercet impetus galla non lota, temperata ex roſaceo & aceto atque indita, mox cera & roſaceo permixta perducit ad cicatricem. Symphytum omnia ulcera celerrime perducit ad cicatricem, & ſanat. Plantaginis ſuccus infunditur fiſtulis, & eiſdem medetur. Fel taurinum cum porri ſucco pari menſura carcinomata curat. Lentis farina eodem modo carcinomata cum axungia ueteri impoſita, curat. Coagulum leporis cum capparis pari pondere, quod utrunque adſperſum uino teritur unà, cangraginis penna illinitur. Fel urſinum in his quę ſerpunt medetur. Caſeus caprinus ſiccus ex aceto & melle purgat ulcera quæ ſerpunt, cohibet ſeuum caprinum cum cera. id etiam, additis ſulphure & pice, purgat. Allece linteolis concerptis impoſito purgantur ulcera. Ad ulcera autem ſordida qualibet in parte corporis fuerint: Cognoſcuntur autem cum candicant, aut cum cruſtam albam ſuperduxerint, purgatque ea mel infuſum, aut puluis iris, uel mali terræ, aut panacis radix. Mirificeque purgat hoc medicamen etiam ſi cancer tentauerit: eſt autem lene, & recipit auripigmenti drac. ſex, iris tres, elaterij unam, cineris chartę combuſtę IIII. & cū opus eſt, cochlearia IIII. roſæ cyatho permiſcetur, atque uulneri ſuperponitur. Hoc medicamentum cito & ſine ullo morſu expurgat ulcera ſordida. Cortex item cauliculorum papaueris contuſus in pulueram, ac melle permixtus, ſordidis ulceribus imponitur. Ad excreſcentem uero carnem, iris floris uſti drac. ſex, calcideos uſti quatuor. ſed acre hoc eſt, & quaſi cauterium cruſtam ducit. Creſcentem enim cancrum prohibet. Vlcera item ſordida optime mundat lenticula cocta, & addito melle impoſita ſanat. Xeron diateſſaron, quod facit ad nomas. Recipe calcideos cocti drach. calchāti quinquaginta, myſeos uſtulati XXV. calcoci cauminos XII. & ſemis in aceto: quæ omnia teres donec ſicca efficiantur, & in pulueram perueniant. Xeron caroteten, quod facit ad nomas. Recipe calcoci cauminos unc. unam, calcideos unam, calchanti unam, myſeos unam. Xeron catapaſtaton diacorcon facit ad nomas, & ad paturam ſparges & ligabis. Recipe lyppidi unc. unam, myſeos unam, calchanti unam, ſchiſtos unam, cicidos IIII. Lypara ad nomas & ad uſtulationes. Recipe albeſci drachmas IIII. pſymithij IIII. ceræ XVI. ceruſam uero & albeſcum teres cum lacte mulieris donec habeat ſpiſſitudinem ceroti, & ſic permiſcebis in mortario, & teres diligenter. Xeron ad nomas melanthium, hoc eſt propter arſenicum ſandaracā calcoce cauminum ęqualia teres & uteris. Item xeron ad quod ſupra. Recipe calcideos aſſi drach. XL. calchanti XXX. myſeos aſſi XX. uſtulati decem. Xeron Theodori ut ſupra. Recipe calcideos drach. IIII. ſandaracæ IIII. arſenici IIII. albeſci octo, quæ teres & ſic uteris. Ad ulcera, ad uulnera, ad cancromata, ad uermes necandos. Herba nepeta uiridis trita, adiecto modico ſalis, & appoſita uulneri quod ex negligentia uermiculos habere cœperit, omnes eijcit & perſanat. Folia cannabis & millefolij, & lactucæ in uino teres, & ſuccum earum ulceribus immittes, uermes necat & ad ſanitatem perducit. Betonicæ item pollinem bibat ex aqua calida, ſtatim ſponte exeunt.

Ad apoſtemata interiora. Cap. XXIII.

APOSTEMATA interiora uomicas uocamus. Erumpunt enim plerunque è lateribus mēbranæ ſuperuacuæ ex languoribus natæ humore concreto, intusque conuerſo: qui adeo fœcunde innaſcitur, ut non tam excreetur quàm euomatur. Eos qui in hanc paſſionem inciderint, oportet ambulare, uectari, ungi, lectos & requies. & ob hunc morbum malum ſuſtentandi erunt cibis firmis, glutinoſis, auibus pinguibus, operibus piſtorijs plus ęquo mellitis, prout patiuntur facultates. Vomica ſunt priuati melle in quo ſint apes demortuę: facit autem & induſtriæ potio hæc. Ouum crudum euacuabis, & putamen eius implebis ex ſucco marrhubij, & in eodem uaſe colabis: repleatur item melle, quod eodē abijcitur, & ita permixta calefiāt uſque ad teporē. Hæc enim uomicas rūpunt, purgāt, & ad ſanitatē perducunt, ideo etiā curatio eius expetita eſt, ut etiā hyeme aſperrima explicari poteſt, & intra uerni & æſtatis tempus.

Aliqui tamen curati ſunt intra finitum tempus, compoſitione ea quæ infra ſcripta eſt. Recipe mandragoræ denarios tres, iuſquiami tres, thuris decem: ſingillatim tuſa teruntur ex uino ad ſpiſſitudinem plus craſſiorem quàm mellis, ex quo medicamento mitio pondere uictoriati in tribus cyathis aquæ euntibus dormitum datur: mox deinde ex eodem modo aquæ pondus denarius, à prima uero potione ſentitur profectus, deinde incredibilis in altera explicatur curatio. Ad apoſtemata interius. Braſſicę ſucci cyathi duo, paſſi unum, tepefactus & potui datus, mirifice prodeſt. Marrhubij ſuccū cum butyri tantundem in potione conditi tepidum bibat, ſanus erit: & ſi uetus eſt paſſio, ſucci minus mittas

& plus

& plus butyri,ne ſubita eruptione præfocetur. Marrhubium item cum mellis æquali menſura coques agitando donec unum corpus efficiatur,& cum cochleari pro uiribus dabis. Butyrum quoque cū melle optimo permixtum,ieiuno ſæpius ad comedendum dabis.hoc ſi frequenter feceris,miraberis effectum. Hortulanæ rutæ ſemen ex aqua tritum per dies ſeptem calida, mixtum cochlearis menſura ieiunus accipiat. Itemque alia ſeptimana lapatij radicem colliges,& diligenter in pila tundes,& iacebit infuſa in uino ueteri diebus ſeptem, deinde per triduum ſingulas potiones bibat,mixta calida temperata. ipſam uero radicem linteo impoſitā & tepefactam ſtomacho ſuperpones.qua enim hora impoſueris, acceſſio fiet.

Ad omnia apoſtemata exteriora, uel tumores. Cap. XXIIII.

CERVSAM, nitrum,ceram, oleum,pari pondere, ſed plus nitri adijcies. Ceruſam uero & nitrum teres,ceram & oleum cerotum facies, miſcebiſque omnia & teres diligenter, quod alutæ impoſitum,mirabile eſt effectu. Agrimoniam,uerbenacam & quinquefolium, coques æquis partibus ex aceto,& adiecto ſemper uino,dehinc trita & impoſita ſanant. Ad uomicas exteriores. Charidas uiuas in oleo necabis, & ex hoc unges, liberant. Hebuli radices ac cortices cum aceto teres, & in modum cataplaſmi impones,ſanant. Ad omnia apoſtemata,maxime ad parothecas. Herbas uirides,paredariam, ſymphoniacā, lapatium & marrhubium ſingillatim in creta inuolutas,lēto uapore coques,& carnem quæ inter medullam & corticem eſt,ſeparatam diligenter teres ad craſſitudinem mellis,quod cum herba ſupra ſcripta admiſcebis, deinde manna thuris, & ſtercus columbinum ſiccum cum nitro Alexandrino teres. Præterea facies cerotum de oleo ſimplici,& cera quantum ſatis eſt: terebinthinam quoque adijcies ceroto, cui & cętera omnia ad unitatem corporis miſceantur: omnibus autem pigmentis & herbis, exceptis cera & oleo, æqualiter uteris.

Ad collectiones uel tumores. Cap. XXV.

VISCVM decoctum cum fœnugræco impones. Adipem item cum allio mixtum impones, omnes tumores ſuſpectos ſoluit. Cerifolium tritum bene facit. Oleaſtri quoque folia ex uino contrita,& collectionibus impoſita,proſunt. Carnis etiam caprinæ combuſtæ cinis ex aqua illitus, omnes tumores ſoluit. Syſimbrium item tritum & impoſitum, tumorem ſedat. Ebuli folia tuſa cum pane molli uino infuſo,permixta & impoſita,omnes tumores diſcutiunt. Lenticula itidem cum lomento fabæ, pulegio & ſale, pari portione aqua conſperſa & impoſita, collectiones quaslibet facillime ſoluit. Mali terræ nihilominus radix contuſa,& in aceto deferuefacta,diſcutit & ſanat. Pix liquida adiecto cinere cribrata,& appoſita,omne genus collectionis diſcutit. Iuniperi quoque ſemen tuſum,& in aqua decoctum,& in panno impoſitum, tumorem ſiſtit. Ad tumorem & duritiem. Faba frixa cocta ſine ſale, & mixta cum melle uel uua paſſa innucleata & impoſita,duritiā mollit, & tumorem ſpargit. Farina quoque hordeacea in aceto diſcocta,& cum fimo columbino, ac ficu ſicca ſimul trita,coctaque & impoſita, diſcutit. Itemque lens cocta & cum melle trita & impoſita,maxime ulcera tollit ac ſanat. Ficus etiā quæ adhuc non maturauit, admixto adipe anſerino impoſita, mire ſanat. Herbam itidem ſymphoniacam cum axungia commiſcebis.

Scyroſi uentris uel ſtomachi curandæ. Cap. XXVI.

ABSINTHII pontici faſciculum, caſſiæ manum plenam,infundes in uini Hadriani ſextarium unum, & gremialis ſextarios quatuor, coquesque in uaſe duplici,& fouebis: altera die rutæ faſciculum breuiſſimum, iris uncias quatuor,ſquinantij duas,infundes in uini Hadriani ſext.unum, & olei gremialis ſext.III.coquesque in uaſe duplici,& ſupraſcripto oleo permiſcebis,& fouebis diebus duodecim. Cataplaſma ad eandem ſcyroſin. Recipe fœnugræci ſextarium unum,lini ſeminis unum,meliloti unum,hyſopi ceroti libram unam,iris unam,ſeſelij ſext. unum: quæ omnia tuſa cribrabis molliſſime,poſtea carycas pingues optimas numero centum infundes in aqua,& diſcoques,ita ut aqua ſpiſſa fiat ſicut paſſum,& adijcies mellis optimi heminam unam,& facies cataplaſma diebus octo uel decē: aut quotquot neceſſe fuerit, ex eadem aqua cataplaſmata coques,addes etiam reſinæ terebinthinæ optimæ unciam unam, ſequenti die unam & ſemis, tertia die duas, uel accedentibus diebus duas,rutæ ſiccæ libram unam.& ſi uiridis fuerit,ſiccetur in patella argentea ſuper carbones,butyri optimi unc.I.accedētibus diebus duobus,euiſci cocti ſub cinere libras duas,commiſcebis cum axungia non ſatis, ita ut prius euiſcum tundas, & poſtea ſimul utrūque ceroti modo ſpiſſum fiat. Hinc facies ſphæram grandem ex aqua, & cataplaſma ſemper adijcies: quod ſi hyems fuerit,duodecim diebus fouebis,& totidē cataplaſmabis: ſi uero æſtas fuerit,uel ſenex,diebus ſeptem,uel pro uiribus ægrotantis. Epithema ad eandem ſcyroſin poſt cataplaſma. Recipe iris uncias ſeptem, quas tundes & cribrabis molliſſime,& in mortario duo uiri à mane uſque ad ueſperam terant, dehinc ceræ minutiſſime pingui melle uncias ſex,& ſolues cinere calidiſſimo: quæ cum ſoluta fuerit, addes terebinthinæ optimæ uncias ſex,& diligentiſſime agitabis, ut nullam aſperitatem habeat: cum ſoluta fuerit, leuabis de foco,& mittes puluerem ſupraſcriptum,& teres diligentiſſime,hinc facies collyria maiora,& pones in capſella mūde,& cum opus fuerit,linies linteum ſpiſſum,& pones in ſtomachum quotidie ita, ut totum uentrem & ſub umbilico teneat. Item epithema ad ſcyroſin,ad hepar,ad ſplen,ad ſtomachum. Recipe ceræ uncias quatuor,terebinthinæ quatuor,ammoniaci quatuor,bdellij quatuor, myr

rhę quatuor,propolei quatuor,iris quatuor,ſtyracis quatuor,irini fecis parum . Ammoniacum uero, bdellium,& irim tundes & cribrabis : ſtyracem,propoleium , & ceram in pila tundes,& ſimul commiſcebis,& poſtea terebinthinam atque feces irini ſimul commiſcebis & colliges . Epithema ad renes , & ad ſcyroſim eorum . Recipe thuris maſculi unciam unam,adianti tres , galbani duas , ſtyracis tres , butyri duas , bdellij duas,iris ſex,medullę ceruinę unam,olei cyprini octo , floris lapidis ammo niaci quatuor, cerę pinguis mellitinę libram unam .

Panis depellendis. Cap. XXVII.

NASTVRTIVM cum pice panas diſcutit. Maturis aut matureſcentibus lens imponitur ex aceto decocta , ipſaque cocta , & cum melle trita,& impoſita,ſuppurare prohibet . Lupini ex aceto cocti,aut minuunt aut maturant . Fimus columbinus cum hordeacea farina imponitur . Euiſcus,reſina , & cera æquis ponderibus imponuntur . Galbanum per ſe impoſitum prodeſt : aperit uero paniculas, cum ſale coſto diſcutit . Murinus fimus admixtus thuris pollini & ſandaracæ & cochleæ contuſæ . Cinis muricum uel purpurarum ex oleo ueteri imponitur . Quidam autem utuntur ad paniculas hac cõpoſitione. Recipe ceræ atque thuris drachmas uiginti,ſpumæ argenti XL. cineris muricum decem,quę omnia permiſcebis ex olei ueteris hemina una . Ad paniculas alia compoſitio. Recipe herbæ ſymphoniacæ foliorum libram unam,colophoniæ duas,axungiæ ueteris ſine ſale unam , fermenti uncias ſex : fermentum uero in mortario ſolues,& ſupraſcriptas ſpecies miſcebis,reſinamque & oleum ſolues & uteris. De polline erui ex melle cataplaſmabis,ſæpius enim impoſitum ſpargit , ſi tamen nondum pus fecerit . Caricæ ex uino coctę & impoſitæ curant . Fœniculi farina ex hydromelle cocta addita axungia, dolorẽ mitigat , & panas aperit . Item expertum . Gutta ammoniaci tuſa cum cera & appoſita,ligataque,& quarto die ſoluta paniculas diſcutit . Euiſci radix ea aqua coquitur,& quæ exterior pars eſt,ac per hoc tenerior trita,& admixto pane molli infuſa cum axungia ſine ſale,linteoque inducta & impoſita ſparget : aut ſi ruperit,ex hoc ipſo impoſitum claudit & ſanat,ut expertum eſt . Lapatium, fimusque gallinaceus commixta dirumpunt . Eruum cum melle tritum & impoſitum,ſuppurare prohibet . Myrrham etiã ex aceto temperabis,& linies locum,miraberis effectum . Lacerta uiridis diuiſa,& impoſita,diſcutit . Cinis quoque inanium cochlearum ceræ admixtus . Echinorum item teſtæ ex aqua illitæ . Cancri etiam fluuiales triti medentur . Salſamenta item cocta & impoſita . Creta cymolia trita ex aceto, cohibet . Sanguis urſinus diſcutit , nec minus taurinus aridus tritus , ungulæque equinæ cum oleo. Bubulus ſanguis illinitur,ſed & fimus hircinus cum melle decoctus . Ad paniculas ſanandas. Saponem cum adipe porcino recenti,aceto accerrimo reſoluta cũ lana imponuntur. Cochleæ item minutæ mirabiliter faciũt.

Ad cyratas quæ ſunt glandulæ,& ad tumorem antequam apoſtema fiat . Cap. XXVIII.

TEREBINTHINAE uncias tres, galbani tres,ceræ tres,cineris de ſarmentis uitis mundiſſime facti candidi unam,cineris caprifici unã,ſimul mittes in cacabum cum cera minuta & olei hircini uncijs duabus,& ſolues,poſtea colabis ac teres,panemque facies.& cum opus fuerit, linteo ſpiſſo illitum impones . Ad cyradas & ſtrumas . Lolij ſiue auenę farinam cum lini ſeminis farinę pari portione, & cõlumbinum fimum recens tantundem ex uino decoques,& impones , utrunque ſanat . Strumis item & cyradis echinorum teſtę contuſę, & ex aceto acri tritę , illiniuntur . Ranę quoque rubetę cinis admixto butyro inductus cyradas exiccat. Viſcus calx & cera impoſita maxime proſunt . Conchylij etiam marini teſta tuſa in puluerem , admixta ueteri axungia imponitur . Muſtelę uiuę combuſtę cinis cũ roſaceo & cera imponitur . Columbinus fimus recens collectus,& in folijs betę uel braſſicę coctus,deinde tritus, & admixto aceto calido impoſitus,ſanat.quod & carbunculos curat . Emplaſtrum cyradicon . Recipe peryſterios drach. IIII.pyrethri IIII.propolis XIII.ammoniaci XVI.caccij grana octo, uiſci de quercu drach.octo,nitri IIII.terebinthinę octo, galbani octo . Ad cyradas & paniculas . Oſtreę uſtę uncias duas,calcis unam cum aceto diu teres,& calefacies bene locum,& ſic impones medicamentum .

Strumis profligandis. Cap. XXIX.

CAPRIFICI corticem intumeſcentem puer impubis ſi detracto ramo tollat dentibus, & medulla ipſa alligetur ante ſolis ortum,prohibere ſtrumas conſtat . Echinorum teſtę contuſę cum alumine ex oleo,folia hederę,marrhubium cum adipe,lẽs in aceto diſcocta,lupini ex aceto cocti tritique,folia fici,& ficus immatura unà tuſa imponuntur . Succus pillulę cupreſſi ex fermento,galbanum per ſe exulceratis ſtrumis imponitur . Muſtelę ſanguis illinitur . Muſtela ex uino diſcocta imponitur . Cochleę cum ſuis teſtis tuſę ad hoc faciunt optime, quę ſalicibus adhęrent . Cinis aſpidis cum ſeuo taurino imponitur . Adeps anguis mixtus oleo . Anguium cinis ex oleo,eſſe eos quoque pręcipitur , abſciſſis à capite & cauda digitis quaternis,aut cinerem crematorum bibere . Aliqui fimum columbinum imponũt , alij mixta hordeacea farina ex aceto acri . Talpę cinis ex melle imponitur . Iecur talpę quidam inter manus tritum circunliniunt,& triduo non abluunt . Talpę capita pręciduntur,& cum terra egeſta à talpis conteruntur,& in paſtillos rediguntur , ſicque ſeruantur in ſtagnea pyxide,utiles ad omnia apoſtemata . Vermes terreni totidem quot ſunt ſtrumę alligati cum his pariter areſcunt, circunligantur lino quo uipe

ra ſuſpendio

ra ſuſpendio occiſa eſt,millepedę imponuntur,addita reſinę quarta parte.& non ſolum ſtrumas ſic curari pręcipiunt,ſed & omnia apoſtemata. Calx uiua cum reſina liquida,uel adipe ſuillo,addito melle, ſtrumis utiliter auxiliatur. Cinis ungulę aſini uel equi ex aqua & oleo illinitur. Bubulum ſeuum ex oleo imponitur. Ebuli folia conteruntur,& mixta cum fece ceruiſię ſuperadditis folijs eiuſdem ebuli illud alligatur. Fel aprinum uel bubulum tepidum illinitum diſcutit. Vrticę radices in aceto coctę & tritę, & in modum ceroti impoſitę,diſcutiunt,maturas aperiunt,& omnes radices extrahunt. Viride naſturtium cum lomento fabacio cõtritum adhibetur,& deſuper folia hederę uel braſſicę apponuntur, ſtrumas tollit. bulbi quoque ex melle triti tepidi imponuntur, & alia die cauliculi ruborum teneri cum folijs ſuis ex uino decocti tritique. hęc alternis diebus & uicibus impoſita,ad ſanitatẽ perducunt. Sinapis ſemen cum fabę pari portione in aqua coctum & tritum,atque impoſitum,ſtrumas ſanat. Cancri quoque fluuiatilis cinis tritus cum melle,& impoſitus,diſcutit. Taurinum ſiue bubulum ſeuum cum cera & reſina impoſitum diſcutit. Fimus item eius cum aceto coctus idem facit. Medicamentum ad ſtrumas. Recipe aphronitri libram unam,reſinę frixę unam,terebinthinę uncias ſex,cerę ſex,ammoniaci quatuor,calcis uiuę duas,olei roſati quatuor. Ad ſtrumam uero claudendam. Axungia cum urtica trita,& impoſita,optime facit,& claudit uulnus. Item radicis cortices coctę cum aceto,& contuſę, imponuntur ſtrumis incipientibus: diſcutiunt,maturant,aperiunt,& ita educunt: & omnibus radicibus extractis,ad certiſſimã ſanitatem perducunt. Porrò ad ſuggillationes urticę folia teres & impones. Emplaſtrum ad ſtrumas. Recipe olei ueteris uncias ſex,cerę ſex,herbę cyclaminis ſex, floris aphronitri ſex,oleum uero, reſinam & ceram in cacabo reſolues,poſtea mittes puluerem cyclaminis, & agitabis donec unitas fiat: deinde adijcies florẽ aphronitri,& continuo depones.ubi refrigerauerit,finito nono inductũ pones quandiu pus reddat. Cum autem uideris exinanitum eſſe,facto ceroto curabis.

Carbunculo medendo. Cap. XXX.

CVCVMERIS ſyluatici ſuccus ſuperinfuſus & alligatus emendat. Item expertum. Mel cum lomento fabæ mixtum imponitur,& folia lactucæ deſuper,hoc ad ſanitatem perducit. Naſturtium fermento mixtum utiliter medetur. Suppurationes dirumpit plantago ſine lanugine cũ ſale cõtuſa. Cum autem purgauerit,ſine ſale appoſita procurat. Cepæ acerrimæ ſub cinere bene coctæ melli miſcentur,& loco emplaſtri admouentur. Thitymallus quoque trita admixto ſale, cymino & melle æquis portionibus,& in modum medicaminis impoſita,ſanat. Nitrum cum oleo tritum & impoſitum, carbunculos ardentes ſanat. Porri ſuccus cum cinere mixtus & impoſitus. Calx uiua ex aceto ſoluta imponitur. Gutta item ammoniaci ex aceto teritur,& uulneri ſuperponitur,frequenter rumpit, & foras protrahit. Caſeus caprinus uiridis, ſiue ſiccus cum porri ſectiui ſucco tritus imponitur. Pix brittia cum uua paſſa exemptis nucleis addita axungia purgat. Nuces ſiue glandes perueteres teres & impones. Erui farina ex uino impoſita,carbunculos rumpit. Fimus columbinus cum lini ſemine ex aceto mulſo,carbunculis imponitur. Mullorum ſalſorũ cinis prodeſt: rutaque ex aceto trita. Fimus pecudis incipientibus carbunculis imponitur. Ficus ſiccæ in uino decoctæ aut tritæ & confricatæ extrahunt. Herba ſauina quæ habet folia ſimillima cupreſſo cũ melle illinitur. Cerebrum ſuis coctum, & toſtum,imponitur. Expertum ad anthracas, quod alij dicunt oculum pullinaticum, alij carbunculum. Folia rutæ uiridis,uuam paſſam pinguem purgatã, aphronitrum album:omnia æqualia cum melle uteris. Emplaſtrum ad anthracas. Recipe galbani unciam unam,aſphalti unam,nitri ſemiunciam, arſenici ſimiliter,ſeui ueruecini de renibus unciam unam,coques amulentum: facit & ad uulnera recentia ſeu puſtulas malas.

Ad papulam noxiam. Cap. XXXI.

AD papulam noxiam,quæ tertia die occidit. Bullos crudos teres molliſſime, addes coriandrum uiride,mel & acetum, tereſque ſimul & impones. Porcinum fel ſiccabis in fumo,& exinde tantam partem præcides, quantum ſpatij ipſa puſtilla tenet in capite: quam calefactam foco in modum ceroti induces,& ſic impones.cum hæſerit,non dimittit,niſi ſecum papulam extraxerit. Signum uero morituri eſt,ſi medicamentum non hæreat. Ante omnia de carycis Germanis in uino Aphro diſcoctis,leuatis,ac tritis, adiecto paruo melle cataplaſma facies,& ſuper omnem curam impones. Poma caprifici ſicca cõbures,& cum ſapone miſcebis,& impones. Ex uirga item ipſius interiorem albuginem rades & teres diligenter, & ſapone mixtam impones: ipſa enim uim eius mox necat ne amplius ſerpat. Galbanum item per ſe imponitur,aperit & extrahit. Poſtea uulnus factum curatur alio medicamento.

Furunculis medicandis. Cap. XXXII.

FICVS ſiccæ decoctæ ex uino,& tritæ,imponuntur. Fimus gallinaceus rufus uel albus recens ex aceto tritus,& impoſitus,efficaciter ſanat. Naſturtium fermento coquitur, & imponitur. Papauer quoque ſyluaticum cum axungia ſuilla tuſum imponitur. Bulbi triti & impoſiti exiccant. Dactilus etiam tritus,& cum molli pane infuſus,imponitur. Fermentum cum ſale mixtum imponitur. Pellis ſimiliter muris detracta. Seuum arietis cum farina punicis æquis ponderibus prodeſt. Nitrum

cum reſina mixtum detrahit. Seuum bubulum cum ſale imponitur: aut ſi dolor eſt, ſine ſale liquatur cum oleo. ſimili modo facit ſeuum caprinum. Galbanum per ſe prodeſt. Ventriculus ciconiæ ex uino decoctus illinitur. Muſcæ impari numero infricantur, digito minimo ſordes ex auriculis pecudū illiniuntur. Limacis cinis aſperſus purgat. Nouem granis hordei ſi quis furunculum circundat, ſingula manu ſiniſtra, & in ignem conijciat, confeſtim ſanat. Ad furunculos, & ad omnes tumores. Adipem caprinum recentem cum pice dura pari pondere tundes, ſubactumque more malagmatis induces donec ſanentur. Nitrum quoque cum reſina ſuperpoſitum furunculos extrahit. Ad idem compoſitio bona. Recipe guttæ ammoniaci, aluminis ſchiſti, propolis, ſtercoris palumbini ana unc. unam, ſeui taurini mundi tres, reſinæ ſex, ceræ ſex, ex his ſicca tundi & cribrari oportet, ac cætera in nouo cacabo lento uapore ſolui, & ſiccis miſceri. Item omnes ſeuum ſi ponatur, utile eſt.

Ad circinum, quem alij zonam uocant. Cap. XXXIII.

CIRCINVS quem alij zonam uocant talis eſt. Veſicæ tanquam combuſtæ exeunt & crepant, primum paucæ, deinde cito multiplicantur: quæ ſi hominem cinxerint, occidunt. Curētur uero ſic. Succum cicutę, coriandri, colophonis, ebuli & ſambuci radices cum uitello oui & oleo roſaceo miſcebis, & penna linies, ac ſuperſperges puluerem milij combuſti: & hoc ſi frequenter feceris, ſanantur. Succi coriandri calicem dimidium, & croci aqua infuſi ac triti tantundem permiſcebis, & uteris à pēna, & ſic ſuperſperges puluere de carycis in area candenti combuſtis.

Igni ſacro medendo. Cap. XXXIIII.

VERMES terreni ex aceto illiniuntur. Lens quoque in aqua marina decocta imponitur. Herba ſauina quę habet folia quaſi cypreſſus ex melle illinitur. Oua cocta trita cum oleo imponuntur, & folijs betę operiuntur. Ouorum trium candidum cum anuli pari menſura imponitur. Hyſopū contritum cum panis polline & roſaceo illinitur. Ac fimus uitulinus ſeu bubulus. Ramenta itē caprinę pellis eiecta punice, & ex aceto trita, illiniuntur. Serpentium ſenectus cum bitumine & felle ſiue fimo agnino ex aqua illinitur: à balneo allij cinis ex oleo & garo illinitur. Ruta ex aceto & oleo illinitur. Amurca oliuę nigrę infunditur. Gryllus contritus ab eo qui non ſit uitio illo apprehenſus, eum qui hoc fecerit, in totum annum ab hoc malo liberat: oportet autem eum erui ferro cum cauernę ſuę terra. Anſeris adipe perungitur utiliter hoc uitium. Viperæ caput aridum aduſtū ex aceto ſuperlinitur. Spongia ex aceto imponitur tam grandis ut ſanas quoque partes obtegat: urſinus adeps adijcitur. Eſt genus ſacri ignis quod Zoſter uocatur, quod occidit eum quem appetit, ſi pręcingit. Huic occurrit plantago impoſita cum creta cymolia, aqua cyſternina aut certe dulcis ſoluitur ex oleo, deinde penna perūgitur, eadem die liberat. Oui medium quod eſt rufum teritur ſublato albo in uaſe cupreo, deinde piſtillo de cupro, & ſic dolor penna illinitur. Herba heliotropium ſicca comburitur, cuius cinis oui uitello permiſcetur, & penna illinitur. Plantaginis ſuccum, ceruſam, & cretam cymoliam miſcebis & induces, curat. Album cicer aut nigrum infundes in aqua fontana poſt triduum, teres diligenter ut cerotum, dehinc in ipſam aquam infundes medullam panis, & ſeorſum diligenter teres, deinde in uinum miſcebis. & ſi durū fuerit, adijcies duo uel tria cochlearia ipſius aquę, ita ut poſt illitum panno uel linteo imponas. Teres cretam diligenter, & ſeorſum bene teres coriandrum & commiſcebis, ſimulque teres, addito uino ueteri modico: lauabis etiam uino ueteri locum, atque à penna induces medicamentum.

Ad rubeam. Cap. XXXV.

LAVABIS primum uino ueteri, & puluerem uermium terrenorum ſuperſperges, qui ad ſolē ſint arefacti, & alligabis: quod ſi locus talis eſt ut alligari non poſſit, ipſos lūbricos recentes teres & linies.

Ambuſtis ſanandis. Cap. XXXVI.

FIMVS ouium cum cera ambuſtis imponitur. Ambuſtum polenta cum aqua ſubacta & impoſita ſanat. Maluæ folia ex aqua decoquuntur, & ex ea aqua fouentur combuſta. Folia quoque cruda trita admixta axungia caprina imponuntur. Myrti uiridis folia contuſa & impoſita ſanant. Puluis foliorum eius ſi cum roſa perfundatur, exiccat & cutem nutrit. Terra quam talpæ eiecerint, cum aceto mixta & trita imponitur. Ouum crudum cum ſua teſta tritum & illinitum ſanat. Fimi columbini cinis ex oleo illinitur. Cucurbitæ aridæ farina utiliter aſpergitur. Lens ex aqua ſemicocta imponitur. Procedente uero curatione lens cruda conteritur, eiectoque furfure eius decoquitur & ſic imponitur, poſteaque mel adijcitur. Vitis cortex comburitur, & cinis eius ex oleo illinitur, & pilos reddit. Hordeū toſtum tritum ex albo ouorum illinitur. Oua in aqua decoquantur, deinde in pruna torreātur donec putamina eorum comburantur, tunc lintea eorum ex roſaceo illiniantur. Oleum addito ſale puſtillas reprimit. Eis uero quæ feruenti aqua combuſta ſunt, ranarum cinis inſperſus adeo prodeſt, ut etiam pilos reddat. Efficax eſt fibrinarū pellium cinis. Fimus leporis & capræ illinitur æquis portionibus.

Gluten taurinum remiſſum ſicut ſolet à fabris remitti, ſine cicatrice ſanat. Hederæ nigræ folia ex uino uetuſtiſſimo cocta,& contrita,impones. Illinitur item canini capitis cinis,cochlearumque cinis ex oleo, atque adeps uerrinus, garum infunditur nec nominatur. Cancrorum marinorum uel fluuialium cinis ex oleo prodeſt ambuſtis: illita item fex uini, ſiue ſapæ. Oliuarum carnes teruntur,& imponuntur. Nigra oliua cõtinuo ſi imponatur cõmanducata,puſtulas gigni prohibet. Flos hederæ cũ cera utiliter ipo nitur. Magnes lapis crematus,tritusque inſpergitur. Optimum eſt ſi ex auribus taurorum & genitalibus ſordes applicantur. Emplaſtrum ad combuſtum. Recipe ſpumæ argenti uncias duas, ceræ tres,adipis porcini mundati lib.duas & ſemis. Emplaſtrum quod ad combuſtum mirifice facit, & cum multa ſint, nullum magis probatum: protinus enim impoſitum, tollit dolorem,& infinita celeritate perſanat. Recipe ſpumæ argenti uncias duas,adipis porcini purgati ſex,ceræ libras duas & ſemis,oui anſeri ni uitello teres,& miſcebis,ſpumæ argenti tritam ceram cum adipe reſolues. Ceram item in oleo roſato reſolues,& facto tenui ceroto admiſcebis bulbum lilij diligenter tritum. Alij tamen addunt ceruſæ puluerem molliſſimum,& panis micam infuſam in aqua & tritam,& ſpumæ argenti bene tritę puluerem. hoc facit ad faciem frigore uel calore exuſtam. Cerotum de roſaceo,adiecto adipe porcino recenti quod ſatis eſt. Radices lilij conteres,& cum opus fuerit,uteris. Herbam cuculum inuolutam coctam in cine re contundes,& oleo atque aceto permixtam induces,combuſtum intra triduum ſanat.

Ad frigore exuſta. Cap. XXXVII.

LEPORVM pili cinis,pulmoque eiuſdem adalligati, frigore exuſtis medentur. Ad combuſta à frigore,mori quoque arboris ſuccus cum oleo æquali mixtus facit: mitigat enim perunctus uſturam. Ad ignis & frigoris aduſtionem. Rutæ folia in oleo cocta & trita colabis: peruncta deinde & impoſita calefaciunt. Puluere ariſtolochiæ ex oleo trito, contra frigora & algores perungi utile eſt. Vrticam item teres & ſuperpones, & alligabis. hoc facito bis in die,& intra dies quinque ſanus erit. Ituri uero per niuem,farinam opopanacis bibere debent, eaque perungi. Vim enim habet mirifice calefactoriã. Si autem facta ſint uulnera,frumentum toſtum in ferro,ac tritum è uino,præſentaneo remedio eſt.

Scabiei arcendæ. Cap. XXXVIII.

MEDVLLAE aſininæ illitæ plurimum proſunt. Vrina aſini cum ſuo luto impoſita ſedat. Gluten taurinum cum aceto tepefactum,addita calce,imponitur. Fimus bubuli,alumen liquidum admixto nitro ex melle imponitur. Nitrum cãdens ex uino extinguitur, quod tritum ex oleo ſpargitur in balneo: hoc enim & pruritum ſedat. Folia fraxini coques ex aqua,& inde ſæpius lauabis. Sanguis quoque bubulus recens impoſitus:qui cum aruit,alter ſuperillinitur.poſtero die abluitur cinere lexiuio. Sanguis caninus illinitur. Trium locuſtarum pratenſium pedes cum ſeuo hircino triti medentur. Ad ſcabiem & pruritum. Radicibus rumicis,hoc eſt lapatij medullatis,non coctis,ſed cum ſale tuſis, aceto acri admixto uteris in balneo. Ad ſcabiem purgandam folia herbæ paretariæ conteres diligenter,& exprimes, colabisque,& mittes in trullionem aut acetabulum ſuccum ut bulliat diligenter,& poſtea lauabis ac refrigerabis:cumque gelatum fuerit,ſi quis humor remanſit ex illo ſucco,fundatur de reliquo, perunges locũ ſcabioſum. Perſici folia mittes in oleum Sabinenſe cum iam feruere cœperit: ubi ſe conſtauerint, illis leuatis alia mittes.hoc facies & tertio.dehinc colabis oleum, & cera addita factum cerotum repones, & in neceſſitate uteris: facit enim ad lateris ac ſplenis,& neruorum dolorem. Reſinæ,ceræ,ſulphuris uiui,& picis dẽ.ſex,conteres ſingillatim & ſic miſcebis,iterumque teres ut lene ſit, & inde in ſole calido corpus illinies,& paulisper morabitur donec bene ſudet. Emplaſtrum aliud, ſiue medicamentum ad ſcabiem. Recipe ſpumę argenti unciam unam,ceruſæ duas,ceræ punicę ſex,olei roſati quatuor,axungię porcinę recentis ſex. Ad ſcabiem uel combuſta. Recipe ceruſę unciam unam,ſpumę argenti ſemiunciam, olei roſati ſex,cerę ſex,facto ceroto tritum puluerem miſcebis,& album duorum ouorum addes. Item phyſicum eis quibus manus replentur. Micas panis in recenti infuſas cum lactuca tere,& impones. Cocyaton ad ſcabiem. Recipe ceræ libram unam,roſati unam,lithargyrij quatuor, ceruſæ quatuor, medullæ ceruinæ quatuor, ouorum trium uitellos, ſuccum ptiſanæ:quæ omnia ſcabiem curant. Itemque anulum cum melle mirabiliter curat.

Ad papulas, & prurigines. Cap. XXXIX.

LVPINORVM farina ex aceto ſubacta in balneo papulis illinitur. Pruritus ſedant, cochleæ minutæ impoſitæ. Nitrum candens uino auſteri extinguitur, deinde conteritur, & ſine oleo in balneo aſpergitur, pruritum & ſcabiem ſedat. Oleum in quo paſtinacæ marinæ decoctæ ſint, aluminis liquidi pars tertia,duæ partes mellis in balneo papulis illiniuntur. Aeque papulis creta cymolia in balneo illinitur. ſuilli fimi cinis, uel cornu ceruini cinis ex aqua illinitur. Sulphur tritum mixtum liquamine in balneo utiliter illinitur.

Ad puſtellas quæ uocantur uolaticæ. Cap. XL.

TROCISCVS ad puſtellas uolaticas. Recipe yu ſideron uncias III. allij purgati unam &

ſemis, ſulphuris uiui unam & ſemis, cymi deñ. duodecim, aceti acri quantum ſufficit: teres ſimul omnia ad ſolem, & permiſcebis.

Varis tollendis. Cap. XLI.

FOLIA porri ſectiui trita & impoſita, tollunt uaros. Itemque farina erui ex aqua impoſita ſanantur, & toto corpore maculæ emendantur. Oleum amygdalinum ex melle illinitur. Adeps gallinaceus cum creta contritus cum cepa imponitur. Varos tollit farina auenæ ex aceto cocta & impoſita. Lacertæ quoque ſanguine ieiunus illiniatur.

Ad uerrucas, clauos, & callos. Cap. XLII.

VERRVCAE abolentur urina recenti canis, cum ſuo luto illita. Fimi canini cinere cum cera & cepa impoſita. Agrimonia cum aceto impoſita, uerrucas tollit. Fimus auium cum ſanguine murino recenti illinitur. Herinacij felle & ſanguine lacertæ, fimo gallinaceo cum olei & nitro efficaciter tolluntur. Ocimo cum atramento ſutorio. Immaturorum etiam ficorum lacte cum axungia mixto. Capitum menarum cinere cum oleo trito. Itemque fimi uituli cinere triti ex aceto. Aſininæ urinę luto tolluntur. Item ſanguine lacertarum quæ tyzelicolæ dicuntur ſi perunguntur ipſo. Ad uerrucas & clauos. Nitrum tritum cum exiguo mellis illinitur donec cadant. Clauum autem qui primum ſurgit de ſapone circunlinies, & in circuitu, & in medio.

Ad pruritum corporis. Cap. XLIII.

LAVRI uiridis folia cum ſale ex uino ueteri conteres, & in corpus perfricabis, & non terges. Lauri tymolas cum oleo conteres, & ex eo corpus perunges. Apium conteres cum oleo roſato, & inde corpus illinies. Vrinam calidam, & nitrum coctum ac tritum commiſcebis, & exinde corpus lauabis. Nuces rancidas & ſulphur æqualia teres, & de liquamine optimo temperabis ac fricabis, dehinc perfundes ex aqua temperata corpus, & poſtea de uino ueteri & pane fricabis, ſulphur uiuum cum liquaminis flore teres, & ex hoc in balneo perunges, ita ut non ſcalpas. Cumque diu moratus fueris in calore, de mica panis in uino infuſa corpus perfricabis, & ſic deſcendes in ſolium. Herba cuculi contrita, locum qui pruritur ſanabis. Fœniculi uiride concides minutatim, & nitrũ uiride conteres, & ſulphur ex aqua coques, & inde corpus fricabis. Item ad pruriginem. Recipe nitri libram unam, ſulphuris uiui uncias tres, axungiæ ſine ſale tres, nuces rancidas numero triginta, liquaminis optimi quod ſufficiat.

Ad impetiginem. Cap. XLIIII.

NVCLEVM pineæ uiridis teres diligenter & mundiſſime, & mittes uinum uetus, & terendo quaſi cerotum molliſſimum facies, & locum illinies. Silicem quoque tritam cum aceto impones. Fauillam item de foco cum ſaliua induces. Saliua ieiuni perfricantur. Similiterque uua canina dragantum in aceto infuſum & illitum mire curat. Gummi in aceto infuſum ad utrunque facit. Myrrha trita imponitur. Herba cuculus inter manus confricatur & illinitur. Succus chelidoniæ illinitur ruptis folijs expreſſus, expertum eſt. Thuris maſculi, nitri, ac ſpumæ argenti, paria pondera cum aceto conterũtur ad ſpiſſitudinem mellis, & illiniuntur.

Ad maculas de corpore eximendas. Cap. XLV.

MENTAE ſiccę unciam unam, & ſulphuris uiui ſemiunciam, in puluerem molliſſimum rediges, & in balneo cum ſudare cœperis, ſuper cutem aſperges, & ex eo puluere perfricabis. Ad eos uero qui durioris ſunt cutis. Radicis chamęleontis uncias tres, nitri floris duas, ſulphuris uiui unam, ex aceto bene contere, & illini in ſole, ſed non diu pmaneat, & ne exulcereris, inde laua. Ad uarietates coli uel thoracis, quæ ex cholera uel phlegmate ueniunt. Helleborum album, ſulphur, nitrum rubeum & alcyonem, æqualia in puluerẽ redacta colliges, & in balneo cum ſudare cœperis, loca maculoſa aſperges. Ad maculas uero albas uel nigras quæ exeunt in pectore, uel in collo, ſiue in brachijs, aut ubicunque de phlegmate, aut de felle, aut undecunque de phlegmate. Tinaperi drachmas quatuor, foliorum fici II. aphronitri quatuor, alcyonei quatuor, cymolæ XII. tere, & in balneo utere. Ad maculas albas uel nigras. Alcyonei unciam unam, ſtrutij unam, hellebori nigri duas, tinaperi tres, nitri tres, pumicis tres, feclæ tres, ſinapis ſex, centron ſex, ceruſæ tres, teres, & uteris in balneo. Ad lepram. Gallæ omphacitæ uncias IIII. chalcanthi, acaciæ, miſei, rubi, aut marrhubij ſucco æquali põdere uteris. Capparis item cortices cum aceto coques & uteris. quandiu autem tuleris medicamentum, uteris diarodino. Lapatij radicem decoctam cum ſapa & tritam illinies. Helleborum item album tundes, cribrabis, & teres cum aceto acri, & uteris: quando autem deſudaueris, de ſpongia terges. Similiterque ſandaraca alumine rotundo cum aceto uteris. Ad lepram antiquam. Recipe pulueris, hireos congium unum, cardamomi dimidiũ, nitri drachmas IIII. chalcanthi octo, aſphodeli radices numero quatuor: iſta omnia trita & permixta repones. Quando autẽ neceſſarium

ceſſarium eſt ad uſum, coques cum aceto acri ad ſpiſſitudinem, & uteris, ita ut prius corpus nitro diluas. Lapatij item agreſtis radicis drachmas XII. gummi ſex, coques ex aceti cotyla una ad quartas, poſtea admiſcebis ſulphuris uiui drach. tres, myrrhę duas, gallę duas, agitabisque & leuabis de foco citius: &, loto prius corpore de nitro, ſic uteris. Item nitrum. Chamęleōtis nigræ radices, cardamomum, chalcanthum, alumen ſchiſtum, hireum: omnia æquo pondere teres cum aceto, & uteris ut ſupra. Ad lepram. Recipe opij uncias duas, cametriæ duas, tinaperi duas: quæ teres cum aceto, & ſic de penna locum perunges. Emplaſtrum ad lepram ſiue ſcabiem. Recipe ituiæ folia uſtulata ad unciam unam, yu ſchiſton unam, ceræ & olei roſati quod ſufficit: quod inductum linteo impones, & ſolues poſt triduum. poſtquam tuleris emplaſtrum, impones ſalem cum aceto coctum & tritum: bibe & uteris, biduo hoc curat, & ſplenem ſuſtētat. Ad lepram ualde bonum; facit autem & ad antiqua uulnera. Recipe yu unciam unam, chalcanthi unam, ceræ unam, adipis porcini duas, ſicca teres & commiſcebis. Emplaſtrum Claudiani. Recipe lauinę unc. tres, ſandaracę duas, aluminis ſchiſti duas, ammoniaci duas, ſulphuris uiui duas, uiſci unciam unam & ſemis, terebinthinę quantum ſufficit ad colligendum. Conficies autem ſtudioſe, & facies ut malagma & impones, & locum inductum in alutam, & ſolues poſt dies ſeptem uel octo impoſitum, & hoc uulnus non facit. Item aliud. Recipe pond. ſulphuris hellebori albi unc. duas, adarcę unam, nitri IIII. alcyonei unam, tinaperi unam, foliorum ſici ſiccorum unam, feclę unam, roſę ſiccę duas, ceſſarei quatuor.

Ad colorem cicatricibus reddendum. Cap. XLVI.

ARIETINVS item pulmo recens quàm frequentiſſime imponitur. Adeps leoninus cum roſaceo imponitur. Seuum eiuſdem ex nitro efficax eſt. Vtendum quoque eſt anguium ſenectute ex uino decocta. Itidemque felle ſcorpionis marini. Fimo etiam columbino ex melle, erucęque ſemine cum melle bubulo. Lupini ex aceto cocti imponuntur. Rurſusque ſeuum aſini uel uituli adiecta myrrha, oleo & croco extenuat, & in hos uſus ſeruatur in pyxide ęrea, & calefactum imponitur.

Ad liuores recentes, & tumores. Cap. XLVII.

RECENTI liuori cortex raphani ex melle tritus imponitur. Holus tritū crudū per ſe. Alliū tritum cum melle ęquali. Apium uiride tritum cum albo oui imponitur. Sinape item tritum cum melle & adipe anſerino. Acrifolij radix decoquitur, & trita imponitur. Aqua marina utiliter tumor fouetur. Tumorem uero recentem aqua ſalſa calida ſępius cum ſpongia poſita tollit. Fimus quoque ſuillus ſub teſta calefactus, & tritus cum oleo, mire aduerſus tumores facit. Percuſſa in facie aut deſquamata, pane ex melle ſanantur. Si ſit ex percuſſo, fimus aprinus decoctus ex aceto imponitur. Fel quoque ouium cum lacte mulieris. Cancri item fluuiales triti cum lacte aſinino. Sinapis Alexandrini triti heminam, adipis anſerini uncias quatuor, meliſſæ libram, in mortario commiſcebis, & panno induces, & parti quæ ex contuſione in dolore eſt, impones, mirifice ſanat. Pulmones pecudum in tenuiſſima fruſta conciduntur, deinde coniecta in feruentē aquam calida ſubinde tumoribus imponuntur. Plantagine cruda & contrita, ſi tumor ſiue duritia cataplaſmetur, efficaciter ſedatur. quod remedium & alia huiuſcemodi curat, & cautromata. Sal in ſaccum lineum conijcitur, deinde intinctū in aquam feruentem, & ita calefactum crebro imponitur. Fimi aprini farina inſperſa potioni euerſis utiliſſima eſt. Sed aliqui putāt melius eſſe eiuſdem fimi fracti à quadrigis & rotis preſſi. proximam huic putant fimo ſuillo uim ineſſe. Luxatis uero recens fimus uel aprinus, uel ſuillus, uel uitulinus, imponitur. Verris ſpuma recens cum aceto illinitur. Fimusque caprinus cum melle. Caro bubula ruptis conuulſisque illinitur. Hoc loco compoſitionem emplaſtri ponimus, quo Sagares uti ſolebat. Pancratiaſtes de nobiliſſimis aduerſus omnia quæ in huiuſmodi certamine ſolent inferri: quod præterea furūculis, ſtrumis, uulneribus, collectionibusque, podagris quoque medetur. In cacabum nouum fictile conijcitur, ſpumæ argenti tuſæ & cribratæ libra una, olei ueteris ſeſquilibra: hæc coquuntur, & ſubinde tudicula permiſcentur. Modus enim eſt ut fiat craſſitudo glutinis fabrilis, tunc adijcitur picis ſiccę pondo quadrans. ſeui taurini diligenter triti pondo uncia, interpoſita horę dimidia parte cum deſierit, tudicula in aquam frigidam miſſa, & ammota digitis, inquinata tollit: & cum opus fuerit, linteo ſpiſſo imponitur, ita ut oleo non tangatur. Si ſanguis ſuffuderit, farina frumenti ex aqua temperata imponitur, quę tantam habet potentiā, ut ſanguinem producat uſque ad faſcias. Nero initio ſui imperij quoties nocturnis graſſaturis in faciem uerberatus erat, thapſiam cum thure & ceruſa illiniebat, & poſtero die ſine ullis argumētis rixę populo Romano uultum ſuum ſpectandum prębebat.

Oſſium fracturis ſanandis. Cap. XLVIII.

CANINVM cerebrum linteolo illitum imponitur, ſuperpoſitis lanis quę ſubinde oleo ſuffunduntur, quartodecimo die ſolidat. Cinis ſylueſtrium murium imponitur cum melle. Cinis uero terrenorum uermium cum melle etiam minuta oſſa extrahit. Lardum elixum circunligatum mira celeritate ſolidat. Sed articulorum fractorum cinis de femoribus pecudum cum cera coctus imponitur. Caprinus fimus ex ueteri uino aperit, extrahit, ſanat.

Ad extrahenda ea quæ corpori infixa ſunt. Cap. XLIX.

MVS uiuus diſcerptus imponitur. Lacertę quoque caput conciſum,& cum ſale tuſum. Lacerta etiam uiua diſcerpta. Cochleę item exemptę de teſtis ſuis,& contritę cum leporis coagulo. Teſtarumque ſepię cinis. Allium elixum cum pice,harundines extrahit. Naſturtium cum pice impoſitum. Farina lini ſeminis cum radice ſylueſtris cucumeris unà trita. Vrticę radix trita & impoſita,filicem extrahit. Filicis item radix eodem modo harundinem extrahit. Radix etiam acrifolij coquitur,& teritur, & ſic imponitur. Blattę ſine pedibus,& ſine capite & pennis tritę illiniuntur. Cancri fluuiatiles triti. Teſtarum purpurarum cinis ex aceto. *Fimus caprę ex uino. Coagulum quodcunque eſt,ſed maxime leporis,cum pari pondere thuris aut uiſci.

Aduerſus morſum canis rabioſi. Caput L.

SALSAMENTVM imponitur. Succi rutę pondus den̄.quindecim ex uino bibitur. Plagę imponuntur rutę folia trita cum ſale,& melle uel cum pice & aceto. Folia nigrę ficus trita ex aceto medentur. Roſę ſylueſtris radix pota,efficaciſſime abijcit aquę pauorem. Plantago pota & impoſita,facit & aduerſus canis rabioſi morſum,& aduerſus omnium beſtiarum. Lana ſuccida indita morſum ſanat poſt diem ſeptimum ſoluta. Cinis capitis canini illitus abigit aquę pauorem,aut caput canis deuoratum. Vermis quoque de cadauere canis alligatus,pauorem tollit. Eſt limus ſub lingua canis rabioſi, qui datus in potionem,hydrophoniam prohibet. Omnia autem pręcedit, ut iecur eiuſdem canis qui momorderit,deuoretur ſi fieri poteſt,crudum:ſi minus, quoquo modo coctum. Criſta gallinacei contrita imponitur plagę. Anſerinus quoque adeps cum melle. Saliuntur à quibuſdam canes qui rabioſi fuerunt,ut in remedium carnes eorum edantur. Lactens catulus eiuſdem ſexus qui momorderit,in aqua necatur, eiuſdemque iecur crudum deuoratur. Fimus gallinacei rurſus ex aceto morſui imponitur. Glebulę ex hirundinis nido ſolutę ex aceto illiniuntur. Catulus lactens priuſquam uideat, aperitur,eiuſque coagulum bibitur,ita ut is qui bibit in defluenti aqua ſtet uſque ad umbilicum. Paueſcentibus uero aquam, totam faciem perungunt adipe uituli marini. Aquam expaueſcentibus uſta plaga ferro continuo ſanatur.

Aduerſus morſum canis non rabioſi. Cap. LI.

NITRVM & axungia & reſina ęquis ponderibus ex aceto imponuntur. Alex cruda in linteolis conceptis. Allium cum melle tritum. Menta etiam cum melle cōtrita. Marrhubium tuſum cum axungia ueteri. Vrtica trita addito ſale. Cinis uitium cum oleo,acetum calidum cum ſpongia. Ramorum fici cauliculi teneri bene triti. Nuclei amygdalini cum melle triti. Nucum iuglandium carnes cum cepa & ſale ac melle contritę, eaſdem carnes nucum ab ieiuno homine commanducatas imponi iubent. Spongię minutę conciduntur,& imponuntur infuſę uel ex aceto aut ex aqua ſeu ex melle. Fex aceti cum melanthio plagę imponitur.

Pſilothrum. Cap. LII.

SVNT qui uel ſuis pilis uel ſeruorum ſuorum in balneo offendantur ſine ulla quidem ratione: ſed illorum quoque perſuaſioni ſuccurrendum eſt,& monſtrandum quemadmodum effici poſſit, ut euulſi pili non renaſcantur. Non omni autem pſilothro ſic utendum eſt, ut prius quàm adijciatur reſina pili auferantur. Sanguiſugæ uiuæ tuſæ in fictili uaſe,ex aceto illiniuntur per horas tres, deinde in balneo abluuntur. Lac canis primi partus illinitur. Amerinæ nigræ ſemen cum ſpumæ argenti pari pondere illinitur in balneo. Sanguis quoque ueſpertilionis. Vipera exēptis oſſibus in tribus heminis olei diſcoquitur & teritur. hoc peruncti pſilothrantur. Fel herinacij illinitur. Cum aduerſus omnes morborū incurſus fuerimus diligentiſſimi,non ideo tamen habebimus ſpem ſalutis cum ex improuiſo ſerpentes ſę uiant,mures,aranei,& phalangij, & his omnibus nocentiores ſunt uenefici hominis morſus. Aduerſus hæc itaque conuertendus eſt animus inſtruēdis remedijs,ut appareat benignitatem naturæ etiam ea mortifera eſſe noluiſſe. Igitur tithymali ſuccus oleo illinitur in ſole frequenter & hyenæ ſanguis illinitur.

Venenis prohibendis, datiſq; expellendis. Cap. LIII.

ANTIDOTVM Mithridaticum laudant medici, eiuſque diuerſas afferunt compoſitiones, & ad commendanda pigmenta pretioſa propter raritatem ingentes pecunias proſcunt. Appendunt nāque ſingulas libras uicenis HS.& infelicium credulitatē hoc quoque ingenio circumueniunt, ut illis perſuadeant emere quæ noceant. Alia nanque ſtomachum lædunt,alia caput aggrauant,alia pallorem afferunt,aggrauant & corporis maciem:& ita frequenter accidit,ut hi qui illorum antidotis uſi ſunt,miſerius morerentur,quaſi bibiſſent uenenum. Pompeius autem Magnus,Mithridate deuicto in ſcrinio eius inuenit ipſius manu ſcriptam compoſitionem,qua ipſe præſumpta aduerſus omnia ueneficia in totū diem

tutum

tutum ſe incolumemq́ue præſtabat,in qua nuces iuglãdes duæ,ficus ſiccæ duæ,rutæ folia uiginti, ſalis granum unum,in unum contunduntur,& deuorantur à ieiuno . Electrum eſt aurum,in quo quinta pars argenti inuenitur,ex quo ſi quis uaſe potatorio utatur, inſidias ueneni uitabit : diſcurrunt enim in eo arcus cœleſtibus ſimiles cum ſtridore igneo , eoq́ue modo duplici ratione deprehenditur ſcelus . Eſt electrum fictum in auro,addita argenti quinta parte: ſed hoc tantum præſtat , quantum illud naturale . ergo monſtrauimus quo antidoto uenenum non admittatur,& quo uaſculo arguatur:nunc & remedia ſuggeremus. Centaurion potum,omnia mala medicata exigit per aluum. Ariſtolochiæ radix pondere denarij ex hemina uini bibitur . Sanguis caninus hauritur aduerſus toxica . Coagulum anguium in potione . Ventriculus ciconiæ cum lacte ouium in cibo datur . Muſtela uulgaris inueterata drachmis binis potatur . Sanguis anetharum ponticarum ſeruatur ſpiſſus,& diluitur ex uino . Aſini ſanguis potus, uenena reſtringit. Hœdi ſanguis utiliter bibitur.

Contra leporem marinum & paſtinacam. Cap. LIIII.

ASTRVITVR quidem & de lepore marino,qui cum ſit genus piſcis , mortem inferat in cibo impactam non ſubitam,ſed quæ trahatur,quantum plerique exiſtimant totidem diebus quot is uixit. atque qui has inſidias inciderit,ipſe ſuo corpore oſtendit ueneficium . Habet nanque odorem piſcis: hoc periculo liberabitur,cãcris marinis coctis,& in cibo ſumptis . Oſtrea fricta,& in cibo ſumpta. Malua cum ſua radice coquitur,& ſuccus eius potui datur. Sanguis anſerinus æque cum olei potione ad omnium marinorum ictus bibitur,coagulum leporis & hœdi uel agni bibitur ex uini cyathis tribus.

Muris aranei morſibus curandis. Cap. LV.

MVS araneus exiguus eſt ultra modum,longo roſtello,oculorum acie obtuſa: & ideo,quantum exiſtimo,iners & huius natura,ut non poſſit tranſire orbitam. morſum uero uenenatum habet,cui ſi occurritur,coagulum anguium bibitur . Vngulæ arietinæ cinis cum melle imponitur. Ipſe mus araneus diuulſus imponitur. Terra quam in orbita rota depreſſit plagæ imponitur. Talpa diſcerpta imponitur.

Contra phalangium remedia. Cap. LVI.

PHALANGIVS præcipue in leguminibus & in hortis obſeruatur. Sed & araneus & alia genera beſtiolarum mortifera,quorum morſus non ſentiuntur,ſed pruritu intelliguntur : aduerſus hæc omnia uinum merum bibitur, acetum calidum in ſpõgia quàm ampliſſima imponitur,ita ut tres ſextarios habeat aceti,ſextantem ſulphuris . Radicis hederæ ſuccus bibitur . Bibitur ſuccus etiam mororum de rubo . Gallinacei cerebrum cum piperis exiguo imponitur . Adduntur in poſcæ potione fimi pecudum , cineres ex aceto .

Serpentium morſibus & hominis medicandis. Cap. LVII.

SERPENTES præcipitem morſum inferunt , quos ſanare in promptu eſt,cum etiam ipſos fugare ſit facillimum . Vulturinarum ſcilicet penna,ſuffitu ebuli fumo,nidore uſti cornu ceruini . Viperæ uero qui iecur coctum hauſerit,negatur unquam à ſerpentibus feriri . Erucis ex aceto tritis perunctos non mordent . Habentem ſecum cor uulturis,nec ſerpentes nec feræ appetunt. Nunc remedia morſibus ſubijciemus. Satiuus raphanus ex aqua coquitur,& tritus plagæ imponitur. Allium toſtum cum teſtis ſuis,& tritum ex oleo adijcitur . Radix ferulæ ex uino medetur impoſita . Farina milij cum pice liquida optime facit . Eruum tritum ex aceto,& ad ſerpentium morſus,& omnium ferarum,& hominis mirifice facit . Vinum merum in ſpongia imponitur . Mori folia trita recentia,ſi arida ſint,decocta & æque trita imponuntur. Hyſopi ſemen bibitur:eius qui percuſſus eſt,uertex inciditur,eoq́ue additur euphorbiũ, & medetur quacunque corporis parte periculum eſt. Centauriæ radix pondere denarij in tribus cyathis uini bibitur . Bettonica herba trita morſui imponitur. Agarici oboli quatuor in duobus cyathis aceti mulſi propinantur . Ariſtolochiæ radix pondere deñ.in uini hemina ſæpius bibitur : & ipſa ex aceto contrita,imponitur plagæ . Fimus pecudis recens uino decoctus imponitur . Mus diſcerptus adijcitur. Viperæ uero morſui,uiperæ cuiuſlibet tritum & appoſitum caput,efficaciſſime prodeſt. Carnibus gallinaceorum diſcerptorum ita ut tepeant,extrahitur uenenum . Columbarum cerebrum & gallinacei,plagæ imponitur . Sal cum origano & hyſopo ex melle. Fraxini tenerorum foliorum ſuccus bibitur,& ipſa ſuper plagam adijcitur . Non omittenda eſt & theriaca qua Antiochus rex aduerſus omnes ſerpentes utebatur,præter aſpidem,quę adeo probata eſt experimentis,ut apud inſulam Coum in templo Aeſculapij inciſa ſit in lapide,quam ſic componi oportet . Opopanacis,ſerpilli,mellis,ſingulorum drachmæ,trifolij ſeminis põdus,denarij unius,anethi & fœniculi ſeminis & apuli atque apij ſingulorum pond.deñ.ſemis,erui farinæ pondus deñ.duodecim:hæc ſingula trita & cribrata,dein mixta ex uino teruntur & digeruntur in paſtillos ponderis uictoriati,deinde in uaſe uitreo ponuntur.deinde cum utendi neceſſitas uenerit , ſinguli paſtilli dantur ex uini mixti cyathis tribus . Hominis autem morſui carnes bubulæ , ſed efficacius uituli imponuntur,neque ante diem quintũ ſoluuntur. ſordes ex humanis auribus illiniũtur plagę.

Aſpidis morſibus excludendis. Cap. LIII.

AD morſum aſpidis morſum unum refugium habebant priores, ut percuſſus urinam ſuam biberet: inter paucos annos interuentum eſt caſu & alterum remedium. Nam is qui utrem plenum aceti ferebat, percuſſus ab aſpide, dolorem non ſenſit, donec fatigatus requieſcēdi gratia utrem depoſuit, de quo facto perniciem ſentire cœpit, rurſusque impoſito ſibi utre deſijt. Intellectumque eſt, quod ſi acetum bibiſſet, poſſet ſanari: & ex eo experimento palàm factum eſt hanc potionem eſſe efficaciſſimam. Si uero morſum aſpidis ſequutus ſit ſanguis, nulla de eo qui percuſſus fuerit, ſpes ſalutis eſt.

C. PLINII SECVNDI DE RE

MEDICA LIBER QVARTVS.

De Raphani uirtutibus. *Caput I.*

RAPHANO calidam eſſe uirtutem, omnium medicorum opinione compertum eſt: ſed & nobis intelligere de uſu licet ipſius. Cur enim mixtus cum cibis cæteris ſolus de ſtomacho ructus eijciat, niſi prius concoquitur. Capillos, alopetiæ iniuria, raptos, cum melle tritus reſtituit. Eiuſdem ſuccus etiam grauitatem aurium inſtillatus emendat. Contra uenena unicum remedium eſt, ſi à ieiuno ſumatur. Contra phthiriaſim ſuccus eius adhibetur, qui ſolus poteſt tenuitate ſubtili adimi corporis liniamenta, cor penetrare. Aegyptij enim reges, quibus erat ſtudium ſcrutari corpora mortuorum, & cauſas ualetudinum, occulta fide recognoſcere, in corde ipſo naſci eiuſmodi uitium, prodiderunt. Semine raphani cum melle trito, & ſumpto, ſuſpirium mitigatur, & tuſſis arcetur. Solus cum ſale ſumptus, uentris animalia extinguit, V enerem ſtimulat & urinam, puerperis copiam lactis acquirit.

De *facultate Apij.* Cap. II.

APII quoque calida uis tradita eſt, quam de iudicio licet colligas. Nulla enim alia res fortius uel urinæ difficultates reſoluit, uel fœminarum menſtruis imperat. Vnde mirari neceſſe eſt, quod à quibuſdam imperitis adiuncta aquæ calidæ febricitantibus detur, cum res calida calorato malo addita magis accēdat ardorem: niſi uel ſtrictura ſtomachi, uel præcluſa præcordia relaxanda ſunt, ut priore in loco cauſa ponatur: unde etiam ipſa febris exoritur, abſque his ſimilibus cauſis dari non contrarium cedunt. Aqua pota, in qua uel ipſi uel eorum radices incoctæ ſunt, efficaciter pugnat contra inſidias uenenorum: theriacis & antidotis, poſt amoma, poſt cynnama iam non ut uile miſcetur. Eſt anodynos ex apij ſemine, quæ ſtomachum mundatione capitis laborantem mire tuetur, ut Hierax Cappadoro intimo ſuo retulit. Ea recipit apij ſeminis uncias ſex, aniſi ſex, hyoſcyami ſex, comarū apij ſeptem, quæ omnia trita & cribrata, & cum aqua ſubacta, in breues pilulas deformantur. ex quibus una uel duæ, ſi febris non fuerit, dulci uino reſoluta potantur: ſi febris fuerit, aqua reſoluta dormitum euntibus propinantur. quantum hæc potio ualeat, utinam nulla cal amitas coegiſſet experimento meo nouiſſe.

De *uiribus Rutæ.* Cap. III.

Rutam ualde hominibus ſalutarem teſtantur tot antidota medicorum quæ de eius nomine gloriantur, e' quibus unum non inutile ponam, repertum in Aegyptia Iouis ciuitate Dioſpoli, atque adhuc dia peganon dictum, quod ſtomachum excitat, digeſtionem accommodat, aluum mollit, biles extenuat, uitia pectoris, lateris, iecoris, ac renum mitigat. Conficitur autem ſic. Rutæ uiridis unc. ſex, cymini ſex, piperis ſex, nitri tres: cyminū uero prius in aqua maceratur, deinde torretur: & uniuerſa tuſa & cribrata, melli optimo mixta ſubiguntur. Rutam uenenis reſiſtere, muſtelæ docent: quæ cum ſerpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur. Docuit & rex Ponticus Mithridates, qui cum fratris ſui timeret inſidias, rutæ folia uiginti cum duabus nucibus iuglandibus, & totidem carycis, admixto ſalis grano, quotidie ieiunus accepit. Nec minorem nobis opem & contra uitia corporis præſtat. Aceto enim & oleo roſaceo mixto, mirifice dolorem capitis auertit, & inflationem coli. Item matricis, omniumque interaneorum ſtatim mitigat cum butyro & oleo decocta, & iniecta. Ad lumbricos necandos, utile eſt oleum bibiſſe, cui ruta incocta eſt. Ignes ſacros, cum aceto & oleo roſaceo, & ceruſa temperata, illico extinguit. datur & ſuccus eius ante acceſſionem bibendus contra febres cum frigore uenientes. Item inſtillatus auriculis, efficit ut contingat audire. Stultiſſime quidam rutæ uitia dixere, quod uentrem inhibeat, genitale ſemē extinguat, infantes in utero necet. Facit enim hæc non ipſa, ſed qui uirtutis eius obliti, nec modum nec tempus aſpiciunt: & ideo temperare prudentis eſt, ut de auxilio non fiat uenenum.

De Coriandri potentia. Cap. IIII.

NON dubitanter coriandro refrigeratrix poteſtas datur : non tamen ſimplex, ut prudentiſſime Galeno uidetur, ſed cui quædam portio auſteritatis immixta ſit, inde quod quædam ex eo uitia curātur, quæ nunquam omnino curaret, ſi ſola uirtute frigida uteretur. Cum melle & uua paſſa tritum, & impoſitum, omnes tumores collectionesq́ue compeſcit: præcipue tamen iſto genere medicaminis doloribus teſtium ſubuenitur. ſucco maligranati & oleo in potione permixtum, animalia interaneis innata perſequitur. Semen ex aqua potum, ſolutionem uentris ſtringit. Scriptumq́ue à multis legitur, tria coriādri grana tertianas excludere ante acceſſionē, ſi fuerint deuorata. Hiſdem quoque repellendis efficax eſt ipſum coriādrum ante ſolis ortū ignorāti ceruicali uiride ſubiectū. Mirum eſt quod Xenocrates tradit, ſi unum ſeminis granum fœmina biberit uno die, menſtrua contineri duo: ſi duo, & totidem iam diebus quot grana ſumpſerit.

De malua. Cap. V.

OLYMPIAS Thebana abortiuas putat eſſe maluas cum adipe anſeris genitali parti ſubiectas. Sextius Niger & Dioſcorides ſtomacho inutiles arbitrantur. Maluam molliendi diſſol uendiq́ue naturam eſſe ſortitam, Græco uocabulo licet credas. nam ἀπὸ τοῦ μαλάσσειν nomen accepit. Interaneis itemq́ue braſſicæ proſunt in cibo ſumptæ. Aſſeuerant item, uulnera recentia, folijs maluarum ac ſalicis ſimul tritis, ad ſanitatem uſque perduci. Melius enim emplaſtrum ijdem eam addidere. Malua cum axūgia ueteri pulcherrime quaſſaturas fouere. Radix etiam unius caulis admota denti, pellit dolorē. Eadem femori alligata, ſtimulat Venerem. Eadem nigra lana obuoluta, & alligata, mammarum uitia compeſcit. Dioſcorides & Galenus criminantur in maluis, quod corpus minime alant, ſed citato lapſu per meatum uentris erumpant. Eſt & agreſtis malua fortioris effectus, quam Galenus altheam eſſe contendit, emplaſtris mollibus accommodata, quæ tamen & plagis recentibus poſſit ſubuenire, & ulcerum tabes admota ſiccare. Hæc cum in præſentia non erit, in eius uſum ſatiua ſuccedit.

De Cucurbita. Cap. VI.

VETERES medici de cucurbita ita ſenſere, ut eam aquam dicerent coagulatam. Dioſcorides humidæ putat uirtutis & frigidæ: idq́ue ex eo probat, quod ipſa in cibo ſumpta, ſtomachum relaxat, bibendi deſideria non excitat. cætera etiam in cucurbita talia, ut aperte frigidæ poteſtatis exempla demōſtret, crudæ & tritæ leniunt omnem tumorem, in cibo ſumptæ molliunt uentrem. Succus earum, ut Galenus ait, ad compeſcendum uelociter auriculæ dolorem, tepefactus infunditur. Idem ſuccus & dolorem dentium mitigat, ſi diutius in ore teneatur: ſed & roſaceo mixtus, & unctioni corporis admotus, febrium reſtringit ardores. Eius aridæ cortices efficaciter poſſunt combuſta ſanare: eundem cinerem didicimus ab expertis uulnera in ueretro iam in putredinem uerſa purgare, & ad cicatricem uſque perducere. Dioſcorides ramenta corticis uiridis in cucurbita laudat, earumq́ue effectus ſic tradit. Phthiriaſim infantium, cuti impoſita, depellunt: cum polenta podagræ æſtuanti, & ignibus ſacris cum pane ſubueniunt. Semini ſicco illa uis traditur, ut in puluerem tuſum & inſperſum, impleat uulnera quæ cauata ſunt. Quidā illud in uino bibendum dedere, ut ſolutiones alui fluentis inhiberet. Viticulæ cucurbitę iam ſeneſcentes cum paſſo & aceto dyſentericis datæ, miro modo ſaucia inteſtina componunt.

De Atriplice. Cap. VII.

ATRIPLEX humidæ atque frigidæ ſubſtantiæ olus eſt, amplius tamen ex humido poſſidet, & eſt illi ſicut maluę facilis ſuccus ad lapſum: inde in cibo ſumptus, indubitate uentrem reſoluit. Crudus ſiue coctus impoſitus, duritias omnes ac furunculos ſanat. Pernionibus qui adhuc æſtuant, antequam in uulnus erumpāt, utiliter imponitur. Scabros ungues ſine iniuria detrahit, ignes ſacros ſedat: podagræ feruorem, cum nitro & aceto cum melle, reſtringit. Galenus ad aurugines expellendas uino tritum, & in potione datum, efficacius putat ſemen eius.

De Lapatio. Cap. VIII.

CALIDAE auſteræq́ue uirtutis eſt lapatium: & ideo in cibo ſumptum, Venerem reprimit, ſtomachum confirmat, ructus excitat, confundit urinam: cum fimo gallinaceo, paniculas rumpit. Semen ex aqua uel uino potum, dyſentericis ſubuenit, ſcorpionum uenenis uehementer reſiſtit. nec feriri creditur poſſe, qui ante præſumpſerit eiuſmodi potionem. Radices ex aceto coctæ, & poſitæ, duritiam lienis confringunt. Scabros ungues leuigāt, uulnera in mento naſcentia extinguūt: in uino coctæ, & impoſitæ, ſtrumas & parotidas ſanant. Gargarizatæ, dolorem dentium & uuæ tumorem mitigant: potæ, auruginem expugnant. Quidam etiam putant ipſam radicem, ſi collo ſuſpendatur, ſcrophas fugare.

De Blito. Cap. IX.

QVIBVSDAM bliti natura iners & ſine acrimonia uiſa eſt,uentrem uſque ad choleram plerun que conturbat. Hippocrate præcipiente ad ſiſtenda omnia menſtrua fœminarum in cibo dandum. Claui quoque pedum,impoſito eo,elimari & comprimi creduntur. Succus ex uino datur utiliter aduerſus ſcorpionum uenena. Quidam uero putant,ipſum tritum,& impoſitum,plagis mederi.

De Beta. Cap. X.

IECORE laborantibus & ſpleneticis beta cũ ſinapi utiliſſime eſui datur. Ignes ſacros,& quæ aduſta ſunt,cum alumine illita,reſtringit ulceribus in capite manantibus. Item alopecijs cruda trita optime illinitur. Aqua in qua decocta eſt, furfures capitis eliminat. Pernionibus in fomento adhibita prodeſt. Iniecta cum melle,onera uentris exponit. Eſt autem illis natura frigida,non tamen noxij frigoris: cęterum nec uſui eſſe potuiſſent,uerum medium temperamentum ſortitæ,rigorem præſtant,æſtatis ardores releuant,faſtidio languidos ad cibum prouocant,ſanguinem acquirunt, lacte plurimo nutrientes fœminas implent,aluum reſtringunt, copioſius ingeſtæ reſoluunt. Optime illas ſtomaticis dari non lotas affirmant:tritæ cum ſale,cõbuſta ſanant. Si ante puſtellas illinientur, ignem quoque eadem ratione compeſcunt:coctæ in patina,aliorumq́ue holerum more condita,cholera laborantibus utiliſſime offeruntur. Quidam eas ad eandem cauſam cum lacte coxerunt.

De Intubo. Cap. XI.

SATIVVS intubus ſtypticæ,ut medici aiunt,& auſteræ naturæ eſt:ideo & ſtomacho accommodatus eſt,& uentrem reſtringit coctus,& maxime cum aceto datus:& thoracis ardores,& oculorũ epiphoras, & podagras,cum polenta optime lenit. Cardiacis ſupra ſiniſtram papillam ex aceto impoſitus, prodeſſe certiſſimum eſt. Radix trita ſcorpionum plagis medetur. Ignes ſacros,adhibita cum polenta,fugat. Succus,cum aceto & roſaceo mixtus,capitis dolores releuat. Iecoris & ueſicæ uitia,cũ uino hauſtus, emendat. Sanguinem reijcientibus,itemq́ue genituræ abundantia laborantibus,alterno die offertur potandus.omnibus partibus quæ refrigeratione ſanãdæ ſunt,cum aceto & ceruſa efficaciter ſuccus illinitur.

De Naſturtio. Cap. XII.

NATVRA naſturtio cauſtica eſt, & tamen uſum uenereum uidetur inhibere, eadem fortaſſe ratione qua ruta nimia ui caloris ſemen genitale conſumit. Fermentum mixtum & appoſitum, furunculos,itemq́ue carbunculos prouocata ſuppuratione dirumpit. Succus illitus capillis fluentibus prodeſt. Idem infuſus auribus, dolores dentium mitigat. Seminis autem maior effectus,adeo ut etiam partus necet:cum uino hauſtum,animalia uentris extinguit, uenenis ſerpentum occurrit,& fugare eos creditur. Carbonibus ſuffumigatum lienem reprimit in potione cum aceto datum,uel cum ficu deuoratum. Sciaticis utiliſſimum eſt,cum aceto & polenta impoſitum. Lichenas,cum melle illitum,purgat:ulcera capitis, itemq́ue porriginem,cum adipe anſerino tergit:aluum purgat,ex aquæ cyathis quatuor unius deñ.pon. propinatum:ſorbitionibus mixtum,pituitam pectoris ſoluit: cum lacte caprino coctum,dolores pectoris mitigat:à ieiunis ex melle ſumptum, tuſſientibus ſalutare eſt.

De Eruca. Cap. XIII.

CALIDAE quidem,non tamen nimium auſteræ ignitæq́ue uirtutis eſt eruca, inde Venerem maxime ſtimulat in cibo ſumpta,& digeſtiones adiuuat,& urinam mouet. Lactucæ quoque optime in cibo iungitur,ut rigori par feruor admixtus,temperamentum ſalubre componat. Ex uino pota, duritiam ſenſus contra uerbera creditur prȩſtare. Infantibus tuſſientibus in cibo utilis eſt, maculas cuti tollit: ex facie,cum melle illita,lentigines extrahit. Radix in aqua decocta,extrahit oſſa quæ fracta ſunt. Semen ex uino potum,ſcorpionum uenena,itemq́ue aranei muris excludit nigras cicatrices:cum felle bubulo,ad cãdorem reducit. Condituras coquorum tam ipſa quàm ſemen adeo ſuauiſſimas reddit, ut inde à Græcis εὔζωμος nominata ſit.

De Pepone. Cap. XIIII.

MELONIS uſus eſt quidem gratior,uerum difficile cõcoquitur propter naturalem rigorem: & ideo nonnulli cum aceto ſumunt,pulegium ei & cepas admiſcent,quo nocitura uis frigoris temperetur. Pepo in cibo leuior: nam detracta cute,ac ſemine abiecto,eſui datus,ſtomachi compeſcit ardores,aluum leniter mollit: coctus ex aqua cum oleo,aceto,melle,iucundiſſime ſumitur. Caro eius impoſita frõti,glarantes oculorum epiphoras miro modo mitigat. Vlcera in modum faui concreta, quæ κήρια Græci uocant, trita radice pelluntur: aſſignanturq́ue cortici eius,quod maculas à facie ſine ſigni ueſtigio detrahat. Semen in puluerem uerſum,lomentoq́ue permixtum,nitidiorem fœminis cutem præſtat.

De Cucumere. *Cap.* X V.

CVCVMIS & ipſe naturæ frigidæ reperitur, uentrem ſoluit, ſtomacho accõmodatus eſt: quibus liquitur, odore ſuccurrit. Folia eius ex uino trita, uulneribus medentur quæ caninus morſus impreſſerit. Semen ex uino dulci datum, ueſicæ laboranti facilem præſtat urinam. Dyſentericis ex lacte muliebri acetabuli menſura datum, prodeſt: purulenta autem expuentibus, cum cumino pari pondere, & iocinoris uitijs auxiliatur.

De Carduo. *Cap.* X V I.

CARDVO natura mordax & ſubauſtera eſt, ideo ſuccus eius alopecias ex capite depellit: ſtomachum iacentem, ſi non auidius ſumatur, erigit & componit. Radix ex aqua cocta, cupiditatem bibendi potatoribus ſubminiſtrat, matrici utiliſſimus cibus eſt. Nec mirare quod ſic à fœminis carduus ambitur. Eſt & alia cauſa qua patrocinari eis poſſit: nam Glaucias ſcribit, cardui cibum adiuuare, ut maſculos procreent. Maſtica carduorum odorem oris commendabilem reddit. Non præteribo, quod de ſeruãdis legiſſe me memini, aceto ſcilicet melle diluto cõdiuntur, addita radice laſaris & cymino, eiuſmodi arte pro uiſum eſt, ne quis omnino ſine carduis dies eſſet.

De Allio. *Cap.* X V I I.

MAGNA uis allio, & ideo in eo maxima eſt utilitas: omnibus quippe pernicioſis hominum malis uehementer reſiſtit. Serpentes & ſcorpiones, itemque alias latentes beſtias odore ſolo fugat, ictibus eorum æque medetur, ſiue uulneri illitum, ſiue in potione uel in cibo ſumptum: morſui canino, cum melle, ſuccurrit. Tineas & alia uentris animalia in mulſo aceto coctum, perimit & expellit. Siccum cum reſtibus ſuis oleo permixtum, omnes ictus uenenatos efficaciter ſanat. Eodemque modo & attritas corporis partes & ulcera in capite manantia, quæque in ueſica tumeſcunt, lenit impoſitum. Peregrinantibus eſui datum minime patitur eos aquarum ac locorum mutatione perturbari. Suffito eo fœminarum ſecundas euocari, Hippocrates auctor eſt. Suſpirioſis quidam per ſe crudum, aliqui & cum lacte tritum dedere. Diocles hydropicis cum centaurea miſcuit, idemque phreneticis elixum dedit. Praxagoras allio uſus eſt contra morbum regium in potione uini. Viride cum coriandro & ficu datum, aluum mollire perhibetur. Tuſſim & ſuſpirationem pectoris mitigat in faba coctum. Elixum illitumque temporibus, dolori capitis opitulatur. Aurium doloribus, ſuccus cum adipe anſerino tepefactus, infunditur. Raucedinem uocis emendat in piſa aut faba ſumptum: & quod ad uocem attinet, coctum crudo, elixum ſicco utilius exiſtimatur. Teneſmo, ex pulte coctum, medetur. Tumores ſuſpectos, ex adipe, diſſoluit.

De Papauere. *Cap.* X V I I I.

CAPITA papaueris & folia eius decocta meconicon faciunt medicamentum, contra ea corporis uitia, quæ medio rigore ſanantur. Succus cum roſaceo mixtus, dolorem aurium mitigat. Folia decocta, & cum roſaceo trita, tumoribus auricularibus optime illiniuntur. Aqua foueri in qua papauerum capita decocta ſunt uigiliarum morbo laborantibus. Itemque ex epiphora oculis lippientibus prodeſt. Semen tritum cum aceto & melle, non modicam tumentibus opem præſtat. Cortex cauliculorum contuſus, & redactus in puluerem, mellique permixtus, ſordidis uulneribus imponitur. Eſt & ſylueſtre modici capitis, & non ita fruticis elati, quod miro eſt in uſu faucibus in tumore poſitis, & aſperatas arterias ſanat: fitque ex eo medicamentum, quod medici, Chryſippo auctore, diocydon uocant.

De Satureia. *Cap.* X I X.

SATVREIAE calida uis & prope ignita eſt. Vnde & illi nomen inditum credũt, quod pronos faciat in Venerem, ideoque grauidæ prohibentur eo in cibo ſumere. Nam trita, & uentri ſuppoſita, partus etiam mortuos expellit, urinam mouet: & ex uino pota, lethargicos letaliter dormientes excitat: & capiti eorum cum aceto frequenter infuſa, ſtomachum nauſeantem, uel in ouo ſumpta uel pota confirmat. Contra animalia quæ aculeatis ictibus ſæuiunt, non inutiliter adhibetur.

De Porro. *Cap.* X X.

PORRO capitato ad multa corporis uitia Hippocrates uſus eſt. Succum enim eius ſanguinem reijcientibus etiam ſolum bibendum dedit, quamuis cæteri cum galla uel thuris farina dandum cenſuiſſent. Vuluas contractas eodem ſucco reſoluit. Ipſum etiam in cibo ſumptum, fœcunditatis plurimum acquirere exiſtimauit. Purgat ulcera, ex melle contritus, & in ſorbitione ptiſanæ datus. Diſtillationes itemque tuſſim, thoracis, arterię, pulmoniſque uitia compeſcit, uocẽ purgat, Venerem ſtimulat, ſomnos adducit: capita bis aqua mutata cocta, molliunt aluum. Eadem aqua cum aqua pota reſtringit. Succus eius ciſis profluuium ſanguinis ſiſtit, & maxime in naribus, ſi cum manna thuris aut galla contritus, atque illitus inhæreſcat. Ex abortu plus iuſto ſanguine profluente ſeptem & ſemis ſcrupulos cũ myrti baccis pari pondere in potione dãdos putãt. Contra ictus uenenatos, uel cũ mero, uel cum aqua mulſa ſuccus datus, prodeſt. Sed & folia cõtrita cum melle, ac mulieribus appoſita, nõ minus profuerũt. Eodẽ ſucco plerique

cũ lacte muliebri uet erẽ tuſſim atque pulmonis uitia ſanarunt. Aurium quoque dolores cũ felle capri no uel pari mẽſura uſi compeſcuerunt. Profuit multis in dolor e capitis cũ dormitum irent idẽ ſuccus, ſiue auribus,ſiue naribus cũ parte tertia mellis infuſus. Ita idem lumborũ dolores ex uino mitiores facit. ſanguinem excreantibus, phthiſicis etiam diſtillationibus uetuſtiſſimis, uel ex ipſo cibus utilis ſumatur, uel ſuccus eius in potione miſcetur. Idem ſuccus in cibo ſumptus, plurimum prodeſt contra uenena fungorum, fracturas alligat, duritias relaxat, uulnera recentia cum ſale appoſitus ſtatim claudit,ebrietates diſcutit, uenerem ſtimulat, ſitim ſedat, uentrem mollit, uocem adiuuat, aſtipulante Nerone quæ porro debuit quoties bene cantauit.

De Ocimo. Cap. XXI.

DE uirtute ocimi penes medicos incerta eſt opinio. Nam auctore Chryſippo criminantur, hæc eius uitia percenſent,quod obſit ſtomacho,quod oculos hebetet, & quod inſaniam faciat. Iecori obſiſtit, & ideo capram genus hoc herbæ nunquam omnino cõtingere. Addunt præterea,ſi tritum lapide contegatur,ſcorpiones gigni:commanducatum,& in ſale poſitum,uermes creare,pediculos etiam nutrire. Aphris quoque hoc putant eſſe perſuaſum,ſi quis eo die quo ocimum ſumpſerit,à ſcorpione feriatur,nõ poſſe ſaluari. Sed qui in diuerſa opinione ſint,hæc falſo tradita aſſeuerant:quinimo inflationes ſtomachi ructu diſſoluit,coctum cum aceto:& ſumptum,reprimit aluum fluentem. Semen tritum,hauſtumque naribus,ſternutamenta compeſcit, uerruccas tollit atramento ſutorio temperatum.

De Nepeta. Cap. XXII.

NEPETAM Græci καλαμίνθην uocauerunt, noſtri uulgo nepetam dicunt,quæ magnæ uirtutis,& uehemens in calore eſt. Vnde etiam nobiliſſimis antidotis meruit aſcribi,e' quibus unum quod hodieque diacalaminthes à medicis prædicatur,publicandum putaui. Accipe nepetæ unc. ſex,petroſelini ſex,ſiſeleos ſex,pulegij ſex,thymi ſcrupulos XII. apij ſeminis ſcrup. XII. lybiſtici unc. unã, piperis unã, hęc omnia tuſa cribrata,mellique optimo mixta,diutiſſime ſubigãtur:digeſtionem facit,ſtomacho & præcordijs utile eſt,& pituitas thoracis capitiſque ſoluit ac purgat, iecori medetur, duritiam lienis infringit, calculos pellit,urinam ciet,admouet menſtrua fœminarum. Hoc autem antidotum Galenus Poloteuſis ſcribit, quod putat tam ſalubre, ut plurimis annis uitam hominum poſſit extendere.

De Menta. Cap. XXIII.

DE menta quæ potuimus annotare ſubiecimus. Labentem animum odoris efficacia recreat. Stomacho nihil concupiſcenti faſtidium detrahit. Sanguinem excreantibus in ſorbitione ptiſanæ optimæ propinatur. In dolore capitis cõtuſa temporibus illinitur. Inſtillari auribus ſuccum cum aqua mulſa utile eſt in dolore. Aridæ puluis digitis tribus apprehenſus,& cum aqua calida in potione datus, omnem ſtomachi detergit iniuriam. Eadem etiam res uentris animalia interficit.

De Fœniculo. Cap. XXIIII.

CALIDAM uim fœniculo inſitam,non tamen ſimplicem,ſed cui auſteritas etiam admixta ſit, guſtus oſtendit,& multa præterea per quæ uel ſoluendi,uel extenuandi,uel etiam ſiccandi exprimit poteſtatem:traditumque in libris,& ſerpentes annuam ſenectutem fœniculi guſtatione deponere,& oculorum caliginem ſucco eius excludere. Vnde intelligi datum eſt,eaſdem uirtutes & corporibus utiles eſſe, ſicuti poſtea experimenta docuere. Succus ergo eius cum melle Attico mixtus,uetuſtiſſimam licet caliginem diſcutit. Auribus purulentis idem ſuccus infunditur. Vermiculos etiam qui in hiſdem naſcuntur,interficit. Radix in ptiſana data,laxat renum denſitatem. Hydropicis ex uino pota ſuccurrit. Veterno laborantibus,ex uino cocta,fomentum perquàm utile ſubminiſtrat. Ipſa cum oleo trita,eidem cauſæ medetur. Tumores & quæ ictu uel repentina indignatione commota ſunt,folia ex aceto trita diſſoluunt. Aduerſum ictus ſcorpionum,itemque ſerpentum optime ſemen ex mero ſumitur. Simili modo temperatum, Venerem ſtimulat,urinam ciet,ſiſtit aluum,pulmonis & iecinoris iniurias abigit,abundantiam lactis puerperis præſtat:ex aqua tritum,nauſeam ſedat,ſtomachum diſſolutum aſtringit. Nec eſt illud periculum,etiam ſi in febre ſumatur. uulnera dentis canini,cum melle illitum,purgat,atque ſanat.

De Holoſatro. Cap. XXV.

SCORPIONVM ictibus & morſui canis ſemen holoſatri ex uino datum occurrit. In mulſo decoctum,atque potum,difficultatibus urinæ medetur,tormenta uentris,& cæteras inteſtinorum querelas eodem modo ſanat. Radix in uino decocta, calculos pellit. Lateris & lumborum doloribus eadem potione ſuccurritur. Succus algentibus propinatus, exoptatum calorem per membra diffundit.

De Cepis.

De Cepis. Cap. XXVI.

DE uirtute ceparum inter medicos nulla diuerſitas eſt. Dioſcorides putat ex cibo earum ſitim accendi, inflationes fieri, caput prægrauari. Galenus exiſtimat, illis demum qui felliti uideantur, eſſe contrarias: ceterum phlegmate laborantibus etiã utiles aſſeuerat. Aſclepiadi uidetur ceparum uſus perquam neceſſarius, & firmitatem ualetudinis obtinere, qui eas ieiuni quotidie ſumpſerint. credit & ſtomacho cibum ſalutarem, uidelicet ea ratione quod ſpiritus agitet. Præter hæc peculiare cepis attributum putat, ut quotieſcunque uidentur, gratiam nobis boni coloris acquirant. Somnum uero cepas adiuuare, aluum mollire, conſenſu omnium creditum. medentur oris ulceribus, ſi cum pane manducantur. Morſus caninos uirides ex aceto illitæ ſanant. Siccæ quoque cum melle contuſæ, contra morſus eoſdem pari uirtute ſubueniunt. eandem ob cauſam ex uino & melle decoctas iubet uulneribus imponi, nec niſi poſt tertium diem ſolui. Dioſcorides & cum cepa ſalem & rutam caninis morſibus ſuadet imponi. Inſtillatus auribus ſuccus cum lacte mulieris, prohibet dolorem. Quidam illum repente obmuteſcentibus ex aqua bibendũ dederunt. colluendis dentibus frequenter aſſumitur: ægros eos ſeruare præſumitur. tardãtibus menſtruis fœminarum, non inutile eſt, uel ipſas in cibo offerre, uel ſuccum ex uini potione miſcere. idem ſuccus et caput optime purgat, ſi modo patienter naribus fuerit attractus: & cum adipe gallinæ, trituras pedum mitigat, quas calciamenta fecere. Fluxu uentris laborantibus profuit, coctas eas in cibo ſumere oleo prius tinctas ſcilicet, & mitigandos morſus, quos in huiuſmodi cauſis neceſſe erit experiri. Alopecias etiam tuſis cepis infricare, inter efficacia remedia compertum eſt. Galenus affirmat, citius ex ijs naſci capillos, quàm ſi alcyonio quis utatur.

De Anetho. Cap. XXVII.

ANETHO & ſi calida uis traditur, nõ eſt tamen plurimum feruens, nec auſtera: uerum in ſe habet aliquam molliendi poteſtatem: ſi Græcis auctoribus credimus, etiam nutriendi. nullum denique athletarum cibum ſine anetho eſſe patiuntur. Aegrotantibus prodeſt cum oleo tepefactũ, ac crebro infuſum. creditur enim illis dare aliquas ex febre inducias. mitigat capitis dolores, neruorum tenſuras relaxat, non dormientes ad ſpem quietis inuitat: ſtomachi querelas, coctum in aquæ cyathis tribus ac potũ, miro modo releuat. indicio eſt ructus per quẽ intelligere datur, aperta omnia quæ clauſa torquebant. digeſtiones adiuuat, ideo uentrem uidetur inhibere. Inteſtinis laborantibus, & uentri, uel ex aqua datum in potione, ſuccurrit. Tritæ radices, & impoſitæ, feruoribus medentur oculorum. Cinis eius ſuſpendit uuam faucibus ingraueſcentem. Radicum uero acrior cinis eſt, adeo ut curentur ex eo, & caro creſcens & ſordidum uulnus, & quæ ſerpere incipiunt. Semen eius ferueſactum, admotumque naribus, ſingultire non patitur.

De Sinapi. Cap. XXVIII.

PYTHAGORAS inter ea quę propter uirtutem et efficaciam laudat, primum ſinapi locum aſſignat, cuius naturam uult eſſe thermaticam, hoc eſt coloratam: lepticam, quæ quod inueniat, extenuet: epiſpaſticam, quæ quod comprehendat, adducat. Merito ergo uirtus eius omnis, eſt tantis inſinuata indicijs, tanquam numeroſis corporis uitijs præſtet auxilium: ſenſus acuit, aluum mollit, urinã ciet, menſtruis imperat, calculos frangit, caput purgat: nũc gargarizatum, ut pituita craſſior profluat: nunc admotum naribus, ut ſternutamento ſtrictura ſoluatur. ſtomacho contra omnia querelarum genera ſuccurrit, ſuſpirioſis phlegmate diſſoluto hauriendi aeris præſtat meatum. Serpentum ictibus & ſcorpionum cum aceto tritum illinitur. nec inutilis cibus eſt contra uenena fungorum. Poſitum extrinſecus cutem ui cauſtica exulcerat, raro medicis ad huiuſmodi remedia ueniẽtibus, quomodo pene' intolerabilem ſuſcitat uſtionem: necnon niſi in magnis & uetuſtiſſimis cauſis tã ſæua tormenta ſubeunda ſunt: ſed hoc genere tormenti humor capitis auertitur, qui cæcitatem oculis cõminatur, quique ſtomacho atque pulmoni acer inſtillatus letaliter ad phthiſin præſtruit, & coxæ dolorem. per ueſicas & puſtulas digeruntur, & ſplenis tumor ſoluitur, ac iecinorum indignatio relaxatur, & hydropicis minitans humor tam non reuerſurus hauritur. Aiunt & lethargos excitari, ſi pedes eorum ſimul tritis ſinapi & ficu ariola perfricentur. Nunc interim de ſucco locuti ſumus, qui ſemine exprimitur, admixtis ſcilicet nunc aqua, nũc melle, ſi uſus exigit. Eſt & alius qui caule colligitur: hic cum expreſſus fuerit, lacteam facit guttam utilem dentibus, ſi in dolore illiniatur. Fitque elegans ex eo antidotum ſicut docuimus: ſemen ſinapis, eiuſdemque radices, in muſco datur uitijs faucium, ſtomachi, capitis, oculorum, potioni modo ſtatuto quantum manus plena concludit. Fitque ex ſinapi oleum ſemine infuſo lumborum doloribus, & neruis torpentibus neceſſarium.

De Cauliculo. Cap. XXIX.

CATO tradit Po. Ro. ſexcentis fere' annis medicina braſſicæ uſum: nondum enim in urbem cõmeauerant medici, qui in artem redegerunt, quemadmodum magno ſanitas conſtet, & peregrina ſecum pigmenta attulerunt, ut illis imponerent precia quæ uellent: cæterum militares uiri glorioſas cicatrices gratuito holere curabant, eodem horto cura uſi ad ſalutem, dum illos paſcit & ſanat. Ponam primo

in loco medicamentum re uera ita appellandum Catonis Antidotum, quod ille ex braſſica componendum putauit,capitis dolori,oculorum caligini,ſtomacho & præcordijs profuturum. Crudam cum coriãdro & ruta & menta & radiculis laſaris ex aceto & melle conteri iubet,ac mane ieiunis duorum acetabulorum menſura propinari. Cæterum braſſica hoc modo curans,uulneribus nõ ſolum recentibus,uerum etiam ueteribus canceratiſque,ſi prius aqua calida fota ſint,crudam contritam bis in die imponi,& ad impetigines iubet,creditque hoc modo tritam ſine exulceratione ſanare. podagræ atque articularibus morbis cum ruta & coriandro & hordei farina,& ſalis quoque mica utiliter admoueri putat: fiſtulas atque luxata diſcutere,humores aut euocare aut ſpargere impoſitã,inſomnia ac uigilias compeſcere,decoctę aquã in fomento neruis articuliſque prodeſſe. Eius quoque qui braſſicam ederit urinam ſeruari iubet, quam calefactam neruis aſſeuerat utilem. Pueros etiam nunquam debiles fieri,ſi ex ea urina frequẽter lauentur. Hactenus de Catone: nunc ad medicos tranſeamus, ex quibus Chryſippus peculiarem braſſicæ librum dicauit,omnium morborum ex ea remedia continentem. Eiuſque & cęterorum de braſſica hæc opinio eſt,quod cibus eius aſſiduus caliginem diſcutit, cõcoctioni prodeſt,fœminis expurgationẽ excitat, copiã lactis infundit. ſemicruda aluum reſoluit,diſcocta conſtringit. cruda ex aceto ſumpta ſplenicos curat, partus etiam mortuos pellit: cocta contritaque,ſtomacho cum axungia ueteri & roſaceo ſuperpoſita,ardores febrium mitigat. lepras & pſoras,cum alumine rotundo ex aceto illita, emendat. eadem uirtute medicaminis etiam fluentes capillos retinet. teſtium & genitalium uitijs utiliter imponitur: efficacius profutura, ſi fabæ tritæ miſceatur. Dioſcorides uero ſuccum eius uiridem cum iri & nitro ad molliendum aluum dari cenſet, podagricis & arthriticis cum aceto & fœnugræci farina utiliter imponitur. Catapotia Corneliana allectoria fiunt ex braſſica ſatis innoxia,quod poſt balneum ſumpta circa cantum gallorum aluum incipiunt cõmouere. Eorum compoſitio talis eſt. Cucurbitæ agreſtis interioris medullæ ſcrupulos ſex, piperis ſex,dyagridij X I I. quæ trita & cribrata ſucco braſſicæ temperantur,& in pilulas ad modum heruiliæ deformantur,ex his quinque uel ſeptem,interdum etiam nouem poſt balneas propinãtur: nec erit neceſſe,ut is qui accipit,aliquid de quotidianę uitæ conſuetudine immutet. ſtirpes quoque eius aridi combuſti,& in cineres redacti,uim cauſticam præſtant. qua ratione ad uentris, lateris, coxæque dolores cum axungia ueteri efficaciter admouentur: eundemque cinerem,ſi quis pſilothris cum aceto & laſare coniunxerit,detracti pili non renaſcentur. Apud Galenum autem inuenio ſemen braſſicæ potum,maximeque Aegyptię,quæ uehementior illi uidetur,lumbricos & omnia intus animalia extingui. Puluis uero è cinere radicum iacentem uuam ſubiectus attollit. Melius quoque affirmat uuæ eſſe remedia,radicem plantæ auulſam,colloque ſuſpenſam,ita ne terram poſt euulſionem contingat.

De *Aſparago*. *Cap.* X X X.

ASPARAGO ineſt & caloris aliquantum,ſed illi etiam ſtyptici uigoris temperatura miſcetur: inde ſtomacho laborantibus cibus utilior tranſit in antidoti uicem,ſi cum cymino,oleo,ſale ieiunis offeratur. & coli dolores ſic acceptus emendat,caligines diſcutit,uentrem leniter mollit. Radix ex uino albo trita,& in potione data,calculos frangit. eadem lumborum dolorẽ & renum ſedat. Medetur etiam uuluæ querelis aceto diſcocta & impoſita. Contra elephantiaſim efficax creditur. Eadem ſicca tuſa,& in lana denti dolenti admota,ſine dolore eum detrahit. Semen obolorum trium cum cymini pari pondere potui datum, Venerem ſtimulat,urinam ſollicitat.

De *Armoratia*. *Cap.* X X X I.

CALIDA eſt armoratię uirtus,& ideo in cibo ſumpta copioſam effundit urinam, incitat etiam menſtrua fœminarum,ſtomacho utilis ex aceto data,pituitas glutinoſas cum melle ſumpta diſſoluit. Radix aduſta,& in puluerem uerſa,ſiccandis ac purgãdis uulneribus imponitur. Quidam uero ſuccum eius ex uino datum contra uenena utilem credidere. Eadem & triti ſeminis uis eſt,ſi cum melle ſumatur. Nobis quoque expertum eſt,armoratiam in ptiſanæ ſorbitione diſcoctam,thoracis uitia ſanare.

De *Paſtinaca*. *Cap.* X X X I I.

PASTINACAE uis omnis in radice & ſemine eſt conſtituta. Aqua uero mulſa,in qua radix eſt diſcocta,potui data,iecinoris & lienis querelas, lumborum & renum uitia compeſcit. Dyſentericis etiam uetuſtis utilis radix in lacte decocta,aut trita ex aqua,aut in ſuccum redacta,ac potui menſura quatuor unc. data,opiſthotonicis & pleureticis præſtat medelã. Radix quoque collo alligata tumores teſtiũ ſedat. Negant feriri à ſerpentibus qui paſtinacam ſecum ferant,uel ante guſtauerint. Venerem ſtimulat copioſior in cibo ſumpta. Dentes uero radice paſtinacæ circunſcalptos credunt dolore releuari. Semen uero ex uino uel ex poſca datum,ſcorpionum uenenis reſiſtit. æque ſemen ex uino datum, tumentem aluum fœminarum,& ſuffocationes ex matrice præcluſas,efficaciter ſoluit. Cum melle tritũ canceratis uulneribus imponitur.

De *Napo*. *Cap.* X X X I I I.

NON unam eandemque uirtutem in omnibus napis experta eſt medicina. Id enim quod an-

gulosis

guloſis foliorum caulibus ad anethi floret ſimilitudinem,ueſicæ laboranti, itemque ceſſantibus menſtruis fœminarũ,decoctum ex aqua mulſa,utile exiſtimant:perque non dubie oſtenditur,calidã poſſidere uirtutem. Semen quoque eius toſtum,atque tritum,bibendum ex aquę calidæ cyathis quatuor dyſentericis obtulerunt:ſed urinam uidetur inhibere, niſi illi æquali modo lini ſemen addatur. Alterum genus eſt quod ſimile raphano ac rapo uidetur,lautiſſimi ſeminis, & cõtra uenena fortiſſimi. Ob quam cauſam optima quæque theriaca ſine illo non conficitur.

De Rapa. Cap. XXXIIII.

RAPAM Democritus tanquam contrariam corpori damnat. Putat enim ex ea inflationes ſtomachi excitari. Contra Diocles,itemque Dionyſius,etiam neceſſariam exiſtimant propter eas uirtutes quæ ſubiectæ ſunt. antidotum nanque repręſentat. ex oleo & uino trita ſumitur, uenerem ſtimulat, eo ualidius ſi cum eruca condiatur toſta,& cum adipe contuſa. Articulorum dolori medetur. Feruens impoſita perniones mitigat, frigus ex pedibus expellit. Aqua in qua diſcocta ſunt, frigidis podagris ſalubre fomentum eſt. Cuicunque uero uitio pedum,maximeque trituris,cruda tuſa ſuccurrunt. Contra ſerpentes & toxica datur ſemen ex uino bibendum. Itemque ſemen uulneribus uenenatis ex uino illitum prodeſt. Secundum hæc,ſemen in rapis poteſt calidum & feruens uideri.ipſa paulo ſolutiora creduntur.ſed quod minus poſſident caloris, molliendi poteſtatem plene compeſcant.

De Thymo. Cap. XXXV.

THYMVS recte inter hæc ponitur,quæ uirtutem calidam ſimul,auſteramque ſortita ſunt. In cibo ſumptus caliginem diſcutit,lumbricos interimit, urinam impellit,menſtrua fœminis prouocat, uteri reliquias uuluę inhęrentes,uel ipſos emortuos partus extrahit.tritus cum melle,& ad modum ligulę datus,phlegmata in cibo ſoluit.tritus ex aceto,& impoſitus,eodem modo papulas fugat,& eminentia excidit.mixtus polentæ,& in uino maceratus,coxæque feruens ſuperpoſitus,ſciaticis ſalutaris eſt.

De Origano. Cap. XXXVI.

ORIGANO Græci tria nomina poſuere,è quibus unum Trigoricanum,aliud Eradium, tertiũ Onitem uocauere. Sed illa maioris uirtutis atque efficaciæ ſentiuntur. in ratione medicinæ ſatiuũ, cuius nos meminimus,aliquando infirmius,illis ſcilicet comparatum. Cæterum nec ipſum ſine acri uirtute ſentitur: ex uino enim albo tritum,& in potione ſumptum,ſcorpionum & aranearum uenenis reſiſtit,cruditates diſcutit,morſus ſtomachi ex aqua calida datum lenit. Cum oleo & aceto tritum,collectumque ſuccida lana,luxatis & contuſis partibus prodeſt.

De Cerifolio. Cap. XXXVII.

CERIFOLIO ignea uis eſt, & acerrima. Poteſt cum melle canceratis mederi, lateris dolores hauſtum ex uino mitigare. Quidam uero illud oleo incoctum,acopis ad ſoluendam iniuriam frigoris miſcuere. Ex aqua autem mulſa pituitam reſoluit,ex aceto lumbricos & tineas perimit,urinam ciet, menſtrua pellit:tritum cum cera,& axungia ueteri,parotidas diſcutit,ſoluitque omnem tumorem.

De Serpillo. Cap. XXXVIII.

SERPILLVM calidum ſimul nobis utile medicinæ uſus oſtendit. Capitis dolores coctũ ex aceto & roſaceo,tempori ac fronti illitum,mitigat. Serpentes & omnia animalia uenenata aduſtum nidore repellit,ideo & meſſoribus in cibo miſcetur,ut ſi fatigatos forte ſomnus oppreſſerit,tute quieſcãt contra animalia: hæc hoc tempore uenenatis hauſtibus ſæuire conſueuerunt. Contuſi puluis ex ſcrupulis XII.in aqua datus,tormina emendat,urinę difficultates reſoluit.lienis quoque iniuriæ idem puluis ex aceto mixtus occurrit. Nec minus cruentis excreationibus ſubuenit ex duobus cyathis mellis & aceto tẽperatus. Atque ut ſerpilli potentiã intelligas,ſubdidi theriacam in templo Aeſculapij ab Antiocho rege Syriæ uerſibus dedicatam,in qua non leuem meruit portionem:quæ recipit trifolij ſcrupulos ſex, ſerpilli ſex,opopanacis ſex,aniſi XII.fœniculi XII.amyli XII.apij ſeminis duodecim,erui farinæ unciam unam, hæc ſimul trita uino optimo colliguntur,& in paſtillos uictoriati ponderis ſcrupulorum duorum digerũtur,ex quibus ſinguli dantur ex uini mixti cyathis tribus. Hac theriaca magnus Antiochus ſemper eſt uſus aduerſum toxica,& potiones malas,& animalia uenenata:cui quantum debuerunt,ex eo licet colligere, quod teſtimonij ſui participem medicinæ deum fecerit.

De Piris. Cap. XXXIX.

PIRORVM naturam Dioſcorides ſtypticam credit,ac ideo contrita impoſita,impetus omnes

incurrentis humoris auertere,eaque ratione cõpeſcere ẽt quæ de tumore ſublata ſunt. recentibus certe admota uulneribus,ſiſtere ſanguinẽ fluentem,perducere uulnus ad cicatricẽ. Galenus non unã in piris, ſed ex pluribus mixtã putat eſſe uirtutem. Nam quædã ex his auſtera, quędã acida,quædã dulcia deprehendit: & auſteris quidem concedit, ut ſtyptica & conſtrictiua uideantur. acidis autem ineſſe aliquid & caloris,unde & plerunque diſſoluunt inhærentem ſtomacho phlegmatis denſitatem. Dulcia cum ſint, aquatici & ſoluti ſaporis,nihil in ſe nec calidi,nec frigidi continere. Ex quibus ſingulis pro generum diſcrimine, & cauſarum neceſſitate ordinanda ſunt etiam ſubſidia medelarum. Auſtera itaque atque acida in cibo ſumpta,ſtomacho exiſtimantur conuenire. In dulcibus uero omnia contraria. Aqua in qua pira ſicca diſcocta ſunt,mirifice ualet fluxũ uẽtris inhibere, nec minus ꝓderit ſi uel folia ſola diſcocta ſint. Annotatumque in piris, quod præter alia poma corpus nutrire creduntur. Affirmat etiam Galenus,pira ieiunis oblata,uentrem conſtringere: eadem poſt cibum ſumpta, diſſoluere. Folia ignitis admota uulneribus,mitigare feruorem. Radix uero piri alligata, tandiu creditur conceptum impedire,quouſque portetur. Aiunt & ipſa poma remouenda,cum fœminę partus incubuit. Si enim in eodem loco fuerit,difficulter uteri clauſtra reſerari. Semen autem pirorum cum melle tritum,& ſæpe ieiunis datum, traditum dolorem iecoris ſubmouere

De Malogranato. Cap. X L.

D E punici arbore,quod uim ſtypticam obtinet,omnes fere medici una opinione conſentiunt. Verum in ipſo genere pomorum diſſonans uirtus & quadrifariam diuiſa cernitur. Nam dulcia continere aliquid & caloris & inde inflationes ſtomacho mouent, nec tute febricitantibus dari poſſunt. Acida ſtomacho accommodata ſunt,& urinam mouent,pulmonem refrigerant,iecori blandiuntur. Vinolenta de ſuperioribus ſingulis æqua parte compoſita,mediam ſibi uendicant poteſtatem. Illa uero acerba ſunt, quibus coria curantur,frigidæ,ſiccantis,conſtringentiſque uirtutis:quod intelligere licet,cum ferueſcentẽ tabem pellium,trita & conſperſa,conſumant.cibus ex punico nullus eſt. Nam & ſi dentibus mãdatur, ſolus à ſtomacho ſuccus hauritur. Igitur recte tradidere,qui negant punico corpora noſtra nutriri, ac ſi opinantur utendum,ut mederi potum,non alere uideatur. Mala propterea punica diuiſa in duas partes, per triduum in aqua cœleſti macerantur:quæ potui data,cœliacis,ſanguinemque iactantibus ſalutaris eſt, & aluum fluentem miro modo ſiſtit. Punicum in olla noua cooperculo illito in furno exuſtum, & in puluerem redactum,& in uini potionem perductum. Ex cytrinis fit remedium, quod creditur totum oculorum dolorem detergere. Dioſcorides uero ſimplicius in hunc modum tradit,ut cum primum cytrini erumpere incipiunt,tres numero additi ſine contactu dentium tranſuorentur. Cæteri ut diximus, efficacius putant,ut qui hoc remedium petiturus eſt,omni uinculo ſolutus,duobus ſiniſtræ manus digitis pollice & quarto cytrinum detraheret:& ut ſupra poſitũ eſt,trãſuoraret,ac leui attactu floris oculos ſuos ante luſtraret. Idem cytrinus ſiccatus,& in puluerem redactus, exedit carnem quæcunque uulneribus excreuit. Eſtque in extremo floſculus quidam,antequam ex eo mali figura formetur, quem Græci ῥαλάγκιον uocauere,maximę mirandæque uirtutis: ulceribus oris & item tonſillis medetur. Et uuæ cum melle tritus ſicci puluis uulnera,in quacunque parte genitalium nata,compeſcit:& idem excreantibus ſanguinẽ datus in poſcæ ſorbitione,ſuccurrit:ſolutiones quoque uentris,ſumptum ex mero,conſtringit. Fit ex acido punico medicamentum, στοματικὸν à Græcis nominatum,cuius compoſitio eiuſmodi eſt. Detracto cortice mala tunduntur,ex his ſuccus exprimitur,is decoctus ad tertias cum ad ſextarium uenerit, croci ſcrupuli ſex,myrrhę ſex,aluminis ſex,mellis optimi libra una,miſcentur,& ex hoc medicamẽto, præcipue quidem & humoris uitia ſanantur. Verum & narium uitia mitigat,& aurium uulnera expurgat,& oculorum caliginem diſcutit. Vlcera etiã genitalibus innata perſanat. Fit & hæc compoſitio de punicis,apud Græcos opone dicta,cõtra marcorẽ ſtomachi ac faſtidium neceſſaria. In congiũ muſti conijciuntur quinque punica,totidem & cydonia,cum his ſorborum ſextarius,roris Syriaci ſextarius,croci ſcrupuli ſex:quę omnia ſimul tandiu coquuntur,donec in mellis corpus craſſitudo pingueſcat, ex quo cochlear grande plenum optime ieiuno quotidie datur. Ipſum uero medicamentum ſalubriter uitreo in uaſe ſeruatur.

De Malo. Cap. X L I.

DIOSCORIDES, quod ad æſtiua mala pertinet,ita ſenſit,ut ea crederet phlegma nutrire, fellis ardores excitare,inflationes mouere,neruoſis partibus minime conuenire. Galenus non omnia reijciẽda pronunciat,ſed quæ aut aquatici ſaporis, aut aſperi,aut acidi,aut prope dulcis occurrunt. In his tantum eſſe uitia quæ fruſtra omnibus adiudicãtur.ipſe auſteris & ſtypticis adeſt, fermeque his omnibus quę in ſola hyeme ſeruãtur:ea ſi matura lecta & ſalubriter cuſtodita prouenerint, etiam prodeſſe lãguentibus aſſeuerat. Denique farina inuoluta,& in calido cinere diſcocta in quærelis utiliter putat ſtomachũ nauſeantis offerri. Poteſt uero malum maxime Matianum,ſanguinem reijcientibus, pulmonis & iecoris iniurię obnoxios releuare:melius tamen ſi nunquam ieiunis,ſed poſt cibum detur.uis ergo malis & humida & frigida,eſt quod ex eo maxime comprehenditur, quod ſuccus qui fuerit expreſſus,facile tranſit in acorem. Auſteris tamen malis & acidis poſſunt recentia uulnera ſtatim claudit,ſi contrita ponantur: tumores atque liuores ex aqua cocta,& cum axungia trita,compeſcunt. Fit ex malis nobile medicamentum, quod Græci Hedrice dicunt,perquã utile & efficax,ſi quando in uerendis partibus cõdylomata uel papulæ eminentes,

læ eminentes,quas exacodas medici uocant,uel calculoſa pars carnis excreuit , cuius compoſitio talis eſt . Mala conciſa,& interius lignoſa parte purgata,libræ unius pondere,adiectis croci ſcrupulis ſex,in paſſi ſextario decoquuntur:& cum omne concoxerit,tandiu cum pulpa,id eſt molli pane, & tinaperi conterun- tur,donec in ceroti lentorem molleſcāt.hoc appoſitum,uitia ſupradicta ſic curat, ne ad ferrum uenire patiatur. Fit ex hiſdem malis edumna perquam elegans . Decoquitur enim ex uino phalerno ſuccus expreſſus,& cum melle miſcetur . Folia eorum uulneribus appoſita,impetum feruoris excludunt: trita cum nitro & butyro,parotidas ſanant:ſiccata & fumigata carbonibus,ſerpentes fugant . Corticis ſuccus eiuſdem pene uirtutis eſt,niſi quod aduſtus,& in puluerē diſſolutus,uulneribus cauatis ut carnem reddat ,imponitur. Vuam iacentem cum melle tritus leuat . Genitalium uitia cum uino aſperſus emendat .

De Cydonio . Cap. XLII.

MEDICINAM ex cydonijs plurimi medici ſtomachantur. Eadem Dioſcorides & adiureticam exiſtimat,auſteritatis fortaſſe beneficio: cęterum ſtyptica.comprimere urinam magis,quàm ciere,cō fuerunt cruda:matura cœliacis,dyſentericis, ſanguinem reiactantibus proſunt,in cibo ſumpta coquūtur , & cinere calidiſſimo farina inuoluta,& ægris quorum iam diuturna febris , ſine periculo datur. Aqua etiam cœleſti madeſcunt,quæ poteſt ad multa prodeſſe . Nam & ſedis uitia in fomentum aſſumpta delinit,& matricibus fœminarum in tumore ſuccurrit,omnibusque uehementer feruoribus obſiſtit . infundi quoque in aceto ſiue in uino ſolent,quod ſtomaticis & inteſtinorum fluore uexatis opportuniſſime offertur . Fit ex cydonijs uinum,quo colore languentium deſideria fallantur . Nam ſpecie,guſtu,& odore cuiuslibet uini ueteris imaginem repræſentat,ideoque Græci ὑδρόμελον appellant, & ex multis compoſitionibus eius melior hæc & utilior traditur . Poſt caniculares æſtus quæcunque ſe ex nouis imbribus aqua cœleſtis infuderit,mundo uaſe ſuſcipitur,& in umbra poſita,ſæpiusque transfuſa colatur:tunc cydonia iuſtæ maturitatis ex ligno interiori purgata,& in fruſta conciſa, immerguntur aquæ:& tandiu cum ea relinquuntur, donec in ſuccum trāſiſſe malorum uini colore probatur. quam diligēter colatam,& in uaſa picata diffuſam,eiuſmodi in loco ſeruare ſolenne eſt,ad quem maxime fumo,& ſi fieri poteſt,ſoli negetur acceſſus:quo ſeptimo menſe pro uino uti licebit . Quidam ex his & oleum quod appellatur melinum , faciunt uehementer accommodatum ad ea corporis uitia,quæ ſtyptica pellenda ſunt : maxime tamen ex eo ſudores moleſti detineri ſolent,& ſtomachi operta componi,& uulnera in capite nata liniri . hæc ſicco die ad meridiem lecta,& linteo purgata mundiore,in uitreum uas mittuntur , & recentiſſimo oleo uas uſque ad fauces repletur, & pelle coopertum umbroſo in loco ſeruatur .

De Perſico . Cap. XLIII.

PERSICORVM cibus eſt quidem ſtomacho inutilis,eo quod cito ſuccus eius inaceſcat , & caro æque in digeſtione uitietur:uerum minime grauis,dum non diutius in inteſtinis moratur , & ad ima ſemper exitu celeri feſtinat . Perſicorum cibus negatur à medicis membra nutrire. Sed & Galenus ſuadet,nunquam omnino poſt cibum ſumere, corrumpi affirmās, ſi in cibis cæteris innatent. Perſicorum folia trita,& impoſita,uentris animalia perimunt & expellunt . Eadem ſicca atque in puluerem tuſa,recētes plagas cruentorum uulnerum claudunt . Nucleus perſicorum capitis dolori cum oleo tritus illinitur: quamuis cum ſolo roſaceo quidam terere maluerint. Gummi gutta,quam perſici truncus illacrymat, fluēti aluo medetur.eadem cum uino etiam in ueſica lapillos frangit:trita ex aceto,impetigines reprimit: decocta cum croco,tumorem faucium mitigat,arteriæ aſperam canalem leuiorem facit , excreantibus ſanguinem miro modo ſubuenit,thoracis obſtrictos ſinus reſerat,uitia pulmonis expurgat .

De Cytreo . Cap. XLIIII.

NON una eademque uirtus in omnibus cytrei partibus continetur. Nam ſemini acidam poteſtatem,ac per hoc ſtypticam ineſſe,manifeſtum eſt:denique pręgnantibus faſtidio laborantibus eſui datum , ſtomachum à nauſea uendicat:tritum & in potione uini datum, lieni medetur,querelis iecoris occurrit . Aqua tritum & inſperſum,humidis uulneribus adhibetur:inde pernionibus ſingulare præſidium eſt . Cortici auſterior natura cōceſſa eſt,quæ quantum ualeat,etiam ipſo odore teſtatur:qui modice ſumptus, aut potioni calidæ diutius immerſus,maturæ digeſtionis beneficia operatur. medicamentis quæ purgādo uentri præparantur,ſuccus eius admixtus, turbationis periculum demit . Fit ex cytreo nobile antidotum tuſſientibus,quod eximie pectus exonerat labraſion,quod apud medicos hoc uocatur: ſed maxime uirtus eius in cytreo conſtituta eſt . Id uarie quidem apud multos, uerum explorata & recepta eiuſmodi cōpoſitione conficitur . Recipe cytrei unciam unam,marrhubij unam,hyſopi unam,enulæ unam,glycyrrhizæ unam,iunci radicis unam,pulegij ſcrupulos ſex,roris marini ſex,pineam integram unam , palmulas coſtas XXI.carycas XXI.quæ omnia in aqua fontana infundantur, & ibi die ac nocte mergantur . poſt aqua ipſa cum pigmentis ſicut infuſa ſunt decoquitur,& inde colata deſpumato melli miſcetur, mollique igniculo ne aduratur hucuſque incaleſcit,donec ſubacta in mellis craſſitudinem tranſeat .

De Meſpilo. *Cap.* XLV.

MESPILI arborē Dioſcorides contentus agreſtem nominaſſe,præterijt. Hoc tamen aſſeuerat, quod poma eius & folia uirtute non diſcrepent. Sed & cæteri diligentius, qui & uocabulū eius aliud addidere: apud quoſdam nanque tricocta nominatur ex tribus granis,quę ad ſeminis ſobolē retinet intus incluſa. Auſterum ſemen eſt meſpili,fructum & ante uirtutem guſtus oſtendit,ſed & fluxus uentris im modicos fortiſſime detinet,ſtomachum diſſolutum uehementer aſtringit. Sunt etiam qui putant dentibus non leuiter ſubuenire,ſi in dolore mandatur. Folia quoque eius & cortex, itemque radices eius tuſę & impoſitę,cuicunque feruori & tumori ſubueniunt. Sicca & trita cum melle,ad cicatricem uulnus adducunt:hauſta cum dulci,ſolent ſanguinem reijcientibus opem ferre:& cum uino propinata,ueneficis potionibus repugnare.

De Zizipha. *Cap.* XLVI.

ZIZIPHA modicum cibum corpori pręſtant,licet illis ſaporis non nulla gratia lenocinetur. Habent tamen plurima incōmoda,ęgre coquuntur,ſitim accendunt, pręgrauāt ſtomachum,difficili mum reddunt, officium uentris, ex quibus aſpera uis eorum & primum ligno ſortita deprehenditur. Folia tamen ipſa poma contrita, & impoſita, ſpleneticos & hydropicos adiuuare, certiſſimum eſt. Radicis & corticis eadem uirtus habetur: quorum ſuccus ex melle coctus,tuſſim mitigat:cum mero mixtus,iecori medetur, ueſicam leuat urina largiori.

De Fico. *Caput* XLVII.

FICORVM natura calidiſſima eſt,ſed quod ad poma pertinet, nimium recētibus auſteritas ineſt,& ideo tales ſtomachum inflant,& inteſtina perturbant modice quidem, nam ſtatim per aluū defluit omnis iniuria. Quę igitur maturiores ſumptę ſunt,prope innocuę creduntur, & corpus ſic ficuti ſiccę ſaginant: denique athletę antea ficis alebantur,priuſquam eos Pythagoras exercitatos ad carnis uſum,qui fortior cibus eſt,trāſtuliſſet. Siccę tritę & impoſitę,uehemētes tumores aut maturāt, aut diſcutiunt efficacius,ſi in eis nitrū uel iris acceſſerit. Coctæ ex aqua cum hyſopo, dant potionē quæ pectus expurget. Item coctæ cū uino,ſedi tumenti præſtant ſalutare fomentū. Ipſæ pāno illitę,& impoſitæ,paniculas,parotidas, furunculoſque rumpunt. Itemque cum fœnugræco ex aqua decoctæ,fomētum faciunt,quod uitia matricum extinguit:cum ruta & melle ſuccum dant,qui à pleureticis & pulmone uitijs ſalubriter hauriatur. Cum æris flore tritæ,moleſtiſſimis tibiarum uulneribus imponuntur. Tritæ cum ſale, ſcorpionum plagis medentur canceratis: quanto pinguiores fuerint tritæ & impoſitæ,tanto efficacius ſubueniunt. Hydropicos extrinſecus ſiccant ex uino contuſæ, & cum abſinthio & hordeacea farina in modum cataplaſmatis adunatæ, combuſtæ & tritæ.

De Sorbo. *Cap.* XLVIII.

PLVRIMIS medicis placet,ſorba pro medicamentis magis quàm pro cibo eſſe ſumenda. & quidem alba adhuc,& ſemicruda deiecta,uehementius ſolutioni uentris obſiſtunt, ſtomachum pręgrauāt: ueruntamen matura ſiccata ſubleuant, faſtidia pellunt, uulnera interaneis innata deliniunt. Quidam ſicca ſorba tuſa,urinam ſoluere,& pro polenta cum uino ſplenicis & iecore laborantibus, maximeque pulmonis moleſtiam ſentientibus obtulere. Aqua uero in qua decocta ſunt,non minus & ipſa cauſis ſupra dictis potui oblata ſuccurrit. Dyſentericis quoque iniecta medicatur.

De Siliqua. *Cap.* XLIX.

SILIQVAE recentes ſtomachum auertunt,aluum ſoluunt. Eædem ſiccatæ incōtrarium poſcunt. Cibus earum ad urinam proficit commouendam, traditurque contra ſtomachi dolorem non leue præſidium,ſi ternæ in ſextario aquę ad dimidias decoquantur. Iſque ſuccus per dies quinque continuus hauriatur. Galenus tamen de ſiliquis peſſime ſentit, quod uix digerantur,& uentrem ſtringant, & humores noxios nutriant.

De Ceraſo. *Cap.* L.

CERASI uiridis pomum uentrē humectat & prouocat, aridū ſiccat & detinet,ſtomacho uiride contrarium, ſiccum perquam utile accipitur, & hoc quidam exiſtimant urinam mouere. A' non paucis auctoribus traditur,ſi mane recentia cum ſuis nucleis deuorata ſint,aluum tam copioſe fluere, ut ex eadē cauſa etiam pedes morbo implicati liberentur. Fit ex his diaceraſeon,quod omnibus notum eſt. Galeno placet non in omnibus ceraſi pomi unam eſſe uirtutem. Nam in quibuſdam auſterus ſapor,in quibuſdam acidus,in quibuſdam dulcis apparet.& uult auſtera ad hoc ualere, ut uētrem cōſtringant,ſtomachum confirment. Acida iudicat phlegmate abundantibus ſtomacho opportuna:nam magis ſiccant, & craſſitudinem denſioris humoris incidunt. Dulcia ſtomacho aduerſa pronunciat, citius tamen per inteſtina defluere. Gummi quod truncus illacrymat,exaſperatas arterias optime lenit,ſi in uino ueteri detur in ſorbitione

tione reſolutum. Simili modo datum, faſtidium ſtomachi nauſeantis auertit: & è facie fœditatem palloris excludit, cum mero hauſtum. Calculos etiam quibus ueſicę cannalis obſtruitur in harenę puluerē ſoluit.

De Amygdalo. Cap. LI.

AMYGDALVM recens, ut multis uidetur, ſtomachum onerat. Dioſcorides uero etiam ſtomacho prodeſſe arbitratur, ſi cum folliculo ſuo nucleus deuoretur. caput prægrauat, caliginem nutrit, cupiditatem Venereę uoluptatis etiam accendit. Sicca uero contra ebrietatem ualent, ſi ante uinum quinque ſumantur. Sitim ex his inflāmari illo argumēto docetur, quod uulpes cum amygdala deuorauerit, nec aquam in proximo habuerit, interire credatur. ſomnum faciunt, urinam mouent, fœminarum iuſta pręcipitant. Amydgala quoque cum menta trita, & in potionem perducta, ſanguinem reijcientibus proſunt. Oleum in quo decocta ſunt, infuſum capiti, caducos & lethargicos excitat. ulceribus canceratis & caninis morſibus, trita cum melle ſubueniunt, dolores iecinoris ac renum coctorum, in aqua potus extinguit, admixto modico paſſo quo ſolet potionis eiuſmodi amaritudo leniri. cū reſina terebinthina procemata data, calculos frangunt, obſtrictum canalem ueſicę laborantis peruium pręſtant: tuſſi & colo proſunt, cum heliliſace ac melle contrita, & in auellanę nucis magnitudine ſumpta. Fit medicamentum ex amaris amygdalis, quod Dioſcorides diamygdalon appellat, ſpleni & iecinori, maximeque aurugini neceſſarium. quod conficitur ſic. Accipe amygdalorum uncias duas, gentianę IIII. aniſi duas, abſinthij pōtici unam: quę omnia ſimul tuſa cribrantur, & ex eo puluere cochlear ex aqua datur. Mulſa miſcent qui nimiam amaritudinem uitāt: uehemens nanque hoc eſſe, etiam domeſticis in uxore ſeruata experimentis, probaui. Gummi quod amygdali arbor exudat, mixtum potioni, reijciētibus ſanguinem ſaluberrimum creditur: tuſſim mitigat, cum mero potum. Eadē & cęteris arboris partibus uis ineſſe traditur, ut folia uel cortex ad tempus ſumpta, aperiant, purgent, extenuent.

De Auellana. Cap. LII.

AVELLANAE in cibo ſumptę, dolorem capitis incutiunt, inflatione ſtomachum diſtendunt. Corpori ſanè pinguedinem conferunt: ſiccę in uaſe fictili ſi torreantur, diſtillationibus mitigandis utiliſſime offeruntur: tritæ ex aqua mulſa, potęque, etiam uetuſſimę tuſſis moleſtiam ſedant. Alij uero tritas & cum paſſo bibendas dedere, ad pulmonis & iecoris uitia ſananda. Multi cum pipere miſcuere, & cum uino propinatas, contra catarrhum, & tormenta uentris, & urinę diſtillantis anguſtias ualere ſenſerunt: cum axungia uel adipe urſino contritę, & alopecijs illitę, capillorum damna reſtituunt. Aiuntque oculos infantium cęcorum ad colorem nigrum poſſe reuocari, ſi aduſtę cum oleò conterantur, & ex eo cerebrum quotidie perungatur.

De Pſiſtatio. Cap. LIII.

PSISTATIORVM uirtus auſtera & ſtyptica, & prope aromatis gratiæ iuncta colligitur, ideoque etiā ſtomacho accommodata creduntur. Maxime tamen conſtat, ea & thoracis, itemque pulmonis & iecoris uitia purgare. Trita uero cum uino, contra morſum ſerpentum proſunt.

De Caſtanea. Cap. LIIII.

CASTANEAE ex omnibus fortiſſimum quidem cibum corpori pręſtant, ſed qui difficile cōcoquatur. Coctę autem in carbonibus, uel in fictili uaſe ſicco aſſatę, & cum melle ieiunis datę, tuſſientibus proſunt. Aqua in qua cum ſucco cortices coquuntur, cœliacis, dyſentericis, ſanguinem reijcientibus, bibenda haud inutiliter propinatur. Interior membrana quę corticem fructumque diſcernit, ad tertiā partem decocta in aqua, & potui oblata, mire aluum fluentem refrenat, adeo ut Dioſcorides putet etiam catartico data, per hanc potionem iri obuiam poſſe, ſi pluſquam neceſſe ſit purget.

De Nuce. Cap. LV.

NVX uiridis, utpote adhuc aquatioris humoris, ſtyptica & frigida uirtute cenſetur. Potens denique & ſtomacho aliquid uigoris acquirere, & uentrem cum garo ſumpta mollire. Nuces autem ſiccæ duæ cum carycis duabus, & uiginti rutæ folijs, addito ſalis grano, ſimul conteruntur, nulliſque uenenis opprimi poterit ea die, quiſquis ieiunus acceperit. Inter Calendas & Idus Iulij centum numero nuces ſtatim ut arbori dēptæ ſunt, cortice adhærente quaſſantur. His admiſcentur aluminis ſchiſti libræ tres, & in nouo fictili uaſe ponūtur. Super hæc infundūtur olei boni libræ tres, & diligenter in loco neque humido, neque nimiū ſicco obruuntur: poſt nonaginta dies dabūt oleū, quod fluētium capillorum dāna reſtituit.

De Pinea. Cap. LVI.

FORTISSIMVS ex nucleis cibus eſt, & humores optimos gignit, & ſitim ſedat, ac ſtomachi

acrimoniam temperat,purgat urinam.præſtat antidoti uicem cū laſeris uncia una, nitri una,cymini una, palmularum una:quæ omnia in oxymelle reſoluta,iucundiſſimum præſtant oxyporium,ſi unciam nuclei triti ſimul accipiat cum uuis paſſis. Nuclei frequētius ſumpti, excitare creduntur tardiores ad uſus Venereæ uoluptatis. Ipſæ uero pineæ cum reſina quā gerunt tuſæ,ſingulæ in ſingulis ſextarijs ad dimidium decoquuntur.ex eo quotidie binos haurire cyathos excreantibus ſanguinem,ſalutare eſt. Cortex autem arboris decoctus in uino, efficaciſſimam potionem contra uentris tormina ſubminiſtrat.

De Myxis. *Cap.* L V I I.

ID nanque genus manifeſte ſtypticæ uirtutis eſſe apparet,& frigidæ, quamuis plurimum illi de rigore ſiccitas decoquat. Verum & ardores febricitantium extinguit ore compreſſum, ſitim mitigat: & in cibo ſumptum, ſtomachum erigit, ſolutioni uentris obſiſtit: tritum, & cum polline impoſitum, collectiones ſuppurare non patitur. Oſſa combuſta,& in puluerem redacta,butyro & melle comitantibus,non abiecti uigoris xirocollyrium præſtant.

De Spomelidibus. *Cap.* L V I I I.

HOC pomum Dioſcorides frigidiſſimum affirmat,atque idem ad laborem digeſtionis incutere: ſtypticum tamen & ſtomacho accōmodatum plerique dixere. Arboris eius natura cum malis congruit,aliquanto quidem infirmioris, & (ut diximus) propemodum poteſt in cauſis ſimilibus aſſumpta medicari.

C. PLINII SECVNDI DE RE

MEDICA LIBER QVINTVS.

Victus in fluoribus capillorum ratio. *Cap.* *I.*

CIBOS igitur accipiant acros,qui magis aperiant poros,qualia ſunt erucæ,cardamomum, porrum,cepa uel allia. Hæc enim omnia quæ condenſantur,habent'ue poros conſtrictos, inutilia ſunt. Quibus autem ex raritate pororum profluūt capilli,contraria ſint hæc,neceſſe eſt. Vtantur etiam intubis,lactucis,maluis,ouis mollibus,pane nauali,& ſiliginis in aqua calida aut frigida infuſo. Melones quoque accipiant,cucumeres,piſces,duras carnes habentes,ac porcinas carnes recentes: & nihil ex eis quod pingue eſt,ſumant. Accipiant uero ſteriles & pedes de bubus,iſices & pectines & conchylia:à uino abſtineant,& maxime ueteri. In balneo uero cum lauerint,aqua antequam intrent infundant caput:& iterum in piſcinam intrantes,caput ſub fiſtula ponāt.

Si de hepate caput dolet. *Cap.* I I.

CIBOS accipiant frigidam habentes uirtutem hora ſecunda aut tertia, panem accipiant in aqua calida infuſum, aut cetrum, aut melum, aut aliquod quod infrigidare poſſit pomum,& cum cibo utantur,aquam frigidam ſi in uſu habent,bibant adhuc amplius,ut certe toto prandio cum uino mixtā ipſam aquam bibant frigidam,& modicum uinum. Sed & omnibus diꝗta talis ſit ſic patientibus: necnon & illis qui calidum habent uentrem,uel ſtomachum,aut ſplenem, talia ſunt facienda.

Si de uino caput dolet. *Cap.* I I I.

CIBVM offeres,panem ex aqua cocta,oua à pala columbarum,& pullorum aſcellas,& gallorum teſticulos. ſitque omnis cibus euchymus, & qui uapores prohibeat.

Si de percuſſione caput dolet. *Cap.* I I I I.

VINVM ab initio prohibendum eſt, carnes,& omnis cibus fortior: quod ſi febres ſint,ſuccum ptiſanæ dabis, & uitellos ouorum ac maluas uiſcellatas,lactucas, intubos & cucurbitas.

De ratione uictus phreneticorum. *Cap.* V.

A PRIMORDIO ptiſanæ ſuccum bene coctum: ſi autem non eſt eis ſuauis, cum granulis dabis ſine aliquo condimento. Addes eis oleum aut rhodomellis aliquātulum.quod ſi adhuc ſuaues non ſint ptiſanæ, his dari oportet auenæ ſuccos aut cedos. Si uero abhorrent ſorbitiones, panem in aqua calida infuſum dabis,& magis cum holeribus comedant,qualia ſunt maluæ,intubi,elixæ interdum & non

coctæ

coctæ ſatis:& ſic caules thyrſoſque coctos lactucæ dederis,& melones,& cucumeres, & interiora ipſorum. Piſces dabis echinos & pectines, poma accipiant perſica duracina,ceraſia,mela, & malogranata : ſed hæc omnia ana modice. Potionem quoque eis dabis ſubinde,& paulatim calidam aquã omnino bibere oportet. Nam ſi ſit phlegmon, intrinſecus non paruum periculum accedit, cautiuſque eſt calida aqua uti quàm frigida : & ſi febre & alienatione caruerint, tunc præſumendum eſt, uinum dare eis qui habuerint uſum propter ſomnietatem.

Diæta in lethargo obſeruanda. Cap. VI.

DANDA ſunt, ſuccus de amygdalis cum modico melle coctus, & ptiſanæ ſuccus habens comas, porri aut apij radices aut hyſopi,ſi febris non eſt : quod ſi febris eſt,hyſopum non mittas : ſufficiunt enim apij radices cum ſimplici oxymelle admixto. Poſt ptiſanas uero dabis & micas panis cum apomelite ac hydromelite,ac poſt, digeſta ægritudine uinum dabis ana modice.

Diæta epilepticorum. Cap. VII.

CIBOS accipiant,panem bene coctum,& optime infermentatum,& maxime in clybano coctum. calidam aquam bibant. Coriandrum autem ſi comedant, prohibet humores aſcendere in caput, quod maximum adiutorium eſt. De holeribus uero manducent betam,caucaliam, rapam & porrum mixtũ. Condimenta autem ipſorum ex oleo & ſale mediocriter ſuperſparſo. De uolatilibus gallinas,phaſianos, ſed non ſaginatos:& de anſeribus alas,collum,caput,& pedes:& græculas & aues omnes,præterquam quę in paludibus & in aquis degunt. Ius etiam prohibendum eſt ad bibendum : admiſcenda uero ſunt nouẽ aut undecim grana piperis,aut aniſum modice. De carnibus autem bonum eſt omnino non manducare,& maxime porcinam aut bubulam.ſed & alias carnes modice pro deſiderio accipiant, & nõ pingues: ipſas uero carnes in ſinapi intingant,& apozima magis q̃ zima bibant.cepas & daucum non manducent,neque eſmerion : apium uero in omnibus prohibendum eſt. Piſces dandi ſunt,merulæ,turdi, aut ſcorpiõ, aut ſcardus : pinguis autem & pelaicus prohibendus eſt. De fluuialibus edant eum qui dicitur andromis,ſed cum oxymelle manducẽt,aut modico pipere.cochleæ fugiendæ ſunt. echinus manducandus ex interuallo:aptus eſt enim ſtomacho,& urinam mouet.accipiãt aliquid apozima calidum, quale eſt abſentiatum conditum. Carnes autem prohibendæ ſunt uſque ad perfectam ſanitatem. & à leguminibus abſtinendum,maxime ſi lenticulam uoluerint mãducare. cedrum ibidem bulliat,ſeu pulegium aut piper. Poma autem bonum eſt eos fugere:quod ſi utique accipere uoluerint,cauſa ſanitatis modicum aſſumendum eſt,& maxime poſt cibum. Tragemata etiam fugienda ſunt,qualia ſunt nuces dactili. Piſtatia autẽ & uuæ,nucleuſque,uel quæ de amygdalis fiunt à piſtoribus,non ſunt fugienda. uinum quãtum ad ipſam paſſionem pertinet,fugiendum eſt,maxime uetus. modicum uinum album lene ſumendum eſt propter uſum.& omne quod ex lacte fit,ipſumq́ue lac fugiendum, & omnia dulcia fugienda ſunt.

De melancholicis. Cap. VIII.

CIBVS eorum ſit ptiſana, quam mane accipiant cum granulis ſuis hora ſecunda in prãdio, aut piſces aſpratiles & domeſticos pullos uel gallinas,& aues alias quæ non in paludibus degunt, & pectines & aſtaces & ychinos. De holeribus autem lactucæ & intubi omnino comedenda ſunt,& maluæ: omnia alia prohibenda ſunt. De pomis,pepones,cucumeres,& uuæ dulces duracinæ,& mela quę non ſunt ſtyptica. Ficus autem omnimodo prohibendę ſunt : quod ſi accipiant, duæ aut tres,& hę ſatis maturę ſunt dandę.De placentis autem omnia prohibenda ſunt,propter quod cum caſeo factę ſint : uinum autem bonum eſt dare chryſaticum,& hoc modice.quod ſi iſtud non inueniatur,dabis uinum quod nihil habeat repercuſſionis aut ſtypticum,aut aliquam auſteritatem,ne cum bibitur,caput petat. Carnes autem & fortiores cibos adſumere ęgrotantem ad melius accedentẽ ordinandum eſt,paulatim augmentando, & nõ ſatis de ſubito : quod enim paulatim fuerit oblatum,melius eſt & cautius tranſire ad fortiora paulatim. Poſt balneum autem mox non bibant uinum niſi calidam aquam: & ſic cibum ſumãt,ſicut iam dictũ eſt. & prandere uolentibus offerenda eſt iterum calida aqua. Hoc enim modo dięta obſeruanda eſt, & tunc conuenit fieri,quando iam uidetur uiolentior in cerebro effecta materia,conſtricta & pinguior effecta.

De oculorum paſſione. Cap. IX.

CIBOS mitiores & ſine mordicatione accipiant, & qui pinguiores reddant humores, id eſt orphos & alios piſces,duriores carnes habentes,glaucum,cyridiam,ex ipſis ſicciores. Holera autem, intubas & maluas. Ex pomis mela,melones,uuas dulces. Ficus autem nullo modo ſunt accipiendę in oculorũ dolore.De cetrio uero cortex dandus eſt,& bibant calidam aquam. Vinum ſi uoluerint bibere,chryſaticum eis dabis,aut dulce,aut aliud quo impinguari poſſint humores.

De aurium paſſione. Cap. X.

CIBVS eorum ſit ſuccus ptiſanæ, & alice, & cetrium, ac ſimilia bene cocta, ſimiliter & ouorum

uitelli utiliſſimi ſunt,& maluarum caules,& piſces aſpratiles,& pipiones, & de domeſticis pullis extremas partes,ſicque & ad omnium diuerſitates parotidum uti oportet.

Diæta in faucium morbo,quem Græci συνάγχην, *Latini anginam uocant.* Cap. X I.

ANGINAE tres ſpecies ſunt,ſcilicet: ſynanche, cynanche,& paraſynanche: In quibus primũ omnium aquoſa mulſa,quæ ualet extenuare & purgare per urinam & uentrem,exhibenda eſt. Quibus thorax & pulmo ſuſpirat,miniſtranda eſt mulſa per dies tres, ac poſt diem tertium ſuccum ptiſanę & ouorum uitellos dare molliſſimos & non multos oportet. Vtiliſſimum quoque,cibi abundantiam fugere uelut magnum malum. Si enim in periculo ſunt,modico cibo accepto:ſi plus accipiant, magis exiſtimandũ eſt. Hæc ergo ſufficiat de ſynanche laborantibus dixiſſe.

Diæta Catarrho laborantium. Cap. X I I.

CIBVS eorum holera & amylum uel lapatium, ptiſanæ ſuccus uel aſicæ, aut lens cum melle modico cocta, & omnes pultes cum pipere albo, & ſalſamenta quæ uolent. oua quoque à pala comedant. ſitim uero diſſimulare,multum adiuuat. ebrietas aut potio multa fugienda eſt: &, ſicut diximus, omnes cibos ſalſos comedant.

De pleureticis. Cap. X I I I.

CIBVS dandus eſt pleureticis,ſuccus ptiſanæ quamoptime coctus: ſi uero non fuerit coctus, inflat hypochondria: amygdalas autem purgatas & tritas admiſcebis ptiſanis, ut ſimul coquantur, & ſuccum acaliſis ſeminis admiſcebis, in ptiſanæ ſuccum aut hyſopum ſimul coques,ſuccum quoque ex amygdalis eis dabis, cui modicum admiſcebis mel. Eſt autem melius, ſi mane ſuccum ptiſanæ accipiant, & ad ueſperam ſuccum de amygdalis. Quod ſi uirtus infirmantium imbecillis tibi eſſe,uidetur,& de pane mundo micas dabis cum apomelle,aut dulci hydroto ſato. Is uero qui uocatur cyuariticon fugiendus. Eſt enim qui & febres accedant,& caput petat,ita,ut alienationes faciat. Vnde & melius eſt ſi uirtus imbecillis uidetur dare modicum cinidij aut hydromelon. Si autem micas de mundo pane non habent qui infirmantur,ad accipiendum in aquam dulcem potionem accipiant,& zemon ſine oleo factum, ac ſolam gallinam dabis,ſed modice quibus uirtus imbecillis eſt,& cibum faſtidiunt. Sed & piſces,& maxime cyclas. Eſt enim piſcis,molli carne, & natura humidus,& digeſtibilis, quem & ptiſanas maritimas uocant. Pectines autem qui dicuntur,& omnia oſtracoderma fugienda ſunt. De holeribus uero. Holera prohibenda ſunt,ſi aſpera lingua non ſentiatur,& ſitis nimia non ſit,& non febriat ſatis:quod ſi febriat, nõ eſt malum ſi dederis maluas coctas in uiſcello, aut intubos. Similiter & mella danda ſunt. Calida autem aqua eſt miniſtranda, & mulſam calidam quotidie bibant.

Quæ in pleuretide ſeruanda diæta. Cap. X I I I I.

ESCA eorum utiliſſima ſuccus ptiſanæ, oryzæ, palmulæ Thebaicę, ſuccus arnogloſſę. Poſca uero bibenda eſt. Facit & fœnugręcum,ſi ſuſum in aqua coques cum carycis, & ut electuarium dabis in cibo & pulte,& oua à pala,cerebellum porcinum uel agninum aut hędinum cum paruo ſale & oleo.

Diæta ſtomacho exiſtente frigido. Cap. X V.

DANDVM eſt uinum rubeum & cibi pingues,ac magis oleum habentes,phaſiani,pingues carnes habentes. Carnes quoque porcorum pinguium,& olea. De holeribus braſſica tertio cocta, & cõmixta cum apozimo in uino condito,caules ipſi ſimiliter aut rapę, aut polenta,id eſt,alſeta,pultes,alica cum uino Tyro. De auibus autem,perdices,merulas,turdos,anates. De carnibus,caprina & ceruina. Poma etiam quàm maxime ſunt fugienda. De tragematibus nuę tantum, & ſufficiat.

Si de calore nimio fiat faſtidium. Cap. X V I.

CIBOS dabis panem mundum qui utiliſſimus eſt in aqua calida acceptus, & oua dura hora diei tertia,& holera intubas,& lactucas,ac maluas. Et de auibus domeſticis,gallinas non ſatis coctas, & de anſeribus extremas partes,& pectus de phaſiano. Syluestria uero omnia ſunt prohibenda. De piſcibus autem utantur,duras habentibus carnes,qualis eſt acerma,orphon,caclon,cerida,cocida,& aſtopodes ac ſępias,& oſtragoderinas,id eſt aſtaginas,& ciretias,& pectines,etiam cochleas comedant: legumina,faſeolos,fabam, oryzam,poma,mala dulcia,uuam duracinam,cedria,melonis carnes,& cucumeris interiora,& perſica duracina,& balneis de aquis dulcibus utantur.

Si de glutinoſis & pinguibus fiat. Cap. X V I I.

DARE oportet ea quę extenuare poſſunt humores,dabis igitur eis capparum in oxymelle compoſitam,

poſitam,& oliuas omnes,quæ in ſale aut oxymelle condiantur. Sed & ſinapi forte ad ſubtiliandum cum melle & aceto manducatur.

Si de calida diſtemperantia fiat faſtidium. Cap. XVIII.

DARE oportet quæ infrigidando iuuari poſſunt, maxime quæ de aceto conficiuntur. Poſcam potui dabis, & panes ibidem infuſos in poſca & oxygala & mela. Lactucas quoque & intubos atque aquam frigidam mediocriter.

Diæta cardiacis obſeruanda. Cap. XIX.

MALIGRANATI grana ſumpta,ſiue ſuccus eorum acceptus,prodeſt:ſed & mela non ſatis dulcia & mediocriter ſtyptica,piraque,& perſica duracina,uuæ quoque quæ auſterum aliquid & ſtypticum habent,& panis in aqua frigida uel calida,ſi is qui patitur ſi temperantiæ ſatis calidæ,& in ore ſtomachi contineantur humores. De piſcibus uero polypus,bulbus,& pectines, aſtaces,hyſices, & uentres anſerini,pedes etiam porcini,& quæcunque non facile corrumpuntur,aut cetria foris mundata.

Si melancholicus humor uomicam exegerit. Cap. XX.

IN primis dabis eis ptiſanæ ſuccum, ac deinde mulſam aquoſam.

Si ex cholerum plenitudine effuſio nimia uentris uel uomitus exiſtat. Cap. XXI.

OPORTET in potionibus & cibis frigidam & humidam uirtutem habentia adhibere. Igitur ptiſanæ ſuccus potus utiliſſimus eſt,& lactucæ datæ cum modico aceto ſimiliter,& intubus,troximaque & panis in aqua frigida infuſus. Piſces omnes, duras carnes habentes. De carnibus uero uel gallinarum pullis uentriculos dabis. De pomis quæ matura ſunt, mela, pira, malagranata, & uuas quæ pependerunt. De tragematibus caſtaneas:dabis etiam eis potionem aquæ frigidæ aut omphacomellis, aut hydromellis, aut certe uinum modicum.

Diæta Sorani de peripleumonicis. Cap. XXII.

DABIS oua ſorbilia & ſuccum ptiſanæ aut amylum ſine liquamine, ex pipere mulſam quotidie ieiunus ſumat: & quoties bibere petierit,ipſam bibat.in qua mulſa elixanda eſt ruta aut amygdalæ amaræ,aut hyſopum ſeu origanum,aut poligonum. Nam & ſuccus polygoni bene facit.

Diæta tetanicis. Cap. XXIII.

CIBI eorum ſolubiles eſſe debent,id eſt pultes nitidæ,uel cerebellum. Remouendum uero eſt quod rheumatiſmum facit &c.

De hepaticis. Cap. XXIIII.

DANDVS eſt ſuccus ptiſanæ & auenæ,danda eſt quoque amygdala ad edendum. Oua uero prohibenda ſunt,micas panis aut abatas aut coctas accipiant,ſed non multum: omnia alia deſrumenta fugienda ſunt,qualia ſint ſimula,hydri,pultes & placentæ. Piſces dabis echinos,pectines,batos,& pipiones & piſces uiſcellatos. Dulcia autem omnia fugienda ſunt & ſtyptica,neque malagranata dāda ſunt,neque aliud aliquod pomum,neque uinum dare oportet,& maxime ignitum. Vinum quod non eſt ſtypticum, utile eſt:dabis & apozima quod ſit de apij radice.

Diæta hepaticis calidioris diſtemperantiæ obſeruanda. Cap. XXV.

DANDA ſunt ſuccus ptiſanæ,& panes qui cum decoctione apij radicis colliguntur,intuba, cicoria,& occus.Hæc enim holera ad calidam diſtemperantiam iuuant,& frigidam non lædunt,& coriandrum in ipſa coctione admiſcebis & apium.Oua aut fugere oportet,maxime ſi dura ſint,calida non dare,neque cedrum aut hydri.Si uero ſupradictæ herbæ non ſunt,dare poteris lactucas in uiſcello coctas cum apij radice,ſed & betas miniſtra bis coctas,uel ſolas uel cum maluis,ubi & acetum modicum mittatur.De uolatilibus gallinas domeſticas cum uiſcello ſupradicta holera in condimento habente, cyminum uero aut origanum non eſt bonum. Perdices utiles ſunt & phaſiani. De anſeribus uentres, cantulas, merulas, turdos,turtures,& minutas miniſtrabis aues. Anates autem & omnia quæ in paludibus degunt,aut raro aut nullo modo dāda ſunt.De piſcibus uero maxime marinos dari oportet,ſed aſpratiles,quales ſunt,merulę ſcaurus.His autem qui habent acredinem uel calorem,fortes ſunt,nihil habentes mellis aut liquaminis,aut ſalem ſatis. De quadrupedibus aut offerendi ſunt pulmones & inteſtina, aut ex eis ſcordola facta aut

mazachara. Poma autem dura & dulcia, mela uero oportet aſſa & elixa cum gallina dare. Cum autem aſſantur mela, non urantur, ſed multo tempore aſſentur. De malis granatis etiam granula dentur ante cibum cum modico pane, & poſt cibum uua duracina: & de utroque quæ ſunt mollia, & ceraſia, pira, & meſpilas ſemel aut bis: tragemata quoque offerenda ſunt, uuæ quæ dicuntur lapſanæ. Nuces autem & piſtatia & nuclei pinei fugiendi ſunt. caſtaneas uero dabis. Diximus ſuccum ptiſanæ utilem eſſe in hac cauſa. & ipſa grana lota danda ſunt. Sed & holera, maxime intuba & trozima, propter quod & ſola ipſa data, aut cum gallina, aut perdice, aut uentre anſerino, aut cum carne aliqua cocta, bene facit. Holera etiam hæc aut cocta, aut cruda, utiliter dantur in hac paſſione.

Diæta frigidæ diſtemperantiæ hepatis, ſiue uentris. Cap. XXVI.

DANDVS eſt panis calidus ad edendum, aut per ſe, aut cum uino infuſus ſtyptico: de holeribus braſſica tertio cocta in aqua, mutata, & ſic infuſa in uino, eſt danda: ſed quando condita eſt, aut edatur per ſe, aut cum intubo, aut ocymo, aut cum gallina, aut cum perdice, ſeu cum turdo, uel merula. Mãducare etiam oportet uentres anſerinos & hyſices, & carnes aſſas: ſed rarius. Secunda diæta ordinanda eſt hoc modo. Punicum dandum eſt bene coctum, & pultes de milio. De piſcibus dandi ſunt merula, coſſiſus, cereda: caſtaneæ etiam aſſæ mediocriter, & non frequenter, & uuæ: confortãt enim. Piſtacia & nucleos pineos & amygdalas fugere oportet. lac dandum eſt caprinum, aut uaccinum, cum petra fluuiali coctum. Aliqui etiam mel addunt cum lacte: oportetque ſpumam lactis, cum feruet, tolli, & poſtea puluerem myrti aut ſorbi ſicci ſuperaſpergi. & de tragematibus uuæ quæ reponuntur, utiles ſunt.

Diæta dyſentericis obſeruanda. Cap. XXVII.

DE frumẽto pultes dandę ſunt, ſed alica plus digeſtibilis eſt. oryza minus nutrit, ſed plus ſtringit. Pultes de farre & milio & de panico & Alexandrino pane & hydri dandæ, & pro condimento anethum mittas, pro oleo adipem anſerinum aut pullinum: ſed ante coquantur ipſæ pultes in aqua, & ſic mittas lac ante coctum & deſpumatum, ibidemque admiſcẽs ros marinum & grana maligranati trita. Mela quoque & cydonias purgatas & uuas tritas in aqua unde pultes fiant, ante coques ſorbos aut pura cruda, aut matura, aut mala cydonia, aut meſpilas, aut ſiliquas, aut dactilos: ſimiliter & caſeum recentem colabis per cribrum, & condes inde pultes, dabiſque ad edendum: quod ſi pultem recuſant, alicam dabis eis, uel oryzam cum aqua in qua coxeris dactilos, aut damaſcenos, ſeu ſorbos, ſiue reliqua ſupraſcripta. De leguminibus uero lenticula danda, cui tollis corticem: & cum purgata fuerit, rore marino & de adipe ſupraſcripto cum modico aceto condies, & ſale modico: & cum fuerit cõdita, in modum ſorbitionis cum ipſa pulte lenticulam ad edendum dabis. Ptiſanæ per ſe non ſunt ſtypticæ, ſed laxant. At uero de holeribus dabis plantaginem, intubas, maluas, coctam betam & bene expreſſam, & cum aceto tritam atque cõditam. Ea uero quæ cruda manducari poſſunt, cum pane edantur. Braſſica quoque uel caules montanæ bis coctæ impinguãt quidem, ſed conſpiſſant ſtercora: aſſumantur autem cum aceto, ſale, & oleo condita. De maritimis uero piſcibus non multi ſunt qui expediri poſſint, ſed ſcorpinam accipiat cõditam aceto & cymino: ſic etiam aſtago datur, oſtreęque aſſata teſta iuuat. Carnes uero omnes ſunt inutiles de agreſtibus auibus, quod genus ſunt turdus, perdices, turtures, merulæ, ſtrumi, & columbi, & maxime pipiones omnes non ſaginati coquendi ſunt in poſca, & deinde aſſandi: melius ſi intrinſecus mittatur myrtus, aut ſorbus tritus, ſuccus aut inciſus minutatim, aut meſpila, aut pira uirida, aut cydonia mala intrinſecus cocta, & deinde aſſata. De quadrupedibus omnes carnes prohibendę ſunt, præter lumbos ſolum porcinos, aut hœdinos, quos comedant. Oua quoque gallinacea elixata in poſca donec indureſcant, ſublatos uitellos ſolos aſſabis ſuper carbones, & cum aceto ac rore marino trito dabuntur ad edendum. In pultes etiam ros marinum mittes, aut deſidia modicũ, aut gallæ, aut omphacij. In ptiſana etiã coques ungues uitulinas, & comedat ptiſanã conditam cum aceto. De pomis uero, dulcia poma quæ uentoſitatem generant, prohibenda ſunt: danda ſunt pira, ſorbi, meſpilæ, ac mala cydonia, ac uuæ in olla aut fumo ſuſpenſæ, quas cum ſemine ſuo comedat, do nec ipſum ſemen in ære minutetur. Ipſa uero poma cum pane ſunt manducanda, malagranata conſtringunt, ſed corrumpunt. Dactili cum pane manducandi ſunt.

Diæta ſpleneticis frigidæ diſtemperantiæ. Cap. XXVIII.

PISCES aſpratiles accipiãt, & gallinas domeſticas phaſianoſque & perdices, & omnes aues quę in montibus degunt, & columbos à matre ſubductos. Carnem porcorum mediam ætatem habentium, & hœdos anniculos ſeu bimatos, & ptiſanæ ſuccum cum optimo melle ac pipere, ſed & modico, quia omnia dulcia naturaliter contraria ſunt: ſicut eſt uinum dulce, quod & ipſum prohibendum eſt.

Diæta calidæ diſtemperantiæ ſplenis. Cap. XXIX.

CERVINAM carnem edant, à lenticula prohibendi ſunt. Oryza & auellana ſumendæ ſunt. Panis de ſymula utilis eſt. Caſei recentes & lactantes dandi ſunt. Carnes autem recentes hœdinas herinaceorum, ſpondiles, aſparagos, brioniam, omnia in ſalſamento. uti autem uinum ſit ſtypticum

cum

cum calida temperatum.cõmodant etiam lactucas,blitos,atriplices,cucurbitas,ptiſanæ ſuccum. ac balneo de aqua dulci utantur. Dandi ſunt autem eis & piſces aſpratiles:& de auibus omnes,præter quàm quæ in aquis ac paludibus degunt.

Diæta hydropicis, ſiue hepate laborantibus. Cap. XXX.

PANIS clibanitis dandus eſt,habens in ſe ſeminum genera conſperſa, aniſi, cymini,fœniculi, & ſenonij. De holeribus apium,petroſelinum,& daucum,erucam,pulegium,rapam & caules,atque alia quæ ſunt his ſimilia accipiant,quæ extenuant uel euacuant & calefaciunt. De uolatilibus pullos,& aues agreſtes magis quàm domeſticas,qualia ſunt merulæ,turdi,turtures,uel minutæ aues,præter illas quæ ſaginatę ſunt. De piſcibus aſpratilibus uiſcellatum cum aniſo conditum aut pipere modico. De carnibus uero, carnes agreſtes,quales ſunt ceruina,caprina,aprina,caprulina: lepores prohibẽdi ſunt. Fiat autem coctio eorum cum liquaminibus quæ extenuant cibos,& aſſatos magis iuuant. Legumina omnia ſunt prohibenda. caſtaneæ & nuces accipiendæ ſunt. amandulæ,piſtaciæ,uuæ,dactilique raro ſunt accipiendi. Vinum Tyrium & Aſoriconum maxime uetus plus omnibus propinandum.

Diæta hæmoptoicorum. Cap. XXXI.

SIT omnis cibus eorum ſubſtypticus mediocriter ſuccus alicæ aut ptiſanæ.melior eſt autem ſi de amylo triticino ſit ex modico melo coctus,cum ipſe autem ſucco ptiſanæ de amylo facto utaris & ſucco farris aut de ſymila bene facto, & micas panis accipias in aqua calida,& ouorũ uitellos qui utiliores ſunt, quàm ullam ſorbitionem,aut quemcunque cibum calidum dare: ſed omnia ſint temperata, & magis ad frigorem inclinata,ſalis & olei non multum habentia. De holeribus uero maluas & lappatas bene ſine ſale,& lactucas in poſca coctas,& cum aquoſa poſca datas:ſic & intubam & proporcaglam. Pullos & gallinas non ſaginatas,perdiceſque & teſticulos gallorum & uentres,aſſata ſine ſale. De anſeribus uero dandæ ſunt extremæ partes uentris,& de ipſorum ouis uitelli:& pedes porcini dãdi ſunt:& aſpratiles piſces admixto aceto,ibi coquuntur. De leguminibus dabis alicam & citron & orizam multum coctam: quando autem ſine febre ſunt,cum lacte coquantur. De pomis uero mala cydonia elixa,pira,ſorba,meſpila:& ſi ſitiant,melones & cucumeris interiora,uuas quę ſuſpenſæ fuerint,uel quæ exiccatæ ſunt. Ficus prohibendæ ſunt,tragemata fugienda ſunt:de quibus tamen dandæ ſunt piſtaciæ,amygdalæ,& malagranata & uuæ.& poſtquam ſanguis quieuerit, calida aqua danda eſt in tota ægritudine.

Diæta nephreticis præſcribenda. Cap. XXXII.

ASSIDVE calidam aquam accipiant in medio prandio: aut aquam frigidam, ſeu uinum frigidum,aut roſatum,aut uiolatum conditum prohibendum eſt,& hydrogarum: & omnia quæ cum pipere fiunt. Offerendæ autem ſunt anſerum extremæ partes, & aues quæ non ſunt ſaginatæ. De pomis accipiant cucumeres, & quæ intrinſecus ſunt melonis, ficus uirides, & ſiccas uuas. mela & pira nec multũ nec frequenter accipiantur.

Diæta ad renum inflammationem. Cap. XXXIII.

CVI uenter multum currit, cibus dandus eſt is qui tardius digeratur, qualis eſt alica cum roſato, aut chryſaticum, aut hydromel,ſeu modicum ſeraptenum. Holera uero troxima, aut lactucæ & carnes ſteriles,aut pedes porcini, ſed maxime bouini & gruini & hyſicini. Piſces autem qui duriores carnes habent,& melones præter ſemina, ac mela dulcia: fugienda ſunt ſalſamenta,omnia quæ urinam mouent. echinos,amygdalas,piſtacias,ficus,dactilos,caſtaneaſque accipiant.

Diæta in coli paſſione quæ ex frigore fit. Cap. XXXIIII.

PANIS ſiliginis bene coctus dandus eſt,& apozima ubi coctæ fuerint apij radices, aut anethum, aut cyminum,ſeu aniſum.exinde ſpargenda eſt farina,& cum uino modico accipiant.quod ſi cum pipere conditam accipiant,iuuat. Holera uero danda ſunt,apium,porrum coctum,capita ipſorum cauliculique, aſparagus,allia quoque accipiant. De auibus autem pipiones,columbos,& perdices,gallinaſque domeſticas:& condiantur cum aniſo aut cymino,aut porro,aut apio ſeu pipere. De piſcibus uero aſpratiles, & condiantur ex ſeminibus,quæ inflationem tollunt aut cum allio. Carnes,ſi fieri poteſt,prohibendæ ſunt donec ſanentur. Legumina quoque præter ptiſanas,& hæ dum coquuntur,apij radices,aut comæ porri, aut pulegium,aut origanum,ſiue aniſum,aut piper,ſeu amygdalæ ſimul coquantur. De tragematibus uero expedit ut amygdalas edant,& maxime ſuccum earum, admixto melle & modico pipere: de uino ſi purum detur,melius iuuat: de propoma,apiatum & aniſatum, & leuiſtatum. Omnia enim hæc eos qui de frigido humore dolores patiuntur, ſanare poſſunt.

Si de cholerico humore coli patiuntur, quomodo diæta eſt ordinanda. Cap. XXXV.

DANDVS eſt ptiſanæ ſuccus,nullam habẽs alicuius generis admixtionem,niſi modicum ſalis.

dabis & ouorum uitellos frigida holeraque,cocta, cruda, lactucas maiores & dulces,maxime his qui inſomnietatem patiuntur,& omnia poma quæ infrigidare poſſunt:cucurbita prohibenda eſt. Carnes dabis, pedes bouinos & uentres,ac ſcrophinas ſteriles,& ungulas bene coctas,frigida poma, pepones, mela cum aceto:omnia poma quæ infrigidant,ſumenda ſunt.

Diæta podagricis ex cholerico humore. Cap. XXXVI.

OMNIS cibus qui infrigidat & humectat dandus eſt: qualia ſunt,intuba, lactuca, malua, blita, braſſica,chryſolaca,cardamum,eruca,porrum, allium: & cæpe fugienda ſunt. Volatilia dabis,phaſianos ac domeſticos pullos,perdices,turdos,merulas,cantulas,ficedulas: piſces aſpratiles, & maxime qui duras carnes habent. Veruecinas uero carnes manducent uiſcellatas,& maxime ex his uentres,ac bouinas ſimiliter: quando autem grauis eſt dolor,hæc non ſunt danda,ſed tenues cibi. Legumina dabis,fabas uirides & ſiccas,ſed in aqua ante infuſas,& faſeolos ſimiliter infuſos. Alia legumina prohibenda ſunt.

Diæta Galeni in febribus & ephemera. Cap. XXXVII.

REFICE eos cibo,& uino ſubtili quod ſufficiat.

Diæta in quotidianis febribus. Cap. XXXVIII.

CIBOS eis dabis ut eſt piper, ruta, cyminum,& alia ſimilia, poto ante acceſſionem uino ſubtili albi coloris,& ipſo modice calido temperato. Generaliter autem in acceſſione nihil eis dari poteſt. Poſt acceſſionem dabis eis pullos conditos cum pipere cyminoque, porrum coctum, de lactante pedes bene coctos,conditos de aceto & melle,ac pulegio,buccellas de ſiligine habẽtes modicum oleũ: & ſi ætas fuerit, facies eis apozima de apio, fœniculo, petroſelino, anetho,& aniſo,& dabis eis bibere:& infra paucos dies hæc faciendo,liberabis ægrotum.

Diæta in tertianis febribus. Cap. XXXIX.

VSQVE in octauum diem nihil ei facias, poſt octauum uero diẽ dabis ei apozima, abſinthium, & anethum per dies plures: & ſi ſitis nimia fuerit,dabis ei apozima ubi coquitur apium,bibere. De holeribus autem dabis eis,maluas,atriplices, lactucas, cucurbitas: de uolatilibus,alas pullinas,& gallorum teſticulos,& oua ſorbilia: de quadrupedibus, de lactante pedes,cerebella,armos: at uero poma,mela,perſica: nullam autem acrimoniam nec uinum,uſque dum abſoluatur febris.dabis & ptiſanas.

Diæta quartanæ febris. Cap. XL.

IN primis dabis apozima ubi coquitur epithymus, pulegium, ſatureia, & anethum. Cibabis eos napo & rapis coctis cum pullo & uino ſubtili albo & pipere: & omnia quæ poſſunt eſſe calida,ſecure dabis eis.

Diæta ſenacum febris. Cap. XLI.

CIBABIS eos cibo ſubtili,ut eſt ſiligine & ptiſana cum aqua bene cocta & modico ſale. Lactucas elixas cum poſca,atriplices,betas,cucurbitas,dabis eis & aquam frigidã bibere. Poſt ſeptem uero dies dabis eis bibere,dabiſque eis in eſcam intubas,lactucas,maluas,betas,& atriplices. De uolatilibus, phaſianos,pullos iuuenes,perdices,merulas,turdos,turtures,& pipiones. De piſcibus generaliter quantos inuenis albas carnes habentes: quod genus ſunt aſpratiles, & molles, nullam duritiam habentes: ſecus dabis eis & fluuiales piſces,hoc eſt ſaxatiles,ſumena,acerma,ſepia,pectines quoque & oſtreę. Securus etiam dabis ueruecinam carnem bene coctam,pantices de uacca, & de porco pedes & cerebella, muſculumque de porcello & pedes. De leguminibus,fabam bene coctam,faſeolum, & fœnugræcum, alicam bene coctam cum roſato habente modicum mellis, & ptiſanas. De pomis uero, perſica, & dura cedria mundata ablatis corticibus, uuas etiam maturas. Dabis quoque malagranata comedere, & alia poma cum reuerentia, modumque dabis ad manducandum: melius tamen eſt,ſi omnia non manducant.De opere autem piſtoricio noli dare. caſtaneas bene coctas, nuces ponticas, nucleum pini, aut amygdalas remoue. Cydonia uero bene cocta dabis ad manducandum. noli excitare eos nimis poſt prandium, ſed ſi uoluerint ante prandium, & ipſum modice. & ſi uis in hebdomada balneare,debes,non eſt contrarium,tamen poſt pauſationem prandij balneas offerre, aut nocte eunti dormitum. Ipſum uero balneum ex dulci aqua fiat, non ex ſalmacida. & antequam ægrotus ingrediatur in calorem, aqua frigida perfundas eum. & cum ingreſſus fuerit in calorem, modicum ſudet, & poſtea unges eum lepara de oleo & aqua calida facta. & poſt unam horam ſtet, ſed non ſudet, & deſcendet in ſolium optimum. & cum egreſſus fuerit,de oleo & aqua frigida eum perfundas, totumque corpus & pedes iterum lauabis. & poſt balneum ad præſens non des ei bibere, ſed in medio prandio unum calicem aquæ frigidæ bibat.quod ſi hyems fuerit, calicem aquæ calidæ accipiat, ac uinum conditum nullatenus accipiat.

Quæ nam diæta in paralyſi ſeruanda. Cap. XLII.

QVI paralyſi obnoxius tenetur, omnem piſcem qui ſquamam non habet, omnem etiam auem
quæ in palude moratur, non comedat, ſicut anſeres, anates, & ſtagnatiles piſces qui limũ habent. Pul pum
uero ſæpiam & omnem oſtream, omneque legumen quod reſtrictionem facit, azimum, hordeaceum, m-
liũ, panicum, caules, uel betas, rapas, melones, cucumeres, cucutias, ſorba, mela, mogarum, ochynum, man-
nam, carnem porcinam, caprinam, caſeum & lac uaccinum atque caprinum, friſionem, columbam, porrum
crudum, cepulam, coriandrum, allium, citrium, malum granatum, ceraſia, pruna, cydonium crudum, panem
infuſum in uino, lactucas, intubam, daucum, maluas, pineas, fungos, uuasque nigras edant, uinum præter al
bum non bibant, neque dulce, neque conditum: muſtum uſque in Nouembrem menſam non bibant.
Idque etiam obſeruandum eſt, ne folia ſinapis comedant, nec cocta nec cruda.

Vniuerſalis ratio uictus. Cap. XLIII.

OMNEM aſpratilem piſcem, uidelicet ut ſunt lupi, corui, piſces de flumine, qui petram habent,
ut tructi, ſqualij, comede: ſed non multum carnem porcinam, gallinas ſyluaticas, pullos, perdices, phaſia-
num, gruem, merulas, turdos, oua ſorbilia, uel modicum caſeum pecorinum, modicum cappari: ſimulam,
alicam, porrum coctum ex aqua, ſtaſiſagriam, aſparagos, paſtinacas, fœnugræcum, ſemen ſatureiæ crudum
& coctum, mentham, rutamque pro deſiderio comede: erucas in uiſcello interuallo, & ipſas apium & pe-
troſelinum cocta: interuallo apij & petroſelini uirides radices. modice pro deſiderio apij ſemen, aman-
dulas, ficus ſiccas & uirides modice, & ipſum cum pipere, uuas paſſas & uirides albas modice & interuallo
coſtum, ſpineam, ſinapis ſemen interuallo, fœniculi ſemen modice, cydonia aſſa & cocta modice. Vinum
uero album & leue Græcumque bibe. Super omnia caute homini agendum eſt, & de pluuia cauendum
primo uere & autumno, ſemperque ad uentrem accipiendum eſt, qui ipſos humores deponat.

Si quis ſyringiones in carne habuerit. Cap. XLIIII.

ABSTINENDI ſunt à carne bubula, porcina, anſerina, ungula, & ab omni legumine.

De obſeruatione totius anni, ut ſanus cuſtodiatur. Cap. XLV.

AB octauo Calendarum Ianuarij, uſque in diem octauum Calendarum Aprilis utendum eſt cali-
dis & optimis cibis, nec uino abſtinendum. Ex die ſexto Calēdarum Aprilis in quartum idus Maij uten
dum beneolentibus, ſed acrioribus cibis, labore corpus exercendum. Ex die quarto Calendarum Maij
uſque in diem octauum Calendarum Iulij uſque in diem ſeptimum Calendarum Octobris utendum eſt
frigidis ac dulcibus & beneolentibus, parcius laborandum, & duodecim diebus proximis Venereo uſu
obſeruantiſſime abſtinendum. Ex die ſexto Calendarum Octobris, uſque in diem ſeptimum Idus
Nouembris utendum eſt acidis acribusque quibuſcunque eſcis, minime laborandum. Ex
die ſexto Idus Nouembris, uſque in diem octauum Calendarum Ianuarij utendum le-
uibus cibis, uino indulgendum, parum bibendum, nec Venere abſtinendum.
Hæc (ut dixi) obſeruans, incolumi ſoſpitate uitæ ſpatia tranſcurres,
& nulla indigebis expectatione medicorum.

FINIS.

L. APVLEII MADAVRENSIS,

PHILOSOPHI PLATONICI DE HERBARVM VIRTVTIBVS HISTORIA, QVAM CHIRONI CENTAVRO, ET AESCVLAPIO ACCEPTAM RETVLIT.

De Arnogloſsi nominibus uirtutibusq́ue. Cap. I.

GRAECORVM alij arnogloſſon, aliqui arnion, alij probation, alij cynogloſſon, alij heptapleuron, alij hepataneuron, alij polyneurō, alij chirſion, Prophetæ Vranichneumanos, Aegyptij Aſuth. Galli Tardos, Lotios: Hiſpani Thaſaricam: Daci Simpeax: Punici Artiercon uocant. Romani plantaginem latam, alij plantaginem maiorem, alij Septeneruiam. naſcitur paludibus plurimum, & pratis.

Græci ἀρνὸν agnum uocant, γλῶσσαν uero linguam. Rurſum quod ſæpe adnata habeat germina in longitudine ſeptem lateribus ſimilia, Græci ἑπταπλεῦρον uocauerunt. Cæterum ſunt eius ſpecies duæ: nam quæ heptapleuros appellatur, eſt maior forma, & folijs ornatioribus & latioribus & neruoſis. naſcitur in uallibus atque hortis, necnon & paludibus plurimum & in pratis. eſtque magis conſtrictiua. Alia uero minor atque nigrior, lenior & tenuior. Naſcitur in chartarijs locis, ſed in uſum uarie adhibetur.

Dolori capitis medendo prodeſt.

Herbæ plantaginis radix in collo ſuſpenſa, capitis dolorem mirifice tollet. Ventris dolori curando. Herbæ plantaginis ſuccus tepefactus, fomentando, uentris dolorem tollit: & ſi tumores fuerint, tuſa & impoſita, tollit tumorem. Interioribus malis ſuccurrendis.

Herbæ plantaginis ſuccus potui datus, & interiora ſanat, & thoracem purgat mirifice.

Dyſenteriæ compeſcendæ. Plantago cum lente cocta, & manducata, ſtringit uentrem.

His qui purulentum cum ſanguine excreant. Herbæ plantaginis ſuccum dato bibere, ſanabuntur. Vulneribus ſanandis. Herbæ plantaginis ſemen tuſum in uulnus ſparſum, uulnera cito ſanabit: & ipſa tuſa, & impoſita, refrigerat ea loca quæ nimio calore urgentur, & perſanat.

Ventri ſiſtendo. Ad uentrem ſtringendum, plantago ex aceto cocta in mero bibatur menſura unius cyathi. Serpentium morſibus excludendis.

Herba plantago trita ex uino ſumpta, commodo erit. Scorpionum morſibus.

Plantaginis radix alligata, mire prodeſſe creditur. Lumbricis purgandis.

Herbam plantaginis contundes, & ſuccū eius de cochleario, uel de ligula dabis bibere, ipſam quoque herbam tuſam umbilico imponito. Si qua durities fuerit in corpore.

Herba plantago piſata cum axungia ſine ſale, inſtar malagmatis facta & impoſita, duritias diſcutit.

In febre quartana. Herbæ plantaginis ſuccus in aqua mulſa ante duas horas acceſſionis potui dato, & miraberis effectum. Podagræ & omnium neruorum dolori & tumori.

Herbæ plantaginis folia contuſa, uel piſata cum ſalis modico, & impoſita, optime facere certum eſt.

Tertianæ curādæ. Herbæ plātaginis radices treis cōterito, & ſub acceſſione cū uino aut ex aqua ieiunus bibat. Secundæ doloribus. Plantaginis ſemen contritum, & potui datum, prodeſſe creditur. Vulneribus recentibus. Herba plantago contuſa cum axungia uetere ſine ſale imponitur, & laborans ſanus efficietur. Si cui pedes tumuerint ex itinere.

Herba plantago contuſa cum aceto impoſita, tumorem tollit.

Si cui ulcus ſecus oculum ſiue nares natum fuerit.

Herbæ plātaginis expreſſæ & contuſæ ſucco, lana molli madefacta, & impoſita, per dies nouem curat.

Ad dyſentericos & torminoſos.

Herbæ plantaginis ſemen tritum pro polenta in uino calido bibat, & ſanus efficietur.

Ad parotidas. Herba plantago cum axungia ueteri piſata & impoſita parotidas ſanat.

Ad ulcera oris. Herbæ plantaginis ſuccus, & folia eius cocta in ore tenentur, & radix eius in ore commanducatur. Ad fiſtulas ſanandas. Herbæ plantaginis ſuccus fiſtulis infunditur, & faciliime medetur eiſdem. Ad morſum canis rabioſi. Herba plantago tuſa & impoſita, morſibus caninis auxilium præſtat. Contra omnes ueſicæ difficultates.

Herbę plantaginis folia uel radices ex paſſo fortiter medentur.

Nomina & uirtutes Pentaphylli. Cap. II.

GRAECI Pentaphyllon, alij pentapeges, alij pentamonon, alij pentapontes, alij pentadactylon,

lon,alij pſeudoſelinon,alij callipetalon,alij xyloloton,alij aſpalton,alij pentacœnon,alij thymiatitin. Aegyptij orphite biocen,alij themoneſtron,alij æthotrō,Prophetæ Ibeos onyx, (hoc eſt unguem ibis)alij pteron ibios, (id eſt pennam ibis) alij hermodactylon,alij hermubotanem,Galli pompedulon, Daci propedula,alij drocila,Itali quinquefolium,alij manum Martis. Naſcitur locis pratenſibus,cultis ac mundis, guſtatu aſpero,lacte molli: folia mentham referunt, ſingulis ſæpius quina,flore pallido,radice longa atque ſubrubra. Ad uitia artuum,etiamſi percuſſi ſint.

Herba quinquefolium cum axungia uetere ſine ſale impoſita ſanabit. Ad uentris dolorem.

Quinquefolij ſuccū dabis bibere cochlearia duo,ſine mora dolorem tollet. Ad uitia oris,linguę, & gulæ. Quinquefolij radices ex aqua coctas dabis ut gargarizentur. Ad capitis dolorem.

Herba quinquefolium circunſcripta,ter digito medio & pollice ſublata contrita,& capiti illita, efficaciter ſanat.peracto remedio,loco puro reponi conuenit. Ad ſanguinem naribus profluentem.

Herba quinquefolium pota,uel illita,reſtringit mire. Ad morſum ſerpentis.

Herba quinquefolium contrita, ſi potui datur cum uino,mire ſuccurrit. Ad ambuſta.

Herbam quinquefolium potatam prodeſſe,plures auctores affirmant. Ad cācrum exiccādum.

Herbam quinquefolium cum uino & cum adipe ouillo ueteri ſine ſale piſatam de ligno in lignum uino ſane ueteri aſpergis,& ſic imponis,remque unicam experieris. Leges eam menſe Auguſto.

De Hierabotanes herbæ nominibus facultatibusq;. Cap. III.

GRAECI hierabotanen,alij periſtereon,alij hierebotanon,alij orthon,alij dioſatin, alij pecorobon,alij panchromon,alij colletis,Demetrius & Aeſculapius Cypariſſon,Pythagoras eriſceptron,alij ariſteron,Aegyptij pempſempte,Prophetæ Heraſdacryon,Itali uerbenacam,alij liciniam, alij luſtraginem, alij columbinam,alij militariam,alij uertipedium,alij criſtam gallinaceam, Græci rurſum trigonon,cameli con, ſideretin, curitin, perſephonion. Naſcitur ubique in planis & aquoſis locis, folijs ſubalbis & uelut inciſis, radice ſimplici atque tyrſo, uirtute redarguenti, quam ſtypticen uocant. Eſt quæ uulnera conglutinat, atque putredines abſtergit. eſt autem columbis eſca iucunda.

Ad ulcera & parotidas.

Herbæ uerbenacæ radix in collo ligata,ſumme proficit. Ad ſtrumas & parotidas.

Herba uerbenaca tuſa & impoſita,mirifice ſanat. Ad eos qui induratas uenas habent,& cibos nō recipiunt. Herbæ uerbenacæ ſuccus datur bibere, ſed cocta poſtea miſcetur cum uino, & melle, & aqua: & ſtatim ſanat. Ad hepatis dolorem. Herba uerbenaca ſolſtitio lecta, in puluerem redacta,robuſto dabis cochlearia quinque,ex uino quàm optimo cyathis tribus potui ſumpta,mire proficere creditur: cæteris pro cuiuſque uiribus ſic dabis. Ad calculoſos. Verbenacę radix contuſa ex mulſo optimo tepido data,incredibiliter calculoſis ſuccurrit:nec ſolum ipſis calculoſis, ſed & quidquid eſſet quod urinam impediret,celeriter reducet. Ad capitis dolorem. Herbæ uerbenacæ corona facta,& capiti impoſita,dolorem capitis tollet. Ad ſerpentium morſus. Herbam uerbenacā cum ſuis folijs & radicibus,quiſquis offultam cinctamque ſecum portauerit,ab omnibus ſerpentibus tutus erit. Ad morſum araneorum,quos Græci phalangios uocant. Herbæ uerbenacæ ramulos ex uino decoctos & contritos,deinde quod acetauerit, plagæ impones,& adaperiet: poſtea crudam cum melle contritam in ulcus audaciter inſertam maturead ſanitatem perducere,certus auctor affirmat.

Ad morſum rabidi canis & hydri. Herbam uerbenacam in uulnus adponito, tritici quoque grana integra, indita uulneri donec humore remollita expleant: iam tumidas proijcito illas gallinæ. ſi non appetit ſimili modo,alia grana conijcito: ſi ſic eſſe cœperint,periculi ſublati ſignum erit.

Ad uulnera recentia. Herba uerbenaca contrita cum butyro, uulneri imponitur.

Ad morſum ſerpentis. Herbæ uerbenacæ ramuli ex uino decocti & contriti, ſi cæca erit plaga,cū tumore impoſiti,adaperiunt primum,exulcerāt deinde: poſtea crudi cum melle contriti,& ulceri inſerti, donec ad ſanitatem (quod celeriter fit) perducunt, imponuntur.

Morbo regio laborantibus, auruginoſis'ue.

Herbæ uerbenacæ drachma una,& nardi oboli tres,baccæ crudæ foliorum expreſſus ſuccus,& paululum myrrhæ contritæ,ex aqua cyathis tribus potui data,expellere morbum creditur.

Symphoniacæ Hyoſcyami'ue nomenclaturæ atque uirtutes. Cap. IIII.

A' GRAECIS Hyoſcyamos dicitur,& Dioſcyamos,alij adamantem,alij Pythonion,alij adaminon,alij hypnoticon,alij Emmanes,alij auginon,Pythagoras Propheten,Oſtanes Xelechion,Zoroaſtres Typhonton,Latini inſanam uocant,aliqui Apollinarem,alij Laterculum,alij Symphoniacam, alij calicularem appellant: alij Dentariam,Punici Gingan,Aegyptij ſaphtho,Phryges Remenia,Tuſci Fabam lupinam,Galli bellinuntiam,Daci dieliam, Prophetæ Aegyptij Ligeam. Thyrſo fruticoſo: multis ramis, nigris,ſciſſis,hirtis: balanos generans: ut ſunt Atali punici, ampulantium appellatum, obſtruoſos quidem & ſemine plenis,paulo longiore papauere. Sed ſunt differentiæ eius tres. Nam altera flore purpureo, & ſemine nigro: altera flore nigro, ac ſemine fuluo. ſed utraque ſumentibus inſaniam parit. Appellata denique eſt,inſaniā faciens,Mania poetis. Tertia ſemine atque flore albo,naſcitur locis cultis,

& ſabuloſis,& hortis, & littoribus rudentibusq́ue. eius ſuccus ſimilis eſt μήκων (id eſt papaueri) herbæ. Medetur hyoſcyamos ille ergo candidior,& has uires habet. Ad aurium dolorem.

Herbæ ſymphoniacæ ſuccus tepefactus in aurem inſtillatus,aurium dolorem mire tollit : etiam ſi uermes fuerint,necat. Ad dentium cruciatus. Herbæ ſymphoniacæ radicem coctam cum uino auſtero ſorbeat,& teneat eam in dente qui laborat,mox ſanat dolorem. Ad tumores cuiuſcunque partis corporis. Herba ſymphoniaca tuſa,& impoſita,tumorem tollet. Ad inguinum dolorem.

Symphoniacæ radix alligata femori,& tumorem & dolorem inguinum tollet. Ad pedum dolorem. Herba ſymphoniaca alligata,pedum dolorem & tumorem tollet. & tuſa eadem cum ſua radice,& ſuper pedes poſita,mire dolorem & tumorem pedum tollet. Ad iocinoris & pulmonis uexationem. Herbæ ſymphoniacæ ſuccum potui dato,& cum ſumma admiratione ſanabit.

Ad pectinem, mulierum dolorem.

Herbæ ſymphoniacæ ſuccum mixtum cum croco in potione propina,& miraberis effectum.

De uiperinæ appellationibus & potentia. Cap. V.

GRAECI eam Phlemon,Echidnon,Herpyzon,Latini hinnulam,uiperinam, ſerpentariam, & radicem Macedonicam nominant. Naſcitur ſecus flumina uel ſegetes, folijs mollibus, guſtu aſpero.

Ad uiperarum morſus.

Herba uiperina trita cum uino,potui data,mirice morſus ſanat, & uenenum diſcutit.

Nomina & uirtutes Acori. Cap. VI.

A' GRAECIS dicitur Acoros, Choros, Aphrodiſias,Gallis piperapium, Italis ueneria,Radix nautica & Singentiana & Vnguentiana. Naſcitur locis cultis & hortis ac pratis. Leges eam menſe Augusto. Ne apes examinent,& diffugiant.

Herbam Veneriam in uaſe apum ſuſpenſam habeto, & nunquam ſeducentur : hæc ſane herba raro inuenitur,nec eam ſcire quis poterit,niſi cum floſculum emiſerit. Ad dyſuriam & ſtranguriam.

Herbæ ueneriæ radicem ex aqua decoctam ad tertias,dabis bibere per triduum, mirifice urinam dedurcet, & ſtranguriam ſanat.

Nomina & uirtutes Leontopodij. Cap. VII.

GRAECI Leōtopodion dicunt, ijdem leontopetalon, ijdem Prapapilon, ijdem thorybetron, ijdem Lacethon,Aphereſin,Lacithron,Leuceoron,Orobethron,prapedion,Leonchoſremon,topon platyphyllon,Dardanus cacalia,Punici guddubal. Latini flammulam uocant Veneris, ijdem Brumatiam,papauerculum,& pedem leoninum. Naſcitur ſæpe cum tritico,thyrſis bipalmis, furcoſis, in quibus ueluti lanæ binæ uel ternæ ſemen continentes,folijs cauliculi agreſtis ſimilibus, radice nigra rapæ ſimili. Naſcitur etiam circa campos,& circa foſſas & harundineta.

Si quis deuotus defixusq́ue fuerit, ſic eum reſolues.

Herbæ leontopodij frutices ſine radicibus coquito ex aqua,Luna decreſcente, lauato eum & te qui facis ante limen extra domum prima nocte,& herbam incende ariſtolochiam,& eum ſuffumigato, & redite ad domum,& ne poſt uos reſpiciatis,reſoluiſti eum.

Botrocij ſeu ſceleratæ Synonyma atque uirtutes. Cap. VIII.

GRAECI Botrocion dicunt, aliqui Choran,alij glorophin,alij Nileon,alij ſtalticē,alij cauſticen, nechon,ijdē alij clorozphin,alij rhoſolinō,alij catacauſticen,alij pheotion,alij licopnun, alij ſelenō agrion, Aegyptij ſycarcadana,ijdē nemecō. Latini apium ruſticū,ijdē apium riſus,ijdem herbam ſceleratā. Naſcitur locis humidis & aquoſis : ſi quis hominum eam guſtauerit,ridendo exanimat : habet enim uirtutem cauſticam. Sunt eius ſpecies quatuor, quarum altera cum folijs pinguibus & craſſis & latis, colore albo, alia ſubalbo,alia uelut nigro, alia cum flore ſimili uel purpureo. Thyrſo cubitali minime robuſto,radice alba cum adnatis germinibus,uel erumpentibus tanquam in helleboro. Naſcitur autem in ſtagnoſis, uel umbroſis locis. Secunda eſt longioris thyrſi, ac folijs hirtis & inciſis guſtu acerrimis. Naſcitur ſępe in Sardinia. Tertia eſt breuiſſima tetri odoris, atque incendioſa cum floribus aureis. Quarta eſt cum floribus lacteis. Ad ulcera Chironia.

Scelerata herba tuſa cum axungia,ſine ſale impoſita, uulneri excomedet:& ſi qua fuerit ſordes,expurgat. ſed non diutius patiaris quàm neceſſe eſt, ne & corpus ſanum exedat. Si argumentum rei experiri uolueris,tunde eam,& ſuper manum ſanam impone & alligato,& continuo corpus arrodit.

Ad ſtrumas & furunculos.

Herba ſcelerata tuſa,& ſubacta cum fimo porcino,impoſita ſtrumis uel furunculis, intra paucas horas diſcutit, & pus eijciet.

De batrachio. Cap. IX.

NASCITVR locis ſabuloſis & campeſtribus,aquoſisq́ue. radix eius uerticillo ſimilis eſt. radiculas

culas paucas & tenuiſſimas habet. uirtutes porrò has poſſidet. Lunaticis præſidio eſt.

Batrachion ſi lunatico in ceruice ligetur lino rubro Luna decreſcente cum erit ſignum Tauri & Scorpionis parte prima, repente ſanabitur. Ad nigras cicatrices. Herba Batrachion tuſa cum ſua radice mixto aceto, impoſita his qui habent cicatrices nigras, exedit eas, & ſimilem corpori reliquo reddit colorem.

De artemiſiæ nominibus & uirtutibus. Cap. X.

ARTEMISIAM Græci Toxatin appellant, alij Toxiteſian, alij Epheſian, alij Cariſtelotiar, alij Parthenicon, alij Hypolyſſon, alij Lian, alij Anactorion, alij Sozuſam, alij Leucophyca. Prophetæ Hęmâthropu, (id eſt ſanguinem hominis) alij Onicantem, alij Chryſanthemon, alij Theoniſin, alij Busbaſteo ſcardian, alij Oſta anthropu, alij Hæmacronu, alij Gonoſepheſtu, alij Philaterion, alij Lachanon Baſilicon, Aegyptij Aneſen, alij Neiaſar, Pythagoras Pexaſin, & Toxobolon, Galli Ponem, alij Titumen, Daci Zyred, alij Zonuſten, Itali Serpillũ maius, alij Sirium, alij Valentiam, aliqui Artemiſiã, nõ pauci Perſepollentem. Naſcitur locis lapidoſis & ſabuloſis. his uirtutibus prædita eſt. Faciendo itineri prodeſt.

Herbam Artemiſiam monocaulon, ſi quis iter faciens eam ſecum in manu portauerit, non ſentiet laborem itineris, fugat & dæmonia: & domi poſita, prohibet mala medicamenta, auertit oculos malorum hominum. Ad pedum dolorem. Artemiſia tuſa cum axungia & impoſita, pedum dolorem tollet.

Ad inteſtinorum dolorem.

Herba Artemiſia piſata, & in puluerem redacta, cum aqua mulſa potui data, inteſtinorũ dolorem ſedat.

De artemiſia tagete. Cap. X I.

Ad ueſicæ dolorem & ſtranguriam.

ARTEMISIAE herbę ſuccus ex uino duabus uncijs exhibitus, ueſicę dolori ac ſtrãgurię prę ſidium eſt. Ad febrem conducit. Herbę artemiſiæ ſucco ex aqua calida febricitanti cyathis duobus potui dabis. Item artemiſiæ ſuccus cum roſaceo febrientem perunges, & curabitur. Ad coxarum dolorem. Herbam artemiſiam, quæ tagetes uocatur, tundes cum axungia, & aceto bene ſubiges, & impones & alligabis, tertia die ſanabit. Ad neruorum dolorem & tumores. Herbam artemiſiam tuſam, cum oleo bene ſubactam impone, mirifice ſanabit. Ad uehementem pedum dolorem.

Artemiſiæ radicem ex melle dabis manducare, & ita purgabitur, ut uix credi poſſet tantam uirtutem eam habere. Hanc herbam ſi confricaueris, laſaris optimi odorem habet.

De artemiſia quam leptophyllon cognominant. Cap. X I I.

NASCITVR circa foſſas & aggeres, in agris itẽ frumẽtarijs. floſculũ eius ſi contriueris, ſamſuci odorẽ habet. Ad ſtomachi dolorem. Herba artemiſia tuſa, & cũ oleo amygdalino bene ſubacta, more malagmatos induces panno mundo & impones, quinto die uexationem ſtomachi ſanabit. Et ſi fuerit eius artemiſiæ radix ſuper limen ædificij ſuſpenſa, domui ei nemo nocebit. Ad neruorum dolorem atque tremorem. Herbæ artemiſiæ ſucco cum oleo roſaceo mixto perunges eos, & definent eſſe tremuli, & omne uitium tolletur. Has artemiſiæ treis ſpecies Diana dicitur inueniſſe, & uirtutes earum & medicinam Chironi Centauro tradidiſſe, qui primus de his herbis medicamenta inſtituit. Has autem herbas ex nomine Dianæ, quæ ἄρτεμις græce dicitur, artemiſias nuncupauit.

De lapatho. Cap. X I I I.

LAPATHVM alij Rumicem ferè dicunt. Naſcitur locis ſabuloſis & aggeribus.

Ad paniculam quæ in inguine naſcitur.

Lapathum herbam contundes cum axungia uetere ſine ſale, ſic ut axungia duplo plus ſit quam herbę, & his bene commixtis facies turundalam, & uolues in folio cauliculi, & immittes eam ſubicitus calidam: & cum calcauerit, tunc impone paniculæ, & panno ligabis. hoc quidem eximium eſt, & omnium optimum.

Draconteæ nomina & uires. Cap. X I I I I.

A' GRAECIS dicitur Dracontea, alijs Aſclepias, alijs Phytonion, alijs Anchomanes, alijs Sancromaton, quibuſdam Aphryſſan, aliquibus Thereon, nonnullis Sceon, item Dorcadion, Prophetæ Thyphonon uocant, alij Corcodrillion, alij Oſtanes, Zoroaſtes Theriophonon, Aegyptij Eminion, Itali herbam Draconteam & Columbrium. Daraconis ſanguine nata fertur eſſe Dracontea. Naſcitur montibus ſummis, ubi ſunt laci, maxime locis ſanctis, terra Apulia, ſuper ſaxis, tactu molli, guſtu dulci tanquam caſtanea uiridis. ſaporem radix ima caput draconis habet. Ad omnium ſerpẽtium morſus & aſpidis.

Herbæ draconteę radix ex uino trita, tepefacta, potui data, uenena diſcutit. Ad oſſa in corpore fracta. Herbæ draconteę radix cum axungia, facta quaſi malagma oſſa fracta de corpore educit, & lapides extrahit. Leges eam menſe Iulio.

Nomina & uirtutes ſatyrionis. Cap. XV.

GRAECIS dicitur Satyrion,alijs Cynoſorchis,alijs Entaticon,Eriton,Panion,Serapiō,alijs Orchis. Aegyptij Menem,Galli Vram, Itali Priapiſcon,alij Torminalem, alij teſticulum leporinum nominant. Naſcitur in montibus,locis ſolidis & cultis, in pratis item & locis maritimis.

Ad ulcera difficilia & cicatrices uires habet.

Herbæ Priapiſci radices tuſas ulceribus imponis,& repurgat,& cicatrices claudet. Ad lippitudines oculorum. Herbæ Priapiſci ſucco oculos inunges, & lippitudines & dolores tollet ſine mora. Si quis mulierem ſubagitare non poterit. Herbæ Priapiſci radicem, id eſt teſticulum dextrum, quia maior eſt,& piperis albi grana quadraginta ſeptem, mellis uncias treis in uino optimo medicamē ſoluis,& pondo ſcrupulorum nouem per triduum ſumes. Leges uero eam menſe Iulio.

Nomina & uires gentianæ. Cap. XVI.

GRAECIS Gentianam Aloen Gallicam dicunt,alij Narcen,aut Chironiō,Dardanus aloetis,Itali Gentianam,alij Comitialem aut Ciminalē.Naſcitur gemellis mōtibus & locis umbroſis hęc herba. Facit autem ad omnia antidota,tactu molli,guſtatu amaro,ſcapo,ſolido,uirtutes habet. Contra ſerpentiū morſus. Herbæ gentianæ radicem ſiccam & in puluerem redactam pondo drachmæ unius dabis in uino cyathis tribus, ſumptumq́ue ualidiſſime proderit.

De cyclamini Synonymis & uiribus. Cap. XVII.

GRAECIS quibuſdam dicitur Cyclaminos,alijs Cyſſanthemon,alijs Cyſſophyllon, alijs Chelonion. Zoroaſtres Cylinen Chillena'ue, Trimphalites Oſthanes, Prophetæ Aſphet,(aut Aſpho)alij Meaſpho,Aegyptij Palalia,Itali Titothos,alij Orbicularem, alij rapum terræ,alij rapum porcinum, Syri Elardia. Naſcitur locis cultis aut montuoſis. Ad caput.

Herba Orbicularis naribus immittitur. Ad aluum concitandum. Herba Orbicularis in collyrium facta, & eo iniecto catarticum eſt. Ad ſplenis dolorem. Herbæ orbicularis ſuccum cyathum unum,& aceti optimi cochlearia quinque,diebus continuis octo potui dabis, miraberis effectum. Item radix eius in collo ſuſpenſa,ut contra ſplenem pendeat,efficaciter medetur. Nam & cyclaminis ſucco quiſquis anum tetigerit, mira celeritate alui ſolutionem experiatur.

Polygoni nomina atque uirtutes. Cap. XVIII.

POLYGONON, alij Cynochalen,alij Polygonaton,aliqui Aſphalton, alij Chiliophyllon, alij Polycarpon,alij Carcinethron,alij Cnopodion ſeu Crinopodionton,alij Myrtopetalon,alij Zaclian, aliqui Pedalinon Petalon'ue uocant: Aegyptij Thephin, alij Stemphin, Prophetæ Gonos Herois, ſiue Gonoreronos,aliqui Onyx Myos,Itali Sanguinariam, alij Proſerpinacam, alij Sorpinacam alij Statunariam,& quidam Miſerdiuinum. Naſcitur ubique locis cultis & aggeribus. Legito eam æſtiuo tempore.

Ad eos qui ſanguinem reijciunt.

Proſerpinacæ herbæ ſuccos cum uino optimo & auſtero ſine fumo tepefacto ſanguinem excreans ieiunus bibat per dies nouem, miram certe rem experieris. Ad lateris dolorem. Herbæ proſerpinacæ ſucco cum oleo roſaceo, ſi eos ſæpius perunxeris, dolorem tollet. Ad mamillarum dolorem mulieris,quæ lactem habet & tumorem. Herba Proſerpinaca tuſa,& cum butyro ſubacta impoſita, diſcutit mire tumorem & dolorem. Ad oculorum uitia. Herbam Proſerpinacam accede ante ſolis ortum uel occaſum,& circūſcribes eam anulo aureo,& dices tollere te remedium oculis, deinde poſt triduum ante ſolis ortum ſublatam circundabis diligenter,proficiet. Ad dolorem aurium.

Herbæ Proſerpinacæ ſuccus tepefactus,& auri inſtillatus,dolorem mirifice diſcutit. id quod etiam ipſi experti ſumus.tam potenter,inquam,proficit,ut & ulcera quoque aurium ſanet. Ad dyſentericos.

Herbæ Proſerpinacæ foliorum ſuccus cum aqua calida potui datur,quātum tibi uidebitur, & ſanus dubio procul efficietur.

Nomina & uirtutes ariſtolochiæ. Cap. XIX.

ARISTOLOCHIAM Græci Ararezan uocant,alij Epheſtion ſeu Hepheſian, alij Heleſtitin,alij Pyxionicem,alij Melecapron,alij Melocarpon,alij Teuxinon, teuxitemon'ue, alij Dardanon,alij Iontitin,Aegyptij Sophoſph,alij Chamæmilon,alij Opetin,Itali malum terræ,Daci Abſinthium ruſticū, Scardian. Naſcitur locis montuoſis,ſolidis,calidis,& cultis. Contra uim ueneni.

Herba Ariſtolochia trita uel piſata cum mero potui data,uim ueneni uincit. Contra febres acerrimas. Herba Ariſtolochia ſicca ſuffumigabis febricitantem,& hilariorem eum facies. fugat etiam & dæmonia. Ad fiſtulas. Ariſtolochiæ radix fiſtulis inſerta, celeriter expurgat, & ad ſanitatem perducet. Medici quoque ſine ea nihil feliciter percurare poſſunt. Frigore exuſtis.

Herba

Herba ariſtolochia ex oleo uſque ad calefactoriam uim habet cum axungia porcina. Contra ſerpentium & hominum morſus. Radices ariſtolochiæ pōdere denarij unius in uini hemina ſępius potæ, diſcutiunt uenena ſerpentis. Si infans contriſtatus fuerit. Herba ariſtolochia ſuffumigabis eum,& hilariorem eum facies. Ad carcinomata quæ naribus naſcuntur. Herba ariſtolochia cum cypero, & dracontei ſemen cum melle impoſitum emendat.

Nomina & uirtutes naſturtij. Cap. XX.

GRAECORVM alij Cardamon,alij Cynocardamon,alij Hiberis,alij Cardaminacam, Aegyptij Semeth, Itali naſturtium. Ad caput deplendum. Herbæ naſturtij ſuccum ſi naribus induxeris,caput deplet. Hoc naſturtium non ſeritur,ſed per ſe naſcitur circa ima parietum. Ad capitis uitia porrigines & furfures. Herbæ naſturtij ſemen mixtum cum adipe anſerino,& tritum ablutione furfures è capite eijciet. Ad cruditatem. Herbam naſturtium & pulegium ex aqua decoctū bibere dato,emendabis & diſcuties cruditatem. Ad ſtrumas. Herba naſturtium cum lomento tritum ſuper ſtrumas imponis,ſuperpoſito etiam folio holeris. Ad furunculos ſanandos. Herba naſturtium cum fermento imponitur, concoquet & ſanat.

De hieribulbo. Cap. XXI.

NASCITVR Hieribulbum ubique circa ſepes & locis quibuslibet ſordidis, & has habet uirtutes. Ad articulorum dolorem. Herbæ hieribulbi accipito uncias ſex, ſeui caprini tantundem, olei cyprini libram & uncias duas in ſe pinſati & commixti, uteris, dolorem articulorum tollit. Si mulier habuerit lentigines in facie. Herbæ hieribulbi radice cum lomento lupinacio commixta,mulier ſi faciem lauerit lentiginoſam,ſtatim purgat.

Nomina & uirtutes apollinaris. Cap. XXII.

GRAECI Dicea,alij Stricionon manicon,alij Dorigenion, alij Cecabon,Itali Apollinarim, alij Bacinam, Daci Colida. Apollo hanc herbam fertur inueniſſe,& Aſclepio dediſſe,& Apollinaris nomen impoſuiſſe. Ad uulnera Chironia & ranarum morſum.

Apollinarem herbam cum axungiæ ueteris libra, ſine ſale teris, & uini ueteris cyathum ſine fumo ſimul piſabis,& facies tanquam malagma, atque Chironio uulneri impones, medebitur.

Nomina & uirtutes chamæmili. Cap. XXIII.

GRAECI quidem Chamæmilon,alij Parthenion,alij Drycolaphon,alij Chryſocalin, Trouiſcoſelian,alij Aperitō,alij Nympheon,alij Hieranthemin uocant, Itali bene olentem,alij Superbam,alij Auliticam,Aegyptij Thaborin,Galli Oualidiā,Campani Amalocian,Tuſci Apianam, Daci Amaluſtam: has uero habet uirtutes. Ad oculorum uitia atque dolores.

Herbam Chamæmilō ſi quis ante ſolis ortum carpſerit,dicat albuginem uel oculorum dolorem ſe carpere, eamque alligatam ſecum geſtet, & curabitur.

Nomina & uirtutes chamædryos. Cap. XXIIII.

A' GRAECIS Chamædrys dicitur,alijs Drys,alijs Dryſites,alijs Teucrion, alijs Chamærops. Itali Triſſaginem,alij Trixaginem appellauere. Prouenit locis montuoſis, petroſis, & ſolidis. Ad rupturam impendio prodeſt.

Chamædrys herba cōtuſa de ligno in lignū, adiecto uino potui data,cū mira celeritate ruptos ſanabit. Ad ſciam. Herba trixago ferueſacta, ac triduo potui data,ſciaticum mirifice ſanat. Ad morſum ſerpentis. Herba chamædrys in puluerem molliſſimum redacta, in uino ueteri potui data,uenenum uehementer diſcutit. Ad podagram. Herbam chamedryn perinde dabis ut ſupra calidā, mire paragoriam præſtat. Legenda uero eſt menſe Auguſto.

Nomina chamælææ & uirtutes eiuſdem. Cap. XXV.

CHAMAELAEAN quidam Græcorum nominant,alij Corcodrillon,alij Dipſaſa, alij Onocardion,alij Cneoron, Prophetæ Aphroditeloter,Aegyptij Semmeor,alij Imeleta, Itali Labrum Veneris,alij Cicer ruſticum,alij Statiorus,alij Mararia,Hiſpani Analentidium,Daci Sciate,alij Calox cardiatos, Aepyptij Gerbaſte,alij Sapho. Ad hepaticos.

Chamælææ herbæ ſuccus potui datus cum uino,hepaticis, febricitanti cum aqua calida mire proficit. Contra uenenum iam ſumptum. Herba chamælæa ſiccata,in puluerem redacta, & in uino propinata,diſcutit uenenum. Ad hydropicos. Herbam Chamælæam & Chamædaphnem, & Cha-

mędrin,& Chamæpityn ęquali pondere tuſas,& quàm molliſſime cribratas,ſi in potione uini mixti,iuuenibus cochlearia quinque,item minoribus & mulieribus cochlearia tria, puerculis cochlearium unum miniſtraueris,mirifice aquam omnem de corpore per urinam digerit.

Nomina & uirtutes chamæpityos. Cap. XXVI.

GRAECI Chamæpityn,alii Orozelon,alii Holocyron, alii Bryon agrian,alii Sideritin uocant, Prophetę Hęma Athenas,Itali Ibicam,alii Cypreſſum nigram,alii Rapam,alii Spiculam,alii Mãmalle,Aegyptii Nemeneſpa,Daci Dochela. Et habet quidem uires. Ad uulnera glutinanda.

Herba Chamępitys contuſa uulneri impoſita, conglutinat: ſi autem altius uulnus fuerit, ſuccum eius herbę in uulnere mittes. Ad ſtrophi, hoc eſt interaneorum dolorem.

Herba Chamępitys potui data, ſtrophi dolorem tollet.

Nomina & uirtutes chamædaphnes. Cap. XXVII.

CHAMAEDAPHNE à Gręcis quibuſdam Daphnites,aliquibus uero Daphne, aliis Hydragogos ſeu Caragogos dicitur. Itali Muſtellaginem dicunt,alii Lactilaginem,& Lauraginem, alii Eugubim,Vſuben. Ad aluum concitandam.

Herba Chamędaphne in puluerem redacta molliſſimum,& in aqua calida potui data, aluum concitat.

De oſtriagine. Cap. XXVIII.

NASCITVR Oriſtriago circa monumenta,aut in monumentis, aut parietibus, qui ſunt circa montiũ radices.facit peculiariter ad eas res quę in homine naſcũtur. Ad ea quę in corpore oriũtur.

Oſtriago tuſa,& impoſita,omnes res quę in corpore naſcuntur perſanat: hanc herbam ſi uolueris euellere, mundus & ante ſolis ortum leges menſe Iulio.

Nomina & uirtutes britannicæ. Cap. XXIX.

A' GRAECIS dicitur Britãni,& Damaſinios. Itali Britãnicam,alii Betam plantaginis, alii Bibonem uocant. Ad uitia quę in ore naſcuntur, nempe nomas & tonſillas. Herba Britãnica ſumpta uiridis cum lactuca oris uitia ſanat:& per ſe tritę & expreſſę ſuccus in ore contineatur, & aliquid ex ea deglutiatur, adæque proficiet. Ad oſcedinem. Herba Britãnica ſumpta uiridis, oſcedinem tollit. Quod ſi uiridem non habueris,etiam arida contuſa cum uino ad mellis craſſitudinem,eodem modo ſumpta, eundem effectum habet. Ad dentium dolorem,& ſi laxi fuerint. Herba Britãnica mira quadam potentia ſuccurrit,reponẽdus autem eſt in hyeme ſuccus uel puluer eius,nam ſemper apparet. Succum eius ſeruabis in uaſe abietino,& calefacito,& puluerem reponito,nã ad eoſdem uſus cum uino ſumptus æque efficaciter prodeſt. Ad aluum ciendam. Britãnicæ herbæ ſuccus pro uiribus cuiuſque potui ſumptus, per ſe ſine periculo purgat. Ad paralyſim. Herba Britãnica uiridis cum radicibus contuſa,uini meri optimi cyathis duobus uel tribus potui ſumpta,mire proficere creditur.

Ad anginam, quam Græci συνάγχην appellant. Herbæ Britãnicæ flos ante quàm tonitrum audiat collectus,deuoratus, per annum totum anginam non experietur.

Nomina & uirtutes lactucæ ſylueſtris. Cap. XXX.

GRAECIS Didaxagria,alijs Hieracios,alijs Aſpideion,aliquibus Picris,Aegyptijs Iobonſos,Italicis Lactuca ſyluatica. Naſcitur locis cultis & ſabuloſis. Ad oculorum caliginem.

Dicunt Aquilam cum in altum uolare uoluerit,ut proſpiciat rerum naturas,Lactucæ ſyluaticæ folium euellere,& ſucco eius ſibi oculos tangere,& maximam inde claritudinem accipere. Herbæ igitur Lactucę ſyluaticæ ſuccum mixtum cum uino uetere & melle acapno qui ſine fumo collectus eſt, optimum ſucco herbæ uinum & mel commiſcebis & teres,& in ampullam uitream condito,ex eo uteris, ſummam medicinam experieris.

Nomina & uirtutes agrimoniæ. Cap. XXXI.

A' GRAECIS dicitur Arſella,item Sarcocolla,Italicis Artemonia Agrimonia'ue, quæ has uirtutes habere memoratur. Ad oculorum uitia ſiue dolores.

Agrimonia uiridis per ſe trita: ſi autem arida fuerit,in calida aqua intincta ut facillime teri poſſit, illita ſugillationes & lobares oculorum mature diſcutit. Ad uentris dolorem. Agrimoniæ herbę radicem bibere dato,mire prodeſt. Ad uulnera,ulcera,& cancromata. Herba Agrimonia uiridis contrita,& appoſita,uulnera,ulcera,& cancromata ſanare apta eſt: ſi autem arida fuerit,aqua tepida remiſſa idem proficere creditur. Ad luxum. Agrimonia herba contrita, & appoſita mire doloribus uel tumoribus ex luxu concitatis ſuccurrit. Ad morſum ſerpentis. Agrimonię herbę drachmę

duæ

duæ cum uini cyathis duobus potui datæ diſcutiunt uenenū mirifice. Ad ferro uel ſude percuſſum. Agrimonia herba contuſa & impoſita,mirifice ſanat. Ad uerrucas tollendas. Agrimonia herba cū aceto impoſita,tollet uerrucas. Ad ſplenis uitium ſiue dolorē. Herba Agrimonia in cibo ſumpta,ſplenem conſumet. Ad ea quæ ſecanda ſunt. Herba Agrimonia contrita & impoſita,aperit & perſanat.

Nomina & uirtutes aſphodeli. Cap. XXXII.

A' GRAECIS Aſphodelos,alijs Haſtula regia uocatur. Itali Albucum appellauerunt. Has uirtutes poſſidet. Ad dolorem tibiarum uel pedum. Herbæ Aſphodeli ſucco cum oleo amygdalino ungebis quod dolet,mirifice ſanabitur:etiam ſi tumores fuerint,ipſam tuſam & ſubactam imponis. Ad hepatis dolorem. Herbæ Aſphodeli radix diſcocta ex aqua mulſa potui data, hepatis dolorem mirifice perſanat & tollet.

Nomina & uirtutes oxylapathi. Cap. XXXIII.

A' GRAECIS Oxylapathon uocatur,Itali uero Lapathum acutum pro uocabuli etymo nominant. Si qua durities in corpore. Herba Oxylapathon cum axungia ueteri ouilla piſata,& ex pane domeſtico,facta ut malagma,impoſita, corporis duritias mirifice ſanat.

Nomina & uirtutes centauriæ maioris. Cap. XXXIIII.

A' GRAECIS dicitur Maronion,alijs Neſſion,alijs Plectronias, quibuſdam Lymnites. Prophetę Hæmaheracleos,alij Chironias,alij Lymneſtis,alij Apogoriſapo,alij Hydos,alij Emericos, Aegyptij Antiamas, Itali Fel terræ ſiue Vneſera. Ad hepatis dolorem. Herba Centauria maior in uino decocta ac potui data,mirifice auxiliatur. Ad ſpleneticos. Centauria maior in uino decocta & potui data,lienem perſanat,experti ſumus. Ad ulcera,uulnera,& cancromata. Herba Centauria maior contrita impoſita,tumorē fieri non patitur. Ad ſugillationes & dolores. Herbæ Centauriæ maioris ſuccus perunctus ex aqua,ſumme facit. Ad uulnera recentia. Herba Centauria tam efficax eſt ad plagas glutinandas, ut etiam carnes cohęreſcant quę ex aqua eius coquuntur.

Nomina & uirtutes centauriæ minoris. Cap. XXXV.

EST & Centauria minor à Gręcis Elleborites uocata. Prophetę Hęma Heracleos,Aegyptij Amarantum, Daci Stirſozila,Itali Febrifugiam,alij Multiradix. Chiron Centaurus has herbas fertur inueniſſe,unde & nomen Centaureę tenent. Naſci amant ſolidis locis & fortibus. Ad morſum uiperę. Herbę Centaurię minoris puluer in uino exhibitus, aut ipſa piſata,in uino ueteri potui data,ualidiſſime proficit. Ad oculorum uitia. Herbę Centaurię minoris ſuccus oculis inunctus, aciem extenuatam ſanat:adiecto etiam melle,idem proficit. Caligantibus quoque oculis claritas reſtituitur recte facile. Ne quis in hoc periculumincidat,Centaurię minoris manipulum in uini congio coquito, ac triduū maceratum eximito. Inde cotidie ad heminam mixtum melle adiecto ieiunus bibat. Auruginí pellendę. Herbam Centauriam decoque in aqua ad tertias,& ex ea dabis bibere quantum potuerit,ſanabitur. Lumbricis & tineis purgādis. Herbam Centauriam dabis ut ſupra, eijciet. Ei qui uenenum ſumpſerit. Herbam Centauriam ex aceto tritam dato,bibat, mox diſcutit uenenum.Item centaurię radices pondere denarij unius in tribus cyathis uini bibuntur.

Nomina & uirtutes perſonatiæ. Cap. XXXVI.

GRAECE Proſopites aut Proſopes uocata eſt,alij Bacchion,alij Elephantoſis, alij Elephas,alij Nephelion,Itali Perſonatiam,alij Dardana,alij Maniſolium, Galli betilolen, Daci Riboraſta. Ad omnia uulnera,ſiue ſerpentium morſus.

Perſonatię herbę ſuccus cum uino ueteri in potionem datus,omnes morſus ſerpentium uel colubri mirifice ſanat. Febribus medendis. Perſonatię folijs cinges febricitantem, ſtatim mirifice ſanat, & effugat febres. Ad uulnus,etiam ſi cancer erit. Herbę Perſonatię aqua foueto, deinde ipſam cum nitro & axungia & picula cum aceto tere,& in panno inducito,& imponito. Ad inteſtinorum dolorem. Herbę perſonatię ſucci cyathum unum ex melle cyathis duobus ieiunus bibat. Ad canum rabidorum morſus. Herbę Perſonatię radix cum ſale marino trita morſui imponitur. Ad uulnera uetera,quę humorē pręſtant. Perſonatię radicem & ſpinā quę in locis ſiccis naſcitur ęquali pondere conteres & impones. Ad ambuſta. Perſonatię ſucci cyathum unum ex melle cyathis duobus bibat.

De uirtutibus herbæ fragi. Cap. XXXVII.

COMAROS Gręci,Romani Fragum nuncupant. Naſcitur quidem locis opacis & mundis,

& collibus. His eſt prædita uirtutibus. Ad ſplenis dolorem.
Fragi herbæ ſuccus ex melle potui datus, mire ad ſplenis dolorem proficere, certum eſt.
Ad ſuſpirioſos. Herbæ Fragi ſuccus cum albo pipere & melle mixtus potui datus, mirificum remedium præſtat. Legito eam mundus.

Nomina & uirtutes ibiſci. Cap. XXXVIII.

A' GRAECIS appellatur Altheæ: alij Ororiza, alij Aeleomolochē, alij Molochen agriam aut Creticē, alij Anadendromalachen, alij Sycophyllon, Itali Ibiſcum uocant. Naſcitur locis humidis & cāpis. Virtus eius confert podagræ.
Herba Ibiſcus piſata cum axungia uetere impoſita, tertia die ſanabit. Eius herbæ experimentum plures auctores affirmant. Ad collectiones quæ in corpore naſcuntur. Herba Ibiſcus decocta cum fœnugræco & lini ſemine, pollice impoſita, duritias omnes diſcutit. Ad omnia encatiſmata.
Ibiſcum herbam decoctam cum malua erratica & fœnugræco imponito. Eadem aqua fouebis, & his ominibus tritis encatiſmatis impone. Ad inteſtinorum dolorem. Herba Ibiſcus perinde ut ſupra decocta cum ſingulis, ſed ut encatiſma poſtea eſca calida inteſtinum foues, tertio die ſanabit. Id ſumus experti.

Nomina & uirtutes ippiri. Cap. XXXIX.

A' GRAECIS dicitur Ippiron, Itali uero æquiſeiam uocant. Ad dyſentericos.
Herbæ æquiſeiæ ſuccus ex uino dulci cyathis duobus potui datus, dyſenteriam ſanare creditur.
His qui ſanguinem euomunt. Herbæ æquiſeiæ ſuccum ex uino auſteriſſimo ſine fumo ieiuni bibant, mox ſanguinem reſtringet.

Nomina & uirtutes maluæ erraticæ. Cap. XL.

MALACHINAGRIAN Græci uocant, alij Aeleomalachen, alij Acopon, alij Collyris, alij Malachen, alij Helionſtrophon, Itali Oſyriacam, alij Maluam ruſticam, alij Ibiſcum, alij Maluam erraticā. Naſcitur ubique in locis cultis. Ad ueſicæ dolorem.
Maluæ erraticę cum totis radicibus ſuis libram in congio aquæ coctam ad dimidium per triduum ieiuno dato bibere, ſanabis eum. Ad neruorum dolorem. Malua erratica piſata cum axungia uetere, & impoſita, neruorum dolorem mirifice ſanat. Facit & ad omnia encatiſmata decocta cū Ibico & fœnugræco. Ad pleuretida. Maluam erraticā decoques cum oleo, & poſtea deſtringes, & folia in mortario teres, & in pannum induces & impones, & triduo non ſolues: emendaſti dolores.
Ad uulnera recentia. Maluæ erraticæ radicem in cinere coctam contere & impone, ſanabitur.

Nomina & uirtutes bugloſſæ. Cap. XLI.

BVGLOSSON græce, Prophetæ Gonos æluru, Oſthanes Tzanuchi, Aegyptij Antueorinbeſos, Romani linguam bubulam, Lucani Carroga. Naſcitur locis cultis & ſabuloſis.
Ad tertianas ſiue quartanas.
Herbæ Bugloſſæ, hoc eſt Bouis linguæ, quæ treis thyrſos ſeminis mittit, radicem totam ex aqua decoctam, potui dabis, tertianæ medetur. Quæ autem quatuor thyrſos habet, faciet ad quartanas: dabis autem ut ſupra alia. Eadem herba ſimilis ei eſt quæ folia Lapathi fert, minuta eius radix potata ex aqua, ranis & ſerpentibus aduerſatur. Ad ſuſpirationes. Herba Bugloſſa ex melle & pane piſata, uice malagmatis mirifice rumpit. Hanc leges menſe Iulio.

Nomina & uirtutes bulbi ſcillatici ſcillæ'uæ. Cap. XLII.

A' GRAECIS dicitur Scilla, alijs Pancratios, alijs Typhonos. Aegyptij Sylitho, Prophetæ Optalmontiphonos, Itali Scillam rubram maſculam, alij Bulbum ſcillitem, ſiue ſcilliticum appellant.
Ad hydropiſim.
Scillæ herbæ bulbus torretur, deinde circumpurgatur, & medium eius in aquā conijcitur. dum madidū fuerit, eximitur: & inde tres oboli potui dantur ex melle & aceto, & euacuatur per urinam.
Ad Pterniones. Herbæ Scillæ quod eſt in medio eius, hoc eſt interius cum oleo deferuefacto, atque ea quæ dolorem exhibent perungito, ſedabuntur. Ad Panaritium. Herbæ Scillæ radix piſata cum aceto & pane impoſito, panaritium mirifice ſanat. Ad extinguendam ſitim hydropicorū, ſiue dum ſitiunt illi. Herbæ Scillæ folium ſubiectum linguæ, ſitim compeſcit. Legenda eſt ea omni tempore.

Nomina & uirtutes cotyledi. Cap. XLIII.

GRAECI Cotyledon, alij Cepos Aphrodites, alij Geſomphalos, alij Stoechis, alij Stergethron, Itali umbilicū Veneris appellāt. Naſcitur in tectis aut in monumētis. Ad ſtrumas diſcutiendas.

Cotyledon

Cotyledon herba piſata cum axungia ſuilla, fœminis ſine ſale æquis ponderibus calida impoſita, ſtrumas diſcutit. Leges eam hyemali tempore.

De herba Gallicrure. *Cap.* XLIIII.

NASCI amat herba Gallicrus locis ſolidis & circa uias, eius cacumen inſtar pedis galli. Virtutes habere dicitur, Ad canis morſum. Herbam Gallicrus tritam cum axungia, & pane domeſtico imponas, mox ſanabit. Ad duritias. Eadem ſic (ut diximus) parata duritias diſcutit.

Nomina & uirtutes praſij ſeu marrhubij. *Cap.* XLV.

GRAECORVM quidam Praſion, alij Eupatorion, alij Philophares, Aegyptij Aſteriope, prophetæ Hæma tauru, alij Aphedros, alij Gonos Hori, Itali Marrhubiũ, alij Mellitęnam ſiue Meſſiciam, Vlcerariam, alij Chamęle podium, alij Noſpraſon dicunt. Ad grauem tuſſim.

Herbam Marrhubium coques ex aqua, & dabis eis bibere qui grauiter tuſſiunt, ſanabit mirifice.

Ad ſtomachi dolorem. Herbæ Marrhubij ſuccus potus, ſtomachi dolorem tollet: ſi febricitat, ex aqua potus, ſatiſque eleuat ſe. Ad lumbricos. Herbæ Marrhubij, Abſinthij, & Lupinorum paria pondera in aqua mulſa cocta cum uino, bis aut ter in umbilico poſita, necat lumbricos.

Ad condylomata. Herbam Marrhubium combure, eiuſque cinerem infrica, ſanabit.

Veneno accepto pellendo. Si quis uenum ſumpſit, herbę Marrhubij ſuccum dabis ex uino ueteri, diſcutit nanque uenenum. Ad ſcabiem uel impetigines. Herbę Marrhubij decocti aqua corpus lauato, ſcabiem diſcutit, & impetiginem tollit. Ad pulmonis extenſionem.

Herbam Marrhubium ex melle coctam ſumat, mire curabitur. Ad omnem duritiam.

Herba Marrhubium tuſa cum axungia & impoſita, mire ſanat. Ad laſſitudinem & languorem ab opere cõtractum. Si quis ab opere laſſus inciderit in languorem, & neruorum habuerit dolorem, herbę Marrhubij ſucco cum oleo roſaceo permixto perunges eum, ſine mora ſanabitur.

Nomina & uirtutes xiphij. *Cap.* XLVI.

GRAECORVM quidam Xiphion, alij Phaſganon uocant, Itali Gladiolum dicunt.

Ad fiſtulas quę in corpore naſcuntur. Herbę Xiphij radicis uncias ſex, Amyli uncias ſex, aceti cyathos duos, adipis uulpini uncias treis ex uino piſabis, in panno lines & impones, miraberis.

Ad capitis fracturam. Herba Xiphij ſuperior pars ſicca contrita ęquis ponderibus, mixto uino, capitis oſſa fracta extrahit: aut ſi quid in corpore ſuppuratum fuerit, uel ſi pedibus calcata ſint oſſa ſerpentis, contra ea uenena efficax eſt.

Tam nomina quàm uirtutes callitrichi. *Cap.* XLVII.

GRAECI Callitrichon, ijdem Adianton, ijdem Polytrichon, ijdem Trichomanes, ijdem Trichophyes, alij Selinophyllon, alij Diphyes, alij Hippomanes: item Scolopendrion, Aſplenon, Scolibrocus: alij Amianthon, Latini Capillum Veneris, ijdem herbam capillarem, Punici Neſſo eſſeſade, Romani Saxifragum. Naſcitur in locis aquoſis, uirgultis nigris, lenibus, cum ſplendore, bipalmis folijs, ut Coriandrum, ſciſſis in ſummitate. Ad ſtrumas uirginum. Herba Callitrichũ piſata per ſe, & impoſita, uirginibus ſtrumas ſanat. Ad capillos tingendos. Herba Callitricho in oleo trita, capilli uncti inficiuntur.

De Moly uirtute & præſtantia. *Cap.* XLVIII.

MOLY clariſſima herbarum eſt, Homero teſte, qui inuentionem eius Mercurio adſignat, contraque eius ſuccum beneficia demonſtrat, radice rotunda nigráque, magnitudine cepis. Ad matricis dolorem. Herba Moly contuſa & impoſita, dolorem matricis ſedat.

Nomina & uirtutes Heliotropij. *Cap.* XLIX.

A' GRAECIS dicitur Heliotropion, & helioſtrophon, quibuſdam Heliuron, aliquibus Dialiõ, alijs Seſamon agrion, item Scorpioctõ, item Heraclea, alij Sideriteſin, alij Vra Scorpiu, Prophetæ Gonoſchronu, Galli Hæmatites, Pythagoras Pareoron, Oſthanes Putagonon, Aegyptij Niſine, Itali Vertãnum, alij Mulcetram, alij Intybum ſyluaticum. Nomen accepit primo, quod æſtiuo ſolſtitio floreat, uel quod ſolis motibus folia conuertat. Sed & ſpecie duplex: quarum altera maior appellata eſt Scorpiuros, à ſimilitudine caudæ ſcorpionis: alia minor. Maior igitur naſcitur in aſperis locis, tenui radice, ex qua ramulos quatuor aut quinque, atque ab ipſis plurimas furcas emittit, folijs Ocymo ſimilibus, paulo maioribus atque ſucculentis, & nigrioribus & aſperis, cum flore in ſummitate tenui, & ueluti purpureo atque uncato in ſimilitudinem caudę ſcorpionum. Minoris herbæ ſpecies ſimilis eſt ſupradictæ. Naſcitur locis concauis, folijs rotundis, ſemine pendenti, in caudę ſcorpiorum ſimilitudinem. Eius herbæ diuinæ ad

Solis curſum floſcelli ſe uertunt:& cum Sol occidit,flores ſe claudunt: rurſum cum oritur,floſcelli ſe aperiunt. Naſci amat ubique locis cultis mundis & pratis. Facit ad remedia iſta. Ad omne uenenum. Herbæ Heliotropij puluer molliſſimus,aut ſuccus eius cum uino uetere optimo potui datus, mire uenenum diſcutit. Ad luxationem. Herbæ Heliotropij folia contuſa & appoſita,efficaciter ſanare creditur.

De uirtutibus Cryas. Cap. L.

NASCITVR Cryas in Lucania, marmoris albi colorem habens, quatuor rubicundis ornata cauliculis,has potentias habet. Ad Sciaticos. Herba Cryas contuſa & impoſita, ſciaticos tertio die ſanat: hęc quaſi malagmatis genus imponatur. Ad omnes corporis dolores. Herba Cryadis radix piſata & impoſita, omnes dolores ſedat.

Nomina & uirtutes Polytrichi. Cap. LI.

GRAECORVM alij Adiãton,alij Polytrichon,alij Trichomanes,alij Ebenotricõ,alij Hopterin,Aegyptij Ethui,Rhomani Cincinalem,alij Terræ capillum, alij Supercilium terræ uocant. Naſcitur in parietinis,& locis humoroſis. Hæc etiam herba Callitrichos appellatur,de qua ſuperius loquuti ſumus, & quam antea poſuimus. Ad coli dolorem. Herbæ Polytrichi,eius quæ habet ramulos quaſi ſeta porcina,folia contrita cum piperis granis nouẽ,& ſeminis coriandri grana nouem ſimul cõtrita cum uino optimo dabis bibere intranti in balneum: facit & ad capillos mulierum nutriendos.

Nomina & uirtutes Aſulæ. Cap. LII.

ASVLA Gręce Molocheagria dicitur. Ad dyſentericos. Herbæ Aſulę regię radix cum uino trita,potui datur dyſentericis,ſtatim ſentient beneficium. Ad uentris fluxum reſtringendum. Herbæ Aſulæ regię ſemen mixtum cum aceto acerrimo potui datum, uentrem reſtringet.

Nomina & uirtutes papaueris Syluestris. Cap. LIII.

GRAECIS Mecon ceratitis,alij Aphrodes,alij Heraclion,alij Mecona agriã,alij Mecõ Rhœas, alij Anemone,& Enemion,alij Oxytonon,alij Proſopon,alij Lethe,alij Lethuſa,Prophetę Baſilice,Perſephonion appellant, Itali Papauer album, Papauer nigrum,Papauer agreſte, Papauer ſyluaticum, &c. Μήκων Latini papauer dicunt. Eius alia eſt uſualis,quę etiam falliculoſa uocatur,alia agreſtis & altera ῥοίας appellata. Succum quidem ex ipſa fluentem Opium appellant,uel quę facile florem dimittat. Alia κέρατις ſiue ἀφρώδης. Eſt igitur uſualis longioris capitis atque ſemine albo. Agreſtis uero quę Rhœas appellatur, cum capite ſeſſili,ſemine nigriore. Alia aridior atque agreſtior,cuius caput longius, flores rubei uel albi, ſemen fuluum,radix ſubalbida,longa,minimi digiti robore,colligitur tempore uerno. Ceraſtitis uero naſcitur in littoribus erecto thyrſo atque hirto,folijs inſectis, hirtis, albis, flore pallido, fructu ſine ſemine paruo,uncata ut cornu,ſemine nigro paruo,radice ualida,nigra,atque in ſuperficie terrę.Item Aphrodes, quę appellatur Heraclios,ex omni parte alba eſt,eius ſemen colligitur ęſtiuo tempore aridum.

Ad Epiphoras oculorum. Herbę papaueris ſuccus uel cauliculus cũ ſuo fructu oculis imponitur. Ad hemicranium uel capitis dolorem. Herbę papaueris ſyluatici teres cum aceto & impones ſuper frontem,ſedabit dolorem. Ad ſomnum prouocandum. Herbę papaueris ſyluatici ſucco ſi quem perungas, ſomnum ei cum ſopore obijciet.

Virtutes herbæ œnanthes. Cap. LIIII.

Contra ſtranguriam conuenit.

HERBAE Oenãthes radix in puluerem redacta data,ad ſtranguriam in uini cyathis duobus ſumme facit. Aduerſus tuſſim. Oenanthes herbę radicem dabis potui ut ſupra, tuſſim ſedat.

Nomina & uirtutes Narciſſi. Cap. LV.

NARCISSVS à Gręcis dicitur Anhydros,Autogenes,bolbos,Emeticos,Aegyptij Emptone, Prophetę Cynogloſſa,Itali Bulbum uomitorium uocauerunt. Naſcitur thyrſo bipalmi, folijs porri ſimilibus,ſed paulo breuioribus,flore interius albo,croceo, uel in aliquibus purpureo, fructus ſine ſemine ut in membranula nigro,in magnitudine bulbi. Ad uulnera quę ex ſe naſcuntur. Herbę narciſſi radix contuſa cum oleo & farina,uice cataplaſmatis imponitur uulneri, & ſanat mirifice.

Nomina & uirtutes ſplenij ac ſatureiæ. Cap. LVI.

A GRAECIS dicitur Lonchitis,alijs Hermionion,alijs Scolopendrion,alijs Phrygia,alijs Phrygitis,

gitis,alijs Philtrodotis, alij Aturion,Prophetæ Hæmagales. Lonchis folia habet rubra,flores nigros cō-moda uultibus hiſcēſibus,ſemen ſiue fructum album,radicem latam lanceæ ſimilem. Alijs uirtutibus traditur etiam alia Lonchitis ſimilis ſcolopendriæ, cum aceto ſpleneticos medens in potu data.

Ad ſplenis dolorem. Herbæ Splenion radicem in puluerem molliſſimum redactam uino leniore potui dato,ſummam rem experieris: conſtatque eam ſic eſſe inuentam,cum exta ſuper eam eſſent proiecta,adhæſiſſe lieni,eumque exinaniſſe. Propter hoc à quibuſdam Splenion uocatur. Narrantur ſues, qui radicem eius ſumpſerint,ſine ſplene inueniri. Quidam eam dicunt ramis hyſopi furculoſam, folia fabæ eodem nomine appellantur. Legunt autem eam dum floret. maxime ex Ciliciæ & Perſidis montibus laudant.

Nomina & uirtutes Polij. Cap. LVII.

GRAECI quidam Polion,alij Phuxaſpidion,alij Achamenis,alij Ebenitis,alij Meloſmon, alij Belion,alij Leontocharon uocant, Aegyptij Cathotis,Latini Conula,Martialis Polium,Neptunia. Duę eius ſunt ſpecies: alia eſt fructuoſa,atque inutilis: altera ſylueſtris frutice bipalmi albo,folijs tenuibus,ſemine pleno,cum capitello in ſummitate paruulo crinoſo,ueluti canam capillaturam, frangenti odoris grauiſſimi,cum quadam iucunditate. Naſcitur locis aſperis. Ad lunaticos.

Polij herbæ ſuccum commiſces cum aceto & oſcilliente,& perunges eos, curabuntur. Item pilulam eius & radicem linteo mundo,circa collum eius qui patitur, ligabis, experta eſt res.

Nomina & uirtutes Victoriæ. Cap. LVIII.

EVPEPLIOS Græci,Daphnoides,Hypogloſſion,Eupetalō,Digloſſon,Daphne Samothracia,Daphne Alexandrina,Daphne Minthrios,Danae,Stephane Alexandru,Camædaphne,Carpophyllō, Daphnitis. Latini Peruincam uictoriæ folium,Laurum Alexandrinam,Macedonicā,Lauraginem, Muſtellaginem terreſtrem uocant. Frutex eius ſæpius cubitalis,folijs ut muria paulo maioribus atque tenerioribus & non in fractis guſtu remordentibus & incendioſis. His prædita eſt uirtutibus.

Ad phlegmata incidenda.

Herbæ Victoriæ ſucci cyathos duos dabis cum melle bibere ieiuno,mox phlegmata intercidet.

Nomina & uirtutes Conſolidæ maioris. Cap. LIX.

GRAECI Xylophyrō,Symphyton,Anazetheſis,Democritus Hæmeſtriaſis, Latini Conſolida, Enula ruſtica,Allium Gallicum. Naſcitur in petroſis,lignoſisque locis,iucundi odoris,ſaliuam prouocās, ramis origano & capitelli thymi ſimilibus,radice lōga fulua in robore digitali,ſed appellatur etiam pictis, thyrſum bicubitalem geniculatum inanem,in quo folia hirta anguſta & ueluti longa cum adnationibus ſecundum genicula,flore nigro,fructu ſiue ſemine floceorum corticis ſimili,pruritum mouens,radices exterius argilloſas,uirtutis denſabilis. Ad profluuium mulierum.

Herbæ Conſolidæ puluerem molliſſime contritum potui dabis in uino,reſtringet.

Ad conuulſos uel intus ruptos. Herbæ Conſolidæ radicis cinerem tepidum coquito, & ex melle ieiuno dabis ut edat,ſanabitur & thoracem purgabit. Ad ſtomachi dolorem.

Herbam Conſolidam ſi cum Oxygaro edat,magnum beneficium ſentiet. Contra tuſſim.

Herbæ Symphyti radices in caldaria decoques cum melle,& pipere, & caſtoreo ad quartas, & in uino ueteri ieiuno dato in potu. Hæc herba hoc augumentum habet,ut carne bubula conciſa, & in cacabum emiſſa,eius radicis,ſi miſeris drachmas duas,cocta caro in unum cohærebit.

Nomina & uirtutes Aſterij. Cap. LX.

GRAECORVM alij Aſterion,alij Aſteriſcon,alij Aſter,quidam Bubonion, alij Hyophthalmon uocarūt, Latini Inguinalis,Punici Terdum. Herba eſt,lignoſas habens uirgas, & florem in ſummitate nigrum,tanquam Anthemidis herbæ capillum. Ambitum foliolis ſtellæ ſimilibus,ſed in thyrſo folia longiora atque hirta, uel craſſiora,& eſt laxatiuæ uirtutis. Naſcitur ubique inter petras & loca aſpera. Hæc herba noctu tanquam ſtella in cœlo lucet: & qui uiderit ignorans,dicit phantaſmata ſe uidere,& metu plenus irridetur à paſtoribus pecorum. Adhibetur denique inguinum tumoribus.

Caduco laborantibus opitulatur.

Herbæ Aſterij baccas ſi dederis manducare Luna decreſcente cum erit ſignum Virginis,& ipſam herbam laborans habeat in collo ſuſpenſam,remediabitur.

Nomina & uirtutes Lagopu,hoc eſt pedis leporis. Cap. LXI.

LAGOPVS Græcis à ſimilitudine pedis leporini dicta eſt. Romani pedem leporis appellant. Naſcitur in pratis. Fluori uentris compeſcendo.

Herba Lagopus cum uino potui data, uentris fluori medetur.

Ad uentrem ſoluendum.

Herba pes leporis (item benedicta) perſiccata,in puluerē redacta,da in potione uini,ſi ſine febre fuerit: ſi autem febricitat,in aqua calida dabis, mox uentrem ſoluet.

Nomina & uirtutes Dictamni. *Cap.* LXII.

A' GRAECIS Artemedion appellatur,alij Creticen,alij Ephimeron, alij Eldiam, alij Beloiacon,alij Belotocon,alij Dorcidion,alij Elbunion.Itali Vſtilago ruſtica, alij Labrum Veneris, Aegyptij Emenypſe & Dipſacos. Naſcitur in inſula Creta,& in mōte Ida,folijs ſimilibus papaueri,ſed paulo maioribus,atque flaccoſis uel lanugeris adnationibus,& neque florem generans, neque fructum. Item alia huic ſimilis quæ appellata eſt Pſeudodictamnum. Naſcitur plurimis in terris, ſimilis acrimoniæ Dictāni. Memoratur etiam tertia ſpecies apud Cretam Dictamni cum folijs ſimilibus Siſymbrij, maioribus ramis & flore nigro & molli,ſimilis uirtute Pſeudodictamni. Harum denique multo efficacior eſt prima.

Habuerit ſi qua mulier in utero pecus mortuum.

Dictamni herbæ ſuccum, ſi ſine febre fuerit,cum uino dabis: ſi autem febricitat,cum aqua calida: mox eijciet pecus ſine periculo. Ad plagas ſiue à ſerpentibus,ſiue à ferro,ſiue à ſude impactas.

Herbæ Dictamni ſuccum in plagam infundet,& aliquid bibet,& mox ſanus erit. Ad ſerpentium autem morſum ſuccum eius in uino bibat, & mox diſcutit uenenum. His qui uenenum ſumpſerint.

Herbæ Dictamni ſucci cum uino in potu heminam ſumat: nam tanta uis eſt eius Dictamni, ut non ſolum interficiat ubicunque fuerint ſerpentes præſentia ſui: ſed & ſi odor eius à uento ſublatus fuerit,ubicunque eas tetigerit, mox occidet. Fertur & hoc exemplum: Si capra in uenatione telo percuſſa fuerit, cum peruenit ad herbam Dictamnum, & mox ea paſcatur, telum à ſe eijciet, & plaga ſanatur paſcendo Dictamnum. Ad uulnera recentia. Herba Dictamnum & Agrimoniam & Ambroſiam contritas cum butyro plagæ imponito,miraberis in omnibus Dictamni effectum. Ad ulcera & nomas.

Herba Dictamnus impoſita,ulcera & putres nomas & purgare,& explere dicitur.

Nomina & uirtutes Solaginis maioris. *Cap.* LXIII.

SOLAGINEM Græci Helioſcorpion & Helioſtrophon appellant,& cætera ut ſupra.

Ad ſerpentium morſus & ſcorpionum ictus.

SOLAGO herba maior ſiccata,& in puluerē molliſſimum redacta in uino potui datur, & ipſa contuſa plagæ imponitur.

De Solagine minore. *Cap.* LXIIII.

HERBAM Solaginem minorem,alij Heliotropion appellitant. Naſcitur locis concauis, folijs rotūdis,ſemine pendenti in Agrio cardami ſimilitudinem. Virtutes habet lumbricis latis atque rotundis perimendis & excludendis. Lumbricis excludendis. Solaginis herbæ decoctio potui datur ex aqua cum cardamo atque hyſopo & nitro ad excludendos lumbricos latos ſiue rotundos.

Ad lumbricos necādos. Herba Solago minor ſiccata,& in puluerem redacta,in aqua calida potui data,lumbricos occidet.

Nomina & uirtutes Pæoniæ. *Cap.* LXV.

PAEONIA à Græcis appellatur Penterobon,alijs Glycyſide,alijs Aglaophotis,alijs Pæonion: alij Selenion,alij Meneon,alij Pantheceratos,alij Selenogonon,alij Dicomeneon,alij Gludim, Itali Pæoniam,alij roſam fatuinam uocant. Pæonia porrò auctoris nomen retinet. Naſcitur in Creta, quam Homerus ſacer auctor libris ſuis inſeruit. Inuenitur ſæpe à paſtoribus hæc in extrema facula,habet maligranati magnitudinem,quę noctu quaſi lucerna lucet,& eſt granum eius cocto ſimile. Ad Sciaticos.

Pæoniæ herbæ radicis partem alligabis ei qui patitur, & circuncinges,res eſt ſaluberrima.

Ad Lunaticos. Herba Pæonia ſi lunatica iacenti impoſita fuerit, ſtatim ſe leuat ueſanus. Vel ſi eandem ſecum habuerit, nunquam ei hoc mali accidet.

Nomina & uirtutes Periſterei. *Cap.* LXVI.

GRAECI Periſtereon Orthos,alij Trigonon,alij Bunion,alij Hierabotanon, alij Philtrodoten, Aegyptij Thiophenges,Prophetæ Heraſdacryon,alij Hæmagales,alij Hæma Hermu,Itali Criſtam gallinaciam,alij Columbinam,alij Feriam,Punici Zimicum, alij Exuperam, alij Matricalem, Herculaniam, Azirgozol uocauerunt,utique Periſtereo herba ſiue redacta ſiue ſupina. Naſcuntur ubique in planis & aquoſis locis,radice ſimplici atque thyrſo. Sunt autem eæ columbis eſca iucunda,unde & hoc nomen habent. Ad omnia uenena. Periſtereō puluer ſi cui in potu datus fuerit,omnia uenena diſcutit.

Nomina & uirtutes Bryoniæ. *Cap.* LXVII.

GRAECI Bryoniam Chelidonion,& Melothron & Arthezoſtin,ſiue Apiaſtellum, Itali uuam

taminiam,

taminiam, Vitem albam, Agrifolium, Dentariam : Aegyptij Thodona, Gardiadana : Syri Hugadeſſi, Dinupula, Daci Dochlea appellauere. Virgultis atque folijs & corymbis, ut uitis noſtra, ſed omnibus hirtis, quæ ſe colligit uicinis fruticibus, fructu ſiue ſemine botruoſo, longo, raro, fuluo, quo etiam tergora depilantur, thyrſos emittens prima informatione & e' radice qui ſunt aſparagis ſimiles.

Spleni ſanando uirtutem habet. Herba Bryonia in cibo data lienoſis, per urinam lien digeritur, & emendatur. Hæc herba tam laudabilis eſt, ut in theriacas etiam potiones mittatur.

Nomina & uirtutes Nymphææ. Cap. LXVIII.

NYMPHEA Græce Cacabon, Lothonietram, Rhopalon, alij Androgamos, alij Hydragodos, alij Heracleos, Latini Matrem Herculaniam, Algam paluſtrem, Papauer paluſtre, Clauum Veneris, Digitum Veneris dixere. Naſcitur in aquis ſtantibus. Ita denique nomen ſumpſit, thyrſo nigro, lenis, folijs ſimilibus herbæ cicoriæ aliqua ex parte ſuperãtibus, flore pallido, fructu ſiue ſemine lato, denſo, atque guſtu argilloſo, radice ſtipidoſa: nigra & acerrima eſt. Præterea naſcens Ompenio tenus flumine, cuius flos niger eſt, radix alba & aſpera. Dyſenteriæ compeſcendę.

Herbæ Nympheæ ſuccus cum uino tritus in potu detur. Item radices eius rades, & dabis manducare dyſenterico diebus decem, curabitur. Item ſi cum uino auſtero data fuerit, uentris curſum reſtringet.

De Criſio. Cap. LXIX.

Herba Criſion thyrſo eſt bicubitali, Trigona inferius, ſummitate rotunda cum thyrſiculis purpureis atque caneſcentibus folijs hirtis, radice, ut Andreas memorat, dolori medente. Ad faucium dolorem.

Herbæ Criſios radicem ſi quis collo portauerit, fauces ei nunquam dolebunt.

Nomina & uirtutes herbæ Iſatis. Cap. LXXX.

GRAECI Iſatis, Prophetæ Apiſi, Romani Alutam appellauere. Ad ſerpentis morſum.

Herbæ Iſatis folium contritum in aqua, & in plaga poſitum, adiuuat, & dolorem tollet.

Nomina & uirtutes Herbæ Paſtinacæ. Cap. LXXXI.

A' GRAECIS dicitur Agrios Staphylinos, alijs Ceras. Alij Vdonaulion, Itali Paſtinacam ruſticam, erraticam, & ſyluaticam. Naſcitur in locis ſaxoſis & aggeribus. Alia eſt hortualis ſiue ſeminalis & uiribus imbecilla. Alia agreſtis, quæ appellatur etiam à quibuſdam Ceras, eo quod cornu fingat: habet comam ut fœniculus, thyrſum tenuem, aſperum, in quo umbraculum, & flores paruos tenues, quorum in medio croceum germen purpurei coloris, radicem bipalmem, robore digitali, odore iucundam.

Pro mulieribus quæ partu laborant, neque purgantur.

Herbam paſtinacam ſyluaticam decoquant, & de aqua eius ſe fomentent, & ſanabuntur.

Ad purgationem mulieris. Herba paſtinaca decocta, cum eadem aqua ubi cocta eſt cõmiſce, & dato bibere, purgabitur.

Nomina & uirtutes Perdicalis. Cap. LXXXII.

HERBAM Perdicalem Græci Luſtimachion, Sideritin, Eleſinen, Helxine, Parthenion dicunt, Latini Muralem & Parietariam, alij Oriclanam, alij Vlciolariam appellant. Sed nomen ſumpſit à perdicibus, ſiquidem ipſę ea aluntur. Vocatur etiam Heraclia & Ion agrion, & Elitis, Elebatis'ue, & Polyonymos. Naſcitur in turribus uel parietibus, habet thyrſos tenues fruticoſos rubros, in quibus ſemina aſpera & folia Linozoſti herbæ ſimilia, rotundiora tamen atque hirſuta, & aſpera qualitate remordentia atque cohærentia. Eſt enim, ut Græci aiunt, uirtutis ſtypticę. Denique ad ſimiles cauſas, ac ſimiliter ut arnogloſſos herba adhibetur. Ad podagram & chiragram.

Herba perdicalis coquitur in aqua, & eadem aqua fouebis pedes uel genua, deinde ipſam tuſam cum axungia impones pedibus panno inductam, uel ſupra genua, ſanabit mire. Naſcitur parietibus aut maceriis, aut aggeribus.

Nomina & uirtutes Mercurialis. Cap. LXXXIII.

MERCVRIALIS à Græcorum alijs Linozoſtis arren, alijs Argyros, alijs Aritrilis, aliquibus Parthenion, quibuſdam Clibadion, & Chryſitis, Arguminoſque appellata eſt. Aegyptij Aphlopho, Prophetæ Hermu Baſilion, Itali Mercurialem. Frutex eius herbæ bipalmis, folijs Ocymi ſimilibus, atque ramis inanibus cum furcis plurimis atque denſis: & eſt fœmina maior quæ appellatur. Mas uero uocatur Mercurialis maſc. ſiue Teſſeculata, & eſt minor atque rotunda, & ueluti teſticulis binis paruis circa exordium ornata. Ad uentris duritiem.

Mercurialem herbam coques, & tritam ex paſſo dabis, ſtatim detrahet, & ſtomachum purgabit. Semen quoque eius tritum ex paſſo datum, idem detrahet. Ad menſtrua cienda.

Mercurialis herba admota cum irino uel roſaceo oleo potui data, prouocat menſtrua. Ad oculorum epiphoras. Mercurialis folia cum uino albo ueteri imponuntur. Si aqua in aures introierit. Mercurialis ſuccus tepidus in aurem inſtillatus, mox liberabit.

Nomina & uirtutes herbæ radioli. Cap. LXXXIIII.

HERBAM Radiolum alij Felicinam uocant, ſimilis eſt Felici quæ forte in lapideis naſcitur, uel in parietibus, habens in folijs ſingulis binos ordines punctorum aureorum. Ad capitis dolorem. Radiolo herba cõtuſa, atque curioſe depurgata, cum aceto ſcillitico uſqueadeo decocta donec non pareat perungito, capitis dolorem ſedat. Ad aluum concitandam. Herbę Radioli radix euulſa, & cultro cortice depurgata cum malua, & ita maluæ & ius earũ bibatur, ſine labore uel aliquo tedio uentrẽ deducit, & omnes æſtus.

Nomina & uirtutes Aſparagi agreſtis. Cap. LXXXXV.

GRAECI Myacantha, alii Aranthillidam appellauere, alii Anaſpargos, alii Sparagos agrios, Latini Corrudam, alii Aſparagum agreſtẽ, alii Sparagum ruſticum, alii Sparagum noſtrum. Ad ueſicę dolorem ſiue tumorem. Herbæ Aſparagi agreſtis radicem coque in aquæ ſextario in pultario nouo ad quartas, & ieiunus diebus ſeptem laborans ſumat in potu: plurimis diebus balneo utatur: in frigidam non deſcendat, neque frigidum bibat: mirifice experietur. Ad dẽtium dolorem. Herbæ Aſparagi ſuccum in ore continere oportet. Herbæ Aſparagi radix cocta trita utiliter imponitur. Herbæ Aſparagi radix trita cum uino potata, proficit. Si quis maleuolus deuotauerit hominem. Herbę Aſparagi agreſtis radice ſicca cum aqua fontana deluſtrabis eum, & ſolutus erit.

Nomina & uirtutes Sabinæ. Cap. LXXXVI.

GRAECI eam Nerion dicunt, alii Arathy, alii Baryton, Itali herbam Sabinam atque Sauinam. Cupreſſo ſimilis. Ad morbum regium ſiue auruginem. Herba Sabina cum melle & uino pota, auruginem diſcutit: cum uino trita, idem facit. Ad capitis dolorem. Herba Sabina diligẽter trita, cum aceto & oleo roſaceo mixta, capiti & temporibus illita, ualde prodeſt. Ad carbunculos. Herba Sabina carbunculis cum melle illinitur. Ad ignẽ ſacrum. Herba Sabina pariter cum melle illinitur.

Nomina & uirtutes Cynocephali, hoc eſt capitis ſiue Cerebri canis. Cap. LXXXVII.

GRAECI Cynocephalion dicunt, alii Antirinon, alii Brucanon, alii Ametiſton, alii Brathin, Prophetæ Oſireoſtaphe, Itali Canis cerebrum appellant. Ad oculorum Epiphoras. Canis cerebri radicem cum aqua decoque, & de eadem aqua ſubinde oculos foueto, celeriter lenit.

Nomina & uirtutes herbæ Eruſci, rubi'ue. Cap. LXXXVIII.

A' GRAECIS dicitur Batos ſiue Batoſdæa, alii Cynosbatos, alii Syntrophyllon, alii Aſyntrophon, Prophetæ Hęma Ibeos, & Hæma Titanu, Itali Senticem, alii Rubum, alii Moram ſyluaticam, Daci Mantiam, Aegyptij Aemoos. Ad aurium dolorem. Eruſci herbæ teneri cymæ ſuccus expreſſus tepefactus, & inſtillatus, aurium dolore liberat, & perſanare eundem eſt certum. Ad hęmorrhoidas reſtringendas. Eruſci herbæ teneri cymæ nouem, & muſcę ſyluaticę cymę tantundem, maligranati ſicci cortices tres conteruntur in ſe, & in calida eorum ſedes encatheſma: & cum iam refrigerauerit, fomentabis tibi anum. hoc triduum facies, mirifice reſtringit & perſanat. Ad profluuium mulieris. Eruſci cymas teneras ter ſeptenas coque in aqua uſque ad tertias, & triduo ieiuno in potu dabis, ita ut cotidie renoues potionẽ. Ad Cardiacos. Eruſci folia per ſe trita imponuntur mãmillę ſiniſtrę, & ſic dolori reſiſtunt. Aduerſus gingiuarum & labrorum uitia. Eruſci herbæ cauliculi teneri in uino decoquuntur, & ipſum uinum in ore continetur. Vuæ remedium. Eruſci herbæ folia areſiant in umbra crematorum cinere in cochleario tacto reſiliet, prę́ſentaneum eſt. Ad uulnera recentia. Herbæ Rubi aut flos aut mora imponitur, ſine collectionis periculo ſanat. Ad condylomata. Herba Rubus cum uino decoquitur ad tertias, eoque uino fouentur condylomata, & omnia uitia ſedat. Contra ſerpentum & hominum morſus. Herbæ mori folia recentia trita imponuntur.

Nomina & uirtutes herbæ Millefolij. Cap. LXXXIX.

A' GRAECIS dicitur Myriophyllos, & Chiliophyllos, alij Melophyllon, alij Stratioticen, alij Achilleon, alij Chryſites, alij Ambroſiam dixere, Itali Millefolium, alij Militarem, alij Supercilium Veneris, alij Acorum ſyluaticum, Galli Bellicocandium, alij Vigentiam, Daci Diodela. Naſcitur in paluſtribus locis, thyrſo unius radicis, molli, fuluo ita coæquato atque elimato, ut manufactus uideatur, folijs fœniculi ſimilibus. Hanc herbam Achilles inuenit, unde uulnera ferro facta ſanabat, & ob id Ahilleos uocatur,

catur,hac ſanaſſe Telephum dicitur. Ad dentium dolorem. Millefolij herbę radicem ieiunus manducet laborans dentibus. Ad uulnera ferro facta. Herba Millefolium cum axungia piſata & impoſita uulneri,purgat & ſanat. Ad tumores. Herbam Millefolium contuſam cum butyro tumoribus imponito. Ad dyſuriã,hoc eſt urinæ difficultatẽ. Herbæ Millefolij ſuccus cum aceto potus,mire prodeſt,ſanatque.

Nomina & uirtutes Rutæ *hortenſis.* Cap. XC.

GRAECIS dicitur Peganos & Eriphion. Romani Rutam hortenſem appellitant. Nota quidem hæc eſt omnibus herba: cuius eſt altera uſualis,altera agreſtis,atque uirtutis acrioris:ſed utræque fer uentiſſimæ comprobantur. Mutãtur etiam nomina pro regionum uarietate,apud Cappadocas appellata eſt Moier,à quibuſdam Armola,à Biris Beſſa. Memorant etiam in Macedonia appellari Mollicines, ab alijs Viperalem uocari,ea que interfectibilis eorum cum probetur. Ad ſanguinem fluentem e naribus. Herba Ruta frequentius odorata,ſanguinem de naribus mire reſtringet. Ad inflationes.

Herbæ Rutæ hortenſis paululum edito,uel in potione ſumito. Ad ſtomachi dolorem.

Herbæ Rutæ ſemen cum ſulphure uiuo & aceto ieiunus guſtato. Ad inguinum dolorem.

Herba Ruta uiridis coquitur ex oleo,deinde commiſcetur cera,eo ut ceroto in linteolo utendum.

Ad epiphoras oculorum. Herba Ruta cum polenta bene trita & impoſita,lenit epiphoras: nam & radix cõtuſa,& illita,eas emendat. Ad caliginem oculorum. Herbæ Rutæ rorem matutinũ, aut matutino madentes ſuccos collectos in uaſculo habeto, & ex eo ungebis. Eadem & carbunculis ex aceto tuſa imponitur. Ad morſus canis rabidi. Herbæ Rutæ pondus denariorum ſex ex uino bibitur. Plagæ imponuntur Rutæ folia trita cum melle,ſale & pice. Ad cardiacos.

Herbæ Rutæ faſciculus cum roſaceo decoquitur,adiecta aloes uncia,& olei perunctio dolorem ſiſtit.

Pro Lethargicis excitandis. Herba Ruta trita ex aceto infunditur fronti. Eadem ignem ſacrum ex aceto & oleo illita ſanat. Ad oculorum aciem. Folia Rutæ ſubinde manducet ieiunus.

Herba Ruta cum uino contrita,potui data,antidotum eſt. Ad profluuium mulieris.

Herbam Rutam circunſcribe auro & argento & ebore,& ſublatam eam alligabis infra talum.

Si fluit ſemen. Herba Ruta manducatur ex uino cum liquamine. Ad capitis dolorem.

Herba Ruta ex uino potui datur,& trita capiti inſtillatur cum aceto & oleo roſaceo.

Nomina & uirtutes Mentaſtri. Cap. XCI.

MENTASTRVM Græci Calaminthen,alij Glechon agrion, alij Hedyoſmos, alij Oſmites Bregiu,Theſmu Oſthanes,Prophetæ Gonos Apollonos,Itali Mentaſtrum uocant: Alij Nepetã, Hiſpani Creobula,Galli Mentam. Huius ſpecies tres memorantur. Eſt enim ſylueſtris folijs Ocimi ſimilibus, atque ſubalbidis,ramis cauliculatis,cum flore purpureo:ſed eius folia ſunt odore pulegio ſimiliter formata,ſed maiora. Secunda ſpecies appellatur agreſte pulegium,qua ſpecialiter Latini(ut ſupra diximus)Nepetam uocãt,cum folijs menthæ ſimilibus,longitudine à prædicta porrectioribus, thyrſo atque ramis maioribus,ſed inferioribus effectu.omnium acriora ſunt folia guſtu,atque incendioſa. Ad aurium uitia & dolorem. Mentaſtri herbæ ſuccus cum uino auſtero mixtus,& in auriculam coniectus,uermes natos necare creditur. Vt ſcias in cuius ſtellæ tutela ſis. Herbam Mentaſtrum tollis mundus, in linteolo mundo habeto,ut quando in pane cocto granum frumẽti integrum inueneris, quem ſimul cum herba ponito,& preceris ſeptem ſtellas,id eſt,Solem,Lunam, Mercurium,Iouem, Venerem,Saturnum: & ſub puluino pone,ut tibi per quietem oſtendant,in cuius ſtellæ tutela ſis. Pro elephantiacis.

Herbæ Mentaſtri folia frequenter manducato,ſanare certum eſt.

Nomina & uirtutes Ebuli. Cap. XCII.

EBVLVM Græci Chamæacten dicunt,alij Chamæſacen, alij Mœcoſa Phrodites, alij Agrian acten,alij Eboicen,Galli Ducone,Daci Olma,Itali Ebulum. Ramis rotundis digitalibus terræ proſtratis, ſucco plenis,folijs lẽticulatis,fructu ſiue ſemine rotundo,radice tenui. Ad calculoſos. Ebulum herba tenerum cum folijs tritum ex uino potui datum,calculos pellet. Ad colubri morſum.

Herbam Ebulum antequam ſuccidas,ter nouies dicis,Omnia mala beſtia canito:atque ferro q̃ acutiſſimo elima,ſecundam terrę trifariam præcidito,& id faciens de eo cogitato cui medeberis,reuerſus ita ne reſpicias,& ipſam herbam contritã opponito,cõtinuo ſanabitur. Ad Hydropicos. Herbę Ebuli radicis ſuccus expreſſus cyathis quatuor ex uini ſextario ſemis potui ſemel in die datus, hydropicis ualidiſſime proderit,per annum enim humor omnis detrahitur. Splenis dolori curando. Herbæ Ebuli radicem ſiccatam,& in puluerem molliſſimum redactam ex uini cyathis quatuor, pulueris cochlearia tria in limine ſtans bibat,& Ebulum ſemper ſecum habeat ſine ferro lectum.

Nomina & uirtutes Pulegij. Cap. XCIII.

GRAECI Blechon,alij Glechon,alij Arſenachanthon,alij Poludon ac Heniton,Prophetæ Panta agathon, Oſthanes, Dimoron, Latini Pulegium. Quam uim Pulegium ſecum habeat, multi

gnorant. Duo enim genera ſunt,maſculum & fœmina: maſculum florem albũ habet, fœmina rubeum ſiue purpureum:utrunque utile eſt & mirabile. Cæterum mirabile in ſe habent, cum maximis æſtatis caloribus floreãt,cum fere aliȩ herbæ areſcũt. Virtutis eſt acerrimæ ac feruẽtis. Capiti ne noceat æſtus.

Herbam Pulegium tecum aut ſuper aurem,aut ſub annulo portato.hoc & hyeme tota facies, nec grauetudinem ſenties, nec perfrictionem. Ad infantium inteſtinorum dolorem.

Pulegium & cuminum tritum ex aqua ſuper umbilicum ponito,& continuo ſanus fiet.

Contra nauſeam ſtomachi. Pulegium tritum,uel in aqua maceratum,cum aceto potui dabis,nauſeam ſtomachi ſedat. Ad uentris pruriginem. Pulegium in aqua feruente maceratum tandiu donec bibi poſſit aqua, optimum eſt, & pruriginem ſedat. Ad uentris dolorem.

Pulegium commanducatum,& in umbilico poſitum,religatum ne excidat, cõtinuo dolorem diſcutit.

Tertianæ curandæ. Pulegij ramulos lana inuolutos odoret ante acceſſionem: quod ſi quis coronam Pulegij in capite habuerit,capitis dolorem ſedat. Si infans in utero mulieris mortuus fuerit.

Pulegij codas treis recentes quæ adolent ſuauiter tritas in uino ueteri optimo,quartario da,bibat.

Ne in naui nauſees. Pulegium & Abſinthium ſimul tere ex oleo & aceto,nares frequenter frica.

Si mulier minus purgatur. Pulegij pon.ſemiun.in oxymellite cyathis duobus mane ieiuna bibat.

Si ſecundæ à partu non ſequuntur. Pulegij treis diſtingue codas,& in uino bono da,bibat.

Aduerſus ueſicæ dolorem uel calculum. Pulegium in uini cyathis duobus bene contritum, ieiunus bibat,& continuo in ſolio deſcendat,intra paucos dies ſanat,& calculus pellitur.

Si quis circa cor uel pectore dolet. Pulegij & aceti cyathos duos ieiunus bibat.

Contra ſpaſmum. Idem faciat ſi ſpaſmus moleſtus fuerit. Si mulier obticuerit.

Pulegium contritum,& in puluerem redactum,lana conuolutum ſubijciatur ab obſtetrice.

Ad ſtomachi aut inteſtinorum inflationem. Pulegium ex aqua calida cõtritum,uel ex uino, aut per ſe dato,rem miraberis illico. Ad morbum articulorum. Pulegium in oxymelle quartario uel cyathis tribus ieiuno da bibere,eijciet bilem & ſaniem albam:idem faciet ut facile reſpiret.

Splenis dolori medendo. Herbam Pulegium decoque ex aceto,& id acetum calida permixtũ potui dabis. Cæterum ne quid pulegij pręgnanti dederis. Ad Sciam uel coxarum dolorem.

Herba Pulegio & pipere æquis ponderibus tritis in balneo perfricabis ubi dolet.

Nomina & uirtutes Nepitæ. Cap. XCIIII.

GRAECI eam Mentham agrian,alij Menthamorinon,alij Diaulan, Prophetæ Hæma Ammonos,alij Gonos Ammonos, Itali Nepitam montanam,ſiue ſylueſtrem. Morſibus ſerpẽtum curãdis.

Herbæ Nepitȩ montanæ ex uino tritæ ſuccus expreſſus cum uino potui datur: cuius etiam folia contrita plagæ utiliter imponuntur.

Nomina & uirtutes Peucedani. Cap. XCV.

A' GRAECIS dicitur Peucedanon,quibuſdã Licys agrion,alijs Agriophyllon,Prophetæ Agathos Dæmon,Itali Pinaſtellum, alij Satanariam uocarunt. Thyrſum habet ut fœniculus,radicem magnã & nigram grauiſſimi odoris,ſucco plenam,ſecundum ipſam coronam denſam,flore nigrum, pro temporibus augetur,& propterea aliquãdo præſecta molli radice defluit,atque in umbra deponitur ſeruãda: Sole nanque uires amittit, ſed probatur melior eſſe flauus & feruens guſtatu & odore grauis, ut in Sardinia & Samothracia gignitur. Ad ſerpentes fugandos.

Peucedanum herba arcet ſerpentes odore ſuo. Peucedanum item cum betonica & adipe ceruino aut medulla aceto mixto,morſui medetur. Contra Phrenitim. Herba Peucedanum cum aceto,capiti infuſa ſumme facit.

Nomina & uirtutes Hinulæ campanæ. Cap. XCVI.

A' GRAECIS dicitur Panax Chironia. Alij Centauriam, alij Panax Helenion,alij Helenam, Itali Hinulam campanam appellant. Habet folia Amarathro ſimilia,flores auroſos,radicem tenuem, non altam,acerrimam guſtu,medetur ſerpente uexatos. Ad ueſicæ dolorem.

Herba Hinula,& Apij ſemẽ,& Aſparagi, & fœniculi quoque radices in unum trita,& in tepida potui data,efficaciter prodeſt. Remedium ad cruciatus dentium. Herbam Hinulam ieiunus commanducet,dentes confirmat. Ad lumbricos. Herbæ Hinulæ folia ex uino trita ſupra uentrem ponuntur.

Nomina & uirtutes Cynogloſſæ. Cap. XCVII.

GRAECI Cynogloſſon,alij Phrygian,alij Emionion,alij Splenion,alij Caballatiõ, alij Acolymbos,alij Scolymon,alij Pyrgys,alij Leucrion,Aegyptij Zȩnis,Itali Linguam caninam,alij linguam canis, alij Sublabium,alij Linguam Macedonicam. Ad morſum ſerpentis.

Cynogloſſa herba trita,& ex uino ſumpta,prodeſt. Quartanæ typo medicando.

Herba Cynogloſſa quæ folia quatuor habet,piſata,& potui data ex aqua,liberat. Pro ijs qui minus audiunt. Herbæ Cynogloſſæ ſuccum ex paſſo & oleo tepefacto in aurem ſtillato,mire ſanat.

Nomina

Nomina & uirtutes Saxifragæ. Cap. XCVIII.

A' GRAECIS dicitur Saxifragos,alijs Adiantos,alijs Scolopendrion, quibuſdam Scolymos, nonnullis Scoliprochos,Aſplenon,& Prochos agrios, Aegyptij Phepere,Itali ſaxifragam, alij uitem canam,alij Apruco,alij Lampago uocant. Naſcitur in montibus,locis ſaxoſis,uirgultis nigris lenibus cum ſplendore,bipalmis ut coriandrum ſciſſis in ſummitate. Calculoſis amuletum præſentaneum.

Saxifragam herbam contritam ex uino bibendum dato,febricitanti ex aqua calida:tam præſentis effectus ab expertis traditur,ut eodem die perfractis eiectiſque calculis ad ſanitatem perducat.

Nomina & uirtutes hederæ nigræ. Cap. XCIX.

GRAECI eam dicunt Ciſſos Melas,alij Ciſſarion, Ciſſonecion'ue, alij Cryſometas,Galli Bolus ſerron,Daci Arborriam,Itali Hederam nigram. Ad calculos pellendos.

Herbæ hederæ baccas aut ſeptem aut undecim contritas ex aqua potui ſumptas mire calculos in ueſica congregatos frangere & extrahere per urinam,certum eſt. Ad capitis dolorem.

Herba hedera cum oleo roſaceo & cum ſucco eius mixto uino tempora uel frontem perfricabis, ſedat dolorem. Ad ſplenis dolorem. Herbæ hederę nigræ grana,primo III.ſecundo V.tertio VII. quarto VIII.quinto XI.ſexto XIII.ſeptimo XV. octauo XVII.nono XIX. decimo XXI.in uino bibuntur diurnis diebus, ſi febricitat in aqua calida,maximo auxilio lienoſis auxiliatur.

Ad ſphalangionum morſus. Herbæ hederæ radicis ſuccus bibatur:item ulceribus,hedera ex uino decocta,utiliter imponitur. Ad nares graueolentes. Herbæ hederæ ſuccus bene colatus in nares infunditur. Ad aurium uitia, & eis qui minus audiunt. Herbæ hederæ ſuccus mũdiſſimus cum uino ſtillatus medetur. Ne caput à ſole doleat. Herbæ hederæ folia molliſſime trita in aceto & oleo roſaceo aduerſus omnem capitis dolorem fronti illinitur.

Nomina & uirtutes Serpylli. Caput. C.

A' GRAECIS dicitur Herpyllos,alijs zygis. Alij Polion,Aegyptij Meronopus,Itali Serpyllum,alij Cicer erraticum, alij Cicer ruſticum: eius eſt alia hortualis ſiue uſualis, humi ſerpens cum folijs atque ramis Origani ſimilibus,albidioribus quidem,atque ſamſuci odorem fingentibus: alia agreſtis,quæ etiam Zygis appellata eſt,non in ſolo ſerpens, ſed directa atque ſtatim poſitione ſubrecta cum ramis tenuibus atque lignoſis longitudine bipalmi,& folijs paruis & anguſtis tanquam rutæ,ſed paulo longioribus atque plenioribus & anguſtioribus. Floribus quoque omnibus in uirgis cõſtitutis,in ſummitate purpureis remordentibus linguam,odore iucundo,radice inutili. Naſcitur in petris. uehementior eſt autem rubea,quæ ſeminalis ſiue hortualis appellata eſt. Capitis dolori medendo.

Herbæ Serpylli ſuccum cum oleo & ſale fricto,& in puluerem redacto,omnibus permixtis caput perunctum ſanatur. Item Serpyllum decoctum in aceto,tritum illinitur temporibus & fronti.

Ad combuſtum. Herbæ Serpylli ſurculi unciam,ſpumæ argenti uncias treis,roſam: hæc in mortario teres: ceræ punicæ,adipis urſini & ceruini ſemilibram,ſimul decoques,colabis,& impones.

Nomina & uirtutes Abſinthij. Cap. CI.

GRAECI Abſinthion Bathypicrõ cognominant,Romani Abſinthium ruſticum,Aegyptij Somi appellant. Eſt porrò Abſinthium omnibus cognitum, cuius probabilius genus eſt Ponticum uirtutis acerrimæ,feruentis,& redarguentis amaræ. Naſcitur locis cultis & montuoſis & ſaxoſis.Eſt præterea aliud Abſinthium marinum,quod quidem Seriphium uocant,gignitur in Tauro monte & Cappadocia plurimum, & in Taphoſiri Aegypti prouincia tenuioris fructus ac ſeminis à ſupradicta,& anguſtioribus folijs,neque tam amarum,ſed odoris grauioris. Contra periculum fungorum.

Herbæ Abſinthij ſuccum ex aceto bibat,hoc ſerotinus uir cẽtenarius euaſit,cum eſſet à fungis tẽtatus.

Ad liuores tollendos. Herbam Abſinthium in aqua decoctum, & inductum panno impone: ſi corpus tenerum fuerit,ex melle imponito. Lumbricis necandis.

Abſinthij herbę & Marrhubij & Lupinorum paria pondera in aqua mulſa cocta, uel in uino auſtero bis aut ter in umbilico poſita,necant lumbricos. Ad inguinum uel intertriginis moleſtias.

Herbæ Abſinthij & marrhubij ſurculum ſumito,& in ſemicinctio tecum portato, ſanaberis.

Nomina & uirtutes Saluiæ. Cap. CII.

QVIDAM Græcorum Ciſſion,alij Eleliſphacon,alij Phacon,alij Bechion appellauere, Aegyptij Anuſi, ItaliSaluiam,alij Tuſſillaginem uocant. Eleliſphacos agreſtis grauioris eſt odoris. Vſualis uero,quæ eſt boni odoris ac lenioris,Saluia uocatur. Eſt igitur frutex ſiue ſarmẽtum longitudine porrectũ ſubalbidum,uirgis maioribus,folijs paulo aſperis,odoris boni,& fructu ſiue ſemine in ſummitate ramorũ, ſimilior minor agreſti. Naſcitur aſperis locis,& eſt uirtutis redarguentis cum acrimonia,quę denique pro

Dictamno ſæpe uenenum eijcit. Contra ueretri pruriginem.

Herba Saluia decoquitur, & de ea aqua ueretrum infricatur. Ad pruriginem circa anum.

Herba Saluia decoquitur,& de ea aqua inferiores partes fomentantur,& ſedat pruriginem ſumme.

Nomina & uirtutes Coriandri. Cap. C I I I.

G R AE C I Corion,Itali Coriandrum,Aegyptij Ocheon nominant. Notum quidem omnibus frigidæ uirtutis eſſe. Lumbricis purgandis.

Coriandrum coquitur ad tertias in oleo, & in caput mittatur. Mulier ut cito pariat.

Coriandri ſeminis grana X I. aut X I I I. in linteolo mundo de tela alligato, puer aut puella uirgo ad femur ſiniſtrum prope inguē teneat:& mox ut peractus fuerit partus, pueri remedium cito ſoluatur, ne inteſtina ſequantur. Ad frigora & omnes febrium typos.

Herbam Coriādrum ubi mane uideris ad olitorem propoſitum,accedis ad eum,& proijcies denarium, & tollis faſciculum de Coriandro, ſed noli nominare, & portes tecum uſque dum hora ſuſpecta ueniat. cum hora tranſierit,& nihil tibi prouenerit,ſub ſero proijcis illud poſt te,dum ambulas,& noli poſt te reſpicere, liberabis te.

Nomina & uirtutes Portulacæ. Cap. C I I I I.

A' G R AE C I S dicitur Andrachne. Alij Cappara,alij Andremas,Prophetæ Hæma areos,Daci Lax,Aegyptij Mothmutim,Itali Portulacam,alij Pocaſtrum, alij Illecebram, nonnulli Amaranthos uocarunt. Notum eſt omnibus Portulacam frigidæ uirtutis atque redarguentis eſſe.

Ad ſeminis immodicum profluuium.

Portulaca herba ſumpta,bene facit,& per ſe,& cum Oxygaro. Ad ſtomachi inflationem.

Portulaca herba purgat,& in aceto ſumpta,mire inflationem tollit.

Nomina & uirtutes Cerefolij. Cap. C V.

G R AE C I Pæderota uocant,alij Boopes,alij Arctophyllon, Latini Cerefolium.

Ad ſtomachi dolorem. Herbæ Cerefolij uiridis cymas treis colliges, & pulegium in ligno teres,mellis cochlearium malaxes, ut ebulliat cum papauere uiridi, & induces ſtomacho.

Nomina & uirtutes Siſymbrij. Cap. C V I.

G R AE C I Siſymbrion, alij Stephanon Aphrodites, alij Herpyllon mega,Latini Terralem Auſteralem'ue,alij Mentham Veneriam appellant. Eſt quidem ſimilis menthę, ſed latioribus folijs atque odoris ſummi, & uirtutis feruentis. Ad ueſicæ dolorem & ſtranguriam.

Siſymbrij herbæ contriti excepto ſucco, ſcrupulos duos febricitanti ex aqua calida,non febricitanti ex uino potui dabis,mire remediaberis.

Nomina & uirtutes Oluſatri. Cap. C V I I.

S M Y R N I O N Græci uocant,alij Hippoſelinon,alij Selinon agrion, Itali Oluſatrum, Aegyptij Denterobon,Radice alba,ſtomacho commoda,non ualida, thyrſo molli,cauo atque celſo, ueluti ſcripturis notato,quas Græci γϱάμματα uocant, folijs latis atque rubris cum albis notis,ſemine longo, accumulatur maſticatione, atque odore aromata ſimulat. Ad ueſicæ dolorem & ſtranguriam.

Herba Oluſatrum trita ex paſſo in potu ſumpta,ſtranguriam potenter emendat.

Ad purgationem mulierum. Herbæ Oluſatri ſemen ex mulſo potui dabis, fœminas purgat.

Nomina & uirtutes Lilij. Cap. C V I I I.

G R AE C I eam Crinon uocant,alij Lirion,Latini Lilium,alij Roſam Iunonis. Ad percuſſum ſerpentis. Herbæ Lilij bulbum conterito,& in potu dabis,ipſum etiam bulbum tritum morſui adponas,ſanabitur. Ad luxum. Herbæ Lilij folia tuſa & impoſita,efficaciter ſanant:& ſi tumor fuerit,ſedat.

Species & uirtutes Tithymali. Cap. C I X.

T I T H Y M A L I ſpecies ſunt ſeptē,quarum alia maſculum,ſiue Characias appellatur, uel Comites,aut Amydaloides,atque Cobios,Helioſcopos,Meconitis,Alipos: Latini Lactucam marinam, Prophetæ Conos artos. Alia fœmina quam Myrtiten,uel Caryiten,Myrſiniten appellant,Romani Mutilaginem caprariā. Tertia Paralios,ſiue Tithymalis,Paraplion,Mecon aut Meconiō. Quarta Helioſcopios, Dentricis Tithymalis,Latine Cicer columbinū,& Caprago dicitur. Quinta Cypariſſias. Sexta Dendroides. Septima Platyphyllos ſiue Perſites. Prophetæ Aſclepiu diadema. Latine Tritum appellatur.

Characias igitur naſcitur in collibus,uel montuoſis locis,thyrſis ultra longitudinem cubitalem rubris, ſucci acrioris,atque albis folijs oliuæ ſimilibus,paulo anguſtioribus, ſed longioribus comæ, in ſummitate ſunt iunci ſimiles,uirgulis porrectis,in quibus ueluti cauliculi cum ſemine,radice longa. Succus eius potui datus duobus obolis,purgat phlegma bilemque: in poſca uētrem ſoluit,in mulſo uomitum mouet, emortuos dentes & exeſos tollit. Fœmina autē aſperis naſcitur locis,& alba eſt,folijs ſimilibus myrti,paulo maioribus ac firmis,& acutis in ſummitate,ſpinoſis uirgultis bipalmis,fructu ſiue ſemine nuci ſimilis, quæ leniter arguat guſtu, ac ſingulos per annos renaſcatur: eius ſuccus plus eſt uomificus. Paralios naſcitur circa mare ramis bipalmis,rubris, quinis uel ſenis ab radice uenietibus,in quibus folia parua anguſta & longa cum capitello in ſummitate denſo paruo,in quo Eruo ſimilis,ſed uarium floribus albis ex toto, atque ſucco uirtutis ſuperioris. Helioſcopos prouenit in hortis,ramis è radice uenientibus quatuor aut quinque,bipalmis tenuibus rubris,folijs portulacæ ſimilibus,paulo tenuioribus capitello, anethi ſimilis,fructu ſiue ſemine uelut in folijs,coma quaſi dei ſolis motibus uel circunflexionibus conuertat,uirtute prædictæ ſimilis,ſed paulo uehementiore. Cypariſſias thyrſo bipalmi,nigro ac ſubrubente,folijs pini ſimilibus,ſed paulo longioribus. Dendrys naſcitur in petris,latior ac rubrior prædictis ramis,folijs myrrhæ tenuioribus ſimilis,fructu ſiue ſemine ceu Characias. Platyphyllos ſimilis eſt Verbaſto forma atque uirtute. Ad interiorum dolorem. Tithymali herbæ fruticem teres,& in uino cyathis duobus,ex eodem ſucco cochlearia duo dato ieiuno bibere,ſanabitur. Ad uerruculas tollendas. Herbam Tithymalum lactem mixtum cum Batrachi herbę ſucco ſi in uerrucā impoſuerit,tertio die ſanabit. Ad fiſtulas. Herbę Tithymali ſuccum cum uino mixtum ſuperexprimito, deinde cęteris fomentis obligato. Ad lentiginem,hoc eſt lepram. Tithymali herbę flos cum reſina decoctus illinitur.

Nomina & uirtutes Cardui ſyluatici. Cap. CX.

GRAECI Chryſiſceptron,alij Ixian,alij Pancration,alij Chamęleon, alij Gnidium coccum, alij Vlophonon,alij Cynomazon, alij Cynozolon,alij Ocimoides: Latinis Carduus uaria, Carduus lactea, Carduus nigra: alij Vernilago, Vſtilago. Naſcitur in pratis & ſecus uias. Ad infirmitates ſtomachi. Herbę Cardui ſyluatici,quam habet in capite ſummo medullam uiridem dato ex Oxygaro,edat. Vt occurſus malos non timeas. Carduum herbam ſi Sole nouo fuerit Luna in Capricorno tollis,& quandiu tecum portaueris,nihil mali tibi occurrit.

Nomina & uirtutes Lupini. Cap. CXI.

A' GRAECIS uocatur Thernos orinos,à Romanis Lupinum montanum. Naſcitur ſecus ſepes aut locis ſabuloſis. Ad lumbricos & tineas. Herbam lupinum montanum tere cum radice, & dato ex aceto cyathum unum bibere,ſine mora eijciet. Item infantium,cum abſinthio tritum,umbilico imponitur.

Nomina & uirtutes Lathyridis. Cap. CXII.

A' GRAECIS dicitur Lathyris,Coccos gnidios. Alij Chamęlęan,alij Eupolis,alij Epantemon, Itali Cicotatium,alij Lathyridem nuncuparunt. Náſcitur locis cultis & ſabuloſis,thyrſo cubitali,roboris digitalis,cuius in ſummitate furcę atque folia lōga,ut in ariſtolochia, ſemine in ſummitate ramorum trigano & rotundo ut capparis, in qua tria ſemina obtecta,folijs inuicem diſcreta, rotunda, & eruo maiora: quę purgata,alba reperiūtur & dulcia. Ad duritiam uentris. Herbę Lathyridis ſemen quod eſt granum purgatum potui dabis in aqua calida,aluum citat.

De uirtutibus Lactucæ Leporinæ. Cap. CXIII.

NASCITVR Lactuca leporina locis ſabuloſis. Lepus ęſtate cum animo deficit ęſtu,hac herba remediatur,ideo Lactuca leporina dicitur. Ad febricitantes. Lactuca leporina ſupponitur ſub puluino neſcienti,remediabitur. Si pili oculis obſtant. Lactuca leporina pilos oculis obſtātes ſumme relegat.

Nomina & uirtutes Cucumeris. Cap. CXIIII.

GRAECI Elaterion,alij Licys agrios,alij Grynon,alij Ballis,alij Bubalion,alij Scorpion, alij Phe rombron,alij Peucedanum,alij Notiō,Itali Cucumerem Anguinum & Cucumerem ſyluaticum,Prophetę Nemaictinos,Punici Cuſſimezara. Naſcitur locis arenoſis,ſed maritimis & calidis,folijs cucumeri uſuali ſimilibus cum uirgultis breuioribus,radice alba magna,& fructu longitudine digitali,totus frutex amariſſimus. Ad neruorum dolorem & podagram. Cucumeris ſyluatici radices coques ex oleo cibario pondo. III. ad tertias inde perunges eos,ſanabūtur. Ad aborſum. Herbę Cucumeris ſyluatici radices ad tertias in aqua coquantur, & inde ſe ſublauet. Si quis autem ieiunus fructum eius ediderit, periclitabitur: ideoque quiſque abſtineat,neque manducet.

Nomina & uirtutes Cannabis. Cap. CXV.

CANNABIS alia eſt uſualis,alia agreſtis,quam nonnulli Hydraſtinam,Itali Terminalem appellitant,radice ſimilis Altheæ,quam nos Ibiſcum appellamus. Naſcitur locis aſperis,& ſecus uias ac ſepes. Ad mammillarum dolorem.

Herbam Cãnabem ſyluaticam tuſam cum axungia imponat,diſcutiet tumorẽ:& ſi collectio fuerit,expurgat. Frigore exuſtis. Cannabis ſyluaticæ fructũ tritum cum urticæ ſemine ſubiges aceto,& eis impones.

De uirtutibus Rutæ montanæ. Cap. CXVI.

GRAECI Peganon orinon, Itali Rutam montanam uocauere. Cæterum titulum quære ſupra in Ruta hortenſi. Naſcitur in montibus locis aſperis. Ad caliginem oculorum & ulcera.

Herbæ Rutæ montanæ roſcidæ folia decocta in uaſculo uitreo mittes,uinum uetus admiſce,& ſic inũges. Ad præcordiorum dolorem. Rutam ſyluaticam contunde in uaſe ligneo,deinde adde tribus digitis,quod prendere potueris,mitte in calicem,& uini cyathum unum & aquæ calidæ cyathos duos da bibat,& cõtineat ſe in lecto modicum,mox ſanus erit. Ad hepatis dolorem. Rutę ſyluaticæ manipulum in olla noua & aquæ heminas treis,mellis tantundem adijcito, exempta ruta, & fac inferueſcat aqua cum melle:id per triduum facies bibere,& ſic plures poteris ſanare. Pro ijs qui meiere non poſſunt,uel dyſuriam patiuntur. Herbæ Rutæ ſyluaticæ cauliculos nouem conterito, additis aquæ cyathis tribus,& aceti hemina,& ſubferueat,& dato bibendum dies continuo nouem, ſanus fiet.

Si mulier intrinſecus aliquid mali habuerit. Rutæ ſyluaticæ ſemen contritum ex uino auſtero da bibat,præter partum liberabitur. Ad extematos à uino. Rutæ ſyluaticæ ſemen cum uino potum,mire facit. Scorpio ſi quem percuſſerit. Herbæ Rutæ ſyluaticæ ſemen contritum ex uino dabis potui,dolorem ſedat.

Nomina & uirtutes Heptaphylli. Cap. CXVII.

GRAECI Heptaphyllon,Itali Septefolium dicunt. Naſcitur locis cultis & ſabuloſis.

Ad pedum dolorem. Herba Septefolium trita cum luto mixta, pedes perunges, tertio die dolorem tollit.

De Ocymo,eiuſq; uirtutibus. Cap. CXVIII.

OCYMVM eſt herba notiſſima,atque difficilis digeſtionis,& mutatione ſui inflabilis, & uirtutis mictualis. Capitis dolori medẽdo. Herba Ocymum tritum cum oleo roſeo aut myrtino, uel aceto,fronti imponitur. Epiphoris curandis. Idem ad epiphoras oculorum ex uino optimo tritum,oculis illinitur. Idem ad renes in maligranati cortice bibitur.

Nomina & uirtutes Apij. Cap. CXIX.

SELINON Græci & Meliſſophyllon, Prophetæ Hæma areos,Romani Apium, omnibus notum eſt accerrimæ uirtutis eſſe & mictualis. Ad epiphoras oculorum. Herba Apio trito bene cum pane oculi teguntur.

Nomina & uirtutes hederæ Chryſocanthos. Cap. CXX.

A' GRAECIS dicitur Ciſſos & Chryſocanthos ſic appellata, quod grana aurei coloris ferat.

Ad hydropicos ſanandos. Herbæ hederæ Chryſocanthos grana uiginti in uini ſextario contrita,ex eo uino terni cyathi bibantur per dies ſeptem, qui per urinam exinaniuntur.

Nomina & uirtutes Menthæ. Cap. CXXI.

HEDYOSOMOS Græcis,Romanis Mentha dicitur. Ad ignem ſacrum.

Herbę Menthę ſuccus expreſſus adiecto ſulphure & aceto,de pẽna inunctus,ſine mora dolorem ſedat. Vlceribus in capite manantibus. Herba Mentha contrita,& impoſita,ulcera ſiccat.

De Anetho. Cap. CXXII.

Dolori uentris medendo.

ANETHVM herbam combure,& cinerem eius commiſces cum melle, dein uulnus foues ex aqua,dein ex myrtino calida laua,& ſic medicamen impone. Loci mulierum ſi dolent.

Herbæ Anethi medicamine ſupraſcripto peſſum factum inijciatur ab obſtetrice. Ad capitis dolorem. Anethi florem cum oleo decoque,temporibus illinito & alligato.

Nomina

Nomina & uirtutes Origani. Cap. CXXIII.

ORIGANON à Græcis Heracleoticon, Onitis, Aſclepion, Panaces, Conila appellatur. Latini Cunilam Gallicam & Origanum nominant. Tuſſi medendo. Herbam Origanum commanducet, miraberis effectum. Origanum item herbam in puluerem molliſſime tritum, & melle ad tertias decoctum, miſce puluerem & figurabis trociſcos, & bibat in aqua calida.

Nomina & uirtutes Semperuiuæ. Cap. CXXIIII.

GRAECI Aizoon, alij Aithales, Latini Semper floridum & Semperuiuum, ſiue Vitalem nominant. Semperuiuę nomen ſumpſit, quod ſit ſemper uiridis. Ab aliquibus Stergethron uocatur, eo quod amorifica iudicetur, unde & pro foribus à plurimis ponitur, ut pellat odia: etiam Ambroſia dicta, propter uſum ſacrum: item Buphthalmos, Zoophthalmos appellata eſt, propter cymas. cubitales enim euomit thyrſos robore digitali, linguam ſimulantes, folijs pinguibus pollicis craſſitudine, linguæ ſimilibus in ſummitate, inferior uero ſupinata, ſed in capite præſtricta, rotunditatem oculi ſimulantia. Naſcitur in locis montuoſis, in domibus etiam plurimi ſerunt. Prouenit etiam parua in parietibus, petris, & ſepulturis, & locis umbroſis. Ad apoſtemata. Herbam Semperuiuum cum axungia & pane & coriandro ſimul tritam uice malagmatis impone. Ad hemitritęum. Herbæ Semperuiui folia quinque trita in aqua calida potui dentur.

Nomina & uirtutes Fœniculi. Cap. CXXV.

GRAECI Marathron, Latini Fœniculum, omnibus notum. Vrinam mouet cito data, lac prouocat. Ex eius thyrſis ſiue folijs ſuccus ſole præſiccatus, acuit uiſum. Præterea ſemen eius ex uirore conſtitutum cum ſuis uirgultis. Ad tuſſim. Herbæ Fœniculi radicem tuſam in mero ieiunus bibat per dies nouem. Ad ueſicę dolorem. Herbæ Fœniculi uiridis faſcem, & apij uiridis radicē, aſparagi agreſtis radicem in pultarium nouum, mittis & aquæ ſextarium, ut ſimul ferueant ad quartas, & ieiunus bibat per dies ſeptem, uel pluribus, balneo utetur, in recentem non deſcendat, frigidum non bibat, ueſicæ dolorem ſedat ſine mora.

De Eryphio. Cap. CXXVI.

ITALI hanc herbam Rutam agreſtem indigitant. Naſcitur in Gallia in monte Soracti, figuram habet Apij, florem habet purpuræ ſimilem. Naſturtium ſeptem radicibus totidemque ramulis: ipſa autem patula humo aſperis minimiſque irriguis, omni florens tempore, ſemen habet tanquam faba.

Phthiſicis curandis.

Herba Eryphion piſata malagmatis inſtar impoſita ſanat, ſucci eius potui dati, miraberis uirtutem.

Nomina & uirtutes Symphyti. Cap. CXXVII.

A' GRAECIS Symphyton, & Xylophoron, Anachallis, & Nemoſtaſis dicitur. Latini Conſeruam, Hinulam ruſticam uocant. Ad profluuium mulieris album. Herba Symphytum ſiccata, piſata, & in puluerem molliſſimum redacta, in uino potui datur, & mox reſtringet.

Nomina & uirtutes Petroſelini. Cap. CXXVIII.

GRAECI Petroſelinon, alij Smyrnion, Itali Apium ſyluaticum. Naſcitur in petris: ſed eſt ſummum, ac probabile Macedonicum, odoris boni, hoc eſt aromatici, ſapor dulce, urinam mouēs, medetur uentoſitati, ſtomacho & colo, & his ſimilibus. Ad ſerpentium morſus. Herbæ Petroſelini puluerē molliſſimum pondere drachmæ unius ex uino potui dabis, & ipſa contritæ plagæ imponetur.

Ad neruorum dolorem. Herba Petroſelinum trita, & impoſita, neruorum dolorem ſedat.

Nomina & uirtutes Braſſicæ ſyluaticæ. Cap. CXXIX.

GRAECI Cramben, alij Cynanchon, alij Cynanchen nuncupant: Itali Braſſicam ruſticam, & Braſſicam aliqui caninam, Punici Butzrutim. Ad tumores quoſcunque. Herbæ Braſſicæ ſyluaticæ cinerem cum axungia ueteri piſata cōmixtum quaſi malagma inducis linteolo groſſo, & in aluta imponis. Ad lateris dolorem. Herbam Braſſicam ſyluaticam imponis, ut ſupra. Ad podagrā. Braſſicam conficies ut ſupra: quod ſi uetuſtiſſimum fuerit, eo magis efficacius erit.

Nomina & uirtutes Baſilicæ. Cap. CXXX.

BASILICAM Gręci, Itali Regiam nuncupant. Hęc herba illis locis naſcitur ubi fuerit ſerpens baſiliſcus. Non enim unum genus eſt eorum, ſed genera ſunt tria: Vnus enim eſt holochryſus:

alius ſtellatus, capite aureo: tertius ſanguineus, ut minium, & ipſe capite aureo. Hos omnes hæc herba Baſilica obtinet facile, ſi quis eam ſecum portauerit: ſed nec mala ei nocere poſſunt. Holochryſus autem qui dicitur Chryſeos, quod uiderit, inſufflat,& incendit: ſtellatus autem qui eſt Chryſocephalos Aſteries, hic quod uiderit areſcit, & occidit: tertius autem qui eſt Hæmatites, & Chryſocephalos quod uiderit uel percuſſerit, defluet. Vt oſſa perſe remaneant. Omnes uiolentias eorum herba Regula obtinet, ſi quis homo eam ſecum habuerit, ab omnibus ſerpentium generibus erit tutus. Eſt autem herba ſimilis rutæ, lactem habens auroſum, ſimilem Chelidoniæ, flore autem chryſococcum. Qui eam leget, mundus circunſcribat eam auro & argento, cornu ceruino, ebore, dente aprino, cornu taurino, & fruges mellitos in ueſtigio ponet. Hac utebatur imperator Auguſtus. Stomachi ea dolorem compeſcit, neque iecoris, aut ſplenis, renum, cordis doloribus obnoxius fuit: neque ſcia, neque ſpaſmus, aut tuſſis, aut coli dolor, neque hydrops eum tentabit: ſuſpirium, pectoris dolores & lateris ſedat, ſpiſſos humores per urinã deducit, renes purgat, uenenis reſiſtit: & breuiter omni corpori quod ea uſum fuerit, ſanitatem reſtituit.

F I N I S.

LIBELLVS VTILISSIMVS DE BETONICA, QVEM ANTONIO MVSAE QVIDAM, NONNVLLI APVLEIO ADSCRIBENDVM AVTVMANT.

BETONICAM ſiue Britãnicam Græci Ceſtron,& Prioniten, ijdem Pyrinem, ijdem Adiãton, ijdem Pſychotrophrõ, item Thyarizan, Seropodion,& Pandiona appellauerunt: Prophetæ Hierathiorine, Romani Betonicam, aliqui Serratam, nonnulli Ruſmarinam. Hæc herba naſcitur in pratis & montuoſis locis & opacis circa frutices. Animas hominum & corpora cuſtodit,& nocturnas ambulationes à maleficijs, periculis, ab iuſtis etiam & uiſionibus metuendis tuetur ac defendit,& omni rei ſancta eſt. Ceſtron uocatur & pſychotrophron, ſiquidem frigidis reperitur in locis. Radicibus quidem tenuibus & rubicundis, thyrſo tenuiore, ultra cubitum, quadrangulo, folijs quercui ſimilibus, boni odoris, ſemine in ſummitate thyrſi ſpicato, modo thymbræ.

VIRTVTES BETONICAE.

Fracturis capitum ſanandis.

HERBA Betonica contuſa,& ſuper capitis ictum poſita, uulnus mira celeritate conglutinat, & ſanat. Eoque efficacius ſi ter die refectam, hoc eſt recentiorem frequentius impoſueris, donec ſaneſcat. Eius poteſtas tantam fertur habere utilitatem, ut oſſa quoque fracta conſolidet,& ui ſua extrahat.

Oculorum doloribus medendis. Betonicæ herbæ radices ex aqua ad tertias coquito,& ex ea aqua oculos foueto. Ipſam aut eius folia certa ſupra frontem & oculis imponito. Ad oculorum caligines.

Betonicę drachmam unam, aquę calidę cyathos quatuor ieiunus bibat, deducit ad inferiorem partem eum ſanguinem qui caliginem oculorum fecerat. Ad oculos lachrymoſos. Betonica manducata aciem oculorum clariorem facit. Item Betonicę herbę tritę paululum ſalis adijcito digitis duobus & pollice quantum tolli potuerit: ſublatam formatam turundulam ſi naribus inſerueris, idem efficies.

Aurium doloribus ſuccurrendis. Herbę Betonicę recentis folia, uel per ſe, aut in aqua madefacta, deinde adiecta roſa liquida tepefacito,& in aures ſtillato, lanaque ſpiſſato, mire proficere creditur.

Ad dolorem dentium. Herbam Betonicam ex uino ueteri & aceto ad tertias decoctam gargariza, dolorem dentium diſcutiet. Ad uomitus & ſuſpirioſos. Herbæ Betonicę drachmam unam, & ſumptis ex aqua tepida cyathis duobus, bibendum ſi dederis, iuuat. Idem ſuſpirioſis prodeſſe creditur.

Phthiſicis,& eis qui purulentum egerunt, curandis. Betonicę drachmas treis dato cum melle, & glutiat ieiunus, auxiliatur. Spleni curando. Betonicę drachmas treis dato manducare per triduum, uel in aqua frigida cyathos dabis bibere. Betonicæ drachmas quatuor, aquę calidę cyathos quatuor da, ut bibat per triduum. Herbam Betonicam ex uino decoctam,& potui datam, lienoſis prodeſſe experti affirmant. Betonicę drachmę binę ex mulſo cyathis duobus, bibentem ſanabunt.

Ad renes. Betonicę drachmas treis ex uini ueteris cyathis tribus, piperis grana XXVII. contrita & calefacta ieiunus bibat. Ventris dolori medendo. Herbę Betonicę drachmam unam in aqua calida cyathis duobus bibẽdam da. his autem duntaxat hęc apta erit compoſitio, quibus non ex cruditate inteſtina torquebuntur. Ad uentrem concitandum. Betonicę drachmas quatuor, hydromelitos, octo dies bibendum dato, uentrem mouebit. Ad lumborum dolorem. Betonicę drachmas tres ex uini Aminei cyathis tribus, piperis grana XVII. contrita & calefacta ieiunus bibat, curabitur.

Betonica ex mulſo potui data, febrienti ex aqua calida, lumborum dolores ſanare creditur.

Ad colum. Herba Betonica cum uino auſtero ęque proficit. Ad tuſſim. Herbę Betonicę uncias duas ex melle accipiat per dies octo. Ad typum quotidianę. Herbę Betonicę drachmas duas, arnogloſſæ unam ex aqua calida cyathis quatuor bibendum ſub acceſſione miniſtra.

Ad

Ad typos tertianæ atque quartanæ Herbæ Betonicæ drachmas treis,mellis Attici unciam,aquæ calidæ cyathos tres in unum miſcebis,& ante acceſſionem potui dabis, mire ſanabitur. Ad ueſicę dolorem. Betonicæ drachmas quatuor, apij radicis ſcrupulos treis decoquito, radices uero apij in aquæ ſextario ad medium cum decoctæ fuerint,tum demum betonica admiſcenda, potui exhibenda,dolorem ita extermi-nant,ut poſtliminio redeat nunquam. Ad calculum. Betonicę drachmas treis ex aceto quam-optime,& mellis & aquę calidę cyathos octo bibere confert. Hydropicis curandis, mulieribus item quę partu laborant,necnon & ijs qui febricitant. Betonicę drachma una ex aquæ calidę cyatho uno pota medetur. Betonicę item drachmę duę aquę calidę cyathis quatuor,ſi ſine febre fuerit: ſi cum il-la,ex uini cyathis duobus miniſtra,fert opem. Ad paralyſim. Betonica trita,& impoſita,neruos etiam pręciſos glutinare,& perſanare creditur. Contra horrores. Betonicę drachme duę ex ui-no auſtero cyathis duobus. Item ex aquę calidę pari menſura ſub acceſſione bibere dato.

Pro mulierculis quibus loci frigore uexantur. Betonicę drachmas tres ex aqua calida totidem cya this ieiunę per triduum bibere dato. Aduerſus ebrietatem. Betonica ſi prius ſumatur, ebrietas uinum non comitatur. Morbo regio curando. Herbam Betonicam ex uino ſępius ſumptam proficere piria didicimus. Carbunculo ſanando. Betonica in aquę calidę cyathis duobus pota, carbunculo medetur. His qui perfrictionibus laborant. Betonica cum axũgia trita,plagę impo natur,prodeſt utique. Laſſis ex itinere. Betonicę unciam ex uini cyathis tribus triduo ex itine re laſſus bibat. Aegris faſtidientibus cibum. Betonicę drachmas geminas ex aquę mulſę cyathis tribus potui dato. Vt facile quis decoquat. Betonicę drachmas treis,mellis decocti unciã ſumi to,mel quo ad indureſcat coquito ex aqua calida,cyathos duos potui dato. Paſtillos quoque ex eo face-re conuenit, & ex calida deglutire.

Ad ſerpentium morſum.

Betonicę drachmas treis ex uini cyathis tribus diluito & potui dato, omnium quippe ſerpentium mor ſus ſanat. Betonicam quoque uini nigri cyathis tribus conterito, & uulneri illinito.

Venenis datis expellendis.

Betonicę drachmę tres ſtatim potę, uenenum diſcutiunt.

Ad morſus rabidi canis.

Betonica contrita,& contuſa,morſui imponitur.

Ad fiſtulas.

Ex Betonica contuſa & cõtrita turundulas facito,& puſillum ſalis inſerito, fiſtulã obligato,expurgat.

Podagrę fugandę.

Betonicę radices cum folijs coctas ad tertias, in aqua potas: ipſam quoque per ſe tritam,& applicatam, mire dolorem podagrę lenire,experti affirmant.

Ad purgationes.

Betonicę drachma purgationes hęrentes in uino expellit.

LIBELLI DE BETONICA FINIS.

AEMILIVS MACER DE HERBARVM VIRTVTIBVS, CVM IOANNIS ATROCIANI COMMENTARIIS LONGE VTILISSIMIS.

Ad candidum Lectorem.

DE HOC Macro (candide Lector) nihil certi auctores tradidere, niſi quòd coniectura eſt, plures Macros extitiſſe. De quorum altero ſic Volaterranus: Aemilius Macer Veronenſis Poeta, uolucres & herbarum cecinit uirtutes Ouidij tempore, ut ipſe teſtatur:

Sępe ſuas uolucres legit mihi grandior ęuo,
Quęque nocet ſerpens, quę iuuat herba, Macer.

Sed & opus Homeri perſequitur, quidquid apud Iliũ actum uſque ad finem belli, ut idẽ poeta teſtatur:

Tu canis ęterno quidquid reſtabat Homero,
Ne careant ſumma Troica bella manu.

Opus autem de herbis ad noſtram uſque peruenit ętatem. Hęc ille. De altero uero Plinius epiſt. lib. 3. in epiſtola, cuius initium, Pergratum eſt mihi, quod tam diligenter libros auunculi mei lectitas, ut habere omnes uelis, &c. Et in calce epiſtolę, Confido tamen, inquit, hęc quoque tibi non minus grata, quàm ipſos libros futura, quę te non tantum ad legendos eos, uerumetiam ad ſimile aliquid elaborandum poſſunt ęmulationis ſtimulis excitare. hęc Plin. Atque hunc Plinianum Macrum huius operis fuiſſe auctorem aſſeruerim, quod Plinius adhortatur illum ad ſimile quid elaborandum. Quod autem pręſens opus non ſit Macri illius Ouidiani, ex eo elucet, quòd hic noſter Plinium, multis ſeculis Ouidio iuniorem, plerisque in locis citat.

AEMILII MACRI DE HERBARVM VIRTVTIBVS.

De Artemiſia.

HERBARVM uarias dicturus carmine uires,
Herbarum matrem (dedit Artemiſia nomen
Cui græcus ſermo, iuſtum puto ponere primo.
Huius opem fertur prior inueniſſe Diana,
Artemis græce quæ dicitur: indeq; nomen
Herba tenet, quia ſic inuentrix dicitur eius.
Præcipue morbis muliebribus ipſa medetur.
Menſtrua deducit, eius decoctio ſumpta:
Hocq; facit, matrix ſi ſæpe fouetur eadem,
Vel ſi cruda mero ſociata terendo bibatur,
Aut ſi trita uirens ſuper aluum nocte ligetur.
Pellit abortiuum potu, uel ſubdita tantum.
Duritias ſoluit ſtericas, pellitq; tumores.
Vrinam potata ciet, lapidesq; repellit.
Ictericosq; iuuat, cum uino ſæpius hauſta.
Hanc adipi iunctam ſtrumis apponere, laudat
Plinius, atque iubet cum uino ſumere tritam.
Hæc, opium nimium ſi quenquam læſerit hauſtum,
Subuenit eximie, ſi uino iuncta bibatur.
Affirmant etiam, quiſquis guſtauerit illam,
Quod nullo ualeat nocuo medicamine lædi:
Et quod eum morſu non appetat ulla ferarum.
Radix illius collo ſuſpenſa, rubetis
Dicitur, & cunctis nocuis obſiſtere ranis.
Succus ad hoc eius cum uino proderit hauſtus.
Si muſto contrita recens ſeruabitur herba,
Vinum prædictis reddit medicabilę morbis:
Et ſapor eſt & odor uino gratiſſimus illi:
Confortat ſtomachum, ſanat præcordia: ſumptum.
Et multis alijs affirmant utile cauſis.

HERBARVM uarias.] Proponit, omiſſa inuocatione, quicunque tandem huius utiliſſimi operis auctor, quid & qualiter dicturus, uarias herbarum uirtutes ſcilicet: non ſoluta oratione, hoc eſt proſa: ſed ligata, & numeris aſtricta, hoc eſt carmine: nec quolibet, ſed hexametro tantum. in quo ſi quid contra ueterum ac claſſicorum conſuetudinem & auctoritatem, quod fit quidem rariſſime, ponitur, ſtudioſum lectorem minime celabimus. Sunt tamen ex tanto ſtudioſorum numero admodum pauci quibus curæ ſit ſyllabarum diſcrimen, earundemque proba aut improba poſitio. Et cum totus orbis hodie refertus ſit pręceptoribus, uix tamen unus aut alter reperitur, qui ſciat diſcernere inter carmen & proſam. Olim mihi quidam nondum agenti annum 15. perſuadere uolebat, hymnos quos canit ſacroſancta Dei eccleſia, orationem eſſe ſolutam ac proſam: in quo uiciſſet ille, ſi ab incunabilis aliter ſentire haud edoctus fuiſſem. Quale genus hominum, hoc eſt indoctum, & à Muſis prorſus alienum, non ſolum Macro huic, ſed optimis quibuſque auctoribus multũ nocuit, & multa fœda uulnera inflixit. Opera tamen noſtra priſtinę ſanitati reſtitutus eſt Macer hic noſter, quem & modo multo tutius legere poſſunt literatum candidati, quibus hęc qualiacunque commentariola ſcribimus, quàm antea. Volentes ſcire, qui latine uſus herbarum ſcripſerint,

rint,

rint,& quando ad Romanos notitia eorum peruenerit,& qui primi Græcorum de his compoſuerint, legant Plinium Natur.hiſt.lib.21.Cap.2. Herbarum matrem.] Artemiſiã dicit matrem,uel propter ipſius inuentricem Dianam,uel propter ipſius præſtantẽ efficaciam:& Artemiſiam græce uocatam,ab Arte mide,hoc eſt Diana. Ponitur autem hic Artemiſia τεχνικῶς,hoc eſt,ut quidam loquũtur, materialiter,& pro uoce tantum. Eſt autem,dedi Artemiſ.parentheſis,ut ſignatum cernis. Huius.] Artemiſiæ. Opẽ.] Virtutem & auxilium contra morbos præcipue muliebres. Fertur.] Narratur, dicitur. Prior.] Sic etiam Gell.retulit Prior ad plures li.14.ubi ait,Qui eorum prior alijs eſſet, ei potiſſimum ſenatus conſulendi ius fuiſſe. Inueniſſe.] Reperiſſe,quamuis hæc differam. Naſo horum differentiam clare expreſſit in Metamorphoſi hoc hemiſtichio, Non inuenta, reperta es. Diana.] Fuit hæc Iouis filia, & græce ἄρτεμις dicitur,hoc eſt,aerem uerberans:teſtis Macrobius Saturnal.lib.7.cap.ultimo. Artemia Dianæ ſacra uocantur,in quibus faces geſtabantur:quod Cœlius etiam libro Antiquarum lectionum adnotauit. Indeque nomen.] Hoc eſt à Diana,quæ græce ἄρτεμις dicitur,herba nomen habet Artemiſia. Diſſentiunt auctores de inuentrice huius herbæ, quod docemur ex Plinio,qui li. Natural.hiſt.cap.7.hæc ſcribit: Mulieres quoque hãc gloriam affectauere, in quibus Artemiſia uxor Mauſoli,adoptata herba, quæ antea Parthenis uocabatur. Sunt qui ab Artemide Artemiſiã cognominatam putent, quoniam priuatim medicatur fœminarum malis. Putatur autem Artemiſia eadem cum Ambroſia : genusque duplex illius affert idem Plinius. Abſinthij autẽ modo(inquit)fruticoſa,maioribus folijs,pinguibusque. Ipſius duo genera : altera latioribus folijs,altera tenera tenuioribus,& non niſi in maritimis naſcens. Sunt qui in mediterraneis eodem nomine appellant,ſimplici caule,minimis folijs,flores copioſi erumpentes,cum uua matureſcit odore non iniucundo,quam quidam botryn,alij Ambroſiam uocant. Artemiſia etiam nomẽ oppidi & inſulæ,ut docet Plinius. Inuentrix.] Diana. Muliebribus.] Id eſt mulierum,quibus mulieres infeſtantur. Menſtrua.] Hæc etiã muliebria recte dixeris, ut in Geneſeos libro,cap.18.Erant autem ambo ſenes,prouectæque ætatis,& deſierant Saræ fieri muliebria. Sunt autem menſtrua,mulierũ profluuia ſingulis menſibus redeuntia. Hocque.] Hoc eſt,matricis etiam mala per illius concoctionem ſumptã fugantur. Cruda.] Non cocta. Mero.] Vino. Nocte.] Quando ægrotans fœmina cubitum abijt. Abortiuum.] Quod abortum,hoc eſt immaturum ortum facere poteſt. Subdita.] Suppoſita per ſuffumigationem. Stericas.] Hyſtericas ab hyſtera recte dicitur,non ſtericas. ὑστέραν enim uocant uterum,uuluam. Et mulieres ab utero ſuffocatæ, hyſtericæ dicuntur. Et ut pueri intelligant, hyſtera, quod Macer dicit ſteram,eſt uas fœtum conſeruans. Inſignis autem eius affectio eſt,ubi obdureſcit. Stericas ergo,id eſt hyſteræ,hoc eſt uteri ſeu uuluæ. Ciet.] Mouet,& fluere facit. Lapides.] Calculis qui ſunt in renibus,mediocriter opem ferunt artemiſiæ,inflammationibusque femorum. Ictericos.] Ictero morbo laborantes. Icterus,teut. Gelſucht. Hic uocatur etiam morbus regius,item aurugo, & inde homo auruginoſus, qui patitur. Et appellatur arquatus,à colore cęleſtis arcus:nõnunquã dæmoniacus,& comitialis. Hicterici qui hoc malum habent, teut. Gelſuchtig. Strumis.] Struma gutturis uitium. Struma,inquit Celſus,quoque eſt tumor,in quo ſubter concreta quædam ex pure & ſanguine quaſi glandulæ oriuntur. Quæ uel præcipue fatigare medicos ſolent,quoniam & febres mouent, nec unquam facile matureſcunt,ſiue ferro,ſiue medicamentis curantur. Plerunque iterum iuxta cicatrices ipſas reſurgunt, multoque poſt medicamento eſt opus. Quibus id quoque accedit,quod longo ſpatio detinent. Naſcuntur maxime in ceruice, ſed etiam in alis & inguinibus & in lateribus. In mammis quoque fœminarum ſe reperiſſe,chirurgicus Meges auctor eſt. Opium.] Succus ex papauere,habens per ſomnum uim,ſi copioſius ſumatur,mortiferam. Affirmant etiam.] Artemiſiam quoque ſecum habentibus, negant nocere mala medicamẽta,beſtiam'ue ullam,ne ſolem quidem. Bibitur & hæc ex uino aduerſus opium. Alligata priuatim potens traditur,pota'ue aduerſus ranas: auctor Plinius libro 25.capi.10. Rubetis.] Ranis uenenoſis. Iuuenalis, Porrectura uiro miſcet ſitiente rubetam. Stomachum.] Qui eſt rex totius corporis. Nec ſtomachus ſemper pro uentriculo apud ſcriptores accipitur,ſed etiam pro gula ipſa,ut Galenus libro 13. Vtile.] Quod fit,ſi recens Artemiſia contrita muſto ſeruata fuerit, & tali uino erit ſapor & odor gratiſſimus.

DE ABROTONO.

TERTIVS Abrotono legitur gradus eſſe caloris,
Et deſiccandi. ſemen feruentius herba eſt,
Vnde iuuat neruos, & cauſas pectoris omnes,
Illius elixi ſi ſit decoctio ſumpta.
Sic quoque dyſpnoicis prodeſt, tuſſimq; repellit.
Et prodeſt lumbis, ſic uuluarumq; querelis.
Omnibus his crudum cum uino proderit hauſtum.
Vrinam purgat, ſic & præcordia mundat:
Sic ſchiaſim curat, ſic ſumptum menſtrua purgat.
Serpentes nidore fugat, bibitumq; uenena
Illorum extinguit. ſedat quoque frigora febris
Antea quàm ueniant, ſi mixto ſumitur amne:
Aut oleo,quo decoquitur, ſi membra perungas.
Lumbricos uentris hanc ſæpe bibendo necabis.
Huic panis micas, & mala cydonia iungens
Inſimul amne coquas, oculorum cocta dolori
Apponas, uel feruori : curabis utrunque.
Stirpes infixos & ſpinas abſtrahet, ipſum
Appoſitum per ſe, uel adeps ſi iungitur illi.
Hæc etiam uenerem,puluino ſubdita,tantum
Incitat, & ueneri nocuis potata reſiſtit.

ABROTONO.] Scribendum & legendum abrotonum,& non abrotanum,ut mendoſi quidam codices habent. Græce enim ſic ſcribitur ἀβρότονον, quam orthographiam diligenter ſeruatam uidemus à

Frobenio in imprimenda Hiſtoria naturali. Et quis audet adſerere, græcarum literarum peritiam non eſſe neceſſariam? Lucret. lib. 3. inflectit abrotonum in uirili ſexu dicens, Abrotoniq́ue graues & triſtis centaurea. Serenus uero in neutro, cum ait, Pullegium, abrotonum nitida cum maſtice coctum: quod eſt nomen herbæ. Abrotonium uero, ſiue Abrotonia, nomen mulieris proprium. Gradus.] Totius caliditatis quatuor ordines, quos gradus uocamus, inſtituere medici, ut primus ſenſu uix omnino percipi queat, uel certe non percipitur, ſed conſiderantis tantum ratione perpendatur. Alter qui ſecundus iam ſenſu percipiatur. Alius qui tertius iam multum calefaciens, necdum tamen exurens gradus. poſt quem quartus ac ultimus uim habet exurendis. Tertius ergo gradus abrotono, hoc eſt multum calefaciens, non tamen exurens. Deſiccandi.] Habet enim uim deſiccandi ac diſtrahendi. Feruentius.] Calidius: hoc eſt, ſemen magis calidum eſt, quàm herba. Abrotonum duorum traditur generum, campeſtre ac montanum: hoc fœminam, illud marem intelligi uolumus. Amaritudo abſinthij in utroque, Siculum laudatiſſimum, dein Galaticum. Vſus eſt & folijs, ſed maior ſemine ad calefaciēdum: ideo neruis utile, tuſſi, orthopnoicis, conuulſis, ruptis, lumbis, urinæ anguſtijs. Datur bibendum manualibus faſciculis decoctis ad tertias partes. Ex his quaternis cyathis bibitur. Datur & ſemen drachmæ pondere. Prodeſt & uuluæ. Coquitur panis cum farina hordeacea, & oculorum inflammationibus illinitur, cotoneo malo concocto. Serpentes fugat. Contra ictus earum bibitur cum uino, illiniturq́ue. Efficaciſſimum contra ea, quorum ueneno tremores & frigus accidunt, ut ſcorpionum & phalangiorum, & contra uenena alia pota. Prodeſt & quoque modo algentibus, & ad extrahenda ea quæ inhærent corporibus. Pellit & interaneorum mala, ramo eius ſi ſubijciatur puluino. Venerem ſtimulari aiunt, efficaciſſimamq́ue eſſe herbam contra omnia ueneficia, quibus coitur inhibeatur. hæc Plin. lib. 21. cap. 21. Neruos.] Hos Ariſtoteles in corde ortum habere tradit: quem ut in alijs, ita etiam in hoc Albertus ſequitur. Galenus his contrarium ſcribens, neruos primo Canonis à cerebro oriri aſſerit. Neruum appellamus etiam uinculum ferreum, quo pedes impediuntur. quanquam Plautus eo etiam ceruices uinciri ait, perfidioſe captus, eo ædepol neruo ceruices probat. auctor Sex. Pompei. Pectoris.] Pectus dicitur anterior pars animalis à gula uſque ad uentrem. hoc homini tantum (ut Pli. ait) latum eſt, reliquis animalibus carinatum. Illius.] Abrotoni. Elixi.] Aqua cocti. Dyſpnoicis.] Difficulter ſpirantibus. Quæ difficultas ſpirandi dum modica eſt, neque ex toto ſtrangulat, δύσπνοια appellatur: cum uehemens eſt, ut ſpirare æger ſine ſono & anhelatione non poſſit, ἆσθμα: cum acceſſit id quoque, ne niſi recta ceruice ſpiritus trahatur, ὀρθόπνοια. Auctor Cornelius Celſus lib. 4. ca. 4. Lumbis.] Sunt lumbi pars corporis qua libido deſignatur, à cinctura uſque ad nates. Vnde & lumbos quidam à lubidine, hoc eſt à libidine dictos exiſtimant. Nam ueteres lubet & libet, lubidinem & libidinem dixere. Vnde lumbago uitium & debilitas lumborum. Vuluarumq́ue querelis.] Hoc eſt doloribus hyſterarum & matricum. Crudum.] Non coctum. Vrinam.] Lotium. Nec ſolum pro potus excremento uſurpatur urina, ſed etiam pro genitali ſpermate. Plinius: Incontinens aſinæ uterus genitalem urinam reddit, ni cogatur in curſum uerberibus à coitu. Præcordia.] Hæc ſic dicuntur, quod cordi prætendantur, membranę uidelicet quæ exta ſeiungunt ab inferiore uiſcerum parte. Quam membranam ſeptum Plato, Hippocrates & Galenus phrenas nuncupant, Græci quandoque περικάρδια uocant: ſed & περίζωμα, quod cinctum Theodorus transfert, appellat, & διάφραγμα, quanquam & in naribus ſeptum eodem cenſetur nomine. πραπίδα etiam Poetæ uocant, ut ſcribit Euſtachius. Et recitat Cęlius Antiq. lect. lib. 2. cap. 53. Schiaſim.] Schiaticam quam inepte recentiores medici uocant intelligit. Hic morbus græce ἴσχια dicitur, & eſt coxendicis labor. Inde Iſchiadici qui ex coxendicibus laborant. Eſt autem coxa & coxendix idem. Illorum.] Serpentum. Amne.] Aqua. Lumbricos.] Vermes. Mala.] Poma. Virg. Aurea mala decem. Cydonia.] Cydon oppidum Cretæ, unde mala cydonia, quæ & Cotonea dicuntur. Plin. His proxima amplitudine mala quæ uocamus Cotonea & Græci cydonia. Malorum genera ſunt, Armenium, Cotonium, citreum, Couimellium, conditiuum, ἐπιμηλὶς, muſteum, martianum, orbiculatum, ogranum, pręcox, pānuceum, punicum, Perſicum, quirianum, proſiuum, rubrum, ſcādianum, ſylueſtre, ſirutium, Tybur, uerianum. hæc Macrobius Saturn. lib. 4. cap. 19. Inſimul.] Simul in amne, id eſt aqua. Feruori.] Inflammationi. Curabis.] Fugabis. Vtrunque.] Tam dolorem, quàm feruorem oculorum. Infixos.] Digitis aut pedibus aut reliquis partibus corporis. Abſtrahet.] Eximet. Per ſe.] Hoc eſt ſolum ſine aliarum rerum admixtione. Illi.] Abrotono. Venerem.] Appetitum coeundi. Subdita.] Suppoſita. Tantum.] Solū modo. Potata.] Bibita, quod de ſucco eius intelligitur.

DE ABSINTHIO.

IN primo calor eſſe gradu, uis ſicca ſecundo
Dicitur Abſinthi. ſtomachum corroborat herba
Illius, quocunque modo qui ſumpſerit illam:
Sed melius pluuiæ ſi ſit decocta liquore,
Et ſic ſub dio prius infrigidata bibatur.
Sic poterit uarijs eius ſuccurrere morbis.
Hocq; modo pellit lumbricos, mollit & aluum:
Eius & immodicum ſedat ſic ſumpta dolorem.
Vrinam potu producit, menſtrua ſoluit.
Illi ſi nardum, quam profert Gallia, iungas.
Et coniuncta teras, & mulſa trita reſoluas,
Præcipue tali purgabis menſtrua potu.
Hoc quoque præſtabunt cum lana ſubdita molli,
Si ſiler, & nardus, & acetum iungitur illi.
Noxia deterges potu faſtidia tali,
Gramina ſi rutæ iungas huic, ſalq́;, piperq́;.
Cumq́; mero tundens des hæc decocta'ue potum,
Noxius & crudus ſtomachi purgabitur humor.
Iri coniuncta, pectus mire iuuat, hauſta.

Acri cum uino trita ſe quilibet ungens
Non metuet culices, uſtæq; fugantur odore.
Ictericis crudam dabis hanc apio ſociatam.
Curat epar ſibi iungatur ſi gallica nardus.
Splenq; ſibi iuncto potata iuuabit aceto.
Sic quoque fungorum depellit ſumpta uenenum.
Obſtat lethiferæ, cum uino ſumpta, cicutæ.
Sicq; uenenatis occurrit morſibus hauſta.
Et claros oculos reddit, cum melle peruncta.
Hocq; modo ſuggillatis ſuperaddita prodeſt.
Decoctæq; uapor obſtruſas liberat aures.
Si manant ſanie, cum melle terens ſuperadde.
Subuenit anginæ, melli nitroq; iugata.
Vulneribus prodeſt contrita recentibus illa
Si ſuperaddatur. capitis ſic ulcera curat.
Prurituſq; iuuat eius decoctio fotu.
Nauſea non poterit quenquam uexare marina,
Antea commixtam uino qui ſumpſerit illam.
In lini panno ſi circumcincta geratur,
Inguinis in modicum fertur cohibere tumorem.
Olfactu ſomnum capiti uel ſubdita præſtat,
Hanc ſibi ſupponi ſi non præſenſerit æger.
Denigrat crines cinis eius, ſi bene mixtus
Ceroto fuerit, & eo ſit ſæpe perunctus.
A' tineis tutam reddit, qua conditur, arcam.
Sub lingua factum curat cum melle tumorem.
Liuoremq; nigrum, qui circa luminis orbem
Apparere ſolet, purgabit idem medicamen.
Auris depellit ſonitum, cum felle bouino.
Duritiam ſplenis eius cataplaſma reſoluit.
Coniuncto ſibi melle ſteræ ſi ſubditur herba,
Deſiccabit eam, manareq; menſtrua coget.
Ex oleo fuerit uiridis ſi cocta, iuuabit
Non modice ſtomachum, qui ſit hoc ungine fotus.
Incauſto, uino quo ſit macerata, ſoluto,
Si ſcribis chartam, mus non teret amplius illam.
Plinius attollit magnis hanc laudibus herbam,
Romanoſq; refert ſacris ex more diebus,
Dum quadrigarum curſu certare ſolebant,
Abſinthi ſuccum ſolitos donare bibendum
In Capitolina uictori ſede locato:
Credentes pretium præ cunctis reddere dignum
Illi, quo firmam poſſet ſeruare ſalutem,
Quæ conſtat mundi pretio pretioſior omni.

IN PRIMO.] Hoc eſt, Abſinthium eſt calidum in primo gradu ſiue ordine, ſiccum autem in ſecundo. Quidam tamen abſinthium aridum dicunt in tertio. Succus ipſius eſt herba multo calidior, particeps uero acerbitatis, non obſcuræ, imprimiſque ponticum, ideo abſterget & confirmat, & areſacit. Abſinthi.] Pro abſinthij. ut Verg. Cura peculi, & pauperis tuguri. Stomachũ.] Ob hoc ſapor eius in uina tranſfertur, ut tradit Plin. Sunt eius genera plura. Santonicum appellatur à Galliæ ciuitate. Põticum, à Ponto, ubi pecora pingueſcunt illo, & ob id ſine felle reperiuntur: neque aliquod prẽſtãtius, multoque Italico amarius. ſed medulla pontici dulcis. Quocunque modo.] Siue coctam, ſiue non. Illam.] Herbam abſinthium. Pluuię liq.] Aqua pluuiali. Dio.] Cœlo. Cræci Δίον cœlum uocant. Infrigidata.] Bibitur & decoctum aqua (inquit Plin.) & poſtea nocte & die refrigeratum ſub diuo, decoctis ſex drachmis foliorum cum ramis ſuis in cœleſtis aquæ ſextarijs tribus. Oportet & ſalem addi. Eius.] Alui. Sedat.] Mitigat, remouet, extinguit. Sic ſumpta.] Aqua cœleſti & pluuiali. Vrinam.] Lotium, potata herba abſinthium ciet. Herba (inquit Plin.) lente coquitur ad craſſitudinem mellis, qualiter ex minore centaurio quæritur ſuccus. Sed hic abſinthij, inutilis ſtomacho, capitique eſt, cum ſit ille decoctus ſaluberrimus. Nanque aſtringit ſtomachum, bilemque detrahit, urinam ciet, aluum mollit, & in dolore ſanat. Menſtrua ſoluit.] Vrinam ac menſes, hoc eſt menſtrua, cient tres quatuor'ue ramuli, cum Gallici nardi radice una, cyathis aquæ ſex. Cum lana.] Menſes priuatim cũ melle ſumptum purgat, & in uellere appoſitum, quod Macer dicit cum lana. Deterges.] Auferes. Faſtidia.] Plin. faſtidia abſterget, concoctiones adiuuat. Diligenter legit Plin. auctor noſter quicunque tandẽ ſit: nã ſępe eiſdem cum Plin. uerbis utitur. Huic.] Abſinthio. Crudus ſtomachi.] Cruditates detrahit cum ruta & pipere & ſale, inquit Plinius. Iri.] Herbæ ſic dictæ, de qua in ſequẽtibus dicet auctor. Pectus.] Facile thoracem purgat in iride ſumptum. Culices.] Culices ex oleo perũctis abigit, & fumo, ſi uratur. Ictericis.] Auruginoſis alio nomine, hoc eſt morbo regio laborantibus. Apio ſociat.] In regio morbo crudum bibitur cum apio, aut adianto. Curat epar.] Iocinoris cauſa cũ gallico nardo ſumitur. Splenque ſibi.] Cauſa lienis cum aceto, aut pulte, aut fico ſumitur. Fungorum.] Vlcerum in ſede ſimilium fungis terreſtribus, quibus abſinthium aduerſatur ex aceto ſumptum. Lethiferæ.] Mortiferæ. Cicutæ.] Huius herbæ ſuccum bibentes moriuntur, quo Socrates uitam finiuit. Perſius, Barbatũ crede magiſtrum Dicere, ſorbitio tollit quem dira cicutæ. Venenatis.] Venenoſis. Abſinthium enim aduerſatur muris aranei morſibus, draconi marino, ſcorpionibus. Claros oculos.] Claritati oculorum, teſte Plinio, multũ cõfert. Suggillatis.] Qui ex percuſſione tumorem, maculamque contraxerunt, quibus cum melle imponitur hæc herba. Decoctæ.] Herbæ abſinthij. Vapor.] Aures eius decoctum uaporis ſuffitu ſanat: aut ſi manat ſanies, cũ melle tritum. Obſtruſas.] Clauſas. Manant.] Fluunt. Sanie.] Sanguine corrupto. Subuenit.] Opitulatur, medetur. Anginæ.] Apoſtemati gutturis, quod ab angendo, hoc eſt ſtrangulando dici uolunt. Et Græce συνάγχη. Nec audiendi ſunt, quibus in ore eſt barbara dictio Squinantia. Nitro.] Subuenit, inquit Plinius, anginis cum melle & nitro. Iugata.] Sociata, addita. Vulneribus.] Sanat uulnera recentia, priuſquam aqua tangantur impoſitum: prætereaque capitis ulcera. Prurituſque.] Sanat & pruritus. Nauſea.] Vomendi appetitus. Nauſeas maris arcet in nauigationibus potum. Inguinis.] Inguinum tumorem in uentrali habitum fugat. Olfactu.] Somnos allicit olfactum, aut inſcio ſub capite poſitum. Hanc.] Herbam Abſinthium. Denigrat crines.] Capillũ denigrat abſinthij cinis, unguento roſaceoque permixtus. Ceroto.] Vnguẽto, ut Plin. docet, roſaceo. Cerotũ

ſiue ceratũ dicitur,quod uulneribus ſupponi ſolet. Tineis.] Veſtibus inſertũ,tineas arcet. Arcã.] Veſtes in arca incluſas. Luminis.] Oculorũ. Cataplaſma.] Emplaſtrũ. Sterę.] Vuluę,matrici,qñ obduruit. Eã.] Sterã,quã recte hyſterã dixeris. Nõ modice.] Plurimũ. Vnguine.] Vnguẽto,quale facere docuit. Encauſto.] Inuſtũ dicitur encauſtũ. Encauſto ergo,id eſt,atramento. Soluto.] Diluto. Nã atramentum librarium ex diluto eius temperatum,literas à muſculis tuetur. Eſt autem ſenſus, Cum ſcribis chartam encauſto,hoc eſt atramento,quod temperatum eſt uino in quo abſinthium maceratum,mures nihil nocebunt chartam. Plin.attollit.] De uſu eius cõuenit dicere herbæ,facillimę,atque inter paucas utiliſſimæ,præterea ſacris populi R.celebratæ peculiariter. Siquidem Latinarum ferijs quadrigæ certant in Capitolio,uictorq́ue abſinthium bibit.credo ſanitatem præmio dari honorifice arbitratis maioribus. Hæc de laudibus abſinthij Plin. Capitolina.] Capitolium in quo templum Apollinis,locus Romæ,ſic dictus à capite hominis ibi reperto,dum foderent fundamenta. Antea enim Tarpeius mõs dicebatur,à uirgine ueſtali Tarpeia,quæ ibi à Sabinis necata atque ſepulta fuit. Illi.] Victori. Salutem.] Sanitatem. Pretioſior.] Quare Iuuenalis Satyra 10.dicit, Optãdum eſt,ut ſit mens ſana in corpore ſano.

DE VRTICA.

GRAECVS Acalephen, nos urticam uocitamus.
Feruida non modice uis illi dicitur eſſe.
Vnde nec immerito nomen ſumpſiſſe uidetur,
Tacta quod exurat digitos urtica tenentis.
Hæc ſolet ictericos cum uino ſumpta iuuare.
Illius ſemen colicis cum melle medetur,
Et tuſſim ueterem curat ſi ſæpe bibatur.
Frigus pulmonis pellit, uentriſq; tumorem.
Omnibus his prodeſt puluis cum melle iugatus,
Aut ſuccus uiridis cum uino ſæpius hauſtus.
Cum ſale de folijs eius factum cataplaſma
Vlceribus prodeſt, & uulnera ſordida purgat.
Et contra morſus ualet hoc cataplaſma caninos.
Hoc cancros, & parotidas, luxataq; curat.
Hocq; reformatur caro quæ diſceſſit ab oſſe.
Et ſolet humores hoc deſiccare nocentes.
Acri cum uino radix contrita tumorem
Compeſcit ſplenis, podagræ ſic ſubuenit illa.
Omnibus & morbis ſic ſubuenit articulorum.
Omnibus his prodeſt ſuperaddita, uel ſibi iuncto
Si coquis hanc oleo, foueaſq; hoc unguine membra.
Naribus impoſitus ſuccus, folium'ue, cruorem
Elicit, innata eſt illi uis tanta caloris.
Quod ſi manantem cupias retinere cruorem.
Vrticæ ſucco frontem line, reprimit illum.
Si ſupponatur cum myrrha, menſtrua pellit.
Si claudit uuluam matrix, humore grauata,
Vrticæ folijs reuocabitur illa fricata.
Cum uino bibitum uenerem ſemen mouet eius,
Et melius tritæ, ſi iungas melq;, piperq;,
Et ſic cum uino prædicto more bibantur.
Pleureticos, pectus, pulmones, adiuuat eius
Semen, ſi ſumptum fuerit cum melle iugatum.
Cum mulſa bibitum, lotium producit abundans.
Herba recens eius olerum ſi more coquatur,
Detur & illius decoctio, molliet aluum.
Ore diu clauſus ſuccus ſi uoluitur eius,
Vuæ non modicum poterit ſedare tumorem.
Sudorem mouet ex oleo decocta perunctis.
Si quadrupes quæcunque marem perferre recuſat,
Vrticæ folijs illius uulua fricetur:
Sic naturalem calor excitat ille calorem.
Defluuium capitis, ſi ſucco ſeminis huius
Vngas ſæpe caput, reprimit doctore Galeno.
Illius ſemen collectum tempore meſſis,
Et deſiccatum, multis erit utile cauſis.
Omnibus his prodeſt puluis cum melle iugatus.

GRAECVS Acalephen.] Quod Græcis eſt ἀκαλήφη,Latinis eſt urtica,quod nomen herbæ ab urendo ferunt impoſitum. Eſt urtica etiam piſcis. Dicitur autem hæc herba acalephe,enide,ſcintha & urtica. Plures urticæ differentiæ. Syluestris,quã fœminã uocant,mitior. Et in ſylueſtri quæ dicitur cania,acrior, Caule quoque mordaci, fimbriatis folijs. Quæ uero etiam odorem fundit,herculanea uocatur. Semen omnibus copioſum,nigrum. Mirum,ſine ullis ſpinarum aculeis lanuginem ipſam eſſe noxiam, & tactu tantum leni pruritum,puſtulaſq́ue confeſtim aduſto ſimiles exiſtere. Notum eſt & remedium olei. Sed mordacitas nõ protinus cum ipſa herba gignitur,nec niſi ſolibus roborata. Incipiens quidem ipſa naſci uere, non ingrato,multis etiam religioſo in cibo eſt ad pellendos totius anni morbos. Sylueſtrium quoque radix,omnẽ carnem teneriorẽ facit ſimul cocta. Quæ innoxia eſt,morſu carens,lamium uocatur. Nõ modice.] Plurimum. Vnde.] Quod illi uis eſt non modice feruida. Digitos urtica.] Non ſolum digitos adurit, ſed etiã reliqua corporis mẽbra,ſi appoſita fuerit. Vrtica igitur ab urendo dicitur,quod folia eius tacta acerrime urant.quamuis genus urticæ eſt,quod lamium uocant, multo cæteris mitius, & folijs ferè nihil mordẽtibus. Cõſtat ſi qs decocto urticę pedes hyeme lauerit,eo die nõ frigeſcere. Ictericos.] Morbo regio laborantes. Morbo regio reſiſtunt etiam ſordes aurium,aut mãmarum pecudis denarij pondere cum myrrhę momento,& uini cyathis duobus. Canini capitis cinis in mulſo. Multipeda in uini hemina. Vermes terreni in aceto mulſo cum myrrha. Gallina ſi ſit luteis pedibus prius aqua purificatis,deinde collutis uino,quod bibatur. Cerebrum perdicis,aut aquilæ in uini cyathis tribus. Cinis plumarum,aut interaneorum palumbi,ſed in mulſo ad cochlearia tria. Paſſerum cinis ſarmentis crematorũ cochlearibus duobus in aqua mulſa. Auis icterus uocatur à colore,quæ ſi ſpectetur,ſanari id malum tradunt,& auẽ mori. Colicis.] Colicam paſſionem habentibus. Eſt colica paſſio ægritudo maxima in uentre ſub cingulo in inteſtino quod dicitur colon.de quo Cel.lib.1.cap.7. Et ſi(inquit) laxius inteſtinũ dolore cõſueuit (quod κῶλον nominant) cum id nihil niſi genus inflationis ſit, id agendum eſt, ut concoquat aliquis ut lectiõe,& alijs generibus exerceatur,utatur balneo,cibis quoque & potionibus calidis,denique omni modo

frigus

frigus euitet,item dulcia omnia,leguminaque,& quidquid inflare conſueuit. Tuſſim.] Phanias phyſicus utiliſſimam eſſe urticam ſcripſit in cibis coctam,conditam'ue,lieni,duritiæ uentris,inteſtinis animaliū, articularibus,& podagricis morbis,arteriæ,tuſſi, uentris diſtillationi,ſtomacho, panis, parotidi, pernionibus. Pectus præterea purgare,urinam ciere,ſanguinem narium ſiſtere,calculos rumpere,uuam reprimere.

Parotidas.] Apoſtemata ſecus aures. Podagræ.] Pedum dolori. Podagræ morbus(inquit Plin.)rarior ſolebat eſſe,non modo patrum,auorumque memoria,uerumetiam noſtra. Peregrinus & ip ſe. Inſanabilis non eſt credendus,quippe quoniam in multis & ſponte deſinit,& in pluribus curatur. Medētur panacis radices cum uua paſſa,ſuccus hyoſcyami cum farina,uel ſemen ſcordion ex aceto. Articulorum.] Prodeſt articulis etiam quinquefolium impoſitum. Mādragorę folia cū polenta,uel radix recens tuſa cū cucumere ſylueſtri,uel decocta in aqua. Elicit.] Manare & fluere facit. Quod ſi manantem.] Notatu dignum & utile. Menſtrua.] Menſes,muliebria,fluxū ſanguinis. Pellit.] Fugat,ſedat. Vuluā.] Improprie hic accipit uuluam pro cunno. Cunnus autem clauditur,quando uulua ſeu matrix intumuit humore grauata. Reuocabitur.] Puto melius legi reſerabitur,pro reuocabitur:ut ſit ſenſus,uulua fricata folijs urticæ reſerabitur,quæ antea clauſa erat propter matricem humore grauatam. Semē eius.] Vrticæ. Pleureticos.] Laterum morbo laborātes. Stomachus lateribus cingitur,atque in his quoque uehemētes dolores eſſe cōſueuerunt,& initiū uel ex frigore,uel ex ictu,uel ex nimio curſu,uel ex morbo eſt. Sed interdū id malum intra dolorē eſt,iſque modo tarde,modo celeriter ſoluitur,iterdum ad perniciē quoque procedit,oriturque acutus morbus,qui pleuriticus à græcis nominatur. hæc Cornelius Celſus libro 4.cap.4. Vuæ.] Hoc malum Græci ſtaphylen uocitant,& fit circa fauces.quia depēdet ſicut uua,nomen uuæ accepit. Quæ ſi (ut tradit Celſus libro ſeptimo,capite duodecimo) cum inflammatione deſcendit,dolorique eſt,& ſubrubicundi coloris,præcidi ſine periculo non poteſt. Itaque melius eſt his uti,quę alias propoſita ſunt. Si uero inflammatio quidem nulla eſt,nihilominus autem ea ultra iuſtum modum à pituita deducta eſt,& eſt tenuis,acuta,alba,præcidi debet. Itemque,ſi ima,liuida,& craſſa, ſumma, tenuis eſt. Neque quidquam commodius eſt,quàm uolſella prehendere,ſub eaque quod uolumus excidere.

Sudorem mouet. Hominem ſudare facit. Si quadrupes.] Si equa marem non admittit, & urtica infricatur natura,libenter coitum patitur,quod etiam Marcus Varro de Re ruſtica tradit. Defluuium capitis.] Capillorum fluorem. Libet ſubijcere quæ breuiter docet Placentinus ille Georgius, Medetur tuberculis,& parotidibus,ex thorace ac pulmone deducit humorum craſſitudines & tenacitates. Habet quoque uim inflandi : unde etiam ſalax eſſe perhibetur, præſertim cum potatur. Eius ſemen uenerem acuit cum uino dulci potum,ſunt qui cum melle. Aluum autem mediocriter ſubducit, emittendo leniter ac titillando,non etiam purgando. Cancri poteſtatis,& cancrum & cancrenam ſpectantia, & prorſus quæcunque opus fuerit arefacere,citra ullam uellicationem appoſite medicatur.

DE ALLIO.

SCORODON à Græcis ſunt allia dicta latine.
Huius uim medici calidam ſiccamq; periti
In quarto poſuere gradu. manſum uel inunctum,
Curat quos ſerpens uel ſcorpius intulit ictus.
Et nocui uermes triti pelluntur odore.
Sanat & appoſitum morſus cum melle caninos.
In mulſa coctum commixtum cui ſit acetum,
Et bibitum, uermes uentris, tineaſq; repellit.
Ex oleo cum ueſte ſua ſi decoquis illud,
Morſus peſtiferos reddes hoc unguine ſanos.
Corpus & attritum cura ſanabis eadem,
Vnguine ueſicæ dolor & tumor hoc reprimuntur.
Ipſe refert Ipocras educi poſſe ſecundas
Fumo combuſti ſi uulua diu foueatur.
Pulmonis uarias coctum cum lacte querelas
Potatumq;, iuuat, uel crudum ſæpe comeſtum.
Cum centaurea Diocles dare præcipit illud
Hydropicis, ſic humores deſiccat aquoſos.
Idem nephreticis elixum ſumere iuſſit.
Pythagoras illo fuit uſus cum coriandro
Et uino, cauſas ſic curans ictericorum.
Et ſic potatum dicit quod molliat aluum.
Cumq; faba coctum capitis ſedare dolorem
Dicitur, attrito ſi tempora perlinis illo.
Anſeris huic adipem iungas,tepidumq; dolenti
Infundas auri, præclare ſubuenit illi.
Elixum tuſſim iuuat, & ſuſpiria ſedat,
Clarificat raucam crudum,coctum quoque uocem
Sed magis elixum iuuat illam ſæpe comeſtum.
Adiuuat incoctum pulti, ſumptumq;, teneſmon.
Porcino iungens adipi ſi conteris ipſum,
Non modicos reprimes ſuperaddens ſæpe tumores.
Hunc ignotarum non lædet potus aquarum,
Nec diuerſorum mutatio facta locorum,
Allia qui mane ieiuno ſumpſerit ore.

SCORODON.] Hæc dictio græca eſt,& Græce ſcribitur σκόροδον,& latine ſignificat allium. Allio magna uis,magnæ etiam utilitates contra aquarum,& quorumlibet locorum mutationes. Serpentes abigit,& ſcorpiones odore: atque,ut aliqui tradidere, & beſtiarum omnium ictibus medetur,potu uel cibo, uel illitu.priuatim contra hæmorrhoidas prodeſt,cum uino redditum uomitu. Ac ne contra araneorum murum uenenatum morſum ualere miremur,aconitum,quod alio nomine Pardalianches uocatur,depellit. Item Hyoſcyamum, contra canum morſus, inque uulnera cum melle imponitur. Ad ſerpentium quidem ictus potum cum ueſtibus, efficaciſſime ex oleo illinitur. Attritiſque corporum partibus,uel ſi ueſica intumuerit. Quin & ſuffitu eo, ſecundas,partus euocari exiſtimauit Hippocrates : cinere eorum cum oleo,capitis ulcera manantia ſanitati reſtituens. Suſpirioſis coctum, aliqui crudum id dedere. Diocles hydropicis cum centaurea,aut in fico duplici ad euacuandam aluum, quod efficacius præſtat uiride,

cum coriandro in mero potum. Suſpirioſis aliqui & tritum in lacte dederunt. Praxagoras & cõtra mor-
bum regiũ uino miſcuit,& contra ileum in oleo & pulte,ſic illinens. Strumis quoque: antiqui & inſaniẽ
tibus dabant crudum. Diocles phreneticis elixum. Cõtra anginas tritum imponi & gargarizare prodeſt.
Dentium dolorem tribus capitibus in aceto tritis imminuit, uel ſi decocta aqua colluantur, addaturque
ipſum in caua dentium. Auribus etiã inſtillatus ſuccus cum adipe anſerino, phthiriaſes & prurigines po-
tum, tuſum item cum aceto & nitro. Cõpeſcit & diſtillationes cum lacte coctum uel tritũ permixtum'ue
caſeo molli: quo genere & raucitatem extenuat, uel phthiſim, in fabæ ſorbitione. In totum autem co-
ctum utilius eſt crudo, elixumque toſto: ſic & uoci plus confert. Tineas & reliqua animalia interaneo-
rum pellit, in aceto, mulſo coctum Tenaſmo in pulte medetur, temporum doloribus illitum elixum, &
puſtulis coctum cum melle, deinde tritum, tuſſi cum adipe uetuſto decoctum, uel cum lacte, aut ſi ſanguis
etiam excreetur, uel purulenta ſint, & pituitæ ſub pruna coctum, potum, & cum mellis pari modo ſum-
ptum, conuulſis & ruptis, cum ſale & oleo. Nam cum adipe tumores ſuſpectos ſanat. Extrahit fiſtulis
uitia cum ſulphure, & reſina, etiam harundines cum pice. Lepras, lichenas, lentigines exulcerat, ſanatque
cum origano, uel cinis eius ex oleo & garo illitus. Sic & ſacros ignes. Suggillata aut liuentia ad colorem
reducit, combuſtum ex melle. Credunt & comitialem morbum ſanare, ſi quis eo in cibo utatur, ac po-
tione. Quartanas quoque excutere potum. Suppurationes quantaslibet ſanat, fractæ incoctum fabæ,
atque ita in cibo ſumptum, donec ſanitatem reſtituat. Facit & ſomnos, & in totum rubicundiora cor-
pora. Venerem quoque ſtimulat, cum coriandro uiridi tritum, potumque ê mero. Vitia eius ſunt,
quod oculos hebetat, inflationes ſanat, ſtomachum lædit copioſius ſumptum, ſitim gignit. Cæterum
contra pituitam & gallinæ & gallinaceis prodeſt. Mixtum farre in cibo, iumentis urinam reddere, atque
non torqueri tradunt, ſi eo trito natura tangatur. Huius uim.] Hoc eſt, allij uim calidam & aridam
in quarto ordine poſuerunt medici. Curat.] Sanat. Scorpius.] Hunc etiam ſcorpionem dici-
mus. Nocui uermes.] Serpentes & ſcorpiones, uiperæ & natrices. Scorpio ſibi ipſe pulcherrimum
medicamentum eſt. Quidam contritum cum uino bibunt: quidam eodem modo contritum ſuper
uulnus imponunt: quidam ſuper prunam eo impoſito, uulnus ſuffumigant, undique ueſte circundata,
ne is fumus dilabatur, tum carbonem eius ſuper uulnus deligant. Hæc Celſus libro quinto. Caninos.]
Canum. Tineas.] Non intelligit tineas, hoc eſt uermiculos quibus ueſtes & libri corroduntur: ut
apud Horat. Aut tineas paſces taciturnus inertes. Nec intelligit per tineas, uermes in aluearibus no
xios, ut apud Columellam. ſed uentris animalia intelligit Macer hic per tineas. Serenus Samonicus pri-
mam ſyllabam in tinea præter morem aliorum producit, cum ait:

> Quid non aduerſum miſeris mortalibis addit
> Natura? interno cum uiſcere tinea ſerpens.

Elminthes græci dicunt in inteſtini recti extremo reperti. Celſus uocitat lumbricos. Cum ueſte ad ſer
pentium quidem ictus (ut Plinius ſcribit) potum cum ueſtibus ſuis, efficaciſſime ex oleo illinitur.
Morſus peſtiferos.] Serpentum, aliorumque uenenatorum. Vnguine.] Vnguento. Secun-
das.] Secundæ arum, pluralis numeri tantum, pro membrana illa qua partus obuolutus utero prodit,
dictæ, quod naſcentem infantem ſequantur. Querelas.] Morbos & dolores. Et quis hæc legens, quę
optimi quique ac doctiſſimi de herbarum uirtutibus tradiderunt auctores, non rapitur in opificis naturæ
amorem? Allium ſecundum uulgi opinionem uile eſt, cum tam ſit magnarum uirtutum: quas ſi etiam
pueri cum aliarum herbarum uirtutibus inciperent quodammodo per luſum diſcere, non ne animi eorũ
& citius & uehementius poterint amore Dei incendi? Quod quidem fieret, ſi fidelis præceptor prælege
ret interdum ſemel unam aut alteram in hebdomada paginam ex hoc auctore: cuius eruditio minime eſt
uulgaris, cuiusque carmen non eſt inelegans: niſi ſit quem fortaſſis leonina carmina frequentius occur-
rentia offendant. quod tamen non fit, ſi lector (candidatum literarum & tyronem intelligo) conſide-
rauerit, auctorem hunc noſtrum nihil aliud uoluiſſe, quàm breuiter prodeſſe: nec præterea ingenium oſtẽ
dere uoluiſſe, quod quidem non defuit illi: imo poetam præſtare potuiſſet non inſuauem. Doleo ſæpiſſi
me conſiderans multorum præceptorum negligentiam, quibus ſatis eſt, ſi pueri, quos inſtituendos ſum-
pſere, nouerint panem & uinum, ſæpiam & papyrum latinis aut græcis uoculis appellitare: cum non mi
nus eſſent herbarum, gemmarum edocendi uocabula: præterea animantium. Ex quibus quid norunt
præter aſinum & uaccam? quia aſinus apud iſtos præceptores ſemper currit: & uacca, etiam ſi dormiat &
mactata ſit, ſemper mugit. Interroga unum aut alterum ex uulgo præceptorum, quo nomine hæc aut il-
la uocetur herba: reſpondebitur tibi fortaſſis de urtica, aut allio, quæ herbæ uſque adeo notæ ſunt, ut etiã
fere' uulgo illarũ nomina ſint cognita. De cæteris minus ſciunt literatores iſti quàm inſcitia ipſa. Quod
ſi quem propterea redarguas, habet quo ſe defendat clypeum, Nõ ſcilicet ſum medicus, nec medicinã pro-
fiteor. Quid ergo nobis cum herbarum uocabulis? Quid ſi talis diceret, Nõ ſum homo, ſed aſinus. Cẽ
taurea.] Herba, de qua in ſequentibus. Diocles.] Hunc etiam citat Plinius. Hydropicis.]
Morbo hydropico laborantibus. Phreneticis.] Id eſt delirio obnoxijs. Elixum.] Coctum.
Ictericorum.] Auruginoſorum. Sedare.] Curare. Illo.] Allio. Illi.] Dolenti auri. Cla
rificat.] Claram facit. Incoctum.] Crudum. Teneſmon.] Teneſmos, ſiue tenaſmus, eſt fre-
quens deſidendi cupiditas, æque dolor, ut in torminibus, ubi aliquid excernitur. auctor Celſus in quar
to. Porcino.] Porcorum. Ignotarum.] Non nocebit ignotarum aquarum potus.

DE PLANTAGINE.

HERBAM *quæ noſtra lingua plantago uocatur,*
Hanc Arnogloſſon Græcus uocat, eſt quia linguæ
Agninæ ſimilis folijs. Plantaginis huius
Sunt geminæ ſpecies: & maior prima uocatur:
Altera uero minor, quam uulgo lanciolatam
Dicunt, quod folijs ut lancea ſurgat acutis.
His inflammandi, deſiccandiq; notatur
Tertius eſſe gradus. maiorem uim tamen eſſe
Maiori dicunt. nimis humida uulnera ſiccat,
Si ſuperaddatur cum melle, & ſordida purgat.
Cum ſale ſicut olus ſi iuncta coquatur aceto,
Ventrem reſtringit nimium ſic manſa fluentem.
Si ſupradictis lens ſit concocta, iuuabit
Hic dyſentericos melius cibus, & ciliacos.
Stringit manantem ſuperaddita ſæpe cruorem.
Et nigris maculis fertur reparare colorem.
Oui cum lacryma mire medicatur aduſtis.
Sola canis morſum curat, ſedatq́; tumorem.
Et ſcrophas ſpargit, ſuperaddita cum ſale trita.
Hydropicis ut olus decocta, comeſtáq; prodeſt.
Sic iuuat aſthmaticos, ferturq́; iuuare caducos.
Sordida purgabit bene uulnera quælibet oris,
Ore diu tentus ſi ſuccus uoluitur eius.
Hic intus fuſus curat ſyringia ſuccus.
Et dolor hoc auris ſedabitur, & ſacer ignis.
Fert hæmophthiſicis hic opem, ſi ſæpe bibatur
Per ſe: fortior eſt, ſi ſit coniunctus aceto.
Sicq́; iuuat phthiſicos. iniectus uero per anum,
Stringit non modicum fluxum dyſentericorum.
Pellitur ex oculis tumor, hoc, feruorq́; perunctis.
Sæpius hanc ipſam ſi dentibus atteris herbam,
Gingiuas reprimet tumidas, & ſanguine plenas.
Sicq́; ſolet dentis compeſcere ſæpe dolorem.
Succus cum lana matrici ſubditus eius,
Stringit manantem nimium ſiccando cruorem.
Cunctis prædictis eius decoctio cauſis
Prodeſt, & potus cum uino ſeminis huius,
Veſicæ, renumq́; iuuat potando dolorem.
Dicunt non naſci ſcrophas, geſtantibus eius
Radicem collo ſuſpenſam, uis ibi tanta eſt.
Radices eius tres attere, iungito tritis
Vini tres cyathos, & aquæ, fac ſit modus idem:
Hæc nondum tremulo potanda dabis febrienti:
Sic pelles febrem cui dat lux tertia nomen.
Bis binæ quoque quartanis prodeſſe putantur,
Cum totidem uini cyathis ſi dentur, & amnis.
Cuncta poteſt plantago minor prædicta iuuare,
Quamuis non tantas uires uideatur habere.
Præcipue ſuccus curat plantaginis huius
Quod iuxta nares uel lumina naſcitur ulcus,
Si ſuperaddatur cum lanis mollibus illi,
Perq́; nouem cataplaſma dies iſtud renouetur.
Eius ſi ſucco tepido uenter foueatur,
Acri depulſo ſanabitur ille dolore.
Lumbricos ſuccus depellere dicitur eius,
Si porcina uetus axungia iungitur illi.
Sedabit duros iſtud cataplaſma tumores.
Parotidas, uulnuſq́; recens hoc adiuuat unguen.
Ante duas horas quartanæ quàm tremor ægrum
Vexet, ſi ſuccum biberit plantaginis huius,
Sentiet eximiam facili medicamine curam.
Eius potatum depellit ſperma ſecundas.
Si uia longa pedum mouet (ut fit ſæpe) dolorem,
Acri cum uino ſuperaddita trita iuuabit.
Cum paſſo ſuccus bibitur ſi ſæpius eius,
Veſicæ uarijs fertur ſuccurrere morbis.
In deſiccando uis eſt plantaginis ingens
Maioris, queat ut (ueluti cauteria) corpus
Appoſitum ſiccare, refert ut Plinius auctor.
Compoſuit librum Temeſon de uiribus eius,
In quo præclaris celebrauit laudibus illam.

HERBAM.] Plantago latine, ἀρνόγλωσσος Græce, Arnogloſſum, alij agni linguã, uerbum uerbo reddentes: alij plantaginem uocant. refrigerat & arefacit in ſecundo gradu, ut uocant. Quia linguæ.] Reddit rationem auctor, quare arnogloſſos uocetur plantago. Geminæ ſpecies.] Duo plantaginis genera auctore Plin. minor anguſtioribus folijs & nigrioribus, linguæ pecorum ſimilis, caule anguloſo, in terram inclinato, in pratis naſcens. Altera maior, folijs laterum modo incluſa: quę quia ſeptena ſunt, quidam eam heptapleurõ uocauere. Huius & caulis cubitalis eſt, & napi ſimilis. Naſcitur in humidis multo efficacior. Vis mira in ſiccãdo denſandoq́ue corpore, cauterij uicẽ obtinens. Nulla res æq̃ ſiſtit fluxiones, quos græci rheumatiſmos uocãt. Lanciolatam.] A' ſimilitudine lãceæ, ut ipſe interpretatur. Ventrẽ fluent.] Fluxum uentris. Dyſentericos.] Dyſenteria eſt malum cũ intus inteſtina exulcerãtur. Lege Corn. Celſum lib. 4. Et latine tormen dicitur. Inde dyſenterici & torminoſi. Dyſentericos ergo, id eſt dyſenteriam & tormen patientes. teut. rot rur. Ciliacos.] Scribẽdum cœliacos, id eſt aluinos, qui Græce κοιλιακοὶ dicuntur, qui uentris profluuium patiuntur. κοιλία enim latine uenter transfertur. de quo malo Celſus lib. 4. ſic: In ipſius uero uentriculi porta conſiſtit, is qui & longus eſſe conſueuit, κοιλιακὸς à Græcis nominatur. Sub hoc uenter indureſcit, dolorq́ue eius eſt. Aluus nihil reddit, ac ſpiritum quidem trãſmittit. Extremæ partes frigeſcunt, difficulter ſpiritus redditur. Commodiſſimum eſt inter initia calida cataplaſmata toto uentri imponere, ut dolorem leniant, poſt cibum uomere, atque ita uentrem exinanire. Manantem.] Fluentem. Nigris mac.] Nigras maculas fugat. Scrophas.] Apoſtemata ſub lingua. Hydropicis.] Aqua intercute laborantibus. Aſthmaticos.] Difficulter ſpirantes. Caducos.] Caduco morbo, quem Germani S. Valentini morbum uocant, laborantes. ἐπιλεψία Græce dicitur hoc malum. Syringia.] Id eſt fiſtulas. & declinat ſyringia in neutro genere. Opinor hunc uerſum ſic debere legi,

Hinc intus ſuccus curat ſyringa refuſus.

Nã Græci fiſtulam σύριγγα uocant. Eſt autem fiſtula ulcus altum, anguſtum, & calloſum in corpore, ſiue ex uulnere ſit, ſiue ex uitio orto, quod ad ſuppurationem uenerit. Sedabitur.] Placabitur & curabitur.

Sacer ignis.] Hunc ſancti Antonij ignem uocãt, qui etiã pruna, & ignis perſicus, & carbo, & à Dioſcoride ἐρυσιπέλας nominatur, alijs dicitur formica militaris. Dicitur item anthrax. De qua re tamen eſt con-

trouerſia. De quo malo nos lib. 3. de Origine morborum hæc ſcripſimus carmina:

Illius exurit ſcintillans ignibus anthrax
Membra. latent cauſæ. nulla medicabilis arte,
Progreditur, morbusque hominem depaſcitur omnem,
Concremat & rapidis inuiſus corpora flammis. Sequentia uero Serenus:
Eſt etiam morbi ſpecies, quæ dicitur ignis,
Languida quo multo torrentur membra calore.

Hæmophthiſicis.] Sanguinem ſpuentibus. Per ſe.] Id eſt, ſine alterius admixtione. Fortior.] Hoc eſt, ſuccus ille plantaginis potentior eſt, ſi ſit cõmixtus aceto. Phthiſicos.] Phthiſin, hoc eſt, ſpuitionem patiẽtes, quam etiã compeſcit allium in fabæ ſorbitione. Dyſentericorum.] Dyſenteriam, hoc eſt, tormina patientium. Hoc.] Succo. Gingiuas.] Has à dẽtibus gignendis ſic dictas aſſerunt. Teuton. das zan fleiſch. Eius.] Plantaginis. Subditus.] Suppoſitus. Stringit.] Conſtringit, & cohibet, retinetque ne fluat. Scrophas.] Apoſtemata ſub lingua. Eius.] Plantaginis. Tres cyathos.] Id eſt tria parua pocula. Modus idẽ.] Hoc eſt, facito ut tantum ſit aquæ, quãtum uini. Tres ergo cyathos uini, & tres aquæ. Nõdum tremulo.] Hoc eſt, nõdum febris tremorẽ patienti. Lux tertia.] Tertianã intelligit. Bis binę.] Hoc eſt quatuor radices plãtaginis. Quartanis.] Quarta die redeũtibus. Amnis.] Aquę. Huius.] Minoris plantaginis. Lumina.] Oculos. Superaddatur.] Succus ſubaudi plãtaginis minoris. Illi.] Vlceri. Cataplaſma.] Emplaſtrum. Ille.] Vẽter. Lumbricos.] Animalia uentris, hoc eſt uermes. Axungia.] Interior porci pinguedo inueterata, ſic dicta, quod plauſtrorum axes ea ungantur, quo facilius circum eos rotę uertantur. Parotidas.] Apoſtemata iuxta aures. Vnguen.] Vnguentũ. Quartanę.] Febris quarta die reuerti ſolitę. Tremor.] Horror quem facit febris. Aegrum.] Aegrotũ, febri obnoxium. Sperma.] ſuccus. Secundas.] De his in allio. Acri.] Forti. Cauteria.] Cauterium eſt inſtrumentum quo notæ imprimuntur, & morbi alioqui inſanabiles inuri ſolent. Eſt & pictorum inſtrumentum. Sumpſit autem hanc cõparationem ex Plin. dicẽte, Vis mira in ſiccando denſandoque corpore, cauterij uicem obtinens. Vt Plinius.] Sic habet ille: Celebrauit & Temeſon medicus uulgarem herbam plantaginem, tanquam inuentor, uolumine de ea. In quo.] Libro ſcilicet. Celebrauit.] Subaudi Temeſon. Illam.] Plantaginem.

DE RVTA.

Medicis Rutæ uis feruida dicitur eſſe,
A' Siccáq;, fertur in his gradus illi tertius eſſe.
Vtilis eſt ualde ſtomacho, ſi ſæpe bibatur.
Expellit partus potu, uenerémq; coercet.
Tuſſim, ſi bibitur, compeſcit: menſtrua purgat.
Si coquis hanc in aqua, cui uinum iunxeris acre,
Compeſcit talis decoctio tormina uentris.
Pulmones iuuat, & pectus, morbóq; medetur
Coſtarum, quem pleureſim uocat Attica lingua.
Arthreticos, ſciaſimq; iuuat, febribuſq; medetur
Hauſta, uel ex oleo, uiridem ſi coxeris illam,
Et foueas tepido patientes ante tremorem.
Matricis prodeſt, inteſtiniq; tumori
Hoc unguen, uel clyſterio ſi funditur intus.
Hauſtáq; cum uino prodeſſe ualebit utrique.
Lumbricos oleo decocta & pota repellit.
Cum caricis decocta diu, uiniq; liquore,
Proſunt hydropicis, ſi ſint ſuperaddita nocte.
Cruda comeſta recens, oculos caligine purgat.
Et melius marathri cum ſucco, felléq; galli,
Melléq;, ſi ſuccus ex æquo iungitur eius,
Indéq; ſint oculi patientis ſæpe peruncti.
Cum roſeo miſcens oleo, necnon & aceto
Illius ſuccum, capitis curare dolorem
(Quamuis immodicum) poteris hoc ſæpe perungens.
Naribus expreſſus ſi ſuccus funditur eius,
Siſtit manantem bene deſiccando cruorem.
In corio maligranati ſi tepefactum
Auribus infundas, depelles inde dolorem.
Ceruſæ, roſeóq; oleo miſcens & aceto
Illius ſuccum, mirandum conficis unguen
Ad depellendum ſacrum quem dicimus ignem.
Et ſcabiem dertæ, quæ dicitur herpeta græce.
Et græce dictas acoras hoc unguine purgas,
Vlcera ſunt capitis humore fluentia pingui.
Curat & ozænas, immiſſum naribus: hæc ſunt
Quæ grauiter fœtent in naribus ulcera nata.
Obſtat pota, mero: uel, cruda comeſta, uenenis.
Hoc Mithridates rex Ponti ſæpe probauit,
Qui rutæ folijs uiginti cum ſale pauco,
Et magnis nucibus binis, caricíſq; duabus
Ieiunus ueſci conſurgens mane ſolebat.
Armatuſq; cibo tali, quaſcunque ueneno
Quilibet inſidias ſibi tenderet, haud metuebat.
Muſtelæq; docent, obſiſtere poſſe uenenis
Mirifice rutam, comedunt quæ primitus illam
Cum pugnaturæ ſunt cum ſerpentibus atris.
Cum butyro, modicóq; oleo decocta, tumorem
Matricis ſubiecta tepens fugat illa, colíq;,
Et cunctis intus morbis, ſic ſubdita, prodeſt.
Hac etiam teſtes poteris curare tumentes,
Cum folijs lauri bene tritam ſi ſuperaddas.
Ex hac antidotum non paucis utile cauſis
Conficitur: medici dicunt diapeganon illud,
Peganon in græca lingua quòd ruta uocatur.
Illius antidoti confectio talis habetur:
Pondere iunge pari nitrum, piper, atque cyminum,
De tribus his, quantum de ruta, ponito tantum:
Sed prius ex acri uino macerare cyminum
Conuenit, in ferro poſt aſſari calefacto:
Omnia deinde ſimul bene trita ex melle iugabis.
Pectoris, & lateris, iecoris, renumq; dolores
Hoc ex antidoto curantur ſæpe comeſto.
Extenuat bilem, mollit ſine tormine uentrem,
Confortat ſtomachum, facit ut bene digerat eſcam.

A' MEDICIS rutę.] Rutam à ruẽdo, id eſt eruendo dictam uolunt, quòd una ex oĩbus herbis pro=

pter

pter uarios eius uſus plurimum eruatur. In præcipuis autem medicaminibus ruta eſt. Latiora ſatiuę folia, rami fruticoſiores. Syluestris horrida ad effectum eſt, & ad omnia acrior. Succus exprimitur, tuſa ea & aſperſa modice aqua, & in pyxide Cypria aſſeruatur. Hic copioſior datus, ueneni noxiam obtinet: in Macedonia maxime iuxta flumen Alyacmon. Mirumque, cicutæ ſucco extinguitur, adeo etiam uenenorum uenena ſunt, quando cicutæ ſuccus prodeſt manibus colligentium rutam. Cæterum inter prima immiſcetur antidotus, præcipueque galatica. Quæcunque ruta & per ſe pro antidoto ualet, folijs tritis, & ex uino ſumptis: contra aconitum maxime, & uiſcum: item fungos, ſiue in potu detur, ſiue in cibo. Simili modo contra ſerpentium ictus, utpote cum muſtelæ dimicaturæ cum his, rutam prius edendo ſe muniũt. Valent & cõtra ſcorpionum ictus, & araneorum, apũ, crabronum, ueſparum aculeos, & cãtharides, ac ſalamãdras, canis'ue rabioſi morſus, acetabuli menſura ſi ſuccus e' uino bibitur, & folia trita uel cõmanducata imponuntur cum melle & ſale, uel cum aceto & pice decocta. Succo uero perunctos aut etiam habentes, negant feriri ab his maleficijs. Serpentesque, ſi uratur ruta, nidorem fugere. Efficaciſſima tamẽ eſt ſylueſtris radix cum uino ſumpta: eandem adijciunt efficaciorem eſſe ſub dio potã. Pythagoras & in hac marem minoribus, herbaceique coloris folijs à fœmina diſcreuit, etiã latioribus folijs & colore. Idemque oculis noxiam putauit falſo, quoniam ſculptores & pictores hoc cibo utuntur, oculorum cauſa: cum pane quoque uel naſturtio ſatiuæ atque ſylueſtris, propter uiſum. Vt aiunt, multi ſucco eius cum melle attrito inuncti diſcuſſerunt caligines, uel cum lacte mulieris puerum enixæ, uel puro ſucco angulis oculorũ tactis. Epiphoras cum polenta impoſito. Lenit autem capitis dolores pota cum uino, aut cum aceto & roſaceo illita. Si uero ſint cephalea, cum farina hordeacea, uel aceto. Eadem cruditates diſcutit, mox inflationes, dolores ſtomachi ueteres. Vuluas aperit, corrigitque conuerſas illicita in melle toto uentre & pectore. Hydropicis cum ficu, & decocta ad dimidias partes, potaque e' uino. Sic bibitur & ad pectoris dolores laterumque, & lumborum, tuſſes, ſuſpiria, pulmonũ, iocinerum, renum uitia, horrores frigidos. Ad crapulæ grauedines, decoquuntur folia poturis. & in cibo uel cruda, uel decocta, condita'ue prodeſt. Item torminibus in hyſopo decocta, & cum uino. Sic & ſanguinem ſiſtit interiorem, & narium indita: ſic & collutis dentibus prodeſt. Auribus quoque in dolore ſuccus infunditur, cuſtodito, ut diximus, modo. E' ſylueſtri uero contra tarditatem & ſonitum cum roſaceo, uel cum laureo oleo, aut cumino & melle. Succus & phreneticis ex aceto tritæ inſtillatur in tempora & cerebrum. Adiecerunt aliqui & ſerpillum & laurum, illinentes capita & colla. Dederunt & comitialibus bibendum decoctę ſuccum in cyathis quatuor ante acceſſiones, quarum frigus intolerabile eſt: alſioſiſque crudam dari in cibo. Vrinam quoque uel cruentam pellit. Fœminarum etiã purgationes, ſecundaſque, etiam emortuos partus, ut Hippocrati uidetur, ex uino dulci nigro pota. Itaque illitam & uuluarum cauſa etiam ſuffire iubet. Diocles & cardiacis imponit ex aceto & melle cum farina hordeacea. Et contra ileum decoctæ farina in oleo, & uelleribus collecta. Multi uero & contra purulentas excreationes ſiccæ drachmas duas, ſulphuris unam & dimidiam ſumi cenſent. & contra cruentas, ramos tres in uino decoctos. Datur & dyſentericis cum caſeo in uino contrita. Dederunt & cum bitumine infrictam potioni propter anhelitum. Ex alto lapſis ſeminis tres uncias, ex olei libra, uinique ſextario. Illinitur, cum oleo coctis folijs, partibus quas frigus aduſſerit. Si urinam mouet (ut Hippocrati uidetur) mirum eſt, quoſdam dare uelut inhibentem potui contra incontinentiam urinæ. Pſoras & lepras cum melle & alumine illita emendat. Item uitiligines uel rugas, ſtrumas & ſimilia, cum hircino & adipe ſuillo ac taurino ſeuo. Item ignem ſacrum, ex aceto & oleo, uel pſimmythio: carbunculum, ex aceto. Nonnulli laſerpitium una illini iubent, ſine quo epinyctidas puſtulas curant. Imponunt & mammis turgentibus decoctam, & pituitæ eruptionibus cum cera. Teſtium uero epiphoris cũ ramis laureæ teneris, adeo peculiari in uiſceribus his effectu, ut ſylueſtri ruta cum axungia ueteri illitos ramices ſanari prodant. Fracta quoque mẽbra ſemine trito cum cera impoſito. Radix rutę ſanguinem oculis ſuffuſum, ut in toto corpore cicatrices aut maculas illita emendat. Ex reliquis quoque quæ traduntur, mirum eſt, cum feruentem rutæ naturam eſſe conueniat, faſciculum eius in roſaceo decoctum addita uncia aloes, perunctis ſudorem reprimere. Itemque generationes impediri hoc cibo, ideo profluuio genitali datur, & uenerem crebro per ſomnia imaginantibus. Præcauendum eſt grauidis, abſtineant hoc cibo, necari enim partus inuenio. Eadem ex omnibus ſatis quadrupedum quoque morbis in maximo uſu eſt, ſiue difficile ſpirantibus, ſiue contra maleficorum animalium ictus, infuſa per nares ex uino: aut, ſi ſanguiſugã exhauſerit, ex aceto, & quocunque in ſimili morborum genere, ut in homine temperato. A' medicis.] Hoc eſt, medici dicunt rutam calidam & ſiccam in tertio gradu. Venerem.] Coitum. Attica.] Græca. Arthreticos.] Arthretica, hoc eſt morbo articulari laborantes, qui noſtra hoc eſt Germanica lingua dicuntur, Glidſuchtig. Schiaſim.] Coxarum dolorem. Matricis.] Vuluæ. Vnguẽ.] Vnguentũ. Clyſterio.] Inſtrumẽto, aut iuſculo, quo clunis repurgari ſolet. Clyſter eris penul. prod. & Clyſterium dicitur, ἀπὸ τοῦ κλύζειν quod eſt abluere. Nam clyſtere aluum ægrotantiũ lauare ſeu purgare ſolemus. Quod autem in orificium durum ponitur ad excrementum prouocandum, & uulgo ſuppoſitorium dicitur, docti à glandis ſpecie balanũ dixere. Auctor tamẽ e longum in clyſterio corripuit. Clyſter, in genitiuo clyſteris penul. longa, ut character characteris etiam penultima longa proferri debet contra abuſum. Vtrique.] Matrici & inteſtini tumori. Carycis.] Caryca eſt genus ficuũ. Hydropicis.] Aqua intercute laborantibus. Cruda.] Non cocta, & uiridis. Siſtit manantẽ.] Modus retinendi ſanguinis fluxum.

Mirandum unguen.] Mirabile unguentum. Sacrũ ignem.] Ignẽ ſancti Antonij, ut uocant. Herpeta.] Vlcus quod ſerpit. Acoras.] Vlcera capitis. Ozænas.] Ozæna morbus, cũ ulcera circa nares

ſunt,pluresúe cruſtæ,& odorem fœdum habent,cui malo uix poteſt ſuccurri . De ozœnis lege Celſum libro 6.cap.8. Immiſſum.] Vnguentum ſubaudi. Grauiter fœtent.] Male olent. Carycis] Ficubus. Armatus.] Munitus. Matricis.] Vuluæ. Coli.] Podicis. Antidotum.] Remediū. Antidotum ex cōtrario datum trāsferri poteſt,quia cōtraria contrarijs curantur. Remedium igitur cōtra uenena datū,uocatur antidotum. Extenuat.]Tenuē facit. Bilem.] humorē in fellis exiſtentē folliculo.

DE APIO.

EST apium dictum, quòd apex hanc ferre ſolebat
Victoris, ueterum fieret dum more triumphus.
Ipſe ſibi talem prior impoſuiſſe coronam
Dicitur Alcides : *morem tenuere ſequentes.*
Aſt alij dictum credunt, quòd apes uehementer
Illius ſoleant auide decerpere flores.
Hanc herbam ſelinon ſolet attica dicere lingua.
Virtutis calidæ, ſiccæ quoque dicitur eſſe.
Tertius à medicis datus eſt gradus huic in utroque.
Illius ſucco, ſi candida mica terendo
Panis iungatur, oculi ſedare tumorem
Dicitur, emplaſtri noctu ſuperaddita more.
Sicq́; ferunt mammis prodeſſe tumentibus illam.
Sedat feruorem ſtomachi, pellitq́; tumorem.
Et quidquid uenti creat, includit'ue nociui,
Deſiccans poris aſſumpta repellit apertis.
Prouocat urinas hæc cruda comeſta, uel hauſta.
Sed mage radicum facit hoc decoctio ſumpta.
Hoc itidem ſemen operatur fortius hauſtum.
Tota uenenatis occurrit morſibus herba,
Sed ſemen potius, uel apoxima proderit eius
Si bibitur, tuſſimq́; modo ſedabis eodem.
Ventrem conſtringit, uomitum potata coercet,
Lymphæ commixtum, quoque ſi iungatur acetum.
Aegris amiſſum fertur reparare colorem,
Cruda à ieiunis fuerit ſi ſæpe comeſta.
Vnaquaque die uexantem corpora febrem,
Cum lympha potata fugat febris ante tremorem.
Hydropicos, & ſplen tumidum iuuat illa, iecurq́;,
Si cum fœniculi ſucco contrita bibatur,
Hacq́; ſuperpoſita, turpis lentigo fugatur.
Illius ſuccus farris cum polline mixtus,
Atque oui lacryma, uulnus bene purgat & ulcus,
Si ſuperaddatur emplaſtri more frequenter.

EST APIVM.] Hanc herbam Græci σέλινον uocant,Latini apium,quod uictores,qui Nemea uicerāt, hac coronabantur. Iuuenalis,Graięq́ue apium meruiſſe coronæ . Quod Lucianus etiā præter alios teſtatur , ut tradit Politianus epiſt.lib.11.epiſt.10.Plin.Natural.hiſt.lib.19.cap.8.Ab æquinoctio uerno (inquit) ſeritur apium,ſemine paululum in pila pulſato . Criſpius ſic putat fieri , aut ſi ſatum calcetur cylindro,pedibuſúe. Proprium ei,quod colorem mutat . Honos ipſi in Achaia coronare uictores ſacri certaminis Nemeæ. Apex.]Caput. Hanc.] Herbam apium,hoc eſt coronam de apio. Vergilius apiū dicit amarum,propter ſucci amaritudinem,in Silen,o Floribus atque apio crines ornatus amaro. Talē.] Hoc eſt de apio factam. Alcides.] Hercules ab ἀλκὴ quod uirtus,robur & fortitudo transferri poteſt. Morem.] Coronandi apio. Illius] Apij. Attica.] Græca. Gradus.] Latinius ordo. Huic.] Apio. Vtroque.] In calore & ſiccitate. Illius ſucco.] Apio (inquit Plin.in lib.20.) gratia uulgo eſt . Nanque rami largis portionibus per iura innatant , & in condimentis peculiarem gratiam habent. Præterea oculis illitum cum melle,ita ut ſubinde foueantur feruenti ſucco decocti,alijsque membrorum. Epiphoris per ſe tritum,aut cum pane,aut polenta impoſitum , mire auxiliatur . Piſces quoque ſi ægrotent in piſcinis,apio uiridi recreantur . Verum apud eruditos non aliud erutum terra in maiore ſententiarum auctoritate eſt . Diſtinguitur ſexu . Chryſippus fœminam eſſe dicit criſpioribus folijs & duris, craſſo caule,ſapore acri & feruido . Dionyſius marem nigriorem,breuioris radicis,uermiculos gignentem. Ambo neutrum ad cibos admittendum,imò omnino nefas: nam id defunctorum epulis feralibus dicatum exiſtimant . Ipſius quoque uiſus claritati inimicum . Caule fœminæ uermiculos gigni . Ideoq́ue eos qui ederint,ſterileſcere mares fœminasq́ue . In puerperijs uero ab eo cibo comitiales fieri qui hubera hauriunt. Innocentiorem tamen eſſe marem . Eaq́ue cauſa eſt,ne inter nefaſtos frutices damnetur. Māmarum duritiam impoſitis folijs emollit . Suauiores aquas potui incoctum præſtat. Succo maxime radicis cum uino lumborum dolores mitigat. Eodem iure inſtillato grauitatem aurium . Semine urinam ciet, menſtrua ac ſecundos partus . Etſi foueantur ſemine decocto,ſuggillata reddit colori cum oui albo illitum. Aut ex aqua coctum,potumq́ue,renibus medetur . In frigida tritum,oris ulceribus . Semen cum uino, uel radix cum ueteri uino,ueſicæ calculos frangit . Semen datur ex tribus cyathis ex uino albo. Iungatur.] Addatur. Sedare.] Reprimere. Noctu.] Nocturno tempore. Tumentibus mammis.] Id eſt duritiei mammarum. Nociui] Morbiferi. Poris.] Meatibus per quos ſudor exire ſolet . Eſt & porus iter per quod genitura in urinæ uias defertur. Prouocat.] Ciet,& prodire facit. Hęc.] Herba apiū. Cruda.] Nō cocta. Hauſta.] Potata. Mage.] Quod nihil à magis differt. Facit hoc.] Id eſt,magis prouocat urinas ſumpta radicū decoctio. Hoc itidē.] Hoc eſt,fortius ciet urinas hauſtū apij ſemen. Venenatis morſ.] Id eſt morſibus uenenatorū animaliū. Semē.] Apij. Apoxima.] Coctio. Cū uarijs cōdimētis aqua cocta dicitur apoxima. Modo eodē.] Eadē cōcoctione. Coercet.] Cohibet & ſedat. Lymphę.] Aquę. Aegris.] Infirmis. Reparare.] Reddere. Tremorē.] Qđ alibi morē aliorū dicit,ante typū . Hydropicos.] Aqua intercute laborātes. Hac.] Herba apio. Turpis lētigo.] Lētiginē uocat turpē,ꝙ reddat hoīem turpē.i.deformē. Nā turpis hic ab effectu dicitur lētigo , qa turpe etiā deforme ſignificat . Oui. Turpe pecus mutilū,turpis ſine gramine cāpus. Sūt aūt lētigines maculę ſubrufę, & īterdū nigrę in facie et alibi,ad lētiū ſimilitudinē. Dn̄r & lēticulę,et gręce hipopia. Illius.]Apij. Polline.] Flore tritici.

DE MALVA.

LTHEAM maluæ ſpeciem nullus negat eſſe.
A *Altheamq́; uocant illam, quòd creſcat in altum.*
Hanc ipſam dicunt euiſcum, quòd quaſi uiſco
Illius radix contacta madere uidetur.
Agreſtisq́; ſolet à multis malua uocari.
In mulſa coctus flos eius, uulnera purgat,
Vel ſi cum uino tritum florem ſuperaddas.
Spargere ſic ſcrophas, anumq́; iuuare dolentem
Dicitur, hocq́; modo conquaſſatis medicatur.
Elixata prius radix, adipiq́; terendo
Addita porcino, terebinthinæq́;, tumores
Matricis curat, reliquosq́; leuare dolores
Dicitur, illius neruos ſic ipſa relaxat.
Rumpit uel ſpargit ſic apoſtemata dura.
Omnes has cauſas elixatura iuuabit,
Si loca morborum foueantur ſæpe tepenti.
A' dyſentericis radicum coctio ſumpta
Cum uino, fluxum ſtringens compeſcit eorum.
Et pellit tardas hæc coctio ſumpta ſecundas.
Et prodeſt hæmophthiſicis, lapidesq́; repellit.
Veſicæq́; ſolet uarijs ſuccurrere cauſis.
Acri cum uino contritum ſemen, oliuæ
Iungito, deformes maculas hoc unguine pelles.
Cum poſca potata poteſt obſtare uenenis.
Elixata prius, cum melleq́; trita, replebit
Vulnera quæ caua ſunt, ſi ſit ſuperaddita ſæpe.
Sic quoque duritias mollit, lenitq́; rigores.
Decoctis oleo folijs factum cataplaſma,
Quoſuis peſtiferos morſus, combuſtaq́; curat.

ALTHEAM.] In magnis laudibus(inquit Plin.)malua eſt utraque, & ſatiua & ſylueſtris. Duo genera earum amplitudine diſcernuntur. Maiorem græci malochen uocant in ſatiuis. Alteram ab emolliendo uentre, dictam putant malachen. E' ſylueſtribus, cui grande folium & radices albæ, althea uocatur: ab excellentia effectus, à quibuſdam ariſtalthea. Omne ſolum in quo ſeruntur, pinguius faciunt. Huic contra omnes aculeatos ictus efficacior uis, præcipue ſcorpionum, ueſparum, ſimiliumq́ue, & muris aranei. Quin & trita cum oleo qualibet earum peruncti ante, uel habentes eas, non feriuntur. Folium impoſitum ſcorpionibus torporem adfert. Valent contra uenena. Aculeos omnes extrahunt illitæ crudę, aut cum anetho potæ. Decoctæ uero cum radice ſua, leporis marini uenena reſtringunt: &, ut quidam dicunt, ſi uomatur. De eiſdem mira & alia traduntur: ſed maxime, ſi cotidie quis ſucci ex qualibet earum ſorbeat cyathum dimidium, omnibus morbis cariturum. Vlcera manantia in capite ſanant, in urina putrifactę lichenas, & ulcera oris cum melle. Radix decocta, furfures capitis & dentium mobilitates. Eius quæ unum caulem habet, radice circa dentē qui doleat punge, donec deſinat dolor. Eadem ſtrumas & parotidas panosq́ue, addita hominis ſaliua, purgat citra uulnus. Semen in uino nigro potum, à pituita & nauſeis liberat. Radix mammarum uitijs occurrit, adalligata lana nigra. Tuſſim in lacte cocta, & ſorbitionis modo ſumpta, quinis diebus emendat. Stomacho inutiles Sextus Niger dicit. Olympiades Thebanus, abortiuas eſſe cum adipe anſeris. Aliqui purgari fœminas, folijs earum manus plenæ menſura, in oleo & uino ſumptis. Vtique conſtat parturientes folijs ſubſtratis celerius ſolui, protinus à partu reuocanda, ne uulua ſequatur. Dat & ſuccum bibendum parturientibus ieiunis in uino decocta hemina. Quin & ſemē tritum adalligant brachio, genitale non continentium. Adeoq́ue eæ Veneri naſcuntur, ut ſemen unicaulis aſperſum genitali, fœminarum auiditates augere ad infinitum Xenocrates tradat. Item tres radices iuxta adalligatas, tenaſmo & dyſentericis utiliſſime infundi. Item fœdis uitijs uel ſi foueantur. Melancholicis quoque ſuccus datur cyathis ternis tepidus, & inſanientibus quaternis. Decoctæ comitialibus heminę ſucci. Hic & calculoſis, & inflatione, & torminibus, aut opiſthotonico laborantibus, tepidus illinitur. Et ſacris ignibus & ambuſtis, decocta in oleum folia imponuntur, & ad uulnerum impetus cruda cum pane. Succus decoctæ neruis prodeſt, & ueſicæ, & inteſtinorum roſionibus. Vuluas & cibo & infuſione mollit in oleo. Succus decoctæ pori meatus ſuaues facit. Althææ in omnibus ſupradictis efficacior radix, præcipue conuulſis ruptisq́ue. Cocta in aqua, aluum ſiſtit. Ex uino albo ſtrumas & parotidas, & mammarum inflammationes & panos in uino folia decocta & illita tollunt. Eadem arida in lacte decocta, quālibet pernicioſę tuſſi citiſſime medentur. Hippocrates uulneratis, ſitientibusq́ue defectu ſanguinis, radicis decoctę ſuccum bibendum dedit. Et eam uulneribus cum melle & reſina, item conuulſis, luxatis, tumentibus, & muſculis, neruis, articulis impoſuit. Et aſthmaticis ac dyſentericis in uino bibendum dedit. Mirū, aquam radice ea addita addenſari ſub diuo, atque elacteſcere. Efficacior autē, quo recentior: auctor Plin. lib. 20. c. 21. Maluę ſpeciem.] Quod ſatis liquet ex Plinio. Et ἀλθαῖα gręce ſcribitur. Meleagri mater quoque Althęa uocabatur. Scrophas.] Apoſtemata ſub lingua. Conquaſſatis.] Cōuulſis. Terebinthinęq́ue.] Reſinę terebinthi arboris. Syria & terebinthum habet. Ex his maſcula eſt ſine fructu. Fœminarum duo genera: alteri fructus rubet lentis magnitudine, alteri pallidus. Cum uite matureſcit, non grandior faba, odore iucundior, tactu reſinoſus circa Idam Troadis. Sed in Macedonia breuis arbor hæc atque fructicoſa, in Damaſco Syrię magna. Materies ei admodum lenta, ac fidelis ad uetuſtatem, eximij ac nigri ſplendoris, flos racemoſus oliuę modo, ſed rubens, folia denſa. Fert & folliculos emittentes quędam animalia, ceu culices, lentoremq́ue reſinoſum, qui & cortice erumpit. Etiam rhus Syriæ maſcula fert, ſterili fœmina, folio ulmi paulo longiore & piloſo, foliorum inter ſe ſemper cōtrarijs pediculis, gracili breuiq́ue ramo. Pelles candidę conficiuntur ijs. Semen lenti ſimile cum uua rubeſcit, quod uocatur rhus medicamentis neceſſarium. Hęc Plin. lib. 13. cap. 6. Illius.] Matricis. Apoſtemata.] Vomicas, quę & ſuppurationes à latinis. teut. geſchuuer. Elixatura.] Coctio althęę. Dyſentericis.] Torminoſis, hoc eſt, dyſenteriam & tormina patientibus. Compeſcit.] Cohibet. Tardas.] Partum ſequi tardantes. Et eſt elegans ſecundarum officio ſuo nō fungentium epitheton. Hęmophthiſicis.] Sangui-

nem ſpuentibus. Deformes.] Turpes,quę corpus deformare ſolent. Poſca.] Commixtione aquę & uini. Mollit.] Molles facit' ac reſoluit. Peſtiferos.] Lethiferos , uenenoſos

DE ANETHO.

MEDICIS calidum , ſiccumq́; refertur anethũ.
A' *Et dicunt quòd ſit gradus huic in utroque ſecundus.*
Lac dat abundanter,eius decoctio ſumpta ,
Nutrici : ſtomachiq́; ſolet depellere morbos,
Tres cyathos eius tepidæ ſi ſumpſerit æger.
Indicio ructus ſit , qui demonſtrat apertum
Os ſtomachi , uentumq́; per hoc exiſſe nociuum .
Atque grauis tali ſedatur nauſea potu.
Prouocat urinas , obſtantia quæque repellens.
Matricemq́; iuuat,bene ſi foueatur eadem.
Cum tepido tritum patiens, ſi potet, aceto ,
Inteſtinorum curat , uentriſq́; dolorem.
Hoc etiam potu digeſtio tarda iuuatur ,
Vnde minor fieri uis egeſtiua uidetur.
Aſſidue bibitum, uiſum nocet, & genitale
Claudit iter , ſiccans humorem ſeminis intus.
Vuaq́; ſi nimio turgens humore grauetur ,
Suſpendit puluis combuſti ſeminis eius
Appoſitus digitis , aut intus clyſtere fuſus.
Acrior eſſe cinis radicum dicitur eius.
Rodit creſcentes cinis hic in uulnere carnes.
Vulnera quæ ſerpunt , & ſordida uulnera curat .
Vlcera præcipue membri curare uirilis
Dicitur iſte cinis infuſus ſæpius illis.
Olfactum reprimit ſingultum ſemen anethi ,
Aſſatum & feruens ſi ſæpius olfacit æger.
Dicunt feruores oculorum tollere poſſe
Eius radices tritas prius,appoſitaſq́;.
Venæ ſpinæ per quas ſanguis tranſitad anum ,
Apponas hæmorrhoidis ſi ſemen anethi
Vſtum , curat eas , & condylomata ſoluit.
Flos oleo ſi decoquitur medicabile reddit.
Illud præcipue natis de frigore cauſis
Prodeſt,& capitis compeſcit ſæpe dolorem.
Neruorum laxat tenſuras , frigora pellit.

A' MEDICIS.] Anethum quod græce ἄνηθον ſcribitur,calefacit tantum, ut ſecundi ſit ordinis abſoluti: aut primi largi,ut tradit Valla ille Pl icentinus. Arefacientium autem ſecundi ordinis incipientis, uel primi finiti . Decoctum autem ex oleo,diſtrahendi & dolores amouendi, ſomnum excitandi uim habet,crudaque concoquit,tumoresq́ue ſedat. In tertio autem ordine eſt inter calefacientia & arefacientia, & ob hoc contractis , concretiſq́ue hulceribus impoſitum prodeſt,prǽſertim in pudibundis,& quę exhul cerata,cicatricoſaque in genitalibus & ueſicę loco. Humidius autem & minus calidum uiride,quod adhuc in ſucco & perinde purgat magis quàm aridum,magiſq́ue ſomnum excitat,diſtrahendiq́ue uim minorem habet . Anethum quoque,ut Plinius ait,ructus mouet,& tormina ſedat : aluum ſiſtit : epiphoris radices illinuntur ex aqua uel uino . Singultus cohibet ſemen feruens olfactum. Sumptum ex aqua,ſedat cruditates . Cinis eius uuam in faucibus leuat,oculos & genituram hebetat. Refertur.] Dicitur anethum , & debet ſcribi cum th aſpirato. Cyathos.] Paruum poculum cyathus. Iuuenalis,Cardiaco nunquam cyathum miſſurus amico. Indicio ructus eſt.] Lege indicio ructus ſit,ut ſtet uerſus. Per hoc.] Os ſtomachi. Sedatur.] Compeſcitur. Nauſea.] Appetitus uomendi . Prouocat.] Ciet , mouet. Patiens.] Aegrotans. Digeſtio tarda.] Digerendi difficultas. Vis egeſtiua.] Vis egerendi. Aſſidue.] Frequenter. Viſum nocet.] Nocet oculis . Et recte uerbo nocet accuſandi caſum addidit . Nam noceo tã accuſatiuo quàm datiuo iungitur:ut,noceo te uel tuis rebus : nocet uiſum & uiſui,oculos & oculis. Vuaq́ue.] Quod malum gręce Staphyle dicitur,& circa fauces fit,ut adnotatum eſt in urticam. Combuſti.] Concremati in puluerem. Clyſtere.] Mediam huius nominis ſyllabam debebat producere,quam corripuit tamen. Acrior.] Fortior & uehementior ad repellendam uuam. Cinis hic.] Seminis anethi combuſti . Vulnera quę ſerpunt.] Herpetas intelligit,quę ſunt uulnera quę ſerpunt . Quare legendum cenſeo,hulcera quę ſerpunt,& non uulnera:niſi intelligat phagedenas, quę tamẽ dicuntur uulnera rodentia. Illis.] Hulceribus membri uirilis . Reprimit.] Compeſcit. Hęmorrhoidis.] Eſt hęmorrhois in ſede,cum ora uenarum ſanguinem fundunt :nec ſolum ſedem uexat , ſed in ora uuluę fœminarum incidere etiam conſueuit. Vſtum.] Combuſtum. Condylomata.] Condyloma cum y gręco morbus,qui naſcitur circa coronam,ani, ſiue podicis turberculum inſanabile. Frigore.] Morbis,ut loquuntur,ex frigore cauſatis. Neruorum tenſuras.] Spaſmum intelligit.

DE BETONICA.

ETONICAM ſoliti ſunt ceſtron dicere Græci.
B *Vrinas potata ciet , lapideſq́; repellit.*
Fert hæmophthiſicis,cum poſca ſumpta,iuuamen:
Hydropicoſq́; iuuat,cum uino melleq́; ſumpta.
De folijs eius tritis factum cataplaſma ,
Non modicum prodeſt ocul.s quos leſerit ictus.
Illius ſuccus roſeo commixtus oliuo ,
Auribus infuſus , uarios fugat inde dolores.
Betonicæ puluis cocto cum melle iugatus ,
Hemphecos , tuſſimq́; iuuat , ſuſpiria ſedat.
Et ſtomachi uarios ſumptus iuuat ille dolores.
Si febrit, ex calida : cum uino, ſi febris abſit.
Cum mulſa bibitus idem puluis , mouet aluum.
Cum ſale,contritis folijs, cataplaſmate facto ,
Vulnera curabis fuerint quæ facta recenter.
Tritaq́; fracturæ capitis hæc ſola medetur.
De folijs eius elixis fit cataplaſma
Vtile non modicum uarijs uitijs oculorum.
Reſtringit lacrymas oculorum manſa uel hauſta.
Hac etiam caligo ſolet metuenda repelli ,
Aequo ſi rutæ fuerit cum pondere iuncta ,
Et ſic cum lympha ſumatur trita tepenti ,
Sic oculis nocuus ſanguis per ſubteriora
Dicitur expelli , ſic lumina libera reddit.
Sumpta hac cum tepida purgatur uomica dira.

Pectoris & morbi potu curantur eodem.
Splen iuuat, illius decoctio ſumpta, iecurq́;.
Vncia betonicæ ſocianda quaterna uetuſti
Vini cum cyathis tribus, atque his addito grana
Viginti ſeptem piperis: ſimul hæc bene trita
Hauſtaq́;, purgabunt renes, pellentq́; dolores.
Vncia cum cyathis calidæ potata duobus,
Dicitur immodicum uentris ſedare dolorem.
Hæc tuſſim cum melle fugat, uentrem quoque mollit.
Vna quaque die febre ſi uexabitur æger,
Vncia iungatur plantaginis una, duabus
Betonicæ, ſiccum tepida contrita bibatur
Antea quàm febris prænuncia frigora fiant.
Vncia betonicæ calidæ cyatho reſoluta
Prodeſt hydropicis, ſi ſit potata frequenter.
Radicum puluis cum mulſa tritus & hauſtus,
Humores uelut helleborum uomitu cito purgat.
Bis binas drachmas præcepit Plinius harum
Radicum dare cum paſſo, mulſo'ue bibendas,
Præcipue phlegma uomitu purgabitur iſto.
Cum mulſa bibitus prodeſt puluis foliorum
Ruptis, atque ſteras potus leuat iſte cadentes.
Cum uino ſumptis obſtat potata uenenis,
Præcipue ſemen: quod ſi deſit, datur herba.
Vncia betonicæ cum uino ſumpta tepenti,
Ictericos curat: cum mulſa, menſtrua purgat.
Pondere uero fabæ puluis cum melle uoratus
Poſt cœnam, ſtomachum iuuat, ut bene digerat eſcam.
Si de betonica uiridi ſit facta corona,
Circa ſerpentes (ut Plinius aſſerit auctor)
Audebunt nunquam poſitam tranſire coronam:
Sed morſu proprio pereunt, & uerbere caudæ.
Omnibus antidotis Meniacus eam ſociari
Præcipit, ut ſtomacho magis herbis omnibus aptam.
Plinius hanc, inquit, qui ſecum geſſerit herbam,
A' nullo poterit nocuo medicamine lædi.
Et dicunt, quod ea cum uino ſæpius hauſta,
Plumbeus abſcedat color, & melior reuocetur.

BETONICAM.] Hæc herba græce κέστρον & pſychotrophon dicitur, ut ſcribit Plinius, & uim ſecandi habet. Nam in renibus calculos diſſipat, & pulmonem, & thoracem, & iecur purgat & abſtergit, & menſtrua ciet, comitialemq́ue curat morbum: & fracturas, & luxationes, acuta febre afflictos, & iſchiadicos pota iuuat. nominatur etiam ſerratula. Hæmophthiſicis.] Sanguinem ſpuentibus. Iuuamen.] Opem, auxilium. Poſca.] Commixtione aquæ & uini. Hydropicos.] Morbo intercute laborantes. cuius mali cauſas Serenus his uerſibus reddit:

Corrupti iecoris uitio, uel ſplenis, acerbus
Creſcit hydrops: aut cum ſiccatæ febre medullæ,
Atque auidæ fauces gelidum traxere liquorem,
Tum lympha interius uitio gliſcente tumeſcit,
Secernens miſeram proprio de uiſcere pellem.

Inde.] Ex auribus. Iugatus.] Sociatus, cōmixtus. Hæmphicos.] Quibus collectio facta eſt in pulmone, uel ſanguinem ſpuentes. Nec legendum eſt embecos. Cum mulſa.] Potione ex uino, melleq́ue confecta. Dicimus aūt mulſa & mulſum. quæ tamen quidam diſtinguunt, dicentes: Mulſa eſt potio ex aqua & melle confecta: ſed mulſum uinum, attico melle temperatum. Lumina.] Oculos. Ouidius, Parcite luminibus. Elixis.] Coctis. Aequo.] Aequali. Lympha tepenti.] Aqua tepida. Lumina libera reddit.] Oculos liberat à caligine. Vomica.] Tumor in corpore purulentus, à uomendo dicta. Plautus accipit uomicam pro marſupio nummis adimpleto. Quid, inquit, in hoc cello tibi tumet? Reſpondet, uomica eſt. Paſſo.] Genere liquoris, quod ex uua paſſa cogitur. Phlegma.] Pituitam. Circa ſerpentes.] Mirum eſt quod hic ex Plinio recitat. Verbere.] Ictibus. Plumbeus.] Liuidus.

DE SABINA.

RATHEOS eſt græce, Sabina uocata latine.
B *Sicca calensq́; eius uis eſt, & tertius illi*
Eſt in utroque gradus. uulnus, cum melle, uel ulcus
Fortiter exiccat, ſordes quoque purgat eorum.
Sic iuuat anthracas, bona quæ plebs ulcera dicit.
Menſtrua deducit, corruptos extrahit aluo
Conceptus, ſi cum uino ſit ſumpta frequenter:
Vel ſi trita prius matricis ſubditur ori.
Cærotis admixta, cutem facit eſſe nitentem.
Omnibus & morbis prodeſt de frigore factis.
Illius in uino uel aqua decoctio, curat
Quos uertigo nocet, ſi lotum ſit caput inde,
Herbaq́; temporibus, & fronti cocta ligetur.
Duplum ſabinæ, ſi deſint cinnama, poni
In medicamentis iubet Oribaſius auctor.

BRATHEOS.] Herba ſabina (inquit Plin.) brathy appellata à græcis, duorum generum eſt. Altera tamaricæ ſimilis folio eſt, altera cupreſſo. Qua ex re quidam Creticam cupreſſum dixerunt. A' multis in ſuffitus pro thure aſſumitur. In medicamentis uero, duplicato pondere, eoſdem effectus habere quos cinnamum, traditur. Collectiones minuit, & nocuas compeſcit. Illita ulcera purgat. Partus emortuos appoſita extrahit & ſuffitu. Illinitur igni ſacro & carbunculis. Cum melle & uino pota, regio morbo medetur. Gallinacei generis pituitas fumo eius herbæ ſanari tradunt. Sicca calensq́ue.] Hoc eſt, ſicca & calida eſt ſabina in tertio gradu & ordine. Bona quæ.] Expoſitio præcedentis. Menſtrua.] Quæ & muliebria & menſes. Deducit.] Fluere facit. Corruptos conceptus.] Emortuos partus appoſita extrahit & ſuffitu, ut Plinius docet. Cærotis.] Cærotum dicitur quod uulneribus ſuperponi ſolet. Inde.] Ex coctione. Temporibus.] Hoc hic accipitur in eo ſignificatu in quo accipitur apud Vergilium primo Georgicorum, ubi poeta ait, Cingens materna tempora myrto.

DE PORRO.

IN multis cauſis uſus medicamine porri
Dicitur Hippocrates, medicinæ maximus auctor.
Iſtius ſuccum ſolum dedit ille bibendum
Aegrotis, qui reijciunt, ſputant'ue cruorem,
Quos hæmophthiſicos ſoliti ſunt dicere Græci.
Cum galla dant hunc alij thuris'ue farina,
Aut geminis drachmis porrorum, ſeminis unam
Apponunt myrrhæ, ulno quoque trita reſoluunt.
Præ cunctis alijs dicunt hæc ſumpta iuuare. ∴
Manantemq; potes naris retinere cruorem,
Vngas ſi nares intus medicamine tali.
Contractas uuluas ſucco curabis eodem.
Reddit fœcundas manſum perſæpe puellas.
Vlcera cum melle tritum iuuat, appoſitumq;. ∴
Humorum capitis ſi diſtillatio fiat,
Pulmones, pectusq; nocens, uocemq; canoram.
Indeq; conſurgat tuſſis præcordia lædens,
Cum ptiſana ſuccum porri ſorbere iuuabit.
Et per ſe ſolum prodeſt his omnibus ipſum.
Si porri partes in lympha coxeris albas,
Sic ut aquam primam mutes, addasq; ſecundam,
Vtilis eius aquæ duro fit potio uentri.
Dicitur hæc eadem cum uino ſtringere uentrem.
Cum uino potus datur his quos læſerat anguis,
Quodlibet aut animal fundens lethale uenenum.
Nec minus his prodeſt, ſi uulneribus ſuperaddas
Sic uelut emplaſtrum porrum cum melle ſubactum.
Commixtus porri ſuccus lacti muliebri,
Et bibitus, tuſſim fertur ſanare uetuſtam.
Et uarijs uitijs pulmonum ſubuenit idem.
Auris compeſcit cum capræ felle dolorem.
Præſtat idem pariter cum mulſo mixtus, & auri
Infuſus tepidus. fungis, ſi manditur, obſtat.
Eius iungatur ſucco pars tertia mellis,
Et ſic per nares tepidum fundendo uel aures,
Immenſum poteris capitis ſedare dolorem.
Ex uino bibat hunc, lumborum quem dolor angit,
Dicitur utilius tali nihil eſſe dolori.
Fracturas ſolidat cito, duritiasq; relaxat
Appoſitum, uulnusq; recens cito cum ſale claudit.
Si crudum fuerit ſumptum, leuat ebrietatem.
Sic uenerem ſtimulat, ſic durum molliet aluum.

IN multis.] Porrum Græci praſon dicunt. Porrorum alij ſunt Tarentini, qui & ſectiui dicuntur: alij Aricini, qui & capitati. Porro ſectiuo profluuia ſanguinis ſiſti in naribus, contrito eo obturatis, uel gallæ mixto, aut mentæ: item ex abortu, profluuia, poto ſucco cum lacte mulierum. Tuſſi etiam ueteri ac pectoris & pulmonis etiam uitijs medetur. Illitis folijs ſanantur ambuſta, epinyctides: ita uocatur ulcus aciem hebetans, & in angulo oculi perpetim humor emanans. Quidam eodem nomine appellant puſtulas liuentes, ac noctibus inquietantes. Et alia ulcera cum melle trito. Vel beſtiarum morſus ex aceto, item ſerpentium. Aurium uero uitia cum felle caprino, uel pari menſura mulſi. Stridores, cum lacte mulieris. Capitis dolores, ſi in nares fundatur, dormituris'ue, in aurem duobus ſucci cochlearibus, uno mellis. Succus & ad ſerpentium ſcorpionumque ictus in potu bibitur cum mero, & ad lumborum dolores cum uini hemina potus. Sanguinem uero excreantibus phthiſicis, diſtillationibus longis, uel ſuccus, uel ex ipſo cibus prodeſt. Item morbo regio, uel hydropicis: & ad renum dolores, cum ptiſanæ ſucco, acetabuli menſura. Idem modus cum melle, uuluas purgat. Toſtus uero editur, & contra fungorum uenena, imponitur & uulneribus. Venerem ſtimulat, ſitim ſedat, ebrietates diſcutit. Sed oculorum aciem hebetare traditur, inflationem quoque facere, quæ tamen ſtomacho nõ noceat, uentremque molliat. Voci ſplendorem affert. Capitato maior eſt eadem effectus. Sanguinem reijcientibus, ſuccus cum caule aut thuris farina, uel acacia datur. Hippocrates & ſine alia mixtura dari iubet, uuluasque cõtractas aperiri putat, fœcunditatem etiam fœminarum hoc cibo augeri: contritum ex melle, ulcera purgare, tuſſim & diſtillationes thoracis. Pulmonis & arteriæ ſanat uitia, datum in ſorbitione ptiſanæ, uel crudum, præter capita ſine pane, ita ut alternis diebus ſumatur, uel ſi purulenta excreentur. Sic & uoci uel ueneri ſomnoque multum confert. Capita bis aqua mutata cocta, aluum ſiſtunt, & inflationes ueteres. Cortex decoctus, illitusque, inficit canos. Hippocrates.] Et hæc eſt proba lectio. Medicinæ.] Laus Hippocratis. Hæmophthiſicos.] Græce enim ſic uocantur qui ſanguinem ſpuunt, ut etiam ſupra adnotatum eſt. Galla.] Fructu quercuum. Nec pauciora genera gallæ fecimus (inquit Plinius) ſolidam, perforatam, item albam, nigram, maiorem, minorem. uis omnium ſimilis. Optima comagena. Excreſcentia in corpore tollit. Proſunt gingiuis, uuæ, oris exulcerationi. Crematæ & in uino extinctæ, cœliacis, dyſentericis illinuntur. Paronychijs ex melle, & unguibus ſcabris, pterygijs, ulceribus manantibus, condylomatis, uulneribus quæ phagedænica uocantur. In uino autem decoctæ auribus inſtillãtur, oculis illinuntur. Aduerſus eruptiones & panos cum aceto. Nucleus commanducatus dentium dolorem ſedat. Item intertrigines, & ambuſta. Immaturæ ex his potę, lienem conſumunt. Eædem crematæ, & aceto ſalſo extinctæ, menſes ſiſtunt, uuluasque procidentes potu. Omnes capillos denigrant. Geminis.] Duabus. Naris cruorem.] Sanguinem è naribus fluentem. Contractas.] Conſtrictas. Reddit.] Facit concipere puellas, & matres fieri. Pectusque nocens.] Nocens protulit ſicut nocet, & hoc quidem latine. Vtrunque enim recte dicitur, pectus nocens, & pectori nocens. pectori tamen hic legi non poteſt. Lympha.] Aqua. Aquam mutes.] Sic etiam Plin. Capita bis aqua mutata cocta aluum ſiſtunt. Stringere.] Cohibere. Lethale.] Mortiferum. Lacti muliebri.] Quod habẽt mulieres. Vetuſtam.] Quã quis longo habuit tempore. Subuenit.] Opitulatur & prodeſt. Compeſcit.] Reprimit & ſedat.

Fungis.] Vlceribus in ſede naſcentibus fungis terreſtribus non diſſimilibus. Obſtat.] Impedimẽto eſt, & reſiſtit. Venerem.] Libidinem.

DE CAMOMILLA.

ANTHEMIVM magis cōmēdat laudibus auctor
Aſclepius : quam camimelam nos, uel camomillam
Dicimus : hæc multum redolens eſt & breuis herba.
Herbæ tam ſimilis, quam iuſto nomine uulgus
Dicit amariſcam, quòd fœteat, & ſit amara,
Vt collata ſibi uix diſcernatur odore.
Auctores dicunt, ſpecies tres illius eſſe.
Quas ſolo florum diſtingui poſſe colore,
Tradunt, eſt cunctis medius flos aureus illis:
Sed uarijs folijs flos circumcingitur ille,
Albi, uel nigri ſunt, purpurei'ue coloris.
Dicitur anthemion proprie, cuius foliorum
Purpureus color eſt, maiorq́; & fortior hæc eſt.
At leucanthemion, folijs deprehenditur albis:
Melinis cryſanthemion. uis omnibus illis
Sicca calenſq́; gradu primo conceditur eſſe.
Prouocat urinam cum uino qualibet hauſta.
Veſicæ frangit lapides, & menſtrua purgat,
Si foueatur aqua matrix qua cocta ſit herba,
Aut ſi cum uino potetur ſæpius illa.
Tormina ſic ſedat, ſtomachiq́; inflatio potu
Pelletur tali. ſquamas de uultibus aufert,
Si tritam apponas ſolam, melli'ue iugatam.
Ictericis prodeſt eius decoctio ſumpta.
Et mire prodeſt iecoris potata querelis,
Pellere cum uino potata refertur abortum.
Hac oleo cocta foueas ſi febricitantem,
Frigus depelles, febrem quoque ſæpe fugabis.
Vnguine purgantur hypochondria turgida tali.
Peſtiferos morſus ſerpentum, pondere drachmæ
Cum uino, prohibet anthemis ſumpta nocere.
Plinius affirmat hanc quadraginta diebus
Vnaquaque die bis ſumptam pondere drachmæ
Cum geminis cyathis uini ſubtilis & albi,
Cum lotio ſenſim totum purgare lienem.
Aegilopas curat, ſi quis commaſticet illam,
Et ſic apponat. ſic ulcera ſordida purgat.
Ebullire caput febris feruore grauatum
Sæpe ſolet, uel collectis humoribus in ſe,
Vlcera producit, uocat exanthemata Græcus.
Hæc decocta uirens oleo camomilla repellit.
Quod ſi defuerit uiridis, maceretur aceto,
Et caput inde lauet. nullum magis adiuuat unguen.

ANTHEM.] Anthemis,ut ſcribit Placentinus ille, ut alij antimis, uel chamæmelum, calefacit & arefacit in primo ordine,tenuiumq́ue partium eſt,& perinde uim diſtrahēdi, & rarefaciendi,& deprimendi ſummittendiq́ue habet. Si igitur uiridis fuerit,expedit ex oleo coquere,in quo flos ſub ſole detentus: ſin arida, pauco aſpergatur aceto,inde cocta cum oleo efficitur commoda,ubi necdum materia perfecte pacata eſt, quæ ad caput euoluebatur:diſtrahit nanque quæ in capite. aliamq́ue non attrahit, quod nullum aliud facit medicamē. Necepſo autem Aegyptius iubet florem purum ipſius chamæmeli pubeſcentem colligere,terereq́ue in mortario, beneq́ue ſubigi in fidelia, conficiq́ue paſtillo mediocres, & in umbra arefieri & reponi: cum eorum uſus aduenerit,paſtillum ſumi unū,immittiq́ue in oleum primarium,quantum ſatis ſit,quod expreſſum primo fuerit:inde inungi corpus à capite uſque ad imos pedes totum febricantium,inde tegi ægrum,& foueri.tum ait excitari ſudorem ſalubrem,ac febre liberari: foreq́ue ob hoc idoneum peregrinantibus remedium:quia facile quiuis ſecum habere poteſt, & abſq́ue impendio ſibi cauere, idq́ue experientia plurium. Alij quoque eruum eſſe atteſtantur, maximeq́ue congruere meatibus aperiendis. Iubet quoque is paſtillos in aqua calida dilutos potare febri correptos drachmæ quantitate. Chamimolam.] Chamæmelon (ait Perottus) eſt herba uulgo nota,ab odore malo ſic dicta,quam me dici recentiores chamomillā barbare uocant. Amariſcam.] Quæ eſt mali odoris herba, unde ait quòd fœteat,id eſt,male oleat. Collata.] Comparata. Purpureus.] Qualis eſt purpura. Qua.] Aqua. Iugatam.] Additam. Ictericis.] Morbo regio laborantibus. Querelis.] Doloribus, propter quos queruntur homines. Hypochōdria.] Hypochōdrion uocant nonnulli partem corporis ubi ilia: alij lagaron. Hæc Perot. ille in Cc. Aegilopas.] Aegilope abſceſſus eſt puſillus, oblongusq́ue ſub ipſum palpebræ torulum:officit luminibus. De quo malo Cor.Cel.lib.7.c.7.Etiamnum,inquit,in angulo, qui naribus propior eſt,ex aliquo uitio quaſi parua fiſtula aperitur,per quam pituita aſſidue diſtillat, αἰγίλωπα græci uocant,idq́ue aſſidue male habet oculum:nonnunquam etiam exeſo oſſe uſque ad nares penetrat, idq́ue interdum naturā carcinomatis habet. Exanthemata.] Quæ ulcera græcus uocat exanthemata. De quibus Cor.Cel.lib.5.cap.28.At puſtulæ,inquit, maxime uernis temporibus oriuntur. Earū plura genera ſunt.Nam modo circa totum corpus partem'ue aſpredo quędam fit ſimilis his puſtulis, quę ex urtica,uel ſudore naſcuntur,ἐξανθήματα Gręci uocant, eaq́ue modo rubent,modo colorem cutis non excedunt. Nonnunquam ſimiles uaris oriuntur &c. Vnguen.] Vnguentum. Maxime tamen notandum,quòd tuſſim curat, ſi quis ſuccum porri cum ptiſana ſorbeat. Eſt autem ptiſana hordeum decorticatum,uel hordei ſuccus ſiue aqua. ptiſanarium,uas in quo coquitur.

DE NEPETA.

HERBAM quam nepetam uulgari more uocamus,
Hanc medici græco calaminthi nomine dicunt.
Sicca calenſq́; illi uis eſt, & tertius item
Eſt in utroque gradus. Cum mulſa trita tepenti
Sumpta, ſolet totum ſudore reuoluere corpus,
Ex oleo quo ſit decocta perunge fricando
Illum, uenturæ metuit qui frigora febris,
Non frigus tantum, ſed febrem ſæpe repellit.
Illi qui ſchiaſim patitur, coxæ ſupperadde
Contritam uiridem, fertur comburere pellem,
Et ſic humores ſiccando, fugare dolores.
Appoſita, potuq́; ſuo cito menſtrua purgat.
Eſt lepræ ſpecies, elephantiaſiſq́; uocatur,
Quæ cunctis morbis maior ſic eſſe uidetur,
Vt maior cunctis elephas animantibus extat.
Hunc in principio morbum potus calaminthes

Cum uino curat, humores extenuando.
Serpentum morſus ſuperaddita trita, nocere
Non ſinit, & pellit cum uino ſumpta uenena,
Potus, & iniectus, lumbricos enecat, eius
Succus, & in membris uermes necat omnibus ipſe.
Si mel iungatur huic cum ſale, plus operatur.
Si bibit hanc prægnans, aut tritam ſubdit, abortit.
Purgat & ictericos cum uino, curat anhelos,
Aſthmaticos medici quos Græco nomine dicunt.
Et iecoris morbos cum uino mitigat hauſta.
Hocq; modo ueterem lateris iuuat illa dolorem.
Atque cicatrices nigras ſuperaddita trita
Hæc naturalem reddit purgando colorem.
Vino decocta facit hæc melius cataplaſma.
Compeſcit ſtomachi cum uino ſumpta dolorem.
Fumus de domibus ſerpentes effugat eius.
Tollere ſingultum cum uino dicitur hauſta.
Hocq; modo uenerem cohibet potata frequenter.

HERBAM.] Nepeta græce καλαμίνθη eſt tenuium partium eſſentia, & calida & arida temperamento in tertio ferè ordine utraque in qualitate. Hæc pota arida, ob mulſum calefaciens ſatis ſudorem elicit, & diſtrahit, & arefacit uniuerſum corpus. Ob hoc, ipſa quidam uſi ſunt, ad ſedandos febrium rigores extrinſecus apponendo, ex oleo coquentes, & inungentes totum corpus, ualide fricando, ut interna petat. necnon ilibus accommodant, & apponunt iſchiadicis, utpote præſentaneum remedium. attrahit nanque funditus, ac conuellit ad imam cutem, & uniuerſum eum concalefacit articulum. Subuenit fracturis, & ſpaſmis: lumbricos perimit, cocta cũ uino: & cataplaſmate ĩpoſita, cicatrices atras reddit albicãtes, uritque manifeſto cutem: & menſtrua, pota atque appoſita, prouocat efficaciter. Præſentaneum quoque medicamen elephantiaſi correptis, non modo quod diſtrahat tenues humores, ſed etiam quod attenuet & ſecet ualide craſſos humores, qui hanc ægritudinem gignunt. Ita etiam cicatrices illuſtrat nigras, & diſtrahit interim quoque hypopia. Melius autem facere illi exiſtimantur, qui in uino coquentes ipſam apponunt uiridem potius, quàm aridam. Nam arefacta ualidior eſt, ad urendumque expeditior. Superimponitur autem immorſibus uirulentis atque peſtiferis, ob amaritudinem perimens lumbricos, & ſerpentes, aſſumptus & potus ſuccus necnon in auribus & hulceribus uermes abſumit. Iuuat autem anheloſos & arquatos, abſtergendo ac purgando iecoris oppilationes. Ad hæc autem cuncta iam dicta, efficacior montana eſt. Orpheus autem ait, ſuccum ipſius cum æquali roſaceo cum pſimmytho ſolutum, ſoluere craſſitudinem, & inũctam, curare igni exuſta. Illud admirabile uideri, quod ne quidem mali ueſtigium appareat, piloſque educit locus. Cum cimolia autem & aloe æqualibus ſuccum exprimendo, & inducendo fronti atque temporibus, pacaueris ſtatim capitis dolores. auctor Valla Placentin. In utroque.] Tam ſiccitate quàm calore. Gradus.] Ordo. Sudore reuoluere.] Id eſt, facere ut totum corpus ſudet, & ſudorem emittat. Metuit qui.] Qui febri obnoxius eſt. Fertur.] Dicitur. Menſtrua.] Fluxum ſanguinis. Lepræ.] Eſt (inquit) ſpecies lepræ quæ elephantiaſis dicitur, per ſimilitudinem ſic dicta, quæ exponitur, cum dicit, Quę cunctis &c. Græci ἐλεφαντίαν appellitant, de quo Celſus lib. 5. cap. 25. Ignotus autem pene in Italia, frequentiſſimus in quibuſdam regionibus is morbus eſt, quem ἐλεφαντίαν græci uocant, iſque longis annumeratur. Totum corpus afficitur, ita ut oſſa quoque uitiari dicantur. Sũma pars corporis crebras maculas, crebroſque tumores habet. Rubor harum paulatim in atrum colorem conuertitur. Summa cutis inęqualiter craſſa, tenuis, dura, molliſque quaſi ſquamis quibuſdam exaſperatur, corpus emacreſcit, os, ſuræ, pedes intumeſcunt. Vbi uetus morbus eſt, digiti in manibus pedibuſque ſub tumore conduntur, febricula oritur, quę facile tot malis obrutum hominem conſumit. Protinus ergo inter initia ſanguis per biduum mitti debet, aut nigro ueratro uenter ſolui: adhibenda tum quanta ſuſtineri poteſt, inedia eſt: paulum deinde uires reficiendę, & ducenda aluus. poſt hæc, ubi corpus leuatum eſt, utendũ eſt exercitatione, pręcipueque curſu: ſudor primum labore ipſius corporis, deinde etiam ſiccis ſudationibus euocandus, frictio adhibenda, moderandumque inter hęc, ut uires conſeruentur, balneum rarum eſſe debet. Cibus ſine pinguibus, ſine glutinoſis, ſine inflantibus. Vinum pręterquam primis diebus recte datur. Corpus, contrita plantago, & illita, optime tueri uidetur. De elephantia ſic ait Serenus, ut ſequitur:

Eſt elephas morbus triſti quoque nomine dirus,
Non ſolum turpans infandis ora papillis,
Sed cito pręcipitans funeſto fata ueneno.
Huic erit aduerſus cedri de cortice ſuccus,
Muſtellęque cinis, uel fuſus ſanguis ab illa.
Nonnulli dixere ſerum prodeſſe bibendo.
Mentaſtri folium potu, appoſituque ſalubre eſt.
Nec fruſtra bulbos & ſulphura iungis aceto.
Pręterea nitrum debes cum melle iugatum
Spargere lacte bouis, uarias ſic ungere frontes.
Ceruſam & chartam (quam gens Aegyptia mittit)
Thura ſimul, miſceque oleum, quod flore roſarum
Conditum eſt, line ſic faciem, ſic redde ſalutem.

Calaminthes.] Nepetę. Lumbricos.] Vermes. Negat.] Non permittit. Abortit.] Abortum facit. Ictericos.] Morbo regio correptos. Anhelos.] Anheloſos & difficulter anhelãtes, quos gręci aſthmaticos uocant. Compeſcit.] Sedat, reprimit. Fumus.] Nota, ut etiam cętera, dignum.

Venerem cohibet.] Refrenat coeundi appetitum, quod quidam fortaſſis melius fieri putant uerberi

bus

bus, cum tamen contrarium etiam conſtet. Hominum naturam extra reliquorum modum admirantibus ſuccurrit exemplum raro alias auditi euentus. Siquidem non multis abhinc annis uixiſſe quendam in uenereis ingenij ſtupendi maxime, quodque uix impetret fidem, ex adiuratiſſimis compertum eſt, qui quo pluribus affectus fuiſſet plagis, eo impetuoſius, ardentiusque in concubitum ferebatur pręceps. Fuit omnino mira res: neſcires, utrum affectaret auidius uerbera, an coitum: niſi quod illorum menſu libidinis uoluptas conſtabat. Proinde extentis ſe precibus difflagellari expoſcebat, pridie quàm id pateretur, flagello aceti aſperitate obdurato: quod ſi uerberator lentius agere foret uiſus, uelut extimulante rabie, conuicijs inceſſebat: nec factum ſibi ſatis arbitrabatur, ni inter cędendum ſanguis ſeſe oſtendiſſet. Vnus, opinor, mortalium inuentus, qui eodem impetu in ſupplicium ferretur, ac delicias: quique inter tormenta ſenſuum titillationes, ac æſtuantem pruritum uel expleret, uel incẽderet. hęc Cœlius antiq. lecti. lib. 6. cap. 36. Frequenter.] Quia unus potus tanto monſtro domando non ſufficit, cum interdum nihil remediorum quidquam aduerſus tam immanem beluam ualeat. Plinius, unde auctor noſter ferè omnia ſumpſit, lib. 20. cap. 14. ſic ſcribit de nepeta: Nepeta quoque uires contra ſerpentes habet. Fumum ex ea nidoremque fugiunt, quam & ſubſternere in metu obdormituris, utile eſt. Tuſa ægilopis imponitur, & capitis doloribus recens cum tertia parte panis temperata aceto illinitur. Succus eius inſtillatus naribus ſupinis, profluuium ſanguinis ſiſtit. Item radix cum myrti ſemine in paſſo tepido gargarizata anginis medetur.

DE PVLEGIO.

FERVIDA pullegij uis, ſiccaq́; dicitur eſſe.
Tertius à medicis datus eſt gradus huic in utroque.
Sæpius hanc herbam ſi prægnans ſumit, abortit.
Menſtrua deducit cum uino ſumpta tepenti.
Hocq́; modo tardas hæc extrahit herba ſecundas.
Hoc nomen quia non notum reor eſſe quibuſdam,
Exponam tali quid nomine ſignificetur.
Vt nondum natus teſta circundatur oui
Pullus, ſic infans matris ueſtitur in aluo
Quadam pellicula matris de ſemine facta.
Quam naſcens rumpit quaſi teſtam pullulus oui,
Iſtas pelliculas medici dixere ſecundas,
Quod mox expoſitos naturæ iure ſequantur.
Hæ ſi plus iuſto, uitio cogente, morantur,
Aut mors ſubſequitur, dolor aut qui uix toleratur.
Iſtas pullegium prædicto more repellit.
Cum ſale contritam melli ſi iunxeris illam,
Vnguine contractis potes hoc ſuccurrere morbis.
Illius puluis ſumptus cum melle uel hauſtus,
Pectoris humores uiſcoſos extenuare,
Et per ſputa poteſt illos educere mire.
Nauſea, uel morſus ſtomachi curabitur illa
Cum poſca ſumpta, uel aceto quod ſit aquoſum.
Cum uino nigram choleram potata repellit.
Sicq́; uenenatis ſerpentum morſibus obſtat.
Si per uim febris, nimio'ue fluore cruoris,
Aut aliquo caſu ſubito defecerit æger,
(Quod ſolet à doctis medicis malefactio dici)
Pullegium ualido tritum iungatur aceto,
Naribus ægroti ſic apponatur, odore
Solo confeſtim dicunt releuare iacentem.
Gingiuas ſicci puluis confirmat, & uſti.
Appoſitam uiridem dicunt ſedare podagram,
Et quoſuis alios ſolet emendare tumores,
Si ſuperaddatur tepidæ permixta polentæ.
Addita cerotis, papulas de corpore tollit.
Spleneticis multum, ſuperaddita cum ſale, prodeſt
Elixatura, ſi quiſquam ſæpe tepenti
Illius abluitur, pruritus non patietur.
Et ſic matricis poteris curare tumorem.
Tuſſim compeſcit, cum uino ſumpta tepenti:
Et ſic urinam compellit reddere largam.
Et magis, ex uino ſi ſit decoctio facta,
Aut oleo mixtam contritam ſi ſuperaddas.
Si radix acri trita iungatur aceto,
Sedabit quoſuis ſuperaddita ſæpe tumores.
Obſtat ſerpentum cum uino ſumpta uenenis.
Et ſic aſſumptum, uenerem ſtimulare fatentur.
Sic quoque pulmonis prodeſt, iecoriſq; querelis.
Et ſic nutrici ſumptum, lac præbet abundans.
Herba uirens curat morſus cum melle caninos
Si ſuperaddatur, & uino mixta bibatur.

FERVIDA.] Hoc eſt, pulegium eſt calidum & ſiccum in tertio gradu. Magna ſocietas cum menta ad recreandos defectos animo pulegio, cum ſurculis ſuis in ampullas uitreas aceti utriſque deiectis. Qua de cauſa dignior ẽ pulegio corona uertigini quàm ẽ roſis, cubiculis noſtris pronunciata eſt. Nam & capitis dolores impoſita dicitur leuare. Quin & olfactu capita tueri contra frigorum æſtusque iniuriam, & ab ſiti traditur: neque ęſtuare eos, qui duos ẽ pulegio ſurculos impoſitos auribus in ſole habeant. Illinitur etiam in doloribus cum polenta & aceto. Fœmina efficacior. Eſt autem hęc flore purpureo. Mas candidum habet. Nauſeas cum ſale & polenta in frigida aqua pota inhibet. Sic & pectoris ac uentris dolorem. Stomachi autem ex aqua interciſiones ſiſtit, & uomitiones cum aceto & polenta. Inteſtinorũ uitia melle decocta & nitro ſanat. Vrinam pellit, ex uino: & ſi amineũm ſit, & calculos, & interiores omnes dolores. Ex melle & aceto ſedat menſtrua, & ſecundas. Vuluas conuerſas corrigit. Defunctos partus eijcit. Semẽ obmuteſcentibus olfactu admouetur. Comitialibus in aceto cyathi menſura datur. Si aquę inſalubres bibendę ſunt, tritum inſpargitur. Salſitudines corporis, ſi cum uino tradatur, minuit. Neruorũ cauſa & in contractione cum ſale & aceto & melle confricatur opiſthotono. Imbibitur ad ſerpentium ictus decoctum. Ad ſcorpionum in uino tritum, maxime quod in ſiccis naſcitur. Ad oris exulcerationes, ad tuſſim efficax habetur. Flos recentis incenſus, pulices necat odore. Xenocrates pulegij ramum lana inuolutum, in tertianis ante acceſſionem olfactandum dari, aut ſtragulis ſubijcit, & ita collocari ęgrum inter remedia tradit. hęc & multa alia Plinius Nat. hiſt. 20. cap. 14. Deducit.] Fluere facit muliebria quæ

antea fluxum naturæ negabant. Hoc nomen.] Secundas intelligit, & docte nominis ſignificationem explicat. Expoſitos.] Infantes in lucem datos. Iſtas.] Secundas ſequi morantes. Vnguine.] Vnguento. Viſcoſos.] Qui multorum malorum, etiam lepræ, cauſa dicuntur à medicis. Defecerit.] Hoc non ſimpliciter intelligendum eſt de pulegio, ſed de pulegio cum menta: quod docemur ex Plinio, qui ut ſupra adſcripſimus, ait: Magna ſocietas cum hac, id eſt, menta ad recreandos &c. Podagram.] Podagram ob doloris atrocitatem Serenus uocat rabidam, cum dicit:

Quædam ſunt rabidæ medicamina digna podagræ,
Cui ter tricenas ſpecies Epidaurius ipſe
Dixit ineſſe Deus: requiem tamen indere morbo
Fas erit, & triſtem ſaltem mulcere dolorem.

Cerotis.] Quæ uulneribus ſuperponi ſolent. Papulas.] Puſtulas, tubercula. Spleneticis.] E' ſplene laborantibus. Compellit reddere largam.] Large facit mingere.

DE FOENICVLO.

FOENICVLVM medici calidũ, ſiccumq́; ſecũdo
Dicunt eſſe gradu, marathrum Græcus uocat illud.
Cum uino cunctis obſtat hæc herba uenenis.
Hac manſa ſerpens oculos caligine purgat.
Indeq́; compertum eſt, humanis poſſe mederi
Illam luminibus, atque experiendo probatur.
Radicis ſuccus mixtus cum melle recenti,
Pulſa reddit eos omni caligine claros.
Expreſſus marathri uiridi de ſemine ſuccus,
Soleq́; ſiccatus, magnum medicamen habetur,
A' quiſcunque uelis oculorum pellere morbos.
Auribus infuſus uermes ſuccus necat eius.
Renibus in ptiſana radix decocta medetur.
Cum uino fugat hydropicos potata tumores.
Sicq́; uenenatis obſtabit morſibus illa.
Sic quoque pulmonis obſtat, iecoriſq́; querelis.
Et ſic nutrici ſumpta, fit copia lactis.
Cum uino uel aqua radicis coctio ſumpta,
Nephreticis, & ueſicæ morbis medicatur.
Vrinas purgat, & menſtrua ſumpta reſoluit,
Vel ſi trita ſuper pectus hæc herba ligetur,
Nauſea cum uino ſumpta ſedabitur illa.
Feruorem ſtomachi cum lympha mitigat hauſta.
Radix illius uino decocta, dolores
Fomento curat, patitur quos uirga uirilis,
Hoc quoque ſi iungas oleo facit, hocq́; perungas.
Ictus, uel factos ſubito quoſcunque tumores,
Apponas tritam iuncto ſedabis aceto.
Semen cum uino bibitum, ueneris mouet actus.
Hocq́; modo lateris diros ſedare dolores
Dicunt, aut herbæ ſi ſit decoctio ſumpta.
Tradunt auctores, eius iuueneſcerẽ guſtu
Serpentes, & ob hoc ſenibus prodeſſe putatur.

FOENICVLVM.] Hanc herbam Græci μαραθρὸν uocant, & uehementer calefacit, tanquam ex tertia iam ſit potentia, ſed arefacit in primo ordine, ob hoc lac gignit quòd non admodum arefaciat. Suffuſionibus opitulatur, eadem ratione uim mingendi & menſtrua agit. Eſt etiam aliud marathrum, quod â magnitudine hippomarathrum uocant, cuius radix & ſemen magis arefacientis eſt poteſtatis, quâm domeſticum, cuius ſemen eſt ut milium, id calculoſis opitulatur, menſtrua & urinam mouet. Eſt & alterum hippomarathrum, cuius ſemẽ rotundum & acutum, coriani ſimile, potentia imbecillius alio hippomarathro. Placentinus ille auctor, quod maxime ſumpſit ex Dioſcoride. Humanis luminibus.] Oculis hominũ. Pulſa.] Fugata. Marathri.] Fœniculi, quod grammatici à fœnore dictum uolunt. Ptiſana.] Succo ſeu aqua hordei. Hydropicos.] Quos facit hydrops. Virga uirilis.] Membrum uirile, quod & uerretrum à uerrendo, & colis, & nonnunquam priapus, alijsq́ue nominibus. Fomento.] Hoc à fouendo, hoc eſt nutriendo, dictum eſt. Vnde fomenta dicuntur applicationes rerum calidarum ſeu humidarum ad partes corporis læſas, & medendi gratia, quæ & fotus appellantur. Mouet.] Incitat. hoc pro laſciuioribus. Auctore.] Vt Plinius.

DE ACIDVLA.

DICIMVS acidulam, quam græcus dicit aizoum.
Sic dici credunt, ſapor illi quod ſit aceti,
Creſcit arenoſis in pratis, & ſecus amnes.
Hanc auide quidam comedunt in tempore ueris,
Expertumq́; ferunt ſibi quod faſtidia tollat.
Virtus eſt illi ſiccans, & frigida ualde.
Tertius à medicis datus eſt gradus huic in utroque.
Hac fugit appoſita ſacer ignis, & herpeta mordax.
Et tumor ex oculis tritæ cataplaſmate cedit.
Vlcera quæ ſerpunt cohibet, combuſtaq́; curat.
Et multum calidæ dicunt prodeſſe podagræ,
Si fuerit folijs illius operta uirentis,
Aut cataplaſmata mixta contrita polenta.
Eius cum roſeo ſuccus permixtus oliuo,
Dicitur antiquo capitis prodeſſe dolori,
Qui dictus dolor eſt lingua cephalargia græca.
Omne genus fluxus uentris reſtringere mire
Cum uino potata ſolet, uel manſa frequenter.
Hocq́; modo nimium manantia menſtrua ſiſtit,
Vel ſi matrici tritam uiridem ſuperaddas.
Sic quoque lumbricos pellit potata rotundos.
Taliter & cunctis prodeſt potata uenenis.
Exhilarat uiſus illius ſuccus inunctus.
Cum uino uarijs obſtat potata uenenis.
Affirmant, iſtam qui ſecum geſſerit herbam,
Quod non appetet hunc lethali ſcorpius ictu.
Auribus expreſſus ſuccus ſi funditur eius
Adiuuat auditum mire, pellitq́; dolorem.
Altera uero minor ſpecies eſt iſtius herbæ,
Quam ſemperuiuam dicunt, quoniam uiret omni
Tempore: barba Iouis uulgari more uocatur.
Eſſe refert ſimilem prædictæ Plinius iſtam.
Nec minus omnibus hanc prædictis poſſe iuuare.

Mane

Mane ſolent adeo palpebræ glutine quodam
Phlegmatis aſtringi, ualeant ut uix aperiri,
Has mire ſuccus herbæ deglutinat huius,
Illo ſi tactæ fuerint, digito'ue perunctæ.

DICIMVS acid.] Quod latini acidulam, Græci ἀείζωον uocant. Aizoi duo genera: maius in fictilibus uaſculis ſeritur, quod aliqui buphthalmon uocant, alij zoophthalmon: alij ſtergethron, quod amatorijs conueniat: alij hypogeſon, quoniam in ſubgrundijs fere naſcitur. ſunt qui ambroſiam potius uocant, & qui amerimnō: Itali ſedum magnum, aut oculum, aut digitellum. Alterum minuſculum, quod erithales uocant, alij trithales, quia ter floreat, alij Chryſothales, aliqui iſoetes, ſed alij Itali ſedum, alij aizoū, utrunque, quoniam uireat ſemper, aliqui ſemperuiuum. Maius cubiti altitudinem excedit, craſſitudine plus quàm pollicari. Aliud in cacumine linguæ ſimile, carnoſum, pingue largo ſucco, latitudine pollicari. Alia in terram conuexa, alia ſtantia, ita ut ambitu effigiem imitētur oculi. Quod minus eſt, in muris parietinisque naſcitur & tegulis, fructicoſum à radice, & ſurſum uſque ad cacumen, folijs anguſtis, mucronatis, ſuccoſis, palmo alto caule, radix inutilis. auctor Plin. lib. 25. cap. ultimo. Aizoū (inquit Placentinus Valla) quod ſemperuiuum dicimus, utrunque tam paruum quàm magnum areſacit quidem aliquantulum, quod etiam mediocriter acerbeſcit atque aſtringit, refrigerat uero non mediocriter: eſt enim tertiæ diſtantiæ, atque ordinis refrigerantium, & ob hoc aduerſum ignem ſacrum & herpetas atque inflāmationes, quę ex diſtillationibus ſunt, conuenit. Secus.] Iuxta. Vtroque.] Tam ſiccitate, quàm frigore. Sacer.] Ignis S. Antonij, qui & alijs nominibus appellatur, ut ſupra pueros docuimus. Non enim hæc criticis ſcribimus, ſed duntaxat pueris, & literarum candidatis, quibus utile eſt hæc minuta legere. Herpeta.] Vlcus quod ſerpit & mordet: inde dixit Mordax ſatis cōuenienti epitheto. Tritæ.] Acidulę. Podagrę.] Pedum dolori. Operta.] Tecta. Aut cataplaſmata.] Peſſimus uerſus, nec facile deteriorem apud auctorē hunc inueneris. Cephalargia.] Morbus eſt quo totum caput infeſtatur, qui & cephalea. Hemicranici ab hemicrania ſunt, qui dimidia parte capitis laborant. Reſtringere.] Cohibere. Manantia.] Fluentia. Siſtit.] Stare facit ne fluant. Lethali.] Mortifero. Refert Plin.] Vt ſupra habes. Phlegmatis.] Pituitæ. Deglutinat.] Diſſoluit & aperit.

DE PORTVLACA.

ANDRACHNE græce, quæ portulaca latine
A *Dicitur, hæc uulgi pes pulli more uocatur.*
Humida uis eius, & frigida dicitur eſſe.
Inde iuuat febrem, quam dicit græcia cauſon,
Tertius humori, ſtridori uero ſecundus
Huic gradus eſt. utilis ſtomacho quoque habetur,
Trita ſuper ſtomachum uiridis ſi ponitur herba.
Præſtat idem ſuccus ſi ſumitur, herbaq; manſa,
Aut ut olus accepta ſolet lenire calorem.
Manſa uel hauſta poteſt nimium reſtringere fluxum
Sanguinis, & uentris nimium cohibere fluorem.
Eſſe uetat dentes illis contrita ſtupentes.
Et tumidis oculis prodeſt ſuperaddita trita.
Feruorem ſolis æſtate comeſta nocere
Non ſinit, & uentrem cum uino & cum ſale mollit.
Veſicæq; ſolet ſedare comeſta dolores.
Eſt hæmophthiſicis hæc ſæpe comeſta ſalubris.
Acidulæ ſimiles huic penè per omnia uires,
Effectusq; pares teſtatur Plinius eſſe.

ANDRACHNE.] ἀνδράχνη Græce eſt portulaca latine. Adrachne uero ſine n in prima ſyllaba, eſt ſylueſtris arbor, neque in planis naſcens, ſimilis unedoni, folio tantum minore, & nunquam decidente, cortice nec ſcabro quidem, ſed qui circūgelatus uideri poſſit, tam triſtis aſpectu eſt, ut ſcribit Plin. lib. 13. cap. 22. Eſt autem ἀνδράχνη in poteſtate refrigerandi tertij ordinis ac diſtantię, humectandi autem ſecundi. Paululum auſteri habet, ideo fluxus amouet, imprimis bilioſos & calidos trāſmutando ipſos, mutādoque qualitatem, & aliquatenus refrigerando, quapropter æſtuantes iuuat: ſi quidquam aliud ori, atque aluo appoſita, cunctisque hypochondrijs, leuigatque admodum ouo crudo iniecto cum albumine ac uitello: medeturque, Galeni ſententia, febribus hecticis, mixto etiam oleo roſaceo, & pauculo aceto, inunctoque toto corpore, ſtatim facilem infert medelam per febrem exæſtuantibus, & æſtus prorſus extinguit, ut inſurgere amplius nō ſinat. Id nos ex ipſa profitemur experientia, ſicut & cichorij decoctionis aqua pota ieiuno ſtomacho, ut inde dormiatur, ilico leuatur febris. Fluentem ſiſtit ſanguinem, ſuccusque eius uim habet cō ſimilem, ut non ſolum extrinſecus appoſitus, uerumetiam potus refrigeret. Hæc nimirum herba cōuenit uniuerſę manducationi, quod ſubacerbeſcat, eduliumque aptum torminibus, et fluxui muliebri, & ſanguinis eiectionibus, ad quæ efficacior, quàm ipſa herba, eſt ſuccus. hæc Placentinus. Eſſe uetat.] Tollit enim ſtuporem dētium. Feruorem.] Notatu dignum quidem, & maxime ijs, quorum capita ſolis ęſtu facile debilitantur. Hæmophthiſicis.] Sanguinem ſpuentibus. Comeſta.] Manſa. Salubris.] Vtilis & ſanitatis cauſa. Effectus.] Virtutes. Pares.] Similes.

DE LACTVCA.

Rigida lactucæ uis conſtat, & humida ualde.
F *Vnde poteſt nimios hæc manſa leuare calores.*
Et præſtabit idem, ſuperaddas ſi bene tritam.
Vtilis eſt ſtomacho, ſomnum dat, mollit & aluum:
Omnibus his melius prodeſt decocta comeſta.
Et ſtomacho potius non lota comeſta medetur.
Lactucæ ſemen compeſcit ſomnia uana.
Cum uino bibitum, fluxum quoque reprimet alui.
Lac dat abundanter nutrici ſumpta frequenter.
Vt quidam dicunt, oculis caligo creatur
His, quibus aſſidue fuerit cibus eius in uſu.

FRIGIDA.] Lactucæ Gręci tria fecere genera, unū lati caulis, adeo ut oſtiola olitoria ex his facti

tari prodiderunt. Folium his paulo maius herbaceo & anguſtiſſimum,ut alibi conſumpto incremento. Alterum rotundi caulis. Tertium ſeſſile,quod laconicon uocant. Eſt etiamnum alia diſtinctio atræ, quæ meconis uocatur,à copia lactis ſoporiferi:quanquam omnes ſomnum parere credantur. Apud antiquos Italiæ hoc ſolum genus earum fuit, & ideo lactucæ nomen adeptæ. Purpuream maximæ radicis Cæcilianam uocãt. Rotundam uero,ac minimæ radicis,latis folijs,aſtylida. Quidamque eunuchion,quoniam hęc maxime refragetur Veneri. Eſt quidẽ omnibus natura refrigeratrix, & ideo æſtate gratæ à ſtomacho faſtidium auferunt,cibique appetentiã faciunt. Diuus certe Auguſtus lactuca conſeruatus in ægritudine fertur,prudentia Muſę medici,cum priores eam ob religionem minime cõmanducarent, in tantũ recepta commendatione,ut ſeruari etiam in alienos menſes eas oxymelite repertum ſit. Sanguinem quoque augere creduntur. Eſt etiã num quę uocatur caprina lactuca. Eſt quę cilicia uocatur. auctor Plin. lib. 19 cap. 8. Humida ualde.] Eſt enim lactuca humidum & frigidum holus,non utique extremo modo,ſed ut fontana aqua,perfrigida,ideo aduerſus inflammationes congruit, & leues ſacros ignes. Edulium plane ſitim extingnens. Leuare.] Minuere. Mollit.] Mollem facit,& ſoluit induratam. Eius.] Lactucæ.

DE ROSA.

DICI flos florum nobis roſa iure uidetur,
Quæ ſpecie cunctos præcedat,odoreq; flores,
Non tamen hæc tantum ſpecie, nec odore iuuare
Nos ualet, at uarijs nos adiuuat illa medelis.
Eius ſicca gradu uis eſt & frigida primo.
Compeſcit ſacrum, ſi trita apponitur, ignem.
Sic quoque ſi ſtomachus calet aut præcordia, ſedat.
Fluxum matricis cum uino ſtringit & alui.
Illius ſuccum collyria plurima quærunt.
Et ſiccæ puluis morbis bene ſubuenit oris.
Infrictus per ſe tantum, cum melle'ue mixtus.
Omnes feruores ſuperaddita trita coercet
Ipſa recens,uel ſi mulſæ contrita bibatur.
Ex hac conficitur oleum, roſeumq; uocatur,
Diuerſis morbis, & multis utile cauſis.
Si bibitur,uentrem mollit, ſtomachiq; calorem
Extinguit nimium, bene ſi foueatur eodem.
Et dolor & feruor capitis curabitur illo.
Permiſcendo illi ſi forte iugatur acetum,
Expurgat ſordes, uulnus repletq; profundum.
Et combuſturis præclare ſubuenit ignis.
Ore diu tentum dentis ſedare dolorem
Dicitur, & duras palpebras reddere molles.
Aufert ſuppoſitum pruritus interiorum.
Et ſtericis uarijs ualet hoc ſuccurrere morbis.
Hoc oleum quoniam uariatur conficiendo,
Dicam Palladius quid ſcripſerit inde peritus.
Quod rubrum fuerit foliorum ſumito floris,
Vncia ſic purgatorum iungatur oliui
In libra, uitreo ſic claudens omnia uaſe.
Sub phœbo tantum ſeptem ſuſpende diebus,
Inde medelarum uarios ſeruetur ad uſus.

DICI flos.] Roſæ uis ex eſſentia aquoſa calida remixtis duabus qualitatibus, acerbeſcẽti & amareſcenti conſtat. Flos autem ipſarum adhuc magis acerbeſcit roſis,& ob hoc arefaciens. Roſa naſcitur ſpina uerius quàm frutice,in rubo quoque prouenîens. Illic etiam iucundi odoris,quamuis anguſti. De generibus roſarum multa ſcribit Plin. lib. 21. cap. 4. Eius ſicca.] Eſt roſa,inquit,ſicca & frigida in primo gradu. Compeſcit.] Sedat. Stringit.] Cohibet. Illius.] Roſæ. Collyria.] Medicamenta oculorum,de quibus lege Corn. Celſ. lib. 6. cap. 6. Illo.] Oleo roſaceo. Subuenit.] Opitulatur. Stericis.] Hyſtericis, hoc eſt hyſteræ,matricis uidelicet. Rubeum.] Tu lege rubrum. nec opinor auctorem ſcripſiſſe rubeum, ſed rubrum: nam rubeum non eſt ſatis latina dictio. Phœbo.] Sole. Medelarum.] Medicinarum.

DE LILIIS.

LAVROSAS (ut credo) roſas, argentea debent
Lilia iure ſequi, quæ nec ſpecie, nec odore
Cedere creduntur, roſeo collata decori,
Nec minus in multis hominum ſunt apta medelis.
Eius radicis bulbus, quæ lilia profert,
Sub prunis tectus, iuncto quoque tritus oliuo,
Prodeſt uſturis mire ſuperadditus ignis,
Et melius roſeum ſibi ſi iungatur oliuum.
Duritias ſtericas mollit, ſi ſubditur idem.
Elixis eius folijs, cataplaſmaq; factum,
Molleſcunt nerui, combuſtaq; membra iuuantur.
Sicq; ſuperpoſitus morſus curabitur anguis,
Aut ſi cum uino bulbus potabitur ipſe.
Sic quoque fungorum uetat ille uenena nocere.
Hunc uino coctum tritumq;, pedum ſuperadde
Clauis,nec ſoluas niſi cum lux tertia tranſit.
Pingui porcino ſi decoquis hunc, uel oliuo,
Reddere poſſe pilos membris narratur aduſtis.
Cum uino potum nocuum purgare cruorem
Per uentrem dicunt, & ſic prodeſſe lieni.
Sicq; iuuat uuluas, ſic idem menſtrua purgat,
Vel ſi cum uino ueteri coctum ſuperaddas.
Præciſis neruis tritus cum melle medetur.
Expreſſus ſuccus foliorum mixtus aceto,
Et melli coquitur, ſint mellis, ſint & aceti
Vt geminæ partes, prædicti quinque liquoris,
Ad deſiccandas nihil eſt magis utile plagas,
Inq; cicatrices ducit, licet inueteratas.
Elixus bulbus, & cerotis bene mixtus,
Rugas diſtendit uultus, maculas fugat omnes.
Lichenas purgat, faciem quoque furfure mundat.
Exprimitur ſuccus de tritis floribus eius,
Qui uuluas mollit cum lana ſubditus illis.
Illitus aſſeritur ſudorem poſſe mouere.
Turgida maturat,primo coquit,& cito purgat.

LAVROSAS.] Lilij flos temperamenti mixti eſt ex tenuibus partibus, terreſtri quadã eſſentia,ex qua guſtu quoque habet amaritudinem,aquoſæque cuiuſdam temperatæ eſſentię eſt,ex quo oleum uim

diſtrahendi

diſtrahendi citra uellicationem habet, poteſtatiſque molliendi eſt, extremæque duritiei idoneum. cuius radix & folia per ſeſe ſoluta arefaciunt, & abſtergent, mediocriterque diſtrahunt. Radix nãque in primo eſt ordine abſtergentium, ita nimirum conuenit ambuſtis & inflammatis locis. Radicem igitur torrentes, inde cum roſaceo diſſoluentes oleo, ambuſtis imponunt, quo ad cicatricem peruenerit. Eſt autem alioqui hulcerum omnium perducendorum ad cicatricem egregium remedium, molliendo quoque mẽſtrua prouocat, folia quoque præcocta impoſita cicatrices obducunt, omnibus hulceribus ſalubrę medicamen. Succum quoque foliorum coquendo apponimus cum aceto & melle, quo ſiſtatur corporis humectatio. hæc Placentinus. Lilia iure ſequi.] Lilium (ut tradit Plin.) roſæ nobilitate proximum, & quadam cognatione unguenti oleique, quod lirinon appellatur. Et impoſitum etiã maxime roſas decet, medio prouentu earum incipiens: nec ullis florum excelſitas maior. Interdum cubitorum trium, languido ſemper collo, & non ſufficiente capitis oneri. Candor eius eximius, folijs foris ſtriatis, & ab anguſtijs in latitudinem paulatim ſeſe laxantibus effigie calathi, reſupinis per ambitum labris, tenuique filo & ſemine ſtantibus in medio crocis. Ita odor colorque duplex, ut alius calycis, alius ſtaminis, differentia anguſta. In unguenti uero, oleique uſu, folia non ſpernuntur. Et flos non diſſimilis illi in herba, quam cõuoluolum uocant, naſcens per fruteta, nullo odore, nec crocis intus candorem tantum referens, ac ueluti rudimentum naturæ lilia facere condiſcentis. hæc Plin. lib. 21. cap. 5. Cedere.] Roſis. Roſeo.] Roſarum. Collata.] Comparata. Apta.] Idonea. Bulbus.] Significat bulbus radicem rotundam tunicatam. Hoc nomine, ut ſcribit Dioſcorides, Romani ſignificant allium agreſte, alij allium marinum. Dicitur bulbus uenerem mire ſtimulare ac excitare. Idem ſentire uidetur Epigrammatarius Poeta Martialis dicens:

Cum ſit anus coniunx, cum ſint tibi mortua membra,
  Nil aliud bulbis quàm ſatur eſſe potes.

Et ego olim ſic luſi:

Qui præſtare uirum Cyprię certamine neſcit,
  Manducet bulbos, & bene fortis erit.
Languet anus, pariter bulbos ne mandere ceſſet,
  Et ſua ridebit prælia blanda Venus.

Fungorum.] Qui ueſcentibus ſunt periculoſiſſimi. Clauis.] Clauus genus tuberculi. Nonnunquam quidem alibi clauus, ſed in pedibus tamen maxime naſcitur, præcipue tamen ex contuſo: quamuis interdum aliter: doloremque etiam, ſi non aliàs, tamẽ ingredienti mouet. lege Celſum lib. 5. cap. 28. Clauo interijt Silius Italicus clariſſimus Poeta, quod docemur ex Plin. qui tertio epiſtolarum ſic ſcriptum reliquit: Modo nunciatus eſt Silius Italicus in Neapolitano ſuo inedia uitam finiſſe. Cauſa mortis ualetudo. Erat illi natus inſanabilis clauus, cuius tædio ad mortem irreuocabili conſtantia decucurrit, uſque ad ſupremum diem beatus & felix, niſi quod minorem è liberis duobus amiſit: ſed maiorem, meliorem, florẽtemque, etiam conſularem reliquit. Lux tertia.] Tertius dies. Vuluas.] Hyſteras quas Græci uocant. Rugas.] Pro uetulis maxime, quibus uenus multo charior, quàm uirtus. Diſtendit.] Explicat. Lichenas.] Mentagram intelligit, quam latini ſic uocant, quod à mento ortum deducat. Martialis ſordidos uocat lichenas his uerſiculis:

Non hulcus acre, puſtulæ'ue lucentes,
Nec triſte mentum, ſordidi'ue lichenes.

Furfure.] Capillorum morbus. ſed faciei ſquamas intelligit. Vuluas.] Matrices, non cunnos, ut imperiti linguæ latinæ interpretantur.

DE SATVREIA.

THYMBRA ſolet græce dici, Satureia latine.
Illi ſicca nimis uis eſt, ſed feruida ualde.
Prouocat urinam, cum uino menſtrua ſumpta.
Pellit abortiuum, muliebria uiſcera purgat.
Illius puluis cum cocto melle ſubactus,
Et manſus, uel cum uino ſi ſumitur idem,
Pectoris humorem pellit perſumpta tenacem.
Cum uino tepido compeſcit tormina uentris,
Si large bibitur: uerum iam ſæpe probaui.
Eſt quidam morbus lethargus nomine dictus,
Oppoſitum medici quem dicunt eſſe phreneſi,
Quod uetat hic ſomnum, ſomno grauat hic nimis ægrum.
Hoc tam lethali ſomno depreſſus, aceto
Thymbram commiſcens, foueat caput inde frequenter,
Sic uitium pigri poterit depellere morbi.
Hanc herbam caueat mulier contingere prægnans:
Nam non manſa modo, ſed partum ſubdita tollit.
Nauſea ſedatur hac, ſi bene trita bibatur
Cum modico uino, uel ſi ſumatur in ouo.
Hocq; modo mire uenerem ſolet illa mouere,
Si largo potu uiridis, uel ſicca bibatur.
Quod ſi cum uino mel iungitur & piper illi,
Non modicum ueneris ſuccendere dicitur ignem.
Hinc eſt à Satyris merito ſatyrea uocata,
Quod ſint in uenerem nimis hæc animalia prona.
Si deſit thymus, pro thymo ponere thymbram,
Præcipiunt medici: quia uis eſt æqua duobus.

THYMBRA.] Hæc & cunila & ſatureia dicitur, Plin. lib. 19. cap. 18. Thymbram uero quæ ſit cunila, hæc apud nos habet uocabulum & aliud, ſatureia dicta in condimentario genere. Seritur menſe Februario, origano æmula. Nuſquam utrunque additur, quippe ſimilis effectus. Sed cunilæ Aegyptium origanum præfertur. Prouocat.] Ciet. Vrinam.] Lotium. Menſtrua.] Muliebria alio noĩe & mẽſes. Muliebria.] Mulierum. Tenacem.] Viſcoſum humorẽ intelligit, multorũ malorũ auctorẽ.

Lethargus.] Seuerinus Boetius in primo Cõſolatus philoſophici libro, Lethargum patitur. Eſt autẽ

morbus quoque alter (ut ſcribit Celſus) aliter phrenetico contrarius. In illo difficilis ſomnus, prompta ad omnem audaciam mens eſt:at in hoc marcor,& inexpugnabilis penè dormiendi neceſſitas: λήθαργος Gręce nominatur.atque id quoque genus acutum eſt:& niſi ſuccurritur,celeriter iugulat. Hic.] Morbus phrenisis. Grauat hic.] Lethargus. Mulier contin.] Hoc omnibus notandum,quo minus periclitentur grauidæ mulieres. Subdita.] Suppoſita. Tollit.] Necat. Nauſea.] Vomendi appetitus. Venerem.] Panditur hic aliud imbellibus auxilium,quod quidã fortaſſis libentius legunt,quàm ſi quis ſcribat,quæ uia ſit,quæ ducat ad aſtra : uſque adeo ſtimulo carnis , & beluinæ prurigini inſeru ire placet. Vis æqua.] Par & ſimilis uirtus. Thymbra enim præcipue horten.proximam thymo uim habet,at imbecilliorem, ut ait Placentinus.

DE SALVIA.

SALVIA, cui nomen elelisphacus eſt apud Argos,
Cum mulſa iecoris prodeſt potata querelis.
Pellit abortiuum , lotiumq; & menſtrua purgat.
Trita uenenatos iuuat & ſuperaddita morſus.
Crudis uulneribus , quæ multo ſanguine manant ,
Apponas tritam,dicunt retinere cruorem.
Cum uino ſuccus tepidus ſi ſumitur huius ,
Compeſcit uentrem , tuſſim , laterisq; dolorem.
Pruritus uuluæ curat , uirgæq; uirilis ,
Si foueas uino fuerit quo ſaluia cocta.
Illius ſucco crines nigreſcere dicunt ,
Si ſint hoc uncti crebro ſub ſole calenti.

SALVIA cui.] Elelisphacus,quæ à nobis ſaluia,euidenter cõplexionis eſt calidæ,clementer ſubacerbeſcentis:in prunis ſuffumigata,mulieribus corripit menſtrua immoderate fluentia,& fluxum muliebrem. Agrippas autem inquit,elelisphacum ſacram herbam Ięnæ concumbentes comedunt:eſt enim ad fœtum concipiendum potentiſſima . Cum igitur huius ſuccum acetabuli unius menſura cum pauculo ſale potarit mulier aliquoties,atque cũ uiro dormierit,in coitu ſine controuerſia cõcipiet . Perhibent in Copto Aegypti peſte defeciſſe multos,& reparatã multitudinem,coactis mulieribus ea uti. Argos.] Gręcos,unde Argolici. Querelis.] Doloribus,morbis. Lotium.] Vrinam. Compeſcit.] Cohibet. Ventrem.] Fluxum uentris. Vuluæ.] Hic improprie uſurpat uuluam pro cunno. Virgæque uirilis.] Membri,pudendorumq́ue uirilium. Nigreſcere.] Quomodo crines nigri fieri poſſint.

DE LIGVSTICO.

A' LIGVRVM patria ſumpſere liguſtica nomen,
Copia quod maior ibi naſcitur illius herbæ.
Tertius huic gradus eſt calidi ſicciq; uigoris .
Maior radicis uis eſt , & ſeminis eius,
Et par eſt illis uis in medicamine quouis.
Inflato ſtomacho cum uino ſumpta medetur.
Et tali potu uis digeſtiua iuuatur.
Omnibus & morbis ſic prodeſt interiorum.
Vrinas ſic ſumpta mouet , & menſtrua purgat.
Tota uenenatis medicatur morſibus herba ,
Si bibitur bene trita prius , uinóq; ſoluta ,
Et pars contritæ ponatur deſuper herbæ.
Non modicum colicis prodeſt hæc manſa uel hauſta ,
Vel ſi radicis elixatura bibatur.
Nec ſolum colicis decoctio proderit iſta,
Sed ſupradictis medicabitur omnibus hauſta.
Digeſtibilibus ſemen bene iungitur eius
Omnibus antidotis , quòd ſit huic peptica uirtus.
Hanc oculis Strabus potúq; & odore nociuam
Aſſerit : antidotis eius tantummodo ſemen
Miſceri iuſſit. hoc uerum dixerit à ſe,
Aut à doctorum libris , non eſt mihi notum.
Hoc ſcio,quòd ueteres non paruis laudibus iſtam
Attollunt herbam:nec me legiſſe recordor
Vllum , qui Strabi ſermonibus aſtipuletur.

A' LIGVRVM.] Quod frequens in Liguria herba naſcatur, dicitur liguſticum . Cuius herbę naturæ & medicinæ ex ea ſcribuntur à Plinio Natur.hiſt.lib.20.cap.17. Eſt autẽ liguſticum calidum & ſiccum in tertio gradu. Illis.] Radici & ſemini liguſtici . Vnde Placentinus ait : Radix & ſemen calefacientium eſt eo uſque,ut menſtrua moueat,& urinas aduertat : eſt autem ſufflationis expers. Digeſtiua.] Peptica uirtus græco nomine,ut ſequitur. Colicis.] Colicam paſſionem habentibus. Elixatura.] Coctio. Antidotis.] Remedijs aduerſus uenena datis. Peptica.] Digeſtiua. Hanc oculis Strab.] Sic in hortulo Strabus monachorum doctiſſimus cecinit:

Inter odoratam memorare lybiſtica ſyluam
Fortia , ſuadet amor parui diffuſior horti.
Hoc germen ſucco quamuis & odore, gemellis
Orbibus officere , & tenebras inferre putetur:
Semina ſæpe tamen quæſitis addere curis
Parua ſolent , famamq́ue aliena laude mereri.

Quod autem auctor noſter Strabum citat,argumẽtum eſt hunc Macrum Strabo eſſe iuniorem,niſi coęui fuerint . Ego tamen in nomine auctoris huius libri erratum crediderim,ut etiam antea in ſcholis in Macrum indicauimus. Poteſt etiam hic liber immutatus eſſe in aliquot locis,cuicunque tandem ſit adſcribendus . Vt etiam diximus in epiſtola,quæ præfixa eſt ſcholijs noſtris in Macrum.Claruit autẽ Strabus monachus Fuldenſis,natione teutonicus,Rabani abbatis quondam auditor & ſcriba, ſub Ludouico imperatore,anno 1340.ut ſcribit Abbas Spanh.in lib.de Eccl.ſcriptoribus.

DE OSTRVTIO.

TRVTHION,oſtrutiū quod uulgi more uocatur,
S Vim calidam ſiccamq́; tenet. radix fugat eius
Cum uino morbos iecoris, ſi trita bibatur.
Ictericos ſic ſumpta iuuat, ſplenisq́; tumorem
Durum,quem græci ſclirоſin dixere, repellit.
Hocq́; modo lapides ueſicæ frangere dicunt.
Menſtrua ſic, lotiumq́; mouet, tuſſimq́; medetur.
Sic orthopnoicis prodeſt ſi ſæpe bibatur.
Subdita matrici depellere fertur abortum.
Et ſic tarda nimis ſeducere menſtrua tradunt.
Acri cum uino ſi iungitur atque polenta
Illius ſuccus, lepras emundat inunctas.
Hoc etiam ſucco iuncto cum polline, quem dant
Hordea, curatur (ut dicunt) puſtula quæuis,
Si ſuperaddideris emplaſtri more dolori.
Illius ſuccus cum melle terendo iugatus,
Humores capitis purgat, ſi nare trahatur.
Sternutamentum per ſe puluis mouet eius
Naribus iniectus, ueratro non ſegnius albo.
Ictericis ſuccus mire medicabitur eius,
Hunc ſi nare trahant lacti mixtum muliebri.

STRVTHION.] Struthij radix utilis,calida & arida in quarto fere᾽ ordine,eſtque abſtergens,inde ſternutamenta gignit.De hac herba ſic Plin.lib.24.cap.11. Tingentibus,inquit,& radicula ramos præparat, quam ſtruthion uocari diximus à Græcis. Medetur morbo regio ipſa decocta,& ius potum, item pectoris uitijs,urinam ciet,aluum ſoluit,& uuluas purgat. Quamobrem aureum poculum medici uocant. Ea & ex melle prodeſt magnifice ad tuſſim,orthopnoę cochlearis menſura.cum polenta uero & aceto lepras tollit. Eadem cum panace & capparis radice calculos frangit,pellitque. Panos diſcutit cum farina hordeacea & uino decocta. Miſcetur & malagmatis & collyrijs,claritatis cauſa. Ad ſternutamēta utilis inter pauca. Lieni quoque ac iocineri. Eadem denarij unius pondere ex mulſa aqua, ſuſpirioſos ſanat. Orthopnoicis.] Qui,niſi recta ceruice, ſpirare nequeunt.

DE CEREFOLIO.

ST Cerefolio uis acris & ignea ualde.
E Appoſitum cancris tritum cum melle medetur.
Cum uino bibitum lateris ſedare dolorem
Sæpe ſolet, tritam ſi nectis deſuper herbam.
Cum mulſa bibitum, pituitæ noxia ſoluit.
Ex oleo coctum, frigus depellit, inunctum.
Si tritum mixto uiolento ſoluis aceto,
Lumbricos tali potu,tineasq́; repellis.
Cum uino ciet urinas, & menſtrua purgat.
Virgine cum cera, uetus huic axungia mixta,
Non modo parotidas,uerum quoſcunque tumores
Curat uel reprimit, ſi ſæpius hæc ſuperaddas.
Intinctum ualido ſi manducetur aceto,
Sæpe ſolet uomitum, uentremq́; tenere ſolutum.
Si trito tegitur pectus, ſuccusq́; bibatur,
Vrinæ clauſos reſerat quoſcunque meatus.
Illius elixatura uertigo fugatur,
Si caput hac tepida patientis ſæpe lauetur,
Herbaq́; temporibus & fronti cocta ligetur.

EST Cerefolio.] Vehemens eſt hæc herba & ualde calida. Cancris.] Quod malum ſerpit ut cancer. Pituitæ.] Phlegmatis. Violento.] Multum acri. Tineasque.] Tineę hic uermes ſunt corporis ut ſupra. Parotidas.] Apoſtemata ſecus aures. Reſerat.] Aperit. Meatus.] Vias per quas urina fluit.

DE ATRIPLICE.

NFRIGIDARE gradu primo,humectare ſecū
I Attriplicem dicunt: eius mollit cibus aluum. (do
Duritias ſoluit uarias, clauisq́; medetur,
Emplaſtrum crudæ, uel coctæ ſi ſuperaddas.
Hocq́; ſuperpoſitum ſcabros cito detrahit ungues.
Ignibus & ſacris dicunt ſic poſſe mederi.
Attriplicem tritam cum nitro, melle, & aceto,
Dicunt appoſitam calidam ſedare podagram.
Ictericis dicitq́; Galenus tollere morbum
Illius ſemen cum uino ſæpius hauſtum.

INFRIGIDARE.] Atraphaxis græce,à noſtris atriplex nominatur. Et eſt ſecundi ordinis humectantium,primi uero refrigerātium. Non eſt acerbitatis particeps,ſed aquoſa,ut malua,& aluum cit. Sunt etiam hortenſes agreſtibus humectantiores,& magis refrigerantes, & proinde utiles inflammationibus.

Mollit aluum.] Duritiam alui tollit. nec præterea multæ uirtutes illius herbæ ſunt. Quæ autem hic commemorantur ex Plin. ſumptæ ſunt,ſicut fere᾽ omnia auctor noſter habet. Atriplex,inquit,& ſylueſtre eſt,& ſatiuum,accuſatum à Pythagora,tanquam facere hydropicos, morbosque regios & pallorem. Coquitur difficillime, ac ne in hortis quidem iuxta id naſci quidquam niſi languidum culpauit. Addidere Dionyſius & Diocles, plurimos gigni ex eo morbos, nec niſi mutata ſæpius aqua coquendum, ſtomacho contrarium eſſe, lentigines & papulas gignere. Miror quare difficulter in Italia id naſci tradiderit Solon Smyrnæus. Hippocrates uuluarum uitijs id infundi cum beta: Lycus Neapolitanus contra cantharidas bibendum dedit. Panos, furunculos incipientes,duritias omnes,uel cocto, uel crudo utiliter illini putant. Item ignem ſacrum, cum melle, aceto, nitroque. Similiter podagris. Vngues ſcabros detrahere dicitur ſine ulcere. Sunt qui in morbo regio dent ſemen eius cum melle, arterias & tonſillas nitro addito perfricent, aluum moueant,cocto aut per ſe,aut cum malua,aut lenticula, concitantes uomitiones,ſylueſtri capillos tingunt,& ad ſupradicta utuntur medicina.

DE CORIANDRO.

FRIGIDA uis herbæ coriandri dicitur eſſe,
Auſteræq́; ſimul, quiddam uirtutis habere
Hancq́; Galenus ait, per quam depellere uentre
Lumbricos tineaſq́; ſolet, ſi trita bibatur
Cum uino, uel ſi mixta ſumatur aceto.
Vua cum paſſa coriandrum, melq́: iugatum,
Sedabunt uarios ſuperaddita trita tumores,
Præcipue teſtes tumidos iuuat hoc medicamen.
Illius ſemen uentrem ſtipare ſolutum
Fertur aquæ iunctum, fuerit ſi ſæpius hauſtum.
Argenti ſpumam ceruſſæ contere mixtam,
His tritis, ſuccum coriandri iunge, & acetum,
Quattuor his roſeum miſcendo iugabis oliuum.
Iſta terendo ſimul pretioſum conficis unguen,
Quo ſacros ignes pellas, calidoſq́; tumores.
Si tibi difficilis confectio tanta uidetur,
Succus cum ſolo prodeſt commixtus aceto.
Et ſi frumenti panis mundiſſima mica
Iungitur huic ſucco, ſedat quemcunque calorem.
Huic ſucco ſi iuncta fabæ ſit ſola farina,
Et ſuperaddatur ſcrophis, medicabitur illis.
Et cedet feruens emplaſtro puſtula tali.
A` multis ſcriptum legitur febris ante tremorem
Si tria grana uoret coriandri ſeminis æger,
Euadet febrem cui dat lux tertia nomen.
Præſtat idem lectum coriandrum mane, priuſquam
Sol ſurgat, ceruicali ſi ſubditur ægri.
Xenocrates ſcripſit totidem ceſſare diebus
Menſtrua, quot mulier coriandri grana uorabit.
Aſſiduum quidam condemnant illius uſum,
Nempe putant mortem, quemuis'ue parare dolorem.

FRIGIDA uis.] Coriandrum (ut ſcribit Plinius) inter ſylueſtria non inuenitur. Præcipuum tamen eſſe conſtat ſtatim Aegyptium. Valet contra ſerpentium genus unum, quod amphiſibænas uocant, potum, impoſitumq́ue. Sanat & alia uulnera, epinyctidas, puſtulas, tritum. Sic & omnes tumores, collectionesq́ue, cum melle aut uua paſſa. Panos uero ex aceto tritum. Seminis grana tria in tertianis deuorari iubent aliqui ante acceſſionẽ, uel plura illini fronti. Sunt qui & ante ſolis ortum ceruicalibus ſubijci efficaciter putent. Vis magna ad refrigerandos ardores uiridi. Vlcera quoque quæ ſerpunt, ſanat cum melle, uel uua paſſa. Item teſtes, ambuſta, carbunculos, aures, cum lacte mulieris, epiphoras oculorum, uentris & inteſtinorum fluxiones. Semen ex aqua potum bibitur in choleris cum ruta. Pellit animalia interaneorum, cum mali punici ſucco & oleo ſemen potum. Xenocrates tradit rem miram, ſi uera eſt, Menſtrua contineri uno die, ſi unum granum biberint fœminę: biduo, ſi duo: & totidem diebus, quot grana ſumpſerint. M. Varro, coriandro ſubtrito cum aceto, carnem incorruptam æſtate ſeruari putat. Sedabunt.] Repriment. Tumidos.] Inflatos. Stipare.] Cohibere fluxum uentris. Ceruſſæ.] Ceruſſa fit uel per ſe in plumbinarijs officinis, uel ramentis plumbi tenuiſſimis ſuper uas aceti aſperrimi impoſitis, atque ita diſtillantibus. Quod ex eo in acetum cecidit arefactũ molitur, & cribatur, iterumq́ue aceto mixto diuiditur in paſtillos, & æſtate in ſole ſiccatur. Potus eius lethalis eſt ſine ſpuma argenti, inde ceruſſatus. Vnguen.] Vnguentum. Sacros ignes.] De hoc malo ſæpius ſupra. Scrophis.] Apoſtematibus ſub lingua. Cui dat lux tertia.] Tertianam febrem intelligit. Xenocrates.] Vt adnotauimus etiam ex Plin. quem auctor noſter diligentiſſime legit, & imitatus eſt.

DE NASTVRTIO.

DICVNT feruentes quòd habent naſturtia uires,
Et ſiccas: hac re uenerem ceu ruta coercet,
Siccando ſemen fuerit ſi ſumpta frequenter.
Fermento commixta recens hæc herba terendo,
Anthracas curat, bona quæ plebs ulcera dicit.
Si ſuperaddatur, curáq́; furunculus iſta,
Emittit ſaniem, cum qua dolor ipſe recedit.
Illius ſuccus crines retinere fluentes
Illitus aſſeritur, dentiſq́; leuare dolorem,
De qua parte dolens dens eſt, infuſus in aurem.
Fortius eſt herba ſemen, depellit abortum
Hauſtum cum uino, uentriſq́; animalia pellit.
Et ſic ſerpentis dicunt obſtare uenenis.
Solus odor poſiti carbonibus effugat illas.
Splen reprimit mixto, ſi ſæpe bibatur, aceto.
Herbam uel ſemen cum polline iunge & aceto,
Hæc contrita ſimul ſchiaſis ſuperadde dolori.
Vtile non modicum confirmant hoc medicamen.
Lichenas ſuccus purgabit melle perunctus.
Si prurigo caput, aut ulcera turpia fœdant,
Anſeris admiſcens adipi naſturtia trita,
Sæpius unge caput, uitium pelletur utrunque.
Si coquis hanc herbam capræ cum lacte recenti,
Illius aut ſemen, dolor angit pectora quiſquis
Aſſumpto tepido potu ſedabitur iſto.
Semen cum tepida contritum pondere drachmæ,
Et bibitum, dicunt quod durum molliat aluum.
Tuſſim compeſcit, ſemen cum melle uoratum.

DICVNT feruentes.] Naſturtium (ut tradit Plinius) nomen accepit à narium tormento. Et inde uigoris ſignificatio prouerbio id uocabulum uſurpauit, ueluti torporem excitantis. In Arabia miræ amplitudinis dicitur gigni. Naſturtium uenerem inhibet, animum exacuit. Duo eius genera. Aluum purgat, detrahit bilem potum in aqua decem denariorum pondo. Cum lomento ſtrumis illitũ, opertumq́ue braſſica præclare medetur. Alterum eſt nigrius, quod capitis uitia purgat. Viſum clarificat. Commotas mentes ſedat ex aceto ſumptum. Lienem ex uino potum, uel cum fico. Tuſſim ex melle, ſi quotidie ieiuni ſumant. Semen ex uino omnia inteſtinorum animalia expellit, efficacius addito mentaſtro. Prodeſt & contra ſuſpiria & tuſſim cum origano & uino dulci. Pectoris doloribus decoctum in lacte caprino. Panos diſcutit cum pice, extrahitq́ue corpori aculeos. Et maculas illitum ex aceto. Cõtra carcinomata adijcitur ouorum album. Et lienibus illinitur ex aceto. Infantibus

uero è melle utiliſſime. Seſtius adijcit hoc,ſerpentes fugare, ſcorpionibus reſiſtere.Capitis dolores contritum & alopecias emendare addito ſinapi,grauitatem aurium trito impoſito auribus cum fico. Dentium dolores infuſo in aureis ſucco. Porriginem & ulcera capitis cum adipe anſerino. Furunculos concoquit cum fermento. Carbunculos ad ſuppurationem perducit & rumpit. Phagedænas ulcerum expurgat cum melle. Coxendicibus, & lumbis cum polenta ex aceto illinitur. Item licheni, item unguibus ſcabris, quippe natura eius cauſtica eſt. Optimum autem Babylonium. Syluestri uero ad omnia ea effectus maior. Anthracas.] Bona ulcera plebi, ut ait, dicta. Curaque furun.] Furunculus eſt tuberculum acutum cum inflammatione & dolore, maximeque ubi iam pus uertitur. Qui ubi adapertus eſt, & exit, ſuper adparet pars carnis in pus uerſa, pars corrupta ſubalbida, ſubrubra, quem uentriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum eſt periculum, etiam ſi nulla curatio adhibeatur. Matureſcit enim per ſe,atque erumpit. Sed dolor efficit ut potior medicina ſit,quæ maturius liberet. Proprium eius medicamentum galbanum eſt. hæc Celſus libro quinto,capite uigeſimo octauo. Fluentes.] Decidentes. Dentiſque.] Notatu dignum,propter mali magnitudinem: nec niſi expertus credit,quanta patiantur, quibus dentes dolent. Illas.] Serpentes. Schiaſis.] Iſchiadica recte. Lichenas.] Nominatiuus huius eſt lichen,non lichena. Et eſt lichen, quod latini uocant mentagram.

DE ERVCA.

ERVCAM calidam dicunt mediocriter eſſe,
Siccam non adeo. cibus eius digerit eſcam.
Tertius erucæ fertur gradus eſſe caloris,
Et ualet urinas hæc manſa uel hauſta mouere.
Manditur utiliter pueris, tuſſimq; repellit.
Emundare cutem maculis cum melle iugatam
Tradunt, & mundos lentigine reddere uultus.
Elixata prius radix, ualideq; ſubacta,
Oſſibus & fractis ſuperaddita, reijcit illa.
Cum uino tritum ſi ſemen ſumitur eius,
Quoſuis peſtiferos ictus curare uidetur.
Hæc nigras maculas purgat cum felle bouino
Illita. mira loquar, cum uino largius hauſtam
Indurare ferunt hanc contra uerbera ſenſum.
Si condituris coquus hanc admiſceat herbam,
Aut ſemen, gratum dicunt præſtare ſaporem.
Euzomonq; ſolent hac cauſa dicere Græci
Erucam, ſuccus quod guſtu ſit bonus eius.
Non modice manſam uenerem ſtimulare uel hauſtam
Confirmant medici, pariter pluresq; Poetæ.
Eſt cum lactucis hæc herba comeſta ſalubris:
Nanque calor dat temperiem cum frigore mixtus.

ERVCAM calidam.] Erucam quidam dictam putant quod erodat, quidam quod urat: ſunt,ab edendo qui ſic dictam uelint. Erucæ ſemen ſcorpionum uenenis & muris aranei medetur. Beſtiolas innaſcentes corpori arcet. Vitia cutis in facie cum melle illitum, lentigines ex aceto. Cicatrices nigras reducit ad candorem cum felle bubulo. Aiunt,uerbera ſubituris,potum ex uino,duritiam quandam cōtra ſenſum induere. In condiendis obſonijs tanta eſt ſuauitas, ut Græci euzomon appellauerint. Putāt,ſub trita eruca ſi foueantur oculi, claritatem reſtitui. Tuſſim infantium ſedari. Radix eius in aqua decocta fracta oſſa extrahere: nam de uenere ſtimulāda diximus,tria folia ſylueſtri erucæ ſiniſtra manu decerpta, & trita in aqua mulſa bibantur. hæc Plinius libro 20.cap.13. Tertius.] Eruca calida eſt in tertio gradu. Manditur.] Editur. Iugatam.] Commixtam. Reddere mundos.] A' lentigine liberare. Oſſibus.] Dicitur enim extrahere oſſa fracta. Indurare.] Id quod,ut cætera etiam,Plinius memorię mandauit. Condituris.] A' conditura primi ordinis nominādi caſu. Conditurā autem dicit ea forma, qua elixaturam. Venerem ſtimulare.] Vnde Ouid. erucam appellat ſalacem de Remedio amoris,

Nec minus erucas iubeo uitare ſalaces. Lactucis.] Vide quę in lactucā ſcripſimus. Hæc herba.] Eruca. Comeſta.] Manducata. Salubris.] Sanitatis bonum præbens. Temperiem.] Temperamentum. Calor.] Propter erucam. Frigore.] Propter lactucam.

DE PAPAVERE.

DICVNT uim gelidam ſiccamq; papaueris eſſe.
Tres illi tribuunt ſpecies: flos unius albus,
Alterius roſeus,rubeus pallenſq; minoris
Flos eſt: hanc uulgo dicunt agreſte papauer.
Cunctis nobilior, cui flos innaſcitur albus.
Ex huius teneris faciunt opium capitellis,
Inciſa leuiter ſumma cute, lacq; quod inde
Defluit, accipiunt cochleis, ſiccumq; reſeruant,
Antidotis multis aptum, uarijsq; medelis.
Sunt qui contundunt cum lacte ſuo capitella,
De quibus expreſſum ſiccant in ſole liquorem,
Poſt primum ſuccus uires habet iſte ſecundas.
De ſpecie uero, roſeos quam gignere flores
Dixi, conficiunt oleum de ſemine tunſo,
Non modicum guſtu iucundum, ſomniferumq;.
Tertia, cui flos eſt rubeus, ſemenq; nigellum,
Præſtat, ſi bibitur,reliquarum more ſoporem.
Elixatura tepida cuiuslibet harum,
Aeger ſi foueat faciem, uel ſi bibit illam,
Optatum capiet, niſi mors ſit proxima, ſomnum.
Sperma nigri bibitum cum uino, ſtringere uentrem
Dicitur, hocq; modo fluxus inhibet muliebres.
Somnum dat bibitum, tuſſim compeſcit iniquam.
Pondere denarij debent hæc ſemina ſumi:
Nam plus lethargum,uel mortem ſæpius infert.
De folijs eius tritis factum cataplaſma,
Eximie fauces dicunt curare tumentes.
Quoſq; uocant ſacros extinguere dicitur ignes.
Frigore,uel cantu,potu'ue,cibo'ue,uel æſtu,
Aſpera ſi fuerit uocalis reddita uena,
Appoſito tali fiet medicamine lenis.
Candida miconi ſpecies (ſic nempe uocari

Græcorum lingua dicunt quodcunque papauer)
Longe nobilior eſt, utiliorq́; duabus.
Tunc cum lacte fluunt capitella papaueris huius,
Lecta coquantur aqua, cui ſit pars tertia mellis
Addita, cuncta coquis, donec decoctio ſpiſſa
Sit quaſi mel, uarios ſic conſeruetur ad uſus.
Sumpta facit ſomnum, tuſſim fugat, abſtinet aluum.
Vocalis uenæ bene rheumatiſmata ſiccat.
Eiuſdem teneris opium factum capitellis,
Sicut iam docui, roſeo miſcebis oliuo,
Vnge caput mixtis, ſedabitur his dolor omnis.
Et ſolet hoc unguen ſomni præſtare quietem.
Prædictis admiſce croci redolentia fila,
Auris curabis hæc infundendo dolorem.
Hoc quoque fœmineo cum lacte crocoq́; ſubacto,
Vnguendo calidam poteris ſedare podagram.
Ano ſuppoſitum ſolet hoc adducere ſomnum.
Illud idem ſolo præſtare uidetur odore.

DICVNT uim.] Papauer, quod & rhœas nominatur, quoniam confeſtim flos defluit, refrigerãdi potentia. ſed hortenſe, quod thylacitida uocant, uim habet mediocriter ſomnum cõciliandi. Rhœadis ſemen ualidius refrigerat, ut eo nemo utatur ſecure, ut hortenſi. Agreſtis papaueris ſemen atrum eſt aptum medicamini, ſatis frigidum: ſuccus admodum refrigerat, ſtupore tenus opium appellatus. Interitum quandoque affert ex ſomnolentia, eſt nanque quarti & ultimi refrigerantium ordinis. Vidimus adoleſcentem auſum fuiſſe uetulæ epulis admiſcere, quo tantiſper eius filia abuteretur, quoad mater dormiret: qua adeo conſopita eſt, ut eo ſomno nunquam experrecta ſit. hæc Georg. Valla in libro de ſimplicium natura. Innaſ. albus.] Satiui (inquit Plin. lib. 20. cap. 18.) albi calix ipſe teritur, & bibitur ſomni cauſa. Semen elephantijs medetur. Huius.] Papaueris ſatiui albi. Antidotis.] Remedijs quæ contra uenena dantur. Sperma.] Succus. Stringere.] Cohibere. Ventrem.] Fluxum uentris. Fluxus muliebres.] Menſtrua. Lethargum.] Morbum illum de quo ſupra. Candida meconis.] Μήκων id Græce ſcribitur: & mecon ceratitis, id eſt papauer habens cornua. Abſtinet aluum.] Profluuium uentris ſedat. Rheumatiſmata.] Fluxiones, quæ & rheumatiſmi & rheumata dicuntur.

E CEPIS.

E cepis medici non conſentire uidentur.
D Nanque Dioſcorides, inflare, caputq́; grauare
Atque ſitim cepas, dixit, ſuccendere manſas.
Fellitis non eſſe bonas, ait ipſe Galenus,
Phlegmaticis uero multum putat eſſe ſalubres.
Non modicum ſanas Aſclepius aſſerit illas,
Præſertim ſtomacho: pulchrumq́; creare colorem,
Affirmat, quoties aliquis conſpexerit illas.
Et dicit, quiſquis ieiunia ſoluerit illis
Vnaquaque die, quod uiuet hic abſque dolore.
Affirmant omnes, manſas inferre ſoporem.
Et dicunt, illas mollire ſalubriter aluum.
Appoſitas perhibent morſus curare caninos,
Si tritæ cum melle prius fuerint uel aceto.
Apponunt alij cum uino melleq́; tritas.
Tranſactiſq́; tribus ſoluunt cataplaſma diebus.
Sol tritum cepaſq́; Dioſcorides iubet anguis
Morſibus apponi, ſic aſſerit ille iuuari.
Fœmineo lacti commixtus ſuccus earum,
Pellit ſæpe graues infuſus ab aure dolores.
Hic ſuccus commixtus aquæ, bibituſq́;, iuuabit
Illos, quos ſubitus facit obmuteſcere morbus.
Naribus attractus harum tantummodo ſuccus,
Humores nocuos capitis deponere cogit.
Manſæ uel potæ, tardantia menſtrua purgant.
Trituraſq́; pedum ſoleæ quas, uel caligarum
Duritiæ faciunt, ſucco ſanabis eodem,
Cum gallinarum pingui ſi ſæpe perungas.
Mane ſibi dentes qui ſucco perfricat iſto,
Dicunt hunc dentis nunquam ſentire dolorem.
Vlcera compeſcunt oris cum pane comeſtæ.
Intingens oleo coctas qui ſumpſerit illas,
Sedat quos intus dat dyſenteria morbos.
Contritis cepis loca denudata capillis
Sæpe fricans, capitis poteris reparare decorem.
Oris fœtori proſunt, faſtidia tollunt.
Haſq́; iubent hæmorrhoidis ſuperaddere tritas.
Illarum ſuccus caligine lumina purgat.
Admixtus melli maculas quoque iunctus aceto
Emendare ſolet, ſi ſint hoc ſæpe fricatæ.

DE CEPIS medici.] Cepe ex quarto eſt calefacientium temperamẽto, cuius eſſentia craſſarum partium eſt. unde hæmorrhoidas, appoſita, interrumpit: & cum aceto peruncta oleo, uitiligines abſterget: & attrita, alopecias confeſtim exuſcitat in pilos: mãducata uero, corpus calefacit acumine, attenuatq́ue in ipſo craſſos & tenaces humores, uentum in uentrem inducit ob eſſentiæ craſſitudinem partium, ſanguinemq́ue gignit. hæc Placentinus. Allium cepaſq́ue inter Deos iureiurando habet Aegyptus. Cepæ genera apud græcos, ſardia, ſamothracia, halſidena, ſetania. Item ſchiſta, aſcalonia, ab oppido Iudææ nominata. Omnibus etiam odor lacrymoſus, & præcipue Cyprijs, minime Gnidijs. Omnibus corpus tutum pinguitudinis earum cartilagine. E cunctis ſetania minima, (excepta Tuſculana) ſed dulcis. hæc Plin. libro decimonono, capite ſexto. Affirmant.] Aſſerunt. Cepę (inquit Plinius) ſylueſtres non ſunt. Satiuæ olfactu ipſo & delacrymationi & caligini medentur, magis uero ſucci inunctione. Somnium etiam facere traduntur, & ulcera oris ſanare, commanducatę cum pane. Et canis morſus, uirides ex aceto illitæ, aut ſiccæ cum melle & uino, ita ut poſt diẽ tertium ſoluãtur. Sic & tritę ſanant. Toſtã in cinere epiphoris multi impoſuere cũ farina hordeacea, & genitalium ulceribus. Succo & cicatrices oculorũ, & albugines & argemas inũxere, & ſerpẽtium morſus, & oĩa uiſcera cũ melle. Itẽ auricularum cũ lacte mulierũ, & in ijſdẽ ſonitũ ac grauitatẽ emẽdantes, cũ adipe anſerino, aut cũ melle ſtillauere. Et ex aqua bibẽdum dederũt repẽte obmuteſcẽtibus. In dolore quoque ad dentes colluendos inſtillauere, & plagis beſtiarum

omnium, priuatim ſcorpionũ. Alopecias fricuere & pſoras, tuſis cepis. Coctas dyſentericis ueſcendas dedere, & contra lumborum dolores. Purgamenta quoque earum cremata in cinerem, illinentes ex aceto ſerpentium morſibus, inter ipſas quoque multipedes ex aceto. Reliqua inter medicos mira diuerſitas. Proximi inutilia eſſe præcordijs & concoctioni, inflationemque & ſitim facere dixerũt. Aſclepiadis ſchola ad ualidum quoque colorem profici in cibo. Et ſi ſuccum ieiuni quotidie edant, firmitatem ualetudinis cuſtodiri, ſtomacho utilia eſſe ac ſpiritus agitatiõi, uẽtrem emollire, hęmorrhoidas pellere ſubditas pro balanis, ſuccum cum ſucco fœniculi contra incipientes hydropiſes mire proficere. Item contra anginas, ruta & melle. Excitari eiſdem lethargicos. Varro, quæ ſale aut aceto piſa eſt, arefactaque, uermiculis non infeſtari, auctor eſt. Compeſcunt.] Sanant. Dyſenteria.] Tormen, inteſtinorum exulceratio. Vnde dyſenterici, qui latine torminoſi dicuntur. Contritis cepis loca.] Modus reparandi crines. Hæmorrh.] Eſt in ſede malum hæmorrhois, cum uenarum ora ſanguinem fundunt, nec eſt ſolum ſedis, ſed etiam ianuæ uuluæ.

DE BVGLOSSA.

LINGVA bouis, græco ſermone bugloſſa uocatur,
Hæc choleram rubeam nimio feruore peruſtam
Purgat, cum uino fuerit ſi ſumpta frequenter.
Cardiacum, choleræ quem fecit copia nigræ,
Conſimili potata modo curare ualebis.
Humores nocuos pulmonis detrahit hauſta.
Mixtus aquæ tepidæ ſi ſuccus ſumitur eius,
Illi qui patitur ſchiaſim mire medicatur.
Vim memorem cerebri dicunt ſeruare periti
Vinum potatum, quo ſit macerata bugloſſa,
Lætos conuiuas decoctio dicitur eius
Reddere, ſi fuerit inter conuiuia ſparſa.

LINGVA bouis.] Bugloſſum humidum & calidum eſt temperamento, uino impoſitum, cauſa tẽperantiæ eſt. Congruit autem ob gutturis aſperitatem tuſſientibus coctum in mulſo. Aiunt tertianis congruere febribus quidam quæ trinum habet caulem herba, ſi cum radicibus & ſemine conteratur, inde potetur. Quartanis porrò eam, quæ quaternis caulibus ſurgit, harum decoctio ex uino abſceſſibus utilis perhibetur. Choleræ.] Bilis. Rubeam.] Sæpius illatinum hoc uocabulum in hoc libro, neſcio cuius culpa, ponitur. Cardiacum.] Id nihil aliud eſt, quàm nimia imbecillitas corporis, quod ſtomacho languente immodico ſudore digeritur. Licetque protinus ſcire id eſſe, ubi uenarum exigui imbecillique pulſant. Sudor autem ſupra conſuetudinem & modo & tempore ex toto thorace & ceruicibus atque etiam capite prorumpit, pedibus tantummodo & cruribus ſiccioribus atque frigentibus. At ubi id morbi genus eſt, curatio prima eſt, ſupra præcordia imponere quæ reprimant cataplaſmata: ſecunda, ſudorem prohibere. id præſtat acerbum oleum uel roſa, uel melinum, aut myrteum. Quorum aliquo corpus leuiter perungendũ, ceratumque ex aliquo horum tum imponendum eſt. Si ſudor uincit, delinendus homo eſt, uel gypſo, uel argenti ſpuma uel cimolia creta, uel etiam ſubinde horum puluere reſpergendus. Idem præſtat puluis ex contritis aridi myrti uel rubi folijs, aut ex auſteri, & boni uini arida fece. hæc Celſus lib. 3. cap. 19. Schiaſim.] Iſchiam intellige coxarum dolorem. Inter conuiuia.] Bugloſſos boum linguę ſimilis, cui præcipuum, quòd in uinum deiecta, animi uoluptates auget, & uocatur euphroſynum. Auctor Plin.

DE SINAPIO.

INTER eas quas Pythagoras laudauerit herbas,
Aſſeritur primam laudem tribuiſſe ſinapi.
Quartus ei gradus eſt in ui ſicca, calidaq;.
Extrahit humores uiſcoſos, extenuatq;.
Comburitq; cutem, uis illi eſt tanta caloris.
Maior uis eius in ſemine dicitur eſſe.
Senſus exacuit cibus eius, commouet aluum,
Confringit lapides, urinam & menſtrua purgat.
Si tritam iungas tepidæ uerſeſq; palato
Ad ſolem, capitis purgabit phlegma nociuum.
Sternutamentis hoc admiſcere, ſalubre eſt,
Iſto nam capitis ſtrictura reſoluiter omnis.
Manſum confortat ſtomachum, ſuſpiria ſedat.
Morſum ſerpentis, trito ſi iungas acetum,
Et ſuperapponas, tali medicamine curas.
Manſum peſtiferos uetat intus lædere fungos.
Vi nimium feruente cutem comburere dixi,
Sed tamen hæc multis eſt utilis uſtio cauſis.
Hac oculis nocuus capitis ſedabitur humor,
Et qui diſtillans pulmonum concaua lædit,
Et ſtomachi, morboſq; creat, tuſſimq; phthiſimq;.
Hoc per ueſicas coxæ dolor inueteratus
Elicitur, ſchiaſim quam græco nomine dicunt,
Hacq; tumor ſplenis durus, iecoriſq; fugatur,
Et multum cauſis hæc ſubuenit inueteratis.
Vtile tot cauſis quoniam cataplaſma ſinapis
Sæpius à medicis uariatur conficiendo,
Hoc dicam qualiter fieri iubeat Meniacus:
In mortariolo tritum bene pone ſinapis
Semen, iungatur panis huic candida mica,
Sic, ut tertia pars ſit panis iuncta ſinapi,
His ficus ſiccas, & mel iungas, & acetum
Aetatis quantum, uel morbi cauſa requiret.
Nam quo plus ficus ſiccæ, uel mellis habebit
Ille ſinapiſmus, tanto ſolet acrior eſſe:
Debilior, quo plus panis mittes, & aceti.
Ne tibi ſit uilis, moneo, confectio talis,
Effectum cuius in multis ſæpe probaui.
Non tamen hanc iubeo cunctis apponere morbis,
Sed raro magnis, & cauſis inueteratis.
Plinius in muſto cum ſemine præcipit huius
Radices mergi, ſic poſtquam ſenſerit horum
Omnem uim uinum, multum putat eſſe ſalubre
Faucibus, & ſtomacho potatum, luminibuſq;

Pluribus & capitis dicunt prodeſſe querelis.
Infuſo faciunt oleum de ſemine quidam
Vtile lumborum uitijs, ſtupidis quoque neruis.
Exprimitur ſuccus tenero de caule ſinapis,
Quod ſiccum mandens dentis tormenta fugabis.
Vocales uenas ſemen lenire ſinapis
Manſum confirmant, adipi tundendo uetuſto
Commixtus, ſcrophas diſpergit ſi ſuperaddas.
Illius fumus multum prodeſſe caducis
Dicitur, atque ſteræ cauſas ſiccando iuuare.
Cum ficu tritum capiti ſuperaddere raſo
His, qui lethargum patiuntur, magna medela eſt,
Vel ſi ſæpe pedes ungendo fricabis eorum.
Semen contritum melli coniunge uel uncto,
Illud alopecias iuuat unguen ſæpe fricando.
Acri cum uino lepras emundat inunctum.
Hoc quoque curatur manſo periodica febris,
Antea quàm diri ueniat commotio morbi.

INTER eas.] Sinapis,cuius in ſatiuis tria genera, Pythagoras principatum habere ex his,quorum ſublime uis feratur, iudicauit,quoniam non aliud magis in nares & cerebrum penetret. Ad ſerpentium ictus & ſcorpionũ tritũ cũ aceto illinitur. Fungorum uenena diſcutit. Contra pituitam tenetur in ore dõ nec liqueſcat,aut gargarizatur cum aqua mulſa. Ad dentium dolorem manditur. Ad uuam gargarizatur cum aceto & melle. Stomacho utiliſſimum contra omnia uitia,pulmonibusq́ue. Excreationes faciles facit in cibo ſumptum. Datur & ſuſpirioſis. Item comitialibus tepidum cum ſucco cucumerum. Senſus atque ſternutamenta capitis purgat, aluum mollit, menſtrua & urinam ciet. Et hydropicis imponitur. Cum fico & cumino tuſum ternis partibus,comitiali morbo. Et uuluarum conuerſionem ſuffitum excitat odore aceto mixto. Item lethargicos. Eſt autem id ſemen ex ſeſeli. Et ſi uehementior ſomnus lethargicos premat,cruribus,aut etiam capiti illinitur cum fico & aceto. Veteres dolores thoracis,lumborum,coxendicum,humerorum,& in quacunque parte corporis ex alto uitia extrahenda ſunt, illitum cauſticata ui emendat puſtulas faciendo. At in magna duritia ſine fico impoſitum, uel ſi uehementior urigo timeatur,per duplices pannos. Vtuntur ad alopecias cum rubrica,pſoras,lepras, phthiriaſes, lithanicos, opiſthotonicos. Inungunt quoque ſcabras genas,aut caligantes oculos cum melle. Succusq́ue tribus modis exprimitur in fictili,caleſcitq́ue in eo in ſole modice. Exit & è cauliculo ſuccus lacteus,qui ita cum induruit,dentium dolori medetur. Semen ac radix cum maduere, muſto conteruntur: manusq́ue plenæ menſura ſorbentur ad firmandas fauces, ſtomachum, oculos, caput, ſenſusq́ue omnes. Mulierum etiam laſſitudines, ſaluberrimo genere medicinæ. Calculos quoque diſcutit potum ex aceto. illinitur & liuoribus,ſuggillatisq́ue cum melle & adipe anſerino, aut cera Cypria. Fit & oleum ex ſemine madefacto in oleo,expreſſoq́ue,quo utuntur ad neruorum rigores,lũborumq́ue & coxendicũ perfrictiones. Quartus ei.] Hoc eſt, ſinapium ſiccum & calidum eſt in quarto gradu. Extenuat.] Tenues facit, ac prorſus diſſoluit. Phlegma.] Pituitam. Fungos.] Vlcera in ſede. Phthiſimq́ue.] Quo malo fit exulceratio pulmonis à capite diſtillante. Schiaſim.] Iſchiam tu ſemper intellige,ubi hac dictione non recepta utitur. Luminibusq́ue.] Oculis. Tormenta.] Dentium dolorem. Scrophas.] Apoſtemata ſub lingua. Steræ.] Hyſterę,hoc eſt matricis. Lethargum.] Morbum in quo eſt marcor,& inexpugnabilis penè dormiendi neceſſitas. Alopecias.] Fit hoc malum cum capillorum profluuio: de Alopecia lege Celſum lib.6.cap.4. Et Cælium Antiquarum lectionum lib.10.cap.41.

DE CAVLE.

CAVLIS *Romana, Græcorum braſſica lingua*
Dicitur: is quamuis paſſim naſcatur in hortis,
Eſt tamen illius ad multa ſalutifer uſus.
Annis ſexcentis uſos medicamine caulis
Romanos, Cato teſtatur, medicina priuſquam
À medicis Romæ deſcripta fuiſſet in uſu.
Tunc hortus eſcas illis dabat, & medicinas.
Vulnera non tantum curare recentia caulem,
Ipſemet affirmat, ſed quamuis inueterata.
Et cancros etiam: loca ſed prius amne lauari
Præcipit, aut uino tepido, ſic denique crudum
Vnaquaque die bis tritum apponere caulem.
Hordea quam dederint cauli miſcere farinam
Idem præcepit, tritam quoque cum coriandro.
Et ſale permodico, ſic omnia mixta terendo
Apponi diræ docuit cataplaſma podagræ.
Hoc etiam morbis medicabitur articulorum.
Hoc quoque ſyringas ait, & luxata iuuare.
Atque ſuperpoſitum uarios ſedare tumores.
Illius urinam, fuerit qui caulibus uſus,
Cauſis neruorum calefactam cenſuit aptam.
Hac ex urina pueri ſi ſæpe lauentur,
Aſſerit illorum multum conferre ſaluti.
Hæc narrat de caule Cato. Scripſiſſe libellum
Chryſippum dicunt huius de uiribus herbæ.
Omnes confirmant, caligine lumina tergi,
Eius qui uiridi ueſcetur caule frequenter.
Auget lac mammis cibus eius, menſtrua purgat:
Atque iuuat ſtomachum ſumptas ut concoquat eſcas.
Si multum coquitur, reſtringere dicitur aluum.
At ſemicrudus ſolet illam ſoluere ſumptus.
Ac ſumptus crudus ſic ut tingatur aceto,
Splen reprimit tumidum: ſemen depellit abortum.
Vncto cum ueteri coctos bene contere caules,
His oleum roſeum quantum res poſtulat addas,
Ardores nimios iuuat hæc confectio febris,
Si ſuperaddatur ſtomacho, membro'ue calenti.
Acri non ſciſſum ſi mergis alumen aceto,
Et caules, ſic ut corpus redigantur in unum.
Cuncta terendo diu, potes hoc compeſcere lepram,
Et plures alias maculas his ſæpe perungens.
His etiam crines poteris retinere fluentes.
Dicitur & teſtes iſtud curare tumentes,
Et uarios morbos genitalia quæ patiuntur.
Et melius ſi prædictis faba cocta iugatur.
Cum fœnugræco ſi tundis hanc & aceto,
Et ſuper arthreticos apponas iſta dolores,

Multum

Multum ſubueniet illis, uitijſq; podagræ
Non modicum poterit iſtud cataplaſma mederi.
Vncto cum ueteri caulis cineres bene triti,
Proſunt ad ueteres lateris, coxæq; dolores.
Sit licet hæc uilis, tamen eſt medicina ſalubris.
Si caulis ſemen mixto potatur aceto,
Pellere ſæpe ſolet animalia noxia uentris.
Fit cinis ex ſiccis caulis radicibus uſtis,
Subditus hic, uuam releuat ſiccando iacentem.
Dentibus attriti ſuccum glutire uirentis,
Affirmant raucæ multum ſuccurrere uoci.
Naribus infuſus ſuccus, purgat caput eius.
Qui prius eſt caules, uix ſentiet ebrietatem.
Euulſam caulis radicem, poſtea terram
Quæ non attigerit, collo, Melinius inquit,
Suſpenſam, uarios uuæ depellere morbos.

CAVLIS Romana.] Braſſica mãducabilis mixtæ potentiæ eſt, cum manſa, tum extrinſecus appoſita, non ſatis euidenter acuta, ſed ad uulnera glutinanda, medendumque hulceribus in malam conſuetudinẽ labẽtibus. Inflãmationibusque iã obduratis, difficulterque ſolubilibus, ſacroque igni & ſimilibus. Curat quoque epinyctidas, & herpetas: uimque habet abſtergendi: ipſum corpus continet, ne diſſipetur. Hac de cauſa ubi arefacere humectum uentrem uelimus, mediocriter ipſam coquẽdo, & priorem aquam profundẽdo, immittimus ſtatim ad aliam calidam quæ ſtatim ferueat, quãdo non expedit, ut aerem aquam ue frigidam cocta attingat: nec enim admodum utilis, nec ſi admodum coxeris. Immittendo igitur in aliam feruentem aquam coquamus, ut ſit opportuna ad ſubducẽdum, ſi non plurimum coquatur. Arefacit igitur braſſica uelut lens, & ob hoc uiſum hebetat, & melancholicum gignit humorem. Aſparagus autem minus quàm braſſica arefacit, & magis urinam cit: at ſemen potum, lumbricos perimit, & epheles & lenticulas, idque genus alia, quæ mediocri egent acerbitate iuuat. Caules braſſicæ exuſti, uehementer arefaciũt ſuo cinere: adeo, ut iam poteſtatem habeant amburendi. ob hoc ipſi adipem admiſcent uetuſtum, & antiquis laterum medentur doloribus. Et ſi quid fuerit eiuſmodi, utuntur ea: præſentaneum nanque ad diſtrahendum remedium eſt. Chryſippum.] Braſſicę, inquit Plinius, laudes longũ eſt exequi, cum & Chryſippus medicus priuatim uolumen ei dedicauerit per ſingula membra hominis digeſtum, & Deuces, ante omnes autem Pythagoras & Cato non parcius celebrarint. Lumina.] Oculos clarificare. Alumẽ.] Salſuginem terrę. Lepram.] Qui morbus græce hiera dicitur. Arthreticos.] Morbo articulari obnoxios. Podagræ.] Pedum cruciatui. Vix ſentiet ebrietatem.] Compotoribus notatu dignum, quod etiam ex Plinio ſumpſit. cuius ſunt hæc uerba: Cato prodeſſe tradit capitis doloribus, oculorum caligini, ſcintillationibusque, uel ſtomachi præcordijs, crudum ex aceto & melle, coriandro, ruta, menta, laſeris radicula ſumpta acetabulis duobus matutino. Tãtamque eſſe uim, ut qui terant hæc, ualidiores fieri ſe ſentiant. Ergo uel cum uino tritam, ſorbendam, uel ex olei intinctu ſumendam. Podagræ autem, morbisque articularijs illini cum rutæ, coriandri & ſalis mica, hordei farina. Aqua quoque eius decocta, neruos articulosque mire iuuari. Si foueantur uulnera, & recentia & uetera, etiam carcinomata, quæ nullis alijs medicamentis ſanari poſſunt. Foueri prius aqua calida iubet, & bis die tritam imponi. Sic etiam fiſtulas eluxatas, & tumores reuocari, quæque diſcuti opus ſit. Inſomnia etiam, uigiliasque tollere decoctam, ſi ieiuni edant quàm plurimam ex oleo & ſale. Tormina ſi decocta iterum decoquatur, addito oleo & ſale, cumino, polenta. Si ita ſumatur ſine pane, magis profuturam. Inter reliqua bilem detrahit per uinum nigrum pota. Quin & urinam eius, qui braſſicam eſitauerit, aſſeruari iubet, calefactamque neruis remedio eſſe. Hæc & multa alia illic legere poteris: inter quę hoc etiam, Braſſicam uino aduerſari, ut inimicam uitibus. antecedente in cibis, cauere ebrietatem. Vuæ.] Hoc malum græce dicitur Staphyle, & Staphylophoros.

DE PASTINACA.

EST paſtinacæ uirtus in ſemine tantum,
Et radice ſua. mulſa ſi decoquis eius
Radices, multum decoctio proderit eius,
Si potanda datur ſplenis, iecoriſq; querelis.
Lumborumq; iuuat eadem potata dolorem.
Has ſi lacte coquas, decoctio ſumpta iuuabit
Aſthmaticos, quamuis ueteres, uentreſq; fluentes.
Radix illius collo ſuſpenſa, tumores
(Vt quidam dicunt) compeſcit teſticulorum.
Qui paſtinacam fert, aut qui mandidit illam,
Dicitur à nullo ſerpente poſſe noceri.
Accendit uenerem, ſi large ſumitur illa.
Si circum ſcalpis dentes radicibus eius,
Dicunt ingenti perſæpe dolore iuuari.
Ex uino paſtinacæ ſi ſperma bibatur,
Compeſcit diros quos ſcorpion intulit ictus.
Sic quoque fœminei uentris curare tumorem
Dicunt, quod mulier quaſi prægnans eſſe uidetur.
Appoſitum cancris totum cum melle medetur.
Quod paſtum tribuat, eſt paſtinaca uocata.
Nanque cibum nullæ radices dant meliorem.

EST PASTINACAE.] Paſtinaca græce ſtaphylinos dicitur. Plin. lib. 19. cap. 5. Ex ijs paſtinacæ unum genus agreſte ſponte prouenit, Staphylinos græce dicitur. Alterum ſeritur radice uel ſemine, primo uere, autumno, ut Higino placet, februario, auguſto, ſeptembri, octobri, ſolo quàm altiſſime refoſſo. Annicula utilis eſſe incipit, bima utilior, gratior autũno, patiniſque maxime. Et ſic quoque uirus illi intractabile eſt. Paſtinaca etiam piſcis eſt, ut apud Plin. lib. 32. Virtus.] Vis & potentia. Querelis.] Morbis propter quos querimur & eiulamus nonnunquam. Eius ſemen, hoc eſt paſtinacę contritum, & in uino potum, tumentem aluum, & ſuffocationes mulierum, doloresque lenit, in tantum ut uuluas corrigat, illitumque è paſſo uentri earum proſit. Viris uero prodeſt, cum panis portione æqua tritum. Ex

uino potum contra uentris dolores. Pellit & urinam,& phagedænas ulcerum ſiſtit recens cum melle impoſitum. Vel aridæ farinæ inſperſam radicem eius Dieuces contra iocinoris ac lienis, ilium,lumborum, & renum uitia, ex aqua mulſa dari iubet. Cleophantus & dyſentericis ueteribus. Philiſtion in lacte coquit, & ad ſtranguriam dat radicis uncias quatuor,ex aqua hydropicis,ſimiliter & opiſthotonicis, & pleureticis,& comitialibus. Habentes eam,feriri à ſerpentibus negantur:aut qui ante guſtauerint, non lædi. Percuſſis imponitur cum axungia. Folia contra cruditates manduntur. Orpheus amatorium ineſſe ſtaphylino dixit, fortaſſis quoniam uenerem ſtimulari hoc cibo certum eſt, ideo conceptus adiuuare aliqui prodiderunt. Ad reliqua & ſatiua pollet. Efficacior tamen ſylueſtris,magisque in petroſis nata. Semen ſatiuæ quoque contra ſcorpionum ictus,ex uino aut poſca,ſalutare eſt. Radice eius circum ſcalpti dentes, dolore liberantur. Syria in hortis operoſiſſima (inde quoque eſt prouerbium græcis,Multa Syrorum olera) ſimillimam ſtaphylino herbam ſerit, quam alij gingidion uocant. Tenuius tamen & amarius, eiuſdemque effectus eſt, coctum crudumque ſtomachi magna utilitate, Siccat enim ex alto omnes humores eius. Aſthmaticos.] Quos aſthma premit,quod fit cum anhelitus cum difficultate trahitur. Qui paſtinacam.] Mirabile hoc quidem & omnipotentiæ Dei miraculum,ſi uerum, qui hoc aſſerunt, loquuntur. Venerem.] Quis putat hic opus eſſe,ut admoneamus quempiam,ut hic attẽtius audiat, cum etiã ſtupidi lectores in talibus narrationibus libenter arrigant aures,quod facit hominibus innata libido.

Quod paſtum.] Vnde ſit dicta paſtinaca docet.

DE ORIGANO.

ORIGANI uires calidæ ſiccæq; leguntur.
Tertius huic in utroque gradus conceditur eſſe.
Illius in uino curat decoctio ſumpta
Quoſuis peſtiferos morſus, ſi ſæpe bibatur.
Cum mulſa ſumpta prodeſt aconita bibenti.
Sic multis alijs dicunt obſtare uenenis.
Conquaſſata iuuat manſum, uel ſæpius hauſtum.
Hydropicos reprimit bibitum, ſiccatq; tumores.
Cum mulſa bibitum, choleram deponere nigram,
Dicunt,oxybaphi fuerit ſi pondere ſumptum.
Menſtrua deducit bibitum, uel ſi ſuperaddas
Tritum, uel cocta mulier ſi ſe fouet herba.
Illius puluis tuſſim cum melle repellit.
Pruritus, acoras, maculasq; cutis fugat omnes,
In quo decoquitur ſi ſæpius amne lauentur.
In lauacro iuuat ictericos hæc coctio ſumpta.
Succus prædictæ uiridis ſi ſumitur herbæ,
Vuas & fauces curat ſiccando tumentes.
Oris uulneribus medicabitur ore retentus.
Naribus infuſus, irino mixtus oliuo,
Infuſum capiti coget manare cruorem.
Auribus infuſus ſedat cum lacte dolorem.
Hic ſuccus mixtus cepis, & roſyriaco,
Ponitur ad ſolem tunc quando Sirius ardet.
Sicq; quater denis feruebit in ære diebus.
Si ſupponatur lecto confectio talis,
Effugat (ut dicunt) animalia cuncta nociua.
His quibus ex aliquo uitio digeſtio tarda
Euenit, ex uino prodeſt ſi ſumitur aluo.
Cum calida morſus ſtomachi lenire probatur.
Illius ſuccos oleo mixtos & aceto
Succida lana bibat, & ſic ſuperaddita membris.
Luxatis uel contuſis, multum iuuat illa.
Prouocat urinam, lumbricos proijcit hauſtu.
Dente diu tritum ſolet inde fugare dolorem.
Omnia potatus ſuccus iuuat interiora.
Eius cum ſucco ſi caryca trita bibatur,
Sudorem poris producere fertur apertis.
Appoſitus coxis ſuccus cum polline farris,
Harum ſæpe grauem pellit reprimitue dolorem.

ORIGANI.] Huius herbæ tertia eſt ſpecies,ſecandi,& attenuandi,& arefaciendi, & calefaciendi, potentiæ. in tertio hæc habet ordine:nam heracleotica efficacior eſt onitide.eſtque agreſtis, quam panaces heracleum,alij cunilam uocant. At quæ dicitur tragoriganus,quiddam etiam admittit acerbitatis.hæc Valla. Illius in uino.] Origanum quod in ſapore cunilam æmulatur,plura genera in medicina habet, & onitin uel praſion appellant,non diſſimile hyſopo. Priuatim eius uſus contra torſiones ſtomachi in tepida aqua,& cruditates. Contra araneos,ſcorpionesque in uino albo. Luxata & contuſa in aceto, & oleo, & lana. Auctor Plin.lib.20.cap.17. Aconita.] Venena. Choleram.] Atram bilem. Perſius de hac: Atra bile tumet. Oxybaphi.] Heminę quę continet dimidium ſextarij. Pondere.] Menſura. Menſtrua.] Muliebria,menſes. Acoras.] Capitis ulcera. Amne.] Aqua. Ictericos.] Ictero,hoc eſt morbo regio correptos. Vuas.] Quod malum circa fauces naſcitur:ſic dictum,quod uelut uua dependeat.de quo & ſupra. Irino.] quod iris herba præbet,& quod ex iride fit, ut utar uerbis Perotti. Sirius ardet.] Hoc eſt canicula. Eſt autem ſirius proprie ſtella in ore canis admodum pernicioſa. Aere.] Olla. Succida lana.] Hęc à ſuccidendo dicta, quod talis ſit, qualis ſucciſa eſt, hoc eſt plena ſordibus. Varro à ſudore deriuat: dicit enim tonſurę tempus inter æquinoctium uernum & ſolſtitium cum ſudare inceperunt oues,à quo ſudore recens lana tonſa,ſuccida eſt appellata. Iuuenalis, Qualis cœna tamen? uinum quod ſuccida nollet Lana pati.

DE SERPILLO.

SERPILLVM ueteres dixerũt, quod quaſi ſerpat
Terræ uicinum: huic feruida ſiccaq; uis eſt.
Acri cum uino coctum, contundis oliuo
Cui roſa dat nomen: hoc unguine perline frontem
Aegroti, capitis ſolet hoc ſedare dolorem.
Nidor combuſti ſerpentes effugat omnes,
Et quoduis animal infundens ore uenenum.
Hoc ideo miſcere cibis meſſoribus eſt mos,
Vt ſi forte ſopor feſſos depreſſerit illos,

Vermibus

Vermibus à nocuis tuti requieſcere poſſint.
Peſtiferos morſus bibitum iuuat, appoſitumq́;.
Prouocat urinas, compeſcit tormina uentris.
Splen iuuat, admixto ſi ſæpe bibatur aceto.
Si mel prædictis iungatur, ſputa cruenta.
Iactantes, mire potus ſolet ille iuuare.
Hauſtum cum uino, iecoris ſedare dolorem
Dicitur, hicq́; ſolet producere menſtrua potus.

SERPILLVM ueteres.] Serpillum (inquit Plinius) à ſerpendo putant dictum, quod in ſylueſtri euenit, in petris maxime. Satiuum non ſerpit, ſed ad palmi altitudinem increſcit. Pinguius uoluntarium & candidioribus folijs & ramis, aduerſus ſerpentes efficax, maxime cenchrin, & ſcolopendras terreſtres ac marinas, & ſcorpiones, decoctis in uino ramis, folijsque. Fugat & odore, cominus ſi uratur. Et contra marinorum uenena præcipue ualet. Capitis doloribus decoctum in aceto illinitur temporibus ac fronti cũ roſaceo. Item phreneticis, lethargicis, contra tormina, & urinæ difficultatẽ, anginas, uomitiones, drachmis quatuor datur. Ex aqua bibitur & ad iocinerum dolores. Folia obolis quatuor dantur ad lienem ex aceto. Ad cruentas excreationes teritur in cyathis duobus aceti & mellis. Vergilius ſerpillum inter olentes commemorat, cuius eſt hoc carmen in Alex. quæ eſt eclogarum ſecunda:

Allia, ſerpillumque, herbas contundit olentes.

Oliuo.] Oleo roſaceo. Meſſoribus.] Quod & Theſtilis ruſtica mulier feciſſe dicitur à Vergilio.

DE VIOLIS.

NEC roſeus ſuperare decor, nec lilia poſſunt
Fragrantes uiolas ſpecie, nec ui, nec odore.
Dicitur humida uis illis, & frigida primo
Eſſe gradu. ſpecies tres eſſe leguntur earum,
Noſcere quas tantum diuerſo flore ualemus.
Nam ſunt purpurei flores, albiq́;, nigriq́;.
Cunctis pene pares ſunt in medicamine uires.
Inflammata iuuant loca, tritæ ſi ſuperaddas.
Crapula diſcutitur bibitis, capitisq́; grauedo
Olfactu ſolo, uel ſi caput inde coronas.
Anginis potæ medicantur aqua reſolutæ.
Purpuream uiolam dicunt curare caducos,
Præcipue pueros, ſi mixto ſumitur amne.
Radices uiolæ cum myrrha tunde, crocoq́;,
Hoc inflammatis oculis apponito nocte.
Contritis folijs uiolæ cum melle perungens,
Vlcera ſanabis capitis ſi iungis acetum,
Et cataplaſma facis, cedet collectio quæuis.
Illius curat elixatura tumorem
Matricis, tepida ſi ſæpe fouebitur illa.
Ani fiſſuras, quas appellant rhagadias,
Addita cerotis medicatur ſæpe perunctis.
Puſtula ſi fuerit, melli ſuperadde iugata.
Illius ſemen cum uino menſtrua purgat.
Tritæ cum mixto radices eius aceto,
Splen ſiccant bibitæ, uel ſpleni ſi ſuperaddas.
Hocq́; modo calidam dicunt ſedare podagram.
A ſtomacho choleram rubeam potata repellit
Herba uirens uiolæ, uel flos ſiccus'ue, recens'ue.
Morbos de cholera rubea, uel ſanguine factos,
Mollibus in coſtis, aut in pulmonibus ipſis,
Sedat, ſi mixto potabitur amne recenti.
Infantum tuſſim ſic, & ſuſpiria ſedat.
Ex uiolis oleum ſicut de flore roſarum
Conficiunt, multis quod dicunt utile cauſis.
Auribus infuſum, ſonitum fugat atque dolorem,
Et capiti prodeſt quocunque dolore laboret,
Leniter infrigidans, corpusq́; ſopore reſoluens.
Lumbricos necat infuſum, bibitum, uel inunctum,
Et capitis furfur oleo depellitur iſto.
Os capitis ictu fuerit ſi forte plicatum,
In tantum, ut linguæ patiens amiſerit uſum,
Fac prius hanc uiolam cum uino ſumere tritam,
Poſtea, ſi fuerit capitis pars dextera læſa,
Contritam plantæ pedis hanc adnecte ſiniſtri,
Atque econuerſo facias ſi læua plicata eſt,
Os reſilit, linguæq́; die redit uſus eadem,
Vt Iuſtus tradit medicus, qui talia ſcripſit.
Altera uis uiolæ fertur mirabilis eſſe.
Albæ ſi uiolæ radix teneatur in ore,
Et tranſglutitus ſic ſuccus ſæpius eius,
Vulneris immodicum tradunt mox ſiſtere fluxum.
Hanc liquiritiæ tradit uim Plinius eſſe.

NEC ROSEVS.] Violæ folia (inquit Placen. Valla) Aquoſam & ſubfrigidam obtinent poteſtatem, id & per ſe, & cum farina ſubacta, calidas inflammationes auertunt. Ori & aluo etiam id apponitur, & inflammatis oculis. Violarum (auctore Plinio) plurima genera: purpureæ, luteæ, albæ, plantis omnes ut olus ſatæ. Ex ijs uero quæ ſponte apricis & macris locis proueniunt purpureæ, latiore folio ſtatim ab radice carnoſo exeunt: ſolæque græco nomine à cæteris diſcernuntur, appellata ia, ut ab his ianthina ueſtis. Sed ſatiuis maxima auctoritas luteis. genera ijs tuſculana, & quæ marina appellatur, folio aliquanto latiore, ſed minus odorato. In totum uero ſine odore, minutoque folio calathina, munus autũni, cæteris ueris. Superare decor.] Lilium roſę nobilitate proximum eſt, uiolis honos proximus. hæc etiã Plinius. Et uide, quàm raro diſcedat à Plinio auctor noſter, & quàm frequenter eiſdem cum Plinio uerbis utatur. Ob eam cauſam magnæ auctoritatis apud me eſt hic Macer, quicunque tandem ſit. Et nemo doctus eſt, qui negare poſſit hunc eſſe doctum librum. Fragrantes.] Odorem emittentes, odoras. Pares.] Aequales poteſtates. Anginis.] Hoc malum ut ſup. Græce συνάγχη, de quo lege Celſum lib. 4. cap. 4. Caducos.] Comitiali morbo laborantes, quem S. Valen. nec ſcio ob quam cauſam, uocant. Myrrha.] Quæ arbuſcula maxime prouenit in Arabia. In myrrham arborem ſcribit Oui. poetarum ingenioſiſſimus, Cynaræ regis Cypriorum filiam nomine Myrrham transformatam fuiſſe. Crocoque.] Quod ſafranum communiter appellitant. Rhagadias.] Anus quoque multa tædijque plena mala recipit, nec in ſe multum abhorrentes curationes habet. At primum in eo ſæpe, & quidem pluribus locis,

cutis exciditur. ῥαγάδια Græci uocant. Id ſi recens eſt,quieſcere homo debet,in aqua calida deſidere. Columbina quoque oua coquenda ſunt:& ubi induruerunt, purganda. deinde alterum iacere in aqua bene calida debet,altero calido foueri locus,ſic ut inuicem utroque aliquis utatur. Tum tetrapharmacum, aut rhypodes roſa diluendum eſt,aut hyſopum recens miſcendum cum cerato liquido ex roſa facto: aut eidē cerato liquido plumbum elotum adijciendum. Aut reſinæ terebinthinę,aut ſpumę argenti,uetus oleum. Et quolibet ex his id perungendum. Sic quidquid lęſum eſt,extra eſt,neque intus reconditum,eodem medicamento tinctum linamentum ſuperdandum eſt:& quidquid ante adhibuimus,cerato cōtegendum. In hoc autem caſu neque acribus cibus utendum,neque aſperis,nec aluum comprimentibus.ne aridum quidem quidquam ſatis utile eſt,niſi admodum paulum. Liquida,lenia,pinguia,glutinoſa meliora ſunt. Vino leni uti,nihil prohibet. Hęc Celſus. Rubeam.] Modo iterum occurrit hęc illatina dictio, nec quidquam prohibet legere rubram:& in tertio uerſu ſequenti pro rubea,rubra. Plicatum.] Cōſtrictum.

DE ARISTOLOCHIA.

*A*RISTOLOCHIAE *ſpecies tres dicimus eſſe.*
Longa prior, radix eſt cuius longa, uocatur.
Dicta rotunda ſequens, quòd ſit radice rotunda.
Tertia clematis græco ſermone uocatur.
Viribus hæc penè par dicitur eſſe rotundæ.
Omnes uim calidam ſiccamq; leguntur habere.
In primo uis ſicca gradu, feruensq; ſecundo eſt.
Peſtiferos morſus,cum uino ſumpta rotunda,
Curat, & aſſumptis prodeſt ſic hauſta uenenis.
Hocq; modo tardas educit ſumpta ſecundas.
Cum pipere & myrrha putredine mundat ab omni,
Poſt partum, potata, ſteras,uel ſubdita tantum.
Aſthmaticis prodeſt, & frigora ſumpta repellit.
Pleureticos curat,mixto ſi ſumitur amne.
Quodlibet infixum, ſuperaddita trita, repellit.
Vulnera cum mellis purgatq; repletq; liquore.
Quod ſi prædictis irim coniungis, & inde
Vngas gingiuas, dentesq; putredine purgas.
Splenis duritiam ſoluit, laterisq; dolorem
Si mixta potatur aqua, febresq; malignas
Hoc potata modo fertur compeſcere mire.
Sic etiam ſpaſmis ſuper omnia ſubuenit hauſta.
Et ſedat diram ſic ſæpius hauſta podagram.
Et morbum curare ſolet ſic ſumpta caducum.
Et uentris nimium ſic mitigat illa dolorem.
Sic quoque fit ſumpta leuior paralyticus illa.
Dæmonium fumus depellere dicitur eius.
Infantes fumo dicunt hoc exhilarari.
Fiſtula curatur huius radicibus herbæ,
Si bene purgatis eius loca concaua farcis.
Singultus ſumpta ſedari dicitur illa.
Omnia longa poteſt, quæ dixi poſſe rotundam.
Longa tamen uires habet illa debiliores.
Vnde quidem ſi defuerit quandoque rotunda,
Par pondus longæ ponatur, dimidiumq;.
Fomento longæ prodeſt decoctio mire
Matricum morbis, humores extenuando.
Pingues, & purgat, eadem ſi ſumitur, illas.
Plinius, hanc formare mares, cum carne bouina,
Appoſitam uuluæ, poſtquam conceperit, inquit.
Trita necat piſces admixta calce rotunda.
Hanc ideo quidam terræ dixere uenenum.

ARISTOLOCHIAE ſpecies.] Ariſtoloche, ſeu ariſtolochia dicitur. Inter nobiliſſimas ariſtolochię nomen dediſſe grauidę uidentur,quoniam eſſet ἀρίστη λεχούσαις, noſtri malum terrę uocāt,& quatuor eius genera ſeruant: Vnum tuberibus radicum,rotundis folijs,inter maluam & hederam nigrioribus,pinguioribusque. Alterū maſculę,radice longa quatuor digitorū longitudine,baculi craſſitudine. Tertium longiſſimę tenuitatis, uitis nouellę,cui ſit pręcipua uis, quę clematitis uocatur, ab alijs Cretica. Omnes colore buxeo, caulibus paruis,flore purpureo. Ferunt bacculas paruas uelut capparis. Valent radice tantum. Eſt & quę piſtolochia uocatur,quarti generis tenuior quàm proxime dicta,denſis radicis capillamentis, iunci plenioris craſſitudine. Hanc quidam polyrrhizon cognominant. Odor omnium medicatus. Sed oblonga radice,tenuiorique gratior. Carnoſi enim eſt corticis,unguentis quoque nardinis conueniens. Naſcuntur pinguibus locis & campeſtribus. Effodere eas meſſibus tempeſtiuum,ita diſquamato terreno ſeruantur. Maxime tamen laudatur Pontica,& in quocunque genere ponderoſiſſima,quęque medicinis aptior. Rotunda contra ſerpentes. Oblonga in ſumma tamen gloria eſt etiam modo. A conceptu admota uuluis in carne bubula, mares figurat,ut traditur. Piſcatores Campanię radicem eā quę rotunda eſt,uenenum terrę uocant, coramque nobis contuſam immixta calce in mari ſparſere, aduolant piſces cupiditate mira,ſtatimque exanimati fluitant. Quę polyrrhizos cognominatur,conuulſis,contuſis,ex alto pręcipitatis,radice pota ex aqua,utiliſſima eſſe traditur. Semine pleureticos & neruos confirmare,excalfacere. hęc Plinius. Secundas.] Quod partum ſtatim ſequi debeant ex naturę ordinatione,ſecundas dici uolunt. Putredine.] Quod maxime intelligitur de rotūda: oppilationē enim & craſſitudinem,uel ſpiritus incocti dolorem curat, putredinibusque medetur. Et tabida purgat hulcera, dentesque, & cicatrices in oculis illuſtrat. Aſthmaticis.] Opitulatur aſthmaticis, grauemque anhelitum trahentibus,& uacillātibus morbo comitiali,& podagricis,pota cum aqua.& fracturis,et luxatis membris, ſi quod aliud medicamen,idoneum eſt. Irim.] Herbam,de qua ſequitur. Spaſmis.] Cōtractionibus neruorum. Paralyticus.] Qui neruorum patitur reſolutionem. παράλυσις enim gręce reſolutio neruorum dicitur. Inde paralyticus. Exhilarari.] Hilares fieri. Fiſtula.] Quam gręci ſyringa uocant,de quo malo etiam ſupra. Illa.] Rotunda ariſtolochia,quia longa minus partium tenuium eſt, at uim abſtergendi calefaciendique habet: ideo carnem hulceribus ſuperinducit, utiliorque exiſtit. Plinius hāc.] Lege Plin. de ariſtolochia lib. 25. cap. 8. & cap. 13. &. 17. Et iterū lib. 25. cap. 9. ac cap. 17. &. 16. & undecimo, &. 12. &. 13. &. 16. capitibus.

DE MARRHVBIO.

MARRHVBIVM *noſtri dixerunt, praſion Argi.*
Hanc herbam medici calidam, ſiccamq́; ſecundo
Dicunt eſſe gradu. decoctio totius herbæ,
Seminis aut eius, phthiſicos mire iuuat hauſta.
Pectoris hæc uarios compeſcit potio morbos.
Et melius prodeſt, illi ſi iungitur iris.
Aſthmaticos ſic ſumpta iuuat, tuſſimq́; repellit.
Accelerat partus eadem, pellitq́; ſecundas.
Si mel marrhubio iungatur, uulnera purgat.
Hocq́; modo curat quæ rodunt ulcera carnem.
Dicitur hoc bibitum lateris ſedare dolorem.
Omnibus his ſuccus ſiccatus proderit eius.
Illius ſuccus cum uino melle'ue mixtus,
Prodeſt luminibus caligine debilitatis.
Sic iuuat ictericos iniectus naribus idem.
Auriculæq́; grauem dicunt curare dolorem,
Hunc mixtum roſeo ſi fundas intus oliuo.
Vſum marrhubij non dicunt eſſe ſalubrem
His, qui ueſicæ morbo, renumq́; laborant.

MARRHVBIVM noſtri.] Marrhubium plerique inter primas herbas commẽdauere, quod græci praſion uocant, alij linoſtrophon, nonnulli philopeda, aut philocares. Huius folia ſemenq́ue contrita proſunt contra ſerpentes, pectoris & lateris dolores, tuſſim ueterem. Et ijs qui ſanguinem eijciunt, eximie utile, ſcapis eius cum panico aqua decoctis, ut aſperitas ſucci mitigetur. Imponitur ſtrumis cum adipe. Sunt qui uiridis ſemen quantum duobus digitis capiant, cum farris pugillo decoctum, addito exiguo olei & ſalis, ſorbere ieiunos ad tuſſim iubeant. Alij nihil comparant. In eadem cauſa marrhubij & fœniculi ſucci ad ſextarios ternos expreſſis, decoctisq́ue ad ſextarios duos, cum addito mellis ſextario rurſus decocto ad ſextarios duos, ſi cochlearij menſura in die ſorbeatur in aquæ cyatho. Et uirilium uitijs tuſum cum melle mire prodeſt. Lichenas purgat ex aceto. Item menſtrua & ſecundas mulierum. Arida farina cum melle ad tuſſim ſiccam efficaciſſima eſt. Item ad gangrenas & pterygia. Succus uero articulis, & è naribus morbo regio, minuendæq́ue bili cum melle prodeſt. Item contra uenena inter pauca potens. Ipſa herba ſtomachum & excreationes pectoris purgat. Cum iride & melle urinam ciet. Cauẽda tamen exulceratę ueſicę, & renum uitijs. Dicitur ſuccus claritatem oculorum adiuuare. Caſtor marrhubij duo genera tradit: nigrum: &, quod magis probat, candidum. In ouum inane ſuccum adijcit is, ipſumq́ue ouum infundit melle ęquis portionibus tepefactum, uomicas rumpere, purgare, perſanare promittens. Illitis etiã uulneribus à cane factis tuſa cum axungia ueteri. Phthiſicos.] Sanguinem ſpuentes. Aſthmaticos.] Anhelitum difficulter trahentes. Luminibus.] Oculis. Ictericos.] Auruginoſos.

DE IRI.

IRI *dat florum nomen color ipſe ſuorum,*
Cœleſtis ſimiles ſunt nempe coloribus iris.
Illyricam dicunt illam, quia plurima naſci
Fertur in Illyria. uis eius ſicca, calensq́;
Dicitur. atque gradum dant huic in utroque ſecundum.
Maior uis huius eſt in radicibus eius.
Has deſiccandas per fruſta rotunda ſecatas,
Sic ut ſe partes non tangant, inſere filo,
Inde loco ſicco fac ſuſpendantur in umbra:
Vix aliter totum poteris ſiccare per annum.
Cum uino ſedant tuſſim, præbentq́; ſoporem.
Si latitans intus ſanies præcordia lædit,
Pellitur illarum cum uino puluere ſumpto.
Cum mulſa bibitus choleram depellit iniquam.
Tormina cum mixto bibitus ſedabit aceto.
Hocq́; modo ſumptis dicunt prodeſſe uenenis.
Spleni contractis, & quouis frigore læſis,
Cum uino bibitus puluis medicabitur eius.
Hocq́; modo ſumptus tardantia menſtrua purgat.
Duritias ſtericas radicum coctio mollit,
Si ſubtus tepida foueantur ſæpius illa.
Hæc cum clyſterio ſi ſit ſubiecta per anum,
Non modicum ſchiaſi dicunt prodeſſe dolori.
De radicibus his mixto collyria melle
Fiunt, quæ uuluæ pellunt ſubiecta ſecundas.
Inq́; locis hæc fixa cauis ſyringia curant.
Commixtus melli, deſiccat uulnera, puluis:
Carneq́; nuda replet, ſi ſit ſuperadditus, oſſa.
Pulueris hellebori pars tertia iungitur illi,
Iris radicum tenui cum puluere duplo,
Puluis uterque ſimul commixto melle ligatus,
Hoc ſuperappoſitum purgat caligine uultum,
Et papulas eius iſtud cataplaſma repellit.

IRI DAT florum.] Iris (ut tradit Plinius) radice tantum commendatur, unguentis aut medicinæ naſcens. Laudatiſſima in Illyrico. Et ibi quoque non maritimis, ſed in ſylueſtribus Drilonis & Narone. Proxima in Macedonia: laudatiſſima hæc, & candicans. Et ex illis tertium locum habet Africana, ampliſſima inter omnes, guſtuq́ue amariſſima. Illyrica quoque duorũ generum eſt: Rhaphanitis à ſimilitudine, quæ melior. Rhizotomos ſubruffa. Optima, quæ ſternutamenta tactu mouet. Caulem habet cubitalem, & rectum. Floret diuerſi coloris ſpecie, ſicut arquus cœleſtis, unde & nomen. Non improbatur & piſidica. Et foſſuri tribus ante menſibus mulſa aqua circũfuſa, hoc ueluti placamento terræ blandiuntur, circũſcriptam mucrone gladio'ue triplici: & cum legerint eam, protinus in cœlum attollunt. Natura eſt feruens, tractataque puſtulas ambuſti modo facit. Præcipitur ante omnia, ut caſti legant. Teredines non ſicca modo, uerum in terra celerrime ſentit. Optimum antea irinum Leucade & Elide ferebatur. Iampridem enim & ſeritur. Nunc à Pamphylia. Sed Cilicum maxime laudatur, atque ſeptentrionale.

Cœleſtis.] Quia ſimilis coloribus arcui cœli. Illyricam.] Quare illyrica dicatur iris, exponit. Soporem.] Somnum. Stericas.] Hyſterarum, id eſt matricum ſeu uuluarũ: quod ſæpe diximus. Clyſterio.] E in clyſterio producendum, corripit. Schiaſi.] Eſt & hoc ineptum. Iſchiam autem intelligit. Collyria.] Oculorum medicamenta. Eius.] Vultus, hoc eſt quæ in facie naſcuntur.

DE INVLA.

INVLA, quam uulgus elnam uocat, eliniumq́;,
Dicitur à medicis: eſt forma cognita cunctis.
Humida uis eius, & feruida dicitur eſſe.
Humor habere gradum primum, feruorq́; ſecundum,
Dicitur. illius decoctio menſtrua purgat.
Si bibitur, mouet urinam, depellit abortum.
Dicitur hæc eadem ſtipatum ſoluere uentrem.
Radix trita fugat ſchiaſim ſuperaddita coxæ.
Ex eius folijs cum uini nectare coctis
Mire nephreticis renes inuoluere prodeſt.
Eius radicum puluis cum melle uoratus
Tuſſim compeſcit, orthopnoicisq́; medetur.
Cum ſucco rutæ ſuccus ſi ſumitur eius,
Affirmant ruptis quod proſit potio talis.

INVLA quam uulgus.] Eſt hæc herba humida in primo gradu,& calida in ſecundo. Purgat mẽ ſes,cit urinam,abortum quoque pellit, uentrem laxat, dolorem coxendicum fugat,nephreticis uſque ad miraculum prodeſt,ſanat tuſſim,& orthopnoicos, rupturasque curat.

DE HYSOPO.

EST hyſopum ſiccum, calidum quoque. tertius illi
Eſt in utroque gradus: eius decoctio facta
Sic, ut cocta ſimul ſint mel, ficus quoque ſicca,
Prodeſt non modicum patientibus hauſta catarrhum.
Subuenit & uoci raucæ uerſata palato.
Et prodeſt cunctis pulmonum ſumpta querelis.
Lumbricos uentris eadem potata repellit.
Et pectus, capitis ſi diſtillatio fiat,
Quæ perſæpe ſolet tuſſim, phthiſimq́; creare,
Prodeſt hæc eadem decoctio ſumpta frequenter.
Omnibus his prodeſt puluis cum melle iugatus.
Contrito uiridi ſi iungitur oxymel illi,
Sicq́; datur bibitum, ſtipatum molliet aluum.
Potio ſi uiridis uel ſicci ſæpe bibatur,
Vultibus eximium fertur præſtare colorem,
Cum uento nocuo uiſcoſum phlegma repellens.
Cardnia ſi iungas, his ſolues fortius aluum.
Cum nitro & ficu ſicca ſi conteris ipſum.
Et ſuperapponas ſpleni cataplaſma tumenti,
Hydropicis'ue, ſolet ſiccando repellere morbum.
Cum uino bibitum præcordia tenſa relaxat,
Et quicunque nocet tumor interiora, recedit.
In quo decoquitur, ſi dens foueatur, aceto,
Fertur ab immodico cito ſæpe dolore leuari.
Accenſæ fumo ſonitus compeſcitur auris.
Elixum appoſitum humores lympidat omnes.
Sic iuuat ictericos iniectum naribus idem.
Auriculæq́; grauem dicunt curare dolorem,
Hoc mixtum roſeo ſi fundis intus oliuo.

EST HYSOPVM.] Male & contra naturam produxit mediam huius nominis. Pueris igitur in hoc non eſt imitandus. Eſt autem hyſopum calidum & ſiccum in tertio gradu. de hyſopo lege Plin. lib. 25. Catarrhum.] Malum quod fit ex diſtillatione humoris ex capite. Diſtillat autem humor ex capite interdum in nares, quod leue eſt: interdum in fauces, quod peius eſt: interdum etiam in pulmonem, quod peſſimum eſt. Si in nares diſtillat, tenuis per has pituita profluit, caput leniter dolet, grauitas eius ſentitur frequentia ſternutamenta ſunt: ſi in fauces, has exaſperat, tuſſiculam mouet: ſi in pulmonem, pręter ſternutamenta & tuſſim, eſt etiam capitis grauitas, laſſitudo, ſitis, æſtus, bilioſa urina. Aliud autem (quamuis non multum diſtans malum) grauedo eſt. hæc nares claudit, uocem obtundit, tuſſim ſiccam mouet, ſub eadem ſalſa eſt ſaliua, ſonant aures, uenæ mouentur in capite, turbida urina eſt. Hæc omnia κορύζας Hippocrates nominat. Phthiſimque.] Tabem, uel ſanguinis reiectionem. Oxymel.] Si cõmiſcetur oxymel uiridi cõtrito hyſopo. Stipatum.] Duritiem alui. Phlegma.] Pituitã. Hydropicis.] Aqua intercute laborantibus. In quo decoquitur.] Remedium notatu quidem digniſſimum aduerſus dentiũ tormenta. Lympidat.] Extenuat & purgat. Ictericos.] Ictero, hoc eſt malo regio correptos.

DE ASARO.

EST aſarum græce, uulgago dicta latine.
Hæc calidæ & ſiccæ uirtutis dicitur eſſe.
Tertius eſt illi gradus, ut dicunt, in utroque.
Prouocat urinam, potatáq; menſtrua purgat.
Hocq́; modo iecoris medicatur ſumpta dolori.
Hydropicosq́; iuuat, ſchiaſim fugat hauſta frequenter.
Et uuluæ morbis decoctio ſubuenit eius.
Dicitur ictericum potata repellere morbum.
Helleboriq́; modo uomitu præcordia purgat.
Sed non eſt huius purgatio tam uiolenta,
Nec metuenda quidem, ſi fiat taliter illa.
Aetatem & uires eius circunſpice primum,
Quem purgare uoles, & tempus quale ſit anni,
Et ſi ſit regio feruens, uel frigida ualde,
Aut ſi temperiem mediam tenet inter utranque.
Nam ſenibus pueriſq́; parum donare licebit:
Aetatis mediæ plus his, iuueneſq́; requirunt.
Pinguibus & ualidis plus dandum, quàm macilentis:
Debilibusq́; uiris magis in gelida regione
Dandum, quàm calida: duris quocunque labore
Plus illis tribues quos redunt otia molles.
Hæc circunſpiciens, & cætera talia tractans,
Non ſolum tutus dabis hanc, ſed quaslibet herbas,
Quæ purgant uomitu, uentrem, ſtomachum'ue reſoluunt,
Sed quia de cunctis dixi communiter herbis,
Quo ſit danda modo proprie uulgago, docebo.
De folijs eius triginta recentia tollens,
Adde meri tantum quo poſſint cuncta recondi.
Tota nocte mero facias macerentur in illo,
Mane terens, uino, quo ſunt macerata, reſolue.
Tunc olus excoctum cum pingui carne recenti
Porcina, prius ægroto da ſufficienter,
Et ſumat uini, uult quantum, fortis & albi,
Sic aſari ſuccum colatum trade bibendum.
Fortibus & magnis eſt hic numerus foliorum.
Sufficiens, reliquis (ut diximus) eſt minuendus
Iuxta quod uires, ætas, & cætera poſcunt.

EST ASARVM.]

EST aſarum.] Hanc herbam Græci ἄσαρον uocant,quoniam in coronas non addatur. auctor Plinius libro uigeſimo primo. Aſaron quidam crocum hortenſem uocant. Plinius baccar uocat. Huius radices utiles ferè,ut acori,ſed magis explicantur,& perinde quod de illo iam dictum,id de hoc intelligatur, auctor Placentinus. Tertius.] Hoc eſt,aſarum calidum & ſiccum eſt in tettio gradu. Hydropicos.] aqua intercute laborantes. Schiaſim.] Iſchiam,ut ſæpe aliàs, intelligit, hoc eſt coxarum dolorem. Vuluæ.] Hyſteræ,id eſt matricis. Ictericum.] Arquatum & morbum regium. Hellebori.] Veratri. Macilentis.] Qui ſunt macilento & macro corpore. Macerentur.] Extenuentur, ſiue mollificentur. Macerata.] Extenuata.

DE MENTHA.

VIM caldam, ſiccamq; gradu fert mentha ſecundo.
Illius potu uis digeſtiua iuuatur.
Cōfortat ſtomachum,uomitū quoque detinet hauſta.
Lumbricosq; modo depellere fertur eodem.
Diuerſis morbis occurrit teſticulorum,
Si foueantur aqua, qua menthæ cocta ſit herba.
Concretum ſoluit lac mammis addita trita.
Inſtillata fugat auris cum melle dolorem.
Aſperitas linguæ fugit illa ſæpe fricata.
Hauſtaq; cum ſapa partum ſolet accelerare.
Trita canis morſum ſuperaddita cum ſale curat.
Hæc hæmophthiſicis mixto ſuccurrit aceto.
Matrici ſuccus ſi ſubditur illius ante
Quàm fiat coitus,mulier non concipit inde.
Caſeolos ſuccus putreſcere non ſinit eius
Admixtus, uel ſi uiridis ſuperadditur herba.

VIM CALIDAM.] Menthæ nomē ſuauitas odoris apud græcos mutauit, cum alioquin mintha uocaretur,unde ueteres noſtri nomen declinauerunt.Grato mētha menſas odore percurrit in ruſticis dapibus.Semel ſata diutina ætate durat.Menthæ ipſius odor animum excitat, & ſapor auiditatem in cibis, ideo in mammarum mixtura familiares ipſę acceſſere,ut coire, denſareque lac non patiantur.Quare lactis potionibus additur,ne huius coagulati potu ſtrangulentur. Data in aqua & mulſo,eadem ui reſiſtere & generationi creditur,cohibendo genitalia denſari. Aeque maribus & fœminis ſiſtit ſanguinem, & purgationes fœminarum inhibet.Cum amylo ex aqua pota,cœliacorum impetus.Syriation & uomicas uuluæ curauit. Illa & iocinerum uitia ternis obolis ex mulſo datis. Item ſanguinem excreantibus in ſorbitionem. Vlcera in capite infantium mire ſanat. Arterias humidas ſiccat,ſiccas aſtringit. Pituitas corruptas purgat in mulſo & aqua. Voci ſuccus ſub certamine utilis duntaxat, & qui gargarizatur uua tumente, adiecta ruta & coriandro ex lacte. Vtilis & contra tonſillas cum alumine,linguæ aſperæ cum melle. Ad conuulſa intus per ſe,uitijsque pulmonis. Singultus & uomitiones ſiſtit cum ſucco granati,ut Democritus monſtrat. Recentis ſuccus narium uitia. Spiritus ſubductos emendat. Ipſa trita choleras in aceto quidem pota. Sanguinis fluxiones intus. Ileum etiam impoſita cum polenta,& ſi mammæ tendantur. Illinitur & temporibus in capitis dolore. Sumitur & contra ſcolopendras & ſcorpiones marinos, & ad ſerpentes. Epiphoris illinitur, & omnibus in capite eruptionibus, item ſedis uitijs. Impetigines quoque, uel ſi teneatur tantum, prohibet. Auribus cum mulſo inſtillatur. Aiunt & lieni mederi eam in horto guſtatam, ita ne uellatur, ſi is qui momorderit, dicat ſe lieni mederi per dies nouem. Aridæ quoque farinæ tribus digitis apprehenſam,& ſtomachi dolorem ſedare in aqua, & ſimiliter aſperſa in potionem,uentris animalia expellere. Fert mentha.] Hoc eſt, mentha eſt calida & ſicca in ſecundo gradu. Illa.] Mentha, & eſt caſus auferendi. Sapa.] Eſt ſapa muſtum uſque ad tertiam, ſiue dimidiam partem decoctum. Hæmophth.] Sanguinem ſpuentibus.

DE CYPERO.

VIM cypero medici calidam ſiccamq; ſecundo
Dicunt eſſe gradu. potu depellitur eius
Calculus, urinæ purgat laxatq; meatus.
Dicit Apollodorus,quod pellere poſſit abortum,
Si mulier foueatur aqua qua coxerit illum.
Aſſerit hic idem conſumere poſſe lienem,
Illius fumus ſi ſæpius ore trahatur.
Si ſe ſanus homo fumo ſuffumiget illo,
Dicit eum fieri firmum magis & leuiorem.
Subuenit alarum uitijs admixtus oliuo.
Succus ſic uitium fugat intertriginis unctum.
Humores nimios depellit ſæpius hauſtus.
Illius ſolus puluis, melli'ue iugatus
Vlcera mirifice, uel uulnera putrida purgat.
Præcipue puluis hic ulceribus ualet oris.
Si bibitur, ſtomachum confortat debilitatum.
Hydropicis multum ſuccurrit ſæpius hauſtum,
Atque per urinas humores purgat aquoſos.
Contrito ualidum cypero ſi iungis acetum,
Vlcera quæ ſerpunt cohibes medicamine tali.

VIM CYPERO.] Cyperum calidum & ſiccum eſt in ſecundo gradu. Cyperi utiles admodum radices,calefacientes & areſacientes abſque lācinatione, unde per humiditatē multā hulcera mirifice iuuāt: habent nāque quiddam acerbeſcens,ſtypticumque:ob hoc hulceribus oris multum accōmodatum,ſecandique uim habent quandam,calculoſisque medentur,& urinas & menſtrua ciunt.Cyperum Plinius gradiolum uocari ait. Laxat.] ſoluit & aperit. Cyperi (inquit Plin.) uis in medicina pſilothri. Illinitur pterygijs,ulceribusque genitalium,& quę in humore ſunt omnibus,ſicut oris hulceribus. Radix aduerſus ſerpentium ictus, & ſcorpionum præſertim, remedio eſt. Vuluas aperit pota. Largiori tanta uis, expellit eas. Vrinam ciet & calculos,ob id utiliſſima hydropicis. Illinitur & ulceribus quæ ſerpunt, ſed his

præcipue quæ in ſtomacho ſunt, ex uino uel aceto illita. Oliuo.] Oleo. Intertriginis.] Hoc malũ eſt, cum membra ſimul interteruntur, & confricantur accedente ſudore. Hydropicis.] Quos hydrops tenet. Medicamine.] Medicamento, medela, medicina.

DE PAEONIA.

PAEONIAM medici calidam ſiccamq; fatentur.
Hancq́; tenere gradum dicunt in utroque ſecũdum.
Splen, iecur, & renes cum mulſa ſumpta iuuabit.
Si iungatur ei uiolenter amygdala trita,
Menſtrua ſic purgat, & fluxum detinet alui.
Illius in uino decoctio ſæpius hauſta,
Veſicæ duros ſedat ſic ſumpta dolores.
Et ſcotoſim ſic illa iuuat, ſtomachiq́; dolorem.
Calculus infantum potu depellitur eius.
Nephreticos eadem multum iuuat, ictericosq́; .
Preſſuras, inferre ſolent quas ſomnia nocte,
Pæoniæ ſemen bibitur ſi ſæpius, arcet.
Illius radix pueris ſuſpenſa caducis,
Non modicum prodeſt, uelut aſſerit ipſe Galenus.
Quendam ſe puerum narrat uidiſſe caducum,
Aetas cuius erat annorum circiter octo;
Pæonia puer hic radicem ferre ſolebat
Appenſam collo: quadam uice concidit illa,
Moxq́; puer cecidit, ſolito qua more ligata
Protinus euaſit. rem uero probare Galenus
Hanc plene cupiens, radicem denuo dempſit
De collo pueri: cecidit, uiguitq́; reſumpta.
Cognita uis herbæ fuit huius ſic manifeſte.
Ipſe Dioſcorides cunctis ait eſſe caducis
Aptam, ſi bibitur, uel ſi ſuſpenditur illa.
Seminis illius ter quinque rubentia grana
Cum uino fluxum matricis ſumpta coercent.
Nigra ſolent uarios matricum pellere morbos,
Si totidem dantur cum uino nocte bibenda.
Huius ſunt geminæ ſpecies: mas dicitur una:
Altera, quæ minor eſt ſpecies, eſt fœmina dicta.
Radix maioris eſt palmis longa duobus,
Groſſaq́; ceu digitus: radix diuiſa minoris
Dicitur in plures radices: hæc bene purgat
Poſt partum potata ſteras uino ſociata
In cunctis reliquis ſimilis uis dicitur illis.

PAEONIAM medici.] Vetuſtiſſima inuentu pęonia eſt, nomenq́ue auctoris retinet, quam quidam pentorobon appellant, alij glycyſidem. Hæc quoque difficultas eſt, quòd eadem aliter alibi nuncupatur. Naſcitur opacis montibus, caule inter folia digitorum quatuor ferente in cacumine ueluti græcas nuces quatuor aut quinque. Ineſt ijs ſemen copioſum, rubrum, nigrumq́ue. Hæc medetur & faunorum in quiete ludibrijs. Præcipiunt eruere noctu: quoniã ſi Picus Martius uideat, tuendo in oculos impetum faciat. auctor Plin. lib. 25. Tenere gradum.] Hoc eſt, pæonia calida & ſicca eſt in utroque gradu. Scotoſim.] Oculorũ obtenebrationẽ, quæ fit ex uertigine, uel alio uitio capitis. Nephreticos.] Renum morbo obnoxios. Vidiſſe caducum.] Morbo comitiali laborantem, & magnum eſt naturæ & opificis Dei miraculum, quod ſolum docere poſſit, quantus ſit dominus Deus noſter, quamq́ue infinitę potentiæ. Fluxum matricis.] Alui ſeu uuluæ. Huius.] Pæoniæ ſunt duæ ſpecies. Steras.] Hyſteras proprie & recte, atque iterum uuluas intelligit & matrices.

DE BORAGO.

HERBAM, quam Græci dixerunt meliſophyllon,
Boragum noſtri dicunt uulgariter illam.
Præ cunctis apibus gratiſſima dicitur herbis,
Nec gaudere magis ullius flore uidentur.
Contritæ floris apium ſi uaſa perungas,
Non fugient, meliusq́; facis ſi lac ſibi iungas.
Vnguine cultores retinent examina tali.
Auxilium præſens apium fert ictibus illa,
Ictus detrita tegitur ſi protinus herba,
Hocq́; modo, quos ueſpa nocet uel aranea, curat.
Trita ſolet ueteres compeſcere cum ſale ſtrumas.
Hocq́; modo uitijs dicunt ſuccurrere fœdis.
Fœmina purgatur decocto cum ſale ſucco.
Tali diſcutitur inflatio noxia potu.
Eius ſi uiridis decoctio ſæpe bibatur,
Antiquos dyſentericos iuuat & ciliacos,
Aſthmaticis eadem prodeſt, orthopnoicisq́; .
Vlcera depurgat, morbos leuat articulorum.
Herba canis morſus ſuperaddita cum ſale curat.
Eius fomento decoctio menſtrua purgat.
Ore retenta, ſolet dentis ſedare dolorem.
Lumina purgari caligine, Plinius inquit,
Eius ſi ſucco fuerint cum melle peruncta.

HERBAM quam.] Meliſſophyllũ marrhubio conſimile eſt potentia, ſed multo inferius, ob hoc eo quiſquam ferè nõ utitur. Cum enim in omni terra ſit melius marrhubium, eo uti malunt: niſi marrhubium deſit, ubi eo utẽdum ſit, tum hoc utendum. Alio nomine dicitur apiaſtrum, putaturq́ue ea eſſe quã meliſſam uocant. Lege de meliſſophyllo Plin. lib. 21. cap. 9. Et lib. 20. & cap. 12. & iterum lib. 21. cap. 20. Apibus.] Inde apiaſtrum, quia nullo flore apes magis gaudent. Apium uaſa.] Aluearia intelligit, et eſt modus examina retinendi minime negligendus. Dyſentericos.] Torminoſos. Ciliacos.] Qui ex ſtomachi uitio uentris profluuium patiuntur: de hoc malo lege Celſum libro 4. Aſthmaticis.] difficulter ſpirantibus. Orthopnoicis.] Hos intelligit, qui, niſi recta ceruice, ſpirare nequeunt.

DE SENECIO.

ERIGERON Græci, nos Senecion uocitamus,
Quod canis ſimilis uideatur flore capillis.
Naſcitur in muris, & in hortis, & tabulatis.
Illius herbæ uis frigida dicitur eſſe.
In medicinali radix non ponitur uſu.
Flores cum folijs tundens, infundito uini

Per modicum dulcis, & ſic tepefacta tumori
Hæc ſimul apponas ani, uel teſticulorum.
Addito thus iſtis, neruos & uulnera quæuis
Curabis facile, poſito cataplaſmate tali.
Hæc eadem triti facient eius capitelli.
Potari prohibent, quia ſuffocare bibentem
Quidam confirmant. at contra Plinius auctor,
Ictericis quondam potum donaſſe ſalubrem
Cum uino dicit: taliq; modo medicari
Morbis ueſicæ plures ait ille probaſſe.
Et cordis uitijs illam, iecoriſq; dediſſe.
Torminibus quoque cum paſſo, iuuiſſeq; potu
Hoc uarios morbos præcordia quæ patiuntur.
Et uiridis facit hæc ſi tincta uoretur aceto.
Trita ſolet duras hæc cum ſale ſpargere ſtrumas.
Hanc circunſcriptam ſi quis fodiat ſine ferro,
Et tangat dentem uicibus tribus inde dolentem,
Vnaquaque ſpuens uice, poſtq; reponat eodem,
Quo fuit orta loco, ſic rurſum uiuet ut herba,
Plinius ut dicit, non amplius ille dolebit.

ERIGERON Græci.] Erigeron à Græcis, quæ à noſtris uocatur ſenecio. Hanc ſi ferro circunſcriptam effodiat aliquis, tãgatque ea dentem & alternis ter deſpuat, ac reponat in eundem locum, ita ut uiuat herba, aiunt dentẽ eum poſtea non doliturum. Herba eſt trixaginis ſpecie & mollina, cauliculis ſubrubicundis. naſcitur & in tegulis & in muris. Nomẽ hoc Greci dederũt, quia uere caneſcit. Caput eius numeroſa diuiditur lanugine (qualis eſt ſpinæ) inter diuiſuras exeunte. Quare eam Callimachus acanthida appellat, alij pappum. Nec deinde Græcis de ea conſtat. Alij erucæ folijs eſſe dixerunt, alij roboris, ſed minoribus multo. Radice alij ſuperuacua, alij neruis utili, alij potu ſtrangulante. E' diuerſo quidã regio morbo cum uino dederunt, & cõtra omnia ueſicæ uitia. Item cordis & iocineris. Renibus extrahere harenam dixere. Iſchiadicis drach. cum oxymelite ab ambulatione propinauere, torminibus quoque in paſſo utiliſſimam, præcordijs etiam cibo & aceto eam prædicantes, ferenteſque in hortis. Nec defuerunt qui & alterum genus facerent. Nec quale eſſet demonſtrarunt, contra ſerpentes in aqua bibendam, edẽdamque comitialibus dãtes. Lanugo eius cum croco ex exiguo aquæ frigidæ trita illinitur epiphoris. Toſta cum mica ſalis ſtrumis. auctor Plin. lib. 26. Canis capillis.] Caneſcere enim uidetur. In medicinali.] Radix eius medicis nulli uſui eſt. Cataplaſmate.] Emplaſtro. Ictericis.] Ictero, hoc eſt morbo regio comprehenſos. Hanc circunſcriptam.] Id quod ſupra ex Plinio adſcripſimus.

DE CHELIDONIA.

ESSE chelidoniæ ſpecies geminæ referuntur
A' medicis: ſpecies eſt maior prima uocata,
Altera uero minor oculis medicatur utraque.
Cæcatis pullis hac lumina mater hirundo
(Plinius ut ſcripſit) quamuis ſint eruta, reddit.
Hanc naſci dicunt auibus uenientibus illis,
Et deſiccari ſolito dum more recedunt.
Indeq; nomen habet chelidonia: nanque chelidon
Dicitur hæc uolucris Græcorum more uocari.
Florentis ſuccus cum melle coquatur in ære
Igne leui, ſpumam donec proiecerit omnem,
Et quaſi craſſitiem mellis decoctio ſumat.
Vtilius nullum dicunt oculis medicamen
Quos caligo nocet, ſi ſint hoc ſæpe peruncti,
Conteritur iuncto ſibi radix eius anetho,
Et ſic ictericis cum uino ſumitur albo.
Dentis ut affirmant prohibet contrita dolorem.
De folijs eius contuſis ſi cataplaſma
Cum uino fiat, maculas abſtergere dicunt.

ESSE chelidoniæ ſpecies.] Quidam inepte hãc herbam uocant cœlidoniam, quaſi donum cœli, inter quos eſt Simon Genuẽſis: de qua re ſic loquitur Antonius Codrus Vrceus homo utriuſque linguę impenſe doctus, in eo ſermone quem in laudem literarum græcarum habuit: Quid dicam (inquit) de medicis, qui chelidoniam ab hirundinis dictam, interpretantur cœli donum? Simon ipſe Genuenſis & gentiles alij plures huiuſmodi ſcatent erroribus. Chelidoniam ab hirundinibus dictam cõfirmat Plin. lib. 25. dicens: Animalia quoque inuenere herbas, in primiſque chelidoniã. Hac enim hirundines oculis pullorum in nido reſtituunt uiſum, ut quidam uolunt etiam erutis oculis. Geminæ ſpecies.] Genera eius duo inquit Plin. Maior fruticoſo caule, folio paſtinacæ erraticæ ampliore, ipſa altitudine duum cubitorum. Color albicans, flos luteus. Minori folia hederæ rotundiora, minus candida. Succus croci mordax, ſemen papaueris. Florent aduentu hirundinũ, diſceſſu marceſcunt. Florentibus ſuccus exprimitur, & in æreo uaſe cum melle Attico leniter cinere feruenti decoquitur, ſingulari remedio cõtra caligines oculorũ. Vtuntur & p ſe ſucco in collyrijs, quę chelidonia appellãtur ab ea. Auibus ueniẽtibus.] Hirũdinibus. Recedunt.] Diſcedũt hirundines. Aere.] Aereo uaſe. Hoc.] Medicamine. Ictericis.] Arquatũ morbum (habentibus.

DE CENTAVREA.

SVNT centaureæ ſpecies maiorq; minorq;,
Vt ſupradictis dixi de pluribus herbis.
Sed quia perpaucis ſpecies eſt cognita maior,
Hanc prætermittens uires narrabo minoris,
Quam notam cunctis credo uulgaribus ipſis.
Deſiccatiuæ uirtutis dicitur eſſe.
Non modicum plagas conglutinat inde recentes,
Inq; cicatricem ueteres ſuperaddita ducit.
Illi qui ſchiaſim patitur, decoctio mire
Prodeſt, illius ſi ſit ſubiecta per anum.
Sanguine detracto ſedat mox illa dolorem.
Fomento neruis eadem medicabitur ægris.
Illius ſuccus deducit menſtrua ſumptus.
Pellit abortiuum, medicamina cuncta maligna
Cum uino ſumptum dicunt purgare per aluum.
Melle ſibi iuncto caligine lumina purgat.
Illius exprimitur autumni tempore ſuccus,
Quem deſiccatum feruenti ſole reponunt,
Ad renum curam quam diximus ante ſalubrem.

SVNT Centaureæ.] Centaurea curatus dicitur Chiron,cum Herculis exceptus hoſpitio,pertra-ctanti arma,ſagitta excidiſſet in pedem:quare aliqui chironion uocant.lege Plin.lib.25. Plagas congluti nat.] Ingentia uulnera adglutinat uiridis herba ſuperimpoſita: & quæ difficillime in cicatricem coeunt, ſuperinducta in cicatricē cogit.& arefacta conglutinantis ac arefacientis potentiæ rebus admiſcetur,quæ-cunque ſinus & fiſtulas curare poſſint. Caligine purgat.] Claros facit oculos, fugata caligine.

DE COLVBRINA.

HERBA, draconteiam græcorum quam uocat uſus,
Hæc eadem uulgi lingua colubrina uocatur :
Quod colubra ſimilis maculoſo cortice ſurgat.
Ex quibus antiquis expertum credimus eſſe,
Quod queat à ſimili colubrina uenena fugare.
Quiſquis ſe trita radice perunxerit eius,
Tutus ab incurſu ſerpentum dicitur eſſe.
Morſibus illarum cum uino ſumpta medetur.
Si iungas oleum cum ſucco ſeminis eius
Auribus infundens,poteris ſedare dolorem.
Hoc ſucco lanam madidam ſi naribus addas,
Compeſces morbum qui polypus eſt uocitatus.
Sic etiam cancris magnum ſolet eſſe iuuamen.
Succo radicis eius caligo fugatur,
Et uarij morbi quæ lumina perpetiuntur,
Ex ipſo puro ſi ſint lita, melle'ue mixto.
Et prodeſt oculis radix ſi manditur aſſa.
Cum poſca granis terdenis ſeminis hauſta,
Lumina munda ferunt, pulſa caligine,reddi.
Si marceſcentis illius floris odorem
Nare trahat prægnans,deponere fertur abortum:
Vel ſi ſit radix matrici ſubdita trita,
Puluis radicis eius cum melle iugatus,
Tuſſim compeſcit ſumptus, ſedatq; catarrhum,
Et confert hæmophthiſicis hoc ſæpe iuuamen.
Pectoris humores exhaurit non redituros.
Omnibus his prodeſt radix ſi ſumitur aſſa.
Iſtud idem faciet eius decoctio ſumpta.
Eius cum uino radix uenerem mouet hauſta.
Prouocat urinas,phagedænica uulnera ſanat,
Si ſit ei tritæ cum melle bryonia iuncta.
Vulneris hoc mundat ſordes, ſyringia curat.
Sola ſibi iuncto maculas depellit aceto.
Eſſe pedum uitium dicunt, cui pernio nomen
Eſt à pernicie membri patientis idipſum.
Plebs dicit mulam, ſolet hoc de frigore naſci.
Amne draconteiæ radices decoque, tali
Pernio deletur ſi ſæpius amne fouetur.

HERBA dracon.] Δρακόντιον lingua latina colubrinam uocat. Colubrina.] Colubrorum uirus. Illarum.] Serpentum. Polypus.] πολύπους eſt caruncula modo alba,modo ſubrubra,quæ narium oſſi inhæret:& modo ad labra pendens narem implet, modo retro per id foramen quo ſpiritus à naribus ad fauces deſcendit,adeo increſcit,uti poſt uuam conſpici poſſit,ſtrangulatque hominē,maxime auſtro aut euro flante.fereque mollis eſt,raro dura,eaque magis ſpiritum impedit,& nares dilatat,quę fere καρκινῶδες eſt.Itaque attingi non debet.auctor Corn.lib.6.cap.8. Lumina.] Oculi. Marceſcentis.] Putreſcētis. Catarrhum.] Deſtillationem,de quo malo ſupra. Confert.] Conducit. Hęmophthiſicis.] Sanguinē ſpuentibus. Phagedęnica.] Quæ phagedæna facit.Eſt autem phagedæna exulceratio uſque ad oſſa celeriter depaſcens cum inflammatione,ſaniem male olentem emittens,& mortem inducens. Columella uero accipit phagedænam etiam pro morbo quem in iumentis uermem appellant. Bryonia.] Vitis genus. Syringia.] Fiſtulas. Pernio.] Eſt hic morbus pedum ex nimio frigore proueniens, & calcaneum infeſtans. Per diminutionem perniunculus.

DE GAISDONE.

ISCHAS à Græcis eſt uulgo gaiſda uocata,
Non modicum quæſtum præbens tinctoribus herba.
De folijs eius tritis factum cataplaſma,
Vulnera, magna licet, conglutinat : atque cruorem
Illorum ſiſtit, reprimit quoſcunque tumores.
Si cum melle teris hanc,ſordida uulnera purgat,
Emundat maculas: & ſacro ſubuenit igni,
Oui ſi iungens albumen eam ſuperaddas.

ISCHAS à Græcis.] Iſchias lego apud Plin.Perottus tamen etiam cum alijs legit iſchas. Eſt autē hæc herba multorum nominum. Leucacantha(inquit Plin.)quam alij phyllon,alij iſchiada,alij polygonaton appellant,radice cyperi,quæ cōmanducata dentium dolorem ſedat : item laterum & lumborum, ut Hiceſius tradit,ſemine poto drachmis octo,aut ſucco. Eademque ruptis conuulſisque medetur. Non] modicum.] Maximum. Quæſtum.] Lucrum. Illorum.] Vulnerum. Ego tamen credo hic deſcribi herbam quæ Græce dicitur ἰσάτις, & ideo debere legi non iſchas,ſed iſatis. Nam iſatis eſt qua utuntur tinctores, & eſt lactucæ genus.ut docet Plin.

DE HELLEBORO ALBO.

HELLEBORVM geminas ſpecies teſtatur habere:
Album quod ſurſum purgat, nigrumq; deorſum.
Vim ſiccam calidamq; tenet : & tertius illis
Eſt in utroque gradus. nigro uiolentius album
Dicitur : unde prius dicam de uiribus eius.
Suppoſitum quocunque modo,depellit abortum.
Naribus attractus ſternutamenta mouebit
Illius puluis, capitis pellentia morbos.
Miſcetur confecturis quæ lumina purgant,
Et multum prodeſſe ferunt uitijs oculorum.
Pultibus admixtus,mures puluis necat eius,
Et cum lacte datus eſt muſcis pernicioſus.
Dicunt per uomitum uarios educere ſumptum
Humores, ueteresq; ferunt ſic pellere morbos.
Purgatur tali uomitu uertigo uetuſta.

Inſanis, melancholicis ualet, atque caducis.
Sæpeq́; curatur ſumpto lymphaticus iſto.
Hydropicis in principio mire medicatur.
Emundat lepram, tetanum fugat, atque podagram.
Confirmat tremulos, redeuntia tormina curat.
Diuerſis uitijs ſtomachi, ſchiaſiq́; medetur.
Et tuſſi ueteri, febribuſq́; per omnia prodeſt
Quartanis, annis iam pluribus inueteratis.
Ingenti cura ſumpturum Plinius ipſum
Admonet, ut ſeptem ſe præparet ante diebus,
Humectiſq́; cibis corpus bene temperet omne.
Nec ſero cœnet, qui debet ſumere mane.
Et quando ſumet, iubet explorare ſerenam
Et calidam claramq́; diem, uentiſq́; carentem
Obſeruare iubet: curam ſi ſpreuerit iſtam,
Paſſurum nimios affirmat eum cruciatus.
Helleborumq́; iubet in pultibus antea coctum,
Aut in lente dari, ſic dicit non nociturum.
Hocq́; dari prohibet ſenibus, pueriſq́; tenellis,
Mollibus & timidis, animiq; uiris muliebris,
Et macris nimium dicit non accipiendum.
In ſucco ptiſanæ, uel mulſa, pane'ue coctum
Sumere præcipiunt alij, ſic utile dicunt.
Philo compoſito fertur ſcripſiſſe libello,
Qualiter helleborum ſit nobis accipiendum.
Inq́; ſuis Hipocras Aphoriſmis iſtius herbæ
Solius meminit, quam nouerat utiliorem.
Plures ſcripſerunt huius de uiribus herbæ,
Et quo ſit ſumenda modo docuere, quibuſq́;.
Non tamen inueni perplura uolumina uoluens
Vllum, qui certum pondus donare iuberet.
Illius dixiſſe ſatis ſe, credo, putabant,
Cum iuxta uires, ætates, tempora, dandum
Iuſſiſſent: mihi uero ſatis non eſſe uidetur
Tutam rem, ſubitum quæ confert ſæpe periclum,
Commendare dari cuiquam ſine pondere certo.
Plinius ut ſcripſit, Themiſon donare ſolebat
Hellebori drachmas geminas, tribuiſſe ſequentes
Bis binas etiam confirmat: non tamen ipſe
Pondere quo iubeat ſumi ſtatuiſſe uidetur,
Cum tamen hellebori nigri iubeat dare drachmam,
Quatuor aut ſcrupulos. mihi ſignificare uidetur
Albi dimidium pondus tantummodo dandum:
Quod longe nigro uiolentius eſſe fatetur.

HELLEBORVM geminas.] Helleborus uterque albus ac niger, abſtergendi calefaciendiq́ue potentiæ eſt, ideo curant uitiligines, & impetigines, & ſcabies, & lepras, fiſtulamq́ue calloſam, atro curaueris intra biduum aut triduum, abijcit callum. Ponuntur in tertio ordine calefacientium & arefaciētium. Purgat autem niger humorem melancholicum per uentrem in primis inferiorem. Albus autem per ſuperiorem, per uomitum craſſos glutinoſoſque humores purgando, mouet etiam inferiorem. Geminas.] Duas, album & nigrum. In tertioq́ue gradu habent ſiccum & calidum. Pultibus admixtus.] Notādum hoc contra mures. Eſt muſcis.] Contra muſcas hoc ſeruandum. Lymphaticus.] Furioſus. Nam creditum eſt ab antiquis, qui in fonte imaginem nymphæ uidiſſet, furore percipi. Tetanum.] Ceruix grauibus admodum morbis obnoxia eſt. Neque tamē alius importunior, acutiorq́ue morbus eſt, q̃ is qui quodam rigore neruorū, modo caput ſcapulis, modo mentū pectori annectit, modo rectā & immobilem ceruicem intendit. Vltimum Græci appellant τέτανον. Lege Celſum lib. 4. cap. 3. Plinius ipſum.] De Helleboro lege Pliniū Naturalis hiſt. lib. 25. cap. 5. & cap. 13. & lib. 27. cap. 2. & 3. & 32. capitibus. Ptiſanæ.] Ab hoc fit ptiſanarium. de quibus ſupra. Nigro.] Helleboro, quod ueratrum dicunt latini.

DE HELLEBORO NIGRO.

HELLEBORVM nigrum nō eſt adeo uiolētum,
Nec formidandum quantum quod diximus album.
Hoc quoque præcipiunt ueteres in lente coquendum
Aut in uiſſellis, ſic inſanis medicari
Aſſumptum dicunt, & ſic prodeſſe podagræ.
Hydropicis, mota febre, dicitur auxiliari.
Miram ſentit opem ſumpto paralyticus illo.
Et uarios bibitum morbos leuat articulorum.
Educit choleras uarias, & phlegma per aluum.
Elixaturæ potu caligo fugatur.
Duritias ſuppuratas factum cataplaſma
Concoquit, & purgat, uacuat ſyringia collo
Infixus modicus radicis ſurculus eius,
Poſtq́; dies geminos ſit ſurculus ille remotus.
Ordea quam dederint contrito iunge farinam,
Hydropicus tumor appoſitus ſiccabitur illis.
Menſtrua ſuppoſitum purgat, depellit abortum.
Auditum reddit, ſi ſurdis auribus illud
Imponas, & poſt triduum, biduum'ue repellas.
Appoſitum tollit maculas eius cataplaſma,
Emundat lepras, ſcabies quaſcunque repellit.
Ore diu tentum quo coxeris illud acetum,
Dentis non modicum dicunt ſedare dolorem.
Hellebori nigri præcepit Plinius unam
Donari drachmam, leuiter ſic promouet aluum.
Plus quàm bis binos obolos uetat accipiendum.

HELLEBORVM nigrum.] Veratrum nigrum minus uiolētum eſt albo. Podagræ.] Pedum dolori. Hydropicis.] Quibus hydrops eſt oneri. Choleras.] Biles. Phlegma.] Pituitam. Suppuratas.] Id eſt, apoſtema factas. Suppurare enim eſt apoſtema fieri. Dentis.] Contra dentium ſupplicia.

DE VERBENA.

VERBENAM hierobotanem, periſtereonq́;
Appellant Græci. ſpecies hæc fertur habere
Binas, effectus eſt idem penè duabus.
Cum uino, iuuat ictericos, ſi ſæpe bibatur.
Peſtiferos morſus curat ſuperaddita trita.
Cum uino renouanda quidem per quatuor iſta
Eſt medicina dies. oris bene uulnera purgat
Illius ſuccus tepidus ſi uoluitur ore.
Hoc quoque facta recens herbæ decoctio præſtat.
Hac etiam quæuis putredo repellitur oris,

Si tepefacta diu uoluatur fauce ſonora.
Glutinat herba recens uulnus ſuperaddita trita.
Occurrit cunctis cum uino ſumpta uenenis.
Quæ fuit alternis febris accedendo diebus,
Pellitur hac, tribus ſumptis radicibus eius.
Cum totidem folijs potentur aqua reſoluta.
Iſta prius patiens, quàm frigus ſenſerit ullum,
Hocq; modo febribus quartanis illa medetur,
Bis binis folijs cum tot radicibus hauſtis.
Illius in uino ſi ſit decoctio facta,
Conuiuas hilares inter conuiuia ſparſa
Reddere narratur, ut iam præſcripta bugloſſa.
Hanc herbam geſtando manu, ſi quæris ab ægro,
Dic frater quid agis? bene ſi reſponderit æger,
Viuet: ſi uero male, ſpes eſt nulla ſalutis.
Ex hac compoſitam quidam iuſſere coronam
Apponi capiti cauſa quacunque dolenti,
Sic dicunt illam celerem conferre medelam.
Plinius affirmat hanc omnibus eſſe ſalubrem
Viſceribus, lateris morbis, iecoriſq; querelis,
Pectoris & uitijs, & præcipue medicari
Pulmonem cauſis hanc aſſerit ille phthiſiq;.
Parotidas reprimit adipi commixta uetuſto.
Herbam, cui nomen folijs de mille dedere,
Betonicamq; pari uerbenæ pondere iunge:
Hæc mixta potentur aqua. nullum medicamen
Vtilius credunt illis, quos calculus angit.
Non modicum laudare magos hanc aſſerit herbam
Plinius. hanc cunctis dicunt obſiſtere morbis,
Et quod quiſque petet hac impetrare perunctum.
Sic & amicitias captari poſſe potentum,
Et pelli febres, & plurima talia fingunt.
Quæ quamuis natura potens concedere poſſet,
Vana tamen nobis, & anilia iure uidentur.

VERBENAM.] Verbena in aquoſis locis naſcitur, aliqui trigonum, alij bunion, alij ſacram herbam, alij philtrodoten, Aegyptij pepſepte, prophetæ Iunonis lacrymam, alij felis ſanguinem, alij Mercurij ſanguinem, Romani criſtam gallinaceam uocant. auctor Dioſcorides. Hierobotanen.] Quaſi ſacram herbam, quo nomine Plin. Verbenacam uocitat. Periſte.] Quaſi columbariam. Quartanis.] Qui quartanam paſſus cōualuerit, uireſque integras recuperauerit, fidelius, conſtantiuſque poſtea ualiturum ſcripſit Plato. auctor Gellius Noct. Attic. lib. decimo ſeptimo, capite duodecimo. Si quæris ab ægro.] Si ægrum interrogas. Spes nulla.] Si hoc uerum eſt, longe præſtat multas herbas uerbena, maioreſque uires habet, quàm unquam fortaſſis ab aliquo percipi potuit. Videtur tamen commentum anile, ſicut interdum de alijs quoque herbis ridicula narrantur. Nihil tamen derogo diuinæ potentiæ, quæ in omnibus rebus mirifice operatur. Celerem conferre.] Celeriter mederi. Querelis.] Doloribus. Phthiſi.] Pulmonis exulcerationi: quæ fit, cum pituita ex capite deſtillat. Parotidas.] Apoſtemata ſecus aures.

DE GAMANDREA.

C HAMAEDRYS *Græce, quæ gāmadrea Latine*
Dicitur. hanc herbam calidam ſiccamq; fatentur.
Tertius eſt in utroque gradus. depellit abortum,
Si mixta potetur aqua, tuſſimq; medetur.
Conquaſſata iuuat ſi mixta bibatur aceto.
Splen ſiccat, purgat cum uino menſtrua ſumpta.
Hydropicis in principio ſic ſumpta medetur.
Sic quoque peſtiferis occurrit morſibus illa.
Cunctis prædictis prodeſt ſuperaddita trita.
Sordens purgabis uulnus licet inueteratum,
Si cum melle teras, & tritam deſuper addas.
Chamædreos oculi ſucco cum melle peruncti,
Dicuntur clari, dempta caligine, reddi.
Si tritam miſces oleo, corpuſq; perungas,
Pellit frigorem, reuocabit & ipſa calorem.

CHAMAEDRYS Græce.] Χαμαίδρυς Græce dicitur. Eſt autem (ut ſcribit Plinius) Chamædrys herba, quæ latine triſſago dicitur. Aliqui eam chamædropen, alij teucrion appellauere. Folia habet magnitudine menthæ, colore & diuiſura quercus. Alij ſerratam, & ab ea ſerram inuentam eſſe dixere, flore pene purpureo. Carpitur prægnans ſucco. In petroſis aduerſus ſerpentium uenena potu, illituque efficaciſſima. Item ſtomacho, tuſſi uetuſtæ, pituitæ in gula coheręſcenti, ruptis, conuulſis, lateris doloribus. Lienem conſumit, urinam & menſes cit. Ob id incipientibus hydropicis efficax, manualibus ſcopis eius in tribus heminis aquæ decoctis uſque ad tertias. Faciunt & ex ea paſtillos, terentes eam ex aqua ſupra dicta. Sanat & uomicas, & uetera ulcera, uel ſordida cum melle. Fit & uinum ex ea pectoris uitijs. Foliorum ſuccus cum oleo caliginem oculorum diſcutit. Ad ſplenem ex aceto ſumitur. Excalfacit perunctione. Conquaſſata.] Conuulſa. Licet.] Quamuis. Frigorem.] Frigus.

DE MAVRELLA.

H ERBAM, *quam Græci ſtrygnon dixere, Latini*
Maurellam dicunt. uis eius frigida ualde eſt.
Dicitur auriculæ mire ſedare dolorem
Illius ſuccus, ſi ſenſim funditur intus.
Aegilopis ſtrygni dicunt cataplaſma mederi.
Iſtud idem dicunt capitis ſedare dolorem.
Vna cum ſtrygno ſi ſal, paniſq; terantur,
Parotidas reprimet cataplaſmatis addita more.
Strygni prurigo depellitur illita ſucco.
Succus ſuppoſitus fluxum ſtringit muliebrem.
Contritis eius folijs coniunge polentam,
His ſuperappoſitis, ſacer ignis, & herpeta mordax
Dicitur expelli: ſi uero iunxeris iſtis
Argenti ſpumam, ceruſſam, oleumq; roſatum,
Fortius & melius prædictum fit medicamen.

HERBAM quam.] Strychnon & ſtrygnon quidam uolunt eſſe eādem herbā quam maurellā uocant. Aegilopis.] De his ſupra, & apud Celſum libro 7. cap. 7. Parotidas.] De his ſæpe diximus.

Herpeta.]

Herpeta.] Et hoc ſupra declaratum eſt pueris:quibus qualiacunque bono animo congeſſimus, nihil curantes ſuperciliosorum ſciolorum ronchos.

DE IVSQVIAMO.

IVSQVIAMVM Græci, quã noſtri caniculatã
Dicunt: huic herbæ uirtus eſt frigida ualde.
Tres habet hæc ſpecies: ſemen profert prior album.
Altera ſubruffum producit, tertia nigrum.
Nobilior reliquis eſt ſemen quod gerit album.
Pro quo, ſi deſit, mos eſt apponere ruffum.
Nigrum uero frequens medicorum reſpuit uſus.
Iuſquiami folijs contritis, adde polentam:
Hoc adhibendo potes quoſuis curare tumores.
Sic mire calidam potes infrigidare podagram.
Auribus infuſus uermes ſuccus necat eius,
Illarumq; ſolet uarios lenire dolores.
Ore diu tepidum ſi contineatur acetum
Quo ſint decoctæ radices illius herbæ,
Dicitur immodicum dentis pacare dolorem.
Expreſſus ſuccus contriti ſeminis eius,
Viſcoſum, calidumq; poteſt compeſcere rheuma,
Si fuerint oculi patientis ſæpe peruncti.
Seminis illius obolus, cum ſemine mixtus
Miconis, pariter cum mulſa, ſumitur illis
Vtiliter, fluxum matricis quæ patiuntur.
Et dicunt hæmophthiſicis ſic poſſe mederi,
Vel quocunque modo ſanguis iactetur ab ore.
Dicitur hic potus medicari ſæpius hauſtus.
Cum uino tritum ſemen, cataplaſmaq; factum,
Mammas & teſtes dicunt curare tumentes.
Emplaſtris multis apponitur, antidotiſq;.
Infert, ſicut olus hæc herba comeſta, maniam.
Præſtat idem ſuccus in quouis uulnere fuſus.

IVSQVIAMVM Græci.] Hanc latini uocant caniculatã. Habet autem hæc herba tres ſpecies. Prima producit ſemen album,ſecunda ſubrubrum, tertia uero nigrum. Quod.] Iuſquiamum. Reſpuit.] Contemnit. Ore diu.] Aliud contra dentium carnifices remediũ. Rheuma.] Eruptionem ſeu fluxum: à ῥέω,quod eſt fluo. Rheumatiſmus pro eodem. Miconis.] Lactucæ genus:de quo lege Plinium libro uigeſimo,capite ſeptimo. Comeſta.] Manducata. Maniam.] Inſaniam,unde maniaci, furoris morbo correpti dicuntur.

DE MALVA.

DIXERVNT maluam ueteres,quòd molliat aluũ.
Eſſe cacoſtomacham Sextus niger aſſerit illam,
Atque Dioſcorides. tamen interioribus ambo
Sumptam ſicut olus multum prodeſſe fatentur.
Et ſic ueſicæ dicunt illam medicari,
Sicq; ueneno ſis occurrere potibus illam.
Hi quoque confirmant maluæ folijs, ſaliciſq;
Ex æquo tritis, citius, meliuſq; cruentum
Sanari uulnus, emplaſtris quàm pretioſis.
Addunt auctores ipſi quod malua potenter
Conquaſſata iuuat, adipi commixta uetuſto.
Vnius caulis radix admota dolori
Dentis, ſedat eum: uenerem ſtimulare refertur
Hæc eadem,femori ſi lino annexa geratur.
In lana nigra tectam ſi geſſerit illam
Fœmina, mammarum dicunt occurrere morbis.
Scripſit abortiuam Thebana Olympias illam,
Si reſolutus adeps miſcebitur anſeris illi,
Et ſic ſubdatur ueluti peſſaria uuluæ.
Contritis folijs illius cum ſale pauco,
Aegilopas pellit, ſuccoq; medeberis eius
Puncturis apium: cui ſi coniungis oliuum,
Corpus & inde linas, apium te nulla nocebit.
Decoctam lotio capiti ſuperaddito maluam,
Sic turpes acoras pelles, furfurq; nociuum.
Decoctis folijs eius ſi iungis oliuum,
Extingues ignem ſacrum cataplaſmate tali.
Et combuſturis illo bene ſubuenis ignis.
Duritias ſtericas eius decoctio mollit.
Inteſtinorum cauſis, matricis, & ani,
Hoc etiam mire prodeſt ſi ſubditur illis.

DIXERVNT Maluam.] μαλάχη Malua. agreſtis quidem diſtrahendi, & molliendi clementer particeps eſt potentiæ. Hortenſis uero quatenus plus aquoſæ humiditatis admittit, eatenus poteſtate imbecillior eſt. Agit uentrem, non ob humiditatem modo, ſed ob glutinoſam uim, præſertim cum profertur cum oleo, & garo, pauculo uino aſperſo quo tempore manducantur. Fructus autem eius eouſque ualidior eſt, quatenus eſt aridior. & quæ nominatur dendromalache,huius eſt generis: uerum magis diſtrahit, quàm quæ dictæ. nominatur uero althea. hæc Placentinus. De Malua lege Plinium libro uigeſimo, capite uigeſimo primo: & libro uigeſimo primo, capite tertio decimo: & libro decimo nono, capite quarto: & libro decimo, capite octauo. Molliat.] Quod aluum mollificet. Cacoſtomacham.] Stomacho incommodam. Venerem.] Pro petulcis: quamuis huiuſcemodi remedia ſint quærenda ab his, quibus omnino uenus irata eſt. Languens maritus recte confugit ad remedia, ut debitum ſoluere poſſit.

DE PARATELLA.

HERBA ſolet lapathi uulgo paratella uocari.
Illius ſpecies dicuntur quatuor eſſe.
Par tamen eſt fermè uis omnibus in medicina.
Omnibus eſt illis feruens,auſteraq; uirtus.
Vnde quidem ſtomachum confortat ſumpta, ſoletq;
In ſtomacho clauſum per ructum pellere uentum.
Sumptaq; ſicut olus, fertur reſtringere uentrem.
Pruritus mordax, ſcabieſq; cutis laceratrix.
Illius tepido cedunt apozimate fota.
In uino coctæ radicis & bene tritæ
Appoſitaq;, ſcrophas compeſcunt, parotidaſq;.
Eius ſæpe tepens ſi coctio gargarizetur,

Vuas ſedabit tumidas, dentiſq; dolorem.
Hoc dyſentericos potu iuuat, & ciliacos.
Pellitur hac tepida dolor auris ſi foueatur.
Decoctas ualido radices eius aceto,
Et tritas ſpleni ſuperaddito ſæpe tumenti.
Quemuis non modicum reprimunt ſiccando tumorem.
Cum uino uel aqua radicum coctio facta
Menſtrua reſtringet potu, lapideſq; repellet.
Hæc eadem iuuat ictericos, ſuſpenſaq; collo
Illius radix, ſcrophas naſci prohibebit.

HERBA ſolet.] Lapathum poteſtatis eſt mediocriter diſtrahēdi,particepsq́ue caliditatis eſt,& in renibus calculos terit. Radix ipſius curat ſcabies,aſperitatesq́ue corporis cum aceto cocta, & illinendo. Oxylapathum autem mixtam uim habet: nam cum ui diſtrahendi,etiam expellendi uim habet. At ſemē quiddam manifeſtum acerbeſcens habet,quod torminibus medetur,& profluuijs alui,præſertim oxylapathi. Hippolapathon in paludibus naſcitur,eiuſdem autē poteſtatis eſt,ſed imbecillioris. Agreſtis autem lapathi radix,quam mylen,hoc eſt molam uocant,cocta cum aceto uel uino,diluta dentes confirmat, doloresq́ue ipſorum lenit. hæc Valla. Reſtringere uentrem.] Ventris fluxum ſedare. Apoximate.] Aqua cocta cum uarijs condimentis. Et nota puer,quòd duplam corripuit in apoximate. Gargarizetur.] Corripuit & hic duplam,in quo non eſt imitandus.

DE LOLIO.

RVMENTIS *nocuā Loliū Græcus uocat herbā,*
F *Quam noſtri dicunt uulgari more nigellam.*
Cancros emundat, paſcentia uulnera curat,
Cum raphano modicoq; ſalis ſuperaddita trita,
Zernas & lepras cura compeſcis eadem.
Sulphure cum uino, purgamentiſq; columbæ
Admiſce lolium, ſemen quod lilia præbent
His iungas, hæc cocta mero ſuperaddita ſcrophis,
Sic ſcrophas ſpargit, ſic apoſtemata rumpit.
Duritiaſq; alias emolliet hoc cataplaſma.
Mulſa decocta cum uino, thure, crocoq;
Apponas coxæ, ſchiaſis quam uexat iniqua.
Parturiens mulier ſi ſe ſuffumiget illa,
Aſſeritur citius uentris deponere pondus.
Argenti ſpumæ commiſcens hanc, adipiq;,
Apponas calidæ cataplaſma ſalubre podagræ,
Et per ſe tali multum prodeſſe probaui.

FRVMENTIS nocūam.] Frugibus inimicam dicit Plin. quem lege de lolio dicentem lib.18.c.17.& lib.22.cap.25. Cancros.] De hoc malo lege Cel.lib.6.cap.15.& lib.6.cap.18. Zernas.] Impetiginem,fœdationem cutis ſerpentem cum pruritu,uel ſiccam & aſperā ſcabiem. Quidam dicunt hoc malum ſerpiginem dici. Schiaſis.] Iſchiam intellige,ut ſemper. Aſſeritur citius.] Dicitur citius parere. & eſt elegantiſſimus uerſus. Prodeſſe probaui.] Expertus aſſerit hoc.

DE CICVTA.

RIGIDA *lethiferæ uis noſcitur eſſe cicutæ.*
F *Vnde necat gelidi potantes more ueneni.*
Qui perit hac herba, cutis eius fit maculoſa,
Vnde genus mortis ualet hoc per ſigna probari.
Publica pœna reis hæc eſſe ſolebat Athenis.
Hac ſumpta magnus Socrates fuit exanimatus.
Qualiter hoc fiat,non æſtimo dicere noſtrum:
Cum nil,quod noceat, ſed quod iuuat, eſt referendum.
Hac ſumpta, ſi quis morti ſit proximus, herba,
Forte merum tepidum bibat, euadetq; periclum.
Sed quamuis potu ſolet hæc aſſumpta nocere,
Magnifice tamen appoſita ſolet illa iuuare.
Aeſtiuas mire iuuat epiphoras oculorum,
Si frons contritis folijs ſit operta uirentis,
Vel ſi ſint eius circunlita lumina ſucco.
Hac quoque pelluntur ſacer ignis, & herpeta mordax.
Tradit Anaxilaus, ſi ſucco ſæpius eius
Virgo linat mammas, ſibi cum turgeſcere primum
Incipient, modicas ſemper, ſtanteſq; manere.
Lac contrita uirens mammis ſuperaddita ſiccat.
Extinguit uenerem, fluxum quoque ſeminis omnem,
Si pectus trita cataplaſmes ſæpius illa.
Argenti ſpumæ commiſcens hanc, adipiq;,
Apponas calidæ cataplaſma ſalubre podagræ.
Et per ſe tali multum prodeſſe probaui.
Singula quid memorem? nocuum quemcunque calorem,
Appoſita trita poteris curare cicuta.

FRIGIDA lethiferæ.] Cicuta uenenum eſt,publica Atheniēſium pœna inuiſa: ad multa tamen uſus non omittendi. Semen habet noxium. Caulis autem eius & uiridis eſtur plerunque, & in patinis. Lenis hic & geniculatus ut calami nigricans,altior ſæpe binis cubitis,in cacuminibus ramoſus, folia coriādri tenuiora,graui odoratu,ſemen aniſo craſſius,radice concaua,nullius uſus. Semini & folijs refrigeratoria uis: quæ ſi enecat,incipiunt algere ab extremitatibus corporis. Remedio eſt, priuſquam perueniat ad uitalia,uini natura excalfactoria. Sed in uino pota irremediabilis exiſtimatur. Succus exprimitur folijs floribusq́ue: tunc enim maxime tēpeſtiuus eſt,& melior. Semine trito expreſſus, & ſole dēſatus in paſtillos, necat,ſanguinē expiſſando. hæc altera uis. Et ideo ſic necatorū maculę in corporibus apparēt. Ad diſſoluēda medicamēta utūtur illo ꝓ aqua. Fit ex eo ad refrigerandū ſtomachū malagma. Præcipuus tamen eſt ad cohibēdas epiphoras æſtiuas,oculorumq́ue dolores ſedandos circūlitus. Miſcetur collyrijs, & alios oēs rheumatiſmos cohibet. Folia quoque tumorem omnem,doloremq́ue & epiphoras ſedant. Anaxilaus auctor eſt,mammas à uirginitate illitas,ſemper ſtaturas. Quod certum eſt,lac puerperarum mammis impoſita extinguit: uenéremq́ue, teſtibus circa pubertatem illita. hæc Plin.lib.25.cap.13. Lethiferæ.] Mortiferæ,quam Socrates bibens extinctus eſt. Vnde Perſius ille Satyrus ſalſiſſimus. Barbatum crede magiſtrum Dicere,ſorbitio tollit quem dira cicuta. Publica.] Sicut apud nos uel laqueus,uel gladius, aut

rota

rota. Magnus.] Hoc non ad corpus,ſed ad animum Socratis referri debet . intrepidus enim & magno animo bibit cicutam. Venerem.] Coeundi appetitum,quem etiam cibi & potus abſtinentia ſolet domare . Legitur in Decretis diſtinct.35.miniſtris templi uinum prohiberi, ac ſiceram bibere , ne grauentur ebrietate corda eorum,ut uigeat perpetuo ſenſus & tenuis ſit . Vel quia uenter mero æſtuans, facile deſpumat in libidines. Vnde Noe femora ex ebrietate nudauit . Loth autem, quem Sodoma non uicit, uina uicerunt. Hinc in Apoſtolorum canonibus,Epiſcopus aut presbyter,aut diaconus,aleæ atque ebrietati deſeruiens aut deſinat,aut damnetur.

DE PIPERE.

CARMINE deſcriptis paucis uulgaribus herbis,
Nunc ſpecies illas, quas iam cunctis prope notas
Vſus medendi fecit, tentabo referre.
Atque prius piperis, quod notius ipſa coquina
Quàm medicina facit, uires puto diſcutiendas.
Virtutis ſiccæ piper aſſeritur, calidæq;.
Tertius eſſe gradus conceditur huic in utroque.
Tres ſunt huic ſpecies, album, longumq;, nigrumq;.
Sed quia ſunt geminæ medicis tantummodo notæ,
De ſpecie nigra dicam quædam mihi nota.
Crudum uel coctum ſumptum cum melle iugatum,
Vim digeſtiuam ſtomachi iecoriſq; iuuabit,
Morſus peſtiferos curat, faſtidia tollit.
Occurrit uarijs thoracis ſæpe querelis.
Quodq; mouere ſolet frigus periodica febris
Compeſcit, febris ſi ſumitur ante tremorem.
Cum lauri baccis, uel cum folijs bene tritis,
Cumq; mero tepido potatum, tormina ſedat.
Et ſcrophas reprimit admixtum cum pice dura,
Et ſuperappoſitum: recte quoque iungitur illis,
Quæ purgare ſolent oculos caligine dira.
Admixtum nitro maculas cataplaſmate delet.
Vſti ſtercoris humani cum puluere tritum
Vna iunge piper, & ſic ſuperaddito cancris.
Experti nihil utilius hoc puluere dicunt.
Nemo poteſt omnes piperis deſcribere uires.
Nanque piper ferme medicamina cuncta requirunt,
Antidotiſq; ſolet pretioſis pluribus addi.
Hinc puto tam paucas laudes de ſimplici dictas,
Innumeris quod ſit hoc dignum laude medelis.

CARMINE deſcriptis.] Dicit ſe nunc ſcripturum de ſpeciebus. Virtutis.] Hic incipit commemorare uirtutes piperis. Piper (ut ſcribit Placentinus) cum primum germinans longum eſt, ideo humidius hic uelut omphax fructus . Quod album eſt piper,acutius quàm nigrum:nigrum ſiquidem ueluti deſpectum iam,ac iam ſupra quàm ſatis ſit areſaciens. utrunque admodum calefacit,ac areſacit . De pipere lege Plinium lib.12.cap.7.&.32.&.16.capitibus.Et lib.6.cap.23. Virtutis ſiccæ.] Hoc eſt , piper ſiccum & calidum eſt in utroque gradu. Huic.] Piperi. Vim digeſtiuam.] Virtutem pepticam. Thoracis.] Pectoris. Periodica.] Quæ certo tempore abit & redit . De febrium ſpeciebus atque earum curatione lege Cornel.Celſum lib.3.cap.5. Ante tremorem.] Quòd frequens dicit ante typū. Cancris.] Malo ſerpenti. Nanque piper.] Notandum hoc præcipue.

DE PYRETHRO.

EST pyrethrum calidū, ſiccū quoque: quartus in iſtis
Eſt gradus. excruciat dentes ſi frigidus humor,
Maſticet hoc patiens, teneatq; diutius ore.
Et iuuat admixto ſi gargarizetur aceto.
Hocq; modo tumidam reprimit de phlegmate linguam:
Sic uuam releuat humoris pondere preſſam:
Et multis alijs uitijs ſic ſubuenit oris.
Non modicum prodeſt ſumptum cum melle caducis:
Sicq; leuare ſolet morbum qui membra reſoluit.
Suſpenſum collo pueris prodeſſe caducis
Dicitur, & ſolo ſuccurrere fertur odore.
Ex oleo quo decoquitur ſi corpus inungas
Ante febris motum, tollet, minuetq; rigorem.
Renum ſæpe grauem fugit unguen tale dolorem.
Miram ſentit opem paralyticus inde perunctus.
Non leuiter manibus fuerit ſi ſæpe fricatus.
Vnguine ſi totum corpus mulcebitur iſto,
Largus per poros ſudor procedet apertos,
Membrorum ſolet hoc quemuis curare ſtuporem,
Et corpus ſeruare poteſt à frigore tutum.
Et medicamento ſoluetur tetanus iſto:
Tantundem prodeſt ſi tritum ſoluis oliuo,
Sicq; fricando locum quem uis medicare perungas.

EST PYRETHRVM calidum.] πυρέθρον græce eſt,cuius radice maxime utuntur urendi habente potentiam,qua dentium refrigeratorum dolores mitigat,aduerſumque rigores ambitioſarum febrium conteritur cum oleo ante iniectiones , & ſtupentes ſoporatoſque iuuat.de pyrethro lege Plin.lib.28.cap. 9. Quartus in iſtis.] In quarto gradu calidum eſt & ſiccum . Excruciat.] Aliud remedium aduerſus carnificinam dentium. Gargarizetur.] Iterum corripit duplam,& hoc quidem non ignorantia:nec tamen eſt imitandus. Qui membra reſoluit.] Paralyſim intelligit . Vnguen tale.] Tale unguentum. Poros.] Qui ſunt in corporibus foramina,per quæ ſudor exitum habet. Tetanus.] De hoc malo ſupra.

DE ZINZIBERE.

ZINZIBER atque piper æquales in medicina,
Dicunt, hac cauſa taceo de uiribus eius.

ZINZIBER atque piper.] Zinberis radix ualide calefacit,non iuxta primam iniectionē, ut piper,ob hoc particeps eſt craſſarum partiū ſupfluitatis aquoſę,ideo facile ſauciat . hęc Georg. Valla.

DE CYMINO.

ESSE *putant medici calidum ſiccumq́; cuminum.*
Tertius eſt illi gradus in uirtutibus iſtis.
Aſſumptum quocunque modo depellere tradunt
Viſcera uexantem uentum, ſtomachumq́; grauantem,
Et digeſtiuum ſtomachi iecoriſq́; calorem
Excitat, & ueneris credunt inhibere furorem,
Et fluxum uentris in aceto ſtringere coctum.
Hoc orthopnoicis miram præſtare medelam
Experti dicunt cum poſca ſæpius hauſtum.
Atque uenenoſis cum uino morſibus ipſum
Præbet opem: tritumq́; fabæ cum polline, iuncto
Melle, repente ſolet teſtes curare tumentes
Appoſitum: ſiſtit cum poſca menſtrua ſumptum.
Dicunt pallentem dare manſum ſæpe colorem.

ESSE PVTANT.] Cumini ſemine præcipue utuntur. eſt autem calefaciendi potentiæ, mingendi uim habens, & exhauriendi. in tertio ordine calefaciētium eſt. lege Plin. lib. 20. cap. 14. Tertius eſt.] Calidum & ſiccum eſt, dicit in tertio gradu. De gradibus ferè ad principium quidpiam adſcripſimus, pro literarum candidatis, ſicuti reliqua. Veneris credunt.] Cuminum ſine dubio aſpernabuntur hirci iſti fœtidiſſimi & Satyri petulci, quibus magnum Venus numen eſt, qui uel nihil die noctuque cogitāt, quàm quo modo nihil temporis conſumant citra fœtentis libidinis prælio. Sæpe audiui ſenes aliquot dicentes, hoc uel illud non edo, quia dicitur uirum reddere imbecilliorem ad certamina ueneris. O' mores, ò Chriſtianos.

DE GALANGA.

PHLEGMONEM *ſtomachi ſumptum galāga reſoluit.*
Et ſi phlegmaticus fuerit, corroborat ipſum.
Incluſum uentum ſumptum fugat interiorum.
Vim digeſtiuam iuuat hoc, coliciſq́; medetur.
Oris non modicum manſum commendat odorem,
Augmentat ſumptum ueneris, renumq́; calorem.

PHLEGMONEM.] Relaxat, inquit, galanga pituitā & uiſcoſos humores ſtomachi. Phlegmaticus.] Pituitoſus. Corroborat.] Confirmat. Vim digeſtiuam.] Quam pepticam uirtutem uocāt, ut diximus ante. Colici.] Colicam paſſionem habentibus, quod malum primus in Italia Tyberius habuiſſe legitur. Veneris.] Ob hoc grata hircis, in Veneriſque miniſteria iuratis.

DE ZEDOAR.

ADPRIME *ſumptum zedoar obſtare uenenis*
Affirmant, & reptilium morſus leuat hauſtum.
Sumptum confortat ſtomachum, ructuſq́; ſalubres
Commouet, & crebro faſtidia reprimit uſu.
Antiquum ſtomachi dicunt curare dolorem,
Illud ſi patiens ieiuno maſticet ore,
Et ſic infectam ſenſim uoret ille ſaliuam.
Lumbricos uentris depellere dicitur hauſtum.
Allia quem faciunt fœtorem, pellit ab ore.
Et nimium bibiti uini depellit odorem.

ADPRIME ſumptum.] Adprime, id eſt ualde. Teren. Nam id arbitror adprime in uita eſſe utile, ne quid nimis. Reptilium.] Serpentum. Allia.] Eſt & hoc notatu haud indignum.

DE GARIOPHYLO.

GARIOPHYLVM *dicūt calidū, ſiccumq́; ſecūdo*
Eſſe gradu, iecur & ſtomachum corroborat ipſum,
Et ferme cunctis ualet interioribus hauſtum.
Vim digeſtiuam mire iuuat, abſtinet aluum.
Accendit uenerem, ſi drachmæ pondere tritum
Potatum fuerit cum uaccæ lacte recenti.
Vim memorem cerebri confortat ſæpius hauſtum.

VIM DIGESTIVAM.] Quę eſt ipſius ſtomachi, & peptica uirtus dicitur. Accendit.] Stimulat, irritat, & prouocat. Vim memorem.] Remedium ad confortandum memoriam. De gariophylo lege Plinium libro 12. cap. 7.

DE CINNAMO.

CINNAMA *tres ſpecies dicuntur habere, ſed harū*
Eſt pretioſa magis, quæ plus ſubtilis habetur:
Et quæ plus mordet, mixta dulcedine, linguam.
Humores ſtomachi ſiccat, corroborat ipſum,
Et facit acceptas ut digerat ocyus eſcas.
Sumptum curat epar, lotiumq́;, & menſtrua purgat.
Humida tuſſis eo ſedabitur, atque catarrhus.
Hydropicis ſpeciem, cui præbent tympana nomen,
Sumptum non modicum reprimit, renumq́; dolorem.
Reptilium morſus curat: ſi iungitur illis
Quæ curant oculos, humores ſiccat aquoſos.
Si bene contritum forti miſcetur aceto,
Liberat appoſitum tetra lentigine uultum.
Sicq́; iuuat morbum qui ducit ab impete nomen.
Groſſa magis ſpecies fluxus hæmorrhoidarum
Stringit, aqua gelida bene ſi contrita bibatur
Tempore quo nondum patiens ieiunia fregit.
De ſpecie geminas hac quærit potio drachmas.

CINNAMA tres ſpecies.] Cinnamum cum cinnamomo putant eſſe idem. Et tres ſpecies habere dicitur. Hydropicis.] Aqua intercute laborantibus. Huius morbi tres ſunt ſpecies. Nam modo uētre uehementer intento, creber intus ex motu ſpiritus ſonus eſt. Modo corpus inæquale eſt, tumoribus aliter aliterque per totum orientibus. Modo intus in unum aqua contrahitur, & moto corpore ita mo-

uetur,

uetur,ut impetus eius conſpici poſſit. Primum τυμπανίτην, ſecundum λευκοφλεγματίαν, tertium ἀσκίτην Græci nominant.auctor Celſus lib.3.cap.21. Et modo clarum eſt,quod dicit,cui præbent tympana nomen.

Lentigine.] Macula. Impete.] Impetiginem intelligit,hoc eſt fœdationem cutis cum pruritu ſerpentem. de hoc malo in libro de medicina ſic Serenus Sammonicus:

Si uero uitium eſt, quod ducit ab impete nomen,
Hoc matutina poteris cohibere ſaliua,
Seu folio platani, quod manſum mane uorabis.
Fœda fluunt curui quæ purgamenta cameli,
Vrentur, cineremque dabunt, iungentur aceto
Maſcula thura, ſimul diuinaque cura ualebit.

Hæmorrhoidarum.] Hoc malum ſupra diximus eſſe in ſede,quando uenarum ora ſanguinem effundunt. Drachmas.] Conſtat drachma XVIII.ſiliquis,id eſt tribus ſcrupulis.

DE COSTO.

COSTI ſunt geminæ ſpecies: grauis una, rubenſq;
Eſt, & amara nimis.hæc indica dicitur eſſe.
Altera uero leuis, nec amara, colore ſubalba.
Hanc Arabes mittunt, prior utilior medicinæ.
Vrinas purgant, & eis obſtantia pellunt.
Splen curant plene, lateriſq; fugare dolorem
Dicunt, cum uino tepido ſi ſumpſerit æger.
Menſtrua purgabunt ſi ſe ſuffumiget illis
Fœmina: ſic etiam uuluæ ſedare dolorem
Dicunt, aut ex his ſibi ſi peſſaria ſubdat.
Lumbricos pellunt, purgant lentigine uultum,
Si tritis cum melle linas: ueneremq; mouere
Dicuntur, ſi ſint cum mulſa ſumpta tepenti.
Ex oleo, coſtum quo coxeris, illine quemuis
Ante febris typum, reddes à frigore tutum.
Subuenit hoc ſchiaſi, membriſq; ſtupentibus unguen.
Antiquum uulnus cito purgat puluis eorum.

COSTI ſunt geminę.] Radix coſti guſtu feruens, odore eximio,frutice aliàs inutili. Primo ſtatim introitu amnis Indi in Patale inſula.duo ſunt eius genera:nigrum,& quod melius candicans. Pretiũ in libra XVI.Auctor Plin.lib.12.cap.12. Geminæ.] Duę. Indica.] Ab Indo flumine. Hanc.] Subalbam,quam Plinius candicantem dicit. Arabes.] Horum regio Arabia ultra Peluſiacum oſtium eſt,ad rubrum pertinens mare. Et eſt triplex:una felix,alia petræa,alia deſerta. Peſſaria.] Peſſarium genus medicaminis. Ante febris typum.] Ante tremorẽ febris. Schiaſi.] Iſchię.Nec hoc docti agnoſcunt uocabulum.

DE SPICA.

ESSE gradu primo calidam, ſiccamq; periti
Teſtantur ſpicam, quæ dicitur indica nardus.
Confortat potata iecur, ſtomachiq; dolores
Mitigat, & renes illius apozima purgat:
Veſicam iuuat, urinas & menſtrua pellit.
Ictericis prodeſt,nocuiſq; humoribus obſtat,
Quos caput ad pectus tranſmittit ſæpe per uuam.
Puncturas aufert, & morſus interiorum.
In ſtomacho clauſum ſolet hauſta repellere uentum.
Matricis nimium reſtringit ſubdita fluxum.
Cum gelida ſi detur aqua, ſedare tremorem
Dicitur hæc cordis, & nauſea ſiſtitur inde.
Excitat hæc uenerem,cum cepæ ſumpta liquore.
Duritias ſtericas elixatura reſoluit
Eius fomento per partes inferiores.
Lumina ſi tepida foueantur ſæpius illa,
Affirmant acri prurigine libera reddi.
Palpebræq; pili bene confortantur eadem.
Eſt nardi ſpecies, quæ celtica ſpica uocatur,
Celtarum tantum quæ naſcitur in regione.
Omnia quæ nardus ualet indica, dicitur iſta
Poſſe, licet uires uideatur habere minores.

ESSE gradu primo.] Nardoſtachys,nardi ſpica,calefacit quidem in prima (ut ſcribit ex Dioſcori de Placen.) diſtantia,areſacit aũt in ſecunda completa.conſtat autem ex acerbeſcente aliquantum eſſentia,& cicuta non admodum calida,& quodam ſubamaro breui:unde congruit admodum tum iecori,tum ſtomacho pota,& extrinſecus appoſita,& urinam mouet,morſus ac uellicationes dimouet & curat ſtomachi,arefacit quoque in uentre & inteſtinis fluctuationes.Pręterea confert & capiti,& thoraci. Validior autem eſt indica,quæ ſyriaca nigrior eſt. Eſt nar.] Nardus celtica propemodum eiuſdem potentiæ eſt, quæ etiam memorata,niſi quòd in cunctis imbecillior, niſi ad mouendam urinam:calidior ſiquidem alijs, minus uero acerbeſcit.

DE THVRE.

THVS calidum, ſiccumq; gradu dixere ſecundo.
Lumina clarificat lacryma ſi ſoluitur oui,
Contritum uel fœmineo cum lacte tepenti.
Acri cum uino tritum, pice, lacteq; mixtis,
Vulnera præcipue curare recentia dicunt.
Pingui porcino mixtum medicabitur uſtis.
At mixtum melli planaritia decutit unguis.
Thus bene contritum, uinoq; tepente ſolutum,
Affirmant auri multum prodeſſe dolenti.
Tritum cum creta cimolia, ſicq; roſato
Permixtum, mammas dicunt curare tumentes.
Nil credunt hæmophthiſicis magis auxiliari,
Admixto uino ſi ſumatur,uel aceto.
Thus cum lacte terens muliebri, ſi ſuperaddas
Vlceribus, fieri quæ ſæpe uidentur in ano,
Aut alio quocunque loco, medicabitur illis.
Huic aloe iungens, lacrymamq; albuminis oui,

Sic ut ſit ſpiſſum, ſectæ ſuperaddito uenæ,
Aut his uulneribus nimio quæ ſanguine manant.
Nec ſoluas, niſi comperias diuiſa coiſſe.
Si ſit opus, medicamen idem ſuperadde priori,
Donec firmari ualeat ſolidata cicatrix.
Affirmant melius nil ſiſtere poſſe cruorem.
Vim memorem cerebri proprio confortat odore.
Origano iunctum ſi quis commaſticet ipſum,
Humores capitis nocuos per ſputa repellit.
Alleuat iſta grauem capitis purgatio linguam.
Anſeris aut anatis mixta pinguedine thuri,
Fit cataplaſma ualens membris quæ læſerit ignis.

THVS calidum.] Thura (ut ſcribit Plin.) præter Arabiam nullis, ac ne Arabiæ quidem uniuerſæ. lege Plin. lib. 12. Albuminis.] Albumen quod eſt in ouo album. Vitellus uero quod croceum. Sectæ.] Inciſæ. Affirmant.] Notatu multo digniſſimum. Vim memorem.] Ne hoc nō notādum.

DE ALOE

S VNT *aloe ſpecies, geminæ: quæ ſubrubet, & quæ*
Intus ſicut epar cum frangitur, hæc epatea
Dicitur, & magnas habet in medicamine uires.
Vilior eſt piceo quæ fracta colore uidetur.
Phlegmate mundificat ſtomachum, caput, articulosq;.
Leniter humorem nocuum purgando per aluum,
Ictericos purgat, iecoris iuuat interiora.
Vulnus quodque recens putredine purgat ab omni
Illius iniectus puluis, ſiccandoq; ſanat.
Ventris præcipue, dicunt, & teſticulorum
Vlcera curari, uel uulnera puluere tali.
Si ſoluatur aqua, iuuat apoſtema labrorum,
Et naris ſuperappoſitum, nec non oculorum
Liuoremq; fugat ſic circa lumina factum.
Acri cum uino miſcens, oleoq; roſato
Vnge dolens caput, & frontem, mireq; iuuabit.
Vnguine pruritus ſedabitur hoc oculorum.
Cum uino bene contritum, cataplaſmaq; factum
Confortat, retinetq; pilos quoſcunque cadentes.
Linguæ, gingiuis, uitijs quoque ſubuenit oris,
Si refricetur eo cum uino melleq; trito.
Hoc ſumptum per ſe uentrem non ſoluit acute.
Eſſe tamen ſtomacho putat Oribaſius aptum.
Cum lædant illum ſoluentia cætera uentrem,
Illius geminas cum mulſa ſumere drachmas
Idem præcepit, choleram ſic, phlegmaq; purgat.
Vnaquaque die poſt cœnam ſumere dixit
Vtile tres eius pilulas, binaſue, uirentis
Cum ſucco caulis formatas, ut faba groſſas,
Aut cicer, humores nocuos cum ſtercore purgat,
Non corrumpendo ſtomachum, nec uim faciendo.
Purgatus pilulis fuerit qui ſæpius iſtis,
Vix unquam capitis uexabitur ipſe dolore.
Et nihil eſt oculis, mihi crede, ſalubrius iſtis.
Si uero duram uis ſoluere largius aluum,
Partibus eſt geminis pars admiſcenda terendo
Vna diagridij, ſic apta ſolutio fiet.

SVNT aloe ſpe.] Aloe ſcyllæ ſimilitudinem habet, maior & pinguioribus folijs ex obliquo ſtriata. Laudatiſſima ex India adfertur. Natura eius ſpiſſare, denſare, & leuiter calefacere. Vſus in multis, & principalis aluum ſoluere, cum penè ſit ſola medicamentorum quę per ſe id præſtant. Confirmat etiam ſtomachum, adeo, ut non infeſtet ulla uis contraria, bibitur drachma. Ad ſtomachi uero diſſolutionem, in duobus cyathis aquæ tepidæ uel frigidæ cochlearis menſura, bis ter'ue in die ex interuallis, ut res exigit. Purgationis etiā cā plurimum tribus drachmis. Efficacior ſi pota ea ſumatur cibus. Capillum fluētem cōtinet cum uino auſtero, capite in ſole contra capillum perūcto. Dolorem capitis ſedat, temporibus & fronti impoſita, ex aceto & roſaceo, dilutiorque infuſa, oculorum uitia omnia ſanari ea cōuenit, priuatim prurigines & ſcabiem genarum. item inſignita ac liuida, illita cum melle, maxime pontico, tonſillas, gingiuas, & omnia oris ulcera. Sanguinis excreationes, ſi modice ſint, drachmæ pondere ex aqua, ſi minus ex aceto pota. Vulnerum quoque ſanguinem, & undecunque fluentem ſiſtit per ſe, uel ex aceto. Aliàs etiam eſt uulneribus utiliſſima, ad cicatricem perducens. Eadem inſpergitur exulceratis genitalibus uirorum, condylomatis, rimiſque ſedis aliàs ex uino, aliàs ex paſſo, aliàs ſicca per ſe, ut exigit mitiganda curatio, aut coercenda. Hæmorrhoidum quoque abundantiam leniter ſiſtit. Dyſenteriæ infunditur. Et ſi difficilius coquantur cibi, bibitur à cœna modico interuallo. Et in regio morbo tribus obolis ex aqua. Deuorantur pillulæ cum mellis decocto, aut reſina terebinthina, ad purganda interiora. Digitorum pterigia tollit. Oculorum medicamentis lauatur, ut quod ſit harenoſiſſimum ſubſidat. Aut torretur in teſta, pennaque ſubinde uerſatur ut poſſit æqualiter torreri. hæc Plin. Humores noc.] Vt ſunt maxime uiſcoſi, qui multorum malorum cauſa ſunt. Non corrumpendo.] Quia ſi ſtomachus corrumpitur, qui poſſunt reliqua membra ſalua manere? Qui uelit multa ſuper ſtomachi ratione legere & minime protrita, legat Cœlium antiq. lectionum lib. 3. cap. 43.

F I N I S.

STRABI GALLI POETÆ ET THEOLOGI DOCTISSIMI, AD GRIMALDVM COENOBII S. GALLI ABBATEM, HORTVLVS.

Præfatio. *Caput I.*

PLVRIMA tranquillę cum ſint inſignia uitæ,
Non minimũ eſt, ſi quis Peſtanæ deditus arti,
Nouerit obſcœni curas tractare Priapi.
Ruris enim quæcunque datur poſſeſſio, ſeu ſit
Putris, harenoſo qua torpet glarea tractu:
Seu pingui molita graues uligine fœtus,
Collibus erectis alte ſita, ſiue iacenti
Planicie facilis cliuo, ſeu uallibus horrens,
Non negat ingenuos olerum progignere fructus:
Si modo non tua cura graui compreſſa ueterno,
Multiplices olitoris opes contemnere ſtultis
Auſibus aſſueſcit, calloſaſque ære diurno
Detrectat fuſcare manus, & ſtercora plenis
Vitat in arenti diſponere puluere quallis.
Hæc non ſola mihi patefecit opinio famæ
Vulgaris, quæſita libris nec lectio priſcis,
Sed labor & ſtudium, quibus otia longa dierum
Poſtpoſui, expertum rebus docuere probatis.

De *Culturæ initio.* *Cap.* II.

BRVMA ſenectutis uernacula, totius anni
Venter & ampliflui conſumptrix ſæua laboris:
Veris ubi aduentu terrarum pulſa ſub imas
Delituit latebras, ueſtigiaque horrida auaræ
Ver hyemis, reduci rerum delere pararet
Stemmate, & antiquo languentia rura nitori
Reddere, uer orbis primum caput & decus anni.
Purior aura diem cum iam reſerare ſerenum
Inciperet, zephyroſque herbæ, floreſque ſequuti
Tenuia porrigerent radicis acumina, cæco
Tecta diu gremio, canaſque exoſa pruinas.
Cum ſyluæ folijs, montes quoque gramine pingui
Prataque conſpicuis uernarent læta uirectis,
Atriolum, quod pro foribus mihi parua patenti
Area ueſtibulo ſolis conuertit ad ortum,
Vrticæ implerunt, campique per æquora parui
Illita feruenti creuerunt tela ueneno.
Quid facerem? tam ſpiſſus erat radicibus infra
Ordo catenatis, uirides ut texere lentis
Viminibus crates ſtabuli ſolet arte magiſter:
Vngula cornipedum ſi (quando humore nocetur
Collecto) putres imitatur marcida fungos.
Ergo moras rumpens Saturni dente, latentes
Aggredior glebas: torpentiaque arua, reuulſis
Sponte renaſcentum complexibus urticarum
Erigo, & umbriculis habitata cubilia talpis
Diruo, lumbricos reuocans in luminis oras.
Inde noti coquitur flabris, ſoliſque calore
Areola: & lignis ne diffluat obſita quadris
Altius à plano modicum reſupina leuatur,
Tota minutatim raſtris contunditur uncis,
Et pinguis fermenta fimi ſuper inſinuatur.
Seminibus quædam tentamus oluſcula, quædam
Stirpibus antiquis priſcę reuocare iuuentæ.
Denique uernali interdum conſpergitur imbre
Parua ſeges, tenueſque fouet præblanda uiciſſim
Luna comas. rurſus ſi quando ſicca negabant
Tempora roris opem, culturæ impulſus amore
(Quippe ſiti metuens graciles torpeſcere fibras)
Flumina pura cadis inferre capacibus acri
Curaui ſtudio, & proprijs infundere palmis
Guttatim, ne forte uelocior impetus undas
Ingereret nimias, & ſemina iacta moueret.
Nec mora germinibus ueſtitur tota tenellis
Areola: & quanquam illius pars iſta ſub alto
Areſcat tecto, pluuiarum & muneris expers
Squalleat aerei, pars illa perennibus umbris
Diffugiat ſolem: pars hæc quia celſior, ignei
Sideris acceſſum lateris negat obice duri:
Non tamen ulla ſibi fuerant quę credita pridem
Spe ſine crementi pigro ſub ceſpite clauſit.
Quin potius quæ ſicca feret tranſlata ſubactis
Suſcepit ſcrobibus, rediuiuo plena uirore
Reſtituit, reparans numeroſo ſemina fructu.
Nunc opus ingenijs, docili nunc pectore & ore,
Nomina quo poſſim uireſque attingere tantę
Meſſis, ut ingenti res paruę ornentur honore.

De *Saluia.* *Cap.* III.

ELELIFAGVS prima pręfulget honore locorum
Dulcis odore, grauis uirtute, atque utilis hauſtu.
Pluribus hęc hominum morbis prodeſſe reperta.
Perpetuo uiridi meruit gaudere iuuenta.
Sed tolerat ciuile malum: nam ſęua parentem
Progenies florum, fuerit ni dempta, perurit.
Et facit antiquos defungier inuida ramos.

De *Ruta.* *Cap.* IIII.

HOC nemus umbriferũ pingit uiridiſſima rutę
Syluula cęrulę, folijs quę prędita paruis
Vmbellas iaculata breues, ſpiramina uenti,
Et radios Phœbi, caules tranſmittit ad imos,
Attactuque graues leni diſpergit odores.
Hęc cum multiplici uigeat uirtute medelę,
Dicitur occultis adprime obſtare uenenis,
Toxicaque inuaſis incommoda pellere fibris.

De *Abrotono.* *Cap.* V.

NEC minus abrotoni prõptum eſt mirarier alte
Pubentis frutices & quas inſpicat ariſtas

Ramorum ubertas, tenues imitata capillos.
Huius odoratum lento cum uimine crinem
Pęonijs carptum prodeſt miſcere medelis.
Febribus obſtat enim, telum fugat, adiuuat artus
Quos incerta premit furtiuæ iniuria guttæ.
Præterea tot habet uires, quot fila comarum.

De Cucurbita. Cap. VI.

HAVD ſecus altipetax, ſemente cucurbita uili
Aſſurgens, parmis foliorum ſuſcitat umbras
Ingentes, crebriſque iacit retinacula ramis.
Ac uelut ulmum hedera implicuit cũ frontibus altã
Ruris abuſque ſinu toti ſua brachia circum
Laxa dedit ligno, ſummumque ſecuta cacumen
Corticis occuluit uiridi tutamine rugas:
Aut arbuſtiuum uitis genus, arbore cum ſe
Explicuit quauis, ramorumque alta corymbis
Veſtijt,& propria ſurſum ſe ſponte leuauit.
Viſitur ergo rubens aliena in ſede racemus
Dependere, premit tabulata uirentia Bacchus,
Pampinus & frondes diſcernit latior altas.
Sic mea ſic fragili de ſtirpe cucurbita ſurgens,
Diligit appoſitas ſua ſuſtentacula furcas,
Atque amplexa ſuas uncis tenet unguibus alnos.
Ne uero inſano diuelli turbine poſſit,
Quot generat nodos, tot iam retinacula trudit.
Et quoniam duplicem producunt ſingula funem,
Vndique fulturam dextra læuaque prehendunt.
Et uelut infuſum nentes cum penſa puellæ
Mollia traijciunt, ſpiriſque ingentibus omnem
Filorum ſeriem pulchros metantur in orbes,
Sic uaga tortilibus ſtringunt amenta cathenis
Scalarum, teretes inuoluuntque illico uirgas,
Viribus & diſcunt alienis, tecta cauarum
Ardua porticuum uolucri ſuperare natatu.
Iam quis poma queat ramis pendentia paſſim
Mirari digne? quæ non minus undique certis
Sunt formata uijs, quàm ſi tornatile lignum
Inſpicias medio raſum, quod mymphure conſtat.
Illa quidem gracili primum demiſſa flagello
Oblongo, tenuique ferunt ingentia collo
Corpora tum uaſtum laxatur in ilia pondus,
Totum uenter habet,totum aluus,& intus aluntur
Multa cauernoſo ſeiunctim carcere grana,
Quæ tibi conſimilem poſſunt promittere meſſem.
Ipſis quinetiam teneri ſub tempore fructus
Ante humor quàm clauſa latens per uiſcera ſero
Autumni aduentu rareſcat, & arida circum
Reſtiterit cutis, inter opes tranſire ciborum
Sępe uidemus, & ardenti ſartagine pinguem
Combibere aruinam, & placidum ſegmenta ſaporẽ
Ebria multoties menſis pręſtare ſecundis.
Si uero ęſtiui finitur ſpiramina ſolis
Cum genitrice pati, & matura falce recidi,
Idem fœtus in aſſiduos formarier uſus
Vaſorum poterit, uaſto dum uiſcera uentre
Egerimus, facili radentes ilia torno.
Nonnunquam hac ingens ſextarius abditur aluo,
Clauditur aut potior menſurę portio plenę
Amphora: quę piceo linitur dum glutine, ſeruat
Incorrupta diu generoſi dona Lyęi.

De Peponibus. Cap. VII.

HOC ſimul in ſpatio, campi quo figitur imis
Hęc tam lęta ſeges, uili quam carmine pinxi,
Viſitur alterius uitis genus acre, per ęquor
Serpere puluureum, & fructus nutrire rotundos
Pomorum. hęc ſpecies terrę ſuper arida uulgo
Tecta iacens, crementa capit pulcherrima, donec
Solibus ęſtiuis flauos intincta colores
Meſſoris calathos matura fruge replerit.
Tum uideas alijs oblongo ſtemmate uentrem
Demiſſum, nucis aut oui uerſatilis inſtar:
Vel qualis manibus quondam ſuſpenſa ſupinis
Lucet, agens circum lomenti bulla ſaliuam
Ante recens maceratur aquis quàm ſpuma refuſis,
Dum lenteſcit adhuc digitis luctantibus, & ſe
Alternis uicibus, ſtudioque fricantibus uno
Inter utranque manum, paruo fit paruus hiatu
Exitus: huc ſtricto lenis meat ore Noti uis,
Diſtenditque cauum uitrea ſub imagine pondus,
Et centrum medio confingit labile fundo.
Vndique conueniat cameri quo inflexio tecti.
Ergo chalybs huius penetrat dum uiſcera pomi,
Elicit humores largos cum ſemine riuos
Multiplici: tum deinde cauum per plurima tergus
Fruſta manu ſpargens hortorum lętus opimas
Delicias conuiua capit, candorque ſaporque
Oblectant fauces: nec duros illa molares
Eſca ſtupere facit, facili ſed manſa uoratu
Vi naturali frigus per uiſcera nutrit.

De Abſinthio. Cap. VIII.

PROXIMVS abſinthi frutices locus erigit acris,
Herbarum matrem ſimulantes uimine lento.
In folijs color eſt alius, ramiſque odor alter
Puberibus, longeque ſaporis amarior hauſtus.
Feruentem domuiſſe ſitim, depellere febres
Hoc ſolet auxilium clara uirtute probatum.
Si tibi pręterea caput acri forte dolore
Pulſetur ſubito, uel ſi uertigo fatiget,
Huius opem rimare, coquens frondentis amaram
Abſinthi ſyluam, tum iura lebete capaci
Effunde, & capitis perfunde cacumina ſummi.
Quo poſtquam ablueris graciles humore capillos,
Deuinctas frondes ſuper impoſuiſſe memento,
Tum mollis fotos conſtringat faſcia crines,
Et poſt non multas elapſi temporis horas
Hoc inter reliquas eius mirabere uires.

De Marrhubio. Cap. IX.

QVID referã iuxta poſiti,nimiumque potentis
Marrhubij non uile genus, licet acrius ora
Mordeat, & longe guſtum diſiungat odore.
Dulce enim olet,nõ dulce ſapit, ſed pectoris ęgros
Comprimit angores, triſti dum ſumitur hauſtu,
Pręcipue talis caleat ſi potus ab igni,
Et cœnam cyathis cogatur claudere crebris.
Si quando infenſę quęſita uenena nouercę
Potibus immiſcent, dapibuſue aconita doloſis
Triſtia confundunt, extemplo ſumpta ſalubris
Potio marrhubij, ſuſpecta pericula preſſat.

De Fœniculo. Cap. X.

NEC marathri taceatur honor,quod ſtipite forti
Tollitur, & late ramorum brachia tendit,
Dulce ſatis guſtu, dulcem ſatis addit odorem
Hoc oculis quos umbra premit prodeſſe loquũtur.
Huius item ſemen, fœtæ cum lacte capellæ

Abſumptum, uentris fertur mollire tumorem,
Cunctantisque moras diſſoluere protinus alui.
Præterea radix marathri commixta liquori
Lenæo, tuſſim percepta repellit anhelam.

De Gladiola. Cap. XI.

TE neque tranſierim latiæ cui libera linguę
Nomine digladij nomen facundia finxit.
Tu mihi purpurei progignis floris honorem,
Prima ęſtate gerens uiolę iucunda nigellę
Munera, uel qualis menſa ſub Apollinis alta
Inueſtis pueri pro morte recens Hyacinthus
Exijt, & regis ſignauit uertice nomen.
Radicis ramenta tuę ſiccata fluenti
Diluimus contuſa mero, ſęuumque dolorem
Veſicę premimus tali, non ſecius, arte.
Pignore fullo tuo, lini candentia texta
Efficit ut rigeant, dulcesque imitentur odores.

De Lybiſticum. Cap. XII.

INTER odoratam memorare lybiſtica ſyluā
Fortia, ſuadet amor parui diffuſior horti.
Hoc germen ſucco quamuis & odore, gemellis
Orbibus officere, & tenebras inferre putetur,
Semine ſępe tamen quęſitis addere curis
Parua ſolent, famamque aliena laude mereri.

De Cærefolio. Cap. XIII.

QVAE tot bellorum, tot famoſiſſima rerum
Magnarum monumenta ſacro pia conficis ore,
Exiles Erato non dedignare meorum
Diuitias olerum uerſu perſtringere mecum.
Infirmis diuiſa licet Macedonia ramis
Spargitur, & crebris ignobile ſemen ariſtis
Sufficit, illa tamen toto reparabilis anno
Pauperiem largo ſolatur munere plebis
Indignę: nec non reſtringere ſanguinis undas
Corpore diffuſas, facili ſolet obuia guſtu.
Illa quoque infeſto uenter dum forte dolore
Turbatur, fomenta ſuper non irrita ducit,
Puleium ſibimet frondesque papaueris addens.

De Lilio. Cap. XIIII.

LILIA quo uerſu candentia, carmine quo'ue
Ieiunę macies ſatis efferat arida muſę?
Quorum candor habet niuei ſimulachra nitoris.
Dulcis odor, ſyluas imitatur flore Sabeas.
Non parius candore lapis, non nardus odore
Lilia noſtra premis: nec non ſi perfidus anguis
Ingenitis collecta dolis ferit ore uenena
Peſtifero, cęcum per uulnus ad intima mortem
Corde feram mittens. piſtillo lilia pręſtat
Commacerare graui, ſuccosque haurire falerno;
Si quod contuſum eſt ſummo liuentis in ore
Ponatur punctim, tum iam dinoſcere uires
Magnificas huiuſce datur medicaminis ultro.
Hæc & iam laxis prodeſt contuſio membris.

De Papauere. Cap. XV.

ET cereale quidem nugarum in parte papauer
Hac memorare placet, quod raptæ mœſta puellæ
Mater ut immenſis optata obliuia mentem
Exuerent curis, fertur Latona uoraſſe.
Hoc ſimul auxilio carbunculus, ater ab imo
Pectore qui ructus minium conuoluit amaros
Oris aduſque fores, reprimi perſæpe uidetur.
Huius ad alta caput, granorum ſemine fœtum
Protento fragili que ſolet ſe tollere collo,
Inque modum mali, regio cui Punica nomen
Indidit, unius patulo ſub pellis amictu
Grana celebrandæ uirtutis plurima claudit,
Deque ſono mandentis habet formabile nomen.

De Sclarea. Cap. XVI.

HIC umbroſa nouos inter Sclarea uirores,
Stipite præualido aſſurgens, ramosque, comasque
Altius extollit: quæ quamuis rarius ulli
Quęſita auxilio, medicorum penè putetur
Effugiſſe manus, dulcis tamen indita caldæ
Et uires & odorati fermenta ſaporis
Præſtat, eam iuxta hortenſis non extima coſti
Sylua latet, ſtomachique moras uētremque ſalubri
Prouocat auxilio, radicis munere coctę.

De Mentha. Cap. XVII.

NEC mihi defuerit uulgaris copia menthę
Multa per & genera & ſpecies diuerſa coloresque
Et uires: huius quoddam genus utile uocem
Raucisonam claro rurſus redhibere canori
Poſſe putant, eius ſuccos ſi fauce uorarit
Ieiuna, quem crebra premens raucedo fatigat.
Eſt aliud prępingue genus huiuſce frutecti,
Quod iam non parui diffundat germinis umbras,
Celſa ebuli ſed more petens, à ſtipite forti
Vndique maiores foliorum prorogat alas,
Quis odor alter ineſt, pauloque immitior hauſtus.
Sed ſi qui uires, ſpecies, & nomina menthę
Ad plenum memorare poteſt, ſciat ille neceſſe eſt
Aut quot Erythreo uolitent in gurgite piſces,
Lemnius aut altum quot in aera Mulciber ire
Scintillas uaſtis uideat fornacibus Aetnę.

De Puleio. Cap. XVIII.

NON patitur cunctas anguſtia carminis huius
Pulei uirtutes celeri comprendere uerſu.
Hoc apud Indorum tanti conſtare peritos
Fertur, apud Gallos quanti ualet Indica nigri
Congeries piperis. quis iam dubitare ſinetur
Hac herba plures leniri poſſe labores?
Quam pretijs inhianter emit ditiſſima tantis
Gens, hebenoque auroque fluens, & mira uolenti
Quęque ferens mundo. ò magis laudanda tonantis
Virtus & ratio, nullis quę munera terris
Larga ſuę non pandit opis. quę rara ſub iſto
Axe uidere ſoles, alijs in partibus horum
Copia tanta iacet, quantam uiliſſima tecum
Efficiunt: rurſus quędam quę ſpreta uidentur
Forte tibi, magno mercantur ditia regna,
Altera ut alterius potiatur fœnore tellus,
Orbis & in toto per partes una domus ſit.
Puleium quàm decoctum curabit amice
Et potu & fotu ſtomachum (mihi crede) morantē.
Dum canimus quę certa graui ratione tenemus,
Quędam audita, & iam uero miſcere cothurno
Fas uſusque ſinit: ramum coniungito pulei
Auriculę, ne forte caput turbauerit ęſtus
Solis in aerio ſi te perflarit aperto.
Quod niſi me currens deponere uela Thalia
Cogeret, ac tandem portus intrare moneret,
Hinc tibi multiplices poteram decerpere flores.

De Apio. Cap. XIX.

QVAMVIS in noſtris apium uileſceret hortis,
Et ſolito id multi prodeſſe ſapore notarent,
Plura tamen proprijs medicamina uiribus, acri

Exhibet auxilio, cuius ſi trita capeſſas
Semina, torquentes urinæ frangere tricas
Dicitur, ipſum etiam tenero cum germine mãſum
Concoquit errantes ſtomachi penetralibus eſcas.
Corporis hunc regem turbans ſi nauſea uexet,
Mox apium lympha triſtiq́ue bibatur aceto,
Paſſio tum celeri cedet deuicta medelæ.

De Betonica. Cap. XX.

MONTIBVS & ſyluis, pratis & uallibus imis
Bettonicæ pretioſa licet collectio cunctis
Penè locis ſuperet paſſim, tamẽ hãc quoque noſter
Hortus habet, cultaq́ue docet manſueſcere terra.
Hæc tantum meruit generali nomine laudis,
Vt ſi quid mea muſa uelit ſuperaddere, tandem
Mole operis deuicta ſui, iam ſentiat, illa
Vtilitate minus quidquid deprompſerit eſſe.
Hanc uiridem ſi forte tuos coneris in uſus
Carpere, ſiccatam'ue hyemi deponere pigræ,
Turbida ſiue tuas oblectant pocula fauces,
Seu potius longo tibi defecata labore
Dona placent, huius uirtus mirabilis herbæ
Omnia ſufficiet: quam quoſdam pendere tanti
Nouimus, ut contra, totum ſi iniuria corpus
Impetit interius, muniri uiribus eius
Seſe poſſe rati, ſoleant haurire diebus
Continuis hoc acre genus medicaminis almi.
Præterea caput infeſto ſi uulnere fractum
Tabuerit, tum crebra terens imponito ſacræ
Tegmina bettonicæ, ſtatim mirabere uires
Illius, in ſolidum fuerit dum clauſa cicatrix.

De Agrimonia. Cap. XXI. (paſſim

HIC quoque Sarcocolam, campos quę plurima
Veſtit, & effœtis ſyluarum inuenta ſub umbris
Naſcitur, ordinibus facile eſt diſcernere pulchris.
Hæc præter uarium latæ uirtutis honorem,
Trita domat uentris prædirum & pota dolorem.
Si quæ forte chalybs infenſus uulnera membris
Indiderit noſtris, huius tentare iubemur
Auxilium, partiq́ue imponere tonſa patenti
Germina, maturum nacturi hac arte uigorem,
Si tamen addatur mordens cataplaſmati acetum.

De Ambroſia. Cap. XXII. (eſt

HAVD ꝓcul Ambroſiã uulgo quã dicere mos
Erigitur, laudata quidem. ſed an iſta ſit illa,
Cuius in antiquis creberrima mentio libris
Fit, dubium eſt multis. Medici tamen arte ſuapte
Hanc utcunque colũt. tantum'ue ſanguinis hauſta
Abſumit, quantum potus ingeſſerit aluo.

De Nepeta. Cap. XXIII. (centi

HERBARVM in numero, quas hortulus ille re
Semper prole creat, nepetæ non ſegnior exit
Surculus, urticam folijs ſimulantibus, alto
Vertice pergratum late largitus odorem.
Hęc uarijs olim morborum accommoda curis,
Non extrema alias inter decernitur herbas.
Huius enim ſuccus roſeo commixtus oliuo,
Efficit unguentum, læſæ quod uulnera carnis
Atque cicatricum deformia ſigna nouarum
Poſſe abolere aiunt, priſco reparare nitori,
Et reuocare pilos plagæ quos forte recentis
Peſtis hiulca tulit, ſanie taboq́ue peroſos.

De Raphano. Cap. XXIIII.

HINC raphanũ radice potẽs, latoq́ue comarum
Tegmine ſublatum, extremus facit ordo uideri.
Cuius amara ſatis, quatienti uiſcera tuſſim,
Manſa premit radix: triti quoque ſeminis hauſtus
Eiuſdem uitio peſtis perſæpe medetur.

De Roſa. Cap. XXV.

IAM niſi me feſſum uia longior indupediret,
Scrupeus atque noui tereretur carminis ordo,
Debueram uiburna roſę pretioſa metallo
Pactoli & niueis Arabum circundare gemmis.
Hęc, quia non Tyrio Germania tingitur oſtro,
Lata nec ardenti ſe Gallia murice iactat,
Lutea purpureis reparat crementa quotannis,
Vbertum floris, tantum qui protinus omnes
Herbarum uiciſſe comas, uirtute & odore
Dicitur, ut merito florum flos eſſe feratur.
Inficit hic oleum proprio de nomine dictum,
Quod quàm ſępe fiat mortalibus utile curis,
Nec meminiſſe poteſt hominũ, nec dicere quiſquã.
Huic famoſa ſuos opponunt lilia flores.
Longius horum & iam ſpirans odor imbuit auras.
Sed ſi quis niuei candentia germina fructus
Triuerit, aſperſi mirabitur illicet omnem
Nectaris ille fidem celeri perijſſe meatu.
Hoc quia uirginitas fama ſubnixa beata
Flore nitet, quam ſi nullus labor exagitarit
Sordis, & illiciti non fregerit ardor amoris,
Flagrat odore ſuo. Porrò ſi gloria peſſum
Integritatis eat, fateor, mutabit odorem.
Hęc duo nanque probabilium genera inclyta florũ
Eccleſiæ ſummas ſignant per ſecula palmas
Sanguine martyrij carpunt quę dona roſarum,
Liliaq́ue in fidei geſtant candore nitentis.
O' mater uirgo fœcundo germine mater,
Virgo fide intacta, ſponſi de nomine ſponſa,
Sponſa, columba, domus, regina fidelis amica,
Bello carpe roſas, læta arripe lilia pace
Flos tibi ſceptrigero uenit generamine Ieſſe,
Vnicus antiquæ reparator ſtirpis & auctor.
Lilia qui uerbis uitaq́ue dicauit amœna,
Morte roſas tingens, pacemq́ue & prælia membris
Liquit in orbe ſuis, uirtutem amplexus utranque.
Præmiaq́ue ambobus ſeruans æterna triumphis.

Dicatio Opuſculi.

HAEC tibi ſeruitij munuſcula uilia parui
Strabo tuus, Grimalde pater doctiſſime, ſeruus
Pectore deuoto, nullius ponderis offert.
Vt cum conſeptu uiridis conſederis horti
Super opacatas frondenti germine malos,
Perſicus imparibus crines ubi diuidit umbris,
Dum tibi cana legunt tenera lanugine poma
Ludentes pueri, ſchola lętabunda tuorum,
Atque uolis ingentia mala capacibus indunt,
Grandia conantes includere corpora palmis:
Quo moneare habeas noſtri pater alme laboris
Dum relegis quę dedo uolens, interq́ue legendum
Vt uitioſa ſeces depoſco, placentia firmes.
Te Deus æterna faciat uirtute uirentem,
Immarceſcibilis palmam contingere uitę,
Hoc pater, hoc natus, hoc ſpiritus annuat almus.

F I N I S.

CÆLII AVRELIANI SICCENSIS IN QVINQVE LIBROS CHRONION PRÆFATIO.

PRÆSCRIPTIS celerum paſsionum libris, tardarum placet curationes ordinare, quæ ſolo ſuprapoſitionis tempore ſuperioribus ſimiles, in lenimento uero uaria recorporatione formantur, & peritis medicinæ claram æternamq́; gloriam quærunt. Celeres enim, uel acutæ paſsiones etiam ſponte ſoluuntur, & nunc fortuna, nunc natura fauente. Quo fit, ut ignari homines elati ſæpe medicos fugiant, cum hos prouentus incantationibus nouis ac ligamentis adſcribant, aut fortunæ, cum quoties repentino nuncio læti aut territi ægrotantes, mutatione quadam corporis morbos excludunt, uel ea per intemperantiam gerunt, quæ ratione occulta ſibi profutura neſcientes, duce deſperatione committunt: in utrunque enim faciles celeres paſsiones accipimus: pelluntur enim aut fluore ſudoris, aut ſanguinis per nares, aut uentris. Chroniæ autē uel tardæ paſsionis morbi, qui iam præiudicio quodam corpora poſſederint, ſolius medici peritiam poſcunt, cum neque natura, neque fortuna ſoluantur. Podagram denique, uel phthiſin, aut elephantiaſin, uel ſimiles tarditate paſsiones reſolui, nulli ſectarum principes meminerunt, ſicut ſæpe febres acutæ ſoluuntur. Hinc denique Græci ASCLEPIVM nomen ſumpſiſſe dixerunt, quod dura curando primus ſuperauerit uitia. Scribentium igitur medicinam nullus ante Themiſonem tardarum paſsionum curationes principaliter ordinauit. Alij uero has omnino tacuerũt, tanquam impoſsibiles iudicantes, uel incurabilium paſsionum: alij aliptarum officio tranſmittendas crediderunt: alij diſperſe atque de alijs paſsionibus ſcribentes, ut podagra, ſanguinis fluore, hydropiſmo, paralyſi, alopecia, uel quartanis typis, ut Eraſiſtratus & Aſclepiades. Themiſon autem tardarum paſsionum III libros ſcripſit. Item Theſſalus ſecundo libro Regulari earum curationem ordinauit. Dehinc Soranus pleniſsime cunctarum diligentiam tradidit, atque ſpeciale corpus ſcripturæ formauit, de paſſione capitis initia ſumens: quod nos quoque faciendum aſſumimus.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION

LIBER PRIMVS.

De Capitis paſſione, quam Græci Cephalæan nominant. Cap. I.

A PARTE corporis quæ patitur, paſſio nomen accepit: nam cephalen Græci caput uocauerunt. Generatur autem ſæpius perfrictione aut frigiditate, aut è contrario ſolis exuſtione, aut continuatione uigiliarum: ſed uehementius fœminas tenet ob diligentiam capillorum. Sequitur in paſſione conſtitutos dolor uehemens capitis totius, aut dimidij, quē conſueto nomine hemicraneam uocant: uel certe temporum, quem dolorem crotaphon appellant. Occupat etiam oculorum radices, & occipitium atque colla, tendens uſque ad ſpinæ partes: ut, cum ſedere ægrotantes uoluerint, uertigine adficiantur, atque oculorum caligine cum nauſea & fellis uomitu. Ac ſi paſſio uehementer cœperit, rubri atque prominentes oculi fiunt, deiectis & concluſis palpebris euitantes lumen, cum lacrymarum fluore, cibi etiam iugi faſtidio, & obtuſione uiſus, aurium tinnitu, & difficili auditu. Sequentur etiam uigiliæ iuges, aut frequentes, dentium dolor, & acceſſionis initio ſanguinis è naribus paruiſſimus guttarum fluor, nihil releuans. Erit igitur locandus ægrotans, ſi totum caput doluerit, ſupinus: ſi autem ex parte, ea parte quæ patitur: mitigatur enim quodam blandimento ſtraminum pars in dolore conſtituta. Peiorante paſſione ſequitur uultus deprauatio, pulſus obſcuritas, & omnes ſenſus obtuſione afficiuntur. Hac paſſione alij celeriter atque cum febribus: quem dolorē proprio nomine ſectarum principes capitis uocauerunt. Alij tarde atque ſine febribus per interualla temporum admoniti ſolo dolore capitis oppreſſi, quam paſſionem ueteres cephalæan uocauerunt. Pati autem aliqui membranam cerebri dixerunt, alij eam quæ teſtam circuntegit, alij omnem cutem capitis, alij temporum atque buccarum muſculos, quos ſiagonas appellāt. Nos uero aliquando iſtorum aliqua, ſecundū quod ſe ſenſus doloris extendit: aliquādo omnia, ſecundum quod fomenta uel acceſſionis paſſionum ordinate ſe ingerunt: ſimiliter etiam ſicut dimiſſiones atque delinimenta conuariāt, & nunc lōgiores & puras, nunc anguſtas & ſordidas accidētium malorum reliqas in acceſſionem reliquerint. Itē ſecundum ſuppoſitionem tēpore acceſſionis. Itē ſecundum quod nunc diurnas, nunc intercapedinatas, interpoſitis diebus uno uel duobus, ſicut quos typicos, aut periodicos appellamus, aut hemitritaicos, pro reſpōſione temporum habuerint uariātes. Igitur de dolore capitis in acutis febribus accidenti prius de febribus memorauimus: de illo uero qui ſine febribus, atque tardus, & ſuæ paſſionis eſt, nunc dicemus. Cū itaque adhuc paruus fuerit ſenſus, oportet ægrotantē iacere loco mediocriter frigido, atque obſcuro, paulo leuatius capite collocato, adhibito ſilentio, atque corporis & animi reqe, cum abſtinentia cibi uſque ad primā diatritum. Adhibenda etiā articulorum leuis fricatio, cū capitis fomēto ex oleo frigido atque uiridi, uel ſucco quolibet admixto, qui ſine repcuſſu ualeat aſtringere, ut polygoni, arnogloſſę herbarū, aut intybi, aut portulacę, aut rubi, quem Gręci batum appellāt: aut annulorum uitis, quos helicas uocāt: uel uuæ lupinę, aut anagallidis, uel ſideritis herbæ, aut murtæ. Hinc etiā cataplaſmata adhibenda ex horum ſingulis, aut admixta polenta, uel cōpoſitum ex multis eius uirtutis medicamen frōti apponēdum, ut eſt diatheon. Si uero uehementior fuerit dolor, erit locādus ægrotans loco amplo, atque calido mediocriter, & neque plurimū lucido, ne nimius ſplendor officiat. Apponendæ ēt lanæ lenes, ac tenues & limpidę ijſdem partibus, cum iugi fomēto ex oleo dulci atque calido. Ac ſi coegerit dolor, ptygmata erūt uiciſſim lanæ æque mollia apponenda, ex oleo calido expreſſa tēporibus ſub buccarum muſculis īmota. Tunc etiā ueſicæ ſemiplenæ ex oleo calido, uel ſaccelli ex pollinibus calidis confecti, manu etiā calida, atque digitis molli tactu loca dolentia cōtingenda, cum omni ſilentio ac requie ægrotātis. Si autem dolor ad dentes tetenderit, mulſum calidum uel oleum damus, quod in ore ſine ullo motu cōtineat: niſi quis hoc horreſcens in nauſeā fuerit ꝓuocatus. At ſi uehementius dolor conualuerit, & maiora exegerit, diu etiā permittentibus uiribus in ipſa diatrito, uel ante ipſam ſanguis erit detrahendus, phlebotomia ſcilicet: ſed totum caput dolentibus, ex eo brachio quod facilius fuerit detractio facienda. Ac ſi altera pars capitis doluerit, ex eius cōtraria detractionem faciemus, quo lōgius adiutorij cōmotio à parte patienti remota uideatur. Tunc os colluere permittimus, & aquæ calidæ potum damus. In ipſa uero diatritō unctionem adhibemus ex oleo dulci atque calido. Tunc faciemus foueri faciem ex aqua ſcilicet calida. Dehinc potum atque cibum damus, ut eſt panis aquæ calidæ elutione purgatus, quo difficultate depoſita politus fiat. Vel cere aliqua ſimiliter fiāt, aut cū mulſa mediocriter cocta, aut ex panis pulticula confecta, quam torineton Græci uocant, cum paruiſſimo anetho, aqua, ſale, & melle: item oua ſorbilia. Quæ quidem cibatio erit alternis diebus adhibenda, donec dolores declinent. At ſi paſſio durauerit, erit tondendus æger uſque ad cutem. Hinc etiam patientes partes leuantur, cum ex alto reflatio quædā uiarum nuditate permittitur, & localibus interea adiutorijs præparantur. Tunc nouacula radendum caput, atque cataplaſmatibus, & leui cucurbita in acceſſione, ſine ſcarificatione autem & dimiſſione releuandum, ex illis ſcilicet partibus quæ plus patiuntur, uel fortiore dolore uexātur. Atque ita ſanguiſugę apponēdę, quas hirudines appellamus, & magis ſi locorū inęqualitas

cucurbitæ

cucurbitæ non fuerit capax,quo inhærere minime poſſit. Tunc uaporationes ſpongiarum ex aqua calida expreſſarum adhibendæ,uel calida aut oleo,aut decoctione hybiſci, quam althean uocant. Ac ſi uenter non fecerit officium plurimis diebus,tunc calidę,& oleo rutæ admixto melle erit inijciendus ægrotās: ſic enim & inteſtinorum fotus fiet,& ſtercorum detractione caput releuatur:quorum motu ac expirationis aſcenſu amplius grauabatur. Quapropter etiam pridem, ſi officium uenter non agnouerat, oportuit adhibere clyſterem,priuſquam cucurbitæ uſus acceſſerit: dehinc cataplaſmatum genus nunc laxatiuum conuenit,ut eſt ex lini & fœnigræci ſeminibus,atque polline ex aqua & oleo admixto melle cōcocto, uel ex panico diligenter emollito. Declinante paſſione,cerotarijs atque malagmatis ſimplicibus utendum,ut eſt diachylon. Tunc cibus uarius dandus,prædictæ ſimplicitati uicinus,ut eſt cerebrum porcinū,uel hœdinum,piſcis teneri,turdi,columbarum pulli,uel domeſticarum gallinarū:olera quoque cucurbitę,maluę, betæ,nunc ex aqua cum oleo atque garo curata,nunc conciſa atque trita,& interius condita: magis enim ex ijs facilis uenter efficitur. Quod ſæpe etiam ſanitatis tempore omnibus profuit,quibus unius diei uētris dilatio caput impleuit. Ante cibū præterea erit adhibenda geſtatio,portatoria ſcilicet ſella, ſine uehementi motu,quo partes uehementer patientes releuentur. Tunc etiam deambulatione utēdum, & poſt perunctionem capiti adhibendus fotus, cum toto corpore ſupradicto motu laxatum ſpiramētis facilibus agitatum ſit. etenim denſa laxantur,& retenta tenuantur. Dehinc cum declinatio firmior eſſe cœperit, lauacrum adhibendum. Tunc in alia diatrito quiddam uini aquati offerendum. Ita cum capitis pauſauerit dolor,longo tempore horæ ſolitarum acceſſionum erunt euitandæ,atque e' memoria eijciendæ: quibuſdam etiam temporibus in requie ſeruemus ægrotos. Declinandum etiam omne,quod poteſt acceſſionem in commemorationem reducere,ut eſt aduſtio,indigeſtio,uenus,meratus potus,uel plurima maſticatio durioris cibi, aut curioſe conditi, necnon etiam uapores uehementes atque ignea lauacra, exclamatio uehemens,iracundia,uel uenter nimis adſtrictus, & magis poſt cibum,aut ſpiritus retentio, & eius ad ilia deſcenſus: ſic enim oppreſſio quædam omne caput extendit,dein tardante paſſione,& nunc ſuperpoſitionibus exaſperata,nunc lenimentis leuigata. Oportet igitur ſuper poſitione temporis animaduerſionem habere,ijs denique quæ ſupra ſcripſimus uti. Etenim quæ mitigant celeres uel acutas paſſiones, ea tardarum ſuperpoſitioni non conueniunt. In lenimento uero paulo audacius reſumendi ſunt ægrotantes,& non,ut nuper,timoris adiuncta cautione tempore quo ſuperpoſitionis aſperitas declinabat. Adhibenda igitur uectatio pro uiribus ægrotātis,fertorio uel ſella procurata: ac ſi purius occurrerit lenimentum,& neque æger fuerit uiribus præuexatus,tunc hominum manibus, aut animalium actu uehiculum adhibemus,æquali uidelicet motu,ſed perfecto atque æquabili,lucido & mediocriter calido loco. Ac ſi tēperata,& ſine flatu aeris fuerit qualitas,tunc etiam ſub cœlo erit adhibenda geſtatio. Sed neceſſario longitudo loci curanda, ne frequenti reuerſione uehiculi circulatus greſſus uertiginem ingerat ægrotanti. Tūc etiam deambulatio adhibenda,ſed primo tarda,dehinc medio tempore fortior, atque paulo erectior extentis cruribus. Iis uero quibus caput fuerit plurimum releuatum, etiam lectio ante deambulationem erit adhibenda,ſi ſtudioſi fuerint ægrotantes, ſed leui exercenda uoce,tunc exercitium atque unctio, quæ æqualiter corpus moueant atque curent,ut ueſtitos faciamus currere: nudos uero cum defricatione perungi. Tunc manus ſuo motu exerere,uel certe luctationem iugem facere,adhibito doctore,cuius præceptis pareat. Adhibitis ſane' ijs rebus quæ implere atque commouere caput ualent,ut ſunt ea quæ cum obiectione plurima corporis fieri iubentur: necnon etiam circulatos ductus,atque retrogreſſus cum ſaltibus. Tunc ora lauanda,atque articuli fouendi,uel lauacrum per interualla dierum adhibendum. Depoſita autem corporis turbatione,erit aqua præpotandus ęgrotus. Tunc cibum ſumere ſucci facilioris,id eſt mediæ materiæ,quam meſen hylen uocant Græci. Dandum etiam uinum tenue paruum. Sed eo tempore quo cibamus adhibēda quoque animi laxatio,quā diachyſin uocāt.q̄ fiet aut ludicris rebus,'aut ioculari facetia,q̄ ſingula artis moderatione adhibita,cyclorū ductu augeri atque minui debēt: prædatio initio,cui perfectio conſummata reſpondeat. Eſt autem reſumptiui cycli ordinatio formanda hoc modo. Prima die paruo cibo atque aqua nutritus ægrotans, uel ſi ferre ualuerit, ab omni nutrimento abſtentus, alia die leui motu erit exercendus, atque oleo perungendus: tunc & cibo nutriendus, id eſt, totam accipiat partem ſolitæ quantitatis, quam facile percipere atque digerere ſolebat. Sed panem dabimus limpidum, fermentatum: pulmentum autem oua, uel holerum betas, aut cucurbitas,uel maluas,aut lapathos, aut bulbos, uel piſces teneros, ut ſunt ſcari: & auiculas, ut ſunt turdi, aſelli, iulidæ, ficedulæ: uel cerebrum porcinum aut hœdinum. In hac perſeuerantes qualitate atque quantitate duobus uel tribus diebus,iuxta uirium poſſibilitatem, quo neque parua dando debilitentur, neque adiectionibus perturbati opprimantur. Tunc detractæ partis partem tertiam adijcientes, pulmentum damus turdorum, ficedularum, aut ex pullis columbarum uel gallinarum. Tunc rurſum poſt tres uel quatuor dies aliam tertiam partem panis adijciemus, & agreſtia dabimus pulmenta, ut leporis, aut capreæ. Atque ita æquali numero dierum peracto, ultimam partem panis addemus: pulmentum dabimus porcinum tenerum ex aqua, uel non curioſe conditum ex anetho & ſale. Præterea ſimili modo erit etiam uini facienda partitio, atque per ſingulas pulmentorum mutationes adiectio: ac ſi plus ægrotans bibere quàm damus uoluerit, aquam ſumat. Simili modo etiam geſtatio, atque exercitium,ſiue motus erit augendus aut minuendus, ad comparationem quantitatis ciborum. Perfecto reſumptiuo cyclo erit metaſyncriticus adhibendus, primo ex parte, dehinc perfectus. Eſt enim paſſio facilis in motu, & natura caput iniurijs aptiſſimum: ſiquidem non facile rerum repentinas per-

ferat mutationes. Prima igitur die erit cibo abſtinendus ægrotans:tunc alia die parua adhibita geſtatio
ne,atque unctione corporis, uel ſi paſſio permiſerit, lauacro. Rurſum panis dabimus partem ſolitæ
quantitatis, quam ante initium curæ facile accipere atque perferre ſolebat. Pulmentum dabimus ſal=
ſum,aſſum,uel coctum: dabimus etiam cappares ſinapi madidatas, atque oliuas ex uiridi nouitate meſſas,
quas colimbadas uocant: præcauentes ea quæ facile caput implent atque grauant, ut eſt porrum, allium,
cepe. Potum dabimus uinum:& ſi perferre uoluerit æger,in ijſdem duobus uel tribus perſeuerabimus
diebus: ſin minus,ſecunda die ſalſamentis admiſcemus cerebrum uel piſcem. Tunc ſequenti die panis
detracti partem tertiã addemus,pulmentum damus,holus,cerebrum,piſcem tenerum, hoc tribus uel qua
tuor ſeruantes diebus. Tunc rurſum aliam tertiam partem panis addentes,tranſimus ex mediæ qualita
tis materia ad uolantum qualitatem,atque in eadem ſimili dierum numero perſeuerantes,ultimã partem
panis addemus: pulmentum dabimus porcinæ carnis. Sed ſi multas mutationes facere uoluerimus, in
quatuor partes medietatem panis diuidimus,ut ſingulas ſingulis mutationum pulmentis adijciamus:hoc
eſt,unam mediæ qualitatis materiæ applicantes,aliam uolantum,aliam agreſtium,aliam porcinæ carnis.
Sed ne quid odioſum è quantitate multorum dierum fiat ægrotanti, hoc eſt pulmentorum ſimilis obla-
tio,erit in communi qualitate ſpecierum diuerſitas uarianda, ut quibus diebus ſalſum damus, Græci dri=
myphagian appellant,eiuſdem ſpeciem uariemus. nunc, exempli cauſa,dãtes piſcem,nunc ſardam,nunc
cordulam: atque ita in uſum mediæ materię, quam meſen hylen appellant,nunc turdos,nunc ficedulas,
ſiue quas miliacas uocant,nunc columbarum pullos ac gallinarum. Hoc denique etiam in alijs qualitati-
bus pulmentorum,ſiue materiarum erit ſeruandum,ut eiuſdem uirtutis pulmenta ſpecierum mutatione
uarientur. Erit præterea pomorum quiddam adiungendum,quod inflare non ualeat. Sed tempore,
quo porcina utemur,erunt etiam olera offerenda: ſolum ſeruandum,ne modum quantitatis excedamus,
ſiue qualitatem rerum datarum. Augetur enim oblatio non ſolum ſi plurima fuerint diuerſarum ſpe-
cierum, ſed etiam ſi plus nutrire ualuerint. In omni igitur mutatione, hoc eſt tranſitu ex qualitate ad
quantitatem,prima die oportet curandum aqua uiuere,adhibita perunctione. In alijs uero diebus etiam
uinum accipere,& lauacro corpus recurare. Sed non omnibus neceſſario diebus:ſiquidem facile caput
iugi lauatione ad paſſionis ueſtigia reuocetur. Similiter autem oportet etiam motus corporis augeri at=
que minui. Tunc iſto cyclo perfecto erit alius adhibendus ſolo ex uomitu,detracta drimyphagia. In
quo oportet prima die paruo cibo,& aquæ potu ægrotantem reſeruare. Tunc alia die leui deambula=
tione motum uomitum exagitari,ex radicibus raphani,uel ijs ſimilibus ſpeciebus, ſi loci aut tẽporis cau=
ſa defecerit copia. Oportet igitur radicis cortices in fruſta minui paruiſſima ad libræ pondus, quod
excedere fas non eſt. Tunc infuſo mulſo, & aceto confecto ſimplici, uel ſcillino hauriendum, atque
medendo dare ægrotanti. Sed paulo prius quàm cibum libero tempore accipere ſolet, ut neque ſupi=
nus adhuc ſtomachus,hoc eſt cibi adpetitu non admonitus,ſine ulla commotione reuomat: neque rur-
ſum appetentia ſoliti temporis excitus digeſtioni incitet accepta. Tunc tenuiter maſticans iugiter ex
illo mulſo ex aceto confecto ſorbens tranſuoret: atque,cum omnem modum ſumpſerit,leui deambulans
motu requieſcat,donec ructãte ſtomacho è retento ſpiritu mordicatione quadam,ſiue feruoris ſenſu ſen
tiat altiora pulſari. Quod quidem interpoſita hora occurrere probamus. Tunc aquę tepidę ſumens
cyathos duos,ne plurimo potu acrimoniam radicis obtundat,immiſſis digitis uomitum prouocet:atque,
cum omnia reddiderit accepta,aquam ſuperbibat plurimam,ut & ſtomachum lauet,& reliquias feruoris
extinguat: atque ita prouocato uomitu reiecto potu rurſum bibat. Hoc cum tertio aut quarto fecerit,
& potum liquore limpido reddiderit,capiti leuis fotus eſt adhibendus, atque ora aqua calida fouenda.
Tunc leui deambulatione mouendus eſt ob tranquillitatem capitis faciendam, niſi ſit ſoluendi torporis
ex nocumento uomitus illati cauſa perungendus: hoc eſt, ex ſuperioribus ad inferiora membratim de=
ductis manibus defricandis. Sic enim capitis denſitas,quæ uidebatur illata,ſoluetur, cum inſpiratio fa-
cilis totum per corpus fuerit effecta. Tunc,epotis duobus cyathis aquæ calidæ,lecto recollocandus, &
ab omni cibo uel potu abſtinendus ſumma cum requie animi atque corporis. Dehinc, laxata capitis
ſtrictura, ſolo dimittendus: quoniam prius quàm denſitas ex adiutorij commotione illata ſoluta eſt, in
ſomnum facile deuenerunt,non ſolum ſuæ cauſa capitis grauationem ſeruauerunt,ſed etiam maiorem fe
cerunt,cum nullo ſpatio interiecto ſomnum adiutorio iungentes denſitatem corporis iunxerunt. Eſt
igitur,ut dicimus,cibo abſtinendus,ne ſumpta corrumpat ex corporis remanente torpore poſt agitatio=
nem uomitus atque feruorem: quippe cum ſæpe manentibus in ſtomacho ſquamulis uel folliculis radi-
cum,requie ſuperaddita,atque cibo nouo commixto,eius neceſſario faciant corruptionem: ex qua con-
ſequenter caput impletum,etiamſi ſua paſſione præuexatum non fuerit, neceſſario conſtrictum graue-
ſcit,cum ex illa putredine corruptionis exhalationes aſcenſu quodam caput obſidunt. Sicut enim The-
miſon ait,eſt natura caput carnibus pauperũ & neruoſum,& duris cutibus & capillis obtectum,& ſpira-
mẽtis difficilibus natura: tum ſenſibus quoque uniuerſis formatũ,inſidens corporibus,atque accipiẽs eo
rum cunctas exhalationes,cũ ſpiritus naturaliter ſuperna petẽs ex inferioribus trahit corpora ea per arte
riam atque ſtomachum,quæ ſunt corporis ueluti maiora fumaria. Dehinc alia die lauacro utemur,atque
pulmento mediæ qualitatis. Tunc poſt duos uel tres dies cæteras cycli partes adhibemus. Ac ſi radices
loci aut temporis cauſa defuerint,adfectandus ordine ſupradicto uomitus ex granis ſinapis madidati, uel
ex liquido ſinapi poto,aut mulſo ex aceto & pipere confecto, uel cardamomo,aut erucæ ſemine,aut de=
coctione thymi, uel origani, aut hyſſopi, aut ſalſamenti, & multis oſſibus, cum aceto,uel mulſo ex

aceto. Tunc,profectu cedente, atque limpido lenimento perſpecto, præſumpto etiam ægrotanti ingraueſcentem perferre nunc uomitum,nunc drimyphagiã, audemus integrum atque perfectum cyclum metaſyncriticum adhibere: ut initium à uomitu ſumentes,drimyphagian iungamus,ac deinde per cęteras cycli materias decurramus. Ordinantes præterea etiam localia adiutoria,quorum prima ſunt adhibenda leuiora:& quæ longe remotis partibus admota tranſmiſſa patientibus ingerant curationem, tunc etiam uehementiora. Erit igitur radendum caput, nunc pro capillatura, nunc contra capillaturam,donec cutis rubore adficiatur. Ac deinde in balneo nitri puluere aſpergi, & confricari paulo antequam in ſolium deſcendat ægrotans. Tunc etiam paroptesis adhibenda erit ex carbonibus æquali uapore medentibus. Alia etiam die cucurbitæ infigendæ plurimæ cum flamma,& primo dorſo atque ceruici, uel cæteris neruis,quos tenontas appellant: tunc capiti. quæ quidem capiti erunt magno raptu detrahendæ. Dehinc dropax adhibendus, primo cruribus, tunc thoraci, & dorſo, ex primo ceruicis ſphondylo uſque ad clunes, uel earum ultimum ſphondylum: plurimi etenim nerui inferiora quæque communi natura complexi ijſdem paria faciunt ſuperiora. Tunc partium propungentibus pilis capitis,atque buccarum, uel temporum muſculis, quos ſiagonas appellant, collo uel mento cum ſubiectis gutturis, quæ ante rumam uocant,dropacem apponemus. Sed ne cęteri corporis partes nudæ interea perfrigeſcant, erunt à duobus miniſtris mediocriter unctione fricandæ: atque ita,cum dropacem detraxerimus, totum perungi corpus oportebit. Ipſo quoque capite manu leuiter pertractato, & lauacro dabimus ægrotantem. Iis itaque adiutorijs relaxatis, atque lenteſcentibus capitis partibus, uocis quoque exercitium adhibemus,quod Græci anaphoneſin uocant. Tunc frequentius ſinapiſmum, ac deinde ptarmicum uti le eſt. Plurimum denique prodeſt poſt deambulationem ſinapi adhibitum in gargariſmum, madidatum prius quâm lauacro æger utatur,uel aridum, ac maſticatum, ac deinde aqua calida ſumpta,& in ore pauliſper retenta, uel piper cum melle. Non quidem hæc humoris, ſiue phlegmatis detrahendi cauſa methodus ordinauit, ſed ut etiam oris interiora adiutoriorum agitatione capiti beneficium tradant: quippe cum dolor ſæpe ipſas quoque partes afficit. Iſta igitur regula conſequenter etiam in betæ nigræ, uel cyclaminis herbæ ſucco in cochlearis quantitate reclinato capite ægrotantis pollicis ſiniſtræ manus impreſſione inflatis narium cauernis infuſo uti poſſumus. Etenim fit mucilenta humoris excuſſio, qua ægrotans releuetur,non ob detractionem, ut ſupra diximus, materiæ: ſed quod adiuncta agitationis utilitas capiti beneficium tradat. Eſt etiam ex localibus adiutorijs uſura corporum, ut ſunt ea quæ conficiuntur ex euphorbio, uel adarce, opobalſamo, aphronitro, murra, uel alijs ſimilibus uirtute rebus. Vtendum etiam malagmatibus, quæ ualeant ex alto cauſas inductione propria detergere, quæ Græci Minythica uocauerunt. Meminerimus tamen,non prius eſſe ab adiutorio locali ad aliud tranſeundum,prius quàm turbatio corporis fuerit delinita, atque patientes partes aliam recte poſcere commotionẽ adiutoriorum fuerint uiſæ. Quapropter ſi plurimum uexata corpora uiderimus, ſufficere intelligimus uno in cyclo unum locale adiutorium. In ijs uero quæ minus uexata noſcuntur, uel uiribus depurgata,etiam ſecundo uti licet. Singula igitur adiutoria adhibenda eſſe meminerimus ſequenti die, quàm mutatio facta fuerit materiarum, hoc eſt, qualitatis pulmentorum in aliam tranſitus qualitatem, ut ex antecedenti abſtinentia ductile atque aptum corpus adiutorijs fiat. Specialiter autem erit dropax adhibendus tempore quo mediæ qualitatis utimur materia. Paroptesis uero & ſinapiſmus, & ptarmicum, quod ſternutamentum dicere poterimus, tempore quo uolantum utimur pulmentis: etenim neque adhuc corpus poſt uſum ſalſamenti debile,neque rurſum plurimum nutribili qualitate uidetur eſſe confertum. Cauenda etenim uehementer eſt capitis commotio,quæ ſæpe corporis plenitudine fit. quippe cum ſanos homines plerunque uinolentia, uel indigeſtione confuſos, capitis motu uexatos in catarrhum,atque coryzam uenire uideamus. Solo igitur tempore,quo drimyphagia utemur,omne erit locale adiutorium prohibendum. Vel ſi quiſquam omni ex parte fuerit uiribus plenus,leue quiddam addiderit. Sufficiens quippe,cum drimyphagiæ uehementia atque recorporatio altiorum eo tempore totum pene habitum mutare uideatur: & ſit timoris,ita corpus adiutorijs exercere, ut eodem tempore ſuperficies cum altioribus agitetur. Vtendum etiam fomentis,ſiue uehementioribus illiſionibus aquarum, quas Græci cataclyſmos appellant. Et primo calidarum, deinde frigidarum. Ordinandæ etiam mutationes earum ad uſus naturalium aquarum,ſcilicet earum quæ non odore percutiant. Natationes uero ſub diuo fieri reprobamus. Cæteris enim corporis partibus aqua complexis, ſolum ſupernatans remanet caput: quod neceſſario perfrigeſcens,inæqualitatem corporis facit. Ac ſi minus cedere paſſionem uiderimus, poſt frequentiam eiuſdem,iterataque curatione & fortificato corpore,ægrotantis querimonia permanſerit,hellebori uſus adhibendus: ſed primo ex eius inſertatione radicibus penetratis, uel mulſo ex aceto confecto infuſis. Dehinc etiam coquis utendum eſt, atque diuerſis ciborum pulmentis. quod quidem latius tertio Reſponſionum libro iandudum docuimus. Vehementi enim motu corpus apertum deſpuit,ut ita dixerim, paſſionis carnẽ: qua depulſa,naturalis atque noua ſuccedit. Dehinc ſi etiam ijs geſtis paſſio permanens erit, ſecundo uel tertio utendum helleboro: ſed præſumptis uiribus ex corporis refectione. Tunc etiam naturalibus aquis utendum, uel ſiccis uaporationibus, & longa per maria nauigatione. Etenim fluminales uel portuoſæ, atque ſtagni nauigationes incongruæ iudicantur, humectantes caput infrigidant exhalatione terrena: maritimæ uero latenter atque ſenſim corpus aperiunt, & ſalſæ proprietatis cauſa corpus adurunt, atque eius habitum quadam mutatione reficiunt. Affectandus etiam in aeres teneros atque aquilonios tranſitus, uel con-

trarios ijs qui paſſionem aſperare ualent. Adhibenda præterea animi laxatio, & magis poſt cibum: omnis enim mentis intentio caput implet. Hæc eſt ſecundum Methodicos ordinata curatio. Plurimi autem diuerſarum ſectarum principes fomenta probauerũt ex oleo roſaceo, atque aceto, & ruta, & herpyllo, peucedano, caſtoreo, ſylphio, atque ſemine herbæ quam agnon appellant, ſamſuco, hederarum coma: ex quibus in acceſſione caput impletum augmentis aſperrimis agitatum atque grauatum, totius paſſionis duplicat modum. eſt enim ſupradictarum materiarum repercuſſibilis uſus, & eo adhibitus tempore, quo mitigatio conuenire perſpicitur. Vtuntur etiam purgatiuis medicaminibus, quę catartica uocauerunt, hoc eſt, uentrem deducentibus, ex quibus ſtomachus inficitur, & omnis neruoſitas uitiatur. Item arteriotomiam probant, & uſturam ex cauterijs ferratis, duorum digitorum ſpatio ſuper ipſas uenulas effectam. Tunc longo tempore uulnerationis ſeruata ferri materia purulenta, ex alto atque ſuperficie paſſionem releuare promittunt: quod nos in acceſſione noxium atque exitiale iudicamus ob uehementiam motus. In lenimento uero inutile atque adiutoriorũ medelæ contrarium, ſiquidem prohibeat eorũ beneficia penetrare. Non enim fricationes uel cucurbitæ, uel dropaces, aut ſinapiſmi, aut ptarmica, aut cataclyſmi, quos nos aquarum illiſiones appellamus, uulneratis locis adhiberi aut perferri aptiſſime poſſunt. Vtuntur etiam frigido lauacro, quod Gręci pſychroluſian appellant, quod neceſſario neruos indurat, ac congelare conſueuit obdenſatione cutis ac totius corporis. Vtuntur etiam locali uenarum diuiſura, ex qua patientes partes implentur. Dant quoque maſtichen maſticandam, ex quo in paſſione conſtituta denſatus cõſtrictiuę uirtutis caſſatur ⁎. Item Themiſon primo libro tardarum paſſionum, quas chronias uocant, phlebotomat, atque conſtrictiuis fomentis utitur ad laxamentum phlebotomiæ, fruſtratus errore ſequenti ex fomentis incongruis. Item imminente augmento, duas præcauens horas, unctiones adhibet acerrimas, & duriſſimam fricationem atque conſtrictionem articulorum. tunc ſinapiſmum adhibet ultimis mẽbrorum partibus, ſiue ſummitatibus articulorum, ob auertendam materiam. Plurimas etiam fronti ſanguiſugas apponit, atque humeris & temporibus capitis, quod eſt contra ſectæ rigorem. Affectandam igitur corporis laxationem, non auerſionem materiæ eius dicimus: quippe cum non concurrat, neque conueniat quod faciendum putat, ut eodem tempore articulorum cõſtrictione, & ſanguiſugarum appoſitione utamur præſeruatis horis duabus, antequam paſſionis implicent augmenta, cum illo tempore ſit requies adhibenda: & ſæpe cõtingat, ut præueniens corpori occupato querela acceſſionẽ denunciãs, ipſum quoque tempus quod elegiſſe uidetur, turbare noſcatur: ſitque nocẽs appoſitio ſanguiſugarum, ex quibus perfricatio atque commotio, uel ex earum morſibus amentia: aut ſi aliquò ſanguinem detrahunt, grauis ægros uexatio conſequitur. Probat etiam apponenda malagmata dolori contraria, quæ anodyna uocantur uel caſtoreum, aut rutam, aut ſphõdylion herbam, cum cerotario ex oleo roſaceo atque pice liquida confecto. Ex ijſdem iugiter iubet odorem capere ægrotantem omnifariam caput implens: atque ita ſi dolores, inquit, mitigati non fuerint, ex calidis rebus frigidæ ſpongiæ apponendæ, ad empiricorum conſilia deuolutus: qui ex contrarijs ad contraria tranſeundum, cauſis reſiſtentibus, probauerunt. Vtitur etiã ſcaroticis, hoc eſt quæ cutem extendere uel corrumpere ualeant. &, ceſſante acceſſione, imperat fricationẽ adhiberi atque fomenta: quorum item uſus non declinantis eſt acceſſionis, ſed in toto recedẽtis. Denique peccatis indulgendum, Methodicorum princeps Soranus digniſſime iudicauit. Adhuc enim, inquit Themiſon, Aſclepiadis erroribus & rudimento temporis Methodici fallebantur.

De Scotomaticis. Cap. II.

SCOTOMATICA paſſio ab accidẽti nomẽ ſumpſit, quòd repẽtinas oculis ingerat tenebras. Afficit frequenter uacuos homines, hoc eſt ſine aliquo exercitio uitam ducentes, & uinolentos, uel conſuetos uentrem purgare medicaminibus potis, & ab eorum uſu repente deſiſtentes. Item hæmorrhoidis longo tempore affectos, & poſt earum amputationem nulla recorporatione curatos. Vehementeſcit autem hæc paſſio hyeme, uel uerni temporis initio: præterea ſæpe futuram denunciat epilepſiam. Veteres denique paruam epilepſiam uocauerunt. Nam in paſſione cõſtitutos repentina uiſus tenebratio atque nebula cum capitis uertigine conſequitur, ut omnia ſecum moueri exiſtiment. Item ante oculos quoſdam ſentiunt marmorum maculis ſimiles tractus, quos marmarygas Græci uocauerunt, cum tamen conuerſis oculis omni ex parte non deſerant uiſum. Item capitis atque oculorum grauatio, & ſedere uolentibus timor: ſiquidem ſecum omnia putent impelli, uel cadere: aurium tinnitus, ſuperiorum corporis ſudor, aut repentinus caſus cum celerrima ſurrectione. Aſperatur præterea paſſio, ſi ex alto aſpexerint ægrotantes uel meatum fluminis, aut rotæ uertiginem, ſiue ignis. Item ſi proni quidquam geſſerint, uel maiorem uocem auribus acceperint. Diſcernitur ab epilepſia hæc paſſio, ſiquidem neque ſenſibus priuat ægrotantes, neque ſpaſmo, id eſt diuerſo raptu adficit. Item à capitis paſſione, quã cephalæan uocãt diſcernitur, quòd dolorem non faciat. Separare autem ab iſta paſſione uertiginem, ſiue obſcuritatem, neceſſarium non eſt: ſiquidem ex ijs ueluti partibus ſcotomatica paſſio confecta eſſe uideatur. Eſt denique iſtius paſſionis affectio ſaluti innoxia, hoc eſt ſine ullo periculo, niſi quis maretenus, aut ex alto cadẽs, ratione caſus potius quàm paſſionis uiolentia perire uideatur. Curationem uero eandem adhiberi conuenit, quæ nuper paſſioni capitis eſt ordinata, non ſolum generali, ſed etiam ſpeciali ratione.

De Incubone. Cap. III.

INCVBONEM aliqui ab hominis forma uel ſimilitudine nomen ducere dixerunt, aliqui à phantaſia qua patientes afficiuntur: ſiquidem ueluti aſcendere atque inſidere ſuo pectori ſentiant quidquam. Themiſon uero II epiſtolarum libro Pnigaliona uocauit, ſiquidem præfocet ægrotantes. Item quidam ueteres ephialten uocauerunt: alij epibolen, quòd utilis patientibus perhibeatur: afficit crapula uel indigeſtione iugi uexatos. Accidens igitur ſemel ita, ut nullam uigilantibus querelam aut diſplicentem ſanitatem faciat, ſed ſolius ſomni turbatio noſcatur, minime paſſio dici poteſt. ſicut neque ſemel effectus per ſomnum ſeminis lapſus, quem Græci onirogonon appellant, paſſio nuncupatur, niſi iugiter, atque cum corporis incommoditate fuerit effectus. Eſt autem ſupra dicta paſſio epilepſiæ tentatio. Nam quod neque Deus, neque ſemideus, neque Cupido ſit, libris cauſarũ, quos Aetiologumenos Soranus appellauit, pleniſſime explicauit. Iſta igitur paſſione poſſeſſos ſequitur corporis tardiſſimus motus atque torpor, & magis per ſomnium grauedo atque preſſura, & ueluti præfocatio, qua ſibi quenquam irruiſſe repente exiſtiment, qui ſenſibus oppreſſis corpus exanimet, neque clamare permittat. Quo fit, ut ſæpe erumpentes non articulata, ſed confuſa uoce exclament. Quidam denique ita inanibus adficiuntur uiſis, ut & ſe uidere credant irruentem ſibi, & uſum turpiſſimæ libidinis perſuadentem: cuius ſi digitos apprehendere nixi fuerint, fugatum exiſtiment. Tunc, cum ſomno ſurrexerint, faciem atque transforationis partes uuidas & humectas ſentiunt, atteſtante grauedine ceruicis, cum tuſſicula leui molli ſtimulatione commota. Plurimum autem poſſeſſis accidit pallor, & corporis tenuitas: quippe cum ſomnum timẽdo non capiãt. Apparet igitur ſtricturæ paſſio ex grauedine, tarda autem ex temporis tractu, & non ſemper ſine periculo ſalutis. cum enim uehementer impreſſerit præfocatio, quoſdam interficit. Memorat denique Silimachus Hippocratis ſectator, contagione quadam plurimos ex iſta paſſione ueluti lue apud urbem Romam confectos. Quapropter curãdos oportet iacere loco lucido, atque mediocriter calido, adhibita requie animi, & corporis abſtinentia, uſque ad tertium diem, quem Græci diatriton uocauerunt. Tunc colla tegenda atque caput, & ſtomacho lanis limpidis ex oleo calido præcincto. adhibenda etiam oris collutio ex potu aquæ calidæ. Ac ſi plurima ſtomachi, uel capitis, uel colli fuerit querela, adhibenda phlebotomia, & poſt detractionem perunctio ex oleo calido. Tunc ora fouenda, cibus dandus ſimplex, ſucci facilioris, paruus, ſorbilis: &, ſi paſſio perſeuerauerit, cataplaſmata adhibenda: cucurbita quoque nunc ſimplex, nunc adiũcta ſcarificatione ex utraque parte gutturis, quam Græci anthereona uocant, nos rumam. Tunc uaporatione utendum, & alternis diebus cibus dandus. Illa uero adiutoria, quæ adhibenda diurnis erunt diebus, adhibenda: ſed longe remotius à nocturno tẽpore. Tunc etiam geſtatio atque uarius cibus, & lauacrum, & aquatum uinum. Illis uero partibus, quas curamus, erunt primo cerotaria apponenda: tunc malagmata, ut diachilon, aut diamelilotum, aut diaſamſucum. Fricatio etiam capitis, & dẽſi pectinis capillorum decurſio, ſuſpiciones etiam ſiue metus imminentium ſomniorum auertendi procul, fabularum lenitate robore adiecto. Plerique enim ſibi fingentes uel formantes futura, uoluntarios penè cauſarum motus efficiunt: ac ſi paſſio tardauerit leuioribus admonita monitis, conuenit etiam radicum uomitus atque drimyphagia: capitis quoque detonſio, ac corporum uſus acriorum: item dropax. ſic enim aut ex ſupradictis adiutorijs ęgritudo ſoluetur: aut, ſi peiorauerit, epilepſia neceſſario ſequetur.

De Epilepſia. Cap. IIII.

EPILEPSIA uocabulum ſumpſit, quòd ſenſum atque mentem pariter apprehendat. Appellatur etiam puerilis paſſio, ſiquidem in ipſis abundet ætatibus: & ſacra, ſiue quòd diuinitus putetur immiſſa, ſiue quòd ſacram contaminet animam, ſiue quòd in capite fiat, quod multorum philoſophorum iudicio ſacrum atque templum eſt partis animæ in corpore natæ: ſiue ob magnitudinem paſſionis. maiora enim uulgus ſacra uocauit: ſacrum dictum mare, ſacra domus, uelut tragicus poeta ſacram noctem, hoc eſt magnam. Fit plerunque uel naſcitur ex uinolentia, aut indigeſtione, aut concluſione: uel, ut Aſclepiades, per cuſſu atque diuiſura membrorum quę cerebrum tegunt, aut nimio timore. Sed eius paſſionis ſpecies duę eſſe probantur: una, quæ ſomno ſimilis altiſſimo uideatur: alia diuerſo raptu corpus afficiat. Quarum prima grauior iudicatur, ſiquidem ſit ſimilis apoplexię: quarum quidem commixtio tertiam facere ſpeciem poteſt. Plerique enim raptu atque contractu corporis adfecti, uel adprehenſi, ſecundo in altiſſimum ſoporem deuenerunt. Sed horum differentia generaliter inutilis curationi inuenitur. Pronos autem ſeu decliues, aut uenturos in ipſam paſſionem, ſequuntur communia accidentia etiam cæterarum paſſionum quæ ex membrana cerebri oriuntur, ut grauedo atque uertigo capitis, & interior ſonitus, conſenſus etiã occipitij, oculorum intentio, aurium tinnitus, aut difficilis auditus, & cum uertigine uiſus obtuſio, uel quędam præ oculis quaſi propendentia, macularum marmoris ſimilia, quæ Græci amarygmata, ſiue marmarygas uocãt: uel araneorum caſſibus, aut nubibus tenuiſſimis ſimilia, aut paruulis uolantũ animalibus, ut ſunt culices. item uelut ſcintillarum micas, aut circulos igneos circunferri præ oculis ſentiunt ægrotãtes: linguam quoque inflexibilem cum ſaltu muſculorum, & dolorem à tergo inter ſcapulas. Sequitur etiã gutturis durities, atque præcordiorum iugis inflatio cum oſcitatione, ſternutamento, & ſaliuarum fluore, & cibi faſtidio, aut immodico appetitu, uigilię iuges, aut plurimus & inanis ſomnus, inſomnia turbata, & ciborum difficilis egeſtio, uel nulla, & manifeſta cauſa ueretri tentigo, & frequens Veneris delecta-

tio. Aliquando etiam per ſomnum ſeminis lapſus, quem Græci oniorogonon uocauerunt: mens ſuſpenſa cum anxietate, & nullis ex maioribus cauſis facilis iracundia atque paulo ante geſtorum obliuio, & eorum quæ caliginem facere ualent facilis ſenſus, obtinente paſſione occupato corpore, ſenſuum priuatio acceſſione dominante. Sequitur & quibuſdam immobilitas perfecta cum ore demiſſo, atteſtante pallore cum aſpiratione tarda & pulſu magno, atque alti ſoporis ſimili oppreſſione. Alios uero raptos diuerſa diductio, atque ſaltus, & uultus contortio, uel oculorum ſequetur: quæ ſæpe perſeuerans etiam poſt acceſſionem ſtrabos fingit ægrotantes: atque contrario quibus tarda fuerit correctio, naturalis uiſus ſimulāt ęquitatem. Sequitur etiam gutturis ſtridor, & ſingultus, cum rubore uultus, & uenarum inflationes, & aliquando pulſus atque ſpirationis ceſſatio, tunc per interualla reſumptio, palpebrarũ quoque ſuſpenſa poſitio, & illiſio dentium atque ſtridor, & linguæ prolapſio, quæ ſæpe quaſſatione, ſæpe inciſura uexatur. Sequitur etiam præcordiorum ad ſuperiora raptus, uel ſtercorum & urinæ inuoluntaria emiſſio, ſudor roſcidus rigenti corpore. Aliquibus etiam confuſæ uocis emiſſio, & ante dimiſſionem per os atque nares ſpumare fluor, acceſſione ceſſante omniũ geſtorũ ignorantia, atque corporis demiſſa uolutatio, cum mœſtitia uultus ægrotātis. Sequitur tunc oſcitatio & diſtētio corporis ueluti uolũtaria, & inſolitus uiſus. Piger motus & totius corporis marcor: oculorum etiam permanens turbatio, atque uenarum frontis extantia. Aliquibus etiam mentis alienatio, & nulla notorum agnitio. Alio autem tempore plurima ex antecedentibus conſequentur quę ſupra memorauimus: hoc eſt, tenebratio uel caligo, cum proni quidquã geſſerint ægrotātes, aut nauē, aut rotã figuli celeri motu ferri cōſpexerint: aut aquã fluentē, uel altitudinem, aut rupem uiderint, aut ſtrepitum uel clamorem audierint, aut uehementer refrixerint, uel igneis lauacris uſi fuerint, aut odoribus nimium bonis uel malis adfecti, ut ſtoracis incēſi, aut thuris, aut bdellij, aut gagatis lapidis, uel bituminis, aut ceruini cornu. Præterea acceſſionum motus nunc ordinatos, nunc inordinatos ægrotantes accipiunt: & nũc interuallis longioribus, ut menſium duodecim: nunc anguſtioribus plurimum uel parum, ut eodem menſe uel die frequenter agitentur. Noctibus quidem inquietati, & quidam antecedentibus ſignis acceſſionem fore denunciant: quidam ſine ullo denunciatiuo motu, quo fiet ut magis periclitentur. Alij enim prænoſcentes futura, motibus ſolitis admoniti, in domibus ſe continendo tutantur, acceſſionem præuenientes: quam cum ſentiunt propinquare, eligunt locos quibus tuto, ac ſine ulla turpitudine iactentur. Alij uero iſtorum ignari publicis in locis cadēdo fœdantur. Adiũctis etiã externis periculis, quæ paſſionis non eſſe uideantur, loci cauſa præcipites dati, aut in flumina uel mare, cadentes, aut in balneis uentris ſolutione coacti. Signa autem ſunt poſt lenimentum futuræ rurſus acceſſionis, ex quibus affici in paſſione uenturos memorauimus, ſomnus turbatus, uel cibi corruptio ſine ulla manifeſta cauſa. Item ueretri ſine ratione tētigo, & Veneris appetentia, uel ſeminis per ſomnum iactus, quē onirogonon Græci uocant: iracundia, mœſtitudo, & cętera quæ nuper poſuimus. Item ſegnities cum pigro motu in officia ſolita, & grauatio cum quodam ſomnifico mœrore uultus, decolor atque maior inflatio, oculorum quoque ueluti deprauatio, cum deiecto quodam uiſu. Nam ſuſpicere difficile eſt ægrotanti, hoc eſt aerem ſupernum attendere. Quod ſi tentauerint, facile rurſus abducti uicinas quoque oculorũ partes ad inferiora conuertunt. Vel ſi repentino motu caput in alteram conuerterint partem, uertiginē ſentient cum tremore atque torpore, cum digitorum cōtractu uel dolore, aut crurum grauedine, & ſummitate manuum uel pedum. Ex quibus multis uel cunctis interrogatione acceptis paſſionem dicere poterimus, niſi præſentibus in acceſſione facilius nobis cognitio fuerit declarata, uel ætatis, aut aliqualibet cauſa ęger ſua narrare non potuerit accidentia, quę ſuperadicta ratione apprehendere poterimus, & acceſſionem futuram prænoſcere: conijcientes etiam temporum reſponſionem, quanquam ſummatim acceſſionum ordo ſæpe ſeruetur. Communiter autem hæc paſſio frequens eſt in pueris, & magis tēpore quo dentium natiuitates habentur. Accidit etiam primæuis, atque medijs ætatibus: ſenibus uero difficile: nam uehementius afficit proximos natiuitati infantes, quàm pueros, aut uergenti ætate atque ſeniores: ſiquidem uiribus inualidi paſſionum impetum tolerare non poſſint. Solet denique hæc paſſio pubertatis tempore ſiue nouæ purgationis in fœminis, aut primi partus quadam naturali nouitate facile detergeri corporis mutatione ſuffecta. Quod ſi minime uenerit, plerunque patienti conſeneſcit: niſi aut longo tempore natura pugnante, aut medicinæ diligentia fuerit ſuperata. Irruit autem omni tempore corporibus, ſed magis uerno. Frequenter ſimile pati epilepticis, & à matrice præfocatæ mulieri inueniuntur: ſiquidem non aliter ſenſibus priuantur, ſed diſcernuntur quod in ultima acceſſionis parte per os atque nares ſpumarum fluore afficiantur. Hæc eſt paſſionis cuncta ſpecialis ſignificatio. Curationis autem adhibendæ cauſa erit neceſſario adhibendum genus, quod ſit paſſio ſtricturæ, atque uehemens, & difficulter frequentans, tarda, ſuperpoſitionibus atque lenimentis uariata. Cuius quidem ſuperpoſitiones nunc plurimis tempora temporibus acceſſionis generalia ſuperpoſitionis occurrerunt. Sed quæ forte ſuperpoſitiones plurimis ex acceſſionibus fuerint confectæ, nunc quotidianos, nunc tertianos, nũc hemitritaicos faciunt typos. Difficile eſt enim hanc paſſionem in continuationem uenire: ſiquidem præuentu mortis interueniente minime continuatio intelligi poſſit, & ſit impoſſibile, iugibus diebus aut ſenſibus priuatum, aut motu carentem, aut diuerſo raptu affectum in uita manere. Item lenimentorum aliqua pura ac limpida, aliqua turbata concurrunt: & aliqua latiora, aliqua anguſta, aliqua horum mediocria. Patitur enim communiter omnis neruoſitas, ſed principaliter caput, ſicut ex antecedentibus conijcere poterimus, & ex ijs quæ poſt acceſſionem remanere uidentur. Curandum autem oportet primo cum tenebricoſitate uel uertigine uexatur, iacere loco lucido atque mediocriter calido, altioribus ſtra

mentis

mentis capite ſubleuato.& ſi raptus fuerit conſecutus,digitis erũt palpbrę differendę,atque iugiter ab omni motu ſeruandus ob ſpaſmi paſſionem.Iubendũ etiam miniſtris manibus calidis nunc caput atque frontem cum blanda fricatione,nunc collum atque gutturis partem,quam anthereona uocant , contingere. Alijs etiam manuum ſummitatem atque pedum tenere iubemus. Prętereafrigeſcentia corporis uaporari, corrigi etiã ea quę forti raptu torquentur.Ac ſi minime conſenſerint,erunt in eodẽ ſchemate ſeruanda ne ulterius torqueantur . Tunc quodam laxamento captato corrigenda,ne nimio occurrentia certamine ſuperare cupientes, neruorum quaſſationes faciamus . Linguam quoque relocare curabimus , atque mentum corrigere,uel coęquare . Tunc calidis pannis thoracẽ uaporare,atque inter ſcapulas,quod Gręci metaphrenon uocant . Laxatis enim diaphragmatis partibus,quod nos thoracis atquę uentris diſcrimen dixerimus: laxato etiam hypodymate,ſiue membrana quę latera ex interioribus contegit, ſine ullo periculo poterit collectus ſpiritus exhalari. Apponenda etiam ueſica oleo calido ſemiplena pubetenus,atque ueſicę partibus,ut ipſę quoque mitigatę conquieſcant . Ac ſi dentes conciderint , ut pręfocationis excitent meatum, immiſſione digitorum ſiniſtram compaginem,quam Gręci chalinon uocant , hiſcentes dimittemus,ne ſpumarum emiſſio tardetur . Tunc per interualla ęgrotantem inclamantes excitamus,& eius ora ſpõgia ex aqua calida expreſſa detergemus,dehinc caput fouemus iugiter . Cum ſtatum ſumpſerit acceſſio , plurimo atque dulci oleo calido , & lanis mollioribus infuſo omnia contegimus : magis autem occipitium , & maiores neruos , quos tenontas appellant . Tunc gutturis atque rumæ partes,quas anthereonas appellant , cum temporibus & buccarum muſculis , quos ſiagonas appellant. Sudores etiam ſi fuerint,ingruentes raptim detergemus , ne corpora perfrigeſcant. Tunc collectum humorem detrahimus appoſitione digiti , aut lanæ , aut ſpongiæ melotæ inuolutæ : perſeuerans enim longioris temporis facit acceſſionem . Ac ſi minime reſumentem uiderimus,erunt cucurbitæ leues apponendæ,quas Græci ſicyas appellant,ſtomacho atque thoraci , & interſcapulis atque præcordijs . Sed ſi infans ætas fuerit patientis , erunt maiora prohibenda ob debilitatem uirium. Sed eum nutrix amictu contegens,oleo fouens,concluſu corporis corrigere meditetur . Aut ſi ſpumarum quidquam comparuerit , quod in ore teneatur, mulſum tenue deſtillet paulatim , & neque iugiter,quo commorationem faciat ſpirandi. Tunc lac offerat dimiſſione perfecta,ſiquidem ſit craſſius,atque maioris nutrimenti . Dehinc , cum forte potuerit , poſt acceſſionẽ mammam ſumere:erit melle papilla linienda,quo facilior ſumptio fiat , atque neruorum laxatio celebretur. Corpus quoque neceſſario nutriatur: tenuatur præterea etiam liquidorum craſſitudo,& uenter mollitur : conijcientes etiam ſingula paſſioni accidentia,quæ ita corrigere debemus,ut à generali regula nihil diſſentire uideamur . Tunc etiam curationis diligentiam per nutricem ægrotanti præſtare tentabimus,iubentes & à lauacro abſtinendũ,atque ſine uino atque eſu perſeuerare. Tunc de ambulationibus atque exercitio leui geſtari , quo humeros magis exerceant , ut eſt ſphæræ ludus,uel exultationis cuiuſpiam . Item iubendum cibum ſumere ſucci facilioris , uel interea mulſum. Ac ſi forte ipſam quoque hac paſſione uexari uiderimus,erit ab officio remouenda. Non aliter etiam ſi qualibet paſſione affecta malo ſucco atque corpore habituari uideatur : nam hoc Græci cachexian uocauerunt . Erunt igitur ijs perfectis aliæ nutrices exhibendę,ex quorum ſano lacte infans nutriatur. Quomodo autem ſanum lac, uel communiter nutrices bonæ probentur,muliebribus libris,quos Græci gynecion uocant,docebimus . Interea ipſe quoque infans erit à lauacro ſeruandus . Tunc poſt tertium diem in domo locandus,& primo oleo calido,tunc oleo & aqua calida fouendus . Vitanda præterea quorum timore infantes afficiuntur , ut ſępe fictę formidines.In ętatibus uero quę ferre maiora adiutoria poſſint,acceſſione tranſacta,erit phlebotomia adhibenda. Aliqui enim medici ſtatim phlebotomandos probant , ſicut etiam Theſſalus ſe uelle demonſtrat. Aliqui prima diatrito ſeruandum exiſtimant , quo ſpeculentur utrum poſt unam acceſſionem paſſio ſoluta receſſiſſe uideatur . Sit præterea non ſolum inane , uerumetiam noxium phlebotomiam adhibere . quippe cum prędicendum probent ex acceſſione ſecunda,utrum paſſio augeatur,& hoc phlebotomię exigat adiutorium,& phlebotomatus cibi refectione toleretur. Alij uero diſcernenter aiunt hoc adiutorij genus adhibendum,ut qui forte iam conſueti paſſione afficiuntur,reſeruato ordine lenimẽtorum,ſtatim acceſſione facta phlebotomentur . Hi autem qui in prima incurſione paſſionem accipiunt , in tertium diem,ſiue ut Græci uocant,diatriton differantur,ſiquidem ſit incerta acceſſionis recurſio . Nos uero , ut Soranus docuit,neque omnes intra diatriton phlebotomamus , & magis eos qui primo incurſu paſſionis afficiuntur. Plurimi enim ægrotantes corrupto cibo admonentur: & eſt præcauendum,indigeſtione ſauciatos phlebotomare. Neque rurſum omnes in tertium diem probamus reſeruandos . Cogente enim paſſione,nullo ſubiecto indigeſtionis obſtaculo,erit arripienda phlebotomiæ commoditas,nõ ſolum ijs qui iam ſæpe admoniti paſſione uidentur,ſed etiam in illis qui primo inuaſu afficiuntur . Ceſſante etenim acceſſione,ineſſe paſſionem conijcimus : ſiquidem generaliter ſit maligna,& frequentius tarda quàm celer,niſi adiutorijs medicinalibus deſtructa à corpore depellatur,aut ullo naturæ,aut fortunę beneficio: niſi tardando corpus tenuerit,ut ſolius medicinæ diligentiam poſcat:iudicare enim eſt incertum, utrum paſſio poſt acceſſionem primam ineſſe corpori,an ſoluta uideatur:ſiquidem ex occulta ueniat apprehenſione cauſarum . & oportet methodicum ſine ulla falſitates regulas intendere curationum . Videmus denique phlebotomiæ conuenire . Nam paſſionales cœnotetes argui uidebuntur, ſi,utrum paſſioni conueniat,fuerit dubitatum . Sed quia ſola temporum quęſtio flagitari præſpicitur , erit conijciendum ante ſecundam paſſionem adhiberi poſſe phlebotomiam : ſiquidem initium uehementię atque magnitudinis cauſa paſſio tranſcedat , ut ſæpe contuſio corporis , aut fractura , uel ignis uſtura : ſtare autem

nec declinare poterit paſſio : horum enim difficilium morborum proprium eſt,ſine ullo deſtructiuo adiutorio non celeriter temporum nequitia tranſire.hoc eſt acceſſionis augmentum . Sed neque propter abſtinentiã cibi,quam neceſſe eſt poſt phlebotomiam adhibere,erit hoc adiutorium declinandum , quando corporis uires ferre ualuerint : hoc eſt, ut & ſanguinis detractionem , & abſtinentię tolerent. Denique etiam alijs paſſionibus affectos:ut,exempli cauſa , ſynanchicos ſine ulla ratione phlebotomamus. Quare,ſicut ſuperius diximus , poſt caſum rectos epilepticos , ceſſante acceſſione, paruo tempore differimus, quo turbore ſpiritus,atque liquidarum materiarum depoſito tranquillentur. Erit enim ſpeculandum,ne qua indigeſtio ſiue corruptio cibi ſubeſſe uideatur . Quod ita intelligere poterimus, ſi nauſeantem uel ructantem fumoſas exhalationes ęgrũ uiderimus,atteſtante mordicatione atque tormẽtis, inteſtinorumq́ue inflatione : quę ſi non fuerint , perfecte digeſtum iudicabimus : quippe cum forſitã, pręoccupato corpore,iam dudum futurę acceſſionis cauſa aut paruum ſumpſerit cibum,aut in totum abſtinuerit . Sed ſi, ut ſupra dictum eſt,corruptus extiterit cibus,erit phlebotomia in tertium diem differenda, fouendum caput cum cęteris partibus,his adhibita collutione cum uini abſtinentia . Tunc erunt ſomno dimittendi, atque à cibo ſeruandi uſque ad primum diem . Sed ſi quidquam corruptionis ex indigeſtione ſuperare uiderimus,erit per uomitum depurgandum: ac ſi nulla fuerit corruptionis uel indigeſtionis ſuſpicio,erit ſtatim adhibenda phlebotomia moderata detractione,ex brachio ſcilicet,ſed cum pręcautione defectus, quẽ Gręci lipothymian uocant : ſiquidem facile paſſionis acceſſionem imitetur . Tunc poſt phlebotomiam erit adhibendus potus,atque oris collutio cum paruiſſimo potu , & ſomno abſtinendus . ac ſi acceſſio in ſecundum diem durauerit , prędicto periculo eius propinquis uel miniſtris, atque adiutoriorum ex ratione uenientium exitum incertum , ne nobis quidquam male geſtũ imputetur , ſi forſitan ui paſſionis ſuperatus ęgrotans uitam finierit,& intemporaliter nos quiſquam adiutorium adhibuiſſe arguat,phlebotomiam adhibemus,tanquam in continuationibus paruam indulgentiam pro dimiſſione accipientes. Vt ſi,exempli cauſa, parum requieuiſſe agitatione ſepoſita ęgrum uiderimus , ut nullo raptu tentetur : uel contrario , ſi forte oppreſſis ſenſibus motu caruerit,aliquas partes corporis mouere uideatur,ut palpebras , quæ iandudum motus ſimilitudine poſſeſſæ ſiluerant. Dehinc poſt detractionem ſanguinis procurata facie,ex ſpongia calida erit mulſum in os ægrotantis diſtillandum : tunc ſecunda die dandi mulſi cyathi duo , uel tres : tertia uero die ante horam ſolitam erit perungendus oleo calido atque dulci, toto corpore ſub ſtramentis. Tunc detectus aqua calida ora foueat , & poſt æquatum corpus accipiat ſuccum paruum, luculentum,mollem,lenem,calidum,digeſtibilem,ut eſt panis,uel alica ex aqua cõfecta , aut pulticula,ex pane, quam torſiniton uocant,ex oleo,aqua,ſale, uel melle condita,ex prima diatrito uſque ad declinationis tẽpus : quod probare poterimus ex minutione acceſſionum ſiue accidentium . Alternis diebus cibum ſumat,ne paſſione affecta neruoſitas etiam illatione cibi grauata digeſtionis officium ſuſtineat, ſed magis laxamentum ex abſtinentia conſequatur. Tunc,ſi uenter non fecerit,uel ſi ſuum officium non impleuerit, ob detractionem grauatum quo corpus releuetur, erit inijciendus calidæ & oleo per clyſterem. Tunc, præſentato uentris officio,erit tondendus,atque nouacula omnis capillatura radenda . Ita in alia diatrito cucurbita occipitio apponenda collo,uertici & temporibus capitis,cum ſcarificatione, & communibus cataplaſmatibus utendum,quibus omne caput cum neruis maioribus,quos tenontas appellãt,contegamus . Tunc buccarum muſculos , quos ſiagonas appellant , atque omnes inter ſcapulas partes cum ſtomacho , uſque ad locum quo diſcernitur uenter,quem diaphragma uocant,ac deinde præcordia,atque ueſicam ſimili curatione laxamus . Singula etenim paſſione raptus uexata , acceſſionis tempore accipimus : ac ſi aliqua in parte corporis querela extiterit,cucurbita imponenda . Sed neque coaceruatim , neque uno tẽpore omnes erunt partes curandę,ſed partiliter,atque diuerſo,ut nunc ſtomachus, nunc ueſica,nũc inter ſcapulam releuetur , quo neceſſario caput relaxatum adquieſcat. Tunc ſpongiæ euaporationibus , qui curationem labori ſuſtinuerunt recuramus : atque ungentes oleo communi,ſiue,quia iam licitum eſt,cyprino uel irino. Tunc cerotarijs mollibus,ac deinde ſcarificatis locis inducta apponimus cerotaria . Conuenit etiam enuaſin adhibere,de qua Adiutoriorũ libris docuimus . Dabimus cibum plurimum atque panoſum . Si aliqua in parte capitis grauedo,uel dolor, aut punctio,aut torpor occurrerit,erunt ſanguiſugę circulatim apponendę : quę,ſi ſufficientem fecerint detractionem,adiutoriorum modum dabunt : ſin minus,ijs detractis cucurbitas infigemus, ut per earum uulnera detractio procuretur . Tunc rurſum cataplaſmatibus utemur, atque uaporationibus ſpongiarum:dehinc cerotario partes contegimus . Profectu accedente dabimus olera non acriora,atque ita geſtationem adhibemus ſellarem : etenim uehiculi motus rotarum uertiginem caliginemq́ue facit ęgrotanti,quę paſſionis imaginem ferat. Tunc deambulatione mouendus pro temporis aere , atque loco lucido,& longo ductu,ne iugi conuerſione uertiginem ſentiat. Dehinc,ſi ferre ualuerit,etiã uocis atque corporis exercitio utemur:monentes,ut neque ſpiritum retineat, neque pronus uel circunflexus,aut ſępe conuerſus aliquid gerat,ſed pingui unctione defricatus ſtanti exercitio moueatur. Tunc, cum facilitas corporis fuerit accepta, lauacrum adhibemus, caput fouentes ſine ullo percuſſu manibus ſubterpoſitis : implet enim ſenſum eius demerſio . Tunc etiam in aqua calida,quã pygolithon uocant,deponendi ſunt ęgrotantes,ne percuſſu frigoris neruoſitas afficiatur. Poſt lauacrum uero parum differentes,quo feruor ex capite releuetur,dabimus aquam prębihendam. Tunc cibum uarium,ſimplicem,media qualitate confectum . Et poſt primam uel ſecundam diatriton dabimus quędam in cibo,quę uinoſę ſint qualitatis,ut ſunt poma:quo corpus uinum daturi pręte ntemus,ut tuto dare poſſimus . atque ita ſeruandum, ne ijs geſtis ſomnus ſuſpenſus,uel conciſus,aut adiuncta phantaſia ſequatur,

& inſomnia

& inſomnia faciat turbulenta,quod ex relatione patientis diſcere poterimus. Item ſi grauedo uel torpor in aliqua parte corporis fuerit,ut dolor,aut punctio,uel ſaltus,erit in aqua calida perſeuerandum:atque illa prohibenda,quæ uinoſæ qualitatis danda præcepimus.Sin uero ex ijs nulla fuerint proſecuta,dabimus lauacro remoto mediocriter uinum lene,parum: ut,exempli cauſa, ſemunciam uel unciam,medio ſcilicet cibo,aquatiſſime temperatum. Tunc in alia diatrito lauacro uinum iungemus. ſed præ cæteris erit animi laxatio procurãda,quo corpus conſentiens nullis obſtantibus curis facile ſanitatis repetat qualitatem. Ac ſi reſumptio recurrens nihil uirium perficere permiſerit,quo etiam carnatum corpus oſtendat bono atteſtante colore, erit conſuetudini dimittendus ægrotans. Eadem ſanè curatione utendum etiam in ijs, qui cum nondum ſunt epileptici,eò tamen ferri uideantur. Hoc enim ſolum ſeruabimus, cum ſignis ad paſſionem minantibus fuerint abſoluti, eos conſuetudini reuocemus: facilius eſt enim imminentium auerſionem,quàm præſentium depulſionem facere.Sin uero paſſio tardauerit,& propterea plurimis fuerit acceſſionibus uariata,erit partienda curatio ſecundum ſuperpoſitionem & lenimentum: ita ut ſuperpoſitionis tempore ijſdem utamur adiutorijs, quibus acutas paſſiones curari perſcripſimus. neque enim phlebotomum reprobamus,permittentibus uiribus: ſiquidem longo interſtitio ſuperpoſitiones occurrere uideantur. In lenimento uero reſumendos dicimus ægrotantes,cum recorporatiua curatione dirigendos iuſta cyclorum regula,ſicut latius,cum de capitis paſſione diceremus,ſcripſimus. Quapropter ob reſumẽdum corpus adhibẽda geſtatio,ſella uel cathedra,aut deambulatio,aut uocis exercitatio. Itẽ lectionem,perunctionem aliptarum præceptis ordinatam,ſine ulla capitis inflatione geramus,ne immodico labore affectum corpus uexare potius,quàm reficere uideamur. Tunc lauacrum languorum interuallis adhibendum,uarius dandus cibus, panis limpidus, atque ſtudioſe elaboratus. Pulmentum uero ex mediæ qualitatis materia,ut oua,pultes,olera,quæ non ſunt acerrimæ uirtutis. Item uolantum leuiora,& piſciũ teneriora: dehinc poſt reſumptiuum cyclum adhibendi recorporatiui,& primo ex parte,tunc perfecti,in quibus eſſe uomitus ex radicibus debet, uel ſimilibus materiarum rebus, ut nuper docuimus: atque ita drimyphagiã,exinde contiguas ſibi pulmentorum materias ordinamus. Item adiutoria localia,ut exempli cauſa,primo capillos decurramus ex pectione,nunc pro capillatura,nunc contra capillaturam: tunc tõſuram adhibentes,dehinc nouacula caput radentes, & cucurbitas alijs atque alijs partibus recorporatiuas imponamus. Tunc tropacis raptum adhibemus,ſed longe primo remotis partibus,tunc uicinis,dehinc patientibus: dantes etiam maſticandum ſinapi, uel piper, aut ſtaphyſagriam. Item ſternutamentum ex helleboro uel aſtrutio,& pipere,& caſtoreo,uel ijs ſimilibus adhibemus. Narium quoque apophlegmatiſmum adijcientes,atque fricatione balnearum nitri pulueris,& cæteris ſympaſmatibus, quæ ruborem facere ualeãt,ut ſunt ex pyrethro,ſtaphyſagria,adarce,euphorbio,pipere,calcis gleba, & pumice. Tunc cataplaſma ex ſinapi,atque malagmata,quæ detergere & pabulis afficere corpus ualeant. Item acopa acriora,ſed quę tetri odoris non ſint,toto corpore illinienda:magis tamen capiti atque ori,concluſis palpebris: quæ immitenda ſunt etiam aurium cauernis.Gargarizandum ſinapi,adhibenda etiam aquarum illiſio,qua patientes partes percuſſæ mutari cogantur,quod Græci cataclyſmum appellant. Iis deinde perfectis cyclis,reſumpto corpore,helleborum adhibemus,ſed longe ſuperpoſitionis ſeruantes occurſum. In omnibus quidem adiutorijs exercitioribus adhibendis,tunc magis in helleboro monemus præcauendum. Denique ſi nullam acceſſionem denunciauerint ſigna,ijs qui ordine ſeruato admonentur,ante decem uel duodecim dies,uel generaliter ꝓ longitudine lenimenti porrectius erit adiutoriorũ regula dirigenda. In ijs uero qui ordinate admonẽtur,eo tẽpore adhibenda curatio,quo conijcere poſſumus medium præteritę atque futuræ acceſſionis. Sic igitur hoc genus diligentię intuendum,ut cum æger ſomnum decuſſerit, primo requieſcat paululum iacens,nõ ſolum ſuſpicans indigeſtionem cibi, uerumetiam donec perſecutione quadam propria corporis fuerit facta digeſtio,ne ex uigilatione ſequenti,atque laxamento membrorum, & tenuitate,uel purgatione ſpiritus iandudum ſomno turbati atque craſſi fiant: quo etiam ſæpe officia impediri noſcuntur,cum nondum totum recurrens occupauerit corpus. Vnde ſæpe factum eſt,ut experrectis ijs quæ illico intueantur fallantur, niſi perfricatis oculis intenderint. neque clamare uel currere facile poſſint: ſiquidem ui quadam ſomni nunc arteria,hoc eſt gutturis uia,aſperetur,& raucos faciat:nunc fatigata corpora denſitate neruorum,irruente ſpiritu craſſiore,afficiat percuſſione uel quaſſatione ſimiles plagas ingerendo. Has igitur ob cauſas ęger plurimo tẽpore,ſomno depoſito,tardare debet,pręcauẽs lucis auctoritatem:quam,mox diſcuſſo ſomno,intueri minime poteſt,ne repentino percutiatur uiſus.Itẽ diſputationibus uehementibus animum exercere declinet. Tunc reſumptus atque releuatus ſomni plenitudine,ſub ſtramentis leni unctione tangatur ſemel, uel ſecundum corporis ſingulas partes laxamenti mediocris cauſa, atque frigoris cautione leuem & delectabilem geſtationem,ut fertoria ſella, uel cathedra. Sed prohibenda erit exclamatio,ſiquidem uehementer moueat partes patientes. Tunc depoſito turbore motus,unctione olei fricetur,conductis & extentis brachijs,flexo atque extento motu releuans ſingula crura commoueat, quo fortioribus motibus faciat aptiora. Fouenda etiam ora aqua calida: nunc enim erit lauacrum prohibendum,atque ita poſt perunctionem cibum accipiat paruum, ſucculentum & leuem,ut oua,pultes piſcis teneri,quęque ex uolantibus paruæ ætatis atque formæ,ut ficedulæ, turdi: declinans omne quod fuerit acrioris uirtutis,ſiue inflare ualentis,aut carnoſæ, uel grauis. Quapropter etiã à uino erit abſtinendus,uel per interualla ab omni cibo ſeruandus: releuatur enim hoc genere corpus ieiunitate reflatum. Sin uero aliqua ſigna acceſſionis futuræ apparuerint,ut ſomnus turbatus,uel cibi corruptio,uel iracundia inanis,ac ſine ratione,item mœſtitudo uel ſternutamentum,aut aurium tinnitus,uel

præ oculis ſcintillarum fingibilis uiſus,aut inflatio præcordiorum,& per ſomnum ſeminis inuoluntarius
iactus,quem onirogonon uocant,& horum ſimilia:non ſolum ad uitæ regulam tranſeundum eſt,uerum-
etiam initium ex abſtinētia ſumendum. Tunc leuis adhibendus motus,atque perunctio,& cibus,quo cor
pus ſalutaribus officijs non deſeratur. Vt enim ijſdem ciborum regulis perſeuerare, tutum non eſt, ſic ē
contrario iugis immobilitas,atque cibi abſtinentia,uacuato corpore ſolitis nutrimentis, uires extinguit fu
turis tēporibus neceſſarias. Quæſitum ēt,utrum cōtradicentibus ſignis acceſſionem fore, an pñtem ſiue fa
ctā iudicemus. Sed tunc erit acceſſio iudicāda,quoties ceciderint in ea ægrotātes: quo diſcere poterimus,
quo tempore diatriti tempus ſit numerādum, ut recte poſſint curationes ſuis reddi temporibus. Nam
denunciata ſigna iam præſentia acceſſionis eſſe contendit. Nos uero prætangi neruoſitatem, atque in ac
ceſſionem urgeri,recte probamus,ut augmenti indicia tanquam præludere uideantur, ut ſunt in hemitri-
tritaicis febribus frequenter acceſſione imminente corpora præoccupata,cū noctis anxietate pulſata, diei
fore aſperitatem ſignificant. Ita igitur uel ſimili ratione præmonitus epilepticus,tanquam ſi acceſſione ue
xaretur,erit uſque ad primam diem abſtinendus,& neque ſimiliter agendus,ut pridie cum fuiſſet in leni-
mento puriſſimo. Quapropter abſtentus una die,ſequentibus leui motu, antecedente unctione, atque
paruo cibo nutriatur, aquam bibat. Tunc ſi rectius habuerit,ut laudabilior ſanitas appareat, augenda
oblatio cibi,alternis ſcilicet diebus,nunc qualitate,nunc quantitate. Tunc niſi ex omni parte ſigna ſupra
dicta,erit rurſum abſtinendus una die. Sin uero fuerint expulſa uel depugnata, non erit illico reddenda
ægrotanti conſuetudo,tanquam nihil ſit quod ſollicitudini remanſiſſe uideatur. Neque rurſum inani ſu-
ſpicione,tanquam iam imminentis ſuperpoſitionis metuentes aduentum,in tenui uitæ regula retinere de
bemus patientem. ut enim opportunitas adhibita, abſtinentiæ futuras amputat ſuperpoſitiones, atque
earum occaſiones detrahit: ſic importune adhibita,corpus uexat,atque fatigatione affectum tarde ſurgere
facit in ſolitas uires. Quapropter cum ſumma cautione,& ſine ulla nimietate ſeruati, blanda regula reſu-
mendi ſunt ægrotantes,quo aſperatas acceſſiones fore metuamus. Tutius autem eſſe probamus,ut ſupra
dictum eſt,longe ante futuram acceſſionem ad hellebori uſum accedere: quo accepto ſi irruerit acceſſio,
erunt omnia mitigatiua adhibenda,quæ acceſſionem ualeant temperare. In ſtrictura enim conſtitutis al-
tioribus,hoc eſt ſtomacho & uentre,mitigatiua laxatione adhibita,etiam medicamini excludendo præpa
rat uiam,& præfocationis amputat metum. Sin uero poſt purgationem nullum periculum ſubierit præ
focationis,cauſa refectionis adhibenda reſumptio eſt,cum ijs quæ ualeant acceſſionem temperare, ut odo
ramenta ſine ullo percuſſu medentia,atque nutribilia,ut eſt panis calidus,melo,cucumis,& ijs ſimilia. De
ſtillandus etiam helleboriſmus,ſed ex melle decocto. Ac ſi initio uomitus ex acceſſione emerſerit,cucur-
bita multa cum ſuppoſita ori uentri infigenda,tunc ſequenti parti, ſecundum quod medicamen ad infe-
riora teneatur,donec acceſſio leuigetur tēperamentis ſupradictæ rationis, ne concurſus paſſionis & adiu-
torij prępocet ęgrotantem. Erit igitur ſuſtollendus ęgrotans ſubiectione manuum ex utraque alarum par
te cum capitis ſuſtentatione, atque leuiter inclinandus. Tunc ſi medicamen ad ſuperiora cucurrerit, &
tranſuorationis cœperit partes, quo ſpiramenta obſtruere uideatur,illiſis dentibus,atque ore clauſo, uel
erumpens per naturales uias,quæ ad fauces de capite ferūtur,in nares defluxerit, ac rurſum decurrens gut
turis meatum clauſerit,præſens præfocatio metuenda. Quapropter immiſſis digitis,ex utraque parte buc
carum circa maiores dentes oris facienda diſtātia. Tum imponenda ptygmata multiplicia: quę ſi forte de-
fuerint,cuneos ex ferulis ſciſſis mittere poterimus,quod ſcientes ęgrotantem ſeruemus,atque medicamen
ad faucium partes ueniens ſpatio quodam exceptum facilius excludatur. Seruanda etiā tempora,quibus
medicamen faucibus occurrit, adiuuantes eius excluſionem,in faciem inclinantes ęgrotantem, atque eius
ora calida ſpongia detergentes: diſtillantes etiam in os mulſum: ſic enim ueluti deſpumans reſumit, aut
deponit acceſſionis preſſuram releuatus ęgrotans. Ac ſi non ſufficiens hellebori fuerit agitatio, quam
Græci ſparagmon uocant,& paruo euentu ſucceſſerit perſeuerante paſſione, erit etiam ſecundo uel ter-
tio hellebori uſus adhibendus, ſed pręſumpto uiribus ęgro: quippe cum non ijſdem uti omnibus neceſſe
ſit,& deſtruendę paſſionis cauſa una ſola ſufficiens & perſeuerans exhibitio approbetur. Vtendum etiam
aquis naturalibus,hoc eſt naturali uirtute medentibus: ſed quę nulla odoris uexatione adficiant ęgrotan-
tem. Adhibenda igitur natatio,& ſole corpus torrendum,quod Gręci heliaſin uocant, ſed pręteсto capi-
te. Vtēdum etiam potabilibus medicaminibus,uel electarijs ex hyſſopo,& origano, & thymo confectis.
Principaliter enim corpus mutant recorporationem faciendo ob acrimoniam,dehinc etiam corpus ſucco
rum naturalium tenuant qualitate. Emolliendus nanque uenter, & peregrinatio imperanda terrena at-
que maritima, ſi ferre nauigationem potuerint patientes. Tunc etiam exercitia uehementiora,quæ la-
bore corpus afficiant affectanda,quo magis fortitudo quàm corporis robur augeatur. Eſt enim ſemper
grauabilis carnatio, & magis ſi tenuibus fuerit impoſita uiribus,& in ijs paſſionibus,quæ in neruis eſſe no
ſcuntur. Vnde neque facile curationis eſt credendus effectus,quo depulſam paſſionē iudicemus, niſi legi-
tima acceſſionum tempora ſoliti concurſus ſine ulla inquietudine,atque plurima tranſierint ægrotantes.
Somnos quoque ſine ullo impedimento duxerint,& uigilias placidas,ac liquida ſanitate moderatas, nulla
etiam difficultate officiorum animæ uel corporis impeditas, atteſtante cibi ſufficienti appetitu,cum dige-
ſtione congrua,& corporis nutrimento mediocri,uel egeſtionum naturalium moderato exitu,bono atte-
ſtante uel immutato colore. Seruāda pręterea multo tempore omnis nimietas ut frigus,uſtio,indigeſtio,
uinolentia,libido,lauatio,& magis ea quę ſpecialiter paſſionem in commemorationem ducunt,ut odores
percuſſibiles, aut ſplendor nimię lucis,aut reſultantium materiarum. Item ſtrepitus,clamatio, circulatus

curſus,

curſus,extentio,aut ex alto deſpectio,ſiue fluminum celerrimus fluor. Vt enim ulcerum recentes cicatrices facili occaſione ſoluuntur: non aliter hæc paſſio,uel alia quæque ſimilis nequitia paruo impulſu repetit corpus: quippe quod proxime dimiſiſſe uidebatur. Ac ſi forte neque ita fuerit æger ab epilepſia liberatus,nihil minus adhibendum,ſed magis perſeuerandum curatione probamus. Dabit enim hæc diligentia uel ex parte beneficium,quo neque frequentius admoneatur ęgrotans,neque longioribus acceſſionibus opprimatur,neque turpiter in furore, uel publicis in locis apprehenſus etiam poſt paſſionis impetũ animi luctatione uexetur. quibus enim prima uel optata non proueniunt,erit ſecunda mitigationis cauſa capienda. Hęc eſt ſecundum ordinem methodica epilepticorum curatio. Aliarum uero ſectarum principes uaria rerum temperatione,ſiue experimento curationis adiutoria cumularunt, caput fouentes aceto atque oleo roſaceo puro,uel immixto caſtoreo,in acceſſione frigidis utentes. Articulos quoque omnes ligatione coſtringentes, ſternutamento commoto ex aceto,naribus interius flato cum ſinapi uel caſtoreo oleo irino infuſo cũ calchanto,uel ſulphure uiuo,aut aſtrutio incenſo, uel ijs quę ad matricis pręfocationes incendenda poſuerunt. Item hyſopum & origanum,& thymum,uel ignis flammam oculis offerentes,cum titillatu quodam & oppreſſione pręcordiorum ad inferiores partes. Iubent pręterea motũ corporis adhibere,geſtationem uel deambulationem,aut ſupra ſindonem uolutari: ſinapiſandas etiam manus ęgrotãtium atque pedes,& ante acceſſionem perungi thapſia caput,& ſpiritum continere. Alio uero tempore,hoc eſt dimiſſionis,uini atque carnis imperant abſtinentiam,& magis porcinæ uel bubulę,& caprinę. Prohibent pręterea ſupra pellem caprinam dormire ſiue iacere ęgrotantem: ſiquidem paſſionis faciat motum. Adhibent etiam clyſterem iugem atque acerrimę uirtutis,& medicamina diurinalia,quę diuretica uocant: atque purgatiua per uentrem,quę catartica uocant: & horum magis cui nomen eſt hiera: quę non erunt,inquiunt,tertio minus ſingulis menſibus offerenda. Tunc capitis diuiſuram accuratam,quam chiaſmum,dehinc ſcaroſin uel medicamine, ſiue ignis uſtura. Item terebrationem teſtę,uel arteriotomiam,uel uſum uenereum,aut è contrario eunuchiſmum faciendum probantes. Dant etiam bibẽdum lac aſininum,cum ſale uel ſanguine teſtudinis marinę uel humano, aut uituli marini: & non ſolum ſanguinem,uerumetiam coagula quę lacti miſcentur. Item mandendam muſtelam, ſed longo deſiccatam tempore: & tunc corda hominum atque equorum,quorum crura quaſi impetigines habent, ſiue aſinorum,uel mulorum. Item teſtes uel ueretrum marini ſiue fluminalis cancri,& porcellionis: hoc eſt, animalia quę humectis & aquoſis locis ſępe naſcuntur, à Gręcis appellata oniſci: dehinc ſquamulas ferri, cum aqua in qua fuerit candens ferrum prętinctum. Dant etiam cameli cerebrum fumo ſiccatum atque conciſum,ſed infantibus uel pueris odorandum: perfectis autem ętatibus bibendum ad modum cyathi cũ mulſo & aceto tribus cyathis. Similiter etiam leporis cor,& cerebrum gauię. Alij uero etiam ligamenta probauerunt,& magos adhibendos,atque eorum incantationes: quę quantis ſint uexationibus confertę, etiã per ſe probantur,ſicut latius Adiutoriorũ libris docuimus,nunc tamen paucis memorauimus. Conſtringens igitur fomentum,atque tetri odoris,uel aceto & oleo roſaceo,& caſtoreo percutit & grauat,& tumores conſtringit: & ſi,ut putant,materiam redarguit,abactum tamen cutibus ad cerebrum,& eius membranas reuocat. & ſunt hęc exteriorum comparatione magis ſalutaria. Pręterea eſt uehementer noxium, frigidat caput acceſſionis tempore fouere: quę enim dimiſſione releuata miteſcunt,eadem frigida denſatione magis grauantur. Item ligationes neruos denſant,atque corporis oppreſſio,quam fieri iubent. Defricatio intemporalis,hoc eſt acceſſionis tempora geminat paſſiones. Accidentia enim ſi temporaliter quidem uidentur laceſſitis ſenſibus in reſumptionem uenire,totam tamen paſſionem peiorant,nõ aliter quã ſi quiſquam turbatos oculos manutigio,quod Gręci chirapſiam uocant,temporaliter fricando releuare uideatur. Item non aliter ſternutamenta medicaminibus commota acceſſioni non conuenire probamus: quippe cum neque in linimento paſſionis conſtitutos hoc adiutorio facile inquietare liceat: niſi certo regulę ductu pręparatos,quo caput releuetur geſtatione tenui,ac deambulatione: ſiquidem hoc adiutorij genus initio impleat caput,dehinc medeatur. Quod ſperandum in ijs,qui acceſſione agitati,earum partium plenitudine uexantur,ſi etiam ſternutamento fuerint conuitiati,cum magis oporteat paſſionis illatam ſoluere turbationẽ. Eſt præterea acetum moleſtum naribus inſufflare, ſiue ſolũ, ſiue cũ alia qualibet percuſſibili materia. Conſtringit enim atque denſat tumentia,& turbata perturbat, & ea concurrere compellit,quæ acceſſionis uiolentia excludi coguntur. Item non aliter mutiles atque ſatiabiles ſunt incẽſiones,ſiue fumigationes & odoramenta ex pice,bitumine,ſpõdilio,caſtoreo,galbano,acerrimæ atque grauabilis uirtutis cauſæ,& iniucundioris: adeo ut etiam recte ualentium impleant caput,& eorum qui nunquam,aut difficile earum partium querelam prodiderint. Nunc tamen ijs odoramentis acceptis uertigine atque grauedine urgeantur,& non aliter tumentes oculos fumigatio adficiat,quâm etiam tumentes cerebri membranas: neceſſario enim cogit in ſimilem uenire paſſionem. Percutit etiam ignis flamma, ſiue eius affectatus ſplendor multus. Denique etiam in lenimento epilepticos conſtitutos,lucis importunitas,atque eminens percuſſio in commemorationem facit acceſſionis uenire. Noxia etiam præcordiorũ preſſura,quam adhibendam probant,iudicatur. Mitiganda enim ſunt acceſſione commota, & non uiolenter atque contrario conatu reprimenda. Grauis etiam ſine dubio uidetur ſupra ſindonem iuſſa uolutatio: quippe cum leui conuerſione corpus affectum,non ſolum lenimenti tempore epilepticos in uertiginem mittat, uerumetiam recte ualentes ſimiliter afficere uideatur. Articulorum quoque ſinapiſmus acceſſionis tempore tumorem geminans,etiam paſſionem neceſſario peiorem facit. Eſt item intemperabilis ante acceſſionem punctio ferulaginis,quam Græci thapſiã uocant,cum oporteat motam paſſionem,

atque in peius coactam mitigare potius,quàm prouocare: & quoties eius neceſſarius eſt uſus lenimenti tẽpore,toties,atque melius ſuæ uirtutis impleat beneficium:cum importune adhibitus, partes faciat emori. Has denique Græci necroſes uocant . Item ſpiritus retentio,quam faciendam probant acceſſionis initio , ſenſus implet:non,ut quidam uolunt,repercuſſo ſpiritu,futuram prohibet acceſſionem. Premit etiam potius quàm diſcutit ea quæ iam ſuo motu denſari uidentur. Abſtinentia uero uini atque carnis,quam iugiter fieri iubent,uel unius anni ſpatio,impedit recorporationes faciundæ profectum,quem augere neceſſario mutationum uarietas poteſt. Quod facile ignaris notum fiet ex uitæ conſuetudine: quæ,ſi eadem fuerit,procul dubio corpus infirmat : quippe cum iugis potatio aquæ demiſſum faciat corpus,& neque numero dierum,uel menſium curandi regula ſit conſtituenda, ſed paſſionis temporibus,quorum mutatæ regulæ commutantur,ut ſub eorum rigore damnum aquę uel uini miniſtretur.hoc etiam de carnis uſu erit conijciendum . Caprina uero pellis odoris tetri cauſa noxia capiti iudicatur,non ſpeciali atque priuata ratione . Item iugis atque acerrima clyſteris iniectio inteſtina conradit,atque neruos uitiat . Vrinalia quoque medicamina,quæ diuretica uocant,ueſicæ infectione capitis membranas commouent. Item purgatiua medicamina,quæ catartica uocant,defluxionem corporis facient,atque ſtomachum euertunt, capitis etiam accuratam diuiſuram,quam chiaſmum uocant,& teſtæ perforatio , & uſtura cutis medicamine uel igne ſuffecta,quam ſcaroticam uocãt,& arteriotomia patiẽtes partes inſumit , & utilibus renititur rebus: ſiquidem nulla te comparatiua adiutoria ijſdem locis adhibere permittat. At uero concubitus,ſiue Venus quam adhibendam probant , ab aliquibus parua epilepſia nuncupata eſt : ſiquidem ſimilem faciat membrorum motum diuerſo contractu,anhelatione & ſudore atteſtante,& oculorum conuerſione cum rubore uultus:ac deinde poſt effectum diſplicere faciat ſibimet corpus cum pallore, & quadam debilitate uel mœſtitudine,adeo neruos afficere male uideatur,ut ſæpe imminente acceſſione per ſomnum iactu ſeminis ægri præpurgentur,quod Græci onirogonon uocauerunt . Item eunuchiſmus uires amputat, non epilepſiam ſoluit . Lac quoque ſumptum facile aceſcit , & propterea grauans epilepticos male probatũ uidetur . Non aliter etiam potus ſanguis teſtudinis,ſiue hominis,atque uituli marini,& ſumptio coaguli , quod Græci pityan uocant . Muſtelæ quoque,ſiue hominum caro ſiccata, & equorum impetigines , uel ueretrum,atque teſtes canis aquarij,uel porcellionis ſupra memorati, quos oniſcos appellant , & aqua de ſquamulis ſiue tinctionibus ferri,& cor leporis & cameli , ſiue gauiæ cerebrum male probatur . Etenim neque ex occultis cauſis, quas Græci ἀδήλους αἰτίας uocant,rationes ducunt : neque ex alia contagione ſiue tentatione,ut empirici uolunt , approbata in uſum uenerunt medicinæ . quippe cum intelligi , uel apprehendi naturali aut fortuita rerum dominatione minime poſſit,uti ijs maxime ita inſuetis atque nouis, & odioſis generibus materiarum,quarum nihil uſu grauius eſſe uideatur,ipſius quoque cõparatione paſſionis,ſitque admirandum quod de aere atque uigilijs,uel ſomno & potu,& cibo, uel ijs quę neceſſario ſumuntur,nihil experimenti utile collegerint:de ijs uero ita execrandis,& crudelibus,atque inhumanis,plerunque etiam periculoſis curationes ordinare uoluerint. Non enim ſanguinem tauri potum interficere, ut Themiſtoclem: lac coagulatum,uel caſeum coctum,aut oratorem,& imaginem recte reprobauerunt,ſi quiſquam humanum ſanguinem facere minime crediderit,quo falſo memorata à ueteribus cętera uideantur . Accuſatis igitur, ſiue nudatis ſummatim ueterum curationibus,non eſt abſurdum etiam cum nominibus errores arguere ſingulorum . Hippocrates de epilepiſia ſcribens communiter ait : Quiſquis in humano corpore agnouerit ſiccandi uel humectandi,aut frigidandi,uel calefaciendi cauſas,idem etiam iſtius paſſionis poterit uidere rationem: & neque quo modo, neque ex quibus , neque quando uel quouſque hęc fieri debeant, tradere curabit . Item Diocles libro quo de paſſionibus ſcripſit, in ijs qui ex uinolentia,uel carnali cibo iſtam paſſionem conceperint,phlebotomiam probat,antecedentes potius quâm pręſentes intuens cauſas . In ijs uero qui ex corporis habitudine in iſtam uenerint paſſionem,humoris craſſi detractionem probat adhibendam,quem appellaui phlegma . Vtitur etiam urinalibus medicamentis , quę diuretica uocant : item deambulatione ac geſtatione . Quę,ſi etiam uera eſſent adiutoria , ob paruitatem tamen numeri & magnitudinis ſuę,magnę paſſioni difficile poſſent paria pronunciari,aut eius deſtructioni ſufficere . Item libro Curationum phlebotomans utitur medicamine catapotio,quod ſtomachum euertit,atque poſt cœnam uomitum facit,exhalationibus implens caput . Potat etiam aceto, ſternutamẽtum commouens prius quàm in ſomnum ueniant ægrotantes , profecto intemporaliter commouet ſenſuales uias. Dat etiam abſinthium,centaurion,& lac aſininum,& equorum impetigines,uel mulorum,neque tempus adijciens factis,& odioſis ægrotantes afficiens rebus. Praxagoras uero ſecundo libro Curationum caput imperat radendum,adhibens fricationes & cataplaſma ex aceto ſine Venere, dolentibus ſpeciebus etiam ſternutamentum commouens,& ieiunum uomitum per ſingulos dies,utens etiam poto lacte cum mulſo atque ſale . Item deambulationibus plurimis atque uehementi motu,celebratis & potionibus urinalibus,& cibis uarijs,& agninæ carnis,ſiue hœdinæ,atque porcinæ & catulorum, dans acetum bibendum atque uinum,& poſt uomitum ſternutamenta & odoramenta probans , ſpiritus retentionem. Item uſturam atque inciſuram partibus,adhibens etiam uentriflua medicamina : & cum acceſſionem uiderit cõmoueri,deprimit partes quę fuerint in querela,atque defricat caſtoreo,& uituli marini ueretro, ſiue uirilibus hippopotami,aut teſtudinis ſanguine, uel rhombi marini , omnia confundens . non enim initio raſio capitis eſt adhibenda,nec aceto denſandum corpus,neque diurno uomitu uexandum,ſiquidem fortitudinem tollant: neque plurimo ſternutamento,implet enim ſenſus: neque urinalibus medicaminibus, ſiquidem corpus nimium laxent: neque purgatiuis,ſiquidem non aliter uexent : neque catulorum carni

bus, propter ſuæ qualitatis horrorem: neque detentione ſpiritus acceſſione imminente, tunc enim tempus eſt requieſcendi: neque compreſſionibus, aſperant enim tumores: neque curioſis odoramentis, ſiquidem caput impleant: neque inciſura, ob inutilem dolorem: neque uſtionibus, ſuperpoſitionis enim tempore aſperant ob tumorẽ paſſionem. In lenimento uero reſumendos uexatione doloris fatigant, & uſui recorporatiuorum adiutoriorũ obſiſtunt: neque coagulo uituli marini, uel ueretro, aut teſtibus hippopotami, uel teſtudinis ſanguine, aut rhombi marini. Hæc omnia experta neque ratione, neque regula, ſed tẽtatione probantur. Item Aſclepiades primo libro Celerum uel acutarum paſſionum, eos qui corporis raptu afficiuntur ſolos imperat phlebotomari: non aduertens, quia ex eadem adſtrictione generales quęque ſpecies epilepſiæ formantur, ſed acceſſione grauior altera comparabitur. quapropter magis exigit phlebotomiæ beneficium. Item phlebotomatos iniici iubet clyſteri, uel collyrio, quod balanon appellant, odoribus tetris adhibitis, & fumationibus, & naribus aceti inſufflati inſufflatione, atque uolutatione in ſindone præſtita. Prohibet ſanè carnales cibos & uinum, ſed imperat Venerem, quorum accuſationem atque improbationẽ ex ante ſcriptis accipe poterim. At Serapiõ primo lib. Curationum multis ex rebus diligẽtiam curandi confundit. Vngit enim reſiduum corpus oleo, colla uero aceto cum oleo roſaceo, conſtringens ea quę laxatione indigeant. Tunc exercitio adhibito dat mulſum bibendum, ex aceto confectum: ac deinde nihil accipere iubet ægrotantes, ſed quieſcere. Tunc deambulare circa ueſperam, ac rurſum conquieſcere, & deambulationem repetere. Tunc lauari, & adhibita requie bibere hyſopi decoctionem cum aceto, atque mel in trium heminarum quantitate, tunc cibum ſumere, erroribus mille ſtomachum uexãs, ut ſemel cibo reficiat. Vtitur etiam ante unum uel duos dies, ſi ordine certo acceſſionis occurrerint, nunc ſanguinis detractione, nunc purgatiuis medicaminibus: ſed nunc per ſuperiora, aut albo helleboro, nunc per inferiora, aut ſcamonia, uel nigro helleboro, & ijs ſimilibus pernicioſis turbationibus corpus adficiens eo tẽpore quo requies adhibenda eſt, ne ulla occaſione accepta acceſſio generetur. Ordinat pręterea quę ſpecialiter paſſioni congrua medicamina nuncupauit, ex caſtoreo & equorum impetiginibus. Sunt autem ſquamulæ anteriorum crurum ſub armorum partibus in ipſis animalibus natę: has Græci lichenas uocãt, ſiue chelidonas: nos uero, ut ſupradictum eſt, impetigines uel hirundines. Dat etiam cameli cerebrum atque fella, & coagulum uituli marini. Item dat medicamen quod ex crocodili terreni ſtercore confectũ probat, & leporis corde, & lumbis, & teſtudinis marinæ ſanguine, uel teſtibus apri, uel arietis, aut galli gallinacei. Adhibet etiam odoramenta, & iniectiones clyſteris, non minus ab epilepticis in curationibus cadens. Item Heraclides Tarentinus ſecundo libro Interiorum curationum eadem medicamina conſcripſit. Multi quoque uetuſtiores iſtam curationem ordinantes uarijs erroribus conciderunt, quos memorare ſuperfluum eſt: quippe cum eorum uires proditione temporis expiraſſe uideantur: ex quibus eſt Menecrates Zeophletenſis, item Tryphon, Philotimus, Chryſippus, Demarchus, & horum plurimi. Quod eſt nudum atque probabile ex conſcriptione curationum Apollonij Citienſis ſecundo libro de epilepticis: item Nicandri tertio libro. Themiſon uero libro primo tardarum paſſionum Aſclepiadis erroribus. Nondum purgatur ante acceſſionem phlebotomandus, inquit, ſi ordo fuerit augmentorum præſeruatus: ſin uero errans fuerit perſpectus, poſt acceſſionem imperat phlebotomiam adhibendam. Modũ autem detrahendi ſanguinis eius approbat mutationem. Quæ ſunt uaniſſimæ inuentiones: ſicut libris Specialium adiutoriorũ docuimus. Tunc ſi in brachijs, uel in cruribus, inquit, aliqua querela extiterit, earundem partium uenas diuidendas. Sin minus, interiorem uenam diſtringendã lino, conijciens melius eſſe ex partibus non patientibus ſanguinis coaceruatam facere detractionem: ſiquidem patientes magis grauentur ob irruentem materię lapſum, qui detractæ ſuperet modum. Tunc poſt phlebotomiam deambulatione utitur, & defricatione alienis manibus adhibita, quo corporis motus conquieſcat. Dat etiam cibum ex mediæ qualitatis materia, & nulla cogente ratione rurſum ſanguinem detrahit. Sed ſi ordinem ſeruauerint acceſſiones, intra quinque dies ſecundo uel tertio detractionem facit. De alijs quoque multis atque omnibus corporis partibus, & talis & brachijs, nil metuens defectionem, ſanguinem detrahit. In lenimẽto uero, ut exempli cauſa X X X dierum, poſt acceſſionem helleboro utitur, poſt quatuor uel quinque dies. Tunc ſequenti initiet, atque alia die adhibet lauacrum, & tribus uel quatuor diebus cæteris curſibus cyclum complet, ac deinde rurſum adhibet helleborum poſt acceſſionem trãſactam, uel certe radiciũ adhibet phlebotomum diſſecans corpus: quod erat melius ordinare ante uſum hellebori, quo leuiora maioribus præponerentur: quippe in recorporatiuis curationibus. Adhibet præterea clyſterem, qui uires detrahat ægrotantis, & propterea ſequi non debuerit. Supra dicta utitur etiam localibus adiutorijs, & quidem multis pro differẽtia, & quibuſdam falſiſſimis, ut eſt ſub occipitio accurata diuiſura, quam chiaſmum uocari diximus: & ferro circunſcripta in capite cutis uſtura, qua teſta ſquamulis deſpumatur. Itẽ medium teſtæ, quod Græci bregma appellant, terebri perforatione, & in acceſſione conſtrictione articulorum, & odoribus tetris atque male olentibus, ex pice, atque ex ſpondilio caſtoreo, galbano, ſinapi cum aceto, quæ ex ante dictis erunt protinus refellenda.

De furore ſiue inſania, quam Græci Manian uocant. Cap. V.

PLATO in Phædro duplicem furorem dixit: unum fieri mentis intentione, ex corporis cauſa uel origine: alterum diuinum ſiue immiſſum, eiuſque Appollinem inſpiratorem eſſe, atque nunc uocari diuinationem: ab antiquis uero appellatum furorem. Magna Gręcorum uetuſtas manian appellabat,

quæ nunc mantice dicta eſt. Item alium,inquit,ex Libero fieri patre:alium ex amore,& appellauit eroticon : alium ex Muſis,quem appellauit protrepticon,quòd carmen inſtruere uideatur. Item Stoici duplicem furorem dixerunt:ſed alium inſipientiæ genus,quo omnem imprudentem inſanire probant : alium ex alienatione mentis,& corporis compaſſione. Item Empedoclem ſequentes alium dicunt ex animi purgamēto fieri: alium alienatione mentis,ex corporis cauſa,ſiue iniquitate: de quo nūc ſcripturi ſumus. Quem Græci,ſiquidem magnam faciat anxietatem,quam appellant manian. uel quòd animum ſiue mentem ultra modum laxet : manon enim dimiſſum ſiue mollem appellant : uel certe quòd polluat ægrotantes: nam pollui Græci lymænin uocant. uel certe quòd deſertam,ſiue ſolitudinem cupientes faciat ægrotos: nam Gręci deſtitui,atque ſolitudinem petere,monuſthæ dicunt. uel quòd perſeuerantius corpus teneat,& difficile pellatur, & ob id Græci ueluti moniam dixerunt.uel certe quòd duros atque perferentes faciat ægrotantes,quod Græci hypometicos uocant. Eſt autem alienatio tardans in febribus, quo à phreneticis diſcernitur. Siquidem neque celer, neque cum febricula eſſe uideatur. Vel ſi quiſquam furioſus febricitauerit,diſcernatur à phrenetico temporis conſideratione : nam præcedit in furioſis furor ſequenti febricula,& non ita paruo pulſu afficiuntur, quæ utraque neceſſario phreneticos ſequentur. Generatur autem frequentius in iuuenibus,ac medijs ętatibus, difficile in ſenibus, atque difficilius in pueris,uel mulieribus : & nunc repente inuadens,nunc paulatim increſcens : & nunc ex occultis,nunc ex manifeſtis cauſis,ut eſt uſtio,perfrictio, indigeſtio, uinolentia frequens atque immodica, quam Gręci crępalen uocant. item uigilię iuges,& amor,uel iracundia,aut mœſtitudo,uel timor,uel ſuperſtitio nimia. Item concuſſio, ſiue percuſſio,& intentio nimia ſenſuum & intellectus ob cupiditatem diſciplinarum,uel quęſtum pecunialem, aut gloriam. item pota medicamina, uel magis ea quę amorem facere uideantur,à Gręcis philtropota appellata : item detractio hęmorrhoidarum ueterum,ſiue uaricum,aut abſtinentia in fœminis ſolitę purgationis. Sequentur autem eos qui non repente hac paſſione afficiuntur, priuſquam morbus eniteſcat,ea quę etiam epilepticos futuros afficiunt,& apoplectos. Signa denique ex ante dictis ſumēda memorauimus: ſed hęc quidā diſcernunt,ut communibus propria iungentes: graues etenim, inquiunt,ſomni magis epilepſiam fore ſignificant:atque è contrario leues atque parui furorem. Sic etiam in iracundia conſtitutos capitis implemento affici atque ęſtimare ſe in furorem deueniſſe,& rurſum ſilentio opprimi ex inani timore. item mœſtitudo, uel animi anxietas,& iactatio,uel plurima ciborum appetentia,& oculorum frequens palpebratio,cordis ſaltus,& ſomni cum timore terribili uel turbato effecti. item uentris extantia,& frequens deſcenſus uenti per podicem,pulſus paruus atque crebrer,& uehemēs: etenim in epilepſiam decliues ac pronos maior atque rarus pulſus ſequetur & imbecillus. Intuendam etiam,inquiunt,qualitatem aduenientium morborum: ſępe enim quadam contagione ingeruntur, quę uniuerſa ſecundum nos non tutiſſima atque certam faciunt diſcretionem ſupradictarum paſſionum : etenim futuris epilepticis,uel in paſſionem pronis uigilię irruunt,& anxietates,& cętera. Item in aduentitijs morbis aliqua ex ijs eueniunt, neceſſario omnia, uel certe aliqua quę non enumerauerint ſigna. Emergente enim ſiue prodita paſſione,alienatio mentis fiet ſine febribus,& quibuſdam uehemens, quibuſdam leuis,& alijs alia ſpecie atque uiſu differens,uirtute tamen atque genere uno confecta: nam furor nunc iracundia,nunc hilaritate,nunc mœſtitudine,ſiue uanitate occupat mentem : nunc timore comminante inanium rerum,ſicut quidam memorauerunt, ut nunc ſpeluncas timeant,nunc lacunas,ne in eaſdē concidant,uel alia quę terrori eſſe poſſunt. Item eſſe furorem cum quadam uaticinatione ueteres poſuerunt. Demetrius etiam parui temporis mentis extenſionem furorem appellat. Item turbine repentino expaueſcentes atque percuſſos quoſdam,ut etiam obliuione pręgeſtorum afficiantur. Sic denique Artemidorum grammaticum Apollonius memorat nitente greſſu crocodilum in harena iacentem expauiſſe,atque eius motu percuſſa mente, credidiſſe ſibi ſiniſtrum crus atque manum à ſerpēte comeſtā, & literarum memoria caruiſſe obliuione poſſeſſum. Item melancholiam inquit ſpeciem furoris eſſe nuncupandam:nos uero ipſam quoque diſcernimus à furore. Eſt autem inſania ſiue furor nunc iugis,nunc temporis interiecti requie leuigatus, efficiens ut ęgri nunc non meminerint ſui laboris,nunc obliuionem neſciant ſuam,& nunc omnium ſenſuum alienatione uexentur falſitate poſſeſſi, nec aliarum ſpecierum errore fallantur. Sic denique furens alius ſe paſſerem exiſtimauit,alius gallum gallinaceum,alius fictilem alius laterem,alius deum,alius oratorem,alius tragœdum uel comœdum,alius ſtipulam ferens mundi ſe cēſum tenere,alius ſe ſuſtentandum manu poſcebat,uagiens ut infans. Horum plurimis acceſſionis tempore oculi ſanguinolenti fient atque attenti. Accidunt etiam uigilię iuges,uenarum extenſio,genarum rubor,corporis durities,atque aliena fortitudo. Patitur autem omnis neruoſitas,ut ex ijs quę ſequuntur uel accidunt conijcere poterimus,magis tamen caput : etenim antecedentes plurimę querelę eius partis exiſtunt, cum grauedine atque dolore afficiuntur,ſingulis quoque ſenſibus patientibus,quos in capite nouimus conſtitutos: & pręterea paſſio magna atque tardiſſima ſuperpoſitionibus ac lenimentis uariata,ex conſtrictione confecta: etenim ijs,qui Mnaſeam ſectantes alium putant, adquieſcendum non eſt, ſuſpicantibus eum furorem, qui hilaritate affecerit ęgrotantes,ſolutionis appellandum. Falluntur etenim nominis uoce: ſiquidem Gręci diachyſin animi laxationem dixerunt,ſiue diffuſionem,cum hoc animi,non corporis oſtendat qualitatem : nam quòd omnis furens ſtrictura afficiatur,manifeſtum atque probabile eſt ex oculis ſanguinolētis, qui inlato conſtitutam ſtricturam denunciant. Item quòd ipſos oculos atque uenas in uultu extantiores habeat,totius corporis atteſtante duritias,cum fortitudine pręter naturam adueniente ob ſtricturę conſenſum : denique lenimenti tempore fatigatos ſe ſentiunt ęgrotantes.

Eſt

Eſt item coniectura facienda ex ijs quæ mentis alienationem præcedunt,ut capitis grauedo uel dolor, & tardus membrorum motus,ſpinæ uel ſcapularum,uentris inflatio . Peccant denique etiam ij qui animæ paſſionem principaliter,dehinc corporis eſſe concipiunt,cum neque quiſquam philoſophorum eius tradiderit curationem,& antequam mente falluntur accidentia ſubſtantia corporis habere uideatur. Hæc ſunt quæ ad apprehendendum uel diſcernendum morbum methodus ordinauit. Curationem uero ſimilem epilepticis accipimus adhibendam. Etenim principio conuenit iacere loco mediocriter lucido atque calido,& nullo turbore pulſato:nulla quoque picturæ diſtinctione,neque feneſtris humilibus luminato, neque in ſuperioribus potius quàm in ſolo : plerique enim furore correpti ſeſe præcipites dederunt.

Eſt etiam lectus firmiſſime,atque auerſus ingreſſum cubiculi locandus,quo ingredientes minime uideant ægrotantes,ne uultus uarietate laceſſiti furoris augeant uanitatem. Stramina præterea mollia ſunt approbanda cum defricatione ac retẽtione articulorum,blando ſcilicet tactu : & ſi qua pars corporis ſaltu fuerit agitata,tepidis uaporationibus erit mitiganda , appoſitis lanis mollibus ac limpidis,atque capiti,collo, & thoraci circulatim . fotus quoque adhibendus olei calidi,admixto aliquando mitigatiuæ uirtutis cauſa fœnigręci liquore,& eius decoctione confecto,ſed minime pingui,uel certe hibiſci infuſione aut lini ſeminis : tunc oris collutio,atque potus ex aqua calida. Erunt præterea multorum ingreſſus prohibendi , & maxime ignotorum . Mandandum quoque miniſtris, ut eorum errores quodam cõſenſu accipientes corrigant , ne aut oĩbus conſentiendo augeant furorem,eorum uiſa confirmantes , aut rurſum repugnando aſperent paſſionis augmentum: ſed inductiue nunc indulgeant conſentientes,nunc inſinuanda corrigãt uana,recta demonſtrantes . Ac ſi exilire cœperint,ut difficile teneantur,uel ſolitudine potius exaſperantur,oportebit plurimis uti miniſtris,& præcipere ægros latẽter retineri,ad articulorum fricationem, quo minime prouocentur : ſi etiam uiſu hominum fuerint commoti,erit adhibẽda ligatio ſine ulla quaſſatione,prætectis articulis ex lana . Tunc faſciola ligatur , ac ſi quidquam timere uel reuereri conſueuerint, non erit itidem frequenter inducendum : continuatio enim contemptibilitatem parit : uel cum cauſæ coegerint,uel adiutorio adhibendo non ſuccubuerint ægrotantes,tunc erit neceſſario inducendum, quo ægri terrore uel reuerentia opprimantur. Ac ſi etiam lucem animo contraria commouentem uiderimus, erunt eorum oculi adumbrandi,quo cæterum corpus luce tangatur. Adhibenda cibi abſtinentia uſque ad primam diatriton,ac permittentibus uiribus phlebotomia,ſi paſſio coegerit intra diatritum, & ſi ulla obſtiterit cauſa detractionis congruæ faciendæ aliquoties adhibita detractione modus implendus. Si horum nihil obſtiterit,in ipſa diatrito erit phlebotomia adhibenda,tunc perunctio : ora fouenda,dandus cibus leuis,paruus,digeſtibilis,ut panis ex aqua calida,uel alica ex melle leuiter decocto confecta,uel ſorbile quidquam,aut tenerum . Exinde uſque ad paſſionis declinationem alternis diebus æger nutriendus,ſi uires eius permiſerint . Proluendus denique etiam clyſtere ſimplici,ſi paſſio popoſcerit. Tunc etiam præcordia cataplaſmatibus relaxanda,ob digeſtionis qualitatem,quo nulla conſtrictio ſpiritum abſtentum capiti tranſmittat. Attendendæ etiam ſpecies alienationis,cuius accidentia contrariorum coniectura erunt mitiganda , ut eum hilaritate relaxent,nunciantes quidquam quod animum reſoluat. Dehinc cum ſtatus paſſionis apparuerit,detõſo capite atque raſo,cucurbitã infigimus,adiũcta ſcarificatione, & primo ex præcordijs,tunc inter ſcapulas,quas Gręci metaphrenum uocãt:conſentiunt enim facilius iſtis ſuperiora. Dehinc etiã occipitio ac uertici,& tẽporibus capitis.ac ſi uultus uel ora fuerint affecta plurimũ,totũ corpus erit ſanguiſugis releuãdum,quas hirudines appellamus. Tunc cataplaſmãdum ex pani cæteri laxatiuæ uirtutis: dehinc ſpõgijs uaporãdum:& ſi paſſio ijſdem ꝑmanſerit,ſecundo uel tertio ijſdem perſeuerabimus adiutorijs. ſi uigiliæ fuerint cõſecutæ,adhibenda geſtatio primo ex lectulo pẽdenti,tunc ẽt fertoria ſella. Adhibẽda etiam aquæ deſtillatio crebra,cuius ſonitu ſæpe ęgrotantes inducti ſomnos capiũt. Tunc etiam ſpongijs calidis oculi uaporandi,atque palpebrarum duritia relaxanda,quo etiam per oculos uſque ad cerebri mẽbranas beneficiũ ꝑueniat curatione:ac ſi paſſio declinauerit, & propterea minime uigilare, atque alienari cœperint ægrotãtes,dabimus uariũ cibum ex mediæ materię qualitate. Tunc ſi doloris ſenſum ęgrotantes acceperint,adhibẽda embaſis ex oleo,uel admixto aliquãto liquore,quo fuerit hibiſcus ꝑcocta. Tunc capiti atque ſcarificatis locis cerotaria apponẽda, & ex eis liquefactũ corpus omne perungendum miti defricatione. Tunc acopis atque malagmatibus ueterũ,q̃ nulla nimietate percutiãt,motum quoque geſtationis adhibentes : & primo geſtatoria ſella,tunc uehiculo manibus acto, atque toto fortificato corpore erunt in deambulationẽ cogendi:& uocis exercitium quod cuique conuenerit:nam literalis etiã lectio adhibẽda eſt,& quę ſit aliqua falſitate culpata,quo interius mentem exerceant ęgrotantes. Quapropter interrogationibus quoque erunt fatigandi,ut nunc mendacij cauſa , nunc promẽdi quod quærimus exerceri uideãtur. Tũc ſibi dimittẽdi,data lectione quę nõ ſit intellectu difficilis,ne plurimo labore uexẽtur : hæc enim,ſi ſupra uires fuerint,nõ minus afficiunt q̃ corporis ĩmodicæ geſtationes. Item poſt lectionem aliqua cõpoſita uel mimica ſunt offerenda,ſi mœſtitudine furentes laborent, aut rurſum triſtitiã uel tragicum timorẽ habentia,ſi puerili luxu furentes afficiãtur. Oportet enim cõtrarietate quadã alienationis corrigere qualitatẽ,quo animi quoque habitus ſanitatis mediocritatem agnoſcat. Tunc proficiẽte curatione erunt pro poſſibilitate meditationes adhibendæ,uel diſputationes:ſed nunc quoque ſimiliter ordinatæ,ut principia leui uoce promãtur:narratio uero & demõſtrationes extenta atque maiore: tũc epilogus dimiſſa & indulgenti,ſicut ij qui de exercenda uoce,quã Græci anaphoneſin uocãt,tradiderũt. Adhibẽdi denique auditores ſunt ægrotãti cõſueti,q fauore quodã atque laude dicta,ꝓſequẽtes dicẽtis aĩum laxent:etenim iucũda exercitamẽta corporis adiuuãt ſanitatẽ . Tunc poſt meditationẽ uel diſputationẽ deducẽdus mox eſt,atque perungẽdus leuiter ægrotãs,& deambulatione leui mouẽdus:ei aũt qui literas

neſciat immittēdę queſtiones erunt,quæ ſint eius artis propriç, ut ruſtico ruſticationis,gubernatori naui gationis:ac ſi ex omni parte iners fuerit curandus,erunt uulgaria quædam quæſtionibus tradenda,uel cal culorum ludus · habet enim quiddam quòd animum exerceat,& magis ſi peritior ægrotāti colludat. Tūc poſt requiem adhibita deambulatione erunt diligentius perungendi:& primo parua atque ſimplici defri catione mulcendi:dehinc profectu apparente etiam deuexo ductu poſt humeros atque colla defricatione potiore,& leui deductione,quam Græci catapaſmon uocant : ultimo fricandum etiam caput,quod fuerit releuatum,lauacrum erit adhibendum : & ſicut de epilepticis dictum eſt,uarius dandus cibus inhibito ui no. Tunc addendum quidquam pomorum,quo corpus prætentemus : dehinc uinum dandum tenue, le-ue atque paruum medio cibi tempore : & primo inter quinque dies,tūc inter quatuor,dehinc inter tres atque duos : item alternis diebus : ita quotidie interiecta uel uariata aquæ potatione eodem cōtrario du-ctu quo uinum uariabamus. Tunc cum nulla cœperit æger nouitate ſeruari,& perferre ſingula didice-rit,erunt addendæ aeris mutationes. Et ſi quidem philoſophorum diſputationes audire uoluerint,erunt adhibendæ : etenim timorem,uel mœſtitudinem,aut iracundiam ſuis amputant dictis,ex quibus nō par-uus profectus corpori commodatur. ac,ſi paſſio permanſerit,& corpus tarditate poſſederit, ſuperpoſitio nibus ac lenimentis uarianda erunt : & ſuperpoſitiones mitigandæ eiſdem adiutorijs, quæ initio furenti-bus ſunt ordinata. In lenimento uero prius adhibendus reſumptiuus cyclus per uariam geſtationem, atque uocis exercitium muſico monitore compoſitum. Tunc deambulatio atque geſtatio, & cibus ua rius, & ijs ſimilia : ſecundo recorporatiuus,ſicut ſuperius docuimus. Vtendum etiam localibus adiuto-rijs,hoc eſt cucurbitis recorporatiuis,& raſione capillorum : item ſternutamento, & dropace communi, atque compoſito ex nitro,galbano,māna,pyrethro,euphorbio & pipere : tunc paropteſi atque catacly-ſmo,& aſpergine pulueris nitrei. Torrendum etiam corpus feruore ſolis,prætecto capite: dehinc ſina-piſmo & exercitio uario ac uehementi. Sed hæc omnia cum adhibentur etiam localibus adiutorijs prius erunt prætangendæ ac renouandæ,longe remouendæ à patientibus partibus. Tunc ſecundæ ac uicinæ, dehinc ipſæ: etenim quoties longe remota præmouentur,tranſmiſſa commoditas ſine partium curanda-rum commotione latenter aduenit,& nullam facit capitis inflationem. Dehinc adhibēdus uomitus ex albo helleboro radicibus inſerto : & magis,ſi quiſquam ex radice pura noluerit digitis uomitum prouo-care : fit enim ut inſerto helleboro ſponte uomitus naſcatur. Tunc etiam ipſum helleborum dabimus: &,ſi oportuerit,non ſemel, ſed ſæpius per interualla temporum. Item aurium cauernis inijcere debe-mus aquam nitro aſperſam,uel mulſum cum ſemine urticæ, uel ſinapi liquido, quo etiam per ſenſuales uias ad membranas cerebri recorporatiua uirtus adueniat : quippe cum etiam aurium tinnitus ſæpiſſime ægrotantes afficiat. Dehinc erunt rurſum reſumendi aliptarum diligentia. Vtendum quoque natu-ralibus aquis,ut ſunt nitroſæ,& magis ſi odoris non fuerint tetri,quo membranę capitis quatiātur. Vten dum etiam peregrinatione terrena atque maritima, & animi auocamentis, quibus mentis laxatio fiat. Erit etiam conijciendum, ex mœſtitudine quantum permaneat paſſionis, quanquam ſoluta uideatur, non aliter quàm ſi terebratis oculis, quod Græci paracenteſin uocant, ob tardam ſuffuſionem quan-quam ſit perfecta curatio, uiſus impedimenta perſeuerant, quę quadam conſuetudine potius, quàm paſſionis præſentia fieri uidebantur. Solutam uero uel conuictam paſſionem intelligere poterimus ex ijs quæ de epileptica curatione memorantes docuimus. Hæc eſt ſecundum methodum furio-ſorum, ſiue inſanorum curatio. Aliarum ſectarum ueterum methodicorum plurimi, obſcuris in lo-cis habendos inquiunt ægrotantes, neque accidentia paſſionis conijcientes : ſiquidem ſæpe quidam ob-ſcuritatem odiſſe uideantur, neque ipſam paſſionem, quòd ſit ex ſtrictura effecta. etenim denſata cor-pora aeris obſcuritas minime reflari permittit : abſtinentis denique naturalibus officijs impletum caput magis grauatur. Adhibendam etiam immodicam abſtinentiam,quam Græci læmanchiam uocant: non aduertentes,quia immoderata cibi abſtinentia uires corporis uexat, & ægrotantem naturali fortitudine deſertum adiutoria ferre non patitur. Perdit etiam cibandi tempora,ex quo denſata corpora ſæpe la-xantur. Non enim uere admittenda aut credenda ſunt ea quę ſuſpicantur,quibus ipſi inſanire potius, quàm curare uideantur:aiunt enim ferarum ſimilitudinem intuendam,quæ deductione cibi,poſita feroci tate manſueſcunt:non aliter etiam furentes poſſe iugi abſtinētia mitigari:quippe cum inter ſanos homi-nes facile ſapere ieiuni uideantur : poſt cibum uero affici hilaritate facilius,aut furore. Iubent præterea uinculis ægrotantes coerceri,ſine ulla diſcretione:cum neceſſario deuinctæ partes quatiantur, & facilius ægros miniſtrantium manibus, quàm inertibus uinculis retinere. Cupiunt etiam certis medicaminibus ſomnos altos efficere, papauere fouentes, & preſſuram potius atque grauationem capitis, non ſo-mnum ingerentes fouent. Etiam oleo roſaceo aceto admixto,ſerpillo & caſtoreo,& cæteris ſimillimę uir tutis caput obſidunt, conſtringentes ea quæ laxatione indigeant. Item alij frigidis uſi ſunt rebus,paſ-ſionis cauſam ex feruore uenire ſuſpicantes,ut Ariſtoteles & Diocles:neſcij,quoniam feruor innatus ſine dubio tumoris eſt ſignum,& non,ut exiſtimant, paſſionis eſt cauſa : quare peiorare neceſſe eſt,& maio-rem furorem fieri,cum frigida curatione corpora denſantur. Alij uero phlebotomiam adhibendam pro-bant ex duobus brachijs uſque ad animæ defectionem, ut ſæpe faciant mori cupientes : etenim defectio, aut uirium amputatio ſequuntur immodicam ſanguinis detractionem,quam non oportebit ex utroque brachio fieri. Dicunt præterea uſum eſſe clyſteris addendum,ex acerrimæ uirtutis liquoribus iniectione frequenti. Ex quibus nihil utile, ſed potius dyſenteria ſequatur : dantes etiam urinalia atque uentriflua medicamina potanda,quæ diuretica uel cœliotica Græci uocauerunt. Auertendam etenim è ſuperiori-bus ad inferiora materiam dicunt,ex quibus corpora tabeſcunt,neruoſitas uitiatur. Item alij inebrian-

dos aiunt ægrotantes, cum ſæpe ex uinolentia furor atque inſania generetur. Alij flagellis aiunt coercendos, ut quaſi iudicio mentis pulſo reſipiant, cum magis tumentia cæde laceſſendo faciant aſperiora, & adueniente lenimento paſſionis cum ſenſum recipiunt plagarum dolore uexentur. Vel certe ſic ut ratio poſcit uicinis magis ac patientibus locis adiutoria ſunt adhibenda: coguntur ergo ut ori uel capiti plagas imponant. Vtuntur etiã decantionibus tibiarum uaria modulatione: quarum alterã phrygiam uocant, quæ ſit iucunda atque excitabilis eorum, qui ex mœſtitudine in furore noſcuntur: aliam diram, uel quæ occupata mente pudorem ſuadeat, iniecto rigore, ut in bello, quam dorion appellant: in ijs qui riſu, uel puerilibus cachinnis afficiuntur, cum cantilenæ ſonus caput impleat, ut etiam recte ualentibus apertiſſime uideatur: uel certe, ut plerique memorant, accendat aliquos in furore, quo ſæpe uaticinãtes Deum accepiſſe uideantur. Alij uero amorem furentibus aiunt procurandum, quo mentis intentio conuerſa furoris aſperitate purgetur, non intuentes nudiſſimam ueritatem, quòd plerisque furoris amor fuerit cauſa. Sic denique alius amore Proſerpinæ petit inferna, & ſibi licitas alienę ac diuę coniugis credidit nuptias: alius nymphæ ob deſiderium Amphitritis ſeſe deditum mari proiecit. Ferunt Græcorum commenta loquacia & hiereprolis fœminam humanis exercitatam fatis, & ſæuo pœnitudinis dolore commotam, ſua manu ſuos extinxiſſe ſucceſſus. Neque aſpernandos cæteros accipiamus, qui ipſum quoque amorem generaliter furorem uocauerunt, ob ſimilitudinem accidentium, quibus ægrotantes afficiuntur: & eſt impium atque abſurdũ paſſioni adiutoriorũ in id ipſum probare quod curas: omitto quod ſit impoſſibile, amorem furentibus perſuadere; ſiquidem iudicio carentes pulchritudinem probare non poſſint: nam ſæpe homines feras exiſtimant, uel ea quæ uiderint, fingendo præſentia putant. Dehinc etiamſi amor fuerit acquiſitus, quid magis probemus erit incertum, utrumne prohibendus ſit uſus uenereus, an admittendus. Sed prohibitus indignari magis cogit ægrotantes, cum deſiderata producuntur: item permiſſus uexat, cum corpore euirato animæ quoque ſubſtantia turbatur. Item alij arteriotomian probauerunt, inutili uexatione caput afficientes. Iis igitur omnibus experimentis inanibus conferta eſt furioſorũ curatio: quæ ne falſa putentur, erunt denunciandæ perſonæ, atque librorum nomina deſignanda. Aſclepiades autem ſecundo libro adhibendam præcepit cantilenam. Quo etiam eius diſcipulus Titus adductus, ſecundo libro de anima memorat flagellandos. Sed idem etiam officijs ſolitis amoueri iubet ægrotãtes, & uinculis conſtringi, & abſtinentia ciborum nimia coerceri, & ſiti affici, tunc uino corrumpi, uel in amorem induci, cætera primo libro tardarum paſſionum ſupradicta compleuit. Item Themiſon phlebotomatos conſtrictius curat fomentis, qui ſe ſua lege tenere non potuit: adhibens etiam lauacrum, atque uinum plurimum, & amorem ſuadens adiuncta ciborum copia: alijs quoque incongruis utens rebus, quę magis Aſclepiadi, quàm Themiſoni ſunt adſcribenda: nondum enim ſeſe eius liberauerat ſecta, ſic hæc ordinaſſe perſpicitur.

De Melancholia. *Cap.* VI.

MELANCHOLIA dicta, quòd nigra fella ægrotantibus ſæpe per uomitũ ueniant: Græci enim nigrum melan uocauerunt, fel autem cholen appellant: & non, ut plerique exiſtimãt, quòd paſſionis cauſa uel generatio nigra ſit fella: hoc enim eſt æſtimãtium magis quàm uidentium ueritatem, uel potius falſum, ſicut in alijs oſtendimus: nam Tullius atram bilem dixit, ueluti altam iracundiam. Item Vergilius, Hercule alta iracundia moto, Hic uero, inquit, Alcidæ furijs exarſerat atro Felle dolor. Siquidem melancholici ſemper triſtes, ac nulla penè hilaritate laxati eſſe uideantur. Frequentat autem in maſculis magis, & medijs ætatibus: difficile uero in fœminis, uel alijs ætatibus. ſed eius antecedentes cauſæ ſunt hæ, indigeſtio, iugis uomitus, poſt cibum medicamina pota, acres cibi, mœſtitudo, timor, & cętera quę etiã ualent ſufficere. Sequuntur autem in ipſam pronos uel uenturos ea quæ etiam inſanos fore denunciant. Eos uero, qui iam paſſione poſſeſſi ſunt, animi anxietas atque difficultas tenet, atteſtante mœſtitudine cũ ſilentio & odio conuiuentium. Sequitur etiam nunc uiuendi, nunc moriendi cupido, cum ſuſpicionibus uelut inſidiarum ſibi paratarum. item inanes fletus, atque murmura uacua, & rurſum hilaritas, magis poſt cibum cum inflatione præcordiorum, & articulorum frigore, & leui ſudore, atque ſtomachi mordicatione, uel oris uentris uſque ad interſcapulas, quas Græci metaphrenum uocauerunt. item capitis grauedo, color uiridis cum nigrore, aut ſubliuidus, corporis tenuitas, uirium debilitas, & accepti cibi corruptio cum ructationibus odoris tetri, hoc eſt fumoſi, uel bromoſi, uel piſcoſi. item inteſtinorum tormenta, uomitus, tunc inanis, nunc felloſus, uel ferrugineus, aut niger, & eiuſdem qualitatis per podicem egeſtio. In lenimẽto uero eorum mitigatio, uel multorum depurgatio. Sed hanc paſſionem furoris ſpeciem alij plurimi, atque Themiſonis ſectatores uocauerunt. Differt autem, ſiquidem iſta principaliter ſtomachus patiatur, in furioſis uero caput. Et eſt communiter ſtricturæ paſſio magna: aliquando etiam complexa, ob plurimas egeſtiones. Præterea eſt ex numero tardarum paſſionum, quas Græci chronias appellant. Curatio autem adhibenda eſt, quam furioſis ordinauimus: non enim phlebotomiam reprobandam atteſtante dolore, aut hellebori purgationem atteſtante paſſione approbamus: ſed exterius localia adiutoria, atque mitigatiua, ſiue corporatiua magis ori uentris, atque inter ſcapulas ſunt adhibenda. Ac ſi forte aut uomitus immodicus, aut egeſtio uentris coegerit, conſtrictiua ſunt cataplaſmata apponenda uentri atque ſtomacho, ut ex palmulis thebaicis infuſis uino uel poſca, admixtis etiam malis punicis, uel cydonijs, & œnanthe, & alumine ſciſſo, aut hypociſtide, uel acacia, ſiue galla, & ijs ſimilibus. Dandi etiã cibi conſtrictiui, atque apponendæ eius uirtutis cucurbitę. Alia uero medicarum ſectarum præfectis relinquamus, & ijs qui de furioſis ſcripſerunt. Adhibent etiã bibenda medicamina, hoc eſt, aloen & abſinthium iugiter, quę propter uim ſuã, quã habent plurimã, excludenda probamus: quippe cum ſit poſſibile ex conſuetis perficere ſanitatẽ.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION

LIBER SECVNDVS.

De Paralyſi. *Cap. I.*

IN SENIBVS atque hiemis tempore frequentat hæc paſſio : difficile autem in calidis ætatibus : ſed generatur nunc ex occultis,nunc ex manifeſtis antecedẽtibus cauſis, ut quaſſatione,uulneratione,uel alia qualibet paſſione : item frigore profundo,uinolentia,indigeſtione,luxuria,atque libidine frequenti extenta :item medicamiuibus potis. Sed eſt uel fiet paralyſis nunc ſenſus,nunc motus,nunc utriuſque. Et intelligitur ſenſus paralyſis,quoties feruens atque frigidum non ſentiunt ægrotãtes manifeſte partium naturalium motu:motus autem,quoties feruens atque frigidum ſentiunt motu partium carentes : utriuſque uero paralyſin factam accipimus , quoties motu atque ſenſu caruerint . Item hæc paſſio nunc partis eſt , nunc partium, nunc totius corporis cum apprehenſione mentis , quam apoplexiam uocantes , acutarum paſſionum libris tradidimus. Sed plurimis ſpecies duæ paralyſeos uiſæ ſunt: alia conductione effecta: alia extenſione. Sequuntur autem pronos & decliues in paſſionem , hoc eſt,qui non repente fuerint percuſſi,ſi totum corpus paſſurum denuncietur,ea quæ epilepſiam uel furorem denunciant. Si uero ex parte, grauedo partis paſſuræ ſequetur,ut tardus motus cum ſtupore & pallore,& torpedo cum ſenſuum debilitate , quæ nunc perſeuerantia,nunc ſine ratione recedentia intelliguntur , ac rurſum recurrentia : dehinc effecta paſſione torpor atque ſtupor gelidus partium fiet plurimus,& paruus:& nunc uoluntario motu ceſſante,nunc ex parte manente,& nunc ſenſu amiſſo,nunc paruo remanente,nunc etiam dolore atteſtãte,obſcurato pulſu,& per profectum ceſſante pallore,& tenuatione partis uitiatæ , nutrimento ceſſante, quod Græci atrophian uocant. Sequente etiam rugatione cum adductione partium,uel extenſione. Aliqui præterea paralipſin uocauerunt eam, quæ ex omni parte naturalem motum abſtulerit : paralyſin eam,quæ ex plurima parte uitiauerit motum. Quibus minime conſentire, maiorum auctoritas iubet. non enim paſſionum differentiam oſtendunt , ſed magnitudinem generaliter paſſionis,ut ſunt quædam partes duobus uel plurimis officijs aptatæ,quæ nunc omnium,nunc certorum amputatione uexantur. Lingua etenim tranſuorationis officium ſuſtinens uerba diſtinguere non ualebit. Hæc ſunt communes paralyſeos ſignificationes : ſed ob ſingularem partium atque particularum,quas ſupra diximus,communiter adprehenſionem , ſpecialiter locorum impedimenta tractabimus. Supercilium igitur paralyſi uitiatum laxius propendebit circa ſuperius palpebrum,uel certe ſuſtollitur, ut etiam ipſum ſuſpendat. Item palpebrum ſuperius paralyſi uitiatum laxius fiet,atque motu caret,& oculi pupulam contegit,uel ê contrario extentum ſuſtollitur,& oculorum pupulam nudat. Item interius palpebrum paralyſi uitiatum nunc intrinſecus flectitur,nunc in ſemet uel exterius refunditur,& motu caret, atque oculum nõ contegit. Sequitur etiam inuoluntarius lacrymarum fluor , quod eſt utrique palpebrorum uitio commune : &,ſi in riſum uenerint ægrotantes, contortum uel conductum ſimulant uultum. Oculorum uero tunicæ, ſiue membrana paralyſi uitiata uiſum impediunt latitudine facta pupularum , quæ paſſio uocatur mydriaſis:ac ſi cõductione fuerit paralyſis facta,anguſtior pupula fiet,ceſſante nutrimẽto , appellatur phthiſis. Lingua paralyſi uitiata uocem nõ differit,ſed interius mouetur, & nũc nullius ſignificationis uocem reddit,nunc amputatione facta medio tempore oppreſſis conatibus conticeſcit. Demonſtrata tamen uerbi intelligibili prolatione,nunc imperfecta,nunc ex omni parte motu carens. Sed diſcernãtur ab iſta paſſione qui forte ex alia uocẽ amiſerint,cum neque colorẽ,uel ſuperficiem lingua mutauerit,neque ſenſu caruerit,neque motu,neque ſchema ſuæ mutauerit poſitionis,quod fieri neceſſe eſt, cum fuerit paralyſi uitiata. Itẽ odoramenti officium paralyſi uitiatũ odorum non accipit ſenſum, ſed diſcernitur ab ijs,qui narium uitio officiũ odoris amiſerunt,quod appellãt ozęnan:quod neque torpor partium, neque pallor,neque nutrimenti deſertio ſequatur,quam Græci atrophian uocant. Labium ſuperius paralyſi uitiatum inuertitur forinſecus proditum magis cum riſus aduenerit,aut locutio : conducitur enim ſano cum inferiori. Item poto ſumpto exterius facit fluere liquorem. Hoc quidam caninum raptum eſſe dixerunt neſcij,ſicut principaliter futuro docebimus ſchemate . Item ſiagon paralyſi uitiatum,ſiquidem nos muſculum qui buccas colligat dicere poterimus,conducitur aut laxatur. Vicinus denique oculus nõ ualebit perfectã facere recluſionẽ conducto inferiore palpebro. Mentũ paralyſi uitiatũ amiſſo motu laxatur,aut uehemẽter ſuſtollitur. Fauces paralyſi uitiatæ trãſuorationis difficultatẽ faciũt. Gutturis ſummitas paralyſi uitiata,ſiue ut rheuma,ſiue ut Græci bronchos,mortẽ facit,& paruã trãſuorationis tuſſiculam: ſiquidem non perfectam eo tempore faciat inductionem,ne ſuperet radicẽ linguæ, quam Græci epiglottida uocant : quo perfecto,accepta conuiuantur. Videbitur denique eius extantia plurimum relaxata. Item ſtomachum paralyſi uitiatum difficultas tranſuorandi ſequetur , uel omnino impoſſibilitas:unde etiam præſens periculum. Videbuntur etiam difficilia tranſuorantibus accepta,ueluti acriora, aut immaturo tempore comeſta . Item ſequitur præfocationis ſenſus cum frigore, in quacunque eius

parte fuerit paralyſis : illic nanque etiam trāſuorata ſiſtuntur. Sed diſcernuntur ab ijs qui facilem paralyſin ex difficultate tranſuorandi patiuntur : ſiquidem etiam decolorationes nutrimento ceſſante, ac frigus, etiam immobilitas faucium neceſſario concurrat. Item ijs qui ex ſtomacho ſunt humores ſupra dictis querelis ſi fuerint adfecti diſcernuntur, quod etiam dolore atque feruore partium uexantur. Si cœnum uel eius ſummitas paralyſi uitiatum, quod nos commune dicere poterimus, quòd arteriæ atque ſtomacho interpoſitum uideatur, locorum grauedinē faciet: atque, ſumpto cibo uel potu, in pręcordijs permanebunt, cum torpore ſenſuum ac tumore manuum, aliquando & crurum atteſtante ſingultu & inani timore : aliqui etiam reuomunt accepta nulla corruptione mutata. Perulo paralyſi uitiato cibus nulla digeſtione mutatur, ſed tanquam per infundibulum ad inferiora deſcendit, & circū uentrem laxior locus efficitur inferius inflatiorque : quæ per uentrem egerūtur, aſpera atque plurima erunt, & neque fluida : neſtide paralyſi uitiato & typhlotero, quod nos cæcum inteſtinum dicere poterimus, erunt ea quæ per uentrem excluduntur plurima, & minus fluida : uidentur enim neſteuin, cum naturam ſeruauerint, uel nullo fuerit morbo tentata, tunc plurimum excrementorum acceptorum facere. Colo paralyſi uitiato inordinato motu atque inuoluntario ſtercorea deſcendunt, ſine ulla humectatione, uel cum fœtore maximo eorum fiet egeſtio ſine ullo dolore. Longanone cum ſphynctere atque podice paralyſi uitiato, erit inuoluntaria egeſtio ſtercorum, niſi ex aliqua hoc fuerit circumincifione confectum. Aliquando etiam præcedit, uel certe egeſtionem ſtercorum non ſine tumore, uel aliqua ſimili cauſa fieri permittit. Veſica paralyſi uitiata, inuoluntarius urinæ exitus fiet ſine ullo dolore, neque inciſura, neque circū inciſione antecedente. Aliquando etiam per interualla prohibitus, uel paulatim retardatus, aut omnino negatus, & ſæpe etiam pubetenus extantia partium fiet, extenta ueſica, ſed ex tumore, uel ſanguinis gelati corpuſculis, quæ Græci trombos appellant : aut lapide, uel uulnere difficultas fuerit mictus, aut in toto negatio diſcernitur, quod ſine dolore atque partium liuore atque ſanguinis mictu, appoſita manu oppreſſa pectine urina in paralyſi excludatur. Præterea etiam peritoneo paralyſi uitiato, ut Eraſiſtratus ait, urina abſtinetur, & neque excluditur, niſi adhibito catetheri : non enim ueſicæ ambitus naturali conſuetudine peritoneo imbuente opprimitur, neque concluditur ad exprimendum liquorem radix uirilis paralyſi uitiatus, ſed multo maior aut minor efficitur, & nulla tentigine prouocatur. Seminales uiæ, quas Græci ſpermaticos poros uocant, paralyſi uitiatæ, ſi laxatione fuerit paralyſis effecta ſine ulla tentigine inuoluntarius fiet ſeminis lapſus. & uocatur hæc paſſio gonorrhœa, quam nos ſeminis lapſum dicimus. Ac ſi concluſione fuerit paralyſis effecta, iugis tentigo ægrotantis ſequetur, ſine ullo dolore atque ſeminis lapſu. & uocatur hæc paſſio priapiſmus. Crus paralyſi uitiatum aut conductione breuius fiet, aut extentione longius, ut plerique putent articulorum delocationem hic factam. Sed diſcernitur hoc: ſiquidē cōcauitas atque diſtāti à loco motos aut eiectos articulos ſequatur. Eſt autē ratione credibile, cęterorum quoque interiorum ſingula paralyſi uitiari, ut pulmonem, cor, uel diſcrimen thoracis atque uentris, quod Gręci diaphragma uocant, aut hypozygon, uel ſplenem, aut iecur pręueniri adprehenſione mortem patientis: quæ ſæpe latent facta, cum non propria poſſint apprehenſione ſignari. Herophilus denique repentinam mortem nulla ex manifeſta cauſa uenientem, fieri inquit paralyſi cordis. Item Eraſiſtratus memorat paralyſeos genus, & paradoxon appellauit, quo ambulantes repente ſiſtuntur, ut ambulare non poſſint, tunc rurſum ambulare ſinuntur. Eſt autem paſſio generaliter grauis atque difficilis, ſed grauior curatione fiet, quoties toto ſenſu caruerint partes atque motu, & in corporibus iandudum debilibus, uel ſenibus, aut ex alio morbo præuitiatis, ut epilepſia, febre : item ſi plurimas tenuerit corporis partes, uel uitiatæ neceſſarias. De nominibus autem ſpecialiter elogiatis paralyticæ paſſionis, ut mydriaſi, phthiſi, priapiſmo, gonorrhœa, & ijs ſimilibus ſingula præſcribemus. De cæteris nunc dicemus.

Hāc ergo paſſionem multi ſectæ noſtræ principes ſtricturā dixerunt, ob duritiam uitiatarū partiū, atque ſiccitatē, & grauedinē, & torporē: Mnaſeas uero cōductione factā paralipſin uocat, fierique etiā aliqn̄ extentione, aliqn̄ ſolutione. Nos uero iuxta Sorani ſentētiam illā uocamus ſolutionem, cum plurimæ egeſtiones corporis fuerint uiſæ: etenim manuū, uel pedū, & horū ſimiliū extentione facta, nulla egeſtione atteſtāte, & in ligni ſimilitudinem duratis partibus, ſtricturæ dicimus eſſe paſſionē: qppe cum frigeſcere, uel quadam rugatione criſpari corpora commune contrarijs paſſionibus eſſe uideatur. Eſt autem paſſio generaliter tarda, & acceſſionibus atque dimiſſionibus uariata, & ſuperpoſitionibus ac lenimentis, cuius prædata atque demōſtrata ſignificatione, neceſſario curationem ordinamus. Mox igitur effecta paralyſi, lucido loco atque mediocriter calido locandi ſunt ægrotātes, & uſque ad tertiam diem permittentibus uiribus abſtinendi. Tunc niſi uino fuerint pleni uel cibo, mox phlebotomandi: ſi copia fuerit, ex brachio: ſin minus, ex qualibet patienti parte contraria, quo laquei conſtrictione, & phlebotomi diuiſura in paſſione conſtituti non afficiantur. Si autem pleni fuerint cibo, alia die erunt phlebotomandi. Sed partes paralyſi uitiatæ fricatione atque calefactionibus recurandæ, & lanæ limpidæ ex oleo dulci atque calido expreſſæ, & circuntegendæ, & fomento relaxandæ. Tunc oris collutio permittenda, atque potu aquæ calidæ erunt prouidendi. Præterea acceſſionū ac dimiſſionum diligentius tempora obſeruanda, quæ adprehenduntur ex ægrotantium pallore nunc aucto, nunc minuto : uel ſenſu earundem partium, quibus plus aut minus ineſſe uideatur. Item ex motu uel īmobilitate, aut grauedine & leuitate, aut frigore & feruore. Tunc diatriti tempore adhibenda perunctio ex oleo calido. Ora quoque fouenda ex aqua mediocriter calida, & dādus cibus paruus ſorbilis, ut alica lota ex aqua calida infuſa, aut oua. Ac ſi trāſuorationis faucium partes paralyſi fuerint uitiatæ, erunt cucurbitæ obliquis partibus gutturis atque ceruicis appo-

nendæ. Tunc cibus offerendus : etenim extentæ tranſuorationis officio facile ſeruire coguntur : ex-
inde donec paſſio declinet alternis diebus dabimus cibum. Sequenti denique die poſt diatritum abſten
to ægro cataplaſmatibus utemur ex polline lini ſeminis & fœnigręci. Tunc alia die,niſi paſſio creuerit,pa
tientibus locis cucurbitas infigentes ſcarificabimus : ac,ſi plurimæ fuerint partes paſſione uitiatæ, cogenti
bus magis atque urgentibus ordine præponimus curationem,uel ijs locis,quæ facile poterunt ægrotos in
periculum deuocare,aut ex quibus cæteris partibus facile poſſit curationis beneficium dari. Sic denique
ſtomacho laxato plurima certe conlaxantur, utpote e contrario oppreſſis principalibus partibus cæterę
neceſſario comprimuntur. Tunc cæteris trinis diebus,quas diatriton Græci uocauerunt , alias quoque
partes cucurbita releuamus. Si ſiagon,uel mentum paralyſi fuerit uitiatum, erunt cucurbitæ tempori-
bus infigendæ,atque muſculis buccarum,uel ſub aurium lamnis . Ac ſi fauces fuerint uitiatæ,uel tranſuo
rationis partes,prædictis utemur adiutorijs. Item,manibus paralyſi uitiatis,erunt humeris uel eorum ſum
mitatibus atque palis,& brachiorum muſculis,aut cubitorum nodis hæc adhibenda. Item cruribus para
lyſi uitiatis,uertebris atque genibus cucurbitę infigēdę,quarum quæ partes non accipiunt uſum,ut ſuper
cilia,labia,digiti,ſanguiſugis erunt releuandæ. Item ſi nimiæ tenuitatis cauſa,aut uſus difficultate, neque
ſanguiſugarū morſum tolerare potuerint,ut in palpebris,uel lingua, præfecta uaporatione ſcarificamus,
& generaliter cataplaſmatibus utimur. Tunc,ſi exegerit paſſio,ſecundo ſcarificamus,& ſpōgiarum ua-
poratione utemur,ex aqua & oleo ſolo expreſſis,uel ex oleo aut decoctione lini ſeminis atque fœnigræ-
ci , uel hibiſci , aut maluæ communis uel agreſtis. Iis uero qui ſecundum linguam, uel tranſuorationis
partes paralyſi fuerint uitiati,tempore cataplaſmatum atque uaporationum iubemus in os dari oleum ca
lidum, uel aquam calidam , & oleum continendum , aut mulſum : ſimul enim atque eodem tempore ex
utraque parte uaporata uehementius relaxantur. Si uenter fuerit retētus,clyſtere utemur prius quàm
partes cucurbita releuamus,ut primo ex aqua mulſa. Tunc ſi oportuerit,etiam diurnis diebus ex oleo
calido iniectiones adhibemus. Si inteſtina,uel eorum uicinitas paralyſi fuerint uitiata , ac ſi etiam urina
fuerit retenta,adhibitis cæteris adiutorijs atque perfectis,encathiſmata ſunt adhibenda. Tunc catathe-
riſmus faciendus,quo urina detrahatur.ac poſt detractionem oleum calidum inijciendum , atque adnexo
folliculo catathere ex ea parte quæ cyſtophilus â Græcis eſt appellata,uel otico clyſtere , quem nos auri-
cularem dicere poterimus , tenui exabiliſco formatum,quo poſſit cauernam inuadere directum catathe-
re. Tunc cucurbitas prædictis adhibemus locis,atque uaporationibus & cataplaſmatibus eas partes cū
podice & ueretris uicinis releuamus. Si ſtomachus fuerit paralyſi uitiatus,omnia ſorbilia dabimus,quo
facilius tranſuorentur : ac,ſi ea quæ ſumuntur aliqua ex parte ſubſtiterint impedito meatu, ægrotātium
manus in aquam calidam mittemus,uel parua uaſcula aqua calida plena tenenda offeremus. Tunc ſto-
macho leuem cucurbitam infigemus ſub ea parte quæ premi uel impediri uidetur : atque ita ſenſim , uel
paulatim eam detrahimus , quo ſtomachi partes deferendo accipere , uel tranſire faciamus illata , uel ua-
cuum officium in memoriam reducamus : ac,ſi uomitus irruerit paralyſi facta,nihil dentibus interpona-
mus . ſi uero conductio , immittimus ceram , uel tabellam alearem, aut feruleam , & ductu contrario fa
ſciolæ corrigere tentabimus deprauata declinante paſſione : etenim ante id tempus difficiles in conſen-
ſu partes eſſe perſpiciuntur : & propterea quaſſatio potius quàm effectus ſequitur. Vtemur præterea
eodem tempore etiam cerotarijs qualibet paralyſi uitiata:& primo ſimplicibus,ut ex cera & oleo pingui,
uel ſabina,& ſquinanto,admixta hibiſci decoctione , uel fœnigræci ſemine contuſo,atque trito . Tunc
ex oleo ueteri & reſina terebinthina adhibemus etiam embaſin ex oleo calido. Tunc calidam & oleum,
cibum dantes diurnis diebus ex oleribus non acrioribus,atque piſcibus petrenſibus,& uolantum paruio-
ribus. Vtemur etiam acopis,ut eſt diaſamſucum & diamelilotum,uel omnibus quæ ex adipibus confi
ciuntur,& medullis,& irino oleo,uel malabatrino,& quirino,& ijs ſimilibus,& malagmatibus talibus, ex
quibus eſt diachilon,atque mnaſeum,& diamelilotum,& meline ſimplex. Tunc geſtatione corpus mo
uebimus pro uirium modo,fertoria ſella , ſiue cathedra,longiore tunc uehiculo manibus acto,dehinc ani-
malibus : ſic enim conſenſu perſuaſæ altiores in corpore materiæ ad exteriora concurrunt , cum in em-
baſi ex oleo fuerint conſtitutæ , motus beneficio prælaxato ægrotante. Dehinc lauacrum adhibe-
mus atque uinum paruum : & conſequenter ſingula , quæ paſſione fuerint uitiata , ſuo officio exerce-
mus : explorantes etiam , uel intuentes, ſi quid aliud in corpore paſſionis occurrerit, ex quo paralyſis ui
detur effecta , ut hoc quoque deſtruamus : non hac quidem quod antecedens cauſa eſſe uideatur , ſed
quo etiam eam ipſam paſſionem neceſſario intelligamus. Quapropter ſi uulneratio ei fuerit con-
grua , gerere debemus ſicut in Chirurgumenis,uel Reſponſionum libris demonſtrauimus : reminiſcen-
tes , ſiquidem ex uulneribus facta paralyſis ſit , diuiſura partium necdum proprio nomine uocabulum
teneat, ſed appellari claudicationes uel tardationes poſſunt , ſiue alienationes. Sin uero cicatrix fue-
rit clauſa , hanc mollire tentabimus. Item ſi ſpinæ contortio uel conuerſio ex cauſa effecta , hanc
corrigemus. Item ſi febricula , aut nimia capitis paſſio , quam cephalæan uocant , aut epilepſian,
ex ijſdem eas quoque deſtruemus. Item ſi euerſio , uel inclinatio fuerit matricis , eidem conſequen
ter ordinata adhibebimus , ſicut Muliebrium paſſionum libris docuimus. Sin uero articuli fuerit
eiectio , quanquam longi temporis eum recolamus. Item ſi quis humoris fluor per quodlibet offi-
cium naturale ultra modū fuerit dimiſſus,cataplaſmata conſtrictiua probamus , ut ex palmulis thebaicis,
malis citonijs acacia,hypociſtide,alumine,& ijs ſimilibus:apponentes etiam emplaſtrorum ea quæ conſtri
ctiuæ uirtutis â Græcis enæma appellata:uel ſi qua ualent concludere atque ſiccare fluentia , ut ſunt uul-

nerum

nerum medicamina quæ appellantur melana. Nunc ſimiliter ægros reſumemus: ac ſi paſſio permanſerit, cyclo ductu, reſumptionis regula dirigemus per uariam geſtationem, deambulationem, uocis exercitium, lectionem, unctionem, lauacra. Tunc poſt hæc omnia partium adhibemus fricationem, dantes uarium cibum atque uinum, iuxta præſcriptam diſciplinam omnia augentes atque minuentes: & nunc uſque ad piſcium qualitatem ordinamus cyclum, nunc uſque ad uolantum, tunc etiam agreſtium, ultimo porcinæ carnis, ſicut ſuperius De capitis curatione ſcribentes docuimus. Dehinc adhibemus etiam metaſyncriticos cyclos, & primo partiles, tunc perfectos, niſi ex initio uires ægrotantis eos perferre non ualuerint. Denique nunc drimyphagia utemur antecedente cibi paruitate, nunc uomitum prouocamus drimyphagian linquentes, & cæteras quoque cycli regulas complemus, & nunc uomitus adiungentes drimyphagian. Ipſum quoque uomitum primo ieiunum probamus, nunc ex radicibus, uel ijs ſimilibus qualitate materijs. Atque ita poſt frequentem radicum uomitum helleboro utemur, primo radicibus inſerto, uel aceto infuſo: quo detracto, radices immiſſæ conciſæ ipſo cum liquore ſorbeantur. Vtemur etiam localibus adiutorijs in ijs partibus quæ ſunt paralyſi uitiatæ, ut dropaci primo, tunc compoſito, quem Græci pharmacoden uocauerunt. Pſilothro quoque, & cucurbitis recorporatiuis multa cum flamma admotis, atque uiolenter remotis, aut circuntractis nunc ex ſuperioribus ad inferiora: etenim ſpiritus iandudum motu uacuatus ex alto adducetur, & quadam prouocatione excitus uel accurrens ſua cubilia cognoſcit, ſingularum uiarum motus inuadens, paſſionis deturbato languore. Hoc igitur facere tentabimus ex multis cucurbitis per ſpinam, recto ſcilicet ordine poſt inuicem adfigentes, atque ſufficiens tempus adductioni largientes, primo primarum faciemus detractionem, tunc ſequentium, quo ſibi adductum ſpiratum tradunt, atque inſolitos prouocent motus, atque uerſo ordine inferiores primo affigentes eaſdem detrahemus primo. Poſt cucurbitationem atque dropacis uſum, puluere nitri partes aſpergi facimus, & fricari uel ſinapi, uel ex utroque. Tunc etiã ijs pulueribus quæ ſunt ex calce uiua, fecla, pumice, pipere, pyrethro, & ijs ſimilibus uirtute rebus. Ordinamus etiam unctiones, geſtationes uarias, acopa quæ mordicatione quadam corpus afficiant, uel accendant, & emolliant: ut ſunt ea quæ conficiuntur ex oleo ſicyonico, ſyriaco, caſtoreo, aphronitro, ſulphure uiuo, agreſti cucumere, ammoniaci gutta, ſquilla, quam uulgo uulum plurioſum uocant, urticæ ſemine, pyrethro, pipere, helleboro albo, nigella, galbano, iri illyrica, lemnida carie, & ijs ſimilibus. Non aliter etiam malagmata ſunt adhibenda, quæ corpus ualeant papulare laceſſendo, ut ſunt ex flore ſalis, uel ex nitro, & illud quod nileos appellatur, uel diadaphnidon, uel apollophanos, & caphyſophontos: quorum compoſitiones Reſponſionum tradidimus libris, pro modo magnitudinis paſſionum adhibendas, atque lenimentorum alias augentes, alias indulgentes. Ordinamus etiam ſole corpus torrendum, uel paroptefin ex carbonibus, aut parietibus calefactis, uel pauimento: item lapidibus ac teſtis hoc faciunt. Etiam ceromata ſub ſole ignita, uel terga præuncta, ſimili modo calefacta, quæ ſubſtrata accipiunt ægrotantes uolutatione quadam conuertendi, ac defricandi, & mutandi: etiam loca quæ deferuerint repetenda, ut ueniant feruentiora: quippe cum naturaliter tergora oleo ac ſole facile feruefcant. Vtemur etiam ob ſimilem corporis curationem, quam Græci phœnigmon uocant, harena litori uicina, quæ fit ſole ignita, ut circuntecta gremio foueat ægrotantem. Tunc etiam fomentationibus ex aqua ſalſa, uel marina, aut decoctione baccarum lauri, uel omnium quæ ita corpus afficiunt: manente paſſione etiam cataplaſma ex ſinapi adhibemus, uel contuſam atque liquatam ferulaginem, quam Græci thapſian uocant, corpus ungemus uſque ad cutis ruborem, atque mediocrem partium inflationem: etenim uulnerari, ſiue uexari quoſdam ex iſtius herbæ uſu immoderationis eſt uitium, tanquam ſinapiſmi uſus immodicus. Generaliter autem ſimiliter medentur etiam uaporationes ex ſaccellis ſale torrido repletis, atque in lauacro igneo uſus flabrorum. Ordinamus etiam, ſi quid partialiter loco patienti poterit adhiberi, ut capiti paſſione uexato raſionem capillorum, nunc pro capillatura, nunc contra capillaturam. In mulieribus uero, quæ id fieri non facile permittunt, denſo pectine exerceri capillos imperamus, ſupradicta ſcilicet diuerſitate, & cum uehementi conatu, atque primo aliorum manu, & raro pectine: tunc magis dẽſo, & ægrotantis manu. Ac ſi odorandi officium fuerit paralyſi uitiatum, erunt adhibenda acriora odoramenta, ut ex aceto & ſale, aut adiuncto origano in aceto extincto, quo ex eo acriorem profecto exhalationem naribus ſapiant ægrotantes. Nunc etiam ſinapi, uel caſtoreo ex aceto ſoluto per interualla, uel laſare, quod Græci opon cyrenaicum uocant. Sed hæc erunt naribus quoque immittenda, uel ſinapi cum aceto, donec prouocentur iubemus eos uolenter emungere. Probamus denique betæ nigræ, uel cyclaminis herbæ ſuccum cochleare plenum naribus infundendum, utentes ptarmicis uehementioribus, quæ nos ſternutamenta uocamus, ex pipere, helleboro, caſtoreo, aſtrutio, & horum ſimilibus. Poſt ſternutationem uero magis odoramenta utenda probamus: hæc enim uehementius odorationis mouent officium, & ſolas capitis partes in paſſione conſtitutas quadam mutatione reformant. Ac ſi lingua fuerit paralyſi uitiata, uel tranſuorationis partes, aridum ſinapi dabimus maſticandum ante lauacrum. Tunc aqua calida os colluere præcipimus. Aliquando etiam lique factum ex aceto ſorbere ægrotantem imperauimus, & gargarizare. Hoc quidem etiam de ſimilibus liquoribus faciemus, ut ex fico, hyſſopo, draganto, origano, thymo, pipere, pyrethro, ſtaphyſagria: hæc etiam maſticanda dabimus. Ipſam quoque linguam laſare fricantes ex aqua ſoluto. Tunc etiam cornu cucurbitæ in modum adhibemus: adducit enim non aliter quàm hæc ſpiritum, & inſolitas prouocat uias, quæ ſunt ex antecedentibus medicaminibus præpurgatę. Item ſtomacho patiẽ-

te atque uentre,magis frequentabimus drimyphagian : dantes etiam laſar cũ aceto,ex quibus panis erit madidandus,adiuncto quolibet pulmento. Ac ſi podex fuerit paralyſi uitiatus , aut eius uicina, acriora facimus uel mordicantia inijci collyria , quæ Græci balanos uocant : uel ſinapi plurimum fico admixto, atque in collyrium collectum lõgitudine aptum partibus inijcimus,ut ea quæ in alijs ordinauimus fomẽ‑ta,nunc pro encathiſmatibus adhibemus,uel per clyſterem inijcimus aliqua ex acrioribus,ut aquã ſalſam, uel marinam, uel garum, quod appellamus liquamen ex piſce ſiluro confectum,& ſi qua fuerint ſimilis uirtutis : quorum omnium dexteros uſus,atque confectionis genus,& adhibendi rationem libro Adiuto riorum ſpecialium docuimus. Oportet præterea ſingulas partes in paſſione conſtitutas,ſuis ac natu‑ralibus motibus admonere,ut ſupercilium leuando ac deponendo,palpebrã concludendo ac diſtinguen‑do,linguam producendo atque conducendo . Hæc ſunt ægrotantibus imperanda . Hortandi etiam locutionem tentare : quod ſi minime facere potuerint,ex omni parte officio linguæ ceſſante, erunt ſua‑dendi,ut animo concepta uoluant quæ proferre nõ poſſunt : ſæpe enim quæ loqui uolentes mente per ceperint,in alto formans ſpiritus accepto motu rumpit in uocem . Vel certe docendi ſunt unius expri‑mendæ literæ curam ſuſcipere,ut intra ſe exercendo manifeſtius probent,& magis ex uocalibus, ne diffi‑cultate ſonitus multarum literarum uocis organa concludantur potius, quàm referentur. Tunc, cum implere ualuerint,dabimus lexes,atque nomina,quæ ſint ex multis uocalibus conſcripta, ut eſt Pæan, & ijs ſimilia : ſic etiam numeros dabimus , & ex ijs exclamare prouocabimus ægrotantes . ac deinde lectio‑nem offeramus,uel diſputationem . Hæc adhibenda ſunt etiã, ſi buccarum partes circa labiorum con‑finia,quem Græci chalinon uocant,fuerint in paſſione conſtitutæ. Dandum etiam maſtiche maſtican‑da,uel cera indulgentior mordenda , tunc ferulæ particula,uel per profectum tiliæ tabella : plus enim il‑lorum ſingula quodam cum certamine partes faciunt exerceri . Tunc danda etiam frangenda arida fa‑barum grana,uel amygdala molliora,ac nuces auellanæ primo,tunc etiam glandes paulatim aucto nume‑ro quantitatis. Ac ſi digiti fuerint in paſſione conſtituti, erunt commouendi oblatione ceræ emol‑lientis , & malagmatum ſupraſcriptorum : quo non ſolum motu, ſed etiam tactu medicamina propria uirtute medentur. Præterea eodem exercitij tempore , & in illis quibus totæ manus paralyſi fuerint uitiatæ , uel earum quælibet partes,altheres erunt offerendi : at enim pondere pro modo uirium ægro‑tantes,quodam labore mortes exercent. Sed erunt prædictis malagmatibus commouendi,ut primo te neant uel baiulent ægrotantes,tum demum ex ipſis ſimili ratione feriendi manus exerceant. Ac ſi cru ra fuerint paralyſi uitiata, ſi fieri potuerit, per ſeipſos: ſin minus,aliorum impulſu extenſione atque con cluſione exerceant eas partes,non tamen ſine ſuaſione , qua non ſolum motibus exerceantur , uerum etiam ipſi connitantur. Erunt denique ob uarietatem motus artis induſtria partes commouendæ hoc modo ; iacente ægroto , cruribus impoſita faſciola ſuperpendenti rotulæ , quam Græci trochilion ap‑pellant,alterum ex finibus faſciolæ inferendum , hinc tenendum dare : nunc miniſtro , nunc ægrotanti demonſtrato motu,ac partili,qui nunc adducta faſciola ſubleuet crura,nunc indulta deponat. Sed cum non ſolum leuare ac deponere uoluerimus , ſed etiam extendere , aut inflectere partes paralyſi uitiatas, duæ erunt faſciolæ imponendæ ; altera genibus,altera talis : tunc per ſupradictam rotulam traijciendæ, & apprehenſis initijs ſimiliter offerendæ patientibus uel miniſtris,ut uiciſſim adducant , quo ea quæ ge‑nu continet adducta,& ea quæ talum continet indulgente, hoc motu crura flectantur : rurſum talari ad‑ducta,& indulta ea,quæ genu continet,cruris fiat extenſio. Ac,ſi ſedere potuerint ægrotantes, erit fa‑ſciolæ medietas pedibus ſubmittenda , cuius initia eidem tradita cogatur labore proprio per ſeipſum ad‑ducendo atque indulgendo ſuis cruribus motum præſtare. Simili etiam modo manus in paſſione con‑ſtitutæ moueri poſſe noſcuntur,ut ex altera faſciola iubeat quam oportet arteriam articulis digitorum uicinam , quam Græci carpon uocant,altera cubitum circundari. Præmotis igitur,uel exercitis , ut ſu‑pra dictum eſt,dabimus ut ſella tonſoria ſedeant ægrotantes, quæ ſit obliquis anconibus fabricata , qui‑bus incumbentes ſeſe leuare nitantur : & nunc fulciti ex utroque alarum latere miniſtrorum officio de‑ambulationẽ tentent,uel incumbentes baculo,aut uehiculo manibus acto,quod infantibus ſæpe motum diſcentibus fabricatur:ſed magnitudine tamen ægrotantibus coæquandum. Dehinc cum geſtationis au‑gmenta ſufficimus , conficienda ſunt ligna,quæ tranſgredi pedibus nitantur ægrotantes : tunc etiam,per fectis in terra lacunis , deambulationem imperabimus:ac deinde calceamentis adiuncto plumbo prius par uo,ut exempli cauſa uncia,tunc plurimo,atque pro augmentorum gradu uſque ad libram deducto,tum etiam itineris celeritas erit augenda : habet enim maioris laboris officium . Varianda etiam omnis regu‑la,ut nunc reſumptiuos cyclos in metaſyncriticos deducamus,nunc è contrario uerſa uice gradum reuo cemus. Præterea perſeuerante paſſione ad hellebori uſum probamus accedendum : non ſolum ſemel, ſed & cogentibus rebus ſecundo uel tertio : tunc reſumendos,atque naturalibus aquis dandos , & magis calidioribus,ut ſunt in Italia Pantherinæ , Veſeuinæ,& Senanę , & Caritanæ appellatæ : etenim Albæ, ſiue Albulæ quæ ſunt appellatæ,quòd ſint frigidæ uirtutis,ſolutione laborantibus , uel fluore quorum‑libet officiorum naturalium à ueteribus ſunt approbatæ. Vtendum etiam natationibus marinis , uel ſupradictarum aquarũ,& primo partibus paſſione uitiatis inflatæ ueficę ſunt adiũgendæ,quo natãdi labo rem minuãt. Itẽ aquarum ruinis partes in paſſione cõſtitutę ſunt ſubijciẽdę, quas Gręci catacly ſmos ap‑pellãt:plurimum etenim earũ percuſſiones corporũ faciunt mutationẽ. Peregrinatio quoque adhibẽda, atque maritima:necnõ caſtoreum poto damus,ſi qſq̃ eius odoris difficultatẽ perferre ualuerit : recorpo‑ratiuam curationem, quam Græci metaſyncriticam uocant,utilem approbamus,partibus in paſſione con ſtitutis.

ſtitutis. Hæc eſt ſecundum methodon paralyticorum curatio. Veterum autem medicorum Hippocratis atque Erophili ſectatores, memorant ea quæ in paſſione conſtitutos ſequuntur, curationem uero nullam tradiderunt. Item Diocles libro quo de paſſionibus atque cauſis,& curationibus ſcripſit,eandē dixit conducere curationem,quæ epilepticis eſt ordinata. Dehinc Praxagoras ſecundo libro Curationum primo uomitum probat,& ijs præſertim qui caput fuerint paralyſi uitiati,nunc ante cibum, nunc poſt cibum. Tunc reuocationes atque uentriflua,& urinalia medicamina,quæ cœliotica atque diuretica appellauit. Adhibet etiam clyſterem iugem & acriorem: bibendum etiam cum aceto aſininum atque bubulinum lac probat. Tunc cataplaſmata,& malagmata,& ſudoris prouocationes: &,ſi quis uomere facile potuerit,parum hellebori pulmentis interiectis diebus admiſcet. Neque mox factam paralyſin curans, neque recta à uomitu incipiens,& in ijs magis qui caput paralyſi uitiati uidentur, priuſquam ex alijs adiutorijs partes fuerint releuatæ. Dehinc ſenſibilis poſt cibum omnis eſt uomitus, & multo grauius iugis. At Praxagoras iubet,quotidianis aut alternis diebus adhibitos ſuis dogmatibus ſublatis erroribus, quanquam uentriflua atque diuretica, & clyſteres iuges approbauerit: non enim,quòd mutationem corporis hæc facere ualeant,exiſtimauit: ſed quod materiarum facere detractionem,atque corpus liquidis uacuare. Item aceto poto dato lac repugnat,cuius magis grauis,dehinc qualibus cataplaſmatibus, uel malagmatibus ſit utendum,dicere negligit. Sed neque tempus adhibendi diſcreuit: non enim,quando mitigatiuis utimur cataplaſmatibus,tunc erit malagmatibus utendum. At iſte pariter utraque compoſuit. Item ſudores laxatis corporibus fiunt,non ipſi laxamentum faciūt: ſed neque quemadmodum ſint prouocandi docuit,aut memorauit: item album helleborum paruum datum præfocationis ingerit periculū, & multo potius quoties ſunt in uomitum difficiles ægrotantes: mitto,communiter eum dixiſſe interpoſitis diebus offerendum,& tempus non memoraſſe,cum paſſionem neceſſe ſit ſuperpoſitionibus ac lenimentis uariare. Item Eraſiſtratus de paralyſi ſcribens,differenter curandos ait eos qui concluſione ſunt paralyſi uitiati,ab ijs qui extenſione uidentur affecti: etenim neque cataplaſmata,neque malagmata ſecūdis inquit conuenire: non aduertens,quoniam etiam ſtrictura denſata quædam corpora ui maiore, non aliterquàm chordæ tenduntur: laxata denique medicinalium uirtute,ſæpe retenditur. Item initio curationis clyſterem probat,phlebotomiæ negligens potentiam: quo adiutorio maius nihil maioribus approbatur. Tunc,inquit,effecta febricula detrahendum cibum,& dandum mulſum ex aceto confecto: profecto denſata conſtringent. Tunc obſeruatis temporibus acceſſionum uel dimiſſionum,dandam ptiſanam probat aut olus: quorum alterum inflat, alterum facile corrumpitur. Dehinc aromaticas approbat potiones,& aliàs mites,aliàs uehementes. Ventrē quoque facilem cupit,ex quo ſtomachus neceſſario uitiatur: & neque quanta,neque quando,neque quæ danda ſint,memorauit. Prohibet etiam unius anni ſpatio,uana intentione tempus definiens. Dat etiam lac cum melle,atque ſale: quod eſt contrarium ſupradicto mulſo ex aceto confecto. Vtitur præterea uomitu poſt cibos: quod iam ſuperius fieri damnauimus. Vitiat etiā deambulationibus harenoſis in locis,ex ſola intentione ſui dogmatis: etiam uentrem facilem cupit,caduca ſuſpicione deceptus. Aſclepiades uero principaliter de paralyſi nihil ſcripſit, ſed Eraſiſtrato reſpondit,eos inquit,qui non graui dolore in iſta paſſione afficiuntur, phlebothomari nō oportere: eos uero qui priuatis ſenſibus peiore ſtrictura uexantur, abſtinendos primo, tum initiandos probat: adhibet etiam purgatiua medicamina,quæ Greci catartica uocauerunt: cum ſint hęc corruptiuæ uirtutis,& propterea corpus elimando conſumant potius, quàm relaxent. Sed ſpecialiter à laxatione paralyſi uitiatis adurentia inquit medicamina conuenire, & fomentationem paruam paulo feruentius temperatā: non aduertens,quia plurima extenta concluſis ſimilem exigunt laxationem,atque indulgentiam tenſionis,& non,ut exiſtimant,conſcriptionem: utraque etenim hæc paſſioni ſubiecta ſunt,ut etiam ſtupor corporis,uel frigidus torpor,quem non ſemper neceſſario uaporationibus,uerumetiam frigore adhibito releuamus: ſiquidem contrarijs inter ſe paſſionibus hæc ſubiecta monſtrantur. Ordinat præterea idem in harenæ ſpatio deambulationem,quod appellant ſcamma, atque tranſcenſum lignorum, & inter plurimum tempus bibendum uinum. Item Themiſon primo libro Tardarum paſſionum in quibuſdā peccare cognoſcitur,nondum rectam methodon reſpiciens: etenim phlebotomat ex ea parte quę paſſione uitiata eſt,ſi,inquit,ſenſu non caruerit: non curans, ut ſupra demonſtrauimus,euitanda omnia, quæ adiutorio quadam neceſſitate ueluti uexabilia uideantur eſſe coniuncta. Dehinc lanam ſuccidam,quam œſypon appellant,capiti iubet imponi,aceto atque oleo roſaceo infuſam. Neruis autem ceruicis atque ſpinę,& cruribus,& brachijs,uinum atque oleum cum ſale imponendum iubet, conſtringens atque laceſſens incongrue ea,quæ phlebotomia miti releuatione laxauerat. Tunc tertia die cibum probat, atque quarta die cucurbitam imponi adiuncta ſcarificatione: non interrogans paſſionis tempus, ſolum numerū dierum imprudenter attendens. dehinc ſequentibus geſtationem probat: & neque in eo definiens tempus,atque audaciter ſecundę diatriti expectationem ſpernens. Dat etiam aloen in potu,& ex aqua calida, & oleo inteſtinis dare laxamentum ordinat. Pręterea anatreſin teſtę faciendā, quam nos perforationem uocamus,iādudum quidem & in alijs methodicis exploſam: & harenæ deambulationem conuenire exiſtimat,atque plagis ferulę cędendas partes in paſſione conſtitutas,profecto quę ſalſę aquę mitigatione atque recorporatione uidentur eſſe curandę. Item Luſius primo libro Tardarum paſſionum cum ijs omnibus,tum medicoſis quoque fomentationibus utendum probat. Plurimi etiam alij aceto,atque oleo roſeo fouentes cum herpillo,& ruta,& hedera,& caſtoreo. Probāt præterea iuges clyſteres,atque purgatiua medicamina,quæ catartica uocauerunt,& magis hieram, cuius uſum græco libro Epiſtolarum ad

Prætextatum damnauimus ſcribentes: ſunt enim ea quæ ſtomachum uitiant fugienda,ut ſunt corpus inſumentia,& quæ moderationis noſtræ careant poteſtate. Item Theſſalus ſecundo libro de Regulis ſcribens,plurima recte dixiſſe probatur : quædam uero proterua feſtinatione caduca : etenim poſt phlebotomiam uſque ad tertium imperat abſtineri,ſolum potum diurna cum luce offerendum. Tunc tranſacta tertia die,atque hora qua ſunt ægrotantes paralyſi uitiati,cibum portat. Quibus reſpondere facile quiſquã poterit,ſi quærat,qua intentione Theſſalus oriẽte luce potum iubeat dari : etenim ſi continuationis cauſa id fieri reſponderit,oportebat etiam cibum eodem tempore approbare : ſin uero acceſſionum frequentia id exiſtimat declinãdum,uel ſuſpicione futurarum,& propterea poſt tertium diem cibum tranſferendum, quo tranſacta hora paſſionis illatę tertia die recte ęgros nutrire uideamur,oportebat etiam potum nõ communiter,ſed generaliter diurnis diebus,uel initio lucis offerre,ſed horarum dimiſſione captata. Dehinc non ſemper , ac neceſſario tertio die cibum oportet dari,ſed etiam quarta continuationis, quæ initium ex die ſumpſiſſe uiſa,uel ob typum eadem ratione currentem. Idem poſt hæc ſimiliter ut Themiſon,quarta inquit die cucurbitas infigẽdas,non interrogans utrum paſſio ſumpſerit ſtatum , quod eſt maxime ſeruandum . Ait præterea alternis diebus cibandos uſque ad centum numerum dierum,quod infinitum reliquiſſe perſpicitur. Audaciter etiam atque inuidioſe acopa quædam, uel malagmata probat excludenda , ſolius moderationis neglecta arguens uitiata . Hæc ſunt quæ etiam Theſſalo Sorani diligentia uidentur eſſe reſponſa.

De Canino raptu , quem Græci Cynicon ſpaſmon uocant. Cap. I I.

IN ISTA paſſione conſtitutos ſequitur concluſio , ſiue contractio repentino motu ueniens , ac recedens ſine ulla corporis turbatione,& nunc utriuſque labij in ultimo fine,ſiue oris angulo quẽ Gręci chalinon uocant,ut etiam buccas adducat in poſteriorem partem crebriſſime,tãquam ridentibus, nunc palpebras,uel ſupercilia ac nares,ut etiam colla atque humeros rapiat , & ita patientes faciat commoueri , tanquam onus humeris baiulantes transferendi ponderis cauſa. Differt autem à ſpaſmo,& paralyſi muſculorum qui buccas colligant : ſiquidem ſpaſmus acuta atque celer paſſio perſpicitur , caninus uero raptus etiam tarda. Item paralyſis ſupradictorum muſculorum,non,ut Demetrius ait Attaleus,eo differt quòd non ſit in canino raptũ partium conuerſio :(hoc enim contra manifeſtam rationem intelligitur dictum)ſed quod ipſa conuerſio coacta celeritate prius facta,quàm fieri ſentiatur. Curationem uero ex ante ſcriptis accipiendam ducimus,& magis quàm de paralyſi monuimus, oris partibus.

De Auriculæ dolore, atque humoris fluore per auditorias cauernas. Cap. I I I.

SENSVALES aurium uiæ,ſiue auditoriæ cauernæ,quos Græci acuſticos poros appellant, difficilimis ſæpe doloribus uexantur,ut etiam occipitium teneant,& oculos atque buccarum muſculos,& perſeueratione quadam tardiſſima,tempora teneant & caput. Aliquando etiam humoris fluor per eaſdem cauernas fiat,quem Græci rheumatiſmõ uocant,& ita iugis,ut ſæpe uulneret altiora,atque corrumpat , & oſſa conterebret,& propterea copiam fluentis humoris efficiat. Oportet igitur actionis tempore diſcernere curationem in lenimento communem magis,hoc eſt recorporatiuã,quam Gręci metaſyncriticam uocant,adprobare :ut,cum dolor fuerit in initio,adhuc nouam paſſionem iudicantes,quidquam deſtillari faciamus in has cauernas,conſtrictiuum medicamen,uel ex lana limpida ſumentes auriculæ immittamus, ut eſt amygdalinum,uel roſeum oleum,uel acetum,& ijs ſimilia. Vtendum etiam requie corporis atque abſtinentia,& ſilentio ſuo : etenim officio accepta uoce aures neceſſario commouentur,& propterea maiores dolores efficiuntur. Ac ſi paſſio fuerit augmentis aſperata , erit immittendum oleum calidum ac dulce,ac mollibus lanis prętegenda exteriora,atque uicina . Locandi prӕterea ęgrotantes calido in loco:& ſi dolor coegerit,phlebotomandi,atque tertia die leui atque ſorbili cibo reficiendi: & ob mitigationem doloris exterius admouenda uaporatio tepidi uaporis, uel ſaccelli ex polline tenero confecti. Tunc cataplaſmata laxatiua,& cum dolor ſumpſerit ſtatum erunt admouendę ſanguiſugę,quas hirudines appellãt,circa fines auriculę,hoc eſt,circulatim auditoriam cauernam,habentes cartilaginem prӕtermiſſam , uel certe eius poſteriora cucurbita admota ſcarificanda,adhibita uaporatione ſpongiarum calidarum. Ipſam quoque cauernã iuoluta lana per melotida oleo calido tinctam paulatim penetramus, atque illic lana derelicta ferramentum detrahimus. Tunc declinante paſſione cerotaria apponemus, dantes uarium cibũ & uinum:ac ſi humoris fuerit fluor,quem rheumatiſmum uocãt,eadem adhibemus quæ initio doloris adhibenda probauimus. Dehinc eorum augemus potentiam,ut cauernæ ipſi faciamus infundi collyrium, quod appellamus diaglaucium ex uino ſolutum,uel aceto,uel illud medicamen quod appellãt heren , uel mulſum ex uino factum : quod ſit præcoctum in mali punici cortice,cum nardo,uel amygdalis amaris , & aceto,croco,& myrrha,& alumine,& uel ex herbarum ſuccis conſtrictiuæ uirtutis,tum auriculæ uicinantia circulatim cataplaſmata,ex cydonio malo,ac ſimili medentiũ uirtute cõtegemus, uel medicamine quod appellatur diaiteo,quod eſt ſiccatiuæ uirtutis,uel iceſio,aut diadictamno, & ijs ſimilibus. Dehinc ſi paſſio coegerit,radendum eſt caput,& conſtrictiuis cataplaſmatibus contegendum. Dandi etiam cibi conſtrictiui,& lenimenti temporibus,ſiue dolorum tardantium,ſiue humorum fluentium reſumptiuus adhibendus cyclus,tunc recorporatiuus. Et localiter ipſis cauernis per clyſterem modicum inijcienda,nunc

deſtillatio

deſtillatio aquæ cineribus liquatæ,quam uulgo lixiuium uocant,Gręci coniam:nunc ſinapi liquido,atque etiam admixto fico,erunt exteriora cataplaſmanda,donec rubor maximus fiat, quem Gręci phœnigmon appellant. Item eundem immiſſione medicaminum ex garo confectorum,quod uulgo liquamen appellant,uel ijs uirtute ſimilium materiarum. Tunc etiam totius capitis curationem ex illiſione aquarum ſupercadentium,quam Gręci cataclyſmum appellant. Quibus etiam aurium uicina ſunt maxime concuranda. Dehinc acopibus & dropacis,& malagmatibus acrioribus, & aquis naturalibus utendum: ſic enim intardata corporibus emoueri,atque excludi mutatione poterunt curationis.

De dolore dentium. Cap. IIII.

FIVNT dolores dentium nunc omnium,nunc aliquorum,nunc unius, cum ſibi uicinantibus gingiuis,ut etiam contumeſcant,ac ſępe ora faciant ſubinflari,uel eorum aliquas partes creſcente paſſione terebrari. nam ſępe dentes & gingiuę computreſcunt,corruptis oſſibus quibus natura inſerti ſunt,recedentibus tumore cogente gingiuis. Sed etiam nunc erit curationis diligentia partienda,ut initio doloris, uel certe ſi ita paſſio recurrendo tardauerit,ſuperpoſitionis alia adhibeatur curatio,alia lenimenti. Quapropter adhuc recedentibus paſſionis motibus,uel in aſperitate ſuperpoſitionis doloris conſtitutis, conuenit abſtinentia cibi,atque requies corporis, ut initiorum cauſę aqua quę uirtute conſtringat collutioni oris adhibenda ſit,ut eſt à pleriſque conſcripta decoctio in aqua & uino herbę ſyderitis, uel acacię, uel leuces, quam etiam polium uocant,aut mandragorę: ſed non ſine cautione, ne quid ex ipſo liquore tranſuorent ęgrotantes. Item pentaphylli herbę,aut papaueris,necnon perſonatię,aut herba phlomon in poſca decocta,uel ex cornu ceruini drachmis quinque,& aceti hemina uſque ad ſui medietatem decocta,uel de pinguis cum aceto decoctę, aut alterci radices cum uuę lupinę ſucco,& uino ſufficienti ſimul coctę. Erunt pręterea ex ijs,aliqua parte in doloribus conſtituta,apponenda uel lenientia, uel ſimili uirtute medentiū materiarum. Tunc cum dolor uehementeſcere cœperit,lecto tradendus eſt ęger,atque blando tempore calefacientibus ſupino capite collocandus, ſed paulo prominentius à cętero corpore ſubleuato. Tunc articuli fricatione calefaciendi,atque muſculi buccarum lana oleo calido infuſa circuntegendi, appoſitis ſaccellis ex pollinibus calidis confectis. Tunc oris collutio ex oleo adhibēda dulci atque calido,uel fœnigręci ſucco,aut alica,aut ptiſana,uel glycyrrhiza,aut lacte cum melle. Et,ſi nimius fuerit dolor, phlebotomia adhibenda. Tunc tertia die,qua ſanguinis facta detractio eſt, ſorbilibus atque calidis cibis ęgri nutriendi,ſed plus perungendi. Alia quoque die,ſi dolor ſteterit atque durauerit,& officium ceſſauerit uentris,erit amouendus ex ſimplici clyſtere:& loca in dolore conſtituta ferro laceranda, appoſitis cucurbitis ſecundum buccarum muſculos,atque gingiuarum locos. Aliquando etiam ipſę gingiuę ſcarificandę,uel circunſeperandę à dentibus ferramento,quod pericharactera uocant. Eſt etiam mitigatiua ex oleo uaporatio,quę fiet ex feruenti oleo,lanam melotidi inuolutam tingimus, tunc gingiuis altrinſecus imponemus,hoc eſt,interiori atque exteriori parti,& ipſis quoque dentibus, quantum ęger ferre feruoris potuerit: ſed prętegenda uicina ſunt,lana pręmiſſa,ne facile puſtulentur. Alia quoque uaporationum genera,quę ſunt à ueteribus tradita,erunt adhibenda, ut thuris granum igne calefactum tunc tenui linteolo inuolutum dolentibus dentibus apponatur,& ita mordeat ęgrotantes,ut ex ipſo uapore reſumantur.

Item thuris triti puluerem ſingulatim linteolis pluribus illigamus,tunc eorum ſingula oleo calido pętincta ęgrotantibus offerimus mordenda,dentibus ſcilicet in dolore conſtitutis. Aliqui etiam ſcyllę paruum modum aiunt oleo concoquendum:quod nos differendum probamus,ac lenitatis tempore adhibendum: ſiquidem ob acrimoniam ſcyllæ recorporatiuā habeant uirtutem. Oportet pręterea etiam mentum uaporari exterius,& ſpongijs expreſſis ex aliqua coctione laxatiuę uirtutis ad mitigandam materiam,uel ex ipſa adhibere fomentum. Tunc cerotaria apponenda probamus ex oleo cyprino,uel irino: item malagmata ſenſim calefacientia: tunc lauacro atque uino,& cibo uario utendum. Ac,ſi tardi temporis dolor fuerit effectus,ut chronia paſſio uideatur,& nunc ſuperpoſitionibus aſperata,nunc lenimentis emollita,oportebit ſuperpoſitionis tempore iiſdem adiutorijs perſeuerare: totum uero corpus reſumere,ſicut frequēter docuimus. Præterea tempore exercitij erit offerenda cera,quam ægrotantes mordendo dentes exerceant, ſicut nuper demonſtrauimus de paralyſi ſcribentes. Vltimo autem tempore geſtationis erit adhibenda fricatio capitis atque oris,ſed ipſius manibus ægrotantis paruiſſima, plurima uero ex alienis,ſed longitudine temporis potius quàm uehementia,ne caput nimietate moueatur. Tunc,ne partes refrigeſcant,uel impleantur etiam,à plurimis erit corpus confricandum,ut duobus miniſtris ab humeris latera,& alijs duobus ab inguinibus curata. Tunc reſumptione paulo fortius erunt partes recorporatione curandæ,ut poſt fricationem ſtrigili non obtuſo uel aſpero pannis buccarum muſculos uſque ad ruborum fricari faciamus,& nunc dropacem illiniri,tunc etiam ipſos dentes atque gingiuas uehementius fricari. Dantes præterea iugiter oleum calidum ſorbendum, atque continendum & deſpuēdum. Item aqua frigida tunc interpoſitis duobus uel tribus diebus, ex humore in quo fuerit decocta mali punici cortex,adhibemus oris collutionem,uel in quo ſit prætincta ignita galla,uel ex aquis ſua uirtute medētibus. Item dentium confricamentis utendum,quæ conſtringere atque fortificare ualeant, ſicuti libris medicaminum ordinauimus. Vomitus uero poſt cibum factum omnibus eſt contrarius,& maxime in iſta conſtitutis paſſione. Item non aliter Venus obeſſe probatur,& uinolentia. Multi autem ueretrum medicorum acceſſionis tēpore ea medicamina adhibenda iuſſerunt,quæ anodyna Græci uocauerunt, nos in=

doloria dicere poterimus,quæ aiunt nocturno tempore adhibenda,profecto ſenſum non dolorem auferē
tia. Adhibēt etiam fumigationem dentibus, ut bitumen cum ſimili pondere myrrhæ uino conſperſæ,
mollibus prunis impoſitæ. Tunc iubentes ore aperto ægrotantem fumum accipere, cum fuerit melius
hæc propter inflationem capitis prohibere,& offerre mulſum calidum,uel quenquam mitigatiuum liquo
rem continendum,uel,ut aiunt, carbonibus infundendum , ut exinde exhalatione facta ſolatium capiant
ægrotantes. Item iubent circundandos atque inuoluendos dentes ex opio,galbano,pipere,uel laſere,&
peucedano,& herba quam tithymalon uocāt. Hæc quidem etiam corruptis dentibus adhibēda proba-
uerunt. Necnon tenue linteolum apponendum,prælinitum oleo cocto,uel ſale,& cedria, uel ex croco
atque pipere longo,& roſa recenti,& illyrica,galbano,cocco cnidio,ſtyrace,nitro , cum melle medicamine
confecto: quæ omnia ob acrimoniam lenimenti tempore locum potuerint inuenire: quanquam ſit etiam
fugienda ſatietas medicaminum plurima. Omitto quod tithymali ſuccus appoſitus dentes infringat.
Non aliter etiam ferreici altheres exhibiti,qui dentium dolores mitigent locorum mortem faciunt, & ip-
ſorum dentium laxitatem,qui aiunt ungendas gingiuas acceſſionis tempore amurca,cum ſimili modo in-
fecta lana ex oleo ueteri & myrrha,cum uino & oleo reſoluta, atque craſſitudine mellis deducta, cum ſecū
dum methodon aliud ſit tempus medicaminum laceſſentium. Item alij præſente dolore in contraria
partis auricula aiunt balſami ſuccum mittendum,cum ſuccis ſupradictis ſimili modo uel folio. Iis om-
nibus reſolutis,uel oleo decoctis,aut in quo decocta ſint ederæ nigræ folia decem,& ſquillę medium in oli
uę magnitudine ſpe auocandę materię,deprauati,uel maioris doloris illati cauſam anteriorem auocantes,
obſcurātes auocatis ſenſibus ægrotātes. Item alij eius partis,q̄ dentis dolorē ſuſtinet,nari ederę ſuccū in=
fundentes,cum olei parte dimidia,ex ferramento quod rinenchyton uocant. Adhibentes etiam ſternu
tamenta & apophlegmatiſmos,& odoris medicamina,quæ iugiter aiunt apponenda,& ſint uirtutis laceſ-
ſentis,quæ ſtomatica uocant : quorum ſingula tanquam recorporatiua non mitigatiua in lenimento adhi
bere probamus. Item alij ſtatim ad auferendos dentes dolore pulſatos accurrunt, neſcij quoniam detra
ctio amiſſio partis eſt,non ſanatio. Quapropter ſicut alias quoque partes in tumore cōſtitutas non de-
tractione,ſed mitigatione curamus,ſic etiam dentes concurandos accipimus.etenim ſi quiſquam dentium
fuerit exeſus,exigit primo mitigationem,tunc ſui detractionem faciendam . quippe cum non ſit à pericu
lo remotum doloris tempore dentes auferre,& maxime integros,hoc eſt, qui non fuerint exeſi , uel cor-
rupti,aut mobiles : conſenſus etenim ſuperiorum partium neceſſario ſequetur & muſculorum,& oculo=
rum. Erophilus denique & Heraclides Tarentinus mori quoſdam detractione dentis memorauerunt :
nam Eraſiſtratus plumbeum inquit odontagogum,quod nos dentiducum dicere poterimus , apud Del-
phum in Apollinis templo oſtentationis cauſa propoſitum : quo demonſtratur, oportere eos dentes au-
ferri,qui ſint faciles,uel mobilitate laxati , uel quibus ſufficiat plumbei ferramenti conamen ad ſummū.
Sic autem putant,quòd omnis dens dolore uexatus,& qui necet ſanos,eſt detrahendus , oportet etiam o-
mnes auferri,ſi omnes fuerint dolore poſſeſſi . Quomodo autem ſint auferendi dentes exeſi uel moti,
niſi ſeruari potuerint, libris medicinalium Reſpōſionum docuimus. Ac ſi aliquando ex humore gingiua
rum uiſi fuerint commoueri,oportet conſtrictiuis uti collutionibus,quarum materiæ ex parte ſuperius di
ximus adhibendum oleum lentiſcinum,& aquas cœleſtes,& lac aſininum : eſt enim denſabile: item deco
ctio mali punici,uel gallę,aut acacię,aut roſę, aut murtę nigrę,aut mali cydonij,uel platani baccæ. Vn-
gendę prꝑterea gingiuę medicamine, quod appellamus diamaron. Item diaporos & diaroos , & diom-
phacion,& œnanthio. Item ſi quędam emerſerit gingiuarum ſanguinatio , corallij tuſi puluis cretus ,
atque intus ponendus & alumen cum melle. Item eruca cum aceto apponenda. Sed hęc ſunt primo
concoquenda iugi motu uerſata.

De Apprehenſione , ſiue Oppreſſione , quam Græci Catalepſin appellant. Cap. V.

HANC paſſionem ueteres tanquam ſpecialem,uel propriam tradiderunt,quaſi nullo ex genere ue
nientem,ut Chryſippus memorat,quod de ipſa Niceratus conſcripſit librum,probans ſcilicet etiam uete=
ribus medicis cognitam,quod nos confirmamus. Sed quia nunc tarda,nunc celer à methodicis adproba
tur,quanquam ſit à nobis celerum paſſionum libris pleniſſime tradita, etiam nunc erit ordinanda : quip-
pe ſępe in tardum ueniens motum,& propterea chronia nuncupanda. Sequitur autem patientes febri=
cula,& uocis amputatio cum oculis patientibus,atque impalpebrationes : difficilior eo tempore quo ſta=
tum ſumpſerit acceſſio,& omnis immobilitas,cum palpebrarum impoſſibili atque horrēti poſitione, quę
declinatione facta aliqua ex parte accipiat motū : etenim admota manu ac digitis,circūtractis oculis tenus
palpebra recognoſcitur ęgrotantis,atque obtutu inter nota translatione manus in qualibet parte declina
ta ſequetur conuerſo ſcilicet uultu. ⋆ Dehinc inclamati intendunt , lacrymantes ſine ulla reſponſione :
& ſi odoramenta iucunda fuerint admota,declinatione quadam moueri intelliguntur,frequenter adducē
tes ſpiritum hauriendæ exhalationis cauſa. Ac ſi tetra odoramenta fuerint admota , recuſare uidentur
ac fugere. Itē dulcia atque amara ori admota labijs uel linguę illita ſentiunt nō aliter ſi ulla fuerint pūctio
ne pulſati,ex noſtro officio tentā manum ſuo replicant uel colligunt. Item laceſſiti collugēt,ingemūt,
atteſtante uultus rubore cum pulſu magno ex uehementibus atque fortioribus ſaltibus confecto. In
declinatione uero plurimus ſæpe ſudor ſequetur , ac feruens, & in dimiſſione limpidæ ſynceritati proxi=
mi efficiuntur. Ac rurſum in acceſſionem ſi redeunt ægrotantes , peiorante paſſione plurimus feruor

accedit cutis,& ſpiratio celer rima,quam Græci tachypnœan uocant:oculorum conuerſio, manuum contractio,ſudoris ignei defluxio,maculis emergentibus in thoracem atque uultum,& primo rotundos in ſimilitudine ulcerum, quæ iontus appellant. Item ab apoplecticis hæc diſcernitur paſſio, quòd in ipſis paruus atque creber pulſus inueniatur,& non ut in catalepticis maior atque percuſſibilis: & neque iucundum,ſiue tetrum odorem accipiant,neque dulcia & amara conſapiant. Item ab ijs qui ex ſtomachi paſſione obmuteſcunt. Siquidem in ijs rurſum paruus atque imbecillis pulſus inueniatur,atteſtãte ſingultu cum manifeſto tumore in ſtomacho apparente. Hęc eſt diſcretio ſimilium paſſionum :ſed ei curatio adhibenda eſt, quæ epilepticis dicta eſt.

De uocis amputatione, quam Græci Phones apocopen uocant. Cap. VI.

VOCIS amputatio fiet ex clamore nimio, aut frigore, aut ardore, ſiue uſtura faucibus aſperatis, uel etiam tumore nimio. Fit autem obtuſio ſonitus emiſſæ per ſpiritum uocis,atque hirta, uel aſpirationis tractu grauata locutio. Recenti denique paſſioni, atque eius initio conuenit adhibita requies cum abſtinentia cibi, & ſpongiarum cum aqua frigida expreſſarum admotio gutturis per ambitum faucium, quem anthereona uocant. Ac ſi paſſio uehementeſcere cœperit,ut maiora depoſcat adiutoria,adhibenda phlebotomia. Tunc ſorbilibus cibis nutriendi, adhibitis etiam gargariſmis ex oleo dulci atque calido,ſiue calida ex oleo uel aqua mulſa,aut decoctione uuarum,cantabri,ficuum pinguium,palmularum,glycyrrhizę,necnon etiam ſucco alicæ,uel ptiſanæ,ut ex eorũ uaporatione,ſiue exhalatione accenſum ſpiritum rapiant ægrotantes. Tunc etiam ſpongiarum adhibenda uaporatio,atque uſus electariorum ex melle decocto,& nucleis,& lini ſemine,& ouorum uitellis,& draganto ex mulſo & uino præmollito. Dehinc ſorbili ex amygdalis medicamine utendũ. In declinatione uero lauacro atque uario cibo,& uino,deambulatione,uel geſtatione. Ac ſi querela tardauerit ægrotantium,erit in lenimento adhibenda drimyphagia,dropaciſmus,defricatio. Tũc etiam uomitus ex radicibus,atque uaria geſtatione,& uocis exercitatione,quod Græci anaphoneſin uocant,adhibito præceptore,ſicuti iandudum docuimus,temporum ordine ſeruato. Adhibenda etiam & arteriaca medicamina,quæ partes in paſſione conſtitutas exerceant,à Gręcis amyctica appellata. Quorum compoſitionem libris Medicaminum conſcriptam dedimus.

De influxione, quam Græci Catarrhon uocant. Cap. VII.

FIET influxio nunc ad nares,quæ appellatur coryza : nunc ad fauces, quæ appellatur branchos: nunc ad thoracem uel pulmonem,quę appellatur phthiſis. Sequitur autem eos, qui coryza uexantur, grauedo narium & frontis,conſtrictio fluorum oris tenuiſſimi primo,tunc craſſi atque uiridis,ſternutatio iugis,cum lacrymatione oculorum, acrioris qualitatis uel mordentis. Aliquando etiam tuſſiculæ impar atque obtuſa apprehenſio. Item conſenſus ſeſſionis oculorum,cum capitis atque uultus inflatione. Eos autem qui faucium influxione uexantur,ſiue quòd Græci branchos,quam nos raucitatem uocamus, ſequitur pruritus quidam ſecundum fauces,atque titillatus,uox obtuſa & grauis, & impedita locutio, ut ſe præfocari ſentiant ægrotantes. Aliquando etiam tuſſicula,& tranſuoratio difficilis: ac,ſi ad pulmones fuerit facta defluxio,thoracis grauedo ſequetur,& tuſſicula uehemens,cum ſputis ſpumoſis atque craſſioribus, tum ſanioſis,atteſtante difficultare ſpiritus,quam Græci dyſpnœan uocant. Aliquando etiam febricula, quę noctis initio ſumat exordium,cum uocis obtuſione, & uomitu cibi. Sed hęc paſſio à peripleumonia diſcernitur. Siquidem fit una ex tardis paſſionibus,& neque celeri atque acuta febricula corpus afficiat. Item diſcernitur à rheumatiſmo thoracis, ſiue influxione, quod ceteris communibus ſignis ſequentibus dolor etiam ineſſe uideatur in ea parte thoracis quę pati perſpicitur. Sunt autem antecedentes, ex quibus influxiones ſupradictę naſcũtur,ut ſępe probatur perfricatio profunda,uel extenſio uomitus. Veterum igitur methodicorum alij ſtricturam hanc paſſionem uocauerunt, uelut expreſſis humoribus atque coactis,in alia uenire loca eam fieri afferentes: alij ſolutionem,ut Theſſalus manifeſtat, atque eius deceſſores,ut Themiſon. Mnaſeas uero & Soranus,cuius etiam nos amamus iudicium,complexam inquiunt eſſe paſſionem, & nunc ſtrictura ſuperante,nunc ſolutione : etenim conſtrictio atque dolor accidentia ſunt ſtricturæ, quæ Gręci ſymptomata uocant. Multorum uero liquidorum egeſtio ſolutionis eſt ſignum. Quapropter obtinente ſtrictura, conuenit ęgrotos iacere loco lucido mediocriter,atque calido,adhibita abſtinentia uſque ad tertium diem,quem Gręci diatriton uocãt, cum requie corporis atque animi,appoſitis lanis limpidis ac mollibus,oleo dulci atque calido prętinctis, colla circundãtes & thoracem. Tunc oris collutio adhibenda,ſiue fotus ex aqua calida. In ipſa autem diatrito perungi ęgrotantes oleo calido atque dulci, fouenda facies ex aqua calida. Cibus dãdus ſorbilis ex alica uel farre, oleo,& anetho,uel paruo ſale confecto,uel ex melle, aut alica ex mulſo confecta ſorbilis trãſuoratio non ſine cautione atque coniectura utriuſque paſſionis, ne alterã faciat ſuperiorem. Ac ſi paſſio permanſerit,alia die cataplaſmata laxatiua adhibemus, ijs ſcilicet partibus quę fuerint in querela. Tunc cucurbitam infigentes ſcarificabimus,ac deinde ſpongijs uaporantes loca relaxamus, aut calidis lanis contegemus narium partes. Tunc gargariſmum dabimus calidum mulſum, aut decoctione cantabri, & palmularum pinguium,& noxarum,& glycyrrhizæ,uel eius ſucco reſoluto ex aliquo liquore laxatiuo. Item electarium dabimus ex lini ſeminibus & ſeſami frixi acetabulis ſingulis, & oui elixi uitello, & nucleis nume-

ro uiginti,& amygdalis amaris expolitis decē ampli drachma una, traganti drachma una, paſſo cretico demollito, & mellis decocti ſufficientis : quod medicamen in auellanę modum ſumptum ſub lingua teneant ęgrotantes : tum defluens ac deſiccatum ſenſim atque paulatim tranſuorent,uel mel oleo concoctum. Multi autem ſub fabam fractam,quod Græci etnos acton uocant , idque linguæ ſuppoſitum ac defluens tranſuoretur,quo aſperitas arterię liniatur. Vel ex amylo,& ex menta,& amygdalis amaris confectum medicamen,quod habeat palmularum dulcium contritarum drachmas octo,& nucleorum drachmas quatuor,& amygdalæ purgatæ drachmas duas,glycyrrhizę ſucci obolum unum,hoc eſt drachmæ partem ſextam,draganti drachmam unam,collectis omnibus atque infuſis ex uino protropo. Ac,ſi uenter officiū non agnouerit,ſimplici uentris laxatiuo utendum : &,ſi fuerit caput grauatum,adhibenda detonſio , appoſitis deinde laxatiuis medicaminibus. Tunc cibus alternis diebus dandus. Cum autem paſſio miteſcere cœperit,danda olera,ut malua,lapathum,atriplex,quam Gręci andraphaſin uocant, beta cum ptiſanæ ſucco,uel alica,aut mulſo,& piſces teneri,& uolantum teneriora. Ipſis etiam locis apponenda cerotaria ex meliloto concocto confecta , uel malagmata ſimplicia. Tunc lauacrum atque uinum adhibendum. Ac ſi ſuperans fuerit defluxio,quam Gręci rheumatiſmum uocāt,ſimili abſtinentia utendum eſt frequenter : ſed frigido atque obſcuro mediocriter loco ægrotantes iacere iubemus, & abſtinendos à potu,quo ſitiendo ſiccentur. Cuius uſus cum fuerit permiſſus , uel oris collutio frigida ex aqua paulatim atque parua probatur. Tunc appoſitio ſpōgiarum ex aqua frigida expreſſarum,uel poſca ijſdem partibus quæ fluore uexantur , hoc eſt thoraci atque gutturis ſummitati , quam Græci anthereona uocant , nos rumam,aut lanę limpidę infuſę oleo uiridi conueniunt. Dehinc dabimus ore continendam,uel gargarizandam aquam frigidam,uel poſcam,aut ſuccum herbę calidaris,quam Græci helxinen uocāt:aut plātaginis,quam ijdem arnogloſſan uocāt:aut uuam lupinam,quam ſtrychnon nominant:aut intybi,aut endiuię decoctionem,aut buxi,aut roſarum. Item lenticulæ palmarum thebaicarum,lentiſci uirgultis aut rubi , quam baton appellant, ſingulis uel in unum mixtis pro paſſionis magnitudine. Aliquando etiā diamoron,ſiue diaſycaminon,cuius nota compoſitio,atque Medicaminum libris tradita comprobatur,ex aliqua ſupradictorum liquore ſoluta. Tunc etiam epithemata conſtrictiua adhibemus, ut eſt mel decoctum cum alumine ſchiſto ęquis ponderibus,uel aceto & aloe,aut ex palmulis,& malis cydonijs,& ijs ſimilibus. Item cucurbitam conſtrictiuam,& electaria,uel catapotia,ut eſt diacodion ſimplex, & uinum ſciuelliticum coctum,donec mellis habeat craſſitudinem,ſolum,uel cum melle admixto etiam cumino . Item creticum uinum , uel paſſum ſimiliter decoctum,aut tyrrhenum,uel protropum , & omne quod adiuncta dulcedine conſtringit,ut arteriam leniat,atque deſiccet humorem. Item mel admixto modico cumino concoctum,uel perſicę lacrymo,uel plantaginis aridę contuſę,atque cretę puluere,uel roſarum aridarum, & aluminis. Item trociſci medicaminis trigoni appellati. Tunc cibi ordinandi ſupradictis iandudum temporibus,ſed conſtrictiuę qualitatis,ut eſt oryza,uel alica ex poſca,uel aqua frigida confecta,aut decoctio palmularum thebaicarum. Item oua hapala,uel pultes paruiſſimo atque uiridi oleo confectę, oryza uel milio,aut pulmēto frixo,aut alica,aut farre,aut ex amylo,uel ex ges aſteros, & melle decocto admixto quiddam ſupradictis,quo coagulentur,& uirtutem medendi maiorem ſumant. Item thebanarum palmularum decoctarum admixtione in pulmentis uti poſſumus,uel ex aridis palmulis pane cōfecto , & oleo uiridi,atque rore ſyriaco,uel aceto,& galla. Ipſa quoque pulmenta , aut cibos aridos dare debemus. Tunc hapala oua,uel lac,decocta cum amylo ad modum cotylę , uel duarum , quod eſt pondus unciarum decem uel uiginti. Dehinc danda olera conſtringentia,ut intyba,plantago,cauliculi. Sed hęc omnia cocta,atque aceto condita. Tunc piſces durioris corporis,atque uolantia non pinguia, ſed magis torrida , uel ex aceto & aqua cocta. Tunc declinante paſſione uinum dandum eſt aſperioris naturę. Dehinc adhibenda geſtatio prętecto ore,quo ſpiratio nulla tangatur iniuria,dehinc lauacro utendum. Ac, ſi paſſio tardauerit,ſuperpoſitionibus ac lenimentis uariata,erit in lenimento adhibenda deambulatio,& uocis exercitium mite. Tunc leuis unctio ac defricatio,& cibi ex media materia dādi ſcilicet pro qualitate paſſionis ſolutione aut ſtrictura obtinente, qui erunt quodam profectu augendi aut minuendi per regulam cycli,uſque ad uolantum atque agreſtium,& porcinæ carnis percoctam partem tertiam : ſicque panē ante pulmenti oblationem,ſi obtinens fuerit fluor,cum aqua. Dabimus etiam uuarum fabrilium uel penſilium ſiccatarum acinos,uel intybi thyrſum aceto prętinctum,adhibito lauacro,longo dierum interuallo, tum drimyphagia. Dandum etiam laſar cum aceto atque liquamine ac deinde locis patientibus adhibendæ cucurbitæ recorporatiuæ,quas Græci metaſyncriticas uocant,& maxime anthereoni, hoc eſt thoraci,uel gutturis circulo,quem rumam uocamus. Tunc reſinæ cabialis , hoc eſt dicaminis illinimentum uel dropacis. Dehinc etiam ex puluere nitreo lacera fricatio,quam Græci mixin appellant,uel ſmegmata,quorum compoſitionem Reſponſionum tradidimus libris, uel lemnida cum oleo, aut pyrethro cū pipere. Item unctiones ex ſyriaco,& opobalſamo, & laurino , atque irino oleo,& butyro, & pice liquida apponenda naribus,atque narium cauernis. Tunc etiam ſinapiſmus,& gargariſmata ex ſinapi,uel aqua marina,aut decoctione thymi,origani,hyſopi,glaucij,quod nos pulegium uocamus, & horum ſimilibus. Dehinc mutatio locorum appetenda,& magis maritimorum: tum uſus aquarum naturalium , ex quibus erit caput fouendum. Deceſſores uero medici,nondum rigore methodico obtinente,in quibus eſt Eraſiſtratus,ſecundo libro Salutarium præceptorum,& Aſclepiades tertio Celerum paſſionum, item Themiſon Salutari libro,atque primo Tardarum paſſionum,quas chronias appellant,meratum potum dari iuſſerunt. Ait enim Aſclepiades,duplicandam uel triplicandam quantitatem uini ſolitæ temperationis ,

adeo ut uni cyatho unum admiſceri iuſſerit, quo uini & aquæ quantitas coæquetur. Sed hoc facit in tardante paſſione: etenim recentem atque nouam curans, libris quos ad Geminium ſcripſit ſalutarium, uinum prohibendum tradidit. Eraſiſtratus uero etiam pileum uini calidi infuſione inflatum capiti imponendum iubet. Lateribus uero ac præcordijs lanas apponendas, uino atque oleo calido madefactas: quorum primo neruorum uitiabilis eſt merata potio, atque capiti faciens inflationem: dehinc etiam abſtinentis uino, uel ſolutæ conſuetudinis grauabilis atque noxius eſt uſus pilei uino calido præfuſi, uel lanæ tinctę lateribus ac præcordijs circumpoſitæ ob dolorum uehementiam. Item Luſius ſecundo libro Tardarum paſſionum, cum de ijs quæ faucibus accidunt diſputaret, hoc eſt de ſupradictis fluoribus, etiam aridā ficum torridam, atque uino infuſam ante cibum dari iubet: ſiquidem rudis atque noua difficilimæ ſit digeſtionis. Sed hinc ait mixtum calidum ſorbendum, hoc eſt uinum cum aqua ſupradicta meratum. Idem admixtam ſandaracham, quę ſit ex oui albore conſperſa, in quantitate oboli unius igni imponendam iubet, uel radicem herbæ tuſſicularis, quam uehion appellauit. Tunc per infundibulum ore rapere fumum adducto uento imperat ęgrotantes, cum ſit capiti uehementer contraria ſupradictorum incenſa fumatio. Generaliter autem, atque communi repulſione arguendos Eraſiſtratum & Aſclepiadem arbitramur, primo quòd non uiderint pro paſſionis motu in curationibus urgentiora nimis præponenda. Themiſonem uero & Theſſalum, memorantes conſtrictiuam curationem libro hęc * demetico atque ſecundo Regulari, quem dięteticum uocant, culpandos arbitramur, quòd non uiderint aliquando ſtricturam fieri ſuperiorum. Item plurimi ſulphuroſa admiſcenda quod ſatis ſit probauerunt, & lanis quibus thorax circundatur aſpergenda. Ordinantes etiam odoramenta iris illyricæ aridæ contuſę, atque eius oleum. Item opobalſamum, & melantium linteolo ligatum naribus aiunt frequenter admouendum, & aniſum, & cuminum, & rutam, & antiflorum, uel diſtillationem amaracini olei, & ſampſucum, & ſtyracē, uel ex eo oleum confectum, quod ſtyracinum dicitur. Item hedicroum, uel murram cum thure & ſulphure, & radicibus ſylphij, quę omnia caput implent, & propterea ſunt euitanda magis acceſſionis tempore. In lenimento uero ratione recorporatiuę uirtutis, atque interiecto tempore per interualla adhibita poterunt iudicari.

De Tuſſicula. Cap. VIII.

TVSSICVLA nunc arida, nunc humecta corporibus irruit, multos ac pingues humores excludēs: & quibuſdam ſola, quibuſdam adiuncta reſpirationis difficultate, quam Greci dyſpnœan uocant: item cū ſanguinis egeſtione, aut phthiſica paſſione, uel horum ſimilibus affectis corporibus. Sed de ijs tuſſiculis quę aliarum fuerint appendices paſſionum, ſingulatim ſcribentes docebimus. De ijs uero quę ſuę ſunt, atque propria uexatione corpus afficiunt, nunc tradimus curationē: quę ita erit adhibenda, ut de catarrho ſcribentes docuimus: diſcreta ſcilicet ſpecie, quo poſſint electaria, atque pota medicamina, uel catapotia, ſiue alia quęque ſub regula medicinali recte mederi corporibus. Monendi etiam ęgrotātes, ne ultra modum competentem retinendo ſpiritum alterent potius tuſſiculā, quàm mitigent. Quod quidem ſi fuerint moderati eius motum, facilius amputare quantum datum datur ſpiritum continendo. Tum apponendum, per quod ęger adducto ſpiritu accipiat uaporem ex mulſo, uel alica, aut ſucco ptiſanę: uel eorum quiddam ſorbeat, aut ex aqua calida uaporem accipiat. Videnda etiā uua, ne ob tumorem ſui aut indulta laxitate tuſſiculam prouocet: tum gargariſmatibus, uel inunctionibus utendum, circa thoracē atque gutturis ſummitatem, quam Græci anthereona uocant. Epithemata etiam apponenda, & nunc laxatiua, nunc conſtrictiua: quorum ſpecies ex antedictis erunt accipiendæ, ne ſæpius eadem dicere uideamur.

De ſanguinis fluore. Cap. IX.

SANGVINIS fluor occultis ex locis ueniens uelut ſæpe ſalutaris eſt, ita uehemens ingerit periculum, & quibuſdam extemplo ob redundantiam fluoris celerans mortem corpore diſiecto, & quibuſdā in poſtremum effecta phthiſica paſſione, uel uulnere non coeunte: ſiquidem primo tumeat, dehinc excorietur, atque fluidum ex uapore fiat. Sunt autem quæ conuentum ſiue glutinationem uulnerum impediant plurimæ, uel innumerabiles cauſę: etenim natura altiora plurimum feruere neceſſe eſt, atque fluida qualitate manare, & multo uel aſſiduo motu pulſari. Obſtat etiam, quòd occulta atque alta, atque celata ſint uiſu, & à uicino medicaminum tactu remota. fruſtrantur etenim frequenter eorum illatę qualitates, priuſquam locis patientibus aduenient itineris detrimento, cum non ſtatim, uel extemplo illibata partibus patientibus admouentur. Sunt autem paſſionis antecedētes cauſæ, ut ſæpe approbatum eſt, percuſſio uel caſus: item exclamatio, uel ponderis perferendi conatio, uomitus uehemens, aut Venus plurima, & tuſſicula perſeuerās: item abſtinentia hęmorrhoidarum ueterum, quæ fuerint inertia amputatæ, nec iuxta methodicam rationem curatæ: item catarrhus. Sed non erit ſecundum has differentias curationis regula commutanda. Nominatur autem ſanguinis fluor duplici ſignificatione, propria, & abuſiua: nam propria eſt, qua ex ſupernis partibus labens fluor ſignificatur, ut de capite per ſenſuales uias: abuſiua eſt, qua etiā ex inferioribus aſcendens fluor ſignificatur, ut ex pulmone uel ſtomacho, nauſea aut tuſſicula excluſis: improprium eſt enim fluorem uocare id quod aſcenſu quodam, non lapſu, fertur. Sed hæc Græci uerſa uice poſuerunt, deriuationem nominis intuentes: ij enim anagogen uocant, quod magis ex inferioribus ad ſuperiora fluorem ſignificat. Differt præterea fluor ſanguinis à ſputo, quòd ne

que fluor ſanguinis ſputus dici poteſt : paruam enim materiæ ſignificationem ſputus refert, fluor plurimæ : neque ſputus ſanguinis fluor, ſupradicta ratione . paruam enim materiam ſanguinis ex gingiuis, aut uua,aut faucibus emiſſam,ſputum magis quàm fluorem recte nuncupamus.

Quot, uel quæ ſint differentiæ fluoris ſanguinis. Cap. X.

DIFFERENTIAS etiam fluoris ſanguinis ueteres quęſierunt. Et quidam aiunt unam ſolam eſſe uel intelligi,hoc eſt uulnerationis,ut Themiſon libro Tardarum paſſionum. Alij uero eruptiones, ut Hippocrates,Euryphon. Sed Hippocrates ſolarum uenarum , Euryphon uero etiam arteriarum. Alij duas differentias poſuerunt ,eruptionis & putredinis,ut Aſclepiades. Alij tres,eruptionis, & putredinis,& oſculationis,quam Gręci anaſtomoſin uocant,ut Eraſiſtratus. Alij quatuor adijcientes expreſſionis,ſiue ſudationis,ut Bacchius,adſerens ex gingiuis ſanguinem ſine ulla uulneratione,uel in curationibus fracturarum ſæpe faſciolarum ligamenta maculis ſanguinolentis aſperſa reperiri . Item Demetrius Erophili ſectator duas inquit eſſe principales differentias fluoris ſanguinis : unam inciſurę , aliam ſine ulla inciſura . Speciales uero plurimas,quas principalibus ſubijciendas ordinauit : etenim quam memorat inciſuram fieri,in duas diuiſit partes : quarum alteram uocauit eruptionis,alteram putredinis.Eam uero quę ſine ulla diuiſura eſt,in quatuor diuidit partes: quarum unam uarietate fieri dixit,aliam expreſſione ſiue ſudatione : tertiam defectione uel debilitate corporum , quam Græci atonian uocant : quartã oſculatione:uult enim eam differre à ſupradicta,id eſt expreſſionis,quam tertiã nominauit: oſculari enim inquit corpora nimia plenitudine , ſiue uirtute medicaminum oſculantium,quæ Græci anaſtomatica uocant : & magis inquit uenarum ultimos fines,exprimi etiam ſanguinem,ſiue excludi per uenarum latera . Item alij Aſclepiadis ſectatores unam eſſe dicunt differentiam fluoris ſanguinis , hoc eſt eruptionem : ſiquidem omnem ſanguinis ſolutionem eruptione fieri Aſclepiades memorauerit,negantes eam oſculationis differentiam : ſiquidem ſit impoſſibile ſanguinem craſſum tenera fieri per oſcula uel excludi. Item putredinis eſſe differentias negant : ſiquidem ex ijſdem,non ex alijs, locis acrior humor fieri uideatur. Alij uero eundem Aſclepiadem non naturaliter putredinis differentiam ab Eraſiſtrato conſtitutam expugnaſſe dixerunt : non enim ex alijs locis acriore ueniente liquore pulmonem fieri in putredine accepimus,ſed eundem quadam paſſione in putredinem,uel acerrimos tranſire liquores. Nos autem iuxta Sorani iudicium hac quæſtione nullis commodis curationes adiuuari probamus : ſed dicimus tres eſſe differentias fluoris ſanguinis,hoc eſt,eruptionis,uulnerationis,& putredinis , ſiue lacerationis ex tuſſicula uenientis,ſicut operantium manus iugi fricatione laceſſiti uulnerantur. Item ſudationis ſine uulnere , ſiue ex uarietate uiarum effectus fluor oſculationis differentiam tenet,ſiue expreſſionis, uel cuiuſlibet alterius cauſę.

Quomodo intelligamus differentiam fluoris ſanguinis. Cap. XI.

QVAESITVM etiam quomodo ſupradictę differentię intelligantur , uel apprehendantur. Sed diſcernuntur hoc modo: nam eruptionis eſſe intelligimus fluorum,quoties repente ęgrotantes atque limpidum ſanguinem fluunt,nulla querela uulneris pręcedente. Vulnerationis uero differentiam dicimus, ſiue putredinis,uel defricationis,cum adiuncto humore purulento ſanguis excluditur, & non repẽte uel coaceruatim : pręterea antecedente longi temporis,uel multorum dierum tuſſicula uel catarrho. Item ſudationis dicimus eſſe,cum nullus fuerit uulneris ſenſus,aut acceptorum cibo uel potu acriorum materiarum mordicationis affectio. Qui ſunt loci ex quibus ſanguis fluit? Loci ſunt plurimi, ſummitas faucium, arteria aſperior,quę etiam faux nuncupatur,pulmo,thorax,hoc eſt membrana quæ interius latera cingit , à Gręcis hypozygos appellata.item membrana quę thoracem à uentre diſcernit, à Gręcis diaphragma appellata,quã nos diſcrimen dicere poterimus . item ſtomachus,uenter,& ſecundum aliquos iecur , ac lien , & uena maior,quę ſpinę coniuncta. Quomodo intelligimus ex quibus locis ſanguis feratur? Intelligimus locos ex quibus ſanguis,fluor,uel lapſus fertur: quod erit aptiſſimum,ob adhibendam curationem ijſdem,uel eorum uicinis partibus : & non,ut quidam exiſtimant,commutandæ curationis cauſa,cum generaliter eadem cunctis adhibenda probamus. De ijs igitur qui ex ſupernis faucium ſanguinem fluunt, primo paruus intelligitur ferri,aut ſi plurimus,non ſpumoſus. Pręterea cum quodam excreatu deſpuitur,ipſæ quoque partes ſumpto cibo uel potu , aut gargariſmate mordicantis materiæ dolore pulſantur, & inſpicientibus nobis expreſſa lingua uiſu locorum probatur aſperitas. Plerunque etiam,ut Eraſiſtratus ait,tubercula,quæ Gręci condylomata uocant, uiſibus occurrunt,quæ ſint ſimilia hæmorrhoidis , ex quibus ſanguis fertur. Iis uero qui ex arteria ſanguinem fluunt, paruus atque flauus ſanguis ferri perſpicitur : & ſæpe ſaliuis uel humoribus complexus in imaginem capilli unius aut multorum. Sequitur etiam pruritus uel mordicatio,& magis circa extantiam gutturis, cum quodam titillatu & tuſſicula leui. Tum deinde plurimus ſanguinis fluor,uox hirta cum dolore,qui nunc tactu moueatur, nũc tuſſicula uehementi plurimus,tenuis,& ſpumoſus,& plurimum feruens ſanguis excluditur,atteſtante thoracis grauedine,& aliquando dolore cum uoce hirta,& ſæpe cibo quodam cum infracto ſonitu eo tempore quo ſanguis excluditur. Iis uero qui ex diaphragmate,quod iandudum diſcrimen uocauimus, & cætera prædictos ſequentur communia. Sed dolor inferius à pectore fiet rotunditate quadam thoracem pungens. Eos autem qui ex hypozygo ſanguinem fluunt,multa ſimilia ſupradictis ſequentur,ſed dolor ſecundum

latera

latera uel pectus,aliquando etiam inter ſcapulas fiet:ipſe quoque ſanguis minus flauus minus excluditur. In eos qui ex ſtomacho ſanguinem fluunt,ſine ulla tuſſicula uomitus ſanguinis ſequetur nigri atque gelati,& nunc ſolius,nunc cum admixtione cibi,atteſtãte dolore inter utraſque ſcapulas ad ſuperiores tendentem,& magis eo tempore quo quædam remordentia tranſuorauerint ægrotantes. Accedit etiam animi deſponſio cum faſtidio cibi,& ſaliuarum fluor,& corpore frigido,& pulſu obſcuro uel demerſo. Iis uero qui ex uentre ſanguinem fluunt,cum ſupradictis,quæ ſunt cunctis communia,ſequetur etiam dolor & mordicatio,uel tormentum inter præcordia,& aliquando ſanguinis particula per officium uentris excludetur. Item ijs qui ex iecore uel ſplene ſanguinem fluunt,uel ex uena magna,quæ ſpinæ coniuncta eſt,ut quidam memorant,ſenſu loca deſignantur: nam in dextera parte præcordiorum dolorum dolore aurigineo ſequetur eos qui ex iecore fluunt. Item in iis ſiniſtra parte præcordiorum hæc accidunt,quoties ex liene ſanguis ferri perſpicitur: uel ſecundum ſpinam,quoties ex maiore uena ferri dicitur. Sed hæc Soranus alta conſideratione ex ijs locis per uentrem,uel per eius officium ferri ſanguinẽ magis,quàm per os poſſe credibilius approbauit. Iis uero qui ex gingiuis,uel uua,uel faucium lateribus,uel tonſillis ſanguinem fluunt,ſupradictorum nulla ſequentur,ſed locorũ uulnerationem ore aperto oculorum approbat uiſus. Item ijs qui ex capite ſanguinem fluunt acceptum primo,uel exceptum internis uiſceribus,atque ita redditum, ſi in arteriam defluxerit,excludunt. Deinde cum tuſſicula uehementi etiam, quam de pulmone feratur ſimilitudinem dabit. Sin uero in ſtomachum defluxerit,uel uentrem, commota nauſea uomitur,etiam quam ex ijſdem locis ferri uideatur ſimilitudinem dabit. Sed diſcerni hoc facile poteſt,ſiquidem ægrotãtibus feruor igneus ora pertractans antecedat, & capitis grauedo uel dolor, & extenſio uenarum,& magis earum quæ tempora uel frontem cingunt. Sequitur etiam faucium titillatus,& aliquando per narium quædam ſanguinis diſtillatio, uel per eas cauernas quæ ad fauces ex capite deſcendunt. Quod aperto ore,atque experta lingua uiſu probatur,& uicina loca quoque ſanguinolenta apparebunt. Aliquando etiam remeantis materiæ cauſa laxiora tranſuorationis efficiuntur loca, & ægrotantes excreatu quodam ſanguinem reſpuunt accipientes ex ſupernis adducto ſpiritu, ut ſæpe muculenta conſueuerunt dormientes. Præterea in ore collectus excitat ſanguis,uel tranſuoratus, & in ſtomachum,uel in uentrem ueniens premit permanens ægrotantes,aut reiectus releuat. Et ij qui paſſione afficiuntur,acceptis uel tranſuoratis remordentibus materijs nullam interiorum mordicationem ſentiũt: quod neceſſario eos qui ex ſtomacho fluunt ſequitur. Ac ſi in arteriam fluxerit,tuſſicula rurſum excludetur. Quo reiecto ægrotantibus tuſſicula mitigatur: ſiquidem nulla ineſſe uideatur interioribus remanens cauſa,quæ tuſſire prouocet ægrotantes: niſi forte,quod eſt rariſſimum,aliqua corpuſcula gelati ſanguinis inhęreant interioribus locis. Item de pulmone fluens diſcernitur,quod iam præcedente tuſſicula in fluorem ueniant,inde tuſſire non deſinant. Cõmuniter autem,cæteris inter ſe paribus ſignis, ex arterijs ueniens ſanguis tenerior,ac rubri coloris,& ſpumoſus eſſe perſpicitur: ex uenis uero craſſior, & atri coloris. Hæc eſt locorum ſingulatim poſita ſignificatio.

De effectu ſiue exitu ſupradictarum paſſionum,quem Græci apoteleſma uocant. Cap. XII.

QVAESITVM de euentu,ſiue exitu,uel effectu paſſionum: nam Eraſiſtratus facile curabiles ſucculentos homines dixit atque fortes,& paruicolles,quos microtrachelos appellauit,hoc eſt qui minimę lõgitudinis habeant colla. Difficile autem curari poſſe tenues ac debiles, & porrecta collorum longitudine formatos: in ijs enim, inquit, ſumma cum difficultate ſanguis & tuſſis plurimam per longitudinem tractus,& quod obſident uuida plurimo tempore habitudinem gutturis ſiue cannæ, quam arteriam uocãt, & ob hoc graues atque tardas tuſſiculas faciunt. Item Aſclepiades difficile curabiles inquit ſucculentos atque carnoſos,ob uehementiam ſpirationis. Eadem ratione etiam ætates medias,& pueros: celerius etenim inquit ſpiritum ferri,& in ſputis perficiendis offenſione carnium retardari. Plurimi deinde etiam affectiones uitæ quæſierunt, & regiones, & temporum annales partes. Item per putredinem factum fluorem difficile curabilem dicunt,ab eo qui eruptione fuerit effectus: ſiquidem putrefactæ partes non coeant. Nos uero iuxta Sorani ſententiam fluores ſanguinis alios dicimus eſſe nouos corporibus atque recentes,alios tardi temporis atque inueteratos,& alios ſolos,alios cum tumore,alios etiam cum febricula & tuſſicula, & alios iuges, alios dimiſſionibus intercapedinatos, ordine ſeruato, aut inordinatos, & inſuper poſitionibus aut lenimentis magnis,aut paruis,& detracta uiriũ fortitudine,ac ſeruata. Hæc ſunt enim urgentioris differentiæ,ſecundum quas diligentiam uariamus curationis, ſiue ſeruata, ſiue incerto motu exiſtente paſſione. Sed difficile curabiles fluores præ cæteris dicimus tardos magis recentibus, ob iugem perſeuerationem. Item cum tumore uel febribus,ab ijs qui ſoli eſſe perſpiciuntur: etenim ſupradicti ſpem futuræ conglutinationis negant: & ob hoc cõplexioni contraria ſæpe adiutoria poſcunt,quæ ſint diuerſis aduerſa. Item iuges fluores ab ijs qui dimiſſionibus mitigantur: etenim graue,atque minime tutum omne quod nulla fuerit mitigatione uariatum. Item inordinati ab ijs qui ordine ſeruato corpus afficiunt: eſt enim inſidioſa curationi temporum inopinata uarietas. Non aliter etiam ſuperpoſitione aſperati fluores curatione difficiles ab ijs qui in lenimento conſtituti ſunt iudicantur, ob prædictam rationem uulnerum. Item ij qui plurimum corpus affecerint,atque uires ægrotantis inſumpſerint. Dat etiam adiutorijs medicinalibus fortitudo corporis uiam. Hæc denique etiam in uulneribus nudis,

hoc eſt, in exterioribus partibus corporis conſtitutis fieri cernimus. Cum iuuenibus, uel, ut ſpecialiter dixerim, athletis, & laborantibus hominibus facilia uulnera fieri uideamus. Senibus uero, & omnibus imbecillibus difficilia. Quapropter etiam uacuis, uel inexercitatis corporibus Aſclepiadis dicta minime conueniunt. Item ulceratione facti fluores, difficiles curatione ab ijs qui eruptione fuerint affecti iudicantur. Siquidem tranſcenſo atque prætermiſſo initio nouitatis fructu caruerint, quo facilis glutinatio fieri ſolet: negat enim tarditas facultatem. Item eruptione facti fluores ab ijs qui ſine eruptione fuerint difficiles ſunt curatione: eius enim factæ glutinationes, alterius paſſionis initium referunt. Item ex partibus multis modis factos fluores, ab ijs qui paruo motu agitantur, difficiles curatione accipimus: eſt enim motus cohærentium partium diſiunctio. Item ex occultis partibus uenientes ab ijs qui proprias tenuerint partes: etenim adhibita adiutoria occultis uel celatis partibus uitiata ſuę uirtutis ſyncerita te perueniunt, ſanis primo locis excepta, ac deinde tranſmiſſa. Ii uero qui ex primis locis fluores indomita adiutoriorum uirtute curantur, denique à ſtomacho, uel uentre, aut faucibus uenientes, facile curabiles approbamus: etenim pota medicamina patientibus primo locis adueniunt, & non nimio, aut iugi naturæ motu exercitatis. Ii uero qui ex hypozygo membrana fluores uenerint, difficiles curatione iudicantur: & magis ſi ex diaphragmate, quod nos iandudum diſcretorium diximus: item ex arteria, hoc eſt pulmonis calamo. Omnium præterea difficilis atque grauior curatione ex pulmone fluens accipitur, ob iuge ſpirationis officium: Iis enim qui omnem fluorem de pulmone uenientem incurabilem dicunt, aſſentiendum non eſt: ſed iuxta Sorani ſententiam difficilis eſt eorum curatio iudicanda: quippe cum uulnerationibus thoracis ſæpe pulmo penetratus non intulerit mortem, ut ijs excluſis uel cadentibus, febri adhibita deciſio in cicatricem uulnera fecerit conuenire, ut omnes approbant chirurgi, memorantes in bello quendam ſagittatum penetrato pulmone conualuiſſe, ſanguinem à ſagitta uomuiſſe, nec tamen mortem fuiſſe conſecutam. Hæc ſunt quæ de effectu, ſiue de euentu fluorum credidimus ordinanda: etenim ex capite ueniens fluor generaliter eſt curatione facillimus: ſiquidem non multos ſuſtineat motus. Nunc nobis neceſſario dicendum remanet, ne cui cœnoteteſi ſanguinis fluor adſcribatur. Aliqui etiam Theſſali ſectatores recenti inciſuræ, ſiue uulneris paſſione ſubigi dixerunt: non enim oportet locorum differentia cœnoteton mutare uirtutem externam. Igitur corporis eruptionem recentem dicimus inciſuram, quo erit conſequens, ut etiam interiorum eruptio huic cœnoteti ſubijciatur. Sed ijs reſpondemus, quoniam paſſio non chirurgia, ſed dięteticarum traditur curatione: omne etenim adiutorium, quod adhiberi uidetur ſupradictis fluoribus, eſt dięteticę partis, non chirurgiæ. Quapropter dięte teticas ſcriptores libris regularibus, quos dięteticos uocant, de hæmoptycis ſcripſerunt, quos nos ſanguinem ſpuentes nuncupamus. Chirurgi uero in chirurgumenis hoc memorare non auſi ſunt. Ipſe quoque Theſſalus ſecundo libro Diętetico de fluore ſanguinis ſcribens, nihil in chirurgumenis memorauit, & impropriam, quod ſola dięta curetur, in adiutorijs adhibendis chirurgię cœnoteta ſcribere. Nos uero iuxta Sorani iudicium, ſiue in exterioribus, ſiue interioribus corporis eruptionem factam recentem di uiſuram recte dici probamus, atque etiam ſolutionem cognominamus, ſed in exterioribus attentionem recentis uulneris iudicamus: hæc enim nos neceſſario rapit, ſiquidem ſolutioni diuiſura dominetur, & figmentorum uel fabularum coniunctionem ex initio depoſcat, atque hæc diuiſura aptiſſima uideātur, quæ non in omnibus ſunt congrua ſolutioni: etenim ſagittarum diuiſuræ laxatiuæ neceſſario accipiuntur. Interiorum uero eruptionum diuiſura ſurgente ſolutionis cœnotetam ipſam magis cogimur iudi care: ſiquidem prior oculis occurrat ſolutio, ac deinde diuiſura ratione atque intellectu mentis apprehen di uideatur. Secundo, quòd cum ſint multæ differentiæ fluoris ſanguinis, omnes uni ſubijci ſolutioni, hoc eſt eruptionis & ulcerationis, & ſudationis, quæ non cogatur. Hæc cauſa fluoris differentias quærere, aut alicæ cœnoteti eruptionem adſcribere: aliæ ulcerationem, & non eidem ſine ulcere uel ruptione, uel emiſſione emiſſum fluorem. Tertio, quòd nullo adiutorio chirurgiæ uti cogamur, ſed omnibus congruis ſolutioni, qua ſæpe conſequenter etiam glutinationem partium perſecerunt. Ad ſummũ quidem, eſt recens inciſura ſiue uulnus cœnotetes, ſed ex medicaminum regula, quam Gręci pharmaciã appellant, dięteticę parti ingeſta apte curatur: quibus etiam ſupradicta paſſio concuratur, obſtinente iudicio ſolutionis. Hæc ſunt fluoris ſanguinis cœnotetes: eas enim, qui ijs cognominari atque conſcribi poſſunt, præſcripta lectione tradidimus. Nunc curationem neceſſario ordinamus.

De curatione. Cap. XIII.

OPORTET igitur ex qualibet parte ſanguinē fluentes iacere loco mediocriter frigido atque obſcuro, lecto immobili, & ſchemate declinato, ut paulo promptius caput leuatum habere uideātur, ſtramentis non nimie cedentibus, neque calidis, & ut potuerint uno atque eodem ſchemate perſeuerantes, hoc eſt immobiles: præterea animi intentionibus reſolutos: uehementer enim motibus corporis animorum curæ ſæpius turbationes addiderunt. Erunt etiam ſolo conſternenda folia atque rami lentiſci, uitis, mali punici, thalliæ, murtæ, ſalicis, pini, & horum ſimilium, & quibus ſine capitis iniuria conſtrictiuus aer adnatus atque confectus congrue ægrotantibus inſpiramentis inſeratur: non enim cibi atque potus ratio ac diligentia curanda eſt, quæ interuallis diſtantibus adhibetur, quo conſtrictionis faciant commodum, uel fluentiam retineant, potius quàm aer, qui in pauſibiliorem inſpirationem adductus, omni parti atque

particulæ corporis ingreſſu ſuo fluentia faciat cohiberi, miti denſitate perſuaſa. Conuenit præterea, ægrotantes delatiore lecti ſeſſione declinari, ut omnifariam immobiles curandi perſeuerent. Prohibere etiam occaſiones, quæ poterint paſſionem in commemorationem perducere, ut locutionis uel uiſus: ne aut eadem plurimis fabulis reuoluendo, aut inſpiciendo quę excluſa ſunt, uiſo admoniti commoueantur. Conuenit denique etiam ſanguineos colores parietum, uel ſtraminum, ſiue operimentorum declinare. Adhibenda præterea cibi abſtinentia, permittentibus uiribus, uſque ad tertium diem: non ob relaxanda corpora, ſed quo altiora, quorum eſt officium accepta digerere, immobilia perſeuerent: omnis etenim ciborum appropriatio motu quodam neceſſario perſpicitur: quo fiet, ut ea quæ ſunt aptiſſime conglutinanda, motu reſoluta differantur. Quapropter ob acceptorum digeſtionem ciborum ſumi prohibemus, & abſtinentiam utiliſſimam iudicamus. Prohibendi denique ægrotantes ab officio locutionis, ut ſi quid uoluerint, uſibus nutus, uel ſcriptura dari ſignificent: magis quando ex pulmonis cannula, quam Græci arteriam uocant, uel ipſo pulmone, aut thorace ſanguinis naſcitur fluor. Conuenit etiam articulorum tenacior ligatura, ſi uehemens fuerit: denſitati etenim articulorum patientes conſentiunt partes. Item ſpongiarum mollium ac limpidarum, & leuium, ex aqua frigida, uel aqua & aceto, uel decoctione mali punici, uel rubi, aut lentiſci, aut myrtæ patientibus partibus appoſitio, hoc eſt ex quibus ſanguinem ferri agnouerimus. Et erunt hæc iugiter commutanda, ne naturali corporis uapore tepeſcant. Ac ſi ſpongiæ uiſæ fuerint ægrotantibus graues, erunt apponenda ptygmata ex ſupradictis liquoribus infuſa, aut ſucco plantaginis, uel intybi, aut herbæ calicularis, aut uuæ lupinæ, quam Græci ſtrychnon uocant: uel ſemperuiuæ, quam aizoon appellant, aut polygoniæ, & acaciæ ex aceto ſolutæ. Ac ſi ex capite fuerit ſanguinis fluor, erit pſilothro expoliandum. Tunc fomenta adhibenda ex oleo uiridi, aut roſeo, aut lentiſcino, aut melino, aut murtino. Sin uero plurimus fuerit fluoris lapſus, radendum caput, atque gypſo illiniendum, uel acacia ex aceto, magis frontis atque tẽporum partes. Perſeuerante fluore cucurbita quoque apponenda, ſubiecta flamma plurima occipitio. Si autem etiam per nares ferri uideatur, erunt ſtypteria immittenda ſicca, uel aceto infuſa, uel alia qualibet ex liquoribus ſupradictis. Ora quoque ſpongia ex aqua frigida expreſſa iugi tactu detergenda. Tunc etiam cataplaſmatum adhibendus eſt uſus ex rebus conſtrictiuis atque epithematibus: quæ paulo poſt cum ſuis nominibus ordinabimus. Danda etiam aqua frigida, uel poſca frigida, aut gargariſmus ſine ullo percuſſu, quoties ex proximis partibus gutturis ſanguinem ferri uiderimus: ac ſi per inferiora, uel altiora ferri ſanguinem uiderimus, ſorbendos dabimus cyathos duos uel tres. Quod ſi minime mederi ualuerint, etiam ſuccus plantaginis, aut intybi, uel uuæ lupinæ, aut polypodij, aut herbæ calicularis, aut roſæ erit offerendus, & neque plurimus iugiter, ne percuſſu partes noceantur, aut liquidorum influxione, quæ quidem ſint conſtrictiuæ uirtutis, redundantia tamen laxare uideantur: neque rurſum longioribus interuallis: ſic enim frigus à nobis illatum naturali uapore obtuſum parui temporis medullam dabit uitiatam. Tunc tertia die tranſacta, hora acceſſionis ſolitæ articulos leuiter ungemus frigido atque uiridi oleo. Dehinc detergemus faciem quoque, ſpongia aqua frigida expreſſa retangentes: cibum dabimus paruum conſtrictiuum, ut panẽ ex aqua frigida, uel poſca, aut alica ſimiliter, uel oryza, decoctione Thebaicarũ palmularum cõfecta, uel eaſdem ex aqua recenti confectas. Aut ſi plurimum ualere hæc uoluerimus, aqua cœleſti, donec liquor mellis habeat craſſitudinem, aut ex malis cydonijs: tũc etiam danda oua tremula ex poſca, aut rore ſyriaco aſperſa. Dandus etiam panis ſimplex, aut infuſus. Tunc interpoſito ſpatio temporis dandus potus aquæ frigidæ paruæ. Dehinc permittentibus uiribus alternis diebus æger nutriendus, etiam ſi nondum repreſſus fluor uideatur, uſque ad id tempus, quo cicatricem firmatam ſenſerimus. Quod quidem Themiſonis atque Theſſali ſectatores uſque ad ſeptimum diem ſeruari dixerunt, hoc eſt trium diatritorum ſpatium: ut enim Antipater ait tertio Epiſtolarum libro ad Gallum ſcribens: Naturalis eſt ratio trini numeri, non ſolum in diebus, ſed etiam omnibus diatritis. Sed eſt melius, ut Soranus ait, quoniam non æquali tempore, nec dierum numero cunctis poterit cicatricis firmari ſoliditas, ob alias cauſas, & ob fortitudinem corporis, ac debilitatem, pro differentia naturali uariatam: neque nos unum atque eundem ſignare poterimus finem. Dehinc ſequentibus diebus aliqua erunt emplaſtrorum apponenda, aut epithematum conſtringentium atque frigidantium: quæ ſunt plurima particulariter. etenim Thebaicæ palmulæ uino acriori infuſæ, uel aceto contritæ, admixtis malis cydonijs decoctis, aut mali punici corticibus, aut alumine, uel acacia, aut hypociſtide, aut galla, aut œnanthe, aut aloe, aut cerotario ex oleo roſeo confecto, uel melino, aut myrtino, aut lentiſcino, aut œnãthino, aut mixto etiã maſtiche trito, aut melle decocto, galla cõtrita, aut aſpera, aut puluere mali punici, uel mãnæ thuris admixto alumine Liparo, quo malagmatis ſumãt omnia qualitatem, tum linteo, uel panno illinita patientibus partibus apponenda. Vel illud medicamen, quod libris Celerum paſſionum memorauimus, de cardiacis ſcribentes, & appellauimus diaroos, uel ex polento, & uirgultis rubi, uel arnogloſſæ, aut herbæ ſideritis, uel uuæ lupinæ, aut calicularis, aut anulorum uitis, aut ſemperuiuæ. Item intyba cum pane ex aceto, aut palmulis, aut murtæ mollibus folijs, aut eiuſdem ſemine uiridi ante cibum offerenda, uel ante cibum elixum aut non coctum panem, & plantaginem ex aceto coctam, & uiridi oleo, aſperſo rore ſyriaco. item bulbi ex aqua & aceto, & rore ſyriaco confecti dari poterint cibo. Non aliter etiam cochleæ erunt offerendæ: habent enim quiddam glutinis naturalis utraque, & compaginandi uirtutem, cum proficiente curatione. Danda etiam pomorum quædam, ut mala cydonia cocta recenti mulſo: uel torrida, præſumpto tegmine, farina conſperſa, aut ſorba, aut mali punici grana, aut fabrilium

uuarum . item uolantium non pinguia , ut ſunt pectora turdorum, uel pullorum matrem ſequentium. item columbarum,aut phaſianorum,aut attagenarum,aut perdicum,quarum erunt murta pectora penetranda . Tunc etiam porcinæ carnes,cerebrum,pedes,auriculæ,ora,uel auricularũ ſummitates,quæque uel fuerint nutribilia,nec tamen difficilia digeſtione. Dandum etiam catapotium ex melle decoctum,ſub lingua detinendum ſingulare,aut admixto gummi,uel draganto : etenim ſufficienter decoctum mel,ſicut in externis corporum glutinat diuiſuras,non aliter etiam interioribus mederi neceſſe eſt,atque iam glutinata ſolidare proficiente curatione. Dabimus etiam uinum,& magis illud quod fuerit mordicantis uirtutis,hoc eſt quodam ſenſu linguam remordentis. Tunc ad ſummam paulatim erunt ægrotantes reſumendi,cum præcautione uehementium commotionum: ſunt enim leuiter atque ſenſim mouendi,portatoria ſcilicet,uel cathedra longiore,& firmato corpore lauandi: etenim lauacra feruoris cauſa atque motus illati,quod corpora celerato ſpiritu agitantur recentium glutinationum,atque mollium uúlnerum redulcerantia probantur : cum enim oporteat coerceri atque denſari patientia loca cõtraria qualitate, neceſſario uexantur feruoris illati cauſa : inflata etenim parua ex occaſione,atque turgentia redulcerantur. Præcauenda denique etiam uehementia exercitia,& magis retento ſpiritu peracta : tunc utendum peregrinatione terrena atque maritima : & ſi corpus uiderimus nõ atteſtante fortitudine augmenta carnis accepiſſe,erit abſtinentia cibi imperãda. Tunc ſequentibus diebus paruus dãdus eſt cibus uino detracto: etenim cicatricis nouitas: quippe ex uenarum uaſculis confecta,atque nondum fortificata,ſi carnis pondere fuerit prægrauata,neceſſario rumpetur. Semper autem oportet uentrem mitius emollire:acriores etenim clyſteres incongruis motibus lacerant cicatrices,atque recurſum faciunt paſſionis:ac ſi uehemens atque plurimus fuerit ſanguinis fluor, erunt extendendæ adiutorij uirtutes. Acetum denique ſyncere dabimus ore retinendum,uel gargarizandum,aut ſorbendum,ſpreto quorundam iudicio,qui aſperum,uel tuſſiculam commouens,atque fluorem prouocans acetum dixerunt : ſiquidem etiam gelatum ſanguinem ſoluat : etenim aſperat,uel tuſſiculam commouet,ſi iugiter atque immodice fuerit datum. Soluit autem eius percuſſibilem uirtutem diſtantia temporum oblatione uariata,quæ nõ ſenſibili tactu,ſed remiſſibili quadam digeſtione longioribus actibus immoratur. item quòd fluorem non prouocet , demonſtrandum non eſt : ſiquidem ſit manifeſtum,in externis corporibus uulneribus conſtitutis neceſſario feciſſe denſitatem; & propterea conducibilis atque glutinantis uirtutis fuerit approbatum. Danda etiam acacia aceto ſoluta,aut poſca,aut ex ſupradictis liquoribus : non aliter etiam hypociſtis, uel licium indicum , aut omphacium,uel balauſtium,aut œnanthe,aut polios herba,aut gentiana,aut macir , aut ponticum , uel ægyptia ſpina,quam acanthan uocant : quarum nunc ſunt radices infundendæ,uel decoquendæ,nunc earum ſucci uel lacrymæ admiſcendæ : ſiquidem ſint frigidæ atque conſtrictiuæ uirtutis conuenientia obturamenta. Item corticis uaſculi uetuſtiſſimi uini exuſti triti puluerem aſperum tribus cyathis poſcæ frigidæ , aut decoctionis , de qua ſupra diximus , bibendum dari,in modum cochleariorum duorum : etenim conſtringit cortex inueteratus,& magis antiquiſſimi uini commutatus tarditate temporis aucta uirtute. Vtendũ etiam trochiſcis confectis ex ſupradictis ſpeciebus. Item ex roſæ ſeminibus trochiſcos, quorum compoſitionem Reſponſionum libris de medicaminibus dicentes tradidimus. Item quod appellatur dielectrum : item œnocraton,& alia ſimilia:quorum compoſitionem,ut ſupra dictum eſt,Medicaminum libris tradidimus . Ac ſi coaceruatus perſeuerauerit ſanguinis fluor,utendum etiam uehementioribus, quibus obturentur altiora,ſua & teneritudinis cauſæ,tamen erunt ocyus adhibenda,ne paſſionis ipſius impetu in manibus noſtris uitam linquere cogantur ægrotantes . Prædicto igitur periculo eorum proximis aut miniſtris , uel quòd producta uita ſpem ſæpe dederint ſanitatis, erunt hæc adhibenda ſupradicti corticis cinis exuſtus cum liquida pice ſpongiæ impreſſus,decoctio lentiſci,& roris ſyriaci , & elygmatium ſupradictorum ſuorum : nam hæc conficiuntur hoc modo: agmine uitis uſtis uirgultis,atque ex eorum cinere confecto liquamine,ſcilicet aqua imbriali admixta,quam uulgo ciſterninam uocant,dabimus ex ipſa bibẽdos cyathos tres uel quatuor,nullis alijs ſpeciebus admixtis : nam quidam in ijs, ſi febribus adficiantur, etiam uinum immiſcuerunt uiuidum,uel ſpongiæ uſtæ cinerem , qui conficitur hoc modo : ſpongia expreſſa aceto,atque pice liquida madefacta,uaſculo nouo includitur teſteo : tunc circuntegitur luto, & uſque eo inuritur , donec carboneſcat : dehinc trita in puluerem,ex quo cochlearis unius quantitas aquæ uel poſcæ frigidæ mixta datur bibenda . Vel ſi uirtutem medicaminis augere uoluerimus,tinctam,ut ſupra diximus,ſpongiam liquidæ picis puluere bituminis aſpergimus. Decoctio autem lentiſci conficitur hoc modo : eius uirgultorum ſumentes ſufficientem modum aquæ imbrialis infundimus ſextarijs duobus. Tunc decoquimus : & cum ſemel uel ſecundo ſcatere uiderimus,expreſſas detrahimus lentiſci comas : tunc liquorem decoquimus,donec ad tertiã partem deducatur, cuius cyathum admixtum duobus cyathis aquæ bibendum propinamus. Non aliter etiam electariorum decoctio conficitur . Ob electarium autem conficiendum erunt ſumenda mala punica recentia uel infuſa,niſi fuerint mollia : quibus contuſis atque cõpreſſis,aliquantum detrahimus ſuccum, atque decoquimus , donec mellis craſſitudinem ſumat . Et quãtum medicaminis uirtutem tendere uoluerimus,tanto ualentius mala exuccamus,quo expreſſa ultimum atque craſſiorem ſuccum dimittant , ut etiam eorum cortex, ſi quid humoris habuerit, ſudet . Conuenit etiam medicamen,quod Themiſon ordinauit hoc modo : mali punici partibus duabus aloe admixta parui cochlearis quantitate cum aqua frigida offerendum. Ac ſi ſolutio perſeuerauerit, addenda etiam conſtrictiua cucurbita patientibus partibus : tum diæteon emplaſtrum,quod uehementer aſtringit,ſuperimpoſitis ſpongijs aqua poſca infuſis,ut ſupra ſcriptum,ciborum qualitate permanente. Dãdum etiam no-

ctis initio

ctis initio medicamen,quod diaporon appellant,uel diaſycaminon,ſiue catapotia,quæ Medicaminum libris prædiximus. Nunc autem perficienda conſcripſimus hoc modo: gummi & acacia æquis ponderibus,admixto alumine ſciſſo ad duplex pondus,quæ ſunt colligenda decoctione papaueris,& danda quibuſdam in duplicem modum. At ſi quiſquam non plurimum ſanguinem fluxerit, nec tamen materia ferri ceſſauerit,conuenit etiam tertia die phlebotomiam adhibere. Etenim ex eo,quòd ſanguis ferri nõ quieuerit,manifeſte conijcimus glutinationem partium non fuiſſe perfectam diuiſuræ, ſiue uulneris: & propterea in tumorem ueniſſe perſpicimus: omne etenim uulnus,quod uſque in tertium diem glutinari non potuerit,neceſſario tumeſcit. Theſſalum denique indigna accuſatione appetitum Sorani ſententia recte purgauit: tertia etenim die phlebotomandos ſanguine fluentes conſtituit, nutriens conſtrictiuo cibo non inconſequentia ordinans adiutoria,ſed tanquam complexis paſſionibus apta,ut contrarijs contraria obijcere uideantur. Ac ſi etiam intra diatriti tempus fuerit atteſtata partium grauedo uel dolor, aut ſpiratio difficilis,uel tuſſicula ſicca,phlebotomare conuenit,atque aerem loci paruiſſimi trepidare, & ijſdem partibus lanas oleo calido uiridi expreſſas opponere, uel ob ſanguinis fluorem ea ordinare, quæ glutinare ualent,ſed uirtutis frigidæ non ſint,neque tranſuorationis aſperent loca,nec tumorem commoueant. Plurima dabimus etiam ſamiæ terræ,quam ges aſtera uocant,unciæ partem tertiam cum duobus uel tribus cyathis aquæ tepidæ. Non aliter etiam amylum,uel argallici radicem, atque foliorum eius ſuccum. Conuenit denique ſub lingua retenta eius radicis particula,ſiue amyli,ſiue terræ ſupradictę. Danda etiam ex gummi ſiue draganto,& thure,& opio, & ijs ſimilibus confecta electaria. Tunc tertia die accepta diatriti temporis obſeruatione,non ſolius fluoris, ſed etiam febrium, erunt ægrotantes oleo calido atque plurimo,& uiridi perungendi. Facies quoque aqua tepida fouenda: cibus dandus complexioni paſſionis aptus,& pultes ex oryza uel alica frixa,ſiue ſimplici,uel milio,& decoctio calidæ, ſed non oleoſæ,ac potius ſiccæ,uel ex oleo uiridi confectæ,aut cum palmulis, uel amylo, admixto ges aſteros, aut argallici radicem incoctam. Cæteris uero diatritis,hoc eſt interuallis dierum trino numero ſeruatis cogentibus doloribus erit utendum fomentis,atque cataplaſmatibus laxatiuis: nunc etiam cum ſcarificatione cucurbitis,ſiue hirudinum appoſitione, quas ſanguiſugas uocant: tum uaporatio ſpongiarum apponenda. Sin uero etiam fluor periculoſus fuerit ſanguinis,cum tuſſicula uel aſperitate gutturis,erit utẽdum quidem conſtrictiuis epithematibus,ſed calidis: dandum etiam ſorbendum mulſum ex melle decocto,& à uino abſtinendum. Danda denique aqua potanda calida,ſed paruo modo, tum ſorbilia, quæ paſſioni uirtute apta mederi poſſunt,ut eſt amygdala ex poſca in mulſo decocta, quæ abijcienda, & admittendum amyli quantum ualeat mulſum in quandam craſſitudinem redigere. Deinde ſimilibus electarijs atque ſub lingua continendis medicaminibus utemur tempore amiſſionis,ut eſt mel atticum admixto gummi,uel draganto decoctum,aut glycyrrhiza,uel eius ſucco: niſi quiſquam ægrotantium hoc improbauerit nauſea commotus,quo eius ſtomachus facile moueatur. Item ex lini ſemine trito,& dragãto drachmis duabus,& amygdalis expoliatis XXV, & ſtrobilorum granis XXX,& oui unius toſti uitello,& amyli drachmis duabus,infuſo paſſo ſufficientis quantitatis,quo medicamen electarij craſſitudinẽ ſumat. Sin uero etiam rauci fuerint ægrotantes,erit mel decoquendum cum cæteris ſpeciebus ſingulatim,reſoluto draganto,ex infuſione paſſi confecto: terminatur etenim aſperitas faucium,uel tranſuorationis partes leniuntur,& tuſſicula mitigatur,ſputa ſanguinolenta reprimuntur. Danda etiam noctis initio,niſi febrium obſtiterit acceſſio,ſimplex diacodion. Continuum uero medicaminum uſum, quæ tuſſicularia ſunt appellata,ſiue eorum immodicam quantitatem neceſſario fugiendam mandamus: eſt enim melius ſimplicibus atque conſuetis mederi rebus: illa enim temporaliter quidem mitigare uidentur tuſſientium motum,ſed paſſionem totam faciunt deteriorem. Ac ſi atteſtante tumore fluor perſeuerãs produxerit tempus,in ijſdem perſeuerare conuenit,quæ ſupra memorauimus,admixto etiam lacte. Si minui tumorem uiderimus,dandum quoque lac amylatum,& panis laganum,pultibus infuſum,ſed ex fermento confectum,quo panis habeat qualitatem,faciat etiam medelã meliorem. Strobilus denique cum ſuis fructibus,quod in ſemet habeat reſinale,ptiſana decoctus. Dehinc profectu cedente erit panis cum malua decoquendus,ſed non exquiſite conditus. Danda etiam ptiſana cum lenticula,quam Græci pſyſanæon uocant, & apponenda extrinſecus cerotaria ex murtino uel lentiſcino, aut melino oleo confecta: tum urgentius augenda reſumptio,ut ſupra demonſtrauimus: atque ita abſtento ſanguine, quoad fiet glutinatione perfecta, at irruente tumore erit conijciendum, uel aduertendum, utrum glutinatio fecerit retentionem, cum neque grauedo, neque dolor, aut punctio, uel pulſatio, uel ſaltus partium, aut extentio, uel febris cum arida tuſſicula, aut ſtridor, aut ſingultus, uel quæpiam ſanitati impedita ſaucietas ægrum ſequi uidebitur: ſed ſit æqualis atque ordinata ſpiratio perſeuerans. Tum ſi tumoris cauſa fuerit retentio ſanguinis tẽporaliter effecta,quæ neceſſario ſordidum atque humectum uulnus efficiat,phthiſicorum fluorem pronũciamus. Tum cũ producto tempore ſanguinis fuerit ruptio uariata,erit curatio pro motibus temporum uarianda, ut ſuperpoſitionem emergentem eadem curatione curemus. In lenimento uero leues atque quietos adhibemus motus, ſub magiſterio aliptæ uel muſici, quo etiam uocis exercitium artificis præcepta moderentur, cibus dandus ex mediæ qualitatis materia, adhibitis reſumptiuis cyclis, in quibus non erunt repentinæ mutationes faciendæ. Sed nunc ex mediæ qualitatis materia primus ordinandus eſt cyclus, dehinc ex uolantum ſecundus: tunc ex agreſtium tertius, atque ex porcinis carnibus ultimus: & coniunctis deinde duobus contiguis ordo dirigendus, atque ita omnibus, ſed ſingulis materiarum ſpeciebus erunt magis conſtrin-

gentia procuranda,ut in oleribus intybum,plantago : in marinis ſquillæ, mulli : in uolantibus perdices, phaſiani,attagenæ : in agreſtibus,lepores,capreæ : & ſi celeriter ægros craſſificari uiderimus,erit abſtinentia intercalanda : tum uenter emolliendus. Vtendum præterea partiliter nunc aquæ potu, nunc uini leuiter remordentis : deinde ueniendum ad recorporatiuæ curationis materiam latenti motu adhibita drimyphagia,ex piſce gobione,admixto melle. Dandi etiam piſces & cerebrum una tantūmodo die, atque interuallatis diebus adhibitis localibus adiutorijs recorporatiuis,ut dropace, partibus primo quæ fuerint remotæ patientibus : tunc uicinis. ac deinde ipſis addendus etiam ex ſinapiſmo rubor,quem Græci phœnigmon uocant,atque ſicca fricatio. Tunc torrendum corpus ſole,quod Græci helioſin uocant. Adhibenda quoque paropteſis,& aliquando ſicca cibatio,aliquando cum pane palmulæ offerendæ,& imitanda conſuetudo frigida lauacri,atque potus paruus ſcilicet primo,ac deinde auctus ſuggeſtione, quo poſſint etiam ijs ægrotantes uti partiliter : facit enim duriora corpora, atque ualentia, acceptorum uel geſtorum differentiæ contrariorum mutatione uariata : quanquam ſint ex eodem genere uenientia. Vtilis præterea nauigatio approbatur,& peregrinatio comprobatur : inde enim res ſalutares uenienti. Præcauenda etiam Venus : facile autem hæc paſſio refricatur. Hæc eſt ſecundum methodicos ordinata curatio. Apud ueteres uero diſſonantia ſunt ordinata. etenim de ſchemate iacendi, atque phlebotomia, & ligatione, & conſtrictiuis, uel frigidis cataplaſmatibus,& aceto bibendo uaria diſceptatione pugnatum eſt. de ſchemate inquam iacendi : ſiquidem alij ſupinos iubeant ægrotantes iacere : uel ſuper eas partes quæ non patiuntur. Item Aſclepiades conſequenter approbat ſupra partes quæ patiuntur eſſe locandos ægrotantes : ſiquidem cum ſcriberet neceſſarias eſſe curationes adprehenſa cauſa ſic fuerit elocutus, etiam ſanguinem inquit fluentes ita eſſe locandos. Siquidem Eraſiſtratus phlebotomari præceperit patientes. Alij uero eius ſectatores etiam fieri principaliter damnauerunt adiutorij genus tanquam uirium uexabile. item plurimi noſtrorum tanquam laxatiuum,& propterea inconueniens fluori ſanguinis ex ſolutione uenienti,& indignum ad conſtrictionem. Alij adhibendum probauerunt,ut Hippocrates de morbis ſcribens,Diocles libro quo de paſſionibus,cauſis uel curationibus ſcripſit, Praxagoras libro tertio de curationibus. Item Aſclepiades libro, quo de clyſteribus ſcripſit : dehinc Themiſon ſecundo libro Tardarum paſſionum : & Theſſalus ſecundo libro regulari, ſed adiecta diſcretione : etenim ſi tertia,inquit,die rurſum ſanguinem fluxerint ægrotantes atque plurimum, quod intelligitur tanquam in complexis paſſionibus,hoc eſt ſtrictura obtinente,faciendum approbaſſe : alij uero omnes ſtatim, atque ſine ulla dilatione phlebotomandos dixerunt : & magis ſi ex thorace,uel pulmone ſanguis fluxerit, uel plurimus auertendę materię cauſa,quo patientibus partibus derelictis,aliorſum feratur,hoc eſt ad eas quę non patiuntur,uel ob educendam materiæ multitudinem. Denique ſæpe inquiunt faciendam conſuetudinem, ſi oportuerit ſemel,& ſecundo,uel tertio,quo recurrens ex brachio poſt abſtinentiam ſanguis iterum auocetur,uelut Themiſon ait,ſecundum ſe,& laxamenti eſſe,& minutionis,ne initium toris efficiat. Item ut alij ob euacuandas uenas,quo exeant late celerius concedant atque coeant diuiſuræ,uelut Aſclepiades,ad minuendum curſum ſiue ſpirationem,quibus paſſio adiuuatur. Item de ligationibus pugnauerunt : ſiquidem Xenophon & Dionyſius,& Erophilus primo libro Curationum, & Eraſiſtratus probēt articulorum faciendam conſtrictionem. Erophilus uero capitis, & brachiorum, & femorum : Eraſiſtratus magis inguinum & alarum : etenim laxationem ſenſus ſanguinis approbat fieri retentionem. Aſclepiades uero ad ipſum ſcribens libros Paraſceuaſticos ligationem excludit,eamq́ue neque Eraſiſtrato congruam:dicens,oſculari non poſſe ſub diſcrimine uenulas,quod Græci diaphragma uocant,uel miſceri eas quæ ſupra diaphragma eſſe uidentur. Omnes etiam noſtræ ſectę principes id approbaſſe uidentur : impreſſa etenim inquiunt ligaturę uexat,non impreſſa inutilis eſſe perſpicitur. Item Antipater tertio libro Epiſtolarum ait teneri materiam quidem ligatione,ſed cum fuerit indulta uel relata, in repētinum atque immodicum fluorem ueniat : ſiquidem abſtinentiæ cauſa altiora pendendo latere potius quàm teneri uideantur. Item de conſtrictis cataplaſmatibus plurimi diſſenſerunt : nam ſi Eraſiſtratus hęc approbauit, Aſclepiades excludit,tanquam materiam imprimentia,uel coercendo in latum reuocantia. Item acetum alij tanquam tuſſiculam uel fluorem commouens expulerunt, uel quòd duras partes denſando faciat. Themiſon uero ijs repugnans adhibendum iudicauit, atteſtante etiam Theſſalo. Alij aiunt eius acrimoniam uel nimietatem temperandam admixtione aquæ. Plurimi uero contrariarum ſectarum etiam clyſteres, atque urinales aiunt uirtutes adhibendas. Item Diocles taurinum gluten bibendum dicit, farinæ concoctum & rubo, uel cum nepita amylum uel marrubium, uel roſmarinum in aqua poſca dandum. Motus uero alij adhibuerunt, non ſolum fricantes, ſed etiam deambulationem imperantes poſt cibum, ut Eraſiſtratus. Aſclepiades uero de communibus adiutorijs ſcribens,geſtationem in hęmoptoicis prohibet. Vtuntur quidam præterea etiam purgatiuis medicaminibus ex papauere uel helleboro, aut diagridio, quod Græci ſcammonian uocant, ut Diocles. Item ſudorem mouentibus & uomitum, ut Praxagoras, qui etiam plurima urinalia ordinauit. Sed hæc facile iudicantur ex ijs quæ ſecundum methodicos tradidimus. Demonſtranda tamen eorum contradictio, & breui ratione formanda. Peccauerunt igitur, qui ſupra patientes partes ægros iacere uoluerunt : omnis enim impreſſio ſiue affectio incongrua glutinationibus approbatur. Ceciderunt etiam falſa intentione decepti,qui non addita diſcretione phlebotomiæ memorauerunt uſum : non enim in omnibus oportuit prohiberi, cum fluorem ſæpe fuerit uehemens ſtrictura complexa: etſi ſecundum Eraſiſtratum oſculatio uenarum ex redundantia materiæ ueniens fluorem faciat, conuenit uti detractione : facile

enim

enim corrigi uel reparari parua uirium uexatio poteſt : plurima tamen ex adiutorio patientibus utilitas fuerit . neque item in omnibus erit approbanda phlebotomia: nam nullo tumore apparente uexabilis iudicatur : etenim corporis fortitudo neceſſario depurgatur,& ſtomachus uitiatur, atque debilitate irruẽte difficile coeunt diuiſuræ,& eadem patienti uidebimur ingerere, quæ prohibenda ſuſcepimus : quippe cum non auerſio,ſed potius partitio ſanguinis fieri intelligatur,& duplici egeſtione celerata, nullam mortis habeat dilationem. Dehinc erit anceps,utrum irruente rurſum tumore phlebotomandi nec ne ſint ægrotantes: ſed phlebotomati apertiſſime interficiuntur, non phlebotomati magno adiutorio priuãtur. Ligationes uero non tãtum ad diuertendam materiam adhibendę ſunt,ut ſupra memorauimus: quantũ ad denſitatem uero faciendam adhibendas adprobamus : ſiquidem imprimendo coerceant : ſed mediocriter adhibere,ne moderatione ceſſante uexare potius,quàm curare uideantur. Peccat etiam Aſclepiades , frigida uel conſtrictiua epithemata recuſando. Sunt etiam inconſequentia Eraſiſtrati placitis , ſed officio congruæ curationes efficacia : nam ſolutionem conſtringũt,diuiſuras conglutinant : quod ex uulneribus in ſuperficie conſtitutis,& ſub uiſum uenientibus uſu approbatur : quibus appoſita apertiſſime profuerunt. Peccant etiam non aliter,qui bibendum acetum negant : non enim in omnibus fluoribus ſanguinis dandum probatur,ſed in ijs qui approbato atque largiſſimo fluore uexantur : in paruis enim aqua frigida ſufficere poteſt,aut admixto paruiſſimo aceto. Ac ſi tumor fuerit atteſtatus,ut complexam paſſionem demonſtret,procul dubio conſtringentia fugienda , quantum res pati uel admittere poſſunt. Eſt igitur improprium,uti ea quæ incongrue adhibita nocere demonſtrentur,etiam cum neceſſario conuenire fuerint uiſa,prohibenda exiſtimentur : etenim aduerſantia ſolutioni tuſſiculam ex fluore ueniẽtem mitigant,atque ipſum fluorem conſtringunt,& ſanguienm retinẽt cohibendo,& neque inurunt: ſiquidem ſæpe reddita per digeſtionis uias patientibus partibus adueniant temperata atque admixta, liquidis in alto conſtitutis : & propterea obtuſa uirtutis uiolentia perdurant. Sunt etiam clyſteres contrarij : ſiquidem commoueant corpus,eo tempore præterea, quo conglutinationem faciendam nitimur. Hac ratione etiam urinalia medicamina atque uentriflua magis noxia iudicantur : ſiquidem turbent atque uexent,& uertant ſtomachum. Item proteruus omnibus uomitus,& propterea contrarius iudicatur : reſcindit enim uulnera,niſi quis eum iam ſolidatis cicatricibus ob recorporationem adhibendũ probauerit. Eſt præterea affectatio ſudorum,quam Græci aphydroſin uocant,contraria: cum enim ſuperflua atque redundantia tollere uidetur,laxatiuæ uirtutis cauſa coeuntia diſiungit. Item taurinum gluten tenſionem atque duritiam facit . Motus uero corporis neque excludendos generaliter approbamus , neque approbandos: ſiquidem prius quàm paſſio declinauerit,requieſcere debeant ægrotantes. In declinatione uero ſint mouendi, ſed non poſt cibum : tunc enim ob digeſtionem celebrandum tempus eſt quieſcendi: quo fiet,ut prius quàm cibum ſumpſerint ægrotantes,geſtatione ſint mouendi ſecunda, etiã deambulatione:etenim parua adiectione neque ulcerare fricantur,& in reſumptione uirtus corporis excitatur.

De phthiſica paſſione. *Cap.* XIIII.

PHTHISIS, ſiue,ut plerique appellant,phthoe,quod corporis faciat defluxionem,ſiue corruptionem,fit frequentius antecedente ſanguinis fluore:aliquando etiam longi temporis tuſſicula,ſiue catarrho thoracis cum altiora lacerantur,& primo leuius,tunc ulcerata,facientia collectionem intrinſecus : quæ cũ ſiccata non fuerint,citius ſumat paſſionis initium. Sed non ſecundum has differentias erit efficacia curationis mutanda : ſiquidem antecedentes cauſæ,quanquam diuerſæ , unam facere paſſionem uideantur. Sequitur autem ægrotantes febricula latens, & ſæpe quæ initium declinante accipiat die atque ueniente luce leuigetur,atteſtante tuſſicula plurima initio noctis atque fine cum ſputis ſanioſis , ac paruulis, primo in ijs,qui non ante ſanguinis fluore uexantur : quæ quidem admixta ſaliua latere uideantur,ſecundo etiã plurima ferri uideantur. Iis uero qui ex fluore ſanguinis in iſtam ueniunt paſſionem, primo ſanguinolenta ſputa efficiuntur,hoc eſt cruenta,quæ Græci hæmalopa uocauerunt : tunc feculenta,dehinc liuida , uel praſina,& in ultimo alba atque purulenta,dulcia uel ſalſa,cum uoce rauca aut acuta,& difficultate inſpirationis,atque genarum rubore, & cæteri corporis cinereo colore. Item ſequitur oculos exoletus aſpectus , & corporis tenuitas , quæ nudatis membris proditur magis, quàm ex aſpectu uultus. Quoſdam etiam ſibilatio uel ſtridor thoracis ſequitur , creſcente paſſione ſudor ſuperiorum partium uſque ad pectoris finem , cibi faſtidium , & maior appetitus ſitis , & quibuſdam grauedo uulnerati pulmonis , ut etiam eius expuant fibras. Quibuſdam punctio , ulcera thorace,pulſus debilis , denſus,ac deinde formicalis , quem Græci myrmezonta uocant : digitorum ſummitates craſſeſcunt,obuncatis unguibus , quod Græci grypoſin uocant. Sequitur pręterea inflatio pedum , & nunc frigus,nunc feruor articulorum , naſi ſummitas palleſcit , atque aurium laminæ frigeſcunt . Tunc peiorante paſſione uentris efficitur fluor albidarum egeſtionum , & indigeſtarum debilitatis,naturalibus digeſtionis officijs. Diſcernunt præterea plurimi purulentum liquorem , phlegmata carbonibus imponentes , quo exuſta probentur : nam tetri odoris eſſe neceſſe eſt omne quod natura fuerit mutatum , uelut ex defluxione carnis ueniens. Item in aquam mittunt ægrotantium ſputamina : etenim naturalia facile ſoluuntur: uitiata uero atque mutata perſeuerant, quadam tenuitate coacta , & ſubſidunt : ſiquidem ſint grauia , & contra naturam ex defluxione carnis uenientia. Vicinæ atque ſimiles paſſiones ſunt phthiſicæ, ſyntexis,quam nos defluxionem dicere poterimus : atrophian , quam nos nutrimenti ceſſationem uocamus.

Item empyica paſſione,ſiue anaphoretica,quam nos purulētam,ſiue uomifluam dicere poterimus, quòd ex uomica interioris collectionis purulenta per tuſſiculam excludunt ſputa. Sed hæc diſcernuntur: ſiquidem ex ijs atrophia longo tempore faciat tenuari,nullis etiam atteſtantibus ſputis : ſæpe etiam ſine ulla tuſſicula : etenim longo tempore febricitantes, atque tuſſientes limpidis adhuc ſputis affecti, necdum phthiſici iudicantur, in phthiſicam uero paſſionem proni ac decliues eſſe noſcuntur . item empyica paſſio,ſiue,ut ſupra diximus,anaphoretica diſcernitur à phthiſica,non aliter quâm ulcerum collectione:quippe cum empyicos ſæpe antecedat pleuretis,uel peripleumonia,& tumor immenſus, & febres uehementes cum horroribus frigidis, & inordinatis. Dehinc quod ſæpe coaceruata puris copiam excludant repente,ac deinde egeſtione facta febribus atque horroribus præteritis liberentur,ut aut omnino ijs careāt, aut ex parte afficiantur : in phthiſicis ea quæ ſupra diximus antecedant , & liquida paulatim non coaceruata excludantur,& pro modo auctæ paſſionis etiam febres augeantur. Communiter autem hæc paſſio ſtricturæ atque ſolutioni erit adſcribenda , & ſubiacentibus paſſioni temporalibus cœnotetis. In quibuſdam etiam ulcerum differentias monuimus promouendas : ſunt enim neceſſario intuendæ: ſiquidem complexa ſit regulæ , quam diætan uocant , medicaminum ratio , quam pharmacian appellant.

Denique ſi tumens ulcus fuerit,quod intelligitur ex dolore conſequenti,& cæteris tumoris ſignis, conuenit ægrotanti calidus locus,& abſtinentia unius diei. Tunc fomentatio laxatiua,atque cataplaſmata, & cucurbitæ appoſitio cum ſcarificatione,& uaporationibus ſpongiarum, & totius corporis perunctione. Cibus quoque ſorbilis,calidus,& magis panoſus,obſeruatis temporibus ſingulorum adiutoriorum, ut ſæpe docuimus : ac, ſi tumens non fuerit ulcus , ob purgationem ſordis erunt aquæ mulſæ cyathi duo uel tres offerendi ante cibum, uel fœnigræci ſæpe torti decoctus ſuccus , ſed non ita ut uiſcoſus fiat,quod ſeruabitur : ſi ſecundo uel tertio mollius ſcatere cœperit,deponatur , quòd ſit colore uinoſus , ac deinde uni cyatho liquato admiſcemus mellis cochleare : habet enim uirtutem fœnigræci ſemen mitiſſimæ deterſionis. Vel certe mulſum dabimus ex lini ſemine fricto,atque trito, admixto puluere , aut liquato linteolo limpido,uel farina meregmi. Si autem maior purgatio fuerit facienda , irin illyricam atque herbum dandum probamus . Oportet etiam herbum rubrum aquæ infundere donec infletur . Tunc teſta calefacta atque ignita molere, terere, ac deinde tum tenuiſſimo cribrello eius pollinem mulſo aſpergere in cochlearij quantitatem,uel ex melle decocto electarium facere,admixto ſcilicet polline ſupradicto. Sed propter uehementiam herbi erit conijcienda ſordis magnitudo , ut ſi fuerit putruoſa, quam Græci dyſoden appellant,tunc ſolo herbi polline utemur . Sin uero non ita fuerit cogens cauſa , admixto ſeſamo iri illyricæ æqualis ponderis aut ſuperantis,pro paſſionis magnitudine : ac ſi plurimum putruoſum apparuerit ulcus,ex ijs quę feruntur,non ſolum per os conuenit herbi pollinem dari,ſed ex ipſo confectum etiam cataplaſma aceto atque melle extrinſecus apponere. Tunc etiam lenticula ſimili uſu adhibenda probatur: & præterea purgatiuæ uirtutis ariſtolochia & dracontia herba , ſiue quæ appellatur aron : eius generis etiam marrubium approbatur,quanquam ſit ſtomachi uexabile,purgatiuæ tamen uirtutis. Oportet autem eius manipulum tribus aquæ ſextarijs decoquere,donec ad partem redeant. Tunc marrubium detractum proijcere,atque admiſcere mellis boni libram,& rurſum decoquere,donec ad ſuam ueniat craſſitudinem . Ac ſi marrubium uiridius fuerit,tundendum atque exuccandum,& in unum cyathum ſucci libra mellis miſcenda , & ita decoquenda,aut aquæ ſextarij tres decoquendi,ſiue admiſcendi,donec craſſitudinem ſumant . Faciunt etiam ex ſtrobilis & amygdalis,& lini ſemine,uel ſupradictis electaria confecta. itē ex amygdalis,& ptiſana cum melle & lacte ſorbile medicamen,& primo cum pane acceptum infuſo melle. Tunc etiam ſingulare ſorbēdum paruiſſime,ad modum unius cyathi uel duorum: dehinc plurimum, longe ante tempus alterius cibi : quanquam ſit in quibuſdam hoc ſolum cibo ſufficiens : etenim corpus nutriet , & uulnera reterget,& cruentos,uel purulentos : dehinc cum tenuia ſputa ferri uiderimus, facit etiam ſtrobili decoctio,quæ conficitur hoc modo : uiridem ſtrobilum ſumentes fructuoſum,qui in ſemet habeat quædam reſinalia,quem tribus ſextarijs immixtum decoquimus,donec pars liquoris inſumatur.

Tunc detracto ſtrobilo erit reſiduæ parti liquoris miſcenda mellis libra,uel glycyrrhiza. Tunc decoquēdo donec craſſitudinem ſumat. Conuenit etiam ex ſquillitico uino electarium confectum,ex quo erit ſextarius unus libræ mellis admiſcēdus, & gummi uino perfuſi ſelibra : tunc decoquendum mel,donec uinum inſumatur . Poteſt præterea etiam melilotum linteolo ligatum tempore decoctionis immitti . item ſuccus glycyrrhizæ ſimili modo,atque eodem tempore miſceri probatur . Conuenit etiam diocodion medicamen cochlearis quantitate ſumptum,uel butyrum cum melle electario datum : & præterea purgatiuæ uirtutis atque ſiccatiuæ hoc medicaminis genus marrubij ſucci uiridis ſextarij tres,mellis libra una: quæ cum fuerint coctione craſſificata,iris illyricæ immittendæ ſunt drachmæ duæ . Sed oportet neque ſemel , atque eodem tempore omnia hæc ægrotantibus dari : uarias etenim materias poſuimus : ſiquidē iugis ſpeciei unius oblatio ſatiat ægrotantes,& propterea recuſetur. neque acceſſionis tempore hæc danda mandamus . Quapropter uni etiam cætera in curationibus monemus intuenda , quo purgato ulcere humanioribus cibis utamur,hoc eſt ex mediæ materiæ qualitate . Conuenit interea motus latens penſili primo lectulo cathedra longiore , atque in uicina porticu . Adhibita etiam perunctione primo ſedenti, ac deinde recepta fortitudine ſtanti, purgato ulcere dabimus uinum album , atque lene mediocriter remordens. Tum lauacrum adhibendum, quando etiam ſicca conueniat cibatio ſingularis , uel cum palmulis thebaicis,& pulmento in cibum dato,uel arnogloſſa herba,& uolantum non pinguia. Item ſub lingua amylum datum,quod retentum in defluxionem ueniens ſubiectis partibus patientibus irruat, &

paulatim

paulatim adiuuet cicatricem, uel mel decoctum ſimili modo datum, aut paruo ex amylo admixto: tum etiam trochiſcum, qui appellatur trigonos, uel mel uino remordenti admixtum parti ſuæ quãtitatis & decoctum, donec incoquatur uinum. Tunc etiam antidotum, quod appellatur theriaca mithridatios, quę in ſemet habeat ſiccandi atque recorporandi uirtutem. Item zopirios, & dieriſimus. Apponenda præterea extrinſecus emplaſtra, quę in cicatricem ducere ualeant, ut eſt melinon, ac deinde ſiccantia magis. Tum cum firmum apparuerit, lenimentum erit amithaoniõ imponendum, uel polyarcyon malagma, admixto cerotario ex oleo cyprino confecto parte tertia: ſiquidem hæc ſingularia primo tempore ægrotãtes ferre minime poſſint. Tunc cyclica regula adhibenda, ſed quæ non repentinas habeat ordinum mutationes. Denique nunc uinum, nunc aquam potare permittimus, iuxta cycli rigorem. Danda etiam drimyphagia, quam deſpuentibus ſanguinem memorauimus. Adhibenda etiam localia adiutoria, ſimiliter cucurbita, dropaces, & ſympaſmata, & paropteſis, & ſinapiſmus, & bibendum medicamen, quod diapipereon appellatur: ualet enim calloſitatem ulceris tenuare, atque ſiccare. Fugienda præterea bibendi medicaminis ſatietas, & eligendus conſuetorum uſus: magis ſiquidem inſueta materia uexatus ſtomachus, atque faſtidio ſupinatus prodat ægrotantes: & propterea uehementer utilis naualis geſtatio, atque longa nauigatio, lectio, uocis exercitatio, & omne quod dare corpori fortitudinem poteſt. Veteres autem medici alij nihil de iſta paſſione memorauerunt. Sed Diocles libris, quibus de paſſionibus atque cauſis, & curationibus ſcripſit, iubet initio cibos detrahi, nihil de fine abſtinentia ſignificãs, quouſque ſint ægrotantes retinendi: tunc ſudores commouendos, quibus neceſſario uires auferantur, & neque hoc, quẽadmodum faciendum ſit, ordinauit. Vtitur etiam anacœliaſmis, quorum qualitates non memorauit, adijciẽs uerrendum, ſiue deducendum à pulmonibus humorem, quando fuerat mitigandum potius ulcus, quàm depurgandum. Item uomitum ex oxymelle adhibendum, quo corpus diſijciendo ulceratas lacerat partes: atque hoc iugiter, & poſt cœnam faciendum probat: dehinc proterua mentis cæcitate deceptus etiam pſichroluſian imperat adhibendam, & allium dandum, quod neceſſario uexet ęgrotantes inflãdo: tum uino flauo utendum ſiue nigro, & propterea duro: atque poſt prandium deambulatione uexandos imperat ęgrotantes, & nulli adiutorio ſua tempora reddenda perſpexit. Item Praxagoras ſecundo libro curationum, ijs qui pulmonis ulcere afficiuntur initio helleborum probat, atque ſitim faciendam: tũ reſumendos: non aduertens primo reſumptione, tunc helleboro utẽdum, quo poſſint eius laborem perferre ęgrotantes. Ad ſummam, non reſumpto uiribus deficienti helleborum non conuenit. Reſumpto autem, uel fortificato excluſa phthiſica paſſione comprobatur, & propterea uſus hellebori recte prohibetur. At Themiſon ſecundo libro Tardarum paſſionem quędam recte, quędam caduca proteruitate cõpoſuit. Ex quibus eſt etiam pendentis thori geſtatio, quo plurima parte diei ac noctis motu exerceantur ęgrotantes, cum neceſſario acceſſio ueſpertino tempore aſperetur, atque luce ſurgente leuigetur: quo non ſolum laborioſus, uerum etiam intemporalis, & inordinatus motus ab eodem adhibitus approbatur. Etenim initio lucis, & dimiſſionis tempore nutriri cibo conuenit ægrotantes: eſt etiam noxium allium, quod imperat dare: ſiquidem inflationem maximam faciat. Vnctio item ex feruentibus adhibita uirtutibus, quam circa ueſperam probat adhibendam, cruribus atque brachijs contraria iudicatur: tũc enim febres ardeſcunt. Imperat pręterea inter duos uel tres ęgros lauandos, cum corpus elimatis uiribus debilitet lauacri frequentia, & ſordidet atque humectet ulcera. Pręterea herbum, dehinc intybum, & plantaginem, cum ſit horum uſus differentia temporum ſeparatus: herbum enim purgationis adhibetur cauſa: frigerantiam uero cicatricis obducendę. Item imperat ulcera facienda extrinſecus ijſdem quibus intus ineſſe ſenſerimus, quod eſt pernicioſum: putat enim auerſione humoris facta ad exteriores partes altiora ulcera pręſiccari: & propterea diutiſſime differendam ſanitatem exteriorum ulcerum, donec illa clauduntur. Imponenda nanque ait emplaſtra, quę humoris prouocant defluxionem: cum humoris defluxio iuxta ſapientia placita nullius commodi teneat fidem: ſic etiam plurima localia adiutoria adhibenda conſcripſit, quę tamen multo tempore magnificas ulcerationes, hoc eſt, quas nos extrinſecus infiximus, in cicatricem uenire cohibeant, impediens plurima quę congrue adhiberi poſſunt, ut defricationes, dropaces, cucurbitę, ſinapiſmi paropteſes, et alia quę cum uehementiſſime proſint, ulceratione cutis pręfecta adhiberi non poſſint.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION

LIBER TERTIVS.

De ſuſpirio, ſiue anhelitu, quem Græci aſthma uocant. Cap. I.

ANHELATIO, ſiue ſuſpirium ab accidenti nomen ſumpſit. Vocatur præterea ſecundum aliquos ſpirationis difficultas, quam Græci dyſpnœan uocant, ſiue orthopnœan: ſiquidem ſeſe præfocari ſentiant, cum iacuerint ægrotantes, atque erecti facilius ſpirent. Item, ut alij dicunt, contrario uocabulo ſuæ uirtutis nomen accepit: nam cum ſui ratione conuertat ac deprauet, tanquam corrigat orthopnœa nuncupatur, quam nos ſpirandi dicere correctionem poterimus: multa enim contrariæ interpretationis uocabulum ſumpſerunt, ut fella, quæ Gręci glycea uocant, uelut dulcia, cum ſint amariſſima. Grauat autem atque premit hęc paſſio magis mulieribus uiros, & iuuenibus ſenes, atque pueros, & durioribus natura corporibus teneriora, hyberno atque nocte magis, quàm die uel æſtate: in quibuſdam ex initio generatur: in quibuſdam perfectis irruit paſſionibus: ſed magis ex profundo frigore ſequitur patientes ſpirationis difficultas, & frequenter natura celerior magis quàm tarda. Item præfocationis ſenſus ſecundum thoracem, atque grauedo, & feruor igneus. Item enteron ad ſuperiora conductio, & cum paſſio uehementeſcere cœperit, ſtridor atque ſibilatio pectoris cum uocis debilitate. Tum extenſio colli atque uultus cum rubore, & oculorum ſuſpenſo attentu, & iacendi poteſtas ſchemate ſupino, tuſſicula nunc arida, nunc uuida, cum ſputis tenuibus & ſpumoſis, aut craſſis & uiſcoſis, & ſudoribus, & colore morbido, atque pulſu humili. At ſi grauior impetus ſuperpoſitionis fuerit, ora ægrotantium liueſcunt: & quidem excluſo per nares humore muculento releuantur, atque præfocationis carent metu: quod non aliter cedit, etiam ſi ſuper oculos lacrymarum fuerit fluor. Variantur autem tempora paſſionis ſuperpoſitionibus & lenimentis, & nunc limpidis atque ſynceris, nunc ſordidis, & paſſionis tractibus implicatis, ut etiam tunc leuis difficultas inſpirationis ineſſe uideatur: quæ facile prodetur, ſi ægrotantes itinere aſcenſibili gradiantur, atque ocyus pergant: uel indigeſtione, aut uſu uenereo affecti, uel frigore, atque puluere, ſiue fumo grauentur. Differt autem hęc paſſio à peripleumonia, quòd neque cum febribus neceſſario fiat, & ſemper tarda eſſe uideatur. Itē ſecundum aliquos diſcernitur ab orthopnœa: ſiquidem hæc cum ſtridore atque præfocatione aſperetur: orthopnœa uero cum thoracis euerſione atque ſingultu, aliquando etiam cum ſanguinis fluore. Item ſecundum aliquos magnitudine diſcernitur: uehementem enim dicunt orthopnœan ſupradictis paſſionibus. Sed eſt melius, ut uno atque generali concurſu paſſionum potentiam iudicemus, ut nunc uehemētem paſſionem dicamus, & magis acceſſionis tempore, nūc leniorem & magis dimiſſionis tempore. Eſt autem paſſio ſtricturæ, quapropter conuenit, ut mox corpus inuaſerit, ſiue cum repetendo ſuperpoſitionem aſperauerit, iacere ægrotantes altioribus ſtramentis, thorace atque capite ſubleuato, loco lucido atque calido, mediocriter adhibita requie, & abſtinentia cibi uſque ad tertium diem. Et ſi uires permiſerint, pectus tegendum lana, atque fouendum oleo dulci calido: adhibita quoque articulorum blanda calidarum manuum fricatione, ut etiam tenendo medeamur teporibus admotis tempore quo acceſſio uehementeſcit, & cucurbitæ leniſſimis raptibus detrahendę. At ſi pręſocatio coegerit, & uires permiſerint ęgrotantis, adhibenda phlebotomia, & diatriti tempore unctione antecedente ſorbilis atque calidus & uarius in dimiſſione offerendus cibus, atque alternis diebus, donec paſſio declinet. Sin uero imbecilles uiribus fuerint ęgrotantes, diurnis diebus dabimus cibum: ſed ea die, qua abſtinere oportuerat, paruum: ea uero, qua dare licebat paulo, plurimum. Sin uero officium non agnouerit, ſimplex clyſter adhibendus, et ante cibum mulſę ex melle deſpumato duo uel tres cyathi prębibendi. Tunc cataplaſma laxatiuum atque cucurbita cum ſcarificatione adhibenda thoraci, & in utraſque ſcapulas, ac magis paulo inferioribus locis, quo ſine ulla quaſſatione partium eius raptus efficiatur. Tum uaporatio ſpongiarum, atque cerotarium, & malagma quod diachylon appellant, uel mnaſeum: atque ita lauacrum, & uinum, & uarius reddendus cibus. In lenimento uero, ſi corpus paſſio tardauerit, erit adhibenda reſumptio, geſtatione, uocis exercitio, deambulatione, unctione, fricatione, corporis retento ſpiritu: tum lauacrum, atque cibum ex pulmentis medię qualitatis. Dehinc ad recorporatiuam curationem tranſeundum. Adhibenda drimyphagia, atquę cęterarum tranſitus mutationum, quas ſępe cyclos ordinantes docuimus. Tum etiam ex radicibus uomitus, uel ſi paſſio coegerit, etiam helleboro prouocatus. Iubemus pręterea acetum ſcilliticum ęgrotantes ante cibum ſorbere, uel cum aceto nitrum, ſiue laſer, aut hyſopi decoctionem cum fico contritum, uel nucleo pineo, quem Gręci pityda uocauerunt admixto mulſo. Item abrotonum tritum cum ſulphure, atque aceto ex mulſo confecto, uel urticæ ſemine, aut radicum, & horum ſimilium electariorum, ut eſt melli admixta reſina terebinthina, aut cartamum, quod naſturtium uocamus, aut ſeſamum, cū aloe, & amygdalis amaris. Aliquando etiam pipere, uel oui uitello: uel illud electarium quod diaſcylles appellamus, cuius confectionem de Medicaminibus ſcribentes tradidimus. Tum etiam cucurbitę recorporatiuę adhibendę thoraci, atque interſcapulo: dehinc dropax, paroptęſis, helioſis, ſinapiſmum, acopa,

recorporatiua

recorporatiua malagmata,ut eſt diadaphnidon,uel dialoe,uel diaeuphorbio : dehinc nauigatio atque peregrinatio terrena, & potio theriacæ antidoti, & aquarum naturalium uſus,quarum præſtant in Italia cotyliæ appellatæ,ſiue albæ,uel nepeſinæ. Tum etiam catacly ſmus,hoc eſt aquarum illiſio ſuperne , iiſdē locis qui patiuntur : utilis denique maritima,& plurima mare tenus conuerſatio,atque conſuetudo frigidi lauacri,quam pſychroluſian appellant. Aliqui autem aduerſarum ſectarum principes etiam dauco cū aceto & melle ægros potauerunt,ſiue iri cum mulſo,& uentrem plurimum deduxerunt,dando de diagridio,quod ſcammonian Greci appellant,obolos tres,cum duplici pondere aloes ſiue hieræ,quam catarticā uocant,uel ammoniaci ſalis obolum,ſiue opoponacis ſimile pondus,uel cneoron, aut polion herbam , uel peplion,aut calchantum,uel thapſian,aut aſininum lac,& caſtoreum,non ſolum lenimenti tempore , ſed etiam in augmēto,ſiue ſuperpoſitione paſſionis. Alij uero etiam urendum thoracem, uel caput crediderunt. Themiſon quoque ſecūdo libro Tardarum paſſionum in quibuſdam eiſdem compeccaſſe ui detur , cum plurimum uentrem depurgandum credidit ex diagridio , atque in ipſa acceſſione. Vtitur præterea cōſtrictiuis,atque iis acrioribus:& imperat dari thapſiæ ſuccum cum opoponace,aut ſagapeno , ex quibus ſtomachus neceſſario uexatur. Hic denique erit memorandum,quia potis medicaminibus nō ſine cautionibus utendum eſt, ut neque eorum plurima ſatietate uexandi ægrotantes. Item in impetu uel aſperitate paſſionis recorporatiua adiutoria prohibenda : erit enim cœnoteta conſideranda , qua facile medicamina qualitatis ratione accedente correctius approbamus.

De ſtomachicis. Cap. II.

A' PARTE corporis quæ patitur ſtomachica paſſio nomen accepit:ſed non omnis ſtomachi querela illico paſſio nuncupatur,niſi fuerit ex multorum concurſu ſignorum,& perſeuerantia cōfecta, atque corporibus tardans repetendo ſuperpoſitionibus lenimenta. Plurimi igitur ſingulatim ſpeciales curationes eius tradiderunt : nunc de ſtomachi duritia dicentes,nunc de uētoſitate,de rheumatiſmo, & debilitate,& horrore ciborum,& faſtidio. Themiſon quoque primo libro Tardarum paſſionum ſolutionem circa ſtomachum,quam appellauit rheumatiſmum, ſecūdo libro uentoſitatem. Item Theſſalus ſecundo libro regulari curationem ſeparauit ſoluti ſtomachi atque inflati. Nos uero communiter ſub una propoſitione de omnibus dicere curabimus, qua uentoſitatem uel ex tumore duritiam confectam ſtricturæ iungimus : faſtidium uero, ſiue horrorem ciborum , & corruptionem ambiguam utriſque principalibus paſſionibus ſubijcientes. Antecedentes cauſę quę ſtomachi paſſionem faciunt,cęteris quoque paſſionibus generandis communes eſſe probantur,ſed magis iſta iugis indigeſtio parit, ſiue poſt cibum gemitus,& perfrictio profunda:item mœſtitudo & medicaminis inſueti potatio. Sequitur autem in paſſione conſtitutos acceſſionis tempore animi defectio,articulorum frigidus torpor, aut uariatus per membra acrior naturali feruor,qui magis medias teneat manus : tum roſcidus ſudor,& animi anguſtia,iactatio,anxietas,ſiue concatenatio mentis,& deſponſio,coloris mutatio,pulſus paruus,celer,imbecillus, corporis tabes,cibi faſtidium, uel maior ciborum appetitus : tum corruptio acceptorum cum acore in bromoſam uel fumoſam tranſeuntium qualitatem. Quibuſdam etiam uocis amputatio,& dentium confrictio,ſiue concubitus,inſeparabilis capitis grauedo,aurium tinnitus , & quibuſdam ſitis inſatiabilis : cum in acceſſu tumor maior fuerit excitatus,oris ſiccitas,& ſaltus ſub præcordiorum partibus: tum dolor in eadem parte,aut etiam inter palas tenens,ſiue latius,cum ſe tumor uberior infuderit:dehinc tranſuorandi difficultas cum præfocabili ſenſu. Quo denique commoti quidam noſtrę ſectę principes , Epiſtolarum libris hoc accidentię genus ſtomaticam ſynāchen uocauerunt. Dureſcente autem ſtomacho ſine ullo feruore atque dolore,cætera communia ſigna ſequentur : tunc ligneus earundem partium ſenſus, & magis inter palas, ſi omnis aruerit ſtomachus : ſin uero in ſuperioribus erit tranſuorandi difficultas , donec ad eius fundum accepta perueniant:aut ſi in eodem fundo,quem Gręci baſin appellant,fuerit durities,erit tranſuoratio facilis:ſed poſt eius perfectionem grauatio ſequetur,tum durities,atque extantia in interioribus præcordiorum. Ac ſi uentoſitas fuerit ſtomachi,tenſio ſequetur inflatione coniuncta:tunc capitis plenitudo cum oppreſſis atque iugibus ructationibus,teſtante grauedine , quę magis accepto cibo ſentiatur. Tum ſonus in interioribus liquidorum tanquam ſemipleni folliculi,errante uento per inania : atque ita tenſione laxata,erunt ructatione releuandi : & ſi etiam inteſtina fuerint conflata,rugitus interiorum ſequetur,quē Gręci borborygmon appellant. Ac ſi ſolutio fuerit ſtomachi,quam rheumatiſmum uocauerunt,ſequitur ſaliuarum fluor,& quibuſdam iugis ſputus,& oris humectatio nauſeabilis, cum mordicatione interiorum quibuſdam plurimus uomitus craſſioris , uel tenacis, aut fellei , & praſini humoris , uel alterius cuiuſlibet ſubſtantię circa ſupradictos colores. Sin uero occulta fuerit ſolutio, quam Gręci adelon appellant , aut immenſa ſigna uideantur,quę Gręci logotheoreta uocauerunt,ſequitur debilitas pulſus ęgrotantis,& ueluti ſtomachi pendentis atque trementis ſenſus,marcor ac defectio animi,quā Gręci lipothymian uocant, quę ſumpto cibo temporaliter depellatur reſumptione ſuffecta,nec tamen perſeuerabili : ſed rurſum in eandem relabent defectionem,in imagine ultimę paſſionis. Quo fit,ut niſi quis celerius ſumpſerit cibū, ſumma defectione iactetur. Sic denique plurimi impauſabiliter tota die atque nocte cibum ſumpſiſſe ueteribus traduntur : nanque Aſclepiades memorat,Praxagorę famulum ternos bilibres panes per ſingulos dies accepiſſe : quibus comeſtis non aliter paſſione afficeretur,quàm ſi nihil acciperet. Sed ab iſta paſſione phagedęna diſcernitur : ſiquidem in ipſa non inſumantur,uel digeſtioni tradantur accepta,ſed gra-

uatione ſequente euomãtur. Hæc ſunt quæ ſtomachi rheumatiſmo occurrunt: ſed circa regulam methodicam diſcernentes ſuperpoſitionis tempore contrariarum adiutoria paſſionum ſtricturæ ac ſolutionis, quę ſuis ſpeciebus ſignis approbantur, in lenimento communi ſæpiſſime curatione utemur, quam re corporatiuam dicere poterimus, à Græcis metaſyncriticam appellatam. Cum igitur primo ſtricturæ paſſio corpus inuaſerit, atque noua temporis cauſa fuerit ægrotantis, ſiue in ſuperpoſitione conſtituta turbando, aut dolore, aut uentoſitate affecerit patientem, conuenit eum iacere loco lucido, atque calido mediocriter, adhibito ſtraminum atque operimentorum calidorum uſu: &, ſi uires permiſerint, adiuncta abſtinentia uſque ad tertium diem, & acceſſionis tempore omnifariam requiem: tum articulorum blanda cõuenit defricatio, cum quodam calidarum manuum amplexu, ut etiam tenendo medeamur. Dehinc uaporationes inter ſcapulas, ſiue palas adhibendæ: pectori quoque ſaccelli calidi ex cantabro confecti, ſiue polline: nam Græci omphacomeli uocant, & harum ſimilium materiarum. Conuenit etiam multiplicati linteaminis uaporatio, ſiue pannorum, uel plagellarum, quæ Græci ptygmata uocant, oleo tinctarum, cucurbitæ igni externo uaporatæ, atque leniter appoſitæ iugi atque frequenti mutatione. Aliquando etiã teſtea uaſcula, quæ Gręci amphoras uocant, ſiue uitrea: tum fomentatio ſtudioſa ac iugis, ex oleo calido atque dulci, uel in quo maluæ agreſtis radices decoctæ ſunt: ſi ſingultus fuerit, ſicyonio: ſi inflatio, ruta uel anetho. Ac ſi uocis fuerit amputatio, in acceſſionis affectu decumbentibus erunt ſpongijs aqua calida expreſſis ora uaporanda, & diſtinctio dentium facienda digitis immiſſis, quibus lenius gingiuas deprimamus. Tum capitis fomentatio, & reſumptionum moderamenta adhibenda, ut panis calidus, uel cucumis, aut melo, uel terræ gleba aqua calida infuſa, & oris collutio ex aqua calida, & acceſſione uergente parua potatio: ac ſi in uehementiam paſſio uenerit, adhibenda phlebotomia: qua perfecta, ſi tertia fuerit dies, quam Gręci diatriton uocant, erit ęgrotans unctione curandus, calido ſcillicet ac dulci oleo: tunc oris adhibenda collutio: cibus offerendus paruus, leuis, calidus, ſumptione facilis, ut ſorbile quidquam ex pane atque melle, & ſale, & anetho confectum, ſiue pulticula molli, uelut ex pane, aut alica, & oua ſorbilia: tum alternis diebus permittentibus uiribus ęger nutriendus, donec paſſio declinet. Potus pręterea dãdus eſt plurimus, ſed neque maioribus hauſtibus haurientibus, neque coaceruatim atque eodem tempore, quo potius ignotos impleri, quàm relaxari faciamus. Iis autem partibus quę fuerint in tenſione conſtitutę, cataplaſmata conueniunt laxatiua, ut eſt pręcęteris ex fœnigręci pollinibus, & ſemine maluę ex ſolo melle, & paruo oleo admixto confectum, quod plurimo tempore corporis poſſit ſine ulla grauatione immorari: tunc cucurbita adiuncta ſcarificatione, ſiue hirudinum appoſitio, quas uulgo ſanguiſugas appellant: deinde cataplaſma, & uaporatio ſpongiarum expreſſarum liquoribus ſępe memoratis. Declinante paſſione ſi ulla durities fuerit conſecuta, erunt cataplaſmata apponenda, ut nuper docuimus, admixta reſina, ſiue in olei uicem liquida pice, uel ex radice hibiſci, & adipe porcino, recenti primo, tum ueterato confecta, ſiue ex hordei pollinibus, aut lolij ſemine, & arido fico & hibiſco: tum etiam ex oleo calido embaſis, ſiue ex uarietate eiuſdem per diuerſa uirtutis fœnogręci decoctione, uel radicis maluarum, aut lini ſemine. Dehinc cibus uarius dandus, ſed qui nullam faciat inflationem, neque digeſtione tardius approbetur, ſed omni facilitate conueniens, ut cerebrum porcinum, piſces teneri, atque olera quę uentrem mollire ualeant: tum lauacra conuenit adhibere, atque uino ęgrotantem reſumere leni. Vtendum etiam malagmate quod diachylon appellamus, ſiue mnaſeum, uel diamelilotum. Et ſi uentoſitate fuerit ſtomachus affectus, adhibendum diaſamſucum, ſiue diaſpermaton: quorum cõpoſitiones de medicaminibus Reſponſionum tradidimus libris. Si rheumatiſmus fuerit, quem nihil aliud quàm ſolutionem accipimus, conuenit ęgrotantem iacere loco mediocriter frigido, ſupino ſchemate, attritis ac teneribus ſtramentis utẽtem, adhibita requie & abſtinentia, ſicut ſuperius diximus, permittentibus uiribus, tum tenacior ligatio articulorum: uel ſi cauſa coegerit, conſtrictio facienda appoſita cucurbita ſtomacho, plurima flamma ſubiecta: dehinc ſolutione cogentes ſpongia frigida: atque odoramenta quę percutere minus ualeant caput, ut exhalatione ſui frigus ingerant ęgrotanti, ut mala cydonia, pira, ſorba, mala punica, murta, lentiſcum, roſa, uel pulentum infuſum, & ijs ſimilia, oris collutio ex aqua frigida ſiue poſca. Ac ſi plurimus fuerit ſaliuarum fluor, expuere iubemus ęgrotantem: ſiquidem retentus ſtomachum ſoluat: tranſuoratus autem humectet atque obducat, & propterea geminet ſolutionem. Sed hoc conuenit facere urgenti tempore, ne meditatio potius expuendi fiat, atque exinde prouocatio fluoris augeatur. Perſeuerante paſſione gargariſmata ſunt adhibenda ex ſupradictis, uel ex aliquo ſucco ad fluorem ſanguinis pręſcripto, qui ualeat frigore, atque propria uirtute mederi: uel ſi res coegerint, ex ijſdem ſpongię expreſſę, ſicut in alijs docuimus, gutturi admouendę, ſiue pectori, & interſcapulo. Lenius autem atque idem faciunt ptygmata ex ſupradictis expreſſa liquoribus: conſtringunt enim ſaliuarum fluorem, & nauſeam releuant, quod nõ minus etiam maſticata conyza, atque exputa, ſiue maſtiche contrita, & lactucæ albæ ſemen facere ualent. Poſſunt etiam poto dari ea quæ congrue medeantur, ut duobus aquæ frigidæ cyathis ſeminis aſpergantur cochlearia duo, ſiue maſtichis cochleare unum, uel plantaginis, ſiue mali punici dulcis, uel acidi ſuccus, cum particula menthę paruiſſima, uel cucumeris ſemine contrito. Dandum quoque medicamen confectum, quod diaporon appellamus: item diamoron, ſiue diaroos, & ijs ſimilia: quorum compoſitionem Medicaminum docuimus libris. Cauendę præterea horrentium materiarum fabulæ, quæ quadam commemoratione uomitum commouere uideantur: utendum cataplaſmatibus, quæ nuper de fluore ſanguinis ſcribentes docuimus: diatriti tẽpore adhibenda perunctio ex oleo Hiſpano, ſiue lentiſcino, uel murtino, qua præcuratus ęgrotans, ora fouenda aqua frigida, uel ſpongijs ex ea expreſſis detergi: tunc cibo re-

ficiendi

ficiendi conſtrictiuo,ſicut de fluore ſanguinis conſcripſimus: atque ita parua interpoſita dilatione frigidæ parum aquæ paulatim bibat. Quod ſi quiſquam non ualuerit ſuſtinere,calidam dabimus, ut nimio feruore conſtringat : imitatione enim uelut uſturæ partium perficit denſitatem. Ac ſi cibum ſibi in ſtomacho natare ſenſerint ęgrotantes,cõuenit articulorum impreſſam ligationem facere,ita ut in aquam feruentem manus ægrotantium mittere,uel ſi maiora cogunt, etiam conſtrictiuam adhibere cucurbitam : & primo ori uentris,dehinc inter ſcapulas,ſiue palas,quod metaphrenon Gręci uocant · & aliquando tertiã inferius à prima conuenit adhibere. Ac ſi cibus fuerit reiectus , ſecundo nutriendi ſunt ægrotantes : & ſi permiſerit ut diatriti rigorẽ ſeruemus,erit alternis plurimis paruus cibus offerendus, quo quidem diurnis diebus,ſed non ſimili modo ægri nutriri uidentur. Sin uero ſtomacho collectus humoris fluor mordicationem fecerit,ilico excludendus,ſi plurimum ſuperare fuerit uiſus:non quidem digitis immiſſis,quo uomitum prouocemus,ne magis influant acriora,& ex partibus ſanis,uel quę paſſione contaminatę non fuerint patientibus aduenire liquida faciamus : quippe cum conſuetudo ſæpiſſime tranſeat in naturam. Ac ſi plurimum edax fuerit humor,nec tamen ita ſuperfluus, ut ex ſua ſponte per uomitum excludi uideatur,ob facultatem reijciendi,quo minus euerſio fiat ſtomachi,dabimus potum : & perſeuerante ſolutione,cataplaſmatum,ſiue medicaminum uirtutes augemus. Tum ſi orexis,ſiue appetitio cibi fuerit impedita,dabimus ea quæ naturam ualeant excitare,ut intybi thyrſum,uel lactucę,& magis albæ,atque aceto tinctę : tunc albas oliuas,& panem poſca infuſum,cum paruo pulegio,& ſale,& Hiſpano oleo. Item pultem ex pane,uel tragoptiſana,atque poſca,& oleo,& ſale paruo confectam,& anetho,uel porro capitato,uel tragoptiſana,quę ex lenticula atque alica conficitur : ſed erit aſſanda lenticula. Tunc immittenda mala cydonia,uel orbiculata,ſiue ſcaudiana,ut plerique uocant,uel mala pira,aut ſorba,aut pira duracina,quę cruſtumina uocant,uel folia plãtaginis mollia,aut intybi. Aſpergenda etiã alicę ſiuę oryzę,grana mali punici,uel uuę fabriles : dehinc etiam uina quędam infundenda,ut murtinum,malinũ,uel ex malo punico confectum,aut hydromel inueteratum,uel quod melimelon appellant, aut hydromelon. Dãda etiam damaſcena,& malum aſſum uel elixum,uel quidquã ex ſupradictis. Sic etiam uolantum , quæ nulla pinguedine accipientem grauent,ut paſſerum pectora,uel perdicum, aut attagenarum : tunc etiam quadrupedum leuia,deinde porcina crura. Item maritima,quę non ſint contraria ſolutioni, ut ſquillę , mulli,carabi,bucini,ſpondylia,conchylia. Ac ſi cibus in acorem trãſierit,iiſdem erit perſeuerandum, atque eodem potu , cui erunt aſpergendę coriandri ſeminis drachmę duę : tunc etiam aſperiori uino utendum,quod Gręci hypauſteron uocant. Perſeuerante fluore,erit etiam trochiſcis utendum, quos hęmoptoicis & cœliacis potãdos ſcripſimus. Lauacrum interea tardius ac ſerius ordinandum,& multo atque longo tempore prohibendi ęgrotantes bibere,priuſquam cibum ſumpſerint , niſi aliqua forte maior neceſſitas intolerãdę ſitis occurrerit : erunt nanque dãdi cogentibus rebus ex uino aſperiore aqua commixti duo uel tres cyathi. Sed ſi forte complexionis paſſionum aliqua fuerint ſigna perſpecta,erunt urgẽtiora conijcienda,quibus ordo magis ſeruiat curationum. Plurimi uero medici ſtomachicos putant eos, qui duritia laborauerunt,& ſingultu,caſtoreum ex aqua mulſa ſolutum quãtitate pleni cochlearis tribus cyathis aquę miſcentes. Eos autem qui fluore ſtomachi,hoc eſt rheumatiſmo laborauerint,aquã potãt, miſcentes aloes cochlearis pleni quãtitatem,uel infuſione,uel decoctione,aut ſucco. Sed erit pręcauenda medicaminum dandorum ſatietas,ac magis inlocãdę qualitatis,quam non ſolum ęgre perferant ęgrotãtes,uerum etiam officio appetendi cibi deſerantur,& propterea paſſionis augeatur pernicies. Hęc etiam de illo potando medicamine,ſiue antidoto,quod hieran appellant,dixerimus. Facienda etiam laborioſa,atque dolore grauiſſima ignis uſtura : ſed in lenimento oportebat ęgrotantium fortificare corpora, atque reſumere uaria geſtatione,& pro modo uirium ſub diuo deambulationes adhibere,ſiue lectionis exercitium,ſi fuerit literatus ęgrotans,uel ut communiter dixerim , uocis : tum unctionem ac defricationem , & eos motus qui magis humeros ualeant exercere retento ſpiritu,& nunc palęſtra corpus agitare,tum la uacro rariſſimo,in ijs qui fluore uexãtur ſtomachi : iugi autem ac frequenti in ijs qui ſtrictura laborare uidentur. Vinum uero , atque uarium cibum conſtrictiuum prioribus , laxatiuum ſequentibus ordinamus , ut piſces teneros,echinos,oſtrea,& olera mollia, accedente regula methodicæ diſciplinę , minuendæ augendæque quantitatis. Dehinc adhibenda recorporatio,quam Gręci metaſyncriticã uocant,ex acriori cibo,quem Gręci drimyphagian appellant,ex aqua capparis confecto,& aceto,& ſale,& cepe:ſed ex depoſitis , quæ temporis requie accepto marcore inflabilis uirtutis careant qualitate. Dandæ etiam rapæ ſinapi madidatæ,atque ſalſum ex aceto & oleo conditum : uel aceto,& mulſo,& ſinapi : aut mulſo ex uino confecto : quæ quidem erunt urianda. Admiſcendum etiam piper pro ratione uirium , atque paſſionis magnitudine,ut nunc uno,nunc duobus,nunc tribus acribus pulmentis utamur. Conuenit etiã ſicca fricatio cum aſpergine corporea facta. Tunc frigidi conſuetudo lauacri , quam pſychroluſiam appellant , & cibi ſicciores magis in ijs qui fluore,hoc eſt rheumatiſmo laborauerunt : tum rubor cutis faciendus inter ſcapulas,& in thorace uſque ad uentrem,nunc ex feruentis reſinæ lenimento,nunc ex picis,nũc ex dropacis,primo communis ac lenioris, deinde compoſiti ac uehementioris : atque ita nitri fricamento utendũ,& ſole torrendum corpus,quod Græci helioſin appellant : aut paropteſis adhibenda ex carbonibus,uel parietibus ignitis,& ceromate : aliquando etiam ex fico calefacto : tunc defricatio ex nitro,atque oleo, & adarce. Adhibenda quoque acopa ex euphorbio,& diagridio,& pyrethro,& pipere,& ſinapi, uel ſucco ferulaginis,quem Græci thapſian uocãt : ungenda corpora,uel admixta cera imponenda,donec ſufficienter inflari ui medicaminis partes uideantur. Conuenit etiam uomitus arte affectatus , quo cor-

pora diſſecentur: & primo ex aqua mulſa,uel ex aceto ſquillitico melli admixto ſingulari,uel adiuncto ſemine erucæ,aut cardami,aut urticæ,aut ſinapi,aut ſalſamenti multi ex aceto & melle: tum etiam ex radicibus: ultimo quoque helleboro lenticulę admixto,uel oryzæ,in ijs qui rheumatiſmo fuerint affecti: cū ſorbilibus uero ſuccis qui ſtrictura. Adhibenda etiam ptarmica,quibus ſtomachus commotione capitis contremiſcat. Item ſorbendus,aut infundendus rhinenchyto ferramento naribus ſuccus cyclaminis, aut erucę,aut anagallidis herbæ: gargarizandum ſinapi ex aceto & melle,decoctio thymi aut origani, uel pulegij,aut hyſopi,aut ſquillę ſuccus cum aqua mulſa,& cętera ſimilia eius generis quę fuerint,& magis cum initia atque ſummitas ſtomachi calloſa uidebuntur, uehementiore modo curationis indigentia. Tunc etiam adhibemus quędam acriora,uel horum exhalatione ęgrotātes hauſtu ſuo hortabimur adducto ſpiritu recipere,quo etiam altiora agitatione medicaminis demutentur. Sumpto igitur fictili uaſculo immittimus poſcam: tum admixto nitro,origano,cardamomo,maſtiche chia,carbonibus ſubiectis decoquimus. Sed erit primo os uaſculi pręgypſandum,immiſſo utraque ex parte forato,cuius ſummitatibus oui uacuati imponimus teſtam, ex utroque ſuo uertice perforatam: cuius altera cauerna calamo inſeratur, altera uaporem fumet acceptum: tum ęgrotantem iubemus ore aperto ſupradictam cauernam labijs amplecti, ſiue oui,ut ſupradiximus,uerticem,atque ita eius exhalationem excipere: cuius quidem feruor erit moderandus,ne nimietate partes exurat. Atque ita ſi plurima & perſeuerans mordicatio affecerit ęgrotantem,erit mitiganda ſimplicibus gargariſmatibus,ut aqua calida,& oleo,ſiue lacte,aut decoctione cantabri, aut ſucco ptiſanę,uel noxarum decoctione, aut amyli cum aqua. Oportet pręterea etiam partibus in paſſione cōſtitutis apponere medicamen,quod polyarchion appellamus,uel diadaphnion, & horum ſimilium,quorum compoſitionem Medicaminum tradidimus libris. Dandum quoque medicamen theriacum bibendum, quod diechidnon appellamus: cuius quoque compoſitionem Reſponſionum dedimus libris. Tunc ęgrotantes maritima natatione exercendi,atque cataclyſmo curandi,hoc eſt aquarum illiſione,ſuppoſitis partibus patientibus. Animo pręterea ſecuro atque facili eſſe conuenit curandos, & aquarum naturalium uſum adhibere,ut ſunt in Italia quæ Cotylię ſunt appellatę,& Nepeſinę: lauacro atque potu aptiſſimo utendum,adhibita aeris mutatione longa,terrena,maritima: exercitationibus uarijs palęſtrarum,adhibito pręceptore,utendū: atque ita ijſdem reſumptionibus corpus conuenit recurare. ſic enim perſeueratione & uentoſitas excludetur ſtomachi,& alię quoque ſupradictę paſſiones depellentur.

De Phagedæna. *Cap.* III.

EST etiā phagedęna ex ſtomachi paſſionibus,qua affecto ſequetur cibi uehemens appetentia,quā Gręci orexin appellant, & coaceruati accipiendi cupiditas, & immaſticata tranſuoratio: tunc grauedo atque tenſio, & propterea uomitus,quem ſibi coacti atque oppreſſi prouocent ægrotantes,corporis macies, pallor. Aliquando etiam uultus inflatio,oris pedor: quibuſdam etiam gingiuarum putredo, cum ſcabro dentium detrimento tritus,uiſus obtuſio, ſed paſſioni genus philonij in problematicis non daturos nos iterum pollicemur; interpoſito enim tempore digeſtionis rapiuntur accepta, atque repletis uijs quos Græci poros appellant,obtunditur appetitus. Erit pręterea curandum,tempore quo cibamus ea miniſtrare quæ parum nutriant,ſed quanta ui queant appetentiam obtundant: ut ſunt olera quæ non relaxent,ne uomitum moueant,ſed conſtringant potius. ſic enim ſui quantitate famem ſentiunt,atque uirtutem propria digeſtione non grauando perficiunt. Bibere autem non prius,quàm ſolidus ſumitur cibus,ijs qui fame urgentur utiliſſimum iudicamus: ſiquidem potu impleti minus ſolidos appetunt cibos: phagedænicis uero hoc conuenire negamus. humectatus etenim ſtomachus in uomitum facile prouocatur: & liquefactus atque ſupernatans cibus facilius nauſeam prouocat ægrotanti. Erit igitur ſenſim uomitus differendus,atque eius conſuetudo mutanda, ut interpoſitis diebus parum demus aliquando cibū, & appoſitione cucurbitarum eius adiuuemus deſcenſum,qui ſolitis ſuis inſertus teneatur. Alia uero uomitū permittamus,ac deinde paucis interpoſitis diebus prohibeamus,uel iterum adhibeamus,ſed in adiutorij uicem, hoc eſt ex radicibus: tum etiam ex helleboro, quo regulæ curationis adiutorijs localia concurrant recorporatiua uirtute medentia,& partes ad fortitudinem naturalem ducant: quorum uſu ex ſupradictis,atque in alijs paſſionibus ordinatis accipiendum ducimus.

De iecoroſis, quos Græci Epaticos uocant, & lienoſis, quos ſplenicos dicunt. *Cap.* IIII.

VTRAQVE paſſio à locis patientibus nomen accepit: ſiquidem ſit in iecore,uel in liene conſtituta,tumore ſcilicet effecta ſiue collectione,uel duritia atque ſaxitate, quam ſcirrhoſin uocant. Sed de tumoribus libris febrium docuimus. De collectionibus uero,ſiue uomicis ſpecialiter docemus. De duritia uero aut ſaxitate,quæ cedente tumore efficiuntur,nunc proſequemur: ſequentur enim quædam communia iecoroſis atque lienoſis,quædam ſpecialiter propria,ſed communia,grauedo,ſpirationis difficultas, & magis in itinere ambulationibus cliuoſis. Tum piger motus, atque anhelatio,& ſitis,& oris ſiccitas, coloris mutatio,pedum inflatio. Aliquando etiam febricula latens,& hydropiſmi ſuffuſio, cum continua cibi corruptione. Propria autem, uel ſpecialia iecoroſos hæc ſequentur,extans durities, ſiue ſcirrhoſis in dextera parte præcordiorum,ſchemate rotundo coſtis ex aliqua parte ſubiecta, & propterea ueluti deciſa. Ex alia uero parte circunſcripta atque rotunditate terminata, color ſæpiſſime æruginoſus,

ſiue arquati ſimilis,quem Græci icteron appellant,urina turbata, uelut ſandarachæ colore. Et acceſſionis tempore dolor tendens uſque ad dexterum iugulum,atque palam,& difficilis ſupra latus ſiniſtrum iacendi copia : ſiquidem adducantur dexteræ partes ſuo pondere pendentes,& propterea grauedine atque doloris punctione ægrotantes afficiant. Tum felloſa ſtercorum egeſtio. Lienoſis uero extans duritia atque ſaxea ſub ſiniſtra parte præcordiorum inuenitur ſchemate longo porrecta,& ueluti pectus inuadēs, uel umbilici ſæpiſſime transgrediens finem,atque latitudine ſuperans,nunc minime,nunc uehementer,ut omnia conata uideantur,& inſpicientes eo falluntur,ut membranam tumere,ſiue extare putent,quā Græci peritoneon uocant,colorem plumbeum,atque acceſſionis tempore dolor tendens ad iugulum ſiniſtrū, & palam,& difficilis ſupra dextrum latus iacendi copia. Memorant plerique, etiam multitudine pediculorum ægrotantes affici,& grauiore per ſomnum ſudore, atteſtante ueretri in officium uentris erectione, & aſſidue è naribus ſanguinis fluore: præterea oris fœtor ægrotantes afficit,cum gingiuarum putrefactione & defluxione. Sectarum principes meminerunt,tenuari etiam cutem uentris, & uenas nigras apparere,atque craſſiores,& in cruribus ulcera difficile in cicatricem, uel indecenter uenientia. In iis igitur communiter oportet ſuperpoſitionum tempore tanquam in tumore curando calidum iacentibus prouidere locum : tum fomentis & cataplaſmatibus,& cibis laxatiuis uti tempore, quo ſæpiſſime docuimus, ſed tenuibus ac ſorbilibus : tunc cucurbitæ atque ſcarificationes, & ſanguiſugarum conuenit appoſitio, quas hirudines appellant,& uaporationes : ac ſi uehemens fuerit,adhibenda phlebotomia iis omnibus antepoſita : tunc clyſter,ſi uenter officium non agnouerit,ſed ex decoctione fici ſingularis,impreſſi patientibus locis : flectetur enim,& exercitio quodam durities reſoluetur. Conueniunt etiā frequentes cyclorum mutationes : denique inter paucos dies adhibenda drimyphagia : tum radicum uomitus cum aceto ſquilletico,uel certe helleboro erunt diſiiciendi : tum alia mutatione reſumendi ægrotātes, adhibito uſu aquarum naturalium, atque natatione maritima,& uaporatione locorum natura ſpirantium, quo etiam ſudores moueantur,non ob uirium fatigationem, ſed quo poſſit calida ſpiratione ac naturali corporatio fieri patientium partium. Conuenit præterea etiam in litore ſicco ex harena ſole ignita paropteſis. Tunc malagmata quę corpus ualeāt papulare : & primo leuiora,ut eſt polyarthion, ex caphiſo fonte & ſalibus confectum,quod diahalos appellāt. Item ex tribus reſinis,quod diaretiſmum uocant: tum etiā ut eſt quod appellant diamyrepſicen balanum. Item diaoriganum,& diacardamum, uel diathapſias, & diaſbeſtum : quorum omnium compoſitiones Reſponſionum libris explicauimus. Sed iis quæ ſunt uehementia,ut eſt diathapſias,ita erit utendum,tanquam ſinapiſmo uti ſolemus. Hæc eſt ſecundum nos curatio eorum qui duritiam,ſiue ſcirrhoſin in iecore uel in liene habuerint. Apud ueteres autem medicos plura, atque diſſonans & turbulenta curationis ordinatio inuenitur : alii enim phlebotomiam recuſarunt in lienicis,ut Apollonius Citienſis : alii probauerunt. Atque horum alii ex dextro brachio iecoroſos,& ex ſiniſtro lienoſos phlebotomandos dicunt : alii ex talo eius partis quę patitur : alii ex medio digitorum omnifariā uariis extimationibus tentati : ſumit enim atque depoſcit ex iis partibus,quę facile diuidi poſſint,phlebotomiā faciendā,hoc eſt brachiorum uenis,niſi forte ipſę tumuerint,& ob hoc oporteat longe à patientibus partibus phlebotomiam adhibere, quod iniuria lateat adiutorii. Item alii de uſtionibus adhibendis certauerunt,& quidā ſolis aiunt lienoſis conuenire : quidam autem iecoroſos ex medicaminibus ſcaroticis adhibitis,ſiue cauteribus,& horum alii urenda,alii ſuperurendā probauerūt, atque altius in lienicis cauteres infigendos:quorum quidam ſimplices,quidam triſulcos,quidam ſerratos approbant frigidos : tum uſtionis ulcera humectantes, atque in fluore humoris longo tempore prouocantes ſcirrhoſin defluxionibus auferendam crediderunt,ex quibus tumores atque indignationes & conſenſus cum uehementibus febribus neceſſario ſequentur : ſiquidem peritoneos membrana, quę eſt natura neruoſa,ignis uſtione uexetur. Fit etiam ſecundo impoſſibile plurimis atque uehementibus adiutoriis uti medicātem,ut ſinapiſmo,cucurbitis rapidis,forti raptura motis fricationibus,dropace,& iis ſimilibus, cum cicatrices cęcitate uię,& hebetudine torpentes,tāquam mortuę uim nullam medicaminum accipiūt. Diuiſerunt pręterea plerique etiam curationis officium,ut alia iecoroſis, alia lienoſis conuenire probarūt. Hinc denique quaſdā lienicas uocauerunt: iecori etenim cataplaſmata aiunt adhibenda ex abrotono & ſeſamo. Item bibenda medicamina,ut theriacā quam dioſcoridian uocauerunt, diapatorion, uel diapyrion. Item anodyna,quæ nos indoloria dicere poterimus,ut ea quę ſcribunt diadion,pipereon,& lexypyreton,& chamæpityn,uel uiridis pini decoctionem ſingulatim,uel cum melle. Item urinalia medicamina quæ diuretica uocant,ut eſt mulſum cum dauci decoctione,uel fœniculi radices, aut petroſelini, aut abſinthii,aut mali cydonii cum œnanthe. Vtuntur etiam oleribus,ut lactucę coctę uel incoctę, aſparago,radicibus oluſatri. Ventrem quoque deducentes antidoto quod hierā uocauerunt. In lienicis uero epithema aiunt ſpecialiter conuenire ex cappare & myrobalano & aceto,ſale admixto,quod oxyalmō uocauerunt,& herba cui nomen aſplenos. Dant etiam bibendam aquam. Dicunt ſpecialiter lienem deducere,uel defluxionem purgare,ex quibus eſt ad nutriendum noxię cuticulę,& aquę ex lacu, in quo ſępiſſime candens ferrum fabricatores tingunt : de qua iubent dari cyathos tres, cum aceti cyatho uno. Item polion herbam,aut tormini ſemen in cotylę quantitatem,aut capparis radicem cum ſquillæ drachma dimidia,aut chamædryos,uel herpilli acetabulum,& ex aceto mulſo cyathis tribus, uel hippoſelini ſemen cotylas duas,cum uini cyathis tribus : aut libanotida herbam,quam nos roſmarinum uocamus, cum fœniculi ſemine in cotylæ quantitate ex uino mixto. Item ammoniaci guttę drachmam unam, cum mulſo ex aceto confecto cyathis tribus,uel tamariſci ligno. Item cibum uel potum ſumere iubent ægro-

tantes in uaſculis tamariſci ligno confectis. Quidam etiam decidendum,uel auferendum lienem ordinare auſi ſunt : quod quidem uoce dictum,non officio completum accipimus. Sequentibus autem atque diuerſis ſeſe implicantibus potionibus,medicaminum uariorum ſtomachum uexant,ueſicam commouẽt, atque totum corpus communiter in cachexiam mittunt,neſcij quòd quædam ob acrimoniam proprię uirtutis,laceratione quadam communi potentia medeantur,& nos per quaſdam inerrabiles proprietates, & neque alia iecoris,alia uenis eſſe medicamina,recte ſenſerint : omnia etenim omnium corporis partium ſunt communia,quando ſimili fuerint affectę paſſione. Regulantur enim ſiue diriguntur eorum uirtutes,non natura patientis loci genere paſſionis extenta atque indulta pro modo morborum , hoc eſt peccantium iudicium , ſed eorum cauſa , qui rerum magis hiſtorias amant. Cætera quoque à quibuſdam probata , breui atque concinna oratione ſubijciam. Diocles igitur libro quo de paſſionibus atque cauſis,& curationibus ſcripſit,phlebotomat iecoroſos,& dextero brachio: tunc uentrem reſoluit helleboro nigro,atque papaperis ſucco. Dat etiam cum mulſo roſmarinum,quem Græci libanotida uocant, & murram,& pini folia. Adhibenda quoque cataplaſmata ex phœnicobalanis cum uino atque lini ſemine,& ſeſamo,& pollinibus,quos omphacomeli appellant. Dat præterea aquam bibendam,in qua ſit cãtabrum prælotum,& ptiſana ex tritico: quæ omnia ſunt inflantia,atque ſtomachi uexatiua,& digeſtione difficilia. Lienoſos uero,quorum gingiuæ ſudauerint ſanguinem,phlebotomat : & ſimiliter uexat medicaminibus felliducis,quę cholagoga uocant,atque urinalibus,quæ diuretica appellãt. Item Praxagoras primo libro Curationum iecoroſis adhibet uomitum,& uentriflua medicamina , & ſudorem mouentia,& urinalia,& phlebotomiam,atque fricationem. Vtitur etiam uino nõ aquato,& uſtione cauteriũ , & ijs ſimilibus:lienicos uero phlebotomat,& cataplaſmatibus curat,utẽs digeſtibilibus cibis,& uino potat redolenti , & aceto , adhibita fricatione atque unctione, & lauacro . Dat præterea bibendam mulſam aceto admixto,daucio,aut hyſopo,uel thymo,aut capparis radice,uel folijs,aut ſemine,aut ætheriæ herbæ ſemine,quam eryngion appellant,aut chamæleę , uel chamæpitys,aut abſinthij,aut marrhubij : adhibens etiam uomitum. Eraſiſtratus autem in iecoroſis pręcidens ſuperpoſitas iecoris cutes atque membranã utitur medicaminibus,quę ipſum iecur late amplectantur : tunc uentrem deducit,audaciter partem patiẽtem nudans. Item aliqui Aſclepiadis ſectatores geſtationes & lauacra , & uaporationes cataplaſmatum atque malagmatum excluſerunt in iecoroſis,ſuſpicantes tenuiſſimorum corpuſculorum fore conſenſum hoc eſt ſpiritus , quem leptomerian eorum Princeps appellauit,atque in egeſtorum conſtrictione falſitate cauſarum adiutoria magna recuſantes. Themiſon uero ſecundo libro Tardarum paſſionum plurima in ijs methodico rigore ordinauit , ſed proterua atque caduca intentione , etiam ex talo eiuſdem partis phlebotomari iubet ęgrotantes,atque alternis uel interpoſitis duobus diebus ſanguinis interea fieri detractionem: uulnerandam quoque iecoris partem ex ſuperficie medicamine uel cauteribus exiſtimat: & cõcedit eſſe quędam propria lienis adiutoria,ob eius firmitatem,hoc eſt,quę fuerint uehementia, ut cataplaſmata, uel uſtiones,eo cõcedens,ut etiam ipſum quoque lienem igneo cautere tranſpungendum probet tribus uel quatuor locis:non aduertens, quia pro magnitudine paſſionis ac uirium corporis extendũtur , atque indulgentur adiutoria,& non pro ſpecie patientis partis : ſiquidem quędam quę natura difficilem habuerint ſenſum,& propterea non facile tactum accipiant,morbo tentata ſenſibiliora cęteris fiant,ut eſt plantę cauum,quod tumore dolidum,atque omnino ſenſibile & attentum fiet : atque rurſum ea quę natura facile ſentiunt,difficilioris ſenſus paſſionis efficiuntur cauſa. Quo fiet,ut ſit iuxta regulam methodicam exploſum,ut qui intentione cœnotetarum ducitur , corporis facile ne aut difficile ſentiant curent, ſicut latius de cœnotetis ſcribentes docebimus. Theſſalus uero ſecundo Regulari libro omni ex parte immutatam,atque eandem iecoroſis & lienoſis formam tradidit curationis. Sed quia plurimę atque uarię ijs uiſceribus irruunt ſpeciales paſſiones,ut arquatus,ſiue aurigo,quam Gręci icteron uocant,& cachexia, uel atrophia,atque hydrops,de ijs nunc ordinare curabimus.

De aurigine ſiue arquato morbo , quem uulgo morbum regium uocant , Græci icteron appellant. Cap. V.

PASSIO uocabulum ſumpſit ſecundum Gręcos ab animalis nomine, quod ſit coloris fellei. Fit autem ex antecedenti iugi indigeſtione,uel medicaminibus uentrifluis potu datis,atque permanentibus , & minime excluſis. Sequitur in paſſione conſtitutis mutatio coloris in fellis qualitatem,quę primo appareat,ac magis uideatur in albidis partibus oculorũ,atque plãtarum talis uel uenis quę ſub lingua ſunt. Ventris quoque abſtinentia,uel egeſtio albida atque argilloſa. Vrina etiam craſſior & crocea,oris amarior ſitis,cibi faſtidium,grauedo,& piger atque ſegnis uiſus,inſolitus motus, animi difficultas , pruritus & ariditas corporis,& ueluti exuſtione ſolis aſpera cutis ſuperficies. Sępe etiam iecoris tumentis inflatio , ſiue ſaxea durities. Difficile autem ac rariſſime ſplenis , uel ſtomachi conſenſus etiam : ex ijs enim pleriſque uiſum & iſtam fieri paſſionem,quę ſit quidem facile ſanabilis, cęterum neque ita felleum faciat corpus. Fit pręterea nunc cum febribus,nunc ſine febribus,& nunc celeriter circunſcripta, nunc corporibus intardans,& propterea chronia appellata. Conuenit igitur cum primum corpus inuaſerit ſiue tardauerit,& in ſuperpoſitionem ueniens fuerit apprehenſa, eam adhibere curationem quã de tumoribus in corporibus in torpore conſtitutis ſæpe memorauimus. Denique ſi uehemens fuerit , etiam phlebotomiæ uſus non reprobatur. In lenimento uero,corporis exercitio, atque cibis digeſtibilibus reſumendos ducimus ęgrotantes : tum ad recorporatiuam uenimus curationem , prouidentes ut adiutorijs locali-

bus,

bus,ſi qua durities in uiſceribus fuerit , hoc eſt,in iecore,uel ſtomacho,aut liene, ſicut ſuperius docuimus, deſtruatur : ſic enim cum paſſionis genus fuerit amputatum,etiā color naturalis corpori reddetur.Conijcienda ſunt eius præterea accidentia,quæ Græci ſymptomata uocant,cum generali congrua curatione, id eſt,ut fel diffuſum recorporatione adhibita detergens uarie deducamus, nunc clyſteribus acerrimis, nunc abſinthio poto dato , uel intybi agreſtis ſucco uno uel duobus cyathis ſingularibus. Ac ſi declinationis tempus permiſerit,etiam cum uino aliquando ipſa quoque intyba comedenda probamus cocta uel incocta. Item aſparagum uel daucum,aut fœniculum,& ob plurimam oculorum infectionem erit ſternutatio commouenda,medicaminibus ſcilicet,quæ Græci ptarmica uocauerunt.Item naribus infundendū, priuſquam in lauacrum ueniant ęgrotantes,ut quidam probant,ſtruthium cum lacte,& ad ſpeciem referentes, aſinino uel humano. Similiter etiam elaterium quod appellant,hoc eſt cucumeris agreſtis ſuccum. Item cyclamini cum eodem lacte : fertur enim ſtatim per nares,quæ uultum tenuerat fellis infectio , & magis ſi æger ingrediens calidas cellas feruens deſcenderit ſolium , atque requieſcens diurno tempore aqua calida fuerit uaporatus,adhibitis aliquando etiam apophlegmatiſmis,quorum materiā ſæpe memorauimus. Itē ijs quæ ſuperficiem corporis laceſſendo iaculare uidentur,quæ appellata ſunt anaſtomatica , & propterea recorporatiua,in ſudorē prouocantia fellis infectionem,hoc eſt,dropax iugiter adhibitus , uel ſolis feruor torridus,quem Græci helioſin appellant.Item naturalium aquarum exhalatio,uel medicaminū ſudorem mouentium uſus. Aſpergendum denique corpus ſtruthio,nitro,ſulphure,& ijs aſperſionibus quæ ob pruritum corporis adinuentæ ſunt,à Græcis ſympaſmata appellata,feruentiore aqua fouendi ægrotantes: ſic enim ſeruata regula generali etiam accidentia paſſionis curabuntur : non enim hæc ſolis in acutis erunt paſſionibus obſeruanda,uerum etiam in tardis,quas Græci chronias uocant. Vtendum etiam aeris mutatione & geſtatione uaria , & litoraria moratione : animi quoque laxamento ac iucunditate , & aquarum naturalium uoluptate,natatione uaria,& aſſiduo uomitu,ſimplici,atque radicibus commoto . Item drimyphagia,in qua prę cæteris capparis magis uſus approbatur,& acetum ſquilliticum,in quo ſit infuſa anchuſa herba, & bulbi , & ſquilla igne torrida , id eſt ſubaſſata , cum melle electario data. Vinum præterea tenue probamus , & perſeuerante paſſione helleboro decocto corpus agitandum : uel ſi oportuerit , bibendum damus medicamen ex herbo & ceruino cornu , in cotylæ quantitatem cum tribus cyathis mulſæ : in ijs qui adiuncta febre uexantur , uel conditi in ijs qui ſine febre afficiuntur. Sed uitandam probamus frequentem & uariam medicaminum potationem,quæ fella deducere promittuntur, ſiue uentriflua,ſiue urinalia : etenim ſitis extenditur,& ſolidioris cibi faſtidium duplicatur , & corporis fortitudo minuitur,atque cibi accepti corrumpuntur,& omnis corporis materia adulterio medicaminū deterior ſit, cum habitudo,ut ſupra diximus,omnis fuerit immutata. Quod facere uidemus eos,qui ſæpiſſime ac iugiter herpillum dari probauerunt,& abſinthium,& aloen,& diagridium,& coloquintida, uel ex aloe & coloquintida hieram cōfectam . Item ex amygdalis,& abſinthio,& aniſo trochiſcos confectos,& decoctiones recentis mulſi ex uino confecti,cum hyperico,uel ariſtolochia longa,uel herba adianto, quam Latini capillum Veneris uocant,uel cicere albo : aliquando etiam hæc mandenda probauerunt. Item rubea , quam Græci erythrodanon uocant,uel ſtruthium tritū cum fico arido,uel palmulis,aut ſulphure in ouis ſorbilibus in parui cochlearis quantitate : aut certe ceruini cornu elimatū puluerē crachmā,unam , cum cyatho uno,& aquæ cyathis duobus,uel nepete,quam Græci calaminthen uocāt,aut radicibus paſtinacæ, quā ſtaphylen appellant,decoctis in uini heminam,& dimidiā, donec ad tertiæ partis liquoris ueniat quantitatē. Ex quo dandū probant cyathum unum cū aquæ cyathis tribus aut quinque,cum dauci ſemine:aut apiū aut zingiber,meu,uel aſarum,aut radicē herbę brionię. Itē ſeſeli & libani herbę infuſionē uel decoctionē & throchiſcos ex herpillo uel fœniculo confectos,uel ex ariſtolochia,quos diherpillum,uel diamaratrū, & diariſtolochia appellant:horum enim uaria multitudo,uel uſus frequens , cauſa ſæpe ipſius fuit faciendæ paſſionis : non enim quoniam fellis detractio facta,illico curationis eſt cauſa,niſi totius quoque paſſionis fuerit deſtructio conſecuta:ſic igitur ijs utendum erit,ut ſupra demonſtrauimus.Itē quidam Veneris probauerunt adhibendum uſum,laxationem carnis faciendam æſtimantes. Ex quibus eſt Titus , Aſclepiadis ſectator,& Themiſon. Sed eſt hoc neruoſitatis uexabile : quippe cū fortitudinem corporis tollat,quę magis eſt ægrotantibus adquirenda. Item alij aurum iugiter aſpicere uel intueri ægrotos præceperunt , ſiue aureos colores. Iis denique etiam operimentis utendum laudauerunt:ſiquidem ſimilia rapiantur , & propterea morbi,ſiue colorum,aut fellis migrātia in alias poſſit tranſire materias earū concordantes colores : non conijcientes,quòd ſit magis credibile, externa in ægrotum facilius tranſire:quippe cum uiarum tenſitate ſuperficie corporis clauſa interiora teneantur , uel certe ſimilitudo magis paſſionis poſſit prouocare uirtutem occultæ ſuaſionis admonitione ſuperata . ſemper enim memoratione paſſionum triſtes ac mœſti neceſſario fiunt ægrotantes:quæ maxima cauſa eſt augendæ paſſionis. Eſt autem maximum adiutoriū, & magis utilis ægrotantibus animi puriſſima laxatio,ſiue ſerenitas. Erit præterea perſeuerante paſſione etiam longa nauigatio curanda,& unctio,adhibito præceptore,quo aſſidua defricatione & pleniſſima fieri reſumptio poſſit.

De cachexia. *Cap.* VI.

CACHEXIA nomen ſumpſit à quodā corporis habitu malo : cacian enim uitiū uel uexationem Gręci uocauerunt , hexin habitudinem. Sed principaliter eius curationem ante Themiſonem nullus

ordinauit: ipſam nanque ſecundo libro Tardarum paſſionum,itemque primo atque quarto Epiſtolarũ memorauit. Item Theſſalus ſecundo libro regulari. Fit autem ſiue naſcitur hæc paſſio intemperantia ægrotantis,uel curatione mala medicantis,aut poſt ægritudinem tardã reſumptionis cauſę. Item ex medicaminibus ſępiſſime potatis, uel ex ſaxea duritie iecoris aut lienis, hęmorrhoidis longiſſimi temporis,aut uomitu. Item ex febribus longo tempore corpus affectum,aut collectionibus, aut uomitu poſt ueſpertinos cibos,& ijs ſimilibus. Eſt autem ipſa quoque paſſio ſæpiſſime hydropiſmi antecedens cauſa,aut macularum ſimili in ſuperficie corporis accidẽtium. Sequitur cachecticos pallor ſubalbidus: aliquãdo etiam plumbeus color,debilitate tardus ac piger corporis motus,cum inflatione inani. Aliquibus etiã uentris fluor cum febricula in plurimis latente,quę circa ueſperam magis augeatur· pulſus creber ac denſus: cibi faſtidium,& uini magis appetentia,urina fellea,& extenſio uenarum. Eſt autem paſſio ſępius ſtricturę, ſicut ex ſupradictis conijcimus. Aliquando etiam complexa ſolutione ob plurimum uentris fluorem,uel ſimili quolibet fluxu. Quapropter conuenit complexa paſſione laborantis primo abſtinere fluentia,& intemperantiam ęgrotantis corrigere, uel curationes malas, aut medicaminum potationes prohibere. In iecore uero aut liene ſi qua fuerit durities,ſiue ſaxoſitas,deſtruere,ut nuꝑ demonſtrauimus: aut ſi fluor ſanguinis fuerit plurimus, abſtinere: hęmorrhoidas uero auferre,febres quoque ſoluere,ut de febribus ſcribentes docuimus: collectiones congrua curatione,ſicut de ipſis ſcribentes monuimus, ſanare, & conſuetos eis poſt ueſpertinum cibum uomitus paulatim detrahere. Ac ſi horum nihil fuerit accidens, & ſola in corpore uiſa fuerit cachexia,erunt eius ſuperpoſitiones ac lenimenta prouidẽda,& uigilante ſine ulla ratione ęgroto,aut cibo corrumpente,animi atteſtãte difficultate,cum pigro ac ſegni corporis motu ſuperpoſitionẽ cognoſcere: & propterea in requie retinere ęgrotum,cum abſtinentia cibi,quo turbatio corporis reſoluatur. Item ea,quę fuerint extenta,lanis contegenda,atque oleo calido fouenda: ac ſi uẽter fuerit fluens,abſtinendus. Item ſi plurima fuerit corporis tenſio cum grauedine,erit adhibẽda phlebotomia ex brachio mediocriter: ſed non neceſario in ijs qui hæmorrhoidarum cauſa inanes uidentur: ac deinde retentione facta conſtricti,ſed non in omnibus qui communiter tanta,ac tali fuerint ſtrictura poſſeſſi,tunc perunctos conuenit refici cibo digeſtibili ac leui, uſque ad declinationis tempus,ſeruato genere, accidentium, alia cataplaſmatibus,alia cucurbitis recurare: cum declinatio apparuerit,plurimus ac uarius cibus erit adhibendus, & ſimilibus ſuperpoſitionem uergentem adiuuare,atque ita lenimento ueniente,quod facile approbamus,exercentibus aſperitatibus paſſionis ſupradictis,hoc eſt,ijs quę ſuperpoſitionẽ deſignant,erunt corpora reſumenda atque fortificanda: tum recorporatiuis utendum curationibus,quo reformata corpora,uel,ut ita dixerim,reſectis uitioſis carnibus,ac renaſcẽtibus nobis reparata ad memoriã redeant ſanitatis. Quapropter æger,ſomno diſcuſſo,ſemet in lecto continere,iubendus etiam iacere paulispſer,tum etiam neque repente cõſurgere,ſed prætentato motu diſcere,utrum ſe leuem ac digeſtum ſentiat. etenim ſi fuerit occurrens indigeſtio,erit requies adhibenda plurimo temporis ſpatio, donec grauedo digeratur: dehinc mediocri geſtatione,atque paruo cibo utendum,ſi non ex acceſſione, ſed ex aliqua cauſa manifeſta temporalis acciderit corporis diſplicentia,quam Græci diareſceſin uocant. Ac ſi nulla fuerit ægrotantis querela,erit à lecto leuandus,& ob expugnandam frigoris iniuriã oleo leuiter perungẽdus: tunc geſtatio adhibenda: &,ſi uires permiſerint,uel aeris temperies,ſub diuo, & magis intra muros motu uehiculi. Sin uero aliqua fuerit obſtans cauſa,erunt hæc ſub tecto adhibenda, & pro uirium modo aut uehiculo manuali,aut ſella,aut cathedra exercendus ægrotus: tum geſtatione perfecta parua deambulatio adhibenda,uel uocis exercitium, atque ad unctionem ueniendum,ſed præcalefacto intra ueſtes ægro.

Quoties calidum habuerit corpus, tum depoſita ueſte erit linteolis leui defricatione tergendus,atque ſtatim oleo paruo ungendus,& ſummo tactu fricandus: primo ab alio,poſtea à ſemetipſo,retẽto ſpiritu: ut etiam alia teneantur: dehinc rurſum ab alijs defricandus,tenacius quidem,ſed non impreſſius, quo poſſit carnis inflatio coagulari. Sed hæc erunt adhibito unctionis præceptore facienda, quo ſecundum proprias mutationes omnium partium motus æqualiter,ac totius corporis integret exercitium: tunc permittentibus uiribus etiam raptorio machinamento geſtetur,ac deinde recuſſabili fera,quam Italicam uocant: aliquando etiam harena aſperſo corpore,quã amon appellant,defricetur per interualla dierũ adhibito lauacro. Conuenit etiã pſychroluſia nullis obſtantibus cauſis,quæ eam prohiberi permittant: tum uinum dãdum auſterum album,leue: dehinc iubẽdus ſuperbibere,atque ſiccum ſumere cibum,uel certe quartã partem panis ſiccam manducare,adhibito uſu aſſorum pulmentorum,& neque curioſe cõditorum, ut piſces, clunes,uel agreſtium leuiora,& ijs omnibus iuxta regulam methodicam auctis aut minutis, interiecta uini abſtinentia,& cibi parua ſumptione: utendum etiam locorum atque aeris mutatione: tum helioſin,quã nos corporis torporem dicimus,ita dropacis adhibendus uſus,& pulueris nitri fricatio, & ſinapiſmus ſpecialiter,& uſus aquarum naturalium,uel natatio maritima. Item harena litoraria ignita circuntecto corpore torrendi ſunt ægrotantes: nunc inter paucos,nunc inter plurimos dies, ut uires permiſerint: tum nauiculæ exercitium atque peregrinatio,quemadmodum in præcedentibus ordinauimus.

De nutrimenti ceſſatione, quam atrophian Græci uocant. Cap. VII.

NVTRIMENTI ceſſatio,quã Gręci atrophian uocãt,ab accidẽti nomẽ ſumpſit: & cõtigit in paſſione cõſtitutis plurimus cibi appetitus,tum corruptio,quibuſdam faſtidium: item tenues atque latẽtes tẽpore ſunt,neque febricula iugiter,& quibuſdam inter plurimos dies ſoluta. Ducitur præterea quædã etiã

per urinam corporis defluxio, quam ſyntexin ueſicæ uocauerunt, cum plurima fuerit poti liquoris egeſtio, atque corporis ſubinde per dies ſingulos extenuatio etiam: nunc igitur cõuenit, ſicut in Cachecticis diximus, prouidere, ne qua pars corporis principaliter patiatur, & oporteat congrua eidem morbo localia adhiberi adiutoria, ut iecoris, uel lienis duritiei, uel fluori uentris, aut inteſtinorum, uel ueſicę, uel ulceri in interioribus conſtituto, aut collectioni, quam ſpecialiter uomicam diximus. Ac ſi etiã febres fuerint cõſecutæ, iiſdem quoque adhibenda medela. Si horũ nihil in corpore uiderimus, ſed ſola fuerit atrophia cõſecuta, conuenit ægrotum fortificari rationabiliter, atque reſumi geſtatione pro uirium quãtitate, ſcilicet quibus ſępe memorauimus generibus & unctionibus ordinatis, plurimo oleo ſuperfuſo, adhibita fricatione, & miniſtris corpulentis, & mollibus, uel quales eſſe fricatores Salutaribus pręceptis docuimus, quo cõtactu corporum laxiore ægrotãtis exercitata membra ſoluantur: tum temperato utendum lauacro, atque uino tenui, & pane limpido fermẽtato, & pulmẽtis ex media materia, atque iuxta cycli regulam eorũ augmenta ac detractiones uariare non repetitis, nec perfectis ilico cyclis, ſed unius tantũmodo qualitatis, ut de cataleptico ſcribentes docuimus. Denique cum ex uolantibus ſolis adhibemus, initium ex paruulis ordinamus: tum autem ex agreſtibus, ex teneribus, cum porcina ex membrorum ſummitatibus. Conuenit pręterea locorũ atque aerum commutatio, & aliquãdo drimyphagia, uel ſimplex uomitus: tum etiã ex radicibus confectus, & localia alijs atque alijs locis adhibenda, & magis medianis partibus: non enim ſine plurima uexatione partium, quibus digeſtio celebratur, ineſſe corporibus atrophia poteſt. Ipſis igitur, frequẽtius adhibẽdus eſt dropax, & cucurbitę, uel paroptesis, aut ſinapiſmus, & ſympaſmata acriora, quæ à nobis aſpergines nuncupãtur. itẽ malagmata eiuſdem quantitatis. Vtilis pręterea litoraria nauigatio, atque natatio maritima, uel naturalium aquarũ: tũ poſt cibum animi laxatio, quam diachyſin uocant, & articulorũ complexio adhibitis miniſtris, qui mollibus hoc manibus efficiant. Themiſon uero ſecundo libro Tardarum paſſionum plurima recte ordinaſſe probatur. Aliqua uero caduca intẽtione dixiſſe intelligitur. Iubet etenim ægros non ęqualiter ægrotantes duodecim ſtadiorum ſpatium greſſu conficere, æqualem modum cunctis definiens. Item igneo in loco uel feruenti fricari iubet pręfatigatos ſudoribus ægrotantes: item ſole torrẽti. atque ita per interualla leuiter defricari, & in calida, atque oleo calido eorum manus infundi, ex quibus periculum perfricationis neceſſario ſequetur. Item poſt interdianum cibũ deambulationẽ probat adhibendam, atque fricationem, & lauacrum. Tũ poſt ueſpertinum cibum iungenda crura, atque brachia, quod eſt dormituris anxioſum. Pręterea poſt cœnam imperat uomitum prędato paſſo, aut uino dulci, uel ſucco ptiſanæ. Tum frequentato uomitu, oua duo danda ſorbilia cum panis uncijs duabus, ex quo incẽſa altiora, atque exercitatis uomitu uiſceribus facile corrumpuntur accepta. Hęc igitur recuſantes, alia, quę recte ordinaſſe perſpicitur, amplectenda iudicamus.

De hydrope. Cap. VIII.

HYDROPS ab accidenti nomen ſumpſit: ſiquidẽ aquoſus humor hanc paſſionem neceſſario comitetur: nam Gręci hydor aquã uocauerũt. Generatur autẽ ex accidẽtibus plurimis, atque diuerſis cauſis, ut cachexia, febribus corpora tardãtibus. Item duritia, uel ſaxea denſitate iecoris, uel lienis, aut ſtomachi, uel peritonei membranæ aut matricis. Item ſpirationis difficultate, quam Græci dyſpnœan uocant, uel uentoſitate ſtomachi, aut coli, aut uentris paſſione, quam Græci cœliacen diatheſin uocant. Item longi temporis dyſenteria, uel in fœminis menſtrualis fluoris retentione. Item hæmorrhoidarum ueterũ repentina atque incondita curatione, facta abſtinentia, uel coaceruata bibentium tranſuoratione, & magis ſi ſalſa fuerit aqua. Item medicaminũ frequentata potione, & horum ſimilibus. Græci igitur, uel aliarũ ſectarum principes eius poteſtatẽ, uel differentiam nominibus uariandam crediderunt. Vocant enim hãc paſſionem etiam hyderon uel parecchyſin, origini locorũ ſpecialia nomina tribuẽtes: nam parecchyſin appellant ſenſibilem, & manifeſtam liquoris ſuperfuſionem, quę fiet inter peritonei membranã, & inteſtina. hyderon autem, diſperſum ſiue infuſum per uiarum raritatem, atque carnis ſpiramenta liquorẽ. Itẽ dicũt hyderon ex renibus generari: hydropẽ uero ex duritate iecoris. Quod quidem nos iuxta ſectæ regulã reprobamus: etenim infuſio, ſiue ſuperfuſio liquoris eſt paſſioni communis: & neque antecedentes cauſæ paſſionis facere diſcretionem recte creduntur: ſiquidem etiam ex plurimis alijs partibus patientibus hydropes generantur. Eius igitur differentiam Hippocrates & Diocles duplicem dixerunt: aliam enim hypoſarcan uocauerunt, aliam aſciten. Item Heraclides Tarentinus ſecundo libro Internarũ paſſionũ totius corporis inflationem, ſiue humoris infuſi perforationem cataſarcã uocat. Inter peritoneum uero & inteſtina aſciten uel tympaniten appellauit. Item Demetrius Erophili ſectator undecimo libro de paſſionibus ſcribens, alium dixit hydropẽ conſtitui ſine ulla humoris infuſione, ſed ſola inflatione turgẽte: aliũ ex humore diffuſo, & eum nunc per totum corpus, nunc inter peritoneum & inteſtina: cuius differentiã nunc plurimo uento tradidit. & eſt uanũ atque intellectu carens, ſine ullo humore ſuperfluo laborantẽ hydropem uocare. Item plurimi tres differentias tradiderunt: aliã enim cataſarcan, aliam aſcitẽ, aliam tympaniten uocauerunt. Aſclepiades autem alium celerem dixit, ut eum qui repente conſtituitur: alium tardum, ut eum qui tarda paſſione uexet: & alium cum febribus, alium ſine febribus. Hoc quidẽ cõmuniter etiam alijs ſpecialibus paſſionibus adſcribens, nõ aduertit, quoniã proprio nomine celer dicitur paſſio, non ſola quę repente conficitur, uerumetiam ea quę celeriter ſolui poſſe monſtratur. Hydrops autem fit quiſquam repente ex coaceruata bibendi tranſuoratione, uel ſalſi liquoris potu. Celerem autẽ paſſionis

ſolutionem nullus ægrotantium meruit. Item Proculus Themiſonis ſectator ſecundum plurimos inquit hydropis differentias temporibus paſſionis adſcribendas. Initiũ enim atque augmentũ eſſe leucophlegmãtian, cũ adhuc ſecundum carnẽ fieri mutationẽ uiderimus: ſtatum uero tympanitẽ, cũ ſumma tenſio ſecũdum uentrem fuerit facta. Declinationẽ autem aſciten, cum quadã indulgentia fuerit inflatio relaxata: nõ ſecutus ueri regulam, neque aduertẽs quia omnis ſpecies paſſionis ſua quęque tẽpora percurrit. Denique etiam cataſarca uſque ad ſtatum, uel declinationem perſeuerat. At tympanites & aſcites ex initio facti in augmentũ uenerint, & ſtatu ſumpto declinauerint. Item Apollonius Mẽphites aliũ dixit fieri hydropẽ cum retentione, ut ſi quid biberit, ſine dilatione tanquã per fiſtulam tranſiens egeratur: eius autem quem cum retentione fieri dixit, ſecundum plurimos tres eſſe differentias affirmat. Sed melius Demetrius Apameus ab hydrope diſcreuit, eum qui ſine dilatione potum liquorẽ per urinã egerit, diabetẽ appellãs, ſicut ſpecialiter de ipſo ſcribentes docuimus. Melius igitur, quantũ ad ſpecies hydropis, quanquam nõ generaliter, mutemus curationem, alium dicere in toto corpore conſtitutum, tanquam in papyro uel ſpongia inter uiarum raritatem inſertum, à liquore uocari leucophlegmãtiam, quã Latino nomine etiam intercutẽ recte dicemus: alium in parte corporis inter peritoneũ & inteſtina, ſubiecto liquore ſolo, uel admixto uẽto plurimo uocari, alterum aſciten, alterum tympaniten: ſequuntur quædam cunctos præterea communia, quędam ſingulis propria. Communia autẽ, ut inflatio, uel extãtia tumoris, & piger aut difficilis corporis motus, ſpirationis difficultas, quam Græci dyſpnœan uocant, ſomnus difficilis uel anxioſus, & magis poſt cibum ſitis, & urina comparatione ſumpti potus paruior, faſtidium, & aliquando febricula latens in plurimis: item quibuſdam etiam ueſiculæ, uel fiſtulæ, quibus eruptus humor feratur, ac deinde uulnera difficilia ſufficiant, uel quę in cicatricẽ uenire poſſint. Specialia uero, uel propria ſingulos ſequũtur, ut leucophlegmantian, uel intercutẽ mollis atque humida inflatio uentris ac uultus, & crurum, & folliculi genitalis, uel præputij, relucente liquore per cutẽ albido colore. Itẽ cum oris uel ſpiratione, ſiue anhelitus fœtore totius corporis grauedo, & impreſſioni digitorũ cedens tumor, ita ut paululũ caua permaneant loca. Aliquibus etiam alborũ atque craſſorum humorũ uomitus, uel per uentrẽ egeſtio: unde etiã nomen paſſio ſumpſiſſe à gręca deriuatione uidetur: leucõ enim albidũ, phlegma humorem craſſum uocauerũt: uel quod ęgrotãtis color albidioris imaginem ferat. Alij uero tãquam ex ſuperfluo humore generata paſſione, penetrans humor ſingula quæque ſpiramenta poſſederit: nos uero intercutem nominamus. Aſciten denique ſequitur uentris inflatio, uel extantia, & pro corporis motu liquoris conliſi ſonitus, uel ad cõcuſſum palmę reſonus, tanquã ſemipleni utris, ex quo nomẽ ſumpſit. Itẽ proſchematis mutatione, uel digitorum impreſſione demerſio, uel reſurrectio liquoris, & concluſio ſuperiorum partium, atque tenuitas tanquã extentæ cutis ſecundum ora uel colla, aut iugula, uel pectora. Iacentibus pręterea ægrotantibus diffuſa, atque elatior tumoris extantia fiet: ſurgentiũ uero uel ſtantiũ maior atque extenta, & increſcente paſſione corporis frigus atque torpor accedit: aliquãdo etiam tuſſicula, & ſtercorũ uel urinę abſtinẽtia, et per uentrem fluidior exitus, & apprehenſo folliculo, atque uirili ueretro extãs inflatio reduplicata, & aliarũ partium ſurgens tenſio, ſicut in leucophlegmantia. Vocatur autẽ hic hydropiſmus, ut Diocles, etiã epatias aut ſplenites à patientibus partibus nomen ducens, hoc eſt iecore uel liene. Item tympaniten ſequitur rotunda atque extans inflatio ſecundum gaſtera cũ tenſione plurima, & ad percuſſum palmę reſonus, uelut tympani, unde etiam nomen accepit. Item ructationes, & aliquando inteſtinorum tormenta, quæ incluſæ uento per podicem digerantur, atque grauedinis detrahant quidquã. Eſt autem paſſio communiter ſtricturæ omnis hydropiſmus, ſed complexa aliquando ſolutione ex alijs accedẽtibus, ut uentris fluore.

Pręterea eſt naturaliter tarda paſſio: ſiquidem nunquam celeriter ſoluta uel emota corporibus uideatur. Item generaliter magna: ſiquidem & difficultatem, & indecentiam, & periculum inferat ægrotanti. Denique ſemper difficilis curatione, nunc uehementer, nunc minime comprobatur: etenim magnitudine uehemens, & uarietate accidentium, & corruptione uirium magis incurabilis iudicatur. Parua uero magnitudine comprobatione ſupradicta, atque paucis & ſimplicibus accidentibus, quæ Græci ſymptomata appellant, & ſine nimia uirium læſione minime curationi difficilis approbatur, & quæ ſecundum aliarum ſectarum principes de effectis uel exitibus paſſionum ſcripta ſunt, ut etiam ſecundum cauſas ex quibus efficiuntur, & patientes locos, & naturas, & ætates, & annalia tempora, ut hiemis, uel æſtatis, & eorum medijs temporibus generationes paſſionis: alij difficiles curatione, alij faciles curatione, alij faciles hydropes approbantur. Quæ quidem omnia magnitudini paſſionis adſcribenda ſunt, ne infinitus modus differentiarum uideatur accidentium numero uariatus: etenim ſecundum cauſas difficiles aiunt curatione hydropes, qui ex ſaxitate magis quàm ex duritia fuerint facti. Item eos qui ex dyſenteria, uel coli paſſione, ab ijs qui ex coaceruato hauſtu bibendo uitium conceperunt. Item ſecundum locos difficiles inquiũt eos qui ex iecore, faciles uero: eos qui ex liene. Item ſecundum naturã uel ſexum difficiliores inquiunt curatione ſemper fœminas maribus. Item ſecundum ætates faciliores inquiũt curatione pueros, uel pubentes: difficiles uero, ætatis mediæ, uel ſenes: non ſolum quòd natura creſcere uel augeri, aliæ minui uel declinare uideantur: ſed etiam quod alij prohibeãtur, alij cogantur, alij neque ſuadere, neque cogi poſſe probentur. Item ſecundum annalia tempora, quæ Græci horas appellant, difficiles inquiũt curatione æſtatis tempore laborantes: ſiquidem multa ſiti afficiantur: alij uero è contrario faciles inquiunt curatione: ſiquidem exitum liquorum fieri prouocet feruor ęſtatis, & corporis pręterea faciat ſiccitatem. Difficiles uero hiemis rempore, ob corporum denſitatẽ uel frigus. Item uerno tempore: ſiquidẽ humidiora, atque liquorum redundantia fiant corpora. Autumni uero prima, ſimilia æſtati, ultima hiemi dixerunt.

runt. Item ſecundum generationē,ſiue fabricationem paſſionis difficilē inquiūt curatione leucophlegmā tiam,facilē uero aſciten, & horum mediū tympaniten. Diſſenſerūt pręterea etiā de patientibus partibus quę principaliter afficiantur. Eraſiſtratus nāque iecur inquit pati: in apertionibus enim ſaxeū ſemper inueniri cōfirmat: alij uero colum,ſed conſentire iecur: alij ſplenē,ac iecur,& colum: alij etiam peritoneum: alij renes quoque & matricem principaliter pati dixerunt. Et apparet,omnia neceſſario prætangi: quod quidem,etiā ſi latuerit,nullus timor curationis mutandæ medicantibus accedat: neque etiam ob localium adiutoriorum ordinem quidquam obeſſe monſtretur, cum hæc eadem oporteat ceromate ſole ferueſacto iactari,uel pellibus ſole ignitis inuolui. Adhibenda etiam acopa feruentia,& ſudationes ex naturali materia prouocare: habet enim recorporandi uirtutem ex quacunque metallorum materia exhalatio naturalis. Item ex harena litoris ſole ignita torrenda corpora. Hiemis uero tempore igne prætorrēda,atque ita corpori admouēda,ut ex ipſa,excepto capite,cætera corporis omnia contegantur. Itē ſinapiſmus uſque ad cutis humorē adhibendus, qui maxime uehemētem fortitudinem locis humore corruptis, atque ut ita dixerim,habentibus admouet ac miniſtrat. Itē locorum & aquarum mutatio adhibenda, & peregrinatio magis maritima: eſt enim lacerantior,atque corporis apertionibus efficax ob ſalſitatē maritimus aer. Conueniunt etiam uaporationes ſpongiarū ex aqua maritima expreſſarum,uel aqua ſalſa decocta. In tympanicis uero ſpecialia,ut plerique uolūt,iuxta communem uirtutem recorporatiuę curationis, etiā decoctio centaureę herbę,& abſinthij,& origani,& hyſopi,& marrhubij adhibenda,& ſimilis uirtutis epithema, ut eſt quod appellatur dianitrū,ex fico atque nitro,& abſinthio confectum. Tundendū igitur aridum ficū, ſed quod ſit pingue ac ſuccidum. itē ſingulatim abſinthium & nitrum admiſcendum duabus partibus fici,& quarta pars origani. Aliquando etiā rutæ admiſcenda particula: facit enim medicamen,quod appellamus dia hyſopum. Item uua paſſa cum cumino,uel farre,cum adipe ueteri,& uino. Hoc quidem plurimi magis intercutibus conuenire probauerunt. Itē bubulo ſtercore ungendos cum aceto ægrotantes dixerunt. Apponēda etiam malagmata,quæ fortificare,ac recorporatiua uirtute mutare ualeāt corpora in meliorem habitudinem. Intercutes autem & aſcitas ijs curandos probant,quæ ſiccare atque exiccare ualeant corpus,uel ſudorem commouere. Sed erit cauēdum,ne immodico uſu medicaminum corporis ſuperficies ulceretur. Eſt autem noſtrum medicamen quod ex herba chamæleonte nigra conficitur. Item ex ſtercore caprino,quod appellatur diacapregias. Item diacentauream,& dioriganum, quæ ab herbarum nominibus uocabula ſumpſerunt. Item iceſion emplaſtrum,quod magis poſt humoris detractionem adhibendum probamus,quo partes roborentur. Item diayteon emplaſtrum,& diadictamnum,& barbara,& diaſycaminum. Oportet autem interpoſitis quinque diebus, uel eo pluribus detracto iandudum poſito medicamine perſpicere profectum,ac rurſum imponere omnibus locis ex anterioribus ac poſterioribus corporis partibus: ſingula enim medicamina erunt illinienda pellibus teneris,atque ita corpori addenda, ſuperpoſita lana molli cum leuibus faſciolis colliganda,& pro uiribus corporis adhibenda geſtatio, atque unguenta congrua,& defricatio. Tympaniten uero recorporatiua curandum probamus curatione,& conijcienda etiam inflationis medela, quam Græci empneumatoſin uocant. Adhibenda denique reflātia,ut eſt quod appellamus diaſpermaton,uel polyarcion,aut diaartymaton,aut diaſamſucum,aut diamelilotum: hæc enim ualent etiam uentoſitatem tollere: adhibenda pręterea in ijs ea quæ ſuperius ordinauimus. Tum profectu accedente regula cyclorum adhibenda natatio maritima,uel aquarum naturaliū. Alij uero non abſurde etiam aquæ marinæ uaporationem probant adhibendam, quo ſudores prouocantur: inquiunt enim implendum ſolum aqua marina feruenti: tunc quadrangulam compaginem immittendam præligatam loris,in quam erit includendus ægrotans: ſed præliganda compago pelle,ut aquæ prohibeant ingreſſum,quo exhalatione uaporis calefactus ægrotans in ſudorem uenire cogatur. Sed erit aqua calefacienda innouatione frequenti ferri candentis immiſſione maſſarum. Oportet autem ſemper ęgrum adhibito animi laxamento curari,quam Græci diachyſin uocant. Quærenda denique animi deſideria,quæ ſine uexatione corporis præueniant uoluntatem,& amicorum conuiuia, quæ ciborum parcitate, animi tamen laſciuitate frequentent. Vtile etiam,ſi longi fuerint dies, partiri modum ſumendi cibi: facilius enim accepta digeruntur duorum temporum oblatione diuiſa. Ac ſi iuxta ordinem datum leuigati indulgentia paſſionis rurſum fuerint acceſſionibus typicis ęgrotantes affecti,quo iterum impleri uideantur, erit melius uti prius radicum uomitu: dehinc ante diem radicum uſus,album ueratrum immittere: tunc ſequenti die hoc detracto radices dare, uel certe hellebori decoctionem. Sed horum uſum uel confectionē dexteram,atque adhibendi modum Reſponſionem libris de adiutorijs ſcribentes docuimus: & nunc exinde hæc accipienda monemus. Hæc eſt mundior, atque uera hydropum curatio: etenim potui medicamina danda cauere decet: alia enim ueſicam commouent,alia inteſtina lacerando ulcerant, uel dyſentericam faciunt paſſionem: alia ſtomachum uertunt, & faſtidium generant cibi, & ſitim extendunt.
Quapropter ſi cogentibus rebus utendum uiderimus quibuſdā aquiducis medicaminibus,quæ Græci hydragoga uocauerunt, ea dabimus ijs qui plurimo humore infuſi aquoſo corpora laborare uidentur.
Habere etiam conuenit curam, ne rurſum corpora repleantur: ex quibus eſt euphorbium mulſo cōmixtum poto datum, uel ouis ſorbilibus aſperſum,duorum uel trium cochleariorum quantitate,uel decoctio radicum,aut ſquillę. Oportet autem ſquillæ libras duas omni purgamento abſolutas, quod ad unam libram redigatur, conciſas in uas fictile nouum prælitum mitti, tum adiectis uini ſextarijs tribus, quibus ad tertias decoctis,ex ipſo liquore erunt ad duo cochlearia ęgrotāti dāda: & proficiente curatione uſque ad uncię unius accedere modum. Sed hoc erit poſt geſtationem adhibendum, uel poſt perunctionē

corporis,& ante ſumptionem cum plurimo interiecto tempore . Ex decoctione autē radicū duos uel tres cyathos dandos probamus. Sin uero etiā urinā quis uoluerit cōmouere,erūt omnia aromatica prohibenda,quę nō curioſa,ſed magis ſimplicia eſſe uideātur,ut eſt decoctio ſeminis cucumerū,uel fœniculi,aut dauci,aut apij,aneſi,petroſelini. itē mentę,aſari,nardi,ſquinanti,zinziberis. Hęc ſingula uel cū uino,uel ex ipſis cōfecta erunt offerenda. Ac ſi ex ijs humor detrahi non potuerit,oportebit tanquā alienum paracenteſin auferre. Sed nunc decet priuſquam ipſius officij uſum doceamus , ijs reſpondere qui iſtius curationis adhibendæ diſſonantia iudicia poſuerunt. Antiquorū igitur aliqui cōgruam paracenteſin dicunt, ut Euenor libro quinto Curationum,Eraſiſtratus libro quo de hydrope ſcripſit,& eius ſectatores,Theſſalus ſecūdo libro regulari. Alij uero cōgruam laudauerunt,ut Aſclepiades libro quo de hydrope ſcripſit,& Themiſon ſecundo libro Tardarum paſſionum:quibus etiam nos iuxta Sorani ſententiam cōſentimus. adſertores tamen primæ ſententiæ,hoc eſt iſtius reprobandæ curationis,hæc dicunt:peritonei mēbrana à natura neruoſa eſſe perſpicitur,& eſt omne quod neruoſæ fuerit qualitatis punctionibus inimicum,ſiquidem conſenſus ingerat. Præterea ſpirationis naturalis cauſa,qua nos aerē recipere,atque reddere hauſtu potili neceſſe eſt,inteſtina quoque cōmouentur,quibus ſuperficies corporis conſequenter tangitur. Et eſt periculum,hanc paracenteſin uulnerare loca:quippe cum nō ſolum corruptus humor detrahi uideatur,uerūetiam naturalis ſępe ſpiritus excludatur,quod eſt uehementer corporibus noxium. Dehinc etiam poſt effectum punctionis , aliqui ægris ſua uulnera reſoluentes uoto prius torporis deponendi uitā quoque liquerūt. Itē neque tempus ſibi conueniens hoc genus adiutorij habere uidetur: etenim paſſione cōſtituta uel ſuperpoſitione,ſiue lenimento aliud tēpus mitigationē demonſtrat,aut aliam reſumptionē,uel recorporationē. Paracēteſis uero cōturbat,atque uires corporis tollit,& nō recorporatiua uirtute medetur,ſed uſum recorporatiuum impedit. Ad ſummā,nemo,inquiunt,ſaluatus eſt eorum,qui per paracēteſin curati ſunt:quapropter adhibenda negatur. Item Eraſiſtratus ait, quo iecore in duritia conſtituto obeſſe paracēteſis uideatur : ſiquidem grauatio iecoris tumentis toleretur humoris ſubſtantia ſubleuata,atque natās in liquidis,quibus effuſis omnis grauedo partiū tumentium,quæ diaphragmati ſunt natura connexę , atque uenę maiori,atque contendit,quam Græci quilen appellant, adductione ſui tumores ingerant uicinarū,ac deinde celerem faciant mortem. Item Ptolemæus Eraſiſtrati ſectator ait cauſam paſſionis eſſe iecoris duritiam,ſupercreatam uero humoris infuſionem. Paracenteſis igitur liquorum detrahens paſſionem minime detrahere agnoſcitur:ſiquidem non auferat cauſam,ex qua humor creatus eſſe uideatur. Sed ſunt hęc omnia facile expugnabilia: tunc enim uulnerata neruoſitas in tumorem uenire recte iudicatur,quoties naturali habitu fuerit conſtituta. Nunc autem morbo uitiata, peritonei membrana contra naturam habere perſpicitur,& non ſimilia,atque eadem ſequentur naturaliter,uel contra naturam conſtituta. Itē inteſtinorum uulnerationē metuere,inanis timoris eſt: etenim exercitatis atque prudētibus hoc genus officij cōmitittur:dehinc plurimū peritonei membrana diſtabit interiecta humoris cauſa ſubmota:ſpiritus uero etiam phlebotomatis ſanguini iunctus excluditur.nec ilico tamen reprobāda phlebotomia, cum ſit ab omnibus rectiſſime adiutorium comprobatū . ferendum eſt enim leue damnū naturalis officij, quoties maior utilitas excludendę paſſionis promittitur. Soluere uero ligationem ægrotantes,& immoderato fluore acuto deponendæ paſſionis in mortem uenire,ſimile quiddam eſt,tanquam phlebotomatū ligaturā medici ſoluere,ac deinde plurimo ſanguinis fluore uitā finire:hęc enim nō adiutorij eſt curatio,ſed ſtultitię ægrotātis. Habet pręterea paracenteſis etiam aptiſſimum tempus,quod illi inueniri negāt , ſicut cucurbita ſcarificatione adiuncta,atque hirudinū appoſitio:quę non in acceſſione aut lenimēto,ſed in dimiſſione ſuperpoſitionis recte adhibēda probātur,ſicut in alijs docebimus de adiutorijs ſpecialibus ſcribentes. omnes enim paracēteſi curatos,ut aiunt,mori apertiſſime mentiuntur: nos enim quoſdam uidimus euaſiſſe. plurimi uero moriuntur:ſiquidem medentiū tardantes conſilia ſerius paracēteſis adhibeatur,utque alij adhuc tumentes peritonei membrana,& neque uſu dextero operātes diuiſuram facendo mortis periculū incurrunt. Ex quibus eſt etiam Aſclepiades,qui diuiſo loco fiſtulam relinquendam putauit. Ex qua ſtirpis in modum impreſſa,uel per puncta peritonei membranę graues cōſenſus,atque indignationes adferat:quippe cum ſępe etiam gelati ſanguinis corpuſcula irruentia uulnerum diuiſuris,uel quęque externa magnos tumores atque indignationes commouerint. Eraſiſtrato uero cauſanti , quòd poſt detractionem humoris ex iecoris duritia in paſſionē uenerūt ſuperiores partes,ac magis ſalutares, adductione quadā pōderis indignentur,erit reſpondendum,quia plurimi hydropes ſine ulla iecoris duritie in paſſionem uenire probantur:etenim ex alijs cauſis fieri poſſe,ſuperius demōſtrauimus. Pleriſque etiā,quanquam iecur duruerit,nō neceſſario in hydropem uenire cōtingit:ac ſępe adductione partium,uel indignatione ſuperiorum uexari perſpicimus,quo ſæpe tumor etiam perdiderit ægrotantes. Omitto quod iuxta eius ſententiā oportebat ſupinis iacentibus ægrotis nullam querelam partium atteſtari: ſiquidem iecur nullo pōdere ſuperiora diſtendat,hoc eſt diſcrimen,quod Gręci diaphragma appellant. Aſclepiades uero repētinam effuſionem atque coaceruatam cum periculo fieri teſtatur:ſiquidē uiæ,quas Græci poros appellāt,interiecta mora blando ſe tactu cōtingāt,& propterea illæſi maneant ægrotantes. Detractione autē facta liquorum , aſpero ſe tactu cōtingant,atque concidētes anguſtentur : ac ſimili ratione etiam ſpiritus uehementer irruēs carni dolorē faciat,atque inflationē,& tormenta inteſtinorū. Eſt præterea facile expugnabile Ptolemęi dictū, quòd paracenteſis humorē detrahens paſſionem nō auferat:etenim primo,neque ex alio quolibet adiutorio ſingulari hæc paſſio ſolui poſſe perſpicitur : quippe cū ſit magna atque perſeuerans , dehinc quædam adiutoriorum ob releuanda accidentia paſſionum,quę Gręci ſymptomata uocant,adhibenda probentur:

quanquam

quanquam non totum ſoluere morbum uideantur,ut phreneticis luce commotis oculorum prętectio. Item alia quædam,quæ quãquam nihil per ſe medeantur,alijs tamen adiutorijs præparent corpus, uel patientem locum,quo facile adiutorij beneficium ſumat. Ac tonſura uel raſura capitis fluore quolibet affectis,quo detractis capillis illinienda medicamina conſtrictiua,uel epithemata, aut cucurbitæ appoſitione nullis obſtantibus medeantur: quanquã ſit detractio capillorum laxatiua:at uero paracenteſis etiam per ſe plurimum medetur: releuat enim detractionem plenitudinis tenſionis,atque ſpirationis difficultatem, quam dyſpnœan uocant, & alijs adhibendis adiutorijs præparat partes: non enim potuerunt medicaminũ illinimenta,uel appoſitio ſyncera uirtute ad uiſcera,uel patientes partes peruenire,cum interiecto humore peritonei membrana plurimum à cutibus diſtet,tranſeant autem facile ad ea,ad quæ deſtinata erant humoris interiecti ablatione permiſſa. Quapropter paracenteſin adhibendam probamus, ſed non ijs qui uiribus fuerint fatigati, aut adhuc in tumore peritonei membranæ conſtituti: addentes etiam, uel prædicentes periculum. plurimi enim quanquam alterius ſupereſſe uitę potuerint, & ſine ullo dolore mortem capere, paracenteſis cura celerem mortem pertulerunt.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBER QVARTVS.

De Elephantiaſi. Cap. I.

Deeſt principium capitis.

* heliosis, dropaciſmus,& lixiuij calidi perfuſio, & pſychroluſia,atque cataclyſmus,hoc eſt,aquarum è ſupernis illiſio,natatio maritima,& aquarũ naturalium, & magis frigidarum,quę aluminis naturam exhalent,quas ſtypteriazas uocauerunt:ſiue ferrugineas, quas ſiderizaſas appellant. Item adhibenda ſmegmata alia,donec maculæ albeſcãt,quas ſupra memorauimus:uel cymolia terra ſubaſſata,cum hordei polline,& nitri quippiam,uel alia quę laceſſere ualeãt magis,ac leuius,ut eſt cinis uſtarum bucinarum,uel halcyonum:aut cum eodem pumex aſſatus,uel ſulphur uiuum,uel ſepiarum teſta exuſta cũ pumice & nitro,& cymolia ſubaſſata,atque gummi, & galla,ęqui hęc omnia põderis. Item acopa & malagmata mediocriter laceſſentia,pręter cutis ulcerationem,& ijs unguenta ſimilia,ut myrobalani cum aceto:aut uinum cum ammoniaci gutta,& alumine. Ac ſi ulceratio fuerit locorum conſecuta,erunt cõgrua pro differentia ulcerũ adhibenda. Quaproter ea,quę ſerpere per corpus uiderimus,amputabimus. Tumẽtia uero mitigatiuis temperamus & laxatiuis uirtutibus. Itẽ humecta atque fluida denſamus,& ſordida purgamus,caua replemus,& ęqualia in cicatricem ducimus,ſicut Reſpõſionum libris chirurgiam ſcribentes monuimus. Ea autem,quæ in cicatricem uenerunt,ſinapiſmis roboramus, prælatis metaſyncriticis cyclis,& radicum uomitu,& cęteris quę ſua ſunt. Tum reſumpto corpore uehementer utilis hellebori albi datio probatur,quo corpora diſſecentur:quæ non ſemel adhibẽda,ſed etiã ſępiſſime per interualla præroborato corpore. Item nauigatio,& in aeres meliores tranſitus: ſic enim paſſio ſoluetur, aut nõ ex ea deformatus ęgrotãs ad finem uitę perueniet. Veterum autẽ medicorũ nullus iſtius paſſionis curationẽ ordinauit,excepto Themiſone,atque ex philoſophis Democrito,ſi uere eius de elephãtiacis cõſcriptus dicitur liber,quo ſanguinis corruptionis cauſas cõſcribẽs phlebotomãdos imperat ęgrotãtes: & potãdos decoctione herbę,quã in Syria memorat naſci & in Cilicia:ſed neque hãc dicere poſſumus,neque paſſio tã difficilis ijs duobus adiutorijs ſolui creditur poſſe. Themiſon uero ſecũdo lib. epiſtolarũ ad Dimãtẽ ſcribẽs phlebotomari iubet,recte quidẽ,ſed nõ ſtricturã conſiderãs potius q̃ conuiuantẽ cauſam ſanguinis detrahendã:quod eſt æſtimabile, atque,ut ita dixerim,dogmaticum,ſicut ſecundo libro de cœnotetis ſcribens Soranus docuit. Vtitur præterea uomitiuis ieiunus, itemque radicũ eorum confundens tẽpus: oportet enim ſuperpoſitionis tempore adhibere phlebotomiam,in lenimento uero uomitum. Itẽ uentrẽ inter paucos dies leuiter deducendum iubet,atque ſuperficiem corporis conſtringendã unguento myrobalani,cum aceto & oleo roſaceo paruo,uel myrtino,& ammoniaci gutta cũ alumine. Deponit etiam ægrotantes in decoctione frigida ex herba perdicia cõfecta,uel plãtagine,aut murta, aut rubo,bis in die,atque ſufficienti tẽpore quadã tarditate ægrotantes imperat immorari. Dat cibos facile reflabiles, & potu magis aquam:quę ſunt incongrua. phlebotomia enim ſimiliter laxatiuum genus eſt,& cibus reflabilis,& ſingula unguẽta quæ imperat adhiberi,conſtringunt. Item embaſis,quã fieri ex decoctione herbarũ iubet ſupradictarum. Item unguenta condenſant corpora. Sed hoc paſſus eſt,cum nondum limpide methodicã perſpiceret diſciplinam,& Aſclepiadis ſecta circunſeptus,paſſionis cauſam in extaſin æſtimaret,quam pręſtabat fieri per enſem ſiue cutem: & ob hoc quærebat materiam à ſuperficie ad altiora,uelut latius patientia,reuocare. Vtitur denique conſtrictiuis extrinſecus, & rapit ad interiora ea quæ fuerint appoſitorum uirtute depulſa. Prouocat etiam uentris fluorem & uomitum, utitur hellebori purgatione,

adhibito pſilothro in tres uel quatuor dies,uel alio quolibet urenti medicamine uſque ad cutis ruborem, quo magis perſeuerantem faciat paſſionem. Adhibet præterea cataplaſmata,ex quibus etiam ſuccos adhibuit arnogloſſę,uel perdicij herbę. Item malagmata adhibet conſtrictiua,ex quibus nunc plurimi laudant argagation appellatum medicamen. Item exercitium probat,& defricans cutem:declinat ungere: ſed adhibet græcum,non conijciens hoc quoque eſſe laxatiuæ uirtutis. Adhibet etiam ammoniaci guttam cum aceto uel uino,aut quæ ſunt intra ſe contrariæ qualitatis. Item poſt exercitium ſudationem faciendam igne uicino,ſed aqua frigida fouendos imperat ægrotantes : & uſum hellebori geminum probat . quæ ſunt quidem uera adiutoria,ſi tempora quoque ſeruentur, ut Reſponſionum docuimus libris. Item quidã Themiſonis ſectatores initia quoque paſſionis præuiſa,coercentes pronos ac decliues,uel uẽturos in eandem,quos uiderint,phlebotomant, & helleboro purgant : eos autem, quos iam poſſeſſos acceperint,ijſdem negant curandos adiutorijs : ſiquidem corruptione quadam uel laxatione extremæ cutis in corporibus hęc paſſio generetur,et ſit arifica carnis,atque mollifica corporis phlebotomia. Quapropter inquiunt eſſe frigorandã uel ſiccandam corporis ſuperficiem,quo poſſit eius humor ad inteſtina uel uentrem recurrere,ac deinde clyſteribus,uel purgatiuis medicaminibus,quæ catartica uocant, detrahendo cibum. Præterea præpotandos probant ægrotantes ſucco nepetæ,ſeruata moderatione quantitatis,quę neque minuenda,neque ſuperanda ſit tribus cyathis uſque ad ſex. Cibum etiam dandum frigidum, atque conſtrictiuum & paruum : potum frigidum,ſed meratum, ex uino uehementioris acrimonię, atque albo,uel ueteri : & ſępe tenendos ægrotantes,uel ſiccandos abſtinentia bibendi,ſiccioribus reficiendos cibis : quę ſunt utraque incongrua ac diſſonantia ſiccandæ cutis,ſecundum eorum intentionem . ſic enim, ut aiunt, è ſuperficie tranſmittendus eſt humor ad altiora,atque eò prouocandus,ut clyſteribus ac purgatiuis medicaminibus excludatur per uentrem: erit enim contrarium,ſiti atque ſiccioribus cibis,& uino ſupradicto altiora ſiccare. Item aliqui horum multitudinem intuentes frequenter adhibendam phlebotomiam,atque clyſteres,& uentriflua medicamina,quę catartica uocant,iubent : & magis diacameleos appellant:quibus neceſſario corrumpentes ęgrotos,in peiorem habitudinem corporis uertunt, quem Gręci cachexian uocant. Item alij corruptione hoc fieri,atque mutatione ex uenenis effecta ęſtimantes, temperatiuis uti medicaminibus decreuerunt : ex quibus magis aſinino lacte ęgrotantes potandos imperat ſimplici,uel accurato,quod ſchiſton appellant. Item uino dulci,& cibis ſimilibus, quibus fœda digeſtione corruptis maior efficitur corporis corruptio. Ordinant pręterea theriacam dandam , quam cuncti Mithridatium appellamus : quę quidem recorporatiua uirtute mederi poſſe, perſpicitur. Dant etiam uiperas mandendas,ſed amputato capite atque cauda,menſura digitorum quatuor:cætera coquentes,atque obdulcantes ſale & oleo,ęgris offerunt comedenda. Alij etiam aqua ex labris,quibus candens tingitur ab operantibus ferrum potandos dicunt: cum ſit hęc paſſio ſecundum plurimos ſcriptores ex aqua graui,quę aut natura,aut aliqua corruptione fœdata ſit, ſępius generata. Alij quoque etiam cutis uulnerationem affectandam probant,qua corpus exhumoretur : neque cunctis commune iudicium,& ignaris cognitum prouidentes , quòd peiorante paſſione ſuperficies corporis ulceretur. Item alij ęgrotum in ea ciuitate quę nunquam fuerit iſto morbo uexata,ſi fuerit peregrinus,cludendum probant:ciuem uero longius exulare , aut locis mediterraneis & frigidis conſiſtere ab hominibus ſeparatum : exinde reuocari , ſi meliorem receperit ualeditudinem , quo poſſint cęteri ciues nulla iſtius paſſionis contagione sauciari . Sed ij ęgrotantem deſtituendum magis imperant,quàm curandum: quod à ſe alienum humanitas approbat medicinę.

De *phthiriaſi*. Cap. II.

ANTECEDENTE cachexia etiam hoc ſymptoma generatur , quod nos accidens dicere poterimus. Sumpſit igitur nomen non à genere,ſed à multitudine pediculorum : plurimi enim creantur nũc per totum corpus , nunc per eas partes quę capillatura conceptę ſunt : & nunc conſueti atque ſimplicis formę,nunc ignoti,hoc eſt latiores,& duri magis ac ſęuientes morſibus uehementer , quos quidam ferales appellant : nam ſępe etiam ſub capillis inueniuntur corpora penetraſſe. Sequuntur autem ęgrotantes uigilię,& pruritus corporis,atque pallor,cibi faſtidium,& ſtomachi debilitas,& caluities : & eſt paſſio ſolutionis cholerę rubeę egeſtione plurima per tenues uias emergente,qua hęc animalia generantur. Denique ſuperpoſitionis tempore iacere oportet ęgrotos loco mediocriter frigido,atque cibis conſtrictiuis , & temporibus iam ſępe demonſtratis refici . Fomenta uero & perunctiones,& cataplaſmata membratim erunt adhibenda,qualia Themiſon elephantiacos curãs ordinauit. Sed ea loca, quę capillatura ueſtita ſunt,erunt pręterea radenda,ſuperpoſitione reſumptio adhibenda,atque recorporatio , ſicut in cachecticis,uel elephãtiacis ordinauimus: ſed iugia adhibenda ſmegmata,quę nos laceſſentes,atque purgatiuos pulueres nuncupamus. Item unctiones magis , cum mox fuerit capillatura deraſa pręfotis partibus aqua marina,uel aceto ſalſo. Sunt hęc denique plurima ſpeciatim poſita, ut bulbi cum nitro atque oleo cõtriti,quo mellis faciat craſſitudinem , ex quibus corpus erit illiniendum. Item ſtaphyſagria cum aceto atque oleo trita,uel infuſa aceto & oleo,tunc contrita cum ſalis fluore , quem Gręci halos anthos uocãt , donec liquidi mellis ſimilitudinem faciat. Nunc etiã cum ſulphure uiuo atque aceto : uel ita ponderibus compoſita medicamina,ſtaphyſagriæ drachmas duas,ſandaracæ drachmas duas,nitri obolos duos, admixto oleo & aceto,donec in mellis craſſitudinem ueniat. Vel ſandaraca cum oleo , & nunc ſtaphyſagria,& abrotonum ęquis ponderibus admixta calce,quam Gręci conin uocant,& ijs ſimilibus. Palpebris

autem

autem erunt adhibendi ſicci pulueres,atque collyria,quæ Græci blepharica uocant, nos palpebraria dicere poterimus,ex ære uſto,atque aneſo aſſo: ſed & lapide ſciſſo,& pipere,& ſtaphyſagria confecta. Hęc etiam in ijs,qui præter phthiriaſin pruritu uexantur,ſunt adhibenda, adiectis magis feruentioribus aquis in uſu lauacri,& aſperginibus pulueris ex thure & nitro,& ſulphure confecti. Item ſolicationes, quas Græci helioſes uocant,adhibendæ ſunt: dropaces quoque,& uomitus radicum, & ea quæ iã ſæpe de alijs memorauimus ſcribentes paſſionibus,quę corpus recorporatiua uirtute fortificare,atque in meliorem habitudinem commutare ualeant: ſic enim detracta corporis cachexia,quam nos malam habitudinem dicere poterimus, eius quoque comitantia depellentur.

De uentriculoſis, quos Græci cœliacos uocant, & de cæteris defluxionibus. Cap. III.

VENTRICVLOSA paſſio,quam Græci cœliacen uocant, à parte corporis,quæ patitur, nomen accepit. Generatur ex antecedenti digeſtione continua,uel tumore uehementi,aut dyſenteria. Sequitur in hac paſſione conſtitutos uaria ſtercorum egeſtio qualitate atque colore,nunc tenuis ac ſoluta, nũc aſpera & inæqualis,uel conſtricta,& nunc alba,nunc ſimilis urinæ camelorum,nunc flaua & ſpumoſa,nũc praſina uel liuida,aut nigra,aut purulenta,aut ſanguinea,cum graui fœtore & rugitu inteſtinorum,quem Græci borboryſmum appellãt, atque in exitu ſonitum,& poſt effuſionem factæ uelut ſcatentis ſtercoris ueſiculæ: & nunc iugiter nocte atque die, nunc coaceruatim,ſed interiecto ſpatio, ut per diem bis uel ſemel,aut interpoſitis uno uel duobus diebus,aut eo amplius: & nunc cum tenſione atque uentoſitate, & tormento,uel dolore aut ſingultu conſidente,atque conducta cute quæ uentrem circuntegit,atteſtante ſiti,& ipſius uentris feruore,& leui in interioribus torpore frigido: ſequuntur etiam uigiliæ, faſtidium cibi,& aliquibus plurimus appetitus,uiriũ debilitas,pallor ſubalbidus,& nunc febres, dehinc corporis odor teter plurimus,ut etiam quæ ſuis manibus tetigerunt computreſcant,& difficile careant odore concepto. Tum uultus inflatio atque pedum: quibuſdam etiam dyſenteria congeneratur, cum facile fuerint inteſtina ulcerata,ob defluentium acrimoniam. Eſt autem paſſio ſolutionis,& aliquando ſtricturæ complexa: ſiquidem aliqua eius uideantur eſſe coniuncta,ut ex ſupradictis conijcitur. ſed diſcernitur à ſpeciali rheumatiſmo uentris: ſiquidem plurimæ in ipſo fiant egeſtiones,ſed non uariatæ ſupradictis concurſibus. Quapropter cum adhuc noua,uel emergens fuerit paſſio,nec plurimi temporis,ſed in ſuperpoſitione cõſtituta,quam Græci epitaſin uocant,erit eo tempore locandus ægrotans conſtrictiua ratione, ut ſæpe docuimus,adhibita requie: & quantum uires permiſerint,abſtinentia: etenim ad perferendum atque corpori adpropriandum cibum ſumptum, nunc uenter patiens indignatur, tanquam oculi patientes uiſus officio: in qua ætati ſomnus etiam plurimus curandus,atque ſitis, & lanis mollibus uenter contegendus, leuiter oleo Hiſpano prætactus,uel melino,aut roſaceo,aut murtino,aut lentiſcino oleo. Acſi uentoſitate quoque,uel tormento affecti fuerint ægrotantes,dulci oleo dimiſſionis tempore lanæ tingendę ſunt. Perunctio uero ex oleo uiridi adhibenda: facies quoque aqua tepida releuanda. Tunc cibus dandus,ut alica ex aqua frigida ita curata,ut ſua caruerit difficultate, quod fiet ex farris tepore,aut decoctione palmularum Thebaicarum. Dandus etiam panis ſolus,aut cum eo oua hapala. Item pultes ex oryza,uel alica,aut farre,aut milio,ex paruo Hiſpano oleo confectæ,& paruo ſalis grano. Vel ſi dolor admonuerit, adhibenda cucurbita longior: procurandum tamen,ut ſi quid partis ſpongia ceperit ſolitæ, damnũ moderationi non ſit: tunc leuiter oppreſſo liquore,quo folliculi reflatio fiat, erit tentandum,ne clyſteris cauerna fuerit clauſa. Dehinc apponenda podici fiſtula dextera manu uſque ad eius uerticulum,quem Gręci aſpidiſcon uocant,impulſu leui,& neque recto ductu contra oppoſitas partes,neque ſuperiora repentino,uel cum plurimo conatu: tumores etenim exinde atque collectiones efficiuntur. Quapropter ſenſim,atque paulo inferius inclinato ductu,iniectio fieri debet ad illam partem,in qua conſtitutum eſt os ſacrum,quod Græci quoque uocãt hieron oſteon. Tunc illic enim ſpatium latius longaonis cum appoſitione facta erit digitis detrahendus,quo cauerna fuerat obſtruſa,atque ſiniſtra manu continenda immobilitate ſeruata clyſteris fiſtula,& dextra comprimendus folliculus leniter ac moderate,quoties inferiora inteſtina ulcerata noſcuntur. Erit denique paruæ longitudinis,atque altioris cauernæ fiſtula procuranda, qua poſſit facili effuſione patientibus locis medicamen tradere, ne ſuſpenſum ab ijs quæ patiuntur non ſolum nihil afferat commodi,uerum etiam ſanis irruens officiat. Erit autem folliculi impreſſio uehemẽtius facienda,atque fiſtula longior procurãda in ijs, quibus ſuperiora inteſtina fuerint ulcerata,quo medicaminis liquores eò ualeant peruenire. Et hortandus ægrotans,ne retento ſpiritu quodam recurſu referiat medicamen. Ac ſi magna fuerit putredo,quam menomen appellant,non erit immodicum etiam ex utraque parte clyſteris fiſtulam cauernare, quam Græci amphitreton uocant,quo poſſint medicaminum liquida per utranque partem inteſtinorum lateribus aduenire: tum cum omnis fuerit folliculus complicatione uacuatus,ſiue oppreſſione manus refuſus,quo medicamina perueniſſe ſentiamus,erit detrahenda fiſtula ſuſpenſa manu,& diſtentis cruribus ęgrotantis ſpongię commodãdę podici expreſſæ ex decoctione calidi liquoris,in quo præcocta ſint mala punica,quo conſtrictione quadã uirtutis herbarum quã Græci ſtypſin uocant,atque feruido tactu denſatis partibus longaonis iniecta teneantur. Tum modico temporis ſpatio intermiſſo,erunt etiam illa,quæ clunibus fuerant ſuppoſita, detrahenda. Et ſi fuerit æger in uentris officium prouocatus,in inferioribus ulceratione conſtituta,& magis ſi in longaone fuerit perſpecta,erit hortandus pauliſper reſiſtere,& iniecta continere,tangentibus nobis eaſdem partes, quæ pati

noſcuntur,quoties prouocari ægrum in egeſtionem medicaminis uiderimus. Ac ſi in ſuperioribus fuerint ulcera,erunt permittendi egerere, cum uolent : etenim medicamen iam recurrens atque defluens ad inferiora,longaonem ſanum inutili uirtute adficiendo exulcerat : nam quibus alienatæ ſordes detrahuntur,ijſdem non ulcerata uitiantur exuſta , cum admota corporibus tardius fuerint immorata. Excluſis igitur cum medicamine poſt ſufficiens temporis interuallum muculentis humoribus,atque ramētis,& uarijs defluxionibus inteſtinorum,ſufficienter operatum medicamen accipimus : quanquam non de perfecta curatione tuto pronunciare poſſimus,cum ſæpe ulcerationis particula in ſuperioribus conſtituta minime ualeat medicamen accipere,& propterea non omnibus commodata curatio uideatur. Vel ſi cōmixtum putredini medicamen cuncta purgauerit,hoc adprehendimus , cum ſolum præter aliqua purgamenta fuerit excluſum. At ſi hoc egeſtio ſecuta fuerit quædam aliena, minus quidem purgata , tamen accipimus ulcera,& propterea ſanitatis ſpem pollicentia. Item ſi nihil fuerit excluſum,neque ipſius iniectionis quidquam,erit credendum neceſſario medicamen inhæſiſſe,quantum ſua ualuit potentia:& propterea ſui operis integraſſe uirtutem,quanquam non perfeciſſe uideatur. Nec recte culpanda uirtus eſt, quæ una iniectione non dederit ſanitatem,cum plenam fecerit futuræ perfectionis fidem , perſeueratione ſui perſuadens. Vnde ſi omnino nullum fuerit redditum, medicamen erit impauide accipiendum : atque è contrario ſi eius nulla particula fuerit retenta,& ſtatim effuſum, nullum ſui demōſtrauerit effectū , omnia deſperanda : eſt enim plurimę debilitatis,atque alienatarum,uel mortuarum partium ſignum.

Conijciendum præterea , ne ut ſæpe contigit,uetuſtate medicaminum efflata uirtute nullus ſequatur effectus : & propterea ſicut iniecta ſunt limpide reuocentur : quapropter etiam hoc intuendum eſſe mandamus. Tum poſt egeſtionem factam ſpongijs erit poſtea detergendus : uel ſi nihil fuerit excluſum,interiecto ſpatio unius horæ perunctum reficere ægrotantem cibis congruis,atque ſtomacho aptiſſimis , ut lactucæ thyrſo,uel intybo cum aceto,quod ſit ex murta confectum, aut oliuis fractis uel natantibus , quas colymbadas appellant,& ouis hapalis , & uolantibus nuper memoratis, quæ ſint nutrita conſtrictiuis , ut murta,roſa,lentiſco : etenim eorum pinguedo ſic defluxit,atque caro conſtrictiua ſufficitur : magis in eorum pectoribus quorum plus oſſibus uicina aptiora probantur : ſunt enim teneriora cæterorum. Dāda etiam pomorum quædam conſtringentia,atque olerum cocta,quorum ſuperius, atque de alijs ſcribentes paſſionibus memorauimus,potui dabimus aquam frigidam: quod ſi minime tolerauerint ęgrotantes , dabimus feruentem plurimum aquam ciſterninam:& ſi ſine febribus fuerit ægrotans,dabimus uinū exercitioris paulo uirtutis,ut ſupra docuimus. Omnino enim inuitantes adpetitum,ſiue ſuſcitantes , quem Græci orexin uocant,ſtomachi robur debemus cuſtodire,niſi cum nauſea etiam uenter fuerit reſolutus . Oportet etenim curare , ne rurſum plurimum cibum demus aut potum : uel priuſquam ſolidum cibum ſumpſerint ęgrotantes, bibendum credant: nam conuenit neque grauata,neque humecta inteſtina ſeruari. Si igitur medicaminis iniectio aliquo fuerit peccato uitiata,ut non omnibus adiutorij partibus informata uideatur , mox medicamenti monſtrabit errorem : nam quidam iniectione aliqua ex parte uomuerunt,aliqui ſtomachi ac uentris dolorem ſenſerunt,ſingultibus atque nauſea affecti, cum anxietate ac ſiti , & immitigabili ardore,& articulorum frigido torpore , & pulſu maligno , atque ſudore uel defectu , aut preſſura capitis,ſiue grauatione ,quam caroſin uocant : ſiquidem ſit nimiæ uirtutis medicamen iniectum in febribus uel uiribus uitiatis, aut in alto tumoribus conſtitutis. Vomitus autem medicaminis iniecti ſi ex tumore uentris fuerit factus,uel teneriorum inteſtinorum,tanquam in iliaca paſſione, ſæpius ægrotātibus intulit mortem. Si autem nullo tumore ſubiecto fuerit effectus,ingerit uexationem atque metū : aut,ut ſæpe contigit,paſſionis ſignificat depulſionem : ſiquidem nulla pars ulcerum in inteſtinis à medicaminis contactu uideatur immunis. Tardāte paſſione etiam recorporatiuis conuenit uti rebus. Quapropter oportet ea,quæ feruntur per uentris officium,celeriter auferre , & ora ægrotantium ſpongijs ex poſca frigida ſiccatis reficere,articulos ligare,& ſtomacho cataplaſma conſtrictiuum imponere ,quod diadaphnidon dicunt,uel ſimilis uirtutis. Odoramenta quoque reſumptiua adhibere , & frequentius cibo nutrire ex ſupradicta materia. Ac ſi accepta non tenuerint,erunt ſecundo offerenda,adhibita articulorum fricatione,cucurbita ori uentris infixa : uel,ſi potuerit,etiam à tergo inter ſcapulas. Ac ſi dolor occurrerit,& ſingultus ob ardorem atque ſitim,fomentis utendum eſt,& cataplaſmatibus,& ſpongiarum uaporatione,& olei iniectione,quo poſſit medicaminis uexatio celerius obtūdi. Perſeuerāte incendio,ēt calida,& oleo,& lacte ſunt inijciēdi:& ſi nulla fuerit humoris ſignificatio,eorum frigidus adhibēdus eſt uſus: & ob mitigandā ſitim iugis adhibenda oris collutio , dandus interea potus. Item propter articulorum frigus adhibendi tepores cum blanda manuum tenacitate , quā diacertoſin uocant,item unctio : ſudores autem ſi expreſſura fuerint apparentes,erunt detergendi ex diaphoreſi,& aſperginibus cohibendi, & cōgruo cibo,& cæteris quæ de caroticis ſcribentes docuimus : quibus depulſis, hoc eſt pręſentibus periculis euadentibus ægrotis,ſi forte rurſum in priſcam dyſenteriam uenerint,erit tentandum multo tēpore ſimplicibus uti iniectionibus,hoc eſt,ijs quæ ſine calce,quam asbeſton uocant,uel auri pigmento,quod arſenicon appellant conficiuntur. Tum ſi perſeuerauerit paſſio, ad uehementiora tranſeundum , ſed ex ſimplicibus rebus confecta,ſollicitam habentes calcis uel auri pigmenti iniectionem : oportet enim putredini etiā cataplaſmatibus occurrere : quorū ſunt erui pollines poſca decocti,& lentiſcinū oleum acacia immixta,donec mellis ſumat craſſitudinem. Item lenticula molita , cum melle, uel roſaceo uel lentiſcino oleo decocta. Ac ſi putredinis cauſa ſanguinis effuſio fuerit conſecuta,erunt ſpongię expreſſæ ex aceto calido pubetenus,uel ſub umbilico & coxarum ſummitatibus,quas Gręci iſchia uocant,admouendæ:dehinc

ijſdem locis etiam cucurbitæ feruefactæ adfigendæ, articuli ligãdi,dandus digeſtibilis cibus,& qui facile cor pori inſinuetur : tunc uinum quod ſit præcoctum in cortice mali punici. Inijciendum autem acetum, nunc ſolum,nunc cum thure maſculo,uel eius manna contrita,uel quod ex confectione ſuperat diatheon emplaſtri,cum ſibi eius materiæ miſcentur. Imponenda etiam ſimilis uirtutis emplaſtra,uel acacia aceto ſoluta : tunc donec ſcatere tẽtet coquenda,aut in amplo mali punici cortice ſupra tepentem cinerem ſen ſim calefacienda, & ex ipſo liquore partes contegendæ. Dehinc cerotaria apponenda ex oleo murtino aut melino,aut uiridi contrita acacia atque conſoluta,uel ex omphacino,aut œnanthino,cum ruta aut balauſtio,aut aliquando ijs omnibus : uel ut Themiſon compoſuit,acaciæ partem unam, roſæ aridæ partem unam,ammoniaci guttæ partem dimidiam,ceræ partes quatuor, & olei roſacei quod ſit ſufficiens. Hæc contrita in uino amineo,& ſoluta cera cum roſaceo oleo miſcẽda : ac ſi ſanguis fuerit retentus,quod fiet aliquando cum gelatur,aliquando denſitate putreſcentis uenæ, erunt diſcernendæ cauſæ hoc modo : nam denſatã intelligimus uenulam,quoties pulſus exurgit,atque frigus corporis reſumpto feruore miteſcit,ęgrotantis animus melior,atque ſpiratione corpus facillime releuatur: ac ſi gelatus obſtiterit ſanguis, quod Græci thromboſin uocant,& propterea fuerit fluor celatus,ſupradictis contraria ſequentur,ut pallor,iactatio,pulſus paruitas,uel amputatio,quam Græci aſphyxian uocant,grauedo,inflatio,frigus,torpor pubetenus,ac paulo ſuperius : tum defectio cum ſudore. Quapropter erit aceti iniectio facienda tunc, cum fluor fuerit abſtinendus,diurnis diebus cibo reficiendus ægrotans. Si autem plurima ex parte retẽta putredine parua excluſerint ægrotantes, quæ ſint ſanguinolenta & ramentoſa, & propterea profectu apparente melior eſſe curatione,adiuncto tamen metu ne retenta ſoluãtur, oportet etiam ſecunda uel tertia die eundẽ trochiſcum inijcere,ſed ſolita,uel certe ſuccũ plantaginis,aut acaciã cum aqua. Sin uero quibuſdam diebus ſine officio uentris fuerint ægrotantes, ac rurſum iniectionibus aſperati, conijcimus in ijs non cicatricem ulceris factam,ſed medicaminum ſupraducto cortice fuiſſe obtruſa : & propterea poſt effectum uentris nuda atque ſordidata,rurſum humorem fluere ordinabimus. Item tribus diebus lenticulæ coctionem craſſioris ſucci inijciendam: etenim inteſtina ui propria medicaminis coercentur,quã Gręci ſtypſin uocant,& ulcerum miteſcit aſperitas,& ex anterioribus medicaminibus facta conglobatio, ſiue cortex in ſaniem prouocatus cadit, & ſubiecta ulcera in cicatricem uenire coguntur. Ac ſi plurimo tẽpore ulceratio perſeuerauerit cum corporis debilitate atque faſtidio,erit frequentia medicaminum euitãda,ſiue iniectionum,ſiue potionum : maior enim ex ipſis uexatio fiet,cum cibi appetitus extinguitur, & in faſtidium ueniunt ægrotantes,niſi parua inſuetorum multis fuerint conſuetis admixta. Decoctionem autem lenticulæ ſecundo uel tertio per ſingulos inijciemus dies : ex ipſa enim ſufficienter inteſtina coercentur,& latenter corpus nutritur, cũ quadã particula digeſtioni uſurpata uiribus profecerit ægrotantis: tum cum limpida ulcera ſenſerimus,erunt cohibenda ea,quæ uehementius conſiccare ualeant,quæ Græci ſtyphonta uocant,& inijcienda mediocriter conſtringentia. Ac ſi quiſquam eorum non tulerit uirtutem, erit diachylõ medicamẽ oleo roſeo ſoluendum,ac diligenter liquefactum inijciendum, uel plũbeo mortario plũbeo piſtillo circunducto imiſſo oleo roſaceo conterendũ,donec in ſuccũ ueniat, atque craſſius fiat. Horum quoque ſimilibus utendum monemus. Tunc uino leni,atque carne uolantum uel marinorum utendum,ut ſquillæ,mulli,carani: & pro modo uirium geſtatione reſumptionis cauſa. Dehinc cum omnia tuta uiderimus,lauacrum adhibemus: ſed non properãter, & magis cum forte iniectio fuerit facta trochiſci,niſi primo uentrem egeſſerint ægrotantes. Tardãte paſſione ſuperpoſitionis tempore,ijſdem uti conuenit. In lenimento uero erit fortificatio adhibenda corporibus per uariam geſtationem,& uocis atque corporis exercitium. Poſt ſingulas egeſtiones adhibenda ex oleo & aqua calida,& decoctione lini ſeminis,aut fœnigræci,aut maluæ agreſtis,ijſdem partibus,hoc eſt ſeſſioni,quam Græci hedrã uocãt, & ſpecialiter admouenda uaporatio ex pollinibus cataplaſmate calido,uel ſaccello. Dehinc etiam radix agreſtis maluæ decoctæ atque contritæ,& calida teſta calefacta erit apponenda. Ac ſi iugis fuerit dolor, immittendus digitus uſque ad altiora, præunctus adipe anſerino cum fœnigræci ſemine cocto atque contrito,aut aliquo medicamine ex ijs quæ appellamus lipara. Ac ſi hæc minime fuerint inuenta, erit hoc cerotario faciendum ſimplici atque limpido : & cum tempus cibi dandi occurrerit, adhibenda perunctio ſtricturę congrua. Tum nutrimento dandus panis ex aqua calida, aut alica lota,aut pulticula ex melle confecta,aut oua ſorbilia cum pane. Potui autem aqua calida offerenda. Perſeuerãte autem tumore adhibenda cucurbita adiuncta ſcarificatione locis tumentibus,& uaporatio ſpongiarum: declinatione occurrente adhibenda cerotaria,& reſumptio cauta : ſic enim ſedãtur iuges egerendi uentris delectationes, cum tumor mitigatione conquieſcit : atque ille qui putatur rheumatiſmus indulgentia tumentiũ facilius abſtinetur. Ac ſi ęqualis tumori fluor occurrerit, utriuſque erit conijcienda curatio. Quapropter ſi fomentum ex oleo hiſpano,uel melino,aut murtino,aut lentiſcino adhibuerimus, & cataplaſmata erunt ex aceto atque melle, uel ſtymmatibus præinfuſis coquenda. Item præſcriptis iãdudum iniectionibus concoquenda quædam conſtrictiua,ut murta,uel roſa,aut mala punica : lacte autem & cæteris admiſcendum amylum,& enatis matibus aliqua decoctio,ſtymmatum adiungenda, aut mali punici: & apponenda rurſum ſeſſioni uaporatio ſtymmatum,aut cãtabri conligati,uel in aceto decocti,uel quã omelſin uocant ex pollinibus panno conligatis,atque ex ſtymmatibus confectis : perungenda etiam digito interiora longaonis ex cerotario oleo roſeo confecto,aut adipe cum oleo roſeo. Tum poſt perunctionem ora lauãda aqua tepida,cibus dãdus pulticula calida,ut de uentriculoſis ſcripſimus, quos Græci cœliacos uocant, ex alica uel farre,aut oryza,aut milio,aut olyra,aut pane Alexãdrino: hæc ſingularis uel aliquãdo amylo

admixto,aut lacte,aut melle ex fauo expreſſo. Potus paruus dandus,ſed calidus :tum effecta reclinatione reſumptio adhibenda. Ac ſi ſolutio fuerit urgentior,uel ſola,frigidus conuenit locus ægrotanti, & ſupina iacendi poſitio , paulo leuius capite locato , & ſuppoſitione lanarum , clunes uel inferiores longaonis partes ſubleuandæ. Adhibenda etiam requies,& impreſſus articulis manuum amplexus,uel ligatio paulo tenacior. Deponenda etiam omnis animi intentio , & magis cogitatio paſſionis auertenda : admonet enim egeſtionem,ac prouocat inquietudinem in memoriam reducta conſcientia. Erit denique perſuadendum,ne,quoties fuerint ægri in egeſtione commoti,ilico uentrem facere feſtinent : ſed,quantum potuerint,reſiſtendo differant motu . fit enim quædam meditatio, atque frequens egerendi conſuetudo, & oportet effugere laborem motus,ac nutandi corporis frigus,niſi forte acrior , aut incendioſa fuerit defluxio: retenta enim ſeſſionis in locis,quam Græci hedran uocant,longaonem exurit. Conuenit denique, ſi poſſibile fuerit,ægros ad ſeſſionem egeſtionis deportari,aut humilius à lecto ſcaphia poſita ad egeſtionē produci faciendam. Vel ſi plurima fuerit corporis defectio , qua iacentes non ualeant fluentia retinere, erunt egeſtiones ſpongijs ſuppoſitis excipiendæ,& medijs partibus apponendæ lanæ, nunc oleo conſtrictiuo prætinctæ,uel decoctione buxi,uel murtæ,aut mali punici,& horum ſimilium ſtymmatum, uel ſuccorum conſtringentium,nunc aſperſo rutherginario , quem Græci byrſodepſicon uocant , uel trita galla erunt media ſiccanda : hæc enim conſtrictionem ſine ullo frigore fore promittunt. Dehinc apponenda ex palmulis epithemata,& malo cydonio,& balauſtio,& alumine,& horum ſimilium,ſicut de cœliacis, uel ſanguinem ſpuentibus,aut ſtomachicis ſcribentes docuimus. Inijciendus etiam per clyſterem ſuccus plantaginis,aut polygoni herbæ,uel intybi,aut uuæ lupinæ,aut herbæ caricariæ, uel ſemperuiuæ , aut meſpilæ, maluæ,aut oryzæ,aut decoctione mali punici , uel eius caduci,quod Græci cytinonrhoas appellant,nos ampullagium. Et aliquando hęc ipſa erunt conterenda,uel roſa,aut rubus, quam Gręci baton appellant,aut lentiſcus,aut galla,aut thallia,aut rubi uirgulta,uel uitis anuli,quos helicas uocant aut ſalicis folia,aut ex uino bunito ijs qui ſine febri adficiuntur : ex aqua uero ijs qui febricitant. Item ros ſyriacus,aut omphacium,aut acaciæ ſuccus,uel hypociſtidos herbæ, aut balauſtij drachmæ duæ,in quatuor uel quinque cyathis conijciendæ : eſt enim ea quantitas iniectionis redundans, hoc eſt ſiquidem plurima grauedine quadam prouocet uentrem. Item lenticulæ decoctio,aut licium indicum cum lacte. Sint autē amyli drachmæ quatuor,licij drachmę duæ,lactis cyathi ſeptem uel octo : extendenda enim hæc ſingula atque minuenda ſunt pro magnitudine ſolationis,ac uirium ægrotantis. Ac ſi plurimus fuerit in ulceribus ſenſus,ut medicaminum conſtrictione laceſſita indignentur, erunt inijcienda ea quę cum dulcedine admota partes ualeant præſiccare,quo neque ulcerationem prouocemus, neque fluorem negligamus.

Ex quibus eſt in febricitantibus ſuccus ptiſanæ cum adipe caprino, contrito atque commixto tracanto , uel gummi,aut argillyrici radice. Sed illa duo infuſione præmollienda:radix autem coquenda, aut roſaceo oleo ouum commixtum ,aut lac coagulatum, uel cum amylo concoctum ad tertiam partem. In ijs uero qui ſine febribus fuerint,paſſum conuenit Creticum, & uinum ſquilliticum ſupradictis ſpeciebus.

Tum refectionis tempore unctio adhibenda ex oleo hiſpano,ac deinde ora lauanda poſca tepida. Cibus autem ſpecialiter,ut in cœliacis ordinauimus,dandus. Similiter etiam potum conuenit dare Lac quoque bibendum præcoctum,quod appellant diacochleon,ſiue ſingulare : etenim fluores craſſificando cohibet,& ulcera deterget,& acrimoniam humorum temperat,& ſine ullo labore corpora nutrit. Eſt autem coctionis hic modus : lac ſumendum ex agreſti paſtu perfectum : etenim in ciuitate nutritorum animalium reprobamus: ſiquidem capræ è ſalſiore paſcua ſitientes plurimum atque coaceruatim bibant, & multum lac,ſed aquatum faciant,quod eſt conſtrictioni uentris incongruum . Quapropter magis ex caprea,quæ lentiſci paſcua,uel murtæ,aut rubi,aut uitis folijs,uel quercus,aut ſalicis,uel hederæ , aut terebinthi,aut herbæ calicaris,uel polygonij,aut plantaginis,& horum ſimilibus fuerit nutrita,erit lac accipiēdum : confluxit enim conſtrictiua qualitas herbarum in lactis qualitem : nam ſæpe diagridium, uel helleborum mandentes,purgatiuæ uirtutis efficiunt lactem,ſicut procicolium comedentes lac generant , quod uiſum pręſtet accipientibus abunde. Denique erit primo probandum, atque eligendum quod ſit albidius,atque ſine ullo odore,& neque globoſum,hoc eſt,fruſtis coagulatis uariatum , quod Gręci thrombodes appellant : neque in urinę ſimilitudinem mutatum,quod ijdem uroides appellant :ſed quod poſſit unguibus deſtillatum manere ſua tenacitate collectum. Boni igitur,ut diximus,lactis quatuor uel quinque ſextarios oportet in uas fictile mittere ſiue ęneum: immittendę & cochleę,quas nos lapides marinos , uel fluminales accipimus,non marinę igitur ob ſalſitatem,ſed fluminales inuſtę : primo quo ſint igne pellucidę,tum auferendę:& ex ſufflatis omnibus,quę de ſe forte dimiſerint,ac depurgatis ſupradicto uaſculo immittendę,ac ferulis lac cum ijſdem cochleis mouēdum,donec ad mediam ueniat partem,ſiue tertiam: dehinc refuſo lacte proijciendę priores cochleę,atque alię innouandę ſimiliter exuſtę, ſed ꝓpfectū numero atque forma minores longa per interualla. Hęc confectio lactis diacocleon appellatur. Sine ijs uero confectio erit longe ſimplicior , quam Gręci aperiergon uocant : uas enim lactis erit imponendum igni molliori,& īmiſſa ferula metienda menſura totius ac dimidię,& tertię quantitatis,quo nō coniectura, ſed uera dimenſione coctionis quantitatem ſumamus. Tunc ex ipſa ferula circūlato ductu mouebimus coquentes,ne lateribus uel fundo iugi manſione inſidant : dehinc ultimo coctionis tempore plurimus detrahendus eſt ignis:& cum ad partem dimidiam,uel tertiam uenerit , erit in aliud uas refundendum : exinde ęgro dandum,non frigidum,ſed leuiter gelatum,quod galactodes appellant. Ac ſi forte ſtomachi fuerit euerſio commota,cum accipere ęgrotantes horreſcunt,erit frigidum dandum,prętecto uaſculo niuibus :

ut enim mel decoctum ſit conſtrictiuum, ſic etiam lac depoſito atque excocto tenuiſſimo liquore,quem Græci orrhon appellant,& uapore concepto conſtrictiuum fieri neceſſe eſt. Conuenit denique etiam ſupra dictus ex regula motus. Eſt enim uirtute cõſtrictiua,& ſui corporis raritate, tenuitatẽ lactis,uel aquarum à liquore ebibens. Accipere autem ægrotantes debent pro paſſionis magnitudine, & ſumendi uoluntate,quam Græci orexin uocant,quidam plurimum,quidam paruum,& primo ex ea decoctione , quæ ſit ad dimidiam partem redacta. Tum ex ea quæ ad tertiam uenerit partem: ſiquidem ſit paulo plus cõſtrictiuæ uirtutis. Sed erit eius uſus comparatione prioris minuendus. Tunc poſt bibitum lac nullũ potum ſumere debent ægrotantes : eſt enim ratione carens lac decoctione conſtrictum, ſupermiſſo liquore in aquam uertere. Præterea in ijs qui ſufficienter,uel quantum uoluerimus ſumpſerint, nihil erit omnino ſuperdandum : ijs uero qui minus accepiſſe uidebuntur,ſicut de cœliacis ordinauimus, erit ſuperdanda pulticula ex lacte confecta,ut deſtinatus impleatur modus. Tunc poſt intermiſſionem mediocrẽ ſi quiſquam nauſeauerit,erunt dãda mali punici grana,uel acinæ uuarum ſiccarum,quas fabriles appellãt , aut meſpila,uel ſorba. Quidam igitur primam decoctionem probauerunt ſecundæ præponendã : ſiquidem lac in ſemet uelut calcis qualitatem accepiſſe uideatur,quã poſſint putredines ulcerum abſtineri. Alij uero ſecundam magis probauerunt, quibus etiam nos conſentimus : non enim admixtæ ſupradictæ qualitatis cauſa eſt abſtinendæ paſſionis : poteſt enim etiam quiddam calcis uiuæ , quam Græci asbeſton appellant,lacti admiſceri. Sed eſt incoctio ſiue inſumptio aquoſi liquoris,quo amiſſo ſyncerior lactis qualitas fiat,quæ neque curioſa confectio,neque nidoroſa,uel fumoſa ſufficitur,ſi ſimplici coctione fuerit procurata : cum enim lac ſe à ſuo humore ſeparauerit,quam Græci orrhon appellant, craſſius effectum ac uiſcoſus infidens uentri,atque inteſtinis,& multo tempore immoratum liquida concraſſat, & ulcera mitigãter amplectitur. Item alij tertiam partem aquæ lacti miſcentes decoquunt,adſerentes quòd ſit decoctio melior,ne ullo nidore ſiue fumo,aut uſtione lactis natura uitietur , ob aquæ admixtionem . Ii autem ſi uſque eo coquendum iubent,donec ad modum præmixti redeat lactis,qui fuerat prius quàm aqua miſceretur,& liquidius conficiunt,& non ſine ſuo naturali liquore,quem Grȩci orrhon appellant,ægrotãtibus dabunt,priſca lactis quantitate ſeruata. Sin uero ad partem dimidiam uel tertiam decoquent , non ſolũ plurimum decoctionis tempus inſumunt,uerum etiam tarditate coquendi diutina fumoſum faciunt medicamen . Hæc ſunt quæ in ipſorum erroribus reſpondemus : eius autem datio erit diſcernenda : nam primo gelatum bibi debet,ſiue tepens , quod Græci galactodes appellant : tum feruens. Sed cum primo fuerit profectus aliquis ex ante dato : hinc enim perfecta paſſionis fiet abſtentio. Ac ſi quiſquam ȩgrotantium lac ſumere noluerit , aut horrido uiſu,aut ſtomachi ſupinatione recuſans,erit alijs adiutorijs adiuuandus. Et ſi ulcus fuerit in ſuperioribus ac denſioribus inteſtinis,utendum medicaminibus potis, quæ Græci anoterica uocauerunt: etenim quæ inferioribus clyſtere inijciuntur,hæc magis patientibus aptanda ſunt locis. Et cum cibi fuerint adpetentia ſeruati,nec ullo faſtidio ægri uidebuntur adfecti,erit medicaminum conſueta magis eligenda materia : ac ſi faſtidium fuerit,ſola probanda. Sed eorum compoſitionem atque ordinem ex ijs quȩ de cœliacis ordinauimus ſumi mandamus. Licet præterea cum ijs etiã acaciæ,uel œnanthes ex aqua ciſternina contrita , donec collyriorum faciat craſſitudinem , rotundata fruſta dare bibenda,aut reſoluta cum uitello oui aſſi in quantitate dimidij cochlearij,aut aqua reſoluta: in ijs, qui febre afficiuntur,tribus cyathis: in ijs uero,qui ſine febribus ſunt,cum uino erit offerendum. Prȩterea communiter etiam hæc quæ ſanguinem expuentibus dantur probamus : quorum eſt ſuccus plantaginis,uel una die ac nocte rhus ſyriaci infuſus uino uehementiori : quo detracto,oryza immiſſa uino coquemus : dehinc lenticulæ pulmentum decorticatæ atque ſubaſſatæ in pulticulæ modum cõficere. Item oua aceto cocta,uel ouorum uitella,quȩ ſint carbonibus aſſata. Item decoctio ex plantagine,aut agreſta, & intybo,quod cicorion Græci uocant. Sed hæc ſingula erunt duplici coctione curanda : nam poſt primam coctionem erunt in aliam aquam transferenda cum alijs nondum coctis : quorum coctione perfecta priorum ſecundum probamus effectum. Erunt præterea hæc condienda oleo uiridi,& aceto, & paruo ſale , uel quod eſt melius,rhos. Et ſi ſordidum tardauerit ulcus,iniectione mulſi perſeuerandum probamus,niſi ſolutio fuerit adiuncta : uel decoctione mali punici etiam,ſi crebræ temporaliter uentris egeſtiones : quȩ quidem erunt terendæ. Item corticis pini , aut ſubaſſatæ interioris tunicæ, ſiue corticis glandis,quam ſardianam uocant,aut pulenti,aut cuiuſſibet materiæ uehementius aſtringentis. Ac ſi quiſquã harum uirtutum recuſauerit uſum,horrens oblata,ſiquidem ſenſu torqueant acriore,erunt hæc mellis decocti atque durati latitudine cingenda,quo ſub dulcedine lateant acriora,& nihil eorum uirtuti derogetur : ſiquidem etiam mel coctum conſtringat. Item malorum punicorum trium medię magnitudinis corticem ſumẽtes,admixto uino lymphato,hoc eſt,aqua temperato coquemus, in ijs qui ſine febribus aſficiuntur,uel declinante cauſa melius habere uidentur : cũ ciſternina uero heminas ſex,quas cotylas Grȩci appellãt , in ijs qui etiam febribus afficiuntur,donec ad tertiam partem liquor deueniat. Tum ex ipſo duos uel tres cyathos ante cibum dabimus ægrotanti,uel eadem mala omnia contuſa atque colata,uino aut aqua immixta erunt offerenda non plus cyathis duobus. Item mala cydonia cum malis punicis decocta in uino dulci,aut ſquillitico,tunc fricatione ſiccata atque craſſificata cum lacte dato conueniunt, uel aquȩ cyathis ſex. Item ges aſter cum aqua ducta curationi conuenit. Alia quoque plurima ſimillimȩ uirtutis infinita ſpecie concurrunt. Item cibo danda alica cum uino melino aut murtino aqua temperato. Tũc plurimo profectu accedente dandi turdi,atque pulli gallinacei,uel columbarum atque uolãtum quȩque ſicciora,ut phaſiani pectora,uel perdicis,aut attagenȩ agreſtis : quȩ ſingula erunt poſtea ap-

te coquenda,aut mediocriter aſſanda, ne lignoſa fiant, & digeſtioni officiant. **Aliquando etiam** erunt
hęc animalia recluſis pectoribus uirgultis murtæ penetranda,aut eis magis replenda. Tunc mediocriter
coquenda, ac deinde farina conſperſa tegenda, & cinere calido maturanda. Item maritima quæ ſunt
denſioris carnis. Agreſtium quoque, hoc eſt, leporis uel capreæ conueniunt pulmenta,uel pomorum,
quæque uiuida uirtute conſtringere ualent,ut mala cydonia cocta uel aſſata. Item pira, ſorba, meſpila,
quę nōdum fuerint maturitate dulcia,pruna agreſtia,mali punici grana cum exterioribus membranis exic
cata. Item uua,& magis fumi uapore ſiccata,quam fabrilem appellant. Omnis prę terea cibus erit di=
ligenter maſticatione exercendus,quo digeſtibilis fiat,ne uenter debilitate ſegnior plurimo laboret nixu
appropriando corpori quę ſumpſerit. Melius autem partibus erit apponendum diatheon medicamē,
& omne quod fuerit ſiccatiuum malagma,uel aceto confectum. Tunc etiam uinum dandum,quod fue-
rit natura plurimum conſtringens,ac pro regionibus cognitum,ut in Italia Pręneſtinum appellatum, uel
Surrentinum, & magis Signinum ac Marſicum : ex quo oportet etiam alicam myro curatam dari. Ac ſi
forte hoc uini genus minime fuerit repertum,erit quiddam aquę calidę admiſcendum, quod eandem ua-
leat imitari uirtutem,ut rhaponti cum, uel illud quod Græci appellant inter corticem quercus inhęrens,
pertetam neruorum fila teneriora. Item rhus linteo ligato,uel galla uiridis,quę appellata eſt omphaci-
ne,aut uitis amyli,quas elicas appellant,aut uirga rubi,aut ceraſia,aut mala punica,aut fabę grępę folia: nō
hęc quidem erunt iugiter adhibenda,ſed medicaminis uice. Tunc apparente magis profectu, adhiben=
dum lauacrum, & corporum motus per geſtationem, uel deambulationem inſinuandus. Ac ſi paſſio
perſeuerauerit tranſacta ſuperpoſitione, erūt ijſdem quę ſupra memorauimus reſumendi ęgrotantes, ad-
iecto uocis exercitio cum corporis uehementi defricatione, & magis uentris in locis. Item cyclus iuxta
regulam,quę aut qualitatis ſolius habeat ductum, ut ęquali quantitate ſeruata deſcenſus uel tranſitus ad
parui nutrimenti mutationem ueniat,ut à tardis uel paruis uolantum animalibus ad palumbos uel perdi=
ces,& ijs ſimilia. Aliquando per quantitatem ſolam,ut eodem pulmento ſeruato,exempli cauſa,perdi-
cis, & paruo modo ueniant ad plurimum. Tunc erunt utraque iungenda,ut etiam qualitate ac quanti=
tate uariatus formetur cyclus, cum uires ęgrotantis ualentes uiderimus. Quomodo autem initium ſu-
mendum ſit,uel panis fieri partitio : uel quia in pulmentorum mutationibus uinum uel lauacrum detra-
himus,& iandudum dictis accipiendum probamus : ſed lauacra rara atque calida magis inuenimus aptiſſi-
ma. Tum confirmato corpore,ac reſumptis uiribus uomitum conuenit adhibere : & primo ex ſimplici
potu,ſecundo ex radicibus,quo partialiter locale adiutorium uētri pręſtemus,& quodam uehementi mo=
tu,ueluti purgatione per uomitum effecta,omni impedimento digeſtionis officij liberetur. Tum trāſ=
eundum ad medię qualitatis pulmenta,& cętera cyclorum ordine ſuo reddenda uſque ad porcinę pulmē
ta. Itaque agreſtium,hoc eſt,leporum atque capreę danda iandudum docuimus. Dehinc adiungen=
da drimyphagia,quæ ſine uomitu erit adhibenda uno uel duobus diebus,ac deinde cæterę cycli partes in=
tegrandæ. Conuenit præterea oliuas nigras aceto decoctas, cum mali punici cortice contritas,admixto
pipere albo,& oleo hiſpano modico,atque recenti ieiuno ægrotanti dare : nunc nulla addita ſpecie, nunc
adiuncto pane. Ordinanda etiam cætera reſumptiua atque recorporatiua uirtute medentia,ut geſtatio
uaria,deambulatio,uocis exercitium,perunctio,defricatio,quæ nunc exercitij tempore, atque uncto nunc
arido uel ſicco erit aptiſſima. Item ſicca cibatio, & cucurbita recorporatiuæ uirtutis ſecundum medias
partes, dropax illitus uſque ad uentris confinia atque uertebrorum,pſilothra,ſinapiſmi,& paroptesis uſ-
que ad cutis ruborem,cum defricatione ex oleo atque nitro. Item arena ſole ignita, acopa acriora, ut
ex euphorbio,& opobalſamo,& ſimili uirtute medentibus confecta. Item malagma ſecundum uentrē,
quod appellatur diathapſias,uel diacapaneos,& diaeuphorbium,& aliquādo parua ſumptio medicaminis
poti,quod appellamus diatrion pipereon. Et ſunt hæc cuncta medicaminum libro conſcripta Reſpon
ſionum. Item peregrinatio atque natatio maritima,& naturalium aquarum. Ac ſi fortificatum cor-
pus rurſum fuerit humoris fluore tentatum,quod Græci rheumatiſmum uocant, conuenit hellebori dati
decocti,uel radicibus inſerti,quod catapaſton appellant : diſſecat enim corpus,& quadam nouitate confir
mat. Culpandi præterea etiam nunc ueteres medicinæ conditores. Hippocrates enim libro quem ad
ſententias Cnidias ſcripſit,helleborandos principio ęgros ordinauit,ultimum adiutorium cæteris antepo
nens. Dat præterea panem ita curatum, ut neque ab hominibus recte ualentibus poſſe digeri facile ui-
deatur. Item pulentum,atque fœnigræci ſemina,cum ſint hęc qualitate contraria : alia enim aſtringūt,
alia relaxant.& nulli adiutorio tempus adiunxit. Diocles quoque libro quo de paſſionibus atque cau=
ſis,& curationibus ſcripſit,prouidens ſiccandum corpus urinalibus medicaminibus, utendum iubet qui=
bus non ſolum humor uentris ſiccari minime poſſe perſpicitur, uerumetiam ueſica in morbos cogi inue=
nitur. Item Eraſiſtratus tertio libro de uentre prohibet cibos digeſtibiles ac nutribiles,æſtimans hæc fa
cile poſſe corrumpi, non conijciens quoniam omni ægrotanti digeſtibilium rerum uſus conuenire perſpi
citur : quo minime & in laborem mediæ partes,quibus digeſtionis celebrantur officia, cogi uideantur of=
ficia. Prohibet præterea ſpecialiter lenticulam,atque mala cydonia,& ſi quæ ſimilis fuerint uirtutis,quo
una uoce omnem congruam uideatur recuſare curationem : nutribilia etenim,quæ ob reſumendas uires
principalem tenuerunt locum,ſuperfluum eſt,ut æſtimat,adhibere. Liſius etiam quarto libro Tardarū
paſſionum principio adhibendum uomitum poſt cibum probat. Sed cum noua ac recens in corpore
fuerit paſſio,ſine dubio dupliciter nocens : primo quòd intemporaliter, etenim nouellæ paſſiones ſuaſu
quodam,& non agitatione uehementi ſunt depellendæ : dehinc quòd incongruæ, ſiquidem ſit uomitus

poſt cibum grauabilis capiti. Inquit prętereа: Si humoris perſeuerauerit fluor, atque longo tardauerit tempore, & typico motu uentrem fecerit humectari, occurſibus periodicis tribus uel quatuor interpoſitis diebus uentrem conuenit prouocare. Vnde plurimi etiam lac offerendum probant, quod ſchiſton appellatur, ſiue catarticum, quo in acutum potius, ac periculoſum ueniant morbum: exinde poſſit medicina tanquam celerem facilius curare paſſionem.

De uentris debilitate. *Cap.* IIII.

ETIAM hoc quidam ſymptomatis genus, quod nos accidens appellare poterimus, ſcripſerunt: & aiunt debilitate uentris acceptum cibum plurimo tempore in eodem permanere: aliquando corrumpi: & magis cum inteſtinum, quod Græci neſtin uocant, fuerit quoque debilitate uitiatum. Fieri etiam inflatione ſecundum uentrem exiſtente, atteſtãte paruo dolore, & rugitu inteſtinorum, quem borboriſmõ uocant, cum plurimo ſputu ac ructatione iugi. Sed erit accipienda curatio ex ijs quæ cum dolore, atque inteſtinorum tormento ægrotantibus adhibenda ſcripſimus.

De uentris tumore ac duritia & uentoſitate, inflatione, ac ſaltu. *Cap.* V.

TVMOREM uentris extantia ſequetur ſecundum præcordiorum media, reſiſtens atque doloroſa atteſtante feruore & iugi ſaltu, & aliquando febricula, cum faſtidio & ſiti, anxietate, & iactatione. Sequẽtur etiam uigilię, & cibi corruptio. Sed diſcernitur à ſuperiorum tumore, hoc eſt peritonei, ſiue cutis ſuperpoſitæ. Primo, quòd tranſuoratus cibus uelut percuſſum præſtet circa ſtomachi finem, uel uentris initium. Secundo, quòd adducta cutis digitis, conduplicata ſequatur: duritiam uero uentris ſequetur extantia, plurimum reſiſtens ſine ullo feruore atque pulſu, uel dolore, ſed ſola ſpiratione difficili, & digeſtionis impedimento paruiſſimo. Item uentoſitatem ſequitur tenſio cum rugitu inteſtinorum, quę facile relaxetur, ac rurſus colligatur: & ſi palma fuerint partes pulſatæ, ut tympani reſonum fingant: impreſſæ uero receſſum faciant tardum, & detracta manu facilius ſurgendo concaua repleant loca. Inflationem uero, quam Græci œdema uocant, ſequetur extantia partium. Sed facile atque plurimum impreſſioni cedens, & neque tympani reſonũ fingens, neque feruoris ingerẽs ſenſum. Itẽ ſaltus cõmotos in gis ſequetur, ſicut etiam cor ſalire perſpicimus, cum nimio uel timore, uel gaudio afficimur. Sequitur etiã ſenſus tanquam uolantis interius ab ijs omnibus, atteſtãte inani tuſſicula longa per interualla, & thoracis pungente tenſione: ſed erit accipienda curatio ex ijs quę de ſtrictura ſtomachi conſcripſimus.

De dyſenteria. *Cap.* VI.

A DIFFICVLTATE officij paſſio nomen accepit dyſenteria. Eſt autem inteſtinorum rheumatiſmus cum ulceratione. Sed fit antecedente fluore, quem Græci diarrhœan uocant, aut cholera, aut tumore uentris. Et eſt difficile celer, frequentius tamen tardans paſſio. Sequitur in paſſione conſtitutos muculenta uentris egeſtio, atque è ramentis innexa, & humore craſſo: primo, cum naturalis inteſtinorum defluit corpulenta ſoliditas: dehinc uaria, atque ſanguinolenta, & felloſa, aut ſanioſa, atque feculẽta, aut cum gelati ſanguinis corpuſculis, quæ thrombos appellant, & liuida, aut carnoſa, & mẽbranis pluri- mæ longitudinis innexa, atteſtante graui fœtore, cum dolore ulcerum, & faſtidio, & ſiti, atque interiorum ardore. Sequentur etiam uigiliæ, & aliquando febricula, anxietas, iactatio, hebetudo, & aliquibus inteſtinorum rugitus, & tenſio cum uentoſitate, & impedimento urinæ reddendæ. In quibuſdam etiam uomitus, & ſaltus præcordiorum, aut torpor frigidus, lingua humecta, aut plurimum ſicca, aut aſpera, colore cinereo, aut liuido. Item corporis defluxio, & accepti corruptio cibi feruens, cum iugi atque inceſſabili egerendi uentris deſiderio, & in eadem admonitione mordicatio inteſtinorum omnium, uel podicis, aut uicinarum partium. Fit autem ulceratio aut in tenuiſſimis inteſtinis, ut pyloro, neſtidi, typhlotero: aut in craſſioribus, ut in colo, uel longaone: in omnibus enim eodem tempore fieri, uel eſſe ulcerationem minime poſſe accipimus: ſiquidem mors præueniat ægrotantes. Interioribus igitur inteſtinis factam ulcerationem adprehendimus ex doloris ſenſu ſupra umbilicum conſtituto, ſiue ex eodem loco initium ſumẽtem, & egeſtionibus uentris ſemper tenuiſſimis. Ac ſi in craſſioribus inteſtinis fuerit ulceratio conſtituta, ſenſus doloris ſecundum umbilicum efficitur, & egeſtiones uentris carnoſæ apparebunt, & frequenter coagulata magis atque coacta ſtercora egeruntur, cum ſolus fuerit paſſione longao uexatus, & magis eius inferiora: præuenit enim, atque non ſinit cibi digeſtionem in ſtercoris uenire qualitatem. Aliquando denique ultimo egeſtionis tempore ulcerum tactu ſanguinatio fiet, ut guttarum diſtillatio appareat, & inſignia teneſmi demõſtret. Quod iuxta ſeſſionis finem, quam Græci hedran appellãt, longaonis pars ulcerata intelligatur, manifeſtis atque promptis concurrentibus ſignis: nam delectationes frequenti ęgrotantes afficiuntur uentris egerendi, atque ipſa egeſtio cum quadam uoluntate, & labore nimio efficitur tẽſio clunium, & pectinis pubetenus cum ſenſu, tanquam quiddam corporis ſolidioris ineſſe putetur. Ipſa quoque ſtercora, uel eorum egeſtio parua, atque leuiter muculenta uideatur, & humore craſſiore cõfecta. excluduntur enim primo pinguia, dehinc ſanguinolenta cum ſtercore coagulato. Nos denique teneſmon dyſenteriæ adiungendam probamus: ſiquidem fit ulceratio partis inteſtini, niſi quis uoluerit ante

ulcerationem ſolum tumorem appellare teneſmon : quod eſt quidem inconſequens omnium ſcribentium dictis, quibus teneſmus neceſſario fuit prouidendus, ut ſola proteruitate medicamina pota danda ala cri temeritate confingant: ſed etiam nobilium multi, ut Diocles libris quos de paſſionibus atque cauſis, & curationibus ſcripſit, lac ordinat cum melle bibendum, uentrem prouocans in fluorem. Item murrham cum ouis atque uino commixtam, cum neceſſario ſtomachum murrha euertere uideatur. Item utitur ptiſana cum adipe ſorbenda: item galla cum opio, neque diſcretionem qualitatum, neque temporum memorans uſum. Praxagoras libro primo Curationum ſtatuit uentrem deducendum peplio & lacte plurimo, cum mulſo, potans & aqua ſalſa, & ſucco betæ, & oleo cum mulſo. Hoc condimento iniiciens, & oleo, & liquido cerotario cum aqua, quibus uenter magis in fluorem prouocatur. Item nutrit bis cocto pane, qui fit neceſſario digeſtione difficilis, cum plurimum torretur. Item piſcibus ſaxatilibus, & carnibus teneris, cum debuerit denſioribus magis ob ſtringendam ſolutionem: dat aquam bibendam, & uinum dulce, quod etiam ſanos inflare perſpicitur. Offert farinam cum lacte coctam, quæ indigeſtibilis probatur: ſic etiam tritici ptiſana cum cantabro. Ordinat etiam ſecundam & tertiam curationem, nullam adijciens diſcretionem. Item Eraſiſtratus ſecundo libro de uentre plurima recte componens, ſolis utitur conſtrictiuis, cum ſint plurimi dyſenterici laxatione indigentes. Themiſon primo libro Tardarum paſſionum plurima recte memorauit, aliqua uero correctione indigentia: laxamenti enim cauſa, atque lapſus faciendi aquæ, & arnogloſſæ ſucco iniectionem faciendam probat, & hoc aptum etiam tumoribus memorat, quod ob conſtrictionem ſiccare perſpicitur. Adhibet etiam naribus atque auribus, & angulis oculorum ſanguinis detractionem, nihil propoſitis profuturam, & poſt cibum unctionem, quo tempore quies eſt adhibenda, ob digeſtionis perficiendæ facilitatem. Dat etiam uinum aſperius, cum fluorem uehementeſcere uiderit atque febrem. Et meratum probat offerendum, quo tempore ob augmentum paſſionis aqua uino infecta conueniat, maxime cum merata potio uexare neruos approbetur, quos Græci cremaſteras uocauerunt.

De colicis paſſionibus. Cap. VII.

Principium huius capitis deeſt.

*

Concurrit præterea grauedo, ſitis faſtidium, & inceſſante paſſione, ſiue acceſſionis tempore articulorum frigidus torpor & liuor, atteſtante ſudore, & mentis hebetudo, cum pulſus paruitate ac denſitate. Item ſequitur ſingultus, & uentris abſtinentia, aut cum dolore egeſtio urinæ reddendæ difficultas, capitis grauedo, inteſtinorum rugitus ſcatens, quem Græci borborigmon uocant, & augmento paſſionis uomitus humorum craſſorum, quos Græci phlegmata uocāt, tum felineorum, cum tenſione membranæ quæ uentrem intra cutem circuntegit, & appellata eſt peritoneon, quæ perſeuerans faciat inflationis cauſa reſonū tympani, cum palma fuerint loca pulſata: tum extantia cum rugitu plurimo, & dimiſſionis tempore uenti per podicem egeſtio cum magno ſonitu. Ac ſi tumor fuerit inſidens atque roboratus, erit extantia durior, ac puluoſo atteſtante feruore, cuius circunſpectio ſimplex, ſed inęqualis eſſe uidebitur: quod diſcernitur à iecoris ac ſplenis, uel peritonei tumoribus, qui in peritoneo ſunt æquales: in iecore uero ac liene quadam circunſpectione finiti. Eſt autem paſſio aliquando continua, ut pleroſque tanquam ileicos interficiat: aliquando deficiens, ut ſæpe tarditate perſeuerans difficile curabilis fiat. Sed eius curatio etiā nunc ſtricturæ coueniens probatur. Quapropter ſi acuta, uel celer fuerit paſſio, uel in ſuperpoſitione conſtituta, conuenit ægrum iacere loco calido, contectis partibus in paſſione conſtitutis lana limpida atque calida. Adhibendus etiam fotus olei dulcis calidi, & ſæpe memoratæ uaporationes cucurbitæ apponendæ leues, quas Græci cuphas appellant. Item uaſcula, quæ ambigas uocāt, & ſunt materia teſtea, uel uitrea confecta: tum requies atque abſtinentia cibi uſque ad tertium diem: & ſi cauſæ popoſcerint, adhibēda phlebotomia. Ac ſi ſumpto cibo quiſquam dolore fuerit affectus, uel nauſea, erit uomitus prouocādus ſumpta primo aqua tepida, uel aqua & oleo, quibus potis immiſſis digitis accepta reddantur: uexationem enim uomitus, ſumptorum perſeuerans pondus atque tenſio, & mordicatio tumentium grauior uexatio iudicatur. Adhibenda etiam clyſteris iniectio ex olei calidi cyathis quatuor, admixto & conſoluto adipe anſerino, uel gallinaceo, uel ouorum uitellis, aut decoctione lini ſeminis, uel hybiſci radicis, aut maluæ uſualis, aut fœnigræci ſucco. Iniiciunt autem aliarum ſectarum principes etiam rutatium, aut anethinum, aut panacinum, uel ex cymino atque caſtoreo, & bitumine. Secundum Themiſonem uero etiam cum abſinthio: caſtorei nanque uel bituminis duæ drachmæ cyathis olei quatuor miſcentur. Ruta uero & anethum, & abſinthium, & cyminum linteolo illigata oleo coquentur. Sed ſunt hæc acerrima, & propterea tardis paſſionibus congrua, quas Gręci chronias uocant, uel uentoſitate laborantibus, & non cauſa tumoris dolentibus. Bitumen autem ſæpe etiam faſtidium ingeſſit euerſo appetitu, quem Græci orexin uocant. Cibus dandus conueniens dimiſſionis tempore, atque alternis diebus, donec paſſio declinet, & ſorbilis, leuis, calidus. Dandus etiam potus non plurimus, ne inteſtina grauentur, etiam ipſe calidus: tum poſt fomenta cataplaſma adhibendum ex lini atque fœnigræci ſeminibus, & polline, quod Græci magton appellant, aqua mulſa coctum mel decoctione fici pinguis, & hybiſci radicis, & maluæ uſualis, uel horum ſimilium, cucurbita apponenda adiuncta ſcarificatione, uel hirudines admouendę omnibus partibus in tenſione conſtitutis: ac deinde uaporatio ſpongiarum expreſſarum in aqua calida, & oleo, & de

coctione

coctione fœnigręci,& maluæ. Tũc poſt unctionẽ ex iiſdem etiã encathiſmata adhibent. Quidam medici in iis qui uento fuerint inflati, ex decoctione ſtercorum cum aromatibus coctorum uaporationem adhibendam probauerunt, ex quo liquorem etiam oxymelitos miſcuerunt cataplaſma cõficientes, admixtis etiam tunc aromatibus, uel nepeta herba, aut pulegio, aut hyſopo, aut cymino. Sed hęc in tardis paſſionibus adiuncta ratione locum ſumũt perſeuerante morbo. Cõuenit in acceſſionis ſtatu etiam bibere cyathos duos uel tres calido oleo diligenter admixto: etenim incendia leuigat, & uentrem mollit, & tumorem mitigat. Quapropter magis hoc melius mulſo probamus: ſiquidem ſæpe conflammet atque inflet. Dantur etiam plurima alia bibenda compoſita uel ſimplicia, ut eſt Zenonis diaſticon appellatum codicum medicamen. Item Caſſii ex gingibere confectum, quod diagingibereos appellant: & mille præterea, quæ concurrenti tempore laceſſendo medeantur: præter tempus uero grauationem ingerentia aliquos in periculum grauiter mittant, aliquos errore releuationis fallant, ob præſentis temporis perditum ſenſum, quod Græci anæſthesian appellant, hebetudine partium ſuffecta. Item ſimplicia, ut decoctio apii, uel nardi celtiberici, aut herbæ ſaluiæ, aut polii, aut cymini ægyptii, uel rutæ, aut dauci, magis cretici, aut petroſelini tribus cyathis aquæ calidæ admixto cochleari, uel aſperſo ſucco polii, aut cymini Aegyptii, aut petroſelini, aut cochleari caſtorei, itemque fœniculi. Sed eſt ſemper horum datio in tumoribus uitanda: ſiquidem ſint acria uel laceſſentia uirtute. Conuenit præterea cum totius paſſionis fuerit ſtatus, folio oleo calido pleno ægros dare, & firmata declinatione geſtationem adhibere, aucta moderatione ciborum. Tum uinum, atque communiter reſumptionem, & mediis partibus cerotaria ex oleo ſabino, uel cyprino, aut ſicyonio, uel glaucino, aut amaracino, aut laurino, aut panacino, aut rutino, aut anethino, ſamſucino, uel qđ diateſſaron appellatur, reſina terebinthina, cera, iri illyrica, hyſopo, omnibus æqualibus: ſiue quod diapente uocant, pice, nitro, alumine, ſulphure, cera. Sumendæ denique picis liquidæ heminæ duæ, & ceræ libra: quibus ſolutis atque leuiter refrigeratis aſpergendum nitrum rubrum tritum, & alumen ſciſſum, & ſulphur uiuum ſingulæ ſelibræ. Cum autem in lenimento tardauerit paſſio, conueniunt ea quæ fortificare ualeant corpus ſine recorporatione demutare, ut uaria geſtatio, & deambulatio, uocis exercitium, atque perunctio, adhibito monitore, ſiue fricatio cum retentione ſpiritus, & ſphæræ luſus, uel curſus, & humerorum additus motus. Item cibus qui inflare minime poſſit ex mediæ materiæ qualitate, & tenue uinum, atque lauacrum longa per interualla: hinc enim facile corpora perfrigeſcunt. Item rubor faciẽdus uentris in partibus, atque inter ſcapulas & clunes ex dropace, uel ſole, & flammæ paroptesi, uel parietibus, uel ceromate, aut pellibus, uel arena litoris ſole ignita. Item ſtrigilis raſio adhibenda corporibus, & ſicca defricatio ex aſperis pannis, & cucurbita recorporatiua apponenda. Item unctio acoporum ſeruentium acriorum, ut ſunt diaeuphorbium, aut cacritum, nitri fricatio, & ſinapiſmus, & uaporatio ferues ex aqua marina, uel ſalſa, uel ſupradictarum acriorum uirtutum decoctionibus, uel ſaccellis ſale repletis: quibus præſtitis, uel corpori admotis, erunt aliquando cauteres ſuperponendi, & circuminuoluendi: item farina circunclaudendus locus in paſſione conſtitutus, & implendus item cauliculis, & oleo: tum immittendi cauteres igniti ſenſim, non uſque ad loci ſcarificationem, ſiue uſtionis effectum, ſed uſque ad ruborem faciendum. Tum malagma quod appellatur diaſpermaton, uel polyarchion, aut diadaphnidon, diachylon, aut diaeuphorbium. Item aquarum illiſio patientibus locis, quam catacly ſmon Gręci uocauerunt, & iniectio clyſteris rutacii, aut anethini, aut panacini olei, uel extenta uirtute aquæ ſalſæ. Et cum olim futuram ſnperpoſitionem uiderimus, uomitus ieiunio adhibendus ex radicibus. Tum perſeuerante paſſione etiam ex helleboro radicibus inſerto: tum infuſo, ac deinde cõciſo iuxta ordinem cycli partium cęterarum. Dandum etiam potui medicamen, quod Gręci theriacen antidotum uocant, uel diagingibereos. Peregrinatio quoque adhibenda, & longa nauigatio, & uſus aquarum naturali uirtute medentiũ, & magis ſulphuris ac medicaminis uirtutem redolentium. Item maritimarum, & primo feruentium, tum frigidarum. Ac ſi retentio uẽtris fuerit, ob egeſtionem faciendam adhibenda iniectio ex melle atque ſale: quę ſi minime compleuerit effectum, etiam ex aloe admixto ſucco coliculi agreſtis uel uſualis, uel lapatii: ex quibus erunt catapotia facienda in erui magnitudinem, quorum quatuor uel quinque dabimus tranſbibenda. Item marini coliculi offerendi. Erunt pręterea pręcauenda magis quę paſſionem ualeant refricare, ut frigus, indigeſtio, libido, uel quę inflare ualeant cum ſumuntur: item frigida plurimo ſcilicet tempore. Veteres autem, & magis Eraſiſtrati ſectatores uentrem mouere medicaminibus certauerunt uentrifluis, quę catartica uocant, uel peſſulis, quos balaniſmos dixerunt.

De lumbricis. *Cap.* VIII.

ITEM alii ad acriores clyſteres confugerunt ex initio adhibendos, uelut Aſclepiades: & aliquibus etiam fluor uentris efficitur ſine lumbricorum excluſione, aliquando atteſtante faſtidio & debilitate, & pallore cum tenacitate corporis: & nunc tuſſicula arida leui ex occaſione commota: nunc ſolutione atque defectu corporis & animæ, quem lipothymian appellant. Pueris uero dormientibus turbatio membrorum efficitur, gemitu atteſtante cum iactatione, & ſtridore dentium, & ſępe contra ſolitum morem prona poſitio iacendi: tum clamatio ſine manifeſtatione, exiliente cum uocibus ęgrotante. Quibuſdam etiam repentinus caſus occurrit, ut oppreſſi obmuteſcant, nunquam ſimiliter affecti. Item aliquando conductione uel contractu membrorum rapiuntur, & quidam per interualla conticeſcunt, & in febribus demerſione lethargorũ ſimili premuntur. Itẽ totius uultus paulatim

nimia inſinuatio,nunc detracto rubore mutantur, & aliquando articulorum frigore cum difficili reſpon-
ſione,ſiquidem interrogentur,manibus elatis iactantur,atteſtante ſudore. In pueris uero lumbricorũ con
uerſio,ſiue connexio ſæpe occurrit,ut etiam tactu ſentiatur durities in ea inteſtini parte, quæ fuerit ma-
gis in ultima tenuitate. Tum denique eorum euerſione ægrotantes interficiuntur. Pulſus uero,ut etiam
Themiſon libro nono Epiſtolarum deſignat,eſt inæqualis ac plurimum deficiens. Excluduntur autem
nunc per uentrem,nunc per ſtomachum atque os,uel nares,& aliquando ſponte connexi in ſphæræ ſimi
litudinem: plurimi amplexu mutuo uinculati,aliquando ſingulares. Item ſanguinolenti,uel felloſi,aut cũ
ſtercore per podicem,uel humore felleo,uiui aut mortui,pleni aut inanes,& omnes,aut ex parte albi, uel
fului. Alia denique plurima ſequentur ægrotantes,quibus deſignari ſupra memorata neceſſe eſt: & nunc
parua,nunc plurima pro quantitate animalium ac forma: uel quod nunc plurimum,nunc parum noceãt,
locorum differentia uariante,cum nunc ad ſtomachum aſcendunt,nunc in inteſtinis perſeuerant, & ęgro
tantium uires nunc debilitate,nunc fortitudine habituantur,& nunc cum febribus, nunc ſine febre. Sed
quoniam multa ex accidentibus alijs quoque ſimilia paſſionibus inueniuntur, ut alienatio mentis furori,
atque phrenetidi,uocis amputatio,lethargo,& præfocationis matricis,& apoplexię,& epilepſię, atque ap
prehenſioni ſenſuum. Qui autẽ ex lumbricis patiuntur,nunquã ſpumas excludunt. At uero pręfocatio
ex matrice cum aſcenſu matricis efficitur,quem Græci anadromen uocant,& magis in ætatibus perfectis,
antecedente matricis ęgritudine. Ex lumbricis uero facta uocis oppreſſio magis ętatibus imperfectis adſcri
bitur,antecedente uentris atque inteſtinorum querela. Item à catalepticis diſcernuntur lumbricis laborã-
tes: ſiquidem illi in febribus obmuteſcant maiore atque percuſſibili pulſu teſtantes. Qui autem à lumbri
cis id patiuntur,etiam ſine febribus uocis amputationem ſuſtinent,cum pulſu paruo atque crebro. Item
ab ileicis diſcernuntur,qui lumbricorum tormento uexantur: ſiquidem neque uentris officium in ijs ab-
ſtineatur,uel pallor antecedat, aut contra conſuetudinem iaceant proni,uel dormiant cum gemitu, & ir-
rationabili exclamatione. Item à ſtomachicis diſcernũtur, cum nullus fuerit humor in ſtomachi partibus
inuentus,& inteſtinorum tormenta ſuſtineant. A' ſyntecticis uero diſcernuntur, quòd nulla querela tor-
mentorum, uel conuerſionis, aut doloris in inteſtinis, uel uentre afficiantur: quod neceſſario lumbricis
laborantes ſequetur. Item ab ijs qui naturaliter,uel ex multitudine cibi per ſomnum labia conducunt
in ſimilitudinem ſorbentium,uel ſine ulla ratione aut exiliunt,quòd moderatione accedente,atque cibi fa
cta deductione releuantur. Ii uero qui lumbricis afficiuntur,magis uexentur parcitate ciborum. Hęc eſt
ſimilium diſcretio paſſionum. De excluſione uero ſiue egeſtione lumbricorum ueteres medici præſciam
ſignificationem poſuerunt,& appellauerunt prognoſin: in quo diuerſa ſenſerunt: nam Hippocrates li-
bro Prognoſtico ſignificare inquit lumbricos interfectionem ægrotantis, quoties mortui fuerint excluſi
omnibus in morbis. Item quidam communiter mortuos lumbricos aiunt grauia denunciare: ſiquidem
oſtendant ineſſe corpori ruptionem. Diocles libro Prognoſtico euomitos inquit lumbricos nihil alie-
num ſignificare,nec eſſe abſurdum: per inferiora uero excludi quoque lumbricos non admirandum, ſed
mortuos & inanes eſſe melius ac ſalutare: uiuos uero atque plenos & ſanguinolentos pernicioſum. Item
libro de egeſtionibus ſcripto, uiuos uel plenos, ac ſanguinolentos febribiles dixit. Erophilus uero li-
bro quem ad Hippocratis Prognoſticum ſcripſit, ſiue uiuos,ſiue mortuos excludi negat incongruum.
Apollonius Glaucus libris quos de Interioribus ſcripſit, reiectos rotundos lumbricos initio ſignificare
indigeſtionum frequentiam,ultimo uero ægritudinis properare iudicium, quod criſin appellant. Item
uiuos ac plenos, & ſanguinolentos non recta portendere. Appollonius Memphites percunctatiuo,
ſiue uniuerſali modo,quem Græci catholicon uocant, omnia inquit in inteſtinis animalia nata in morbis
grauia ſignificare,& magis mortua,quàm ſi uiua excludantur. Item Antiphanes libro quem Panopten ap
pellauit,melius eſſe per inferiora,quàm per uomitum lumbricos excludere, & ſolos magis quàm cum ſter
coribus. Chryſippus Aſclepiadis ſectator,libro tertio de lumbricis,ſolis in celeribus cauſis,ſiue periculo
ſis mortuos inquit lumbricos egeſtos interfectionem ægro portendere: oſtendunt enim mortui aciem ue
hementem ineſſe,quando magis ægri periclitantur. Sic inquit denique Hippocratem ferri, dicentem ſuo
libro,eos qui in ægritudinis declinatione cum ſtercoribus egeruntur, nihil graue ſignificare. Sed neque
inquit Dioclem Hippocrati contrariam protuliſſe ſententiam,dicendo mortuos uel inanes eſſe meliores:
ſiquidem hic in febribus ſolutionum hoc dixiſſe uideatur: Hippocrates autem mortem ſignificare, ſed
in febribus ſtricturæ. Nos uero communiter ſignificari aliquam ex lumbricis dicimus corruptionem,
quam lientericis irruentem bonum quidquam portendere iudicamus, de ipſis ſcribentes docuimus: in
omnibus uero cæteris noxiam. Item ſanguinolentorum excluſio etiam debilitatem ſignificat: albi et-
enim,& nondum mutata aut corrupta materia nutriuntur: ſanguinolẽti uero uellendo ex ipſo ſanguine
nutriuntur. Item in augmento acceſſionis febrium excluſi turborem altiorum partium oſtẽdunt, & ma-
gis ſi fuerint ſanguinolenti: declinatione uero laxamentum,ſicut cætera,hoc eſt ſtercorum uel urinæ,uel
quorumlibet officiorum egeſtio: etenim laxatis corporibus reddi uidentur: quippe cum quorum adie-
ctio grauet,eorum detractio neceſſario releuet. Hæc eſt lumbricorum ſignificatio,ſed ob curationem in
ijs quos aſcaridas uocauimus, ſi tumor in longaone fuerit conſtitutus, oportet iniectionem olei adhibe-
re: quæ cum fuerit reddita,erit infuſio aut decoctio centaureæ,uel abſinthij inijcienda: ac ſi ramenta fue
rint excluſa ſanguinolenti coloris, decoctio mali punici corticis, uel gallæ conuenit iniectioni. Aut
ſi perſeuerauerit, chartæ exuſtæ, & auri pigmenti,quod Græci arſenicon uocant,æquali pondere, quod
ſit in quantitate drachmarum ſex, cum ſucco arnugloſſe. Ac ſi putredo apparuerit, quam Græci me-

nomen appellant,erit aqua ſalſa inijciēda,atque congrua medicamina,ſicut nuper docuimus: ex ijs enim & animalia interficiuntur,& alij trochiſci prohibentur,& ulcera cicatricantur. Ac ſi rotundi fuerint lumbrici,qui nunc ſtricturæ accidunt,nunc ſolutioni,nunc ulceribus inteſtinorum: & nunc in celeribus paſſionibus,nunc in tardis,quas chronias uocant: nō ex ſupradictis,ſed ſua in corpore alienitate uacantes ex corruptione ciborum effecta,oportebit curationem pro ſupradicta curari differentia: & ſi ipſa animalia corrumpenda uiderimus,erunt medicamina adhibenda,aut tanquam aliena, atque indigentia detractione auferantur. Ac ſi paſſionibus fuerint appenditia,quæ ſæpe generandorū animalium fuerunt cauſæ,erūt congrua iiſdem paſſionibus adhibenda: ijs enim conuictis, etiam animalia interficiuntur. Quapropter ſi ſtrictura fuerit in corpore,fomentatio competens eſt adhibenda,atque cataplaſma laxatiuum:& ſi ratio coegerit,phlebotomia: quę ſingula ſuis temporibus aptanda probamus. Tum cucurbita adiuncta ſcarificatione medianis partibus admouenda: ijs enim laxatis ſine ulla medicaminum uirtute,atque facile animalia decidunt oleo poto,aut aqua calida,& oleo uel decoctione noxarum,aut glycyrrhizę,cuius libra infuſa in aquæ heminas ſex, uſque ad tertiam partem erit decoquenda: & ijs præterea cibi tempore dari poteſt ſorbile quidquam, ut illud quod Græci appellant oleoptiſanon: ex ijs enim & tumentia relaxantur: & animalia,quæ ineſſe uidentur, lapſu quodam ac deſertione tumentium dimiſſa fundentur. At ſi ſolutio fuerit in corpore,erunt conſtringentia adhibenda, & exercitatius cataplaſma, ſed ex lupini pollinibus confectum, & aceto cum melle tribus uel quatuor cyathis aquæ commixtis, cum ceruini cornu ſerragine aſperſa,quam Græci rhinen uocant,in cochlearis pleni quantitatem,ſi tarda fuerit paſſio, quam Græci chronian uocant: quoniam indiget recorporatione,atque laceſſentium medicaminum uirtute. Sed in lenimento conſtituta erit uaria coniectura facienda, quo animalia excludantur. Quapropter adhibenda medicamina,harum partium fomentatio ex oleo ueteri:& apponenda unctio fellis taurini ægrotantis umbilico,uel lanæ ex ipſo tinctæ particula: tum cataplaſma ex polline lupini conſperſo ex decoctione abſinthij,aut ſantonici. Admiſcendus denique etiam ſuccus earūdem herbarum. Si uero uehemētius oportuerit animalia alia ſauciare,conuenit etiam tanquam acriores cibos,& propterea aptos,uel ut in drimyphagia,dare cepā,allium,quæ nunc incocta,nunc mediocriter cocta,quo minima eorum uirtus erūt offerenda: nunc enim,urgente lumbricorum excluſione,ijs uti cogimur rebus. Facit idem ſinapi exuccatum,uel adiuncto pani comeſtum. Item naſturtium cum aceto contritum,ſiue ut Græci uocant,cardamū, immiſſo atque infuſo pani. Item laſer aceto ſolutum,ſiue ſinapi,quo comedenda tinguantur, uel ouo ſorbili admixtus iſte liquor detur in erui modo: item abſinthium cum uino poto datum. Ac ſi ulceratio fuerit inteſtinorum,congrua probamus adhibenda pro ulcerum differentia. Ac ſi febres non fuerint,neque alia quælibet paſſio lumbricis confuerit, nihil oportet conijcere, ſed ex medicaminum uarietate eorum interfectionem atque detractionem efficere: ſunt enim beſtiolæ,quæ Græci theridia uocauerunt. ſed producenda atque extendenda erit magnitudo curationis pro accidentium modo: & quoniam aliquando ſunt in uentre conſtitutę,quod probatur ex ęgrotantiū querelis,cum locorum ſenſus tanguntur: aliquando in inteſtinis,& neceſſario quæ in uentre ſunt celerius afficit medicaminum cibus ac potus. Inteſtinis uero,quæ per clyſterem fuerint iniecta: nam & ex uentre ad inteſtina hæc ſæpe animalia, & ex inteſtinis ad uentrem refugiunt. Erit ſanabilius ergo,ut ubi apprehenderimus eſſe copiam lumbricorum,uſum primo adhibeamus cōgrui cibi ac potus,ſimiliter epithematum uſum ſeruantes,& cataplaſmatum,deinde clyſterem. Oportet igitur potum dari abſinthij pontici decoctionem,ſiue marini,aut ſantonici uſque ad modum duum cyathorum uel trium: & nunc nulla alia admixta materia,nunc oleo adiuncto, uel decoctione lupini,aut noxarum cum cornu ceruini ſerragine,& laſer aqua ſolutum uel aceto, & admixto ſinapi, aut ouo ſorbili trāſuoratum. Item alica in qua fuerit infuſa aloe,ſiue ipſa trāſuorata: necnō etiam trochiſcus dandus,qui appellatur picros,uel illa hiera quæ dialoes appellatur: quorum compoſitiones Reſponſionū libris de medicamine ſcribentes tradidimus. Item cardamum quod naſturtium uocamus,torridum ac tritū cum aqua uel mulſo,aut cum melle in electario datum. Item lupini ſicci decorticati atque tranſuorati cū melle quindecim numero,uel uiginti: quod ſi minime quiſquam tranſuorare ualuerit, eorū polline conſperſum atque tritum,quantum tres digiti capere potuerint aquæ bibendum admiſcemus,ſiue mulſo aut decoctione noxarum,aut electario admixto melle dabimus. Item gentianæ ſuccum in cochlearij modum cum mulſo conuenit dare,atque horum ſimilibus uti uirtutibus. Itē abſinthium cum uino, & caſtoreum cum mulſo. In paruis uero pueris,quo latere poſſint,naſturtium frixum ſiue tritum cum melle atque lacte dabitur potui,uel cōmixtum pani. Iis igitur rebus erunt cibi ponendi: pultibus enim atque ſorbilibus conuenit abſinthium concoquere, uel ſimiles herbas. Hoc etiam ſi ſicco ſico atque pingui,uel palmulis, quas patetos appellant,quę conciſę atque immiſſę,& cibo datę,mederi ualebunt. Faciūt pręterea mora cibo data,quæ uulgo celſa Latini uocauerūt,Gręci uero ſycamina. Itē ex amygdalis amaris ſorbilia cōfecta, quæ Gręci trophemata uocauerunt,& communiter cuncta quę uentrē deducere ualēt. Hinc denique etiā pinnę aridę ueluti atque tritę potui ſufficientem modū miſcuerunt. Conuenit etiam urtica,ſiue ſola,ſiue cum aliqua decoctione confecta: nam ob celebrandam curationē uehementer utilia probamus catapotia ex ſquilla atque chamęlea cōfecta. Sumpta igitur ſquilla erit acriori aceto concoquēda, ne fluida fiat. Tum terenda diligenter,ac deinde chamęlea,anchuſa atque creta admiſcēda ſquillę,quantū res patiuntur, ut ad emplaſtri ueniat qualitatē. Tum facienda catapotia in fabę magnitudinē,& pro uiribus ęgrotantis danda, ut fortibus octo uel nouē,imbecillis ſex uel ſeptē,pueris uero tres uel quatuor ex aqua calida. Poteſt etiā ipſius chamęleę cōciſę atque cōtritę cū mulſo quippiā dari tranſbibendū,uel cū lēticulę paruo modo ſor

bendum: ſed pueris obolus unus,maioribus uero oboli duo ſunt dãdi.Itẽ fortibus tres. Perfecta tamẽ poſtio drachmę unius cõtinet modũ. Vtẽdũ prętere a epithemate circa medias partes ex lupini pollinibus aut melãthio,& decoctione abſinthij,aut fuluo liliorum,aut cerotario cedrię admixtis lupinis tritis,aut abſinthio,aut agreſtis peponis ĩteriora,quæ Græci colocynthida uocãt,cũ melle atque lupinis,aut cẽtaureę uel aloes partibus duabus,& diagridij parte una cũ melle & felle taurino.Erũt prętere a omnia quę potui ordinauimus dãda,etiã per clyſterẽ inijcienda,& magis adiũcto uel admixto oleo plurimo calido,& ſuccis pręſcriptis,quo plurima mordicatione ĩteſtina afficiãtur. Ac ſi lati fuerint lũbrici,erit adhibẽdus uomitus ex oleo,nõ ex radicibus,& alia die clyſtere utendũ,admixta nitri parte,uel ſalis. Danda etiã aqua ſalſa potui, aut glycyrrhizę radicis decoctio,aut ſimiliter incocta glycyrrhiza. Alij uero tres drachmas glycyrrhizæ cũ nitro probauerunt. Alij diagridij obolos tres,cum polypodij herbę drachmis duabus. Alij ex pinnis medicamen confectum. Sed erit ſemper tentandum,ubi res patiuntur,ut ijs utamur medicaminibus, quæ minime ſtomachum afficiant. Tum cum ſenſum acceperint ægrotantes animalium carendorum, ut interpellatione uentris admoneantur, ſubijcienda erit aqua calida,quo & loca relaxẽtur,& animalia procedant,ne frigore percuſſa fugiant. Erit prętere a curandum,ne frequenter hęc animalia renaſcantur,ut unctione regulari corpora fortificemus,adhibito præceptore,adhibita etiam recorporatione cyclica, quæ fit uomitu radicum,et drimyphagia,& dropace,& ſinapiſmo,& paropteſi,& horũ ſimilibus uirtute rebus.

De mollibus, ſiue ſubactis, quos Græci malthacos uocant. Cap. IX.

MOLLES, ſiue ſubactos Græci malthacos uocauerunt,quos quidem eſſe nullus facile uirorum credit: non enim hoc humanos ex natura uenit in mores: ſed pulſo pudore, libido etiam indebitas partes obſcœnis uſibus ſubiugauit, cum nullus cupiditati modus, nulla ſatietatis ſpes eſt, ſingulis ſpartanum ſufficiunt ſua: nam ſi noſtri corporis loca diuina prouidentia certis deſtinauit officijs. Tum denique uolentes ueſte atque greſſu, & alijs fœmininis rebus, quæ ſunt à paſſionibus corporis aliena, ſed potius corruptæ mentis uitia. nam ſæpe tumentes, uel quod eſt difficile, uerentes quoſdam, quibus forte deferunt, repente mutati paruo tempore uirilitatis quærunt indicia demonſtrare: cuius quia modum neſciunt, rurſum nimietate ſublati, plus quoque quàm uirtuti conuenit faciunt, & maioribus ſe peccatis inuoluunt. Conſtat itaque etiam hoc noſtro iudicio, hos uera ſentire: eſt enim, ut Soranus ait,malignę ac fœdiſſimę mentis paſſio: nam ſicut fœminæ Tribades appellatæ,quòd utranque Venerem exerceant,mulieribus magis quàm uiris miſceri feſtinant,& eaſdem inuidentia penè uirili ſectantur: & cum paſſione fuerint deſertæ, ſeu temporaliter releuatæ, ea quærunt alijs obijcere, quæ pati noſcuntur, iuuamini humilitate duplici ſexu confectam, uelut frequenter ebrietate corruptæ in nouas libidinis formas erumpentes, conſuetudine turpi nutritas, ſui ſexus iniurijs gaudent: ſic illi comparatione talium animi paſſione iactari noſcuntur: nam neque ulla curatio corporis depellendæ paſſionis cauſa recte putatur adhibenda, ſed potius animus coercendus, qui tanta peccatorum labe uexatur: nemo enim pruriens corpus fœminando correxit, uel uirilis ueretri tactu mitigauit. Sed communiter querelam ſiue dolorem alia ex materia tolerauit. Denique etiam à Clodio hiſtoria curationis data aſcaridarum eſſe perſpicitur, quos de lumbricis ſcribentes uermiculos eſſe docuimus longaonis in partibus natos. Parmenides libris quos de natura ſcripſit,euentu inquit conceptionis molles aliquando, ſeu ſubactos homines generari. Cuius quia græcum eſt epigramma, & hoc uerſibus intimabo: latinos enim, ut potui, ſimili modo compoſui, ne linguarum ratio miſceretur.

Fœmina, uirque ſimul Veneris cum germina miſcent,
Venis informans diuerſo ex ſanguine uirtus
Temperiem ſeruans bene condita corpora fingit.
Nam ſi uirtutes permixto ſemine pugnent,
Nec faciant unam permixto in corpore diræ,
Naſcentem gemino uexabunt ſemine ſexum.

Vult enim ſeminũ pręter materias eſſe uirtutes, quæ ſi ſe ita miſcuerint,& eiuſdẽ corporis faciãt,unam congruam ſexui generent uoluntatẽ. Si autẽ permixto ſemine corporeo uirtutes ſeparatę permãſerint, utriuſque Veneris natos adpetentia ſequatur. Multi præterea ſectarum principes genuinam dicunt eſſe paſſionem,& propterea in poſteros uenire cum ſemine,non quidem naturam criminantes, quæ ſuæ puritatis metas alijs ex animalibus docet: nã ſunt eius ſpecula â ſapientibus nuncupata,ſed humanum genus, quod ita ſemel recepta tenuerit uitia,ut nulla poſſit inſtauratione purgari,nec ullum nouitati liquerit locum,ſitque grauior mentis culpa,ut cum plurimæ genuinæ,ſeu aduentitiæ paſſiones corporibus infractę conſeneſcãt,ut podagra,epilepſia,furor: & propterea ętate uergente mitiores procul dubio fiant: omnia etenim uexantia ualidos effectus dabunt firmitate oppoſita ſubiacentium materiarum: quæ cum in ſenibus deficit,paſſio quoque minuitur,ut fortitudo: ſola tamẽ ſupradicta,quæ ſubactos ſeu molles efficit uiros, ſeneſcenti corpore grauius inualeſcit, & infanda magis libidine mouet, non quidem ſine ratione: in alijs enim ætatibus adhuc ualido corpore, & naturalia uentris officia celebrante,gemina luxuriæ libido diuiditur, animorum nunc faciendo, nunc facie iactata. In ijs uero qui ſenectute defecti uirili Veneris officio caruerint,omnis animi libido in contrariam ducitur appetẽtiam: & propterea fœmina ualidius Venerem poſcit. Hinc denique conijciunt plurimi etiam pueros hac paſſione iactari: ſimiliter enim ſenibus uirili indigent officio, quod in ipſis nondum & illos deſeruit.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION

LIBER QVINTVS.

De iſchiadicis & pſœadicis. Cap. I.

A PARTIBVS quæ dolore uexantur hæ paſſiones nomina ſumpſerunt. nam uertebrorũ ſummitas ipſorum initio terminatur, Græci iſchia uocauerunt. Item muſculos clunium ſub ſpinæ finem ex interioribus atque exterioribus adhærentes pſœas uocauerunt. Generantur iſtæ paſſiones nunc ex manifeſtis, nunc ex occultis cauſis, ut eſt perfrictio profunda, uel terrena cubatio, aut caſus, uel repentinus percuſſus, aut iugis atque immodicus uſus uenereus, aut quilibet longiſſimi temporis morbus. Item uehemens abductio, uel raptus in exercitio factus, aut longiſſimi temporis hæmorrhoidarum fluoris tentus, uel inſueta humi foſſio, aut cuiuſdam ponderis leuandi ex interioribus conatio. Fit præterea in omnibus ætatibus, ſed frequentius in medijs. Sequitur iſchiadicos dolor uertebrorum: quam paſſionem multi duplicem iſchiada uocauerũt, atteſtãte grauedine & difficili motu, cõtra ſolitum morem, & quibuſdam cum leui torpore ac formicatione: quibuſdam cum uehementi atque pungenti, & feruido dolore, & ad ſenſum patientis, tanquam ſerpẽtis conuolutus motus: aliquando etiã cum febribus, ut neque in lecto ſuam cõuentionem ferre ualeant ægrotantes, & primo in uertebro, dehinc partis ſuę penetrãs loca, & uſque ad mediã natẽ, ac ſuperius ad inguẽ, uel ad ancalen, perueniens atque ſurã, dehinc etiam talũ, & pedis ſummitatẽ. Tum cũ paſſio tardauerit, ceſſante nutrimento, cruris totius tenuitas fiet, quã Grȩci atrophian uocãt, incipiens à clunibus, ſiue ab inferioribus locis, atteſtante debilitate, & ſæpe cõductis partibus breuitate cruris, aut ultra naturã longitudine paſſionis diſtenſione ſuffecta, ut in paralyſin ueniat, aut ipſius uertebri duratȩ partes extãtiores fiant. Conſtringitur prȩterea ſȩpe ac retinetur uentris officium, aut cũ plurimo dolore perficitur, ob tenſionem atque ſpiritus retenti percuſſum, & in itineris preſſu, quibus forte permittitur, ut initia motus impediãtur feruore partiũ atteſtante: ac ſi perſeuerans fuerit motus, facilior fiet: tum rurſus ſubſidunt, uel intenti reſiſtunt repẽte, tanquam fuerant nec dum greſſu tentato. Tunc magis uehementem dolorem ſentiũt, & ambulãt quidam capitibus digitorum gradientes: alij extenti quidem, ſed ſinuatis clunibus, ut neque ſe pronos inclinare ualeant: alij contracti atque conducti, qui peius omnibus habere noſcuntur: ſiquidẽ paſſio apprehenderit etiam ſpinæ muſculos, & propterea duritia quadam hȩc inuaſiſſe uideatur loca. Patitur autem principaliter membrana quȩ oſſa circuntegit, quam Grȩci perioſteon uocant: item muſculorum capita, uel ſummitatis. Denique augmento paſſionis intercreatus humor, & frequenti dolore corruptus, in ſaniem tranſiẽs partes aliquas collectionis afficit. Sed quoniam plurima ſupradictorum ſequentur etiam eas quæ matricis uexatione afficiuntur, & magis cum eius fuerit inclinatio facta, quam paraclisin uocant, faciẽda eſt diſcretio paſſionum: & primo, quòd matrice patiente in eadem potius cauſæ inueniantur, atque ex ipſa initium ſumant. Pſœadici uero clunium dolore afficiuntur, & tardo motu, ut ſe renitente dolore nec inclinare ualeãt, ac difficilius & dolentius ſubrigãt. Plurimis igitur dolor cito cõquieſcit: aliquibus uero perſeuerat, partes dureſcunt atque conducuntur. Iis denique uſque ad pene cutem unicus ſequetur greſſus. Si itaque exteriores muſculi fuerint in paſſione conſtituti, etiã tactu tentati doleſcunt. Interiores autem ex interioribus dolorem accipiunt, tanquã in nephriticis cõtingit: quos propterea denique ſimiles diſcernimus: ſiquidem alia multa eiſdem propria concurrant, quȩ de ipſis ſcribentes memorauimus. Pſœadicis autem, atque iſchiadicis, quorum nunc curationem ſcribimus, dolor efficitur nunc iugis, nunc deficiens, ordinatus aut inordinatus, ac lõgis uel paruis interuallis recurrẽs, ac puris, limpidis lenimentorũ uariatus ſpatijs, aut mediocres reliquias ſeruans. Vtilem inquit Hippocrates iſchiadicis dyſenteriam: habet enim imitationis quiddam recorporationis faciũdæ: quanquam plurima uexatione corpus afficere uideatur. Item hæmorrhoidas, uel uarices, ut alij dicunt, laxamenti cauſa. Sunt autem difficiles curatione magis, qui plurimo tempore fuerint paſſione uexati, & multis atque uarijs accidentibus ſignis affecti. In ordine itaque curationis hȩc erunt intuenda, ut cũ recens fuerit paſſio uel ueterata. Sed in ſuperpoſitionis tẽpore conſtituta, iacere faciamus ȩgrotantẽ mollioribus ſtramentis calido in loco, adhibita abſtinẽtia & requie uſque ad primam diatriton. Tunc lanis mollibus ac limpidis oleo calido dulci prætinctis dolentia loca contegenda. Adhibẽda etiam fomentatio iugis ex oleo dulci calido. Item uaporationum commutatio, ſicut in multis docuimus ſcribentes, & phlebotomia tempore conſueto, atque ex brachio dolẽti parti è contrario, uel plurimum dolenti comparatione alterius. Ac ſi æqualis in utraque fuerit parte dolor, ex eo in quo fuerit facilior uena, erit detractio facienda. Si neque hoc occurrerit, ex ſiniſtro brachio adiutorium adhibẽdum: ſiquidẽ minus officijs domini neceſſaria pars eſſe uideatur: niſi forte ſiniſtri, hoc eſt ſcæi fuerint ægrotantes. Tum tertia die adhibenda perunctio ex oleo dulci atque calido. Dehinc ora lauanda, cibus dandus nutribilis, calidus, tener, tanquam ſtricturȩ cõueniens, & potui aqua calida uſque ad declinationis tempus. Seruanda etiam cibi alterna dierũ oblatio. Tunc ceſſante dolore reſumptio adhibenda. Perſeuerante uero alia diatriti tempore, adhibenda iniectio ex decoctione fœnigræci ſeminis, aut lini, aut

hybiſci,quam Græci althæan uocant : quo pariter fota atque uaporata interiora laxamento conſentiant.
Admiſcendum denique oleum calidum. item ſuccus alicæ uel ptiſanæ,uel oleum ſolum, aut admixto adi
pe anſerino,uel gallinaceo inijciendum,uel ijs quidquam ſimile conſolutum. Ac ſi uenter fuerit abſten=
tus,erit mulſum inijciendum. Tentanda denique & properanda ſequentibus diebus facilitas uentris:quo
conuenit,ſi hoc minime perficere ualuerimus, etiam linozoſtin herbam nunc ſolam cibo dare,nunc adiũ=
cta malua: item agreſte coliculum.Sed fugienda prædicimus quæcunque fuerint uehementiora,quantum
quidem res admittunt,ut diagridium,helleborum nigrũ,chamęleę ſemen, quod Græci coccum Cnidiũ uo
cant,agaricum,agreſtem peponem,quem colocynthida dicunt,ſingularia uel cõiuncta.Item hiera,quã dia
ſcammonias appellant,ne plurima uexatio pro parua commoditate ſequatur : nam poſt fomenta conue
nit cataplaſmata adhibere : quorum confectiones atque ſpecies ſæpe conſcripſimus. Ac ſi permanſerit do
lor,adhibenda ſcarificatio.Hirudines etiam adhibendæ,quas Gręci bdellas appellant.Hoc quidem ſecũdo
uel tertio faciendum,ſi cauſæ popoſcerint. Tunc uaporatio ſpongiarum ex aqua calida,uel aliqua deco-
ctione laxatiua uirtute mitigantium materiarum adhibenda,quarum iam ſæpe ſpecies memorauimus. Ex
ipſis quoque encathiſmata facienda.Item cerotaria dolentibus apponenda partibus ex oleo pingui,uel cy
prino,aut ſicyonio,uel ex radice hybiſci cõfecto,aut irino,aut malo batrino,ſingularibus atque cõmixtis.
Ac ſi duritia emerſerit ad miſcendum adipem,aut medullam ceruinam,uel bubulam, aut melilotum , aut
hybiſci radicẽ percoctã in mulſa,ac diligenter contritam,aut decoctionem eiuſdem hybiſci,uel fœnigræci,
& lini ſeminis triti in mellis craſſitudine confecti. Ac ſi difficile paſſionem declinare uiderimus,erit embaſ-
ſis adhibenda ex oleo,& aqua calidis. Tum cum fuerit plurimum minutus dolor,uarius offerendus eſt ci-
bus, ex mediæ qualitatis materia . adhibendum etiam lauacrum, dehinc lene uinum: tunc malagmata parti
bus in paſſione conſtitutis,ut diachylon,uel mnaſeum,aut dioxeleum , uel nileos. Item unctiones quæ
mitiganter emolliant,& neque perfrigeſcere partes permittant. Cerotaria quoque limpida,aut diaſam
ſucum acopum,aut irinum oleum aut ſamſucinum. Ac ſi paſſio fuerit tarditate inueterata, & plurimo tẽ
pore perſeuerans,& in lenimento conſtituta,ſi hoc limpidum uiderimus , lenimẽtum erit pro modo per=
manentis doloris curationis facienda moderatio:tũc enim conuenit motus quidem, ſed fertorio lecto,de=
hinc cathedra uel ſella uſque ad inanem penetrandus,ſicut in phlebotomandis facimus: ſed ab umbilico
inferius ijs qui leuius afficiuntur,præcauentes uenarum diuiſuras, ac deinde muliebri catethere liquorem
detrahimus,qui ſępe aquoſus,ſępe fuluus,aut ſanguinolentus,uel ſpumoſus excluditur : quod quidẽ etiã
ante factam diuiſuram plerique futurum ſignis apprehendere uoluerunt:quorum alij talem fore dixerũt,
qualis urina fuerit ægrotantis : alij qualis color apparuerit cutis: alij quolibet uiſcere patiente ſanguino-
lentum : non patiente uero ex cauſa auidiſſimi potus hydropiſmo concepto , uel ſalis potu mundum at-
que perſpicuum liquorem fore.Sed hęc pręter quòd falſiſſimę ſunt opinionis,etiam ad mutationẽ chirur
giæ inutiliter quęſita uidentur,niſi ſolum quod recte probamus,per catethera liquorem,ſi res patiuntur,
ſemel atque eodem tempore omnem auferendum.Sin uero aliqua obſtiterint,poſt primã detractionẽ mo
tarium aqua infuſum ſupra diuiſuram res implicantes,ſpongiam deſuper mollem apponemus: ac deinde
leui faſciola amplexo loco paululum differimus , quo turbatio corporis reſoluatur : ac deinde reſumpto
ægrotante eodem die reſiduum detrahimus humorem:ſin minus, alia die manibus comprimẽtes ſubiectas
partes congrue ægrotante locato , hoc eſt ſchemate competenti. Ac ſi forte rurſum confluente humore
fuerit repletus,uel uirium debilitas prohibuerit,eodem tempore totum detrahi, tunc interiectis duobus
diebus,uel quantum uires permiſerint,reſiduum retrahimus,ſed alio in loco diuiſuram facientes: uel ſi rur
ſum oportuerit,tertio: etenim prima diuiſura ſeruata diſtans aut cohærens ſoluta tumores uel conſenſus
ingerit uehementes. Tum perfecta humoris detractione,neque abſtinentia utemur,ut Aſclepiades: ne=
que plurimum damus cibos,ſed pro modo uirium: etenim abſtinẽtia omni ex parte adhibita uires uexat:
quippe poſt plurimam detractonem. Multi item oblatio cibi grauans opprimit corpus potius,quàm reſu
mit. Erunt autem ante cibum ſenſim perungendi atque reficiendi facilibus,& poto ſufficiẽti. Ac ſi dolo=
res aliqui emerſerint,uaporationibus ſoluendi,atque cataplaſmatibus mitigandi. Tũc indulgentia relaxa=
tis,uel forte non emergentibus, adhibemus ea quæ tumorem fieri non ſinant, & ſuperimpoſitis ſpongijs
conligamus. Tranſacto tumoris metu magis uentris folliculum uel cutem inteſtinis cogimur adſerere, at-
que ſimiliter cætera quæ in tumore fuerant cõſtituta,ut nuper docuimus. Aegrotantes pręterea nauicula
exerceri hortamur,& paulatim recorporatiuæ ſubijcimus curationi. Ac ſi neque ita fuerint reſoluti, ute=
mur helleboro ijſdẽ curationibus inſiſtẽtes,donec corpus repetat fortitudo,atque dẽſior uel coacta noſca=
tur atteſtante rubore.Hęc eſt ſecundum methodũ hydropum curatio. Plurimi autem earum ſectarũ prin
cipes,atque noſtrę ueteres,nihil ueri curantes,ac magis contemptu quodam aſtructiones corporũ aſpernã
tes,ſolius detrahendi humoris intentione traducti,quoquo modo id perficiendum crediderunt, immenſa
ſiti atque fame ægros afficientes,corpore concauo pectine decurſo:& mille præterea urinalibus medicami
nũ, quę diuretica uocant, ueſicam cõmouendam probant,& uentrifluis potionibus,quæ catartica appel-
lant,uentrẽ prouocandũ dicunt cocco Cnidio,atque lepida cyprina,& chamæleæ & hippophaę herba,&
ex crotonibus confecto oleo cicino:item neoro.Ex quibus cunctis ſtomachus uexatur,atque cibi appeti=
tum amittit,ſitis incẽditur,corpus defluit, ſanguis corrũpitur,atque humor detractus renaſcitur,uires au=
feruntur:ſiquidem neque poteſtas moderandæ detractionis ſit in artificis manu. Itẽ quidam tanquam ſic=
cabile humoris ophitẽ lapidem ligauerunt,expertis ægrorum ſalutem credentes. Singulatim denique no
biliũ medicorum hiſtoriã ordinamus.Herodicus igitur,ut Aſclepiades memorat,uẽtris adhibet purgatio=
nem,

nem,atque poſt cœnam uomitus,qui ſint implebiles potius,quàm ſiccabiles. Tunc uaporationibus tepi-
dis aceti decocti exhalatione cõfectis utitur,uel aquę marinę,admixta thallia herba,atque hyſopo,& ijs ſi-
milibus,ueſicis bubulis repletis corpus uaporandum probat,uel alijs quibuſque maioribus inflatis tumen
tia loca pulſari iubet: ſic etiam antiquiſſimus Euryphon. Hippocrates uero libris,quos ad ſententias Cni
dias ſcripſit,magis utendum dicit egeſtate atque uaporatione,& continentia: & danda ſicca uel arida quę-
que & acriora mandenda. ſi enim ęquibilis ęger fiat,hoc eſt urina facilior,ac ſi ſpiratio difficilis fuerit, quã
dyſpnœan uocant,& tempus ęſtatis,& ęſtas media,dicit ex brachio phlebotomandos:& poſt detractionẽ
factam dat panem calidũ uino infuſum atque oleo,& carnem ſuillam ex aceto decoctã. Dat etiam cantha-
ridas tres detracto capite,& pedibus,& pinnis in tribus cyathis aquæ cõtritas: ſed neque quo tempore ex-
ercitio utendum ſit manifeſtans: neque uſque quo mandenda ſint acriora,uel quando uaporationes adhi-
bendæ. Dehinc ſi phlebotomare oportuerit,non ſolũ æſtiuo tempore,ac media æſtate, ſed etiã omni tẽ
pori atque ætati conuenire probamus. Eſt præterea importunum uinum,ac repugnans eo tempore com
modis phlebotomię. Item cantharides humorẽ commouent: carnis quoque offerendę tẽpus ſignificare ne
glexit. Diocles libro quo de paſſionibus & cauſis,& curationibus ſcripſit,ſiccãdos inquit, ac mediocriter
uaporandos,& deambulationi tradendos ægrotãtes,& plurimos ſudores cõmouendos,uel uomitũ & uri-
nã prouocandam diagridio,& apij ſemine reſoluto ſucco herbæ ſaluiæ. Itẽ cardamomũ, quantum uentrẽ
ualeat ſemel deducere,& in aceto panem,ſolutum,& piſcem ſalſum,uel piſces elixos & aſſos, uel ſilurum
piſcem,olera,radices,allium,origanum,rutam,ſatureiam,uinum album,& non aquatum,& ferarum carnẽ
in deambulationibus uentrem iubet contineri,cęteras corporis partes defricari,exceptis cruribus. Sed hic
quoque communi cæterorum ſubijcitur acceſſioni: ſolum prædamnamus, quod humorem detrahens
purgatiuis atque urinalibus medicaminibus,& uomitu,& ſudoribus prouocatis: quibus ex rebus ſudor
mouendus ſit,tacuerit,uel uomitus. Itẽ deambulatio ſæpe laborioſa,& piſcis ſilurus bromoſus, & allium
inflabile,& plurima ferarum carnium malos habere ſuccos probantur. Inde item,quę ſint olera deligẽda,
memorare neglexit: & neque fortificari uentrificationẽ,uel crura aut totum corpus recte poteſt,cum nul-
lũ modum uel tẽpus memorauit. Praxagoras ſecundo libro Curationũ cataplaſmatibus utitur, & malag-
matibus ſudorẽ mouentibus,& urinalibus medicamentis alijs atque alijs,& uentrẽ deducẽtibus. Similiter
cono,& folijs hederæ,& ſemine coliculi agreſtis,aut naſturtij,aut centaurea,uel allio,pipere, & pſeudodi-
ctamno,aut dauco,& chamępitys herbæ,& petroſelini ſemine,uel graminis,uel quolibet horũ ſimilium,&
ſudorum diurna prouocatione corpus deducit. Vtitur uomitu non ſolũ ieiuno,uerum etiam poſt ueſper
tinũ cibum,et ęgros plurimum potat,ex quibus ſenſuales uię implentur. Vtitur etiã cataplaſmatibus aro
maticis,quorum ſpecies non deſignat,ſed ſolum cum moromeli, uel lini ſemine adhiberi iubet, uel malis
cydonij,aut caricis,uel adipes, & aqua,aut uuæ lupinæ,uel apij ſucco: equidem uirtutis repugnatione o-
mnia cõfundens: ſiquidem alia ſint conſtrictiua,ut mala,alia laxatiua,ut plurima cęterarum ſpecierũ. De-
inde poſt oris collutionem ſorbiles dat cibos, quibus uentrem facilem ſe facere pollicetur: item potum
repugnante mordicatiuo: dat enim acetum uel poſcam,uel ijs rurſum contraria,ut mulſam,quibus confu
ſa regula etiam ſecundũ ipſum approbatur. Eraſiſtratus libro quo de hydrope ſcripſit,deambulationẽ or
dinat adhibendam prius,quàm aeris æſtus ardeſcant,tanquam curans. Sed ſi uentris inquit facilitas nõ fue
rit,prohibenda medicamina atque legumina,& olera,cum ſint plurima olerum quę molliant uẽtrem, ſine
ulla corporis uexatione. Item plurimo cibo ægros nutriendos probat,cum ſit ex paruo ſæpe indigeſtio-
nis metus. ſi neque,inquit,uenter fuerit motus,adhibendum clyſterem,ſimplicẽ,hoc eſt,qui nulla ſit acrio
ri materia confectus: cibum partitur cibo uel cœna,& ante ueſperam ęgros deambulatione moueri iubet.
Tunc initio noctis reficit,quando etiam ſanis metus eſt digerendi. Poſt cibum præterea perungit in lectu
lo,& certo numero utitur fricationum: dat catapotia medicaminũ ante utrãque cibi refectionẽ in faui mo
do pro uiribus ægrotantis,neque plus decẽ,neque minus quinque numero,& eorum materiam tacet,ſolũ
memorat quod iecoroſis hæc catapotia congrua uideantur,atque ad urinales partes uenientia plurimum
faciãt mictum: tum poſt catapotia dari iubet cibo panem ex farina ſeſami,& ſalſum obdulcatum, ne ſitim
faciat,non diſcernens tempus drimyphagiæ: tum inquit dandos piſces,atque carnẽ gallinarũ,uel ferarũ, &
agnorum,& hœdorum,& ſorbilia plurima cũ melle uel lacte: non aduertens lactis & mellis qualitatem in
corruptionẽ facile uenire: nunc dat potum paruum,& nõ poſt prandium,ſed poſt ueſpertinũ cibum hoc
conuenire dicit,ut etiam ſimiliter memorat Philiſtionis frater: probat etiam ante alios cibos accipienda
aridi fici pinguia duo uel tria, mox contuſa atque oleo tincta. Sed hæc omnino digeſtione difficilia
iudicantur. Prohibet præterea lauacrum, uel plurimo temporis interuallo permittit: & non deſignat,
quod illud, uel quantum ſit tempus. Vtitur etiam malagmatibus cataplaſmatibus, cum ſomno
cubauerint ægrotantes: non tamen deſignans eos, qui coaceruatam ac uehementem humoris detractio-
nem reprobant, quam Græci cenoſin uocant, & propterea etiam paracenteſin, quod quidem congrue
dictum ſuperius docuimus. Item tumore in iecore conſtituto, atteſtantibus febribus ob tumoris mede
lam cataplaſmatibus utitur ex malis cum uino,conſtringens ea quæ laxamentum poſcere uidentur, & à
digeſtione facienda ex ficu atque chamælea & chamæpity utitur cataplaſmatibus. Item ad eliciendum
quidquam in locis conſtitutum utitur diapegano,quod ex ruta conficitur,& nihil de temporibus memo-
rat adiutoriorum. Aſclepiades etiam libro quo de hydrope ſcripſit paruo humore collecto,ſiue plurimo,
nec dũ tamẽ pedibus aut cruribus infuſo, athletarũ regulam adhibendã probat,ex plurima deãbulatione
atque curſu,& refricatione retento ſpiritu. Tunc cibo dandum panẽ diligenter elaboratũ atque exercitũ

cum piſcibus natura duris. Ac ſi inferiores humor occupauerit partes,plurimos prohibet motus,& medicamina uentriflua atque urinalia. Vtitur autem paracenteſi,ſed omnino ex anguſto atque paruo foramine. In leucophlegmantia uero fricationes & cataplaſmata frigerantia ex malo cydonio,& murra, & uitis anulis,quos helicas uocant,& malo punico,& lenticula,& herbo,atque pulento ueteri, & alumine, uel ruta,& bulbo,& melle,& origano,& thymo,& nitro,& caricis,& ex ueſicis illiſionem adhibendã probat. Laudat etiam punctionem quatuor digitis à talo diſtantem faciendam ſuperius ab interiore parte,ſicut in phlebotomia ſeruatur, ut per eandem punctionem humore effuſo corpora releuentur: ſi minus, ſcarificatione altiore utendũ referens, ſcilicet uehemenriore atque efficaci adiutorio, & neque declinans uulnerationes,quæ neceſſario in huiuſmodi paſſionibus difficiles curatione probantur. Socrates Chirurgus omni ex parte diuiſuras faciens eaſdem aduſſit,extemplo corporis ingerens raptum, quem Græci ſpaſmon appellant. Themiſon ſecundo libro Tardarum paſſionum utitur geſtatione & defricatione,atque exercitio, uel communiter regula exercibili,ſalibus ac nitro fricans corpus, & frigida perfundens: ex quibus non æqualiter adficit: membra quippe cum interpoſitis tribus uel quatuor diebus aqua marina feruenti perfundat. Item iubet poſt geſtationem tribus uel quatuor cyathis uino mixto ægrotantes potari. In ordine,inquit,medicaminum,non deſignans quem eſſe uelit ordinem medicaminum,aut nutrimenta digeſtione difficilia. In ueſpertino inquit cibo utendum,mediocri potu,ut nec ſitis ęgros afficiat,neque plurima liquoris ingeſtio,ſed uinum eligat acrioris uirtutis,& neque confuſum: ſed temperandi moderationem tacet,ut mediocriter quidem dicat quod eſt improprie dictum: etenim extendit temporandi moderatio neruos,nocet,& ingerit ſitim. Prohibet præterea idem uentriflua medicamina atque urinalia,quę catartica atque diuretica uocant,& per ſingulos menſes ternos radicum ordinat uomitus: ſed erat regulæ medicinali conueniens ad lenimentorum latitudinem, ſiue ſpatium uomituum deſignare quantitatem. Vtitur etiam in utroque talo ſcarificatione,ut Aſclepiades. In aſcite uero initium ex uomitu ſumit, quẽ helleboro faciendum probat: Si,inquit,metuerit quiſquam radicum uomitum,& eſt præceps,atque ut ita dixerim,periculoſum non medicatum corpus magno adiutorio diſcere: aliam quoque regulam ſimilem dicit ordinandam,ſed paſſionis initio neque ungentis tangi, neque fricari uentrem permittit. Cæteras autem corporis partes ſi multa,inquit,fuerit humoris infuſio,defricandas,initium ex uentris finibus augẽdum curationis modum: ſed oportebat ob æquandum corpus totum fricatione curari. Item interpoſitis quatuor uel quinque diebus aqua calida,& magis marina tribus uel quatuor uaſculis foueri: ſed neque hoc æqualiter. Item ante unctionem utitur ſinapiſmo: poſt ſingulas geſtationes lambendam dicit ſcillam in electarij uicem: & ſi plurima fuerit humoris infuſio,utitur paracenteſi. Sed primo die, ſi uires patiuntur,abſtinet cibo. Quod ſi minime ferre potuerint ægrotantes, partem tertiam panis ſolitæ quantitatis aqua infuſam offerendam dicit. Tum alia die articulos ungens,atque ora lauans, ſimili panis reficit modo, cum pulmento uolantum: cæteris quoque diebus omni æqualitate augens,atque ægros reſumẽs. Theſſalus autem ſecundo libro Regulari plurima Themiſonis ſimiliter probat,ſed quinque uel tribus cyathis uini aqua temperati,ante cibum potat ægrotantes,& paracenteſin prohibet, * tanquam Apollophaniõ, aut diaephorbium. Vtile plerique ueteres huic paſſioni etiam macerinos emplaſtrum memorant. Item iceſion uſque ad quinque dies impoſita linquentes laudauerunt. Cõuenit recorporationi etiam ſolis igniti uaporatio. Oportet autem ſaccellum linteum implere ſale torrido, & apponere patientibus partibus. Tunc ſuperaſpergere aquam ſalſam calidam,& ſuperimponere cauteres latos,aut ex igne repletum congruæ latitudinis: ſic enim calefacto ſaccello inſtillans humor,& cum feruore acerrimo decedens, atque artus ſingulos inuadens,quos Gręci poros appellant,laceſſendo demutant, recorporatiua ſine dubio uirtute: facit enim tanquam de ſinapiſmo partium ruborem,quem Græci phœnigmon appellant. Prodeſt denique etiam ex oleo rubor effectus hoc genere farina conſperſa,atque manibus exercitata, quo facilior fiat,erunt partes in paſſione conſtitutæ circulatim ambiendæ,cuius ſpatiũ,ſiue medium oleo replendum. Tunc cauteres longi atque igniti immittendi,qui quidem cutem tangere minime debent: hoc faciendum alterna uice,donec oleum calefactum feruorem corpori tradat. Iubendum pręterea ægrotanti,ut ſe immobilem prębeat,cum oleum ſummo feruore coierit, ne ſe mutando adurat. Tentandum denique etiam cauteres ſine olei motu ſubmittere,atque lauare ſuppoſita ſpõgia ſtatim,ne diſtillatione cauteris uicinæ partes adurantur. Tum cum mediocrem ſenſerit ęger uſtionem,ei uas erit ſupponendum,uel adiungendum, ut ſe repente inclinando unam faciat olei refuſionem,ne uicinantia uſta puſtulentur: alij cacabuli,uel uaſis fictilis fundum perforantes,labia uel ora pertuſuræ patientibus locis adfixerunt, ſupradicto more farina conſperſa circundantes,ſic oleo cacabulum impleuerunt,cætera ſupradicto ordine gerentes: alij uſque ad uſtionem uaporibus igneis uſi ſunt: alij diuerſis generibus puſtulationem locorum faciendam probauerũt,uel extemplo eſcharas patientibus ingeſſerunt partibus aliquando ſolo ſinapi cataplaſmantes, quo ſuperficies cutis puſtuleſcant. Item ſinapi admiſcentes glebæ calcis æquis ponderibus & ſulphuris partẽ, atque ſimul conterentes,paruo oleo & aqua admixta linteolo illita, proſtrato alio linteolo tenui eidem parti quam curamus ſuperimponemus illitum,quo ſenſim atque per triplicem materiam tranſiens uis medicaminis puſtulationem faciat loci. Item non aliter etiam ex cinere ſalicis hæc facere poterimus: eius enim corticem inurentes,atque ex eius cinere puluiſculum facientes in umbra ſiccari ſinimus, tunc locis præulceratis adponimus,ſuper diſtillantes liquefactum calcem,quam uulgo colatam uocãt, ſed paulatim. cum enim fuerint humectati puluiſculi,cutis ſuperficiem puſtulabunt. Quod ſi quiſquam plurimũ perſeuerauerit,etiam altiora inuſta putreſcunt,&,ut Græci appellant eſcharam faciunt. Alij denique ex ra

dice

dice herbæ, quam ſtruthium uocant,loca ulcerari præcipiunt: uſta etenim radix concepta flamma cuti appoſita puſtulationem neceſſario facit. Sed alij hanc uſtionem tanquam imbecillem reprobantes cauteribus aiunt faciendam: quos quidem primo tepidos probant apponendos,donec cutis puſtuletur, tunc igneos: ſed ijs omnibus interiecto ſpatio trium digitorum loca dicunt inurenda, & eſſe cauteres ſemper aduncos in modum gamma literæ. Sed alij hanc appoſitionem metuentes anchiſtris ex utraque parte cutem prætendunt,& inter eos cauteres imponunt,ne ulla uſtione nerui tangantur. Alij ligneos fungos interius ac ſuperius anguſtos formantes patientibus apponunt locis,quos ſummitate accenſos ſinunt cõcremari,donec cinereſcant atque ſponte decidant: eſt enim hæc uſtio leni penetratione moderata. Item alij linteolum aqua tingentes partibus reſimplicatum apponunt. Tunc tabulę tiliari apponentes ſtruthiũ herbam concidunt in breues particulas,ac deinde ferramento igneo ſingulas partes oleo tingentes accenſas imponunt tabulæ ſcilicet tiliæ:hoc ſecundo uel tertio facientes per interualla,donec materia carboneſcat,atque puſtulas cutis efficiat. Item alij,ex quibus ſunt Demetrij ſectatores,eius partis quæ patitur manum inter pollicem & demonſtratiuum digitum,quem Græci lichanon ſiue dicticon iuxta inferiorem articulum inuolutis inurunt cauteribus: quos quidem nunc nudę cuti apponunt, nunc præmiſſo linteolo oleo tinctos. Modum autem uſtionis conſtituunt,cum in alia manu,hoc eſt quæ ſit contraria parti patiẽti ſudor emergens apparuerit. Tum poſt ſupradictas uſtiones imperant ulcera reſeruata in ſaniem prouocari. Alij denique ſtatim lana ſuccida eadem contexerunt loca: alij marrhubij coma contrita cum ſale uel oliua nigra,aut ſeſamo infuſo,ſiue nucibus. Tum tertia die lenticula multa, atque mulſo decocta, donec ulceris cadat eſchara. Tunc œnomeli aiunt imponendum,uel ea quę ualeãt laceſſendo puris exitum prouocare. Item florem æris cum nigro helleboro apponunt: & quidem aliqui releuantur interuenientis recorporationis cauſa. Sed quoniam iſtiuſmodi uſtionibus plurima uexatio coniuncta eſt, erit melius alijs adiutorijs mederi. Auſi ſunt præterea quidam etiam Venerem adhibere,in ijs qui non ex uſu uenereo iſchiadici facti uidentur,quo magis uexata neruoſitas geminet cauſam. Item alij cantilenas adhibẽdas probauerunt,ut etiam Philiſtionis frater idem memorat libro XXII de adiutorijs,ſcribens quendam fiſtulatorem loca dolentia decantaſſe:quæ,cum ſaltum ſumerent,palpitando diſcuſſo dolore,miteſcerent. Alij denique hoc adiutorij genus Pythagoram memorant inueniſſe: ſed Sorani iudicio uidentur ij mentis uanitate iactari,qui modulis & cantilena paſſionis robur excludi poſſe crediderunt. Item plurimi ex talo atque ancala eiuſdem partis quę fuerit paſſione poſſeſſa uenam diuidentes ſanguinem detraxerunt: ſed magis partes impletæ grauantur,cum repente uacuata loca in ſemet materię fluxum inuitant. Nobilium uero principum Hippocrates libro quo de locis cõſcripſit, cucurbitam iubet ſine ſcarificatione apponi. Vtitur etiam feruentibus medicaminibus potis:quę,ſi eſſent uere congrua paſſioni,minime tamen ad excludendam uetuſtatem ualere crederentur. Diocles libro quo de paſſionibus atque cauſis & curationibus ſcripſit,item ſecundo libro de curationibus, regulam dixit ſiccam & frigidam & nutribilem ægris conuenire,cum humida atque calida prodeſſe huic paſſioni demonſtrauerimus. Vtitur etiam urinalibus medicamentis,quę diuretica appellauit, & probat conditum bibendum,quod plerique Latini mulſum uocãt. Vtitur etiam cibo è uiſceribus aſinorum,& clyſteribus ſanguinem prouocantibus,& uino nunc albo,nũc nigro,neque ordinis,neque temporum,neque congruę qualitatis memor. Item Themiſon ſecundo libro Tardarum paſſionum in quibuſdam peccare perſpicitur,phlebotomans talum uel ancalen,atque lanis ſuccidis cum oleo & aceto,& ſale ſtatim patientia contegens loca,articulos aſtringens,& inteſtina per clyſterem exulcerans,& os ipſum quod iſchion Gręci uocant. Ante hęc omnia & equitare imperat ęgrotantes, quo magis ob uehementiam motus partium faciat uexationem. Item alternis ſinapizat diebus, quod eſt immoderatum,& in omnibus ulcerationem cutis exiſtimat faciendam, qua plurima congrua prohibẽtur adiutoria adhiberi,cum partes ulceratę appoſita tolerare non poſſint. Theſſalus uero uaporationem faciendum improbe recuſauit: eſt enim recorporatiuę uirtutis,neque initio recte conſtrictiua probat adhibenda: etenim iſchiadica paſſio uehementi atque difficili ſtrictura confecta perſpicitur.

De articulorum paſſione, quam Græci arthritin uocant: & de pedum dolore, quem podagram appellant. Cap. II.

VTRAQVE paſſio à parte corporis quę patitur nomen accepit: altera communiter ab articulis omnibus,altera ſpecialiter à pedibus. Sed podagram Græci etiam ab impedimento,uel retentione pedum aiunt nominatã,uel à ferali dolore: ſiquidem omne quod immite fuerit,abuſiue agreſte uocamus. Earum denique paſſionum diſcretio promptiſſima atque manifeſta eſſe perſpicitur: nam podagra pedum tantummodo dolor eſt. Arthritis uero etiam cunctorum articulorum,ſiue multorum, & aliquãdo à pedibus ſumens dolor exordium cęteros articulos implicauit: aliquando in alijs incipiens pedes inuaſit: nã quidam medici arthriticam paſſionem genus uocant,podagricam uero ſpeciem: etenim quod Gręcis hamarthritis recte nuncupatur: ſiquidem ſit in articulis dolor,quãquam in pedibus conſtitutus: arthritis uero non ilico podagra dici poteſt: ſiquidem genua uel manus tenens gonagra aut chiragra,uel tenontagra dici poteſt,ſi maiores tenuerit neruos. Sed de ijs nominibus quę locorum cauſa diſcreta uidentur, unius tamen eſſe uirtutis intelligantur,in curationibus certandum non eſt: ſunt enim harum paſſionum antecedentes cauſę uarię,ut uinolentia,frigus profundum,cruditatio,libido uenerea,labor immodicus,uel repentina deſertio ſolitę exercitationis in ante actum morem: aut rurſum non ex infantia, ſed ſecunda & ſe-

ra ætate affecta,cum mollibus neruis atque inſuetis fuerit illata quaſſatio . Item percuſſio antecedens ex palæſtra forti exercitio : frequentat autem in uiris magis atque medijs ætatibus : difficile uero in mulieribus atque in eunuchis,& pueris,& iuuenibus fieri inuenitur. Videtur præterea plurimis antiquis medicis etiam genuino curſu in poſteros migrare cum ſemine,& propterea ſuccedētes inuadere,de qua re principaliter Reſponſionum docuimus libris. Item per aliquas probatur frequentare regiones,ut Cariam, & Alexandriam Aegypti uicinam : nec non temporibus certis naſci,item magis aſperari uidetur , ut primo uerno,ſecundo autumno,tertio hyeme,æſtate uero difficile. Sequitur autem paſſione articulari tentatos,torpor,atque formicatio eorum articulorum qui tanguntur,& difficilis flexio, atque rurſum extētio. Item grauedo & uacandi dulcedo,& ad paruum motum uehemens labor,atque dormientibus ſenſus quidam reſonantium articulorum,& cum de ſomno ſurrexerint,ueluti ſaltu earundem partium afficiuntur . Tum horror uel rigor,atque tremor ſine ulla manifeſta ratione partium ſequentur. Dehinc cum paſſio ſe extollere cœperit,in podagricis dolor alterius pedis,aut utriuſque cum punctionibus naſcetur,incipiēs à ueſtigio aut plantæ cauitate,uel ſæpius à maiore digito,atteſtante torpore & grauedine,& difficili motu cum horrore rigido,atque inæquali per membra,& aliquando plurimo feruore, aliquando frigore : ut alij refrigerantia,alij calida deſiderent ægrotantes,& propterea quidam alteram calidam,alteram frigidam podagram putauerunt nuncupandam. Item initio,ut ſæpe contigit,ſimilis color patientium atque ſanarum uidetur partium , atteſtante æqualitate,nullo emergente tumore. Dehinc inflatio partium fiet cum rubore. Quapropter releuatio altiorum ſæpe ſequetur. Tum peiorante paſſione arthritica ſufficitur paſſio , cum in unum omnium cogitur articulorum conſenſus,& facile ex articulo in articulum uenit dolor , nec deſinens prius,quàm cunctos inuaſerit nodos. Sæpe denique prioris articuli dolore declinante ſecundus inuaditur,atque eodem ſimiliter miteſcente tertius ſumit exordium,conſentiente etiam ueſica atque ſpinæ maioribus neruis,quos tenontas appellant,& in ſtomacho etiam nauſea uel uomitu iactantur ęgrotātes . Tunc articuli tumentes inflantur,ac deinde dureſcunt,& ſolidati ſaxeam faciunt qualitatem . Tum etiam nigriores efficiuntur,atque contorti,ut in obliquas partes digiti uertantur, aut reflexi ſupinentur, aut uicinis adfixi incumbant,& aliquando humore purulento uel mucilento collecto,aut uiſcoſo generēt poros,quos nos tranſitus dicere poterimus:dehinc etiam lapides ſufficiant,qui quidem articulos ſoluant , & cutem diſtendant,atque erumpentes promineant,& chirurgia detrahantur : aut exilientes cyathis,quo ferramenti tollantur,quod nos laureolum dicere poterimus,& rurſum renaſcantur . Tum crura dolentiū partium ceſſante nutrimento tenuata langueſcunt,& arida efficiuntur. Erunt præterea ægrotantes paruis ex cauſis mobiles atque iracundi , ſiquidem motum uel actum non ſine querela accipiant. Principaliter autem hæc paſſio conſtituitur in neruis,uel eorum colligationibus , tum cætera morbo conſentiunt , atque contiguos uel ſuperpoſitos lacertos,& maiores neruos pati demonſtrant. Eſt præterea paſſio non facilis curatione,& aliquando magnitudine inſanabilis,non ut plerique putant naturæ : cauſæ autem difficilimę curationis,uel ut ſæpe contingit impoſſibilis,manifeſtę atque plurimæ reperiuntur:eſt enim paſſio in neruis conſtituta qui ſint natura denſiſſimi,& inter articulorum nodos conſtituti,quorum anguſtia comprimuntur , & ad omnem motum aſperantur magis in pedibus : ij enim plurimas conligationes nodorum naturaliter habent,& totum corpus ſuſtinendo laborat. Prȩterea hæc paſſio initio paruitatis cauſa negligitur,& contempta conualeſcit : quippe cum à multis minime credatur emergere. Alij denique digiti luxati,aliqui pedis uerſionem,aliqui cuiuſdam rei calcatæ,uel offenſæ duritiam aut feruorem queruntur:tum neceſſitate coacti augmenti temporibus in confeſſionem ueniunt ægrotantes. Ob hoc igitur paſſio perſeuerare , atque corpora poſſidere meditatur. Non autem minus etiam longorum lenimentorum cauſa,quibus receſſiſſe putatur,cum ſanos ęgrotantes fingendo promittit,adiuuante etiam intemperantia,qua cum ſæpe concipi paſſio perſpicitur, manere poſſe non dubitatur : quod dicam diatrito, ſi uenter officiū non agnouerit,clyſter adhibendus ſimplex:atque ita totius paſſionis ſtatu accepto,ut inflata uel tumentia loca uideantur,ſcarificatio adhibenda: & ubi permiſerint partes,cucurbita figenda,uel hirudines admouendæ . Eſt autem omnium leuior præter cucurbitam ſcarificatio · ſiquidem nulla quaſſatio partium fiet,quæ neceſſario cucurbitę coniuncta eſt. Item hirudinum morſibus conſenſus adiungitur: & propterea,ut ſupra dictum eſt,ſimplex conflatio lenius probatur. Adhibenda etiam uaporatio ſpongiarum,tū aquę calidæ fomentatio,uel aqua & oleo,aut decoctionis fœnigræci,aut lini ſeminis , uel hybiſci. Item cataplaſma mitigatiuum,quod iandudum minime poſſe adhiberi uidebatur : ſiquidem tumentia pondere grauari non debeant. Sit igitur panis diligentius emollitus,ſolus,aut admixta radice argallici , quòd Gręci ſymphyton uocant,uel hybiſci decocta,uel cuiuſquam ſimilis uirtutis , quorum probauimus adhibendas uaporationes. Tum cum firma declinatio fuerit conſtituta,adhibenda lauacra, atque uarius cibus,& aqua potu danda,& propter paſſionis nequitiam adhibenda etiam cerotaria ex oleo dulci uel cyprino,aut ex adipe confectum medicamen,quod Græci diaſteaton uocant : tunc malagma diachylon uel mnaſeum,aut quod appellant diateleos,uel dioxeleon,uel diathalaſſeſtum : paulatim fortificandum corpus deambulatione liberis calciamento pedibus,& cum cautione aduerſantium rerum, ut ne quid nimis , maxime uini,aut indigeſtionis,aut Veneris. Arthriticis uero conuenit etiam digitis ceram emolliendam dare,uel manipulos tenendos,quos palęſtritę alteres appellant : tum mouendos cereos,uel ligneos primo cum paruo plumbo interfuſo : tum pro modo profectus grauiores,& in tardante paſſione ſuperpoſitionis tempore ſupradicta ſeruanda ſimplicitas curationis . In lenimento uero adhibenda fortificatio,tum recorporatio. Sit igitur primo geſtatio pro modo uirium,tum deambulatio molli ſtramine coæquato ſolo,

adiecto

adiecto uocis exercitio,cum corporis unctione: etenim uacatio craſſificat corpora,adeo etiam & in ijs qui ex alijs forte plurimo tempore iacuerint cauſis,hac ratione articuli commoueantur, cum nerui non exerciti ualidiores efficiuntur Adhibenda etiam lauacra per interualla dierum,& uarius cibus ex mediæ materiæ qualitate,uinum paruum,liene,& ſemper poſt cibum : tum dropax ſimplex atque compoſitus,paroptesis ex igni uel ex ſole,atque pellibus feruefactis , & ex arena litoris : tum aſpergines , quas Græci ſympaſmata uocant,ex nitro & adarce,& euphorbio,& ſæpe memoratis ſpeciebus : tum unguenta & acopa ex ſquilla confecta,& agreſti cucumere : item euphorbio,& adarce.Dehinc malagma adhibendum, ut eſt quod appellant diahalon,aut diadaphnidon,aut diadarces,aut diaſtactes conias, uel quidquam ſimilium. Item rubor cutis ex ſinapi faciendus,quem Græci phœnigmon appellant.Item drimyphagia , & cyclorũ regula,& radicum uomitus,& hellebori,& embaſis facienda,ſicut de iſchiadicis ſcribentes memorauimus: uel fomentatio ex decoctione artemiſiæ herbę,aut marinæ feruentis aquæ:dehinc natatio feruens uel frigida.Item uſus adhibendus aquarum naturalium calidarum : tum frigidarum,ut ſunt in Italia quæ appellatæ ſunt Albulæ, uel Cotiliæ:& omnium ſupradictorum affectanda repetitio . dabit enim curatio alijs integram ſanitatem,alijs raram doloris admonitionem,ne iugi ſuperpoſitione uexentur. Veterum quidam annalia medicamina potanda probauerunt,ut eſt quod appellant diacentaurion.Item diaſcordeon bibendum anno continuo iudicantes in ijs qui nõ plurimo tempore fuerint paſſione uitiati,hoc eſt intra quinquennij temporis cõſtituti,adijcientes quod bibi debeat medicamen prædigeſto corpore, & omnino nullo obſtaculo impedito : ſin minus,repræſentandum numerum dierum , quo integer compleatur annus, quanquam longo tempore porrectus.Secundum nos autem iuxta Sorani iudicium eſt metuenda diuturna medicaminis ſumptio,cum neque ſoliti cibi iuges atque ijdem utiles recte probentur. Sic denique legimus quoſdam ueteres memoraſſe,ex iugi medicamine poto in celeres uel acutas ueniſſe paſſiones, & alios apoplectos,alios pleureticos,alios peripleumonicos interiſſe. Item quoſdam cõtinua difficultate ſpirationis affectos,quam Gręci dyſpnœan uocant.Ii uero qui ſe iſto medicamine profeciſſe teſtantur,non aduertunt ſeruatæ digeſtionis cauſa id fuiſſe permiſſum : quippe cum cæterarum rerum exceſſus declinãdo quidam ſeruauerint ſanitatem,cum interrumpere metuerint ſumptionem medicaminis ſui : & propterea ijs intentionibus occupati,alias ſibi neſciuerint profuiſſe rationes. Item alij uſtionem nodorum faciendam probant,quam nos reprobamus:ſiquidem conſenſus faciat tumorem.Item alij tranſeũdum ex alijs in alia probant unguenta & cataplaſmata , nunc ſpecie , nunc genere differentia,donec ægrotantes releuentur : ſiquidem alia pro alijs corporibus uideantur conuenire,& propterea doloris mitigatio ſequetur.Ordinauerunt denique etiam contrarias uirtute materias laxatiuas ſimul atque conſtrictiuas , & recorporatiuas, ut mnaſeum malagma,uel diachylon.Item è contrarijs uehementius cõſtringentia,ut diayteon,& cyzicenem,& Eraſiſtrion emplaſtrum.Item ex panici polline,& lini ſemine cataplaſma , & ex coliculo agreſti , uel herba erigeronte,& bramite,& mandragora,& alterco,& lenticula,& citri medio,uel peponis , & origani,uel thymi,aut uuæ lupinæ,aut portulacæ,aut betæ,aut mali punici folijs uiridibus , uel eius caduco , quod Latini ambulacium uocant,decocto cum aceto,aut ruta agreſti cum aceto ſingulari, uel cum ſimplici alica,aut aceti ſedimine,cum apio : aut uitis folia,cum ſimplici pulento,uel ex herbi polline , aut fabæ , uel hordei,aut lolij,aut lupini, cum fece uini uel aceti,uel ex fico decocto cum aqua & uino cõtrito,donec mellis ſumat craſſitudinem : ex quo detractis durioribus partibus imperant coquenda rurſus reſidua. Item ex papaueris coliculis,quos Græci cocias uocant,uel eorum folijs, & malis cydonijs & punicis in uino decoctis,& bulbis cum melle,uel alterci radicem cum ſtorace, uel iaquintio,& marrhubij. Item calce melli concoctum,& opioſtoraci,& amygdalis amaris cum cyprino oleo, & aceto iugiter coctis partes ungendas docent,ex diſſimilibus rebus ſine ullo ordine materias admouentes,inſanabiliter ſimul atque indocte deſcenſum ab alijs in alias ſpecies faciendum iubent, donec ut æſtimant iudicia reperiantur : ſiquidem ſit pro corporibus alius ex alia ſpecie liberatus. Et eſt hæc experimenti tentatio, quam Græci ſchediaſticen pirant uocant , quæ non deſtinata paſſionibus adhibeat adiutoria,ſed probanda. Fit præterea ut acceſſiones tempora percurrant,& ſua ſponte leuigentur,atque ita occurrens declinatio, uel paulo proximius lenimentum euentum curationis afferat : quod ſi forte uere profuiſſe putaretur declinationi adhibitum,rurſum initijs noxium neceſſario comprobatur : ſiquidem non ſuo tempore uideatur admotum. Alios igitur ex alijs releuatos rebus exiſtimant . Sed hoc temporum fieri cauſa reſpondere debemus,quæ corpora urgentius obtinere neceſſe eſt: conueniunt enim in iſtis mediocriter conſtringentia.Augmentis uero atque ſtatui mitigantia uel laxantia,declinationibus emollientia,lenimẽtis fortificantia,atque recorporatiua: frigida uero uel coercentia,quę agroſtica uocant,etiam igne ſacro uexatis admixta congrua efficiuntur . Sed aiunt aliqui nunc quoque tanquam laxatiua incenſos , nunc frigerantia releuare . Feruori etenim ex tumore uenienti admota eius factu tepefacta conueniunt,& tunc temperata mitigant, tanquã aquæ feruenti admixta frigida . Sed eſt hoc falſa concluſione collectum : quam Græci ſophiſma uocauerunt : oportebat enim, quantum ad hanc,ut putant,rationem omni tumori frigidas conuenire materias. Igitur ſecundum paſſiones ac tempora nos diſcretas aptamus.Alij uero acopum ex rana rubea in podagricis admirantur,alij marini uituli,alij pedes unxerunt ex eius tergo calciamenta facientes, alij uiuentem beluam oleo coxerunt,alij lupum,& ſpecialiter unctionis genus conuenire probauerunt. Multa enim ficta fide ſine ratione creduntur,cum forte paſſio non fuerit inſidioſa,& cum corpus tardauerit,non in uno atque eodem tempore perſeuerans.Item plurimi uomitum poſt cibum laudauerunt , ſecundo uel tertio per menſes ſingulos adhibendum : ſiquidem & materiam redarguat,& indigeſtos eſſe non ſinat , non ad-

uertētes quòd magis uexabilis approbetur,cum hoc adhibito gingiuę putreſcant,dentes moueantur,oculi confundantur, & totum impleatur caput, ſtomachus quoque grauiter afficiatur, & propterea omnes conſentiant nerui. Eſt igitur conueniens magis parua cibatio, atque initium ex abſtinentia ciborum ſumendum curationis. Multi autem medicinæ ſcriptores purgatiuis & acrioribus pollent clyſteribus, & urinalibus medicamentis,quæ diuretica uocauerunt. Sed oportet cauere ſtomachi uexationē,quæ uarietate facile medicaminum fiet. Item ueſicam quæ ſit neruoſæ qualitatis prouocare: tradit enim neceſſario uniuerſo corpori uexationem per ſibi cognatam neruorum qualitatem. Specialiter autem ueterum pertranſiendo errores,uanum puto atque prolixum quod de podagricis ſcripſerūt,& propterea faſtidioſum maxime,cum ſufficiat communis materiarum memoratio ſupraſcripta,tacitis dominis qui nunc dicentur. Diocles libris quos de paſſionibus atque cauſis & curationibus ſcripſit: Praxagoras tertio libro de morbis: Eraſiſtratus libro quo de podagra ſcripſit,prohibens tamen purgatiua adhiberi,quæ catartica uocaue runt,malagma uero Ptolemæo regi promittens,cuius ſcripturam non edidit: quanquam quidam ſibi uiſum Eraſiſtrati nominent medicamen. Item Erophili ſectatores multi, atque Aſclepiades libris ad Eraſiſtratum ſcriptis,& Heraclides Tarentinus,& Themiſon ſecundo libro Tardarum paſſionum aliqua ut methodicus,aliqua ut non methodicus decurrerit: phlebotomat enim ex pedibus,& nihil approbat,& cataplaſmatum qualitates confundit, non diſcernens conſtrictiuis laxatiua. Quibus reſpondere quid oportet? cum uinolentia neruos amputet,phlebotomia patientes impleat partes. Theſſalus autem ſecūdo libro Regulari,imperfecte quidem,ſed conſequēter methodicis intentionibus curationem ordinauit.

De renali paſſione, quam Græci nephritin appellant. Cap. III.

RENALIS paſſio à patientibus partibus nomen accepit. Eſt autem intellecta paſſio tarda renis aut renum: paſſio,inquam,tarda: ſiquidem cum inſidenti atque perſeueranti querela renalem intelligamus paſſionem,& non ex nouello atque recenti tumore,ſicuti neque cuiuſquam oſſium coxæ, ni fuerit perſeuerans,iſchiada intelligere poterimus. Item adiecimus renis aut renum,ſiquidem nunc alterum,nūc utroſque teneat renes tumentes ac duratos,& in ſaniem ſæpe uenientes,& ulceratos,& humore fluentes. Igitur de cunctis purulentationibus uel uomicis communiter ſecundo dicemus: nunc de cæteris ſupra memoratis ſcribemus,& primo de tumore. Antecedentes itaque cauſæ, quæ renalem faciunt paſſionem, aliæ manifeſtæ,ut perfrictio,indigeſtio,percuſſus,caſus uehemens ſuper clunes, acres cibi plurimi contra conſuetudinem,libido uenerea uehemens,uel urinalia frequentata medicamina,aut uenena,quæ ſpecialiter ipſas afficiant partes,ut ſunt ex cantharidis confecta. Afficiuntur autem hac paſſione,iuuenibus magis grauiores atque ſenes,& uiris mulieres,& habitudine plenis tenſiores: ſiquidem ſit in ijs grauior,& generaliter curatio difficilis,ob anguſtiam locorum,quæ paſſione uexantur,& ob acrimoniam urinæ, quæ inſuete aliquando renibus immorata in ueſicam tranſit. Sequitur autem patientes, cum adhuc leuis fuerit tumor,dolor leuis, & magis cum proni fuerint inclinati ſecundum clunes circa ilia, alterius aut utriuſque partes,& priorum in clunibus nodorum. Cum autem tumor uehementeſcere cœperit,dolor etiam plurimus fiet cum grauedine & feruore clunium omnium,atque iliorum,& pubetenus, uel umbilico cum cōſenſu uſque ad ueſicam tendentem,ob tumorem urinalium uiarum,quas Græci ureticos poros appellant, quæ quidem à renibus uſque ad ueſicam ſunt porrectæ,atteſtante urina tenui & aquata, & ita ſubalbida, ut colaturæ liquidæ colorem fingat, quam Græci charopon uocant,& primo parua,dehinc plurima, aut coaceruatim effuſa,quæ nullam faciat releuationem,peiorante tumore in feculentum colorem ueniens, cum iam nimia tenſione tenuiſſimæ uenulæ fuerint ruptæ. Item in uini tranſiēs qualitatem uiſcoſæ craſſificationis cauſa: tum oleoſum ueluti adipis qualitatem ſimulans cum renum fluor pinguis acceperit. Dehinc per incrementa etiam febres accedunt, cum conſenſu iecoris, ut quidam etiam fellis colorem ſumant,atteſtante uentris abſtinentia cum tormento & ructatione inflatione cogente. Tum hebetudo ſequetur,& articulorum frigus & uomitus: & tardante paſſione corporis tenuitas nimia, adeo ut quidam uncati permaneant,& ſemper proni ambulare cogantur,nec unquam ſe erigere poſſint. Eſt præterea ſignum declinationis ſupradictorum in contraria mutatio,ut urina aquata in craſſitudinem ueniens: craſſior uero uel uiſcoſa in tenuitatem. Item quæ paulatim atque cum mordicatione ferri ſolebat,ſine labore adueniens,& ſi plurima,mediocris effecta,& ad ſummum omnia cum naturæ ſolita uel ſimilia fuerint, uiſa aiunt,aliqui eos qui ex caſu uel percuſſu,aut uehementi libidine fuerint tormenta,irruiſſe uideantur,coliſcos uero maior interior,uel uentri uicinarum partium dolor ſequatur,atque inde ſumat exordium, conſentientibus uel compatientibus clunibus. Item renali uitio extemplo difficultas urinæ coniuncta ſit: colicis uero per conſenſum atque ſecundo concurrat. Hæc eſt ſimilium paſſionum diſcretio. Accidunt hęc item ſimilia etiam in urinalibus uijs uitio conſtituto ex renibus,quę uſque ad ueſicam ducunt, quibus eadem quę ſupra diximus recte concurrunt, ſed dolor uel eius ſenſus erit inter renes & inteſtina, & ueſicæ fundum,nulla inflatione uel extantia in externis renum partibus prominente. Hęc eſt omnis atque perfecta ſignificatio. Sed oportet ſanguinis mictu adfectos ſimiliter curari tanquam ſanguinem ſpuentes. Alios uero qui cæteris fuerint paſſionibus adfecti,ſicut de ueſica ſcribentes demonſtrabimus, pro ſuis concurſibus uel accidentibus,quę Gręci ſymptomata uocant,partita curati ratione: non enim ſola generalis, ſed etiam ſpecialis eorundem conuenit adiutoriorum curatio,ſolum differens, quòd ea quę localia ſunt adiutoria in ijs qui renalibus laborant uitijs magis clunibus adhibeantur. Illis uero qui ueſicę,pectini,uel pubetenus,quod Gręci peritoneon uocant.

DE

De tardis ueſicæ paſſionibus. Cap. IIII.

IN ueſica ſpeciales plurimæ paſſiones eueniunt,tumor,collectio,ulcus,durities,phthiriaſis,item pſoriaſis,quam ſcabiem,uel ſcabrum appellamus, capillatio, debilitas,paralyſis,calculatio,quam lithiaſin uocant,ſanguinis fluor,ſiue effuſio,quam hæmorrhagian appellant,mictus tarditas aut difficultas,aut in toto guttæ aquatiles,quas hydatidas uocant. Sed ne porrecta longitudine faſtidioſa curatio uideatur,una præceptione omnia apprehendere feſtinandum . De paralyſi igitur ſuperius docuimus, cum de ea ſpecialiter diceremus. De collectionibus uero & ulceribus ſecundo dicemus,cum de ſingulis corporis partibus cō munem trademus curationem. Tumente igitur ueſica,ſequitur dolor ſecundum pectinem atque ueretri radicem,& ilia,& clunes,& magis initio ac fine urinæ reddendæ : tum feruor incendioſus: item pulſus & extantia partis in paſſione conſtitutæ,cum iugi ac frequenti urinæ reddendæ deſiderio, & repentina ceſſatio,ac rurſum egeſtio fiet cum dolore intolerabili per ſingulos mictus,ut extenti ægrotantes etiam uētum per podicem reddant,aut ipſe podex præcadens excludatur: & præterea ægrotantibus ſupinus exitus urinæ facilior . Quidam denique neceſſitate coacti defixo capite ſuper latus pedibus ſeſe locauerunt, ut lapis anguſta deferens loca,atque ueſicæ aditum repetens,mictus tribuat facultatem. Mulieres denique etiam digitis immiſſis in muliebrem ſinum ſibimet ipſæ hortatione quadam lapidem prouocando dimiſerunt. Pueris autem magis prominens ueretrum fiet : ſæpe etiam extantia quædam ægrotantibus occurrit,ſi ſuo digitum iniecerint podici . In ipſa præterea urina ſedimina inueniuntur , aliquando craſſiora & calida,aliquando arenoſa & ſaxoſa. Item quibuſdam aſper lapis,aut ſanguinolentus excluditur,& ſanioſus. Sed quoniam ſigna communia ſequentur ulceribus ueſicæ atque lapidibus generatis, & ijs qui gelato ſanguine impediti mictus difficultate afficiuntur , confirmabitur apprehenſio lapidis generati,adhibita melotide,cuius rationem atque uſum Reſponſionum libris chirurgiam ſcribentes pleniſſime tradidimus. In quibus etiam auferendi lapides opus docuimus: nunc enim correctionem demonſtramus cuiuſdam in corpore morbi,quo ueſica lapidum generatione uexatur,& non ut alium maſculum appellemus lapidē, alium fœminam , ut quidam leuium medicorum,ſed quodam corporis uitio,non adhibita recorporatiua curatione,cum ſolius auferendæ alienitatis intentione medici capiantur,cuius plurimæ ſunt differentiæ . Eſt præterea urinæ reddendæ impedimentum,quod Græci ſtranguriam uocant,mictus officium retardatum. Difficultas autem quā ijdem dyſuriam appellant,quę id adiūcto dolore ingeſſerit. Impoſſibilitas autem,quam urian uocant,perfecta eius officij negatio. Sed hæc tria accidentia quæ Græci ſymptomata uocauerunt,nunc ſtricturæ ſunt appenditia,cum tumor ueſicam tenuerit,ſiue durities,aut paralyſi,uel tēſio, ut quidam uolentes urinam uſu ſolito ac naturali deponere,obſtantibus cauſis longo tempore continentes officij dilatione uexantur : aliquando alienitatis obtruſione ueſicæ impedito meatu,ut lapidis,aut arenæ,aut capillorum, aut ſquamularum cantabri ſimilium,uel quocunque ſedimine craſſiore. Fluor autem ſanguinis per ueſicam,quem Gręci hęmorrhagian uocantes manifeſtus,cum aceruatim per urinę meatum ſanguis excluditur. Sed quoniam non ſolo ex ambitu ueſicę fluor iſte fiet , ſed etiam ex collo uel mictualibus uiſco aceruatus ſanguis excluditur: aliquando etiam de renibus erit locorum diſcretio facienda: nam renibus patientibus dolor in clunibus demonſtratur . Veſicę autem ambitu patiente ſub umbilico , uel pubetenus apparet dolor,& ſępe urinę commixtus ſanguis excluditur. Item collo ueſicę patiente circa ueretri initium,quod Gręci peritoneon uocant,dolor ſentitur. Mictuali autem uia patiente,ipſam ueretri radicem dolor afficit,atteſtante ſanguinis puritate,cum iugi ac nō intercapedinata emiſſione,etiamſi digitis loca,quę iuxta ſeſſionem ueretri ſunt,preſſerimus. quo in loco eſt ultima mictualis uia,quam,ut ſupra diximus,urętam Gręci uocauerunt : nam ſi ex alijs locis ſanguis feratur , digitorum impreſſione magis abſtinetur,cum ſupradictis locis,hoc eſt,peritoneo,uel podici uicinis renititur impreſſio . Tunc ex ueſicę collo impedimento repreſſus feretur,ex ſuperioribus uero abſtinetur. Aliorum autem medicorum ſigna de ijs diſcretionibus conſcripta Reſponſionum libris chirurgiam ſcribentes elogiauimus. Sunt autem ueſicę uitia,uel paſſiones generaliter curatione difficiles : eſt enim natura neruoſa,& altioribus inſita locis,atque celata,& quę corporis ſuperflua ſuſtineat acriora. Sed ne rationem uariare uideamur,erit demonſtrandum,quoniam fluori ſiue ſolutioni ueſicę,quam Gręci rheumatiſmon uocant,ſunt adſcribenda plurima , quę ſpecie diſcrepare uidētur,ut plurimus mictus cū arenoſo uel capilloſo ſedimine: item ſanguinis fluor. ſtricturę autem adſcribendus tumor eſt,atque durities, uel ſaxea duritas, quā Gręci ſcirrhoſin uocant. Horum duplicem generaliter in ſuperpoſitionibus curationem demonſtramus. Fluente igitur ueſica,hoc eſt,ſolutionem patiente,locandus ęger frigido mediocriter in loco,adhibita requie cum abſtinentia & articulorum tenaci ligatione: & ſi ſanguinis fuerit fluor,clunibus prominentius ſubleuatis,& officio mictus admonente , quantum datur imperandum ęgro , ut neque id retento faciat ſpiritu,neque ui quadam uel conatu excludi cogat aliena: apponenda etiam ſpongia noua aceto tincta ſecundum clunes uel umbilicū, ac pubetenus,quod Gręci etron appellant,uſque ad ueretri initium,quod ijdem peritoneon uocant,addita tenaci cum amplexu ligatione : tum epithemata ijſdem locis,atque cucurbita conſtrictiua : potus dandus frigidus,paruus cibus : ſpecies de ſanguinis fluore & ſputo ſcribentes docuimus. Similiter etiam quę prębibenda conſcripſimus,eiuſdem ſcilicet qualitatis,& ſeſſionem ex uino uehementiori confectam, quā encathiſma uocant,in qua ſint pręcoctę murtę bacculę cum roſis,uel in poſca,aut aceto facta decoctio herbæ talliæ,uel rubi,aut mali punici corticis,& horum ſimilium:uel per ferramentum,quod Gręci catethera

uocant,iniectio ſecunda,quæ ſimiliter medendo conſtringant,acacię,hypociſtidis, aut plantaginis ſucco, uel polygonij herbę,aut intybi,uel poſcę frigidę ſingularis, aut adiuncta thuris drachma una cum ęquali pondere hypociſtidis, uel gallę,cum nigro uino,uel tallię herbæ aqua cœleſti concoctæ : quæ cum fuerit expreſſa & abiecta, erit aqua coquenda,donec ad mellis ueniat craſſitudinem. Mulieribus uero etiam peſſaria adhibenda,quæ ad fluorem matricis Reſponſionum conſcripſimus libris,muliebria uitia curãtes. Eſt autem curatione correctior,ac facilis eruptione factus,uel oſcitatione ſanguinis fluor,uel percuſſu, aut ſaltu confectus : etenim influxio abſtinetur,& rupta conglutinantur : difficilis uero correctione ex putredine effectus fluor: retento enim ſanguine,uel abſtento,ulcus permanebit. Eſt præterea ex putredine ſanguis ater,& male redolens,atque purulentus ex ulcere præfecto,& dolore antecedente,qui putredinis cauſa aduenïſſe uideatur. In eruptione autem flauus,& non antecedentibus ſupradictis,ſed excuſſu uel ſaltu, aut percuſſu effectus. Solent præterea ſicut in podice uel fœminarum ſinu,aut matricis collo etiam in ueſica hæmorrhoides generari,quæ fluorem ſanguinis præſtent,quibuſdam interuallis uariatum,quod oportet apprehendere prudentem,cum non coaceruata primo fuerit effuſio, ſed augmentis quibuſdam promota,interiectis defectionibus,ac ſæpe retento ſanguine doloris pubetenus admonitione ceſſante cum tẽſione inguinum,& grauedine clunium,uel renum conſenſu : & cum ſanguis eruperit, ſupradictorum relatione ſequente : ſiquidem aliquando inflatæ ac tumentes hæmorrhoides difficultatem,uel abſtinentiam faciant mictus,quam Græci dyſurian uocant,uel uriam. Hæc ſunt quæ de ijs neceſſario dicenda credidimus. Declinante autem paſſione conuenit adhibere cerotaria,ex murtino,uel uiridi oleo,& alumine,cibũ uarium dare atque uinum,ac deinde lauacrum adhibere. Ac ſi ſtrictura fuerit uentris uel ueſicæ, conuenit iacere ægrotantem loco mediocriter calido atque lucido,adhibita abſtinentia uſque ad tertium diem cum requie. Item locis in dolore conſtitutis manuum calidarum cum blando amplexu uaporatio adhibenda, uel pubetenus,ac ueretri initio & clunibus calida linteamina,aut uaſcula ex aqua calida,uel ſaccelli ex pollinibus calidis,aut ueſicæ oleo calido plenæ admouẽdæ. Ac ſi uehemens fuerit dolor,phlebotomia adhibẽda : & partes in paſſione conſtitutæ lanis limpidis oleo calido ac dulci infuſis contegendæ,ex eo etiam totum corpus ungendum: tum ora fouenda. Adhibenda etiã encathiſmata ex aqua calida,uel aqua & oleo, aut decoctione laxatiua ex ijs quæ ſæpe memorauimus. Tunc cibus dandus ſorbilis, & potui aqua calida moderatione dominante,& uſque ad declinationem paſſionis interuallis dierum nutrimenta offerenda. Ac ſi dolor minime ceſſauerit,conuenit uſus cataplaſmatis laxatiui,& cucurbitæ appoſitio leuis,quã Grę ci cuphen appellant,cum adiecta ſcarificatione,& uaporatione ſpongiarum aqua calida expreſſarum. Ac ſi uenter retentus fuerit,clyſter conuenit ſimplex: & ſecundo cucurbita clunibus adhibenda,ac pubetenus præraris capillis. Tunc hirudinum appoſitio,quas ſanguiſugas uocant,atque embaſis adhibenda ex calida & oleo : ſic enim laxatiuis tenſionibus non ſolum dolores ſoluentur ueſicæ, ſed etiam conſequens urinæ difficultas,uel abſtinentia. Cauendus præterea uſus urinalium medicaminum,quæ diuretica Gręci uocãt: ſunt enim quæ ueſicam prouocant,& propterea tumores faciant commoueri. Ac ſi minutis doloribus urinæ fuerit retentio,uel in toto conquieuerit dolor,tanquam factis ſuperpoſitionibus repetant lenimenta,adhibenda fortificatio per uariam geſtationem,& uocis exercitium. Vnctionibus quoque ac defricationibus admotis, quæ ſuperiora corporis magis exerceant,interiecto lauacro, & uario cibo ac uino, & iuxta methodicum modum adiectiones cyclicæ ac detractiones faciendę : tum ad recorporatiua atque uehementia redeundum adiutoria,ut ex reſina uel dropace,ac paropteſi, & ſolis torrore,uel arena ignita,& appoſitione cucurbitę,forti raptu atque tractu quodam circũducto remota corpora roboremus morborum pulſa ſegnitie,adhibito uſu aſperginum,quę ſympaſmata Gręci uocauerunt. Tunc malagmatum atque acoporum laceſſentium uſus adhibendus,adiecto etiam ſinapiſmo, & fricatione partium quę paſſione afficiuntur. Tum encathiſmatibus utendum ex aqua marina,uel ſalſa calida, & magis ijs qui mordicatione quadam locorum in ijſdem paſſionibus tanguntur : tum cataclyſmo utendum, cuius nominis uim prę ſcriptis libris ſępius latinauimus : ita natatio adhibenda aquarum ſua uirtute medentium,quibus magis erit in ſolutionibus utendum : eligendæ ſunt nanque ſpecialiter quę aluminis habeant qualitatem,ut ſunt in Italia Albulæ appellatæ,& Nepheſinæ,& Cotiliæ,& Anguriæ : ijs uero qui lapidibus, uel ſcabro ueſicæ afficiuntur,erunt eligendæ aquæ ſalſæ,uel quæ nitri habeant qualitatem, ut apud Tęnariam inſulam,quæ potandæ,atque lauacro adhibendæ ſunt. Tum reſiduus adhibendus eſt cyclus,& acriora medicamina potanda,ut ex radice lapathi,& capparis,& ſtruthij,uel polij herbę. Itemque panacis,& horum ſimilium,& lithotomia in ijs qui maiorem generauerint lapidem. Item in omnibus hellebori adhibendus eſt uſus,ſi paſſiones ſupradictæ permanſerint. Tum nauigatio atque peregrinatio,& earum uarietas appetenda. Erit prętereа longo tempore,ut cætera quæque nimia, Venus præcauenda : ijs enim qui ob ueſicæ paralyſin propter officium ſciſcitandum uſum uenereum probauerunt,conſentiendum non eſt : trahit enim ſecum totius corporis uexationem: ob quam cauſam erit probanda etiam ferularum tenerarum uel tabellarum,uſque ad ruborem cutis ab ijs probata percuſſio. Itemque uſtio & ſcarificatio faciendę pubetenus atque clunibus,& circa initium ueretri circulatim,quod Græci peritoneon uocant, debilitate afficiens. Sunt præterea aquoſa ſemina quæ excluduntur,& magis cum ſe pronos fecerint ęgrotantes,uel celeri ambulauerint greſſu. Irruit autem corporibus,cum longa fuerint debilitate uexata, aut immodico uſu uenereo affecta. Sed eſt accipienda curatio ex ijs quæ è ueſica ſanguinem fluente memorauimus. Item ex ijs quæ in lenimentis paſſionum fortificãdi corporis cauſa, ac demutandis ſæpiſſime probauimus : eſt enim hæc paſſio ſeminalium uiarum paralyſis.

DE

De ſomno uenereo, quem Græci onirogonon appellant. Cap. VII.

PER ſomnos inanibus uiſis affecti ægrotantes ſeminis lapſu uexantur. Nomen autem ſumpſit ab accidente: ſiquidem effectum uenereum prouocando perficiat. Sed generaliter neque illico paſſio eſt, neque accidens paſſionis, quod Græci ſymptoma uocant: ſed eſt conſequens uiſis, quam Græci phantaſian uocauerunt, per ſomnum ægrotantes afficiens, ob deſiderium ueneræ uoluptatis, uel iugem atque continuam libidinem, ſiue è contrario longam uſus dilationem uel continentiã. Sed hoc frequentius accidens in paſſionem ſæpe deueniet. Itemque alterius paſſionis aliquando antecedens fiet, ut epilepſiæ, furoris, quam Græci manian uocant, aut cuiuſquam ſimilis morbi: quoniam uexationem oſtendere probatur, atque præmoueri corpus, ſiue prætangi acceſſione uentura. Item aliquando antecedens cauſa ſupradictæ paſſionis, quam ſeminis appellamus lapſum, fuiſſe probatur, à qua diſcernitur: ſiquidem illa paſſio etiã per diem uigilantibus ægris fluere faciat ſemen, nulla phantaſia in uſum uenereum prouocante. Somnus autem uenereus eo ſolo tempore quo dormiunt ægrotantes inanibus uiſis concubitum fingat. Aliqui etiam aiunt oniropoleſin ab onirogono diſcerni: ſiquidem oniropoleſis illa fit quæ per ſomnum concubitum fingat, cum operantium ſenſu, ſed ſine ſeminis iactu. Onirogonos uero uſque ad defectum deducit ſeminis lapſum. Sed Mileſius nihil inquit ſupradicta differre: unum eſt enim, atque eundem fluorem dicit eſſe ſeminalium uiarum. Sed quod inquit nunc excluſio perficitur ſeminis, nunc impeditur, quanquam uiſa per ſomnum eadem fingantur, ob alias inquit irruentes fieri cauſas, ſed non eſt plurima diſcretio, niſi intentio adhibenda: quippe cum neque neceſſaria comprobetur. Eos igitur qui ratione futurę acceſſionis epilepſiæ, uel furoris, aut cuiuſquam alterius morbi commouentur, ex ijs quę ſuis ſunt paſſionibus tribuẽda mitigamus: eos uero qui ſpecialiter hoc uitio afficiuntur, tanquam parua gonorrhœa affectos curamus: ſupradictorum enim augmentum in iſtam cadere paſſionem facit ægrotantes fluentium ſeminalium uiarum, uel paralyſi uitiatarum cauſa. Quapropter conuenit primo ægrotanti ab intentione uenerea uiſa mẽtis auertere, quæ Gręci phantaſmata uocauerunt, atque aliorſum applicare intentionibus externis admotis: ſiquidem facile quæ uigilantes accipiunt ſomniorum uiſa ad actiua cum ijs motibus exerceant ægrotantes, & propterea corpus ſeminis diſcuſſione uexetur. Tum ſtramenta duriora atque frigerantia procuranda. Iubendi etiam ſupra latus iacere, cum ſe ſomno dederint, & ante ſe uel ſupponẽda tenuis ac producta lamina plumbea clunibus, uel ſpongiæ circundandæ poſca frigidæ infuſæ, uel inijciendo loca rebus frigidę uirtutis ex anterioribus, ut balauſtio uel acacia, aut hypociſtide, uel pſyllio herba, quę ſunt ſingularia, uel cum palmulis adhibenda. Cibus etiam conſtrictiuus dandus, uel denſabilis & frigidus, ut de ſanguinis fluore conſcripſimus. Poto quoque frigido nutriendi, uel conſtrictiuis, non quidem curioſe confectis conſtringendi. Tum adhibenda fortificatio ex communi reſumptione, & facienda conſuetudo frigidi lauacri, quod Gręci pſychrolufian appellãt. Loca etiam in paſſione conſtituta forti impreſſione fricanda: ſunt enim hæc ſufficientia conſtrictionis faciundę. Aliqui uero conuenire dixerunt etiam mictus dilationem tendere, ne frequenti officio cauſa refricetur. Sed completa ueſica ſe ſomno ægrotantes dare, quo neque in altum ſomnum uenire ſinantur, & interceſſu frequenti excitentur, quo uiſa ueneræ uoluptatis quæ ſomno finguntur, amittant, & extenta ueſica ſeminales uias ſibi uicinas cõprimendo ſemen retineãt. Alij maiorem digitum ligandum atque conſtringendum forti filo uel lino iuſſerunt, quo dolore interueniente altior arceatur ſomnus: & neque animorum uiſa in uenercam uoluptatem ſoluantur. Sed erunt hæc utraque à nobis excludenda: uexant enim uigiliæ ægrotantem, & ultra modum urinæ retentio difficultatem mictus ſępe refecit, ut alterius paſſionis illatæ cauſa uideatur, ut ſupra docuimus.

De debilitate ſeminalium uiarum. Cap. III.

MILESIVS debilitatem fieri dixit ſeminalium uiarum, uel ſequi in uſu uenereo pro ſemine ſanguinis emiſſionem. Sed hoc commune eſt etiam ijs qui in oſculo ueſicę, quam uretan uocant, ulcus habuerint: & eſt harum manifeſta diſcretio: in ijs enim qui ulcus habuerint, cum mictum fecerint, ſanguis fluet, atteſtante mordicatione & dolore, & aliquando egeſtione corpuſculorum quæ ephelcydas Græci uocauerunt. In ijs autem qui debilitate ſeminalium uiarum afficiuntur, ſolo tempore Veneris exercendæ ſanguis excluditur, atteſtante iucunditate, nullis corpuſculis: & cum mictum faciunt, nulla mordicatione uexantur. ſed etiam nunc curatio ex ſupradictis accipienda, ubi ueſicam fluentem ſanguine curari conſcripſimus: conſtrictione enim atque denſitate fluentia retinentur. Tunc reſumptio adhibenda, ac deinde recorporatio, ut ſæpe memorauimus.

De priapiſmo. Cap. IX.

SINE ullo dolore uel conſenſu uertigo ueretri fiet, & appellatur priapiſmos. ſed uocabulum ſumpſit â ſimilitudine priaporum, quòd ita formentur, ut recto ueretro fingantur. Huius autem paſſionis meminit Demetrius Apameus libro Signorum: ait enim ſemen in ſemet manu operantem nec quidquam potuiſſe peragere: tenſionem autem fuiſſe ueretri nimiam cum paruo dolore, ut cornu putaretur, & ita perſeuaraſſe multis menſibus. Nullo quoque adiutorio medicinali ceſſaſſe, ac tarde atque longo tempore

quieuiſſe : quo fiet,ut à ſatyriaſi diſcernatur priapiſmus : ſiquidem illa celer ſit,& non tardet in corpore, fiet ſanè cum contractu neruorum,& ſtimuloſo deſiderio uenereæ uoluptatis : nam intelligitur priapiſmus paralyſis eſſe ſeminalium uiarum,atque aliorum neruorum ad ueretri partes ducentium : quorum contractu ægrotantes afficiuntur. Sed etiam nunc curatio ſumenda eſt ex ijs quæ de ueſicæ ſtrictura longo tempore tardante conſcripſimus.

De uomicis, ſiue internis collectionibus, quas Græci empyemata uocant. Cap. X.

PLENA igitur de ijs tradenda eſt ratio : hæc enim ſunt quę in occultis nata collectiones nuncupãtur,ut in ſplanchnis,ac membrana,quæ latera cingit,uel in pulmone, aut diſcrimine thoracis ac uentris, quod Græci diaphragma uocant. Item ſtomacho uel uentre,iecore,liene,inteſtinis,renibus,ueſica,aut mictuali uia,uel matrice,aut peritoneo. Sed de ijs quæ in matrice generãtur libris quos de muliebribus uitijs conſcripſimus Reſponſionum docuimus,de cæteris uero nunc dicemus. Harum igitur alię ſolo medicamine curantur,atque medicinali delectu gubernante uſum chirurgiæ non exiguunt : ſiquidem ſint occultis in locis,et plurimis ſuperpoſitis membris, & ſit impoſſibile atque illicitum plurimas ĩcidere partes, ne ſanguinis pompoſus fluor periculum faciat ęgrotanti : ut ſunt quę in pulmone generantur,uel diaphragmate intrinſecus,uel in ipſa altiore altitudine,aut in ſtomacho ſuperius ſcilicet à diaphragmate,uel in uentris ſeſſione,aut inteſtinis,excepto fine longaonis. Item in poſterioribus ueſicæ,uel in renibus : alia uero accedente chirurgia curantur,quoties ad exteriora corporis collectionum liquorem erumpendo feruntur,uel magis ab altioribus recedũt,ut in hypozygo membrana,uel diaphragmate forinſecus,atque ſtomachi fundo,& uentris circa eius ſuperiorem altitudinem. Item iecore & liene,& longaoni ad eius exteriora, atque ſphinteri uicina,& ueſicę in anterioribus,uel ſub umbilico pubetenus,quod Græci etron appellant. Item in ueſicæ collo,uel in prima eius parte,quam Græci uretan uocant,& in peritoneo : communiter autem omnis uomica,uel collectio,antecedente tumore nimio,generatur denique empyicis,quos nos uomicoſos appellamus,alij ex pleuretico morbo,alij ex pleumonico in ſupradictã paſſionem deuenerunt, ſequentibus ſignis,nunc communibus cuiuſdam partis in uomicam uenientis,nunc ſpecialibus pro ſingulis corporis locis. Sed ne longa hac oratione extimemus omnium communia ſimul ordinanda probamus : tum ſingulatim ſpecialia deſignantes etiam munia adiungemus. Omnibus igitur collectionibus generatis, uel cum tumor in liquore uertitur,ſequitur febricula uehemens, inordinata, & ſæpe cum rigore & torpore frigido,uel iniquitate corporis. Tunc loci feruor incendioſus,grauedo,tenſio:& exceptis quæ in pulmone fiunt ſæpe ſtimulans dolor,& pulſuoſus. Tum celer pulſus,atque humilis,& ſæpe ſudor magis capitis, atque collorum. Dehinc perfecta purulentatione rigor corporis,atque tremor circunſcribetur,& febriũ recedit inquietudo ac dolorum,ſed ſpecialiter ac proprie in communibus,ſi in membrana quę latera circũtegit,hypozygos appellata fuerit generata collectio,difficultas ſpirationis ſequetur, quam dyſpnœan uocauerunt,ſed difficilis iacendi poteſtas ſupra contrarium patienti latus,hoc eſt, quod cauſa non tangitur, cum ſenſu quodam interno ueluti pendentium membrorum,& ſæpe commotus corporis quaſi ſonus auditur,uelut incluſi atque colliſi humoris : nam Græci hydatiſmon appellant. Sequitur etiam diſplicentia poſt acceptum cibum,quam Græci dyſareſceſin uocant,& plurima tenſio medij lateris, aut uerricoſa inflatio impreſſioni digitorum cedens ac reſurgens. In pulmone uero emergente uomica, ſpirandi plurima difficultas ſequetur ęgrotantes,tuſſis uehemens,uox obtuſa uel rauca,& odoris tetri ſpiratio,thoracis grauedo,& adductio ſuperiorum ad inferiora. Item grauatio atque tenſio ſupinatis ægrotantibus, & releuatio ſedentibus : denique ſe ipſi ſuſtollunt ad partes lecti ſuperiores,quo leuatius habeant caput. Sequitur etiam cauitas oculorum,& genarũ rubor,& albedo ſub lingua uenarum : & ſi eruptio tardauerit, inflatio quoque articulorum ſequetur,uultus pallor,& macies ora deformans. Item in diaphragmate emergente uomica dolor ſupra præcordia ſequitur, penetrans per latera utraque uſque ad poſteriora, & aliquando inflatio uel tenſio iuxta finem pectoris, uel ſub extremis coſtis, atque oſſibus ultimis perſeuerans uſque ad alia : & ſi collectio forinſecus fuerit,ſonitus aliquando humoris incluſi ſequetur. Tunc tuſſicula, & in ſpirationibus difficultas plurima,ac reſpiratio lõga,& forinſecus ſpiritu attracto dolor,quod nunquam ſequetur eos qui pulmonis uomica uexantur: etenim pleumonici hauriẽdo magis ſpiritum releuantur. In ſtomacho autem emergente uomica ructationes tetræ,atque difficultas ſpirationis,ſed minor ægrotantes ſequetur,& aliquando tuſſicula paruo ſine ullo tumoris excreatu : tunc torpor frigidus articulorum, animi defectio,ſudor in ſummitate cutis,pulſus paruus,& corruptio ſumpti cibi,atque acidæ ructationes, & nauſea,& aliquando uomitus,ſiccitas linguæ,uel aſperitas ſitis,tranſuoratio difficilis,plurima uel parua pro collectionis magnitudine. Quod ſi fuerit in ſuperioribus ſtomachi,donec cibus tranſuoretur,preſſuram ſentient ægrotantes. Poſt effectus uero releuentur. Ac ſi in inferioribus erit facilis tranſuoratio, ac deinde dolida cibi perceptio ſequetur,cum ad deſtinata peruenerint quæ ſumantur,dolore ex anterioribus partibus in ore uentris atteſtante,cum inflatione uel extantia quæ impreſſione digitorum cedat ac reſurgat. Si uero in ſuperioribus fuerit collectio,nulla uidebitur prompta inflatio uel extantia,ſed dolor atque grauedo inter ſcapulas,uel ex poſterioribus ceruicis ptibus ſentietur. Ac ſi in uẽtre fuerit collectio, & magis in eius ambitu, erit inflatio inferius à diaphragmate,quod diſcrimen appellamus, circa medium præcordiorum ſiniſtrorſus flexa,& impreſſioni digitorum cedens ac reſurgens,atteſtante faſtidio,nauſea, ſiti poſt cibi ſumptionem,cum ructationibus acidis,atque ſumptorum corruptione, & aliquando liquidis

per uentrem egeſtionibus. Ac ſi in aliquo inteſtinorum fuerit collectio, erit extantia, uel inflatio uomicæ ſecundum eius poſitionem in pyloro: denique conſtituta in ultima parte uentris ſub dextro latere, atque ilio, uel ſub iecore. Sin uero in neſtide fuerit collectio, erit in ſiniſtra parte extantia ſupradicta atque inflatio ueluti ſub liene. Alijs etiam inteſtinis tēſioribus collectione uitiatis inter umbilici atque pectinis regionem ſupradicta reperiuntur. Ac ſi in colo fuerit collectio, ſecūdum ilium dextrum circa umbilicum uſque ad ſiniſtra loca, antecedentibus ijs quæ ſunt ſolita colicos afficere, ſupradicta reperiuntur. Item in longaone collectione ſuffecta clunium dolor ſequetur, cum difficultate mictus, & abſtinentia uētris, & aliquando egeſtione muculenta uel ſanguinolenta. Inflatio autem uel extātia erit in ſuperficie occulta: ſed immiſſis per podicem digitis ſentietur, & ad inferiora uenientibus liquidis commixta ſtercora putria egerantur, adeo ut plerunque lateat, utrum ex pyloro uel neſtide, aut tenerioribus inteſtinis hæc ferri uideatur. Sed erunt purulenta ſeparatiora à ſtercore, atque diſcreta, cum ex colo referuntur, aut ex longaone. Item in iecore uomica conſtituta, inflatio uel extantia, & pulſuoſa ſequetur ægrotantes appoſitio, & tangentibus nobis ſana principaliter occurrunt: & circa confinium interaneorum, quæ, ut ſupra diximus, Græci ſplanchna uocant, circunſcripta collectio ſentietur, cum nunquā tantum latens, atque ita ſubmerſa in peritoneo collectio comprobetur, neque ita circunſcripta ac deciſa uideatur, ſed paulatim deficiens ſuos fines ſanis partibus iungat, ut non deiecta atque deciſa uideantur. Hæc eſt uomicarum omnium ſpecialis ſignificatio, ſed earum eruptiones aliquæ ad thoracis inania fiunt, aliquæ inter regionem peritonei & inteſtinorum, aliquæ ad ſtomachum uel uentrem, ut liquida atque purulenta euomātur: aliquæ ad pulmonem, ſiue arteriam maiorem, uel rhumam, quam Græci bronchon appellant, quo liquida & purulenta etuſſiantur: aliquæ ad inteſtina, uel eorum ſpatia, quo per podicem liquida excludantur, uel purulenta: aliquę ad matricem, quo per muliebrem ſinum profundantur: aliquę ad renes uel mictuales uias, ac ueſicam, quo per mictum ferantur: aliquæ ad cor, ut Eraſiſtratus ait. ſed harum omnium eruptionum pleriſque aliquas rationabiles dicunt, aliquas irrationabiles: ſed rationabiles, aiunt, ut ad ſtomachum uel uentrem uenientes per os excludi: ad pulmonem uero per arteriam maiorem. Item ad inteſtina uel uentrē, uel podicem ferri, ad renes uero uel ueſicam per mictuales uias. Item ad matricē per muliebre ueretrum. Irrationabiles autem dicunt eas, quæ in diaphragmate, uel hypozygo membrana, aut iecore & liene generatæ rumpuntur per arteriam maiorem, uel ſtomachum, aut ueſicam, aut matricem excludi credātur, cum nullæ ſint ab ijs partibus quæ collectione affectę ſunt naturales uiæ ad ſupradicta loca ducentes. Alij uero etiam in ijs ſe repertos quædam uaſcula demonſtrant, anatomica ratione adprehenſa, quæ ad hæc penetrant loca. Alij aiunt uias eſſe latentes, quas logotheoretas appellant, per quas limpida, uel purulenta quadam exudatione ferantur. Sed non oportet de ijs plurimum diſputare: ſufficit enim ad diſciplinam ſignificationis faciundæ manifeſta comprobare. Item aliqui etiam in ſingula loca ex alijs factam ſuſceptionem puris, quam metalepſin uocauerunt, ſignis explicare conati ſunt: quæ quidem non neceſſaria, ſed frequentia probauerunt: etenim ad arteriam maiorem, ſiue gutturis cannam, quam Græci brōchon appellant, facta eruptio ſpirationis ingerit difficultatem, & tuſſiculam: ad ſtomachum uero nauſeam atque faſtidium, & euerſionem, uel uomitum ingerit ægrotanti. Item ad inteſtina, uel uentrem tormentum facit partium cum inflatione ac uentoſitate. Ad ueſicam uero delectationem facit frequenter urinæ reddendę. Ad inania autem thoracis, atque inter peritoneon membranam, & uitalia interna nulla ſunt antecedentia eruptionis ſigna, ſed utranque factam intelligimus, ſed pro ægrotantium motu, uel conuerſione iacendi ſonus quidam efficitur uelut incluſi humoris, quem Græci hydatiſmō uocauerunt. Præſtantius autem, ſi inter peritoneon atque inteſtina id euenerit: ſequetur etiam prominentia partium hydropem fingens, cum mordicationibus ac doloribus repētinis. Sed ſi inanis fuerit ruptio thoracis facta ſuperiorum partiū à diſcrimine, quod Græci diaphragma uocant, cum difficultate ſpirationis, ac tuſſiculę querela ſequetur. Sin uero in regione, quæ inteſtinis atque peritoneo interiacet, fuerit facta, inferiorum partium querela ſequetur cum inteſtinorum tormento: nouitate enim repentinę effuſionis acriorum humorum, atque corrupti puris edacitate ea quæ naturali habitu cuſtodita manebunt, uitalia uehemētiſſime uexabātur. Præterea repentina, atque coaceruata ruptio fit, aliquando paulatim, tenuatis primo uomicæ tegminibus, ut præliquatum, atque paruum liquorem mittant, quod apprehendimus, cum tuſſicula deſiuerit eſſe ſicca, atque ſputa pollui admixtione puris uiderimus: uel in egeſtionibus uentris quidquam ſanioſi liquoris fuerit repertū, uel in egeſtionibus urinæ ſedimina purulēta fuerint inuenta. Sed poſt ſupradictas eruptiones, ſi omnis fuerit facta liquoris effuſio, febres illico ſoluūtur, atque loci prominētia reflatur, & grauedo circunſcribitur. Sin uero ex parte fuerit effuſa collectio, quod fiet debilitate ægrotātis, aut craſſitudine liquidorum, aut nō in fundo uomica oſculatione ſuffecta, ſed è lateribus, aut ſupernis partibus paulatim liquidam inuenturum: ſed erit approbāda ſignificatio nō in fundo factæ ruptionis, cum inter aliquos dies repleta uomica ſiue eruptio tenſionem rurſum atque grauedinē cum febre mouerit ęgrotāti. Tunc poſt effuſionem ſuperflui liquoris omnia lęuigātur, ac ſimiliter per interualla dierum eaſdē difficultates repræſentet. Communiter autem omnium eruptionum tutior eſt cōparatione cęterarum illa quæ in ueſicam uenerit, atque mictuales uias: etenim naturaliter creduntur hę partes iugē acrimoniā liquidorum excipere ac reddere. Quapropter neque nunc ulla nouitate facile uexari poſſe uidentur, cum in ſe aliena atque acriora ſuſceperint, quæ eruptione uomicæ deſcendunt. Dehinc, quòd naturali urinæ cōmixta purulenta, quæ collatione corrupta uidentur obtuſa miteſcunt: ultimo, quòd neque coaceruatam, ſed paulatim redditam ac requieſcentem ſumant egeſtionem urinæ per exitum tractum. Item facilitate ſecunda eſt

quæ ad inteſtina ruperit : hæc enim quoque creduntur tranſitum ſtercorum ſuſtinere,ſed ad primam mi
nus tuta iudicatur:ſiquidem poſſit coaceruatæ effuſionis cauſa per podicem ægrotanti defectionem face-
re,& propterea mortem. Tertia eſt,quæ ad matricem ruperit,& magis in ijs quæ iam naturali lege purgã
tur : didicerunt enim loca materiæ & tranſitum ſuſtinere , minus quidem à prioribus tuta eſt : ſiquidem
neque ex initio natiuitatis,neque per dies ſingulos naturalem meatum ipſæ ſuſtineant partes , neque ita
acria ferre conſueuerint liquorum : ſiquidem nihil in ſe ſanguis habeat mordaciſſimæ qualitatis , omniũ
tamen periculoſior iudicatur,ut Eraſiſtratus ait,quę ad cor fuerit facta,eius ſecunda quę ad arteriam gut-
turis,quam Gręci bronchum appellant,& eius repentina magis atque coaceruata ab ea quę paulatim fue
rit effuſa . Siquidem defectiones ingerat ęgrotanti,atque difficultatem ſpirationis, & tuſſiculam & præfo
cationem,cum neque naturalibus liquidis ulla conſuetudo per ipſam partem tranſeundi uideatur: tertia
quę ad ſtomachum fuerit facta : ſiquidem pręfocationem minus ingerat , minus quidem à ſupradicta ap-
petitum quoque cibi extinguat : & propterea fame ęgrotantes afficiẽdo debilitet. Item poſt hanc ſecun
da eſt,quę ad inanitatem thoracis fuerit facta : ſiquidem circunfundatur pulmoni humor corruptus : at-
que cordi ultima eſt, quæ inter regionem peritonei & inteſtinorum uenerit : ſiquidem circunfundatur
humor iecori & lieni,& uentri atque inteſtinis: quæ cum fuerint uexata,ingerant periculum. Cõmuniter
autem,ſiue uniuerſim dicendo,quod Græci catholicon uocant,omnium uomicarum, uel eorum qui ijs af
ficiuntur,ſalutarem intelligimus ductum fore,ſi poſt eruptionem factam febres ceſſauerint,& magis extẽ-
plo,uel eadem die,ſiti quoque recedente,atque perfecto appetitu cibi : uentris quoque officio parua at-
que congeſta reddente,ipſius etiam puris albedo,atque eodem colore apparente : & cum lenitate,ac ſine
dolore ſuarum egeſtionum : & ſi per ſuperna egeritur ſine uehementi tuſſicula,neque coaceruatim , ſed
per partes excluduntur liquida : peſſima autem aut difficulter,aut ut ſæpe contingit interfectiua ferri iu
dicamus eis quibus poſt eruptionem febres annexę perſeuerauerint,atteſtãte ſiti cum faſtidio cibi & uen
tris fluore,uel ipſius puris felloſo,uel liuido colore,coaceruatis egeſtionibus,cum uehementi tuſſicula ui-
ribus depurgatis. Hęc eſt uomicarum ſignificatio . Sed oportet ob earum generationem fugiendam con-
gruam tumoribus adhibere curationem : horum enim augmẽta collectiones faciunt generari, ut ſæpe in
pleureticis uel peripleumonicis,uel ſimilibus morbis,quibus ita formauimus curationes,ut minime ſinan
tur initia fieri uomicarum. At uero ſi iam perfectã uomicam uiderimus , & humore corrupto in toto aut
ex parte tumoris caruerit nomine,oportebit ſimilibus adhuc perſeuerare adiutorijs , ut cataplaſmatibus
ex polline tritici,uel ſeminis lini,aut fœnigræci,uel hordeacij confectis,uel ex aqua mulſa, aut hybiſci de-
coctione,cuius etiam radix erit conterenda,addita uaporatione ſpongiarum. Vel ſi in inferioribus corpo
ris partibus fuerit collectio,encathiſmatibus quoque iugibus erit utendum ex aqua & oleo calido, ac de-
coctione cuiuſquam ex ijs cataplaſmatibus congrua quæ ſupra diximus . Ante cibum præterea olei cali-
di quidquam poto dandum: dehinc etiam mulſi mediocriter cocti: tunc ſorbilis offerẽdus eſt cibus,atque
calidus : eſt enim improprium ex parte adhuc manente tumore quidquam acrius adhibere, quo magis la
bor ægrotãtibus geminetur,ſcilicet tumore aſperato,unde maiores collectiones efficiuntur. Pauſante igi-
tur tumore omni ex parte, & nondum erupta collectione,oportet eius adiuuari celeritatem , ut primum
perſcriptis cataplaſmatibus ficum faciamus admiſceri cum hybiſco : tum reſina terebinthina,adiũcto uſu
malagmatum,quæ congrua Reſpõſionum docuimus libris,ut eſt mnaſeum : item ex tribus reſinis, quod
Græci diatrion retinon uocant : tum etiam diagalbanes,uel melinen,uel quam appellant ſerapionos,aut
dictamnum,uel quidquam ſimili promiſſione conſcriptum . Cibo autem dandus ſuccus ptiſanę cum mel
le. Item porri capitati,uel atriplex,quam Græci andraphaſin uocant : itemque urticam. Iubendi præter-
ea ægrotantes magis ſupra latus iacere,ſi in ſuperioribus à diaphragmate partibus collectio fuerit genera-
ta : Cauenda enim ſupina iacendi poſitio : ſiquidem extenta arteria anguſtetur,quo & magna difficultas
ſpirationis fiat,& minima liquidorum excluſio perficiatur . Sed ſi ijs adhibitis collectionis nõ prouenerit
eruptio,oportebit uehementioribus eam prouocare, ne humor incluſus plurima tardando membra cor-
rumpat . Quapropter præpotandi ſunt ægri decoctione fici,uel hyſopi,ac rutæ, & origani, & tragoriga-
ni,& thymi,uel ſatureię,aut abſinthij,uel centaureæ,aut marrhubij,aut ſemine radicum,aut ſinapi,aut na
ſturtij cum melle,quorum aliqua etiam uiridia erunt mandenda . Item medicamen quod appellatur dia-
trion pipereon potu dandum,uel diaſcordeon, aut zopirium : multi tamen etiam hieram dandam pro-
bauerunt,& magis illam quæ appellarur diacolocynthidos. Adiuuat quoque eruptionis celeritatem ſter-
nutatio adhibita,& aliquibus etiam excreatus quidam hinnibilis iugiter affectatus . Ac ſi neque ita eru-
ptio fuerit conſecuta,erit ieiunus,uel dato poto,aut radicibus comeſtis uomitus adhibendus. Aliqui uero
in ijs quæ ſuperioribus à diaphragmate partibus uexantur fumationes adhibuerunt:tardante eruptione,
hyſopum uel thymum,aut origanum incendẽtes,uel ſulphur,& ſandaraca,aut aloe, uel ſtorace impoſitis
igni ægros hiſcere iuſſerunt,& raptu quodam potili nidorem tranſuorare. Tunc dandum uel thymmi-
num probant per diem bis uel ter : ſimilare enim inquiunt curationis genus chirurgiæ : ſed uehemen-
ter caput grauat implendo. Ac ſi in inteſtinis fuerit collectio,erunt per clyſterem inijcienda ea quæ præ-
bibenda nuper ordinauimus . Tum eruptione facta ſpeculandum,utrum per partes , atque depoſito li-
quida excludantur : an uero coaceruata , aut omnino difficulter & paulatim. Sed ſi partim, & nullis ob-
ſtantibus excludi uiderimus,erit à cibo abſtinendus ægrotus,uiribus permittẽtibus. Tum alia die adhibi-
ta corporis unctione prępotandus ijs quę ſupra memorauimus,cibis quoque adiuuare collectionem,quo
omnia liquida detrahantur,dato mulſo,uel ſolo melle bibendo,cum reſina terebinthina, aut butyro non
ueteri.

ueteri. Tum ſorbilem dabimus ſuccum ex alica uel ptiſana melle admixto. Item porros coctos cum oleo atque garo & ptiſana. Tum etiam ex tritico ptiſana confecta, aut cum protropo uino, aut ſquillitico: itē lac cum mulſo. Et ſi eruptio liquidorum ad mictuales uias peruenerit, erunt adiungēda ſupradictis etiam mictualia medicamina quæ urinam prouocent, à Græcis diuretica appellata, ut aſparagi, olus atrium, lactucæ nunc coctæ, nunc incoctæ. Item radices & ſorbilia, lacte quoque confecta. Sin uero ad inteſtina eruptio peruenerit, quo per podicem exitum habeat, cum ſupradictis communiter erunt adhibenda quæ uentris officium non denſent, neque plurimū laxent: quapropter mictualibus prohibiti cibo ordinauimus maluam dandam, betas, cauliculos, cucurbitas. Sed ſi coaceruatim, ac nimis liquida ferri uiderimus, erit abſtinentia recuſanda. Dandum mulſum poto ſufficienter decoctum, & plurima ſitis ægrotantibus indigēda. Dandus præterea cibus qui uentris teneat officium, ut oryzæ ſuccus ſorbilis, aut lēticulæ. Item piſces duri corporis, quos ſcleroſarcos Græci uocauerunt, & uolantum ſicciora, & poto aqua imbrialis offerenda, quam uulgo ciſterninam uocant, calida. Item medicamina quæ ad humectam tuſſiculam cōſcripta ſunt. Tum uinum mediocriter aſperum. Sin uero difficulter atque paulatim liquida fuerint excluſa, erit inquirenda cauſa, utrum'ne ob debilitatem ægrotantis id euenerit, quo minime ualeat excludere aliena: an uero ob craſſitiem liquidorum, uel ob eruptionem nō in febribus factam, uel in fundo collectionis: Etenim ſi ob debilitatem ægrotantis id aduerterimus fieri, erunt ſubleuandæ uires per reſumptionem. Si autem ob craſſitudinem liquidorum, tenuantia adhibenda, atque prępotanda quæ ſupra memorauimus, adiectis quoque ſimilibus electarijs, ut ſunt ex melle, reſina, uel lini ſemine cum melle confecta, ac nucleo pineo, uel ſtrobylis, & urticæ ſemine, præbibendum ſinapi cum paruo pipere longo. Tūc hellebori adhibemus purgationem. Ac ſi ex uomicis ulcera tardantia perſeuerauerint, ea quę ſupra diaphragma fuerunt, quod diſcrimen appellauimus, ita curabimus, ut eſt de phthiſicis ſcriptum: in ſtomacho uero uel uentre, ut de cœliacis: item in inteſtinis, ut de dyſentericis: in renibus uero ac ueſica, uel mictualibus uijs potis medicaminibus atque clyſtere iniectis, uel per catethera immiſſa utemur: etenim ſi ſordida apparuerint ulcera, lacte atque melle potamus, ſemine cucumeris pręfuſo, aut mulſo, aut pinguibus palmulis cū paſſo, aut nucleis cum amygdalis & amylo. Similia etiam per catethera immittenda, aut tetrapharmacum medicamen diligenter ſolutum. Sin uero limpida fuerint ulcera, erunt encathiſmata adhibenda, quibus præcocta fuerint aliqua conſtringentia, atque extrinſecus apponenda emplaſtra, quæ cicatricem facere ualeant, à Græcis epulotica appellata, potui dandum lac cum amylo, & cucumeris ſemine, cum decoctione phœnicobalani, aut papaueris ſixi, atque conſtricti cum uino protropo, & amygdali decoctione, uel mali cydonij, ſorbarum, & palmularum thebaicarum, uel ſucco mali punici, uel ijs quæ in pharmaceutico Reſponſionum tradidimus libris, ex quibus eſt quod appellatur carni, & œnocraton, & ex trachāto atque amylo, & glycyrrhiza. Vtendum etiam aquis ſua uirtute medentibus, quas ſupra memorauimus. Itemque ijs quæ in Aria inſula, & Theanitorum prouincia eſſe perhibentur, cæterarum quoque reſumptiuarum materiarū uſum adhibentes, ut nutribiliorum ſuccos. Vbi uero inter inteſtina & peritoneum eruptio fuerit facta, ſiue ex iecore, ſiue ex aliqua ueniens collectionis parte, quæſitū eſt quo modo puris detractio fieri poſſit: utrum ne per tenues uias ueſicæ ueniens, atque in inteſtina acceptum uideatur, & propterea per urinam, uel per uentris officium excludi poſſit: an uero ſectis inguinum locis detrahi facilius uideatur, quod quidē Eraſiſtratus demonſtrauit: Sed apparet nunc chirurgia exitum puris faciendum, inciſa ſecundum inguen peritonei membrana, quo corruptis liquoribus prolapſio inferioribus aperte præbeatur. Tunc congrua adhibenda curatio: etenim inciſa peritonei membrana, in cicatricem facile conducitur, & ſine ullo periculo ægrotantis ſanitas datur, ut eſt conijciendum ex hydropum paracenteſi, atque chirurgia ramicis, quam Græci enterocelen uocant. Neque impoſſibile putandum, etiamſi quid remanſerit, facta detractione chirurgiæ per ſuperficiem cutis, ac tenues uias, & per inteſtinorum cauitatem ſudari: quippe cum etiā in hydropibus circunfuſus humor inteſtinis ſæpe fuerit exiccatus, quibuſdam per ueſicam, fœminis per matricem, ſed omnibus cōmuniter fortitudinem conuenit per nutrimenta præſtare: facile enim corruptio partium depulſa paſſione fiet, cum corpus fuerit naturali fortitudine poſſeſſum.

De ſuperflua carne, quam Græci polyſarcian uocant. Cap. XII.

ACCIDVNT corporibus ſuperflua carnis incrementa, quæ Gręci ob nimietatem polyſarcian uocauerunt. Sed eſt hoc paſſionis genus contrarium nutrimento ceſſante: ſiquidem ceſſans nutrimentum tabida faciat corpora. Idem ultra naturę modum uehementius elatum plurimam faciat carnem generari, ex qua corpora grauata premantur. Pręterea hoc quoque ſpeciem accipimus cachexiæ: ſiquidem indecens difficultas patientes afficiat: nam ſequitur nimia ac ſuperflua multitudo carnis, quæ in pinguem prominentiam erigatur cum tardo motu, atque grauatione, & debilitate, & ex paruo greſſu anhelatione ac ſudore, ut ſuo ſe corpore præfocari ſentiant ægrotantes, quo neque leuia ferre ualeant ueſtimenta. Multi igitur medicorum atque aliptarum ſalutaribus præceptis adiungendam diligentiam detrahendæ carnis putauerunt, intuentes cœnoteta, quam epidoſin uel euexian uocant, hoc eſt, habitudinis augmentum: ſed hoc à Sorano repulſum. Nos igitur ſolam habitudinem intelligimus, quæ fuerit cum modica carne fortitudo, & ſeruanda magis, quàm repellenda. Polyſarcia uero, quā nunc paſſionē dicimus, recte cachexian nuncupamus, quæ multis accidentibus denunciet periculū: Etenim quæ ſequetur animalia nutrimento dedita, uel cuſtodia reſeruata, ut flato atque extēto & prominēti corpore uideātur:

hęc eadē cūcta patientes ſequentur: ſimiliter accidentia corporibus ulceratis,quibus uana caró cōcreſcit, uel eorū labijsq̄ fuerit acie circuncíſa renaſcantur. Sed iſtius paſſionis duplex traditur differentia curationis. Alia quæ cohibeat fieri plurimum corporis nutrimentum : quæ quidem ponitur in geſtatione celeri,& cibis non multum nutribilibus,ac moderatis,ne plura corpus quàm inſumit accipiat:alia quæ cyclica regula atque operoſa recorporatione formetur demutandi corporis cauſa. Sed ut docilis ſermo,ac manifeſta tradatur præceptio, partium erit memoranda curatio. Conuenit igitur corpus exercere geſtatione plurima ac perſeueranti,animalium iugo,uel curriculi motu,& equitatione ac nauicula. Item lectione & uocis exercitio uehementi,uel meditatione modulationis agoniſticæ,& celeri greſſu,quo magis labor ſurarum fiat. Item curſu,atque ſicca fricatione manibus puris,uel aſpero linteamine,& arenæ aſpergine. Tū uolutatio in palæſtra uaria,quam Gręci celadian,atque choricomachian uocauerunt,quæ ſunt ſpecialiter ab ipſius artis præceptoribus imperanda. Tum hoplomachia,hoc eſt armorum ficta confrixio. Item alienis laboribus exerciti,hoc eſt colluctantium,uel coexercentium, quam Græci haterocopian uel trachelіſmon uocant,atque longo uel raptorio machinamento,quod macron ſparton uocauerunt. Item Italica ſphęra,& luctatione celeri,& dura atque multa uel ſicca fricatione: Etenim oleo labentibus manibus fortitudo ſoluetur exercitij. Conuenit etiam ſole corpora torrere,quod Græci helioſin uocant : tum paropteſi ex flāma,uel carbonibus,& ſiccis uaporationibus prouocatur ſudor : & nunc feruentia lauacra,quæ plurimum detrahant,nunc frigida,quæ corpus in denſitatem cogant : denique pſychrolutarum corpora denſa,ac ueluti teſtea ſentiuntur. Conuenit etiam arenæ littorariæ adhibendus feruor : Tum natatione maritima,uel aquarum naturali uirtute medentium, & in lauacris ſudore perfecto aſperginem ſalis adhibere : qua ſępe condita caro animalium ciborum uoluntati ſicca ſeruatur,atque denſior,nec collecta marceſcit. Tum fricamentum adhibendum,quod Gręci zegma uocant,ex nitro tuſo,atque in puluerem redacto,& poſt lauacrum longa cibi dilatio,uel potus : tunc enim appetitio minima marceſcit,& eius acies temporis obtunditur dilatione,cum etiam digeſtionis parata proteruitas detracto fomite langueſcit. Erit præterea potus ſemper ante cibum prohibendus,uel in toto paruus dandus,& magis cum cibi ſumūtur: Etenim immiſſo liquore plurimo fluidātur accepta,atque caro mollitur,& digeſtione facile ſolidiora propriantur. Sed ſi plurimum quiſquam ſitierit, paruum dabimus mediocriter aſperum. Pulmentum uero alicam,amylum,lac,nucleos,cerebrum,oua : piſces autem teneros,uel pinguia quæque reprobamus. Panem dabimus frigidum,fermentatum,autopyrum: eſt enim minus nutriens: & magis,ſi fuerit ueteratus. Specialiter autem ſiccus probandus eſt cibus. Item pulmento danda ſunt olera & piſces durioris naturæ, uel auium ſicciora,uel agreſtium,ut leporis,caprę,porcina ex depoſito,hoc eſt,longo tempore ſale ſiccata. Conuenit præterea unum cibum ſumere,& poſt ſumptionem plurimum uigilare: In requie quidem, quo multa corpus exhalatione inſumatur uigilando :additur enim plurimum ſomno : denique dormientium corpus ualidius fiet : Potus dandus frigidus : & perſeuerante carnis multitudine erunt initia cycli adſumenda,nunc ab omni abſtinentia,nunc à paruo cibo & aqua,nunc augmenta ordine regulari. Item à ieiuno uomitu ſumendum eſt initium,uel ex radicibus. Tunc ad drimyphagian ueniendum,ac mediæ qualitatis materiam. Tunc uolantum atque agreſtium : quæ quidem erunt celerāda per dies minoris breuitatis,quo urgentius initia repetantur : & in oleribus erunt urinalia prouidenda,ut aſparagus, paſtinaca,apium,fœniculus,daucus,porri capitati,& horum ſimilia : ſic enim communia ſeruantes corpus ualebimus demutare. Accidentium quoque coniecturam facientes,quo elimatio carnis atque diductio procedat. Aliqui medici phlebotomiam probant,atque purgatiua medicamina,quæ catartica appellant,& clyſterem,& poſt lauacrum illico Venerem adhibendam ante cibum,atque ipſa die paruum nutrimentum, poto aquam dandam. Item uomitum poſt ueſpertinum uinum. Alij quoque ueluti paſſioni contrariam corporis expanſionem ex thalamo fieri probauerunt,& appellant antipalon. Itemque nocturni roris auram ante ſolis ortum bibendam. Sed horum deliratio manifeſtis proditur rebus. Nam phlebotomia uires depurgatę uexantur,& corpora palleſcunt : nam Græci raccoſin uocāt. Item purgatiuis medicaminibus ex clyſteribus,cum ſupradictis etiam liquida corrumpantur, cum alius habitus corporis fiat : nam Græci cachexian uocant. Venereus uero uſus effœminat membra,atque fortitudinem tollit. Item aliquibus bis in die ordinatum lauacrum,& ſomnum prius quàm cibus ſumatur : quod quidam uoluerunt : craſſificat enim ſomnus,non tenuat corpora. Item uomitus poſt cibum:uires enim tollunt : & quanquam corpori detrahant carnem,implent tamen neceſſario caput,atque ſenſuales uias uexant,& gingiuas in putredinē mittunt,atque os odore fœtant,retro ſtomachum limant,& ipſum hominem ſibimet faciunt diſplicere : nam Græci dyſareſceſin uocant,cum inæqualitate febribus uicina. Eſt & improprium,atque praua ratione æſtimatum,ob corruptionem paruorum maiores corporis uexationes inferre. Sed ſi forte uinorum fuerit exceſſa moderatio, tunc erit uomitus adhibendus : eius enim uexatione maior eſt immodicæ ſumptionis grauatio. Item præ cęteris uehemens,& maior quàm ut oportet animi officijs ſiue curis adplicatio. Videmus ob has cauſas etiam ſtudentium corpora fieri tenuiora,limatione quadā animi iugium cogitationum atque diſputationum. Eorum uero qui ſegni ac pigro ductu uitam trahunt, ſolidiora atque pleniora fieri corpora,ob contrariam rationem. Iis de ſuperflua carne conſcriptis,omnium tardarum paſſionum curationes explicauimus, intentione neglecta.

FINIS.

THEODORVS

THEODORVS PRISCIANVS MEDICVS TIMOTHEO FRATRI.

NVPERRIME collegæ Olympij exhortatione prouocatus, confeci nõnullos præſentanee libellos,quos uel mediocris fama retinet, ſed græco ſtylo,quam medendi induſtriam ſermone claro hæc natio publicauit. In his igitur uoluminibus non ſtudium teneo gloriæ,neque enim eloquentiæ hic opus eſt,ſed laboris. Quippe quia fragilitas humani corporis remedium efflagitat,& celeris beneficij natura conſentiẽte componi. Nõ omnis enim ualetudo medendi patitur tarditatem. Quapropter amice chariſſime,quæ ornatui noſtri corporis,uel ſaluti procurandæ,cuſtodiendæque cõueniant ordinata remedia, nunc in tuã gratiam noſtro ſermone digeſſi, non ſine famæ lucro,ut arbitror. Ipſum enim in utroque genere opus plures teſtes habebit, quàm iudices.

THEODORI PRISCIANI, IN PRIMVM OPERIS SVI LIBRVM, QVI LOGICVS DICITVR, AD TIMOTHEVM PRAEFATIO.

SI MEDICINA minus eruditi ac ruſtici homines,natura tantum imbuti,non etiam philoſophia occupati eſſent,leuioribus ægritudinum incommodis uexaremur, & faciliora remedia caperentur. Sed hęc uia ab illis omiſſa eſt,quibus eloquentiæ ſtudioſis,ſcribẽdi ac diſputandi gloria maior fuit. Nam ſcire uelim,qui fieri poſſit,ut cum quid rectum,aut cõtrarium, quid ſalubre,aut incõmodũ ſit,huiuſce artis profeſſores inter ſe diſſentiant,diuerſorumque ſententias ſinguli ſeruare conentur, iactetur æger magna tempeſtate morbi: tunc noſtri collegij caterua concurrit,tunc nos pereuntis admiratio poſſidet: nec communis naturæ conditio conuenit,ſed tãquam in circo & agone,alius eloquentia,alius diſputando,alius adſtruendo,alius deſtruẽdo,quiſque inanem gloriam captat. Interea dum hi inter ſe luctantur, atque æger ſic caſui proprio datus, nonne uidetur natura ipſa rerum hæc dicere? O' fruſtra occupatum mortalium genus: occiditur æger,non moritur,& mihi fragilitas imputatur? Sunt infiniti morbi, ſed deſunt remedia? Latent in fruticibus uenena, ſed non germinant ſalutis officia? Abſit hoc. Neſcio quæ perturbat rerum diſputatio, atque iſte loquacitatis uanus amor. Hæc ego ſaluti mortalium remedia non dedi,ſed magna ſeminum,ac frugum, herbarumque poteſtates,& quidquid propter homines genui,certandi ſtudium, & infructuoſa uerba deferimus. Hinc eſt, quòd ego huiuſcemodi opus aggreſſus ſum,ut facilioribus potius, naturalibusque medicemur remedijs, ut diſputatione garrula careat medicina,quàm iactanti oratione miſeros & afflictos teneamus: hoc eſt, euporiſtis,ſuccis,tritico,farina,& hordeo,herbisque uarijs,uel metallis,& ſimilibus cæteris, quibus manifeſta remedia natura ſignauit. Neque enim cum ægrotus quiſpiam afficitur,adhibendus eſt Pontus, aut interioris Arabiæ oſtrea,uel ſtyrax,uel caſtores,uel reliquæ fruges,quas orbis longinquus familiares habet. Ideo medicinam etiam in uilibus herbis parens natura diſpoſuit, ut nullo bello,uel tempore medendi deſit officium, cum ubique poſſit eſſe remedium. Hoc igitur uolumine bonam hominis ualetudinem expediui,&,ut aiunt,ruſticis curationibus firmatam,in uulgus expoſui. In quo gratior eſt ægris medicina, quàm celeritas ac facilitas famulatur officij. Qua de re eſt nobis de capite,tanquam ἐξέρχω,ad reliquam curam corporis deſcendendum: in quo quanto pretioſior eſt ſanitas, tanto eſt moleſtior ægritudo. Si quis igitur in ſene,& quantulæcunque ſcientiæ medico,hanc ſimplicem curationis uiam,illaboratamque miratur,nouerit me in utroque genere facere,quàm docere potius elegiſſe.

De infectionibus capillorum. Cap. I.

AD DENIGRATIONEM capillorum. Spumæ argenti,terræ cimoliæ,calcis uiuę, ſing. ſemiuncia,trita cum aqua. Identidem conteri facies uſque in pinguedinem mellis, & capillos linies. Linimentum uero cum ſiccare cęperit,loca fricando diſcuties,& lauabis ex poſca in qua terram cimoliã tritam commiſcueris. Ne autem uſtionem incurras,procura frequẽter,ut cum lauare cœperis,loca ipſa oleo roſeo irrigentur. Aliud. Ferri purgationem, & raſuram plumbi uncias ſenas,in ſextarijs tribus aceti uiſcidi coques,ut ad medietatem coctura perueniat. De hac coctione frequẽter loca lauabis,et oleo anethino continges. Ciconiarum oua in uas plũbeum adijcies,& agitabis: ex hoc capillos unges. Cum uero linimenta ſiccauerint,ex aqua in qua betæ decoctę fuerint tepida,delauabis. Aliud. Capparis radicem confringes,& tribus diebus in lacte infundes aſinæ: poſt uero coques molli uapore,uſque in mediã partẽ,& frequenter loca cõfrices. Aliud. Fungos arboris nucis cõburi facies,ut carbo fiãt: poſtea uero teras,mixto oleo quoad libuerit. Aliud. Hoc utaris unguento diurno,ut ulterius albi nõ naſcãtur. Betarũ rubearũ cũ radicibus ſuis lib. I. teras cũ ammoniaci ſalis unc. II. & admiſces olei cedrini unc. III. ut confectio ſiccari non poſſit: & uteris. Flauos uero capillos ſi facere uelis, lupinos amaros in aqua per dies XII. infundes: & poſtea ex hac aqua in balneis caput aſſidue lauabis. Aliud. Alumen,quo infectores utuntur,cum aqua conteres,& capillos ex his infundito: quod permanere facies diebus tribus: poſtea lauabis ex aqua in qua nitrũ reſolueris. Sanè ſi tibi multũ rubri uiſi fuerint,ex

ea aqua lauabis in qua cimoliam terram reſolueris. Si candidare autem uelis, hirũdinum ſtercore, cum felle taurino contrito, loca continges frequentius. Sed hæc ſuperflue nos ordinare, certiſſimum eſt. Cæterum albi prohibendi ſunt potius, quàm procurandi. Sanè ſi criſpare intẽdis, Aſphodeli radices in uino teres, & ex hoc frequenter infundes.

De capillis cadentibus. *Cap.* I I.

INSTRVAM etiam de capillis cadentibus, qui aut longa ægritudine, aut abundantia uaporis cadentes, ante ſenilem ætatem nudare caput conſueuerunt. Ordinamus itaque confectionis genus, quo nõ ſolum candentes retineri, poſſideri'ue poſſint, ſed etiam forte qui ceciderint, reparentur. Accipies quamplurimas napas, & in uaſe fictili clauſas incendes: & poſtea cum oleo conteres, & caput illinies: ſanè ſolli citus, ne frontem tangas ob tumores emergentes: licet falſo tumore terrearis. Aliud. Melãthion ſuper carbones cum torrueris, teres, & cribrabis, & cum aqua commixto, caput illinies. Hoc & alios innaſci faciet quammaxime. Si ſupercilia curare uelis, Ladanum cum uino teri facies, & oleum myrteum admiſcebis, & uteris ut pinguiſſimo linimẽto. Aliud. Nuces uirides immaturas quaſſabis, & eas in oleo fremiali infundens, & aluminis humecti tertiam partem, & in uaſe fictili nouo repones diebus 40. in ſubdiuali: & poſt uteris unguento probato. Aliud. Nigræ myrti foliorum uncia I. gallarum quaſſatarum unc. II. ſimiliter in oleo infundes ut ſupra, & uteris. Hoc etiam ſupercilijs utile eſt, quod Græci τριχίασις appellant. Aliud. Herbam Periſtereon cum radicibus ſuis ſiccatas teres, & cribrabis, & oleo commiſcebis, & uteris. De experimentis. Aliud, Adeps urſinus, cum ladano & adianto ſubactus, illitusque, capillos effluere non patitur. Et ſandaraca cum aceto contrita, idem facit. Aliud. Capita muſcarum cum melle contrita, par beneficium faciunt in continendo capillo, ut capilli etiam poſt combuſtionem exeant, ſi fieri uelis. Ficus folia ſicca tundes, & cribellabis, & ex eo puluere loca confricabis, aut cum aqua dulci decocta prode runt. Aliud. Alcyonij radices combures, & teres ſimiliter, & præuaporatis locis aſperges. Sed quoniam aliquando ſupercilia, uitio imminentis elephantiæ, aut ſiccitate nimia corporis cadunt, ut in capite ſæpe contingit, hi ſic conſtringendi erunt. Cedrinum militrum combures, & eius nidoris puluerem colliges. Vnde hoc ſupercilia tangere debebis.

De crementis capillorum. *Cap.* I I I.

ALIVD generaliter omnibus ad capillorum crementa. Polytrichi herbæ radices pondo duo, flores eius pondo I I. cedrini olei pondo I I I. oua gallinarum decem, olei hiſpani põdo triginta, gallarum pondo tres. Radices herbarum in aqua infundes, flores uero ſupradictos in ſole ſiccare facies, oleum uero utrunque in uas mundum mittis cum ouis, & cæteris ſpeciebus, & agitas quandiu, ueluti calefactum proprium odorem exhalet, & ſimiliter quotidie agitas diebus octo. Poſtea uteris unguento. Attamen gallico ſapone caput lauabis. Aliqui uero conſultius agentes, poſt capitis loturam hac uſi ſunt unctione. Olei cedrini pondo I I. uini libra, ouis I I I. Nardini olei pondo V. commiſcebis, his omnibus mixtis, & agitatis.

Ad defectionem capillorum, quibus ægritudine prolixa carere ſæpe contingit. *Cap.* IIII.

CORIANDRI ſeminis uncias I I. cimini anatolici uncia I. herbæ periſterei uncia I. Omnia infundes in olei myrtei, & uini cretici ſextarijs I I. Et poſt tertium diem molli uapore coques uſque dum materia conſumatur, & ita uteris. Adipis urſini uncias I I. ueretri aſini combuſti uncias I I. polytrichi unciam unam, polygoni uncias I I I I. myrtei olei pondo duo. Omnia tuſa, & cribellata, cõmiſces, & uteris pſilothro. Capillos locis proprijs deſugabis, ſi ueſpertilionum cerebra lacte muliebri contrita commi ſceas, & adhibeas. Aut ſi marrhubij ſucco lac aſinæ commiſceas, & ſimiliter loca contingas. Hoc & thunni piſcis fel, ladani lacryma commixtum facit. Et ſi leporis ſanguine recenti loca contingas. Sandaraca, & hyoſcyami ſucco æquis ponderibus mixtis, loca continges, & capilli cadẽt, nunquam ulterius exituri. Cicutæ herbæ ſuccum cum aqua diligenter contritum, euulſis ex oculis pilis, adhibeo diebus tribus, & ulterius non naſcentur. Cimicis ſanguine quammaxime mulieribus loca continges. Veſpertiliones quamplures uiuos accipias, & eos in uas cum cedria infundas, quandiu illo tempore putrefieri poſſint, & ex eo loca contingas quæ à capillis ſemper immunia eſſe uolueris. Agreſtis urticæ ſemine cum oleo contrito, loca continge. Pini arboris comas accipies, & cum melle conteres, & repones. Cum uero uti uelle cœperis, loca confricabis.

De pediculoſis. *Cap.* IIII.

STAPHYS agriæ uncijs I I. ſandaracæ unc. I. cum oleo, & aceto poſtquam contriueris, omne corpus perungendum eſt. Sic gæraſteros, & nitrum, & oleum facit. Folia tamariſci in aqua bulliantur, & ex ea decoctione fricentur. Et aliud. Poſtquam capillos abſtuleris, aut melle, aut cedria loca continge. Lupinos amaros in aqua infundes per plenum diem: alia uero ſequenti coqui facias, & ex ea decoctione loca frequentius delauabis. Hoc pyrethri, & gallarum puluis ex æquo cõmixtus, in balneis adhibitus, facit. Poſt huncuero puluerem, ſucco betarum loca lauabis. Staphyſagriam tundes, & oui album admiſcebis, & commixtione loca fricabis.

De acoris.

De acoris. Cap. V.

ACORAS,papillas dicimus,quæ per cauernas breuiſſimas humorē pinguiſſimum mittunt.Hæ frequēter in capite,uel facie,& cæteris mēbris emergūt.Quibus & cęteræ papillę ſunt ſimiles,quas Cerioncs appellamus.Sed & diſtāt, ꝙ Ceriones plures cauernas egeſtionis hn̄t, & humorē multo pinguiorē emittūt:Acora aūt unā cauernā hēt,& humorē egerit aquatiorē.Eſt nāque utriſque cā una,uitiorum naſcendi neceſſitas. Quæ cū ſe plenam mōſtrauerint,ordine tali curādę erunt.Primo purgatione totius corporis uti conueniet, ut origo quę hęc effecerat,egeratur purgatione inquam tali. Scammoniam,aloe,colocynthida æquis ponderibus contritas,ſucco cauliculorum temperamus,& catapotia in modum erui grani conficimus. De quibus erit nobis plena datio grana V I I.Secundę V.& ut ſe ratio ętatis,& cauſę qualitas attulerit.Incipientibus uero cauſis,etiam ſola unguentorum frequenter beneficia ſuffecerunt.Terra cimolia cum aceto contrita, ſeu creta argentaria ſimiliter. Sic pompholix cum aceto adhibetur: ſic ſpuma argenti : ſic chartę combuſtæ cinis cum aceto medebitur.Quibus uero hęc uulneratio obuenerit cum dolore, primo ex aqua calida fouendi ſunt, in qua decocta ſint aut rubus,aut ſparagi radix, aut ſaluię folia.Hoc & lenticula cocta,& cum melle contrita curare conſueuit.Ante tamen lauanda loca erunt ſucco betarum mixtis fœnigręci pollinibus. Pini corticis cōbuſti cinis mixtus cerotario, & oleo roſeo adhibetur.Sic & cadmia,ſic & ceruſſa,ſic & ſpuma argenti adhibetur in balneis. Certum eſt nanque, in fœminis cauendam eſſe aceti adhibitionem. Vnde magis eis uino omnia medicamenta temperanda erunt. Item nitrum combuſtum uino ſtiptico extinguis,& cōtritum in balneis adhibebis Similiter & mirobalanum oleo coniungas. Quod apud Apollonium probatum eſſe cognouimus. Aliud. Olei roſei,uel myrtei unciam mittes in mortarium plumbeum. Accipies etiā piſtillum eiuſdem metalli, & teris quandiu oleū pingueſcat & nigreſiat. Item in aliud mortarium cuiuſlibet metalli,mittes ſpumæ argenti libram unam, tantundem ex ceruſſa,& eorum puluerem combures cum oleo ſupradicto.Ex hoc omnes acoras ubi fuerint linimento curabis.Hoc medicamētum & in papulis,& in pudendis ragadijs,uel cōdylomatibus, quæ ſemper pro loci natura acrioribus medicaminibus commouētur etiam prodeſt. Apud aliquos hoc genus medicamenti Ricotia appellatur.Aliud rutatum. Spumę argenti uncias octo, rutę uiridis foliorum uncias quinque, olei myrtei uncias octo, acori libram unam,miſces omnia contrita diligenter,& loca fricādo curabis. Prius ſucco betarū ſimiliter ut ſuperius,loca lauanda ſunt.Ceruſſę uncias tres, ſpumę argenti uncias duas,olei myrtei quatuor, ſulphuris uiui unciam unam ſoluta commiſces, & ſimili modo uteris, non ſolum hoc capiti, uel quoquo loco emergentibus exanthematibus prodeſt.Apollonij iudicio comprobatum.

De alopecioſis. Cap. V I.

CONTINGIT dupliciter paſſio cadentium capillorum,ut aliquando defectu quodam cadant,& nudando partem capitis turpent: & aliquoties,ut illis ueluti uulnerum horridus plerunque uiſus occurrat. Ergo defectus,ut prius diximus,cum contigerit,caluiciem facit.At fœditas illa,uulpini uulneris ſimilitudinem quandam exhibet : deinde etiam ſerpentis ſquammoſi ſuperficiem mētitur. Vtrunque genus paſſionis fœditatem exhibet capillorum. Sanè hęc paſſio comparanda eſt fructibus ex malis ſuccis terrę naſcentibus. Quorum cauſa aliquando eſſe poterit, qualitas nutrimenti : & ſi forte ſterilis terra fuerit, fructus cum raritate degenerat : ſin uero humor corruptus,etiam fruges degenerāt.Ad hanc ergo formā, etiam in capillorum uitijs debemus aduertere.Talis enim erit eorum poſitio, qualem qualitas oſtenderit capitis.Eſt ergo utriuſque accedentibus uitijs,manifeſta & æqualis origo naſcendi, unde ſimili curatione iuuari debebunt,licet diuerſa cognomenta ſortita ſint pro ſui accidētis qualitate : ut alopecia ex cognomento uulpium, ὀφίασις,ex ſerpentium ſquammis cognomentum acceperit. Eſt nanque huius paſſionis diſtantia,quæ profecto ex humorum colore originem cauſarum atteſtatur : ut aliquando alba,aliquando rubra,aliquando etiam nigra uideatur. Purgantur adeo proprijs purgationibus ſuis. Nam ſuadeo propriam totius corporis curam & diligentiam decernendam,quoad ulterius acerbi & corrupti humoris pertinaciam,per inferiora depoſitam,à capitis hactenus inquietudine deuocemus. Sūt itaque,ſi de phlegmate cauſa uel origo peruenerit,apophlegmatiſmi adhibendi tales. Pyrethrum,& ſtaphyſagria,cum granis maſtiches,æqualibus ponderibus mixta,& contuſa adhibeantur,& ſales cum pulegio contriti ſimiliter,& cum oxymelle mixti ore diutius teneantur. Ergo quoniam ſingula accidentia proprijs ſuis purgationibus liberantur, ſuperaddo purgationis genus,quod in commune ſine alterius humoris præiudicio operetur : quo omne corpus diuerſis humoribus infeſtatum releuari poſſit. Colocynthidos interiorū unc. I.aloes,unc. I.ſcammoniæ,unc.I.abſinthij,unc.I.omnibus contritis & mixtis cum ſucco cytoniorum catapotia conficimus,quæ pro qualitate corporis atque cauſarum adhibeo.Accipi autem debebunt, ſi breui accidit in modum lentis,aut VII.aut IX.aut certe.XI.Si autem in anu,aut homine uetuſto fuerit,maior cura exigitur,unde cum aqua calida competenti,intermiſſis etiā diebus,dabo quod poſt ordinabitur. Poſt beneficia itaque harum purgationum,quę toto corpori prodeſſe prius potuerant, etiam particulis, hæc ſunt adiutoria ſocianda.Euforbiū tritū cū oleo pro linimēto adhibemus, aut oleu ſolum laurinum, aut naſturtij ſemen cum oleo,aut ſulphur uiuum cum nitro combuſtum, æquis ponderibus cum aceto,

aut erucæ ſemine cum oleo,aut urſinis adipibus tantummodo confrixentur . Similiter etiam alcyonium combuſtum cum aceto,uel cedria,operabitur. Hoc etiam murium fimus cum aceto,hoc amygdala amara,hoc cepe tritum cum oleo,hoc raphani cortex cum melle contrita facit . Nam etiam ferri purgatio cũ aceto,uel hordeum combuſtum cum murium fimo,& aceto ſiccare poteſt.Omnes confectiones quæ mediocriter calefacere poſſunt,mediocribus & delicatioribus corporibus adhibendæ ſunt . Prius ergo loca linteolo uſque ad ruborem,ante curam confricentur mediocriter,ne uulnerentur . Quæ ſi uulnerabuntur,oleo roſeo,uel adipibus anſerinis recuranda erunt.

De aurium cauſatione. Cap. VII.

AVRIVM dolor uarijs frequenter ex incommodis excitatur.Nam & frigora,& lauacrum importunum,& quaſſatio eiuſdem cauernę,uel ſordium conſpiratio , aut altior nerui tactus , aut ſi per longam ægritudinem humor uitioſus illic aggregatur,æque moleſtiam auribus faciunt.Si de frigoribus etiam dolentibus emerſerit,in oleo cepas coqui facias tepido,aut piper tritum cũ oleo , ſimiliter & rutaceum . Sic etiam laurinum curat.Si de humore balnearum aures fuerint inquietatæ,oleum tepidũ infundito,& poſtea lana mollito .Sed & ceparum ſuccum,cum anſerinis adipibus mixtum : ſimiliter initio, & oui alborẽ cum lacte mulieris.Etſi dolor innatus fuerit,baſilicon in nardino oleo ſolutum adhibeo, & caſtoreum cũ lacte muliebri ſimiliter. Vtile eſt interea,ut ſpongia molli uaporetur ex aquis calaſticis : & poſt lana detergatur.Sanè ſi cum illa indignatione doloris etiam deriuatio fuerit ſanioſa,alumen melle & oleo reſolutum infundito.Et galbanum in oleo ſimiliter reſolutum inijcito. Vẽtoſitas uero ſi interclusa erit,aphronitris in aceto reſolutis excluditur.Hoc & draconteæ herbæ ſuccus,& centaureę facit.Si uero ſonare aures cœperint,oxyrhodone tepido curãdę erunt.Si autem idem ex ęgritudine ſonitus obuenerit,ex aqua primo uaporabis aures in qua abſinthium ponticum coques, & continuo oxyrhodonem infundes , aut raphanorum ſuccum cum oleo,aut hellebori nigri puluerem cum aceto,aut ſolum acetum tepidum cum melle commixtum : aut porri ſuccum cum lacte muliebri,& oleo roſeo,aut amygdala amara cum aceto & oleo.Hoc & cepæ,& allium cum adipibus anſerinis,uel porci felle infuſum remedium procurabit . Si uulneratæ aures fuerint,glauciũ cum aceto cõtritum infunde.Si tamen dolor non maior fiat,uel etiã humor , lamina ferri purgati cum aceto trita iuuat.Si audire tardius cœperint,quod difficile nouimus purgari poſſe,puluerem nitri marini contriti commiſce,& antea caput purgabis.Deinde uẽtrem purgatione procurabis.Auribus uero abſinthij herbæ decoctionem tepefactam infunde.Lauri quoque folia, & betarum cocta ſuperpone.Aliquando nitrum in poſca reſolutum infundimus,aut bouis, uel tauri, aut caprarum,ſiue porcorum fel,cum oleo roſeo , uel laurino, uel rhaphanorum ſucco, ſimiliter tepefactũ profuit. Quibus uermes innati fuerint,bouillas carnes in carbonibus ſuperpone,aut humorem ex hinc manãtem collige , quem auribus tepidum frequenter infundes.

De parotidis. Cap. VIII.

TVMORES repentinos ſub auribus innatos,Parotidas uocamus : quas aliquando ex ægritudine, aliquando etiam ſpontanee apparuiſſe cognouimus.Eaſdem frequenter per initia mollientes ſpongia in poſcula infuſa compeſcimus,aſſidue humectando . Quæ uero ex ægritudine emergunt , æque per initia, cucurbita mediocri impoſita,ad ſuperficiem prouocandæ ſunt. Si uero cum grauiori augmento minaces acceſſerint , tunc neque cucurbitę , neque ſimilia adiutoria quę ex altitudine aliquid euocare poſſint, adhibenda ſunt.Frequenter enim ex doloris acerbitate,febres,& uigilię procuratæ,eliminatis uiribus uitę periculum intulerunt.Paragoricis uero ijſdem adiutorijs,ſic morigerãdum erit,ut ex pane mundo cũ oleo infuſo,contritoque cataplaſmentur : quod frequentius mutari debet.Similiter etiam de tritici pollinibus faciendum eſt,ſic de hordei,ſuperadditis tamen porcorum adipibus. Sic oryza mutata cum butyro.Si autem ijs adhibitis quæ mitigare cõſueuerũt,locis iam maturatis ſanies apparuerit manifeſta, (quod ille ait)continuo culpam ferro compeſce.Poſt uero reſecatis cauſis, uulneribus ſolenni diligentia ſeruiemus,curationibus tamen euacuaturis,& extenuantibus.Ad hoc maxime etiam tunc medicinæ incumbat induſtria : ut frequentibus etiam fomentationibus,doloris illis penitus inquietudo quieſcat. Sunt autem adiutoria . hæc,quæ poſt doloris impetus adhibenda ſunt . Arnogloſſa contrita,cum ſalibus , aut lapatij radicibus in uino decoctis,& rutæ folia uiridia,trita,ac mixta cũ cerotario,& oleo roſeo temperata, & ſulphur uiuum cum cymolia,æquis ponderibus,iuncta axungia.Sic fici pingues decocti & contriti , ſimiliter cauſas latentes euocauerunt,quibus in principio hæc adhibenda ſunt adiutoria, quando per ſaniem digeſtionem uolumus procurari, poſt fomentum aquarum calaſticarum ex ſeminibus lini , uel fænogręci , & hordei pollinibus cum mellicrato facto cataplaſmate ſeruiemus.Sunt nanque adiutoria quę & euocare,et ad maturitatẽ cogere parotidas uel apoſtemata ualeant.Hordei farina cum mellicrato , aliquando etiã cũ aqua marina,& oleo roſeo aut cyprino tẽperatũ cataplaſma adhibetur.Et fici ſimiliter pingues,in muria, uel in aqua marina decocti,& cõtriti imponũtur.Et betæ coctæ in aqua,& cõtritæ ſimiliter operantur,& agreſtis cucumeris radix,in mellicrato cocta & contrita adhibetur.Aliud de experimẽtis.Rutã & hyſopũ teres æquis ponderibus; & ficus ſiccos contuſos ſub duplo pondere commiſces,mellis quippiam adijciendo,idipſum operabitur,ut apoſtema ex interioribus ad maturitatem prouocetur.Aliud.Capparis corticẽ

in aqua elixa,& cum uino commiſces,& cataplaſma facis. Aliud. Irios illyricę puluerem,cum hordei farina in mellicrato coques,& uteris. Aliud. Guttā ammoniacam teres,& ſimiliter cum farina hordei in aqua cocta adhibebis,hoc & alumen,ſciſſum,contuſum,cum hordei farina faciet.

De furunculis. Cap. IX.

SVLPHVR uiuum,tuſum,cum reſina terebinthina miſces, & in lineo linteolo inductum imponis,aut uuam paſſam enucleatam tundis,& mediam quantitatem ſalis immiſces,& uteris. ſimiliter ut facilius erumpant,ſoli adipes caprini,uel bubuli colati efficiunt: origanum uero,myrrha, & ſal ſimul tuſa, & commixta cum aqua,continuo ad maturitatem perducunt,& caricæ contuſæ cum reſina : deinde cum ijs adiutorijs adhibitis collectiones maturatæ eruperint,ulceribus medeberis his medicamentis, quæ ſolennis edocuit conſuetudo. Sin uero,magno phlegmate ſuperueniente,ſolui nō potuerit furunculus, uel parotida,ſed calloſitate permanente,chœradas fecerit,ad duriores chœradas,alia diſputatione,pro ſui difficultate,curā & operā adhibemus. Chœradas quas frequēter in collo,uel ſub mento,uel ſub aſcellis naſci nouimus,hac cura uiſitamus,qua durities indigeſtibiles ſoluere poſſimus : ut præeūtibus catholicis adiutorijs, q̄ & capitis rheuma cōſtringere, & corpus reliquum catarticis purgare poſſint,ſic eaſdē ſoluere ualeamus. Lenticulam coctam in aceto tritam,imponere perſeueremus. Vtamur etiam caprificis in aqua decoctis,et contritis. Similiter etiam lupini in aceto cocti faciunt. Hoc fici folia in aqua cocta,et trita ſicut cataplaſma. Hoc aſphodeli radices in uino tinctę. Scylla quoque,ſi contrita in uicē cataplaſmatis imponatur,quatuor diebus permanens continuis,duritias ſoluit. Et erui puluis,cum aceto,& ciminum conteritur,& ſimiliter operatur. Immaturas uero,& in tarda duritie permanentes,per praſij uiridis folia, porcinos, aut bubulos adipes,rutam æque uiridem,ſimul omnia contundi,& immiſceri ſuadeo,ut in linteolo locis maturādis adhibeatur. Hoc etiam ſordes de parietibus palęſtræ collectæ,in panno inductæ faciunt. Hoc calcis flos,cerotario mixtus,facit. Hoc lapis molaris tuſus & cribellatus,& reſinæ commixtus. Sic puluis ammoniaci, & manna thuris cum reſina commixtus terebinthina,ſaniem maturius procurabitur. Sic ſandaracæ puluerē cum adipibus miſcentes adhibemus,aut calcem uiuam cum adipibus ſimiliter. Quòd ſi tibi durum emplaſtrum uiſum fuerit,oleum competens miſceamus,ut temperari bene poſſit. Sic puluis etiam pumicis, & aſphodeli radices coctæ,uel crudæ,cum hordei pollinibus,ut cataplaſma adhibendæ erunt, aut hyoſcyami folia cum oxymelle,corrumpunt interea,uel putrefaciunt chœradas. Si allium tritum cum cataplaſmate,ſeminibus mixtum coquas,& perſeuerare permittas diebus quinque,hoc de expertis habemus. Aut ſi chamæleontis herbę radicibus tuſis,puluerem locis aſperſeris,aut ſi betas coctas cum oleo contritas impoſueris. Aliqui etiam unctionibus perſeuerantes,chœradas frequēter fugarunt ſic, ut cineribus uitium aut ficis cum oleo mixtis ungerent. Sed & ferri,uel æraminis purgamenta, contrita cum oleo . ignoranti eſcā dabis lacertos uirides coctos,amputato caput & pedes. ſimiliter & ſtercus bubulū, aut aſini combuſtum, & cum oleo mixtum,commodius adhibetur. Et origani puluis contritus cum aceto idem facit. Hoc hyſſopi,hoc thymi,uel abſinthij,uel centaureæ,uel abrotoni,chamæleæ, aut ſingulæ,aut certæ coniunctæ,& mixtæ cum aceto,perficiunt. Iuuant ſanè,ut ſuperius memorauimus,ad hæc implenda, etiam totius corporis catholica beneficia. Nam & ciborum continentia,& potionis,exercitia quoque,& lauacrorum diligentiæ,& uomitus,uel purgationes,capillorum releuatio , ſanguis de naribus prouocatus,hæc omnia chœradas duras,& difficiles,& in cura poſitas,adiuuerunt.

De oculorum cauſis. Cap. X.

OMNES pàrticulæ corporis,proprijs indigent curationibus. Oculi autem curationes multæ, magnæque ſunt. Ii nanque cum primo leuiter,ſeu uapore,ſeu frigore,uel cæteris quibuſuis originibus fuerint attentati,frequenter frigidæ puſtulæ,fomentatione nos conuenit obuiari. Si de frigore ergo obuenerit,uini mixti calida potione fouendi ſunt. Quibus uero,commotionibus tam doloris, quam grauedinis, aliquando etiam uenæ frontis inflatæ,plenitudinem ſanguinis atteſtabuntur, ijs phlebotomo ſubuenire conuenit : ſi tamen nulla aut ætatis, aut temporis,uel reliquarum cauſarum certa ratio prohibuerit. Si uenter conſtrictus fuerit,clyſtere,ſeu purgatione prouocandus eſt. Iiſdem uero oculis impatienter dolentibus,fœnogræci ſuccus,palmarum indulcatus decoctione,aut oui recentis tenuis liquor tepidus infundatur. Similiter etiam lac muliebre infuſum iuuat. Eſt etiam cataplaſmatis utiliſſimum adiutorium, quod de oui uitello,& melliloti puluere,pane quoque infuſo in aqua,& oleo roſeo,ſimul mixto,adhibetur. Nos etiam croci,& opij quippiam coniungimus. Si uero collyrij experimento uti placet, cuius probationem habeas,in ipſis commotionibus,cum oui albore tepidum infundendum eſſe ſuadeo : ita tamen,ut aut dialibanum,aut apto de libano,contra graues commotiones adhibeamus,præmundatis interea oculis, molli, & tepido penicillo à pituitis ægrotis oculis inhęrentibus,iuuatis ciborum continentia,& uini detractione. Sanè ſi capilli nimis oneroſi fuerint,detondendi ſunt : ut ſub maiori beneficio,cucurbitarum adhibitione & ſanguinis detractione facilius liberentur. Aeſtiuas nanque perturbationes oculorum,etiam decoctio roſarum ſola curat calida. Curat etiam gargariſma,cum per initia adhibetur. Origani in aceto decoctio. Si autem declinantibus quidam tumor circa interiorem oculorum angulum apparuerit,quem hypopium dicimus,hoc modo reprimendus erit. Poſca frigida frequenter infrigidetur : poſt uero pollinibus hordei ex

oxymelle coctis cataplaſmetur. Similiter etiam de lenticulę pollinibus fiat. Aeris flos,tritus & infuſus in lotio inueſtis pueri per VII.dies,poſtquam ſiccauerit,ex eo puluere melle mixto impoſito, competens beneficium præſtat. Nam & caſeus recens, tritus, & impoſitus,ſæpe illum tumorem repreſſit, & abſynthij herbæ puluis,cum cerotario,hoc idem facit. Si ex moro pingui locum primo foueamus,etiam cyclaminũ, cum uua paſſa commixtum,& cõtritum,curat. Et bulbi candidi cum melle contriti,ſimiliter operantur. Sic rhaphanorum cortex cum uua paſſa medetur. Sic & roſæ folia, cum felle taurino, uel porcino. Sic fici pingues,in moro coctæ ſæpius profuerint. Ad repentinas autem ſanguineas maculas oculis inhęrentes,flores,uel ſemen hyſopi herbæ,in limpido linteolo colligabis, & in aqua calida infundes, & agitando exiccabis: qui ſuccus uelut ſanguineus fiet. Ex quo,infundendo,illas ſanguineas maculas depurgamus. Poſtea thure maſculo,& aphita æquis ponderibus,carbonibus impoſitis,fumigandi ſunt. Si uero cæſi,aut percuſſi hanc maculam ſanguineam cum dolore procurarint, ijs columbi matre ſubducti,repentinus ſanguis infuſus prodeſt quam maxime,ſi de pẽnis mollioribus exprimatur: ubi liquor tenuis, tepidus infundendus eſt. Item ſi in eadem hora,ouium lana infuſa ſuperponatur. Idem puluis roſarum facit,uel ſemen earum cum aphitis,ſi in uino conteratur,& ſuperimponatur. His etiam & ſulphuris uiui fumigium prodeſt,ſi idem fumus patẽtibus oculis hauriatur. Si oculi rheumatizauerint,quod grauiſſimum eſt tædium oculorum,ijs uini & carnium parcitas indicenda eſt. Ventris purgatio frequenter fiat, & poſca frigida oculi foueantur,& æris flos in eadem poſca reſolutus,ſatis iuuat. Odores acres & putentes effugiant lucernarum,uel ſolis claritudines uitent. Fumi,uel pulueris declinent commotiones. In nocte uero aqua frigida,uel uino infuſas ſuperimpones faſciolas molles,ijsque continẽdo oculos lauas. Si his adhibitis,rheuma cum dolore perſeuerarit,phlobotomandi ſunt. Ciborum,uel potus continentia cuſtodienda erit. Sitire etenim omnibus rheumatizãtibus ſatis prodeſt. Fronti uero peponum uiridia folia frequenter imponantur. Similiter & de rapi folijs. Nam & ſuccus earum frequenter fronti illinitus & ſambuci folia, & citoniorum, & portulacæ ſimiliter,& ex his cum aphitis & uini cataplaſmate ſæpe curati ſunt. Et caſeus recẽs cum apiorum folijs contritis impoſitus, ſæpe oculos liberauit: & panis mundus uino infuſus,& cum oleo roſeo tritus,par beneficium præſtitit. Omnes ſpecies ſupradictæ, generaliter quæ oculis rheumatizãtibus ordinatæ ſunt,cum uino & aphitis ſemper in cataplaſmate profuerunt,& decoctiones earum: quibus ſæpe oculi fomentandi ſunt. Sanè ſi calidus fuerit rheumatiſmus,ex caulium folijs & aphitis,cum aqua cataplaſmandi ſunt. Sic de ocimo,ſic de ſampſuco,ſic de agreſti papauere,ſic de cicutæ ſucco,ſic pulicariæ, uel apiorum,uel ſtrychni. Si uero ſiccitas palpebrarum emerſerit, linteolum mundum butyro infuſum ſuperimponito. Aliquibus uero humorem conuenit procurare per lacrymas,quas aut fumo,aut terrore,uel plagis extorquendas eſſe credimus. Sanè ſi in prima oculi tunica ſanguinea,nimia ueluti caro apparuerit, quam Chæmeſin appellamus,hoc adiutorio curatur. Muſcas quamplurimas, cum oui uitello cõterimus, & in linteolo mundo ſuperimponimus. Licet etiam collyrijs uarijs cauſæ competẽtibus ſæpe curati ſint. Derbioſos oculos,quos nos impetiginoſos dicimus,aſperitatum uitijs laborantes,ſic curare conſueuimus. Allium accipimus,cuius interioribus melle contritis,oculis poſtquã ex eo humore, uel ſucco rapuerit inungito: & ex eo pruritus & ſupradicta uitia depurgabis. Aliud. Grana tritici, in lamina ferri calida impones,& ſimiliter ex ſucco qui manauerit,cum uino commixto,inungito. Aeris flos tritus cum melle, frõti illitus,iuuat. Si pruritus maior palpebras occupauerit,ut etiam capillos amittant, has oportet ex oleo cedrino ungere,aut erugine,cum aphronitis,& melle contritis,aut aſphodeli ſucco cum paſſo commixto. Nam & murica decocta,& mixta cum oleo, aduſtionem curat,& capillos reparat: & murium fimus,& hircorum cornua,utraque combuſta,cum melle,& eodem modo adhibita. Si pruritus ſimpliciter ex ſole,uel puluere fuerit,aquæ calidę fomenta ſufficient,aut roſarum,aut rubi,aut lentis decoctio. Et roſa ſicca,cũ uino trito imponitur,& in nocte oleo ſimplici loca tangũtur. Caligantes uero oculos hoc modo curamus, ſi uulneris aliquid non interfuerit præiudicium. Herbæ paritariæ ſuccũ,bitumine iudaico trito,æquis põderibus miſcemus,oculos inungentes. Et perdicum fel ſimiliter facit. Et marrhubij ſuccus,cum felle taurino,& melle attico,æquis ponderibus commixtus ita curat. Et urſinum fel,cum aquæ dupla menſura,ſimiliter purgat. Si autem obſcuritas hæc ſenectutis magis quàm oculorum uitium fuerit,ſuccum maligranati, melli attico æqua menſura commiſces,& uteris. uetuſtatum tamen magis operabitur: ſanè ſi quamplurimo tempore uas ſub diuo facias permanere. Hoc etiam ſcriptoribus & pictoribus ſæpe profuit. Etiam uinum optimum uetus in nocte adhibitum oculorum aciem reformauit. Aliud. In oleo mundo folia marrhubij miſcemus: & cũ tempore illic macerauerint,proiectis folijs, ex ſolo oleo obſcuritates expellimus. Hoc beluæ fel mixtum melli facit. Hoc ſuccus rutæ cum melle ſimiliter. Nam & chelidoniæ ſuccus,& fœniculi lactucæ quoque agreſtis,& melliloti,cum æqua menſura,caligines & obſcuritates, aliquando etiam ſuffuſiones liberauerunt. Et taurinum fel mixtum melle,ſic profuit. Nyctilopes uero qui per noctẽ uident,& per diem obſcuritatem patiuntur, ſic curandi ſunt. Accipies hirci iecur, & ſcarificabitur: humor uero qui ex ſciſſuris emanauerit,oculis diebus duodecim infundendus eſt,& uitium corrigitur. Aut idipſum iecur in carbonibus ponitur: cumque exudauerit,de eodem humore inungẽdi ſunt. Hoc item iecur coctum etiam inter cibos accipiunt comedendum. Et columbi ſanguis infuſus oculis,iuuat: & fimi aſinini recens ſuccus proderit. Alboribus uero oculorum, nitrum bene tritum cum oleo infundendum eſt, aut anethi ſemen cum aqua tritum. Et ſuccus cucumeris dulcis. Et raphanorum ſuccus ſic medetur: & ammoniaci cum aqua contrita. Nam & lactanti ſuo mater guttam ammoniaci maſticando,& exhalando, albores oculi,ſimiliter & albas maculas filij, ſanguinem femoris ſui infundendo, ſæpius permũdauit. Glau

cos uero oculos ſi denigrare uolueris,ſic facies.Gallarum puluerem tenuiſſimum,cum aqua bene coctum miſces & leporis fel,mixtum melle,glaucos oculos renouat in naturam.Si hordeoli in palpebris naſcātur, hordei decoctione calida oculos fomentabis,& poſt cera liquefacta locum tanges.Et ſi muſcarum capitibus locum confricas,hoc idem facit.Prætermiſſum fuerat item aliud . Erungium campanum unc.I I I. guttam ammoniaci unc.I I.gummi unc.I.aqua pluuiali trita ſupradicta commiſcebis,& teres,ut collyriū facias.Capillos uero contrarios ſic non naſci facies : ſi his euulſis,loca ſanguine cimicis tangas : & ſanguiſugarum combuſtarum cinis locis appoſitus,eodem modo curabit.Et chamæleontis herbę folia ſicca trita in puluerem,& commixta ſanguine ranarum uiridium,poſt euulſionem capillorum pro collyrio inūgimus,fel uulpis ſolum ſimiliter. Staphylomata uero,hoc eſt,cum in modum uuę crepantis,prioris tunicæ tumor quidā erumpit,ſic curabis.Alumen ſciſſum ferri facies diligēter,& adipes anſerinos admiſcebis, & uteris pro collyrio . Nam & melli commixti adipes ſupradicta ſtaphylomata diligenter curant. Et ſoli adipes bene colati ſufficient.

De narium morbis. Cap. XI.

OZAENIS, & polypis,uno eodemque modo cura eſt adhibenda.Cōſtringendus in primis eſt detonſis capillis rheumatiſmus.Poſt raſuram uero emplaſtrum Diatheon,aut Barbarum . Et de cochleis ſimile eſt adiutorium . Accipias cochleas minutas,albas numero ducentas,tritas,admiſces myrrhæ, & thuris maſculi uncias ſingulas,pro cataplaſmate raſo capiti diebus nouem permanſurum. Naribus uero ſpecialiter ſic medeberis.Succum nepitæ,quam Græci calaminthen uocant, frequenter infunde,aut eiuſdem ſiccatæ & contuſæ puluerem,per cānalem exufflato: aut batrachij herbæ ſuccum,cum melle commixtū. Et ſuccus roſarum,contuſus uſque ad pinguedinem,item prodeſt.Sic irios illyricæ,& ſandaracę pulueres ex æquo cum melle commixtos adhibebis.Polypis itaque eminētibus,æris florē,& ſynopidem ex æquo combures,& ex eo puluere ſanabis loca.Et cornu ceruini combuſti puluis,cum ſandaraca ſimiliter ſpargendus eſt.Sic bryoniæ herbæ radices combuſtæ,ſic auripigmenti puluis cum melle. Ego uero ſic è naribus polypos cecidiſſe probaui . Puluere ex calcite admixto æris flore, æqua ponderatione confecto , & locis adhibito per cannulam ſicut ſupra memoraui.Fœtori uero narium ſuccum hederę frequēter infundas,& draconteę ſuccum cum melle ſimiliter.

De fluxu ſanguinis narium. Cap. XII.

PRIMVM inſtrato melle,in extremo baculo molli lana obuoluto glebas ſanguinis è naribus purgare nos conuenit,poſt lana idētidem obturando procludere. Aliud. Linteolo combuſto , & infuſo in acri aceto,aut in ſucco polygoni herbæ,aut cymæ,uel porri ſectiui ſimiliter . Si perſeuerauerit,ſine mora phlebotomandus erit, & fimi aſini combuſti puluere,cum oleo roſeo mixto , collyria facta ſupponimus. Et de ſiliquæ mollibus folijs contuſis facta ſimiliter collyria profuerunt.Sic portulacæ,ſic ſtrychni,ſic terræ alexandrinæ cum ſuccis ſupradictis puluis ſæpe profuit.Caput eorum ſucco lini ſeminis frigido fouēdum eſt.Circa frōtem uero gypſum cum ouo,uel luto figulorum ſimiliter mixtum,inlinire debemus. Sic æris flos,ſic pini cortex combuſtus , ſic fimus aſini,ut ſupra ſignificatum eſt . Si uero iſtis adhibitis adhuc perſeuerauerit fluxus,ignita cucurbita,ſi ex dextra nare manauerit,dextro lateri admouenda eſt: ſi ex ſiniſtra,ſiniſtro lateri : ſin uero de utriſque,& utriſque igneas cucurbitas applicabo . Aliqui uero faſciolis lineis naturam,& teſtes eorum alligando mollius conſtrinxerunt : ſi in fœminis,femoralia.

De labijs crepitantibus. Cap. XIII.

GALLAE tunſæ puluerem,reſinæ terebinthinæ limpidæ admiſces,& ut emplaſtro uteris,aut hyſſopo ceroto,cum melle,aut adipibus caprarum colatis tantummodo. Aliud. Sulphur uiuum,myrrham,& thus maſculum,ex æquo ſucco herbæ paritariæ commiſces:& ſic trociſcos conficies,quos cum aqua reſolues,& linies. Aliud. Mel terebinthinum,adipem anſerinum, oleum roſeum,hæc omnia ex ęquo mixta uteris. Si odor inſuauis oris fuerit,poſca frigida os frequenter colluere oportet , & cimoliæ pulueribus, cum ſalibus toſtis,ſimul mixtis,& tuſis,dentes & uicina loca fricare. Aliud. Hordeum & ſal,in linteolo collectū comburis æquis ponderibus,& teris,& cum melle commiſces,& mundas.Siligo,cum illyricę puluere ſimiliter commixta operabitur.Aliquoties etiam cum uino melius commiſcentur.Maſticare autem frequentius his conueniet aut arboris pini folia molliora,aut anethum,aut glycyrrhizan,aut herbam quę Sonchora appellatur.Sed & cornu ceruini combuſti puluis,& fœtorem oris,& dentium ſemper compeſcuit imbecillitatem.

De dentium curationibus. Cap. XIIII.

DOLORES dentium fimus aſini ſiccatus,& tritus,pro dentifricio,ſine dilatione cōpeſcit.Mixtus quoque cum aceto,ori diutius remorando , æque profuit . Et betarum ſuccus tepidus ſimiliter profuit. Et decoctio ex cucumeris agreſtis radice in uino,ſimiliter . Et nitrum cum oleo tritum,& decoctio roſarum in uino,uel rubi in aceto,& cypreſſorum fructus,tedæ pingues in uino decoctæ,ſic etiam glycyrrhizæ in uino decoctio, ſine cunctatione dentibus relaxatis atque dolentibus profuerunt . Si omnes interea

doluerint,

doluerint,cædriam in ore teneat,& continuo mitigantur. Sin uero malæ dolent, herbæ paritarię radicis ſuccus,in balneo ore contineatur,& ſtatim medetur. aut ſi eiuſdem radix coquitur. Similiter & pyrethri radix profuit maſticata continuo. Item alcyonij radix, in carbonibus poſita, dentes dolentes fumigando compeſcuit. Phyſicum. Canis dens combuſtus, ſimiliter profuit. Et ſi æris florem in oleo tritum dentibus admoueas,& lac aſinæ recens ac tepidum, conſtringit & mitigat. Similiter quibus putres cauernæ obuenerint,Melanthium elixum in aceto commixtum,& ſi ſolo puluere aluminis ſciſſi eaſdem cauernas impleas. Hoc & gallarum puluis cum melle commixtus facit. Si uero percuſſus quidem dens, uel mala fuerit,reſolutum coralli puluerem apponito,& continuo conſtringitur. Si longo uitio laborantes,ſpõtaneos cadere uolueris,pyrethri,uel artemiſiæ puluerem,cum aceto commiſcebis, & dentẽ circumlinies,& ſpontanei exilient. Aut ſucco tithymali cauernam adimple,& ſpontanei cadent. Phyſicũ. lacerta ſolanea,& coccum gnidium tũſum in galbano ſimiliter operatur. Lacertum ſolum exſeca,& ſicca, & eius puluere dentem,uel cauernam attinge,& continuo cadet. Poſt ſcarificationem coccus gnidius tunſus,cum galbano,ſimiliter operatur. Et apophlegmatiſmum hoc profuit. Si ſtaphyſagria ad maſticandũ detur,aut ſi cum pulegio miſceatur,aut cera cum gallarum puluere contuſa,aut ſalicis,uel myrti folia uiridia in aceto coquantur,& in ore contineantur. Poſtea uero ſi nauſea conſequatur,oleum tepidum roſeum in ore contineant,& origanum in oleo coque,& ex hoc dentes calefacito. Et ſaccellus calidus impoſitus de ſalibus,uel milio,forinſecus adhibitus,prodeſt. Omnia hæc calida,ſecundum Hippocratis præceptum, dentibus profuerunt. Nam & dentrifricia hæc,& ſaluti,& ornatui,& ſemper uitioſis dentibus profuere. Salibus melle commixtis,& combuſtis,& contritis,quippiam myrrhæ miſcendum eſt,& utimur, ut moris eſt. Hoc & marathri puluis ſolus facit. Nam & lanæ ſuccidæ combuſtæ pulueri,tertiam partem ſalium cõbuſtorum commiſcemus,& utimur ſimiliter. Poſt uero,uinum,in quo irim Illyricam decoxeris, os colluere conueniet. & Tithymalus in uino decoctus,multum proderit. Si ex hoc bis per menſem tepido collueris dentes,facies eos candidos,& ſemper ſine uitio permanere. Gingiuas uero cum gargariſmate ex aceto tepido,in quo herbæ mercurialis radices decoxeris,ſine mora mitigabis.

De uitijs faucium,uel oris, Cap. XV.

PER initia cum commoueri aliquid in faucibus ſenſeris,generaliter omnibus ex decoctione ſiccatarum roſarum,uel dactylorum elixorum,aut lentis,aut cãtabri,uel cęterarum ſtypticarum mediocriter ſpecierum,conuenit tepidum gargariſma : cui etiam mellis quippiam deſpumati commiſcemus. Nam & lac ouillum,uel caprinum,cum melle tepidum iuuat. Similiter rhodomel,ſimiliter diamoron. Quod ſic conficere conſueuimus , ut ad duas partes ſucci mororum,una mellis adhibeatur. Sic etiam aliquid ex ſucco rubi & melle,ueluti diamoron confecerunt. Alij etiam de citoniorum ſucco eadem afferunt. Item de malo granato,ſed ſtyptico. Alij uero eadem mala quaſſantes,in paſſo coegerunt,quę omnibus querelis faucium prodeſſe putant. Hæc omnia licet ſpecie diſſimilia eſſe uideantur,uirtus tamen una omnibus, idemque beneficium. Succos ptiſanæ accipiant,& cibos,qui magis ſorberi,quàm maſticari uideantur. Si his adhibitis,faucibus adhuc perſeuerauerit moleſtia,ſic ut ulcerare partes attentet,quæ etiam ſynanchen minetur: tunc nos fortioribus oportet occurrere cataplaſmatibus,partibus è foris uel gutturi adhibitis, hordei , uel lini ſeminibus paragoricis,mixto aliquanto nitro,uel ſalibus : quo Hippocratis noſtri præceptis cuſtoditis, ſic curando,ab interioribus euocare ſollicitudines ualeamus. Præſtant interea cataplaſmatis beneficio, etiam fomenta calaſtica ex ſimilibus ſupra dictis,& ſinapiſco confecta. Vlceratio uero ſi faucibus apparuerit,ſic à nobis ſollicite curanda erit. Fimus canum albus,tritus cum melle,& tumorem reprimit, & ulcera delicate permundat. Et hirundinum combuſtarum cinis,cum melle ſimiliter proderit. Aliud. Omnibus ulceribus , & tumentibus,& ſordidis,utiliſſimum multorum ueterum auctoritate probatur hoc, quod conficitur ſic. Thus maſculum,irin Illyricam,herbam & radices ariſtolochiæ,omnia æquis ponderibus tunduntur,& melli miſcentur,uel mellicrato, & ſine moleſtia eduntur aliquoties pinna molli liniẽdo, aliquoties per gargariſma. Item,Athiræ,quæ omnibus nota, eſt irios illyricę, ſandaracæ,cyperi uncias binas,aluminis ſciſſi,myrrhę,croci,crocomagmatis ſemuncias ſingulas,in uno omnia tunſa,& cribellata adhibebis : & cum neceſſitas coegerit,aut cum puluere,aut cum melle commiſces,& uteris liniendo . Nam & Muſæ trociſcus,ubique diffamatus,cum ſucco roris ſyriaci,& melle,uel mellicrato adhibendus eſt. Si uero uua dimiſſior fuerit,& faucibus indignatis rheumatizauerit, gargariſmate ex ſpeciebus ſtypticis confecto tepido mouebis,ut ex aqua uel mellicrato gargarizet,ubi dactyli decocti fuerint, aut ros Syriacum,aut uitiũ turiones molliſſimi,aut ſorba,aut meſpila,uel certe gallę,aut ſimilia uirtutibus cętera . Raucos uero ſic corriges. Tragacanthum mundum ſub lingua teneant:& quod emaduerit,glutiant. oua uero recentia incocta frequenter accipiant,aut hac theriaca utantur,crocum, thus maſculum, myrrham, & tragacanthum ex æquo cum paſſo commiſcentur,& teruntur,ut pro eligmatio adhibeantur. ego etiã ſuccum glycyrrhizæ ſemper admiſcui. In tumore uero poſitæ,cum amplius rheumatizauerint, ſales triti cum melle multũ profunt adhibiti,& dactylorum oſſa : & ſi nuces uirides immaturas comburas, & ex his puluerem facias , & admiſceas. Similiter aut modicum mellis,aut mellicratum,& alumen humidum , in uaſe fictili coquas. Sic de puluere radicum caulium combuſtarum. Sic etiam de anetho,& poſtea puluere facto. Vuam ſiccabis: & continuo deſiccata,ſi inflatum os fuerit, quod aſatham appellamus,nimia uſtione accedente,roſam ſiccam cum melle tritam locis impone. & portulacam in melle ſimiliter infundimus,& manducandam damus :

mus : & oliuæ folia uiridia in uino decocta,ex qu tepido os frequenter colluendum eſt. Nam & auellana cum deſpumato melle contrita,pro electuario ſe per adhibenda eſt,ut oris uſtio purgetur.

De papulis minutis ubique naſcentibus. Cap. XVI.

QVIBVS in facie quammaxime, ueluti leuiſſimus tu or repente innaſcitur,humo
pinguem,aliquando aquatiorem mittens,pruritus & ulcerati es procuramus oxyme o
melle,æquis ponderibus confecto,& frequenti confricatione antur.Item amygd &
acri contrita,ſimiliter operantur.Nam & trociſci ex hoc confecti in aceto ſoluti to
etiam ſaponato lauare linimenta conueniet.Si uero ueluti exanth ata,quas o
genis,ex humorum acredine,uel plenitudine apparuerint,hederæ ag tis el
mento adhibenda erunt : aut certe allium cum ſalibus tritum,mixte ni-
galbanum cum oleo reſolutum.Sic fæces uini,& iris Illyrica,utr Sic
ta medebuntur.Et cedria cum reſina,& cera,æqua ponde ix-
cum reſina,& oleo,& melle operantur.Nitrum quoqu iliter
pla ponderatione albi mellis mixta,continuo id præ m tri
acri aceto mixta,papulas ſupraſcriptas & ſcabies to us, &
curationem,ſales foſſiles triti cum aceto com anſerit poſt
petigo ex hoc faciem,uel cætera membra o e,& aceto. Si im-
imponito,& ſucco qui ex hoc emanauerit adhuc tepido,pena frequentius peru andentis ferri ſuper-ito.Et myrrha ſimiliter operatur.Frequentius & gutta ammoniaca,cum aceto contrita perungenda eſt Sic ſuccus menthæ. Sic thus maſculum.Sic apium contritum cum ſalibus & aceto.Sic gluten taurinum in aceto reſolutum : cui manna & thus admiſcendum eſt,& puluis ſimiliter adhibendus.Aliud.Sulphur uiuum,cum aceto & pice commiſce,& utere.Si papulæ plures innatæ ſint,aceto tepido primo foueto : poſtea ro cum aqua colluito.Item de ſupradictis linimentis. Si autem longi temporis fuerint,aut acres,tunc lumbi raſuram, ſulphur uiuum,gluten taurinum in aceto uiſcido coctum,& ſolutum inungamus.Aliud ilio agreſti, lacrymarum loca perunge,aut lapathij radicis corticem cum aceto conterimus, & cataplaſma adhibemus : ante tamen nitri puluere loca defricando. Aliud.Maluæ agreſtis ſemen immaturum colliges, & ex hoc ſuccum elicies,quo cum frequenter linieris,& antiquatas,& agreſtes percurabis. Aliqui ex diuerſis ſupraſcriptis componẽtes trociſcos,ad maiores curas hoc modo compoſuere.Alcyonij combuſti-miuncia, chamæleontis nigræ radicis uncia I.aſphodeli radicis uncia I.ſulphuris uiui, thuris maſculi,pyrethri, afronitri,ana ſemunciæ ſingulæ: glutinis uncia I.omnia cum aceto coquantur,& operantur.Cum uero mundatæ fuerint & percuratæ,tunc aſini adipibus loca perunge,ita maculis colorem reſtitues naturalem. Hęc omnia quo fieri poſſit,catholicis primo purgationibus releuandi ſunt.

De uſtione calidæ,uel ignis. Cap. XVII.

VSTIONES antequam ueſicas erigant,murium oliuarum frequenter infunde, aut eaſdem oliuas ſalſas contritas imponito.Et lactucæ tritæ cum ſalibus,pro cataplaſmate impoſitæ,continuo curant. Et fel taurinum cum aqua plurima infunditur. Aliud.Alumine ſciſſo cum aceto contrito omnes uſtiones ungo.Nam & thus maſculum cum aqua tritum ſimiliter operatur : & ſales cum oleo roſeo triti inlinuntur,& betæ elixæ contritæ imponuntur : & pollines tritici,cum ouis crudis mixtis ſuperimponuntur.Sic etiam hederę agreſtis folia in uino cocta curant. Si uero poſt eaſdem uſtiones ueſiculę inquietarint,myrrham cum uino tere,& imponito : aut calcis uiuæ puluerem cum cerotario tempera, & in linteolo linitum impone. Si uero etiam ulcera fecerint,porros terito,& locis impone : aut maluarum folia elixa, & cum oleo ſuperintrita impones : aut lenticulę puluerem,cum melle commixtum induces. Sic & columborum ſtercora combures, & in linteolo lini cum oleo conteres,quibus omnes exuſtiones uenientes procurabimus. Sic etiam ſtercus ouium curat incenſa ſimiliter cum cerotario mixtũ, & canis oſſa capitis incenſa aſperſa operãtur.Sic cochlearum incenſarum cinis,liquamine ſuillo poſt uſtionem frequenter loca uſta lauare conueniet,& cancrorum fluminalium incenſorum cinis cum oleo curat. Sic & toſtę cucurbitæ cinis cum oleo adhibetur. Et lenticulæ ſemicoctæ ex aqua bene contritę cataplaſma competentius adhibetur.

De carbunculis. Cap. XVIII.

GENERALITER his omnibus per initia phlebotomo ſubueniendum eſt. Specialiter uero locis ſuperimponendum eſt cataplaſma,de arnogloſſa cum pane mundo, & lenticula cocta. Vlceribus uero acriora & calidiora medicamenta ordinamus : ut Andronici trociſcos,aut Polybij : qui ſollicitis cum dulci uino,aut pingui infuſus,& in mortario contuſus,ſub cataplaſmate ulceri imponatur.Aliqui uero è noſtris ijs probatis adiutorijs carbunculos curauerunt mollium ſalſamentorum combuſtorum cinis adhibitus iuuat. Rutę uiridis folia cum aceto, erui puluis cum uino tritus : ſtercus ouium tritum ulceri imponitur, ficus ſiccę & in uino coctę & cõtritę imponuntur, ut ex altitudine euorare poſſint, nuces uetuſtę contritę imponuntur.hęc adhibita bene nouimus operata. Si uero his adhibitis,ulceris radix occupaue

t altiora,cauteres admouendi eidem loco : ſi nullum obſtiterit præiudicium,ut loca uitalia periclitētur,
e ſunt in muſculis,aut neruis,neque ignis poterunt ſuſtinere tormenta. Qua de re frigido cautere uti-
uod frequenter approbauimus. Aquam,in qua calcis uiuæ puluerem extingimus,miſcemus feculæ,
i oni, æqua ponderatione : & ex eo lin ius loca quę comburi placet . Super cataplaſmata,
lo ſunt,quandiu ſordes eius ulceris ca nt,quæ altius inhærebant,& alia, quę ex hoc ueluti cla
uo re, ut uuę paſſę, enucleatæ, æ contritæ. Aut ficus ſiccæ in uino decoctæ,& tritæ. Sic
lup er cocti & purgati teru ar , & imponuntur. Sic ſtercora columbarum cum melle
con cum aqua contrita. c nitrum cum ruta uiridi,& aceto tritum. Sic ſapo,cum uua
paſ s,admixta etiam ice liquida,omnibus ſub æqua menſura temperatis, & adhibi-
tis,u ditantia li rata ſunt.

rijs caſibus infixis . Cap. XIX.

ferarũ,ſeu ex quolibet caſu neruo uulnerato,quos neuro
eraliter continuo hoc adhibendum erit, quod gluti-
trotos erem aſpergo, quem permanere faciam ſine aliquo
nare & cu s elixa & trita,hoc facit. Hoc iris illyrica tunſa , &
humore : co puluis cum aqua mixtus hoc idem facit .
melli mixta , atque o ſic curat, per initia adhibitum. Sic pul-
Idemq́ue oſſa ſępius co puluis, cum uino & melle coctus,& temperatus, continuo medetur . Sanè

uis thuris maſculi. Et myrrhæ per futuris obſtant feruoribus,utilis eſt ſub uno ſchemate etiam patientia uul-ſub his adiutorijs,quæ ſemper ci,à ſolis calore,uel aeris frigore,à clamore,uinolentia,uſu uenereo,iracundia cu nerati. A lauacri uero,à n aut collectum,aut glutinatum eſt,his occaſionibus ſoluatur. Hæc etiam præter ſtodiantur : ne quod ice,per omne corpus recentibus uulneribus frequenti approbatione laudata. Allij mittere non debui a erem uulneri aſperge. Sic etiam ſcyllam tritam imponito,& ſub utriſque adiutorijs igitur combuſti pu diebus penitus maneat inquietatum,quo continuo percurari poſſit. Nam & myrrhæ, quatuor continu arum combuſtarum cinis uulneri aſperſus,ſimiliter operabitur. Item aliud. Maligra-& lanarum ſuc elle trita,mixto uino,imponito , deſuperq́ue linteolum infuſum reſina & terebinthina nati folia,cum em lanis operiantur,uino & oleo diligenter infuſis. Item aliud. Fabæ ſyriacæ radicem ſiccã ſuperaddito, as,& loca eius puluere aſpergis. Item aliud. Oliuarum amurcam coques primum igne fortio tundis,crib n mundationem,ſecundo,& tertio molli uapore,quo pingueſcere poſſit. Cum uero coagula-ri,ad prim nis in uas mundum: & cum frigeſcere cœperit,linteola infuſa loco percuſſo opponimus. Ope-uerit,rep ero fortius medicamentum,ſi gallarum pulueres admiſceamus. Aliqui eandem amurcam cum eo rabitur dem puluere coquunt,& ſulphuris uiui,& origani puluerem ęqua menſura uulneri aſpergunt. Qui uero ferro in altum uulnus ſuſcipiunt,fel bouis unciarum II. & ficus nigræ lacrymam unc. II. & adeps capri-nus un. III. in uinum commiſcetur,& temperatur,& hoc medicamento curatur. Aliud. Baccas lauri cũ reſina tunſas,locis imponimus. Glutinantia uero adiutoria hæc ſunt. Reſinę Syrię puluis,capilli hominũ, æqua ponderatione cum thure maſculo tunſi,& cribellati . ſed cum puluerem aſpergere cœperis, præun gendum eſt uulnus picræ ſolutione. Particulam utris uinarij,& reſinam ex æquo comburis , & uteris puluere collecto qui & ſanguinis fluxus ualeat prohibere. Et mandragoræ folia trita cum uino , & aqua cataplaſmabimus. Aliud. Malogranati dulcis grana cocta in uino diligenter terimus,& in uicem catapla-ſmatis adhibemus,adiutorium approbatum. Sed & betarum ſurculos,exceptis folijs, elixos & tritos impo nimus ſimiliter. Si canis morſui quis fuerit uulneratus,continuo ſpongia,aqua frigida infuſa,aut oxymel-lite imponenda eſt,quæ frequenter ex hinc irriganda erit. Primo uero eiuſdem uulnerati lotio uulnus,ſe-cundum phyſicos,fomentandum eſt. Et porri cum melle triti,& impoſiti,eodem modo medentur. Et la-cryma arboris ficus continuo ſi ungas,hoc idem præſtas. Et ſpongiæ rudis combuſtę cinis cum liquamine mixtus optimum beneficium facit. Sales triti,ac in linteolo ligati, aceto infunduntur , & ex hoc uulnus tãdiu apoximandum eſt,uel infundendum,donec ſanguinem eliciat. Poſtea uero cum ſanari cœperit, er-uum tritum cum melle uulneri impone,aut lentis puluerem cum melle deſpumato ſimiliter. Quæ uero in feruore fuerint,ſpuma argenti cum melle trita,& impoſita,continuo mitigat: præfomentanda ſunt in-terea uulnera aqua gelida. Etiam qui humanos morſus patiuntur,adiutorijs ſupradictis percurantur. Si ue ro his accidentibus uulneribus,etiam neruus fuerit uulneratus,in quo graue periculum frequẽter euenit , cuiuſque patefactio prius cuſtodienda eſt,ad humoris ex uulnere ueniemus digeſtionem: quo ex hoc im-petus & dolores auerti poſſint. Frequenter etiam ferro hanc anaſtomaſin procurare debemus. Conuenit interea prę omnibus etiam his phlebotomum adhibere : conuenit etiam eos uentris purgatione iuuare. Aquarum ſanè calidarum fomenta fugienda ſunt,quæ putredines & indignationes ſępe procurarunt: ſed oleo ſabinenſi,uel dulci,tepido,aut certe uetũſto,frequenter uulnera ipſa fouenda ſunt. Viride uero oleũ uel gremiale penitus uitandum eſt. Vtimur tamen poſt fomentationem olei calidi ſupradicti,ſola terebin thina reſina,linteolis infuſis & appoſitis : utilius,ſi terebinthinæ etiam euforbij quippiam pulueris admi-ſceamus. Fœminis uero,uel pueris,delicatiora corpora habentibus,etiam ſolius terebinthinæ ſufficiet be-neficium. Cæteris uero,ut ſuperius comprehendi,terebinthina cum euphorbio, & oleo miſcenda eſt : ad denda & cera propolis,addendum ſagapenum,addendum laſer,addenda & opopanace: quibus coniunctis

beneficium

beneficium atteſtamur. Item aliud,quod in experimentis,ad neruorum uulnerationes adhibemus, iuuat. Calcis puluerem diebus canicularibus ex aqua marina lauamus,quam cuſtodiemus. Huic medicamẽto mixturi euphorbium,ſulphur uiuum,puluerem calcis lotæ diligenter in uncijs ſingulis,terebinthinam,cerã, picem,in uncijs tribus. Interea per initia ad uirorum uulnerationes cataplaſmate tali uti nos conuenit,ex melle,aceto,oleo roſeo modice admixto,cum fabæ pollinibus coctis,& temperatis. Poſt cataplaſmatis uero beneficium,hoc eſt aptiſſimum adiutorium. Euphorbium,cera,reſina,in ſingulis libris : oleum in duabus : ſed euforbium cum aqua prius terimus,& ſuperioribus ſolutis,ut moris eſt,admiſcemus. Superaddimus interea etiam ſalis quippiam, ut os patulum humoris noxij digeſtionibus procuremus. Nam & Melanchlorus trociſcus ſemper his utiliſſimus fuit,cum aceto tritus,& aliquando cum cerotario temperatus. Sunt etiam alia adiutoria his cauſis aptiſſima,ſub una uirtute uarie compoſita : ſed paucis magis, & probatis uti nos conueniet,quarum perſeuerantiæ,effectum facillimum potuerunt procurare.

De uulneribus ex ſe naſcentibus. Cap. XX.

VVLNERA uaria,aut ex humorum acredine,uel plenitudine generantur,aut præeuntibus diuerſis ictibus acquiruntur : quæ imperitia medicorum frequenter,aut adiutoriorum inopia procurata,uetuſta & Chironia fiunt. Igitur cum uulnera recentia,& caua fuerint,ſic curanda,uel replenda erunt. Mel, & reſinam terebinthinam æqua ponderatione in cacabo facies ſolui : item addes butyri tantundem,& ex hoc infuſis linteolis uteris. Aliud. Reſinæ puluerem,ceram,& adipem miſces,& ſimiliter adhibebis. Cum æqualia in ſuperficie fuerint, hoc uteris medicamento. Spumæ argenti unc. III. reſinæ unc. II. olei unc. IX. conficies,ut moris eſt,ad emplaſtri temperamentum,quo cicatrices utilius ualeas procurare. Sin uero tranſcendens planiciem,plus excreuerit acrior eruptio,phrygium lapidem tundis, & eius puluerem aſpergis. Aliud. Aeris purgamentum tunſum ſimiliter adhibẽdum eſt:id aceto temperabis,humore importuno permanente. Et dum uulnus à ſanitate prohibetur,hoc adiutorio percurandum eſt. Plumbi purgamenta,ęruginis uncias ſingulas : aloe,& calcis uiuæ uncias binas tundis,& cribellas, & uulneri aſpergis. Si cicatricem ferri ſanare uolueris,hoc emplaſtrum facies. Ceræ unc. II. reſinæ unc. I. thuris,& ęruginis uncias ſingulas,olei cyprini unc. VIII. conficies,ut moris eſt,& impones, emplaſtrum probatiſſimum. Si nimis antiqua uulnera fuerint, ceræ in ſole liquefactæ commiſcẽdus erit puluis floris eraminis, ut ad temperamentum emplaſtri perueniat,& uteris : neque frequenter ſoluere,ſed etiam faſciola cuſtodire debebis. Item Chronicis,uel Chironijs uulneribus,hoc emplaſtrum approbauimus. Lapidis chalcitis,cera in uncijs ſingulis:aluminis ſciſſi uncia I. his commixtis & temperatis utimur. Sunt & alia uulnerum genera quæ ſerpunt ad loca uicina,atque his adiutorijs percurantur. Lenticula cocta,& melli commixta,& folia caulium cum melle ſimiliter. Et coriandrum uiride cum melle. His etiam lini ſeminis ex puluere cocto in uino,& oleo cataplaſmata ſemper adhibui. Sic ex milij pollinibus feci. Sic etiam hederæ folia in uino coxi,& cum melle trita ſuperimpoſui : foui etiam de eadem decoctione uulnera frequenter. Si calloſitas emerſerit,in qua ſemper eſt tarditas uulneribus ad ſanationem, æris florem coctum terimus, & ex eo puluere uulnera ſanabo,& tithymali lacrymam cum uino & melle mixtam in uicem cataplaſmatis adhibeo. Si madefactio permanſerit,his adhibitis,ſales tritos cum melle imponam, & deſuper ficubus tritis, & incoctis cataplaſmabo. Et amygdala amara ſic curant,locis adhibita,& cum melle contrita. Sic porri in uino cocti eodem modo curant. Sic erui puluis cum melle,& oliuarum uiridia folia in uino cocta, & trita adhibentur : ex quo uino prius fomentari loca ſuadeo. Similiter ex aqua etiam in qua alumen ſciſſum infundendum eſt.

De igne ſacro. Cap. XXI.

HVIC multiformis eſt cura deligenda. Aliter enim in febricitantibus emergens curatur. Aliter in eo cui febres ſuperueniunt uiſitatur. Nam & omnibus partibus corporum generaliter adiutoria adhiberi ſimilia poſſunt : excepto tamen capite,uel facie, quorum eſt quammaxime cauſa ſollicita. Vicinitatem enim appetendo ignis ille ſerpens,oris aliquando,uel linguę,aut gutturis partes facilius pulſat,& ueluti ſuperficiem derelinquens,continuo inſtat interiora moleſtare,in quibus uitę periculum formidandum eſt. Nam & Hippocrates hac eos ſententia uiſitat. Ignis ſacer,ait,ſi interiora appetiuerit,moleſtum erit : ſi in cutibus perſeueret,curari poterit. Ergo ſi cum febribus,& in ſupradictis partibus apparuerit,intra tertium diem phlebotomandi ſunt, & purgandi,à cibis penitus abſtinendo, ſi tamen uirium non occurrerit fœtoſa debilitatio. Dabis adhuc cataplaſmata calida, & fomenta humectantia fugienda ſunt, ignem, cauſęque dolorem augentia : ſed lenibus linimentis,euocatorijs,& curãtibus,quę ſine grauedine poſſunt afferre utilitatem,ungendi ſunt. Si phlebotomus ſanè,uel catartica, certa de cauſa prętermittenda ſunt, clyſteribus aſſiduis imminebo : quo competentibus,& aſſiduis purgationibus uentris,quod phlebotomo negatum eſt,poſſimus compenſare. Frigidi tactus,& acres,uitandi ſunt. infrigidatę enim partes facilius commouentur. Declinantibus febribus hoc trociſco uti conſueui,omnibus temporibus & locis aptiſſimo. Spuma argenti, ceruſſa, ſulphure uiuo,croco,opio,ſub ęquo tunſis,& cribellatis, & cum paſſo, uel ſuccis ſtrychni temperato. Nam iſtorum euporiſtorum frequentium ſemper beneficia profuerunt. Butyrum cum ſtrychni ſucco adhibetur : & acacia cum aceto,uel aqua : & ſpuma argenti cum ſucco porrorum,uel betarum,& gutta ammoniaci cum aqua, & cimolia cum aphita,& ſtrychni ſucco,& oua recen

tia in aceto, cum oleo,& bulborum combuſtorum cinis cum melle. Oleum cyprinum cum melle mixtum, & ceruſſa cum aceto, & uaſorum fictilium puluis cum aceto,& thus maſculum cum ceruſſa:omnibus,aut ſingulis commixtis, aliquibus mixto pane: aliquibus ex aqua coctis, & contritis. Nam & folia in uino cocta,& contrita,impoſita ſæpe profuerunt igni ſacro. Si etiam poſt hæc ignis ille ſacer adhuc inſanierit,& ruboris ſollicitudo perſeuerauerit, iam cataplaſmatibus de ſeminibus cum melle coctis imminendum erit. Adhibeo etiam locis ſcarificationẽ: adhibeo fomenta aptiora, & ex eiſdem deſuper cataplaſmatibus frequenter requiro beneficiũ. Periculoſum eſt etenim,cauſa permanente,adiutoria uariare.

De apum percuſſibus, uel ſcorpiorum, cæterorumq́; ſerpentum. Cap. XXII.

APVM percuſſus maluarum folia impoſita continuo curant: & ſiſami folia,uel ipſum tritum, & appoſitum. Et lauri folia molliora trita cum uino, potui data, ſæpe curauerunt. Scorpionum uero percuſſus, ſales frixi, & cum oleo contriti, loco appoſiti. & cinis cum aceto mixtus, & impoſitus. ſimiliter & allium cum oleo tritum, & origanum cum aceto coctum calido ſaccello,continue medetur. Et porrum tritum impoſitum, & ſardinia trita, & folia oliuæ trita cum ſalibus, & impoſita,& ſcylla cruda trita imponitur, & ſtatim curat. Sed & his ſemper potionibus liberantur. Ariſtolochiam rotundam,gentianam, myrrham trogloditen,baccas lauri, omnia tunſa ex æquo,& cribellata: aut puluerem,cum uino,& calida identidem in tempore dabimus. Hoc etiam contra cæteros ſerpentes uſi ſumus. Aliud. Piperis, & papaueris ſemiunciam unam tundis,& cribellas: ex his cochleare cum aceto dabitur,& bacca lauri cum folijs rutæ uiridibus tunſa, cum uino,aut aceto ſemper datur: & irios illyricæ puluis cum uino calido ſimiliter. Quin & fraxini folia cum uino trita,bibenti dantur.

De turpibus receptis, & latentibus. Cap. XXIII.

TITHYMALI maioris molles & uirides ex acumine turiones tolles, & hos calidis cineribus ſubijcies: & poſtq̃ combuſti fuerint, proiectis ſordibus in mortariolo contundis,& eorum pulueri aphitam ſimiliter immittis: & uino commixta, patefacto orificio,uulneri imponis,& cõtinuo telum,aut aliud quod diu latuerit,excludetur. Aliud. Ariſtolochiæ puluis patefacto uulneri ſimiliter imponendus eſt, & uelocius exiliet. Sic etiam de dictamni folijs, uel radicibus contuſis, uelocius fieri conſueuit, ſecundum ueterum teſtimonia. Et euſeſami ſemen contuſum unà cum calchanto, uulneri appoſitum, ſimiliter operatur. Et lacerti caput contunſum, & impoſitum, ſecundum phyſicos ſimiliter facit. Si uero in fauces aliquid tranſiuerit,aquam & oleum calidum contineant in ore,& ſpontaneum exibit ſine mora. Sunt & alia phyſicorum beneficijs publicata, ſed ſuo loco & tempore conſcribentur.

De teſtium indignatione. Cap. XXIIII.

FERVORES teſtium,uel indignationes,cyminum cum melle & oleo tritum,et appoſitum curat. Et ſemen lini frictum, & cum uino ſimiliter uice cataplaſmatis temperata. Sic faba in uino cocta, aut in mellicrato cum melle trita, operatur. Sic ex coriandro uiridi cum faba in aqua cocto, & ſimul trito cum melle cataplaſmabimus. Sic etiam de hyoſcyami folijs. Similiter & uuam paſſam enucleatam, ex æquo cum nitro adhibemus. Et naſturtij puluerem cum lini ſemine ex æquo cataplaſmabimus. Sic rutæ,& lauri folia uiridia in uino cocta, cum aphitis profuerunt. Et cymini puluerem mixto butyro,& reſina,& pampinos molles tritos cum aphitis adhibemus.

De ueretri, hoc eſt de naturæ uitijs. Cap. XXV.

VERETRI dolores, fel taurinum cum nitro contritum curat: & butyrum cum terebinthina ex æquo mixtum. Similiter ex lini ſeminis puluere,& myrrhę ex æquo, reſinæ quippiam ſuperadditum, in aqua coctum cataplaſma impoſuimus. Quibus uero tumuerit,pampinorum folia molliora triginta,thuris & ceruſæ ſemuncijs ſingulis commixta, pro cataplaſmate imponimus,ante tamen ex aqua marina frigida fomentabis. Nam & teſtes tumentes cimolia trita frequenter cum aqua perunges: poſt uero myrti ſiccæ pulueres, & myrrhę ſimiliter aſpergendi ſunt. Vulneribus uero in eodem cole, lepidos cyprinæ puluerem ſatis confidenter aſpergo. Et aphronitri ſolius triti puluis eodẽ modo operatur. Et alumen ſciſſum contritum,ſimiliter & myrrha cum paſſo trita. Si ueluti carbunculus innatus fuerit,licium cum melle tritum ſuppono: frequenter per diem inſpergo mel tepidum. Fomentandum eſt interea ex aqua de ſeminibus,quæ in aqua coqui debent,aut myrti uiridis, aut lentiſci folijs, aut rubi, aut oliuæ,aut roſæ ſiccæ: cuius puluis ſi poſt fomentum aſpergatur, continuo operabitur. Sic etiam de herbarum ſupradictarum cataplaſmate innuendum eſt,cum melle commixto. Nam & uini & mellis ſpecies prætermittenda non eſt. Continentia uero ciborum, & uentris purgatio frequenter prouideri debet. Elaterij quoque puluere tangendum erit. Aliqui minimorum piſcium capita trita impoſuerunt.

De hernioſis.

De herniosis. Cap. XXVI.

HERNIAS uero infantum frequentius emergentes ſic curabimus. Reſinā pityinam ſiccam, nitrū, cyminū, ex æquo cum melle miſcemus, & ſub emplaſtri temperamento imponimus, ſuperaddita ligatura quæ contineat medicamentum. Et uuam paſſam pinguē purgantes, in uncijs VI. nitri unc. I. cymini uncijs II. cum melle contriuimus, & ita uſi ſumus. Vitandi curſus, & ſaltus, & auſter, uentris quoque conatus, & ciborum nimia præſumptio. Aliud probatiſſimum. Caduci malogranati unc. I. gallarū ſemiuncia, aſphodeli radicis unc. I. narciſſi radicis unc. I. hæc omnia in uino coquenda, & tundenda, & malaxata in primo adhibenda ſunt. Hoc herniarum perſeuerantiam intus ſub ligatura, etiam ueterum, percurabit: & hydrocelas, & ſarcocelas, & enterocelas ſimiliter. Item cinopoli emplaſtri expono maximum & probatiſſimum remedium. Spumæ argenti unc. VI. aceti unc. XVIII. olei & opij, ſpuma argēti pleniter comburis, & ſupradicto aceto reſtinguis, & teris diligenter. Omnia ſimul mixta coques, agitabis ſpatula holoſidera, & ita ut diacylō coques, ac in linteolo adhibendum diebus continuis V. imponis. Hoc hydrocelas, & ſimiles collectiones ſine dilatione curabit. Carnes cochlearum teris, & his myrrhæ puluerē miſces, & in linteolo inductum impones ſub faſcia, ut facilius reprimatur: & paſſum cum acacia tritum, & aqua ſimiliter temperatum ſupponendum eſt. Item etiā cochleas ex arbore lauro collectas comburimus, & tritas imponimus, ut umbilicum in naturam propriam reuocemus.

De diuerſis uitijs in ano naſcentibus, uel ſyringis, hoc eſt fiſtulis. Cap. XXVII.

DIFFICILES in his locis cauſæ euenire conſueuerunt, pro accidentium qualitate. Eſt enim loci natura delicatior, & qui ad omnes acerbos quammaxime contactus, facile commoueatur. Naſcitur ergo in hoc ſæpiſſime indignatio, uel feruor: fit rhagadium, fit cōdyloma, erumpunt hæmorrhoidæ, naſcuntur exocadia, fiunt & ſyringæ, frequenter etiam inteſtinorum effuſio, & cętera, quibus omnibus ſuo ordine remedia deſignabo. Quando ergo indignatio uel feruor locum attentauerit, pingues dactyli in paſſo uel mellicrato infuſi teruntur, ſuperaddito quopiam de oleo roſeo, è quibus factum cataplaſma tepidum adhibemus. ſuperimpoſita tamen ligatura, quæ adiutorium continere debet. Nam etiam de muſteo ſimiliter faciendum eſt, ſed quod piper non habuerit. Sic etiam de bulbis albis, cum melle contritis, loca commota frequenter curata ſunt. Et licium inde contritum cum cerotario, & ex oleo roſeo temperatum adhibuimus, & ſępiſſime ſulphuris uiui quippiam triti ſuperadijcimus. Eſt & hoc genus adiutorij utiliſſimum. Spuma argenti, & ceruſſa, uncijs ſingulis: thus maſculum, & crocum in ſemuncijs ſingulis, cū uino & oleo tritum, & commixtum adhibendum eſt. & oui uitellum coctum, tritum cum melle & oleo, commixtumque, loca indignantia ſatis iuuat. Sic butyrum cum medulla ceruina, & ſepum ceruinum, & thus maſculum, omnibus ex æquo tritis, immixtis oleo & uino, ſimiliter temperatis curati ſunt frequenter. Huic medicamento etiam licium indicum admiſcendum eſt. Si rhagadium factum fuerit, hoc medicamento uti nos conueniet. Oleum roſeum ſolum, tritum in plumbeo uaſe, & ex piſtillo ſimili, uſque in pinguedinem, & caricarum pinguium combuſtarum cinis, uino tepido prælauatus, ac impoſitus, prodeſt. Sic roſæ flos, & pompholix ſimul trita, ſimiliter ſpargitur. Et molybdæna cum folijs rutæ uiridibus teritur, & cum oleo myrteo pingui temperatur, & ſimiliter iuuat. Sic hyoſcyami folia, ſic corij puluis aſperſus ſimiliter loca curauit. Sic etiam linteorum combuſtorum cinis cum amylo, ex æquo ſucco foliorum oliuæ temperatur, ut ſubpingue fiat linimentum. Quibus condylomata fiunt, uel exocadia, hoc adhibēdum eſt medicamentum. Ceræ libra una, picis unc. IIII. medullæ unc. II. adipis taurini unc. III. mellis unc. IIII. uini unc. II. guttæ ammoniacę unc. I. thuris maſculi unc. I. myrrhæ unc. V. ſicca cū uino teruntur, & ſolutis calentibus commiſcentur. Aliud. Calcis uiuæ unc III. nitri unc. II. utraque teruntur, & cum aruina miſcentur, & ex eo pinguefacies linimentum. Quod cum ſiccauerit, identidem ſuperaddis, & hoc modo perſeuerando facilius conſumentur exocadia. Sic chalcāthum teris, & eius puluerē cum oleo dulci molli uapore coques, & pinguefacto, loca frequenter tangantur. Nam & alumen miſſum in uaſe nouo, coctum, atque toſtum, puluerem facit. Hoc tacta exocadia, ſpōtanea frequentius ceciderūt. Hęmorrhoidas uero erumpētes ſic cōpeſcere uel temperare cōſueuimus. Butyrum, crocum, ceruſſam, mel ex ęquo omnia cōmiſcenda ſunt, & oui albore temperanda, & imponenda. Sic arnogloſſa trita cum aceto facit. Sic pulueres ceruſſæ cum aceto cōtritæ. Fomentabis uero loca ex aqua, ubi alumen ſciſſum tritum mitti facies, & æris florem excoques in tertiam partem, & ex hoc fouendi ſunt ante linimentum. Sed ut etiam in tempore aliquando de phyſicis adiuuentur, in ea aqua coquēdæ ſunt ſpecies ſupradictæ. unde ægrotus is, qui hæmorrhoidas patitur, frequentius eleuatur, & ad ſupradictas ſpecies in uncijs ſenis aquæ ſextarios decem mittis. Si uero concluſas reſoluere uolueris, thapſię ſuccum, & apij ſimiliter ex ęquo conterimus, & loca contingimus, quæ ſolenni digeſtione fuerint impedita. Laſer cum aceto contritum imponendo, frequenter uſi ſumus. Nam & muſa trociſco, omnibus approbato, in aqua in qua calcē uiuam extinximus, reſoluto, imminuimus, & profecimus. Qui trociſcus hoc modo à nobis conficitur. Aluminis ſciſſi unc. II. aloe unc. III. croci unc. I. crocomagma unc. I. chalcāthi unc. II. caduci malogranati unc. II. uino omnia trita cōmiſcemus, ut trociſcos faciamus. Etiā hic puluis nobis experimētū dedit, omnes ſyringas & expurgādi, & glutinandi: qui iſta ratione cōficitur. Iris illyricæ unc. V. erui

unc.I I I.mannæ thuris unc.I I I.lepidos calcis unc.I I I. ariſtolochiæ unc.I I I.s.omnia tunduntur, & cribellantur, & fictilis puluis, cui nomen eſt cephalicu, commiſcetur eodem modo, ad linimentum quem admodum muſa trociſcus ſupradictus. Quibus uero inteſtinum exierit, mori ſylueſtris dolori fomentatio adhiberi debet: & poſt acacia trita cum aceto linimẽtum facit: & cyclamini ſuccus cũ melle ex æquo mixtus, & coctus uſque in pinguedinem. Aliud. Puluis hellebori albi, qui cum aceto coctus eſt, admixto cerotario ex oleo roſeo, ſatis iuuat. Et hyoſcyamus in aceto tritus, & ſimiliter adhibitus, inteſtinum effuſum ſimiliter reprimit.

De pernionibus. Cap. XXVIII.

PERNIONIBUS quæ cum pruritu ſunt, aquæ marinæ fotus ſatis prodeſt. Similiter etiam ſi uino calido ſtyptico foueantur. Sic ſi etiam decoctiones betarum, quibus alumen ſciſſum infuderis. Poſt quod fomentum, cera liquefacta linire conuenit. Nam & ex aluminis puluere, cum hordei farina, & uino cataplaſma adhibendum eſt. Sic ceræ, & picis reſolutæ ſola unctione curatæ ſunt. Et gluten ſolutum in aqua profuit liniendo. Sic oliuarum uiridia folia cataplaſmate adhibita profuerunt. Sic gallæ cum aceto contritæ, ſic uini fęces impoſitæ curauerunt. Quibus uero iam ueſicauerint, rhaphanos tundes, & ex eorum ſucco bene proderunt linimenta. Et lenticulæ coctæ, & tritę cataplaſma proderit. Et caduca malogranati in calidis cineribus tepefacta, & trita adhibita, conuenerunt. Sic etiam ſcylla cocta, ſimiliter contrita, profuit. Quibus uero increpuerint, & uulnerati fuerint, his ſpuma argenti trita, mixto adipe porcino, pro emplaſtro apponi debet. Sic adipes anſerini cum cera & oleo tepidi adhibendi ſunt. Et cochlea cum teſta combuſta, & trita, & in puluerem redacta, ſi aſpergatur, continuo medetur. Eruum in uino coctum cum cerotario ſimiliter curat contritum.

De rhagadijs pedum, uel digitorum. Cap. XXIX.

OMNES crepidines in calcaneis pix liquida illinita percurat. Et ſpuma argenti, cum ceruſſa, & alumen ſciſſum ex æquo contuſum, & uino mixtum, medebitur ſimiliter. Quibus uero pili inhærentes moleſtiam fecerint, ferro ſubtili loca ante purganda ſunt, & melantherium cum lotio pueri tritum apponendum. Et gutta ammoniaci cum aceto trita ſimiliter adhibetur. Et myſi, & ariſtolochia ex æquo cõtuſa cum melle adhiberi debet. Hoc & raſura cucurbitæ trita faciet.

De paronychijs. Cap. XXX.

PARONYCHIAE in initijs lana ex aqua infuſa impoſita curantur, eaque frigidiore frequentius irriganda erunt. His etiam alphita cum aqua trita adhibenda erunt. Sic & thuris maſculi puluis cum melle mixtus medebitur. Sic etiam gallarum. Si ſaniem ſanè collegerit, locum pungis: ad eius uero digeſtionem, & lenticulam coctam cum melle cõtritam ſuperimponis. Et myrti folia uiridia trita, ſimiliter cum melle adhibentur. Sic etiam roſarum, & ſic oliuæ folia ſimiliter. Sic cadmiæ puluis aſperſus curat, ſic erui, ſic etiam thuris maſculi. Quibus uero etiam ungues paſſauerint, folijs myrti uiridibus, uel malogranati tunſis cataplaſmandi erunt. Quibus autem forte aliqua loca nigreſcunt, farina tritici, cum pice ſoluta admixta curantur. Et ſulphur uiuum hoc cum porcino adipe tunſum, & cõmixtum præſtat, ne ipſi ungues exiliant. Et lini ſeminis puluis. Simul etiam & aſturacus cum melle commixtus imponitur. Et cera ſola liquefacta ſuperimpoſita. Sed his omnibus adhibitis, diutius perſeuerãdum eſt. Calefacti etenim perſeuerantia adiutorij ungues, melius gubernantur. Scabioſos, ueluti elephantioſos, ſi quis forte ungues habuerit, uini fæx ſicca, trita, & cum cerotario impoſita curat. Et ficus ſicca, purgata, & tunſa, ſuperimpoſita, æque medetur. Et lapathi agreſtis radix in aceto cocta, & contrita, & ſulphur uiuum cum ſandaraca, ex ęquo tritum, & aſperſum, cõtinuo curat. Interea ſub his omnibus adiutorijs, ungues ipſi primo ex pice liquefacta ungi debent: quos ſuperiori medicamento & faſciola munire & gubernare oportet.

De pruritu, uel ſcabie totius corporis, uel uarijs maculis in corpore. Cap. XXXI.

SI IUVENIBUS hoc bene habentibus obuenerit, phlebotomo prius ſub gemina detractione ſubueniendum eſt. Item uentris purgationes frequenter deinde adhibendæ erunt. Cibis plane ſorbilibus nutriendi ſunt. Lauacris frequentibus uti conueniet, in quibus thuris maſculi, ſulphuris uiui, & nitri puluere aſpergendi erunt. Si hoc adhibito adiutorio, aut pruritus, aut ſcabies perſeuerauerit, lapathij agreſtis radix trita, & cum aceto commixta, in balneo ſimiliter adhibenda eſt. Sic linimentum cum melle commixtum. Quo linimento frequenter etiam in ſole adhibito liberati ſunt. His frequenter etiam frigida lauacra profuerunt: & poſtea oleo roſeo, uel lentiſcino, aut myrtino, admixto uino, ſe utilius perfuderunt. Scabies uero ſi ulceratas habuerint, mirabolanum, & ſulphur uiuum, ex æquo tunſum, cerotario ex oleo myrteo liquidiori commiſceo, ut leui unguento eorum in balneis uulnera pertractẽtur. His ſanè calidum lauacrum aquarũ dulcium procurãdum eſt, in quo ſupradicta linimẽta adhibẽda ſunt. Nã & thuris maſculi, & pulegij ex æquo puluis, ibidẽ in balneis cõmodiſſime adhibetur. Cõmodius, ſi ẽt cum uino capnitis ſuccus, ſic nitrum cum uino, ſic capnitidis ſuccus, qui frequenter etiam cum aceto mixtus, plus profuit.

De

De elephantioſis. Cap. XXXII.

VSNT quibus certis ex accidentibus maculæ in corporibus frequentius inhæſerunt. Sunt nigræ, ſunt albæ,uelut elephantiaſin aliquando annunciantes: quibus hoc modo medendum erit. Myrti folijs uiridibus in uncijs duabus,nitri,& aluminis ſingulis,contritis,in balneis fricandi erunt. Aliud. Sulphu ris,nitri,& ariſtolochiæ puluis ex æquo contritus, in balneis adhibendus eſt. Sic gutta ammoniaca, trita cum oleo,profuit. Sic fici folia cum ſulphure uiuo,& cum aceto medentur. Nam & ſub ſole de hac confe ctione curantur. Et cyminum,cum aceto tritum ſæpe ſic profuit: & quinque diebus ſuperaddendo lini menta,non delauatis prioribus. Sic cimolia, nitrum,& bacca lauri cum aceto commiſcentur, & ſimiliter, ut priora,medētur. Aliud. Fœnogræci puluis,aphronitri in uncijs binis,& alcyonium, & cyminum in uncijs ſingulis,ſimiliter cum aceto adhibendum erit. Et ex betarum folijs coctis, & tritis, cataplaſma his imponendum eſt. Et piper cum myrteis folijs uiridibus tritum,& ſub ſole in balneis adhibitum,utraſque maculas permundabit. Sæpe his perſeuerantibus maculis,ad elephantiæ uitium, frequentius declinatū eſt,cui per tempora nunc ordinabo remedia. Per initia huius paſſionis,cum ſanari plene uitium ſuppli ces orauerint,phlebotomandi erunt,& purgandi frequentius. Faciem uero in qua huius uitij magis hor ret imago,mirabolano cum aceto,& oleo roſeo,uel myrteo,uel lini ſemente fricare conueniet. Aquis naturalibus frequenter utantur,& marini lauacri. Continentia ſanè uitijs his quamplurimum prodeſt. Cibis digeſtibilibus,& dulcioribus frequenter iuuantur,lactis acceptatione quammaxime,ſi aquæ eius accipiant quod Græci ὀῤῥὸν appellant. Nam & ſuccus neptæ herbæ frequentiſſime hoc uitium releuauit: & hæc eadem herba,par beneficium præſtitit ſæpe cibo data: & coagulum νεβροῦ, id eſt hinnuli, quem nos ceruum lactentem dicimus,cum oxymelle ieiuno datum,uel temperatum,ſæpe profuit. Si iiſdem adhi bitis,morbus ille adhęreſcens omnino fuerit publicatus, tunc neque phlebotomo, nec catarticis uti conueniet. fieri enim non poteſt,ut humor corruptus inſaniens,quique omne corpus ſuo horrore funeſtarat,his adiutorijs purgationum adhibitis,ad interiorem originem identidem reuocatus, uenenati ſanguinis,geminatis effuſionibus arceatur. Sed uomant frequentius, & lactis beneficio per cibos, per potiones enutriantur,& educentur. Locis uero contaminatione uulneratis,omnia ſtyptica adhibenda ſunt,quibus illa caro corrupta,& effœminata,ualeat durari,uel ſtringi. His frequenter Ciros trociſcus profuit,qui cōficitur ex ſinopide,alumine ſciſſo,ærugine,& cymino ſub æqua ponderatione in aceto diſpoſitus. Omnia etiam linimenta,uel fricamenta quæ pruritui in ſuperioribus, nec non etiam ſcabiei conuenientia ſignificauimus,etiam his apta,ſeu utilia aſſeueramus. Aliqui uero etiam illis carnes uipereas miniſtrauerunt, quaternos digitos in menſura,tam in capite,quàm & à cauda pręcidentes,quæ oleo & ſalibus cōditæ pro fuerunt. Addis de græco quamplurima.

De luxationibus. Cap. XXXIII.

PER initia,ut moris eſt,primum auulſa reponenda ſunt locis ſuis. Item embrocis uti neceſſe eſt ex herbi pollinibus,uel certe cineribus,oleo,ſapone,& ouis commixtis, laniſque mollibus,infuſis ſuccis loca munienda ſunt,& pro locorum natura,faſciolis continenda,& conſtringenda. Si ſub hoc adiutorio, loca naturaliter cuſtodita quieuerint,eiſdem uſque ad perfectam ſanitatem imminendum nobis erit. Si uero aliqua aduerſitate, locis proprijs auulſa minime potuerint reuocari, tunc adiutorijs catholicis, doloribus creſcentibus,ſubueniendum erit: ut eſt phlebotomus, uel catarticum, & cataplaſmata paragorica. Quibus perſeuerantibus, ſi dolorum declinauerit inquietudo, fomento lauacri, cerotarijs, uel certe emplaſtris calaſticis imminendum eſt. Poſtea uero malagmatibus perſeuerandum, quibus curanda loca poſſint perpetuo ſolidari.

THEODORI PRISCIANI AD TIMOTHEVM FRATREM LIB. II.

NVNC ſecundi operis partes aggrediar,quibus prodẽdæ,diſcutiendæque rationis delegauimus
functionem. Quæ quoniam oculis comprehendi non poteſt,quod officium liber ſuperior occupauit,id=
circo paſſiones interiora poſſidentes,in hoc uolumine,aut accidentibus conuincentur,aut prodentur in
dicijs. Studio quippe ueritatis nolui fruſtra diſputationes ingerere,quin potius in utroque opere,certis,
deprehenſiſque morbis remedia conſtitui,uel curis medendo facilioribus, uel tuendo materiam uitiorũ.
Quandoquidem in Logico opere obſcuriſque periculis,non opus eſt aſſertore,ſed iudice. Omnes acutæ
febres uel ægritudines,de quibus nunc dicere conſtitui,aliquando paſſiones præueniunt, aliquoties con-
ſequuntur,quæ certa produnt indicia,quibus morborum poſſit materia comprehendi.De chronicis ue-
ro ſecundus partibus promiſſos ſermones expediam. Hæc eſt itaque ſub omnium ueterum auctoritate
febrium diffinitio,quibus etiam nos aſſenſum libentiſſime accommodamus.Ineſt nobis calor ignitus,qui
cum ſe in altioribus præcordiorum locis,repentina aliqua neceſſitate commouerit,& uelut aduectus tẽ-
peſtate,loca aliqua naturaliter quieta turbauerit,uaporem acriorem procurat, & tum quidem ex altitu-
dine ſtomachi febrium ferit originem.

LIBRI II. PARS PRIMA, DE OXYORIS, SEV ACVTIS PASSIONIBVS.

De febribus. Cap. I.

SIC IGITVR quammaxime omnibus in locis,ſiue climatibus,omniq́ue ætate, morbis o=
mnibus certa ex neceſſitate uel imminentibus,uel præeuntibus,hæc ſociantur. Febricitan
tibus itaque generaliter omnibus,unum magnum remedium cunctorum cautum eſt aucto
ritate,præcipue ſeruire temporibus : ut per conditionem cauſarum ęgri omnes,adiutorijs
competentibus releuentur,ſimiliter etiam cibis congruis nutriantur. Cõueniens profecto,
in utriſque aliquando congruum,bonum tempus. Poſſunt enim in ijs officere,quæ æque utilia iudicaren
tur,ſi in competenti tempore ſuggerantur. Docuit enim natura omnium gubernatrix, initijs omnium
exagitationum,ſub quacunque forte cauſarum aduenientium,quando præſentis commotionis tempeſta
te,naturalis ille uapor turbatus,receſſus interiores petierit, & cum ex materia articulos frigus uel tumor
quaſſauerit,uel occupauerit,tunc nihil penitus à medicis tentari, uel adhiberi debere. At uero imminente
declinatione,tranſactis augmentis,cum paulatim uapor exaſperatus,omnia illa exteriora membra perfu=
derit,tunc adiutorijs potius competentibus ſeruiemus. Ergo quo modo aliquando ſub certis accidenti-
bus manifeſta declarantur nomina paſſionum,ſic aliquando ſimplex febrium imago conſpicitur,quę uẽ-
tris ſemper conſtrictionem procuret,capitis dolorem,linguæ aſperitatem,aliquando inſomnietates, cum
leuibus mentis erroribus. Hęc etenim ex eadem febrium origine,uapore naturaliter ſuperiora appeten=
te,præcipue capiti ſollicitata contingunt. Quæ accidẽtia licet etiam in cæteris paſſionibus,cum alijs ſignis
plurimis miſceantur,tamẽ cum per ſe ſola fuerint,febribus ſociata,febrium magis ſimplicium quàm figu=
ratarum ſpeciem deſignare noſcuntur. Ergo cum ſimplicium febrium cauſa conſtiterit,per initia commo
tionum,cum adhuc articulos poſſidet frigus,manibus calidis,uel uaporibus,cætera omnia membra calefa
cta contineo : tunc etiam ſomnos inhibeo,nihilq́ue aliud inhiberi permittam. Cum uero ex altitudi=
ne uapor exiliens,corpus omne calefecerit,& emergens inflammatio impatiens,uiſcera uniuerſa ſiccaue-
rit,tunc poſt clyſteris ſimplicis beneficium,etiã enemate,quod ex ſicco lini ſeminis,& oleo roſeo,uel cha=
mæmilo temperatur,in uncijs tribus,igneis illis ardoribus ſuccurrendum eſt. At uero quinta tranſacta
die,& primis iam temporibus ægritudinis refręnatis,cum ſub quadã maturitate qualitas cauſæ humanior
apparuerit,tunc poſt augmenta cõmotionis pręſentis,lini ſemine,& hordei pollinibus,cum aqua & oleo,
ut moris eſt,præcordiorum loca iuuanda ſunt : ex quo aut ignem illius commotionis temperemus,aut ſu
dorem opportuno tempore procuremus. Monitum te interea uolo,ex urinarum inſpectione,ſupradi
ctę ęgritudinis maturitatem,ſic conſiderari debere. Aduertendum eſt itaque,ex urinis naturalibus & con
ſuetis,quãtum in cõtrariam partẽ natura deuiauerit:ut ex hoc,quid aut pñs ſtatus,aut futurus ægritudi-
nis exitus allaturus ſit,inſtruaris. Eſt aũt urina naturaliter,quæ corporis eius qui emittit,ſanitatẽ manife-
ſtat,rubra mediocriter,& ſubpinguis,& tactu calida,hñs naturaliter nebulas,in aquam maxime appeten-
tes. Quantitatẽ uero ex accepto noſſe cõueniet. Hęc itaque cum inſpexeris,de maturitate ęgritudinis be
ne cõfidens,adiutorijs cõpetentibus uiſitabis. Superueniente igitur declinatione,tẽporales commotio
nes,ẽt prioribus adiutorijs procurato. Tunc & linguę curationi,& cæteris,quę cibos impedire conſueue=
runt,ſeruiendum erit. Aliquando etiam lixoperita pro cataplaſmatis adhibita, quammaxime profuerũt,
quæ infundere ac nutrire magis,quàm infrigidare corpora ardentia uideantur. Quæ conficere hoc modo
conſueuimus. Spuma argenti unc. III. mellis,unc. II. ſucci lini ſeminis unc. VIII. ceræ unc. III. olei
roſei,uel chamęmelini lib. II. cõficis ut moris eſt,& uteris in uicẽ cataplaſmatis,cõmotiones cõpetenti tẽ
pore iuuaturus. His igitur adhibitis,ſimplices ægritudines ſic uiſitare conſueuimus, uſque in plenam
uiſitationem : quo etiam lauacris adhibitis, & reparare ſanitatem, & reparatam cuſtodire poſſimus.

Igitur

Igitur poſtquam illius ægritudinis ſpecies,quæ ſolis febribus cum proprijs accidentibus deſignantur, hac pagina compendioſe compoſui,in ſequenti ordine acutas omnes paſſiones proprijs nominibus, atque etiam accidentia deſignabo.Sumimus itaque initium de phreneticis,febriū acutarum neceſſitate fluctuantibus,adiungentes adiutoria competentia.

De phreneticis. Cap. II.

PHRENETICORVM cauſam certa accidentia manifeſte deſignant. Sunt enim acutæ febres, cū terribili mentis alienatione:ſunt iuges inſomnietates,ex miningæ tenſione, uel indignatione uenientes. Vnde cum ſpeciale accidens hos tantummodo manifeſtauerit,uel ſi floccos intenſius legerint, commotionum temporibus,uti iam ante præmonuimus,ſeruiendum eſt. Docet natura, exaſperatis nulla penitus adiutoria admouenda,ex his præſertim,quæ importunis temporibus quammaxime adhibita, nocere probata ſunt. Per initia atque huiuſce paſſionis,lucidum ac temperatum primo cubiculum prouidēdum eſt.Ciborum obſeruanda continentia.Et ſi prædicta adiutoria,quibus paſſio publicata eſt, intra tertium diem apparuerint euidentia: & ſi nulla nos aut ætatis,aut temporis ratio remoretur, phlebotomo ſubueniemus,licet ad detractionem ſanguinis,cunctatior non facile peccauerit.Cum enim ſanguinis, commodiſſimi elementi,copia laborantes,etiam alienis poſſint iuuari remedijs,eo ſanè detracto,uel amiſſo, difficile reparantur. Ventris item ſi cōſtrictum fuerit officium,per clyſterem ſimpliciſſimum procurabo, mellicrato calido,oleum tantummodo admiſcens,nihil aſperum,neque diureticæ qualitatis adijciens. Certum eſt enim,febricitantibus omnes collectiones miningæ ſociari. Vini,uel aceti penitus in his odor fugiendus eſt.Cibus humectus & lenior eſt adhibendus. Aptis temporibus caput oleo roſeo infundendū. Et ſi his adiutorijs contemptis,paſſio augmenta perceperit,ita ut extenſioribus uigilijs,& febribus,& alienationibus adhuc moleſtiſſimis terreamur,oleum chamæmilinum,uel anethinum calidum, in quo papauer,uel lactucę ſemina,uel menthę,uel hederæ ſuccos coxeris,miſcebis,& eorum capita frequētius irrigabis. Si uero impatientius ſe luctando quaſſauerint,quod eſt omnibus uigilantibus accidēs ſpeciale, mollibus ligaturis faſciarum alligatos quieſcere faciemus. Etenim plus incommodi accidere poterit ex uigilijs inquietis,quàm ſi inter luctationes nimias intercepti,uiribus fatigētur. Vultus eorum ante cibos, aqua calida,ubi agreſte papauer,aut lactucæ ſemen,& cætera illa quæ ſignificamus decoxeris,fomententur. Similiter etiam articuli eorum,lingua quoque,ex melle,& oleo mixto roſaceo,aut certe ex ſucco lini ſeminis irrigentur. Febribus etenim perſeuerantibus,ægri amplius ſiccitate linguæ quatiuntur. Lectus eorum ſuſpendendus eſt,& ad uicem geſtationis agitandus. Frequenter enim,ex illa lecti motione, uelu ti & mentis oculis,& mentibus occupatis,ſomnos his dulciſſimos procurabimus. Media eorum, conſideratis temporibus,oleo dulci calido fomentanda ſunt,aliquando mixta aqua calida pertigmatibus infundenda. Similiter etiam inguen eorum huic quāmaxime compatiens ægritudini. Frequenter etiam ſeminum cataplaſmatibus media eorum iuuanda erunt. Iuuat interea multum detonſio capillorum, aut ſi raſo capite admotæ cucurbitæ,cum ſanguinis detractione adhibeatur. Ex hoc etenim adiutorio,quantū ſępe probatum eſt,ad plenam cauſę perductæ ſunt digeſtionem. Hæc eſt amice ſimplex phreneticorū medicina,quæ naturæ beneficijs & adiutorijs ſic ordinatis,competenti tempore adhibitis,continetur. His etenim rite cuſtoditis,facilius poteſt ægritudo uicta ſuccumbere.

De lethargicis. Cap. III.

LETHARGICIS & phreneticis ſimile eſt capitis aut miningę ſub extenſione uel conſtrictione periculum,utrique acutis febribus agitantur. His tamen accidentibus differunt,quòd phrenetici, manentibus inſomnietatibus & alienationibus,eriguntur. Lethargici uero ſub ſimili incōmoditate uigiliarum, grauedine moleſtiſſima,& falſo ueluti ſomno,moleſtius deprimuntur. Sunt hæ differentiæ,ex ſimili paſſione ſubortæ,ita tamen,ut plus lethargici periclitētur. Nam phrenetici amplius grauati, lethargici fiūt: lethargici uero releuati, in phreneticos mutantur. Vna eſt ergo & æqualis in utriſque cauſa uitiorum, eadem etiam in uiſitando diligentia eſſe debebat. Sed phreneticis quies & patientia indicenda eſt: lethargicis uigiliæ procurandæ ſunt. Ergo lethargicis fotus capitis ſimplex adhibendus eſt, ut phreneticis: exceptis herbis illis,uel ſeminibus ſapores afferentibus,qui media præcordiorū ſimiliter adiuuanda ſunt. Linguæ ſiccitas eodem modo riganda,riteque uentris officium procurandum. Caput quoque ſic detractione ſanguinis releuari debebit. Vno eodemque modo,uel tempore,etiam ciborum qualitate nutriendi ſunt. Vnum tamen præcipue curandum,ut ſi per ſpinæ tantummodo admonitionē febres adhuc acutas perſeuerare intellexeris,frequentibus eos ſternutamentis releues,tunc acerbis adiutorijs ptarmicis imminere nos conueniet,in lucido ſanè & temperato cubiculo. Articulos uero eorum ungo frequēter oleo ueteri,uel cucumeracio,mixto nonnunquam nitro,aut pipere, aut caſtoreo: & uncta ſollicitius defricabo. Et ſi frigidi adhuc fuerint,etiam ſinapi puluerem admiſceo. Nam & aliqui etiam ſanguiſugas frōti eorum,uel temporibus recte adhibuerūt. Perſeueranti uero grauedine,& ſenſus occupatione demerſis,expedit accipere ad menſuram cochlearis unius cum mellicrato caſtorei puluerem. Expedit etiā apophlegmatizare ex oxymelle,& hyſopi,aut origani,aut thymi,aut pulegij,aut rutę decoctionibus. Et ſi adhuc iſta ueterem capitis depreſſionē non deponant,etiā ſinapiſmus adhibendus erit,unguenta quoque ex ca

ſtoreo,& oleo ſicyonio. Iam tunc etiam odores naribus admouēdi ex caſtoreo,pulegio,origano,thymō, & baccis lauri. Hoc & ex cornu ceruino,& galbano fieri,commodum probauimus. Hæc igitur grauatis lethargicis adhibenda ſunt,ubi febrium acutarum non interuenerit neceſſitas,quæ quidem uos omnia eis quæ phreneticis accommodari ſolent adiutoria,uel illis ſimilia adhibere compellit.

De pleureticis. Cap. IIII.

PLEVRETICORVM hæc eſt certiſſima definitio. Dolore inſuſtentabili, & perſeuerāti,circa interiora lateris afficiuntur,febribus æque acutis minime deſiſtentibus: & tuſſi moleſtiſſima compreſſi,ſputa uaria eijcient. Super quod latus iacuerint,tolerabilius aſſeuerant. Nam loco dolente,ad ſaniores partes in tempore demigrat preſſa materia,ac tum loca ipſa languentia releuantur. Febrium itaque temporibus ſeruientes,adiutoria & cibos congruos adhibebo. Cubiculum procurabo calidum & lucidum. Ex initio mellicraton ex deſpumato melle ſuggeram,omni ægritudinis tempore miniſtrandum. Interea ſi ſtatim nos augmenta terruerint,retractantes ægrotātis ætatem,temporis qualitatem, prouinciarum naturā, intra tertium diem phlebotomo ſubuenire nos conuenit. Item uentris officium procurandum eſt,aut balanum ſupponendo,aut clyſterem ſimpliciorem. Lateri uero dolenti,ex oleo ſamſucino calido fomētum adhibeo & ex ſamſuci puluere,uel rutæ ſiccæ,loca affatim aſpergo dolentia. Poſt uero ſuccidas, aut ſulphuratas calefactas lanas appono,uarijs & frequentibus cæteris uaporibus loca mitigabo: & aliquādo ſaccellis ex cantabro: aliquando ex milio,uel ſalibus calefactis,aliquando oleo ſupradicto ſamſucino, uel rutaceo adiecto,ueſicam uaporamus. Adhibemus etiam uentoſarum ſuis temporibus aptiſſimum adiutorium. Perſeuerātibus uero doloribus,etiam cataplaſmata calaſtica cum melle de ſeminibus addo,detrahens ſemen fœnograeci. Febrientibus caput ſemper dolore & inflatione ſollicitatur,quod expertus es. Cibos uero uſque ad ægritudinis digeſtionem,commodis temporibus,matutinis quammaxime, ſorbiles miniſtrabo,& calidos. Semper enim naturæ certa ratione,ueſpertinæ horæ craſſiores acceſſus, ęgros animos ad triſtitias quaſdam adducunt,& uitia ueluti renaſci cogunt,commotionem interea addētes. Eoque facilius ægritudinem refręnabis,ſi per dies ſingulos ſemel tantummodo cibos adhibeas. Sub hac igitur uiſitatione,ſi nec dum ægritudinis augmenta receſſerint, diebus pluribus ex mellicrato, aut hyſopum, aut rutam uiridem decoquam,& ex hoc frequenter eos potabo. Locis uero impatienter dolentibus,etiam ἐσχάρας uſtionis impono. Ita enim frequenter ad peripleumoniacorum non permittetur æger uicina peruenire pericula. Dolentes uero latus ſine febribus,& cæteris accidētibus pleureticorum remotis, quos iam non pleureticos,ſed latus dolentes proprie appellabo,ex ſubiectis alia diligentia uiſitamus. Piper,uel cyminum,uel caſtoreum,aut rutam ſiccam terentes,mellicratoque miſcentes,potui dabimus. Oxyporia adhibenda erunt. Item acopo calido,commixto opobalſamo,aut glaucino,aut laurino, latus ipſum eſt perungendum,& fricandum. Quibus adhibitis,ſi nec dum dolor quieuerit,ſuper illam decoctionem quā ſuperius ordinauimus,fraxini radicem,aut capparis admiſcebo. Dabo interea etiam antidota apta frequēter pleureticis,ſuperaddens ſamſuci puluerem,iiſdem ſemper adiutorium commodiſſimum. Nam & emplaſtra,uel malagmata,his ſæpiſſime profuerunt,ex rutæ foliorum uiridium contritorum, cum axungia, & cætera quamplurima,quæ ſibi quiſque in tempore cauſæ probatæ utilia eſſe cognouerit.

De peripleumoniacis. Cap. V.

PERIPLEVMONIACOS hæc accidentia manifeſtāt. Febres acutæ,thoracis pondus, quod etiā laterum ſollicitet uicinitatem. Iacere ſupini non facile patiuntur,ſed magis ſedendo releuantur,facies atteſtantur infectas ueluti quodam rubore genas. Anhelitum tardum,& ſupirium patiuntur. Tuſſiunt frequenter,ſputa ſanguinea & ſordida digerunt,pulmonis periculum deſignantia. His primo lucidum, & calidum,utpote calaſticum cubiculum prouidendum eſt. His febrium temporibus ſeruiens,adiutoria, & cibos moderatius adminiſtrabo. E ſuccis ptiſanæ,aut alicæ,mellis quippiam deſpumati habentibus,mellicraton faciendum eſt: ſicuti etiam in pleureticis ordinatum eſt: cui concoqui debet ruta uiridis, hyſopus,uel origanum,aut iris Illyrica,quæ quammaxime perſeueranti tuſſiculę mederi conſueuit. Si uero digeſtio ſputorum tarda & difficilis fuerit, uel ſi pectora eorum uiſcoſa quadam pinguedine percludantur,ad menſuram cochlearis,ieiunos recentis butyri frequenter acceptione iuuamus. Ventris officium aſſidue procurabo. Thoraci eorum,hoc eſt,pectori adiutoria omnia pleureticorum adhibeo,tam in fomētis,quàm in cataplaſmatibus,cæteriſque uaporibus conſtituta. Cerotaria quoque ex oleo cyprino, habentia ſinapi puluerem,adhibenda ſunt: quibus ad exteriorem cutim,pulmonis laborātis,cauſa interior prouocetur. Nam & uentoſæ impoſitæ par beneficium etiam mitigando præſtiterunt. In declinatione uero huiuſmodi ægritudinis, emplaſtris, & malagmatibus amycticis pro tempore aptis uti nos conueniet,nec non & humanioribus lauacris, cæteriſque,quibus ex tanta ægritudine,reparare membra laſſiora, & roborare poſſimus.

De ſynanchicis. Cap. VI.

DVPLEX ſynanchicorum ſpecies. Vna quæ cum tumore nimio, uel indignatione gutturis, & uuæ,

& uuæ,& faucium,& uicinarum partium efficitur. Altera ſine tumore, iiſdem tamē inhærentibus ſignis, uel accidentibus: quæ plus periculi facere conſueuerunt. Meatus utriſque in trāſglutiendo difficilis fiet, & de concluſione eorum locorum,uel ſuſpirio,uel etiam nauſeando periclitantur. Hi hoc modo curandi erunt,cubiculum maius,& calidum procurandum eſt. Clyſteris ardore officium uentris cogemus. Et ſi ætas eorum adhuc calidior fuerit,phlebotomo liberantur ex uenis ſub lingua apparentibus,eo ſanè tempore,quo neceſſitas coegerit detractionis. Vbi enim febrium timor defuerit,etiam poſt tertiā diem ſanguinis detractio non negatur. Gargariſmatis uero has cauſas faucium, frequentiſſime tali modo nouimus releuari. Mellicrato,in quo aut cantabrum coquendum eſt,aut ficus ſiccæ,aut gallæ quaſſatæ,aut roſa ſicca,aut lenticula,aut omphacium,aliqua ex his,aut certe omnia,ut ſuperius contexuimus,concoquenda erunt. Nam andronici trociſcus omnibus merito approbatus,ſi cū paſſo,aut careno teratur,& molli penna his locis adhibeatur,ſatis iuuat. Sic etiam de flore roſarum,& alumine ſciſſo, & de phrygio lapide ſimul combuſto,cōfectus puluis,ſimiliter temperatus,& commodius adhibetur: & cætera medicamenta, ut anthera,& his ſimilia,anteriorum compoſitione probata. Interea ſaccellis,uel fomentis, cataplaſmatibuſque calaſticis,& paragoricis,locis faucium periclitantibus,& pectoris uicinis partibus imminebo. Cibis uero temporibus competentibus humidis,calidis,& tenuioribus nutriendi ſunt. Acutæ enim ægritudines utilius gubernari non poterunt.

De apoplecticis. Cap. VII.

APOPLECTICI appellati ſunt eo,quòd ueluti ictu quodam repentino percutiantur: uel quòd frigidiſſimi cum totius corporis deſperatione,& grauedine iaceant, ſine ſenſu etiam. Hæc quidem paſſio acuta eſt,& nunquam penitus ſociata cum chronicis, nimium ſollicita, ſine febribus tamen. De his igitur Hippocrates noſter,huius profeſſionis auctor,ſic ſua ſententia iudicauit. Apoplecticos, inquit, grauiter occupatos, nullo penitus pacto curari poſſe: leuiores attamen, licet difficile,liberari. Huic etiam ego obediens, hoc ſi ſuadeo obſeruari ut eos quos ſine ſenſu penitus iacentes inſpexeris,& nimium frigidos, anhelanteſque,tantummodo plena ſub deſperatione agere pronuncies. Quos uero leuiores,ut dixi, & aliqua parte ſenſum proprium continentes,ſono narium reſpirare conſpexeris,penna prolixiore interiora faucium attingendo,ſi fieri poteſt,cibos,aut phlegmata per uomitum reijcere compelles. Sternutamētis acrioribus eorum capita commouenda ſunt. Vnguentis,uel fricamentis,acrioribus,& calidis, omnes eorum articulos,mixto nitro,& pipere,infundere ſuadeo. Extremitatem uero inteſtini,taurino felle tāgendam,aut puluere ſtaphyſagriæ,quam ſyluaticam uuam appellant. Balanos ſupponimus acres, & thermanticos. Conſueuerunt enim his adiutorijs coacti, σκύβαλα, uel urinas,uel phlegmata frequenter extrudere. Cognoſcentibus uero,& reſpondentibus,intrepide phlebotomum adhibeo. Si tamen nimium ſenes non fuerint,ſuccis eos ptiſanæ,uel alicæ,cum oxymelle gubernabo. Aquā calidam potui dabo. Cum uero tranſacto periculo præſenti,ad paralyſin,ut frequenter contingit,cauſa fuerit deriuata,ſuo tempore cum de paralyſi tractaturi ſumus,etiam eorum ordinabo remedia.

De hydrophobicis. Cap. VIII.

HYDROPHOBICORVM cauſam,aliqui ex morſu canis rabioſi, aliqui ex ſerpentium uenire aſſeuerant. Sed has origines ſollicite nos ſcrutari ſuperfluum eſt. occupatos etenim hoc morbo moleſto, nil iuuat originem didiciſſe. Igitur cum initia huius manifeſta fuerint paſſionis,emergit primo ueluti quædam irrationabilis animi reſpiratio repentina,& frequentes iracundiæ. Item pigreſcunt ad omnia, inſomnietates,uel certe ſomnos terribiles patiuntur. His & ſtomachi grauedo,cum corruptela ciborū emergit; lauacrorum inconſueta uitatio. Aerem ſerenum,ueluti plumoſum perhorreſcunt. Vitare etiam bibēdi conſuetudinem tentant. At uero,cum paſſio eos plena poſſederit,quātum in deſideranda potione hic acceſſerit deſiderij,tantum timoris in accipiendo generatur. Ad hæc phlebotomo prius occurrendum eſt,ſi nos nulla prohibuerint cætera præiudicia,ut ſuperius dictum eſt,quando neceſſitas coegerit temporis. Vbi enim febrium timor defuerit,etiam poſt tertium diem detractio ſanguinis non negatur. Itē dabo gentianæ radicis puluerem, in mellicrato cochlear unum: diatheriacon dabo, coagulum leporis tritū, ſimiliter cum mellicrato. Dabo etiam canum catulorum coagulum. Dabo etiam cācrorum fluuiatilium puluerem combuſtorum. Vulnera autem eorum à plena ſanatione,ut poſſumus,differemus,admouendo medicamenta quæ debent mitti, & ſordida eadem uulnera faciam permanere. Admoueo interea etiā ſanguiſugas,admoueo cauſtica. Patentium enim locorum uenenati humores minime poterunt prohibere digeſtionem. Pectus eorum,uel ſtomachum,ſeminum chalaſticis cataplaſmatibus adiuuabo. Iuuabo etiam cerotario, ex aloe & maſtiche,& nardino oleo temperato. Caput eorum oleo anethino,uel chamęmilino tepido infundo. Vomitibus & clyſteribus releuandi erunt. Stomacho uentoſas impono frequenter cucurbitas, & unguentis ex ſamſuco herba, uel abſinthio confectis, præcordia perfricabo. Cogo interea & ſuadeo per interualla, ut ad balneas accedant, & ſolo fomento calido eos poſſe iuuari aſſeuerabo. Procurabo cibos cum ſaporiferis ſpeciebus: ſed ſi in tempore non deerit, etiam ſagapenum,aut laſer admiſcebo.

De iliacis, colicis, & ſtrophicis. Cap. IX.

ILIACORVM, colicorum,& ſtrophicorum ſimilis eſt omnibus doloris moleſtia, diuerſis attamē accidentibus ſeparantur. Strophus eſt leuis uentris tantummodo dolor:& leui adiutorio aut uaporū, aut uentris expoſitione,aut lauacrorum fomentatione compeſcitur. Colicorum uero inteſtini unius querela grauiſſima eſt,& frequenter lege chronica,ſtatutis & præfinitis ueluti temporibus cōmouentur: ut iam temporis magis moleſtiam,quàm uitæ periculum reformident. Iliacorum autem paſſio, de qua nunc nobis tractatus interponitur,acuta eſt,& ſub anguſto tempore periculoſa. Primo,quòd uentoſus illis eſt ſtomachus,uentoſitate tenduntur : ueſicæ,inguinum,coxarum,& omnium uicinarum partium doloribus opprimūtur. Scybalorū interclusione nimia cōligantur,uſqueadeo ut ēt clyſtere acri adhibito,nō fimum,ſed uentoſitatem ſolam inutilem egerere uideantur. Saliuarum frequenti profluuio perſeueranti,coguntur in nauſeam : ut non ſolum phlegmata,uel humores,ſed etiam horribili uiſu ſtercora cogantur egerere. Ad hæc igitur accidentia quantis poſſumus adiutorijs hoc ordine ſuccurrēdum eſt. Vaporibus frequentibus,& cataplaſmatibus de cymini puluere,& ſinapis ſemine temperatis immineo: iniectionibus quoque ex ſupradictarum ſpecierum decoctione confectis:admiſcēs ſuccos fœnograeci, quibus ruta uiridis concoquenda erit. Item etiam ex oleo roſeo , mixtis anſerinis adipibus, aut caſtorei puluere, cum oleo uetuſtiſſimo . Vtilius ſi ex laurino,uel glaucino temperentur. Vtimur uentoſis, cucurbitis ignotioribus,uiolentius euellendis. Et ſi adhuc doloris moleſtia perſeuerauerit, phlebotomum adhibeo, perſeuerando tamen fricationibus,uel ſabanis calidis. Scybalorum uero egerēdorum cauſa primo eos chalaſtico clyſtere compello. Qui ſi contenti fuerint,in ſecundis acrioribus imminebo, colocynthidas decoquens cum ſucco betarum,& ſimilibus cæteris,aſpere prouocantibus. Si uero ex ſumptione potionis uenenoſæ perceptæ hoc euenire cognoueris,theriacam cum uino dare conueniet. Ventrem prouocabis ex lacte decocto,quod ſchiſton aliqui uocauere,in quo coqui facies,uel diſſolui,aut aloe,aut ſcāmoniam. Addis etiam adiutoria de græco euporiſto compendioſa.

De ſpaſmis. Cap. X.

SPASMVS appellatus eſt ex tenſione,uel protractione neruorum,& uicinorum muſculorū, ceruicis quammaxime impatiēte dolore compatientis,ut etiam ad reſpondendum os facile aperire non poſſint. Nam ſub hoc titulo ſpaſmi,uariæ ſunt huius paſſionis figuræ. Spaſmus per omne corpus extēſionem rigidam temporalem quidem habet : ſub qua ita tenduntur,ut ſub uno ſchemate iacentes, tenſione moleſta & inflexibili teneantur. Quos uero pronos cōtractio habet,emproſthotonicos dicimus: quos autem ad poſteriora reclinatos,opiſthotonicos appellamus. Hæc accidentia corporibus frequenter ſine febribus euenire conſueuerunt. Quod ſi febres ſpaſmis ſuperuenerint,cauſam ſoluunt. Spaſmi autem ſuperuenientes febribus , uitæ ſemper periculum minitantur . Sed hæ ſupradictæ diſcretiones una eademque medicinæ diligentia uiſitantur. Primis diebus cōmodius phlebotomo ſuaui utēdum eſt:ſi tamen poſtea etiam omnia adiutoria competentia minime prætermittas. Fricamentis,uel unctionibus omnia loca diligentius mitiganda ſunt,uino & oleo temperatis,cubiculo calido & lucido procurato. Neruis uero tenſis,& flexibilibus,fomenta uel ſola ex oleo cauſtico,& calidiſſimo temperabo. Cucurbitas,cū detractione ſanguinis,competenti tempore adhibeo,uentrem procurabo ex clyſtere ſimpliciore. Cibis congruis digeſtibilibus nutrio:ut ſunt oua tomatula,buccellæ candidæ,in aqua calida maceratæ. Frequēter etiam mellicrato infuſę,inferendæ erunt. Et ſi adiutorijs ſupradictis releuati,etiam oris cœperint impedimento carere,maluas & minutos piſciculos anethino iuſculo diſcoctos,plena iam confidentia ſubminiſtrabo. Frequenter etiam cum emplaſmate ex hydromelle temperato,lactis his copia neganda non erit. Omnibus uero tenſionibus, poſt fomenta chalaſtica, ex oleo ſicyonio unctionem adhibeo, & acopa calidiora , & cataplaſmate chalaſtico loca diutius mitigabo . Poſt clyſterem uero chalaſticum, expoſitis ſcybalis,œnemate uti nos conuenit,ex oleo rutaceo,commixto caſtoreo . Conueniet etiam locis ipſis,de ſalibus calidis adhibere ſaccellos. Nam & carbonibus proxime calentibus, lectos & ſtramina calidiora procurabis. Cerotaria uel acopa ex oleo cyprino his frequenter adhibenda ſunt . Et adipes leonū galbano commixti,par beneficium procurant. Dabo etiam interea potiones huiuſmodi . Caſtorei puluerem cum mellicrato,aliquoties his piper intermiſcens. Silphium cum pipere,& mellicrato ſimiliter . Dabo etiam diureticas potiones. Dabo ſomniferas. Curabo etiam per aquarum naturaliter calidarum beneficia . Nam poſt declinationem ægritudinis,natura ijs uentris beneficia procurare conſueuit.

De ſatyriaſis,uel impedimento uſus Venerei. Cap. XI.

SATYRIASIS, gonorrhœæ,uel priapiſmi,ſimilis eſt ſub immoderata patratione moleſtia , quæ his accidentibus diſterminantur. Gonorrhœa ſine ueretri extenſione , uel uſus deſiderio ſpermatis affluentiſſima ſub effuſione , corpora debilitat , & per chronica tempora producitur. Satyriaſis uero ex certa corporis incommoditate , quæ etiam mulieribus aliquando contingit , deſiderium inſatiabile, & tenſionem particulę,cum aſſidua patratione auidiſſimā facit:& licet ſine febribus, attamē inter acutas

& temporales

& temporales ægritudines numeratur. Hanc paſſionem priapiſmō aliqui appellauerunt. Sic itaque curandi erunt, qui de utriuſque cognomentis ęgrotant. Frequentatione palęſtrę, per initia omne eorum corpus exerceo. Poſt identidem penitus quieſcendum eſt. Vapores ſtypticos, ubi iam ſub tegmine, uel munimine totius corporis bene fuerint diſpoſiti, ſupponimus, uaporem calefactum ex acacia, uel hypociſtide, uel cicutæ herbæ ſucco, contrito, & reſoluto. Tunc ipſis partibus ſuperaddimus fricationem unam ſabanorum paulo aſperiorum. Cibos ſtypticos omneis cum aceto miniſtrabo, uitans calidos, & qui inflationem poterunt concitare corporibus. Hi etenim frequenter uſum erigere uenereum conſueuerunt. Sic etiam potus ſubminiſtrandus erit. Sed tamen omnia hæc mediocriter, & rarius exhibenda ſunt, ut ex hoc ueluti famem, uel ſitim procurare poſſimus. Si uero paſſionis huius moleſtia diutius perſeuerauerit, ut tenſio & deſiderium impatientiſſime protendantur, laminam plumbi, renibus & partibus uicinis appono. Nam & uentoſis cucurbitis aſſiduis, eadem loca fatiganda ſunt. Dropaces quoque imponendi erunt. Ab omnibus carnoſis cibis, & multum nutrientibus abſtinendi ſunt. Ab odoribus bonis, uel thymiamatibus: ab aſpectu, uel communione pulchrarum penitus figurarum, ut neque tangendi, neque uiſendi eis copia præbeatur. Quibus uero aut ætatis uergentis defectio, aut morbus locis reſidens, ueluti iam frigētibus, uſus uenerei officium pernegarint, ijs contrarijs adiutorijs famulabor. Conuenit exercitio uti mediocri fricationibus quammaxime locorum inferiorum, & inguinū, ex pipere, uel euforbio, uel ſimilibus ſpeciebus, quæ erigendo uigorem, deſiderium, uel uſum ualeant miniſtrare uenereum. Etiam horum dropaces adhibeo renibus, uel inguinibus, & ex eodem balanos. Cibis calidioribus utar, inflantibus, uel erigentibus membra frigentia. ut eſt uinum boni odoris, uel hydromel, alica, amylum, pinei nuclei, porri, erucę, bulbi etiam, & ſimilia, quæ per potiones accepta, uirile ſemper officium reparauerunt. Et piper, ſatyrion, & ſtinchus, & erui ſemina, & cætera adiutoria, par beneficium miniſtrantia, quæ in libro Phyſicorum commodius diſponimus. Interea eos quieſcere conuenit, non ſolum noctis ſpatijs, uerumetiam diei: uti plumis, & mollioribus opertorijs, uel ſtraminibus conuenit. Interea puellarū ſpecioſarum, uel puerorum ſimiliter ſeruitium procurandum eſt. Vti ſanè lectionibus animum ad delicias pertrahentibus. ut ſunt Amphipolitæ, Philippi, & Herodiani, aut certe Syrij, Amblij, uel cæteris ſuauiter amatorias fabulas deſcribentibus.

De cardiacis, qui etiam diaphoretici. Cap. XII.

LICET quamplurimorum ſententiæ ita definierint, ſicuti hæc eadem profeſſio nominis atteſtatur cordis initio hanc ægritudinem fieri, ijs ego tamen non facile accomodabo ſenſum. Nunquam etenim claruit indicium manifeſtum, quo tentari in aliquo naturam cordis intelligerem. Eſt autem totius corporis, & uirium plena reſolutio, quam καρδιακὴν διαφόρεσιν appellamus. Hanc ſudor uiſcoſus & frigidus perſeuerās, interemptis uiribus manifeſtat: præeuntibus attamē acutis febribus, & flammarum interiorum ardoribus. Quem morbum aliqui Cauſon appellauerunt. Hęc igitur paſſio frequentius iuuenibus, quam cæteris ætatibus euenire conſueuit, in augmento ægritudinis, hoc eſt circa diem ſextum, & quammaxime eo tempore, quo æſtas calidior incanduerit. Licet ergo in omnibus generaliter malarum ægritudinum neceſſitatibus, ualde promouerit, ſi gubernantibus temporibus ſeruiamus: attamen magna ui, & periculo interpoſito, dum ſudoris illius emerſerit iniquitas, cum uirium defectu, & ex eo pręſens uitę periculum, tunc confuſis & prętermiſſis temporum rationibus, adiutorijs competentibus imminemus: & nunc cubiculū frigidum, nunc lectum ſtramentis ueteribus lineis diſpoſitum, nunc flabella, nunc quoque pannos nardo & uino infuſos, pręcordijs eorum ordine imponimus. Cataplaſmata quoque frigida, & ſtyptica imponēda ſunt eorum pręcordijs, ſtrichnon, aut aizoō, aut rubus, aut thebaicus dactylus, aut caduca mali granati, uel œnanthes grana. Certiſſimum eſt etenim, ſingularum ſpecierum merita, quenque medicum bene cognoſcentem, uel etiam temperamenta, ſiue commixtionem adiutoriorum facile poſſe diſponere. Faciē ergo eorum ex poſca frigida, uel uino ſtyptico fomentabo. Pulueribus aſpergo membra ſudantia, mēthę, uel roſarum folijs, ſiccis, contuſis, & cribellatis, gypſi, naxi, mannæ thuris, gallarum, ſingulis tunſis, & commixtis, cum uino ſtyptico, uel eius fęcibus: ſimul mixtis odoribus bonis, uel thymiamatibus, uires labentes, & mēbra deſidentia reparabo. Articulos eorum oleo cucumeracio, uel nimis ueteuſto, mixto puluere nitri, uel piperis, pyrethri, uel adarces, uel urticæ ſeminibus defricabo, uel infundo, quo calorem ingenitū emorientem reparare aliquatenus ualeamus. Nutriam ſuccis modicis, ſed frequentioribus, frigidis tamē, quibus ſudoris feralis abundantia uires emorientes exuſcitem. Nutrio potando, ut potero: nutrio ſimiliter per clyſterem, aut alicę, aut ptiſanę ſuccis, ut ſupra dixi, in quibus ungulas porcorum, uſque in plenam earum decoctionem concoqui ſuadeo. Aquam frigidam per interualla ſimiliter ſubminiſtrabo: & ſi ætatis adhuc uapor calidior coegerit, niuatas non aſpernabor.

De cholera. Cap. XIII.

CHOLERA paſſio moleſta, ſub anguſto tēpore ſollicita, omnibus acutis ęgritudinibus uelocior. Nam hęc ſub uno die deſperata, ut frequenter experti ſumus, uitę terminum fecit, dum ſubitanei uomitus, uentris quoque imminere effuſiones, ſub dolore nimio pręcordiorum, uel totius corporis, interiorem omnem ſępe ſubſtantiam effuderunt. Eſt etiam hoc ſimile in diarrhœa periculum. Sed eo diſtat, quod diarrhœci ſola uentris moleſtia, & ſub longo tractu temporum, aliquoties fatigantur. Cholera uero ex

utriſque effuſionibus ſæpe,& ſub anguſto tempore homines pernecauit. Ergo cum interiora præcordiorum,humorum minacium prius occupauerit conglobatio,ut ecthlipſes,uel anguſtias,nimios quoque dolores efficiat,tunc nos aquam calidam in tempore porrigimus,& per uomitus procurabimus digeſtionem. At cum per uias expulſionis eorum,impetus torrens & repentinus eruperit, ita ut ex utriſque terribilis effundatur,ſic,ſi poſſumus præſens periculum remouemus. Oleo calido omne eorum corpus infundimus,articulos faſciolis aſtringimus: neruos omnes,& loca contrahentia,lanis infuſis eodem oleo calidiſſimis munimus. Vtimur quoque etiam cerotario,& nardino oleo,& cyprino,& glaucino,aut irino tẽperato. Si uero interceptis uiribus, plena fuerit deſperatio,odores,uel thymiamata his propter reparationem adhibebimus.Cibos dabimus competentes,ſuccos lentis cum aceto,oua hapala, uuam fabriciam, buccellas mero infuſas,ungulas porcorum,uel iuſcellum gallinarum,concoques ſtrichnum,uel aizoō, aut rubum.Dabo potum frigidum,dabo niuatam,columbos matri ſubductos.His etiam perdices eodem modo conuenit miniſtrare. Cataplaſmata uero omnia adhibenda ſunt,quæ diaphoreticis ordinata ſunt. Febribus uero interpoſitis, conſideratis temporibus ſeruiendum eſt.Intenſius tamen effuſionum ſollicitudini militabo.In quibus ſæpe etiam ſanguinis ſuperuenientis effuſio,uitæ periculum procurauit.

Libri II. Pars ſecunda. De paſſionibus Chronicis.

OMISSIS acutis paſſionibus,quæ certa lege ægritudinum propriarum, febribus aliquando ſociãtur,eiſque iam partim publicatis,ad Chronicas deſcendemus,quibus aliquando febres ſuperuenientes,ſub longo tractu paſſionum,ueluti temporales commotiones aſſimulant. Etiam in ipſis ordinem diſpoſitum cuſtodientes,initium de capitis querelis accidentibus ordiemur.

De querelis capitis. Cap. I.

QVERELAE capitis,uarijs frequenter accidentibus ſuperueniunt. Aliquando de uapore, uel de frigore, uel cæteris rationibus accidere uidentur. Igitur quando de uapore dolor inſederit capiti, tunc accidens ille dolor, cum uapore quodam,& uenarum inflatione concutitur. Tunc oculi ſanguinei, tunc etiam inſomnietates nimiæ procurantur. His gremialis olei infuſio adhibenda erit. Quę ſi forte dolorem non compeſcuerit, oleum roſeum adhibemus. Cuius ſi copia defuerit,gremialis ſupradicti quatuor partibus,roſea uua erit aceto miſcenda. Si uero maior uis uaporis frigidiora exegerit adiutoria, ſuperaddimus auxilio aut polygonij ſuccum,aut arnogloſſę,aut portulacę,aut uuarum immaturarum. Quieſcere autem debebunt locis frigidis,quorum pauimentis ſpargenda erunt folia uiridia,aut rubi,aut hederę,quæ graueolentia non ſint, & competenter infrigidare ſufficiant. Si uero de frigore caput fuerit inquietatum, tunc grauedo quædam cum turbore uenarum,& interceptione contingit,tunc effuſio lacrymarum, tunc falſi ſomni graues exiſtunt. Hos anethino oleo,uel rutaceo calido cõueniet fomentari. Et ſi ſuperaddi aliquid adiutorio debere caloris aduerteris,aut agreſtis cucumeris radix, aut euforbium, uel certe caſtoreũ ſuperaddendum eſt. Nam & laurinum oleum,uel irinum,uel glaucinum ſimiliter adhibendum eſt. Quando autem ab exhalatione inferiorum, quam ἀναθυμίασιν appellamus, caput fuerit ſollicitatum, tunc ille dolor per interualla ſubcutiens, cum ſaltu quodam uenarum, caput ſollicitat: tunc quammaxime uertigines, tunc oculorum obſcuritates emergunt,querelis attamen aliquibus pulſantibus etiam pręcordiorum loca. His ergo primo uentris ſolutio procuranda eſt,& cubiculi temperies prouidenda, & ad releuationem eius poſt cibos uomitus procurandus,ſternutamenta frequentia: ſi tamen nullum febrium indicium interuenerit. Caput uero oleo dulci calido adiuuandum eſt,cui aceti quippiam commiſceri debet: unde ſuperuolantis ad ſuperiora uaporis inquietudo,aliquatenus reprimitur. Somni arcendi ſunt, diurni quammaxime: & ciborum prohibenda pręſumptio. Frequenter hęc uitia indigeſtionis cauſa emergente cõtingunt. Nam & doloris tunc uehementia,atque ſubita uocis interclusione periclitantur. Quibus hoc pacto ſubueniemus,ſi eo tempore uomentibus,poſt continuo eorum auribus oleum myrtinum,uel anethinum,uel nardinum infundatur. Capiti etiam,ex his fomenta calidiora adhibeantur. Si uero ex uini potione caput fuerit dolore pulſatum,quod ex natura huic frequenter euenire conſueuit, ea conueniet adhibere,quæ his adhibentur,quibus ex anathymiaſi caput fuerit inquietatum. Olei etiam roſei fomentum eſt applicandum. His lauacra ſerotina permittenda ſunt,ſomni uel quieſcẽdi patientia procuranda. Tunc cibi competentes,ut ptiſanę ſuccus,& oua recẽtia,panes ex aqua calida,caules decocti, aquę calidæ potio, & lactucarum beneficium frigidarum. His etiam adiutorijs adhibitis, uaporis ad caput aſcendentis deprimi importunitas conſueuit. Sed quoniam his cauſis,aquę calidę potionem diximus poſſe beneficium miniſtrare,frequentius intendendum eſt,ne ex ea reſolutio ſtomachi procuretur. Quę ſi euenerit,tunc apiorum,uel citoniorum decoctioni uinum eſt immittẽdum,quod ſtomachum ualeat reparare. Omni modo, omnes uitandi ſunt dactyli. ſpecialiter etenim ex natura ſua contrariãtur,quęcunque ex ſuauibus fuerint confectę potiones. Tunc ad lauacrum calidum protinus feſtinandum eſt,in quibus ore aquam calidam, in cellis calidioribus ſuſtinentes,uaporem omnem tranſigant lauacrorum. Si ad ciborum ergo continentiam,frequentiamque lauacrorum,& cętera ſupradicta adiutoria minus fuerint releuati,olei tunc roſei ulterius adiutorium euitandum eſt,atque chamęmilini,uel anethini beneficium eſt apponendum. Si uero

caufis

cauſis ueluti incertis, caput doluerit, fronti linimenta hæc ſuperadhiberi ſuadeo, omnibus ſuperioribus obſeruatis. Cornu ceruinum cum oleo roſeo fronti contritum adhibetur. Nam & lapathij folia uiridia, cum gallarum puluere trita, ex aqua, ſimiliter illita iuuabunt. Sic iris illyricæ puluis, cum aceto illitus præſtat. Et hellebori albi puluis, mixtus cerotario olei roſei, & fronti īpoſitus, & acaciæ puluis mixtus, ſimiliter catarrhoſis medetur. Item etiam hemigranicis hęc ſunt adiutoria adhibēda. Sinapi tritum, & urticæ ſemen excoctum cum aceto, frequentiſſime profuerunt. Et decoctio pyrethri, cuius uapor naribus ſi hauriatur, continuo medetur. Et fumigia eodem modo hos iuuare cognouimus, ſi melanthium cum fimo bouis, uel aſini, carbonibus impoſitum, naribus hauriatur. Nam & unguenta hæc, ut experti ſumus, capitis dolorem ſedāt. Oniſcos, quos porcelliones appellamus, ſi in oleo decoqui facias, & ex eo tepido caput infundas. Sic periſterion herba oleo infuſa, medetur. Etſi ſtoracē oleo reſoluas tepido, & ex eo caput infundas, multum iuuabit. Sunt & cætera adiutoria πολύπλεκα quæ multarum ſpecierum congregatione compacta ſunt: ut trociſci diuerſi, emplaſtra, uel antidota, uel cætera, quę ex uarijs ſimplicibus componuntur: ſed hæc magis facilia adiutoria adhiberi ſuadeo, quę ſufficere arbitror cauſis ſupradictis capitis & querelis.

In διαλέμματι uero, hoc eſt, eo interuallo temporis, quo cauſæ uel paſſiones chronicæ publicantur, dū quieſcente dolore cauſa latet, dum commotionibus ueluti tranſactis, æger ſollicitus alias iterum reuerſuras attonitus formidat, tunc his catholicis adiutorijs imminendum eſt, quibus ſecūdum naturam, ſanitatem reformando, futuras confidit commotiones minime nocituras. Ergo omnibus querelis, uel cauſis capitis, indifferenter hoc temporis interuallo, uno eodemque modo, hoc eſt, cura & diligentia miniſtranda. Omnibus modis eſt indicenda uini continentia, quæ ſupradictis omnibus querelis capitis prodeſt: lactis æque, ſimiliter dactylorū omnium. multo magis uentris purgatio frequentiſſima procuranda eſt: fricatio totius corporis: quammaxime emplaſtrum capitis longa doloris ualetudine laborantis. In dialēmate ficus pingues in uino infundes unc. VI. laſaris drachmam I. ſagapeni I. ſtoracis II. galbani II. omnia trita ſic commiſces, & uteris pro cataplaſmate, præcalefacto capite poſt raſuram nouaculæ, inferioribus partibus femorum, uel ſurarum, æque exercitio calefactis, ut ex ſuperioribus cauſam omnem deuocare ualeamus.

Apophlegmatiſmos, quibus caput purgandum erit, conuenit adhibere. Conuenit de naribus, uel ex fronte ſanguinis eos detractione releuari. Nam & poſt raſuram capitis, cucurbitas cum ſcarificatione ſępe adhibuimus. Conuenit & emplaſtrum infraſcriptum. Et frequentius etiam ſauguiſugas applicari cōueniet. At ego in hoc ordine curę, etiam cycli beneficia non aſpernabor, omnia penè uetuſta uitia percurantes: ſi tamen recto ordine peragatur, ut ieiunia in tempore uomitus, ex radicibus ſalſis, aliquando perceptio παροπτίσιος, dropacę, ſynapiſmi, ſecundum uſum & auctoritatem ueterum adhibeantur omnibus. Attamen proprijs temporibus cuſtoditis, ciborum quoque qualitatibus & ponderibus moderatis, utilia tamen eſſe cenſeo etiam aquarum calidarum naturalium beneficia. Peracto igitur cyclo, aliqui hieram adhibuerunt, quam alij picram appellauerunt, aliqui ἀρτηριοτομίαν, aliqui etiam cauteriam. Ex his omnibus adhibitis, conſtat ſupradictarum cauſarum ſanitatem fuiſſe plenam capiti reformatam, ne uariarum curarum, uel beneficiorum merita confunderentur. Sed quoniam aliquando aut ægrotantium impatientia, aut imperitia medicorum, aut certe dum cauſarum magnitudini, adiutoria non ſufficiunt competentia, minime percurātur, & ex eo ad ἐπιληψίαν capitis uitia deuoluuntur, his etiam quibus nunc poſſumus remedia uel adiutoria componimus.

De epilepticis. Cap. II.

VARIIS nominibus hæc paſſio pro ſua magnitudine nuncupata eſt. Nam cum ſit ſola capitis cauſa Epilepſis, ideo ſic appellatur, quòd ſtatum ſenſus penitus alienet, & quòd mens à propria ſede extermi nata, grauius attentetur. Vnde antiquiores ſub cuiuſdam religionis imagine ſacram paſſionem nuncupauerunt. Hos ante commotionem aliquando certa ſigna pręueniunt: aliquoties caſus occupat repētinus. Quos ergo in hac paſſione uiolentius exagitari cognouimus, ij commotionibus imminentibus nūc ſua membra grauari pręſentiunt, nunc crebris oſcitationibus reſoluuntur, & ad omnes motus pigriores fiunt. Tunc etiam oculos terribiles habere incipiunt. Tunc ſtridor proſequitur dentium, cum pręcordiorum tenſione: diſtenti uel contorti cadeſcunt citius, atque colliduntur. Tunc omnium muſculorum uel neruorum ſpaſmis, & ſaltibus confringuntur: & uocis articulatæ quadam confuſione, ſonos magis & ululatus excluduntur ore & naribus, & ſacrabiliter ſpumant, & ueluti dormientes, cum ſonitu pectoris grauius comprimuntur. Deſiſtentibus uero commotionibus, pręteritorum omnium immemores fiunt. His licet difficile ſuccurri poſſit, & tamen pro cauſę magnitudine, & pro ipſius profeſſionis compatientia, adiutoria quę competentia didicimus, aut exercuimus, non negabuntur. In initijs ergo huiuſce paſſionis, frequenter eos uomere compellam: ſternutamentis etiam prouocatis, eorum capita commouebo, uentrē acri clyſtere procuro: frequenter adhibeo phlebotomum, ſemper huius cauſę competens adiutorium. Temporibus uero commotionum, ora ſpumantia uili ſpongia detergo: membra ſollicite continebo, ſpaſmis commota uel ſaltibus, quæ frequenter in ipſis commotionibus contorquentur: & lanis infuſis oleo ſicyonio calido, fouebo correcta. Pennas admoueo nitro & oleo īfuſas, ex quibus faciles uomitus procurabo. Poterunt etenim ex hoc, aut cibos, aut pinguia phlegmata digerentes, uelocius releuari. Exactis tribus diebus his, eſt in principio ieiunum indicendum. Succis tantummodo nutriendi ſunt. Aquam fontanam calidam bibent, in hydromelle: uel apiata ſi fuerit, non negetur. In hac enim ſollicitudine, uini penitus præſumptio inhibenda eſt. Quieſcentibus itaque commotionibus, ciborum humanior ordinatio,

ſimplex attamen & digeſtibilis ordinanda erit. Iam fricari, uel exerceri debebunt. Curſus tamen uehemẽs penitus inhibendus. Solis calidioris, & balnearum calidarum uapor arcendus eſt. Cucurbitarum beneficia cum ſanguinis detractione capiti adhibenda ordinamus. Ordinabo dropaces, ordinabo etiam ſinapiſmũ, & omne cyclicum adhibendum eſſe ſuadeo : ſed locis imponendæ ſunt uſtiones : arteriotomiæ faciendæ, quibus forte, ſi poſſimus, funeſtæ huius paſſionis perſeuerantiam remoueamus. Huius etenim cauſæ magnitudini maiora ſunt & frequentia adiutoria prouidenda. Nam quamplurimi ſapientiores, etiam phyſicorum, adiutoria prouidere, in quibus (ut etiam noſtro libello phyſicorum comprehendimus) magna, & ueluti religioſa remedia procurauere.

De ſcotomaticis. Cap. III.

SCOTOMATICORVM, & epilepticorum penè ſimilis eſt in iiſdem caſibus ſollicitudo: ſimili enim mentis confuſione alienantur. Quantitate cauſę, & magnitudine accidentium ſolum terminantur. Iuuenibus hæc quammaxime & otioſis euenire conſueuerunt. Contingit etiam quibuſdam, qui hęmorrhoïdarum ſolennes euitauerunt digeſtiones. Iis licet cura epilepticorum ſola ſufficiat, attamen hoc ordine uiſitandi ſunt. Cum ergo commoueri cœperint, manibus continebo, auribus eorum inclamabo, eaſdem fortius defricabo, capillos euello ex temporibus, odores naribus admouebo. Ex pulegio tunſo, uel origano, aut ſinapi cum aceto cõmixto, procurabo ſternutamenta. Cibos in tempore competenti leuiores dabo, & ad cętera quę epilepticis adhibenda erunt. Vnum ſuperaddo, quod hos frequenter hellebori acceptio liberauit.

De mænomenis, Cap. IIII.

SVNT certa inſignia quę μαινομένους produnt. Primo, ut cum ſit ſine febribus, caput ſibi grauiter dolere aſſeuerent, ſonos aurium ſuarum expaueſcant. Cum autem commoueri cœperint, aliquando cum hilaritate commouentur, aliquoties iraſcuntur. Hos ſollicite cuſtodire conueniet, & eis phlebotomos adhibere. Item poſt totius corporis uarias purgationes fomentandum eſt caput eorum oleo nardino : & ordinandum eſt, ut frequentius uomant. Ex cibis leuioribus, & aqua calida nutriãtur. Ab alienationibus uero eorum quæ cum riſu fuerint, terroribus coercendi erunt. Furorem uero mollioribus blandimentis lenire cõueniet. Interea eos ligaturis cõmodius cuſtodiemus. Cubiculum eis in inferioribus procurãdum eſt, ne per commotiones pręcipitentur. Caput eis poſt fomenta olei nardini, uel chamæmilini, radendum eſt. Item etiam ſcarificandum. Conuenit interea etiam ſanguiſugas admouere. Tranſactis uero commotionibus, etiam quietis paſſionis temporibus, hordei ſcicli ecori ordinandi ſunt, ut ex eo magnum beneficium conſequantur. Et ſi poſt hęc adiutoria, cauſę uel commotiones adhuc in ſuo ſtatu permanſerint, in illo nil aſperius attentetur: ſed quæ ſunt prius adhibita, identidem repetantur. Sin uero plura augmenta cauſę concreuerint, inciſio uenarum in capite, & uſtio celebranda eſt. Danda hiera, dandum helleborum, & cætera quæ epilepticorum curis ordinata ſunt. Hanc curam etiam in ἐνθουσιακοῖς adhibere debemus.

De melancholicis. Cap. V.

ACCIDENTIA Melancholicorum manifeſta ſunt. In principio huius cauſæ, ſalutis ſuæ deſperatione, primo proponentes mortis deſiderium, frequenter coguntur in lacrymas : & deſerta loca potius appetentes, hominum incipiunt uitare conſortia. Aliquando rurſus ſuam ſententiam redamnantes, uitæ ſolatio delectantur. Circa præcordia uero de aſſidua inflatione queruntur : & cum ſudore totius corporis importuno frigidos articulos ſæpiſſime patiuntur. Priuari ſe ob hoc etiam uiribus naturalibus aſſeuerant. Indigeſtione frequenti ſtomachi fatigantur : ructus ſuos uarios & inſuaues perhorreſcunt. Calor illis intrinſecus fiet, & interiorum uiſcerum doloribus frequentius attentantur. Vnde omnem curam quammaxime ſtomacho delegabo, fomentis, uel cataplaſmatibus calaſticis imminendo. Ventris officium prius inoffenſe procurabo, quo facilius etiam catarticis depurgentur. Palæſtra, uel geſtationibus ſolidius exerceantur. Vini ueteris, & bene olentis, accipiendi copiam præbemus. Cibos aptos ſtomacho, maturiores, & largiores conuenit miniſtrare. Declinantibus uero doloribus, abſynthij pontici decoctione iuuãdi ſunt. Et aloes iubeo puluerem ieiunos in Maio unius cochlearis in mellicrato accipere. Similiter etiam hieram quam picram ueteres appellant. Si his adhibitis cauſa diminuta non fuerit, phlebotomum ſub gemina detractione adhibeo. Vomitus eis cum radicibus frequentius procurabo. Etiam inter cibos helleborum aliquando dabo. μισανθρώποις uero, & adhuc homnium fugientibus ſocietatem, longas indicio peregrinationes, & aut marina, aut naturalia lauacra calidiora exhibebo frequentius.

De paralyticis. Cap. VI.

PARALYTICI multis ex cauſſis fiunt. Etenim aut ex ſe hæc paſſio naſcitur, aut præcedentibus ægritudinibus comparatur. Quę grauior & difficilior fuerit, ea in pręfatis corporibus conſequitur. Igitur ſi paralyſin paſſus fuerit, caput prius eſt detondendum. Dehinc oleo ſicyonio fomentãdum, præcedentibus interea fricationibus calentium ſabanorum. His cucurbitæ uentoſæ ſunt imponẽdæ, & apophlegma

tis

tis competentibus medendi frequentius. Sternutamenta aſſidue procuranda ſunt ex odoribus acrioribus quibus facilius poſſit preſſa altitudo cerebri ſuſcitari. Nam & allia naribus eorum ſupponenda ſunt, ex uiuo ſulphure, uel laſere, uel caſtoreo temperata. Κυνοσπάσμος præterea, cui ex uicinitatis moleſtia linguæ, uel uocis officium frequenter intercipitur, proprijs curis corrigendus erit ſpecialiter: gargariſmatis hyſopi, thymi, ſinapi, cum oxymelite: ſalſioribus nutriendi ſunt, & catarticis aſſidue releuandi. Si ſub hac ſanê diligentia parum medicina profecerit, uenam eis ſub lingua ſecabo: nec non etiam tardas confuſaſque eorũ locutiones, ſub diſpoſita prouocatione cõpello, timorem incutiendo uel ignis, uel ſerpentũ, ut correctiorem uocem tandem cogantur expromere. Caput eorum liquido cerotario frequenter infundo, ex caſtoreo, peucedano, & oleo laurino, uel irino temperato. Potionem temperatam ieiuno dabo ex caſtorei puluere ad menſuram cochlearis unius cum mellicrato. Dabo hieram ex more: dabo theriacam tempore competenti. Si autem ex frigoris cauſa paralyſis obuenerit, ut lepra aliquando corpus attentatur, fricatione calida, cubili tepefacto, & acopis bene olentibus imminebo. Conficio è ruta uiridi, uel marrhubio, aut artemiſia oleum non ſolum ad unguendum, uerum etiam & lanarum infuſionem, quibus mẽbra poſt curam ſemper calidis muniẽda ſunt. Cucurbitas interea locis pinguioribus admouebo: aquis chalaſticis ſomentabo, pulegio, nepita, iri Illyrica, hybiſco, uel ſeminum decoctionibus. Acopa uero adhibeo ex pice, oleo laurino, reſinaque, pipere, uel euforbio & adarce coniectura medici temperata. Exercitijs cõpetentibus membra recolligo. Frequenter hieram his dare conuenit. Quibus uero ſenſuum partes attentatæ perierunt, ijs hiemis tempore ſenili ætate laborantibus, unguenta hæc adhibenda erunt. Ex ſcylla, euforbio, thapſia, pyrethro, adarce, & oleo glaucino. Si loca emarcuerunt, diu hoc morbo uexata, cucurbitas, dropaces, lauacra, & cætera adiutoria ſimilia, poſt cibos adhibebo quammaxime. Significo præterea aliquando paralyſin per ſolutionem obuenire membrorum: aliquoties per cõtractionem. Et quo modo hæc accidentia ſibi inuicem contraria, ſic non una diligentia uiſitanda ſunt: eorum itaque nunc curas determinabo. Collecta ergo membra, & ex cauſæ ui, repentina contractione diminuta, omnibus chalaſticis adiutorijs reſoluenda ſunt, mollibus manuum fricationibus, & unguentis ex diuerſis adipibus, & medullis, quæ poſſint loca contracta relaxare. Vtor fomentis ſimiliter aquarum chalaſticarum, ex ſeminũ decoctionibus, & althee radicibus. Indico interea, ſolam aquam calidam eſſe bibendam. Sanè concedendũ eſt, aut apiatum, aut hydromelite. Reſoluta uero membra omnibus ſtypticis adiutorijs, & frigidioribus colligenda ſunt, ſiccis fricationibus, unguentis quoque mordentibus, ex oleo cyprino, uel calce uiua, euforbio, caſtoreo, adarce, & ſimilibus cæteris temperatis. Nam & ligna iacentia, ſubinde eos ſuadebo transcendere debere. Sanè ſi pes ex hac reſolutione dimiſſus, uſum penitus denegauerit, laminam plumbi prius unciarum trium, articulis eius pedis admouebo, in tertium diem uncias ſingulas ſuperaddens. Hoc diebus XL. ſeruabo: ut illam ponderationem, quæ eo tempore creuerit, uſu nouerint ſuſtinere. Poſt uero, ſimili modo que ſuperaddita fuere plumbi, detracturus ſum: quo pes, qui cum colligaretur, pondera ſuſtinebat, eadem ſubductione releuetur. Interea quotidie horis matutinis lamina detracta, unguentis, & cæteris adiutorijs imminebo. Hoc uitium plerunque etiam in oculis eueniſſe uidimus. Nam phthiſis & mydriaſis certiſſima paralyſis oculorum eſt. Quæ phthiſis ex contractione uel diminutione pupillæ contingit: ex reſolutione uero uel diſſolutione pupillæ medriaſis, quam medici platocoriaſin appellauerunt. Diuerſis ergo eorum accidentibus, diuerſæ curæ diſponendæ erunt: ut altera fomentis, & inunctionibus ſtypticis, & conſtringentibus colligatur: altera chalaſticis omnibus & nutriẽtibus relaxetur. Sed de utriſque difficilior eſt medriaſis. Etenim generaliter in omnibus cauſis, facilius reſtricta reſoluimus, quàm reſoluta conſtringamus. De aquis uero naturalibus certiſſimum eſt, quomodo dulcia ſemper & calida lauacra, corpora relaxarunt. natura uero ſalſa uel bituminea, uel ſulphurea, relaxata corpora collegerunt.

De catarrho. Cap. VII.

OMNIS κατάῤῥος ſollicite uiſitandus eſt: cui origo & principium de capite naſcitur. Deriuatio etenim ex eo defluens per uarias arterias, continuo quæ attigerit loca perfundit, & ſic perſeuerantia neglecta debilitat. Nam ſub tribus differentijs ex hoc cauſæ fiunt. Fit in naribus, cui nomen eſt Coriza. Fit in faucibus, quod dicitur Bronchos. Fit in thorace, qui ſi diu permanſerit, & pulmones inuſſerit, phthiſin penitus inſanabilem facit. Præterea cum ad inferiora ſe præceps demerſerit, ſecum trahens ui & pondere materiam uitiorum, lęſis frequenter præcordiorum uitalibus locis, aquas paſſionis tranſitu infigit, & tandem deſperata pedum loca occupat, difficile remouendus. Sed primum cum omne corpus inquietat, & ueluti quoddam pondus cum dolore, omnes particulas corporis ſine febribus apprehẽdit, deſcenſu eiuſdem rheumatis è capite, ſimiliter etiam antea, quammaxime ſollicitabo: cui cum cæteris uicinis & proximis membris, hanc diligentiam interim ordinamus: inſequenti etiam ſpecialem, pulſatis, uel occupatis partibus deſignabo. Omne igitur corpus calidis & ſiccantibus unctionibus perungimus, cubiculo munito & calefacto. Operimentis inſuper lanarum mollium infuſarum, caput morborum omnium cauſam, calido oleo cyprino, uel laurino, ſiue glaucino frequentius curo. Conueniet interim per initia rheumatizãti diurnam quietem interdici. Conueniet ſimiliter etiam potionis detractio, ſub qua ſitis procurata multum profuit. Sed magis obeſt ſalſus cibus: ſiccãs autem ſub utriuſque coactione ebrietas protinus arceatur. Ventrem præ omnibus purgandum moneo. Sanè cum his adiutorijs humanius cauſa profecerit, unguẽtis tunc ſupradictis, cum tali fricatione imminebo. Vt palęſtræ exercitio iuuetur quammaxime opus eſt,

ut inferiora fortius defricentur. Euocatus etenim de ſuperioribus rheumatiſmus, ſollicite ſuperiora loca, quę cum periculo attentare poterat, derelinquit : & ſic ciuili medicinę iam beneficio, ægritudini repugnamus. Vnguenta ſupradicta cum opobalſamo temperata dabo: potionem uini, & mellis ex æquo, ubi rutã uiridem coxi dabo. Ibi ẽt pyrethrũ do: ibi piperis puluerem aſpergam. Interea cum nares occupauerit, admotis odoribus ex melanthio, mitigabo, & itidem frequenter cum unctionibus ſuperioribus ungendi ſunt. Si fauces inquietauerit, gargariſmatis ſtypticis imminebo, quæ in primo Phænomeno ordinata tranſegimus, perſeuerantibus ſanè adiutorijs, capiti totóque corpori unguentis ſuperioribus. Si thoracem occupauerit, loci naturam, uel uicini pulmonis intuens ſollicitius uiſitabo, inſtans & cęteris ſupradictis unguentis confectis cum opobalſamo : quo de altitudine ad thoracis ſuperficiem reuocare poſſimus rheumatiſmum. Si tuſſicula ſuperuenerit, quæ mala uicinitate, quaſi quadam contagione ſollicitat : habita cõſideratione, ſi humor ille in thorace diu reſideat, deponendus eſt: perſeuerantibus attamen prioribus adiutorijs, ſuperaddo, plantas eorum pice liquida tangi debere, & fricari unguentis ſupradictis eam partem pectoris: admotis proxime carbonibus, quo plus aut euocare in ſuperficiem, aut loco ſiccare rheumata ualeamus. Interea licet etiam contritionis moleſtia ſæpe præualeat, ita ut phlegmata difficilius egerantur, quorum digeſtio tuſſientes releuare cõſueuit, his ἐκλέγματα, uel potiones dari faciam, ex origano, thymo, ruta uiridi cum mellicrato, aut melle deſpumato confectas, & pinguium ficorum decoctionem cum oxymelle. Et ſi identidem, humoribus multum ſolutis, fluxus ſputorum inquietudine, & uigilias procurabit, tunc ad eorum coagulationem, uel digeſtionem, ſuccum ptiſanæ, uel alicæ dabo, aut lentem cum melle coctam. Dabo omnes pultes cum pipere. Dabo ſalſamenta quæ uolet. Dabo in nocte antidota, piper & myrrham, ſtoracem, galbanum, apium, cum melle attico temperata: quæ & coagulare ualeant phlegmata, & ſomnos inuitent: quǽque ſui natura & ſoluta conſtringant, & beneficio præſtanti tuſſire minus faciãt dormientes. Igitur cum diu pertinax rheumatiſmus, adiutorijs medicinæ deſiſtentibus, quod aut locorum aut ſubſtantiæ, aut certe medicorum inopia contingere ſolet, pulmonibus uſtionem fixerit, phthiſin incurabilem facit. Huic nunc pro cauſæ magnitudine, uel pręiudicio tẽporis, curam ut poſſumus, & diligentiã ordinamus.

De phthiſicis. Cap. VIII.

PHTHISICVS & apoplecticus una ſub ſorte, uel conditione medicinæ diſperat, quod & ueterũ ſententia ſic fuit diffinitum. Vnde per initia eos ut poſſumus medicinæ remedio iuuamus. Chronicos uero plena ſub deſperatione, non iam ut medicorum medelis, ſed magis amicorum ſolatio uiſitamus. Ergo per initia, ſpe, ſub qua futuros nos omnes labores impendimus, hoc ordine phthiſicos curabo. Febrium ergo frequenter his, & neceſſitate accidentium tempora conſiderans, cibos & adiutoria miniſtrabo. Conſueuerunt etenim ſub quodam ueluti typico charactere, ueſpertinis magis febribus commoueri, ut aliquãdo cotidie, aliquoties circa diem tertium moueantur. Cibos itaque ſorbiles dabo : & ſi uirium alia nos cura conſtrinxerit, concedo etiam ſolidiores pultes, quas uolent, agnorum cerebra uel hœdorum, ungues caprarum ſiue porcorum, uel ſuccum ubi ſupradicta decoxerint : aut certe apozima, ex ſalibus, oleo, & anetho, & aqua, ubi eædem ungulæ ſupradictæ maduerint. Dabo caponum maiorum teſtes : dabo columbos matri ſubtractos: dabo piſces aſpratiles: dabo conchylia in ἐμβάμματι, ex aneſo, libiſtico, pipere, & ſimilibus cæteris, melle, & aceto commixtis. Deſiſtentibus aliquando iam febribus, etiam ſalſamenta miniſtro : tunc totius corporis exercitamentis, ut prius in palęſtra, pro uirium conſideratione uti cõueniet: quammaxime autem capitis, gutturis, uel thoracis adiutorijs immineo : ſicubi, natura conſentiente, corpus omne iam rheumatiſmo plene poſſeſſum, aliquatenus ualeam deſiccare. Dabo antidota ex pipere. dabo theriacam cum mellicrato : dabo diapraſion : adhibeo epithemata ſimili ſub uirtute operantia, quæ calefaciendo loca deſiccare contendant. Caueant uerni & autumni tempeſtates: caueant æſtus & frigora. Et ſi ſub ſumma deſperatione iam eos obſederit naturę fragilitas, ἐσχάρα, & cauteria partibus thoracis infigo : ſi forte patefactis uulnerum meatibus, eorum digeſtionibus releuentur.

De ſanguinis effuſione interiorum. Cap. IX.

SANGVINIS effuſio, licet pro locorum qualitate aliquando ſalubris exiſtat, attamen generaliter omnes, cum horrenda & terribili inſpectione uiſitantur. Fit itaque locis diuerſis ſanguinem emittentibus ſub trina uulneratione cauſatio. Fit primo crepatio. Fit deinde putredo. Fit ex utriſque ſuperioribus, eiuſdem loci uel uenæ patulum orificium incurabile. Locorum itaque emittentium nomina, curis interpoſitis deſignabo. Cum ergo ex miningæ partibus ſanguis eruperit, qui uapore quodam, cum ſaltu uenarum, cum ſudore, & dolore totius capitis publicatur, hoc pacto conſtringendus, uel cohibendus. Thuris, uel mannę thuris, aut naxi, aut amyli, aut puluere terræ lemniæ aſpergendus eſt: aut cum aceto mixto illiniendus. Huic fotus ex oleo roſeo infrigidato adhibendus eſt, aut de ſuccis herbarum, & ſpecialiter ſtypticarum : ut eſt arnogloſſa, & nigra portulaca, rubus, roſa ſicca, uel cætera. Cibi uero calefacientes miningam prohibendi ſunt. Cum de oculis hęmorrhogia emerſerit : aqua frigida, uel poſca defricãdi erũt conſequenter uero moris pinguibus inungendi ſunt, & cæteris quæ in ſubiectis uenis crepantibus adhibuimus. Cum de auribus ſanguis eruperit, aqua his, uel poſca frigida infundenda erit, & cætera quæ oculis facienda eſſe ordinauimus. Cum de naribus eruperit, Phænomenus libellus ſuperior, omnem earum

curam edocebit,& inſtructionem. Cum de faucibus,uel gutture,uel de palato eruperit, ſuccis frigidis, uel ſtypticis inſiſtemus. Cum de uua,poſca primo frigida imminendum erit. Quæ ſi minime ualuerit prohibere,uirgulã auri,uel argenti igne calefactã,loco ſanguinanti ſuppono: ut ex hoc cautere protinus cõpeſcatur. Cum uero de ſtomacho obuenerit,dabo ad maſticãdum glycyrrhizę ſurculũ,dabo ſymphyti radicẽ,dabo gũmi,dabo dragãtum: dabo poſcã frigidã, ubi naxi puluerem aſpergo: dabo ſimiliter amylũ tritum,dabo rhaponticũ,dabo etiam cum ſuccis herbarum ſtypticarum, quas ſuperius memorauimus, cibos ſtypticos,aut ex oryza,aut ex lente,uel ſuccis eorum,in quibus illa ſtyptica coquenda erunt. Dabo interea mala citonia: dabo pira,corna,ſorbaque,& caſtaneas,uel horum decoctiones. His etiam diacodiõ conuenit in nocte accipere. Nam & eclegmatia ſtyptica conueniunt: ut eſt aut diatheon,aut diaſtheacõ, aut certe barbara,quæ debitumine iudaico conficitur. Cum de thorace emerſerit,quod ſollicite uiſitãdum eſt,primum phlebotomus adhibendus,& cibi ordinandi ſunt. Eorum uero articulos, uel extrema femorum,faſciculis competenter aſtringo: ſpongiam uero poſca frigida infuſam,thoracis partibus adhuc calentibus ſuperimpono. Imminebo huic adiutorio, diebus continuis quandoque frequentius immutãdo. Poſt uero emplaſtris uti nos conueniet,ſuperius ordinatis de ſtomacho accidentibus: quibus commodius lanas ſuccidas ſuperimponimus,oleum quoque myrteum, uel lentiſcinum mixtum cum aceto. Si his adhibitis ſanguinis adhuc perſeuerauerit inſolentia,detracto aceto, uinum eſt commiſcendum. Accidentibus uero febribus,ſi etiam tuſſicula cœperit inquietare, cataplaſmandi ſunt de ſubiectis: ut ſunt dactyli,ſorba,roſa ſicca,flos maligranati,acacia,hypociſtis,alumẽ. Omnia hæc ſimul,aut quæ inueniri potuerint,in ſuccis roris ſyriaci coquuntur. Horis uero quibus ſanguinem detraho, ex decoctionibus ſupradictarum ſpecierum,aut immaturarum uuarum,aut uitium acerbarum,aut polygonij,aut caſtanearũ ingero potiones. Cum autem de pulmonibus hoc emerſerit,quod ualde periculoſum eſt, ſub gemina, uel trina ſanguinis detractione,phlebotomnm adhibere conueniet. Et his omnibus imminebo, quæ de thoracis partibus eminentibus ordinata ſunt,tam in cibis,quàm in cæteris adiutorijs. Hos interea cum aliquid proficere cognouerimus,unctionibus quibus membra inania nutriantur,mediocriter perungimus. Cum de partibus ſanè muliebribus ſanguis eruperit,his in inguina inijci quid expediat,libelli ſequentis lectione diſpoſui. Vnum interea hoc generaliter edico,omnibus ex locis interioribus,ex quibus ſanguis poterit eructare,per initia cuncta adiutoria,uel præcepta frigida,quę conſtringere,& glutinare poterunt,adhibenda eſſe: inſequenti uero, cum humanior præuentus cauſarum arriſerit, calidis & nutrientibus imminendum eſt.

De empyicis. *Cap.* X.

EMPYICI frequenter fiunt,ulcere in interioribus, uel apoſtemate præeunte. Quibus cum febres ſuperuenerint,temporibus conſideratis,& adiutoria,& cibi parciores,ſunt ordinandi. Tunc cum maxime hora eos accipiendi coegerit,cataplaſmandi ſunt. Interea ex hyſopi puluere,uel abrotoni,mixtis ſeminibus,in decoctione pinguium caricarum. Dabo frequenter mellicratum ſimplex. Dabo etiam in quo pulegium,aut hyſopum,aut thymum,aut ruta uiridis,aut marrhubium decoctum fuerit. Aſpergo ſanè in mellicrato ad uulnera interiora purganda puluerẽ irios Illyricæ: & eclegmate utor, quod ex lini ſemine frixo,cum nucleis,& melle deſpumato conficitur. Hippocrates uero,nucleos cum galbano, & melle attico,in his ſimilibus cauſis,ad depurganda uulnera dari præcepit. Similiter etiam terebinthinam mundam in menſura unius cochlearis,ieiunis quammaxime,& uiribus iam reparatis,atque his adiutorijs releuatis. Etiam hieram dari conueniet. Iam tum etiam exercitia, & fricationes, ad reparanda corpora adhibenda ſunt,quibus reliquiæ cauſarum poſſint mundari facilius. Hos etiam aeris mutatio multum iuuat. Cibos uero,ſiue pultes frequentius accipiant,quibus piper admiſcendum eſt. Hoc etiam in cęteris dari conuenit. Nam & antidota quæ forte de experimentis empyicis danda ſunt,mixto pipere conficiuntur.

De ſyntexi, uel atrophia. *Cap.* XI.

MVLTIS precedentibus cauſſis,naſcitur ſyntexis,uel atrophia. Fit ex uentris ſolutione prolixa. Fit ex febribus ſimiliter chronicis. Fit ex uſtione thoracis. Fit ex capite rheumatizante frequenter: quæ licet difficile,attamẽ curari poteſt. Fit etiam per ſanguinis emiſſionem,pulmonibus uulneratis, in quibus frequenter phthiſis illa inſanabilis generatur. Aliqui uero iactantiores habiti,ueluti ſuam peritiam uel diligẽtiam diffamantes, σωτηκτικοὺς curauerunt, quos phthiſicos mentiebantur. Nã & præter ſanguinis emiſſionem hi ſyntectici,uel ἄτροφοι, ex proprijs accidentibus fiunt,quos tuſſicula exagitat perſeuerans. Hos indeficiens ſollicitat ſudor,hos certe macies,& tenuitas corporis, circa dies ſingulos uires ſimul eliminando conſumit. Quibus curam maiorem impendo in illorum reparandis uiribus. Sicut illis uinum leue, & album,balneæ,deambulatio,uel geſtatio,unctio,uel fricatio, cibi aneleptici mediocriter adminiſtrentur. Frequenter enim membris & uiribus reparatis,phthiſis imminens,uel hæc eadem perſeuerans ægritudo, depulſa eſt. Iuuantur locorũ uel aeris mutationibus: & his utilius longas peregrinationes indicimus. Dropaces, & cætera quæ cyclo cõſueta ſunt adhiberi partibus præcordiorum,& capitis uiribus reparatis adhibeo. Aquis naturalibus uti plus conueniet. Et ſi aliquod adhuc ex ſuperioribus accidentibus perſeuerauerit,ſyntoma ſuperiorum ægritudinum remedijs adiuuabo.

De aſthmaticis, uel ſuſpiirioſis. Cap. XII.

ASTHMATICIS, uel ſuſpirioſis querela pulmonum eſt. Pingui etenim & frigido phlegmate pulmonibus adhærente, cauernæ, uel meatus, quibus naturaliter ſpiritus redditur & accipitur, concluduntur: & ex hoc impedimento, ſuſpirium, uel anhelitus moleſtiſſimus naſcitur, ut ſedendo magis quàm iacēdo reſpirent. Hieme ſenibus quammaxime hoc uitium familiare eſt. Contingit aliquando etiam medijs ętatibus, adhuc calidis; quos phlebotomo liberari neceſſe eſt. Attamen ſi etiam & à phlebotomo certa ratione prohibemur, tunc ieiunijs frequentibus in uicem detractionis ſanguinis uti conueniet. Proderit etiam potandi continentia: proderunt cibi cum oxymelle, & pipere temperati. Dabo interea hyſopi, aut oryzæ, aut rutę, aut abſinthij, aut irios Illyricæ, aut caulis decoctionem, ex mellicrato calidam. Item conficio ex his etiam eclegmata commoda ſuſpirioſis. Conuenit etiam guttam ammoniaci dari, tritam cū mellicrato, uel oxymelle. Abrotoni puluis ſimiliter datur, & caſtorei puluis commodius operatur. Et illa decoctio, in qua fœnogræcum cum uua enucleata, & rutam uiridem coquimus, frequēter danda erit. Sunt etiam trociſci magna approbatione diffamati, & conficiuntur ſic. Aneſum, ſulphur uiuum, guttam ammoniacam, caſtoreum, & melanthium, ex æquo omnia tunſa, cum aqua miſcentur, & fiunt trociſci: quos poſtea tritos cum oxymelle dare conueniet. Cubiculum his calidum, in ſuperioribus procurandum eſt. relaxandis enim corporibus ſemper ſunt inferiora contraria. Lectus accerſendus eſt, & pectus eorum calidis unguentis, & uaporibus defricandum. Cucurbitas continuo cum detractione ſanguinis admouebo. Proderunt per interualla amyctica: etiam dropaces adhibiti proderunt. Sinapiſmus proderit. Aſthmaticos iuuat peregrinatio longior: iuuat uomitus radicis cum oxymelle acceptæ. Conuenit exercitium: proderit currere cum ueſtibus laneis quammaxime, ſi hoc in procliuitate procuretur. Vtatur emplaſtris circa pectus amycticis, confectis ex nitro, pipere, abrotono, & caſtoreo, & cyprino uel laurino cerotario. Ex quibus ſupradictis etiam potiones & unguenta conficio. Conuenit acetum ſcylliticum ſorbere in nocte. Ex eodem confectum oxymel, potui dare plus conuenit.

De epaticis. Cap. XIII.

EPATIS indignātis moleſta querimonia eſt. Cuius ad curam adiutoria magis etiam ſtyptica conueniunt. Sępe enim nonnulli methodici calidis tantummodo uel chalaſticis adiutorijs imminentes, ipſam epatis ſubſtantiam diſſoluerunt. Oportet itaque in fomentis, uel cataplaſmatibus, cerotarijs & emplaſtris aliqua ſtyptica chalaſticis admiſcere: ueluti œnanthinum, nardinum oleum, uel melinum, mala citonia cocta, uel thebaicos dactylos, & cætera ſimilia. Fit interea hoc cerotarium competens cerebriſmis. Nardini olei uncia I. maſtiches perſicæ unc. I. aloes, ſemiuncia I. Hoc epaticis non modo conuenit, ſed ſtomachi etiam ſolutione laborantibus: ita ut aliquando & uentris ſolutione, & uomitu, & frequenti nauſea commoueantur. Quibus ſi hæc adhuc perſeuerent, admiſceo cerotario ſupradicto aut licium indicum, aut œnanthinon facio in ſingulis ſemuncijs admiſceri. Articuli eorum tunc faſciolis conſtringendi ſunt, & ſtomachus alphitis cum uino cataplaſmandus. Si illa indignatio epatis ex conſtrictione magis obuenerit, ut cum tenſione, uel cum duritia loci, dolor nimius partes inquietet, qui & iugulo, & omni parti dexteræ moleſtiam ferat, febres acutas commoueat, uentris quoque procuret conſtrictionem, digeſtionis licet ex leuibus cibis non exhibeat officium naturale, interea ructus frequentes inſuaues habeant, cum uirium fatigatione, pallore quoque corporis deformentur: hos primo conuenit iuuari phlebotomo. Item oleo, ubi ruta, ſchæneanthon, papauer, lini ſemen coctum fuerit, calido fomentari. Cataplaſmandi ſunt tēpore competenti commotionis de hordei pollinibus, ubi diuretica aliqua commixta fuerint: ut aſarum, ut petroſelinum, aut pulegium, aut daucus, aut fœniculi ſemen, & cætera ſimilia in mellicrato, in quo hybiſcus, uel ficus pingues prius coqui debent. Vtimur centaurea poſt cataplaſmata, ex oleo ſamſucino, habente quippiam ſalis, uel nitri, uel naſturcij, aut ſinapis: ſemper attamen ſamſuci neceſſarij omnibus epaticis fuere. Vti tunc conueniet etiam diachylon chalaſtico, cui adipes commiſcendi ſunt: aut certe diaſpermaton. Declinantibus uero accidentibus, tunc etiam malagmate imminebo tali. Guttæ ammoniacę libra I. nigellę unc. III. orobi unc. I. myrti ſemūcia I. cerę libra I. olei cyprini ſiue irini unc. VIII. aceti quod ſufficiat: in quo gutta ammoniaci & ſoluenda eſt, & terenda etiam. Tunc fricamentis, & exercitijs competentibus opus eſt: tunc potionibus, & decoctionibus abſynthij, centaureæ, rutæ agreſtis, ſiue petroſelini, cyperi, uel hyſopi, thymi, & cęterarum diureticarum, æquis ponderibus. Quæ potiones etiam uitioſis ueſicis ordinātur. Sed etiam aloen ſolam tritam frequenter in mellicrato dedi. Declinante penitus uitio, hanc inſtanter potionem dabo. Caſtoreum, petroſelinum, piper album, cyperum, omnia æquis ponderibus tunduntur, cribellantur, & in mellicrato unius cochlearis pleni, dantur. Omni probatione firmatum, frequenter etiam lupini iecoris combuſti puluerem dedi. Aliqui uero amygdala amara, cum cymino & apij ſemine, æqua menſura omnia cum uino ieiunis dederunt, ad menſuram unius cochlearis: & ſemen intyborum cum aqua calida, uel mellicrato ſimiliter adhibuerunt. Sic & anethi ſuccum cum mellicrato, & cætera quæ huic paſſioni alij collegæ proba eſſe fuerunt atteſtati. Nam & intyba frequenter comeſta, ſemper epaticos iuuere. Si duxerit longum tractum morbi neglectus, omnia adhibeo quæ difficultatem calloſitatis reſoluere ualeant, omni tempore paſſionis exercitijs omnibus ſuperioribus imminebo,

nebo,omnia ſuperiora lauacra concedo,falſos cibos & acres miniſtrabo.De oleribus autem accipiant cauliculos,lapathum,radices quas raphanos appellamus.De piſcibus aſpratiles ſumant.De carnibus quæ inueniri poterunt pinguiores. Oliuas colymbades,omnia ſalſamenta,capparon,uinum quod mare tranſierit.Et omnibus ſupradictis adiutorijs,emplaſtris,uel malagmatibus,unguentis, uaporibus, & cæteris uti conueniet.His etiam ardor ſolis,cum aeris mutationibus multum prodeſt.Aquarum uero omnium naturalium,uel maris lauacris,eos frequenter iuuari aſſero.

De ictericis. Cap. XIIII.

IAM multis in locis ictericorum deſcripſimus paſſionem.Fit enim ex epatis indignatione frequēter.quorum nonnulla ſimilia ſunt accidentia,ſed coloris deformatione ſola determinantur. Fiunt etiam ex ſtomachi uitio: fiunt plerunque etiam ex uentre inferiore. Ergo cum febribus ſi de epate eſt ictericus,phlebotomandus eſt: & mox omnia epaticorum adhibenda ſunt adiutoria. Si autem à felle fuerint icterici,purgationibus cholagogis releuādi ſunt,euforbio,epithimo,aloe,petroſelino,pipere. Hæc omnia ex æquo miſcēda ſunt.& ex eorum puluere,unum cochleare in mellicrato,uel oxymelle dari debet. Purgat eos etiam ciceris albi decoctio: utilius,ſi etiam ipſum cicer coctum accipiant. Iuuantur abſynthij pontici decoctionibus.Iuuantur etiam,ſi aphronitra alba in uino ſoluta accipiant: & ſulphuris uiui puluerem in ouo ego frequenter etiam dedi.Sed forte aliqua ratio dare cathartica prohibuerit,quæ ſemper his nouimus non leuiter profuiſſe,ſaltem uel uomitibus releuandi ſunt. Sollicitius interea præcordiorum cura gerenda eſt,fouendo epar tumens & incitatum,oleo nardino,melino,œnanthino. Ex lanis ſuccidis fomentans,in balneis cataplaſmabo: interea admiſcens ſeminibus,aut abſinthium,aut rutam,aut centauream,aut cardamum,uel cætera,quæ epaticis ordinata ſunt: quibus urinas pruocantes, tumorem epatis poſſimus remouere. Vtor ſpecialiter etiam cyprino cerotario,admiſcēs terebinthinam,melilotam,irin illyricam,& reliqua ſimilia,quibus aut diameliloton,aut polyarchion confici conſueuit. Cibis nutriendi ſunt ut epatici,exerceri,ſimiliter & fricari. Vitio adhuc perſeuerāte doloris, omnibus amyctiicis imminere peregrinationibus,& ſolis calidi beneficia ſuſtinere ſuadeo. Aquis naturalibus æque uti conueniet. Si remotis accidentibus adhuc ille æmulus labor perſeuerauerit, naribus infundo elaterium, infundo elaterij ſuccum utrunque muliebri lacte commixtum. Iuuantur interea utilius, ſi hæ digeſtiones uel purgationes in balneis procurentur: in balneis inquam,ubi quammaxime potiones,& cetera ſemper adiutoria profuerunt. Nam & illic etiam præcordiorum fotus continuo profuit,adhibitus, & cortex colocynthidos in uino calefacto datus profuit. Et ſtruthij puluis in œnomelle ſimiliter,& anchuſę puluis ad menſuram unius cochlearis cum aqua calida,& lapathij ſuccus in mellicrato, & decoctio radicū fœniculi, & cæterorum,quorum eſt præſidium diureticum. Hanc autem peculiarius potionem in balneis dare conſueui.Euforbium,baccas lauri,nitrum,piper,ex æquo contuſum, pro cauſa, uel uirium qualitate in mellicrato: & cum profuiſſet,in plenam ſanitatem imminui.

De ſpleneticis. Cap. XV.

IN PLERISQVE paſſionibus catholicis,ſiue generalibus curis,prius adhibitis, ſpecialia uel particularia adiutoria melius adhibentur: unde ſpleni nunc adiutoria prius ex catholicis ordinamus. Oportet initium curæ ex ieiunijs & patientia inchoare.Item cathartico,uel phlebotomo.Poſt uero his ſpecialibus adiutorijs ſplenem ſic curare conueniet.Aceto,& oleo æqua menſura, cōmixto calido, infuſis lanis ſuccidis fomentandus eſt.Et ſpongijs poſca calida infuſis ſimiliter locus uaporandus, cui cinis ex foco tenuis aſpergendus erit: & lapides molares ignifacti,aceto extinguuntur,& operti pannis loco imponuntur.Et ſaccelli de ſalibus ignitis impoſiti proſunt, & cataplaſmata de hordei pollinibus in oxymelle, cui admiſcendus eſt radicis capparis tunſæ puluis.Et emplaſtra hæc utilia ſuperaddimus.Guttam ammoniacam,nitrum,mirabolanum,myrrham, ſinapi æqua ponderatione omnia miſcenda, & temperanda ſunt, cum pinguibus ficubus,prius aceto coctis & contritis. Aliud emplaſtrum.Hordei farina unc.III.fœnogræci unc.III.cartami unc.I.herbæ paritariæ unc.I.ficos pingues unc. VI.cum aceto temperādum, ſicuti ſuperius ordinatum eſt. Aliud de expertis. Cardami unc.I.iris Illyricę unc.I. gutta ammoniaci unc.I.quod mirabolanum appellamus,reſinæ pituinæ frixæ ana uncia ſemis,ſulphuris uiui,auripigmenti ana unc.I.olei ſicyonij unc.IIII.aceti unc.III. Datum aliud ſimile. Reſinæ pituinæ, picis briciæ ana libras II.auripigmenti,aluminis ſciſſi,ana lib.II.aceti unc.III.olei lib.I.tantum conficies, & uteris. Eſt conſuetum aliud,& ſpleni,& epati cōueniens in feruore utrorumque,tum etiam præcordiorū. Crocomagmatis unc.I.ceræ lib.I.olei roſei unc. VIII.guttā ammoniaci lib.I.aceti quātū ſufficit ad guttam ammoniacam diſſoluendam. Hæc omnia emplaſtra,uel malagmata conueniunt ſplenibus indignantibus. Quibus expedit ab omnibus dulcibus abſtinere.Sanè ſi ſplen duritiam adduxerit, quæ de hydrope ſuperuentura plus terreat, etiam his potionibus imminendum eſt. Acetum ſcylliticum ſub noctē ad mēſuram unius cochlearis ſorbei debet.Garum calidum bibant,ubi ferrum calidum igneum extingui tur. Aut de utriſque poſcam temperatam accipiant,& utātur decoctionibus capparis,aut lapathij,aut tamarici:aut ubi forte myrrhā infuderis. Ad modū palęſtrę fricari eos conuenit.Cōmodius tamē,ſi ſaponē libentius ſuſtinētes,ſuis quāmaxime manibus defricētur.Geſtationes,curſus,& cæteros labores appetere

oportet. Dropaces impono tempore competenti,& cætera quæ cyclo conueniunt. Vti lauacris ſalſis,uel
bitumineis naturalibus expedit.naturæ etenim frequenter mare plus placet . Ieiunos acceptis radicibus
cum oxymelle uomere cogo. Prouidebo omnes diureticos cibos. Vinum ſtypticum ſumant. Dabo anti
dota diuretica,quibus & ſplen,& epar frequentius procuratum eſt.ut ſunt apium,cicer,gramen,fœnicu-
lum,aut ſemen eius,aſarum,daucus,meu,petroſelinum,pulegiũ,& reliqua, quibus antidota uel decoctio-
nes conficiuntur. Febricitantibus ſpleniacis,uinum,uel acetum parcius ingerendum eſt. Apyretos ue-
ro his ſubiectis potionibus iuuo Lupini amari tribus diebus in aceto infundantur, & poſt ex eorum de-
coctione unum cochlear,uel duo in nocte accipiant. Hoc etiam ieiunis proderit. Purgati uirides lupini
cocti,atque combuſti ſatis iuuant. Aliud. Cortex ſalicis,arboris ſemper infructuoſę, in aqua coctus , &
datus ut ſupra,continuo medetur. Thuris maſculi puluis cauliculorum ſucco cõmixtus , loco appoſitus,
perſeuerando ſatis proderit.

De ſtomachi uarijs accidentibus. Cap. XVI.

STOMACHO, de quo nunc mihi tractatus interponitur,origo eſt,& occaſio facilior uitiorum :
quod omnium ſortitus ſit reliquorum membrorum ſibimet famulantium poteſtatem,quibus aut defici-
tur,aut recte ualetur. Hic,de ſubiectis accidentibus primo quantam moleſtiam ſuſtineat,aduertendũ erit.
Patitur defectum cauſis aliquando incognitis. Patitur etiam poſt ægritudinem. Suſtinet conſtrictionem,
dolorem cum indignatione uel febribus,duritiã,uentoſitatem, faſtidium,ſolutionem, bulinum uomitus.
Ex corruptela autem,& ex continua uentris effuſione fatigatur. Item ex calore immenſo,uel ardore, ut
eſt cauſon,unde ſitim ſuſtinet moleſtiſſimam. Frigore quoque,& ſingultu . Aliquando eum etiã cholera
cum inflatione ſollicitant. Ex eo lumbricorum origo frequenter fuit procurata. Quibus omnibus, ex or
dine adiutoria ſic ordinare curauimus. Ergo ſtomachicos,quos poſt ægritudinem prolixam, ſtomachi
defectus tenet,& quod leue eſt,adhuc febriculæ infeſtæ,oleo abſinthiaco calido fomẽtamus, aut nardino,
aut ſicyonio,aut œnãthino,aut lentiſcino,cum uino mixto. Item epithima impono unicum ex dialtheõ,
& maſtiche,& nardino cerotario . Sic cataplaſmo de dactylis,uel citonijs coctis in uino,cum ſtypticis ſpe-
ciebus,ſicut in epaticorum ordinauimus ſolutione. Sed conſiderandum eſt præcipue,nec ubi ciborum ſit
præſumptio,quorum & qualitate & quantitate lædantur,& ex quibus cibis uires nihil proficiant:inten-
dendum itaque,ut & congruos,& moderatos temporibus competentibus ſumant. Sin uero nihil ſub hac
ciborum moderatione proficiant, purgatione opus eſt, qua humor quidem ille ſuperius enarratos defe-
ctus efficiens,omni modo depurgetur. Hos etiam ex attico melle,uel oxymelle curo. His & fœnogræcũ
in uino coctum,& tritum cum adipibus anſerinis impono . Moneo interea,odores inſuaues uitãdos, ſto
machum ſemper peruertentes. Atteſtatione enim manifeſta cognouimus,hos ſemper bonis odoribus iu
uari. Cum ergo ſine febribus plena ſanitate eſſe cœperint , uiribus conſulentes , geſtationes competentes
indicimus,uina,lauacra,& cætera quæ poſt ægritudinem poſſint corpora reparare. Quos uero repenti
nus dolor ſtomachi comprehenderit,qui cum grauedine etiam ſcapulis,& dorſo immineat,faucium quo-
que incluſionem,& ructus difficiles faciat,interpoſitis etiam febribus,his phlebotomo conueniet ſubue-
nire. Item quietem & patientiam ſuademus,cibos uti febrientibus leues,proprijs tẽporibus ſubminiſtro.
Fouemus calidis & mediocribus ſtalticis,non tamen frigidis. Cataplaſmandi ſunt hordei farina, in melle
citonijs coctis,uel dactylis immixtis : aliquãdo etiam meliloto. Item cerotario cyprino,habente maſtichẽ,
& caſtoreum . Vtor polyarchio,quammaxime in dorſo,uel ſcapulis, quibus partibus commodius adhi-
bere conueniet . Frequenter etiam cucurbitas uentoſas imponimus. Declinantibus febribus,etiam po
tiones iam paragoricas dabo : ut cyminum frixum,cum apij ſemine ex æquo tunſum,uel cribellatum,co-
chleare unum cum aqua calida. Sic abrotonum cum nino dabo. Ipſi uero ſtomacho , pingues dactylos in
œnomelle coctos & tritos impono. Si adhuc dolor remanſerit , lac bubulum, & aſinæ, ijſdem ſecundũ
conſuetudinem confectum adhibeo. Si nulla ſanè præeunte querimonia , repentinus occupauerit do-
lor,eoſdem crebro poſt cibos uomere conueniet. Tunc etiã uentoſas accipere, & ſupradictis potionibus
propenſius imminere. Declinantibus uero doloribus,geſtationes,exercitia,uel palęſtras,balneas, & ui-
num cũ moderatione concedimus,quibus uexatum corpus,ad plenam ualetudinem ualeat peruenire.
Si duritia innata fuerit ſtomacho ex prioribus languoribus,ficus pingues in mellicrato coctas, & tritas,ſe-
minibus miſceo,& ex his cataplaſmabo. Cerotario poſt cũ nitro,& ſalibus utor naturalibus. Vti cõuenit
holeribus,cũ cibis cæteris,nec nõ & uinũ parcius dabo. Si uentoſitatis moleſtiã ſenſerint,ſicca fricatione
iuuandi ſunt. Ieiunos uomere conuenit,cibos pinguiores & calidiores accipere: potiones quoque ex ane
ſo,dauco,& caſtoreo,abſinthio pontico,ſine pipere,baccis lauri,ruta,cymino : contuſis,aut ſingulis ammi
xtis ſibi inuicẽ,aliquibus in aqua calida in modũ cochlearis unius adhibeo. Etiam epithimata cõfecta de ſe
minibus potionũ ſupradictarũ mixtis,cerotario impono,dropaces adhibeo prõptos in utroque. Tamẽ &
cętera adiutoria cycli etiã in dorſo uel ſcapulis applicabo. Faſtidio incidente,locis cõueniet habitare acri
ſalubritate temperatis. Ab exercitijs uel fricationibus commodis non quieſcant. Abſinthij decoctionem ,
uel uinum abſinthites frequenter accipiant. Salſamentis omnibus nutriantur, acrimonijs, ſinapi, & aceto
ſquillitico,& ſimilibus cæteris,quæ ſtomacho hanc ciborum recuſationem ualeant extergere. Pręter con-
ſuetudinem uero edacibus,hoc eſt,βουλιμιακοῖς,ieiunantibus,ſomni procurandi,ſunt,largiores cibi,inſuaues
& inflationem procurantes:& uini meri potiones dabo . Si nauſeando frequenter phlegmata & cibos
incoctos

incoctos excluſerint,quo corpus non nutriendo tabidum fiat,hos cibis nutrio ſiccis,& acrimoniam habētia concedo. Potum frigidum per momenta parce dabo: ieiunos uomere cogo : per uentrem humorē deduco : catharticis,calidis unguentis omnia membra pertracto : abſinthij decoctionem dabo. Succum ſtypticum malogranati,aut ſolius,aut hoc modo confecti. Succi menthæ uiridis partem unam, tribus malogranati ſucci partibus admiſceo,& coquo,ut paulatim pinguefiat,& ex eo unū cochleare ieiuno pro eligmatio dabo . Si etiam choleram cum cibis uomuerint,omnia cum aqua frigida dabo,ubi myrrha uiridis cocta fuerit. Si nimia etiam uentris effuſione fuerint fatigati,malogranata X.citonia X.in aquę ſextarijs quinque coquuntur,ut penitus molleſcant. Cumque poſtea exuccata fuerint , ſeparantur : ſuccus uero qui remanſerit,cum ad menſuram partem mediam mellis acceperit,coquitur,ut eligmatium fiat : & operabitur ſimiliter. Aliud. Myrrha uiridis in uino coquitur,ut tertia remaneat,cui partem mellis ſimiliter addimus,& conficimus,& utimur. Quibus uero phlegmata ſupernatant,frequenter aceſcunt cibi: his bubulam dari ſuadeo,& cęteras agreſtes carnes ſimiliter. Poſt quæ continuo aceti unum cochleare dari conuenit. Omnes amariſſimæ ex abſinthio expediunt potiones. Iterum hæc. Piperis, & anethi ſemiuncias ſingulas,cymini unc. I I I. tunſas,& cribellatas reponimus , & ex hoc puluere unum cochleare cū aqua calida potui damus . Cum autem ijs profecerint,dabo picrā. Exercitijs & geſtationibus competentibus imminebo,fricationibus,dropacibus,ſinapiſmo, quibus ſtomachus â phlegmate liberari poſſit. Qui calore nimio inquietantur,ut hæc eadem inflammatio ſtomachum etiam & ſuperficiē faciet plus calere, ita ut etiā choleram frequenter emittāt,his hoc remedio ſuccurrendum eſt. Maſtiches uncias I I. rutæ ſiccę unc. I. euripicen unc. I. ut trociſci fiant,arnogloſſæ ſuccum admiſceo,& eos in ſingulis drachmis paro: ut ex his uinum cum aqua calida accipiant. Si nimius ardor fuerit,quem cauſon appellamus, ſub quo anguſtijs interuenientibus , & febrium augmenta fiunt,his aquam frigidam per interualla dari conuenit, & ſimiles cibos frigidos. Articulos eorum manibus calefacio : decoctiones dabo cytoniorum , meſpilorum, ſorborum,malogranati, menthæ uiridis,uel œnanthis. Si etiam ſitire uehementius cœperint , hoc remedio potiantur. Semen cucumeris dulcis unc. I I. draganti I. in oui albo infunditur : & cum ſe reſoluerit, tunc ſeminibus ſupradictis puluis admiſcetur,& collyrijs ex eo factis,unum ſub lingua datur habendum: cuius paulatim humor uel ſuccus liquefactus,perueniens ad ſtomachum,ſitim compeſcere ualeat. Aliud eſt quod ardoribus expediat,quodque cuiuſquam uexatione,etiam febricitantibus frequenter ingeſſi. Sub glycyrrhizæ uncijs quatuor,unam ſemis ſupradicti pulueris miſceo , & ouo ſimiliter temperabo , & adhibeo. Nam etiam ſola oua cum uino data par beneficium præſtant. Quibus autem phlegmatis infeſtatione ſtomachus infrixerit,chalaſticis unguentis calidis curandi ſunt,& potione iuuandi ſuperiore ex maſtiche,mentha,& arnogloſſa : cui piperis & caſtorei ſingulæ unciæ admiſcendæ erunt. Nam & cortex radicis,fœniculorum,in aceti uncijs decem & octo coquitur,ut illic omnem ſuccum dimittat : & poſtquam corticem proieceris,huic aceto partem mellis miſces,& coquis,& uteris,ut eclegmate. Similiter iuuabunt & oxyporia confecta ut ſolent : hoc eſt,ammeos,careum,lybiſticum, apij ſemen, in uncijs ſingulis cribellantur,his miſcentur piperis unciæ duæ,& mellis deſpumati quod ſufficiat,ut pingueſcat: & oxyporium temperetur ex hoc : & ieiuno,& poſt cibos unum cochleare quotidie miniſtretur. Sanè ſingultus frigidus,phlegmate in ſtomacho permanente,ſi obuenerit,confectus puluis ex piperis uncijs tribus,& caſtorei uncia I. ſimul commixtus,ad unum cochleare,in aqua calida dandum erit. Si de feruore autem, etiā tempore digeſtionis,odor fumoſus quidam , quem aliqui carbunculum appellant, & dolor hos ſingultus procurauerit,continuo aquam gelidam bibentes,uomitus & ſternutamenta prouocent,& acetum ſi ſorbeant continuo ſedatur. Etiam papyri radix maſticata,frequenter ſingultus compeſcit . Item ad ſtomachi uaporem in poſca ſex folia uitium trita impono. Cum uero nigra cholera ſtomachum attentarūt, ut ex inflatione moleſta,cum aliquibus melancholicorum accidentibus publicentur , continuo inter initia ſpongiam cum aceto uiſcido infuſam,eidem ſtomacho conuenit adhiberi, & hederę folijs in uino coctis,& tritis,cataplaſmari . Cibis nutriantur competentibus,ouis, alica, iuſcellis pinguium gallinarum , & ungularum porcorum : phaſianorum,uel perdicum carnes accipiant. Si uero inflatio illa necdum digeſta, adhuc perſeuerauerit denſior,pulegij herbæ decoctionem cōueniet accipere,aut calaminthes,mixto melle deſpumato.

De lumbricis. Cap. XVII.

CVM uero corruptis ſtomachi humoribus incompetentibus , ſæpe quoque cibis pręſumptis , ſeu per ægritudinem , ſeu certe ſine febribus , lumbrici innati fuerint , qui aliquando eundem ſtomachum, aliquoties inferiora poſſident,hos ſic excludendos ſuadeo . Primo aduertendum eſt,tres eſſe differentias lumbricorum . Sunt rotundi , & rubri , ſed minus noxij . Sunt latiores , & albidiores moleſti . Sunt minuti , & tenues , ut uermiculi , ſed ſollicitiores. Hi licet omnibus ætatibus ſemper naſci poſſint , attamen infantibus frequenter familiares ſunt : quibus dare conuenit centauream, uel labruſcam, uel ſantonicum , & epomphalion ex lupinorum farina , aut abſinthium ponticum,aut melanthium,aut abrotonum,in mellicrato temperata imponi : cui decoctio ficuum admiſcenda erit. Dabo mixtarum decoctionem , & eaſdem mixtas comedendas permitto . Iuuenibus uero naſturtium cum melle coctum dabo . Raphanos expedit accipere,& ſuccum eorum . Dabo diamoron pro eclegmatio : & eadem hora conuenit ſinapi, cum oleo tritum. Bene datur & hydromel tepidum, ex ueteri oleo temperatum.

Et ſuccus ptiſanæ,in quo polypodium coqui debet.Et cornu ceruini combuſti puluis,cum melle datus, continuo lumbricos excludit.Sic menthæ uiridis decoctio,ſic erucæ,ſic caulium,ſic roris ſyriaci ,& malogranatorum immaturorum.Cataplaſmata autem adhibeo ex pulueribus,ſicut ſupra,lupinorum, abſynthij,pennarum combuſtarum,abrotoni,& melanthij:& puluis eorum cum aqua calida datus ſatis iuuat. Ἐπομφάλιον uero his ex ſubiectis adhibeo. Fel taurinum cum melanthio , abrotonum tritum cum lacte mulieris,ficus pingues,aut dactylos tritos cum melle deſpumato , commixtos : & cerotarium in quo cymini puluis,uel abſynthij commiſcendus erit. Exercitia pro modo uirium adhibita proderunt. Cibi dãdi ſunt digeſtibiles : & per interualla clyſteres acerbiores adhibiti,ſatis iuuauerunt. Si illi latiores infeſtauerint, hos myrrha pinguis accepta continuo excludit : & allium,frequentius ſi comedatur.Sic his etiam omnia acria profuerunt. Nam & uomere cogendi ſunt,& continuo ſcammoniæ purgandi cathartico : ubi elaterion,euforbium,piper,nitrum,coccum gnidium admiſces . Ego uero & magiſtrorum experimento,& noſtro,longo prolato iam tempore,cathartico cum his ſemper utor . Scãmonię unc.I I I.combuſtarum pennarum puluerem unc.I.euforbij unc.III.nitri partem ſemuncię unius,& omnibus tunſis,cribellatis, cum mellicrato,aut uino dulci unum cochleare ſemper dedi . Salubrius autem contingit , ſi ante diem allium,uel cætera acria edant: allium quidem maxime comedere conuenit.& oleum bibere calidum,ſed ue tuſtum : ut ſuperius ſignificaui. Minutos uero & tenues uermiculos,myrrha pinguis ſemper accepta excluſit. His etiam clyſterem expediet adhiberi,& omnes decoctiones ſuperiores calidas, & oleum calidum, acceptum,in roris ſyriaci ſucco,cum aqua calida. Et ſeſeli cum melle,infans felle taurino ,uel cetino perungendus erit. Si ſtomachum uero diutius attentauerint, & ibidem frequẽter inquietudinem fecerint, ſemper ſales in ore ferre conuenit,ex quibus humor liquefactus,defluat in ſtomachum,qui & omnia inteſtina à lumbricorum moleſtia liberare poſſit. Omnia itaque ſupradicta accidentia , quæ cum ſuis proprijs remedijs expoſui,aut indignanti ſtomacho obueniunt , aut quieto ſedantur.

De dyſentericis , uel neutericis. Cap. XVIII.

DYSENTERICORVM fit cauſa moleſtior temporis prolixitate . Frequenter enim uentris effuſio corpora aſſidua uexatione debilitat. Eſt nanque dyſenteria inteſtinorum uulneratio,cum rheumatiſmo,quæ conatibus,& ueluti deſiderio,& egeſtionum ſuauium debilitate,membra conſumat. Dyſente ricorum ergo adiutoria ex ſubiectis compẽdioſe percurram,& cibos,&.potus, ſeu potiones, uel antidota, & cætera quæ nonnullis ordinandi erunt. Cibus inquam conuenit,panis mundus,ſiccus, aut Cyprius, aut Alexandrinus,uel potius Africanus : ſucci alicæ,milium,oryza : quibus concoqui debet aut caprarũ adeps,gummi,aut ſymphyton,aut ros ſyriacus , aut certe ichthyocolla : ſic etiam lac bubulum conuenit, oleum uiride his frequentius miſceo. Expediunt caules decocti,plantago,portulaca,polygonon,ſymphy ton. Horum omnium quammaxime folia ,uel mellis cymi , ex oleo & aceto conditi : oua in aceto cocta ſorbilia conueniunt : & ex uitellis eorum patellæ,perfuſæ cerebellorum puluere, aut gallarum , aut roris ſyriaci. Piſces,aut capones,aut lepores,aut mugiles,& cæteri ſicciores . Caſeus uetuſtus proderit, niſi tibi magis recens libuerit . Lac aſinæ in dyplongio coctum profecit,& bubulum ſchiſton iuuat , & confectio ex lapidibus fluuialibus . Sic lac caprinum ſylueſtre facit . Si carnes dandæ ſunt,iuuat phaſianus in poſca decoctus,palumbus matri ſubductus,turtur,& lepus,& cætera ſylueſtria ſicciora,maxime uolatilia . Quæ enim neque uillarum,neque urbanorum uſum habent,natura profecto ſicciora conſiſtunt. Mala citonia conueniunt in uino cocta,meſpila,malogranata,paulo immatura,amygdala,dactyli thebaici,& his ſimilia. Potus uero,licet primis diebus aqua bibenda ſit,parcius attamen communicandum fuerit Tyburtinum, Surrentinum, Marſicum, Siculum,in quibus primo ferrum ignitum infundendum eſt . Sin uero confici uiua placuerit , ſit myrtinum , ſit œnanthinum ,ſit cum meſpilis,ſit cum ſorbis,ſit phœnicite. Quæ tamen omnia in uaſis picatis reponenda erunt. Omnia quidem de cibis percurri, ſed melius,ſi unius ſpeciei ſubminiſtrẽtur . Nam ſi de ſingulis in ſimul commixtis reponas,in ſtomacho digeſtiones impedient. Potiones uero , uel antidota , cornu ceruini combuſti puluis,in aqua , aut in uino ſtyptico datus iuuat. Sic coagulum leporis in uino ſimiliter . Sic uentrium caponum , uel anſeris, uel cęterorum agreſtium, membrana combuſta interioribus conueniunt,& ros ſyriacus tunſus,& roris ſyriaci flores,& malogranati,& ſucci herbæ polygonij,& arnogloſſæ , acacię , hypociſtidos , ut tibi uiſum fuerit , miniſtrandi ſunt. Trociſci uero , aut emplaſtra , andronius , aut diaſpermaton, & cætera de experimentis . Et ſi putredo uulnus attentauerit,inijciẽdus eſt atheneus ueluti cauſticus puluis ex auripigmento,calce uiua,ſandaraca, charta combuſta confectus , cum uino ſtyptico , uel ſuccis herbarum ſimiliter conſtringentium. Adiungitur frequenter etiam lac , in quo licium indicum ſoluitur , & uinum in quo cantabrum coquendum eſt,aut ros ſyriacus,& cætera ſimilia prædictis . Potionibus uero ſupraſcriptis , conuenit aromatica commiſcere quamplurima,quæ ſtomachi uires nutriant. Omnia etenim hæc etiam uentris poterunt continere reſolutiones . Et diuretica dyſentericis proſunt,maxime dum meatus ſit illius rheumatis . Deriuatio etiam hypnotica conuenit,quæ ſomno ſuperatis uiribus corpora dimiſſa cõſtringit. Semper enim impor tunæ uigilię,corpora rheumatizantia fatigarũt,ſi his uſtio innata fuerit. Eius remedium in Euporiſto no ſtro inuenies. Nam etiam unguenta dyſentericis frequentius profuerunt ex oleo melino,nardino , œnanthino,maſtiche,myrrha,œnanthe,acacia. Et cætera ſimilia commiſcendo : cataplaſmata ex dactylis,citonijs,& cæteris mixtis ſtypticis temperata : adhibeo , & emplaſtra,uel malagmata. ut diatheon,aut barbaron ,

baron, & cætera xerantica. Hæc omnia dyſentericorum,etiam cœliacis conuenire manifeſtum eſt. Si commotiones,uel pondera perſeuerauerint, quæ tenaſmodeis appellamus,hæc frequenter procurant uẽtris exponendi ſuauitatem : ſæpiſſime mitigata ſunt ijs,quæ aut in fœnogræci decoctionibus,aut altheæ radicibus conficiuntur. Nam & cerotario hoc frequenter curati ſunt. Ex adipibus anſerinis,cera,& butyro,& pice bricia,ſępe ſedentibus poſt uaporum fumigia profuerunt. Inijciendi ſunt aliquando oleo roſeo,uel myrteo,& in continenti lemniſci ſupponendi ſunt,in baſilicon,infuſi cerotatio ex oleo plumbeo confecto.Lanam interea ſuccidam ſuperimpono : quam anadeſmos ex more continere debebit. Iuuabunt ſanè etiam ſaccelli,uel cataplaſmata,eodem anadeſmo perſeuerantia, de dactylis in paſſo tritis, aut hordei pollinibus cum oxymelle. Lac bubulum potui datum,ac linteolo umbilico impoſitum, ſine mora medebitur. Lienteria ſi obuenerit, quæ ueluti quendam limum inteſtinis obducit, tranſitu rheumatiſmi, ex quo nulla penitus ciborum ſolennis ualeat digeſtio celebrari,ſub alio nobis ordine curanda erit. Vtor acerbo clyſtere ex ſuccis ptiſanæ,ubi aut colocynthides,aut betæ coquendæ ſunt,aut ſcammonia ſoluenda. Vtor cum his catharticis.Dabo cibos acerbos, & cætera quæ fuerunt acria.ut allium, & raphani,& cepæ,napæ,ſinapi, piper, & omnia ſalſamenta. Imminebo interea exercitijs quibus uoluero. Impono uentri cerotaria ex oleo laurino, cyprino,uel ſicyonio,habentia rutam uiridem, cyminum, baccas lauri,nitrum,uel certe caſtoreum.Impono polyarchion,aut diaſpermaton,quæ tunc iam conueniant: aut naturale ſulphur,uel bitumen,& dropaces,& ſinapiſmi, & cætera ſtaltica adhibenda ſunt.Ex dyſentericis etenim lienterici facti,& uirium fatigatarum intuitu,& temporis prolixi præiudicio,difficile ſanabuntur.Nam ex his hydropes frequentius emerſerunt.

De hydropicis. Cap. XIX.

HYDROPICI, uel cachectici ſimili ſub diligentia uiſitantur. Qui enim propè ex ſimilibus accidentibus fiunt,æquali ſub indignatione tumeſcunt.Hydropicorum ergo difficile, & periculoſum negotium eſt : eoq́ue difficilius,ſi indigeſtio totis corporibus ſuperueniat.Labore attamen nimio,& cõtinuis quaſſationibus exercitiorum,forſitan curabuntur.Hos frequenter febres pertinaces comitãtur: quarum opportune temporibus ſeruientes,nos etiam adiutoria ordinare conueniet. Febribus itaque ſub hac obſeruatione deſinentibus,iam exercitijs ex paruo labore creſcentibus,ĩminendũ eſt: ſubinde fricationibus, ſolaribus quammaxime,& cæteris uaporibus ſudorem prouocantibus : ſub quibus omnibus tumẽtibus locis nitrum,aut ſales tritos aſpergo.Poſt exercitia,uel labores continuò oxymeliten dabo,aut raphanũ eodem infuſum.Quibus acceptis,ex parte uomere cogendi ſunt. Lauacris tunc uti conueniet, ſed marinis,quibus ueluti membra laborantia foueantur. Interea acria omnia, & ſalſos cibos conuenit accipere, caules elixos cum ſalibus.Parcitas cibi,& potus quammaxime continentia inſtet. Etenim his procuratis, ſi animoſius ſuſtineatur,grande remedium eſt. Vinum,licet per interualla,auſterum tamẽ,& quod ſit diureticum dandum eſt. Si uero multus humor ex putrefactis eorum carnibus aggregatus, uentrem ſatis adimpleuerit,membris cęteris minutatis,ſaccellos ex toſtis ſalibus, uel milio ſimiliter,ſub umbilico locis admoueo. Et de arena calida in litore hæc loca detergere, maximum interdum eſt beneficium. Aliqui etiam tritico ſic tecti,iuuati ſunt. Interea acetum ſcylliticon frequenter dedi,& ſiccis fricationibus imminui.Impoſui emplaſtra reuocatoria,amyctica,maxime autem infantibus competentia adhibenda cataplaſmata,deſiccãtia,ex flore malogranati, & cæteris ſtypticis, cum lenticulæ pollinibus,paſſo,& aceto temperata. Aliqui uero ſcarificauerunt ſuras eorum,& altiores plagas fixerunt,de ſuperioribus humorem deriuare cupientes, & ſub umbilico paracenteſes frequentius adhibuerunt : per quæ conueniet exinanire paulatim,ac per interualla dierum,ne ſubitanea effuſio,ſecundum Hippocratem, continuo periculum faciat. Sanè potiones,uel emplaſtra probata ſæpiſſime profuerunt,ex quibus aliquod compẽdioſius deſignabo,emplaſtrum quod etiam ſpleneticis ſæpe profuit,hoc eſt. Fœnogræci pollinis unc.III.hordei unc.III. ſtercoris columborum unc.III. reſinæ frixæ libram I. ceræ unc. VIII.acetum quod ſufficiat terendo pulueri,qui poſtea ſolutis admiſcendus erit. Aliud,Semen mirycæ,& galbanum ex æquo tunſa miſcentur,ſuperaddito quippiam olei,ut emplaſtri temperies fiat : quod perſeuerantius adhibendum eſt. Aliud. Pilæ cypreſſi in uino coctæ,& tritæ, axungiæ ueteri colatæ ex æquo miſcentur,& imponuntur.Quod ſi permanſerit,ſatis iuuat. Aliud. Ficus pingues tuſas libra unam, & nitri, & abſynthij unc.II. hyſſopi ceroto admiſces : ut emplaſtrum temperetur,& uteris.Nam & ſtercoris bubuli puluere,hordei pollinibus mixtis,& cum oxymelle coctis cataplaſmabis. Similiter de caprarum ſtercore frequenter adhibui. Et unguenta ſunt utilia hæc,quæ tumentibus partibus,ſub ſole adhibita profuerunt. Cimolia in aceto contrita,boum ſtercora cum nitro,& oleo ſicyonio mixta,& quippiam uini. Nam etiam has potiones accipientes,ſæpe iuuati ſunt. Sambuci radicis ſuccus,cum oxymelle datus eſt, & continuo purgando profuit competenter. Et euphorbij granum, in ouo datum cum pane,corpora hydropicorum,aliquoties ſimiliter depurgauit. Aliud maius purgatorium. Stercus columborum drachma una,rutæ ſemen drachmis duabus, in oxymelle ſimiliter datur. Inter hæc omnia adhibenda erunt, perſeuerantibus exercitijs & laboribus, catholice ſalutem procurantibus, ſub quorum perſeuerantia hydropum poterit abigi periculum.

De renum uitijs, & ueſicæ. Cap. XX.

RENIBVS longo tempore dolentibus,ſemper uapores,fomenta,& cataplaſmata paragorica conuenerunt. Diuretica uero ſub initijs obfuerunt. Indignantibus etenim & rheumatizantibus renibus, potionum tranſitus aduerſatur. Declinantibus uero doloribus, beneficijs primo catholicis adiuuandi ſunt, fricationibus,& unguentis paragoricis,& ſiccantibus: etiam cyclicus ordo percurrendus eſt. Adiutorium emplaſtri polyarchion,aut diaſpermaton ſæpe cōuenit. Calamintha tunſa cum axungia,& impoſita,multum profuit. Dabo etiam potiones ex ſtorace,galbano: uuam paſſam,pinguem,purgatã: mixtis diureticis aliquibus. ut petroſelinum,ameos,aſarum,cyperum,daucum,amygdala amara,cum mellicrato. Dedi ego frequenter etiam hyoſcyamon. Interea oportet aquis uti dulcibus,& naturalibus, & cibis nutriri omnibus digeſtibilibus. Dabitur etiam hæc potio omnibus ueſicæ,uel renum cauſis,& pectinis. Semen lini,papaueris dulcis,draganti,in uncijs ſingulis,amyli in duabus tunſis,& cum aqua diuretica temperatis, ut trociſci fiant in drachmis ſingulis. Sit autem aqua diuretica omnibus probata,in qua coqui oportet radices fœniculorum,apiorum,gramen,& cicer uenereum. Sæpe etiam maſticet de ſuperioribus ſpeciebus, quas ad tempus,aut locum habuerit. Aliud,quod & uulnera curet,& urinæ difficultatem aperiat. Ocimi, & agreſtis maluæ ſemina,in drachmis ſemis,& apij ſeminis unc. I. amygdalarum,uel auellanarum ſemunciæ ſingulæ. Omnia trita,melle temperentur. Sunt & cæteræ potiones ſub renum & ueſicæ occaſione, etiam ſplenis,uel epatis,aut hydropis moleſtiam refrēnantes,quarum in his omnibus experti ſumus efficaciã. Phu unc. I. celticæ unc. I. dauci unc. I. cinnamomi unc. I. piperis drach. VI. meu drach. VI. aſari unc. I. petroſelini drach. VI. opobalſami drach. VI. croci unc. I. liquiriciæ drach. VI. picis ĩdicę dr. VI. caſſiæ drach. IIII. amyli drach. VI. uuę paſſę unc. I. draganti drac. IIII. uino & melle potio tẽperatur,& dabitur. Interea licet ex oĩbus diureticis ſpeciebus ſuperius cõprehenſis,oẽs ueſicæ uel renũ cauſas poſſe curari ſignificatũ ſit: attamen cum ſpeciale ſit & hoc uitium,uidelicet urinę concluſionem ſuſtinere,huic etiam adiutoria ſpecialia ordinãda ſunt. Herba parietaria aqua cocta teritur cum pauco oleo,& renibus inligatur. Hoc etiam de gramine ſemper factum eſt,& ſamſuco in aqua cocto ſimiliter. Nam ex his omnibus etiam ſedentibus,uaporem pati conueniet. Cotyledon herba in uino cocta, potui datur,& continuo dyſuriam ſanabit. Nam etiam mulieribus butyrum uetuſtiſſimum per peſſum adhibitum,dyſuriam curauit:& mellicratum in quo immaduerint ireos & fœniculorum radices,& carduus coquitur,& datur ad urinarum impedimentum.

De arthriticis,podagricis,& iſchiadicis. Cap. XXI.

EX VNO fonte uitiorum hæ paſſiones deriuatæ ſunt,ſed locorum uarietate,& nominibus determinãtur. Nam arthriticis omnibus,ex articulorum commutationibus,ſubito initium paſſionis emergit. Podagricis uero ex uno prius articulo eſt principium. paulatim uero ſerpẽdo, grauius omnes poſtea neruos,& articulos poſſidens dominabitur. Iſchiadicis autem,ex uno coxæ articulo tormenta ſuppeditantur. Fit itaque rheumatiſmus,licet de phlegmate ſpeciali,natura frigida quammaxime fiat, attamẽ alijs ex humoribus calidioribus aliquando efficitur,& ſic effectus,calefacientes aliquando cõmotiones exuſcitat. Frequenter autem hoc phlegma licet natura ſubpingue ſit,uelut eſt uulnerum ſanies, attamen cum ſe inter articulorum coniunctiones uſu commotionum uiſcauerit,tunc tardi greſſus,tunc dolores uitãdi, tunc tormenta grauiora ſuccedunt. Curantur autem hęc omnia contrarijs ſuis:ut quod forte & ſenſu, & tactu calidum commotum fuerit,frigidis interim adiutorijs ab augmentis prohibeatur. Poſtea uero ceſſantibus commotionum temporibus,calidis,chalaſticis,& amycticis recuperentur ij,quibus ille humor uiſcoſus,& pinguis interiora iam poſſidet calefactus,uel tenuatus ab articulis per commotiones frigẽtibus: quibus uero tumor eſt ſemper inflatus & pallidus color,calidis ſupradictis adiutorijs,& amycticis imminẽdum nobis erit. Monitum te interea uolo,amice chariſſime,quod quando generaliter interioribus mẽbris dolor iuuatus,nexu quodam,ex colliſione humoris uentoſitatiſque colligatur,tum in frigidis plerũque difficulter deprimi poterit,uel depurgari: ergo cum uarię emergunt ſpecies motionum, quæcunque expediunt,medicorum coniecturis,uel iudicio,indulgenda erunt. Licet iam ex cõſuetudine ſibi adhibita, melius is qui patitur poſſit iudicare,quem frequentes commotiones,& adiutoria famulantia,medicum effecerunt. Quanquam autem rationabiliter omnia adiutoria,quæ ueluti calidis commotionibus adhibẽtur,uirtute chalaſtica & paragorica eſſe debeant,quo neruorum & articulorum nutriri,& foueri ualeant loca: concedo tamen,ut ea frigida interim adhibeantur quę turborem magis in tempore,quàm mitigationem præſtare poſſint. Quibus quidam, ut ille ait, primo releuari uidentur, poſtea grauius, uehementiuſque affligantur. Hoc etenim etiam noſtri Hippocratis nos inſtruxit auctoritas, quod neruos omnes, ſemper frigida nocuerunt. Ergo quoniam & cauſas, & origines compendioſe digeſſi, curę nunc rationabiles, & adiutoria ordinanda nobis erunt. Eſt nanque in profeſſo, quod omnes ægritudines particulares, ſub corporibus membra nexu quodam familiari amplectuntur, myſterio naturali ut in ſingulis, totius corporis ſubſtantia conſtet,& altera alterius auxilio gubernetur. Ideoque niſi præceptis & adiutorijs catholicis primo iuuentur,aliter particulares cauſæ curari nõ poterunt. Qua de re erit nobis nunc curarũ,pręceptorumque exordium in ſequẽti etiã particulis diſponere.

Conuenit

Conuenit in principio arthriticis,podagricis,uel iſchiadicis, quibus de capite rheuma reſolutū deſcēdens has paſſiones fecit,prius ipſum caput oleo roſeo frigido, uel cæteris ſimilibus ſtypticis fomentando conſtringi, & ſolidari : dehinc inferiora tranſitu eiuſdem rheumatis, uel ſedulitate uexata,aut ex oleo calido reſolui,uel depurgari. Item cucurbitis,uel fricatione, uel perunctione phlebotomum præueniendo, uno penitus,uel pleno anno utendum eſt. Sic à carnibus polytrophis,ſic ab uſu uenereo continendo,ſtomachi præ omnibus bona ualetudo cuſtodienda eſt,quo accepti cibi facilius tranſigantur. Vomitus hos nō longa per interualla multum iuuat,aliquando poſt conſuetos cibos,aliquoties etiam ieiunos,acceptis radicibus cum oxymelle. Hoc modo etiam bulbi ex aqua cocti operabuntur. Hoc ſi etiam poſt cœnam allium accipiant,quod paruo interuallo aqua calida accepta uomitum faciet. Mutationes aeris,uel prouinciarum ſæpe conueniunt. Aquæ naturales calidæ,uel uapores earum ſimiliter. Exercitia ſanè, & labores, uel fricamenta totius corporis & procuranda ſunt,& appetenda utentibus. Etenim humores ſupradicti pinguiores effecti,etiam uexatis articulis dominantur. Igitur quo modo hæc adiutoria compendioſe digeſta ſunt,ita moneo & ſuadeo cuſtodiri debere. Experti enim ſumus, quod plerique ea cautius ab initio cuſtodientes,podagræ uenturæ,ſeu potius iam præſentis uiolentiam uitauerunt : præiudicantes uero iam tempore, & manifeſtis podagricis, cataplaſmatibus ſemper his cauſis competentibus, unguentis quoque uel emplaſtris,ſeu cæteris adiutorijs conſuetis uti rectius eſt:uel certe aliquibus phyſicis magnam ſemper poteſtatem præſtantibus. Nunc uero tranſactis pręceptis,uel beneficijs catholicis,quibus cuſtoditis,etiam adiutoria ſingulis partibus laborantibus ordinabo. Iſchiadicis conueniunt prę omnibus uomitus,& cætera præcepta omnium ſuperiorum. Coxę uero dolenti fotus olei ſicyonij,rutacei,uel laurini adhibendus eſt : cataplaſmata quoque natura calidiora. Cucurbitis uentoſis frequenter locus releuandus eſt,acerbius clyſtere inijciendum. Ex hoc enim frequenter ſanguis prouocatus, iſchiadicos liberauit. His phlebotomus in talo adhibendus. Vaporibus,uel ſaccellis imminendum eſt,ex pulegio,ſalibus,uel milio ſalſo. Si uero uel ſtare,uel ambulare potuerint,acopis calidioribus,ſole ſub ardenti fricandi ſunt, in quibus & pix liquida,& oleum ſicyonium,uel cætera ſuperius comprehēſa miſcenda.ut ſal uſtum,thapſia,nitrum,uel opopanace. Itineris interea laboribus coacti iuuādi ſunt. Expedit etiam equi uectatio : expedit iniectio in modica quantitate ex oleo amaracino,aut ſyrino,uel laurino,uel glaucino. Si uigiliæ ſanè interuenerint,doloribus perſeuerantibus,ſoporiferas ingero potiones. Cum uero minoratis doloribus cauſa mollior fuerit,tunc uelut per dialemma,dropacibus, ſinapiſmis,& cæteris cauſticis imminendum eſt. Dabo hieram,dabo per cibos helleborum : quæ omnia prodeſſe poterunt, ſi catholicis præceptis rectius ſeruiatur. Hæc etiam phœalgicis rite conueniunt,quibus lumbi dolere conſueuerunt. Igitur quoniam ijs paſſionibus ſupradictis,ex una origine deſcendentibus, ueluti diuerſas cognouimus euenire cōmotiones,ut aliqñ calidas,aliqñ frigidas patiūtur,ſingulis hęc adhibēda erūt. Quibus uero ſub calido tactu pedū dolor obuenerit,caulium folia in aceto cocta,& cōtrita, & ouorum coctorum media duo,pro cataplaſmate adhibita,ueluti commotionis uaporem retemperant, ſuperaddito quippiam olei roſei : ſed ſæpius tepefacta immutanda ſunt. Etſi cataplaſmati conſueto hyoſcyami folia elixa,& trita ſuperaddas,par beneficium præſtas. Aliud. Ad impetus eorum uaporeos,draganti uncia I. ex pridie in aqua infundes. Item alia die teris, & ſuperaddes æruginis, & aphronitri albi uncias ſingulas,& impones. Aliud. Lenticulam coctam teris,cum oleo roſeo mixtam, & ſimiliter adhibebis. Nam & lactucarum folia trita cum infuſo pane,& adhibita, magnum ad refrigerandum beneficium præſtant. Et opium,& crocus æqua menſura,cum lacte bubulo,uel caprino contritus,& impoſitus, ſimiliter operatur. Et ſi ex oleo roſeo cerotarium miſceatur, hoc idem erit. Hæc de uapore dolentibus ordinaui : cæterum refrigerantibus commotionibus,uapores,cataplaſmata,unguenta chalaſtica, uel paragorica,omnibus & nota ſunt,& conſueta.

IN THEODORI PRISCIANI LIB. III. AD VICTORIAM, DE PASSIONIBVS MVLIERVM, ET CVRIS EARVNDEM, PRAEFATIO.

INTELLEXISSE te non minus nobis arbitror Victoria, artis meæ dulce miniſterium, omnem mei operis efficaciam, in quo immemor non ſum prꝫfationis meæ, quando duobus libris pares cauſas propoſui euporiſton, officium uidelicet meum in logica diſputatione: ſed non longe abeſt ab utroque gynæciorum uiſitatio. Et quoniam hæc ratio tota medendi indiget diligentia, ſolitaneum libellum confeci de mulierum curis: ſolitaneum inquam, & remotum à publico ſpectaculo. Et ego quidem te ſcientia iuuabo. Tu uero, cui communis arridet ſexus, & ſecretum facile inuenit tua conſcientia, cum fiducia exercere ſedulo gynæciam propoſitam meo tractatu, & tua diligentia adhibeto medicinam.

THEODORI PRISCIANI GYNAECIA, SEV LIB. III. DE MVLIERVM PASSIONIBVS.

De mammillis poſt partum dolentibus. Cap. I.

MAMMILLAS cum tenſione tumentes, uel dolentes, quod poſt partum quãmaxime mulieribus euenire conſueuit, quas ex eo etiam grauis dolor inquietat, hoc ordine curare debemus. Per initia mediocriter conſtringentibus uti conueniet: ut eſt ſpongia molli, infuſa in poſca, quæ leui anadeſmo continenda erit. Sic etiam dactyli, cum pane in poſca infuſi, & contriti, ſæpe par beneficium præſtiterunt. Si uero certa ratione lac prohibendum erit, cataplaſmati ſuperiori admiſcendum eſt aut alumen ſciſſum, aut herbæ pulicaris ſemen, aut coriandrum, aut portulaca. Nam & unguenta ex ſolis earum ſuccis frequẽter adhibuimus, cum penna molliore loca tangentes. Si indignatio illa his minime potuerit prohiberi, & lactis aggregatio maximum feruorem locis incuſſerit, tunc cataplaſmatibus chalaſticis conueniet imminere, ut eſt panis in mellicrato infuſus, & cum oleo dulci contritus. Similiter etiam de ſeminibus tam lini, quàm fœnogræci, uel hordei farina, aliquando ſingulis, aliquando commixtis, & cum adipibus ſæpe porcinis recentibus, in mellicrato temperatis. Sanè ſi pondus cataplaſmatis tolerare non potuerit, ſpongijs mollioribus infuſis in aquis chalaſticis, dulcibus, & paragoricis, quæ ex hybiſco, & ſeminibus lentis, & fœnogræci conficiuntur, loca tantũ modo uaporanda ſunt: & impoſitis continuo lanis, oleo dulci calido infuſis, fouenda erunt. Si ſaniem forte collegerint, iam ſuis temporibus, & proprijs adiutorijs maturata, aperienda erunt, ut ſub una egeſtione poſſint penitus percurari. Si uero minime percurari poſſint, tranſacto impetu, uel indignatione mammarum, ſimplex cerotarium adhibẽdum eſt, uſque in plenam ſanitatem. Sanè ſi eadem infantem nutrire minime decreuerit, tunc cerotario ſupradicto puluerem contuſi lapidis molaris admiſcebo, anadeſmum quoque mediocriter ſtringo, lactis impetum prohibiturus. Quod ſi lactandi arripuerit uoluntatem, tunc anadeſmus laxior, tunc fomenta chalaſtica adhibenda erunt, quæ lactis non prohibeant copiã miniſtrari; ſed magis præeuntibus fomentis, & uaporibus ſupradictis, cypero, ouo, & croco in unum contritis, mammillas unguendo adiuuabo. Alij pumicem cum oleo cyprino tritum impoſuerunt. Alij cyminum cum aqua contritum. Alij uero fabæ pollinibus uuam paſſam purgatam, & contuſam miſcuerunt, & ex his cataplaſmando, lactis auxerunt fœcunditatem. Sic ſeſamo trito cum oxymelle, ſic cantabro cocto ſimiliter in oxymelle, ſic de hederæ folijs contritis, ſic de ficis pinguibus tunſis, ſic de caſeis recentibus, tritis cum oxymelle, cataplaſmata confecerunt. Quibus omnibus lactis ſecundũ officium procuratum eſt. Si lactis interea nimium pondus etiam duritiam procurarit, folijs apiorum, uel menthæ, uel caulium cum pane tritis, & mellicrato, illam duritiam reſoluimus. Ergo per initia generaliter omnibus mediocriter ſtypticis obuiandum eſt: per augmenta, uel impetus, chalaſticis uel paragoricis: & licet hac lege medendi omnibus ſeruiendum ſit, attamen mammillarum mollium intuitu omnia moderatius fœminis adhibenda ſunt.

De præfocatione matricis. Cap. II.

SVNT uariæ & diuerſæ cauſæ matricem frequentius attentantes, quæ licet ſub duabus præcipue principalibus paſſionibus conſtrictionis uel laxationis comprehendantur, tamen etiam partim ſub certis accidentibus alias cauſas efficiunt. Huic ergo ſub definita lege profeſſionis, quæ cõſtricta ſunt ſoluo, reſoluta uero (quibus quammaxime & laſſitudo ſociatur) ſtypticis potiſſimum, atque mediocriter frigidis ſtringo. Quibus autem repentina commotio matricis innaſcitur, hæ muſculorum omnium contractione, & totius corporis dolore nimio quatiuntur: & hac ui ſæpe interceptum uocis officium, ſub horrore caſus, ueluti paralyſeos mentitur imaginem: quam paſſionem in græco opere ὑστερικὸν νόσον appellamus. Quo tempore ad illa duo præſidia principalia, omnibus cõcluſionis neceſſitatibus ſubuenientia, recurremus, phlebotomi præſens beneficium, & uentris purgationem. Specialia uero fomenta olei dulcis calida, & aquarum conſueta chalaſticarum cataplaſmata de ſeminibus paragorica, cum mellicrato. Emplaſtra, ut diachylon, cerotaria ſimplicia ex adipibus temperata, & medullis. Peſſaria ex melle & butyro.

Item

Item liuianum, & cera,quorum confectiones ſubiectis adiungo . Ex encolpiſmis ſuccis aut ptiſanæ ,aut fœnogræci,aut olei dulcis. His articuli & calefaciendi ſunt,& mollius conſtringendi. Ventoſis quoque admotis inguinibus,uel femoribus,recurſui,uel inclinationi matricis occurremus . Fumigijs bene olentibus ad inferiora matricem prouocabo,odoribus enim grauibus repercutitur . Minoratis uero ſupradictis accidentibus,plena quoque declinatione,manifeſto conuenit iam exercitijs aptis ſexui commoueri,& aeris,uel locorum mutatione iuuari. His cibi humaniores,his iam lauacra concedenda : uinum attamen ſub moderatione.

De inflatione, uel tenſione matricis. Cap. III.

INFLATIONEM, uel tenſionem ſi longo tempore matrix ægra conceperit, omnibus ſuperioribus chalaſticis & aptis conſtrictionibus imminebo , ſuperaddens cataplaſmatibus ficus tunſas, abſinthij puluerem,uel eius decoctionem,epithimata amyctica ex puluere lauri baccarum,pyrethri,caſtorei,nitri,& cæterorum ſimilium,cerotario commixtorum. Expedit frequenter polyarchion uti. Encathiſmata uero, uel uapores ex decoctionibus ſtaphylini,dauci,pulegij,uel cæteris ſimiliter diureticis procurabo. Inflationibus diu permanentibus,artemiſia admiſcenda,aut marrhubium,hyſopus,aut baccæ lauri : aliquando caſia,& celtica: ex quibus etiam peſſaria conficienda erunt. Nam ex ruta uiridi,trita cum melle peſſario ſemper utor temperato. Superaddo nitrum,uel aphronitrum,pulegium,ficus pingues purgatas, & contuſas, cyminum : ſed ad eorum ſenſum mordacem,& calidum temperandum,lactis temperabo commixtione. Si uero duritiã contraxerit, quam alibi mylen appellamus,hanc primo ſicuti contra inflationem ordinando contexuimus , adiutorijs chalaſticis imminens ſoluere laborabo. Omnibus ſupradictis conſtrictionum accidentibus minoratis,iam conuenit ex paruo leues attentare geſtationes, & ſub certa declinatione paſſionis,appetere lauacra,cibos humaniores præſumere,& poſt reſumptionem corporis, anechicis temporibus,omnes ex ordine cyclicas diſponere curationes inguinibus adhibendas. Has ſemper perſolidabit etiam lauacrorum frigidorum conſuetudo diſpoſita.

De arthriticis. Cap. IIII.

CONTINGIT interea frequenter certa,& ſpecialis paſſio fœminarum,ut aut naturaliter aliquãdo clauſæ naſcantur,aut uulneribus præeuntibus,ac cicatrice interueniente clauſæ fiant, aut præſenti indignationis interuentu penitus concludantur. Si ergo ex cauſa præſentis indignationis obductæ fuerint,omnibus chalaſticis adiutorijs,ex lege reſoluendæ erunt. Sed ſi ex uulneribus obductæ cicatrices , aut neſcio qua illa lege naſcendi clauſæ fuerint,quod tamen aut digitis,aut oculorum poſſit fide probari: tunc à chirurgicis conſiderata menſura, reſerandę erunt : ea tamen intentione , ut hæc patefactio linteolis,aut alijs adiutorijs patefacientibus diutius diſterminetur,ne obductæ in ſe identidem ſciſſuræ recentiores,occaſionem claudendi protinus ſortiantur.

De conceptione. Cap. V.

ALIQVAE mulieres , quæ uoto poſteritatis longo tempore deſideratæ afficiuntur, medicos acerſerunt,quas effectus elaboratæ cõceptionis,felices & peritas exhibuit. Noſti itaque ô Victoria, profeſſionis communis hoc magis eſſe neceſſarium miniſterium,quę ex officijs ſedulis in his magis rebus experimẽtum habes,quantum aut gratiæ,aut gloriæ accreſcat medicæ promittenti,ſi ſuſcepta conceperit . Vnde licet inſcia non ſis huius curæ,conceptionem procurantis:attamen diſpoſita tibi,conſideratis omnibus,ordinaui,per quæ curandum erit. Prius inquirendum eſt,necubi officium matricis,aut inclinatum ſit, aut concluſum : unde aut modicis purgationibus aperientibus impeditur,aut tempore purgationis, internorum dolore nimio conquaſſatur . Quod ſi forte ita res habet,phlebotomanda erit,de talo quammaxime : quo ad inferiora uicinior materia prouocetur. Sic deinde ad ordinationem curæ aduertendum nobis erit, quæ concluſum prius moderate orificium patefaciat , ut purgatione ſolenni citra offenſam diſpoſita , & deſiccari , & calefieri matrix poſſit. His etenim rebus ita deſpoſitis,conceptionis uota facilius ſubſequẽtur. Si phlebotomo adhibito necdum tempus ſua ſecreta cognouerit,tunc oleo dulci,uel anethino,uel rutaceo inguina fouenda erunt : & poſt lana,in eodem oleo calido infuſa,contegenda. Tunc cataplaſmatibus chalaſticis calefacienda : quibus admiſcebo aut artemiſiæ puluerem, aut dictamni : quarum etiam in aqua coſtarum frequenter uapores exhibeo. Nam & fumigia uaporatis partibus ſupponi cõuenit ex ſupradictis herbis , lapide gagate adiũcto. Si his omnibus rite adhibitis, naturalis circa purgationem ordo permanſerit,matricis officio mediocriter relaxato,iam adiutorijs conceptionem procurantibus imminendum eſt. Continuo igitur cum ſe purgatio citra offenſam tranſegerit,ex diachylon,uel liuiano,peſſo cum nardino,uel roſeo prius reſoluto,encolpiſmo uti cõueniet. Et poſt matricis delauationem,ex eodem medicamento,& peſſo priore,peſſarium adhibere continuis diebus triginta conueniet, uſque in diem uenturam alterius purgationis. Quibus tranſactis,liuiano nitrum conuenit commiſcere,quod adhibendum erit, poſt encolpiſmum,ex ſubiectis ſpeciebus diſponendum cardamomum, dictamnum,artemiſiam, irim,rutę ſemen,omnia contuſa & cribellata,oleo dulci & plurimo miſcenda ſunt : ut ex his ante peſſarium fomentum adhiberi poſſit. Commodius interea fiet,ſi huic fomento recentes porcinos adipes,aut anſerinos ad-

miſceamus. Poſt quod continuo peſſario tali uti expediet. Ficus pingues in aqua decoctas,& tritas,melli miſceamus : & ex hoc peſſario inijciamus. Deſuper uero liuianum ſuperimponi conueniet. Deinde interſecti nitri glebam accipimus,& in modum balani collyrium factum,molli lana contegimus,quod ſuperillitum liuiano inijciemus. Nullo etenim remedio meliore & magis innoxio,aut corrigi matrix poterit , aut purgari,quàm uſus nitri ſuppoſitione. Poſtquam uero his adhibitis,quę ſufficere arbitror ad omnia corrigenda , quæ impedimento conceptui eſſe poſſunt , iam uti conueniet his duobus ſequentibus peſſarijs aromaticis,conceptionem maturantibus. Fit autem prius hoc modo . Cera alba, adipe gallinarum , terebinthina,& nardino oleo. His omnibus ex æquo ſolutis,coagulum leporis admiſcemus,& hoc poſt encolpiſmum ſupponemus. Aliud uero omnibus experimentatum uſibus,ſequens hoc eſt. Caſſiam fiſtulam, folium,ſpicam indicam , amomum , in uncijs ſingulis,omnia cribellata cum ſtaphylino, aut nardino oleo, accepto coagulo leporis admiſcemus : & hoc peſſario,ordine adhibito, rite eſt maturata conceptio . Iam nunc & ſuperiorum peſſariorum conuenit ſubiungere compoſitionem. Peſſarium diachylon contra omnes concluſiones utiliſſimum & probatum. Lini ſemen,altheam,fœnogræcum,omnia æquis ponderibus in uas nouum mittimus,ubi oleum dulce,& aquam ęqua menſura adijciemus,ut ſemina pertegantur. Quæ cum molli uapore coqui & bullire cœperint,undatio,uel ſpuma quę ſupernatauerit colligitur. Cui anſerinos,uel gallinaceos adipes,& cętera iungimus,ut peſſario moderamentum faciamus. Sic nos diachylon peſſarium cõficimus:quod,ſollicitius ſi fuerit temperatum,unguentum magnum chalaſticum,uel paragoricum faciet . Liuianum uero ſic facimus. Ceræ ponticæ unc. IIII. maſticis unc. I. ſtoracis unc. I. adipis anſerini unc. III. butyri unc. III. medullæ ceruinę unc. IIII. nardini olei unc. IIII. Hæc omnia ſecundum conſuetudinem tunſa,ſoluta autem miſcebimus ut peſſarij temperies procuretur. Hęc eſt ordinatio curę,omnibus mulieribus adhibenda concipere cupientibus,quam breuiter conteximus . Sunt etiam alia quamplurima,ab alijs uarijs coniecturis compoſita,quę magis cauſticis adhibitis,forſitan poſſint purgationem ſanguinis extorquere. Commodius eſt autem ſic impendere officium medicinę , ut cum ſuſceptam cauſam curare cœperis, alia non creetur. Sunt alia duo genera peſſariorum : at ego magis blandis,quàm cauſticis,conceptionis cauſa procurandæ, purgationem ſedare uolo,quàm extorquere : quibus etiam magiſter meus,& purgationem abſque offenſa ſe procuraſſe frequentius teſtabatur , & conceptionis officia perfeciſſe. Ea ſic conficiebat. Opobalſami un. I. peucedani unc. I. ariſtolochię unc. I. myrrhę et croci ſemiuncias ſingulas,medullę ceruinę,& adipis anſerini ſemuncias ſingulas : ſemina ſeorſum quę addenda ſunt cribellantur,& ſolutis ex more miſcentur,& ſic tuſis peſſarium fiat. Hoc primo peſſario exempto,mox tempore ſecretorum poſt balnea ſupponendum eſt : quod duabus horis continendum erit. Aliud peſſarium,cuius ſequens iſta confectio eſt. Opobalſami uncia I. opopanacis unc. I. thuris maſculi unc. II. cinnamomi unc. II. myrrhę unc. I. coſti ſemuncia I. croci,caſſię ana ſemuncia I. hęc ſimiliter contrita,oleo irino commiſcentur,ut paulũ pingue fiat: cum uero utendi tempus aduenerit,poſt purgationẽ & balnea,& peſſarij prioris uſum,uteris neceſſario linimento. Peregiſſe me arbitror quamplurimas ſub conſtrictione mulierum ęgritudines,è quibus ſi quas forte minime comprehendimus , ſub uno & ſimili relaxandi beneficio uiſitandę erunt. Varię etenim pro cauſarum temporibus,adiutoriorum ſpecies poterunt adhiberi,eadem attamen medendi omnibus uirtus.

De abortiuis. Cap. VI.

ABORTIVVM dare nulli unquam fas eſt . Vt enim Hippocratis atteſtatur oratio, tam duri reatus conſcientia medicorum innocens officium non decet maculari. Sed quoniam aut matricis uitio,aut ætatis impotentia,ſub qua præpropere frequenter partus euenit,fœminæ periclitantur: expedit prægnantibus in uitæ diſcrimine conſtitutis,ſub unius partus ſæpe iacturã,ſalutem mercari certiſſimam. Sicut arboribus areſcentium ramorum accommodatur ſalutaris abſciſio : & naues preſſæ onere , cum graui tempeſtate, iactãtur ſolum hñt ex dãno remediũ. Vndę breuiter huic loco adnectenda,continuo deſignabo. Si ergo neceſſitatibus,aut ætatis immaturitate,aut uitijs ſuperius comprehendis,pecus molliter ſubtrahẽdum erit,his quammaxime conſentio faciendum,ut cataplaſmatibus chalaſticis artemiſiæ ſuccos,aut tuſæ puluerem miſceamus : dictamni quoque ſimiliter. Sic ariſtolochiæ,ſic rutæ ſeminibus : ſic & fomentis,& ſupradictarum ſpecierum decoctionibus factis uti conueniet,quę ſcripta ſunt in cura conceptionis,ac ſanguinem innoxie prouocantibus. His uero ſequentibus aliqui uſi remedijs,duris forſan,corporibus minus obfuiſſe uidentur,qui ſanguinem extorquentes,ſimul etiam uenientia pecora pertraxerunt. Succum rutę uiridis potui dederunt,ad neophyta excludenda. Hanc eandem rutam uiridem,cum rancidis nucibus,& cum melle tritam dederunt,aſſeuerantes pro peſſario apponendum. Interea etiam myrrham, & artemiſiam,& leucoſemen,ex æquo cum ſucco menthæ,potui ſimiliter poſt balnea dari debere aſſeuerauerunt. Item lupinorum amarorum puluerem,myrrhæ,& leucoſemen : quæ omnia ex æquo cum menthæ ſucco temperauerunt,ut trociſcus cõficerent: quos cum decoctione artemiſiæ,aut dictamni dari conſtituerunt. Alij radicem panacis,myrrhæ,aloes,ex ęquo, ſimiliter ſuccum menthę uiridis temperauerunt. Alij collyrium ſuppoſitorium faciẽtes,ſic ſe hęc innoxie extorſiſſe teſtati ſunt. Myrrhę,& abſinthij, irios Illyricę,radicis panacis uncias ſingulas,gummi unc. II. quas in ſucco fœnogręci infuderunt. Ex quo mixto cum puluere ſupradictarum ſpecierum collyria,uel balanos confecerunt ,quos poſt balnea ſupponebant. Nam dictamnum cum uino tritum poſt balnea potui dabant, & continuo penè immaturas animas excludebant.

excludebant. Sed & ouium fel,in mellicrato dederunt,æque uiolẽtum. Sic fel taurinum cum nitri combuſti puluere,hyſopi ceroto miſcuerunt. Aliud. Hyſopi cerotum. Nitrum toſtum,ciminum ſingularum uncia I.ficus pingues albas bene tritas unc.II.cum lacte muliebri peſſarium ſupponendum temperauerunt. Sed & noſtro peſſo utebantur,ex ſolis pinguibus ficubus tuſis,balanos, uel collyria ſupponentes, quibus nos etiam ſpeciem nitri admiſcuimus: ſed innoxie etiam purgatio procuratur hoc modo. Aliud excluſorium uiolentum. Myrrham tritam,& helleborum felle taurino miſcentes, & temperãtes pro peſſario ſupponebant. Aliud. Myrrhę uncia I.ficus pinguis tritę lib.I.galbani unc. I.aphronitri unc.III. omnia trita, tuſæ ficui commiſcebant: & cum uſus forte fuerat neceſſarius,cum melle peſſarium ab iiſdẽ temperabant. His etiam ptarmica adhibuerunt ex helleboro,ſtruthio, caſtoreo: ut membris omnibus exagitatis, pecus facile extorquere ualuiſſent. Coacti etiam aliorum ſcripta elegimus,inclyta quidem ſub illis neceſſitatibus,ſi ſaltem uel non importunis menſibus ingerantur. Sed quoniam his inconſiderate frequenter ita rebus geſtis,ui & uapore adhibito ſpecierum,hæmorrhoiæ uenerunt,per quas & uulnerationis penè incurabiles fluxus læſas fœminas occupauerunt, ad hæc nos quibus ualemus tandem adiutorijs ſalubribus obuiamus.

De hæmorrhoia matricis. Cap. VII.

HAEMORRHOIAE matricis(licet etiam ex alijs fieri ſoleant)attamen,quoniam omnes una lege medendi curandæ ſunt,ſubiectis earum cauſſis,adiunctiſque omnibus,ut arbitror,ſub cõſtrictione paſſionibus,eiſque pertractatis,ad reſoluta,& ſub effuſione laborantia deſcẽdimus. Quæ,quamuis ſæpe chronicarum more cauſarum difficile liberentur,uaporibus conſtringendæ ſunt,ex decoctionibus ſpecierum omniũ ſtypticarum,quas etiam nunc ſubiectas admoueo. Myrti uiridis flore,malogranati cortice,& arboris pini,ſiliquarum folijs,uel baccis lentiſci,ſimiliter roſa ſicca,& galla,rore ſyriaco,& cęteris ſimilibus. Itẽ encolpiſmis imminere cõuenit ex croco,hypociſtide,acacia, omphacino, lapide hæmatite, lemnia ſphragide: omnibus tuſis,& mixtis decoctionibus ſupradictarum ſpecierum,aut ſuccis polygoni,uel arnogloſſæ temperatis. Poſt uero,ſpongia infuſa in poſca,& ſuppoſita,muniendę erunt. Inguinibus uero,lanas infuſas ſuccis ſupradictis imponi ſuadeo. Expedit interea omnibus ſuperioribus locis uſque in mammillas,cucurbitas ſtalticas ignitas imponere: ſic etiam interſcapulas diu perſeueraturas,ſed molliter detrahendas. Epithimata uero ſtaltica,quæ dyſentericis ordinauimus,imponenda ſunt,quammaxime ex dactylis thebaicis,in uino uel aceto decoctis, ex cerotario commixtis, ſpeciebus quoque,quas noſti competenter poſſe conſtringere.

De uulneribus matricis. Cap. VIII.

SI VVLNERATA ex his matrix fuerit, quibus uulneribus interius putredo frequentius ſociatur: aduertis ex egeſtionibus,quatenus debeas cauſæ ſuccurrere,adhibendo aut trociſcos ex auripigmento,calce uiua ſandaraca,puluere chartæ combuſtę,& cæteris ſimilibus: quos ita conficito & temperato,ex ſuccis omnium ſpecierum ſupradictarum.

De fluxu rheumatis, quem ῥοῦν appellamus. Cap. IX.

SI EX his fluxus perſeuerans ſanguinis,uel humoris,calorem uariãtis,moleſtiam fecerit, quem nos ῥοῦν appellamus,his omnibus ſuperioribus imminendo conſtringendus erit,uel deſiccandus. Si quis uero etiam potionibus curare uelit,habet has potiones,à nobis ſimiliter ordinatas, in his autem qui ſanguinem uomuerunt,aut dyſenteriæ uitio laborarunt,ſi humanius res profecerint: ut ueluti in chronicis mos erat,aliquando commoueantur,aliquando ſub blanda dimiſſione releuentur: quo tempore cycli nobis iã omnis ordo intendendus erit,& arripiendus. Vomitus prius frequentior adhibendus, quammaxime per radicum acceptionem. Exercitijs paulatim creſcentibus imminendum eſt. Aeris mutationes appetendæ. Locis iiſdem pſilothra,paropteres,dropaces,& ſinapiſmos appono: quibus omnibus perſeuerando, uim magnam rheumatis magnis ualeamus adiutorijs ſuperare. Sanè ſi ſanguineus & cum dolore fluxus fuerit, etiam phlebotomo eas expedit releuari,omnibus ſupradictis ſtypticis imminendo.

De gonorrhœa, id eſt ſpermatis effuſione. Cap. X.

EFFVSIONE aliquando etiam ſpermatis ſpontanea,& importuna fœminæ fatigantur, quod in græcis noſtris γονοῤῥοίαν appellamus. Hæc quæ in uiris,hoc uitio laborantibus,ſuperius ordinata ſunt,etiam fœminis conuenit adhibere. Ordinata gynęciarum diſpoſitione,ſufficere arbitror principalium paſſionum conſtrictionis,& relaxationis cauſis,ex paruis omnibus adiutorijs,competenter adiunctis. Cætera uero quæ artis officio parturientibus aut diſponenda ſunt,aut facienda,uſu magis quàm lectione debes aduertere: ut intelligas quę pertineant ad ſalutem mulierum.

THEODORI PRISCIANI LIB. IIII. AD EVSEBIVM FILIVM DE PHYSICA SCIENTIA.

SCRIBENTI mihi de Phyſica ſcientia,qua te maxime delectari intelligo,ſufficere arbitror Menandri comici inſigne argumentum. Apud ciues ſuos cum ſtudiorum annis,magnę ſciē tię laboraret inuidia,produxiſſe in theatrum fertur ſuem,partu plenam (hoc enim in loco celeberrimum Atheniēſis eloquentię auditorium erat)produxiſſe inquam,expectantibus auditoribus, plenam ſuem,ibique eius exectum uterū in euripo fuiſſe proiectum. Cumque interfecti penè,ductu tamen naturę agerentur, Atheniēſes,inquit,uiri, ſi in paruis annis ſcientiam meam miramini , iſtos natare quis docuit? Hinc aduertere datur,Euſebi dulciſſime filiorum meorum,gratum mihi teſtimonium. Valde enim in te amo laboris mei operęprecium,& quod tu mihi nunc ſcribendi contigeris auditor. Dixi,datur aduertere,quantum naturæ uis pateat in omnibus elementis, eorumque ſemine,atque animantibus,cuius uirtutes non fruſta inter ſe diſſentiunt,aut ſecum copulantur. Alcyonio herba paſtę oues periclitantur:mox,radice eius aſſumpta,liberantur. Mulorum ſanguis potus,uenenum eſt: carnes eorum cibo datę,ſunt remedio. Medentur uentris tormento canes,paſtę gramine. Et horrida ſus nebulam diſcutit,campo pabulata: & iacta per dictamnum, excluduntur tela. Et cerui longęui uita,adeſis mutatur cornibus. Et communes chelidonię,communibus herbis,pullorum ſuorum declarant oculos. Ad poſtremum,natura omniparens,ueluti adiuncta charitate,cuncta ànimantia proſequuta eſt. Quę enim naſcendi ſortem tribuit,uiuendi ac ualendi ſubſtantiam non negauit . Eſt enim in omni mundo natura , quę operetur grande ſecretum. Sed illud mirari non deſino,cur irrationabilia,& uagę aues,& agreſtes ferę,ad beneficia naturę proprius accedant. Supra cōtexti dabitis mihi ueniam operis,patres,priores. Diſputationum enim ueſtrarum rationes,morbidorum animaliū genus,& his ſimilis ætas mundi rudis ignorauit. Pythagoras Aegyptię ſcientię grauis auctor,ſcribit ſingula noſtri corporis mēbra,cœleſtes ſibi poteſtates uendicaſſe. Vnde fit,ut aut contrarijs quibus uincuntur,aut proprijs,quibus placantur,conemur. Hinc eſt,quod & Romani,Febri ædē ſtatuerūt,& quod Quartanas Saturni filias affirmauit antiquitas. In quarum curatione,Democritus inquit,pollutione opus eſſe:ut ſunt cædes,& culpę,& menſtrua mulieris, & ſacrarum auium , uel uetitorum animalium carnes cibo datę,& ſanguinis potus. Nam & epilepſin,quā hieran noſon appellauere,ſic curare pręcipit : efficacię potentiam pręferens , & uitans inquiri rationem. Sed hęc non nos primi prodimus : fateri non pœnitet : communia ſunt, quę cum ueteribus ſentio. Atqui mea quę ſcripſero in ijs duntaxat & nos magis poſteris placebimus . Nec mirum,ſi nulla circa uiuos fama eſt . Sua tempora lector non amat . Hinc eſt illud clariſſimum ſatyrici diſtychon.

Parua coronato plauſere theatra Menandro.
Riſeruntque ſuum ſecula Męoniden.

Nam & magiſter meus,quo me uſum eſſe pręceptore pręmiſeram,dum uiueret,bellus habebatur , qui nunc orbo toto Vindicianus celebratur . Et profecto nullius unquam uirtus,digne ſuo ſeculo honorata eſt : uel quòd inuidię,fortunęque locus inter uiuos maneat,uel quòd à miſerię orto deſiderio celebretur poſt fata probatio. Herba polygono coronatus,quam quis luna decreſcente ſuſtulerit , dolore capitis caret. Similiter etiam herba illa,quę forte inuenta fuerit in capite ęnearum ſtatuarum. Nam & reliquias bouis potantis ſi quis biberit, moleſtia capitis releuabitur . Spuma uero eius fronti illita lege ſecretiore naturę,graues inquietudines capitis ſedat. Et cornicis cerebrum,quolibet genere acceptum , paria facit. Similiter etiam muris cerebro comeſto,natura omniparens,magnum remedium caput dolentibus præſtitit. Ferulæ quoque combuſtę,cinis,oleo mixtus,frōti uel capiti illitus,inquietudines capitis ſępe ſedabat. Tantum etiam de uulturis cerebro,mixto oleo perunctum caput, frequentius liberatum eſt . O quantū naturæ uenerationis debetur. Nam magnes lapis admotus capiti,ex altitudine latentes morbos eripuit? & nidis hirundinum mox expoſitus, atque cum aceto contritus,frontique illitus , par beneficium procurauit ? Hęc Phyſica remedia ſufficere arbitror caput dolentibus,& hinc etiam de epilepticis quędam ordinauimus. Remediorum recte adhibitorum efficacia,ſemper cauſarum bonos exitus confirmauit . Latentes epilepticos,gagatis lapidis admotum fumigium,ſemper repentinis caſibus publicauit. Hoc de araneis parietum,hoc de ſtercore canum fumigium ſimiliter facere conſtat . Nam & opertos caprarum pellibus , ſi in aquam ingredi facias litoris,infuſis plantis,& tectis,epilepſiæ paſſio commouebitur . Similiter etiam ſi nares eorū opobalſamo tangas,ſollicitius epilepticos publicabis. Et acaciæ pulueres ſi cum aqua calida acceperint,& ſi continuo correpti fuerint,inſanabiles erunt . Sin uero febrierint,facilius liberantur. Hoc de prodendis,cognoſcendis epilepticis ſcripſimus remediorum,nunc opus eſt ordinatione. Pęoniæ radix magnum præſidium præſtat,ſi continue potata,frequentius odoretur . Sic alicacabi , ſic nycteridis radices medentur . Ex corio frontis aſini, facta ueluti faſciola,eorum articuli conſtringendi ſunt,& dextri eius pedis ungulæ portatus circulus,pari conditione medebitur . Interea caprinas tunc tantummodo carnes comedentibus,camelorum medulla,oleo roſeo reſoluta,tempora capitis, ſtomachus , & totum pectus matutinis horis perungendum eſt . Ex ſanguine muſtelarum unguentum commode adhibitum,par pręſtitit beneficium. In ipſis uero commotionibus,ſi ſanguinem de eius pedum digitis elicias,quoquo pacto, & eius frontem ex eo tangas,& labia,continuo exurgit. Tunc etiam aſini lotio aſpergi conueniet . Addo interea,quod ille ait,ſi mihi fas audita loqui, quod neceſſitas procurandę ſanitatis extorquet,eodem lotio aſini potari eos debere, & hirundinum ſanguinem,cum thuris maſculi puluere,ſub æqua ponderatione ,

cum oxymelle ſimiliter ſumere. Sic alij ueteriores ſub certo ſecreto naturæ, excepto capite ac pedibus, cæteras muſtelæ reliquias,atque partes corporis obtulerunt, ex cuius cibi beneficio moleſtiam paſſionis frequentiſſime declinauerunt. Aliud. Vina multum acria, horis matutinis data diebus triginta continuis,profuerunt. Pari forma,etiam ex teſta cerebri aſini combuſta cinis datus profuit. Sic altheæ ſuccus,ſic coagulum leporis,in modum grani erui per dies XXX. miniſtratum horis matutinis, epilepticos liberauit. Nam & mulieribus menſtruãtibus,hoc uitio laborantibus coire conueniet.Hęc epilepticorum præcepta,& probata remedij cura diſpoſita,deinde reliqua,ut potero,uaga,& diſſeminata remedia collecta deſignabo. Hybiſcum,& caricas diſcoctas,& tritas diligenter,ubi admiſcueris,admiſces paſſi calicellũ plenum,modicum axungiæ porcinæ,quaſi unciam,& pollinem de hordeo,ita ut hybiſci,triti uncias II.caricarum unc.II.non febricitanti admiſceas,cum quantum merum eſt.Febricitanti autem,aquam de hybiſco,& caricis ubi bullierit,hoc cataplaſma impones,& uſque in alterum diem mane habeat.Et item alia ſimiliter facias,per dies quinque. Poſtea diameliton ſolues cum ceroto,& pones: deinde iunges in ipſa diameliton,etiam aliquantulum diaſpermaton:& cum melius habere cœperint,das potionem athanaſiam in aqua calida,& cochlear unum mellis,& cochlear unum aceti.Hoc per triduum facis: & ſi uſus exegerit iterum, repetis cataplaſma. Ad ueſicæ autem dolorem coquis aquam de fœnogræco cum hybiſco, & fomentabis ſuper pectinem,de aqua calida,ita ut ante oleo calido omnia loca quę patiuntur perungas.Quę cum facis,ſedebis ſuper peluim maiorem,& leuiter fomentabis, ne loca contundantur.Poſtea detergis diligenter,& facis cataplaſma de fœnogræco,& lini ſemine,& polline hordeaceo,in aqua & oleo,ac modico melle cocta,cataplaſma inducis,& ponis.Omnia loca cum ipſis quoque teſtibus percooperis. Hoc tandiu facis,donec dolor recedat.Deinde decoquis adarcem,origanum,& petroſelinum,& ſic dabis potionem cũ modico melle. Medicamen autem diameliton ſolues cum ceroto molliſſimo, & cum adipibus pollinis, uel porcellinis,& medicamen baſilicon,ita ut ante clyſterizes eum qui patitur,exinaniendo ſtercus totũ, & ſic curabis eum. Confectio medicamenti ad matricem curandam,uel menſtrua prouocanda. Primo diffumigatur mulier ſedens,de ſtorace,ante quinque dies quàm menſtrua ei ſolent uenire, & encolpizatur pigmentis,quæ inferius ſcripta ſunt.Diachylon unc.I.baſilicon ſemuncia una,ceræ punicæ unc.I.adipis anſerini unc.I.oleo libyacio quantum neceſſarium fuerit. Species autem ſolues cum oleo liliacio, ita ut medietas cum aqua ſupra focum bulliat, & alteram medietatem cum ſupradictis medicamentis,& olei uapore facias caleſcere,ut ſic ſoluantur.Et cum cœperis uelle encolpizare,antea uentrem eius cura de ſuccis ptiſanæ,fortiter diſcoctæ,immixto clyſteri oleo anethino.Et poſt iſtam iniectionem,ſi purgatio menſtruorum plena non fuerit ſubſequuta,dabis ei puluerem picræ cum uino,& melle,& calide permixtum. Sed ante quartum diem conſuetæ purgationis,ita cura,ut antequam encolpizes, primo de ſucco ptiſanæ decoctæ cum anethino oleo,uentrem cures,& ſic encolpizes: & hoc uſque in diem purgationis,ſi neceſſe fuerit,bis in die facies, & nunquam anhelitum uel dolorem ſtomachi patietur. Hygna dicitur ſolutũ collyrium.Et dicitur panchriſton. Facit autem ad multas paſſiones,& eſt approbatum.Ad ſynanchem, penna illita faucibus,eam ſoluit. Vlceribus uero aurium prodeſt cum melle attico,& uino,ęquali pondere ſolutum,calefactumq́ue,ad aures immiſſum,& non effuſum. Vlcera locorum omnium emendat,præcipue tamen oculorum foris illitum: duritijs etiam palpebrarum ſic confectum quoquo modo ſe habeant, ſi penna molliter inungatur,uel tangatur.Aſperitates uero deintus ueteres palpebrarum ſanat: albedines,ſuffuſiones membranarum,de oculis expurgat omneis.Morſus omnium ſerpentum curat:ſiue intrinſecus potui datum in uino,& oleo bono. pari menſura quantum ſufficiet calefactum, ſeu deforis penna illitum,bene ſanat. Cuius compoſitio talis eſt. Aeraminis combuſti unc.II.myſi aſſati ſemunciam,myrrhæ trogloditis unc.I.croci ſemuncia,paſſi cretici heminam,piperis communis ſemũciam, uini aminei cãdidi quod ſufficit. Vniuerſa cum dimidio uini in mortario teris,per dies numero XXII. Proinde reliquũ uinum permiſcens cum paſſo cretico coque. Agitatum tranſcolas in trullionem,ſed immittis ſimul ſupra memorata de mortario,in ipſum trullionem: tunc uero leuioribus carbonibus impoſitum trullionem omni hora agitas,ne illa quæ grauiora eſſe uidentur,in fundo remaneant,& comburantur: ergo mouenda ſunt ſine intermiſſione.Et cum feruendo,in modum mellis deuenerit, infrigidatum uaſe uitreo ſeruare debebis. Ad conceptionem.Leporis uuluam aſſatam teris,& dabis in uino mero,in balneo ſabanis inſidenti bibere,ieiune.Si ipſa die uel nocte tacta fuerit à uiro,concipiet. Ad conceptionem experimentũ. Nardum aſianum,uuam uero paſſam creticam purgabis,ut tollas grana quæ habet,& myrrhæ trogloditis modicum,teris diligenter more collyrij.Sic enim probabis. Ad roſtrum applicas,& labia inde fricas,ſi dulce eſt: ſic mulier utatur. Si uero amarum,adauges uuam paſſam,& cum lana peſſarium factum ſuppones per dies XXX. Etiam ſi στεῖρα eſt,concipit.Et pariter præparamus uiro. Rutam agreſtem tere, & inde ueretrum line,ſtatim excaleſcit.Poſtea ſi non pauſauerit ueretri tenſura,idem ueretrum oleo unges. Inguina ſi à caballo indoluerint,oleo roſaceo tanguntur in balneo,& extra balneum. Si autem cum rubore nimio,aut uſtura fuerint,cum ceruſſa permixta liniantur. Ad perniones. Alumen ſciſſum in aceto acri infundis,& poſt diem agitabis,& pedem perunges. Ad lumbricos.In ollam fictilem mittis mẽtham uſque ad medias,& deſuper myricas,uſque ad ſummum,& implebis ipſam ollã aqua,& decoques omnia. Bibere dabis habenti lumbricos ieiuno,omnes per inferiora egerit. Ad menſtrua mulieri prouocanda. Rutę ſucci cyathum unum calefactum ieiuna bibat. Fortius autem prouocat,ſi ieiuna lauetur,& ſic biberit,antequam balneum intret. Sanguis ſi huic currere cœperit,ſurculus ipſius rutæ, de cuius folijs ſuccus expreſſus eſt,in ignem mittatur,& ſanguis ſe ſtringit. Potio ad luem.Cucumeris ſyluatici radicem quan-

tum habueris,mittis in mortarium,& teris cum folijs,tenerioribus ſemperuiuæ,apij,& coriandri. Cum bene triueris,adijcies mel,& grana piperis imparia,quot uolueris:& uniuerſa temperabis,& ſtanno ſeruabis,& ieiunus uteris. Et ſi quis apprehenſus fuerit,hanc potionem cum acceperit,ſtatim foris exit omnis lues ab illo,& ſanus erit.Sed & qui epulatione uſus fuerit,aut qui ſeruierit ei qui lue tenetur , nunquam noceri poterit. Chalaſticum quod oſtendit Titianus uir clariſſimus,imponendum in aluta pedibus dolẽtibus,& ligandum faſciola,& deſuper udones induendos.Ceræ punicæ unc.I.reſinæ frixæ , pon.I.reſinæ terebinthinæ unc.I.axungiæ porcinæ ſine ſale,de porcella uirgine,uel etiam de pluribus pond.I.hæc omnia in cacabo ſoluis : mittis poſtea ceram,& deſuper nitri alexandrini bene nitri unc.I.& agitando bene commiſcens,ſeruabis in fictili. Ad hemitritim, unde fiunt cardiaci , & phrenetici . Mala cytonia ſicca trita lauato,& mittes in ollam nouam cum aqua fontana,& decoques,& ipſam aquam bibere dabis.Antidotum diarobum facit ad pectoris dolorem,& ſtomachi,& iocinoris,ſplenis,ueſicæ , ad hęmoptoicos qui ſanguinem uomunt,uel expuunt,ad indigeſtionem,inflationem ſtomachi,tuſſim ſiccam: & ad tuſſim ſuſpirioſam,id eſt,qui fortiter ſuſpirant : nauſeæ prodeſt , & ſaliuis abundantibus.In his neceſſitatum uniuerſis doloribus,cochleare plenum ieiunus manducet : per triduum ſenties beneficium. Cuius compoſitio talis eſt. Maſtiches,petroſelini macedonici,oxypiperis,quod in uſu eſt unciæ ſingulæ.Item hyſopi cretici,irios Illyricæ,rutæ uiridis unciæ binæ,nuclei pinei unc.IIII. Quę ſicca ſunt,tundi & cerni debent: rutam autem cum nucleis pineis,& maſtichem,in mortario fictili aſpero detere.Hæc,cum bene fuerint malaxata,poſtea quæ ſicca ſunt iũgantur,& terantur ſimul.Deſuper autem mitti oportet mellis ſummi, quantum ſufficit : uniuerſa confecta in uas uitreum miſſa,ſignataque ſeruari debent. Decomai antidotos Terentij Eutychiani diateſſarõ. Facit ad digeſtionem,& ad urinam prouocandã,& colum. Cuius confectio talis eſt. Petroſelini macedonici,piperis,inulæ , fœniculi ſemina ęquis ponderibus tuſa,& cribellata,melle bono ſufficienti deſpumato terendo iunguntur,& dolio uitreo ſignata ſeruantur:cum neceſſe fuerit,dabitur ita. Ad digeſtionem cochleare plenum comedendum . Si autem mane ſtomachum indigeſtũ habet, ſimiliter cochleare plenum comedat. Ad urinam uero prouocandam,in balneo,uel in ſole ſtanti,cochleare plenum ſoluis,in duobus cyathis aquæ calidæ,& bibendum dabis. Colicis quoque in aqua calida , ubi apium fuerit decoctum,ſolutum,plenum cochleare bibere dabis: triduum tribus poſt cyathis aquæ ſalſę. Antidotos faciens ad omnes dolores interaneorum.Hyſopi cretici unc.II.calaminthes creticæ , pulegij , ſine fumo,petroſelini,macedonici,ſiſeleos uncias ternas,apij ſeminis unciam I. libyſtici ſemũciam, thymi, hiſpani florum unc.I. piperis ſemunciam, gingiber ſemunciam,tuſa & cernita commiſces cum melle bono deſpumato,& confectum,uitreo ſignatum ſeruabis.Ex hoc ieiuno dabis cochleare plenum. Diamoron ἁπλοῦν i.ſimplex.Mora ſyluatica triduo in cacabo mundo habentur. Poſtea exprimuntur ex his ſextarij ſex : quibus iunguntur mellis ſextarij tres commixti : ſimul colantur,& in cacabo ſtannato coquuntur ad tertias. Seruatur in dolio uitreo .Datur ex hoc ad uulnera faucium,dentium dolori.In acerrimis febribus cõſtitutis,tẽperatus ex aqua calida,uel ex frigida. Sed in aures hulceratas ad cochleare fundetur,& obturabitur lana.Diamoron ſebaſti,id eſt,ſuccus de moris ſyluaticis , quæ collecta in cacabo triduo ſint , quarta die experimendi : ex his ſextarijs ſex croci unc.II.alumnis ſciſſi unc.II.corticis malogranati unc. II.ſuccus de moris,& mel,& ſuccus labruſcæ bene commiſcentur,& colantur,& deſuper imponunt trita, & cribellata, & iungunt . Crocus ante triduum infunditur in ſucco labruſcę,ut facile teri poſſit.Decocta ſimul uſque ad tertias,uitreo ſeruanda ſunt.Facit ad faucium uulnera,& totius oris : ſed & ad carnes quæ ſupra dentes naſcuntur. Acopum diaciſſum . Baccas lauri numero c.pilas cypreſſi numero XX.herbæ ſauinæ foliorum libram I.reſinæ pituinæ lib I.germinis hederæ unc.IIII.olei ſabinenſis lib.IIII. fœnograeci ſextarium I.ceræ rubræ lib.I.præter hæc gummi,reſinam, & ceram,in cacabo infundis in aquę fontanæ ſextarijs II.& olei libris IIII.per triduum : quarta die decoques,quæ infuſa ſunt,leui foco,quandiu aqua abſumatur.Gummi uero teres cum oleo modico iam cocto,uſque ad leuitatem reſinam autem,& cętera cum reliquo oleo reſoluta leui foco,colabis,& tepefactum ſupra gummi immixtum,agitabis de ferula . Quod medicamen,dolio uitreo ſeruabis.Facit autem ad totius corporis frigorem & ad iſchiam,& podagram utiliſſime prodeſt. Ad ſanguinem uomentes .Semen ſalicis unc I.tritum cum uino auſtero, permixtum ieiunus accipiat.Sanguinem reſtringit,& uitium emendat. Confectio ſaccomellis. Vuæ acerbę ſuccum ſextarios II.quem ſuccum cacabo ſtanneo per triduum ſeruabis, ſupra miſſis grauis ſalis marini tribus,ita omnes fæces in fundo reſideãt.Exinde mittis ſucci limpidi ſextarios II mellis deſpumati ſextarios III.Coques leui foco uſque ad tertias.Quod de ferula agitabis, frigidum factum, uitreo ſeruabis. Facit ad nauſeam reſtringendam,& uentris fluxum,& initia eorum qui ſanguinem uomũt.Sed & dyſenteriæ incipienti,cum aquæ puræ menſura dabis : febrientibus tepidum,cęteris frigidum. Ad ſanguinem de ano fluẽtem.Malogranati corticem tuſum,& bene cribellatum , in aquę calidę cyathis II.totidemque uini,& cochlearia ſingula pulueris per triduum da bibere,& reſtringit. Ad dyſentericos.Ouum gallinacium cum aceto friges,& das manducare ei qui patitur per dies ſeptem. Ad dyſenteriam. Fragmenta de mola ignifera facies : & cum bene incaluerint,lapides ipſos in lacte caprino extingues : & illud lac bibere dabis. Ad eos qui cum tormento urinam faciunt. Siſymbrium ex aqua coque,& tere limpide,& da. Bibat cum careno ieiunus,ex aqua ſupra memorata.Ad lumbricos.Herbam centauream decoques ex aqua, in olla noua,& dabis per triduum : bibat cyathos ternos,uel quinos.Ad omnia etiam interanea facit. Ad capillos in capite raſos,ut ſpiſſi renaſcantur,qui ex infirmitate graui ceciderunt. Caput nouacula eradendum,& liniendum ex hac unctione,cuius compoſitio talis eſt . Thus dacicum ,gallas, inulam, myrti nigri

ſeminis

ſeminis uncias ſingulas,omnia tundis,cribellas.Poſt ladanum in uino uetere infuſum , unc.II.per triduũ deſuper in mortarium miſſum adijcis,& ſimul cõteris uſque ad limpiditatem . Cumque ſpiſſare cœperit, tantum nardi boni campani deſuper mittis,ut in modum ceroti ſtrictioris deueniat.Perfectum plumbeo reponitur uaſculo . Vteris poſt raſuram quouſque capilli denſentur. Ad denigrandos capillos . Gallas acerbas numero X. ſpicam celticam,muſcum gallicum,myrti nigri ſemuncias ſingulas : oua coruina tria, gallas,ſpicam,ſemen myrti,tundis,cribellas,& poſtea in mortario medicinali teris,cum uini ueteris quartario uno,per triduum:quarta die deſuper adijcies oua,& in uino commiſcebis.Confecta plumbo ſeruabis. Quando uti opus eſt,oleo lẽtiſcino,& uino ueteri reſoluta infectione uteris,ita ut ſolutior ſit,& poſſit omnibus adhærere capillis.Sanè ſub hora infectionis oleum intra os habẽdum eſt,ne dentes nigrentur.Medicamentum Phiſophiani,quod dicitur cyſopharmacum,unice faciens ad paſſiones has.Ad ulcera chironia,ad ulcera recentia,ad luxatum,ad præciſuram,ad ſcabiem in capite,ad parotidas,ſeu glandulas, ad ulcera naturæ,ad contuſionem & tumorem,ad deiecta,& fracturam,ad carbunculum,& furunculum.Etiam ſi in mammillis mulierum ulcera,uel durities natæ fuerint.Ad faucium tumores aforis,ad ſcabiem, ad rhagadium,ad exochadium.Cuius medicaminis compoſitio talis eſt.Ceræ rubeæ,& ceræ punicæ, libras ſingulas,opopanacis uncias II. Oleum aũt ſecundarium,pinguiſſimum tantum mittere debes,ut pigmenta tegantur : reſoluta in cacabo mundo colabis,& ad ſupra memorata uteris. Diaherpillum acopum. Serpillum,fœnogręcum,iunci radices,roriſmarini libras ſingulas.Hæc omnia in uini ueteris ſextarijs quinque infuſa ſint diebus quinque , die ſexto olei ſabini mittis ſextarios quinque , leui foco impoſitum : eo uſque coquitur, ut uinum abſumatur. Poſtea mittis ceræ punicæ,uncias XIIII. Facit autem podagricis, arthriticis,ſpinę dolori,iſchiadicis omnibus mirifice prodeſt.Et diacitriũ acopum,cuius confectio talis eſt. In cacabo aquæ feruentis deponitur alia ollicula ærea , ita ne aqua illic intret olliculæ : cui hęc mittenda ſunt.Citreum uiride acerbum,peucedani uiridis pond.I.olei ſabini ſextarij II.ſub ipſa die ſimul coquuntur ad feruorem aquę bullientis : ollicula habeatur,ubi citreum eſt cum cęteris. Poſtquã hęc decocta fuerint,oleum colatur in cacabo,& deſuper mittitur cerę punicę libra I.agitatur quouſque ſoluatur cera. Confectum in uas uitreum reponatur. Facit ad ea ad quę & diaherpillon,id eſt,podagricis,arthriticis,ſpinę dolori, & iſchiadicis. In aure uulnus ſi fuerit,excauas malũgranatum,& mittis illic myrrham,pediaſimos,mel,& acetum,& ad dimidium coquis,& eo mittis tepidum,per folium lauri,oteniten,ſanat.Alij pro myrrha aphronitrum mittunt. Ad hydropem. Vituli maſculi ſtercore cum aceto acri permixto , ſpiſſe uenter liniendus eſt:ita tamen,ut ante ipſe hydropicus toto corpore dropacetur. Ad hydropem. Squilla,id eſt,bulbus ſub prunis furno aſſatur.Deinde circumpurgatur,& medietas eiuſdem bulbi in aqua coquitur : poſteaquam coquendo colorem mutauerit,tollitur.Ex quo bulbo ſcrupulus unus , & dimidius teritur cum oxymelle:tribus cyathis calefactum,bibendum datur.Omnem calamitatem per urinam euacuat. Ad hydropem. Lomentum fabacium bene cernitum,& cineres de fornacibus optimę cernitos, æquis ponderibus adunatos,in aqua calidiſſima conſpergis,& facis cerotum in modum cataplaſmatis: inducis pannis duobus,ita ut unum habeat in ante , & alterum retro : omnem calamitatem humoris , aut per anum digerit,aut per urinam. Ad hydropem,quod monſtrauit leoparda.De lupo .ſi uiro,de maſculo ; ſi mulieri,de lupa,remedium faciendo,cor ſeca totum,& pulmones.Omnia ſimul comburis,ita ut carbones fiant : quę teri,cerni,id eſt,cribellari,& in puluerem redigi debent,& uitreo ſeruari ſignata. Cum neceſſe fuerit,uinum bonum,ſed non uetus mittis in ollam fictilem nouam, & de pulegio quod fumo tactum nõ eſt,facies faſciculum,& ex eo facis agitari ipſum uinum.Poſteaquam perbullierunt,facies potionem,& tepefacta potione cochleare plenum pulueris das bibere ei qui patitur,per triduum.Ad hydropem. Quod monſtrauit uxor nomenclatoris.In ollam fictilem nouam mittis unam radicem de coſto,& de folio malobathro tres ſurculos craſſos,& faſciculum qui de publico emi debet fœniculi : bulliant hęc omnia in olla cooperta.Ex eo mane unam potionem bibat,& ſero qua hora ſe collocat unam. Ad hydropem , potio expermentata Cornelio.Scyllę purgatę,id eſt,bulbi crudi minutatim cõciſi pond.I.uini aminei uetuſtiſſimi ſextarios III.in fictili per triduum infundis,& uas die quarto foco leui imponis, & coquis quouſque uinum ad tertias ueniat.Sublato uaſe de foco,partes ſcyllę proijcis expreſſas, ſuccum uero uitro ſeruabis. Ex hoc quando opus fuerit quartarium hydropico ieiuno calefactum dabis.Locis autem externis tumentibus,aut inflatis,aut humore plenis ſtercus bubulum cum parte aceti reſolutum , ſpiſſe imponis tandiu , quouſque ad limpidam ſanitatem patientia loca perducas.Sanè de ſucco priore ter ſingulos quartarios dabis,id eſt,triduo,intermiſſis ſingulis diebus. Ad hydropem,quam frequenter experimentauit Eugamius. Confectio .Columbi agreſtis,uiui,integri,cum pennis ſuis exuſti,in olla fictili in cineres conuerſi: & ex ijs quantum tribus digitis leuare potueris,& herbę ſabinę,tuſę,cribellatę tantundem,& myrrhę trogloditicę quantum tibi uidebitur,in uini meri aphri calefacti cyathis duobus,ieiuno digeſto bibendum dabis. Primo tamen die ſentiet beneficium potionis,ita ut per urinam ſatis mittat.Alij incipiunt ſubito , & per nares mittere humorem. Ad dolorem uentris,& ad tortionem experimẽtatum à Cornelio. Calaminthę, nam ſic eſt herbę nomen,pulegij ſicci ſine fumo,petroſelini,libyſtici , uncię ſingulę : ſiſeleos,apij ſemen , gingiber,iuniperi,thymi hiſpani,piperis,quod in uſu eſt,uncię binę, mellis optimi deſpumati quantum tibi uidetur,omnia hęc tunduntur,cribellantur,& in melle deſpumato coniunguntur . Reponuntur in uitro . Quando uero opus eſt, in aquę calidę cyathis tribus,ubi apium fuerit decoctum,dandum antidotũ modo nucis auellanę. Τὸ διαλθαῖον, ſi ſub hirco ſcabies exierit,aut duritias facit, & ad loca dolentia uniuerſa,pręcipue tamen ad humores,& duritias,& apoſtemata prodeſt : ęque carbunculis , clauulis , & furun-

culis.Cuius compoſitio talis eſt.Spumæ argenti,olei communis,libras ſingulas,galbani unc.IIII.ceræ rubeæ,reſinæ terebinthinæ libras ſingulas,hybiſci radicis faſciculos IIII. Spumam argenti cum oleo in mortarium mittis,& teris uſque ad ſummam limpiditatem. Reſinam,ceram,cum galbano , foco leui impoſita ſoluis in cacabo ; deinde colas,& iungis cum ſpuma argenti & oleo detritis.Hybiſci autem radices detergis,& poſtea lotas in pila tundis,& in mortario fictili,piſtillo ligneo teris, quouſque bene ſit detritum. Paulatim iungitur cum ſupra memoratis,& terendo adiuuantur : confecta in fictili ſeruantur. Muſæ trochiſci uirtus prodeſt his paſſionibus : capitis dolori,& oculis ſæpe rheumatizãtibus,ſi ex aceto reſoluto,tota frons liniatur. Auribus humore plenis,aut uulnera habentibus ex uino auſtero , & melle reſolutum,auribus infunditur.Gingiuis putridis,aut ſanguine plenis,uel dentibus luxatis,in puluerem detritus aut digito,aut melle intra os mittitur. Narium ulcera inueterata diuturno humore , ex uino auſtero reſolutum,& intermiſſum ſanat. Vlceribus omnibus forẽſibus,cum linteolis linitum,& impoſitum prodeſt. Fluxui uentris ex ſanguine aſſellantibus,ſeu raſuram cum putredine facientibus,ex uino auſtero cocto in myrto,quantum ęſtimaueris,uel certe quaſi merum,per peſſarium inijcis,mirifice prodeſt. Ad ulcera chironia linteola infuſa imponuntur : & ad carcinomata,& ad omnia uulnera uetera . Ad naturam dolentem in aqua tritus ſpiſſus liniatur,& linteolum infuſum ponitur. Paronychijs ex aqua tritum ſæpe inunges.Cuius trochiſci compoſitio talis eſt. Aluminis ſciſſi unc.III.aloes indicę unc.III.myrrhę unc.II.croci unc.II.crocomagmatos unc.III.calchanthi II.malogranati caliculos qui primi naſcuntur, antequam poma fiant unc.IIII.æris floris unc.II.Cortices tundis & teris : crocum aut uino amineo , aut phalerno infundis. Quod alio die tollis de uino,& in mortario teris.Cum tritum fuerit,adijcis & cęteras ſpecies deſuper,& ad menſuram cochlearis conteris,cum melle ſufficiẽte,& uino bene ſubactum. Ex eo trochiſcos facis ſiccatos,& in aluta molli ſeruabis,& loco ſicco reponis in uitro : ad ſupradicta de experimentis. Ad lumbricos.Cornu ceruinum ſecas,& ſcobem ipſius cum mellis modico, in aquæ calidæ cyathis tribus dabis bibere. Ad profluuium,à me tertio hæc duo remedia ſunt experimentata. De capillis ipſius mulieris,qui excidunt quando ſe ornat cum mataxa,facit in medio nodum,& in arbore quacunque pomifera liget de ipſis capillis unum nodum,quos capillos illic relinquat in arbore aliena. Mulier manifeſte ſanatur,arbor autem arida fit. Ad ueſicam.Carbones de arbore perſicæ unc.I.pice pond.I.reſina pond.I. oleo unc.II.ceræ unc.II.aceti potionem,laminam cyprinam unc.II.quæ terenda ſunt cum aceto in mortario medicinali per triduum. Quarto autem die decoques.His in cacabum miſſis,ac reſolutis,& cum oleo tranſcolatis, miſceri illud oportet : quod in mortario fuerit tritum , adunatum exagitatur , quouſque in modum emplaſtri deueniat: linteolo inductum ponitur. Ad epar,& ad ſplenem. Eupatorium,coſtum, gentianam,ariſtolochiam longam,ariſtolochiam rotundam,baccas lauri mundas ſine cortice,piper,omnia æquis ponderibus tundis,cernis : uitro ſeruabis . Cum neceſſe fuerit,dabis in tribus cyathis meri uini,ueteris,chalaſtici,cochleare plenum. Si autem febriunt,in aquæ calidæ cyathis tribus. Ad coli dolorem. Thymum hiſpanum tundis,& molliter cernis,& das die primo cochleare I.die ſecundo II.die tertio III. Si febriunt,in aqua calida ; ſin minus,in uini ueteris cyathis tribus. Ad dyſentericos. Cõchylium,anchuſam, amylum alexandrinum æquis ponderibus tuſa,& cribellata,in ouo ſorbili cochleare plenũ ieiuno,& poſt cœnã dabis. Aliud Euſebij,ad dyſentericos. Vuæ ſyluaticæ adhuc acerbæ,folliculos cum granis ſuis , proiectis uero ſuccis,ſicca utraque tundis,cernis,& in uitreo dolio ſeruabis : ex hoc in tribus cyathis uini ueteris meri cochleare plenum. Febrientibus uero cum omphaco & melle. Ad idem. Membranam exterioris uentris gallinacij,quam coci ſemper proijciunt,ad ſolem ſiccabis,ita ut ſint XXV. tundis , cernis cum gallis aſianis II.ex quibus puluerem factum pariter miſcebis cum amylo alexandrino : cochleare plenum ſemel. Ad colum. In balneo poſteaquam te lotus per ſabana ueſtiueris,& ſederis, dicito intra te, per te diacholon,diacholon,diacholon . Ad calculum Porphyrij. Braſſicam bene ſiccatam teris & piperis pondus duplum : itaque cribratis,& in ſe mixtis,cochleare plenum dabis in potione. Ad fluxum ſanguinis de naribus experimentatum. De ipſo ſanguine nomen eius cui fluit,literis latinis in fronte ſcribis ad cannam,& ſtatuiſti . Ad idem experimentatum. Calcitide trita ſi linteolum in cortinę extremitate tetigeris, & intra nares miſeris,ſtatuiſti. Hoc & ſi de diacharto feceris,idem ualet. Si autem nimius ſanguis currit, hominis pedes in aquam frigidiſſimam depone,& ſtatuiſti. Ad idem experimentatum. De cacabo,ſiue ęreo,ſiue fictili,fuliginem tritam per cannam infuſam,ſi intra nares miſeris,ſtatuiſti ſanguinem . De commai,ad hordiolum qui in oculo ab ſe naſcitur. Galbanum,thus,& manna in ſe ex ęquo pondere commiſces, in linteolo inductum pone. Ad epar. Coctum eupatorium,lupinum crudum , æquo pondere tunſum,creta commixta dabis cotidie in uino cochleare plenum,in tribus cyathis mellicrati calidi. Ad idem. Guttę ammoniacæ unc.III.coſti unc.I.petroſelini macedonici unc.I fœniculi unc.II.Hęc quatuor tunduntur,cernuntur. Mellis autem attici libras II.ſemotim bulliunt,& ſic deſuper ſupramemorata mittuntur. Ex eo ieiuno danda ſunt II.cochlearia. Intermiſſis duobus diebus,accipiunt uſque quater. Ad lateris dolorem,ad perfrictionem,ſed tamen recenter bibendo. Hyſopum,origanum coquis pultario nouo. Bulliat ter,aut quater . Et mittis acetum in mortarium cum melle,& mane cochlearia duo,uel tria ſumat. Ad calculos expellendos,etiam infantibus. Vnum calculum porcinum,ſemen cauliculi,cyminum , baccę lauri ſiccę mundę,piperis unc.binę : hęc ſeparatim tunduntur,& bene cribellata in unum rediguntur , in dolio. Interea dabis cochleare plenum in codera mixto cyathis tribus. Ad cordis dolorem, etiam ſi ſpina doluerit. Laſeris cyrenaici grana tria,detrita,mellis,& aceti: ęquo pondere,ut faciat cyathos tres,bibat. Ad auriginoſum. Herbam ariſtolochiam,muſcum de tecto,quem fumus non tetigit,in ſe teris , & ſpargis

in corpore

in corpore: uel puluerem ipſum dabis cum uino ueteri bibat. Ad auriculæ dolorem. Malũ granatum ſiccum exinanis,& mittis mellis cochlearia duo,& aceti glutum unum. Bulliat in ſe ipſum malũ granatum: de argilla deforis linis,ut bene bulliat: etiam tepidum per folium lauri mittis in auriculam. Ad inteſtinorum dolorem. Braſſicam britannicam conteris,& ſuccum eius in aquæ calidæ cyathis tribus dabis bibere, aut cyminum hiſpanum dabis. Corpus igitur hominis diuidimus in quatuor partes,caput,pectus, uentrem,atque ueſicam. Si autem incipit circa caput cauſa conſurgere,neceſſe eſt,ut tenebræ malæ, & dolor capitis conſequantur. Supercilia ſunt grauia,& cerebri,& temporum pulſus. Oculi mane lacrymantes,hos caligo complectitur,auriumque pulſus. Quando igitur aliquid horum indiciorum oſtenditur, conuenit adhibere capitis purgationem ſine ullo medicamine carthartico. Nanque aut hyſopi comam & origani,& pulegium in melle,uel in mulſo datam,ad menſuram heminæ dimidiæ gargarizare expedit. Hac enim nulla circa caput lenior poteſt eſſe medicina. Tantum ergo menſuræ colatum in mulſis tepidum gargarizari expedit ab homine ieiuno. Negligentibus autem hæc indicia, conſueuerunt iſta contingere. Imbecillitates luminum,aures rumpuntur extrinſecus,ſtrumæ in cõfinio colli,in cerebro pulſus, per frictio,ſuffocatio in guttur deſcendens,uua diſtillat,glandula inflatur,capilli defluunt,caput ulceribus impletur,conſequitur etiam dentium dolor. Quando autem circa pectus cauſa obdurata eſt, conſtat ex plurimis,& hęc permonſtrari ſolent. Primum ſuperius in pectore,& lingua craſſior ſolito,& ſputa fellita. In lateribus autem,& in ſcapulis,dolores ſine ullis præcedentibus cauſis,oſcitationes aſſiduæ, ſed & aliàs ſuffocatio & ſitis. A ſomno autem anima non læta,pulſus pectoris, in brachijs & in manibus tremor, & ſicca tuſſis. Quiſque aduerſum hæc ſapienter inſtans,hanc conſuetudinem ſeruet,ut à cœna uomat ſine ullo medicamine. Conuenientes ſunt etiam uomitus,quos & ieiuni facere ſolent, quibus noxius inſidens pectori humor extrahitur. Conuenit igitur maiore uomitu,tenues radices manducare, carthamum, ſemen erucæ,confuſam ſemper & tepentem aquam ſuperbibere. Indicia autem negligentes harum cauſarum,hæ ægritudines conſequuntur: pulmonum labor,phthiſis,& nigri fellis iræ,acutæ febres, & ſemper peſtilis ſomnus. Cum autem circa uentrem ualetudo conſurgit,quæ multifariam conſtat, iſta prænunciat. Torquetur uenter,& turbatur,cui ſe importune febris infundit. Potus autem in uiſceribus amareſcunt,& ex ipſis dolor in omni corpore,nulla neceſſitate, torpedo in uiribus, & quædam ſubtilitas febrium. Quando igitur hæc indicia præceſſerint, conuenit uentrem ſine ullis medicamentis procurare molliorem. Eſt autem curatio uera tibi præſcripta,nihil derelinquas, aut lapatho ueteri, aut mercuriali herba,quæ uirginalis uocatur. Eſt enim indignationi uentris accommoda. Si autem ſuperior cauſa protraxerit,quodcunque ſit illorum indiciorum,oportet decoctum urticæ haurire ſuccum. Eſt enim cæteris ſæuior,& periculoſa res. Illa quoque utilis ratio curandi eſt,ut caules in mulſa aqua decocti penitus exudet. horum aqua melle dulcatur,aſperſo ſale,uſque ad heminas IIII. Modicum utile eſt bibere. Hæc autem negligentes cauſæ ualetudinum conſequuntur. Fiunt cœliaci,ſine fine profluit dyſenteria, ſequitur iliaca, apoplexia,& in inferioribus defluens ſanguis,& hærens morbus articulis. Quando autem per ueſicam uentura eſt cauſa,æque & ipſa multifariam conſtat,& prænoſci ſolet. Ab eſcis plurimus uẽtus emittitur. Crebra eruptio,fœdus corporis color,grauis ſomnus,collectum decoloratum, quod tamen difficulter effunditur: circa uentrem tumor excitatur. Quando ergo horum indiciorum aliquid fuerit deprehenſum,futuram cauſam conuenit præuenire. Maxime autem ante dies decem. Quibus curam oportet adhibere,fœniculi & apij radices,maceratas in uino candido,& bene olenti da ieiuno. Duobus cyathis cõuenit bibi: debet tamen aqua permixta eſſe menſuræ. Quos modice urina perſequitur, ex hoc indicio cauſæ ingraueſcunt,hydrops,iecoris dolor,phreneſis,ſtranguria ſicca. Scripſeram autem tibi de temporum curriculis,quę cum recurrunt,per maxime certa indicia ualetudinem in hominum corporibus oſtendũt: unde illis adhibere obſeruantiam oportet, ut ſcias quibus rebus utaris,& quibus rebus abſtineas. Faciamus igitur exordium ab hyberno tẽpore. Solſtitium eſt VIII. Calen. Ianua. ex qua die corporibus humor increſcit. Quam cauſam hybernum æquinoctium præſtat. Vtere igitur calidiſſimis,& optimis,& indulge uino: ne peperceris ueneri. Sunt autem ex ſupra ſcripta die in æquinoctium uernum dies nonaginta duo. A ſexto autem Calen. April. die, uſque ad memoratum, incrementa gignuntur. Vtere igitur bene olentibus, & acerrimis cibis, ut impleatur humor. Tuncque à ſupra ſcripto æquinoctij die,quo ſol orietur,dies quadraginta octo demonſtrat. Ortus enim pleiadum pridie idus Maias habentur. Inde ſanguis increſcit,febres humoreſque gignuntur,in ęſtiui temporis permutationem. Vtere dulcibus, & minime conſueta uenere exercere,& ieiuna. Sunt autem uſque ad permutationem æſtiui temporis,ab exordio pleiadum,dies quadraginta tres. Incipit tempus æſtiuum VIII. Calen. Iulij. Ipſa hora incrementum fellis admittitur: quod creſcit in æquinoctium autumni. Frigidis utere, & dulcibus, & cunctis bene olentibus, & minime ieiuna: & conſuetis ueneris in totum abſtine, in dies nonaginta unum. Aequinoctium autem autumni à ſexto Calen. Octob. intenditur. Ipſa hora uis nigri fellis augetur, humorum craſſitudo conſequitur, in occaſum uſque pleiadum. Vtere calidis, & acerrimis omnibus, & abſtine à uenere,minimumque ieiuna. Sunt autem in occaſu ſupra ſcripto dies XLII. Occaſus pleiadũ quarto idus Nouemb. Eadem hora rurſus hominibus ſanguis increſcit. Conuenit igitur & te reliquis uti,& indulgere uino,conſuetis ueneris inſiſtere. Dies ſunt in tẽpore hyberni XL. Iſtis ſi uteris,ut miſſa ſcriptura demonſtrat,integra ſalute reliquum tempus facile trãſiges,ſine uallatione medicorum. Ad capitis dolorem,ut in ſole non doleat,radicem pulegij poſt aurem ſiniſtram baiulabis. Item quando te lauaueris antequam ſolium deſcendas, de manu ſiniſtra haurito aquam, & ſupra cerebrũ ter mittito. Item aliud. Papyrum tenes in manibus tuis, & nominas ſeptem uiduas, quas noſti, &

facis ſeptem nodos in eo,& in fronte ligabis. Item uitis albæ corticem comburito,& miſcens cum uitello oui,linias in fronte. Ad morſum ſerpentium.Gentianam,ariſtolochiam rotundam,lauri baccas purgatas,myrrham,æquis ponderibus tunſas admiſces melli optimo. Ad hemicranion.Canis mortui capillos de capite tollis,de duobus digitis,& pulli mortui,& die ſequenti minimo in linteolo de licio in collo ſuſpendis. Item radices ſalſas raphani tere, quæ adhæſerint tolle,& tere cum aceto acri,& lini hemicraniam.Ad grauedinem aurium.Fel caprinum,mel atticum quãtum & fel fuerit,myrrham,oleum roſaceũ ſimul in carbonibus calefacis,& in aurem mittis. Ad uermiculos qui in auribus nati fuerint.Amurcam calefacies,& mittis in aurem. Ad auriculæ dolorem.Porri ſuccum,intybi ſuccum cum nardo calefacies, & intus mittes. Ad aurium dolorem,& uulnera.Herbæ ſanguinariæ ſuccorum cochlearia duo , mellis cochlearia II.olei cochlearia II.ſicci porri uirginis cochlearia II.hæc omnia ſimul cõmiſces,coquens igni leui,& intus mittis. Ad infirmum,ut dormiat.Semen ſeſami cum aqua teris,& facies grana minuta , in modum ciceris,& ad cauſas ſupradictas,ut dormiat,grana bina uel terna glutiat. Ad tuſſim. Semen canabis,fabam combuſtam,pulegium,irin illyricam,piper, hyſopum, ſemen de urtica,& anethi radicem,omnia hæc ad ſcrupulum ſemis mittis , & teris in aqua calida . Ad tuſſim. Herbam marrhubium decoques ex aqua ad tertias,& cum melle deſpumato dabis bibere. Ad tuſſim electuarium. Petroſelini unciam unam,gingiberis unc.I.piperis unc.citoniorum coctorum pondo duo,mellis II. pariter omnia cõmiſces,& coquis,dabis ieiuno cochleare. Ad tuſſim. Nuces grandes ſine nucleo coques in olla noua, & aquam quantam uolueris , dummodo ſextarium bibat ex uino, ſanabitur . Item ſinapi alexandrini unc.friges,& piperis unc.atque in unum conteris,& contritum in pultarium mittis,adijciens mellis pondo I.& coques uſque dum ſpiſſum ſit,& refrigeſcat : ex hoc ieiunus ſub lingua teneat,& dum ſe cœperit ſoluere,tranſglutiat.Hoc & noctu,cum dormire cœperit,faciat. Ad idem facit,& maximum remedium eſt.Equi ſaliuam ex aqua calida bibat per triduum : is qui tuſſierit,uiuet,equus morietur.Ad idem. Anethi ſeminis cyathi tres , piperis ſcrupulos XII.mellis ſextarium I.tundis , & cribras, in melle commiſces, & ſic uteris,mane cochlearia tria,& alia die ſimiliter. Ad idem.irin Illyricam drachmam I. mellis quod ſufficiat,quouſque ſit eliquata ſpiſſitudo. Ad coli dolorem. Azymum panẽ tundis,& per cribellum cernis,& das die primo in uino cochleare unum,die ſecundo duo,tertio tria,febricitanti in calida:ſano,ut dictum eſt,in uino ueteri. Ad colum.Siliquas aphras tres,piperis albi grana XXI. coſti ſcrup.IIII. poſt omnia hæc trita,& cribellata,in uino ignito potionem facis,& dabis ei cochleare unum.Hoc per triduum ſi dolet,ignitum ferrum ſic in uino extingues. Item Canabis radicem combures , grana LXXIX. in mortario teris,in uino,& dabis potionem diebus IX. Item lignum nodoſum ſambucinum mittis in focum,& dum cœperit exuri,paulatim fauillam de eodem extinguis : colligis in uaſculo mundo : & rurſus appoſito ligno ad ignem,iterum & frequentius hoc faciendo colligis,uſque ad cochleare plenum: cuique pulueri adijciens canabis grana XIIII.cymini grana XIX.Contrita ſimul cum puluere adijciens,in calida potione facta,da ieiuno,ut bibat plurimis diebus. Item teſtas ouorum gallinę,cũ primum oua fuerint ſuppoſita,poſt excluſionem collecta : omnia uris,& teris diligenter in mortario : adijcies piperis grana XXI.ſimul diligenter conteris : & dabis in aqua calida cochleare plenum.hoc facis per triduum.Item caput ſardi decoques diligenter in aqua nymphali,quam colatam calidam dabis ei bibere. Item ſanguinem anguillæ,cum rubello uino,æquis menſuris cum aqua tepida mittis.Item ad colum.Aphronitra matronalia duo in aqua dabis. Ad mammillarum dolorem.Terræ tubera uiridia, & axungiã ueterem ſine ſale tunde,& panem:facies cataplaſma,& impones. Quibus ungues dolent,ſiue ad paronychia. Mel coquens deſpuma,ſpumam argenti,& æris florem tritum ſimul commiſcens,& unguibus in linteolo impones. Ad eructationem,uel ſtomachi inflationem . Myrrhæ nigræ baccam contritam dabis cum uino ueteri.Ad ſtomachum confirmandum diateſſaron.Ciminum,rutam,baccam lauri ęquis põderibus trita,melle mixto,cochleare plenum ieiunum bibat.Ad formidinem cordis,& ſpaſmum.Folia perſici trita ponantur ad cor,& ſuccus horum.Item rutam ex aceto & melle,cum farina hordeacea pectori impones.Ad cordis dolorem,etiam ſi ſpina doluerit.Laſeris cyrenaici grana tria,detrita in melle,& aceto,æquo pondere , quod faciat cyathos III.bibat.Ad formidinem cordis & ſpaſmo. Rutæ faſciculos in roſaceo oleo,& aceto decoquito,& unge eum,ut ſudor deſinat:quia cordis, uel animi anguſtiæ ſudorem frigidum generant. In uino mero ſpongiam macera,& ſiniſtræ mammillæ imponito.Ad fluxum uentris. Gallam, & teſtam de locuſta teris,& mittis in ouum ſorbile,& dabis ad uentrem.Betam ex aqua mulſa decoques, ſparſo nitro.Cum manducauerit,aquam ipſam bibat.Ad lumbricos.Coriandri ſemen cum melle dabis manducare. Ad fluxum uentris. Lenticulæ agreſtis ſemen teris,& dabis in aqua calida , & mox reſtringit. Etiam ſi infans lateris patitur dolorem , bibat nutrix ex hoc , & lactet infantem , & ſtatim infans ſentiet . Ad uentrem faciendum . Rubricam mittis in aquam calidam , iuxta modum potionis : dabis potum , etiam ſi lumbrici ſint,ſubſiſtent . Ad eos quibus uenter iuxta conſuetudinem non facit. Blitum , uirginem herbam , ſiue mercurialem , apium , damaſcena quinque in aqua nymphali diſcoque: quam diligentiſſime colas , & facies ex ipſa aqua potum , in quo modicum olei adijcis , datur ei. Ad duritiam uentris. In tribus caricis pinguiſſimis exprimis lac, & dimittis in ollam,ita ut penè ſit plena, dabis hoc manducare. Qui ſunt pinguiſſimi corpore,ut extenuentur.Oſſifragi auis uentriculum ſiccũ ad uentrem alligabis,ita ut corpus contingat,& cum homine maneat : ad extenuationem quantum uoluerit,ueniet.Ad uentris ſtrictionem.Caſtaneę coria tria,& mali,ac piri,& roſæ flores,in aqua calida dabis bibere. Ad ſolutionem uentris . Ouum,& butyrum in ſe coques , & in linteolo inductum , ad præcordia imponis. Ad ſuſpirium. Lapidem modicum de fluuio qui teri poteſt, de manu ſiniſtra tollito,

& in

& in uino dabis : aut certe tria grana allij ad tertias decoquito,& bibat. Ad ſuſpirium. Aquam quæ in arbore inuenitur in lacunis, cauiſque corticibus conſiſtens, ſuſpirioſo potum dabis. Item betonicam cernis,cernitam repones:cum opus fuerit,drachmas tres cum lacte caprino ieiunus accipiat. Item centauriæ herbæ ſuccum,nucis auellanæ magnitudine,in oxymellis cyathis tribus da:bibat,ſanus erit. Ad lateris dolorem,& ad perfrictionem,attamen arcentem nimium. Hyſſopum,origanum coques in pultario nouo,bulliat ter uel quater : acetum mittis in pultarium, & mel,& mane cochlearia duo uel tria ſumat. Ad lateris dolorem. Petroſelini faſciculos ſex ſemis,piper tritum dabis in uino,& in ipſo latere recumbat. Item ſemen abſinthij tundis,& facis puluerem, & commiſces cum axungia ueteri, inducis in pannum,& imponis. Ad lateris dextri dolorem,& ad epar. Piper,coſtum,apij ſemen, æquis pōderibus tundis,& cribellas : in aqua calida potionem dabis,mittis autem cochleare unum. Ad lateris dolorem, & ſi quis pondus leuauerit. Sulphur uiuum,picem,reſinam maculoſam,bitumen tritum, in charta per ſe imponis in balneo in loco ubi dolet,ſiquidem multum dolet,& poſtmodū triduo à balneo ſe abſtineat. Ad lateris dolorem. Herbam chelidoniam tritam cum axungia imponito. Item tritam cum uino, da ieiuno,bibat,ſanus fit. Ad Epar. Linum,eupatorium,coſtum,gentianam,ariſtolochiam longam,ariſtolochiam rotundam,baccas lauri mundas ſine cortice,piper,hæc omnia æquis ponderibus tundis,cernis, ſeruabis. Cum neceſſe fuerit,dabis in tribus cyathis meri uini ueteris calefacti cochleare plenum. Si autem febricitet,in aqua calida,trium cyathorum menſura. Ad epar. Coſtum, eupatorium,lupinum crudum, æquis ponderibus tunſum,cernitum,commixtum,ex hoc dabis in tribus cyathis mellicrati calidi cochleare plenum,per triduum. Hæc potio danda eſt ieiuno. Item guttæ ammoniacæ unc. III I. coſti unc. I. petroſelini macedonici unc. I. fœniculi unc. II. Hæ ſpecies tunduntur, mellis autem attici libra I. ſemotim bulliat,& ſic deſuper memoratæ ſpecies tunduntur. Ex hoc ieiuno dantur cochlearia duo: intermiſſis iterum duobus diebus,accipiant,uſque quater. Item piperis grana xxx. baccas lauri mundi ſine cortice,grana x. ſimul in mortario teris,& dabis in uino ueteri cyathos tres,& in eo latere recumbat. Hoc per triduum,ſi febricitauerit,in aqua calida dabis. Item corticem raſum auellanæ,in uino terito,& dabis. Item uulpis ſplenem ſiccas,& dabis tritum ieiuno incondito. Aut certe coſtum, fœnogræcum, oryzam, piper,æquis ponderibus tundis,& condita dabis. Ad ſpleneticos. Ficus, & pilulas cypreſſinas decoque cum aceto,& facis cataplaſma,& imponis. Item pulegium,quæ prius naſcitur,teritur,& in uino dabis.

Item radicem ebuli ſiccā, aut certe radicem ſalicis in aqua coques,& dabis ieiuno uinum uetus. Styptitem nouiſſime purgatum bene combures,& puluerem facies,& dabis. Si infanti,uel maiori ad aſſellandum inteſtinum deſcenderit,facies hoc. Stercus aſini comburis: inde facto puluere in olla ipſo puluere inteſtinum aſpergis : de aqua non lauas. Poſteaquam puluerem aſperſeris,uidebis ipſe,ne inteſtinum detergas. Hoc aſſidue facis,uſque dum ceſſet deſcendere. Ad inteſtinorum dolorem. Braſſicam britannicam conteris,& ſuccum eius in aqua calida cyathos tres dabis bibere. Si infanti,uel maiori ad aſſellandum inteſtinum deſcenderit,ſiue ſanguine puro,ſiue cum ſtercore aſſellatus,ſublauet ſe de aqua ſupraſcripta cum acacia. Poſtquā delotum fuerit, mittis ſeui hircini calefacti,in aqua calida,cochlearia duo, uel ſucci oryzæ cochlearia duo,& acaciæ cochleare dimidium,in clyſtere commixta mittis. Ad iocinoris dolorem. Lupi cor ſiccum teris cum pipere,coſto,petroſelino,ieiunus ex mero bibat. Item betonicæ faſciculum,& mellis ſextarium decoques ad medias,& dabis per triduum. Ad nauſeas,& uomitum. Oleum coctum tritum ex melle,& cochleare manducet : uel anethum ex aqua mulſa dabis. Ad ſanguinis uomitum. Glutinis libram,ex aqua potionem dabis,bibat,& curatur ſine periculo. Qui eſcam non continet. Stercus paſſeris parietarij teris,dabis in uino ueteri,ad potionem cochlearis unius, mox eſcam tenet. Ad renum dolorem. Picem,bitumen iudaicum,ſulphur uiuum,nitrum,trita omnia mixta in ſe imponis. Item herbam artemiſiā à pridie ubi naſcitur inquires,& alia die ante ſolis ortum,inclinatus de ſiniſtra manu euelle,ſine nodo concingis te. Ad hircoſos. Thus maſculum,& alumē tere,& aſcellas hircoſas line: aut myrta ſicca. Ad renum dolorem. Ieiunus poſcam tepidam bibat,& inambulet aut certe ſeuum bubulum manducet,aut certe ſuinum uirginem,ad renem ligabis. Ad dyſentericos. Conchylium,anchuſam,amylum alexandrinum,hæc omnia æquis ponderibus tunſa,cribellata ſeruabis. In neceſſitate dabis iu ouo ſorbili cochleare plenum,mane ieiuno :in ouis tribus ſingula cochlearia, hoc eſt, per diem unum, ouum unum. Item coagulum leporis ex uino uetere delotum,tepefactum,dabis ieiuno bibere,& continuo ſanatur,etiam ſi carnes mittat. Item uuę ſyluaticæ adhuc recentis folliculos cum granis ſuis,prolatis ſuccis ſiccas,utraque tundis,cernis,in dolio uitreo ſeruabis : in neceſſitate dabis ex hoc tria cochlearia in uino ueteri mero,frigido,uel tepido. Febricitanti cum omphacino melle modico,ut ſupra memoratur. Item membranas exterioris uentris gallinacij,quas coci ſemper proijciūt,maxime de plurimis pullis,has ſole ſiccabis,ita ut ſint XXV. tundis,cernis,cū pilulis quas dicimus anagallidos numero V. ex quibus puluerem factum pariter miſcebis in uino,& æque amyli alexandrini cochleare unum. Permixta omnia in uaſe uitreo ſeruabis. Cum neceſſe fuerit,in ouo ſorbili dabis cochleare unum in die ſemel. Si autem ita fuerit ſolutio uentris,ut cum ſtercore ſoluto ſputa remaneant, & generēt conatus & libidinē, tunc oleum,ſiue uermiculus ad hęc dirimenda datur. Et huius clyſteris compoſitio talis eſt. Maligranati corticem,rubi cimas,myrtaſque leues,rorem ſyriacum:omnia hæc mittis in ollam,& excoquis,in uino ſupra memorato,cochleare mittis cum puluere. Cuius pulueris compoſitio talis eſt. Acaciæ nigrę puluerem factum conteris unc. I. ſtruthij I. ſeminis aſparagi unc. I. ligamen hederæ unc. I. rheupōticum unc. I. rheu pontici cum pulegio unc. I. oīa tundis,& cribellas ſubtiliſſime,dabis cochleare unū cū melle calido. Ad ge

niculorum dolorem. Geneſtam,tunſam,uel ſemen eius cum axungia malaxata impones. Ad omnem paſſionem interaneorum,uel febres. Spinæ minutæ flores,& roſæ,ſucco colligato,& ſiccato,atque conte rito,& melli commiſceto:grana etiam piperis parce adiungito pariter. Si non febricitat,in uino dabis : ſi uero febricitat,in calida aqua. Ad impacta tibiæ uulnera,aut coti,ſiue geniculo,ijs occurrendum erit. Lomentum fabacium cerne,& acetum ſimul immixtum,& diligenter coagitatum : ut cœperit ſiccare, ex ipſo ſuffundis uſque in diem tertiam. Si autem cotis ſeparata fuerit, reponenda eſt, & non temere mouenda : & hoc ſuperimponendum quod ſcriptum eſt : ita,ut cum cœperit ſiccare, acetum ſuffundēdum ſit. Ad ſtrophum dicis hæc uerba. Quid iraſceris ? quid ſicut canis iactas te ? Quid ſicut lepus reſilis ? Quieſce inteſtinum,& ſta crocodile. Ad talorum tumorem & plantæ. Pampinum uitis uiridem aqua feruenti perfunde : quem conteres,& ſuperimpoſitum colligabis. Ad luxatum. Pumicem combures, facies cinerem,& cum oleo maceratum,calidum impones. Ad uentris dolorem. Minoris altilis pullos, qui ſanguinem habent teris,& potui dabis. Ad febres, uel hemitritęum. Oua frangis recentia,uinum & oleum roſaceum agitas in ſe,& cataplaſmas uentrem ei,qui patitur : ſuperimponis linteolum,& cum ſiccauerit,aliud imponis. Ad hemitritęum,& ad omnem ardorem. Oleum roſaceum,& addis aquam,quam ad focum facies ut ferueat : ſupermittis lini ſemen tritum bene,ut fiat quaſi cerotum: & in pannum inducis,& ad media imponis,& curabis. Ad febres. Accipis adipem de anſere,aut certe de porcello, crocū, oleum roſaceum,& chamæmelinon. Adipes bulliant,& oleum per linteolum colas. Ea omnia in mortario teris,& linis omne corpus ei qui patitur,& de ſabano tergis. Vt non infirmeris. Violam cum uideris,digito medio & pollice decerpe florem,& unum deuorato, deinde alterum, & tertium. Quotquot annis hoc feceris,non ægrotabis. Ad febrem diſcutiendam. Nitrum & thus teris, & adijcies oleum, & uinum tepidum,& ſic perunges. Ad febrem medullarem. Lacertum prendis die Iouis, oculos ei tollis, & in linteolo ligas per ſingula genua. Ad ſomnum. Vitem ſuccides,& aquam eius ſuſcipies ad potionem,& calidam adſumes cum uino temperatam. Item caput canis comburito,& puluerem eius ad caput ponito. Ad auriginem. Herbam ariſtolochiam,& muſcum de tecto,quem fumus non tetigerit : in ſe teris,& ſpargis in corpus ipſius : uel puluerem ipſum dabis cum uino uetere, ut bibat. Item gith quod naſcitur in ſegete,friges, & in teſta teris,& bibere dabis. Ad panniculum. Meu, & cedriam cum axungia imponis. Item palas cypreſſi,ſi decoques bene,quaſi cerotum,& ſemen eius deintus proijcies : cętera teris,& axungiam ſine ſale in ſe diligenter panno nigro imponis : aut ſpargit,aut rumpit. Ad ſiticuloſos. Radicem ſyriacam da in balneo. Manducet autem de aue ſyluatica,& infriget. Ad tinioſos. Oleo de perna uetere facto,illi caluariam linas,tineas capitis perſanat. Item facias ei caluariam, & de ſtercore bubulo linias caput tinioſum,etiam capillos reſtitues,ut ualetudinem deterges. Et ſi adipe urſino ſæpius caput ungas,& muſcarum ſanguine perfrices. Aeris floris pręſegmina, aluminis ſciſſi, unc. II. acetum acerrimum. In quod mittis ſquillam,& rutam ſylueſtrem,& corticem pini interiorem: his omnibus diligenter contritis,& in unum redactis nudum perfricabis : ſimiliter & tertio facies. Et illud quod primum impoſueris,ſpongia deterges,& iterum fricabis:ſimiliter & tertio facies:poſt hæc oleo roſaceo perungas. Item ad eandem ualetudinem,ubi & uulnerati ſint,etiam ſi caua ſint uulnera,& medicamine replentur,& ad ſanitatem perducuntur. Cerufæ lapides,cortices roriſmarini,ſpumam argenti, æquis ponderibus tundis in puluerem delicatum,& ex eo puluere uulnera curabis. Etiā omne corpus per fricabis,ſic ſanus fiet. Ad ignem ſacrum. Caſeum mollem,coriandrum teras,& linas. Iterum bitumē iudaicum,& acetum bonum in mortario teris,& de penna linas. Si quis hæmorrhoidas patitur,uiridia mora manducet,& ceſſat dolor. Item ſtercus bubulum,calido cum aceto mixtum illinas:& ſi poſt laueris,iterum linas,& ſanus efficitur. Vulneribus antiquis,quibus humor aſſiduus, medicamenti impoſiti beneficijs obſtat : facies hoc. Ex albo oui puluerem factum,ulceri impoſito uſque ad ſanationem. Ad furunculum. Dactylos,& ſaponem teris,& pro cataplaſmate calefacies,& imponis. Ad uulnera pedū. Heracleam carpis,folia ſeptem ſicca teris, & in uaſe plumbeo condis : & cum cœperit humor ille curari, puluerem eius in uulneribus ſpargis,& ad pennam fricas,& ſaluus efficitur. Ad uulnera pedum,ſi in tibia. Bulbum liliacium coques ex aqua donec fiat quaſi cerotum. In ollam nouam mittis bulbum, & teris, oleum roſaceum adijcies,quaſi cerotum,& inducis,& ponis ad uulnera ſtercus caprinum arſum, ac cum uino impoſitum,quamuis à medicis deſperata ulcera perſanat. Ad ſolutionem membrorum. Olei pernæ elixatæ pond. I. adipis taurini pond. I. hyſſopi ſucci ſcrupulos IIII. medullæ ceruinæ ſcrupulos VI. ſemis,olei cyprini pond. I. ceræ uncia ſex ſemis,reſinæ albæ pōd. I. s. panacis II. caſei caprini recētis unc. I. facies cerotum,& perunges loca quæ uidentur eſſe ſoluta. Ad ſomnum. Non dormientem ſaluabis ſic. Opij unc. III. myrrhæ & rutæ,thuris ſingulos ſextarios,& cera mixta paſtillos ſcrupulares efficias, & pro chalaſtico umbilico imponas: tā ſomnum præſtat,quā etiam uentrem mouet. Serpentes fugātur ſuffitu cornu ceruini. Idem facit ſandaraca,& galbanum,& adipes caprini. Sanè non erunt in ædificio ſerpentes,ſi abſinthium circa ædificium ſeras,uel artemiſiam herbam,uel abrotonū. Si autem uaſa calefacta, in quo putaueris loco ſuffoderis,ita ut uaſorum labra terræ æques, omnes illuc ſerpentes conueniunt. Quos cum incluſeris,& obuius feraris,ne intremueris ad ſcorpiones, & cætera ſimilia:ijſdem enim remedijs pelluntur quibus alia. De pilis oculorum. Euulſus oculo pilus niger, canos naſci non ſinit, ſi ſanguis eius loco pili euulſi imponatur. Ad renum dolorem. Muria renum dolorem tollit. Ad caliginem. Fel teſtudinis melli mixtum caliginem tollit. Ad dentium dolorem. Iuncus appoſitus dentium dolori ſubuenit. Ad ſtomachum. Vrſi natura,

ſtomachi

ſtomachi dolorem curat: & digeſtionem præſtat,ſi concauitate,qua gracilius eſt,caput lupi ex auro accipiat,& uaſcione circa ſtomachum ſuſpenſa collo,lino portetur:ita, ut nec aqua contingat, nec terra ipſam naturam urſi. Ad conceptum. Gramen corio canis curato,ut oportet,illigatum, ſteriles cõcipere facit. Idem efficiunt mercurialis,& uerbena,herbæ quæ tam maſculinę ſunt,quàm fœmininæ. Ad dyſentericos,qui nimium fluxum uentris patiuntur. Semen de lapatho agreſti teris,& mundas,& in uino uetere nigro dabis. Quotieſque aſſellatus fuerit,totiens poſtea ex iſta confectione dabis. Item cochleã cum teſta & carne comburis,& teris,& lentem noſtratem & ipſam comburis,& teris, piper ſimul tritum mittis,& dabis potionem in aqua calida. Ad dyſentericos,uel quibus nimium uenter fluit,ita ut fatigati ad periculum perueniunt,facies,admiraberis. Mora ſyluatica tempore ſuo colligis cũ ſuis folijs, & reponis. Quo tempore aliquis neceſſitate retinetur,in cacabum rudem mittis,coques illud diligenter uſque ad tertias,& das ei potum,& continuo ſtringit fluxum ſanguinis qui in uentre eſt. Ad dyſentericos, & qui ſanguinem uel muſcilaginem aſſellant. Gallam rubeam,& gummi album alexandrinum,æquis ponderibus tundis,& cernis,& dabis cochleare unum in ouo ſorbili. Idem ex herba argemonia facies, ut eius ſuccum uino mixto accipiat. Etiam ſi aliquis ferro fuerit percuſſus,cum axungia tunſa curabis. Idem plantago facit,ut aceto coquatur,ſi modicum exinde bibit. Ad calculum. Braſſicam ſiccam, & piperis pondus duplum,utriſque cribratis,& ſimul mixtis,cochleare plenum das in potione, careni cochleare pariter. Ad calculos expellendos,etiam infantibus. Vnum calculum porcinum,ſeminis cauliculi,unc. I I. piperis unc. I I. hęc ſeparatim tunduntur,cernuntur: & poſteaquam in unum rediguntur, ſeruantur in dolio uitreo. Cum neceſſe fuerit,tribus cyathis mixtis calidis, careni plenum cochleare dabis. Item calculum quem primum miſerit,tolle,& tere,& neſcienti in aqua calida dabis bibere. Item ſemen de herba perſonatia tere,& dato ſiue oxymelle,ſiue in aqua. Ad calculum,& colum. Semen paſtinacæ ſiccæ uentilatum diligenter purga,deinde uigeſimã partem piperis optimi in mortario teris, & in dolio uitreo conde,& ſigna. Ex hoc,ſi dolorem febrium habet, in aqua calida quantum tres digiti capiunt, ieiuno dabis. Sin uero ſine febre fuerit,lauet,& ea die in piſcinam non deſcendat,& in ſabano incondito ſedeat. In diebus triginta ter hoc accipiat,omnino nunquam dolebit. Item ſemen cleomæ: naſcitur autem in locis humidis,& ſimilis eſt ſinapi. Cuius ſemen quantum digitis tribus poteris comprehendere, cum triginta granis piperis immittas in calida aqua, & da: bibat ieiunus per plurimos dies. Item ſemen cauliculi, cyminum,piper,baccas lauri ſicca,munda ſine cortice,æquis ponderibus ſingula tunduntur, & in uinum miſcentur: deſuper adijcitur lapis qui in ueſica porcina inuenitur,& ipſe teritur cum ſupradictis ſpeciebus. Confectum ſeruatur in dolio uitreo. Cum neceſſe fuerit,dabis in tribus cyathis careni, mixta calida per triduum cochlearia ſingula. Item herbam quæ appellatur gręce petrocorpos: naſcitur in petroſis locis: hanc tundis,& ipſam dabis cũ aqua bibere ei,qui neceſſitatem ſuſtinet,& expellit lapidem. Huius autem experimenti gratia,ipſam herbam in ueſica porcina cum lapide,quouis modo liga: maneat illic triduo: & poſt triduum aſpice,& inuenies uirtute ipſius diſſolutum lapidem. Item ad calculum, uel qui cum tormento urinam facit. Lotium capræ montanę bibat, & ſanabitur. Ad calculum & colum. Petroſelini unc. I. ſaxifragæ unc. I. iuniperi unc. I. aſari unc. I. caſſiæ unc. I. pyrethri unc. I. ammoniaci unc. I. ſquinanti unc. I. praſſij unc. I. roriſmarini unc. I. rutæ unc. I. betonicæ unc. I I. zinziberis unc. I I. ſamſuci unc. I. coſti unc. I. piperis unc. IIII. inulę unc. II. opij unc. I. ſpicænardi unc. I. ameos unc. I. rheu pontici unc. I. baccæ lauri unc. I. tritis,& in unum redactis,nudum perfricabis. In loco in quo erit,tepidũ facies,& illic quod primum impoſueris,ſpongia detergis,& iterum fricabis, ſimiliter & tertio facies. Poſt hæc oleo roſæ perunges. Fabæ fœminæ ſi in coitu mulieris præſtantur,ad ſexum cui appoſitæ fuerint, iam lectæ uirides bonæ ſunt. Nam ſponſæ fœminalis uis magna eſt,ſiquidem ex paucis infraſcriptis noſcitur. Fabæ florentis ſummitates lectæ,ac tritæ,& uaſi terreo mandatæ,& poſt nonaginta dies extractæ, caput infantis penè cruenti oſtendunt. Quod ſi per ſupraſcriptos dies retexeris, corpus muliebre formatũ deprehendis. De eruca. Erucæ uiti incluſæ,cum feceris uirides farinas,ſi diu maneant intactæ,licurcium cum uite formatum oſtendunt. De lotio. Lotium humectum aqua pluuiali, & madefactum, ita cuſtoditum,ut non ſiccetur,firmatur in muros. De ocymo. Ocymum luna prima tritum,& miſſum in ollam nouam florebit,permanens uſque ad plenilunium. Quod ſi duplato tempore ſupradicto,condatur in nigra terra,generat ſpiphiones. Ad coli dolorem. Coli dolorem auertis,ſi caudæ lacertæ ſummitatem ipſam,auro clauſam ligaueris circa umbilicum: & ſi reſtem intuleris,in qua ſuſpendio quis finierit uitã. Ad morbum regium. Regio morbo tentus,aſinum diu & frequenter intuens,medicabitur. Muſtelas à pullis auertit,os de armo aſini caſu inuentum,& in domo,uel in uilla collocatum. Ad ſcabiẽ equorum. Equo ſcabiem tollit,ſi uituli marini adipe,contra pilum unxeris,aut anethum cum piculæ pari menſura æreo coquas uaſe,& eodem inducas modo. Ad rigorem. Antacotis lapis omnem rigorem ligatus auertit. Ad oculorum equi dolorem. Suffuſionem oculorum equi tollis, ſi ſucco hederę,& melle attico inungas. Vt equo pauorem tollas. Equo pauorem tolles,ſi in dexteræ auris ſummitate, caudam caponi uiuo ſublatã, ſuſpenderis. Vt uinum bonum fiat. Vinum inſuaue bonum facies,ſi decimã dulcis aquæ addideris, & coquas fortius ad focum,donec ad tertias coquitur. Oleum bonũ & clarum fit,ſi in fundo anethum,& ſalem colloces. Oleum nigrum & ſordidum clarum reddis,ſi nitri libram coctam, carbonibus tunſam, & cretam in uas miſeris. Si autem uis idem iam bonum reddere,oleaſtri folia cõmode tunde,& maſſam libralem in uas mitte. Si autem ſuauiſſimum uis facere,folia uiridia oleaſtri tunde, & in linteolum mitte, et per idem linteolum oleum colato. Eodem modo iterum oleaſtrum tũſum macera,& patere dies aliquos

permanere,& traijce. Vt putorem oleo tollas. Si oleaſtrum ſine ſemine tunſum, diligēter uaſi ſubmittas, & in ſole colloces,ut calefiat,& poſt in aliud uas transferas. Pili ne naſcantur. Corpus pueri,uel puellę, priuſquam pilos emittant,ouis ortigarum linito,in perpetuum nitidum præſtas,ſi ſæpius in locis conſuetis perfrices. Confectio liquaminis. Mororum partem unam,duabus uini dulciſſimi permiſce,liquamini bonum ſaporem facies. Confectio paſſi. Hyſſopi faſciculum, mala orbiculata decem in melle coque per triduum igni lento,ita ut tribus horis diurnis ferueat. Ad hemicranium. Hemicranius pauſat,ſi uermes pari numero ſiniſtra manu lecti,& in aceto optimo permixti, eadem manu linantur loco dolenti. Ad alopecias. Muſcarum capita caluis locis capitis illita,ueſtiunt capillis. Item muſcarum capita combuſta cum melle,alopecias tollunt. Murium etiam ſtercus aceto tritum auxiliatur. Si autem uolueris auxilium fortius dare,canis uenam ceruicis ſolue,& accepto ſanguine inducis. Item de muſcis ſupra ſcriptis inductum caluo,etiam capillos reſtituet. Ad dentitionem infantiū. Catuli dens,ſi caſu decidat, dentientibus infantibus auxilium præſtat. Et equinus dens,ſeu canis,uel uituli auxiliatur. Et ſi muri uiuo licium per acum in ore traijcias,& per inteſtini poſtremam partem adijcias, & filum collo ſuſtendas.

Semen quid ſit, & unde naſcitur.

ALEXANDER amator ueri,appellatus diſcipulus Aſclepiades libro primo de ſemine, ſpumam ſanguinis eius eſſentiam dixit,Diogenis placitis conſentiens. Item Eraſiſtratus,& Herophilus, eſſentiam ſeminis dicunt ſanguinem. Hoc idem Stoici philoſophi de materiali ſemine ſenſerunt, & demonſtrationes alij alias deferentes,quaſi in unum comprehenſas enarrant. Primo igitur ut Herophilus ait, abruptio corporum hoc teſtatur,quam Gręci anotomē uocant. Etenim ſeminalium uaſculorum interiora atque ſecretius remota ſanguinolenta uidentur. Sequentia uero,ſiue ſecunda, plurimum à præſcriptis demutata ſunt,inferiora ac proxima ſeminis colorem habētia: quo probatur, in ſeminales uias ſanguinem uenire,ſed earum uirtutem albeſcere,atque mutatam in ſe miniſtrans ire qualitatem: ſicut etiam in fœminis poſt partum,ſi quid ſanguinis nondum fuerit uteri nutrimento conſumptum,naturali meatu ſuo, in mammas,& earum uirtute albeſcens,lactis accipit qualitatem. Secundo, cum illi qui frequentius uſu uenereo depurgantur,ſanguinis ſuſtineant per ſeminales uias emiſſionem. Siquidem celeritatis cauſa eſſentia ſanguinis in ſeminales uenire non ſinitur uias. Tertio. Summum quidquam ex ſummo fieri neceſſe eſt. Summum eſt autem ſemen ex omnibus in nobis liquoribus: ſummus eſt ſanguis. Semen igitur ex ſanguine generatur. Quartū. Quicunque plebotomati, ſuſtinēt poſt ſanguinis detractionem pallorem, tenuitatem,debilitatem. Hæc etiam peracta uenere corpora comitantur: ſiquidem ſemen ex ſanguine fieri uidetur. Quintum. Semen matrici appoſitum congelatur: ut declarāt temporis abruptiones: quod eſt ſignum ſeminis,atque eſſentiæ de ſanguine uenientis,& ad ſuam originem redeuntis, quippe præter ſua uaſcula conſtituti. Sed his omnibus Diocles,ſectator Hippocratis,quem Athenienſes iuniorem Hippocratem uocauerunt,aſſertionibus reſpondens,contra primam dixit: quo modo una atque eadem materies deſcendens per quoſdam uiarum meatus uſpiam plegma fiet,uſpiam fel,id eſt,cholera rubea, uſpiam melancholia, uſpiam ſanguis. Fit etiam ſanguis ſemen ex nutrimine,id eſt, ex cibo & potu, ex quibus & ipſi quatuor humores nutriuntur, & non ſpecialiter ſanguinis eius mutatur initium. Alioquin debuit etiam in pueris ſeminis ſubſtantia ſeruari, cum materia ſanguinis non deſit. Item contra ſecundam, hoc eſt, quòd frequenti uenere uexati, ſanguinem quidam excludant, dicendum: quod iugi adfricatione aliquæ interioris coli uiæ ſanguineę uideantur. Denique illis maxime urinam facientibus,partium mordicatio ſequitur. Contra tertiam,quod in nobis magis ſummus uideatur ſpiritus,non ut illi putant ſanguis,qui neque per ſe moueri poteſt. Contra quartam dicendum,quia plebotomatis non ſolum ſanguis egeritur,uerum etiam ſpiritus: & eoſdem non pallor, ſiue fatigatio, uel cætera ſequi uideantur. Hanc igitur eſſentiam ſeminis dixerit fel,aut ſtercora. Contra quintam dicendum, quòd ſępius conceptione declinante purgationes fiant: & propterea,ſi quid ſanguinis in matrice remanſerit,ſemine congeletur. Ipſum denique foras effuſum,& non in matricem ueniens, nunquam in ſanguinis reducitur qualitatem, aut cōgelari potuit in ſimilitudinem ſanguinis. Diogenes autem Apollonij, eſſentiam ſeminis ſimiliter ſpumam ſanguinis dixit libro phyſico. Etenim ſpiratione adductus ſpiritus, ſanguinem ſuſpendit: cuius alia pars carne uiuit,alia ſuperans in ſeminales cadit uias,& ſemen facit,quod non eſt aliud quàm ſpuma ſanguinis ſpiritu colliſi. Ariſtoteles autem,ſemen inquit aliud principaliter uocari,aliud participio. Cuius primum ſemine feruens quidam in liquido ſpiritus, atque in complexum uenereum proſiliens,ſit cum liquore, qui ſit ſimilis igni terreno. eſt enim corruptiuus. Ille autem qui diurnus atque æthereus eſt,ſi quidem ſit nutribilis,germinū atque animalium, clauſo feruore ſeminis in liquido cōparabitur. Participio autem dicunt appellari ſemen ſpumam ultimæ digeſtionis nutrimenti. Primum etenim cōſenſum cibos in ore accipit: ſecundum in albo: tertium cum in ſanguinē mutatū eſt. Igitur ſuperantia ſupradicta nō inutilia,ut urina,uel ſtercora, ſed ut illud quod in panificio ſeparant panifices,fermento relicto,alterius panis confectioni profuturo. Quærunt etiam,qua cauſa cōferuens atque craſſum,poſt digeſtionem,aquatum atque frigidum fiat,cum neceſſe ſit. Attendunt eſſe ex duobus, hoc eſt,aut terrenum,aut aquoſum. Diocles his aſſertionibus rñdens,ait in libro trigeſimo octauo. Hippocrates, quem primarium medicorum appellamus, ſuo teſtimonio affirmauit de ſeminis natura: eo quòd ex nutrimento,quod græce trophin appellamus,ſicuti & omnes humores,ut muſculi,nerui, uenæ,

& arteriæ,

& arteriæ,uel reliquorum membrorum,ſeu cordis,& cerebri,ubi principaliter anima conſiſtit, ſuum alimentum,uel nutrimentum percipiunt ex cibo & potu: ſic itaque & ſeminales uiæ,quas græce ſpermaticos ſporos appellamus,ex nutrimẽto replentur,& ſic calefacti,incitati à uenere,deriuatio ſeminis fit. Quę & ipſę uiæ ſeminales,à cerebro initium alimenti percipiunt,ad conficiendum animal. Ad hęc conſentiens Diocles ait: Cur Ariſtoteles definiuit terrenum,aut aquoſum eſſe ſemen? Inanem atque uacuam definitionẽ oppoſuit. Sed ſi aquoſum,cur feruore noſtro craſſeſcit? cum liquida magis frigore poſt digeſtionẽ ſoluantur: etenim terrena feruore ſolidantur,nec tamẽ frigore ſoluuntur. Sed hanc quęſtionem differens, ait ſemẽ contineri terrenum ęqua liquoris & ſpiritus eſſentia. Efflato autẽ feruore ſuo,aquoſa remanſit qualitas,ſed gelatur: ſiquidem terrenam quoque habebat ſubſtantiam. Album ſiquidem fit ſpuma. Denique culpãdum inquit hiſtoriographũ Herodotum,& Theſeum medicum. Hiſtoriographum Herodotũ ſiquidem,quòd dixerat,ſemen ethicorum nigrum uideri. Theſeum uero medicum,quòd elephantorum ſemen ita poſt egeſtionem ſolidari dixerit,ut electri ſimilem ſubſtantiam ſumat: ſanguis etiam non paruus, & ita ueniens in uentrem motus,ut à pleriſque epilepſia minor diceretur. Quo fiet,ut melius quiſquam dixerit,quod ſit quidem alba ſpuma,ſed non ſolida. Lac enim quoque eius coloris oſtenditur,nec tamen ilico ſeminis eſſentia,ſeminis deriuatio. Ad hęc Diocles. Quippe cum ſit omnis ſpuma leuis,atque fiſtuloſa, & inanibus capillis uacuata,& facilitate ſciſſibilis,ſolubilis: ſemen autem,ut à cunctis proſpicitur, uel intelligitur,eſt graue,tractuoſum,glutinoſum,& non facile ſolubile,neque fiſtuloſum: oſtendo & alia multa,non eſſe ſemen eſſentiam ſanguinis. Omitto plurima,& à plurimis animalia ſine ſanguine memorari,ut puta,pulpas,ſepias,lollia,oſtrea,ſpondylos,pernecas,proſacines,qui ſua uirtute nauim bellificantes, oppoſito ore,uel mordente immobilem retinent. Nec tamen hæc omnia ſine ſuo ſemine procreari poſſunt: quomodo etiam in uſu uenereo ſpuma generari. Perſuadent autem cadentibus membris, cum in apertionibus corporum,quas anatomas uocamus,paſtus in ſuis uaſculis reperitur. Aſclepiades autem conſentiẽs ait eſſentiam,atque ſeminis uniuerſalis hominum,uel animalium,itẽ principalis corpuſculi intellectu ſenſam: ſubiectam autem ſibi paſtillitatis cruditatem,hoc eſt,nouum cibum acceptum, ſiue noua ſubinde nutrimenta. Vult enim ex crudis fieri redhibitiones: ut accepti cibi diſiecta materies in corpuſculis minutata, ſeu cocta,& in lacteum humorem mutata,omnes per corporis partes, ac particulas diſcurrat: atque ita in nares ueniens,mucilentum faciat liquorem,in ueſicula iecoris. Fel non aliter etiam in ſeminales uias cadens,ea cum naturali uirtute,ſiue fabricatione ſemen fieri, ut beatiſſimus Hippocrates affirmat. Lapidem dicit Hippocrates in ueſica generari ſuperatione feruoris,cum attracta,ſeu deſcendentia urinæ terrore in ueſica reſident,ex feruoris denſitate nimio perfuſa liquore,ſeu calore: ſicut inquit uidemus fieri etiam in fictilibus uaſculis,quæ humecta admixto liquore molliore fornacibus ingeruntur: tunc deſiccata feruore,in lapideam ſoliditatem ueniunt. Quæ & ipſa ueſica uelut uentoſa ab artifice poſita, ad ſe humorem attrahit,& ex omni regione corporis ad orificium eius decurrit,& ſicut humor tenetur,à lacte ſecernitur: ſic itaque urina à cibo iam cocta,atque in ſanguineum colorem mutata, uel lactaneum ſecernitur,effluens ad inferiorem locum in corpore ad id prædiſpoſitam ueſicam, per uritidos poros ſuſcipiens in ſe urinam uiridis coloris. Quæ & ipſa ueſica habet ſuper ſe duos renulos neruoſos,non ad ſuſcipiendã urinam,ſed ad reſpirationem,uel uaporationem. Lacte autem fieri,uel nutriri dictum eſt ex nutrimento: quòd ſi quid fuerit craſſius,ac pinguius,exprimit,uel excludit uteri per anguſtias, aut meatum: quo expreſſo,& in humecta ueniẽte,pinguicies egeratur,in mammarum,aut fiſtuloſas uias ueniens,lactis accipiat qualitatem. Pubertatem & barbam naſci eodem tempore laxamento cutis,quod laxamentum fiet emiſſione ſeminis: ante enim fieri non poteſt. Nunc igitur naturæ nutrimentum per laxatas uias corporis exiens,aeris frigido tactu nimia dẽſitate coactum,in capillos uenit. Denique eunuchi barbire nõ poſſunt, quia ſemen non emittunt. Denique & infantes nati minime ambulare poſſunt, ut reliqua animalia: quæ mox ut nata fuerint,ambulant,infantes uero minime: ob hoc. Quia omnis calor in capite eſt conſtitutus. Omnes uiri artus phlegmatico humore ſunt corroborati: eaque ratione neque nerui, ſeu muſculi ſuum officium rite adimplere poſſunt,niſi ex cibo & potu incitatus fuerit calor,qui in ſuperioribus locis eſt cõſtitutus,id eſt,in cerebro,qui durinando omnem corporis regionem calefacit,atque ſoluit. Neque mulieres barbire poſſunt. quanquam etenim ſemen emittere uideantur,non tamen ita emiſſionis tempore ut uiri mouentur,quo poſſit cutis fieri laxamentum. Hinc igitur delicatiora & frigidiora ſunt mulierum, ſiue eunuchorum corpora: & non oſculatæ,neque minime incitatæ ſi fuerint,aut concuſſæ à puerili ſemine,ante hoc tempus ſemen emittere non poſſunt,ut uiri in fine uiæ: neque in his neceſſario prohibetur uſque ad ſuperficiem corporis exire nutrimentum,& propterea ſupradicta loca capillis deſeruntur. Hic de ſeptem annorum cauſa naſcendi conijcit compendioſam fœtus perfectionem fieri, quotiens ſummo temperamento primordiorum,confectum ſemen in matricem uenerit. Ipſa quoque ſimiliter temperat etiam nutrimenta minime inſidioſa. Etenim in nono menſe,magis partum fieri perfectionis eſt cauſa. Quæ cum forte ſeptimo fuerit menſe commota,raro quidem,ſed rationabiliter fiet. Octauo tamen mẽſe non facile nutribiles ſunt,non eſt amilicatus fœtus,pro ratione ponderis. Septimo menſe, ad inferiora loca deſcendit ex ſuperioribus ſpatijs. Dehinc ſi fuerit perfectus,rumpens membranas,nutribiliter excluditur. Hinc quaſſat membranas,& totam matricem,qua ex quaſſatione generatur tumor. Rumpere autẽ cum non potuerit ſupradictas membranas ac matricem,ſiquidem nondum conueniens habet pondus, ac perfectam fortitudinem,neceſſario permanens uenit in octauo menſe,& laborem facit prægnanti, donec tumor quaſſatione gemens reſoluatur. Qua deſinente,nonus menſis rurſum uenit. Leuior cauſa eſt autẽ

partus ſecundum Hippocratem uteri perfectio,ex qua fiet nutrimenti inopia,& eruptio membranarum. Quandiu enim paruus fuerit fœtus,ſufficiens carpit ex matre nutrimentum.Cum autem ad perfectam ue nerit magnitudinem,plurimo neceſſario indigebit,quam ualet grauida ſubrogare. Tunc incommodis affe ctus eſt nutrimenti. Ad quod acrius commotus,rumpit membranas : & celeritate eruptionis prominet. Fit etiam umbilici marcor,cum iam non poterit ualere nutrimenta miniſtrare. Tempore autem inſtante concipi,atque collocari manifeſtum eſt,ſeptidomum uero ſeptem ſpatiis contineri, ſeptimo menſe dētes naſci,aliquibus nono : ſeptimo anno infanti dentes cadere : bis ſeptenis pubeſcere & nucleantibus mam millis ſemen generare : ter ſeptenis & uno anno barbam maturare,ſeptidomis ægros periclitare. Quid mi nus ? Septem ſtellis omnia miniſtrari ſic infantem in utero ferri atque componi,curſum ſolis & lunę duo decadion terminare. Eſt autem numerus ſepties multiplicatus. Ita partum conſummari. Sed figuram hominis infans accipit primo quadrageſimo aliquando : aliquando & trigeſimo die,ſicut ait Hippocrates in libro quadrageſimo nono de infantis natura. Et uidi quandam mulierem in partibus Gazæ,triginta dierū abortum feciſſe maſculum,cuius omnia membra ex integro confirmata conſpexi. Nam & cor ipſius quaſi granum papaueris magnitudine exiſtimaui. Hos autem numeros,ut partus edatur,ſepties multiplicare oportet : ita ut quicunque die trigeſimo in utero materno figuram hominis accipit,ſeptimo menſe naſca tur : hos dies ſepties multiplicabis,& efficiuntur dies CCX. qui fiunt menſes ſeptem. Qui autem quadrageſimo die figuram hominis acceperit,nono menſe intrāte,decimo die naſcitur. Septies multiplicabis dies efficiuntur CCLXXX. qui fiunt menſes nouem. Itaque die decimo,ut diximus,ſeptimo,aut decimo mē ſe,qui naſcuntur,uitales erunt. Manifeſtum eſt,infantem in utero temporibus firmari. Quomodo? Intendite. Primo menſe iactus ſeminis noſtri in utero materno congregatur in umbilicum , in hoc eſt congregatio. Secundo menſe expreſſio eſt corporis. Tertio menſe,quia priore formatum eſt corpus, ei tribui tur anima. Quarto menſe ungues accipit,& capillos ducit,& motum facit infans in utero materno . Ideo quarto menſe prægnantes naſcuntur. Quinto mēſe facit characterem patris eius,aut matris,aut adulteriū demonſtrat. Sexto menſe adijcit neruorum confirmationem . Septimo menſe medulla conſolidatur. Octauo menſe oſſa durantur. Nono menſe maturatum mouet infantem effectus naturę rerum beneficijs. Decimo menſe de tenebris ad lucem exit,tardæ ætatis ingreſſu maturatus,& proficiens. Igitur cor aliquando cum ex pulmone impletur,ſi quid per ſuperficiem cutis uenerit,recuſat,atque recludit: aliquando cum pulmo deficiens cordi non dederit,ſi quidem eo tempore cum accipiendum officium uiſitatur ſu perioribus hauſtibus,tunc rurſus corpus ex toto corde ſumit aerem ſibi conſuetum, atque ita reſpirationis perficit officium,differenti tempore inducens frigus,ſemper corpori neceſſarium. Sic enim ſupradicto exemplo ignei ſplendoris,ſeu radij,ex partibus loci in corde conſtituti , in quo anima conſiſtit , uſque ad omnes fines corporis iſtis ſuperuenerit,& conſenſus in illis partibus fiet,in quibus etiam irruentia perficiuntur. Sed ſpeciales quoque,uel quæ in ipſis geruntur,expones,aut unam eſſe ex corde ad quam eandē uirtutem ſenſificant,quæ ad animam tranſmittet,ſed pro uiarum diuerſitate fieri differentem. Cum enim inquit,uiuus ſuis uiſalibus fuerit conſtitutus,uiſus perficitur : cum in audibilibus,auditus : cū in odorantibus,odor: cum in linguæ partibus,ſapor : cum in toto corpore,tactus . Sicut enim una atque eadem ci bi materia prouidentia uiarum nutrimenta miniſtrans,nunc neruos,uel arterias,nunc uenas, aut oſſa , uel muſculos tranſit,non aliter ſenſificat uirtus animæ ſecundum accipientium uiarum differentiam. Si per omne inquam corpus mundæ eſſent uiæ,ut in oculis ſunt conſtitutæ , per totum corpus forſitan uideremus. Nunc autem,qui ſecundum uiarum differentiam hoc fieri non poteſt,recte uiſum inquit,hoc genere celebrari : cum ex corde ſenſifica uirtus limpida,atque ſplendens,ad oculos prouenit, infuſa per humorē uitreum,quem Græci hyaloiden uocant. Exinde rurſum redit ad ſphæram,hoc eſt,oculi ultimam interius tunicam,quam Græci cryſtalloidem uocant,ſeu phacoidem,aut diſaidem : tunc tenuans atque ſplendificans ſphæram,ad eius centrum ac mediam partem,quam appellamus phacoidem, confugit. Exinde ad pupillam omnis concidens,celerrimo lapſu per eius raritates accipit,caſum,tanquam ex ſuffecto ſecun dum ſphæram à uertice,ad tenuem pupillę,uiam conductum : atque ita irruens uiſibilibus rebus,hoc eſt, quas uidemus,earum facit apprehenſionem. Sicut inquit ignis uicina corpora exurit,diſtantia calefacit, re mota illuminat : longius autem conſtituta neque urit,neque calefacit,neque illuminat, diſſoluta omnino ſeu perdita uirtute : ſic etiam anima in cordis altitudine habens rationabilem uirtutem , quam tendit uſque ad corporis fines,omnes ſenſus perficit : ſed ab his decidens,in aerem eundem euaneſcens,in alios ſen ſus ſcinditur : neque iam ſeruans ſenſificam uirtutem, dehinc quod in uiſu ſenſifica uirtus per multa uenit corporis membra,ex anguſtijs ad mundas uias,& propterea pura atque illibata peruenit,& ſplēdens , proprio uigore ſeruato. Accedit etiam,quòd ſecum plurimum luminis ex anima trahat ex corde perfecto, in ſimilitudinem radij per uiſificas uias irruat,& ab hoc corpore in aerem cadens , longo itinere non intereat. Ad alios uero ſenſus uirtutes uenientes,per apertiores feruntur uias, ad plurimum ſpiritali ac ualida materia circunſeptas,quorum admixtione obſcurantur:ob hoc mox corpore in aerem ueniēte intereūt , plurimo ſibi aere permixto.

De linguæ natura.

ETENIM linguam ſine ſuo naturali eſſe conſtituit : dehinc mollem,atque laxiorem : ſiquidem gu ſtandi capacem. ſed ſinu ſuo fabricatam : ne traducta ab aliquo qui in ſe eſſet ſucco & rareſaceret,& iudicium eorum qui extrinſecus irruerint,ſubuerteret. Mollem autem factam,quo facilius,ſeu celerius per eā

ſenſifica

ſenſifica uirtus currens guſtata apprehenderet. Laxioris uero naturæ atque raram, quo celerius præuenta tranſuoratione eorum quæ ſumuntur iudicium fieret.

De cerebri natura.

ITEM cerebrum ſine odore eſſe conſtituit, atque ſine ſono: ſiquidem in ipſo ſit apprehenſio odorandi, atque tangendi, ſeu audiendi. Sed ſine odore inquit quid poſſit? nunc uerò à ſupradicto officio ad ſuum odorem atque nuncians abiret. Irruentium iudicium autem ſine ſono, ut ſilentio capitis uoces acciperet ac probaret. De quo etiam teſtam natura iugem, omni ex parte circundatam confecit: ut ſumpta ſenſuali uirtute, facile iudicium fiat ad irruentem uocem.

De uocis natura.

VOX naſcitur ex totius corporis ſpiritu, uel pulmonum, qui ſunt in modum follis ferrarij, in dando, & accipiendo ſpiritum uenientem & pereuntem in capite, & reſonantem: & ſic uocis denſitas ab uniuerſis auditur. Sic denique nocte uoces, denſitate aeris perſeuerantes, longius & à longe conſtitutis audiũtur, perdurante aeris laxioris cauſa. Diſſipatæ, etiam proximorum difficilius audibiles fiunt.

De tactu.

TACTVM autem eſſet inquit ſenſum capientem. Sed ſi lenia fuerint, atque ęqualia, & tenuiſſima, exterius, ſiue interius irruentia, corporum ſuauitem facere: ſi autem aſpera & conciſſa, dolorem.

De purgatione fœminarum.

FIERI autem purgationem fœminis ait. Siquidem concaua, atque inanis, & feruens, & uenoſa ſit matrix: ut ad inanitatem humecta ueniens, materiæ ingerat feruorem. Venas quoque naturaliter materioſas corrigit: ut poſt implementum uaſculorum, oſculatione interius facta, ſanguis excludatur. Vt autem per ſingulos menſes hoc fiat, cauſa inquit extat: quòd tales ſint uiæ, ſiue pori, ut menſe repleantur, & poſt implementum rurſum oſculatio fiat, ac deinde purgatio ſequatur. Quæ adhuc nouellis ætatibus fieri non poteſt, neque declinantibus. Siquidem in nouellis nondum ſint uiæ dilatatæ atque capaces materiæ plurimæ. Item in declinantibus, ſiquidem conciderint: uia etiam frigida atque torpens. Naturaliter autem ſuſpicatur, matrici compati mammas.

De ſemine.

ITEM maſculorum ſemen ſuam habere naturam, ut oſſa, uel neruos, aut carnem, & his ſimilia, & non ex alienigenis fieri. Oſtendit enim ad generandum menſe nono, uel iam fœminam conuenire. Seminis aut iactum, ait, non niſi ſolum iaculando fieri. Non enim ſufficit hoc intantum penetrare, ut fundum matricis teneat, ſed ipſum quoque iactum ſeminis, ſiue excuſſum rapere ad ſe adducendo, atque ſuæ inanitati concedere: ut iaculum piſcaturus: & ut medicinalis cucurbita appoſita, carnes ad ſe adducit adiuuãte feruore: uelut lucerna & flamma oleum ducit ad ſe. Dehinc forſitan etiam, ut delectatione conceptio fiat ſiccitas, rapit eam. Quòd etiam ad pœnitẽtiam [illegible]andam ſeminis afficiantur fœminæ, probatur ex eo, quod ante coitum agantur ſtimulis. Sic denique ſi prior fœminini ſeminis curſus in uaſculis concidat, maſculi ex eo naſcuntur, ſuperueniente ſimili ſemine. Si uero anteceſſerit uirile ſemen, & in uaſculis ciderit, prius ſuperueniente fœmineo ſemine, fœminę naſcuntur. Hinc eſt rationi humanæ conſentaneum, quòd uirili ſemine puellæ naſcantur: ex fœmineo ſemine, pueri naſcantur. Si ita que utrorunque ſemen permixtum, obuiando ſibi in uaſculorum cauitatem ceciderit, hos uiragines appellamus. Exinde prudentes atque pulchri naſcuntur, ex uno conſenſu, nihil in ſe retinentes iracundiæ. Denique ſi ex uno conſenſu permixtio ſeminis non fuerit, ſed uacanti animo incitatum fuerit, ſeu in uaſculis ceciderit, debiles atque ſine intellectu naſcuntur: eo quod ipſum ſemen minutum moueatur, non ut pingue rationabiliter, ſed aut cholericum, aut aquoſum, aut cœnoſum, aut corruptum, ſæpius muti, aut ſurdi, aut rari: eo quòd non ſit integrum ſemen, nec tempore competenti. Geminorum genus nos dicimus: eo quòd in orificium uuluæ duo aditus abire noſcuntur: ubi ſi uiciſſim, uel ſi diuiſum in duas uel tres partes ſemen in uaſculorum capita ceciderit, gemini, uel trigemini naſcuntur. Icterum inquit fieri, quod turgeſcente iecore, ſeu tumente ueſicula, quam fel appellamus, debilitationem ſuperatione nutrimenti cauſetur, & non poteſt ad digeſtorias uias, ſeu rationales peruenire: unde fit totius corporis obduratio, ſtomachi, epatis, ſplenis, atque pulmonum, ſiue inteſtini cæci. Et propterea prohibetur fel ad uaſculum permeare, quod gręce holedon uocamus: & ita agitata ſiue perfuſa corpora, aut uirideſcere, atque deformes & pallentes cutes facere. Somnos inquit fieri, animæ atque corporis indulgentia, id eſt, ſedato feruore, qui inſomnietatem facit, qui calefacit & deficcat metucas cerebri. Temperatis & humectis itaque metucis, dulcis ſomnus corpora reformat. Bolinum inquit fieri ex ariditate & ſiccitate totius corporis, & obſtruſis uijs ex melancholia, quæ eſt tardior ad curandum, ex quibus uijs fames, ſiue appetentia ciborum fiet. Dyſenteriam inquit

fieri,uel lienteriam,nimietate frigoris,ac liquidorum humorum,quam gręce dacchodes uocamus: quæ de=
ſcendendo & exurendo inteſtina dyſenterias,uel lienterias facit,ex defluenti carne uenientium atque uẽ
tre ruentium,quæ nutrimentis admixta,ſeu cibis ſumptis,corruptione ſua neque ſurſum carnis uias acci=
pere ſinat nutrimentum,aut corpori propriare. Cordapſon autem & ileon fieri humore generato dixit
in orę coli argilloſorum,liquidorum humorum obſtruſione: ſed cordapſon inferiore oſculo fieri dixit,
quod eſt oppoſitum,uel ſpectans inteſtinum,cui nomen eſt arcon.ſiquidem neque ſtercora in ipſum,ne-
que uentus irruat,neque clyſteris iniectio accipiatur, omnibus concidentibus & obſtantibus iniectionali.
Auliſculeon uero in ſuperiori oſculo fieri,quo liquor tenue denique expectat inteſtinum, & inflationem
ſeu uentos,& ſtercora aliquando irruentia accipiat,& clyſterem quoque : ſiquidem inferius oſculum non
ſit obſtruſum,ſed non liberum tranſitum ad ileon fieri,concepto ſeu retento ſpiritus iaculo, & prohiben
te nutrimenti naturalem meatum.Hoc ſæpius continget incipientibus,& qui cauſas non intelligunt,aut
per uerecundiam,ſeu potentem perſonam,ſicut in clepſydris, cum acceptus ſpiritus prohibet tranſitum
liquidorum humorum,ſeu ſurſum exuſto atque conglutinato nutrimento, tranſitus inteſtini atque eius
fieri receſſus non ſinatur:uel duratis inteſtinis,nimia ui ſpiritus,ita ut prohibeatur irruere nutrimentum.

Quo modo eſca, uel potus per omne corpus diſtribuuntur.

TRIA inquit officia,atque diſcretiones in corpore nutrimentum ſuſtinere. Quorum primum in
uentre mixtum conſtituit,calefacto atque decocto,ſecundum in uenis,tertium in particulis: quia pro mẽ
brorum diſpoſitione ſupradicta accipiunt.Sed ex primo officio atque diſcretione ſi quid inutile fuerit,in
ſtercora per inteſtina deuenire.Ex ſecundo autem,quod uenis perficitur,ſuperfluum in urinam tranſire,
atque in ueſicam decurrere : quæ ſub uentoſali artifice poſita,ad ſe humorem attrahit, uel ex omni parte
ad orificiũ eius decurrit,ſicut humor tenuatus à lacte diſcernitur.Item ex tertio officio, quod in partibus
poſuimus,quæ in ſe ſupradicta ſuſcipiunt nutrimenta,ſi qua ſuperflua fuerint,tanquam aliena per ſudo=
rem egerint.Tribus ergo,ut ſupra diximus,officijs ac diſcretionibus,non recte conſtitutis, non digeri ci=
bos,& in alborem inquit uerti,putredinem,ſeu fermentoſam ſumere qualitatem : quam zimoſin appella
uit: quod & ante ipſum cæteri probauerunt: & in exaltationem tranſire,ſeu mutari,ut neque adduci ſpi
ritus,neque humoris eſſe uideatur,ſed inter utranque naturam,neutrum probetur.Horum igitur utrun-
que cuſtodiens anima,externum frigus inducit,hoc eſt,aere partitum eſt. Huncque adduci nõ ſolum per
nares,uerumetiam per totum corpus,officio commutato.Quando enim per nares inferius adducitur,per
fauces ad pulmonem fertur : exinde pars cordi,pars thoraci tranſmittitur : tunc impletis locis, inductus
aer per uias totius corporis denuo totus regeritur. Quando autem ex pulmone,atque corde,& uentre
redditur,rurſum per fauces reciprocus fertur ad narium atque oris uias : tunc uia ſeruata,rurſum per to
tam corporis ſuperficiem inducitur per eiuſmodi,qua per ſupradictas uias exierit. Sic etiam per podicẽ
atque inteſtina,ac uentrem,quòd etiam per totam corporis ſuperficiem,ſeu cutem reſpiratio fiat,manife-
ſtum eſt ex eo : quòd cum medicaminum atque unguentorum uirtutes uſque ad altiora uiſcera perue=
niant,neceſſario materiæ tenduntur,& oppreſſione uentris perurgentur.Etenim per ſuperficiem,ſeu cu=
tem corporis,& rationabiles uias,id eſt,digeſtorias, inuiſibili diſpendio inſumptione facta, ſequitur ut ina
nitas non ualeat ſubſtantiam retinere,id eſt,cibum,uel potum : cum ſemper irruenti materiæ cedit : at-
que ita opprimente uentre,nutrimenta partis uniuerſo corpori traduntur. Sic itaque compreſſo ſtoma-
cho,idem domino corpori eſcas quas ſuſcepit,crudas atque acidas ſeu limoſas ad ſuperiora reiactat, atque
euomit,impellente feruore. Anedum inquit fieri,quem nos redhibitionem uocamus,cum per inane in
obſtruſione uenæ,quæ ex corde ſumit initium,ſeu pulmonem, cum cogitur tranſgredi per eam à corde,
reciprocus ad materiam quæ ſpiritum ſpargit,per omnem corporis regionem : & ob hoc non ſinens ſpi
ritum recto ac ſolito curſu moueri,uſque ad corporis finem,ſequitur ut turbatus mentem commoueat,&
caſum corporis faciat,atque adductiones & raptus diuerſos.Aut ſi forte omnia quæ in nobis liquida, ſeu
argilloſa,& craſſiora,& feruentia ſunt,hæc fuerint obſtruſa, ſecundum eos meatus, quibus & reſpiratio
credita ſequeretur.Certante autem inquit interiore ſpiritu,ſeu feruore cum feſtinatione exeundi, & ob-
uiante frigore feſtinationi intrandi,turbari mentem,& ſpiratione retentatos artus fieri,ſeu caſum,ſeu ma
lefactionem,uel clypſim animæ,uſque dum calor ex altioribus locis mutatus,ſeu abductus,obduratas, uel
clauſas uias ſubtilitate caloris interrumpendo peruias faciat,qua ſanguis uel ſpiritus conſuetudinarium ſi=
bi iter conſequatur. Hinc fit epilepſia,compatiente ſibi bulini paſſione, quæ fit ex ariditate & ſiccitate
totius corporis ab anno trigeſimo uſque ad quinquageſimũ.His frequenter ego carpiſion epithimo per=
mixto,ſeu ſamſuco,uel abrotono,ſeu carui ſemen cum aſaro,in hyſopi aqua decocto,ieiuno bibẽdum de-
di,& ad meliora prouocaui.Opium cyrenaicum ad odorãdum naribus oppoſuimus.In locis refrigeratis,
bene olentibus repauſandi locum accipiant,ſeu ubi flores herbarum diſperſi fuerint. Ab inquietudine
uociferantium cuſtodiendi erunt.Sternutatione reflationem inquit fieri limoris in cerebro conſtituti, ca-
dentis per nares.Simili modo etiam aurium tinnitum,ſuperantibus liquidis in capite ac reflatis,decidente
ſpiritu.Hinc ſępe etiam aurium dolorem naſci,uel ex concepto ſpiritu & aſſumptione,atque erumpente
& extendente partes.Item fluĕtis humoris acrioris cauſa per auditorias cauernas,exulceratis finibus,trãſ=
eunte humore in loca uulnerato.Oſcitationes item fieri,coaceruati ſpiritus atque erumpentis cauſa, & il
lati,per ſolitas uias decurrentis,mouente ſpiritu â parte,ſiue extra cordis pulſum.Ob hoc cum lacrymarũ

fluore

fluore ad ſuperiora fertur. Tetanici uero fiunt in ſtatione ſanguinis arteriæ, qui ex corde fertur fieri. Spaſmum opiſthotonum fieri, inquit, ſpiritus conceptione, ſiue ſumptione interius ſecundum ſpinam conſtituti, & qui uenarum inferiores regat partes. Quando enim, inquit, conceptus ſpiritus in exitum cœperit perurgeri, nec tamen ualuerit exire, anguſtiarum cauſa irruens, uenarum ſummotationibus, totius corporis, atque totis ceu ſumptis alis, uiæ occluſionem, atque attractionem neruorum, muſculorũ quoque facit. Peripleumoniam uero inquit fieri, aſtante ſanguinis plenitudine, aut nimio tumore facto, quę pulmonem penetrant, unde & reſpiratio impeditur oppreſſione pulmonis, & denſatio in uaſculis, hoc eſt, uenis: item aliam abſtruſionem ſpiritus generari, aliam liquoris acrioris incerti, & tranſitum uiarum non habentis. Similiter & pleureticæ paſſionis duplicem dedit ſubſtantiam. Ictericum inquit fieri, qui apud nos auriginoſus, ſeu arcuatus uocatur: nam uulgus morbum regium uocant. Fit obſtruſo meatu, qui ad uentrem ducit ex eo, qui ad fellis folliculum tendit. Suſpicatur enim, ſi quid in ſanguine fuerit acrius factum, hoc per ſpirationem tenuem, ad iecoris ferri ueſicam, quam fel appellamus: atque ex ipſa exuberatione facta, aliud ad ueſicam, aliud ad oculos, aliud ad ſuperficiẽ totius corporis effundi, fortificandi corporis cauſa, ſeu per uim naturalem pergere: quo extra corpora atque debilia, ex hac materia admonitionem atque deformationẽ, & fellis egeſtionem atque exuberationem in ſe ſuſcipiant. Singultum uero inquit fieri, ſpiritu accepto in quaſdam uocales uias, & decidente paulatim in uaſculis, ubi frigidus liquor repoſitus eſt, ſicut ex aqua uidemus ueſiculas ſurgentes, deſcendente pluuia, atque ſtillicidio. Hydropem inquit fieri ſanguinis corruptione per frigidum torporem. Feruore enim naturale nutrimentum in ſanguinem cogi ęſtimat: quo extincto, per morborum tarditatem ſupradicta materia inaquetur, deſtinata in ſanguinis uentris ſubſtantiã: ac deinde in loca uenarum, quæ periton membranæ, & inteſtinis interiecta ſunt, & diffuſo liquore obſtrudentẽ hydropem naſci ſiue perfici ad tumorem totius corporis. Diuiſam eſſe dicimus medicinam in partes quatuor: regularem, quam diętam uocamus: manuum officium, quod chirurgiam uocamus: medicamẽ, quod pharmaciam uocamus: prenoſcentiam, quam prognoſin dicimus. Corpus autẽ noſtrum ex tredecim commixtionibus conſtat: neruis, uenis, renibus alternis, pinguetudine, oſſibus, unguibus, cartilagine, capillis, ſucco, ſanguine, medullis, membranis. Animę regimen in corde conſiſtit, quæ per ſubtilitatem ſpiritus ſeminata eſt per omnem corporis retentionem. Digeſtionem inquit feruore fieri, & ſeparatas eſſe corporis materias, ſanguinem in uenis contineri, ſpiritum in arterijs. Sed pulmonem eſſe ueluti cellarium, ſpiritus ad arterias mittendi, ſeu replendi omnem corporis regionem, ex quo ſpiritu omnes noſtri arcus commoueantur. Phreneticam paſſionem inquit fieri, tumore in corde ſuffecto, & ſuffocato ſanguine, ſeu calore conſuetudinario, ex quo cerebrum ſenſum & intellectum præbet. Aliud eſt enim, quod intelligitur, aliud quod ſentitur. Sic itaque duo cerebra ſunt in capite conſtituta. Vnum, quod intellectum dat. Aliud, quod ſenſum præbet: idque quod in dextra parte iacet, ab eo ſentitur: à ſiniſtro uero intelligitur: ob hoc ſub ea parte ſubiacente corde, & ſemper uigilante, audiente, & intelligente: quia & aures habet ad audiendum. Quod & præcordia habet uentris, id eſt, receptacula ſanguinis, & ſpiritus ſingulis in partibus ſecundum aures, nunc ex uenis promere ſanguinem, nunc ex arterijs ſpiritum. Nam arteria multũ habet ſpiritum, & modicum ſanguinem. Vena autem multum ſanguinem, & modicum ſpiritum.

FINIS.

SERIES LITERARVM.

a ✠ b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z, A B C D E F G H I K L M N O P Q R.

Omnes quaterniones, præter i R ternionem, k quinternionem, & ✠ unicum folium.

APVD ALDI FILIOS.

VENETIIS, M. D. XXXXVII.

AL DVS

173